

להרב הגאון המפורסם וכו' מו"ה אלי' דוד ראבינאוויץ תאומים נ"י אבד"ק מיר במדינת ליטא מכתבו מגלה עפה הגיעני ובדבר אשר הציע לפני ודאגה בלבו ושיחנה בדבר המנהג בעירו כי ע"י שיש ת"ל ביהכ"נ וביהמ"ד הרבה פן ירבה וכן יפרוץ ואתרוגים מעט המה ומשתתפים כמה ביהמ"ד יחד לכן מתפללים זאח"ז והראשונים ימירו להתפלל עוד קודם נה"ח וכן נוטלים לולביהם עם ההלל קודם נה"ח והוא נגד הדין דאין לעשות פן להתחלה וצייד לומר דבזה"ז שיש בכל בית פלי שעות וליפא למטעי שיידמו שפבר עלה השחר כרפ"ג דיומא י"ל דשרי אף שדעת הלבוש דלא מקרי יום עד אחר נה"ח.

והנה בד"ז פבר האריף בס' מבוא השמש מ"ב פ"ו ופ"ז מכמ"ק והעלה דיש להתמיר בשל תורה ולהקל בדרכו וסינו להתחלה אבל בדיעבד משעלה ע"ה יום הוא ע"ש וע' בט"א למגלה (כ.) ששעלה דגם לענין הלל יש להתמיר להתחלה עד שתגזר הסמה: ולענ"ד יש להעיר דבהלל יש להתמיר יותר דהא במגלה שם יליף דקריאת הלל ביום מדכתיב ממזרח שמש עד מבואו וגו' א"כ מצנתו מנץ הסמה עד שקיעת הסמה ואף דר"י שם יליף מדכתיב זה היום וגו' פיון דסתמא דגמ' יליף ממזרח שמש י"ל דהכי הלכתא אף פפי הנראה קחשבי לה במחנ"ק לשעת הדחק לבל יוגרם קטט ומחלוקת ע"י איחור התפלה ועיכוב שמחת יו"ט ובשעה"ד הרי קיי"ל דמשעלה עמה"ש יום הוא וע' שו"ת מצל מאש סי' כ"ד שנסתפק בדבר האסור רק להתחלה אם הב"ד מחויבים למחות ועמ"ש בחיבורי דע"ת בפתיחה להל' שחיטה אות ל"ו בזה ובדברי שא"ב איסור אלא לענין לצאת י"ח מצנה י"ל דכ"ע מודו כמ"ש כה"ג בתוס' מנחות (ס"ח סוע"א) ד"ה והא כתיב וכו' וע' מש"ז או"ח סי' ח' סק"ח וסי' תס"ח סק"ב וע"ש בתוס' (דף ה' ע"ב) ד"ה האיר (נדף מ' ע"ב) ד"ה שמה וע' יומא יומא (ס"ו ע"א) ודו"ק: ומ"ש כתר"ה שפסקין בין תפלה להלל בשיתה בטלה ואיך יאמרו קדיש תתקבל אחר הלל והי' יותר נכון שיאמרו קדיש תתקבל אחר שמ"ע ויחזרו לומר קדיש אחר הלל ואני הנה מצאתי דבר חדש בתוספתא פ"ו דמנחות תפלה והלל מעפבין זא"ז וקחשיב שם כמה דברים המעפבים זא"ז וא"כ הרי לא יצאו י"ח תפלה עד שאמרו גם הלל ושפיר יתכן לומר קדיש תתקבל אחר הלל ולא יתכן לומר קדיש תתקבל אחר השמ"ע קודם הלל.

אף בדין ההפסק בנדאי צדקו דברי כתר"ה דאסור להפסיק כמה שאינו צורך התפלה והאתרוג וכדומה כשם שאסור להפסיק באמצע בדיקת חמץ והתקיעות המעפבים זא"ז כמ"ש הט"ז סי' תל"ב סק"ג ורס"י תקצ"ב ואולי סומכין ע"ד ה"ר"ן שהביא הט"ז בסי' תקצ"ב דמזמה לה לאמצע סעודה וגם בסי' תל"ב הובא דעת י"א להקל שאין בזה רק זהירות.

בעלמא ועכ"פ לענין קדיש תתקבל נ"ל ברור כמ"ש שאין לומר הקדיש עד אחר הלל וע' במש"ז או"ח סוס"י קכ"ג סק"ט וא"א סקי"א בשם הפרישה סי' ככ"ב וא"ר דמוכח דעיקר האיסור רק על הש"ץ שלא יפסיק בשיתה בטלה עד אחר קדושת ובה לציון ע"ש א"כ ה"נ בזה יש להזהיר הש"ץ שלא יפסיק: ובה יש לדון גם כמה שרצה לשנות המנהג שיקראו בס"ת ויתפללו מוסף קודם הלל ואח"כ יאמרו הלל ולפמ"ש י"ל דכיון דהלל ותפלה מעפבים זא"ז הווי כמצנה א' ואין להפסיק בקרה"ת שהיא מצנה בפ"ע ואינה

מעפכת את התפלה אף מש"ס דר"ה ל"ב שיהביא כת"ר משמע דהוא רק משום דנריון מקדימין וכו' ומ"מ י"ל קצת כמ"ש: אגב אמינא במ"ש בתוספתא שם עוד דברכות ותקיעות מעפכין זא"ז והוא נגד הטוש"ע סי' תקצ"ג בהג"ה וגם במ"ש שם דברכות של תעניות מעפכות זא"ז הוא ג"כ נגד הש"ס דר"ה ל"ד ב' ואולי ט"ס היא ואין בנדי מפרשי התוספתא אולי הרגישו בזה: ובעיקר אמירת הלל יש לדון עוד לפמ"ש הט"א בר"ה ל"ב דבהלל משום דאיכא פרסומי נישא פדאי' בברכות י"ח לכן חשוב פשל תורה לכן יש להקדימה לקרה"ת ומוסף ונדקא ק"ש וסמיכת גל"ת מקדמינן אף לפי טעם א' שפכתב שם דהלל דיו"ט פיון דנביאים תקנוה פשל תורה דמי וכמ"ש הר"י ורא"ש והובאו במג"א רס"י קל"ה וע' ריטב"א מגלה י"ז שפכתב בפשיטות דקרה"ת שבת שחרית ויו"ט הוי דאורייתא אבל בתשב"ץ ח"ב סי' רס"א פסק דהוי רק מדרבנן ושבועה חלה עליו יעו"ש וע' בכ"מ פ"ג ממגלה וחנוכה ה"ו שם שפכתב להדיא דקרה"ת והלל שונים.

ובמ"ש הט"א שם ורמז לתשו' שאג"א סי' ס"ט דהלל גם דיו"ט הוא רק מדרבנן ופלפל שם בדברי הרמב"ן תמהני שלא הזכיר מדברי רמב"ם וראב"ד פ"ג מהל' מגלה וחנוכה ה"ו שפחלקו בזה וע"ש במ"מ ג"כ בזה וע' בכפ"ת לסופה ל"ח ע"א שהוכיח דרש"י סובר דהלל מה"ת (ולפי המבואר במשנת חסידים מס' שארית האצילות פ"ח דאמירת י"ג מדות הוא תשלום תיקון התפלה המסתיים בשם שלום ובמסכת ר"ח ח"ב מבואר דאמירת ההלל פועל ההמתקה של י"ג מדות יעו"ש מוכן טעם התוספתא דתפלה והלל מעפכים זא"ז ע"פ סוד וגם מוכן ששייכים זל"ז ואין להפסיק בינתיים בתיקונים אחרים לכן הגם שצדקו דברי הדר"ג שהי' נכון להנהיג שיאמרו הלל אחר מוסף לתקן מכשול שיחות בטלות שלא פדת וכדומה מ"מ קשה לענ"ד לשנות מנהגן של ישראל) וכה ראיתי שיהביא הדר"ג מתוספתא פ"א דשבת בשם שפמסקין לק"ש כף מפסקין להלל ותק"ש ולולב ורצה לדייק מזה דהלל מה"ת ותמהני שיהי' גם מגלה שנו התם והוא רק מדרבנן ואולי ר"ל דשאני מגלה דהוי מד"ק וכד"ת דמי כמ"ש הט"ז סי' תרפ"ז סק"ב מדברי ב"י סי' תקנ"ד בשם ר"ת ויש להפליא שלא הביא מדברי הב"י סימן תרפ"ו שכ"כ בשם הר"ן להענין מגלה עצמה וע' בר"ן ורא"ש פ"ב דתענית ומלחמות ומרדכי פ"א דמגלה ובאמת שכ"ה בש"ע סי' תרצ"ו ס"ז גם לענין שמחת פורים דד"ק כד"ת דמי ומצאתי בתוס' רי"ד למגלה כ' שהוכיח מהש"ס שם דאין קטן נאמן להעיד משום דמגלה יש לה רמז במקרא לכן כד"ת דמי וע"ע בברכ"י לחו"מ סי' ל"ה וכסא רחמים על מס' סופרים פי"ד הח"י בזה אבל מ"ש כת"ר ראי' דהלל מה"ת מהא דסופה ל"ח א' לא אבין דהא דמשני רבא דבדאורייתא מפסיק ולא בדרבנן לא קיימא למסקנא ואם פננתו דתיקשי לפי הס"ד אף יפרנס התוספתא הנ"ל מלבד דמבואר בשבת קל"ח ב' דברייתות לא היו שגורים בפי האמוראים ועתוס' חולין קכ"ז ב' ד"ה ומר סבר וכו' ותוס' ב"מ קי"ד ב' ד"ה ה"ג דתנא וכו' דתוספתא ל"ה שגורים בפיהם ועוד דרבא השיב רק על קושני' הש"ס דפריף מתפלה אלולב דמאי קושניא וכו' ואי משום תיובתא אחרינא נצטרף באמת לשינויא דר"ס יאמר מההוא אין מיהא ליכא תיובתא וכדאיתא כה"ג בנדה ס"ח ע"ב ועמ"ש בחיבורי גי"ד בפתיחה לטרפות אות ה' שהבאתי מכמ"ק בש"ס כה"ג: ובעיקר הדין אם מותר לטעום קודם הלל לפמש"ל דתפלה והלל מעפכים זא"ז פשיטא דאסור לטעום כמו דקודם התפלה אסור לטעום.

ובדין תקיעת שופר נ"ל דדמי ללולב המבואר סי' תרנ"ב ס"ב ומג"א סק"ד ובתשו' בש"ר סי' ע"ד מבואר דמדינא שרי אבל יש להחמיר אפי' באדם חלוש ועתשו' השיב משה סי' י"ט בדין שתנית קאפע ועתה ראיתי בס' שדי חמד מערכת ד' מינים סי' ג' אות כ"ב אריכות דברים בזה.

ומ"ש כת"ר מתוס' שבת ק' ע"ב ד"ה לימא וכו' דמוכח דדין מפסיקין ואיסור טעימה תלויים זב"ז י"ל דנדאי היכא דאסור לטעום מכ"ש דמפסיקין אבל גם היכא דמפסיקין משום דליכא שיהות מ"מ י"ל דמותר לטעום ועמג"א סוסי' תרצ"ב סק"ז הביא מהתוספתא דשבת שהביא כת"ר ואפ"ה פסק דבמגלה שרי טעימה אבל דוקא לצ"ג ובאר"ר סי' תרנ"ב סק"ד דחה מ"ש המג"א לדחות הרצ"ל מהתוס' דמטביל היינו סעודה והביא מש"ס דפסחים להיפוך ומ"מ מתיר בסי' תרצ"ב טעימה לצ"ג ע"ש.

שו"ר בשאלת יעב"ץ ח"א סי' מ' באורך בענין טעימה קודם הלל דדמי לתפלה אלא שמידינא גם קודם תפלה טעימה מותר ומ"מ מדת חסידות שלא לטעום גם קודם הלל וקודם קרה"ת ע"ש: ומ"ש בדין אמירת הלל ב"פ מדברי שו"מ מהד"ג ח"א סי' ק"כ הנה גם בס' החיים סי' תכ"ב חולק ע"ד מג"א שם סק"ה וכו' ה' בשו"ת שיערי צדק חאו"ח סי' כ"ג אבל דוקא במקום צורך: ומה שהקשה באו"ח סי' תרל"ד ס"ג בהא דאם יש בסופה זע"ז ונתן בה בגדים לנאותה וממעטים אותה מזע"ז פסולה דלפמ"ש הב"ח סי' תרל"ט דדוקא אם אסור ליטול הנזי כל ז' מתבטל וממעט מן השיעור משא"כ בהתנה שאינו בודל כל ביהש"מ א"כ לפי פשטות לשון הש"ע דמייירי גם בתחלת עשיית הסופה דינא הכי נהרי פינן דהסופה פסולה לא הוקצה הנזי למצותו ומותר ליטול ואינו ממעט וראוי להיות כשרה ונהי תרתי דסתיי שא"א להיות ממעט ופסולה והיא קוש' מושפלת ונ"ל ליישב דנודע מ"ש הב"י סי' ש"י בשם הירושלמי פ"א דביצה דגם מוקצה בטעות שהיה סבור שלא נתייבש הוי מוקצה פינן דאסח דעת' מינ' אבל בש"ס דילן אי' בביצה כ"ו דשרי וקיי"ל פ"ש"ס דילן ובמרה"פ על הירושלמי פ"א דביצה העלה דזהו דוקא בשבת אבל ביו"ט דמחמירין טפי במוקצה גם בכ"ג אסור ותי' בזה סתירת דברי ירושלמי ובבלי ע"ש ובתשו' בשמים ראש סי' רכ"ט נתנוכחו מהר"ח פלטיאל עם הרמ"ה בדין מוקצה מחמת איסור בטעות אי הוי מוקצה וע' בס' נחי"ע להגאון מליסא והג"ה לביצה ו' מ"ש בזה וא"כ אי נימא דהוי מוקצה ומכ"שדי"ל דבמוקצה מחמת מצוה דחמור טפי לכ"ע הוי מוקצה.

וא"כ ה"א שהוא עשה הנזי לשם סופה וסבר שהסופה כשרה אף דאנחנו פוסלים איתה מ"מ כפר הוקצה משום דאסח דעת' מינ' ואתקצי ואסור להוציאה אף בזה יש לפקפק דכנוי סופה ל"ה מוקצה ממש אלא משום ביזוי מצוה וע' תוס' שבת כ"ב ובב"י וט"ז סי' תרל"ח אף די"ל דגם הביטול הרי תלוי בדעתו של אדם כדאיתא בסופה ד' גבי תבן ועפר א"כ פינן דאסח דעתו וביטול הבגדים אף שהי' בטעות הוי ביטול ובטלו המחיצות ולא דמי להא דביטול פרים דבטלה דעתו אצל כל אדם דהכא לפי דעתו שפשרה הסופה לא עשה נגד דעת ב"א פן נראה לפע"ד: ומה שהאריך בדין ד' מינים במחוקב"ר אם יוצאים בהם והביא מד' פמ"ג סוסי' תרנ"ג שנסתפק בעציץ מלא עפר אי הוי בכלל לקיחה וגם הביא מהצל"ח לשבת קל"א א' שכתב בפשיטות דבולולב לא משכח"ל חילול שבת בגוף

המצוה דגם אם היא מחנך א"צ לתלשו דגם בנטלו בידו בעודו מחנך יצא וכת"ר תמה
שנעלם מהם דברי רש"י שם ובסופה מ"ג שפתב דמכשיריו היינו לקצו מן המחנך
ונדחק ליישב דבשפת קאי אשופר ובסופה שם נקט רש"י גם לאגדו דס"ל לולב צריך
אגד וצריך לקצו פדי שיוכל לאגדו אבל גם מתוס' סופה ל"ב ע"א שפתבו דלא משגי
בדכותי וקודם ביטול משום דכשנקצו הלולב מהדקל נתבטל מוכח דא"א לצאת במחנך
עכתו"ד הנעמיים.

והנה על הפמ"ג לק"מ שדקדק וצייר בעציץ מלא עפר והיינו משום דס"ל דעכ"פ בעי
הגבהה כמ"ש בשדי חמד מער' ד' מינים סי' ג' אות י"ב בסופו בשם שו"ת דב"מ ודלא
פקרש"ש ולכן א"י במחנך ורק בגדל בעציץ משכח"ל שיגביהנו וע"ש אות ד' ואות ה'
ולכן אין סתירה לדבריו מד' רש"י דהתם במחנך לארץ שפיר צריך לקצו ולפי
המבואר בשפת פ"א ב' בהוא פרפוסא דאיכא משום תולש דרבנן במגביה מן הארץ
צ"ל דמייירי במנוח ע"ג יתדות ע"ש ותבין אבל ע"ד הצל"ח הוא תמי' גדולה מדברי
רש"י וא"א ליישב זולת פדברי כתר"ה ויש להוסיף דגם אם א"צ אגוד רק למצוה מ"מ
בעי שיהי' ראוי לאגדו אבל, בא"א לאגדו פסול פהא דבעי שיהי' ראוי לביקה וצריך
לקצו וע' במל"מ פ"ג מביןפורים ה"ד ועוד בכמ"ק אולם מד' התוס' הנ"ל אין סתירה
דהא בעודו מחנך הוא מוקצה וא"א לאחזו בידו ולנענעו וא"א שיאחזנו בלא נענוע
ואפי' ליגע בו אסור ואף דתוף ג"ט מותר להשתמש באילן פדאי' בעירובין צ"ט ורש"י
שבת קכ"ה ב' ד"ה למטה מ"מ לולב הוא למעלה מן ג"ט א"כ א"א לצאת בו דהני מהב"ע
אבל איסור מוקצה הרי הוא רק מדרבנן (ובגליון פמ"ג או"ח סי' שי"א העירותי משפת
פ"א ב' גבי פרפוסא דאיכא נמי מוקצה ואפ"ה שרי לכ"ה ומוכח דב' איסורים שרי לכ"ה
ואכמ"ל) ובש"ס דשבת דקאי אדרשת ביום אפי' בשבת ומוקי לה לר"א וא"כ קאי אקרא
של תורה ומדאורייתא שפיר יכול לצאת גם בשל מוקצה לכן כתב הצל"ח דיכול לצאת
בו במחנך וגם אי נימא דבעבירה דרבנן ל"א מהב"ע לא יצא י"ל לשי' רש"י בביצה ב'
דמוקצה דאורייתא לרבה וע' בס' העמק שאלה בשאלות פ' בשלח שהעלה שכ"ה גם
למסקנת הש"ס דפסחים ושכ"ה גם דעת השאלות והרי"ף ע"ש ובחידושי אנשי שם
על המרדכי ב"ק פ' הגוזל קמא העלה שכ"ה דעת רמב"ם א"כ פשיטא דא"א לצאת בעודו
מחנך משום מוקצה ובפרט להסוברים דמוקצה אסור בהנאה כמ"ש בברכ"י ובשעת
סי' תק"ז בשם הראב"ד ובית מועד ודלא כהתוס' שהובא במג"א סי' תק"ט סקט"ו וע"ע
במג"א ומחה"ש סי' שכ"ה א"כ י"ל דלא הני לך לשי' כמ"פ פנודע וע' שבת קל"א ב'
ולמאי הלכתא אילימא לטלול אצטריך קרא למישרי וקשה אי מוקצה מה"ת משכח"ל
במוקצה ולפמ"ש ניחא דלר"א לשיטתו' מוקצה דרבנן.

אולם הרי בסברת רבה בדין מוקצה פליגי ב"ש וב"ה התם ולשי' ב"ש לא ס"ל פן והרי
ר"א מתלמידי ב"ש וכ"ה בביצה ד' ע"א ובתוס' עירובין ל"א א' ד"ה משום וכו' פתבו
להדיא דר"א סובר בד"ז כב"ש דנאכל ולשיטתו שפיר כתב הצל"ח דאפשר לצאת גם
במחנך: אף לפמ"ש באס"ז לביצה דגם לשי' רש"י רק באכילה אסור מה"ת ולא
בטלול יש לפקפק בזה זולת אי נימא דע"י איה"נ ל"ה לך וכמש"ל.

והעיקר מטעם הקדום. ובעיקר הספק יש להביא ראי' ממשנה פ"ג דביכורים מ"א דלרבנן קורא שם במקור ור"ש יליף ג"ש מהבאה דבעי' פירי ובתלוש וע"ש ברע"ב דס"ל דמקור לא מקרי פירי ותוי"ט תמה וע"ש בירושלמי ופי' הר"מ דמוכח דלרבנן נקרא פירי אע"ג דכתיב ולקחת מראשית כל פרי ומכ"ש בני"ד דגם ר"ש מודה ודו"ק וע' בשה"ג שעל הרי"ף פ"ג דסנפה בשם ריא"ז וז"ל המינים הללו משנטלן והגביהן מקומן יצא שזהו לקיחה האמורה בתורה ע"ש וע' בהגהת רש"ש לסנפה מ"ב מ"ש בזה: ומה שהעיר בדין אכילת פזית בסנפה אי בעינן הנאת מעיו או סגי בהנאת גרונו יענין במחה"ש סי' תע"ה סק"ד שהעלה בדעת מג"א דבמנהג בעי' הנאת מעיו אלא דבמ"ש המג"א דצריך לבלוע כל הכזית כתבתי בגליון זה כמה שנים מדברי השי"ק שעל הירושלמי פ"ו דכור שפתב להיפוך ואם במצה פשר בחלקו בחוץ נחלקו השי"ק ופ"מ בבבאיור דברי הירושלמי שם והנה גם בתשו' כתב סופר חאו"ח סי' ע"א האריך להוכיח דבאכילת מצנה של שבת ויו"ט תליא בהנאת מעיו וע' בשו"ת חו"מ ד"ה חו"מ סי' ע"א האריך להוכיח דבאכילת מצנה חו"מ סי' קכ"ז דס"ל דכותבת דיוה"כ תליא בהנאת מעיו שנגעלם ממנו ש"ס ערוף בשבועות י"ג ע"א וכריתות ז' ע"א דחנקת' אומצא וכו' הנה גם בספר מנחת הילוף מצנה שי"ג צידד לומר פדעת הח"ס ומאז העירני ח"א בתמי' זו ולא מצאתי מקום ליישב וז"ל ראי' בתשו' כ"מ חאו"ח סי' קי"ז ושו"ת ד"ח סי' ל"ג שפכר ירו עליו גדולי המורים חצים ותמהו מירושלמי פ"ח דתרומות ה"א בהא דהלעוס קבלוע ומרה"פ שם והוא העלה לחלק בין אכילה לשתי' ובמח"כ גם הוא לא זכר מהש"ס הנ"ל דמוכח דגם במאכל פן הוא וצ"ע וכת"ר הוסיף לתמונה דבכה"ג דחנקת' אומצא הרי באוכל דרוף מזיק פטור גם ביוה"כ פדאי' ביומא פ' ולכן נ"ל דבכריתות שם אי' בזה"ל דילמא בהדי דאכל נהמא חנקת' אומצא ומית וכו' ויש לפרש שאכל נהמא יותר מפכותבת ובלע ונקנס למעים פכותבת ונשאר עוד אומצא בגרונו ונחנק ובכפ' א' נבלע השאר למעים בשעה שחנק בגרונו ונתחייב פרת על מה שנקנס במעיו ול"ה שעה שיכפר עליו יה"כ וכן בשבועות י"ג אף שקיצר בלשון הכונה הוא כמ"ש.

ואולם רב א' הקשה עוד מהא דיש אוכל אכילה אחת וחיובים ד' חטאות וכו' ביוה"כ וכו' ולר"מ גם משום הוצאה ומבואר בתוס' שפת ק"ב משום דבליעתו הנחתו וקשה הרי משום יה"כ אינו חייב משום הנאת גרונו אלא משום הנאת מעיו ואינם באים בב"א ושו"ר בתשו' אקרי אש חאו"ח סי' י"ב שהעיר בזה וע"ש עוד בסי' ל"ד מ"ש בזה והגם שי"ל בזה אין עת האסף עתה: ומ"ש כתר"ה עמ"ש המג"א סי' תרנ"א סק"ז בשם מ"כ דגם באתרוג שתלוי למטה אפ"ה בעינן דרוף גדילתו שמד' רש"י סנפה מ"ה ב' ד"ה כל וכו' ולולב נהדס וערבה ולא נקט אתרוג מוכח להיפוך יענין בירושלמי פ"ה דברכות ה"ב בסופה מפני דכל ד' מינים שבלולב נוטלין דרוף גדילתו ע"ש ושוב מצאתי גם בהג"א רפ"ד דסנפה בשם א"ז שהביא ג"כ ד"ז מהש"ס דילן וכ"ה בא"ז שם וצ"ע והנני אוהבו הדוש"ת סימן ב להרב המאוה"ג חריף ובקי וכו' מוה' שמואל רוטנבערג מו"ץ דק' ראנוני במדינת רוסיא.

מכתבו הגיעני ובדבר המקנה שכל הכשרתו ע"י מר' ביים פתוחים כשפ"ה ומחנך להנהיג וכת"ר תמה ע"ד הש"ף סקי"א שפסק בדעת מהרי"ק דבמקום שלא היה הנהיג מהלך בתחלתו אפי' ברבו הזחלין פסול נהרי זה סותר להא דסעיף י' מעין שהמשיכו לבריתת

מים וכו' ובש"ף סקכ"ט דגם בזוחלין פֿשר וכבֿר קדמו בד"ח על הל' מקנאות סק"י
והניח בצ"ע אף דמ"מ בעיקר הדין יש לקיים דעת הש"ף ע"פ המבואר בפרישה בד"ה
יש לה פל דין מענין מטבילה בנהרות ותי' דשא"ה בנהרות שמי המענין עצמו מעורב
במי גשמים ואינו בעין גרע טפי ובב"מ ס"ב ביאר דר"ל דשאני מענין שעומד בפ"ע ולא
בטל פלל במים אחרים לכן פשהמשיה מימיו ע"ג הבריכה פינן דמחופר למענין דינו
פמענין לטהר גם בזוחלין אבל בנהר המענין עצמו מעורב בנוטפין לכן במקום שנתרחב
נתבטל ממנו דין מענין אבל לשי' הר"ש גם דין בריכה הוא רק לענין לטהר בכ"ש ולא
בזוחלין כמ"ש הב"מ שם בקונטרס א' בתלתי ובד"ח סק"ח וסק"י וע"ש סק"ח וסק"י ג'
מ"ש בעוקר דינו של מהרי"ק ונש"ף הנ"ל אבל במיקר ראית הש"ף מהרא"ש ומרדכי
מדהקשו פשיטא וכו' פבר דחה בנח"א שבספר האשכול הל' מקנאות סי' נ"ח וכו' שנוצלם
מהש"ף דברי הר"ן בשבועות ע"ש מ"ש בזה אבל בכ"ז הדבר תלוי במחלוקת ראשונים
פי ברמב"ן ורשב"א נדרים נחלקו בזה ודעת רמב"ן כמהרי"ק והרשב"א תמה עליו וגם
בא"ו בשו"ת שבסופו סי' תשע"ג וסי' תש"פ יש ב' דיעות בזה כמ"ש בשו"ת ב"ש ח"ב
סי' פ"ב אף לפמ"ש הריטב"א בנדרים שם בשם הר"פ דגם המחמירים לא אסרו אלא
מדרבנן משום מ"ע א"כ י"ל דבדרבנן יש לסמוך ע"ד המקילים אבל היינו ברבו הזוחלין
על הנוטפין אבל בעת ריבוי גשמים יש לחוש לריבוי נוטפין לשי' כמ"פ והני חשש
דאורייתא וע"ע בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן קצ"ב קצ"ג פלפול ארוך בכ"ז ועכ"פ
בנדאי אין להקל אלא בשעה"ד: ועתה נבא לדין מקנה החדשה שעושים פעת שהיא בנויה
מלבנים וגפסיס (צימענד) הכותלים וקרקעיתה והמדרגות וסמוך לקרקעיתה יש נקב
בפנותל שלצד הנהר ומשם מונחים מרזבים עד הנהר והמרזבים הם מן ד' נסרים דבוקים
במסמרות ברזל חדשים ומחשש נומא המתהנה בנסרים שהכשיר הח"ס סי' ר"א גם
בנעשה מאליו ובכדי שלא ירקבו המרזבים ניפו אותם בפנים בטסי ברזל בדפנותיהם
וקרקעיתם ודבוקים במסמרות אבל הפיטוי הוא רק מעץ והנפסיון העיד שאחר הצפוי
נשארו מקומות שלא נדבקו הטסים היטב ויכולים המים למצוא מקום לכווס לשם אלא
דאיפא הוכחה גי"ד דלא ניתא להו בזה ובפרט דהעיקר לדינא דאין נקבים פאלו פוסלים
פינן שלא עשאום בכונה לצורך לקבל והמרזבים ההם מתחילים מחוץ לכותלי המקנה
ובתוך ענבי הפנותל מונח סילון עגול חללו פשפ"ה ונסתם ע"י מגופת עצ וקשפותחין
המגופה נכנסים מים מהנהר למקנה בערך חצי אמה בגובה גם פשהנהר ממנצע בגידולו
ויש בהחצי אמה כמה שיעורי מקנאות מפני גודל השטח וקשפותחין המגופה שופכין
להמקנה מים שאובין עד שתתמלא וקשפותחין אח"כ המגופה יצאו המים העליונים
ותעמוד בשנה לגובה מי הנהר ועי"ז נקל לנקותה בכל עת ולהכניס מים אחרים מהנהר
וכשהמגופה אדוקה היטב דרפה לחסוך במעל"ע בערך חצי צאהל או מעט יותר ע"י
נקבים קטנים שנתראה שמתמצים המים מבחוץ לפני דרך הנקבים ועיקר ההיתר עפ"ד
הרשב"א שבשו"ע סנ"א דאם אין הזחילה ניפר להדיא פשר והביא משו"ת שם ארי'
סימן ע' ושי"ט סימן ל"ט ותשו' מע"צ סי' ל"ט: הנה בדבר הזחילה פבר הארכתי בכמה
תשובות והבאתי מדברי האשכול סי' ס' וברכ"י סי' ר"א ס"ב אות ד' ובפרט מדברי
הראב"ד בפ"י לעדיות פ"ה מ"ב בסופה וז"ל ומודים שהוא גודר פלומר עושה גדר של
פלים בפני המים ואע"פ שהמים יורדים בין פלי לכלי אין בכך פלום שאלו מקנה הנקנה

במקומות הרבה אם נשארו בו מ"ס מטבולים בו וכו' עכ"ל הרי דנקט שהמים יורדין בין כלי לכלי ואפ"ה פשר ושם לעיל מפנרש דמיירי במי גשמים היורדים מן הקר ואפ"ה לא מיפסלו משום זוחלין ומזה מוכח להדיא פדעת תשו' מעיל צדקה סי' ל"ט שהביא גם ר"מ דדוקא בנפרץ הכותל והמים נמשכין פנחילת כל מי נהר וכדומה מקרי זחילה ובתשו' תשב"ץ ח"א סימן י"ז כתב וז"ל ומ"ש שהמקנה נשחתו פותליו ומים הנקוים יורדים בו דרף סדקיו ותמיד אתם צריכין להוסיף בו מים ע"י המשכה פשר הדבר ושפיר דמי וכו' ומשום זחילתו אינו נפסל וכו' פבר כתב הרשב"א שלא נאמר זה אלא בנקב רחב דכינון שזחילתו ניפרת דגין אותו פזוחל ממש וצריף סתימה אבל מקנה שנסדק או ניקב מעט עד שלא יכיל המים ונוטרף מעט מעט והולך וחסר אין זה נקרא זוחל דהא אמרי' פ' חומר בקודש דארעא חלתולי מחלחל ומטפטפת בכל שעה ונבלעין המים מעט מעט במקומן ואפ"ה פשר ועוד הביא הרב ז"ל ראי' מדתנן מקנה שנמצא חסר כל טהרות שנעשו ע"ג למפרע טמאות ודוקא חסר הא נמצא בו מ"ס אע"פ שחסר ממדתו הראשונה טהרות ואם מקנה שמימיו יוצאין דרף סדקיו הנה נפסל מפני שהוא זוחל הי' לנו לחוש שמה נשבר למטה ונעשה זוחל שהרי סד"א הוא אלא נדאי לא פסלו זוחלין אלא בזוחל ממש שזחילתו נראית לפי שכל המים שבמקנה נדונין בזוחלין אבל מפני טפטוף מעט שאין ניפר לעין לא מקרי זוחל ודברי טעם הם וראוי לסמוך עליהם הלכה למעשה עכ"ל הרי מפנרש דבנ"ד אין שום חשש בזה: והנה עוד כתב ר"מ כי בסתימת המגופה של עץ לבד אין די לעכב המים שלא יצאו לאשר עץ בעץ אינו מתהדק יפה ולכן ירצו לחפות המגופה בחתיכת גאממע חדשה וחקר אם אין בזה חשש סותם בדבר המקב"ט לשי' הר"ש שהובא בסי' ר"א ס"נ וצייד דבגד צריף שיהי' ארוג כמ"ש הרמב"ם פ"א מפלים הי"א והביא בשם הסד"ט להגאון מראדזין פכ"ז מפלים ליישב הא דבפכ"ב מפלים ה"ג פתב רמב"ם דכל הקליעות מטמאות בבגדים שיעור ג' אצבעות דהחילוק בין בגד לשק הוא רק בארוג כ"ש דאז בבגד בעי' ארוג ממש ולא בשק אבל בדאיכא שיעור בגד גם בבגדים מטמא אבל עכ"פ בעינן שיהיה טווי וקלוע והביא מרש"י שבת (ס"ד ע"א) ד"ה יכול וכו' דהתם טווי הוא וזהו אריגתו והגאממע אינו טווי וארוג אלא נעשה ע"י מריחת הגאממע הלכה ע"י האש עכתו"ד.

הנה מ"ש בשם הסד"ט אינו ת"י ולא נמצא פה"ק אבל אני מצאתי ד"ז בפי' הראב"ד פ"ג דעדיות מ"ד באמצע דבריו לחד פי' שם ביאר דהא דמוסף שק על הבגד שאע"פ שאינו אריג טמא היינו בקליעה כ"ש משא"כ בדאיכא שיעורא ע"ש (ובגוף דין אריג כ"ש יענין ברש"י ביצה (דף כג ע"ב) ד"ה אמצעית דס"ל דגם בכלי עץ גזרו משום אריג והתוס' חלקו עליו וע"ע ברע"ב רפכ"ז מפלים מ"א ומש"א שם) ואולם הנה מצאתי ברש"י זבחים (צ"ה ע"א) בהא דהעבים והרפים אין בהם משום שלש על שלש וז"ל והרפין שאינו אריג דלאו ללבישה חזו ולא לתקן בהו חלוק אלא ליישב עליו וצריף שלשה על שלשה יעו"ש ומבואר דבאינו אריג בעי' ג"ט על ג"ט אף י"ל דמשום שא"ר לשום לבישה משא"כ בהגאממע שעושין מהם תיקון לבגדים וע' בתשו' נו"ב מ"ת יו"ד סי' ק"ה ושיבת ציון סי' ל"ט בדין הנזיר והעלה שם השי"צ דהנזיר הנעשה מפלאי בגדים מקבל טומאה דלענין טומאה א"צ שיהי' שוע טווי ונוז דגם הלבדים הם כבגדים ואף דפנים חדשות באו לכאן הרי לא בשביל שהי' אריג בתחלה מקבל טומאה אלא מפני

שְׁנַעֲשֶׂה עִתָּה מַעֲשֵׂי לְבָדִים וְהַעֲלֵה דִישׁ ב' מִיָּנִי נִיירוֹת יַעו"ש הֵיטֵב וּא"כ י"ל דה"נ בנ"ד
לֹא גָרַע מִלְבָּדִים שְׁהָרִי גַם הַנִּינֵר אִינוֹ טוּוֹי פֶּלֶל וְעוֹד שְׁהָרִי מְבֹנָר בְּשַׁבַּת (נ"ז ע"ב)
ת"ר ג' דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּאִסְטָמָא וְכו' וְאִין מְטַמְּאָה בְּנִגְעִים וּפִירִשׁ"י שְׁעֲשׂוּנִי כְּמִין לְבָד
וְאִינָה טְוִינָה וּבְנִגְעִים פְּתִיב בְּגָד וּבְעֵי שׁוּעַ וְטוּוֹי כְּמוֹ בְּכֻלָּאִים וּבְתוֹס' ד"ה וְאִין וְכו'
הַקְּשׂוּ מֵאֵי אַרְיָא בְּנִגְעִים אִפִּי בְּמַת וְשָׂרְץ לֹא מְטַמְּא דְּבְעֵי טוּוֹי וְאַרְיָג וְתִי דְּמְטַמְּא בְּמַת
וְשָׂרְץ בְּק"ו מְפָפִין קְטָנִים פִּינֹן דְּשִׂינָה בְּהַ מְדָרְס וּבְמַהֲרָשׁ"א שָׁם פִּי דְּהָא דְּבְעִינֹן בְּטו"מ
וְשָׂרְץ טוּוֹי וְאַרְיָג הֵינֵנוּ בְּדָבָר שְׁאִינוֹ רְאוּי לְמְדָרְס הַזָּב ע"ש וְע' בְּתוֹס' שָׁם (פ"ד ע"א)
ד"ה מְפָץ וּבְמַהֲרָמ"ל שָׁם דְּמוּכַח דְּהוּי טוּמְאָה דְּאוּרִינְתָא ע"ש הֵיטֵב וְתָבִין וּא"כ בנ"ד
שְׁעוֹשִׂין מְנַעְלִים וְכַדוּמָה מִן הַגַּאמֵעַ וְרְאוּי לְמְדָרְס א"כ א"צ שִׂינָה טוּוֹי וְאַרְיָג וּמְקַבֵּל
טוּמְאָה.

אָף דְּלִפְמַש"ל מְדַבְּרֵי רִשׁ"י זְבָחִים דְּכַשְׂאִינוֹ אַרְיָג בְּעִינֹן שְׂעִינֹר ג"ט וּמְבֹנָר שָׁם דְּהַרְפִּין
הֵינֵנוּ שְׁקוּרִין בְּלַע"ז פְּלִטְרָא וּבְרִשׁ"י שַׁבַּת הַנְּ"ל בְּד"ה אִין בְּהַ וְכו' שְׁעֲשׂוּנִי כְּמִין לְבָד
שְׁקוּרִין פּוֹלְטְרָא וְאִינָה טְוִינָה עַכ"ל הָרִי שְׁהַלְבָּדִים הֵם מִין הַרְפִּין הַנְּזָפֵר בְּמַשְׁנָה א"כ
מְדִינָא אִין בּוֹ שְׂעִינֹר גַּע"ג אֶצְבָּעוֹת לְקַב"ט אֶלָּא שְׂעִינֹר גַּע"ג טְפָחִים א"כ בנ"ד שֵׁא"צ
לְהַמְלָאָה שֶׁל הַסְּתִימָה שְׂעִינֹר כְּזָה שׁוּב לִיכָּא חֲשֵׁשׁ קַב"ט וְהוּן אֲמַת שְׁהַרְמַב"ם וְר"ש
וְרַע"ב בְּפַכ"ח דְּכָלִים שָׁם פִּי הַרְפִּים בַּע"א אֶבֶל מ"מ מ"ל שְׁנַחֲלָקוּ עַל רִשׁ"י בְּעִיקָר
הַדִּין וּמוּכַח מִש"ס דְּזְבָחִים שָׁם דְּגַם אִם הִי בּוֹ מִתְחַלָּה שְׂעִינֹר גְּדוֹל וְנִקְרַע מְפָנֹן בַּעֲי
שְׂשִׂינֹר בּוֹ ג"ט עג"ט דְּדוּקָא בְּעוֹדְנוּ מְחֻנְפָּר אֶמְרִי אַגַּב אֲבִיהֶן שְׂאִנִי ע"ש וְתָבִין וְאַף
שְׁכַתְבַּתִּי לְעִיל דִּי"ל דְּוָקָא הָתָם שְׂאִינוֹ רְאוּי לְשׁוּם לְבִישָׁה וְלֹא לְתַמְנֹן בּוֹ שׁוּם בְּגָד מִשֵּׁא"כ
בנ"ד מ"מ הָרִי הַבֵּאתִי מִהַתוֹס' שַׁבַּת הַנְּ"ל גַּבִּי אִסְטָמָא שְׁכַתְבּוֹ דְּכָל טַעְמָא דְּמְטַמְּא בְּמַת
וְשָׂרְץ כְּשִׂינֹר טוּוֹי וְאַרְיָג מִשׁוּם דְּשִׂינָה בְּהַ מְדָרְס וְהָרִי הָתָם חֲזִי לְלִבִּישָׁה וְאַפ"ה תְּלִיָּא
בְּמְדָרְס וְהָרִי קִי"ל בְּפַכ"ד דְּכָלִים דְּלְמְדָרְס בְּעִינֹן ג"ט עַל ג"ט וְאַף דְּלַעֲנִיִּים סְגִי בְּג"א
וְעַתוֹס' שַׁבַּת (מ"ז ע"א) ד"ה בְּגָדֵי וְתוֹס' זְבָחִים (צ"ה ע"א) ד"ה מְעִיל וְבַר"ש פַּכ"ח
דְּכָלִים וְתוֹס' עִירוּבִין (כ"ט ע"ב) מ"מ הָרִי מְבֹנָר בִּירוּשְׁלַמִי סוֹפ"ג דְּגִיטִין דְּגַמִּירִי
דְּצִיבּוֹר לֹא מִיַּעֲנִי וְדִינָם כְּעֲשִׂירִים וְאִין בְּשְׂעִינֹר ג"א שְׂעִינֹר קַב"ט: אָף לִפְמ"ש בַּא"ז הַל'
כְּלָאִים סִי ד"ש דְּבְּאִסְטָמָא מְטַמְּא בְּשָׂרְץ מִשׁוּם דְּהוּי תְּכַשִּׁיט י"ל דְּמְטַמְּא גַם בְּג"א
וְעַכ"פ בנ"ד שְׂאִינוֹ בְּגָד י"ל דְּבְעֵי ג"ט וְכַמ"ש אָף לִפְמ"ש בַּמִּשְׁא פַּכ"ד דְּכָלִים מִי"ב
דְּלֹא תְּלִיָּא בְּעֲשִׂירוֹת וְעוֹנֵי אֶלָּא אִם הוּא מְצַנִּיעַ חֲתִיכָה שֶׁל ג"א אוּ מְשַׁלִּיכוּ י"ל דְּבַנ"ד
שָׁהֵם לְזַקְחִים תְּתִיכָה זֹו לְתַשְׁמִישׁ דִּינָם כְּעֲשִׂירִים וְאוּלָּם הֵנָּה עוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה דְּכִינֹן
דְּקוּבְעוֹ וּמְחַבְּרוֹ לְפִשׁוּטִי כְּלִי עֵץ מְתַבְּטֵל לְגַבִּי גוּף הַפְּלִי וּגְדוּלָּה מְזוֹ דַּעַת הַר"מ בַּפִּיה"מ
פִּי"א דְּכָלִים מ"ד גַּבִּי קְלוֹסְטְרָא שֶׁל עֵץ וּמְצַנְפָּה בְּמַתְכוֹת דְּטָהוֹר וּבְפִל' הָרֵא"ש תְּמָה עָלִיו
מִש"ס סוֹף חֲגִיגָה וְע' בַּכ"מ פ"ד דְּכָלִים ה"ד בְּשֵׁם ר"י קוּרְקָס בְּאַרְיָג בְּזָה וְע' בַּר"ש
רַפְכ"ב דְּכָלִים וְתוּי"ט שָׁם דַּס"ל דְּבְּשִׂנֵי מִינִים אִינוֹ כֵּן וְע"ע בְּתוּי"ט שְׁלֵהִי חֲגִיגָה וּבְפִל'
חַרְדִּים שְׁעַל הַירוּשְׁלַמִי רַפ"ח דְּבְּרַכּוֹת ה"ג וּמִל"מ פ"ד וּפ"ו וּפ"י דְּכָלִים וְע' בַּשַּׁע"ת
לְאו"ח סִמָּן תַּר"ע שְׁרַמְזוֹ לַמ"ש בַּפִּי ז"א עַל הַפְּסִיקָתָא בְּזָה וּבַנ"ד שְׂאִינֹנוּ צִיפּוּי לְכָל
הַפְּלִי עֵץ רַק כְּרוּף סְבִיב רֵאשׁוֹ בְּמָקוֹם כְּנִיסָתוֹ לְנֶקֶב לַכ"ע נִרְאָה דַּע"י חִיבּוֹרוֹ בְּדָבָק
לְהַעֲזֵן מְתַבְּטֵל לְגַבִּי הָעֵץ וְנִפְקַע טוּמְאָתוֹ פִּינֹן שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ שְׂנִינֹי מַעֲשֶׂה וְכַדִּיקִי"ל גַּבִּי בֵּית
שְׁסַכּוֹ בְּזָרְעִים דְּמַהֲנֵי שְׂנִינֹי מַעֲשֶׂה לְבַטֵּל טוּמְאָתוֹ וְעַתוֹס' ב"ב (י"ט ע"ב) ד"ה וְתִפּוֹק

וחוס' סנפָה (י"גע"ב) ד"ה אם וכו' ועוד שְהַרְי מְבִנְאָר בפי"ג דְכָלִים מ"ו דְמַתְכּוֹת
הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הָעֵץ טְהוֹר וּכ"פ הַרְמַב"ם פ"ד מְכָלִים ה' ה' אָף לַפְמ"ש הַכ"מ סוּפ"ד
מְכָלִים ה"ח דְדוֹקָא בְנַעֲשֵׂה לְנוֹי לְבַד מְקַרֵי מְשַׁמֵּשׁ הָעֵץ יֵשׁ לַפְקַפְק בְּזָה וְע' תְּשׁוּ' פְרִשְׁת
מְרַדְכֵי חו"ד ס' י"ז אוֹת ב' אֶכֶן עוֹד יֵשׁ לְדוֹן בַּנ"ד דְכִינּוֹן שְהוּא מִיֵן הַיִּנְצָא מִן הָעֵץ דִּינּו
כְּכָלִי עֵץ וְע' רְמַב"ם פ"א מְכָלִים ה"י"ג: וְעוֹד דַּלְפַּמ"ש לְעֵיל דְאַפְי' אִם יֵשׁ סְדָק וּמַעֲט מִיָּם
יִנְצָאִין מְמַנּוּ אִינּוּ בְכָלִל זוֹחֲלִין א"כ הָרִי גַם אִם הִי' סוֹתָם בְּהַמְּגוּפָה שֶׁל עֵץ לְבַד הִי' כְּשֶׁר
וּא"כ אִין הַגְּאָמַע בְּכָלִל מַעֲמִיד כָּלִל גַּם אִם הִי' דְבָר הַמְּקַב"ט וּכְמ"ש כַּה"ג בְּש"ף ס"ק
ק"מ אָבֵל מ"מ נ"ל שְׁיַעֲשׂוּ אֶת הַגְּאָמַע רַק פְּרוּף בְּעִיגוּל סְבִיב רֹאשׁ הַמְּגוּפָה אָבֵל בְּרֹאשׁוֹ
הַיִּנּוּ שׁוּלֵי הַמְּגוּפָה יִשְׂאָר רַק עֵץ דָּאָם יְכַרְוֵה בְּהַגְּאָמַע מְסַבִּיב וְגַם אֶת שׁוּלֵי הַמְּגוּפָה
מְחַתֵּכָה א' הָרִי יֵהִי כְּכָלִי רֹאזֵי לְקִיבּוּל וְאַף שְׁעֲשׂוּי לְמִלְאוֹת דַּל"ש קִיבּוּל לְשִׁי כַּמ"פ
יֵשׁ לְחוּשׁ לְשִׁי הַמְּחַמִּירִים וְע' בַּמ"מ פ"ב מְכָלִים ה"ג וּבַתְּשׁוּ' נו"ב מַה"ק יו"ד ס' צ"ו
מ"ש בְּזָה: וּמ"ש רו"מ שְׁבַדְעָתוֹ לְחַבֵּר הַמְּגוּפָה בְּצִירֵי בְרִזָּל לְעֵץ אַרְוֵה שְׁיִנְצָא לְמַעְלָה
מִן מִי הַמְּקוּה וּכְשִׁיגִיעַ הָעֵץ מְלַמְעָלָה לְפִתּוֹל הַמְּקוּה יֵהִי נוֹדַע שְׁהַמְּגוּפָה סְתָמָה הַנְּקַב
הֵיטֵב וְאִין חֲשֵׁשׁ מִמָּה שְׁהַבְּרִזָּל יִסְיַע שְׁהַרְי מְבִנְאָר בַּח"ס ס' רי"ח דְאַפְי' כָּל הַבְּרִזָּא שֶׁל
נְחֻשֶׁת אִין חֲשֵׁשׁ שְׁאִינּוּ מְקַב"ט כָּלִל.

לֹא כֵן יְדִידֵי שְׁהַרְי מְבִנְאָר בַּט"ז יו"ד ס' שַׁע"א סַק"ג וּסַק"י שְׁהַצִּירֵי בְרִזָּל יֵשׁ לְהֵם דִּין
כְּלֵי מַתְכּוֹת וְהַח"ס מִיִּירֵי רַק בְּמְגוּפָה עֲצָמָה וְגַם בְּזָה מְבִנְאָר בַּתְּשׁוּ' ר"מ שִׁיק ס' ר"ד
בְּשֵׁם גִּי"ט ס' ט' שְׁפָסַק דְלֹא כַּה"ח"ס וְהוּא הֵבִיא רֹאזֵי לְדְבָרֵי ע"ש.

אָף כְּפִי שְׁפַתְב רו"מ שְׁיִהִיו קְבוּעִים בְּקַרְקַע ע"י קוּרָה שֶׁל עֵץ וְיַעֲשֵׂם מַתְחַלָּה ע"מ כֵּן
לְשַׁמֵּשׁ עִם הַקַּרְקַע כְּבָר הָעֵלּוּ הַט"ז וְנַה"ךְ שָׁם דְבַכָּה"ג אִינּוּ מְקַב"ט וּכ"ה בַּסִּי' ר"א
סַמ"ח וְדַג"מ שָׁם אָף דְבַתְּשׁוּ' ד"ח ח"א ס' מ"ה הָעֵלָה דַּל"מ אֶלָּא חִיבּוּר לְקַרְקַע מְמַשׁ
וְלֹא לְפִתּוֹל הַמְּחֻנְבָּר לְקַרְקַע וְע' תְּשׁוּ' פ"י ח"ב חו"מ סוּסִי' צ"ח דְמַסְנַפֵּק בְּזָה לְעַנְנֵן מְמוֹן
אָבֵל בְּשִׁי"ט לְסִי' ר"א תְּשׁוּבָה ו' הָעֵלָה בְּחִיבּוּר לְהַשְׁלִיבוֹת הַמְּחֻנְבָּרִים לְקַרְקַע הָנוֹי
כְּמְחֻנְבָּר לְקַרְקַע וְעַתּוּס' פ"ב דְעַדְיוֹת חִיבּוּר לְמַרְיֵשׁ אוֹ לְקוּרָה וְע"ש רִישׁ פ"ג וּכ"ה
בַּתְּשׁוּ' גִי"ט וּר"מ שִׁיק הַנְּ"ל וְע"ע בְּשׁוּ"ת ב"ש ח"ב ס' פ"ד בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ' בְּזָה וּמְצַאֲתֵי
בַּתְּשׁוּ' רְשָׁב"א ח"ג ס' רכ"ח מְפֻנְרֵשׁ ג"כ לְהַקֵּל וּמְצַאֲתֵי בְרִישׁ פִּי"ב דְכָלִים מ"ג אֲוִנְקֵלִי
שְׁבַכּוֹתֵלִים טְהוֹרָה שְׁמִילָא אֶת הַפִּתּוֹל צִינּוֹרוֹת שֶׁל בְּרִזָּל לְתֵלוֹת בְּהֵן פְּלִים טְהוֹרָה
דְמַשְׁמִישָׁן עִם הַקַּרְקַע עַכ"ל וּמְפֻנְרֵשׁ לְהַקֵּל וּכ"נ מְדַבְרֵי הַר"מ בְּפִיהַמ"ש פ"כ דְכָלִים
מ"ד ע"ש וְתַבִּין וּכ"ה לְהַדְיָא בְּש"ס דְשִׁבְת (דָּף פֹּא ע"א) גְּבִי חֲפִי פּוֹתַחַת דְבַחִיבְרָן לְדַלַת
הָנוֹי כְּמְחֻנְבָּר לְקַרְקַע וּא"ל דְהַכָּא שְׁהַצִּירֵי בְרִזָּל לֹא יֵהִיו קְבוּעִים וְקִיָּמִים אֶלָּא יֵהִיו נְעִים
וְנָדִים בְּסִיבּוּב לְכָאן וּלְכָאן וּבַכָּה"ג לֹא מְקַרֵי קְבִיעוֹת וְחִיבּוּר דַּז"א שְׁהַרְי מְדַבְרֵי הַט"ז
וְנַה"ךְ ס' שַׁע"א הַנְּ"ל מוּכַח דְגַם בַּכָּה"ג יֵשׁ לְהַקֵּל וּמ"מ נְרָאָה דְאִין לְהַקֵּל אֶלָּא בְּאֲוִן
שְׁיַעֲשׂוּם מְחַדָּשׁ אַדְעָתָא דְהָכִי וַיַּחֲבֵר מְקוּנָדָם הַצִּירֵי בְרִזָּל לְקַרְקַע וְאַח"כּ יַחֲבֵר לְהֵם
הַמְּגוּפָה וְע"ע בְּשׁוּ"ת פְּרִשְׁת מְרַדְכֵי סִימָן י"ז בְּאֲוִנְוֵה בְּעַנְנֵן זָה וְע' תְּשׁוּ' ר"מ שִׁיק שָׁם
בְּשֵׁם גִּי"ט שְׁהַחִיבּוּר לֹא ע"י שְׁרוּי"ף דְזָה לֹא מְקַרֵי חִיבּוּר וְע' בַּנַּח"א בְּמַפְתָּח שְׁבַסוּ"ס
הָאֲשָׁפוּל לְמַס' פְּלִים מ"ש בְּעַנְנֵן הַשְּׁרוּיָפִין וְשֶׁלְשָׁלוֹת לְצַדֵּד לְהַקֵּל דְלֹא כַּגִּי"ט וְע' תְּשׁוּ'
כְּתַב סוּפֵר ס' צ"ז בְּזָה וְיֵהִי שְׁחַקֵּר שָׁם ס' צ"ח אִם קְבִיעוֹת בְּמַסְמָרִים הָנוֹי חִיבּוּר וְהֵבִיא
מְרַמַּב"ם וּכ"מ פַּכ"ו מְכָלִים תְּמַהֲנֵי שְׁלֹא הֵבִיא מַתּוּסְפָתָא שְׁהוּבָא בַּר"ש פ"ז דְכָלִים מ"ב

ופי"ד מ"ג ופי' הר"מ ורע"ב שם מ"ב ובר"ש פ"כ מ"ה ותוי"ט שם ובפ"ק ל"ד מ"ב ור"אב"ד פכ"ה מטו"מ ה"ד ור"ש פ"ו דאקלו"ת מ"ז בשם תוספ"תא וכ"ה בתוספ"תא פ"ב דעדי"ת וכ"ה ברי"ש פ"ג שם וכן מצאתי בירושלמי פ"ד דשבת ה"א תקועים (במסמרות ק"ע שם) חיבור וכו' וע' ח"ס סי' קצ"ח אות י"ב מ"ש ב"ז וכן פשוט להקל: והנה עוד כתב ר"מ שהמדרגות נעשו ע"י בנין מלבנים ולמען לחזק שפתיקהם שלא ישברו ע"י דריסת רגלים העמידו נסרים רוחב הנסרים פגובה המדרגות ועשה שרייפליך ותקעם לתוך הנסרים ובהם תחובים חוטי ברזל ונכנסים לתוך בנין הלבנים ועי"ז מחזקים עמידת הנסרים לחזק המדרגות ויש לחוש אולי עשה נקב מקודם לצורך תחיבת השרייפליך ואף שעשוי ע"מ למלאות יש לחוש לדעת המחמירים וא"כ אסור להאשה לעמוד על המדרגות שהרי תעמוד גם על עובי הנסר עכ"ד.

ולענ"ד אין חשש ב"ז בנין שיעקר הרגל עומד על המדרגה הבנוי מלבנים ואם גם קצת מהרגל עומד על עובי הנסר הרי הוא רק כמסייע שא"ב ממש וא"ל דכיון דמבלעדי הנסר ישתברו המדרגות והפל הולך אחר המעמיד דז"א דכבר כתב הנו"ב מ"ת סי' קל"ז דאם גורם רק מניעת פסול העתיד לבא לכ"ע לא מקרי מהיה בדבר המקב"ט וע' תשו' ח"ס סי' ר"ד ובתשו' ב"ש ח"ב סי' ס"ד, בהשמות הביא מתשו' הלק"ט ח"א סי' ע"ו שפסק פן והוא הביא ראי' מפ"ג דכלים מ"ה ורע"ב ופי' הג"ר א"ש ונאני מוסיף ראי' מד' הר"ש פי"ב דכלים מ"ד בסופה במ"ש ומטהרי רבנו בנין שיעשוי רק לחיזוק ע"ש ואף די"ל דשא"ה דתליא אי מקרי מהיה בדבר המקב"ט אבל, ה"א תליא רק במעמיד אבל ז"א דבתשו' הלק"ט שם מבואר הדין לענין פלי עץ שיש לו חשוקים של ברזל המבואר בסימן ק"כ ס"ו דאם גם בלא החשוקים יכול לעמוד אלא שאינו מתקיים זמן רב לכ"ע לא מקרי מעמיד והו' אמת שיש לי ראי' להפוך מהתוס' יומא (ע"ב א') ד"ה שמעמיד ציפויין שפתבו וז"ל נ"ל דאפי' ציפוי זהב שעליהן בטל לגבי דידהו דבכל דוכתא העץ בטל לגבי המתכות לענין טבילה ולכל מילי דאמר הלך אחר המעמיד וכו' ובעצי שטים אינו פן שהרי שלחן וכו' ויליף התם מקרא עכ"ל ונהרי התם העץ הזה עומד גם בלא הציפוי ואפ"ה מיתקבב הזהב למעמיד אי לאו קרא דקמ"ל דהציפוי בטל לגבי העץ וא"כ י"ל דה"נ ב"ז אף דלפ"מ ש"ר"מ לא ישתברו, פל המדרגות הבנויים בגפסים מבלעדי הנסרים רק שפתיקהם לבד א"כ אינו בגדר מעמיד פלל וכיון שהמדרגות פשרים שוב בנין דהאשה רוב הרגל עומדת על הבנין אף שמקעוטה עומדת על עובי הנסר אינו מזיק פלום ובפ"ט די"ל דכיון שהנסרים עומדים על צדן ורחבן לגובה המדרגה א"כ גם הנקב שנעשה בו לא נעשה לקבלה שא"א לקבל בו מים פלל בנין שהנסר עומד על צדו כמ"ש כה"ג פ"ד דמקנאות מ"ב זקפה לידוח וכו' אינה פוסלת את המקנה ובפ"ט דבנ"ד ספק אם נעשה פלל הנקב קודם תחיבת השרויף ולשי' כמ"פ נקב העשוי למלאות אינו פוסל פלל ולשי' הנו"ב יו"ד סי' נ"ו מקב"ט רק מדרבנן א"כ הוי סד"ר ולקולא ובכ"ז מה דאפשר לתקן יש לתקן טיט ולבנה ע"ג מקום עובי הנסר או באופן אחר ויש לדון עפ"מ ש בשו"ת ב"ש ח"ב סימן מ"ט בשם הג' רש"ק דא"י לאסור דשא"ש ובמק"א תמהתי שלא הביאו מהמל"מ פכ"ד מפלים ה"ז דדוקא בגנב וגזלן אימעות ממשכבו אבל בלא גזלן לא קפדי אבל במש"א פכ"ב מפלים מ"ד דחה דבריו ובפ"ט בנ"ד שנעשה למקנה כ"ע קפדי ומ"ש המל"מ להסתפק בשאר פלים אי דמי למשכב יענין בר"ש פכ"ב

דכלים מ"ט בסופה ופכ"ו מ"ח בשם תוס' אבל מ"מ צ"ע להקל פיון שעשה מעשה (וע"ע בר"ש סופ"ב דעוקצים בשם תוס' טבלא שיש לה לבזבז והטה על צדה אינה מכשרת הזרעים וע"ע פי"ח דכלים מ"ג בפ"י הר"מ ורע"ב שם ודו"ק): והנה עוד חזר השואל וכתב שהמים באים מהנהר דרך סילונות מרובעות של עץ ומצופים בפנים בטסי ברזל ומחופרים בידות ברזל ובקצוות הטסים שמניחים טס ע"ג טס נוקב מקודם הנקבים ע"י יתד גדול של ברזל ואח"כ מפה לתוכן מסמרות קטנות מחפים ע"פ כל הנקב וע"פ רוב הפה המסמרים רק בצדדי הסילין ולא בשוליו ומ"מ א"י בבירור אולי לפעמים גם בשוליו ולפעמים בעת תקיעת היתדות פשהיתד אינו נכנס בשנה להנסר או ע"י הפאת המקבת נופל היתד מהנסר ונשאר נקב במקומו ונסתפק כת"ר אם הנקב נחשב שנעשה לקבלה מפני שנעשה בכונה לקבל היתד והביא בשם הסד"ט להגאון מראדזין דגם להרמב"ם דס"ל דב"ק העשוי למלאות ל"ש קיבול היינו רק אם כבר מלאוהו אבל קודם שמלאוהו גם להרמב"ם שמי' קיבול כדמוכח מרש"י (סנהדרין סח) ובזה ת"י סתירת ד' רמב"ם וא"כ בנ"ד פשנשאר נקב ריק דינו פצינור שחטט בו גנמא דכל המים העוברים ע"ג דינם פשוטין כמ"ש בס"א ר"א סל"ו אף די"ל פיון דעשוי למלאות דינו פנקב הנעשה בלא פונה לקבלה וגם ע"י חיבור המים לנהר יש לצדד כמ"ש בשו"ת צ"צ החדש סי' קס"ג בכמה צדדי היתר עכתו"ד ר"מ: הנה הספרים הנ"ל אינם ת"י ונחזי אנו והנה כבר הביא השבו"י ח"א סי' ל"ג דברי הרמב"ם פ"ב דכלים ה"ג ופ"ג ה"א שכתב בפשיטות דב"ק העשוי למלאות אינו מקב"ט והביא סתירה ממ"ש בעצמו פ"ה מסופה ה"ב דסיפכה בחיצים נקבות פסולה והביא מהתוס' סופה (י"ב ע"ב) ד"ה מהו דתימא וכו' במ"ש בדעת רש"י דנראה דיש חילוק בין אם עשוי להיות מילואו בתוכו עולמית או לא ובאמת שהתוס' שם חשבוהו לדונחק והשב"י הביא סתירה מתוס' שבת (נ"ב ע"ב) ד"ה היא של אלמוג שכתבו בפשי' דב"ק העשוי למלאות ל"ש קיבול וגם בהגהות רי"ב העיר בזה וע"ע בשו"ת על הירושלמי פ"ו דשבת ה"ג בסופה ואני מצאתי בתוס' שבת (י"ז ע"א) ד"ה ועל שאר אדם וכו' שהקשו בהא דמרדע שטמאיהו ז' דהא פשוטי כ"ע אינו מקב"ט ואי מייגרשנהדרון בתוכו הרי מטמא בכ"ש פל מה שמתחמו דחרב הרי הוא פחלל וכו' ואור"ת דחשוב בית קיבול מקום שנותנים הדרון במרדעת ול"ה ב"ק העשוי למלאות שאין קובעין אותו שם אלא פעמים מניחין ופעמים מסירין וכו' ואור"י דאיכא לאוקמי בכה"ג שא"א להוציא הדרון אא"כ ישבר בית קיבולו ולכך לא חשיב תו בית קיבול עכ"ל הרי דלשי' ר"ת פל שקובע אותו שם לעולם בטל קיבולו ולשי' ר"י עכ"פ פל שא"א להוציאו משם אא"כ ישבר קיבולו בטל קיבולו ואפשר דגם הוא מודה לר"ת דבנעשה לקבוע לעולם ל"ש קיבול.

ובאמת שפח"י הרשב"א שם הביא בשם י"מ דב"ק העשוי למלאות ב"ק הוא ויש לתמוה שפדף נ"ב פתב בפשי' כדברי תוס' שם וגם בר"ש ורא"ש פט"ז דאהלות מ"א מבואר כדברי התוס' ועכ"פ נראה שזהו העיקר בשוב ד' רמב"ם ובתשו' נו"ב מה"ק יו"ד סי' צ"ו העלה דב"ק העשוי לקבל אינו אלא מדרבנן ובזה ת"י סתירת ד' רמב"ם אבל בתשובת הרמב"ן סי' רט"ו ותשובת רשב"א ח"א סי' קצ"ה מפנרש דמדאורייתא מקב"ט ותמה שם ע"ד רמב"ם ועכ"פ לשי' תוס' הנ"ל מיושבים ד' רמב"ם בפשי' וגם מה שהקשו התוס' בסופה והר"ש בפכ"ו דכלים מהא דתפלין מקרי ב"ק לק"מ דשאני התם שלפעמים

מוציאין הפרשיות מהתפלין לבדקן ולא נעשה דרף קביעות לעולם: וראיתי במלה"ר
אות ק' שחידש מסבא דבשעה שהיא ממלא אינו מקב"ט ודוקא קודם המילוי טמא אף
שעשוי למלאות ובזה תי' קושני' התוס' ע"ש ולענ"ד הדבר ברור ומוכרח פן ממשינה
ערוכה בפ"ד דמקנאות מ"ג החוטט בצנור לקבל צרורות בשל עץ בכ"ש ירד לתוכו עפר
ונכבש פשר ובפני' הר"מ ונ"ל ר"ל שאם היה בצנור ב"ק אשר הוא פסול וכו' ואם נתמלא
בעפר והדק קצתם בקצתם עד שנתקשה ושב פחוסית הנה הוא פשר לפי שפבר סר
הב"ק אשר היה בו אשר שמו פלי וזהו פונת אמרו ונכבש וכו' עכ"ל וברע"ב שם מבואר
דמירי בתקוה ולבסוף קבעו הרי מבואר דאם נתמלא דרף קבע לעולם בטל קיבולו
וכשר וכ"ה בש"ע סל"ו שם וא"כ בע"כ הא דב"ק העשוי למלאות טמא היינו קודם
שנתמלא או שנתמלא שלא בדרף קביעות לעולם שלא נתבטל קיבולו ממנו (שוב העירני
השואל דלכפ"ש הפרישה דגם בלא"ה אין הצינור פלי גמור לכן מהני סתימת עפר אף
שלא נחשב לסתימה במק"א א"כ אין ראי' משם) אבל דרף קביעות לעולם בנדאי בטל
קיבולו ולכן בכה"ג דנ"ד שתוקעין המסמרות דרף קביעות לעולם וממלא כל הנקב
וכמעט מהנמנע להוציאו משם כלל בזמן שהוא סתום אין בו חשש בית קיבול וע' תשו'
מהר"י אסאד חיו"ד סי' רי"ב בדין פלי מתכות שי"ב בית קיבול דאם התיף לתוכו עופרת
או בדיל עד שנתבטל קיבולו דכשר וכן בכלי עץ ע"ש (שוב העירני השואל שמדברי
ר"ת שבתוס' שבת י"ז הנ"ל מוכח דגם קודם שנתמלא אם עשאו ע"ד למלאות בו לעולם
טהור שהרי התם אין הדרבן בתוף המרדע וע"ז סוכב קו' התוס' ותי' ר"ת וזהו דלא
פדעת הג' מראדזין ומלה"ר הנ"ל): ומה שהביא ר"מ מד' הב"ח שמסופק בצינור אם
רק המים העוברים ע"ג הגומא עצמה יש להם דין שאובין ולא צדדי הגומא שהם רק
נידונים כשפת הפלי או דגם הצדדין הם בכלל בית קיבול והניח בצ"ע הנה בס' גי"ט
ותשו' מהרי"א שם העלו דדוקא המים שעוברים ע"ג הגומא חשיבי שאובין אבל אם
המים עוברים ע"ג הגומא וגם על צדדי הגומא מפאן ומפאן דינם כשאובין ומים פשרים
שמעורבין ונמשכו למקנה והביא שם ממשנה דפ"ו מ"י אביק שבפרחץ ורמב"ם פ"ו
הי"א וכת"ק דמן הצד פשר ע"ש אבל באמת צ"ע דשא"ה שהאביק הוא פלי בפ"ע לכן
אין המים שבאמבטי נעשין שאובין אבל הכא בצינור הרי כל הצינור נעשה ב"ק ע"י
שי"ב נקב וכ"נ להדיא מלשון הטוש"ע סל"ו דאפ"י אין הגומא מחזיק אלא כ"ש נעשה
פולה על ידה פלי וכו' וכ"ה להדיא בש"ג פ"ד דב"ב דא"א לומר דרק המים העוברים
ע"ג הנקב מקרי שאובין דכל הצינור נעשה פלי ע"ש שביאר הדבר מפורש באר היטב
והו' אמת שמדברי הש"ך סקע"ז שהקשה דנהי שהם שאובין הרי באים למקנה בהמשכה
וכו' ולכאורה אינו מובן דהא הוי פולה בהמשכה ובע"כ דס"ל דרק המים שע"ג הנקב
הוו שאובין אבל באמת בנה"כ שנדפס בסופו חזר בו באמת מה"ט וביאר להדיא דכל
הצינור מקרי פלי ודלא פדמשמע מלשון הרא"ש ע"ש וכ"ה בב"מ ליו"ד שם ומצאתי
במ"נ בסופו שהביא מרמב"ם פ"ב דכלים ה"ב דמה שבצדדי הקיבול וא"צ להקיבול כלל
מקב"ט רק מדרבנן וא"כ ה"נ בזה י"ל דמה שבצדדי הגומא מקב"ט רק מדרבנן ולפ"ז
י"ל דתליא במ"ש הש"ך סקע"ו בשם ב"ח ונהגת דרישה אם דוקא דבר המקב"ט
מדאורייתא פוסל אבל פשוטי כ"ע דמקב"ט רק מדרבנן אינו פוסל (שוב העירני השואל
דהש"ך מירי לענין הנייתו ע"י טהרה אבל לענין המשכה לטהר שאובין לא תליא

בַּקָּב"ט רַק אִם נִקְרָא כָּלִי כַּמ"ש בַּסַּמ"ו) וְאֲנִי מְצַאֲתִי בַּפִּיהַ"מ לַהַר"מ רַפ"ד דְּמַקְנָאוֹת
דְּמַפְרָשׁ דְּפְשׁוּטֵי כ"ע פּוֹסֵל בְּמַקְנָה וּכ"ה שְׁם בַּפ"ה מְשַׁנָּה ה' וְע"ש בַּתוּי"ט מ"ש בְּדַעַת
הָרֵא"ש וּלְפַמ"ש הָרַמְבַּ"ן בַּב"ב ס"ו דְּדִין הַמְשָׁכָה בְּכֹלָה תִּלְיָא אִם שְׂאוּבֵין פּוֹסְלִין מֵה"ת
ל"מ הַמְשָׁכָה וְאִם רַק מְדַרְבְּנָן מְהַנִּי הַמְשָׁכָה א"כ לַפ"ז בַּנ"ד פִּינּוֹן דְּמִן הַצַּד ל"ה כָּלִי אֶלָּא
מְדַרְבְּנָן שׁוּב מְהַנִּי הַמְשָׁכָה גַּם בְּכֹלָה וּבְזָה צָדְקוֹ דְּבָרֵי הַשֵּׁ"ף סַקְע"ז הַנְּ"ל אֶבֶל תִּירוּצוֹ
לֹא א"ש וְאֲכַמ"ל.

וּבְגוּף דִּין פְּשׁוּטֵי כ"ע מְצַאֲתִי בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְּחֻגִיגָה הַל' ה' בְּסוּפָה רִיב"א בְּשֵׁם ר"ל
וְאֶסְף אִישׁ מֵה ת"ל טְהוֹר הַגַּע עֲצָמָה אִפִּי אֶת אוֹסְפוֹ בְּמַגְרִיפָה אֶמְרָה הַתּוֹרָה טְהוֹר מָה
אֲנִי קִיָּמִין אִם בְּמַגְרִיפָה שֶׁל מַתְּכוֹת וְהֵלֵא פְּשׁוּטֵי כָּלִי מַתְּכוֹת טְמֵאִין אִם בְּמַגְרִיפָה שֶׁל
עֵץ לֹא כְּעוֹמֵד מִחֲמַת דְּבָר טְמֵא הוּא אֶמְרָה ר"ה תִּיפְתָּר בְּאוֹסְפוֹ בְּנֶסֶר וְכו' וּפִי הַפ"מ
דְּבַתְחֻלָּה סָבַר שֶׁהֵם כָּלִי קִיבּוּל וְלָזָה מְשַׁנֵּי דְּמִיָּרֵי בְּנֶסֶר רָחַב שֶׁא"ב בֵּית קִיבּוּל אֶבֶל י"ל
דְּהֵתֵם דְּהַחֲשֵׁשׁ שְׁיַחְזוֹר וְיִטְמָא אֶת הָאוֹסֵף אִין חֲשֵׁשׁ בְּפְשׁוּטֵי כָּלִי עֵץ וְעוֹד דְּהֵתֵם דְּרִישׁ
לִקְרָא וּמֵה"ת וְדַאי דְּטְהוֹר וְע' תְּשׁוּ אֶמְרֵי אֵשׁ סוּף סִי' פ"ו שֶׁהִבִּיא ג"כ רֵא"י דְּגַם דְּבָר
הַמַּקְב"ט רַק מְדַרְבְּנָן פּוֹסֵל בְּמַקְנָה וְלֹא מְקָרִי הַנְּיִיתוֹ בְּטְהָרָה ע"ש אָף דַּמ"מ י"ל דְּכָשֵׁר
בְּהַמְשָׁכָה אֶפִּילוֹ בְּכֹלָה פִּינּוֹן דְּהַמִּים הָעוֹבְרִים מְצַדֵּי הַנְּקָב אִינָם פּוֹסְלִים אֶלָּא מְדַרְבְּנָן
פִּינּוֹן דַּמֵּה"ת אִינוֹ כָּלִי וְכַמְש"ל וּמִים הָעוֹבְרִים ע"ג הַנְּקָב עֲצָמוֹ הֵם רַק מִיעוּט שְׂאוּבֵין
וּבִפְרָט בַּנ"ד דַּע"י הַחִיבּוּר לְנֶהָר עַכ"פ לִיכָּא רַק חֲשֵׁשׁ שְׂאוּבֵין דְּרַבְּנָן לִשְׁי הָרַמְבַּ"ן כְּשֵׁר:
אוּלָּם בַּנ"ד שֶׁהַדְּבָר סָפַק אֶלָּא שְׂרוּ"מ חוֹשֵׁשׁ דְּאֶפְשָׁר פִּינּוֹן שְׁעֵשָׂה נְקָבִים וְסָפַק אִם מִיָּלֵא
אוֹתָם הֵנִי כַּסֵּד"ר וְאֶתְחַזֵּיק אִיסוּרָא וּמ"ש דְּהוּא אוֹמֵר בְּבִירוֹר שְׁמִילָאָן וּמִלְתָּא דְּלֹא רַמֵּיָא
בְּדַרְבְּנָן דַּעַת הַפ"ת שְׁבַפְמ"ג סִי' צ"ד לְהַקְל יַעֲזִיב בַּדַּע"ת סִי' ח"י סַקִּי"ד שֶׁהוֹכַחְתִּי דְּגַם
בְּדַרְבְּנָן אֶסוּר וְע"ע בְּתִשׁוּ"ח ח"ס יו"ד סוּסִיָּא קַפ"ז בַּמ"ש לְהַסְבִּיר דַּעַת הַק"ס דְּלִפְנֵי דְּבָרֵינוּ
שָׁם י"ל דַּבְּנ"ד מוֹדָה דְּאֶסוּר מֵה"ת וְאָף שִׁי"ל בְּזָה מ"מ הָעֵיקָר דְּגַם בְּדַרְבְּנָן אֶסוּר אֶבֶל
לַעֲנ"ד לַפְמ"ש הַחוּו"ד בְּדִינֵי ס"ס סַק"כ דְּבַתְרֵי דְּרַבְּנָן גַּם בִּישׁ לוֹ חוּז"א מְוֹתֵר כְּדַמּוּכַח
מֵהַרְמַב"ם וְרַאב"ד פ"י דְּמַקְנָאוֹת וּכ"ה בְּתִשׁוּ"ר ע"א סִי' ס' בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ"ו דְּבַתְרֵי דְּרַבְּנָן
הֵנִי כְּאִין לוֹ עֵיקָר מֵה"ת וְגַם בְּאַתְחַזֵּיק אִיסוּרָא מְוֹתֵר ע"ש הֵיטֵב א"כ ה"נ בַּנ"ד אֶבֶל
בַּשַּׁע"מ פ"י דְּמַקְנָאוֹת כָּלִי א' הַעֲלָה דְּהַרְמַב"ם שָׁם יָחִיד בְּדָבָר וְכָל הַפּוֹסְקִים ס"ל
דְּבַדְאֶתְחַזֵּיק אִיסוּרָא סַד"ר לְהַחְמִיר א"כ גַּם בְּתִרֵי דְּרַבְּנָן ס"ל לְהַחְמִיר אָף דַּבְּנ"ד הָרִי
מְסוּפָק אִם עֲשָׂה כָּלִי נְקָבִים בְּשׁוּלֵי הַסִּילּוֹן וְא"כ הֵנִי כְּעֵין ס"ס שְׁמָא לֹא עֲשָׂה וְשְׁמָא
מִיָּלָאָם בִּיְתִדוֹת וּבִפְרָט בְּצִירוֹף דְּאִיכָּא הַמְשָׁכָה וְגַם הַחִיבּוּר לְנֶהָר (וּכְבָּר הִבִּיא רו"מ
מִתְשׁוּ"מ מִבִּי"ט ח"ג סִי' ע"א דַּא"צ לְהִיּוֹת מְחַנְבָּר בְּשַׁעַת טְבִילָה אֶבֶל עֵינֵינִי שָׁם וְרֵאִיתִי
דְּמִיָּרֵי בְּבֵאִין מִן הַמַּעֲיָיִן שְׁבָהָר א"כ אִין רֵא"י לַנ"ד אֶבֶל גַּם בְּזָה יֵשׁ כְּמָה צְדִדֵי קוֹלָא
כְּנוֹדַע) וּכְבָּר הַעֲלִיתִי בַּדַּע"ת סִי' מ"ו סַק"ח דְּבַדְאִיכָּא טְרַחָא א"צ לְבָרוּרֵי וְהֵנִי בְּכָלִי
לֹא אֶפְשָׁר לְתַקְּנוֹ: וְיֵשׁ לְדוֹן עוֹד דְּכִינּוֹן שְׁהַקְלָה שְׁכָרוֹ אוֹתוֹ לְמִלָּא הַנְּקָבִים גַּם אִם שְׁכַח
וְלֹא מִיָּלֵא הו"ל כְּנַעֲשָׂה שְׁלֵא ע"מ לְקַבֵּל פִּינּוֹן דְּכִשְׁמִמְלָאָן בְּטַל קִיבּוּלָן וְכַמְש"ל וְהָאֲמִין
שִׁינָה בְּשִׁלְיַחוֹתוֹ וְלֹא מִיָּלָאָן וְע' בְּתִשׁוּ"ר ב"ש ח"ב סִי' ס"ו בְּאוֹרְךָ וְיִמְצָא סְנִיף דְּחַזִּי
לֹא צְטוּרִיפִי.

וּמִכָּל הַלִּין טַעְמֵי הַנְּגִי מְסַכִּים עִם רו"מ שֶׁא"צ לְהוֹצִיא הַסִּילּוֹנוֹת וְאִין חֲשֵׁשׁ כָּלִי לְטַבּוֹל
בְּהַמְקָנָה וְגַם הָרִי דַּעַת ר"ח וְרַשְׁבַּ"ם דְּהַלְכָּה כַּר"א דְּחִיבּוּר לְקַרְקַע מְהַנִּי אִפִּי בְּחַקְקוֹ

וּלְבִסּוֹף קָבְעוּ וְאֵף דְקִי"ל כְּחֻמֵּי גַם בְּדַרְבָּנָן וְעֵינָן בַּט"ז בְּאו"ח ס"א קנ"ט סק"ח מ"מ
בנ"ד הוּי תְּרֵי דְרַבָּנָן וּבְפֶרֶט שְׁהָרֵי עֵי"ז יְהִי חֲשֵׁשׁ לְעַז עַל הַטְּבִילוֹת שֶׁטְּבָלוּ בָּהּ עַד עֵתָהּ
וְכַמ"ש כַּה"ג בְּתִשׁוּבָה מֵהֶרֶם ל' וְש"ף ס"א קצ"ח סקמ"ה וְלָכֵן יֵשׁ לְהַקְלֵה וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי:
סִמָּן ג' לְהַרְבֵּה הַה"ג תְּרִיף וּבְקִי וְכו' מוה' בְּנִימִין זָאב מְשֻׁנָּה נ"י אַבְדֵּק"ק קִרְעֵמוֹנִיץ
בְּרוֹסְיָא.

מִכְתָּבוֹ הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאִשָּׁה אַחַת מְעִיר וּוישְׁנוּוִיץ הַסְּמוּךְ לְמַחו"ק שְׁהִיְתָה עִם
בְּעֵלָה כְּמָה שְׁנִים וְלֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם לֹא מִמֶּנּוּ וְלֹא מִשׁוּם אָדָם שְׁיֵשׁ לוֹ אֵח וְשִׁבְק לָן חֲזִים
וּמַת בְּלֹא בָנִים וְאַחַר מוֹתוֹ חִקְרוּ וְדָרְשׁוּ מְעִיר מוֹלְדָתוֹ עִיר קְאֻוֹנֵעַ דְּלִיטָא וְגַם שָׁם
וּבְעֵינָיו הַסְּמוּכוֹת לֹא נִוְדַע מִמֶּנּוּ וְלֹא אִם הִי לוֹ שׁוּם אֵח בְּעוֹלָם וְהַגַּם שְׁאָמְרוּ אִיזוֹ
אֲנָשִׁים שְׁהֵם קְרוּבֵי כַּ"ז אֵין לָהֶם שׁוּם יְדִיעָה מְאִינָה אֵח וּמַעַכְתָּה הֵבִיא מַד' מֵהֶרִי"ט
ח"א ס"א פ"ב וְש"ש לְהַקְצֵה חֲבָדִין אִם מְחֻזְקִין מְאִיסוֹר לְאִיסוֹר וְנו"ב מ"ת ס"א קמ"ג
וּבְתִשׁוּבָה בֵּית אֲפָרִים א"ע ס"א קל"ב הִתִּיר לְהַנְּשֵׂא אִפִּי לְכַתְּחֻלָּה אִפִּי בְּאָמְרוּ אִיזוֹ אֲנָשִׁים
שְׁשָׁמְעוּ מֵהַבְּעַל שְׁיֵשׁ לוֹ אֵח דְּלֹא קִיָּמָא לָן פְּהֶרְשָׁב"ם ב"ב קל"ד דס"ל דְּוִנְקָא בְּהַחֲזִיק
בְּלֹא אַחִין שְׁרִיָּא לְהַנְּשֵׂא וְלֹא בְּסִתָּם שְׁלֹא הַחֲזִיק בְּאַחִין דְּבַעֲיָנוּ נְמִי שְׁלֹא יָדְעוּ בְּבִירוֹר
שְׁאִין לוֹ בָּנִים אֲלָא שְׁלֹא הַחֲזִיק בְּאַחִים וְלֹא בְּבָנִים אֲזוֹ שְׁרִיָּא דְּאִיכָא ס"ס שְׁמָא אֵין לוֹ
אֵח וְשְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים אֲף בְּתִשׁוּבָה תוֹעֲפוֹת רָאָם ס"א פ"ג לֹא הֵבִיא מַד' הַנו"ב וְלֹא מַד'
הַב"א וְלֹא הִתִּיר אֲלָא בְּמָקוֹם שֶׁהִי"ל ג"כ וְלֹד שְׁמַת אַחַר כ"ט יוֹם וְתַמָּה כַּת"ר עָלְיוֹ
עַכְתוּ"ד.

וְהִנֵּה בְּשׁו"ת שֶׁבִשׁו"ע הֶרֶב הַתְּנִיָּא ו"ל ס"א כ"ח הַעִיר שְׁלֹא לְסַמְּוֵךְ עַל מָה שְׁלֹא יָדְעוּ
מִשׁוּם אֵח אֲלָא אִם הוּא נוֹלֵד בְּעִיר הַהִיא שְׁמַת בָּהּ מִשְׁא"כ בְּבָא מְעִיר אַחֲרַת לִיכָא הוֹכְחָה
כָּלֵל מִמָּה שְׁלֹא שְׁמַעוּ מִפִּי אִם יֵשׁ לוֹ אֵח דְּאֲפָשֶׁר לֹא הִי"ל שׁוּם נ"מ לְדַבֵּר מִזֶּה וְאַח"כ
צִיָּדָד בְּדַעַת הָרֵא"ש דְּמַחְמַת אַרְיִכוֹת הַזְּמַן שְׁנַמְשָׁף כְּמָה שְׁנִים לֹא יִפְלֹט שֶׁהִי מְסַפֵּר
לְכַפְּעִים מְאֻחִיו ע"ש בְּאִנְרָף מ"ש מִתְּשׁוּבָה מֵהֶרִי"ק בְּזֶה וּבנ"ד מָה שְׁחִקְרוּ וְדָרְשׁוּ בְּעִיר
קְאֻוֹנֵעַ אֵין צַד סְמִיכָה ע"ז דְּכַפִּי הַנְּרָאָה גַם אֵת בְּעַל הָאִשָּׁה לֹא יָדְעוּ שְׁם שׁוּם א' מֵהַזְּקָנִים
וְלֹא זָכְרוּ מִמֶּנּוּ כְּלוֹם וּא"כ אֵין הוֹכְחָה מִמָּה שְׁלֹא יָדְעוּ מִשׁוּם אֵח.

אֲף דְּגַם בנ"ד עָבְרוּ מְשָׁף כְּמָה שְׁנִים וְלֹא שְׁמַעוּ מִמֶּנּוּ בְּשׁוּם כְּעַם שְׁיֵשׁ לוֹ אִינָה אֵח: וְהִנֵּה
בְּגוֹף הַדִּין כְּבָר הִנֵּה מְעַשָּׂה כְּזוֹ בְּעִיר בְּרָאָד וְנִדְפָס סֵפֶר שְׁבַעַה עֵינִים עַל גִּידוֹן כְּזֶה
וְהַסְּפִימוּ כָּל גְּדוּלֵי הַדוֹר וּבְרָאשָׁם הַגָּאוֹן מְלִיכָא וְהִישׁוּיַע"ק וְהַח"ס וְר"ע אִיגֵר וּבְעַל
חֻמְדַּת שְׁלֵמָה וְעוֹד כְּמָה גְּדוּלִים עִם הַגָּאוֹן מֵהֶרֶם"ק ו"ל לְהַתִּירָה לְהַנְּשֵׂא וְהַעֲלוֹ דְּגַם
מֵהֶרִי"ט מִיְיָרֵי רַק בְּבָא לְשֵׁם וְלִזְמַן מוֹעֵט מִתְּ מִשְׁא"כ בְּשָׁהָה כְּמָה שְׁנִים וְע"ע בְּתִשׁוּבָה
ח"ס א"ע ח"א ס"א מ"א וְח"ב ס"א ס"ז וְשׁו"ת מְהֶרֶם מְרוֹטִינְבוֹרְג הָאֲחֻרָנִים ח"א"ע ס"א
כ"ה וְכַס' תִּיקוֹן עוֹלָם תִּיקוֹן ד' כְּמָה תְּשׁוּבוֹת בְּעֵנָן זֶה וְגַם בְּתִשׁוּבָה רַח"כ א"ע ס"א פ"ב
פ"ג הָאֲרִיף בְּזֶה וְהַעֲלָה לְהַקְלֵה וְע"ע בְּתִשׁוּבָה ר"מ שִׁיק א"ע סִמָּן קמ"ב קמ"ג וְשׁו"מ מ"ג
ח"ג סִמָּן קכ"ז וְהִנֵּה בְּתִשׁוּבָה רַח"כ שְׁם הַקְּשָׁה בְּהָא דְּבִקְדוּשָׁין (סד א') אָמַר אֲפִי
מִתְּנִיתִיו דְּלֹא מוֹחֲזֵק לָן בְּאַחִי וְלֹא מוֹחֲזֵק לָן בְּבִנִי דְּאָמְרִינָן כִּינּוּ דְּלֹא מוֹחֲזֵק לָן בְּאַחִי וְלֹא
בְּבִנִי אָמַר יֵשׁ לִי אַחִים אֵינוֹ נֶאֱמָן וְכו' וּמוֹכַח דְּוִנְקָא בְּלֹא מוֹחֲזֵק לֹא בְּאַחִי וְלֹא בְּבִנִי
דְּאִיכָא ס"ס כַּמ"ש רְשָׁב"ם ב"ב (קל"ד ע"ב) דְּשְׁמָא יֵשׁ לוֹ בָּנִים וְאַת"ל אֵין לוֹ שְׁמָא גַם

אח אין לו ומותרת לשוק אבל ביש לו בנים אפילו לא הוחזק באחיו אסור אבל בש"ס דב"ב (קל"ד ב') שם איתא בזה"ל למאי הלכתא אר"י אמר שמואל וכו' התם דלא מוחזק לן באח הכא אע"ג דמוחזק לן באח הרי דנקט רק דלא מוחזק לן באח ומשמע דאף שאין לו בנים דינא הכי: ונראה ליישב ע"ד פלפול דהנה בש"ס דב"ק ק"י פריה אהא דאמר אב"י ש"מ פס"מ פ"ג מ"ב מ"ב וכו' אדעתא דהכי לא יתב לי זכו' אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מנפה שחין תיפוק לי' בלא תליצה דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה ומשני התם אנו סהדי דמינח ניחא לה בכל דהו וכו' ופירש"י דניחא לה להתקדש לראשון שהוא שלם על הספק שאם ימות תזקק לאחיו אבל בישיע"ק א"ע סי' קנ"ז הביא בשם הקדמונים שפ"י דניחא לה ביבם שהוא מנפה שחין וע' שו"ת רצ"ה סי' ק"ז שהזכיר פן מהתוס' ומק"ר"י ב"י רב ע"ש ולכאורה לפ"ז קשה בהא דלא מוחזק לן באחי שלא נודע כלל אם יש לו איזו אח והיבמה צריכה להתעגן על הספק ואולי תתעגן כל ימי חייה א"כ שוב נימא אומדנא דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה והכא ל"ש תי' הש"ס לפי פ"י הקדמונים הנ"ל דהא גם כל דהו לית לה ועד מתי תתעגן ותיזול אף י"ל לפמ"ש התוס' שם דדוקא מן האירוסין איכא אומדנא ולא מן הנישואין ובא"ס"ז שם בשם הרא"ש ביאר טעמא משום דחזקה דא"א עושה בעילתו בעילת זנות וא"כ הבעל לא היה מרנצה לישאנה אם היתה מתנית הך תנאה וכיון שהקידושין ונישואין תלויים גם בדעת בעלה ל"מ אומדנא שלמה לבטלם: והנה בכתובות (ע"ב ב') איתמר קידשה ע"ת וכנסה סתם רב אמר צריכה הימנו גט ושמואל אמר א"צ גט אמר אב"י לא תימא טעמא דרב פ"נ שפנסה סתם אחולי אהלי' לתנאי' אלא טעמא דרב לפי שאאעבב"ז ע"ש וא"כ מוכח דשמואל סובר דאדם עבב"ז וא"כ א"ש דבקידישין ס"ד הוא מימרא דאב"י ולשי' דס"ל פ"ב דאין אדם עבב"ז וא"כ ליכא אומדנא ולכן דוקא בלא הוחזק לא באחי ולא בבני יש להקל אבל בספק א' אסור דכיון דאיכא חזקה א"א מחזיקין מאיסור לאיסור.

אבל בש"ס דב"ב מרי' דשמעתא הוא שמואל ולישיטתו דסובר אדם עושה בב"ז א"כ אם באין לאונסיה לשוק הרי איכא למימר אומדנא בכה"ג דלא הוחזק באחיו דאדעתא דהכי לא קידשה נפשה ונפקעו גם הקידושין למפרע וליכא חזקה א"א פ"ל וליכא להחזיק מאיסור לאיסור לכן יש להתירה לשוק גם בידוע שאין לה בנים ושוב ליכא אומדנא ולא נעקרו הקידושין למפרע וא"ש ודו"ק: ועוד נראה ליישב קו' רח"כ הנ"ל דהנה בתשו' רת"כ שם סי' פ"ב העיר לפי המבואר ביבמות (ס"ז ע"א) הניח בנים והניחה מעופרת דלר"ש זכרים יאכלו פולין וכו' שפ"ל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות ויש מיעוט שמפילות סמוך מיעוטא דמפילות דנקבות הו"ל זכרים הראויים לירש מיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן וכן קי"ל בטוש"ע יו"ד סי' של"א וא"כ ה"נ בספק אם יש לו אח נימא דאיכא רובא להקל דמחצה נקבות ושפ"ל הפילה ובסי' פ"ג דחה רב א' דלדין דלא קי"ל כר"מ המיעוט פמאן דליתא ולא אמרינן סמוך ובאמת שיש בזה חילופי גרסאות אם גם לדין אמרי' פ"נ ועמ"ש בזה בחיבורי דע"ת בפתיחה לה"ש אות כ"ג ונראה דתליא אם הרוב הוא ודאי או רק ספק כמ"ש בא"ס"ז ב"מ ו' בשם הרא"ש מפליא דכל רוב רק ספק אלא שהתורה התירתו א"כ י"ל סמוך מיעוטא לפלגא אבל אם הרוב ודאי אז המיעוט פמאן דליתא: והנה הכר"ו סי' ס"ג העלה דזה תלוי בפלוגתת רב ושמואל אם הולכין בפ"נ אחר הרוב והאחרונים ביארו דזהו ג"כ פלוגתת רב ושמואל אם הולכין בממון

אחר הָרֹב דְלִמָּאן דס"ל הוֹלְכִין אַחֵהּ רְרֹב פְּנֹדָי וְלָמ"ד אֵין הוֹלְכִין הָרֹב הוּא רַב סָפֵק וְהֵנָּה הַפ"י בְּכַתּוּבֹת (י"ב ע"ב) הַעֲלָה דְלָמ"ד בְּרִי וְשָׁמָּא בְּרִי עֲדִיף ס"ל דְהוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחֵר הָרֹב וּבִש"ס דב"ב קל"ה וְתוֹס' פְּתוּבֹת שֵׁם מְבֹאָר דְאַבְי סוּבְר אִיא"נ חֲזִיב דבו"ש עֲדִיף א"כ לְדִידֵי הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחֵר הָרֹב דְהָרֹב הוּא וְדָאִי וְהַמִּיעוּט פְּמָאן דְלִיתָא וְלִיפָא לְמִימְר סְמוּךְ מִיעוּטָא לְפִלְגָא וּא"כ א"ש דְבִש"ס דְקִידוּשִׁין אַבְי הוּא מָרָא דְשִׁמְעָתָא וְלִשְׁיטָתוֹ דְנֹקָא בְּלֹא הַחֲזִיק לֹא בְּאַחֵי וְלֹא בְּבָנֵי שְׂרִי אָבֵל בְּיָדוּעַ שֵׁא"ל בְּנִים א"א לְהַתִּיר אָבֵל בב"ב דְשִׁמּוּאֵל אָמַר הֵךְ דִּינָא וְלִשְׁיטָתוֹ דְסוּבְר אֵין הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחֵהּ רְרֹב הוּא סָפֵק וְהַמִּיעוּט פְּמָאן דְאִיתָא וְאָמְרִי סְמוּךְ מִיעוּטָא לְפִלְגָא לְכֹן גַּם בְּלֹא הַחֲזִיק בְּאַחֵין לְבַד אִפִּי יָדוּעַ שֵׁא"ל בְּנִים שְׂרִיָא לְשׁוּק וּא"ש וְדו"ק: וּבְעֵיקָר ד' מַהֲרִי"ט שְׁהַעֲלָה לְהוֹכִיחַ דְמַחֲזִיקִין מֵאֵל"א יַעו"ש עוֹד בְּשִׁנְיֹת חֵא"ע ס' ח"י בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ' וְאוּלָם בְּתִשׁוּבָה אַחַת פְּלִפְלִיתִי הֲרַבָּה בְּזָה וְאֵין עֵת הָאֶסְרָף בְּפִלְפוּלִים וְאוּלָם רֵאִי א' הַבְּאִתִּי מִש"ס דְנָזִיר (ח' ע"א) בְּהָא דְאָמַר הַרְיָנִי נָזִיר מְלֵא הַקְּנֵפָה אִם אָמַר סְתָם נְזִירְתִי רוֹאִין כְּאֵלוֹ מְלֵאָה סְרַדָּל וְהוּא נָזִיר כֹּל יָמָיו וּפְרִיָהּ וְלַחֲזִינִי כְּאֵלוֹ מְלֵאָה קִישׁוּאִין וְתַהֲגִי לִי תַקְנָתָא וְלִר"י הָא סָפֵק נְזִירוֹת לְהַקְּל וּמִשְׁנֵי כִר"ש ס"ל דְאָמַר ס"נ לְהַחֲמִיר וְר"י מִשְׁנֵי אִפִּי תִימָא ר"י הָכָא נְחִית לִי לְנְזִירוֹת בְּמֵאִי לְסִלּוּקֵי מִיָּנִי (וּבֵא"ס"ז בְּשֵׁם גִּימּוּקֵי הַר"ע פִּי דְדָמִי לְסָפֵק נְגַעִים מִשְׁנִנְזִיק לְטוֹמְאָה טָמֵא וְה"נ אֲזֵלִי בְּתַר חֲזִיקָה) וּפְרִיָהּ אִמְרֵי לִיחֲזִינִי כְּמְלֵאָה קִישׁוּאִין וְתַהֲגִי לִי תַקְנָתָא (וּפִי בֵּא"ס"ז דְקַס"ד דְכַמְהָ נְזִירוֹת קִיבֵל עֲלָיו וְכָל חַד וְחַד נְזִירוֹת בַּפ"ע וּמְסַפִּיקָא לֹא מַחֲתִיבֵן בְּסָפֵק נְזִירוֹת דל"מ חֲזִיקַת נְזִירוֹת א' לְחַבְרִי) וּמִשְׁנֵי כְּרַבִּי דְאָמַר נְזִירוֹת אַרְוֵה קִיבֵל עֲלָיו וְכֹן מְוַכְרְחִים לְכַרְשׁ דַּעַת רִש"י וְתוֹס' וּמְאִירֵי שֵׁם וַע' בַּמִּל"מ פ"ב מְנְזִירוֹת הַל' ה' בְּסוּפָה בְּשִׁי רֶאֱבָד דְמוּכַח ג"כ כֹּן וַיעו"ש פ"ג מ"ש בְּזָה וְהַקְּשָׁה בְּעֲצָמוֹ עַל דְכַרְוִי וּא"כ.

מוּכַח לְהַדְיָא דְאִי הָנִי כֹּל א' נְזִירוֹת בַּפ"ע אֵין מַחֲזִיקִים מְאִיסוֹר לְאִיסוֹר וְאֵין לוֹמַר דְהָכָא הַפִּל אִיסוֹר אֶחָד שְׁחַל בְּקִידוּשֵׁי הַבַּעַל דז"א דְכַבֵּר הוֹכִיחַ מַהֲרִי"ט בְּשִׁנְיֹת שֵׁם בְּכַמְהָ רְאִיוֹת לְהִיפּוּף וְלִדִּינָא כְּכַר פְּתַבְתִּי שְׁפֵל גְדוּלֵי הַדוֹר שְׁלִפְנֵינוּ כְּנֹלָם פָּה א' עָנוּ וְאָמְרוּ לְהַתִּיר בְּכַה"ג וְאֶנְחַנוּ בְּעַקְבוֹתֵיהֶם גִּלְף וְנֵאמַר שְׁפֵכֵר הַתִּירוּ פִּירוּשִׁים אֶת הַדְּבָר וְיֻכַל כַּתְרָה לְהַתִּירָה לְהַנְשֵׂא לְשׁוּק: סִימָן ד לְהַרְבּ הַמֵּאוּה"ג וְכו' מוּה' מִשָּׁה גִינֵז נ"י אַבְד"ק בְּאֶדְרָא קַעֲרַעֲסֵטָאָר בְּמִדִּינַת אוּגְרִין קוֹנְטְרִיֶסִיו הָאֶרְנֹכִים מְגִלָּה עֶפְהָ מְזָה וּמְזָה הֵם פְּתוּבִים לְנִכּוֹן הַגִּיעֵנִי וַע"ד שְׁאֵלְתוֹ אוֹדוֹת הָאִשָּׁה לְיָבָא בַּת זָאב מְכַפֵּר וְנַעֲלָאֵט הַסְמוּךְ לְאוּהַעַל שְׁבָאָה לְפָנָיו לְהַנְשֵׂא בְּאֶמְרָה שְׁנַתְגַּרְשָׁה בְּקַהֲלֵתְכֶם לְפָנֵי כְּמָה שְׁנִים בְּפָנֵי הָרַב הַקְּדִים שֶׁהוּא פְּעַת בַּק' נוֹגֵרְמִשֵׁט וְרו"מ כְּתַב אֵלָיו וְהַשִּׁיב שְׁנַאֲבָדוּ מִמֶּנּוּ כְּמָה פְּתַבִּים בְּדַרְוֵה נְסִיעָתוֹ וְאֵינְנוּ זוֹכְרֵי מְזָה מְאוּמָה וְהַגֵּם שְׁאֶמְרָה הָאִשָּׁה כְּמָה סִימְנִים בְּאִיזוֹ זְמַן וְכִי הַרְבֵּנִית רְצָתָה לְשַׁכְּרָה לְמִשְׁרֵת וְשִׁלְחָה אֵלָי מְכַתֵּב גְּלוּי כְּפּוּל וְעוֹד ג' מְכַתֵּבִים וְהַרְבֵּנִית דְשֵׁם זוֹכְרַת קֶצֶת מְגוּפָא דְעוּבָדָא אָבֵל אֵינָה זוֹכְרַת אִם בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה וְהֵנָּה בַּעֲלָה הַקְּדוּם וְרַבֵּן יַעֲקֹב כְּכַר נְשֵׂא אִשָּׁה.

וְאִישׁ א' תוֹרְנֵי הַשִּׁיב בְּמְכַתֵּב שְׁשִׁמְעַע מְפִי הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה מֵאֲזוּ שְׁנַתְגַּרְשׁוּ בְּפָנֵי הָרַב הַנָּז"ל וְגַם הַשׁו"ב מְכַפֵּר הַסְמוּךְ כְּתַב ג"כ בְּצִירוּף עוֹד א' שְׁהוֹחֲזָקָה שֵׁם כְּמָה שְׁנִים לְגְרוּשָׁה וְאִח"ז הִי לְפָנָיו אֶחָד מֵהַנָּז"ל וְהַעִיד שְׁשִׁמְעַע הַפִּל יוֹדְעִים שְׁהִיתָה א"א אֵלָא שֵׁאִח"כ שְׁמַעוּ מְפִיָה שְׁנַתְגַּרְשָׁה וְעוֹד אִיזוֹ נְשִׁים הַעִידוּ שְׁשִׁמְעוּ מְפִי הָאִשָּׁה מֵאֲזוּ שְׁבָאָה וְשִׁמְחָה שְׁפִטְרָה

את בעלה ע"י שקבלה גט ונאנשים בני בליעל פיתו את האשה ונשאת כעת לאיש אחר בלא היתר ב"ד וכשנודע לרו"מ גזר עליהם להפרישם עכתו"ד השאלה.

והנה רו"מ האריך למעניתו וגם שלח העתקות מתשו' הגדולים דמדינתכם אשר בידי ואני עמוס הטרדות ולא אוכל לצאת ולבא בארנפה פי המון מכתבים לפני ואולם בגוף הדין אם האשה נאמנת לומר נתגרשתי פינן שבנ"ד היא מוחזקת בא"א כפי שכתב שהעיד לפניו איש אחר מהפך ששם הפל יודעים שהיתה א"א וגם מפני שמתפסות בהשייטל פדרה הנשואות הנה כ"ז אם היתה אומרת סתם שנתגרשה אבל בנ"ד שאמרה שנתגרשה לפני ב"ד פלוני והוא במקום קרוב הרי כבר הביא בפת"ש סי' קמ"ב סק"ז בשם תשובת מנחת עני דבכה"ג פינן דהוי מלתא דעל"ג נאמנת ואף שהיא פתב דדוקא אם הב"ד במקום קרוב ואני הבאתי סמוכין לסברתו מתוס' קידושין מ"ד סוע"א ד"ה פמין ימא וכו' ור"ת פי' דשני מקומות הם וקרובים זל"ז פלומר אין אדם משקר כה"ג פינן דמקום קרוב הוא סבר אי משקרנא אתי אינש אחרנא ומכחישני הלכך לא משקר עכ"ל ומצאתי פן בירושלמי פ"ו דגיטין ה"ב סד רב נפק מבית וועדא אמר נפק עובדא כר"י וסומכין עלוי לא הנה צריכא מיסמך עליו אלא דהנת מן ימא לטיגני וע"ש בפ"מ ומרה"פ בזה הרי דיש לחלק בכה"ג בין מקום קרוב לרחוק אבל נראה דבזה"ז שהבי דואר הולכת ומרפכת הברזל מעופפת רחוקים נעשו קרובים ועוד פי בשו"ת משיבת נפש להגאון מפלאצק סי' פ' הביא מתשו' מהרי"ו סי' פ"ו דבזה"ז שאנו מתי מעט פשהאשה מקבלת הגט יוצא הקול יותר מבזמן הש"ס לכן קורעין הגט לכן פשהאמרה נתגרשתי בב"ד פלוני נאמנת גם אם הב"ד במדינה אחרת וגם אם בזמן הש"ס לא היה בכלל על"ג מ"מ בזה"ז עבידא לגלויי ונאמנת והביא מדברי הא"ז שהובא בד"מ סימן ד' אות ו' ובכ"ש סקכ"ז וכתב שהאריך בזה בתשו' אחרת ע"ש וכה ראייתי בתשו' הגאון אבד"ק איפאליא נ"י ששלח לי רו"מ שמצא חדשות מדברי הא"ז וד"מ הנ"ל וכבר קמו בתשו' מש"נ הנ"ל [אבל אנכי עיינתי בא"ז הל' יבום וקידושין סי' תרנ"ז וראיתי שאין משם ראי' כלל לנד"ד ע"ש בכל התשו' ותבין] וגם בשו"ת ספר יהושע בפסקים נכתבים סי' מ"ז חידוש ד"ז דבאמרה נתגרשתי בב"ד פ' דמי להא דיבמות ע"ז הא שמואל וב"ד קיים וגם בשו"ת תועפות ראם סי' פ' העלה פן וראיתי בפת"ש סי' קמ"ב שם שדחה דברי המנ"ע בשתי ידים והביא מהא דיו"ד סימן רס"ח ס"ט דגם באמרה נתגירתי בב"ד פלוני אינה נאמנת ודחה דשא"ה דעכו"ם חזקתו משקר ובאמת שגם בתשו' ספ"י שם הביא מהא דסי' קי"ט דלשי' כמ"פ גם באמר קניתי מאיש פלוני אינו נאמן ותל' ג"כ פן דהתם חשוד לשקר משא"כ סתם אשה בחז"כ ולא הוחזקה לשקר אף הפת"ש הביא עוד ראיות מהתשב"ץ ורדב"ז דגם בכה"ג אינה נאמנת וצ"ל כמ"ש הנו"ב מה"ק א"ע סי' כ"ט דהיכא דאתחזיק איסורא גם בעל"ג אין נוגע נאמן וה"נ הרי היא נוגעת פינן שהיא רוצית להנשא לאחר ובתשו' אחת הארכתי בזה: והנה כבר הביא רו"מ דברי הפת"ש סי' קנ"ב סק"ד בשם רדב"ז דהיכ' דנמשך איזו זמן והוחזקה בגרושה נאמנת לומר נתגרשתי אלא שאין בידי גוף הספר ואני עיינתי בתשו' רדב"ז ח"ד סי' רמ"ה שהאריך מאוד והביא מפ"ק דחולין ומש"ס שלהי קידושין דסומכין על החזקה והוכיח דגם בדליכא מעשה המוכיח על החזקה סומכין על החזקה ודלא כמהרי"ק שרש"פ"ז ואדרבא י"ל דחזקה בלא מעשה עדיפא דבדאיכא מעשה דמוכח פגון אשה שבאה ובנה מורכב על פתיפה איכא למימר

שע"י מעשה זה הוזהר שהוא בנה משא"כ בלא מעשה אבל קושטא דמלתא דאין חילוק בין חזקה לחזקה ובפרט דהתם שהיתה אשה עשירה ויצאה לעיר אחרת ועמדה זמן גדול עם המעות שבידה איפא מעשה ואומדנא המוכיח והביא עוד ראיות מש"ס פ"ב דנדה דמהני חזקת טהרה אפי' לגבי איסור פרת והו' אמת דבתשובת ח"ס חלק ששי סי' ס"ט ביאר דנדקא בנדידון הרב"ז שהחזיקה ע"י אנשים שהיו עדים גמורים אלא שאותן עדים אינם לפנינו אלא עדים מפ"ע משא"כ היכא שהחזיקו רק ע"י אנשים ששמעו מפי הבעל והאשה עצמם והרי אם אנו שומעים מפיהם אינם נאמנים איהו נימא דע"י שהחזיקה פן איזה זמן יחשב לחזקה"ת וגם בתשובת ב"ש חא"ע סימן קל"א קל"ב פקפק הרבה בדברי רב"ז והביא מד' הא"ז הל' חליצה סי' תרע"ב ומרדכי וסה"ת ועוד כמ"פ וסיים ג"כ דל"מ חזקה"ת שהחזיק עפ"ד עצמן ע"ש סוסי' קל"ב וכבר הביא גם ר"מ מ"מ העלה שם באמצע התשובה סי' קל"א דעכ"פ ע"י הקול ומה שהחזיקה פמה שנים בהיתר איתרע חזקת א"א ובפרט דבנ"ד שפבר נשא הבעל אשה אחרת דהוי פאומר גרשתי את אשתי דמוקמי' לי' בחז"כ שלא עבר על חדר"ג ומבואר בתשובה ב"ש דאף דבזה"ז אין בידו לגרשה בע"כ מ"מ היכא שנודע לנו שנתרצית לגירושין מאז וגם עתה ובפרט שהיא אומרת ג"כ שנתגרשה א"כ בידו לגרשה ואף שבנ"ד אינם במקום א' הרי מבואר בתוס' בקמות צ"ג סו"ע"א ד"ה מיייתי פנתא דפירי אור"י דמשל אריס הו' שהיה נותן לר"י דאי משל ר"י לא חשוב דבר שלא בא לעולם ואפי' הו' מחופרים פיון שבידו לתלוש פדמוכח בקידושין ס"ב ולא מסתבר לומר דלא חשיב הכא בידו לפי שהי' רחוק מהם דאין נראה לחלק בין קרוב בין רחוק עכ"ל הרי מבואר דגם בכה"ג הוי בידו ובפרט דיכול לגרש ע"י שליח וגם בגוף דברי תשובה ב"ש שהעיר דבזה"ז דאסור לגרש בע"כ לא הוה בידו וכ"ה בתשובה בר"א שרמז בפת"ש והגהת ב"ש שם יש לי לדון דכיון דמבואר בכמ"ק דגם בדבר האסור לכתחלה מקרי בידו כמ"ש התב"ש סי' א' סקי"ד ובדע"ת שם סק"א הבאתי מכמ"ק בזה אלא דבנ"ד שצריך לסופר ועדים והם לא ישמעו לו לעשות איסור לא מקרי בידו כמ"ש בתשובה ב"ש שם מדברי המלחמות דביצה מ"מ הרי מדאורייתא מהני בכת"י וליתן בפני ע"מ שלא ידעו פלל מתחלה אם נותן בע"כ וכבר ביארתי בתשובה אחת דמדאורייתא מהני בכל כתב אפי' של משיט"א ולשיטת רש"י בגיטין פ"ו ורשב"א בקמות ל"א גם בדליפא ע"מ מתגרשת מה"ת בגט של כת"י וע' ברשב"א מגלה ט"ו ומהרמ"ש גיטין י"ז והארכתי בתשובה שם להוכיח פן ומבואר בתוס' גיטין (ב' ע"ב) ד"ה ע"א נאמן וכו' דבנשים פיון שבידה ללמוד לשחוט וכו' מקרי בידה א"כ מקרי בידו מדאורייתא ונאמר לומר גרשתי אלא דמדברנו אינו נאמן וא"כ כבר יצאה מחז"א מדאורייתא וכבר העלה הנו"ב מ"ק א"ע סי' כ"ח דבדרבנן גם באתחזיק איסורא נאמן גם נוגע במלתא דעל"ג ובתשובה נטע שעשועים סימן ס"א ס"ב הוכיח פן מדברי הב"ש בא"ע סי' ק"כ סק"ה דשליח נוגע נאמן בהכרה והביא ראי' מיו"ד סי' שי"ד דכהן נאמן לומר ישראל נתנו לי במום זה אף שמגיע לו הנאה פיון דעל"ג וצ"ל משום דהתם הוי בדרבנן ומוכח דבדרבנן נאמן בעל"ג גם בכה"ג ע"ש וא"כ ה"נ בנ"ד שוב מהני מה שאמרה נתגרשתי בב"ד פלוני ובפרט לפמש"ל דבנ"ד איתרע חז"א ע"י הקול וחזקה"ת שלה ובצירוף שיש פמה אומדנות מוכיחות ע"י סימנים שאמרה והרבנית זוכרת קצת מהם א"כ פשיטא דמהני אמירתה ונאמנות במילתא דעל"ג: ומה שפקפק ר"מ בעדות

השו"ב שהשיב בכתב יענין בתשוב' שו"מ תליתא ס' קצ"ד דבכתב תשובה ע"י בי דנאר או טעליגראם יש להקל טפי ע"ש ולכן הנני מסכים הולך עם ר"מ והגדולים שהסכימו עמו להתירה לבעלה: ובהיותי בזה אכתוב לו מה שנ"ל ראי' דאין עא"נ לומר שנתגרשה בב"ד פלוני אף דעל"ג מדברי תוסי"ש ואס"ז בשם פמה ראשונים בכתובות (כ"ב ע"ב) ד"ה תרנייהו בא"א קמסהדי שהקשו בקא דע"א אומר נתגרשה וע"א אומר לא נתגרשה דתרנייהו בא"א קמסהדי וקא דקאמר נתגרשה הו"ל חד במקום שנים וקא גם בלא העד השני שאומר לא נתגרשה אין עא"נ בדשב"ע דהתם בע"כ מיירי שהיינו יודעים שהיא א"א גם בלא העד דאל"כ יהא נאמן במגו דא"ב שתיק ואם איתא קא י"ל דמיירי שאומר שנתגרשה בב"ד פלוני דהוי על"ג ובע"כ דכיון דל"ש בגירושין טעמא דאשה דייקא ומינסבא כמ"ש התוס' בב"ב ל"ב סוע"א ד"ה אגן מסקינן לה וכו' לכן גם בעל"ג אין עד אחד נאמן: אכל במח"א ה' עדות סימן ט"ז הוכיח דגם בגירושין מהני ע"א בדאפשר להתברר ודחה ד' הש"ך סוסי' ל' שפכת דבמזון אין עד אחד נאמן בעל"ג ולפענ"ד ראי' להש"ך מש"ס דמכות (ג' ע"א) באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני וחיבנו ממון סד"א כיון דלחברי' לא מצי מחייב לי וכו' ופירש"י שאינו נאמן על חברו וקא על"ג ובע"כ כמ"ש וי"ל דהתם משום דאמע"ר ואי פ"ד והוא לא הוה א"כ גם חברו פטור ודו"ק: ידידו הדו"ש.

סימן ה להרב המאוה"ג וכו' מוה' יקותיאל שור נ"י אבדק"ק ליבוטשוב מכתבו הגיעני וע"ד הדו"ד בראובן ושמעון שכנים בית נגד בית ומלפנים בעוד שעמדו בתיים הישנים של המוכרים להם לא הי' ביניהם מקום פנוי שקורין אוליצע רק ברוחב ב' אמות אף הבית שהי' של המוכר לראובן נפל ונשאר המקום פנוי פמה שנים ואחר איזו זמן נשרף בית של שמעון ותקיף העמידו עליו בית אחר כמקדם והפלאץ של המוכר לראובן נשאר פנוי ואחר שקנה ראובן מהמוכר הנ"ל היינו מיורשיו את הפלאץ רצה ראובן להעמיד הבנין כמקדם ומיחו בו אדוני העיר של הגימיינדעאמט רק באופן שיקצר בנינו ויכניס לתוך שלו עד שנשאר רוחב מקום הפנוי (אוליצע) בערך ה' אמות והי' אנוס בזה יען שהי' דחוק לבנות ולא הי' יכול להמתין עד שיעריף משפט נגד הגימיינדע וראובן פתח לשם חלונות ופתחים בהספמת שמעון שנתן לו כתב רשיון ע"ז אף בבית שמעון לא הנה עד עתה שום פתח וחסלון לצד האוליצע הנ"ל ועתה רוצה שמעון לפתוח פתח וחסלונות לצד אוליצע נגד חלונות של ראובן וראובן מעכב בידו באמרו פי הפלאץ הפנוי הוא שלו שהכניס לתוך שלו באונס כפיית הגמיינדע וגם מפני שרצה שיהי' לו אור לחלונותיו וכשירצה יערוף משפטו נגד הגמיינדע וינזה לבנות בנין על הפלאץ כי בהטבעלי נכתב הפלאץ הפנוי על שמו ואם אולי יפעול בהשתדלות אצל שרי הגמיינדע עצמם שיתנו לו רשות ע"ז כאשר כבר הי' מעשה כזו בצד ב' של בית שמעון ואם יהי' לשמעון פתח וחסלון בצד ההוא יעכב אח"כ עליו מלבנות שם ובפרט אם יעשה שמעון פתח יעמיד שם עגלות ומשאות וישפוך שופכין על הפלאץ שלו ושמעון טען כי יען שנעשה הפלאץ הפנוי הילוך לרבים מפמה שנים ונכו בו הרבים מדין מיצר שהחזיקו בו רבים ואין רשות עוד לראובן לבנות שם וגם הלא גם קודם שנתרחב האוליצע הי' שם עכ"פ פנוי ברוחב ב' אמות ויש לו ג"כ חלק בזה והוא פותח לתוך שלו ומה לו לראובן כי ינעק אחריו

עכתו"ד טענותיהם: והנה מ"ש רו"מ מדברי רש"ם דגבי מיצר שהחב"ר פּעִינו דוּקא
שְהָשׂוּ ונתקנוהו להילוף במעשה ונדעת הַרְשָׁבָא החולק על רש"ם הוא יחידאי.

הנה בדין זה האַרְכְּתִי בתשו' אחת והבאתי מדברי עליות הר"י שבאס"ז לב"ב שם שחולק
ג"כ על דברי רש"ם והוכיח פן מפ"י ר"ח וא"כ הַרְשָׁבָא לאו יחידאי הוא ונדע שדברי
ר"ח הם דברי קבלה וגם הבאתי מתשו' פ"י ח"א חו"מ סי' ד' שפּתב בפּשי' שְמַדְבְּרִי פל
הפוסקים מוכח דלא פּהַרְשָׁבָא וגם מבוי שְנַעְשָׂה רק להילוף לבד גם רש"ם מודה
דדמי לשביל של פּרָמִים דקנה בהילוף לבד וע"ש ח"ב סי' צ"ד שְהַעֲלָה ג"כ פן וגם
בתשו' ב"ח כת"י שְהַנְעַמְתָּק לשונו בתשו' ב"א חו"מ סי' כ"ב מְבַנְאָר דס"ל דבמקום
המְנוּחָד להילוף לבד גם הַרְשָׁבָא מודה ודוּקא בּמְצָרִי שְדָה שְעַשׂוּיִם גם לתשמיש אחר
ל"מ הילוף בלא מעשה וצ"ל דס"ל דגם דרף שְפַעְשָׂה עשוי להשתמש ג"כ משא"כ דרף
שְפַרְחֹב הַעֲשׂוּי רק להילוף לבד וכינון שהב"ח ומג"ש עמודי ההוראה פסקו פן מי יבא
אחריהם ואף דבשו"ת ספ"ר יהושע סי' קי"ג פסק בפשיטות דהילוף לבד לא קנה פדעת
רש"ם ורצה לפרש פדעת תשו' הַרְשָׁבָא דדוּקא בּפְרָץ פּוֹתְלוֹ חולק על רש"ם משא"כ
בְעַלְמָא אָבֵל נַעֲלָם מְנַוּוּ דְבְרֵי אס"ז לב"ב בְּשֵׁם הַרְשָׁבָא ובתשו' הַנ"ל בְּיִאֲרְתִי גַם תשו'
הַרְשָׁבָא לנכון דלא כהספ"י וגם בתשו' ת"ט נטע שְעַשׂוּעִים סי' נ"ג לא ידע מְפַל הַנ"ל ואף
שְגַם בְּשׁו"ת מְהַר"י הַלְוֵי סוסי' כ' פּתב בפּשי' דדוּקא בְּהָשׂוּוּ ונתקנו הַדְרָף וְעַשׂוּ אִיזו
מַעֲשָׂה קְנוּ בְּהִילוּף פדעת רש"ם והוסיף עוד דדוּקא לר"א הילוף קונה ולא לרבנן עד
שְיַעֲשׂוּ מַעֲשָׂה אָבֵל גַם הוּא לֹא הַזְכִּיר פְּלֵל מְדַבְּרֵי הַרְשָׁבָא הַנ"ל וְלֹא יָדַע מֵהֶם שְאֵם
הִיָּה יוֹדַע מֵהֶם הִיָּה מְבִיאֵם וְהִיָּה מְזַכֵּר דַּעְתָּם וְלֹא הוֹכִיחַ דְּלֹא קִיִּי"ל כּוֹתִיָּהוּכֹמ"ש כה"ג
בַּתּוֹס' ב"ב (כ"ב ע"א) ד"ה פִּיל שְבַלְעֵ וכו' וקש"א לר"ת א"כ אַמְאִי לֹא נִקְיִטוּ לִי שׁוּקָא
הָא בְּעִיָּא זו לֹא אִיפְשָׁטָא הֵתָם וי"ל דמ"מ הו"ל לַאֲתוּיִי הַנָּךְ רְאִיוֹת דְּמִיִּתִי הֵתָם וְנָדְחִי
לְהוּ עכ"ל וה"נ בְּזָה נְכָה רְאִיתִי בְּשׁו"ת בְּרַפְתִּי יוֹסֵף חַחוּ"מ סִימָן כ"ג שְהַעֲלָה ג"כ דְּהַעֲקָר
לְהַלְכָה פדעת רש"ם החולק על רש"ם דְּהַלְכָה פּבְּתָרְאִי וגם הַרְשָׁבָא לֹא כ"כ אֵלָא
בְּדָרְף שְבִין הַשְּׁדוֹת דְּסַתְמוּ אִינּוּ נוֹחַ לְהִילוּף עַד שְיַשְׂוּוּ ונתקנוהו לכן לא פּינּוּ לְקַבּוֹת
וְלִיכָא הוֹכְחָה שְמַחֵל עַד שְיַעֲשׂוּ מַעֲשָׂה מִשְׁא"כ בְּדָרְף שְפַרְחֹב וע"ש עוֹד בְּאֲנָרְף בְּזָה
וְהִבִּיא מְכַמָּה תְּשׁוּבוֹת הַרְשָׁבָא בְּעִנְיָן זֶה ע"ש הֵיטֵב: ומ"ש כת"ר דלכ"ע בְּעִנְיָן שְהַחֲזִיקוּ
בְּרִשׁוֹת הַנָּה הַסְמ"ע סי' שַׁע"ז פּתב דְּטוֹעֲנִים לְרַבִּים שְהִיָּה בְּרִשׁוֹת וּבְתַשׂוּ נִט"ס סי' נ"ג
שְם הַאֲרִיף בְּד' הַסְמ"ע וְהִבִּיא גַם מְהַרְשָׁ"א ח"א לְעִירוּבִין (י"ג ב') דְּמְבַנְאָר דס"ל דְּאִין
טוֹעֲנִים לְרַבִּים שְנַעֲשָׂה בְּרִשׁוֹת אָבֵל בְּתַשׂוּ פ"י ח"א סי' ד' הַנ"ל הוֹכִיחַ דְּלֹא בְּעִנְיָן
הַסְפָּמָתוּ מִמֶּשׁ וְסָגִי בְּיַדַע וְשָׁתַק וְשָׁם ח"ב סי' צ"ד הִבִּיא דַּעַת טוֹעָה שְהִיָּה סְבוּר דְּרִשׁוֹת
מִמֶּשׁ בְּעִנְיָן וְנָחָה דְּבְרִיּוּ בְּשָׁתִי יָדִים וְעוֹד דְּאָפִי יְהִבִּינוּ לִי טְעוּתוֹ מ"מ בְּרַבִּים טְעֻנִּין
לְהוּ שְהִיָּה בְּרִשׁוֹת מִמֶּשׁ וְהַרְבִּים מוֹחֲזָקִים בְּזָה וְסִיָּים שְהִדִּין בְּרוּר אַמְתָּ לְאֲמָתוֹ וְהַנּוֹטָה
מְזָה נוֹטָה מְדָרְף הַשְּׁכָל יַעוּש"ה בכ"ז וְאֵנִי בְּתַשׂוּ הַנ"ל הוֹכְחָתִי מְלִשׁוֹן עֲלִיּוֹת הַר"י
וְרַשְׁב"י וְהַעֲלִיתִי דְּדוּקָא בְּעַשׂוּ מַעֲשָׂה תִקְוֹן סָגִי בְּשָׁתִיקָה אָבֵל בְּהִילוּף לְבַד בְּעִנְיָן עכ"פ
הַסְפָּמָת בְּעִלִּים בְּפִירוּשׁ אַף דמ"מ טְעֻנִּין לְהוּ שְנַעֲשָׂה בְּרִשׁוֹת מִמֶּשׁ וגם מְתַשׂוּ מְהַר"י
הַלְוֵי סי' כ' הַנ"ל מוֹכַח פֶּן שְהַרִי בְּנִידוֹן שְלוֹ שְהַחֲזִיקוּ לִילָף דְּרָף תְּצַרוּ פֶל טְעֻמוֹ דְּלֹא
זְכוּ מְפַנִּי שְנִכְתַּב בְּפִנְקֵס דְּאִין לְהֶם רִשׁוֹת רַק בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה וְלֹא שְאָר הַיּוֹם וּמָה שְהַחֲזִיקוּ
הַקְהָל אַח"כ כְּפָה שְנִים לִילָף גַם בְּשְאָר הַיּוֹם הִיָּה שְלֹא בְּרִשׁוֹת וְאִינוּ תְּזַקָּה וְאֵם בְּאִנוּ

לטעון בעד הקהל שהחזיקו אח"כ ברשות ז"א דהא בנזק כזה דהוי היזק קבוע שא"י לישן מקול הנכנסים ויוצאים והיזק גניבות והיזק ראוי' בתשמישו בתצרו ליכא חזקה קלל ואף שי"ל דברבים גם בכה"ג מהני חזקה מ"מ הא פתב רשב"ם דבעינן שיעשו מעשה תיקון עכת"ד הרי דבלאו הך טעמא הנה מודה דטוענים לרבים שהחזיקו ברשות כל היום אף שנקתב בפנקס בפירוש שאין להם רשות בשאר היום והחזיקו בתחלה שלא ברשות טוענים להם שמחלו להם הבעלים אבל י"ל דפאה שהניח הדלת פתוח כל היום ולא סגר בעדם אף שהי' בידו לסגור לכן ס"ל דאיכא הוכחה שמחל להם משא"כ היכא שאין הוכחה גלו' ומוכחת שמחל להם אין לתלות במחילה היכא שעשו בתחלה שלא ברשות כגון שנקתב בפנקס בפירוש שאין להם רשות: ונשוב לנד"ד כי הטעמים שכתב ר"מ עפ"ד רשב"ם וגם מהא דבעינן החזיקו ברשות אינם עולים יפה לפ"מ שביארתי ואף דבנד"ד טוען שהיה באונס ע"י שרי העיר ויכול לברר אונסו שלא הניחוהו לבנות רק באופן שייכנס תוך שלו מ"מ הרי מבואר בהפלאה פתובות (ג' ע"א) בתוס' ד"ה וסברה וכו' דהיכא דהוא בעצמו לא רצה בזה וגם בלא האונס לא היה עושה ד"ז אף שאירע האונס לא מקרי אונס והביא ראי' מפתובות נ"א וע"ש עוד בזה וא"כ הרי בנד"ד טען שעשה כן גם בכדי שיהיה לו אור להחלונות שעשה לצד שהוא וא"כ מאן יימר שגם בלא האונס לא היה עושה כן ויש הוכחה לזה שהרי כל טענתו שבידו להעריך משפטו נגד הגמיינדע וישגי רשיון לבנות שם והרי זה פמה שנים שגמר בנינו ומדוע שתק ולא העריך עד עתה נגד הגמיינדע וזה האות שרצה בעצמו בזה בשביל האור של חלונותיו וא"כ שוב י"ל דטוענינו לרבים שמחל להם.

ואולם הטעם האחרון שכתב ר"מ דכינן שיש לראובן טאבילאציע על המקום שהוא י"ל דל"מ מחילה די"ל שפמך דעתו על הטאבילאציע שבידו ודמי למי שיש בידו שטר או משכון שבח"מ סימן רמ"א הגם שיש לפקפק בזה שהרי יש בזה ב' דיעות והמוחזק י"ל קים לי ולפמש"ל הרבים נקראים מוחזקים ובפרט דהכא הרי אנו דנים נגד שמעון שפא לפתוח חלונות ופתח והוא בתוך שלו בודאי הוי מוחזק כמ"ש בשו"ת שמש צדקה חח"מ סימן י"ד וסימן ל"ד וסי' ל"ו באורך וענה"מ סי' קנ"ג סקי"ד ועסמ"ע סי' קנ"ה סקי"ב וסקי"ג ופ"ק סקי"ט ותשו' רע"א סי' קנ"א בשם מהריב"ל ומהרי"ט ומ"ש עליהם אולם יש לדון בזה לפמ"ש בתשו' שבו"י ח"א סוס"י ק"ס דגם היכא דבסתמא הוי מחילה משום דאיכא אומדנא שמחל מ"מ בדאיכא שטר בידו גם להסוברים דמהני מחילה נגד שטר מ"מ מסתמא לא מחל ע"ש שהביא ראי' לזה וא"כ ה"נ י"ל בזה שיש בידו הטאבילאציעו אמרי' דמסתמא לא מחל להם זכותו: ועוד ראי' לזה מד' הרשב"א שבב"י סי' קס"ב מחדש ד' ברחיבן שיש לו פתח סתום בבית שער שנקנסים בו שי"ל ובא לפתחו ולוי מעכב עליו לפי שאין לו פצימין אלא משקוף וחור בתוכו ומויית של אבנים מכאן ומכאן ובא לוי עוד בטענה שנתן ביתו במתנה לבנו והכריזו בביהכ"נ מי שיש לו זכות יראה זכותו תוך ט"ו יום ואם לאו יאבד זכותו בתקנת הקהל וראובן לא הראה זכותו והשיב שלא אבד זכותו עד שיעשה מעשה המוכיח שמתקראש ומפקירו והכא לא עשה מעשה המוכיח ומה שלא הראה זכותו אחר ההכרזה גם בזה לא איבד זכותו בשתיקתו לפי שפתחו מכריז על זכותו ע"ש וא"כ ה"נ הטאבילאציע מכריז זכותו וליכא הוכחה משתיקתו: אבל מ"ש ר"מ מד' תוע"ר סי' י"ג דבקניית קרקע לא קנה עד שיכתוב

בטאבילאציע יזש לפקפק דא"כ לא יועיל בְּמִיצַר שֶׁחֲב"ר אא"כ פְּתָבוּ שְׁטַר וּבַע"כ דְּלִיתָא דְּהֵתָם לְגַבֵּי חֲזַקַת הַיְלִוּף דְּרַבִּים א"צ שְׁטַר וּסמ"ד וְדָמִי לְשִׁכְרוֹת דֵּא"צ שְׁטַר אפ"י בְּיַחֲדָא וְאַף דְּהֵכָא הָוִי לְעוֹלָם מ"מ רַבִּים עֲדִיפִי.

וְהֵנָּה עוֹד פְּתַב כַּת"ר דְּכִינּוֹן דְּלִיפָא קִנְיָן וְחֲזַקָה שְׁיִישׁ עֲמָה טַעְנָה וּבַע"כ דְּכִנְנַת הַרְשָׁב"א דְּקִנְיָן הַהִילִוּף מוּעִיל רַק לְגַבֵּי זְכוּת הַהִילִוּף וְלֹא לְקִנּוֹת גּוּף הַשְּׂדֵה א"כ אִין בְּיַד שְׁמַעוֹן לְפִתּוּחַ פְּתַחוּ לְשֵׁם פִּינוֹן שְׁעִי"ז יִזְפָּה קִנְיָן הַגּוּף בַּד"א שְׁפָנְגֵד פְּתַחוּ וְכַדִּין חֲצַר הַמַּתְחַלְקַת שִׁבְח"מ ס' קע"ב: הֵנָּה מ"ש דְּלִשְׁי' הַרְשָׁב"א אִין לְהֵם קִנְיָן בְּגוּף הַשְּׂדֵה כ"ה בְּשׁו"ת בְּרַפְת יוֹסֵף חַח"מ ס' כ"ג וּבְאַמַּת שַׁכ"ה לְהַדְיָא בַּאס"ז ב"ב בְּשֵׁם עֲלִיּוֹת הַר"י אָבֵל הַרַא"ם שֵׁם מְסוּפֵק בְּזָה דִּי"ל דְּגַבֵּי דְרָף הַרְבִּים דְּבַעַל הַשְּׂדֵה אֲבָד מְמוֹן גּוּפוֹ וְאִין לֹא בּוֹ הַנְּאָה הו"ל פְּקַנְיִית גּוּף הַשְּׁרַקַע מִמָּשׁ אָף לַפ"ז לֹא קָנָה בְּהִילִוּף לְבַד וְכָה רְאִיתִי בַּא"ז בְּשׁו"ת שְׁבַסּוֹפוֹ ס' תַּש"ס"ג בְּדִין מִי שְׁיִישׁ לֹא דְרַהר"ג בְּחֲצַר חֲבִירוֹ דַּא"י יְכוּל לְמַחֲוֹת מְלַבְנוֹת בְּנִי וּמַעֲקָם דְּרָף יִצְיָאָתוֹ וּבִיָּאָתוֹ דְּלֹא עֲדִיף מִינֵי' וְהָא דְּגַבֵּי דְרָף שֶׁחֲב"ר אִינוּ כֵּן הֵתָם גּוּף הַדְּרָף הֵיָתָה שְׁל הַרְבִּים וּמִיצַר שֶׁחֲב"ר אָסוּר לְקַלְקְלוֹ אָבֵל יַחֲדָא אִין לֹא דְרָף מְיֻחָדָת אֵלֹא דְרִיסַת הַרְגָל בְּעֲלָמָא לְכַנּוּס וְלִצְאָת וְכו' ע"ש וּמוֹכַח דְּגַבֵּי מִיצַר שֶׁחֲב"ר גּוּף הַדְּרָף שְׁיִיף לְהַרְבִּים וְצ"ל דַּס"ל פְּדַעַת רְשָׁב"ם וְתוֹס' דְּלֹא קָנָה בְּהִילִוּף לְבַד אַא"כ עָשׂוּ בָּהּ מַעֲשָׂה וַא"כ בְּלֹא עָשׂוּ מַעֲשָׂה תִּיקוֹן אֵלֹא הִילִוּף בְּעֲלָמָא צְדָקוֹ דְּבָרֵי רו"מ שְׁאִין לְהֵם קִנְיָן בְּגוּף הַשְּׁרַקַע שְׁל ד"א וְנִקְיָא בְּחֲצַר הַמְשׁוֹתָף זֹכָה כָּל א' בַּד"א מִשְׁא"כ בְּדְרָף שְׁל רַבִּים וְעוֹד דְּגַם בְּחֲצַר אִין לֹא קִנְיָן שְׁל ד"א בְּגוּף הַשְּׁרַקַע כַּמ"ש הַרְמַב"ן שְׁהוּבָא בַּב"י סִימָן קע"ב בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי וְנ"ל אַר"י ד"א וְלֹא שְׁהֵם לֹא לְקִנְיָן אֵלֹא כְּדִי שְׁיָהָא מַעֲמִיד בְּהַמְתּוֹ לְשַׁעָה וּפּוֹרֵק חֲבִילָתוֹ וְכו' וּבְסוֹף דְּבָרָיו הוֹכִיחַ כֵּן גַּם מְלִשׁוֹן הַתּוֹסְפָתָא וַר"י אֵלְבָאֲרָגְלוֹנִי וּבַעַל מַתְיָבוֹת וְכו"ה בְּנִימוֹק"י שֵׁם וּמְבוֹאָר שֵׁם דְּגַם לְאַחַר יֵשׁ לֹא רְשׁוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ שֵׁם עֲרָאִי בְּשַׁעָה שְׁאִין זֶה מְשַׁתְּמֵשׁ וְאִם בָּא לְבָנוֹת שֵׁם אִינוּ בּוֹנֵה וְכֵן אִינוּ מוֹכְרָה לְפִי שְׁאִינָם לֹא לְקִנְיָן אֵלֹא כְּעִנְיָן שְׁאֲמָרוּ יֵשׁ לְבַעַל הַפָּרָם ד"א בְּשַׁדָּה הַלְבָן ע"ש וַא"כ טַעַם זֶה שְׁל רו"מ נְדַחָה וְגַם מ"ש רו"מ דְּגַם אִם הַרְבִּים הַחֲזִיקוּ בְּרְשׁוּת אִין לִיַּחֲדָא לְפִתּוּחַ לְשֵׁם פְּתַח יַעֲזִין ס' קס"ב ס"ג דְּלִמְבוֹי מְפֻלֵּשׁ רְשׁוּת לְפִתּוּחַ פְּתַח וַא"כ לַפמ"ש ה"נ בְּזָה: אָבֵל כְּבָר פְּתַבְתִּי דְּכִינּוֹן שְׁיִישׁ לֹא טַאבִּילֵאצִּיעַ י"ל דְּלֹא מְחַל זְכוּתוֹ כָּלֵל אִם כֵּן לַפ"ז שְׁפִיר יְכוּל לְמַחֲוֹת שְׁלֹא יִפְתַּח שְׁמַעוֹן פְּתַח וְחִלוֹן שְׁהָרִי יַחֲזִיק עִי"ז בַּד"א כְּנִגְדָם וְצָרִיף לְשִׁמּוֹר שְׁטָרוֹ שְׁיֻכַל אַח"כ לְהַאֲפִיל עֲלָיו.

וּמ"ש רו"מ בְּשֵׁם שׁו"ת מִים חַיִּים ס' ז' דְּהַפּוֹתַח חִלוֹן לְמִיצַר שְׁהַחֲזִיקוּ בּוֹ רַבִּים הָוִי חֲזַקָה פִּינוֹן שְׁיֻכּוֹל לְמַחֲוֹת וְלֹא מִיָּתָה הָרִי דְּפִשְׁיָטָא לִיָּה דִּיְכוּל לְמַחֲוֹת אִין דְּבָרָיו מוֹבְנִים לִי וּמֵאִיזוֹ טַעַם יוֹכַל לְמַחֲוֹת הָרִי ז"נ וְזל"ח.

וּמ"ש רו"מ דַּאָף שְׁהַדְרָכִים הֵם שְׁל מוֹשְׁלֵי הָעִיר מ"מ אִין לְהֵם לְגָרוּעַ זְכוּת הַיַּחֲדָא כ"ה בְּשׁו"ת ב"א חַח"מ סִימָן כ"ג ע"ש בְּאַוֲרָף בְּזָה: וּבְדָבַר טַעְנָה ב' שְׁטַעַן דְּכִינּוֹן דַּעַכ"פ יֵשׁ לֹא חֵלֵק בְּמַקּוֹם שְׁהֵיָה פְּנוּי מְקוֹדֵם בְּעָרָף ב' אַמּוֹת הוּא פּוֹתַח לְתוֹף שְׁלוֹ יָפָה פְּתַב רו"מ דְּלַעֲנִין פְּתַח שְׁמַחֲזִיק ד"א לְפִירוֹק מִשְׂאָ וְהוּא מְשַׁתְּמֵשׁ בְּשְׁל חֲבִירוֹ ל"ש טַעַם זֶה אוֹלָם לְעִנְיָן חִלוֹנוֹת הַבֵּיא מַד' נַה"מ סִימָן קנ"ד סק"י"ז וּסְקִי"ח שְׁפִי כֵּן ד' הַרְשָׁב"א שְׁהוּבָא בַּסמ"ע סק"ל ח דְּגַם בְּדִלִיפָא ד"א בְּרְשׁוּת הַרְבִּים לְתוֹף שְׁלוֹ הוּא פּוֹתַח וְרו"מ פְּתַב דְּכִנְנַת

ה'רשפ"א הוא דהפית ונהג עומדים אלא שנהרב דירת העליני' לכן ס"ל דכיון דבתוך שלו הוא בונה ואין ה'זק לחבירו לומר שיחזיק בד"א ויעכב עליו מלבנות ולהאפיל נגד חלון אלא שזה טוען שירצה את"כ לעשות חלונות נגד חלונו של זה הפא לפתח חלונות לזה פתב שזה קדם וזכה כיון דעכשו אין מזיקו פלום אבל בנהרב בנינו לגמרי שפיר יוכל בעל המקום למחות ולומר שפא יחזיק זה בהמקום ד"א וימחה בידו מלבנות את"כ נגד חלונו במקום השניף לו מדינא.

ועוד די"ל דגם הנה"מ מיירי רק בחלון מצרי ולא בחלון צורי כדמוכח בנה"מ סקט"ו עכת"ד. הנה"מ ש' דיוכל לעכב בטענה דשפא את"כ פ' שירצה הוא לבנות ימחה זה בידו שלא יאפיל על חלונו הוא תמוה שהרי הרשפ"א ביאר דא"י למחות בידו בדאיפא רה"ר בינתיים דלתוך של רה"ר פותח ומ"מ אם ירצה שפנגדו לבנות פנגדו רשאי דכיון דאינו יכול למחות בידו פשיש רה"ר מפסיק שוב אין לו חזקה וא"כ איף נימא דכשירצה ראובן לבנות יעכב שמעון בידו הרי אדרבא כיון שא"י למחות אין לזה חזקה ויוכל את"כ ראובן לבנות פנגדו וא"צ לשמור שטרו וא"כ ממילא אין לו טענה לעכב עליו כעת מה"ט.

ונ"ל הרשפ"א שם ואלו הי' זה רשאי למחות בידו בשעת פתיחת החלון ולא מיחה ונהחזיק בק"ג"ש ובא מחמת טענה ונהחזיק צריף להרחיק ממנו ד"א אבל זה שא"י למחות פל שהוא משתמש על רה"ר אין לו חזקה וכו' עכ"ל.

וה"נ בזה כיון שהעלינו דבנ"ד שיש לו טאבילאציע אין בזה דין מיצר שהחב"ר אלא דמ"מ יוכל זה לומר לתוך שלי אני פותח א"כ שוב אין לזה טענה לעכב מפני דכשיזנה ראובן בדין נגד הגעאיינדע יעכב זה בידו מלבנות שם דהא לא יוכל זה למחות ולעכב בידו כיון שאין לו חזקה ולכן גם כשנהרב הפית של זה לגמרי יוכל שמעון לפתח חלונו לרה"ר גם בדליפא ברה"ר שיעור ד"א לשי' הרשפ"א ולשי' רו"מ דהרשפ"א מיירי כשהפית ונהג עומד אלא שדירת העליני' חריבה מדוע סיים הרשפ"א דאם פא להגביה פותלו מגביה ואינו נמנע אע"פ שאין ביניהם ד"א לפי שזה אומר לו פל מה שאתה משתמש באויר רשותי שלא מדעתי אינך רשאי ואלו הי' זה רשאי למחות וכו' כמש"ל בשמו הרי מבואר דמיירי שבשעת פתיחת החלון לא היה לזה עדיין פותל במקום שהוא נגד החלון: ומ"ש רו"מ דמ"ש מהפוחת חלון לחורבת חבירו דס"ל להרשפ"א דאסור לפתח חלון משום דסתם חורבה עשויה להפנות לק"מ דשא"ה שפותח מתחלה לתוך רשות חבירו משא"כ פאן שתחלת פתיחתו לרה"ר אף דליפא שיעור ד"א.

והמענין בתשו' הרשפ"א סי' אלף קמ"ד ימצא דהא דיוכל לעכב גם כשאינו מזיקו עכשו מיירי בפוחת חלון על חצר חבירו שהוא חרב ואינו מזיקו עכשו בהזק ראני' ושמעון טוען שהוא יבנה חצרו היום או מחר ויזיקנו ראובן בראני' וע"ז השיב שיכול לעכב דלא בעי למיקם בהדני' למחר בדינא לכשיבא לבנות וימבל הזק מחבירו בגירי דידי' ויהביא מירושלמי דסתם חורבות עשויות להפנות ויהביא ראי' מפלוגמת אב"י ורבא פבא לסמוך בצד המיצר והיכא דהוי גירי דידי' אינו סומך ואע"ג דהשתא לימנהו לגירי דידי' בריחים ותנור שקדמו לפותל ורפת בקר לאוצר משום דא"ל לא בעינא דאיקום בהדך בדינא על דיילי אלמא פל שא"י לסמוך בשעה שהזק מוכן הואיל ולבסוף צריף לסלקו לא זכה בקדימתו ואע"ג דקיי"ל דכופין עמ"ס ובשלהי פח"ה למעלה מד"א אין לו חזקה וא"י

למחות אי לא טעמא דמנחת שרשיפא התם הוא לפי שאין נזק כלל בעולם שאם בא חבירו בעל החלון לא יהי' נזק כלל למה יעפב על ידו עכשיו אבל כאן אינו פן שאילו בא לבנות ה"ז נזוזק מיד בגירי דבעל החלון וכיון שהוא נזוזק בפשעה שהוא בונה עד שעה שמעמיד חבירו בדין וזוכה בדין שישתום החלון כי מעפב על ידו מהשתא אין זו מ"ס אלא מדת כל אדם וכ"ש עכשיו שרבתה מחלוקת בישראל אם יש חזקה להזיק ראוי' ושמה יעמוד ב"ד וידון שיש לו חזקה ולא יצטרף לסתום חלונו ונמצא זה זקוק למחות תמיד ואפי' יכתוב לו שטר הודאה צריף לשמרו מפני העכברים עכתו"ד ובב"י ס"ז הובא בקיצור יע"ש מחנודש י"ז בשם תולדות אדם סימן שע"ה: ומבואר דזוקא היכא דהחשש דכשיבנה זה את חצרו או ביתו יזיקנו חבירו בחלונו בהזיק ראוי' ואם היה ביתו בנוי עכשיו הי' מחויב בעל החלון לסתמו לגמרי ועד שיטריח להביאו לב"ד ולכופו שישתום חלונו יזיקנו בה"ר לכן גם עתה בעודנו חרב יכול למחות בידו מפני שפתם חורבה עשויה להבנות.

אבל אין לעפב מלפתוח חלון מחשש שמה ירצה זה לבנות ויעפב עליו בעל החלון דכיון דאין לזה חזקה מדינא ליכא חשש בזה וא"כ בפותח לרה"ר דלכ"ע אין חזקה לבעל החלון במקום שאינו שייף לרה"ר וגם הסוברים דיש חזקה לה"ר מודים בזה כמ"ש הרשב"א פשיטא דלא יוכל זה לעפב בידו וגם אם היה ביתו של ראובן בנוי רשות להשני לפתוח חלון לתוך מבוי המפולש כמ"ש בסי' קס"ב ס"ג אף דליכא רחוב ד"א פמבוי פיון שזה רוצה להסתפק באור מועט מי ימחה בידו וא"כ עכשיו שהמקום פנוי א"י למחות בידו ואין זה דומה כלל למ"ש בנה"מ סקט"ו לחלק בדעת הרא"ש בין חלון מצרי לחלון צורי דהתם שאני דכשיבנה זה חצרו וחוברתו יזיקנו זה בהזיק ראוי' ויצטרף זה למיקם בדינא לכופו לסתמו לכן בזה י"ל דמודה הרא"ש להרשב"א וגם בזה יענין בלח"מ.

פ"ז משפנים ה"ו במ"ש בדעת הרא"ש דבחלון צורי טעמא משום דאיכא הזיק ראוי' יעו"ש היטב והביא בשם מהר"י טייטציק שפסק בהרא"ש וע' תשו' ב"ש חח"מ סי' מ"ד מ"ש בזה ולפמ"ש בד"מ סי' קנ"ד אות ה' דבחלון מצרי א"צ להרחיק פנגדון ד"א בחלון נגד חלון וע"ש בנמוק"י סופח"ה א"כ בע"כ דהרשב"א בדין רה"ר מייירי בחלון צורי דאל"כ אמאי פסק דכשיבנה זה יאסר מלבנות חלון נגד חלונו של זה ולכן נלפע"ד דאם גם מקודם שפפל בית ראובן הי' המבוי הרחב ב' אמות מפולש משני הצדדים והי' שם הילוף רבים יוכל שמעון לפתוח לשם חלון גם עתה אבל לא פתח ואם מעולם היה המבוי סתום מצד א' יוכל גם עתה לעפב דכשיבנה ביתו יחזור וישתום גם האוליזע וענין תשו' חסל"א חו"מ סי' כ"ה ותשו' ב"ש א"ע סימן קנ"א וחו"מ סימן י"א וסי' מ"ג.

והנלפע"ד פתבתי ידידו הדוש: סימן ו להרבנים הגדולים חריפים ובקיאים מוה' נפתלי צבי גאלדבערג נ"י ראבד"ק טארנא ומשנהו מוה' משה אפטרער נ"י מי"ץ דשם. והשלישי מוה' אברהם יהודא ארשים נ"י מו"ץ דשם.

מפתבם מגלה עפה הגיעני וע"ד שאלתם בדבר העגונה מרת רייזל אשת משה לייסטען מקהלתכם שנסע מטארנא יום ב' שבט תרנ"ה לעיר ברעמין בפרייסען ומשם המקום ליסע בספינה לאמעריקא ויען שהיה דר מקודם פמה שנים עם אשתו באמעריקא הנה לו רייזע פאס משם וביום ג' בא ה"ל בא בלילה לברעמין ושלח תיקף מכתב לאשתו כי

מָחָר יוֹם 29 יַעוֹר שְׁעָה 8 בַּבֶּקֶר יִסַּע עִם הַבָּאֵהָן לְהִסְפִּינָה הַגְּדוֹלָה הַנִּקְרָא דַּמְפָּף שִׁיף עֲלֵבָא וּבְשַׁעָה 12 חֲצוֹת הַיּוֹם יִסַּע עַל הַסְּפִינָה וּבַיּוֹם 30 יַעֲנֵר בָּא עַל עֲלֵי הַצִּיָּטוֹנָג כִּי הַסְּפִינָה עֲלֵבָא נְטֻבְעָה בְּעֶרְךָ רַבַּע שְׁעָה ע"י שְׁנֹדְחָפָה מְסַפִּינָה אַחֲרֵת וְדָרְשׁוּ קְרוּבֵי הָאִשָּׁה בְּמִכְתָּב מֵהַגְּעוּזָע לְשִׁאֲפֹט שֶׁל הַסְּפִינָה אוֹדוֹת הָאִישׁ מִשָּׁה וּבַיּוֹם ג' בְּשִׁלַּח הַשִּׁיבוּ כִּי בְּתוֹךְ הַרְשִׁימָה שֶׁל הַנּוֹסְעִים הִיָּה נִמְצָא מִשָּׁה לִיִּסְטָעֵן מֵאֲמַעְרִיקָא יַעֲנֵן כִּי הֶפֶּאס שְׁלוֹ הִי' מִשָּׁם וְלֹא נִמְצָא בֵּין הַנִּיְצוּלִים וּבַיּוֹם ה' בְּשִׁלַּח שְׁלַחוּ מִהַדְרַעְקָצִיעַ טַאטְעלִישִׁין לְקְרוּבֵי הָאִשָּׁה בְּזוֹה"ל דְּעַר דְּרִיטְעַר אָפֶעצִיר טַעאַדאַר שְׁטאַלְבֶּעֶרַג אָוִיס אַלְבֶּעַנְבוּרְג גִּיבֹט פֶּאַלְגֶּעַנְדֶּע עֶרְקלֶעֶה־רוֹנֵג אָב אֲשֶׁר נִדְחָפָה הַסְּפִינָה עֲלֵבָא מְסַפִּינָה אַחֲרֵת וְנְטֻבְעָה בְּמִים בְּשַׁעָה מוֹעֲטַת וְכָל אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה וְהַאוֹרְחִים הַנּוֹסְעִים מֵתוּ ע"י הַטְּבִיעָה רַק הוּא וְעוֹד י"ב אַנְשֵׁי הַסְּפִינָה וְגַם ז' מִהַאוֹרְחִים נִשְׁאַרוּ וְשִׁאָר הָאֲנָשִׁים מֵתוּ וּבְתוֹכָם מִשָּׁה לִיִּסְטָעֵן אָוִיס גְּעוּוִיאָרְק אֲמַעְרִיקָא 32 יָאָהֵר אֵלֶט וּבְעֲלֵי הָעֵתִים פְּתִיבוּ שְׁנִיתָנוּ ב' סְפִינּוֹת קִטְנּוֹת לְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בְּסְפִינָה לְהַצִּיל א"ע וְהָאֲחַת נִיְצוּלָה וְהִיא אֲשֶׁר הָאָרְעִצִיר הַנְּ"ל הִי' שָׁם וְהַשְּׁנִי' גַּם הִיא נְטֻבְעָה וְהַנִּיְצוּלִים הַנְּ"ל שְׁטוּ בְּסְפִינָה הַקְּטַנָּה הַנְּ"ל לְעֶרְךָ שֶׁשׁ שְׁעוֹת עַל הַמִּים וְאַח"כּ בָּא סְפִינָה וְלִקְחָה אוֹתָם אֶל אֵי אֵינְזֶעל א' וְאַחַר אֵיזוּ שְׁבוּעוֹת בָּא בְּדַפּוּס עַל פ' פֶּרְעֶסֶע ט"ג בְּעֶרִיכֹט אֲשֶׁר צִיָּיִדִי דְּגִים הִתְרִים בְּסְפִינָה מְצָאוּ גוּף מֵת וְנִרְאָה שֶׁהוּא מִשָּׁה לִיִּסְטָעֵן מִן הַסְּפִינָה עֲלֵבָא שְׁנְטֻבְעָה וְאַחַר ג' יָמִים בָּא לְקְרוּבֵי הָאִשָּׁה מִכְתָּב מִהַדְרַעְקָצִיעַ וְתוֹכוֹ רְצוּף מִכְתָּב מִן צִיָּיִדִי דְּגִים הַנְּ"ל שְׁמֵצָאוּ גוּף מֵת וְהִבִּיאוּ אֵינִיגֶע גַּעגַענְשְׁטַענְדֶּע וּמְעוֹת וּפַאפִירֶען הַשְּׁוִים סֶף עֲשָׂרִים פּוֹנֵט שְׁטַעֶרְלִינֵג אֲשֶׁר לְקַחוּ כָּל הַנְּ"ל פֶּאָן אֵינְזֶעל לִיִּיכֶע וְנִרְאָה מִתּוֹכָם שֶׁהוּא מִשָּׁה לִיִּסְטָעֵן וְאַחַר שְׁלִקְחוּ כָּל הַנְּ"ל הַגּוּף לְעוֹמֵק הַמִּים וְרוֹצִים 10 פּוֹנֵט שְׁטַעֶרְלִינֵג בְּעַד שְׁכַר מְצִיאָתָם וְיַחְזִירוּ הַכָּל וְשִׁאָלוּ מִהַדְרַעְקָצִיעַ אֵת אִשָּׁת מִשָּׁה הַנְּ"ל מַה לְהַשִּׁיב לָהֶם וְהַשִּׁיבָה לָהֶם לִיתֵן סֶף הַנְּ"ל לְהַצִּיָּיִדִים וְשִׁלְחוּ הַצִּיָּיִדִים הַפֶּאָקֶעט לְעִיר בְּרַעַמִּין מְקוֹם הַדְרַעְקָצִיעַ וְהֵם שְׁלַחוּ הַכָּל אֶל הָאִשָּׁה וּפְתַחוּ הַפֶּאָקֶעט וְנִמְצָא בְּתוֹכוֹ הַרְיָנֶע פֶּאָס שְׁלוֹ מֵאֲמַעְרִיקָא וְקְרוּבֵי הָאִשָּׁה יוֹדְעִים שְׁנֶסֶע עִם פֶּאָס כ"ה גַּם נִמְצָא מִכְתָּב תְּעוּדַת מְלֵאכְתּוֹ מִבְּעַל מְלֵאכָה שְׁלִימֵד אוֹתוֹ מְלֵאכֶת קַאכִילִיטְשֶׁעֵן וּמְקַיִים מְקַאָנְזִיל שֶׁל הַקִּיר"ה וְקִוִּים נְאָטָאֵר וְקְרוּבֵי הָאִשָּׁה מְכִירִים הֵיטֵב בִּט"ע הַתְּעוּדָה וּמֵאָז הַשְּׁתַדְּלוּ הֵם עִם הַתְּעוּדָה הַנְּ"ל אֲצֵל הַבְּעֶצִירָק שְׁיִיתָנוּ לוֹ קַאנְסֶעס וְעוֹד נִמְצָא מִכְתָּב תְּשׁוּבָה מִהַאָּגֶענְט שֶׁל סְפִינּוֹת מִהַאֲמִבוּרְג שְׁשִׂאָל אוֹתוֹ מִשָּׁה הַנְּ"ל לְמַתִּי יוֹכֵל לִיִּסַּע לְאֲמַעְרִיקָא וְכִמָּה יִגִּיעַ לְשֵׁלֶם וְהַשִּׁיב לוֹ ע"ז וְעוֹד נִמְצָא שְׁטַר שְׁוֹתְפּוֹת שְׁעֶשָׂה ר"מ הַנְּ"ל עִם אֶחָד מִטַּאָרְנָא שְׁמוֹ ר' הִירֶשׁ לִינְצֶעַר וְהַפּוֹתֵב מְכִיר שֶׁהוּא כֹת"י וְחֲתִימַת ר"מ לִיִּסְטָעֵן וּר"ה לִינְצֶעַר מְכִיר חֲתִימָתוֹ וְהַשְּׁטַר נֶעֱשָׂה עַל הָעֶסֶק שְׁרַצוּ לְהַתְּעַסֵּק מֵאֲמַעְרִיקָא לְטַאָרְנָא וְגַם ר"ה הַנְּ"ל יֵשׁ בְּיָדוֹ שְׁטַר שְׁוֹתְפּוֹת כְּזֶה אוֹת בָּאוֹת וְחֲת"י שְׁנִיָּהֶם וְכֹת"י שֶׁל הַכּוֹתֵב הַנְּ"ל וְעוֹד נִמְצָא פְתֵב יָדוֹ שְׁכֵתֵב לְעֶצְמוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת עַל עֶסֶק הַשְּׁוֹתְפּוֹת וְהַקְּרוּבִים מְכִירִים כֹת"י הֵיטֵב וְעוֹד נִמְצָא הַקַּאָרְטֶע מִהַשְּׁכִינָה עַל שְׁמוֹ מִשָּׁה לִיִּסְטָעֵן וְעוֹד קַאָרְטֶען שְׁלוֹ נְדַפְסִים בְּשְׁמוֹ וְגַם פְּרַאכֹט בְּרִיעַף יֵשֵׁן גַּם קָרְעוּ הַיִּידִים מִכְּתוֹנָת שְׁלוֹ שְׁהִיָּה לְבוּשׁ בּוֹ חֲתִיכָה וְבוֹ מְצוּיִן אוֹתִיּוֹת מ.

ל.

בְּלִשׁוֹנָם נּוֹמְעַר 12 וְהוּא ר"ת מִשָּׁה לִיִּסְטָעֵן. גַּם נִמְצָא נְאָטִיץ בִּיכַעַל שְׁלוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת בְּכֹת"י וְקְרוּבֵי הָאִשָּׁה מְכִירִים הֵיטֵב שֶׁהוּא כֹת"י וְגַם בְּרִיף טַאשׁ כְּתוּב בּוֹ סְכוּם מְעוֹתָיו וְשִׁישׁ בּוֹ שְׁמָנָה בַּאֲנַקְאֵנְכֵן כָּל א' עֲשָׂרָה ר"כ וְכֵן הִיָּה שָׁם גַּם הַאֲלֹזְכִיכֶּל אֶדוּם וְאַחִיו

מפירו בט"ע שְׁהִיָּה שְׁלוֹ וּנְתָנוּ לוֹ בְּמִתְנָה גַם פִּיס עוֹר שְׁנָתָן לוֹ גִּיסוֹ בְּמִתְנָה גַם צִיגָאָרִין טעשיל וְצִיגָאָרִין שְׁפִיצֵעַל וְזִיגָעֵרֵל זָהָב עִם קֵטִיל זָהָב וּמְכִירִים בִּטְב"ע שְׁהִפְלֵל שְׁלוֹ וְגַם מְעַדְאֵלִיעַ שְׁל זָהָב שְׁנָתָנוּ לוֹ חֲבוּרָה מְאֻמְעָרִיקָא שְׁהִיָּה גַבְאֵי אֶצְלָם וְחֻקוֹק בּוֹ שְׁמוֹ מְשֵׁה לִיִּסְטֵעֵן וְגַם א"א וְהוּא ר"ת אֶגְוֹדַת אַחִים שְׁם הַחֲבֵרָה וְהַקְרוּבִים רָאוּ זֹאת אֶצְלוֹ קוֹדֵם נְסִיעָתוֹ מְטֹאֲרָנָא עִכְת"ד הַגַּב"ט שְׁהִעִידוֹ לְפָנַי ב"ד בְּאֵלֵינוּ"ע: וְהִנֵּה רו"מ חֻקְרוּ בְּרֵאשִׁית דְּבִרְיָהֶם אִם יֵשׁ לְסִמּוֹן עַל הַמְּכָתֵב שְׁהִשִּׁיבוּ מִהַדְרַעֲקָצִיעַ עַל שְׁאֵלַת קְרוּבֵי הָאִשָּׁה שְׁנִמְצָא בְּהַרְדִּירָה שְׁלֵהֶם מְשֵׁה לִיִּסְטֵעֵן שֶׁהִי"ל פָּאָס מְאֻמְעָרִיקָא וְלֹא נִמְצָא בֵּין הַנְּיָצוּלִין שְׁהִרֵי אִין זֶה בְּגֵדֵר מַסְל"ת פִּינֵן שֶׁהִי ע"י שְׁאֵלָה וְגַם ע"י פְּתָב אֶלָּא דִּי"ל דְּזֶה נִחְשָׁב כְּעַרְפָּאוֹת כַּמ"ש כַּה"ג בְּשׁו"ת בְּרַפְת רְצָה סִימֵן ק"ב לְעִנְיָן הַגִּיזְעֵלְשְׁאָפֵט שְׁל בֵּית הַשּׁוֹטִים וּכְבָר סְמְכוּ הָאֲחֻרוּנִים עַל תְּעוּדַת עַרְפָּאוֹת בַּכַּה"ג עַכ"ד.

עֵינִי שְׁם וְאֶדְרָבָא פִּקְפִק שְׁאִין לְסִמּוֹן עַל עֵדוֹת עַרְפָּאוֹת אֶלָּא בַּמַּסְל"ת וְהִבִּיא רֵאִי מַגִּיטִין (כ"ח ע"ב) בְּהָא דְשָׁמַע מִקוֹמְטְרִיסִין שְׁל נְכָרִים אִישׁ פְּלוֹנֵי מֵת אִישׁ פ' נְהַרְג אֵל יִשְׂרָאֵל אֵת אִשְׁתּוֹ וּפְרִיָּהּ הָא קִי"ל דְּכָל מַסְל"ת מְהִימֵן וּמְשַׁנֵּי שֶׁא"ה דְּהוּי מְלִתָּא דְשִׁינְכֵי בְּהַ עֲבוּד לְאַחְזוֹקֵי שְׁיִקְרִיָּהּ וּמוֹכַח דְּגַם לְפִי הַס"ד בְּעִינֵן עַכ"פ שְׁיִהְיֵ מַסְל"ת וְע"ש סוּסִי' ב' וְסִי' ד' עוֹד בְּזֶה: וְהִנֵּה לְפָנַי מ"ש הַח"ס ח"א סִימֵן מ"ג דְּבַעַרְפָּאוֹת עֲדִיף מִפִּי כְּתָבָם שְׁמִתְיָרָאִים לְשִׁקֵּר וּבְסִי' נ"ד בְּיָאָר יוֹתֵר דְּדִיבּוּרָא מְקָרִי וְאָמַר וּמִי יִגִּיד כְּתָשׁוּ לְפָנָיו מִשָּׂא"כ בְּנִתָּן פְּתָב ע"ש וּבְאֵמַת שְׁכ"ה לְהַדְיָא בְּרֵא"ש פ"א דְּגִיטִין סוּסִי' י"א א"כ לַק"מ דְּבַגִּיטִין שְׁם אִיתָא שְׁמַע מִקוֹמְטְרִיסִין לְכֵן י"ל דְּבַעַי שְׁיִהְיֵ מַסְל"ת מִשָּׂא"כ בְּכָתֵב וְגַם בְּלֵא"ה י"ל דְּגַם לְפִי הַס"ד יִדַּע דְּבַמְלִתָּא דְשִׁינְכֵי בְּגִנְהָ גִרַע אֶלָּא דְּהוּי ס"ל דַּעַכ"פ בַּמַּסְל"ת אִין לְחֹזֵשׁ לְכַף וְלְכֵן פְּרִיָּהּ דַּעַכ"פ בַּמַּסְל"ת קִיָּמָא לֵן דְּמְהִימֵן וְע"י בְּשׁו"ת פְּרָשַׁת מְרָדְכֵי חֲא"ע סִי' כ"ז שְׁהַשּׁוֹאֵל רְצָה לְהוֹכִיחַ מְש"ס הַנ"ל לְהִיפּוּף וְהוּא בְּיָאָר כַּמ"ש דְּדוֹקָא בְּכָתֵב נְאֻמִּים וְלֹא בַּע"פ ע"ש: אוּלָם בְּעִיָּקֵר דִּין נְאֻמִּנוֹת עַרְפָּאוֹת רֵאִיתִי בַּח"ס שְׁם שְׁהִבִּיא רֵאִיָּה מִתְשׁו"ת הַר"ן סִי' ג' שְׁהוּבָא בַּב"י סִימֵן י"ז בְּמַעֲשֵׂה שְׁשִׁלְחָה אִשָּׁה אַחַת שְׁלִיחַ גּוֹי לְהִבִּיא אֶגְרַת מִבְּעֵלָה מוּמָר וּכְשִׁבָּא הַשְּׁלִיחַ אֶמְרָה הָעֵרְלִית אִשְׁתּוֹ הַמוּמָר שְׁכָבֵר מֵת וְהִלָּף לְהַגְזֵבֵר וְחֻקֵּר מַעֲדִים וְהִעִידוֹ שְׁכָבֵר מֵת וְנָתַן לוֹ הַגְזֵבֵר פְּתָב רֵאִי ע"ז וּפְסַק הַר"ן שְׁאִין מְמַשׁ בְּעֵדוֹת הָעֵדִים שְׁאִינָם מַסְל"ת שְׁהִשִּׁיבוּ ע"י שְׁאֵלַת הַגְזֵבֵר וְכֵן הָעֵרְלִית הַשִּׁיבָה ע"פ שְׁאֵלַת הַשְּׁלִיחַ וְקָשָׁה שְׁהִרֵי הַשְּׁלִיחַ הַשִּׁיב לְשׁוּלְחוֹ דְּבָר וְאִינוּ מַסְל"ת וְאִינוּ נְאֻמֵּן וּבַע"כ שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ כְּתָב הַגְזֵבֵר וְאִינוּ נְאֻמֵּן וּבַע"כ דְּכָתֵב הָעֵרְפִי מוֹעִיל בְּשִׁטֵּר עִכְת"ד וְהַמְעִינֵן בְּתִשׁו"ת הַר"ן יִמְצָא שְׁלֹא נִיכָפֵר שׁוּם רְמָז מִכְּתָב שְׁל גְזֵבֵר וְלֹא נָתַן שׁוּם כְּתָב אֶלָּא דַּס"ל דְּכִינֵן שְׁלֹא שְׁאֵלוֹ לְהַעֲפוֹ"ם עַל חֵי הַשּׁוּמֵר אוֹ מִיתָתוֹ אֶלָּא שְׁשִׁלְחוֹ עִמּוֹ מְכָתֵב לְהִבִּיא תְּשׁוּבָה מְשׁוּם וּכְשִׁבָּא סִיפֵר כָּל הַנ"ל וּמְבַנְּאָר שְׁם בְּזֶה"ל וְהַנְּכָרֵי הַשְּׁלִיחַ בְּשׁוּבוֹ לְשׁוּלְחוֹ פִּתַח פִּיו וְסָח מַעֲצָמוֹ וְכָף אָמַר וְכו' עַכ"ל.

הִרֵי שְׁדַקְדָּק וְכָתֵב שְׁפָתַח פִּיו וְסָח מַעֲצָמוֹ וּבַכַּה"ג מִיְחָשֵׁב מַסְל"ת וְלָכֵן אִין מְזָה שׁוּם רֵאִי וּבְאֵמַת שֶׁהַח"ס שְׁם הִבִּיא בְּשֵׁם הַגְּאֹן ר"מ בְּנַעֲט שְׁהַעֲלָה דָּאִין לְהֵאֲמִין לְעַרְפָּאוֹת רַק בְּמָה שְׁנִכְתָּב בְּפִנְקָס שְׁלֵהֶם אִם רָאָה הַיִּשְׂרָאֵל הַכְּתָב וְלֹא בְּמָה שְׁפָתְבוּ הֵם תְּעוּדָה וְכַעֲת נְדַפְסַתְשׁו"ת פַּר"מ וּבְסִי' כ"ה וְסִי' כ"ו כ"ז הָאָרִיף מְאוּד בְּזֶה וְלֹא רְצָה לְהַקְל בַּכַּה"ג וְהִבִּיא בְּשֵׁם עוֹז"נ דְּגַם בְּאִין הָעֵפּוֹ"ם מְשִׁקֵּר מ"מ פִּינֵן דְּלֹא תִקְנוּ חוֹז"ל לְסִמּוֹן עַל עֵדוֹת עֵפּוֹ"ם אֶלָּא בַּמַּסְל"ת אִין לְהַקְל יוֹתֵר אוּלָם הִבִּיא בְּעֵצָמוֹ מִתְשׁו"ת צ"צ סִי' מ"ב שְׁכָתֵב

להיפוך וכן בסי' מ"ה ופלפל בראיית הג"ל והביא סמוכין מהירושלים ובסי' כ"ו הביא מדברי מהרי"ק שרש קכ"א שהביא גם הח"ס שם דמוכח ג"כ להקל וע"ע בתשו' א"מרי א"ש סי' כ"ה וע' תשו' מהר"ח אור זרוע סוסי' ע"ו שהעלה דגם על ידי שאלה כל שאין הגוי יודע בטיב ישראל אם נוגע לאיסור והיתר הגוי מסיח לפי תומו: וכה ראייתי בתשו' רדב"ז ח"א סי' רי"א בדין עדות משם התוהו הדייבדה אם נקרא מסל"ת לפי שהתוהו התחיל לומר במה אתם מדברים והשיב היהודי שמדברים על יהודי א' שנהרג ואז השיב הביבודה דבריו ופלפל אם זהו בכלל מסל"ת וחוכה שאינו בכלל מסל"ת ומ"ש השואל שגם אם היה מסל"ת אינו פלום פינון שהוא ממנוה על הפפר להתפארות א"מ פו ששעשה השתדלות להביא הדבר לאור ליתא דבשלקא בשמע מקומנטריסין שהם אומרים שהרגו י"ל דלהתפאר א"מרו משא"כ בנ"ד שאמר שאחרים הרגו ועוד דהתם מייירי בערפאותיהם שיש בידם להמית אבל זה הבייבדה אין בידו להמית שאינו אלא ממנוה בעלקא ואין בו פדאי להתפאר וסיים שאם היה התוהו מסל"ת תגמור היתה האשה זו מותרת אלא דכיון שיש לחוש שאינו מסל"ת יש להחמיר מטעם זה עכת"ד ומבואר דאף שהיה ממנוה אינו נאמן בלא מסל"ת אף לפמ"ש"ל לחלק בין אמירה בע"פ ובין נתן תעודה בכתב א"ש והנה בהג"א פ"ק דגיטין הביא בשם ר"י דמדאורייתא נכרי שאינו משקר נאמן לעדות ואני מצאתי בירושלים פ"א דשבת דקחשיב בגזירת י"ח דבר שגזרו על עדותם ובשיו"ק תמה דהא עפ"ם פסול לעדות מה"ת ובגה"ש רמז לדברי רש"י שבתוס' ב"ב פ"ח והג"א הג"ל דמדאורייתא פשר לעדות ולכן הוצרכו לגזור בגזירת י"ח דבר ע"ש ומזה סוף לדעת ר"י הג"ל אף בש"ס דילן לא החשיב לה בגזירת י"ח דבר: שוב ראייתי בתשו' פנסת יחזקאל סימן נ"ג שהעלה ג"כ דערפאות דלא משקרי היכא דל"ש לומר דלהתפאר א"מרו נאמנים גם בלא מסל"ת ותי' בזה דברי הר"ן מקוש' הריב"ש מש"ס גיטין כ"ח הג"ל ובשו"ת ב"א חא"ע סי' ל"א חולק ג"כ בין בע"פ ובין בכתב עפ"ד הרא"ש בגיטין הג"ל אלא דלהחולקים על הרא"ש תיקשי שפיר וע' בשו"ת ב"ש חא"ע סי' מ"ז באורח בענין זה והמענין ימצא שהכנ"י וב"א וב"ש הג"ל פקפקו שלא לסמוך על ערפאות גם במסל"ת ומכ"ש בלא מסל"ת זולת במקום אומדנות אחרות טובא וע"ע בשו"ת פתב סופר חא"ע סי' כ"ג באורח לחזק דעת אביו הח"ס בזה וגם בתשובת מהר"ם שיק א"ע סי' מ"ב פסק פן וחילק ג"כ בין בכתב ובין בעל פה ע"ש.

אף דבנ"ד שאחר איזו שבועות בא על הצייטונג מה שהציעו הציידיים בפני הדרעקציע שמצאו גוף מת ונראה שהוא משה לייסטען ואנשי הדרעקציע נתנו זאת על הצייטונג וזה היה במסל"ת בלא שאלה מהם וזה מעיד גם על מ"ש בתחלה פי הר' משה לייסטען הי' בהרשימה דאל"כ היו מכחישים להציידיים את דמיונם על האיש משה אחר שלא נרשם בהרשימה פלל וכבר כתב החמ"ח סקל"א וב"ש סקמ"א דחוקרא גדולה היא לומר דכיון שאמר תחלה שלא במסל"ת יחשב לעולם מה שיאמר בעצמו לאחרים שלא פדיון מסל"ת ובפרט בכה"ג ששלקחו ט"ג לבעלי העתים לפרסם הדבר בכל העולם ובכה"ג שהוא רק חוקרא בעלקא בנדאי יש לסמוך על סברת המקילין בערפאות שנאמנים גם מפי הפתב ושא במסל"ת וגם מה ששלקחו ביום ה' בשלח טאדטענשיין להאשה זה היה בלא שאלה אף שזה היה אחר ב' ימים וקשה לחשבו מסל"ת אבל מה ששלקחו ט"ג לבעלי העתים יש צד גדול לחשבו כמסל"ת והוכיח סופו על תחלתו וע"ע בתשובת שער אפרים

סי' ק"א באמצע התשובה בענין ערפאות היכא דליכא סברת התפארות: אף שרו"מ העירו עוד דגם אם נאמין לאנשי הדרעקציע הרי בעינן שינפיר שם עירו ובנ"ד גם שם אביו לא הונפר רק שם הלעז של משפחתו וגם החמ"ח סקל"ח שציידד להקל דאם ידוע שזה האיש הלך במקום הזה שנמצא ההרוג אפי' במקום ששיירות מצויות אין להסתפק באחר וכ"ה בט"ז שם אבל י"ל דג"ז דוקא בהנפיר שמו ושם אביו והביאו מהנו"ב מ"ק סי' מ"ב דשם לעז של המשפחה אינו פשם אביו והנה בתשו' לק' טורטשין במדינת רוסיא הבאתי גם מתשובת דברי חיים ח"א א"ע סי' ל"ז וח"ב סי' מ"ו שהעלה דגם פינוי אשכנזי ל"מ פלל אבל הנה בסי' מ"ז שם העלה דכינוי שאינו מצוי כ"כ הוי פשם אביו ובאמת שבתשו' הרא"ם שהובא בקו"ע סי' ק"ה מפורש דשם פינוי אשכנזי מיקחשב פשם אביו ובתשו' כנס"ח סי' נ"ג פשם פמה שו"ת דכינוי עדיף משם אביו וע' בכנה"ג הגה"ט אות רמ"ב בזה אף י"ל דכינוי שם משפחה גרע טפי אבל בקו"ע סי' ש"ל פשם רשד"ם מבןאר דשם משפחה עדיף משם אביו וכ"ה בב"ש סקנ"ח ועוד נראה דבנ"ד שפכתבו שגורשם בהרשימה שהיה בן ל"ב שנים אם ידוע להקרובים שכן הוא יש הוכחה שזהו האיש משה ולא גרע משם אביו בצירוף שם המשפחה לכ"ע וגם פבר הביאו רו"מ מתשו' ב"י דיני משאל"ס סימן ב' שכתב דיחוס משפחה עדיף משם אביו והח"ס סי' מ"ה וכ"ס סימן כ"ג הספימו דדמי לשם אביו.

אבל מ"ש רו"מ מתשו' מבי"ט ח"א סי' קי"ג לענ"ד אינו דומה לנ"ד דאפשר במקום הנמל וסביבית' נאבדו עוד אנשים ששמם פשם זה והמבי"ט מיירי שם פשחפשו סביבות מקום ההרוג ולא נאבד יותר רק זה שנאבד ונמצא ועכ"פ בנ"ד שפכתבו גם שם עיר נעוויארק כפי שנקתב בהפאס שלו י"ל דמיקחשב גם פשם עירו.

וע"ע בתשובת רש"ך שהובא בקו"ע סי' שס"ו ותשו' צ"צ שבקו"ע סי' תי"ח ומצאתי בשו"ת תורת חיים למהרח"ש תנ"י סי' ס' שפכתב בפשי' פשם משה פראגי שהוא פינוי דדמי לשמו ושם אביו ע"ש: והנה עוד פכתבו רו"מ דבנ"ד פיון שפכתב לאשתו יום א' קודם מעשה הטביעה שהוא נוסע מחר אל מקום הספינה ליסע בה מסתמא עשה פן ואין לחוש שפא חזר בו כמ"ש בתוס' חולין ל"ט דכיון דעביד מעשה ששחט ע"מ לזרוק לא חיישי' דלמא מיקלף וכן מהא דאה"ע סי' קכ"א ס"ב דמותר לכתוב הגט על פי צווי הבעל קודם שאחזו קורדייקוס ולא חיישי' דלמא חזר בו ומשמע דגם אם לא היו העדים בפני הבעל שיוכל לחזור ולמחות בהם אפ"ה מחזקינן שעומד ברצונו הראשון וא"כ אין לחוש שפא איש אחר ששמו כשמו נזדמן שם והוא חזר לדרף אחרת עכ"ד.

והנה מ"ש מהתוס' חולין יש לפקפק מש"ס דחולין (פ"א ע"א) דאין מלקות או"ב נוהג בקדשים לר"ש פיון דכמה דלא זריק דם לא מישתרי בשר מעידנא דקשחית הנאי ה"ס ול"ש התראה ובתוס' שם (פ' ע"ב) החזיקו בגירסא זו ומבאר דאפי' רובא ליכא שלא יחזור בו דבדאיכא רובא לא הוי ה"ס כמ"ש התוס' בגדה (מ"ו ע"ב) בד"ה ר"י ור"ל דאמרו וכו' יעו"ש בסוה"ד וצ"ל דעיקר פונת התוס' בצירוף תי' ב' שפכתבו שם.

וגם מ"ש רא"י מהא דאה"ע סי' קכ"א יש לפקפק דשא"ה שאם נשתנה רצונו היה מבטל השליחות בפני עצים אחרים כדי שלא יבא לידי מכשול שיקתבו ויתנו הגט ותנשא לאחר ומה"ט קי"ל דגם בשל תורה חשע"ש כשיוכל משלח לבא למכשול כמ"ש התוס'.

בְּעִירוּבֵינִי ל"ב וּבְאַמֶּת דָּלָאוּ כָּלֵלָא הוּא וּמְצִינּוּ בְּתוֹסָ' כְּתוּבוֹת (נ' ע"ב) בּוֹד"ה וּמֵאֵי עֲלֵינִי וְכוּ' וְנִרְבְּנוּ מִהֲדָרוּ לִי דָּאִין לְלֶכֶת אַחַר דַּעְתּוֹ הִרְאֵנוּהָ פִּינּוּן שְׂדַעַת הָאָדָם מִשְׁתַּנְּהָ וְכוּ' אָבֵל בְּזָה י"ל דְּשֵׁא"ה שְׁהוּא רְצָה לִיתָן לְבִתּוֹ הָאֶחָרָת יוֹתֵר אוֹ פְּחוֹת מְלִזּוֹ אוּלָם הִנֵּה בִתְשׁוּ' מֵהֲרִי"ו וּסְמ"ע ס' קצ"ה סְקִי"א דְּאָפִי יִדְעֵנוּ שֶׁהִי נִיחָא לִי מְקוֹדָם לְכֹן וְגַם עֲתָה שְׂשֻׁמַע הִקְנִין מ"מ שְׂמָא חֲזָר בּוֹ בִּינְתִים וְי"ל דְּשֵׁא"ה דְּשׁוֹנָא מִתְּנוֹת יְחִי מְסַתְּמָא אִין אָדָם חֲפִץ בְּמִתְּנוֹת לְכֹן חֲזִישִׁינּוּ שְׂמָא חֲזָר בּוֹ בִּינְתִים וְע' בְּר"ן כְּתוּבוֹת ר"פ אַע"פ בְּהָא דְּצָרִיף לְאִמְלוּכֵי בִי שְׁחִילָק בֵּין הֵיכָא דִּיכּוֹל לְחֲזוֹר בּוֹ מְכָל הַדְּבָר אֲזַ חֲזִישִׁי לְחֲזָרָה מִשֵּׁא"כ הֵתָם שְׁחֲזָר בּוֹ רַק מִן הַשְּׁטֵר וְע"ע בְּש"ף חו"מ סִימָן קי"ב סְק"ב וּקְצָה"ח סְק"ג בְּעֵנֵי חֲשֵׁשׁ חֲזָרָה דְּשִׁיעָבוּד דְּאִקְנִי וּבִשְׁע"מ סוּסִי"כ ב"ב וְע' בְּתוֹסָ' ב"ב קי"ד סוּע"א ד"ה נִיחּוּשׁ דְּלִמָּא הֲדָר בִּיהַּ שְׁהִקְשׁוּ דָא"כ בְּכָל מִתְּנוֹת שְׁכ"מ נִיחּוּשׁ שְׂמָא חֲזָר בּוֹ וְתִי דִּהֵתָם פְּרִיף רַק דִּהְוִי כְּמוֹ אֶטְרוּחֵי ב"ד בְּכַדִּי וְע"ש בַּאס"ז בְּשֵׁם כְּמָה רֵאשׁוּנִים בְּזָה וּבְחוּ"מ ס' ר"נ סכ"ה מִי שְׂמַת וְנִמְצָאת דִּינִיתִיקִי קְשׁוּרָה עַל יָרְכוּ אָף ע"פ שְׁהִיא בְּעֵדִים יְקִנּוּ מִיָּדוּ שְׂמָא כְּתָבָה וְנִמְלָף בּוֹ וְעֵינֵי בִתְשׁוּבַת מֵהֲרִי"ק קנ"ט עֲנָף ד' בְּדִין כְּתָב הַנְּמָצָא אֲצֵלוּ שְׁהַכְּלִים שְׁיִיכִים לְהַקְדֵּשׁ שְׁהִבִּיא מִב"מ (דף י"ח) חֲזִישִׁי שְׂמָא כְּתוּבִים הִיוּ וְנִמְלָף שְׁלֵא לִיתָנָם וְכוּ' דְּשֵׁא"ה דְּאִתְרַע בְּנִפְיָה אָבֵל בְּעֵלְמָא לֵא חֲזִישִׁינּוּ שְׂמָא חֲזָר בּוֹ וְהִבִּיא רֵאָה מֵהִירוּשְׁלַמִי שְׁבִתוֹסְפוֹת יְבָמוֹת (קט"ו ע"ב) ד"ה אִימּוֹר אִישְׁתְּלוּנִי וְכוּ' דָּאִין לְחוּשׁ שְׂמָא נִמְלָף בּוֹ בְּדִלְכָא רִיעוּתָא ע"ש וְגִדּוּלָה מְזוֹ כְּתָב הַכ"מ פ"ו מְבִיכּוּרִים הִי"ט דְּבַעוּשָׁה עֵיפָה ע"מ לְחִלָּק אִין לְחוּשׁ שְׂמָא תְּמֵלָף אֵלָא הֵיכָא דְּחֲזִינּוּ שְׂכָבָר נִמְלָכָה בְּקִצְתָהּ וּבִתְשׁוּבַת רַדְב"ז ח"ג ס' תק"ו דְּלֵא טְעֵנִין לִיתְמִי שְׂמָא חֲזָר בּוֹ דִּהְוִי טְעֵנָה דְּלֵא שְׁכִיחָא וּמְסַתְּבְּרָא דְּבנ"ד פִּינּוּן שְׂכָתָב וְהוֹדִיעַ לְאִשְׁתּוֹ מְקוּם גְּסִיעָתוֹ אִם הִיָּה חֲזָר בּוֹ לִיסַע לְמַק"א לֵא הִיָּה גִמְנַע מִלְּהוֹדִיעַ לָהּ בְּמַכְתָּב ע"י בִּי דְּנָאָר וּמ"מ אִינוּ בְּרוּר פִּינּוּן דְּגַבִּי אִיסוּר א"א חֲשֵׁשׁוּ גַם לְדְבָרִים שְׂאִינָם מְצוּיִם כְּהָא דִּיבְמוֹת קט"ו אִיכָא אִינָשׁ אַחְרִינָא אֲתִי לְאִצּוּלִי וְכוּ' וּמַחְמַת פִּיסוּפָא אֲזַל וְעָרַק לְעֵלְמָא וְכוּ' וְכַדוּמָה וְע' בִּתְשׁוּ' רִי"ן וְהֵרָא"ש ס' צ"ב שְׁהַעֲתִיק תְּשׁוּבַת הַר"א בַּר שְׂמוּאֵל בְּמ"ש דְּחֲזַקָה שְׁלֵא עָבַר עַל כִּיבוּד אָבִיו וְגַם לֵא עָבַר בְּשַׁכ"ו וּמְרַחֵם עַל בְּנָיו וְגַם קִיבֵל קִנְיָן בְּשִׁבּוּעָה לְחֲזוֹר וְהוּי מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְאֵע"ג דְּחֲזִישִׁינּוּ לְמִיעוּטָא בְּמִשְׁאֵל"ס מ"מ לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא אִין לְחוּשׁ ע"ש הֵיטֵב: וּמְצָאתִי בִּתְשׁוּ' מְהֵר"ם ב"ב הִישְׁנוֹת ס' שַׁע"א בְּאֶחָד שְׁהֵלָף לְכַפֵּר מִהֵלָף יוֹם א' וְאָמַר שְׁיִתְחַזְּרוּר בּוֹ בְּיוֹם וְלֵא בָּא וּמְצָאוּ א' נִהְרַג וְהַכִּירוּ כְּלָיו וְגַם מְצָאוּ בּוֹ שׁוּמָא וְאִשְׁתּוֹ אֶמְרָה כִּי מְפָרַת שְׁהוּא בְּעֵלָה וְהִתִּיר ע"י הַפְּרַת הָאִשָּׁה בְּשׁוּמָא וְכַפִּי הַנְּרָאָה בְּצִירוּף הִיכְרָ פְּלִים פְּסַק כֹּן ע"ש וְלֵא כְּתָב שׁוּם צִירוּף מְמָה שְׁהַבְּטִיחַ לְחֲזוֹר בּוֹ בְּיוֹם: וּמָה שְׁהַעֲרִיב בְּעֵדוֹת הָאִפְיָצִיר לְפָנֵי הַדְּרַעֲקָצִיעַ דִּי"ל דִּהְוִי כְּמִסְל"ת פִּינּוּן שְׂסִיפָר לְפָנֵי גוֹיִם וְהִבִּיאֻ מִתְּשׁוּ' מֵהֲרַמ"ל שְׁבָקוּ"ע סִימָן ש"ט לֵא אֲדַע מָה תּוֹעֵלַת בְּזָה פִּינּוּן שְׁלֵא נּוֹדַע לְנוּ מְדַבְּרִיו אֵלָא עַל יְדֵי הַדְּרַעֲקָצִיעַ וְהֵם אִינָם מִסְל"ת שְׁהֵרִי הִשִּׁיבוּ ע"פ שְׂאֵלַת קְרוּבֵי הָאִשָּׁה: וּמ"ש ר"ו מְדַבְּנ"ד י"ל דְּכִינּוּן שְׁלֵא הַעִיד הָאִפְיָצִיר שְׁנִטְבְּעוּ בְּסִפְיָה הַגְּדוּלָה וְלֵא יִצְאוּ לְחוּץ דְּבְזָה תְּלָוִי עַכ"פ בְּמַחְלֻקָת הַמְּבִי"ט וּב"י שְׁבָק"ע ס' רִי"ב דְּהָא אֶפְשָׁר שְׁיִצְאוּ מִסְפִּינָה הַגְּדוּלָה וְנִפְלוּ לִיָּם דִּהְוִי מִשְׁאֵל"ס וּבְכַרְטֵט שְׁגַם הוּא הִיָּה אֲזַ בְּבִהְלָה וְלֵא הִי יְכוֹל לְהַבְּחִין לְרֵאוֹת הֵיטֵב כְּמ"ש הַב"ש בְּשֵׁם מְבִי"ט וְגַם לֵא הַעִיד אִם שְׁהָ עַדשְׁת"נ וְשְׂמָא גְּזַדְּמָן לוֹ דָּף וְנִיִּצַל וּבַכְּה"ג הוּי אִיסוּר תּוֹרָה אָף דְּלִפְמ"ש ח"ס ס' ס"ה דְּכְשִׁנְמָצָא אַח"כ גּוּף מֵת בְּנִהָר וְיִשׁ סִימָנִים

הרבה בכליו לכ"ע א"צ שיהוי עד שתצא נפשו מה"ת ונהיאו מתשובת ב"ש אה"ע סי'
מ"ד שחולק על הח"ס אף בתשו' מהרי"א הלוי ח"א סימן קס"ט סמך על הח"ס עכ"ד:
הנה בגוף דברי הח"ס מבואר בתשו' לקחם רב סי' ל"ט שהתחזיק שם דהעיקר דבלא שקה
עד שתצא נפשו אסורה מה"ת ותצא ונהיאו מתשו' רד"ך בית כ"א שפראה מדבריו
דבמשאל"ס א"צ לשהות עד שת"נ ותמה עליו ומיירי שם שקה גם כן סימנים גרועים
בכליו ואעפ"כ לא צירף הדברים להקל ובתשו' לק"ק סוואליווע בארץ הגר הבאתי
סמוכין מד' כנה"ג הגב"י אות תק"א שפראה משם שנתפונן לסברת הנו"ב וח"ס וחולי
י"ל דבסי' בינונים גם הלח"ר מודה וע' תשו' מהר"ם שיק חא"ע סי' מ"ה וסי' מ"ו שחיזק
ג"כ דברי הח"ס ונו"ב הנ"ל ומ"מ הרי הח"ס עצמו לא סמך ע"ז לבד וגם בתשו' רב"צ
אשכנזי לא סמך ע"ז וכבר הביא בתשו' ב"ש שם בשם תשו' מהרא"ם מרגליות סימן
י"ח שדחה ד' רב"צ אבל לענ"ד בלא"ה יש לפקפק ולומר דאין לסמוך ע"ז בנ"ד דדוקא
בנטבע רק איש אחד כיון שצמצא אח"כ גוף מת בא זה ולימד ע"ז שזהו הנטבע אבל
בנ"ד שנטבעו הרבה אנשים בספינה זו מה יתרון לנו במציאות איש מת הרי ידענו שפמה
נטבעים מתו שם ואם הסימנים אין בהם פדי סמיכה אין מקום להוכיח בצירוף טביעתו
בלא שקה עד שת"נ ואף שמדברי המבי"ט שהביא הח"ס שם נראה להיפוך י"ל דהתם
היה רק יהודי אחד בין עפ"ם הרבה משא"כ בנ"ד אולי היו עוד יהודים הרבה: והנה זה
לא כפיר הציע לפני הרה"ג אבד"ק אדעס נ"י שאלה בעסק עגונה וחיידש דכשהיו ספינות
קטנות להציל הנטבעים מספינה הגדולה והיו סמוכים לשם אין לנו לדון שנתלה בדרך
וכדומה שאם היה צף היה מקרב א"ע למקום ספינה הקטנה להציל נפשו והיא סברא
גדולה ונחזי לאיצטרופי ועתה שלח אלי התשובה הנ"ל נדפסת בחיבורו פנסת חכמי
ישראל קונטרס ה' סי' פ"ה והוסיף עוד לצדד עפ"מ ששפנה בזה"ז הילוכי הספינות
רחוק הרבה משפת הים כמ"ש בסה"ב אבל הוא דבר קשה לסמוך ע"ז נגד כל הפוסקים:
והנה בתה"ד בפסקיו סי' קל"ט חידש דבזה"ז גם אדם בינוני אם איתא דחי הוא הו"ל
קלא זה פמה שנים טפי וטפי מקלא דצ"מ בזמן הש"ס ואלו חי הוא אפי' ברחוק פמה
מאות פרסאות הי' נודע ונשמע לנו ומכ"ש אם בעל השם הי' יש לו קרובים הרבה וכמה
שנים נשתקע זכרו ואף דמסיק תלמודא ל"ש צ"מ ול"ש אינש דעלמא היינו לעגנן להקל
לכתחלה אבל בדיעבד יש לנו לילך בטר אומדנא דמוכח טובא ע"ש ואף דהוא מיירי
בשקה פמה שנים הרי ידוע פמה נשתנה הזמן מדורו של התה"ד לזה"ז וכבר כתב הח"ס
דבזה"ז יש להקל בזמן יב"ח כמ"ש בעז"נ ונהי דאין להקל לכתחלה מ"מ בנדאי יצאה
מחזקת איסור תורה בצירוף כל הסברות הנ"ל וגם רו"מ הביאו מפסקי מהרח"י וח"ס
אלא שהביאו רק תחלת דברי מהרא"י שהתיר בבעל השם מפני רסם אבל אחר זה כתב
שם דגם בינוני בזה"ז עדיף מצ"מ בזמן הש"ס: ואולם בתשו' הנ"ל לק' אדעס הבאתי
מתשובת רדב"ז ח"א סימן תקכ"ו שהביא תשובת תה"ד הנ"ל ודחה כל דבריו וכתב
דאדרבא בזה"ז ישראל נפוצים בכל ד' פירות העולם והדרכים משופשים בגיטות ואפי'
הוא חי יתכן דלית לי קלא וגם השיג עליו במ"ש ראי' מהמרדכי בשם ר"א מוורדין
שקהרי לא הודו לו חביריו ואין לסמוך על אומדנא דדלמא משום כסופא ערק לעלמא
ע"ש בארץ ואף דעיקר דבריו שם לדחות הדמיון שהביא התה"ד ממשאל"ס ובנ"ד הרי
במשאל"ס יש לצרף אומדנות מ"מ מדבריו נלמד דלא ס"ל כסברת תה"ד הנ"ל אף שי"ל

שְׁהַרְדָּב"ז בְּמַדִּינַתוֹ דִּיבְרַ מִשְׁא"כ בְּמַדִּינֹת הַלְלוּ שְׁאִין הַדְּרָכִים מְשׁוּבָשִׁים בְּגִיּוֹסוֹת וְאִין פֶּרֶז וְאִין צְנוּחָה וְהַבִּי דִּנְאָר וְחוּטֵי בְרִזְל מ"נ מְצוּיִם בְּכָל מְקוֹם י"ל דְּגַם הַרְדָּב"ז מוֹדָה וְנִשְׂאָר רַק הַחֲשֵׁשׁ דְּלָמָּא מְחַמַּת פְּיֻסוּפָּא עֲרַק וְאַזְגִּיל שְׁהִבִּיא הַרְדָּב"ז שְׁם וְהָרִי מְבוֹנָאָר בְּתֻשׁוּבַת תּוֹרַת נְתַנְאֵל סִי כ"ב שְׁדָּבֵר זֶה הוּא רַק חֲשֵׁשׁ רְחוּק וְדָבֵר שְׁאִינוּ מְצוּי וְהוּא רַק חֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן פְּדִין מִשְׁאֵל"ס וְשָׁהָה עַד שְׁת"נ ע"ש וּא"כ ה"נ בנ"ד אַף שְׁלֵא שָׁהָה עַד שְׁת"נ בְּצִירֻוּף פֶּל הַטְעָמִים הַנְּ"ל נִרְאָה דְּנוֹדָי אִין בְּזָה אֵלָּא חֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן: וְגַם בְּגוּף דְּבָרֵי הַר"א מְנוֹרְדִין וּמְבִי"ט הִנֵּה גַם בְּתֻשׁוֹ רִי"ן הָרֵא"ש סִי צ"ב הוּבָא דְּבָרֵי הַר"א וְגַם בְּאַגְוָדָה סוּף יְבָמוֹת הֶעֱתִיק בְּשֵׁם רֵאבֶנְיָה שְׁהֶעֱתִיק ג"כ תְּשׁוּבַת הַר"א מְבָרוּנָא לְהַקְל בְּמִשְׁאֵל"ס עַל יְדֵי אֲנֻמְדָנוֹת עֵינֵן שְׁם: וּמַעֲתָה נִפְנָה אֵל סִימְנֵי הַפְּלִים וְהַחֲפָצִים וְהִנֵּה מְלַבֵּד שְׂדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּלֵא חֲיִישֵׁי לְשִׂאלָה וּבִפְרֻט הַגְּאוֹן בְּתֻשׁוֹ פ"י ח"ב סִי מ"ז הַתְעַצֵּם מְאוֹד לְהַקְל וְדָחָה פֶּל דְּבָרֵי הַב"ח וְהַעִיד בְּשֵׁם ה"ב שְׁקַבְלָה בְּיָדוֹ מִפִּי סוּפְרִים וּמִפִּי סְפָרִים דְּבִשְׁנֵי אוֹ ג' בְּגָדִים לַכ"ע אִין לְחוּשׁ לְשִׂאלָה וְע"ש מִסִּי מ"ח עַד סוּסִי נ"ב.

וְהִנֵּה בְּתֻשׁוֹ רַדְּב"ז ח"ב סִי תְּכַל פְּתַב, דְּכָל חֲשֵׁשׁ שְׂאֵלָה הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְּמִשׁוּם חֲנוּמְרַת א"א חֲשֵׁשׁוֹ לְזָה וּבִינְאָר שְׁם דְּהִיכָא דִּישׁ בְּהֵם סִימְנִים מְוַבְהָקִים בְּיֹתֵר לַכ"ע אִין לְחוּשׁ ע"ש בְּאַנְרָף וְאַף שְׁמַדְבָּרֵי הָרֵא"ש ב"ב מִנִּרְאָה שְׁמַסְתַּפֵּק לֹאמֵר דְּמַדְאֹרֵייתָא חֲיִישֵׁי לְשִׂאלָה מ"מ בְּדָבָרִים שְׁאִין דְּרָף לְהַשְׂאִילָם לַכ"ע יֵשׁ לְהַקְל אַף דַּעַת הַב"י בְּתֻשׁוּבָה לְהַחֲמִיר וּכְבָר תְּמָהוּ רַבִּים עָלָיו דַּא"כ לְמ"ד סִיד"ר לֵא מִשְׁכַּח"ל דְּרִשְׁתָּ חֲמוּר בְּסִימָן אֲנֻפָּה דְּהַש"ס מְשַׁנֵּי בְּעִידֵי אֲנֻפָּה וּלְשֵׁי הַב"י אִפְתִּי נִיחֻשׁ לְשִׂאלָה אַף דְּאֲנֻפָּה לֵא מוֹשְׁלֵי אִינְשֵׁי וּבְתֻשׁוֹ א' פְּלִפְלִתֵי בְּאַנְרָף וְהַבְּאִתִּי מִתְשׁוֹ גַא"ב סִי ס"ד שְׁהַעֲלָה דְּבַפְקָדוֹן דְּאִסוּר לֹא לְמַסְרוֹ לְאַחַר לַכ"ע ל"ח לְשִׂאלָה ע"ש א"כ י"ל דְּקָרָא מִיִּירֵי שְׁהַעֲדִים מְעִידִים שְׁהִנֵּה הָאֲנֻפָּה בְּפַקְדוֹן מִיָּד מְפָקִיד וְהַמְפָקִיד מוֹדָה שְׁאִין הַחֲמוּר שְׁלוֹ לְכֹן מְחַזִּירִים לֹא גַם הַחֲמוּר אֲבָל הַמְעֵינֵן בְּתֻשׁוֹ ב"י יִמְצָא שְׁם שְׁבָקוֹ ע"ש בְּשֵׁם תְּשׁוֹ ב"י סִימָן ז' לֵא הֶעֱתִיק יָפָה וְגַם בְּתֻשׁוּבַת גַא"ב לֵא פִינֹן יָפָה דְּמְבוֹנָאָר שְׁם דְּלְמ"ד סִיד"ר גַם בְּפַקְדוֹן לֵא מְהִנֵּי וְדָרָף פְּלִפּוּל אֲמַרְתִּי פְּמָה אוֹפְנִים וּבִקְצָרָה אֲמַרְתִּי דְּהִנֵּה הַפ"י בְּכַתּוּבוֹת י"ב הַקְשָׁה לְמָה לִי קָרָא לְסִימְנֵי אֲבָדָה הָרִי בְּרִי וְשָׂמָא בְּרִי עֲדִיף וּבְאַבְדָּה לִיכָּא חֲזַקַת מְמוֹן לְהַמּוֹצִיא וְתִי דְּאִיכָּא רֹבָא דְּעֵלְמָא נִגְד בְּרִי שְׁלוֹ וְאַף דַּא"ב אַחַה"ר הִינֵנוּ לְהַחְזִיק אֲבָל כָּאן בַּעַל הַסִּימְנִים אִינוּ מְוַחֲזָק וּמַעֲתָה לַפ"ז בְּדָבֵר שְׁאִין דְּרָכּוֹ לְהַשְׂאִיל דְּאִיכָּא עכ"פ רֹבָא מְסִיעֵ אֵלָּא דַּמ"מ אִינְנוּ בְּגַד סִימָן מְוַבְהָק דְּשָׂמָא הוּא מְהַמְיַעוּט שְׁמִשְׂאִילִים אֲבָל עכ"פ אִיכָּא רֹבָא נִגְד רֹבָא דְּעֵלְמָא וְשׁוֹב אֲמַרִי בְּרִי וְשָׂמָא בְּרִי עֲדִיף וְדו"ק וְהַעֲיָקֵר נִרְאָה דְּהַב"י מוֹדָה דְּבַכְה"ג הוּא רַק חוּמְרָא בְּעֵלְמָא מְדַרְבְּנָן וּבְכָלִים דְּלֵא מוֹשְׁלֵי כָּלִל גַם הַב"י מוֹדָה וְהַבְּאִתִּי בְּתֻשׁוֹ הַנְּ"ל רְאִיוֹת מִתּוֹס' דְּלֵא כְּהַב"י וְעכ"פ בַּעֲכָצ"ל דְּגַם הַב"י מוֹדָה בְּדָבֵר הַיְדוּעַ דְּלֵא מוֹשְׁלֵי בְּשׁוּם פְּעַם וּא"כ בְּכַה"ג דַּנ"ד שְׁמֹןכְּרַח לְהִיּוֹת עֲמוֹ הַפָּאָס וּמְכַתֵּב תְּעוּדָה לְמִלְאֲכָתּוֹ וְהַקְאָרְטַע שְׁל הַסְפִינָה וְשִׁטְר שְׁוֹתְפּוֹת וְשִׂאָר דְּבָרִים וְאִין לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת כָּלִל שְׁיִשְׂאִילִם לְאַחֲרִים וְגַם לְגַנְבָה וְאַבְדָּה אִין לְחוּשׁ בְּהַסְפִינָה כִּי הִנֵּה מְרַעִישׁ מִיָּד בְּפִנֵּי אֲדוּנֵי הַסְפִינָה וּא"כ עכ"פ בְּצִירֻוּף פֶּל הַצְּדָדִים הַנְּ"ל.

הַנְּנִי מְסַפִּים עִם רוּמַע"כ לְהַתִּיר הָאֲשָׁה מִפְּכָלֵי הַעֲיָגוֹן. וְהַנְּלַפְע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן ז' לְהַרְבֵּנִים הַמְאוּהָה ג' חֲרִיפִים וּבְקִיָּאִים מוּה' צְבִי הִירְשׁ נ"י מו"ץ דַּק' שְׁזָה לְכֹן וּמְוָה' יַחִיאֵל מִיכָל דְּיִין דְּשָׁם.

במדינת רוסיה מפתכם הגיעני וע"ד שאלתם באשה רבה בשנים שיש לה מיחוש בראשה ואזניה וכפי דברי הרופאים מןמחים ספנה הוא לה אם יגיע איזו ליחות מים באזניה הן קרים הן חמים ועתה שאלה מה תעשה בטבילה כי גם לתחוב אצבע לח לנקב האזן היא סכ' כפי דבריכם והנה ר"מ הביאו ראי' מהא דאשה יוצאה במוף שבאזנה בשבת ולחד פ' ב'רש"י שבת ס"ה אי מיהדק אע"ג דלא קשור מותר לצאת ואי נימא דמוף שבאזנה חוצץ הרי מבואר בשבת (נ"ז ע"א) דלא תצא בחוטי צמר וכו' משום דאסורה לטבול בהם עד שתתפם משום חציצה ומה"ט לא תצא דלמא אתרמי לה טבילת מצנה ושריא להו וה"נ נחוש לקה ובע"כ שאינו חוצץ והאחרונים פתבו ראיה זו לענין שן תומכת כמ"ש בבב"א שער ביה"נ סימן כ"א: הנה בשו"ת אמרי אש חיו"ד סי' ע"ה וסי' ע"ו האריה ג"כ בדין שן תומכת והביא ג"כ ראי' הג"ל ובכ"ז העלה דדוקא היכא שישו"ב בחונק ומקפדת שלא להסירו זולת לפעמים ע"י אמן וכדומה ובכה"ג מייירי הש"ס וכן י"ל בהא דמוף שבאזנה בדמיהדק היינו פשאינו מסירתו בשום פעם אבל בנ"ד שא"צ לשום המוץ רק בשעת טבילה י"ל דחוצץ.

וגם מ"ש ר"מ דדמי להא דסי' קצ"ח ס"ו בקליעות שבשערה דלא חייצי לפי שיש ספנה להסירן הני רביתה אין לו דמיון לנד"ד דבנ"ד הרי מסירה המוץ תמיד רק להגן מפני המים תוחבתו באינה ואיך אפשר לומר דהיינו רביתה ובגידון המרדכי דבוקים תמיד אז י"ל דהני רביתה וע' שו"ת פתב סופר יו"ד סי' צ"א באורף שהעלה ג"כ דדוקא בא"א להסירו זמן קבוע עכ"פ יש לצדד דהני רביתה וגם בזה קשה להקל ע"ש והנה ר"מ פתבו עוד דהמרדכי פתב עוד טעם מפני שהמים נכנסים בתוך השערות ועוד דהני כבלוע וביה"ס דלא מטמא לכן לא חייצי והביאו מתשו' ח"צ וסד"ט סי' קפ"ז דהיכא שהפוסק הביא פמה טעמים אין לסמוך על טעם א' בלבד.

הנה בתשו' ח"צ סי' ע"ג הביא ראי' לזה מש"ס דחולין מ"ט וע' שו"ת ב"א חיו"ד סי' מ"ו מ"ש בבב"א דבריו ובאמת שכ"ה גם בפ"ה חו"מ סי' מ"ו ס"ק קי"ט וסימן פ"א סק"ד ועוד בכמ"ק אבל בש"ס שם מייירי באיסור תורה אבל בדברבנן י"ל דסמכינן על טעם א' בלבד וכ"ה להדיא בהגהת הח"צ שעל הט"ז חו"מ סי' י"ז דבדברבנן סמכינן על טעם שבכתב הפוסק ע"ש וה"נ בנ"ד שהוא רק מיעוט והחציצה רק מדברבנן ומזה צ"ע על הס"ט סי' קצ"ח סקי"ט שבכתב ג"כ דאין לסמוך על טעם א' במיעוט המקפיד ולכמ"ש ליתא ומה"ט צדקו דברי הח"י שהביא במחצה"ש סימן תנ"ג סק"ח וסרה תלונת מחה"ש שם וכבר פתבתי בגליון מחה"ש פן זה פמה שנים: והנה עוד פתבו ר"מ דבנ"ד שמשמיה המוץ בעומק האזנים וכל החושש רק משום דבעינן שיהא ראוי לביאת מים מלבד דלשיטת ריטב"א הוא רק מדברבנן ודלא פהתוס' אף גם הרי דעת פמה תנאי דלא בעינן ראוי לביאת מים כמ"ש הב"י סוסי' קצ"ח בדעת ר"ע וריב"י א"כ אף דאנן קי"ל פריי"ל פריי"ל מ"מ י"ל דכדאי הם לסמוך עליהם בשעה"ד וכמ"ש כה"ג בחמ"ח סי' י"ז סקל"א דאם יש לחוש שתצא לתרבות רעה מקרי שעה"ד לסמוך ע"ד יחיד וה"נ בזה: והנה בגוף דברי הב"י הגם שכ"ה גם בכ"מ פ"ב ממקנאות ה"ח אבל פבר השיג עליו בהגהת י"ש ליו"ד סי' קצ"ח ע"ד הש"ך סקנ"א שנגעלם מהב"י דברי הר"ש סוף מקנאות דלכ"ע בעי' ראוי לבי"מ אלא דביה"ס אינו פוסל חציצה משום דאינה מקפדת ואנן קי"ל דגם שם פוסל חציצה ע"ש וא"כ בנ"ד שפוטמת האזנים שלא יהא ראוי לבי"מ כלל לכ"ע פסול

וגם בלא"ה יש לפקפק בזה לפמ"ש בתשובת רד"ך והובא בד"מ אה"ע סי' קכ"ז אות ג'
דגם בדרבנן אי אפסקא הלכתא פחד אין לסמוך על השני אפילו בשעה"ד וגם נראה
דבזה"ז אין לומר כלל דראוי לסמוך ע"ז בשעה"ד ע"ש אבל עינתי ברד"ך בית ג' בסופו
ומצאתי שלא החליט ד"ז אלא שכתב אלמלא מסתפינא מחבריא אמינא דדוקא
באמוראים שהיה פח בינדם לפסוק ביחיד נגד.

רבים לכן היה פח בינדם לומר הלכה כפלוני בשעת הדחק אבל אנו יתמי דיתמי שאין פח
בינינו להכריע פדעת יחיד אין לנו לומר פדאי הוא פלוני לסמוך עליו בשעה"ד אפילו
במילי דרבנן אא"כ גמיר וסביר ויודע להכריע כדבריו בראיות ברורות או שפבר נהגו
כדברי היחיד וע"ש עוד בזה.

הרי שלא סגר הדלת לגמרי וגם לא החליט פן ובד"מ לא הועתק יפה ונהרי כל האחרונים
ובפרט בפ"ה יו"ד דיני הנהגות או"ה החליט להקל בשעה"ד פדעת יחיד בדרבנן ואף
שגם בוויכוח.

מ"ח שפסוסי' מנ"י כלל ב' פתב דבזה"ז אין להקל בהפ"מ ושעה"ד פבר השיג עליו
בהגהת תו"מ שם אבל מ"מ פבר העלו כל המחברים האחרונים פי מיום שיצא הש"ע
לאור אין לצרף שום דעה לספק וס"ס אלא מה שהובא בש"ע בשם י"א וא"כ ה"נ בנ"ד
אין לנו לצרף דעת תנאי שלא הובא בש"ע לספק כלל ובפרט לפמ"ש"ל דלכ"ע בעי' ראוי
לבי"מ ולשי' התוס' הוי דאורייתא פשיטא דאין מקום להקל ושוב מצאתי בתשו' רע"א
סי' ס' באמצע התשו' דבפלוגתא דרבי ורבנן אם במקום ספנה מקרי אינה מקפדת די"ל
דבדרבנן ובביה"ס דהוי תרי דרבנן פדאי הוא היחיד לסמוך עליו בשעה"ד ע"ש ותבין:
ומ"ש רו"מ דראוי להתיר איסור קל שלא תכשל באיסור נדה בלא טבילה וכמ"ש הרמ"א
בא"ע סי' י"ג גבי מןפקרת המעיין בתשובת ר"י מינץ ימצא דהתם טעמא משום להציל
רבים ממכשול אבל לגבי עצמה אין לנו להתיר לבטל תקנת חז"ל מחשש מכשול עבירה
חמורה וע"ז אמרו הלעיטהו וכו' וע' בירושלמי פ"ג דדמאי הל' ה' ותוי"ט שם וע' תשו'
ח"ס א"ע ח"א סי' ל"ו שלא רצה להתיר תקנת מינקת אפי' מחשש הקמת הבעל והאשה
ע"ש ובתשו' רדב"ז ח"ד סי' רפ"ו דאין להתיר הא דהנטיען על האשה אסור לישאנה
מפני שלא יבא לאיסור יותר חמור דהלעיטהו וכו' ע"ש היטב: ומ"ש רו"מ דכינן דהוי
רק גזירה דרבנן אין מוציאין אשה מבעלה פדאי' כה"ג בגיטין (פ"ד ע"א) ה"ז גיטף על
מנת שתנשא לי פלוני וכו' לא תנשא ואם נשאת לא תצא, הנה ד"ז מצינו בכמ"ק ודין
מפורש באה"ע סי' ק"נ דכל גט פסול מדבריהם אם נשאת לא תצא ובתשובת ח"צ סימן
ג' פתב שלא מצא בשום מקום דאם נשאת באיסור דרבנן תצא.

וע' בב"ש סי' קל"א סק"ב ובגט פשוט סוף סי' קכ"ז סקל"ט ובמל"מ פ"ט נגירושין הכ"ז
והגהת מל"מ רפ"י מגירושין פמה פרטי דינים בזה. אבל הרי ברמ"ת דוונסות דרבנן
ואפילו הכי מוציאין אותה מבעלה ואסור להשהותה אפילו אינו רוצה לבא עליה משום
גזירה שמה יבא עליה וכמ"ש בתשובת הרשב"א בשם מהר"ם והובא בב"י סימן קפ"ז
וש"ע שם ולשיטת כמ"פ מחמירים גם בבדיקת שפופרת והפילה חררת דם גם להוציאה
מבעלה וגם משום דאין בקיאין באיזה שיעור מקרי מחמת תשמיש מחמירים לשיטת
הרמ"א להוציאה מתחת בעלה ולשיטת תוה"ש גם בבעל שלישי מחמירים בזה וכן בדין

אם א"י אם דם מפתה משונה שְהַרְמֵב"ן מחמיר מְבֹאָר בב"י בַּשֵּׁם רי"ו שְאָחַר שְהִבִּיא דְבָרֵי רֶאֱב"ד וְרַמְבַּ"ן וְהָרָא"ש סִיּוּם וְנ"ל מ"מ נְכוּן לְהַחְמִיר אַע"פ שֶׁהוּא דָּבָר גְּדוּל לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִתַּחַת בְּעֵלָה עכ"ל וְאֵף דְאֵנן קִי"ל פְּהָרָא"ש מ"מ הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ שְׂדַעַת הַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל גַּם מִשׁוּם חוּמְרָא בְּעֵלְמָא לְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת בְּעֵלָה בְּוִסְתּוֹת דְרַבְּנָן וְלֹא עָלָה עַל דַּעַת אֶחָד מֵהֶם לְבַטֵּל גְּזֵירַת חַז"ל שְׂיַעֲבוּר הַבַּעַל עַל אִסּוּר וְחוּמְרָא דְרַבְּנָן בְּעֵלְמָא שְׁלֹא לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִתַּחַת בְּעֵלָה וְהִינּוּ מִשׁוּם שֶׁהוּא אִסּוּר תְּמִידִין כֹּל יְמֵי חַיָּו וְנִדְּוָא הֵיכָא דְהָיִי מִשׁוּם קָנָס בְּעֵלְמָא שְׁלֹא יִהְיֶה חוּטֵא נִשְׁפָּר מְבֹאָר בַּד"מ ס' קפ"ז אוֹת ז בְּסוּפּוֹ דְמִשׁוּם זֶה אֵין לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִבְּעֵלָה וְלֹא בְּמָה שֶׁהוּא אִסּוּר מְדִינָא אוּ גַם מִצַּד חוּמְרָא שֶׁא"א בְּקִיָּאִים וְכַדוּמָה אֵין שׁוּם סְנִיף וְצַד לְהַקְלֵל מִטַּעַם זֶה: אָף לַפּמ"ש רו"מ בְּסוּף מִכְתָּבָם שֶׁהָאִשָּׁה הוֹלֶכֶת גַּם בְּכָל הַיָּמִים אֲזַנְיָהּ סְתוּמוֹת וְכַפִּי הַנֶּרְאָה שֶׁהוּא בְּפָקְדוֹת הַרוֹפְאִים לְבַל יִזְיַק לָהּ הַרִיחַ הַנִּכְנָס בְּאֲזָנֶיהָ וְהִנֵּה אָף דָּגַם בְּזֶה יֵשׁ לַעֲיִין אִם יֵשׁ לְהַקְלֵל מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֵינָה מְקַפְּדַת דְּהָא י"ל דְּכִינּוּן דְּרוּב נְשִׁים מְקַפְּדִין בְּטֵלָה דַּעְתָּהּ וְכַבֵּר הַעֲלָה הַסַּד"ט ס' קצ"ח סוּף ס' קי"ט בַּמ"ש ע"ד הַפּמ"א ח"ב סִימָן קמ"ו דְּבַדְבָר שְׂנַעֲשֶׂה ע"י מַעֲשֶׂה אָדָם וְלֹא מִתּוֹלְדָה מֵאֱלִי ל"ש לֹמַר דְּרַבּוּתָהּ הִיא וּבַפְּרָט דַּבְנ"ד מִחֻלְפַת בְּכָל פַּעַם מוּף אַחַר וּבְנִדְּוָא ל"ש לֹמַר הִינּוּ רַבּוּתָהּ וְגַם פִּקְפַק שָׁם בַּמ"ש בַּשֵּׁם הַפּמ"א דְּכִינּוּן דָּגַם שְׁאָר נְשִׁים שֵׁשׁ לָהֶם חוּלֵי כְּזוֹ אֵינּוּן מְקַפְּדוֹת ל"ש לֹמַר בְּטֵלָה דַּעְתָּהּ וְהִבִּיא רֵאִי מְדִין רַט"י וְאָגַד שַׁע"ג מְכָה וְקִשְׁקִשִׁים שַׁע"ג הַשְּׁבָר דְּלֹא אֲמַרִּינּוּ סְבָרָא זוֹ אָף דַּבְנ"ד סְפָנָה הוּא וּמוֹדָה הַסַּד"ט כַּמ"ש בַּעֲצָמוֹ לַעֲלֵל דְּכִינּוּן דְּאִיכָּא סְפָנָה לְהַתִּיר הַקְּלִיטָה וְגַם נְשִׁים דַּעֲלָמָא אִם הִיוּ בְּגֵדָר זֶה לֹא הִיוּ מִתִּירִים קְלִיעֵתוֹן לְכוּ הָיִי בְּכָל דְּבָר שֶׁאֵין מְקַפְּדִין וְהִבִּיא רֵאִיָּה מְסַעִי י"ז בְּמֵי שְׁאוּמְנָתוֹ בְּכָף דְּלֹא אֲזַלִּינוּן בְּתַר רוּב הָעוֹלָם אֲלֵא בְּתַר בַּעֲלֵי אֲנָמוֹת וּבִיָּאָר דְּהָא דְּהַמְרָדְכִי לֹא כ"כ מִשׁוּם דְּמִיָּרִי בְּרוּב שְׁעָרוֹת וּס"ל דְּהַשְּׁעָרוֹת נִידוּנִין בַּפ"ע יַעו"ש וְהֵן אֲמַת דְּבִשׁוּ"ת פְּתַב סוּפֵר ס' צ"א הָאָרִיף בַּעֲנִין זֶה וְהִבִּיא גַם ד' הַלְבוּשׁ שֶׁהוֹסִיף טַעַם בְּדִין שֶׁל הַמְרָדְכִי בְּקִלְעוֹת שְׂבִשְׁעָרוֹת דְּכִינּוּן דְּאִיכָּא סַכ"נ מְסִיחָה דַּעְתָּהּ וְאֵינָה מְקַפְּדַת וְהַפּמ"א תָּמָה מֵה יַעֲנָה הֵיכָא דְּרוּב שְׁעָרוֹת כֵּן וְהוּא צִיָּדָד דְּבַכָּה"ג דִּידוּעַ שְׂבִמְקוּם סַכ"נ כֹּל הָעוֹלָם אֵינָם מְקַפְּדִים לֹא גְזֵרִי אֲבָל הוֹכִיחַ בַּעֲצָמוֹ מִרַש"י וְרִיטְב"א לְהִפּוּף וְהַעֲלָה לִיִּשָׁב הָא דְּאָגַד וְרַטְיָי שַׁע"ג הַמְּפָה מִפְּנֵי שְׂמִסִּירִין לַפְּעָמִים לְתַמּוֹן וְלִרְאוּת אִם נִתְרַפְּאָה הַמְּפָה וּבְכַחוֹל שַׁע"ג הָעֵין מִחֻלְיָפִין הַכַּחוֹל מְזַמֵּן לְזַמֵּן לְכוּ חוּצֵי וְאֵין לְהַקְלֵל אַא"כ מְרַגְּשִׁים צַעַר וְכָאָב גְּדוּל בְּהַסְרָתוֹ וְהִבִּיא בַּשֵּׁם תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה ח"ג בְּגִלְיוֹן לְסִימָן קצ"ח בְּדִין רַטְיָי שֶׁהִמְצִיאֻו הַרוֹפְאִים שְׂיָנוּחַ פְּמָה חֲדָשִׁים רְצוּפִים וְאַחַר כֶּף נּוֹפְלַת מַעֲצָמָה וּבְתו"ז א"א לְהַסִּיר בְּשׁוּם אֲנָפֵן אֲלֵא ע"י קְרִיעַת עוֹר וּבִשְׁר וְהָאִשָּׁה רְגִילָה בְּזֶה וְאֵינָה מְקַפְּדַת כָּלָל וְהוֹרָה דְּדִין רַטְיָי שַׁע"ג מְכָה חוּצָצַת אֵין בּוֹ שׁוּם חִילּוּק וּבְכָל גְּוּוּנֵי חוּצֵי וְהַעֲדִי שְׂשִׂאֲלוֹ דְּבָר זֶה גַּם לְהַגְאֹון בַּעַל אוֹר חֲדָשׁ וּמְהָר"ל פִּישְׁלָס וּר"נ שְׂיַדְלִים מְקַעֲלִין וְכוּלָם הִסְפִּימוּ דְּחִלְיָה לְהַקְלֵל לְכוּ גַם הַכ"ס לֹא רָצָה לְהַקְלֵל בְּדִין אִשָּׁה שְׂכָאָב לָהּ רֵאִשָּׁה וְצוּוּ הַרוֹפְאִים לְהַנִּיחַ רַטְיָי ע"ג צְדָעִין וַא"א לְהַפְרֵד עַד כְּלוּת ג"ח וַא"א לְהַסִּיר אֲלֵא ע"י כָּאָב וְצַעַר יַעו"ש בְּאֲנָרָף: אֲבָל הִנֵּה בְּתִשׁוּ דְבָרֵי חַיִּים ח"ב יו"ד ס' ס"ה מִיְקַל בְּנִדְּוֹן כְּזֶה כְּשֵׁשׁ סַכ"נ לְהַסִּיר בְּשַׁעַת טְבִילָה גַם בְּדִין רַטְיָי הַנְּ"ל וּבַפְּרָט בַּנְּ"ד שֶׁהוּא בְּבִיָּה"ס וּלַפּמ"ש הַסַּד"ט סַק"ג בְּיָשׁוּב קו' הַז"י לְשִׁי הַרְמֵב"ם הָא דְּבִיָּה"ס בְּעֵי רֵאוּי לְמִים מֵה"ת דּוֹקָא כְּשֶׁנֶּצֶטְרָף לְרוּב הַגּוּף.

וגם הביא חד פ"י שבר"ש וכ"ה דעת הרמב"ד ורא"ש ורע"ב דקראתה שפתי' ביותר אינו מטעם שא"ר לב"מ אלא מפני שמתפסה בשר החיצון ובצירוף שי' ריטב"א ורבי דהא דבעי' ראוי לב"מ הוא רק מדרבנן א"כ בכה"ג שהוא שעה"ד להוציא אשה מבעלה בואו ונסמן' ע"ד הס"ט דס"ל דבמקום סכ"נ גם בכה"ג דרטיי' ואגר וכחול שבעין אף שמתליפין בכל פעם אפ"ה הוי בכלל אינו מקפיד פינו דכל הנשים דכונתייהו אינו מקפידות וגם מסבא אין לחלק בטעמא דקפידאלענין חציצה בין אם מתליפין או לא דמ"מ אינה מקפדת בחציצה ועוד דכיון דחזינו דהיא אינה מקפדת אלא דבאין להחמיר משום לא פלוג דשאר נשים הרי מבואר בתה"ד ומג"א סי' תמ"ז סק"ה דאין להחמיר בלא פלוג כמו בגוף הגזרה וכ"ה בח"ס יו"ד סי' קצ"ז באמצע התשו' ועפמ"ג או"ח סי' קכ"ח בא"א סק"ל דהיא דהאיסור משום ל"פ לא העמידו דברייהם במקום תורה וע' מל"מ פי"ב מגירושין הט"ז דאפשר דבעגונה דחז"ל שקדו על תקנתם להקל ולא להחמיר לא אמרינן לא פלוג ובתשו' ברפת יוסף חא"ע סי' ק"ב חזק הדבר במסמורות להקל מה"ט באשה זקוקה ליבם בדליכא חששא אלא משום לא פלוג ע"ש וא"כ ה"נ בנ"ד יש להקל אבל יש לפקפק דטעמא דבטלה דעתה חמור מלא פלוג ומ"מ יש להקל אבל רק באופן שתהי' נזהרת לתחוב המוד' בענין האונן שלא יחוי' גם במקום שפת נקב האונן הנראה מבחוץ ותוכל לעשות תחבולה שיהיה המוד' אחוז בחוט בולט שתוכל להוציאו ע"י החוט וכדומה בעת הצורך להחליף והחכם עיניו בראשו: והן אמת דלפמ"ש הסד"ט סק"ג בשם תשובת ז"י חיו"ד סימן י' שהקשה בדין ביה"ס דבעי' שיהא ראוי לבי"מ אף שהוא רק מיעוט הגוף וגם במקפיד הוי רק מדרבנן ואמאי ס"ל להתוס' דבעינן ראוי לבי"מ מה"ת ותי' דראוי לבי"מ לחוד וחציצה לחוד דדוקא בדבר חוצץ דטעמא דבמיעוטו או רובו במקום שאינו חוצץ מייחשב כגופה ובשרה וברי' יש ביאת מים על גופה ממש משא"כ בסותם ביה"ס כגון בקרצה שפתי' דלאו משום חציצה באנו עלה אלא משום שאין המים ראויים לבא לתוכן ליכא למימר דדבר הסוגר מייחשב כגופה דמ"מ פינו דמקום ביה"ס בודאי גופה היא ואין המים יכולין לבא לשם לא עלתה לה טבילה אפי' במיעוט עכתו"ד ולפ"ז מה מועיל הא דאינה מקפדת ואינו חוצץ הרי בזה לאו משום חציצה קאתינן עלה דהא מיעוטו אפי' במקפיד אינו חוצץ מדאורייתא ואפ"ה בביה"ס אף שהוא מיעוטו פוסל מדאורייתא אם אינו ראוי לב"מ לשיטת התוס' א"כ ה"נ באינה מקפדת אבל פינו דהר"ש עצמו פתב גם פי' ב' בהא דקראתה שפתי' דאין בו פסול משום דא"ר לבי"מ והרא"ש הסכים לפי' זה וכמ"ש הסד"ט בשם ב"י בד"ה נתנה שערה בפיה וכו' ואף שהר"ש פתב רק דקצת נראה שהוא לשון דוחק והמענין בר"ש סופ"י דמקנאות ימצא שהכריע כסבא זו וס"ל דתליא בדין חציצה ובאינה מקפדת שרי והובא בב"י שם וכ"ה בתוי"ט פ"ח מ"ה דהא דבעינן ראוי לבי"מ היינו בדאיכא חציצה וכן הוא בד"ח על הרא"ש הלכות מקנאות סקצ"ה והנלפע"ד פתבתי: סימן ח להרב המאוה"ג חריף ובקי מוה' דוד מנחם מאניש באבד נ"י אבד"ק יאברוב.

מכתבו הגיעני וע"ד המשפט שפא לפניו בראובן שקנה משמעון חצי בית ועשה עמו קאנטראקט ואח"כ מכר שמעון חצי השני ללוי ועשו ראובן ולוי ביניהם שטר שנתפוט אצל הנאטאר המיוסד ע"פ שטר הראשון שהי' לראובן משמעון דהיינו שראובן מחויב לשלם החוב להבאנק שעל הבית הזה ושמוחיבים לחלוק הבית בקו מתוח לארכו בכל

עת שִׁירָצָה א' מהשְׁתַּתְּפִים וּבְסוּף שְׁטַר שְׁתַּתְּפִים הַנִּל נִכְתָּב דָּקָל מֵה שְׁנֵדָבֵר לְמַעַלָּה
בְּעֵינֵי הַחֲלֻקָּה אֵינָנו מְגַרְע הַזְכוּת שִׁישׁ לְכָל אֶחָד מֵהשְׁתַּתְּפִים לְעֲשׂוֹת קִץ לְהִשְׁתַּתְּפִים
ע"י לִיצְטָאָצִיאָן גְּלוּיָה וְאֶחָד כִּי מְכַר לִוי חֲלָקוֹ לִיהוּדָה אֶחָיו וְעַתָּה אֵין בְּרִצּוֹן רְאוּבֵן לְעֲשׂוֹת
הַחֲלֻקָּה כְּפִי הַכְּתָב בְּאֶמְרוֹ שִׁיְהִי צָרִיד לְהוֹצֵאֹת רַבּוֹת לְשָׁנוֹת הַבְּנֵינִים וְגַם אֵינוֹ רוֹצֵה
לְהִשְׁאָר בְּשְׁתַּתְּפִים וְלֹא לְהִשְׁפִיר לְאַחֲרִים אוֹ בְּחֲלֻקָּת זְמַנִּים אֲלֵא טוֹעֵן גָּד אוֹ אֲגוּד בְּיוֹתֵר
מִשְׁוִי וִיהוּדָה הוּא אִישׁ עֵנִי וְאֵין יָדוֹ מִשְׁגָּת לְקִנּוֹת לְעַצְמוֹ חֲלָק רְאוּבֵן וְגַם א"י לְמַפְנֵי
לְאַחֲרִים בְּיוֹתֵר מִשְׁוִי וְגַם אֵינָנו רוֹצֵה לְהַתְּגַרֵּשׁ מִנְּחֻלָּתוֹ כִּי בָּאָה לוֹ מֵאַחֲוִיּוֹת אֲבוֹתָיו
חוֹתָנוֹ שֶׁל שְׁמֵעוֹן וְגַם הָאֲלֻמָּנָה דָּרָה עוֹד עִם בְּנֵה וִיהוּדָה מִתְּפָרֵס שֶׁם מֵהִשְׁעָנֵק שְׁבִיבִית
וְאִם יִמְפָּר חֲלָקוֹ לֹא יִשְׁאָר בְּיָדוֹ מְאוּמָה כִּי הַנּוֹשִׁים יָבוֹאוּ לְקַחַת וְיַעַן כִּי רְאוּבֵן דוֹחֵק
כָּעַת עַל יְהוּדָה ע"י שֶׁלֹּא פָּרַע לְהַבְּאֵנֵק ב' רֵאָטְעוֹן שִׁיְהִי מְחֻיָּב בְּזֵה כְּפִי הַקְּאָנְטְרָאָקֵט
וְנִכְתָּב מֵהַבְּאֵנֵק לִיצְבָּאִיעַ עַל הַבֵּית וְעַל יְדֵי זֶה יִשְׁיֵג רְאוּבֵן חֲפָצוֹ וְעַתָּה בָּאוּ לְדִין לְפָנֵי
מַעֲכַת"ה עַכְתָּ"ד הַשְּׂאֵלָה: הִנֵּה מֵה שְׁפָתָב ר"ו"מ שַׁע"פ שׁוּמַת בְּקִיאִים לֹא יִגִיעַ הוֹצֵאָת
שִׁינּוּי הַבְּנֵינִים בְּכַדֵי חוֹמֶשׁ וְגַם אֲפֹשֶׁר לְעֲשׂוֹת חֲלֻקָּה אַחֲרַת בְּלֹא הוֹצֵאֹת הַרִי הַדִּין
מִפְּנֵי בְּרָמ"א דא"י לְטַעוֹן גא"א וּבִתְשׁוּבַת מִיְיִמוֹנֵי שֶׁם מְבֹאָר דְּגַם אִם יִצְטָרֵף לְשִׁפְנֵר
מְעַט קֶצֶת חֲדָרִים בְּהַפְסֵד קֶצֶת כְּדֵי לְחַלֵּק יִשְׁפְּרוּ הַמוֹעֵט שְׁאֲפֹשֶׁר שִׁיְהִי בְּהַפְסֵד מוֹעֵט
וּא"כ כִּינּוֹן שְׁזָה א"ר בְּהַחֲלֻקָּה כְּפִי הַשְּׁטָר אָנִי"ל גא"א כמ"ש ר"ו"מ: וְיֵמָּה שְׁחָקֵר ר"ו"מ
דְּבִזְה"ז דְּגַם לְאַחַר שְׁחֲלָקוֹ נִשְׁאָרִים אֲגוּדִים זל"ז לְעַנְיֵן הַלְוָאָה מִבְּאֵנֵק שֶׁא"א לְאַחַד לְקַבֵּל
הַלְוָאָה מִבְּלַעֲדֵי חֲבִירוֹ א"כ י"ל דְּהוּי כָּאֵין בּוֹ כְּדֵי חֲלֻקָּה וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי רֵא"ש וְטוֹר ס"י"ח
וּב"י שֶׁם וְרַמ"א בַּהֲג"ה ס"ח דְּגַם אִם צָרִיכִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ יַחַד בְּהַחְצָר אִיכָּא דִּין גא"א
בְּבֵית.

וּמְדַבְּרֵי נה"מ סִימָן קס"ד גְּבִי בֵּית וְעַלִּיָּה שְׁהַקְּרַע נִשְׁאָר בְּשְׁתַּתְּפִים וְגַם הִבִּיא
מֵהַתְּשַׁב"ץ ח"ד טוֹר ב' סִימָן ט' דְּעֵיקֵר דִּין גא"א מִשׁוּם הַיִּזְק רֵאָיָה: הִנֵּה גַם בְּדִין דָּרָף
הַמְּבֹאָר בַּשַּׁע"ס הַמְּבֹאָר בַּד"מ אוֹת א' שְׁבִיבִית מִיְיִמוֹנֵי חוֹלֵק ע"ז וְלָכֵן הִבִּיא
הַמְּחַבֵּר דָּבָר זֶה בְּשֵׁם י"א וּבְכַרְט בְּדִין מְרַחֵץ וּבִיהַכ"ס שֶׁהִבִּיא בְּרַמ"א מְצֵאתִי בְּתִשׁוֹ
תְּשַׁב"ץ ח"ב סִימָן קנ"ו אִם תִּתְּבַטֵּל חֲלֻקָּת הַבֵּית בְּשָׁבִיל בּוֹר מִים וּבִיהַכ"ס וְהַשִּׁיב דְּכִינּוֹן
שְׁבִיבִית יְכוּלִים לְהַחֲלֵק וּא"א לְבָתִּים בְּלֹא בּוֹר וּבִיהַכ"ס וְתִשְׁמִישֵׁן אֱלוֹ תְּדִירִין בְּכָל
יוֹם שֶׁא"א לְחַלֵּק אוֹתָם לְמִים לָכֵן יִשְׁתַּמֵּשׁוּ בְּתִשְׁמִישֵׁן אֱלוֹ בְּשְׁתַּתְּפִים וְתִלִּי לֵה בְּפִלְוִיָּתָא
אִם בְּמְרַחֵץ יֵשׁ בּוֹ דִּין גא"א וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי רַמְבַּ"ם וְרֵא"ש וְע"ש בַּהֲג"ה וְדַעְתּוֹ לְהַלְכָה
דָּאִין בְּמְרַחֵץ דִּין גא"א וְה"ה לְבִיהַכ"ס וּבַהֲג"ה דָּאֵין בִּיהַכ"ס דוּמָה לְמְרַחֵץ וְכֵן אֵין
מִתְּבַטֵּל הַחֲלֻקָּה בְּשָׁבִיל שַׁעַר הַחְצָר וְיִשְׁתַּמֵּשׁוּ בְּשְׁתַּתְּפִים וְאֲפִילוֹ בְּחָצֵר שֶׁאֲבַד"ח אֵין
דְּנִים בַּגא"א וְהִבִּיא מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש הַנִּל וְדוּקָא בְּשָׁבִיל פְּתַח הַבֵּית דָּאֵין בֵּית בְּלֹא פְּתַח
וְלֹא יְהִי שְׁמוֹ עַלִּיו מִתְּבַטֵּל הַחֲלֻקָּה ע"ש.

וּמְבֹאָר דַּס"ל דְּדִין חָצֵר הוּא רְבוּתָא יוֹתֵר מְדִין בִּיהַכ"ס וְאִם כֵּן לְהַסוּבְּרִים דְּמִשׁוּם
בִּיהַכ"ס מִתְּבַטֵּל הַחֲלֻקָּה שֶׁהוּא דַּעַת רַשְׁבַּ"א וְנִימוּק"י שְׁבִיבִית א"א ס"ה מְכ"ש שְׁמִתְּבַטֵּלַת
הַחֲלֻקָּה בְּשָׁבִיל הַחְצָר וְדַבְּרֵי רַמְבַּ"א ס"ח צ"ל דְּמִיְיִרֵי רַק בְּדִין חָצֵר עֲצָמוֹ וְלֹא לְעַנְיֵן
חֲלֻקָּת הַבֵּית כְּשֶׁאֵין בְּחָצֵר ד"ח דְּבִזְהַ תְּלִיא בְּהַנְּףָה דַּעַת שְׁבַס"ה וּבְאֵמַת שְׁגַם בַּס"ה
שֶׁהִשְׁוֶה רַמְבַּ"א דַּעַת נִימוּק"י עִם ד' תַּה"ד צַע"ג שְׁהַרִי בְּנִימוּק"י שֶׁם מְבֹאָר דְּגַם אִם יוּכַל
לְעֲשׂוֹת בִּיהַכ"ס גַּם בְּחֲלָקוֹ יוּכַל לִזְמַר שְׁרוּצָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֲלָקוֹ בְּלֹא הוֹצֵאָת מְעוֹת וְאוּלִי

פינון שאין מבואר בנימוק"י שיעור ההפסד י"ל דמיירי בהפסד חומש אבל הוא דחוק מאוד לומר שהוצאת תיקון ביהכ"ס יעלה להפסד חומש ומלשון נימוק"י נראה להדיא דבשביל איזה הוצאה שיהיה מעפב החלוקה ואפשר דמה"ט חולק בתשו' רש"ך על התה"ד ויש לדון עוד דגם התה"ד לא קאמר אלא בטוען שע"י החלוקה יגרע שיווי הבית למכירתו פמבואר למענין בתה"ד שם ולכן סובר שאין לזה לחוש לפסידתו בדבר מועט פינון שאינו הפסד בעין אבל היכא שיצטרף להוציא מעות בהוצאת תיקון ביתו גם הוא מודה דא"י לכופו לחלק גם בהוצאה מועטת והוי פאין בו כד"ח אבל פבר הבאתי מתשו' מימוני דגם אם יצטרכו לשבר קצת מהבנין בהוצאה מועטת ישברו וע"ש בתשו' מימוני סי' י"ד דדוקא בהפסד קצת שדרף בנ"א למיעבד הכי ע"ש: וראיתי בתשובת מבי"ט ח"א סימן רע"ב שרמז אליו הש"ך (אלא שציין לח"ב פנודע שבכ"מ ציין פן היפוף ממה שהוא במבי"ט שלפנינו) אחר שהאריך בחלוקת פתים אם יבכד"ח וסיים בזה הלשון אני מביט ורואה בזה לפ"מ שאבא בשאלה שי"ב דין חלוקה שאלו הפתים היו קודם לראובן ושמעון וכו' שגראה שמקודם היו דרים בה ר"ש שהם ב' בעה"ב וכו' גשואים וכו' ואם היו דרים בזה ר"ש מקודם מסתמא הי מקום דירה ותשמיש לכל א' וכו' וא"כ דבר פשוט הוא שאין ממשות בטענת דן ול"ה צריכין לשאול עליו פינון שדרו כמה שנים כל א' בחלקו ידורו ג"כ עתה וכו' ואם אין בחצר ד"ח אפי' יש בבתים ד"ח וכו' והחצר לבד הוא המשותף ביניהם וכו' אם אחיו לא יוכל לסבול יצא מן הבית וישפיריהו לאחרים וכו' עכ"ל ומבואר דפשיטא ליה דאע"ג שיש בבתים ד"ח מ"מ יהיו משותפים בחצר וגם נראה דעתו שאם דרו כמה שנים שניהם בדרף חלוקה אין לשאול עוד אם ישבכד"ח שיהי דרו פן כמה שנים וכן ידורו להלאה ושפבר גילו דעתם והודו בדירתם שי"ב כד"ח ואף שבנ"ד פתבו בהשטר לעשות חלוקה בקו מתוח לארכו מ"מ אם אין ראובן רוצה בזה ישארו בהחלוקה כפי שדרו כמה שנים וכ"ה בתשו' רשד"ם חיו"ד סימן קפ"ב אחר שהביא דברי כמ"פ דס"ל דבשנותפין א"י לומר גא"א דאדעתא דהכי נשתתפו פתב ונ"ל ואפשר לומר לע"ד שגם הרשב"א יודה בנ"ד דכיון שעמדו זה כמה שנים יחד ובנאוהו פעם ופעמים הו"ל פאלו קבלו בפירוש דלא הנה הלכתא כר"מ דאמר יכול לומר סבור הייתי שהייתי יכול לקבל (שזהו טעם הסוברים דגם בשנותפין איפא דין גא"א כמ"ש בתשובת הרשב"א דאע"ג דקיי"ל דלא כר"מ במומין היינו בשקבלו בפירוש אבלפאן דבסתם יכול הוא לומר סבור הייתי לקבל ע"ש) עכ"ל.

ואולי רק בבנאוהו פעם ופעמים תליא מילתא דגלי דעתיהו שסוברים להיות יחד ויכולים לקבל זא"ז וע' תשובת מהר"י מברונא סימן פ"ב בשם מהרי"ו דהמתענה ביו"ט גלי דעתו דסבר כמ"ד פולו לד' ואסור לו לעשות מלאכה והוא השיג עליו דבטלה דעתו נגד ההלכה ע"ש ולענ"ד ראוי למהרי"ו מש"ס דשבת (קכ"ד ב') גלית אדעתך דכרבה ס"ל וכו' ובע"ז (כ"ח ב') וי"ל דבמזון מודה למהרי"ו ומצאתי בתשו' פרח מט"א ח"א סי' מ"ט שפסק להדיא דהמעפב יכול לומר קים לי פדעת ר"י הלוי וסייעתו וכמ"ש גם הרשד"ם הנ"ל וכ"נ דעת הש"ך פאן ובסימן ס"ו ס"ק ק"ל וע"ש בשע"מ סקל"ו מ"ש ע"ד הש"ך בזה: ובעיקר סברת ר"י הלוי יש להביא סמוכין מדברי הירושלמי פ"ו דדמאי בהא דמייתי פלוגתא דרבי ורשב"ג בחלקו ביניהם אם יש בריה ואר"ה הדי דתימא שקנו ע"מ שלא לחלק אבל אם קנו ע"מ לחלק אף רבי מודה לרשב"ג שזה החלק מגיע

לו משעה ראשונה אר"י מקליהון דרבנן פליגיין דאר"א בשם ר"י השותפין מחלוקת רבי ורשב"ג האחין השותפין לא לחלוק הן ע"ש הרי דסתם אחין שותפין לחלוק הן עומדים משא"כ בשותפין אחרים אבל מ"מ אין מזה סתירה לשיטת הרמב"ם די"ל דמ"מ יכול לומר סבור הייתי לקבל: אף דבנ"ד יש לדון דכיון שהתנו בשטר שלא יתבטל על ידי החלוקה זכותו לענן גא"א הרי גי"ד שאינו מוחל זכותו וא"כ י"ל דלכ"ע יכול לומר בזה גא"א אבל אם יש בו כד"ח שלא הי"ל זכות מעולם לטעון גא"א בנדאי לא ירויח בתנאי זה ורא' מהא דאיתא בגזיר (ט"ו ע"א) הריני גזיר לכשיהא לי בן ונזיר ק' יום נולד לו בן עד שבועים לא הפסיד פלום ופריה לרב דאמר יום שבועים עולה לקאן ולקאן דא"כ אמאי קתני לא הפסיד פלום הא איתגורי מיתגר וכו' וע"ש בתוס' ומבואר דלשון לא הפסיד מוכיח שלא ירויח בזה אלא שלא יפסיד וה"נ מדכתב בשטר כי אינו מבטל ומגרע זכותו של כל א' לעשות ליצטאציע משמע דאינו מוסיף אלא שאינו מגרע וכיון שי"ב כד"ח ול"ה מעולם זכות לטעון גא"א ה"נ לא זכה עתה יותר מכפי שהי"ל מקודם.

וא"כ פיון שבנ"ד יוכלו לחלק א"ע בהוצאה קטנה ויש בו כד"ח וא"י לומר גא"א מדינא אם פן גם בהשטר לא הוסיף לעצמו שום זכות וכמו שפכתתי: ובדבר מה שלא יוכל ללוות מעות מבלעדי חבירו ולא יהיו חלוקים זמ"ז בכל הענינים מלבד מה שנודע שאם יחלקו ביניהם את הבית יוכלו לפעול גם פן לחלק הבית לשני נומערין ויוכל כל אחד ללוות על חלקו לבד וגם יפה כ' כת"ר דכיון דלא יפסיד בהחלוקה פלום שהרי גם עתה א"י ללוות מבלעדי הסכמת חבירו י"ל דהוי פדיון יש בו כד"ח.

וגם בלאו הכי אין ספק פלל כי דבר שאיננו בגוף הבית וגם איננו דבר תמידי ואפשר להיות שלא יצטרכו ללוות פלל בהבאנן בנדאי אין בו ענין לחלוקת הבית וכיון שאפ' בגוף שיווי הבית שיפחת עי"ז דעת תה"ד דאם יפחת פחות מחומש איננו מעכב החלוקה מכ"ש בזכות הלוואה על הבית שאיננו בגוף הבית פלל בנדאי אינו מעכב פלל: אבל מה שהקשה ר"מ ע"ד הרשב"א ר"פ השותפין שפסק דגם לאחר חלוקה אסורין בחלקן דאין ברירה אם פן אמאי יוכל לעכב עליו מלהשתמש הרי פל אחד בשלו משתמש כמ"ש הרשב"א בתשו' ורמ"א סי' קע"א ס"ח אלא דמ"מ יוכל לומר בוא ונחלוק אבל פיון דגם אחר, חלוקה אסור א"כ איהו יוכל לכופו לחלק א"ע.

לא אדע מה קושיא דהא פיון דאין ברירה לא יוכל לומר בשלי אני משתמש והא דס"ל להרשב"א די"ל בשלי אני משתמש היינו משום דכל חלק משועבד גם לחבירו וכמ"ש הר"ן שם וממילא בחלקו ושיעבוד המשועבד לו הוא משתמש אבל בהדירו דקונמות מפקיעין משיעבוד א"כ אי נימא דאין ברירה בנדאי אסור להשתמש בחצר ומעכב מלהשתמש בו וע' בתשו' הרשב"א חלק תו"א סי' קמ"א שמשם מקור דינו של הרמ"א ס"ח (ונרשם בהג"ה בטעות) שהביא מהסוגיא דר"פ השותפין ושם מבואר דכל טעמא משום דאלו רצה חבירו הנה משתמש בו ג"כ ע"ש.

וגם בלא"ה המעיין בחי' הרשב"א לנדרים ימצא שכתב להדיא דבי"ב כד"ח גם לחלוק א"ע אסורין א"כ נותנים רשותם לאיש זר ע"ש וא"כ פשיטא דלק"מ קושיתו וגם מה שהמציא לחדש בדעת הרשב"א לענן נד"ד ליתא: ועכ"פ בנ"ד אין בידו לטעון גא"א ומ"ש ר"מ מדברי כנה"ג וזל"א דהמחזק יכול לומר קים לי פדעת ריצב"א וגאונים

דְּבִיתָר מְשִׁינֵי אֲנִי לְגַא"א וּבְצִירוֹף דַּעַת הַר"י הַלְוֵי דְבִשְׁתַּפִּין ל"ש דִּין גַּא"א וְהִנֵּה מִדְּבָרֵי ר"י הַלְוֵי כְּבָר הַבְּאֵתִי לְעִיל וּבִיאָרְתִי דְבַנ"ד כ"ע מוֹדִים דְּדָמִי לִירְנֶשֶׁה שְׁהָרִי הַתְּנָה בְּשֹׁטֵר שְׁלֵא יִתְבַטֵּל דִּין הַלִּינְטַאנִיאן שְׁהוּא גַא"א וּבְפָרְט בְּצִירוֹף דְּבָרֵי עֵדוּת בְּיַעֲקֹב שְׁהִבִיא ר"ו"מ בְּעֶצְמוֹ וְגַם בְּמִשְׁפֵּט שְׁלוֹם סִי קע"ו ס"כ הַבְּאֵתִי וְאִח"ז מְצַאֲתִי גַם בְּתִשׁוּבַת פְּרַח מַט"א ח"א סִי מ"ט שְׁפֶסֶק פֶּן דָּאָם הָאֶחָד קָנָה הַיּוֹם וְהַשְּׁנִי מְחַר וְנִשְׁתַּתְּפוּ לִכ"ע שְׁיִיךְ דִּין גַּא"א וּבִיאָר שְׁם דְּהִיכָא שְׁאֶחָד מִן הַשְׁתַּפִּין מְכַר חֶלְקוֹ לְאַחַר לִכ"ע יוֹכֵל לֹמַר גַּא"א דְּהָא י"ל שְׁתַּתְּפֵי הַקְּדוּם הַיִּתִּי יְכוּל לְקַבֵּל וְלֹא אוֹתָף ע"ש וְגַם מִפְּתַח דַּעַת רִיב"א קָשָׁה בְּעֵינֵי לְדוֹן פֶּן נִגְדַּת הַפְּלֵל הַמְּסוּר בְּיַדֵּינוּ שְׁלֵא לְפֶסֶקֶן קי"ל כְּדַעָה שְׁלֵא הוּבָא בִש"ע.

אָבֵל מִטַּעַם שִׁי"ב כד"ח יָפָה דֵּן כְּתֵר"ה: וְיֵמָה שְׁחַקֵּר כְּת"ר בְּדָבָר הַפְּתַב שְׁנִרְאָה שְׁנִתְּפוּיָן לְזַפּוֹת דִּינִיָּהֶם וְהִבִיא מְהָא דְסִי כ"ו ס"ג וְסִמ"ע שְׁם וְסִי ס"א סְקִי"ד וְהִנֵּה מְלַבֵּד מ"ש ר"ו"מ כְּמָה טַעְמִים לְסִתּוֹר ד"ז אֲנִי מוֹסִיף רֵאִי שְׁיִישׁ לְדַחֲוֹק א"ע וּלְפָרֵשׁ שְׁאִין פְּנִינְתוֹ אֶלָּא בְּמָה שְׁיִזְנָף ע"פ דְּתַה"ק וְכַמ"ש כַּה"ג בְּחו"מ סִימָן צ"ז ס"כ ח דְּגַם בְּשִׁיעָבֵד לֹא פֶל נְכָסִיו אִין בְּזָה תְּנָאִי לְבַטֵּל הַסִּידוֹר שְׁלֵא הָיָה בְּדַעָתוֹ אֶלָּא עַל נְכָסִיו הַרְאוּיָם ע"פ הַתּוֹרָה וְאֶפִּילוּ פְתַב מְגִלְמָא דְעַל פְּתַפְאִי וְכו' ע"ש (וְעַל בְּתִשׁוּבַת לְחָם רַב סִי פ"ט דְּגַם בְּהַתְּנָה בְּקִנְיָן לְדוֹן בְּפִנֵּי דִינֵי עֲפוּ"ם לֹא חָל מְשׁוּם דְּקָא עָקַר מְצוּהָ וְאֶפִּי שְׁנִיָּהֶם רוֹצִים בְּכַף אִין בְּיָדָם לְעֵשׂוֹת פֶּן אָבֵל אִין מְזָה סְתִירָה לְהַסְמ"ע פְּמוֹבָן): וּבְדָבָר מַה שְׁתַּבַּע רְאוּבֵן מִיְהוּדָה שְׁזָה ב' שְׁנִים תְּבַעוּ לְדִין לְחֶלְוֹק פְּפִי הַפְּתַב וְיְהוּדָה סִירַב מְלַנִּיָּת ד"ת וְתוֹבַע שְׁיִשְׁלַם שְׁכַר דִּירָה מַה שְׁשׁוּהָ חֶלְקוֹ יוֹתֵר מִחֶלְקָא רְאוּבֵן יָפָה כ' ר"ו"מ שְׁמַחְוִיב יְהוּדָה לְשַׁלֵּם דְּכָל טַעַם הַרְשָׁפ"א שְׁאָם רְצָה חֲבִירוֹ הִי מְשַׁתְּמֵשׁ ג"כ וְזָה לֹא שְׁיִיךְ בַּנ"ד וּכְבָר הַעֲלָה פֶּן בְּשׁוֹת כ"ש חו"מ סִימָן מ"ח.

וּמ"ש ר"ו"מ מְתַשׁוּ תִשְׁב"ץ ח"ג סִי ר"ח דְּמוֹכַח דְּאִי הִי עוֹמֵד לְהַשְׁפִּיר חֲיִיב לְשַׁלֵּם לְק"מ שְׁכָבֵר הַעֲלוּ הַאֲחֵרוֹנִים דְּבַעוֹמֵד לְהַשְׁפִּיר וְהַשְׁפִּיר הַשְׁתַּתְּפֵי הַבֵּית צָרִיף לִיתָן לְחֲבִירוֹ חֶלְקוֹ וְע"ש בְּנַה"מ וְשַׁע"מ וְכֵן רֵאִיתִי תִשׁוּ בְּכַת"י מְבַעַל נָטַע שְׁעֵשׂוּעִים שְׁפֶסֶק פֶּן וְדִלָּא פְּשׁוֹת טְטו"ד מ"ת קו"ח סִימָן ל"ט א"כ לְזָה פְתַב הַתִּשְׁב"ץ שְׁל"ה עוֹמֵד לְהַשְׁפִּיר ר"ל לְאַפּוֹקִי אִם הָיָה עוֹמֵד לְהַשְׁפִּיר וְהַשְׁפִּירוֹ זֶה לְאַחַר.

וּמ"ש מִדְּבָרֵי הַפּמ"א ח"א סִימָן ס"ב זָה פְּמָה שְׁנִים הַעִירוֹתִי בְּזָה וְעַל תִּשׁוּ דְרָף יַעֲקֹב סִי י"ז וְתוֹרִי"ר שְׁפֶסֶקוֹ דְּהִיכָא דְאִין הַבֵּית מְסַפִּיק לְדִירַת שְׁנִיָּהֶם וְהִיוּ צָרִיכִים לְחֶלְקָא א"ע לְזַמְנִים א"י לֹמַר בְּשְׁלֵי אֲנִי מְשַׁתְּמֵשׁ: וּבְדָבָר הַהוּצָאוֹת שְׁתַּבַּע רְאוּבֵן שְׁעֵשָׂה בְּמָה שְׁלֵא שְׁיִלַם ב' רְאָטְעֵן לְהַבְּאָנֵק הַדְּבָר פְּשׁוּט כַּמ"ש ר"ו"מ דְּאִין חִיּוּב עַל יְהוּדָה אֶלָּא בְּהוּצָאוֹת תְּבִיעָה בְּדַא"ה וְלֹא בְּהוּצָאוֹת רַבּוֹת שְׁגָרָם ע"י עֵיכּוּב תְּשִׁלוּמֵי הַרְאָטְעֵן שְׁהַב"ד לֹא נִתְּנוּ רְשׁוֹת לְזָה בְּדָבָר שְׁאִין לוֹ קֶזַץ וְגוֹרָם הַיְזָקוֹת רַבּוֹת וּכְבָר פְתַב בְּתִשׁוּ כְּנִסִּי"ח סִי צ"ז דְּכַמוֹ בְּרוֹדֵף שְׁיִכּוּל לְהַצִּילוֹ בְּאֶחָד מֵאַבְרָיו לֹא נִתָּן לְהַצִּילוֹ בְּנִפְשׁוֹ ה"נ בְּהוּצָאוֹת מְסַרְב.

וְעַל תִּשׁוּ ד"ח ח"ב ח"מ סִי ב' בְּשֵׁם כְּנַה"ג דְּגַם בְּמְסַרְב אָסוּר לְהַפְּסִיד לוֹ עַל יְדֵי גוֹיִם מִמִּק"א רַק אוֹתָהּ תְּבִיעָה שְׁסִירַב עֲלֵי רְשׁוֹת לְתַבּוּעַ בְּדַא"ה ע"ש. וְהַנְּלַפְע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן ט לְהַרְב הַגָּאוֹן חֲרִיף וּבְקִי מוּה' אַבְרָהָם יוֹאֵל אַבְעֵלְסַאֵהֵן נ"י רַב בְּק' אַדְעֵסַא בְּרוּסְיָא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה אחת שישבה גלמודה מבעלה י"ב שנים ואח"כ בא אחי הבעל והביא מכתב מאמו איה שאחיו בעל האשה מת בלא בנים וגם הוא שמע פן בבירור ובא לחלוץ ליבמתו וסמכו עליו וחלוץ לה וכמ"ש הרשד"ם ובאה"ט ריש סי' קנ"ח דנאמן לחלוץ והשיגה האשה פתח היתר להנשא וחויז לזה השיגה האשה פתח מרב הממשלה המנהג המעטריקע איה שמת איש ששמו וכינויו פן ואח"כ נשאת האשה והיא מעוברת ועתה נודע שבעלה השאיל הפאס שלו לאחר ומת השואל וסברו שהיא בעלה והבעל חי והדין פשוט שתצא מזה ומזה וכבר גירשה בעלה הראשון וגם השני יגרשנה אולם לענן הנולד יש חשש גדול שבאם יהי דינו כממזר ימסרוהו לבית ילדי גוים לגדלו וימירו דתו או האשה תאבד א"ע לדעת עם הילד פי הילד פן יחיד הוא לה ולבעלה השני והנה בעלה הראשון איננו צלול בדעתו והי' כמ"פ בבית אסיפת המשוגעים וגם עתה הוא בדעת קלושה וקצת אומרים שהיה פן עוד קודם הנישואין אבל א"א לקרר זאת עכת"ד השאלה: והנה מעכת"ה הביא מתשו' נו"ב מ"ת חא"ע סי' קי"ז וחחו"מ סי' ס"ב דגבי עדות עד מפ"ע טעמא דהקילו בעגונה לשיטת רש"י שבת קמ"ה ורש"י"א משום דאפקעינהו חז"ל לקידושין וא"כ יש לצדד דליכא חשש ממזרות והא דתצא מזה ומזה והנולד ממזר היינו בעדות ע"א שפאמן מה"ת לשי' רש"י משא"כ גבי עמפ"ע עכתו"ד הנה בגוף דברי רש"י בשבת פ"ב בתשובת פמ"א ח"א סי' פ"ט מהא דתצא מזה ומזה והנולד ממזר ואי אפקעינהו רבנן לקידושין אין הנולד ממזר וא"ל דלא אפקעינהו רבנן לקידושין אלא מטעם דאשה דייקא ומינסבה והכא הרי לא דייקא ובכה"ג לא אפקעינהו רבנן לקידושין דאם פן הו"ל להש"ס ביבמות (צ"ג ע"ב) למיפשט דטעמא משום דאשה דייקא ומינסבה ובתשו' שבו"י ח"ב סי' קט"ז נשאל ג"כ מזה והביא גם פן מרש"י יבמות (פ"ז ע"ב) ד"ה תצא וכו' ואע"ג דהימנוה רבנן לע"א באשה משום עיגונה טעמא מאי משום דהיא גופה דייקא עד דידעה בקושטא ומינסבה והא דלא דייקא קנסו לה ותי' קו' הפמ"א מהא דלא פשיט הבעיא דטעמא משום דדייקא ע"פ ד' התוס' שם דפשיטא דטעמא משום דדייקא כמפורש בש"ס אלא דהבעיא אי טעמא גם משום דעל"ג ע"ש וגם בנתיבות לשבת (מהגאון ההפלאה ז"ל) לא"ע סימן י"ז סק"י הביא ד' מהרי"ק שרש"ל בשם הרשב"א ורש"י דטעמא משום אפקעינהו וביאר דמ"מ אם נתברר שהוא חי לא אפקעינהו לכן הוי ממזר וכ"ה בש"ש ש"ז פ"א ותשובת בר"א א"ע סי' כ"א אות ט' וגם בחי' הרי"מ ליבמות ר"פ הא"ר העלה פן וביאר ליישב תמיהת פן הנו"ב בהא דסמכו להתירה ע"פ ע"א מטעמא דאפקעינהו ולא חששו שפא יבא הבעל ויתברר דלא אפקעינהו ע"ש בטוב טעם הרי שדעת פל המחברים הנ"ל היפוך דעת מהר"ש פן הנו"ב ואני מצאתי באס"ז לכתובות ג' ע"א בד"ה פל דמקדש וכו' בשם הרשב"א וז"ל וא"ת מ"ש מטבע במשאל"ס דלא אפקעינהו משום עגונה י"ל דבכדי לא מפקעי להו רבנן לקידושין וכו' א"נ בע"א מעיד שמת בעלה דהוא נמי משום תק"ע הוא פדאימא בר"פ הא"ר וכו' ועיקר טעמא דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו וכ"פ רש"י ז"ל בשבת פ' חביות גבי אין עד מפי עד פשר אלא בעדות אשה בלבד ואע"ג דכי אתי בעל תצא מזה ומזה והנולד מן האחרון ממזר גמור פדאי' התם בפהא"ר היינו טעמא משום דלא אפקעינהו רבנן לקידושין לגמרי אלא משום דסמכי' אדייקא דאתתא ומימר אמרי אתתא דייקא ומנסבא וכיון שבא הבעל איגמ"ל דלא דייקא שפיר ומ"מ מעיקרא לא

אפקעינהו אלא משום סרף דע"א אכל בכדי בטבע במשאל"ס לא תקינו וכו' עכ"ל הרי
מפנרש יוצא מדברי הרשב"א פדעת האחרונים הנ"ל וא"כ דברי מהר"ש בן הנו"ב דחויים
ואין מקום לסמוך עליהם כלל נגד דברי רשב"א המפנרשים: ועיין בתשו' המינוחסות
להרמב"ן סי' קמ"ב דמפנרש ג"כ פן וע' עוד בתשו' מיימוני להל' אישות סי' ט' בתשו'
מהר"ם ב"ב שפתב ג"כ לענין עדות עפ"ם טעמא דאפקעינהו והיינו ג"כ כפי דברינו וע'
עוד בת"ח לסנהדרין י"ט בענין זה ולא אכחד פי אם הנה כת"ר מתייעץ עמי טרם שעשו
מעשה גירושין של בעל הראשון הייתי ממציא עצה ותושיה להלכה ולא למעשה ע"פ
דברי התוס' גיטין (ל"ג ע"א) ד"ה ואפקעינהו וכו' שהקשה הר"ש א"כ יחפה על בת
אחותו דכשיבואו עדים שזינתה ישלח לה גט ע"י שליח ויבטלנו שלא בפני שליח ופקעו
קידושין (וע"ש בתוס' ל"ב ע"ב ד"ה ור"נ וכו' דגם לרבי מודה בבטלו בפני א' לר"נ
אינו מבטל לכ"ע) ות"י הר"י דכיון דכדין מחפה אין לחוש ושם בסוה"ד ת"י עוד דהיכא
דידעי' דלכך מתכוון לא מפקעינו קידושין דלתקנה עשו חכמים ולא לתקלה שמתוך כך
יהיו בנות ישראל פרוצין בעריות ע"ש וא"כ לא מיבעיא לת"י הראשון פשיטא שהי'
מועיל בנ"ד להכשיר הממזר למפרע באופן זה שישלח לה גט על ידי שליח ויבטלנו בפני
ע"א וגם לת"י ב' י"ל דבכה"ג שעשתה בטעות על פי ב"ד אין בזה חשש תקלה ושפיר
הפקיעו הקידושין למפרע וע"ש ברשב"א ואס"ז פתובות ג' שתי' עוד דע"י הפקעת
קידושין גמר ויהיב גיטא אכל יש מקום לסמוך ע"ד התוס' וש"פ שלא ת"י פן ועוד די"ל
דבנ"ד שיעשה פן בעצת ב"ד גם הרשב"א מודה ואף די"ל דכיון שיעשה פל בעילותיו
ביאת זנות אאל"ח כדי שיזכה חבירו פניו דמחזקינו לה כמזידה בשביל שלא דייקא
דמה"ט תצא מבעלה אם פן בפשעה הרי קיי"ל דאל"ח ועתוס' שבת דף ד' ועוד בכמ"ק
ובתשו' נו"ב מ"ת א"ע סי' ל"ז מ"ש פדעת רשב"א בזה אף לפמ"ש הב"ש סי' קנ"ז
סוסק"ו דבכה"ג ליכא משום ב"ז ור"ל פנין שהוא בעל בהיתר ולא הנה לו לחוש שמא
יזדמן אח"כ סיבה לבטל הקידושין ע"ש ותבין אם פן ה"נ בזה וע"ש בב"ח בבניאור היטב
ד"ז ובפרט בשו"ת מעיל צדקה סי' ב' וע"ע בשו"ת כתב סופר חא"ע סי' ע"ה.

אולם בנ"ד שפכר נעשו מעשה הגירושין אין חכמה ואין עצה ותושיה: והנה עוד עלה
בלבי שבאם לא רצה הבעל הראשון לגרשה מרצונו והב"ד פוהו הרי מדינא בעינו
שיהי' העישוי בב"ד סמוכין ועשו"ת משנבב נתיבות סי' ג' ובס' תיקון עולם תיקון ג'
סימן א' וסי' ג' ובפת"ש סי' קנ"ד סק"ח מש"ס דגיטין (פ"ח ע"ב) וריטב"א יבמות וכיון
דבזה"ז ליכא סמוכין אלא דשליחותיהו דקמאי עבדינו ומבואר ברשב"א גיטין שם
דהיינו משום תקנת עגונות ומדרבנן וצ"ל משום דאפקעינהו חז"ל לקידושין וכ"ה
בנתה"מ רפי' א' בשם רמב"ן ורשב"א שכ"כ להדיא וכ"ה ברשב"א יבמות מ"ו ע"ב א"כ
שוב י"ל דמה"ט אין הולד ממזר ולכן אם הנה באופן זה יש מקום להסיר דין ממזר
מהולד הנה לשי' פוסקים הנ"ל ואף דמדרבנן אסורה מכל מקום אין הולד ממזר: והו'
עוד עלה בלבי למאי דקיי"ל דהאשה נותנת שכר סופר ואקנויי אקני לי רבנן פדאי'
בגיטין (כ' ע"א) ופירש"י משום דהפקר ב"ד הפקר ושם סוע"ב ודף כ"א רע"א בהא
דדייק ר"א מהא דאשה כותבת את גיטה וכו' דאתתא לא ידעה לאקנויי תמה הרשב"א
דשא"ה דאקנויי אקני רבנן ודחה ת"י התוס' ד"ה אשה וכו' והעלה דרבא ור"א לא ס"ל
טעמא דהב"ה אלא משום דהאשה עצמה ידעה לאקנויי ע"ש ונראה לי הטעם דכבר נודע

מ"ש הג"פ לא"ע סי' ק"כ סק"ה דהפקר ב"ד הוא רק הפקר ואינו עושה קננו ובחזקתו
משפט שלום סי' קצ"ד הבאתי שכ"ה בעלית הר"י שבאס"ז ב"ב ק' בסוגיא דמיצר
שהחבר ולפמ"ש בחזקתו שם בקת"ע לסי' רל"א אות ז תליא בפלוגתא דר"י ור"א
והבאתי מהרשב"א גיטין ל"ו שכתב להדיא דמהא דיליף ר"א מנחלות מוכח דהוי ג"כ
קננו אבל מילפוטא דר"י מקרא דעזרא נשמע רק דהוי הפקר לבד והבאתי מכמ"ק בזה
ואח"ז מצאתי בירושלמי פ"ה דפאה ה"א וגם בפ"א דשקלים ה"ב דמייתי רק דרשת ר"י
מקרא דעזרא וזהו דעת הר"י בעליות דקיי"ל כר"י וא"כ לפ"ז ל"מ טעמא דהפקר בד"ה
לעננו נתינת הגט דבעינו ונתן משלו ועמ"ש שם בחזקתו בשם הט"ג דגם אחר שפא ליד
בעל לא קנה ע"י הבד"ה לשי' פוסקים הנ"ל ועמ"ש בזה בתשו' נו"ב מ"ת חא"ע סי' נ"ד
באמצע התשובה ובע"כ דטעמא משום דאתתא ידעה לאקנויי ועוד נראה דגם להסוברים
דהבד"ה ועושה קננו מ"מ היינו להס"ד דהש"ס דלא ידעה דאתתא ידעה לאקנויי אבל
למסקנא דקיי"ל דידעה לאקנויי אין מקום לדון בזה משום הבד"ה שהרי מבואר בתוס'
כתובות (כ"ט ע"א) מהא דיבמות ע"ט דאמר רבי דא"י להפקיע חלק מנזב דאע"ג
דקיימא לן דהבד"ה היינו לצורך אבל זה אין צורך כ"כ ע"ש וא"כ ה"נ בזה פינו דאתתא
ידעה לאקנויי וליכא צורך תיקון עגונות א"צ להפקר ב"ד ולא תקנו פלל וא"כ לפי
המבואר בתוס' ב"מ קט"ו רע"ב ובתמורה ו' דגם לאפיי דא"ע מהני מ"מ בשוגג הוי זכיה
בטעות וחוזר ועמ"ש בדעת תורה סי' ה' סקי"ד מדברי רמב"ם נראב"ד פ"א מאי"מ ה"ג
וכ"מ שם ומהר"ן נדרים ל"ה ע"א בזה ועקצה"ח סוסי' י"ז ובנ"ד שאנו רואים צערה
של אשה זו עד שנוגע לחיי נפש הנולד י"ל דלכ"ע הוי קננו בטעות וא"כ יש לבטל
הגט שקבלה מבעלה הראשון ושוב נוכל להמציא עצה הנ"ל שייחזר ויגרשנה ע"י שליח
ויבטלנו: אולם הנה מדברי פל הראשונים שהובאו בב"י א"ע סימן ק"כ מבואר דס"ל
דגם להמסקנא טעמא משום תקנת חז"ל והבד"ה נאף די"ל דהא בעינו שמתביה האשה
אחר כך הגט ותקנהו בהגבהה א"כ י"ל דהוי קננו בטעות אבל ז"א דנדאי אין זה מעכב
כמ"ש בתשובה ארנפה לק' קאפיטשוניץ דאין האשה צריכה לקנות הגט כמ"ש המג"ש
כתובות ל"א להוכיח מד' רש"י שם ובפרט בהפלאה כתובות פ"ו ע"ב הוכיח פן בכמה
ראיות ובתשו' הנ"ל חזקתי הדבר במסמורות וראיות ברורות בס"ד א"כ אין שום צד
להקל בזה.

אולם יש לדון עוד דכיון דחז"ל תקנו ד"ז בהא דאקנויי אקני ליה משום תקנת עגונות
וקיי"ל דבכל תקנה לטובתו יוכל לומר לא ניהא לי בתקנתא וכהא דאיני ניוזנית וא"ע
ומבואר בר"ן פרק אע"פ בסוגיא דהמקדיש מע"י וכו' דגם לעננו איסורא דהפרת נדרים
לזכותו אלמיה רבנו לשעבודא ולא לחובתו וכ"ה בט"ז יו"ד סי' שמ"ב סק"א דכמו
דלעננו ממונא אמרי' פן ה"נ במידי דמצנה ע"ש וא"כ ה"נ פשיטא דאם האשה אומרת
לא ניהא לי בתקנתא לא אמרי' בזה הבד"ה ול"מ הגט פלל אלא דזה דוקא אם אומרת
פן בשעת מעשה אבל בנתנה בסתם ואחר זמן אומרת פן ל"מ פלל לעקור הקננו למפרע
וגדולה מזו כתב הב"ש בא"ע סי' קס"ח סק"ג דכיון דבתחלה ייבם אותה ולא כתב פתח
על נכסיו והסכים לתקנת חז"ל לשוב א"י לומר אח"כ לא ניהא לי בתקנתא ע"ש וכ"ה
ברישב"א (סנפה ל"א ע"א) בהא דאי חברה בטינא יתיב לי דמיהן דאם רוצה הגולן
יכול לומר אי אפשי בתק"ח מיהו פשעמד בדין ופסקו ליתן דמים וקבל שוב אינו חוזר

בו ע"ש אף לפ"ז יש לדון בנ"ד דאיכא אומדנא שנתרצית תחלה בטעות שסברה שמחוייבת בזה ולא ידעה כי יש עצה ותושיה להפקיע קידושי' ולתמן הממזר נהרי במקום מצוה אמרי' דהוכיח סופו על תחלתו כמ"ש בא"ע סי' ל"ז סי"א ובב"ש סקי"ח (וע' חולין ל"ט ע"ב וזבחים ב' ע"ב ומנחות ט"ז א' וב"ב קל"ח ותשו' צ"צ סי' מ"ה באמצע התשו' ותשו' ח"צ סי' מ"א ושע"מ חו"מ סי' צ"ב סק"ה) וכבר כתב התב"ש סוסי' א' דגם טעות בדין הוי אמתלא וע"ש בדע"ת סק"ז והיכא דא"א בלא מעשה גם במעשה מהני אמתלא לשי' הב"ח ונה"ך ובפרט היכא דחזקה מסייע לאמתלא ודאי מהני כמ"ש בדע"ת שם סק"ג בשם שו"ת גא"י סי' פ"ג וה"נ בנ"ד הרי יש לה אמתלא טובה על מה שלא מיקתה בתחלה לומר לא ניחא לי בהך תקנה להקנות לבעל דמי הסופר וגם לפמ"ש שם בשם מהרש"א יבמות קי"ח בדעת התוס' דאמתלא לא מהני רק לשיהי' פלא אמר פלוג' משא"כ היכא דבעינן אמירה ל"מ האמתלא היינו לענין שאחד"א אבל לענין אומדנא אם הי' ניחא לה בתקנת חז"ל או לא י"ל דשפיר מהני דבדאיכא רגל"ד אמרין הסע"ת וראי' מדברי הב"י או"ח סי' ת' במי שישב בדרך ולא ידע שהוא תוף תחום העיר דייבנס פניו שאם הי' יודע ה"ה קונה שביתה בעיר ה"ז פקנה עמהם אף דהתם בניעור והוציא בשפתיו ואמר שביתתי במקומי גם בטעות אינו כבה"ע ולשי' פרישה בניעור בכל גווי אינו כבה"ע אף שהי' בטעות ויש לחלק וקצתתי ועוד דהא בא"ר שם הביא בשם ר"י שעל הרי"ף דגם באמר הוי בטעות ודחה ראית הה"מ וב"י ע"ש אבל במשנה עירובין (מ"ט ע"ב) שאינו בקי בהלכה וכו' מוכח להיפוך ועוד דגם בתקנת חז"ל הרי תקנו רק לטובתה ולא לגריעותה ומצינו בש"ס דב"מ צ"ו ע"ב מאן למעול וכו' נמעלי ב"ד כי עבדו רבנו תקנתא ואמרו בעל לוקח הוי להיתרא לאיסורא לא עביד רבנו תקנתא ופירש"י נמעלי ב"ד של ישראל שבאותו דור שכל תקנות משפט תלויה בהן ועל ידיהן נוהגות חוקות המתקנים לציבור מאז והוי כמו שתקנו לו הם קנין זה ונמצאו הם המתקנין וכו' עכ"ל הרי דכל תקנת חז"ל הם מסורים לחכמי פל דור כאלו נעשה על ידם וא"כ כבה"ג אשר עיינו הרואות שתיקון זה הוא קלוקל שלה ונוגע לחיי נפשות י"ל דבכהאי גוונא לא תקנו ומכ"ש שי"ל דבאומרת עכשיו לא ניחא לי בתקנתן י"ל דאיגל"מ שהיה לחובתה ולא תקנו חז"ל אלא לטובתה וא"ל דהזכות שלא תהיה עגונה עדיף ורבה על החוב הנמשך מזה וכמ"ש כה"ג הר"ן פ"ד דגיטין וע' בנה"ך יו"ד סי' קס"ב סק"ח ושי"ף חו"מ סי' ק"ה סק"ה אבל ז"א דבכה"ג דכופין אותו שיגרשנה פניו שזנתה תחתיו א"כ ליכא חשש עיגון שהרי יכופו אותו לגרשה שנית ואף דלשיטת התוס' ריש זבחים אין כופין לגרשה כבר העלה בתשו' מהר"י באסן סי' ח' דלא קיי"ל פהתוס' וע' תשו' רשד"ם א"ע סי' קי"ח וברכ"י א"ע סוסי' י"א ותשו' גא"ב סימן ס"א ובהשקטות ותשו' חיים שאל ח"ב סי' ד' אות ג' וע' פת"ש סימן קי"ז סק"ב בשם הב"מ ורדב"ז וסי' י"ז ס"ק קס"ב וע' עוד בתשו' עבוה"ג סוסי' צ"ג וא"כ י"ל דכשתאמר פעת דלא ניחא לה בתקנתא יוכלו לבטל הגט הקדום ושוב נוכל להמציא עצה ותושיה שיגרשנה הבעל הראשון ע"י שליח ויבטל השליח כמש"ל וגם אם אינו דבר ברור עכ"פ י"ל דמה"ט הוי ספק ממזר דגם בהא דחולין ל"ט הוי ספיקא אי אמרי הסע"ת (ובהיותי בזה עלה בלבי להעיר בהא דתצא מזה ומזה דלכאורה אם יגרשנה הבעל השני קודם פניו שלא יתירנה בזה לשום אדם מדאורייתא ע"י זיקת בעל הראשון אינו גט פלל ואפי' ריח הגט אינו פלל כמ"ש

התוס' בגיטין פ"ב ע"ב ד"ה אפילו וכו' ובאב"מ סי' קל"ז סק"א ביאר הדבר באורח ע"ש:

אבל נראה דכיון דכל הטעם שצריך הבעל השני לגרש הוא משום גזירה שמה יאמר גירש ראשון ונשא שני פדאי' ביבמות פ"ח סוע"ב וגם למסקנא דקנסו מ"מ הוא מטעם זה ע"ש ותבין א"כ לפום הך חששא דגירש ראשון שפיר מועיל גט זה להתיר ואם לא גירש הרי א"צ גט משני כלל וע' כה"ג בתוס' ב"ק (מ"ו ע"ב סוד"ה גלית אדעתך וכו' ותוס' זבחים ע"א א' בד"ה ובטרפה וכו' ובתוס' בכורות כ"ג ע"א בד"ה גבילה וכו' וכה"ג מבואר במג"א סוף סי' רס"ג לענין העושים יה"כ ב' ימים ע"ש ותבין): והנה בדין ספק ממזר דמה"ת שרי יש לעיין אם גם בספק פלוגתא הוא פן דהנה בפלוגתא רמב"ם וש"פ אם סד"א להחמיר רק מדרבנן ורמב"ם למדה מדין ספק ממזר חקר הפמ"ג בא"ח סי' פ"ח בא"א סק"ב אם גם בספק פלוגתא הוא פן וצידד די"ל דהוי פחד פחד דאיכבוע איסורא אבל בממזר גם בדאקבע איסורא שרי כמ"ש בש"ש ש"א פ"ב וכ"ה בחו"ד ריש דיני ס"ס ודלא כהמל"מ פ"ק ט"ו מאי"ב ואפ"י בדאיכא רובא לאיסורא צידד הפ"י בקידושין ע"ג דמ"מ הוי בכלל ספק ממזר יבא וע"ש בש"ש ש"א ונהגה רב"פ בזה וגם גוף הדבר שפכת הפמ"ג דספק פלוגתא הוי פחד פחד הוא תמוה דא"כ גם בדרבנן אמאי מקילין בכל ספק פלוגתא והן אמת שראיתי להשעה"מ פ"ג מגירושין ה"ד שצידד בהא דמעשר ודאי ולא ספק די"ל דדוקא בספק במציאות ולא בספק בדין יעו"ש.

אבל הנה בש"ס דבכורות נ"ח סוע"א לדברי ב"ע נולדו ה' באב וה' באולול וה' בתשרי כונסן לדיר להתעשר ונוטל אחד מן האולולין והשאר פטורין ממ"נ אי אחד באולול ר"ה באולול ותשרי מצטרפין ודאב פטורין ואי אחד בתשרי ר"ה דאב באולול מצטרפין דתשרי פטורין מאי אמת לצרפו לגורן אחר עשירי ודאי אמר רחמנא ולא ספק וכו' וע"ש ברש"י הרי דמיייתי לה לגבי ספיקא דפלוגתא אי אולול ר"ה וכו': אבל הנה מצאתי בתשב"ץ ח"ג ענין שכ"ז וז"ל ולענין הממזרות אפ"י אם נסכים לומר דחלה ומת פלוגתא דאמוראי אי אסורה להתניבם או לא ולפ"ז יהי' בבנים פלוגתא דאמוראי אם הם ממזרים או לא ויהיה ספק ממזרים מפני המחלוקת הנה אפ"ה אין להתירן לבא בקהל משום דאמרי' ספק ממזר לא אסרה תורה שלא נאמר זה אלא במי שלא נפל ריעותא בו אלא בידיעתנו שלא ידענו בו אם הוא פשוט אם הוא ממזר כגון שתוקי ואסופי וכו' אבל במי שנפל בו ספק מפני ריעותא שיש בו כגון הנדון הנה שנולד מספק ערוה לא נאמר ע"ז דלא אסרה תורה אלא ודאי ממזר אלא אדרבא נאמר ע"ז סד"א לחומרא וזהו אפ"י לפי הדין ומכ"ש דאפ"י באסופי ושתוקי משום מעלה דיוחסין אסור לבא בקהל וכו' עכ"ל ולפ"ז גם בנ"ד אם יהיה בו ספק פלוגתא אם הגט בטל ואם יעקרו הקידושין למפרע הרי פול הספק על האשה והיא ספק ערוה וגם הספק אולי לא הי' הבעל בדעת שלימה בשעת קידושין הרי נולד ספק זה מקודם ואנו בעינינו בס"ס שינודעו ב' הספיקות כאחד שו"ר בתשו' רע"א מ"ת סי' ס"ח באמצע התשו' דבספק פלוגתא א"א להקל בדין ספק ממזר ולכן לא מצאתי תרופה להתיר את הנולד זולת אם הי' הגט מעושה ע"י כפ"י בזה יש לצדד כמש"ל ובכ"ז צ"ע למעשה (וגם דוקא אם היה הפפ"ה בב"ד של ג' כמ"ש בתיקון עולם שם ובהספמת פמה גדולים בתורה ויראה): ומ"ש כת"ר דלפי תי' הש"ש ואחרונים דאם אינו אמת לא אפקעינהו תיקשי א"כ אמאי מותרת להנשא ניהוש שמה יבא הבעל

ולא אפקעינהו כְּכַר פְּתַבְתִּי לוֹ שֶׁבְחֵי דְיוֹשֵׁי הַרִי"מ לְיִבְמוֹת בִּי אֲרַ לְיִשָּׁב ד"ו וְאַחֲרֵי שֶׁהִדְבָּר מְפֹרָשׁ בְּרִשְׁבֵּ"א מְחַוְיָבִים אָנוּ לְכוּף רֵאשִׁינוּ.

ומ"ש כת"ר דְּלִשְׁיטַת רִשְׁבֵּ"א בְּכַדִּי לֹא פִקְעֵי קִידוּשֵׁין בְּלֹא גִט וּבִנ"ד הָרִי נִתְגַּרְשָׁה בְּגִט אִינוּ מוֹכֵן דֹּא"כ אֲמֵאֵי בְּנִשְׂאֵת בַּע"א תַּצָּא וְהוֹלֵד מִמְזֵר הָרִי נִתְגַּרְשָׁה בְּגִט וְיִפְקֵעוּ הַקִּידוּשֵׁין לְמַפְרַע וּבַע"כ דָּאִין הַגִּט מוֹעִיל לְהַפְקִיעַ הַקִּידוּשֵׁין פִּינּוּן שְׁקוּדָם הַגִּט לֹא הוֹפְקֵעוּ הַקִּידוּשֵׁין מִשׁוּם דְּלִיכָא סְבֵרַת דִּי יִיקָא וּמִינְסָבָא וּמ"ש הָרִשְׁבֵּ"א דְּבְכַדִּי לֹא פִקְעֵי הִינּוּ בְּדִלִיכָא סְבֵרַת דִּי יִיקָא וּמִינְסָבָא וּמ"ש ר"ו"מ דִּי"ל דְּעַנְנֵן אֲפַקְעִינְהוּ הוּא פִּינּוּן דְּמִקְדָּשׁ אַדְעָתָא דְּרַבְּנָן הַפְקִיעוּ הַקִּידוּשֵׁין שְׁלֹא יַחֲלוּ עַד שְׁעָה שְׁיָבֵא הַבַּעַל וְיִנּוּדַע שֶׁהוּא חַי וְדָמִי לְמִקְדָּשׁ לְאַחַר זְמַן שְׁאִין הַקִּידוּשֵׁין חָלִים עַד אוֹתוֹ זְמַן וּבְזָה תִּי פְּמָה קוֹשִׁיּוֹת שְׁעַל שִׁטָּה זֹ אִם פִּי דְּבָר גְּדוֹל דִּיבָר בְּכ"ז לֹא יִתְיַשָּׁב מַה שְׁתַּמָּה הַנִּימוּק"י רַפ"י דִּיבְמוֹת עַל שִׁטָּה זֹ מְהָא דְּאַחֲרֵי שְׁלֹא רֵאשׁוֹן חֲלִץ מֵה"ת וְשִׁנִּי חוֹלֵץ מְדַרְבְּנָן וְאִיפְכָא מִיבַע"ל וּמְזָה מוֹכַח כַּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים הַנְּ"ל וּמְבִנְיָא הֵיטֵב בְּתִשׁוּ"ב ר"א ס' כ"א אוֹת ט' דְּלֹא הַפְקִיעוּ אֲלֵא בְּכַדִּי שְׁיִהְיִי הַעֵד נֶאֱמַן שְׁמַת וְעִיקַר הַהִתְרַע ע"י הַמִּיתָה אֲבָל לְדַבְרֵי כַּת"ר הַדָּק"ל אֲף לְשִׁי מְהָר"ש בֶּן הַנו"ב שֶׁהֵבִיא ר"ו"מ בְּמִכְתָּבוֹ הַקָּדוּם נִיחָא: וּבְכ"ז לְשׁוֹן הָרִשְׁבֵּ"א אִינוּ סוֹבֵל כְּפִירוּשׁ ר"ו"מ שֶׁהָרִי טַעְמוֹ מִשׁוּם דְּלֹא הַפְקִיעוּ אֲלֵא בְּצִירוּף סְבֵרַת דִּי יִיקָא וְהָרִי חֲזִינוּ דְּלֹא דִי יִיקָא א"כ נִתְבָּרַר לְמַפְרַע שְׁלֹא הַפְקִיעוּ פְּלֵל וְהִנֵּה מ"ש ר"ו"מ לְדוֹן מִפְּחַח חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא פִּינּוּן דְּלִיכָא חֲזוּדִמַּע"ק לְהִיפּוּף וְכִינּוּן דְּהַשְׁתָּא הוּא שׁוּטָה י"ל דְּגַם בְּשַׁעַת קִידוּשֵׁין הָיָה כֵּן מְלַבֵּד דְּתִלְיָא בְּמַחְלֻקַּת רֵאשׁוֹנִים כַּמ"ש בַּש"ש ש"ג פְּרָק ט"ז וּפְרָק י"ז אֲף גַם הָרִי אִינְנוּ שׁוּטָה תְּמִידִי דָּאִם לֹא כֵּן אִיף גִּירָשׁ בְּגִט וְהָרִי מְבִנְיָא בְּתוֹס' יְבָמוֹת (ל"א ע"ב) ד"ה וְאַרְעָא וְכו' דְּבַכָּה"ג ל"ש לְאוּקְמָה אַחְזָקָה וְא"כ אִין לְהַקְל: סִימָן י לְהַרְבֵּה הַמֵּאוּה"ג וְכו' מוה' שְׁמַחָה בּוֹנָם הַלּוֹי נִיגְעָבְהָאָר נ"י מו"ץ דַּק' בְּרֵאדִי.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֲלָתוֹ הָיִיתָ כִּי בְּקִלוּזֵי רַבְתָּא דְּקַהֲלַתְכֶם יֵשׁ ע"ג עֲלֵיָה אֲשֶׁר מִיָּמִים קַדְמוֹנִים בְּעַת שְׁהָיוּ מְרַבִּיצֵי תוֹרָה בְּקִלוּזֵי הַנְּ"ל הָיְתָה הַעֲלֵיָה קְבוּעָה לְלוּמְדֵי תוֹרָה לְלַמְדוֹ שָׁם וּמֵאָז וְעַד עַתָּה עוֹמְדַת סְגוּרָה וּמְוַנְחָחִים שָׁם סְפָרִים יִשְׁנִים וְעוֹלִים שְׁמָה לְקִרוֹת בְּתוֹרָה בְּיָמִים נוֹרָאִים וְרַגְלִים וְעַתָּה רוֹצִים הַבַּע"ב לְעַשׂוֹת מַהֲעֲלֵיָה הַנְּ"ל בִּיהַכ"נ שֶׁל נָשִׁים וְלִפְתוּחַ חֲלוּנוֹת מַהֲעֲלֵיָה לְתוֹף הַקִּלוּזֵי בְּכוֹתֵל מְעַרְבֵי שֶׁל הַקִּלוּזֵי וְנִסְתַּפְּקוּ אִם מוֹתֵר לְעַשׂוֹת כֵּן דְּהָא הָוִי הוֹרְדָה מְקַדְוֶשָׁה פִּינּוּן שְׁהָיָה שָׁם בִּיהַמ"ד קְבוּעַ וְאָסוּר לְעַשׂוֹת מִבִּיהַמ"ד בִּיהַכ"נ וּמַכ"ש בִּיהַכ"נ שֶׁל נָשִׁים וְע"ז הֵבִיא מַד' הַרְמַב"ן שֶׁהוּבָא בְּר"ן פ' בְּנֵי הָעִיר דַּס"ל דְּקַדְוֶשַׁת בִּיהַכ"נ הָוִי רַק מִשׁוּם תְּשֻׁמִּישֵׁי מִצְוָה וְהָר"ן חִזְקוּ וְס"ל דְּחַז"ל נִתְנוּ לוֹ דִּין קַדְוֶשָׁה וְהֵבִיא ד' הַפַּמ"ג דְּלִשְׁיטַת הַרְמַב"ן מוֹתֵר לְהוֹרִיד לְקַדְוֶשָׁה קֵלָה וְרו"מ הַקִּשָּׁה ע"ז מֵהַתּוֹסְפָתָא שֶׁהוּבָא בַּמַּג"א סִימָן קנ"ג סַקכ"ז דְּבַעוּד שְׁלֹא נִמְכְּרָה הַבִּיהַכ"נ אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ חוֹל וְהַקִּשָּׁה הַמַּג"א מ"ש מְמַנְוֶרָה דְּמְבִנְיָא בִּי"ד סִימָן רנ"ט דְּשָׁרִי לְשִׁנוּתָהּ וְתִירֵץ דְּשִׁאנֵי בִּיהַכ"נ שְׁעֵינְקָרָה עֲשׂוֹי לְדַבְרֵי קַדְוֶשָׁה וְכו' וְלְשִׁי הַרְמַב"ן הַדָּק"ל וּבַע"כ דְּגַם הַרְמַב"ן מוֹדָה דְּחַמּוּר מִתְשַׁמֵּישֵׁי מִצְוָה: הִנֵּה אֲנִי תַמָּה דְּבַלֵּא"ה הו"ל לְהַקְשׁוֹת מְהָא דְּבִיהַמ"ד אָסוּר לְעַשׂוֹת בִּיהַכ"נ מִשׁוּם דְּהָוִי מוֹרִיד מְקַדְוֶשָׁה חַמּוּרָה לְקַדְוֶשָׁה קֵלָה וְאַפִּי' גְּבוּ מַעוֹת אִין מְשַׁנִּים מִחַמּוּרָה לְקֵלָה וְכֵן עוֹד בְּכַמ"ד אֲבָל הַמַּעֲיִין בַּמַּש"ז סוֹסִי קנ"ג בַּד"ה הַפְּרָשׁ יֵשׁ וְכו' יִמְצָא שֶׁהֵבִיא ד' הַשְּׁ"ף יו"ד רנ"ט בְּשֵׁם מְרַדְכֵי דְּבַמְצוּנָה מוֹרִידִין וְכו' עֲלָה דְּלְכָאוּרָה בְּמַחְלֻקַּת שְׁנוּי' דְּלָר"ן רַפְבַּה"ע דְּבִיהַכ"נ קַדְוֶשָׁה יֵשׁ בָּהּ

שפיר משא"כ לרמב"ן דמצנה הוי ואפ"ה ביהכ"נ יקחו תיקה ואסור להוריד וכו' עכ"ל ומבואר פונתו דהרמב"ן בע"כ חולק ע"ד המרדכי הנ"ל וס"ל דגם במצנה אין מורידין ונהרי לשי' הד"מ יו"ד סי' רנ"ט גם הרא"ש וטור פליגי על המרדכי בזה אלא דהש"ף שם סקי"א דחה דבריו וע' תשו' מהרשד"ם יו"ד סי' קס"ט שהביא ג"כ בפשי' ד' המרדכי בלא חולק ולפי מ"ש הפמ"ג הרמב"ן חולק בזה.

וגם בלא"ה ל"ק קו' רי"מ דלשי' הרמב"ן בעכצ"ל דכל הנה דקתני אין מורידין היינו בנמפר בזט"ה בלא מא"ה ומסתמא אין רוצים שתקחש מצותן וע' מג"א סק"ה ותדע שהרי הרמב"ן פא שם ליישב הא דאוגורה ומשפונא אסור משום דבקדושתיה קאי וע"ז תי' דהוי תשמישי מצנה ותיקשי אפתי אמאי אסור להשפיר ולהשפין ובע"כ כמ"ש: א' והנה טרם יתנה פל שיח אבאר גוף דין קדושת ביהכ"נ אם הוא מדאורייתא או רק דרבנן והנה בס' יראים להרא"מ מצנה שצ"ד כ' להדיא דקדושת ביהכ"נ הוי דאורייתא ובת"כ פרשת בקקותי דרש והשימותי את מקדשיכם מקדש מקדשי מקדשיכם לרבות פתי פנסיות וביהמ"ד וגם במשנה מגלה (כ"ח ע"א) יליף מהה קרא דגם בקורבן קדושים משמע דהוי מה"ת ואולם דעת הר"ן דהוי רק קדושה מדרבנן ונ"ל דס"ל דהה דרשא אסמכתא בעלמא היא ולכאורה הנה נראה דגם התוס' נהרא"ש והא"ז פליגי בזה דבמגלה כ"ח בהא דביהכ"נ שפכבל ע"ת הן עשויות פתב תוס' ורא"ש דדוקא בקורבן משום דלעת הגואל תפקע קדושתן ממילא אבל בבנין ל"מ תנאי ובהג"א בשם א"ז דגם בבנין מהני תנאי וחומר בעלמא אחמירו רבנן לנפשיהו ובתוס' שבת (כ"ב וכמ"ד) הקשו בהא דפריי' מנוי סופה אעצי סופה דקאמר וסופת הנהג ל"מ בי' תנאה והתנאי סיפכה פהלקתה וכו' ונהרי י"ל דבעצי סופה דקדשו מדאורייתא דיליף לה מקרא ל"מ בהו תנאה משא"כ מנוי סופה דהוי רק מדרבנן משום ביזוי מצנה מהני בי' תנאה ותי' דגם בעצי סופה היתרים על ההקשר אסירי רק משום ביזוי מצנה ולא מקרא ע"ש.

וא"כ אי קדושת בית הפנסת דאורייתא ל"מ בי' תנאה אבל אי הוי רק דרבנן מהני בי' תנאה וכיון דלשי' הא"ז מהני ביה תנאי בע"כ ס"ל דהוי רק מדרבנן ולשי' תוס' נהרא"ש הוי מה"ת ולכן אי לאו דבימי הגואל תפקע קדושתן גם בקורבן לא הוי מהני תנאי ועמג"א סי' קנ"א סקט"ו ונת"ח וא"א שם בזה.

אף דבאמת דברי התוס' צ"ע ולא קיימא לן פונתיהו שהרי גם בתפלין של ראש מהני תנאי לשנותן לש"י כמש"ל סי' מ"ב ס"ב וע"ש במג"א סוסק"ו מהא דסי' קנ"ד ס"ח ומקורו מהירושלמי דגם בארון ושאר תשמישי ס"ת מהני בי' תנאי אף דהוי מדאורייתא כמ"ש במש"ז רס"י קנ"א וטעם הדבר נראה עפמ"ש רש"י במעילה (י"ג ע"א) בהא דנולד המעושרת לא יניק מן המעושרת וכו' ולד המוקדשין נאחרים מתנדבים פן שמתנין פן מקודם ע"מ פן אני מכניס נקבה זו לדיר וכו' בהקדש שאם תקדש יהא חלבה חולין שתהא מניקה ולזה בהיתר ושמעתה דלהכי מהני ביה תנאה הואיל ויכולים לעכב שלא תכניס זו לדיר עד לאחר זמן הלכך מהני ביה תנאה והוי כנדבה וכו' ע"ש וכן ה"נ בכל תשמישי קדושה וא"ל דשא"ה דכיון דחלב המוקדשין לא נהנין ולא מועלין הוי רק מדרבנן ולכן מהני ביה תנאה דז"א דהא מבואר בתוס' מעילה שם וגם בש"ס שם (דף י"ג ע"א) ובתוס' יומא (נ"ט ע"ב) ובאס"ז לב"מ (נ"ד סוע"ב) בשם הרא"ש דהוי מה"ת וע' תוס' בכורות

(כ"ה ע"ב) ג"כ בזה: אף דיש לתמונה בדברי רש"י מהא דמבואר בירושלמי פ"ג דשקלים
ה"א המשקה טבלו במעשר בהמה עובר בבל תאחר וע"ש בק"ע א"כ הלא אין בידו
להשקות וצ"ל דאף דאסור מ"מ מקרי בידו כמ"ש כה"ג בתוס' נבחים (צ"ה ע"א) ד"ה
מכניסו פחות משלש דאפי' ל"מ"ד ביאה במקצת שמה ביאה שאני בגד הואיל ויכול לתוכו
לא חשוב פנקס פולו ע"ש ונהרי אסור לתוכו ובע"כ דמ"מ הוי בידו אבל בתוס' שם
(ל"ד ע"ב) ד"ה כל שבידו וכו' אין זה בידו כיון דאין ממעטין ביו"ט ואני הבאתי ראיה
מהש"ס שם (דף ע"ג ע"ב) השתא דאמור רבנן לא יקריב אי יקריב לא מרצה דב"ח
נדחין וק' הא הוי בידו ובע"כ דמשום דאסור לכתחלה ל"ה בידו ודברי תוס' סופה (ל"ג
ע"א) ד"ה נקטם צ"ע ונראה פונת תוס' נבחים הנ"ל דכבר תמה בשו"ת ב"א חיו"ד סימן
ס"א דהא הקורע מעיל דוקא דרף השחתה חייב ואמאי אינו קורע להכניסו לעזרה אבל
לענ"ד לק"מ דכיון דאפשר בהכנסה פחות מגע"ג א"כ אם יקרענו הוי דרף השחתה
וכמ"ש כה"ג בפסחים (כ"ו) ובפ"י שם דמה"ט באפשר ולא מכונן הוי כמכונן לאיסור
וא"כ א"ש ד' התוס' דשפיר אמרי' דביאה במקצת ל"ש ביאה בזה כיון דיכול לתוכו מאי
אמרת הרי אסור לקרוע ז"א דהא אי נימא פן ויהיה אסור להכניסו בפחות מגע"ג א"כ
שוב יהיה באמת מותר לקרעו דל"ה דרף השחתה כיון דא"א בע"א והוי תרתי דסתרי
ולכן שפיר אמרי' דמותר להכניס פחות מגע"ג ושוב אסור לקרעו ודו"ק בזה אבל בד'
רש"י דמעילה צ"ע וצ"ל דס"ל כמ"ש הפ"מ שם בפ"י ד' הירושלמי דאדרבא הירושלמי
פריף בלשון בתמי' דליכא בזה ב"ת כל זמן שלא הפריש המעשרות וע' תוס' ר"ה (דף
ד' סוע"א) אי דאחרים התנדבו קודם שהגיעו זמני פירי לידה דליכא ב"ת לכ"ע ועכ"פ
בשאר עניני קדושה שיוכל לעשותו מדבר אחר ודאי דמהני תנאי וכמ"ש: ב' אף דמ"מ
יש להוכיח לשי' כמ"פ דהוי מדאורייתא דהנה בהא דבשל פרפים דל"מ מכירה פתבו
התוס' לחד פי' דכיון דגם אחרים נתנו לבנינו א"י למכרו ובר"ן ורא"ש הביאו בשם
ירושלמי אני אומר א' בסוף העולם קנה ביה ולשי' י"מ שהביא הר"ן והמרדכי בשם
ראבי' והנ"א בשם א"ז אין הפירוש שנעשה ע"ד כל העולם אלא דשמא אחד מסוף
העולם נתן חלק לזה ולכן אם ידוע שנתנוהו בני כרף רק משלהם יכולים למכרו ע"ש.

ולכאורה קשה לשי' הר"ן דהוי רק קדושה דרבנן א"כ אמאי ניהוש מספיקא הרי סד"ר
להקל וכמ"ש בשו"ת פ"י ח"ב סוסי' צ"ט להדיא דאי הוי רק מדרבנן גם ספק פלוגת'
בזה להקל ע"ש וצ"ל דכיון דמקודם הי' עלי' קדושת ביהכ"נ ואתחזיק איסורא ואנו
באים עתה להפקיע קדושתו ממנו ולכן מספק מוקמינן ליה בחזקתו והנה לכאורה קשה
בהא דשמא אחד בסוף העולם נתן לבגין ופשוטות הלשון משמע דגם אם אין חשש שמא
נתנו רבים רק א' אפ"ה דינא הכי ונהרי בתוס' מעילה (כ"א ע"ב) הקשו בהא דפרוטה
של הקדש שנפל לכיס דמעל דליבטל הך פרוטה ברובא ותי' דמטבע חשוב ולא בטיל
ושו"ר בשו"ת אמרי אש או"ח סי' ח' שהעיר קצת בזה שיתבטל האיסור ברוב ותי' דכיון
שנשתתפו להבגין א"ב דין חלוקה שיוכל לחלק בלא דעתו ע"ש וצ"ע] ובש"ש ש"ו פ"ד
תי' דממונא לא בטל וגם בשו"ת ספר יהושע סי' כ' העיר בזה אבל כבר דחו ד"ז בשו"ת
עט"ח בחי' סוף סופה לחולין קל"ד ובשו"ת ארי' דב"ע חאו"ח סי' ו' דנהי דהממונא לא
בטיל וצריף לשלם לחבירו מ"מ האיסור שבו בטל ע"ש היטב ונודע דלדין הא דדבר
חשוב לא בטל הוי רק מדרבנן וע' בפלתי סימן ק' מ"ש בד' תוס' הנ"ל ולכאורה לפ"ז ק'

גם הקא בביהכ"נ של פּרָכִים גַם אַם נָתַן א' מִסּוּף הָעוֹלָם חֵלֶק יִתְבַטֵּל בְּרוּב שֶׁל בְּנֵי הַפְּרָדָּה
עֲצָמוּ שְׂיוּצָא לְחֻלִּין וְאֵף דְּנִימָא דְהוּי דְבַר חֲשׁוּב הָרִי ע"כ"פ מְדַאֲרִינְיָא בְּטַל וְכֵן אֵי נִימָא
דְהִנָּאָת בֵּית דְּמִי לְטוֹמָאָת מִשָּׂא דְלֵא בְּטַל פְּדָאִי בְּכּוֹרוֹת (כ"ג) וְכֵה"ג כ' הַמִּל"מ פ"א
מִמְטַמְאֵי מו"מ לְעֵינֵי רֹחַ יִבְמָה וּבִיטוּל פְּלֵאִים בְּבָגָד ע"ש הָרִי מְבֹנָאָר בְּתוֹס' בְּכוֹרוֹת שָׁם
דְטוֹמָאָת מִשָּׂא אֵינוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְהִנֵּה בְרַמְב"ם פ"י דְמִקְנוֹאוֹת וּמל"מ שָׁם מְבֹנָאָר דְגַם
הֵיכָא דְאַתְחִזִּיק אִיסוּרָא מ"מ בְּתַרֵּי דְרַבְּנָן סְפִיקוּ לְהַקְלֵל וְהוּבָא גַם בַּחוּ"ד דִּינֵי ס"ס סק"כ
וּבְתַשׁוּ רַע"א ס' ס' בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ' מְבֹנָאָר דְגַם הַרְשָׁפ"א מוֹדָה בְּזֵה ע"ש וַא"כ לִפ"ז
קִשְׁיָה לְשִׁי הָר"ן דְקַדְוֹשֶׁת בִּיהַכ"נ דְרַבְּנָן אֲמַאי נִיחֻיֵשׁ שְׁמָא א' מִסּוּף הָעוֹלָם נָתַן בְּהָ הָרִי
הוּי תַרֵּי דְרַבְּנָן דְהָא מַה"ת בְּטַל בְּרוּב וּלכ"ע סד"ר לְהַקְלֵל וְדוּחַק לֹאמַר דְחִינְשִׁינָן שְׁמָא זֶה
הָאֲחָד נָתַן כְּמוֹ כָּל בְּנֵי הָעִיר דְזֵהוּ סְפֵק שְׂאֵינוּ מְצוּי כָּלָל וּבַע"כ דְהַפּוֹסְקִים הֲנָ"ל סְבָרִי
דְקַדְוֹשֶׁת בִּיהַכ"נ דְאִיסוּרָא וְלָכֵן הוּי רַק חֵד דְרַבְּנָן וְלָכֵן גַם בַּסד"ר דְאַתְחִזִּיק אִיסוּרָא
לְהַחְמִיר (וַע"מ הַרְי"ט ח"א ס' ה' וְשׁו"ת ב"א ס' ע' בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ' וּמל"מ פ"ז מְמַעֲיֵלָה
בְּעֵינֵי הַבִּיטוּל בְּרוּב וַע"מ סוּטָה (מ"ג ע"ב) בְּכָרֵם שֶׁל ב' שׁוֹתֵפִין וְכו' הֵכָא כָּל חֵד וְחֵד לֵא
קָרִינוּ בֵּיהַ פְּרָמוֹ] וַיֵּשׁ לִי לְדוֹן לִפְמ"ש בְּשִׁיו"ק עַל הַיְרוּשְׁלָמִי פ"ו דְנִזְרִיר ה"א לְהוֹכִיחַ
מִלְשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי שָׁם דְטוֹמָאָת מִשָּׂא הוּי דְבַר תּוֹרָה וְשַׁכ"ה גַם דַּעַת הַרְמַב"ם ע"ש א"כ
י"ל דְהַיְרוּשְׁלָמִי לְשִׁי שְׁפִיר פֶּסֶק דִּישׁ לְחַוֵּשׁ שְׁמָא אֲחָד מִסּוּף הָעוֹלָם נָתַן בְּהַ גַם י"ל
דְהַפּוֹסְקִים הֲנָ"ל ס"ל כֵּן וְלָכֵן אֵף דְקַדְוֹשֶׁת בִּיהַכ"נ דְרַבְּנָן מ"מ הוּי רַק חֵד דְרַבְּנָן ג' עוֹד
יֵשׁ לִי לְדוֹן בְּזֵה שְׁהָרִי כָּל הַהִכָּרַח שֶׁל הָר"ן הוּא מִכַּח קו' הַרְמַב"ן שְׁהַקְשָׁה הָא קַדְה"ג
אֵין לוֹ פְּדִיוֹן וּמַה"ט הַנְּצַרְדָּה לֹאמַר דְהוּי רַק קַדְוֹשֶׁת דְרַבְּנָן וְהִנֵּה בִירוּשְׁלָמִי רַפ"ג דְקִידוּשִׁין
ר"א בְּשֵׁם ר"י ה"ז עוֹלָה ל' יוֹם כָּל שְׁלִשִׁים ה"ז עוֹלָה לְאַחַר ל' יוֹם יִצְאָה לְחֻלִּין מְאֵלִיו
[וּבְר"ן דְקִידוּשִׁין שָׁם בִּיאָר מִשׁוּם דְסוּבֵר קַדְה"ג פְּקַעָה בְּכַדִּי דְלֵא כְּמִסְקַנְתַּת הַש"ס דִּילָן
בְּנִדְרִים ע"ש וְכ"ה בְּר"ן נִדְרִים] הָרִי אֶת מְקוֹדְשֶׁת לִי כָּל ל' יוֹם ה"ז מְקוֹדְשֶׁת לְעוֹלָם
וּמַה בֵּין אִשָּׁה לְהַקְדֵּשׁ הַקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלֵא פְּדִיוֹן בְּשִׁדָּה מְקַנָּה וְכו' ע"ש וּבְזֵה בִיאָרְתִי ד'
הַיְרוּשְׁלָמִי ר"פ הַמְדִיר בְּהָא דְהַמְדִיר אֶת אֲשֶׁתוֹ מְלִיקָנוֹת לוֹ וְכִי אָדָם נוֹדֵר שְׁלֵא לְפָרוּעַ
חֹבּוֹ וּמִשְׁנֵי כַמ"ד אֵין מְזוֹנוֹת הָאִשָּׁה ד"ת וּמְבֹנָאָר דְחֹב שֶׁל תּוֹרָה מְפָקִיעַ מִיַּד קוֹנָם
וְתַמְהוּ הַפּוֹסְקִים דְהָא קוֹנְמוֹת מְפָקִיעִין מְשִׁיעֵבּוּד וְהָר"ן תִּי דְאַפְשָׁר דְהַיְרוּשְׁלָמִי חוֹלֵק
ע"ז וּלְפַמ"ש הַדְּבָרִים נְכוּנִים בְּטַעְמָן דְהָא בְּתוֹס' גִּיטִין (מ ע"ב) ד"ה הַקְדֵּשׁ בִּיאָרוֹ טַעְמָא
דְרַבָּא הַקְדֵּשׁ וְכו' מְפָקִיעִין מִיַּד שְׁיַעֲבּוּד וּפִירִשׁ"י דְדוֹקָא קַדְה"ג מְפָקִיעַ וְלֵא קַד"ד
וְהַקְשָׁה ר"ת דְאֵי חֲשׁוּב בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל לָנָה כָּל זְמַן שְׁלֵא הִגִּיעַ הַזְּמַן אִפִּי קַד"ד תְּפָקִיעַ וְאֵי
לֵא חֲשִׁבִי בְּרִשׁוֹתוֹ אִפִּי קַדְה"ג נְמִי לֵא יִפְקִיעַ דְמַה בֵּיתוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ בְּעֵינֵי וְתִי ר"י דְרַבָּא
לְטַעְמִי דַס"ל בַּע"ח מְכָאן וְלְהַבָּא הוּא גּוֹבָה וְחֲשׁוּב בְּרִשׁוֹתוֹ וְדוֹקָא קַדְה"ג שְׁאֵין לוֹ פְּדִיוֹן
מְפָקִיעַ דְכִינּוֹן דְחָל שְׁעָה א' תוֹ לֵא פְקַע אֲבָל קַד"ד דִּישׁ לוֹ פְּדִיוֹן אֵינָה רְאוּיָ לְפָקוּעַ ע"ש
וַא"כ הַיְרוּשְׁלָמִי לְשִׁי דַס"ל דְקַה"ג פְּקַע בְּכַדִּי שׁוּב גַם הַקְדֵּשׁ וְקוֹנָם אֵינָם מְפָקִיעִין
מְשִׁיעֵבּוּד וְזֵה נְכוּן וַא"כ הַיְרוּשְׁלָמִי לְשִׁי יוֹכֵל לְסַבּוֹר דְקַדְוֹשֶׁת בִּיהַכ"נ מַה"ת וּלְק"מ קו'
הַרְמַב"ן וַא"כ הוּי סד"א וּמִשָּׂא"כ לְדִידוֹן צ"ל דְהוּי רַק מְדַרְבְּנָן: ד' עוֹד עָלָה בְּלַבִּי לְהַבִּיא
רְאִיָה דְכָבֵר נוֹדַע דַּעַת הָרַאב"ד וְרַשָּׁפ"א שְׁהוּבָאוּ בַחוּ"מ סִימָן שַׁל"ד דְשְׁכִירוֹת מְמַכֵּר
הוּא לְכָל מִקְלִי וְלֵא בְּאוֹנָאָה דוֹקָא וְכ"מ בְּתַשׁוּ' הָרַא"ש כָּלָל א' ס' ו' וְכ"ה בְּתַשׁוּבַת

רדב"ז ח"ה סימן שני אלפים קי"ט דאפי' לענן טבילת פלים צריף לטבול ולברך ודלא כהש"ע יו"ד סי' ק"כ ע"ש.

ולכאורה קשה לפ"ז דא"כ אמאי אסור לאוגורה במגלה (כ"ו ב') משום דבקדושתיה קאי הרי לזמן השכירות פקע קדושתיה וכיון דפקעה פקעה וכדאי' כה"ג בגיטין (פ"ד ע"א) והו' אמת דאנן קיי"ל דשכירות לא קניא לחומרא כמ"ש המג"א סי' רמ"ו סק"ח וע' במל"מ פ"ד מטומאת צרעת בשם הק"ס דאם ישראל שוכר בית מעפוי"ם ויש בו נגעים לא יראו בתחלה ואם אחזת ישראל מושפרת לעפוי"ם אחזתכם קרינו בה ע"ש נהרי הש"ס יליף דין ביהכ"נ מדין נגעים א"כ י"ל דמה"ט שכירות לא קניא בזה ואולם הנה בשו"ת ב"ח סי' י"ג העלה דלכ"ע שכירות קני מדרבנן ולא נחלקו אלא אי מדאורייתא קני וע' בפ"ה חו"מ סי' שי"ג שהשיג שם ע"ד הב"ח אבל בתשובת ב"ח ביאר הדברים לנכון ואנכי הבאתי ראיה לזה מדברי הרא"ש פ"ק דפסחים שהקשה ע"ד הגאונים שפסקו דהמפקיד חמץ אצל חבירו וקיבל נפקד אחריות דאין המפקיד עובר מפני שאינו ברשותו דהא מ"מ עיקר הממון של בעלים והנפקד השאיל לו מקום בביתו לשמירת ממונו וקרינו ביה ביתו ובתשו' שאגת אריה סי' פ"ג תמה דהא קיי"ל דשכירות לא קניא ונראה דס"ל כשי' ב"ח הנ"ל דמדרבנן שכירות קונה ונודע דברי הלח"מ פ"ג דמכירה ותשו' נטע שעשועים סימן ל' דהיכא דהקנין דרבנן חל קודם שהגיע זמן האיסור מהני גם לשל תורה ודינו פקנן דאורייתא ע"ש ולכן שפיר עובר המפקיד מה"ת בב": ובזה אמרתי דבר נכון ליישב ד' הלבוש סי' ת"מ שפסק דהמפקיד אצל ישראל וקיבל נפקד אחריות אם המפקיד ישראל דחייב מפקיד לבערו אין הנפקד עובר אבל אם המפקיד עפוי"ם הנפקד חייב לבערו ותמהו הע"ש והא"ר מש"ס דפסחים (ה') דפריף אהא דיכול יטמין ויקבל פקדונות מעפוי"ם ת"ל לא ימצא הא אמת רישא שלף א"א רואה אבל אתה רואה של אחרים ומשני הא דקיבל אחריות הא דלא קיבל ולשי' הלבוש הו"ל לשנויי דתרווייהו בדקיבל אחריות הא במפקיד ישראל והא במפקיד עפוי"ם וגם בצל"ח תמה על גוף סברת הלבוש דכיון דע"י שקיבל נפקד אחריות עובר משום דגול"מ פממון דמי בחמץ א"כ גם אם המפקיד ישראל ועובר מ"מ גם הנפקד יעבור דהוינן כשותפים ע"ש ולפמ"ש י"ל דהלבוש ס"ל כהרא"ש הנ"ל דנקנה הרשות למפקיד בקנין שכירות דרבנן קודם ז"א וממילא איננו ברשות נפקד פלל אבל התניח במפקיד ישראל אבל במפקיד עפוי"ם הרי מבואר בש"ס דב"ק (צ"ו) דתקנתא לעפוי"ם לא עבדי ובקצה"ח סימן ס"ו סקל"ב העלה דמה"ט ל"מ קנין מכירת שטרות בעפוי"ם ע"ש וא"כ שכירות דקני מדרבנן ל"מ בעפוי"ם פלל וממילא עובר הנפקד פינו דהוי ברשותו וא"כ התניח השתא דתקנו רבנן דשכירות קונה אבל הש"ס דקאי ליישב קראי של תורה ובזמן התורה דלא קנה שכירות פלל שוב אין חילוק בין מפקיד ישראל לעפוי"ם ולכן הוצרך הש"ס לתרץ הא דקיבל אחריות הא דלא קיבל ומינושב קושית הא"ר ודו"ק פי נחמד הוא בס"ד: ה' הנה עשיתי סמוכין לשי' הב"ח ומעתה לפ"ז הדק"ל אמאי אסור לאוגורה הרי עכ"פ מדרבנן הוי קנין גמור לזמן ופקעה קדושתה אף די"ל דכיון דבשעת חלות השכירות יש תיקוף נ"מ לשל תורה שוב ל"מ קנין דרבנן להפקיע קדושה של תורה וא"כ התניח אי קדושת ביהכ"נ דאורייתא אבל אם פל הקדושה רק מדרבנן א"כ הדק"ל אמאי אסור לאוגורה.

ובע"כ דהוי מה"ת וילשי' ה'ר"ן ו"ש"פ דס"ל דקדושתה דרבנן צ"ל דשכירות לא קניא רק לענן אונאה וגם מדרבנן אינו קונה בשאר דברים וע' בישוע"י או"ח סי' רמ"ו סק"ב דטעמא דשכירות ל"ק הוא משום דהוי רק קנן לזמן ודאי ק"פ ולא כקה"ג דמי: ובזה אמרתי דבר נחמד ליישב דברי תוס' מגלה (כ"ו ע"ב) בהא דאגורה ומשכונה אסור והקשו דהא ר"מ לא אסר במתניתין אלא ממפר עולם אבל על תנאי שרי ומאי שנא וכו' וברשב"א הביא בשם תוס' אחרים שתי דר"מ באמת יספור דגם אגורה שרי ותמה הרשב"א דהא גם רבנן במתני' שהתירו למפור ממפר עולם אבל עכ"פ מודו דבתנאי נדאי דשרי א"כ הדק"ל אמאי אגורה אסור ונראה דהא לכאורה אין הבנה לקושני' תוס' דבשלמא במקור בתנאי להחזיר הוי קנן הגוף לשעה כמ"ש בחו"מ סי' רי"ב ס"ד דהלוקח בונה וסותר פתפצו וכבר פתב בקצה"ח סי' רמ"א להוכיח דבממון מהני קה"ג לזמן וכמ"ש בתשו' הרא"ש פ"ל ל"ה בשם הר"א ודוקא באישות ל"מ בכה"ג כמ"ש ה'ר"ן בנדריים כ"ט ע"ש וע' במח"א הל' זכ"א סי' י"ח בזה וא"כ במקרה בתנאי הרי פקעה הקדושה לזמן וכינון דפסקה אלא דמ"מ שרי למפור בכה"ג דוקא משום דכשיחזירו יחזור ויכדישנה פרוצו או דנימא דבזה לא אמרי' פינו דפסקה פסקה כמ"ש ה'ר"ן בנדריים כ"ט וע' באב"מ סי' כ"ח סקנ"ג אבל בשכירות דהוי רק ק"פ ולא כקה"ג דמי ולא פקעה קדושתו פ"ל אפי' לשעה א' לכן ס"ל דאסור ואולם כבר נודע מש"ס דגיטין (מ"ח ע"א) דפליגי ר"מ ור"י ור"ש בדין לוקח שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדישה דלר"מ איצטריף קרא דהנה פשדה אחרונה משום דס"ל ק"פ כקה"ג דמי ולר"י ור"ש לא איצטריף קרא דק"פ לאו כקה"ג דמי ור"בא מסיק דקרא ומתניתא מסייעי לר"ל דק"פ לאו כקה"ג דמי ואף דהתוס' שם הכריחו דרבא פסק כר"י מפח קושיתם אבל כבר כ' הפ"י ושאר מחברים ליישב קו' התוס' וד' רמב"ם בכמה אנפין וגם אני פתבתי בחידושי ליישב בכמה דרכים נכונים בס"ד] וא"כ שפיר הקשו התוס' אליבא דר"מ לשיטתו דלדידי' שכירות ומכירה לזמן בתנאי שונים: ולזה תי' דר"מ לא ס"ל הך דינא דרבא וא"כ מיושב קו' הרשב"א הנ"ל שהקשה לרבנן מאי איבא למימר ולפמ"ש הרי לדין דקיי"ל ק"פ לאו כקה"ג דמי בלא"ה לק"מ דשאני שכירות ממכירה בתנאי וכמ"ש וא"ש ודו"ק [ואולם אם פי הדברים נכונים לפלפולא יש לפקפק בזה עפ"ד תוס' ב"ב (דף נ') לחד תי' שם דגם למ"ד ק"פ כקה"ג מ"מ נדאי קה"ג אלים טפי וא"כ לא פקע הקדושה אבל י"ל דבביה"כ"נ ליבא קה"ג פ"ל ועת לקצר.

גם י"ל ולדון בזה ע"פ דברי הח"ד סימן קע"ד המובא לקמן אבל יען שאין נ"מ לדינא אצ"ר]. והנה בראש יוסף למגלה העיר במ"ש הרמב"ן בתחלה דקדושת ביה"כ"נ הוי קה"ג והרי בהקדש הזמנה מלתא ואנן קיי"ל בכל מקום דהזמנה לאו מלתא ע"ש וטפי הו"ל להקשות דגבי ביה"כ"נ גופי' מבואר במגלה (כ"ו ע"ב) דהזמנה לאו מלתא וכיותר מבואר בירושלמי ורא"ש וב"י אימתי היא קדושה מיד או בשעת תשמיש אבל באמת לק"מ דהא גם בכלי שרת מבואר בירושלמי שם ובפרק ג' דיומא דהזמנה לאו מלתא וקדושים ומתקדשים פאחת ובמלחמות פ"א דסופה מבואר טעמא משום דא"צ עש"י לשמה לכן ההזמנה אינה מקדשת ודוקא היכא דבעי הזמנה לשמה הוי הזמנה לגוף הקדושה מלתא וז"פ: ו' והנה מה שהקשה הרמב"ן דאי קה"ג הא אין לו פדיון כבר העיר בתשו' ח"ס ח"א סי' ל"ח מד' בעה"מ ומלחמות פ"ד דע"ז בענין זה וילשי' הרמב"ן מנבח

ועזרה דמי לכלי שרת דיש מועל אחר מועל אבל לענ"ד נראה דלפי מ"ש התוס' במגלה (כ"ח ע"ב) בטעמא דבכנ"ס של בבל ע"ת עשויות משום דלעת הגואל תיפקע קדושמן ועמג"א סי' קנ"א סקט"ו ודנת"ח דחה דבריו ונהעלה דדוקא הקרקע עתיד ליקבע בא"י ולא הבנין ולשי' המרדכי שהובא בב"י סי' קנ"ג גם בעודם בבנינם ע"ת הו עשויות וכ"ה בא"ז הל' ביהכ"נ א"כ מעיקרא לא חלה עליהו אלא קד"ד ולא קה"ג ואי משום הקרקע הרי הקרקע נדאי לא דמי לכ"ש ויש לו פדיון: ועוד יש לי לדון לפמ"ש הפוסקים דת"ח מותרים לאכול ולשתות בביהכ"נ ובירושלמי פ"ג דמגלה דאפי' רק מלכך באורייתא שרי ואף דהמג"א כ' דלישן אסור הנה אני מצאתי בירושלמי פ"ק ג' דביפורים ה"ב דפריה וילינו בביהכ"נ ומשני מפני אהל טומאה ומבואר דהאורחים היו מותרים ללון ולישן בבית הפנסת ואף די"ל משום שהיו הולכים בדרך מצנה בהולכת בפורים מ"מ עכ"פ מוכח דבכה"ג שרי וגם בא"ז הל' ע"ש סוסי' כ"ג ובספר המנהיג הל' שבת מבואר דסעודת שבת שרי לאכול בביהכ"נ וע"ע בא"ז הל' ביהכ"נ וגם מצאתי בשיבולי לקט שהובא בב"י או"ח סוף סי' ש"ע בשם הגאונים שכתב דביהכ"נ שא"ב דיורים אע"ג דאכלי ושתי בני מתא בגני' א"נ אכסנאים מ"מ הני הפקר לכל ישראל וא"צ לעכב והר"י פ"י דאם שבתו שם ואוכלים וישנים שם צריכים לערב ופי' הב"י דהיינו פששבתו שלשים יום ע"ש ומבואר דאכסנאים רשאים לאכול ולישן וב"י הל' ט' מבואר דביהכ"נ של פפרים דיירי בה אורחים וכ"ה בריטב"א יומא י"א ע"ש ונהנה בתוי"ש יומא ס"ט בהא דפושטין ומניחין תחת ראשיהם ש"מ בגכ"ה ניתנו ליהנות בהו וכו' ותיפוק ליה משום פלאים וכו' והקשו מ"ש דאסור פלאים פשיטא ליה דאיכא וגבי מעילה מספק"ל אי ניתנו ליהנות או לא וטעמא דלב ב"ד מתנה עליהם ל"ש ה"א לומר שיהיו קדושים לתצאין ותי' דלא קדשי ד' נינהו לענן מעילה ע"ש וא"כ ה"א נמי גבי ביהכ"נ אם אית' דאיכא בה קה"ג דאורייתא אמאי שרי לת"ח ואורחים לצורך ואי נימא דהקדש רק לשאר אנשים א"כ הרי מבואר בריטב"א לנדרים כ"ט דלא אתמר האי דינא דלא פקעה קדושה בכדי אלא פגון מקדיש דבר שלו ליום א' דההוא יומא חל עליו הקדש לגמרי ואסרי' אכ"ע לבר מגבוה הלכך פינו דחזייל פולי האי לא פקע בכדי וכן במקדש אשה וא"ל היום את אשתי לההוא יומא מיהת שויה פהקדש אכ"ע ואסורה לכל בר מדיד' הלכך פינו דתפסי פולי האי לשעה לא פקעי בכדי וכו' אבל באוסר אותו על מקצת ב"א ולשאר ב"א אשתאר חולין ולא נאסר להם פלל וכו' ולא חזייל איסורא פולי האי פי מטי זימניה פקע בכדי ואפי' באוסר דבר שלו על אחרים פל העולם פינו דלא אסריה לנפשיה ואשתאר תו"ז איסורו לאחרים בהיתר אצלו דין הוא דפקע בכדי ולא דמי לאשה דלדיד' שריא היום ואפ"ה לא פקע בכדי וכן במקדש דאשתרי לגבוה תו"ז ואפ"ה לא פקע בכדי דהתם לא הוי הקדש לאתסורי אגביה פלל וזהו ענין ההקדש שיהיה להשם ואלו הנה אוסרו להשם לאו הקדש הוא פלל הלכך לכל מי שהוא ראוי ואפשר לאסר פבר נאסר לגמרי וכן באשה אין שם אישות אלא להתירה להמקדש ולאסרה לאחרים ואינו משום אישות שתהא אסורה למקדש ואלו בא לאסרה אפי' לעצמו לאו א"א היא פלל הלכך לאנשי דעלמא שהוא בא לאסור פבר חל האיסור היום לגמרי ומשום הכי לא פקע בכדי אבל ה"א באוסר פבר זה לכל העולם זולתו אפשר הנה לאסרו אף על עצמו ונהנה חזייל ותפיס איסורו שפיר וכיון דשייר באיסורו דלא אסריה אנפשיה ל"ה

לגמרי חד"א ולהכי פקע בכדי עכתו"ד הנחמדים ואם פן לפ"ז גבי קדושת ביהכ"נ דשרי לת"ח וגם לאורחים ובפרט גבי ביהמ"ד דלכ"ע שרי לישן דמיקרי ביתא דרבנן כמ"ש הר"ן א"כ מעיקרא לא הוקדש לכל שפיר י"ל דפקע קדושתו בכדי או דאינו הקדש גמור פלל אלא משום ביזוי מצוה כמ"ש הרמב"ן או דחומרא דאחמרי רבנן הוא וכמ"ש הר"ן ז"ל אבל גוף סברת הריטב"א הנ"ל צע"ג מש"ס דגיטין (דף פ"ג ע"ב) נענה ריה"ג ואמר היכן מצינו אסור לזה ומותר לזה האסור אסור לפל ומהמותר מותר לפל ולא נהרי תרומה וקדשים וכו' באיסור אשה קאמרינן נהרי עריות באישות קאמרינן נהרי אשת איש היינו פירקא וכו' וילשי' ריטב"א מה פריף מתרומה וקדשים ובפרט מאשת איש הרי התם הוי בכלל איסור לכל שיהי פל איסורו משום דראוי לגביה וראוי לבעלה דאל"כ אינו הקדש ואינה א"א פלל משא"כ היכא דאפשר לאסרה ולהתירה לכל ואינו מתירה לכל זה מקרי אסורה לזה ומותרת לזה [וטפי הו"ל להקשות מעיקרא הרי קדושת ביהכ"נ דאסורה לכל ומותרת לת"ח ואורחים וכמ"ש ל"א אי גימא דקדושת ביהכ"נ דרבנן לא הו"מ להקשות מינה] ועכ"פ סברת הריטב"א צע"ג מש"ס הנ"ל: ז אף בעיקר קו' הרמב"ן יש לידון לכמ"ש התוס' במעילה (י"ט ע"ב) בד"ה מ"ט דת"ק וכו' דבין לרבנן ובין לר"נ כ"ש נפדין דאף דאין מועל אחר מועל היינו משום ק"ו אם אחרים מביא לקדושתו הוא עצמו לא כ"ש אבל מ"מ יש לו פדיון מדאורייתא ע"ש ומבואר דס"ל דהא דאין להם פדיון הוא רק מדרבנן מגזירה וכמ"ש רש"י במנחות (ק"א ע"א) ד"ה משום דלא שכיחי ואי הווי להו פדיון טהורים פריק להו לחולין ותו לא משפחי גזברין מידי אחרניא לצורף עבודה ע"ש וזהו ג"כ דעת רש"י ונהר"ן בפ"ד דע"ז ב"ה דכלים דא"ה דדייק הא אדשא"ש ופי' דהקנשיא אמאי לא פרקינהו לאשתמושי בהו הדיוט ובהגהת מח"א תמה דהא כ"ש אין להם פדיון ובשעה"מ פ"ו מאיסורי מזבח ה"ד ביאר דכיון דאסור רק משום גזירה א"כ ה"א דלא חיי לגבוה ל"ש ה"ה גזירה ע"ש באנרף וא"כ גם התוספתא דאבני העזרות ומזבח אין להם פדיון היינו רק מדרבנן וא"כ לפ"ז לשי' רש"י ותוס' ור"ן הנ"ל גם אי גימא דקדושת ביהכ"נ דאורייתא מהני לי' פדיון מה"ת גם י"ל דכל הגזירה הנ"ל ל"ש בזה פיון דאין מוכרין אא"כ יש להם ביהכ"נ אחר אלא דתיקשי קו' הרמב"ן אמאי שרי למישתי בי' שיקרא דמהראוי שיהיו הדמים נתפסין בקדושתו אבל גוף הביהכ"נ יוצא מקדושתו מן התורה מטעמא דכתיבנא: ח' ובהיותי בזה עלה בלבי להביא ראיה דגם דעת רש"י דקדושת ביהכ"נ דרבנן דהנה במגלה (כ"ז ע"א) וכן במותריהן אמר רבא ל"ש אלא שמכרו והותירו אבל גבו והותירו מותר איתביה אפני בד"א שלא התנו אבל התנו אפי' לדוכסוסיא מותר ה"ד אילימא שמכרו והותירו פי התנו מאי הוי אלא שגבו והותירו טעמא דהתנו הא לא התנו לא וכו' וברש"י בד"ה שמכרו והותירו א' מן הקדושות הללו ולקחו ממקצת דמים קדושה מעולה והותירו מהן אבל גבו מעות מן הציבור לצורף ס"ת וקנאוהו ונותר ביזו מן הדמים מותר להורידו שיהי עדיין לא באו לשימוש קדושה חמורה עכ"ל.

וכבר תמה הישוע"י א"ח סי' קנ"ג סק"ג על שנותו את טעמו דלעיל נקט שמכרו א' מן הקדושות וכו' ובגבו מעות נקט לצורף ס"ת ונראה דהנה אי גימא דגבו מעות לצורף ביהכ"נ פיון דקדושת ביהכ"נ דרבנן ודאי דברבנן יש ברירה ואם הותירו שרי דהוכרר הדבר דמעות הללו שלא לצורף ניתנו וכדאיתא במנחות (ס"ו ע"ב) מותר ג' סאין הללו

מה היו עושים וכו' ופטור מן המעשרות ר"ע מחייב בחלה ובמעשרות וכו' לפי שלא ניתנו מעות אלא לצורך לקו ורפנו פליגי בזה וקנימא לו פרבנו ונראה דטעמא משום דבדאורייתא אין ברירה ור"ע לטעמיה דס"ל גבי פרוטה של הקדש ששפלה לפיס דאם הוציא ראשונה מעל ומבואר בתוס' סוטה (י"ח ע"א) ד"ה חזר וחקקו וכו' משום דס"ל דיש ברירה גם בדאורייתא (אף שסיימו שם דלא נתברר במאי פליגי מ"מ פינו דלא נמצא סתירה ראוי לומר פדבריהם הראשונים ועתוס' מעילה (כ"א ע"ב) שכתבו להיפוך אבל בדרף (כ"ב ע"א) חזרו וכתבו טעמא דברירה) ואם פן בקדושת ביהכ"נ דרבנו דיש ברירה ודאי דיש להקל וקשה מה פריה אבני מבריייתא הרי י"ל דבריייתא נקט התנו דבכה"ג גם בס"ת דהוי מה"ת כמ"ש במש"ז רס"י קנ"ג מ"מ שרי לשנות ולזה כתב רש"י דגם דברי רבא הם גם בס"ת דהא קאי אמתני' דקתני וכו' למותריהו אפוליהו בבי ועלה אמר רבא דבגבו והותירו מותר: ובהיותי בזה עלה בלבי לדון במ"ש הט"ז סק"ב להוכיח מדכתב רש"י דמותר להורידו וכו' משמע דוקא הורדה מקדושה ולא לדבר הרשות ודעת מג"א דגם לדבר רשות מותר ולכאורה היא נגד דברי רש"י הנ"ל אבל נראה לפמ"ש במש"ז רס"י הנ"ל דגם בס"ת דהוי מה"ת מ"מ הא דאין מורידין מחמורה לקלה זהו רק מדרבנו וקרא אסמכתא בעלמא הוא (וע' בפ"י מגלה כ"ו דס"ל דהוי מה"ת אבל דעת הכ"מ פ"י מהל' ס"ת ה"ב שכ' דמשום קדושת ס"ת החמיר בבעי' דלא איפשטא ומוכח דהוי רק בעי' בדרבנו ע"ש ועיין בט"ז יו"ד סי' ע"ר סק"ג שמוכח גם פן דהוי מדרבנו וכו' הוכיח בתשובת מהר"י אסאד חיו"ד סי' רצ"ג] וא"כ י"ל דנדאי לדידן דבדאורייתא אין ברירה אסור לשנות בס"ת לדבר הרשות פינו דקדושת ס"ת מה"ת ורק לענין להוריד מקדושה דזהו מדרבנו בזה שפיר יש להקל בזה שהותירו דברבנו י"ב אבל גבי ביהכ"נ דכל קדושתו מדרבנו יש להקל גם לדבר הרשות: אף לפמ"ש לבישוב ד' רש"י צ"ל להיפוך דס"ל לרש"י דגם להוריד מקדושה הוי ד"ת וכמ"ש הפ"י הנ"ל וע' רש"י שבת (כ"א ע"ב) ד"ה מעלין בקדש וכו' וז"ל מקרא ילפי' לה במנחות בפרק שתי הלחם (צ"ט ע"א) ומאי קמ"ל בזה אם הוא מקרא וביארתי במק"א דבא לינישב הא דזקן א' בצידו עשה כב"ש וכו' והא איפא לא תתגודדו א"ו דהוי מר"ת ובריטב"א יבמות (י"ד) מבואר דבשל תורה ל"ש איסור דלא תתגודדו וזה שכתב רש"י מקרא ילפינו לה ויש לפקפק בזה דהא נ"ח הוא רק מדרבנו: אף דיש לתמוה בהא דפריה אבני לרבא הרי בסנהדרין (מ"ח) סובר אבני דהזמנה מלתא ומפרש טעמא דמתני' דמותר הית לירושיו משום דחזי לי' תפיס דלא חזי לי' לא תפיס ע"ש א"כ איה פריה הקא לרבא פינו דהוא עצמו דייק הכי ממתני' הנ"ל [ואולי משום דרבא אמר דבריו אמתני' וסתם מתני' ר"מ ור"מ סובר התם דלא יגע בהן עד שיבא אליהו אף לפ"ז הו"ל למיפרה מהתם גם למסקנא וצ"ע ונראה לפמ"ש הב"י דבבאו מעות ליד גבאי הוי מעשה ולא הזמנה א"כ י"ל דאבני ס"ל דדוקא בהזמנה אף דהוא ס"ל דהזמנה מלתא מ"מ י"ל דלא חזי לא תפיס משא"כ במעשה גמור ואולם הנה הט"ז או"ח סי' תרע"ב העלה דגם במעשה מהני סברא זו וצ"ל משום דהתם בדרבנו יש להקל גם במעשה וכה"ג כתב הנימוק"י סו"פ חרש בשם הרשב"א דאם באיסור תורה אין ב"ד מצווין להפרישו א"כ בדרבנו נחית דרגא להקל גם לספות בידיים ובה"ל גם פן ד' רש"י הנ"ל שפי' דגבו והותירו בס"ת לפמ"ש לבי בשם פמ"ג

דְּבַזָּה הָיָה מֵהַ"ת לְכֵן פָּרִיף אַבְיֵי שְׁפִיר אַבְל בְּדַרְבָּנָן לִק"מ דְּהָא אַבְיֵי גּוּפִין' ס"ל הָא סְבָרָא וְדִינִיק לָהּ מִמֵּתְנִי וּבְדַרְבָּנָן מַעֲשֵׂה וְהִזְמִנָּה שְׁוִיָּים וַא"ש.

[וע' תוס' יבמות (קי"ז ע"ב) ד"ה קא וכו' בסוה"ד במ"ש דאע"ג ד'יש חילוק בין דאורייתא לדרבנן נראה דחשוב בזאח"ז בדרבנן כמו בדאורייתא בב"א ובר"ן נדרים (י"ט ע"א) דאף דמחלק בין קדושה מאלי' לקדושה הבאה בידי אדם מ"מ פריף היכי עדיפא טומאה דרבנן אע"פ שפאה מאלי' מזוירות דאורייתא אע"פ שפאה בידי אדם ע"ש והוא פועין סברתנו הנ"ל]: ט' ולכאורה עלה בלבי להוכיח דקדושת ביהכ"נ דאורייתא מהש"ס דיומא (י"ב ע"א) דלמסקנא בין ביהכ"נ דכפרים ובין דכפרים אינו מטמא בנגעים דלא מקרי אֲחֻזְתְּכֶם וכן פטורים ממזוזה אם אין בהם בית דירה ולשי' כמ"פ גם אם לא נתנו אחרים מ"מ אדעתא דכ"ע הקדושה ואי קדושת ביהכ"נ רק מדרבנן איף מהני להקל בשל תורה וכמ"ש הר"ן בעצמו פ"ב דפסחים לענן דשיל"מ דאף דחמץ לאחר הפסח אסור מדרבנן לא תקנו תקנתם אלא להחמיר ולא להקל וכ"ה ברש"י חולין (י"ג ע"א) בד"ה או דרבנן היא וחומרא בעלמא הוא דאמור רבנן ניהוו מעשה וכו' וגבי עולה דקולא היא לא אמרו וכו' ע"ש וגם אי נימא דלגבי מזוזה דהוי בשוא"ת יכולים חז"ל לעקור מ"מ לענן לטהר מנגעים דהוי בקו"ע ודאי דא"י לעקור מד"ת ובע"כ דקדושת ביהכ"נ דאורייתא ובזה עלה בלבי ליישב קו' התוס' מגלה (כ"ו ע"א) בהא דפריף אהא דאר"י דבכרפין א"י למפור מהא דתניא בבית ארץ אֲחֻזְתְּכֶם וכו' א"ר יהודה אגבי לא שמעתי אלא מקום מקדש בלבד הא ב"כ וב"מ מיטמאין אמאי הא דכרפין הווי ומשני אימא אר"י וכו' מקום מקדש בלבד ותמהו התוס' דהכא מוכח דאי לא מיזבנו לא מקרי אֲחֻזְתְּכֶם והא בפ"ק דיומא מחייב ר' מאיר ביהכ"נ במזוזה וגם מוקי ברייתא דביהכ"נ מטמא בנגעים כר"מ ונאפין בשל כרפין ומוכח דאע"ג דלא מיזבני הוי אֲחֻזְתְּכֶם והוא תימה רבתא דבזה ל"ש תי' הש"ס פלל: ולפמ"ש י"ל דהא בסופה (כ"ג ע"א) העושה סוכתו ע"ג בהמה ר"מ מכשיר ור"י פוסל מ"ט דר"י א"ק חג הסוכות תעשה לה שבעת ימים סוכה הראויה לשבעה שמה סוכה שא"ר לשבעה ל"ש סוכה ור"מ הא נמי מדאורייתא מחזא חזיא ורבנן הוא דגזרו בה ע"ש ומבואר דלר"מ אזלינן בתר דאורייתא ולר"י אזלינן בתר דרבנן וא"כ א"ש דהמקשן הוי ס"ל דקדושת ביהכ"נ דרבנן ולכן מדברי ר"מ לק"מ דלשיטתו דאזיל בתר דאורייתא לכן מטמא בנגעים ונחייב במזוזה דמדאורייתא מקרי אֲחֻזְתְּכֶם ומותר למכרו ולכן פריף רק מדברי ר"י (כמ"ש רש"י שם ומבואר יותר ברשב"א שמדברי ת"ק ליכא סיוע ולא קושיא) דלשיטתו דאזיל בתר דרבנן ומהני גם לשל תורה ולכן פיון דכרפין א"י למפור לא מקרי אֲחֻזְתְּכֶם אבלי למסקנת הש"ס דס"ל דקדושת ביהכ"נ דאורייתא א"ש ודו"ק.

אבל נראה דז"א דגם ר"י בסוכה שם רק להחמיר אמר פן ולא להקל וע' מהריט"א פ"ה דבכורות אות מ"ג בזה ויש לדון בזה עפ"ד הלח"מ פ"ג ממכירה שהבאתי לעיל אבל העיקר נראה דנהי דאין בידי חז"ל לעקור ד"ת בקו"ע מ"מ הרי טומאת נגעים בכהן תליא מלתא וכל זמן שאין הפהו מטמא הוא טהור וע' שאילת יעב"ץ ח"א סי' קל"א בדין טו"צ אבל בביתים לכ"ע הוי פן א"כ מהני שפיר תקנת חז"ל לעקור בשוא"ת שלא יאמר הפהו טמא וממילא הבית טהור גם מדאורייתא וע"ע כה"ג תוס' יומא כ"ט שאסרו חכמים לזרוק הדים וממילא נפסל הקרבן וכה"ג מבואר ברמב"ם פ"ו מק"פ ה"ז וז"ל ונהלא גזירה

זו מדבריהם ופסח בכרת והיאף העמידו דבריהם במקום פרת וכו' מפני שאין הגר מתחייב במצות עד שימול ויטבול וכו' לפיכך העמידו דבריהם וכו' שלא לטבול וכו' ולא יבא לחיוב פלל ע"ש וע"ע כה"ג בשעה"מ פ"ו משבועות בשם מהריב"ל לענן שאו"ת וקו"ע ובה"ש פתובות (ג' ע"א) ג"כ כה"ג ע"ש וזה נכון מאוד.

ובגוף הדבר שפיתבו דמעות פטווי לארוג דמי פבר הביאו האחרונים מתוס' סנהדרין ב' תירוצים בזה ואני מצאתי בתה"ד סי' שי"ב שהובא בפ"ה חו"מ סי' קכ"ב סק"ג שהביא בשם תוס' שאג"ן שפיתבו בפשי' דמעות הוי פארוג ממש ופסק פסברא זו וע"ש בתה"ד שהביא מהש"ס דב"מ זווי דאינשי עבדי לי ספסרותי ומה שתמה המג"א דלא עדיף מבנין גופיה פבר הביא הא"ר בשם תשו' הרא"מ גופיה שהעיר בזה ותי' דהתם לא נתפוננו להקדישו עד שיתפללו בתוכו משא"כ בנתנו מעות ליד גבאי ע"ש.

ואולם פלא בעיני שלא הביאו המחברים בזה מתשו' הרמב"ן סי' רע"ו שכ' בפשיטות דמעות שהתנדבו לצורך בנין ביהכ"נ משום הזמנה מלתא ליכא דכטווי לארוג דמי ע"ש וצ"ע שלא הזכיר פלל מהש"ס דמגלה דמשמע דרק מותר המעות שרי והמענין בסוף התשו' שם ימצא דמירי אחר שפאו ליד גבאי וע' תשו' מהר"ם ב"ב התדשות סי' רס"ט שכ' דמעות עדיף מטווי לאריג והמענין שם ימצא שרמז בקצרה לחילוקו של הט"ז דמ"מ משום נדר איכא ע"ש היטב בכל התשו' וע' בט"ז יו"ד סי' רפ"ב סק"ח נראה שפותר בעצמו לדבריו בכאן וי"ל קצת וצ"ע וגם צ"ע דמהר"ם עצמו סותר א"ע למ"ש המרדכי פבה"ע בשמו דמעות פטווי לארוג דמי וצ"ע בכ"ז: י' וידין מעלין בקודש ולא מורידין שהבאתי ד' פמ"ג דהוי רק מדברבנו יש לי מקום עיון דהנה הרמב"ם פ"ד מתמורה ה"א פסק דהמשנה את הקדשים מקדושה לקדושה עובר בל"ת וכו' א' קדשי מזבח וא' קדשי בדיק הבית והראב"ד תמה דבקדשי בדה"ב מה בין זה לזה ובכ"מ שם כ' דלהרמב"ם דוקא מתמורה לקלה אסור בקדשי בדה"ב אבל מקלה לתמורה מותר לשנות ובאמת שהדבר מוכרח מקרא מפורש דמחנות שעשו צפוי למזבח ויליף מינה במנחות (צ"ט) דמעלין בקדש ע"ש ולהראב"ד גם מתמורה לקלה שרי בקדשי בדה"ב וכבר תמה במעוה"ח שם דהא גם בביהכ"נ וס"ת דדמי לקדשי בדה"ב אפ"ה אין מורידין מתמורה לקלה והניח בצ"ע ולענ"ד נראה דכונת הראב"ד רק דאינו עובר בל"ת אבל מ"מ איסורא איכא מדאורייתא או מדברבנו וא"כ לשי' רמב"ם אי נימא דקדושת ביהכ"נ דאורייתא ודמי לקדושה"ב אסור להוריד משום ל"ת אלא דאין לוקין ונ"מ דלפ"ז גם בדיעבד ל"מ המכירה פלל דהא מה"ט אין לוקין משום דאין המעשה חל כמ"ש הכ"מ שם וע' בר"ן ר"פ בני העיר ובמש"ז סימן קנ"ג סק"ז ובא"א סק"ד נסתפק בזה וא"כ מוכח מד' רמב"ם ה"ל דאם קדושת ביהכ"נ מה"ת ממילא הוי בכלל קדושה"ב דאסור להוריד מה"ת אף המש"ז שם הביאר אי' מבגכ"ג דלר"ד מותרין לכהן הדיוט וגם לת"ק דאסור היינו מקרא דוהניחם שם ולכאורה הנה נראה ליישב לפמ"ש הריטב"א קידושין נ"ד לחלוק ע"ד התוס' שם והעלה דבגכ"ה אינם בכלל כ"ש פלל ובמל"מ פ"ח מפלי המקדש הל' ה' תמה עליו מהא דבגדי כ"ג שפלו גונזין אותן ואמאי אין פודין אותם ובשעה"מ פ"ה ממעילה הי"ד תי' דשא"ה דגזירת הפתוב הוא דכתיב והניחם שם ע"ש וא"כ פיון דהוי רק קדושת דמים ומהני בהו פדיון אי לאו קרא דוהניחם שם א"כ אין ראי' מת"ק מדאיצטריו קרא להטעין גניזה דקרא קמ"ל דל"מ בהו פדיון וגם לשי' התוס' דבגכ"ה יש להם דין כ"ש

הרי פֶּבֶר הַבְּאֲתִילֵעִיל ד' תוּס' מְעִילָה דְמַה"ת יֵשׁ לָהֶם פְּדִיוֹן וְרַק מְדַרְבְּנָן אֶל"פ א"כ קמ"ל קרא דל"מ בְּהוּ פְּדִיוֹן וְגַם בְּלֹא"ה הֵנָּה לִפְעַנ"ד אֲדַרְבָּא מִשָּׁם רְאִיָּה לְהִיפּוּף שְׁהָרִי בְיוֹמָא (י"ב ע"ב) תְּנִינָא עַל בְּשָׂרוֹ מַה ת"ל יִלְבַּשׁ לְהִבְיָא מְצַנְפַת וְאַבְנֵט לְהַרְמַת דְּשׁוֹן דְּבָרִי ר"י ר"ד אֹמֵר לְהִבְיָא בְּגָדֵי כ"ג בְּיו"כ שְׁפָשְׁרִין לְכַהֵן הַדְּיוּט רַבִּי אֹמֵר ב' תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר תֵּדָא דְאַבְנֵטוֹ שֶׁל פֶּהוּ גְדוֹל בְּיו"כ לֹא זָהוּ אַבְנֵטוֹ שֶׁל פֶּהוּ הַדְּיוּט וְעוֹד בְּגָדִים שְׁנַשְׁתַּמְשָׁה בְּהוּ קְדוּשָׁה חֲמוּרָה תְּשַׁמֵּשׁ בְּהוּ קְדוּשָׁה קִלְיָה אֵלָּא מַה ת"ל יִלְבַּשׁ לְרַבּוֹת אֵת הַשְּׁחָקִין וְאַזְדָּא ר"ד לְטַעֲמִיָּה דְתַנְיָא וְהַנִּיחָם שָׁם מְלַמֵּד שְׁטַעוּנִים גְּנִיזָה ר"ד אֹמֵר שְׁלֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ יוה"כ אַחַר ע"ש וּמְבֹאֵר דְּרַבִּי פְּלִיג עַל ר"ד בְּאַמַּת מְטַעֲמָא דְמַעְלִין בְּקִדְשׁ וְכו' אוֹ דס"ל דְּהָנִי רַק מְדַרְבְּנָן אוֹ דס"ל דְּקָרָא דִּילְבַּשׁ אֶתִּי לְרַבּוּי לְהִתְרָא בְּזָה אֶבֶל בְּעֻלְמָא מוֹדָה דְמַעְלִין בְּקִדְשׁ וְלֹא מוֹרִידִין מְדַאֲרִינְתָּא וְהָא דְאַצְטְרִיף לַת"ק קָרָא דְוַהֲנִיחָם לְאַשְׁמַעֲיָנָן דְלֹא גְדַרִישׁ מְקָרָא דִּילְבַּשׁ לְהַתִּיר וְכַמ"ש רַש"י בְּיוֹמָא שָׁם ד"ה ר' דוֹסָא וְכו' שְׁלֹא תֵאמֵר וְהַנִּיחָם וְכו' ע"ש וְה"נ בְּזָה הָנִי לְהִיפּוּף וְעוֹד דִּי"ל דְּקָרָא קמ"ל דְּטַעוּנִים גְּנִיזָה דְּוֹקָא שְׁלֹא יְבֹאוּ לְיַדֵּי תַקְלָה גַם י"ל לַפְמ"ש מְהַרְשָׁ"א בְּקִדְוִישִׁין נ"ד לְיִשְׁבַּח הָא דְבְדָבָר שְׁנַעֲשֶׂה מְצַוָּתוֹ אִין מוֹעֲלִין וּבַג"כ שְׁפָלוּ מוֹעֲלִין דִּילְפִי מַכ"ג דְּכַתִּיב וְהַנִּיחָם א"כ צְרִיף קָרָא לְהַכִּי דְלֹא תִימָא דְמִשׁוּם דְּכָבָר נַעֲשֶׂה מְצַוָּתוֹ אִין מוֹעֲלִין וְדָבָרִי פַמ"ג צַע"ג לַעֲנֵד: י"א וּמַעֲתָה אַחְרֵי שְׁבִיִּאֲרָנוּ דְבָרֵי הַפּוֹסְקִים בְּעַנְיָן זֶה אֲשׁוּבָה לְעִיקָר הַדִּין וְהֵנָּה בְּנֻדָּאֵי בַנ"ד הָנִי הוֹרְדָה דְגַם מִבֵּיהֶכ"נ שֶׁל אֲנָשִׁים לְשַׁל נָשִׁים הָנִי הוֹרְדָה וְאֵף שְׁגָדוּלֵי הַדּוֹר שְׁלִפְנֵינוּ נִחְלָקוּ בְּזָה בְּתִשְׁבוּתֵיהֶם וְע' חַכ"א הַל' עַפּו"ם פְּלָל פ"ו דִּין ט"ו בְּזָה הֵנָּה אֲנִי מְצַאֲתִי בְּשׁו"ת מְהַר"ם מְלוֹבְלִין סוּסִי' נ"ט שַׁכ' וְז"ל אֵלָּא שְׂאֵעַפ"כ לְרוּחוֹת דְּמִלְתָּא אֲנִי אֹמֵר שְׁפָשְׁיִמְכְרוּ מְקוֹם ב"ה לִיחִידִים שְׂיַבְנוּ עֲלֵינוּ בְּתִים וְחִלְקוּ אוֹתָן בְּאִנְפֵּן שְׂאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁעַמֵּד עֲלֵינוּ ב"ה דְּאֲנָשִׁים שְׁהוּא עִיקָר הַקְּדוּשָׁה יִשְׂאָר פְּנוּי מְבִלִּי בְּנִין וְכו' עַכ"ל הָרִי דס"ל בְּפִשְׁטוֹת דְּעִיקָר הַקְּדוּשָׁה הוּא מְקוֹם בֵּיהֶכ"נ שֶׁל אֲנָשִׁים וְלֹא שֶׁל נָשִׁים וְא"כ הָנִי הוֹרְדָה וְע"ע בְּשׁו"ת דְּבָרֵי חַיִּים ח"ב א"ח ס' י"ד שְׁפָסַק ג"כ פֶּן וּבְפָרְט דַּמְבִּיהֵמ"ד לְבִיהֶכ"נ הָרִי בְּכָל גְּוֹנֵי אֲסוּר לְהוֹרִיד וּכְבָר גַּתְבָּאָר דְּלִשְׁי' רַמְב"ן דְּהָנִי רַק מִשׁוּם בְּיָזוּי מְצוּה ג"כ אִין לְהַקְלֵ דְהוּא ס"ל בַּע"כ דְּגַם בְּמְצוּה אִין מוֹרִידִין וְעוֹד נִרְאָה דְּנֻדָּאֵי הָעִיקָר דְּאִית בְּהוּ מִשׁוּם קְדוּשָׁה מְדַרְבְּנָן עַכ"פ שְׁהָרִי הַבְּאֲתִי לְעִיל מַהֲת"כ דְּדַרְיָשׁ מְקַדְשִׁיכֶם לְרַבּוֹת בֵּית הַפְּנִסָּת וְכו"ה בְּמִשְׁנָה וְעוֹד דְּהָא בְּיוֹמָא (י"ב) וּמַגְלָה (כ"ו) פְּרִיף מְבַרִינְתָּא דְאַחְזוֹתְכֶם מְטַמָּא בְּנִגְעִים וְכו' אר"י אֲנִי לֹא שְׁמַעְתִּי אֵלָּא מְקוֹם מְקַדְשׁ בְּלִבְד הָא ב"כ וּב"מ מִיטְמָאִין אֲמָאֵי הָא דְכַרְפִּין הוּוּ אִימָא אר"י אֲנִי לֹא שְׁמַעְתִּי אֵלָּא מְקוֹם מְקַדְשׁ בְּלִבְד וּפִירֵשׁ רַש"י אֵף בְּתֵי כְּנִסְיוֹת מְשַׁמַּע ע"ש הָרִי דְקָרִי לְהוּ מְקַדְשׁ (וּבְמַגְלָה כ"ז) מְעִיקָרָא קְדִישָׁא הַשְּׁתָּא נְמִי קְדִישָׁא וְכו' אֵף שָׁם י"ל דְּרַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ בְּזָה] וְשָׁם (כ"ט ע"א) וְאֵהִי לָהֶם לְמַקְדָּשׁ מְעַט אֹמֵר ר"י אֵלוּ ב"כ וּב"מ שְׁבַבְכֶל וּבִשְׂאֵלְתוֹת (פ' עֶקֶב) דְּפִטוּרֵי מְמַזוּזָה דְּהוּוּ כְּמַקְדָּשׁ וּמְבֹאֵר בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת הַנֵּל דִּישׁ בְּהֶם גַּם קְדוּשָׁה: וְכו"ה פְּתַב בַּא"ז הַל' בֵּיהֶכ"נ ס' שפ"ו דְּאָרוֹן הָנִי תְּשַׁמִּישִׁי קְדוּשָׁה שְׁהָרִי בַּפ"ב דְּשַׁבַּת קָרִי לִיָּה אָרוֹן הַקְּוֹדֵשׁ כְּדַמְנִיָּא רַשְׁבָּ"א אֹמֵר בְּעוֹן ב' דְּבָרִים וְכו' וְלְאָרוֹן הַקְּוֹדֵשׁ אֲרָנָא וְש"מ תְּשַׁמִּישִׁי קְדוּשָׁה הוּא ע"ש וּמַכ"ש בְּזָה שְׁהִלְשׁוֹן שְׁנוּי וּמְשׁוֹלֵשׁ כַּמ"פ בְּש"ס וְכֵן מְצַאֲתִי בְּתִשְׁו' מְהַר"ם ב"ב הַחֲדָשׁוֹת ס' רס"ט שַׁכ' בְּפִשְׁי' דְּבִיהֶכ"נ לֹא חָשִׁיב תְּשַׁמִּישִׁי מְצוּה אֵלָּא אִיהוּ גּוֹפִיָּה מְקַדְשׁ מְעַט הוּא ע"ש עוֹד בְּזָה: י"ב וּמ"ש רו"מ דְּכִינּוֹן שְׂאִין לוֹמְדִים שָׁם מוֹתֵר

והביא מהפמ"ג ופ"י מגלה דתשמישי קדושה אפי' לאחר שבלו בקדושתיהו קיימי וראיה מס"ת שבלה דאין עושין ממנו מזונה תמהני שלא הביא דברי הט"ז סימן קנ"ד סק"ז דס"ל להיפוך דהיכא דלא חזי לקדושתו הראשונה מותר להורידו ובכ"ש למגלה חולק עליו אבל פבר האריכו האחרונים ליישב ד' הט"ז וע' בשו"ת תוע"ר ח"א סי' ג' ושו"ת גא"י ח"א סי' כ"ח שתיקצו דברי הט"ז ודחו פל ראיות התב"ש ובתשובת גא"י סוסי הג"ל העיר מהא דסתו"מ שבלו שבהביא הפמ"ג סוסי"מ"ב ונדחק די"ל דמייירי שנהיה להסופר עוד פראשיות שהיו נכתבין תחלה קודם תפלין הללו לזכור לזכרון לאלו וסיים בעצמו שהוא דחוק ועיין שו"מ מ"ד ח"ב סי' נ"א מ"ש בזה: אבל גם בלא"ה אין לו דמיון לנ"ד שהרי פאן הבית שבעלני' ראוי ללמוד בו אלא שבעוה"ר אין דורש ואין מבקש וא"כ י"ל דלכ"ע שיקף בו איסור הורדה.

אבל רו"מ רמז לדברי המבי"ט שבהביא המג"א סקי"ב דאם אין מתפללים בו גם בשל פריים מותר למכור וא"כ י"ל דה"נ בנ"ד אבל חזר ונדחה דהמענין שם ימצא דמייירי שפבר השפירו אותה לדירה וממילא נפקע קדושתו ואני עיינתי שם ונהגם דמייירי פן כמ"ש בהצעת השאלה אבל בתשובתו לא הזכיר מזה פלל רק פתב דכיון שאינם מתפללים בו אפי' שהוא ביהכ"נ של פריים יש להם רשות לזט"ה למכור לפחות חצי אמה זו ויעשו בזה הטוב והישר עכ"ל ומבואר כמ"ש המג"א בשמו ועוד דהא השכירות אינו מועיל פלל להפקיע הקדושה דמה"ט אוגורה ומשכונה אסור משום דבקדושת' קאי פמבואר בש"ס וטוש"ע וטעמו של המבי"ט נראה דהוא פעיין מ"ש בתשובת מהרמ"ל סימן נ"ט שהובא במג"א סקל"ז דנדאי ניחא לכ"ע למכרה וזכות הוא להם וזכין לאדם שלב"פ וגם בתשו' מ"ב סי' ל"ג כ' כה"ג לענין סתירת ביהכ"נ מפני תינהא או קטנה ובזנין ב"ה חדש יותר טוב במקומה דנדאי כ"ע ניחא להו פכף וזכין שלב"פ והביא ראיה מבנין הורדוס דביהמ"ק ודאי דאדעתא דכ"ע נתקדש ועדיף מב"ה של פריים ואפ"ה אסבי פבא פן בנטא עצה לסתור ע"מ לבנות ונהרי דלמא יש א' בסוף העולם דלא ניחא ליה פכף וכת' ב' שם מסיק דבלא תינהא אסבי ליה העצה וגם א"א לומר דמלך כ"ע גריירי בתר' דז"א דמלך רשע הנה ולא הנה עליו דין מלך וגם ביהמ"ק על פי הדבור ונביאים נבנה ואינו תלוי בדעת מלך בוד"ד ובע"כ כמ"ש ע"ש פאנרף וה"נ בנ"ד י"ל דכיון דבלא"ה אין מתפללין בו זכות היא לכל פאי עולם ומסתמא ניחא להו להורידו לקדושה אחרת ע"י זט"ה במא"ה: אבל יש לפקפק בזה לפמ"ש רו"מ בהצעת השאלה דבימי הרגלים עולים שמה לקרות בתורה וא"כ אפתי קדושתן קיימת ואף דגבי רחוב של עיר אף דלפעמים מתפללים בה קיי"ל פתכמים דרמבי"ם דאין בה קדושה וע' בתשובת מהרי"ט בשניות חיו"ד סימן ד' (שרמז המג"א ריש סימן קנ"ד) בדיון חצר העזרה דלפעמים פשהו נדחקים ומתאחרים לבא מתפללים שם די"ל דדמי לרחוב דא"ב קדושה ואח"ז חוכף דשמה הואיל ומתפללים שם תדיר בכל זמן שנדחקים אע"פ שהוא אקראי לגבי זה המתפלל מ"מ נעשה קבע לעצלנים ע"ש ולענ"ד יש לדון דתעניות ומעמדות אף דהווי רק לפריקים מ"מ פיון שנהיה פן בקביעות בכל שנה חשיבי תדיר טפי פיון שהוא דבר קבוע וכמ"ש כה"ג בתשו' רדב"ז ח"א סי' רנ"א בדיון מגלה ומילה דמגלה קודם דהוי תדיר אע"ג שאינו אלא פ"א בשנה ומילה שכיח טפי מ"מ מגלה קבוע ליה זימנא פבירור משא"כ מילה יוכל להיות שלא יזדמן אף דמצוי ושכיח יותר ע"ש ובתה"ד

סימן רס"ו הביא סברא זו מהתוס' יבמות (ה' ע"ב) בד"ה ומכילהו נמי וכו' וניליף משאר קרבנות דדחי שבת וכו' ואור"י.

דחשיבי פוליהו תדיר פיון דהווי בכל שנה ואיכא למיפריה על מילה ושאר קרבנות שפון תדיר ובתה"ד שם תלי לה בתרי לישני דנבחים (צ"א ע"א) אם מילה לגבי פסח הוי תדיר או רק מצוי וע"ש שהביא גם מתוס' פסחים דס"ל פלישנא קמא דנבחים שם דמילה ל"ה תדיר לגבי פסח וזהו פדברי רדב"ז הנ"ל וע' בשו"ת שו"מ מה"ד ח"ב סי' ס"א שהביא מש"ס דמנחות (ס' ע"ב) דפליגי בהו סברא ר"ש ור"י והלכה כר"י ע"ש וע' בירושלמי מגלה פ"ג ה"ג וגה"ש שם בדין של מהרי"ט ואכמ"ל יותר.

ועכ"פ בנ"ד דמי לרחוב דאין בו קדושה: אבל י"ל דדוקא רחוב דמעולם לא התפללו בקביעות אבל פאן דמאז ומקדם ישובו שם בקביעות להרביץ תורה אף דעתה קורים בתורה רק ברגלים מ"מ הקדושה נמשכת להלאה גם ע"י דבר מועט הנ"ל וכמ"ש כה"ג בתוס' ב"ב (נ' רע"ב) א"נ דלא דמי ק"פ דבעל שלא הי"ל בגוף כלום מעולם לק"פ דמוכר עבדו וכו' שמתחלה הנה הכל שלו ועדיין לא יצא מת"י שהפירות שלו וכעין זה מחולקים גבי בהמת ארנוניא בפ"ק דפסחים (דף ו') וע"ש בתוס' פסחים ג"כ בזה וכה"ג פתב התוס' בגיטין (ה' ע"א) ד"ה אי הכי וכו' יעו"ש בסוה"ד ובמהרש"א דכיון דאייתקו בפ"נ לרבה משום לשמה מודה רבה דצריף לאמרו אפי' לאחר שלמדו משום אחלופי וברא"ש שם בסוגיא דתקנו זמן דאף דמשום חשש ממזרות לא היו מתקנים דלא שכיח מ"מ פיון שפבר תקנו משום בת אחותו גם בזה"ז דבטל הטעם נמשכת התקנה להלן משום חשש ממזרות ע"ש: וגדולה מזו כ' התוס' בבכורות (ט"ו ע"ב) בד"ה מה בכור וכו' ה"נ פהמ"ק שהרי קדושין פבר א"י לשנות בזבח אחר אפי' למ"ד בהווייתו קדושין לא דמו לבכור קודם שנולד דהני עומדין ליקדש מפח אמן שקדושה פבר ע"ש הרי דאפי' מפח אמן מעוותים טפי לקדושה וגדולה מזו כ' הט"ז ביו"ד סוסי' קל"ב סקי"א דאפי' בהזמנה דלאו מלתא מ"מ פיון שמתחלה הי' עכו"ם ונמכרה דחל על הדמים בהזמנה בעלמא איסור עכו"ם ע"ש וקצת נראה מזה היפוך ד' מג"א סי' תרל"ח סק"ב ויש לחלק למענין וקצרותי.

וגם בלא"ה לפמש"ל בטעמו של המבי"ט דע"י שאין מתפללין בו לא נפקע קדושתו אלא דמסתמא ניחא להו לכ"ע וזכות הוא להם אם פן בנ"ד דברגלים קורין שם בתורה מאן יימר דזכות הוא שיתפללו הנשים כל השנה דלמא עדיף להו קרה"ת של אנשים דמקודש טפי גם אם קורין רק לפרכים מתפלת נשים כל השנה ואף דמבואר בר"ן פ' יוה"כ בסוגיא דאחזו בןלמוס דעבירה קלה שעוברין עלי' כמ"פ לא מקרי איסור קל לגבי חד לאו דשבת אע"ג דחייב סקילה וע' תשו' מהרשד"ם חיו"ד סי' נ"ג שנסתמש בסברא זו לענין חרם הנמשך וע' בשו"ת תוע"ר חיו"ד סי' מ"א דתלי לה בפלוגתא דתנאי עירובין (דף ק) גבי ע"לה אם מותר לירד ע"ש ותבין וא"כ ה"נ במצוה קלה תמידית נגד מצוה חמורה לפרכים מ"מ נהי דשניהם שוים אבל עכ"פ ליכא בזה זכות לכל העולם דנימא דבנדאי ניחא להו בכף: י"ג ומ"ש ר"מ דיש להתיר בזה"ז ע"פ דעת זט"ה וכמ"ש המ"ב ומג"א דהא דנא אפי' ב"ה של פרכים נמכר ע"פ זט"ה הנה ז"ל המ"ב שם ועוד נראה דדוקא בימי חכמי התלמוד לא הי' פח בי"ד זט"ה במא"ה למפור ב"ה של פרכים לפי

שאותן זט"ה לא היתה בידם שום פח ויכולת על אנשי הקהלה וכו' אבל בזה"ז בארצות הללו שמנהג הקהלות להעמיד עליהם פו"מ ונותנים בידם מקל ורצועה על פל אנשי הקהלה לעשות כרצונם בכל עסקי.

הקהלה מעכשיו אין חילוק בין פפרים לכפרים ובכל ענין יש פח ויכולת ביד אותן מנהיגים למפור ב"ה אפי' למינשתי ביה שיכרא וגם הדמים יוצאים לחולין אפי' כשאנשי העיר מוחים בידם אין בכך פלום דהא מתחלה כשבנו ב"ה אדעתא דמנהיגי הקהלה חלו וכו' והמנהיגים ממש דמי לרב אשי וכו' ולפ"ז הראה שהבאתי למעלה מבנין הורדוס אינה ראי' די"ל דהנה בעצת סנהדרין גדולה שהפח ויכולת ומקל ורצועה בידם על פל עדת ישראל ולא גריעי מראשי הקהלות שפכל עיר ועיר וכו' עכ"ל.

וגם בתשו' פ"י ח"א סי' ז' כ' וז"ל הנה בזה"ז שיש ראשים בכל קהלות על פיהם יצאו העם וע"פ יבואו ובידם למחות לבא לב"ה את מי שיכרו וכו' בלי ספק דאין לה אדעתא דידהו גדולה מזו וכו' אבל עתה הם בעירוותינו פראשי גליות ואין א' מאנשי העיר מכניס ראשו בעסקיהם נלע"ד לסמוך ע"ז וכו' עכ"ל ומבואר מכ"ז דבזה"ז שהפ"מ נבררים ע"פ פתקאות ומי שיש לו יותר פתקאות הוא הנברר מדד"מ אף שאינם רוב העיר וגם אינו ברוב מתוך פולו ובדחה"ק אין בהברירה ממש נרק מדד"מ וגם אין להם פח ויכולת כפי הנ"ל א"כ נדאי דאדעתא דידהו לא התנדבו פל העולם והגם שבזמן הבנין היו אז ראשים פאלו ואדעתא דידהו קאתו מ"מ פיון שנתבטל המינוי הזאת וחדשות נהנה מאן יימר דבטלו פל העולם דעתם לזט"ה פאלו ולכן גם היתר זה אינו פדאי לסמוך עליו לענ"ד: י"ד ולכאורה עלה בלבי לדון בזה ע"פ המבואר במגלה (כ"ז ע"ב) דלר"מ אין מוכרין ביה"כ אלא על תנאי שאם ירצו יחזירוהו ורבו לא פליגי עליו רק דשרי למפור גם ממפר עולם והא דאסור על תנאי משום חשש רבית אבל משום אסור הורדת בית הכנסת מקדושתו משמע דשרי ואף שמדברי רש"י שם מבואר דמירי באינו מורידה מקדושתה היינו משום דלר"מ אין מוכרים אפי' מרבים ליחיד ובר"ן שם לתי' ב' מבואר דמילי מילי קתני וגם היכא דמורידין שרי ובירושלמי מבואר דגם להורידה שרי בתנאי ומוקי למתני' דאין מוכרין של רבים ליחיד בס"ת וע"ש בשי"ק ומרה"פ וגה"ש בזה ודברי תוס' לעיל (כ"ו ע"ב) ד"ה אוגורה צ"ע ויכר כ' הב"ח דתלמיד אהד הכניסו בתוס' ואינו מבועלי תוס' פלל אף ברשב"א שם מבואר דלרבנו פמו דאסור משום רבית ע"מ להחזיר ה"נ אסור משום דדמי לאוגורה ומשפונא.

אף לפמ"ש הח"ד סי' קע"ד סק"א דאם מוכר בע"מ להחזיר דהלוקח יחזור וימכרה למוכר לכ"ע שרי וליכא חשש רבית ובתשו' נו"ב מ"ת סי' ע"ה נסתפק בזה כמ"ש הפת"ש אבל גם במח"א הל' רבית סי' י"ג העלה כח"ד ואם פי מ"ש הח"ד בשם לח"ר לא נמצא שם ובסי' ר"ח משמע להיפוך וגם בריטב"א ב"מ (ס"ג ע"ב) מפורש היפוך דעת מח"א וח"ד הנ"ל מ"מ הרי המח"א הוכיח שם פן מדברי כמ"פ ובח"ד שם העיר דא"כ בהא דמגלה הנ"ל דאין מוכרין ביה"כ"נ אלא על תנאי ולמ"ד צד א' ברבית אסור אין למפור ע"ת וקשה דימכרו בע"מ להחזיר ותי' די"ל דבע"מ מוכר גמור הוא והתנאי רק חיוב אסור למפור [ועפ"ז יש לדון במש"ל ביישוב ד' תוס' מגלה שם ויכר רמזתי לזה] והוא תמוה דהתייחד לר"מ דס"ל דמכירה גמורה אסור אבל לדין דגם מכירה

גְּמוּרָה שְׂרִי א"כ אַמְאִי לָא שְׂרִי לְמַפּוֹר ע"ת פְּזָה וצ"ל דְּבַאֲמַת שְׂרִי בְּכַה"ג לְדִידָן וּמִתְנִי' לָא מִיָּרִי בְּכַה"ג וא"כ בְּכַה"ג י"ל דְּגַם הִרְשִׁיב"א מוֹדָה דְּשְׂרִי דְלָא דְמִי לְאוּגוּרָה וְע' בְּרִשְׁבָּ"א מְגַלָּה שָׁם שְׂכ' לְחַד תִּי' בְּיָשׁוּב קו' תוּס' שְׁהַקְשׁוּ מ"ש מְכָרוּ ע"ת ומ"ש אוּגוּרָה וְתִי' וְז"ל דְּבַמְכָר פִּקְע קְדוּשְׁתִּי' לְגַמְרִי וְהִלְכָה פִּינּוּ דְאִיפָא אִיסוּרָא בְּמְכָר זֶה שְׂפִיר דְמִי טְפִי לְמְכָרוּ ע"ת עכ"ל וְכִפִּי הִנְרָאָה רְמִז לְדְבָרֵינוּ שְׁפַתְבְּנוּ לְמַעְלָה דְגַם בְּמְכָר לְזִמְן הָוִי פְּקִיעַת הַקְדוּשָׁה לְאוּתוֹ זִמְן דְהָוִי כְּכַה"ג וְכַמְש"ל ומ"מ שְׂרִי טְפִי בְּמְכָרוּ ע"ת מְמַכְרִיהָ עוֹלָמִית וא"כ מְכ"ש בְּתַנְאִי ע"מ שְׁיַחְזוֹר וְיִמְפְרְנוּ דְשְׂרִי וא"כ לִפ"ז י"ל דְּגַם בְּנ"ד יַעֲשׂוּ כֵּן שְׁיִמְכְרוּ הַמְקוּמוֹת לְהַנְשִׂים בְּתַנְאִי ע"מ לְכָל עַת שְׁיִתְנַדְבוּ אַנְשִׂים לְלַמּוֹד שָׁם וא"כ הָוִי הַהוֹרְדָה מְקַדְוֶשָׁה רַק לְזִמְן וּבְכַה"ג יֵשׁ לְהַקְל טְפִי גַם לְרַבְּנָן דְר"מ דְּבָזָה לָא פְּלִיגִי רַבְּנָן אַר"מ וְאַפּוּשִׁי בְּפְלוּגְתָא לָא מְפָשְׁינּוּ וְכַה"ג כ' הָרָא"ש בִּפ"ק דְּקִידוּשִׁין סוּסִי' כ"ה וְז"ל וְאַפְּי' לִית הִלְכְתָא כְּרִיב"י דְאָמַר מְעוֹת הָרָאשׁוֹנוֹת לָאו לְקִידוּשִׁין נִיתְנוּ מ"מ מִיָּתִי שְׂפִיר ר"נ סִיוַע לְדְבָרֵי דְבַהֲרָה סְבָרָא דְקָאֻמַר שְׁהִיא מְתַקְדָּשַׁת בְּשִׁיור פְּרוּטָה שְׁעָלִי מְדַעַת אֲבִי' לָא אֲשַׁפְחוּן מֵאֵן דְּפְלִיג עָלֶיהָ בְּהָא דְהָאִי דְקָאֻמַרִי רַבְּנָן מְעוֹת הָרָאשׁוֹנוֹת לְקִידוּשִׁין נִיתְנוּ לָאו מְה"ט קָאֻמַרוּ עכ"ל וע"ע כה"ג בְּרִשְׁב"י פְּתוּבוֹת (פ"א ע"ב) בְּד"ה דְלָמָא ר"מ הִיא וְע"ע בְּר"ן גְּדָרִים (כ"ג ע"א) בְּדִין חֲכָם יַחֲדִי אִי בְּעֵינָן סְמוּךְ שְׂכ' כַה"ג מְמַשׁ וְה"נ בְּנ"ד יֵשׁ לְלַמּוֹד מִדְר"מ לְדְרַבְּנָן דְבַהֲרָה לָא פְּלִיגִי: וְאַף שְׂרָאִיתִי לְהַמְקַנָּה בְּחִי' לְקִידוּשִׁין (נ"ה ע"א) בְּד"ה וְהִנֵּה הִרְעִיב בִּפ"ז דְשְׁקָלִים וְכו' שְׁהַעֲלָה דְהִירוּשְׁלָמִי וּבְבָלִי מְחֻלְקִים בְּדִין אִם מוֹתֵר לְהוֹרִיד מְקַדְוֶשָׁה לְפִי שְׁעָה פְּדִי לְחֻזְרָא וְלְהַעֲלוֹתוֹ לְקַדְוֶשָׁה יוֹתֵר חֲמוּרָה דְלִשְׁי' יְרוּשְׁלָמִי שְׂרִי בְכַה"ג וְלִשְׁי' הַבְּבָלִי דְקִי"ל פְּנוּתִיהָ אֲסוּר בְּכַה"ג ע"ש וְלִפִּי דְבָרֵי הִיא דְאִינוּ חֻזְרָא וּמַעֲלָהּ לְקַדְוֶשָׁה יוֹתֵר חֲמוּרָה לְכ"ע אֲסוּר לְהוֹרִידוֹ לְפִי שְׁעָה וּמְכ"ש פְּהָאִי דְנ"ד שְׁמוּרִידוֹ לְזִמְן וַיֵּשׁ סְפַק אִם יַחְזוֹר לְקַדְוֶשְׁתּוֹ הָרָאשׁוֹנָה פְּלִל לְכ"ע אֲסוּר אֲבָל דְבָרֵי שָׁם נִאֻמְרוּ רַק לְפִלְפוּלָא וְלֹא נַחֲת לְכָל דְבָרֵינוּ הַנִּזְכָּרִים.

אֲבָל דְבַכ"ז לָא הִנְנַח לִי בְּנ"ד לְהַקְל לְמַעֲשָׂה נֶגֶד דַּעַת הַגְּאוּן הַמְקַנָּה ז"ל בְּלֹא רֵאִי מְוַכְרַחַת: ט"ו וְמָה שְׁנַלְע"ד לְצַדָּד בְּזָה דְהִנֵּה אַף דְוַדָּאִי קַהֲלַתְכֶם הִיְתָה נְמִינִית בְּתוּף פְּרַפִּין בְּשָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת שְׁהִיוּ שָׁם סוֹחְרִים נְקַבְצִים מְמַקְוֶמוֹת רְחוּקִים וּבְתַשׁוּ"מ מ"ב ס' ל"ג הִבִּיא בְּזָה מְש"ס פ"ק דְּמַגְלָה וְגַם מְש"ס פְּרַק קַמָּא דְסִנְהֶדְרִין לְעַנְיָן עַה"נ דְ דִלְר"י יוֹתֵר מְמַאָה הָוִי כְּרָף וְלִרְיו"נ מְמַאָה עַד רְוּפוֹ שֶׁל שְׁבֻט (ע"ש דְלָא נִקְט כְּרָף אֲלֵא דְבְרִשְׁ"י כ' דִּיּוֹתֵר מְמַאָה נְפִיק מִתּוֹרַת עִיר וְהוּ"ל צִיבּוּר) וּבִפ' בְּנֵי הָעִיר קָרִי ר"א לְמִתָּא מְחַסְיָא כְּרָף וּבִפ"ק דְכְתוּבוֹת מְבֻרָר דְמַפְקָא מְכָרָף וּמְעִיר אֲלָמָא דְאִין כָּל הָעַנְיָנִים שְׁוִים וּבְכ"ז בְּנ"ד הַעֲלָה דְהַכָּל תְּלוּי בְּקִיבוּץ רַבִּים תְּדִיר לְכַאוּרָה ע"ש וּבְתַשׁוּ"פ פ"י חֲא"ח ס' ז' הִבִּיא ג"כ מְרִשְׁ"י מְגַלָּה ג' דְכְרָף מְקוּם שְׁוֹנִקִים שְׁנַכְנְסִין שָׁם מְפָל צַד וְגָדוּל הוּא יוֹתֵר מְעִיר גְּדוּלָה וְרַב פְּעֻמִּים יֵשׁ בָּהּ י' בְּטַלְנִין מְעַלְמָא ע"ש בְּאוּרְךָ וְעכ"פ וַדָּאִי אָפְס מְקוּם לְהוֹצִיא אֶת קַהֲלַתְכֶם מְפָלל כְּרַפִּין וְכַשְׁנַבְנוּ מְקוּמוֹת הַמְוַקְדָּשִׁין אֲדַעְתָּא דְכ"ע נְבָנוּ מ"מ נְרָאָה דְהִיָּנוּ דוֹקָא בִּיהַכ"נ וּבִיהַמ"ד שְׁבַעִיר אֲבָל קְלוּיזְעוּן שְׁמָם מְעִיד עָלֵיהֶם שְׁנַבְנִים רַק עֲבוּר חֲבוּרָה מִיּוֹחַדַת הַמְתַּפְּלִים שָׁם וְדָמִי לְהָא דְבִיהַכ"נ שֶׁל טְרָסִים שְׁהִיְתָה בִירוּשְׁלָיִם שְׁמַכְרוּהָ לְר"א וְעָשָׂה בָּהּ פֶּל צְרָכִיו וּמְבֻרָר בְּמַגְלָה (כ"ו ע"א) דְמִשׁוּם דְבִי כְנִישְׁתָּא זוּטָא הָוִי וְאִינְהוּ עֲבָדוּהָ גַם בְּפְרָפִים שְׂרִי וְכ"ה בִירוּשְׁלָמִי גַבִּי בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל אֲלֶפְסִנְדְרִיָּא וְע' בְּב"י ס' קנ"ג בְּד"ה וּבְמַרְדְּכִי יֵשׁן וְכו' וְאִם כֵּן יֵשׁ לְהַקְל בְּזָה אִפִּי' לְמְכָרָה ע"פ זִט"ה

במא"ה ומכ"ש להורידה מקדושה דכבר הבאתי מדברי הכ"מ והט"ז ופמ"ג שלדעתם הוא רק מדרבנן ואף ששדיתי בה נרצא מ"מ הרי לשי' כמ"פ פל קדושת ביהכ"נ רק מדרבנן וכבר הארכתי בזה בכמה סמוכין וגם העליתי דעכ"פ מהני פדיון מה"ת וגם אם באנו לחוש אולי גם הקלוזי נבנית משל רבים או אדעתא דרבים מ"מ הוי עכ"פ ספק רחוק דיש להקל בו וגם אי נימא דהוי ספק שקול י"ל דהוי סד"ר ולהקל י"ל דהא דמבואר בפוסקים בשם ירושלמי שמה יש א' בסוף העולם לאו דוקא נקטו דבירושלמי גופי' לא נקט לשון ספיקא אלא אני אומר א' בסוף העולם וכו' וי"ל דהיינו משום דתולין במצוי (ובזה מנושב מה שהקשיתי לעיל בתחלת התשובה אות ב') אבל בנ"ד הוי עכ"פ סד"ר ולהקל ואף דאתחזיק איסורא פבר נתבאר למעלה דבתרי דרבנן גם בכה"ג סד"ר להקל והבאתי מדברי הכ"מ וט"ז דמוכח דס"ל דהא דאין מורידין הוא ג"כ דרבנן וצ"ל דס"ל דהא דיומא י"ב היינו בקדה"ג משא"כ בקד"ד וכמ"ש בישוע"י א"ח סי' קנ"ד לחלק פן וא"כ הוי תרי דרבנן וגם הרי לשי' כמ"פ גם באתחזיק איסורא סד"ר להקל וע' תשו' פ"י סי' ז' הנ"ל שכתב בפשי' וז"ל נלע"ד לסמוך ע"ז ובחיוד שהוא רק מעלה דרבנן וכו' ע"ש וגם בס' קע"י על הרמב"ם פי"א מתפלה הט"ז כ' בפשי' דקדושת ביהכ"נ רק מדרבנן.

ועוד דלפמש"ל דהוי ספק רחוק ובכה"ג פבר כ' התוס' בפסחים (ט' ע"א) ד"ה ואת"ל וכו' דספק הרגיל מוציא מידי נדאי ע"ש ועוד דלגבי בית שעל העלי' נדאי די"ל דלא נבנית אדעתא דכ"ע אף די"ל דיש בו חלק שנתנו לשם רבים ממק"א ואולם יש לדון דיחלקו זט"ה את העלי' מן הבית ע"פ ב"ד ויקחו העלי' לעצמם ולהאנשים ממק"א יהי להם חלק יותר גדול בגוף הקלוזי פיון דקדושת ביהכ"נ דרבנן ובדרבנן הא קיי"ל דיש ברירה ונימא דהוהברר למפרע שהעלי' הוא רק ממעות בני העיר עצמן ואף דמבואר בתוס' פסחים (צ' ע"ב) בד"ה עד שיכלו כל המעות שבשופר הקשה ריב"א הא א"א שלא יהא מעורב בכל קן ממעות ב' נשים ואפי' למ"ד יש ברירה כה"ג ל"ש למימר ברירה דאנן סהדי שנתערבו וכו' ע"ש א"כ ה"נ בנ"ד שהמעות שהתנדבו הי' מעורב יחד ונבנה הכל מזה בנדאי גם חלק האנשים ממק"א הוא בכל חלקי הבנין וכמ"ש כה"ג הט"ז או"ח סוסי' שצ"ה בהא דכל הקהל זוכים במצה של העירוב ודמי לתמידין שהיו קרבין משל ציבור והמותר הנה לקיץ המזבח ותקשה לה הא ע"כ נשאר שום חלק ושמה נשאר חלק של אחד בולו ואין לו חלק בתמיד א"ו דכיון שנתערב תחלה הכל ביחד נעשה הכל של כל אחד ואחד ה"נ בעירוב ע"ש אבל בתוס' סוטה (י"ח ע"א) ד"ה חזר וחלקן וכו' מבואר דגם במעות שנתערבו שייך דין ברירה והביאו מהא דיומא נ"ה ובשם ריב"א שתמה מהתוספתא ובתוסי"ש יומא נ"ה הביאו ד"ז באריכות והוכיח הריב"א דהתם מייירי בהתנו ופכי הנראה הריב"א שבתוס' פסחים צ' הנ"ל לשיטתו אזיל אבל ממ"ש התוס' בסוטה הנ"ל מש"ס דעירובין ל"ז ומפרשי דגם במעות תליא בפלוגתא דברירה א"כ בדרבנן יש להקל גם בכה"ג ויש לדון בזה עפמ"ש הר"מ בפיהמ"ש פ"ו דדמאי מ"ח בטעמא דמחלק בין מין אחד לשני מינים דבמין אחד פיון דכופין ע"מ סדום לא הוי פמוכר חלקו והוהברר לכך משא"כ בשני מינים דא"י לכופו לחלקם ביניהם בכה"ג ובזה א"ש דברי התוס' חגיגה (כ"ה ע"ב) ד"ה חכר שהביאו בשם רש"י דבשני מינים ל"ש ברירה וגבי גר וע"א ס"ל דגם בשני מינים שייך ברירה והוא תמוה ולפי טעמו של הר"מ

הנ"ל ניקח א"כ בביהכ"נ דא"ב דין חלוקה ל"ש דין בריירה פלל גם במין אחד אף לפמ"ש בתשו' ח"ס חחו"מ סי' י"ב גם בביהכ"נ אם רוצים ציבור להתחלק ולעשות לכל קהל ביהכ"נ בפ"ע יש בו דין חלוקה אם א"צ להוסיף בבנין אבל מ"מ י"ל דאינו עומד עכ"פ ליחלק אבל אין נ"מ בכ"ז דגם בלא"ה הרי גם אם יש חלק לאנשים ממק"א מ"מ פיון דלא על דעתם ולצרכם נבנה הבית שעל גבי העלין י"ל דאין בו דין פרקים וא"כ יש להקל ע"י זט"ה במא"ה והעיקר נראה דבקלוז אין לחוש לספיקא דשפא אחרים נתנו וכמש"ל ובפרט לפמ"ש בשו"ת דבר שמואל סי' שמ"ו הובא בגליון רש"א על הש"ס דביהמ"ד של פרקים מצי מזבני דל"ש טעמא דמעלמא אתיא דעלמא זהירי בתפלה ולא בלימוד ודלא פמהר"ם די בוטין ע"ש א"כ פשיטא דיש להקל בנ"ד: ט"ז והנה כמה שפתיבתי למעלה לצרף הו דמהני פדיון מה"ת ואולי גם מדרבנן לענ"ד תקנה זו עדיפא לצאת מחשש איסור תורה דהנה תיקון מכירה ע"פ זט"ה בפשל פרפין גם אי נימא דניחא להו לכ"ע בזה יש בו חשש אחר לענ"ד מה שלא הוזכר בפוסקים דהא נודע מ"ש בחו"מ סימן קפ"ה ס"ב בעשה שליח למפור דאין השליח יכול לקנותו לעצמו דאין מוכר אלא הוצאת הדבר מרשות לרשות והשליח במקום בעלים עומד ולא יצא מרשותו ועיין בתשובת מהרי"ט חלק א' סי' צ"ג וסי' קכ"ז שהסביר הדבר על פי ד' רש"י ספ"ב דגיטין דהיכא דהשליח נעשה בעל המעשה בטל המעשה אבל פשוטות ד' הפוסקים כמ"ש הטור שם דאין המוכר אלא הוצאה מרשות לרשות וזה לא יצא מרשותו ועסמ"ע שם וסי' קע"ה סכ"ו וא"כ פיון דביהכ"נ של פרקים אדעתא דכ"ע נבנה וכל העולם יש להם בו חלק ויורשיהם יורשים זכותם א"כ מי איפוא יהי הקונה פיון דכל א' הוא מקנה וקונה ואפ"ל היכא דאין להעולם חלק רק שבינה על דעתם בע"כ גם יורשיהם יורשים זכותם וכמ"ש בתשו' הרמב"ן הובא ברמ"א יו"ד סי' רכ"ח ס"כ דאם הייתה השבועה לתועלת חבירו וטובתו ב"כ ויורשיו הם במקומו וע' בשו"ת פתח פהונה סימן נ"ג מה שצייד בזה להקל אבל כל טעמיו ל"ש בנ"ד ותדע דאם לא פן אם מתו פל הדור שנבנה הביהכ"נ בימיהם יועיל מכירה גם בפשל פרקים היכא דנודע שלא נתנו האחרים חלק ובע"כ כמ"ש והיכא דמסופקים שפא פל אחד נתן חלק לבנין פשיט' דהיורשים יורשים זכותם וא"כ איך יועיל מכירה בזה וזהו הערה חדשה ולא מצינו תקנה רק למפור לבנים שיש להם אב דמבואר בר"ן פ"ק דקידושין בשם הרא"ה שאין להם חלק או למפור לנשים שיש להם אחים דהבית אינה יורשת זכות אביה או למפור לעכו"ם או שישלם הקונה א"ע מקודם ואח"כ יקנה אבל מפח פדיון שפיר יש תקנה לכל וגם יועיל פדיון בש"פ או בארבעה זוזי עכ"פ דהא הקדש ש"מ שחללו בש"פ מהני בזה"ז גם לכתחלה ואף דהתוס' בתמורה (כ"ז ע"ב) ותוס' מנחות (ע"א ע"ב) פתבו דדוקא בעלים יכולים לפדות בש"פ ולא אחר הרי בתוס' ביצה (ה' ע"ב) ותורי"ד קידושין (נ"ח) מבואר דגם באחרים מהני וע' מהריט"א פ"א דבכורות אות ח' בשם רשב"א וריטב"א ותורי"ד דהקדש בעודו בידי בעלים דיכול למיתשל עלה גם לכתחלה מהני בש"פ אפ"ל בזמן שביהמ"ק קיים והא דמבואר בש"ס דדוקא דייעבד היינו גם אחרים וע' בשעה"מ פ"ה מאישות ה"א בזה וגבי ביהכ"נ של פרקים דכ"ע כבועלים פשי' דמהני פדיון בש"פ ומעות הפדיון ישתמשו לקדושה מעולה ויצאנו מחשש איסור תורה גם אי נימא דביהכ"נ י"ב קדושת פלי שרת ומזבח: אגב אמינא במ"ש הר"ן במגלה דלאחר שהוטלה הקדושה על המעות איקלש

קדושתו פדאשפחן לר"י דס"ל דלקוח בַּכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שְׁנַטְמָא יִקְבֵּר מִשׁוּם דְּלֹא אֵלִים
לְמִיתָפּם פְּדִינֵי.

ולענ"ד יש לדון בזה לפמ"ש הר"ש פ"ג דמעשר שני משנה י"ד דטעמא דנקט הש"ס
בזבחים לאו דוקא אלא מקרא ילפינו לה ע"ש אם פן נדחה ראית הר"ן ו"ל וצריף עיון:
י"ז ומעשה נפנה אל הספק השני אם מותר לחצוב חלונות בכותל מערב של הקלוז
לטובת ביהכ"נ של הנשים והנה לכאורה נראה דאף דנותן הקדש דוקא דרף השחתה
אסור כמ"ש ברמב"ם פ"ה מיסוה"ת מ"מ היכא דעושה לצורך מצנה אחרת ובפרט אם
האחרת מצנה קלה מזו מיקרי גם פן דרף השחתה ואסור וראיה מתוס' תמורה (כ"ג
ע"א) בהא דהמפריש חטאת ואבד והפריש אחרת תחתיה ולא הספיק להקריבה עד
שנמצאת הראשונה ופליגי רבי ורבנן דלרבי אחד מהן תקרב ושניה תמות ולרבנן אינה
מתה ואר"ה א"ר הפל מודים שאם משו"א והקריבה שהשניה מתה לא נחלקו אלא בבא
לימלוך דרבי סבר לא עשו תקנה בקדשים ואמרי' לך התפטר בשאינה אבודה ואבודה
מתה ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים ואמרינו התפטר באבודה ושאינה אבודה תרעה
ובתוס' ד"ה דרבי הקשו איך ס"ד דמאבדין קדשים בינדים פיון שפידינו לתמן ות' דמייירי
שיש רינח בדבר דאבודה פחוישה ושאינה אבודה שמונה וכו' ע"ש: ויש להבין לפ"ז מה
פריף הש"ם מברייתא דיאכלו שאם היתה אכילה מרובה אין אוכלין עמה חולין ותרומה
ופירש"י דדייק דש"מ עשו תקנה בקדשים שלא יבא לידי נותר והרי התם לא יהיה לו
רינח באכילת החולין ותרומה וצ"ל דכיון דהוי מצנה שיהא נאכל על השוכע וברש"י
פסחים (פ"ו ע"א) ורשב"ם שם (ק"י"ט ע"ב) דמצנות פל הקרבנות לאכלן על השוכע
דבעינו למשחה ועתוס' זבחים (ע"ב סוע"ב) דאיסור ממעט באכילתן נדחה מפני מצנות
למשחה וא"כ היינו נמי רינח והידור ופריף שפיר וזה כמה שנים ביארתי פן ד' התוס'
ואחר זה מצאתי בשעה"מ פ"ד מק"פ ה"ו שפיאר פן דברי התוס' בקצרה ואף שדעת
הט"א ר"ה (ה' ע"ב) דאיסור מיעוט אכילה רק מדרבנן וכ"ה בשעה"מ פ"י מק"פ ה"ט
אבל מדברי הראב"ד פ"ד דתמורה הי"א ותוי"ט פ"ז מ"ג מוכח דהוי מה"ת] ומ"מ צע"ק
דבאכילה מרובה בלא"ה נאכל על השוכע וי"ל וקצרתי ועכ"פ מבואר דלרבנן גם ביש
רינח אסור לאבד והרי בכחוישה ושמונה הוי הידור מצנה דמחללים שבת פדאייתא במנחות
(ס"ד) וע' מהרש"א שבת (ק"ד ע"ב) שכ' בפשי' בדעת התוס' דזא"ו הוי רק מדרבנן
ובאמת שכ"ה בתוס' מנחות (מ"א ע"ב) ד"ה אין פוטר ומרדכי פ' התכלת סי' תתקמ"ח
אבל ברי"ף ברכות סוף פרק שלשה שאכלו והגהת א"ש שם נראה להיפוך א"ה בהמ"ח
עתוס' סופה ר"פ לולב הגזול דס"ל ג"כ דהוא רק מדרבנן וע' שאג"א סימן ל' שהאריף
דזא"ו הוא מדאורייתא וע' במשנ"ח הל' יסוה"ת ה"ג שהביא ראיה מב"ק (ט' ע"ב)
בהידור מצנה עד שלישי וכו' תיקו וברא"ש שם דנקטינו לקולא בספיקא ובב"י או"ח סי'
תרנ"ו דלכן בספק להקל משום דכל מצנות הידור מדרבנן] וגבי קרבן פנדאי הוי מה"ת
שהרי מחללין שבת עלי' וכמ"ש וא"כ מ"ט דרבנן דאמרי עשו תקנה בקדשים הרי הפסד
קדשים נלמד מלא מעשון פן וכמבואר במכות (כ"ב) השורף עצי הקדש לוקה משום לא
מעשון פן והכא דעושה בשביל הידור מצנה ליכא איסורא כלל וא"ל דהתם הוא רק
תקנתא דרבנן דז"א דהא מיתי עלה מברייתא דיאכלו ויליף לה מקרא משמע דהוי מה"ת
ובע"כ דגבי איבוד קדשים שיהיה ההידור באחרת גם בכה"ג מיקרי דרף השחתה אף

לפ"ז תיקשי בברייטא דיאכלו הרי ההידור באותה מצוה עצמה וצ"ל דמ"מ איסור אכילה גסה חמיר ליה טפי שלא יבא לידי נותר וכמ"ש רש"י שם ומוכח דאפי' באותו דבר עצמו אם עושה לצורך מצוה קלה מזו מיקרי דרף השחתה ובפרט לצורך מצוה אחרת וא"כ בנ"ד שפבר נתבאר למעלה דעז"נ קילא קדושתה מעז"א א"כ נראה דאסור לנתן ובפרט לפמ"ש הב"י יו"ד סוסי' רע"ו בשם ר"י אפסנדר' דהיכא דאפשר בגניזה אסור לתקן וכ"ה בתשו' רדב"ז ח"א סי' ע"ז דהיכא דאפשר באחרת מקרי דרף השחתה ע"ש.

ולענ"ד יש סמוכין לזה מש"ס דתמורה (ז' ע"א) דיקלא לאו זילא וכו' בע"מ זילא מלתא כיון דשביק תמים וכו' ורש"י שם ד"ה בע"מ דמוכח דבאפשר בע' הוי ביזוי וה"נ בנתיצת מקדש דהוי משום ביזוי וא"כ ה"נ בנ"ד י"ל דיוכלו לתקן ביהכ"נ של נשים במק"א ושו"ר בשו"ת ארי' דב"ע חאו"ח סי' ב' שהארי' בדברי הט"ז וא"ר סוסי' קנ"א ונהביא גם דברי ר"י אפסנדר' הנ"ל בזה רק שלא הביא דברי רדב"ז וגם לא העיר מש"ס דתמורה הנ"ל ואח"ז העלה דפתיחת חלון כשעושין גראטיס בנקבים פחותים מגע"ג דאמרי' לבוד אין בו גדר נתיצה כלל וגם כל חלון שהוא ליפוי ונוי אינו בגדר השחתה כלל וע"ש מ"ש דהרשאת זט"ה אינו מועיל בזה כיון דאין מפקיעים קדושת המקום שהוא כלל ע"ש באנרף וע' בשו"ת הרי"מ חאו"ח סי' ב' שהעיר ג"כ בזה מדברי ר"י אפסנדר' ואח"ז התיר ע"י מכירת קצת מהפנתל מקום פתיחת החלון ע"י זט"ה ולעשות החלון ע"י עפוי"ם דהוי רק דרף גרמא ע"ש ונראה פשוט דבמכירת קצת חלק הפנתל ע"מ לעשות חלון גם בשל כרפים שרי לכ"ע דמה איכפת להו בזה ואף דהמג"א סקט"ז חולק בדין העצים ואבנים על המ"ב וס"ל דמ"מ א"י למפור של אחרים הנה בא"ר שם קיים ד' המ"ב דכיון שבנאו אחרת מסתמא ניחא להו לכ"ע ובפרט בנ"ד שעושים שם חלון במקום שהוא גם המג"א מודה דכל שותף פוירד ברשות דמי לשנות הבנין כפי הצורך אבל מ"ש הארדב"ע דפתיחת חלון ונשאר גראטיס ל"ה נתיצה מדברי אה"ח עה"ת פ' ראה מוכח דגם נתיצה קצת כל שרשומו ניפר הוי בכלל איסור נתיצה ואולי י"ל דחלון הוי דרף בנין וע' שו"ת חב"י סי' ע"ה בשם מהר"ל מפראג דס"ל דמקצת אבן מותר לנתן וע' בי"ש ליו"ד סי' רע"ו סוף סקי"א במהד"ב שחולק עליו וע' שו"ת ב"ש יו"ד ח"ב סי' קל"ב מ"ש בזה: ח"י ואידי דאיירינא למעלה בדברי תוספות מעילה כ"א שהקשו דיתבטל הפרוטה ברוב אמינא בה דתמינה לי טובא במ"ש התוס' שם לחד תי' דמייירי בדליכא אלא פרוטה א' של חולין ע"ש ואחרי נשיקת עפר רגליהם הקדושים במחכת"ה נעלם מעיניהם הטהורים לפי שעה דברי הירושלמי פ"ז דדמאי ה"ד וז"ל תמן תנינן פרוטה של הקדש וכו' תנא על הראשונה מעל בספק ועל השנייה מעל בנדאי דר"ע וחכ"א על פולו מעל בספק ועל האחרונה מעל בנדאי אר"י אבוי דר"מ ה"ד דתמר קשה.

עשר אבל אם הנה שתיים על הראשונה מעל בספק ועל השנייה מעל בנדאי עכ"ל ומבואר דפלוגמא דר"ע ורבנן דהתם מייירי כשהי' עשר וא"כ הדקו' התוס' לדוקתא וצע"ג: סוף דבר פי גם לענ"ד יש להקל בנ"ד ומפני גודל קדושת תורת גדולי וקדושי ישראל אשר הרביצו תורה בעליה היה וראיתי בני עליה פזו והמה מועטים גם בדורות שלפנינו לכן נ"ל להחמיר יותר בכל החומרות ולעשות הפירות בכל ביהכ"נ וביהמ"ד מקודם שימכרו העליה הנ"ל וגם תהנה המכירה בתנאי ע"מ שאם תנדבו אנשים לקבוע בית

תלמוד שם יחזרו הקונים וימכרוהו ויתנו הקונים כתב חתום יהודית ליד בית דין על זה להיות למשמרת וגם יעשו פדיון העלמיה ומקום החלון על ערף ד' זויזי וישתמש זאת לצורך תיקון גוף הקלוז או לצורך תיקון ס"ת ואז יתחילו הבנין והחלון יעשו ע"י עפ"ם חציבת החלל אחרי שפבר יהיה מוכן הגראטיס בתיקונים על נכון וטעם הדברים מבוארים למעלה והנלע"ד פתבתי: אגב אכתוב בהא דיומא (י"ב ע"ב) שהבאתי לעיל ומבואר שם דלהס"ד הוי ס"ל דלר"י דוקא מקום מקדש אימעות מקרא דאחזקתכם והקשיתי דלפי מה שהבין הראב"ד פ"א מביהב"ח הל' ט' בדעת רמב"ם שלא היה שום עץ במקדש אפי' אינו בולט דאם לא כן מה הקשה מלשכת העץ שפא לא היה בולט וע"ש בכ"מ לחד תי' דלשפת עץ היו מניחים בה עץ והבימה לא היתה קבועה בבנין א"כ למה לי קרא למעט מקדש מטומאת נגעים הא בפ"ב דנגעים מ"ב מבואר דבלא עץ אין שום בית מטמא בנגעים ובע"כ שהיה בו עץ ונדעתי ש"ל בזה וכתבתי דרך הערה: סימן יא להרב הה"ג וכו' שלמה מעהר נ"י אבד"ק בראיוליב במאלדור.

מכתבו מגלה עפה הגיעני ובדבר המעשה הנזכר שנטבע השו"ב מק' מאטישיען ושמר ר' אלטר אברהם יהודא ב"ר הירש ליב בשעה שרץ ביום ה' בפקר בשעה ז' בנהר דונא עם עוד אנשים ר' משה בר"ש ור' ליב בר"ח ובא ערל אחד ולקח את השו"ב והטביע אותו ג"פ ותלשו מאתו והשליכו אל הענמק ופעם א' עלה השו"ב והוציא ראשו וצונח יודין ראטיוועט מיד ונפל ונחזר ועלה והוציא ראשו אבל לא יכול עוד לדבר ואחר זה חזר ועלה ב"פ והוציא ראשו ובפעם ה' הוציא רק מקצת ידיו והמים האט זיך גיגארגילט אין איהם ואח"ז בא השופט והשליך אזור אליו והשו"ב לא יכול עוד לאחוז בו ונפל לענמק המים והשופט רץ עם ספינה קטנה לשם וחפש ולא מצאו ואח"ז עמדנו עוד שעה ומחצה וחפשו אותו עם האקענס ולא מצאוהו והלכו משם בערך חצי שעה ט' והשופט העמיד אנשי חיל הצבא סביב הנהר לשמור אם יעלה על המים עד יום ש"ק וגם שחרנו ערלים לחפשו ובליל מוצאי ש"ק בשעה ט' מצאוהו ע"י שעלה למעלה סמוך למקום שנטבע רק להלאה בערך נ"ן אמה והלכנו תיכף אל הדונא ומצאנוהו מונח במים עם הפנים למטה והפכנוהו והיה בלא שום שינוי אפי' כחוט השערה והפכנוהו בטב"ע בצורת פניו וקוטמו ומצחו ועיניו ממש כמו שהיה בחייו ואח"ז באו כל אנשי העיר שלא ראו הטביעה וכולם פה אחד הפירוהו בטב"ע ואמרו בתו"ע שלא היה שום שינוי בצורתו אפי' כחוט השערה והגידו בעת שראוהו כי הוא הוא השו"ב ר' אלטר עכת"ד השאלה: והנה ר"מ הביא מחלוקת הרי"ף והרא"ש אם בשני עדים שנינו לומר שאומרים בדדמי דלהרי"ף גם בשנים אמרי' כן וא"כ אם נצרך חומרת הרא"ש דמי שראה הטביעה א"י להעיד בטב"ע וכמ"ש הרמ"א סי' י"ז סכ"ח ולשיטת רש"ל ודרישה וב"ש גם מי שידע מהטביעה א"י להעיד א"כ בנ"ד בטל כל העדות והביא מדברי נ"ב מ"ק סי' מ"ג בדין אם יש לצרף ב' החומרות יחד והאריך בזה.

הנה טרם יהיה כל שיח אבאר מה שעלה בלבי דבר נחמד בס"ד ליישב דברי הרי"ף הנ"ל ממה שתמה עליו הרא"ש מש"ס דיבמות (דף קט"ו ע"א) בהא דאיבע"ל ע"א במלחמה מהו אי נימא דטעמא משום דעל"ג וה"נ לא משקר או משום דדייקא וכו' ת"ש מעשה בשני ת"ח שהיו באים עם אבא יוסי בן סימאי בספינה וטבעה והשיא רבי נשותיהן ע"פ נשים והא מים פמלחמה דמי ונשים אפי' מאה כע"א דמיין וקתני השיא ותסברא

משאל"ס נִינְהוּ וְאִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה אֵלָּא הֵיכִי דְמִי דְאָמְרוּ אֶסְקִינְהוּ קָמֵן נְחֻזִינְהוּ לְאַלְתֵּר
וְקָאָמְרוּ סִימְנִין דְלָאוּ עֲלֵינְהוּ סְמְכִינֵן אֵלָּא אֶסְמִינִים וְלִשְׁי' הָרִי"ף לַמ"ל לְהַש"ס לְהָא
דְנָשִׁים אִפִּי' מֵאָה פְּחַד דְמִינֵן הָרִי אִפִּי' בְּתַרֵי חֲזִינְשִׁינֵן לְדַדְמִי ע"ש: וְנִרְאָה דְהֵנָּה בְּגוּף ד'
הַש"ס לְכַאוּרָה תְּמוּהָ מְאוּד מְעִיקְרָא מְאִי ס"ד דְהַש"ס אֲטוּ לָא יָדַע דְמִשְׁאֵל"ס לָא תְנַשְׂא
וּמְשַׁנָּה וּבְרִייתָא אַרְבֵּה הִיא לְקָמֵן (קכ"א ע"א) וְרַבֵי גוֹפְיָה אָמַר הֵתֵם פְּמָה גְדוּלִים ד"ח
שְׁאָמְרוּ מִשְׁאֵל"ס אֲשֶׁתּוֹ אֲסוּרָה וְאִי נִימָא דְהָוִי סד"א דְמִינִי בְּמִשְׁלִ"ס קֶשֶׁה מְדַבְּרִי
הָרֵא"ש שְׁפַתְב דְבָמִים שְׁיֵש לְהֵם סוּף לִיכָא חֲשֵׁש בְּדַדְמִי וְהָא לְהַס"ד דְהַש"ס הָוִי ס"ל
דְאִיכָא חֲשֵׁש בְּדַדְמִי גַם בְּמִשְׁלִ"ס וְע' שו"ת מְשִׁיב פְּהֶלְכָה חֵא"ע ס' ה' בְּזָה: וְנִרְאָה דְהָא
לְקָמֵן (קכ"א שְׁם) אָמַר ר"א הָא דְאָמְרוּ מִשְׁאֵל"ס אֲסוּרָה ה"מ בְּאִינְש דְעֵלְמָא אָבֵל צ"מ
לָא אִם אִיתָא דְסִלְיָק קָלָא אִית לִיה וּמְסִיק הַש"ס לָא הִיא ל"ש אִינְש דְעֵלְמָא וּל"ש צ"מ
דִיעֵבַד אִין לְכַתְחֵלָה לָא וּבְתוֹס' ד"ה וְלָא הִיא וְכו' דֵאע"ג דְקָלָא אִית לִיה בְּרַבְרִינְהוּ דצ"מ
מ"מ לָא חֲזִינְשִׁי לְאוֹתוֹ רַבֵּן וְלָא תְנַשְׂא ע"ש וּמְזָה הוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים דְגַם בְּתַרֵי רַבֵי לָא
תְנַשְׂא דְהָא בְּכָל מִשְׁאֵל"ס אֲסוּר רַק מְשׁוּם דְהָוִי מִיעוּט הַמְצוּי אוּ מְשׁוּם חוֹמֵר א"א עֵינֵן
תוֹס' יְבָמוֹת (ל"ו) וְרֵא"ש וְדָף קי"ט וּבְרֵא"ש שְׁם וּבְחֻלִין (י"ב) דִיש סְתִירוֹת בְּטַעַם
הַדְבָר וְעכ"פ בצ"מ הָרִי אִיכָא עוֹד רַבְרָא דְקָלָא אִית לְהוּ וְאִפ"ה אֲסוּר וְע' יִשׁוּע"י סִימֵן
י"ז סקל"ט שְׁדַחָה בְּזָה דְבַרֵי הַבִּי"ע ע"ש וּבְאֶמְתָּה שְׁהַבִּי"ע בְּעֶצְמוֹ הָעִיר בְּזָה וְנִדְחַק
לִינְשָׁבוּ וְעמ"ש בְּחֻבְרֵי דַע"ת סִימֵן ט"ו סקל"ד בְּאִנְרָה בְּזָה וְא"כ הַפְּשֻׁטן פָּאן הִיָּה סְבַר
דְכִינֵן דְהָא מְעַשָּׂה הִיָּה בְּשַׁנִי ת"ח וְגַבִי צ"מ רַבְרִינְהוּ אִי סְלָקִי קָלָא אִית לְהוּ לְכוּ הָוִי סד"א
דל"ש בְּהוּ דִין מִשְׁאֵל"ס וְהַש"ס דְחִי וְתַסְבְּרָא וְכו' דְהָא לְמַסְקֵנָא אִין חִילּוּק בְּזָה בֵין צ"מ
לְאִינְש אַחֲרִינָא וְכמ"ש וְשׁוּב מְצִאתִי בַח"ס אַהֲע"ז ח"א ס' ג' ח"א שְׁכ"כ וְהֵנָּה דַעַת הַה"מ
פִי"ג מְגִירוּשִׁין הִי"ט דְכָל הַבְּעִיָּא דַע"א בְּמִלְחָמָה הוּא רַק לְעַנְיָן לְכַתְחֵלָה אָבֵל בְּדִיעֵבַד
לָא תַצָּא וְכַע"כ דַס"ל דְחֲשֵׁשָׁא דְבַדְדְמִי הָוִי רַק חֲשֵׁשָׁא בְּעֵלְמָא וְכמ"ש הַב"ש ס"ק קי"ג
וְע' בְּמִלְחָמוֹת שְׁהוֹכִיחַ מְהִירוּשְׁלָמִי דְבַסְתָּמָא אִין לְחוּשׁ גַם בַע"א לְדַדְמִי ע"ש וְכ"ה
בְּשׁו"ת תפ"צ חֵא"ע קו"ע ס' י"ז י"ח שְׁהַדְבָר בְּרוּר דְחֲשֵׁש בְּדַדְמִי הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן ע"ש
וְא"כ בַע"כ דְדַדְמִי לְדִין מִים שְׁאֵל"ס דַע"פ רַבֵּן מֵת אֵלָּא דְחֲזִינְשִׁי לְמִיעוּטָא וְלְכוּ בְּדִיעֵבַד
לָא תַצָּא וְה"נ מְסַתְּמָא עַל פִי רַבֵּן אִין הָעֵד אֲוֹמַר בְּדַדְמִי אֵלָּא דַמ"מ פִּינֵן דְלַפְעָמִים אֲוֹמַר
בְּדַדְמִי חֲזִינְשִׁינֵן לְזָה מְשׁוּם חוֹמֵרָא דַא"א אָבֵל רַק לְכַתְחֵלָה וְא"כ לַפ"ז גַבִי ב' עֲדִים שׁוּב
אִיכָא תַרֵי רַבֵי דְגַבִי כָל אַחַד אִיכָא רַבְרָא שְׁאִינֵן אֲוֹמַר בְּדַדְמִי וְהָרִי בְּעֵדוֹת אִשָּׁה סְגִי
בַע"א וְא"כ אִיכָא תַרֵי רַבֵי אֵלָּא דְכָבֵר נְתַבָּאָר דְגַם תַרֵי רַבֵי ל"מ גַבִי אֲסוּר א"א וְא"כ
שְׁפִיר מִינְשָׁבִים דְבַרֵי הָרִי"ף דְנֻדְאִי לְדִידֵן בְּמִשְׁאֵל"ס גַם בְּב' רַבֵי לָא תְנַשְׂא שְׁפִיר ס"ל
לְהָרִי"ף דְגַם בְּשַׁנִי עֲדִים חֲזִינְשִׁינֵן לְדַדְמִי אָבֵל לְפִי הַס"ד דְהַש"ס דְהָוִי ס"ל דְגַבִי צ"מ גַם
מִשְׁאֵל"ס מְוַתְרִים וְהִינְנוּ מְשׁוּם דְתַרֵי רַבֵי שְׁרִי גַם בְּאֲסוּר א"א וְא"כ לְפִי אוֹתוֹ הַס"ד
נֻדְאִי דְבַתְרֵי עֲדִים אִין לְחוּשׁ בְּדַדְמִי וְלְכוּ הַנְּצָרָה הַש"ס לְוֹמַר דְמֵאָה נָשִׁים פְּחַד דְמִינֵן
וּמְנֻשָׁב קוֹנְשִׁי' הָרֵא"ש וְדו"ק הֵיטֵב פִי נְכוֹן הוּא בַס"ד: וּמְעַתָּה נָשׁוּב לְעִיקָר הַדִין וְהֵנָּה
הַנּו"ב מ"ק חֵא"ע סִימֵן נ"י הָעִיר אִם מְהֵרָא וְי לְצָרָף תַרֵי חוֹמֵרִי בְּזָה דְלְכַאוּרָה אִם נְחוּשׁ
לְשִׁי' הָרִי"ף דְגַם בְּתַרֵי שְׁיָף בְּדַדְמִי הָרִי לְשִׁיטַת הָרִי"ף בְּרֵאוּהוּ מִיָּד סְגִי בַטב"ע לְבַד גַם
בְּמִי שְׁרָאָה הַטְבִיעָה וְאִם נְחוּשׁ לְשִׁי' הָרֵא"ש דְסוּבֵר דְמִי שְׁרָאָה הַטְבִיעָה אִינֵן נְאָמֵן הָרִי

לדידיה בשנים לא חיישי לךדמי אף די"ל דזה לא דמי לשדרה וגלגלת וחיישי לחומרי דתרנוייהו וגם רו"מ הביאו.

ולענ"ד דאין לחוש לזה ומקנדם אבאר אם יש בזה איסור תורה או רק מדרבנן והנה נודע דעת הריב"ש דשיעור עד שת"נ היינו בג' שעות ומהרי"ט פסק דסגי בשעה קלה והביא מהתוס' סוטה (י"א ע"א) ד"ה מרים וכו' וע' בפת"ש ס"ק קל"ד בשם פמה, שו"ת בענין זה וע"ע תשו' רע"א מ"ת סימן מ"ז ותשו' מהר"י אפאד ח"א סי' ר"ח מ"ש בזה ומצאתי במעיו"ט על הרא"ש פ"ט דברכות סי' כ"ב אות ח' בברכת אשר יצר שאומרים אפילו שעה אחת ונ"ל ונ"ל לפרש דשעה לאו שעה משעות ההשונאות ולא משעות זמניות אלא מלה ארמית וכדמתרגמינן ואכלה אותם פרגע ואשצינון כשעה חדא ומה"ט א"ש נוסח בהמ"ז בכל עת ובכל שעה וכן בברכת שים שלום דהשתא שהשעה פירושו רגע נשמע מינה זמן הפחות ממה שנשמע במלת עת עכ"ל.

ועמג"א סימן קפ"ז סק"ב בשם מט"מ וד"מ בזה ובתוספי הרא"ש לכתובות י"א פיון שהגדילה שעה א' וכו', ע"כ לאו דוקא אלא שנהגה שום מנהג יהודית קאמר אף בהא דבתו של גחוניא שעה ראשונה אמר שלום בע"כ יש לזה זמן קבוע וע' ר"ה ט"ז ע"א אדם נידון בכל שעה שנאמר ולרגעים תבחננו וי"ל דכל שעה היינו תמיד אבל מהמעיו"ט ומג"א ה"ל ל"מ פן אבל אני מצאתי בירושלמי פ"א דברכות ה"א ונ"ל רבי אומר ד' משמורות היום וכו' העונה אחד מעשרים וארבע לשעה העת א' מעשרים וארבע לעונה הרגע אחד מכ"ד לעת וכו' עכ"ל וכ"ה בתוספתא שם וע' במד"ר איכה בפסוק קומי רוני בליה לראש אשמורות בסגנון אחר קצת ויש שם ט"ס למענין ומצאתי בספר הישר לר"ת סי' תצ"ג שהביא תוספתא ה"ל ונהעמיס בכנות הש"ס רפ"ק דברכות וע"ע בפסקי תוס' לע"ז אות ד' דמבואר דהוא עולה לחשבון כ"ד שעות ביום ומוכח דסתם שעה היא שעה זמניות וצדקו דברי הריב"ש: אף דנפ"מ שנתבאר למעלה הרי כל חשש בדדמי הוא רק מדרבנן וא"כ הרי מבואר בב"י יו"ד סימן צ"ב ובש"ף יו"ד סוסי' רמ"ב דברבנן יש להקל בחלב שנתערב בשומן וספק אם יש ס' ואחר כף הישם מן השומן לקדירה דלא אמרינן חנ"נ בלח להא"ז אע"ג דהרא"ש לא ס"ל פן הרי להרא"ש אין אומרים חנ"נ רק בב"ח ונד"ד בין למר בין למר שרי ולכ"ע האי סברא דחנ"נ אינו אלא מדרבנן ע"ש והש"ף הוכיח מזה דדוקא בדרבנן יש להקל בכה"ג ולא למינקט חומרי וכ"ה בתו"ח לעירובין (דף ז') ויעינן דקה"ר שבב"א לסי' ל"ט אות י"ג בזה וכן מצאתי בתשו' מ"ב סי' ט"ז בדין סבלונות ג"כ כה"ג וא"כ בנ"ד דכל חשש בדדמי רק מדרבנן וכיון דאיפא ב' עדים המעידים דמהני העדות מדאורייתא א"כ יש להקל פיון דבין להרי"ף ובין להרא"ש יש להקל בנ"ד ועוד דכיון שעמדו שם שעה ומחצה ותפשוהו עם ההאקניל כפר כתב הח"ס סי' ס"ה דבנדאי ליפא אלא חששא דרבנן והו' אמת דבתשו' ח"צ סי' כ"א הביא ד"ז בשם השואל והוא דחה זאת אבל כפר ביאר הח"ס שם לישבו וכבר נודע דעת המבי"ט להקל במשלא"ס ע"י אומדנות הרבה ובתשו' ב"י הרעיש עליו אבל אני מצאתי באגודה סוף יבמות שהעתיק בשם ראבי' שהביא ג"כ תשובת הר"א מבנינא להקל במשאל"ס ע"י אומדנות וכ"ה בתשו' רי"ן הרא"ש סי' צ"ב וא"כ עכ"פ אין בכה"ג אלא איסור דרבנן ופיר יש לצרף קולות רי"ף ונהרא"ש וגם כפר הביא רו"מ מהח"ס ח"ב סימן קל"ז וקמ"ב דגם להרי"ף היכ' שפך רואיו הפירוהו לכ"ע אין חשש וגם הביא

מתשובת שי"צ שהובא בפת"ש סי' קכ"ו דבהסתכלות ועינין רב לכ"ע יש להקל וגם צירף דברי הפמ"א ח"ב סי' מ"ח שהובא בפת"ש ס"ק קל"ג וגם פיון שנמצא בנהר רחוק נ' אמה שאינו מרחק רב וגם עמדו שנה ומחצה והעמידו שומרים עד יום ג' וגם הביא ממהרי"ט סימן ל"ג שהובא בקו"ע דהכא דרמ"א מלתא עלי' ליפא חשש בדדמי וגם בשו"ת תפ"צ חא"ע קו"ע סי' י"ח החולק בסברא זו וגם י"ל דטב"ע על ידי שביעת עינו בהפ"ה היטב מקודם גם הרא"ש מודה ועוד פ"ה הוכחות שיש בנד"ד להקל ולכן לענ"ד בצירוף ההיתרים שכתב רז"מ הנני מסכים עמו להתיר אשת השו"ב ראח"י הנ"ל לעלמא והנלפע"ד כתבתי [אגב אמינא ב"מא שהמציאו פ"ת קצת חכמי הטבע תחבולה ומכונה לעורר פ"ת החיוני באדם שנטבע ומת ע"י משיכת הלשון ברצוא נשוב ועד ג' שעות מהטביעה יוכל לשוב החיות ולא אחר שיעור זה ואמרת פ"ה גדולים דברי חז"ל בש"ס ורש"י ב"ק נ' שממנו הוכיחו הראשונים דשיעור שת"נ הוא במשך ג' שעות והיא מפני שפ"ת מזה יש אפשרות לעורר פ"ת החיוני וכל רז מהם לא נעלם]: סימן יב להרב המאוה"ג וכו' אבד"ק פלוני.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו היות שנשרפו בעירו ג' גגי בתי יהודים ובתוכם א' הוא בית הבענירסקעריקט ובעה"ב השנה א"ע עם איש יהודי שיעשה הגג בקבלנות ונתן לו העצים והקורות והיהודי הנ"ל ש"כר פועלים נכרים שכירי יום ובעירו יש שנהגו לבנות בשכירי יום ויש בקבלנות והקבלנים הם על פי רוב יהודים והאדון השופט רצה שימחרו בנ"ן הגג וביקש מהבעה"ב שיעבדו גם ביום ש"ק והיינו שיניחו הגג בש"ק על החומה והשיב לו שהיא אסור והאדון ביקש מהרבנים שיתירו לו ויש שרצו להתיר משום איבה והמציאו להכריז בבית הנכנסת שנעשה בהיתר והיהודי הקבלן ישנה א"ע עם הפועלים בקבלנות על עבודת הנחת הגג ורו"מ האריך דאין להתיר בזה משום איבה פיון דגם בימי חגיגהם אינם מניחים לעבד ואין זה"ש גדול מזה כמ"ש.

במחה"ש סי' רמ"ד סק"ח וגם הביא מהא דע"ז (כ"ו) גבי מיילדת דל"ש איבה פ"ל דתוכל לומר דלמאן דלא מינטר שבת לא שרי לחללו וגם הביא מתוס' ע"ז (כ"ו ע"א) שם ד"ה סבר דבדאורייתא לא שרינן משום איבה וכיון דהכא איכא חשש חה"ש כמ"ש הר"מ ותו"ט סופ"ק דע"ז וח"ס או"ח סי' נ"ט וע"ש סי' ס"א ובמהר"ם שיק חאו"ח סי' ק' בזה הוי איסור תורה ועוד האריך בזה למענייתו הנה מה שרצו להתיר משום איבה נעלם מהם דברי התוס' בע"ז (י"ט ע"ב ושניף ל"ד ט"ז) בד"ה הגיע לפיפה וכו' וא"ל דשרי ר"א משום איבה כדשריא בפ"ב לילד את הנכרית דלא דמי דהתם נדאי איכא איבה דליכא לאשתמוטי אבל הכא איכא לאשתמוטי למימר דאסור לן למיעבד שום תכשיטי ע"א וכו' עכ"ל ורואה אני הדברים ק"ו דמה התם דהאיסור עצמו הוא רק לישראל מצד איסור ע"ז שהוא אליל שלקחם אפי' הכי אסור מכ"ש גבי מלאכת שבת דגם בימי חגיגהם דינא הכי ומוחים אפילו בישראל מלעשות בנ"ן בימי חגיגהם פשיטא דאיכא לאשתמוטי וליכא איבה פ"ל ועינין גם בט"ז יו"ד סימן קמ"ג סק"ב שהביא דברי תוס' הנ"ל להלכה: אבל מ"ש רו"מ דחשש חה"ש דאורייתא הנה אין פ"ל חה"ש שנה ומצינו עניני חה"ש דאסורים רק מדרבנן וכמ"ש בתמ"ח אה"ע סי' כ"ח סק"א וע"ש בב"ש סק"ה שהביא מרש"י סנהדרין ותוס' ב"ק דס"ל פ"נ אבל שיטת רמב"ם דגז"ע אסור מה"ת אבל י"ל דאינו מפני חה"ש [א"ה בהמ"ח ע' תוספתא ב"ק פ"י חמור גז"ל

הגוי מגזל ישראל וכו' מפני חילול השם וע' ירושלמי ב"ק פ"ד ה"ג דמבואר להדיא דכל
גז"ע הוי רק תקנת ר"ג משום חה"ש [ואני בתשו' א' לק' האראבגין באינר"ן הבאתי
מתוס' ב"מ (פ"ז ע"ב) ותוס' בכורות (י"ג ע"ב) נשכתבו דחה"ש דהפקע"ה הוי ג"כ מה"ת
וע אס"ז לב"ממשם ג"כ בנה וביתאיתי גם דברי הר"מ בפיהמ"ש סופ"ק דע"ז וז"ל ואמרו
שנקראת על שמו פלומר על ישראל בעל המרחץ וכו' ואומרים רחצנו במרחץ פלוני
היום ובנה יש חילול השם למי שישמע ע"ה וכו' עכ"ל דכוננתו דהוי איסור תורה ובנה
מיושב הא דקשה בש"ס דע"ז שם דלכותי מותר להשפיר בשפת דאינו עושה בו מלאכה
דהוי מה"ת אבל בחוה"מ אסור דאינו נזהר בדברנו ונקרא על שם הישראל וקשה הרי
אמירה לעפ"ם הוי רק מדברנו ודלמא יעשה הפותי מלאכה ע"י עפ"ם וכיון דנקרא על
שם הישראל יאסר דיאמרו דהוא שחר את העפ"ם ואולם לש' הר"מ דאיכא חה"ש וקה
מה"ת ממילא גם הכותי נזהר בשל תורה ולכן מותר להשפיר לו: ואולם ישבתי קו' זו
גם אי נימא דלא כפי' הר"מ דכבר ביארו הפוסקים דהא דאמירה לעפ"ם רק שבות הוא
משום דאין שליחות לעפ"ם וע"ע בשו"ת פ"י חיו"ד סי' ג' והנה הא דא"ש לעפ"ם
גלמד מדרשא דאתם גם אתם והכותים דלא ס"ל דרשת חז"ל לדידהו גם אמירה לעפ"ם
אסור מה"ת ושפיר נזהרים בו ולכן מותר להשפיר לכותי ואף דמצינו לפעמים דהכותים
סברי דרשת חז"ל להקל כמ"ש התוס' בר"ה (כ"ב ע"ב) בד"ה להטעות יעו"ש בסוה"ד
ובתוס' יומא (נ"ה) ותוס' גיטין (כ"ה סוע"א) אבל מלבד דהריטב"א מ"ק (ה' ע"ב) כתב
בפשיטות דכותים נזהרים גם בס"ט ברה"ר דלא דרשי דרשת חז"ל ויעוין ברש"י נדה
(נ"ז ע"א) ואכ"מ אף גם אין כל הדרשות שוות וי"ל דבהכי נזהרים וכה"ג כ' הנו"ב מה"ת
או"ח סי' צ"ז בביתאור סוגי' דע"ז הנ"ל בענין איסור חימום ביו"ט ע"ש ויש לדון מהא
דאשל"ע דהוי מסבא אבל הרי בשוגג ישלד"ע וע' נו"ב מ"ק א"ע סי' פ' אות ג' אות
י"ג דלפי דבריו שם י"ל דרש"י ורמב"ם לשיטתיהו אזלי ואין להאריה יותר שו"ר
בתשו' טטו"ד מהדורא ג' סוסי' קכ"א שגער בנזיפה ברב אחד שהתיר לבנות ע"י שט"מ
ובינה אותו מאוד ע"ש היטב וגם בתשו' חסל"א יו"ד סי' קי"ד פסק פן [וע' בשו"ת
מהר"י הלוי אחי הט"ז ס"י דבבגין בית אין להתיר גם בקבלנות אפי' אם מנהג כל העיר
לבנות אלא בקבלנות ע"ש טעמו באורח]: ומה שהמציא לעשות תקנה להכריז ורו"מ
הביא מהא דיבמות (קי"ט) דאיכא דלא שמע הנה לפמ"ש הב"מ באה"ע סי' קמ"ב ס"ו
ליישוב דברי רש"י ד"ב"ש דדוקא בדברנו גזרו בחליצה משום דאיכא דלא שמע משא"כ
באיסור גרושה דאורייתא שידוע לכל יחקרו וינודע להם א"כ לכאורה לפמ"ש רו"מ
דבנ"ד הוי איסור תורה ל"ש לגזור אבל ז"א דדוקא באיסור מפורסם וידוע לכל שהוא
איסור תורה לא גזרי' משא"כ בנ"ד שאיסור אמירה לעפ"ם רבים פרצו ויעבדו ועכ"פ
לא נודע לכל שאיסור חה"ש בנה מה"ת נדאי דאין היתר בנה וגם כבר הבאתי דלשי'
כמ"פ גם בנ"ד הוי רק איסור דברנו וגם יעוין בקדושים (דף פ"א ע"א) לילקי ולכרוז
א"ל איכא דשמע בהא ולא שמע בהא ויחשדו בא"א שזינתה הרי דיחשדו באיסור תורה
וגם מתשו' הרא"ש פ"ל ל"ה שהביא רו"מ וכבר הובא בב"י אה"ע סוף סי' מ"ו מוכח
דלא פחילוק הב"מ וגם בשל תורה חיישי' לזה אבל באמת אין כל הענינים שונים ומצינו
לפעמים גם בדברנו דסמכי' אהכרזה כדמוכח בעירובין (ס"ד רע"א) דמכרזינו וברש"י
שם ואף דדחי אכרזתא לדברדי הנינו התם דאיכא חשש לדורות הבאים משא"כ בזמן

ההכרזה ויענין עוד בתשו' מהרי"ט ח"א סי' ק"ו דהכרזה בשעת מעשה מהני וע"ש סי' ס"ו דהבו דלא לוסף אהא דחליצה דגזרינו משום שפא איפא דלא שמע וע"ש דלא גזרי' אלא היכא דאפשר בענין אחר ע"ש היטב.

ועסמ"ע סי' רל"ד סק"ב בסופו דלא גזרי' שפא ימפרנו לישאל כיון דמכריזין ויענין במק"ח סי' תס"ז סוסק"ב שם ג"כ בזה לענין קמח מתולע: אבל הדבר פשוט דבנ"ד דאיפא חה"ש נגד הגוים עצמן ולזה בנדאי אין שום תועלת בהכרזה ואין לו דמיון פלל למ"ש הח"ס חאו"ח סי' ס' כמ"ש ר"מ דשא"ה שהי' שעה"ד ונחשש סכ"נ וגם הגוים בנו אז בימי חגיגה מגדל הלחץ לכן התיר משא"כ בנ"ד ויפה הביא מליקוטי ח"ס ח"ו סימן מ"ג שפסק להחמיר בביהכ"נ של רבים כיון דיגיעו ימי חגיגה וישפחו בהם וה"נ בנ"ד ושו"ר בתשו' ד"ח חאו"ח סוס"מ מ"ח דאין שום צד להתיר אפ"י לבנות בחוה"מ ע"י הכרזה דאיפא דלא שמע וכו' והוא היתר של שטות ע"ש שגער בגזיפה בהמורה וכבר נתבאר דבנ"ד ליפא משום איבה פלל והדבר ברור שאין שום צד היתר בהכרזה ונשתמע הדבר ולא יהיה נאמר.

ומ"ש המתיר שנה עשר שנים שקנה היהודי הבית מעכו"ם ולא ישב בה עוד ודמי לנידון הרמ"א סוס"מ רמ"ג פבר כ' התו"ש בסי' תקל"ט דקניית בית מפורסם ואנושא מלתא וכ"ה בש"ס דב"ב (דף מ"ב ע"א) ואף שסותר לקדושין (כ"ח ב') צ"ל דע"פ רוב הני מפורסם ומכ"ש בנידון דידן שנעשה בטאבילאציע דהוי פרסום כמ"ש המג"א סוס"מ רמ"ו וכ"ה בחו"מ סי' ס"ח וסמ"ע סק"ה וע' תשו' רח"כ חאו"ח סי' ד'.

והנלע"ד פתבתי: סימן יג להרב הה"ג וכו' מוה' חיים צבי אשכנזי נ"י אבד"ק פשעוואדסק. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה שנשאת זה ששה שנים בהיותה בת י"ז ולא היה לה עוד שום נוסת נדות ובערה שנה אחר הנישואין ראתה פ"א וטבלה ושוב אחר איזו שבועות ראתה דם בשפע ואח"כ מצאה בכל עת כתמים ומראות של מוגלא בתערוכות דם שחור וברוין ולא יכלה ליטטר פמה חדשים ונסעה לנויען לדרוש ברופאים ואמר לה הפראפעסר הגדול שנחויץ לעשות אפעראציאן ונתן לה מכתב להשפיטאהל שהוא צומח מפה שקורין פיליפ והוא פמין גבשושית וקרומים והמכתב הלז עוד בינה ואח"ז חתכו שם המפה ופסק הנוסת וגם המראות ערה ד' חדשים ושוב חזר הנוסת וחזרו גם הפתמים ובשנה ב' נסעה שנית לשם ואמרו הרופאים פי חזר וצמח המפה וניקו שנית וחדלו שנית כל הדמים משך עשרה חדשים ושוב חזר הנוסת וגם הפתמים ומנהגה פי בכל ערה ה' או ו' שבועות בא לה נוסת דם צלול בשפע ככל הנשים אבל לא בהרגשת פתיחת פי המקור רק הרגשת זיבת דבר לח ואחר שפוסק הגלת הדם בשפע יוצאים בכל עת בלא שום הרגשה פלל מראות מוגלא וליחה מעורב בדם שחור וברוין וכן מוצאת פתמים פאלו ובשנה העבר נסעה עוד לקראקא וניקו הרופאים שלישית ואז היתה בריאה משך ה' או ו' חדשים שפא לה הנוסת בקביעות בכל ה' שבועות ואינה זוכרת אם היה ביום קבוע אבל עכ"פ בפחות מן ד' שבועות לא ראתה בשום פעם וספרה ז' נקיים וטבלה ואולם בחורף העבר שוב חזרו המראות וכתמים וא"י לטהר ושלח רו"מ לדרוש ברופאי קראקא ואמרו שלשה זה שלא בפני זה שיש לה מכה הנ"ל ומשם באים המראות ואין זה דם נדה אלא שהאחד אמר פי הוא בצנאר הרחם והשני

אמר שהוא בתוך הרחם והשלישי הכריע שהוא בסוף הצנאר בתחלת הרחם וידעתם
הנ"ל היא על פי מישוש בשפוד שמכניסים לשם וגם ע"י הפרה בתכונת המראות
והמגולא ע"פ ספרי רפואות ובעת שעשו האפיראציאן הוציאו קרומים תבנית מפה הנ"ל
וכי דרך מפה זו לחזור ולצמח בקל עת עכת"ד השאלה: והנה ר"מ האריה בענין נאמנות
הרופאים והביא דברי הח"ס סי' קנ"ח וסי' קע"ה ושאר אחרונים בבניאר עובדא דנדה
(כ"ב) במעשה באשה שהפילה פמין קליפות והעלה דהתם דהשערת הרופאים הנה רק
מאין באים הקליפות בתנו חז"ל אם פדבריהם פן הוא ולא סמכו עליהם משא"כ היכא
דאמר על גוף זה שהוא חולה מאמינים לו ומ"מ לענין הרפואה יש לספק אם ידעתם
אמת והנה בגוף דברי הש"ס הנ"ל הגם דבתשובת מהרמ"ל סימן קי"א ועבוה"ג סי' כ"ב
ומעיל צדקה סי' ל"ד האריכו בזה בפירושים שונים אבל הנה מצאתי בתשובת כנסי"ח
סי' ל"ב שכ' דמקנבל בידו דהא דנקט בנדה (כ"ב) תטיל למים זהו מדברי הרופאים עצמן
אבל היכא דאין לרופאים ספק סמכינו עליהו ובה תי' דברי הב"י סי' קצ"א שכ' ע"ד
הר"ן בדיו חצי אדום דיש לסמוך על דברי הרופאים והביא ראיה מעובדא דקליפות
ושערות ותמה בד"מ דהתם הא מבואר דלא סמכו על הרופאים ובדקו אם נמוחים
ולהנ"ל צדקו דברי הב"י דשא"ה שהרופאים עצמן היו מסופקים וצווי לבדוק פן וע"ש
סוסי' ל"ד עוד בזה שהחזיק בד"ז ותי' בזה קו' הרא"ש פלל ב' הנ"ל ע"ש ובשו"ת רח"כ
סי' ל"ה תי' מדנפשי' דברי הב"י עפ"ד כני"ת סי' ל"ד ולא ראה בסי' ל"ב הנ"ל שקדמו
בעל כני"ח בעצמו ולענ"ד נראה ראי' לדבריו מתשו' מהרי"ק שרש קנ"ח שרמז הב"י
סימן קצ"ט בקיצור ולא הביא ראיותיו אבל במהרי"ק עצמו מבואר במה שצוה לשאול
לרופאים אם טבע היין לסבף השערות וז"ל ובכל מקום מצינו שסמכו חכמים ע"ד
הרופאים פדאמר בנדה (כ"ב) אראב"צ ב' דברים העלה אבא וכו' שאלו לרופאים ואמרו
מפה יש לה וכו' משמע שסמכו ע"ד הרופאים ואפילו בחששא דכרת ואע"ג די"ל דשא"ה
שפן היו הדברים מוכיחין שאין דרך האשה לראות דם נדה בכה"ג מ"מ ג"כ י"ל דאדרבא
שפן הוא דאפי' התם שהיה שור שחוט לפנייהם דהיינו שערות וקליפות אדומות וגם
שהיה ספק פרת אפ"ה סמכו מכ"ש בכאן וגם דהכא נמי הדעת מברעת קצת שאין לחלק
בין מים ליין בענין זה: וגם מצינו לענין אכילת חולה ביו"כ ששומעין לרופא אפילו חולה
אומר א"צ וכו' ומעשים בכל יום שאנו סומכין ע"ד רופאים גוים להאכילם עכ"ל ומבואר
דס"ל דגם על רופאים עכו"ם סומכין ואף דנגידון מהרי"ק אין בו חציצה גמורה בדיעבד
כמ"ש במהרי"ק וב"י שם מ"מ מראיתו מהש"ס הנ"ל מוכח דס"ל דסמכו שם ע"ד
הרופאים לגמרי והביא גם מהא דמאכילין ביו"כ ומדמה לה להא דנדה וס"ל דלא מטעם
ספיקא הוא ובע"כ דמפרש לעובדא דנדה הנ"ל פדעת הב"י וכנסי"ח הנ"ל ויענין עוד
בס' האשכול הל' נדה סוף סי' מ"מ ש מדברי הירושלמי בזה וע"ע בתשו' פ"ח הקדשות
סי' ל"ו בשם מהר"א עפשטיין מ"ש בדברי הש"ס הנ"ל ובדברי ב"י הנ"ל וע"ש בהג"ה
בשם גדול אהד מ"ש בזה ועכ"פ בדאיכא נמי רגל"ד והוכחה בנדאי יש לסמוך על
הרופאים וכמ"ש הרדב"ז בתשו' שהביא הח"ס שם וכן נראה מהירושלמי פ"ט דנזיר
הל' ה' בהא דהמכה את חבירו ואמדהו למיתה הקל ואס"פ חזר והכביד דלרבנן חייב
מפני שרגל"ד ומוכח דסמכינו על האומד של רופאים להרוג האדם בצירוף רגל"ד אבל
ברש"י סנהדרין (ע"ח) מבואר דהיינו אומד ב"ד ובתשו' מהר"י אסאד סימן קצ"ג ביאר

עפ"ד רמב"ם רפ"ב מסנהדרין שפתיב דהסנהדרין צריכים לידע גם חכמת הרפואה ותי' בזה קו' הכ"מ ושכ"כ בט"א שער ט' ע"ש וא"כ יש להוכיח דגם בדאיפא רגל"ד אין הרופאים נאמנים באומדן שלהם אבל י"ל דרש"י כ"כ לפי גי' הש"ס דילן דר"נ פוטר משום רגל"ד וא"כ חיוב מיתה היא בלא רגל"ד ולכן בכה"ג אין לסמוך על הרופאים אבל בצירוף רגל"ד לכ"ע נאמנים וכמ"ש הרדב"ז ה"ל ונראה עוד ראיה מרמב"ם פ"ב מרוצח ה"ח בהורג טרפה דאינו חייב ודוקא פשיאמרו הרופאים שאין למחלה זו רפואה ע"ש ואולי שא"ה דבאו לפטור את הרוצח ממיתה וע' בשו"ת נודע בשערים חיו"ד סימן י"ב שהביא בשם ח"א ראיה מגיטין (ע"ב) ה"ו גיטף אם מתי מחולי זה אומדין אותו וכו' והוא דחה דהתם גי"מ בעלמא הוא להאמין לרופאים ע"ש וגם היכא דאיפא הוכחה ורגל"ד הוי רק גי"מ בעלמא וכמ"ש בתשובת הרשב"א שהובא בפ"ה סי' מ"ח סקמ"ב דמה"ט אפילו קטן נאמן ובאמת שהוא ש"ס ערוף בב"ק (קי"ד ע"ב) דפריף אשה וקטן בני עדות ניהו ומשני פגון שבעלים מרדפין אחריהם ופירש"י דרגל"ד דשלו הן הרי דאפילו במקום נאמנים בצירוף רגל"ד וע' נו"ב מה"ק אה"ע סי' ל"א וח"ס א"ע סי' מ"ו שלא הביאו מזה: ויש לדון בזה מהא דיו"ד סי' קכ"ט ס"כ בהג"ה בשם מרדכי וסי' ק"ל ס"ח בשם ת"ה דנראה קצת סתירה בזה וע"ע בתשובת מהר"י אסאד יו"ד סי' קצ"ג בענין נאמנות הרופאים ומצאתי בדמש"א פ"ד דחולין סוסי' י"ד שהוכיח מדנקט בחולין (ע"ז) שאלתי לחכמים ולרופאים שפכל דבר התלוי באו"ה אע"פ שהוא מהלכות הרופאים אין סומכין עליהן לבד עד שישאל גם לחכמים בתורה כי אין חכמת הרפואה באדם דומה לאיסור בבהמה ואין חילוק בין אם שואל מקודם לחכם או מקודם לרופא ע"ש נראה מדבריו דבאדם סומכין על הרופא ובש"ס דנדה שאלו לחכמים והם שאלו לרופאים וסמכו עליהם ומצאתי בח"ס בחידושי ל'שבת (ס"א) וע"ז (ל"א) שפקפק דאפשר יש חילוק בין גוף עכו"ם לישאל משום דחביל גופייהו וצ"ע ובתשו' שכו"י ח"א סי' ס"ה ס"ו ועיון יעקב לסנהדרין ע"ה פתיב דצריף ב' רופאים וגם בתשו' מע"צ סי' ל"ד צידד פן (ע"ל סי' כ"ה עוד בזה): והנה בנ"ד יש לפקפק פנין דבתחלה כשעשו הרפואות ואפיראציע חדל גם הנוסת והיה מקום להוכיח מזה כי הנוסת וגם המראות במקום א' הן אבל ממה שנתנה אחר הנקיון שעשו בקראקא שחזר הנוסת פהוגן וחדלו המראות מזה יש הוכחה לדברי הרופאים והוכיח סופו על תחלתו שלא נעשה האפיראציע פהוגן ואולי פגעו גם במקור דם הנדה ועל ידי זה נצמת ונתעכב הדם בתחלה וגם מה שפא בתערובות מוגלא הוא הוכחה לזה כמ"ש רי"מ בשם תשו' פ"י חיו"ד סי' א' דכיון דיצא ליחה מוכח דיש שם מפה ובשם הסד"ט סימן קפ"ז סקי"ד בשם הנש"ד ואני מוסיף שגם בב"מ סי' קפ"ז הביא פן בשם תשו' מהר"י סג"ל ע"ש ועוד אני אומר דגם במה שנסתפק הסד"ט שם אם יש לצרף מה שהדם משונה מדם ונסתה והביא מתשו' דב"ש בזה ודחה דאין לצרף ד"ז ואני מצאתי בשו"ת תשב"ץ ח"ד טור א' סי' מ"ט בתשו' הר"ש דוראן דנראה ג"כ דאין לצרף ד"ז פלל אבל מצאתי בתשו' מהר"ח א"ז סי' קי"ב שצירף ד"ז דמה"ט י"ל דאינו מן המקור ולצרף לספק אחר אלא דהתם ברמ"ת חשש שפא השמש עכרן ע"ש וזה ל"ש בנ"ד ולכן מפח שינוי מראה הדם עצמו יש הוכחה לדברי הרופאים ויענין נדה (י"א ע"ב) שם דמפורש דטעמא דשמש עכרן לא שייף רק בשמש ויענין תשובת רח"כ סימן כ"ט וגם יש לצרף בתשו' רח"כ בקונטרס

שאלת חכם שפסופו בשם ח"א דברואה בלא הרגשה מהני אמירת רופא עפוי"ם לכ"ע ע"ש וה"נ בנ"ד וא"כ בנ"ד נאמנים הרופאים שיש לה מפה בצנאר או ברחם ותולין במפה וכמ"ש ר"מ בשם תשו' עט"ח סי' י"ח דגם הח"צ סי' מ"ו מודה בכה"ג לדעת מהרמ"ל דדוקא בנתלשה האם ס"ל דהוי דם נדה משא"כ בכה"ג והנה בס' מנחת עני להרב מוה' ארי' ליב מו"ץ בקאמיניץ דליטא ברוסיא הביא בענין אשה שיש לה נסת קבוע רק בכל יום היתה פעמים שופעת דם עכור ומוגלא ופעמים נבה ממנה דם מעורב במוגלא ופעמים היתה רואה טפין טפין והרופאים הגדולים שפטו עליה שהמקור שלה מופה ופצוע ומשחת לגמרי והאשה לא היתה יודעת רק שפואב לה שם אבל זאת אם מפתה מוציאה דם שלא בשעת ונסתה לא היתה יודעת רק מפי הרופאים והביא מכמה שו"ת שלמדו מהש"ס דנדה הנ"ל מהב' מעשים שהעלה ר"צ ששאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים ואמרו להם אשה זו מפה יש לה וכו' תטיל למים אם נמוחו טמאה ואר"ל ובפושרין ומוכת דהחכמים לא סמכו על הרופאים ושאל שאלה זו להרב הגאון מו"ה יעקב אבד"ק קארלין בעהמ"ח ס' משפנות יעקב והשיב לו שבטעות נדפס המאמר תטיל למים אם נמוחו טמאה בשני המעשים הנ"ל פי במשנה ר"פ המפלת נאמר שם המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר וכו' תטיל למים אם נמוחו טמאה וא"ל טהורה וזה התטיל למים אם נמוחו טמאה אינו שייך להמעשה הב' הנאמר בגמ' שם רק הוא מסומן על המשנה וע"ז אר"ל ובפושרין והמדפיס הראשון שהדפיס הש"ס טעה וסבר ששייך להמעשה ולכך הדפיס גם במעשה הא' תטיל למים וכו' ובאמת הוא טעות הדפוס וראיה לזה דהא בתוספתא נדה נאמרו שם שני המעשות האלו ולא נכתב שם כלל הא דתטיל למים וכו' לא במעשה הראשונה ולא בשני' וכן בירושלמי נדה ג"כ נאמרו ב' המעשים הללו וג"כ לא נאמר בהם הא דתטיל למים ונמצא לפ"ז דהחכמים שאלו לרופאים וסמכו עליהם והרב המאוה"ג מו"ה יוסף אבד"ק הוראדנא אמר לי ששמע מפי רבנים שהגאון מו"ה חיים ז"ל מוולאזין אמר ג"כ זאת ויוכל להיות שהה"ג מו"ה יעקב הנ"ל שהיה תלמידו של מוהר"ח הנ"ל שמע זאת ממנו והמעשה עם האשה הנ"ל הוא ג"כ דבר נפלא שלא נשמע פזאת ולא הובא בשום שו"ת בעניני נדה פיוצא בה דהאשה נסעה לקענינסבורג והי' שם אספת הרופאים הגדולים והסכימו פולם שמונח בהמקור שלה איזה סמרטוט שמה נבלה הבשר דהמקור ועלה מפות גדולים ופצעים ונשחת כל בשר המקור ונתנו לה רפואות שיפתח המקור כמו בלידת ולד ויצא מן המקור מה שמונח בו וכן היה ויצא ממנה סמרטוט עב מן פשתן ואמרו הרופאים שבשעה שילדה הילד האחרון הניחה המילדת סמרטוט עב וגס לקבל הדם שיצא ממנה ואז היה המקור שלה פתוח ושאל המקור את הסמרטוט לתוכו ונשחת המקור ועי"ז נתהוו שם המכות הגדולות ובנדאי מכות פאלו מוציאות דם ובשמיני זאת נהניתי מאוד עכתו"ד המנחת עני.

ואני מצאתי בתוספי הרא"ש לנדה (כ"ב) שם שכתב וז"ל אמרו אשה זו מפה יש לה בתוך מינייה וכו' לא שהי' ברור לרופאים שהי"ל מפה בתוך מינייה דא"כ אפי' אם נמוחו טהורה פדאמרי' לעיל הרואה דם מחמת מפה אפי' בתוך ימי נדתה טהורה אלא אמרו הרופאים אולי אשה זו מפה יש לה וכו' ויבדק הדבר ע"י הטלת מים אם נמוחו וכו' וכן הוא עובדא דשומא עכ"ל ומבואר דאם אמרו הרופאים דבר ברור א"צ לבדוק (וגם מבואר דמפרש דהרופאים עצמם צוו להטיל למים) וכדעת כנסי"ח שהבאתי לעיל: אף

מ"מ י"ל דְדוֹקָא רוֹפְאִים יִשְׂרָאֵלִים וְע' בּמ"נ מ"ת בּקו"א בְּסוֹפּוֹ דְרוֹפְאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבּוּזָה"ז
שְׁמַחְלָלִים ש"ק בְּפִרְהֶסְיָא י"ל שְׂאִינָם נְאָמְנִים וּמ"מ נִרְאָה דָּאָם אָמְרוּ ב' זֶה שְׁלֵא בְּפִנֵי
זֶה בְּצִירוּף דְלָא מְרַעֵי אֲנִמְנָתָם יֵשׁ לְצַדֵּד בְּזֶה וּבְפִרְט בְּצִירוּף רַגְל"ד: וְהִנֵּה רו"מ הָעִיר
דִּי"ל דְּבַנ"ד דְּאִינָה מְרַגְּשָׁת בְּשַׁעַת וְנוֹסְתָה רַק זִיבַת דְּבַר לַח וּלְשִׁי פְּמָה אַחְרוּנִים אֵין זֶה
הִרְגְּשָׁה דְדוֹקָא פְּתִיחַת פִּי מְקוֹר הָוֵי הִרְגְּשָׁה וּא"כ לִפְמ"ש הַסְד"ט סִי' קפ"ו סק"ד בְּיִשׁוּב
ד' רַמְב"ם דִּישׁ לָהּ נֶסֶת הִינּוּ לְיוֹם קְבוּעַ וְגַם מְרַגְּשָׁת פִּי הִוּק וְעִטּוּשׁ וְכֹה"ג מִשְׂא"כ אֵין
לָהּ נֶסֶת וְלָכוּ בְּאִשָּׁה שְׂאִין לָהּ נֶסֶת ל"ש הִרְגְּשָׁה א"כ לִפ"ז בְּנ"ד דְּאִינָה מְרַגְּשָׁת בְּשַׁעַת
נֶסֶת לָא מְקַרֵי נֶסֶת קְבוּעַ כְּלָל וְהִבִּיא דְבַרֵי הַב"מ סִי' קפ"ד מָה שְׁהַשִּׁיג עָלָיו בְּזֶה עַכ"ד
וּבְאַמַּת נְעֵלָם מְרו"מ דְּבַרֵי הַטּוֹש"ע סוּף סִימָן ק"צ סְל"ד דְּגַם בְּכַתְּמִים הַנְּמַצָּאִים בְּעַד
בְּדוּק הָוֵי קְבִיעוּת וְנוֹסֵת לְכָל דְּבַר וְע"ש בְּב"י בְּשֵׁם הַרְאָב"ד וְהָרִי כְּתָמִים הֵם בְּלֵא הִרְגְּשָׁה
וְאִפ"ה הָוֵי קְבִיעוּת נֶסֶת לְכָל דְּבַר: וּבְאַמַּת דְּגַם הַרְמַב"ם דְּמִיָּרִי לְעַנְן פִּי הִוּק וְעִטּוּשׁ
לְשִׁי אֲזִיל דִּס"ל דְּנוֹסֵת הַגּוֹף בִּפ"ע אֵינוֹ נֶסֶת רַק בְּצִירוּף הִימִים וְאֲנִן לָא קִי"ל הָכִי כִּמ"ש
הַה"מ שְׁם וּלְדִידָן מוֹכַח דְּנוֹסֵת הִימִים גַּם בְּלֵא מְקַרְהַ הַגּוֹף הָוֵי נֶסֶת וּא"כ גַּם לְשִׁי הַסְד"ט
שְׁהִבִין דְּהַרְמַב"ם מִיָּרִי בְּהִרְגֵשׁ פְּתִיחַת מְקוֹר דְּדָמֵי לְשַׁאֲר מְקַרְאוֹת הַגּוֹף אֵין מְמַנּוּ רְאָיָה
לְדִידָן וּכִמ"ש וְעוֹד דְּכִינּוֹן דְּהַרְמַב"ם סוֹבֵר דְּחִזְקַת דָּם בָּא בְּהִרְגְּשָׁה א"כ אִשָּׁה זֹו שְׁשׁוֹפְעַת
בְּזִמָּן הַנֶּסֶת אֲנִרַח כְּנִשִׁים מְסַתְּמָא מְרַגְּשָׁת אוֹ דִּיהִל' מוֹכַח דְּזִיבַת דְּבַר לַח מְקַרֵי הִרְגְּשָׁה
וְגַם בְּגוֹף דִּין הִרְגְּשָׁה הַנֶּ"ל אַף שְׂרַאֲתִי גַם בְּתִשׁוּ' פ"י סִי' א' שְׁהַעֲלָה דְּהִרְגְּשָׁת יְצִיאַת
דָּם אִם לֹא הִרְגִּישָׁה שְׂיַצָּא מִן הַמְּקוֹר לֹא מְקַרֵי הִרְגְּשָׁה ע"ש שְׁהִבִּיא רְאִיוֹת אֲבָל נִרְאָה
דְּהִינּוּ אִם יוֹדַעַת בְּבִירוֹר שְׁלֵא הִרְגִּישָׁה בְּשַׁעַת זִיבַתוֹ מִהַמְּקוֹר אֲבָל בְּסַתְּמָא תוֹלִין
שְׁהִרְגִּישָׁה יְצִיאַת דָּם מִן הַמְּקוֹר וְאִינָה בְּקִיאָה לְהַבְּחִין דְּחִזְקַת דָּם בָּא בְּהִרְגְּשָׁה וְכֵן רְאִיתִי
בְּחוּ"ד רִסִי' ק"צ וּבְשׁו"ת מְהַר"י אֶסְאֵד סִי' קצ"ד שְׁכַתְּבוּ דְּזִיבַת דְּבַר לַח ל"ה הִרְגְּשָׁה
אִם יוֹדַעַת בְּבִירוֹר שְׁלֵא הִרְגִּישָׁה בְּשַׁעַת זִיבַתוֹ מִהַמְּקוֹר כְּרִי כִּמ"ש וְגַם הִנֵּה מְצַאֲתִי
בְּשׁו"ת מְהַר"ח א"ז סוֹסִי' קי"ב וְז"ל וְאִינִי מְבִין כָּל הַבּוֹדְקַת וּמְצַאָה טְמֵא בְּעֵלָה בְּחַטָּאֵת
וְכו' וּבְהִיּוֹתִי בְּנִאִישׁוֹטְטָא דְּבִרְתִי בְּזֶה עִם מוֹרֵי הַר"ע וְהַשִּׁיב לִי שְׁפִירוּשׁ עַד שְׁתַּרְגִּישׁ
בְּבִשְׂרָה כְּלוּמַר שְׁמַצָּאָה דָּם בְּבִשְׂרָה אִפִּי אִם אִינָה מְרַגְּשָׁת בִּיְצִיאָתוֹ כְּגוֹן דָּם הַנְּמַצָּא
בְּפְרוֹזְדוֹר שְׁחִיבִים עָלֶיהָ עַל בִּימ"ק אַע"פ שְׁלֵא הִרְגִּישָׁה בּוֹ בִּיְצִיאָתוֹ מִן הַמְּקוֹר וְכו'
עַכ"ל אֲבָל מ"ש מְהָא דְּחִיבִין עַל בִּימ"ק צ"ע דְּאֲנִן קִי"ל מְק"מ טְמֵא וְלִטְהָרוֹת א"צ
הִרְגְּשָׁה כְּלָל וְע' בַּסְד"ט סוּף סִימָן ק"צ בְּאֲנִרְהָ בְּעַנְנֵן זֶה וְעַכ"פ פִּינּוֹן דְּמְפִרְשׁ גַּם בְּרַמְב"ם
רַפ"ט מֵאִי"ב דְּבַכָּל דָּם הַנְּמַצָּא בְּפְרוֹזְדוֹר אִפִּי לֹא הִרְגִּישָׁה טְמֵאָה דְּחִזְקָה דְּהִרְגִּישָׁה א"כ
מִכ"ש בְּהִרְגִּישָׁה שְׁזָב מִשְׁם לַחוּץ וְדוֹקָא בְּיוֹדַעַת בְּבִירוֹר שְׁלֵא הִרְגִּישָׁה זִיבַת הַדָּם
מִהַמְּקוֹר נְחַלְקוּ הָאֲחְרוּנִים מִשְׂא"כ בְּסַתְּמָא וּא"כ הַדְּבַר בְּרוּר דְּבַנ"ד בְּתוֹף שְׁיַעוֹר ד'
שְׁבּוּעוֹת דִּינָה כְּאִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ נֶסֶת קְבוּעַ: וּבְעֵיקַר קוֹנְשִׁית הָרָא"ש שְׁהִבִּיאוּ הַפּוֹסְקִים בְּהָא
דְּנִדָּה (כ"ב) הַנֶּ"ל מְצַאֲתִי בְּשׁו"ת בִּש"ר סִימָן ק"ו וְכִפִּי הַנִּרְאָה הוּא תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א
לְהָרָא"ש כִּמ"ש הַמַּגִּיָּה שְׁם וְהַשִּׁיב דְּהַרְוֹפְאִים לֹא אָמְרוּ בְּבִירוֹר שְׂיֵשׁ מְכָה אֲלָא
שְׁהַחְכָּמִים שְׂאֵלוּ מֵהֶם עַל הַקְּלִיפּוֹת מָה הֵן וְאָמְרוּ הַרְוֹפְאִים שְׂאֵם הֵם קְלִיפּוֹת מִמֶּשׁ הַדַּעַת
נוֹתֵן שְׂיֵשׁ מְכָה בְּמִיעִים אֲבָל אִם הוּא דָּם שְׁנִקְרַשׁ בְּבִיה"ח אֲלָא שְׁנִרְאָה בְּעִינֵינוּ כְּקְלִיפּוֹת
לֹא נִאָּמַר בְּשִׁבִיל שִׁי"ל מְכָה וְהַרְוֹפְאִים עֲצָמָן כְּשִׁיבָא לִידָם יְבַחְנוּהוּ וְהִבִּיא ג"כ גִּי' בְּש"ס
שְׁהַרְוֹפְאִים עֲצָמָן הַשִּׂאוּם לְהַבְּחִין ע"י הַפְּלָתָן לְמִים ע"ש וְזֶהוּ פְּדַבְרֵי הַכְּנִי"ח שְׁהַבְּאֲתִי

למעלה וכבר הבאתי שהדבר מפורש בתוספי הרא"ש לנדה והאחרונים לא ידעו מזה במחכת"ה: ומעתה נשובה לדין הרמ"א דסי' קפ"ז שהביא ר"מ דברי הנו"ב ונטע שעשועים סי' כ"א ובאמת שגם בתשובת פ"י ח"א יו"ד סי' א' ובח"ב סי' כ"ט האריף בדינית דברי הפ"ח והעלה להקל גם באינו ידוע אם המפה מוציאה דם ומצאתי בתשובת תשב"ץ ח"ד בחוהמ"ש טור א' סי' מ"ט בתשו' הר"ש דוראן דהגם דאין לסמוך ע"ד המרדכי להתיר שלא בשו"ו מ"מ בדאיכא נמי מפה יש להקל ע"ש וגם בשו"ת פתח פהונה סי' מ"ו האריף מאוד והעלה להקל ובפרט באשה שא"י לטהר דגם הש"ך מודה דא"צ ז"נ כלל וכמ"ש בשו"ת שעא"פ סי' ע"ו ותשו' פ"י סי' א' ע"ש באורח נראיתי בכסד"ה שפשו"ת בש"ר סי' ק"ו שתמה דגם בדאיכא מפה איך נתיר מספק פיון דרוב דמים מן המקור ואפי' בספק השקול לדעת רשב"א שבי"ד סי' נ' לא מוקמי' בסד"א בחזה"ת והביא בשם תשו' מע"צ שהעתיק תשו' הח"צ שהעיר קצת מהנ"ל והמע"צ תי' דמצרפין מיעוט דם עליו' והוא דחה דגם נגד שניהם איכא רובא במקור ואני בתשו' אחת לק' דאלינא העליתי עפמ"ש בהפלאה פתובות ט"ו ותשו' כנסי"ח סי' כ"ד וח"ס סי' ס"ג בדין ט' חניות דלא תליא ברוב פשר אלא ברוב מקומות אם פן ה"נ יש ב' מקומות לפנינו והוי רובא ומצאתי בשו"ת ב"א סי' מ"ח באמצע התשו' שהעיר בסברא זו אלא שלא הביא ממקומות הנ"ל ואף דגם המפה במקור מ"מ פיון דדם שפא מהמפה אינו טמא הוי רובא ואפילו הוי רק פמחצה על מחצה שוב י"ל דאזלינן בתר קרוב דהתחלת הרחם והצנאר והעלי' קרובים יותר מעומק הרחם מקום שפעת דם נדה: ועוד דשלא בשו"ו האשה בחזקת מסולקת דמים כמ"ש בתשו' רח"כ והחזיקו על ידו בתשו' נט"ש סי' כ"א ותשו' מא"נ סימן נ"ז ואר"י דב"ע סי' ו' ובר"א סי' נ"ח וח"ס סי' קמ"ב וגם בימי ז"נ הויא בחזקת טהרה ועכ"פ בצירוף שהדם משונה ממראה דם נדה איכא חזקת טהרה כמ"ש הח"ס שם וא"כ ה"נ בנ"ד וע"ע בפ"י פתובות (ט') מ"ש ע"ד מהרש"א לפי פיר"ח ובקו"א שם שפכת ג"כ דבמפה בצדדין יש צד להקל משום קורבא ואף דבנ"ד המפה ברחם מ"מ הרי הוא בצנאר והתחלת פי הרחם ואיכא נמי קורבא וע' בב"ש א"ע סי' ס"ח סק"ג שהביא ג"כ דברי מהרש"א פתובות ט' הנ"ל דשלא בשו"ו דם נדה לא שקיח.

ולענין הפסק טהרה וספירת ז' נקיים יפה כתב ר"מ דעכ"פ תפסיק בטהרה יום א' ואם ח"ו ג"ז לא יהיה באפשר פתבתי בתשובה הנ"ל להקל ע"י בדיקת קינוח שלא בחורין וסדקים. ואני תפלה שישלח השי"ת ידו וירפאה לבל נצטרך לכנוס בפרצה דחוקה: והנה בגוף השאלה הנ"ל יש לצרף עוד מ"ש בס' שי"ט סי' קפ"ז תשו' ח' לצד דם היוצא עם ליחה לבנה דבדם נדה שיעב בבשרה ולכן אם יצא בשכופרת טהורה דהליחה נוגע בבשר ושם בח"ב סימן צ' נשאל מהא דנדה ט"ז דחיישינן בדם מפה שפא טיפת דם מעורבת בו והשיב דדם הוי מינו ואינו חוצץ משא"כ בליחה וראיתי בס' רה"מ לזבחים (ל"ה) שנדפס מחדש (ונשלח לי מהמחבר למנה) שהשיג עליו דהא לח אינו חוצץ ונעלם ממנו ש"ס ערוף בזבחים (ע"ח ע"ב) ורש"י ותוס' דגבי רוק דקריר ועב חוצץ גם בלח ומכ"ש בליחה ע"ש ואם אמנם סברת השי"ט הנ"ל מפוקפק בעיני דמאן מפיס אם אולי הדם נוגע בבשר אף כפי שבנ"ד יש מפה י"ל דהוי ס"ס וסניף מיהו איכא.

והנלע"ד פתבתי: סימן יד להרב הגאון הגדול הצדיק המפורסם וכו' מו"ה אברהם שליט"א מק' סאכטשאב ברוסיא פולין. מכתבו הגיעני ובדבר אשר עוררני הדר"ג בעסק

האשה העגונה מאדעס אשר נשאת לבעל ותיכף בהנודע לה שהוא בע"מ גדול שא"א לדור עמו כלל ברכה ממנו ואחר זמן חזרו ופיתוהו ונסתה איזו פעמים להיות עמו קצת ימים ולא הי' באפשר לה להיות עמו עד שמת בלא בנים והניח אח במדה"י רחוק כמה אלפים פרסאות במדינת פארטלאנד שמעבר אמעריקא והוא רשע וכופר בכל התורה עד שבינה במכתבו את הרב הגאון מאדעס שביקש ממנו ענין החליצה וחיפה דברי לעג על מצות תורה"ק בקלון ר"ל וכעת נתרצה באופן שתעשה האשה שליח במקומה במדינה הנ"ל שיעשה במקומה הרקיקה וקריאה וחליצת המנעל והנה הרה"ג מאדעס נ"י הציע מאז שאלה זו לפני והביא דברי ספר יד שלמה מהרב ר' שלמה היכלל זי"ן דק' ווארשא שהעלה דהא דחליצה ל"מ ע"י שליח היינו רק בשליח של החלוץ דבמצות שבגופו ל"מ שליחות כמ"ש תורי"ד וכפי שביאר בקצה"ח סי' קפ"ב גם החליצת מנעל מרגלו הוי מידי דממילא ודמי להנחת תפלין משא"כ האשה שפיר יכולה לעשות שליח נאני השבתי לו שמד' הרשב"א חולין (י"ב) בסוגיא דשחיטה אי בעי פונה שהביא בשם מורו הר"י ונ"ל שכל דבר שאפשר לעשותו על ידי שליח הוי ע"ג פננת העושה ומדין שליחות אבל דבר שא"א לעשותו ע"י שליח אף עמידת בן דעת העע"ג לא מעלה ולא מוריד במקום שצריך פונה והלכה חליצה שא"א לעשותה ע"י שליח ל"מ עמידת הב"ד ע"ג והיינו טעמא דשוטה שחלץ שחליצתו פסולה (שהביא שם לעיל בשם התוספתא פי"א דיבמות) אבל גט שאפשר למנות שליח ומה שפירשו דבי ר"י טעם חרש וחרשת משום דאינו באמר ואמרה וכו' ולא אמרו משום שאינן בני דיעה לרבותא אמרו בן וכו' וחרש וחרשת נמי לאשמועינן דאפי' אלם ואלמית דבני דיעה נינהו לאו בני חליצה נינהו וכו' עכ"ל וכ"ה בתשו' הרשב"א ח"א סי' כ"ו וע' בב"י או"ח סי' ת"ס הרי מפני דטעמא דשוטה וחרש וחרשת משום דלאו בני דיעה נינהו וכיון דא"א לחליצה ע"י שליח ל"מ החליצה א"כ היינו נמי טעמא דחרשת וגם הרי מפני דתוספתא שם ונ"ל והחולצת מן השוטה וכן שוטה שחלצה וחרשת מן הקטן תצא וכו' וחכ"א אין ממזרים ביבמה עכ"ל וכיון דהר"י מפרש טעמא דשוטה שחלץ משום דא"א ע"י שליח א"כ גם הא דשוטה שחלצה הוא מהו טעמא דאל"כ תיקשי אמאי ל"מ בה עמידת הב"ד וכן בחרשת הוא מהו טעמא א"כ מבואר דגם באשה ל"מ שליחות ואף דהתוס' ורשב"א כתבו עוד טעמים ליישב קושיות הר"י מ"מ אינם חולקים על הדין המפורש מדברי הר"י ואם בן מתורתן של הראשונים למדנו דבר זה דגם באשה ל"מ שליחות ודלא כבעל יד שלמה (ובגוף דברי הרשב"א מה שפותר מחידושו לתשובתו הנ"ל יענין בשו"ת מהר"י אסאד חאו"ח סי' קנ"ו וחיו"ד סי' פ"ב מ"ש בזה): ומצאתי בשו"ת מהר"ח א"ז סימן קכ"ח שכתב בטעמא דחליצה ל"מ ע"י שליח דבעינן חליצה דומיא דיבום או שפא מדכתיב וחרשת מעל רגלו ע"ש ולטעם הא' פשיטא דגם באשה ל"מ שליחות דומיא דיבום ולטעם ב' י"ל דדוקא בחלוץ וכעין סברת תורי"ד וק"ח הנ"ל אבל י"ל דמדכתיב וחרשת בעינן שחלוצה בעצמה ועיין תוס' ב"מ (צ"ו ע"א) ד"ה שליח וכו' דטעמא דר"י ה"מ מדכתיב תרי זימני אישה יקימנו ואישה יפירנו למעוטי שלוחו וה"ל כתיב בעליו ב' זימני א"נ עשום דלשון בעליו ואישה משמע לי' הוא דוקא ולא שלוחו ע"ש וה"ל דכתיב ועלתה יבמתו וגו' ונגשה יבמתו וגו' דאיתי למעט שלוחה וביבמות (כ' ע"א) דרשו בהא דכתיב ועלתה יבמתו וגו' שאין ת"ל יבמתו ופירש"י דהול"ל ועלתה השערה דהא כתיב ברישא

דקרא לקחת את יבמתו וכו' ע"ש ואפתי תיקשי בקרא דונגשה יבמתו וגו' למ"ל דנקט יבמתו י"ל דאתי למעט שלוחה ובזה י"ל דברי הספרי (פ' תצא) ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וגו' מלמד שמתניחך עמו לעיני הזקנים והדבר יפלא איזו יחוד יש פאן בפני כמה זקנים ולפמ"ש י"ל דהפונה שיהיו שניהם דוקא בעצמם הם ולא שלוחיהם לפני הזקנים: והנה הרה"ג מאדעס נ"י הביא ראי' מהתוס' יבמות (ח"י ע"ב) ד"ה המתן וכו' שכתבו דלקי פריד אם מאמר קונה לב"ש קנן גמור זה יעשה קנן גמור ויקנה וזה יעשה מאמר ויקנה ויכולים לעשות ע"י שליח בב"א וכו' והא מאמר לב"ש הוא ענן ביום ולרבה ביבמות (כ"ט) הוא ענן חליצה ונלמד מקרא דכתיב ולקחה לו לאשה ויבמה דקאי על מאמר כדאי בירושלמי ומ"מ מהני שיעשו היבמות שליח וה"נ בחליצה עכ"ד.

אבל לענ"ד המעיין בירושלמי פ"ב ה"א ימצא דדרשי' יבמה יבא עלי' זה הביאה ולקחה לו לאשה זה המאמר וגם לראב"ע דסובר מאמר קונה קנן גמור דריש לה מדכתיב ולקחה לו לאשה הרי הוא פקידושי אשה וע"ש רפ"ה ה"א ופ"ו ה"ד וא"כ לכ"ע הוא ענן קידושין אלא שפטר זה ע"ז מהחליצה לחד מ"ד דגזיה"כ הוא לכן בנדאי מהני שליחות כמו בקל קידושין משא"כ בחליצה.

וברשב"א יבמות העתיק בשם תוס' זה יעשה וכו' וזה יעשה מאמר וכו' ע"י שליח ויתניבמו וכו' ע"ש, ודרדך פלפול קצת י"ל לפמש"ל בשם מהר"ח א"ז דטעמא דל"מ שליחות בחליצה דחליצה אתקש ליבום וביבמות (ס"א סוע"ב) פליגי ב"ש וב"ה בדין אם יוצא בפו"ר בזכר ונקבה דב"ה ילפי מברייתו של עולם וב"ש סברי דאין דנים אפשר מא"א וא"כ לדין מדמין חליצה ליבום דדנים אפשר מא"א אבל התוס' דקאי אליבא דב"ש דלשיטתם דאין דנים אפשר מא"א מהני שפיר שליחות גם בחליצה (אף בגוף הדבר אם דנים אפשר מא"א יש מבוכה בכמה מקומות ועיין בר"ן ורא"ש גדרים (ל"ו ע"ב) ובמלה"ר ח"ב אות ד' ואכמ"ל): אף גוף דברי מהר"ח א"ז צ"ע דשאני יבום דקונה בע"כ ובאונס כדאיתא ביבמות (נ"ד) משא"כ בחליצה הא בעינן שיכוננו שניהם ובעיקר דברי הר"י והרשב"א מצאתי בתשו' ב"א ח"א ע"ס"מ פ"ט באמצע התשובה שכתב דלאו דוקא נקטו הא דחליצה ל"מ ע"י שליח דגם בלא"ה הא לאו בני שליחות ניהו ע"ש היטב ולפ"ז יש לפקפק בראייתו הנ"ל מדברי הר"י והרשב"א נגד דעת יד שלמה דטעמא דל"מ שליחות בחליצה אין זה עיקר טעמם ומ"מ צ"ע פיון דעכ"פ מבואר מדבריהם דס"ל דל"מ שליחות גם באשה: אבל מ"ש הי"ש דהאשה פטורה ממ"ע דחליצה דהא הוי מ"ע שהז"ג ד"ז תלוי באשלי רב רבי ומדברי הר"מ במגן המצות נראה להדיא דמצות חליצה על האשה שהרי במלוה רט"ז פתב לייבם אשת אח שנאמר יבמה יבא עליה ובמלוה רי"ז לחלוץ ליבם שנא' וחקלצה נעלו מעל רגלו הרי דביבום נקט המצוה על היבם ובחליצה נקט המצוה על האשה ובתשו' א' הבאתי מתשו' הריב"ש סימן קנ"ט ותשב"ץ ח"א סימן ק' ומדברי הא"ז הל' חליצה סי' תרע"ז והפלאה פתובות כ"ד ודברי מהרמב"ח בתויה"כ ליומא פ"ו ודברי הפ"י פתובות מ ותשו' בר"א ח"א סי' ג' ותשו' פ"ש מ"ד מ"ד ח"א ע"ס"ג וע"ע בברכ"י יו"ד סי' שמ"א אות ו' ותשו' מהר"י אסאד ח"א סי' מ"ו ואכמ"ל א"ה בהמ"ח לענ"ד י"ל הטעם דאף דחליצה הוא מעשה ז"ג מ"מ האשה מחוייבת דבנדע מ"ש האבודרהם הובא בעקדה פ' בראשית בטעם הדבר שנשים פטורות ממעשה ז"ג משום דאשה היא ברשות בעלה ומשועבדת למלאכתו ולכן פטורה התורה ממעשה ז"ג

דאולי בזמן חיוב המ"ע תצטרף לעשות מלאכת בעלה ע"ש ועי"ז גם אשה שאין לה בעל פטורה דהיום אין לה בעל ולמחר תנשא ולא תוכל לקיים המ"ע ולזה לעולם פטורה ובזה נפשט ספיקו של הח"ס חאו"ח סי' ק"נ שנסתפק אי נשים חייבות בלאו הבא מפלל עשה שהזמן גרמא ע"ש ולפי דברי האבודרקה שפיר מחייבות דהא פל הטעם שהתורה פטרה הנשים ממעשהז"ג הוא יען שמשועבדת למלאכת בעלה ואולי בזמן החיוב של עשיית העשה תצטרף לעשות מלאכת בעלה וזהו במצוה שהחייב הוא לעשות שפיר לא תוכל לקיים המצוה בעת שתעשה מלאכת בעלה אבל במצוה שהחייב הוא שלא לעשות א"כ אף שתעשה מלאכת בעלה תוכל לקיים המצוה שלא לעשות ושפיר מחייבת וא"כ בלאו הבא מפלל עשה שהמלנה היא שלא לעשות שפיר מחייבת ומעתה בחליצה אף שהוא מ"ע שהז"ג הלא בלתי אפשרי שאשה תהיה מחייבת לקיים מצוה זו רק שאין לה בעל א"כ שפיר מחייבת דלא פטרמה התורה]: ובדבר מה שהיבם פוקר ומין גמור כבר כתב בתשו' באר עשק סי' ע"ו דגם לשי' המקילים ביבם מומר דוקא בנדבק לגמרי באומה אחרת אבל כל זמן שלא נדבק לאומה אחרת אף שע"ז ומחלל שבת בפרהסיא קידושי מומר כנה מזקיקים לכ"ע אשתו ליבם וכן האח המומר כנה זוקק ליבום וכ"ה בתשו' ח"ס חלק ששי סי' נ"ו.

וגם מ"ש הרה"ג מאדעס דיש ספק בעיקר הקידושין אם נעשו כדיון יענין בתשו' תשב"ץ ח"ג סימן מ"ז דמבואר דכיון שנתתיחדו אח"כ לעין כל ע"פ הקידושין הנהם יש להם דין קידושין גמורים ע"ש: אף מה שהיה בע"מ גדול (קריפעל) ולא הפירתו מקודם ותיכף שהפירתו ברחה ממנו הגם דמבואר באס"ז פתובות (ע"ז) בשם תר"י ומאירי בשם חכמי לונגיל שעשו מעשה בסומא בשני עיניו מקודם קידושין והאשה ידעה ופסקו שא"צ גט פלל והקידושין בטלים ובא"ז ח"א בשו"ת שפסופו כסי' תש"ס וסי' תשס"א השיב הר"ש דקרוב בעיניו לומר פן ע"ש אבל לא כל המומין שונים וגם הרי במומין גלויים ונראים קיי"ל דחזקה שידע ונתפייס כמ"ש בא"ע סי' קי"ז ס"ה וה"נ באשה ולכן גם טעם זה קשה מאוד לצרפו: ובעיקר דין חליצה ע"י שליח של האשה עלה בלבי עוד דלפ"מ דקיי"ל דצריכי דייני למחזי רוקא פי נפיק מפומא דיבמה דכתיב וירקה בפניו לעיני הזקנים א"כ בתחלת יציאת הרון מפיה הוי ג"כ פמדי דנעשה ממילא וא"א שיהי' בשליחות ואף דרקיקה לא מעפבא אבל מ"מ בעינן שיהא ראוי לבילה אף די"ל דאף שהיא רחוקה משם הרבה מ"מ מקרי ראוי לבילה כמ"ש כה"ג בתוס' ביבמות (צ"ג ע"א) ד"ה מייתי פנתא דפירי וכו' דאי משל ר"י לא חשיב דשלב"ל ואפ"ל הווי מחונברים פיון שבידו לתלוש וכו' ולא מסתבר לומר דלא חשוב הכא בידו לפי שהיה רחוק מהם דאין נראה לחלק בין קרוב ובין רחוק עכ"ל וה"נ בנ"ד מקרי ראוי לבילה ובפרט דאפשר בקפיצה ע"י שם וכדחיישי להכי ביבמות (קט"ז ע"א) וכן מצינו בעירובין מ"ג ע"א) ובתוס' קידושין (ע"ג א') ד"ה מאי איפא וכו' וברא"ש שם סי' בשם בה"ג וכן י"ל לענין הקריאה דהוי בכלל ראוי לבילה ובזה"ז אפשר ע"י כדור הפורח באויר (ליפט באלאן) ולאשר חזר והציע לפני הרה"ג מאדעס נ"י גודל העיגון מכמה שנים באשה ילדה ואם לא יתירו בחליצה זו תהיה עגונה כל ימיה וקרובה לסכ"נ וגם למכשול וכי כבר נעשה מעשה החליצה ע"י שלוחה חזרתי וצדדתי דאפשר שהר"י שברשב"א סובר פטעם מהר"ח א"ז דאמתקש חליצה ליבום ולא נחית לסברת תורי"ד הנ"ל ומדע שהרי בתשו'

מהר"ח א"ו שם הקשה באמת אמאי במצות תפלין לא אמרי דין שלוחו של אדם כמותו ונדחק לחלק בע"א אבל לשי' תורי"ד שפיר י"ל דהא דל"מ שליחות בתליצה משום דדמי לתפלין אם כן דוקא בשליחות של החלוץ משא"כ בדידה: וגם במ"ש לעיל דכל זמן שלא נדבק לאנמה אחרת אין לו דין מומר הנה לשי' הסוברים דטעמא דאין מומר זוקק ליבום משום דלאו אחיו הוא הרי מבואר בפ"ג וס"מ"ק שבב"י יו"ד רס"א רנ"א דבכל עובר עבירה להכעיס לאו אחיו ולא ממין אחר הוא ומכ"ש בכופר ומלעיג על התורה הרי ביו"ד סי' קי"ט ס"ז מבואר דדינו כמומר לע"ז ובפר"ת שם סק"ח מבואר דגם בכופר דבר א' הוי מומר לכל התורה ע"ש וגם להסוברים דטעמא דיתב מומר משום אומדנא דאדעתא דהכי לא קדשה נפשה י"ל דשייך ג"כ בכה"ג אף דברשע אחר אין להקל ובצירוף הספק בעיקר הקידושין הסכמתי לסמוך ע"ד היד שלמה אבל רק באופן אם יספיקו עוד רבנים מובהקים בתורה ויראה אז אצטרף עמהם במקום עיגון גדול והצלת נפש כנ"ד ומכלל הן וכו' וגם רק בצירוף שאר צדדים הנ"ל פיון שהדבר מבואר בדברי הר"י והרשב"א דגם בהאשה ל"מ שליחות מי יערב בלבד להקל: ועתה הנה בא מקתבו הבהיר אחרי ששלח לו הרה"ג מסיראצק נ"י את תשובתו בקיצור בלא טעמים וכבוד הדר"ג האריף להשיג ע"ד הי"ש ושלח אלי טעמו ונימוקיו והנה מ"ש מהא דגי' דמת חולצת בשינ'י' ואם תוכל לחלוץ ע"י שליח תנרץ זה למה הלא מוטב שתחלוץ ע"י שליח לענ"ד י"ל דאם הייני אומרים דאינה חולצת בשינ'י' לא הי' בידה לעשות שליח דכל דאיהו ל"מ עביד לא מצוי משניא שליח ועתוי"ש עירובין (י"ג ע"א) שהוכיחו דכתיבת הגט לא בעי שליחות דא"כ מי שידיו קטועות לא יגרש את אשתו ע"ש וה"נ בזה לכן הוצרכו להודיענו דגי' דמת חולצת בשינ'י': ומ"ש כתר"ה דכיון דגבי קטנה שחלצה מקשינו אשה לאיש וה"נ לענין שליחות מלבד דלשי' כמ"פ אין ההיקש אלא מדרבנן וכבר ראו עיניו הבדולחים דברי הב"ש א"ע אלא שהשיג עליו ובאמת דהרשב"א פתב שפרוב הספרים גרסי' חליצתה פשרה וכן הוא בכל הספרים המדוקדקים בישיבת הגאונים ובשם פיה"מ להר"מ דגם לר"מ הוא רק היקש דרבנן וגם להסוברים דהוי היקש דאורייתא כבר העלה הפ"י בקידושין (ג' ע"ב) ועוד בכמ"ק דבמלתא דאינו מפורש בתורה אלא הוא מסבא לא אמרי' בזה אין היקש למחצה וה"נ אטו מפורש בתורה דהחולץ אינו עושה שליח הלא הוא רק מסבא דבמצוה שבגופו ל"ש שליחות א"כ באשה דל"ש סבא זו שפיר י"ל דמהני שליחות וע' בפ"י פסחים (מ"ג ב') שהעמיס דבר זה בדברי תוס' רפ"ק דערכין ואף שדברי תוס' פסחים שם מוכח דלא נחתי לסבא זו הרי י"ל דבדאיכא סבא להיפוך גם התוס' מודים דלא אמרינו בכה"ג אין היקש למחצה כמ"ש הגו"ר מבעל פמ"ג פלל כ"ח ע"ש ראיות לזה וגם בלא"ה י"ל דלשי' תוס' פסחים אין ההיקש דאשה לאיש אלא מדרבנן: ומ"ש טעם ב' דחליצה ורקיקה וקריאה פתיבי בחד קרא ואיתקשו להדי ותיקש אדם דורש מעצמו כמ"ש התוס' רפ"ג דסוכה (דף ל"א) ובקריאה ורקיקה ל"ש שליחות לא אדע מהו דהא לא איתקשו בכל דבר דרקיקה וקריאה אינם מעכבים וחליצה מעכבת וכבר פתבו התוס' יבמות (פ"ו ע"א) ד"ה אף מעשר וכו' דבכה"ג ל"ש לומר אין היקש למחצה ובמק"א הבאתי מתוס' זבחים (ס"ט ב') ד"ה וכו' להיפוך וגם הבאתי מהתוס' ב"מ (קי"ד א') ד"ה ואידך ומהש"ס גדרים (ז) ור"ן שם וש"ס מפות (דף י"א ב') וע' בשיו"ק על הירושלמי פ"ט דיבמות הל' ה' מ"ש בזה ואכמ"ל ועוד דכיון דברקיקה

מְהַנִּי שְׁלִיחוֹת א"כ אֲדַרְבָּא גִימָא דְחַלִּיצָה אִימְתַקֵּשׁ לְרַקִּיקָה וְאַף דְקִינְיָמָא לֵן דְלַחוּמְרָא מְקַשְׁיָנָן כְּבָר פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּקִידוּשֵׁין (ל"ד סוּע"ב) ד"ה וְנִילֵף מַת"ת וְכוּ' דְבַדְאִיפָא סְבָרָא לְהִיפּוּף מְקַשְׁיָנָן לְקַנְלָא וְה"נ בְּזָה דְקַרִיאַה וְחַלִּיצָה ל"ה מְצֻנָה שְׁבַגּוּפוּ וְשִׁפִיר י"ל דְמַהַנִּי שְׁלִיחוֹת וְגַם מ"ש טַעַם ג' דְאַף דְבְקִידוּשֵׁין (י"ד) לֹא דְרִשְׁיָנָן פְּכָה עֵיכּוּבָא בְדְאִיפָא ק"ו מ"מ לְעַנְנָן שְׁלִיחוֹת דְנִלְמַד רַק בְּבִנְיָן אָב רפ"ב דְקִידוּשֵׁין שִׁפִיר דְרִשְׁיָנָן פְּכָה לְעֵיכּוּב שְׁלֹא יוֹעִיל שְׁלִיחוֹת יֵשׁ לְפַקְפַק דְהָא אָנָן קִי"ל כּו"ע דְדְרִשְׁיָנָן פְּכָה יַעֲשֶׂה בְאִישׁ וְלֹא מְעַבֵּב אֱלָא מַה שְׁהוּא מַעֲשֶׂה בְאִישׁ א"כ ה"נ דְרִשְׁיָנָן לְמַעַט שְׁלִיחוֹת בְּאִישׁ אָבֵל לֹא לְמַעַט שְׁלִיחוֹת שְׁלֵה אֵשָׁה: וְגַם מ"ש טַעַם ד' דְבַעֲיָנָן לְעֵינֵי הַזְקֵנִים וּבַעֲיָנָן רְאִיָּה מְמַשׁ וּל"מ יְדִיעָה א"כ פְּשַׁעְשַׁתָּה שְׁלִיחַ אֵף דַּשֵּׁשׁ אֵף כְּמוֹתוֹ מ"מ נְחֻשֵׁב רַק יְדִיעָה וְלֹא רְאִיָּה בְעֵינֵיהֶם לְעַנְד"ד יֵשׁ רְאִיָּה לְהִיפּוּף מְהָא דְבְקִידוּשֵׁין (מ"ג) הָאוּמַר לְשְׁלוּחוֹ צֹא וְהָרוּג הַנְּפֶשׁ הַמְשַׁלַּח פְּטוּר לְדִידָן מְשׁוּם דַּאֲשַׁלְד"ע וְלִשְׁמַאי הַזְקֵן חֲזִיב וְהָא בּוּד"נ בְּעֵינָן רְאִיָּה וּל"מ יְדִיעָה א"כ בְּלֹא"ה פְּטוּר מְשׁוּם דְלִיפָא רְאִיָּה וּבַע"כ דְכִינּוּן שְׁעֲשֹׂאוּ שְׁלִיחַ וְהוּא כְּמוֹתוֹ הָוֵי רְאִיָּנִי מְמַשׁ.

וּע"ש דְלַחַד טַעַמָא יְלִיף שְׁמַאי מְמַעֲיֵלָה וּטְבִיחָה וְהָא שֵׁא"ה דְסָגִי בִידִיעָה בְּלֹא רְאִיָּה מְשֵׁא"כ בּוּד"ד וּבַע"כ כּו"ש: וּבְדָבָר מ"ש הַדְר"ג דְבַנ"ד ע"י רִיחּוּק הַמְקוּם גַּם לְעַנְנָן הַרְקִיקָה מְקַרִי אֵינּוּ רְאוּי וְהִבִּיא רְאִי מְהָא דְפְסָחִים ר"פ מִי שְׁהִי טְמֵא (צ"ב ע"ב) דְאֵם רִחּוּק מְאוּד מְקַרִי אֵינּוּ רְאוּי לְאֲכִילָה וְדוּקָא בְּיָכוּל לְכַנּוּס לְעַרְב הוֹרְצָה לר"נ לְעַנְד"ד שֵׁא"ה שְׁהַתּוֹרָה גְזָרָה שְׁאֵם הוּא בְּדֶרֶךְ רִחּוּקָה כְּשִׁיעוּר הַנְּאָמַר שְׁם פְּטוּר מְפָסַח אִפִּי יָכוּל לְכַנּוּס בְּסוּסִים כְּדֹאִי שְׁם (צ"ד ע"א) לְכֹן לֹא הוֹרְצָה וּע"ש בְּתוֹס' (צ"ב ב') ד"ה וּר"נ וְכוּ' דְלִגְבֵי זְמַן אֲכִילָה חֲשָׁבִי בְכַה"ג יָכוּל לְבֹא אָבֵל מ"מ אֵם אֵינּוּ יָכוּל לְבֹא גַם בְּסוּסִים וּפְרָדִים לְכ"ע לֹא הוֹרְצָה שְׁהַתּוֹרָה גִּילְתָּה שְׁם דְמְקַרִי רִחּוּק אָבֵל בּוּד"ד י"ל דְמְקַרִי רְאוּי פִּינּוּן דַּמְשַׁכַּח"ל ע"י קְפִיצָה בְּשֵׁם אוֹ פְדוּר הַפּוֹרַח.

וְעוּד דְכִינּוּן דְסוּדָר חַלִּיצָה אֵינּוּ מְעַבֵּב הָרִי תוּכַל לְבֹא אַח"כ וְלַקְרוֹת וְלַרְקוּק מְשֵׁא"כ בְּפָסַח אֵם לֹא הִי יָכוּל לְבֹא בְזִמְנָן אֲכִילַת פְּסַח שׁוּב בְּלִמֵּי אֶפְשָׁרִי לְקַיִּים הַמְצֻנָה אַח"כ: וּמ"ש כַּת"ר רְאִיָּה מְתוֹס' גִּיטִין (כ"ח ע"ב) דְטְמֵא מִיְחֻשָׁב אֵינּוּ רְאוּי לְסְמִיכָה אֵף דְאֶפְשָׁר לְהַקְרִיב אַחַר שְׁיִטְהָר לֹא אָבִין דַּשֵּׁא"ה שְׁהוּא מְקַרִיב עֲתָה הַקְרָבָן וְא"א לּוֹ לְעֲשׂוֹת אַחַר כֶּף הַסְּמִיכָה בְּקָרְבָן זֶה מְשֵׁא"כ בּוּד"ד הָרִי תוּכַל לְעֲשׂוֹת אַח"כ הַקְרִיאַה וְהַרְקִיקָה וְיִנְכָשֵׁר הַחַלִּיצָה הַזֹּאת: וּמ"ש מַעַכְתָּה מְהָא דְב"ב (פ"א ע"ב) דְגַם מְסַפֵּק מְקַרִי א"ר לְבִילָה אֵף שְׁאֵם יָבֵא אֶלְיָהוּ וַיֹּאמֶר וְכוּ' י"ל דַּשֵּׁא"ה שְׁאִין בְּיַדְנָוּ בִּיאַת אֶלְיָהוּ מְשֵׁא"כ בּוּד"ד וְגַם יַעֲנִין בְּפְסָחִים (צ"ח ב') וְרִשְׁיָנִי ד"ה וּפְטוּרִין וְכוּ' דְמוּכַח דְמְסַפֵּק רְאוּי לְבִילָה וְע' בִּירוּשְׁלַמֵי פְּרַק ח' דְפְסָחִים ה"ב וְצָרִיף לְחַלֵּק בֵּין סְפַק בְּדִין וּבֵין סְפַק בְּמַעֲשֶׂה: סוּף דְבָר פִּי לְעַנְד"ד יֵשׁ מְקוּם לְצַדָּד בְּזָה לְהַקְל בְּשַׁע"ד וְעִיגוּן גְּדוּל כְּזָה אָבֵל בְּכ"ז לֹא יִמְלָאֲנִי לְבִי לְהוֹרוֹת קוֹלָא בְּדָבָר חֲדָשׁ כְּזָה אֵם לֹא בְהַסְכְּמַת כְּמָה גְּדוּלִים בְּתוֹרָה וַיִּרְאָה וְגַם לֹא נֶאֱמָרוּ כָּל דְבָרֵי רַק לְפַלְפוּלָא לְהַלְכָה וְלֹא לְמַעֲשֶׂה וְאַחֲרֵי שְׁהוּדִיעֵנִי כַּת"ר שְׁשַׁמְעַמַּע מְהַגְּאוּן הָאֲדִיר הַצְּדִיק בַּעַל חֵי הַרִי"מ ז"ל לְאַסּוֹר בְּזָה וְגַם דַּעַת הַדְר"ג כֵּן הוּא חֲלִילָה לְהַקְל וּבְפְרָט בְּלֹא שְׁאָר צְדָדִים בְּנֹדָאֵי אֵין לְהַתִּיר נֶגֶד דְבָרֵי הַר"י וְהַרְשָׁב"א שְׁהַבְּאִיתִי (וְעַמְש"ל סִימָן קל"ח שְׁהַסְכְּמַתִּי לְאַסּוֹר בּוּד"ד) וְאַשְׁרֵי הוּדִיעֵנִי שְׁמַחְבֵּב חִיבּוּרֵי דַע"ת תְּנוּחַת דַּעַתוֹ הַגְּדוּלָה

שהגניח דעתי והגני ידו הדוש"ת: סימן טו בעב להרב המאוה"ג וכו' מוה' נפתלי נתן הירש הלוי נ"י אבד"ק הנאש במאלרוי.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בעסק עשיית יי"ש במדינתכם שע"פ רוב עושים משמרי יין גפן ונדוע דין שמרי יי"נ דאסורים לעולם כמ"ש ביו"ד סי' קכ"ג אבל פנין דדשו בי רבים צידד רז"מ דאפשר יש לחלק בין עשיית תמד לי"ש פי התמד נעשה מקיהויא דפירא והוא מממשות טעם היין אבל מלאכת הי"ש הוא משמרים יבשים והוא משמנונית השמרים שנעשה רק מהצוקער שטאף והשמרים פבר נפרדו מאכילת אדם וגם מאכילת פלב והוי ממש פהא דאי אפשר לנבילה שתעשה שחוטא דכיון שנפגם אינו חוזר ונאסר עכ"ד.

והנה מ"ש מהא דנבילה שנפגם יש לפקפק דשאני נבילה דמותר שלכד"א מה שאין פן ביי"נ דגם שלכד"א אסור דהא אסורו משום תקרובות עפ"ם דגם שלכדה"נ אסור כמ"ש התוס' בע"ז (י"ב) וכבר האריף הפלתי סימן פ"ז לצדד דגם בב"ח אסור גם בנומן טעם לפגם אף דהחוו"ד סי' ק"ג סק"א האריף לדחות דבריו והוכיח דבכל האסורים מותר נטל"פ ובהגהת א"ב שם הביא מרמב"ם פט"ו ממ"א דמפנין פן וכן העלה בשו"ת אמרי אש חיו"ד סי' מ"ב והביא ראי' מפ"ב דערלה וע"ז (ס"ח) דלר"ש דנטל"פ מותר גם בכה"כ מותר ורמז להשפ"ד סי' פ"ז סק"ח ע"ש עוד בזה וכבר העלה החוו"ד שם דגם אם חזר ותיקנו בדברים המתבלים עד שחוזר ליתן טעם מותר דכבר נפקע אסורו ונעשה כעפר ע"ש ואף דבשו"ת ביי"צ סי' פ' האריף לדחות דבריו אבל אני מצאתי במשה"ב להרשב"א דף ק"ג ע"ב בהשמטה דלעיל ובריטב"א לע"ז (דף ל"ט ע"א) דמפנין כהחוו"ד אף דמבואר בחוו"ד שם דשמרים שעומדים להתמיץ עיפה אף שאין ראויים לאכילה מ"מ אוסרים בעיפה פנין שעומדין לכוף א"כ י"ל דה"נ עומדים לעשות מהם י"ש ועוד שהרי הש"ך תמה ע"ד הב"י בשם א"ח שפסק דאם שרף השמרים תוף יב"ח דאפרן מותר דהא ביי"נ גם אפרו אסור ואף שהדג"מ דחה ד' הש"ך דגבי שמרים לכ"ע אפרו מותר דכבר פלה לחלוחית יין שבהם ע"י האש וע' בתשו' ח"ס חיו"ד סי' קי"ז מ"ש בזה מ"מ מודה דבלא נשרפו אף שאינן ראויים לאכילה אסור לעולם גם הי"ש הנעשה מהם כמ"ש בתשו' הריב"ש שרמזו שם הש"ך ודג"מ ובתשו' א' להרב אבד"ק סאליצע הארכתי בענין י"ש הנעשה מחרצנים ויש ספק אם נעשה משל אסור ופלפלתי מפמה מקומות וגם בד' הריב"ש הנ"ל ובעובדא דנ"ד אינני רואה שום צד להקל ושוב חזר השואל וכתב לי דיש לדון עפ"ד הח"ס שהתיר השמן הנעשה מחרצנים משום דאשתיי ונעשה דבר א' ופנ"ח באו לכאן אבל הלא רמזתי לעיל לתשו' ח"ס סי' קי"ז והיא תשובה הנ"ל אבל מלבד דגוף הח"ס צע"ג לכאורה דכבר פתבתי במקום אחר ליישב סתירת דברי הר"י שהתיר המוסק משום דאשתיי ובב"י יו"ד סוסי' קכ"ג הביא בשם הר"י באגרת שלא ליקח הצבע מהעכו"ם שנותנים בו חנומץ יין והרא"ה שם התיר דכעפרא הוא וגם בתשו' הר"ן סימן ע' שרמז הב"י שם לא העיר פלל בזה וסותר למ"ש בעצמו פ"ב דע"ז בהא דאי משום אערובי מסרי סרי וביארתי דדוקא בדבר האסור רק באכילה ולא בהנאה מהני שינוי משא"כ בדבר האסור בהנאה הרי מ"מ נהנה מזה וכה"ג כ' רש"י בע"ז (דף מ"ו ע"ב) ד"ה או אין שינוי דגבי איה"נ ל"מ שינוי דכל הנעשה ממנו הנאה הוא וע' שו"ת מהר"י אסאד ח"א סי' קכ"ז ולכן ביי"נ האסור בהנאה ל"מ

שינוי לא ייש לידון עפ"מ"ש הרמ"א רס"י קכ"ד דבסתם יינם סמכינן ע"ד הסוכרים דמותר בהנאה א"כ ה"נ לענין שינוי שנושפתנה.

אבל נראה דדוקא בנעשה שמן משא"כ בנעשה י"ש לא מקרי שינוי שהרי מנידון הריב"ש שהובא בש"ע סוסי' קכ"ד שאסור י"ש הנעשה מזיעת יי"נ מוכח דזה אינו שינוי והמענין בריב"ש באמצע התשובה ימצא דאפי' בלא נרגש שום טעם וריח יין פלל אסור שהרי הביא שם ראי' מהא דע"ז (ל"ח) דקיי"ל דבשלקות בידוע אסורין אפי' בהנאה ואע"פ שאין טעם היין ניכר בהו ולא ממשו כדאמרי' התם הכא לא ידוע ממשו וגם באינו ודאי גמור כל שהרוב עושין פן אסור ע"ש שכ"כ להדיא ולא עלה עה"ד לומר דהוי כנשפתנה וגם בתשו' צ"נ סי' ע"ה מבואר די"ש הנעשה מחרצנים וזגים של עפ"מ דא"צ לפנים והוא אסור ואף שהוא רק זיעה בעלמא אסור כמו י"ש הנעשה מיי"נ ע"ש ומבואר כמ"ש וקרי בזמנינו מערבין י"ש בתוך הינות ועושין ממנו יין והח"ס לא התיר רק שמן הנעשה מהחרצנים שאין בו שום חריפות מעין משקה המשפר משא"כ ביי"ש שהוא ג"כ מעין יין ולכן במקומי אני עומד ואין שום צד היתר לזה.

והנלע"ד כתבתי סימן טז להרב הגאון המפורסם וכו' מוה' אברהם מענדיל שטיינבערג נ"י אבד"ק סבוטין. מכתבו מגלה עפה הגיעני ובדבר החלוצה מק' ראדיוויטץ שנושבעו האחים זל"ז שלא יחלוץ האח הקטן אלא יחלוץ אח הגדול ויחלקו ביניהם במעות עזבון שיעלה לחלק החולץ הנה הרב המו"ץ דשם כתב לי מאז שאלה זו וכתב שהאשה סרבה כמ"פ נגד התראת ב"ד וכי האחים עשו בב"ד כתב באו"ש וח"ח כל אהד ע"ד חבירו וגם נשבעו שלא יתירו השבועה ועוד בחומרות ונדידוים ואח"ז נסעו לק"ק גריידונג האח הקטן והחלוצה והטעו את הב"ד וחלוץ לה ואחרי שנודע להרב דשם הדפיס עלה לאסרה וגם הב"ד מראדיוויטץ חתמו על האיסור ונתפרסם האיסור בעולם שנושלוחו העלים לכל המקומות וגם לפה"ק הגיעו פמה עלים: ומאז שכתב לי הרב הנ"ל כי נכון לגדור גדר בפני עושי עולה כתבתי לו כי אם אמנם ידוע שיש צדדי היתר בכל זה אם יספיקו רבני הגליל לאסרה ולמגדר מלתא בפני פריצי עם גם אני אספיק עמהם.

והנה עתה ראיתי שרו"מ האריך בפלפול עצום והעלה להתיירה בפשיטות וביקש מעמדי להסכים עמו ואני פעת עמוס הטרדות ובכ"ז למען כבודו ואהבתו עברתי במרוצה על קונטרסו: והנה בגוף מחלוקת תוס' והגמ"ר אם באיסור שפדה מלבד אמרי' אעל"מ מלבד דקשה להקל באיסור תורה וכמ"ש גם הגאון בשו"ת גבעת פנחס חא"ע סי' ל"ה אף גם הנה הפוסקים לא הביאו בזה דברי הרשב"א ריש יבמות בהא דהאומר לאשה ה"ז גיטא ע"מ שלא תנשאי לפלוגי ונפלה יבמה לאותו פ' דצריכה חליצה ול"א בכה"ג כל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה פיון שאין איסורו מחמת עצמו אלא ד"א גרם לה וה"ז פנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה דתנן בפ' ב"ש דכופין אותו שיחלוץ לה וה"ז אינו עולה ליבום ד"ת דקיימה עלה בלאו ועשה ואעפ"כ עולה לחליצה משום דד"א גרם לה ע"ש ומבואר דגם בדיעבד ל"מ דאל"כ הרי הוי עולה ליבום ובע"כ דגם באיסור שפדה מלבד אעל"מ וגם מוכח מזה דגם בדבר שא"צ פנוה אפ"ה אעל"מ דהא ביבום אפי' בשוגג קנה ויש להוכיח מזה דגם בישנו בשאלה אפ"ה כל זמן שלא נשאל אעל"מ: אף בזה י"ל לפמ"ש המל"מ והובא בשעה"מ פ"ג מנדרים דראיית הרשב"א דעכ"פ היכא דנדרה

עד"ר יהיה בכלל א"ע ליבום ע"ש א"כ אין ראי' מזה להיכא דמהני שאלה ועכ"פ בנ"ד שנשבעו זה לזה בשביל טובה שהרי האח הגדול נשבע שאם יחלוץ הוא יתן גם לשאר האחים חלק מהעצבון וכן שאר האחים נשבעו פן זל"ז ומבואר במהרשד"ם חא"ע סימן כ"ו דהיכא דנדד לטובת חבירו ותועלתו וגם קיבל טובה לכ"ע גם בדיעבד ל"מ התרה וכ"ה בתשו' רדב"ז ח"א סי' ש"ט אלא שמתקלקל בין טובה בעלמא ובין דררא דממונא ועכ"פ בדררא דממונא גם הוא ס"ל דאפי' דיעבד ל"מ אף שפתב דמהריב"ש ל"מ פן ע"ש אף בזה י"ל עפ"ד הח"ס סימן רכ"ו דקודם שנעשית הטובה מהני התרה אף דבנ"ד דנשבע לקיים מצות חליצה בגדול דנדאי לא יזקקו שום ב"ד להתיר ולשי' כמ"פ גם בדיעבד ל"מ התרה וכמ"ש גם ר"מ אם פן פשיטא דלהרשב"א גם דיעבד לא מהני וכיון דגם הרשב"א סבירא ליה פן בנדאי יש לחוש לדעתו בצירוף דעת מרדכי: ומה שהאריך כת"ר בדברי תוס' תמורה (ה' ע"א) שפתבו דכיון דאימקש גירושין למיתה ל"ש לומר שלא יועילו הגירושין (והביא דברי נו"ב א"ע סי' קכ"ט וגם דברי שו"ת ז"כ שביאר דבשאר גיטין פסולין ל"ש ההיקש דעכ"פ גברא בר גירושין הוא משא"כ באונס דלאו בר גירושין הוא ועכ"פ פלפל בנ"ד) וה"נ לענין חליצה דעומדת במקום גט כמ"ש התוס' בקידושין (י"ד) ד"ה הא ובסוטה (דף ה') מלבד מה שפקפק ר"מ בעצמו בזה והביא מדברי הנו"ב דלמסקנת הש"ס אין סברתם מוכרחת ובשם פרמ"א ח"א דדברי תוס' הם רק באונס ולא במק"א אף גם נראה דגבי חליצה פשיש כמה אחים ל"ש לדון מפיח ההיקש פלל שהרי גם אם ימות א' מהאחים עדיין זקוקה לחליצה ולא הותרה רק במיתת פולם ואיזו היקש יש לנו להתיר בחליצת א' מהם באיסור וז"פ: ומ"ש ר"מ ליישב ע"ד פלפול דברי רמב"ם פ"א מגזילה עפ"י ד' תשו' ב"א פבר זכיתי בה ת"ל מכמה שנים ונדפס בחיבורי לחו"מ רס"י ר"ה.

גם מ"ש ר"מ להוכיח דשינוי קונה בלא פונה והביא פן בשם תרומת הפרי הנה אין הספר בידי אבל בתוס' ע"ז (דף ז ע"א) בד"ה ר"מ וכו' מבואר דר"מ ור"י פליגי בזה וכ"ה בתוס' ב"מ (מ"ג ע"ב) והנה יש לדון בזה ע"פ דברי תשו' לחם רב שהביא בתשו' ב"ש אחרון חא"ע סי' ו' ו' נשו"ת ספר יהושע חא"ע סימן ס"ה דהיכא דנשבע שלא לגרש מסתמא לא נתפונן לגרש בלב שלם דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן אבל מלבד מה שתמהו עליו המעיין בתשו' לחם רב סי' ל' ימצא דלא כתב רק בצירוף מודעא ובזה מיושב מה שהקשה עליו הספ"י מדברי התוס' יעו"ש וימצא שכן הוא.

והנה ר"מ העלה עוד דבנ"ד דהיבם אינו עושה פלוס ואדרבא צריך שלא יסייע פלוס והוא עושה רק בכונה שמכונן להתירה ול"ש בזה לומר אעל"מ כמ"ש כה"ג בשו"ת בר"א סימן קכ"א לענין נשבע שלא לבטל הגט והיכא דליכא רק מחשבה עדיף טפי: הנה פבר העלה הט"ז באו"ח רס"י שכ"ח סק"א דהא דניקף חייב משום דהכנת האיש שמזמין את שערו מקרי מעשה וכן פתיתת פיו להוציא שינוי ואני מצאתי בריטב"א למכות שהעיר ג"כ בהסתירה מביצה למכות ותי' דשאני בניקף דעובר בלאו עכ"פ אלא דהוי בלא מעשה לכן מהני הסיוע שיהא נחשב כמעשה משא"כ בעלמא דאם אינו עושה פלוס ומסייע א"ב ממש אינו עובר פלוס וליכא איסור פלל ע"ש [א"ה בהמ"ח ע"ע בט"ז יו"ד סי' קצ"ח סק"א ולפי ד' הריטב"א נדחה ראית הט"ז שם מניקף וע' בתפ"י בהקדמה לקדשים פ"א אות כ"ב שנעלם ממנו דברי הריטב"א אלו ולפמ"ש הט"ז שם לענין נטילה

הצפּרנִים דְּבִהֲטִיית הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת יְדִיָּה הַגּוֹי מֵעֲשֵׂה וּאֲמוֹ"ר שְׁלִיט"א הִרְאָה שְׂכֵן מְבֹנָאָר בְּתוֹס' רִיד (מ"ג א') ד"ה כְּגוֹן וְכו' שְׂכַתְבוּ וּנ"ל דְּהוּא מְסִינֵע לְהַסִּיר הַמַּעֲזִיבָה וְקָשָׁה הָא מְסִינֵע א"ב מִמֶּשׁ וּבַע"כ דְּהוּא הַתְּחִיל תְּחִלָּה וְכַמ"ש הַט"ז או"ח הַגָּ'ל א"כ ה"נ פִּינּוּן שְׂהוּא הִטָּה רַגְלוֹ בְּתַחֲלָה נִחְשָׁב כְּמַעֲשֵׂה וְעוֹד י"ל לַפּמ"ש הַתוֹס' ע"ז (ס"ד א') בְּהָא דְעוֹקְרִין פְּלָאִים פְּדִי לְמַעַט הַתְּפִלָּה כּו' וְהַקְּשׁוּ הַתוֹס' דְּהָא מְקַיִּים בְּכִלְאִים לֹא מְחַיִּיב רַק בְּעֲשֵׂה מֵעֲשֵׂה בְּגֵדָר אֲבָל הֵכָא אִין פָּאן מֵעֲשֵׂה כָּלָל וְתִי דָאָף דְּמִתְחִלָּה הִיָּה רַק מִתְּשַׁבְּהָ דְרוּצָה בְּקִיּוּמוֹ אַפ"ה פִּינּוּן שְׂעֲשֵׂה אַח"כ מוֹכַחַת עַל מִתְּשַׁבְּתוֹ הַקּוּדְמַת הַגּוֹי לֹא שִׁיב"מ ע"ש וְעִינּוּן בְּש"ס דְּחַנּוּלִין (דָּף ל"ט) דְּמוּכַח שֶׁם דָּגַם לְמ"ד דַּל"א הוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִילָתוֹ מוֹדָה בְּכַה"ג ע"ש וְא"כ ה"נ פִּינּוּן שְׂאוּמָר לֹא תְּפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ הַרִי מֵעֲשִׂיו מוֹכַחַת עַל מִתְּשַׁבְּתוֹ וְשִׁפִּיר הַגּוֹי מֵעֲשֵׂה וְשִׁפִּיר אֲמָרִינוּן בִּיהַ אַעל"מ] וְעַכ"פ מוֹדָה דְּלַעֲנֵןן שְׂהִיא נִחְשָׁב מֵעֲשֵׂה נִחְשָׁב גַּם הַסִּיּוּע לְמַעֲשֵׂה וּבַמְק"א הַעִירוּתִי מִש"ס דְּעֶרְכִין י"א גְּבִי מְשׁוֹרָר שְׂשִׁיעַר בְּשָׁל חֲבִירוֹ וְעוֹד מְכַמ"ק וְיַעֲנֵןן בְּחִיבּוּרֵי לִיּוֹ"ד סוּסִי' ב' בְּזָה וְעַכ"פ בְּנ"ד דְּצָרִיף לְמִדְחָסִי לְכַרְעִי וְעוֹד כְּמָה דְּבָרִים וְדָאִי דְּנִחְשָׁב לְמַעֲשֵׂה אֲלֵא דִּישׁ לְדִין לַפּמ"ש הַפּמ"א ח"א סִי' ל"ד דְּהִיכָא דְּעוֹשֵׂה מֵעֲשֵׂה הַנּוֹגַע לְשָׁנִים וְהַשְׁנִי לֹא עֵבֵד אִיסוּר לְכ"ע א"ע מְהַנִּי ע"ש בְּאַנְרָף וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה בְּחִיבּוּרֵי לְחוּ"מ סִי' ר"ח א"כ ה"נ הַרִי הָאֲשֵׁה לֹא נִשְׁבְּעָה כָּלָל וְלֹא עֲשִׂתָּהּ אִיסוּר: אָף דְּבַנ"ד יֵשׁ לְדוֹן מִטְעַם אַחַר וּלְבַטֵּל הַחֲלִיצָה עַפְמ"ש הַלַּח"מ פ"ד מִיבּוּם הִי"ז דְּלֹא מְכַשִּׁירִין דִּיעֵבֵד רַק בְּחַד פִּיסוּלָא דְּלַכְתְּחִלָּה אֲבָל אַם עֵבֵר עַל ב' פִּיסוּלֵי דְּלַכְתְּחִלָּה גַּם דִּיעֵבֵד מִיפְסָל הַחֲלִיצָה וּבִיאָר בְּזָה דַּעַת הֶרָאָב"ד ע"ש וְאָף שְׂכַפְתִּיחָה שְׂבַד ע"ת לַה"ש הַבְּאֵתִי סְתִירָה לְזָה מֵהַתוֹס' יְבָמוֹת מ"מ י"ל דְּדַעַת הֶרָאָב"ד הוּא כֵּן וְא"כ הַרִי בְּנ"ד לַפּמ"ש הַתוֹס' בְּתַמּוּרָה ו' וּב"מ קט"ז דָּגַם לְאַבְיֵי דַא"ע מְהַנִּי מ"מֵאִי עֵבֵד זְכִי בְּשׁוֹגֵג הַגּוֹי זְכִי בְּטַעוֹת א"כ ה"נ הַרִי הַמְּנַעֵל הִיָּה שֶׁל הַרְבּ מְגַרְיִדוֹנֵג וְאִם הִיָּה יוֹדַע הָאִיסוּר לֹא הִיָּה מְזַכָּה לוֹ הַמְּנַעֵל וּבַפְּרָט שְׁהַרְב צוּחַס עֲתָה וּמִתְחַרְט עַל הַשְּׂגָגָה שְׂיַצְאָה מְלַפְּנֵי וּבְכָל כַּה"ג וְדָאִי דְּהוֹכִיחַ סַע"ת וְא"כ חֲלִיצָה בְּמִנְעֵל שְׂאִינוּ שְׁלוֹ דְּלַכְתְּחִלָּה פְּסוּל גַּם חֲלִץ אַח הַקְּטָן וְהוֹי תְּרִי פִּיסוּלֵי דָּגַם דִּיעֵבֵד מִיפְסָל.

וְאִם פִּי יֵשׁ סְתִירוֹת לְדַבְּרֵי הַלַּח"מ וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי שָׁם מ"מ קָשָׁה לְהַקְּל לְמַעֲשֵׂה לְגַדּוֹ וּבַפְּרָט בְּצִירוּף הַשְּׂבוּעָה: וּמ"ש רו"מ דְּמִסְתַּמָּא הַתִּיר לְעַצְמוֹ הַשְּׂבוּעָה הִנֵּה בְּכָל חֲלִיצָה מִתִּירִים הַשְּׂבוּעוֹת מְקוּדָם אָף דְּבַנ"ד שְׂנַשְׁבַּע שְׁלֹא לְהַתִּיר הִיָּה צָרִיף לְהַתִּיר מְקוּדָם שְׂבוּעָה שְׁנִיָּה וְאַח"כ רֵאשׁוֹנָה וְלִשְׁי' הַט"ז סִי' רַכ"ט גַּם בְּנִשְׁבַּע בְּשְׂבוּעָה וְנָדָר וְח"ח צָרִיף ג' הַתִּירוֹת וְאִם פְּרָט הַנָּדָר לֹא יִנְדַּק שׁוּם חֻכְם לְהַתִּיר וְלֹא כ"ע ד"ג וְלָכֵן קָשָׁה לְסַמְּוֵה ע"ז.

וְאַחֲרֵי פִי הַרְבָּנִים הַגָּ'ל כְּכָר אֲסָרוּ לַעַנ"ד לֹא נִכּוֹן הַדְּבָר שְׂיִתְקַע א"ע מַעַכְתָּה לְהַתִּיר אִיסוּרִים וּבַפְּרָט לְמָה לָן לְמִשְׁכּוּנֵי נְפִשִׁין עֵבּוּר אֲשֵׁה מְסַרְבַּת וְגוֹזְלַת מְמוֹן שְׂאִינוּ שְׁלָה וְע' בַּח"מ סוּסִי' ט"ו וְשׁוֹא"ת עֲדִיף זְהוּ הַנְּלַע"ד וּמַעַכְתָּה הַטּוֹב בְּעִינְיוֹ יַעֲשֵׂה.

וְהַנְּנִי יְדִידוֹ הַדּוּש"ת: סִימָן יז לְהַרְבּ הַמֵּאוּה"ג וְכו' מוה' אֲלַעֲזָר רוֹזִין נ"י מו"ץ בַּק' רֵאזוּוֹאֲדָב. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּרֵאוּבּוֹן שְׁטַעַן נָגַד שְׁמַעוֹן בְּחַשְׁבוֹנוֹת שְׂבִינִיָּהֶם שְׁנַטֵּל מְמַנּוֹ רִיבִית וְשְׁמַעוֹן טַעַן שְׁהִיָּה עֲצָה"ע דְּקִי"ל דְּנֶאֱמָן בְּלֹא שְׂבוּעָה דְּחִזְקָה לֹא שְׂבִיבִי הִיָּתְרָא וְכו' אַם עַכ"פ צָרִיף לְקַב"ח וְהִבִּיא רו"מ רֵאִי דְּהָא חֲזָקָה עֲדִיפָא מֵעַד א'

דע"פ חזקת תו"ז מוציאין ממון ואם ע"א פוטר מחרם מכ"ש חזקה והנה מעיקרא דדינא פרכא דמבואר בטור סי' פ"ד ונש"ף סי' פ"ז סקי"ד דע"א אינו פוטר מחרם התם וגבי חזקת תו"ז גופי' מבואר בש"ף סי' ע"ח סקט"ו דלכ"ע צריף שיקבל ח"ס ולפמ"ש הש"ף שם לדינא יוכל להשביעו גם היסת לאחר פירעון וע"ע בש"ף סי' קכ"ו סקמ"ד לענין חזקה דלא שדי זוזא בכדי דלפי מקצת גוססאות בטור אפ"ה יוכל להטיל עליו ח"ס ומכ"ש בחזקה דלא שביק היתרא שבזה"ז רבים מתפוצצים באיסור רבית כמ"ש הט"ז ובל"י סוסי' קסט"ט וגם נ"ל ראי' ברורה מתשו' הרשב"א שבב"י חו"מ סי' ס"ז סל"ד דמבואר דמטעמא דלא שביק היתרא וכו' יוכל להטיל ח"ס באומר פרוזבל הי"ל ואבד אלא דבנהגו הכל להתנות ע"מ שלא תשמשנו שביעית הוי פנדאי וא"י להטיל ח"ס ע"ש ומוכח דאי לאו ה"ט לא מהני החזקה לפטרו וביותר הדבר מפורש שם בב"י מקודש י"ט בשם תשו' הרשב"א דצריף לקבל ח"ס ע"ש ומכ"ש בנ"ד אלא דלפמ"ש בכנה"ג סימן ע"ה דנהי דע"א אינו פוטר מחרם מ"מ עכ"פ א"צ לקבל ח' לנוכח אלא סגי שייטיל עליו בב"ד ח' סתם וע' תומים ונה"מ סי' פ"ז דס"ל דבטענת ספק ע"א פוטר גם מקב"ח אכל בש"ף סי' קכ"א סקל"ח מפורש להיפוך אבל מתשו' תשב"ץ ח"א סימן קנ"ו מוכח פדעת תומים ונה"מ א"כ י"ל דגם בדאיכא חזקה דינא הכי וא"צ שיקב"ח לנוכח אלא יטילו ח' סתם בב"ד.

והנלע"ד כתבתי (ובגוף דין חזקה אם פוטר משבועה עתוס' ערכין (כ"ג ע"א) ד"ה אלא וכו' ותשו' מהר"ם שהובא בש"ף ח"מ סימן נ"ו סק"ה ובמל"מ פ"א מנערה בתולה ה"ב ובב"ש א"ע סי' ס"ח סקכ"א וסי' צ"ו סק"ח ובט"ז ח"מ סי' צ"ד ס"ו ונש"ף סי' ס"ט סקכ"ו וסי' קע"ו סקכ"ה וסי' של"ה ס"א בהג"ה ונש"ף סק"ה): סימן יח להרב הנ"ל מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באיש אחד שרוצה ליסע לא"י ובדו סף אלף ר"כ ומדאגה בדבר אולי במשך השנים יחסר לו עוד ברצונו למפור ס"ת שיש לו שקנה מהגבאי דביהכ"נ וחתנו מערער בדבר וכפי שיעלה עיסקא מן המעות של מכירת הס"ת יתן לו הוא לכל שנה מכיסו ובלבד שלא ימפור הס"ת ורו"מ האריף דכיון דאפי' אין לו מה יאכל אסור למפור ס"ת מכ"ש בנ"ד שיש לו לע"ע אלף ר"כ וילשי' ר"ח פהן ליכא מצנה בזמן הזה לעלות לא"י כמ"ש באהע"ז סי' ע"ה ויש לחוש לחומרא לדעתו ואף דבס"ת של יחיד יש ב' דיעות מ"מ בנ"ד שהראשון שכתבה הקדישה לביהכ"נ אלא שאח"כ מוכר הגזבר הס"ת ליחיד זה ודמי לס"ת של רבים דאסור למכרו וגם י"ל דהמתירים בספר תורה של יחיד למכרו היינו לצורך מצנה מה שאין פן לעלות לא"י ויש לו לע"ע מעות י"ל דלכ"ע אסור עכת"ד: הנה בגוף מצנות עליו' לא"י כבר האריף מהרי"ט בשניות חיו"ד סי' כ"ח והביא בשם הר"ש סאגיש שדעתו דכוננת הרא"ש שהובא ביו"ד סי' רכ"ח סל"ו דמי שצד לעלות לא"י י"ל התרה משום דס"ל כהרח"כ דליכא מצנה בזה"ז והוא השיג דבתשובת מהר"ם סי' קצ"ט מבואר דאין חילוק בין זמן הבית לזמן הזה דהשתא נמי איכא מצנה וטעמו של רח"כ מבואר בהגמ"ר משום דאיכא סכנת דרכים ולא כמ"ש התוס' בשמו ע"ש באנרף ובתה"ד בכתביו סי' פ"ח מסיק דבענין עליו' לא"י כל איש ישער בעצמו בהשגת גופו וממונו באיזו דרך יוכל לעמוד בעבודת הש"י ע"ש וגם בגוף מצנות ישיבת א"י הנה בתשובת מבי"ט ח"א סימן קל"ט העלה דהוי מ"ע חמורה ודוחה מצנות פניבד אב ובמהרי"ט בחי' לקידושין כ"ז הביא בשם הרמב"ן דיישיבת א"י הוי מ"ע

וְדָחָה דְּבָרָיו וְלֹא הִזְכִּיר מִדְּבָרֵי אָבִיו הַמְּבִי"ט וְעַל תְּשׁוּבָתוֹ ח"ג ס"א רפ"ח דְּכִיפּוּד אָב וְאִם דּוּחָה יִשְׁיבֵת א"י וּבִתְשׁוּבָה ר"מ מִינְיָן סג"ל ס"א ע"ט הֵבִיא מֵהַתְּשׁוּבָה וְז"ל לְשִׁאלָתָה לְהוֹדִיעָה עֵינֶיךָ הַמְּצַנֶה הַהוֹלֵךְ לֹא אֵינִי יוֹדֵעַ אֲלָא כְּדִמְפֻנְרֵשׁ בְּסוּף פְּתוּבוֹת שְׁמוֹחֲלִין לוֹ כֹּל עֲוֹנוֹתָיו וּבִלְבָד שֶׁהוּא פְּרוּשׁ מִכָּאֵן וְאֵילָף וְהִזְהַר מִכָּל מִינֵי עֲוֹן לְקַיֵּים כֹּל מִצְוֹת הַנְּהוּגוֹת בְּאַרְצָן שְׁאֵם יַחֲטֵא בֵּא"י יַעֲנֶשׁ יוֹתֵר מִמֵּי שְׁחוּטָא בַּח"ל וְהִינְנוּ דְּכַתִּיב אַרְצָן אוֹכְלֵת יוֹשְׁבֵיהָ אֲבָל עֲכָשְׁנוּ שְׁשֻׁמְמָה הִיא וְאִין בָּהּ עֵיר מְוַקְפֵת חוּמָה וְכוּ' וְאוֹתָן שֶׁהוֹלְכִים שָׁם לְנִהוּג בָּהּ ק"ר מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם רַמְנוֹס חֲצָרֵי אֲבָל מִי שֶׁהוֹלֵךְ לִש"ש לְהִתְנַהֵג בָּהּ בְּקִדּוּשָׁה וְטְהָרָה אִין קִין לְשַׁכְּרוֹ וּבִלְבָד שְׁיֻכַּל לְהִתְפָּרְנֵס וְכוּ' ש"מ שְׁפֵתָב דְּוִקָא ע"מ שְׁיֻכַּל לְהִתְפָּרְנֵס וְזֶה לֹא אֲפֻשֶׁר שְׁמָה כְּפִי הַנְּשַׁמֵּעַ וּמִי שְׁאִין לוֹ דֵי סִיפּוּקוֹ קָשָׁה לוֹ שְׁיִפְזֹר בְּלֹא קִיבוּץ וְקוּפִין יָדוֹ מְלִיתָן צְדָקָה וְשֻׁמָּא ח"ו יַצְטָרֵף לְבָרִיאוֹת עַכ"ד וּבִתְשׁוּבָה תְּשׁוּבָתוֹ ח"ג ס"א רפ"ח הִפְלִיג בְּשִׁבְחָה עֲלֵינָא לֹא א"י וְז"ל הַדִּירָה בֵּא"י מְצֻנָה גְּדוּלָה וְהֶרְמַבְּיָן מְנָה אוֹתָהּ בְּתַרְיָג מִצְוֹת וּבִסְפָרֵי אֲמָרוֹ שְׁקוּלָה יִשְׁיבֵת א"י כְּנִגְדָה כֹּל הַמִּצְוֹת וְכוּ' וּכְבָר הִפְלִיגוּ רז"ל וְאָמְרוּ שְׁכָל הַדֵּר בֵּא"י כְּאֵלוֹ יֵשׁ לוֹ אֱלֹהִים וְכוּ' שְׁרוּי בְּלֹא עֲוֹן וְכוּ' כְּאֵלוֹ קְבוּר תַּחַת הַמְּזַבֵּחַ וְכוּ' וְחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְסַפְּנִים בְּעֲצָמָם לְעַבְדוֹר נְהָרוֹת כְּדֵי לְכַנּוֹס לֹא א"י וְכוּ' וְאִין מוֹתֵר לְצִאֵת מֵא"י לַח"ל אֲלָא לְלַמּוֹד תּוֹרָה אוֹ מִפְּנֵי כִיפּוּד אוֹ"א מִכָּל זֶה תִּתְבָּרַר שְׁאֵלְתְּכֶם כִּי מִי שֶׁהוּא בַּע"ת וּמִתְחַרֵּט מְעוֹנוֹת שְׁבִידוֹ וְרוּצָה לְעֵלוֹת לֹא א"י עִם הַיּוֹת שֶׁהִתְשַׁבְּחָה מִכְּפָרֵת הַעֲלִינָא לֹא א"י מוֹסְפֵת לוֹ זְכוּת וּמִצִּילָתוֹ מִן הַחֲטָא כֹּל יָמָיו וְכוּ' עַכ"ד.

אֲבָל זֶהוּ אִם יֵשׁ לוֹ דֵי סִיפּוּקוֹ וְיֻכַּל לְפָזֵר גַּם לְצְדָקָה וּבִשְׁוִי"ת מִיָּם רַבִּים ס"א מ"ח הֵבִיא מִתְשׁוּבָה חו"י ס"א ר"י וְז"ל עוֹד רְאִיתִי בְּסִפְרָא שְׁאֵם אֵינוֹ בַּעַל יְכוּלֵת שְׁיֻכַּל לְהִסְתַּפֵּק בְּשָׁלוֹ כְּבוֹאוֹ לֹא א"י טוֹב יוֹתֵר שְׁיִשְׁאָר בַּח"ל פֶּן ע"י חֲסָרוֹנוֹ עֲנִיּוֹתוֹ יַעֲבִירָנוּ ע"ד קוֹנוֹ וְכֵה"ג כְּתִב הַשְּׁלִי"ה וְכ"ש אִם הוּא אָדָם רַף וְעֻנְג וְחָלוּשׁ כַּח פֶּן לֹא יוֹכַל לְסַבְּל עֲנִיּוֹת הַדֵּרֵף הֶרְחוּק וְכוּ' וְדָאִי אִם יֵשׁ לְחוּשׁ חֲשָׁשׁוֹת הַנֶּזֶל טוֹב לְמַנְעַ מְזָה וּמִקוּמוֹ אֵל יִצַּח כְּמוֹ אֶלְפֵי אֶלְפִים ת"ח וְחֲסִידִים שְׁכַבּוּדָם בַּח"ל וְחֲלִילָה שְׁיִלְדוֹ לְרִיק וְיִגִּיעוּ לְבַהֲלָה עַכ"ל וּבִתְשׁוּבָת רַשְׁב"ש ס"א ב' כְּתִב דְּמִצְוֹת עֲלֵינָא לֹא א"י אִם יֵשׁ לוֹ בַּח"ל מְחִיָּה וּבֵא"י לֹא יִמָּצֵא אוֹ לֹא יִהְיֶה לוֹ נְכָסִים לְעֵלוֹת וְיַצְטָרֵף לְשִׁאֵל מִכְּרִיאוֹת לֹא חֲיִיבָה תּוֹרָה לְעֵלוֹת וְכֵן אִם יֵשׁ לוֹ בְּנִים וְלֹא יוֹכַל לְהוֹלִיכֶם עִמּוֹ וְלִהְשָׁגִיחַ עֲלֵיהֶם וּלְגַדְלֵם עַל בְּרַכֵּי הַתּוֹרָה ע"ש וְע"ע בְּשׁוֹ"ת ב"ש ח"ב ס"א צ"ד בְּעֻנְיָן זֶה.

הַאֲרֻכְתִּי בְּזֶה לְבָאָר דְּבִאֲנֹפֶן שְׁאֵינוֹ בְּטוֹחַ שְׁיִסְפִּיקוֹ לוֹ מְעוֹתָיו לְהִתְפָּרְנֵס וְלִיתָן צְדָקָה אוֹ לְהִשְׁגִּיחַ עַל בְּנָיו אִין מְצֻנָה בְּעֲלֵיָתוֹ: וּמַעֲתָה נָשׁוּב לַנ"ד וְהִנֵּה מ"ש ר"מ מֵהַפְּלִנְגָתָא דַּס"ת שֶׁל יְחִיד כְּבָר הַעִיד בַּד"מ יו"ד דְּהַמְּנַהֵג לְהַקֵּל וּבִפְרֵט בַּמַּג"א ס"א קנ"ג סַקכ"ב הַעִיד שֶׁהַמְּנַהֵג לְמַכְרוֹ גַּם בְּנִתְנוֹ לְבִיחָה"נ לְקָרוֹת בּוֹ וְלִהְשַׁתְּמֵשׁ בְּדָמָיו וְסִיָּים זֶהוּ"ל כְּאֵלוֹ הִתְנוּ בְּתַחֲלָה וְכ"ה בֵּא"ר שֵׁם וּבִפְרֵט לַפְמ"ש בַּבֵּא"ט בְּשֵׁם הַנּוֹר דַּבְס"ת שְׁבֻזָה"ז שְׁאִין בְּקִיאִין בְּחֲסָרוֹת וְיִתְרוֹת מוֹתֵר לְיְחִיד לְמַפְנֵי ס"ת בְּשׁוּפֵי ע"ש פְּשִׁטָא דְּאִין חֲשָׁשׁ וּבְאַמַּת שְׁבַב"י בְּשֵׁם רִיב"ש מְבוֹאָר דַּס"ת פְּסוּל מוֹתֵר לְזַט"ה לְמַכְרוֹ שְׁלֹא לְעֵלוֹת בְּדָמָיו וּמִשְׁמַע דְּלִהוּצִיא הַמְּעוֹת לְדַבְרֵי הַרְשׁוֹת אָסוּר ע"ש אֲבָל הוּא סוּבֵר דְּגַם לְיְחִיד אָסוּר לְמַפְנֵי ס"ת שְׁלוֹ מִשָּׂא"כ לְדִידָן וְע"י בְּשׁוּ"ק עַל הִירוּשָׁלַיִם פ"ה דְּנִדְרִים בְּהָא דְּחַד גְּבָרָא קִידֵשׁ בַּס"ת עֲאֵלִין עוֹבְדָא קָמִי דַּר"י וְאָמַר אֵינָה מְקוּדָשֶׁת וְאֶפְ"ל בַּס"ת שֶׁל יְחִיד וּבִיאָר דְּטַעֲמָא לְפִי שְׁאָסוּר לְמַכְרוֹ לְכַתְחֲלָה ע"ש וּלְפַמ"ש בַּמַּש"ז סַק"ז גַּם דִּיעַבְדַּ הַמְּקַח בְּטַל אֲבָל צ"ע

דכינן דמונתר למכרו לישא אשה הוי שלו לחד צד בעיא בב"ב וחוו"מ סי' רמ"ח ועמג"א סי' קנ"ג שם בזה אבל בתשו' ח"ס חחו"מ סי' קמ"ג ביאר דהירושלמי מייירי בס"ת של יחיד שנתנו לחלוטין ולקהל וא"י לחזור בו ומ"מ לא נשתקע שמו שאין ביד הקהל למכרו אפי' ע"י זט"ה במא"ה ולכן אינה מקודשת ע"ש היטב ועכ"פ בזה"ז דהמנהג למכרו אפי' בנתנו לקרות בו ברבים מי יבא להחמיר נגד המנהג.

אף דרו"מ העיר דבנ"ד שקהה בתחלה שייה לביהכ"נ אלא שהגזפר מכרה לא פקע קדושתה הראשונה ולא ביאר במכתבו איך הי"ל רשות למכרו פיון שקהה של רבים ואם ע"פ הדין הי"ל רשות למכרו או דעכ"פ בדיעבד מכור פדעת הר"ן שהובא במש"ז סק"ח א"כ פנים חדשות באו לכאן ופקעה קדושתה הראשונה ודינה כס"ת של יחיד: ומ"מ נ"ל דיש לו למפנר הספר תורה ויקח במעותיו ספר תורה אחר ואז יהיה ספר תורה של יחיד ויהיה לו רשות למכרו וא"ל דאפתי חלה קדושת ספר תורה של הרבים על הספר תורה של יחיד שיקנה פיון שבמעות ספר תורה זה קנהו י"ל דקדושה שני' קילא וכמ"ש הר"ן פ' בני העיר בענין מכירת ביהכ"נ והביא מהא דהלקוח בכתף מעשר שנטמא יקבר דלא אלים למיתפס פדיונו כמעשר גופיה וע' זבחים (דף מ"ט) ובר"ש פ"ג דמע"ש משנה יו"ד ע"ש אבל אם הגזפר מכרו כדין מותר להיחיד למכרו בפשיטות ובכפרט לצורך דמי הוצאות עלי' לא"י.

והנלע"ד פתבתי: סימן יט להרב המאוה"ג וכו' מוה' אברהם יהודא ליב הערמאן נ"י אבד"ק באראדייא וקא ברוסיא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באיש אחד שקנה בשנה העברה עז חולבת מעפ"ם אחד מכפר רחוק משם שהולכה על יומא דשוקא לעיר אחת סמוכה לקהלתו ודרךן לשלוח תחלה בעגלה את הגדיים קטנים שאינם יכולין לילך ברגלן והעזים מהלכות ברגליהן ובשעת מכירה א"ל הישראל הקונה להעפ"ם המוכר מגודל הפחל נראה שלא נחלבה איזו ימים להונות הקונים וא"ל המוכר תאמין לי ששחלבה בפקר ומחלבה בשלתי לי מאכל על הדרך ועמד עוד עפ"ם אחד משירא הנ"ל ואמר הלא איזו שעה קודם נשלחו הגדיים על השוק וכפי הנראה בא להוסיף שהרי הגדיים ינקו מפנה מקודם כי הלא גם אותם ימכרו ורוצה שיהיו נראים שמנים וטובים והישראל קנה העז ועתה ילדה זכר ונסתפקו אם הוא בכור ואחר התקירה מהיהודי היושב בכפר והוא בר אוריין ובר סמכא ואמר שלא שמע זה ארבעים שנה שיעשו העפ"ם טצדקי לחלוב עזים קודם לידתן ופ"א עשמה ערלית פן ומתה העז עכת"ד השאלה: והנה רו"מ הביא דברי רמ"א שט"ז ס"ג דבמקום שאין דרך לחלוב עזים דינן כמו בפרה אבל גם בפרה בעינן סיוע דמסל"ת והביא דברי תפל"מ דאם גוי אחר מסל"ת שכבר ילדה נאמן ול"ש לומר דלהשביח מקחו מתפנון פיון שאין הבנהמה שלו אף דרו"מ נסתפק דשאמ מייירי כשאמר עפ"ם האחר שלא בשעת המקח משא"כ בנ"ד הנה לענ"ד יש ללמוד ד"ז ממ"ש בתשו' ב"י סימן ג' והובא בקו"ע שבא"ע סוסי' י"ז אות קמ"ב ששמע ממנהר"י בי רב ביהודים וישמעאלים שישבו ושאל יהודי לחבירו השמעת מה נעשה בפלוני ופלוני והשיבו הישמעאלים אנו יודעים מי הרגם והתיר נשותיהם ואע"ג דנראה שיהודי שאל לחבירו כדי שישבו הישמעאלים פיון שלא שאל לעפ"ם עצמו מקרי מסל"ת ע"ש ובסי' ד' והובא בקו"ע אות קמ"ט ק"נ בדין שאמר העפ"ם שיש ספנה ליסע עם יהודים שפמעט נהרג הוא עם ב' יהודים כמו שנהרג החמר קרובו דאף

די"ל דכוננתו שהגיד ד"ז בפני החמרין הי' פדי לניקור השער של שכירות הסוסים ליהודים ודמי לקטיל אספסתא דאמרי למירמא אימתא שא"ה דמטו הנאה לידני מההוא דבורא אבל הקא דמטי הנאה לחמרים אחרים אי לאו דקושטא קאמר לא הוי אמר והביא ראיה מערכאות ע"ש ומשמע דאף שהיה בשעת שכירות סוסים ליהודים דומיא דקטיל אספסתא דמכונן להנאת עצמו בשעת מעשה ודוקא לעצמו ולא לאחרים וע"ש אות קנ"א דלא תלינו בהנאת דבר אחר אלא היכא דמוכח טובא ע"ש בשם מהר"ם ומוכח דהיכא דדיבר עם עפ"ם אהד והשני אמר מעצמו מקרי מסל"ת וגם ל"ש בזה להשביח מקח חבירו ונתפונן והו' אמת דבתשו' משפטי שמואל סי' ע"ח שהובא בכנה"ג הגה"ט אות ע"א מבואר דס"ל דהיכא שמדבר יהודי עם עפ"ם ובא השני ושמע הסיפור והגיד מעצמו מיתת פ' לא הוי מסל"ת וא"כ גם אי נימא דל"ש בזה לומר דנתפונן להשביח מקחו הרי בלא מסל"ת אין העפ"ם נאמן כלל אלא בשלו ולא בשל אחרים וכמ"ש הש"ך סימן קכ"ז סק"כ אבל פינון שדעת ר"י ב"י רב וב"י הם היפוך דעת משפטי שמואל להם שומעים.

ומ"ש ר"מ מדברי הח"ס סי' ש"ח לענין עדות הרועה ה"ם לא האמין לו גם במסל"ת אבל בנ"ד דבצירוף חולקת מהני מסל"ת יש להקל: ומ"ש מדברי תשו' ג"פ סי' ס"ג ה"ם אמר העפ"ם דרף שאלה על שהמרו ב' יהודים זע"ז ומה שאמר השכן בתחלה שיש לו עז ילדה מן זו שקנה י"ל דלהשביח מקחו ונתפונן משא"כ בנ"ד וכבר כ' בתה"ד סוסי' רע"א דגם אם יש לחוש קצת שמא אינו מסל"ת ממש במה שהזהיר שלא יקרבו אליה מפני שדרכה לבעוט ברגלי' וכן עשתה מכבר בלידה הקודמת די"ל שגילה בזה דרף רמז שפבר ילדה לפי שחשובה יותר למכירה שאינה מסתפנת בלידתה וגם חלפה יותר טוב ולא אמר בפירוש שפבר ילדה פדי שלא ירגישו שמתפונן להשביח מקחו מ"מ הדברים נראין שאין בדעת נכרי להערים כ"כ וסגי בהאי סברא לצרף להא דאין בהמות שלנו חולבות אא"כ יולדות וכן בכל כה"ג עכ"ד הרי שפכת דכל כה"ג ר"ל שהסברא נוטה יותר שאינו מכונן להשביח יש לחשבו הקא למסל"ת פינון דחולקת וא"כ ה"נ בנ"ד וי"ל דגם החו"י שהובא בפת"ש סק"ג מודה בנ"ד ובכ"ז מסתפינא להקל זולת ע"י הטלת מום ע"י עפ"ם וכבר העליתי בחיבורי לחו"מ סי' תצ"ח להתיר אף דלענין דאורייתא מחמירים וביארתי שם מלתא בטעמא בראיות בס"ד: ומ"ש בדבר המנהג שנהגו לקנות פרות חולבות זקנות ואין נוהגין שום איסור בכורה בילדות והוא נגד דברי תה"ד ורמ"א דגם בזה"ז אין שום היתר בלא צירוף מסל"ת ובשו"ת ב"ש ח"ב סי' קפ"ט פסק דגם בזקנות אין להתיר כמ"ש בד"מ ונש"ך בשם הגמ"ר ולכאורה עלה בלבי לדון בזה עפ"מ ש בחיבורי דע"ת ליו"ד סימן ט"ו סקכ"ז לענין עגלים שקונים דאם הביאו העפ"ם לשווק למכור פל דפריש מרובא פריש ובכה"ג לא סמוך מל"ח אלא דהתם יש מחמירים משום דהוי דשיל"מ והבאתי שם מפמה ראשונים בענין זה וא"כ בנ"ד גם אם נחוש לשי' ר"ת דחיישי' למיעוטא מ"מ במה שהביא עפ"ם לשווק אמרי' פל דפריש מרובא פריש וברובא דאי"ק לא אמרי' סמל"ח פדמוכח בקידושין (דף פ' ע"א) ורש"י ד"ה אם רוב וכו' ועמ"ש בפתיחה לה"ש אות כ"ב אף לפ"ז יש לדון דגם בבא לקנות בבית העפ"ם הרי בשעת קניה ליכא איסור אלא אחר שהביאו לביתו ונולד הנולד אם פן תמיד הוי פפורש מהקבוע וכמ"ש כה"ג הה"מ פ"ב משבת ובשלמא על לידת הילד אין לדון מהא

דְּכַל דְּפָרִישׁ וְכוּ' אִף דְּהַלְיָדָה עֲצָמָה מְקָרִי פִּירֶשׁ כַּמ"ש בַּיּוֹד סִי ק"י ס"ו בַּהֲג"ה וְש"ף סְקל"ח וְע"ע בְּתָשׁוּ נַו"ב מַה"ג ח"א סִי ז' בְּאַנְרָה מ"מ הָא הָוִי פִּירֶשׁ בְּפִנְיֵנו וְתִנְפָּה בְּתַחֲלַת הַלְיָדָה נוֹלַד לָנו הַסְּפֶק אֲבָל עַל הַבְּהֵמָה עֲצָמָה שְׁמֵבִיאִין לְשׁוּק יֵשׁ לָדוּן דְּכַל דְּפָרִישׁ וְכוּ' אֲבָל זֶה לִיתָא דְהָא עַל הַבְּהֵמָה אִין לָנו שׁוּם נ"מ אִם הִיא מְבַכְרָה אוּ לֹא אִף לַפ"ז קָשָׁה בְּדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת (כ') וְחֻלְיִין (י"ב) שְׁפַתְבוּ לְדַחֲוֹת שִׁי ר"ת דְּנָגַד חֻזְקָת בְּהֵמָה שְׁלֵא יִלְדָה אִיפָא חֻזְקָת הַנִּלְדָּה שֶׁהִי חֻלְיִין בְּמַעֲי אַמּוֹ וְלְכַאוּרָה אִינוּ מוּכָן דְּבַמַּעֲי אַמּוֹ אִין לָנו שׁוּם נ"מ עַל הַיִּלָּד לָדוּן עָלָיו אִם הוּא חֻלְיִין אוּ קוֹדֶשׁ וְנִרְאָה לְמַאי דֹאִי בְּתַמּוּרָה (י"א ע"ב) הָאֹמֵר מַה שְׁבַמַּעֲי זֶה עוֹלָה אַסּוּרָה בְּעַבְדוּדָה מְפִנִי פַחוּשׁ עֲנֹכָר שְׁפָה מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם דְּעַבְדוּדָה מְכַחֶשָׂא וְע' מַהֲרִיט"א פ"ג אוֹת מ"ב מְהָא דְּחֻלְיִין (קל"ה) דְּגַם גִּיזָה מְכַחֶשָׂא ע"ש מ"ש בְּזָה וַא"כ ה"נ אִי נִימָא דְּהַנִּלְדָּה קְדוּשׁ בְּמַעֲי אַמּוֹ הֲרִי תַהֲיָה הַפְּרָה אַסּוּרָה בְּעַבְדוּדָה וְאִף דְּלִשְׁי' רַש"י בַּע"ז (ט"ו ע"א) סְתָם פְּרוּת לֹא קִיָּמִי לְחַרִישָׁה הֲרִי הַתּוֹס' הוֹכִיחוּ לְהַפְּנֵי וְגַם לְשִׁי רַש"י אִיפָא נ"מ אִם יִרְצָה לְחַרֹּשׁ בְּהָ אוּ לְסַמְּוֵה עָלֶיהָ וְשִׁאֵר עַבְדוּדָה וְשְׁפִיר יֵשׁ נ"מ אִם הַנִּלְדָּה חֻלְיִין וְאִף דְּאִסּוּר עַבְדוּדָה בְּזָה הוּא רַק מְדַרְבְּנָן הֲרִי גַם מַה דְּאִמְרִי סְמל"ח הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְלִגְבִי דְּרַבְּנָן שְׁפִיר אִמְרִי דְּאִיפָא חֻזְקָת הַיִּלָּד שֶׁהוּא חֻלְיִין בְּמַעֲי אַמּוֹ וְנִדְעָת ר"ת צ"ל דס"ל דְּהַנִּלְדָּה כְּשֶׁנּוֹלַד פְּנ"ח בָּאוּ לְכַּאן וְנִחְשְׁב לְבַהֲמָה בַּפ"ע וְטַעוּן שְׁחִיטָה וְאִין טְרַפּוֹת פּוֹסֵל בְּהָ מִשְׁא"כ בְּהִיּוֹתָהּ בְּמַעֲי אַמְהָ נִתְרַת בְּשְׁחִיטַת אַמְהָ וְטְרַפּוֹת פּוֹסֵל וְאִין מוֹעִיל הַחֻזְקָה שֶׁהִי"ל קוֹדֶם צְאִתָּהּ לְאַוִיר הָעוֹלָם וְכַה"ג כ' הַתּוֹס' בְּחֻלְיִין (ק"כ ע"א) ד"ה חֵלֶב וְכוּ' דִּלָּא מְקָרִי הִי"ל שְׁעָה"כ מַה שְׁבַמַּעֲי אַמּוֹ מוֹתָר ע"ש וְע"ע יְבָמוֹת (כ"ג ע"א) לְכִי מַגְיִירָא גּוֹפְא אַחֲרִינָא הִיא וְכוּ' וְאִף דְּמַצִּינוּ בַּש"ס דַּע"ז (מ"ז ע"א) בְּהָא דְּבַעֲי אִם יֵשׁ שִׁנּוּי בְּנַעֲבָד וְכוּ' הַתָּם מְעַיְקְרָא בְּהֵמָה וְהַשְׂמָא בְּהֵמָה דִּשְׂאֵא הוּא דְּאַחֲיָדָא בְּאַנְפָּה הָכָא מְעַיְקְרָא חִטִּי וְהַשְׂמָא קִימְחָא מ"מ הָכָא לְעִנּוּן חֻזְקָת חֻלְיִין פִּינּוּן דְּאַשְׁמֵנִי לְעִנּוּן שְׂאֵר טְרַפּוֹת שִׁיָּהֲיָה נוֹהֲגַת בְּהָ אִף דְּמְעַיְקְרָא ל"ה נוֹהֲגַת ה"נ ל"מ חֻזְקָת חֻלְיִין שְׁלָה דְּלִגְבִי אִסּוּרָא הָא אִינְשִׁמֵּנִי בְּלִידְתָּהּ אֲבָל ג"ז לִיתָא שְׁהֲרִי לַפּמ"ש יֵשׁ נ"מ עַל גּוּף הַפְּרָה בְּחֻזְקָת חֻלְיִין שֶׁל הַנִּלְדָּה דֹא"כ הִיָּה אַסּוּר לְעַבְדוּדָה.

וַצ"ל דר"ת ס"ל דסמל"ח מדאורייתא או דכינוודעכ"פ איפא חשש דאורייתא ל"מ חזקת חולין שא"ב נ"מ אלא לדרבנן להקל עי"ז בחשש של תורה כמ"ש הר"ן פ"ב דפסחים לענן דשיל"מ דלא עשו חז"ל תקנתם אלא להחמיר ולא להקל נגד חשש איסור תורה: ואולם בגוף דין קניית בהמות יש לי לדון דלכאורה לפמ"ש הח"י סי' תמ"ח סק"ה לצדד דאם קנה ישראל מעכו"ם חטים ואח"כ נודע לו שהם חמוצים דהוי זכיה בטעות ופשוט דאם שאל אותו בפירוש אם א"ב חימוץ והטעו העכו"ם ונדאי דהוי מום במקח וא"כ ה"נ לענן בכור פנין דלגבי ישראל איפא קפידא בזה אף דלא דמי לגמרי לחמץ מ"מ היכא דגי"ד וקפיד לשאול ע"ז ונדאי די"ל דהוי פמום במקח וא"כ אין לאסור הבכור דהוא בחזקת העכו"ם המוכר אף די"ל פנין דע"פ הדין אין העכו"ם נאמן וכינו שנותן המעות ואינו חוקר לברר דברי העכו"ם המוכר אשר פיהם דיבר שווא אם האמת כדבריו בע"כ דאינו מקפיד והמקח קיים וכמ"ש כה"ג בתוס' פתובות (נ"ח ע"א) ד"ה הנהו קלא אית להו וכו' בשם הר"א דכינו דנותן מעות ולא קפיד לחקור על המומין דאית להו קלא ש"מ דסבר וקיבל וכה"ג איתא בש"ס דבכורות (י"ג) וע' בשע"מ ריש סי' רל"ב בזה ובפרט דסתם עכו"ם אלא ולא יחזיר המעות ובדיניהם א"צ להחזיר פלל ונהי דמשום אלמות

לכד הוי רק קנן דרבנן כמ"ש הרשב"א חולין (ל"ט) מ"מ מדלא קפיד לחקור ולברר ש"מ דסבר וקובל והוי של ישראל מדאורייתא: ומעתה בזקנות וחולבות שפל העולם פשוט אצלם דליפא חשש בכורה הרי י"ל דהוי פמום במקח ועפ"י הדין המקח בטל והוי של עכו"ם וליפא חששא פלל דליפא הוכחה מדלא קפיד לחקור ולברר דלא אסיק אדעתיה לחקור ע"ז ומצאתי בתשו' ב"ח סי' קנ"א שהעיר מהא דהוי קנן בטעות אלא דהוי דברים שבלב והיא דאיפא הוכחה וגו"ד המקח בטל ע"ש וה"נ בנ"ד.

זהו הנלע"ד ללמד זכות על המנהג: ובדבר המלח הנטחן בלא בדיקה וכמ"פ בא לפני מלח שלא נטחן ויש בו פמה גרעיני תבואות והוי מיעוט המצוי הנה נדאי דמלח הנטחן אין דינו פלח בלח כמ"ש הפמ"ג במש"ז סי' תמ"ז סק"ח לענין קמח מצה טחונה וכ"ה בח"ס חאו"ח סי' קל"ח וכה"ג כ' במש"ז סי' תס"ז סק"ח לענין קאנוע טחונה וא"כ ה"נ לענין המלח ומכ"ש שנותנים לתבשיל בפסח ולכן באם הוא מיעוט המצוי נדאי דאסור להשתמש בו לפסח ואם אמנם יש לצדד דאי נימא דהוי פיבש פיבש א"כ הקונה קודם פסח י"ל דכל דפריש מרנבא פריש ואף שלוקח מן הקבוע פינו דקונה קודם פסח הוי פלא נודע האיסור כמ"ש המג"א סי' תל"ט סק"ג והוי כפירש קודם שנודע האיסור אבל מסתמא קונים גם בפסח ולכן אין צד היתר בזה באם שהוא מיעוט המצוי: סימן כ למחול הרב המאוה"ג וכו' מו"ה פישל פעלדמאן נ"י בק' בוסשקאוומארמארש אונגרין.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שנשתתפו רבים מהגליל לעשות להם שפאר קרעדיט קאסע והם לע"ע כולם ישראלים זולת גוי אחד שנזמן ג"כ איזו סף לשותפות החבורה והמנהיג הוא גם כן יהודי והביא דברי שו"מ מ"ק ח"ג סי' ל"א בחבורה פזו שיש ביניהם יהודים וגם עכו"ם וכתב להתיר דהוי על ידי שליח ואף דהשטר חוב נכתב על שם המלוה וגם האחריות על המלוה מפל מקום הקא גם המלוים אינם מבוררים ואולי זה נוטל של העכו"ם ובדבר הנבלל ומעורב ל"ש דין ברירה גם פינו דבא האיסור בתערובות לכ"ע י"ב כמ"ש התוס' בתמורה (למ"ד) הנה זה פמה שנים הארכתי בזה בתשו' והבאתי מדברי תוי"ט פ"ו דדמאי שנעלמו מבעל שו"מ וגם בתשובת ח"ס חאו"ח רס"י קכ"ט פתב שרבים נשתמשו בדברי תוס' הנ"ל וגם הבאתי מתשו' ב"א חיו"ד סי' ע' בזה ואח"ז ראיתי בתשו' מהר"ם שיק חיו"ד סי' קנ"ח שהשיג ג"כ ע"ד שו"מ מד' תוי"ט הנ"ל ולא הביא דברי הח"ס אלא ששמע בע"פ פן וכעת אני מוסיף שבתוס' פסחים (דף צ' ע"ב) בד"ה עד שיכלו פל המעות שבשופר הקשה ריב"א הא א"א שלא יהא מעורב בכל קן ממעות שתי נשים ואפי' למ"ד יש ברירה ל"ש לומר פן דאנן סהדי שנתערבו וכו' ומכ"ש בדבר שנעשה מתחלה לשם שנותפות וכמ"ש בתשו' ח"ס חיו"ד סי' רל"ז באמצע התשו' בבבאור דברי תוס' סוטה (י"ח) ע"ש בקיצור ותמהני שלא הביא מתוס' פסחים הנ"ל וע"ע בתוי"ש ליומא (נ"ה ע"ב) בזה שהעלו ג"כ דדוקא בהתנו פן מתחלה מהני משא"כ בלא תנאי וע"ע בתשו' מהר"י אסאד חאו"ח סי' ע' באמצע התשו' מ"ש בדברי תוס' פסחים הנ"ל וע"ע בט"ז או"ח סוסי' שצ"ה בענין התמידין שפל ישראל שנתפין בו דאין לה פרוטה שלא יהיה בה חלק לכל אחד מישראל ע"ש ותמהני שלא הביא ראיה מתוס' הנ"ל ועסמ"ע סי' רצ"ב סק"ל במ"ש לחלק בין מעות לטלה ובתשו' הנ"ל הבאתי מד' מהרי"ט ח"א סי' ה' וסי' קט"ז בענין זה יעו"ש וימצא חדשות: וגם מ"ש מצד דנעשה ע"י שליח פבר הרגיש בשו"מ בעצמו דהאחריות על המלוה וגם השטר ע"ש המלווים

וְכַל סְמִיכָתוֹ רַק מֵצַד דָּלָא נְתַבְרַר מִי הוּא הַמְלִנָּה וְלַהַנְּ"ל הוּא תְּמוּנָה דְּכָל בְּנֵי הַחֲבוּרָה הֵם שְׁנוּתָפִים בְּכָל הַלְוָאָה כְּמ"ש רַש"י בְּגִיטִין (מ"ז ע"ב) גִּבֵּי יִשְׂרָאֵל וְנִכְרֵי שְׁלֶקְחוּ שְׁדָה בְּשְׁנוּתָפוֹת דָּאִין לָהּ כֹּל חֲטָה וְחֲטָה שְׂאִין חֲצִיָּה טָבֵל וְחֲצִיָּה חֻלְיִין ע"ש בְּתוֹס' וּבְחַוְלִין (קל"ה ע"ב) בְּד"ה וַאֲיֵב"א וְאֲנִי מֵצָאֵתִי בִירוּשָׁלַיִם פ"י דְשִׁבְעֵית ה"ג מִי שְׂאִין לֹא אֶלָּא קָלָח א' בְּשָׂדֵהוּ כּוֹתֵב עָלָיו פְּרוֹזֵבֹל וְהִתְגִּי הַשְּׁנוּתָפִין וְכו' אִין לֵהֶם פְּרוֹזֵבֹל אֲמָרִי תְּמָן כֹּל קָלָח וְקָלָח שֶׁל שְׁנוּתָפוֹת הוּא בָּרַם הֵכָא וְכו' ע"ש וּגְדוּלָה מְזוּ מִבְּנוֹאָר בְּרָ"ן פ"ד דְגִיטִין דֵּאֲפִי הַנוֹתָן חֲצִי נְכֶסִיו לְאַחֵר יֵשׁ לֹא מִחֲצֵה בְּכָל כְּלִי וְנִחְלַק בְּזֵה עַל הַרְמָב"ן אֶלָּא שְׁהַעֲלָה לִיְיָשֵׁב דֵּהֲבָא לְזָפוֹת יָדוֹ עַל הַתַּחֲתוֹנָה ע"ש וְע' בְּט"ז יו"ד ס' רס"ז סְק"ז וּבְד"מ חו"מ ס' רמ"ח וּבְט"ז סִימָן רמ"ה בְּזֵה וְע' בְּתִשּׁוּבַת הַר הַמִּזְרֵחַ סִימָן י"ז שְׁהַאֲרִיף בְּדִין אַם הָאֲחָרִיּוֹת עַל הַמְלִנָּה וְהִבֵּיא דְתַלְמֵיָא בְּמַחְלֻקָת פּוֹסְקִים אִם הִנֵּי ר"ק אִם אוֹ ר"ק א' ע"ש גִּבֵּי מְעוֹת יְתוּמִים הַמְנוּחִים בְּדַעֲפָאֲזִיטְעֵן שֶׁל עֲרַפָּאוֹת וּמְלוּיִם אוֹתָם לִישְׂרָאֵלִים בְּרִיבִית שְׁחַפְשֵׁי וּמֵצָא שֵׁם ב' דְּרָכִים לְהַתִּיר וְלֹא זֹולַת זֶה וְאִי נִימָא דְהַנֵּי רַק מִדְּרַבְּנֵי י"ל דְּבִדְרַבְּנֵי הָא יֵשׁ בְּרִיבִית וְה"נ בְּרִבִּית דְּרַבְּנֵי כְּמ"ש מֵהֵרִי"ט ח"א ס' קט"ז אָבֵל כֶּבֶד נִתְבָּאֵר דְיֵשׁ לְפִקְפֻק בְּזֵה וּבְכֹרֵט בִּנְ"ד שְׁהַמְנַהֵיג הוּא ג"כ יְהוּדִי וְהוּא שְׁנוּתָפִי עִמָּהֶם בְּטִלוּ כֹל הַהִתְרִים שֶׁל הַשׁו"ם וְגַם הִתְרִים שֶׁכָּתֵב מִהֵר"ם שִׁיק שֵׁם אִם כִּי מִקְצָתָן עוֹלִים גַּם בְּשְׁנוּתָפִים יִשְׂרָאֵלִים לְבַד מ"מ לֹא סְמַךְ שֵׁם ע"ז רַק בְּצִירוּף שְׁנוּתָפוֹת הַעֲפוּ"ם אָבֵל לְפִי דְבְרֵינוּ גַּם בְּשְׁנוּתָפִי א' עֲפוּ"ם סָגִי וְע' בְּשׁו"ת שְׁבו"י ח"א סוּסֵי קַס"ו בְּשֵׁם בְּאֵר עֶשֶׂק ס' ג' וּס' ה' שְׁחִידָשׁ דְּבָשֶׁל רִבִּים ל"ש אוֹנָאָה פִּינּוֹן דְקָרָא כְּתִיב אֵת אֲחִיו וּלְפ"ז גַּם רִבִּית ל"ש בְּשֶׁל רִבִּים וְהָיָה מְקוֹם הִתְרַם בִּנְ"ד אָבֵל כֶּבֶד דְחָה דְבְרֵינוּ הַשְׁבוּ"י שֵׁם בְּשָׁתֵי יָדִים ע"ש וְע' שְׁעֵרֵי צֶדֶק ס' כ"ד בְּאֲמָצַע הַתְּשׁוּ' וּסְבָרְתוּ אֵינּוּ עוֹלָה אֶלָּא הִכָּא דְהָרֹב עֲפוּ"ם יָסְדוּ הַבְּאָנִק: וְהָיָה רו"מ הִבֵּיא בְּשֵׁם הָרַב הַגַּאבְד"ק סְטָרְיָא נ"י שְׁהִבֵּיא מִדְּבָרֵי לְקַה"ק סִימָן קס"ח קס"ט בְּדִין הַמְלִנָּה מְעוֹת לְצָרְכֵי הַקְּהֵלָה וְגַם הוּא מֵהַמְמוּנָיִם בַּקְּהֵלָה הַנְּ"ל דְּכִינוּן שְׁגָם עָלָיו מוֹטָל לִיכָּא בְּזֵה אִיסוּר רִבִּית דָּאִין כָּאֵן לְוָה וּמְלוּיָהּ וּנְשׁוּףָהּ וְנִשְׁוָףָהּ דְהַנָּה כְּמִלְוָה לְעֲצָמוֹ וְהֲבֵא לְשָׂאוֹל מוֹרִין לֹא הִתְרַם וְה"נ בִּנְ"ד פִּינּוֹן דָּאִינָם מְלוּיִם רַק לְבַנֵּי חֲבוּרָתָם א"כ הִנֵּי הוּא מְלוּיָהּ וְלָוָה.

וְאֲנִי תִמְנָה גַּם ע"ד לְקַה"ק דָּאָף שֶׁהוּא ג"כ אֶחָד מִבְּנֵי הַקְּהֵלָה מ"מ אִין מוֹטָל עָלָיו כֹּל הַהִלְוָאָה רַק כְּפִי עֲרֵף וּלְגִבֵּי שְׂאָר הַחֻלְקִים הוּ"ל הוּא רַק מְלוּיָהּ וְלֹא לְוָה אֶלָּא שְׂאָר בְּנֵי הָעִיר הֵם הַלְוִיִּם וְהוּא הַמְלִנָּה לָהֶם וְאִיסוּר לִיקָח רִבִּית מִחֻלְקָם וְתַדַּע שְׁהִרִי לְפִי דְבְרֵינוּ הִכָּא דְאִיכָּא שְׁנֵי שְׁנוּתָפִים בְּעָסְק וְהֶאָחָד מֵהֶם נֹתָן מְעוּתָיו לְהַעֲסֹק יוֹתֵר מִכְּפִי הַמִּגִּיעַ לְחֻלְקוֹ וְלוֹקַח רִבִּית מִכִּיס הַשְּׁנוּתָפוֹת גַּם כֵּן יְהִיָּה מוֹתֵר וְכַמ"ש בְּלֶקֶה"ק עֲצָמוֹ בְּשֵׁם ח"א וְאַנְחֵנוּ אִיכָּא שְׁמַעֲנוּ מִדְּבָרֵי הַט"ז ס' ק"ע סְק"ג שְׁכָתֵב דָּאִם הַשְּׁנוּתָפִי שְׂאִינוּ עוֹסְקִים נְטִל מְעוֹת מֵעֲפוּ"ם בְּרִבִּית לְצוּרָף הַשְּׁנוּתָפוֹת הַנֵּי כְּמַנִּיחַ מִכִּיסוֹ אוֹתוֹ סָף לְצוּרָף הַשְּׁנוּתָפוֹת וְאִיסוּר לִיטוֹל מִהַשְּׁנוּתָפוֹת הַרִבִּית וְכַדְבְּרֵינוּ מִבְּנוֹאָר בְּתִשּׁוּ' מִבֵּי"ט ח"ב שְׂאֵלוֹת הַשְּׁנִיּוֹת סִימָן ע"ב ע"ש וּבְתִשּׁוּבַת רַדְבָּ"ז ח"א ס' רמ"ז נִשְׂאֵל בְּדִין רו"ש שְׁנַשְׁתָּמְפוֹ וְשֵׁם כֹּל אֶחָד מֵהֶם סָף יָדוּעַ בְּשְׁנוּתָפוֹת וּנְ"נ בְּהֶם וְקָנוּ סְחוּרָה וְשֵׁם רְאוּבוֹן מְעוֹת יְתָרִים בְּלֹא יְדִיעַת שְׁמַעוֹן וְעַתָּה רוּצָה לְקַחַת חֵלֶק יוֹתֵר בְּרִינּוֹחַ מִפְּנֵי מְעוֹת הִתְרִים בְּאִמְרוֹ שְׁלָוָה אוֹתָם מֵעֲפוּ"ם בְּרִבִּית וְהַשִּׁיב וְז"ל פִּינּוֹן שֶׁלֹּא הוֹדִיעַ הַדְּבָר לְשְׁנוּתָפוֹ אִינוּ נֹטֵל יוֹתֵר וְקָרוֹב בְּעִינֵי שֶׁהוּא רִבִּית וְאִפְּי' אִם יָבֹרַר שְׁלֶקַח מְעוֹת בְּרִבִּית מִן הַעֲפוּ"ם לֹא בְּשִׁבִיל כֶּף יְהִי

מוֹתֵר לְהַלְוֹתָם בְּרִיבִית לְשׁוֹתְפוֹת כִּינּוֹן שְׁלֵא נִתְרַצָּה שְׁמַעוֹן לְכוּ מִתְחַלֵּה וְאָפְי' אִם יִטְעוֹן
רְאוּבֵן לְתוֹעֵלַת הַשְׁוֹתְפוֹת לְקַחְתִּי הַמְעוֹת בְּרִיבִית לְאוּ כָל כְּמִינֵי שְׁאִינוּ רוֹצֶה לְעֲשׂוֹת
סְחוּרָה בְּמַעוֹת הַנְּלַקְחִים בְּרִיבִית כִּי לֹא יִסְפִּיק הַרְיֹנָח לְפָרוֹעַ הַרִיבִית וְאִין פָּאן תּוֹעֵלַת
לְשׁוֹתְפוֹת אִם יִתְבָּרַר שְׁנַמְשֵׁף רִינּוֹח לְשׁוֹתְפוֹת בְּמַעוֹת שְׁלַקָּח רְאוּבֵן בְּרִיבִית פּוֹרְעִים אֶת
הַרִיבִית מִן הָאֲמַצַּע אָבֵל אִם לֹא לְקַח בְּרִיבִית אֶלֶּא מְשִׁלוֹ אֶפְיִלוֹ שְׁנַתְבָּרַר שְׁנַמְשֵׁף תּוֹעֵלַת
לְשׁוֹתְפוֹת ה"ז אֲסוּר אֶפְיִלוֹ אִם יִרְצֶה שְׁמַעוֹן שְׁכָל רִיבִית מִתְנַהֵה הִיא וְהַתּוֹרָה אָסְרָתוֹ עַכ"ל
הַרְדֵּב"ז וּמְבֹאֵר גַּם כִּן דְּהִיכָא דְאֶחָד מֵהַשְׁוֹתְפוֹת נוֹתֵן מְעוֹתָיו לְעַסְק הַשְׁוֹתְפוֹת אֲסוּר לוֹ
לְקַחְרִיבִית אֲף שֶׁהוּא ג"כ לְנֶה דַּמ"מ מְחַלֵּק שְׁוֹתְפוֹ הַגּוֹי רִיבִית וְהָכָא נָמִי מְלֹנֶה לְקַהֵל וְכִן
בְּנִידוֹן דִּידוֹן בְּמִלְוָה לְהַחְבֹּרָה: וְגַם בְּלִקְה"ק עֲצָמוֹ הִבִּיא בְּשֵׁם ס' נִשְׂאֵל דָּוִד שֶׁהוּא
מֵהָאֲסוּרִים בְּזֵה אָבֵל בְּאֶמַת הַלִּקְה"ק לֹא הִתִּיר רַק אִם הֵמְנוּנִים הַמְתַּעַסְקִים בְּצָרְכֵי
הַקְּהֵלָה עֲלֵיהֶם מוּטָל לְלוֹת וּלְשַׁלֵּם הַרִיבִית וְהֵם מְלוּנִים מְפִיסִם דְּבַכָּה"ג ס"ל דְּהַגּוֹי נוֹשֵׁף
וְנִשְׂוֹף כִּינּוֹן דְּשִׂאֵר הַקְּהֵל אִין לֵהֶם עֶסְק בְּכוּף פְּלָל אָבֵל מִי שְׁאִינוּ מְתַעַסֵּק בְּזֵה הַעֶסְק וְהוּא
לְנֶה מְעוֹת מֵהַשְׁוֹתְפוֹת אוֹ שְׁמִלְוָה מְעוֹת לְהַשְׁוֹתְפוֹת מְשִׁלוֹ גַּם הוּא מוֹדָה דְּאֲסוּר לוֹ לִיתָן
אוֹ לְקַח רִיבִית מֵעַסְק הַשְׁוֹתְפוֹת וּבְזֵה י"ל דְּאִינוּ חוֹלֵק עַל הַט"ז וְאִם כִּן בַּנ"ד גַּם הוּא
מוֹדָה דְּאֲסוּר לוֹ לִיתָן אוֹ לְקַח רִיבִית וּבְפֶרֶט בְּמָה שְׁמִלוּנִים לְאַחֲרִים אֶלֶּא שְׁאֶחָד מֵהַחְבֹּרָה
חוֹתֵם א"ע עֲמוֹ בְּנֵדָאִי אִין לוֹ דְּמִיּוֹן כְּלָל וְכַמ"ש רַו"מ.

גַּם מ"ש הִרָה"ג מְסַטְרֵיָא לְחַלֵּק אִינָה סִף לְצַדִּיקָה דְעַל יְדֵי זֵה הַגּוֹי לְצוּרְךָ מַצָּנָה הוּא דְבָר
תְּמוּזָה וְנִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא יֵהִי נְאֻמַּר: וּבְגוּף הַדִּין הִנֵּה זֵה אִיזוֹ שְׁנִים כְּשֶׁנִּתְיַסֵּד בְּאֵנָק כְּזוֹ
פֹה"ק עֲשִׂיתִי עִם הֵמְנוּנִים שְׁטָר בַּב"ד וְחִתְמוּ עָלָיו בְּחִיּוֹב הַמּוֹעִיל שְׁכָל הַהַלְנָאוֹת יֵהִיו
עֲצָה"ע וְאִם לֹא יִרְוּס הַלְנֶה יִחְזִירוּ לוֹ גַּם הַעֶסְקָא שְׁלוּקְחִים מְקוּדָם וְאִח"ז הַכְּרַזְתִּי כִן
בְּכָל בֵּיהֶכ"נ וּבֵיהֶמ"ד לְפִרְסָם הַדְּבָר וְגַם כָּל מַעֲשֵׂה ב"ד יֵשׁ לוֹ קוֹל כַּמ"ש הַמְרַדְכִי וְהוּבָא
בְּרַמ"א חו"מ ס' י"א ס"ד וּבְרִיטְב"א שְׁבַב"י ס' ק"ל ס"ז וְשִׁי"ף ס' ע"א סְקַל"א וְעֵתוֹס'
ב"ק (נ"ב ע"א) ד"ה בְּכַדִּי וְתוֹס' גִּיטִין (י"ח ע"א) ד"ה מָה וּמְמִילָא הו"ל כְּהַתְנָה כִּן
בְּפִירוּשׁ בְּשַׁעַת הַלְנָאָה וַיֵּשׁ שְׁטָר בַּב"ד וְזֵה עֲדִיף מִמָּה שְׁכַתֵּב הִרָה"ג הַנְּ"ל לְתַלּוֹת צַעֲטִיל
בְּפִתּוּל שֶׁא"ב פֶּח ע"פ דְּתַה"ק הַנְּ"ל וְאָפְי' כְּתֻנָּאִי בַע"פ לֹא הַגּוֹי וְכַמוֹ שְׁפַקֶּפֶק רַו"מ בְּזֵה
וְא"צ לְכַתּוּב זֹאת בְּהַשְׁטֵטְאוּטְעוֹן שְׁבְדִינְיָהֶם כְּמוֹכָן וְלְעַנְיָן שַׁע"מ יֵשׁ לְסַמְנוֹף עַמ"ש הַחוּו"ד
ס' קַע"ז סַק"ז וְכוּתְבִין בְּפִי בְּשֵׁטֶר ה"ע הַנְּ"ל הַתְנָאִי שִׁינְיָ לְמוֹתֵר הַרְיֹנָח לְשֵׁם ש"ע בְּכָל
הַהַלְנָאוֹת אָבֵל כַּכ"ז אִם יִלוּ לֵהֶם מְעוֹת מְקוּמוֹת אַחֲרִים רְחוּקִים וְהֵם יְהוּדִים לֹא יִנְנַח
בְּהִיתֵר זֵה וְפֹה"ק לֹא יִלוּ כִן רַק בְּבָעֲנָק גְּדוּלִים שִׁישׁ בְּהֵם עַפּוֹ"ם וְשִׁי"ף הַהִיתֵר שְׁל
תְּשׁוּבַת מְהַר"ם שִׁיק.

זֵהוּ הַנְּלַע"ד בְּזֵה: אֲגַב אֶכְתָּב בְּמָה שְׁהָעִיר בְּשׁו"ת ר"מ שִׁיק שֵׁם דְּהִיכָא דְּהֶאֱסוּר בְּלַשׁוֹן
יְחִיד יֵשׁ לְמַעַט שְׁוֹתְפוֹת עִם הַעֲכוּ"ם וְהַקְּשָׁה דַּא"כ גַּם שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ אֲמָאִי שִׁינְיָ בַכָּה"ג
וְהִבִּיא מְדַבְרֵי שׁו"מ בְּזֵה וְאֲנִי מַצָּאתִי בְּמַחְב"ר לַאו"ח סִימָן רַמ"ו שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם סִפֵּר
הַבְּתִים לְהַרְשָׁב"א שְׁהָעִיר בְּזֵה וְהָעֵלָה דִּאִין לְנוּ לְהַמְצִיא דְרָשׁוֹת כָּאֵלוֹ מַעֲצָמִינוּ רַק בְּמָה
שְׁנַמְצָא בְּדַבְרֵי חז"ל בְּש"ס ע"ש וְא"כ נִדְחָה כָּל בְּנִינּוֹ בְּזֵה: עוֹד אֶעֱתִיק פֹּה מ"ש בְּתִשׁוּבָה
לְהַרְבֵּה גַ' וְכו' אַבְד"ק בְּאֶלְחָזֵב מו"ה לְוִי הוֹרוּוִיץ נ"י וְלְהַרְבֵּה הַמו"ץ מו"ה אַבְנֵר רִינְנֵעֵר
נ"י בְּדָבָר מָה שְׁהַמְנַהֵג בְּהַבְּאָנָק שְׁאִין מְלוּנִים אֶלֶּא א"כ יֵשׁ עוֹד ב' עֲרָבִים וְאִם הַמְקַבֵּל
הַמְעוֹת לֹא יִשְׁלֵם בְּזַמְנוֹ יִגְבֶּה תִּיקָף מִן הָעֲרָבִים הַכָּל וְהָעֲרָב לֹא יוּכַל יִטְעוֹן שְׁלֵא הַרְוִיחַ

ויגבה הכל ואם אח"כ יתבענו המקבל אפילו ישבע שלא הרויח לא יהיה נאמן להוציא דהמלוה יטעון אחר שפבר גבה א"י אם נתחייבתי ונופטר: והנה גוף הגבוי מהעורבים אם יודע שהם לא קבלו המעות בנדאי אסור ליקח מהם הריבית פינון שהוא יודע שהם לא הרויחו כלל ואף שראיתי בכתבי הגה"צ בעל דע"ק שפכת דבנעשה ההלואה עצה"ע גם בלא הרויח כלום ונתן העיסקא מקרי רק א"ר פינון שלא היה הקציצה באיסור אבל נראה דהיינו לגבי המלוה שקיבל המעות מהני שפיר עשיית הה"ע בפשע ההלואה דהא י"ל שמה הרויח אבל לגבי העורבים שהמלוה יודע שהם חותמים רק לטובת א' מהם שמה המעות פשיטא דהקציצה שלהם אינה כלום והוי ר"ק וסגיב להחזיר וממילא אין דינו פמוחזק כלל בדתה"ק ושפיר יוכל הלוה לישבוע שלא הרויח ואף שי"ל דלשי' הט"ז סי' קס"א סק"ג ובח"מ סי' ט' דכל זמן שאין הלוה תובע אינו מחויב להחזיר הריבית אם פו דינו פמוחזק פינון שהעורבים אינם תובעים מ"מ הרי פבר חלקו כל האחרונים ע"ד הט"ז כמ"ש בפת"ש בשם פמ"א ושאלת יעב"ץ נאני מצאתי גם בעט"צ על החו"מ בשו"ת לסי' ט' שדחה דברי הט"ז וכ"ה בשו"ת גוא"י חיו"ד סי' י' והביא מד' הב"ש בא"ע סי' כ"ח סק"ו דמוכח ג"כ דלא פהט"ז וע"ע בב"מ ליו"ד שם ושו"ת ספר יהושע בפנ"כ סימן קי"א וסימן תע"ה מ"ש בזה וגם להסוברים דהמלוה שגבה ר"ק קנהו אלא שיש עליו חיוב להחזיר וע' במח"א ה' ריבית סי' ב' ושו"ת תפ"צ סי' ס"ג ובב"ש אהע"ז סי' כ"ח סקט"ו ובשעה"מ פ"ה מאישות הט"ו ובאב"מ סימן כ"ח שם סק"ב ובנתה"מ סי' כ"ח והארבתי בזה בתשובה א' ואכ"מ מ"מ פינון שעכ"פ חייב להחזיר לא מקרי מוחזק ואף שהעורבים אין תובעים למלוה מ"מ הרי הם תובעים ללוה א"כ יתבע הוא מהמלוה בהרשאתם או בכח שדר"ג בדאיפא משום שדר"ג אלא היכא שאין המלוה יודע שהם לא קבלו המעות יוכל להשביעם ג"כ שלא הרויחו ואם אין רוצים לישבוע חייבים לשלם וממילא שלא יוכל הלוה לתבעו דהא יאמר לו לאו בעל דברים דידי את.

ומ"מ מה שתיקן הרב שיתן המלוה להלוים כתב לראיה שנתן להם המעות עצה"ע הוא תקנה טובה וכבר נשאלתי בזה והשבתי פו לעיל לתמן פו בהבאנק וכן בשאר נותנים ומקבלים שלוקחים רבית בפשע ההלואה נכון לעשות פו ויתבטלו פמה חפשות בזה.

וגם מ"ש בדבר המנהג שהסרוסור המקבל מעות מהמלוה ונותן לו טראטע בח"י המקבל והמלוה עושה עם הסרוסור ה"ע ונותן לו ש"ע והסרוסור אינו מודיע כלל למקבל מזה ואינו נותן לו הש"ע אם מותר להנותן לקבל ריבית ורו"מ כתב די"ל דכינון שאין מזה צד חוב למקבל אלא זכות לבד א"כ זכין לאדם שלב"פ ומהני עשיית ה"ע של השליח לטובת הלוה כמ"ש כה"ג בסי' שכ"ח לענין הפרשת חלה ובא"ע סי' ק"מ ס"ה לענין ש"ק ויו"ד סי' ש"ה לענין פה"ב ואף דהכא לא ינודע להמקבל כלל מזה לעולם מ"מ פינון שהניחן גומר בדעתו שאם ישבע המקבל שלא הרויח לא יגבה הריבית י"ל דמותר והביא ראיה מדברי הדרישה שבנ"ש סוסי' מ' דאם אין הנותן רוצה לגלות לנותן שיהיה נאמן בשבועה לומר שלא הרויח יוכל להסתיר הדבר ממנו ובלבד שיגמור בדעתו להאמינו בשבועה על הרויח הרי דגם אם הלוה אינו יודע מהני עכ"ד והגם שיש לפקפק בראייתו דשא"ה דעכ"פ עשה עמו ה"ע וע"פ הדין נאמן הלוה בשבועה אם יבואו שניהם לדין אלא שהלוה טועה א"ע וסובר שאינו נאמן אלא בעדים אבל בנ"ד הרי הלוה לא עשה ה"ע כלל מ"מ שפיר י"ל דמהני מעשה השליח משום דזכין שלב"פ.

אֵלָא דְהִיכָא שְׁהִלְנָה נִוְתֵן מִשְׁפּוֹן עַל הַהִלְנָאָה י"ל דְּהוּי חוֹבָה לִפְמ"ש הַתּוֹמִים וְנָה"מ רִישׁ סִי' ע"ב וְתָשׁוּ רַח"כ סִי' י"ח דְּהַנּוֹתֵן פְּטוֹר אִם נֶאֱבַד הַמִּשְׁפּוֹן בְּהִלְנָאָה עֲצָה"ע דְּהוּי שְׁמִירָה בְּבַעֲלִים וְהָגַם שְׁבִתְשׁוּבָה אַחַת פְּקַפְקִיתִי בְּזָה וְהִבְאִיתִי מִכַּפָּה אַחֲרוּנִים שְׁחַלְקוּ עֲלֵיהֶם וּפְלִפְלִיתִי הַרְבֵּה מ"מ קִשְׁיָה לְהוֹצִיא נֶגֶד דַּעַת תּוֹמִים וְשָׁם הִעֲלִיתִי דְּגַם בְּנֵתֵן הַמִּשְׁפּוֹן קוֹדֵם נְתִינַת הַמְּעוֹת פְּטוֹר דְּלָא כִרַח"כ שָׁם וְאִכְמ"ל וְעַכ"פ בְּכַ"ג שׁוּב אֵיפָא צַד חוֹב לְמִקְבֵּל וי"ל דְּבַכָּה"ג ל"מ עֲשִׂיתִי הַה"ע פְּלָל: וְאֶעֱתִיק עוֹד מ"ש בְּתָשׁוּ לְהִרְבּוּ הַמֵּאוֹה"ג מו"ה אַבְרָהָם ו"ל אַבְד"ק סַעֲכוֹסְטִיב בְּעֵנֵינוּ זֶה וְרַמְזֵיתִי לְזֶה לְעִיל.

בְּדַבְרֵי הַלְוֵאוֹת שְׁבִהְבָּאֵנָק שְׁיִישׁ בְּהֶם מְעוֹת יִשְׂרָאֵל וְעַכּו"ם הִנֵּה מ"ש ר"מ דְּבְדָאוֹרֵינִי תָא אִין בְּרִירָה לְכֹאוֹרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּהַמְּנוּנָה וּמְנַהֵל הָעֶסֶק הוּא עַכּו"ם א"כ הָרִי קִי"ל דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְעַכּו"ם מַה"ת אֵלָא דְּמְדַרְבְּנָן לְשִׁי רִש"י יֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְעַכּו"ם לְחוּמְרָא אִם כּוֹן לֵיפָא אֵלָא אִיסוּר דְּרַבְּנָן וּבְדַרְבְּנָן יֵשׁ בְּרִירָה וְאִף שְׁדַעַת הַמַּח"א הִל' שְׁלוּחִין סִי' י"א דְּכַפּוֹעַל בְּשֶׁכֶר יֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְעַכּו"ם אֲבָל רַבִּים חוֹלְקִים עֲלָיו וְעַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי מִשְׁפָּט שְׁלוֹם סִי' קפ"ח וּלְפַמ"ש שָׁם דְּבַמְצֻנָה שְׁאִין הָעַכּו"ם מְצֻנָה עֲלֵיהָ גַם הַמַּח"א מוֹדָה א"כ ה"נ בְּרִיבִית וְעֵתוֹס' ב"מ (דָּף ע' ע"ב) ד"ה תְּשִׁיבֵי וְכו' אִם ב"נ מְצֻנָה עַל רִיבִית וּבְשׁו"ת תּוֹפְאָרְתַּת צְבִי חִיו"ד סִי' ס"ג אוֹת ב' אִף דְּבָאֵמַת פִּינּוֹן שְׁהֶאֱחַרְיִית עַל יִשְׂרָאֵל אִף דְּהַמְּנוּנָה הוּא עַכּו"ם אֵיפָא אִיסוּר תּוֹרָה כַּמ"ש בְּסִי' קס"ט סכ"ד דְּבַעֲשָׂה יִשְׂרָאֵל לְעַכּו"ם אֲפִיטְרוֹפּוֹס עַל נְכַסֵּי אִיסוּר לְלוֹת מִמֶּנּוּ בְּרִיבִית פִּינּוֹן שְׁהֶאֱחַרְיִית עֲלָיו וּמְבוֹאֵר בְּרִיב"ש וּב"י וְט"ז סקל"ב וְשִׁי סקע"ג דְּהוּי ר"ק אִף לְפַמ"ש בְּשַׁע"ד שָׁם סק"ט לְהוֹכִיחַ מִהַגְּמִי' פ"ה מִמְלִנָה בְּשֵׁם הָרָא"מ וְתָשׁוּ מִי"א סִי' ל"ג וּמְדַבְּרֵי מְרַדְכִי וּמַהֲרִי"ק דְּלָא פְּהָרִיב"ש וְשָׁגַם בְּכַ"ג הוּי רַק מְדַרְבְּנָן יֵשׁ לְצַדָּד בְּזָה וְע' בַּחוּו"ד סִימְן ק"ס סק"ח שְׁלָא יָדַע מְזָה.

וְכָה רָאִיתִי בְּשׁו"ת שׁו"מ מַהד"ק ח"ג סִימְן ל"א שְׁהֵבִיא מְזָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' תְּמוּרָה (ל') בְּשֵׁם הַרמ"ר אֲבָל בְּתוֹי"ט פ"ו דְּדָמָי מ"ז מְבוֹאֵר שְׁסַבְרַת רמ"ר הוּא אֵלִיבָא דַּמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה אֲבָל לְמ"ד אִין בְּרִירָה ל"ש פְּלָל סְבָרָא זו ע"ש וְגַם מְדַבְּרֵי הַח"ס או"ח סִי' קכ"ט בְּדַעַת תּוֹס' הַנ"ל מְבוֹאֵר הַיְפּוּף דְּבָרֵי שׁו"מ וּלְפַמ"ש בְּתָשׁוּ מַהֲרִי"ט ח"א סִי' קט"ז בְּאֶמְצַע הַתָּשׁוּ דָּאִם יִשְׂרָאֵל נָתַן מְעוֹת לְעַכּו"ם בְּעֶסְקָא לְמַחְצִית שְׁכָר וְהִלְוֵהוּ הָעַכּו"ם לְיִשְׂרָאֵל בְּרִיבִית אִף שְׁבַעַל הַמְּעוֹת יוֹדַע מְזָה שְׂרִי פִינּוֹן דְּהַמְּעוֹת מְשׁוֹנְעָבְדִים לְהַנְכָרִי לְעֲשׂוֹת פְּחָפְצוֹ וְהַנּוֹתֵן אִינוּ יָכוֹל לְעַכַּב בְּיָדוֹ מִלְּהִלוֹתוֹ לְמִי שְׁיִרְצָה שְׂרִי לְכ"ע אִף שְׁהֶאֱחַרְיִית עַל הַמְּלָנָה ע"ש א"כ יֵשׁ לְצַדָּד גַּם בְּנ"ד שְׁהָרִי אִין בְּיָד הַנּוֹתֵנִים מְעוֹת לְהַבְּאֵנָק לְעַכַּב מִלְּהִלוֹתָם לְמִי שְׁיִרְצָה הַמְּנוּנָה לְהִלְוֹת לוֹ וְע"ש בְּמַהֲרִי"ט גַּם מְעַנֵּן בְּרִירָה וְצִיָּדָד דְּגַם בְּלֹא הַתְּנוּ הוּי פְּהִתְנוּ שְׁזָה יִקְחַ מְשָׁל הַיְתֵר וְזָה מְשָׁל אִיסוּר אֲבָל זֶה לֹא שְׁיִיף כְּשֶׁהַמְּנוּנָה הוּא עַכּו"ם וּלְפַמ"ש הָרָא"ש פ"ז דְּגִיטִין סִי' ט"ז דְּבְדָבְרֵי שְׁאִינוּ מְבוֹרֵר הוּי הַפַּל שֶׁל שְׁוֹתְפּוֹת וְע"ש בַּק"נ אוֹת ל"ג וְע' בַּחוּ"מ סִי' רצ"ב סְעִיף ו' בְּהַג"ה בְּשֵׁם תַּה"ד א"כ פֶּל פְּרוּטָה הוּא שֶׁל פֶּל אַחַד מִהַשְׁוֹתְפִים וְלָכֵן קִשְׁיָה לְהַקְלִי וּבְתָשׁוּבָה אַחַת הָאֲרַכְתִּי לְצַדָּד בְּזָה.

וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימְן כֹּא לְהִרְבּוּ הַגְּאוֹן הַמְּפִנְרֶסֶם וְכו' מוֹה' מִשְׁה גְּרִינוּוָאלֵד נ"י אַבְד"ק חוֹסֵט בְּאַרְץ הַגָּר. מְכַתְּבוֹ מְגַלְהָ עֵפָה הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּעֹבְדָא שְׁבָא לְפָנָיו בַּת"ח אַחַד שְׁזָה כְּעֶשֶׂר שָׁנִים נְטָרְפָה דַּעַת אַשְׁתּוֹ ר"ל בְּאַנְפֵּן הַנְּהַגְתָּה בְּדַרְוָה עַקְשׁוֹת פְּעַם

בעצבות ומר"ש ופעם בכעס ורגזנות וכל הנהגתה חויץ מגדר הצעת וכן תהלוכותיה
 בבגדים חויץ מגדר הנשים ומורדת על בעלה בכל הענינים וכמ"פ תבעה מהבעל גט
 פטורים ואח"כ חזרה בה וזה זמן שהתחילה לבקש מאוד ג"פ ונסעה לבית אביה ועיכבו
 בדבר עד שנסעו לגדול א' ועשה פשר ביניהם שידורו עוד שנה א' ואם גם עד פלות
 השנה תתנהג בדרכיה מחויבת לקבל ג"פ ואם לאו אסורה בהנאות וקבלה ע"ע פן באו"ש
 בפ"מ והזוג חתמו א"ע ע"ז והאשה נתנה לבעל כל דין נאמנות וגם הגדול הנ"ל חתם
 ע"ז ובתוך השנה דחקה האשה עליו להתגרש ונמנע הבעל מזה עד שגלגל עמה חיי צער
 עד פלות השנה ובמשך הזמן הזמינה האשה את בעלה בדא"ה ובכלות הזמן קבלה
 התראת ב"ד מהרב מרא דאתרא שנמסר לה בעדים לקנים הפסק הנ"ל או לירד עמו
 לד"ת ומיאנה לשמוע והזהירה לבל תדור עמו בחצר ונסעה משם ועתה דופק הבעל
 לפתוח מעליו ככלי העיגון פי לא הוליד עוד בן זכר ומה שנוגע לד"מ ישליש בטוחות
 על סף מסנים פי לכשתשתפה יקוב הדין ביניהם או אם מי מקרובי' ירצה לבא עמו לד"ת
 יסלק מה שינפסק עליו הדין עכת"ד השאלה: והנה ראשית דבריו לדון בה דין נשתטית
 והביא מחלוקת הפוסקים אי בעינן דוקא סי' שוטה דבש"ס ריש חגיגה וכבר הארכתי
 קצת בזה בחיבורי דע"ת סי' א' סק"מ וע"ש מ"ש בזה ואולם כתר"ה הביא מתשו' ב"ש
 א"ע סימן צ"ה שהעלה דלענין חדר"ג אם נטרפה דעתה באופן שא"א לנהוג עמה מנהג
 אישות מתירין לו החדר"ג וכ"ה בפת"ש סי' א' סקט"ז בשם הר"א טיקטין וכ"ה בתשו'
 ארי' דב"ע סי' כ"ה דיש להקל בזה בפלוגתא דרבונתא וכת"ר העיר דא"כ להסוכרים
 דחרם דאורייתא הוי סד"א ולחומרא: הנה בד"ז כבר הארכתי בחיבורי משפט שלום
 בקונטרס תיקון עולם לסי' רל"א אות י"ט והבאתי מכמ"ק בזה ואח"ז מצאתי בתשו'
 הרי"ף סימן רצ"א שכתב ג"כ דכל דיני מנודה אינו ד"ת וכל תיקו להקל אף לכמ"ש
 התשב"ץ ח"ב סי' ע"ב שהבאתי שם דגוף דין איסור הנדוי גם של ב"ד הוי דאורייתא
 אבל דיני הנדוי אף להתנהג בו הוי ספיקו להקל ושכ"ה ברדב"ז ח"ג סימן תתקי"ח
 ובה ישבתי דברי הר"מ פדאווה שהובא בד"מ יו"ד סי' של"ד ע"ש והעליתי דבחדר"ג
 שנעשה רק לתקנה ולא למיגדר מלתא דאיסורא לכ"ע הוי רק דרבנן ובה ישבתי דברי
 הד"מ א"ע סי' א' וב"ש שם נראיתי לכת"ר שנסתפק אולי דוקא לישא אשה אחרת ס"ל
 פן ולא לגרש בע"כ דנוגע לגבי האשה לאיסור תורה ואני מצאתי בט"ז א"ע סימן ל"ט
 סק"ה שכתב בפשי' דבפלוגתא לענין מומין דמותר לגרשה בע"כ פיון דאיכא פלוגתא
 ע"ש ומה שהאריך כת"ר בדין נכפית בדברי הב"ש ונו"ב מ"ת סימן ק"ד גם אני בעניי
 הארכתי בזה בתשו' א' להרב אבד"ק אוצרני והבאתי מתשו' בש"ר סי' קס"ח ורדב"ז
 ח"א סי' נ"ג דמבואר דיכול לזרוק הגט והרדב"ז הבין פן בדעת הרא"ש וכ"ה בתשו'
 תפ"צ להגאון אבד"ק גלוגא וגם מ"ש הרא"ש ואפ"ל את"ל דר"ג משנה מדותיו וכו' הנה
 בב"י א"ע סי' ל"ח ביאר מ"ש הרא"ש ואפ"ל את"ל וכו' שאין דעתו פן לדינא ע"ש וה"נ
 בנ"ד וע' עוד כה"ג במרדכי ב"ב ר"פ מי שמת שכתב ועוד אפ"ל את"ל דכה"ג ל"ש למימר
 אא"מ דשלב"ל וכו' ובחידושי אנשי שם שם הוכיח דהמרדכי גופיה לא ס"ל פן נסיים
 פמו שמוכח הלשון ועוד אפ"ל את"ל וכו' ע"ש הרי דלשון זה הוא רק ליתר שא"ת ולא
 משום דס"ל פן וזה ראיה ברורה: אבל מ"ש כת"ר מתשו' נפש חיה סי' מ"ב סתירה לפי
 הנו"ב מהרא"ש פ' הבע"י סימן י"א שהוכיח מפתובות ס"ג דכופין בשוטים ולשי' נו"ב

בבניאור דבר תשו' הרא"ש הרי דגם בכפיני' זו אפ"ש שימאן לומר רוצה אני וסינים כת"ר
ראי' שאין עליה תשובה והנה הגם שדברי הרא"ש הנ"ל הם גם בתשו' הרא"ש כלל מ"ג
סי' ד' בכ"ז י"ל דנדאי בכה"ג שמכין אותו מלתא דל"ש שיתעקש ויעמוד בדעתו וכיון
דהו דמוסיפין על פתנתה במורד הוא רק תקנתא דרבנן וקיי"ל דבתלתא דל"ש לא
תקנו גם בדבר שהוא רק תקנה לטובת הכלל וכמ"ש המל"מ פ"ד ופכ"א ממלנה בשם
רי"ט ודלא כרד"ך ועמ"ש במשפט שלום סי' רל"ה ראיות מכמ"ק בזה ולכן פריף שפיר:
ועוד י"ל לפי המבואר ברמב"ם פ"א מנערה בתולה הי"ב דבדאיפא תשלומי קנס אין
לוקין מפות מרדות וע' פמ"ג או"ח בפתיחה פולקת ח"א אות כ"ז א"כ י"ל דהש"ס פריף
הכי דתרתיה לא משכח"ל דאם מוסיפין על פתנתה למה יכופוהו בשוטי וקא ממונא
משלם ולא לילקי אף מלשון הרא"ש ל"מ פן ולכן העיקר כתי' א' ומ"מ לדינא פבר
פתבתי הנלע"ד בזה: ומ"ש כת"ר מדברי הגט מקושר סי' קי"ט בשם תשו' פ"מ סימן
נ"ה נ"ו שדקדק מתשו' רשד"ם סי' ק"כ דיש לחוש למה שכ' מהרי"ק שרש"ס"ג לחוש
דשפא גם במורדת תיקן רגמ"ה והביא מתשו' נח"ע סי' ה' שכתב דמהרי"ק לא התמיר
רק לענין אם ירצה לעגן המורדת לעולם גם צידד שיהי מהרי"ק סינים שיציעו לפני
מו"צ וכו' א"כ ע"י ב"ד שרי אכל במהרי"ק שם מבואר דדוקא בהצעה לפני ראשי הקהל
והם יציעו לפני מו"צ שיהי גם בתחלה שאלו ממהרי"ק נאפ"ה לא התיר בעצמו וכפי
הנראה הי' חוקו בדבר ולבו הנה נוקפו ומסר הדברים למורה אחר והוא יורה אבל יפה
כ' כת"ר דבנ"ד דהוי מלתא דל"ש יש להקל וכמ"ש הרשד"ם גופי' שם אבל בגוף ספיקו
של מהרי"ק יש לדון דנדאי לא עביד רגמ"ה תקנתא לרשיעי והאשה המורדת בבעלה
עוברת על שיעבודה לנגדו ולא יתכן לעשות תקנה עבורה וכמ"ש כה"ג בתוס' ב"מ (מ"ז
ע"ב) ד"ה אי אמרת וכו' וא"ת וכי תקנו משיכה בשביל שאינם מהוגנים וכו' אף י"ל
דשאני הקא דכבר תקנו בשביל נשים הגונות לכן משום ל"פ התקנה קיימת גם במורדת
אבל התם שלא היתה התקנה רק בשביל שאינם מהוגנים הקשו התוס' שפיר אכל מ"מ
נראה ראי' מהתוס' ב"ב (ל"ה ע"ב) ד"ה אין מוציאם וכו' נאפילו פתבו הרשאה זל"ז
הואיל ורשעים הם אין נזקקים להם ע"ש הרי דתקנת הרשאה בטלה גבי רשעים שרוצים
לחטוא עי"ז ועקצה"ח ונה"מ סי' מ"ט בזה וכה"ג פתב הר"ן בתשו' והוא בחו"מ סי'
רל"ה גבי תקנת פעוטות ועמ"ש בחיבורי שם וע' בב"ח חו"מ סי' קפ"ב ורס"י רכ"ח מהא
דמעשה דבני רוכל וה"נ בנ"ד אם נאמר שתיקן ר"ג במורדת אתה נותן יד לפושעים הם
הנשים הפרוצות להבזות בעליהן ולמרוד בהן ולכן יש לאמד דעתו הקדושה שלא תיקן
בזה אלא דמהרי"ק חשש להתיר שלא יאמר כל א' מורדת היא אבל על ידי ב"ד ובפרט
מאה רבנן שהוא טורח גדול והוצאה לכ"ע יש להתיר וכן מצאתי בתשו' הרדב"ז ח"ב
סי' ת"ש שהעלה בפשי' דבכה"ג לא תיקן ר"ג דאל"כ לא שבקת חיי שכל אשה תמרוד
בבעלה וכו' נאפ"י פבר קנים פו"ר יכול לגרשה בע"כ או לישא אחרת ועתשו' רע"א
מהד"ת סי' פ"ב שסמך להקל במורדת גם בלא ק"ר והביא גם פן מתשובת רשד"ם סי'
ק"כ שהביא כת"ר וגם בתשו' משיבת נפש סי' מ"ב התיר פן ומכ"ש דיש להתיר ע"י
ק"ר בכה"ג דנ"ד: והנה מ"ש הג"מ לפקפק בהס"ס שכתב רשד"ם דהוי ס"ס שאינו
מתהפף הנה הרשד"ם לשיטתו אגיל בחח"מ סי' שפ"ב שמיקל ע"י ס"ס שאינו מתהפף
גם מש"א יעו"ש נאגב הנני פמזכיר שיש לי ראיה מש"ס דכריתות (י"ג ע"א) אלא אמר

רְבָא הֵינּוּ טַעְמָא דְבְּנָה טְהוּר דְסַפְק יִנְק פְּשִׁיעוּר וְסַפְק לֹא יִנְק וְאֵת"ל יִנְק פְּשִׁיעוּר סַפְק יִנְק בְּכַא"פ סַפְק יִנְק בְּיוֹתֵר מְכַא"פ וְהֵתֵם הָיוּ אֵינוֹ מִתְהַפֵּף וְגַם מִשׁ"א וְאִפְ"ה סְמִיכִינוּ לְהַקְל וּלְפּוֹם רִיבֵטָא לֹא מְצִאתִי לְמִי שֶׁהֵעִיר בְּזָה וְנִרְאָה דְהֵתֵם הָא כֹּל הָאִיסוּר רַק מִד"ס מְגֻזְרֵת י"ח דְבָר וְע"ש בְּרַמְב"ם פ"ח מִשְׁאָה"ט לְכֹן מְקִילִין בְּזָה וְגַם בִּס"ט בְּרַה"י מְדַרְבְּנֵן וְעֵינֵן פֶּרֶק ד' דְטְהָרוֹת מְשֻׁנָּה י"א: וְמָה שֶׁהֵעִיר כְּתֵר"ה דְלֹא נוֹכַל לְהַקְל מְסַפְק לְעֵנָן גְּיָרוּשִׁין בְּע"כ דְהָיוּ סִד"א עִפְמ"ש הַח"ס חֲא"ע ח"א ס' ק"ג וְח"ב ס' מ"ה דְשִׁטְרָא שְׁלֵא נַעֲשֶׂה מְדַעַת הַמְתַּחֲיִיב אֵין לוֹ דִין שִׁטְרָא אֲלֵא דְכָל אִשָּׁה הַנִּישְׂאָת מְשַׁתְּעַבְדַת שְׂאָם יִרְצָה לְגַרְשָׁה יִגְרַשְׁנָה אֲבָל בְּזִמְן הַזֶּה דְאִיכָא חֲדָר"ג פְּשִׁמְגָרֵשׁ בְּע"כ אִפִּי' ע"י עֲדֵי מְסִירָה בְּדִאיכָא נְמִי עֲדֵי חֲתִימָה י"ל דְהָיוּ כְּמִזְנוּף מִתּוֹכוֹ שֶׁהָרִי חֲתָמוּ בְּלֹא רְצוֹן הַמְתַּחֲיִיב וְהוּ"ל מְפִי כְּתָבָם וְזִמְנִין דְאֵתוּ לְמִיסְמָף עֲלֵיהוּ ע"ש וְא"כ הָיוּ סִד"א לְגַבֵּי הָאִשָּׁה אֲלֵא שְׂבִנָּה דִינָק לְסִתּוֹר דְבָרֵי הַח"ס וְאֵנִי בְּעֵנֵי גַם לְשִׁיטַת הַח"ס הָיוּ רַק חוּמְרָא דְרַבְּנֵן שֶׁהָרִי בְּדִאיכָא ע"מ גַם כְּמִזְנוּף מִתּוֹכוֹ מְבֹנָאָר בְּרִש"י גִּיטִין (י' סוּע"ב) דְהָיוּ רַק פְּסוּל דְרַבְּנֵן דְלִמָּא אֲתִי לְמִיסְמָף עֲלֵיהוּ וְכ"ה בְּב"י ס' ק"ל בְּשֵׁם רַמְב"ם וְש"פ אִם פֶּן אִפְתִּי הָיוּ רַק סַפְק פְּלוּגְתָא בְּדַרְבְּנֵן וְאִף שֶׁדַּעַת הַגָּאוֹן דְמִזְנוּף מִתּוֹכוֹ פְּסוּל מִה"ת מ"מ שׁוֹב אִיכָא ס"ס בְּדִאוּרְיָתָא וְסַפְק א' בְּדַרְבְּנֵן דְקִי"ל לְהַקְל: וְאִוְלָם מָה שֶׁתָּמָה כְּת"ר ע"ד הַח"ס מְש"ס דְקִידוּשִׁין (מ"ח ע"א) אֲבַע"א דְכ"ע אֵית לְהוּ דְר"ל וְהַב"ע שֶׁכְּתָבוּ לְשִׁמָּה וְשְׁלֵא מְדַעַתָּה וּבְפִלּוּגְתָא דְרַבָּא וְרַבִּינָא וְר"פ וְר"ש קְמִיפְלָגִי וְכו' וְהָא הֵתֵם בְּדִאיכָא ע"ח מְיִירִי דֵאל"כ הָא לְעִיל אֲרַנְב"י דְמְיִירִי שְׂאִין עֲלֵיו עֲדִים וְא"כ לֹא דְמִי שִׁטְרָא אִירוּסִין לְגִירוּשִׁין דְהֵתֵם הָיוּ מְדַעַת הָאִשָּׁה מִשְׁא"כ בְּקִידוּשִׁין וְאִיף מְקִישׁ הַנִּיָּה לְיִצִיָּאָה עַכ"ד.

הֵנָּה לְעַנ"ד לְק"מ דְהָא הַשִּׁטְרָא כֹּל זְמַן שְׁלֵא קְבָלְתוּ הָאִשָּׁה מְדַעַתָּה אֵינוֹ פְּלוּם וְאִינָּה מְתַחֲיִיבָת בְּכַף פְּלוּם נֶגֶד בְּעֵלָה וְכִשְׁקְבָלְתוּ מְדַעַתָּה הָרִי חָל הַהִתְחַיְיבוּת בְּאֲמַת מְדַעַתָּה וְדְמִי לְשִׁטְרָא שֶׁנִּכְתָּב מְדַעַת הַמְתַּחֲיִיב וְמָה בְּכַף שֶׁנִּכְתָּב בְּתַחֲלָה שְׁלֵא מְדַעַתָּה כִּינֵן שְׁלֵא חָל אֲז עֲלֵיהָ פְּלוּם: וְגַם מָה שֶׁהִקְשָׁה כְּת"ר מְש"ס דְכְּתוּבוֹת (כ"ב ב') דְפָרִיף מ"ש בְּשִׁנִּים אוּמְרִים מֵת וְשִׁנִּים אוּמְרִים לֹא מֵת אִם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא וְגַבֵּי שְׁנִים אוּמְרִים נִתְגַּרְשָׁה וְכו' תִצָּא וְהָא לְפַמ"ש הַב"ש ס' קמ"א סְקמ"ו לְשִׁי רַמְב"ם הִיכָא דְחִיְיִשִּׁי לִי וְלִיכָא תְקַנְתָּ חו"ל לְהַכְשִׁיר הַגֵּט בְּטֵל מִה"ת כִּינֵן דְהָיוּ מִפ"כ א"כ כִּינֵן דְתָרִי וְתָרִי מְדַרְבְּנֵן לֹא תִנְשָׂא שׁוֹב מְהָרָאוּי דְתִצָּא וְצ"ל דְהָרַמְב"ם לֹא אָמַר אֲלֵא בְע"ח וְהִכָּא מְיִירִי בְע"מ אֲבָל לְשִׁי הַח"ס דְגַם בְּע"מ אִיכָא חֲשֵׁשׁ מְזוּנָף מִתּוֹכוֹ הַדְק"ל וְמָה פָּרִיף הַש"ס עַכְת"ד.

לְעַנ"ד לְק"מ הִיכָא דְמְדַרְבְּנֵן פְּסוּל בְּנִדְאֵי י"ל דְבַכְה"ג לֹא תִקְנוּ לְהַכְשִׁיר עֲדוּת שְׁבִשְׁטְרָא אֲבָל בְּתָרִי וְתָרִי הָרִי לְפִי דַעַת הַנֶּהָד ב' עֲדִים שֶׁנִּתְגַּרְשָׁה כְּדִין בְּאֲמַת הַגֵּט כְּשֶׁר וְהוֹכְשֶׁר עֲדוּת מִפ"כ אֲלֵא דְאֵנִן מְסוּפְקִין ע"פ דְבָרֵי הָעֲדִים הַמְכַחֲשִׁים אוֹתָם וְלִכְּנֵן לֹא תִנְשָׂא א"כ מִה"ט מְהָרָאוּי שְׁלֵא תִצָּא בְּדִיעַבְד וְאֵין הַגֵּט בְּטֵל מִה"ת שֶׁהָרִי אִם אֲמַת כְּדָבָרֵי עֲדִים הִרְאִשׁוּנִים בְּאֲמַת הוֹכְשֶׁר מִפ"כ וְכֹה"ג כְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּב"ק (מ"ו ע"ב) ד"ה גְּלִית אֲדַעַתָּה וְכו' וְאִפִּי' לְר"נ דְאָמַר כִּי לִיכָא לְאִשְׁתְּלוּמִי מְהָאִי מִיִּשְׁתַּלֵּם מְהָא יוֹדָה הִכָּא דְע"כ ל"ק ר"נ אֲלֵא בְשׁוֹר תָּם שְׁדַחַף אֶת חֲבִירוֹ לְבוֹר שְׁבַעַל הַשׁוֹר אֵין לְחִיְיבוּ אֲלֵא רַבִּיעַ אַע"פ שְׁנִדְאֵי הַזִּיק לְפִיכָף מְשַׁתְּלֵם כֹּל הַשְּׂאָר מְבַעַל הַבוֹר כִּינֵן שֶׁהַבוֹר הִרְגוּ לְשׁוֹר אֲבָל כָּאֵן שְׂאָם הַנֶּלָד בְּמַעֲזֵי אִמוֹ בְּשַׁעַת גְּיָחָה יֵשׁ לוֹ לְהַתְחַיְיב בְּתִשְׁלוּמִין אֵין לְחִיְיב הַפָּרָה תִשְׁלוּמִין שֶׁהֵם עַל הַנֶּלָד לְשַׁלֵּם אִם נֶגַח ע"ש.

ובסבבא זו אמרתי לנישב מה שהקשו האחרונים בהא דבאה"ע סי' י"ז סל"ד בהא דנפל למשאל"ס דאם נשאת ל"ת פתב הרמ"א דאם נשאת בעבריינות במזיד תצא ובסימן ק"נ בגט פסול מדבריהם לא הגיה פו ונראה עפמ"ש רש"י יבמות (דף מ"ט ב') בהא דאמר אפיי הפל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הנולד ממזר דהא תפסי בה קידושין ופירש"י דגם לאחר שזינתה לא פקעי מינה קידושין וכ"ה בנימוק"י שם ובאב"מ סי' ח"י הוכיח מזה דהיא דאין קידושין תופסין פקעי נמי הקידושין הראשונים אף שהי' בהיתר ע"ש ומעתה לפ"ז בגירשה בגט פסול מדבריהם דמדאורייתא הגט פשר א"כ בנשאת לאחר חלו קידושי שני מה"ת וממילא פקעי קידושי ראשון פיון דאם בא הראשון לקדשה אחר שנשאת אין קידושין תופסין ועיין באב"מ רס"י ט"ו בשם הד"מ בזה ומ"ש ע"ד הח"מ וב"ש שם ולכן אף שעשתה פו במזיד לא תצא פיון שפבר פקעו קידושי בעלה הראשון אבל בהא דנשאת כשנפל בעלה למשאל"ס דכל טעמא דלא תנשא משום דהוי מיעוט המצוי שהבעל עוד חי ולפי אותו צד שהבעל חי באמת אין תופשין קידושי שני וממילא לא פקעי קידושי ראשון והיא עוד אשתו לכן בנשאת במזיד תצא וא"ש ודו"ק פי הוא עצה נכונה בס"ד: אבל בגוף דברי הב"ש יש לתמוה דאם כל גט לא מתפטר אלא משום דאפקעינהו חז"ל לקידושין א"כ בכל גט פסול מדרבנן ינפסל מה"ת ועוד דכל גרושה תהיה מותרת לכהן מדאורייתא ועמ"ש במשפט שלום סי' רל"א בקת"ע אות י' בזה ובחידושי אמרתי לנישב מה שהקשה בחי' הרי"מ לחו"מ סימן כ"ח לשיטת הרמב"ם דעדות שבשטר הוא מדרבנן דכתיב מפייהם ולא מפי כתבם ולפ"ז בגט בעדי חתימה לבד אין הגט מועיל אלא מדרבנן ומשום דאפקעינהו לקידושין כמ"ש הב"ש הנ"ל א"כ מה הועילו חז"ל בתקנת זמן בגיטין הרי אם לא יהיו העדים לפנינו או שלא יזכרו הזמן רק מפי כתבם (דאל"כ הרי גם בלא זמן יודעים הזמן שנתגרשה אחר הזנות) הרי לא יועיל הגט אלא משום דאפקעינהו לקידושין ולא תתחייב מיתה שיהי נעקרו הקידושין למפרע ואמרתי בזה דהנה לכאורה גם מפ"כ הרי בקבלו עליהם קא"פ עדותן כשרה ובמזון אין מועיל קבלתם להיות לו דין שטר לגבות ממשעבדי שהרי הלקוחות לא קבלו ע"ע עדותן וגבי גט לשי' תוס' נדה (מ"ט) ורא"ש פמ"ח דגם גבי איסורא מהני קבלתם במה שפסול רק משום דילפי' ממזון א"כ בשלמא במקרא בע"כ ל"מ העדות אבל הקא כשיחפה על ב"א הרי שניהם קבלו על עצמן העדות ומהראוי שיועיל מדאורייתא בלא אפקעינהו אלא דכיון דמ"מ לא מהני לאסרה על פהנים ולהתירה לעלמא שהרי האחרים לא קבלום עליהן א"כ אין גירושין לחצאין וכה"ג פתב הפ"י קידושין (ס"ה ב') והנה בגיטין (דף פ"ב) מבואר דהיא דל"מ הגט משום שאינו מתירה לכל מ"מ מקרי ריח הגט לפסלה לכהונה דכתיב גרושה מאישה אפי' אינה גרושה אלא מאישה וכ"ה ביבמות (נ"ב ע"א) דאפי' אמר הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם מקרי ריח הגט עכ"פ ופוסל לכהונה מדאורייתא ע"ש: והנה בקידושין (ס"ה) פריה אמאי אין מועיל הודאת בעל ואשה גבי קידושין וגיטין כמו דבמזון הודאת בע"ד כמאה עדים דמי ומשני דהקא חב לאחרים וע"ש ברשב"א ופ"י ביאור הדבר ובתוס' גיטין (ד') מבואר דבגיטין היינו דחב לאחרני במה שפוסלה לכהונה וא"כ הקא דאיכא עדים מפ"כ דמהני לפסלה לכהן משום ריח הגט שהרי לעצמן קבלו עליהם עדותן אלא דהגט ל"מ משום שאינו מועיל לגרשה לגמרי ואין גירושין לחצאין אבל עכ"פ פוסלה לכהן א"כ שוב מהני

הודעתם פינו דבהודעה לא חב לאחריני דבלא"ה פסולה לכהונה ע"י העדות מפ"כ א"כ שוב מהני הגט מדאורייתא משום הודעתם וא"צ להפקיע הקידושין למפרע ונדוקא היכא דמגרשה בע"כ בע"ח ל"מ הגט אלא מדרבנן משום דאפקועינהו משא"כ הכא דהבעל והאשה קבלו עליהם העדות מפ"כ שפיר מהני הגט מדאורייתא ולא אפקועינהו לקידושין ושפיר מהני תקנת זמן בגיטין וא"ש: ואולם בגוף סברת הח"ס צדקו דברי כתר"ה דבכה"ג דבכל גט העדות מפ"כ ליפא חששא דיסמכו על העדים מפ"כ דדמי לשמות מובהקים דאיתא בגיטין י"א דלא חיישי דלמא אתי למיסמך עליהו ותייתי לי שפן עלה בלפי טרם ראיתי דבריו וכוננתי לדעתו בזה ואני מוסיף שהרי מבואר כה"ג בסימן קכ"ד בב"ש סק"ג בשם המגיד אף דמ"מ י"ל דבנ"ד מנ"ל להרואים שגירשה בע"כ שפא יסברו שהי' מדעתה ומהני העדות שפכתב: וכה ראיתי שהביא כתר"ר דברי הרשב"א גיטין (ע"ד) דהא דמהני גט בע"כ אף דנתינה בע"כ ל"ש נתינה דהא אין בעלה קנוי לה אלא שיש לאשה שיעבוד על בעלה והוא מסלק שיעבודה ע"י הגט ואם נאמר שא"י לסלקה אלא מדעתה אתה מחייב אותו בעל פרחו ואל תחייבהו ובזה תי' קו' הח"ס עלה בלפי דלפ"ז בכה"ג דנ"ד שהבעל פטור מכל חייביו לנגדה שהרי נשבעה שלא ליהנות ממנו וגם היא מורדת ומסרבת וכמ"ש כתר"ר א"כ שוב לא יועיל מדינא גט בע"כ דנתינה בע"כ ל"ש נתינה והוא הערה גדולה אף לפ"ז קשה גם בעוברת עד"מ דהפסידה פתובתה וכל חיובי הבעל ותיקשי דלא יוכל לגרשה בע"כ מן התורה וצ"ע אבל גם בלאו הכי יש לפקפק בהיתר גירושין בע"כ בנ"ד שהרי לפי הצעת הענין יש ביה חשש נשתטית ולפעמים היא בעצבות ומר"ש ולכאורה לפ"ז יש לסתור הטעמים שפכתב כתר"ר דהניא מורדת ומסרבת ועוברת על השבועה דאפשר שלא עברה בשאט נפש רק מפני שטותה אלא דא"כ ממ"נ יש להקל והתינוח להתיר לו לישא אשה אחרת אבל לענין לגרשה הרי יש לחוש שפא היא בכלל שוטה או עתים שוטה ואף דבשו"ת עט"ח סי' י"ז שרמז כתר"ר העלה דלענין זה תליא רק בידעת לשמור א"ע וגיטה וגם אנו בקיאיין בבדיקה הרי הרגיש שם שדברי הט"ז ה'ר לנגדו אלא שסמך להקל מפני תקנת האשה במה שנוגע לסכ"נ ע"ש משא"כ בנ"ד וגם מצאתי בתשו' רי"ן הרא"ש סי' פ"ט בשעתה י"ש ולא ילדה דאין לכופה לקבל גט אבל מותר לו לישא אשה אחרת ע"ש ומוכח דס"ל דאיסור גט בע"כ חמור טפי וד"ז נעלם מהאחרונים ולכן חוששני להתיר בנ"ד לגרש בע"כ אבל הגני מצטרף בצירופא דרבנן להתיר להרב וכו' לישא אשה אחרת והנלע"ד פתבתי: סימן כב: להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יעקב יצחק הורוויץ אבד"ק קאנטשינא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו ביהודים שקנו יער מאדון לחרות להם העצים עד זמן פלוני לא יאוסר מפני שנחויץ להאדון מקום העצים שיהיה פנוי ויש בתוכם אילני פירות אם מותר למפור האילנות לעכו"ם שהם יקצצו להם העצים.

הנה בד"ז פכר האריכו האחרונים ובפרט בשו"ת חיים שאל ח"א סי' כ"ב כ"ג הרחיב הדיבור בענין זה בכל דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים ובתוס' ב"ב (כ"ו סוע"א) מוכח דנדוקא במפסידים יותר מדאי בגפנים יש להקל ובשו"ת בשמים ראש סי' של"ד צידד להתיר ע"י עפ"ם דהוי רק פגרמא ובפרט במוכר לעכו"ם יש להקל טפי ומ"מ פיון דבשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' ע"ו צידד דגם בצריף למקומו דשרי מ"מ איפא חשש ספנה לכן לענ"ד יש למפור לעכו"ם ויאמר לו שיחצוב עם השרש והעפר שביב

באופן שיוכל לחיות ולנטוע במק"א וכמ"ש בשאי"ע עצה זו וע' ב'שוי"ת ברכת יוסף סימן ל"ד שכ"כ בשם השואל והסכים לדבריו ולא ידע שפבר קדמוהו רבנו.

ומה שיש לחוש דהוי הערמה בדאורייתא הנה לענ"ד בדבר שיש בו חשש סכנה בנדאי גמר ומקני בלב שלם פדי שלא יזיק לו הסכנה וגם שום אדם לא יחשדהו בזה וכה"ג פתבו התוס' בב"ק (פ"א א') ד"ה אין מתייבין וכו' ומשום מקינים בכלאים ליפא פיון דקשו להו עשבים וכו' שלא יחשדוהו ומכ"ש במקום שיש חשש סכנה ואם העפוי"ם לא יעשה כן ויחצוב העצים בעצמן בלא העפר אדעת' דנפשי' עביד ואין חשש נגד הישראל ולא יאונה להם כל און: והנה מ"ש הבש"ר הנ"ל דאמירה לעפוי"ם הוי גרמא יעוין ב'שוי"ת ספר יהושע סי' מ"א דס"ל דקיל מגרמא וע' שו"ת ב"א חיו"ד סי' ע"ה נאני מצאתי ב'שוי"ת מהר"י מברונא סי' ר"א דמבואר דהוי בגרמא ע"ש.

והנלע"ד פתבתי: סימן כג להרב המאוה"ג וכו' מו"ה מנשה חיים צוקער נ"י רב ומו"ץ דק' טארטשין ברוס'א. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה שזה פעשורים שנה שנעשה לה שבר פארפאלל ומרגשת רק זיבת דבר לח ולפעמים זב ממנה מראות לבנות ותוכן טיפות אדומות ומאז הי"ל נסת קבוע מחדש לחדש וע"י שנשתרבב המקור למטה נעשה לה פצעים באותו מקום והדאקטורים פולם אמרו שהדם בא מן הפצעים ועשו לה טבעת להחזיק המקור למעלה ובאותו זמן בדקה ונמצאת טהורה ועתה א"י לילך בהטבעת וע"י שנתרבו הפצעים היא רואה לפעמים דם בבדיקה גם כשהמקור במקומה ועתה אין ונסתה קבוע פי היא רואה לפעמים אחת לשני חדשים ולפעמים פחות או יותר פי היא קרובה לזמן סילוק דמיה עכת"ד השאלה: הנה בגוף דין שבר פארפאלל כבר האריכו ראשונים ואחרונים וגם בספר האשכול הל' נדה סי' מ' וכל סמיכת המקילים ע"ד הר"ש שהביא הרא"ש וכפי שפי' הכרו"פ ומע"צ וכמה מחברים ועיין תשו' ח"ס סי' קמ"ה וסי' קע"א שהסכים להקל רק במרגשת זיבת דבר לח וע' ב'שוי"ת תורת נתנאל סי' א' באור' שהעלה דאם מרגשת שעת וסתה יש להקל בינתיים וע"ש סי' ב' וסי' ג' עוד בזה וע' ב'שוי"ת עט"ח סימן ח"י שהחמיר בזה ובנ"ד שגם כשהמקור במקומו מוצאת דם בבדיקה לכ"ע אין להקל אלא דבנ"ד שהעידו הרופאים והאשה אומרת ברי שיודעת שיש לה פצעים בהמקור מבחון ומשם יוצא הדם הרי בדאיפא פצע ונחברה לכ"ע דינו כמפה וקיי"ל דהאשה נאמנת לומר מפה יש לי במקור והרי דעת הרשב"א דגם בספק אם המפה מוציאה דם מוקמי' להאשה בחזקת טהרה ובספק אם הדם מן המקור או מהצדדים פסק רמ"א להקל גם באין לה נסת קבוע יש להקל משום ס"ס ומה שתמה הש"ך דהוי ס"ס מש"א נראה לפמ"ש הפ"י בקידושין (ע"ג) להוכיח מדברי רשב"א וריטב"א דמדאורייתא גם ס"ס מש"א מהני מדין רובא פיון דעכ"פ איפא תרי צדדים להיתר ע"ש וצ"ל דהא דמדברבנו ל"מ היינו משום דהוי פמיעוט הפצוי דחיישי' לה מדברבנו וכיון דאיפא נמי חזה"ת לא חיישי' להמיעוט: ובזה י"ל קו' הח"צ סי' מ"ו מהא דנדה (נ"ח) שאמר ר"ע לתלמידיו מה הדבר קשה בעיניכם וכו' דם ולא פתם ומבואר דאפי' ביכולה המפה להתגלע אין להקל אלא בכתם דרבנו ולפמ"ש י"ל דכיון דכל הטעם משום דס"ס מש"א מהני מדאורייתא מדין רוב ונהרי ר"ע חיישי' למיעוטא מה"ת ולדיד' מדאורייתא ל"מ ס"ס מש"א ולכן אין להקל מספק ויש לדון בזה לפמ"ש התוס' בע"ז (ל"ו) דברו"ח גם ר"מ ל"ח למיעוט אבל היינו ברוב גמור משא"כ בנ"ד דאיפא מיעוט מצוי להקפוד

ואי נִימָא דְכֻנְתָּהּ הַרְשָׁבָא וְרַמְ"א הוּא רַק נְשָׁלָא תְהִי בְכָלֵל רַמְ"ת אָבֵל מ"מ צְרִיכָה ז"נ
י"ל עוֹד לַפְמ"ש הַתְּב"ש ס' ט"ו בְּהָא דְבָאָדָם מִתִּירִין דִּיעֵבֵד תּוֹךְ לְמָ"ד יוֹם וְלֹא בְּבִהְמָה
מִשׁוּם דְּדוֹקָא בְּהַפְסֵד מְמוֹן חִינְיָשִׁי לְמִיעוּט הַמְצוּי גַם דִּיעֵבֵד וְע"ש בְּדַג"מ א"כ ה"נ בְּנ"ד
לְעַנְנֵי רַמְ"ת מְקוּלִין מַה"ט: וּבִהְיוּתִי בְּזֶה עָלָה בְּלַבִּי לִינְיָשָׁב מַה שְׁהַקְשָׁה הַג' ר"צ אַבְד"ק
ה"ש וְהוּבָא בְּסַד"ט ס' קפ"ז סק"ט בְּהָא דְאִי בְּנֻדָּה (ס"ו ע"א) וְאִם יֵשׁ לָהּ מִפְּהָ בְּאִוּ"מ
תּוֹלָה בְּמַפְתָּה וְאִם יֵשׁ לָהּ נֶסֶת תּוֹלָה בְּנֶסֶתָּהּ וְכוּ' וְנֶאֱמַנְתָּ אִשָּׁה לּוֹמֵר מִפְּהָ יֵשׁ לִי בְּמַקּוֹר
שְׁמִמְנָה דָם יוֹצֵא דְבָרִי רַבִּי רִשְׁבִּי ג' אֹמֵר דָּם מִפְּהָ וְכוּ' טָמֵא וְכוּ' מֵאִי בִּינְיָהוּ מְק"מ טָמֵא
א"ב וְכוּ' וְתַמָּה הִיכָא רְמִיזָא בְּדְבָרֵי רַבִּי דְמְק"מ טְהוֹר הָרִי הוּא מִיִּירִי רַק לְעַנְנֵי שְׁתָּהּ
טְהוֹרָה לְבַעֲלָהּ אָבֵל הָדָם י"ל דְּטָמֵא גַם הַקְשָׁה בְּתִשׁוּ' שְׁעֵא"פ ס' ע"ו בְּהָא דְתַנִּי בְּרִישָׁא
אִם י"ל מִפְּהָ תּוֹלָה בְּמַפְתָּה מִשְׁמַע דְּבִסְתָּמָא תּוֹלִין אָף שֵׁא"י אִם מַפְתָּה מוֹצִיאָה דָם וְאִח"ז
תַּנִּי נֶאֱמַנְתָּ לּוֹמֵר מִפְּהָ יֵשׁ לִי בְּמַקּוֹר שְׁמִמְנָה דָם יוֹצֵא מִשְׁמַע דְּבַעֲיָנָן שְׁתַּדַּע שְׁמוֹצִיאָה דָם
וְגַם לִינְיָשָׁב דְבָרִי הַב"י סִימָן קפ"ז בְּמ"ש הַטּוֹר דְּנֶאֱמַנְתָּ לּוֹמֵר מִפְּהָ יֵשׁ לִי וְכוּ' ג"ז
בְּבִרְיָתָא פְּלוּגְתָּא דְרַבִּי וְרִשְׁבִּי ג' וּפְסָקוּ פְּרַבִּי וְתַמָּהוּ הַב"ח וְמַהֲרַמ"ל הָא בְּש"ס לֹא פְּלִיגִי
אֲלָא לְעַנְנֵי טוֹמְאָתָהּ הָדָם אָבֵל לְבַעֲלָהּ לֹא פְּלִיגִי: וְנִרְאָה דְנוֹדַע מ"ש הַש"ש שְׁמַעְתָּא ד'
פ"א דְגַבִּי טוֹמְאָה דְאֹרְיָתָא דְבַעֲיָ' שְׁתַּרְגִּישׁ יְצִיאַת הָדָם מִבְּשָׂרָהּ א"כ בְּלֹא נוֹדַע אִם הָדָם
מִמְקוֹר אוֹ מִעֲלֵי' הו"ל כְּנוּלָד סָפֵק בְּקַבְיַעוֹת דְכַמְע"מ דְּמִי אֲלָא דְכִינּוֹן דְּמַצוּי יוֹתֵר שְׁזִיב
הָדָם מִמְקוֹר בְּכַה"ג הו"ל כְּרַנְבָּא דְלִיתָא קָמוֹן וְגַם בְּקַבּוּעַ דְחִידוּשׁ הוּא אֲזִלִּי בְּתַר מְצוּי
ע"ש בְּאַרְבָּה.

וּמַעְתָּה גַבִּי רַמְ"ת דְּאִינוּ מְצוּי שְׁתַּרְאָה דָם וְכַמ"ש הַב"י ס' קפ"ז וּבְר"ן פְּרָק ב' דְּשַׁבּוּעוֹת
וּבְב"י רַס'י קפ"ט דְּמִסְנֵלְקַת דְּמִים נְשָׁלָא בְשׁו"ו וּבְמַהֲרָש"א וּב"ש א"ע ס' ס"ח מְבִנְיָר
דְּשָׁלָא בְשׁו"ו אִין דָּם נָדָה מְצוּי א"כ שׁוּב הוּי כַּמְע"מ וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְהַקְלֵל גַם מִסְפֵּק דְהוּי
כַּס"ס וְאוּלָם כְּבָר נוֹדַע מ"ש הַה"מ פ"ב מְשַׁבֵּת דְהִיכָא דְלִיכָא נ"מ בְּשַׁעָה שְׁפִירָשׁ
מִהַקְבּוּעַ לְעַנְנֵי אִיסוּרָא הוּי כְּנוּלָד הַסְפֵּק לְאַחַר שְׁפִירָשׁ א"כ אִם מְק"מ טָמֵא דְגַם כְּשִׁפִּירָשׁ
הָדָם מִהַקְבּוּר גַם קוֹדֵם שְׁיָצָא מִבֵּין הַשִּׁנְיָיִם עַכ"פ יֵשׁ נ"מ לְיַדַּע אִם הָדָם הוּא מִהַקְבּוּר
וְהוּא טָמֵא מַגְזָה"כ גַם בְּבִיה"ס כַּמ"ש תּוֹס' נָדָה (ט"ז ע"א) ד"ה בְּמַק"מ וְכוּ' ע"ש הוּי
כְּנוּלָד הַסְפֵּק בְּקַבְיַעוֹת אָבֵל אִם מְק"מ טְהוֹר וְאִין נ"מ אֲלָא לְעַנְנֵי הַתַּר לְבַעֲלָהּ דְכָל נְשָׁלָא
יָצָא הָדָם מִבֵּין הַשִּׁנְיָיִם לְפָרוּזְדוֹר לִיכָא אִיסוּר נָדָה א"כ הוּי כְּנוּלָד הַסְפֵּק לְאַחַר שְׁפִירָשׁ
וְאִיכָא רַנְבָּא וְע' נָדָה (ע"א) וְרַמְב"ם סוּפ"ד מְמַשְׁכֵּב דִּישׁ נ"מ אִם מְק"מ טָמֵא לְעַנְנֵי אִם
מִתָּה הָאִשָּׁה דְמַטְמָא הָדָם מִשׁוּם כְּתָם וְכוּ' י"ל דְּבִיָּצָא בְּשַׁפּוּפְרָת וְכַדוּמָה דְאָף דְאִין הָאִשָּׁה
טָמְאָה מ"מ הָדָם טָמֵא וְא"כ א"ש דְכִינּוֹן דְאָמֵר רַבִּי דְנֶאֱמַנְתָּ לּוֹמֵר וְכוּ' שְׁמִמְנָה יוֹצֵא הָדָם
וּמוֹכַח דְבַעֲיָנָן שְׁתַּדַּע שְׁתַּמְכָּה מוֹצִיאָה דָם וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּמִסְפֵּק אִין לְהַקְלֵל כִּינּוֹן דְאִיכָא
רַנְבָּא דְדָמִים מִן הַקְבּוּר וְהוּי סַד"א וְלִהְחַמִּיר א"כ מוֹכַח דַּס"ל מְק"מ טְהוֹר דְלָמ"ד מְק"מ
טָמֵא הָרִי הוּי קְבוּעַ וְכַמְע"מ וְהוּי ס"ס שְׁמָא מִהַצְדָּדִים וְשְׁמָא מִן הַמְכָּה: וְלַפְמ"ש רַש"י
דְדוֹקָא הָא דְנֶאֱמַנְתָּ כו' הוּא מִדְבָרֵי רַבִּי אָבֵל רִישָׁא רִשְׁבִּי ג' הוּא וְלִדְיָדִי מְק"מ טָמֵא לְכוּ
גַם בְּסָפֵק תּוֹלִין בְּמַפְּהָ דְלִיכָא רַנְבָּא דְהָא נוּלָד סָפֵק בְּקַבְיַעוֹת וְגַם מְצוּי לִיכָא כַּמְש"ל
וְלָכוּן שְׁפִיר צְדָקוּ דְבָרִי הַב"י שְׁכַתְּבָה ע"ד הַטּוֹר דְנֶאֱמַנְתָּ וְכוּ' שְׁמִמְנָה הָדָם יוֹצֵא דְמוֹכַח
דְבַעֲיָנָן שְׁתַּדַּע שְׁתַּדָּם יוֹצֵא מִהַמְכָּה דְזֶה תְלוּי בְּפְלוּגְתָּא דְרַבִּי וְרִשְׁבִּי ג' וְא"ש וְדו"ק הֵיטֵב:
אָף בְּנ"ד שְׁיִדְעַת בְּנוֹדָי שְׁמַכְתָּה מוֹצִיאָה דָם פְּשִׁיטָא דִישׁ לְהַקְלֵל אֲלָא דְלַפְמ"ש הַנו"ב מ"ק

סוסי' מ"ז דלשי' הש"ף גם ביודעת שהמפה מוציא דם אפ"ה אין להקל אלא לענן רמ"ת
אבל מ"מ צריכה ז"נ וגם בשו"ת בש"ר סי' ק"ו בככד"ה שם האריף בזה והעלה להחמיר
לענן ז"נ אבל הנה מצאתי בשו"ת פתח פתח סי' מ"ו שהביא בשם תשו' שעא"פ סי'
ע"ו דהיכא דא"י לטהר לבעלה גם לענן ז"נ דמי לרמ"ת וכ"ה בתשו' פ"י סי' א' וגם
הכת"כ שם העלה דהעיקר כשי' הב"ח דגם לענן ז"נ יש להקל ומכ"ש בכה"ג דא"י
ליטהר פלל ע"ש באנרף וכ"ה בתשו' ש"ב יעקב סי' מ' ובתשו' נט"ש סוף סי' כ"א וע'
בתשו' בר"א חיו"ד סי' נ"א אות ג' שתמה בזה איך אפשר להקל לענן דאורייתא מחשש
ענינו ולפמ"ל מד' תב"ש סימן ט"ו י"ל בזה דה"נ דמי רק להא דחיישי' למיעוט המצוי:
ומ"מ נראה דעכ"פ בעינן אחר ראיות נדחה הפסקת טהרה ובדיקת יום א' עכ"פ שתהא
מוחזקת בטהרה ואז גם תוף ג' ימים הראשונים יש להקל והאחרונים נחלקו אם תוף ג"י
הראשונים הויא בחזקת טהרה ובאמת שהדבר מבואר ברשפ"א נדה (ב' ע"ב) ד"ההתם
וכו' ושם (ה' ע"א) בשם רמב"ן ועיין עוד בחי' הר"ן שם (ס"ח ע"ב) בשם רמב"ן ומ"ש
עליו וצ"ע ובמקום אחר הבאתי גם מהאס"ז ב"ק (י"א) ועיין עוד בשו"ת נטע שעשועים
סימן כ"א וב"א יו"ד סוסי' מ"ח ושו"ת אומרי אש סי' ע"א ואכמ"ל.

אף באם שלא תוכל גם להפסיק בטהרה אינני אומר איסור ולא היתר וע"ע בסד"ט
וחוו"ד סי' קצ"ו בזה ושו"ת מש"נ סוסי' ל' ושו"ת אב"מ סימן כ"ג וח"ס סי' קע"ז וא"א
סי' ס"א והנלע"ד פתבתי סימן כד להרב הגדול וכו' מו"ה שלום גאלדבערג נ"י אבד"ק
סוואליווע בארץ הגר מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה בת נ' שנים שזה שנתים
נתקלקלה בדרך נשים שופעת והולכת בין נסת לנסת ודרשה ברופאים ואמרו שבעשה
לה מפה במקור ואח"ז הרגישה בעצמה במישוש מצד הבטן מבחויץ מפה גדולה פראש
של תינוק ב"י ונסעה לפעסט ושהתה בבית החולים ב' חדשים והרופאים הוציאו הרחם
וחתכו המפה ואח"ז טיהרה א"ע לבעלה והי"ל נסת כמקדמ וטיהרה א"ע ואח"ז באה עוד
הנסת פ"א ומאז ועד עתה א"י לטהר פלל ושופעת דם מעורב בליחה ומרגשת כאב גדול
במקור טרם תתחיל לראות ונסעה שנית לפעסט ועשו לה קשר והספימו פולם שפבר
פסק וסתה והדם הזב הוא רק משירי המפה והאשה אומרת כי הדם והמוגלא זבים בלא
הרגשה פלל וגם א"י אם הדם מהמקור או מהצדדים עכת"ד השאלה: הנה בענין אמירת
הרופאים פבר האריכו הראשונים ואחרונים ועמ"ל סי' י"ג באנרף אבל בחי' ח"ס
לשבת (ס"א) ובחי' לע"ז (נ"ד ל"א) פקפק הרבה דכל לימוד הרופאים בגופי עפוי"ם
דחביל גופייהו מאכילת שקצים ורמשים ואין ראי' לגופי ישראל וגם בתשובת ח"ס סי'
קע"ה רמז לזה ובמ"נ בקו"א לסי' קפ"ז מ"ת פתב דרופאי ישראל שבזה"ז מחללי ש"ק
אין נאמנים ובכ"ז בדאיפא רגל"ד הביא הח"ס בשם רדב"ז סי' ת"י להאמין לרופא והוא
צידד שם דגם ברופא עפוי"ם יש לצדד בזה וע' פמ"א ח"א סי' י"ב שהוכיח מדגליף
דאזלינן בת"ר דאל"כ דלקא טרפה והא י"ל דרופאים אמדוהו שאינו טרפה וי"ל דעדות
רופא רק פרוב ולהס"ד פרוב אינו מועיל ג"ז לא מהני וי"ל דהוי פתרי רופא: וראיתי
בשו"ת שם ארי' א"ע סי' י"ב דבמה שאומרים שרואים בכלי הבטה הוי בכלל מלתא
דעל"ג ולכ"ע נאמנים כמו דקפילא נאמן ע"ש ובתשו' נודע בשערים חיו"ד סי' י"ב הביא
בשם השואל מהא דגיטין ע"ב דאומדין אותו אם מחולי זה מת וכן מהא דסנהדרין ע"ח
במפה את חבירו נאמדהו למיתה ודחה די"ל דהיכא שהיה חולה ולא שב לבריאותו גילוי

מלתא הוא להאמין לרופאים וכן במפה חיצונה יש להאמינם ולא בדברים פנימים שהם כעצמים בבטן המלאה ע"ש וגם הפלתי סימן קפ"ז כתב לחלק בין חולאים חיצונים לפנימיים ובאמת שכ"ה בבחיי פ' משפטים בפסוק ורפא ורפא דלא נתנה תורה רשות לרופא לרפאות אלא בחולאים חיצונים ולא בפנימיים ע"ש אף לפ"ז נראה דכפי מה שנתחדשו פלי ההבטה לתוך הרחם ורואים את כל הרחם פאלו עומד מבחוץ א"כ יש להאמינם במה שאומרים שיש שם מפה וע' שו"ת ד"ח ח"ב יו"ד סי' ע"ז דגם מניקדת עפ"ם נאמנת לומר שיש מפה פנין שרואות או ממשמשות הוי מלתא דעל"ג ונאמנת ובפרט בנ"ד שכתכו מתחלה מפה שהרגישה גם האשה במשמוש א"כ גם עתה שאומרים שעוד לא נתרפאה יש הוכחה ורגל"ד שהיא היא שהרי פתבו התוס' בקולין (ט"ו ע"ב) ד"ה פגון וכו' שרגילות הוא שחוזר לקליו ובתשו' מהרי"ק שבב"י יו"ד סי' רס"ב דכיון שחזרה לו הקדחת בקצת לסוף ב' או ג' ימים איגמ"ל שעדיין לא הבריא מהחולי הראשון וכו' ובתשובת מבי"ט ח"א סי' רמ"ח בדין השפחה שקנאוה ונמצא רגלה נפוח קצת והקונה טען שנתגלה לו שמפבר הי"ל חולי פזה פתב ראיה מהא דפ"ד דנגעים גבי בהרת הלכה וחזרה בסוף שבוע הרי היא פמות שהיתה ופירש"י שפסגירו הסגר ב' פנין שחזרה למקומה הראשון אומרי' שהוא הוא ולאחר הפיטור דתנן דתראה בתחלה היינו משום גזה"כ דילפי' לה מקראי וה"נ בזה ואפי' בהלכה וחזרה אומרי' הכי ע"ש וא"כ ה"נ בנ"ד שפאז היתה שופעת והולכת ונתברר שהי"ל מפה וחתכוה וכיון שגם עתה חזר הקלוקל ויוצאין הדמים בהרגשת פאב ומעורבים בליחה שנה מעיד שהדם מחמת מפה כמ"ש בתשובת פ"י סי' א' וח"ס סי' קמ' ונהיבאם רומ"מ ואף דבתשו' רח"כ סי' כ"ט כתב שלא מצינו סברא דמראה הדם משונה מדם נדחה אלא להחמיר דאם דם מפתה משונה אין תולין ומחמירתא לקולתא לא גמרי' פדאי' בפ"ק דסנפה מ"מ הרי פתב שם שנה ג"כ מצטרף להקל נאני מצאתי בתשו' מהר"ח א"ז סי' קי"ב דאף שרוב דמים מן המקור ולא מצדדין מ"מ פנין שהמראה משונה משאר דם ראיתה י"ל שטהור הוא ומן הצדדין ואף שחזר וכתב די"ל דהשמש עכרן היינו ברמ"ת משא"כ בנ"ד ולכן יש הוכחה שחזרה המפה וממנה יוצא הדם המעורב בליחה ועכ"פ הרופאים נאמנים ע"ז: אף לענין שעת וסתה שצייד רומ"מ דכיון שהיא בת נ' שנים והרופאים אמרו שפבר פסק וסתה בכל גונוי יש להקל הנה בצלעות הבית שבב"מ לאה"ע בסופו סי' י"ג הביא מתשו' פ"י סי' ו' דבזקנה שחזר לה אורח פנשים א"א להקל גם שלא בשו"ו והוא תמה עליו דאדרבא בזקנה יש להקל גם בתוך וסתה ובהגהות הגאון רב"פ השיג עליו דבתשו' פ"י מבואר שמשו' ב' שנים הי"ל מאורע פ"פ ובאותן ב' שנים פסק וסתה ושלפטה בעצמה שחזר לה אורח פנשים לפי שהיא באה בימים קרובה לזקנה ולכן פסק להחמיר דיש לחוש שעל ידי המיחוש שרואה נדחה לכן אין לה וסתה אבל אם היא זקנה ממש שפבר פסקו ג' עונות קודם שאירע המיחוש אז יש להקל ע"ש: וא"כ בנ"ד דמי לנידון הפ"י וגרע טפי מאשה שיש לה נסת ושלא בשו"ו וכה ראיתי בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' קפ"ח שהביא מתשו' שבו"י ח"א סי' ס"ח ותשובה מאהבה ליו"ד סי' קפ"ז דבזקנה יש להקל בי'ש לה מפה אפי' אינה יודעת אם מוציאה דם דכ"ע מודו בזה להמרדכי וגם לענין ז"נ יש להקל בזה גם לשיטת הש"ך יעו"ש באורף אבל היינו ג"כ אם אנו יודעים שפבר פסק וסתה מחמת זקנתה משא"כ בנ"ד וע"ע בשו"ת ר"מ שיק סי' קפ"א שצייד ג"כ

להקל בזקנה אלא שחוכה עפ"ד הש"ך דלענן ז"נ אין להקל אם א"י בבירור שהמפה מוציאה דם אף בלא הרגשה יש להקל גם לענן ז"נ אלא שצ"ע דש"מא ע"י הפאב ומפה אינה מרגשת וע"ש סי' קפ"ב עוד בזה.

אף בנ"ד שיש הוכחות שהמפה מוציאה דם שהרי מתחלה כשאירע לה המחלה היתה שופעת דם ואחר שחתכו הרופאים את המפה פסק הדם ואח"כ חזר ובא ולפי דברי הרופאים עוד נשארו שירי מחלטה בקרבה י"ל דגם הוא מודה: אבל ג"ז רק בזקנה שפבר פסקה ג' עונות משא"כ בנ"ד שמשפקים בזה עצמו אם פבר פסק וסתה או לא אין ראי' מזה להקל והן אמת שגם בגוף דברי הש"ך שהעלה דלענן ז"נ אין להקל הנה בשו"ת פ"י ח"א סי' א' ושער אפרים סימן ע"ו וש"ב יעקב סימן מ' וכתר פהונה סי' מ"ו ונטע שעשועים סוסי' כ"א חלקו על הש"ך והעלו פדעת הב"ח להתיר גם לענן ז"נ ע"ש וע' בפלתי וב"מ עוד בזה ומ"מ קשה להקל בשו"ו עכ"פ: ואולם כת"ר חידוש דלכמ"ש הח"ס סימן קנ"ד דהא דאין מקילין בשו"ו או בעונה בינונית משום דאם פן לא תטמא לעולם היינו משום דרוב נשים רואות דם ואיך נאמר שאשה זו איננה מרוב נשים ובפרט שגם היא רוב ימים ראתה דם בזמן ונסתה א"כ בנ"ד שפבר באה בשנים של זקנה שרוב נשים פוסקות מלראות דם שוב יש להקל גם בשו"ו ורואה אני דבריו טובים ונכוחים ומדע שהרי בד"מ סי' קצ"א הביא בשם הנש"ד בשם מהר"ם שדעתו דגם בשו"ו יש להקל והוא פדעת הרשב"א שהובא בב"י וב"ח אלא שהוא חושש להסוברים דנסתות דאורייתא וגם פתב שם דהמפה אינה מבונרת אבל בנ"ד שהמפה מבונרת והיא פבר בימי זקנה דליכא רובא להחמיר עכ"פ א"כ יש לסמוך עכ"פ ע"ד הרופאים בזה המעידים שפבר פסק ונסתה לגמרי ואף דלא דמי לגמרי להא דקידושין (ע"ט ע"א) דקדיש ביומא דמשלים ששה דהתם בחזקת שתבגור באותו יום מ"מ עכ"פ גם בנ"ד ליכא גם רובא להיפוך.

ולכן אם תפסוק בטרה פעם א' ויום א' גם לענ"ד יש להקל. ומ"מ מפני חומר הענן דרוש עוד מרב א' מובהק ויר"ש ואם גם הוא יסכים עמנו גם אני אצטרף בזה והנלע"ד פתבתי: סימן כה להרב הגדול וכו' מו"ה שלום שכנא טשענניק נ"י אבד"ק מאציוב ברוסיא בעהמח"ם משמרת שלום.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה א' שזה פחצי שנה א"י ליטהר ע"י שפולד לה חולי השבירה ר"ל (הנקרא גיברעכט) והאשה יש לה נסת בכל חודש אבל לפי שירד בכל פעם למטה כמיוחלחלת ובו נקב שירד משם טיפין דם וליחה מעורב לפעמים אדום פדם ולפעמים אינו אדום ממש ומלחלח תמיד הפתונת פשירד המעי לפרוזדור עד שפראה פחוץ וכשחוזר הבליטה לפנים אם בודקת אח"כ בעד היא טהורה ע"פ רוב ולפעמים גם העד מלונקלך וא"א לה להיות ז"נ לגמרי מבלי שירד הבליטה לחוץ וילכלך הפתונת או שירדו טיפין של דם פפי הנ"ל והבעל מגרשה מביתו והאשה בצער גדול ובוכה על עיגונה עכת"ד השאלה: וכבר הביא רו"מ דברי נו"ב מה"ק יו"ד סי' נ"ח שהחמיר בזה ובשו"ת האחרונים האריכו בזה והנה ד"ז צריף חקירה מהו ענן השבר פי אם נשתרבב הרחם למטה והוא המקור בד"ז הארכתי בתשו' להרב מטארטשין [ע"ל סי' כ"ד] ופלפלתי הרבה והעליתי לדינא דעכ"פ צריף שיהיה הפסק טהרה ובדיקת יום ראשון

של ז"נ ואז יש להקל גם אם תמצא תוף ג"י הראשונים ומצאתי בשו"ת מעיל צדקה סי' ל"ד בהג"ה שבאמצע התשובה שכתב דאף שהאחרונים החמירו תוף ג"י גם במכה היינו היכא דאפשר לינהר דהו"ל להנהר אבל במכה שבתוף המקור שא"א לה לינהר פלל אפשר להקל גם תוף ג"י אבל הנה מבואר שם וז"ל והנה בענין השבר צריך בירור כי יש מיני שבר שאין מוציאים דם פלל ואין להם שייכות להוצאת דם כי מה שהספרים יגידו מענין השבר של העתקת הדקין מתוף הפריסה שנתקרה לפעמים דמכה כזאת אינה מוציאה דם כל עיקר ואף דלא בעינו שתדע שמפחה מוציאה דם מ"מ צ"ל באופן שמפחה כזאת מוציאה דם לפעמים או אפשרות בכך ואם כי באו דמים במראות משונות מיום שבראו לה המכות האלה ונשתנו עליה סדרי ראיתה מ"מ אין זה כ"א דם המקור אלא שפכת דם השבירה נעצרו השבילים שבהם הדם יוצא.

החוצה ועי"ז משתנה ומתהפך לכמה גוונים ובהיות כן אפילו ביש לה נסת וכלי עת וסתה א"א לטהרה ועל פירוש הדבר לאמוד כי אולי יהיו השבר בענין אחר שמוציאה דם המורה ישאל על זה כי הפל נקרא אצלם שבר עכ"ל.

ואחר זה כתב שם וז"ל ומכ"ש בזה שאנחנו יודעים ששינוי כזה מעכב הדם ברחם מחמת השבירה שפוחתם הילוכו ויצאתו אבל גוף המכה אינה מוציאה דם ודרך השבר בכך שאינו מוציא דם כל שאינו בדוק לנו שמוציא דם ובלא"ה אנו אומרים שע"י העיכוב שהוא מתעכב בביה"ח ונשתהה לבא חנם הטבע מהפכו וע"כ יהיה שינויים אלו לבסוף כל מה שמתאחר לצאת וגם הראי' שאין זה אלא מדם הנוסת וכו' עכ"ל ונהגם דשם מיירי במה שהיא רואה בסוף ימי הנסת מ"מ חוששני להקל בכה"ג פיון שאין זה בכלל מכה המוציאה דם ונודע פחו של הגאון החסיד בעל מע"צ שהי' גם בקי בחקמת הטבע והן אמת דלפי הצעת שאלתו נראה שיש נקב בחלחלת היורד למטה ויורד מהנקב טיפי דם וליחה ואולי הוא גוף המקור ולכן לא אדע מה להשיב עד שיחקור היטב ע"פ ב' רופאים בקיאים זה שלא בפני זה על כל פרטי הענין וכבר כתב בשו"ת שם ארי' א"ע סי' י"ב דבמה שאומרים שרואים בכלי הבטה לכ"ע נאמנים דהוי בכלל מלתא דעל"ג ובד"ז הארכתי בתשובה להרב אבד"ק סוואליווע בארץ הגר [ע"ל סימן כ"ד] דגם במה שמביטים לתוף הרחם יש להאמינם בכה"ג אם אומרים שרואים דבר ברור בעיניהם ולא על פי שיפוט שכלם והנלע"ד כתבתי: סימן כו להרב המאוה"ג וכו' מזה אברהם יעקב הורוויץ נ"י אבד"ק פראבוזנא.

מכתבו מגלה עפה הגיעני וע"ד שאלתו בדין גט שכ"מ שהיה מוכרח לסדר גט בעירו וכפי שנקרא עיר פראבוזנא בזיי"ן נוטה לשי"ן ולא שי"ן ממ"ש יענין בשו"ת רח"כ סי' ע"א בתשובת בעל מרכהמ"ש בשם תשובה ראנ"ח סי' פ"ז וגם מ"ש עליו וימצא דיש לכתוב בזיי"ן וכ"ה בשו"ת ב"ש א"ע סי' מ"ט ומ"ש בענין אם לכתוב בנא"ו או באל"ף כפי שפוחתין בערפאות יענין בשו"ת ד"ח ח"ב חא"ע סי' ק"ד דבשם עיר יש לכתוב בנא"ו שהוא מלאפום ובמקום קמץ באיזו מדינות וכמ"ש גם הט"ג בש"נ אות ט' בשם טאבא בשם גדול אחד דבשם עיר לכ"ע יש לכתוב בנא"ו וכ"ה בנ"ש ומסיק דגם לכתחלה יש לכתוב פן ע"ש ובפרט שפן כותבים בכל המכתבים וכתובות ולכן יפה כ' רו"מ לכתוב פראבוזנא ועמ"ש בזה בשו"ת ברפת יוסף חא"ע סי' נ"ד ע"ד הנ"ש הנ"ל:

ומ"ש בדין בארות ומעיינות והביא מדברי הג"פ שהוכח בפת"ש שהוכיח מרש"י ביצה (ל"ט) דאם מושכין להלאה על ידי בריכה נקרא נהר ורו"מ צידד דגם אם נמשך להלאה ממקום נביעתו אם המעין עצמו בתוך העיר הוא ג"כ בכלל מעין ודוקא היכא דהמעין רחוק מהעיר והבריכה נמשכת להעיר הוי נהר הנה בג"פ שם סוף סקנ"ב הביא בשם מהר"ם מינין שנסתפק בעיר אופנהיים דהמים באים לעיר מהנהר אלא שנמשך ע"י בריכות וצינורות אם הם בכלל בארות או מעיינות ולא רצה שיסדרו שם גט ומזה נראה דאם היו נמשכין ממעין אף שפאים ע"י בריכות לכ"ע יש לכתוב מעיינות ועדיין צ"ע בזה אבל היכא דגם המעין בעיר והמים נמשכין לתוך בריכות נראה דנדאי שם מעיינות עליהם וכמ"ש הג"פ וראו' מהא דאיתא בתענית (י"ט ע"א) בעונבדא דנקדימון בן גוריון שלנה י"ב מעיינות מים ונתמלאו ע"י גשמים ונדחק רש"י לפרש שהמעיינות לא היו נובעין כ"כ שיתמלאו מן הנביעה ובעין יעלב הביא הפותב בשם תוס' שהיו בריכות מלאים מים שנמשך לתוכן מי המעין ולכן נקראים מעיינות ע"ש ומבואר דהבריכות נקראים מעיינות לפי שנמשך לתוכן מי המעין: ולכאורה הי' נראה להביא סתירה מש"ס דע"ז (מ"ז ע"א) בעי רבה המשתחנה למעין מימיו מהו לנסכים וכו' לעולם למי' קא סגיד ונהכי קמבע"ל למי' דקמ' קא סגיד וקמאי קמאי אזדי ופירש"י פלומר מעין המקלח כל שהמים באות ראשון ראשון והולכות להם וכו' או דלמא לדברונא דמי' קא סגיד ופירש"י לדברונא דנהר לקילוח של נהר והילוכו השתחנה וכו' ומוכח מלשון רש"י דהקילוח שנמשך להלאה נקרא נהר אבל י"ל דהתם מייירי בנמשך שלא ע"י בריכות שוב נזכרתי דבתב"ש סי' י"א סקי"ג העלה דכל הנמשך אפי' בבריכות מן המעין נקרא נהר ורמז גם להא דע"ז (מ"ז) הנ"ל וע' בדע"ת שם סקי"א ובקו"א שם וצ"ל דדוקא אם הבריכה מתמלאת אח"כ והמים נשארו עומדין אז הוי בכלל מעין וכמש"ל ראי' מהתוס' תענית משא"כ במקום שנמשכין והולכין לנהר גם הם בכלל נהר וע' רמיה י"ח פסוק י"ד מים זרים קרים נוזלים ובתרגום ומי מבויע נבעין הרי דאף שהם נוזלים נקראים מי מבויע וי"ל וקצרתי ז"ז מ"ש רו"מ דכיון דהנהר קטן ואין לו שם דויע סגי לכתוב מעיינות ובארת צדקו דבריו וכמ"ש בשם הח"ס ח"ב סי' ל"ג והט"ג ופת"ש סי' קכ"ח סקל"ד וגם המעין שבתוך הפתים המיוחדים והם בכלל העיר מצטרף: אבל דא עקא במ"ש בהגט שם המגרש יהושע המכונה העשיל פיון שעולה לתורה וחותם בשני השמות יהושע העשיל ובפ"כ נקרא יהושע (מסתמא נקרא שיע ולא יהושע) והנה אם הנה נקרא בפ"כ העשיל הנה ראוי לכתוב יהושע העשיל דמתקרי העשיל וכמ"ש בט"ג בליקוטי שמות סקל"ד בשם הח"ס גבי אליעזר ליפא וע' בשו"ת חא"ש סי' ק"ל קל"ו קנ"ז וקע"ז וסימן ר"ו ובס' ד"ח שער התשובה דחה דברי החא"ש וע"ע בתשובת ברפת יוסף א"ע סימן ס"ז ותוע"ר חיו"ד סי' י"א בפי שעולה לתורה והודא ליב ונקרא בפ"כ ליב דאם פתב והודה המכונה ליב כשר ובאמת שכ"ה בג"פ סי' קכ"ט סקס"ד בשם פ"ח אבל בנ"ד שנקרא בפ"כ בשם הקודש ולא נקרא מעולם בשם העשיל לבד ולתורה וחתומה עולה יהושע העשיל לא אדע שום צד לכתוב יהושע המכונה העשיל פיון דמעולם אינו נקרא בשם העשיל לבד: ומ"ש במה שעשה הסופר מן כל תיבת בנפשיכי אות גדול מפני שטעה והשמיט היו"ד דיש לחוש שפא הוי פתב ע"ג פתב אין זה חשש פלל פמוכן וכן נהגו כל הסופרים וכבר ראה גם דברי עזר מקודש שהתיר ויותר יש לחוש שהוא פתב שיכול

להזדמנות פניון דאָפּאַר עי"ו למחוק פֿמה תיבות ולעשות מהם אותיות גדולות וכבד
נשאלתי בזה וגם בשו"ת שְׁעָרֵי צְדָק מְדַעְעַשׁ סי' ק"ח העיר בזה אַבְל פֿינן דְּבְדֵיאִפֵּא ע"מ
אין בו פֿסול וגם יש לחלק מְסַבֵּרֵא דָאִין זֶה בְּכֹלל יָכוֹל לְהַזְדַּמֵּן לָכוּן אֵין לְמַחֲוֹת בָּמָה
שְׁהַמְנֵהּ פְּשׁוּט.

וע' בב"מ סימן קכ"ד ס"ב וס"ו וע"ש עוד בשע"צ במ"ש די"ל דְּהַי שִׁנּוּי אוֹת וְאִין
דְּבִרְיֹו נִרְאִים לַעַנְדֵּי וּפּוֹק חֲזִי מָה עֲמָא דְּבִר: וְהִנֵּה הַשּׁוֹאֵל חָזַר וְכָתַב לְצִדָּד דְּבְדֵיאֵבָד
בְּמָקוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בְּכַתִּיבַת שֵׁם יְהוֹשֻׁעַ הַמִּכְנֵה הָעֵשִׂיל וְהִנֵּה מ"ש שְׁמְדִבְרֵי הַב"ש
סַקכ"ד מְבִנְאָר דִּבְכָה ג שְׁעוּלָה לִס"ת וְחֹתֵם בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת וְנִקְרָא בְּאַחָד לְכַתּוֹב דְּמַתְקַרִי
בֵּין ב' הַשְּׁמוֹת לֹא יִדְעָתִי מָהוּ דְּהָתֵם הַפְּנֻנָה לְכַתּוֹב שֵׁם שְׁנַקְרָא בְּפ"כ וְעַל ב' שְׁמוֹת שְׁעוּלָה
לִס"ת וְחֹתֵם יִכְתּוֹב דְּמַתְקַרִי וְיִכְלּוֹל ב' הַשְּׁמוֹת יַחַד וּמְשׁוּם דְּוּדָאִי שֵׁם שְׁעוּלָה לִס"ת
וְחֹתֵם עֵיקָר וְאִין לְהַקְדִּים קִיצוֹר הַשֵּׁם שְׁנַקְרָא בְּפ"כ לָכוּן כְּתַב דְּמִיַּרְי שְׁנַשְׁתַּנָּה מ"ח לָכוּן
הוּא הוֹדֵם וּמ"ש הַב"ש וְעַל הָרַאשׁוֹן כּוֹתְבִין דְּמַתְקַרִי ר"ל שֵׁם הָרַאשׁוֹן שְׁנַקְרָא בְּשְׁנֵיהֶם
יַחַד וְכוּן הוּא פִּנְנַת סה"ג אוֹת י"ט וְלַעַנְדֵּי ד' א"א לְפָרֵשׁ פָּלַל בַּע"א דַּא"ל כִּי אִיזוֹ שֵׁם יִבְחַר
לְהֵיּוֹת נִקְרָא שֵׁם רַאשׁוֹן פֿינן שְׁעוּלָה לִס"ת בְּשְׁנֵיהֶם יַחַד וּמַדְבֵּרֵי הַת"ג וּב"מ נִרְאֵה לְהַדְּיא
שְׁהַבִּינוּ דְּעַת רַו"מ אַבְל אֵין הַכְּרַח לְזֶה בַב"ש.

ומ"ש דְּכִינן דְּחֹתֵם עַל נוֹעַקְסְלִין בְּשֵׁם יְהוֹשֻׁעַ לִבְד זֶהוּ הָעֵיקָר לֹא אַדְע מָהוּ כִּי עַל
נוֹעַקְסְלִין חֹתְמִים בְּשֵׁם אוֹיַעַס וְכְדוֹמָה וְלֹא בְּשֵׁם יְהוֹשֻׁעַ: וּמ"ש רַו"מ פְּעִין רַאִי מִתְעַנִּית
(ט"ו ע"א) אִי הִנֵּה כְּתִיב וְשָׂרִים יִשְׁתַּחֲוּוּ כְּדָקָא מְרַת הַשְּׂתָא דְּכְתִיב שָׂרִים יִשְׁתַּחֲוּוּ הָא וְהָא
עְבִיד וּמוֹכַח דַּאֲע"ג דְּכְתִיב רַק יִשְׁתַּחֲוּוּ מִשְׁמַעוֹתוֹ דִּישְׁתַּחֲוּוּ ג"כ וְגַם יָקוּמוּ וְאִינוּ מוֹכֵן
דְּהָתֵם הָא אִתָּא שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲוּוּ וְכ"ה בְּש"ס שֵׁם וְאֵם פֶּן הִנָּא ו' מוֹרָה דְּמוֹסִיף עַל עֲנִין
רַאשׁוֹן וּבְעִין יַעֲקֹב גְּרַס אִי הִנֵּה כְּתִיב שָׂרִים יִשְׁתַּחֲוּוּ וְכו' הַשְּׂתָא דְּכְתִיב וְיִשְׁתַּחֲוּוּ וְכו'
א"כ עֵיקָר הַדְּיוּק רַק מִן הִנָּא ו' הַמוֹסִיף וְכוּן הוּא בְּש"ס שֵׁם לְעִיל אִי הִנֵּה כְּתִיב יְהוֹשֻׁעַ
כְּדָקָא מְרַת הַשְּׂתָא דְּכְתִיב וְיְהוֹשֻׁעַ הָא וְהָא עְבִיד וּפִירַשׁ יַי מְשׁוּם דְּנָא ו' מוֹסִיף וְכו' וְלִפִּי
הַכְּנַת רַו"מ יְהִיָּה דְּבִרֵי ר"ז או ר"ש בַּר נַחְמַנִּי סוֹתְרִים זַא"ז וְבַע"כ דְּהַגִּירָסָא כַּמ"ש בַּע"י
או דָּאִי הִנֵּה כְּתִיב וְשָׂרִים אֵין הִנָּא ו' שְׁיִיכָה לְהַשְׁתַּחֲוּוּאָה אֶלָּא עַל הַשָּׂרִים וְע' כַּה"ג בְּתוֹס'
חַוְלִין (ק"ב ע"ב) ד"ה לר"י וכו' אִי הִנֵּה כְּתִיב בְּשִׁדָּה וְטִרְפָּה לֹא תַאכְלוּ הָנִי לּוֹקָה שְׁתִּים
לר"י מְשׁוּם בַּה"ח וְטִרְפָּה אַבְל פֿינן דְּכְתִיב בְּלֹא נֵא ו' אִינוּ לּוֹקָה אֶלָּא א' ע"ש וּבְתוֹס'
מְנַחוֹת (ק"ג ב') ד"ה ל"ש דְּבַתְמוּרַת עוּלָה תְּמוּרַת שְׁלָמִים פֿינן דְּלֹא אָמַר וּשְׁלָמִים מְשָׁמַע
ב' דְּיָבוּרִים וְע"ש דָּאִי נִקַּט מִנְחָה שְׁעוֹרִים יֵשׁ לְפָרֵשׁ פֶּל א' בְּפ"ע וְלָכוּן אֵין מְזָה רֵאזָה
לְהִיכָא דְּכוֹתְבִין הַמִּכְנֵה הָעֵשִׂיל וְיְהִיָּה הַפְּנֻנָה עַל שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת וְגְדוּלָה מְזוּ מְצִינוּ
בְּכַתּוּבוֹת (כ"ה ע"א) דְּדַרְיֵשׁ לְקַרָּא דְּלֹא יֵאכְלוּ מִקַּדְשׁ הַקְּדָשִׁים לֹא מִיַּדִּי דַּאִיקַרִי קַדֵּשׁ
וְלֹא מִיַּדִּי דַּאִיקַרִי קְדָשִׁים וּבְמִנְחוֹת (ק"ט א') לר"ש דְּרִישׁ לְקַרָּא דְּלִמְכָשׁוּל עֲזוֹן אוּ מְכָשׁוּל
או עֲזוֹן אָף דְּכָבֵל דְּנֹכְתָא לְשׁוֹן זֶה מוֹרָה עַל צִירוּף ב' הַתִּיבּוֹת וְיֵשׁ לְהַעִיר מִזְבָּחִים (פ"ב
ע"א) מְשָׁל לְתַלְמִיד שְׁמִזָּג לִרְבוֹ בְּחַמִּין וְא"ל מִזוּג לִי א"ל בְּמָה א"ל לֹא בְּחַמִּין אָנוּ עֲסוּקִין
עֲכָשְׁנוּ בֵּין בְּחַמִּין בֵּין בְּצוּגִין וּמוֹכַח דָּאֵם הָיָה אֹמַר מְזוּג בְּצוּגִין לֹא הָיָה חַמִּין בְּכָלֵל: וּמ"ש
רַו"מ מְש"ס דְּעִירוּבִין (י"ג ב') לֹא ר"מ שְׁמוֹ אֶלָּא ר' נְהוּרָאִי שְׁמוֹ וְכו' דַּלְפַּמ"ש הַנו"ב
מ"ת יו"ד סי' קנ"א הַפְּנֻנָה שְׁגַם ר"נ שְׁמוֹ תְּמַהַנִּי דְּתִיבַת אֶלָּא וְדָאִי הוּא דְּנֹקָא וּמִמַּעַט פֶּל
זוֹלָתוֹ כְּדָאִי בְּזַבְחִים (ל"ד א') בְּקָר וְצָאָן אָמְרַתִּי לָהּ וְלֹא חִיָּה הַלּוּז"ד לְתַלְמִיד שַׂא"ל רְבוֹ

אל תביא לי אלא חטים והביא חטים ושעורים שהוא כמעביר ולא כמוסיה וכו' וע' תוי"ט פ"ד דנזיר בהא דאין מורא אלא של ב"ד מ"ש בשם הרא"מ בזה והתם בעירובין הפננה ששמו העצם היה רק נהוראי אלא שכינו שמו מאיר וטפי הו"ל להביא מש"ס סופ"ק דברכות בהא דיעקב וישאל דכתיב לא יקרא שמה עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמה והפננה על שניהם אלא שזה עיקר ע"ש בכל הסוגיא: ובסופה י"א ע"א) יתיב ר"י וכו' ואמר רב צריף לנענע א"ל ר"ה הא שמואל אמרה אהדרינהו ר"י לאפני' וא"ל אטו קאמינא דלא אמרה שמואל אמרה רב ושמואל א"ל הכי קאמינא שמואל אמרה ולא רב ע"ש הרי דלשון הא שמואל אמרה יתכן לפרש דלא ממעט אחר וכן הבין ר"י בדברי ר"ה עד שביאר ר"ה דכונתו למעט דדוקא שמואל ולא רב: ועפ"ז יש לדון לפמ"ש הג"פ סי' קכ"ח סוסק"ג בשם מהריב"ל דהיא דייש לפרש ב' פירושים פיון דמשמע הכי ומשמע הכי הוי פלא פתב פלום ואינו בכלל שינוי ע"ש אם פן בנ"ד פיון דכתב שם יהושע שנקרא בפ"כ ואף שנקרא שיע מ"מ דיוע לפל כי הוא שם יהושע גם אי נימא דהמכונה העשיל משמע הכי ומשמע הכי פשר פיון דעכ"פ פתב חנוכה שהפל קורין בו וכיון דהגאון מהרש"ק בחא"ש סי' קצ"ד פסק בנקרא לס"ת זאב וואלף ובפ"כ נקרא זאב דאם פתבו זאב המכונה וואלף דנהי דלכתחלה לא שפיר עביד לדעת הנו"ב ואחרונים דהמכונה קאי על האדם מ"מ לדעת הב"ש פשר ובמקום עיגון וא"א בגט אחר יש להקל וכמ"ש ר"מ וע"ש סי' קצ"ו בפי שיעלה לתורה זאב וחזתם זאב וואלף ונקרא בפ"כ וועלוניל וכתבו בגט זאב המכונה וואלף דמתקרי וועלוניל והכשיר ג"כ במקום עיגון א"כ בצירוף דברינו הנ"ל ודאי דיש להקל במקום עיגון ומ"מ אם אפשר שיחלוץ האז דהיינו שיתרצה בזה מסתפינא להקל וע' תשו' חא"ש סי' קי"ז וד"ת שער התשובה שם בשם שא"י ושדי חמד מערכת גט סי' ל' בענין דיעבד ועיין בג"פ סימן קכ"ה סקע"ט ופתחי תשובה סק"ב בדין עיגון ובתשובת ר"ב אשכנזי סימן כ"ד שפסק פדעת רד"ך ושכ"ה בתשובת רלב"ח ולכן גלע"ד כמ"ש וע"ע בשו"ת משיב פהלקה חא"ע סי' ט' באורף בזה ותמצא ג"כ סיוע להקל בשעה"ד והגלע"ד פתבתי סימן כז להרב המאוה"ג וכו' מו"ה מנחם מנלי סג"ל נ"י אבד"ק ונאסלאי במדינת ראמאניא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שבאו לפניו ב' תינוקות שנימולו ממהלים שאינם בקיאים וחתכו מעט מעור הערלה ופרעו פדיו עד שנתגלה פל העטרה ועתה אחר שנתרפאו חזרה הערלה וכיסתה רוב העטרה גם בשעת קישוי אבל יוכלו להורידה בידיהם למעלה מחוט העטרה וכאשר לא חלו בה ידים חוזרת וחופה כבתחלה אבל ראש העטרה בערף שלישי נראה מגולה גם שלא בשעת קישוי והביא דברי הבי"א בסופו שהעלה דבכה"ג צריף לחזור ולמול כבתחלה דבעינו דוקא שיתנוף עור המילה מרוב העטרה בגבהה והיקפה ולא סגי בחיתוף מעט ויתקן בהפריעה להעלותו למעלה ובתשובת ד"ח מסימן קי"ד עד סי' קי"ח דחה דבריו בשתי ידים ורו"מ בנה דיק על כל דבריו וסתר פל ראיותיו והביא ראיות להיפוף: והנה מ"ש הד"ח ראי' מדברי החכם הספרדי שבב"י שסיים וז"ל וינראה ודאי שבדיקת הקישוי לא נאמרה אלא לגבי המסורבל והמדולדל שנימולו תחלה פהלקתו אבל לכל השאר צריף שתראה העטרה מגולה אפי' שלא בשעת קישוי עכ"ל וכתב הד"ח וז"ל הרי דלא מל פראוי ודאי שלא חתף פל העור החיצון היא הערלה דאם חתף פל העור א"כ מל פהלקתו א"ו דמיירי שלא חתף פל העור ואפ"ה פתב דל"מ עד שיראה

מהול בלא קישוי וילהאומרים דצריף דוקא פריטה מן הגיד למה יועיל אפי' נראה מהול פשאינו מתקשה הא ס"ס הערלה לא נכרתה מהגיד א"ו אם נתפשטה מן דיבוקה למעלה ועקרוה משם עד למטה זהו מילה דלאו דוקא פריטה מקרי מילה וכמ"ש הח"ס (היינו מ"ש בתשו' ח"ס סי' רמ"ט שהוכיח דמילה היא לשון הסרה ולא דוקא חיתוף ע"ש) עכ"ד הד"ח ורו"מ דחה דלא מל פראוי היינו שחתף רק רוב הערלה ונשאר מיעוטו ואינו פוסל פנין דרוב גבהו והיקפו מגולה ולזה פתב דבעינו שיהיה מגולה גם שלא בשעת קישוי ולא סגי פשמגולה בשעת קישוי דוקא אבל אם רוב העטרה מכוסה פשאינו מתקשה אף שהעור נפרד מהעטרה ולכן פשמתקשה רובו מגולה לא מהני ומוכח להיפוך מהד"ח שהרי פנין דבשעת קישוי מתגלה מוכח פשאינו דבוק בעטרה אלא שמתחפה עליו ואפ"ה פוסל והם ציצין המעפבין המילה מה"ת עכת"ד רו"מ: ולענ"ד הרי לשיטת הספרדי החוט שע"ג ראש בשר העטרה לבד ג"כ מעפב רוב היקפו שיהיה מגולה ולשי' הבכ"ש רק חוט זה מעפב גם בגובהו ואעפ"כ לענין שיהיה נראה פנימול גם במכוסה פל החוט הנ"ל בעור הערלה אם רק ראש בשר העטרה במקום המשופע שבמקום יציאת השתן מגולה בערף שלישי ובתשו' ח"ס סימן רמ"ח מבואר דלאו דוקא שלישי וה"ה רביע או גם פחות מגולה סגי ע"ש ובתה"ד סי' רס"ד מפורש דהשלישי היינו ראש העטרה הנ"ל וא"כ נדחה ההוכחה שהביא רו"מ מזה נגד הד"ח דנדאי י"ל דמייירי שהעור הערלה דבוק ע"ג החוט אלא שראש הבשר המשופע מתגלה בשעת קישוי מתחת העור דהיינו פשאינו דבוק שם שלא בשעת קישוי מתכסה וט"ז פתב דדוקא פנימול בתחלה פהלקתו סגי במתגלה בשעת קישוי אבל בלא נימול בתחלה ותיכף חזר העור וכיסה את העטרה בעינו שיתגלה ראשו גם שלא בשעת קישוי אולם האמת שמדברי הספרדי נראה דסובר דכל העטרה תהי' מגולה במסורבל בשעת קישוי ובלא נימול פהלקתו גם שלא בשעת קישוי דבלא נימול פהלקתו לא יתכן לומר שיהיה מועיל מה שראש הבשר המשופע מגולה שלא בשעת קישוי פנין שהחוט שהוא עיקר המעפב במילה (לשי' בכ"ש נדאי ולהספרדי עכ"פ מספק מעפב) יהיה מכוסה וכמדומה שבס' יד הקטנה דיבר מזה ואינו ת"י פעת ומ"מ אין סתירה מזה להד"ח דנדאי מודה שעכ"פ בשעת מילה יתגלה ע"י הפריעה החוט אלא דס"ל דלא בעינו שיתחנף אלא גם בנשאר תלוי למעלה מהעטרה ומנח ע"ג הגיד סגי ואם אט"פ חזר ומכסה העטרה דינו פנימול פהלקתו וכמ"ש בנח"א שבאשכול סימן מ' דדמי לכיסהו לדם וחזר ונתגלה דא"צ לחזור ולכסותו והביא עוד מכמ"ק בזה ולזה אף שקלף עור הפריעה ועי"ז סובב גם עור החיתוף למעלה פנין שהסיר אותו ממקומו מקרי מילה שהוא לשון הסרה אבל אם אחר שקלף עור הפריעה מהחוט מ"מ עור החיתוף מכסה העטרה לאמקרי מילה והיה מקום לומר דאם פשהגיד מתקשה מנח גם העור החיתוף למעלה ומתגלה פל החוט סגי לזה כ' הספרדי דבתחלה בעינו שיהיה מגולה גם שלא בשעת קישוי אבל אם פעם א' הי' מגולה גם שלא בשעת קישוי והעור החיתוף הונח פתיקונו על הגיד למעלה אפי' אם במשך זמן חזר וכיסה י"ל דסגי במגולה שלישי פדין נימול פהלקתו ואין מזה סתירה להד"ח ותדע שהרי הספרדי מייירי בין בעור הערלה ובין בעור הפריעה ובעור הפריעה נדאי מייירי בנקלף מהעטרה ומ"מ מכסה שלא בשעת קישוי את העטרה ובשעת קישוי מתגלה וקמ"ל דל"מ אם מתחלתו פן הוא וה"נ גבי עור החיתוף מייירי בכה"ג אבל מ"מ מ"ש הד"ח ראי' מזה לדבריו אינו

מוכן פלל כמ"ש רו"מ ומ"ש רו"מ ראיה מדנקטו במשנה ובברייתא ושמואל אם הי' בעל
בשר או מסורבל בבשר פיון דמיירי שפבר נתגלה העטרה פעם א' אלא דלאחר שנימול
נראה פמכסהו כמ"ש רש"י א"כ לשיטת הד"ח הרי בכל גונו דינו כבעל בשר והול"ל
דאם חזר ונתפסה צריף לתקנו מפני מ"ע יקה מאיזו סבה שיקה ובע"כ דליתא עכ"ד
י"ל לפמ"ש בא"ז הגדול הל' מילה דאם משף הערלה דצריף למול מדרבנן אפי' אם
נראה מהול פשמתקשה צריף למולו ע"ש א"כ י"ל דמה"ט נקט בעל בשר לאשמועינו
דדוקא בכהאי גוונא שנעשה מאליו ולא ע"י שמשף בידים: וגם מ"ש רו"מ ראיה מדנקט
בשר החופה וכו' והרי עור הפריעה נדאי אינו בשר והוכיח מזה דגבי עור הפריעה ליפא
חילול שבת דיכול להשפילו בלא שום חבורה אבל בעור הערלה צריף לחתכו דוקא
לענ"ד גם בעור הפריעה צריף לקרעו וכמ"ש הא"ז הל' מילה סימן צ"ח אות ד בשם
ר"ח מל ולא פרע פלומר לא קרע את העור וגילה את העטרה וכו' וכן נראה בחוש שאם
רק דחקין אותו למעלה הוא חוזר ונופל למטה וכשקורעין אותו ומקפלין אותו למעלה
הוא מונח ע"ג הגיד היטב ולכן גם בעור הפריעה איפא חילול שבת וגם פבר פתב בא"ז
ריש פתובות דאיפא במילה משום מפרק ועפמ"ג בפתיחה לאו"ח ויש לפלפל בזה
והארבתי במק"א ואכ"מ והא דנקט בשר משום דנייר בשני העורות קרי להו בשר: ומ"ש
רו"מ ראי' מהא דשבת (קל"ג) המל כל זמן שעוסק במילה חוזר בין על ציצין וכו' פירש
על ציצין המעפבין חוזר וכו' וברש"י פי' דהמעפבין שאינה פשרה עד שיתחכם ובע"כ
דמיירי בעור הערלה שצריף חיתוף ולשי' הד"ח איף יפרנס הו דינא דהא כל זמן שלא
פרע הוי בכלל לא פירש וחוזר גם על ציצין שאין מעפבין ואם פבר פרע הרי פבר נתגלה
העטרה וליפא ציצין המעפבין וגם ביבמות (ע"א) פירש"י בד"ה סוף מילה ציצין
שנשפתיירו שלא חתף ג"ז לק"מ דדוקא היכא דע"י הפריעה גיזוז ונתפונץ עור החיתוף
למעלה ע"ג הגיד ומונח שם גם אחר שמיסיר ידיו משם ואינו חוזר ומכסה העטרה ס"ל
להד"ח דמהני שפיר אבל אם עור הערלה חוזר ומכסה תיכף אחר הפריעה פשמסיר ידיו
משם פשיטא דלא גימול עדיין מה"ת וצריף לחתוף עור המכסה וכן ראיתי כמ"פ שע"י
שחתכו רק מעט מעור החיתוף חוזר ונדחה ומכסה העטרה תיכף אחר שמיסיר ידיו
מהפריעה ואין הפריעה מועיל לזה פלום ובכה"ג לכ"ע צריף לחתכו רק לפעמים ע"י
הפריעה נשאר עור החיתוף מונח בטוב ע"ג הגיד למעלה מהעטרה בזה ס"ל דא"צ לחזור
ולחתוף אפילו אם במשף הזמן חוזר ומכסה העטרה פיון דבשעת מילה נשאר מונח שם
היטב על ידי שקפלו עור הפריעה למעלה שע"ז מתחזק ומתפונץ גם עור החיתוף להיות
נשאר שם.

ומ"ש רו"מ דגם אי נימא דכשחוזר וחופה העטרה צריף למולו שנית מדאורייתא תיקשי
אמאי לא משני ביבמות (ע"א) הא דזכר' דאיתנייהו בשעת אכילה וליתנייהו בשעת
עשי' דמשכח"ל בכה"ג לק"מ דאי נימא דבכה"ג צריף למולו שנית היינו משום דאיגל"מ
שלא גימול מתחלה פדינו שהרי הנה עומד לחזור ולכפות העטרה וא"כ גם בשעת עשייה
לא הנה גימול ואם מתחלה לא הנה עומד לחזור ולכפות העטרה וא"כ ע"י איזו סיבה
שנשמן הבשר וכדומה חזר ונתפסה באמת א"צ למול שנית רק מד"ס: אבל באמת גם
ראיות הד"ח אינם פלום דמ"ש מהתוס' שבת ד"ה מל ולא פרע וכו' שהקשו אמאי
איצטריף פיון דכבר קתני בשר החופה וכו' וקשה הא ברישא י"ל דמיירי רק בעור

הַעֲרָלָה וּבַע"כ דְּגַם בְּרִישָׁא הָוֵי עֵיקַר הַמְּיָלָה ע"י הַפְּרִיעָה וּגַם הַחֲכ"א הַמְטִיר בְּזָה אֲבָל
הוּא תְמוּהָ דַּמ"מ אֵי לָא תְנִי סִפָּא הָוֵי סַד"א דְּבְרִישָׁא מִיְנֵי בַחְתָּהּ בְּלֵא פְרִיעָה וּנְשַׁאֲרוּ
צִיצִין הַמְעַפְּבִין וְכַמ"ש ר"ו"מ וּבְכַאֲמַת שֶׁהַמַּג"ש תְּמַה עַל הַתּוֹס' מֵאֵי קוּשְׁיָא דְבָשָׁר הַחֲנוּפָה
הִיָּנוּ עוֹר הַעֲרָלָה וְהָוֵי סַד"א דְנָהֵי דְמַחְלָלִין שְׂבַת גַּם עַל הַפְּרִיעָה כְּדָתָנוּן לַעֲיִל מ"מ י"ל
דְּלֵא מְקַרֵי עָרַל לְתַרוּמָה וְקַמ"ל דְּמְקַרֵי עָרַל ע"ש וצ"ל דְּהַתּוֹס' ס"ל דְּכִינוּן דָּתָנוּן לַעֲיִל
מוֹהֲלִין וּפּוֹרְעִין וְכוּ' וְהֵדַר תְּנִי אֵלּוּ הֵן צִיצִין וְכוּ' קֵאֵי נְמִי אַפְרִיעָה וּמְעַפְּבִין הַמְּיָלָה וְלַכּוֹן
הַקְּשׁוֹ שְׁפִיר וְכוּ' בַחֲ"ה ח"ס לְשֶׁבַת שָׁם וְזָהוּ כַּמ"ש הַחֲכ"א וּגַם ר"ו"מ כָּתֵב כַּה"ג וְאִין
מְזָה שׁוּם סְמָךְ לְהַד"ח: וְכַמ"ש הַד"ח רֵאֲזֵה מְאֶבֶר וּבָשָׁר הַמִּדְּוֹלְדָל תְּמוּהָ דְהֵכָא הֵא הַעוֹר
מְחַנְפֵּר לְהַבָּשָׁר שֶׁלֹּמַעְלָה מְהַעְטְרָה רַק שְׂדוּחִיקוֹן אוֹתוֹ בְּהַפְּרִיעָה שִׁהֵב' מְתַפְּנִין וּמְנַחַח
לְמַעְלָה וְאִין לּוֹ דְמִיוֹן כָּלֵל לְאַבְרָם מִדְּוֹלְדָל שְׂנַחְתָּהּ מִן הַבָּשָׁר אֲלֵא שְׁמַתְחָבֵר ע"י חוּט
הַשְּׂעָרָה וְכוּדוּמָה: וּגַם מ"ש הַד"ח רֵאֲזֵה מַהֲכַמ"מ א"צ תְּשׁוּבָה כָּלֵל וְנִדְחָה מְאַלְיוּ.

אֲבָל מ"ש מִלְשׁוֹן הָעֵיטוֹר שְׁפִירֵשׁ עַל מְהַלְקָטִין לְגַלוּת הָעֵטְרָה הֵגַם שִׁי"ל דְּהִיָּנוּ ע"י
שְׂחוּחִתְכִין אוֹתוֹ מִתְגַּלְהָ הָעֵטְרָה וְלֵא יַחְזוֹר וְיִתְפָּסָה כַּמ"ש ר"ו"מ אֲבָל הִנְהָ בְּשׁו"ת ר"מ
שִׁיק יו"ד ס' רמ"ה הוֹכִיחַ מְדַקְדְּגֵי מְהַלְקָטִין אֵת הַמְּיָלָה וְאִם לֹא הִלְקִיט עַנּוּשׁ פְּרַת וְקָשָׁה
דְּאֵי בְּצִיצִין הַמְעַפְּבִין הֵא כְּבָר תְּנִי לָהּ הַתָּם וְאֵי בְּשִׂאִין מְעַפְּבִין הֵא אֵינוּ חַיִּיב וּבַע"כ
דְּהִיָּנוּ מִלְשׁוֹן מְהַלְקָטִין דְּנִקַּט בְּשֶׂבַת (קַנ"ה ע"ב) מְהַלְקָטִין הַתְּרַנְּגוּלִים לְמָקוֹם שֶׁא"י
לְהַחְזִיר וְקַמ"ל דְּגַם בְּאֵינוּ חוּתָהּ רַק שְׂדוּחִיקוֹן לְמָקוֹם שֶׁאֵינוּ חוּזַר לְכַסּוֹת הָעֵטְרָה יֵצֵא יָדֵי
מִיָּלָה וְלֹא חִילָל שְׂבַת וְאִם לָאוּ חִילָל שְׂבַת וְהֵא דְנִקְטוּ רַש"י וְש"פ לְחַתּוּף הִיָּנוּ לְמַצְנֵה
לְכַתְּחֵלָה אֲבָל דִּיעַבַּד אֵינוּ מְעַפֵּב ע"ש וּא"כ י"ל דְּזָהוּ פְּנִנַת הָעֵיטוֹר אֲבָל בְּעָרוּף עָרֹף
הַלְקָט שְׂרַמְזוֹ הַד"ח שָׁם פִּי מְהַלְקָטִין מְלַקְטִין הַצִּיצִין הַמְעַפְּבִין פִּי אַחֵר שֶׁהָעֲרָלָה כְּמוֹ
יִלְקוּט שְׂבַתּוֹכּוֹ הָעֵטְרָה וְצָרִיף לְחַתּוּף הִילְקוּט כְּלוּל וְאִם לֹא חָתְכוּ כְּאֵלוּ לֹא מְל וּבָשָׁם
ר"ש וְרַה"ג דִּישׁ בְּעֵיקַר הָעֵטְרָה כְּמוֹ זֵיו יִנְצֵא עוֹדֶף עַל שְׂאָר הָאִמָּה וְכַשְׂחוּתָהּ הָעֲרָלָה יֵשׁ
שְׂמֻשְׁתֵּי יִרִין צִיצִין בְּעֵיקַר עֵטְרָה וְכוּ' וְיִנְצֵא אוֹתוֹ הִזִּיז כְּהִילְקָטוֹ וְכוּ' ע"ש וְכַפִּי הַנֶּרְאָה
ר"ל מֵהַ שְׂלִפְעָמִים נִשְׂאָר בְּרֵאשׁ עוֹר הַפְּרִיעָה כְּמוֹ זֵיו בּוֹלֵט וְקוֹרִין קְנַעְפִּיל וְצָרִיף לְחַתְכוֹ
דֶּאל"כ א"א לְפָרוֹעַ וַעֲכ"פ אֵין א' מְהֵם מְפָרֵשׁ כַּפִּי ר"מ שִׁיק וַע' בֶּא"ז ס' ק"ו הִבִּיא
בְּשֵׁם פִּיר"ח ג"כ ב' פִּירוּשִׁים הֶרְאֵשׁוּנִים וְשְׁהוּא סוּבַר כַּפִּי רֵאשׁוֹן דְּמְהַלְקָטִין לִשׁוֹן
מְלַקְטִין וְמֵה שְׂדֻקְדָּק הַד"ח מְזָה דֶּא"צ לְחַתּוּף לֹא אֲדַע מַנ"ל דְּחוֹלֵק עַל פִּי ב' הָרִי י"ל
דְּרַק בְּבִיאוֹר לִשׁוֹן מְהַלְקָטִין נֶחְלְקוּ דְלִפְנֵי א' ר"ל מְלַקְטִין: וְכַמ"מ לְדִינָא י"ל כְּדְּבָרֵי ר"מ
שִׁיק הִנֵּן לְדְחִיתוּף לָאוּ דְנוֹקָא וְאוֹרְחָא דְמַלְתָּא נִקְטוּ וְכַמ"מ לְרֵאִי שְׁהָרִי הַבֵּאתִי לַעֲיִל בְּשֵׁם
א"ז דְּפוֹרְעִין הִיָּנוּ שְׁקוֹרְעִין עוֹר הַשֹּׁנִי וְכוּ' שָׁם ס' ק"ו מוֹהֲלִין חוּתָהּ אֵת הָעֲרָלָה
וּפּוֹרְעִין קְרִיעַת הָעוֹר הַמְכַסֵּה רֵאשׁ הַגִּיד ע"ש וְאִפ"ה אִם דְּחִיקוּ עוֹר הַפְּרִיעָה לְמִטָּה בְּלֵא
קְרִיעָה אֵינוּ מְעַפֵּב וְה"נ הַחִיתוּף אֲלֵא דְאוֹרְחָא דְמַלְתָּא נִקְטוּ וְכִינוּן דְּהָעֵטְרָה מְגוּלָה לְגַמְרִי
אֵינוּ עָרַל אֲבָל אִם חוֹזַר וְנִתְפָּסָה אֵיגַל"מ שְׁהֵי עוֹמֵד מִתְחַלָּה לְחַזְרוֹר וְלֹא נִימּוֹל כָּלֵל וְכַמ"מ
רֵאִי לְזָה מְהֵא דְכַסְּהוּ וְנִתְגַּלְהָ שְׂפִסָּק הַתּוֹב"ש סְקִי"ח דֶּאִם מִתְחַלָּה הִנְהָ עוֹמֵד לְהַתְּגַלוּת
חַיִּיב לְכַסּוֹתוֹ וְהִבִּיא רֵאִי מְהֵרָא"ה וְרַשִּׁב"א וְכַחְיּוּרֵי דַע"ת שָׁם סְקִי"א הוֹכְחִתִי כֵּן
מְדֻבְרֵי הַגְּאוֹן וַא"ז ע"ש וְה"נ בְּנ"ד וְגַם הַר"מ שִׁיק הוֹכִיחַ כֵּן מְהֵא דְשֶׁבַת (קַל"ג) אֵין
עוֹשִׂין חֲלוּק לְכַתְּחֵלָה וּפִירֵשׁ"י לְדְחוּק הָעוֹר שְׂלֵא יַחְזוֹר וְאֵי ס"ד דְּאֵי חוֹזַר אֵינוּ מְעַפֵּב
מֵאֵי קַמ"ל וְסִיִּים שָׁם דְּדוּקָא אִם הָעוֹר בֵּין שְׂלַ עָרְלָה בֵּין שְׂלַ פְּרִיעָה חוֹזַר לְמַעְלָה כְּמוֹ

שְׁהִיָּה מְעִיקְרָא אָבֵל אִם הָעוֹר שֶׁהוּחָזַר וְשׁוּפָרָע לְמִטָּה קִצּוֹתֶיהָ נִשְׂאָרוֹ מִתְחַתּוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּעַשְׂוּ בִּשְׂעֵת מִילָה אָלֵא שְׁעַל יָדֵי שְׁהִיָּה חִתּוּף קֶטֶן וּנְדַחַק הָעוֹר לְמִטָּה עִי"ז יֵשׁ שָׁם לְמִטָּה הַרְבֵּה מִהָעוֹר וְעִי"ז נִעֲשֶׂה הָעוֹר מְזוּלְזָל וְרַפּוּי וּנְתִיבֶהּ מִלְמִטָּה וּמְכֻסָּה מִקְצֵת הָעֶטְרָה אָבֵל קִצּוֹת הָעוֹר שֶׁל הָעֶרְלָה וְהַפְרִיעָה נִשְׂאָרוֹ לְמִטָּה מִן הַחוּט פְּרָאוֹי א"כ הָרִי כָּבֵד קִיִּים פַּעַם א' מִצְנֵת מִילָה בְּזָה נִרְאָה דְּהוּי בְּכָלֵל קֶטֶן מְסוּרָבֵל ע"ש: וְזָה לֹא כְּבָר נִדְפַס סֵפֶר כּוֹרֵת הַבְּרִית מֵהֵרָה ג"ג אִבְד"ק אֱלִיפַאֲלֵי בְּרוּסְיָא עַל הַל' מִילָה וְגַם אֲנִי נִתְמִי הַסְּפֻמְתִי וְהוֹסֵפְתִי שָׁם פַּמָּה חִידוּשִׁים בְּסוּפּוֹ וְשָׁם הֵבִיא בְּשֵׁם שׁו"ת צ"צ הַחֲדָשׁ מֵהַגְּאֹוֹן מְלִיבַאֲוֵוִיטְשׁ שֶׁהֶעֱלָה ג"כ בַּסִּי ר"א וַסִּי ר"ב לְסִתְנוֹר דְּבָרֵי הַחֵכ"א וּפְסַק דְּמִהִי בְּדִיעֶבֶד כְּשִׁיתְגַּלֶּה ע"י הַפְרִיעָה וְהַסְפִּים עָמּוּ הַג' מֵהֵרָה"מ מְבָרִיסק ע"ש וְהַמְחַבֵּר פֻּלְפֵל שָׁם בְּרִאיוֹתָיו וּמ"מ הַגְּאֹוִנִים הֲגַ' לְפִשִּׁטָּא לֵהוּ דְּעֶרְלָה שֶׁלֹּא בְּמָקוֹמָה אֵינָה מְעַכְבֵּת וְאַנִּי בַּקו"א אוֹת כ"ג הִבְאֵתִי מֵהַשְׁקָשָׁה ח"א מֵהָא דְּמִילָה בְּצַרְעַת עֲדָל"ת וּלְפַמ"ש הַר"מ פ"י מַט"צ דְּאִינוּ חֲזִיב רַק בְּחוּתָף כָּל הַבְּהָרָת אִם כֵּן הָרִי אֶפְשָׁר לְקַיִּים שְׁנִיָּהָם שִׁיחֲתוּךְ רַק קִצּוֹת וְיִדְחֹק הַשְּׂאָר לֶאֱחֹרָיו וְאַנִּי כַּתְּבִיתִי לְיִשְׁבּוֹ בְּכִמָּה תְּנִירוּצִים: וְלִכֵּן נ"ל לְדִינָא כְּדַעַת ר"מ שִׁיב הֲגַ' לְגַם אִם א"א לְהַבְּחִין אִם עָבַר זְמַן אַחַר שֶׁנִּתְרַפָּא וְרָאוּ שְׁהִיָּה נִימּוֹל בְּהִתְגַּלוּת הָעֶטְרָה וְאַח"כַּ חָזַר וּנְתַפְסָה דְּמוּכַח שֶׁכְּבָר נִימּוֹל בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה כֵּהִי וְגַם אֵמְאִי נִחְזִיק רִיעוּתָא לְמִפְרַע שְׁהִיָּה עוֹמֵד מִתְחֻלָּה לְכַף יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ גַּם כֵּן לְקֶטֶן הַמְּסוּרָבֵל.

וְהַנִּלְע"ד כַּתְּבִיתִי: סִימָן כַּח לְהַרְבֵּה הַמַּאוּה"ג וְכו' מו"ה חֲזִיִּים רוֹזִינְפֶעֶלְךָ נ"י אִבְד"ק קַארִלִיפְקָא. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שֶׁאֲלָתוֹ בְּרָאוּבָן וְשִׁמְעוֹן וְלוֹי שֶׁהִלְכוּ עַל לִיצִטְאַצִּיעַ מִפֶּר"פ וְלֹא הִיָּה שָׁם יוֹתֵר שׁוּכָרִים וּנְתַן רְאוּבָן לְשִׁמְעוֹן ת"ק ר"ו כַּכֵּן בְּאָנוֹן שֶׁהוּא לֹא יִשְׁפוֹר וְאִם אֶפְשָׁר יִבֵּא אַחַר וְלֹא יִשְׂאָר הָעֶסְק אֶצֶל ר' יַחֲזִיר לוֹ הַמְעוֹת וְכֵן נָתַן לוֹ סָד פ' שִׁימָן לְלוֹי ג"כ עַל אָנוֹן הֲגַ' לְשִׁמְעוֹן נָתַן לְלוֹי בְּסָתֵם בְּשְׁלִיחוֹת רְאוּבָן שֶׁלֹּא יִתֵּן אַפְרַט לְמַעַן יִשְׂאָר הָעֶסְק בְּיָדוֹ וְאַח"כַּ בָּא פֶּתְאוּם עֶכוּ"ם א' וְהוֹסִיף הַרְבֵּה וְשָׁכַר הָעֶסְק וְהַחֲזִיר שִׁמְעוֹן מְעוּתוֹ לְרְאוּבָן אָבֵל לִוִי א"ר לְהַחֲזִיר בְּאֶמְרוֹ שֶׁנָּתַן לוֹ ש' הַמְעוֹת בְּסָתֵם שֶׁהוּא לֹא יִשְׁפוֹר וְרו"מ הֵבִיא מֵהָא דְּסִי קפ"ב ס"ד דַּעַת הַרְמ"ה דְּיוּכֵל הַמוּכָר לְטַעוֹן שֶׁעָשָׂא וְשְׁלִיחַ בֵּין לְתִיּוֹן בֵּין לְעֹנּוֹת וְהַמְע"ה וְה"נ בְּזָה אָף שֶׁצִּיַּד עפ"ד הַשֶּׁע"מ שָׁם וְגַם דְּאֶפְ' אִם הִיָּה נוֹתֵן לוֹ רְאוּבָן בְּעַצְמוֹ בְּסָתֵם הוּי אֲנוּמְדָנָא דְּמוּכַח שֶׁלֹּא נָתַן אֲדַעַתָּא דְּהָכִי כְּשִׁיבֵא אַחַר וְיִשְׁפוֹר הָעֶסְק: הַנּוֹת לַעַנ"ד הַדִּין פְּשׁוּט דְּבַנ"ד וְדָאֵי דְּמִחוּבֵי לְהַחֲזִיר הַמְעוֹת וְרָאוּ' מְדַבְּרֵי הַט"ז סע"ו ו' וְהַמְע"מ שָׁם דְּבַקְנָה שֶׁלֹּא בְּאַחֲרִיּוֹת א"צ לְבָרֵר שֶׁלֹּא עָשָׂא וְשְׁלִיחַ גַּם לְעוֹנוֹת דְּלֹא שְׁדֵי אִינְשׁ זַוְיָי בְּכַדִּי וְאַף דְּהַט"ז כַּתְּבִיתִי שֶׁם דְּזָה וְדָאֵי לֹא יַעֲשֶׂה הַשְּׁלִיחַ לְהוֹסִיף בְּמַתְכּוּן וְכו' מִשְׁמַע דְּדוֹקָא הִיכָא דְּהוֹסִיף דְּבָרִים מִשַׁא"כ בַּנ"ד מ"מ זִיל כְּתַר טַעְמָא דְּלֹא שְׁדִי אִינְשׁ זַוְיָי בְּכַדִּי וְזָה שִׁיב גַּם בְּעוֹת בְּלֹא הוֹסְפָה וְעוֹד דְּדוֹקָא הָתֵם דְּמַצִּיגוּ חָד מ"ד בַּש"ס דַּב"מ (י"ד) דְּעֵבִיד אִינְשׁ דְּזַבִּין אַרְעָא לְיוֹמָא אָבֵל בְּשְׁטַרֵי הַלְלוּאָה לַכ"ע אֶמְרֵי דְּאַחֲרִיּוֹת ט"ס הוּא וּמוּצִיאִין מָמוֹן ע"י חֻזְקָה זוֹ וּמְכ"ש בַּנ"ד דְּבָאוֹתוֹ מְעַמַּד נוֹדַע שְׁשֻׁכַר אַחַר הָעֶסְק אֶמְרֵי בְּדָאֵי דְּחֻזְקָה לֹא שְׁדֵי אִינְשׁ זַוְיָי בְּכַדִּי וְא"צ לְבָרֵר דְּחֻזְקָה זוֹ דְּהַש"ס עַצְמוֹ מְחָלִיט כֵּן לְהוּצִיא מָמוֹן ע"י אֲנוּמְדָנָא זוֹ וְאִיב נִימָא נְגַד חֻזְקָה זוֹ דְּהַמְע"ה וְע' כַּתְּבוּת (ל"ו ב') דְּמָה"ט הַפּוֹדָה מִן הַשְּׁבִי', וּמְעִיד בָּהּ יִשְׁאַנְהָ דְּלֹא שְׁדֵי אִינְשׁ זַוְיָי בְּכַדִּי ע"ש וְגַם מ"ש רו"מ דְּאֶפְ' אִם רְאוּבָן עַצְמוֹ הִיָּה הַנּוֹתֵן הִיָּה יְכוֹל לְתַבְּעוֹ צְדָקוֹ דְּבָרֵיו ע"פ הֲגַ' לְ דָּאֵף שָׁאִין בְּנִדְנוּ לְהַמְצִיא אֲנוּמְדָנוֹת לְהוּצִיא מָמוֹן אָבֵל בַּנ"ד הָרִי הַש"ס הַמְצִיא חֻזְקָה זוֹ

לאנמדנא להוציא ממון אם אחר זמן רב פאו וטרפו השדה ואמרי דאחריות ט"ס ומכ"ש
הכא שנודע בפשת מעשה שהוציא מעות בחנם בנדאי הוי אנמדנא גמורה ומצינו בכמ"ק
דכל דלפי דעת השומעים סתמא משמע פה על חבירו להתנות ולפרש אף שחבירו מוחזק
כדאי' כה"ג בש"ס דב"ב (צ"ב ע"א) ורשב"ם ד"ה זה הי"ל לפרש וכו' וע"ש (דף ל'
ע"א) פיון דא"ל נכסי דבר סיסי וכו' ורשב"ם שם וע' תשו' מהרי"ט ח"א סי' ל"ט ובפרט
נגד השליח שעויות בנדאי א"צ לברר בכה"ג גם לשיטת הסמ"ע החולק על הט"ז וע'
מהרי"ק שרש קי"א שפסק לבטל פשר בנדאיפא למיתלי שטעה דמסתמא אין אדם מותר
מעות חנם דהוי כרגל"ד שטעה דלא עביד אינש דשקיל מגמלא אונאי (וע' תשו' ב"ש
ח"מ סי' נ"ז מכמ"ק בזה) ואין לנו לתלות שיזע ומחל אלא אמרי שלא ידע אגב אמנא
במ"ש מהרי"ק דלא עביד אינש דשקיל וכו' וכ"ה בפרדכי וסמ"ע סי' קמ"ב סק"ד ובש"ס
שבועות (י"א ב') אמרי אינשי מגמלא אונאי והם די"ל מכל מקום צע"ק: ובידין ראובן
שקנה חטים מאדון לקבל לזמן וסילק פל המעות וחזר ומכר לשמעון מידו נגד אדראן
ונתן שלו סצעטיל שלו ויזען כי הוול השער לא קיבל שמעון החטים בזמנו וראובן ירא
שלא יפול עוד ומכר החטים לאחר והפסיד יותר מהדראן שבידו ואחר זמן רב חזר ועלה
השער ושמעון תובע הדראן בתורה וראובן תובע מותר ההיזק הנה פבר דנתי כמ"פ
דהמוכר דינו כגזלן ומשלם בפשת הגזילה וכמ"ש בסימן ע"ג סעט"ו ואדראן ושלוס
צעטיל קונה מדין סטימותא וכמ"ש בחיבורי משפט שלום סימן ר"א והסכים עמי הגאון
אבד"ק לכוב ז"ל וע' מ"ש בחיבורי סימן קפ"ה ס"א לרחות דברי נה"מ שם במ"ש
דמסתמא הנה דעת משלם לתמן המענות דלא ליהוי גזלן והבאתי ראיות להיפוף והבאתי
מתשובת מהרי"ט דמפנרש להיפוף ואף דהב"י יו"ד סימן קע"ג פתב פדעת נה"מ כמ"ש
בשו"ת ד"ש סי' י"ח שבסוף חיבורי דע"ת מ"מ לדינא העיקר כמהרי"ט ובפרט דהמוכר
מוחזק נגד הדראן אבל מ"מ אין בידו לתבוע מהלוקח יתר ההיזק דהוא יכול לומר קים
לי כהב"י ונה"מ הנ"ל ועוד דכל הקנין מפת סטימותא היינו נגד הדראן שבידו ולא לתבעו
מביתו שאין המנהג בזה כלל והנלע"ד פתבתי: סימן כט לבני הרב וכו' מו"ה יצחק הפהן
נ"י בבאהראדיטשין מכתב הגיעני וע"ד השאלה שאירע בק' טאלמיטש באיש שקידש
אשה תחת חנופה בטבעת שאול מאשה שיש לה בעל והשאלה לו הטבעת במתנה ע"מ
להחזיר והוא קידש בו את הפלה וגם פבר בא עליה ועתה נודע שיש חשש על הקידושין
ונשאלת בזה אם צריך לקדשה שנית וצידדת להקל והבאת דברי החמ"ח סימן כ"ח
סקל"ה שהעיד דהמנהג להקל בזה ואף דהב"ש מפקפק בזה דאין רשות להשאל בלא
בעלה ול"ש בזה הא דניחא לי לאינש למיעבד מצוה בממוניה פיון דאיכא הפסד ממון
ורק מדעתו וע"ז הבאת דברי תשו' רא"מ ח"א סי' נ' דאפי' עומד וצווח דלא ניחא ליה
בהאי מצוה אין שומעין לו דאנן קים לן דניחא ליה והנה י"ל בזה דהרא"מ מייירי היכא
דליכא הפסד ממון בזה ס"ל דאפי' עומד וצווח ל"מ אבל בדאיכא הפסד לכ"ע בעינן
דעתו וע' בשו"ת ח"ס חאו"ח סי' ב' באורכו בד' הטרדכי דב"מ שרמז: ואולם מ"ש
דבכה"ג שנותנת במעמ"ל ליכא הפסד רק אם יאבד וישלם דמיו י"ל דמקפיד וכן אם
האשה לא תרצה להחזירו דחזיר רק מעותיו וכמ"ש הב"ש סקמ"ח בזה י"ל דקפיד טובא
אף שישומו אותו פראוי מ"מ שמא לא רצה למכרו כלל אף פיון דסתם נשים בזה"ז נו"נ
א"כ גם אי מקרה מכור ושוב הוי קידושין עכת"ד.

הנה באה"ע סוסי' פ"ו מבואר דבמכרה אי הוי נוי"נ גרוע טפי וצריף להחזיר לבעל בלא דמים רק אם דרפה בקף וא"כ אכתי תליא אי בנ"ד דרפה בקף אכל י"ל דכיון דהח"מ העיד שפן המנהג אף שהב"ש כתב דאין להקל מ"מ עכ"פ נאמן עלינו החמ"ח בעדותו שפן המנהג וכיון דהמנהג פו הרי הוי דרפה בקף ושוב מהני לכ"ע ונתנישב תמיהת הב"ש ולא תסוב תמיהת הב"ש על תחלת התניסדות המנהג דהיה שלא פדין אכל אחר שפבר נהגו שוב ליפא חשש פלל ומ"מ צ"ע להקל דאפשר שבוזה"ז אין המנהג פו: ומ"ש דכיון דבעל אח"כ א"כ מקודשת מפת הביאה כמ"ש באה"ע סי' כ"ו דהוי פמקדש בעדים כיון דידוע לכל ול"ה בעילת זנות כיון דהוי דרף אישות הנה אם אמנם מבואר פדבריה בתשובת מהר"ם ב"ב הישנות סי' תק"ט בעובדא שקידש בפני ב' עדים והיה ביניהם ע"א קרוב והשיב דאם פבר בעל אח"כ א"צ קודשין אחרים ויש חשש לעזו אם יצוו לקדשה שנית ע"ש.

אולם נראה ברור דזה דוקא אם בעל אחר שפבר נודע לו שהיה עד קרוב בין עידי קידושין דאז אמרי' דבנדאי בעל לשם קידושין אכל היכא דלא ידע והיה סבור שקדשה פכסף הוי פעודר פנכסי הגר וקסבר שהו שילו דמבואר ביבמות (נ"ב) דלא קנה וה"נ היה סבור שהיא פבר נקנית לו פכסף שנתן לה ואם אמנם יש לדון קצת לפמ"ש הר"ן פ"ק דקידושין להוכיח דביאה שאחר קידושין נישואין עושה משום דכל חנפה הוא רק צורף ביאה וקונה ומכ"ש ביאה עצמה א"כ י"ל דכיון דכל קידושי פסר הם רק צורף ביאה והוי פנתפנון לקנות בזה אכל יש לחלק פמוכן ומה גם שהדין מבואר פרמ"א א"ע סוסי' ל"א דאף דבקטן שקידש ובא עליה ודאי בעל לשם קידושין היינו משום שפל אדם יודע דאין קידושי קטן פלום אכל פמקום דאיכא למטעי צריכה קידושין אחרים ול"מ מה שבעל אח"כ ועס"י כ"ח סט"ז וע"ב"ש סימן ס"ז סק"ו פסופו גבי קידושי שוטה שחילק ג"כ כה"ג ובלי ספק שפיון לדברי רמ"א הנ"ל וא"כ בנ"ד צריכה קידושין אחרים ול"מ פלל הביאה זולת אם בא עליה אחר שפבר נודע לו החשש על הקידושין ונודע לו פבירור שהקידושין פטלים אז מהני הביאה וגם בזה תליא בפלוגתא שהביא הב"ש סוסי' ל"א אי בעינו עידי יחוד: ואמנם פגוף הדין לכאורה יש לדון דאפ"י אי נימא גם בזה דניחא לאינש למיעבד מצנה פממוניה הרי מבואר במג"א סי' י"ד סק"ח דאף דשרי ליטול טלית חבירו בלא דעתו משום דניחא ליה כו' מ"מ לא יברך עליו דל"ה שילו וכמ"ש בסי' תרמ"ט ס"ה דביום ראשון דבעינו לקם לא יברך על של חבירו שלא מדעתו דנהי דניחא ליה וכו' הוי רק פשאול והא דגבי ציצית מותר לברך משום דגם היכא דפטור רשאי לברך ע"ש וא"כ גבי קידושין ל"מ פלל סברת ניחא ליה כו' דמ"מ נ"ה רט אנם פאמת נראה שהדין מבואר במג"א סי' תרנ"ח סק"נ שהקשה פהא דא"י פשאול מהא דאה"ע סי' כ"ח דהשואל חפץ מחברו לקדש בו אשה אמרי' דמסתמא הקנהו לו פאופן המועיל ותי' דהכא בעינו לקם משלקם אכל התם סגי רק שלא יהא גזול ויעו"ש פיד אפרים ומחה"ש וע"ש פאשל אברהם הנדפס פגליון הש"ע פשם תשו' מ"מ בזה א"כ שוב י"ל דמהני בזה שפיר סברת ניחא לאינש כו' ואם פי י"ל דשא"ה דעכ"פ השאילו בעצמו משא"כ ה"כא דנתנה האשה בלא דעת בעלה מפל מקום הרי המג"א לעיל מינה כ' שם דאם נתנה האשה הלולב לא מאוהביה פמתנה לא יצא דשפא ניחא ליה למכרו על יום א' ואם אדם חשוב הוא דזילא בי' מלתא למכרו על יום א' שרי ובפמ"ג שם פתב דבאשה

הנו"נ תוֹף הַבֵּית י"ל דָּאִין הַבַּעַל מִקְפִּיד ע"ש וּבַע"כ דְּכַנְנַתוֹ דְּנִהַי דָּאִין אִשָּׁה הַנו"נ יְכֻלָּה
לִמְפַּוּר וּלְיִתְּן לְחַלּוּטֵין מ"מ בְּכַה"ג דְּהָגִי רַק ע"מ לְהַחְזִיר שְׂפִיר מִהַגֵּי וּמִקְרִי לָכֶם א"כ
ה"נ בְּנ"ד וּא"כ פִּינֹן דְּבַזָּה"ז כָּל הַנְּשִׁים הָיוּ נו"נ וְכַמ"ש בַּחו"מ ס' ס"ב וְש"ף ס' צ"ו
וְכַמָּה דְּוִכְתִּי שׁוּב מִהַגֵּי הַקִּידוּשִׁין וְהַב"ש מִיֵּרִי רַק בְּאִשָּׁה וְשִׂינָה נו"נ כְּנִלַע"ד: וּבְגוֹף
הַטַּעַם דְּנִיחָא לְאִינִשׁ כו' עָלָה בְּלָבִי לְדוֹן בְּזָה לְפַמ"ש בְּשׁו"ת ב"י ע ס' נ' דל"א פֶּן רַק
בְּמַצְנָה שְׁל תוֹרָה וְלֹא בְּמַצְנָה דְּרַבְּנֵין א"כ לְפַמ"ש הָרֵא"ש בַּפ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת בְּהָא דָּאִין
מְבַרְכִין עַל קִידוּשֵׁי אִשָּׁה מְשׁוּם דְּאַפְשָׁר לְקַיֵּים בְּפַלְגָּשׁ ע"ש וּא"כ גַּם אֵי גִימָא דְּפַלְגָּשׁ
אַסוּרָה מְדִרְבָּנֵין שׁוּב הָנוּיִן הַקִּידוּשִׁין רַק מַצְנָה דְּרַבְּנֵין וּל"ש סְבַרְתַּן נִיחָא לְאִינִשׁ כו' אִף
מְלֻבְד דְּלָא קִי"ל כַּהֲבִי"ע וְכַדְמוּכַח בָּאוּ"ח סִימָן תַּרְמ"ט הַגָּ'ל דְּבִשְׁאָר יָמִים שְׂיִינָה טַעְמָא
דְּנִיחָא לְאִינִשׁ כו' אִף גַּם נִרְאָה דָּגִם לְהַבִּי"ע הִיא דְּמַקְדְּשָׁה וְעַבִּיד מַצְנָה שְׁל תוֹרָה אִף
שְׁהִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיֵּים הַמַּצְנָה דְּאוּרִינְיָתָא בְּעִנְיַן אַחַר מ"מ מִהַגֵּי שְׂפִיר וְתַדַּע דַּאל"כ תִּיקֻשִׁי
אִף שְׂיִינָה בְּבִדִיקַת חַמֵּץ סְבַרְתַּן נִיחָא לְאִינִשׁ כו' הֵרִי מְדְאוּרִינְיָתָא בְּבִיטוּל סְגִי וּבַע"כ דַּמ"מ
קוֹדֶם הַבִּיטוּל מְחֻיָּב בְּבִדִיקָה מֵה"ת אֶבְל יַשׁ לְפַקֶּפֶק בְּרֵאָל' זוּ מִכְּמָה טַעְמִים וְקָצְרֵתִי פִּינֹן
דְּלָא קִי"ל כַּהֲבִי"ע וְגַם מְסַבְרָא נִרְאָה דְּבַכָּה"ג גַּם הַבִּי"ע מוֹדָה וַע' בַּמַּח"א הַל' צָדִיקָה
ס' י' מ"ש דְּבְמַצְנָה דְּלָא רַמָּיָא עֲלֵיו ל"א נִיחָא לְאִינִשׁ כו' אֶבְל נִרְאָה דְּמִיֵּרִי בְּדִאִיכָּא
הַפְּסַד מְמוֹן וְכַהָּא דִּנְדָרִים (ל"ו) שֶׁהַבִּיא שֵׁם יַעוֹ"ש וְתַבִּין נְאוּלָם בְּנ"ד כְּבָר פְּתַבְתִּי דָּגִם
בְּלֵא"ה מִהַגֵּי שְׂפִיר וְיָפָה הַבָּאָת מַס' זל"א חֵא"ע אוֹת ק' בְּשֵׁם תַּשׁוּ' פְּתוּנָת יוֹסֵף שְׂפָסֶק
דָּאִם שְׁאֵל הַטַּבְּעַת מֵאִשָּׁה שְׂיִשׁ לָּהּ בַּעַל ל"מ אִם הִיא הַכְּנִיסָה לוֹ דְּהָגִי שְׁלָּהּ וְגַם בְּלֵא
הַכְּנִיסָה מְסַתְּמָא אִין הַבַּעַל מִקְפִּיד וְהו"ל פְּהַכְּנִיסָה וְא"צ קִידוּשִׁין שְׁנִית וְהוּא פְּדִבְרִי
הַתַּמ"ח וְהִיא דְּהָאִשָּׁה נו"נ נִרְאָה דָּגִם הַב"ש מוֹדָה וְסַתְּם נְשִׁים בַּזָּה"ז נו"נ הָן וְלָכֵן א"צ
קִידוּשִׁין שְׁנִית וְח"ו לְהוֹצִיא לַעַז עַל הַקִּידוּשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים וְהַנִּלְע"ד פְּתַבְתִּי: שׁוּב מַצְאָתִי
בְּכַתְּבֵי הַד"ק וְלִשְׁחָקָר בְּנִדּוֹן בְּזָה וְכ' דְּסְבַרְתַּן נִיחָא לֵיהּ לְאִינִשׁ לְמִיַּעְבַּד מַצְנָה ל"מ בְּזָה
פִּינֹן דְּבַעֲנִין שְׂיִינָה שְׁלֹו מְמַשׁ וְגַם מִכַּח נו"נ צַל"ע דְּדוֹקָא הִיא דְּמִשְׁתַּרְשִׁי לִי מִהַגֵּי
וְצִיִּדְד אוּלִי פִּינֹן דְּנִיחָא לֵיהּ לְמִיַּעְבַּד מַצְנָה הו"ל פְּמִשְׁתַּרְשִׁי לִי וְגַם מִכַּח הַיְחוּד וּבִיאָהּ
אִין קוּלָּא דָּאִין מִתְכַּנּוֹן לְשֵׁם קִידוּשִׁין כְּלָל וְצַרִּיף לְקַדְּשָׁה שְׁנִית בְּלֵא בְּרַכָּה אֶבְל אִם הוּא
טַבְּעַת קִידוּשִׁין שְׁל הָאִשָּׁה שֶׁהָשְׂאִילָה י"ל דְּכוּלָּהּ שְׁלָּהּ וְגַם אִם נִתֵּן לָּהּ הַבַּעַל בְּמַתְנָה
סַתְּם לְפָעֻמִּים אִין לוֹ פִּירוּת וְגַם בְּנ"מ שִׁי"ל פִּירוּת אִם שׁו"פ חוּץ הַפִּירוּת מְקוֹדְשָׁת
דְּבַזָּה"ז אִין הַפְּלוֹת מִקְפִּידוֹת וִי"ל דָּאִין חָשֶׁשׁ בְּזָה עַכְתָּ'ד: וְשׁוּב נְשַׁאלְתִּי בְּזָה מְהָרֵב וְכו'
מוּה' צְבִי הִירְשׁ פְּרִיד נ"י מַק' אִיזַאסְטַא בְּאַרְץ הַגֵּר בֵּא' שְׁאַחַר כְּמָה שְׁנַיִם שְׂכָבֵר הִי לוֹ
עָמָה בְּנִים נוֹדַע לוֹ שְׂיִשׁ חָשֶׁשׁ עַל הַקִּידוּשִׁין מִחַמַּת שְׂקִידָשׁ אִשְׁתּוֹ בְּטַבְּעַת שְׂאוּל מֵאִשָּׁה
שְׂיִשׁ לָּהּ בַּעַל בְּלֵא יְדִיעַת בְּעָלָה וְהִבִּיא בְּשֵׁם תְּאוּמִי צְבִי לֵא"ע מַהֵג' ר"ד בְּרוּדָא אַבְד"ק
קִיֻּצָּא דְּכִינֹן דְּסָגִי בַּמַּעַמ"ל גוּף הַטַּבְּעַת אוֹ דְּמִיו לִיכָּא פְּסִידָא לְבַעַל וּבְנֵדֵאִי נִיחָא לִי
וְהַשְּׁבִתִי לוֹ מֵהַמַּג"א ס' תַּרְנ"ח הַגָּ'ל וְהִנְהָ בֵּא"ר סְק"ד שֵׁם חוּלֶק עַל הַמַּג"א דְּבִדְבָר
כְּזָה מְסַתְּמָא אִין הַבַּעַל מִקְפִּיד וְכַמ"ש בְּאִשָּׁה נו"נ בְּתוֹף הַבֵּית בְּנֵדֵאִי יֻצָּא ע"ש וּבַפַּמ"ג
שֵׁם סִיגִים ג"כ דְּבַנּו"נ יַשׁ לְהִקְל וְא"כ ה"נ בְּנ"ד וְגַם בְּעִיקָר דְּבִרֵי הַב"ש שְׂכַתְּבִי מִהָּא
דְּבַמְקוֹם הַפְּסַד מְמוֹן ל"א דְּנִיחָא לִי לְמִיַּעְבַּד מַצְנָה הִנְהָ בְּנֵד"ד דְּסָגִי שְׂיִינָה בְּיָדָה עַד אַחַר
ז' יְמֵי הַמְּשָׁתָּה וְלְהַחְזִיר הַטַּבְּעַת לִיכָּא פְּסִידָא בְּשִׁימוּשׁוֹ כְּדְמוּכַח בְּב"מ (דָּף ל') דְּמוּתֵר
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֻלִּי כְּסָף בְּצוּנָן וְגַם בְּשַׁל זְהָב מְבוֹאֵר בְּש"ס דְּמְעִילָה (י"ט ע"א) דְּדוֹקָא

בְּשִׁמוּשׁ עוֹלָמִית אֵיכָּא פְּגָם וְלֹא בְּשִׁמוּשׁ לְפִי שְׁעָה וְלַכֵּן שְׁפִיר י"ל דְּלֹא קְפִיד הַבְּעַל וְנִיחָא לִיה לְמֵיְעַבַּד מְצִנָּה וְגַם אַם הַמְתַקְדָּשֵׁת לֹא יְדַעָה שְׂהוּא שְׂאוּל כְּכֹר פְּתֵב בְּתַשׁוּ' דְּכָרִי רִיבּוּת סִי' י' וְשׁו"ת חַיִּים שָׁאל ח"ב סִימָן ל"ח אוֹת נ"ד דְּגַם בַּכֵּה"ג הַקְּלוּ הַפּוֹסְקִים הַמְתִּירִים בְּזֶה יַעו"ש וְלַכֵּן לַעֲנִיד א"צ לְקַדְּשָׁה שְׁנִית וְהִנֵּה כְּכֹר הַבְּאִתִּי לְעִיל ד' הַמְהַר"ם ב"ר דָּאָם כְּכֹר בְּעַל ל"כ"ע מְקוֹדָשֵׁת אַבְּל בְּאַמֶּת אֵין זֶה מוֹעִיל אַלֵּא הֵיכָא דִּינַדַּע כְּכֹר מִן הַסְּפֵק בְּקוֹדֵשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים וַכֵּמו שְׂבִיְאָרְתִּי לְעִיל וְע"ע בְּזֶה בְּתַשׁוּ' מְהַר"ם מִינְץ סַג"ל סִי' מ"ח הַנִּכְפֹּל וְסִימָן מ"ט נ' בְּאוֹרְךָ וּבְתַשׁוּ' ב"ח הַתְּדוּשׁוֹת סִי' פ' פ"א וְע' ב"ש סִי' מ"ב סק"י"ז וְסִי' ק"נ ס"ד וּב"ש שָׁם וְסִי' ס"ז סק"ו בְּסוֹפוֹ.

וּמ"מ מֵהִיוֹת טוֹב יֵשׁ לְחֻזָּר וּלְקַדְּשָׁה שְׁנִית בְּצַנְעָה בְּפָנֵי ב' עֵדִים וְיֵאמֵר שְׂעוּשָׁה זֹאת לְיָתֵר שְׂאֵת לְצֵאת מַחְשָׁשָׁא כָּל דְּהוּ וְלֹא מְדִינָא כָּלָל סִימָן ל לְהֵרֵב הַמְאוּה"ג וְכו' מוה' מְנַחֵם שְׂלֵמָה אֲבֻעָנִד נ"י אַבְד"ק נְעַמְרוּב.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעָנִי וְע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּרֵאוּבִן וְשְׁמַעוֹן שְׂכַנְיִם וְרֵאוּבִן יֵשׁ לוֹ חֲלוֹנוֹת בְּכוֹתֵל בֵּיתוֹ לְצַד בֵּית ש' חֲלוֹן א' פְּתוּחַ בְּמְקוֹם שְׂאֵין בֵּין כְּוָתֵלוֹ לְכוֹתֵל רֵאוּבִן רַק עֶרְבֹ א' אִמָּה וְחַצִּי פָּנֵי כְּרוֹחַב הַבְּלִיטוֹת שְׂל הַגְּגוֹת (שְׂקוֹרִין אֲפַקְאָפִין) וְחֲלוֹן ב' פְּתוּחַ בְּמְקוֹם שְׂיֵשׁ ג"א פָּנֵי בֵּינְתִים כִּי יַעְקֹב שְׂמָכְר הַבֵּית לְשְׁמַעוֹן הַכְּנִיס לְתוֹף שְׂלוֹ בְּמְקוֹם הַהוּא יַעֲן שְׂרַצָּה גַם הוּא לְפְתוּחַ פְּתוּחַ לְמְקוֹם הַפָּנֵי הַהוּא וְגַם חֲלוֹן וְעַתָּה רוּצָה שְׁמַעוֹן לְהַרְחִיב בְּנִינּוֹ וּלְהַשׁוּוֹתוֹ שְׂיִהְיֶה כָּל הַכְּוָתֵל שְׁנֵה וְיֵשְׂאָר רַק אִמָּה וְחַצִּי פָּנֵי כְּכֹל הַשְּׁטַח שְׂבִינְתִים וְרֵאוּבִן מוֹדָה שְׂלֵא קְנָה זֹאת אַלֵּא שְׂהַחְזִיק בָּן בְּלֹא טַעֲנָה כִּמָּה שְׁנִים בְּפָנֵי יַעְקֹב הַמוֹכֵר לְשְׁמַעוֹן שְׂיִהְיֶה אֲוִיר רְחֵב ג' אֲמוֹת נָגֵד חֲלוֹנוֹ וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן כִּי מַה שְׂהַכְּנִיס הַמוֹכֵר הַכְּוָתֵל הִנֵּה רַק לְטוֹבַת עֲצָמוֹ שְׂיִהְיֶה אֲוִיר לְחֲלוֹנוֹ וְכַטֵּאַבְעֻלֶּע כָּל מְקוֹם הַפָּנֵי שְׂלוֹ וְהִנֵּה תְּמִיד בְּיָדוֹ לְשִׁנּוֹת וּלְהוֹצִיא כְּוָתֵלוֹ בְּתוֹף גְּבוּלוֹ כְּמַקְדָּם עַכְתָּ"ד טַעֲנוּתֵיהֶם.

וּר״מ הֵבִיא מֵהַסְּמ"ע סַקְנ"ג סַקְל"ב שְׂנַרְאָה מְדְכָרְיוֹ דְּכַחֲלוֹן לֹא הִכְרִיעַ הַרְמ"א דַּא"צ ג"ש וְטַעֲנָה פִּינּוֹן דִּהְיִי חֶסְרוֹן קַרְקַע בְּשָׂל חֲבִירוֹ וְהַט"ז סִי' קַנ"ה סל"ה הָעֶלָּה דְּהַרְמ"א הַכְּרִיעַ בְּכוֹלָם דַּא"צ ג"ש וְטַעֲנָה וּמַד' נַה"מ סַק"י"ג שְׂהַעֲלָה דְּבַהֲרַחֲקָה שְׂאַדָּם עוֹשָׂה בְּשָׂלוֹ וּמִזִּיק לְחֲבִירוֹ בְּמַחֲלָה סָגִי דִּהְיִי כְּאוֹמֵר קַרַע כְּסוּתִי וְהַפְּטָר מִשֹּׁא"כ בְּזִיז וּמִזְחִילָה שְׂמַחְזִיק בְּשָׂל חֲבִירוֹ בְּעֵינַיְךָ קָנְיִן ע"י ג"ש וְטַעֲנָה וּבַחֲלוֹן לְעַנְיִן שְׂלֵא יְהֵא צִרִיף לְסַתְּנָם חֲלוֹנוֹ א"צ ג"ש וְטַעֲנָה אַבְּל לְמַחוֹת לְחֲבִירוֹ מְלַבְּנוֹת בְּתוֹף שְׂלוֹ י"ל דְּבַעֲיִי ג"ש וְטַעֲנָה וְהָאֲרִיף בְּזֶה: הִנֵּה סִבֵּרַת הִנֵּה"מ הוּא שִׁי הָרְאָב"ד בְּהַשְּׂגוֹת פ"ה מְשַׁכְּנִים ה"ג וְז"ל וְאוֹמֵר אֲנִי כָּל אֵלוֹ הַמְּחַלְלוֹת שְׂאָמְרוֹ שְׂאֵין עִמָּהֶם טַעֲנַת מְכִירָה אוֹ מְתָנָה אֵין מְפָסִידִין מִמֶּנּוּ קַרְקַע בְּתוֹרַת מְחִילָה וְאִם רָצָה לְבָנוֹת בֵּית בַּחֲצָרוֹ בּוֹנָה וְחֻזְקָתוֹ בְּטַלָּה מְאִלְיָה אַלֵּא כָּל זְמַן שְׂהַחְצֹר כְּפֹ הַחְזִיק זֶה בְּתַשְׁמִישׁוֹ עַכ"ל וּבִיּוֹתֵר מְבֹאֵר ד"ז בְּלִשׁוֹן הָרְאָב"ד שְׂהוֹבֵא בַּאֲס"ז לִב"ב (נ"ח ע"ב) דְּלַעֲנִין לְמַחוֹת בְּכַעַל הַחְצֹר מְלַבְּנוֹת כְּנָגְדוֹ בְּעֵינַיְךָ דוֹקָא ג"ש וְטַעֲנָה וְהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים וְהוּא הַסְּפִים עִמָּהֶם וְע"ש (דָּף נ"ט ע"ב) עוֹד בְּזֶה בְּאוֹרְךָ בְּבִיאוֹר הַיֵּטֵב וּבְזֶה מִיּוֹשֵׁב קו' הַלַּח"מ פ"ח מְשַׁכְּנִים ה"ג עַל סְתִירַת דְּכָרִי הָרְאָב"ד שָׁם לִמ"ש בְּפִי"א ה"ד וְרַמְזוֹ אֵלָיו הַה"מ בְּה"א שָׁם וּלְפַמ"ש לִק"מ וְתַמְהָנִי עַל הַלַּח"מ שְׂלֵא זָכַר דְּכָרִי רְאָב"ד שְׂהַבְּאֵת אַבְּל מ"ש בְּנַה"מ בְּטַעֲמוֹ דְּבַמָּה שְׂעוּשָׁה בְּשָׂלוֹ הוּי כְּאוֹמֵר קַרַע כְּסוּתִי וְהַפְּטָר יֵשׁ לְתַמְנָה אִמְאֵי א"י לְחֻזָּר בּוֹ לְהַלְאָה הָרִי גַם בְּאוֹמֵר קַרַע כְּסוּתִי וְהַפְּטָר

יכול לחזור בו כמ"ש הרא"ש ב"ב ריש פ"ק השותפין וכבר העיר בכה"ג בקצה"ח סי' קנ"ה סקט"ז (וע' בב"ח סוף סי' קנ"ה שפ"תב ג"כ בפ"שי דבאומר קרע וכו' יוכל לחזור בו בלא קנין) ות"י דהטעם רק משום שזה עמד בהיתר פנין שבהספמתו עשה אם פן שוב צריף זה להרחיק א"ע שלא להזיקו וכמו באילן קדם וגם התוס' מודו בכה"ג ע"ש אב"ל בס' ע"ש תמה על זה דהא בכל שעה שרואה דרף חלונו הוא היזק חדש שעדיין לא נעשה אב"ל לק"מ דכינון שפ"תב הסלון לחצרו ברשות בעל החצר י"ל שצריף בעל החצר להרחיק הזיקו אף לפ"ז שוב גם לענין שלא יבנה שם בעה"ח מהני חזקתו ומדוע פ"תב בנה"מ דא"י למחות בו: ובאמת שפ"תב הגוף הזכיה שזכה בעל החלון יש להעיר דגם אי נימא דסגי במחילה וא"צ קנין הרי האויר אין בו ממש ואפי' קנין אינו תופס בו ובע"כ דנימא שיהקנה לו גוף הקרקע לאויר או פן אי נימא דמ"מ יכול בעה"ח לבנות שם א"כ אין לבעל החלון שום זכות בגוף הקרקע ושוב אין לו זכיה וקנין בהאויר שא"ב ממש אב"ל מצאתי בא"ס"ז לב"ב (כ"ח ע"ב) בשם רש"ב"א הקשה אהא דבטענת סבלונות מהני מחילה בקרקע ואמאי בעלמא ל"מ מחילה בקרקע ות"י"ו"ל דקרקע אינו נקנה במחילה אלא במקרה ונתינה ולא עדיף שתיקה ממחילה מפ"תב ואלו א"ל שדי מחילה לך לא אמר פ"תב כ"ש מחילה מתוך שתיקה אב"ל שעבודין שיש להם חזקה בטענת סבלונות לדעת הגאונים ז"ל נתנים הם במחילה שאלו הוציא ז"ו על חצר חבירו וכו' יכול הוא למחול לו שלא יסלקם משם שאין זו פנותן קרקע אלא פמוחל על השעבודים וכן נמי אכילת פירות אחר שאכל את הפירות הרי חזר על האוכל פחוב בעלמא ויכול הוא למחול משא"כ בגופו של קרקע וכו' עכ"ל ומזה מבואר היטב הטעם שיוכל לבנות פנגדו שלא הקנה לו חצרו בלא קנין ולא זכה אלא בחלונו הפתוח שא"צ לחזור ולסתמו ומצאתי בתשו' מהר"ח א"ז סי' קנ"ח בשם תשו' רמ"ד בדין החזיק בפ"תב לחצר חבירו ודרהר"ג ג"ש וטענה דמהני והוא חולק עליו דאפי' מחל לו בפ"י דרהר"ג הרי קיי"ל דהילוף לא קנה אלא בשביל של פ"תב ובה קנה ועוד דבקרקע ל"מ מחילה ואע"ג דבתשמישין מהני לשון מחילה היינו משום דל"ש בהו קנין פ"ל לכן מהני לשון מחילה כדפ"י ר"י בהא דאחזיק לנטפי והורדי דכינון דל"ש קנין מהני מחילה אב"ל בנ"ד דמהני קנין ל"מ מחילה ואפי' אי מהני מחילה בעי' עכ"פ תיקון בהדרף ולא בהילוף לבד ע"ש.

והנה במ"ש דהילוף לא קנה ד"ז תליא באשלי רב"ב פסוגיא דמיצור שהחזיקו בה רבים ואכמ"ל ועכ"פ מבואר גם דעת מהר"ח א"ז שפ"תב שמישין אין לו שום זכיה בגוף הקרקע דאל"כ הרי שייף ביה קנין שיקנה הקרקע לאוירו: וראיתי בתשו' מהרי"ט ח"א סימן קי"ד שחזר בדין זכה בחלון מספיקא דדינא אם חזר בעל החצר ובנה פנגדו אם יוכל בעל החצר לומר קים לי כמ"ד דל"מ חזקה בלא טענה והעלה דל"מ תפיסתו דדמי לתפיסה אחר שנולד הספק והביא מכמ"ק בזה ועכ"פ בקרקע לעולם אינה יוצאה מחזקתו הראשונה דומיא דסוף פ"ק השואל דל"מ בשוכר תפיסה בקרקע ועוד דגם במטלטלין ל"מ תפיסה בעדים ועוד דכינון שזכה זה בחלון מדינא בהיתר שוב אסור לזה להזיקו בגירי דיליה דקיי"ל דעל המזיק להרחיק א"ע וגם בדינא דכל דאלים גבר גם אם יחזור השני ויתגבר לא שבקינן ליה עכ"ת"ד וכ"ה במהרי"ט סימן קל"ב: אולם הנה דבריו סובבים למאי דס"ל דספיקא דפ"תב דמי לספק תיקו אב"ל הש"ף בתק"כ מסי' ע"ט והלאה הצריף להוכיח דבספיקא דפ"תב גם בתפס לאחר שנולד הספק מהני ובסימן

צ"ו העלה דגם בקרקע מהני תפיסה בסד"ד ובסי' ק"ה הוכיח שאין זה דומה לדינא דכל דאלים גבר וע"ש סי' ק"ו וק"ז ובסי' ק"ל העלה דגם בעדים מהני בזה תפיסה ואף שהתנאים סימן ע"ט דחה דברי הש"ך פ"ב בא אחריו בנה"מ בדיני תפיסה וקנינים דברי הש"ך ונאני מצאתי בתשו' שבו"י ח"ב בסופו שפסק פה"ש"ך ושכ"פ בכנה"ג ובפרט לשי' הש"ך שם מסי' כ"ב והלאה דנולד הספק מקרי משעה שנסתפקו בעלי הש"ס וה"נ בספק פלוגתא א"כ גם בעל החלון תפס אחר שנולד הספק וגם בעיקר דברי מהרי"ט שכתב דהוי תפיסה בקרקע הנה ע"ז עצמו אנו דנים אם זכה בעל החלון בקרקע כלל דלשי' כמ"פ הרי לא זכה בקרקע כלל כמ"ל: וגם מ"ש דהחזיק בהיתר ועל המזיק להרחיק א"ע שני זה גופיה הוא רק משום סד"ד ולהסוברים דבעינן ג"ש ושיגנה לא החזיק בהיתר ואף דמבואר בתה"ד נרמ"א סי' רס"ח ס"ג ואם פ"ב נפסק הדין מספק זכה בו מדין יאוש אף דגם בריטב"א קידושין (ס"ה) מבואר פ"עין זה וע' בב"ש א"ע סימן קס"ג סק"ח אבל הרי הש"ך בקת"כ חולק על זה וגם בתשובת רדב"ז חלק ב' סימן תתכ"ה חולק על התה"ד וע' בתנאים ונה"מ סוף דיני תפיסה אבל י"ל דזהו רק פ"ב עליו דר"ך ממנ"פ משא"כ בנ"ד ועו"ל דכיון דכל טעמא משום יאוש הרי בקרקע ל"מ יאוש א"כ אם באנו לדון דבנ"ד דמי לקרקע שוב ל"מ יאוש אף ש"מ דברי תה"ד סי' ש"מ ב"ה דאבדה לו דר"ך שדהו וכו' מבואר דשי"ך גם בזה דין יאוש וכ"כ העיר בזה בנה"מ סימן שע"א.

והעלה דהיכא דא"א להוציא בדיינים מהני יאוש גם בקרקע אבל פ"ב כתבתי דלשי' כמ"פ לא זכה אלא בחלון ולא לענין שיעפב על בנין בחצר ומצאתי בשו"ת פ"ח מ"א ח"א סימן קכ"ד שהביא בשם הר"ש יונה סי' ל"ו שפסק להדיא דזוקא לענין סתימת החלון הוי הוא מוחזק וסגי בלא ג"ש וטענה אבל אם בעל החצר רוצה לבנות ולהאפיל הוי איהו מוחזק שהרי הוא בונה בתוך שלו לכן בעינן זוקא ג"ש וטענה וגם הוא הסכים עמו וזהו פ"ב דברי נה"מ וגם בעיקר דברי רמ"א הנה בתשו' רשד"ם חח"מ סי' רפ"ד ודברי ריב"ת סימן קי"ב העידו שנקבע הלכה דבעי' ג"ש וטענה א"כ נהי דנהיגין פ"ב מ"א מ"מ לענין הבנין דלא נמצא מפורש ברמ"א י"ל דמודה דבעי' ג"ש וטענה ולא נתייאש מזה מעולם וע"ע במהרי"ט בשניות חח"מ סימן ע"ה שהעלה בעצמו דבכל סד"ד בחזקות לא יוכל להחזיק בקרקע חבירו מטעם ספק מחילה דאדרבא מוקמי' לקרקע בחזקת מרא קמא ע"ש ואחרי שגם הר"ש יונה ופ"ח מט"א הכריעו כסברת נה"מ והראיתי לדעת שזהו דעת הגאונים וגם הראב"ד הסכים עמיהם וכ"פ מהר"ח א"ז א"כ מי יעמוד לנגדם: והנה עוד פ"ב ר"מ דכיון דליכא שיעור ד"א בחצר ליכא חזקת חלון פ"ב מוכח בתשו' הרא"ש שפ"טור סכ"ד וסכ"ה ותייתי לי שכן עלה בלבי בראשית השקפה בשאלתו ואח"ז ראיתי בסוף מכתבו שהעיר בזה אולם הנה הרא"ש לשי' דסובר דכל שעכשיו אינו מזיקו בה"ב א"י לעפב עליו ולכן אין לו חזקה כמ"ש בש"ע ס"ט"ז בשמו אבל ש"פ חלקו עליו ואף דהרמב"ן פסק דמ"מ א"י להחזיק עליו היינו היכא דלאחר שמיזיקו בטלה חזקתו אבל כל זמן שאינו מזיקו גם הרמב"ן מודה דהוי חזקה כמ"ש בתשו' רע"א סי' קנ"א ושכ"ה דעת הריב"ש ודלא כהרא"ן שישון וגם בלא"ה כמ"פ חולקין על הרמב"ן וע' בט"ז שם סכ"א וע' במהרי"ט ח"א סי' קל"ב וח"ב סי' ע"ה שפסק ג"כ דיש לו חזקה (וענה"מ סימן קנ"ה סקי"א מ"ש בזה) וגם בנ"ד הרי השואל שבתשו' הרא"ש כתב הטעם דכיון דאין החצר רחב ד"א ליכא היזק ראייה וא"י לעפב עליו לכן א"ל חזקה א"כ

תלוי בפלוגתא הנ"ל אף מדסיים הרא"ש דהווי פדבוקים ממש נראה דלכ"ע ליפא בזה תזקה למנעו מלבנות פנגדו וע' בשו"ת ב"ש חח"מ סי' מ"א שפסק בפשי' דבחלון צורי דגם הרא"ש שבסט"ז מודה כמ"ש בנה"מ א"כ גם בפחות מד' אמות הוי תזקה ומלבד שגוף דינו של הנה"מ סקט"ו אינו ברור והמענין בלח"מ פ"ז משכנים ה"ו בשם פמה גדולים מוכח דלא ס"ל פן אף גם י"ל דבפחות מד"א לכ"ע אין לו תזקה גם בחלון צורי מטעמא דכתבנא דבזה כ"ע מודו והו' אמת שבתשו' הריב"ש סימן רכ"ה שהובא בב"י סי' קנ"ד מן הודש כ"א מוכח דגם בחלון שהו' תו' ד"א לכח"ל יש לו תזקה אורה אבל המענין בגוף התשו' ימצא דמייירי בכח"ל שרי' פתח תו' ד"א ולא פנגדו ממש א"כ אין ראי' להיפוך: וגם בצירוף שאר סברות שכתב ר"מ לפי שמתחלה פתח ראובן החלון תחת גג שלו וגם שמעון יש לו שם חלון וליפא הוכחה שמחל לו ואירו פיון דבלא"ה הוצרך להאיר לטובת עצמו וגם מפני שהטאפעלע על שמו לכן הדבר ברור שיוכל שמעון להתזיר פותלו ולהשוות בנינו ואין בידי ראובן לעכב עליו.

והנלע"ד פתבתי: סימן לא להרב המאוה"ג וכו' מו"ה מנחם מגלי סג"ל נ"י אבד"ק ונאסלאי במדינת ראמאניע. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בדבר המקנה החדשה שההכרח לעשותה בהר בפקודת שוטר' העיר וא"א למצוא שם מעין מקור מים זולת על ידי שיש סילונות הממשיכים מים לכל העיר ממעינות היוצאים מהר א' מרחוק ונקבצים לתו' קסטלין בנין מבנין אבנים וסיד וגפסים (צימענט) ומשם נמשכים ב' סילונות של מתכות א' מהם מוליך מים לכל שונקי העיר וסילון השני נמשך לתו' קסטלין אחד שבתו' העיר ג"כ בנוי מאבנים וגפסים ומשם נמשך סילון א' מלמעלה למטה לתו' הסילון הראשון בכדי שאם יתרבו המים בתו' הקסטלין ויוכל להיות שטרף מים מהקסטלין ולחוצץ אזי יסתמו מבו' המים אשר לסילון הראשון ויפתחו הסילון הזה שימשכו המים מהקסטלין שבעיר מלמעלה למטה לתו' הסילון הראשון המוליך מים לשונקי העיר וכשימתמעטו המים שבקסטלין אזי יסתמו הסילון הזה והולך מלמעלה למטה ויחזרו לפתוח מבו' המים לסילון הראשון ועתה באשר יעשו סילון אחד להמשיך המים להמקנה הנ"ל יחברוהו לאחת הסילונות ההולכים בתו' העיר ובסופו סמוך למקנה יעשו מסגרת להסתם ולהפתח כפי הצורך להמקנה עכת"ד השאלה: והנה מ"ש ר"מ מדברי הנו"ב מ"ת סימן קמ"ב וח"ס סימן כ"ו שצנחלקו בדין פלי מנוקב שנעשה לסתום ולפתוח אם נחשב תמיד ככלי גם בהיותו נקוב ופתוח ולשי' הנו"ב דנחשב לכלי אם פן בנ"ד שהסילון עומד לסתמו בעת הצורך בנדאי דינו ככלי וגם לשי' הח"ס י"ל דמודה בנ"ד דדוקא היכא דאין תשמישו דרך הנקב ס"ל דלא הוי פלי משא"כ הכא דדרך תשמישו הוא פי הסילון והביא ראי' להנו"ב מדכתבו רמב"ם וש"ע דבעינן קבועו בארץ וגם נקב המטהרו ואמאי לא יועיל הנקב המטהרו לבד כמ"ש בש"ע סעיף מ' ובע"כ דמשום שפדעתו לחזור ולסתום הנקב לא בטל מתורת פלי פלל ואף שהסתימה בקרקע לא גרע מטוטרוס שפותרמו באצבע ומיחשב בית קיבול פדאי' בפ"ב דכלים אבל בסעי' מ' הסתימה דרך ארעי עכת"ד: הנה בגוף הסתימה פבר האריף בתשו' רע"א סי' מ' ליישב והביא מהכ"מ פ"ו דמקנאות ובב"י דלשי' רמב"ם ל"מ נקב המטהרו לבטלו מתורת שאובין וגם פקפק בדברי הש"ך סקכ"ג במה שהבין שיש בזה דיעות חלוקות וסיים דלענין לטבול בתוכו הכריע הש"ע דבעינן נקב וגם חברו ולענין מים היוצאים מהפלי סגי בנקב לבד פיון

דלשיטת כמ"פ שאובין דרבנן וגם בשו"ת תועפות ראם סימן כ"ז העלה ב' תירוצים
דבסעיף ז' מייירי בנקב המטהרו ואינו פשפ"ה אז בעינן חיבור וקביעות ובסעיף מ' מייירי
בנקב פשפ"ה ועוד דבסעי' ז' מייירי בלא עשאו מתחלה ע"מ לנקבה ובסעי' מ' מייירי
בנעשה מתחלה ע"מ פן וגם בגוף דינו של הנו"ב פתבתי בתשו' א' דהיכא דהדיוט יכול
להחזיר הסתימה מיקחשב כלי גם בהיותו פתוח וכשצריך אומן לזה לא הוי כלי בהיותו
פתוח והבאתי מש"ס דשבת (פ"ג ע"ב) ותוס' חגיגה (כ"ג ע"א) ד"ה ונפסקה ותוס' סנפה
(ט"ו ע"ב) ורמב"ם פ"ו משאה"ט ה"ד ובזה י"ל מ"ש בתשו' ב"א סי' נ"ג משבת (ט"ז)
ונבחים (צ"ה) והבאתי גם מתוס' חולין (נ"ה ע"א) סוד"ה שיעורן ורמב"ם וראב"ד
וכ"מ פ"י דכלים הט"ו ואחר זמן רב מצאתי בשו"ת ב"ש ח"ב סימן ע"ד וסימן ע"ה
שהעיר מקצת דברינו הנ"ל וגם הוא לא הביא מכמ"ק שהבאתי: ומ"ש ר"מ דבנ"ד פיון
שדעתו שתהי' הסתימה אחר קביעותו בקרקע לא נחשב כלי ע"י סתימה זו הנה זה י"ל
רק אם לא נעשה בהסילון המסגרת בעודו בתלוש אבל בנעשה בתלוש ומסתמא סגרו
ופתחו כמ"פ ועכ"פ נעשה מוכן לכה טרם שניתן בקרקע אם פן כבר נעשה כלי הראוי
לקבל בעודו תלוש פיון דגם הדיוט יכול לסור ובפרט פשהעמידוהו משופע מלמעלה
למטה טרם שנתחבר בקרקע כבר נעשה כלי והוי כחלקו ולבסוף קבעו וגם בגוף דין
קבעו ולבסוף חקקו שדעת הנו"ב דל"מ לשל תורה כבר הארכתי בכמה תשובות והבאתי
מתוס' רי"ד לשבת (ט"ז) ופיה"מ להר"מ פרק ד' דמקנאות מ"א דמפנרש פדעת הנו"ב
והוכחתי בראיות מהש"ס סוף חגיגה וירושלמי שם שד"ז הוא מחלוקת בבלי וירושלמי
וגם בעשאו מתחלה אדעתא לקבעו דוקא אם צורתו מוכחת שנעשה אדעתא לקבעו
כמ"ש הח"ס וגם דוקא פשהקרקע מסייע לתשמישו מהני גם בשל תורה: ומ"ש ר"מ
דהמים מחנפרים בהשקה למי המעין דר"ה פי הסילון אלא דקיי"ל בסי' ר"א ס"ח דאין
מי המעין מטהרין שאובין שפכלי מטעם גזירה שפא יכשירו גם פשנפסק מהמעין וא"כ
הוא רק גזירה דרבנן ובדרבנן שפיר מהני קולבס"ח גם לשי' הנו"ב פכר העיר בעצמו
מדברי הש"ס סק"פ ודג"מ שם ונו"ב מ"ת סימן קל"ו דאם הנזחלין הולכין מלמעלה
למטה אין מערבין והביא מהח"ס סימן ר"ח שהשיג עליו מהש"ס סק"ט דבמעין גם
הזחלין מערבין ורו"מ העיר די"ל דכונת דג"מ משום דניצוק אינו חיבור וכבר העיר
בזה השואל שבתשו' פתב סופר סי' צ"ג והביא מהמג"א סי' קנ"ט סקי"א שכ"כ דלטבילת
אדם אין ניצוק חיבור והכ"ס שם הביא מהתוס' גיטין (ט"ז) דדוקא בשניהם חסרים
ניצוק וקטפרס אינו חיבור ובקטפרס מהני מה שסופו לירד משא"כ בניצוק אבל באחת
שלימה גם בניצוק י"ל דהוי חיבור וגם הרי שי' ר"י דדוקא לענין השקה אינו חיבור ולא
לטבילת אדם ולשי' המרדכי שבב"י סי' ר"א ולדעת הפ"י גם שי' ר"ת הוא פן דבמעין
דאינו פוסק לעולם חיבור ע"ש ובתשו' ר"מ שיק סימן ק"צ הביא מהריב"ש סי' רצ"ב
שכתב בטעמא דאין הזחלין מערבין משום דקטפרס אינו חיבור ומד' הכ"מ וב"י מדברי
הרמב"ם דסובר דגם בסופו לירד למטה אין קטפרס חיבור אלא דכיון דלשי' רמב"ם
מעין מטהר בכ"ש יש להקל בממ"נ בדאיפא מ"ס ע"י קטפרס ע"ש וא"כ בנ"ד א"א
להקל לשי' רמב"ם פיון שהמים הולכין דר"ה הצניורות של מתכות שמקב"ט ובאנו
להתיר ע"י ההשקה של קטפרס ולשיטתו גם בסופו לירד למטה אין קטפרס חיבור וגם
לפמ"ש בסי' ר"ה שם דבניצוק באויר בנדאי אין להקל א"כ בנ"ד כפי הנראה שהמים

הבאים מגוף המעין דרך הסילון לתוך הקסטלין מתחבר רק בניצוק באויר מהסילון אל הקסטלין והמים שבתוך הקסטלין אין להם דין מעין לפ"ז פיון שפכר נפסקו מגוף המעין וע' בפ"ה סק"ל ע"ד מהרי"ק בזה: ואני מצאתי בד"מ אות ט"ו שפכת שמדברי הח"ה מוכח דלא כמהרי"ק וא"כ אין להקל בנ"ד על ידי חיבור השקה מהמים שפקסטלין להסילון היורד מלמעלה למטה פיון שאין להמים דין מעין וע' בתשו' מהר"י אסאד סי' ר"ב בשם הגיט"ט דגם במעין דמטהר בזוחלין אין קטפרס חיבור וע"ש עוד בזה וכ"ה בס' ד"ח על מקנאות סקנ"ז וע' תשו' ד"ח ח"ב יו"ד סי' פ"ח שהאריף ג"כ בבואור פל השיטות בענין ניצוק וקטפרס והביא מהר"ש פ"ו דמקנאות מ"ח דלענין שאובין דרבנן הקילו וגם קטפרס חיבור והוא סותר למ"ש בעצמו בפ"ג דמקנאות מ"ב וצ"ל דהתם ראב"ע סובר דגם בשאובין דרבנן אינו חיבור וגם פלפל בדברי רמב"ם וכ"מ ותוס' והוכיח מהתוס' בגיטין במ"ש בשם ר"ת במ"ש מהא דגיטין דמנירי במונח על בת גישתא דגם ביורד הקילות בתוך קנה חלול פסילון מקרי ניצוק ולא קטפרס ולכן בשאובה דאורייתא לכ"ע אינו חיבור ולכן קשה מאוד להקל בנ"ד: וגם פכר העליתי בתשו' לק' באכניע דבנין אבנים המזונף בצימענט דאם אין ביה נקב המטהרה יש לחוש לכתחלה שג"ז הוא פלי דאף דחיבור אבנים אינו חיבור היינו פטיט וסיד אבל הצימענט שהוא כברזל ויכול הטיח לעמוד בפ"ע ה"ז פכ"א' של אבן אחת דפסול והבאתי ראיות מפ"ו דאהלות מ"ב ופ"ה דכלים מ"י ונ"ס דעירובין (כ"ה) ואף שנעשה התקיקה וקביעות בקרקע פאחד הרי לשיטתנו"ב בשל תורה אין להקל וא"כ בנ"ד גם הקסטלין עצמו שבו מתאספין המים טרם ירדתן להסילון היורד למטה יש בו חשש פלי ואם פן אם הקסטלין אינו מחובר להמעין אלא ע"י ניצוק באויר שיורד מן הסילון אל הקסטלין בלא"ה אין להקל לכתחלה.

ואף שבתשו' אחת העליתי להתיר במקנה שפכר נעשה מעשה גם בלא נקב מ"מ לכתחלה טוב לעשות בלא חשש פלל: ומ"ש ר"מ מדברי הרא"ה בשם ריטב"א שהובא בבדה"ב דמעין אינו מטהר בהשקה אלא למינו ולא למקנה של מי גשמים והביא מהח"ס סימן ר"ט ורי"א בשם אס"ז לביצה והגהת י"ש סעיף נ"ד ור"מ השיג על הי"ש דכוננת ריטב"א במ"ש דל"מ השקת מעין הוא רק לפניהם זוחלין משא"כ כשנעשו אשפוןן והמעין בלשון אס"ז ימצא שהוא סובר דמעין אינו מטהר אלא בזוחלין כדמוכח מלשונו שהובא בח"ס רס"י ר"ט ולכן הוי מבשא"מ עם מי גשמים אבל לדין דמעין מטהר אף בזוחלין ומכ"ש באשפוןן הוי מב"מ אבל מ"ש דכוננת ריטב"א דבניקב כמ"ר לא נעשו שאובין פלל צדקו דבריו וכבר ראיתי פן לרב א' בספרו על מקנאות שנדפס מחדש פ"ו מ"ה והוכיח פן שהרי הרא"ה מתרץ בזה הא דמתני' דלעיל פ"ג בור שהוא מלא שאובין והאמה נכנסת לו הרי הוא בפסולו ונהרי התם העירוב הוא עירוב גמור יותר מכמ"ר ואפ"ה לא מהני וכיון שפכר הר"ש פ"ג דמקנאות מ"ג ורא"ש הל' מקנאות סימן י"ב ואשכול סימן נ"ח ועוד כמ"פ מוכח דלא ס"ל פהרא"ה א"כ אין לחוש בזה וגם נ"ל ראוי מפ"י דמקנאות מ"ו דפליגי ב"ש וב"ה אי בעינן בהשקה מב"מ ולב"ה מהני גם במבשא"מ גמור ומכ"ש בזה וע' ר"ן נדרים (נ"ב) דמבשא"מ בעצם גרע: ומ"ש ר"מ עוד דבנ"ד בעודו בתלוש הרי הנה מונח הסילון וגם פשפוגר הפתיחה מצד א' אינו ראוי לקבל בו מים שהרי החלל פתוח מצד השני קשה לסמוך ע"ז דאפשר שהגביהו אותה לנסות אם מקבל מים ולא יצאו דרך המסגרת פנהוג וע' בשו"ת ב"ש ח"ב סי' מ"ח בדין העמידו

המקנה בעיקרם ובצד העיקרם לא ניקב ומקבל מים וע"ש סי' מ"ט עוד בזה ואני הבאתי במק"א מדברי הר"ש סופ"ב דעוקצין וגם מפ"ח דכלים מ"ג ור"מ ורע"ב שם ואכמ"ל ובנ"ד בנדאי יש לחוש לזה פי כו דר"ה האומנים ובכה"ג נדאי דנעשה פלי בתלוש.

ומצאתי בשו"ת פרישת מרדכי לר"מ בנעט סימן י"ז שהאריה מאוד להחמיר בסילון זקוף גם אם לא נעשה הקיבול עד אחר שנקבע בקרקע ע"ש ומ"ש ר"מ לעשות המשכה ג"ט קודם שיגיע למקנה ובה יצאנו מחשש איסור תורה ושוב יש לסמוך להקל הנה בשו"ת אמרי אש סימן פ"ו האריה להוכיח דלשי' כמ"פ שאובה שהמשיכה פולה פסול מה"ת ואף שבס' ד"ח חולק עליו וכ"ה בתשו' תשב"ץ ח"ג אבל בישוע"י הוכיח גם מרש"י חולין (פ"ד) דפסול מה"ת וזה ימים הארכתי בזה בתשו' לק' בערלין ואכמ"ל: ולכן לענ"ד הנכון להתאמץ בכל האפשר למלא בתחלה חפירת המקנה בקרח וע' ח"ס סי' ר' וסי' רי"ג ותשו' ב"ש ח"ב סימן ע"ו איך יתנהגו בזה וכשיפרשו המים אז יפתחו לתוכו הסילון ואז יש להקל לענין חומרת נטל סאה ונתן סאה שש"ף סקס"ג על הסברות שפתבנו ובכל עת שירצו לנקות המקנה יניחו יותר מכ"א סאה או יחזרו ויניחו כפפור וקרח לפחות שיתמלא כ"א סאה למען יהיו בטוחים מחשש איסור תורה.

והנלע"ד פתבתי: סימן לב להרב הגדול וכו' מו"ה ישראל יוסף גלאטט ג' מו"ץ דק' בערטש. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה שצנדה בעת צרה של חולי בנה סף מאה רו"כ לחלק לעניים באם יתרפא בנה ובאותו יום ספרה לבעלה את נדרה ושתק איזו שעה ואח"כ באותו יום אמר לה שהוא אינו מספיק על הנדר וכעת הגיע בנה לפרק נישואין ורצה בעלה ליתן לבנו הנ"ל הסף הנ"ל לנדון פי אין ידו משגת כ"כ מבלעדי זאת אם מותר לשנות הנדר: ורו"מ הביא מדברי המח"א הל' צדקה דדין נודר לעני אם יכול לשנות לעני אחר תליא בפלוגתא אם באמירה לעניים הוי כמסירה להדיוט וא"כ הוי סד"ד ובה"ל"ש לומר דאזלי לקולא לנתבע פיון דב"כ וב"כ יוצא מרשותו והספק רק אם יוכל ליתנו לעני אחר כמ"ש הש"ף בח"מ סי' צ"א סקי"ב כה"ג והנה בגוף הדין פקר העלה מהרי"ט סי' כ"ב ובמח"א שם סי' ב' דדוקא בנודר לעני מיוחד אמרי' כמסלה"ד אבל בנודר בסתם לעניים שאינם מיוחדים לכ"ע לא זכו א"כ פשיטא דיכול ליתן למי שירצה וכבר הארכתי בזה בתשו' שנדפס בחיבורי משפט שלום סוף סי' רי"ב ושם העירותי דלפמ"ש מהרי"ט בטעמא דבעניים שאינם מבותרים לא זכו משום דאין ברירה בדאורייתא ואף דהוי רק מספק ומהראוי לחוש פאן לחומרא ונימא דיש ברירה י"ל דספק ממוןא לקולא לנתבע ע"ש א"כ הכא דהספק רק לענין לשנות ליתן לעני אחר ליפא חזקת ממון כמ"ש הש"ף סי' צ"א וכ"ה בתוס' ב"ק (ק"ג ע"ב) ותוס' ב"ב (פ"א ב') שוב ראוי לומר דיש ברירה וזכו העניים ובתשו' פ"י ח"ב ח"מ סי' צ"ה בשם הרמ"ה דלאוקמי אהזקה גם בשל תורה וממון אמרי' דיש ברירה ע"ש: והנה עוד העיר רו"מ לפמ"ש במרדכי פ"ד דב"ק דכל דאי הוי אסמכתא פנדר של יעקב אלא דכל דין אסמכתא דל"מ הוא רק מדרבנן וילענין איסור דהקדש לא תיקנו רבנן וא"כ לענין לשנות לעני אחר דמפח חיוב הנדר מותר לשנות אלא משום דכמסלה"ד דמי ויש זכות ממון להעניים אסור לשנות א"כ הרי לענין זכות ממון הוי אסמכתא וממ"נ לא זכו אף דבנמוק"י ב"ב בהא דהאומר אם ילדה אשתי זכר וכו' הביא בשם רש"פ"א ורא"ה דגם באמר בלשון דאי ל"ה אסמכתא וכ"ה בא"ח סי' תקס"ב עכ"ד.

ובאמת שגם בב"י יו"ד סי' רנ"ח הביא דברי רי"ו דאם התנה להציל א"ע מצרה פנדרו של יעקב מועיל ול"ה אסמכתא ושכ"כ המפרשים ועוד הביא בב"י בשם תשובת הרמב"ן ומקורם ותשו' הרא"ש דבכל גונוי ל"ש בצדקה משום אסמכתא דאמל"ג פכל יפוי פח שיוכל ההקדוטה לעשות שלא יהיה בו משום אסמכתא וי"ל דהיינו באסמכתא גמורה הוא רק מטעם דאמל"ג אבל בגונוא דנדרו של יעקב אינו אסמכתא פלל אבל בתשו' הרמב"ן שם הביא ראיה דהמקדיש בלשון אסמכתא קנה ההקדש מהש"ס פ"ק ב' דנזיר בהא דאמר אמרה פרה הריני נזיר אם עומדת וכו' וכן נראה מדקתיב אם יהיה אלהים עמדי וכו' לאמר לדורות שיהיו נודרים בעת צרה וכו' הרי שהוכיח מזה דאסמכתא קונה בהקדש וס"ל דזהו לשון אסמכתא וסיים הרמב"ן שם דאמל"ג כמסלה"ד ע"ש: ויש לדון עוד לפמ"ש הה"מ וכ"מ ריש פ"ט ממכירה דהא דאמל"ג כמסלה"ד הוא רק מדרבנן א"כ י"ל דלגבי דרבנן שוב מהני הא דאסמכתא ל"ק מדרבנן וכמ"ש כה"ג בתשב"ץ הובא בב"י ורמ"א א"ע סימן מ"ב אבל כפי הנראה בנ"ד הנה בלשון נדר ונהרי פל טעמו של הה"מ שם משום דל"ה בלשון נדר גמור ונה ל"ש בנ"ד.

ובגוף סברת מרדכי יש לעיין מדברי התוס' ב"מ (כ' ע"א) בד"ה שובר וכו' ולענין איסור נראה דאם עבד בא על ב"י קודם שבא לידו גט שחרור שפסלה ושמה גם גבי איסור זכין לו משעת חתימה וכו' מ"מ לא פלוג רבנן ויש פח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת וכו' ע"ש הרי דלענין זכות ממון דעבד מהני התקנה ה"נ לגבי איסורא וי"ל דדוקא היכא דכבר תקנו לגבי גוף העבד שיצא לחירות גם אם בא אח"פ על ב"י מהני משא"כ ה"כא שנולד תיקף הספק לגבי איסורא ובזה מנושבים דברי רש"י גיטין (ע"ה ע"א) בד"ה מאי דאצטריף וכו' והתקין דבע"כ ושלכ"פ תהא נתינה וכו' וגבי גט דאיסורא הוא לא קיימא תקנתא דהלל עכ"ל והוא נגד דברי התוס' ה"ל ולפמ"ש ניהא: והנה רומ"מ תמה על המרדכי שהביא ראי' מהש"ס דב"ב (קע"ה) גבי ערב והתפלא מאוד דמשם מוכח להיפוך ובאמת שפכר קדמו הש"פ סי' ר"ז סקי"ח בתמי' זו על הפ"ח ובקצה"ח הביא מדברי מרדכי ה"ל שהם פדעת הפ"ח ובחיבורי שם הבאתי שפכר העיר בד"מ שם אות ו' בזה ובתשו' ח"ס חו"מ סי' ס"ו תי' דברי המרדכי ע"ש והבאתי שם מתשו' הרא"ש ורשב"ם ורמב"ן ור"ן דמפני דהא דאסמכתא ל"ק הוא מה"ת ואח"ז מצאתי בריטב"א לר"ה (כ"ב) דמפני דאסמכתא הוא גזל של תורה אלא דלא משמע לאינשי איסורא לכן אינו פסול אלא מדרבנן ע"ש.

וע"ש שהבאתי מהנימוק"י ב"ב שהביא רומ"מ ושכ"ה גם בנימוק"י פ"ג דנדרים: אבל בגוף הדין פנודר לצדקה בסתם הרי מבואר בסי' רנ"ז סעי' י' בהג"ה דמותר ליתן למי שירצה מקרוביו והמענין במרדכי פי"א דב"ב סי' תפ"ח וסי' תפ"ט ימצא דגם פנודר לעניים אם לא הי' בפני הקהל ליתן לגבאי לחלקם לעניים יוכל לשנות וליתן לקרובו ודוקא באמר ליתן לגבאי לחלק לעניי העיר הוי כמטי ליד הגבאי אדעתא דגבאי נדר ואין לבניו צד זכיה יותר מעניים אחרים ע' ומוכח דבלא אומר ליתן ליד גבאי בידו לשנות לקרוביו וע"ש סימן תצ"ד וסי' תצ"ה וגם בתשובת ריצב"א שפס"י תק"ב שם מבואר דדוקא בפסק צדקה עם בה"ע א"י לשנות ליתן לקרובו משא"כ ביחיד שמתנדב צדקה משלו ואף שכתב שם שלא יתן אדם פל צדקותיו לקרובו אהד ולהניח שאר קרובים היינו פנותן תמיד פל הצדקות שלו לאהד אבל פנדר א' יוכל ליתן לקרובו ועוד

דְּהַתָּם הִיָּינוּ שְׁלֵא יְקָדִים קָרוֹב א' לְשָׂאָר קָרוֹבֵינוּ וְלֹא נִגְדַּע עֲנִיִּים זָרִים וּמְצֹאֵתִי בֵּא"ז הַל' צִדְקָה סִי' כ"ב שֶׁהֵבִיא מְהָא דְּפָאָה הָיָה מְצִיל נֹתֵן מְחַצָּה וְכו' וּמְכָאֵן אֲנִי הַמְחַפֵּר לְמַד עַל אָדָם שֶׁעִישָׁר מְמוֹנוֹ אוֹ נֵתֵן מְמוֹנוֹ לְצִדְקָה שֶׁיִּכּוֹל לִיתֵן לְקָרוֹבֵינוּ וְכו' עַד מְחַצָּה וְכו' וְלַחֲד מ"ד ב' שְׁלֵישִׁים וְכו' וְנִרְאָה בְּעֵינֵי דְּוָקָא שֶׁהִפְרִישׁ הַצִּדְקָה כְּדֵי לְחַלֵּק בֵּין עֲנִי הָעִיר וְכו' אָבֵל אִם הִפְרִישׁ צִדְקָה סָתָם וְלֹא גִי"ד בְּשַׁעַת הַפְּרִישָׁה שְׁיֵשׁ דַּעֲתוֹ לְחַלְקָה בֵּין עֲנִי הָעִיר וְכו' זָכוּ בָּהּ קָרוֹבֵינוּ עֲנִיִּים כִּי מִסְתַּמָּא הַנּוֹתֵן צִדְקָה ע"ד הַתּוֹרָה נֹתֵן וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה עֲנִיִּיָּךְ קוֹדֵמִין לְעֲנִיִּים אֲחֵרִים וְעוֹד הוֹאִיל וְהוּא עֲשִׂיר קָרוֹבֵינוּ אֵינָם מְוַטְלִים וְכו' כ"א עָלִינוּ וְכו' נִמְצָא שְׁזוֹ הַצִּדְקָה שְׁלֵהֶם הִיא הַלְּפָדָה הֵם זָכוּ בָּהּ עַכ"ל וְכו"ה בְּפִסְקֵי רִיקָאֲנִטוֹ סִי' ס"ג וְזֵהוּ דְּלֹא כִתְשׁוֹ גֵּן הַמְּלָךְ סִימֵן ע' שֶׁכ' בְּפִשִׁי דְּבַסְתָּם צִדְקָה יִתֵּן מְחַצָּה לְקָרוֹבֵינוּ וּמְחַצָּה לְעֲנִיִּים אֲחֵרִים וּבִתְשׁוֹ מְהַר"ם זִיסקִינְד סִי' י"ט הַעֲלָה דְּכָל הַקְּדִימוֹת שְׁבַש"ע סִי' רנ"א ס"ג הֵם רַק קוֹדָם מֵעֵלָה א' לְחַבְרָו וְקָרוֹבֵינוּ הֵם ב' מֵעֵלּוֹת נִגְדַּע עֲנִי הָעִיר וְנִגְדַּע עֲנִי עוֹלָם ג' מֵעֵלּוֹת ע"ש וּמְדַבְּרֵי א"ז וְרִיקָאֲנִטוֹ הַגָּל מוֹכַח דְּהַקוֹדָם קוֹדָם לְגַמְרֵי וְזוּקָה בְּכָל וְכו"ה לְהִדְיָא בַּתְּנָא דַּב"א ח"א רַפְכ"ז וְז"ל כִּי צַד יַעֲשֶׂה בַּתְּחִלָּה יִפְרֹגְס וְכו' וְאִם הוֹתִיר יִפְרֹגְס אֶת אַחֵיו וְאַחֹתוֹ וְכו' וְאִם הוֹתִיר וְכו' וְאִם הוֹתִיר וְכו' מְכָאֵן וְאִילָךְ וְכו' ע"ש וע' בְּש"ס דְּכַתְּנֻבוֹת (דָּף צ' ע"א) לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ וְכו' וּמֵאִי קוֹדְמָת לְגַמְרֵי וְכו' וע"ש (דָּף ק"ו ע"ב) בְּתוֹס' ד"ה כְּדָאֲמַר וְכו' וְעוֹד מְסַבְּרָא רִישָׁא דְּכָל הַסְּדִיר מְחַבְרָו קוֹדָם וְכו' וְכָל הַנְּהַךְ בְּקִדְמָה מְמַשׁ מִיָּרֵי וְכו' ע"ש וּבְרִיטְב"א קִידוּשִׁין (כ"ז ע"ב) בַּד"ה וְאֵלָא כְּשֶׁנְּכַנְס וְכו' שְׁקִדְמָה שְׁכִיבַת וְכו' וְאֶשְׁכַּחן לְשׁוֹן קִדְמָה בַּכַּה"ג וְכו' חֲדוּדָה קוֹדָם לְלִיבּוּנָה וְכו' אֵלָא פְּרִישׁוֹ שֶׁהַחֲדוּד קוֹדָם לְחַתְּנוּךְ וְאֵין פַּח לְלִיבּוֹן לְשָׁרוּף כִּלְל עַכ"ל וּבִתְשׁוֹ שְׁבו"י ח"ג סִי' פ"ד בַּמ"ש דְּלְשׁוֹן הַצְּנוּאָה שְׁנֹאֲמַר בָּהּ לְשׁוֹן לְהַקְדִּים דַּל"ש אֵלָא בְּקִימוֹ שְׁנִיָּהֶם כְּדָמוּכַח בְּש"ס בְּדוּכְתֵי טוּבָא אָבֵל לֹא לְדַחוֹת נְפֶשׁ מְפִנֵי נְפֶשׁ וְכו' וְלֹא הֵבִיא מְפַל הַגָּל וּבִתְשׁוֹ ח"ס סוּסֵי רַל"ד כְּתַב בְּרִש"י דְּכָל הַקְּדִימוֹת אֵינָן אֵלָא לְהַקְדִּים וְלֹא לְדַחוֹת וְכו' וּבְסוּסֵי רַל"א הֵבִיא בְּשֵׁם הַפְּלֶאָה דַּמ"מ עֲנִי בֵּיתוֹ קוֹדְמִין בְּכָל צְרַכֵּיהֶם אִפִּי לְעֲנִי עִירוֹ שְׂאִין לְהֵם מְזוּן כִּלְל וְדוּקָא לְעֲנִי עִירוֹ נִגְדַּע עִיר אֲחֵרַת אֵין לְהֵם קִדְמָה רַק בְּדַבְּרֵי שְׁשִׁנֵּיהֶם שְׁוִים לְצוּרָךְ ע"ש וּבִתְשׁוֹ גַבְעַת פְּנֹחַס סִי' ס"ד כְּתַב בְּפִשִׁי דְּבַעֲיָקֵר קִדְמָה נִרְאָה דָּאֵין לוֹ לִיתֵן כִּלְל מִתְּגוּמְתֵינוּ לְזֵה הַקוֹדָם וְלְעֲזוּב לְגַמְרֵי הַבָּא אֲחֵרֵינוּ וְכו' וַי"ל דְּהֵיָנוּ לְעַנְן אַחֵיו מְאָבִיו דְּקוֹדָם לְאַחֵיו מְאָמוֹ דְּאֵיָרֵי שָׁם וְתַבִּין: סוּף דְּבַר שְׁיֵשׁ לְקָרוֹבֵינוּ קִדְמָה נִגְדַּע עֲנִי הָעִיר בְּכָל צְרַכֵּיהֶם וְא"כ אַף דַּבְּנ"ד נִדְרָה בְּפִירוּשׁ לְחַלֵּק לְעֲנִיִּים מ"מ הָרֵי יְכוּלָה לְהַתִּיר נִדְרָה דָּאֵף דְּבַנְדֵּר שְׁבַעַת צָרָה אֵין לְהַתִּיר הָרֵי הַטַּעַם דְּהוּי כְּנוֹדָר ע"ד הַמְּקוֹם בְּשִׁבִיל טוּבָה וְשָׂמָא אֵינוֹ מְסַפִּים בְּהִיתֵר כַּמ"ש בְּתַשׁוּבַת ב"ז סִי' רַפ"ט וְתַשׁוֹ רַמ"א סִי' ק"ג וְש"ף סִי' רַכ"ח ס"ק ק"ח מ"מ בְּיָדָה לְהַתִּיר מַה שְׁאֲמָרָה לְחַלֵּק לְעֲנִיִּים בְּכָדֵי שְׁיִכְלוּ לִיתֵן לְקָרוֹב דְּזֵה נְדָאֵי נִיחָא לְהַקְב"ה שֶׁהוּא דַּעַת הַתּוֹרָה שְׁצוּנָתָה לְהַקְדִּים לְקָרוֹב לְגַמְרֵי וּמְצֹאֵתִי בַּש"ג רַפ"ג דְּשְׁבוּעוֹת שְׁהַאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דְּהִיכָא דְּמַצְוָה לְהִפּוֹף הָרֵי דְּעֵי דְּנִיחָא לִיָּה לְהַקְב"ה וּמְצוּנָה לְהַתִּירוֹ ע"ש.

וְעוֹד דְּהָא מְבֹרְאָרְבַּתְשׁוֹ מֵהַרְלַב"ח סִי' ג' דְּהִיכָא דִּישׁ סָפַק בְּעֵיָקֵר הַנְּדֵר יֵשׁ לְהַתִּיר אִפִּי בְּנְדֵר בְּעַת צָרָה אִפִּי לְכַתְּחִלָּה וְכו"ה בְּתַשׁוֹ עַבוּה"ג סִי' יו"ד וְה"נ בְּנ"ד הָרֵי לְשִׁי הַסּוּבְרִים דְּאֲמַל"ג אֵינוֹ כַּמְסֻלָּה"ד יוּכַל לְשַׁנּוֹת וְלִיתֵן לְעֲנִי אַחֵר א"כ עַכ"פ מְהֵנִי הַתְּרָה: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזֵה עַפְמ"ש בְּתַשׁוֹ מְהַר"י אֲסַאד חִיו"ד סוּסֵי ט' בְּהָא דְּהוֹכִיחוּ מְהַר"ם

וּמְרַדְכִי דְבִהְקִדְשֵׁי ל"ש אֶסְמְכֶתָּא מִנְדְרוּ שְׁל יַעֲקֹב אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עַמְדִי וּגּו' וְהָרִי הָא
דְאֶסְמְכֶתָּא לֹא קִנְיָא הִינּוּ הֵיכָא דְהֵיכָא יְכוּל לְהַקְנוֹתוּ בְּלֹא תְנָאי אֶמְרִינָן דְלֹא סַמ"ד אֶבְל
אִם א"א בְּלֹא תְנָאי וְדָאֵי דְאֶסְמְכֶתָּא קִנְיָא א"כ אֵי נִימָא דְבִנְדוּר בְּעַת צָרָה ל"מ הֵתְרָה וְדוּקָא
בְּנֹדֶר בְּתְנָאי כַּמ"ש הֶרְלַב"ח ס"י ג' א"כ דְלִמָּא לְכַד נִדְר בְּתְנָאי שְׂיִהָא חֲמוּר וְלֹא יוֹעִיל
הֵתְרָה וּבַע"כ דְסוּבְר דְגַם בְּנֹדֶר בְּעַת צָרָה מְהֵנִי תְנָאי וְהַסּוּבְרִים דְל"מ הֵתְרָה ס"ל
דְבִהְקִדְשֵׁי שְׂיִנְיָא אֶסְמְכֶתָּא ע"ש א"כ בְּנ"ד מ"מ"נ מְהֵנִי הֵתְרָה דְאִם נִיחּוּשׁ לְהַסּוּבְרִים דְל"מ
הֵתְרָה שׁוּב י"ל דְהֵנִי אֶסְמְכֶתָּא: וְכֵן מ"ש רו"מ מְדַבְּרֵי רַדְכָ"ז וּפְת"ש ס' רַנ"ח דְאֵין
לְהַתִּיר נֹדֶר כְּזֶה הֵנָּה בְּנ"ד שְׁמַתִּירִין לְצַרְפָּה מְצֻנָּה יוֹתֵר גְּדוּלָּה אֵין חֲשֵׁשׁ וּבִפְרָט כְּשֵׁישׁ
סֶפֶק בְּעִיקָר הַנֹּדֶר מְבֹאָר בְּתִשְׁבּוֹת עֲבוּה"ג ס' י' הַנְּ"ל דְמִן תֵּיר לְהַתִּירוּ אִפְּי לְכַתְּחִלָּה
וְגַם בְּתִשְׁבּוֹת ר"ב אֶשְׁכְּנֻזִי ס' מְבֹאָר הִיפּוֹף דְבְרֵי רַדְכָ"ז וְעֵינָן תִּשְׁבּוֹת ב"ש יו"ד ח"ב סוֹף
סִימָן ק"ו מ"ש כְּזֶה כַּנְלַפְע"ד בְּעִיקָר הַשְּׂאֲלָה: וּמַעַתָּה לִפ"ז בְּנ"ד יוֹכְלוּ הַבְּעֵל וְאַשְׁתּוּ
לְהַתִּיר לְהֵם בְּפָנֵי ג' וּבִפְרָט דְכִינּוּ דְהַנֹּדֶר לְעֵנִיִּים שְׂאִינֵם מְבֹרְרִים דְלֹא קִנְיָא כַּמַּש"ל בְּשֵׁם
מַהֲרִי"ט וּמַח"א אֶלָּא דִּישׁ לְחֹשׁ שְׂמָא יֵשׁ בְּרִירָה וְלַהֲחִמִּיר אִם פֶּן כִּינּוּ דְאִיכָּא נְמִי סֶפֶק
אִם גַּם בְּעֵנִי מִיְנוֹד אֶסוּר לְשַׁנּוֹת וּלְשִׂי כַּמ"פ מִן תֵּיר לְשַׁנּוֹת א"כ י"ל דְהֵנִי ס"ס וְשְׂרֵי אֶלָּא
דִּי"ל דְבַדְשִׁיל"מ אֵין לְהַתִּיר בְּס"ס א"כ עכ"פ ע"י הֵתְרָה וְדָאֵי דְשְׂרֵי וְאֵין חֲשֵׁשׁ מִדִּין נֹדֶר
בְּעַת צָרָה אוֹ מִפְּח דְבְרֵי הַרַדְכָ"ז שְׂהָרִי אִם נְחֹשׁ שְׂאֵין לוֹ הֵתְרָה שׁוּב מִן תֵּיר בְּלֹא הֵתְרָה
מִפְּח ס"ס וְעַמְג"א ס' כ"ה סַק"ג בְּשֵׁם מַהֲרַמ"ל דְהֵיכָא דְהֵיכָא סְבוּר שְׂעוּשָׁה מְצֻנָּה וְנוֹדֶע
לוֹ שְׁעִי"ז מְתַבְּטֵל מִמְצֻנָּה יוֹתֵר גְּדוּלָּה הֵנִי נְדָרֵי שְׁגֻגוֹת וְכֵהָא דְסִימָן רַל"ב ס"י וְאַף
דְהַמְג"א סִימָן דְצָרִיף הֵתְרָה מ"מ מוֹעִיל הֵתְרָה לְכ"ע: וְהֵנָּה עוֹד הָעִיר רו"מ בְּמָה שְׂהַנֹּדֶר
הֵיכָא שְׂלֹא מַדְעַת בְּעַלָּה וְהֵבִיא מְתִישׁוּ הָרָא"ש שְׂהוּבָא בְּש"ף חו"מ סוֹף ס' צ'וֹ דְבַנּוּ"נ
בְּתוּף הַבִּית גַּם בְּנֹדֶרָה לְצִדְקָה מְהֵנִי אֶלָּא דְאִם הַבְּעֵל מוֹחָה פְּטוּר א"כ בְּנ"ד שְׂשִׁתֵּק הַבְּעֵל
בְּתַחֲלָה חַל הַנֹּדֶר בְּאַמְת שְׁכ"ה לְהַדְיָא בְּתִישׁוּ הָרָא"ש שְׁשִׁתֵּי וְנ"ל וְאִם הַשְּׂפִירָה
מְלַמֵּד אִם יָדַע הַבְּעֵל וְשִׁתֵּק וְדָאֵי נִיחָא לִי בְּמָה שְׂעַשְׂתָּה אֶבְל אִם מוֹחָה לְאַלְתֵּר אֵין
בְּדִבְרֵיהּ וּמַעַשְׂיָה פְלוּם עכ"ל וּבְתַחֲלָת הַתִּישׁוּ נִשְׂאֵל בְּאַשְׁה הַנּו"נ בְּתוּף הַבִּית וְנֹדֶרָה לִיתָן
צִדְקָה אוֹ הַשְּׂפִירָה מְלַמֵּד וְכו' הָרִי שְׂהֵשִׁיב עַל שְׁנֵי הַשְּׂאֲלוֹת וּמְבֹנְאָר דְאִם שְׁתֵּק וְלֹא מִיחָה
לְאַלְתֵּר מַעַשְׂיָה קִיָּיִמִים וְדוּקָא בְּמִיחָה לְאַלְתֵּר אֵין בְּדִבְרֵיהּ פְלוּם וְכ"ה בְּש"ף ס' רַמ"ח
סְקִי"ב בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה וּמ"ש הַב"ש ס' צ"א בְּשֵׁם מְהַר"ם מִינְץ ס' ז' דְאַשְׁה הַנּו"נ וְנֹדֶרָה
לְצִדְקָה בְּעַלָּה חֲזִיב לְשִׁלָּם וְרו"מ הַבִּין דְגַם בְּדָבָר מְרוּבָּה בְּדִיעְבַד חַל הַנֹּדֶר הֵנָּה בְּתִישׁוּ
הָרָא"ש שְׁשֵׁם מְפֹנְרֵשׁ לְהִיפּוֹף דְגַם בְּדָבָר מוֹעֵט שְׂמַקְבֵּלִין מְנָשִׁים ה"מ בְּסַתְמָא אֶבְל בְּמִיחָה
בְּפִירוּשׁ גָּזַל הוּא וַיּוּכַל בְּכָל עַת לְסַלְקָה מְלֵהִיּוֹת אֶפּוֹטְרוֹפְסִית וְכֵבֶר תְּמָה בְּתִישׁוּ חֲזִיִּים
שְׂאֵל ח"ב סִימָן ס"ט עַל הַב"ש שְׂלֹא הֶרְגִישׁ שְׂהוּא נֶגֶד תִּישׁוּ הָרָא"ש אֶלָּא שְׂפַתֵּב שְׂאֵין
הַסְפָּר רַמ"מ בְּיָדוֹ וְהַמְעֵינָן בְּתִישׁוּ מַהֲרַמ"מ יִמְצָא דְמִיָּרִי בְּנֹדֶרָה קוֹנֵם נִישׁוּאִין וְאַחַר כַּד
נִשְׂאֵת דְכֵבֶר חַל עַלִי הַנֹּדֶר מְקוֹנֵם וְע"ז פְּתֵב דְאַשְׁה הַנּו"נ פִּינּוּ דְמְכָרָה קִיָּיִם ה"נ מַה
שְׂנֹדֶרָה צְרִיכָה עַתָּה לְקִיָּיִם בְּחִי בְּעַלָּה דְנָהִי דִיכּוּל לְמַחּוֹת מְפָאן וּלְהֵבָא מ"מ מַה שְׂנֹדֶרָה
כְּבָר וְעַשְׂתָּה קוֹנֵם לְכוּן נִרְאָה שְׂהוּא חֲזִיב לְקִיָּיִם וְכו' וּמִזָּה מְבֹנְאָר שְׂלֹא יָדַע מְתִישׁוֹת
הָרָא"ש הַנְּ"ל אֶלָּא שְׂפִיטִים דְלִסְיֵיע לְקַרוֹבִי אֵין בְּיָד הַבְּעֵל לְמַחּוֹת בְּדָבָר נְכוּן לְפִי עַשְׂרָה
ע"ש וּבְתִישׁוּ ח"ש שְׁשֵׁם הַשִּׁיג גַּם עַמ"ש מַהֲרַמ"מ דְגַם מַה שְׂנֹדֶרָה קוֹנֵם נִישׁוּאִין חֲזִיב
לְשִׁלָּם וְהֵבִיא מְתִישׁוּ בֵּית יַעֲקֹב וְגַם הוּא הָאָרִיף כְּזֶה ע"ש וְגַם בְּתִישׁוּ מְהַר"י אֶסְאָד חַא"ע

סימן מ"ג השיג ע"ד מהרמ"מ הנ"ל מתשוב' הרא"ש הנ"ל וע"ש סי' מ"ד וסי' מ"ה עוד
בזה ועכ"פ היכא דשחק ולא מיחה לאלתר הרי מבואר בתשובת הרא"ש עצמו דמעשיה
קיימים (ועמש"ל סימן מ"ו): ומ"ש ר"מ דבנותן לנדן בנו הו"ל פלוקס לעצמו ונהרי
אפי' בהעשיר ונהעני אסור ליקח הצדקה לעצמו ואפילו בנדר בהיותו עני פדאיתא בגיטין
(י"ב) דכתיב לא תלקט לעני להזהיר לעני על ש'לו ובאמת שבמרדכי פ"א דב"ב סי'
תפ"ט אי' ונ"ל וגדולה מזו נ"ל אפי' בחייו אם הודיעו פ'ר לקהל שהוא נודר כו"כ לתת
ביד גבאי לעניים שבפ'ר ושוב העני אפי' הוא גופי' לא מצי לעכובי לעצמו ונדמא האי
מלתא להא דאמרינו בפ'ר ובפ' הגזול קמא אהנותו מה ת"ל וכו' ונהרי הוא ת"י תהא
שלי וכו' יוצאה מת"י ומתחלקת לכל אחיו וכו' ה"נ פיון שאמר בפני הקהל אני נודר
לתת להגבאים פ'ר וכו' לעני העיר וכו' הנה ליה פ'לו מטו ליד הגבאי וכו' דאטו משום
דעני הוא לא יקיים נדרו ועוד הא אמרי' לא תלקט לעני להזהיר עני על ש'לו ולא מצי
למימר בשל אחרים אני זוכה בשלי לא כ"ש וה"נ אמרי' בפ"ק דב"מ השוכר את הפועל
וכו' לא ילקט בנו אחריו וה"ה לעני שמפריש מ"ע דלא מצי לעכב לעצמו כי בזה לא
יצא ידי גתיה כ"ש בגידון זה וכו' עכ"ל ומבואר דנדקא באמר לקהל ליתן ליד גבאי
דינא הכי אבל בנודר בפ"ע יוכל ליתן לקרובו כמ"ש שם לעיל להדיא פן ואם הוא עצמו
העני עדיף טפי ורשאי לעכב לעצמו ובפ'ר לשי' מהרי"ט ח"א סי' פ"ה דבעשיר ונאח"כ
נעשה עני מותר לו ליקח המ"ע לעצמו ומכ"ש בנדר לצדקה ובפ'ר בנותן נדן לבנו
כשאין ידו משגת ליתן לו דין בנו הגדול כשאר קרוביו ורשאי ליתן לו ואינו דומה ללוקח
לעצמו כדמוכח בנדרים (ל"ט ע"א) בשנכסי חולה אסורין על המבקר דלא אדריה מן
חיותי' ובר"ן שם דמסתמא פן הוא ונדקא בחלה הוא אבל חלה בנו שואלו בשוק וע"ש
בר"ן בד"ה מיתבי וכו' דלגבי ברי' ל"ה סתם כמפני' דל"ה בכלל חיותי' ע"ש ובט"ז
יו"ד סימן רכ"א סקכ"ה דאינו בכלל הנאת אביו פ'לל ובקידושין (ל"ב ע"א) אב ובנו
פודין זל"ז מע"ש ומאכילין זל"ז מע"ש עני ופירש"י דאע"ג דחביב עליו ואם לא הנה
בידו מ"ע הנה הנה נותן לו מזונות משלו אפ"ה שרי ע"ש ובכורות (ל"ה ע"ב) דבנו
ובתו מעדין דא"ח ולא לו אבל אשתו פגופו ובתוס' פתובות (נ"ב ע"א) ד"ה ונהי וכו'
דלפדות ביותר מדמיהן לעצמו ולאשתו דכגופו שרי אבל בתו לאו פגופו ע"ש וביומא
(כ"ב ע"ב) התם איפרעו מגופיה במעשה דילד ואמנון וכו' ופרי' התם נמי לא איפרעו
מגופי' וכו' נצטרע וכו' ומוכח דמיתת בניו וצערם לא מקרי עונש גופו וא"כ ה"נ פיון
שהוא עני ואין בידו לנדן לבנו ונותן לו ממעות צדקה שפיר דמי דלא גרע ממעשר עני
דנותן לו וכמש"ל.

ובכ"ז אין להקל רק ע"י התרה בפני ג' וכמש"ל: וכה ראיתי שהביא ר"מ דברי רש"י
ב"מ (ט' ע"ב) בהא דמי שלקט את הפאה ואמר ה"ז לפלוני עני דלר"א זכה לו וחכ"א
יתנה לעני הנמצא ראשון ומפרש טעמא דר"א בעשיר לעני דלר"א אמרי' מיגו דאי בעי
מפקר נכסיה ונהי עני ומיגו דזכי לנפשיה ורבנן ס"ל דלא אמרינו תרי מיגו אבל מעני
לעני ד"ה זכה ופירש"י דבאדם בעלמא איירי שאינו בעל השדה דאי בבעל השדה אפי'
עני מונהר שלא ללקט פאה שלו והקשה הר"ש בפ"ד דפאה מ"ט מהירושלמי פ"ה דפאה
מ"ב ר"א בשם ר' יוחנן בהא דשבלת של לקט שנתערבה בגדיש מעשר שבלת א' ונותן
לו אר"א וכי היאך העני זה מחליף דבר שאב"ר מחלפה שיטתו דר"א תמן הוא אומר

זכה לו וכו' לשיטתן הכובס וכו' ומבואר דבעל השדה גופי' יוכל לזכות בשביל העני ודלא פריש"י וגם פבר תמהו ע"ד רש"י דהא התם אמרי' מיגו דא"ב מפקיר אם פן אין השדה שלו ובתוי"ט ומהרמ"ש תי' דכיון שפבר חל חיוב הפאה ברשותו גם פשיפקיר וינפה בהפאה עביד איסורא והביאו מרש"י תמורה (ו') ובכ"ז לא הנוח קו' הר"ש מהירושלמי דא"כ אמאי לר"א יוכל לזכות עבור העני וראיתי ביז יוסף שתי' דהירושלמי סובר פדעת ר"ח בגיטין (י"א) דטעמיה דר"א משום דסובר דתופס לבע"ח במקום שחל"א קנה ולא משום מיגו והוא תמיה מנ"ל לרש"י להמציא ד"ז ובפרט דר"י גופיה אית ליה בגיטין התם דלא קנה ומנ"ל לומר דר"א אינו סובר פן לדעת ר"י גופיה: ונראה דהנה הפלתי סי' ס"א סק"ה הביא ראי' דבעה"ב העובר ממל"מ וצריף ליטול לקט שכחה ופאה דפליגי ר"א ורבנן אם חייב לשלם פשיבא לביתו דלכ"ע אינו חייב לצי"ש אלא ממדת חסידות דאל"כ איך אמר ר"א מי שלקט פאה ואמר ה"ז לפלוני עני דלר"א זכה מיגו דמפקיר נכסיה והא לכשיחזור וינפה בנכסיו יחויב לשלם לצי"ש ובע"כ דפטור גם לצי"ש ע"ש: אף לפמ"ש התוס' בתולין (ק"ל ע"ב) ד"ה תנא וכו' דגם ללישנא דאין לו תובעין דחייב לצי"ש היינו במזיק מת"ע שלקחון באיסור אבל הכא שהיה עני באותה שעה ולקחון בהיתר לכ"ע פטור לצי"ש ע"ש ובאמת שגם ללישנא דטעמא דמזיק מת"כ פטור דכתיב זה היינו במת"כ דכתיב וזה יהיה משפט הפהנים אבל בלקט שו"פ ל"ש טעם זה וכל הפטור רק משום דאין לו תובעים ומתראוי להתחייב לצי"ש אלא משום דלקחון בהיתר פטור א"כ התניח פשהו עני באמת אבל בעשיר אלא שפיקיר נכסיו להיות עני וגורם להפקיע זכות העני דנדאי אסור פן לכתחלה כמ"ש השעה"מ פ"ח מלוכלב דדמי למפקיע מחיוב חלה ע"י אפי' פחות מכשיעור דאסור כדאי' בפסחים (מ"ח) ורמב"ם פ"ו מביכורים הט"ז א"כ שוב חייב לשלם לצי"ש והדק"ל וע' באס"ז ב"ק (רנ"ו) בשם המאירי דכ"ז שאינו מקיים לצי"ש פסול לעדות וא"כ אין זה מיגו פלל: אולם נראה דהא התוס' בגיטין (מ') הקשו דכיון דקונמות מפקיעין מידי שעבוד פל אהד יפקיע חובו ע"י קונם ותי' דאלמיה רבנן לשיעבודא דבע"ח א"כ התניח בחוב שמגיע ע"פ דינא אבל היכא שהחוב רק לצי"ש פשי' דיוכל להפקיעו ע"י קונם ותדע דאפי' בחוב שהוא רק מדרבנן גם למ"ד דאין קונם מפקיע מודה כמ"ש הר"ן פ"ה דכתובות א"כ שפיר יוכל לחזור ולזכות בנכסיו ולהדיר העניים בקונם חוץ ממה שיתחייב ליתן להם מן הדין ויפטר מלצי"ש והנה התוס' שם פתבו דטעמא דקונמות מפקיעין משום דב"ח מכאן ולהבא גובה וחל הקונם מקנדם וקה"ג לא פקע בכדי ע"ש: והנה בירושלמי פ"ג דקידושין והובא גם בר"ן שם ובר"ן דנדריים (כ"ט) בסוגיא דב"פ דלר' אבהו בשם ר' יוחנן גם קדה"ג פקע בכדי וע"ע בר"ן פ"ה דכתובות ע"ש א"כ לשיטתו א"א לפרש טעמ' דר"א משום מיגו דא"ב מפקיר נכסי' דא"כ הדק"ל הרי לר"א יחויב לשלם לצי"ש וליכא מיגו דלדידיה אין קונמות מפקיעין מידי שיעבוד פלל ובע"כ דסובר דלר"א תופס לבע"ח במקום שחל"א קנה ולכן מפרשי שפיר ר"א בשם ר"י לשיטתם דגם בשדה שלו קנה אבל רש"י מפרש הכא אליבא דה"ש"ס דילן דקיי"ל (ובפרט לשי' הרשב"א שהובא בר"ן נדרים שם דעולא מודה לב"פ דעד שיקצצו פדאן חזרות וקונדות פשי' דא"ש) דקונמות כקה"ג דמי וקה"ג לא פקע בכדי ושפיר יש לפרש טעמא דמיגו וי"ל דגם טעמא דרש"י דכיון שפבר נתחייב בפאה גם אם מפקירו וחזור וזוכה בו חייב בעשה דמעזוב

הוא משום דמצות עניים לא פקע בכדי דקדמי להקדש וכדקיי"ל דאמל"ג גם בשל עניים פהקדש דמי אבל לר"י דסובר דאפי' קה"ג פקע בכדי מכ"ש דמצות עניים פקע בכדי וא"ש ודו"ק: ומ"ש ר"מ ליישב קו' הר"ש דהירושלמי לשי' דסובר דלב"ה גם פירות שנגמרו מלאכתו למעשר בהפקירן פטורין ממעשר כמ"ש הר"ש פ"ג ממע"ש מ"ו לכן סובר דגם בשדה שלו זוכה לעני אבל לדין דלא קיי"ל הכי כמ"ש התוס' בב"מ (כ"א ע"ב) שפיר פתב רש"י דכיון דכבר פא לידי חיוב גם פשיפקיר הוא מןזרה אני תמה שיהי דעת ב"ש אינו פן וס"ל דחייב במעשר ונהרי ר"א מתלמידי ב"ש לשי' הירושלמי גופיה כמ"ש התוס' שבת (ק"ל ע"ב) ד"ה דר"א וכו' דלשי' הירושלמי הא דר"א שמותי היינו מפני שהוא מתלמידי ב"ש א"כ מי דחקו להירושלמי לומר דר"א לשיטתם דרבנן אמר פן הרי עדיף טפי לומר דר"א לשיטתו שפיר הקשה היאך העני מחליף וכו' פיון דהוא סובר כב"ש דלאחר שנגמרו למעשר אין הפקר פוטר: ובסגנון זה נ"ל ליישב דברי רש"י בע"א דהא כל טעמו הוא משום דתעזוב יתירה פתיב לאשמועינן דגם אחר שהפקירו אסור לזכות בו כמ"ש התוי"ט ונודע דב"ש סברי הפקר לעניים הפקר ומבואר בתוס' ב"ק (כ"ח סוע"א) ד"ה זה וזה וכו' דדרשי' תעזוב דיש עזיבה אחרת שהיא פזו פגון הפקר לעניים ולא לעשירים א"כ לשיטתם ליפא קרא להפקר דאסור לבעה"ב לזכות בהפאה ונהרי לשי' הירושלמי ר"א היינו ב"ש לכן מפרש דלשיטתם דרבנן השיב פן אבל רש"י הרי מפרש בכל מקום בנדה (ז') ושבת (ק"ל) דשמותי היינו שברכוהו וע' תשו' ח"ס חא"ח סי' קמ"ח וח"מ סי' ר"ה שכ"ה ג"כ דעת התוס' בכמ"ק לכן פי' כפי הש"ס דילן דמזנהר על שלו מתעזוב יתירה: וי"ל עוד לפמ"ש הר"ש ספ"ו דפאה דר"י ור"ל פליגי בטעמא דב"ש דלר"י ילפי מתעזוב ולר"ל מקרא דתשמטנה ונטשתה ומסיק בירושלמי דלישנא מסייע לר"ל א"כ ר"י לשי' אזיל נרש"י פתב לדין דקיי"ל פדעת ר"ל ור' אבין ובר"ש שם מסיק דסוגית הש"ס דילן הוא כר"ל ע"ש וע' נו"ב מ"ק א"ע סי' נ"ט ותבין ומה שהקשה ע"ד המרדכי דכל דיני אסמכתא דרבנן ובאיסורא לא תקנו איך יפרנס הש"ס דסנהדרין (כ"ה) דמוקמי' למתני' כר"י משום ר"ט דאמר אין א' מהם נזיר ונהרי התם הוי לענין איסור ואפ"ה אמרי' דמשום דהוי אסמכתא אינו נזיר לק"מ דנדאי לר"ט דיליף לה מקרא דכי יפליא ומינה יליף למיגמר מינה למק"א כמ"ש התוס' שם הוי מדאורייתא וגלי קרא לענין איסור נזיר אבל לדין דלא קיי"ל כר"ט ורק מסברא היכא דלא סמ"ד אמרי' דלא גמר ומקני הוא רק מדרבנן ובאיסורא לא תקנו.

ובזה מיושב מה שהקשה להסוברים דבהקדש דאמל"ג כמסלה"ד תיקשי מהא דנזיר דאינו נזיר ונהרי גם התם שייך אמל"ג כמ"ש רש"י תוס' ביצה (כ') ולפמ"ש א"ש דלר"ט דיליף מקרא דכי יפליא הרי גלי קרא דלא נימא בזה אמל"ג במקום ספק משא"כ לדין: ומ"ש ר"מ מדברי הגמ"ר ב"מ פא"נ סי' תמ"ב אני מצאתי ד"ז בתשו' מהר"ם ב"ב החזקות סי' תע"ה אבל בסי' רי"ב פתב להיפוך ומצאתי בתשו' מב"ט ח"ב סי' קנ"ו וח"ג סי' קי"ז שהביא דברי הגמ"ר הנ"ל וע"ש מ"ש בזה ובעיקר הקושאי שהקשו מהר"ם ונהגמ"ר בהא דהילגי המלכה שפדרה בנזיר אם ישוב בנה מן המלחמה דמוכח דגם באסמכתא חל הנזירות ובע"כ משום דנזירות פהקדש דאמל"ג כמסלה"ד והא בסנהדרין (כ"ה) אמרי' בהא דשנים יושבים וא' עובר ואמר אהד מהם זה נזיר וזה אומר אינו נזיר ונזיר ואמר האהד אם זה נזיר הריני נזיר ונהשני אמר אם אינו נזיר הריני נזיר

ואמר ר"י משום ר"ט אין אחד מהם נזיר שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה הרי דאסמכתא
בנזירות א"נ ונ"ל ליישב דהנה הח"ס ס"א ר"ב הקשה דאף דבקרפון י"ל אמל"ג כמסלה"ד
מ"מ בנזירות ל"ש לומר פיון שיהוא רק מניעת שתנית יין ואחר שחל הנזירות מתחייב
בקרפון לכן אמרי דאין הנזירות חל באסמכתא על הספק וממילא פטור מקרפון ע"ש:
ואולם יש לדון בזה דהנה התוס' בנזיר (י"א ע"א) ד"ה דהוי מתנה וכו' הקשו איך מהני
תנאי בנזירות הרי כל דיני תנאי מב"ג וב"ר ילפינן ובעינן שיהיה אפשר לקיים ע"י
שליח דומיא דב"ג וב"ר ונזירות א"א לקיים ע"י שליח ותי' דמ"מ אחרים יכולים להביא
הקרפון תחתיו ונחשב כאלו הפל מתקיים ע"י שליח ע"ש ונהנה אם היינו אומרים דאין
תנאי בנזירות הי' התנאי בטל ומעשה קיים בכל אופן וגם אם לא יתקיים התנאי היה חל
הנזירות וא"כ לא היה אופן אסמכתא בנזירות כלל פיון שכל התנאים בטלים לולא
הקרפון והרי בקרפון שניף לומר אמל"ג כמסלה"ד לכן אמרי שפיר דליכא דין אסמכתא
בנזירות: אולם במל"מ פ"ו מאישות העלה דבתנאי לשעבר א"צ שיהיה בו משפטי
התנאים דלא ילפי' מב"ג וב"ר אלא תנאי דלהבא א"כ בכה"ג משכח"ל אסמכתא גם
מבלעדי הקרפון וזהו דלא כשעה"מ פ"א ממכירה שרצה לחדש דבלשעבר ל"ש אסמכתא
וכבר השיג עליו הגאון ר"ד דייטש והובא בהגהות הג' מלבוב ואם פן א"ש דבנזירות
דהילגי המלכה וכדומה שהיה בתנאי דלהבא א"כ היה ראי' שיתבטל התנאי והמעשה
קיים פיון דא"א לקיים ע"י שליח אלא דכיון דהקרפון אפשר בשליחות לכן התנאי קיים
ומעשה אין בזה דין אסמכתא שהרי ממ"נ מצד הנזירות עצמו הרי התנאי בטל ומעשה
קיים בכל ענין ול"ה אסמכתא אלא דע"י הקרפון התנאי מתקיים והרי בהקרפון אמל"ג
כמסלה"ד דמי וגם אסמכתא קניא בזה פיון דכל ענין האסמכתא בגוף הנזירות אינו
מתנה אלא ע"י הקרפון ובקרפון שניף לומר אמל"ג אבל בהא דר"י משום ר"ט בשנים
יושבים וכו' שהתנאי הוא על לשעבר אם זה נזיר או לא שפיר מהני התנאי גם מבלעדי
חייב הקרפון לכן הוי אסמכתא דבגוף הנזירות הא ל"ש לומר אמל"ג כמסלה"ד והנזירות
בטל וממילא פטור מהקרפון וכמ"ש הח"ס הג"ל ודו"ק כי הוא עצה נכונה בס"ד: ואולם
ההגמ"ר לשי' אזיל שהעלה בכתובות ס"א ר"צ דבנזיר פיון דהוי דיבור ודיבור מהני תנאי
אף דא"א על ידי שליח ולא בעינן דומיא דב"ג וב"ר ע"ש לכן הקשה שפיר אבל דעת
התוס' בנזיר נראה דס"ל דכיון שהנזיר נקרא קדוש הוי דיבור דאתעביד ביה מעשה לכן
בעינן דיני תנאי ושפיר הקשו וע' בפ"י והפלאה פתובות (נ"ו) מ"ש בזה וע"ע בתשובת
ח"ס יו"ד ס"א ר"כ בזה: ומה שהקשה בש"ס דב"ק (ע"ו ע"א) דפריו אהא דגנב והקדיש
ואח"כ טבח ומכר דפטור דבשלקא אטביחה לא מחייב דכי טבח דהקדש קא טבח לא
דמרי' קא טבח אלא אהקדש ליחייב מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים וכו' והקשה
לפמ"ש התוס' בד"ה אלא אהקדש דהקושא אליבא דר' יוחנן ולמאי דאי' בירושלמי פ"ג
דקידושין ה"א אמר ר"ב אר"י ה"ז עולה לאחר ל' יום ה"ז הקדש מיד אלא ששייר גיזה
ועבודה כל ל' יום ולקמן (ע"ח ע"ב) מבואר דבמכר חוץ מל' יום חוץ ממלאכתה בעי
ר"י אם הוי שיור דלא ליהוי בכלל מכרו פולו ולחד תנא חוץ מגיזותי' פטור א"כ לישני
דמירי בהקדש לאחר למ"ד יום דל"ה מכרו פולו משום דשייר גיזה ועבודה ואפ"ה לאו
דמרי' טבח פיון דכולו של הקדש ואם פי יפה הקשה אבל בפשי' י"ל דהש"ס ס"ל פדעת
ר' אבהו בשם ר"י בירושלמי שם דס"ל דאינו קדוש מיד ואני הקשיתי למאי דאי'

בתמורה (י"א ב') דלר"מ ור"י באמר רגלה של זו עולה הרגל קדוש ולא שאר הבהמה ור"י ור"ש פליגי התם א"כ פינון דס"ל להש"ס דרישא לאו ר"ש הוא לישנא לישני דמייירי בכה"ג שהקדיש אבר א' ואינו חייב על הטביחה דבעי' וטבחו פולו וגם על ההקדש פטור דבעי' ומכרו פולו ואף שאח"כ מכר השאר מ"מ פינון דלא מכר פולו בפ"א פטור כמ"ש המקנה קידושין נ"ב) ברש"י ד"ה פי ואף דלרבי בברייתא דלקמן (ע"ח ע"ב) דוקא דבר המעכב בפשיטה מעכב ובדבר שהנשמה תלויה בה הרי מודים ר"מ ור"י דפשיטה קדושה בכולה אבל י"ל דאיתא כת"ק דברייתא שם דבכל אבר הוי שיוור וקיה נ"ל ליישב דהא בתמורה שם מבואר דלר"ש פשיטה קדושה בכולה בכל ענין א"כ אם מייירי בכה"ג אמאי פליג ר"ש רק בקדשים שי"ל אחריות הרי לר"ש לשיטתו בכל ענין חייב על ההקדש אפי' באין להם אחריות אבל אפתי תיקשי דהא משכח"ל בגנב שגנב עם שותף והקדיש א' חלקו ולא השני דחציה קדוש פדאיתא בזבחים י"ב ע"ב) וטבח לדעת חבירו ופטור על, הטביחה פינון דחציה קדוש קדושת דמים ולא דמריה קא טבח וגם על ההקדש פטור דל"ה מכרו פולו פינון דחציה קדוש קדושת דמים ולא דמריה קטבח וגם על ההקדש פטור דל"ה מכרו פולו פינון דחציה אינו קדוש ולכאורה י"ל דהא לר"ש שחטיטה שא"ר לא שמה שחטיטה ור"י גופיה מוקי לה בשוחט תמימים בפנים ולא מוקי כר"ל דבעי לאוקמי בתמימין פדאיתא לקמן (ע"ז ב') א"כ אי מייירי בכה"ג הרי לר"י לשי' אפי' בלקח חצי קדושה ואינה קריבה דב"ח נדחין ואיך יתכן ע"ז פלוגתא דר"ש דאמר דקדשים שיש להם אחריות חייב אבל ז"א דר"ש לשי' ביומא (ס"ג) דב"ח אין נדחין שפיר משכח"ל בחזר אח"כ והקדיש חבירו חלקו ואח"כ טבח א' לדעת חבירו דעל ההקדש כל אחד פטור דלא מכר אלא חציה ועל הטביחה חייב ולדעת ת"ק פטור אטביחה אף דלדידיה שחטיטה שא"ר שמה שחטיטה מ"מ לאו דמריה טבח וכן על ההקדש פטור דכל אחד מכר בהקדשו רק חציה ויש לדון וליישב וקצתתי מאפס פנאי: ומה שהקשה ע"ד הירושלמי דב"ק שם בהא דפריה ר"ל אדון פודה כלפלה מיד גזבר ממתני' דגנב והקדיש דלפי אקנותות דש"ס דילן (דף ס"ח) אליבא דר"ל אין הוכחה י"ל דהירושלמי לא ס"ל פש"ס דילן בדעת ר"ל וכבר כתבו התוס' בכתובות (ק"ב א') בסוף ד"ה אליבא דב"נ וכו' דבכמה דוכתי פליגי הירושלמי אגמרא דילן גם בדעת אמורא א'.

ויותר אין פנאי להאריף: סימן לג להרב הגדול וכו' מו"ה בן ציון אלינוענשטיין נ"י מו"ץ דק' טשעגסטאחאוו ברוסיא. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שנסא בתולה והפעם הראשון ראתה בתולים ואחר שבעלה שנית גמר ביאתו ולא ראתה ובליל ב' מצאה הסדין מלונקלף ותוכו מראה אדום וראה שהמצע שמתחת הסדין הי' אדום וניסה ע"י לחלוט מים על הסדין ונתאדם ג"כ ע"י המצע ובכ"ז פירש ממנה ואחר ספירה וטבילה מצאה בפקר בקומה ממטטה דם ופירש ואחר כף מצאה בל"ט תיקף סמוך אח"ת ושוב טבלה ומצאה ג"כ סמוך אח"ת ולא ידע לפרוש בל"ט והיא מרגשת פאב תמיד בתשמיש עכת"ד השאלה: והנה מה שנסתפק אם יש לתלות ראיה א' בהמצע האדום פינון דהוי סמוך לתשמיש ואימור הנה הרגשת שמש ונהי סד"א והנה מלבד שדעת מהר"ם שבתשו' הרשב"א וב"י סוסי' קפ"ז דרמ"ת היא רק מדרבנן ואף שהב"מ לא"ע סי' קי"ז העלה דהוי מה"ת וביאר דברי מהר"ם ורשב"א שגם הם מודים וגם ר"מ הביא מדברי פלתי וחוו"ד בזה אבל כבר השיג בתשו' בר"א סי' מ"ח על הסוכרים דהוי מה"ת וע' בתשו'

זית רענן ח"ב יו"ד סי' י"ט שפנה דיק על כל דברי החו"ד סק"ג וקיים דברי הראשונים ועוד דגם אי הוי סד"א הרי פבר העלה בסד"ט רפי' קפ"ג דגם בדאיפא סד"א היכא דאפשר למיתלי תלינו ואף שפקפק שם במשנה מ"מ בנ"ד אפי' אם הי' משוה יש להקל פינו דהעיקר דהוי רק מדרבנן וכמש"ל וגם בעיקר הדבר אם רמ"ת הוי מה"ת נ"ל ראי' ברורה שהרי מבואר ברש"י ונימוק"י פ"ו דיבמות דהא דקיי"ל בןוסתות פרש"י ג"פ בעינו משום דןוסתות דרבנן והרי מבואר בת"ה להרש"י ובב"י דברמ"ת בעינו ג"פ דבכלל ונסתות הוא וכ"ה דעת רש"י וש"פ ומוכח דרמ"ת דרבנן ובפרט לשיטת התוס' דברמ"ת גם רבי מודה א"כ פשי' דקיל משאר ונסת ועינו בירושלמי סופ"ו דיבמות דמבואר ברש"י ודלא פתוס' וכמ"ש הפ"מ שם ופליאה בעיני על הב"מ שרצה להעמיס בדעת רש"י דסובר שהוא מה"ת והרי הדבר מפורש מדברי רש"י א"ה ה"ל דהוי מדרבנן וע' רמב"ן במלחמות פתובות פ' אלמנה נזונת שכתב ג"כ דברמ"ת בעי' ג"פ דקיי"ל ברש"י ג"פ ומבואר ג"כ כמ"ש ולכן הדבר ברור דאיסור רמ"ת רק מדרבנן: ועוד נראה דגם להסוברים דרמ"ת הוי מה"ת מ"מ בנ"ד שלא פסק עוד הפאב וצער דאיפא רגל"ד שהוא צער בתולים אף דאין להקל פינו שפבר פסקה פ"א ולא ראתה מ"מ לכ"ע אינו אלא חומרא דרבנן דהא בכל מכה אף שנתרפאה תלינו בכתמים כל שיתגלע ויצא דם הרי שמזדמן שהמכה מתרפאת וחוזרת ומתגלעת אם כן ה"נ יש לתלות שנתרפאת ולכן לא ראתה דם פעם א' ואח"כ חזרה ונתגלעת וכיון דרמ"ת לא שכיח כמ"ש הב"י וכ"ה בחידושי הר"ן לנדה ס"ו א"כ יש לתלות נמי אפי' במלתא דל"ש פגון בהט"י וכדומה אף דל"ש כמ"ש התוס' נדה (ס"ד) מ"מ בנ"ד שהפאב וצער התשמיש מוכיח י"ל דנתרפא קצת ולכן לא ראתה דם פ"א ואחר כך נתגלעת המכה ואף דלדין מחמירים אבל עכ"פ הוא רק חומרא דרבנן לכ"ע וע' בשו"ת באר עשק סי' מ"ט בבתולה שראתה בב"פ הראשונים ואח"כ שמששה פ"א ולא ראתה ואח"כ בליל ב' חזרה וראתה והשיב דלפמ"ש הר"ן פרק ב' דשבועות דבעמדה או ישבה על גבי קרקע קשה למפה תלינו בדם בתולים אם כן נהי דקיי"ל בועל ופורש מ"מ לענין רמ"ת תולין וה"נ בנ"ד שלפ"ד הבעל והאשה ל"ה בעילה שבינתיים בכח כל כך כבעילה אחרונה וגם הרגשה יותר פאב יש להקל דינדים מוכיחות שהוא דם בתולים ע"ש ומה שהאריף לפלפל בד' רי"ף ורמב"ם וב"י יענין בשו"ת פרשת מרדכי חיו"ד סי' י"ד ט"ו באנרף בזה: ומ"ש רמ"מ מדברי החו"ד סי' קפ"ז דאם שמששה בלא בדיקה פלל אינו מפסיק בינתיים יענין בתשו' ברפת יוסף חיו"ד סי' מ"ג ותשו' ר"מ שיק סי' קע"ט ותשו' ב"ש ח"ב סי' כ"ד כ"ז שהשיגו ע"ד החו"ד בזה וע' בשו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' ע"ט להקל בשמששה בהיתר בינתיים ע"ש באנרף בזה.

והנלע"ד כתבתי: סימן לד להרב הגאון וכו' מו"ה שמואל ענגיל נ"י אבד"ק ראדמישלא. מכתבו הגיעני וע"ד השאלה באיש אחד ששבק לן חיים בלא זש"ק ואשתו זקוקה לחליצה ויש לו ב' אחים והגדול נשוי אשה ואיננו דר עמה וכבר נתפשו לגירושין ומעכב הגירושין בכדי שלא יכפוהו לחלוץ באמרו פי בעבור שיש לו אשה אין החיוב עליו לחלוץ והקטן משוה פבר עם בתולה וצד הפלה אין מניחים אותו לחלוץ ויש לחוש שאם יחלוץ יתפרד הקשר ועתה הספק למי מהם יש לכוף לחלוץ וכת"ר הביא מדברי הב"ש סוסי' קס"א דאם הגדול יש לו אשה חליצת קטן עדיף וכתב דטעמו משום דלשיטת

כמ"פ אינה ראויה ליבום להגדול משום חדר"ג ולשיטתם פל שא"ר ליבום א"ר לחליצה יש לחוש לזה ויחלוץ הקטן דבדיעבד פשר עכ"ד ובאמת שבדברי ריטב"א שרמזו הב"ש לא נזכר טעם זה כמבואר בב"י סימן קס"ה ונ"ל ומה שאמרת שיש לו אשה ובנים מ"מ אינו מאותן שפופין להוציא אלא דכל שיש יבם אחר שאין לו אשה בו המצוה יותר ובו משיאין עצה ומבקשים אע"פ שאינו גדול לדעת מורי הרא"ה אבל לכופו בכך לא מצונו וכו' עכ"ל.

ומזה נראה דס"ל דמבקשין לקטן ולא לכופו ודלא כמ"ש בשו"ת שו"מ מה"ק ח"א סי' ס"ט לפירוש דהך אבל לכופו בכך לא מצונו קאי על הגדול דבשביל שיש לו אשה ובנים אין לכופו לחלוץ ובנימוק"י פ"ב דיבמות במשנה דשנים שקדשו הביא בשם ריטב"א ונ"ל מצוה בגדול ליבם אומר ה"ה מורי הרמב"ן שזהו פשהגדול הגון לה אבל אם אינו הגון ואחד מן האחרים הגון מצוה באחרים יותר ממנו ומיהו אם רצה הגדול לחלוץ חולץ למ"ד מצות חליצה קודם ליבום וכל שיש לגדול אשה אחרת בזמן הזה אין המצוה בגדול דקטטה ומריבה איפא בבית וכיבם שאינו הגון דמי לגבי אידך עכ"ל ומלשון זה נראה דדוקא ביבום מצוה באחרים יותר אבל אם רצה הגדול לחלוץ חולץ למ"ד מצות חליצה קודמת וליפא מצוה פלל בקטן וגם דברי ריטב"א שבב"י מתפרשין פה ואפשר דהוא לא מייירי פלל מחדר"ג דס"ל דביבום ליפא חדר"ג או דמייירי במדינות שאין נוהגין בחדר"ג אבל עכ"פ מהריטב"א לא נשמט פלל דין חליצה דהוא מייירי ביבום ותייתי לי פי אחר שהעליתי פן בכונת הריטב"א בתשובה א' לק' דינוב מצאתי בתשו' מים עמלקים להראנ"ח סי' ל"ג ותשובת יהודה יעלה חא"ע סי' ח' שהעלו פן ושאין לפסוק כהב"ש אלא חליצת גדול עדיף והביא ראי' מהגמ"ר דכתובות סי' רצ"א אבדין בחור אחד ששייך בתולה וקודם שפנסה נפלה לו יבמה אם יכול לכנס המשודכת קודם שיחלוץ פי אביה מעפב עליו לכופו שיחלוץ לה והאריף בזה וסיים ואם באנו לכוף נכוף הגדול ולא הקטן וכו' ובע"כ מייירי שהגדול יש לו אשה דאל"כ איך ס"ד לאסור על הקטן מלישא משדכתו פיון שמצוה בגדול והוא פנוי ע"ש ובאמת שמדברי הגמ"ר אין סתירה להב"ש דהא בהגמ"ר מבואר דחרם השידוכין של האח הקטן דוחה הזיקה דה"נ לא חזיא ליבום ע"י חרם הקהלות שיש בשידוכין ולכן גם לחליצה לא עדיף בקטן וממילא כופין להגדול פיון שבשניהם יש חרם אבל אם הקטן פנוי לגמרי י"ל כדעת הב"ש דהקטן עדיף אבל עכ"פ בנ"ד שפיר י"ל דגם הב"ש מודה פיון שגם הקטן משודך וכדמוכח מדברי הגמ"ר ה"ל: וראיתי בשו"ת רע"א מ"ת סי' מ"ב שהביא ג"כ דברי הב"ש וכתב שבדבריו מרפסין איגרי דמה"ת נימא דמשום חדר"ג אינו עולה ליבום הרי אם עבר ונשא קנים מצות יבום ולא פגע באיסור ערוה אלא שעבר על החרם אם פן דמי לנודרת הנאה בחיי בעלה מיבמה ואף דהב"ש סי' קס"ה מחלק דנדר אפטר בהתרה מה שאין פן חדר"ג אבל אין הכרח לחילוקו אלא הטעם פשוט דכיון דראוי ליבום מצד עצמו אלא ארי' דשבועה רמי עלה לכן מקרי ראוי ליבום כמ"ש בפסקי מהרא"י סימן רס"ג לחלק פן לענין חלוקת הפתובה דמשום חדר"ג אין פסול ביבום עצמה משא"כ מדינא דאבא שאול א"ר ליבום מצד גוף היבום והביא עוד ראיה לזה וסיים דגם הב"ש פונתו רק דיש צד מעליותא בקטן הפנוי אם רוצה בכך אבל באינו רוצה אם יכפוהו איפא חשש חליצה מעושה וכופים לגדול ובפרט דלשי' כמ"פ ליפא חדר"ג ביבמה ולכמ"פ לא תיקן אלא עד סוף אלה

התמישי עכת"ד ומכ"ש בנ"ד שהקטן משנדה פשיטא דאם אין הקטן רוצה כופין הגדול ובפרט לפמ"ש הנימוק"י בשם ריטב"א הנ"ל דטעמא דבייש לו אשה אינו הגון לה משום קטטה א"כ בנ"ד אדרבא בקטן איכא קטטה ובגדול שנתפטר לגירושין ליכא משום קטטה וכמ"ש גם כת"ר בקונטרסו וראיתי בשו"ת ד"ח ח"ב א"ע סימן קע"ו שהעלה בנדון פנה ממש והחמיר מפני שיש דעות דאיכא חדר"ג ביבום אבל חרם דשידוכין ליכא שאין כותבין בתנאים חרם וגם הוי חרם בפתב וחרם הקהלות הוא דבר קל מאוד ולא יגרע עי"ז חיוב היבום וגם הוא אנוס שהקנו לו האשה מן השמים והרעיש על מי שרצה להקל שיחלוץ הקטן יעו"ש ויש להפליא שלא הביא מדברי הגמ"ר הנ"ל דמוכח להיפוך והנה רוצה שדעת הגאונים רע"א ומהר"י אסאד שלא פדברי הב"ש ומכ"ש בכה"ג ובאמת שפברת רע"א הנ"ל מבואר בפי"א ס"ח סמ"ו אבל הרי דעת הרא"מ להתיר חדר"ג מטעם שא"ע ליבום נאנן לא נהגינן הכי: והן אמת דבתשו"י ח"צ סי' קט"ז העלה דהגמ"ר הנ"ל סובר דבארובה איכא נמי חדר"ג משא"כ לשי' רמ"א סימן א' והשיג מזה ע"ד הרמ"א סוסי' קנ"ט שהעתיק להלכה דאסור לישא משדפתו אבל מלבד שבתשו"י נא"ד סי' ל"א האריף לדחות דבריו ואף דבמ"ש הח"צ דזיקה מדברבנו צדקו דבריו ובחנם השיג עליו הנא"ד שם שכ"ה להדיא ברא"ש פ"ד דיבמות סי' כ"ג בפסקא דגמ' דאמר שמואל וכו' והנא"ד הביא רק מהרא"ש שעל המשנה וביקש להעמיס פונה אחרת בדבריו ובמח"כ לא עיין ברא"ש שם שעל הגמרא וגם ביתר דבריו פבר האריף בס' ישרי"ע ליבמות ח' ושמ"ח מ"מ לדינא העיקר פדעת רמ"א וכמ"ש בשו"ת הרי"מ חא"ע סי' מ"א ובשו"ת ב"א חא"ע סי' קמ"ג באורה וע' תשו"י תפ"צ חא"ח סי' ד' וסי' ה' נעוד דהח"צ חולק רק להתיר לישא משדפתו אבל להיפוך לבטל הקשר מהשידוכין בעבור הזיקה בנדאי לא יעלה עה"ד וא"כ אסור לו ליבמה ושוב איכא נמי חשש דכל שאינו עולה וכו': ומעתה אשובה אראה דברי כתר"ה והנה העיר דלמאי דאיתא במנחות (ע"ב) דאם נקצר ביום פשר אינו דוחה שבת פיון דאפשר לקיים שניהם אף דחביבה מצנה בשעתה וה"נ אף דמצנה בגדול לכתחלה מקרי אפטר שיחלוץ הקטן והיכא דאפשר יש לחוש לשי' הסוברים דמשום חדר"ג מקרי א"ע ליבום ובאמת דהתוס' שם הקשו דהא לכתחלה אסור ות"י דמ"מ לא הוי דומיא דתמיד דהתם א"א בע"א פלל אפי' בדיעבד א"כ אין ראיה מזה דנדאי אין זה בכלל אפטר אלא דהתם משום דבעינן דומיא דתמיד ובחידושי ביארת' פונת הש"ס וליישוב קו' התוס' הנ"ל דנודע שיטת הרמב"ן גבי ההוא יבוקא דאשתפיה חמימי' דשרי למימחלי' אע"ג שיצטרף אח"כ לחלל שבת להחם חמין לרחיצה מ"מ אין למצנה אלא שעתה ואין לנו לחוש למה שאחר כך יחלל פיון דבאותה שעה יהיה פ"נ דדוחה שבת וכיון דאפי' לעשות מעשה אמרינן פן מכ"ש בשוא"ת וא"כ ה"א דקציר רשות אסור קודם לעומר ולמצנה הרי מצותו בלילה א"כ ראוי לנו שלא יקצור בע"ש ביום ולכשתגיע הלילה הרי הוא דוחה שבת אולם באמת נראה דזה תלוי אם פ"נ דחוייה או הותרה וזהו פלוגתת רז"ה ורמב"ן שאם הוא רק בגדר דחוייה יש לנו לעשות באופן שלא יבא לידי כך פדאי' בפ"ק דיומא משא"כ אם היא הותרה וכ"ה בישוע"ק או"ח סי' של"א וע"ש סימן שט"ז נודע מ"ש הרמב"ן בתה"א דהיכא דא"א פלל באופן אחר ותמיד מצוטי בכך אז הותרה וכו' יבום דאשת אח ועבודת ק"צ בשבת אבל בדאיכא שום מציאות באיזה אופן בלא חילול שבת הוי רק דחוי' יע' מ"ש בשו"ת

עט"ח חא"ח סי' ד' ולזה פריד הש"ס הקא דכיון דאפ"ש בנקצר בע"ש פגון שיעברו וקצרו ביום במזיד או בשוגג או בטעות פהא דנתקשרו שמים בעבים וכסבורים שהיא לילה וחרו ונתפזרו ונרקה החמה פהא דברכות (כ"ז ע"ב) וכשר בדיעבד וכיון שיש איזו מציאות בלא דיוחוי שבת שוב הוי רק דחוייה ומקראוי לקצור בע"ש אף שיעדיין אינו זמן קצירה בכדי שלא יצטרכו לדחות שבת בקצירת הלילה פינון שהוא רק בגדר דחוי' ומינשב קו' התוס' א"ה לענ"ד יש לדחות ולחלק דהרמב"ן לא קאמר רק היכא שקיים המצוה הפאה בביטול איסור אגודים תמיד יחד שאין מציאות לקיום מ"ע פי אם בביטול איסור המתנגדה בכה"ג מקרי היתר דמיד שנתמרה המצוה ההיא הותר בעשייתה איסור העומד לנגדה והיה פלא היה איסור בגוונא פנה וע"כ בכהן שמתמא למ"מ הוא מקרי היתר דא"ה לקיים המצוה עשה דמ"מ בלא ביטול הלאו דלא יטמא ולכך מקרי היתר וכן קרבנות ציבור שזמנם קבועים בשבת דכיון שאין מציאות לקיים הקרבת אותן קרבנות בזמנם בשבת כ"א ע"י מלאכות האסורים בשבת ואי לא עביד הא לא מקיים הא מיקרי הותרה אבל היכא שיש מציאות בקיום המצוה בלא ביטול איסור רק שלפעמים בא בדרך מקרה צורך ביטול איסור כדי לקיים אותו מצוה עשה בכה"ג מקרי דחוייה ולא הותרה וע"כ בפסח הפא בטומאה ל"ה רק דחוי' דאם העם לא היו טמאים היה באפ"ש לקיים הפסח בלא דחויית הטומאה ולכך אף שגזרמן פעת הטומאה לא מקרי רק דחוי' אבל לומר פינון שאפ"ש לקיים המצוה בנה שיעבור מקודם על המצוה במזיד או בשוגג או בטעות לכך הוי דחוי' האם נוכל לומר דהתורה לא צותה לעשות המצוה רק באופן שיעבור מקודם על המצוה כמו במצות העומר שלא יוכלו לקיים המצוה רק באופן אם יקצרו בע"ש אף דברי אמו"ר שליט"א עולים יפה דהא באמת קצירת העומר בשבת הוא רק דחוי' לשי' הרמב"ן דהא אפ"ש לקיים מצות התורה כשלא חל בשבת ואם גזרמן בדרך מקרה שחל בשבת ועי"ז יש צורך ביטול איסור כדי לקיים מצוה קצירת העומר זה לא הוי רק דחוי' ואם היא רק דחוי' הלא כל מלאכה שאפ"ש לעשותה בע"ש אינו דוחה שבת ושפיר מקראוי לקצור בע"ש שלא לחלל את השבת אף שלכתחלה איסור לעשות פן ושפיר מינשב קו' התוס' וא"כ ביבום דבשני האחים הוא בגדר הותרה שהרי אצל כל א' הוא אשת אחיו והותר משום מצוה יבום אם פן אין ראיה משם לומר דהיכא דדיעבד פ"ש הוי בכלל אפ"ש בכך: ואולם לשיטת רמב"ם שפסק פהירוש' למי פ"ק דר"ה כמ"ש בתשו' ח"צ סימן קס"ו דאף דכשר דיעבד אם נקצר מע"ש מ"מ משום דחביבה מצוה בשעתה דוחה שבת ובאמת שגם הידור מצוה דוחה שבת פדאי' במנחות (ס"ד) אף שאינו מעכב ובירושלמי פ"ק ד' דיומא ה"ו בפ"א קומי ר"ז דבר שאינו מעכב דוחה א"ל עדי החדש הרי אין מעכבין (שאם לא באו מקדשין הבית דין ע"פ קביעותן אלא שמצוה לקדש בעדי ראוי'.

פ"מ) ודוחין דתנין תמן וכו' ע"ש ולזה העירני ח"א ולכן ס"ל לרמב"ם דאף דאפ"ש מע"ש פינון דלכתחלה מצוה בלילה עכ"פ לא גרע מהידור מצוה דדחי שבת אבל אין מזה ראיה לנ"ד דהכא דבאפ"ש בע"א חיישי' שפ"א הלכה דהוי בכלל א"ע ליבום וגם דיעבד לא יצא בחליצה אם פן י"ל דמוטב לעבור על לכתחלה וכמ"ש כת"ר: והנה לכאורה יש לדון דכיון שיש ספק אם החזר"ג שייך ביבום א"כ שוב הוי פודאי א"ע ליבום פדאי' תא כה"ג בש"ס דב"ב (פ"א ע"ב) דכיון דספוקי מספק"ל אי קנה קרקע או לא הוי בכלל

א"ר לבינה ולכן בינה מעפכת בו וע' פ"ב דקידושין מ"ז ורע"ב שם דבאמר הראוי לי לביאה אינה מקודשת דמספק אין שום א' ראוייה וע"ש בפ"ס דקידושין (נ"א א') ואולם הנה בפ"ס דפסחים (צ"ח ב') ורש"י ד"ה ופטורים מוכח להיפוך ובירושלמי פ"ח דפסחים ה"ב מבואר פדברי רש"י ועוד דמבואר בתשו' הר"ן שהובא בב"י יו"ד סימן רכ"ח בדין גדר שלא יהא בשבת בעיר ובביהש"מ נזפר ומבקש להתיר שפברהגדר מפני שיש ספק בדבר דלהסוברים דסד"א להחמיר מה"ת מקרי חל הגדר משא"כ להסוברים דסד"א רק מדרבנן להחמיר וכיון דספק חדר"ג להקל כמ"ש בתשו' הרמב"ן שהובא בנו"ב מ"ת יו"ד סי' קמ"ו וכ"ה בד"מ א"ע סי' א' בשם רמ"פ אם פן שפיר מספק הנה בכלל עולה ליבום ועתוס' חולין (פ"ד סוע"ב) ד"ה תקיעת שופר וכו' והא טעמא דשופר בשבת משום שפיר יעבידנו ד"א ברה"ר והא ל"ש ביו"ט וי"ל דשייך גמי ביו"ט דאם אשה היא זה הטומטום אסור להוציא לצרכה דהא לא מיחייבא ואין להתיר מטעם הואיל והותרה לצורך הותרה גמי שלא לצורך דהיינו דוקא היכא דאיכא צורך היום קצת אבל הקא ליכא צורך היום כלל כו' עכ"ל.

והדבר יפלא דהא פניו דטומטום ספק זכר א"כ מספק מחויב בשופר דסד"א להחמיר א"כ זה עצמו הוא צורך קצת עכ"פ וצ"ל דכיון דלפי צד הספק דפטור אין בו צורך כלל וס"ל להתוס' דסד"א רק מדרבנן להחמיר ולא מקרי צורך קצת לכן אסור ומכ"ש היכא דספיקא לקולא: ובפרט אם בדיעבד מהני היבום ודאי דמקרי עולה ליבום וכמ"ש המח"א הל' שלוחין סימן ט' דהיכא דבדיעבד אי עביד מהני מצי משוי שליח אף דאיסורא רבוע עלי' וכן מצאתי במהרי"ט בשניות חא"ע סי' מ"ג בד"ה וכבר היה מקום וכו' ע"ש וגדולה מזו מצינו בתוס' זבחים (ס"ט ע"א) ד"ה ואין דנין וכו' דכיון דאם עלה לא ירד הכשירו קרינו ביה וגם כת"ר הביא מתוס' פסחים (ה' א') ד"ה לו וכו' אבל מה שכתב מתוס' חולין (מ ע"א) ד"ה חייב יש לפקפק דהתם יליף לה מקרא וגם בט"א חגיגה (ט) תמה על דברי תוס' ממשנה פרק א' דכריתות משנה ו' ועתשו' תפ"צ יו"ד סי' ח"י ועתוס' מנחות (מ"ח ב') ד"ה כבשי וכו' דלחם לא מקרי מתיר פניו דדיעבד אם הביאו קודם לשתה"ל פשר ועוד בכמ"ק א"ה בהמ"ח עתוס' פתובות (למ"ד א') ד"ה א"ב וכו' פניו דלכתחלה לא ישא לא חשובה ראוי' לקיימה ע"ש] ועוד שהרי מצינו בכמה ספיקות דחולצת ולא מתייבמת וקדא דמהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דמספק"ל אי תנאה הוי או חזרה וחולצת ולא מתייבמת פדאי' בגיטין (ע"ב) ועוד בכמה אופנים פדאי' בקל מס' בימות ולא אמרי' דכיון דסד"א להחמיר אינו עולה ליבום וה"נ בנ"ד והנה השעה"מ פ"ו מיבום הביא דברי הרשב"א רפ"ק דיבמות שהוכיח דגם אם תנאו מעכב פניו דד"א גרם אין זה בכלל א"ע ליבום והביא ראיה מיבמה שנדרה הנאה וכו' דכופין אותו לחלוץ ולא אמרי' דא"ע ליבום א"ע לחליצה ותמה עליו דהתם הא ריבה הפתוב דכתיב יבמתו לחייבי ל"ת ועשה ולפמ"ש באב"מ סימן קע"ד דלרבי דסובר דהזיד במעילה במיתה אין קידושין תופסין בנודרת כמו שאין תופסין בסייבי פרייתות א"כ הרי מבואר ביבמות (כ) דלא דרשי' יבמתו ב"פ משום דלא תפסי בה קידושין משא"כ בח"ל דקידושין תופסין א"כ ראית הרשב"א ממתני' דנודרת דלית בה מחלוקת ואיך יפרנס רבי הך מתני' ובע"כ משום דד"א גרם לה וא"כ ה"נ לדידן דבזה לא פליגי רבי ורבנן וכמ"ש כה"ג ברא"ש פ"א דקידושין סוסי' כ"ה דאע"ג דלא קיי"ל כריבר"י דסובר מעות הראשונות לאו

לקידושין ניתנו מ"מ פריה ר"נ דבהה סכרא לא פליגי רבנן עליה ע"ש ומאז נשאלתי
ע"ד האב"מ מהתוס' פסחים (ל"ג) דדוקא באכילה ס"ל לרבי דבמיתה ולא בהנאה
והשבתי עפ"י דברי התוס' סנפה (ל"ה א') ד"ה לפי ותוס' חולין (קל"ו א') ד"ה אי מה
וכו' דבדליפא אכילה הנאתו היא אכילתו ע"ש: אף לפ"ז קשה בגיטין (פ"ד ע"א) דמיייתי
ברייתא ה"ז גיטף ע"מ שתנשא לפרונו ה"ז לא תנשא ואם נשאת לו לא תצא ומפרש ר"נ
ה"ז לא תנשא לו שפא יאמרו נשיהם נותנים במתנה ואם נשאת לו לא תצא דמשום
גזירה לא מפקי' ופריה רבא הא לאחר תנשא והא בעינא לקיומי תנאה וכ"ת אפשר לה
להנשא ותתגרש ומקיימה לתנאה הא אפי' לר"נ דאמר יישן היום ואין חוששין שפא
יישן למחר התם בדידה קיימא דא"ב מבריו נפשיה בסילתא ולא נאים אכל הכא אטו
בדידה קיימא לאגרושי וכו' ולשי' האב"מ תיקשי דהא נודע שי' רש"י וריטב"א ונימוק"י
במות (מ"ט) דבכל מקום דאין קידושין תופסין גם הקידושין הקודמין נפקעין וע'
באב"מ סי' ח"י א"כ בינה לידור מקודם שתנשא לאחר בקונם שתיאסר לו אחר ל' יום
וממילא ינפקעו הקידושין אחר ל' יום ונהי דלגבי בעל א"א בזה שהבעל מיפר לה אכל
הכא שתעשה פן קודם נישואין הרי אין הבעל מיפר בקודמין גם בכה"ג שחל אחר
נישואין כמ"ש בי"ד סי' רל"ד סל"ה וא"כ אפשר לה שתנשא לאחר באופן כזה וגם
תקיים תנאה אחר שייגיע זמן הנדר וינפקעו הקידושין והו"ל לאוקמי הך ברייתא פרי
דאמר הזיד במעילה במיתה אולם יש לדון עוד דגם לכ"ע משכח"ל בכה"ג שהרי התוס'
בקידושין (נ"א) הקשו לרבא דאמר קשאמל"ב אינם קידושין א"כ אמאי קידושין תופסין
בח"ל ותי' דהתם אין האיסור ע"י הקידושין וא"כ משכח"ל שתדור מבעלה זה פל זמן
שיהיה בעלה לאחר ל' יום ויהיה האיסור ע"י הקידושין וינפקעו ממילא משום דהוי
קשאמל"ב אף בזה יש לפקפק דלענן קשאמל"ב סגי בביאה א' ואינם נפקעין להלאה
גם אם לא יהיו ראויים יותר לביאה אכל קושא א' קשה ואפשר דכיון דבקידושין לזמן
לא משכח"ל קנן הגוף ובאשה ליפא קנן דמים כמ"ש הר"ן בנדרים כ"ט לא הוי בכלל
נישואין פלל ול"ש למינקט הא לאחר תנשא: אולם בעיקר קושית השעה"מ נראה עפ"מ
שביארתי הא דבר"ה (כ"ח) אר"י שופר של עולה לא תקע בו ואם תקע יצא דכיון
דמעל נפיק לחולין והוא תמוה דלא תקע היינו במזיד ואם פן אמאי אם תקע יצא ובתוס'
נדחקו דלצדדין קתני ואם תקע בשוגג וביארתי דהא פבר הקשו בטעה"מ ושאר מחברים
דנימא עדל"ת ונראה לפמ"ש בישוע"י בקו"א לה"פ דטעמא דאין עדל"ת בלאו שי"ב
פרת דכל ענן עדל"ת משום דבעושה לצורה מצוה הוי פשוט ופטור באיסורי לאנן
כמ"ש הר"ן בחי' לסנהדרין פ"ד אכל באיסורי פרת דגם בשוגג חייב חטאת לכן אין
עדל"ת: וא"כ לפ"ז בלאו דמעילה דגם בשוגג חייבה תורה ל"ש דין עדל"ת וברש"י ב"מ
(נ"ז ב') ד"ה והלא מעל וכו' מבואר דגם בעושה במזיד ואומר מותר הוי פשוט לענן
מעילה ונפק לחולין (וד"ז נעלם מהמקנה קידושין (נ"ג ע"ב) במחכת"ה) א"כ לפ"ז גם
בתקע בשופר של עולה במזיד בשביל קיום העשה דמייחשב בשוגג וכנ"ל משום דמכוון
לצורה מצוה שפיר נפיק לחולין ולזה אמרו שופר של עולה לא תקע ואם תקע יצא פיו
דמעל נפיק לחולין ובזה מיושב קו' הרשב"א בהא דנדרים חלין על המצוה דנימא עדל"ת
ומ"ש ליישב דהוי עול"ת פבר תמהו עליו דהא ישנו בשאלה וע' שעה"מ פ"ג מנדרים
(ובמקום אחר הבאתי מתשו' הרשב"א ח"ג סי' שמ"ג שיקשו לו זאת ותי' דהש"ס דחי

פן רק לדיחויא בעלמא ועיקר טעמא משום דגדול השלום וד"ז נעלם מהאחרונים) ולפמ"ש ניחא דכיון דקיי"ל דגיש מעילה בקונמות אם פן ל"ש דין עדל"ת בנדורים פלל פיון דגם בשוגג חייב וצ"ל דקוש' הרשב"א אליבא דר"ע דסובר אין מעילה בקונמות כדאי בשבועות (כ"ב) ואיך יהיו נדרים חלים לדידן' ולזה תי' דאין עשה דוחה לתו"ע דהא אף דבישנן בשאלה אין העשה אלים ונדחית מפני העשה אחרת כמו הל"ת שנדחית מפני מ"מ לר"ע דסבר בנזיר (מ"ח ב') דשני לאוין גם פן אין נדחין מפני העשה גם לתו"ע שישנן בשאלה אין נדחין דלא גרע משני לאוין ובפרט דהוא אמר פן בכ"ג שאין שנה בכל נזיר שישנן בשאלה ואפ"ה אין נדחין וכיון דכל הקוש' לר"ע הרי לר"ע לשיטתו תי' שפיר דהוי לתו"ע: ומעתה לפ"ז א"ש בהא דיבמה שנדרה הנאה דבזה א"ע ליבום דל"ש עדל"ת דלדידן הא קיימא לן דגיש מעילה בקונמות ובפרט דהש"ס ביבמות שם מוקי להך מתני' כר"מ והוא סובר דגיש מעילה בקונמות א"כ ל"ש בזה עדל"ת לכן גם בדיעבד ל"מ ונדקא בחייבי לאוין אע"ג דאיכא נמי עשה מהני בדיעבד פיון דהל"ת נדחית ונשאר רק העשה לשי' ריב"א שבתוס' חולין קמ"א ולכן בדיעבד מאי אולמין דהאי עשה וכו' וכמ"ש הנו"ב בסופו לכן בדיעבד קנה ומינשב קושית שעה"מ: והנה בהגמ"ר דב"ק בשם תשו' רש"י והובא פיו"ד סי' של"ד סכ"א בהג"ה מבואר דתקנת רגמ"ה לא הנה על השוגגין א"כ פיון דבשוגג ליכא איסור שוב עולה ליבום דעדל"ת וגם אי נימא דאיכא לתו"ע הרי אינו שנה בכל דבמדינת ספרד ליכא תקנת רגמ"ה וגדולה מזו מבואר בשאלת יעב"ץ ח"ב סי' ט"ו דגם היצא ממדינה שנהגו בה חדר"ג למקום שנהגו להקל יש להתיר לישא אשה אחרת וחולק על הר"ן ורמ"א ע"ש א"כ יש היתר לאיסורו ועוד דהחרם אינו על הנשים כמ"ש בהלק"ט ובאה"ט סי' א' ושפיר העשה דוחה אלא דאפשר בחליצה ולכן אינו דוחה ועכ"פ בדיעבד עולה ליבום ושפיר מהני החליצה דהא אי נימא דגם החליצה ל"מ לא יהיה אפשר בהיתר ושוב יהיה מותר גם ביבום לכן שפיר הוי בכלל עולה ליבום.

ובפרט מריבוי דיבמות בנדאי עולה ליבום: ולפמ"ש הנימוק"י פ"ב דנדורים דבנדורים דהוי איסור חפצא ל"ש עדל"ת בלא"ה א"ש ובחדר"ג דהוי רק איסור גברא לשי' כמ"פ עסי' רל"ט ס"ג ונש"ף סקט"ז יש להקל (וע' תוס' קידושין (ס"ד ע"ב) דגם היכא דאסור לכתחלה הוי מיגו ונאמן פיון דדיעבדמהני וע' בש"ס דזבחים (ע"ג ב') דכיון דאסור לכתחלה להקריב הו"ל דיחוי ואינו חוזר ונראה וע' תוס' חולין (ד ב') אי מקרי בר דמים וע' תוס' פסחים (י"א) גבי אי אתה מביא וע"ש (ק"ח א') ד"ה נימא וע' בירושלמי שהובא באו"ח בפמ"ג מש"ו סי' תרפ"ח סק"ד אי היכא דלכתחלה אינו מחויב אי מקרי מחויב בדבר ומוציא י"ח והוי בעיא דלא איפשטא עשה"ה וע' ברא"ש רפ"ד דכתובות סי' ג' דכיון דקידושין תופסין בדיעבד ולא מחמת זיקתן אסורים להנשא לכה אף דלכתחלה אסורים קרינו ביה לכשתנשאי לאחר יעו"ש וע' תוס' שבת (ע"ב א') דאע"ג דא"מ קדשים לביה"פ מ"מ פיון דאי עבר והתנה מה שעשה עשוי לא חשיבא הידיעה גורם כפירה ועתוס' זבחים (ל"ד) דכיון דאין ממעטין ביו"ט ל"ה בידו והוי דיחוי אף דאם מיעטן פשר ע"ש ועתוס' מנחות (ס"ח א') ד"ה קוצרים וכו' וע' תב"ש סי' א' סקי"ד דאי דיעבד מותר הוי בידו וע' באה"ע סי' י"ז סל"ה ובט"ז סקמ"ט מד' הרשב"א וב"י דאף דלכתחלה לא תנשא מ"מ גובה פתובה פיון דאם ניסת לא תצא קרינו בה לכשתנשאי כו'

יעו"ש: ובאופן אחר נראה ליישב דברי הרשב"א דנודע שי' אבודרהם בשם רי"ן פלט דמצינת יבום הוא רק על היבם ולא על היבמה ואני מצאתי פן בחינוך מצנה תקצ"ח תקצ"ט וכבר הקשה הפ"י לפתובות (מ') דא"כ איך פריה ביבמות (כ') דלידחי עשה לל"ת בח"ל הרי בהאשה ליפא עשה פלל אולם בתויה"כ ליומא (פ"ו) תי' דכיון דא"א ליבם לקיים המ"ע בלא האשה אף שהיא אינה מצונית ע"ז שפיר דוחה עשה לל"ת ובאור הדבר לפמ"ש בתוס' חולין (ק"י) דגם מגבירא לגבירא אמרי' הואיל ואינשתי גבירא ומכ"ש הקא דא"א לקיימה בלא האשה י"ל הואיל ואינשתי לגבי יבם אינשתי גם לגבי האשה: והנה בתוס' זבחים (ל"ג) מבואר דהיכא דליפא איסור פלל לגבי הך דאינשתי לגבי אינשו בכלל הואיל ואינשתי וא"כ ביבמה שזדרה דכל האיסור רק על האשה ולא על היבם פלל א"כ שוב ליפא למימר עדל"ת דהא לגבי האשה ליפא עשה פלל אלא דנימא הואיל ואינשתי ואינשתי נהרי לגבי בעל ליפא איסור פלל ול"ש לומר הואיל ואינשתי ולכן הקשה הרשב"א שפיר דהא א"ע ליבום ולא דמי לח"ל דיבמתו ריבה דהתם עדל"ת אלא דאיפא נמי ל"ת לכן יבמתו ריבה משא"כ בנודרת: וא"כ התינוח בנודרת אבל גבי חדר"ג דהאיסור רק על הבעל ולא על האשה כמש"ל בשם הלק"ט א"כ שוב י"ל דמהני היבום משום דיבמתו ריבה דבזה שפיר י"ל עדל"ת פיון דליפא איסור רק על היבם ולכן מקל הלין טעמי הנגי מסכים עם כתר"ה דכל המצוה על הגדול והוא מחויב לחלוץ וכבר הביא כתר"ר גם מתשו' ח"ס א"ע סי' א' שפירא דלא פהדברי חיים ולכן פן עיקר בנ"ד שחייב רק על האח הגדול והנלע"ד פתבתי: סימן לה רב הגדול וכו' מו"ה פינבל הערץ נ"י מו"ץ דק' גלאייב.

מכתבו הגיעני ובדבר שאלתו בדין אבנים ולבנים מהמרחץ הישן אם מותר להרס הכותלים וליקחם לחומת ביהמ"ד וכבר הביא מהשע"ת סי' פ"ד בשם פמ"א דבעשו שינוי בהמרחץ מותר לברך בו אף שחוכה מהא דאו"ח סימן קמ"ז דאין להשתמש לקודש מדבר שנשתמשו להדיוט ונדעת החו"י סי' קס"א דע"י שינוי מותר וכ"כ הפמ"ג וח"ס או"ח סי' מ"ו אף דבנ"ד הוי שינוי החוזר לברייתו עכ"ד.

והנה מפת ביזוי ואיסור מרחץ מבואר בתשו' פמ"א שם סימן פ"ז דמשום שינוי השם לבד מותר ומכ"ש ע"י שינוי מעשה והביא מרש"י סוכה (י"ד) דמעשה פל דהו מהני להוציא מידי טומאה ע"ש ובדין אם בגין מקרי שינוי החוזר תליא בפלוגתת רש"י ותוס' ב"ק (כ' ע"ב) ד"ה והוא שהניחה ע"פ ארובה וע"ש באס"ז בשם הרא"ש דבסתם בגין סותתין האבנים והוי שינוי גמור ועוד הביא בשם הר"ש דע"י חיבור לקרקע הוי שינוי גמור וע"ע ברש"י ותוס' מעילה (כ') וקרן אורה מה שתמה ע"ד אס"ז הנ"ל ובקצה"ח סימן ש"ס סק"ג ביאר דעת רש"י דמשום שינוי השם מהני שפיר ולפ"ז ה"נ בנ"ד ועוד נראה לפמ"ש התוס' שבת (נ"ח סוע"א) ד"ה אע"פ שחברו וכו' דהא דכפה שנתנתו לספר טהור מן המדרס אע"פ שלא עשתה שום שינוי מעשה דכיון דנאסר בהנאה על ידי זה חשוב פשינוי מעשה וע"ש בפ"י דעיקר טעמא משום שינוי השם ועכ"פ בנ"ד דחל עליהם קדושת ביהמ"ד ואיה"נ איפא שינוי מעשה ושינוי השם ושינוי מעשה זו שנעשה הקדוש ואיה"נ ושינוי השם לכ"ע מי' ואינו חוזל"ב.

ועוד נראה דכיון דאם יבנום לכותלי ביהמ"ד הרי ליר לחזור ולנתצם ולסתור הבנין דהנזותן אכן עובר בלאו ואפ"י כ"ש אסור כמ"ש באה"ח פ' ראה א"כ הוי מה"ט שינוי שאחל"ב פ"ן שע"י האיסור א"א שיחזרו לברייתן וכה"ג כ' הר"ב ד"רפ"ג מפלים לענין פלי עץ העשוי לנחת דאם אין באים במדה י"ל דמקב"ט ולא דמי לשלחן ומנורה שבמקדש דהתם פ"ן דאסור לטלטלם הו עשוי לנחת ע"ש ואף כהט"א סוף תגיגה תמה עליו מש"ס דמגלה (כ"ו) וע' ח"ס יו"ד סוסי' שנ"ד ומנ"ח מצנה קס"א היינו דמהתם מוכח דגם בלא האיסור מיקרי עשוי לנחת אבל מ"מ מודים דהאיסור קובעם וכן מוכח בש"ע או"ח סימן ש"ע ס"ב ומג"א סק"ג דדברים שאינם נטלים בשפת מחמת מוקצה עדיפי מפלים לענין שלא יאסרו הדברים בהחזרים עליו אם הניחם בהחזרים פ"ן שאסור לטלטלם ע"ש והכי נמי בזה: והנה במ"ש לעיל דע"י האיסור לבד מקרי שינוי מעשה יש להעיר מהא דסופה (ל' ע"ב) דמבואר דגם למ"ד לולב צריף אגד הוי שינוי החל"ב והא הלולב נאסר בהנאה משום מוקצה אבל י"ל דבהאגד לבד הרי בהנאה אינו נאסר ואי נימא דכשנוטל בו יאסר שוב הוי מהב"ע פ"ן דע"י המצנה נקנה לו כמ"ש התוס' שם ע"א גם י"ל דהתם המצנה אינה אוסרת אלא ביום נטילת לולב ולא אח"כ משא"כ ה"כא דנאסר עולמית: ובדבר המקום בביהמ"ד שטען בן הבת שזקנו א"ל איזו ימים קודם מותו שיהיה שנה עם שאר היורשים לענ"ד אין נ"מ אם לשון זה מועיל פ"ן דליכא שום עד אינו נאמן להוציא מהיורשים גם בשבועה דאפ"י בדאיכא עד אחד ל"מ פל"ג כמ"ש בתשובת שבו"י והובא גם בכת"ש רס"י רנ"ג ומכ"ש בדליכא שום עד דלכ"ע א"י להטיל שום ח' על היורשים פ"ן דהוא מודה שא"ל פן שלא בפניהם: והן אמת דבתשו' גו"ר הספרדי ח"מ פל"ג ה' סימן י"ב פסק דיכול להטיל חרם על היורש אם אינו מאמין אבל הוא נמשך לדעת המבי"ט ושם סי' י"ג חולק עליו מהר"ם בן חביב ואף דבסי' ט"ו חזר המחבר והעמיד דבריו אבל מספק ודאי א"א לחייב.

ובפרט בנ"ד שהלשון מסופק ונד בעל המתנה עה"ת (וע"ע בתשו' מהר"ם מינץ סי' ס"ו בדין צוואה בלא עדים ובתשובת בר"א ח"מ סי' ה'): ובדבר מה שהקהל רוצים להוציא העז"נ ולעשות רצפה בגובה ע"ג עמודים לתוף אויר ביהמ"ד כפר ראו עיניו תשו' ד"ח ח"א סימן ד' שמתיר ורמזתי אליו בהגהותי על או"ח שנדפסו בארץ הגר וגם בתשו' שו"מ מהד"ק ח"ב סי' כ"ב כ"ג מתיר בפשיטות וגם אי נימא דהוי הורדה פדעת חסל"א הנה בביהמ"ד שדינו כביהכ"נ של כפרים הרי ביז הפו"מ וטה"ע העוסקים בצרכי הקהל גם להחליף ולהוריד וגם אם היה כמו של כפרים בכה"ג בודאי פל העולם יסכימו דהוי ז"נ וזל"ח וכה"ג כ' בשו"מ שם ובפרט שיצמח עי"ז טובה שיהיה חם יותר בחורף כמ"ש רו"מ וכתב רמז גם להח"ס סימן כ"ו דמוכח דיש להקל בזה: ומ"ש רו"מ מהא דאויר עזרה שבועות (י"ז) ותוס' ומל"מ פי"א משגגות גם בשו"מ שם העיר בזה וגם מ"ש מתוס' מכות ומהר"ש"א ע' במנ"ח מצנה שס"ב מ"ש בזה.

והנה עוד נ"ל דנהי דגגין ועליות לא נתקדשו משום דמפסיק הגג מ"מ היכא דכבר נתקדש האויר גם אם יעשו גג בינתיים לא פקע קדושה הקודמת א"כ אף שהנשים יתפללו שם לא מקרי הורדה פל"ג דאטו מקודם עמדו אנשים באויר בגובה והתפללו הלא רק קדושה של מטה פרוחה גם באויר ואין הורדה עתה פל"ג שגם עתה אין מחיצה של ברזל מפסקת ודוקא שלא נתקדש בתחלה לא ס"ל פריב"ל בפסחים (פ"ה) שם משא"כ אם כבר

נתקדש בקדושתו קאי ועתה נוסף שגם באויר הזה יתפללו הנשים מלמעלה ואנשים מלמטה.

ולכן יפה הורה ר"מ: סימן לו להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יהודא לובעצקי נ"י רב דק' פאריז בפראנקרייף ולהשו"ב המןפלג בתורה וכו' מו"ה אליעזר ריכטער נ"י שו"ב דשם. מפתבם הגיעני וע"ד השאלה שנמצא סירכא על האונת העליונה הימנית ובמשך ב' אצבעות להלן ממקום אחיזתה בריאה נכנסה הסירכא תחת קרום הריאה שהי' שם נקב ונמשך חוט הסירכא תחת הקרומים ג"כ לערך ב' אצבעות וחוזה ויצאה דרך נקב שבצדב ממעל להריאה ונסרכת לשון הלב והסירכא במשך הייתה תחת הקרום לא הייתה דבוקה שם רק הייתה רפויה כמו חוט במחט ובמקום אחיזתה בריאה בתחלתה טרם כניסתה תחת הקרום עברה מהריאה במיעוץ קל מאוד ונשארה הסירכא שתחת הקרומים אחר שחתך קצה השני מהשון רפויה שם עד שנמשכת מצד זה לצד זה כחוט במחט נמצא שמצד הסירכא עצמה ליכא חשש אלא מפני שנוכסה תחת קרום הריאה יש ספק אם ניקבו ב' הקרומים ונכנסה הסירכא תחתיהם והשו"ב בדק במקום הנקבים ולא בצבצה והריאה במקום ההוא שלם ויפה בלא שום שינוי או רישום.

עכ"ד השאלה: הנה לא ביאר השו"ב היטב אם שלף והוציא חוט הסירכא לגמרי מתחת הקרומים וגם פתח הקרום שהיה סוכך ע"ג הסירכא וראה שמתחתיו שלם ויפה ובדק אחר פתיחת הקרום שאינו מבצבץ דאז יש לסמוך על מה שאינו מבצבץ להיות הוכחה שלא ניקבו הקרומים אבל אם לא הוציא כלל הסירכא מתחת הקרומים אלא שבדק ברוק ע"ג מקום הנקבים שמשני הצדדים ולא בצבץ דבנה א"א לסמוך כלל על מה שאינו מבצבץ דאפשר שבאמצע המשוף הנ"ל ניקב באיזו מקום אלא שהקרום שע"ג הסירכא למעלה והחוט של סירכא עצמה סותם שם שלא בצבץ ובפרט אם לא היה יכול להוציא הסירכא משם לגמרי רק שנמשך מצד זה לצד זה יש לחוש שנדבקה הסירכא באיזו מקום ע"י איזו חוט לגוף הריאה ולכן א"י לשלפה משם לגמרי ולכן אינו מבצבץ וליכא שום הוכחה ממה שלא בצבץ ואין שום צד להקל ודמי לסירכא שלא עברה במיעוץ דל"מ בדיקת רוק: וגם בדיקת ראיה ליכא ואולי יש שם שינוי וכיוצא בזה מתחת מפה תחת הקרום ולכן כפי הנראה שהוציא לגמרי הסירכא וגם פתח הקרום שהיה סוכך ע"ג הסירכא ואח"כ בדק שהוא שלם ויפה ולא בצבץ ולכן צידד לסמוך על הספיקות שהעלה דשמה ניקב רק קרום אחד או שהנקבים זה שלא פגג זה או שהוא נקב מתולדה אבל זה דווקא אם לא נדבקה שם הסירכא במשך ההוא בשום דביקות חוט סירכא לגוף הריאה דאם נדבקה שם ועברה ע"י מיעוץ הרי הוי תרל"ר דלא גרע מקמט או נגלד דבצירוף סירכא הוי תרל"ר ובע"כ דבנ"ד לא היה להסירכא שום דביקות במשך ההוא שנוכסה תחת הקרומים.

אף דבכ"ז יש לפקפק במ"ש לתלות שהוא נקב מתולדה דהא אי נימא דהקרומים הסוככים ע"ג הסירכא הם מגוף הריאה הרי צריך שיכנס הרוח לשם דאל"כ יש לחוש על המקום ההוא משום אטום ואין זה דומה למ"ש בדע"ת סימן ל"ו סקנ"ד דשאני התם דהכי רביתיהו ותולין שסופו להתפשט ויתמלא בבשר משא"כ בנ"ד וא"כ א"א להקל בנ"ד פיון שנראה מענינו שהוא נקב בתולדה אבל י"ל דאין למעלה רק קרום העליון

לבד ולכן אין הרוח נכנס לשם ונשאר רק ספק אחד: ומ"ש עוד השו"ב בשם טטו"ד דכשאינו מבצבץ איפא ב' רנפי צדקו דברי הרב נ"י דליתא דבנ"ד מקרי רוב אחד שלא ניקבה הריאה וזהו ג"כ רנפא דבהמות פשרות הן ומ"ש השו"ב ליישב עפ"ד הר"ן דיש נקבים הראויים להעלות סרפא ואינם טרפה מעולם וה"נ י"ל דרוב בהמות פשרות היינו שהנקב הזה מהנקבים הפשרים וכמ"ש כה"ג הדג"מ סי' מ"ט מה יענה למה דפסק הט"ז סי' ל"ט דבמקום שהבדיקה חיובית אא"ב בבדיקת נפיקה ונהרי התם איפא נמי ב' רנפי וע' מה שכתבתי בדע"ת סי' ל"ט סק"י"ט: אבל מ"ש הרה"ג נ"י לדחות ד' השו"ב במ"ש לתלות בנקב מתולדה דבריאה גם נקב מתולדה טרפה לא אדע מהו דזהו אם הרוח יוצא דרך שם אבל בנ"ד שהעורות שלמים מסביב ואינו מבצבץ י"ל דכשר וכבר רמז השו"ב למ"ש בדע"ת סי' ל"ו סק"ו באנרף בזה.

אבל כבר כתבתי לעיל דיש לפקפק בד"ז משום חשש אטום זולת אם נאמר שאין למעלה אלא קרום העליון של הריאה או שהוא קרום זר וקרומי הריאה שלמים מתחת משוף הנחת הסרפא שנקנס תוף הקרומים ולדינא באם שיצאה הסרפא ממקום הנחתה באופן שניכר שלא הי' לה שום דביקות בריאה שם ופתח הקרום הסוכף על גבי הסרפא וראה שהריאה שלם ויפה ובדק היטב ואינו מבצבץ ואין ניכר שום פיוץ בעור אלא העור חלק בלא שום שינוי נראה דיש להקל בהפ"מ אם יש לתלות שהיה למעלה רק קרום זר הסוכף ע"ג הסרפא או שהוא קרום העליון לבד אבל אם יש ב' קרומים הסוככים ע"ג מקום שהוא אין בידי להתיר אם אין הרוח נכנס לשם מחשש אטום: והנה חזר השואל וכתב לי עמ"ש לסמוך על הבדיקה דכיון שאינו מבצבץ נדאי לא ניקב כ"א עור העליון כמו בריאה דאנושא שסומכין על הבדיקה במקום ידוע כמ"ש הל"ש סימן ל"ו סק"ד וגם בנגלד קרום העליון ואני כתבתי דנוקא אם אין להחוט שום דביקות בריאה ופתח הקרום הסוכף ע"ג הסרפא וראה שהריאה שלם ויפה ואינו מבצבץ ואין שם פיוץ בעור הריאה כנ"ל וע"ז כתב השואל דבדיקה זו א"א פלל מפני דקות הנקב והחוט וגם תמה הלא אם היינו מוצאים כמה נקבי נגלד על הריאה היינו סומכין על הבדיקה ומה מזיק לנו חוט הסרפא ההולכת תחת הקרום וכי קוץ או מחט הוא ואפי' במחט צינד הל"ש סי' ל"ו סק"ד דלשי' קצת פוסקים אין לחוש לנתרפא ומכ"ש בחוט של סרפא.

ואני תמה על תמיהתו דהא כל סרפא מתהנה על ידי נקב במקום דביקותה בריאה ובכל ריעותא צריף בדיקה א"כ בכל נגלד נדאי סגי בדיקה במקום הנגלד ואם אינו מבצבץ שם בנדאי אין שם נקב פי מי יסתום הנקב הפתוח אבל הקא שנתהנה שינוי והסרפא נכנסת בין קרום לקרום והקרום העליון מונח שם וגם בהוציא החוט פפי שכתב ר"מ פעת הלא עכ"פ צריף ראית העין אם הקרום התחתון שלם שם פי מה שאינו מבצבץ בנפיקה י"ל שהוא מפני שמונח הקרום העליון ע"ג מקום הנקב וסותם שלא יבצבץ הרוח שם: ומ"ש דיש לתלות שהוא נקב בתולדה דלשי' הט"ז סי' מ"ג וצ"צ פשר ואני כתבתי דהא איפא חשש אטום ותמה ע"ז דבין ב' הקרומים א"צ שיבא הרוח שהם דבוקים זב"ז הלא כתבתי לעיל בעצמי בזה"ל אבל י"ל דאין למעלה רק קרום העליון לבד ולכן אין הרוח נכנס לשם והיינו כי מתחלה דמיתו דכונת ר"מ במ"ש שהוא נקב מתולדה היינו דלמעלה ע"ג הסרפא הם ב' קרומי הריאה ובין העורות והבשר יש נקב בתולדה כמו שלפעמים יש נקב בבשר הריאה מעל"ע לכן כתבתי שצריף שיבא הרוח להקרומים

דאל"כ יש חשש אטום וְלָזָה סִימָתִי דִּי"ל דְלִמְעֵלָה רַק קְרוּם אֶחָד וְהִנְקָב בְּתוֹלְדָה הֵם
בֵּין ב' הַקְרוּמִים שֶׁל הַרְיָאָה א"כ לִיכָא חֲשַׁשׁ אֲטוּם: וּמ"ש עמ"ש בְּתִשְׁבּוּכְתִי הַנָּ"ל בְּהָא
דכ' רו"מ דְכִשְׁאִינוּ מְבַצְבֵּץ אִיכָא ב' רַבְּנֵי וְהַסְבִּיר הַדְּבָר עפ"ד הַר"ן וְתַמְהָתִי ע"ז מהט"ז
ס' ל"ט וּרו"מ הַשֵּׁיב ע"ז וְלֹא הִבְנִיתִי דְבָרָיו כָּלֵל דְּוַדַּאי גַּם בְּכָל מְקוּם שֶׁהַבְּדִיקָה חַיּוּבִית
אִם אָנוּ רוֹאִים שְׁאִינוּ מְבַצְבֵּץ נִימָא דְרֹב בְּהַמּוֹת פְּשָׁרִים וְרֹב נְקֻבִים מְבַצְבָּצִים: וְהִנֵּה
הִבִּיא מַה שֶׁהַשֵּׁיגוֹ עָלָיו מְדַבְּרֵי הַתַּב"ש ס' ל"ט סַקט"ז בְּדַבְּרֵי הַר"ן הַנָּ"ל דְּלֹא בְּכָל
מְקוּם יֵשׁ נְקֻבִים פְּשָׁרִים וּרו"מ הִבִּיא מְדַבְּרֵי הַרְא"פ ס' ל"ט סַקל"ז שֶׁפְּתַב כְּעֵין ד' רו"מ
וְאִף שֶׁפְּתַב דְּהָיִי ס"ס לְאִסּוּרָא הִיָּינוּ מִשּׁוּם שֶׁהִי שָׁם נְקָב מִמֶּשׁ מִשְׁא"כ בַּנ"ד שֶׁהוּא רַק
סַפֵּק אִם יֵשׁ נְקָב וְלִשְׁי' כַּמ"פ בְּדַאִיכָא ס"ס א"צ לְבְרוּרֵי כָּלֵל וְגַם הִבִּיא מֵהַתַּב"ש ס' ל"ו
סַקכ"ב דְּבִנְקֻבִים דְּשְׁכִיחֵי הִיָּינוּ עִם סְרְכוֹת וְכִיּוֹן דְּאִין סְרְכָא מֵהַנְּקָב אִיִּתְרַע לָהּ מִיַּעוּטָא
דְּשְׁכִיחַ וְהַ"נ בַּנ"ד שְׁאִין סְרְכוֹת יּוֹצְאוֹת מֵהַנְּקֻבִים וְהַחוּט שֶׁל סְרְכָא שְׁנַכְנַס לְשָׁם אִינוּ
סְרוּף וְדְבוּק שָׁם אֲלֵא נִמְשָׁף וַיִּנְצָא וְאִף דֵּהֲרֵא"פ הַנָּ"ל מִיָּרִי בֵּין הַחִתּוּכִים מ"מ גַּם
בְּמִיָּצֵר הַחִיָּה י"ל פֶּן: וְהִנֵּה כְּפִי הַצָּעַת הַשְּׂאֵלָה מֵאֲזֵ הַרִי הִנֵּה נִסְרַף לְשׁוּמֵן הַלֵּב וְלֹא הִנֵּה
ע"ג הָאֲוֹנָא בְּמִיָּצֵר הַחִיָּה אִף גַּם אִם הוּא בְּמִיָּצֵר הַחִיָּה הַרִי לְדִידֵן גַּם בְּנְקָב בְּמִיָּצֵר הַחִיָּה
וְהַדְּרוּפֵן סַבְיָה וְסָרִיף אִין מְכַשִּׁירִין אִם כֵּן אִיזָה ס"ס יֵשׁ כָּאֵן וּמ"ש רו"מ מְדַבְּרֵי הַל"ש ס' ל"ו
ל"ו סַקע"ו דְּבַאִינוּ וְדַאִי נְקָב יֵשׁ לְצַרְף לְהַקְל בְּמִיָּצֵר הַחִיָּה כִּיּוֹן שֶׁהַמְּנַהֵג רַק מְצַד חוּמְרָא
אֲבָל בַּנ"ד אִין כָּאֵן כְּמָה צְדָדִים לְהַקְל כִּיּוֹן שְׁיֵשׁ רִיעוּתָא גְּדוּלָה לְפָנֵינוּ וְהַבְּדִיקָה מְעַפְכַּת
וּא"א לְבַדּוּק כִּיּוֹן שְׁאִין הַמְּקוּם מְגוּלָה לְפָנֵינוּ וְעוֹר הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַרְיָאָה חוֹפֵף וּמְסַכֵּף ע"ג
הַשְּׁטַח הַהוּא וְאוּלַי מְעַכֵּב הַבְּצְבוּץ וּבְפֶרֶט כִּיּוֹן דְּכָל סְבֵרַת הַר"ן רַק אֲלִיכָא דְרַש"י וְגַם
בְּדַעַת רַש"י יֵשׁ טַעְמִים אַחֲרֵים דְּלֹא כְּהַר"ן וְא"א לְבָנוֹת יְסוּד ע"ז בַּכַּה"ג דַּנ"ד: וּמ"ש
רו"מ עפ"ד הַתַּב"ש סִימֵן ל"ו סַקכ"ב דְּנְקֻבִים דְּשְׁכִיחֵי הִיָּינוּ גַּם סְרְכוֹת וְהֵאֵן כִּיּוֹן דַּל"ל
סְרְכָא אִיִּתְרַע לָהּ מִיַּעוּטָא דְּשְׁכִיחַ וְהַ"נ בַּנ"ד אִין לוֹ דְּמִיּוֹן כָּלֵל סְרְכָא הַרִי שׁוֹר שְׁחוּט
לְפָנֵיהּ שְׁהָרִי יֵשׁ נְקָב וְחוּט שֶׁל סְרְכָא נִמְשָׁף בּוֹ וְחוּרְזֵ מְצַד זֶה לְצַד שְׁנֵי וְאוּלַי הַסְרְכָא
נְדַבְּקָה בְּאִיזָה חוּט לְנְקָב שְׁבָפָנִים וְנִתְלַשָּׁה מִשָּׁם וְנִשְׁאַר נְקָב מִבְּפָנִים תַּחַת הָעוֹר הַחוֹפֵף
עָלָיו וּא"א לְבַדּוּק הֵיטֵב וְגַם בְּלֹא הַסְרְכָא הַרִי גַּם נִגְלַד צָרִיף בְּדִיקָה אִף שְׁאִין עָלָיו סְרְכָא
וּמכ"ש בַּנ"ד כ"ש נְקָב לְפָנֵינוּ וּמ"ש רו"מ דְּבַדְאִיכָא ס"ס א"צ לְבָרֵר וְלְבַדּוּק כָּלֵל הִנֵּה
בַּנ"ד שְׁאִין הַסְפָּקוֹת שְׁקוּלִים אִין זֶה בְּגֵדֵר ס"ס כָּלֵל וְעַמ"ש בַּדַּע"ת ס' נ"ג לְצַדֵּד בְּזָה
וּבַנ"ד לַכ"ע אִין לְהַקְל: וְהִנֵּה כְּעַת כָּא לְפָנֵינוּ שְׂאֵלָה שְׁבָדַק שׁוֹר אֶחָד וּבְאֲוֹנָא עֲלִיּוֹנָה
מְצַאֵסְרְכָא עוֹבְרַת מַעַל"ע הִיָּינוּ בְּנְקָב מְצַד גְּבָה לְצַד קַמָּא לְעַרְףָּ אֲצַבַּע סְמוּף לְשִׁפּוּלֵי
וְאַחַר נְפִיחָה רָאוּ כִּי הַמְּקוּם הַסְמוּף לְשִׁפּוּלֵי הוּא בְּשַׁר הַרְיָאָה וְעוֹלָה בְּנְפִיחָה וּבְדַק
הַמְּקוּם בְּפוּשְׁרִין וְלֹא בְּצַבֵּץ וּמְפָנֵי דְקוֹת הַנְּקָב לֹא הִנֵּה בְּאֲפֶשֶׁר לְבַדּוּק אִם סְבִיב הַנְּקָב
יֵשׁ קְרוּם הַרְיָאָה שְׁלֵם וְיָפָה וְכִיּוֹן שְׁאִין כָּאֵן צַד רַק לְסַמְוֵף ע"ד הַט"ז וְצ"צ לְהַתִּיר בְּנְקָב
מֵתוֹלְדָה לֹא רְצָה לְהַקְל וְלַעַנ"ד גַּם לְשִׁטַּת הַט"ז וְצ"צ אִין מְקוּם לְהַתִּיר בְּזָה דְּדוֹקָא אִם
רוֹאָה קְרוּם שְׁלֵם וְיָפָה סְבִיבוֹת הַנְּקָב תּוֹלִין שֶׁהוּא נְקָב מֵתוֹלְדָה כַּמ"ש בַּדַּע"ת סִימֵן מ"ג
סַק"ד מֵהַתּוֹס' נְדָה (כ"ד ע"א) וְגַם מֵהַצ"צ שֶׁהִבְאַתִּי שָׁם מוֹכַח כֵּן אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁא"א
לְבָרֵר חוּשְׁשֵׁין בְּנְקָב דְּשְׁכִיחַ שְׁנַתְּהוּנָה אַח"כ וְלֹא מֵתוֹלְדָה: וּמַה שֶׁשְּׂאֵל בְּדִין ע"א אוֹמֵר
בְּסְרְכָא שִׁלְכַס"ד שְׁעֵבֵר בְּמִיעוּף וְהַשְּׁנֵי מְכַחִישׁוּ דְמִבְּוֹאָר בְּאַחֲרוּנִים לְהַטְרִיף דְּבַח"ז א"א
עוֹמְדַת וְע"ז הַקֶּשֶׁה דִּיהָ הָאֶחָד שְׁאוּמֵר שְׁעֵבֵרָה בְּמִיעוּף נֶאֱמָן בְּמִיָּגוֹ שְׁהִנֵּה אוֹמֵר שְׁהִנֵּה

פסדון והביא מהמש"ז סימן ל"ט סקכ"ב שחקר בכה"ג לענין הע"א שאומר שלכס"ד דיהא נאמן במיגו דהיה נוקב נקב פתוח וסינים דבע"א מכחישו א"נ במיגו ורו"מ תמה דבב"ב (ל"ד ע"א) ברשב"ם ותוס' מוכח דבאינו מחייב שבועה מהני מיגו במקום ע"א וה"נ בזה והנה מ"ש מהא דב"ב ל"ד צדקו דבריו ובדבר זה טעה גם הב"ש בא"ע סי' מ"ב סק"ו בהשיגו על הב"ח וכן בסי' מ"ה סק"א וכבר תפסו עליו הח"צ סי' קט"ו ושאר אחרונים וכ"ה בט"ז א"ע שם סי' ז' סק"ה ותקנים פללי מיגו סימן פ"ג אבל בגוף קושיתו י"ל לפמ"ש בתוי"ש פתובות (כ"ב סוע"ב) בהא דע"א אומר נתגרשה וכו' דיהא זה נאמן מיגו דא"ב שתיק ות' דשמא רוצה לפסלה מכהנה וה"נ י"ל דכיון דיש אנשים שנוזהרים מסרסא במיעוץ ואין נוהרין מפסדון שמא רוצה להעיד במיעוץ שלא נכשירוה אלא להאוכלים מסרסא.

והנלע"ד פתבתי סימן לז להרב הגאון וכו' מו"ה חיים ארי' הלוי הורוויץ נ"י אבד"ק קראקא. מכתבו מגלה עפה הגיעני וע"ד שאלתו בראובן פהן בחור שנשא אשה בת כ"א שנים בחזקת בתולה ואחר בעילה א' אמר שלבו נוקפו שמצא פ"פ ושאל את אשתו אם מצאה דם ואמרה שלא מצאה ואח"כ בבעילה שני' אמרה ג"כ על שאלתו שלא מצאה דם וגם שאלה לאמה ונפשו ולא מצאו והבעל לא משמש ולא העמיד שושבינין ועיקר סמיכתו רק ע"פ דברי האשה ותיכף א"ל דע שאני פהן אוילי נבעלת לאחר והשיבה שלא נבעלה לשום אדם אבל לא מצאה דם ושוב הו"ל נסת נדות וטבלה ובא עליה עוד הפעם או פעמים ולא נמצא דם והיה לבו הולך וסוער ושאלו לרופא מןמחה ואמר שלא יהיה לה עוד דם בתולים ויוכל להיות שאבדון ע"י קפיצה ואח"כ פירש ממנה הבעל ובא לפני ב"ד וטען טענת פ"פ וכששאלוהו אם בעל בנחת לא ידע להשיב בבירור כי אמר שאינו בקי בזה וגם טען טענת הדם עפ"י דברי האשה והאשה טוענת נקייה אני מכל ביאה ובתולה הייתי ושהי"ל צער בביאה א' ומפני הבושה לא ספרה לבעלה עד שעת ביאה שניה ונפשו שנית ומצאו בכתונת טפת דם פחות מכגריס ואמרה כי מה שאמרה בראשונה שלא מצאה פלום מפני שסברה שדם מועט כזה לא נחשב למאומה והאשה מןחזקת בכשרות וצניעות ועיר קראקא רובה עפ"י"ם אבל בחלק עיר קאזמירז ששם דירת אבי האשה היה מפבר רק שכונת ישראלים וגם עתה רובה דרובה רק יהודים ובבית הזה דרים קרובי עם נשותיהם כמו אביה וגיסה וגם ב' עפ"י"ם וגם יש שם בית מזיגה והאשה היתה עומדת בבית המזיגה למפור והקונים רובם הם עפ"י"ם אבל כמעט תמיד היה שם א' מקרובי ולא נתייחדה כלל עם הקונים עכת"ד השאלה: והנה רו"מ האריז למעניתי ופלפל בחקמה ור"ד דלפמ"ש החמ"ח סי' ס"ח סק"ח וב"ש סק"ג דבזה"ז שמקדשין תחת החופה ובתוף ז' בועל ב"מ ואינה מתייחדת בינתיים עם שום אדם אם לא נמצא בתולים ודאי זינתה קודם נישואין ותולין במצוי ולא נאסרה גם לבעלה פהן וכ"ה בב"י סי' ו' וכ"ה בירושלמי ור"ן פ"א דכתובות קידשה בחופה לית לן באילן פנסייא: הנה באב"מ רס"י קכ"ז הוכיח מהא דתקנו שתהא בתולה נשאת ליום הרביעי ולפמ"ש התוס' בגיטין (י"ז) לחד טעמא משום דחיישי' שמא תזנה מוכח דגם כשמקדשין תחת החופה חיישינן שמא תזנה אחר החופה קודם שיבעול והביא ראיה מתוס' ס"ו פ' המדיר והוא משום דבזמן הש"ס לא היה שמירה מעולה ע"ש אבל לפ"ז צ"ע מאן מפיס לנו להקל בזה"ז פיון דהפל תלוי לפי הזמן והשמירה המעולה ואולם יש לי לדון לפמ"ש

הר"מ בפיה"מ פ"ב דגישין בטעמא דר"ש דמכשיר בנכתב ביום ונחתם בלילה משום דזנות ביומו לא שכיח כלל כמ"ש בשעה"מ פ"א מגירושין הכ"ד וא"כ פיון דבשעה"ד לשי"מ כמ"פ שפרסי קכ"ז סמכי' אדר"ש צ"ל ג"כ דלא שכיח כלל א"כ פשעל ביומו אין לחוש כלל דגם לר"י דאמר דחיישי' שמה' יחפה וצ"ל דזנות שכיח מ"מ בכה"ג לכ"ע לא שכיח ויענין בתשו' הריב"ש סי' שפ"ה בשם ה"ר חסדאי שהחליט דבזמן מועט לא שכיח זנות והריב"ש תמה עליו מהא דנכתב ביום וכבר ביאר האב"מ רס"י קס"ט דלק"מ ופלא שלא הזכירו מדברי רמב"ם כלל ועכ"פ מבואר שם דגם במשך כמה ימים הוי בכלל זמן מועט ע"ש ועכ"פ חזי לאצטרופי לסברת הב"י וחמ"ח הג"ל: ובעיקר דברי התוס' שפתבו לחד תי' דדוקא בעדים והתראה לא שכיח אמרתי לבאר בזה מה שהקשו המחברים בהא דפליגי ר"י ור"ל בטעמא דזמן בגישין דלר"י שמה' יחפה ולר"ל משום פירות ומכרש דהא דר"ל לא אמר כר"י דזנות ל"ש והקשו איך נחלקו במציאות אם שכיח או לא שכיח וע' ברמב"ן רפ"ג דחולין שהקשה שם פעין זה וביארתי דהא טעמא דבעדים והתראה ל"ש משום דכיון דידעת שתחייב עי"ז מיתה מי פתי יסור הנה לזנות אבל אם לא היו מתקנים זמן וכל בעל יוכל לחפות עלי' בגט שא"ב זמן ולא תחייב מיתה הי' זנות שכיח שהרי תבטח בבעלה שיצילנה ממיתה ולכן גם ר"י מודה לדברי ר"ל דהשתא זנות ל"ש אלא דסובר שאם לא היו מתקנים זמן אז הנה זנות שכיח ועפ"ז אמרתי עוד דנהי דזנות בעדים ל"ש היינו שיהיו שם ב' עדים יחד והיא תראה אותם בזה ל"ש שתזנה אבל בעדות מיוחדת שזה רואה מחלון זה והשני מחלון אחר והיא לא ראתה אותם כלל שפיר שכיח שתזנה ומכ"ש היכא שתזנה ב"פ ובכל פעם יש רק ע"א דהוי ג"כ עדות מיוחדת שפיר י"ל דשכיח זנות בזה ובזה אמרתי ליישב דברי רש"י ריש פתובות שפירש שתקנו משום שע"י הקול יבואו עדים ויעידו שזנתה והקשו התוס' דא"כ איך דייק אב"י ממתני' דהאומר פ"פ מצאתי נאמן הרי התם יעידו העדים ולא מטעם נאמנות הבעל ונראה דהא התוס' הקשו בהא דתקנו בתולה נשאת וכו' הרי זנות ל"ש ותי' דדוקא בעדים ל"ש וכבר נתבאר דבעדות מיוחדת שכיח אבל נודע שי' מהרא"ן ששון דבעדות זנות ל"מ עדות מיוחדת וע' נו"ב מה"ק א"ע סי' ע"ב: והנה באס"ז ופ"י הקשו בהא דפריה אר"א והא הנה ס"ס דהא קי"ל דבס"ט ברה"י אפ"י אתה מרבה ספיקות טמא ומסוטה ילפי' לה ותי' הפ"י דשא"ה דאיכא רגל"ד שקינא לה ונסתרה משא"כ ה"כ דליכא רגל"ד ע"ש.

ומעתה לפ"ז י"ל דברי רש"י הג"ל דהא התוס' הקשו אמאי תקנו בתולה נשאת האיכא ס"ס ותירוצם דמשום לא פלוג כפר העיר הפמ"ג במש"ז יו"ד סי' פ"ח דלא מצינו ל"פ ברוב אטו מיעוט ולכן פירש"י דאף דלא שכיח שכיבואו עדים שנים שראו פאחד מעשה הזנות מ"מ יש לחוש שכיבואו עדים שראו בעדות מיוחדת ואף שאין נאמנים לאסרה מ"מ עכ"פ לא גרע מרגל"ד כדאית' בסנהדרין (פ"א ב') ורש"י ד"ה בעדות מיוחדת וכו' ע"ש ושוב יהי' נאמן הבעל לאסרה ול"מ הס"ס להתירה פיון דאיכא רגל"ד א"כ הרי דמי לס"ט ברה"י דגם בס"ס טמא (דאף שראו העדים מרחוק לא נעשה עי"ז רה"ר כמ"ש הראב"ד פ"ט מנזירות וע' מ"מ פט"ז משאה"ט) וא"כ התניח לפי האמת דבעל נאמן אבל אי נימא דאין הבעל נאמן שוב אין לחוש לשמה' יבואו עדים בעדות מיוחדת שהרי אין נאמנים לאסרה ושינזמן ב' עדים ביחד שראו הזנות פאחד הרי לא שכיח ושפיר דייק אב"י ממתניתין כר"א דנאמנת ומינשב קושית התוס': ובזה מינשב קו' התוס' בהא

דאָמער אי למיתב פתובה וכו' דהא איפא ס"ס ואינה מפסדת פתובה ולפמ"ש א"ש דלענין פתובה הרי גם עדות מיוחדת פשר א"כ שפיר י"ל דתקנו משום שמא יבואו עדים שיעידו בעדות מיוחדת שזינתה ותפסיד פתובתה ובזה מיושב קו' מהרש"א ומהרמ"ש בתוס' ד"ה גאמן וכו' ובהפלאה ע"ד רש"י שפתב דלר"א רק לאסרה גאמן ולא להפסידה פתובתה שהוא נגד הש"ס דהא מדקאמר אי למיתב פתובה וכו' מוכח דגאמן יותר להפסידה מלאסרה כמ"ש התוס' ולפמ"ש א"ש דאי מיירי למיתב פתובה באמת אינו מטעם גאמנותו אלא מפני העדים שיעידו עליה שזינתה דבמזון מהני גם עדות מיוחדת ורש"י לשיטתו אגיל בפירושו במתני' והתוס' לשיטתם הוכיחו שפיר דלגבי פתובה גאמן טפי מלאסרה וא"ש ודו"ק כי נחמד הוא בס"ד: אף דרו"מ הביא בשם הב"מ דשדא ביה נרגא דבכה"ג דמכחשת לגמרי בעיניו שיהיו תרי רובי פהא דסוסי' ו' באלמת והנה לענ"ד יש לדון בזה עפמ"ש הרא"ש בפ"ק דכתובות פהא דאינה גאמנת להכחיש ולומר בתולה הייתי במיגו דגאנסתי דאין זה מיגו דלא בעיא למיפסל נפשה מפהונה א"נ לא אמרי' מגו לאפוקי ממונא וכבר כ' מהרש"א בסוגי' דפ"פ להוכיח מהש"ס בסוגי' דראויה מדברת וכו' דגם באיסורא מהני מיגו וא"כ ה"נ יש לה מיגו דאי בעיא אמרה לכשר נבעלתי וכשרה לכהונה לאחר שנשאת דעכ"פ לא תצא וא"ל דאינה רוצית להפסיד פתובתה דבכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה ז"א דהא בנ"ד חזר ובעל אותה כמ"פ אם פן הרי גובית פתובתה דינע ומחיל וא"כ פשפאתה לפני ב"ד שפיר גאמנת במיגו וא"ל דכיון שהכחיש בהחלה לפני הבעל לגמרי פבר גאסרה עליו דבתחלה הרי ל"ה לה מיגו דלכשר נבעלתי דא"כ הייתה מפסדת פתובתה ז"א דהא בבעילה ראשונה פבר ידע שלא מצאה דם והוא לא שאלה אז אם לא נבעלה לאחר עד לאחר ביאה ב' וא"כ אחר בעילה ב' פבר הייה לה מיגו ול"ה מפסדת פתובה פיון שפבר חזר ובעל אחר שידע שלא מצאה דם וגם הייה נראה לו שמצא פ"פ ואולם י"ל דהוי פמיגו במקום עדים דהשתא שמכחשת ואומרת שלא מצאה דם ואעפ"כ בתולה היא הרי אגון סהדי דמשקרת: אף י"ל דהנה פבר הקשה הב"ש סימן ס"ח סק"ג סתירה בדברי הרא"ש שטור בדין בוגרת שכתב גבי ראתה דם דאפי' בוגרת שפלו בתוליה וכו' וסותר למ"ש באה"ע דבוגרת יש לה טענת דמים ובדברי הרא"ש י"ל כמ"ש המעיו"ט דבגדה לשי' הרי"ף קאי וכן נמצא כמ"פ בדברי הרא"ש אבל בדברי הטור קשה ובמק"א דנתי ליישב שמצאתי בשו"ת שערי תשובה להגאונים סי' קס"ח בשם רה"ג דטעמא דאיסור דם בתולים מפני דכשנבעלת ביאה ראשונה מרעדת ומתחלחלת ופורסת גדה פדאמרי' במגלה ותתחלחל המלכה שפירסה גדה עכ"ד.

ור"ל שע"י הצער מתחלחלת ודמי לביעתותא דגדה (דף ע"א) ועתוס' סוטה (כ' ע"ב) ובזה נראה פונת הירושלמי פ"ב דברכות ה"ו בסופה פלה אסורה לביטה פל ז' וכו' מ"ט דר"א א"א שלא יצא דם גדה עם דם בתולים ונהי די"ל דהפונה שע"פ רוב הוי פן כמ"ש כה"ג בתוס' גדה (ה' ע"ב) וכמ"ד מ"מ סותר להא דירושלמי פ"ד דגדה ונ"ס דילן (דף ס"ה) דם גדה מהמקור בתולים מהצדדים ולשי' הגאון ניחא ובזה מיושב קוש'י' הרשב"א והרא"ש אמאי אין תולין בדם המכה של צער בתולים והרשב"א תי' דתולין בדשמואל וכבר תמה בסד"ט דהא דשמואל לא שכח ולפמ"ש א"ש דהכא המכה עצמה גורמת החלחול וביעתותא הגורם דם גדה ובזה א"ש דברי הטור שכתב אפי' בוגרת שפלו בתוליה

ותמה הב"י מאי אפילו ולפמ"ש א"ש דהא בוגרת פ"פ ואין לה צער והוי סד"א דיש להקל דאינו גורם חלחול קמ"ל דאפ"ה אסור וא"כ אין סתירה למ"ש באה"ע ומינש"ב קו' הב"ש: אבל באמת קשה בעיני שיתלוק הטור על הרא"ש שכ' בנדה דאין הטעם פלל מחשש שמא יתערב דם נדה וצ"ל דס"ל להטור דלכ"ע מנדמן לפעמים שאין לבוגרת דם בתולים ובדאיפא הוכחה שלא מצאה דם הוי סד"א להקל ותולין שהיא מהמיעוט דהואיל ואשתני אשתני פדאי' בבכורות (מ"ב) ולכן קמ"ל דאין חוששין למיעוט ואם פן לפי מה שפכת הפמ"ג במש"ז סי' ל"י ס"ק כ"ב דמהני מיגו במקום רוב שוב יש לדון בנידון דידן דשפיר נאמנת במיגו אף בשו"ת גבעת פנחס סימן נ"ג חוכה בדין מיגו במקום רוב וע"ע בשו"ת בר"א חא"ע סי' י"ג אות י"א מ"ש בזה גם יש לפקפק לפמ"ש התוס' בכתובות (ט' סוע"ב) ד"ה לא דקא טעין דאינה מודה ברצון שובעלה מאחר וכו' אף דבנ"ד יש לדון להקל פינו דנחלקו הפוסקים אם בוגרת יש לה דמים אף דסתם בש"ע להחמיר היינו מספק ומדע שהרי הרשב"א הביא חד גי' בירושלמי פן והיכא דתלוי בחילוף גירסאות אין לילך אחר רוב פוסקים כמ"ש הפר"ת ביו"ד סי' נ"ב סק"ה וא"כ בשלמא באיסור תורה יש להחמיר אבל בדאיפא חד רובא דמדאורייתא שריא ורק מדרבנן בעי' תרי רובי ביוחסין א"כ הוי סד"ר ולהקל וא"ל דהא לשי' הפוסקים הנ"ל איפא חשש משום שמצא פ"פ דז"א דבנ"ד שלא בא לב"ד עד אחר פמה בעילות הרי קי"ל דאין טענתו טענה כמ"ש באה"ע סוסי' ס"ח והוא מהירושלמי וכמה ראשונים והאשה אומרת עתה שהרגישה צער בביאה ראשונה ואמתלאתה בפיה שהיתה בוששה מתחלה לומר פן ומבואר ביו"ד סי' קפ"ה דאמתלאת הבוששה הוי אמתלא טובה (ובפרט בנ"ד שהוא בחור בנדאי אין חשש וכמ"ש ר"מ אף דיש לפקפק לפמ"ש בהפלאה בקו"א אות ט' בשם הרא"ה דגם בבחור נאמן לאסרה לכ"ע ע"ש ומ"מ בנ"ד שלא אמר דבר ברור ואינו יודע אם בעל בנחת בנדאי אין לחוש מטעם פ"פ): ועוד יש לי לדון דכיון דהבעל לא ראה אלא ששמע ממנה שלא מצאה דם ומאמין לה ושאחד"א וכיון דכל האיסור רק מדרבנן הרי פכר העליתי בחיבורי דע"ת סימן א' ס"ק ס"ח דבדרבנן לא אמרינן שאחד"א להוציא אשה מבעלה והבאתי מדברי בדה"ב להרא"ה שער ב' ופמ"ג יו"ד סי' ק"י סקס"ב וגם מהנימוק"י יבמות והוכחתי שכ"ה דעת הרא"ש סופ"ב דיבמות וסלקתי הסתירות דאף דגם בדרבנן אמרינן שאחד"א כמ"ש השבו"י להוכיח מתוס' גיטין ואני הבאתי עוד ראיות מ"מ לגבי הוצאת אשה מבעלה לא אמרי' פן וא"כ ה"נ בנ"ד וכבר הביא ר"מ בשם ההפלאה בקו"א אות ה' דלגבי שאחד"א לא בעינן תרי רובא ולפמ"ש הדבר נכון בטעמו וכבר כ' בהפלאה שם אות י' דבזה"ז דלא נהגו בשושבינן ומשמוש גם טענת דמים אינה טענה מבוגרת וצידד להקל מפח חזקת אשה בודקת ומזנה גם בדאיפא רוב פסולים והניח בצ"ע וכבר ביאר בשו"ת תפ"צ להגאון מגלוגא חא"ע בדיני פסולי פהונה סי' ו' דהא דנאמנת בכרי נגד רוב פסולים משום דחזקת בודקת ומזנה מסייע לה ואני בחיבורי דע"ת סימן א' סקל"ד העלתי דבדבר התלוי ברצון האדם דהיינו פשוטתה מרצונה לכ"ע נאמנת נגד הרוב דאם לא נתרצית לזנות רק עם זה ליכא רוב להיפוף וכמ"ש כה"ג הפוסקים דרוב במנהג שתלוי בדעת ורצון האדם אינו רוב והבאתי עוד מכמ"ק בזה וכיון דאונס לא שכיח ואין לחוש רק לרצון לכן ל"מ הרוב ובתשו' להרב דק' באטשעטשא במאלדוי הארכתי בפלפול רב בענין זה ליישב קו' רמ"א

בתשובה סי' י"ט ע"ד רמב"ם בכמה אופנים ע"ד החידוד ואכמ"ל: והנה רומ"מ הביא ד' האב"מ סוסי' ו' שקהעלה עפ"ד הרד"ך שבד"מ ורמ"א סי' ז' דבנשואת בפרהסיא הו"ל פאמרה טהורה אני וה"נ הו"ל פאמרה תחלה לכשר נבעלתי ולענ"ד צ"ע דשא"ה בשבוי' דאם אמרה טהורה אני נאמנת והב"ד היו מתירים לה לכן שפיר מהני אבל בנ"ד הרי גם פאמרת לכשר נבעלה אסורה להנשא לכתחלה לדידן לכהן דבעינו תרי רובי ולא היינו מאמינים לה וא"כ במה אפוא נוכל לסמוך על נישואיה לומר שהיא עתה חוזרת ומגדת ואינה נאמנת לאסור ואף דמבואר בתוס' סוטה (כ"א ע"ב) ד"ה אבני אמר וכו' דהמוכר עצמו אף דעבר על לכתחלה לא מקרי רשע ונדקא בחוטא ולא לו נקרא רשע בדבר האסור רק לכתחלה ע"ש (ובתשובת חוט השני סי' ל"ד חקר בדין עבר על לכתחלה אם נעשה חשוד באותו דבר גם לחמור ולדברי תוס' ה"ל יש חילוק בין אם עבר לעצמו או בשביל אחר) אבל מ"מ הרי עכ"פ פיון שגם אם היתה אומרת כן לא היו דברי מתקבלי' ולא היו מתירין לה להנשא א"כ איך יבא לומר דהיא פחוזרת ומגדת: ומ"ש כת"ר עוד דבנ"ד איפא ב' חזקות חזקת פשרות לכהונה וחזקת אשה בודקת ומזנה ותרי חזקות עדיפי מרובא דפסולין ואני מוסיף דבנ"ד איפא חזקת פשרות דרוב ישראל פשרים וכיון שנשואת לכהן בנדאי לא נבעלה מפסול ומצאתי בכנה"ג סימן ו' בהגה"ט אות ל"ה שהביא בשם משפטי שמואל דהיכא דמהני תרי רובי ה"ה תרי חזקות להיתר וא"כ בנ"ד דעכ"פ חד רובא איפא פשיטא דיש לצרף ב' חזקות אף דלכאורה תיקשי לפ"ז דלעולם איפא ב' חזקות הללו ולמה לי תרי רובי אבל נראה דהתם בדחזינו שנתעברה וכיון דאונס לא שכיח איתרע חזקת צדיקות שלא שיהי' זינתה בהיותה פנוי' ולשי' פ"מ שהיבא בתנאים סי' ל"ד גם בדאיתרע ע"י איסור דרבנן יצאה מחז"כ וע' בשו"ת ב"א חיו"ד סימן ב' מ"ש בזה ואי נימא דלא כהפ"מ י"ל דבזה"ז שאין הפנויות טובלות דאיפא איסור תורה בנדאי יצאה מחז"כ וא"צ תרי רובי ובפרט בנ"ד דאדברא מסייע לה חזקת צדיקות להאמין לדבריה שלא נבעלה כלל וכבר פתבתי דעכ"פ מיעוט בוגרות אין להם דם וד"ז ידוע גם בטבע וכבר באו לפני כמה מעשיות פאלו בבתולות צנועות וכשרות שנשאו בהיותן בשני גדלות פכנות עשרים ולא נמצא דם ובע"כ דמיעוט איפא וא"כ אין להוציאה מחז"כ בכה"ג דליפא חשש איסור דשב"ע אלא לכהונה ונשוא דרבנן בעלמא: והנה כת"ר הביא קושית הישוע"י בהא דנאמן לומר פ"פ מצאתי הרי משועבד לה בזה"ז דאיפא חדר"ג ואינו נאמן לומר שראה שזינתה וכת"ר צידד דהיכא דמקדשין מקודם ואח"כ נושאין י"ל דהכא אין השיעבוד מתחיל כלל דהחופה היתה בטעות ובארוסה יכול לגרש בע"כ ויש לפקפק דכיון דאמרי' דאעבב"ז ולכן אפילו נמצאת בעולה דאין לה אפ' מנה אפ"ה צריכה גט כמו ח"ל ולא הפיר בה כמ"ש באהע"ז סי' קט"ז וע' בתשו' נו"ב מ"ת א"ע סי' נ' באורך בזה וע"ש ע"ד בזה וע"ע בתשו' תפ"צ חא"ע דיני פסולי קהל סימן ג' באמצע התשו' מ"ש ע"ד מהרי"ט סי' ט"ו בזה: ויש לדון בזה ממ"ש בפסקי מהרא"י סימן קל"ח בדין קידושי מומר שלא הפירה בו האשה ורצה גדול אחד לחדש דהוי קידושי טעות והוא דחה דשמא הנה דעתו לחזור לדת האמת וסברה וקבלה ע"ש ומוכח דבדליפא הך טעמא הוי קידושי טעות ומנה הנה נראה כמו שציידד הנו"ב סי' פ' שם דלגבי האשה שאין בידה להתגרש הוי קידושי טעות ולפ"ז י"ל דבזה"ז דאיפא חדר"ג גם לגבי האיש י"ל כן ובנ"ד דבלא"ה אסורה לו מחשש זונה לכהונה י"ל דלכ"ע לא אמרי' אעבב"ז

כמ"ש הב"ש סי' קמ"ח וע' במל"מ פ"י מגירושין בשם רדב"ז וראיתי בשו"ת משאית
משה הא"ע סי' כ"א שגחלקו גדולים בדין בעל ביוה"כ אי שייך תזקה דאאעבב"ז
ובמק"א הבאתי מתשו' דרכי נועם הא"ע סי' ל"א וגא"י א"ע סי' ז' ומד' הרשב"א גיטין
(דף פ"א ודף ע"ט) בשם ירושלמי ותוס' יבמות (פ"ה ע"ב) ד"ה ולרמב"ח גם הבאתי
משו"ת נחלת שבועה סימן י"ט בזה ואכמ"ל אף דבנ"ד פבר העלה בהפלאה בקו"א לסי'
ס"ז דכיון דהחשש רק מספק י"ל דדעתו שאם תהי' מותרת לו גמר ומקדשה בביאה כדי
שלא תהיה בעילתו בעילת זנות ודאי ע"ש ונדחו דברי כת"ר: ובעיקר קו' הישועי"ק
הנ"ל בהא דנאמן לומר פ"פ מצאתי דהא משנועבד לה מחדר"ג הנה בשו"ת משיב פהלכה
חא"ע סי' ב' הקשה גם ע"ד הש"ס לשל' הסוברים דבזווג ראשון אסור לגרשה אלא
מרוצנה וע' בטור רסי' קי"ט א"כ אמאי נאמן לומר פ"פ מצאתי לאסרה עליה הרי קיי"ל
דבזה"ז שיש חדר"ג אין הבעל נאמן לומר שזינתה מפני שמשנועבד לה ואין בידו להפקיע
שעבודתה ע"י שאחד"א דאלמוה רבנן לשיעבודתה גם נגד קונמות וה"נ בזה פיו דאסור
לו לגרשה הרי משנועבד לה ואמאי נאמן וקושיתו תשוב לפמ"ש רש"י בד"ה אבל הכא
אימא מתוך שפנוי היה ואינו בקי וכו' הרי דמייירי בזווג א' וע"ש באס"ז ותבין [וחוץ
לדרבנן י"ל דהפוסקים הנ"ל ס"ל דכל דין פ"פ מצאתי ל"ש אלא בנשוי ולא בכחור ע'
אה"ע סימן ס"ח מהא דלקמן (דף י') א"כ מייירי בזווג שני] אולם הנכון כמ"ש בישועת
יעקב דלפמ"ש התוס' פתובות (ס"ג) דהכא דמפסדת פתובתה ל"ש לומר דענ"ב ה"נ
בבעל אין לחוש בכה"ג שאמא ענ"ב פיו דצריך לשלם הפתובה ונאמן נגד שעבודתה: ובה
אמרתי ליישב דברי רש"י בהא דאר"א דנאמן לאסרה ופירש"י דלהפסיד פתובתה אינו
נאמן ותמהו המפורשים אמאי לא פ"ה פהתוס' דכ"ש להפסידה פתובתה ועוד הקשה
בהפלאה מהא דלקמן (ל"ו ע"א) דהחרשת והשוטה אין להם טענת בתולים ולשי' רש"י
פיון דלהפסידה פתובתה אינו נאמן גם בעלמא רק לאסרה נאמן א"כ בחרשת פיון שאינה
טוענת ברי הרי בלא"ה אסורה לו כמ"ש הרא"ש בסוגיין ובפרט בשוטה דאין לה גישואין
אפי' מדרבנן אלא דמייירי שכתב לה פתובה כמ"ש הרשב"א א"כ אין נ"מ אלא לענין
פתובה והרי לענין הפתובה אינו נאמן גם בעלמא ולפמ"ש י"ל דרש"י הוצרך לפרש
דלענין פתובה אינו נאמן ליישב קו' משיב פהלכה הנ"ל אמאי נאמן פיון דמשנועבד לה
וצ"ל כתי' הישועי"ק דכיון דמשלם לה פתובה נאמן א"כ התיינח אם אינו נאמן להפסיד
פתובתה אבל אי גימא דנאמן גם להפסיד פתובתה שוב הדק"ל דלא יהא נאמן פלל נגד
שעבודתה והנה הר"ן פ"ה דכתובות הביא בשם ירושלמי פ' המדיר דלמ"ד מזונות אשה
מדרבנן קונם מקיע משעבוד דלא אלמוה רבנן לשעבודתה רק בשעבוד של תורה וא"כ
מיושב קו' הפלאה מהא דחרשת ושוטה דהתם פיון דליכא רק גישואין דרבנן וכל
שעבודתה הוא רק מדרבנן א"כ שוב היה ראוי לומר דנאמן גם להפסיד פתובתה ואפ"ה
נאמן לאסרה עליו שהרי כל שיעבודו מדרבנן ולא אלמוה לשעבודתה ושפיר יש נ"מ דגבי
חרשת ושוטה אין להם טענת בתולים דבעלמא בכה"ג נאמן לאסרה ולהפסיד פתובתה.

וא"ש ודו"ק היטב: והנה לענין חשש שאחד"א עלה בלבי לדון בזה דנודע דבהא
דשאחד"א איכא ב' טעמים והיינו משום הודאה ומשום קונם והיכא דהוי נגד שיעבוד
ל"מ הודאה אבל מ"מ י"ל דמשום קונם מהני דקונמות מפקיעין משיעבוד וע' בשעה"מ
פ"ט מאישות ואם פן התיינח בדאיכא איסור תורה פגון בזמן הש"ס שהיו מקדשין מקונדם

דאיפא חשש זנות באירוסין אכל בזה"ז דליפא אלא חשש פהונה ואיפא רוב פשרים אף דבעינו תרי רופי הרי הוי רק איסור דרבנן א"כ גם מה דשאחד"א דהוי משום קונם לא חמור מגוף האיסור כמ"ש כה"ג הט"ז באו"ח סי' ת"ר ונהרי מבואר בתשו' פ"מ ח"ב סי' י"ח דהקדש דרבנן אינו מפקיע מידי שיעבוד וע' מל"מ פי"ב מאישות הכ"ג שוב י"ל דאינו נא ולא חל שאחד"א פלל אף דיש לדון דהא כל השיעבוד ע"י חר"ג הוי ג"כ רק מדרבנן א"כ לגבי שיעבוד דרבנן מהני הקדש דרבנן כמ"ש כה"ג הרשב"ץ שהובא ברמ"א א"ע סוסי"מ"ב ובמק"א הבאתי מירושלמי פ"ז דיבמות ה"ג ודבריהם עוקרין את דבריהם וע' תשו' נט"ש סי' ס"ג באמצע התשו' מ"ש בזה מהתוי"ט פ"ז דנדה מ"ג וגם הביא סתירה מגיטין (ס"ד) ופ"י שם ואני הבאתי מיבמות (כ"ח) ותתייבם פניו דמדאורייתא רמאי קמי' פגע באחות זקוקתו וכו' ונהרי זיקה רק דרבנן כמ"ש רש"י שם ובע"כ דאין כל האיסורין דרבנן שונים וכמ"ש התב"ש סי' ט"ו סק"א וע' כה"ג בתוס' פסחים (י"ד ע"ב) ד"ה התם פסול וכו' ובפרט גבי חדר"ג הרי לשי' כמ"פ הוי דאורייתא או עכ"פ מדברי קבלה דכד"ת דמי פנודע י"ל כדברינו דאין קונם דרבנן יכול להפקיע השיעבוד.

ועוד אני אומר דיש לדון בזה עכמ"ש מהרי"ט בשניות חא"ע סוסי"מ"ג דנהי דלא התנצל לומר שוגג הייתי מ"מ הרי אאמע"ר ולא נפסל ע"פ עצמו ואנן טענינן דשוגג היה ע"ש ואף דהבר"א חיו"ד סי' ג' פקפק עליו מהנימוק"י פז"ב בעובדא דנההו קבוראי אכל אני בחי' דע"ת סי' ב' הבאתי מהרשב"א ור"ן בשבועות ככ"ה בהא דחשוד על השבועה אחד שבועת העדות והקשו היכי משכח"ל הך דינא הרי יכולים לומר שכחנו ואי דלא אמרו פן הא אאמע"ר ות' דמיירי בזמן קרוב דא"א לשפוח ע"ש ומבואר דגם בלא אמרו פן אנן טענינן להו פדי שלא יהיו רשעים ותולין בשכחה וה"נ בנ"ד הרי זונה אסורה לכהן וכבר דחו פולם דברי הרא"מ שבתוס' נדרים (צ"א) וע' תשו' ח"צ סי' ק"נ וח"ס א"ע סי' ק"נ א"כ בכדי שלא תהי' רשאה להנשא לכהן יש לנו לטעון שאם נבעלה למי בנדאי נבעלה רק לכשר ואינה אומרת פן מפני הבושה ונהא דבסוסי"ו' באלמת שאינה טוענת תנא ולא טענינן לה היינו משום דחזינו דמעוברת ואיתרע חזקתה בבירור וכבר כתב החמ"ח סי' י"ז ובתשו' בר"א חא"ע סי' י"ג דביצא מחז"כ אדם מע"ר אכל בנ"ד שלא נתברר לנו אלא ע"י דבריה שאמרה שלא מצאה דם י"ל דאאמע"ר ואינה נאמנת וגם אם נחוש לדבריה טענינן לה שנובעלה לכשר ועיין במהרי"ט שם דגם בהתנצל באופן אחר ולא אמר שוגג הייתי טענינן ליה שלפי דבריהם התנצל באופן אחר ע"ש (וע' מ"ש בחי' דע"ת סימן ב' סק"י): אף מ"ש כת"ר דהקרובים שהם לפנינו אין לצרף דאין להחזיקם ברשעים הוא תמוה דגם בכל מיעוט פסולים קרובים הרי הם לפנינו וידועים לנו ובתשו' נו"ב מ"ת חא"ע סי' כ"ח מפונרש כזה להחמיר וגם הח"ס ובר"א נמשכו אחריו אף בנ"ד פפי הנראה אף שהי' באותו בית גיטה וגם עכו"ם מ"מ אינם דרים באותו חדר רק בחדרים בפ"ע א"כ פנין דכל הרחוב רופן יהודים אין לחוש לזה ורק נגד אביה שדר עמה באותו חדר כבר צידד הבר"א סימן ט"ו להקל: זו"ז גם מ"ש רו"מ לצרף שנמצא דם פחות מכגריס ומבואר בירושלמי פ"א דכתובות דלפעמים דם בתולים נמצא רק פתרדל ורמז להס"ט סי' ק"צ ס"ק ס"ז גם י"ל דחזקהו ש"ז ונהי דם יותר הוא נכון ולכן בצירוף כל הטעמים הנני מספיק הולך על דברי רו"מ להתיר האשה לבעלה הפנהו.

והנלפע"ד פתבתתי: סימן לח להרב הגאון וכו' מו"ה צבי יחזקאל מיפלזאקן נ"י אבד"ק פלונסק ברוסיא. מכתבו הגיעני ובדבר שאלתו בדבר הגאון במטבחים ומנקה שהי בקהלתכם ובעת שנתקבל שילם לגאון שעבר ששים רו"כ עבור זכותו ונתנו לו הקהל כתב בחת"י שבאם יעבירו אותו ממקומו או פשימות מחויבים המה לשלם לו או לירשיו הסף הג"ל שנתן לגאון הקדום ובשנה העבר שחל"ח הגאון וקבלו הקהל להם נאמן קדש ולא א"ל שמחויב ליתן ששים רו"כ ועתה בכלות שנה באו יורשי הגאון הנפטר ותבעו מהקהל הסף הג"ל והקהל רוצים שיתן זאת הגאון שנתקבל מקדש לאשר הוא ירש מקומו ואם לאו יקבלו להם נאמן אחר שיתן זאת והגאון טוען כי אחרי שלא התנו עמו בעת הקבלה ע"ז איננו מחויב בזה עכת"ד השאלה: הנה בדין אם קבלוהו בסתם תלוי בשני דעות שבחו"מ סי' ס' אי הוי הקבלה לעולם ובתנאים הכריע דגבי עני דהוי פגדר הוי גם בסתם לעולם אף דהיכא דאיננו אלא שכר פעולה אם פי בקצה"ח סי' רס"ד סק"ד פתב בפשי' דגם בזה אמירה לעני הוי פגדר והביא ראיה מתשו' מי' וכו"ה במקנה קידושין (נ"ט) אבל בשו"ת בית שלמהבח"מ סי' י חולק עליו ודחה ראיתו והביא ראיה מהא דהשוכר את האומנין והטעו זא"ז אין לזע"ז אלא תרעומות וסתם פועל עני הוא ומוכח דבכה"ג שאינו מנותר כלום אינו בגדר נדר ואם פן שוב הוי סד"ד והקהל מוחזקים: אף דיש לדון מפת המנהג כשמקבלים ש"ץ או שו"ב אין מעבירים אותו מאומנתו כל זמן שלא פשע כמ"ש הח"ס חאו"ח סי' ר"ה ר"ו וכן פסק בתשו' נחלה ליהושע סי' כ"ט דאין להקהל לסלק משרת הקהל כל זמן שלא קלקל דנוקא בקלקל והפסיד הוי שתלא וטבחא מותרה ועומד משא"כ בלא קלקל ועוד דאיכא חשדא שיאמרו שנמצא בו פסול ודמי להא דגיטין (נ"ט) דמערכין בבית ישן מפני החשד ע"ש וכיון שלא התנו עמו בפעם שקבלוהו נלע"ד שאינו מחויב ליתן הסף הג"ל: ובעיקר הדבר אם סתם לעולם משמע ראיתי בשו"ת ב"ש שם סי' י"ג שהעיר מהא דב"מ (נ"ו ע"ב) בהא דבעי ר"ז שכירות יש לו אונאה או אין לו וכו' מי כתי' ממכר סתמא כתי' והאי נמי ביומין מכירה הוא ומבואר דהיכא דלא כתיב לעולם גם ממכר ליומא משמע ותי' דנדאי גם ליומין הוי בכלל ממכר אבל לא יתכן לומר דמשמע רק ליומין' וחפש למצוא סמוכין לסברא זו ובאמת שסברא כזו מפורש בתוס' קידושין (י"ג סוע"ב) ד"ה חזא וכו' דבמקום שמדבר מפל אדם הוי יבם בכלל אחר אבל הכא דבעי למימר דמותרת ליבם דוקא אם פן הוי יבם אחר דוקא עכ"ל וכה"ג ממש מבואר ברש"י ב"ק (מ"א ע"א) ד"ה היכא וד"ה אבל ובחן' הר"ן לחולין (י' ע"א) ע"ש: ובדין אם בשכירות פועל שניף דין אמל"ג כמסלה"ד שהבאתי בשם שו"ת ב"ש שחולק ע"ד קצה"ח יש לי לדון שהרי יסוד סברתו דבמה שמבטיח לו שכירות פעולתו אינו מנותר לנגדו כלום ורמז שבתוס' קידושין (כ"ט ע"א) ד"ה משכו במאתים ולא הספיק לפדותו עד שעמד במנה פתבו סברא כזו והוא שהקשו תפ"ל משום דאל"ג כמסלה"ד ותי' בתחלה דכיון שהיה בטעות שלא ידע שישתנה השער ל"ה כמסלה"ד והא דב"ב (קל"ג) מייירי בדבר שאין שומתו ידועה פגון מרגניתא וכו' א"נ י"ל דהתם כששם אותה פחות משונו' מתפנון לנותר להקדש א"כ שניף לומר אמל"ג וכו' אבל הכא לא נתפנון לנותר כלל שפך היתה שנה באותה שעה ע"ש ואני מצאתי בירושלמי שם הלכה ו' בסופה דמפורש טעמא דמשכו במאתים משום דאמל"ג כמסלה"ד אף די"ל דהש"ס דילן בע"כ דלא ס"ל פן וקיי"ל כש"ס דילן ולפ"ז

י"ל דבנ"ד גם לפי טעם א' שפכתבו התוס' מפני שהי' בטעות שלא ידע שישתנה השער
 ה"נ בנ"ד לא ידעו הקהל שיבואו היורשים ויתבעו הסף שהבטיחו להם ולכן יוכלו לשנות
 עכשיו ממה שהבטיחו לזה ובפרט לפי טעם ב' שפכתבו מפני שלא נתפונן לנותר ודאי
 דלא שינה בזה אמל"ג וכן הוא בריטב"א שם שדחה תי' א' שכתב בשם תוס' דטעמא
 דדוקא בדאיפא פסידא להקדש אמרי' דאל"ג וכו' נכתב דהנכון דמדינא קציצת דמים
 שהמוכר או הלוקח קוצץ דמים עם הגזבר לא חשיבא אמל"ג ולא נחית להכי וכו' ע"ש:
 ויש לדון לפי דמבואר ביו"ד סימן רכ"ז דזבינא מציעא הוי הנאה ללוקח ולמוכר אף
 שקונה אותו בשונויו ומבואר בט"ז חו"מ סוסי' ע"ב דלאו דוקא לענין נדרים אלא גם
 לענין ש"ש מיקחשב הנאה ועוש"ה א"כ מהראוי לומר דאיפא בי' משום אמל"ג ודוקא
 בזבינא דרמי על אפי' דהוי רק הנאת מוכר ל"ש במקרה משום אמל"ג ועפ"ז יש לדון
 גם בשכירות פועל דמבואר בט"ז יו"ד סוף סי' רכ"א דהנודר הנאה מחבירו אסור ליתן
 לו לעשות מלאכה בשכר דמקרי הנאה מה שהניח אחרים ושכרו ורמז לסי' ק"ס סכ"ג
 ושם רמז הט"ז להא דח"מ סימן ש"ו דהאומנין ש"ש הן ביהוא הנאה שנותן לו ליתול
 שכר ע"ש הרי דמקרי טובה לפועל ויש לתמוה בהא דכתב הרשב"ץ והוא בב"י סימן
 רכ"ח ופ"ה סק"מ דפועל יכול לחזור בו אע"פ שקבל חרם דהא דאין מתירין אלא בפניו
 דוקא מחמת טובה והב"י השיג דגם לר"ת בעה"ב עושה טובה לפועל שנותן לו מלאכה
 שירויח פרנסתו ולא הביאו מש"ס ופוסקים הנ"ל דהאומנין ש"ש הן ביהוא הנאה וכו'
 ובע"כ דכונת הרשב"ץ כמ"ש הש"ך שם ומצאתי בתשו' מהר"ם ב"ב הישנות סימן ע"ב
 בדיון מלמד שנתן ת"כ ללמוד עם בן בעה"ב עד פסח דאין להתיר שבועתו מפני שבעה"ב
 עשה לו טובה שהשפירו וכן האומנין ש"ש הן ואי משום מצוה דשלום ביתו האיפא
 פנגדו מצוה ד"ק ע"ש הרי שהבינו פולם דהא דהאומנין ש"ש הן מפני שבעה"ב עשה
 להם טובה אף דיש לתמוה דבש"ש דב"מ (פ' ע"ב) משני מתני' דכל האומנין ש"ש
 אפילו תימא כר"מ ביהוא הנאה דשביק כ"ע ואגיר לדידיה הו"ל ש"ש ופריה אי הכי
 שוכר נמי וכו' אלא ביהוא הנאה דתפיש ליה אאגרי ע"ש הרי דדחי לטעמא דאגיר
 לדידיה אולם י"ל דהיינו לר"מ דס"ל שוכר ש"ח אבל לדידן דקיי"ל כר"י דשוכר ש"ש
 שפיר י"ל הך טעמא אבל ברש"י שם ד"ה ר"י אומר ל"מ פן והן אמת דהסמ"ע רסי' ש"ו
 העלה דבשכיר יום ליכא הך הנאה דשביק כ"ע אבל הש"ך חולק עליו וס"ל דאין חילוק
 ולפ"ז י"ל דבשכירות פועל שינה ג"כ דין אמל"ג כמסלה"ד פיון דעושה לו טובה: אף
 די"ל לפמ"ש הט"ז סוף סי' ק"ס דל"ש בזה משום ריבית מפני שאינו מתחפר כלום וע'
 מח"א הל' ריבית סימן ט' א"כ אין בזה וניתור כלל פיון שהוא אינו חסר כלל א"כ לשי'
 ש"ס דילן ולשיטת התוס' ל"ש בזה דין אמל"ג ע"פ ב' התירוצים וכמ"ש אף דמ"מ מצד
 המנהג נראה דהדין כמ"ש.

והנלע"ד כתבתי: סימן לט להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יהושע העליר נ"י מו"ץ דק' סטריא.
 מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באיש אחד ושמו רנה"ק ולו' ב' בנים ומת אחד בפניו והניח
 אלמנה וששה יתומים והבן החי הנה חייב לאיש אחד ת' רו"כ ותבעו בדא"ה והתנפל
 לפניו אביו וערב בעדו בטראטע ולא שילם את החוב ועשה הנושה אינטאבילאציאן על
 חומת רנה"ק הנ"ל ואח"ז הגיע זמן נישואי אחד מהיתומים ונתן לו רנה"ק ג"כ ונעקסיל
 ע"ס ב' מאות רו"כ ועשו ג"כ טאבילאציאן על החומה וזה כשנה מת רנה"ק ועת שנהיה

הרעש בקיץ העבר מחשש החולי ר"ל יצאה גזירת הסאניטעט לבנות ביהכ"ס וקרפף וכדומה ולנה האח החי בעסקא שני מאות רוי"כ ועשה הפל ועשה הנושה בא לקחת ולאשר יש חדר א' בצד הבית אשר האלמנה דרה שם אשר האח החי משפירו בכל עת לצרכי מסים וכדומה ברצון האח החי לבנוס להחדר הנ"ל ולהשפיר חלק הבית שהוא דר בו עד עתה בכדי לשלם החוב של עסקא הנ"ל שלנה לצרכי בנגן ביהכ"ס וקרפף הנ"ל והאלמנה והאפיטרופוס של יתומים שנעשה בדא"ה מוחים לאשר יש יתומים קטנים ואין נזקקים להם וגם פי רנה"ק לא נתן הסף ת' רוי"כ רק בערבות ולא במתנה ויבקשו שינקה ההוצאה מן החוב שיש טאבילאציע על החומה על ידי הלנואת האח החי שערב אביהם בעדו וגם לא יניחוהו להשפיר החדר שנהג עד עתה להשפיר מידו.

עכת"ד הטענות: הנה מקודם יש לבאר אם נזקקים לגבות הוצאת הבנגן שעשה ע"פ פקודת דא"ה מיתומים קטנים והנה רוי"מ כ' דכיון שהאפטרופוס והאלמנה מודים נזקקין לגבות כמ"ש בבאה"ט סי' ק"י סקט"ז מהטוח"מ סי' רל"ה וש"ע סי' צ"ו ובאמת שכ"ה בסמ"ע שם סקכ"ד ולענ"ד גם באין מודים נזקקין בכה"ג כיון שיירד ברשות ובנה הוי הבנגן בחזקתו עד שישלמו לו חלקם וגדולה מזו מבואר בתשו' רדב"ז ח"א סי' קמ"ו באמצע התשו' דאם יש הכחשה אם היה יורד ברשות אפי' יחיד עם יחיד היורד מקרי מוחזק ולא בעל הקרקע שהרי לא על הקרקע הם דנים אלא על השבח של הקרקע והרי השבח בחזקת מי שהוציא ההוצאות ונחבירו נקרא מוציא ע"ש ומכ"ש בנ"ד שידוע שעשה ברשות בגזירת דא"ה וכל מה שפנה והשביח הוא בחזקת האח החי והם באים להוציא מידו ונאמן בשבועה ומצינו בירושלמי פ"ב דמ"ק ה"ג דגם גבי פרקמטיא אפי' אין עדים נאמן המוכר להוציא בשבועה ובש"ק שם העלה דמקבלין עדים לאחר מיתה בכה"ג שהעדים מעידים שהסחורה שלו ודלא כהב"י ורמ"א שם ע"ש ואף די"ל דשא"ה שהחוב בא על ידי מורישם משא"כ הכא שנעשה החוב על היתומים עצמן וכה"ג פתבו התוס' בערכין (כ"ב ע"ב) סוד"ה אר"א דאף דהיכא דאיכא דררא דממונא מקבלין עדות גם על יתומים קטנים מ"מ מדררא דממונא הבאה מחמת יתומים עצמן כי נמי ידעי בבירור שלא התפיסו צררי אין נזקקין ליתומים והוכיחו פן מש"ס דב"ק (ל"ט) ע"ש אבל מ"מ בנ"ד שהבנגן שהשביח הוא בחזקתו והוא המוחזק אם פן לכ"ע נזקקין ועוד דאי נימא דאין ב"ד נזקקין הוא יגבה לעצמו פדין יורד ברשות כמ"ש הרמב"ן וריב"ש שבב"י ח"מ סימן שע"ה דכל זמן שאין ב"ד מסלקין אותו גם בנכסי רטושים דינו פירוד ברשות ע"ש ומכ"ש בנ"ד דירד ברשות כיון שהיתה גזירת המלכות ומפת מדינה אף דמ"מ איננו פמוחזק רק על הבנגן שהשביח ובנה פמוכן.

אלא דמ"מ רשות בידו ע"פ דתה"ק להבטיח החוב על הבנגן הנה ולהעלות גם בטאבילאציע ומדינא חייב האפטרופוס להסכים בזה וכמ"ש כה"ג בתשו' רדב"ז ח"א סי' קט"ו בשם תשו' הרמב"ם והובא בשע"מ רס"י נ"ג וה"נ בזה ומכ"ש פשמודים בזה פשיטא דנזקקין ומחויבים לשלם חלקם: ומעתה נשובה נחוקרה במה שטוענים האפטרופוס ויתומים הגדולים כי הטאבילאציע שיש על החומה מהחוב ת' ר"כ שחתם האב היה רק בערבות ולא נתן במתנה וממילא אין מגיע לו חוב ההוצאה ורו"מ הביא מתשו' שא"י ופמ"א שהביא בפת"ש סי' רפ"ו דמסתמא תולין שבמתנה נתן ודוקא בפדהו משבחה בהכרח לא אמרי' שבמתנה נתן והאריף בזה והמעניין בפמ"א שם ימצא דגם אם

הָאָב חַי וְטוֹעֵן שְׁלֵא נָתַן בְּמִתְנָה פִּינוּן שְׁהֵיָה הַבֵּן מְוַחָזֵק בְּכֹרֶה אִין הָאָב נְאָמֵן לוֹמַר שְׁנָתָן
לוֹ בְּעֵד חֵלֶק בְּכֹרֶה בְּמִיָּגוּ שְׁהֵיָה נֹתָן בְּמִתְנָה לְשָׂאָר בְּנִים דְּהוּי מִיָּגוּ בְּמָקוֹם חֲזָקָה
כְּדְמוּכַח בְּב"ב (קכ"ז) ע"ש הָרִי דְכִינוּן שְׂבָא לְהַפְקִיעַ חֵלֶק בְּכֹרֶה שְׁמוֹחָזֵק בּוֹ תְּלִינוּ
שְׂבָמִתְנָה נָתַן לוֹ וְאִין הָאָב נְאָמֵן וּבִשְׁע"מ ס' ע"ט שְׂרָמְזוּ בַּפְת"ש שֶׁם פֶּלְפֵּל בְּדַבְרֵי
רַשְׁבָּ"א וְר"ן פְּתוּבוֹת פְּרָק שְׁנֵי דִינֵי גִזְזִירוֹת וְשׁוֹתְרִים לְדַבְרֵיהֶם בַּפ"ק דְּקִדְוִישֵׁין וּבְדַבְרֵי
מַהְרִ"ט ח"ב ח"א ע"ס' מ"ג וּמַל"מ פ"ג מְאִישׁוֹת וְהַעֲלָה דְבִטּוֹעֵן בְּרִי שְׁנָתָנוּ לוֹ בְּמִתְנָה
מְהֵי וְאִם הַיּוֹרְשִׁים בָּאִים לְתַבְּנֵעַ בְּטַעֲנַת סָפֵק תּוֹלִין שְׂמָא בְּמִתְנָה נָתַן ע"ש בְּאֶנְרָף
שְׁהַעֲלָה דְאִין חֵלְיוֹק בֵּין אָב לְאֶחָר וְע"ע בַּקְצָה ח"ס' ש"ג סק"ט וּבַאב"מ ס' כ"ז סק"ט
בְּזָה וְע' בְּנִימוֹק"י רפ"ד דְּנִדְרִים בְּשֶׁם רַשְׁבָּ"א וְרִיטְבָ"א בְּזָה וְלַעֲנ"ד מוֹכַח כֵּן מְש"ס
דְּכְתוּבוֹת (ע"ט א') לֹא שְׂבִיק אֵינְשׁ נִפְשֵׁיהּ וְיִהִיב וְכו' אִפִּי בְּמָקוֹם בְּרָתָהּ וְכו' וּבִתְשׁוּ
רַדְבָ"ז ח"ג ס' תֵּרֶט"ו הַעֲלָה ג"כ דְּכָל הַמְהַנֶּה חֲבִירוֹ בְּסֵתֶם לֹא אָמְרִי שְׂבָמִתְנָה נָתַן לוֹ
וְהִבִּיא ג"כ מְדַבְרֵי רַשְׁבָּ"א וְר"ן הַגָּל אָבֵל מ"מ כְּשֶׁזָּה טוֹעֵן בְּפִירוּשׁ שְׁנָתָנוּ לוֹ בְּמִתְנָה
י"ל דְּמוּדָה שְׁנָאָמֵן וְהִנֵּה בָּהָא דְכְתוּבוֹת הַגָּל י"ל דְּדוֹקָא הֵתֶם שְׁנוּתָן כֵּל נְכֶסִי מִשְׂא"כ
בַּנ"ד אָבֵל בַּמַּל"מ רפ"ד מְעַבְדִּים ה"א הַעֲלָה דְגַם בְּאַחֲוֹתוֹ דַּס"ל לְשִׁמּוּאֵל דִּיְהִיב מִתְנָה
(וְהִבִּיא מְהֵרָא"ש פ"ק דב"מ וע' בְּש"ף ח"מ ס' קמ"ו וְס' שַׁנ"ו וּבְמִקְנָה בְּקו"א לְס' נ'
ס"ב וּבב"מ שֶׁם בְּזָה) הֵינּוּ פְּשֵׁהֲדִין בְּרוּר וְא"א לְטַעוֹת בּוֹ וְאִיכָא הוֹכְחָה שְׁנָתָן בְּמִתְנָה
מִשְׂא"כ אִם אֵינוּ בְּרוּר וְאִפְשָׁר דְּטַעָה אִין לְתַלוּת שְׁנָתָן מִתְנָה גַּם לְאַחֲוֹתוֹ ע"ש וְה"נ בַּנ"ד
אָלָא דַּמ"מ בְּטוֹעֵן כֵּן י"ל דְּנָאָמֵן וְכַמ"ש וְעַתּוּס' קִדְוִישֵׁין (כ"ד ע"א) בְּשֶׁם יְרוּשְׁלָמִי הִגַּעַ
עֲצָמָה מִתְנָה נִיחּוּשׁ שְׂמָא תַּגְנוּב וְתַאמַר מִתְנָה נָתַנוּ לִי וּמִשְׁנֵי מִתְנָה יֵשׁ לָהּ קוּל אָבֵל הֵתֶם
הַכּוֹנֶה שְׁלֵא תַעֲזִיז פְּנִי לְטַעוֹן כֵּן אָבֵל מ"מ בְּטוֹעֲנָתָן כֵּן נְאָמְנָתָן כַּמ"ש הַה"מ פכ"ב מְאִישׁוֹת
הַלְכָה ל' בְּשֶׁם הֵרַאשׁוּנִים לְהִדְיָא כֵּן ע"ש וְגַם בְּעֵיקַר הַדְּבָר אִם מִתְנָה יֵשׁ לָהּ קוּל צַל"ע
מְהָא דַּח"מ ס' קט"ז ס"א בְּהֶגְהָ שְׁנֵי בְּשֶׁם הַה"מ בְּשֶׁם ר"ח וְרַשְׁבָּ"א דְּמִתְנָה אִין לָהּ קוּל
בְּלֵא שְׁטַר וְיֵשׁ לְחֵלֶק וְקַצְרִיתִי וְעַכ"פ לְדִינָא בַּנ"ד שְׂאִין הִיתּוּמִים יְכוּלִים לְטַעוֹן בְּרִי וְהֵאָח
הַחַי טוֹעֵן בְּרִי שְׂבָמִתְנָה נָתַן לוֹ אִם יִשְׁבַּע ע"ז נְרָאָה שְׁהֲדִין עִמּוֹ וְלֹא לְבַד מְטַעַם שְׁהָאַרְיָף
רו"מ עַפ"ד הַנַּא"ד ס' ס"א שְׁהִבִּיא בַּפְת"ש ס' ק"ח סק"ה וְס' ק"ל סק"ב טוֹעֲנִים
לִיתּוּמִים טַעֲנַת יֵשׁ לִי בִּיְדֵךְ כְּנָגְדוֹ שְׁהֲרִי לֹא הִחְלִיט שֶׁם בְּזָה אָף דַּבְּנ"ד לְפַמְש"ל לְהוֹכִיחַ
מְהַרְדָּב"ז דְּהֵאָח הוּי מְוַחָזֵק בְּחֹב הַהוֹצָאָה שְׁעֵשָׂה א"כ פְּשִׁיטָא דְאִין טוֹעֲנִים לִיתּוּמִים
לְהוֹצִיא מִיְדוֹ כַּמ"ש הַשָּׁ"ף ס' ק"ח בְּשֶׁם מַהְרִ"ט וְש"פ וְעוֹד שְׁהֲרִי מְבֹאָר בַּמַּח"א ה'ל'
נְזִקֵי מְמוֹן סוּסֵי ג' שְׁהוֹכִיחַ מְדַבְרֵי רִי"ו שַׁבב"י יו"ד ס' רנ"ג דְּבִיתּוּמִים הַבָּאִים לְהוֹצִיא
אָמְרִינוּ שְׂמָא בְּמִתְנָה נָתַן דְּכָל זְמַן שְׂאִין הַנּוֹתָן תּוֹבַע תּוֹלִין בְּמִתְנָה ע"ש וְא"כ יְכוּל לֹמַר
קִים לִי וְלִכֵּן עַכ"פ כְּשֶׁטּוֹעֵן בְּרִי וְיִשְׁבַּע עַל זֶה בְּנֹדַאי יוּכַל לְגַבוֹת הַהוֹצָאָה שְׁעֵשָׂה: וּמַעֲתָה
אִין נ"מ בִּיְתֵר הַפְּרָטִים שְׁהָאַרְיָף רו"מ אָף לְפַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי מְשַׁפֵּט שְׁלוֹם סִימָן קַע"ח
ס"ג בְּשֶׁם תּוֹע"ר דְּגַם הַיּוֹרֵד בְּרִשׁוֹת א"צ הַשְּׁנִי לְשֶׁלֶם לוֹ מִבֵּיתוֹ רַק מִן הַקְּרָקַע שְׂבָנָה
וְיְכוּל לְסַלְקוֹ בְּקָרְקַע וְכ"ה בְּתִשׁוּ מַהְר"ח א"ז סִימָן רַנ"ז שְׁפָסֵק ג"כ דִּיְכוּל לְסַלְקוֹ
בְּקָרְקַע וְלֹמַר לוֹ שֶׁב בְּבֵית עַד שְׁתַּקְבֵּל הוֹצָאָתָהּ א"כ לְכַאוּרָה בַּנ"ד אִין לוֹ זְכוּת לְגַבוֹת
רַק מִן הַשְּׂבָח אָבֵל י"ל דַּבְּנ"ד הוּי כְּהַשְּׁבִיחַ כֵּל הַבֵּית שְׁכָל הַדְּרִים צְרִיכִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
בְּבִיהַכ"ס וּבְחֻצָר וְיוּכַל לְגַבוֹת מִהַכְּנִסוֹת דְּמִי הַדְּרִוֹת כְּפִי עַרְףָּ מְעַט מְעַט וּבְפָרְט בַּנ"ד
שְׁהַמְנוּנִים לְקַחוּ קְנִסוֹת וּמְשַׁכְּנוֹת פְּרִים וְכִסְתוֹת וְכַדוּמָה וְהֵיָה מַכַּת מְדִינָה וְלֹא דְּמִי לְאֶנְס

שָׁל יָחִיד וְגַם הָרִי לֹא הוֹצִיא הוֹצְאוֹת חֲנָם שְׁהָרִי בְּנֵה וְהַשְׁבִּיחַ פְּשִׁיטָא דְמְחַוְיָיבִים לְשַׁלְּמֵ לֹו מְעַט מְעַט מִהַפְּנִסַת הַדִּירוֹת כְּנֹלַע"ד [וּבְעֵיקָר ד' רַדְבַּ"ז דֵּהבֹוּנָה נִקְרָא מוֹחֶזֶק הָעִירוֹנִי מִד' סַמ"ע וְט"ז סִי' קַנ"ז ס"ח וּב"ח וּקְצָה"ח שְׁם סַק"ט וְיֵשׁ לְדוֹן בְּזָה מִד' הַט"ז וְהַגְּהַת ח"צ סִי' ק"ג ס"ט וּלְפַמ"ש הַח"צ שְׁם צְדָקוֹ דְבָרֵי רַדְבַּ"ז ע"ש וְדו"ק וְע' בַּב"י חו"מ סִי' ק"מ בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הַרְשָׁבָ"א וְע' תְּשׁוּ' שׁו"מ מִה"ק ח"ב סִי' ק"ב וְע"ע בַּב"י סִי' שַׁע"ה בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת רִיב"ש דְמוֹכָח דְלֹא פְרַדְבַּ"ז וְאִכְמ"ל] זו"ז מ"ש לְפַקְפַק עַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי סוּסֵי קַע"ח הֵנָּה מְלַבֵּד שְׁהוֹכַחְתִּי שְׁם פֶּן מִתְּשׁוּ' מִבִּי"ט אַף גַּם מְצִאתִי אַח"ז בְּתִשׁוּ' לְחֵם רַב סִי' ס"א דְדִין פּוֹרַע חוֹב שְׁל חֲבִירוֹ ל"ש הֵיכָא דְנוֹגַע גַּם לְהַפּוֹרַע דְהוּי פְּשׁוּתָף ע"ש וְזֵהוּ כְּדָבְרֵי וּבַנ"ד אֵין נ"מ פִּינּוֹן שְׁהַשְׁבַּח וְהַבְּנִין עוֹמֵד בְּעֵין: וּמ"ש אִם יֵשׁ הוֹכַחָה מְהָא דְלֹא פָקֵד קוֹנֵדִים מוֹתוֹ יְעוֹיֵן בַּב"י ח"מ סִימָן ק"ז מְחַוְדָּשׁ ז בְּשֵׁם רִשְׁבָ"א בְּדִין רְאוּבֵן שְׁמַת וְנִמְצָא בְּפִנְקְסוֹ וְכו' וְא"ת וְאִם פָּרַע מִפ"מ לֹא צָוָה וְכו' דְלָמָּא מִה"מ אֲנַפְי' וּגְדוּלָה מְזוֹ אָמְרוּ בַס"פ הַמוֹכֵר אֶת הַבַּיִת וְכו' ע"ש וּבְתִשׁוּבַת מַהֲרִי"ט בְּשִׁנְיֹוֹת חַח"מ סִימָן קכ"ד מְדָבְרֵי רַמְבַּ"ם הַל' מַעֲשֵׂר וִירוּשָׁלַיִם יְבָמוֹת אוֹמֵר אֲשֶׁתְּלוּנִי אֲשֶׁתְּלִי וְע"ש מ"ש לְחַלֵּק בְּזָה בֵּין מָמוֹן לְאִיסוֹר: וּמ"ש לְתַמְוָה עַמ"ש בְּשׁו"ת שְׁבַדַע"ת סִי' ס"ז בְּעַנְוֵן דִּיחֻוֵי בְּטוֹמְאָה מְהָא דְסוֹפָה (י"ב ע"א) דְפָרִיף וְאִימָא יֵין קְרוּשׁ הַבָּא מְשֻׁנֵּיר וּמוֹכִיחַ מְזָה דְדָבָר הַמַּקְב"ט מְסַפְכִין בּוֹ וְהָא פִּינּוֹן דְקָרַשׁ פָּקַע טוֹמְאָה מִיַּנְיָה וְהָאֲרִיף מִתּוֹס' מְנַחֹת (ל"א) וּפְסוּחִים (י"ד) לְהוֹכִיחַ פֶּן וּבִאֲמַת שְׁהַדָּבָר מְפָרֵשׁ בַּר"ש פ"ג דְטָהֲרוֹת שְׁם לְהַדְיָא דֵּיין קְרוּשׁ דְמִי לְמִים שְׁהַגְלִידוֹ אֲבָל קוֹשְׁיֵיתוֹ לִק"מ דְהַש"ס שְׁם דֵּיִיק מַעֲיָקְרָא דְדָבָר הַמְקַבֵּל טוֹמְאָה אֵין מְסַפְכִין דְכְּתִיב מְגָרְנָף וּמִיָּקְבָף בְּפִסְלוֹת הַפְּתוּב מְדָבָר וּפָרִיף אִימָא גִּוְרָן וְיִקְבַּ עֲצָמוֹ וְיִהְיֶה מוֹכַח דְמְסַפְכִין בְּדָבָר הַמַּקְב"ט שְׁהָרִי גִּוְרָן עֲצָמוֹ אֲנֻקֵל וּמַקְב"ט וְגַם יִקְבַּ מַשְׁקָה (וְגַם לְמ"ד טוֹמְאָת מַשְׁקִין גַּם לְקַב"ט רַק מְדָרְבָּנּוּ מ"מ מוֹכַח פֶּן מְגָרְנּוּ) וְע"ז דָּחָה דְהָא יִקְבַּ פְּתִיב פֶּאֵן וְא"א לְסַפָּף בּוֹ וּבַע"כ דֵּהַפְּנֹנָה דְבָר הַבָּא מִן הַיָּקֵב דֵּהֵינּוּ הַפְּסוֹלֵת וְאִם פֶּן גַּם מְגָרְנָף מִתְּפָרֵשׁ פֶּן דֵּהֵינּוּ פְּסוֹלֵת גִּוְרָן וְשִׁפִּיר אֵין מְסַפְכִין בְּדָבָר הַמַּקְב"ט וְע"ז פָּרִיף ר"י וְאִימָא יֵין קְרוּשׁ וְא"כ מִתְּפָרֵשׁ הַפְּתוּב בְּיָקֵב עֲצָמוֹ וְא"כ גַּם בְּגִוְרָן עֲצָמוֹ מְסַפְכִין וְהוּא דְבָר הַמַּקְב"ט דְכָל אֲנֻקֵל מְקַב"ט וְאֵין הַדְיּוֹק מְיָקֵב אֵלָּא דְמַמִּילָא גִּוְרָן דּוּמְיָא דְיָקֵב וּמוֹכַח מְגָרְנּוֹן דְמְסַפְכִין בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוֹמְאָה זו"ב וּפְשׁוּט: סִימָן מ לְהַרְבּ הַה"ג וְכו' מו"ה שְׁמַעוֹן צָבִי וּוִינַעַר נ"י אַבְד"ק קְרִיפְשׁוּט.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּרְאוּבֵן שְׁהַחֲזִיק פְּמָה שְׁנַיִם בְּחֻזְקַת אוֹרְאָנְדָא שְׁל כְּפָר וְעַתָּה שְׁלַח שְׁמַעוֹן אֶת לֹוִי לְשִׁכּוֹר הָרְאָנְדַע בְּתוֹף שְׁאָר אוֹרְאָנְדַעס שְׁיִשְׁכּוֹר וְנָתַן לֹו הַקְּאֲפָצִיעַ מִהַכְּפָר הַנָּ"ל וְאַחַר שְׁיִשְׁכְּרֵהוּ יְמַסְרֵנוּ לֹו וְאַחַר כֵּף שְׁכָר לֹוִי הָרְאָנְדַע וְלִקְחַת הַקְּאֲנְטְרָאָקְט עַל שְׁם עֲצָמוֹ וּמְסַר לְשְׁמַעוֹן רַק כַּת"י שְׁשִׁכְר הָעֶסֶק עֲבוּרוֹ וְעַתָּה בָּא רְאוּבֵן וְתוֹבַע חֻזְקָתוֹ וְשְׁמַעוֹן טָעַן כִּי זֶה פְּמָה שְׁנַיִם שְׁיִשְׁבּ הוּא בְּאוֹתוֹ כְּפָר וּקְרוּבוֹ הִי"ל הַחֻזְקָה מִשְׁם וְהַשְׁכִּיר הַחֻזְקָה לְחֻזְתָּנוּ שְׁל רְאוּבֵן בְּאוֹפֵן שְׁיִתֵּן לֹו אֵיזָה סְכוּם בְּכָל שְׁנָה וְאַחַר שְׁלֹא קִיִּים לֹו הַנְּתִינָה וְנָתַן קְרוּבוֹ לֹו כַּת"י שְׁמַרְשֵׁהוּ לְשִׁכּוֹר לֹו הָעֶסֶק פִּינּוֹן שְׁבָא לֵיד רְאוּבֵן מְחֻזְתָּנוּ שְׁלֹא פֶּדִין וְרְאוּבֵן טוֹעֵן דְגַם אִם אָמַת כְּדָבְרֵי מ"מ כְּפָר יְצָא מִשְׁם זֶה יוֹתֵר מִשְׁשׁ שְׁנַיִם וְנִתְיָאֵשׁ מִהָעֶסֶק וְהוּא בְּעֲצָמוֹ כְּפָר שְׁכָר הָעֶסֶק וְהַחֲזִיק בּוֹ ג"ש גַּם טָעַן שְׁמַעוֹן כִּי רְאוּבֵן א"ל זֶה אֵיזָה חֲדָשִׁים שְׁהוּא מוֹחֵל לֹו שְׁיִשְׁכּוֹר אוֹתוֹ לְהַבָּא וְרְאוּבֵן מְכַחֵישׁוֹ בְּזָה עַכְתּוֹ"ד טַעְנוּמֵיהֶם: וְהֵנָּה בְּרֵאשִׁית יְצָא כַּת"ר לְעוֹרֵר בְּגוּף הַקְּנִין דְלֹוִי לֹא נִתְפָּנּוֹן לְזָכוֹת לְעֲצָמוֹ

ושמעון לא זכה בהעסק דאין שליחות לעפוי"ם כמ"ש התוס' ב"מ (ע"א) ואף שנתן שמעון מעות הלא בשכירות ראנדע ל"מ בלא קאנטראקט ונהרי נכתב על שם לוי ונהביא מהנו"ב מ"ת האו"ח סי' נ"ט דמישראל לישראל ל"מ דד"מ ונהביא ראיה מחו"מ סי' ס"ו ס"ד בהג"ה והעיר ר"מ דלפמ"ש בנה"מ בחידושים סקט"ז נדחה ראיתו ובאמת שפבר השיג בתשו' ב"ש חו"מ סי' צ"א על הנו"ב דגם בלא דד"מ מהני המכירה משום סיטומתא וגם בדבר שא"ב ממש מהני המכירה גם לאחרים כדמוכח מהט"ז או"ח סימן קנ"ג סק"א ועמ"ש במשפט שלום סימן קצ"ד וסימן ר"א בזה ועת לקצר פיון דבנ"ד אין נפקא מיניה כל פה רק לענין וק ויבואר להלן: ובדבר הטענה שיצא משם פמה שנים ולא תבע חזקתו ורו"מ הביא מהא דחו"מ סוף סימן קנ"ו ב' דעות בעקר דירתו וא"כ תלוי אם החזקות פקרקע או פמטלטלי ולענ"ד בלא"ה פפי התקנה שבמדינתנו שהובא בתשובת מ"ב ובמשפט שלום בקונ' תק"ע לסימן רל"ז אות ה' דאם יצא הישראל חצי שנה אבד חזקתו וכל תקנת רגמ"ה הנה עד מלאת שנה וע"ש אות ז בזה א"כ אבד חזקתו בנ"ד ואף שטענדבנ"ד השפיר לחותן ראובן שיתן איזו סכום ולא נתן מ"מ הרי גם אחר ששכר ראובן בעצמו העסק לא תבעו לדין וכל ישראל בחז"כ וצ"ת דינא ומ"ש ר"מ דשמא גם לחותנו יש חלק בזה אין לנו לטעון עבורו וגם על הספק הו"ל להזמין את ראובן לדין ומדלא תבעו אבד חזקתו ואף שהי"ל עסק אחר עכ"פ הנה בידו לתבוע דמי שיווי החזקה ובתשו' מהרמ"ל סימן ס"ב פסק בפשיטות דבחזקת אוראנדע מהני יאוש שו"ר בתשו' ב"ש חו"מ סי' ק"ג שרמז ר"מ במכתבו שהביא ג"כ דברי המ"ב דבמדינתנו התקנה פפי הנ"ל ומש"ש מהא דחזקת חתן עם חמיו פבר נתבאר דבלא נתברר פן איפא הוכחה דמחל אף דיש לפקפק דדוקא ביצא הישראל ונשאר פנוי חצי שנה אבד החזקה אבל בנ"ד הרי השפירו לחותן ראובן לשלם לו דמי החזקה ולא שילם א"כ אפתי לא אבד החזקה מצד התקנה ואי משום יאוש הרי מבואר ברס"י צ"ח דאפ"י שקה פמה שנים ולא תבע אין אומרים מחל לו וכ"ה בתשו' הריב"ש סוסי' ת"ד וגדולה מזו מבואר בתשו' שמש צדקה חח"מ סי' ז' ובהג"ה שם דאפילו מירשמים יכולים להוציא בכה"ג ולא טענינו להו שמחל מדלא תבע ע"ש וש"ס ערוך בב"ק (כ"ז ע"א) הניח לו גחלת על בגדו ונשרף אע"ג שהיה בידו לסלקה ולא סלקה חייב לשלם דסבור אתבענו לדין ויפרע לי והו אמת שאם היה יושב בהעסק ובא אחר ושכרו והראשון יצא מהעסק ולא תבעו נראה דדינו כמחילה וראיה מש"ס דב"ק (קי"א ע"א) תניא אמר רבי לדברי ר"י אם קניי אשם יחזיר אצל פסח והא ר"י יחזיר פסח אצל אשם אית ליה הב"ע כגון דנפק משמרתו דיהויריב ולא תבעו והא קמ"ל דאחולי אחילו גביהו ע"ש הרי דבכה"ג שיצא ממשמרתו ולא תבע את שלו הניא מחילה ובשו"ת ב"ש האו"ח סוסי' י"ג נסתפק בזה ולענ"ד נראה כמ"ש אבל בנ"ד הרי השפיר מקודם לחותן ראובן ולא ישב בעצמו בהעסק אלא דע"י שלא שילם חותן ראובן הסף שהבטיח לו הרשה לקרובו בכת"י לשפון ולא עלתה בידו א"כ אף שראובן חזר ושכר בעצמו העסק וזה לא תבעו ליכא הוכחה שנתניאש מקודם ולכן אם יברר שמעון בשבועה שקרובו שהחזיק מקודם בהעסק מכר לו ושהשפיר זכותו לחותן ראובן רק באופן שיתן לו דמי חזקה בכל שנה ולא נתן אין עליו טענה ויפה כ' רו"מ שהשוכר מקרי מוחזק ובפרט בנ"ד שההכחשה אם החזיק המחזיק השני פלל לכ"ע אם יבורר שהחזיק קרובו של שמעון בהעסק מקודם אלא שיש הכחשה אם זכה בה

ראובן אחר כך פדין פשיטא דשמעון ושכר כעת העסק הוא המנותק פיון דלפי טענתו לא התזיק ראובן מעולם פדין וכדמוכח במהרי"ט בשניות סי' ל' ועמ"ש בקת"ע אות ט' בזה: וגם בדבר טענה ב' אם ישבע שמחל לו בפירוש אי אפשר להוציא מידו פיון שהמל"מ פסק פן וכמ"ש במשפט שלום בקת"ע דיני חזקה אות נ"ד והמנותק יכול לומר קים לי: ומה ששאל פדין ההוספה שנתן על כמה עסקים יחד איך יש לחשבם ולפ"ד השוכר אין שאר העסקים שנים יותר וכל ההוספה נתן על עסק זה וראה מובא בשם תשו' הר הפקמל סי' ל' דאם נעשה ב' שטרות השטרות מחלקין ואין מתמלא מאחד על חבירו ואין הספר ת"י והנה בתשו' הה"כ שם נשאל בעיר שיש בה אוראנדא שמחזיקין אותה מוכרי י"ש דבש ושכר בסוף מ"ז אלפים ועוד יש בעיר הג"ל בית שמבשלין בו שכר ומי דבש ובעד זה נותנים המוכרים שכר ומי דבש ט"ז אלפים ומקודם נהגו שהשפיר כל עסק לבד ועתה מחזיקין המזגים הג"ל הפל בשותפות ונותנים להשר ס"ג אלף ועשו ביניהם קצבה כמה יתן כל אחד מפל מדה ואח"כ נעשה הוספה על העסק ליתן בכל שנה להשר ונפל מחלוקת בין מוזגי י"ש ובין מוזגי שכר ומי דבש בעלי הי"ש אומרים שיתחלק ההוספה לפי ערך הריוח שפרווחים בשכר ומי דבש יותר מבי"ש ובעלי שכר ומ"ד אמרו כי לנגד זה יש אחריות חימוץ בשכר ומ"ד וגם אינו נמכר הרבה כמו י"ש והשיב דודאי ענין אוראנדע הוא מדד"מ שהארץ שייכה למלך או להשר ואינו רוצה שידורו בארצו או שלא יעסקו במחיות רק באופן בכו"כ ולכאורה נראה שגובים לפי ריוח הממון וכיון שמוזגי שכר ומ"ד מרויחים יותר ראוי שישלמו הם יותר אבל יפה טענו בעלי שכר ומ"ד דכיון דל"ש כ"כ קונים מגיע להם ריוח יותר וכדקיי"ל בח"מ סי' רל"א דבביצים מותר להשתפר עד כפול מה"פ וכן חשש חימוץ מצינו בב"מ (ע"ג) אבל אין דינם פשוטפים כהא דסי' ע"ב ס"ה דאין פורעי המס חייבים זל"ז פלום אבל י"ל דשא"ה דהמס קצוב על כל יחיד ול"ש בזה שיתוף אבל ב"ד דהשר מטיל מס פללי ומוכרחים ליתן סוף פזה א"כ יש ריוח והפסד ע"י השותפות כי יש בתים שמוכרים בהם הרבה מצד שיש להם מערופיא עם עכו"ם או מצד זריזותן ויש שמוכרין רק מעט ועל ידי הרבה פדיון מתגרע שער הנתינה מפל מדה וע"י מיעוט פדיון מתעלה ואם פן אחד מרויח ע"י חבירו או נפסד ולכן נקראים שותפין ולענין מוכרי י"ש עם מוכרי שכר ומ"ד תלוי בזה דאם יש שני מחזיקים לכל עסק מחזיק מיוחד ויש להם ב' שטרות של שכירות הוי חזא עסקא ותרי שטרי דהשטרות מתחלקין ואין מתמלאין מאחד על חבירו ולא מפסדת וא"כ ההוספה כפי ערך הריוח ואם יש להם מחזיק א' כל עסק משועבד לחבירו וממלאת מזו לזו ואז ההוספה מתחלקת לאמצע ואין הולכין אחר דין השר עכ"ד בקצרה ואין דבריו מובנים אצלי דאם יש להם ב' שטרות ונקצב בכל שטר דמי העסק איך כ' דההוספה כפי ערך הריוח הא בכה"ג ישלמו מפל עסק כפי ערך שנקצב בשטר שלו ואם יש לשניהם מחזיק א' אדרבא ראוי לעשות החלוקה כפי ערך ריוח ואם נאמר כמ"ש לעיל דלעומת זה יש למוכרי דבש ושכר חשש היזק חימוץ וגם נמכר לאחדים א"כ שניהם שנים וצ"ע ובנ"ד ושכר כמה עסקים לכאורה יש לשער ההוספה לפי ערך הממון וכהא דפ"ב דמע"ש מ"א נפל לתוכו דבש ותבלין השבח לפי חשבון וע"ש ברע"ב אבל י"ל דשא"ה דשניהם השביחו אבל בנ"ד י"ל דעסק זה שנה יותר מעסק השני: אף לפמ"ש בתשו' הרא"ש פלל י"ג ובמח"א הל' אונאה סימן כ"ד דבחכירת נביחה ל"ש אונאה

דמשפטיה לפי הזמן ע"ש וה"נ בזה זולת אם אפשר לברר על ידי בקיאים שיווי פל עסק
אז יעשו החלוקה כפי ערך השיווי ואם לא יהיה ברור יחלקוה לפי ממון וכמש"ל פן
נראה לפע"ד: ומה ששאל בדין אם הבן יוכל להטיל מש"פ על אביו בב"ד מצאתי הדבר
מבואר בתשו' הר הפקמ"ל סי' ל"ו שפסק בפשי' דאסור להטיל מש"פ על אביו אלא
אודועי מודעינו ליה פדעת אבני בש"ס שם ע"ש ומ"מ ע"י הרשאה לאחר נראה פשוט
דמותר בדין משביע בארור שפכת בתשו' הגאונים והובא בט"ז דמותר: סימן מא להרב
הגאון וכו' מו"ה יצחק תאומים נ"י אבד"ק קריסניפאלי מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו
בדין יבמה שזקוקה ליבם חרש מקטנותו שאינו שומע ואינו מדבר ואין אה אלא הוא
וכבר נשא אשה ויש לו בנים ועוסק במלאכת תפירה ומדברים עמו ברמיזה אלא
שמתפלל בלשון עלג וקטוע וכן פשעולה לתורה מברך בה"ת ומבינים התכבות שאומר
בשיבוש בלשון קטוע ואינו שומע פשעודברים אליו זולת פשעודברים אליו בקול רם
וצעקה ואם קורין אותו בשמו קריין ליה ועני ונדעתו קלושה ומ"מ מבין להשיב ברמיזה
על פל מה ששואלים ממנו ברמז משיב ג"כ ברמיזותיו והאשה ילדה ואיננה רוצה
להתייבם לו וגם הרי יש לו אשה ובנים ועתה נשאל כתר"ה אם יוכל לחלוץ יבמתו:
והנה רו"מ האריף למעניתו דאי מטעם דאינו באמר ואמרה הרי בנידון דידן יוכל לקרות
מתוך הספר ויכול לומר לא תפצתי לקחתה בגמגום לשון ובכה"ג פבר העלה מהרי"ט
חא"ע סימן ט"ז דהוי בכלל ראוי לביקה וגם באומר בשיבוש זהו אמירתו אלא דיש לעיין
לשי' הרמב"ם וב"ש סי' קס"ט סקמ"ד דחרש וחרשת אין חליצתן פלום ואפי' בעע"ג ל"מ
לפי שאינם בני דעת א"כ ה"נ יש לחוש שאינו בן פונה לחליצה: והנה בעיקר דברי
רמב"ם זה פמה שנים פתבתי בתשובה להרב אבד"ק בורשטין דיש לדון וליישוב הא
דבש"ס נקט לפי שאינו באמר ואמרה דכבר נודע מה שנסתפק הח"צ סימן א' בענין פונת
החליצה אם היא פונת מצנה או פונת קנן וצידד לומר דהוי רק פונת קנן ובדאיפא
דעא"מ מהראוי שיועיל ע"ש ועקצה"ח סי' רה"ע שתמה דא"כ אמאי בעינן פונת שניהם
הרי בדאיפא דא"מ א"צ פונת הזוכה ואולם הנה ביבמות (קי"ח) מבואר דמספק"ל
במזפה גט לאשתו במקום יבם אי אמרי' דסגיא ליה ליבם וזכין לאדם שלב"פ או דלמא
זמנין רחמא ליה והוי לה חוב א"כ פיון דהא דבדעא"מ מהני בלא פונה משום דין זכיה
דזכין שלב"פ ולכן בעפ"ם ל"מ כמ"ש בקצה"ח שם לכן גם בחליצה דלמא הו"ל חוב
להאשה ול"מ דעא"מ מספק והו"ל ח"פ ולכן צריף שיכוננו שניהם והיינו כמ"ש מהרי"ט
דא"צ פונה גמורה אלא שידעו מהות ענין החליצה שמתירה לעלמא וגם אי בעינן פונה
גמורה סגי בכונת החלוץ לבד בזה פיון דאיפא דעא"מ ואולם בחרשת דאינה באמר
ואמרה וממילא החליצה פסולה ולא תהיה ניתרת לעלמא בחליצה זו אם פן פשיטא דהו"ל
חובה לבד בחליצה זו דתיפסל ליבם ואחין וגם לא תהא מותרת לעלמא א"כ שוב אין
החליצה פלום מפני שאינה בעלת דעת ול"מ בזה מה דאיפא דעא"מ פיון דהוי חוב ברור
ולכן אין בהחליצה פלום ולכן רק לבתר דאיפא טעמא, דהש"ס לפי שאינו באמר ואמרה
פסק הרמב"ם דאינה פלום לפי שאינו בני דעה והתינוח בחרשת אבל בחרש א"צ לטעם
הש"ס דסגי בטעמא שאינו בן דעת והא דמפרש בש"ס טעמא דאינו באמר ואמרה היינו
משום דקתני גבי חרשת דהוי מהני משום דאיפא דעא"מ וא"ש: ובעיקר ענין הפונה
יענין בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סימן כ"ו שהאריף בזה וסיים שלדעתו סגי שידע

שְׁעוֹסֶק בְּחִלְצָה הַמְתַּרְתּוֹת וּכְדַעַת מַהֲרִי"ט וּא"צ בְּזָה פְּנֹת מַצָּה וְלֹא פְּנֹת קִנְיָן ע"ש וּע'
ח"ס א"ע ח"ב סי' צ' בְּאִנְרָה וּע' בַּפ"י גִּיטִין (ס"ה א') בְּתוֹס' ד"ה וּכְנִגְדָן וְכו' שְׁהַעֲלָה
דְּתִלְיָא בְּפְלוֹגְתָא דְאִמּוֹרָאִי וּבִקְצָה ח"ש הָעֵתִיק לְשׁוֹן הַרְמַב"ן יְבָמוֹת ק"ז שְׁפָתַב דְּמַה"ט
מְהַנִּי אַחֲרִים עַע"ג גַּם בְּחִלְצָה לְפִי שֵׁא"צ בְּזָה רַק פְּנֹה קְלִישְׁתָּא ע"ש וְאֲנִי מַצָּאֲתִי
בִירוּשְׁלָמִי פ"ג דִּיבְמוֹת ה"א פְּלוֹגְתָּא דְאִמּוֹרָאִי אִם חִלְצָה קִנְיָן שְׁהִיְתָה קְנוּיָה לֹו מְקוֹדָם
אוּ רַק פִּיטוֹר שְׁמִתִּירָה לְעִלְמָא וּמְסִיק דְהוּי רַק פִּיטוֹר וּע"ש בִּשְׁוִי"ק מ"ש ע"ד הַרְשָׁב"א
בְּזָה וְזָה סְתִירָה לְדַעַת הַח"צ דְאִין פָּאן קִנְיָן כָּלֵל וּע' בְּתִשׁוּ' מְהַר"י אֶסְאָד חֵא"ע סי' קמ"ב
וּסִי' קמ"ח בְּאִנְרָה בְּעִנְיָן פְּנֹת הַחִלְצָה וְהֶאֱרִיךְ הַלּוֹכִיחַ דְבַעֲי' פְּנֹה גְמוּרָה כַּח"צ ע"ש
[א"ה בַּה"מ ח' ע' בְּשׁוֹ"ת שְׁמֶשׁ צְדָקָה חֵאוֹ"ח סי' כ"ט אַרְיִכוֹת גְּדוֹל בַּד' הַח"צ בְּזָה] וְהִנֵּה
הַב"מ סִימָן קס"ט הִבִּיא מִלְשׁוֹן רַמְבַּ"ם שְׁפָתַב שְׁיִתְפֹּנְנוּ לְשִׁמּוֹן וּמוֹכַח דְבַעֲיָנָן פְּנֹת מַצָּה:
אוּלָם הִנֵּה בִירוּשְׁלָמִי פְסָחִים פַּע"פ ה"ג מְבוֹאָר דְטַעֲמָא דְכַפָּאוּ וְאֶכֶל מַצָּה יָצָא מְשׁוּם
דְבַעֲי הִיִּסְבָּה וְזָה מְעִיד עַל הַפְּנֹה דְחִזְקָה שְׁכִינּוֹן ע"ש וְזָה נִרְאָה דַעַת רַמְבַּ"ם פ"ו מַחו"מ
ה"ג וּבְחֻמָּם נִתְקַשׁוּ הַפּוֹסְקִים בְּדִבְרֵי א"כ לַפ"ז י"ל דַּה"נ בְּמַעֲשֵׂה הַחִלְצָה שֶׁהוּא גְנָאִי
לִיבָם כַּמ"ש הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (ס"א ע"א) ד"ה כ"ג וְקִי"א ב' ד"ה לְאִתְר וְכו' שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּישׁ
בַּב"ד שְׁתִּרוֹק בְּפִנּוּי ע"ש וּע' תוֹי"ט פ"ה דְנִדְהָ מ"ט ג"כ בְּזָה אִם כֵּן הַמַּעֲשֵׂה מְעִידָה עַל
הַפְּנֹה כְּשֶׁעוֹשֶׂה כֵּן בְּפִנּוּי ב"ד וְאִף דַּה"מ וְכ"מ בַּפ"ו מַחו"מ פְּתַבוּ טַעַם אַחַר י"ל דְהִקָּא
מוֹדִים דְשִׁאֲנִי הִיִּסְבָּה שְׁהִיָּה דִרְכָן לְאַכּוֹל תְּמִיד בְּהִיִּסְבָּה מִשֵּׂא"כ בַּב"ד וְלִכֵּן הֵגַם שְׁפָתַב
הַב"ש דְלִשְׁי הַרְמַב"ם ל"מ אַחֲרִים עַע"ג מ"מ אִם הִיִּבְמָה בַּעֲלַת דַעַת וְהִיבָם חֲרַשׁ י"ל
דְמוֹדָה דְהַמַּעֲשֵׂה עֲצָמָה מְעִידָה עַל הַפְּנֹה אִם עוֹשֶׂה כֵּן בְּפִנּוּי ב"ד וְאִף דְשׁוֹטָה אִין לֹו
בְּנֹשֶׁת מ"מ בְּחֲרַשׁ שְׁיִישׁ לֹו בְּשֶׁת כְּדָאִי בַב"ק (פ"ו ע"ב) וּבַח"מ סי' ת"כ סל"ז י"ל כַּמ"ש
וּבְזָה י"ל דְבִרֵי הַרְמַב"ם הַנ"ל דִּי"ל דְמַעֲשֵׂה הַחִלְצָה מְעִיד עַל הַפְּנֹה וְלִכֵּן גַּם בְּחֲרַשׁ
שְׁאִינוּ בַר דַעַת מַעֲשִׂי מְעִידִים עַל הַפְּנֹה וּבְחֻלִין (י"ב) אִי דְגַם בְּקָטָן אִם מַעֲשִׂי מְעִידִים
עַל מַחְשַׁבְתּוֹ מְהַנִּי אוּלָם פִּינּוֹן דְאִינוּ בְּאִמְרָא וְאִמְרָה א"כ שׁוֹב לִיבָא הוֹכְחָה שְׁמַכּוֹנוֹן לְמַצָּה
שְׁהִי אִינוּ מְקַיִים הַמַּצָּה כָּלֵל וְשׁוֹב ל"מ פְּלוּם מְפַנִּי שְׁאִינָם בְּנִי דַעָה וְא"כ טַעֲמוֹ שְׁל
רַמְבַּ"ם עַם טַעַם הַש"ס מְשׁוֹלְכִים וְא"ש: עוֹד יֵישׁ לִי לְדוֹן בְּזָה דְהָא דְבַעֲיָנָן פְּנֹה שְׁל מַצָּה
הִיִּינוּ מְשׁוּם דְסִתְמָא לְאוּ לְחִלְצָה קִיָּמָא דִיבּוּם קוֹדָם אֶבֶל לְמ"ד דְמַצּוֹת חִלְצָה קוֹדָם
וְדָאִי סְגִי בְּכּוֹנָה קְלִישְׁתָּא א"כ הַשְׁתָּא דְאִיפָּא חֲדָר"ג וּמַחְמִירִין גַּם בִּיבּוּם בְּיֵישׁ לֹו אִשְׁהָ
וּבְנִים א"כ בְּדוֹאִי סִתְמָא לְחִלְצָה קִיָּמָא וְלַכ"ע לֹא בְּעִינָן פְּנֹת מַצָּה וְגַם הַרְמַב"ן מוֹדָה
דְמַהֲנִי אַחֲרִים עַע"ג וּע' בִישׁוּיע"ק סי' קס"ט סַקכ"א מ"ש בְּבִיאוֹר ד' רַש"י יְבָמוֹת (ק"ד
ע"ב) ד"ה הַחֲרַשׁ וְכו' וְתַבִּין: אוּלָם בַּב"ד שֶׁהוּא בְּכָלֵל מְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן עֵלְג עַכ"פ פִּינּוֹן
שְׁמַבְיָנִים דְבְּרֵי אֶלָּא דִישׁ לְחוּשׁ שְׁאִינוּ שׁוֹמְעֵ וְכוּ"ר חֲשַׁשׁ לְדַעַת רַמְבַּ"ן וְרִיטְבָ"א דְגֵרְסִי
בִירוּשְׁלָמִי דְגַם בְּמַדְבַּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ ל"מ חִלְצָתוֹ הִנֵּה לַעֲנ"ד הִרִי הַרְמַב"ן עֲצָמוֹ הַסְפִּים
דְמַהֲנִי אַע"ג גַּם בְּחֲרַשׁ גְּמוֹר דְסְגִי בְּכּוֹנָה קְלִישְׁתָּא א"כ פְּשִׁיטָא דַעַכ"פ בְּחֲרַשׁ הַמַּדְבַּר
וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ דַלְכ"ע מְהַנִּי בַּאֲעַע"ג וּע' בַּב"י א"ע סי' ק"כ וּפְר"ח שְׁם סַק"ה דְלַעֲנִין גֵּט
הַמַּדְבַּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵ דִינוּ בְּחֲרַשׁ וְלֹא סְמְכִי אֶפְלָלָא דְהִרִי הֵן כְּפִקְחִין וְכו' וּע' נו"ב מ"ק
חֵא"ע רְסִי נ"ג וּע"ש בַּסִּי' נ"ד וְהִגָּהַת הַג' מְלַבּוֹב שְׁם וּע' בְּשִׁדִי חֲמַד מַעֲרַכַת ח' כָּלֵל ל'
ל"א ק"ג ק"ו ק"ז וּע"ש בַּסִּי' ט' בְּשֵׁם שׁוֹ"ת דְבִרֵי חֲכָמִים אִף דְבִאֲמַת מְבוֹאָר בַּפְר"ח סי'
קכ"א סַק"ו בְּשֵׁם תִשׁוּ' הֵרָא"ש דְחֲרַשׁ שְׁשׁוֹמְעֵ כְּשֶׁמַּדְבְּרִים עֲמוֹ בְּקוֹל רָם אִינוּ בְּכָלֵל

תָּרַשׁ וְהִפְרָח הַעֲלָה דְגָם בְּאֵינוּ שׁוֹמְעַ אֲפִי בְּקוֹל רַם זוֹלַת עֵי תְּצוּצְרוֹת וְכִיּוּצָא לָא מִקְרִי
 תָּרַשׁ ע"ש וכו"ה בְּתִשׁוּי שְׁבוּי ח"ג ס"י ל"ג וְהוּבָא גַם בִּטְעָה או"ח ס"י תִּרְפ"ט ע"ש
 וכו"ה בבה"ט ס"י תִּקְפ"ט סק"א בְּשֵׁם הִלְק"ט וא"כ כְּפִי שְׁכָתָב רו"מ דָּאֵם קוֹרִין אוֹתוֹ
 בְּשָׁמוּ הוּא עוֹנָה וְכוּן פְּשָׁמְדָבְרִים אֲלִיו בְּקוֹל רַם א"כ הָרִי הוּא בְּכֻלָּל שׁוֹמְעַ וְגַם מְדַבֵּר
 וְאִין שׁוּם תְּשֻׁשׁ וְע"ש בְּגוּף תִּשׁוּי הָרָא שׁ פְּלָל פ"ה ד"ג דְּגַם אֵם אִין דְּעִתּוֹ מְיֻנְשָׁבֶת עָלִיו
 כ"כ אֶלָּא שְׁנוּ"נ יָפָה וּמְבִין פְּשָׁמְדָבְרִים עִמּוֹ בְּקוֹל רַם וְע"ז פְּסָק שְׁאִין דִּינּוֹ כְּתָרַשׁ ע"ש
 וְע' תִּשׁוּי נ"ב סִימָן נ"ג הַנְּ"ל שֶׁכ"כ בְּפִשְׁי' מְסֻבְרָא וְלֹא הִבִּיא שׁוּם רְאִיָּה: זו"ז מ"ש כִּת"ר
 לְהוֹכִיחַ מְהֵא דְחֻלּוּין (ל"א) דְּאֶטְבֵּלָה תְּכַרְתָּה דְּמַהֲנִי פְּנֵת הָאֲחֵר מְצֹאָתִי בְּשׁוּ"ת מֵהֵר"ח
 א"ז ס"י ל"ה שְׁהִבִּיא רֵאִי' זוֹ וְשָׁם ס"י קמ"ג הֶעֱתִיק תִּשׁוּי ר"י ע"ז וְהוּא הַשִּׁיג עָלִיו וְהֶחֱזִיק
 בְּדַעְתּוֹ יְעוּ"ש וְע' תִּשׁוּי מֵהֵר"י אֶסְאֵד חֵאוּ"ח ס"י קנ"ו שְׁהֶאָרִיף בְּדַבְרֵי הֵר"י וְרִשְׁבֵּ"א
 וְהֵעִיר ג"כ בְּזֶה נְעוּד בְּכמ"ד שְׁהֵעִיר רו"מ וְגַם הוּא לֹא יָדַע מֵד' מֵהֵר"ח א"ז הַנְּ"ל וְאֲחֵרֵי
 שְׂדַעַת הַתּוֹסֵ' דְּמַהֲנִי אַחֲרֵים עֵע"ג וכו"ה דְּעַת הֶרְמְב"ן וְבַהֲה"מ פ"ד מֵיבּוּם הֵי"ג הִבִּיא פֶּן
 בְּשֵׁם רְמְב"ן וְרִשְׁבֵּ"א וּשְׁכ"נ דְּעַת הֵרִיף דְּחִרְשׁ וְחִרְשָׁת דְּמִיָּין לֹאֵלָם וְאַלְמִית וְכָל טְעָמָא
 מְשׁוּם שְׁאִינוּ בְּאָמַר וְאָמְרָה וכו"ה בֵּא"ז הַל' חְלִיצָה ס"י תִּרְס"ט אוֹת ט' א"כ בִּנ"ד גַּם אֵם
 נְחוּשׁ שְׁהוּא מְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעַ הָרִי לְשִׁי' רֹבַב הַפּוֹסְקִים דִּינּוֹ פְּפַקֵּחַ וְגַם אֵם נְחוּשׁ לְדַעַת
 רְמְב"ן וְרִיטְב"א מ"מ בְּצִירוֹף אֵע"ג שְׁהֶרְמְב"ן עֲצָמוֹ מִיֵּקַל גַּם בְּחִרְשׁ גְּמוּר פְּשִׁטָּא
 דְּעכ"פ בְּחִרְשׁ כְּזֶה יֵשׁ לְהִקְל וְמָה גַם דְּבִנ"ד הוּא ג"כ בְּכֻלָּל שׁוֹמְעַ לְכוּן אֵם דְּעַת כִּת"ר
 מְסַפְּמַת לְהִקְל גַּם אֲנִי אֲצַטְרֵף עִמּוֹ לְהֵתִיר הָאֲשֵׁה מְכַבְּלֵי הָעֵיגוּן וְלְהֵתִירָה בְּחִלְצָה.

וְשׁוּב מְצֹאָתִי בְּשׁוּ"ת ר"מ שִׁיק חֵא"ע ס"י קמ"ו בְּאֲוָרָף בְּגִידוֹן כְּזֶה לְהִקְל וְע"ש ס"י ע"ט
 עוֹד בְּזֶה. סִימָן מֵב לְהִשׁוּ"ב הַמְּנֻפֶּלֶג בְּתוֹרָה מו"ה אֲלֵיֶעֶזֶר דִּיכְטֵעַר נ"י שׁו"ב בְּפֶאָרִיז
 בְּאֲרִץ צָרְפַת מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֲלָתוֹ בְּעוֹבְדָא אֲשֶׁר קָרָה שָׁם בְּשָׁנֵי שׁוֹחַטִים רְאוּבוֹן
 וְשִׁמְעוֹן שְׁעַמְדוֹ עַל שׁוּר א' וְרְאוּבוֹן שְׁחַט אֵת הַשׁוּר וְהִלֵּף לוֹ וְשִׁמְעוֹן בְּדַק הֶרִיאָה בְּדִיקַת
 פְּנִים וְחוּץ וְהִכְשִׁירוּ וְחִתְּמוּ אוֹתוֹ בְּחִתּוּמָתוֹ וְאַח"כּ בָּא רְאוּבוֹן וְרָאָה אֵת הֶרִיאָה תְּלוּיָה
 בְּפִתּוֹל וּבְדַק אוֹתָם ג"כ וּלְפִי דְבָרֵי שְׁמְעוֹן הַגִּיחַ שָׁם גַּם רְאוּבוֹן חִתּוּמָתוֹ (בְּיוֹם א' תִּשְׁא)

וְנִמְכָּר הַשׁוּר בְּמִקּוּלִין וְנֶאֱכָל בְּחֻזְקַת כֹּהֵן וּבְעוֹד ב' שְׁבוּעוֹת בָּא רְאוּבוֹן וְהִכְרִיז בְּרַבִּים
 שְׁמֵצָא אַחַר בְּדִיקַת שְׁמְעוֹן סְרְכָא תְּהוּוֹרְדָא לְשׁוֹמְן הַלֵּב וְשִׁמְעוֹן מְכַחִישׁוֹ וְרְאוּבוֹן אוֹמַר
 כִּי הוּא לֹא חִתְּמוּ הַשׁוּר וְשׁוֹמְרֵי הַמִּקּוּלִין אֲמָרוּ שְׁהִיו שָׁם ב' חִתּוּמוֹת וְהוֹדָה רְאוּבוֹן שְׁלֹא
 הוֹדִיעַ מִקּוּדָם שְׁמֵצָא סְרְכָא עַד אַחַר שְׁנִמְכָּר כְּבָר הַבְּשָׂר וְעִבְרוּ פָּמָה יָמִים בִּינְתָיִם
 וּבְפִקּוּדַת הֵרָה"ג דְּרִיִּפּוּס נ"י אֲשֶׁר פָּקַד עָלָיו לְדָרוֹשׁ מִמֶּנִּי שְׁאֵלָה זוֹ עַכְת"ד הַשְּׁאֵלָה:

הֵנָּה הַדְּבָר בְּרוּר וּפְשׁוּט דְּאִין רְאוּבוֹן נֶאֱמָן פְּלָל מְלֻבָּד דְּכָל בְּהֵמָה בַּחֻזָּה"ת מְשׁוּם דְּרֹב
 בְּהֵמוֹת כְּשִׁרוֹת וְכמ"ש בְּסִימָן ל"ט סט"ז וְסִי"ז שְׁרַמְז רו"מ אַף גַּם הִכָּא שְׁכָבֵר יְצָא בְּהִיתַר
 וְנִמְכָּר וְנֶאֱכָל הַבְּשָׂר דְּקִי"ל בְּסִי' י"ח סִי"ג דְּתַלְיִנְן אֲפִי בְּשִׁכְחָה וְכַדּוּמָה מְשׁוּם דְּהוֹחֻזְק
 בְּהִיתַר וְעמ"ש בְּחִיבּוּרֵי דַע"ת שָׁם סְכ"ו מְכמ"ק בְּזֶה וְאֲפִילוּ הִיכָא שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ אִינוּ
 נֶאֱמָן רַק הִיכָא שְׁאֲמַר כֵּן בְּפַעַם רֵאשׁוֹן שְׁמֵצָאוֹ כמ"ש בִּי"ד סִימָן קכ"ז ס"א דְּבִלָּא אֲמַר
 בְּפַעַם רֵאשׁוֹן וְאִינוּ עָתָה בְּיָדוֹ אִינוּ נֶאֱמָן אֲפִי בְּאוֹמַר תְּבִירוּ אִינוּ יוֹדַע וּמכ"ש בִּנ"ד
 שְׁשֵׁתָק עַד אַחַר שְׁנִמְכָּר הַבְּשָׂר וּמְבִנְאָר בְּתִשׁוּי הֶר"ן סִימָן מ"ג דְּאַחַר נְתִיבַת הַגֵּט אֵם
 הַבְּעַל מוּצִיא לְעַז שְׁבִיטֵל הַשְּׁלִיחוֹת אִין בְּדַבְרֵיו פְּלוּם דְּכָבֵר הוֹחֻזְקָה בְּהִיתַר וְאֲפִי זְמַן
 אִין נוֹתְנִים לוֹ לְבָרֵר דְּבָרֵיו וְאַף דְּהֵתָם הָיוּ דְּבָר שְׁבַעְרוּהָ מ"מ הָרִי בְּכָל דְּבָר שְׁהוֹחֻזְק

בְּהִיָּתֵר ג"כ אֵין עֵא"נ לְאַסְרוּ וּע"ש בְּסִי' קכ"ז ס"ג וְש"ף סַקכ"ג וְעוֹד דְּבנ"ד שְׂיָדַע
שְׂיִוְמַפְר הַבְּשָׁר וַיֵּאֱכֹלוּהוּ אִם יָדַע שֶׁהִיא טְרֵפָה מֵה זֶה שְׁתִּיקָה לְהַכְשִׁיל הַרְבֵּים וַיְכַבֵּר
כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' בְּשָׁבוּעוֹת (דָּף ל' ע"ב) ד"ה אָבֵל וְכו' דְּכָשְׁעוֹשִׁין אִסּוּר עַל יָדוֹ לֹא מִקְרִי
שׁוֹא"ת וְכו' ע"ש וְהַקּוֹלֵר תְּלוּי בְּצוֹאָרוֹ שֶׁהָרִי מְבֹנָאָר בַּמֶּל"מ פ"א מְפֻלְאִים ה"ו וּפמ"ג
או"ח סי' תמ"ג בא"א סק"ה דָּגָם בְּלֹא אֲמִירָה וּמַעֲשֵׂה כָּל שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לְמִנּוּעַ וְלֹא מְנַע עוֹבֵר
בְּלֹא לִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשָׁן לְכֵן מוֹכַח בְּש"ס דב"מ (דָּף צ' ע"ב) גַּבֵּי הַלֵּין תוֹרָא
דְּגַבֵּין אַרְמָאֵי וְכו' ס"ל כר' חֲדָקָא וְכו' וְקַעֲבֵרוּ מְשׁוּם לַפ"ע וְע"ש בְּרַש"י ד"ה וּמְגַנְזִין
וְכו' וד"ה מְשׁוּם לַפ"ע וּבמק"א פְּתַבְתִּי לַיִּשָּׁב ד' הַכ"מ וְאֲכַמ"ל פִּי הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּמִי
שֶׁהַדְּבָר מְטֻל עָלָיו וְהַעוֹלָם סוֹמְכִין עָלָיו לְכ"ע עוֹבֵר עַל לַפ"ע וְכַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּיָדָיו דְּמִי
וְא"כ אֵינוֹ נֶאֱמָר לַעֲשׂוֹת א"ע רָשָׁע וְעמ"ש בַּדַּע"ת סי' א' סַקכ"ו עַד סוֹף סַקכ"ט וְסִי' ב'
סַקכ"ה הַלְלֵךְן רָאוּי לְקַנּוֹס אֶת רָאוּבֵן כְּפִי רְאוּת עֵינָי ב"ד וְלַהֲעֵבִירוֹ עַד שְׂיִקְבֵּל דְּבָרֵי חֲבָרוֹת
וְכַדוּמָה וְאֵין שׁוּם חֲשֵׁשׁ לְהַאֲמִינוֹ בְּדַבְּרָיו וְלַהּוֹצִיא לְעוֹז עַל הַשׁו"ב מ' שְׁמַעוֹן וְהָאֲוֹכְלִים
מִהַבְּשָׁר וְע' בְּתִשׁוּ אֲמָרִי אֲשֵׁי יו"ד סי' מ"א דָּגָם מִי שֶׁהוּא מְשָׁרֵת אֶצֶל בַּעַה"ב וְרָאָה
שְׁנוֹתָן יֵין לַיהוּדִים וְשָׂתַק וְאַחַר זְמַן אָמַר שֶׁהוּא יי"נ וְנִתְיַיֵּרָא אֲז לֹאמַר שְׁלֹא יִפְסִיד
פְּרַנְסָתוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָר דִּיאַמַּע"ר אִפִּי בְּאַנוּסִים מְחַמַּת מְמוֹן ע"ש וְע' בְּרֵאשׁ אֲפָרִים סִימָן
ל"ט ס"ק קע"ו בְּאַנְרָף מַכּמ"ק וְע"ש ס"ק קע"ז קע"ח וְהַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים וְא"צ לְאַרְיִכוּת.
וְהַנִּלְע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן מַג לְהַרְבֵּ הַגְּדוֹל וְכו' מו"ה אַרְי' לִיב בַּמְרִינְפַע. אַבְד"ק
דְּאַלִּישְׁטֻשׁוּק.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׂאֵלְתוֹ הָיִיתָ כִּי זֶה כְּשִׁלְשִׁים שָׁנָה קָנוּ הַקְּהָל מְקוֹם לְבִיה"ק אֶצֶל
בִּיה"ק הַיִּשְׁעוֹן וְהַקִּיפּוּהוּ חוֹמַת אֲבָנִים וְהוּא קָטָן מְאֹד וְלֹא עָלְתָה בְּיָדָם לְקַנּוֹת יוֹתֵר כִּי
הַעֲרֵלִים לֹא רָצוּ לְמַפְרֵן וְזֶה אֵינָה שְׁנִים הַשְּׂגִיגָה יָדָם לְקַנּוֹת עוֹד מְקוֹם רָחֵב וְאֵין לְשֵׁם
דְּרָף מְשׁוּם צַד זֹולַת מִתּוֹף בִּיה"ק הַקְּדוּם וְסִתְרוּ מְקַצַּת פּוֹתֵל מְעַרְבִית שְׁל בִּיה"ק הַיִּשְׁעוֹן
וְהַקִּיפּוּ מְקוֹם הַחֲדָשׁ וְנוֹדַע לָהֶם כִּי אֶצֶל הַפּוֹתֵל מִמֶּשׁ הָיוּ קְבָרוֹת מִיְלָדִים שְׁלֹא הֶעֱמִידוּ
לָהֶם מַצְבוֹת וְלֹא נוֹדַע מְקוֹמָם וּבְהַכְרַח לַעֲשׂוֹת שָׁם הַדְּרָף לְבִיה"ק הַחֲדָשׁ וְעַתָּה נִסְתַּפְּקוּ
אִם מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כֵּן וְאִם רָשָׁאִים לְסִתּוֹר פּוֹתֵל מְעַרְבִית מִהַיִּשְׁעוֹן וְלִבְנוֹת מִהַאֲבָנִים חוֹמָה
לְמְקוֹם הַנוֹסָף.

עַכְתָּה הַשְּׂאֵלָה: וְהִנֵּה רו"מ הָאָרִיף לְפַלְפֵּל בְּפִלּוּגְמַת הַר יִשְׁעֵיָה וְהָרָא"ש שֶׁהוּבָא
בְּטוֹש"ע רְסִי' ש"ס"ד אִם הַקְּרָקַע שְׁחָפְרוּ מִהַקְּבָר וְחִזְרוּ וְנִתְנַוְהוּ לְתוֹכוֹ אִם אִסּוּר בְּהִנְאָה
כְּדִין תְּלוּשׁ וְלִבְסוֹף חֲבָרוֹ וְהִבִּיא מֵהַח"ס סוּסִי' שְׁכ"ז וְסִי' שְׁל"ה וְשׁו"ת ח"ש סי' ח' וְהִנֵּה
מ"ש בְּבִיָּאָוֵר ד' הַט"ז שֶׁהִבִּיא מִהַרְשֵׁב"ם דְּלַדְרוֹן לְפִי שְׁעָה מְוֹתֵר ע"ד הַג"א דְּלַכְּאוּרָה
הוּא תְּמוּהָ דְּהָא הַהַג"א אֲזִינִל לְשִׁיטַת הַר"י דְּתְלוּשׁ וְלִסוֹף חֲבָרוֹ הֵנִי כְּתְלוּשׁ וּמִיָּרִי בְּעַפְר
שְׁחוֹפְרִין וְחוֹזְרִין וּמִמְלֵאִין אֶבֶל הַרְשֵׁב"ם הָא מִיָּרִי בְּכוּכִין שְׁהַעֲפֵר לֹא נִיזוֹז מְמִקּוֹמוֹ
כִּלְל וְלִכֵּן הַעֲלָה דָּאִין כְּוֹנֵת הַג"א מְשׁוּם אִיה"נ אֶלָּא מְשׁוּם כְּבוֹד הַמַּת וְהִבִּיא מְשׁו"ת ב"ש
ח"ב סי' רי"ט אוֹלָם הַמְעֵינִין בַּא"ז הַל' אֲבִילוֹת סִי' תכ"ג יִמְצָא שֶׁהִבִּיא גַם כֵּן שְׁמַצָּא
בְּתִשׁוּ"פ אֶל נִמְצָאָת מַצְבַּת מֵת שְׁבוּרָה וְתַקְנֵנוּ אַחֲרַת תַּחֲתִיָּה וְרָצוּ לְמַפְרֵן הַרְאִשׁוּנָה וְלֹא
הֵנִיחַ ר"י דְּכָל מַה שְׁנַעֲשֵׂה לְצוֹרֵף הַמַּת וְלְכַבּוֹד הַמַּת אִסּוּר בְּהִנְאָה מֵהָא דְּאָמַר בְּגַנְגָּמַר
הַדִּין הוֹסִיף דִּימוֹס א' וְכו' וּלפ"ז אִסּוּר לְהַשְׁעֵן עַל מַצְבָּה מִיְהוּ אֵינִי מְבִין דְּהֵתָם מִיָּרִי

בגוף הקבר כדתנא נפש שבנאו וכו' דהיינו שהוסיף בגוף הקבר וכו' אסור בהנאה אי משום הזמנה אי פגון דרמא ביה מת אבל הכא בהאי מצבה מה צורך ביה למת והא נמי דפרישית דבקבר שלנו אסור משום שיש בו תפיסת יד"א איני יודע שמה דוקא באשרה ואילו בקרקע דלאו מחנפר הוא אבל עפר ע"ג עפר דמחנפר גמור הוא דלמא שרי אע"ג דהיתה בו תפיסת יד"א ונ"מ להתיר בצדידי ביה"ק שלא פנגד הארון וצ"ע גבי אבני הר שנדלדלו דפריה מה להר שפן מחנפר משמע אבל אבן שנדלדל אסור ודוקא תלוש אבל אם הי' מחנפר מותר הואיל ול"ה ביה תפיסת יד"א משמע אבל אם הנה בו תפיסת יד"א הנה אסור אע"ג שחזר וחברה ואע"ג דהנה אבן ע"ג אבן דומיא דעפר ע"ג עפר ובמגלה פ' בה"ע וכו' ת"ר ביה"ק אין נוהגין בו ק"ר ואין מרעין בהן בהמה וכו' מפני פבוד של מתים וכו' אם פן האי דקאמר שורך במוקמן משום איסורא מסייע לסברתינו לאסור ביה"ק שלנו ותנא בתוספתא דכלאים פ"ב ישאל שקיים פלאים בתוך שדהו אין הפהנים נכנסין בתוכה ורואין אותה כציון של ביה"ק ופי' כי בתוך עסקי' שלא הנה מניח פלאים בשדה לולי שיש שם קברים והפל אסור בהנאה וכו' ומסתמא בשדה קוברין מעין קברות שלנו ומשמע לאיסור וא"כ לפמ"ש אסור לדרוך ע"ג ביה"ק שלנו משום דאסור בהנאה ושמא היינו דקאמר בפ"ג דברכות מדלגין היינו ע"ג ארונות וכו' שלא רצו לדרוך ע"ג משום איסורא מיהו י"מ מדלגין ממהרין ורצין עכ"ל ומבואר דס"ל דגם הנה דינים דסי' שס"ח הם מטעמא דאיסור הנאה ועכ"פ הא דאסור לדרוך ע"ג ביה"ק בודאי הוא מטעם איסור הנאה שהרי הוכיח מקודם דכיון שיש בו תפיסת יד"א אסור וסיים דלפ"ז אסור לדרוך ע"ג ביה"ק וע' בב"י ריש סי' שס"ח שהביא בשם הר"ן שכתב ג"כ דטעמא דאין מלקטין בהם עשבים משום דאסירי בהנאה וכו' הב"י דצ"ל דמייירי בקבר בגין ונהי דש"פ כתבו דהתם בכל גונוי אסור משום פבוד מתים מ"מ דעת הא"ז דגם התם משום איה"נ הוא (וע"ש בב"י בשם מרדכי שכ' דמייירי בקרקע שלא חפרו ואפ"ה אסור משום פבוד מתים דאל"כ בלא"ה אסור בהנאה ומוכח דס"ל דעת ר' ישעיה הנ"ל): ויש לתמוה עמ"ש בשו"ת רמ"ע מפאנו סי' נ"ו במ"ש בדין ישיבה על המצבה בשם א"ז שתמה על הר"י דא"כ זהא אסור לדרוך על ביה"ק וסיים וז"ל ואם יסופק מה בין הנאת ישיבה להנאת דמים וכו' נאמר כי ציון זה לקבר היכן ומה קבר גופיה אפ"ל של בגין מותר לדרוך עליו שאין זה דרוך הנאתו אף האבן פן ומה קבר אסור בהנאת דמים אף האבן פן וכו' עכ"ל ונהרי הא"ז לא כ"כ דרוך תמי' ואדרבא צידד לקיים דברי הר"י וסיים לאסור באמת לדרוך על ביה"ק: ועכ"פ בביה"ק של רבים פבר האריה הש"ג סוף פ"ו דסנהדרין להוכיח בדעת רמב"ם וש"פ דהוקצו לכו' וי"ב איה"נ פדין ביהכ"נ וקעלה פן גם בדעת הרא"ש ע"ש באנרף וגם בתשובת רמ"ע שם הביא דבריו להלכה ולכן בכל מה שהאריה ר"מ להוכיח דלא קי"ל כר' ישע' אינני רואה בנה צד להקל בנ"ד שהוא ביה"ק של רבים ובפרט שקבר העיד רש"ל דמנהג לאסור לישב על הקבר כמ"ש הט"ז בשמו וכן הוא בב"ח סי' שס"ד ס"ד דנוהגים איסור לדרוך על הקברות כ"ש לישב או להשען ואין להקל ודברי הט"ז שהוכיח מרשב"ם דלפי שעה מותר צע"ג: אף דמ"מ נראה לקיים דעת הט"ז דבהליכה דרוך אקראי לכ"ע ליפא איסור מהא דאי' בעירובין (ל"א א') דלרבנן אין מערבין לכהן בביה"ק משום דס"ל דאהל זרוק ל"ש אהל ולר"י מערבין מפני שיכול לילך בשיתה תיקה ומגדל ולכ"ע לישאל שרי ובתר הכי מפרש טעמיה דרבנן לאסור

גם בקבר יחיד ובנישואל משום דאסור לקנות בית באיה"נ והכא נהנה דמישפתי ע"ז לילה חוץ לתחום כמ"ש רש"י שם ומבואר ברש"י ד"ה א"ה וכו' דמעיקרא מיירי בביה"ק של רבים ובמג"א רס"י ת"ט ביאר דכל סוגיא זו מיירי בקבר של בנן ואם פן תיקשי דביה"ק של רבים בלא"ה א"א גם לישראל לבא לשם לאכול עירובו משום דאסור לדרוץ על ביה"ק וגם הפה"ק א"י לילה גם בשידה תיבה ומגדל משום אסור דריקה בביה"ק ובשולמא בקבר יחיד יכול לעמוד על שפתו כמ"ש רש"י שם משא"כ בביה"ק של רבים ובפרט לשי"ה ש"ג והליכה זו איננה לצורך ביה"ק פלל ומוכח דבאקראי בעלמא שרי או דבכל גוונא שרי לדרוץ ע"ג הקבר דהוי שלכדה"נ כמ"ש הרמ"ע הג"ל וזהו ראיה ברורה לענ"ד ושוב נ"ל ראי' מש"ס דע"ז (ס"ב ע"ב) גבי ההוא דאגר ארבי' לסתם יינם ויהיבי ליה חיטי באגריה וא"ל ר"ח זיל קלינהו וקברינהו בי קברי וכו' דלמא מנבלי בהו וכו' ובתוס' ד"ה ליקלינהו הקשו אמאי לא פריף ליקלינהו ולבדרינהו בי קברי דהתם ל"ש אתי לזבולי ותי' דהאי בקבר בנן אבל בי קברי קרקע עולם ושרי וקשה דאכתי ליקדרינהו בביה"ק של רבים ומוכח דגם התם מותר בהנאה ומזה מוכח דלא כהש"ג הג"ל ועמש"ל סי' ס"ג]: וכה ראי' שיהביא ר"מ בשם יד אליהו שהוכיח להתיר ההליכה מהא דמדלגין ע"ג ארונות ותמהני שהרי הא"ז הביא מזה ואדרבא הוכיח מזה לאסור אלא שדחה הראיה וכמש"ל בשמו: ונהנה ר"מ הביא משו"ת רע"א שהובא בפת"ש דאם יש עפר הרבה למעלה יותר מצורך פיסוי המת י"ל דמותר בהנאה ולענ"ד ראיה להיפוך מירושלמי פ"ב דכלאים ה"ח והובא גם בר"ש שם משנה י' בהא דתנן כל שהוא בתוך בית רובע עולה במדת בית רובע אכילת הגפן והקבר וכו' ואמר ר"ב ל"ש אלא אכילת הגפן הא גפן עצמה לא למה גזי' שהיא אסורה בהנאה ופריף ונהרי קבר אסור בהנאה ומשני אין אסורו נזכר ע"ש ובע"כ דמיירי בקבר בנן דאל"כ הא אינו אסור בהנאה ופריף שפיר דאי מיירי בקבר קרקע] עולם שאינו אסור מה קמ"ל במתני' ולשי' רע"א מה פריף התם הרי התם שפיר יוכל להוסיף עוד עפר למעלה ויהיה מותר בהנאה ולכן שפיר עולה לבית רובע ואפ"ה קמ"ל במתני' רבותא אע"ג דהשתא אסור בהנאה מ"מ עולה לב"ר ובע"כ דבכל גוונא אסור: ומ"ש ר"מ מדברי רשד"ם סי' ר' דכל איה"נ מקבר הוא רק מדרבנן כבר כתב בשו"ת רע"א סי' מ"ה שצעלם ממנו דברי רש"י סנהדרין (מ"ז ע"ב) ובאמת שכ"ה בב"י סוסי' שס"ד ד"ה וקבר המזיק לרבים וכו' והביא מדברי רש"י הג"ל וכו' בכ"מ פ"ח מטו"מ ה"ה וע"ש בכ"מ דמבואר דגם הא דאין נוהגים בהם ק"ר ואין מרעין וכו' הוא משום איה"נ וכל מקום דמספקי' בביה"ק דינו כביה"ק (ומוכח שם דאסור מה"ת) וזהו דלא כמ"ש ר"מ דבמקום שאין קבר ידוע אלא מספק ליכא אסור ומדברי הכ"מ מוכח להיפוך א"ה בהמ"ח בדין איה"נ נפקר אי הוי מה"ת או מדרבנן עיין רש"י עירובין (ל"א א') ד"ה אסור ויל"ע מהא דאי' בש"ס דחולין (קכ"ב ע"א) ד"ת עור אדם טהור ומפ"מ אמרו טמא מפני שלא יעשה אדם בעור או"א שטוחין לחמור הרי מבואר דעור אדם מותר בהנאה מה"ת ולמה יגרע הקבר שיהי' חמור מן העור של המת ועתוס' סנהדרין (מ"ח) ועתוס' זבחים (ע"א) ועמל"מ פי"ד מאבל וע' ברדב"ז ח"א סי' רס"ב ביאור ד' הש"ס דחולין ובכ"ז כפי שכתב ר"מ שיעשו פיסה של אבנים ע"ג מקום שהוא ויהי' אויר חלל טפח תחת הפיסה במקום המסופק בביה"ק דבר פשוט להקל דהא בשידה תיבה ומגדל מפורש בעירובין שם להקל לילה ע"ג ביה"ק וגם

יָפָה כ' רו"מ מְהָא דסי' רפ"ב בט"ז סק"ד וְש"ף סק"ח דְאָפִילוּ בַס"ת שָׁרֵי בְכָה"ג:
וְלְכֹאֲוֶרָה עֲלָה בְּלִפְי דְבִקְבָרוֹת שְׁל יְלָדִים בְּלֹא"ה לִיפָא מִשׁוּם כְּבוֹד מֵתִים הֵיכָא דְלִיפָא
מִשׁוּם אִיהַ"נ דְהָא מְבוֹנָאָר בְּמַגְלָה (כ"ד א') דְקָטָן לָאו בֵּר כְּבוֹד הוּא בְּחִיִּים וְהֵ"נ בְּמוֹתוֹ
אֲבָל יֵשׁ לְפִקְפֹק כְּמוֹכֵן וְזו"ז מ"ש בְּדִין סְתִירַת הַחוּמָה וְלִבְנוֹת לְהִלְאָה וְהִבֵּיא מֵהַח"ס ס'י
שַׁל"ה וְחֶלֶק שְׂשִׁי ס'י ט' וּבנ"ד שְׁעוֹשֶׂה מִזֶּה חוֹמַת בֵּיה"ק הֶחְדָּשׁ לַכ"ע שְׁרֵי הַדְּבָרִים
פְּשׁוּטִים וְלִית דִּין צָרִיף בּוֹשֵׁשׁ וִיה"ר שְׁיִקְוִים בְּלַע הַמְּנַת לְנֹצַח וְנִזְכָּה לְרֵאוֹת בְּנִחְמַת צִיּוֹן
בב"א: סִימֵן מִד לְהֶרֶב וְכו' מו"ה מִשֶּׁה דָּוָד נ"י חֲתָן הַגֵּאבֵּד"ק נְשִׂאֲטָמְאָר בְּאַרְץ הַגֵּר מו"ץ
דָּשָׁם.

מִכְתָּבוּ מַגְלָה עֲפָה הִגִּיעַנִי וְע"ד שְׂאֵלְתוֹ הָיוֹת בְּעִירוֹ הַמַּעֲיָנוֹת עֲמֻקִּים מְאוֹד בְּתַחֲתִיּוֹת
הַקְּרַקַּע עַד שְׁצָרִיכִים יוֹתֵר מְשַׁלְּשִׁים שְׁלִיבוֹת עַד מְקוֹר הַמַּעַן וְלִכֵּן רוֹצִים לְחַפְּרוֹר ב'
בָּאֲרוֹת א' גְּדוּלָה וְרַחֲבָה וּא' קֶצֶרָה וְעִמּוּקָה שְׁלֹא יִהְיֶה מִימֶיהָ מְרוֹדְדִין וּמֵן הַבָּאָר הַגְּדוּלָה
וְנִמְשָׁכוּ מִים בְּקָנִים חֲלוּלִים בְּלִי בֵּית קִיבּוּל מְנוּחִים בְּעֻמְקַת הַקְּרַקַּע וּמְתַפְּשֵׁטִין אֶל תּוֹף
בָּאָר הַשְּׁנֵינְיָה הַקְּטַנָּה ע"י קִיטוֹר דַּאֲמַפָּף שְׂיִבָּא מֵהַבְּעָרָה שְׂיִבְעֵרוֹ תַּחַת פְּלִי הַקִּיטוֹר וְע"ז
וְיִדְחֲקוּ הַמַּיִם בְּהַצִּינּוֹרוֹת הַחֲלוּלִים וְיִלְכוּ לְתוֹף בָּאָר הַקְּטַנָּה וְיִרְדּוּ מִים מְרוֹבִים עַד
שְׂיִתְמַלָּא כָּל הַבָּאָר וְעוֹד יִבְנוּ ע"פ הַבָּאָר בְּנֵן שְׁל אֲבָנִים וְעֶפֶר מְסָבִיב כְּפָלִים וְשִׁלַּשׁ
כְּשִׁיעוֹר מְקוּהָ שְׁקוֹרִין (רַעְזָאוּוֹאֲטֵעֵר) וְאַחֲרֵי שְׂיִתְמַלָּא הַבָּאָר וְהַמַּיִם יִבּוֹאוּ עוֹד
מֵהַצִּינּוֹרוֹת וְאֵין לֵהֶם מְקוּם לְהַתְּפַשֵּׁט ע"ז יַעֲלוּ לְתוֹף הַבְּנֵן רַעַסְעֵרוּוֹאֵר הַנָּ"ל וְשָׁם יַעֲשׂוּ
חוֹר מִתַּחֲתָיו וְיִמְשָׁכוּ מִשָּׁם לְהִלְאָה ע"י קָנִים חֲלוּלִים בְּנוּיִם מְאָבָנִים וְעֶפֶר אֶל תּוֹף עוֹקָה
אֲשֶׁר יִחֲפְרוּ וְיַעֲשׂוּהָ לְצוֹרֵף מְקוּהָ לְטַבּוֹל בֶּה וְהַעִיד שְׂבַעִיר אוֹנְגוּוֹאֵר נַעֲשֶׂה מְקוּהָ כַּעֲיֵן
זוּ בְּהַסְכְּמַת בַּעַל אֲמָרֵי אֵשׁ ז"ל אֶלָּא דָּשָׁם הָיוּ שׂוֹאֲבִים מְבָאָר הָאֵחָת לְהַשְּׁנֵינְיָה ע"י פְּלוּמְפִ
שֶׁהוּא סֶפֶק כְּלִי וְהוּבָא הַצִּיּוֹר בַּס' לִי"ש בְּסוֹפּוֹ וְנַעֲמָו דָּגָם אֵי נִימָא דְגֵרַמַּת הַקִּיטוֹר הוּא
ע"י אָדָם דְּפָסוּל מֵה"ת מ"מ כְּבָר נִזְרָעוּ וְנִטְהָרוּ בְּהַבָּאָר הַשְּׁנֵינְיָה וְאֵי מִשׁוּם דַּמ"מ אֵיפָא
חֲשִׁשָּׁא דְנִטְלָה סָאָה וְנָתַן סָאָה דְלִשְׂיִטַּת רַמְבַּ"ם פְּסוּל בְּרוֹבּוֹ וּבְשָׁ"ף ס"ק ס"ג הִבֵּיא כֵּן גַם
בְּשֵׁם רָאָב"ד וְרַשְׁבַּ"ץ וְשִׂאֵין רָאוּי לְהַכְּנִיס רָאֵשׁ בֵּין הַמַּחֲלֻקַּת ז"א דְּבַמַּעַן ל"ש ד"ז
כַּמ"ש הַדַּג"מ: הֵנּהּ בְּגוּף דְּבָרֵי הַדַּג"מ לְכֹאֲוֶרָה יֵשׁ לְעַיִן שְׁהָרֵי הַתַּשְׁב"ץ לֹא הִבֵּיא כָּלֵל
דְּבָרֵי הַרְמַב"ם אֶלָּא חֲשָׁשׁ לְדַעַת הַרְאָב"ד וְהַרְאָב"ד פּוֹסֵל בְּזֶה מְדִינָא וְלֹא מִשׁוּם מ"ע
אִם כֵּן גַם בְּמַעַן יִאָסֵר אֲבָל בְּאַמַּת ז"א דְּהַמַּעַן בְּסַפְּרָא בַּעַ"נ לְהַרְאָב"ד יִמְצָא דְמוּדָה
דְּבַמַּעַן כְּשֶׁר בְּכַה"ג אֶלָּא דַּס"ל דְּשִׂאֵנִי הַכְּשָׂרָא דְמַעַן מֵהַכְּשֶׁר דְּמִקְנָה ע"ש וְשׁו"ר בְּסוּף
מִכְתָּבוֹ דְּמַר שְׁהַעִיר גַם כֵּן בְּזֶה וּבְאַמַּת שָׁגַם לְשֵׁי הַרְאָב"ד אֵין פָּאן אֵיטוֹר תּוֹרָה וַכַּמ"ש
רו"מ וּכְבָר קְדָמוּ בְּנַח"א שְׁבַס' הָאֲשָׁפוּל הַל' מְקוּנְאוֹת ס'י נ"א לְהוֹכִיחַ כֵּן וְדִלָּא כַּמ"ש
בְּגִי"ט דְּלִהֲרַאָב"ד פְּסוּל מֵה"ת וּמ"ש בְּגִי"ט שָׁגַם הַרְשָׁב"א בְּתַשׁו" ס'י תַּתִּי"ח ס"ל
כְּרָאָב"ד הֵנּהּ ז"ל הַרְשָׁב"א שָׁם וְאֲפָשָׁר אֲפִי רַבּוּ הַשְּׂאוּבִין עַל אוֹתָן שְׂאִינָן שְׂאוּבִין אֶלָּא
שְׂאִין הַרְאָב"ד מוּדָה בְּשָׂרְבוּ הַשְּׂאוּבִין עַכ"ל הָרֵי שְׁלֹא הֶחְלִיט הַדִּין וְהִבֵּיא רַק שְׂאִין
הַרְאָב"ד מוּדָה בְּזֶה וְבַס' הָאֲשָׁפוּל שָׁם וּבְהַשְׁגַּת רִז"ה דְחָו ד' הַרְאָב"ד הַנָּ"ל וּמְבוֹנָאָר
בְּאֲשָׁפוּל שָׁם ג"כ בְּשֵׁם י"א דְהָא דְבָמִים שְׂאוּבִין אָסוּר בְּלֹא נְשִׁתְּיִיר רְבּוּ הוּא רַק מִשׁוּם
מ"ע דְּנִרְאָה שְׁנוּטֵל רֹב הַכְּשָׁרִים וְאֵתוּ לְטַהַר אֲפִי שְׂאוּבִין כֵּן וְזֶהוּ כַּמ"ש הַב"י בְּדַעַת
רַמְבַּ"ם וַא"כ צִדְקוֹ דְּבָרֵי הַדַּג"מ דְּבַמַּעַן לִיפָא מִשׁוּם מ"ע: אוּלָם מ"ש רו"מ דְּבַנ"ד
דְּהַמַּיִם נִמְשָׁכִין דְּרָף הַצִּינּוֹרוֹת לְבָאָר הַשְּׁנֵינְיָ וְלִיפָא מִשׁוּם מ"ע וַכַּמ"ש הַב"י לְשֵׁי רַמְבַּ"ם

דבקה דמקנה עליונה שי"ב מ"ס פשרים ממלא בכתף ונותן לתוכו עד שירבו המים וירדו לתחתונה ליכא משום מ"ע פנין דלא נטלו ביז וה"נ בזה הנה זה לא יספיק לשי' הראב"ד דס"ל דמדינא פסול מדרבנן עכ"פ בכל גונוי פסול וכדמוכח בבעה"נ שם דגם דרף המשכה פסול בדליכא רוב מים בידי שמים אף לפמ"ש בנח"א שבאשכול שם דבכה"ג שדעת ראב"ד יחידאה ושאוובה שהמשיכה אפי' פולה אינו אלא מדרבנן כמ"ש התכב"ץ שם (וע' בד"ת בפתיחה אות ה' בזה באנרף להשיג ע"ד האמרי אש בזה) א"כ אין לחוש לדעת יחיד אבל הנה בהגמ"ר דקידושין סי' תק"ס מוכח דס"ל דשאוובה שהמשיכה פולה הוי מה"ת ובישיע"ק סי' ר"א סקט"ו הוכיח פן מדברי רש"י תולין (פ"ד ע"א) ד"ה זוחלין ועיין שם בראש יוסף בזה וע"ש בישוע"ק בתשו' שבסוסי' ה"ל שכתב בפשי' דבדרף המשכה גם לשי' רמב"ם וראב"ד שרי וליתא וכמ"ש: ומ"ש ר"מ להעמיס בדברי הראב"ד פדעת פלתי סוסי' צ"ט דהא דחוזר ונייעור הוא רק מדרבנן הנה מדברי תוס' בכורות (נ"ו ע"ב) שהקשו לרב ולאבוה דשמואל ולשמואל דס"ל דאין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי כמה מטהרין מצורעים ומקדשין מי חטאת בע"פ ואיך נטהרו מישאל ואלצפן ונהביאו פיר"ת דמהדין קמא קמא בטל אלא משום מ"ע הטהירו א"כ י"ל דבימי משה לא גזור ודחו פ"י זה דהא חוזר ונייעור והוכיחו דטעמא משום דמחנפרין לים הגדול ע"ש ואי הא דחו"נ הוא רק מדרבנן הא שפיר י"ל פטעם זה אלא דבימי משה לא גזור וכמ"ש התוס' בתחלה לענין טעמא דגזרו משום מ"ע ובע"כ דס"ל דהא דחו"נ מדאורייתא אף דיש לקיים בזה פ"י ר"ת דס"ל פהפלתי וא"כ ד"ז מחלוקת הראשונים ז"ל והנה הר"ש פ"ח דפרה הקשה דכיון דכל המים סולמי דפרת ניהו כדאי בבכורות א"כ איך משכח"ל טבילה במעין בזוחלין בכל השנה הרי המים באים מפרת שרבו בו הנוטפין על הזוחלין ולפמ"ש התוס' דבאמת ק"ב אלא דאסור משום מ"ע א"כ התייגח בפרת ונהרות דאיכא מ"ע אבל במענינות שהמים באים דרף הקרקע ליכא משום מ"ע דלא ניקר כלל אם באין מסולמי דפרת לכו שרי לטבול בהם.

אף לפמ"ש התוס' דחוזר ונייעור גם אי נימא דלשי' ר"ת הוא רק מדרבנן אפתי תיקשי דמדרבנן יאסרו כל המענינות בזוחלין מה"ט: אולם ארוחנא בזה ליישב מה שהקשו הפוסקים בהא דאמר שמואל שרבו הנוטפין על הזוחלין והא גם במחצה על מחצה אסור דזוחלין פסולין מדאורייתא ולפמ"ש א"ש דמה"ת הא קמא בטל אלא דפסול משום מ"ע או דחוזר ונייעור מדרבנן א"כ התייגח בדאיכא רוב נוטפין אבל בספק דמע"מ שרי אלא דאפתי תיקשי לשיטת ר"ת פנין דהא דשמואל ירבו הוי רק ספיקא אמאי נחוש לסד"ר ומזה הוכיח בתשו' מהרי"ק דזוחלין פסול מה"ת מדחששו לספיקא ולשיטת ר"ת הדק"ל ויש לי בזה אריכות דברים במק"א ואכמ"ל בפלפולים: ומ"ש ר"מ בשם תשו' הש"מ סי' מ"ה שדחה דעת רמב"ם וראב"ד והוכיח מש"ס דזבחים (כ"ב ע"א) דאר"ל כל המשלים למקנה וכו' לרביעית אינו משלים וכו' למעוטי נתן סאה ונטל סאה וכו' עד רובו ובע"כ דמייירי במ"פ דשאוובין פשר לרביעית יענין בס' קרן אורה לזבחים שם שהעיר ג"כ בזה ונהביא מרמב"ם פי"א דמקנאות שכתב דינא דלרביעית דנט"י אינו משלים אם נתערבו מים הפסולים לנט"י וא"כ מתפרש הכי סוגיא דזבחים בפשיטות ע"ש (וע' בצל"ח לביצה (י"ז ע"ב) ברש"י ד"ה ושון וכו' שהוכיח מהמשנה שם פדעת רמב"ם וראב"ד אף לפמ"ש בתשו' ח"ס חאו"ח סי' קנ"ב באמצע התשו' בישוב קו' מהרמ"ש

שם נדחה ראיתו ע"ש ותבין): ובעיקר תמיהת אחרונים הנ"ל ע"ד רמב"ם וראב"ד מש"ס דנבחים הנ"ל יש לי לדון דרך פלפול דהנה בשו"ת משיב פהלכה סי' ט"ז ביאר דעת רמב"ם וראב"ד דס"ל דהשקה שנופסקה מתבטל היתר ההשקה ולכן פשמתמעטים המים של מ"ס שבמקנה מתבטל היתר ההשקה אלא דמ"מ בטל ברוב ולכן רק עד רובו מותר אבל בדאיפא רוב שאובין חוזר ונגיעור האיסור ע"ש באורך והנה הריטב"א בע"ז (ע"ג) הביא בשם הרמב"ן שהקשה בהא דאמרנו דחו"נ דהא בקדשים קיי"ל בדם שגפול לתוף מים דהואיל ואיךחי איךחי ות"י דדוקא בקדשים יש דיחוי אבל באיסורים אין דיחוי ע"ש: והנה במנחות (נ"ד ע"ב) מבואר דר"י ור"ל פליגי בזה אם יש דיחוי באיסורים או אין דיחוי ולר"ל יש דיחוי באיסורים וא"כ לשי' לא אמרי' חוזר ונגיעור אין די"ל דדוקא מב"מ אבל במבשא"מ י"ל דמודה דחוזר ונגיעור דהוי פניכר האיסור דל"מ ביטול ואין דיחוי באיסורים גם לר"ל בכה"ג דהוא מנירי רק פשהיה בו פשיעור וצמק וחזר ותפח משא"כ במבשא"מ דניכר ולכ"ע ל"מ ביטול ומעתה לפ"ז מיושבים דברי הפוסקים הנ"ל דהתם בנבחים מרי' דהאי מימרא הואר"ל ולשיטתו ליפא איסור ברוב שאובים דהא ס"ל דיש דיחוי באיסורים ובמב"מ אינו חוזר ונגיעור משא"כ במי פירות דהוי מבשא"מ ולכן מיייתי הך מימרא רק במ"פ אבל לדין דקיי"ל אין דיחוי באיסורים וגם במב"מ חוזר ונגיעור לכן ס"ל דבגתרבו המים שאובין עד רובו חוזר ונגיעור ופסול וא"ש ודו"ק.

ועכ"פ לדינא יפה כ' רו"מ דבנ"ד שגם הבאר השניה הוא מעין אין חשש כלל מהא דנטל סאה ונתן סאה בין לרמב"ם ובין לראב"ד: ומ"ש עוד חשש מפח דעת אוסרים שבש"ף סקמ"א בדין הלכו המים שבמעין למקום חסר הנה בשו"ת פתב סופר סי' צ"ט ושו"ת משיב פהלכה יו"ד סי' ט"ז ושו"ת ב"ש ח"ב סי' ס"ג האריכו למענייתם והוכיחו בהוכחות רבות דדוקא במעין כ' דינא הכי משא"כ פשיש בה מ"ס אף שרבו השאובין והלכו למק"א פשר גם לכתחלה וגם בתשובת מהר"י אסאד סי' ר"ט העיר קצת בזה ובאמת פי מ"ש הש"ף סקמ"א דמשמע שיש אוסרים המעין בתשו' הרא"ש כלל ל"א ימצא שהשיב לר' מצלח שהוא הנה האוסר והרא"ש דחה דבריו וחשב אותו לטועה וע' בתשובת משיב פהלכה הנ"ל פלפול עצום בביתאור דברי הרא"ש וביאר דגם לשי' רי"ו שנסתפק בדין נפסק ההשקה היינו היכא דההכשר רק ע"י השקה כשפ"ה משא"כ בנ"ד שנתערבו המים ממש ונתטהרו בהשקה גמורה בתערובות לכ"ע אפי' לכתחלה שרי לכל הפוסקים ע"ש ולכן כפי שכתב רו"מ שבבאר השניה ליפא ספיקא שבודאי יהיה שם תמיד מ"ס יש להתיר בפשיטות וגם אי הוי ספק שקול יש להתיר אם א"א לבדר הספק פנודע: והנה בגוף דין ההשקה שהביאו בשם רי"ו שנסתפקו המפורשים בחזר ונפסק אם נשאר בהכשרו לעולם הנה מצאתי בר"ש פ"ח דמקנאות מ"א בסופה וז"ל ומשיקה למקנה פשר להכשירה לטבילה אע"פ שזה נכנס אע"פ שעכו"ם נכנס ויוצא לא חיישינו שמה הפסיק ההשקה דאימת ישראל עליו וטהורה ע"ש ושם פ"ו מ"ח וז"ל וילכך נקט הרחוק מן הקרוב דלא חיישי' שמה בא אדם והפסיק השקתו דלא עלתה לו טבילה וכו' ע"ש הרי דבהפסק ל"מ ההשקה ואין בידי ספר גי"ט אולי הרגיש בזה ושוב ראיתי בשו"ת משיב פהלכה שהעיר בזה נדחה דשמה מרחוק גם בשעת השקה א"י לראות אולי הפסיקה אבל מהא דפ"ח לא הרגיש שם: ומ"ש בענין העלאת המים ע"י הקיטור אי מקרי הנייתו ע"י אדם כיון דהוי רק גרמת אדם וכבר האריכו בזה בספר דרוש וחי' דרוש לרע"א

בכתבים שפסופו בענין מקנה שעשו ע"י אוהר ונערק להגביה המים ע"י שלשלת ואחר שפוסק הנענוע אז המים נגבהים למעלה ונשפכים לסילון ומשם למקום התפירה והשיב דאי משום דהוי הניי' בדבר המקב"ט הרי הרא"ש מתיר בממשיך ממעין ועוד דאין המים נופלים להדיא לתוף המקנה אלא עוברים ע"ג הסילון שאינו מקב"ט ואי משום הניי' ע"י אדם פיון דעושה רק הנענוע ואחר כך נגבהים ממילא הו"ל גרמא וכ"ה בתשו' ז"י סי' י"ג וסיי' דמה טוב שיעברו המים אחר יציאתם מהצינור ג"ט ע"ג קרקע ובתשו' ר"מ שיק סי' קצ"ו בדין גלגל המסבב על ידי קיטור ומוליך עמו מים והאריה בכמה ראיות דבכה"ג לא הוי הניי' ע"י אדם וכבר רמז ר"מ לדבריהם בקיצור ואני מצאתי בנח"א שבאשכול סי' נ"ג שהאריה בענין הפומפע בפלפול רב להוכיח דגרמא בעלמא ע"י דחיקת האויר אין בו משום תפיסת יד אדם והעיד בשם הגאונים בעלי גי"ת ור"ש ליצאטו ופ"מ ועוד כמה גאונים שהסכימו בהיתרא נדחה דברי הגי"ט בענין זה: ומה שהאריה שם בציור ענין הפלומפ וכתב שהגדולים לא ידעו מזה ועיין בתוי"ט פ"ג דיומא משנה י' בשם כ"ה נחת שרמז לזה וכתב שזאת התחבולה מפורסמת ובאמת שמדברי כ"ה נחת ותוי"ט ה"ל נ"ל להוכיח דס"ל דהפלומפ אין בו תפיסת יד אדם וגם אין הפסק בין המים הנמשכים למעלה ע"י הקנה החלול דהנה בזבחים (כ"ב ע"א) אר"ל מי מקנה פשרים למי פיור למימרא דלא מים חיים נינהו והתניא וכו' וק"ו למי פיור לאו דמים חיים נינהו וכו' תנאי היא וכו' וקשה לפי פ"ה כ"ה נחת דהא דבן קטין עשה מוכני לפיור היינו מעשה הפלומפ א"כ איך ס"ד דבעינן מים חיים הרי נפסקין מן המעין ומבואר ברש"י זבחים (כ"ה ע"ב) ד"ה מים שבתוכה וכו' דכיון שהגיעו מים פנגד אוירה הרי הן פמונחין בתוכה ופסק לה חיותיהו ואנן מים חיים אל פלי בעינן וכו' ע"ש ובמק"א העירותי מזה ע"ד מהרי"ק ופ"ה סימן ר"א סק"ל ואכ"מ וגם כ"ה הוכיח בנח"א שבאשכול שם דבכל מקום דבעינן מים חיים מדין מעין פוסל תפיסת יד אדם ע"ש ובע"כ דבכה"ג דהוי רק גרמת אדם שרי וגם ל"ה כנפסק מהמעין אף פיון שהתוי"ט דחה פירושו מטעם אחר אין לבנות יסוד ע"ז ואם אמנם לא אדע מהות הקיטור הנעשה פעת אצליכם אם הוא ג"כ ע"י דרוק ונערק ופאנטיעל הדוחק את האויר מרחוק פעין מעשה הפלומפ ואם אוילי יש איזו שינויים שיהי' עי"ז הבלד בענין הגרמא וכח האדם ולא יהי' שניי' סברות של הנח"א שם בכ"ז יש לצרף דעת המחברים דס"ל דגרמא שרי: והנה בגוף הדבר באם המים מתחממין ע"י הקיטור ועי"ז עולים למעלה עלה בלבי לדון עוד דאין פוסל בהם תפיסת יד אדם ולא חשש שאובין והוא עפמ"ש הראב"ד בס' בעה"נ שער א' בהא דאמרו אנשי מידבא בשם ר"י צאו והביאו שלג ועשו מקנה בתחלה דאף דהנייתו ביד"א מ"מ לכשיתפטר השלג מלתא אחרניא הוא ובתשו' ח"ס יו"ד סי' ר' ובפרט בסי' רי"ג התיר מה"ט להפשיר השלג ע"י רותחין או טסין ברזל מלובנים משום דפנ"ח באו לכאן ע"ש ולפמ"ש הר"ש בפ"ד דנגעים מ"א בשם ת"כ דמים פושרין יש להם שם לנוי ובר"ש פ"ו דמכשירין מ"ד דכל שיש לו שום לנוי אינו מכשיר לקב"ט פלל דל"ה בכלל משקה סתם א"כ י"ל דגם אם בהיותן חמין נתהוו ע"י אדם מ"מ פשחזרו ונצטננו פנ"ח באו לכאן וכשרים: אולם אחר העיון נראה דליתא דשאני שלג דאינו מקב"ט ואין בו דין שאובין כמ"ש הח"ס שם באריכות לכן גם כשנתפשו אין פוסל בהם מה שנתהוו ע"י אדם בהיותן שלג משא"כ בנ"ד שנעשו שאובין לפסול המקנה גם בעודן חמין דאטו נימא

דבֿחמין ליפא דין שאובין א"כ גם פֿשנצטוננו לא נתפֿשרו וגם י"ל דְּזֶה ל"ה בְּכָל־פִּנְיָה
אף דבֿעוֹדֶן פּוֹשְׁרִין הִי"ל שָׁם לְנוֹי וּכְמ"ש כה"ג הַרְשָׁב־א הוּבָא בְב"י יו"ד סי' ככו'
דְּשִׁמְרֵי יֵינן אַע"ג דְּאֵית לְהוּ שָׁם לְנוֹי הָנִי מְב"מ עִם הַיֵּינן גַּם לְמַ"ד דְּאֶזְלֵי בְּתַר שְׁמַא וַיֵּשׁ
לְדוֹן בְּזֶה מְדַבְּרֵי הָרָא"ש ב"ק פ' הַגּוֹזֵל עֲצִים סִימָן א' וְתה"ד סי' רל"ה וְחמ"ח א"ע סי'
ק"כ סק"ד וּפּר"ח שָׁם וּאֲכַמ"ל וְאוֹלָם זֹאת אֲגִיד שְׁיֵשׁ לְהוֹסִיף סְנִיף בְּעֵינֵן עֲשִׂית הַקִּיטוֹר
שְׁיִהְיֶה ע"י עֲפו"ם דְּהֵנָּה בְּשׁו"ת אֲמָרֵי אֵשׁ סי' פ"ו הַעִיר דִּלְפִּמ"ש הַמַּעֲיִו"ט הַל' מְקַנְאוֹת
סוּף סי' ב' אוֹת ל"ג דְּהַקְבָּדֵל בֵּין אָדָם לְבַהֲמָה מְשׁוּם דְּאָדָם מְקַבֿ"ט מְשֵׁא"כ בְּהַמָּה א"כ
י"ל דְּעֲפו"ם דְּאֵינוּ מְקַבֿ"ט אֲלָא דְּחַז"ל גְּזָרוּ שְׁיִהְיוּ פְּזָבִים א"כ לִיפֵא אִיסוֹר דְּהַנְיָתוֹ עַל
יְדֵי אָדָם בְּעֲפו"ם וּבְזֶה י"ל הָא דְּלַגְיוֹן הָעוֹבֵר מִמַּל"מ וְכֹן בְּהַמָּה הָעוֹבֵרֶת מִמַּל"מ וְהָרָא"ש
פִּי' דְּהַפֿל ע"י בְּהַמָּה וְהוּא דְּחֹק וְע' בַּט"ז סִימָן ח' וּלְפִמ"ש י"ל דְּהַיֵּינן עֲפו"ם וְאֵף שְׁדָחָה
שָׁם שְׁמַדְבְּרֵי ש"פ נְרָאָה דְּגַם בְּעֲפו"ם הָנִי הַנְיָתוֹ ע"י אָדָם ע"ש אֲבָל הֵנָּה בְּש"ס דְּזָבָחִים
(כ"ה ע"ב) תָּנן הֵתָם נִתְּנָן יְדוֹ אוֹ רַגְלוֹ אוֹ עֲלֵי יַרְקוֹת פְּדֵי שְׁיַעֲבְרוּ הַמַּיִם לְחִבִּית פְּסוּלִים
עֲלֵי קָנִים וְאֶגוֹזִים כְּשֶׁרָה זֶה הַפֿלָל דְּבָר הַמְקַבֿ"ט פְּסוּלִים דְּבָר שְׁאֵינוּ מְקַבֿ"ט כְּשָׁרִים
מִנֵּה"מ וְכו' יְהִיָּה טְהוֹר הַנְּוִיָּתָן ע"י טְהָרָה תְּהֵא הָרִי דְּגַם יְדוֹ אוֹ רַגְלוֹ הַיֵּינן מְשׁוּם
דְּמְקַבֿ"ט וְע"ע בַּר"מ וְר"ש פ"ו דְּפָרָה מ"ד וְבַר"ש וְרָא"ש וְרַע"ב וְתוֹי"ט פ"ה דְּמְקַנְאוֹת
מ"ה בְּהָא דְּסוּמָף אִפִּי' מְקַל וְאִפִּי' זָב וְזָבָה וּבְאֶשְׁפּוֹל הַל' מְקַנְאוֹת סי' ס' דְּמְפּוֹרֶשׁ דְּכָל
טַעֲמָא דַּע"י אָדָם מְשׁוּם דְּרָאוּי לְקַבֿ"ט וְזֶהוּ פְּדָבְרֵי מַעֲיִו"ט שִׁכ"כ מְסַבְּרָתוֹ וְא"כ יֵשׁ יְסוּד
גְּדוֹל לֹמֵר דַּע"י עֲפו"ם שְׁרֵי מְדַאוֹרֵיִתָּא אֲלָא דְּכֵינן דְּגָזְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁיִהְיוּ פְּזָבִים י"ל
דְּמְדַרְבֵּינן אִיסוֹר וִי"ל דְּתִלְיָא בְּמָה שְׁנַחְלֵקוּ הַפְּרִישָׁה וְהַב"ח שְׁבִשְׁ"ף סַקַּע"ו אִם בְּדָבָר
הַמְקַבֿ"ט מְדַרְבֵּינן גְּזָרוּ מְשׁוּם הַנְיָתוֹ ע"י טוּמְאָה אֲבָל י"ל דְּבְּזֶה שְׁגָזְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁיִהְיוּ
פְּזָבִים לַכ"ע חֲמוֹר פְּדַאוֹרֵיִתָּא וְעַכ"פ יִצְאָנוּ בְּזֶה מְחַשֵּׁשׁ אִיסוֹר תּוֹרָה אִם יַעֲשׂוּ ע"י
עֲפו"ם וְע' בַּס' בֵּית אֵל ח"ב חָדָר ב' אוֹת ט' שְׁהַעִיר בְּסִבְרַת הָא"א בְּקִיצוֹר וְלֹא הִבִּיא
מְפֵל הַנְּ"ל אֲבָל מְדִין שְׁאוּבִין וְדַאי דְּגַם ע"י עֲפו"ם מִיְפְּסֵל כְּדַמוּכַח בַּתּוֹס' פ"ו דְּמְקַנְאוֹת
בְּעוֹבְדָא דְּבָאוּ גוֹיִם וְזִלְפוּהָ וּבִש"ע סִימָן ר"א ס"ד: וּבַעֲיָקָר חֲשֵׁשׁ גְּרַמַּת אָדָם יַעֲזִיב
בְּאֶשְׁפּוֹל סוּסֵי' נ"ב בְּבִיאור מְשָׁנָה דְּהַמְנִיחַ קִנְיָנִים וְכו' שְׁבִיָּאָר הֵיטֵב דְּכָל שְׁאֵינוּ תְּפִיסַת
יְד אָדָם מְשֵׁשׁ אֲלָא גְּרַמָּא בְּעֶלְמָא שְׁרֵי ע"ש הֵיטֵב וְע"ע בַּס' ד"ת סוּפ"ז דְּמְקַנְאוֹת ע"ד
הַשְׁ"ף ס"ק קכ"ג: אֵף דְּבַנ"ד פִּינֵן דְּהַמַּיִם מְתַטְהָרִים בְּהַשְׁקָה בְּבָאָר הַשְּׁנִיָּה בְּוֹדַי אֵין
חֲשֵׁשׁ וְגַם לְהַרְשָׁב־א דַּס"ל דְּבַהַנְיָתוֹ ע"י אָדָם ל"מ הַשְׁקָה וּמוֹקִי לְמַתְנֵי' דְּמִבִּיא סִילוֹן
אוֹ חָרַס בְּמַחְזָבֵר לְקַרְקַע וְע' בַּתּוֹי"ט וְתוֹס"ת פ"ו דְּמְקַנְאוֹת מ"ה הַיֵּינן אִם גַּם בְּשַׁעַת
הַשְׁקָה אִיפֵא עוֹד דְּבָר הַמְקַבֿ"ט מְשֵׁא"כ בַּנ"ד שְׁכָבֵר נְפִסַּק פֿח הָאָדָם בְּבּוֹאָם לְבָאָר הַשְּׁנִיָּה
בְּוֹדַי שְׁרֵי וּכְמ"ש בְּאֶשְׁפּוֹל סי' נ"ב דַּל"כ אֵיף קִי"ל דְּמַמְלָא בְּפַתְף וְשׁוֹפָף לְעֶלְיוֹן עַד
שְׁיִרַד לְתַתָּוֹן וּבְשׁו"ת ב"ש ח"ב סי' מ"ז לֹא עֲמַד ע"ז וְכָבֵר רְאִיתִי לְמִי שְׁהַשִּׁיג עֲלָיו
בְּזֶה וְגַם מְבּוֹנָר בְּשׁו"ת שְׁבַסו"ס מְנ"י סִימָן ד' דְּהַעֲיָקָר פְּדָעָה א' שְׁבַש"ע סמ"ט דְּהַשְׁקָה
מְהַיֵּי אֲבָל הַב"ח מְחַמִּיר פְּדָעָה ב' וְע' בְּשׁו"ת ב"ש ח"ב סי' מ"ו וְסִי' פ"ד וּבְפִרְט בַּנ"ד
שְׁעוֹשִׂים הַמְשָׁכָה כְּשִׁיעוֹר אַחַר שְׁהַמַּיִם יוֹצְאִים מִן הַבָּאָר הַשְּׁנִיָּה בְּוֹדַי יֵשׁ לְהַקַּל וְעֵינֵן
בַּט"ז סִימָן ח' וּבַנַּח"א שְׁבִאֶשְׁפּוֹל סי' נ"ג הָאָרִיף בְּרָאוֹת דְּהַמְשָׁכָה מְבַטֵּל תְּפִיסַת יְד אָדָם
אִפִּי' בְּכּוֹלָהּ וְשִׁכ"ה דַּעַת רֹב הָרָאוּשׁוֹנִים ע"ש וְלָכֵן בָּאָם יְסָכִים כְּבוֹד חוֹתְנוֹ הַגַּאב"ד נ"י
וְגַם רו"מ לְהַתִּיר בְּאִנְפוֹן זֶה גַּם אֲנִי אֲצַטְרֵף עִמָּהֶם.

והנלע"ד פתבתי (ועמש"ל סי' קמ"ז): סימן מה להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יהודה בנגמין לויפער נ"י ראב"ד דק' סקאלי. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה אחת גבירה שנתנה לאחותה הנשואה לאיש נכבד והיה עשיר ואחר כך ירד אחורנית והגיע בנו לפרק נישואין ואין לאל ידו ואם פי אביו הוא עשיר אבל איננו ונתרן גם יש לו אשה אחרת ועי"ז נכמרו רחמי אמות אשתו הנ"ל ונתנה לזה ת"ק ר"כ בלא ידיעת בעלה ולקחה זאת בהלואה מבנה וכעת מטה הגבירה הנ"ל ונודע הדבר לבעלה הגביר והזמין לדין את גיסו ואחותו הנ"ל וטוען ברי ע"פ קרוב א' אשר רק בהלואה נתנה להם הסף הנ"ל ואפי' אם נתנה במתנה אין לה רשות ליתן מתנה בסוף רב פזה וכהא דסי' פ"ו ס"כ בהגה ולא היה בגדר צדקה כי עדיין הי"ל עוד יותר מן ר' זוז וגם הלא נתנו נדן ומלבושים והוצאת נישואין יותר מאלף ר"כ וגם בתורת צדקה אין לקבל מנשים סוף רב פזה וגזל הוא בידם ואיננו מאמין כלל שלקחה זה בהלואה אלא בביתו לקחה ועשתה קנוניא וגם רוצה לבא בהרשאת בנו לתבוע סוף הנ"ל והנתבע טוען הוא ואשתו שלקחה סוף זה מבנה בהלואה ונתנתם להם במתנה.

עכת"ד טענותיהם: והנה מ"ש ר"מ מדברי ר"מ מינץ וב"ש סימן צ"א סקי"ג מאז תמהתי עליהם שלא הביאו מתשו' הרא"ש כלל י"ג דין י"א והובא גם בש"ך חו"מ סי' צ"ו סק"ט שכ' וז"ל ששאלתם אשה הנו"נ בתוך הבית ונדרה ליתן לצדקה או השפירה מלמד ובעלה מוחה בידה נחלקו רבותינו בד"ז יש גדולים שאמרו שמכרה מכר ומקחה מקח וכן נו"נ משום תקה"ש ור"מ ז"ל לא היה פוסק בן וכו' וע"ש בש"ך מ"ש בזה ובתשו' הרא"ש סינים ועל צדקה שנדרה וכו' היכא שהבעל מוחה פשיטא שאין לה ליתן וכו' אם הניחה לישא וליתן אינה אלא אפטרופוס בעלמא ויכול לסלקה בכל עת שירצה וע' בטיו"ד סי' רמ"ח ורמ"א שם ס"ה וגם בתשו' מיי"ל לספר קנין סי' י"ט מפל התשובה מוכח דאין בנדרה ממש במה שנדרה מנכסי בעלה וכו' להדיא בתשובת מיימוני להל' אישות סימן ל"ה דאם נדרה לצדקה א"צ לפרוע ואולי מייירי באינה נו"נ וע"ע בד"מ א"ע סימן נ"ה אות ב' שהביא בפשי' מתשובת מיי"ל הנ"ל ומצאתי בשו"ת חיים שאל ח"א סי' ס"ט שהאריך מאוד בענין זה ובאמצע התשובה דחה דברי רמ"מ וב"ש הנ"ל ומסיק על פי דעת רוב הפוסקים דגם בנושא ונותנת א"צ לשלם מה שנדרה לצדקה והביא גם בן מתשובת הרא"ש הנ"ל וגם הוא לא הביא מתשובת מיימוני הנ"ל אבל המעיין בתשובת רמ"מ שם ימצא דמייירי בנדרה קודם נישואין דנהי דהבעל יכול למחות להבא מ"מ מה שעשתה כבר קיים דמחויב לבטל ממנה עונש נדרים דבעון נדרים בנים מתים וא"כ ה"נ בנ"ד שפכר נתנה המעות קודם שמיחה וסילקה מהאפטרופסת שפיר מעשיה קיימים כמו במקרה ונתנה קודם שמיחה הבעל דמעשי' קיימים וכמ"ש בתשו' רמ"מ שם להדיא דזה דומה לזה ועוד שהרי מבואר בתשו' רמ"מ שם דיש לכוף לבעל לסייע לנדן קרוביו וקרובי אשתו וע' בב"ש א"ע סי' ע"א שהביא בשם רש"ך דיש לכוף לסייע לנדן קרוביו אבל בתשובת רמ"מ שם מבואר דגם לנדן קרובי אשתו כופין וסינים שם עוד דאם האשה רוצה ליתן לקרוביה דבר נכון לפי עושרה אין בעלה יכול למחות בזה מפני שמשאיה ש"ר בין שכינותי: ואני מצאתי בנחלת שבעה סי' י"ז אות ז שהביא ד"ז בשם תשו' מהר"ם ב"ב סימן כ"ח דאין ביד הבעל למחות ביד אשתו מלידת לקרוביה דבר הגון לפי עושרה כדרך נשים העשירות דאל"כ משאיה ש"ר ע"ש וזהו פדברי רמ"מ הנ"ל וע'

במח"א הל' צדקה סי' א' בדין תפס עני קרוב מנכסי עשיר וע"ש בהל' זכ"י ומתנה סי' ח' באמצע התשובה שפותר למ"ש בעצמו בהל' צדקה ע"ש ותבין א"כ בנ"ד שיהם גבירים י"ל דגם סף ת"ק ר"כ לא היה בידו למחות ומכ"ש אם כבר נתנה דמתנתה קיימת מטעם הנ"ל ועיין שו"מ מה"ק ח"ג סימן קצ"ה ב' תשובות בענין זה (ועמש"ל סי' ל"ג באמצע התשובה בזה): עוד יש לי לדון בזה דהנה בשו"ת טטו"ד מ"ג סימן קפ"א העיר השואל דבזה"ז שפותבין בהתנאים וישלטו בנכסיהוון שנה בשנה יש רשות להנשים ליתן צדקה והוא דחה דבריו בשתי ידים דלשון זה הוא שופרא דשטרך ולשון ברכה לבד ולא דרף תנאי ועוד דאפשר דקאי על נכסי מלוג שילה ע"ש ואני מצאתי בתשובה מהרי"ק שרש נ"ז ונ"ל וכל זמן שלא יביא ראיה שהיא מורדת ל"מ שא"י לתפוס נדונייתה וכו' אלא אפי' מה שהכניס הוא א"י לתפוס וכו' וכ"ש בהיות התנאים שביניהם שישלטו שנה בשנה בנכסים ולא יבריחו זמ"ז וכו' וכ"ש שהתנאי הוא לקיים מ"ש בתורה דהיינו שיהיו הנכסים עומדים בחזקת שניהם למען שגם היא תזון ותפרנס מהם דנדאי תנאו קיים וכו' עכ"ל הרי דס"ל למהרי"ק דאם פתבו בהתנאים לשון זה קאי התנאי גם על נכסיו והוא תנאי גמור אם פן יש מקום גדול לדברי השואל ואפשר שבזמן הש"ס וש"ע לא נתנו לכתוב פן משא"כ בזה"ז ואף שאין בדינו לחדש ד"ז אבל עכ"פ יש לקיים דברי רמ"מ הנ"ל דבעשירה גדולה נודרה לפי ערף עושרה ובפרט שפבר קיימה דבריה ונתנה דנדאי מעשיה קיימין ואין להוציא מיד המוחזק דבזה לכ"ע מועיל תנאי דישלטו בנכסיהוון שנה בשנה: וא"כ בנ"ד שירד המקבל אז ממעלתו אף שנתן לנדון והוצאה אסף ר"כ הרי הפל לפי ערף הכבוד והבושה וכהא דעני בן טובים דכתובות ס"ז ויו"ד סי' ר"נ וכמ"ש ר"מ לכו יפה דן ויפה הורה שאין להוציא מיד המקבל: ומ"ש עוד דגם אם אינו בגדר צדקה מ"מ פינון שנתנה מעות דלהוצאה ניתן דמי להוצאה גזלן דפטור המקבל והביא דברי הבעה"מ ורא"ה ונימוק"י פ' הגזל ומאכיל ומח"א הל' גזילה סי' ז' וחוו"ד סי' קע"ז סקכ"ז יענין עוד בשע"מ חו"מ סי' ע"ב סקל"א בארן בזה שתמה ע"ד נה"ך סי' קע"ז שלא הביא מדברי רשפ"א וריטב"א שהביא גם ר"מ וע"ע באס"ז בבא קמא ר"פ הגזל ומאכיל בשם פמה ראשונים ובשם המאירי בזה ובנ"ד י"ל עוד דהמקבל הרי סובר שלוונה מן בנה הסף הנ"ל ונתנה לו במתנה א"כ פשי' שאין לבעלה ט"ש ולא נודע למקבל שהוא גנוב שהרי הבן נדאי לא יוכל לתבוע פינון שהלוה לה ולהוצאה ניתן ואפ"י אם אותו מעות בעין נתנה לו שהמקבל יוכל לומר קים לי כהנמוק"י וע' בב"ש סי' צ"א סק"י וא"כ גם הבעל לא יוכל לתבוע דשמה לונה המעות מבנה ולא לקחה משל בעלה פלום ולא בע"ד דידיה הוא והמע"ה ולכן אם יקב"ח שנתנה לו במתנה הדבר ברור שאין עליו יותר טו"מ.

והנלע"ד פתבתי: סימן מו להרב הגדול וכו' מו"ה שרגא פייבל הערץ נ"י אבד"ק סטאביץ וקצת ראבד"ק גלאגוב. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה חולנית שאין לה ולבעלה רק בן אחד וזה עשר שנים שלא ילדה והרופאים אמרו כי סיבת מחלתה מפני שנסתרב רחמה למטה ושללא תלד עוד רק אם תשים טבעת של עצם בהרחם לא עמוק הרבה רק בערף אגודל מהתחלת ביה"ס והנהירה שמתחזקנו ששה חדשים בלא שום הפסק ועתה שאלה אם מותרת לספור ז' נקיים ולטבול בהיות הטבעת בתוך הרחם: והנה ר"מ הביא מדברי הנו"ב מ"ק סי' ס"ו ומ"ת סי' קל"ה וח"ס סי' קצ"ב קצ"ג שלא התירו

רק אם הוא בעומק עד שאין השמש מגיע לשם והח"ס מיקל בספק אם מגיע לשם אבל
בנ"ד אין להתיר ורו"מ פתח בטקרה דכיון דהיא אינה מקפדת אלא דרוב נשים מקפידות
א"כ אף שהיא אינה מקפדת חוצץ כמ"ש בסי' קצ"ח סמ"ג גבי אספולנית וכו' ובש"ף
סקי"ד דכיון דנשים הבריות מקפידות חוצץ א"כ בזה"ז שנתפרסם רפואה זו והרבה
נשים עושים פן א"כ י"ל דדמי לקצב ושו"ב שאין מקפידין בהדם דאינו חוצץ מפני
שרוב בעלי אומניות הללו אינם מקפידות א"כ הקא נמי י"ל דרוב נשים בעלי מוחוש
אינו מקפידות ודמי למ"ש הס"ט סקי"ט גבי קליעות שערות דכיון דהנשים הללו אינו
מקפידות אינו חוצץ ובסקמ"ד צידד מזה גם לענין טבעת מהנדק אלא שהחמיר מפני
שאינו ידוע לכל ובזמן הזה דבר זה ידוע ושכיח הרבה א"כ יש להקל עכ"ד: והנה אם
פי' יש מקום לסברתו אבל קשה לסמוך ע"ז במה שקל האחרונים לא דברו מזה וגם בימי
האחרונים פבר נתחדשה רפואה זו ומי משלנו יערב לנגדם.

וגם מ"ש מהא דסנפה (ד' ע"ב) וחי' הריטב"א שם דבקיטול לזמן ז"י י"ל דלא בטלה
דעתו הרי בנ"ד הוא לששה חדשים וגם אין הנושאים שנים פמוכן: וגם מ"ש רו"מ דיש
לסמוך ע"ד הרמב"ם שהובא בב"י ריש סי' זה שפסק דהפל תלוי בקפידא דינדה ולא
ברוב נשים וכיון דלענין ביה"ס במיעוט שאינו מקפיד לכ"ע הוא רק מדרבנו ולא דמי
למיעוט שאינו מקפיד בעלמא דלשי' רש"י הוי מה"ת כמ"ש הח"ס סי' קצ"ג א"כ יש
לסמוך ע"ד יחיד שהוא הרמב"ם ובצירוף שי' הסוברים דהא דבעי' בביה"ס שיהא ראוי
לבי"מ הוא רק לטהרות.

הרי פללא הוא בידי כל המספרים שפל דעה שלא הובא בש"ע אין לצרף לספק וה"נ
בזה אבל בתשו' ר"ע איגר סימן ס' באמצע התשובה בענין פלוגתא דרבי ורבנו אם
במקום סנה מיקרי אינה מקפדת כתב דברבנו ובביה"ס דהוי תרי דרבנו פדאי הוא
היחיד לסמוך עליו בשעה"ד ע"ש וצ"ע לסמוך ע"ז.

ובתשו' א' להרבנים דק' שדה לכן בנידון פועין זה הבאתי בזה מכמ"ק ולפמ"ש הסד"ט
סק"ה גם הרמב"ם מודה דלהחמיר אולי' בתר רובא דעלמא וכיון שהדבר מסופק בדעת
רמב"ם איך נוכל להקל נגד רוב הפוסקים: אבל הנה מצאתי בס' פחד יצחק אות א' אשה
רואה דם וכו' ששאל הגאון אבי עד שר שלום בעל אמונת חכמים מהגאון המחבר באשה
שיש לה חולי נפילת הרחם וממנו יוצא ליחה אדומה והרופאים צוו לעשות לה טבעת
וכו' ונ"ל והנני נוטה מאוד להתיר לה לטבול עם הטבעת ברחם ולזה נוטה מאוד
גם הרב פונצ'י וטעמי הוא שאע"פ שתוף הרחם נקרא ביה"ס וכו' וביה"ס צריך שיהא
ראוי לבא בהם המים אע"פ שא"צ שיבואו מן הסברא נראה לחלק בין הקמטים ותוף
הפה וכו' לתוף הרחם שהרי קטנה בתולה רחמה סתום לגמרי ויכולה לטבול כמ"ש
מעשה הנה והטבילה קודם לאמה ולכן תוף הרחם נראה שא"צ שיבואו בהם המים עכ"ד
והפח"י השיב כי הוא מוסכם מהרופאים וכו' ועל כולם הנסיון כי ברצותינו להכניס
בתוף הרחם טבעות וכו' למען לא תפול עוד הרחם היא מקבלת אותם ברצונה הגמור
וכו' יען פי אינה מעפכת ההילוף וכו' והתשמיש וההריון והלידה ע"כ הדרך לכללן דכל
שאינו מקפיד אינו חוצץ והביא מדברי שב"י ח"ב סימן ע"ה והשיג עליו במ"ש לחלק
בין שכירת קשרי הרחם לנפילתה למטה מרפיונה וסיים ועוד נוסף דלא יסק אדעתא

אפי' להנהיג דס"ל דלא פּרש"י לחלק בין בית הקמטים וביה"ס לקרוא ביה"ס פּנימית
הרחם ופי הטבעת לעיקל באותו מקום שמשמשים הטבעת דא"כ אלד"ס ותפסת מרובה
וכו' ונעדין היו צריכים למודעי לידע עד איזה מקום נקרא ביה"ס ומעולם לא יצא מידי
ספק לכן אם תספיקו להטבילה מבלי הסרת הטבעת יצאו מפל הספיקות וגם בעל פני
משנה וחקיקרו יהיו עמכם ואח"ז חזר וכתב בעל אמ"ח שנעשה מעשה פן להתיר וכי יש
לדון עוד מדין רטי' שעל המפה והפח"י חזר ודחה דלא דמי לרטי' דהתם צריף להסירה
יום ביומו משא"כ הטבעת עכת"ד הרי שהעלו הגדולים הנ"ל דבית הרחם א"צ שיהיה
ראוי לבי"מ פלל פיון דלמעלה בעומק בודאי אינו בכלל זה ושוב היו צריכים להגביל
איזו מקום הוי ביה"ס ולכן העיקר שפל המקום א"צ לבי"מ ושאינו מעכב התשמיש
והריון ולידה והן של הביא בשם רב אחד שהעיר בזה והוא דחה ראיותיו ובפת"ש
הביא סתירה מהרמ"א סמ"ג וגם בשו"ת שערי צדק י"ד סי' קמ"א העיר בראיה זו ואף
דהש"ף שם פתב דאינו מעכב דיעבד היינו דלא חיישי' לקב דלמא עצרה אכל אם נודע
שהי' פן י"ל דגם דיעבד מעכב ואני מצאתי בשו"ת מהר"ח א"ז סימן קי"ז ונ"ל פתב לי
ר"ע שראה בצפנת פענח בשם הראב"ן האשה שטבלה ולא הטילה מים תחלה לא עלתה
לה טבילה דבעי רבא בנדה (מ"ג) זכה שנעקרו מ"ר ונרדה וטבלה מהו ולא איפשטה
וסד"א לחומרא וכתבתי לו תמי' אני אם יצא מפי הגאון מעולם דאותה בעיני הוא לטהרות
ומשום מעינות הזב וכו' אבל לבעל אפי' אם אחר טבילתה נגעה במעינות הזב אינה
נאסרת לבעלה ואי משום שצריכה לעצור עצמה ולא יהיה אותו מקום ראוי לבי"מ מידי
דהנה אקמצה שפתי' דסופ"ח דמקנאות לזה אין ראיה מאותה בעיני דלאו בהכי איירי
עכ"ל ומבואר שדעת ראב"ן לפסול אפי' דיעבד והר"ח שנתחלק עליו היינו דמשם אין
ראיה לזה אבל מ"מ ס"ל ג"כ דדמי לקמצה שפתי' אף דמ"מ י"ל דנדאי מקור מ"ר הוא
פתוח לעולם ובעי' שיהא ראוי לבי"מ אבל הרחם שפתוח בבתולה י"ל דלעולם א"צ
שיהיה ראוי לבי"מ וכיון שדעת הפמ"א שהובא בס"ט סקי"ט דגם גבי חולנית י"ל דכיון
שאינה מקפדת וגם שאר נשים שיש להם חולי פזו אינם מקפידות אינו חוצץ א"כ ה"נ
בנ"ד: ומ"ש הס"ט דא"כ גם ברטי' שע"ג מפה וכו' נימא פן י"ל דשא"ה דאפשר להסירן
לפי שעה משא"כ בנ"ד שמונהרת מהרופאים שלא להסיר אפי' רגע ולכן בשעה"ד כזה
יוכל לסמוך על הגאונים הנ"ל ולהקל בצירוף צדדי היתר שפתב רו"מ: וכה ראיתי
בשו"ת בש"ר סי' קנ"ו בכסד"ה שהאריף לדחות כל דברי הז"י ואחר שחקר מרופא
מנומחה נודע לו שהוא עשוי מתחת לפרוזדור שהוא מלא קמטים והחולי הוא שהקמטים
מתפשטים ונופלים לביה"ח והוא תחוב בתוכו בכל מרחקיו ומרחיבו בכל שטחו ומפסיק
וחולק בתוך הבית ובצד א' א"י להכניס ולבדוק פלל גם תוך ושטח אותו העיגול מבית
ומבחוץ א"א לבדוק ולכן העלה שאין לה בדיקה להפסיק בטירה ע"ש ולכן יחקור
מהאשה ואם תאמר שיכולה לבדוק מפל צד יוכל להקל.

והנלע"ד פתבתי סימן מז להרב הגדול וכו' מו"ה גרשון שטיין נ"י אבד"ק וואסקוויטץ
גליל באקיוינא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שהיה לו פרה מבכרת ומכר את הנלד
לעפ"ם בכסף ותק"כ ואח"כ ילדה בכור והדבר מבואר ביו"ד סי' שכ"ו ס"ו דאם הקנה
לעפ"ם חלק בנלד לא קנה דהוי דשלב"ל והביא דברי הדגמ"ר ונו"ב מ"ת סי' קנ"ב
שצייד דדוקא באמר בפירוש שאין מוכר לו חלק באם לא מהני אבל בסתמא נעשה

כאומר לו קנה בהמה לנולדותיה וכהא דפסקי מהרא"י והג"ה סוסי הג"ל וביאר טעמו משום דבעל הבהמה מסתמא רוצה להפקיע קדושת בכורה והביא גם מהח"ס סימן שי"ב שנמשך אחריו בזה ורו"מ תמה עליהם מתוס' ורא"ש בכורות ג' שמשם מקור הדין בעונדא דר"מ בר רחל דהוי מקנה אונדניהו לעפוי"ם ואמרין שם דאתיא לתקלה דחזי אינש אחרניא ואזיל ועביד ופ"י משום דאזני העובר א"א להקנות משום דהוי דשלב"ל ור"מ הנה מקנה פרה לעובר ומהני פדקל לפירותיו ואינש אחרניא חזי וסבור שהקנה רק אזני העובר ואתי לידי תקלה אבל פשמקנה אזני בהמה שרי וליכא חשש תקלה ואי נימא כהנו"ב דבסתמא שרי מאי חששא איכא דמסתמא הרוצה לא יטעה לומר להתנות בפירוש שאינו מקנה פרה לעובר אלא ימפור בסתמא ונעשה כאומר ובע"כ דגם בסתמא אסור ועוד דלשיטתם דגם בנותן בהמה לגדל ולדות הטעם משום דמכונן להפקיע מבכורה ונהרי בפסקי מהרא"י סי' ק"ל לא מייירי פלל בנתן אדעתא להפקיע מבכורה אלא לפי תומו לצורך מסחרו מסר הבהמות להעפוי"ם לטפל בהם והישראל רצה שיקח העפוי"ם מעות בעד הטיפול והעפוי"ם רצה דוקא בולדות והישראל בטח מפני שהעפוי"ם הוא בע"ח שלו יקח מעות וצוה לאביו למכרם ונתעצל ולא מכר הרי דאדרבא הנה סבור שיתחייבו בבכורה ולכן צוה למכרם ואפ"ה פסק מהרא"י דאמר' נעשה כאומר וכו' וגם הביא מפסקי מהרא"י סימן ר"ל דמפנרש דס"ל דהמקבל בהמה לטפל בה בשכר שהולדות יהיו שלו מחויב ליתן לו הולדות עצמן ומבואר דאין הטעם משום דמכונן להפקיע הבכורה אלא גם במקבל ישראל דינא הכי ונעשה כאומר קנה פרה לנולדותיה ומדמה לה לאריס שיירד לקרקע לחלק בפירות דקנה הפירות אע"ג דהוי דשלב"ל ולא דמי לשוכר חבירו לעשות לו מלאכה בעד חפץ דיכול ליתן לו דמי חפץ בשכרו כמ"ש הרא"ש וברמ"א חו"מ סי' של"ב והאר"י בבאור דברי הט"ז סוסי"ג ש"כ שיש קיצור לשון בדבריו וצ"ל דהא דלא סמך מהרא"י בסימן ק"ל על ד"ז אלא בצירוף צדדים אחרים ובסי' ר"ל כ"כ לסברא פשוטה משום דבסי' ר"ל מייירי שהוספם פן משניהם מרצונם שיקח הולדות בשכרו אבל בסי' ק"ל שהישראל רצה רק ליתן מעות אלא שהעפוי"ם לא רק באופן שיקח הולדות אף שהישראל הנה בטוח בדעתו שהעפוי"ם יספיק לדבריו לכן הנה רפיא ביד' ד"ז ולא סמך להקל אלא בצירוף צדדים אחרים ואם הנה המזונך פן ברצון שניהם יש להקל בזה גם בלא שאר צדדי היתר אבל במוכר העובר ל"ש לומר דנעשה כאומר וא"כ אין להקל בנ"ד פלל עכת"ד: והנה פל דבריו ברורים אמת ויציב ומצאתי בתשובת מהר"ם מינץ סג"ל שהיה בימי תה"ד ומהרי"ו ובסי' ל"ד שא"ל מה"ר איסרלין בעל תה"ד בעונדא בפרה חולקת קודם עיבורה ואח"כ נתעברה ומכר הולד לעפוי"ם במעות לבד וילדה זכר וצדדו בעלי הישיבה להתיר דייעבד דשמא חלב פוטר ושמא מעות קונה ואפ"י לר"י י"ל דבולד דאין לו מה למשוך מועיל מעות פדאיתא במרדכי פ' הנהב ומהרמ"ם אין דעתו להקל דהלכה דאין חלב פוטר והא"ז יחיד לגבי ש"פ ובע"י משיכה ומעות ובסי' ל"ה השיב לו בעל תה"ד שלא מלאו לבו להקל מטעם חולקת וגם בקנין הפסח הרי ש"פ פסקו דבעינו משיכה ועוד דכיון שהקנה הולד משמע שלא הקנה הבהמה לעובר א"כ אין הקנין פלום דהוי דשלב"ל לפיר"י שבהג"א פ' מי שמת ואע"ג דלפ"י רשב"ם מהני מי יכניס ראשו לפלוגתא דרבנן ותא"כ

דְּרַבְּנֵי הָאוֹסְרִים וְאֵחָז"וּ בְּסִי' ל"ה הַנֶּכְפֵּל הָאֲרִיף מֵהֶרֶם"מ וְהַעֲלָה דְעֵיקָר הַקְּנָנִי הוּא מְשִׁיכָה לְרֹב פּוֹסְקִים וְלֹא פֶסֶף וְרַק לְחֻמְרָא בְּעִי' נָמִי פֶסֶף.

וּמ"ש הָא"ו דְּבָאִין לֹו מַה לְמַשְׁוֶּה מְהַנִּי פֶסֶף לְבַד וּבִנ"ד מְשִׁיכַת הָאֵם ל"מ לְוֹלָד דְּעֹנְפֵר לְאוּ יָרֵף אָמוּ לר"ת הָרִי הַר"י פֶּסֶק דְּעֹנְפֵר יָרֵף אָמוּ לְבַד מְטַרְפוֹת כַּמ"ש הַתּוֹס' וְהָרָא"ש פ"ה דב"ק וּכ"פ בְּאַגְוָדָה וּכ"נ דַּעַת הַסֵּמ"ג וְא"כ אֶפְשָׁר בְּמְשִׁיכַת הָאֵם וְגַם תַּמָּה עַל הָא"ו הָא אָא"מ דְּשֵׁלֵב"ל וְאִיף מְהַנִּי הַקְּנָנִי לְגַבִּי וְלָד וּכְבָר שָׂאֵל מֵהֶר"א פ"ץ מִמֵּהֶרִי"ו וְהָרָא"כ תִּי' דֵּהָא"ו מִיָּרִי דְּנֻקָּא סְמוּךְ לְלִידָה וְאָז הוּי פְּמוֹנָח בְּדִיקוּלָּא כִּי נִגְמַר הַנִּלְדָּה לְגַמְרִי וּמֵהֶרִי"ו דְּחָה חִילּוּק זֶה מִש"ס דב"ב (קמ"א ב') דְּפָרִיף לר"ה מְהָא דָּאֵם יְלָדָה אֲשֶׁתּוּ וְזָכַר וְכו' וְהו"ל לְשֶׁנוּי דְּמִיָּרִי סְמוּךְ לְלִידָה וְתִי' דֵּהָא"ו מִיָּרִי פְּשָׁאֵמֶר לְכַשְׁתַּלְדָּה וּס"ל דְּבַכְה"ג מְהַנִּי הַקְּנָנִי וְהֶרֶם"מ דְּחָה גַם תִּי' זֶה דֵּהָא"ו סְתָמָא קְאָמֶר דְּקָנָה בְּכָל עֵנְוִי וְלָכֵן הַעֲלָה דָּאִף דָּאָא"מ דְּשֵׁלֵב"ל הַיָּינוּ דְּמַצִּי לְמִקְהָדָר וְלִיפָּא מִש"פ אֶבְל מ"מ מְחֻסָּר אֲמָנָה וְכָל כְּמָה דְּלֹא הָדָר בִּי הַמְּקַח קָיִים וּפִי' רַשְׁב"ם בְּב"ב דְּהָא דָּאָא"מ דְּבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם מְשׁוּם דְּלֹא גָמַר וּמְקָנָה וְלִגְבִּי בְּנֹו דְּגָמַר וּמְקָנָה קָנָה וְא"כ י"ל דְּגַבִּי בְּכוּרָה גָמַר וּמְקָנָה כְּדִי שְׁיַפְטֹר מִן הַבְּכוּרָה וּכַמ"ש כַּה"ג בְּתוֹס' בְּע"ז דְּגַם בְּקוּנָה בְּפָרוּטָה מְהַנִּי אַע"ג דְּשָׁנָה יוֹתֵר כְּפָלִים דָּאָנִי סְהַדִּי שְׁהִישְׂרָאֵל גָּמַר וּמְקָנָה וְה"נ בְּדִשְׁלֵב"ל וְאִף דִּישׁ לְחֻוּשׁ שְׁמָא הַגּוֹי חֲזַר בּוּ י"ל דְּמַה"ט דְּקָדֵק הָא"ו בְּלִשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב מִן תֵּר לִישְׂרָאֵל לְקַבֵּל מְעוֹת וְכו' וְלְמַפְּוֹר לֹו הַעֲוֹפֵר וְכו' וְחֻזַּר וְקוּנָהוּ מִן הַגּוֹי כְּשִׁינְלָד וְכו' וְר"ל דְּכִינֹו שְׁהַעֲפוּ"ם יוֹדַע שְׁיַחְזוֹר הַיִּשְׂרָאֵל וְיִקְנָהוּ וְיִתֵּן לֹו רִינּוּחַ לְכֹן גָּמַר וּקְנִי כְּדִי שְׁיָרוּיִחַ וְכִינֹו דָּאָנִי סְהַדִּי דְּשִׁנִּיָּהֶם אֵינָם חוּזְרִים לְכֹן הַמְּקַח קָיִים אִף דְּהַנִּי דְּשֵׁלֵב"ל זֶה נִרְאָה בְּדַעַת הָא"ו וְכִינֹו דְּש"פ כְּתָבוּ גַם בְּדִין מְבַכְּרַת דְּבָלֵא הַקָּנָה אֶלָּא אֲנֻן הַעֲוֹפֵר הוּי דְּשֵׁלֵב"ל וְס"ל דְּגַבִּי עֲפוּ"ם דְּפִיָּהֶם דִּיבָר שְׁוֹא לִיפָּא מְשׁוּם הַיִּמְנוּתָא וְכַדָּא' בְּרַפ"ב דְּבַכּוּרוֹת דְּבַעֲפוּ"ם דְּלֹא קָיִמִי בְּדִיבּוּרָן ל"ל בְּהַ וְלָכֵן ל"מ קְנָנִי בְּדִשְׁלֵב"ל וְהָא"ו גּוֹפִיָּה הַרְגִישׁ שְׁדְּבָרִיו הֵם נִגְדַּד דְּבָרֵי הַתּוֹס' לְכֹן א"א לְהַקְּל בְּזֶה כְּלָל וְגַם לֹא מְקָרִי דִּיעֲבַד כִּינֹו דְּאֶפְשָׁר בְּרַעֲיָי' עַד שְׁיִסְתָּאֵב וְהָאֲרִיף בְּזֶה וּמְסִיק וְז"ל וּמַעֲתָה הָאִי דִּינֹו דְּרַשְׁתִּי וְחַקְרַתִּי הֵיטֵב אִיף הִזְה מְכִירַת הַנִּלְדָּה וְהַמְכִירָה הִיְתָה סְתָמָא בְּוֹלָד וְלֹא הַזְפִּיר הָאֵם כְּלָל וְגַם לֹא אָמַר לְכַשְׁתַּלְדָּה וְגַם הִזְה זְמַן רַב קוּדָם הַלִּידָה וּמַעֲתָה אוֹמֵר אָנִי דְּהַנִּי סְפַק בְּכוּר בֵּין לְתִי' מֵהֶרָא"כ דֵּהָא"ו מִיָּרִי בְּנִגְמַר הַהֲרִינֹו וְכו' וּבֵין לְמֵהֶרִי"ו דְּמְתָרֵץ דֵּהָא"ו מִיָּרִי בְּאָמֶר לְכַשְׁתַּלְדָּה וְאִף בְּזֶה יֵשׁ דַּעַת וְכֹן יֵשׁ דַּעַת עֹנְפֵר יָרֵף אָמוּ וְכו' וְכִינֹו דָּאִית לִי תַקְנָתָא בְּרַעֲיָי' לֹא נִכְנִיס עֲצָמֵינוּ וְכו' יִטְפֹּל בּוּ עַד שְׁיַפְּוֹל בּוּ מוּם וְכו' עַכְתָּ"ד הָרִי מְפוֹרֶשׁ הַיִּפּוּף דַּעַת הַב וְגַם בְּסְתָמָא אָסוּר וּבַעַל תַּה"ד עֲצָמוּ הַסְּפִים לְאַסְוֹר גַּם בְּצִירוּף קוּלָּא דְּחוּלְבַת וּמַכ"ש בְּלֹא צִירוּף קוּלָּא הַנִּלְדָּה וְע"ש בְּסִי' ל"ו עוֹד בְּזֶה: וּבְעֵיקָר הַדְּבָר שְׁנַחְלָקוּ בְּדַעַת הָא"ו בְּמָה שְׁנַחְתָּשׁוּ מְהָא דָּאָא"מ דְּשֵׁלֵב"ל הַנִּה בָּא"ו הַל' בְּכוּרוֹת סִימָן ת"פ כ' וְז"ל מִיְהוּ לְדְבָרֵי ר"ת דְּפֶסֶק כַּר"י וְכו' וְלַעֲפוּ"ם בְּמְשִׁיכָה וְכו' אִם הַקָּנָה הַעֲוֹפֵר לַעֲפוּ"ם וְקִיבֵל דְּמִיּוּ לֹא קָנָה הַעֲפוּ"ם וְלֹא פִקְעָה קְדוּשַׁת בְּכוּר אֶלָּא צָרִיף לְהַקְּנוֹת גּוֹף הָאֵם עֲצָמָה וְכו' שְׁיַמְשׁוֹף הַעֲפוּ"ם אֶת הָאֵם וְכו' וּבְעֵנְוִי זֶה יוֹעִיל אִפִּי' הַקָּנָה לֹו קוּדָם שְׁהִיְתָה מְעוֹבְרַת דָּא"ל פְּרָה לְעוֹבְרָה אָנִי מוֹכֵר לָהּ וְכו' וְכ"ע לֹא יָדַעוּ וְכו' אֶלָּא יָאֵמְרוּ אֵינִי עוֹבְרִי אָנִי מוֹכֵר לָהּ וְיִהְיוּ סְבוּרִים שְׁחַל הַקְּנָנִי אִפִּי' הַקָּנָה לֹו קוּדָם הַעֲבִיב וְכו' וְאִיתּוּ קְנָנִי וְכו' דְּהִזְה דְּשֵׁלֵב"ל וְכו' וְאִתּוּ לִידִי תַקְלָה וְכו' הַלְכָּף לְדְבָרֵי ר"ת אֵין מְקָנִין הַעֲוֹפֵר וְכו' מִיְהוּ לְעֵנְוִי הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה נִרְאָה בְּעֵינֵי וְכו' דְּשָׁרִי לֹו לְהַקְּנוֹת לַעֲפוּ"ם בֵּין

בו בין באמו וכו' היכא דל"ל למימשך קני בכסף וכו' ה"נ פשמקנה לו העובר הואיל והעובר לאו בר משיכה הוא מעות קונות ואע"ג דאפשר לקנותו בתליפין וכו' ואעפ"כ מעות קונות הלכה היכא דהנפר העובר מקני און העובר אפי' לר"ת וכו' עכ"ל הרי מפורש דדוקא קודם העיבור הנה דשלב"ל משא"כ משנהו העובר וס"ל פדעת רמב"ם שבאה"ע סי' מ' וס"ל דגם לגבי קנין מהני ויענין במזבח פפרה לבכורות (ג') בשם תוס' חיצוניות דמפורש כפי' הא"ז דהחשש רק משום קודם העיבור דאז הנה דבר שלא בא לעולם משא"כ פשהנפר עוברת ואף שדעת כמה אחרונים דהרמב"ם לא כ"כ אלא בהקדש הנה רואה שדעת הא"ז ותוס' אינו פו: וכשאני לעצמי יש לי לדון בדבר חדש דגם להסוברים דעובר ירוך אמו עולה יפה דינו של הא"ז דהא מבואר ר"י חו"מ סוסי' ק"צ בשם רשב"ץ כפי מה שביאר הב"מ א"ע סי' צ' ס"ז דגבי קנין פסוף גם אם לא חל בשעת נתינה מ"מ אם אח"כ יוכל הקנין לחול כל זמן שלא החזיר לו המעות שפיר מועיל הקנין ועסמ"ע סי' קצ"א סק"ט דמפורש כה"ג וע' בתוס' ב"ק (ק"י"ב ע"א) ד"ה אע"פ וכו' (ואף שהב"מ כתב דצריך ריצוי בפשה שיוכל לחול נראה דבנ"ד שפיר י"ל פסברת מהרמ"מ דכיון שפשה להפקיע בכורה וכל עיקר הקנין שיהיה הולד לכשיולד של עפו"ם לכ"ע הוי פנתרצה בפירושו): והנה בש"ס דערכין (ז' ע"א) מבואר דבישבה על המשבר כיון שפשה הולד אף שעדיין לא יצא פלל גופא אחרתא הוא ועתוס' נדה (מ"ד) ומג"א סי' ש"ל סק"י ומחה"ש שם ותוס' ע"ז (כ"ו ע"א) ד"ה סבר וא"כ בפשה שעוקר הולד לכ"ע עובר לאו ירוך אמו הוא ובאותה שעה שפיר חל קנין הפסוף שביד מוכר דבאותה שעה א"א במשיכה כיון דלאו ירוך אמו הוא ומהני הפסוף לביד וגם י"ל דבאותה שעה לכ"ע לא הוי דשלב"ל דכמונח בדקוולא דמ"א כיון שפכר יש לו חיות בפ"ע וכגופא אחרתא דמי (ועתוס' חולין (ס"ח ע"א) ד"ה אדם מבהמה וכו' דביציאת ראשו חוץ לרחם לא הוי פילוד) והרי בתוס' נדה שם מדמי נעקר הולד לנהרגה האם ומבואר בקצה"ח סי' ר"ט סק"ג דבנשחטה האם הוי בא לעולם דכמונח בקופסא וה"נ בזה אף דלפ"ז תיקשי ג"כ פקושני מהרי"ו על תי' מהרא"כ שהבאתי לעיל מהא דב"ב (קמ"א ב') דהו"ל לשנויי דמירי פשישבה על המשבר או שפכר מתה האם ובע"כ דגם בכה"ג הוי דשלב"ל ועכ"פ לשי' הא"ז דל"ה דשלב"ל אלא דלהסוברים דעובר ירוך אמו נדחה טעמו דהא אפשר במשיכת האם וע"ז תכנו דברינו אלה לקיים טעמו גם להסוברים דעובר ירוך אמו והוא דבר חדש ונכון בס"ד: ולפמ"ש מהרמ"מ בטעמו של הא"ז משום דאנן סהדי דגמר ומקני ואף דהעכו"ם אינו מכונן למיקני כיון דאדעתא שייחזור הישראל ויקנהו קעביד גם העכו"ם גמר ומקני י"ל בזה דלא תיקשי מתוס' ורא"ש שכתבו דאם הקנה רק און העובר לא קנה די"ל דהתם מירי במקנה להעכו"ם לחלוטין ולכן אף די"ל דלגבי המוכר הישראל אמרי' דגמר ומקני מ"מ העכו"ם לא גמר וקני וראיתי בשו"ת גא"י חיו"ד סי' נ"ח שכתב מדעתא דנפשי' בטעם הא"ז משום דאנן סהדי דגמר ומקני להפקיע איסור בכורה ומה"ט המזפה לבנו עובר קני ובסי' נ"ט הוסיף לחזק דבריו דגם בדשלב"ל עיקר טעמא דלא קנה משום דלא גמר ומקני והביא מהחמ"ח א"ע סוסי' מ' וב"ש סימן קי"ד סק"ח שכתבו כה"ג דהיכא דאיכא אומדנא דגמר ומקני גם בדשלב"ל קנה אלא דדוקא במכונן גם לטובת עצמו שיהיה לו זכות בהעובר אחר שייחזור ויקנהו מהעכו"ם מהני ולכן דקדק ההג"א בשם א"ז וכתב וחזור וקנהו מן הנכרי ובזה תי' הא דהתוס' בכורות

(ג) פתבו דבמקנה האזן מהעופר הוי דשלב"ל דהתם בעובדא דר"מ הנה יהיב להו לכהן אלא שהיה מקנה לעפ"ם דלא לייתי לידי תקלה לאחרים א"כ ליפא אומדנא כ"כ שמכונן בלב שלם והאריף לנישב גם דברי הש"ע סי' ש"כ ע"ש באורח ולא ידע מדברי הרמ"מ הנ"ל ומ"מ לדינא א"א לסמוך ע"ז כמ"ש הרמ"מ עצמו ואף שהגוא"י נדחק לנישב שלא יהיה סתירה מהתוס' ורא"ש בכ"ז קשה לסמוך ע"ז דלא הו"ל לסתום אלא לפרש: וגם מ"ש ר"מ מהא דבהטימותא קני גם דשלב"ל כפר הארכתי בזה במשפט שלום סימן ר"א וכה ראיתי בשו"ת ב"ש ח"ב סי' קצ"ה קצ"ו וסי' קפ"ו קפ"ח ובתשו' שו"מ מ"ת סי' ק"א שהאריכו בד"ז ואין פנאי לעמוד על דבריהם הארונים: וזאת אגיד מה שעלה עוד בלבי לקיים סברת מהרמ"מ וגוא"י ונו"ב שכ' דאנו סהדי דגמר ומקני ולכן מהני גם בדשלב"ל פ"ן דרוצה להפקיע מבכורה והמהרמ"מ וגוא"י פקפקו דמ"מ הנכרי לא גמר וקני והנה בגוף הדבר אם הוא דא"מ דשלב"ל הטעם משום דלא גמר ומקני מצאתי פן באס"ז ב"ב (קמ"ב) בשם תוספי הרא"ש וכו"ה בנימוק"י ב"מ פא"נ והוא גם בשו"ת הרא"ם מרגליות סי' ל"ז ושכ"ה בתשו' מהר"י באס"ן ור"א מוגסין סי' י"ח י"ט ולפמ"ש הרשב"א פ"ב דגיטין ונימוק"י פח"ה בדע"מ א"צ פונת קונה אף בקצה"ח סי' רה"ע דבעפ"ם ל"ש ד"ז פ"ן דאין זכיה לעפ"ם אבל בחי' ח"ס לע"ז (דף ע"א) דחה דברי קצה"ח והעלה דגם בעפ"ם מהני ואני מצאתי במזבח פפ"ה לבכורות (ג') בשם רגמ"ה ובדרישה יו"ד סי' ש"כ מפ"רש היפוף ד' קצה"ח וע"ע בשו"ת ברפת יוסף סי' ט"ז אות ה' מ"ש בזה אבל דברי רגמ"ה צ"ע דזכיה נדאי דל"מ בעפ"ם ואכמ"ל: אולם יש לי לדון עוד לפמ"ש הריב"ש סימן שכ"א בהא דמכירת בכורה של עשו ליעקב משום דקונדם מ"ת גם בדשלב"ל קנה א"ה בהמ"ח ע' בזה בקצה"ח סי' רע"ח סוף סק"ג ובסי' ר"ט וסימן של"ב סק"ו] ובאמת שכ"ה בדד"מ אלא דלגבי ישראל אמרי' דלא גמר ומקני אבל פ"ן דלגבי ישראל אמרי' דבנד"ד גמר ומקנה להפקיע מבכורה ולגבי עפ"ם הרי מדיניהם גם דשלב"ל קנה אם פן ממנ"פ מועיל הקנן בין מצד ישראל המוכר ובין מצד העפ"ם הקונה וג"ז נכון והנה לפמ"ש בנה"מ רס"י ר"ט וישויע"ק יו"ד סי' ש"כ דבמוכר העופר בעודו במעי אמו מהני הקנן יש לדון ג"כ בנ"ד להקל אבל גם דבריהם צ"ע מהתוס' והרא"ש בכורות הנ"ל וכה ראיתי בשו"ת אמונת שמואל סימן מ"ד דאין להקל במכירת העופר ואין לסמוך למעשה ע"ד הא"ז ע"ש: והנה מ"ש ר"מ מדברי האחרונים אם קנן סטימותא מהני מה"ת או רק מדרבנן הנה מצאתי בתשובת רדב"ז ח"א סימן תק"ג שכתב דבכל תקנת ממון כל שנהגו כפר בזה ועד"ז נו"נ בני אדם שוב הו"ל ד"ת ממש דלא גרע מסטימותא ע"ש ומפ"רש דס"ל דסטימותא מועיל מה"ת ולעומת זה בתשובת רמ"א סי' פ"ז מפ"רש דסטימותא רק מדרבנן קונה והאחרונים לא הביאו מזה זולת בשו"ת בנין ציון הדדשות סי' ט"ו הביא מתשובת רמ"א ולא מתשובת רדב"ז הנ"ל: ומ"ש ר"מ דקנן סטימותא אינו אלא פהתחייבות שחל רק על גופו ולא קנן בגוף הדבר כמ"ש מהרי"ט בשניות חז"מ סי' כ"ג א"כ ל"מ להפקיע קדושת בכור ואף דתיקף פשוולד חל השיעבוד על הולד מ"מ הרי פשוולד קדים קדושת בכור וחייל כמ"ש בקצה"ח סימן ר"ט סק"ו הנה מלבד דבקצה"ח שם סינים דלהסוברים פרבה דמכאן ולהבא קדיש שפיר חייל הקנן עם יציאת מעוטו טרם יציאת רובו דמצי חייל אז קדושת בכור וא"כ ה"נ חל ביציאת מעוטו חיוב הסטימותא ושיעבודו על מעוט העופר שיצא

מקנודם שגייע חלות קדושת הבכור וגם גוף הדבר שפתיב בשם מהרי"ט לענין משעבד בדשלב"ל דאע"ג דמהני מ"מ אין השיעבוד חל על דבר המשתעבד אלא על גופו מלבד דבמהרי"ט שם לא נזכר מזה אלא גבי שכירות דהוי פחוב עליו פתיב וז"ל ולא שפתיב מהרי"ט קנין בגוף הדבר שפתיב לו דלא מצוי לסלוקי לי בזוי דלא יהא אותו שליחות שעשה לו אלא פמעות ממש וכו' מ"מ מעות אינם קונות ומש"ה פריה וכו' הא מקנסר משיכה וכו' ושפתיב דאפי' חיוב אין עליו וכו' והואיל נטלה אין פאן שעבוד אין פאן וכו' עכ"ל וע' במל"מ פ"ד מאי"מ הי"ג שרמז לדברי מהרי"ט הללו והשיג עליו מהרא"ש בע"ז שם וע' בחי' ח"ס לע"ז שהביא מהרי"ט"א שם שפתיב כמהרי"ט אכל היינו בדמי שכירות דמצוי לסלוקי ליה בזוי או בשלב"ל ואינו בעולם כלל וע' מהרי"ט שם סי' ס"ט וסימן פ"א אכל בקנין סטימותא דמחויב ליתן גוף החפץ שמכר לו שהרי מכר עובר זה דוקא אלא שהוא במעי אמו ולשי' כמ"פ מייחשב דשלב"ל ולפמש"ל כל טעמא דשלב"ל הוא רק משום דלא גמר ומקני וכיון דסטימותא מועיל בדשלב"ל מפני שפתיב המנהג א"כ גמר ומקני ושפיר חל הקנין על גוף הנולד במעי אמו פיון שהוא בעולם וידוע לנו מקומו אלא דלענין קנין דינו כדשלב"ל ולא סמ"ד להקנות י"ל דגם מהרי"ט מודה דהוי קנין גמור וע' בתשו' הרא"ש כלל י"ג דין כ' דגם בחכירות דהוי דשלב"ל קונה מדין סטימותא ול"מ סילוק עד שייחזור ויקנה ע"ש ומוכח דהוי קנין גמור ולא התחייבות לבד וע' תשו' אמונת שמואל סי' מ"ד שצידד ג"כ להקל בקנין פסוף לבד בדיעבד משום דמנהג בדיניהם לקנות והוי סטימותא אלא דהתם מייירי בדבר שפתיב לעולם ולענין מכירת עובר החמיר באמת יעוש"ה: סוף דבר אחרי כל הצדדים הנ"ל אין להקל אלא לענין הטלת מום ע"י עפ"ם.

ומ"ש ר"מ בדין סד"א וסד"ר שפתיבנו יחד כפר נתבארו הדברים בחיבורי משפט שלום סימן קצ"ח ויותר מזה הארכתי בתשו' ואכמ"ל: סימן מח להרב הגדול וכו' מו"ה נתן העבינו שטרייט נ"י מו"ץ דק' פרעמישלא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בדבר הס"ת שפתיב אחד ממחז"ק זה יותר מששה שנים לביהמ"ד של הקהל ובגמר כתיבת הס"ת ביקש מהגבאים דשם שיקבלוהו לשם וקיימו וקבלו הספר תורה בשירה ובזמרה בכנור ונגבל בקהל עם ואח"ז נתאספו אל המשתה אשר עשה פנהוג ובתוף אחד השיחים אמר הנותן להגבאי דע שאינני נותן הס"ת לחלוטין במתנה וענהו הגבאי אם אין אתה נותן לחלוטין תתן שכירות להביהמ"ד סוף כ"ה ר"כ לכל שנה שיעמוד שם ושתק הנותן ועתה באו גבאים מקיבוץ יחידים דשם שפתיב א' הגבירים ומכתב האיש הנותן בידו שרצונו ליקח הס"ת מהביהמ"ד וליתנו לבית קיבוץ יחידים הנ"ל והנותן דר פעת בווען זה איזה שנים והגבאים מהביהמ"ד השיבו שאין רצונם בזה פי לא על חנם שפתיב עמו ואם יעקש נגדם אזי תובעים סוף כ"ה ר"כ לכל שנה כפי שא"ל הגבאי אז (והגם שהגבאי הזה כפר שבק לן חיים בכל זה עשו גב"ע בב"ד על זה) אכל הם אינם מוחלים בשום אופן וטוענים שהס"ת שפתיב להם.

עכת"ד הנשאלה: והנה ר"מ הביא מתשו' רדב"ז ח"ב סי' תרמ"ד בעובדא שהתנדב אחד פלים לשלחם לא"י ולקדישם בתנאי שיוכל להוציאם מהמקום שיעמידום שם לביהמ"ד אחרת ונשאל אם יוכל השליח להקדישם לב"ה שפירושלים שיש שם תקנה שלא

להשתמש רק בכלים שהם הקדש מוחלט וצידד בתחלה שאין זה בכלל התקנה פיון דמ"מ
אינם של חול אין רשות לבה"ב לעשות בהם פרוצונו ועוד שהרי פשיבא בעל הבית
ולהוציאם להוליכם לביהכ"נ שבעיר אחרת אומרים לו בית דין מעלין בקדש ולא
מורידים וקדושת ירושלים עדיפא מקדושת שאר א"י ועוד שפבר החזיקו בהם בשימוש
כמ"פ לצורך ב"ה בירושלים ועפ"ז צידד כת"ר דגם בנ"ד א"א להורידו דקדושת רבים
עדיפא מקדושת יחידים כדמוכח בא"ח סי' קנ"ג סי"א דדוקא להשאיל ליחיד שרי ולא
למפנר וא"ל דשא"ה שהוא הקדש ממש משא"כ הקא דהס"ת שלו ורשות בידו למכרו
לקצת פוסקים דמותר למפנר ס"ת של יחיד דז"א דבהקדשו לקרות ברבים אין היתר
למכרו כמ"ש המג"א שם סקכ"ג ולפמ"ש בפת"ש סימן ע"ר בשם יד הקטנה דבכותב
ס"ת לעצמו לכ"ע אסור למכרו א"כ פשיטא דאין להורידו מקדושה עכת"ד: והנה מ"ש
דהנה הורדה מקדושה וראיתו מהא דדוקא להשאיל ליחיד שרי יש לפקפק דדוקא ליחיד
אסור למכרו אבל לרבים גם אם הם מועטים במספר מהקהל שבביהמ"ד בכ"ז מקרי
רבים ולא מקרי הורדה מקדושה אבל יש להביא ראי' מש"ס דמגלה (כ"ז ב') בהא דאין
מוכרין של רבים ליחיד מפני שמורידן מקדושתן דברי ר"מ א"ל א"כ אף לא מעיר גדולה
לעיר קטנה ומפרש הש"ס דטעמי' דר"מ דמעיר גדולה לקטנה השתא נמי קדישא משא"כ
ביחיד שא"א קדושה בפחות מעשרה ורפנן אי איפא למיחש כה"ג נמי איפא למיחש
משום ברוב עם הדרת מלך ע"ש הרי דגם בכה"ג מקרי הורדה.

אבל באמת נראה דהיא דהתנה בתחלת נתינתו לב"ה שיוכל להוציא וליקח לעצמו
ליפא בזה משום הורדה מקדושה וראיה לזה מתשו' שא"י שהובא בש"ך יו"ד סימן רנ"ט
סק"ו דגבי ס"ת שפנהג העולם להניח בב"ה ומ"מ שם בעלים עליו אין ראי' ממה שהניח
לשם הס"ת פי בזה"ז עיקר פתיבת הס"ת להניח לקרות בו ברבים וקדושתו גדול ואין
פל מקום ראוי להניח בו הס"ת ולכן אין ראיה ממה שהניחו בב"ה שהקדישו לעולם ולכן
פשירצה חוזר ולוקחו והביא ראיה מתשו' מהרי"ק שרש ע' והמענין שם ימצא שכתב
זו"ל שאם נתברר שזה הס"ת הוחזק וכו' לאביו של זה וכו' שאינכם יכולים להחזיק בו
שהרי הדבר ידוע דל"ש חזקה בס"ת העשוי מתחלתו ע"מ פן שיקראו בו הרבים ושיהיה
תמיד מונח בב"ה עד יום פקוד אותו הבעלים וכן פסקתי פבר וכו' עכ"ל הרי מפנרש
דבנכתב אדעתא שיקראו בו זמן רב ברבים לא החזיקו בו הקהל וביד בעלים להוציא
משם וליקחנו לעצמו ואינו בכלל הורדה מקדושה פיון שהתנה בפירוש וכמבואר בא"ח
סימן מ"ב ס"ג וע"ש בט"ז סק"א ומג"א סק"ו ואפילו בגוף הקדושה להשתמש בו חול
מהני תנאי כמ"ש בתשו' צ"צ סימן פ"א ומש"ז שם ומכ"ש למעט בקדושתו וע' תשו'
עבוה"ג סי' ס"ה ותשו' בר"א חאו"ח סי' ז' וסי' ח' בכ"ז וא"כ פיון שהעיד המג"א דבזה"ז
המנהג גם בכלי קדש שאינו הקדש לחלוטין שפל הנותן ע"ד המנהג הוא נותן ומכ"ש
בס"ת א"כ הוי פהתנה בפירוש כמ"ש הש"ז רס"י מ"ב דלב בית דין מתנה וכבר כתב
הרמ"א ביו"ד סימן קס"ט סי"ח בהג"ה דהואיל והמנהג פן הנה פהתנה בפירוש וכ"ה
באו"ח סי' רע"ט ובחו"מ רס"י ס"ז ועוד בכמ"ק א"כ ה"נ הוי פהתנה בפירוש שאין נותנו
לחלוטין ושרי להוציא ואיננו בכלל הורדה מקדושה ודברי רדב"ז צע"ג שהם נגד דברי
מהרי"ק וש"פ הנ"ל ואולי י"ל דהתם שאין בידו ליקחם לעצמו פלל ואין לו זכות בהם
אלא להוציאם לב"ה אחר אז י"ל דאסור להורידו וגם החזיקו בו בב"ה שפירושלים

משא"כ בנידון דין שְהִרְשׁוּת בְּיָדוֹ לִיקְחָנוּ לְבֵיתוֹ וְלִלְמוֹד בּוֹ שְׁנֵהוּ עֵיקַר מְצוֹת פְּתִיבַת ס"ת כמ"שהב"י סוסי' ע"ר בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי הָרָא"ש א"כ לֹא נִפְיָק מְרֻשׁוֹתוֹ וְלֹא זָכוּ בּוֹ כּב"ה שֶׁל הַקֵּהל כָּלָל: וְרֵאִיתִי בְּתֻשׁוֹבַת בּוֹה"ג ס' מ"ט שֶׁהָאֲרִיף בְּעֵינָיו הַמְחַלֶּקֶת בֵּין מִשְׁפַּחַת הָרֵאוּבֵנִים וּבֵין מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמַעוֹנִים בְּהַתְעַסְקוֹת כּב"ה וְסִיּוּמֵי וְז"ל וְלַעֲנִין חֲפְצֵי קוֹדֶשׁ שֶׁהַשְּׁמַעוֹנִים רוֹצִים לִיקַח חֶלְקָם וְלִהְיוֹלֵיכֶם לִב"ה אַחֲרַת וְלִהְיוֹתָם בְּקַדְוֵשְׁתָּם רַק שְׂיִהְיֶה לָהֶם טוֹה"נ וּא"כ לֹא דָּבְרוּ נְכוּנָה כּמ"ש לְבִשְׁם מֵהֵרִי"ק (וְנֶשֶׁם לְעִיל הֵבִיא מִמֵּהֵרִי"ק שְׂאִין אָדָם מוֹרִישׁ טוֹה"נ וְכו' שֶׁהוּבָא בַחו"מ ס' רע"ו) וְלֹא נֶעְלַם מֵעֵינַי מ"ש הָרָא"מ בְּתֻשׁוֹ ס' נ"ג שֶׁחֹלֵק ע"ד מֵהֵרִי"ק אֶלָּא שֶׁלֹּא הִזְכִּיר מִמֵּהֵרִי"ק וְס"ל דְּאֵנְדָּם הַדְּעַת הוּא שֶׁל הַמְקַדֵּשׁ שְׂיִהְיֶה הַכְּלִי קוֹדֶשׁ כּב"ה שֶׁהוּא מְתַפְלֵל בּוֹ הוּא וּבְנֵו כְּדִי שְׂיִשְׁגִּיחוּ עֲלֵיהֶם ע"ש מ"מ בנ"ד גַּם הָרָא"מ מוֹדֶה שְׂאִין לְשְׁמַעוֹנִים זְכוּת לְהוֹצִיא חֲפְצֵי קוֹדֶשׁ מִב"ה שֶׁל הָרֵאוּבֵנִים כִּי יוֹתֵר יֵשׁ אֵנְדָּם הַדְּעַת הַמְוֹרִישִׁים שֶׁלֹּא יוֹצִיאֻם מִשָּׁם אֶמְנָם אִם מְנַהֵג הַמְקוֹם קְבוּעַ הוּא מִי שְׁנוֹתָן כְּלִי קוֹדֶשׁ אוֹ חֲפְצֵי קוֹדֶשׁ אִתּוֹ הוּא מוֹצִיא לִב"ה אַחֲרַת אוֹ עוֹשֶׂה בָּהֶם כְּרֻצוֹנוֹ פְּשוֹט הוּא שְׂיִכּוֹלִים הַשְּׁמַעוֹנִים לִיקַח חֶלְקָם וְרָמַז לְתֻשׁוֹ מֵהֵרִי"ק שֶׁרֵשׁ קס"א ע"ש וְכִינּוּן שֶׁהַעִידוֹ הַשֵּׁא"י וְש"ךְ וּמַג"א דְּגַבִּי ס"ת בְּנֻדָּאֵי כֵּן הוּא שְׂיִוְכַל לִיקְחָנוּ לְעַצְמוֹ וְשֶׁם בְּעֵלִים עַל הַס"ת א"כ בְּנֻדָּאֵי יוֹכַל ג"כ לְהוֹצִיאֻם מִשָּׁם וְלִקְחָנוּ לְאִיזָה מְקוֹם שְׂיִרְצָה: וּמ"ש רו"מ מְדַבְּרֵי הַת"ח שְׂאִינוּ יוֹצֵא מְצוֹת פְּתִיבַת לָכֶם בְּנוֹתָן הַס"ת לְקַהֵל וְהֵבִיא מִשׁוֹ"ת אַחֲרוֹנִים שֶׁחֹלְקִים עֲלָיו וּמֵהֶם בְּשׁוֹ"ת נֶפֶשׁ חִיָּה וְדַבְּרֵי יוֹסֵף הִנֵּה אֵמֶת שְׂיִשׁ חֹלְקִים ע"ז וְכֵן רֵאִיתִי בְּסֶפֶר תּוֹרַת מִתְנַאֵל מֵהַגָּאוֹן בְּעַל ק"נ פ': תִּירוֹ שְׂדַחָה רֵאוֹת הַת"ח וְשֶׁהַעוֹלָם אֵין נוֹהֲגִים כֵּהַת"ח בְּזָה אֲבָל לְעוֹמֵת זֶה מְצֵאתִי בְּחִידוּשֵׁי מְהַר"ל מְפָרָא עַל טוֹיו"ד ס' ע"ר שֶׁכ' בְּפִשְׁטוֹת דְּאוֹתָן שְׁכוּתָבִין לָהֶם ס"ת וּמְקַדֵּשִׁים אוֹתוֹ לִב"ה לֹא יֵצְאוּ י"ח אֶלָּא יִתְנוּהוּ לִב"ה וְתִשָּׂאָר בְּרֻשׁוֹתוֹ וְכֵן מְצֵאתִי בְּתֻשׁוֹבַת מֵהֵרֵש"ךְ ח"ב סִימָן ח' וְתֻשׁוֹבַת גּוֹ"ר הַסְּפָרְדִי ח"ח מ' כָּלָל ג' סִימָן י"ז שֶׁפָּסְקוּ כֵּהַת"ח וְזֶה כְּמָה שְׁנִים פְּתִיבַתִּי בִּמ"ש הַפַּח"ש בְּשֵׁם בְּנֵי יוֹנָה דְּגַם בְּנֵאֲבָדָה אוֹ נִשְׁרְפָה קְרוֹב לוֹמֵר שְׂיֵצְא י"ח וּבִמְחַכַּת"ה נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי הַרְמַב"ן שֶׁהוּבָא בִּב"י יו"ד סִימָן ש"מ דְּמִפְנֵי רֵשׁ לְהַפּוֹדָה יַעו"ש וְיִמְצָא מְפֻרָשׁ כֵּן: וְעַכ"פ הֵרִי לְפָנֵינוּ אֲרִי דְּבִי עֲלָאָה מְהַר"ל מְפָרָא וְשֵׂאָר גְּדוּלֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהִסְפִּימוּ עִם הַת"ח וְגַם אֵי הֵנִי סְפִיקָא לֹא מְחִיבַת אֵינֶשׁ נִפְשִׁי לְסְפִיקָא לְהַפְקִיעַ מִמֶּנּוּ מְצוֹת פְּתִיבַת ס"ת אַחַר שְׁזָכָה בָּהּ וּבְאֵמֶת אֵין נ"מ בְּזֶה דְּגַבִּי ס"ת כְּכָר הַעִידוֹ הַשֵּׁא"י וְש"ךְ דְּלִכ"ע הַמְנַהֵג שֶׁהוּא שֶׁל בְּעֵלִים: וּמ"ש רו"מ דְּגַם לְפִי הַמְנַהֵג הֵינּוּ הֵיכָא שְׂצָרִיף לְמַעוֹת לְמִכְרוֹ לְצִוְרֵף מְצוֹנָה מִשֵּׂא"כ לְהַשְׂאִילוֹ לְאַחַר בְּזֶה לִיכָא מְנַהֵג אֵינוּ מוּכָן דְּכִינּוּ דַּע"כ"פ הַמְנַהֵג שְׂאִינוּ מְקַדֵּשׁ לְהַב"ה וְלֹא נִפְיָק מְרֻשׁוֹת בְּעֵלִים וְהֵנִי כְּהַתְנָה בְּפִירוּשׁ ע"ז א"כ בְּיָדוֹ לְעֲשׂוֹת בּוֹ כְּאֵדָם הַעוֹשֶׂה בְּשֵׁלוֹ.

וּמ"ש בְּשֵׁם הַד"ח אֵין הַסְּפָר בְּיָדֵי. וּמ"ש רו"מ לְדוֹן מִפְּחֵ אֵנְדָּא יַעֲנִין בְּתֻשׁוֹ ח"צ ס' קל"ה בְּשֵׁם תֻּשׁוֹ הָרָא"ש דַּא"א בְּקִיּאֵין בְּאֵנְדָּא לְהוֹצִיא מִתְּחוּמָּן אֶלָּא בְּאֵנְדָּא שְׂבִש"ס אוֹ שְׂהִיא בְּרוּרָה וְלִיכָא לְמִתְלֵי מִיּוֹדֵי בְּשׁוּם מְלִתָּא אַחֲרִיתִי ע"ש וְכ"ה בְּתֻשׁוֹ דְּבַר שְׂמוּאֵל סִימָן ס"ו וּבנ"ד שְׂיִשׁ עֲדִים וְרֵאוּהוּ בְּעַל הַס"ת מוֹחֲזֵק וַא"א לְבַטֵּל חֻזְקָתוֹ: אוּלָם בְּמָה שֵׂא"ל הַגַּבָּאֵי שְׂאִינוּ רוֹצֶה לְהַחֲזִיק הַס"ת רַק נֶגֶד שְׂכִירוֹת כ"ה רו"כ לְשִׁנָּה וְהוּא שְׂתֵּק נְרָאָה דְּכֵה"ג שְׂתִיקָה כְּהוֹדָאָה וְאַף דְּקִי"ל דְּבַהֲבִטִּים שְׂכָר יוֹתֵר מְהֵרָאוּי י"ל מִשְׁטָה הֵייתִי וְאֶפְיָלוֹ לֹא טָעַן טָעֲנִינוּ לִיהַ כּמ"ש בַּחו"מ סוסי' רס"ד מ"מ הֵרִי הֵיכָא

שהתובע תפוס א"י לומר משטה כמ"ש בסי' פ"א ס"ד דאף שיש עדים שהוא ממונו של נתבע וגם ראוהו בידו אפ"ה א"י לומר משטה וה"נ הרי הקהל מוחזקים בהס"ת ועוד שהרי לשי' כמ"פ גם בכה"ג הוי בכלל אמל"ג וכבר העלה בקצה"ח סי' רס"ד דבהבטיח לעני יותר מפדי שפרו א"י לחזור בו וה"נ לצורך ביהמ"ד וע' באס"ז לב"מ בסוגי' דת"כ בשם הר"ן דשתיקה ל"ה הודאה ונדאית אלא מספק ולכן מהני תפיסה ולפ"ז הנה מקום לפקפק בנ"ד פינון שאין לקהל דין מוחזקין ממש שהרי ידוע בעדים שהס"ת של פלוני והניחו שם אבל אין כל הענינים שונים שהרי בכמה דוכתי מהני שתיקה אפי' להתחייב והפל לפי הענין ובפרט בנ"ד דאיכא משום אמל"ג ומבואר בב"י חו"מ סוסי' רי"ב בשי' רמב"ם דגם בשתיקה איכא משום נדר ע"ש וא"כ מסתבר דבנ"ד גמר והסכים לדברי הגבאי ולכן א"י להוציא הס"ת מידם אא"כ יתן תשלומין לכל שנה כפי שהתנה עמו הגבאי בתחלה והנלע"ד פתבתי: שוב חזר השואל וכתב אלי במה שפתבתי דהיכא שהתנה בתחלה ונשאר ברשות בעלים ל"ש דין הורדה מקדושה וה"נ פינון דהמנהג פן הוי פאלו הותנה וע"ז תמה השואל דנהי דהמנהג ליקח הס"ת למקום שמתפלל בו אבל לא ליקח למנון אחר ולק"מ דכיון דע"י המנהג גם בסתמא הוי פהתנה שיוכל ליקחנו לעצמו לביתו א"כ לא זכה בו ההקדש של ביהמ"ד פינון דבידו להפקיע זכותם וליקחנו לעצמו ואין בזה משום הורדה מקדושתו פלל מטעם תנאו וכיון שאין בו זכות לביהמ"ד שוב יוכל להפקיע זכותם גם ליקחנו למק"א וכמ"ש כה"ג בתשובת רדב"ז ח"א סי' ס"ח דמה"ב חל קונם הנאת תשמישה וכו' משום דבידו להפקיע שיעבודה ע"י גירושין לכן גם בקונם חל ואין שיעבודה אלים ע"ש וה"נ בזה הרי לא זכו בו לביהמ"ד פלל וממילא בידו לעשות בו כאדם העושה בשלו וע' בר"ן פ' אע"פ דאין הבעל יכול להקדיש מע"י אשתו פינון דבידה לומר א"נ וא"ע וע' ח"ס יו"ד סימן רכ"ה (ויש לעיין מהירושלמי רפ"ז דכתובות ה"א מפיון שהוא עתיד לגרשה וכו' כמי שאין בו חוב וכו' ודחי לה ומשני בע"א הרי דלא ס"ל סברא זו למסקנא) ועוד שהרי אם יקחנו לביתו אין בידם למחות בידו ואם אח"כ יתנהו לאחרים מביתו לא יעלה עה"ד שיוכלו לחזור ולמחות בידו פינון שפבר פקע זכותם א"כ אפוכי מטרתא למ"ל וכה"ג מבואר ברא"ש פ"א דב"ק סי' ג' וז"ל שפל דבר שאדם יכול לטעון רואין אותו פאלו הוא פבר עשוי פדאמרי' פ' בתרא דכתובות (ק"ט ע"ב) מי שאבדה וכו' עכ"ל: ויש להביא עוד ראיה מהא דכתובות (ס"ט ע"ב) המשליש מעות לבתו והיא.

אומרת נאמן בעלי עלי דלר"מ מצנה לקיים דברי המת לקנות לה שדה ר"י אומר וכי אינה אלא שדה והיא רוצה למכרה הרי היא מכורה מעכשיו ופירש"י וכי מה תועלת לו לקנות אפי' אין פאן מעות אלא פבר נקנה השדה והיא רוצה למכרה הרי היא מכורה הלכך שומעין לה עכ"ל וקיי"ל כר"י וה"נ בנ"ד פינון שבידו ליקחנו לעצמו ואחר שיקחנו לעצמו דכבר פקע זכותם הרי בידו לעשות בו מה שירצה א"כ גם מעכשיו שומעין לו ואין סתירה לזה מהרדב"ז שהביא כת"ר דשאני התם שלא הנה בידו ליקחנו לעצמו וכמ"ש לעיל משא"כ בנ"ד: ומ"ש ר"מ דאין להוסיף על המנהג אין זה בכלל הוספה דהיינו הך ונדא תליא באידך וכמ"ש ועוד דאדרבא הא עדיפא דאם יש לו זכות ליקחנו לביתו שלא לקרות בו פלל מכ"ש ליתן למנון אחר לקרות בו בקהל ואין זה הוספה וכה"ג פתב הר"ן פ"ז דשבועות בהא דשניהם חשודים שפסק ר"ת דמפסיד פלגא והקשה

הַרְמַב"ן דא"כ היקא אר"נ דְהָא דרו"ש דְמַת לִנְה בְחַיֵי מְלוּהּ הִבּוּ דְלָא לִוְסִיף עֲלֵהּ וְהָא אִיהוּ נְמִי מוֹסִיף עֲלֵהּ בְּשַׁנְיָהֶם חֲשׂוּדִים וְתִי' הָר"ן דְכִי אר"נ הִבּוּ דְלָא לִוְסִיף ה"מ פְּגוּן פּוּגֵם שְׁטָרוּ וְכוּ' אֲבָל תּוּבַע חֲשׂוּד זֶה מִפְּנֵי פְּשִׁיעֶתוֹ הוּא שֶׁאִי לִישְׁבַע וְרָאוּי שְׂיַפְסִיד יוֹתֵר מִדְּרַב וְשִׁמוּאֵל וּמְפּוּגֵם שְׁטָרוּ וְלֹא מוֹסִיף מִיְקָרִי ע"ש וְה"נ בנ"ד: וְלִכְּן נִלְפַע"ד פִּינּוּן שְׁהַמְנָהָג שְׂאִינּוּ שְׂיִידָה לְבִיהֶכ"נ וְרִשְׁאֵי לִיְקַחְנּוּ לַעֲצֹמוּ לְבִיתוֹ ה"ה לִיתְנּוּ בְּדַרְךָ שְׂאֵלָה לְמַנְיָן אַחַר קָטָן מְזָה וּא"צ הַסְּפָמַת הַגְּבָאִים לְזֶה דְמַמְיָלָא הוּא פֶּן אַף שְׂנַתֵּן בְּסַתְּם לְבִיהֶמ"ד הִזָּה וְאִין בְּזָה מִשׁוּם בְּזִיוּן וְהוֹרְדָה דְגַם בְּסַתְמָא הָוִי פְּהַתְנָה בְּפִירוּשׁ וְכַמ"ש: וּמ"ש כְּתַר"ה דְבַשְׁעָה שְׂפָאוּ לְדִין לֹא הָיוּ עֲדִים שְׁל רָאָה וּבַעֲלֵי בִיהֶמ"ד מְוַחֲזָקִים גַּם לַפ"ז אִין לְהֶם דִּין מְוַחֲזָקִים פִּינּוּ דַע"פ הַמְנָהָג רִשְׁאֵי בַעַל הַס"ת לִיְקַחְנּוּ לַעֲצֹמוּ א"כ גַּם לַעֲנֵן אֲוּמְדָנָא אִם רִשְׁאֵי לִיתְנּוּ לְמַנְיָן אַחַר נִקְרָא הוּא הַמְּוַחֲזָק דְבַעֲלֵי בִיהֶמ"ד יֵשׁ לְהֶם רַק דִּין שׁוֹכֵר וְשׁוֹאֵל וְאִין גּוֹף הַס"ת שְׂלָהֶם אֲלָא שְׁל בַעַל הַס"ת וְקִי"ל דְּהַמְשַׁפִּיר נִקְרָא מְוַחֲזָק לְגַבֵּי שׁוֹכֵר וְעוּד דְּהָא פִּינּוּ דְלַעֲנֵן שְׂיִקְחָהּ לַעֲצֹמוּ מִהִנֵּי הַמְנָהָג וְכִשְׂיִקְחָהּ לְבִיתוֹ יֵהִי הוּא הַמְּוַחֲזָק וְשׁוֹב לֹא יוֹעִיל הָאֲוּמְדָנָא וְיִהְיֶה בְּיָדוֹ לִיתְנּוּ לְאִיזָה מְקוֹם שְׂיִרְצָה א"כ גַּם עֲתָה בְּיָדוֹ לִיתְנּוּ לְמְקוֹם אַחַר מְטַעֲמָא דְכְּתִיבְנָא לְמַעֲלָה: סִימָן מִט לְהַרְבּ הַמְּאוּה"ג וְכוּ' מו"ה אֲלֵטֵר זָאב הוֹרְנוּיץ נ"י אַכְד"ק סַמְרִיוּב וְלַהֲדַיְיָנִים הַרְבְּנִים ר' יוֹסֵף מְרֻדְכִי וְר' אֲלֵטֵר עֲזָרָא נ"י מִפְּתָבֶם הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׂאֵלְתֶם בְּאִישׁ א' שְׂנָדָר בַּעַת חוֹלֵי אֲשֵׁתוֹ לִיתְּן חֲמִשָּׁה מְאוֹת רו"כ עֲבוּר בְּנֵן בִּיהֶכ"נ בְּעִיר פְּרִיסְטִיק פְּשִׁיגְמָרוּ הַבְּנֵן וְנַתְּרַפְּאִית וְהַנּוֹדֵר הַנְּ"ל יֵשׁ לוֹ בְּעִירְכֶם קָרוּב דְּהִינּוּ אַחֵי אִמּוֹ שְׁהוּא עָנִי מְדוּנְפָא מְאוּד וְיֵשׁ לוֹ בֵּת הַבָּאָה בְּשַׁנְיָם יוֹתֵר מִבֵּת שְׁלִשִׁים וּבֵיתוֹ רִיקָם וְאִין בְּיָדוֹ לְפִנְרִטָה אֲפִילוּ שְׁנָה פְּרוּטָה לְהַשִּׂיאָה וְהֶם בְּנֵי טוֹבִים וּמְשַׁפְּחָתוֹ מְלַעֲיָזִים עֲלֵיו מְדוּעַ לֹא יִתֵּן הַמַּעוֹת הִנְהָ לְצָרְכֵי נִישְׂוִאֵי הַבְּתוּלָה הַנְּ"ל שְׁהוּא מְצָנָה יוֹתֵר גְּדוּלָה וְגַם הַנּוֹדֵר מִתְחַרֵּט ע"זוּבָא לְשִׂאוֹל אִם מוֹתֵר לוֹ לְשַׁנּוֹת נִדְרוֹ לְמְצָנָה זֹו וּמַעַכְתָּה צְדָדוֹ ע"פ הַמְּבּוֹרָא בִּא"ח ס' קנ"ג ס"ו דְמוֹכְרִין בִּיהֶכ"נ לְצָרְכֵי נִישְׂוִאֵי יְתוּמִים וּבַמַּג"א פְּתַב דַּה"ה יְתוּמוֹת וְהַבִּיאוּ בְּשֵׁם הָאֲחֵרוּנִים דְּלָאוּ דְנִקָּא יְתוּמוֹת אֲלָא ה"ה עֲנִיּוֹת וְלֹא הַבִּיאוּ מִי הֶם הָאֲחֵרוּנִים שְׂכ"כ וּמְלַבֵּד זֶה י"ל דְּהַתֵּם הִינּוּ אִם בַּה"ע שְׂנָדָרוּ עֲבוּרֵם פְּוֹלָם מְסַפְּיָמִים אֲבָל בְּיַחֲזִיד שְׂנָדָר לְרַבִּים י"ל דְּאִין בְּיָדוֹ לְשַׁנּוֹת בְּלֹא דַעְתָּם וְהַסְּפָמַתֶּם: וְהִנְה גּוֹף הַדִּין מְקוּרוֹ בְּש"ס דְּעַרְכִּין (ו') הָאוּמֵר סְלַע זֹו לְצְדָקָה עַד שְׂלֹא בָּאָתָה לִיד גַּבְּאֵי מוֹתֵר לְשַׁנּוֹתָה וְכוּ' וּבְתוֹס' הַבִּיאוּ בְּשֵׁם ר"ב דְּמוֹתֵר לְשַׁנּוֹתָה מְמָשׁ לְמְצָנָה אַחֲרָת וְיִכּוּל לַעֲשׂוֹת מְמָנוּ מְצָנָה אַחֲרָת וְהַר"מ מְאוּרָא דְחָה פִּי' זֶה וּפִי' דְּהִינּוּ לְלוֹתָה אֲבָל לְשַׁנּוֹתָה אָסוּר וּבְרֵא"ש פ"א דב"ב סִימָן כ"ט תְּמָה עַל ר"ת דְּמַפְרָשׁ דְּרִשְׁאִין בַּה"ע לְשַׁנּוֹתָן לְכָל מַה שְׂיִרְצוּ דְּהִינּוּ אִפִּי' לְדַבֵּר הַרְשׁוֹת דֹּא"כ הִיכִי קָאֵמֵר דְּעַד שְׂלֹא בָּא לִיד גַּבְּאֵי מוֹתֵר לְשַׁנּוֹתָה וְהָא אֲמַרִינּוּ בְּפִיָּה זֹו צְדָקָה וְא"א לְחַזּוֹר בּוֹ וְתִי' דַּה"ק דְּמוֹתֵר לְשַׁנּוֹתָה לְלוֹת ע"מ לְפָרוּעַ מְשַׁבָּאת לִיד גַּבְּאֵי אָסוּר לְשַׁנּוֹתָה לְדַבֵּר הַרְשׁוֹת אִפִּי' לְלוֹת וְלְפָרוּעַ אֲבָל לְמְצָנָה אַחֲרָת מוֹתֵר אִפִּי' לֹא יִפְרַעְנָה וּבְשֵׁם ר"י הַלּוּי דְּנוֹקָא לְמְצָנָה אַחֲרָת לְצוּרָה עֲנִיִּים אֲבָל שְׂלֹא לְצוּרָה עֲנִיִּים אָסוּר וְהוּא דִּישְׁרָאֵל שְׁהַתְּנַדָּב מְנוּרָה וְכוּ' שֶׁא"ה שַׁע"ד הַצִּיבּוֹר נִדָּר דב"ה עֲצֹמוּ כְּוֹלִים לְמוֹכְרָה וְהָרֵא"ש חוֹלֵק עֲלָיו וּפּוֹסֵק כַּר"ת ע"ש וּבִטּוֹר וּש"ע יו"ד רִישׁ ס' רנ"ט גְּרָאָה דַּס"ל כְּהַפּוֹסְקִים דְּלֹא שְׂרִי אֲלָא לְלוֹתוֹ וְלְפָרוּעַ וְלֹא לְשַׁנּוֹת מְמָשׁ וּבְתִשׁוּ' מְבִי"ט ח"ב בְּשַׁנְיּוֹת ס' ט"ו הַבִּיָּא כָּל הַשִּׁיטוֹת בְּעֵנֵן זֶה וְסִימָן דָּאָם הַשִּׁנְיָנִי הוּא שְׁהַצְדָּקָה הָרֵאשׁוֹנָה תַּתְּבַטֵּל בְּמְצָנָה הָאַחֲרָת כְּמוֹ לִיתְנָה לְב"ה אוֹ לַס"ת

או לת"ת אפי' שתהיה האחרת גדולה מן הצדקה שנדר עליה לא יוכל לבטל דברו ממה שנדר דכתיב בפי' זו צדקה ואם השינוי הוא בצדקה והכל לעניים בין אכילה או מלבוש או נישואין אף ע"פ שהמזון קודם למלבוש אם רואין שהמזון לא יחסר להם והמלבוש יחסר להם אם לא יעשו מותר לשנות אפי' בלא פדיון אבל במצוה שאינה לעניים א"י לשנות עכת"ד: ולפ"ז י"ל דה"ה להיפוך אם נדר לביהכ"נ א"י לשנות ליתנה לעניים וע' תשו' גבעת פנחס סי' ס"ה בארץ בענין זה שהעלה ג"כ בדעת הש"ע דדוקא ללות מותר ולא לשנות ושכ"ה דעת רמב"ם ורשב"א ור"י ור"ן ע"ש וע' תשו' רשד"ם יו"ד סי' קס"ט דבכל שינוי בצדקה הוי איסור תורה וסד"א להחמיר אבל י"ל דהיינו בשינוי בצדקה של עניים משא"כ ממעות ביהכ"נ לצדקה ליכא איסור תורה לשנות אבל מ"מ י"ל דאסור לשנות ובפ"ט לפמ"ש הרדב"ז ח"ד סי' קל"ד דאף דקודם שפא ליד גבאי יכול לשנות מ"מ אם אמר אתן לפלוגי עניי פיון דאמל"ג כמסלה"ד א"י לשנות דזכה אותו עניי בזה א"כ ה"נ י"ל דזכו בני העיר הבונים הביהכ"נ וא"א לשנות וע' מח"א הלכות צדקה סימן ז' ובקצה"ח סימן רי"ב סק"ד בזה: ואני מצאתי באס"ז ב"ק (ל"ו) בשם הר"מ מסרקסטה דא"י לשנות מעני לעני אבל בפסקי ר"מ רקנטי סוסי' נ"ג מפורש דמותר לשנות מעני לעני וע' ח"ס יו"ד סי' רל"ז שהביא השואל ראיה מגיטין (ל) דא"י לשנות מעני לעני והח"ס דחה דבריו אבל לפמ"ש התוס' בחולין (קל"א ע"א) ד"ה יש בו ט"ה צדקו דברי השואל ע"ש ותבין ועכ"פ גם הח"ס שם העלה כרדב"ז דא"י לשנות מעני לעני: ומצאתי בב"י סוסי' רנ"ט בשם הגמ"ר דכתובות ראונו נדר בעת צרה מעות ובגדים לעניים ושאל אם מותר למפור הבגדים ויחלק המעות שע"ז יספיק לרוב עניים והשיב דיחיד יכול לשנות צדקה שלו לדבר מצוה כמו טה"ע בצדקות של בה"ע ע"ש א"כ לשיטת ר"ת דבה"ע יכולים לשנות אפי' לדבר הרשות ה"נ יוכל היחיד לשנות ועיין תשו' שער אפרים סי' ס"ו שהרחיב הדבור בענין זה וכתב דלשיטת ר"ת הספימו רוב בנין ורוב מנין של הראשונים והביא מפסקי רקנטי סי' תפ"ב בשם הרי"ף דמוכח דגם הרי"ף סובר פן ודלא כמ"ש הב"י בדעת הרי"ף ושכ"ה בתשובת מהר"ם גלאנטי סי' ע"ו וע"ש שהאריך לדחות שי' רי"ן מג"ש והביא ראי' מתשו' מהרש"ך ח"ב סי' ל"ח בנגידון שרצו הגבאים לשנות מעות הקדש עניי צפת לצורך נישואי בת בעל אחותו של המקדיש בשאלונקי שיש שינוי ממקום למקום וגם מהקדש עניי א"י לצורך הכנסת פלה בח"ל וגם הרש"ח הסכים עמו לדינא אלא שמחולקים בטעמים לפי שי"ל שעניי א"י קודמים והביא גם מתשו' מהרי"ט ח"א סי' ס"ג דכל שלא יצאו המעות מרשות הנותן לכ"ע מותר לשנות למצוה אחרת כשם שאם הוא עצמו בחיים היה יכול לשנותה ובתשו' מהר"ם גלאנטי סי' ע"ו בדין הקדיש נכסים שיהי' הקרן וריגוס לעיר פלוגי לת"ת אחר מותו וכל מי סיוו יהיה הריגוס לת"ת שבעירו ואח"ז התחיל בנו העני לעסוק בתורה ופסק דכל זמן שלא פאו המעות ליד גבאי יכול לשנותו לדבר מצוה אפי' מחמורה לקלה ומכ"ש מת"ת לת"ת ובנו קודם ועיקר טעמו לפי שהקריע דהעיקר כר"ת ורא"ש וש"פ וגם בתשו' הר"א מזרחי סי' נ"ג האריך להוכיח דהעיקר כשי' ר"ת וסייעתו ועוד העלה בתשו' מהרש"ך ושעא"פ שם דכל זמן שהמעות ביד המקדיש אין ספק שאם היה רואה בדוחק וצער קרובו היה בוחר שיתנו לו ולכ"ע אזלי' בתר אומדנא (וע' יו"ד סי' רנ"א ס"ו בהג"ה נאחרונים ותשו' ר"י מברונא סי' קצ"ה ור"מ מלובלין סי' ק"ח ותשו' רדב"ז ח"ד

סי' תקמ"ו ושו"ת ב"ש ח"ב סי' קי"ב ושו"מ מה"ק ח"א סי' ט') וא"כ ה"נ בנ"ד
שְהִבְתוּלָה הַגָּלִיל הִיא קְרוּבָתוֹ י"ל דְאִיפָא אָנְמִדְנָא דְמוֹכַח וְשִפִיר יוֹכַל לְשַנוּת.

וְכֵה רְאִיתִי בְאִשׁ"א הַנְדָפֵס בְּגִלְיוֹן ש"ע או"ח סִימֵן קנ"ג אוֹת ב' שֶהִבִיא בְשֵם תְּשׁוּבָת
מְהֵר"י בְּאֶסֶן בְּאֶחָד שְנֵדָר לְהַשִּׁיא יְתוּמָה אַחַת וַיֵּשׁ לוֹ קְרוּבָה עֲנִיָה וְאָבִיָה הַלֵּף לְמַדְה"י
וְהוּא עֲנִי וְסוּמָא דְקַיָּים אֶת נְדָרוֹ בְּנִישׁוּאֵי עֲנִיָה זוֹ וְא"כ י"ל דְבנ"ד אַף שְאָבִיָה הוּא בְבִיתוֹ
מ"מ פִּינּוֹן שֶהוּא עֲנִי בְיוֹתֵר עַד שֶהִגִיעָה הַבְּתוּלָה לְשִלְשִׁים שָנָה וְאִין בְּיָדוֹ לְהַשִּׁיאָהּ א"כ
הָרִי הִיא פְּאֵלוֹ אָבִיָה בְמַדְה"י וְנִחַשְׁבַת פִּיתוּמָה וְעכ"פ י"ל דְמִתָּר לְשַנוּת מְעוֹת בִּיהַכ"נ
לְזֶה וְתַדְעַ שְהָרִי מְבִנְאָר בְב"י סי' רנ"ב בְשֵם רַמְבַ"ם דְאֶנְשֵי הָעִיר שְגָבוּ מְעוֹת לְבָנָן
ב"ה דְמַשְׁנִין לְכָל דְבַר מַצְנָה וְלֹא דוֹקָא פְדִיוֹן שְבוּיִם אֲלָא ה"ה לְשִאָר צְדָקָה וְכ"ה בְט"ז
שָם סק"א וע' בְב"י סוּסִי' רמ"ט בְשֵם מֵהֵרִי"ק דְמִתָּר לְהַשִּׁיא בְתוּלוֹת עֲנִיּוֹת מְמַעוֹת
צְדָקָה שְפִיד הַגָּבֵאי דְאִין לֵף צְדָקָה גְדוּלָה מְזוֹ וְהִבִיא עוֹד בְשֵם מֵהֵרִי"ק דְבִיהַכ"נ עֲדִיף
מְמַצְוֹת צְדָקָה וְדוֹקָא לִיתָן לְחוֹלִים עֲנִיִים עֲדִיף וְכ"ה בְש"ע שָם וּמ"מ הָרִי נִתְבָּאָר דְבַה"ע
יְכוֹלִים לְשַנוּת מְעוֹת ב"ה לְצוּרָף צְדָקָה וְא"כ ה"ה הַנּוֹדֵר עֲצָמוֹ קוֹדֵם שְפָא לִיד גָּבֵאי
וְכַמְש"ל בְשֵם הַגָּמ"ר וְב"י סי' רנ"ט וְבִפְרָט שֶהִיא קְרוּבָתוֹ וְמוֹטְלַת עֲלִיו יוֹתֵר מְמַצְוֹת
בָּנָן בִּיהַכ"נ וְאִיפָא אָנְמִדְנָא וְכַמְש"ל וְלָכֵן מְפָל הַלִין טַעְמֵי הַנְּגִי מְסָפִים הוֹלָף לְהַתִיר
לְשַנוּת הַמְעוֹת לְצָרְכֵי הַנִישׁוּאִין הַגָּלִיל.

וְכַמְש"ל לְדַעְתִי לְמַעַן הַשְׁלוֹם שְיִתָּן חֶלֶק חַמִישִׁית לְצָרְכֵי בָנָן בֵּית הַפְּנֹסֶת וַיִּתֵּן ד' חֶלְקִים
לְגַבֵּי נִישׁוּאִין הַגָּלִיל. וְהַנְלַע"ד פְתַבְתִּי: סִימֵן נ' לְהֵרַב הַחֲרִיף וְבִקִי מו"ה שְמוּאֵל דְוֹד
זְאוּלָאָדָאוּ וְנ"י בִק' וְאֶרְשָא וְכַעַת בְּעִיר אֶסְטְרָאֲלַעְנִי מְכַתְּבוּ הַגִיעֵנִי וְע"ד שְאֵלְתוֹ
שְבִשְלוֹ בְקַדְרָה חוֹלְבַת מְחֻלָּב חִיָה תוֹף מַעַל"ע חֶלֶב שְחוּטָה וְתַחְבּוּ בָהּ כֶּף בְּשָר וְנִשְפָף
וְסָפֵק אִם הִיָה ס' אִי יֵשׁ לְאַסְנֹר פְדִין סד"א או י"ל דְהוּי נ"ט בֵּר נ"ט דְהִיתָרָא מְדְאוּרִיָתָא
וְגַם אִם בְּסָפֵק פְנָה יֵשׁ לְהַקֵּל בְּדַרְבָּנָן וְהִבִיא מְדַבְרֵי הַט"ז וְש"ף סִימֵן צ"ח בְּדִין בְּשָר עוֹף
בְּחֻלָּב וְנִשְפָף: וְהִנֵּה בְגוֹף דְבָרֵי הַט"ז וְש"ף כְּבָר פְתַבְתִּי בְתְּשׁוּבָ' לֵק' סְקָאֲלוֹט דְבַתְשׁוּ'
בְשָמִים רֹאשׁ ס' קמ"ד (שְרַמְזוֹ הַפְת"ש) הִבִיא בְשֵם הַר"א לְהַחְמִיר בְּזֶה אֲבָל חֲבִירֵי
חֶלְקוֹ עֲלָיו וְהוּא הַסָּפִים עִם הַמְקִילִים אַף בְכַסְד"ה שָם הָעִיר דְהָא אֶפְשָר לְבָרַר ע"י
קַפִּילָא אִם נִרְגִישׁ בּוֹ טַעַם בְּשָר וְאִם הַקַּפִּילָא אִינוּ טוֹעִים טַעַם בְּשָר פְּשִיטָא דְכָשָר בְּכַה"ג:
וּמ"ש בְּדִין נ"ט בְּנ"ט כְּבָר רָאוּ עֵינָיו דְבָרֵי חִי' רַע"א שֶהִבִיא בְּעֲצָמוֹ לְעֲנָן מְב"מ אִי שְיִיָף
בִּי' נ"ט בְּנ"ט וְשָם מְבִנְאָר ג"כ דְבַכְה"ג הוּי נ"ט בְּנ"ט דְהִיתָרָא דְמִתָּר מֵה"ת וְהֵן אֲמַת
דְבַתְשׁוּ' טטו"ד מ"ג ס' קפ"א וְשׁו"מ מ"ת ח"ג סוּסִי' קל"א הַחְמִירוֹ בְּזֶה אֲבָל כְּבָר דְחִיתִי
דְבָרֵיהֶם בְּתְשׁוּ' לֵק' פִּיטְשָאִיּוֹב וְהַעֲלִיתִי בְדַעַת רַע"א דְבַכְה"ג הוּי רַק אִסּוּר דְרַבָּנָן: וּמ"ש
רו"מ מְדַבְרֵי הַחוּו"ד סִימֵן צ"ה סק"ד שֶהַעֲלָה דְהָא דְאִסּוּר בְּנַצְלוֹ דוֹקָא בְּצָלוֹ בּוֹ בְשָר
אֲבָל אִם נִתְבַּשְׁל בּוֹ בְשָר אִינוּ אוֹסֵר לְחֻלָּב שֶל אַח"כ דְהוּי ג"כ ג' נ"ט וְהִבִיא בְשֵם תְּשׁוּ'
נְפֶשׁ חִיָה סִימֵן ל"ז שֶהִבִין בְּדַעַת הַח"ד דְס"ל בְּאוֹכַל וְאַח"כ בְּכָלִי הוּי נ"ט בְּנ"ט וַיָּפֶה
תְּמָה רו"מ עֲלָיו שְהָרִי בַח"ד סק"א הִבִיא בְּעֲצָמוֹ ד' הַש"ד וְע' בְּהַגָּתָה א"ב שְעַל הַח"ד
וְהַדְבָר פְּשׁוּט בְּכֻנַּת הַח"ד דְלַעֲנִין הַהֶבְדֵּל שְבִין נִתְבַּשְׁלוֹ לְנַצְלוֹ שְפִיר מְצַטְרָף גַּם טַעַם
א' מֵהַבְּשָר לְמִים כַּמ"ש רו"מ: וְהִנֵּה הַגַּם שְבִפְרִישָה בְד"ה וְבַעֲה"ת וְכו' וְאוֹסֵר בְּנַצְלוֹ
וְכו' מְבִנְאָר הַיְפוּף דְבָרֵי הַח"ד וְז"ל אֲבָל פְּשָמְבַּשְׁל בּוֹ תַחֲלָה בְשָר אַף שֶהִיָה בּוֹ מִים מ"מ
פִּינּוֹן שְנִמְחָה גוֹף הַבְּשָר בְּמִים הָרִי הַמִּים הוּא כְּבָשָר וְהֵן נִבְלָעִין בְּהַקְדָּרָה וְז"ש רַבִּינוּ

בסוסי' זה ונאסרה היורה מממשות הבשר מנגיעה שנוגע בה וכו' ולא אמרינו שנוכנס
תחלה במים עכ"ל ובב"י שם בד"ה והיכא דאחד מהו אב"י וכו' הביא בשם השע"ד ונ"ל
קצרות שאכלו בהו רותב של בשר רותח היום וכו' וגם המחבת מותר לבשל בה חלב
עוד משום דיש בה ג' נ"ט בר נ"ט מן הבשר בקערה ומשם במים ומשם במחבת וכו' וכן
הוא במרדכי וסה"ת והובא גם בהג"א פכ"ה סי' כ"ט לשון זה ממש ומפני דטעם המרק
בקערה ה"י טעם א' ודינו כבשר ממש וסיגים שפן הדין אם הוא אפפא קערה חולבת ב"י
וכו' ע"ש ולא קחשיב לשני טעמים טעם הבשר במרק ומן המרק לקערה וגם מזה מוכח
דלא כהח"ד וגם במ"ש בבדה"ב שבב"י שם דלכלוף מרק בשר אימ כממש תמה עליו
בכנה"ג אות מ"ח דמרק הוי כבשר ממש וע' במרדכי פכ"ה סי' תש"י דמוכח ג"כ דרוטב
כבשר וע"ע בהגהת י"ש לסימן פ"ט ס"ג מ"ש בדין רוטב וע' בתכ"א פל"מ דין ט'
וקל"מ"ו דין ז בשם או"ה דרוטב כבשר ואין לשער בו פפי המדומע וע' בחמודי דניאל
הל' בב"ת סי' מ"א וע' בפרי תנאר סי' צ"ב סוסק"ז שכ' בפשי' דרוטב הוי רק בלוע
מבשר ועתוס' חולין (צ"ז ע"א) ד"ה שאני וכו' במ"ש דרוטב פציר ובמק"א הארכתי
ב"ה אבל לענין נ"ט בנ"ט היכא דבשלו הבשר עצמו ברוטב דאפשר שנגע הבשר עצמו
בכלי ונבלע בו בלא אמצעות רוטב י"ל דגם המקילין לענין לשער פפי המדומע מודו
דלא הוי ב' נ"ט: ומ"ש הח"ד ראיה מתוס' נבחים (צ"ו) שפתבו דמעט באכילה משום
דבישול חשוב ג' נ"ט ואפתי קשה דהא מעט באכילת הרוטב שאין בו רק ב' נ"ט ובע"כ
דגם בכה"ג מיקחשב ג' נ"ט ע' שו"מ מ"נ ח"א סי' פ"ג ששהיג עליו מדברי הכ"מ פ"ו
מפסהמ"ק דבמעט מקצת לא הוי מעט באכילתו ובאות שהשעה"מ תמה על זה מרש"י
בכורות (ס"א) וע' בצל"ח פסחים (י"ג) מ"ש בזה אף לפמ"ש בתשו' ח"ס יו"ד סי' קי"ד
צדקו דברי הח"ד ע"ש ותבין אבל מ"מ י"ל דבמה שלא יוכל לאכול הפים שנובלע בהם
הטעם לא מיקרי מעט באכילה וכ"ה בספר לב ארי' לחולין (קי"ב ע"א) שדחה ג"כ ד'
הח"ד (והשואל כ' לי דגם בהגהת רש"ל על הסמ"ק מפני דלא כהח"ד הנ"ל): ואף
דבתשו' רדב"ז ח"ה סי' ש"א קנ"ח כתב כסברת הח"ד וכמ"ש ר"מ בשם תשו' ב"ש סי'
קס"ז והגה שם התם מיקרי בגבינה שבישל במים שאין הפים נהפכין לטעם גבינה ממש
משא"כ ברוטב של בשר דנחשב כבשר וע"ע בשו"ת טטו"ד מ"ג סימן ק"ע מ"ש בזה:
ומ"ש ר"מ מהא דהטעמים מתערבים יחד או דנגעו הפלים זב"ז פדעת רמ"א סימן צ"ה
ס"ג וחקר אם דעת הש"ע מצטרף לס"ס בדאורייתא וס"א בדרבנן להקל הנה בט' מ"כ
בס' התערבות ח"א פ"א הוכיח דהעיקר פדעה א' ופסק פן ונהי דלא קי"ל פן מ"מ
עכ"פ מצטרף לס"ס וכמ"ש בחכ"א פל"מ דין י"א דבצירוף לינת לילה יש להקל וע'
במהרי"ל הל' או"ה דף ג' ע"ד ונ"ל נשוב בינשלו דגים בכלי חילבת ולא שמו בהו חמאה
ולקטו הנהמא בכף בשר ספק ב"י והתיר הפל עכ"ל ומוכח דאם הנה ודאי ב"י הנה סובר
פדעת האוסרים אלא משום ספק התיר בכה"ג (אף ממה שהתיר גם הכף מוכח דלא ס"ל
פחומרת רמ"א לאסור הפלי שאב"י) וע' בספר זכרון אברהם על הפמ"ג סי' צ"ד מש"ז
סק"ז שצידד דברבנן יש להקל פדעת המחבר אלא שלא רצה להקל למעשה ע"ש וע'
במש"ז או"ח סי' תס"ז סקי"ז דמבואר דיש לצרף בכה"ג דעת המחבר לס"ס וע' בל"ש
הל' תולעים ס"ק קל"א שפסק ג"כ פן: ומ"ש ר"מ לדון בזה עפ"ד הרשב"א סי' צ"ג
שנקלש הטעם של חלב חיה הבלוע בקורה ע"י הבישול של חלב שחוטא הנה מלבד

דל"ש זאת רק בכלי שטף ולא בכ"ח כמ"ש הט"ז שם וגם בנה"ך שם מבואר פן ורו"מ כ' בשם נה"ך להיפוך ולא אדע מהו דאדרבא פתב להדיא דאפשר דסה"ת מייירי בכ"ח והרשב"א בע"כ מייירי בשל מתכת ואף שכ' עוד תירווצים היינו אי נימא דסה"ת מייירי ג"כ במתכות אפ"ה י"ל דמייירי שלא הוהומו בכל הקדרה או שלא העלו רתיחה וגם בב"י וב"ח י"דרישה פתבו דבכ"ח גם הרשב"א מודה ולחד תי' שבב"י ל"מ סברי יי' וזלא בבישול בה מים ולא בחלב ואף שלתי' א' שבב"י שאינו בדין שיהח האיסור של חלב בבשר גורם ההיתר י"ל דבנ"ד שהוא חלב שחוטף ילענין של תורה ל"ש לומר פן אכל מ"מ לפי חי' ב' של הב"י גם בנ"ד י"ל דלא נקלש ויש לתמוה על הח"ד שפתב בפשיטות דגם בחלב בדאיכא ס' י"ל פן ולא הזכיר כלל מדברי הב"י וד"מ וע"ע בדרישה רס"י צ"ד מ"ש בזה אכל בתשו' גא"ב סי' ל"ח מבואר פדעת הח"ד וע' בתשו' רע"א סי' פ"ג פ"ד מ"ש בזה ובגוף דברי הרשב"א אל ב ר"א סא מצאתי בריטב"א לע"ז (דף ע"ו) שהביא בשם הראיה בכתב לא כן בדברי הרשב"א והוא חולק עליו: אכל לענין גם לשיטת הרשב"א אין להקל רק במה שנחב ל אחר שעירו ממגו התבשיל ירקות וכישלו בקדרה זו דבזה אמרינו דנקלש הטעם שבקדרה ע"י שפלט לתוך המים אבל אם תחבו כף לאותו תבשיל עצמו אף שפכר שיהי הרבה מ"מ הרי קיי"ל דהבליעה שבקדרה מקושר עם התבשיל שפתוכו כל זמן שהוא בתוכו א"כ נאסר הפך מבליעה שבקדרה בצירוף טעם החלב חיה שנפלט לתוך החלב שחוטף שפתוכו ואין זה טעם קלוש מפני שהוא עוד בתקפו על ידי התקשרותו עם מה שנפלט ממנו לתבשיל שפתוכו: והנה במ"ש הט"ז סי' צ"ד סק"ג בשם הגש"ד בהא דאם יש ס' בתבכיל הכף אסור ול"א דהוי פהגעלה משום דבעי' שיעלה רתיחה ועוד דאתו למיטעי יטו"ש במש"ז דגם בהעלה רתיחה ונשפה אין להקל בזה לומר דהוי סד"ר משום דמדאורייתא הוי הגעלה ע"ש א"כ גם בנ"ד פשי' דאין להקל אבל בספר זכרון אברהם ליו"ד השיג עליו בזה וע' שו"ת שו"מ מ"ת ח"ד סי' קפ"ט שהתיר בנידון פטין זה ולא הזכיר כלל מדברי הפמ"ג ואני מצאתי בברכ"י לאו"ח סו' תמ"ז אית כ"ד שפתב וז"ל פתב ר"ג דמעשה בא לפניו באשה שהניקה הקדרה בכף א' שלא הוגעלה ולא הרגיש בה פעם א' ובפעם ב' הרגיש והתיר לה התבשיל השני מפני שהכף הוגעלה בתבשיל ראשון וכמ"ש כל יום ניום נעשה גיעול לחבירו נראה לדעתו שהרבה האושר במשהו אפי' שהוא פגום אוסר וכ"ה בבית מועד הביאו מהר"א אזולאי בהגהותיו עכ"ל ובש"ג פ"ה דע"ז במתני' דהלוקח פלי תשמיש חן הגוי וכו' פתב בשם הרמב"ן דבדאיכא ציר ורוטב של פסר אין פח במים הפליט וכתב ע"ז וז"ל והיינו נמי דכתבו הפוסקים בשם ר"ב דכף שתחבוהו בקדרה של בשר והיתה של חלב ב"י דאפילו יש ס' פנגדה הכף אסור ולא אמרי' שתחבתה של כף בקדרה הויא פהגעלה ונראה דה"ט דכיון שיש שם ד"א עם המים בקדרה כבר פסק פח המים ואינו מפליט הטעם שהיה בה קודם וראיתי טעם אחר דלא תשיב תחבת הכף הנעלה דלמא אתי למיטעי ויכשירו נמי היכא דלא נתחב פולה ועוד להגעילה צריר ודאי רתיחה והכא בתחובה זו ליכא ודאי רתיחה בקדרה וכו' עכ"ל: והנה טעם א' של הש"ג הוא רק אליכא דהרמב"ן דס"ל דדוקא במים מגעילין ולא בשאר משקין ואנן לא קיי"ל הכי כמ"ש בא"ח סי' תנ"ב ולשני טעמים האחרונים שהם כמ"ש גם בהנש"ד וט"ז הנ"ל הוא רק חומרא מספק ואם ידוע שהיה התבשיל מרתיח מדינא מייחשב פהגעלה אלא דאסור דלמא אתי

למִיטְעֵי בְּזֵה י"ל דְּבִנְשַׁפְּףֵהּ הָוִי סד"ר וּלְהַקְלֵהּ וּבִפְרָט בְּצִירוֹף דְּבָרֵי ר"ג וּבֵית מוֹעֵד הַנָּלְלִי
שְׁסֻמָּה לְהַקְלֵהּ בְּזֵה לְמַעֲשֵׂה אָבֶל מ"מ נ"ע לְדִינָא מְטַעֵם שְׁכַתְּבֵהּ הַמַּש"וֹ דְּכִינּוֹן דְּגִזְרוּ דְלָמָּא
אֲתִי לְמִיטְעֵי י"ל דְּגַם בְּסַפְקֵי אֵין לְהַקְלֵהּ וְכֵה"ג אִי בְּחֻלְיִין (כ' ע"ב) אִיפְכָּא מְסַתְּבָרָא לְמ"ד
יִשְׁל"ע מֵה"ת אִיפְכָּא לְמִימַר דְּהִכִּי אֲגַמְרֵן דְּאֵין עֵיקוֹר וְאַפְּי' לְמ"ד כְּבִהְמָה לְעִנְיָן עֵיקוֹר
לֹא לְיִהְיוּ כְּבִהְמָא אֲלֵא לְמ"ד אִשְׁל"ע מֵה"ת אֲלֵא מִד"ם מְהִיכָא גְמִירֵי לֵה מְבִהְמָה פְּנִלָּה
מְלֵתָא כְּבִהְמָה וּבְרִש"י אֵאָא (ט"ו ע"א) ד"ה ר"י וְכו' דָּאֵם פִּן דְּקִנְסָא דְרִישָׁא אִטּוּ מְזִיד
הוּא אֲמַאי מְשַׁתְּרֵי הוּא לְאַוּרְתָּא הָא קְתַנִּי גְבִי מְזִיד לֹא יֵאכֵל עוֹלָמִית וְכו' וְע' בְּש"ף יו"ד
כִּי י' סוּף סק"י אֲדִקְכָּא פִּינּוֹן דָּאב"י אֲסוּר מְשׁוּם גְזִירָה אִטּוּ ב"י א"כ בְּכָל גְּוֹנֵי אֲסוּר
לְכַתְּחִלָּה כִּי הִיכִי דָּלָא אֲתִי לְמִישְׁרֵי ב"י ע"ש וּבְאַמְתָּ שְׁמַצִּינוּ כֵה"ג בְּגִבְיֹת עֲפוּ"ם
דְּמִיתְּשָׁבִי פְּאִיסוּר וְדָאי פִּינּוֹן שְׁנַאָסֵר מְסַפְקֵהּ כַּמ"ש הַש"ף בְּדִינֵי ס"ם דִּין י"ז י"ח בְּשֵׁם
או"ה וְע' שַׁע"מ פ"א מִיּוֹט וּפִי"ט מֵאִי"ב ה"ג וּבְמֵרָה"פ עַל הַיְרִוּשָׁלַּמִי פ"ג דְּתֵרוּמוֹת
ה"ג וּפ"ג דְּדָמַי ה"ד וְתִשׁוּ' נִטְעָה שְׁעִשׁוּעִים סִימָן פ"ב בְּאַמְצַע הַתִּשׁוּ' וְלִכּוֹן קָשָׁה לְהַקְלֵהּ
לְמַעֲשֵׂה מְטַעֵם זֶה לְבַד: וְאַף דְּמִבְּנָאָר בַּט"ז יו"ד סִימָן ס"ד סק"י"ב דְּמְשׁוּם טַעֲמָא דְּדָלָמָּא
אֲתִי לְמִיטְעֵי אֵין לְהַתְּמִיר אֲלֵא לְכַתְּחִלָּה וְלֹא לְאַסְוֹר בְּדִיעֵבַד וְע"ש ס' י"ג סק"ד אָבֶל
בְּמַג"א ס' פ"ט סק"ג מְבִנְאָר דְּבְדָבָר הַמְּצוּי לְטַעוֹת גַּם בְּדִיעֵבַד אֲסוּר ע"ש: וּמ"ש רו"מ
מְדָבְרֵי הַח"ד רִישׁ ס' צ"ה שְׁהַעֲלָה דְּבִשְׁעַת בְּיִשׁוּל לִישׁ דִּין נ"ט בַּנ"ט כְּכָר הִבִּיא בַּכַּת"ש
בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת ב"א שְׁחֻלְקָה עַל הַח"ד וְכֵן מְצִאתִי בְּשׁו"ת סְפָר יְהִישַׁע בַּפּו"כ ס' ע"ז שְׁדָחָה
דְּבָרֵי הַח"ד וְהִבִּיא מְדָבְרֵי הַש"ף סִימָן צ"ה סק"י וְגַם מֵהַתּוֹסֵף פְּסָחִים (ל') ד"ה דְּלָמָּא
אֲתִי לְמִיכְלִיָּה וְכו' וְהַגַּם שִׁישׁ לְדָחוֹת רְאֵיתוּ דְּהֵתָם טָחוּ בְּשׁוֹמֵן קוֹדֵם שְׁנִתְּנוּ בּוֹ הַלְחָם
וְאֵם לֹא הִיָּה בְּעִינֵי שְׁפִיר הָוִי נ"ט בַּנ"ט וְע"ש בַּח"ד ס' צ"ז אָבֶל מ"מ מ"ש רְאֵיָה
מְהַרְשֵׁב"א הוּא נְכוֹן וְגַם בַּס' חֲהַסְתְּקַת הַפְּסָח ס' נ"ב סק"א הַגַּם שְׁדָחָה רְאִיוֹת הַסַּפ"י
מ"מ הוֹכִיחַ גַּם הוּא בְּכַמָּה רְאִיוֹת דְּלֹא כַּהֲח"ד ע"ש וְגַם רו"מ הִבִּיא מְשׁו"ת שֵׁם אֲרִיָּה
חַח"מ בְּהוֹסְפוֹת ס' י' שְׁחֻלְקָה ג"כ עַל הַח"ד וְכֵה"ג בְּהַגְהַת מֵהַרש"ק וְלִכּוֹן אֵין לְהַתְּמִיר
בְּזֵה וּשְׁכ"נ מֵהַמַּש"וֹ סִימָן צ"ה סק"ב בַּמ"ש בְּדַעַת הַרְשֵׁב"א שֵׁם וְגַם מֵהַש"ף ס' קכ"ב
סק"ב וְאֵם כִּי לֹא הִסְפִּיק הַזְּמַן כְּעַתְּ לַעֲיִין בְּזֵה מ"מ פְּדָאי הֵם רֹב הָאֲחֵרוֹנִים הַנָּלְלִי לְסַמְּוֹ
עֲלֵיהֶם וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: שׁוּב חֲזֹר הַשׁוֹאֵל וְכַתְּבֵה אֲלֵי דַמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם כַּסְד"ה דְּאֲפָשָׁר
לְבָרֵר ע"י קַפִּילָא דְּבַפְמ"ג בַּמַּש"וֹ סִימָן צ"ח סוּף סק"ג כ' לְהִיפּוֹף וְהַשְׁבָּתִי לוֹ דְּהַגְהָה
הַפְמ"ג עֲצָמוֹ בַּשַּׁע"ת ח"ג פ"ג הַתְּחִיב בְּדָבְרֵי פִר"ח דְּנִהֵי דְלֵהַקְלֵה לֹא סְמַכִּי אֲקַפִּילָא
מ"מ לְהַתְּמִיר י"ל דְּסַמְכִי וְאַף שְׁתַּמָּה לְבָסוּף מִד' הַש"ף ס' ק"ט סק"ח בְּשֵׁם מֵהַרָא"י
דְּשׁוּיִם בְּמִרְאָה וְחִלּוּקִין בְּטַעֲמֵן בְּטַל מֵה"ת הַגְהָה לַפְמ"ש הַח"ד ס' ק"א סק"ז וְס' ק"ב
סק"ג וְס' ק"ז סק"א דְּגַבִּי בְּיִטּוּל בְּרֹב א"צ לְבָרֵר לַק"מ וְאַף דְּבִשׁו"ת ב"ש חִיו"ד ח"ב
ס' קנ"ז הַשִּׁיג עַל הַח"ד מ"מ י"ל דַּעַכ"פ הוּא רַק חוּמְרָא מְדַרְבְּנָן וְעַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי גִי"ד
בְּפִתְיָה לְס' ל"ט אוֹת א' וְאֵינּוּ בְּכָלֵל גִּיפְרֵי הָאִיסוּר שְׁיֵאָסֵר מְדָאוּרִיָּתָא וְע' פְּלַתִּי ס' י'
ס"ט סק"י אֲוִסְקִי"ד שְׁכ' בְּפִשִׁי כַּהֲפִר"ח אָבֶל יְעִוֵן בְּבֵית מְאִיר לִיו"ד ס' ק"ב וְסוּסִי
ק"ה שְׁדָחָה דְּבָרֵי הַפִּר"ח וְגַם בְּחַמ"ד הַל' תְּעַרְבוּת ס' כ' הָאֲרִיף לְהַשִּׁיג ע"ד הַפִּר"ח
וְא"כ יֵשׁ לְצַדֵּד בְּזֵה לְהַקְלֵה סִימָן נָא לְבַנֵּי הָרַב הַג' וְכו' מו"ה יִצְחָק הַפְהֵן נ"י אַבְד"ק
חֲאָצְעֵמֵר.

מכתבה הגיעני ובדבר שאלתה בראובן ושמעון שהיה ביניהם טו"ת ותבע ר' את ש' בסוף גדול וסמכו א"ע בקגא"ס על פשרנים ופשרו שיתן שמעון לראובן סוף ב' אלפים ר"כ ויען כי לא היה לשמעון מעות מזון פסקו הפשרנים היות שיש לשמעון ב' רפתים של שוורים א' של שוורים גדולים והב' של קטנים ופסקו כי הברירה ביד ראובן עד פלות שלשים יום אם שיקח פ' שוורים גדולים או מאה קטנים ונתנו להם פס"ד ע"ז וביום כ"ט ול' התחילו למות מן השוורים הגדולים ובגזרת המלך המיתו פל השוורים הגדולים ונשארו רק הקטנים וטוען שמעון שפבר בירר ראובן לעצמו השוורים הגדולים ושלף מתו וראובן טוען כי לא בירר עדיין כלום והוא רוצה בקטנים ושלף נשארו עכת"ד: וע"ז הבאת דברי הח"צ סי' ק"ט בדין מי שיש לו פסק על חבירו שיש לו רשות לברור א' מב' חדרים של לוי ועתה נפל א' מהם ולוי טוען פבר בברת וזה מכחישו והעלה הח"צ דל"מ ל"מ"ד דאין נאמן לומר פרעתי נגד פס"ד בנ"ד ג"כ פן וגם ל"מ"ד דנאמן ה"מ במטלטלין דלאו בני שטרא אבל בקרקע הו"ל לכתוב שטר שפבר בירר פלוני בית זה ועוד מאן לימא לן דבדיבור בעלמא מהני מה שפבר דלמא בעינן קנין עכ"ד שם וא"כ בנ"ד דמטלטלין נינהו תליא בפלוגתא הנ"ל נאמן לומר פרעתי ואי סגי בדיבור בעלמא עכת"ד: והנה בחיבורי לחו"מ סוף סי' ר"ז העירותי בחקירה זו אי מהני ברירה בדיבור אבל נעלם ממני אז דברי הח"צ הנ"ל ואחר צאת ספרי לאור ציינתי בגליון דברי הח"צ הנ"ל ואולם בקצה"ח סוסי' ע"ט סקי"ג השיג ע"ד הח"צ דבכה"ג דהפס"ד נאמר רק על הברירה לא קפיד להניחו בידו ולכ"ע י"ל דנאמן אף דבאמת מוקמינן לקרקע בחזקה ראשונה דהי"ל ברירה לברור וזה שטוען שפבר בירר עליו הראיה ותפיסה ל"מ בקרקע עכ"ד ולפ"ז בנ"ד דהוי מטלטלין דמהני תפיסה י"ל דמודה דנאמן שמעון לומר שפבר בירר ואולם מצאתי בשו"ת מהר"י מברונא סי' קכ"ח בדין פשר שפסק שייאמר אחד מהבע"ד הן או לאו קודם חצי תמוז ופסק דאפי' אמר אלה פעמים הן ולא מצי לחזור ואפי' ביומא בתרא מצי הדר ביה נאפי' הפילו גורל אין הגורל קנין פלל וצריף שיהיה בקגא"ס ובסי' ק"ל בתשו' מהר"י ריפרק פקפק בדבריו והנה במ"ש דאין הגורל קנין יענין בחו"מ סימן קע"ג ס"ב והנה שם דתליא בפלוגתא ואף דמירי התם בקרקע הנה ברשפ"ם ב"ב (ק"ו ע"ב) מבואר דגורל מהני גם במטלטלי ע"ש בהגהת רשפ"ם וע' שב"י ח"ג סי' קס"ב שפסק ג"כ דגורל אינו קונה וגם לשיטת הש"ע דוקא גורל דומיא דא"י אבל מי שיעלה ראשון יברור כו' ל"מ בלא קנין ע"ש ובדין הברירה מבואר דעת מהרי"ב דל"מ בדיבור בלא קנין ובגוף דברי קצה"ח יש לי לדון דהקרקע לא היה עדיין בח' לוקח ומוקמינן לה בח"ק ועמ"ש בחיבורי רס"י ר"ז בשם מהרשד"ם ח"מ סי' רס"ב וסי' רל"ב ומל"מ פט"ו מטוען מדברי תשובת רשפ"א ב"מ שפבר כרם כו' ועוד מפמה דוכתי ואכ"מ: אף דיש לדון בזה גם לשי' מהר"י מרופרק שפקפק בדברי מהרי"ב הנ"ל דהא הרשפ"א בתשו' חת"א סי' פ"ב הקשה בהא דשדה משדי אני מוכר ושור בשורי נפל מראהו הא קיי"ל דאין ברירה ות' דהיקא דא"צ לסברת ברירה למפרע וסגי אם יחול מכאן ולהבא לכ"ע יש ברירה וענה"מ סי' ס"א שפינון לזה מסברא וע' בשו"ת ב"א חיו"ד סי' ע"א וחא"ח סי' מ"ה וע' רשפ"א ב"ק (ס"ט) וע' תשובת ריב"ש סי' רכ"ח שיהביא ד"ז בשם התוס' ובתשו' לק' בוטשעטשי הארכתי בזה ומעתה לפ"ז בנ"ד שהיה פל הענין רק ע"י פשרנים שסמכו עליהם בקאג"ס וא"כ אי נימא דחל אח"כ לכשיברור

שוב הִדְרָא סוּדְרָא לְמַרְיָה וּכְמַ"שׁ בַּח"מ סִי קַצ"ה וּבַע"כ צ"ל דְּחַל לְמַפְרַע דְּהוֹבְרָר
הִדְבָּר שְׂאוֹתוֹן הַשְּׁנָרִים נִקְנוּ לוֹ לְמַפְרַע א"כ שׁוּב י"ל דְּאִין בְּרִירָה וְאִפְּלֵ אַם בְּיַרְר יְכוּל
לְחַזֵּר וְאוּלָם לִפְמ"שׁ בְּגִיטִין (כ"ה) דְּהָא דְּאִין בְּרִירָה בְּדִאוּרֵייתָא הָוִי מְשׁוּם סְפִיקָא
וְכַדְבְּרִיו מְבֹאֵר בְּבַע"ה עֵ אוֹת ח' חֲלֻקְתָּ קַרְקָעוֹת וְעַמ"שׁ בְּחִיבּוּרֵי סִי ק"צ ס"ח א"כ
בַּנ"ד א"א לְהוֹצִיא מִיַּד הַמְּוֹחֵזֵק וּלְפַמ"שׁ שְׁם בְּשֵׁם הַיֵּשׁ יֵשׁ לְדוֹן גַּם בְּזָה וְקַצְרְתִּי: אַכּוּ
עוּד נִרְאָה לִי דְבַלֵּא"ה הַמְּקַח בְּטַל דְּהָא הַתּוֹס' בְּכַתּוּבוֹת (מ"ז) וּב"ק (ק"י) הִקְשׁוּ בְּקִנְיָה
פָּרָה וּמִתָּה דְּנִימָא דְּהַמְּקַח בְּטַל דְּאִדְעָתָא דְּהָכִי לֹא קִנְיָה וְתִי דְּהָוִי אֲנִימְדָּנָא הַתְּלוֹי בְּדַעַת
שְׁנֵי הֵמָּה דְּהַמּוֹכֵר לֹא יִסְכִּים לְזָה וְלָכוּן ל"מ אֲנִימְדָּנָא בְּזָה לְבַטַּל הַמְּקַח ע"ש וְעַנְהָ מ"ס ר"ל
וּבַמ"שׁ בְּחִיבּוּרֵי שְׁם בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת נֹט"ש בְּזָה וּמַעַתָּה לִפ"ז בַּנ"ד דְּכָפִי הַפְּס"ד הִנְיָה
הַבְּרִירָה רַק בְּיַד רְאוּבֵן וְלֹא הִנְיָה תְּלוֹי עוּד בְּדַעַת שְׁמַעוֹן כִּלְלֵ א"כ שׁוּב פִּינּוּ דְּמִתּוּ תוּף
הַזְּמַן גַּם אַם פְּבָר בְּיַרְר מִקְוֹדִם מ"מ שׁוּב בְּטַל הַמְּקַח דְּנִימָא בְּזָה אֲנִימְדָּנָא דְּאִדְעָתָא דְּהָכִי
לֹא בְּיַרְר שְׁנָרִים אֱלוּ וּבְזָה ל"ש תִּי הַתּוֹס' דְּהָוִי אֲנִימְדָּנָא הַתְּלוֹי בְּדַעַת שְׁנֵי הֵמָּה פִּינּוּ דְבַנ"ד
לֹא הִנְיָה הִדְבָּר תְּלוֹי כִּלְלֵ בְּדַעַת שְׁמַעוֹן רַק בְּדַעַת רְאוּבֵן לְבַד.

וּבַפְּרָט בַּנ"ד שְׁתַּפְּסֵ אַח"כ רְאוּבֵן מְשַׁל שְׁמַעוֹן נֶגֶד דְּמִי חוּבוֹ אִף שְׁתַּפְּסֵ בְּעַדִּים מ"מ יוּכַל
לְזוּמַר קִים לִי בְּכַהֲאִי גְוֹנָא וְנֶאֱמָן גַּם בְּלֹא שְׁבוּעָה מְכַל הֶלִין טַעְמֵי דְּכַתִּיבָנָא: וּבְדִין אַם
הִנְיָה הַבְּרִירָה בְּיַד שְׁמַעוֹן עַד יוֹם פְּלוּגֵי לִיתָן לְרְאוּבֵן מֵאִיזָה רְפַת שְׁיַרְצָה הוּא וּמִתּוּ כֹּל
הַגְּדוּלִים טַרְם הִגִּיעַ הַזְּמַן וְשְׁמַעוֹן אוֹמַר כְּעַת הַבְּרִירָה שְׁנוֹתָן לְרְאוּבֵן אֱלוּ שְׁכָבֵר נֶאֱבָדוּ
בְּזוֹדָאֵי הַדִּין עִם רְאוּבֵן דְּבְרִירָה ל"ש רַק בְּשְׁנֵי הֵמָּה לְפָנֵינוּ אֲבָל לֹא כְּשֶׁאֲחָד אֵינוֹ בְּעוֹלָם
וְצָרִיף לִיתָן אוֹתָם הַקִּיָּמִים וְרֵאָיָה לְזָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹ"ח לִב"מ (ס"ט) בְּהָא דֵּא"ל אוּ מוֹתַר
שְׁלִישׁ אוּ רִישׁ עֶגְלָא וּכ' וְז"ל פִּי הַבְּרִירָה תְּהָא בְּיַדִּי וּקְמ"ל דְּאִם לֹא מְצָא מוֹתַר שְׁלִישׁ
צָרִיף לְמִיתַב לִי רִישׁ עֶגְלָא דֵּל"ש בְּרִירָה רַק הִיכָא דְּאִינְיָהוּ תְּרוּנִיָּהוּ עַכ"ל וּמְבֹאֵר
דְּאִף דְּאִם א"ל רַק מוֹתַר שְׁלִישׁ וְלִיכָא מוֹתַר כִּלְלֵ יֵצֵא רִיקוֹן לְרַב אִפְ"ה בֵּא"ל אוּ זָה אוּ
זָה צָרִיף לִיתָן לוֹ רִישׁ עֶגְלָא וּבְטָלָה הַבְּרִירָה וְה"נ בַּנ"ד וְע' בַּחוּ"מ סִי ר' סִי"א דְּגַם בְּלֻקְחָ
חֶפְזֵ ע"מ שְׁבֵאָם יִיטַב בְּעֵינָיו וְנֶאֱמָס קוּדָם שְׁגִי"ד שְׁאִינוּ חֶפְזֵ בּוּ חִיִּיב וְע"ש בַּסַּמ"ע
מְחֻלְקָת רַמְבַּ"ם וְרֵא"ש וִי"ל הַטַּעַם ג"כ כַּנ"ל וְדו"ק.

וְהַנִּלְע"ד כְּתַבְתִּי סִימָן נָב לְהַרְבֵּ הַגְּאוּן וּכו' מו"ה אַבְרָהָם יוֹאֵל אֲבַעְלָסָאֵן נ"י רַב בַּק"ק
אַדְעָם בְּרוּסְיָא. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעַנִי וְעַל דְּבַר שְׁאֵלְתוֹ בְּדַבְּרֵי הַצְּנוּאָה מַר' יַעֲקֹב לִיבֵשׁ הַיִּלְפְּרִין
מְבַאֲרֵדִיטְשׁוּב שְׁכַתַּב בְּהָ כִּי אַחַר שְׁתַּנּוּ לְנִכְדָּיו וּכו' וְלֹא שְׁתּוּ וּכו' וְלִקְרוּבֵיו כְּפִי הַצַּעֲטִיל
הַנֶּרְשָׁם וּכו' מְכַל הַנֶּשְׂאָר מְעוֹת מְזוּנָן הַקְּדוּשָׁתִי לְעַצְמִי לְתִיקוֹן נְשַׁמְתִּי סָף עֲשֶׂרָה פ' מְכַל
הַמְּעוֹת שְׁיִשְׂאָר אַחַר מוֹתִי וְלַחֲלָקָם לְצַדִּיקָה כְּאֶשֶׁר אַבְאָר וְאִם אֲמַנָּם כִּי א"א שְׁיִתְקַבֵּץ כֹּל
הַמְּעוֹת בְּמַעֲט זְמַן לְכוּן אֲצוּהָ לְבַנְיֵי הַנָּ"ל שְׁלֹא יִמְתִּינוּ מְלַחֲלֵק לְצַדִּיקָה עַד שְׁיִתְקַבֵּץ וּכו'
כִּי מְצוּהָ הַבְּאָה לִיְדָף אֵל תַּחְמִיץָה לְכוּן בְּכָל עַת שְׁיִתְקַבֵּץ סָף ג' אֶלְפֵי רו"כ תִּיְכַף יַעֲשֶׂרוּ
ג' מֵאוֹת רו"כ וְיִחֲלָקוּ לְצַדִּיקָה כְּפִי הַצַּעֲטִיל וְהַנֶּשְׂאָר יִחֲלָקוּ ב' בְּנֵי וּכו' וְנִכְדֵי בְנֵי וּכו'
יַעֲשׂוּ בְּכָל ג' אֶלְפִים רו"כ וְכָה יַעֲשׂוּ הַחֲלֻקָה וּכו' לְעַנְיֵי א"י וּכו' לַת"ת דְּפָה וּכו' לְבִיקוּר
חוֹלִים וּכו' לְחִבּוּרָה יְתוּמִים וּכו' לְיוֹלָדוֹת עֲנִיּוֹת וּכו' עֲצִים לְעַנְיִים וּכו' לְהַכְנָסַת אוֹרְחִים
וּכו' גַּם אֲנִי מְצוּהָ לְבַנְיֵי הַנָּ"ל שְׁיִחֲלָקוּ לְפָנֵי מִטְתִּי וּכו' וְחֲלִילָה לֹא מִיּוֹרְשֵׁי לִיתָן כְּתַף
סוּרְרַת לְאִיזָה פָּרַט וּכו' וְכָל הַנָּ"ל אֲנִי מְצוּהָ בְּדַעַת צְלוּלָה כִּכְלֵ הָאֲנָשִׁים הַבְּרִיאִים וּכו'
וְאֲנִי מְקַנְהָ לְכָל אֲחָד מִמְּקַבְּלֵי הַמַּתָּנָה בְּמַתָּנַת בְּרִיאָה מְעַכְשָׁיו וְאֲנִיכִימְבַקֵּשׁ מְכַל מְקוּמוֹת

המשפטים שיתנו תוקף ועוז להצוואה הזאת וכל הנ"ל נעשה באוהיו"מ ע"ד תקחז"ל וע"ז באתי עה"ח וכו' עכ"ל להצוואה נעמה ברצון בנני להעניק איזו סף לקרובם ר"ש באם שיהי' מותר לנכות מעט מחלק כל חבורה וחבורה כפי ערף וליתן מזה לקרובם הנ"ל לטובת בנני ובנותיו העניים וכת"ר רמז לתשו' רמ"א סימן מ"ח דא"צ לקיים צוואתו כלל ובפרט שצוה ליתן אחר מותו ואז נעשה חפשי מן המצות ויש לחלק בין אמר שמתחייב הוא בעצמו ובין אמר שיתנו יורשיו ועכ"פ יש להתיר לשנות מצדקה לצדקה: והנה בחו"מ סוף סי' רנ"ב כתב הרמ"א בשם ריטב"א וב"י דמי שגדר או נשבע ליתן לפלוני ומת דיורשיו פטורין ובסמ"ע סק"ח וז"ל שם סינים בטעמו פינו שלא נתן גם לא צוה להיורשים ליתן ובש"ף סינים דאף דלא השליש לשם כך פינו דצוה ליורשיו ליתן אמרי' בי' מלקדה"מ וכ"כ ריטב"א וב"י עכ"ל וכבר העירו בנה"מ וגאון צבי שם שהרי דעת ר"ת וש"פ דגם היכא דצוה ליורשים אם לא הושלש לשם כך ליכא משום מצוה לקדה"מ וחולקים על רא"ה וריטב"א בזה וגדולה מזו מבואר בתשו' הריב"ש סי' ר"ז דגם לשי' רמב"ן וריטב"א היינו רק בשכ"מ בלבד שדבריו ככומ"ס דמי אבל בבריא גם בדרך ציווי ליכא משום מלקדה"מ אם לא הושלש לשם כך ואינו אלא פמהתל ומפליג בדברים וא"כ ה"נ בנ"ד ואף דבנ"ד בריא המצוה מחמת מיתה הוא מ"מ לשיטת כמ"פ דינו בבריא ובה' מנושב הא דגניבא יוצא בקולר הוה פי נפיק אמר הבו ת' זוני לר"א וכו' ובתוס' ב"ב (קמ"ט סוע"א) הוכיחו מזה דליכא מלקדה"מ בלא הושלש ע"ש ונהרי ה"ה הנה בלשון ציווי נאפ"ה ל"מ ובע"כ דלשיטת הרמב"ן היינו טעמא משום דהתם הנה בבריא אף לפמ"ש מהרי"ט ח"א סימן כ"ב להסתפק דבלא צוה ליורשים אלא לאחרים גם הרמב"ן מודה אין ראיה משם: גם לא נתבאר אם נעשית הצוואה בפני היורשים ואם לא נעשית בפניהם אף שנקתבה בכ"ל דגם הרמב"ן מודה ובתשובת רע"א סימן ק"נ נסתפק בזה אבל הדבר מבואר בתשו' רמ"א סימן מ"ח דאם לא הנה היורש אצל הצוואה גם הרמב"ן מודה דליכא משום מלקדה"מ אולם בתשו' א' תמהתי על תשו' רמ"א מדברי הרמב"ן ור"ן פ"ק דגיטין שהקשו בהא דאיסור גיורא ליכא מלקדה"מ ותי' דלא אמרי' פן אלא ביורשיו ואם איתא הרי בלא"ה לק"מ דהתם הרי לא רצה רבא לבא אליו אם פן אפי' ביורש ליכא בכה"ג מלקדה"מ ובע"כ דליתא והעליתי דגם פננת ריטב"א הוא רק שיהי' בפני היורשים ר"ל בידיעתם והסכמתם ששמעו וקבלו או שתקו וכמ"ש הרשד"ם חו"מ סימן קכ"ז דבלשון חקמים מתפרש בפניו בידיעתו ורצונו כמ"ש בפ"י הרא"ש לנדרים ס"ה ולכן בעובדא דרבא שלא רצה בצוואתו ולא קיבלה עליו לא הועילה משא"כ היכא שנתרצו לקיימה: והנה במהרי"ט הביא ראיה דשלא בפני יורשים ל"מ כלל מהא דבני רוכל שהיתה חולה ואמרה תנתן פבינתי לבתי וקיימו דברי' והביאו רבנו ראיה מזה דמתנת שכ"מ א"צ קנני דלא כר"א ובתוס' הוכיחו מזה דדוקא בהושלש לשם כך דאל"כ הא י"ל דהתם משום מלקדה"מ קיימו דברי' ולשי' הרמב"ן הדק"ל דהא התם הי' בדרך ציווי ובע"כ משום דלא הנה בפני היורשים ל"מ: אף לפמ"ש ל' בשם ריב"ש דדוקא בשכ"מ דדבריו ככומ"ס מהני הציווי גם בלא הושלש לקח משא"כ בבריא פינו דלעולם צריף קנני אינו אלא כמפליג בדברים א"כ בבני רוכל הרי באו חקמים שם לדחות ולהביא סתירה לדברי ר"א דאמר אהד בריא וא' מסופן וכו' וס"ל דגם שכ"מ דינו בבריא ואין דבריו ככומ"ס וצריף קנני לכן שפיר הוכיחו מהא

דבני רוכל שקינימו חכמים דברי דברי שכ"מ ככומ"ס וא"צ קנין דאי נימא דצריף קנין
א"כ דינו פבריא ול"ש לומר פלל מלקדה"מ בלא הושלש לכך מאי אמרת הרי י"ל
דשא"ה שהי דרף ציווי ז"א דלהס"ד דשכ"מ דינו פבריא א"כ פמו דבבריא מודה
הרמב"ן דל"מ הציווי לבד בלא הושלש לכך ה"נ בשכ"מ לדעת ר"א ובעכצ"ל דליתא
לדברי ר"א אלא דבשכ"מ א"צ קנין ונשפיר הועיל משום מצנה לקדה"מ: ובה מןושב
קושץ רשפ"ם שם ביה דאמן של בני רוכל דאם הי פבינתה מקצת נכסי א"כ גם לדין
הא צריף קנין ובהגהת ח"ש שם הוכיח מלישנא דמתני' שהי רק במקצת נכסי וא"כ
קשה ולפמ"ש ניחא דלקתר שהוכיחו חכמים דגבי שכ"מ דבריו ככומ"ס א"כ גם במקצת
נשפיר הועיל משום מלקדה"מ בדרף ציווי ונסתייע בזה שי הרמב"ן ודו"ק פי חריף הוא:
והנה בעיקרא דדינא דנד"ד אין נ"מ בכ"ז דכבר פתב בתשו' מהרשד"ם חיו"ד סי' ר"ג
דכל פלוגתת הפוסקים בלא הושלש לשם פך אי שייף מלדה"מ היינו רק לענין אם פופין
לקיים אכל לכ"ע מצנה איפא גם בלא השליש לכך וגם בלא הנה דרף ציווי ע"ש וא"כ
ה"נ בנ"ד אלא שיש לי לתמוה דא"כ איף פרגס עובדא דאיסר גיורא שלא קיים רבא
דבריו אטו רבא לא קיים המצנה ח"ו ובע"כ דגם מצנה ליפא והנה בתשו' רע"א סי' ס"ח
חקר אם הבן מחויב לקיים צנואת אביו מדין פביוד ונסתפק אם הוי הממון של בן פינו
דירוש את אביו וע"ש בפת"ש סי' רנ"ב אבל הנה בכתובות (פ"ו ב') נדר ושבועה אין
לי עליף וכו' יורשיו משפיעין וכו' אין לי ולא לירשי וכו' א"י להשפיעה לא הוא ולא
יורשיו וכו' ובר"ן שם משום דירוש פרעי' דאבוה הוא והו"ל פאלו הנכסים ברשותו של
לנה עצמו בשעת גובינא וכו' ובריטב"א ואס"ז שם דהוא פי הימני למלנה עדיין לא
פאו הנכסים לרשותם של אלו ועל נכסיו פתב נאמנות אבל הגאונים וכו' דבשלמא יורש
פרעי' דאבוה והוי פאלו הנכסים ברשות לנה עצמו וגם באס"ז ב"ק (ק"ח ע"ב) בשם
ר"י ד"ה האומר וכו' מפנרש פן וברש"י חולין (כ"ה ע"ב) ד"ה וכשחייבין במע"ב וכו'
ופטורין מן הקלבון וכו' שממון אביהם בחזקתו עומד והאב השוקל על בניו וכו' ע"ש:
ובפרט לפמ"ש בתשו' רע"א שם לצדד דלסרב שלא לקיים צנואתו הוי בכלל מוראו הרי
מוכח בש"ס דב"מ (ס"ב) דגם משל בן חייב לקיים וכופין לקיים כמ"ש בתשו' מהר"ם
מינץ סגל סי' ל"ב וגם מבואר בר"ן פ"ק דקידושין דלצער אביו חייב לאבד כל ממון
שבעולם וגם הארכתי בתשו' דיש לדמות ממון הירושה למניעת הריוח דגם משל בן
חייב לקיים לשי' ריטב"א ור"ן פ"ק דקידושין והארכתי מפמה מקומות בזה ואכמ"ל:
וראיתי בתשו' רד"ך בית כ"ו חדר ה' שהעלה דגם בנדר לצדקה והקדש אפי' לשי' הרי"ף
פ"ד דב"ק דס"ל דאמל"ג כמסלה"ד מ"מ בשכ"מ שנתן ממון לצדקה לאחר מיתה לא
חל הנדר פלל דלאחר שמת אין הממון שלו ונעשה תיכף של יורשים וראי' מב"ק (ק"ד
ע"ב) התקבלתי דר"א לאו פלום הוא אלא שחז"ל תקנו דברי שכ"מ ככומ"ס שלא
תטרוף דעתו והיכא דלא תקנו אין חילוק בין הדיוט לצדקה והקדש ע"ש ובמרדכי פ' מי
שמת סי' תרכ"ד מפנרש ג"כ דכיון שאמר שיתנו אחר מיתה והוא נעשה חפשי אז מן
המצות אין הציווי חל פלל ובתשו' רמ"א סי' מ"ז הובא תשו' הב"י דגם במתנת פריא
חלה הצדקה שצנה ליתן לאחר מותו לעניים במה שהי ברשותו גם בלא קנין וגם בלא
היה שם הגבאי ובסי' מ"ח חולק עליו הרמ"א חדא דכיון שנעשה לצדקה ולהדיוט הואיל
ובטל לגבי הדיוט בטל גם לגבי הצדקה ובד"ז יש עיון מתשו' מהרמ"פ שהובא במל"מ

פי"א ממכירה וע' בשע"מ חו"מ סי' ר"ו (ומ"ש בהג"ה שם עמ"ש הרמ"א מתשו' הרשב"א בא' שנושפתעבד שאם ישחוק יתן למלך כו"כ ולהקדש כו"כ שלא נמצא ברשב"א ע"ע בב"י וד"מ יו"ד סי' רנ"ח ובב"י סי' נ"ד בשם רשב"א) ועוד השיג הרמ"א מדברי מרדכי ב"ב הנ"ל דאין החיוב של הנדר חל לאח"מ כמש"ל ואם אמר תנו אין פאן לשון נדר כלל וקעניים לא זכו בו כלל ואם היו המעות בהלנואה דאינו ברשותו בנדאי א"י להקדישן דלהוצאה ניתנה ובסוף התשו' הספים עמו הרמ"פ ונהנה בקצה"ח סי' ר"צ סק"ג השיג בכמה דברים על תשו' רמ"א הנ"ל ועיקר דבריו דבצדקה איפא שיעבוד נכסים ובקצה"ח סי' כ"ו הביא מד' רה"ג ור"ן פ"ד דכתובות אם בנדר לצדקה כופין ובאמת שבבעה"מ ומלחמות פ"ד דב"ק נחלקו ג"כ בזה ובמרדכי פ' הזב ובב"י חו"מ סי' רנ"ג מקודש י"ח מבואר ג"כ דכופין וע"ע בריתב"א לר"ה (דף ו') בזה וע' ח"ס יו"ד סי' רמ"ב אות ד' מ"ש בזה וע"ע בתשו' ב"א יו"ד סי' נ"ה ותשובת מהר"ם מרוטנבורג האחרונים יו"ד סי' י"ח מ"ש ע"ד הרמ"א שם: ובמ"ש הרמ"א דמעות הלנואה אינו ברשותו עמ"ש בחיבורי לחו"מ סוסי' רי"א בדין הלנואה בעסקא והבאתי ראי' מתוס' ב"ק (דף ע' ע"א) ד"ה אמטלטלין וכו' במ"ש דיש לדחוק דמסיק בעסקא וכו' דמוכח דעסקא דינה כפקדון וע"ש בש"ס (דף ק"ד ע"ב) דמוכח דגם חלק המלנה נקנה בכה"ג והבאתי שם מתשו' רדב"ז ומח"א ותשו' רשב"א ח"א סי' אלף צ"ז וקצה"ח סי' ס"ו סקל"ה: ולפי"ז בנ"ד דמסתמא הי' בעסקא שפיר י"ל דחל ההקדש אלא דמטעמא אחרינא של הרמ"א שם יש לבטלו אולם הנה בתשו' רמ"א סי' צ"ה אות ה' תי' בעצמו סתירת דברי ר"מ ומרדכי דדוקא היכא שהוציא הממון מת"י דהמתנה מתחלת מחיים אלא שקבע זמן לאח"מ אז בבריא המצוה לאח"מ צריף קנני אבל במצוה לגמרי לאח"מ גם בבריא א"צ קנני ע"ש וע' בד"מ סי' רנ"ז בשם בהר"ש שחילק בע"א וגם בתשו' מהרי"ל סי' ע"ה חילק בע"א בדעת ר"מ ומרדכי ובעקרי הד"ט חאו"ח סי' כ"א נמצא תשו' ארנפה והעלה דבכתב דבריו בשטר ומצוה לאח"מ לדעת שו"ת מהרי"ט צהלון סי' ל"ב ותורת אמת סי' קנ"א דלשי' רי"ף ורמב"ם ור"ת ומהר"ם ור"ן גם צונאת בריא א"צ קנני וגם בלא פא השטר ליד המקבל אלא אחר מיתת המקבל קנה ואני בתשו' א' בניתי דייק על דבריו והבאתי מדברי פמה ראשונים להיפוף וגם בשו"ת בגדי פהונה חח"מ סי' ב העלה דאין להוציא ממון מיד היורשים: אף דבנ"ד הרי בלא"ה מחויבים לקיים משום מצות פיבוד כמש"ל ובפרט שכתב הקדשתי לעצמי לתיקון נשמתי וכו' והיה בדרך ציווי לבניו וגם כתב שהקנה לכל א' במתנת בריא מעכשיו ושנעשה אהיו"מ לדחז"ל וא"כ ממה שהי' בפקדון או עסקא חלה הצנואה: ואף שלא היו עניינים ידועים מ"מ פינון שהקדיש לצורך חבירות י"ל שהקנה להגבאים של כל חברה ואף שבחיבורי לחו"מ סי' רי"ב העליתי דבכה"ג יוכלו לשנות מפח אומדנא הנה בנ"ד שחילק איזו סף לקרוביו ג"כ קשה להקל מטעם זה וגם במה שהיו רק הלנואות בלא עסקא שאין שום קנני חל ע"ז מ"מ הרי כבר נתבאר דמשום מצות פיבוד מחויבים בזה א"כ פינון שאין בדינו שום אומדנא מוכחת לשנות הצדקות אין בידי להתיר לשנות מצדקה לצדקה זולת אם לא נודע להנפטר מגודל דחקות של קרובו זה י"ל אומדנא שגם הוא הי' דעתו נוחה לשנות וכיון שדעת כמ"פ דמותר לשנות מעני לעני וכיון שהמעות ביד בניו כרעפי' דאבנה הוי כמו שהוא בידו דבידם לשנות ממה שהי' בהלנואות בלא עסקא דלא חל הקנני אבל במה

שחל הקנין אין ביגד לשנות והנלע"ד פתבתי: שוב חזר השואל וכתב בדבר אשר פתבתי לעיל דבעסקא הוי ברושותו והעיר להסתפק אם דוקא בעסקא גמורה שנותן לשותפות או גם בהלואה עצה"ע די"ל דכיון שפסקו האחרונים דבעסקא שבוה"ז אין הפועל חוזר בו א"כ דינו בהלואה וגם איך הדין בפלגא דמלנה והנה אמת שהש"ך בח"מ סי' צ"ט סק"ז פתב בפשי' דפלגא מלנה דינו כשאר מלנה אבל כבר השיג עליו בהגהת אבן העזר שנדפס בבאה"ט סי' מ"ז והוכיח מהש"ס ופוסקים דגם פ"מ אין ב"ח גובה דהוי ברושותי של נותן וכן השיגו עליו בתומים וקצה"ח ונה"מ שם וכן מצאתי בחמ"ח א"ע סי' ק"ב סק"ו שפסק פן בפשי' והנה לענין שמטיה מבואר בסי' ס"ז ס"ג דפ"מ משמטת והוא ממךדכי בשם מהר"ם ומצאתי בתשו' הרשב"א ח"א סי' א"לף צ"ז דמפנרש ג"כ פן ובתומים שם סק"ו הביא בשם רדב"ז ח"א סי' רי"ד שפסק להיפוך דכיון שאינו נעשה מטלטלין אצל בניו ברושותו קאי והחזיק בדעתו ובה מציא סיוע להלואות הנעשות עצה"ע ע"ש ומזה מבואר דס"ל דגם בה"ע שבוה"ז דינא בעסקא שבזמן הש"ס והנה בעיקר הדין של פ"מ מבואר בתשו' מיימוני דלענין קידושין ומכר דינה כמלנה ובקצה"ח שם סק"ב השיג ע"ז והוכיח מד' רש"י קידושין (מ"ז) דגם הפ"מ דינה כפסקדון גם לענין קידושין ומכר ושכ"נ ד' רמב"ם וע"ש סי' ס"ו סק"ל"ה ואני מצאתי בתשו' רדב"ז ע"ז ע"ז ח"ג סי' תקס"ד שפסק בעצמו לענין ירושת הבעל דפ"מ הוי ראוי ואין הבעל יורש ומצאתי בהגהות מח"א על רדב"ז שנדפס במח"א בסופו על סי' רי"ד שתמה עליו שנעלם ממנו דברי מהר"ם וגם העיר מדברי רש"י קידושין (מ"ז) הנ"ל שהביא הקצה"ח ואני מצאתי בתשו' מהר"ח א"ז סוסי' ל"ט שהביא בשם אביו הא"ז דמי שהלנה לחבירו מעות בחצי רינח אין שביעית משמטתו דברשות מרי' קנימא אלא שזה חייב באונס'י ושכ"פ ר"ח ואלפסי ז"ל וסייג דאע"ג דפלגא מלנה הוא למו"מ ניתנה ולא להוצאה שהקרו לעולם בחזקת מרי' דעסקא קאי ע"ש: והנה לענין ראוי יענין בנה"מ סי' רע"ח בשם דברי ריבות ובפת"ש שם בשם פמה שו"ת בענין זה וזה פמה שנים מצאתי בכתבי הגאון אבד"ק ביטשאטש ז"ל שפאו לידי שהביא מפייה"ש להר"מ ורע"ב פ"י דכתובות מ"ג גבי כתובות בנין דכרין שאם הניח עסקא בידי אחרים הוי ראוי אבל אני מצאתי בקונ' לא הביט און ביצקב שבשו"ת שב"י ח"ג שהעיר בעצמו בזה ות' דהתם מירי בחוב בע"פ דבזה לכ"ע הוי ראוי והביא עוד בשם רב א' שתי' דלענין פתיבת ב"ד הפל ראוי חוץ מקרקעי ע"ש ולפי תי' הראשון אם החוב בע"פ לכ"ע הוי ראוי והנה בתשו' הר הפרמל ח"מ סי' כ"ה העלה דבשטר עסקא איננו בכלל אא"פ תו"ז כמ"ש בתשו' ראנ"ח וכתב הטעם דבעסקא פינון דלאו להוצאה ניתנה יכול לומר פייסתיך לקבל תו"ז וסייג וז"ל ואם באנו לומר דכ"ז שייך באם באמת הי' מכניס הממון שמקבל בעסקא לעסקא אבל אנו רואים שעושים רק להיתר הערמת רינח אבל מוציא הממון לצרכו א"כ שוב נכלל בהלואה ממש ז"א כי אם עושה פן באמת הרינח שמקבל זה הנותן מהמקבל הוא ריבית גמור כמ"ש ביו"ד סי' קע"ז ס"ל דגם החצי של מלנה צריך שיהא קיים וכו' מזה אני יודע בה"ע דידן שהמקבל נוטל ופורע חובותיו וכו' ואסור אא"כ נתנו בעסקא ממש ואז צריך להיות לעולם בעין ושפיר שייך בזה לומר חלקנו תו"ז ונתפייסת בקד' וליפא חזקה וכו' ומזה אמרתי ג"כ בראובן שלנה מאחיו מנה ונתן לו משכונן וכו' ובא חותן הלנה ובירר בעדים שמשכונן זה שלו ובא ליד חתנו בשאלה וכו' ואמרתי מאחר דעשה

המלנה עמו ה"ע א"כ עיקר סמיכתו על העסקא ולא על המשפון ולכן אף דבמשפון עשו תקה"ש כמ"ש בחו"מ סי' ס' אבל במשפון על חוב עסקא לא עשו תקה"ש והוכיח פן מהאס"ז בב"מ וכו' ע"ש באנרד ונהנה בדין פרעון תו"ז ע' אורים סי' ע"ח סק"ח ובתשו' ח"ס חו"מ סי' קמ"ד מ"ש בנה אבל עכ"פ דעת הה"כ דגם בזה"ז הוי דין העסקא כבזמן הש"ס וכבר הבאתי גם דעת התנאים סי' ס"ז פן אבל בשע"מ לחו"מ סי' ק"ד סק"ח מבןאר דבשטר עסקא שבזה"ז דלא נהגו להקפיד אם יוציאם הלנה לצרכו אין סמיכת הנותן על העסקא ול"ש טעם הריף וקרא"ש שפתיבו דאין הב"ח זוכה מחלק פ"מ ולכן פל הב"ח נוטלים בשנה אלא שנסתפק מכת התקנה שהובא בב"ח וב"ש א"ע סי' צ"ו ומסיק דכפלקא פקדון גם בעסקא שבזה"ז חולקין לפי ממון יעושה הרי שדעתו דבזה"ז חלק הפלקא מלנה ניתן להוצאה וא"כ אינו ברשותו ובשו"ת אמרי אש"ז סי' נ"ו העלה בדין אם עינב מעות חבירו הנעשה עצה"ע יותר מן הזמן אם צריך שימתו הריוח דהט"ז סי' קע"ז סקל"א מייירי בעסקא דהוי פ"מ ופ"פ לכן גם אחר הזמן הפקדון עוד בידו כמקדמ אבל העסקא הרגילה בינינו שתהי' בתחלה פקדון עד שירויח הסף הנקצב ביניהם ואח"כ יהי' באחריות המקבל כשאר מלנה לזמן ידוע א"כ אחר שהרויח הסף המזונבר נעשה מלנה ביד לנה עד סוף הזמן ולא יוכל לשוב להיות פקדון כמ"ש הש"ך סי' קע"ז סקמ"א בשם רש"ל ע"ש והיינו אם נדבר ביניהם העסקא לשנה: וא"כ בכה"ג בנדאי הוי מלנה אחר שהרויח פעם א' הסף הנקצב ופשיטא דהוי כשאר מלנה שאינו ברשותו להקנותו וא"כ בכל עסקא שמסופקים בה אם כבר הרויח המקבל הסף המזונבר או לא שוב הוי קנין מרופה כדאי' בב"ב (קמ"ב ע"א) גבי גר שמת ובזוזו ישאל נכסיו ובנתה"מ דיני תפיסה אות י"ט תקע בה מסמורות דבכל מקום שיש ספק אם יש בהקנין ממש לא קנה כלל מה"ט וע"ש סי' קצ"ד סק"ב עוד בנה ובספרו נחלת יעקב לב"מ כ"א וכ"ה בירושלמי פ"ד דיבמות ה"א בסופה וע"ש בש"ק ובפ"מ ויש לדון בנה מדברי עליות הר"י ואס"ז שם שפי' דכיון דלא ידעו אם היא מעונברת אמרי' שאם היו יודעין שפן הוא לא היו מחזיקין שהיו חוששין שמה תלד יורש וכיון שנמצאת מעונברת הוי קנין בטעות שע"ד פן ל"ה מחזיקין אבל אם החזיקו בפי' על הספק מהני ע"ש אבל היינו אם עכ"פ נתברר שהפילה אבל בנ"ד הרי גם עתה א"א להתברר אם הרויח המקבל אז כבר או לא וע"ע בס' דע"ק ליו"ד סי' י"ט והג"ה ותשו' ב"ש האו"ח סי' ל"ו והג"ה וישויע"ק א"ח סי' תי"ג בנה ולכן נראה דבהלואות עסקא שבזה"ז אין הקנין נתפס בוועכ"פ יוכלו לשנות לצדקה אחרת פיון דלשי' כמ"פ יכולים לשנות מעני לעני: ובדבר מה שהעירנו כת"ר ליישב דברי רש"י ב"ק (ו' סוע"ב) ד"ה שור רעהו וכו' ולא שור דהקדש וכו' ולא מוקי לה באכילת בהמתו שדה הקדש משום דלא משכח"ל וכו' נאי קודם פדייה אין מעילה בקרקעות דכל המזונבר לקרקע פקרקע ובכני"ח סי' צ"ט הקשה בני הרב נ"י דהא פשהבהמה תולשת ואוכלת נעשה תלוש כמ"ש כה"ג בתוס' ב"ב (ע"ט) גבי עקר חוליא וכת"ר חקר בהא דמנחות (ע') דא"ל רבנן לאפיי א"כ מצינו תרומה במזונבר לקרקע ותנו לא מצינו וכו' כי תניא לענין חיובי מיתה וחומש דאי תליש ואכיל תלוש הוא נאי גחון ואכיל בטלה דעתו וכו' דתפ"ל דאין תרומה חלה במזונבר כלל כמ"ש רש"י במעילה (י"ח ע"ב) ד"ה ובתלוש וכו'.

והנה ד"ז דאינו חל התרומה במקח מוכר גם ברש"י פסחים (ל"ג ע"א) בהא דהפריש חמץ תרומה ד"ה אינו קדיש ופריה מהא דאין תורמין מטמאה לטהורה ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה ומשני הקא לא הי"ל שעה"כ היכי דמי דאחמיץ במקח ופרש"י דכל זמן חיבורו ל"ה ראוי לחול עליו שם תרומה דראשית דגנה פתיב משנדגן ונדגון לשון אסיפה והעמדת פרי הוא עכ"ל ובקידושין (ס"ב ע"א) אין תורמין מן התלוש על המקח ופרש"י דבמקח לא חל עליו שם תרומה ובתוס' שם הקשו דגם בתלוש קודם מירוח לא הנה תרומה ותי' דבתלוש בדיעבד הוי תרומה אבל במקח גם בדיעבד ל"מ דכתיב ממנו כדדריש בספרי ע"ש ובאמת שד"ז הוא משנה מפורשת פ"ב דביכורים מ"ד ויש בביכורים משא"כ בתרומה ובמעשר שהביכורים נקנים במקח לקרקע וכו' ומפורש דבתרומה אינו כן ואולי זהו פגם הגמ' במנחות שם דתנן לא מציינו ובהגהת רי"ב לא ידע לציין מקומו כי לשון זה ממש אינו במשנה אבל המכונן מפורש במשנה ה"ל ואב"י מפרש לה לענין חיוב מיתה וחומש דוקא אבל התרומה חל במקח ויש לומר דסבירא ליה דהתרומה מיתלי תלי וגדל בהדה כדאיתא כה"ג ביבמות (ק"ט ב') קידושי קטנה מיתלי תלי וכי גדלה גדלי בהדה ובתשובת מהרי"ק שרש ל"ב הוכיח דזהו מדאורייתא ולשי' הרי"ף הוי ספיקא אי הלכתא הכי והביא מדברי כמ"פ בענין זה ע"ש ובגזיר (ט"ז ע"ב) בגזיר והוא בב"ה"ק לר"י מיתלא תלי פניו דמשפחת טהרה חזיילא להבאת קרבן וה"נ בשעת תלישה חלה לחיוב מיתה וחומש והא דאמר ואי גזין ואכיל וכו' אף דבשעת אכילה תליש לה בשניו במקח וחל החיוב כדאמר מעיקרא דאי תליש ואכיל תלוש הוא וא"כ ה"נ בזה הול"ל כן ולמ"ל הא דבטלה דעתו וכן שאלני נכדי דהרי"ף כמר יוסף הפהן שיח' ומה שרצה לתרץ דכיון שפא לתוף פיו נמאס ואינו שו"פ יש לדחות דשלא בפניו חזיא כדאי' בחולין (ע"א א') ועתוס' כתובות (ל':) ד"ה לא והשפתי לו דמשכח"ל כמ"ש התוס' בכתובות (ל"א א') ד"ה דאי בעי וכו' דה"פ אי בעי גזין ואכיל וכו' יכול הוא לשחות ולתחובה עד בית בליעתו וכו' ע"ש וכשהוא פכר בבית בליעתו א"א שיחול התרומה עליו: ובגוף דין תרומה במקח מצאתי בירושלמי פ"ט דתרומות ה"א ה"א ה"א אמה שהקדושה של תרומה חלה עליה פשהו מקח והביא שלישי וכו' ואולי ס"ל כפ"י דמתני' קאי רק לענין חיוב מיתה וחומש.

ועכ"פ מוכח מהמקומות שהבאתי דלדין אין התרומה חל במקח פלל אבל בהקדש חל שפיר במקח דקרא פתיב פי יקדיש שדהו ובמנחות (ק"א ע"ב) היכי דמי דלא הי"ל שעה"כ דאקדשינהו במקח ולקרינהו וכו' אף דכיון דכל דין מעילה ילפי' מתרומה וכיון דבתרומה לא חל במקח ה"נ בהקדש ליכא מעילה במקח ומה שהקשה בני הרב נ"י דמ"מ חייב במעילה פשתתלוש הבהמה נראה לפי מה דאי' בב"ק (קט"ו ע"ב) הרי שהי' טוען כדי יין וכו' נראה שהן משתברות לא יאמר ה"ז תרומה וכו' על פירות שבביתי לא אמר כלום וכו' פיו דלאיבוד אזלי א"כ ה"נ פיו דבתרומה לא משפחת לה כה"ג דכיון דבמקח לא חל גם בשעה שהבהמ' תולשת בפיה ואוכלת' והולכת לאיבוד לא חלה התרומה א"כ ה"נ בהקדש ליכא מעילה בכה"ג: סימן נג להרב הגאון מו"ה משה מיזל שמואל שפירא נ"י אבד"ק ראגאיוע במדינת ליטא בעהמח"ס הארת השמש.

מכתבו הגיעני וע"ד השאלה באחד שיקנה קמח לפסח בעיר הסמוכה כעשר פרסאות והוליקם ע"י עגלונים עפ"ם מפפר סמוך פלשה ווערסט ויען פי הגשם הנה רב הוכרחו

להתעכב בבית מקנרה ביום ועש"ק ופנה היום הקדים היהודי הקונה שנסע עמם והלך לעיר והעכו"ם העמידו שמנה העגלות בגורן א' בפפר שלקם ועמדו שם עד יום ב' בפפר וכחצות היום באו העירה והשקים היו תפורים מבחוץ פנהוג והקונה אמר שהחבישה ואזירה של השקים בעגלות היו הפל כפי שהניחם פי השקים היו פרוכים במחצלאות ולמעלה בתבן ולמעלה בכיסויי בגדים של הגוים ולמעלה חבושים בתכלים הדק היטב החבילה לעגלה קשורים בחונק ולא הי' שום חותם על השקים זולת שאמר שהפיר שהתפירות עם העניבות בסוף הנה פענון שתפר אותם וגם קשורים כפי שקשרם בעת הנחת הקמח על העגלות ויצאו מערערים על הקמח ויש ממנגדיו שאמרו שלא באו העגלות מפורכים כלל ולא קשורים רק השקים היו מונחים על העגלות עכת"ד השאלה והנה מה שהאריך כת"ר בדין הקמח אם צריך ב' חותמות אם יש בו איסור תורה והנה מפת חשש לתימה בנדאי הפל לפי המקום והזמן אף במ"ש הצ"צ סי' ל"ב והובא גם בח"י סי' תנ"ג דגם אם רק מיעוט מכבסין אסור משום דכל קבוע כמע"מ יש לדון לכמ"ש הה"מ פ"ב משבת ה"כ דאף שפירש לפנינו פינון שאין נ"מ בהספק עד שפירש למק"א לא הוי קבוע א"כ פשקונים הקמח קודם הפסח קודם ז"א הרי עתה אין נ"מ בהאיסור וכשיגיע ז"א כבר פירש מהקביעות וכה"ג פתב המג"א סי' תל"ט סק"ג בהא דבכפר קטן תלינו שאכלו העכבר משום דהוי ס"ס והקשה המג"א הרי בעינו שיינודעו ב' הספיקות פאחד ות' דכינון דלא חל איסור חמץ עד שעה ו' ובאותה שעה כבר נודעו ביחד ע"ש הרי שהידיעה קודם ז"א הו"ל פלא נודע ובפמ"ג בא"א סק"א העיר מדברי הה"מ בהא דחתיכה כפי עכבר דהול"ל דדוקא אחר ז"א איפא דין קבוע ובלבוש מבואר דגם קודם ז"א ונדחק בזה אבל מדברי מג"א הנ"ל נראה דס"ל דמייירי לאחז"א דקודם ז"א הו"ל פלא נודע פלל ובזה מיושבים דברי התוס' פסחים (ט' ע"ב) ד"ה היינו תשע חנויות והביאו פירש"י בהא דט' ציבורין של מצה ואחד חמץ ואתא עכבר ושקל וכו' היינו תשע חנויות ופירש"י דקיי"ל דכל קבוע כמע"מ והקשה ר"י היכי מיייתי ראי' מט' חנויות דהוי סד"א ואזלי לחומרא והכא סד"ר הוא ות' דמייירי שלא ביטל החמץ ותמהו הפ"י והא"ח דאפתי יבטלנו עכשין ולפמ"ש א"ש דהכא הא בעכצ"ל דמייירי לאחז"א דאל"כ ל"ש דין קבוע פלל וא"כ הרי לאחז"א ל"מ ביטול: אף גם אי נימא פדעת הלבוש י"ל דשא"ה דמייירי בזמן בדיקה ויש נ"מ לענין אם חייב לבדוק הבית בזמן בדיקה שתקנו חז"ל לבדוק לכן שפיר י"ל מדין קבוע אבל בקנה קמח קודם הפסח דבשעת קביעותו אין נ"מ פלל אלא לאחר שפבר פירש והגיע ז"א ואז כבר פירש מן הרוב: ובפרט בכה"ג דנד"ד שהישראל קנה קמח של פסח אלא שע"י סיבה נשאר ברשות העכו"ם והעכו"ם הביא הקמח לבית ישראל א"כ את"ל שהעכו"ם החליפו הרי פירש מהקביעות שלא בפנינו א"כ פשיטא די"ל דכל דפריש מרובא פריש וגם הצ"צ מודה בזה ולכן אם רק מיעוט לותתין אין חשש על הקמח: אף באם שהרוב לותתין בנדאי אסור מה"ת דכל דפריש וכו' דהלותותין בחזקת חמץ כמ"ש בתה"ד סי' קמ"ט ורו"מ הביא בשם ס' מגן האלף דכינון דבעי שימור מה"ת מחזקינן איסורא בלותותין פדיו דגן שנטבע בנהר.

וא"כ הפל לפי הזמן והמקום: אכן עוד העיר כת"ר דבשנה הזאת שהי' שם גשמים הרבה בעת הקציר ורוב חטים יש בהם מצומחים הרבה יש לחוש יותר בלתימה דבמעט לתימה ותמצו הגרענים אולם בעניי לא אדע מהו דהגרענים שצמחו בלא"ה הם חמץ ואותן

שלא צמחו הרי שלטו בהם הגשמים ולא פעלו בהם לחלוחית ובמה איפוא נמצא עליהם חשש ע"י הלתייה יותר מבשאר חטים וזה אמת שראיתי בשו"ת ד"ח ח"ב ח"א"ח סי' ל"ט בדין חטים של שמורה שי"ב מצומחים עד שאין ס' לנגדם והעלה דאין להתיר ע"י ברירת המצומחים מהם עד שיהי' ס' דמ"מ אין זה בכלל שימור משעת קצירה פיון שהי' בהם חשש שנשרו במי הגשמים אבל היינו לענין שמורים אבל מ"מ פשרים לשאר מצות וגם בגוף דבריו יש לפקפק ובשו"ת שם ארי' בהוספות סי' י"א מבואר להיפוך דאדרבה בחטים שמורים יש להקל יותר לתלות גם המצומחים מליחות החטים ע"ש ומדברי הסמ"ק שהובאו במש"ז סי' תנ"ג סוסק"ב מבואר דמותר לברר יפה המצומחים עד שיהא ס' נגד המצומחים ובכלבו העתיק ג"כ ד"ז ב"ת ב"אור דהיינו פהא דפסחים (ל"ג) דאחמיץ במקור ע"ש א"כ פשיטא דאין חילוק בין חטים שמורים או לא פיון דאין החשש על אחר קצירה אלא על הזמן שהי' עוד במקור אף באמת אם רוב החטים יש בהם צמוחים הרבה שאין ס' לנגדם בלא"ה י"ל דאיכא איסור תורה דהא מבואר בתשו' ח"ס ח"א"ח סי' קכ"ט דחטים מצומחים בכשרים הוי מבשא"מ בטעם ואף דבתשו' בר"א ח"א"ח סי' ל"ו העלה בפשי' דהוי מב"מ וכ"ה בנשא"א פלל קכ"ו אבל מצאתי בכתבי הגה"צ בעל דע"ק שכתב ג"כ דאינם שוים בטעמא ודוקא בשמא הויין מב"מ ולכן דינם כמבשא"מ וכן מצאתי במנ"י פלל ל"ט אות ט"ז שכ"כ בפשיטות בדעת הסמ"ק ושכ"ה בעט"צ (ובמה שפלפל שם בענין ביטול יבש ביבש קו"פ תמהני מתשו' רש"ב"א שבמג"א סוסי' תמ"ז סקמ"ה דהוי בכלל ניקר האיסור ואינו בטל פלל) וגם בשו"ת עט"ח ח"א"ח סי' ה' הוכיח פן קצת מתשו' הר"ן וא"כ בלא"ה איכא איסור תורה וע' במש"ז סי' תמ"ה סק"ד דיש של פסח צריך ב' חותמות דהוי מבשא"מ אבל בתשו' נו"ב מ"ת או"ח סי' ס"ו מבואר להיפוך דבשנים בשמא בעינן שינוי גמור בטעמא ע"ש ועפ"ז יש מקום לדון גם בנ"ד אבל מ"מ קשה להקל נגד דעת פל הגדולים הנ"ל ולכן באם רוב החטים י"ב הרבה מצומחים י"ל דהוי איסור תורה וצריך ב' חותמות ולפי מ"ש כתר"ה דכיון דרבים המה ריחים של קיטור ושם אין לותרתין פלל אין פאן חשש של תורה ולפמ"ש גם בלא לתייה איכא בשנה זו חשש של תורה: אף לפמ"ש רו"מ שהקמח הזה הי' טוב ויפה מאוד ולא הי' באפשר להחליפו שיהי' לו ריח הרבה רק איזה ריח מעט ובכה"ג אין לחוש לחילוף וכמ"ש כה"ג הר"ן ונש"ף סי' קל"ו סק"ב א"כ ה"נ בנ"ד אף דמ"מ עכ"פ בעינן חותם א' דבלא חותם פלל גם בריח מועט חיישי' כמ"ש הפר"ח סי' קי"ח סקל"ו להוכיח פן וכ"ה בבית מאיר שם אף דהתם מבואר דדוקא בדליכא טורח אבל במקום טורח לא טרח בשביל ריח מועט וא"כ בנ"ד אם היו קשורים ומהנדקים היטב בהתבן ומחצלאות וחבלים בחזק וגם פיון שהי' המשקל מכונן והיו צריכים לחזור ולשקול השקים שפיר י"ל דבשביל חשש ריח מועט אין לחוש לחילוף וע' תשו' מבי"ט ח"א סי' ר"ח באמצע התשו' בכ"ז: ומ"ש רו"מ דהקשר הוי סימן פדמוכח בב"מ (כ"ג ע"ב) דבקשר שאין הפל רגילים בו הוי סימן וכ"ה באו"ה שער כ"ב די"א ודי"ב קשה בעיני לסמוך ע"ז דודאי העכו"ם עצמם עשו הקשרים פיון שהיו הרבה עגלות ואין דרך שיעשה הישראל הקונה בעצמו פל הקשרים ומ"ש בשם ס' רב טובך סי' נ"ט שהתיר בקדרה מכוסה ומחופה במטפחת מהודק ומקושר דלא גרע מחותם א' דלא גרע מסתימת מגופה מהנדקת היטב שהתיר בתשו' עבוה"ג סי' צ"ח דהוי כחותם א' וה"נ בזה ורו"מ פקפק

בדבריו והנה לא ראיתי ספר זה אבל בנדאי אין לסמוך על דבריו חדא שהרי בתשובו שבו"י ח"א סוסי" ס"ג כתב ע"ד עה"ג שאין דבריו מוכרחים להקל נגד דעת האחרונים ושגם העה"ג עצמו לא הקיל אא"כ יש עוד צד להקל ע"ש ועוד שאם אמרו בסתם יינם דקיל אפי' משאר איסור דרבנן יאמרו להקל במקום שיש חשש איסור של תורה וגם אין לדמות טרחה לטרחה ובנדאי לפתוח הפיסוי של מטפחת שסביב הקדירה והקשר איננו טרחה גדולה כ"כ וחלילה להקל אף בנ"ד באם ששקלו כל השקים והי' המשקל מכונן י"ל דהמשקל סימן פדאי בש"ס דב"מ (כ"ג) וחו"מ סי' רס"ב ואף דמבואר במהרי"ט ופר"ח סי' קי"ח סוסקל"א דאין להקל ע"פ המשקל גבי גבינות היינו משום שהדרך שנוחסר מהמשקל בדרךים משא"כ בנ"ד אבל לא ביאר ר"מ במכתבו אם שקלו הקמח אבל י"ל דהעכו"ם מירתת עכ"פ שלא יתפס אם ישקלוהו וכה"ג מבואר בתשובו מהר"ם שיק יו"ד סי' פ"ג לענין מדה וצע"ק וע' בתוס' ע"ז (דף ע' ע"ב) ד"ה לא מסרה וכו' אם מצאן הישראל כמו שהניחם מלאים פשרים דכנותי' ואשכחן גבי בגדים וכו' כמו שהניחם טהורים וכו' ע"ש וה"נ י"ל בנ"ד: ומ"ש כת"ר מדברי הט"ז סי' קי"ח סק"ג שפסק כהב"ח דבדיעבד מהני מפתח במקום חותם והש"ך בנה"ך חולק עליו וענין בתשובו הר המור סי' י"ג שהסכים להט"ז ודלא פהש"ך אבל בסי' י"ד פסק פהש"ך וגם בפרי תואר סק"ז פסק כהט"ז אבל בתשובו ח"צ סוסי" ל"ט פסק בפשי' דמפתח אינו פלום: ומ"ש שהקונים אמרו שמכירים בטב"ע את הקמח הנה לפמ"ש הט"ז רסי' ס"ג סק"א דדוקא בדרבנן מהני טב"ע של כל אדם אבל בדאורייתא דוקא ת"ח נאמן בט"ע א"כ לפמ"ש"ל דהקא איכא חשש של תורה שוב ל"מ ט"ע של מי שאינו ת"ח וע' בב"י א"ע סי' קל"ב בשם הראשונים דהיקא דיש לחוש שאם משקר משום הפסד שכתרו או שלא יהי' עליו תרעומות אפי' מכירו בט"ע אינו נאמן אלא במגו וכו"ה בב"ש שם סקי"ג ומכ"ש בנ"ד שנוגע להפסד גדול ואף דמבואר בריטב"א ובדה"ב שבב"י א"ע סוסי' קנ"ג דבאיסורים פל' א' נאמן ע"ע בט"ע בדבר שהוא שלו וברשותו ודוקא במה שהוא ביד אחר אינו נאמן אלא צ"מ ע"ש וע' בנה"ך יו"ד רסי' ס"ג ובמש"ז שם בשם רמב"ן ורשב"א מ"מ הרי מהא דסי' קל"ב מבואר דבמה שנוגע להפסדו אינו נאמן ומכ"ש במקום הפסד רב כזה וגם יש לפקפק בגוף הט"ע של קמח אם יש להכירו וכמ"ש כת"ר בעצמו ולפמ"ש הבל"י סי' ס"ג בשם נ"ש אין ע"ה נאמן בט"ע כל דהו ולשי' שפ"ד שם בעי' שבעתן העין וכ"ה בנו"ב מ"ת א"ע סי' ס"ב וע' תשובו ר"מ שיק יו"ד סי' פ"ג ושבת מיהודה לחולין (דף צ"ה): ומ"ש ר"מ די"ל בנ"ד דהעגלונים לא מרעו נפשיהו להחליף דומיא דאמן לא מרע נפשי' הנה בש"ך יו"ד סי' ש"ב סק"ד מבואר דדוקא בדבר שיכול לעמוד על הבירור וכ"ה במש"ז א"ח סוסי' רנ"ג בבואור יותר וא"כ מאן ימר דבנ"ד הוא פן וגם לפמ"ש בתשובו ח"צ סוסי' ל"ט יש לפקפק בהיתר זה ע"ש ותבין: ומ"ש עוד דכינון שהקמח טוב ויפה מאוד אין לחוש לחילוף הנה במג"א סי' תקי"ז סק"ג מבואר פועין זה וע' בש"ך יו"ד סי' ר"א סקט"ז וסי' רע"א סק"ו ומצאתי בתשובו רדב"ז ח"ד סוסי' רצ"ט שפסק ג"כ בפשי' דבאינו נהנה בחליפין אין לחוש פלל: ומ"ש ר"מ מדברי מהרי"ט ופר"ח הנה אני מצאתי בפסיקתא פ' פרה ילמדנו רבינו פרה אדומה וכו' אם מותר לישראל ליקח מן הגזים כף שנו רבותינו אין לוקחין וכו' דברי ר"א וחכ"א לוקחים ומ"ט של ר"א וכו' מפני שהגזים חשודים על העבירות להחטיא את ישראל וכו' ומייתי

עובדות שעשו להכעיס להחטיאם ומ"מ דעת חכמים שאין לחוש לכה וע' בש"ס דע"ז
(כ"ג ע"א) טעמים אחרים אבל מ"מ מהפסיקתא מוכח דפליגי בזה ר"א ורבנן אבל י"ל
דהתם טעמא דרבנן משום שהיו מקובלים סימנים להפיר בפרה כמבואר בפסיקתא שם
לכן לא חששו לזה וע' תשו' ח"צ סי' ל"ט שהאריה לדחות כל ראיות מהרי"ט בזה ופסק
ג"כ דהיכא דאינו נהנה בחלופין אין לחוש לכה ע"ש, וע' בכר"ש לאו"ח סי' תנ"ג בשם
תשובה מאהבה ח"א סי' ס' שהתיר קמח של פסח שהי' ביד עפוי"ם בלא חותם ואין הספר
ת"י לידע טעמו ונמוקו: אולם באם האמת כדברי המערערים שלא היו העגלות מפורכים
וקשורים מסביב קשה להקל לענ"ד שהרי הקונה אמר שהוליה אותם פרוכים וקשורים
היטב וכיון שהוכחש מהעדים שהעידו שהובא הקמח בלא פריכה וקשירה א"כ יש הוכחה
שהעגלונים נשתמשו בהקמח שהרי יש ריעותא לפנינו דומיא דחביות סתומות ונפתחו
דסי' קכ"ט סי"א וסי"ב וסי' ק"ל ס"ח וה"נ הרי הוא הוליקם פרוכים וקשורים ונפתחו
העפוי"ם הקשורים: ובפרט לב' לילות הראשונים אין להקל בזה בשום אופן וע' בכנס"י ח
סי' קמ"ה אות ב' והנלע"ד פתבתי: ובדבר מ"ש בענין פלי זכוכית לפסח ש"ל דהוי ס"ס
שפא הקלה דאינו בולע ושפא פולט ע"י הגעלה יענין בזל"א הספרדי אות פסח לסי'
תנ"א ג"כ להקל בשעה"ד: ובדין פלי בלעה גלויזירט שהעיד ששמע מהגאון מוהר"ש
זאנוויל מנארשא שהי' בפאפריק ובחן שרוב המינים שעושין מהם הגלויז מועיל בהם
הגעלה ומיעוט יש בתוה המינים הנ"ל שאין מועיל בהם הגעלה ולכן אינו מכשירם לפסח
ע"י הגעלה כיון דחמב"פ במשהו ורו"מ צידד דשפא ע"י התערובות משתנה גם החרס
הנה כיון שא"א לברר ד"ז פעמים בכטן וכו' איה נבא להקל אבל שמעתי שאם מושחים
הפלי מבפנים ומבחוץ בשמן ונותנים הפלי לתוה האש הוא מתלבן היטב ואין בו חשש
קלקול פלל נאני הבאתי סמוכין מדברי הר"ש פ"ח דשביעית מ"ח דע"י השמן והאש
הפלי מתחסם אלא דשם מירי בכ"ח אבל מ"ש רו"מ מהא דפי"א דכלים ברזל טמא וכו'
אם רוב מן הטמא וכו' וכן מן החלמא ומן הגללים כבר ראיתי לגדול א' בתשו' שהעיר
בזה וסיים בעצמו שאין לדמות דיני טומאה לדיני או"ה לענין בליעה אף דכיון דהגלויז
הוא רק קליפה וסתם פלי יש ס' כנגד הקליפה א"כ בשאר איסורים הוי פכלי שדרכו
להשתמש בשפע אבל לענין חמב"פ אין מזה מקום להקל זולת ע"י ליבון וכמ"ש: סימן
נד להרב הגדול וכו' מו"ה יעקב שפירא נ"י אבד"ק טערצאל בארץ הגר מכתבו הגיעני
וע"ד שאלתו היות שבמדינתו חרבו הכרמים מפני התולעים שאכלו הגפנים עד שרשם
ועתה זה כשנה ושנתים חכמי הנטיעה מצאו עצה לחפור בהקרקע ולהפכה ולנטוע מחדש
גפנים ממדינות רחוקות וכי בגפנים הללו לא ישלטו התולעים ונהוצאה רבה ורוב
היהודים נתדלדלו מנכסיהם ולאשר כפי המצאה הנ"ל הגפנים מוציאים פירות תיקף
בשנה ראשונה ובפרט בשנתי' אף שהגפנים אסורים משום ערלה ורבים מהיראים שאין
רצונם להפשל ולהכשיל שואלים עצה להציל עכ"פ אפס קצה מממונם: ומעכ"ה בצירוף
עוד רבנים המציאו עצה לפי המבואר ביו"ד סי' רצ"ד סט"ו דמותר למפור פירות של
ערלה לעכו"ם קודם חנטת הפירות והקנין חל על העצים לפירותיהם אף שאין העכו"ם
רוצים לכנוס בספק היזק גדול שהרי הישראל לא יקנה מהם היין בחזרה דגם ערלה של
עפו"ם אסורים ולכן המציאו שימכרו הנטיעות לעכו"ם על ג' שנים קודם חגיטה
והתשלומין יהי' כפי ערך החביתין של יין שיהיו מהנטיעות הנ"ל ובאופן זה ימצאו

עפ"ם קונים בפחות מדמי יין מר העפ"ם יעסקו בעבודת הפרם לעצמן במשך הג"ש כמ"ש בחו"מ סי' רי"ב ס"ד פ'עין זה וגם אם הישראל ילנה להעפ"ם מעות זקוף עליו במלנה וישלם לו בשעת גמר מכירת היינות וכדומה והאריה להוכיח דגם אם הקציצה לפי ערך הפירות שיצמחו מותר למפור האילן לפירותיו והביא מדברי הכ"מ פכ"ג ממכירה ה"ד דאין הפרש בין מוכר אילן לפירותיו ובין המוכר פירות האילן: והנה לענ"ד הגם דמהני מכירה פזו היינו רק מטעם ברירה שפסוף גידול הפירות מתברר למפרע כמה עולים דמי המכירה אם מעט ואם הרבה שהרי בשעת מכירה ליכא פיסוק דמים ול"מ שום מכירה בלא פיסוק דמים כמ"ש בח"מ סי' ר' אלא דהכא סופו להתברר אח"כ כמה יעלו דמי המקח והרי קי"ל בדבדאורייתא אין ברירה ואף דבכל המכירות מהני מכירה בכה"ג פבר ביאר הרשב"א בתשו' חתו"א סי' פ"ב דגם במקר לו א' משדותיו בניסן בכסף או בשטר ובירר מקחו בכסלו שאם בא מלנה שהלנהו בתשרי לגבות משדה זו הי' גובה מהשדה מ"מ המכר קיים דהא לקיומו של גוף המכר א"צ לסברת ברירה דעכ"פ יחול בכסלו וכיון שגוף המכר מתקיים אין ההלואה שנעשית בינתיים מגרע פח המכר וע' בשו"ת ב"א חאו"ח סי' מ"ה שביאר היטב דכוננת רשב"א לקיים המכר משעה שנתברר המקח והמלנה שפא לגבות מקודם גובה ממנו באמת ע"ש היטב והן אמת דבנה"מ סי' ס"א סק"ג העלה דהיכא דאפשר שיחול הקנין פשיתברר מהני באמר מעכשיו גם למפרע דבכה"ג לכ"ע יש ברירה אבל בתשו' ריב"ש סי' רכ"ח בעובדא שנתן המלך חותמו שהב"ד יעשו ברירת שלשים אנשים והם בחרו בשנים מהם שיעשו הברירה והביא מתוס' ב"ק (ס"ט) דהיכא דאצ"ל הוברר למפרע רק שיהא הענין משעת ברור ואילך לכ"ע י"ב וסיים ונ"ל וה"נ בנ"ד אם אמרו בפירוש שהם מסכימים בברירת השלשים שיעשו השנים לאחר שיעשוהו אז לא היינו צריכים לטעם ברירה אבל כיון שבשעה שהסכימו עליהם לא נתבררו עדיין ולא אמרו בפירוש שיחול הסכמתם לאחר שיעשוהו השנים ומוכרחים לומר פשוברים השנים הוברר הדבר למפרע שאלו הם שבררום הב"ד אנו קי"ל דבכה"ג אין ברירה עכ"ל הרי מבואר שא"א שיחול למפרע וגם מבואר בב"ש סי' קמ"א סק"א בשם רשב"א דגם בכה"ג א"ב וע' תשו' ב"א חא"ע סי' ק"ו ויש להביא ראיה מהא דסופ"ב דמע"ש מי שהיו מקצת בניו טמאים ומקצתן טהורים מניח הסלע ואומר מה שהטהורים שותים סלע זו מחולקת עליו נמצא טהורים וטמאים שותים מ"כ א' ובכ"מ סופ"ח דמע"ש הביא מירושלמי שם ופי' דהחילול חל קודם שיתחילו לשתות בשעה שפירש היין מהפד לפיהם ואתיא מתני' ככ"ע ודלא פהראב"ד שפכת דאתיא כמ"ד יש ברירה אבל מעכשיו לא חל דזה תליא אם י"ב ע"ש ומבואר דאף דיכול לחול קודם שיתחילו לשתות מ"מ באומר מעכשיו לא חל לדין דקיי"ל אין ברירה ומבואר כמ"ש וע"ש בתוי"ט וע"ש במרה"פ על הירושלמי שביאר דעת רמב"ם וראב"ד שמחולקים בדין תולה בדעת אחרים אם יש ברירה יעו"ש באנר"ו ועכ"פ מבואר כמ"ש וע' בנה"מ סי' ש"א סק"ח שחידש דבמזון לא בעינן ברירה חזקה ולכ"ע י"ב ודבריו הם נגד תשו' רשב"א וריב"ש הנ"ל ועכ"פ בנ"ד שאם לא יחול עד שעת גמר גידול הגפנים הרי יהי' אסור ליקח דמיהם וכל ההיתר רק באופן שיחול פן המקח למפרע בשעת מכירה קודם חגיטה א"כ הרי בדאורייתא אין ברירה: אף דבזה י"ל לפמ"ש במרה"פ על הירושלמי שם דהעיקר לדינא דגבי דבר העומד להתברר

לבסוף לכ"ע יש בריקה ושכ"ה דעת הרמב"ם א"כ י"ל דבנ"ד מהני הקנן שפיר ובפרט
דבנ"ד גוף המקח מתברר מיז שמוכר לו האילן לפירותיו אלא שתשלומי דמי המקח
בפיקוק דמיו לא יתברר אלא בזמן גמר פירותיו ועומד להתברר לבסוף א"כ י"ל דלכ"ע
יש בריקה ומהני גם למפרע: אכן עוד יש לעיין בזה משום דרוצה בקיומו של פירות
ערלה ומבואר בתוס' ע"ז (ל"ב ע"א) ד"ה וְהָא הָכָא וכו' דגם בחמב"פ ובב"ח אסור
ברוזה בקיומו וגם לשי' ר"ת שם לא שרי אלא בליכא האיסור בעינן והן אמת שבתשו'
רדב"ז ח"א סוסי' ק"מ פתב בפשיטות דדוקא ביי"נ אסור ברוזה בקיומו ולא בשאר
איה"נ אבל הוא נגד דברי תוס' וכ"ה בד"מ יו"ד סי' צ"ד וט"ז שם דגבי בב"ח איכא
איסור רוב"ק ובטוא"ח ומג"א סי' ת"נ סק"י וסקי"א מבואר פן גבי חמב"פ וא"כ ה"נ
גבי ערלה אולם יש לדון לפמ"ש הח"ס בחדושי' לע"ז (ל"ב) להוכיח מהתוס' שם (ס"ג
ב') ד"ה אין עודרין וכו' דדוקא גבי ע"ז וחמב"פ שמצנה לבערם מן העולם אסור אם
רוב"ק משא"כ בשאר איה"נ ותמה מזה ע"ד תוס' (דף ל"ב) שכ"כ גם גבי בב"ח וגם
בב"מ ליו"ד סי' קל"ב ס"ז העלה פן ותמה ע"ד התוס' וד"מ ע"ש היטב וא"כ לפ"ז בערלה
דמבואר בתשו' ח"ס סוסי' רפ"ו דליכא מצנה לשרפה ל"ש איסור רב"ק אף דבאמת
דברי הח"ס צע"ג ששרי מבואר בתוס' סנפה (ל"ה ע"א) ד"ה לפי ותוס' תמורה (ל"ג
ע"ב) ד"ה הנשרפין ותוס' חולין (קט"ו ע"א) ד"ה פן תקדש ובר"ן פ"ב דפסחים בסוגיא
דתנור שהסיקוהו בקליפי ערלה וכו' דערלה מצותו בשרפה ולכן אפרה מותר וע"ע
בתוס' רפ"א דפסחים (דף ב' רע"א) שכתבו דערלה וכה"כ א"צ ביעור וצ"ע וי"ל למעיין
וקצרתי אבל בריטב"א סנפה (ל"ה) מבואר דערלה אין מצותו בשרפה אלא דממילא
עומד לשרפה וזהו פדעת הח"ס ומצאתי בשו"ת לשון זקב סי' ז' שהעיר במה שלא נזכר
בש"ע דין שרפת ערלה והביא שגם בבית הלל ליו"ד ובאר יעקב או"ח סי' תמ"ב העירו
בזה ואינם ת"י וע"ע בב"מ לאה"ע סי' קכ"ד ס"א והגהת רב"פ שם שפחלקו בזה אף
לפמ"ש הפ"י ברכות (ל"ו) להוכיח מש"ס שם בהא דזורק את האביונות דערלת ח"ל
א"צ שרפה ואף דהוא כ"כ למ"ד דבח"ל הוי רק מהלכות מדינה כפר העלה בסמ"ח מצנה
רמ"ו והר"מ שיק מצנה רמ"ז דגם לדין דהוי הלמ"מ מ"מ א"צ שרפה וכ"ה בכפ"ת שם
(דף ל"ד ע"ב) ובפרט לשי' הש"ג שהובא במג"א סי' תרמ"ט סק"כ דערלת ח"ל מותר
להאכילה למי שאינו מפיר בה ובמג"א שם פתב דפשטא דתלמודא נראה כדבריו א"כ
מוכח דא"צ לשרפה וי"ל דגם הב"י שם מודה בזה ועלה בלבי דיש להוכיח משם ג"כ
דלשי' הש"ג ערלת ח"ל מותר בהנאה דגם פשוטן לחבירו אפ"ל במתנה איכא טוה"נ
כמ"ש התוס' בפסחים (כ"ב ע"ב) ד"ה ואמ"ה אבל כפר הוכיח בכפ"ת שם דגם ערלת
ח"ל אסור בהנאה מש"ס דע"ז (כ"ב) גבי הנהו שתילי דערלה והובא ביו"ד סי' רצ"ד
סי"ד ע"ש ושם ס"ח בהג"ה דאסור ללקוט לעכו"ם פירות ערלה וכו' מפני שנהנה
בהחזקת טובה אף לפ"ז גם אי נימא דליכא בזה איסור רב"ק הרי בנ"ד נהנה בקיומו
בהנאה מחודשת ששרי ע"י שיש הרבה גפנים מקבל תשלומין יותר וכבר פתב במק"ח
סי' ת"נ סק"ז דגם היכא דליכא איסור רב"ק מ"מ בנהנה בקיומו לכ"ע אסור בדאיכא
הנאה מחודשת ע"ש וה"נ בנ"ד אי אפשר להקל: ואולם נראה לפמ"ש הריטב"א בסופ"ק
דע"ז ליישב הא דשתילי ערלה שהיו ישראל ועכו"ם שותפים דשרי וקשה דהא אסור
להחליף פירות של ערלה וה"נ הוי פמחליף ות"י דכינן דפירות ערלה אסורים לישראל

בהנאה לא נחית ישראל אדעתיהו כלל ומאי דיהיב לי פנגדמ משאר השנים הויא מתנה בעלמא וכהא דאמרו בירושלמי אמתני' דמכרו וקידש בדמיהו מקודשת לפי שאינם דמי הערלה ע"ש וע' בר"ן סו"פ ב' דקודושיין במתני' דהמקדש בערלה שביאר ד"ז היטב דבמכרו לישראל וידע לוקח שהם איה"נ או במכרו לעכו"ם המעות הלואה הם בידו ומקדש בהן ולשי' ירושלמי המעות גזל הם בידו ומותר בהנאתן לפי שאינם דמי האיסור ואם ידע לוקח המעות הם מתנה בידו וע"ע בר"ן פ"ק דחולין בסוגיא דחמץ של ע"ע דלשי' הרמב"ן אם עבר והחליפן מותר שהם רק כגזל בידו ע"ש וגם לשי' הסוברים דגם בכהאי גוונא אסור מקל מקום בנ"ד שנתבאר למעלה דבכהאי גוונא יש ברירה ומתברר למפרע שהי' פיסוק דמי העצים לפירוטיהם בסוף כו"כ אם פן אין המעות דמי ערלה אלא דמי עצים ופירות קודם חנטה ואינו נהנה מפירות של ערלה כלל ואין זה אלא גרמט הנאה ובכהאי גוונא י"ל דלכ"ע שרי וכבר העלה הח"ס חיו"ד סי' ק"ל דגרמת הנאה שרי אלא דבעושה מעשה של מכירה ע"מ שיקבל מחירו וכדומה הרי ברצונו עושה פן ואסור לשי' החולקים על הרמב"ן ע"ש היטב וא"כ בנ"ד שהוא עושה גוף המכירה בזמן היתר ליקח מחיר היתר את מעותיו אלא שיתברר אח"כ בזמן גמר גידולן כמה מחירם לכ"ע מותר וכבר כתב בתשו' הרי"מ מבריסק סי' י"ד דרב"ק בשאר איסורים אינו אלא מדרבנן ודוקא בעושה מעשה בזמן שפבר יש איסור אבל בפעולה הפעולה בזמן היתר אף דאח"כ פשיבא זמן האיסור ניקר שרב"ק לכ"ע שרי ע"ש וא"כ ה"נ בנ"ד וע' בשו"מ דברי חכמים סי' ק"י מ"ש בזה ולכן גם לענ"ד יש להתיר בזה להציל את אחב"י מגודל ההפסד אבל יען שהדבר נוגע לכלל המדינה אין רצוני לקבל עלי הוראה זו זולת באופן שימתיק סוד עם עוד איזה רבנים מובהקים שבמדינתכם המפורסמים בתורה ויראת ד' ואם גם הם יספימו גם אני אצטרף עמהם ואז יפרסמו דרוך ההיתר וגם מצוה לפרסם להזהיר הרבנים הנותנים הפשרים על היינות שיזהרו לבל יכשילו את אחב"י ביינות של ערלה.

והנלע"ד כתבתי: (ועמש"ל בסי' שאח"ז עוד בזה) סימן נה להרב המאוה"ג וכו' מו"ה חיים צבי עהרענרין נ"י אבד"ק סאד בארץ הגר מכתבו הגיעני ואשר פא לעורר על מ"ש בתשובה להרב אבד"ק טערצאל (לעיל סי' נ"ד) בדין עצי גפנים של ערלה ועוררתי די"ל דל"מ משום דבדאורייתא אין ברירה והביא בשם הרב הג"ל שתי דכל ענין ברירה הוא משום ספק ולכן בדאורייתא לחומרא וכיון דספק ערלה בח"ל מותר שוב ראוי לומר דיש ברירה ורו"מ הביא מהיש"ש דס"ל דהוי מטעם ודאי ובמגן אבות לחולין (י"ד) הקוזיק בדעת רש"ל והביא מהב"מ או"ח סי' תצ"ה ושו"ת ד"ח חא"ע סי' צ"ד וקול ארי' חא"ח דהעיקר דהוי רק מטעם ספק אף דמ"מ הרי פאן אין הספק בדין ערלה דנדאי הוי ערלה והספק רק אם הקנין חל למפרע שיקנה להעכו"ם ומה ענין לספק ערלה: והשיג על גוף דברי דהכא דתליא בפסוק דמים אי סמכא דעת' מה ענין זה לדין ברירה והנה בגוף הדבר כבר כתבתי לעיל בעצמי דכיון דגוף הקנין עכשיו אינו אלא שפיסוק הדמים מתברר לבסוף אינו תלוי בדין ברירה ולכ"ע יש ברירה אלא שרו"מ הוסיף להסביר דכיון דתלוי בסמ"ד שפיר י"ל דסמ"ד גם ככה"ג ויפה כתב וגם השגתו ע"ד הרב מטערצאל נכונה דנדאי אין מזה ענין לספק ערלה.

ומ"ש ר"מ לפקפק בהיתר זה משום דהוי הערמה בדאורייתא הנה בד"ז הארכתי בכמה תשובות מכבר בדברי תב"ש ומק"ח בענין הערמה במכירת חמץ והבאתי מש"ס דבכורות (ל"א ע"ב) בהא דמבליע בעורו בחלבו וגידו בשל יתומים ובגדול אסור ופריף מהא דסנפה (ל"ט) מבליע דמי אתרוג ומשני התם לא מוכחא מלתא דדמיו מועטים וע"ש במנבח פפרה בשם תוספות דכל חידושו של רבא הוא דהוי רק מדרבנן ומוכח דלאפיי הוא מה"ת ואפ"ה שרי והבאתי מירושלמי פ"ז דשביעית ה"א החנוני שהי' מבשל וכו' לא יאה מחשב וכו' אבל מחשב על היין וכו' וע"ש בפ"מ דמבליע בהמעות ובעירובין (כ"ז ע"ב) איתא ג"כ כה"ג ובירושלמי פ"ד דיבמות הי"ב גבי ר"ט שדעריס וקידש בשני בצורת ש' נשים להאכילן תרומה ובירושלמי פ"ג דפסחים ה"ג לחד מ"ד מחלק בין של תורה לדרבנן ולחד מ"ד משום הפסד ממונו שרי הערמה ופלפלתי הרבה ליישב קו' המק"ח ונשם העליתי דבדבר שרבים עושים פן יש להתיר גם בדרף הערמה דכל האיסור בדאורייתא הוא רק משום חשדא וגבי דבר שרבים עושים פן ל"ש חשדא אף שכל א' עושהו בפ"ע ודלא כהח"ס חאו"ח סי' ס' וגם הרי נהגו לעשות שט"מ לשבת אף דאיכא משום נשיתת בהמתו של תורה משום גנדל הפסד ממון והבכ"ש עצמו כתב לחד טעמא דבחמץ משום גנדל ההפסד גמר ומקני והביא מתוס' שבת (י"ח) גבי גיגית דגמר ומקני וה"נ בזה: ומ"ש דיש לחוש לתקלה שעיי"ז רבים יתירו לעצמן גם בלא מכירה הנה בתשו' ד"ח כתב ההיתר לעשות שט"מ לשבת משום דלא דברה תורה אלא פנגד יצה"ר שלא יתירו לעצמן באיסור וה"נ כפי שהציע לפני הרב מטערצאל מגנדל ההפסד אם לא ימציאו לפנייהם בדרף היתר לא יעמדו בנסיון ויתירו לעצמן באיסור ובכ"ז פתבתי בתשובתי הנ"ל שאין רצוני לקבל עלי הוראה זו זולת באופן שיציע הדבר עוד לפני רבנים מובהקים שבמדינתכם המפורסמים בתו"ר ואז יפרסמו דרף ההיתר וגם אני אצטרף עמהם ונכון לפרסמו בדפוס לבל יהי' ח"ו למכשול ולפוקה שיאמרו כבר התירו פרושים גם בלא אותן המכירה רדת (ועמש"ל בסי' שאח"ז עוד בזה) סימן נו להרב המופלג וכו' מו"ה פינקס זעליג הפהן נ"י שווארץ בהגאבד"ק ה' מאד בארץ הגר.

מכתבו הגיעני ובדבר מה שהשבתי לגיסו הרב אבד"ק מאד (לעיל סי' נ"ה) בענין הפרמים וכעת שלח אלי העתק ממכתב הרב הגאון וכו' מו"ה אברהם יצחק גליק נ"י אבד"ק טאלטשוואו שהשיג על דברי, והנה ראשית דבר הלא מראש פתבתי להרב מטערצאל וגם לגיסו כי כל דברי נאמרו בתנאי אם יציע הדבר גם לפני גדולי המדינה יראי ה' וגם הם יסכימו גם אני אצטרף עמהם ואם לאו נאמרו דברי רק לפולא וגם רק בעבור שהציע לפני הרב מטערצאל גנדל ההיזק הנוגע לרבים אשר גדלולו מנכסיהם עיי"ז ורבים נכשלים ומכשילים רבים וע"ז השבתי תשובתי: ועל עתה באתי במה שרמזתי לש"ס דבכורות (ל"א) דמבליע בעורו וכו' וע"ז השיג הגאון הנ"ל דשם הנה רק איד"ר לא אדע מהו כי אני הוכחתי שם מדברי אפיי דנראה בש"ס שם להדיא דלא ידע מדברי רבא והוי סבירא ליה דאסור מן התורה שהרי רבא חידש ד"ז דרבנן גזרו לאח"ש וכו' ואפילו הכי הוי סבירא לי' דהיא דלא מוכחא מלתא שרי בהערמה דהבלעה ותדע שהרי רמזתי שם להש"ס דעירובין (כ"ז) דמבואר להדיא וגם בשל תורה מותר בהבלעה ובע"כ כתי' הש"ס דבלא מינכר שרי והיינו כדאי' בירושלמי ורמב"ם רפ"ח ממע"ש דדוקא בקונה ממי שאינו תגר ואינו מדקדק ואינו חושב שמכר אלא הבשר והיין

מבליע וע"ש בכ"מ היטב בזה משא"כ בתגר שיודע שיווי הסחורה והיגו נמי מהה טעמא דלא מינכר ותדע שהרי מבואר במזבח כפרה לכוורות שם בד"ה אמר רבא מנא אמיןא לה ונ"ל אומר ר"י דלא מייתי ראיה אלא דמן התורה יכול למכרו אחר שחיטה ורבנן הוא דגזרי בהאי וממילא ידע דגבי תומים אוקמוהו אדאורייתא תוס' תיצונית עכ"ל הרי דזהו פל חידושו של רבא אבל אביי הוי סבר דהוי מה"ת ואפ"ה ס"ל דאי לא מינכר מלתא שרי להבליע ורבא הוסיף דבדרבנן בכל גונוי שרי אבל גם הוא מודה דהיכא דלא מינכר שרי גם בשל תורה כדמוכח מהא דעירובין (כ"ז) אבל מ"ש הרה"ג לחלק דהתם כיון שגם הקונה ישראל מסתמא גמר ומקני במתנה משום דלא שביק היתרא וכו' אם כי יש מקום לחלק פן אבל יש לפקפק דהתם הא מיירי בתבירו ע"ה החשוד על השביעית ומאן יימר דגמר ומקני כיון דכל האיסור קל אצלו וחסוד לעבור עליו וגם הא מיירי שם בלא רצה הע"ה ליתן לו האתרוג במתנה אלא שע"י שמבליע לו במקח הלולב שנותן לו ביקור עי"ז נותן לו האתרוג במתנה והערמה גמורה היא שהרי מבליעדי זאת לא רצה הע"ה ליתנו לו במתנה: ומ"ש דלא שבק היתרא וכו' לא אדע מהו אטו הע"ה עושה איסור כשמשקבל מעות בעד האתרוג הרי פל האיסור רק על החבר שאין מוסרין דמי פירות לע"ה לפי שחשוד על השביעית ועובר החבר על לפ"ע ומאי לא שבק היתרא וכו' שייך הקא: אבל בעיקר דברי תב"ש הנה גם בתשו' תשב"ץ ח"א סי' קל"ח בדין נדר הנאה מחבירו ורצה לקבל בהערמה ע"י הקהל הביא ג"כ מהש"ס דשבת ופסק דהערמה בשל תורה אסור וכן מצאתי בתשו' מיי' לספר קנין סי' ט"ז שכתב ונ"ל ואני אומר אחר שיהא משום ועשית הישר והטוב ה"ז קרוב למ"ע ואין להערים בה וכו' ע"ש ובטור חו"מ סוסי' צ"ט וכד"מ בשם תשו' ריב"ש בדין הערמה במתנה ובב"י או"ח סי' קנ"ג בדין מכירת ס"ת דבמתנה בהערמה אסור וכן מוכח בתשו' רדב"ז ח"י סוסי' רל"ג: אבל מ"מ במקום הפסד ממון מציינו בירושלמי פ"ג דפסחים ה"ג בסופה דכדי לחוס על ממונם של ישראל התירו הערמה לחד מ"ד ומוכח שם דאינו מחלק בין דאורייתא לדרבנן ע"ש ותבין ולכן קידש ר"ט ש' נשים בשני רעבון להאכילם תרומה וביארתי בתשו' הנ"ל דעיקר איסור הערמה הוא משום מ"ע שיששדוהו באיסור ובדאורייתא גם בח"ח אסור ולכן בדרבנן דלא גזרו בח"ח כמ"ש התוס' פתובות (ס') מותר בצנעה א"ה בהמ"ח ע' מג"א סי' ש"א בזה וע' בר"ן סופ"ק דביצה ורנ"ה סו"פ במה אשה וש"ג שהובא במג"א שם דס"ל דגם בדרבנן גזרי בח"ח וע' ט"ז או"ח סי' רמ"ג בשם הרא"ש דס"ל פהתוס' וע' ש"ך יו"ד סי' ק"נ דס"ל פהר"ן וע' תשו' מהרי"א או"ח סי' נ"ו וע' צי"ר על הירושלמי סופ"ח דעירובין בזה וע' בכ"ש ליבמות פ"ז מרמב"ם וראב"ד פי"א משגגות וע' פ"ת יו"ד סי' ב' סק"ד וע' חו"ד יו"ד סי' קפ"ה סק"ב וע' תשו' רמ"א סי' ב' וע' שפ"ד יו"ד סי' ס"ו סקט"ז ועתוס' חולין מ"א בהא דאין שוחטין לגומא וכו' ובה העליתי ליישב דברי תב"ש ממה שתמהו עליו מש"ס דגיטין (ס"ה) דפריף למ"ד קטן אינו זוכה לאחרים רק בדרבנן מהא דמערימין על מע"ש פיצד אומר לבנו וכו' ומשני הב"ע בעציץ שאינו נקוב מדרבנן ומוכח דלהס"ד הוי ס"ל דמיירי בשל תורה ואפ"ה שרי בהערמה: ולפמ"ש ניתא דכל טעמו של התב"ש דאסור משום מ"ע ואפ"י בח"ח אסור ובש"ס דשבת (ס"ד) בהא דמייתי ברייתא דפוקק לה זוג בצנארה וכו' ופריף על רב ומשני תנאי היא וכו' ומבוארשם לחד תי' דר' יוסי לא ס"ל פרב בהא דכל שאסרו מפני מ"ע אפי' בח"ח אסור

ולפמ"ש התוס' בגיטין שם הך מתני' דמערימין אתיא כר' יוסי א"כ לשיטתו גם
בדאורייתא מערימין במקום שאין רואין ודו"ק: ועפ"ז יש לדון במה שנתפשט המנהג
בשוכרי שדות וקוני פפרים שעושים שט"מ לשבת בדאורייתא בשביתת בהמות וכבר
כתב בתשו' ד"ח ח"ב או"ח סי' כ"ט ל' ל"א דגם בדאורייתא מתירים הערמה ולפמ"ש
י"ל דגם לשי' האוסרים הערמה בשל תורה פיון דרבים עושים פן ע"פ ב"ד ונתפרסם
הדבר ליפא חשש מ"ע דברבים ליפא חשדא ואף דבתשו' ח"ס או"ח סי' ס' העלה דהיכא
דכל אחד עושה בפ"ע גם ברבים איפא חשדא והביא ראיה מהא דפ"ד דפסחים גבי תודוס
איש רומי דאלמלא תודוס גזרו עליו נדוי דמיקחזי פקדשים בחוץ והא ברבים ליפא חשדא
ובע"כ דבכה"ג אסור פבר פתב בתשו' כ"ס יו"ד סי' פ"ד לדחות ראיתו בטוב טעם
ובפרט במ"ש דהתם אינו משום מ"ע אלא דעי"ז אתי למשרי קדשים בחוץ הוא נכון
מאד וכה"ג אי' ברש"ב"ם ב"ב (פ"א ב') סוד"ה דלמא ועמ"ש בחיבורי דע"ת סי' ה' סק"א
ובזה י"ל גם מ"ש הח"ס מהא דסנפ"ה (נ"ג) גבי מודים מודים וכו' ואף שהכ"ס כתב דמ"מ
אין לחדש היתר הגה הח"ס עצמו שם התיר בשעה"ד פשהדבר מפורסם ע"י הכרזה
וכדומה ובפרט בדבר הנעשה ע"י ב"ד והדפסה י"ל דלכ"ע שרי וע' פסחים (ל"ו ע"א)
גבי מנחת עומר דלותתין משום דציבור שאני ופירש"י דכל עסקים שלהם נעשה ע"פ
ב"ד וביריזין הוא הרי שההיתר בציבור רק משום דנעשה ע"פ ב"ד וה"נ אם לא יתירו
רק בשט"מ הנעשה בפני ב"ד ליפא משום חשדא פיון שיתפרסם הדבר בהסכמת רבנים
ונידפס אופן ההיתר וע' תשו' רמ"ץ סי' י"ז שפסק ג"כ לענין בגני בתים שנושרפו ומקום
הפ"מ דיש להקל משום דרבים לא חשידי אף שכל א' עושה בפ"ע ע"ש ואף דקשה
להקל בגנין בתים מ"מ בנ"ד יש להקל: ועוד נראה דגם התב"ש לא החמיר אלא למאי
דס"ל התם דליפא הפ"מ אבל בכה"ג שהדבר נוגע לחיי נפשות רבות גם הוא מודה שהרי
מבואר בפכ"ב דשבת מ"ד ותוי"ט שם דמשום פבוד הבריות לא חיישי' לחשדא ומכ"ש
במקום הפ"מ כזה וזהו ג"כ טעמו של הירושלמי פ"ג דפסחים שרמזתי לעיל בהא דפריד
מיחלפא שיטת' דר' יהושע תמן הוא אומר (גבי או"ב שמעלה מן הבור ביו"ט בהערמה)
מותר להערים והכא הוא אומר אסור (גבי חלה שלא יקרא שם) א"ר אדי פאן שבות
וכאן חיוב חטאת (ר"ל איסור מלאכה של תורה ביו"ט) אר"י בי ר' בון פדי לחוס על
נכסיהון של ישראל הכא מה אית לך (פי' גבי או"ב פדי לחוס על ממוןו שלא ימות בבור
מותר להערים והכא גבי חלה מאי אית לי' הפסד) הרי דהוא לא ס"ל לחלק בין שבות
לאיסור תורה ואם הנה הפסד ממון גבי חלה הנה מתיר הערמה אלא משום דליפא הפסד
אוסר ומוכח דמשום הפסד שרי הערמה ובפרט בנ"ד שלפי הצעת הרב מטעראצאל נוגע
אצל רבים לכל הונם שמתדלדלים מפל נכסיהם אם לא יתירו להם והרי מבואר בר"ש
ורע"ב פ"ז דכלאים מ"ו גבי אנס שזרע הפרים ויצא מלפניו דקוצר במועד משום מ"ע
שיחשדוהו פמתיים פלאים ומבואר דדוקא עד שליש בשכר פועלים ולחד מ"ד עד שליש
בגפנים יתן אבל יותר אינו מחויב לבזבז משום חשדא (א"ה בהמ"ח יש לפקפק דהתם
החשד שיעבור בשוא"ת ע"כ א"צ לבזבז יותר משליש אבל פאן בנ"ד החשד שעובר
בקו"ע ואאמו"ר שליט"א הראה לי שהמש"ז או"ח סי' רמ"ו סק"ו מחולק בזה עם
הבכ"ש ובריב"ש סי' שפ"ז מבואר דאין חילוק דלאו בשוא"ת חמור מעשה וע' ב"י או"ח
סי' תרנ"ו בשם הראב"ד בזה] וה"נ לפמש"ל דכל איסור הערמה משום מ"ע א"כ אין

חייב לבנוז יותר משליש דמי הגפנים לכ"ע וע' שבת (ק"יז ע"ב) דמחלק משום דהתם גבי או"ב או"ב אפ"א צב"ח וכו' ומשמע דגם במקום הפסד אין להתיר הערמה ומ"מ בנ"ד שהוא הפסד גדול לרבים י"ל כמ"ש א"ה בהמ"ח ע' בש"ס דחולין (מ"ט ע"ב) איסור דאורייתא ואת אמרת התורה חסה וכו' וע"ש שמוכח דבנדאי איסור דרבנן ג"כ לא אמרי' התורה חסה וע' בזוהר הרקיע על המצות בהקדמה וע' שו"ת שו"מ ח"ב סי' ק"ח במ"ק בזה ואולי ע"י הערמה גם הש"ס דילן מודה דאמרי' התורה חסה וכו'): ומ"ש על מה שכתבתי דיש לחוש אם לא יתירו להם יעשו באיסור שפן הציע הרב מטערצאל לפני ופקפק הגאון הנ"ל דבנ"ד קרוב לנדאי שיעשו רבים באיסור למפור אחר שיהי' פוסק הנה לא אדע מדוע נחוש לזה ואדרבא קיי"ל דחזקה לא שביק היתרא וכו' וכיון שיש דרוך להתיר למפור קודם חנטה אמאי יעשו באיסור כיון שיש לפניהם דרוך שיעשו בהיתר: ומ"ש עוד דקיי"ל פ"ג פ"ה ממע"ש וב"ק (ס"ט) דהלעיטהו לרשע וכו' במחכת"ה אין הבנה לדבריו כלל דדוקא אם הוא כפר רשע ועושה איסור לפנינו כהא דב"ק שם שהוא גוזל מה שאינו שלו אין לנו לתקן שלא יעשה עוד איסור ואמרי' בזה הלעיטהו וכו' וכ"ה להדיא בפיהמ"ש להר"מ שם אבל בנ"ד שבאים לשאול עצה להצילם מגדל ההיזק בנדאי יש לנו לתקן שלא יבואו לידי איסור כדאי' כה"ג בשבת (קנ"ג ע"א) דשרו רבנן למיתב פיס' לנכרי אף שהוא שלוחו לישאנו בשבת כמ"ש רש"י שם משום דקים להו לרבנן דאין אדם מעמיד א"ע על ממונו אי לא שריקת לי' אתי לאתווי ד"א ברה"ר ובב"י וט"ז או"ח סי' רמ"ד סק"ו מבואר ג"כ להתיר משום פסידא איסור קל שלא יבא לכתוב בשבת ע"ש בט"ז היטב ועוד בכמ"ק מצינו פן ול"ש לומר בזה הלעיטהו וכו' ועוד דהקא הא יש לחוש שאם לא יתירו להם ע"י מכירה לעכ"פ ידרכו בעצמם הגפנים וימכרו יין ערלה לישראל ובכה"ג שיש חשש מכשול לרבים בנדאי אין לנו לומר הלעיטהו וכו' כדאי' בירושלמי פ"ג דדמאי הל' ה' בהא דהנותרת לפונדקית מעשר את שהוא נותרת לה וכו' מפני שחשודה להחליף ור"י ס"ל דאין אנו אחרין לרמאין ובעי למימר דר"י ורשב"ג אמרו דבר א' ומסיק דרב"ג לא יודה לר"י דאין דרוך חב"ר להוציא מביתו דבר שאינו מתוקן ובמרה"פ שם ביאר דאף שאין אנו אחרין לרמאין והלעיטהו וכו' מ"מ בזה דפונדקית היא ויבואו גם אחרים לידי מכשול צריף לעשר אף מה שהוא נותרת לה ובזה ביאר דברי רמב"ם פ"א ממעשר שפסק כת"ק דר"י ובפ"ט פסק פ"ג והיינו משום דהיכא דיש לחוש למכשול אחרים לא אמרי' הלעיטהו וכו' ע"ש ותבין וה"נ בנ"ד: וגם מ"ש הגאון נ"י להשיג עמ"ש דל"ש בזה משום רוצה בקיומו מפני שעושהו בזמן היתר דמה בכך שעושה המו"מ קודם הגידול מ"מ הרי הוא נמשך על אחר גידול הענבים לא אדע מהו שהרי כתבתי שילנה מעות בשעת מקח להעכו"ם שישלם לו העכו"ם תיכף ויזקוף עליו החוב במלנה ומותר לעשות פן כדאי' בש"ס דע"ז (ע"א א') דא"ל רב להנהו סבויתא מוכרי יין פי פניליתו חמרא לנכרים שקלי זוזי מנייהו ונהדר פנילן להו נאי לא נקיטי בהדייהו זוזי אוזיפניהו ונהדר שקלי מנייהו פי היכא דתיקוני הלואה גבייהו וכו' וה"נ יעשו בנ"ד יוגמר כל הקנין והחייב מיד אלא שיתברר לבסוף כמה יהי' החוב על העכו"ם לשלם את חובו אח"ז אבל פשיטברר יהי' מבונר הדבר למפרע שאם יהיו גפנים מועטים יופטר העכו"ם מלשלם חוב ההלואה ע"פ התנאי שנדבר ביניהם אבל עכ"פ ע"פ דינא נגמר כל הקנין והחייב מיד ורק הבירור מתברר

אח"כ ונשפיר י"ל דל"ש בנה איסור רוצה בקיומו פיון שהמקח נגמר ונעשה מיד קודם גידול הסמדר ובאותה שעה ליכא עדיין איסור: ובכל זאת אינני אומר קבלו דעתי וכ"כ במכתבי הראשון כי רק באופן אם יסכימו גדולי רבני מדינתכם יראי ה' להיתר זה גם אני מצטרף עמכם ואם לאו בטלה דעתי ואינני תוקע א"ע לדבר הלכה ובפרט להקל בדבר הנוגע לרבים ורק מפני שהציע לפני הרב מטערצאל גודל העניויות ודלדול נכסים הנוגע לנפשות רבות המו מעי בקרבי כי התורה חסה על ממונם של ישראל וכתבתי הנלע"ד להלכה באופן אם יסכימו גדולי מדינתכם: סימן נז לרב המאוה"ג וכו' מו"ה חיים גאלד נ"י מו"ץ דק' קראקא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה מ' בלומא בת ר"ז העגונה מבעלה זה י"ז שנים שנסע בעלה מרדכי שטיינהויז לאמעריקא מתוך קטט שהי' ביניהם והניחה עם ילד קטן בן ב' שנים וישב בעיר דאלעסטרסקא רחוקה מאוד וגם אחרות דרה שם ובכפר סמוך למחוז"ק דרים אמו של הבעל ואחיו משה ובחומה"פ תרנ"ו בא משה לקראקא ושאל לצ"מ א' היות שהשיג מכתב מאחרות דברי שלום פדרפה ובתוך המכתב הי' מנוח מכתב קטן לומר להילד בן מרדכי שיאמר קדיש כי אחיהם מת בי"ט אדר ונקבר ביום כ' אדר וצוה להעלים מכתב זה מאמה ושאל אם צריף לנהוג אבילות והצ"מ הג"ל לא ידע שאין ראים לומר קדיש קודם שנתברר היתר העגונה ואמר הבן קדיש והאשה שפטה בדעתה שפותרת להנשא ואחר שנודע לרו"מ מצנה לה לחקור עוד על הדבר והשיגה עוד מכתב מגיסטה אחרת בעלה הג"ל שכתבה לאמה ולאחיה אחרי שנודע לאמה ממימת בנה וביקשה ממנה להודיעה כד"ש מתהלכות חליו ומשלום אשתו השני' שנשא שם בלא היתר והוליד בנים והשיבה מכתב ארוך כל תהלוכות חליו וכי נקבר בכבוד גדול והילדים נלקחו לעיר אחרת בוויזטן הויז ואשתו עומדת להנשא וגם דברים הנוגעים לעצמה כתבה שם ולא הי' כתב ידה כי א"י לכתוב ורו"מ אמר לה אולי תוכל להשיג משם טודטענשיין וגם כתב תעודה מהח"ק כי שם לא נמצא שום רב ומורה והשתדלה אצל גיסתה אשת משה הג"ל והיא כתבה לניסתה אחרות מרדכי הג"ל שבאמעריקא ועתה בא מכתב משם ושלחה טודטענשיין בלשון ענגליש כי מאקס גאלדשטיין מאירופא מת ובאיזו חולי מת ומקוים מהנאטאר בחותמו והעדים החתומים ע"ז שמותם כשמות יהודים וגם בהאגרת כתבה שהעד החתום הוא יהודי גם שלחה כתב תעודה משני אנשים הראשון כתב ישראל ובלשה"ק כי מרדכי גאלדשטיין מת ביום ד' י"ט אדר ונקבר ביום ה' כ' אדר והשני בלשון ענגליש כי מ' גאלדשטיין ששמו בביתו הי' שטיינהויז מת אבל לא נזכר שם עירו וגם הזמן אינו מכוון כי בהטודטענשיין כתוב שמת 5 מערץ שהי' ביום כ' אדר תרנ"ו והוא כתב ביום 20 מערץ ואחיו משה הגיד במסל"ת שהי' שם ב"פ אצל אחיו מרדכי באמעריקא ושינה שם שמו האשכנזי לשם גאלדשטיין עכת"ד השאלה: הנה ראשית כל נחקור על מכתב אחרות שכתבה תחלה במסל"ת שמת ונקבר ושיאמר בנו קדיש ורו"מ הביא מדברי הב"ש סקי"ג בשם תשו' שעא"פ שהוכיח מהריב"ש דגם במסל"ת ל"מ גבי ה' נשים וצייד דבנ"ד איפא הוכחה שהרי העולם מקפידים שלא יאמר הבן קדיש בחיי אביו ובפרט אצל פשוטי העם ולא יתכן שתכתוב ושיאמר הילד קדיש אם הנה חיי: והנה לענ"ד דבר גדול דובר ונהרי במהרי"ק שרש קכ"א בענין היתר עגונה שעכונ"ם א' אמר בפני השופט שהרג יהודי ע"י שהבטיחו השופט שלא יזיק לו בשום דבר וכתב דזה עדיף

ממסל"ת וגם בלא טעמא דאשה דייקא ולא משום עגונה נאמן שהרי אפי' בשביל חשש זלזול מעט מהימני ערפאות משום דלא מרעו נפשיהו ואפי' להתיר אשת איש לעלמא אי לאו משום דלאו בני כריתות נינהו הוי מהני עדותן כדאי בפ"ק דגיטין ומכ"ש בפשש שיזיק לו בנפשו ובט"ז יו"ד סי' שט"ז סק"ד למד מזה דגם לעגנן בכור גם היכא דמסל"ת אינו נאמן מ"מ היכא שמפסיד לעצמו באמירתו איזו רינח ממון לכ"ע נאמן ע"ש באנרף וה"נ בנ"ד והן אמת שמדברי מרדכי שהובא בב"י א"ח סי' תקי"ג בדין אמר במסל"ת שנוקדה הביצה קודם יו"ט דנאמן ובשם תה"ד דנוקא בדרבנן ונהרי מבואר שם דיותר טובים אותן שנוקדו מחדש וא"כ לשי' הט"ז הרי גם בשל תורה הי' ראוי להיות נאמן אף י"ל דהתם אין בזה רינח ממון כלל ואין בזה קפיידא וע' בא"ד ריש ביצה סי' של"ב שלמד מהא דלהשביית מקחו אינו נאמן דהיכא שאומר לגרע מקחו נאמן ע"ש היטב: אבל בנ"ד שהעולם מקפידין וחושבין ד"ז לסכנה שיאמר הבן קדיש בחיי אביו פשיטא דנאמנת גם להסוברים דאין נאמנים במסל"ת ואף דביבמות קי"ח א' סד"א דתמות נפשה עם פלשתים קאמרה היינו לפי הס"ד ולא למסקנא ועוד דהתם בלא מסל"ת אבל במסל"ת שפיר נאמנת בכה"ג ואף שבתוס' יבמות צ"ד א' פתבו דגדולה שנאת שונאים מאהבת אוהבים מ"מ אהבת אח ואחות שאני וגם גוף הוכחת שעא"פ מהריב"ש פכ"ר כ' בשו"ת ברפת יוסף א"ע סוסי' ק"ב דגם לשיטתו יש לחלק בין צרה שיש לה צערא דגופא ובין שאר נשים מאותן שאין מעידות וכבר העיר בזה בהגהת מל"מ פי"ב מה"ג וע"ש בתשו' ברכ"י עוד שכתב לחלק בין מסל"ת בקישור דברים או בלא ק"ד וזהו דלא כמ"ש הב"מ ושאר אחרונים: וכה ראיתי בתשו' מהר"ם שיק חא"ע סי' מ' שחידש דגם בדאיכא רגל"ד וגם מסל"ת אין להאמין להנהיג ה' נשים שהרי אפי' בסוטה שיש רגל"ד שקינא לה ונסתרה אפ"ה מבואר בסוטה (ל"א ע"ב) דהנהיג ה' נשים אין נאמנות להפסיד פתובתה ומכ"ש בנ"ד דמה"ת אין עא"נ ורק חז"ל הקילו ובכה"ג הרי לא הקילו (וגם הביא ראי' דאפי' בדרבנן אינם נאמנות מהא דסופ"ב דגיטין דאין נאמנות לומר בפ"נ ולא הזכיר כלל מדברי מל"מ פי"ב מה"ג שצידד להיפוך) אבל נראה דזהו בדאיכא רגל"ד על גוף הדבר שמת בעלה אבל ליכא הוכחה בגוף עדותה דאפשר שמצד שנאה אמרה פן אבל היכא שיש לנו הוכחה בגוף עדותה שאינה מתפוננת מצד שנאה גם הכא מהני שפיר ועוד דהתם במעידה על הסוטה עצמה ובאה להפסידה פתובתה אבל בנ"ד הרי פתבה פן רק שיאמר הבן קדיש ומרוב רוחק הדבר אולי לא ידעה כלל אם אשתו עודנה בחיים או אולי הרחיקה נדוד עד שלא יודע כלל ממכתב זה שכתבה לאחיה משה או אולי סברה שבעת שנסע מכאן גירש את אשתו כי הלא לקח שם אשה אחרת: ועוד נראה דכיון שכתבה במכתב ב' לאמה פמה דברים מהתנהגות חליו ומצב הילדים שנוקדו שם הרי מצינו ביבמות (צ"ח ע"א) בהא דאמר בן יאסיין וכו' מצאתי גר שנשא אשת אחיו מאמו וכו' על ספסל זה ישב ר"ע ואמר ב' דברים גר נושא וכו' ואמר ויהי דבר ה' וכו' שנית דברה עמו שכנה וכו' ומי מהימן וכו' ואם לאו אין שומעין לו וכו' ואב"א שא"ה דקאמר מעשה אחרנא בהדל' ופירש"י דניכרין דברי אמת שביחד קיבלן ומגו דמהימן וכו' ע"ש וה"נ בנ"ד שכתבה עוד פמה דברים אחרים מענין זה וגם פתבה זאת לאמה ויודעת בצערה באבילות בנה אין ספק שכל דברי' הם אמת.

ועוד יש לדון בזה עפ"מ"ש התוס' קידושין (נ"ב ע"א) ד"ה ואפילו במקום שנעשית לה צרה דנהי נמי דצרתה אינה נאמנת וכו' עכ"ל וברש"י ורא"ש פתבו בע"א אבל מלשון התוס' מוכח דבצירוף מעשה נאמנת וכעין מה דא"י בגיטין (ס"ז) דיבורא מקרי ואמר מעשה לא עביד וא"כ ה"נ שפתבה מכתב וגם שלחה מכתב תעודה מנאטר ועדים והוצרכה להוציא מעות ע"ז שפיר י"ל דנאמנת דהוי עדות במעשה: וגם יש לצרף תעודת הנאטר והעדים שחתמו על התעודה האחרת והעיד א' ששינה שמו מכפי שהי' נקרא באירופא ונתן התעודה לאחות בעלה אף שאין הפתב מקנים כבר העלה בשו"ת תפארת צבי חא"ע סי' כ"ב דגם הה"מ לא הקמיר דל"מ מסל"ת במכתב ביהא דכתב עפ"מ"ש שפ"ס"י י"ז סי"א רק בעכו"ם שיש לתלות שפתב דרף שחוק אבל היכא שידוע שהמכתב הי' במתפונן לאינה דבר לכ"ע יש להקל וה"נ בעדות הנאטר אף דבנ"ד לא הי' התעודה במסל"ת וע' תשו' גא"ב סי' כ"ז בדין עדות במכתב שאינו מקנים ותשו' עבוה"ג סי' פ"ו אף הרי הי' גם עדות ישראל ואף דהוי ע"א בקטטה כבר הביא רונ"מ מדברי הב"ש ס"ק קמ"ג דאין לחוש שמה שעד ועוד נראה דבנ"ד שפ"ס"י עברו י"ז שנים ובעלה כבר נשא אשה אחרת והוליד שם בנים בנדאי אין לחוש שמה עכשיו שברה עדים להכשילה פי בארץ הזמן ומרחק המדינה גם שנאתה גם קנאתה כבר אבדה ויותר הי' לה לעשות זאת מקודם כמה שנים: סוף דבר אחר שיש הוכחות רבות וצירוף כמה אומדנות ובצירוף שמה פשיג'רשה בגט בע"כ אולי הי' גט פשר הנני מסכים עמו להתיר העגונה בלומא בת ר' זימל מפבלי העיגון ויושיבו ב"ד להתירה כדת של תורה [ובגוף דברי מהרי"ק וט"ז שהבאתי דבמקום שמפסיד לעצמו נאמן הנה בתשו' הראנ"ח סי' ע"ה והובא בקו"ע שפ"ס"י י"ז סי' רפ"ד פתב שדברי מהרי"ק תמוהים ולא נמצאו בשום פוסק ושגם הוא כ"כ רק לסניף ובתשו' פ"י ח"ב חא"ע סי' ס"א הביא בשם מהר"ל מפראג שפתב דמי שפוסק כמהרי"ק עתיד ליתן את הדין מ"מ הרי הביא מתשו' הב"י דיני מסל"ת סי' ז' וסי' ח' שפ"ס"י ע"ד מהרי"ק והפ"י פתב דכדאי הם לסמוך עליהם אפי' שלא בשעה"ד נאני מצאתי בתשו' רשד"ם חא"ע סי' קס"ה שפ"ס"י ג"כ פ"ג: סימן נח להרב המאוה"ג וכו' מו"ה אלעזר הלוי אייבשטיץ נ"י אבד"ק סטערדין ברוסקא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה שיש לה מיוחד גדול על הלב וכשהיתה מעוברת שפ"טה הרופאים המומחים במסוכנת והזהירוה שלא תתעבר עוד ואם לאו יצמח לה סכנת מות פתאומית והבעל נאלץ לפרוש ממנה לעולם אם מותרת לשמש במוך קודם תשמיש.

ורו"מ האריך למעניתו לפלפל בבאיור המחלוקת שבין רש"י ור"ת בסוגיא דיבמות (י"ב) וכתובות (ל"ט) והעלה לפי המבואר באס"ז פתובות (ל"ט) בשם הרמב"ן והרא"ה דהא דליכא איסורא משום דאיכא מצנת עונה ותמה איך מותר לעבור באיסור חמור כזה משום מצנת עונה ובזמן האסור ליכא מצנת עונה כלל כדמוכח בפסחים (ע"ב) וגם הרי ב"ד האשה למחול ודמי להא דכתובות (מ') ולכן העלה דכיון דאיסור הו"ל הותר מכללו כמ"ש בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' מ"ג מהא דיבמות (ע"ו) לכן אין לאסור רק במערה על הארץ לבטלה ולא במערה בחלל הרחם ולצורך מצנת עונה וגם תמה לשי' ר"ת איך לדעת חכמים תשמש פדרפה ותכניס א"ע לסכ"נ ואיסוסוכין על הגס לכן העלה דע"פ רוב מעוברת וקטנה אינה מתעברת ועתוס' סוטה (כ"ז) ורק חשש מיעוטא איכא ור"מ

לְשִׁיטְתוֹ דְחִיּוּשׁ לְמִיעוּטָא וְרַבְּנָן סְמְכֵי אַרְנָבָא וְאַמְרֵי מִן הַשְּׁמַיִם יִרְחֲמוּ וְאַף דַּא"ה בַּפ"נ
אֲחֵה"ר כְּדָאֵי בְּיֹמָא (פ"ד ע"ב) הֵינְנוּ בְּרַנְבָּא דְכָל דְפָרִישׁ וְכוּ' דְהָוִי רַק סְפָק כַּמ"ש
הָרֵא"ש וְאִס"ז ב"מ (ו') מִשָּׁא"כ בְּרוּב גְּמוּר שְׁבֻטְבַּע גַּם בַּפ"נ סְמְכִינוּ אַרְנָבָא וְעוּד
דְּבִיּוּמָא שְׁם מְשׁוּם דְּאַתְחַזְיָק יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ חֲצַר וְהַקְבִיעוּת נִשְׂאָר בְּמִקוּמוֹ לְכֹן א"ה
בַּפ"נ אֲחֵה"ר וְעוּד דְּהֵתָם הִי סְפָנָה וְדָאִית וְהַסְפָּק אִם הוּא יִשְׂרָאֵל וְסְחִיבִים לְהַצִּילוֹ לְכֹן
א"ה בַּפ"נ אֲחֵה"ר אָבֵל הֵיכָא דְהַסְפָּק בְּגוּף הַסְפָּנָה סְמְכֵי אַרְנָבָא א"כ דְּוָקָא הֵתָם שַׁע"פ
רוּב אֵין חֲשֵׁשׁ סַכְנָא לְכֹן לְשִׁי רִש"י אָסוּר אָבֵל בַּנ"ד שְׁיֵשׁ סַכְנָא עַפ"ד הָרוּפְאִים וְרוּב
נְשִׁים מְתַעֲבָרוֹת לַכ"ע יֵשׁ לְהַקְל בְּזִמְנָא עוֹנָה עַכְת"ד: וְהֵנָּה בְּגוּף הַדְּבָר שְׁחִידֵשׁ בְּטַעֲמָא
דַּר"מ וְרַבְּנָן כְּבָר קְדָמוּ בְּשׁו"ת מְהַר"ם שֵׁיךְ חַח"מ ס' נ"ד אָף בַּמ"ש רַו"מ אִם יֵשׁ לְסַמְנָה
בְּשָׂר עַל רוּב יַעֲזִיב בַּמ"ש ז"א או"ח ס' ד' סַכְנָא וְבַא"א שְׁם סַכְנָא וּוְנוֹר"ז ס' קַע"ג וּמְצָאֵתִי
בַּתְּשׁוּ אַבְקָת רֹכֵל לְהַב"י ס' רִי"ג בְּשֵׁם רוּב דְּאַפִּי ס"ס ל"מ בְּסְפָנָה ע"ש וּבַתּוֹסֵף פְּסָחִים
(קט"ו ע"ב) בַּד"ה קָצִין וְכוּ' שְׁמוּאֵל הֵיכִי אָכִיל מְרוּר בְּפָסַח וְכוּ' דְבָדַק וְכוּ' וְשָׂמָא בְּרוּב
יִרְקוֹת אֵין בְּהֵם קָפָא וְסַמְנָה שְׁמוּאֵל אַרְנָבָא וּמְשׁוּם סְפָנָה דְּקָפָא חִיּוּשִׁי לְמִיעוּטָא וְצָרִיף
חֲרוּסַת עַכ"ל הָרִי דְבָכָל רוּב וְגַם בְּמִקוּם שְׁיֵשׁ סְפָק בְּגוּף הַסְפָּנָה וְלֹא אַתְחַזְיָק שְׁם אַפ"ה
חִיּוּשִׁי לְמִיעוּטָא וְאַף דִּי"ל דְּהֵתָם בְּדָאֲפָשֵׁר לְתַמְנָן הַחֲשֵׁשׁ סְפָנָה ע"י חֲרוּסַת שְׁפִיר חִיּוּשִׁי
דַּא"כ אֵי מְוָתֵר לְמִשְׁמַשׁ בְּמוּף יֵהָא חִיּוּב בְּזָה גַּם לְרַבְּנָן פִּינּוּ דְּבִדְאֲפָשֵׁר לְתַמְנָן חִיּוּשִׁי
לְמִיעוּט דְּסְפָנָה וְאַמְאֵי אָמְרוּ מִן הַשְּׁמַיִם יִרְחֲמוּ: וְגַם מ"ש רַו"מ דְּכָל לְצוּרָה שְׁרִי וְהִבִּיא
מַש"כ דִּיבְמוֹת (מ"ב ע"א) לֹא יִשָּׂא אָדָם מְעוֹבְרַת חֲבִירוֹ וְכוּ' ה"נ אֵי לְמ"ד בְּמוּף בְּמוּף
וְכוּ' וְתַמָּה רַו"מ מָה רֵאֵי בְּשָׂלְמָא בְּהַנְּיָה ג' נְשִׁים שְׁפָכְרָא וְנִשְׂאָן וּמְחַוֵּב לְקַיָּים מְצוֹת עוֹנָה
מַש"ה מְוָתֵר לְשִׁמְשׁ בְּמוּף אָבֵל הָכָא שְׁעִידִין לֹא נִשְׂאָה אַמְאֵי יִתִּירוּ לוֹ לְשִׁמְשׁ בְּמוּף
וּבַע"כ דְּכִינּוּן שְׁהוּא לְצוּרָה לֹא מְקַרֵי כָּל הַשְּׁחַתָּת זָרַע וְמָה שְׁאַסְרוּ חֲכָמִים לְשִׁמְשׁ בְּמוּף
הוּא רַק מְשׁוּם דְּסְמְכֵי אַרְנָבָא דְּלֹא יִתְעַבְרוּ כָּלָל: וְהֵנָּה בְּגוּף הַדְּבָר מְצָאֵתִי בְּסַפֵּר חֲסִידִים
ס' תצ"ט שְׁחִילָק בְּאַמְתָּ דְּהָא דַּג' נְשִׁים מְשִׁמְשׁוֹת בְּמוּף הֵינְנוּ לְפִי שְׁפָכְרָא לְקַחָה אָבֵל
אָסוּר לְקַח קַטְנָה וְהוּא מְעַכְבֵּי אֶת הַמְּשִׁיחַ ע"ש וּלְפִי דְּבָרֵי הַקְּוָשִׁי בְּמִקוּם בַּש"ס דִּיבְמוֹת
הַנ"ל מָה פְּרִיף ה"נ אֵי לְמ"ד בְּמוּף הָרִי כָּאֵן קָאֵי לְעַנְנָן לְכַתְחֵלָה אָבֵל בְּאַמְתָּ לַק"מ דְּהֵתָם
פְּרִיף אֵהָא דְּתַנָּא בְּבְרִיָּתָא דָּאֵם נִשָּׂא יוֹצִיא אַמְאֵי יוֹצִיא יִשְׁמַשׁ בְּמוּף מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ סְפָנָה
שְׂמָא תַעֲשֶׂה עוֹפְרָה סְנָדֵל וז"פ: וּבְגוּף הַדִּין שְׁהִבִּיא רַו"מ בְּשֵׁם הַגְּהוֹת הַגָּאוֹן ר"ב אֲשַׁכְּנִזִי
עַל תְּשׁוּ רַע"א שְׁהִבִּיא מֵהִיש"ש יְבְמוֹת פ"א ס' ח' לְהַתִּיר גַּם ק"ת כְּבָר הִבִּיא בְּהַגְּהַת
יְד אֲפָרִים שְׁבַפּוּס ע"ג בְּהַגְּהוֹת לַא"ע לְסִי כ"ה וְע"ש מ"ש מְכַמ"ק בְּזָה וּמְצָאֵתִי בַּתְּשׁוּ
רַדְב"ז ח"ג ס' תַּקְצ"ו שְׁהָאַרִיף ג"כ בַּד"ז וְהַעֲלָה לְאַסְוֹר בְּשָׂאָר נְשִׁים אָבֵל בַּג' נְשִׁים אִם
יִרְאוּת שְׂמָא אֵין לְהֵם זְכוּת רִשְׁאוֹת לְשִׁמְשׁ בְּמוּף ע"י שְׁנוֹתְנוֹת מוּף בְּאוֹתוֹ מְקוּם בְּשַׁעַת
תְּשִׁמְיֵשׁ כְּדִי שְׁלֹא תִתְעַבְרָנָה פִּינּוּ דְּאִיכָא פ"נ ע"ש וּמְכ"ש בַּכַּה"ג דַּנ"ד דְּאִיכָא חֲשֵׁשׁ אֲשַׁא
טְפִי דְרוּב נְשִׁים מְתַעֲבָרוֹת וּכַמ"ש רַו"מ וְגַם יָפָה כְּתַב רַו"מ שְׁהַר"ת סְמָה עַל מָה
שְׁמַקְנָחוֹת אַח"כ בְּמוּף לְפִי שְׁהִיוּ אֲזֵי הַנְּשִׁים בְּקִיאוֹת בְּכָף מִשָּׁא"כ בַּזַּה"ז כַּמ"ש הַב"י
וְאַחֲרוֹנִים בְּיו"ד ס' קצ"ו י"ל דַּר"ת מוֹדָה דְּזוּרֵי גַם ק"ת וְכַה רֵאִיתִי בַּס' יִשְׂרָאֵל עַל לִיבְמוֹת
(י"ב) שְׁתַּמָּה ע"ד יִש"ש שְׁפוֹתֵר לְמ"ש בְּדְרִישָׁה לַא"ח ס' תַּר"וּ בְּשֵׁם מוֹרוֹ רַש"ל
לְהַחְמִיר אָבֵל הֵינְנוּ בְּשָׂאָר נְשִׁים אָבֵל בְּמִקוּם פ"נ כְּדָאֵי הֵם רַש"ל וְהַרְדְּב"ז לְסַמְנָה עַלֵּיהֶם
וּבְכַרְט.

לפ"מ ששמעתי שבזה"ז נותנים הרופאים לנשים פאלה כמין פיסוי של גומיע דק ונקרא בלשונם פּעסאַר שְמַכְסִין בו פי האם והוא המקור מסביב שלא יקלט הזרע וא"כ התשמיש כמו בשאר נשים אלא דכמו דבמעונפת סגור פי המקור כן ה"נ בזה ואינו דומה כלל למשמשת במוך דהוי כמשליך זרעו על המוך משא"כ בנ"ד ויש לפרש דכ"ע מודו להקל במקום ספנה: אבל מ"ש רו"מ להתיר רק בזמן טבילה וליל עונה לא אכחד פי לענ"ד י"ל להיפוך דבזמן טבילה וסמוך לסתה דרוב נשים מתעברות לא ישמש כלל דדמי למאבד הזרע בינדים וכמ"ש באו"ח סי' תר"ו הנ"ל דבזמנים אלו אסור להפליט ותוכל להסתיר ממנו זמן טבילה אבל בשאר זמני עונה דע"פ רוב אינם מתעברות י"ל דליפא חשש משחית זרע כיון דגם בלא"ה אינם מתעברות ומ"מ לענין סכ"נ חיישי למיעוטא וכמ"ש"ל בשם התוס' פסחים (קט"ו) כעין זה ממש וע"ע בשו"ת כתב סופר א"ע סי' כ"ו שהאר"י הרבה בענין זה והביא ג"כ מהאס"ז בשם רא"ה דעיקר ההיתר בשביל מצות עונה ופסק ג"כ להקל במקום סכ"נ ואין לחוש לחשש השחתת הזרע וע"ע בתשו' מהר"י אסא"ד חיו"ד סי' רכ"ב ולכן הגם שהח"ס יו"ד ורע"א מחמירים וכ"ה בתשו' אמרי אש"י יו"ד סי' ס"ח ובגין ציון ח"א סי' קל"ז ובס' נדרי זריזין בכינוי נדרים לסי' רט"ז דחה דברי תשו' ח"ש שהביא הפת"ש סי' כ"ג אבל הם לא ידעו מדברי רדב"ז ויש"ש הנ"ל וכה ראיתי בשד"ח מע"ר אישות סי' א' אות ל"ב שהביא בתשו' צ"צ החדש א"ע סי' פ"ט שהעיר ג"כ דדוקא בג' נשים שע"פ רוב אינן מתעברות אסורות משא"כ בנשים שרובן מתעברות ויש ספנה בדבר יש להקל כדעת יש"ש וגם הוא לא הביא מדברי רדב"ז שהבאתי (ובמק"א ביארתי הא דכתבו התוס' מגלה (י"ג ע"ב) דאסתר שימשה במוך ואם נפרש ששמשה עם אחשנרוש כן י"ל דזרע עפוי"ם מותר להשחית אף לפמ"ש מהר"ש"א ששמשה עם מרדכי כן קשה ויש ראי' דלצורך שרי ואולי התם מייברי אחר תשמיש ועמ"ש ביער"ד בדרשות אה"ו דרוש ב' מ"ש בזה ואכמ"ל) אבל מ"ש רו"מ דיש להקל מחשש הרהורי עבירה של הפעל יענין בספר חסידים סי' תצ"ט שרמזתי לעיל שדחה טעם זה ומ"מ כיון שהרדב"ז ויש"ש מקילים יותר עכ"פ כדאי הם לסמוך עליהם בכה"ג דנד"ד במקום שנוגע לפ"נ וכפי שעושים בזה"ז די"ל דלכ"ע שרי: אנכי הנני לבאר במ"ש הב"ש בא"ע רס"י כג להוכיח מדברי ס' חסידים דמ"ש בזה דעון הו"ל חמור מכל עבירות שבתורה לאו דוקא וע"ש בעצי ארזים מ"ש בזה דדוקא דומיא דער ואינו שהיו נשותיהן עמהם ובשאת נפש עשו כן בכה"ג חמור יותר אבל מהזוה"ק ל"נ כן אבל בנוע"מ פ' ויגש הוכיח מש"ס דקידושין י"ג א' וקשין עריות יותר מדור המבול ונהרי חטא דור המבול הי' בהו"ל ומוכח דלא פהזהר וע"ע פיה"מ להר"מ פ"ז דסנהדרין מ"ד ואני מצאתי בזוהר רות אות י"ב וז"ל ואף דעביד עובדין בישין ואוליד בגין בישין בסטרא דמסאבא כד אושיד זרעי' לארעא אבל בתיובתא שלימתא ואולקי' אורייתא כולא ימחל לי עכ"ל ומזה מוכח דמ"ש בזוהר פ' ויחי דל"מ תשובה לחטא זה היינו בלא לימוד התורה וע' בר"ח פ"ב משער התשובה מהזו"ק פ' נשא דבצירוף לימוד תורה מיקרי תשובה עילאה ע"ש ותבין: סימן נט להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יהושע העליר נ"י מו"ץ דק' סטרי.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שקנה יין לפסח והשתמש בו בלילות של פסח בכוסות של זכוכית וכן כל ימי החג ואח"ז נודע לו שהוא יין של חמץ ונודע דבזה"ז מערבין

שפירטוס של יי"ש בהיין והורה רו"מ לאסור הפוסות מלהשתמש בהם לפסח על שנה הבע"ל פיון שעמד היין בהם פשיעור שיתן על האש ונתחיל להרתים דמבואר בס' תפ"י שהוא שיעור ו' מינוטין וכאן עמד היין יותר מזה בסדר הגדה ולדין קיי"ל דגם פלי זכוכית בולעים חמץ פדעת רמ"א סי' תנ"א סכ"ו ואף דבדיעבד מהני הגעלה אבל אין להתיר לכתחלה ורו"מ הביא מתשו' הש"מ סי' י"ז שחוכך לאסור פלים שפלעו משהו על שנה האחרת וגם בספר הנדפס מבעל אפיקי יהודה מחמיר בזה עפ"ד המג"א סק"ל דבכלי ל"ש ביטול ואף דבשו"ת ב"ש חאו"ח סי' צ"ג פסק להקל ולהביא מהמק"ח סי' תמ"ז סק"ה ותשו' רע"א סי' כ"ו שהקילו ג"כ בזה מ"מ בנ"ד מאן גימר שהחמץ רק משהו בתוך היין עכת"ד: והנה פיון שדעת הש"ך בשם תשו' רמ"א דבהיתרא מהני טעימת ישראל א"כ אם הי' בו טעם יי"ש היו מרגישים בשתייתו ואף דהוי מלתא דלא רמזא י"ל דבהרבה אנשים ששותין כמ"פ סמכי' גם במלתא דלא רמזא כמ"ש בדע"ת סי' ח"י סקט"ו שכ"ה בתשו' רמ"א סי' נ"ד וגם מדברי הב"י או"ח סי' תמ"ז בדין תותים שנתבשלו בכלי חמץ בשם מ"כ בשם ר"ת מוכח פן ע"ש ותבין: ודרך פלפול יש להביא ראיה דבשנים גם במלתא דלא רמזא מהני מדברי התוס' זבחים (ב' ע"א) בהא דקתני כל הזבחים שגזפחו של"ש פשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה ובתוס' ד"ה כל הזבחים וז"ל עבודה קמייתא נקט וה"ה קבלה והולכה וזריקה וכו' ויש להקשות דהא סתם מתני' ר"מ ובפרט דבש"ס מפרש האדנקיט אלא שלא עלו וכו' דקמ"ל דאסור לשנויי בה וכדברא וכו' איב"א סברא משום דשני בה פל הני לישני בה וליזול ובטה"ק הקשה לפמ"ש הר"מ פח"י מפהמ"ק דהחושב בקדשים הוי כמטיל מום בקדשים ובתוס' מנחות (מ"ז ע"א) ד"ה עד וכו' דגם במחשבת שלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר א"כ הרי קיי"ל במטיל מום בבע"מ לחכמים בבכורות (ל"ג ע"ב) אינו עובר מה"ת א"כ מנ"ל לאסור לשנות אחר שפבר שחט של"ש ותי' דסתם מתני' ר"מ דס"ל התם דגם במטיל מום בבע"מ עובר ע"ש ושם (דף ז' ע"ב) ביאר בזה שינוי לשון הש"ס דנקט התם בתחלה אב"א קרא ואיבע"א סברא וכאן נקט להיפוך ע"ש והנה בבכורות (ל"ה ע"ב) א"ל ר"פ לאב"י לר"מ דאמר הךשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו וקאמר ר"מ הךשוד לד"א חשוד לכל התורה פהנים ה"נ דלא דיני דינא משום דחשודים על הבכור והכתוב על פיהם יהי' כל ריב ובתוס' ד"ה פהני וכו' דה"ה דיכול להקשות היאך מותר לאכול משחיטתו והיאך פשרים כל הקרבנות וגם בלא בכור יכול להקשות לר"מ מטעם שחשדו על השביעית ע"ש ומשני אימור דאמר ר"מ לחששא לאחזוקינהו מי אמר וכרש"י דדוקא במומר לד"א בנדאי אז חשוד לכה"ת משא"כ בחששא בעלמא אינו מוחזק עי"ז לכה"ת ע"ש והנה הט"ז והש"ך ביו"ד סי' י"ב הביאו בשם רש"ל דחשודים בגומא בשוק אף שא"צ בדיקה אחריו והשחיטה פשרה ואין מוציאים אותו מחז"כ מ"מ אם נמצא אח"כ אפיקורס נאסר שחיטתו למפרע פיון דעכ"פ גם מקודם אתייליד ריעותא ע"ש ומעתה לפ"ז בכהן שחשוד עכ"פ לשביעית ובכורות וממילא לר"מ חששא איפא לכל התורה א"כ אם עבר בלאו במזיד שוב לר"מ יש לאסור למפרע גם שחיטתו וקרבותיו פיון דלר"מ גם מקודם יש בו ריעותא וחששא לכל התורה אלא שאין מוציין אותו מחז"כ א"כ פשנתברר שהוא מומר לד"א דהוי השתא מומר לכה"ת שוב גם למפרע הפל אסור פדין מומר ואף דבקיודשין (ס"ו ע"ב) גליף מקרא דגם בנמצא בע"מ או ב"ג

וב"ח עבודתו פְּשָׁרָה לְמַפְרָע דְּכִתִּיב וּפּוֹעֵל יָדָיו תִּרְצָה הַיָּינוּ בְּנִמְצָא פְּסוּל שֶׁל פְּהוֹנָה
משא"כ בְּנוֹדָע שֶׁהִי מוּמָר וְאָף שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹס' דָּגֵם לר"מ בַּפ"א לֹא הָיָה מוּמָר וּבִפְרָט
בְּאוֹתָהּ שֶׁחִיטָה הַיָּינוּ בְּזֶר אֲבָל בְּכֵהוּ שְׁגָם מִקְוֵם הִי חֲשׂוֹד לְחֲשִׁשָׁא בְּעֵלְמָא שׁוּב אִיגַל"מ
שֶׁהִיָּה מוּמָר מְעוֹלָם וְהֵנָּה בְּמִזְבֵּחַ חֲדָשׁ רִישׁ זְבָחִים מִבְּנֵי דְמִתְּנִי דְכָל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ
ש"ש הַיָּינוּ בְּמִזֵּד דְּהָא עֲקִירָה בְּטֵעוֹת ל"ש עֲקִירָה ע"ש וּא"כ בְּשִׁלְמָא בְּשִׁחִיטָה
מִשְׁכַּח"ל בְּזֶר דְּשִׁחִיטָה בְּזֶר פְּשָׁרָה אֲבָל אִיף פְּתָבוּ הַתּוֹס' דֵּה"ה בְּשִׁאָר עֲבוֹדוֹת הָרִי בְּשִׁאָר
עֲבוֹדוֹת אֲלִיפָא דר"מ לֹא מִשְׁכַּח"ל שִׁיְהִי הַעֲבוּדָה פְּשָׁרָה פִּינּוּן דִּאיגַל"מ שֶׁדִּינּוּ כְּמוּמָר
וּבִפְרָט לְשִׁי הַת"כ וְקר"א שֶׁהוּבָא בְּמִל"מ סוּפ"ה מְפָלִי הַמְקַדָּשׁ דְּכֵהוּן שְׁלֵא עֲבַד עֲשִׁירִית
הָאִיפָה תַּחֲלָה עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה וּבְאֲמַת שֶׁהֲגָר"א בְּהִגָּהַת יְרוּשְׁלַמִי פ"ז דְּשִׁקְלִים פְּסָק ג"כ
דְּפְסוּל ש"כ הֵגֵם בִּירוּשְׁלַמִי פ"א דִּיּוֹמָא ה"ה דְּעֲשִׁירִית הָאִיפָה מְעַכְבֵּב א"כ בְּקַבְּלַת הַדָּם
כְּשִׁפְיָגַל הָרִי אִיגַל"מ שְׁעַבַּד עֲשֵׂה"א בְּפִיפְסוּל וּמִמִּילָא נְפֹסֵל גַּם קַבְּלַת הַדָּם וְי"ל דְּמִשְׁכַּח"ל
בְּאַחֲרִים ע"ג אָף הָרִי הָאֲחֲרִים לֹא הִתְזַקְּוּהוּ מִקְוֵם לְמוּמָר א"כ כְּשִׁנְרָק ש"ל שֶׁפְּסוּלָה
הַקַּבְּלָה וְהוֹלְכָה פְּדִינַן עֲבוּדַת מוּמָר שֶׁהָרִי הִי לְגַבֵּי הָאֲחֲרִים מְלַתָּא דְלֹא רָמִיא עֲלֵייהוּ טָרָם
שֶׁנּוֹדָע לְהֵם שְׁעוֹשָׂה אִיסוּר בְּמִזֵּד וְכֵן עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁהֲקָרִיב הִי פְּסוּל וְגַם הַקַּבְּלָה
פְּסוּלָה וּבַע"כ דְּבִשְׁנַיִם לֹא אָמְרִי דְּמְלַתָּא דְלֹא רָמִיא עֲלֵייהוּ לֹא מְהִימְנִי וְכַמ"ש וְדו"ק כִּי
הוּא רִאִי נְפִלְאָה: אָף לְדִינָא יָפָה הוֹרָה רו"מ כִּי הֵנָּה בּוּזָה"ז נוֹדָע שְׁעוֹשִׂים יֵינן גַּם מִן
שְׁפִירְטוּס וּמְכַנִּיס טַעְמוֹ בְּתַחֲבֹלוֹתֵיהֶם לְטַעַם יֵינן מִמָּשׁ א"כ א"א לְהַפִּיר ע"פ טְעִימָה
לְסַתֵּם ב"א וְשִׁפִּיר יֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁהִי בּוֹ יִי"ש הַרְבֵּה עַד שְׁלֵא הִי ס' לְנִגְדַת הַחֲמִץ וְנִאָסְרוּ
הַפְּלִים: אָף לְפַמ"ש בּוֹכֵל"א הַסְּפָרְדִי ח"א אוֹת פ' לֹאו"ח ס' תנ"א דָּגֵם לְהֵאֱסֹרִים כְּלִי
זְכוּכִית בְּפֶסַח מ"מ מְהַנִּי הַגְּעֵלָה ע"י עִירוּי ג' מַעֲל"ע ע"ש הִי מְקוּם לְהַקֵּל אֲבָל מִדְּבָרֵי
הַמַּג"א נִרְאֶה דֹאִין לְהַקֵּל לְכַתְּחֵלָה ע"י הַגְּעֵלָה: וּמָה שֶׁשָּׂאֵל בְּדָבָר שֶׁשָּׂמַע בְּשָׂמִי שֶׁהַתְּרָתִי
לְהַגְעִיל חֲבִיּוֹת מֵיִינוֹת שֶׁמְעַרְבִין בָּהֶם שְׁפִירְטוּס אֲמַת נִכּוֹן הַדְּבָר שֶׁפְּתַבְתִּי כֵן בְּתִשּׁוּ'
לְאַרְץ הַגָּר דְּנוֹקָא בִּי"ש עֲצָמוֹ שֶׁהוּא חֲזַק מְאֹד פְּסָק הַלְבוּשׁ לְהַחְמִיר דל"מ הַגְּעֵלָה
מִשָּׂא"כ בִּינָן שְׂאִין בּוֹ רַק תְּעַרְוּבוֹת י"ש וְכ"ה בְּשׁוֹ"ת שַׁע"צ ס' נ"ו שְׂאִין דִּינּוּ פְּדָבָר
חֲרִיף בְּדִאיפָא רֹב יֵינן אֲבָל הִיכָא דְנִעְצָשָׁה כְּלוּל מִשְׁפִּירְטוּס לֹא הַתְּרָתִי וּמָה שֶׁשָּׂאֵל בְּדִין
נִתְעַרְבוּ פְּלִים הַנְּ"ל בְּתוֹף פְּלִים הַרְבֵּה וְהִבִּיא מִד' מַג"א וּמַחֲה"ש ס' תמ"ז סק"מ וְרַמְזוּ
לְתִשּׁוּ' שׁו"מ רְבִיעֵעָה וְהוּא בַח"א ס' כ"ו וְכ' שְׁתִּשּׁוּ' בַר"א מִיְקַל בְּזָה וְלֹא מְצִאתִיו שֶׁם
אֲבָל זֶה פְּמָה שְׁנַיִם פְּתַבְתִּי בְּגִלְיוֹן מִדְּבָרֵי הַא"ר סק"ג שֶׁהִבִּיא ג"כ מְמָהֲרִי"ל דְּבַכ"ח דל"מ
הַגְּעֵלָה בְּטַל וְגַם בְּגוּף ד' מְהָרִי"ל מִתּוֹס' ב"מ (נ"ג) וְע"ז (דָּף ע"ג) מוּכַח לְהִיפּוֹף וְהִבִּיא
בְּשֵׁם שִׁיּוּכְנָה"ג דֹאִין לְהַחְמִיר גַּם בְּפֶסַח בְּכִלֵי שְׁפָלַע מִשְׁהוּ שֶׁנִּתְעַרְבַּ בְּרוֹב דְּבָזָה שְׁפִיר
בְּטַל וְאַפְּי' בְּבִלוּעַ מִחֲמִץ גְּמוּר וְאַב"י יֵשׁ לְהַקֵּל רַק יָסִיר א' מֵהֶם ע"ש וּמ"ש בַּמַּחֲה"ש
דְּהוּי דְשִׁיל"מ עַפ"ד הַח"צ הָרִי בַשֶּׁפ"ד סוּסִי' ק"ג הִבִּיא מְתִשּׁוּ' הַרְשֵׁב"א מְפֹרָשׁ דְלֹא
כַּח"צ וְע' בַּשַּׁע"ת רֹסִי תנ"א בְּשֵׁם חַיִּים שְׂאֵל ג"כ בְּזָה וּבְאֲמַת ש"כ"ה גַּם בְּר"ן פְּכ"ה
וּתִשּׁוּ' רְדָב"ז ח"ב סוּסִי' תִּשְׁל"ט כַּמ"ש בְּהִגָּהוֹת הַח"צ מְבַעַל שׁו"מ: גַּם מ"ש הַמַּחֲה"ש
מִשּׁוּם דְּמִדְּאוּרִייתָא יֵהִי מִןתֵּר לֹאחָה"פ וּבְזָה לֹא יִחְזוֹר לְאִיסוּרוֹ בְּפֶסַח דְּהוּי נִט"ל י"ל
שֶׁיִּחְזוֹר לְאִיסוּרוֹ ע"י דְּבָר חֲרִיף דְלִשְׁי' רֹב הַפּוֹסְקִים מְחַלְּיָא לְשִׁבַּח מַה"ת לְכֵן יֵשׁ לְצַדֵּד
לְהַקֵּל אָף בַּנ"ד שֶׁנִּאָסְרָה ע"י יֵינן הָרִי בִּינָן לְכ"ע מְהַנִּי יִשּׁוּן יב"ח א"כ צְדָקוֹ בְּזָה דְּבָרֵי
מַחֲה"ש דְּהוּי שְׁפִיר דְשִׁיל"מ לְהַשְׁהוֹת יב"ח וְאָף דְּעִיקָר הָאִיסוּר ע"י הִי"ש שֶׁבְּתוֹכוֹ מ"מ

כַּיְנָן דְּטַעְמוֹ כַּיְנָן נִרְאֶה שְׂדִינוּ כַּיְנָן אָף לַפ"ז אַחַר יב"ח שׁוֹב יֵשׁ לְהַתִּירָם מִמִּנ"פ וּבִפְרָט
אִם יַעֲשֶׂה ג"כ עִירוֹי ג"י מֵעַל"ע וַיִּשְׁקֶה יב"ח שְׁפִיר יֵשׁ לְהַקְלֹ: וּמֵה שֶׁשָּׂאֵל לְהַאֲסִירִים
צוּנָן בְּפֶסֶח אִם נִמְצָא חֲטָה בְּקוֹעָה בְּכָלִי מִיָּמִים אִם גַּם הַכָּלִי נֶאֱסַר וְהִבִּיא מִדְּבָרֵי הַב"י סִי
תַמ"ז בַּד"ה פֶּתַח רַבִּינוּ בְּסִי תַנ"א וְכֵן שְׁתַּמָּה ע"ד רַה"ג שֶׁאֶסַר הַיָּיִן שְׁנֹכְנָס בְּעֶרְיָבָה שֶׁל
חֶרֶס בְּצוּנָן דֵּהָא צוּנָן אֵינּוּ מְבָלִיעַ וְלֹא מְפָלִיט וְהוּ"ל לְתַרְזַן דְּמִיָּרֵי תוֹף הַפֶּסֶח וּבַע"כ
דְּמְפָלִי לַכ"ע אֵינּוּ מְפָלִיט וּבַד"מ אוֹת י"ב תִּי דְּמִיָּרֵי בְּכַבוּשׁ מֵעַל"ע וַיֵּשׁ לְפַקְפֹּק שְׁהָרֵי
מְבֹנָאָר שֶׁם דְּבִשְׁעַת הַגַּתּוֹת עָשׂוּ כֵּן וְזֶהוּ אֵינּוּ בִּימֵי הַפֶּסֶח לְכַן ס"ל דְּנַעֲשֶׂה קוֹדֵם הַפֶּסֶח
אַבָּל בְּאַמַּת הַדְּבָר מְפֹרָשׁ בְּרֵא"ש פ"ב דַּע"ז סִי כ' וְז"ל שֶׁאֶלּוּנֵי פְמָה יִשְׁקֶה הַיָּיִן בְּנוֹד
וְנֶאֱסַר וְדִקְדַּקְתִּי מִפִּירִש"י וְכֵן שֶׁאֵין הַיָּיִן נֶאֱסַר לְאַלְתֵּר וְכֵן גַּם הַדְּעַת נוֹטָה כֵּן דֵּלֹא
מִסְתַּבֵּר כָּלִל לְמִימַר דְּמִיד שְׁנַתָּן לְתוֹכוֹ הַיָּיִן יִפְלֹט לְתוֹכוֹ יֵיִן הַנְּבָלֵעַ בְּדוֹנָן הַכָּלִי דְּדוֹקָא
בְּרִתִּיחָה ע"י אוֹר קְפָלִיט לְאַלְתֵּר אַבָּל לֹא בְּצוּנָן וְאִף אִם נִדְחַק לֹאמַר שֶׁלְאַלְתֵּר נִפְלֵט
לְתוֹכוֹ מֵעַט הַתִּינַח לְרִש"י דְּסַתָּם יֵינָם אוֹסֵר בַּכ"ש וְכֵן שֶׁצָּרִיף שֶׁיִּשְׁקֶה בְּתוֹכוֹ מֵעַל"ע
וְכֵן עַכ"ל הָרֵי מְבֹנָאָר שְׁנַחֲשֵׁב בְּעִינָיו לְדוֹחַק לֹאמַר שֶׁמְפָלִיט אִפִּי מִשְׁהוּ בְּצוּנָן מִיד וְהָרֵי
דַּעַת הָרֵא"ש דְּבַפֶּסֶח גַּם צוּנָן אוֹסֵר כַּמ"ש הַב"י סִי תַס"ז וּבַע"כ דְּבַכָּלִי אֵינּוּ פּוֹלֵט פְּלוּם
וּבְאַמַּת שְׁהַדְּבָר מְבֹנָאָר גַּם בַּמַּג"א סִי תַמ"ז סַק"ט וְז"ל וְאֶפְשָׁר לְחַלֵּק דְּדוֹקָא כְּשֶׁחֲחַמְזִין
בְּעֵין אֶסְרֵי בְּצוּנָן אַבָּל הָכֵא שְׂבָא לְהַפְלִיט טַעַם הַבְּלוּעַ מִהַכָּלִי אֵין אוֹסֵר בְּצוּנָן ע"ש וְאִף
שְׁדַחָה הָרֵא"ש מִהַמְרָדְכֵי מ"מ סְבָרְתוֹ לֹא נִדְחִית וְהֵן אַמַּת דִּי"ל וְלַחֲלֵק בֵּין לְהַפְלִיט מְכָלִי
וּבֵין לְהַבְּלִיעַ בְּכָלִי כַּדִּקְיִי"ל דֵּאֵין מְלִיחָה לְפָלִים לְהַפְלִיט אַבָּל לְהַבְּלִיעַ מוֹעִיל אַבָּל לֹא
פְּלֵלֹא הוּא דְּמְבֹנָאָר בְּרִש"י חוֹלִין (ח' ע"ב) ד"ה וְהִילַכְתָּא אִפִּי בְּצוּנָן וְכֵן רֵא"ש שֶׁם דְּקָשָׁה
יֹתֵר לְבָלוּעַ בְּסַפִּין מְלַפְלוֹט מִהַסַּפִּין וְע"ז בַּט"ז יו"ד סִי י' סַק"ו מ"ש בְּדַעַת רִשְׁבָּא
לְהִיפּוּף אַבָּל בְּש"ף סַקִּי"ז מְבֹנָאָר ג"כ כַּמ"ש וְע"ז בַּח"ד סִי ק"ה סַק"ט"ו שְׁפַתָּב ג"כ
דְּלְהַפְלִיט מְכָלִי יֹתֵר נוֹחַ מְלַהֲבָלִיעַ וּבְתַשׁוּ אַחַת הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה מַכְמ"ק וְכֵינָן שְׂרַבִּים
מְקִילִים בְּצוּנָן בְּפֶסֶח נִרְאֶה דְּגַם לְהַמְחִירִים הָבּוּ דֵּלֹא לֹאסִיף וְאֵין לְאַסֹּר הַכָּלִי וְכַמ"ש:
אַבָּל מ"ש רו"מ רֵא"י מִתּוֹס' ע"ז (ל"ג ע"ב) ד"ה פְּסִי וְכֵן שֶׁהַתִּירוֹ לְהַדִּיחַ ג"פ כָּל הַפְּלִים
אֵין רֵא"י דְּהַתָּם הֵם דְּבָרֵי ר"ת וְהוּא סוֹבֵר דְּסַתָּם יֵינָם אֵינּוּ אוֹסֵר בְּמִשְׁהוּ: וּמֵה שֶׁהִבִּיא
רו"מ בְּשֵׁם ח"א שְׁתַּמָּה בְּהָא דְּבִיּצָה (כ"א ע"ב) בְּהָא דְּלֵרֵאב"י אֵין מְזַמְנִים נְכָרֵי בְּשַׁבַּת
מְשׁוּם שְׁיֹרֵי כּוֹסוֹת וְכֵן דִּידְהוּ אִיה"נ נִינְהוּ וּפִירִש"י שְׁיֹרֵי כּוֹסוֹת שֶׁשָּׂרָה פְּתוֹ בֵּינָן וְע"ז
הַקְּשָׁה לַפְּמ"ש הַמְרָדְכֵי שְׁבַש"ע סִי תַס"ז בְּתַרְנַגּוֹלַת מְבֹנָשְׁלַת שְׁנַמְצָא בְּהָ חֲטָה מְבֹנָקַעַת
דְּמֹתֵר לְמַכְרָה לְעַכּוּ"ם שְׂאֵינּוּ נוֹתֵן יֹתֵר בְּכַד הַחֲחַמְזִין וְכֵן בְּחַטִּים שְׁנַפְּלֵ עֲלֵיהֶם יי"נ א"כ
ה"נ כְּשֶׁנּוֹתֵן הַלָּחֵם לְתַרְנַגּוֹלִים אֵינּוּ נִהְנֶה יֹתֵר מִפְּנֵי שְׁנַשְׂרוּ בֵּינָן י"ל בְּפִשְׁטוֹת דְּהָכֵא
נִהְנֶה מִהֵי"נ עֲצָמוּ שְׂאָם הָעַת קָשָׁה אֵין הַתַּרְנַגּוֹלִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ וְע"י שְׁנַשְׂרָה בֵּינָן הוּא
לַח וְאוֹכְלִים אוֹתוֹ גַּם הַיָּיִן עֲצָמוּ נִכְנָס בְּמַעֲיָהֶם וְנִהְנֶים מִמֶּנּוּ: וּמ"ש בְּשֵׁם ח"א שְׁתַּמָּה
ע"ד הַפ"י שֶׁהַקְּשָׁה בְּהָא דְּפָרִיף בְּפֶסֶחִים (כ"ב ע"א) וְהָרֵי דָם וְכֵן וְנִמְכָּרִין לְגַנְגִּין לְזַבֵּל
וּמוֹעֲלִין בּוֹ וְהַקְּשָׁה הַפ"י דֵּהָא י"ל דְּלַעוֹלָם אֶסוּר בְּהַנְּאָה אֶלֶּא דְּלַזְבֵּל הָוֵי שְׁלַכְדָּה"נ
וּמְשׁוּם פְּסִידָא דְּהַקְּדָשׁ הַתִּירוֹ וְע"ז תַּמָּה לַפְּמ"ש הָרִיטְב"א מְכוֹת (כ"א) בְּהָא דְּהַמְבַּשֵּׁל
גִּיה"נ בְּחָלָב וְכֵן אֶפִּיק הַבְּעָרָה וְעִיִּל עֲצִי הַקְּדָשׁ וְלוֹקָה מְשׁוּם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן וְגו' וְהַקְּשָׁה
דַּא"כ לְלִקְיֵי שֶׁשׁ דְּגַם מְשׁוּם מְעִילָה לְחַיִּיב וְתִי דְּכֵינָן דְּאֶסוּר בְּהַנְּאָה מְשׁוּם בַּב"ח לִיכָּא
מְעִילָה א"כ מְדַנְקֵט וּמוֹעֲלִין בּוֹ מְמִילָא דְּמֹתֵר בְּהַנְּאָה עַכ"ד וְרו"מ תִּי דְּבַהֲכֵי חַיִּיבֵי

רחמנא ונהביא מתוס' יומא (נ"ט) ולא אדע מהו דאדרבא הא קיי"ל דגם לפני פפרה ליפא משום מעילה וגם לשי' ר"ח פהן דמחיים י"ב מעילה ולכן המקיז דם קדשים מועלין י"ל דהיינו לפי האמת שדם מותר בהנאה וזה פמה שנים שנשאלתי מחתני הרב הגדול מוהר"ש באבד אבד"ק יאנוב למאי.

דדריש ביומא (דף ס') תלתא קראי בדם חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וכו' א"כ הו"ל למינדק מזה מקראי דדם מותר בהנאה דאל"כ ל"ש מעילה לשי' ריטב"א הנ"ל אבל י"ל דאי גימא דשלכדה"נ מותר שפיר יתכן לחייב משום מעילה דהא ש"פ למפור לזבל שהיא שלכדה"נ וגדולה מזו הקשו התוס' פסחים (כ"ט) דנמעול משום דלאחר שישורף יהי אפרו מותר ותירוץ ל"ש ה"א וכיון שהוא שו"פ איפא בי' משום מעילה והריטב"א לא כ"כ אלא בב"ח שאסור מדאורייתא גם שלכדה"נ והוא מהנקברין ואינו שו"פ לכן ליפא בי' משום מעילה וע' מעילה (דף י' ע"א) הפל מודים שאם נהנה מבשר ק"ק שנטמא וכו' דפטור פשיטא מאי קא מפסיד מ"ד דאית בי' מצות שרפה לפהנים וכו' ושם (דף ו' ע"ב) יוצא מועלין בו וע"ש בתוספות ד"ה הפל מודים וכו' ותירוץ ל"ש לשי' רש"י בד"ה ובאימורי וכו' וע"ש ע"ב בתוס' ד"ה לא נהנין וכו' דכיון דאזיל לאיבוד ל"ש בהו מעילה וכו' ואכמ"ל: אף לפ"ז יתעורר מה שנשאלתי מח"א בהא דחולין (פ"ט ע"ב) אלא קסבר אין בגידין בנ"ט ובמוקדשין איסור גיד איפא איסור מוקדשין ליפא והקשה לפמ"ש הפלתי סי' ס"ה דארף שאין בגידון בנ"ט מ"מ הנאה איפא א"כ לחייב במוקדשין משום מעילה ותירצתי עפ"ד ריטב"א הנ"ל דבאיה"נ ליפא מעילה ונהרי מבואר בפסחים ותוספות דלמ"ד אין בגידין בנ"ט גיה"נ אסור בהנאה וממילא ליפא מעילה ולפמ"ש הדק"ל דמ"מ י"ל דחזי למכרו שלכדה"נ ויש בו ש"פ ואולי כיון שא"ב בנ"ט ליפא ש"פ ליהנות שלכדה"נ וגם בלא"ה י"ל דמייירי בדאיפא פזית ואין בו שו"פ: ומה שהקשה ע"ד הא"ח שפתב לדחות ראית התוס' פסחים (ע"ד ע"א) ד"ה נחתך שהקשו בהא דלקמן (פ"ח) בתמשה שנתערבו עורות פסחיהו יצאו לבית השרפה וכו' גייתי פל חד וגייתי אי דידי בע"מ וכו' ליהוי שלמים וכו' והא חזו ושוק דאסורים לזרים א"א לצלותן עם הפסח וצריף לחתכן ול"ה מקולס ות"י הא"ח שהפקו יאכל פולו והזר יאכל הפכד שפולטת ואינה בולעת והקשה ר"מ דהא ממעט באכילתן דשלמים נאכלים לזרים משא"כ ה"א וכמ"ש כה"ג בתוס' יומא (כ"ט) בהא דלקמן (צ"ח) בפסח שנתערב בבכור אם חבורת פהנים יאכלו וכו' דהא דפריף ונהא אין מביאין קדשים לביה"פ היינו דממעט באכילתן דמותר פסח נאכל לזרים ואוכלו בבכור שאינו נאכל אלא לפהנים וה"נ בזה הרי ע"י חו"ש נאסר הפסח מלאכול לזרים מלבד הפכד והוי ממעט באכילתן והנה הגם דאיסור ממעט באכילתן הוא מה"ת פדמוכח מדברי הראב"ד פ"ד מתמורה ובתוי"ט פ"ז דתמורה מ"ג שפתב דטעמא דאין משנים מקדושה קלה לתמורה משום דממעט באכילת קדשים ודלא כשעה"מ פ"ג מק"פ ורו"מ כתב מהראב"ד הל' ביהב"ח ולא נמצא שם ונהגם דמבואר בכסף משנה פ"ו מפה"מ ק' דדוקא בכולו ולא במקצתו אבל כפר ביאר בצל"ח פסחים י"ג דדוקא במקצת שהוא מעוט מהקרין ולא ברובו וע"ע בצל"ח ביצה ט' ובתשו' ח"ס יו"ד סי' קי"ד באמצע התשו' מ"ש בזה אף בנ"ד הרי מב"מ בטל ברוב מה"ת ורק מדברין אסור א"כ פשיטא דממעט באכילתו רק מדברין ואין לנו לבטל מק"פ

עבור איסור דרבנן פדאי לקמן (צ"ב ע"א) וא"כ לק"מ: סימן ס להרב הגדול וכו' מו"ה
יעקב יוסף הפהן ראב"ן אוויוטץ נ"י אבד"ק קלאכוצק ברוסיא פולין.

קונטרסו הגיעני וע"ד השאלה בשו"ב שנתן פתב לחוכר קריפקע מהקהל פתב באו"ש
שלא ישחוט בלא קוויטל ועבר ע"ז והנה מעכת"ה האריה בדין שבועה בכתב והביא
בשם השב יעקב שהביא ראי' ממגלה (י"ח) הי' פותבה וכו' אם פינו לבו יצא ופריה היכי
דמי וכו' ואי פתיבה פדיבור דמי שפיר יצא והח"ס יו"ד סי' ר"כ תי' עפ"ד התוס' בגיטין
דהיכא דכתי' אמירה לא סגי בכתב וה"נ במגלה דכתי' אמר עם הספר לא סגי בכתבה
ורו"מ כ' לתרץ בזה קו' המפורשים ע"ד הירושלמי דדייק ממתני' דהי' פותבה דפורים
מותר בעשיית מלאכה והקשו דכל איסור מלאכה הוא רק ביום ודלמא מיירי התם בליילה
ותי' כת"ר דהא במעשה א"צ פונה רק בדיבור א"כ בשלמא ביום דכתי' אמר עם הספר
לא סגי בכתבה לכו בעי פונה אבל בליילה י"ל דמהני פתיבה ולא בעי פונה עכת"ד וזה
כפיר פתבתי בהספמתי לספר בית יצחק על מגלה ליישב קו' המפורשים הנ"ל בפשיטות
עפמ"ש הפמ"ג או"ח סי' ס' להקשות לפמ"ש המג"א בשם רדב"ז דברבנן א"צ פונה
ואמאי תנו במגלה אם פינו לבו יצא הרי מגלה הוי רק מדרבנן ותי' דד"ק פשל תורה דמי
א"כ לפמ"ש הנו"ב דדוקא של יום הוי מד"ק אבל של לילה הוי רק מדרבנן א"כ הדק"ל
אמאי קתני שם אם פינו לבו יצא וא"כ א"ש דברי הירושלמי: אבל מ"ש רו"מ דבכתבה
דהוי מעשה א"צ פונה יש לפקפק לפמ"ש ר"ת בטעמא דעדות בכתב דביכול להעיד בפיו
מהני משום דראוי לביילה וכן העלה התומים סי' צ"ו בטעמא דשבועה בכתב דמהני משום
דראוי לביילה א"כ בלא פינו לבו דאי הוי באמירה לא יצא גם בכתב לא יצא ובזה י"ל
קו' הח"ס סי' רכ"ז בהא דגיטין ל"ה דבניסת אין מדירין משום דמיקר לה בעל והקשה
לפמ"ש הש"ך חו"מ סי' רנ"ה בשם רב"א דטעמא דמהני שאלה בנדר משום דאתי דיבור
ומבטל דיבור א"כ נדירנה בכתב דהוי מעשה ול"מ הפרה ע"ש ולפמ"ש ניקח דכיון דכל
תועלת הנדר בכתב משום דראוי לביילה א"כ מהני הפרה כמו בדיבור: ודרה פלפול
אמרתי ליישב קו' הח"ס הנ"ל דהנה בתשו' ב"א יו"ד סי' נ"ד חקר בנשבע שלא ישבע
ועבר ונשבע דלא יחול השבועה דאע"מ והעלה דלשי' מהריט"ץ פן הוא ובמק"א
ביארתי דגם לשי' תוס' תמורה דבאיסור שפדה מלבו א"ע מהני היינו דלא אלים איסור
שפדה מלבו לבטל מעשה אבל הכא דגם המעשה הוא רק שבועה שפדה מלבו לכ"ע
אע"מ ובפרט לשי' הגמ"ר בנדאי פן הוא ועפ"ז הקשיתי בהא דאלמנה נודרת ליתומים
הרי בתוספות שם הקשו דתאכל בפנינו הכפר שפדה ממנו ותי' דאינה חוששת אלא
באיסור שתעשה כל ימי' ולא במה שתעבור פ"א ולפ"ז ק' מה מועיל במה שנודרת הלא
תוכל לישבע מקודם עד"ר שלא תדור וא"כ אם תדור לא יחול הנדר ואף שתעבור בשעת
נדר הרי אינה חוששת לפ"א אולם לפמ"ש בשו"ק פ"ה דפסחים דהא דאע"מ דוקא
בלאו שלוקין עליו ולא באיסור עשה או בלאו שא"ב מעשה [ומה דקשה ע"ז מהא דפריה
בתמורה מתורם מרעה על היפה י"ל דלהס"ד הוי ס"ל שאין חילוק ולמסקנא דרבי קרא
דתורם מהני י"ל דה"ה בכל מקום דליכא מלקות] א"כ גם בשבועה דהוי לאו שאב"מ
א"ע מהני א"כ מיושב קו' הח"ס דנדרה בכתב דנודע דעת תשו' חו"י דבשב"כ לוקין
עליו דהוי מעשה א"כ שוב יש לחוש שפא נשבעה שלא תדור ואם תעבור ותדור בכתב
דאיכא מעשה שוב אע"מ אף לפמ"ש בשעה"מ פ"א מק"פ בשם ריטב"א דר"ה סובר

א"ע מהני א"כ הדק"ל: אולם נראה לפמש"ל ב"שם תומים דשב"כ מהני משום דראוי לביקלה ונודע מש"ס דחולין (פ"ג ע"ב) ורש"י דבמוקדשין דאסור להוסיף על הבגין אינו ראוי לביקלה (ועמ"ש בדע"ת סי' א' סקצ' דבר נחמד בזה) א"כ א"ש דאם תדור בכתב יש לחוש שמא נשבעה שלא תדור בע"פ א"כ גם אם תדור בכתב לא יועיל כלל דכיון דאסורה לנדור בע"פ שוב א"ר לביקלה ולא יחול הנדר בכתב כלל וא"ש: ובסוגיא הג"ל אמרתי דבר נחמד ליישב קו' הרי"מ בחידושו לביקלה דפריד על ר"ה וליחוש דלמא אזלא לגבי חכם הרי בגזיר (דף כ"א:) איכא פלוגתא דאמוראי אם בעל מיגז גיזז או מייעקר עקר א"כ דלמא סובר ר"ה דמייעקר עקר א"כ לפמ"ש הרמב"ן ושעה"מ דהקא א"א בפתח ולא בחרטה למפרע כיון שהנדר הי' בשביל סיבה ליטול פתובתה אלא דבכה"ג סגי בחרטה דהשתא חכם מתיר רק מפאן ולהבא א"כ בשלמא בלא ניסת י"ל דמדירין שתאכל לפנינו כקו' התוס' וא"כ לא יועיל התרת החכם למפרע כיון דהקא חכם רק מפאן ולהבא מתיר אבל בגיסת אין בזה תועלת דכיון שהבעל מייעקר עקר גם בלא פתח א"כ גם כשתאכל לפנינו לא תעשה איסור כיון דהבעל יפר לה ומיעקר עקר למפרע ומה פריד הש"ס, ונראה בהקדמ' ליישב קו' הרי"מ שם בהא דניסת אין מדירין והקשה התו"ג הא יכולים להדירה בתנאי אם לא תחזיר להיתומים מה שמקבלת מהסתובה עתה חנם תאסר בקונם ואם תחזור לא יהי נדר דבזה לא יוכל הבעל להפר דליכא עינוי נפש שבידה להחזיר ותי' דדלמא לפעמים לא יהי בידה מעות להחזיר ויפר לה וע"ז הקשה סאזימ לפמ"ש הרמב"ן דחיישי להפרת בעל או להתרת חכם דהא כיון שהנדר לתועלת היתומים א"י להתירו שלא בפניהם כקו' התוס' ותי' הרמב"ן דהקא שפכר גבתה פתובתה ונאסרו כל פירות שבעולם עליה אין פאן תועלת עוד ליתומים בזה שלא יתירו לה הנדר דהא גם אם תחזיר לא יפקע נדרה לכן מתירים לה א"כ לפ"ז הדק"ל שינדירוה באם לא תחזיר להם מה שמקבלת תיאסר ויהיה בזה תועלת ליתומים וא"א להתיר לה נדרה דגם אם לא יהיה לה מעות איכא תועלת אם לא יתירו נדרה דשמא תתעשר ויהי' לה עכ"ד ונראה דכבר נודע קו' שעה"מ והפלאה פתובות (ע"ד) אמאי מהני תנאי בגזרים הרי א"א לקיים המעשה ע"י שליח כמ"ש התוס' גזיר (י"א) ותי' בהגמ"ר דכתובות והפלאה שם דדוקא במעשה בעי שיהי' אפשר ע"י שליח אבל בגזיר דדיבור הוא אתי דיבור ומבטל דיבור וא"צ למשה"ת וכבר העליתי בחיבורי לחו"מ רס"י קפ"ב דכל נדר שאין לו התרה מקרי מעשה כיון שבדיבורו מתעבד מעשה ודמי לתמורה דמקרי מעשה משום דאין נשאלין עלי' והבאתי מתוס' ב"ק (ק') דמפרש סברא פזו וא"כ אם מדירין אותה באופן שלא יועיל התרה שוב מקרי מעשה א"כ הקא שלא יועיל התרת חכם משום דצריך לפרט הנדר או שמדירין עד"ר ולגבי בעל מהני הפרה אלא שינדירוה ע"י תנאי שלא יוכל להפר א"כ הנה הנדר מעשה ושוב לא יחול התנאי כיון דא"א ע"י שליח ותנאי בטל ומעשה קיים וגם אם תחזיר המעות תיאסר בהפירות ושוב איכא עינוי נפש וגם ליכא תועלת ליתומים ושוב יועיל התרה לכן אין מדירים אותה בכה"ג וא"ל דא"כ נימא איפכא דאם יועיל התרה שוב הנה רק כל הנדר דיבור וא"צ משה"ת וכל התנאי ול"ה ע"נ וא"י להפר אבל ז"א דהתרת חכם בלא"ה לא יועיל כיון שבעשה עד"ר או משום דצריך לפרט ורק הפרת בעל יועיל ושפיר מקרי הנדר מעשה כיון דבעל מיגז גיזז וכל הנדר עכ"פ עד שעת הפרה ושפיר בעי משה"ת והתנאי

בטל וְשפיר הָיו ע"נ לְכוּ אִין מְדִירִין וְאָף דְבַנְדָרִים ("ט) מְבוּאָר דְגַם בְּנִזִיר שְׁמִשׁוֹן מְהַנִּי תְנַאי אָף דל"מ הַתְּרָה אָף לַפְמ"ש בְּתִשׁוּ' חו"י וְכַס"ד ס'י ר"ד דְהָא דְאִין לַנ"ש הַתְּרָה רַק מְדַרְבְּנָן א"ש וּמַעֲתָה מִנְיָשָׁב שְׁפִיר קו' הַנְּ"ל בְּהָא דְפָרִיף עַל ר"ה וּלְיַחֲוֹשׁ דְלָמָּא אֲזַלָּא לַגְבֵי חָכָם וְכו' דְאִי נִימָא דר"ה סָבַר מִיַּעְקָר עֶקֶר א"כ הַדְק"ל אַמַּאי בְּנִיסַת אִין מְדִירִין הָרִי יוּכְלוּ לְהַדִירוּהָ ע"י תְנַאי אִם לֹא תַחְזִיר מַה שְׁנוּטְלָת וְלֹא יְהִי ע"נ וְלֹא יוּכַל הַבְּעַל לְהַפֵּר כְּקו' הַתו"ג מַאי אַמְרַתְּ הָרִי פִינּוּן שְׁאִין מוֹעִיל הַתְּרָה הָיו הַנְּדָר מַעֲשֶׂה וּבְעֵי' מַשֵּׁה"ת וְלֹא חָל הַתְנַאי פְּלֵל פִינּוּן דַּא"א ע"י שְׁלִיחַ וְתַנַּאי בְּטַל וְשׁוֹב אִיכָּא ע"נ ז"א דְנִימָא לְהִיפּוּף דְאִם אִיכָּא ע"נ וּמְהַנִּי הַתְּרָה שׁוֹב הָיו רַק דִּיבּוּר וּמְהַנִּי תְנַאי וּל"ה ע"נ וְא"ל דַּמ"מ הָיו מַעֲשֶׂה פִינּוּן דְהַבְּעַל מִיפֵּר רַק מִכָּאן וּלְהַבָּא וְכַמְש"ל דו"א דְאִי סוּבַר ר"ה מִיַּעְקָר עֶקֶר לֹא הָיו מַעֲשֶׂה פְּלֵל רַק דִּיבּוּר וְתִיקְשִׁי דְגַם בְּנִיסַת אַמַּאי אִין מְדִירִין וּבַע"כ דְסוּבַר מִיגְזוּ גִיזוּ וּפְרִיף שְׁפִיר, וְדו"ק פִי חֲרִיף הוּא: וּבְעִיקָר דְבָרֵי הַח"ס שְׁהִבִיא רו"מ דְהִיכָּא דְבְעֵינּוּ אַמִּירָה א"א בְּפִתְחָה הַנְּרַמְב"ן פְּרִישַׁת יְתָרוֹ בְּפָסוּק וַיֹּאמֶר אֶל מִשָּׁה אֲנִי חֲנוּתָהּ יְתָרוֹ בָּא אֵלֶיךָ שְׁלַח לּוֹ הַדָּבָר בְּאֵגְרַת כְּתוּב בָּהּ פֶּן וְכו' וְכַמּוֹהוּ וַיֹּאמֶר חִירָם מְלֶךְ צֹרַר בְּכֶתֶב וַיִּשְׁלַח אֶל שְׁלֹמֹה וְהוּא פָּסוּק בַּד"ה (ב') וּבַמַּד"ר שָׁם פֶּן הוּא דַעַת ר"א שְׁאָמַר פֶּן בְּכֶתֶב וּר"י סוּבַר שְׁלִיחַ שְׁלַח לּוֹ וְהַרְמַב"ן דְחָה דַּא"א שְׁיִהְיֶ' ע"י שְׁלִיחַ וְצ"ע שְׁלֹא הַזְכִּיר מַהֲמַד"ר פְּלֵל וְעַכ"פ מְפּוֹרָשׁ דְגַם אַמִּירָה אֲפֻשָּׁר בְּכֶתֶב וְצ"ל פְּנִינַת תּוֹס' בְּגִיטִין דַּר"י דְמְפָרֵשׁ ע"י שְׁלִיחַ ס"ל דַּל"ש לְשׁוֹן אַמִּירָה בְּלִשׁוֹן תּוֹרָה בְּכֶתֶב אֲבָל בְּלִשׁוֹן ב"א יִתְכַּן גַּם אַמִּירָה בְּכֶתֶב וּכְבָר נֹודַע מ"ש הַרְשֵׁב"א בְּנִדְרִים (נ"ה) דַּבְדו"ה אִיכָּא קְרָאִי דְמְשַׁתְּעֵי בְּלִשׁוֹן ב"א וְה"נ יִתְכַּן וַיֹּאמֶר בְּכֶתֶב: אֲבָל לְדִינָא א"א לְהַקְל בְּשַׁב"כ שְׁהָרִי בְּהַגְהַת מַח"א עַל טוֹר אַה"ע (לְדַף קי"ט) הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א שְׁפָסַק לְהַדְיָא דְבְכֶתֶב אֲנִי נִשְׁבַּע לַעֲשׂוֹת דְבָר פ' ה"ז שְׁבוּעָה פְּמוֹצִיא בְּפִיו וּבְתִשׁוּ' רַשְׁד"ם יו"ד סוּסִי פ' הִבִּיא פֶּן מְתִשׁוּ' הַר"י הַלּוֹי וּמִי יָבֵא אַחֲרֵיהֶם לְהַקְל נְגַדָם: וְהִנֵּה עוֹד חָקַר מַעֲכַת"ה בְּהָא דְכֶתֶב הַכ"מ פִי"ב מַטו"א דְהָא דְבְעֵינּוּ גְבִי הַכְּשֵׁר נִיחֻתָּא דְבְעֵלִים מְשׁוּם דַּא"א דַּשֵּׁא"ש וְהַגְר"א חִידַשׁ דְבְמַעֲשֶׂה פִינּוּן דְאִדָּם אוֹסַר דַּשֵּׁא"ש ה"נ מְקַבֵּל הַכְּשֵׁר וְהַעִיר רו"מ דְכִינּוּן דַּמְשַׁכַּח"ל בְּלֹא מַעֲשֶׂה לֹא מִקְרִי מַעֲשֶׂה וְחִזּוֹר וְדָחָה דְבָלֹא מַעֲשֶׂה הָרִי לֹא יַחֲוֹל מְשׁוּם דַּא"א דַּשֵּׁא"ש אָף לַפ"ז תְּמַה ע"ד הַמַּאִירִי שְׁפִתְבָּ דְהָא דְמַהֲנִי שְׁאֵלָה בְּתַרוּמָה מְשׁוּם דְמוֹעִיל בְּמַחְשָׁבָה מַשֵּׁא"כ בְּמַעֲשֵׁר דַּל"מ בְּמַחְשָׁבָה וּבַע"כ פְּנִינָתוֹ דְבְתַרוּמָה פִינּוּן דְמַהֲנִי בְּמַחְשָׁבָה גַּם בְּתוֹרָם בְּמַעֲשֶׂה מְהַנִּי שְׁאֵלָה מַשֵּׁא"כ בְּמַעֲשֵׁר דְדוּקָא בְּמַעֲשֶׂה וְלַהַנְּ"ל קָשָׁה דְהַאיכָּא נ"מ גַּם בְּתַרוּמָה בְּהַמַּעֲשֶׂה שְׁלֹא יוֹעִיל שְׁאֵלָה וְשְׁפִיר מִקְרִי מַעֲשֶׂה לֹא אַדְעָה מַהוּ דְהָא אִי אֲמַרִי דְכִינּוּן דַּמְשַׁכַּח"ל גַּם בְּלֹא מַעֲשֶׂה שְׁיַחֲוֹל הַתְּרוּמָה פֶּל זְמַן שְׁלֹא יִשְׁאֵל הָרִי גַם בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּהַפְרָשְׁתּוֹ מוֹעִיל שְׁאֵלָה וְשְׁפִיר אֲמַרִי בְּאַמְתָּ דְלֹא מִקְרִי מַעֲשֶׂה וְעוֹד דְהִתְם עַכ"פ גּוּף הַהַפְרָשָׁה חָל גַּם בְּלֹא מַעֲשֶׂה לְכוּן לֹא מִקְרִי מַעֲשֶׂה וְאָף שְׁיִוְכַל לִישְׁאֵל עָלָיו מ"מ פֶּל זְמַן שְׁאִינּוּ שׁוֹאֵל עָלָיו חָלָה הַתְּרוּמָה אֲבָל הָכָא הָרִי בְּלֹא הַמַּעֲשֶׂה אִין הַהַכְּשֵׁר חָל פְּלֵל: וּמַה שְׁחִידַשׁ בִּישׁוּב ד' רַמְב"ם שְׁהַשְּׁמִיט בְּדִין טְמֵא בְּמִקְדָּשִׁין בְּדַאֲמַר בְּרִי לִי שְׁתַּמָּה הַנּו"ב וְהַעֲלָה כַּת"ר עַפ"ד הַכ"מ הַנְּ"ל דְהַתּוֹס' הַקְּשׁוּ בְּמָה הַנּוֹכָשֵׁר דְדָם קְדָשִׁים אִינּוּ מְכַשִּׁיר וּמ"ש דְהַעֲבִירוּ בְּנִהָר הָרִי קַק"ל מְמוֹן גְּבוּהָ וּל"מ הַכְּשֵׁר לְשִׁי קִצְה"ח ס'י ת"ה וְצ"ל דְהַש"ס אֲזַל לְרַבָּה בַּר עֻלָּא דַּס"ל פְּעוּלָא אָבִיו דְאִדָּם אוֹסַר דַּשֵּׁא"ש אֲבָל לְדִידוֹן שְׁפִיר פָּסַק רַמְב"ם: הִנֵּה גַם אֲנִי דְרַכְתִּי בְּסַגְנוֹן זֶה וּבְעַנְיָן אַחַר דְהִנֵּה בְּחֻלּוֹין (קִי"ח ע"ב) פְּלִיגִי רַב וּר"י בְּדִין אִם יֵשׁ

יד להכשר ופליגי בקרא ובסבא דלרב מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו וגם סבר דהכשר לאו תחלת טומאה הוא ור"י ס"ל דנדרש גם לפני פניו והכשר תחלת טומאה ובב"מ (צ"ה) פליגי רב אחא ורבינא בדין פשיעה בבועלים ג"כ אם מקרא נדרש גם לפני פניו וקיי"ל בכל התורה ר"א לחומרא ורבינא לקולא כדאי בפסחים (ע"ד) א"כ סובר רב אחא פרב ואלקבא דרב ל"ש לומר פסברת הכ"מ דא"י להכשיר שלא מדעת בעלים שיהי הכשר לאו תחלת טומאה הוא ובחולין שם פריה רב אחא ממתני' דהכל שוחטין ואהא מוקי לה בטמא במוקדשין א"כ לר"א לשיטתו שפיר י"ל שהוכשר בהעבירה בנהר ואף דקדשים אין לו בעלים חל ההכשר אבל לדין שפיר פסק הרמב"ם דגם בלא אמר פרי לי לא הוכשר וא"צ שיאמר פרי לי: ועפ"ד הכ"מ אמרתי לישב הא דחולין ל"ג השוחט בחו"ע ולא יצא מהן דם פשרים ונאכלין בידיים מסואבות ופריה טעמא דלא יצא דם הא יצא דם אין נאכלין בי"מ אמאי וכו' ה"א בחולין שלקחון בכסף מעשר ודלא כר"מ וכו' ונשאלתי דבלא"ה לא אתי כר"מ דה"א ס"ל דמע"ש ממון גבוה א"כ אינו מקבל הכשר לשי' קצה"ח ואמרתי דכל טעמא דרמב"ם משום דא"א דשא"ש ונהרי ר"מ סובר ביבמות (פ"ג) דאדם אוסר דשא"ש וה"ה דמכשיר דשא"ש ונהרמב"ם וכ"מ קאי לדין דקיי"ל דא"א דשא"ש ועמ"ש בחיבורי גי"ד בקו"א שפסופו אות מ קושיא נפלאה בש"ס דנבחים (צ"ד ע"ב) עפ"ד קצה"ח ה"ל ולפמש"ל דרבינא סובר דהכשר תחלת טומאה תקשי טפי דהתם הא קאי אליבא דרבינא יעו"ש וימצא בבבאור היטב: ומה שהעיר כת"ר דכיון דבהקתב פתב שאם יעבור יאסר שחיטתו כנבלה וטרפה אם מה ששחט בשל אחרים יהי אסור דא"א דשא"ש הרי אנון קונה בשבח פלי ואף דבשחיטה מקלקל הרי לפמ"ש הכר"ו סי' י' בעוף ל"ה מקלקל א"כ יהיו העופות אסורים הנה אדרבה בכרתי סי' י' הוכיח דגם בעוף הוי מקלקל אלא שהביא בשם דמש"א דמסופק בזה אבל ה"א אי ניימא דמה"ט אסורה השחיטה א"כ ליכא שבח פלי כלל ולא קנה ושוב אינו אסור ואף שתיקון מידי אמה"ח זהו רק קצת תיקון ודוקא בשבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה חייב אבל בעלמא מקלקל הוא ולפמ"ש בעין זוכר מערכת ק' בשם ק"א דכל דין אנון קונה בש"כ הוא רק מדרבנן ונהרי במתפיש ואומר שיהי' כנ"ט הוא רק חומרא דרבנן דהא הוי מתפיש בדבר האסור וכל דין אקב"כ הוא רק ספיקא ובדרבנן להקל אבל בשו"ת ברפת יוסף יו"ד סי' ה' העיר לאסור גם מה ששחט בשל אחרים עפ"ד הרא"ה דאיהו לא שרי לה ואסורה באכילה וגם משום דנימא דאעל"מ ע"ש בזה: [ובגוף דין אנון קבש"כ פתבתי במק"א להוכיח מהא דיו"ד סי' ק"כ סעי' י' ונ"ש סקכ"א דהנה מדאורייתא] ובדבר מה שהביא סוגיא דשבועות (כ"ד) דפריה לרבא דסובר דגם באיסור שבועה חל בכולל ממתני' דיש אוכל וכו' ומייתי גם דברי ר"מ דאם הי' שבת והוציאו בפיו חייב אף משום שבת ותמהו המפרשים למ"ל לאתויי מדברי ר"מ הרי גם מדברי הת"ק לבד קשה ג"כ דליתני שבועה וכו' ופלפל בדבר נחמד ואשר אנכי אחזה בזה בישוב קו' המפורשים בהקדם ליישב קו' תוס' ד"ה יש אוכל בהא דפירש"י ה"א דמוקדשין חל על חלב בכולל מגו דחל על אבשר שהוא נגד ש"ס דכריתות דמבואר שם דכיון דאקדשה מגו דאתוסף איה"נ אתוסף נמי איסור אכילה ונראה דהנה התוס' בד"ה מגו וכו' הקשו בהא דפריה ליישוב דהא בקל על חמור לא חייב פולל וה"נ שבועה הוי קל על חמור ור"ל דשבועה בלאו וחלב בכרת ותי' דגם חלב קיל משבועה

שְׁכֵן הַתּוֹרָה מְכַלְלוֹ אֵצֶל חַיָּה וְהַקְשָׁה בְּמַחְנֵה לְוֵי דְאַפְתֵי מֵה פְּרִיָּה דְלִמָּא מוּקִי רַבָּא הֵךְ מַתְנִי' כְּרִייה"ג דס"ל בְּפִסְחִים (כ"ג) דְחֻלְב לָא מְקַרֵי הַתּוֹרָה מְכַלְלוֹ דְבִבְהֵמָה מִיְהוּ לָא אִישְׁתְּרִי וְתִי' דְהָא מְוַקְדָּשִׁין דְחַל עַל חֻלְב מְשׁוּם כּוֹלֵל וְהוּי נְמִי קַל עַל חֲמוּר דְמַעֲיֵלָה בְּלָאוּ (וְגַם לְרַבֵּי דס"ל הַזִּיד בְּמַעֲיֵלָה בְּמִיתָה מ"מ הָרִי גַם מִיתָה בִיד"ש קִיל מְפָרַת כְּדָאִי' בְּפִסְחִים ל"ב) וּמְהָרָאִי שְׁלֵא יַחֵוּל בְּכוֹלֵל וּבַע"כ מְשׁוּם דְחֻלְב הַתּוֹרָה מְכַלְלוֹ וּבַע"כ דְלָא סָבַר כְּרִייה"ג וּפְרִיָּה שְׁפִיר ע"ש וּא"כ מִיּוֹשְׁבִים דְבָרִי רַש"י דְהִקְאָ בַע"כ ס"ל לְהַמְקָשׁוֹן דְטַעְמָא דְמוּקְדָּשִׁין אִינוּ מְשׁוּם מוֹסִיף דְהָא מְבֹאָר בְּתוֹס' יְבָמוֹת (ל"ג ע"ב) ד"ה אָמַר ר"י וְכו' דְבְמוֹסִיף חַל גַם בְּקַל עַל חֲמוּר א"כ אִי טַעְמָא מְשׁוּם מוֹסִיף הַדֵּק"ל מֵה פְּרִיָּה לִישְׁוֹב שְׁבוּעָה הָרִי י"ל דְבְקַל עַל חֲמוּר לָא חַל בְּכוֹלֵל וּא"ל דְגַם חֻלְב קִיל שְׁהוֹתָר מְכַלְלוֹ דְלִמָּא ס"ל כְּרִייה"ג דְחֻלְב לָא הַתּוֹרָה מְכַלְלוֹ וּבַע"כ דְהַמְקָשׁוֹן הָוֵה ס"ל דְטַעְמָא דְמוּקְדָּשִׁין הוּא רַק מְשׁוּם כּוֹלֵל דֵּאִיהִ"נ לָא מְקַרֵי מוֹסִיף וּא"כ בַע"כ דְהָא מַתְנִי' ס"ל דְלָא כְּרִייה"ג דֵּאִל"כ אֲמַאי חַל מְוַקְדָּשִׁים עַל חֻלְב וְלִכְּוֹן פְּרִיָּה שְׁפִיר, וּא"ל דְאַף דֵּאִיהִ"נ לָא מְקַרֵי מוֹסִיף הָרִי עַכ"פ הָוֵי אִיסוּר חֲמוּר א"כ אֲפֵתִי י"ל דְמַתְנִי' סָבַר כְּרִייה"ג וְהָא דְמוּקְדָּשִׁין חַל בְּכוֹלֵל מְשׁוּם דְהָוֵי חֲמוּר מְשׁוּם אִיהִ"נ ז"א דִּי"ל דְמוּקְדָּשִׁין קַל בְּשָׁנִים שְׁהוּא רַק בְּלָאוּ וְגַם יֵשׁ לוֹ הֵיתֵר בְּשֵׂאֵלָה קוֹדֵם שְׁנִשְׁחַט וְנִזְרַק כְּהִלְכָתוֹ כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּכָרִיתוֹת (י"ג): וְחֻלְב לָא קִיל אֵלָא בְּחֵדָא שְׁמוֹתָר בְּהִנְאָה וְגַם הַתּוֹרָה מְכַלְלוֹ פְּרִיָּה שְׁפִיר וְלִכְּוֹן הַנְּכַרַח רַש"י לְפָרֵשׁ כָּאֵן דְטַעְמָא דְמוּקְדָּשִׁין חַל אַחֲלָב הוּא מְשׁוּם כּוֹלֵל אֲבָל לְמַסְקָנָא שְׁפִיר מְפָרֵשׁ הַש"ס בְּכָרִיתוֹת דְטַעְמָא מְשׁוּם מוֹסִיף: אָף דְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדוֹן עַל תִּי' הַמְחַנָּה לְוֵי הַנְּ"ל שְׁפַתְב דְהוֹכַחַת הַמְקָשׁוֹן דְלָא אֲתִי כְּרִייה"ג מְדַחַל מְוַקְדָּשִׁין אַחֲלָב לַפּמ"ש הַב"י יו"ד ס' ס"ד בְּשֵׁם הַרְשָׁפ' א דְהָא דְדָרְשִׁי' כָּל חֻלְב שׁוֹר וְכֶשֶׁב וְעֵז לָא תֹאכְלוּ דְבַעֲיָנוּ דְבָר הַשְּׁנוּה בְּשִׁלְשֵׁתוֹן לְמַעוּטֵי חֻלְב הָאֵלִי' דְלִיכָא לְמִימַר דְאַצְטְרִיָּה לְמַעוּטֵי חֻלְב חַיָּה דִּי"ל דְכִינוּן שְׂאִיסוּר חֻלְב נְאָמַר בַּפ' הַקְּרָבָנוֹת דְבָר הַלְמַד מֵעֲנִינֵנוּ שְׁלֵא אֶסְרָה תוֹרָה אֵלָא חֻלְב הַקְּרָב לְמַזְבֵּחַ וְחֻלְב חִי' אִינוּ רְאוּי לְמַזְבֵּחַ וְהִבִּיא בְּשֵׁם רַמְב"ם דְכָל שֵׁם חֻלְב חַד הוּא מֵה שְׁהוּא הַמוּטָב כַּמ"ש וְאֲכָלוּ אֵת חֻלְב הָאֶרֶץ וְאִין לָהּ דְבָר טוֹב כְּדָבָר הָעוֹלָה לְגִבּוֹה ע"ש א"כ י"ל דְמַה"ט חַל מְוַקְדָּשִׁין אַחֲלָב דְאִיָּה נִימָא שְׁלֵא יַחֵוּל הַהִקְדָּשׁ א"כ אִינוּ רְאוּי לְהַקְרָבָה כַּמ"ש הַב"י יו"ד ס' ר"ג דְכָל קֶרְבֵּן צְרִיָּה שְׁיַחֵוּל עָלָיו הַהִקְדָּשׁ קוֹדֵם כְּנִיסָתוֹ לְעֲזָרָה וְכ"ה בַּת"כ ר"פ וַיִּקְרָא (וַע' בְּקֶרֶן אוֹרָה לְזִבְחִים ע') שְׁהוֹכִיחַ דַּת"ק דַּר"מ שְׁהוּא ר' יְהוּדָה הִיכָא דֵּאֲחַח"ע א גַם אִיסוּר לְקַבְרוֹ בֵּין רְשָׁעִים גְּמוּרִים לִיכָא) א"כ לִיכָא אִיסוּר חֻלְב כְּלָל וְאִיָּה נִימָא שְׁאִין הַהִקְדָּשׁ חַל עַל אִיסוּר חֻלְב אָף י"ל לְמַאי דֵּאִיתָא בְּחוּלִין (ע"ה) וְתוֹס' שָׁם (פ"ט) ד"ה בְּוִלְדוֹת וְכו' דֵּאִיסוּר חֻלְב לָא חַל עַד חוֹדֵשׁ ט' בְּעוֹבָר א"כ מִשְׁכַּח"ל הַקְדָּשׁ הִיכָא שְׁהוֹקְדָּשׁ עוֹבָר בְּכֶטֶן אֲמוּ וּא"ל דֵּא"כ אִיָּה חַל הַחֻלְב עַל הַהִקְדָּשׁ י"ל דְמִשְׁכַּח"ל בְּהַקְדָּשׁוֹ שְׁיַחֵוּל הַהִקְדָּשׁ בְּהִגִּיעַ חוֹדֵשׁ ט' וּבָאִים בַּב"א הַחֻלְב וְהַהִקְדָּשׁ וְכִינוּן דַּע"כ"פ מִשְׁכַּח"ל הַקְדָּשׁ בְּחֻלְב שׁוֹב י"ל דְבַעְלָמָא אִין מְוַקְדָּשִׁין חַל עַל חֻלְב וּמ"מ אִיכָא אִיסוּר חֻלְב כִּינוּן דְמִינוּ רְאוּי לְהַקְרָבָה כְּמוֹ דְחֻלְב חוּלִין אִיסוּר אָף שְׁהוּא אִינוּ רְאוּי לְגִבּוֹה אֵלָא דְכִינוּן דְבְמִינוּ רְאוּי לְגִבּוֹה וְה"נ בְּזוּה.

אוּלָם לַפּמ"ש הַפ"י קִידוּשִׁין (ס"ב) וְקִצָּה"ח ס' ר"ט דְלִמָּ"ד אַא"מ דְשִׁלְב"ל ה"נ א"י הַהִקְדָּשׁ עוֹבָר א"כ לָא מִשְׁכַּח"ל בַּכַּה"ג וְשׁוֹב י"ל דְטַעְמָא דְמוּקְדָּשִׁין חֻלְב אַחֲלָב מְשׁוּם דֵּאִל"כ לָא יְהִי מִשְׁכַּח"ל אִיסוּר חֻלְב כְּלָל וְלַעוֹלָם דְהָא תַנָּא סוּבַר כְּרִייה"ג דְחֻלְב לָא

הותר מפללו והדק"ל מה פריה וליחשוב שבועה הרי י"ל פקושני התוס' דבכל על חמור לא חל בכולל וחלב לא הותר מפללו להכי מייתי מדברי ר"מ דסובר ג"כ כת"ק דחייב משום פל הנה אלא דמוסיף נמי שבת ונהרי ר"מ סובר דאדם מקנה דשלב"ל וכן אדם מקדיש עובר ונפיר משכח"ל הקדש בכה"ג בהקדשי העובר בהגיע חדש ט' ולישיטתו צ"ל דטעמא דמוקדשין חל אחלב משום פולל וס"ל דלא כריה"ג אלא גם חלב הותר מפללו ולכן פריה שפיר דליחשוב שבועה, וא"ש ודו"ק היטב: ונחזור לענינו בגוף הנידון אין נ"מ באיסור השבועה דגם בגוף ההעלמה במעות המכס שזכה בו השוכר בכת תקנת הקהל פבר נתפאר בחיבורי דע"ת סי' ב' סק"מ דמשום איסור גנבה אין לו להיות שו"ב לרבים ומ"ש כת"ר מדברי הב"ח שתי' הא דנגנבו לו גדייו וכו' דלא תיקשי לשי' רמב"ם דצריה לבדוק לו ספין משום דשאני דברים שבממון הנה דברי הב"ח הם בקו"א והביא בשם פרישה שתי' דדוקא במומר בפרהסיא או דדוקא אם עבר פעמים רבות והוא תי' דבכל שאר עבירות יש להחמיר לדעת רמב"ם משא"כ בגונב דבר מאכל כמ"ש לא יבזו לגנב וגו' למלא נפשו כי ירעב דבזה אפי' מוחזק כמ"פ אין לו דין מומר אבל כ"ז בשוחט ליחיד אבל לרבים הרי מפורש בתשו' פאה"ד שהובא גם ביד אפרים סי' א' דבגנב בשר לא יהי עוד שו"ב לרבים ועוד דהיכא דאיכא חימוד ממון שוב יש לחוש ג"כ שע"י שגחשד בשביל למלא נפשו יכשיר ג"כ הטורפה למלא נפשו ובדע"ת שם הבאתי מכמ"ק דבשו"ב שהוחזק לגנב גם המיעוט יכולים להעבירו ע"ש עוד בזה ובפרט בכתם ג"כ בכתב בתו"ש דבדבר הנוגע לתקנת הקהל ע"ש סקמ"ז וסקמ"ח וע"ש סקנ"א בשם תשו' רי"ץ הרא"ש: ולכן לענ"ד יש להעבירו באם שנתפטר שעבר כמ"פ ועכ"פ אין להכשירו אא"כ יצטרף עמו אחר שיבדוק לו ספינו וטעיב בבדיקת הריאה ובקבד"ח ע"פ ראות עיני ב"ד: וביתר דברי פלפוליו הנעימים לא הספיק פעת הזמן לעיין ולכתוב חו"ד ואתו הסליחה סימן סא להרב וכו' מו"ה יששכר שטאקהאמער נ"י מק' לערדינא מארסאראש אונגאריין.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתי בטבח א' שהגבו עליו עדות בדברים מגונים וקנסו אותו הקהל שלא יהי לו רשות לשחוט ולמפור בשר משה' ג' חדשים ואם יעבור ע"ז יאסר עולמית וקיבל עליו פן ואח"ז הגיעו במשה' הזמן ימי תעניתם של העכו"ם ואז אין שוחטים שם כלל יען פי יהודים שם מעט ועברו פן ח' שבועות ואחר שעברו ג' חדשים מיום הקנס הלה הטבח ושחט ומכר בשר ורבים מערערים פי ימי התענית אינם בכלל הזמן שלשה חדשים שקנסוהו דגם בלא"ה אין שוחטים ומוכרים אז ורו"מ האריה בזה לצדד לכאן ולכאן: הנה ד"ז נלמד מדברי הש"ג ב"ק פ' הגוזל ומאכיל ונ"ל צ"ע בקביעת זמן שקובעין ב"ד וכו' באיזה דבר הנראה לב"ד וכו' אם יום השבת ויו"ט בכלל הזמן ונלע"ד שגם יום שבת ויו"ט בכלל הם ועולה לספירת הזמן וכו' אפי' א"ו לעשות ביום השבת אותו הדבר שקבעו עליו בב"ד הזמן אפ"ה נכלל בו וכו' וראי' יש מהיהא דהכר"ת ד' שבתות דמורדת וכו' גבי נדה שפרדה וכו' דאלמא דאע"פ שבתות דהכרזה ארעו ימים שאין בידם לעשות הדבר שב"ד קבעו עליו הזמן אע"פ עולין לחשבון ה"נ ל"ש וכו' דנדאי עולה ימי הנדות ליום ההכרזה עכ"ל וא"כ ה"נ בנ"ד גם ימים של תעניתם הם בכלל זמן ג' חדשים שקנסוהו סימן סב להרב הגדול וכו' מו"ה שמשון טענין נ"י אבד"ק בעדלאר במדינת רומעניא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בביה"ק דקהלתכם

שנשאר עוד מקום פנוי הרבה תוך החומה בלא קברים יותר מחצינה והמשלה גזרה
לכלי להניח שם עוד מתים ובקצה מקום הפנוי בסוף הביה"ק מונחים שם ג' או ד' מתים
שאבדו א"ע לדעת אף שע"פ דין המבואר ביו"ד סי' שמ"ה אין עליהם דין מאבד א"ע
לדעת ועתה רוצים מטעם המשלה ליתן להם מקום אחר לצורך ביה"ק ותמורתו יתנו
הקהל להמשלה המקום הפנוי ולהכניס חומת ביה"ק לפנים סמוך להקברים או ישלמו
להקהל סך כמה אלפים פראנק שיקנו להם איזו מקום שירצו ועתה נשאל מעכ"ת אם
מוותר להקהל למפור או להחליף המקום פנוי לצורך פר נרחב לכל צרכיהם וגם מה
יעשו עם המתים המונחים בקצה מקום פנוי הנ"ל אם לפנותם לתוך ביה"ק או להניחם
שם עכ"ת ד השאלה: והנה רו"מ האריך למעניתי בדברי הפוסקים בדין קרקע עולם אם
נאסר בהנאה ולכ"ע שאר ביה"ק שלא הניחו בו עוד מתים נראה דהזמנה לאו מלתא היא
אף שהביא מדברי רמב"ם שכתב דביה"ק אסור בהנאה והביא דברי הש"ג פ"ו דסנהדרין
שחילק בין ביה"ק דרבים לשל יחיד וחדש דביה"ק דרבים יש לו דין ביהכ"נ דרבים
דהוקצה למתים ולכן כל המקום בכלל האסור והביא גם מדברי הח"ס יו"ד סי' של"ה
ואני מצאתי בתשו' רמ"ע מפאנו סי' נ"ו בהביאו שיטות הפוסקים בדין איה"נ של ביה"ק
שהביא גם דעת הש"ג הנ"ל: והנה לענ"ד במחכת"ה של הש"ג והנמשכים אחריו הנה
בש"ס דעירובין (ל"א ע"א) בפלוגתא דר"י ורבנן אם מערבין לישאל בביה"ק ופריך
אי ה"י מ"ט דרבנן קסברי אסור לקנות בית באיה"נ ופירש"י ד"ה אי ה"י וכו' בקבר
יחידי נהי דאיפלגי במתני' בביה"ק וכו' ושם ד"ה אסור לקנות בית וכו' וכל תשמישי
המת אסורים בהנאה דנפקא לן בסנהדרין וכו' וגמר שם שם מעגלה ערופה וכו' ואפי'
בישראל נמי אסרי רבנן וכו' ע"ש וכ"ה בריטב"א שם והרמב"ם פ"ו מעירובין פסק
ברבנן שם וז"ל הנותן עירובו בביה"ק אינו עירוב לפי שביה"ק אסור בהנאה וכיון
שרוצה בקיום העירוב שם אחר קני' הרי נהנה בו וע"ש בב"י וב"ח ופרישה היטב בזה
ומבואר במג"א רס"י ת"ט דהיינו בקבר של בנן אבל קרקע מותר וביאר פן דעת רמב"ם
וכ"ה בא"ר ותו"ש שם וע"ש בפמ"ג וא"כ הרי מפירש דאין הבדל בין ביה"ק של רבים
לשל יחיד דגם קבר יחיד אסור בהנאה בשל בנן ושל קרקע גם של רבים מותר
והרמב"ם כתב שם סתם בית הקברות ור"ל של בנן וא"כ גם מ"ש בפ"ד מאבלות
פונתו ג"כ פן וע"ש בשיה"מ להר"מ ריש פרק שלישי דעירובין ותבין: וכה ראיתי
בהקונץ על הר"מ פ"ו מעירובין שהביא בשם שער הזקנים ויד דוד דלפמ"ש הב"ח
ביו"ד סי' שס"ח דגם בביה"ק של קרקע וגם במקום הפנוי אסור בהנאה שי"ב קלות
ראש באכילה וכדומה א"צ לפרש דברי רמב"ם דמירי בקבר בנן והוא השיג שזהו רק
אסור דרבנן ובמקום מצוה לא גזרו ואני תמה דהא התם כל ההנאה הוא קניית העירוב
ונה אין בו משום ק"ר ובפיה"מ להר"מ כתב וז"ל ורבנן אמרו כי אדם רוצה שישאר לו
אותו דבר שערב לו לאכלו פשיטתו לו ואפי' אחר קניית העירוב ולפיכך אינו מותר
אצלם להניחו בביה"ק לפי שהיא אסורה בהנאה ואין מותר לו להצניע שם דבר ואין
שם מצוה כי המצוה הוא בשעת קניית העירוב וכו' עכ"ל הרי שלא כתב מפני שאסור
לו לאכלו שם אלא ההצנעה הוא ההנאה והיא אסורה ונהי אין בזה שם ק"ר וכן מוכח
בש"ס שם להדיא דלא מפני שעת אכילה אסור אלא מפני המצוה דהא בעי לאוקמי
דפליגי אם מערבין לדבר הרשות ולבסוף מסיק דפליגי אי ניחא לי' דמנטרא וכו' הרי

דַּעֲיָקָר הַקְּפִידָא עַל הַהֲצָנָעָה שְׂיֵהָא מְנַח בְּמָקוֹם הַהוּא וְכִינּוּן שְׂנֵהֲנָה אַחַר זְמַן עֲשִׂיית
הַמְּצָנָה לְכֹן לֹא אֲמָרִי בְּזָה מַלְלִינַּ וְעַ' בַּאֲב"מ א"ע ס'י כ"ח ס"ק ס' וכו"ה לְהַדְיָא בְּרִש"י
ד"ה אִי הָכִי וְכו' אֲבָל הָכָא יָכוֹל לַעֲמֹד עַל שְׂפָתוֹ וַיִּבְיָאֲנוּ אֲצֵלוֹ ע"ש הָרִי שְׂיִכּוֹל לְאָכְלוֹ
וְאֵהָא מְשַׁנֵּי דְטַעֲמָא מְשׁוּם דְאָסוּר לְקַנּוֹת בְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה הָרִי כַּמ"ש וְז"ל הָרִיטְב"א אֲשֶׁם
וְאֵע"ג שְׂאִין לוֹ הַנְּאָה בְּמֵאֵי דְקָנָה תַּמָּן בֵּיתָא לְמִיזַל לְדַבְרֵי מְצָנָה הָא קָא מִתְהַנֵּי כְּדַמְנָח
רִיפְתָא דְעִירוּבָא הָתָם וּמִינְטֵר הָתָם דְּכִי מְצַטְרִיף לִי אֲכִיל לִיָּה עַכ"ל הָרִי כַּמ"ש וְלְכֹן
דְּבָרֵי מַג"א מְוַכְרְחִים בְּזָה וּמְכָאן מְקוֹר מוּצָא לְדְבָרֵי רַמְב"ם פִּי"ד מְאָבָל שְׂפָתַב בְּסִתְּמָם
דְּבִיה"ק אָסוּר בְּהַנְּאָה וְכו' אִין נִיאוֹתִין בְּהֵן וְלֹא נוֹהֲגִין בְּהֵן ק"ר עַכ"ל הָרִי דְנִקְטַת תַּרְתִּי
אִיה"נ וְאִיסוּר ק"ר וְהִינּוּ בְּקָבֵר שֶׁל בְּנֵי אִיפָא נְמִי אִיה"נ כְּמוֹ שְׂפִיָאָר בְּעַצְמוֹ שֶׁם הַל'
י"ז וּמָה שְׂדַקְדַּק הַש"ג בְּהָא דְנִקְטַת לְעִיל סִתְּמָם בִּיה"ק הָרִי גַם בַּהֲל' עִירוּבִין נִקְטַת בְּסִתְּמָם
וְשֶׁם מְפֹרֵשׁ בְּש"ס דְּגַם קָבֵר יְחִידִי בְּכָלֵל וְכַמְש"ל בְּשֶׁם רִש"י וְרִיטְב"א וּפְיִרוּשׁ שֶׁם מוּכְרַת
לְכֹן נִרְאָה בְּרוּר כַּמ"ש וְעַמְש"ל ס'י מ"ד בְּעַנְיָן זֶה): וְגַם בְּעִיקָר הַדְּבָר שְׂפָתַב הַש"ג שְׂזָכוּ
בְּהֵם הַמְּתִים יַעֲוִין בַּמַּח"א הַל' זְכִי ס'י ל"א הוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש
וְהַרְשֵׁב"א דְאִין זְכִי לְמַת וְרַק מְצָנָה מְשׁוּם כְּבוֹד הַמַּת אִיפָא וְדִלָּא בְּרִש"י שֶׁם וְעַ' בְּתִשׁוּ'
מַהֲר"ח א"ז ס'י ק"ס וְשֶׁהוֹכִיחַ בְּכַמְּהָ רְאִיוֹת שְׂאִין זְכִי לְמַת ע"ש וְאִם הַתּוֹרָה אֲסָרָה
תִּשְׁמִישי הַמַּת בְּהַנְּאָה אִפִּי נִימָא דְּגַם קָרַקַע עוֹלָם אָסוּר הִינּוּ כְּפִי הַצְּוֹרָף לְתִשְׁמִישׁ הַמַּת
אֲבָל לֹא יוֹתֵר מְצַרְכֵם וְאִי מְשׁוּם שְׂהַקְצוּהָ לְהַמְתִּים שְׂיִמּוּתוֹ הָרִי בְּנֹדָאֵי לֹא זָכוּ בָּהּ עוֹד
וְעַ' בְּסִנְהֶדְרִין (מ"ח ע"א) אֲבִי מְתַרְץ לְטַעֲמִי דַּכ"ע הַזְּמָנָה מְלִתָּא הִיא ת"ק סְבַר דַּחְזִי
לִי תְּפִיס לִי דְלָא חֲזִי לִי לֹא תְּפִיס לִי וְעַ' בַּט"ז א"ח ס'י תַרְע"ב דְּלִרְבָּא גַם בְּעֵשֶׂה מַעֲשֵׂה
לֹא תְּפִיס אֲלָא מֵאִי דַּחְזִי לִי ע"ש הֵיטֵב וְגַם בְּגוּף דִּינוֹ שֶׁל הַש"ג כְּבָר כְּתַב בְּתִשׁוּ' מְהָר"ם
שִׁיק חִיו"ד ס'י צ"ד דְּלִשִׁי הָר"ן בְּמַגְלָה דְּכָל קְדוּשַׁת בִּיהַכ"נ הוּא רַק מְדַרְבְּנָן שְׂהַטִּילוֹ
חֲז"ל עֲלֵיו קְדוּשָׁה פְּשׁוּטִי דְּגַם בִּיה"ק הַוְתָּנָה רַק לְמַצְנֵתוֹ מְדַרְבְּנָן וְרַק לִשִׁי הַרְמַב"ן שֶׁם
קְדוּשַׁת בִּיהַכ"נ דְּאוּרִייתָא דְּהוּי כְּאַכְחוּשֵׁי מְצָנָה ע"ש וְהָרִי גַם לִשִׁי הַרְמַב"ן מְבֹאָר בְּר"ן
שֶׁם דְּהָא דְּמַהֲנֵי מְכִירַת זַט"ה בַּמֵּא"ה מְשׁוּם דְּכִינּוּן שְׂאִין רוּצִים הוּי כְּעֵבֵר זְמַן מְצָנָתוֹ
דְּבָכָל תִּשְׁמִישֵׁי מְצָנָה קִי"ל דְּנִזְרָקִין לְאַחַר מְצָנָתוֹ וְהַש"ג לֹא הִתְמַיר אֲלָא בְּבִיה"ק שֶׁל
כְּרַפִּים דַּא"א לְמַכְרֵן פִּינּוֹן דַּכ"ע שְׂיִיכִי בְּהוּ וְהָרִי מְבֹאָר בְּתִשׁוּ' מְבִי"ט וּמַג"א ס'י קַנ"ג
סְקִי"ב דְּבָאִין מִתְּפַלְלִין בּוֹ גַם שֶׁל כְּרַפִּים יוֹכְלוּ לְמַפְּוֹר וְכָבֵר הָעִיר רו"מ בְּזָה אֲלָא שְׂדַחָה
דַּשֵּׁא"ה דְּבָאִין מִתְּפַלְלִין בּוֹ שׁוּב ל"ה בִּיהַכ"נ אֲבָל הָכָא הָרִי הַמְּתִים קְבוּרִים בְּאוֹתָהּ שְׂדָה
וְהַמְּעִינִין בְּמְבִי"ט שֶׁם יִמְצָא דְּמִיָּרִי רַק בְּמְכִירַת חֲצִי אִמָּה מַהֲבִיהַכ"נ וְשִׁאָר הַבִּיהַכ"נ
יִשְׁאָר בְּקְדוּשָׁתוֹ גַם כְּשֶׁהוּא שׁוּמֵם ע"ש וַא"כ ה"נ בְּזָה נְעוּד שְׂהָרִי מְבֹאָר בַּמַּג"א סְקִי"ב
שֶׁם דְּבִית הַחַיִּים יְכוּלִים לְמַפְּוֹר וּמוּכָח דְּגַם בְּשֶׁל כְּרַפִּים דְּאִין לְמַפְּוֹר בְּבִיהַכ"נ מ"מ
בְּבִיה"ח שְׂרִי לְמַפְּוֹר אֲבָל עֲיִנְתִי בְּתִשׁוּ' מְבִי"ט ח"ב ס'י כַּח שְׂמִשְׁם מְקוֹר הַדִּין וּמִיָּרִי
בְּמוּכְרִים לְצְוֹרָף קְבוּרַת מְתִים אַחֲרִים א"כ אִין מְזָה רֵאִי: אֲבָל יֵשׁ לְצְרָף דְּבָרֵי הַמ"ב
שְׂהוּבָא בַּמַּג"א סְקִי"ו דְּבְנוּתוֹן בִּיהַכ"נ אַחַר גַּם שֶׁל כְּרַפִּים שְׂרִי א"כ ה"נ בְּזָה וְאָף
שֶׁהַמַּג"א חוֹלֵק עֲלָיו הִנֵּה בַּא"ר שֶׁם סְקִי"ח דַּחָה דְּבָרֵי מַג"א וּפְסַק כַּהֲמ"ב וְכ"פ בְּשׁוּ"ת
מ"מ ס'י נ"ה וְע"ע בְּתִשׁוּ' ד"ח חֵאו"ח ס'י ט"ו ט"ז שְׂכָבֵר עֲשׂוֹ גְדוּלֵי הַדּוֹר מַעֲשֵׂה כְּדַעַת
מ"ב וַא"ר וְגַם לַפְּמ"ש בְּתִשׁוּ' מ"ב ס'י ל"ג וַא"ר סְקִי"ו דְּבִזָּה י"ז שְׂיִשׁ מְנַהֲיָגִים וְלָהֶם
מְקַל וְרַצוּעָה בְּכָל עֶסְקֵי הַקְּהֵלָה גַם בְּשֶׁל כְּרַפִּים יְכוּלִים לְמַפְּוֹר וְבַא"ר הַבִּיא בְּשֶׁם רֵאֲב"ן

פדעת מ"ב ודלא כנ"צ וגם לפמ"ש בתשו' מהרמ"ל שבמג"א סקל"ז דאם אין תקנה לבנות באותו מקום ע"י הפומרים יש להקל למפנר לצנרף זריעה וגם פינו דכ"ע גריירי בתר המנהיגים ע"ש ובא"ר סקי"ח קיים דברי מהרמ"ל נדחה ד' מג"א שחולק עליו ע"ש וה"נ בנ"ד ובפרט דכיון דרצון הממשלה והשרים אדוני העיר בזה י"ל דכ"ע בתר דידהו גריירי דהנה בתשובת מ"ב סי' ל"ג שם הוכיח דכשבונה ביהכ"נ אחר יותר טוב ודאי דאמרי' דכ"ע ניחא להו וזכין להם שלב"פ והביא ראי' מבנין הורדוס דהביהמ"ק בנדאי אדעתא דכ"ע נתקדש ועדיף מביהכ"נ של פרקים ואפ"ה השיא בבא בן בנטא עצמה לסתור ע"מ לבנות וקשה דלמא יש א' בסוף העולם דלא ניחא לי' בכף ולחד תי' בש"ס גם בלא תינהא השיא לו העצה ואין לומר דמלך כ"ע גריירי בתריה ז"א דמלך רשע הי' ולא הי' לי' דין מלך ועוד דבהמ"ק נבנה ע"פ הדיבור וע"פ הנביאים ואינו תלוי בדעת מלך ובע"כ כמ"ש ע"ש וא"כ בנ"ד שאנו בידי מלכי אוה"ע ושרי העיר וכחוקר בינך היוצר אנחנו בינך א"כ בנ"ד שיצאה הפקודה לבלי לקפנר יותר במקום הפנוי ואין לאל יד הקהלה לקנות להם שדה אחרת ולבנות חומתה ואם יבנו בדוחק לא יהי' פהוגן וכראוי לפי ערף פבוד המתים ואם ימפרו השדה יוכלו לקנות ולבנות עצהיו"ט וא"כ אומדין דעת כל באי עולם דנדאי ניחא להו בכף ואי נימא דגם בכה"ג א"י למפנר בשל פרקים א"כ תיקשי הא דבבא בן בנטא פקושני' המ"ב ויהי' ההכרח לומר כהס"ד של המ"ב דמלך כ"ע גריירי בתרי' א"כ ה"נ בנ"ד הפל תלוי בדעת הממונים מצד המלוכה וא"כ ממ"נ יש להתיר בנ"ד להחליף או למפנר המקום פנוי: אולם בדבר המתים המנוחים בקצה המקום פנוי קשה לענ"ד להתיר לפנותם וכבר הוכיח בתשו' שי"צ סי' ס"ג דגם בעצמות איפא משום חרדת הדין ואסור לפנותם ובנ"ד הרי אנו עושים בינדים למפנר המקום פנוי אדעתא דהכי ואין זה דומה לנידון הכי"צ שהובא בכת"ש סי' שס"ח שהביא ר"מ דהתם פסק הרב מוהר"א רק שא"צ להוציא הוצאות לבטל רצון הממשלה שרועה שם בהמותיו אבל פאן הרי אנחנו עושים גוף המעשה בינדים לכן ימפרו אדעתא לסבב חומה קצרה סביב הקברים הנ"ל ואם ברבות הימים יראו שפותרים החומה ויהי' בזיון המתים אז יהנה להם רשות לפנות הקברים ולקברם תוך חומת ביה"ק הגדולה, והנלע"ד פתבתי: סימן סג להרב הה"ג וכו' מו"ה דוב בער עליאש נ"י אבד"ק קאמניץ פאר' ברוסיא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בהגט שהובא לפניו מעיר באלטימאריע ממדינת אמעריקא ע"י הכי דנאר למסרו ליד שליח שני והוא יתנהו להאשה ונכתב שם הפעל אברהם בן מרדכי דמתקרי מאטי בלא אלה לבסוף ובדבר מ"ש דמתקרי הגם שבט"גש"א אות מ סקח"י ס"ל דיש לכתוב המכונה אבל בחא"ש סי' קי"ז פסק לכתוב דמתקרי אף מ"ש מאטי ביו"ד לבד הרי בט"ג ש"נ אות פ' סק"ח בשם אידיא פוסל גם בדיעבד אפי' בשעה"ד וכ"ה בתשו' ב"א סי' ק"ב בשם דוואסי ובס' אה"ש הביא בן בשם תשו' ריעות האהל סי' ט"ז י"ז דהני פסול גמור אף דבנ"ד הוא מקום עיגון ומרחק רב וזה פמה שנים השתדלה האשה להשיג הגט לכן צידד ר"מ עפ"ד הרמ"א סוסי' קכ"ט דאם שינה באחד מדברים אלו בדיעבד פשר ומשמע בלבוש שם דגם בלא נכתב אפי' כפי מ"כ אפ"ה פשר בשיוני קל שהלשונות מתחלפים ולכן העלה דהט"ג מייירי רק בשם העצם והרמ"א מייירי פשוט נכתב שם העצם פהוגן רק הפינוי לא נכתב פהוגן ולא דמי למ"ש הג"פ סי' קכ"ח סק"ג וסי' קכ"ט סקמ"ט בשם שלמה טראנטה בשם מהרי"ט ומהר"ח ש דהתם גם

טראנטה הוא שם העצם משא"כ הקא וגם אולי במ"כ הלשון הוא כמו ביו"ד לבד לבסוף ובפרט דבנ"ד הוא רק שם אבי המגרש עכת"ד והנה בגוף דברי רמ"א סוסי"א ככ"ט יענין בג"פ סי' קכ"ה סקפ"ב וסוסי"א ככ"ט ס"ק קמ"ב דאין להתיר אלא בידיעה ומפורסם במ"נ שבמ"כ פותבים בשינוי וגם בזה אין הדבר מוכרע להקל וע"ש בתו"ג סוסי"א ככ"ט מ"ש בזה ובתשובת מהרי"מ סי' ל"ד הביא ג"כ מדברי הג"פ והעלה עוד דדוקא אם גם האשה דרה תחלה במ"כ ונקבע פן אבל בלא דרה שם אלא שהבעל נסע לשם ושלח לה גט כפי שקורין אותה במ"כ ולא במ"נ הגט בטל שאין זה שמה כלל ע"ש אבל זהו בשינה שמה אבל בשמו יש להקל בפשכתב כפי שהוא נקרא במ"כ אף דדוקא בידיעה שבמ"כ נקרא כפי שכתב בגט אבל בנ"ד הרי יש ספק בדבר ועכ"פ אינו מפורסם פן במ"נ וא"כ א"א להקל אבל הנה פבר הארכתי בתשו' לק' ראונני והבאתי מדברי הב"ח סי' קכ"ב ס"ב ונחלת שבעה סי' מ"ה אות י"ז בשם רשד"ם וראנ"ש דכל שא"א לטעות בשם אחר וניפר שנתפונן על אשה זו פגון בין נוסל לניסל או שול נסול או זוהי ונוני דיש להתיר בשעה"ד שהם רק חומרות וכן כל דבר שאינו מפורש בש"ס ונוהגין לפסול הם רק חומרות ע"ש אף המעיין ברשד"ם סי' מ"ז וראנ"ש סי' ל' ימצא דמייירי באין נרגש שינוי במבטא וכ"ה בראנ"ח סי' לו אף הנה בתשו' צ"צ החדש סי' ר"ח בשם בעניא שכתב בענא צידד להקל לפי ששם הקודש נכתב פהוגן וזה אינו שינוי גמור רק דהוי פלא נכתב כלל א"כ גם אי נימא דדמי ללא נכתב הפינוי הרי בחסר הפינוי פשר ושם סי' קפ"ט הביא בשם הגהת זקינו הרב ז"ל דהרמ"א הנ"ל מייירי בנכתב שם העיקר פראוי והשינוי הוא בהפינוי וזהו כמ"ש ר"מ ובפרט בנ"ד שהוא בשם אביו הרי מבואר בט"ג ש"א אות מ סוסקכ"ט דבשינוים קטנים בין אלף לה"א אף דבשמות שבתנ"ף יש להחמיר כל שלא נשאת ואין להשגיח בזילותא דב"ד מ"מ בשם אביו יש להקל וע' תשו' חא"ש סי' י"ב בזה ואף דמייירי בדליפא שינוי במבטא משא"כ בנ"ד אף הנה בשו"ת שו"מ תליתאה ח"א סי' שי"א בכתב גינענצי בלא אלף בסוף פסק להכשיר בדיעבד ואף שכתב בתחלה לפי שנמצא במצבת אמה זקנתה שנקראת על שמה פן מ"מ הרי סיים דגם בלא"ה פשר ואף שראייתו מתשו' מהר"ם מינץ תמוה כמו שכתבתי לק' באר דאנן לא קיי"ל כהר"מ מינץ בזה כמ"ש באה"ע סוסי"א ככ"ז וע' בש"ף ח"מ סי' מ"ג סק"ה והארכתי בזה מ"מ נראה דעכ"פ איננו שינוי גמור פינן שהמנהג לכתוב פן בלא אלף בסוף בחתימות מכתבים א"כ הוי רק פלא כתבו דכשר בשם אביו ובפרט בהפינוי של האב וע' בחא"ש סי' ק"ג שהעלה להקל בשעה"ד בשינוי בשם הענא שנקראת העניא דהוי פלא כתבו כלל ובשם אביה פשר ע"ש וע' בפת"ש בקונטרס השמות אות ד בשם דרעזיל בשם ר"א מטיקטין אבל פבר נתבאר בתשובתו הנ"ל דהפת"ש טעה בזה ואכמ"ל וע' בשד"ח מע"ר גט סי' ל"ב אות ד' ולכן בשעה"ד הנני מסכים עם ר"מ ליתן הגט פינן שהוא רק פינוי של אביו, והנלע"ד פתבתי: סימן סד להרב הגדול וכו' מו"ה ארי' ליב בערינפעלד נ"י אבד"ק ואלישטוק.

מכתבו הגיעני וע"ד השאלה ששאלני שבוע העבר ע"י טעללעגראם בכתולה שביום החנופה (אחר שפבר הכינוי כל צרכי הנישואין וגם הי' חשש בטיפול כל השידוך אם יתעכבו הנישואין) נודע שהי' עלי' חשש קידושין בפני ע"א והשתדל שיגרשנה המקדש הראשון והי' הספק אם יוכלו להתיר הקידושין השניים תוך ג"ח הבחנה והשבתי ע"י

טעלעגראם להתייר ועתה הצייע לפני גופא דעובדא באריכות ותו"ד הם כפי הגב"ע
שהעיד הבחור מו"ה מב"י שפא לבית ר"נ ביום ש"ק י"ח סיון תרנ"ו ומצא את הבחור
יוחנן בן ליפא והבתולה רחל בת יוסף והבחור הג"ל אחז טבעת בידו והבתולה הושיטה
לו אצבע יד ימין והוא הלבישה הטבעת ואמר האמ"ל בטבעת זו כדמו"י והיא שתקה
וניצאו הבחור והבתולה משם ועוד העיד ר' וואלף ליב בן שלמה שביום ש"ק הג"ל הי'
בביתו ה' יוחנן הג"ל וה' רחל הג"ל תפסה בידה טבעת ואמרה שלקחתי אצל האשה עטל
במעמד בעלה ונתנה הטבעת לה' יוחנן הג"ל וא"ל הראני נא איך חתן מקדש פלה ואז
נתן הטבעת באצבעה ולא שמעתי אם אמר אינה דבר או לא והי' בעיני כמו דבר ליצנות
והלכו משם שניהם ואח"ז ראיתי כמ"פ שפאה הבתולה לבית הבחור הג"ל גם העיד שלא
א"ל ה' יוחנן שיהי' עד בדבר ושאלו את הבתולה והשיבה כי אמת שרציתי לישא הבחור
יוחנן וגם בשעה שנתן הטבעת בידי הי' בדעתי יען שאבי מעכב בידי מלישאנו אזי יהיה
נחלט עי"ז ואמרה שהטבעת לקחה מיד ה' עטיל אחותו של יוחנן ולא אמרתי לה פלום
על מה וגם איני זוכרת אם אחר המעשה נשאר הטבעת בידי או השלכתיו מידי כי נבהלתי
עכת"ד הגב"ע: והנה רו"מ האריף לצדד שאין פאן קידושין כלל שהרי העד השני לא
שמע שום אמירה כלל וגם אמרה לו הראני איך חתן מקדש פלה והיה בעיניו דרוך ליצנות
רק מפח עד הראשון האריף בדברי הב"ח.

דאם אמר המקדש לשחוק פוננתי דנאמן והנה בגוף דברי הב"ח עמ"ש בחיבורי דע"ת
סי' ה' סקט"ז אבל בנ"ד כפי שפכת רו"מ כתבו בהגב"ע רק שהמקדש אמר פעם פה
ופעם פה והי' נוטה שהי' דרוך צחוק א"כ לא אמר שום דבר ברור ואין לסמוך ע"ז כלל:
אבל בגוף עדות של עד הראשון פינו שלפי דברי הבתולה לקחה הטבעת מגיסתה בסתם
שלא לשם קידושין והני מקדש בטבעת שאינו שלו וגם לפ"ד העד השני אמרה הבתולה
קודם לכן שלקחתי מגיסתה ולא אמרה שנתתו במתנה להמקדש רק נתנה לו להראות
לה איך מקדשין וא"כ הני ע"א בהכחשה דלכ"ע אינה מקודשת ובפרט דבנ"ד גם עד
הראשון אינו אומר פרי שהטבעת של הבחור שהרי אינו יודע איך היה קודם בואו ומיד
מי בא הטבעת ליד הבחור ואם הי' רק בדרוך להראות לה איך מקדשין ויש סיוע לזה
שהנה בשפת כמ"ש רו"מ מדברי הח"ס חא"ע סי' ק"ד ועמ"ש בדע"ת סי' ה' סק"ג בזה:
וגם יש לדון בזה דלכ"ע ליכא אפ"י קידושין בעד א' בנ"ד לפמ"ש רש"י קידושין בטעמא
דמקדש בע"א די"ל דהני קידושין משום דהא הימני' ובנ"ד הרי היו ב' עדים ולא הימני'
לע"א כלל וכן ראיתי בשו"ת שע"ד סי' קמ"א פ'עין זה אבל מדברי הפוסקים בהא דנמצא
א' קא"פ ל"נ פן ועכ"פ פינון שהוא ע"א בהכחשה שהרי לפ"ז הבתולה אין הטבעת שלה
ולא הי' בידה ליתנו לו במתנה א"כ לפי דבריה אין בהקידושין ממש ולשי' רוב הפוסקים
ע"א בהכחשה אינו פלום ובנ"ד שגם העד אינו מכחישה בזה שהרי הוא בא אח"כ להבית
ולא ידע איך בא הטבעת ליד המקדש י"ל דלכ"ע אין חשש בקידושי ע"א וגם יש לצרף
דברי הנו"ב מ"ת א"ע רס"י ע"ה שחידש דהיכא שלא הונמן העד לקח לכ"ע אין חוששין
לקידושי ע"א וכפי הנראה בנ"ד בא פתאום אל הבית ולא הונמן להיות עד ואף דבתשו'
יהודה יעלה א"ע סי' י"ח הוכיח להיפוך מהא דפריף רבא לר"נ ממתני' דהאומר לאשה
קדשתיך והיא מכחשת וכו' וקשה תיקשי נמי לדנפשי את"ל דבשניהם מודים חוששין
מ"מ אמאי קתני שהיא מכחשת ליתני אפ"י מודה ולא יחדתו לעד מותרת בקרוביו ע"ש

אָבֵל י"ל דְּכִינּוֹן דְּקִידוּשֵׁין בְּלֹא עֲדִים אֵינוֹ כְּלוּם א"כ הֵינּוּ נְמִי בְּכָלֵל הִיא מְכַחֵשֶׁתוּ
כְּשֵׁאוּמְרַת שְׁהִי בְּלֹא עֲדִים וְכִשְׁלֵא יַחְדָּתוּ לְעֲדִים הָיִי כְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא עֲדִים: וּבִפְרָט לִפְנֵי מ"ש
רו"מ שְׁהָעֵד הַנֶּזְ"ל הוּא רִיק וּפּוֹחַז וּמְחַזֵּק לְמַחְלָל שְׁבַת אִף שְׁלֵא נִתְבָּרַר בַּגַּב"ע מ"מ הָרִי
הָרִיקִים וְהַפּוֹחַזִים פְּסוּלִים לְעֲדוֹת מְדַרְבְּנֵן וּבִתְשׁוּ רַמ"א סִי י"ד סְמָךְ ע"ז לְבַטֵּל
הַקִּידוּשֵׁין וְאִף דְּבִשׁוּ"ת רַע"א סִי צ"ט פִּקְפֵק דְּלַעֲנֵן דְּאוֹרְיִיתָא אֵין לְסַמּוּךְ ע"ז לְפִסְוֵל
הָעֵד בְּכַה"ג מ"מ הָרִי דַעַת הַנּוּ"ב סִי ע"ה דְּגַם לְהַסְמָ"ג הָיִי רַק קִידוּשֵׁין דְּרַבְּנָן א"כ לְגַבֵּי
דְּרַבְּנָן מְהֵנִי פְּסוּל דְּרַבְּנָן וְכַמְבֹּאֵר בְּתַשְׁב"ץ וּבְרַמ"א א"ע סִי מ"ב וְאִף דְּקוֹדֵם הַכְרֵזָה
לֹא מִיפְסֵל עֲדוֹתוֹ גַּם לְגַבֵּי אִיסוּר קִידוּשֵׁין כַּמ"ש בְּתִשׁוּ"ת מֵהַרְשֵׁד"ם חִיו"ד סִי נ"ג וְחֵא"ע
סִי ל"ו וְכ"ה בְּפִרְיָשָׁה א"ע סִי קנ"ב וְע' בַּמַּל"מ פ"ד מְמַלְנָה ה"ד וּבִתְשׁוּ"ת ב"י סִי י'
וְעַבּוּה"ג סִי ס"ז וְע' בְּבִרְכ"י חו"מ סִי ל"ד בְּאוֹרְךָ בְּזָה מ"מ י"ל דְּגַבֵּי ע"ה רִיק וּפּוֹחַז
כִּינּוֹן דְּהָיִי בְּחֻזְקַת פְּסוּל עַד שְׁיִנְכָשֶׁר א"צ הַכְרֵזָה כַּמ"ש בְּשׁוּ"ת צה"ב שְׁפִסּוּס' בֵּית מְאִיר
סִי ח' וְאִף דְּבִשׁוּ"ת אֲמָרִי אֲשֶׁ חֵא"ע סִי ל"ו הָעֵלָה דְּלַהֲסַמ"ג הָיִי קִידוּשֵׁי תוֹרָה וְגַם הָעֵלָה
דְּגַם בְּלֹא הַנּוֹמֵן לְעַד יֵשׁ לְחֹשׁ לְקִידוּשֵׁין מְכַל מְקוּם חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי בַּנ"ד: וְלִכֵּן לֹא הִיָּתַתָּה
צָרִיכָה גַט כָּלֵל וְאִם רו"מ שְׁעֵשָׂה מָה עֵשָׂה לְהַשְׁתַּדֵּל שְׁיִגְרָשְׁנָה בְּגַט אָבֵל לְעַנּוּן חֲשֵׁשׁ
הַבְּחִנָּה הַנֵּה בְּתִשׁוּ"ת רַע"א מ"ת סִי פ' הוּבָא עֲנוּבָדָא בְּב' עֲדִים שְׁהָעִידוּ עַל פְּנוּי' שְׁנִתְקַדְּשָׁה
וְהֵאֲשָׁה מוֹדֵית בְּקִידוּשֵׁין וְנִמְצָא א' מְהֵם קֵא"פ אִם צָרִיךְ ג"ח הַבְּחִנָּה וְאַחֲרֵי שְׁהָעֵלָה
דְּבַמּוֹדֵית דִּינָה כְּנִתְקַדְּשָׁה בַּע"א וְצָרִיכָה גַט מ"מ כִּינּוֹן דְּרוּב הַפּוֹסְקִים ס"ל דְּמִקְדָּשׁ בַּע"א
אֵין חוֹשֵׁשִׁין לְקִידוּשֵׁין אִף דְּאֵין לְהַקְלֵל אֲלֵא בְּמְקוּם עֵיגוּן וּדְחַק מ"מ לְעַנּוּן חֲשֵׁשׁ הַבְּחִנָּה
בְּדֵאִיכָא הַפ"מ יֵשׁ לְהַקְלֵל וְלְסַמּוּךְ שְׁאֵין בְּהַקִּידוּשֵׁין מִמֶּשׁ וְאִף דַּעַכ"פ הִי קוּל מ"מ לְעַנּוּן
הַבְּחִנָּה דְּרַבְּנָן מְבַטְלִין קְלָא וְעוֹד שְׁהָרִי נִתְבָּרַר שְׁהַקּוּל הִי עַל קִידוּשֵׁין בַּע"א דְּהָעֵינְקָר
כְּדַעַת רוּב הַפּוֹסְקִים שְׁאֵין חוֹשֵׁשִׁין לְקִידוּשֵׁין וְעוֹד שְׁהָרִי דַעַת רִי"ו דְּגַם בְּנִתְגַרְשָׁה ע"י
קוּל א"צ הַבְּחִנָּה וְשַׁכ"ה בְּתוּס' וּבִתְשׁוּ"ת מְקוּר בְּרוּךְ סִי ד' צִיָּדָד דְּגַם ר"י וְהָרֵא"ש לֹא
חָלְקוּ עַל ר"ת אֲלֵא בְּנִשְׁוֹאָה וְיָצָא הַקּוּל עַל גַּט הָרֵאשׁוֹן וְנִתְנוּ גַט ב' אָבֵל בְּקִידוּשֵׁין לְבַד
דְּמִדִּינָא א"צ ג"ח הַבְּחִנָּה אֲלֵא מִשׁוּם ל"פ קִיל יוֹתֵר וּבִפְרָט שְׁהַקּוּל עַל תְּחִלַּת הַקִּידוּשֵׁין
יֵשׁ לְהַקְלֵל וְאִף דְּלִמְעַשָׂה לֹא רָצָה לְהַקְלֵל מ"מ בְּמְקוּם הַפ"מ יֵשׁ לְהַקְלֵל דֵּא"צ ג"ח הַבְּחִנָּה
ע"ש הָרִי שְׁכָבֵר יָצָאָה הוֹרָאָה מֵהַגָּאוֹן רַע"א ז"ל לְהַתִּיר בְּכַה"ג בְּמְקוּם הַפ"מ וְאִף דְּהוּא
מִיָּרִי בְּנִמְצָא קֵא"פ דִּישׁ דַּעוֹת דְּבַטֵּל כָּל הָעֲדוֹת מ"מ הָרִי הוּא עֲצָמוֹ מְסִיק לְהַלְכָה
דְּצָרִיכָה גַט וְגַם הוּא מִיָּרִי בְּהוֹדֵית עַל הַקִּידוּשֵׁין וּבַנ"ד הָרִי לְפִי דְּבָרִיָּה אֵין הַטְּבַעַת שְׁלָה
וְלֹא הָיָה בְּיָדָה לִיתָן לְהַמְקַדָּשׁ בְּמַתְנָה דְּגַם לְהַסּוּבְרִים דְּבַטְבַּעַת שְׁאוּל מְקוֹדְשֵׁת הֵינּוּ
בְּהַשְׁאִיל לְצוֹרְךָ קִידוּשֵׁין מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דְּבּוֹדָאֵי לֹא הַשְׁאִילָתוּ הָאֲשָׁה לְמִיַּעֲבַד אִיסוּרָא
לְקַדָּשׁ בְּשַׁבַּת וְהָעֵד הַשְּׁנִי הָעֵיד בְּפִירוּשׁ שְׁאֲמָרָה שְׁלַקְחָתוּ בְּסֵתָם וְלֹא הִנְכַחַשׁ בְּזָה וְגַם
מְדַבְּרֵי הַבְּתוּלָה נִרְאָה כְּדַבְּרֵיו וְלִכֵּן נַד"ד קִיל טְפִי מְנִידוֹן רַע"א שְׁהָרִי שְׁם פְּסַק דְּמִדִּינָא
צָרִיכָה גַט וּמַכ"ש בַּנ"ד וּבִפְרָט בְּצִירוּף שְׁאָר סְנִיפִים הַנֶּזְ"ל: וְאִף דְּמְבֹאֵר בְּתִשׁוּ"ת הַרְמַב"ן
שְׁהוּבָא בְּב"י דְּבַכָּל קוּל קִידוּשֵׁין שְׁהַצְרִיכָנוּהָ גַט לְחַוּמָרָא בְּעֵלְמָא צָרִיכָה לְהַתִּין ג"ח
מ"מ הָרִי דַעַת רִי"ו אֵינוֹ כֵּן וְהַגָּאוֹן רַמ"א סְמָךְ בַּהַפ"מ ע"ד רִי"ו דְּוֹדָאֵי בְּדַרְבְּנָן יֵשׁ לְסַמּוּךְ
בַּהַפ"מ אִפִּי ע"ד יַחֲיד וְגַם הִבִּיא מִתְשׁוּ"ת ר"מ אֲלֵשְׁקָר דָּאִם הַנּוֹחֲזֵק קוּל וְאַח"כ נִמְצָאוּ
הָעֲדִים פְּסוּלִים אֵין לְחֹשׁ לְהַקּוּל כִּינּוֹן שְׁנִתְבָּרַר שְׁהִנָּה שְׁלֵא כְּדִין וְהַנ"ב בַּנ"ד וְעוֹד כְּרִי
בְּב"י הִבִּיא מִתְשׁוּ"ת הַרְשֵׁב"א דְּהִיכָא דְּבִאָמַת לֹא הִיָּתַתָּה צָרִיכָה גַט אִפִּי נִתָּן לָהּ גַט אֵין הִגַּט

פוסל שְהָרִי לֹא נִתְגַּרְשָׁה אֶלָּא מִמִּי שְׂאִינּוּ אִישָׁה וְאִין חוֹשְׁשִׁין מִפְּנֵי הַרְוָאִים דְּהַגֵּט חֲסָפָא
בְּעֵלְמָא הוּא וְאִינוּ מְעַפְּבָה מְלֵהֲנִשְׂא מִיָּד שְׂאִין זֶה בְּכֻלָּל גְּזִירַת הַבְּחִנָּה ע"ש וְאִנִּי מְצִאתִי
ד"ז בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁבָ"א חֵלֶק ד' ס' ד"ש בְּיַתֵּר בְּיֹאזֵר ע"ש וְה"נ בנ"ד לְכֹן אַחֲרֵי שְׁפַתְב
בִּהְטַע"ג שְׁהוּא רַק חֲשַׁשׁ קִידוּשִׁין בְּפְנֵי ע"א וְהוּא הַפ"מ וְשַׁע"ד סְמֻכְתִּי עַל הוֹרָאת
הַגָּאוֹן רַע"א וְהַתְּרַתִּי לַעֲשׂוֹת הַנִּישׁוּאִין, וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן סָה לְהֶרֶב הַמֵּאוּה"ג וְכו'
מו"ה יְחִיאֵל אֵיכָל גְּיִמָּאן הַפְּהֵן נ"י מו"ץ דק' עִיר יִשָּׁן.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּאִשָּׁה שְׂבִינָן שְׂנַחְלָה בְּנָה ר"ל שְׁלַחָה הַש"ט לִיד ר'ו"מ
שְׂנוֹדְרַת עֲבוּרוֹ ח"י ר"כ וְאח"כ פְּשָׁגְבָרָה הַמְּחַלָּה שְׁלַח בְּעֵלָה אִישׁ א' לְרו"מ וְאָמַר שְׂמַנְדֵּר
כָּל הַש"ט עֲבוּרוֹ וְמַת הַבֵּן וְכַפִּי ד' הַבְּעַל נִדָּר לְצַדִּיקָה שְׂיִהְיֵ' בְּרִיא (עַר זָאל גִּיזוּנְד זִינָן)
וּלְפִי הַמְּבֹרָךְ בִּי"ד ס' ר"כ סט"ו בַּהֲג"ה בְּנִדָּר בְּסִתָּם חֲתִיב לְקַיֵּים נִדְרוֹ אִפִּי מַת וְכ"נ
מְלִשׁוֹן רַש"י ב"ב (יו"ד): וְהִנֵּה בְּגוֹף הַדְּבָר אִם בַּכָּה"ג מְקַרִּי תְּנָאִי אֶלָּא שְׂאִינוּ כְּפוּל
הַדְּבָר מְבֹרָךְ בְּתִשׁוּ' מִיִּמּוֹנֵי הַשְּׂיִיכִים לִס' הַפְּלָאָה ס' ד' בְּדִין א' שְׂנִדָּר עַד"ר אִם יִשְׁחֹק
בְּקוּבָא וְהַשִּׁיב דָּאִם שְׂכַח נִדְרוֹ הו"ל נִדְרֵי שְׂגָגוֹת וְהַבִּיא רְאִיָּה מַפ"ד דְּנִדְרִים וְכו' וְנ"ל
אֵע"ג דְּלֹא קְתַנִּי בְּסִיפָא אִם אוֹכַל אִם אֲשַׁתָּה אֶלָּא שְׂאִינִי אוֹכַל וְשְׂאִינִי שׁוֹתָה מ"מ כְּדָ
פְּתֹרוֹנוֹ שְׂנוֹדָר עַל תְּנָאִי קוֹנָם דְּבָר זֶה אִם אוֹכַל אִם אֲשַׁתָּה וְהַאֲכִילָה וְהַשְׁתִּי' הֵם הַתְּנָאִי
שַׁע"י תַּחַל הַנְּדָר וְקְתַנִּי דְּהוּי נִדְרֵי שְׂגָגוֹת וּמִתָּר שְׁלֹא חָל הַתְּנָאִי וְכו' וְאִין נִרְאָה לֹאמַר
דְּאִפִּי לֹא חָל נִדְרוֹ ע"י שְׂשֻׁחַק בְּקוּבָא בְּשׁוּגָג מ"מ ע"י שְׁלֹא עֲשָׂה מִסְתַּמָּא תְּנָאִי כְּפוּל
וְכו' וְהוּי תְּנָאוֹ כְּפוּל וּמַעֲשָׂה קַיֵּים וְחָל נִדְרוֹ מִשְׁעָה שְׂעֲשֻׂאוֹ וְאִפִּי לֹא שְׁחַק כִּי נִרְאִין
הַדְּבָרִים שְׂמוּעִיל גִּי"ד כְּמוֹ זַבִּין וְלֹא אִיצְטְרִיכִי לִי זִוְזִי וְכו' וְכַמָּה דְּבָרִים שֶׁא"צ תְּנָאִי
וְל"ה כְּדְבָרִים שְׂפֻלְב וְכו' עכ"ל וּמְבֹרָךְ דְּהָכָא בְּגִי"ד לְכַד סְגִי וְכַשְׂאֵמֶר שְׂאִינִי אוֹכַל וְכו'
פְּרִירוּשׁוֹ כְּתָנָאִי וְכֹן מְצִאתִי בְּתִשׁוּ' מְהַר"ם ב"ב הַחֲדָשׁוֹת ס' תַּע"ה בְּדִין נִדָּר לְצַדִּיקָה אִם
יִשְׁחֹק דְּגַם בְּשֻׁחַק פְּטוּר מִשׁוּם דְּהוּי אִסְמֻכְתָּא וְגַם בְּצַדִּיקָה לֹא קָנָה וְסִיִּים וְנ"ל וְאֵע"ג
דְּגַבִּי הַיְלָנִי הַמְּלִכָּה דְּקִאֲמָרָה הַרִינִי נִזְרָה ז' שְׁנִים אִם יִשׁוּב בְּנִי מִן הַמְּלַחְמָה לֹא חָשׁוּב
אִסְמֻכְתָּא לֹא דְמִי דְּהֵתָם גְּמָרָה וְאֲמָרָה כְּדִי שְׂיִוְעִיל זְכוּתָהּ לְבָנָה כְּדִאֲמָרִי בְּנִדָּר צַדִּיקָה כְּדִי
שְׂיִחִיו בְּנִיו עכ"ל הַרִי דס"ל דְּבַלְשׁוֹן כְּדִי שְׂיִחִיו בְּנִיו דְּמִי לֹאמַר אִם יִשׁוּב בְּנִי וְכו' אֶלָּא
דְּלֹא חָשִׁיב אִסְמֻכְתָּא אִם שָׁב מִן הַמְּלַחְמָה מִשׁוּם דְּגָמַר וּמְקַנֵּי אֲבָל אִם לֹא הִי שָׁב
מִהַמְּלַחְמָה הֵיחָדָה פְּטוּרָה דֹּאל"כ הוּל"ל דְּשֶׁא"ה דְּגַם אִם לֹא שָׁב חֲתִיבַת וּמַעֲיָקְרָא לִק"מ
דְּמָה עֲנִין זֶה לְאִסְמֻכְתָּא וּבַע"כ כַּמ"ש וְעוֹד דְּמְבֹרָךְ בְּמִשְׁנָה פ"ג דְּנִזְרִיר וּבָא בְּנָה וְכו'
וְהֵיחָדָה נִזְרָה וְכו' וּמוֹכַח דְּדוֹקָא מִשׁוּם שְׂבָא מִן הַמְּלַחְמָה וְאִי גִימָא דְּבִנְדָר צַדִּיקָה כְּדִי
שְׂיִחִיו בְּנִיו אִינוּ בְּגָדֵר תְּנָאִי מָה רְאִיָּה מִיִּתִּי מְהֵתָם שֶׁא"ה שְׂגָמַר וְאָמַר בְּלֹא תְּנָאִי כְּלָל
וְגַם לַכַּמ"ש הַתּוֹס' דְּהֵתָם אִינוּ תּוֹהָה עַל הַרְאִשׁוֹנוֹת אֲבָל עכ"פ מָה רְאִיָּה מְהֵתָם לְעוֹבְדָא
דְּהֵלְנִי שְׂאֲמָרָה בְּפִירוּשׁ אִם יִשׁוּב וּבַע"כ כַּמ"ש: וְלִשְׂי' הַתּוֹס' נִרְאָה דְּמִיִּירִי דְּהֵתָם כְּבָר
נִתְּן הַסְּלַע לְצַדִּיקָה וְע"ע בְּהַגְמ"ר פ"ד דב"מ דְּשָׁם הוּבָא ג"כ תִּשׁוּ' הַנְּ"ל וְנִקְט בְּשֻׁבִיל
שְׂיִחִי' כְּלִשׁוֹן הַש"ס אֲבָל בְּתִשׁוּ' הַנְּ"ל נִקְט כְּדִי שְׂיִחִי' וְאִף שְׂיִישׁ לְפַקְפַק קְצַת בְּזָה מ"מ
מְדַבְּרֵי תִשׁוּ' מִיִּי יִשׁ רֵאִי לְזָה וְגַם ר'ו"מ בְּעֲצָמוֹ כְּתַב שֶׁכ"נ מְלִשׁוֹן הַט"ז ס' ר"כ סְקִי"א
אִף שִׁי"ל בְּזָה מ"מ מְשַׁמַּע כֵּן: וּמ"ש ר'ו"מ מְדַבְּרֵי הַב"י ס' רנ"ט בְּשָׁם תְּשׁוּבַת מְהַרִּי"ל
מֵאֵז תְּמַהֲתִי דְּמְלִשׁוֹן מְהַרִּי"ל נִרְאָה דְּבַעֲיָנָן תְּנָאִי כְּפוּל הַיְפוּד דְּבָרֵי רַמ"א אֲבָל הַרִי
הַרמ"א בְּעֲצָמוֹ רָמַז לְדְבָרֵי מְהַרִּי"ל וּב"י וּבַע"כ דס"ל דְּלֹאוּ דוֹקָא נִקְט מְהַרִּי"ל: אִף בְּגוֹף

דברי הרמ"א מצאתי בתשוב' מהר"י מברונא סי' רי"א דרפ"א בידו ד"ו אם בכה"ג בעינן ת"כ ואני מצאתי באס"ז כתובות נ"ו שהוכיח מהתוספות שם דגם בתנאי בינו לבין עצמו בעינן ת"כ וחסר ודקה הרא' ומצאתי בב"מ א"ע סי' ק"כ בשם הרמב"ן לב"ב דמפורש דתנאי שבינו לעצמו א"צ ת"כ אבל בירושלמי פ"ו דדמאי ה"ז רשב"ל אומר צריף להתנות ולומר אם טבל עלה בידי מעשר ואם מעשר עלה בידי הרי הוא עשוי ת"מ א"ר יונה צריף לכפול תנאו ולומר ואם לאו לא עשיתי פלוג' וגם ר"י דפליג ואמר א"צ לכפול מפורש שם טעמין משום דמהני קריאת שם ת"מ גם על הספק ע"ש ומבואר דגם בתנאי שבינו לבין עצמו בעינן ת"כ ומצאתי בתשוב' לחם רב סי' ע"ד שכתב ג"כ דלפמ"ש התוס' סו"פ שבועת העדות דהא דבעינן ת"כ משום דאית בי' ממונא א"כ באיסורא לבד א"צ ת"כ ואף דמהרא"ש ל"מ פן מ"מ בדאיפא אןמנדנא וגי"ד הרי גם במזון מהני ע"ש ובתשוב' תוע"ר סי' כ"ט הביא ממהרי"ק שרש קפ"א דגם בנדריים בעינן דיני תנאי וצריף לחלק בין נודר לעצמו ובין נודר לתברו ע"ש עוד בזה ולפ"ז בנ"ד שיש בו מזון וגם מסרו הש"ט ליד ר"מ לצורך עניים י"ל דשפיר בעינן ת"כ: ומ"ש ר"מ לענין היתר שאלה הנה בנדר בעת צרה בלא"ה אין להתיר אלא לצ"ג כמ"ש בס"ח סמ"ה בהג"ה ואף דבפת"ש בשם רלב"ח דדוקא אם נדר בתנאי ובנ"ד ממ"נ יש להקל אבל לפמ"ש"ל דבנ"ד גם בנדר בתנאי פינו ש"ל"ה ת"כ התנאי בטל יש לפקפק בזה אבל י"ל דבנ"ד פינו שמת החולה לא דמי לנודר בעת צרה שהרי לא נעשה לו הטובה ע"ש בפ"י בשם הר"ב: אבל מ"ש ר"מ מדברי רדב"ז ופת"ש סי' רנ"ח הנה גם בלא"ה אין להתיר נדר של צדקה אלא מדחק וע' תשובת מהר"מ מיניץ סג"ל סי' ע"ג ותשוב' ב"ש ח"ב סוסי' ק"ו ובפרט שפ"ר בא ליד ר"מ ואף שחזר והחזירו הרי בנ"ד ליפא מגו ואף שהתומים נסתפק אם דוקא גבאי אין ספיקו מוציא מידי ודאי של הסמ"ע והש"י ואני מצאתי בתשוב' רמ"א סי' מ"ז בתשוב' ה"ב"י שהוכיח מדברי רי"ו דכל אדם חשוב שפ"ר דינו כגבאי אף שהרמ"א סי' מ"ח שם חולק על ה"ב"י והוכיח מרש"י ב"ק להיפוך ואני מצאתי בירושלמי פ"ד דפאה ה"ל ה' והא מתניתא פליגא על הא דהראוי ליתול זכה דתנינן עישור שאני עתיד למוד נתון לר"ע וכו' ור"ט ראוי ליתול הוא פתר להקודם שהעשיר ואפי' תימר משעהעשיר תיפתר כשה' פרנס ויד הפרנס כיד העני וכו' ומפורש כדעת הרמ"א: אבל באם שהש"ט הכניסה עמה בשעת גישואין והיא לא ידעה מנדר של בעלה יש מקום להתיר נדר של בעלה אבל הסף ח"י ר"כ חייבים ליתן זולת אם הוא שעה"ד אז יוכל להתיר ע"י שאלה ובדין טיבירי במעיים עמ"ש בדע"ת סי' מ"ו סוסקכ"ח ובהוספות להקו"א אות ל"ח מדברי יא"פ וגם מהשפ"ד סי' ק"י סקל"ז ומאז העירני ח"א מדברי מש"ז סי' ל"ז סק"ד שהביא ר"מ ולדינא יש להקל לענ"ד: סימן סו להרב המאוה"ג וכו' מו"ה צבי פרענקל נ"י אבד"ק טאצא בארץ הגר.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד ששכר משרי העיר לנקות האשפות ולקבור בעלי חיים המתנבלים לכל השנה בעד סף גדול ולפעמים נזדמן ביום ש"ק שנתנבל ב"ח ולא רצה להתעסק בו עד אחר השבת וקנסוהו בסף גדול וגם התרו בו שיבטלו כל השכירות ויש לו סוסים ומשרתים ערלים ורו"מ הביא מדברי הצ"צ סי' ל"ה ופמ"ג בא"א סי' רמ"ו סק"ט שחולק על הצ"צ והביא מתשוב' מהר"ם שיק א"ח סי' ק"ד שמחמיר גם במקרה ורו"מ צידד דבנ"ד שהמלאכה בשבת הוא רק באקראי י"ל דמודה להקל בכה"ג

שהוא הפ"מ והוא עני וטפלי תלי ב' והצ"צ המחמיר הרי ביאר שם דליכא פסידא בדבר משא"כ בנ"ד וגם מ"ש הצ"צ דאסור למפנר בהמה גסה לנכרי ובוה"ז לא התירו אלא משום פסידא הרי בנ"ד שהם סוסים הרי ב"ב מתיר שאין מיוחד אלא לרכיבה וחי נושא א"ע ואף שבוה"ז מיוחדים להוצאות משאות י"ל עפמ"ש המג"א סי' ש"א סקנ"ח דכיון שלא גזרו בימיהם אף שהטעם בטל בזה"ז אין לנו לגזור בעצמינו.

הנה מ"ש ר"מ דהצ"צ כתב בפירושו דיש להחמיר משום דליכא פסידא משא"כ בנ"ד המעיין בצ"צ ימצא דמתחלה כ"כ לפי טעמים הראשונים שכתב שם אבל אח"כ הוסיף טעמים לאסור משום דהריצב"א לא התיר אלא במוכר לגוי שהוא חוץ לביתו אבל לגוי השכור אצלו בביתו אסור ועוד דדוקא במוכר בהמתו על כל הזמן והבהמה ברשות הנכרי והמזונות על הגוי ואיכא פרסום וליכא מ"ע אבל פשמוכר על השבתות לבד והישראל הוא עם בהמותיו ומזונותיהם על הישראלי ואיכא מ"ע וגם כיון שמוציאים העגלות והבהמות מרשות ישראל בשבת איכא מ"ע ע"ש עוד בזה אלא באופן שיפקירם בפני ג' הביא שם מדברי הב"י שצידד להתיר אפי' לכתחלה דבפני ג' איכא פרסום וליכא משום מ"ע אלא שכתב דאין לסמוך ע"ז לכתחלה ודעת הסמ"ק יחידאה היא וגם אין להתיר אלא במקום פסידא וכיון דבנ"ד הוא הפ"מ וכל פרנסתו תלויה בזה יש להקל ע"י פרסום בפתקאות וכדומה שעושה דרך מכירה או דרך שותפות או דרך הפקר ואף דבשו"ת ב"ש חיו"ד ח"ב סי' ס"ט כתב דגם להמקילים במכירת סוסים מ"מ אסור להוליך לביתו ומן ביתו דאיכא מ"ע היינו ג"כ לעשות לכתחלה כן אבל בנ"ד הוי פדיעבד וע' טט"ו ד"מ"ת סי' קס"ג ובתשובת מהרי"א ז"ל ענין בחידושי הלכה ואגדה דף צ"ט וכבר חקר במש"ז סי' רמ"ו אם משום אסור שבימת בהמתו חייב לבזוז כל ממונו ואף דבשו"ת הריב"ש סי' שפ"ז מבואר דגם בשוא"ת חייב לבזוז ממונו וע' בשו"ת מהר"י אפאד חא"ח סי' ר"ב ושו"ת דברי חכמים סי' ל"ט אבל בעושה דרך מכירה או הפקר דליכא אלא משום מ"ע לבד הרי מבואר בר"ש ורע"ב פ"ז דכלאים מ"ו ותוס' סנפה (ל' ע"ב) ד"ה וקרקע וכו' דמשום חשש מ"ע שנגרעה דמקנים פלאים דינו כהידור מצנה שא"צ לבזוז אלא שליש ומכ"ש בנ"ד שעושים דרך פרסום בנדאי יש להקל בהפ"מ כזה וגם יפה כ' ר"מ דבכה"ג שעושה רק אסור הוצאה בפרמלית הרי דעת מהר"ש"א פסחים ס"ו דבכרמלית ליכא מחמר ועמ"ג"א סוסי' ש"ה ומחה"ש ובפ"י שבת נ"א: ומ"ש ר"מ לתמונה ע"ד הריב"ש סי' כ"ד שכתב בדעת רש"י ע"ז (ט"ו) דדוקא משום מחמר דבחטאת גזרו ולא משום אסור לאו דשבימת בהמתו דהא קי"ל מה לי אסור לאו מה לי אסור פרת הנה פדברי הריב"ש מבואר בר"ן פ"ק דע"ז אבל הרי מבואר ברש"י יבמות (קי"ט סוע"א) דדוקא בספק אין חילוק בין לאו לכרת ועמ"ש בזה בפתיחה לספרי נ"ד להל' טרפות אות ז אבל במידי דאסור רק משום הרחקה שפיר י"ל דעבדו הרחקה לאיסור פרת ולא לאיסור לאו ומה שתמה ע"ד תוס' ע"ז (ט"ו ע"א) ד"ה ושמעה שהקשו תיפ"ל משום ש"ב דהא ש"ב הוי רק עשה וי"ל דלא גזרו משום עשה ורמז לדברי תוספות מנחות (ה' וס"ח) הנה שם רק במצנה מהמובחר פתבו כן ולא בעשה גמורה ובמק"א הבאתי מהש"ס יומא (ס"ה ע"ב) משום מצנה ליקו ולגזור אבל מציינו בכמ"ק שגזרו גם משום עשה לבד ע' סנפה (י"ד ע"א) ורש"י גבי מחלוקת בנסרים וגם בסנפה (כ"ג ע"א) גזירה שמה תמות ושמה תברח ושם (כ"ו ע"א) גזירה שמה ירדם ובשבת

(י"ד ע"א) וְרַשִׁי ד"ה מ"ט גְּזוּר בְּאֶדָם שְׂאוּכַל שְׂיָהָא טְמָא מְשוּם דְּזַיְמָנִין דְּאָכִיל וְקַעְבַּר מְשוּם מְשַׁמְרַת תְּרוּמְוֹתֵי הַבָּאֲתִי רַאִי מְש"ס דְּבִי צֶהָ (ח' ע"ב) לְשִׁי רִיב"א שְׁבַתוֹס' חוֹלִין (קמ"א) דְּהַל"ת נִדְחָה וְנִשְׂאָר רַק הָעֵשָׂה וְאִפְ"ה גְּזוּר שָׁם וְעוֹד מִכַּמ"ק וּפְלִפְלִתֵי הַרְבֵּה בְּזָה וְאִכְמ"ל אֲבָל גַּם בְּלֹא"ה הַדְּבָר פְּשוֹט דְּהַתוֹס' בַּע"ז שָׁם קָאִי לְשִׁי רַשִׁי שָׁם שְׁפַתְב דְּאִיפָא לָאו בַּש"ב וְאַף שְׁהַתוֹס' בְּשַׁבַּת (נ"א) ס"ל דְּהוּי לָאו כְּבָר פָּתַב מְהַרְשִׁי א פְּסָחִים כ"ז דְּשָׁכִיחַ בְּתוֹס' סְתִירָה ע"ש: אֲגַב אֲכַתּוּב בְּדִין נִיקוּי הַרְחוּב מְהַזְכֵּל שְׁצִינְדָה הַמַּג"א ס'י רַמ"ד סַק"ח לְהַקְל ע"י קַבְלָנוֹת מְפַנֵּי שְׁלֹא נִקְרָא עַל שָׁם יִשְׂרָאֵל וְאַנִּי מְצַאֲתִי בְּתַשׁוּבַת ר"י הַלְוֵי סוּסִי י' דְּגַם בְּקַבְלָנוֹת וְאַפְ"י בְּמִקּוֹם שְׁרַגִּילִים בְּקַבְלָנוֹת אֲסוּר וְאַף שְׁהַרְחוּב שְׁל עַפּו"ם מ"מ פִּינּוֹן שְׁצִרִיכִים הַיְהוּדִים לְפָנוֹת לְפָנֵי בְּתִיחָם מִיְקָרִי מְלֹאכָה שְׁל יִשְׂרָאֵל וְאַסוּר יַעוּש"ה: סִימָן סֹז לְהַרְבּ הַגָּאוֹן וְכו' מו"ה אַבְרָהָם מְנַחֵם מִיַּיִנְדִּיל שְׁטִינְבּוֹרְג נ"י אַבְד"ק סְנִיאֲטִין.

מִכְתָּבוֹ מְגַלֶּה עֶפֶה הַגִּיעֵנִי וּבְדַבָּר מַה שְׁנִשְׂאָל מֵעַכְתָּה בְּאִישׁ א' שֶׁהִי טוֹבַע בְּנֶהָר וּבְדָרָךְ גַּם נִיצוּל וּבְצִאֲתוֹ קַבֵּל ע"ע בְּנֶדָר שְׁלֹא יִכְתּוּב לְשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹז קוֹדֵם הַתְּפִלָּה (אִם כִּי פִרְנָסְתוֹ הוּא מְזָה) וַיֹּאמֶר תְּהִלִּים וַיִּלְמַד הַחֶק בְּכָל יוֹם קוֹדֵם הַתְּפִלָּה שְׁל שְׁחֲרִית וַיִּתֵּן חוֹמֶשׁ מִמֶּה שְׁיִרְוִיחַ בְּכָל יוֹם לְעֵנִיִּים וְכַעַת דְּחִיקָא לִי שְׁעַתָּא מְאֹד וּמַה שְׁמֵרְוִיחַ אֵינֹו מִסְפִּיק לוֹ כְּדֵי צָרְכּוֹ וְאַשְׁתּוֹ חוֹלְנִית וְאִיזָה בְּנִי נֶעְדְרוּ מִמֶּנּוּ ר"ל וּמִתְיָרָא לְנַפְשׁוֹ פֶּן ח"ו נִכְשַׁל בְּעוֹן גְּדָרִים וּבָא עִתָּה לְהַתִּיר לוֹ גְּדָרוֹ מִנְתִּינַת חוֹמֶשׁ מִדוּחֶק פִּרְנָסְתוֹ וְגַם אֲמִירַת תְּהִלִּים וְהַחֶק קוֹדֵם הַתְּפִלָּה א"א לוֹ לְקַיְיֵמוֹ כִּי תְּפִלָּה בְּצִיבּוֹר עֲדִיף וְא"א לוֹ לְהַמְתִּין כ"כ בְּתַפְלָתוֹ וְרוּצָה לְהַתִּיר לוֹ שְׁיֹאמֶר הַתְּהִלִּים וְהַחֶק כָּל הַיּוֹם וְהַעֲיָקָר אֲצִלוֹ לְהַתִּיר הַנְּתִינַת חוֹמֶשׁ אִף דְּהַרְדָּב"ז ס'י קל"ד הוּבָא בְּהַגְהַת רַע"א וּבַפ"ת פָּתַב לְנִדּוֹת הַחֶק שְׁמַתִּיר גְּדָר שְׁל צְדָקָה דְּמַפְסִיד לְעֵנִיִּים וּמֵעַכְתָּה צִינְדָה דְּבַנ"ד גַּם בְּלֹא הַתְּרָה יֵשׁ לְהַקְל וּכְהָא דְּסִי רַל"ב ס"ט"ז בְּשֵׁם תַּשׁוּ' הָרַא"ש בְּדִין מִי שְׁשִׁינְדָה בְּתוֹ וְגַדְרֵי גְּדוּנְיָא וְנִתְקַלְקְלוּ הַחֻבּוֹת דְּפִטוּר דְּהוּי אָנוּס וּבַח"ס ס'י רַכ"ח כ' דְּלֹא מְשוּם אָנוּס הַתִּיר דְּעֵנִיִּית שְׁכִיחַ וְהו"ל לְאַתְנוּיִי רַק דְּהוּי כְּאַנּוֹן סְהַדִּי וְכִמוֹ שְׁהַתְּנָה בְּכָךְ בְּפִירוּשׁ וְכַת"ר הִבִּיא מְשוּם דְּנָזִיר (י"א ע"ב) דְּגַם בְּבָא הָאָנוּס אַח"כ הוּי בְּכָלֵל לְגְּדָרֵי אָנוּסִין וְא"צ הַתְּרָה וּבַאֲס"ז שָׁם בְּשֵׁם הָרַא"ש הַקְּשָׁה דְּלֹא דְּמִי לְגְּדָרֵי אָנוּסִין דְּהַתְּמַם אִירַע הָאָנוּס קוֹדֵם שְׁחַל הַגְּדָר אֲבָל הֵכָא חַל הַגְּדָר קוֹדֵם הָאָנוּס וְתִי דְּמִיְרִי שְׁאֲמַר הַרְיֵנִי נָזִיר לְזָמַן יְדוּעַ שְׁיִתְחִיל אֲז נְזִירוּתוֹ וְקוֹדֵם שְׁהַגִּיעַ הַזָּמַן אִירַע הָאָנוּס ע"ש וְזָה סוּתֵר לְתַשׁוּ' הָרַא"ש הַנְּ"ל וְהָאֵרִיף בְּפִלְפוּלוֹ הִיָּקָר בְּיִשׁוּב הַדְּבָר: וְהִנֵּה לַעֲנִ"ד בְּפִשְׁטוּת לַק"מ דְּגַם בְּתַשׁוּ' הָרַא"ש שְׁהַבְּטִיחַ לִיתֵּן מְעוֹת הִיָּנּוּ בְּשַׁעַת נִישׁוּאִין כְּשִׁיכְנִיסָנָה בְּעֵלָה כְּפָהוּג וְקוֹדֵם נִישׁוּאִין נִתְקַלְקְלוּ הַחֻבּוֹת וְא"כ לֹא הִי חִלוֹת הַשְּׁבוּעָה רַק אַחַר חִלוֹת הָאָנוּס וְדְּמִי שְׁפִיר לְגְּדָרֵי אָנוּסִין וּכְדַבְּרֵי הָרַא"ש בַּאֲס"ז נָזִיר הַנְּ"ל וְז"פ: וּבְאַמַּת דְּהַמְעֵינּוּ בְּתַשׁוּ' רַשְׁד"ם חִיו"ד ס'י ק"ד שְׁמֵמְנוּ מְקוּר ד' הַח"ס שְׁהִבִּיא כַּת"ר יִמְצָא שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרְמַב"ן בְּתַשׁוּ' שְׁהַקְּשָׁה בְּהָא דְּפוֹתְחִין בְּנוֹלָד דְּשְׁכִיחַ דַּא"כ א"צ הַתְּרָה דְּדְּמִי לְגְּדָרֵי שְׁגָאוֹת וְתִי דְּשַׁגְּגָה וְאָנוּס הִיָּנּוּ שֶׁהִי בְּשַׁעַת הַגְּדָר אֲבָל אִין בְּעִיָּקָר הַגְּדָר שְׁגָגָה וְאָנוּס אִף שְׁאִירַע הָאָנוּס אַח"כ ל"מ כָּלֵל וְהוּא נִגְדַת תַּשׁוּ' הָרַא"ש וְנִדְחַק בְּיִשׁוּבוֹ וּבְאַמַּת שְׁגָם בְּתַשׁוּ' רִיב"ש ס'י שַׁפ"ז מְבוֹנָר דְּדוּקָא אִם הִי הָאָנוּס בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה אֲבָל אִם נִתְחַדַּשׁ אַח"כ צָרִיף לְכַבּוֹז כָּל מְמוֹנּוֹ וְלֹא יַעֲבֹר עַל ל"ת: אֲבָל לַפּמ"ש אִין סְתִירָה כָּלֵל: אֲכַן עוֹד נִרְאֶה דְּהִנֵּה הַרִיטְב"א וְנִימוּק"י פ"ג דְּגְּדָרִים הָעֵלוּ דְּהָא דְּגְּדָרֵי

אָנָסִים פִּטוּרִים הֵינּוּ בְּנֵדָר בְּקוּ"ע וְכַשְׁיֵהָ לֹו לַעֲשׂוֹת אֲרָעוֹ אָנָס שְׁלֵא הִיָּה בְּדַעְתּוֹ בְּשַׁעַת
נֵדָר וְאִפְּלִי רַק הַפֶּסֶד מִמּוֹן דְּלֵא אֲסִיק אֲדַעְתֵּי וְאִפְּלִי אָנָס דְּשָׂכִיחַ פִּטוּר פִּינּוֹן שְׂאִין חִלּוֹת
הַשְּׁבוּעָה עַד שְׁעַת מַעֲשֵׂה וּבִינֵי וּבִינֵי אֲרָעוֹ אָנָס אֵין הַנֵּדָר חָל אֲבָל בְּנֵדָר אוֹ נִשְׁבַּע שְׁלֵא
לַעֲשׂוֹת הָרִי חִלּוֹת שְׁבוּעָתוֹ מַעֲכָשְׁיוֹ וְאִם בָּא לַעֲבֹר בְּמַעֲשֵׂה בְּיָדִים לֵא מִשְׁתָּרִי אֲלֵא הִיָּכָא
דְּשָׂרִינּוּ בְּנִבְלָה וּשְׂאָר אִיסוּרֵי תוֹרָה ע"ש וְלִכְאוּרָה הוּא נִגְדָּ ש"ס דְּנִזְיָר (י"א) הַנְּ"ל דְּמוּקִי
פְּלוּגְמָא דְר"ש וְרַבְּנָן בְּאָמַר יוֹדַע אֲנִי שְׁהַנְּזִיר אֲסוּר בְּיָנּוּ אֲבָל סְבוּר הֵייתִי כּוֹ שְׂאִינִי יְכוּל
לְחִיּוֹת אֲלֵא בְּיָנּוּ כּוֹ דְּפִלְגִי בְּנֵדָרֵי אָנָסִין וְהָרִי הֵתֵם בְּנִזְיָר, הִי הַנֵּדָר בְּשׂוֹא"ת וְכַשְׁיֵעֲבֹר
וַיִּשְׁתָּה יָנּוּ וַיִּקְבֹּר מֵתִים יַעֲבֹר בְּקוּ"ע וְאִפְּ"ה בְּמִקּוּם אָנָס פִּטוּר וְהוּא תִמִּי גְדוּלָּה
לְכְאוּרָה וְאוּלָּם נִרְאָה דְּמִטְעַם זֶה הַנִּזְכָּר הָרֵא"ש שְׁהוּבָא בַּאֲס"ז שֵׁם לְפָרֵשׁ דְּמִיָּרִי בְּאָמַר
הָרִינִי נִזְיָר לְזִמְנָא יָדוּעַ שְׁיִתְחִיל אֲזִי נִזְיָרוֹתוֹ וְקוֹדֵם הַגְּעַת הַזְּמַן חָל הָאָנָס וְהֵינּוּ דְכִינּוֹן
דְּעֵיקָר הַטְעַם דְּבְנֵדָר בְּשׂוֹא"ת ל"מ אָנָס לְפָטְרוֹ הוּא מְשׁוּם דְּבְשׂוֹא"ת חָל הַנֵּדָר מִיָּד וַאֲ"כ
בְּכַה"ג שְׁנִזְיָר לְזִמְנָא יָדוּעַ שׁוּב פִּינּוֹן דְּאִירַע הָאָנָס קוֹדֵם הַגְּעַת הַזְּמַן שְׁפִיר הָאָנָס פִּטְרוֹ
וּמַעֲתָה מִיֻּשָׁב הֵיטֵב סְתִירַת דְּבָרֵי הָרֵא"ש דְּבְנִזְיָר תְּשׁוּ הָרֵא"ש גְּבִי נֵדָר לְמִשְׁנֻדְּכָת דְּהִי
הַנֵּדָר לַעֲשׂוֹת בְּקוּ"ע בְּזֵה שְׁפִיר הָאָנָס פּוֹטְרוֹ בְּכָל גְּוֹנֵי וְדוּקָא בְּנִזְיָר דְּהֵוִי נֵדָר לְהִיּוֹת
בְּשׂוֹא"ת בְּזֵה בְּעִי שְׁיַחֲוִיל הָאָנָס קוֹדֵם הַגְּעַת הַזְּמַן וְז"ב וְנִכּוֹן: וּמִדְּבָרֵי הָרִיטְבָ"א הַנְּ"ל
יֵשׁ סְתִירָה לְדְבָרֵי רַשְׁד"ם וְח"ס הַנְּ"ל שְׁכ' דְּכִינּוֹן דְּעִנְיּוֹת שְׂכִיחַ לֵא מִיִּפְטֹר מִטְעַם נְדָרֵי
אָנָסִין וּבְרִיטְבָ"א מְבֹאָר דְּדוּקָא בְּגִיטִין וּשְׂאָר מְקוּמוֹת ל"מ אָנָס דְּשְׂכִיחַ מִשְׂא"כ בְּנֵדָרִים
יְעו"ש טְעַמּוֹ וְגַם מְבֹאָר מְזֵה בְּדְבָרֵי רַדְבָ"ז סִי רַצ"א שְׁהִבִּיא בְּהַגְהוֹת רַע"א סִי רַכ"ח
סנ"ב שְׁהִבִּיא כַּת"ר שְׁפֶסֶק בְּנֵדָר לְצוּם לְזִמְנָא וְנִחְלַשׁ דָּאִין פּוֹתְחִין בְּחוּלֵי דְלֵא שְׂכִיחַ וְתִמָּה
כַּת"ר מְש"ס דְּנִזְיָר הַנְּ"ל וּמַד' רִיטְבָ"א הַנְּ"ל מְבֹאָר דְּבְכַה"ג שְׁהִי הַנֵּדָר בְּשׂוֹא"ת פִּינּוֹן
דְּחָל מִיָּד אֵינּוּ בְּכָלֵל נְדָרֵי אָנָסִין: וּבְעֵיקָר הַדִּין הַנֵּה הַט"ז סִי רַט"ו וּבְש"ף סִי ר"ד
הִבִּיאוּ בְּשֵׁם מְהַר"ם מ"ץ בְּמִי שְׁנֵדָר לְתַת מַעֲשֵׂר מְהַרְיּוּחַ וּמְטָה יָדוֹ וְנִתְחַרַט וְכוּ' דְיְכוּל
לְחַזֹּר בּוֹ דְּהֵוִי דְשִׁלְב"ל רַק מ"מ מִדִּין נֵדָר חֵיִיב לְקַיָּים נֵדָרוֹ וְקָהָא דַּח"מ סִי רִי"ב ע"ש
בַּט"ז וּמְבֹאָר דַּס"ל דְּלֵא הֵוִי בְּכָלֵל נְדָרֵי אָנָסִין וְאוּלַי י"ל דְּהֵתֵם רַק בְּמְטָה יָדוֹ קֶצֶת
שְׁלֵא הֵגִיעַ לְגֵדָר אָנוּס מִשְׂא"כ בַּנ"ד וִי"ל עוֹד דְּדוּקָא בְּנִתְחַיִיב לִיתָן דְּבָר קְצוּב הָאָנָס
פּוֹטֵר מִשְׂא"כ בְּנִתְחַיִיב לִיתָן חֶלֶק רִינוּחַ הָרִי אִם נִתְמַעַט הָרִינוּחַ גַּם הַחֶלֶק נִתְמַעַט וּל"מ
אָנָס לְפָטְרוֹ וְצ"ע אַף לַענ"ד פִּינּוֹן דְּקִי"ל בִּיּוֹ"ד סִי רַמ"ז ס"ב דְּלַעוּלָּם אֵין אָדָם מִיְעַנֵּי
מִן הַצְּדָקָה שְׁנִי וְהִיָּה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שְׁלוּם וְהוּא מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם א"כ לֵא נוּכַל לְדוּנּוֹ דְּדִין
אָנָס דְּבְנוּדָאי לֵא מִן הַצְּדָקָה מִתְחַסְרַת פְּרִנְסָתוֹ וּמִדּוּעַ אִיפּוֹא יְהִי נִקְרָא אָנוּס עִי"ז: וּמ"ש
כַּת"ר מְתָשׁוּ מְהַר"ט ח"א סִי א' יַעֲזוּבֵן מְש"ף סִי רַל"ב סַקְכ"ב בְּשֵׁם מְהַר"ם גְּלַאנְטִי
בְּנִזְיָר שְׁל מְהַר"ט מְשֵׁל לְהִפּוּף מַד' מְהַר"ט נְעוּד נ"ל רַאִי מְתָשׁוּ הָרֵא"ש שְׁבִטוֹר א"ע
סִי קִי"ח רַאוּבֵן חֵיִיט שְׁנִשְׁבַּע לִיתָן לְשִׁמְעוֹן חֲצִי רִינוּחַ וְעָתָה אֵין בְּיָדוֹ לְפָרְנָס אֲשֵׁתוֹ וְכוּ'
וּמוּכָח דַּס"ל דְּלֵא מִיִּפְטֹר מִטְעַם אָנָס ע"ש וְדו"ק וְע"ע בַּב"י יו"ד סִי רַל"ח שְׁהִבִּיא ג"כ
תְּשׁוּ הָרֵא"ש הַנְּ"ל וְע' תְּשׁוּ ר"ב אֲשֶׁפְנִזִי סִי ל"ה דְּמְבֹאָר דְּלֵא פְּדַעַת ר"מ גְּלַאנְטִי
וְש"ף סִי רַל"ב סַקְכ"ב הַנְּ"ל וְהַעֲלָה דְּעִנְיּוֹת לֵא מִיִּקְרִי אָנָס פִּינּוֹן דְּשְׂכִיחַ וְהוּ"ל לְאַתְנַוֵּי
וְהִבִּיא מְהַרְדָּב"ז שְׁפֶסֶק ג"כ כּוֹן וְהַעֲרִינִי ח"א מְהִירוּשְׁלָמִי פ"ה דְּנִזְיָר ה"ג) וְאוּלָּם בְּדִין
אִם לְהַתִּיר לּוֹ שְׁהִבִּיא כַּת"ר בְּשֵׁם רַדְבָ"ז דִּישׁ לְנִדּוֹת הַחֶכֶם הַמְתִּיר נֵדָר שְׁל צְדָקָה מְפָנִי
שְׁמַפְסִיד לְעִנְיִים הַנֵּה מְלַבֵּד שְׁדְּבָרֵי רַדְבָ"ז גּוּפְּלִי לֵא נִזְכָּרוּ בְּשׁוּם פּוֹסֵק הַנֵּה נִרְאָה דְּגַם

הַרְדָּבָ"ז לֹא קָאָמַר רַק הֵיכָא דְבִידוּ לְקַיָּיִם נִדְרוּ רַק שְׁמַתְחַרְט וּבָא לִישְׂאֵל דְלִישִׁי כַּמ"פ
נִדְרֵי צְדָקָה אֵין נִיתְרִים אֱלָא בְּפִתַח וְעַל בַּמַּח"א הַל' צְדָקָה סִי' ה' וּבִשְׁ"ף סִי' רַנ"ח סַק"ד
בְּשֵׁם ר"ב אֲשַׁפְנְזִי וּבַמַּק"א הַבְּאֵתִי מִהַמְּלַחְמוֹת שְׁהוּבָא בְּשַׁ"ף חו"מ סִי' רַנ"ה סַק"ו
דְּמַפְנִישׁ דְּנִדְרֵי הַקְדָּשׁ נִיתְרִים בֵּין בְּפִתַח בֵּין בְּחֶרֶטָה וְעַכ"פ פִּינּוֹן דְּבָא לַעֲבֹר בְּשֵׂאֵט נָפִישׁ
בְּזָה ס"ל דָּאִין לְהַתִּיר לוֹ וּגְדוּלָה מְזוּ מְצַאֲתִי בַּא"ז הַגְּדוּל בְּשׁו"ת סוּסִי' תַּשְׁמ"ח דָּאֵם
נִשְׁבַּע לִיתֵּן מְנָה לְפָלוּנִי אֵין נִשְׂאֲלִין עָלָיו פִּינּוֹן דְּאָפִי' בְּלֹא שְׁבוּעָה י"ב מְשׁוּם מְחֻסְרֵי
אַמְנָה ע"ש אֲבָל הֵיכָא דְבָא לִישְׂאֵל מְדוּחָק וּכְהָא דְסִי' ר"ל בַּהֲג"ה וּכְהָא דְנ"ד וּבְפֶרֶט
בְּשַׁכְּבָר נִכְשַׁל דְּהוּי דְּבַר מְצָנָה כַּמ"ש הַרְשָׁב"א שְׁהוּבָא בַּמַּל"מ לַעֲנִין נִדְרֵי עַד"ר בְּנִדְאִי
לֹא יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לְנִדוּת אֵת הַנְּזַקֵּק לְהַתִּיר לוֹ וְעַל תְּשׁוּ' רַב"צ אֲשַׁפְנְזִי סִי' ט"ו וְעַבְה"ג
סִי' י' דְּמִבּוֹאֵר דְּלֹא פְּהַרְדָּב"ז הַנְּ"ל [וְעַל שׁו"ת ר"מ מִינְיָן סִי' ע"ג דָּאֵם הַנְּדָר הִי' עַל דְּבַר
אַחַר לְקַיָּיִמוֹ רַק שְׁקִיבֵל ע"ע קֶנֶס לְצְדָקָה א"כ מְסַתְּמָא הִי' דַּעַתוֹ לְקַיָּיִם הַנְּדָר וְלֹא יִתֵּן
לְצְדָקָה שׁוֹב בְּנִדְאִי מְנִיתֵר לְהַתִּיר לוֹ נִדְרוֹ] וְרֵאִיתִי לְכַתְר"ה בְּקוֹנְטְרַסוֹ שְׁצִיָּדַד בְּזָה עַפ"ד
הַסּוֹבְרִים דְּנִדְרֵי בְּלִשׁוֹן שְׁבוּעָה ל"מ פְּלָל וְאַמְנָם הֵנָּה הַב"י סוּסִי' רַנ"ט בְּבַדְה"ב בְּשֵׁם
רִי"ו כ' דְּבַצְדָקָה גַּם בְּנִדְרֵי בְּלִשׁוֹן שְׁבוּעָה אֵיכָּא עַכ"פ מְשׁוּם בְּפִי' זו צְדָקָה וְעַל בְּתַשׁוּבַת
ח"ס יו"ד סִי' ר"כ בְּאִנְרָף בְּזָה וְהִבִּיא מְתַשׁוּ' הָרֵא"ש ג"כ דְּלְדָבַר מְצָנָה מְחֻיָּב לְקַיָּיִם
ע"ש וְהִיכָא דְהִי' עַד"ר גַּם בְּכַה"ג מְחֻיָּב לְקַיָּיִם וְכַדְמוּכַח גַּם מְתַשׁוּ' הָרַמְבַּ"ן וְעַל נו"ב
מ"ת יו"ד סִי' קמ"ה: וּבְדָבַר מַה שְׁמַסְסִיפֵק הַשְּׂוֹאֵל אִם נִדְרֵי עַד"ר וְהִבִּיא כַּתְר"ה דְּבַרִּי
הַפ"י בְּגִישׁוֹן דְּהָא דְנִדְרֵי עַד"ר אֵין לוֹ הַתְּרָה הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְא"כ י"ל דְּסַד"ר לְהַקְלֵל אֲרָף
דִּי"ל דְּאֵתְחַזִּיק אִיסוּרָא וּבְזָה הָעִיר לִישִׁי הַסּוֹבְרִים דְּדִיעֵבַד מְהִי הַתְּרָה וְכָל הָאִיסוּר רַק
לַעֲנִין לְכַתְחַלָּה א"כ לִיכָּא חו"א לְזָה עַכְתָּ"ד הֵנָּה בְּגוּף דְּבַרִּי הַפ"י לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּיא
רֵאִי לְהִיפּוּף מְש"ס דִּיּוֹמָא (י"ח) דְּמַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ עַל דַּעַתָּם שְׁלֵא יִתֵּן הָאֵשׁ מִבְּחוּץ וְקִשָּׁה
הָרִי פִּינּוֹן דְּגַם בְּאַקְלָה פּוֹלָה נִשְׂאֲלִין א"כ יוֹכַל לִישְׂאֵל אַח"פ בְּפִנְיֵי ג' צְדוּקִים וַיַּעֲקֹר
הַשְּׁבוּעָה לְמַפְרַע וּמָה הוֹעִילוֹ בְּשְׁבוּעָתָם וְעוֹד דְּהִיָּה בִּידוּ לִישְׂאֵל עוֹד קוֹדֵם יו"כ אַחַר
שְׁהַשְׁבִּיעוּהוּ וְעַכ"פ מְשׁוּם דְּהוּי עַל דַּעַתָּם וְעַד"ר אֵין לוֹ הַתְּרָה וְאֵי נִימָא דְּהוּי רַק מְדַרְבְּנָן
א"כ הָרִי צְדוּקִי לֹא יְחֻוֹשׁ לְזָה פְּלָל וְעַכ"פ דְּהוּי מְדַאוּרִיָּתָא.

אַף דִּישׁ לְפַקְפֵּק דְּהָא כְּבָר הַקְּשָׁה ח"ס ח"א סִי' קַע"ו דְּהָא לַפ"ד הַצְּדוּקִי הוּ"ל נִשְׁבַּע
לְבַטֵּל הַמְצָנָה פִּינּוֹן דְּלִפִּי דַּעַתָּם צְרִיף לְתַקֵּן מִבְּחוּץ וְתִי' דְּהַצְּדוּקִי' ס"ל דְּנִשְׁבַּע לְבַטֵּל
הַמְצָנָה חָלָה הַשְּׁבוּעָה פִּינּוֹן דְּלֹא ס"ל דְּרִשְׁתָּ חו"ל דְּלַהֲרַע אוֹ לְהַטִּיב לְמַעַט מְצָנָה ע"ש
וְא"כ פִּינּוֹן דְּגַם עַד"ר הֵיכָא דְּהוּי לְדָבַר מְצָנָה י"ל הַתְּרָה א"כ אַפְתִּי תִּיקְשִׁי מָה הוֹעִילוֹ
בְּתַקְנָתָם וַי"ל דְּהָתָם טַעְמָא מְשׁוּם דְּמַסְתְּמָא נִיחָא לְרַבִּים בְּמְצָנָה אֲבָל פְּאֵן הָרִי לְדִידוֹן הָוּי
אִיסוּרָא וְלֹא נִיחָא לָן אֲרָף לַפְמ"ש בְּתַשׁוּ' פ"י ח"א ח"א ע"ס י"ב דְּהִיכָא דְּאֵיכָּא אִיסוּרָא
בְּדָבַר גַּם אִם הֶרְבִּים מוֹחִים מְהִי הַתְּרָה גַּם בַּעַד"ר א"כ הַדָּק"ל שְׁהָרִי לְפִי דַּעַת הַצְּדוּקִי
אֵיכָּא אִיסוּרָא לְכַנּוּס בְּלֹא נְתִיבַת הָאֵשׁ מְקוֹדֵם אֲבָל נִרְאָה דְּכִינּוֹן דְּכָל הַיִּתְרֵי נִדְרִים
וּשְׁבוּעוֹת פּוֹרְחִים בְּאוּרֵי כְּדָאִי בְּחִיגָה י' א"כ הַצְּדוּקִי' לֹא ס"ל פְּלָל דִּין הַיִּתְרֵי שְׁבוּעָה
וְנִדְרֵי וְלָכֵן אֵין לְחֻוֹשׁ לְזָה פְּלָל [וּבְתַשׁוּ' אַחַת פְּתַבְתִּי דִּישׁ לְפַקְפֵּק בְּתִי' זָה וְהוֹכַחְתִּי מְזָה
דַּעַד"ר מַה"ת ל"מ הַתְּרָה וְאִכְמ"ל]: וְאוּלָּם יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי לִישִׁי הַפ"י מְש"ס דְּב"ב (קכ"ז
ע"ב) דְּפִרְיָף לְרַבְּנָן יְפִיר לַמ"ל כו' אֵלוֹ בְּעֵי לְמִיתְבָּא לִי בְּמַתְנָה מִי לֹא יְהִיב לִי כו' וְקִשָּׁה
הָרִי נ"מ בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא לִיתֵּן לוֹ וְאֲרָף דְּבִידוּ לְמִיתְשַׁל הָרִי מִשְׁכַּח"ל הֵיכָא דְּנִשְׁבַּע עַד"ר

דא"ל התרה ובע"כ דגם עד"ר הוי רק מדברבנו והתם דקאי אקרא של תורה פריה שפיר אף י"ל לשי' תוס' סנפה ל"ג דגם היכא דאסור למעט מ"מ הוי בידו י"ל פיון דגם בנשבע שלא ליתן מ"מ היכא דעבר ונתן אי עביד מהני לשי' תוס' פ"ק דתמורה שפיר הוי בידו ובמק"א העירוטי מדברי תוס' זבחים (צ"ה ע"א) ד"ה מכניסו פחות מג' דגם למ"ד ביאה במקצת שמה ביאה שאני בגד הואיל ויכול לחתכו ל"ה פנכנס פולו והוא תמוה דהא אסור לחתכו ובע"כ דמ"מ הוי בידו וכן צ"ל כה"ג בתוס' יבמות (כ') גבי ראוי להקמת זרע ואכמ"ל אבל מתוס' זבחים (ל"ד) מוכח להיפוד: ויש לדון בזה מהש"ס דשבועות (כ"ט) בהא דכשהשביע משה את ישראל אל דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא ע"ד המקום ועל דעתי כו' ומסיק פי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתיהו ופירש"י פי היכי דתהוי ע"ד אחרים ולא יוכלו הם להתירה דנדר עד"ר אל הפרה ע"ש וכ"ה בתשו' רשב"א ח"ד סוסי' רצ"ד ומוכח דמדאורייתא אל התרה והו אמת דלפמ"ש התוס' שם דליכא למילף מהכא דין עד"ר די"ל דעת הקב"ה שאני א"כ אין ראי' אבל מלשון רש"י ורשב"א ל"מ פן ועוד דגם התוספות לא פתב רק פלפי מ"ש דאין לדייק מפאן דעד"ר היינו בשנים וכן מצאתי בחי' רשב"א שם שכ' דדעת הקב"ה שאני דהוי בצירוף בית דינו והוי שפיר שלשה והינו דאנן קי"ל דעד"ר בשלשה אבל עכ"פ הא דעד"ר אל התרה הוי מה"ת וע' ב"ר פ"ג דמ"ק שכ' שם דמשה הי' ב"ד עם הקב"ה דמשה רב גוברי' ועדיף מפמליא של מעלה דהא התורה נקראת על שמו וגם נ"ל ראי' ברורה מתשו' הרשב"א ורמב"ן שהובא בב"י יו"ד רכ"ח בדין מי שנשבע שלא ישחוק שום שחוק במעות ונשתטה וחזר ונשתפה כו' וצייד שם די"ל דרוח רעה הוי חשש סכ"נ וסיים ונ"ל ואפשר דמן הספק נשאלין לו אם יש בו דעת לישאל אם הוא לפעמים חלים דאפשר דאין זה אסור מדאורייתא כל שלא פרט הרבים פדעתר"ת וא"נ משום שי"ב סכ"נ עכ"ל ומבואר דהיכא דפרט הרבים הוי מדאורייתא: ומפל הלין מוכח דעד"ר הוי מדאורייתא וסברא הוא פיון דתלה על דעתם וגם במהרי"ק שרש נ"ב הקשה בהא דמכות (כ"ב) בהא די' חורש כו' וליתני שבועה כו' מידי דאיתא בשאלה לא קתני וליתני בנשבע עד"ר ונדחק בישבו ומוכח דהוי מה"ת ולוקה עליו וזהו ראי' ברורה: ודרה פלפול י"ל קו' המהרי"ק דנודע מהתוס' גיטין (ל"ג) שהקשו בכל נזיר הרי הוי הס' שמא ישאל ותי' מדלא שאל עד עתה חזקה שלא ישאל עוד ובתוס' מכות (ט"ו) מפורש היטב וא"כ בנשבע עד"ר דלשי' רשב"א ומל"מ פ"ו משבועות אחר שקבר עבר מהני שאלה דהוי ד"מ שוב הוי ה"ס ול"ש חזקה מדלא שאל שהרי עד עתה ל"ה יכול לישאל ושפיר מיושב קו' המהרי"ק ויש לדון מזה במ"ש התנאים סי' ע"ג ע"ד תוס' גיטין ה"ל ע"ש ותבין וקצרת: ומ"ש כת"ר מהא דלשי' הר"א דיעבד מותר יש לי לדון דכבר תמהו עליו מש"ס דגיטין דמשני בהא דנודר ועובד דגם למ"ד א"צ לפרט נחא דמייירי עד"ר והא דיעבד מותר ונראה ליישב בפשי' לפמ"ש הלח"מ פ"ד מיבום הל' י"ז דהיכא דאיכא ב' פסולים דלכתחלה גם דיעבד אסור ע"ש א"כ הרי בהא דנודר ועובד הוי הנדר לדבר אסור דאין להתיר לכתחלה לכ"ע רק דדיעבד מותר ולזה משני עד"ר ושוב איכא ב' אסורי לכתחלה וגם דיעבד אסור ובזה מיושב קו' התוס' מדוע לא משני לעיל בהא דנודרת ליתומים דפריה דלמא אזלא לחכם ושרי לה להס"ד דא"צ לפרט הנדר וא"ש (אף יש להביא סתירה לזה מש"ס דיבמות (ק"ד) דעבד רבה ב"ח עובדא במוק וביחידי ובלילה ואמר

שמואל פמה רב גוברין דעביד פיהידאה מאי קשיא אי מוק סתמא תניא או לילה סתמא תניא כו' ובתוס' הקשו דהא נהי דדיעבד פשר מ"מ לכתחלה פסול ולהנ"ל הרי התם גם דיעבד יופסל פיון שעשה ב' פסולים לכתחלה ביחד ובע"כ דלאו פלגא הוא) וא"כ גם בנ"ד פיון דבכלל הגדר שלא יכתוב שאר לשונות קודם התפלה דבאמת אסור לעשות תפילו ונהי גדר מלתא דאיסורא ואם יתירו מקצתו יהי גימור פולו שוב אין להתיר פלל וא"כ איכא תרתי וגם דיעבד אינו מותר אף י"ל לשי' תשו' רמב"ן ורשב"ץ דבגדר ע"י סיבה א"צ פתח מעיקרא וסגי בחרטה דהשתא ובכה"ג אין שאר הגדר גימור עסי' רכ"ט וע' בס' בני אהובה פכ"ד מאישות שהעלה דהתוס' לא ס"ל פהרמב"ן אבל אין דבריו מוכרחים למענין אף לפמ"ש התו"ג בגיטין שם היכא דאינו עוקר מעיקרא גם הר"א מודה דבעד"ר גם דיעבד אינו מותר ושוב מצאתי בשו"ת רשב"ש סי' ק"ע דלשי' ר"ת ורשב"א דדיעבד מותר הוא משום דעד"ר רק דרבנו ע"ש וכבר הוכחתי מרשב"א גופי' להיפוך ובע"כ דכונת רשב"א כמ"ש הש"ך סי' רכ"ח סקס"ט וגם דיעבד אסור: אף בכ"ז יפה כ' כת"ר דבנ"ד דכבר עבר כמ"פ הוי לדבר מצוה כמ"ש הרשב"א ומל"מ ובכה"ג גם עד"ר י"ל התרה וגם פיון דלא פרט ע"ד פלוני לשי' כמ"פ לא הוי עד"ר ולכן יש להתיר לו שבועתו אבל בלא התרה אין בידי להקל והנלע"ד פתבתי: סימן סח להרב וכו' מו"ה אליעזר גרינשטיין נ"י דומו"ץ דק' דאלינא מכתבו הגיעני ובדבר מה ששאל בדין אישה בת גדולים אשר זה פמה שנים מעת נשואי' מוצאת תמיד בבדיקה על העד ב' או ג' שערות קטנות מאוד נאדנמות ולפעמים מועטים גם כמין נקודה קטנה מאוד כמו קורט א' או ב' ונלקטים מן העד ונשאר העד נקי ולפעמים נמצא אצל השערות וקרטין כמו מראה טהורה וע"פ רוב נמצאים בשערות וקרטין רק בצד העד וזה איזה שנים בדיקו את השערות בפושטין מעל"ע וגם ע"י מיעוץ ברוק ע"י הצפון ולא נישוחו אבל הקרטין א"א לבדוק פלל מרוב קטנותו פי נאבדים תיקף במשמוש היד וכדומה והאשה יש לה נסת שזב ממנה דם ג"י פדרף נשים אף ההפלה אינו קבוע אבל לפחות ט"ו ימים אחר שפוסק דם הנסת אינה רואה ולפעמים ביום י"ט כ' כ"ב אבל ע"י השערות וקרטין הנ"ל א"י לטהר א"ע פלל רק לפעמים אחר ד' או ה' חדשים והיא אינה מרגשת פאב פלל בשום מקום עכ"ת דהשאלה וכפי הנראה אינה מרגשת בעת מציאת הקרטין וזולת דיש לחוש להרגשת עד: הנה בד"ז האריכו פל האחרונים ואם אמרתי אספיה כמו לבא לפלפל בכל דבריהם לא יספיק הזמן ולזאת רק על שרשי הדין אתחקה והנה הסד"ט סוסי' קפ"ח הביא בשם ת' ב"י דאיכא ס"ס שפא אינו אדום לגמרי ושפא לא נישוח והס"ט העיר דהא ספק שפא אינו אדום הוי סחסי"ד וצידד דהוי חסי"ד לכל העולם ואולם הב"מ בתשובת שפסוף סי' קפ"ח דחה ספק זה בב' ידים דכיון דכבר נתמעט הבקיות בימי הש"ס ואסרו מספק דמי לגבינות עכו"ם דלא מיחשב ספק פלל וע' בשו"ת ב"ש מ"ת סי' י"ז שהעיר בזה ג"כ ולא ראה דברי הב"מ אבל לענ"ד אף שהיו פמה חכמים שנמנעו מלראות דמים אבל לא נגזר בימי הש"ס לאסור דרף פלל פל הנוטה לאדום וכמה אמוראים לא החמירו עתוס' נדה (דף כ') ואין זה דומה לגבינות עכו"ם שהוסכם בימי הש"ס לאסור מספק ואף דהפוסקים החמירו כמ"ש הרא"ש סופ"ב דנדה ובטוש"ע רס"י קפ"ח מ"מ הוי שפיר ספק ונזי להצטרף לס"ס והן אמת דבמ"ש הס"ט שם דטעמא משום דהוי חסי"ד לכל העולם יש לפקפק דהא דעת הב"ש בא"ע סוסי'

קנ"ה דגם בכה"ג הָוֵי סחסי"ד וְכֵן מְצֵאתִי בַפ"י בַחֲמֵי לְמַכּוֹת (ד') דס"ל פֶּן וְאִם דַּהֲס"ט
סוּסִי ק"צ וּבְחִי לְנִדָּה (נ"ב) דְּחָה רְאֵיתִי הַב"ש אֲבָל לְשֵׁי הַסּוּבְרִים דסד"ר בְּדִאֲתַחְזִיק
אִסּוּרָא ג"כ לְהַקְלֵן נְדָחָה תִּירוּצוּ אֲבָל י"ל דַּע"כ פֶּן בְּדִאֲתַחְזִיק אִסּוּרָא לַכ"ע ל"מ סחסי"ד
גַּם פְּשִׁיחָא לְכָל הָעוֹלָם אֲבָל פְּכַר הוֹכִיחַ הַמְהַרִּיט"א בַתּוֹד"ר סִי רַכ"ב מִש"ס דְּעִירוּבִין
(מ"ה) דְּהוּי שְׁפִיר סְפַק וְגַם אֲנִי הַבֵּאתִי רֵאִי מִתּוֹס' חוֹלִין (צ"ז ע"ב) ד"ה אֲלֵא מְעַתָּה
וְכוּי שְׁכ' שָׁם דְּבַחֲלָב שְׁחוּטָה דְּרַבְּנָן אִף דְּלֵא יְדַעִי פְּמָה נְפִיק מִיְנִי הָוֵי סד"ר וְנָהִי דָּאֲנוּ
מִחְמִירִים מְשׁוּם א"כ פֶּל א' יִשְׁעֵר אֲבָל עַכ"פ מִהַתּוֹס' מוֹכַח דְּלֵא כַהֲב"ש וּבַמִּק"א הַבֵּאתִי
מְדַבְּרֵי הַב"ש פ"ד דְּטְהָרוֹת מ"י דְּמוֹכַח דַּסְחִי"ד עֲדִיף טְפִי וְצַע"ג: וְעַכ"פ לְצַרְף לַס"ס
שְׁפִיר יֵשׁ לְסַמְּךָ עַל אַא"ז הַמ"ב וְגַם הַשְׁ"ף הַסְּפִים עִמּוֹ בַהֲפ"מ עַכ"פ דְּשְׁפִיר יֵשׁ לְצַרְף
גַּם סְפַק פְּזָה וּבַפְּרָט בַּנ"ד דְּהוּי חִסִּי"ד לְכָל הָעוֹלָם דְּפִשְׁטָה הַלְכָה פְּדַעַת הַט"ז וְדִלֵּא
כַהֲב"ש וְגַם מ"ש הַס"ט שָׁם דְּהוּי ס"ס מְשׁוּם א' הִנֵּה פְּכַר הָעֵלָה הַבִּינ"א שְׁעֵר הַקְּבוּעַ סִי
נ"ג דְּדוֹקָא בְּסַפֵּק אֲנֹנְס דְּשְׁנֵי הַסְּפִיקוֹת הֵם רַק מְשׁוּם שָׁם אֲנֹנְס הָוֵי מִש"א מִש"א כַּבְּה"ג
גַּם הִיכָא דָּאִין סְפַק מִתִּיר יוֹתֵר ע"ש הֵיטֵב וְאֲנִי מְצֵאתִי בַתְּשׁוּ' שְׁעֵר אֲפָרִים סִי ע"ט
שְׁנִירָא מְדַבְּרֵי בְּעֵלִיל פְּדַעַת הַבִּינ"א וְע' בַּב"ש א"ע סִי קַנ"ה סַק"ב שְׁרַמְז שָׁם לְתִשׁוּ'
שַׁע"א הַנְּ"ל וְאִם אֲמַנְם בַּתְּשׁוּ' מַהֲר"ח א"ז סִי קִי"ב נִרְאָה שְׁהַבִּין בְּפִשְׁי' עֲנִין ס"ס מִש"א
וְגַם בַּתְּשׁוּ' מַהֲרִי"ט ח"א סִי מ"א וְסִי נ"א מוֹכַח דְּהִיכָא דַּהֲס"ס הָוֵי רַק הוֹכְחָה עַל הָעֲנִין
הָוֵי כַש"א וְע' בַּתְּשׁוּ' רַאנ"ח שְׁהוּבָא בַקו"ע שְׁבֵאָה"ע סוּסִי י"ז סִי רַב"ע נִרְאָה ג"כ פֶּן
אֲבָל שַׁא"ה דְּהַסְּפִיקוֹת הֵם רַק לְהַעֲיֵד שְׁבַעֲלָה מֵת אֲבָל בַּנ"ד פֶּל סְפַק הוּא שָׁם בַּפ"ע
וּבַפְּרָט לַפּמ"ש בַּתְּשׁוּ' ח"ס יו"ד סִי קַמ"ב לְהַחְזִיק בְּדַעַת פְּלַתִי דְּבַדְּאִיפָא חֲזַקַת הַיְתֵר
מְהִינִי גַם ס"ס מִש"א א"כ ה"נ בְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ ח' טְהָרָה וּכְבָר הַסְּפִימוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּגַם
בִּימֵי ז'נ הָוֵי ח' טְהָרָה וְדַחוּ ד' נו"ב ע' תְּשׁוּ' נַט"ש סִי כ"א וְתִשׁוּבַת בַּר"א חִי"ד סִי נ"ח
וְתִשׁוּ' ח"ס סִי קַמ"ב וְתִשׁוּ' מַא"נ סִי נ"ז וְתִשׁוּ' אַרְי' דַּב"ע סִי י' וּבַח"ד סִי קַפ"ז וְהַעֲלוּ
פְּדַעַת הַג' רַח"כ וְ"ל דְּשִׁלָּא בְּשַׁעַת נֹסַת אִיפָא חֲזַה"ג שְׁלֵא תִרְאָה וְאִף שְׁרֹאָה קִרְטִין לֵא
יְצַתָּה בְּזָה מַחֲזָה"ג שְׁלֵא תִרְאָה דָּם נִדָּה וְע' בַּר"א הַנְּ"ל שְׁכ' מְשׁוּם דָּאִין לְנוּ נ"מ לְדִין עַל
הַקִּרְטִין מִפְּחַח חֲזַה"ג פִּינֹן דְּטְהוּרִים הֵם וְעוֹד כ' טְעַמִּים אַחֲרִים ע"ש בְּדַבְּרֵיהֶם וְעַכ"פ אַחַר
ג"י רַאשׁוֹנִים שָׁל ז'נ בְּנֹדָאִי אִיפָא ח' טְהָרָה וְא"כ יֵשׁ לְהַקְלֵן בַּס"ס מִש"א: וּמ"ש בְּשׁוּ"ת
צַה"ב שְׁבַסוּס' ב"מ סִי י"ג לְדַחוּת ד' פְּלַתִי מִפְּחַח ד' תּוֹס' פְּתַנּוּבוֹת (ט') דְּהַתָּם אִיפָא נְמִי
חֲזַה"ת וְאַפ"ה י"ל דַּמְש"א לֵא הָוֵי ס"ס תְּמַהֲנִי עֲלִיו שְׁהָרִי הַתּוֹס' שָׁם אַחַר שְׁתִי' דְּשָׁם
אֲנֹנְס חַד הוּא הַקְּשׁוּ בְּאֲמַת דְּנוֹקְמִי בַחֲזַה"ת לְבַעֲלָה וְתִי דָּאֲנֹנְס י"ל קוֹל א"כ בַּתְּחִלָּה לֵא
אַסְקִי אַדְעַתְיָהּ טַעַם דַּחֲזַה"ת אוּ דְּבַאֲמַת זְהוּ פְּנִינַת קוֹנְשִׁיתָם וְאִין סְתִירָה פְּלָל וְע' ח"ס
סִי קַמ"ב שְׁצִיָּד בַּתְּחִלָּה דְּגַם קוֹנְדָם הַפְּסַקַת טְהָרָה אִיפָא ח' טְהָרָה מְשׁוּם דְּרֹב נְשִׁים אִין
רֹאוֹת דָּם אַחַר ש"י רַק שְׁפַקְפַק מִפְּחַח ד' רַש"י וּמְסִיק דָּאִם דָּם מִפְּתָה מְשׁוֹנָה מְדָם נִדְתָה
שְׁפִיר י"ל דְּאִיפָא ח' טְהָרָה וְע' תְּשׁוּ' ב"א מ"ח בְּאֲמַצַּע הַתְּשׁוּ' בְּזָה: וּמְצֵאתִי בְּשׁוּ"ת
מַהֲר"ח א"ז סִי קִי"ב שְׁהָרִיף בְּדִין רַמ"ת וְהַדָּם מְשׁוֹנָה בְּמִרְאִיתוֹ מְדָם נִדָּה וְהַעֲלָה לְהַקְלֵן
מִפְּחַח ס"ס דְּשָׁמָא פִּינֹן שְׁמִשׁוֹנָה בְּמִרְאִיתוֹ אִין זָה מְפִרָאָה ה' דְּמִים פִּינֹן שַׁא"א בְּקִיָּאִים
בְּמִרְאָה דְּמִים וְא"כ אִפִּי בָּא מִן הַמְּקוֹר אָא וְשָׁמָא מִן הַצְּדָדִים בָּא וְאִח"ז הַאֲרִיף לְהוֹכִיחַ
דְּרֹב דְּמִים טְהוּרִים וְזְהוּ פְּדַעַת הַרְּנָ"ה שְׁהַבִּיא הַס"ט סוּסִי קַפ"ח שָׁם אֲבָל בְּכָל זָה מְבוֹנָר
בַּתְּשׁוּ' שָׁם דְּגַם אִי גִימָא רֹב דְּמִים טְמֵאִים אַפ"ה יֵשׁ לְצַרְף לַס"ס וְגַם בְּסַפֵּק שְׁמָא פֶּן

הצדדים צידד שם דארף דרוב דמים מן המקור מ"מ פיון שהדם משונה במראיתו י"ל דמן הצדדים בא והעיר שם די"ל דהוי רק ספק א' אם טהורה או לא ומ"מ מסיק דהוי ס"ס רק שכ' שם דאיכא נמי ספיקא שמה ראתה אחר תשמיש ע"ש באורף עכ"פ מבואר שם מפל התשובה שצירף ספק דשמה אינו ממראה ה' דמים וגם ספק מן הצדדים מפח סכרת דם משונה וכבר הביאו הס"ט ושאר אחרונים סברא זו בשם הגאון מו"ה גבריאל דבקרטין פיון שהדם משונה מדרף ראי' ליכא רובא דמקור ונהרי לנו רב קדמון שהעלה פו: וגם לענין שמה אינו ממראה ה' דמים ס"ל דכיון דמשונה שפיר יש לצרף ה' ספיקא: ועוד אני אומר דבר חדש דהנה בהפלאה פתובות (ט"ו) העלה דמוכח מפל הפוסקים דדיו ט' חנויות דכל דפריש מרובא פריש תליא רק ברוב חנויות ואפי' בחנות א' יש בשור טרפה יותר אפ"ה הדין פו ע"ש ועי' בח"ד סי' ס"ג וסי' ק"י סק"ג שדבריו סתורים בזה ועי' תשו' ח"ס יו"ד סי' ס"ג דס"ל ג"כ דאזלי בתר רוב גברי או מקומות וכן מצאתי בתשו' כנסיה"ח סי' כ"ד שפסק פו ומה שתמה מזה ע"ד התוס' חולין ס"ג ע' בנח"א שפסקר האשכול הל' סימני בהמה חיה ועוף סי' כ"ב מ"ש לנישבו ומעתה לפ"ז יש לדון דנהי דהיכא דמספקינו בדם אם הוא בא מן המקור או מן הצדדים אמרי' דרוב דמים מן המקור היינו בסתם דם שאין לספק בו רק אם הוא מן המקור או מן הצדדים אבל בקרטין שהעיד הר"ן דבאים מן הפליות וגם לשי' הח"צ דמחמיר מ"מ עכ"פ מיעוטא איכא ועי' תשו' ארי' דב"ע הג"ל שהעיד בשם גדול א' שעשה שאלת רופא מןמחה ואמר דהקרטין גדולים באים ע"י כאב בפליות והקרטין הקטנים באים בלא כאב כלל ע"ש וא"כ אפי' אי רק מיעוטא הוא מ"מ עכ"פ ב' מקומות ישנם לפנינו לתלות בהם דהיינו הפליות והצדדים וא"כ הרי הם רוב נגד המקור ואם פו אף דרוב דמים במקור מ"מ יש לנו לילף בתר רוב מקומות וכל דפריש מרובא פריש וגם לפמ"ש הב"מ ליו"ד סי' ק"י להוכיח מחי' רשפ"א חולין (צ"ד) דבכה"ג הוי פמחצה על מחצה אבל עכ"פ פיון דהוי ספק שקול שוב איכא ס"ס וכמש"ל (אבל דברי ב"מ שם צ"ע דכונת רשפ"א הוא רק דהוי פרוכא בפירש א"נ מחצה על מחצה בקבוע וגם בלא"ה אין ראי' משם דהרשפ"א לא מיירי ביש בשור יותר בחנות א' מבחבירו) ועוד דהא באמת איכא קורבא דעליו וצדדים אלא דרוב וקרוב אזלי בתר הרוב פדאי' בנדה (י"ז) אבל בנ"ד דע"י ריבוי מקומות נעשה ספק שקול שוב אזלי בתר קרוב (וראיתי בשו"ת ב"א סי' מ"ח באמצע התשו' שהעיר לענין מפה במקור דהמפה וצדדים הוי כב' מקומות אבל לא הביא מפל הג"ל וגם דבריו תמוהים דהא המפה הוא במקור עצמו ואי מקומו אבל עכ"פ גם הוא סובר דאזלי בתר חנויות והביא ראי' מתשו' הר"ן ע"ש ובמ"ש שם מהא דקבוע פמע"מ ע' בש"ש שמעתא ד' פ"א בזה ואני במק"א דנתי דתליא אי מקור מקומו טמא דאז יש נ"מ תיכף נולד הספק בקביעות אבל אי מק"מ טהור א"כ פיון דאין נ"מ עד אחר שפירש דמי למ"ש הה"מ פ"ב משבת דבכה"ג לא מיחשב קבוע) והא דמפלת קליפות ושערוות צריכה להטיל למים בנדה (כ"ב) היינו דכיון דאיכא לברורי מבררין גם ברוכא דאימא קמן כמ"ש הרמב"ן ריש חולין אבל בנ"ד דליכא לברר בבדיקה שרי: ועוד אני אומר דגם אי נימא דאזלי בתר רוב בשור פדעת הבינ"א שער הקבוע סי' ט"ז וזה כבר הבאתי ראי' לדבריו מש"ס דב"ב (צ"ג ע"ב) בפלוגמא דר"י ורבנן אי אזלי בתר רובא דאינשי או בתר רובא דזריעה וברשפ"מ שם לכ"ע רובא דזריעה עדיף ע"ש ואחר זמן רב מצאתי בכופ"י ליו"ד סי' ס"ג שהעיר בזה

וגם בס' מקמ"ח סי' ק"י אף לפמ"ש בתו"ח שם אין ראי' ע"ש ותבין וגם בפלוגתא אי
בטר גברי או בטר משליכין שהביאו הח"ס ובינ"א העירוטי מזה בדברי מג"א סי' ל"ב
סקס"ה ובדברי תוס' יבמות (מ"ז א') ד"ה במחוקק וע' בהגהות רב"פ לא"ע סי' י"ז על
הב"ש סקל"ח בזה שלא הביא מפל הג"ל ואכ"מ ואולם גם אי נימא פן מ"מ יש לדון
בנ"ד עפ"מ שהעלה התו"ח לב"ב (כ"ג) להוכיח דהיכא דאיכא רגל"ד להקורבא פגון
שהוא קרוב מאוד והוי קורבא דמוכח וכהא דדם נדה אי לא דהרוב הוי ג"כ רבא דמוכח
דדם המקור הרבה מאוד ודם העלוייה מיעוטא דמיעוטא הוי אזלי' בטר קורבא והעלה
עפ"ז דבדאיכא קורבא דמוכח וקורבא לא מוכח אזלי' בטר קורבא וביאר שם דרובא
דלא מוכח הוא אם הוא רק א' או ב' יותר ממחצתה וקורבא דמוכח הוא אם הוא הרבה מאוד
יותר מחצתי ע"ש שחולק בזה על הש"ע יו"ד קכ"ט ואני מצאתי במה"פ על הירושלמי
פ"ב דב"ב שהעלה מדעתא דנפשי' בדת הרמב"ם פן וסיים דבדאיכא אומדנא דקורבא
דמוכח אין הולכין אחר הרוב ע"ש באורח ומעשה לפ"ז בנ"ד גם אי נימא דאזלי' בטר
רוב בשר מ"מ עכ"פ ליכא רבא דמוכח דדמי להיכא דהרוב הוא רק א' או ב' יותר מחצתי
פנין דאיכא רוב חנויות פנגדו א"כ שוב קרוב עדיף: וה"נ בנ"ד פנין דאיכא תרי מקומות
דכליות ודעלתי' וצדדים שוב אזלי' בטר קורבא: ובפרט דאיכא נמי חזקת טהרה של
האשה וכבר נסתפק הפמ"ג בא"ח סי' שכ"ה סק"ז די"ל דחזקה וקורבא עדיף מרובא
ואם כי בשו"ת נט"ש סי' ס"ד הוכיח להיפוך וע' פלתי סי' ס"ג ושעה"מ פ"ב מיו"ט אבל
בדאיכא רוב מקומות וחזקה וקורבא י"ל דכ"ע מודו דאזלי' בתרי' וע' נדה (ג' ע"א) התם
נמי פנין דאיכא שרצים דגופיה ושרצים דעלמא כתר"ל דמי ומבטל החזקת ע"ש
אבל י"ל דהתם לשמאי א"ל ולדין י"ל דא"צ לזה ע"ש ותבין: אף דא עקא מה נעשה
לאחוננו ביום הפסקת טהרה דהוי בחז"א ואף שכתבתי לעיל בשם הח"ס לצדד בזה פנין
שהדם משונה בכ"ז קשה להקל אף יש לי לדון דכבר האריף בתשו' נו"ב מ"ק סי' מ"ו
להוכיח דבדיקה א"צ בחורין וסדקין וסגי מדינא בקנינות בעלמא ונהי שלא רצה לסמוך
על זה למעשה וגם הח"ד סימן קצ"ו סק"ד חולק עליו ויענין בקונ' פתח הבית שבפוס'
רא"פ סי' ט"ו מה שהשיג על הח"ד שם ועכ"פ חזי לאצטרופי בנ"ד דבאמת גם דעת
האב"מ בשו"ת שבסופו סי' כ"ג דגם הפסקת קונדם טהרה ליכא חז"א והוכיח פן מחי
הר"ן ע"ש וסיים דהעיקר כמ"ש הנ"ב סי' נ"ט דעיקר הפסקת טהרה ליתן דעתה להרגיש
אם אין דם יוצא מהמקור וע' בח"ד ובתשו' ח"ס סי' קע"ז מ"ש בזה ועכ"פ בצירוף
בדיקה ע"י קנינות י"ל דאזיל ל חז"א וא"כ תוכל להפסיק יום א' בטהרה ע"י קנינות וגם
תבדוק בפקר פן ובדאי לא תמצא הקרטין ושוב ביום שאחריו תפסוק שנית בבדיקה
בחורין וסדקין ותספור ז"י נקיים וגם אם תמצא קרטין שוב מוקמי' בחזקת טהרה
כנלע"ד נכון: ואולם כ"ז היכא דלא בידקו פלל אי נמוחו אבל בנ"ד שבדקו השערות
ולא נמוחו ובע"כ שיש לה איזו מפה באיזו מקום וכמ"ש הנ"ב מ"ת סי' צ"ט שהביא
רו"מ א"כ נראה דלכ"ע יש להתיר גם הקרטין שלא נבדקו דהנה פבר הוכיח בתשו' ב"א
סי' מ"ט מדברי הרשב"א בחי' לנדה וש"פ דכל קליפות ושער ועפר אינו מצוי שיהי' דם
נקרש בזה ורובן בריות ניהו אלא משום דאיכא לברורי מבררין ע"ש באורח וגם אי
נימא דמיעוט המצוי שיהא דם וחישי' גם היכא דליכא לברורי היינו היכא דלא הוה חזק
בפנינו מפה שמוציאה מין בזה אבל בנ"ד הרי מפתה מוכחת עלי' ודמי להא דסי' קפ"ז

סעי' ה' דאם יש לה מכה שמוציאה דם דתולה במפתה ובפרט בנ"ד שקהרטין משוננים מדם וסטה וטפי יש לתלות במכה שבכליות וכדומה וע' בפ"י פתובות (ט') בתוספות ד"ה האומר שביאר ד' ר"ח שם דהא דתלינו בדם בתולים אף שא"י אם מוציאה דם משום דדם בתולים הוי גורבא דמוכח פיון שפא בשעת תשמיש ולשי' מהרש"א שם הוא משום דדם נדה שלא בש"ו לא שכיח ע"ש וא"כ הרי אם דם מפתה משונה אין תולין במפתה כדאי בש"ס דנדה (ס"ו) וטוש"ע שם ומבואר דהשינוי הוי הוכחה ואומדנא ואף דהתם להקמיר הוא פבר פתבתי בשם תשובת מהר"ח א"ז שכ"כ גם לקולא א"כ בנ"ד שהדם משונה מדם וסטה איכא הוכחה להיפוך וכיון שידוע שיש לה מכה שמוציאה שערות תולין גם הקרטין דכבר הבאתי דברי הרשב"א דשערות ועפר תרנייהו שנים דרובן בריות נינהו וגם החוש מעיד שפמעט רוב הנשים המוצאות קרטין מוצאות גם שערות א"כ אין בזה שינוי כלל וגם דם וסטה לא שכיח שלא בש"ו וכמ"ש מהרש"א הנ"ל וגם הרי ע"פ הרוב נמצאים רק בצד העד וכבר כ' בתשו' ארי' דב"ע סי' י' דאם נמצא תמיד בצד העד הוי הוכחה דאינו מן המקור: והנה רומ"מ הביא דברי הנו"ב מ"ק סי' נ"ז דהיכא דלא יבנרר פל הספיקות גם היכא דאיכא לברורי לא מבררין וכבר דובר מזה בישוע"י ואני הארכתי בזה בתשו' לק' באטשעטשא במדינת מאלדוי ופלפלתי עפ"ז בכמה מקומות אבל הבאתי לדברי הר"ן פא"ט בדין ריאה הסמוכה לדופן דמפני דלא בנו"ב וישוע"י וגם מדברי הרמ"א יו"ד סי' א' סעי' ב' מוכח להיפוך וגם מצאתי אה"פ בתשובתב"ש מ"ת סי' י"ז שהוכיח מהמלקמות פ"א דחולין להיפוך ואני הבאתי מדברי תוס' שבעות (מ"א ע"ב) ד"ה כל מלתא כו' ותשו' רע"א סי' פ"ט ועוד מכמ"ד ואכ"מ: ומ"ש רומ"מ מדברי הש"ך סוסי' קפ"ח שהוכיח מהירושלמי פדעת הרב"ד ודלא פהר"ז"ה יענין בתשו' ב"א חיו"ד סי' מ"ט שדחה ראית הש"ך ואדרבא הוכיח מירושלמי פדעת הר"ן"ה: וגם במה שהביא רומ"מ מדברי הש"ך סקט"ז שדחה דברי רמ"א שמתקלק בין שעת וסטה יענין בתשו' מהר"י אפאד סי' רל"ו שהוכיח מתשובת הרא"ש פדעת הרמ"א וגם במ"ש רומ"מ מהח"ס סי' קנ"ט וסימן קע"ו דגם בעפ"ר אם לא נימוחו טהור ושכ"ה בנו"ב מ"ת סוף סימן קנ"ב יענין בתשובת ב"א הנ"ל שהאריך גם פן להוכיח פן: וגם במ"ש רומ"מ מדברי סד"ט סוסי' ק"צ דאין דרוך מקור להוציא פחות מטיפה א' ומשו"ת דברי חיים חיו"ד סי' ע"ב שפקפק בענין הקרטין ע"ד הס"ט דהא יותר מטפה א' שכיח וא"כ אם מוצאת ב' קרטין בטל ההיתר ורומ"מ כ' די"ל דכמה קרטין באים מטיפה א' הנה מלבד שגוף דבריו לא נהירין אף גם פבר האריך בתשובת הר המור סי' כ"א לדחות ד' הס"ט והוכיח דהש"ס מייירי במראה טהור ולא בדם טמא וגם אדרבא לשי' הס"ט ק' מהש"ס (דף נ"ז) כמו שרמז הס"ט שם ובתשו' ב"ש סי' י"ז העיר על הס"ט בזה ולא ראה ד' הס"ט סוסי' ק"צ שרמז בעצמו לש"ס הנ"ל אבל גם בלא"ה הקרטין משוננים במה שהם פמין עפר ולא שכיחי מן המקור וכמ"ל מדברי הרשב"א בחי' לנדה: וגם אם הן הרבה איכא הוכחה הנ"ל: וגם מ"ש האחרונים לצרף הספק שבאים בלא הרגשה ול"ש בזה חזקת דם בהרגשה ובהיאו בשם בי"ע וש"י דגם בראתה בצירוף מראה טהור תלינו בהרגשה בדם טהור ורבים הרעישו ע"ז ודחו ד"ז בב' ידים אבל יענין בס' ערוף לגר לנדה (נ"ז ע"ב) שהאריך לקיים ד בי"ע והוכיח מהש"ס פן וגם הוכיח מנדה (ג') ורש"י דהרגשה לא הוי רק במרגשת מעט צער כמו בהתחלת יציאת מ"ר וסיים שזהו עיקר

גדול להקל בענין ההרגשה יעו"ש היטב ומ"ש רוי"מ מדברי האחרונים שכתבו דדם שלא בהרגשה סותר מדאורייתא הנה אם כי כמה אחרונים חששו לזה והביאו מדברי רמב"ן בחי' לנדה ל"ז אבל יענין בשו"ת משיבת נפש סוסי' ל' שהאריה בזה להוכיח דאם הפסיקה בטורה פעם א' אפי' ראתה אח"כ שלא בהרגשה אינו סותר וגם עולה לז"נ ודחה הראי' מדברי רמב"ן די"ל דמייבירי שלא הפסיקה עוד בטורה ועוד כ' לדחות הראי' מהרמב"ן באופן אחר ובפרט שפן דעת הראב"ד ורנ"ה ורמב"ם ור"ח ותוס' ורשב"א ורא"ש וש"פ ע"ש היטב ולכן גם ספק זה חזי לאצטרופי להקל בנ"ד.

ומ"ש רוי"מ דיש לצדד שלא תבדוק רק ביום א' ויום ז' דזהו רק חומרא דרבנן ובכה"ג אין להחמיר והביא מדברי נו"ב מ"ת סי' קכ"ט ותשו' דברי חיים סי' ע"ד ודברי סד"ט סי' קצ"ו סקט"ו וישוע"י סוסי' קצ"א והנה גם אני הוריתי פן כמ"פ בכיוצא בזה אבל מה נעשה אם ביום ז' תמצא הקרטין ויהיו תרי קולא ועסי' קצ"ט סעי' ז' ותבין ולפי דעתי אם תבדוק רק בקנינות בעלמא ולא תכניס העד בעומק לא תמצא הקרטין ולכן מהנכון לבדוק בהפסקת טורה ויום א' בחורין וסדקין בעומק ושאר הבדיקות תבדוק רק בקנינות: סוף דבר שפכר נתבאר כמה צדדים להקל בנ"ד ולכן באותן ט"ו ימים שיש לה נסת קבוע שלא לראות בהם נלע"ד שא"צ לבדוק כלל גם בהרגשה זיבת דבר לח רק בקנינות מבחוז סגי ובפרט בנשים דשכיח בהו זיבת דבר לח במראה טהור פליחה וכדומה תולין במצוי וא"צ בדיקה כלל וגם בז' נקיים תפסוק בטורה יום א' בקנינות ואח"כ תפסיק ביום שאחריו בבדיקה בעומק וגם פעם א' ביום א' של ז"נ ולא תחשוב יום שפדקה בקנינות לצירוף ז"נ ושאר הימים תבדוק רק בקנינות וגם אם תמצא קרטין תוכל להקל בהם: ואין לה להחמיר יותר אחרי פי טהורה היא ע"פ דעת תורה ואמנם בימים שיש בהם חשש נסת אין רצוני להקל אבל א"צ לבדוק רק בקנינות ולדעתי לא תמצא קרטין כלל בקנינות לבד ויענין בשו"ת עטרת חכמים סי' י"ז שהעיד שפא לפניו כמ"פ עובדות פאלו שהיה לכלוף בפירחם וע"י רחיצה וקנינות נפסק הדבר ולכן תנסה גם בנ"ד פן ואם לא יועיל אזי יעשו כפי הנ"ל ויצאו דברינו בטורה והנלע"ד פתבתי: סימן סט להרב הגדול וכו' מו"ה שמואל דוד פ"מ נ"י מו"ץ דק' חוסט בארץ הגר מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שקבע דירתו בעיר שיש בה חבורה ולא הי' דעתו נוחה מהם וקיבל על עצמו עד"ר שלא לבא לאסיפה שלהם גם בשבת ויו"ט ואח"כ נדמן אצל א' ממפיריו שעשה סעודה והלך הוא לשם ואח"כ באו אנשי החבורה לשם ונסתפק אם מותר לו להיות שם או מחוייב לצאת וגם אם האיסור חל גם בהיותם בבית אחר שאינו בית הקבוע לאסיפה שלהם ורו"מ הביא מיו"ד סי' רי"ח ופ"ק סק"א בשם מבי"ט דהולכין אחר פונת הנודר והנה לכאורה הי' נראה דאף שזה נדר להתרחק מהחבורה הנ"ל מ"מ בנדאי לא קיבל עליו יותר מאיסור מנודה ונזיר דמבואר בסי' של"ד דאף שאסור לישוב בתוך ד"א אבל אי איהו קאי ואתי מנודה וייתיב לא מתייב להתרחק ומבואר בב"י שם דאם הוא בבית אחר א"צ להתרחק ממנו וע"ש בד"מ אות ז' בשם ריב"ש בדין ביהכ"נ ומכ"ש שא"צ לצאת משם והנה בתשובת מבי"ט בשניות ח"א סי' קס"ח בדין א' שהי"ל קטטה עם אשתו בעבור שרגיל בסעודות מרעים ולהשתפר ונשבע בנז"ש שפמקום שיש ב' אנשים אוכלים חוץ מביתו שלא יהי' הוא השלישי ופסק דגם אם ילך לדור בעיר אחרת וכן אם יצא חוץ לעיר לגן ופרדס בכלל האיסור ואפי' אם קדם הוא לאכול עם איש א'

חוץ לביתו ואח"כ באו עוד אנשים וישבו לאכול שם חייב להסתלק מהסעודה שהרי הוא שלישי ואף שלא אמר רק שבמקום שיש בו אנשים שלא יהי' הוא השלישי מ"מ הרי אחר שבאו שנים לשם הוא השלישי וגם אם יאכלו האחרים בשלחן בפ"ע שאינו בכלל הגדר מ"מ יפריש א"ע משום לה אמרין לגזירא סחור וכו' שלא יבא לאכול יחד פיון שהוא בבית אחד ואפי' לישב בהסיבה לשמות על פירות לבד אסור שיעקר הגדר מחשש שכרות, ומ"ש השואל דיש לילה אחר הפונה ולהתיר במדינה אחרת לימא דדוקא בדאיפא ב' משמעות בלשונו נאמן לומר לזה נתפונתי אבל בגדר סתם חל האיסור על גופו בכל מקום ואינו נאמן לומר לא נתפונתי אלא בעירי עכת"ד ובש"י יו"ד סוסי' רי"ח רמזו בקיצור ולא העתיק לשונו וגם הציון שם בטעות ומזה הי' נראה דגם בנ"ד גם כשבאו החבורה אח"כ יהי' בכלל האיסור אבל לענ"ד בנ"ד שקיבל ע"ע שלא יבא לאסיפה שלהם אין בכלל האיסור אלא שלא יבא הוא אליהם וכה"ג מצינו בש"ס דסוטה (י"א ע"א) שאמרו מצרים גדונים במים שפבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם וכו' והם אינם יודעים וכו' א"נ הוא אינו מביא אבל הן באין ונופלים לתוכו וכה"א ומצרים נסים לקראתו וכ"ה בש"ר פ' בשלח פכ"ב ואף שמצינו בש"ס דב"מ (צ' ע"ב) חסמה מבחוץ מהו בדישו אמר רחמנא והא לאו בדישו הוא וכו' מבית אביה אמה למד יין ושכר אל תשת וגו' בבואכם הוא דאסור הא מישתא ומיעל שרי ולהבדיל בין הקודש ובין החול כתיב אלא מה התם בשעת ביאה לא תהא שכרות ה"נ בשעת דישה לא תהא חסימה וע' בירושלמי פ"ט דתרומות ה"א בסופו שישאל ר"ע את רשב"י ד"ז וע"ש במרה"פ מ"ש בזה הרי אף דכתי' אל תשת הפונה שלא יהי' שתוי וא"כ ה"נ י"ל שלא יבא לאסיפה שלהם היינו שלא יהא שם אבל י"ל דשא"ה דכתי' ולהבדיל בין הקודש וגו' לכן אין לחלק בין שתוי מקודם ובין שותה אח"כ וכן בחסימת שור דאיפא משום צב"ח שזהו עצם איסור חסימה כמ"ש בחינוך מצוה תקצ"ו או דדייק בלישנא דקרא פדאי בירושלמי שם או כמ"ש בספרי ורש"י סו"פ תצא וע"ש ברא"ם ותבין ועמ"ש בחיבורי משפט שלום בתשובה שבסוסי' ר"ז סי"ז שהבאתי מכמ"ק דדוקא בדאיפא הוכחה מפרשין פן וע' בתשו' הרשב"א ח"ד סי' רצ"ד במי שנשבע שינשא עם פלונית ודקדק השואל דהפונה שינשא ע"י אחרים משמע והשיב דודאי אין האיש נישא אלא נושא ומ"מ מצינו דחז"ל נקטו נשואין ב' אחיות וכן בכמ"ק ולא הקפידו בדקדוק הלשון אלא במקומות שיש בהם הפרש בין זל"ז פדאי' בכתובות (ב' ע"ב) נשאו לא קתני אלא נישאו וכן נקטו החולץ ליבמתו אף שהוא רק נחלץ וע"ש עוד בזה ולכן בדאיפא נ"מ שפיר יש לפרש דלא יבא הוא דוקא פיון דליפא הוכחה שנתפונן לאסור בכל גונוי והא דיו"ד סי' רי"ח ס"ב דבנשבע שלא יעשה יין גם העשוי כבר אסור הרי מבואר שם דטעמא משום דאזלינן בתר הפונה וגם בזה חולק הט"ז שם: ומצאתי בתשו' מהרשד"ם יו"ד סי' קל"א שהביא בזה מחלוקת ממנהר"י טאיטאצק דעתו דאין להוסיף על הלשון ע"י אומד הדעת והרב"צ חולק עליו וגם דעת תה"ד סי' רפ"א נוטה לדעת מהר"י טאיטצאק ז"ל וגם בחח"מ סי' רכ"ח הביא פן גם בשם מהר"י בי רב אבל דעת הרד"ך בית ל"ב חרר ב' פדעת רשב"ץ וע"ש עוד סי' רנ"ט מ"ש בזה וגם בתשו' מהרי"ט ח"א סי' ז' חולק ע"ד הרשב"ץ וע"ש סי' נ"ה במה שהשיב ע"ד מהר"י באסן באורח בזה וע' בתשו' כבוה"נ סי' ב' ותשו' שער אפרים סי' ס"ז באורח בכ"ז ועכ"פ בנ"ד דליפא שום הוכחה הקפוד

ה'לשון יש להתיר לו בכה"ג להיות בבית האחר ויש להביא עוד סמוכין מתשו' הרא"ש
פ'ל נ"ה דין ט' וז"ל ועל זה אמר התקם פל באייה לא ישובון ר"ל כל הבא ונכנס בתחלה
בחקמה זו לא יוכל לצאת ממנה להפנס בלבד חכמת התורה וכו' עכ"ל הרי דמפרש לשון
פל באייה שפנס לה בתחלה ולא פשלמד פבר חכמת התורה והכי נמי יש לפרש שלא
יבא אל האסיפה מתחלה אבל לא פשהוא פא לבית חבירו ואחר פה פאו לשם בעלי
האסיפה ואף דלשון תורה לחוד וכו' פבר פתבו התוספות יבמות (ע"א) ועוד בכמ"ק
דהיכא שלא נמצא סתירה למדין גם מלשון תורה ללשון ב"א ועוד דאין זה נקרא אסיפה
של החבורה פיון שהוא בבית שאינו שייך להם ונמצאים שם גם אנשים אחרים שאינם
מהחבורה ולכן נלע"ד להקל בזה: ובגוף דברי המבי"ט ה"ל שפסק לאסור בסעודת
מרעים גם בעיר אחרת נ"ל דאם אמר שבועתו שלא יבא ולא יהי עוד בסעודת מרעים
גם המבי"ט מודה שאין האיסור אלא בעירו ולא בעיר אחרת וראי' לזה ממשנה פי"א
דנגעים מ"ה הדיקה בשני קורעו ושורף מה שקרע וצריף מטלית ופי' הרע"ב שצריף
לשים טלאי חתיכת בגד במקום הפצע דכתי' ואם תראה עוד ואין עוד אלא מקומו מלמד
שהוא תולה עליו מטלית וכו"ה בת"כ ומבואר דלשון עוד משמע במקומו וא"כ ה"נ דוקא
במקומות שהי' רגיל להיות בסעודת מרעים אסור.

אף די"ל דזה תלוי במחלוקת הרשב"ץ ושו"פ שהבאתי אם הולכין אחר הפונה להוסיף
על הלשון וה"נ י"ל דכיון שקיבל עליו האיסור מחשש שכרות אסור גם בעיר אחרת
ובמק"א פתבתי בדין שו"ב שהי' עליו ערעור וחתם באו"ש שלא ישחוט עוד בהמה גסה
עד שנה ואם יעבור ע"ז יאסר לעולם ובהיותו בעיר אחרת שחט בהמה גסה ורצו לאסרו
לעולם עי"ז ואמרתי שלא עבר על שבועתו שלא ישחוט עוד במקומו משמע וכו"ל: סימן
ע להרב ה"ל.

וע"ד שאלתו שחתכו בספין חולבת אב"י צנון או בצלים והשליכו לקדרה בשר ואין שם
ס' והביא מדברי הב"מ סי' צ"ו שחידש דבתרתי אב"י ונ"ט בר נ"ט יש להקל גם בדבר
חרף הנה מאז ראיתי דברי הב"מ תמהתי עליו במ"ש פן לשי' רמ"א שהרי ברמ"א סי'
צ"ה ס"ב מדברי כמ"פ מפני דגם באב"י ונ"ט בר נ"ט אסור בד"ח גם בדיעבד ומ"ש
הב"מ עוד דספין חלב רוב תשמישו בצונן יש לדון בזה לפמ"ש בתשובת רמ"ע מפאנו
סי' צ"ו ובמק"ח סי' תנ"א סק"ה בטעמא דאזלי' בתר רוב תשמישו דהיינו רק אם אב"י
מתשמיש חמין ואור וכיון דאיסורו רק מדרבנן הם אמרו והם אמרו ושכ"ה בתשו'
הרשב"א ח"א סי' שע"ב א"כ בדבר חריף שאסור מה"ת שוב אין להקל ע"י שרוב
תשמישו בצונן ושור ב"ש חאו"ח סי' נ"ה שכ"כ אולם יש לדון בזה דכבר נודע
דעת פלתי סי' ק"ב ותשובת כמ"א ח"א סי' ס"ד בשם ח"א דכל איסור ד"ח אינו אלא
דרבנן ובמש"ז סי' צ"ו סק"א ושפ"ד סי' ק"ב סק"ח הוכיח מתשובת הרשב"א סי' תצ"ז
שהקשה בהא דגי' חידוש דלא אסרה תורה אלא פלי ב"י והקשה שפ"א יבשלו בו ד"ח
ומוכח דס"ל דהוי מה"ת אבל הנה בס' זפרון אברהם לסי' ק"ב נודד דלשי' תוס' דהטעם
נעשה פגום בגוף הפלי ונעשה כנבלה מוסרת וכל ד"ח אינו משביח בהפלי אלא כשיוצא
משם לתוך התבשיל חריף א"כ הוי נ"ט בנ"ט ובכה"ג י"ל דאינו אלא מדרבנן ע"ש
ובאמת דיש לפקפק בדבריו דאפשר שע"י הד"ח אין הטעם נקלש פ'לל והנה פטעם
ראשון ואני מצאתי בריטב"א לע"ז (ל"ט ע"א) בד"ה התם ידוע ממין כו' וז"ל ואיפא

למידק דאם איתא דהכא משום איסור בלוע שאב"י הוא הרי פשנפגם בעודו בלוע יצא
מכלל איסור וכי הדר ומחליא לי' אגב חורפא דחולתיתא מאי הוי ה"ז כמבשם נבילה
סרוחה או מבשם עפר דשוב אינו חוזר ונייעור וכו' לכה פי' ה"א"ה לדעת ר"י דהכא
לאיסור בעין שע"פ הספין חששו וכו' עכ"ל וא"כ זה תלוי במחלוקת ה"א"ה ונה"ן
שלהי ע"ז אם הטעם נפגם באב"י בתוך הפלי או לא ובבדה"ב שער א' בית ד' הביא
ראיה לסברתו דאל"כ יאסר מה"ת קדירה שאב"י משום דא"מ לכתחלה אכל צ"ע ממ"ש
בעצמו בשער ד' דע"י פגימה לא מקרי מבטל לכתחלה וע' תשו' ח"ס יו"ד סי' קי"ד
שהעלה דגם תוס' ונה"א"ש ס"ל פדעת ה"ר"ן ע"ש וכן מצאתי במשה"ב בהשקמות (דף
ק"ג ע"ב) ובפענח רזא פ' צו תי' קו' התוס' ונה"ן ביה דכלי חרס של נותר טעון שבירה
אף דנט"ל משום דבעינן למשקה וגם טעם פגום אוסר בו משום הקריבהו נא לפתח
ועוד תי' פדברי ה"ר"ן ע"ש אכל ב"ר"ן עצמו שם הביא דעת תו' להיפוך ועכ"פ י"ל לפ"ז
דכינן דטעמא משום דחוזר ונייעור ונה"י הפלתי סוסי' צ"ט העלה דכל דין חו"נ אינו אלא
מדרבנן א"כ לשי' הפוסקים הנ"ל כל ד"ח אינו אלא מדרבנן והן אמת שמדברי תוס'
בכורות (נ"ו ע"א) שהקשו לרב ואפנה דשמואל דאין מים מטהרין בזוחלין אלא פרת
ביומי תשרי איה נטהרו מישאל ואלצפן ותי' דמדינא קמא קמא בטל אלא דמשום מ"ע
אסור ובימי משה לא גזרו אף הקשו דהא חוזר ונייעור ע"ש ומוכח דזהו מה"ת דאל"כ
אפתי י"ל דבימי משה ל"ג ובמק"א העירותי מהא דלרב מב"מ ל"ב אף לשי' הריטב"א
שלהי ע"ז ג"ז רק מדרבנן לרב א"כ א"ש ומדברי ריטב"א הנ"ל מבואר פדעת החו"ד
סי' ק"ג סק"א וכ"ה במשה"ב בהשקמות שם ונה"ארונים לא ידעו מזה] ועתוס' יבמות
(פ"ב ע"ב) ד"ה אמר ר"י וכו' אכל אם אין ס' מן ההיתר לא דא"א להתבטל פינן שיש
נ"ט לבסוף דהא טכ"ע מה"ת הוא וכו' ע"ש ונראה מזה ג"כ דהא דחו"נ הוא מה"ת ומ"מ
י"ל דבכה"ג שפכר נפגם ונעשה היתר לכ"ע לא אמרי' חו"נ אלא מדרבנן וגם לשיטת
הרשב"א ונה"ן דלא נפגם בכלי אלא פשנפלט להמאכל מ"מ בכה"ג שפכר נעשה גם
נ"ט בנ"ט י"ל דלכ"ע אין להחמיר בד"ח אלא מדרבנן ובפרט שדעת פר"ח וכו"ו
דלהסוברים דנצלו שרי יש להקל בד"ח בדאיפא עוד סניף ובשפ"ד סי' צ"ו סק"ב דחה
דבריהם וע' בס' עבודת ישראל בחידושי' לחולין שנמשך לדעת פר"ח ונה"י ד' רמ"א
בצ"ע ונאני מצאתי בא"ר סי' תמ"ז סקכ"ד שפתב שפחיפורו ליו"ד הוכיח בראיות
ברורות דלא כהרמ"א ושיש להקל בנ"ט בר נ"ט דהיתרא ואב"י בדבר חריף וע"ש
סקכ"א וסקל"א ובמח"ש שם סקכ"ח העלה בדעת מג"א דבכלי שפלע בצונן ככבוש
ואב"י ונתנו בו חומץ ושהה כדי שירתיח יש להקל וע"ש בפמ"ג בא"א שם וא"כ עכ"פ
בצירוף דרוב תשמישו בצונן יש להקל ובפרט בצירוף דברי הסוברים דל"ה ד"ח אלא
קורט של חלתית וע' בבינ"א אות מ"ח שפסק גם כן להקל בזה בשאר ד"ח אלא שלא
הביא מפל הנ"ל: ובעיקר פלוגתת הפוסקים אם צונן הוי ד"ח יש להביא ראיה מתוס'
פ"ב דב"מ קרדום מבקיע בו את העצים ובלבד שלא יבקע בו צונן ולא זית ובפ"י המג"א
מפני שהחריפות מקלקל הקרדום ע"ש אכל י"ל דמ"מ אין בהחריפות פח להשביח הפגום
ומהתוספות הנ"ל משמע קצת דזתים גוף הפרי י"ב חריפות פדעת הש"ך סק"כ אכל י"ל
וכבר הביא הבא"י מתוס' פסחים (ל"ו) ונאני מצאתי בא"ר סי' תמ"ז סקל"ג בשם צדה
לדרך דזית ל"ה ד"ח וע' סנהדרין (כ"ד ע"א) שמרירין זל"ז פזית ובהגהת רי"ב שם וע'

במעשה דריב"ל הנדפס בפלבו וש"ל ובסוף מדרש תמורה שעם אגדת בראשית ולמה
מעצי זית לפי שקי ימיהם מרורים פזית ונהו פדעת התוספות וע' טטו"ד תליתא ס' ר'
מ"ש בזה וע' פמ"ג או"ח ס' תמ"ז סק"כ דגם בהפ"מ אין להקל בשומים לומר שאינן
ד"ח וע' בד"מ יו"ד ס' צ"ו אות ד' דקריי"ן חמור מצנן ונדברי ש"ף סקי"ב צ"ע וע' בב"י
ס' קכ"א בשם הרשב"א דאתרוג הני ד"ח והוכיח פן מהש"ס סוף ע"ז ועמ"ג א ס' תמ"ז
סקל"ג ונדברי בכ"ש חולין קי"א צ"ע בזה וע' ב"ב (פ' א) ורשב"ם ד"ה חד וכו' דחךדל
חד ומר והוא מה שקורין גארשיצע וע' בא"ח ס' תס"ד ובדין בארש"ט ע' פמ"א ח"א
סוסי"ס ד שפכת ונני אומר הבו דלא לוסף וכל שיכולין לשתותו חי אינו ד"ח ובחידושי
רז"ה הביא מהמג"א ס' תמ"ז סקל"ח ופסק דבנתן לתוכו אפילו רק מעט מים יש להקל
במקום הפסד ואם נתן רוב מים גם בלא הפסד פלל מותר: סימן עא לנדכי הרב הגדול
וכו' מו"ה אברהם יקיר נ"י ראבינשטיין מספינקא בארץ הגר מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו
בפית שיש בו חדר גדול ובצד דרום יש בו פתח שנקנסים משם לחדר קטן שרחבו פחות
מד"א וארכו יותר מד"א ויש בו פדי לרבע דע"ד אי חייב במזונה והביא מחלוקת רמב"ם
ורא"ש שפיו"ד ס' רפ"ו סי"ג ונש"ף סקכ"ג וגם הביא מד' הב"י שם וט"ז באו"ח ס' ס'
תרל"ד סק"ב שנהלקו בדעת רמב"ם ולשי' הב"י גם בפחות מד"א רחב מצרפין האנרף
לרחב והביא בשם ח"א שתמה מש"ס דעירובין (פ"ח ב') אריף וקטין איכא בינייהו
וברש"י כגון שישנה ח' אמות על ב' דאיכא קרקע פשיעור ד' מרובעות ויש מקום להבלע
סאתים וכו' ובין למר ד"א דמתני' באנרף וברחב משמע וכו' עכ"ל ונש"ם בגמ'
מתני' קשית' מאי אריף דתני חצר שהיא פחותה לתני חצר שאין בה ד"א על ד"א
וברש"י ד"ה ד"א על ד"א גרס בבב"ביתא אלמא מרובעות בעינן עכ"ל ומבואר דהיא
דנקט ד"א על ד"א מרובעות דוקא בעינן והגאון אבד"ק הרימלוב בתשו' לרו"מ דחה
ראי' זו דשא"ה דגם בלישנא דמתני' א"א לפרש דליכא שיעורא לפותיא דא"כ אפי'
רחבה משוה וליכא לאוקמי בה טעמא כמ"ש רש"י בד"ה דאריף וכו' ואמאי נקט
בבב"ביתא שאין בה דע"ד ובע"כ דבעינן מרובעות והוא הביא ראי' מעירובין (כ"ג ב')
ואי אשמעינן הלכה כר"ע הו"א דאריף וקטין לא וכו' ומוכח דלישנא דר"ע דאמר ע'
אמה ושירים על ע"ו מרובע משמע וכמ"ש רש"י בד"ה אריף וכו' דהא ר"ע מרובע
בעי ונ"י יש לדחות דשא"ה דגם ריב"ב נקט הגינה והקרפף שהן עאעע"א אלא דבעי
בלבד שיהא בהן שומירה וכו' ור"י פליג וס"ל דאפ"י אין בה אלא בור ועלה אר"ע אפי'
אין בה וכו' ובלבד שיהא בה עאו"ש הרי דכל הרבותא שיהא בה עאעע"א והיינו מרובע
אף לפמ"ש רש"י בד"ה ובלבד וכו' ולא יותר וכו' והיינו דא"א לומר דאתי למעט פחות
ולכן נקט ובלבד וכו' היינו שלא יהי יותר ואין מזה הוכחה דקמ"ל שיהי מרובע ובאמת
שהדבר מבואר יותר ברא"ש פ"ח ס' ט' והביא שם גם מהש"ס (דף כ"ג) הנ"ל ע"ש
וי"ל דהרא"ש לשי' פיו"ד שם ונאני מוסרף ראי' מהא דעירובין (כ"ב ע"א) אי הכי היינו
דרשב"א איכא בינייהו ארנף וקטין וז"ל רש"י בד"ה אריף וכו' ולר"ש בעי מרובע
פדאמרי' בהד"א ב"ס על ב"ס דהיינו ע' אמה ושירים על עאו"ש וכו' ומבואר כמ"ש אף
לפמ"ש בתשו' ח"ס יו"ד ס' ר"פ דגם הב"י מודה דסתם דע"ד משמע מרובע אלא דהיא
במזונה דנקט אם יש בה דע"ד לשון יש בה משמע דהיינו אם יש בו פדי לרבע דע"ד
א"כ אין ראי' מכאן להיפוף בש"ס דעירובין (נ"ה ל"ו) לא צריכא דאריכא וקטינא מ"ד

ליתן לה פותיא אאורפה קמ"ל ושמ ברש"י (נ"ג א') ד"ה ועושין אותן וכו' מרובעין וכו' ולא עגולין וכו' דתחומין מרובעין לאו דוקא שיהא אורפון פרוחפון וכו' מרובעין דקתני למעוטי עגולין וכו' עכ"ל ובש"ס דזבחים (ס"ב ב') פכ"ש הי' לדרומה של מזבח אורף ל"ב על רוחב ט"ז וכו' רבוע פתיב (פאדם רובץ) וקא מיבע"ל דמרבע רבוע (שיהא מרובע ולא עגול) מי פתיב מרובע וכו' ומוכח דגם בארנה ל"ב ורחב ט"ז שנייה לשון מרובע למעט עגול ושמ בסוף העמוד ואצטריה למכתב סביב ואצטריה למכתב רבוע וכו' ואי כתב רבוע הו"א דאריה וקטין כתב רחמנא סביב ופירש"י דאי כתב רבוע הוא ארנה וקטין ארפו יתר על רחבו וזוית זהא לו כתב סביב שיהא פל סביביו שנה ומבואר דמרובע גם אריה וקטין משמע ובלבד שיהא לו זוית וע"ש בתוס' ד"ה דאריה וכו': ומ"ש הגאון מהרימליב מהא דבנגעים בעינו מרובע י"ל דהתם מדנקט פגריס מרובע מוכח דאין לצרף ארכו לרחבו כמ"ש הר"מ בפיה"מ פ"ג דאהלות שהבאתי בדע"ת סי' ל"ה סקכ"ה ושמ הבאתי מהירושלמי דסנהדרין ומרה"פ שמ בזה וע"ע עירובין (י"ב סוע"ב) פל שמרובעת מרובעת אין עגולה לא ה"ק אי ארפה יתר על רחבה הו"ל מבוי ומוכח דאפי' משהו ארנה יותר אינה בכלל מרובעת והיינו משום דאיכא הוכחה דלא למעט עגולה אחי אבל בדאפשר לפרש דאתי רק למעט עגולה מפרשינו הכי וע' תשו' רלב"ח סי' ק"י באמצע התשו' ומג"א סי' שס"ו סק"י וסי' שצ"ח סק"ו ותשו' ופמ"ג ומחה"ש שמ דכולם ס"ל פדעת הב"י ודלא כהט"ז: ומ"ש רי"מ מדברי חמ"ד שהובא בפח"ש ודברי יוסף אנמץ ופקרי הד"ט סי' ל"א דחדר קטן שאין בודע"ד ופתוח לחדר גדול חייב במזוזה פכר נשאלתי בזה מהרב הה"ג מקריפטש בדין בית שער שלפני הבית ופתוח לרחוב ובשו"ת ק"ס סי' קי"ח העלה דפטור ממזוזה והביא דברי חמ"ד ופת"ש סק"ו שפסק דבית שער חייב והוא השיג דבש"ס מוכח דבית שער גרע מבית ועיקר הגזירה רק משום דנראה כבית ובאין בו דע"ד פטור לשי' החמ"ד ואיך נימא דבית שער חייב ולענ"ד לק"מ דהא בכתים פתוחים לתוכו חייב מה"ת כמ"ש הרי"ף אלא שהתוס' בשם ר"י כתבו דבאין בתיים פתוחים חייב מדרכבנו ובכה"ג שפיר י"ל דבפחות מדע"ד פטור דבכה"ג לא גזרו אבל היכא דבתיים פתוחים לתוכו דחייב מה"ת כמ"ש השת הל' מזוזה דבכה"ג גם הר"י מודה דחייב מה"ת א"כ י"ל דכל חד כפי תשמישו ובבית שער דחזי לתשמישו בפחות מדע"ד חייב ומ"ש הק"ס ראי' מקוש' רי"ף ותוס' אינו ראי' פלל למעיין וגם בתשו' מהר"מ שיק סי' רפ"ז האריה בדין חדר קטן הסמוך לגדול והעלה דתליא בפלוגמת הרא"ש ומרדכי בב"ב שהובאו בח"מ סי' רי"ד ס"ב אם חדר חזי לתשמיש גם בפחות מדע"ד והעלה שמ ג"כ דבית שער חייב במזוזה גם בפחות מדע"ד פיון שפתוח לרה"ר והביא בשם הגאון ר"י עטלינגר דאם הבית קטן ארנה ויש בו לרבע דע"ד דלרמב"ם חייב יש לספק באיזו צד יש לקבוע המזוזה אם ההיפך ציר בבית הקטן והוא העלה דהש"ג מייירי ביש פתח לרה"ר דוקא והני כבית שער דחייב בב' מזוזות ואזלי' בטר היפך ציר כמ"ש הט"ז סי' רפ"ט סק"ד גבי חצר וה"נ בבית שער ויש לעשות המזוזה בפתח האמצעי שבין הגדול לקטן בימין הפניסה לחדר הקטן פשאין לו פתח לרה"ר ע"ש היטב ועסמ"ע סי' קע"א סק"ח שהביא בפשי' בשם מהר"ם וד"מ דחדר שמניחים בו חפצים ראוי לתשמישו גם בפחות מד"א וע' בתשובת מהרי"ל סי' צ"ד ששאל מהר"א בדין חדר פחות מדע"ד שיש לו פתח מהבית אם חייב במזוזה ומהרי"ל

השיב וז"ל אכל כתבת דפתח הפתוח לבית לית בי לא ד' ולא י' א"כ חור בעלמא הוא
עכ"ל משמע דמשום שאין בהפתח לא רוחב ד' ולא גובה י' הוי חור אכל אם יש בו גובה
י' גם בדליפא דע"ד בהתדר חייב במזונה אכל בד' השואל לא נזכר כלל מן גובה י' וע"ש
במהרי"ל נשכתב אח"כ וז"ל אכל תמיהני אם לא יהא ההוא פתחא זוטא לכל הפחות כדי
לחוק ולהשלים דהיינו ברגלי ג' רוחב ד' וגובה י' באמצע דקיי"ל כר"מ דחוקקין
להשלים עכ"ל הרי כמ"ש: ומה שנסתפק אם חייב הפתח במזונה לפי שהפתח בצד ימין
משמש גם לביהכ"ס והבאת ראי' מהא דפ"ו דאהלות מ"ד פותל שבין ב' פתחים והטומאה
בתוכו בית הקרוב לטומאה טמא וכו' מחצה למחצה שניהם טמאים טומאה באחד בהם
וכלים בפתח מחצ'י וכלפי טומאה טמאין מחצ'י וכלפי טהרה טהורין וכו' יעו"ש בכל
המשנה דמוכח דנחשב מחצה לכאן ומחצה לכאן הוא נכון ואני מוסיף דבמשנה ג' שם
פותל המשמש את הבית: דון מחצה למחצה וכו' יעו"ש בכל המשנה וע' פ"ב דכלים מ"ז
דלריב"נ חולקים את עובדי' של בית התבלין המשמש לטמא ופי' הרע"ב דרמינן
פלגא להאי גיסא וכו' ובתוי"ט שם רמז לכמה מקומות ורמז גם להמשנה דפ"ו דאהלות
הנ"ל אכל שם לא קיי"ל כריב"נ ולפמ"ש הרע"ב רפ"ז דאהלות מ"א ותוי"ט פ"ו מ"ד
דבדליפא סדק בפתח כל הפותל רשות בפ"ע הוא ונהרי בביהכ"ס דין הפותל כביהכ"ס
א"כ אין ללמוד משם ובמק"א כתבתי בדין פותל שיש בתוכו תיבה וספרים והדלת סגור
מבפנים דמותר לעשות צרכיו בבית דהפותל רשות בפ"ע פיון שאין סדק פחות והבאתי
מדברי רע"ב ותוי"ט הנ"ל אכל עיקר שאלתה הרי מבואר בט"ז או"ח סי' פ"ג סק"א
דאם אין המחיצה מיוחד לביהכ"ס וגם לצורך בית אין לה דין פותל ביהכ"ס לק"ש
ותפלה ואם פן הכי נמי לענין מזונה ומ"ש בשם הגאון מהרימיליב ראי' מש"ס דע"ז (מ"ז
ע"א) הי' שלו ושל ע"ז נידון מחצה למחצה הנה בך"ן שם בשם ריושלמי מבואר הטעם
משום דסתמא ע"ד פן נשתתפו ובירושלמי סוף ב"מ בכותל שבין ב' מחיצות ונפרץ וכו'
והיינו ג"כ דשנתפים אדעתא דהכי בונים משא"כ באדם א' לעצמו ובזה נדחה מה שעלה
בלבי ראי' מהא דפי"ג דנגעים מ"ב אכן שפזוית וכו' נותן את שלו ומניח את של חברו
והובא גם בחולין (קכ"ח ע"ב) ולפמ"ש אין ראי' והנלע"ד כתבתי: סימן עב להרב
המאוה"ג מו"ה קאפל צבי נ"י אבד"ק סאליצא במאלדוי: מכתבו הגיעני וע"ד השאלה
בדין אתרוגים המובאים מא"י על חג הסוכות ובכל תיבה יש צעטיל מהרבנים דשם
שהופרש עליהם תו"מ ואצל סוחר א' לא הי' צעטיל של הכשר הנ"ל, ופסק רו"מ דדינם
כאתרוג של טבל וגם א"א להפריש מזע"ז דדלמא קצתו מעושרין וקצתו אינו מעושרין
ויפריש מפטור על החיוב ולא דמי לדמאי דהתם דדוע מאיזו ע"ה לקח ורובן מעושרין
אכל פאן דדוע שיש חשודים שאין מעושרין וה"ל פקבוע ואם אולי בצרו ישראל מגן
עפוש"ם דמבואר בתשו' ר"ב ומג"א סי' תרמ"ד סק"ד דהוי גמרח בינד ישראל וא"כ הרי
א"א לתקן וגם א"א להפריש במחשבה כ"ש מפל אתרוג דא"כ דינו פחסר כ"ש והאריף
בפלפול: הנה לענ"ד יש לדון בזה כמה צדדים להקל והנה לכאורה עלה בלבי פיון דלשי'
רמב"ם וש"ע רס"י של"א כל חיוב תו"מ של פירות א"י בזה"ז הוא רק מדרבנן ולשי'
רש"י וכמ"פ כל תו"מ של פירות האילן חוץ מתירוש ויצהר הוא רק מדרבנן א"כ מדוע
ניחוש מספק הרי הוא ספק דרבנן וא"ל דהוי דשיל"מ דהא בנ"ד איננו דשיל"מ דלא
יוכל להפריש עליהם ממק"א ואם יפריש ממנו יפסיד המצוה ובמקום הפסד ל"ה דשיל"מ

כַּנּוּדָע וְע' בַּפּמ"ג בַּפְּתִיחָה פּוֹלְלֵת ח"א אוֹת כ"ב שְׁצִינְדָד דְּבַדְמָאִי ל"ה דְּשִׁיל"מ אָבֵל כְּבָר
הַשְׁיָגוֹ עָלָיו מַש"ס דְּמַנְחוֹת (ל"א) וּבמק"א הַבְּאֵתִי מְהִירוֹשְׁלִמִי פ"ג דְּחֻלָּה ה"ז דְּבִטְבָּל
דְּרַבְּנָן לַכ"ע בְּטַל בְּרוּב וְלֹא פְּלִיגִי ר"י וּר"ל רַק בְּטְבָּל שֶׁל תּוֹרָה אָבֵל בַּמְרָה פ"פ ה"ה
דְּמַעֲשָׂרוֹת ה"א הַעֲלָה דְּלֶהֱלֶכֶה אֵין לְחַלֵּק בְּזָה וּא"כ גַּם בַּנ"ד לֹא בְּטַל וְכֵן אֵין לְהַקְל
בְּסִפְקָא וְגַם בַּלֹּא ה"ה מְבֹאָר בַּמַּל"מ פ"ז מְתָרוּמוֹת הִי"ז דְּגַם בְּתָרוּמָה דְּרַבְּנָן וְאַפְּי' בְּתָרִי
דְּרַבְּנָן אֵין לְהַקְל בְּסִפְקָא ע"ש: אַף יֵשׁ לְדוֹן דְּהָא בְּפִירוֹת שֶׁל א"י שְׁיִצְאוּ לַח"ל קִי"ל
כַּר"ע דְּפְטוּרִים מִתּוֹמֵי פְּמִבְּוֹאָר בְּסִי' שֶׁל"א סִי"ב וְאַף דַּהַּמַּל"מ פ"א מְתָרוּמוֹת הַעֲלָה
דְּזָה דְּנוֹקָא בְּלֹא נְתַמְרָחוּ בַּא"י אָבֵל בְּנְתַמְרָחוּ בַּא"י וְהַגִּיעוּ לִידֵי חַיִּיב לַכ"ע תִּיבִיבִים ע"ש
מְלַבֵּד דְּבַסְמ"ח עַל הַחִינּוּף מְצֻנָה רַפ"ד הַשְּׁיָג עַל הַמַּל"מ וְהַעֲלָה דְּלִשְׁי' הַר"מ גַּם בַּכַּה"ג
פְּטוּרִים ע"ש בְּאַנְרָף וְכ"ה לְהַדְיָא בַּב"ח יו"ד סִי' שֶׁל"א סִעִי ל"ז בְּסוּפֹה בְּדַעַת הַרְמַב"ם
אַף גַּם י"ל דְּדוֹקָא הִיכָא דְּנְתַמְרָח בַּא"י אֲדַעְתָּא שְׁיִהְיֵי בַּא"י בְּזָה אַף שְׁיִצְאוּ אִתְּכֻּפ לַח"ל
תִּיבִיבִים אָבֵל אִם מְתַחֲלָה נְתַמְרָחוּ אֲדַעְתָּא לְהוֹצִיאָם לַח"ל י"ל דְּלַכ"ע פְּטוּרִים וְכַה"ג
פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּעַרְכִּין (ל"ד ע"א) ד"ה הֵן וּמִגְרָשִׁיחֵן לְמִסְתְּרִינְהוּ קִינְיָמִי וּא"ת מַה נ"מ אִם
נִסְתְּרוּ כִּינּוּן שְׁהִיּוּ מוֹקְפוֹת חוּמָה מְעִיקְרָא דְּהַתְּנִיא לְעֵיל אֲשֶׁר לוֹ חוּמָה אַע"פ שְׁאֵין לוֹ
עַכְשָׁיו וְכו' א"נ כַּדְר"א וְשִׁאנֵי הִכָּא כִּינּוּן שְׁהֵם רְאוּיּוֹת שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם תִּימָה לֹא תוֹעִיל
לָהֶם קְדוּשַׁת חוּמָה שְׁהִי קוֹדֵם לָכֵן וְכו' ע"ש וְאַף דִּי"ל דְּשִׁא"ה דְּמַעְצָמֵן עֲמָדוֹ מְעִיקְרָא
לְיִסְתָּר מִשִּׂא"כ בַּנ"ד הוּא רַק מְצַד שְׁבַדְעָתוֹ לְהוֹצִיאָן לַח"ל אָבֵל ז"א דְּמְבֹאָר בַּתַּה"ד
שְׁהוּבָא בַּמַּג"א סִי' שֶׁנ"ח סק"ח דְּאֵין לְחַלֵּק בְּזָה וְאַדְרַבָּא בְּמַפְרָשׁ דַּעְתּוֹ עֲדִיף.

מְהִיכָא דַּעוּמָד בְּסִתְמָא לְכַף וְהָרִי גַּם בְּחֻלָּה קִי"ל דְּאִם דַּעְתּוֹ לְחַלֵּק פְּטוּר מִחֻלָּה וְה"נ
בְּדַעְתּוֹ לְהוֹצִיאָו לַח"ל וְעַתּוּס' פְּסָחִים (נ"ב ע"ב) ד"ה רַב סְפָרָא דְּלִסְחוּרָה מוֹצִיאֵין מֵא"י
לַח"ל וְגַם לְפִי תִי' ב' י"ל דְּבִנְטָעוּ מְתַחֲלָה אֲדַעְתָּא לְהוֹצִיאָו לְסְחוּרָה מוֹתָר וְע' בְּתַשׁוּבַת
ח"ס חֻלָּה ו' סִי' ס"ג שְׁהַעֲלָה כְּעִין זָה לְחַלֵּק בְּדִין לְקוּם דְּאִם מְתַחֲלָה מְרַחֵן בַּע"ב לְמַפְּוֹר
פְּטוּר וְאִם מְתַחֲלָה הִי דַּעְתּוֹ לְעַצְמוֹ אִפִּי' מְכָרָן אִתְּכֻּפ חִיבִיב וּבְאַמַּת שְׁפָכָר קְדָמוֹ בְּזָה
בְּמַרְכָּבַת הַמְּשֻׁנָה פ"ב מְמַעֲשֶׂר וְהַחֲזִיקוּ עַל יְדוֹ בַּט"ג לְגִיטִין פ' הַנִּזְקִין ע"ש וּבַפְּרָט דְּכָל
דִּין אֲתָרוּג שֶׁל טְבָל תִּלְיָא בְּפְלוּגְתָּא דְּלִשְׁי' הַרְמַב"ן יוֹצִיאֵין בְּאַתְרוּג שֶׁל טְבָל דְּדָמִי
לְתַפּוּסַת הָאֲחִין וַיֵּשׁ אֲתָרוּג לְכָל א' כַּמ"ש הַר"ן בְּסוּפָה בְּשִׁמּוֹ וְנָהִי שְׁהַר"ן פְּקַפְקָא עָלָיו
וְכ"ה דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת עַכ"פ אֵיכָא כְּמָה סְפִיקוֹת לְהַקְל וְא"ל דְּבַנ"ד גַּם הַרְמַב"ן מוֹדָה כִּינּוּן
דְּאֵין בְּיָדוֹ לְסַלֵּק אֶת הַכֹּהֵן וְלְהַפְרִישׁ אַחַר וְכַמ"ש ר'ו"מ ז"א דְּהָא מְבֹאָר בְּתוֹסְפוֹת יְבָמוֹת
(צ"ג ע"א) בַּד"ה מִיִּתִּי כְּנִתָּא דְּפִירִי וְכו' וְלֹא מְסַתְּבַר לוֹמַר דְּלֹא חֲשִׁיב הִכָּא בְּיָדוֹ לְפִי
שְׁהִי רְחוּק מֵהֶם דְּאֵין נִרְאָה לְחַלֵּק בֵּין קְרוּב וּבֵין רְחוּק ע"ש וְה"נ יְכוּל לְקַנּוֹת בַּא"י
אֲתָרוּג שֶׁל טְבָל וְלְהַפְרִישׁ עַל הַחִיבִיבִים שְׁבַאֲתָרוּגִים אֱלוֹ וּבַזָּה"ז יוֹכְלוּ לְעַשׂוֹת ע"י ט"ג
בְּמִשְׁפָּחָא אֵיזוֹ שְׁעוֹת וְעַתּוּס' חוּלִין (ו' ע"ב) בְּשֵׁם יְרוּשְׁלִמִי אִם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁשַׁלַּח לוֹ דְּבָר
שְׁאֵינּוֹ מְעוֹשֶׂר (וְהַנָּה לְכַאֲוָרָה יֵשׁ לְפַקְפַק בַּמ"ש לְעֵיל דַּל"ה דְּשִׁיל"מ מְשׁוּם פְּסִידָא
דְּמַצְנָה אִם יִפְרִישׁ מִמֶּנּוּ דְּהָא יִהְיֶה חֶסֶר וּפְסוּל לְבָרָךְ עָלָיו וּפְסִידָא דְּמַצְנָה הִנֵּי פְּסִידָא
כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פְּסָחִים (י"א ע"א) ד"ה אָבֵל לֹא גּוֹדְשִׁין וְגַם הִנֵּי הַפְּסִדָא גְּמוּר דְּאִם אֵינּוֹ
רְאוּי לְמַצְנָה לֹא יִהְיֶה שְׁנָה כְּלוּם וּלְפַמ"ש הָא אֲפֹשֶׁר לְבָרָךְ ע"י ט"ג אִם הֵם מְעוֹשְׂרִין
וְשִׁפִיר י"ל דְּהִנֵּי דְּשִׁיל"מ אָבֵל ז"א דַּג"ז הוֹצֵאָה גְּדוּלָה לְמִדִּינָה אַחֲרַת וְשִׁפִיר ל"ה
דְּשִׁיל"מ וְגַם הָרִי בַּלֹּא"ה דְּחִיתִי לְעֵיל טַעַם זָה): סִימָן עַג לְחַתְנֵי הָרַב הַגְּדוּל וְכו' מו"ה

שמעון באפד נ"י אבד"ק יאנוב מכתבו הגיעני וע"ד הדו"ד שפא לפניו ברו"ש שגשגתתפו ליסע על השוק לקנות עורות וראובן נתן פל המעות שיתעסקו שניהם וכן קנו עורות ומכרו בהקפה והקונים נתנו וועקסלין ויש עוד מהקרון בהחובות ובפרט פל הרניח ואח"כ תפס שמעון וועקסיל א' וכעת רוצה ראובן לדחותו מהשנתפות באמרו שהתנה עמו שפנו של ש' לא יקנה עורות רק סחורה אחרת וש' מכחיש שלא הי' דרך תנאי וכעת נודע לו.

אשר בן שמעון קנה ג"כ עורות בעיר הג"ל ולכן רוצה ראובן לשלם לשמעון רק ש"ט גם טען ש' שראה ראובן מאז שפן שמעון קונה עורות ושתק ואח"כ עסק עוד ש' במכירת העורות וראובן שתק וא"כ מחל לו וראובן טען פי מה ששתק היה ע"י שהי"ל מורא שלא יפסידו מקח העורות וכדומה גם טען ראובן שישלש שמעון מקודם את הטראטע קודם הדין וש' ממאן בזה: הנה במה דסיים אפתח וכבר הביא רוי"מ דברי רד"ך ופ"ד רס"י ע"ה דא"צ להשליש דאטרוחי ב"ד בכדי לא מטרחינן וקחא דב"מ (ק"י) ואולם הנה מהראי' הג"ל לא נשמע רק דאין להוציא מידו ליתן לשפנגדו אבל אם יש חשש שלא יציית דין י"ל דמודה דיש להשליש ביד שלישי אבל המעיין ברד"ך ושם ימצא מבואר דכתב דכמו דלא מטרחינן להוציא לשפנגדו פן א"צ להשליש מדלא חלקו בב"מ (ק"י) ושם בין אם הלנה איש אמיד או לא והביא ראי' מרמב"ם פי"ח מאישות הי"ב שאין ביד האשה לעכב שיהיו המטלטלין מונחים ביד ב"ד שפא יאבדו ע"ש ואני תמה שהרי מבואר בהה"מ שם דהתם טעמא מפני שלא ייפו ולא אלמוה לתקנתא כ"כ ויוכלו יתומים למכור אפי' לכתחלה ע"ש וצ"ל דגם אם הי' תנאי על המטלטלין מ"מ אין התנאי מיפה הפח יותר מפפי התקנה וכמ"ש כה"ג בתוס' פתובות (נ"ד ע"ב) ד"ה וילעוברת וכו' אבל הפתובה עצמה הואיל ואינה תלויה בכתיבתו אין דעתו לכתובה אלא כמו שחייבונה חכמים אם אינה איילונית וכו' ע"ש ויש להעיר בזה מהא דקיי"ל לישנא יתירא לטפויי אתי וע' נו"ב מ"ת א"ע סי' ק' מכמ"ק בזה: וגם בלא"ה יש לפקפק בראיית רד"ך דשא"ה דלא הגיע עוד זמן הפרעון וע' בחו"מ סי' קי"א סי"ג בהג"ה בשם תשו' הרשב"א כה"ג ושם מבואר דהיכא דיש חשש לב"ד שלא יוכל לגבות אח"כ יכול למחות וא"כ נראה דגם במזונות דינא הכי אם לא דנימא דבמזונות דתקנתא בעלמא הוא שאני וכמ"ש"ל בשם הה"מ: וראיתי ברד"ך ושם שרמז עוד ראי' מהא דב"ב (ל"ד ע"ב) בהוא ארבא דמינצו עלה וכו' אתא חד לב"ד נאמר תפסוה ומסיק הלכתא דלא תפסינן וג"ז צ"ע דהא ברשב"ם ושם מבואר דטעמא דמ"ד לא תפסינן משום דנפסיד עי"ז בעל ספינה וע"ש בתוס' ד"ה ר"ה וכו' דדלמא לא מייתי סהדי וכו' וע' סמ"ע סי' קל"ט סק"ז ג"כ בזה וא"כ אדרבא מוכח דבדליכא חשש הפסד עי"ז יש להשליש ביד ב"ד (ועמ"ש בחיבורי לחו"מ סוסי' קפ"ד מדברי ריב"ש סי' צ"א וכנה"ג א"ע סי' צ"ג בשם ר"י הלוי ובט"ז וב"מ שם): והנה רוי"מ הביא מהא דח"מ סי' צ"ח ס"ז דארף דאין כותבין אדרכתא על מטלטלין מ"מ יתבינו להו ביד שלישי אבל י"ל דשא"ה שנתפרר לפנינו זכות הבע"ח דמה"ט כותבין לו אדרכתא על קרקעות אלא שהלנה בא בטענה בעלמא שביא עדים לכן יש להניח עכ"פ ביד שלישי משא"כ הכא דלא נודע לנו שום זכות לזה יותר משל השני: אף בנ"ד שתפס טראטע אף דמהני תפיסה בשטרות כמ"ש הסמ"ע סי' מ"ד סק"י בשם רמב"ן ובב"י א"ע סי' צ"ו בשם רשב"א וע"ע חו"מ סי' ס"ד מ"מ אם בנ"ד הי' ראובן המקיף ונתנו לו הוועקסלין הרי קיי"ל דגם בשנתפין צריף כומ"ס ובטראטען צריף זיר"ע א"כ

עדיין לא תפס שמעון כלל וע' בשו"ת ב"א חחו"מ סי' ל' וגם לפמ"ש הש"ך סי' שי"ז סק"ח בשם ריטב"א דבתפס שלא ברשות כלל גם במלתא דעל"ג לא תינשי לטרקא דב"ד יש לדון בנ"ד אבל לא נתברר לי ממכתבו איך היה גופא דעובדא בנ"ד אבל לדינא כבר כתב בשו"ת טטו"ד מ"ת קו"א סי' ל"ח ונדפס ביתר ביאור בהגהותיו ח"ש לחו"מ סי' ע"ה דבזה"ז שאין יד ב"ד תקיפה תיב להשליש זכיותיו ביד ב"ד קודם שיירדו לדון וגם י"ל דבנ"ד אינו בגדר עבידא לגלויי כלל ולכן יפה פסק ר"מ שישליש ש' הטרטטע מקודם ויענין בתשובתב"ח הישנות סי' ה' מ"ש בהא דב"ב (ל"ד) הנ"ל ויש לדון מדבריו ג"כ לנד"ד: ובגוף הטענות כבר הביא ר"מ מהא דאה"ע סי' ל"ח ס"ד דאם התנה שימתן לו פ' חצרו אינו בכלל תנאי שא"א לקנימו ושאר דיני תנאי א"צ במטלטלין ולכן כפי טענות ראונו בטל השותפות אבל כבר כתבתי בחיבורי משפט שלום רס"י ר"ז דאף דלא בעינו ת"כ מ"מ צריך שיהיה עכ"פ דרך תנאי שיתנה עמו כי רק על תנאי זה נכנס עמו לשותפות ואח"ז מצאתי פן בתשו' רמ"א סי' נ"ב ויש לעיין בתשו' ב"ח סי' ל"ז שפסק בדין ר' שמכר לשמעון שגרים ובשעת גמר המקח התנה עמו שלא יעשה בהם שותפות עם לוי ושללא יהא ללוי שום עסק ונהנאה מזה ועבר שמעון על התנאי ופסק דכיון שלא הי' ת"כ ומשה"ת התנאי בטל ומקח קיים ולא הזכיר כלל ממנהג שהזכירו האחרונים בזה ועכ"פ צריך שיהיה דרך תנאי גמור ומה שטען ש' שמחל לו בשתיקתו כבר הביא ר"מ מהא דקדושה ע"ת וכן סתם דלא אמרי' טעמא משום דאחילי אחיל וה"נ בזה וגם הביא מתשו' הרשב"א שבב"י סי' קע"ו מחודש מ"ד בהא דפשע ראונו שלא נכנס בתנות אלא בשעות וכו' ואני מוסיף דבנ"ד שהי' רק שתיקה הרי מבואר בש"ך סי' פ"א סק"י"ז בשם ר"מ רקאנטי דכל שיש סיבה לתלות שתיקתו לא אמרי' שתיקה פהודאה וה"נ לענין מחילה וגם במחילה גמורה הרי מבואר בתשו' גו"ר הספרדי חח"מ כלל ג' סי' מ"ו דבעינן הוכחה שהי' ברצון שלם וכל דליכא הוכחה ל"מ בלא קנין ובתשו' דרכי נועם ח"מ סי' ג' פסק דבעינן הוכחה שלא מחל בלב שלם ועתוס' ב"מ צ"ב ד"ה אי הכי וכו' דאין מתרצין בלב שלם וכו': ובנ"ד אף שעסק ש' להלאה בעסק השותפות לא הוי קנין כיון דבעינן שיהיה גם בדעת ראונו דבכל קנין בעינן דעת מקנה וקונה ובנ"ד הרי טוען ר' ששמתק מפני שהי' מפחד באמצע המסחר שלא יפסיד המקחים וכל המעות הי' שלו: אף דבעיקר הדבר יש לפקפק דודאי אם היה ראונו הקונה סחורות בעצמו וקיבל את ש' לשותף אז י"ל דכיון שלא קיים התנאי בטל השותפות אבל בנ"ד שקנו שניהם וכיון דגם שמעון היה הקונה לשם שותפות שניהם ונקנה לשניהם הסחורה ועסי' קפ"ג ס"ב וש"ך ואחרונים שם בזה א"כ כיון דלא נתקיים התנאי הרי ביד שמעון לומר שישלם מחצה מעותיו ויקח הסחורה לעצמו וכיון שלא תבעו חלק מעותיו א"א להפקיע זכותו בחלק השותפות ועמ"ש בחיבורי לחו"מ סי' קע"ו סעי' מ"א כה"ג ולכן לענ"ד אין ביד ראונו לדחות את שמעון מהשותפות זולת אם יתבע ממנו חלק מעותיו בב"ד ולא יתן המעות אז יגבה הסחורה בב"ד בחובו כפי שער של עכשיו, והנלע"ד פתבתי: סימן עד להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יחיאל מיכל הלוי אבד"ק וארשין.

מכתבו הגיעני וע"ד הדו"ד שבא לפניו בצירוף עוד ח"א באיש א' שהשיא יתומה בת אחותו ופיגור עבורה ד' מאות ר"כ ובגדים והשיאה לבחור א' שתהא סמוכה על שלחן אבי הבחור יען פי היא יתומה ואחר ערך שנה ומחצה אחר נישואין חזרה לבית דודה

על ידי שְׁנֵת־הַנָּה ריב בין הזוג וְעַתָּה טוֹעֵן הַבֶּעַל שְׂאִינוּ רוֹצֵה לְדוֹר עִמָּה כִּי הִיא בְּעֶצְמָה סִפְרָה לוֹ ג"י אַחַר הַחֲנוּפָה כִּי עוֹד קוֹדֵם לְיִשׁוּאֵינן הֵיְתָה שׁוֹפֵעַת דְּמִים וּכְתָמִים וְעִסְקָה בְּרַפּוּאוֹת וּאִפִּירָאֲצִיאנן וְגַם עָתָה חוֹלְגִית כִּי יָמִי טְהָרָה שְׂאֵחַר ל"ט נִמְשָׁה מְעַט מְזַעִיר בְּעֶרְףָה ג"י אוֹ פָחוֹת אוֹ יוֹתֵר וּפ"א בָּא לְמַכְשׁוֹל בְּיוֹם ו' שְׂאֵחַר ל"ט שְׂמֵצָאָה בְּבִקְרָא אַח"ת סְדִינִים מְלֻכְלָכִים בְּדָם וְחִמוּתָה הוֹסִיפָה שְׂמֵצָאָה כַּמ"פ כְּתָמִים עַל חֲלוּקָה שְׂפִשְׁטָה וְיִוֹדַעַת שְׂלֵא פְרָשָׁה מִבְּעֵלָה אַח"כּ וְאִם אוֹלִי לֹא הִי בְּמִזִּיד עַכ"פּ מִיַּעוּט זְהִירוֹת יֵשׁ פֶּאֶן וְהֵאֲשֶׁה טוֹעֵנָת כִּי יָמִי טְהָרְתָה נִמְשָׁה ח' יָמִים וּמָה שְׂאִירַע מַכְשׁוֹל הִי בְּלִיל ח' וְע"י שְׁהֵיְתָה מְשׁוֹקַעַת בְּשִׁנְיָה סִמְכָה עַל מָה שְׂבִדְקָה בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה וּבְבִקְרָא מֵצָאָה כְּתָמִים וְאוֹלִי יֵצְאוּ הַדְּמִים אַחַר גְּמֵר תְּשִׁמִּישׁ וְגַם מַכְחָשֶׁת דְּבָרֵי חִמוּתָה הַנָּ"ל כִּי זֶה הִי פ"א וְהִי רַק מְרָאָה גַּע"ל וּפ"א הִי הַמְרָאָה ע"י עֶשֶׂן הַתַּנּוּר וְאִין רְצוּנָה לְהַתְגַּרֵּשׁ בְּשׁוּם אֲפֹן, עַכְתָּ"ד הַטְּעוּנוֹת: וְהִנֵּה רו"מ צִיָּדָד דְּגַם לִפ"ד הַבֶּעַל אִין זֶה מוּם וְגַם יָדַע בְּמִשְׁוֹ זְמַן רַב כְּזֶה וְנִתְפַּיֵּס כְּדִין נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַקְחַ שִׁי"ב מוּם כַּמ"ש בַּחוּ"מ סִי' רל"ב וְאֵה"ע סִי' ל"ט וְסִי' קי"ז וְגַם הִבִּיא רֵאִי מְדִין רַמ"ת דָּאֵם הִי ג"פ רְצוּפִים תַּצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה וּמוּכָח דָּאֵם הִי פ"א בְּעִילַת הָיִתֵר בִּינְתִים לֹא תַצָּא בְּלֹא כְּתוּבָה אַף דְּלֹא נִמְשָׁה יָמִי טוֹהַר כְּכֹל הַנְּשִׁים וּבְכַרְט פִּינּוֹן דְּמַכְחָשֶׁת הַכֹּל וּבְכַרְט נִגְדַּח חִמוּתָה וְדֹאִי נֶאֱמַנְתָּ וְאִם אוֹלִי הִי בְּשׁוֹגֵג וְלָכֵן אִין לְכוּפָה לְהַתְגַּרֵּשׁ וְגַם עַכ"פּ צָרִיף לִיתָן כְּתוּבָה וְכִינּוֹן שְׂהַבֶּעַל טוֹעֵן שְׂאִין לוֹ כְּדִי כְּתוּבָה א"י לְגַרְשָׁה וְהַדִּינּוֹן שְׂפִנְגִּדוֹ צִיָּדָד דְּהוּי מוּם גְּמֵר דָּאִין אָדָם מִתְפַּיֵּס בְּכִזָּה וְדָמִי לְנִכְפִית שְׂבִסוּסִי קי"ז דִּיכּוֹל לְגַרְשָׁה בַּע"כּ וּמָה שְׂדָר עִמָּה הִי רַק מֵצַד שֶׁהִי"ל תַּקְנָה שְׂתַתְּרַפָּא וּבִרְאוּתוֹ כִּי תוֹחַלְתוֹ נִכְזָבָה בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה וְגַם יוֹכֵל לְנַפּוֹת דְּמִי מְזוֹנוּתִי מְשָׁה שְׁנָה וּמַחְצָה מְזוֹנוּתִי שְׂהַכְנִיסָה לוֹ וְאִם יִשְׁבַּע הַבֶּעַל שְׂכַדְבְּרִיו כ"ה יוֹפְטֵר מִכְּתוּבָה וְגַם פִּינּוֹן שְׂאִין לוֹ לְשַׁלֵּם לָהּ גַם מְעַט הַנְּשִׂאָר אַחַר נִיכּוּי מְזוֹנוֹת מְחֻנְיָכַת לְקַבֵּל גִּט וּכְשִׁתְּשִׁיג יָדוֹ יִשְׁלַם לָהּ עַכְתָּ"ד: הִנֵּה בְּגוּף הַדִּין אִי הוּי מוּם הַפּוֹסֵל בְּנְשִׁים הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּכִינּוֹן שְׂלֹא נִזְכָּר בְּכֹלל הַמוּמִין בְּש"ס וּפּוֹסְקִים אִין לְחַשְׁבוֹ מוּם וְתִדַּע שְׁהָרִי גַם בְּנִכְפָּה צִיָּדָד ה"ר יוֹאֵל דָּאִין לְחַשְׁבוֹ לְמוּם לְפִי שְׂלֹא נִזְכָּר בֵּין הַמוּמִין אֲלֵא דְהָרִיב"ם וְרַמב"י שְׂהוּבָאוּ בְּתִשׁוֹ הָרֵא"ש כְּלָל מ"ב הוֹכִיחוּ מְדַנְחָשֵׁב בַּב"מ (דָּרָף פ') לְסַמְפוֹן בְּעֵבֶד ה"ה בְּנְשִׁים וּמָה שְׂלֹא חֲשָׁבוּהוּ הֵינּוּ מְשׁוּם דְּהוּי כ"ש מְשִׂאָר מוּמִין ע"ש וּמְבֹאָר דְּמָה שְׂלֹא נִזְכָּר בְּש"ס לְמוּם אִין לְחַשְׁבוֹ לְמוּם וְהֵא דְרַמ"ת מְבֹאָר בַּה"מ פכ"ה מֵאִישׁוֹת דְּטַעֲמָא דְּכִינּוֹן דְּאִינָה רֵאוּיָ' לְעַמּוּד תַּחְתּוֹ כְּלָל אִין לָהּ מוּם גְּדוֹל מְזֵה' מִשְׂא"כ בַּנ"ד דְּגַם לִפ"ד הַבֶּעַל עַכ"פּ רֵאוּיָה לְעַמּוּד תַּחְתּוֹ וּלְשִׁמְשׁ בְּיָמִים הַטְּהוּרִים אִם מְעַט וְאִם רַב וּבְש"ס פ"ק דְּכְתוּבוֹ' כָּל אִשָּׁה שְׂדָמִי מְרוּבִין בְּנִי מְרוּבִין אֲבָל מ"ש רו"מ רֵאִי מְהָא דָּאֵם הִי בְּעִילַת הָיִתֵר בִּינְתִים יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָה י"ל דְּהֵתָם מְשׁוּם דְּתַלְיָנן דְּאִתְרַע אַח"כּ מָה שְׂחֻזְרַת וְרוֹאָה מ"ת מִשְׂא"כ בְּרֵאֲתָה ג"פ רְצוּפִין וְע' בַּבְנ"א פכ"ה מֵאִישׁוֹת מ"ש ע"ד הַש"ע בְּזֶה לְחַלְקָ בֵּין יֵשׁ לָהּ נִסְתָּ לֵאִין לָהּ נִסְתָּ דְּבִישׁ לָהּ נִסְתָּ גַם בְּרֵאֲתָה ג"פ רְצוּפִים יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁנוּלֵד עַכְשָׁיו הַחוּלִי ע"ש וְעַכ"פּ בְּלֹא רֵאֲתָה ג"פ רְצוּפִים וְדֹאִי דִישׁ לְתַלּוֹת בְּזֶה אֲבָל הַדְּבָר פְּשׁוּט מְטַעֲמָא דְּכְתִיבָנָא וְע' נו"ב מ"ק א"ע סִי' ק"ד שְׂכ' בְּפִשִׁי דְּגַם אִם רֵאוּיָה רַק פְּעַם א' לְחֻזְדָּשׁ א"י לְגַרְשָׁה בַּע"כּ בְּשִׁבִיל מִיַּעוּט עוֹנְתוֹ ע"ש בְּאֲמַצְעַת הַתְּשׁוֹ וְגַם לִפ"ד הַדִּינּוֹן דַּג"ז בְּכֹלל מוּמִין מ"מ וְדֹאִי דְּכִינּוֹן דְּדָר עִמָּה שְׁנָה וּמַחְצָה הָרִי רֵאָה וְנִתְפַּיֵּס וּמ"ש דִּי"ל דְּהִי מֵצָפָה שְׂתַתְּרַפָּא לִיתָא דַּא"כ בְּהָא דְּהֵיְתָה מְשִׁתְּנַת בְּמִטָּה וְעָבְרוּ ה' חֲדָשִׁים מִהַנִּישׁוּאִין הַמְּבֹאָר

בְּרִשְׁבָּ"ץ שֶׁהוּבָא בַב"י א"ע סי' ל"ט דְּלִיכָא טַעֲנַת מוּמִין מִשּׁוּם דְּרָאָה וְנִתְפָּיִס ע"ש נִימָא ג"כ דְּהִי מְצַפֵּה שְׁתַּתְרַפָּא שְׁהָרֵי יָדוּעַ דְּגַם חוֹלֵי זוּ מִתְרַפָּא לְפַעֲמִים וְכֵן בְּנִכְפָּה אִם יָדַע וְנִתְרַצָּה לִיכָא טַעֲנַת מוּמִין אַף שְׁתַּתְרַפָּא לְפַעֲמִים וְלִכְּן הַדְּבָר פְּשוּט דְּבַנ"ד אֵין בְּטַעֲנוֹת הַבְּעַל מִמֶּשׁ וּבִפְרֻט שְׁהָרֵי בַנ"ד טוּעֵן שְׁסַפְרָה לּוֹ ג"י אַחַר הַחוּפָּה שְׁכָבֵר הַשְׁתַּדְּלָה בְּרַפּוּאוֹת קוֹדֵם נִישׁוּאִין הָרֵי רָאָה וְיָדַע אַח"כ שְׁלֵא הוֹעִיל לָהּ וּמִדּוּעַ שְׂתַק וְדָר עָמָה עַד עֵתָה אָבֵל גַּם אֵי יְהִיבָנָא לְהַדְיָיִן הַנְּ"ל טַעוּתָא הָרֵי עַכ"פ אֵין לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת שְׁיִהְיִי הַבְּעַל נְאֻמָּן בְּכָל כַּה"ג בְּשַׁבּוּעָה נֶגֶד שְׁטַר פְּתוּבָתָהּ וְנִדְוֹנְיָתָהּ וְהָאִשָּׁה נְאֻמָּת בְּשַׁבּוּעָה לְהַכְחִישׁוּ וְכַמ"ש בַּסִּי' ס"ח סַעִי' ח' וְבַה"מ וְבַה"ג מְבֹאָר טַעֲמָא מְפָנִי שְׁבַרְצוֹנוּ נִתְחַיִּיב לָהּ וְלֹא פֶל כְּמִינֵי לְהַפְקִיעַ חַיּוּבוֹ וּבְר"ן בְּסוּגֵי' דַּפ"פ מְבֹאָר בְּהָא שְׁהוֹצְרָכוּ לְהָא דַּחֲזָקָה אֵין אָדָם טוֹרַח בְּסַעוּדָה וּמִפְסִידָה דְּמַדִּינָא פִּינּוּ דַּתְקִינוּ פְּתוּבָה שְׁלֵא תְהָא קָלָה בְּעֵינָיו לְהוֹצִיאָהּ אֵין הַבְּעַל נְאֻמָּן לֹאמֹר שְׁהִי מְקַח טַעוּת דַּא"כ מָה הוֹעִילוּ בְּתַקְנָתְם וְכָל א' יִטְעוּן טַעֲנוֹת כְּאֵלוֹ אֲלֵא דְּמִשּׁוּם חֲזָקָה הַנְּ"ל הַבְּעַל נְאֻמָּן בְּעֵינֵיךָ פְּתוּבָה מִשּׁוּם קוֹלֵי פְּתוּבָה וְלֹא בְּתוֹסְפוֹת פְּתוּבָה ע"ש עוֹד בְּזוֹה: אַף בַּנ"ד כְּבָר נִתְבָּאָר שְׁאֵין בְּיַד הַבְּעַל שׁוּם זְכוּת וְטַעֲנָה לְגַרְשָׁה בַּע"כ אִו לְהַפְקִיעַ זְכוּת פְּתוּבָתָהּ וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן עַה לְהַרְב הַנְּ"ל.

וּמָה שְׁשִׂאל בְּדִין אִשָּׁה שְׁחַטְפָּה תְּרַנְגוּלַת מִן הַשּׁוּק וְכִסְבוּרָה שְׁהִיא שְׁלָה וְשַׁחְטָה וְנִמְצָא בּוּ שְׂאֵלָה וְיַעַן שְׁנַזְדָּמָן לָהּ עַפּו"ם קוֹנָה לֹא שְׁלָחָה לְשִׂאוֹל מְהַרְב כְּלָל וּמְכַרְתוּ בְּדַמֵי טְרַפָּה וְאַח"כ נּוֹדַע לָהּ שְׁלֵא הִי הָעוֹף שְׁלָה אֲלֵא שֶׁל חֲבַרְתָּהּ וּבַעֲלַת הָעוֹף מוֹחֲזָקַת בְּשִׁל הָאִשָּׁה הַנְּ"ל כְּדֵי דְּמֵי הָעוֹף כְּשֶׁר וְתוֹבַעַת דְּמֵי עוֹף כְּשֶׁר דְּשָׂמָא אִם הִיָּתָה שׁוֹאֲלַת הִי' כְּשֶׁר וְלִכְאוּרָה פִּינּוּ דְּמוֹחֲזָקַת תּוֹכַל לֹאמֹר מְסַפֵּק דְּשָׂמָא הִי' דְּרוּ"מ הָעִיר מְהָא דְּכַתּוּבוֹת (ל"ד ע"ב) הַנִּיחַ לְהוֹן אֲבִיהוֹן פְּרָה שְׂאוּלָה כְּסַבוּרִין שְׁהִיא שְׁלָהוּ דְּמִשְׁלָמִין דְּמֵי פְּרָה בְּזוֹל מִשּׁוּם דִּי"ל אֵלוֹ הִיוּ יוֹדְעִין שְׂאִינָה שְׁלָהֶם לֹא הִיוּ אוֹכְלִין בְּשֶׁר הַרְבֵּה כ"כ וְכ"ה בַּחוּ"מ סִי' שַׁמ"א וְה"נ א"צ לְשִׁלֵּם רַק דְּמֵי טְרַפָּה עַכ"ד אֲמָנָם לַעֲנ"ד צְרִיכָה לְשִׁלֵּם דְּמֵי כְּשָׁרָה פִּינּוּ דְּבַעֲלַת הָעוֹף מוֹחֲזָקַת וְרָאָי' מִהַתּוֹס' ב"ק (כ"ז ע"ב) ד"ה וְשִׁמוּאֵל אָמַר דְּהִיכָא דְּלֹא אִיבַע"ל לְעֵינֵי אָנוּס הוּא וּפְטוּר וְהָא דְּרַבֵּי קָרָא דְּאָנוּס כְּרָצוֹן הִיָּינוּ בְּאָנוּס קְרוּב לְמַזִּיד מִשָּׂא"כ בְּאָנוּס גְּמוּר וְהִבִּיאוּ מְהָא דְּהַנִּיחַ לְהֶם פְּרָה שְׂאוּלָה הַנְּ"ל דְּמִשְׁלָמִים רַק מָה שְׁנִינָנוּ וְלֹא מָה שְׁהִזִּיקוּ מִשּׁוּם דְּאָנוּסִים הֵם ע"ש הָרֵי דְּכָל טַעֲמָא דְּהַתָּם מִשּׁוּם דְּהִיּוֹרְשִׁים אָנוּסִים הֵם בְּטַעוּת זֶה דְּלֹא הוּ"ל לְמִידַע וְלִשְׁי' הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת ר"פ הַמְנִיחַ וְרִשְׁבָּ"א שֶׁם הִיכָא דְּמַזִּיק מִמֶּשׁ גַּם בְּאָנוּס חֲיִיב וְדִלָּא כְּהַתּוֹס' וְעַמְח"א הִל' נִזְקֵי מְמוֹן סִי' ה' וְסִי' ו' וְא"כ בַּנ"ד דְּלִיכָא אָנוּס כְּלָל דְּהוּ"ל לְעֵינֵי וְלִדְקָדַק אִם הוּא עוֹף שְׁלָה וּפְשָׁעָה בְּמָה שְׁמַכְרָה לְעַפּו"ם בְּזוֹל טְרָם שְׁשִׂאֲלָה מְהַרְב שְׁלֵא כְּדָרָךְ בַּנ"א פִּשְׁי' דַּחֲזָקַת בְּמָה שְׁהִזִּיקָה וּמְכָרָה בְּפָחוֹת מְכָדֵי שְׁיוּי עוֹף כְּשֶׁר וּכְבָר פְּתַבוּ הַתּוֹס' בַּב"ק (כ"ג ע"א) ד"ה וְלִיחֲזִיב (דָּרָךְ כ"ז) שֶׁם ד"ה אֲמַאי דִּיּוֹתֵר צְרִיךְ אָדָם לִיְזַהֵר שְׁלֵא יִזִּיק מִשְׁלֵא יִנְזַק וּמְבֹאָר בִּיבְמוֹת (פֶּט ע"א) הַתָּם שׁוֹגֵג קְרוּב לְמַזִּיד דַּאִיבַע"ל לְמִיטְעָמֵי' וְשֶׁם (צ"א ע"ב) אִיבַע"ל לְאִקְרוּי לְגִיטָא וְכו' אִיבַע"ל לְאִמְתוּנֵי וְכו' וְהוּ"ט הִוָּיָא כְּמַזִּידָה וּבַב"ק (ל"ב ע"ב) הַמַּזִּיק אֶת אִשְׁתּוֹ בַּתָּה"מ וְכו' אִיבַע"ל לְעֵינֵי וְכו' וְהוּ"נ בַּנ"ד אִם הִיָּתָה מְעֵינָת הֵיטֵב וְחוֹקְרַת עַל הַדְּבָר לֹא הִיָּתָה טוּעָה בְּשִׁל אַחֲרִים שְׁהִיא שְׁלָה וְחֲזָקַת לְשִׁלֵּם דְּמֵי כָּל הַנְּזַק, וְגִדּוּלָה מְזוּ מְבֹאָר בַּנ"ה"מ סִי' כַּכ"ו סַק"ו בְּדִין הִי' מוֹנַח חַפְּזֵי שֶׁל רְאוּבֵן אֲצֵל שְׁמַעוֹן וְטַעֲנָה רְאוּבֵן וְסַבֵּר שְׁהוּא שְׁל שְׁמַעוֹן וְהוּדָה לְשַׁמְעוֹן שְׁהוּא שְׁל ש' וְאַח"כ נָתַן ש' הַחַפְּזֵי לְעַפּו"ם בְּמַתְנָה

דחייב ש' לשלם דמי שניו אף שהי' הטעות ע"י בעל החפץ עצמו ע"ש ומכ"ש בנ"ד
שהיא טענה מעצמה ואם אולי היתה מזידה בדבר ויעוין עוד בחו"מ סי' רל"ב סי"ג בדין
עשה לוקח מום במקח קודם שנודע לו מום הראשון דאם עשה דבר שאין דרכו לעשותו
חייב ונלמד מדין טבח ובנה"מ שם הקשה מהא דהניח להם אביהם פרה שאולה הנ"ל
ותי' דהכא הי' אפשר לבדוק המום קודם שנושטמש בו ודמי לאונס דגנבה וחיוב ומכ"ש
בנ"ד ולכן נ"ל דחייבת בכל דמי העוף מספק פיון דהתובע מוחזק והנלע"ד פתבתי סימן
עו להרב הגדול וכו' מו"ה שמואל דוד פרידמאן מו"ץ דק' חוסט.

(ולערב וכו' מו"ה יעקב יוסף האמער ראב"ר דק' סניאטין) מכתבו הגיעני ומה ששאל
בשנים שדנו בערכאות ונשבע א' בעש"ג נאח"פ באו לדיני ישראל ונתחייב הנ"ל שבועה
אם נפטר במה שנושבע בדא"ה ורו"מ כ' לחלק בין ירדו לדין בדא"ה ברצון שניהם ובין
אם תבעו לד"י ולא רצה ותבעו לדא"ה ע"י הקרח ובשם רב א' כ' די"ל דכיון דלא נשבע
ע"ד ב"ד אולי ביטל בלבד ורו"מ פקפק עליו בזה והנה דין זה תלוי במחלוקת הרשב"א
והרא"ש שהובא בסי' פ"ז ס"ז בנשבע על להבא אם נפטר בשבועה זו וה"נ בנ"ד באם
שבעש"ג משביעין על להבא שיטעון האמת תליא בזה וע' בעט"צ בתשוב' ש"סופו לסי'
פ"ז מ"ש בזה דרוב פוסקים ס"ל כדעה א' וכן עיקר ואני מצאתי בתשו' רדב"ז ח"א סי'
תקפ"ה שפסק בפשי' דגם בשבוהש"ת שנושבעין עה"ס אם נשבע על להבא לא נפטר
משבוהש"ת וגם בתשו' רשד"ם חחו"מ סי' קנ"ט המצויין בפ"ה שם העלה דהעיקר
כהרשב"א והעמ"ס בדברי הרא"ש שאינו חולק כלל על הרשב"א אבל אני מצאתי בתשו'
הרא"ש פ"ז סי' ח' בדין אשה שקבלה עלי' בח' שלא להבריח משל בעלה כלום ושוב
מצא ביתו סגור וחושדה ופסק דא"צ לקב"ח שלא להבריחה פיון שפכר קבלה עלי' מקודם
שלא תבריח ואם ידוע שהבריחה הרי עברה על ח' הקדום ואינה נאמנת עוד בקב"ח של
עכשיו ופשוט דלשי' אזיל דס"ל דגם בשבועה דלהבא נפסל כמ"ש בסי' ל"ד ס"ה בשמו
ולפמ"ש הש"ך שם סק"ה דהלכה בדברי המכריע דבשבועה דלהבא אם עבר בשוא"ת
אינו נפסל א"כ באם שמשביעין בעש"ג על העתיד שיטעון אמת אפשר שהכחיד תחת
לשונו איזו דבר ולא הודה ועבר רק בשוא"ת א"כ פשי' דאינו נפטר בשבועה זו ומלבד
זה מבואר בעט"צ שם מתשו' הרשב"א דגם בנשבע על העבר שכל מה שאמר אמת אינו
שבועת ב"ד שצריך לישבע שאינו חייב ונ"ל הרשב"א סי' תתקס"ד ומ"מ אפילו לדברי
רש"י אינו דומה לזו דהתם השבועה שנושבעת וכו' אבל פאן אין השבועות דומות
דשבועת הח' היתה שלא יטעון שקר ושבועת ב"ד הוא שפרע ואין אותה שבועה ראשונה
פותרתו מידי שבועה זו שאינו ענין אחד ממש עכ"ל ואח"ז הביא החילוק בין שבועה
דלהבא שאינו נפסל בה אבל טעם א' עולה גם בנשבע שמה שטען היה אמת כמ"ש
בעט"צ שם והוכיח שם שטעם זה הוא עיקר לדינא וא"כ בנ"ד גם אם נשבע על מה
שאמר קודם הוא אמת לא מהני ובפרט בזה"ז במדינתנו שהבע"ד נחשב עד ונשבע כמו
עד פשי' דל"מ להפטר בזה ומלבד זה הנה יפה אמר הרב דכיון דלא נשבע ע"ד ב"ד
אולי עשה איזו ערמה באיסור אלא שהוא חידוש ד"ז מדעתו ולכן פקפק רו"מ עליו
ובאמת הדבר מבואר בב"י סי' פ"ז מחודש ט"ו בשם מ"כ ובשם ר"ת ורי"ו ואף דהר"ן
בגיטין הביא דברי ר"ת וראייתו מש"ס דב"ק וכתב דלאו ראי' הוא הנה לא חלק עליו
על הדין רק שדחה הראי' וכמ"ש כה"ג הב"י ביו"ד רס"ל ל"א בדעת הרא"ש פן דאע"פ

שְׁכַתב דְרָאִיַת רָאָבִין אֵינָה ראי' מ"מ לְדִינָא ס"ל פְּנוּתִי וְכ"ה בְּשִׁיחַ חו"מ סי' ע"ב סקצ"ז דגם ר"י בְּתוֹס' לָא פְּלִיג אַרְשָׁבִי"א רַק דְאֹמַר ר"י דְאֵין רָאִיַתוּ ראי' ע"ש וְכ"ה בְּתוֹשׁוֹ שְׁעָא פ"פ סי' ע' בְּדַבְרֵי הָרָא"ש פְּתוּבוֹת פ' הַנוֹשָׂא שְׁכ' דְאֵין ראי' מְהִירוֹשְׁלָמִי דמ"מ ס"ל פֶּן לְדִינָא ע"ש וְה"נ בנ"ד ועכ"פ לְדִינָא הָרִי הַב"י הִבִּיא ד"ז בְּפִשְׁטוֹת וּמוֹכַח דְקִי"ל פֶּן (וּגְדוּלָה מְזוּ מְבֹאָר בְּרִשְׁד"ם שָׁם דָּאָם נִשְׁבַּע בְּיַחֲד יוֹכַל לְחַזֵּר וּלְהַשְׁבִּיעוּ בְּמַגְנִן אָף בּמ"ש פֶּן בְּשֵׁם הַב"י צַע"ג דבב"י בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים מוֹכַח לְהִיפּוּף) וְלָכֵן בְּרוּר דבנ"ד צָרִיף לִישְׁבַע שְׁנִית רַק בָּאָם שְׁגָם בְּדָא"ה הַשְׁבִּיעוּהוּ ע"ד הַשּׁוֹפֵט ל"ש טַעַם זֶה אָבֵל מ"מ טַעַם הָרָאשׁוֹן שִׁינָף בְּזָה, וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן עֵז לְהֶרֶב הַגְּדוּל וְכו' מו"ה אֲשֶׁר זַעֲלִיג אֶפְטָאוּוֹיַצֵר נ"י אבד"ק אֲזַעֲרָנָא מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וּבְדַבְרֵי הַדו"ד שְׁבָא לְפָנָיו בְּרָאוּבֵן שְׁהִי"ל אַנְטִלִיר בְּנִכְסָיו לְשָׁרְתוֹ בְּכָל צָרְכֵי הַבֵּית וְכָל הוֹצָאוֹתָיו הִי עַל פִּיו וְכמ"פ לְקַח הַאֲנַטְלֵר בְּהַקְפָה בְּחַנּוּיּוֹת בְּלֹא פְקַנְדַת הַבַּעַה"ב אֲלֵא לְפִי שְׁהִי מְפַנְרָסָם שְׁהוּא מְמוֹנָה בְּבֵיתוֹ הַקִּיפּוּ לוֹ וְהִי שׁוֹלְחִים חֲשׁוּבוֹנוֹת וְשִׁלְמֵם הַבַּע"ב וְעַתָּה הֵלֵף הַאֲנַטְלֵר מֵהַבַּע"ב וְהַחֲנֻנִים תוֹבְעִים חוֹבוֹתֵיהֶם וְהַבַּעַה"ב טוֹעֵן שְׁהָאֲנַטְלֵר לְקַח זֹאת לְעַצְמוֹ וְלֹא בָּאוּ לִידּוֹ כְּלָל וְהָאֲנַטְלֵר מוֹדֵה ג"כ בְּזָה וְהַחֲנֻנִים טוֹעֵנִים כִּי ע"י שְׁהִי רָגִיל לְשַׁלֵּם עַד עַתָּה לָכֵן הַקִּיפּוּ גַם לְהַלְאָה וְהִי"ל לְהַזְהִירָם שְׁלֹא יִקִּיפוּ יוֹתֵר.

ור"מ הִבִּיא דְבְרֵי רִשְׁד"ם שְׁהוּבָא בְּבֵיתוֹ ט"ס סי' קכ"ט שְׁצִיָדָד דְבָאוּמֵר כָּל הַנּוֹתֵן אֵינוֹ מְפָסִיד לָא הֵנִי עֲרֵבוּת וּמכ"ש בְּזָה: הֵנָּה לֹא אֲדַע מְדוּעַ הִבִּיא מְבֵאָה"ט וְלֹא מְהִי"ף שָׁם סק"ו שְׁהִבִּיאָוּ וּבְשִׁיחַ יו"ד סי' רל"ה מְבֹאָר לְהִיפּוּף אָבֵל בְּשַׁע"מ חו"מ שָׁם סק"ב הִבִּיא מְדַבְרֵי הַרְשָׁבִי"א וְהָר"ן וְרָא"ש פ"ק דְקִדּוּשֵׁין (דף י"ט) בְּהָא דְאֹמַר אָדָם לְבֵיתוֹ קִטְנָה צָאִי וְקַבְּלֵי קִדּוּשֵׁיָךְ וְכו' דְמְפַנְרָשׁ דְבְּעֵרֵב בְּעֵינָו שְׁיֵאמֵר הָעֵרֵב לְהַמְלִיחָה וְדָלָא כְּהַשְׁ"ף בִּיּוֹד הַנְּ"ל: וְגַם מ"ש מֵהַאֲס"ז (ב"ק ק"ד) דְבִשְׁכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ י"ל דְלֹא הָאָמִין לוֹ לְכָל דְבָר וְגַם דִּין גִּי"ד דָּא"ע סי' ל"ה מְהֵנִי רַק לְאוֹתוֹ דְבָר וְלֹא לְשָׂאָר דְבָרִים הֵנָּה פִּינְצָא בְּזָה מְבֹאָר בְּס' הָאֲשָׁפוּל הַל' שְׁחִיטָה סי' ג' בְּדִין הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ דְמְהֵנִי הַגִּי"ד רַק לְאוֹתָהּ מַעֲשָׂה וְלֹא לְמַעֲשָׂה אַחֲרֵת וְלָכֵן דְּוָקָא בְּזָרְק בְּאוֹתָהּ שְׁחִיטָה אֲמַרִי' פֶּן ע"ש: וּמ"ש רו"מ מְהָא דִּיּו"ד סי' שְׁכַח וְקַצָּה"ח סי' רמ"ג לְחַלְקֵי בֵּין מִיָּדִי דְבְּעֵי שְׁלִיחוֹת וּבֵין מִיָּדִי דְסָגִי בְּגִי"ד וּבְזָה בְּיָאָר לִישְׁבַע הָא דַּע"ז (נ"ג) דְכִינּוֹן דְּגָלוֹ דְעַתְּמִיָּהוּ דְנִיחָא לְהוּ בַּע"ז שְׁלִיחוֹתֵיהוּ קַעֲבָדוּ דְבַכָּה"ג דְסָגִי בְּגִי"ד מְהֵנִי גַם ע"י עַפּוֹ"ם הֵנָּה כְּבָר קַדְמוּהוּ הַבְּרַכ"י לְאֵהָע"ז סוֹסִי' ה' וּבְשׁוֹ"ת בְּש"ר סי' ש"פ דְהֵתָם מְטַעַם גִּי"ד דְנִיחָא לְהוּ סָגִי דְבָאָמַת הָא דָּאָא"א דְשָׂא"ש הוּא רַק נֶגֶד רְצוֹנוֹ מִשָּׂא"כ בְּדָאִיפָא גִי"ד דְנִיחָא לִי וְע' בְּתוֹשׁוֹ ח"ס חָאוּ"ח סוֹסִי' פ"ד מ"ש ג"כ בְּזָה וַיַּעֲרִין בְּתוֹשׁוֹ נְאוֹת דְשָׂא סוֹסִי' ל"ט וְתוֹשׁוֹ בְּר"א חָא"ע סי' ק"א מ"ש בְּזָה אָבֵל בְּכ"ז בנ"ד אֵינוֹ דוֹמָה לְכָל הַנְּ"ל דְבִשְׁלָמָא הִיכָא דְצוּהָ לִיתָן לְפָלוּנִי לְצוּרָף אוֹתוֹ פְּלוּנִי י"ל דְגִי"ד שְׁרָצוֹנוֹ לְהַהֲנוֹתוֹ וְכְדוּמָה אָבֵל בנ"ד הָרִי עַד עַתָּה מֵהַ שְׁלָקַח הַאֲנַטְלֵר בָּא לִידְ בַּעַה"ב וְלָכֵן שִׁילְמֵם לְהֵם אָבֵל עַתָּה שְׁלֹא בָּא לִידְ בַּעַה"ב וְהָאֲנַטְלֵר לְקַח לְעַצְמוֹ הָרִי בְּכָה"ג לֹא הִי מְעוֹלָם גִּי"ד שְׁרָצוֹנוֹ לְשַׁלֵּם לְהֵם וְע' בְּב"ש אָה"ע סי' ק"ב סק"ח לְחַלְקֵי בְּדִין נו"נ בֵּין בָּא לִידְ הַבַּעַל אוֹ לֹא: וּמ"ש רו"מ שְׁהִי"ל לְהַזְהִירָם שְׁלֹא לִיתָן יוֹתֵר הֵנָּה אִם כִּי מְצִינוּ כַּה"ג בְּתוֹס' פְּתוּבוֹת (ל"ד ע"ב) ד"ה מְתָה וְכו' דְהֵתָם פִּשְׁעֵי הָאָב שְׁהִי"ל לֹא לְוֹמַר לְבָנָיו שְׁאֵינָה שְׁלוֹ הַלְכָף מְחִיִּים פִּשְׁעֵי בָּהּ וְנִתְחַיֵּיב בָּהּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְנִשְׁתַּעֲבָדוּ נִכְסָיו ע"ש וּבְתוֹס' ב"מ (דף פ' ע"א) בְּד"ה וְאֵי וְכו' דְהִכָּא שְׁנִיָּהֶם

פִּשְׁעוֹ וכו' והי' לְקַל א' לִיתֵן לֵב עַל חֲבִירוֹ וּלְהִזְהִירוֹ וְאַחֲרֵי שֶׁלֹּא הִזְהִירוֹ גַּם הוּא פִּשַׁע ע"ש אָבֵל הִינֵנו בְּשׁוֹמֵר דְּחַיִּיב גַּם בְּגֵרָמָא אָבֵל בְּמִי שְׁאַיְנו שׁוֹמֵר לֹא אֶפְשָׁר לְחַיְיבּוֹ ע"י שְׁגָרָם הֶפְסֵד לְחֲבִירוֹ בְּשׁוֹא"ת וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ן הוֹבֵא בְּקִצָּה"ח ס"א ס"ו סַכְכ"א וְכ"ה בְּמֵאִירֵי הוֹבֵא בַּאֲס"ז לִב"ק נ"ו וְאֵף דְּמִבְּנֵי אֲרֵי בְּרִיטְב"א וְאֲס"ז ב"מ ע"ג דְּהִיכָא דְּסַמָּךְ עָלָיו וְהִמְנִי מִתְּחַיִּיב גַּם בְּבִטּוּל פִּיטוּ כְּבָר הָאֲרֵכְתִי בְּחַיְבוּרֵי לְחוּ"מ ס"א קע"ו לְהוֹכִיחַ דְּלֹא קִי"ל כֵּן רַק הִיכָא דְּנִתְחַיִּיב בְּפִירוּשׁ בְּזֵה וְאֲח"ז מְצַאֲתִי בְּמֵרָה"פ עַל הִירוּשְׁלָמִי ב"מ פֶּא"נ שְׁפָסֵק ג"כ פְּדָבְרֵי וְדָחָה ד' הֶרִיטְב"א וַיַּעֲוִין בְּשׁוֹ"ת פְּנֵי יַצְחָק הַסְּפָרְדִי חֲחוּ"מ ס"א כ"ג שְׁהֶרְחִיב הַדְּיָבוּר וְהִבִּיא מְפָמָה תְּשׁוּבוֹת לְהוֹכִיחַ דְּבִשׁוֹא"ת ל"ש דד"ג וּפְטוּר ע"ש וְגַם מְבִנֵי בְּב"י חו"מ ס"א רנ"ב בְּמָה שֶׁחָלַק עַל הַרְשָׁב"ץ דָּאֵף שֶׁהִתְחַלְלָה לְפָרוּעַ קָצַת א"א לְחַיִּיבָה עַל הַשָּׂאֵר וּל"ה הוֹדָאָה עַל הַצְּנוּאָה וְכ"ה בְּרִשְׁד"ם חֲחוּ"מ ס"א רע"ג וּמַכ"ש בנ"ד וְלָכֵן לַעֲנ"ד אֵין מְקוּם לְחַיִּיב אֶת הַבַּעֲה"ב לְשֵׁלֵם הַחֻבוֹת שֶׁל הָאֲנֹטְלָר, וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן עַח לְהֶרֶב הַמֵּאוֹה"ג וְכו' מו"ה אֶלְטֵר שְׁפִירָא נ"י אַבְד"ק ווִיקְנָא בְּגָלִיל בּוֹקְאוֹוִינָא מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שֶׁאֲלָתוֹ בְּשֵׁן תּוֹמְכַת אִם הֵנִי חֲצִיצָה לְטְבִילָה וְרו"מ הִבִּיא דְּבָרֵי הַבֵּינ"א שֶׁעַר בֵּית הַנְּשִׁים ס"א י"ב שְׁפָסֵק דְּלֹא הֵנִי חֲצִיצָה וְרו"מ תָּמָה שֶׁהִרִי הַנְּשִׁים מוֹצִיאֹת אוֹתָם בְּכָל עֵת לְנִקּוּתָם יָפָה מְפָל חֲלֻדָה וְכַדוּמָה וַיֵּשׁ מוֹצִיאֹת אוֹתָם בְּכָל יוֹם וְאַמֵּי לֹא יֵהִי חֲצִיצָה, הִנֵּה בַד"ז כְּבָר הָאֲרִיף בְּשׁוֹ"ת אֶמְרֵי אֵשׁ ס"א ע"ה ע"ו וְהִבִּיא מְש"ס דְּשֶׁבֶת (ס"ד) וְהַעֲלָה לְדִינָא דָּאֵם זְמַן רַב עוֹבֵר שֶׁא"צ לְהוֹצִיא אוֹ לְנִקּוּתוֹ וְא"א לָהּ לְהוֹצִיא אוֹ בְּעֲצָמָה בְּלֹא רוּפָא אֲנִי אֶמְרֵי אֵשׁ ס"א ע"ה ע"ו וְהִבִּיא בְּגִין צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹת ס"א נ"ז הַעֲלָה כֵּן וְהִבִּיא ג"כ מְש"ס דְּשֶׁבֶת הַנָּ"ל וְגַם בְּשׁוֹ"ת מְשִׁיבַת גֹּפֶשׁ ס"א ל"ב וּמִבְּנֵי מְדָבְרֵי כּוֹלָם דָּאֵם דְּרָפָה לְהוֹצִיא אוֹ בְּכָל עֵת בְּנֹדָאֵי חוֹצֵץ וּבִתְשׁוֹ גִידוּלֵי טְהָרָה ס"א כ"ב וְתִשׁוֹ מְהֵר"י אֶפְסָד ס"א רכ"ט הוֹסִיפוּ דָּאֵם א"י לְהוֹצִיא אוֹ בְּלֹא אֲנִי אֶמְרֵי חוֹצֵץ אִפִּי אִם מוֹצִיאָתוֹ בְּכָל זְמַן קְרוּב ע"י הָאֲנִי אָבֵל אִם יְכוּלָה לְהוֹצִיא אוֹ בְּעֲצָמָה בְּלֹא צַעַר וְכָאֵב אֲסוּר לָהּ לְטָבּוֹל עַד שֶׁתּוֹצִיא אוֹ ע"ש וּבְכָרֵט כְּפִי הַנְּהוּג בְּזֵה"ז שֶׁהֵם מוֹצִיאִין אוֹתָם בְּכָל עֵת לְנִקּוּתָם נִרְאָה דְּגַם בְּדִיעְבַד שֶׁכְּבָר טְבִילָה הֵנִי חֲצִיצָה וְצָרִיכָה לְחַזוֹר וְלְטָבּוֹל וְרַק אִם אֵינִי דְּבוּק בְּבִשְׁרָ שֶׁסְּכִיב הַשִּׁינִים בְּחֻזְקָה וְהוּא רְפוּי עַד שֶׁרָאוּי לְבִיאַת מֵיִם בְּתוֹכוֹ יֵשׁ לְצַדֵּד אָבֵל הוּא כְּמַעַט מִהַנְּמַנְעַ לְהַבְחִין וְאֵין לְהַקְלֵל, וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן עַט לְהֶרֶב הַגְּדוֹל וְכו' מו"ה יְהוּדָא פֶּ"ץ נ"י מו"ץ דְּק' סַאגִּיק.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שֶׁאֲלָתוֹ שְׁמָה שֶׁהִמְצִיא אוֹ הַרוּפָאִים בְּאִשָּׁה שִׁישׁ לָהּ נְקִיבִים בְּשִׁינִים שְׁמִטִּיפִים אֵיזוֹ דְּבָר שִׁישׁ לוֹ מִרְאָה הַשֵּׁן לְתוֹף הַנְּקִיב וְנַעֲשֶׂה מְחֻבָּר עִם הַשֵּׁן וְלֹא נִיכָר מְקוּמוֹ וְע"ז מְתַרְפָּאִים הַשִּׁינִים וְהוּא כְּמִרְאָה הַשֵּׁן וְע"ז שֶׁאֵל אִם הוּא חוֹצֵץ בְּטְבִילָה וְהִבִּיא מְדָבְרֵי בֵּינ"א שְׁפָסֵק דְּחוֹצֵץ וּבְשׁוֹ"ת שׁו"מ מ"ת ח"ג ס"א ק"ח הָאֲרִיף לְהַתִּיר וּדְבָרֵי לֹא נִהִירִין כָּלֵל אֵף י"ל דְּהֵתָם מִיִּירֵי בְּמִטִּיפִין עוֹפְרֵת אָבֵל בנ"ד הֵנִי לְנֹאוֹתוֹ דְּאֵינִי חוֹצֵץ אֵף דְּמִתְחַלְלָה עוֹשִׂין לְרְפוּאָה מ"מ אֵין חֲפָצִים לְהִסְרֵוֹ אֲח"כ מְשׁוּם נוֹי שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִרְאִים הַנְּקִיבִים וְכְבָר הוֹכִיחַ הַבֵּינ"א שֶׁם דְּלֹא כְּהַב"ח דְּכָל לְנֹאוֹתוֹ אִפִּי הוּא דְּבָר מְשִׁשׁ וְלֹא חֲזוּתָא אֵינִי חוֹצֵץ עַכְתָּ"ד.

הִנֵּה לַפְעַנ"ד דְּבַנ"ד דֹּא"א לְהוֹצִיא אוֹ וּלְשַׁלְּפוֹ מִתּוֹף הַשֵּׁן לִכ"ע אֵינִי חוֹצֵץ אֵף שֶׁהוּא לְרְפוּאָה (וּמ"ש רו"מ דְּהֵנִי לְנֹאוֹתוֹ מְשׁוּם דָּאֵין חֲפָצִים לְהִסְרֵוֹ אֲח"כ מְשׁוּם נוֹי ז"א דָּאֵם יְסִירוֹ הַטִּיפִין יַחְזוֹר הַכָּאֵב וּל"ה לְנֹאוֹתוֹ) וְרָאָה מְהָא דְּשֶׁבֶת (נ"ב ע"ב) וְכָל בְּעָלֵי הַשִּׁיר

וכו' וטובלן במקומן ופריף וקאיפא חציצה אר"א פשריתכן ופירש"י ששהפה בפטיש עד שנתפשט ונתרחב הנקב סביב סביב ובתוס' ד"ה וקאיפא חציצה וכו' ואור"י דצ"ל שפעמים מסירין אותן ועושים מהן מלאכה בפ"ע שאם כל שעה היו קבועין בצואר בהמה הי' הפל חשוב פלי אחד ולא הוי חציצה ע"ש הרי דדבר קבוע תמיד אין בו משום חציצה ועתוס' שבת (י"ז ע"א) ד"ה ועל שאר אדם וכו' דבא"א להוציא הדרכן אא"כ ישבר בית קיבולו לא חשיב בית קיבול ועוד ראי' מעירובין (ק"ד) בהא דבזקין מלח ע"ג פכש אי דקמבטל ליי מוסיף אבגןן אי דלא מבטל ליי הוי חציצה ומבואר דבמבטל ליי ליפא חציצה וע' שו"ת ג"פ סי' נ"ו שהעיר מזה לנגידון אחר והביא מכמ"ק ועוד ראי' מתוס' יומא (מ"ד ע"ב) ד"ה בכל יום וכו' ופריף בירושלמי ואינו חוצץ ומשני קובעו במסמר וכו' שיהא בטל ויחשב כגוף המחתה וה"נ בנ"ד וכה הראני חתני הרב הגדול וכו' מו"ה יעקב לנדא נ"י ראבד"ק טשארטקוב בס' מי נדה בדין הטיפו עופרת הנ"ל שפתב לחלק דאם ההטפה שנה עם השן אינו חוצץ ואם בולט קצת יותר מן השן חוצץ אבל ראיותיו אינם מוכרחים וע' בנח"א שבאשכול הל' מקנאות סי' ס"ה שחולק ג"כ ע"ד הבינ"א והעלה דגם לצורך רפואה אם יודע שלא יתפא רק עי"ז ואין בדיעתו ליתלו משם אינו חוצץ: וע"ע בשו"ת בגן ציון התדשות סי' נ"ז שצידד ג"כ להקל ומ"מ סיים דלכתחלה יש להחמיר ע"ש והנלע"ד כתבתי ואח"ז נשאלתי בזה גם מהרב המאוה"ג הצדיק מו"ה יצחק נ"י אבד"ק אלעסק והשבתי ג"כ פנ"ל סימן פ להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יוסף גאטטעסמאן נ"י אבד"ק אולאשקאוויץ מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה א' שנה איזו שנים נתלשה בגופה ועי"ז מרגשת תמיד שהיא שולה מזוזת והולכת בפנים אנה ואנה ונדמה לה פתיחת המקור פדרף הרגשת וסתה וכמ"פ בדקה מיד תוף שיעור נוסת המבואר בסי' ק"ן סנ"א ולא מצאה פלום ורו"מ הביא דברי תה"ד וש"ע דבהרגישה ולא מצאה פלום טמאה דמסתמא נאכד טיפה של חרדל וצידד דבנ"ד דמצוי אצלה תמיד ע"י חולשה לכ"ע יש להקל והוא תמוה דשמא החולשה באמת גורם שיפתח פי המקור בכל עת ומפליט טפה של חרדל ונאכד ואף דהאשה יש לה נוסת קבוע מ"מ אולי החולשה גורם להפליט בכל עת טפה א' ובשו"ו יוצא דם בשפע וכל אריכות דבריו בענין זה אין להם שרש פלל ולא דמי פלל להא דמצאה מראה טהור דתולין בו דהתם יש לפנינו דבר היתר לתלות בו ודמי למ"ש הרשב"א והר"ן בפ"ק דחולין דגם לשיטת הר"י דמחמיר בנולד ריעותא מחיים מ"מ בנטל זאב הב"מ יש להקל פניו דיש לפנינו דבר היתר לתלות בו בנדאי וחשש של איסור הוא ספק אין ספק מוציא מידי ודאי ע"ש וה"נ בנ"ד פניו דיש מראה טהור לפנינו לתלות בו בהרגשה דם טהור יוצא מן המקור מדוע נחזיק עוד ריעותא לחוש שיצא גם טפת דם טמא משא"כ בדלא מצאה פלום וכן בנ"ד הרי אין לפנינו דבר היתר ברור לתלות בו דשמא החולשה גורם באמת פליטת טפת דם טמא בכל שעה: ואולם יען פי בנ"ד מוצאת תמיד והוא מקום עיגון נראה דיש לסמוך עמ"ש בתפארת ישראל להקל בבדיקה תוף שיעור נוסת ואף דבתשו' ח"ס חיו"ד סי' קפ"ח פקפק על דבריו מלשון הרמ"א סי' קפ"ח דמוכח דגם בבדיקה מיד דינא הכי וע' בח"ד מ"ש ג"כ בזה אבל פניו דהב"י ורדב"ז חלקו על התה"ד ויעזיבן בסד"ט באורף וגם פכר רמז בפת"ש לתשו' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' ה' ועיינתי שם וראיתי שביאר דלא תיקשי מהא דא"א לפה"ק בלא דם דדוקא במקום ולד או בחתיכה גדולה או קטנה משא"כ בלא ולד ובלא

שום חתיכה ובפרט בהרגשת פתיחת מקור לבד דלא דמי לפתיחת הקבר ממש ללידה וסיים דהמחמיר מפסיד בזה דלא נענש יהושע אלא על שבטל מפו"ר לילה א' והמיקל בשפר ואין חשש כלל ע"ש ואני מצאתי גם בשו"ת בגדי פהונה סי' ה' שהאריה לצדד להקל בדינו של תה"ד אף דהסד"ט הביא לשון רמב"ן נדה (דף י"ב) בשם ר"ח שהובא בתוס' דמוכח כהתה"ד ומי יערב בלבבו להקל נגד ד' ר"ח שכל דבריו דברי קבלה אבל מ"מ בבדיקה תוף שיעור נוסת י"ל דמודה להקל אלא דהתם יהי' לב הבעל נוקפו דשמה לא בדיקה תוף שו"ו ומדע דהא במצאה מראה טהור מודה התה"ד דיש להקל וא"כ אמאי יהי' לבו נוקפו הרי שמה בדיקה ומצאה מראה טהור ובע"כ דמ"מ יחוש לנפשו שמה אינו כן וה"נ י"ל לענין תוף שו"ו: וזאת עצה היעוצה בנ"ד שתכניס האשה תמיד מוה וכדומה בפנים וכשתרגיש תוציא תיקף ותבדוק ואם לא תמצא פלום יש להקל ולא עוד אלא שאם תבדוק כן ג"פ כסדר שוב גם אם לפעמים לא תזהר בזה יש להקל שהרי נתברר פי הרגשה שלה אינו פלום וכמ"ש כה"ג בס"א קצ"א לענין מוצאת במי רגלים ואף דיש לחלק בזה מ"מ פדי שלא להוציא אשה מבעלה פדאי הם המקילים נגד התה"ד לסמוך עליהם בכה"ג: ועוד יש לי להעיר בזה בדבר חדש דהנה פבר העלה הש"ש ש"ו פ"ז דברנבא דליתא קמן אין כא"נ לנגד הרוב ולכאורה לפמ"ש מהרש"א וב"ש א"ע סי' ס"ח סק"ג דדם נדה שלא בשו"ו לא שכיח א"כ איך אשה נאמנת לומר שמצאה דם הרי הוי נגד הרוב ובפרט לפמ"ש הגאון רח"כ הובא בתשו' נו"ב ובחוו"ד סי' קפ"ז דהוי חזה"ג שלא תראה שלא בשו"ו א"כ הרי אין עא"נ נגד חזקה וא"ל דבעלים נאמנים על שלהם דז"א דהאשה היא שדה של בעל כמ"ש התוס' בכתובות (ב') וצ"ל כמ"ש החוו"ד סי' קפ"ה לענין שאחד"א דאף דאשה משועבדת לבעל מ"מ בטומאת נדה שתטבול אח"כ ומפקעת א"ע רק לפי שעה אין זה בכלל הפקעת שיעבוד ע"ש וא"כ ה"נ נאמנת מדין שאחד"א ולפ"ז הא דנאמנת לומר שרמ"ת היינו משום שהרי הדים לפנינו ויוכל להתברר והיכא דהעד אומר תא ואחוי לך נאמן כמ"ש התוס' בקידושין (ס"ו) ובי"ד סי' קכ"ז וא"כ בנ"ד שאומרת שמרגשת בפנים והוא מצוי תמיד עד שעי"ז לא תטהר לעולם י"ל דאינה נאמנת כלל וגם ל"ש בזה שאחד"א פנין דעי"ז מפקעת א"ע משיעבודו של בעל וזה פתבתי רק לסניף דרוך פלפול והעיקר להקל מטעמא דכתובנא למעלה, והנלע"ד פתבתי: סימן פא להרב הגדול וכו' מו"ה יהושע העללער נ"י אבד"ק באר"ש: וכעת מו"ץ דק' סטרי.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה אחת רפה בשנים אשר זה כמה בימי ספירתה הבדיקה עולה יפה ונקיה אולם מוצאת פתמים על חלוקה תמיד וא"א לה ליטהר ורו"מ צנה לה לעשות בדיקת מהרי"ו שברמ"א סי' קצ"א כמ"ש הנו"ב והובא בפת"ש שם והי' ראש המוה הפרוה נקי רק סמוך לסופו נמצאים טיפין אדומין והעיר רו"מ דגם בבדיקה זו ל"מ רק לגבי רמ"ת אבל מ"מ צריכה ז"נ ורמז לדברי חו"ד סי' קפ"ז וסי' קצ"א והאב"מ בתשובותיו סי' כ"ג ואם תלבש בגדי צבעונין הרי הח"ס סי' ק"ס העלה דל"מ רק בבגד עליון ולא בפתונת הסמוך לבשרה וגם העיר דבנ"ד דמותרות בקר הוי פמעלים עין מאיסור ואף דמבואר בפמ"ג א"א תס"ז בא"א סק"ל בשם מהר"א שטיין דבמקום מצנה מותר הרי הח"ס שם העיר עפ"ד מרדכי דראוי הנה לאסור לישא נשים משחרב ביהמ"ק אלא דאין גזרין גזירה על הציבור שא"י לעמוד בה ועכ"פ אין לעשות תקנה דצבעונין

וא"כ ה"נ לענן העלמת עין ונהרי גם במקדש בְּדָקוּ הַרְיָאָה וְעוֹד דְּבִימֵי לִיבּוֹן הָוִיָּא בְּחִזְקָתָא
טוֹמְאַה וּל"מ ס"ס כמ"ש הנו"ב סי' מ"א וְהֵבִיא דְּבָרָיו מֵא"נ וְחוּ"ד סי' קפ"ז ובנ"ד דְּמֵיָא
לְאַשָּׁה שְׂיֵישׁ לָהּ נֶסֶת עֶכֶת"ד: הֵנָּה בְּגוּף דִּין בְּדִיקַת הַמוֹף מְצֵאתִי בְּשׁו"ת מְהַר"י מְבִרֹנָא
סי' רמ"ט ר"נ בְּשֵׁם מְהַר"י מוֹלִין דָּאִין לְסַמּוּף ע"ז רַק בְּחֻלֵי הָאָרְזֵן וְוִינְד אָבֵל בְּלֵא חֻלֵי
וְכָאֵב אִין לְהֶקֶל כָּלֵל ע"י בְּדִיקָה זֹו אָבֵל בְּסִי' רנ"א כ' בְּשֵׁם הַא"ז דָּאָף דְּבִבְדִיקַת שְׁפוּפָרַת
א"א בְּקִיָּאִים בְּבְדִיקָה מ"מ בְּבְדִיקַת מוֹף גַּם אָנוּ בְּקִיָּאִים ע"ש וּמְצֵאתִי בְּשׁו"ת מֵהַר"ח
א"ז סי' ח' שְׁנִשְׁאֵל בְּדִין אִשָּׁה שְׂיֵישׁ לָהּ כָּאֵב וְחֻלֵי בְּמָקוֹם הַשְּׁתֵּן אִם מְהַנִּי בְּדִיקַת מוֹף
שְׁתַּמְלֵא בְּמָקוֹם הַמְּקוֹר בְּעַת יְצִיאַת הַשְּׁתֵּן וְכִשְׂיָצֵא אֲזַ דָּם עִם הַשְּׁתֵּן וְהַמוֹף יֵהִי נָקִי
יִתְבַּרֵר שְׂאִינוּ מִן הַמְּקוֹר וְהַשִּׁיב שְׁשֵׁאֵל לֵהַר"ש וּפְסֵק לְהַחְמִיר ע"ש טַעְמוֹ: וּמ"ש מְדַבְּרֵי
הַח"ד וַאֲב"מ יַעֲזִיב בְּשׁו"ת עֵט"ח סי' י"ד שְׁדַחָה ג"כ דְּבָרֵי הַנו"ב וּבְשׁו"ת הַרִי"מ סי' י'
הָאָרִיף ג"כ בְּזֵה וּמ"מ בְּדַרְבְּנֵן פֶּסֶק לְהֶקֶל וְע"ע בְּשׁו"ת טה"א סי' ב' בְּאָרְךָ וּבְשׁו"ת ד"ח
ח"ב חו"ד סי' ע"ה דַּחָה ג"כ ד' הַח"ד דְּהַרְמ"א מֵיִרֵי לְהַתִּיר אַחַר ג"פ בְּלֵא בְּדִיקָה אָבֵל
ע"י בְּדִיקָה י"ל דְּמִוִּתְרַת וְהָא דְנִדְהָ (ג') הֵיִינוּ כְּשֵׁהַמוֹף מְלֻנְכְלָהּ אָבֵל אִם הוּא נָקִי מְהַנִּי
כְּמִבְּנָאָר בַּתְּה"א לְהַרְשֵׁב"א דְּבְדִיקָה זֹו טוֹבָה וּכְמ"פ עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה כַהֲנו"ב ע"ש וְלִכְּן בְּנ"ד
שְׁמוּצָאֵת רַק כְּתָמִים אָף שְׂאִין לְהֶקֶל לְגַמְרֵי מ"מ יֵשׁ סְנִיף לְצַרְף סִפְק דְּשִׁמָּא מִן הַצְּדִידִים
כִּינֵן דָּאִיפָא הוֹכְחָה וְרַגְל"ד: אָבֵל הַעֲיָקָר נ"ל דְּתַלְכֵּשׁ גַּם כְּתוֹנֶת צְבוּעַ בְּשָׂאָר צְבָעוֹנִים
שְׂאִין בְּהֵם לִכְּן כָּלֵל: וּמ"ש רו"מ מְדַבְּרֵי הַח"ס הֵנָּה גַּם לְפִי טַעְמוֹ שֶׁל הַח"ס הַרִי בְּתוֹס'
ב"ב שֵׁם הַקְּשׁוֹ אִיף יַעֲלָה עַה"ד לְגִזּוֹר שְׁלֵא לִישָׂא נְשִׁים הָא כְּתוּב כּו"ר וְתִי בְּאִוְתָן
שְׁכָּבָר קִיָּמוּ כּו"ר וּמ"ש בַּתו"ח שֵׁם דְּבִשׁוּא"ת יְכוּלִים לְעַקְוֹר כְּכָר הַשִּׁיג עָלָיו בַּתו"ש
סי' רפ"ב דְּסוֹתֵר לִמ"ש בְּעַצְמוֹ כּו"פ כ"ג דְּאָפִי תַקְנַת נְבִיאִים א"א לְעַקְוֹר לְבַטְלָהּ לְגַמְרֵי
וּמכ"ש מְצָנָה שֶׁל תוֹרָה וּכְמ"ש הַט"ז בַּא"ח סי' תַקפ"ח ע"ש וַא"כ בְּנ"ד שְׁהֵאֲשָׁה עוֹד
רַכָּה בְּשָׁנִים וּבַעֲלָה לֹא קִיָּים כּו"ר ל"ש טַעַם זֵה וְגַם לְשִׁי מְרַדְכֵי דָּאִין לְכוּף בּוּזָה"ז עַל
כּו"ר מ"מ מוֹדָה דְּהוּי מְצָנָה אֵלָא שְׂאִין לְכוּף וּמַה"ט מְתִירִים ע"י ק"ר לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת
וְכְדוּמָה מִשׁוּם בִּיטוּל כּו"ר וְעוֹד דְּכָבָר כ' הַט"ז בַּא"ע סי' קי"ט דִּישׁ חֲשַׁשׁ הַרְהוּרֵי עֲבִירָה
וְגוֹרֵם כְּמֵה מְכַשׁוּלוֹת וּבְשׁו"ת דְּבַר שְׁמוּאֵל לְמְהַר"ש אַבּוּהַב רְאִיתִי שְׁכַתֵּב דְּבִדּוֹרוֹת הַלְלוּ
רְאוּי לְהֶקֶל בְּכָל מַה דְּאִפְשָׁר לְבַל יְכַשֵּׁל הַבַּעַל בַּהוּז"ל שְׁגוֹרֵם בַּעוּה"ר אֲרִיכוֹת הַגְּלוּת
וְעוֹד דְּהָא דְּמִבְּנָאָר בְּש"ס דְּרְאוּי הִי לְגִזּוֹר שְׁלֵא לִישָׂא נְשִׁים הַמְעֵיִן בְּש"ס דְּב"ב שֵׁם
מְצָא דְדוֹקָא שְׁלֵא לְאַכְנֹל בְּשָׂר וְלִשְׁתוֹת יֵין הִי רְאוּי מְשַׁחֲרַב בִּיהַמ"ק אָבֵל בְּגִזְרָה שְׁלֵא
לִישָׂא נְשִׁים הִי רְאוּי מְשַׁפְּשֻׁטָה מְלָכוֹת וְגִזְרָה לְבַטֵּל מִיָּלָה שְׁלֵא לְכַנּוֹס לִישׁוּעַ הַבֵּן וְזֵה
הִיָּה זְמַן רַב אַחַר הַחֻרְבָּן וַא"כ בְּפוֹלְמוֹס שֶׁל אֶסְפִּינוֹס לֹא הִיָּה מְקוֹם לְזֵה וַא"כ גַּם לְבַעֲלָה
עָשׂוּ תַקְנַת צְבָעוֹנִים וְנִדְחוּ ד' הַח"ס בְּטַעְמוֹ שֶׁל הַר"ש: וּבְגוּף דִּינוּ שֶׁל הַדְּג"מ וְח"ס הֵנָּה
מְדַבְּרֵי רַש"י שְׁכַתֵּב דְּטַעְמָא דְּבַגְדֵי צְבָעוֹנִין מִשׁוּם שְׂאִין הָאֻנְדֵם נִיכָר בְּהֵן א"כ גַּם לְבַעֲלָה
כֵּן הוּא וְכֵן מְצֵאתִי בְּס' הָאֲשָׁכוֹל הַל' נִדְהָ סי' מ"ב שְׁהֵבִיא ד"ז דְּבָכֵל מִיָּנִי צְבָעוֹנִין שְׂאִינֵן
לְכֵן אִם נִמְצָא כְּתוּב טְהוֹר דְּלֹא גְזָרוּ אֵלָא עַל בְּגָד לְכֵן וַיֵּשׁ מִי שְׁחוּלַק וּבְכַתְמִין שׁוּמְעֵין
לְהֶקֶל עַכ"ד וּמִבְּנָאָר דָּאִין לְחַלַּק בֵּין בְּגָד עֲלִיוֹן לְתַתְּחוֹן שְׁהַרִי כ' דְּלֹא גְזָרוּ אֵלָא בְּלָכֵן
וּלְשִׁי הַח"ס הַרִי גַם בְּצְבוּעַ גְזָרוּ בְּבָגָד תַּחְתּוֹן וְעוֹד שְׁהַרִי בְּאֲשָׁפוֹל שֵׁם רְסִי ל' הוֹכִיחַ
מְדַהֲשֵׁמִטוּ בַּה"ג וּבַעֲלַת הַשְּׂאֵלְתוֹת וְהַרִי"ף דִּינֵי כְּתָמִים נִרְאָה דַס"ל דַל"ש דִּין כְּתָמִים רַק
בְּזְמַן שְׁהִיוּ נוֹהֲגִים טְהוֹרוֹת וּמַגוּ דְּגִזְרוּ לְטְהוֹרוֹת גְזָרוּ גַם לְבַעֲלָה מִשָּׂא"כ בּוּזָה"ז דְּלִיפָא

טְהָרוֹת וְעַשׂוֹת בְּנֵחֹם דְּבִיבָה מִיְיָשֵׁב מֵהַשְׁתַּמְהוּ הַרְאָבָד וְרַמְבַּ"ן וְרַ"ן נִדְהָ (נ"ח) מְהָא
דְּאִשָּׁה שְׂפָאָה לְפָנֵי ר"ע דְּבִימֵיהֶם הִי עֲדִינָן טְהָרוֹת וְעַשׂוֹת עוֹד שְׁהִסְבִּיר טַעְמָם עַפ"ד
הַנּוֹ"ב שְׁהִטְעִים הָא דר"נ דל"ג עַל פְּתָמִים אֲלֵא בְּדָבָר הַמְקַבֵּ"ט ע"ש א"כ נְהִי דְקִי"ל
דְּגַם בְּזוֹה"ז אִיכָא דִּין פְּתָמִים וְכ"ה דַּעַת הָאֲשָׁכּוֹל עֲצָמוּ הִינּוּ מִשּׁוּם דְּכָבָר נִגְזָר בְּמִנְיָן אָף
שְׁנֵתְבַטֵּל הַטַּעַם מ"מ אֲסוּר אֲבָל עַכ"פּ בְּצַבְעוֹנִין שְׁלֵא גְזָרוּ לְטְהָרוֹת פְּשִׁי דְמוֹתָרַת לְבַעֲלָהּ
וּבְזוֹה"ז י"ל דְּהַרְמַב"ן הַמְחַמֵּיר בְּצַבְעוֹנִין לְשִׁי אֲזִיל דְּבָדִין הַעֲבִיר ז' סְמָנִים דַּעַת רַמְבַּ"ן
דְּלֵא הִתִּירוּ לְבַעֲלָהּ וְהַב"י הִבִּיא בְּשֵׁם רַמְבַּ"ם וְרַשְׁבָּ"א וְהַה"מ דִּישׁ לְהַקְלֵ אֲלֵא דְבִזוֹה"ז
לֹא נִזְדַּעוּ הַסְּמָנִים ע"ש הַרֵי דְלֵא ס"ל כְּטַעַם זֶה וְרַמְבַּ"ם לְשִׁי דְמִיָּקֵל גַּם שָׁם לְבַעֲלָהּ
כְּמוֹ לְטְהָרוֹת: וְלַפְמִש"ל דְּכַפּוּלְמוֹס שֶׁל אוֹסְפֵינְנוּס לֹא הָיָה עוֹד מְקוּם לְגִזְרוֹר לְבַטֵּל פּו"ר
א"כ גַּם לְבַעֲלָהּ הִקְיָלוּ בְּצַבְעוֹנִין א"כ פִּינּוֹן דְּבַשְׁעַת גְּזִירַת פְּתָמִים לֹא גְזָרוּ בְּצַבְעוֹנִין שׁוֹב
אִין לְגִזְרוֹר אַח"פּ כַּמ"ש כַּה"ג הַב"י בְּאו"ח ס' י"ג וְהוּבָא בַּמַּג"א ס' שָׂא סְקַנ"ח וּבְסִי'
עַט וְאֲנִי מְצִאֲתִי בְּדָבָרֵינוּ בְּמִלְחָמוֹת פ"א דְּמַגְלָה גַּבֵּי יוֹם נִקְנָוֵר ע"ש וְהַדְּבָר בְּרוּר לַעֲנֵד
שְׂאִין לְחוּשׁ פְּלִל לְחֻמְרַת הַח"ס וּבְפֶרֶט בְּנ"ד שְׁפָדְקָה ע"י מוֹף וְיִצְאָ נְקִי בְּרֵאשִׁי י"ל
דְּגַם הַח"ס מוֹדָה לְהַקְלֵ: וּמ"ש רו"מ דְּבִימֵי לִיבּוֹנָה אֵינָה בְּחֻזְקַת טְהָרָה יַעֲוִין בְּשׁו"ת ב"א
חִו"ד סוֹסִי מ"ח מ"ש לְדַחֲוֹת ד' הַח"ד וְע' בְּשׁו"ת אֲמָרֵי אֵשׁ ס' ע"א שְׁדָחָה רֵאִית נו"ב
וְהַעֲלָה מְש"ס נִדְהָ בְּסוֹנְיָא דְּבָדְקָה בְּשִׁנֵי וְנִמְצָאָת טְהוּרָה מוֹכַח דְּבִזו"נ הוּיָא בְּחֻזְקַת טְהָרָה
וְשַׁכ"ה בְּחִי רַמְבַּ"ן רִישׁ נִדְהָ שְׁהוּבָא בְּס"ט ע"ש וְאֲנִי מְצִאֲתִי בְּחִי הַר"ן לְנִדְהָ (ה)
שְׁהִבִיא ג"כ ד' הַרְמַב"ן שְׁהַכְרִיעַ דְּבִדִּיקַת הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּעִי בְּחֻזְרִין וְסָדְקִין לְהוֹצִיאָהּ
מִחֻזְקַת טוֹמְאָה אֲבָל כָּל ז"נ הִיא בְּחֻזְקַת טְהָרָה וְאֵינָה צְרִיכָה רַק בְּדִיקָה בְּעֵלְמָא וְהוּן הוּן
ד' רַמְבַּ"ן וּב"י סִימָן קצ"ו שְׁהִבִיא הַח"ד בְּעֲצָמוּ בְּסִימָן קפ"ז סק"ה וַיַּעֲוִין בְּאִס"ז ב"ק
י"א) בְּשֵׁם גְּלִיּוֹן בְּמָה שְׁכַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּבִרְאָתָה יוֹם ט"ו אִיכָא ס"ס וְהַקְשָׁה דְּהָא הוּיָא
בְּחֻזְקַת טוֹמְאָה כָּל י"ד וְתִי דַס"ס מְהֵנִי גַם בְּמְקוּם חֻזְקָה ע"ש וּמִשְׁמַע דְּגַם בְּיוֹם ט"ו
אִיכָא חֻזְקַת טוֹמְאָה וַיִּשׁ לְחַלֵּק דְּהֵתָם לֹא פִּסְקָה עוֹד בְּטְהָרָה וַיַּעֲוִין בְּתִשׁוּ פ"י חִו"ד ס' א'
שְׁדַעַתוֹ ג"כ לְהַקְלֵ וְע' בְּתִשׁוּ נִטַּע שְׁעֲשׂוּעִים ס' כ"א שְׁפָנָה דִּיקָ ע"ד הַנ"ב וְהוּכִיחַ כְּדַעַת
רַח"כ דְּאִיכָא חֻזָּה"ג שְׁלֵא בְּשַׁעַת נִסְתָּ וְגַם בִּימֵי לִיבּוֹנָה הוּיָא בְּחֻזְקַת טְהָרָה כְּדַעַת הַמַּג"ש
ע"ש וּבְתִשׁוּ פ"י ס' ו' הִבִּיא שְׁהִסְכִּימוּ עִמּוֹ כְּמָה גְדוּלִים וְכ"ה בְּבִינ"א שְׁעַר בֵּית הַנְּשִׁים
אוֹת י' וְהִבִּיא מַכְמ"פ כֵּן וְכַמָּה רַב גּוֹבְרֵייהוּ לְסַמּוֹף עֲלֵיהֶם לְטְהָרָה אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ וְלִכְּוֹן כֵּן
יַעֲשֶׂה גַם בְּנ"ד וְתַלְבַּשׁ גַּם הַפְּתוּנָת שֶׁל צַבְעוֹנִין וַיִּזְהִירָנָה שְׁלֵא יְהִי שׁוּם לְוָכוֹן בְּכַד
דְּנִזְדַּע שֶׁחֻזוֹ ד' מַחְמִיר בְּצִירוֹף מְקוּם צְבוּעַ וְלִנְכוֹן: וּמ"ש רו"מ דְּהוּי מַעֲלִים מְאִסוּר
לִיתָא דְּבַכָּה"ג לֹא גְזָרוּ חֻז"ל ע"ז וְלִיכָא אִסוּר כָּלָל וְגַם מְבִנְיָר בְּתִשׁוּ בִי"ע ס' פ"ד
וְשׁו"מ מ"ת ח"ב ס' ל"ב דְּבְמְקוּם שְׁנוּגָע לְעִיגוֹן הָאִשָּׁה מוֹתֵר לְהַעֲלִים עֵין ע"ש וַיִּצְאָ
דְּבִרְיָנוּ בְּטְהָרָה, (וְע"ל בְּסִי שֶׁאֵח"ז עוֹד בְּזוֹה): וּמ"ש רו"מ לְהַקְשׁוֹת עַמ"ש בְּחֻזְבּוּרֵי
לְחוּ"מ ס' רל"ה בְּיִשׁוּב קו' תוֹס' וְקו' הִישׁוּע"י עַפ"ד הַשַּׁעַת מ"פ ח"מ מ"א וְהַקְשָׁה רו"מ
לַפְמִש"ש הַר"ן נְדָרִים (י"ח) דְּנָדָר חָל עַל שְׁבוּעָה וְאִין שְׁבוּעָה חָל עַל נְדָר דְּבִנְדָר אִיכָא
אִסוּר חֲפָצָא וְגַבְרָא אֲבָל שְׁבוּעָה רַק אִסוּר גַּבְרָא א"כ הַרֵי בְּהוּ מְשָׁנָה תְּנִי יו"ט
וּמְקוֹדְשֵׁי וְהַרֵי מְקוֹדְשֵׁים הוּי אִסוּר חֲפָצָא דְּנָדָר הוּי כְּקַרְכוֹן ע' בְּר"ן נְדָרִים (י"א) וְאִין
חָל יו"ט עַל מְקוֹדְשֵׁי אִפִּי בְּב"א פִּינּוֹן דְּמְקוֹדְשֵׁים חָל עַל יו"ט אֲבָל יו"ט אֵינּוּ חָל עַל
מְקוֹדְשֵׁים לַק"מ דְּהַרִיטְב"א שָׁם הוּכִיחַ מִירוּשְׁלָמִי דְּשְׁבוּעָה חָל עַל נְדָר כְּמוֹ דְּנָדָר חָל עַל

שבועה וא"כ איסור יו"ט חל על מוקדשים ודברינו יסובו לשי' הריטב"א ועוד דהא לשי' הר"ן פל איסורי תורה הוי איסורי חפצא וא"כ יו"ט הוי ג"כ איסור חפצא ועכ"פ לשיטת הריטב"א א"ש בפשיטות: ומה שהקשה דהא דנבחים (ל"א ע"ב) דמשני אבני דלא כר' ירמ'י והא דלאכול ולהקטיר סד"א פיון דבהאי פי אורח'י וכו' ומה יענה במתני' (דף סה ע"א) דאיתא ג"כ לשון פנה ושמם בחטאת העוף ההקטרה לאו פי אורח'י ובעולת העוף לאו פי אורחיה נ"ל ליישב בפשי' לפמ"ש התוס' שם (כ"ח ע"א) ד"ה אמר שמואל וכו' דשמואל לא ס"ל כר' ירמ'י דא"כ רישא ר"א ומציעתא רבנן וסיפא ר"א ע"ש א"כ י"ל דגם אבני נד מטעם זה מתירוץ של ר' ירמ'י והתייבח במתני' דהכא דקתני רישא עור של אליה אכל לקמן (דף ס"ה) גם לאבני מציון שפיר לאוקמי כר"א ובאמת שפבר תמהו על משנה הג"ל בספר מש"ח וסמ"ח מצוה קמ"ד דלמ"ל הא דאכילה והקטרה אין מצטרפין דבלא"ה בעולה הוי מחשב בדבר שאין דרכו לאכול ובחטאת דבר שאין דרכו להקטיר והוא פקושני רו"מ אלא שלא הביאו מהש"ס (דף ל"א) ע"ש מ"ש בזה: סימן פב להרב הקריף וכו' מו"ה דוב בעריל הלוי קימעל נ"י בקיגהיניטש.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בדין אם מותר לאשה ללפוש פתונת צבוע להנצל מחשש פתמים שרגילה למצאם והביא דברי דגמ"ר סי' ק"צ ס"י ובתשו' ח"ס סי' קס"א הקיל רק בבגד שעל הפתונת ולא בכתונת שעל בשורה ובחכ"א פלל קי"ג ד"ט פתב שפציע על מטתה נראה דלא ס"ל כהח"ס אף רו"מ פקפק על גוף ההיתר דהא קי"ל דאין עושים סד"ר לכתחלה וכיון דיש מחמירים בבגדים צבועים אלא דסד"ר להקל א"כ אין לעשות מצוה לכתחלה והביא מד' מג"א סי' י' סק"א וט"ז סי' ע"א סק"ג ופר"ח וא"א סי' פ"ג ופמ"ג יו"ד בדיני ס"ס במקדושים סק"ז ונו"ב מ"ק סי' מ"ג: והנה בגוף דין סד"ר לכתחלה בא"ר סי' י' חולק בזה על המג"א וכתב דכיון דבספק לא גזרו חז"ל מותר לעשות פן לכתחלה וביאור דבריו דהא דעת רמב"ם דגם בדברבן איכא לא תסור וביאורו המחמירים דהא דסד"ר להקל משום דכף התנו לכתחלה והם אמרו דבספיקא שרי א"כ אין פאן גזירה פלל ואמאי יאסר לכתחלה ובפרט שהרי דעת הרמב"ד ורא"ש שבסי' פ"ג דבספק בעיא מותר לכתחלה וה"נ בספק פלוגתא ובגוף המחלוקת בבגדי צבועונים פבר הבאתי לעיל סי' פ"ב] מד' האשפול שפסק ג"כ להקל והביא דעת המחמיר וסיים דבכתמים שומעין להקל שפבר ראה דעת המחמירים וחולק עליהם גם רו"מ הביא דברי שיו"ב סק"ד שדחה דברי רד"ק שהעיר בהערת דג"מ ופסק ג"כ להקל ועוד נראה דכיון דבשעת לבישה עדיין ליכא פתמים מותר לעשות גם לכתחלה ורא"י לזה מדברי הב"י סי' רל"ח שביאר דעת רמב"ם דבספק בעיא לענין בדיקה בזמן היתר לבטל ובטלנו הי' סד"ר להקל והא אין לעשות סד"ר לכתחלה ובפרט שגולד הספק בשל תורה קודם שבטלו והרי הרמב"ם עצמו ס"ל דאין לעשות סד"ר לכתחלה בספק בעיא כמ"ש הב"י סי' פ"ג ובע"כ דכיון דאפתי זמן היתר חמץ וכל חיוב הבדיקה הוא רק לצורך הפסח אחז"א מותר לעשות כד"ר לכתחלה וה"נ בזה שלובששת קודם מציאת הפתם ולכשתמצא הפתם יהי' סד"ר ולהקל גם לכתחלה שרי וע' כה"ג בנדריים (מ' ע"ב) א"ר דלמא לכתחלה הוא דלא (דחליפין פגידיולין דמי) ואי עבד עבד וכו' ובר"ן פי' פלומר פשהוא פא להחליף איסור בהיתר לכתחלה בינדים אסור והחליפין אסורים אבל זו בשעה שלונתה אע"פ שהבעל מתחייב אין זה חליפין איסור ממש הלכך יכולה היא ללנות

וְלֶאֱכֹל וְאֵע"פ שֶׁאֲח"כ גִּפְרָעִין מִן הַבַּעַל דִּיעֲבַד הוּא שְׁנַעֲשֶׂה חֲלִיפִין לְמָה שְׁאֲכֹלָה עַכ"ל הָרִי דָאָף שֶׁהִיא לֹוּהָ וְאוֹכֵלֶת אִין זֶה בְּגֵדָר עוֹשֶׂה לְכַתְחֵלָה אָף שְׁאֲדַעְתָּא דְהָכִי עוֹשִׂית שְׁיִגְבוּ מִהַבַּעַל וְה"נ בְּנ"ד כְּשֶׁהִיא לוֹבֵשֶׁת צְבָעוֹנִין אִין לָהּ כְּתָמִים וְאֲח"כ כְּשֶׁיִּמְצָאוּ בּוֹ כְּתָם תּוֹכֵל לְהַקְלֵל וְאָף דְאָסוּר לְהַעֲלִים עֵין מִסַּד"ר וְדוֹקָא בְּמָה שֶׁהוּא רַק חֲנוּמְרַת גְּאוּנִים שְׁרִי וְע' שֶׁפ"ד או"ח ס' תס"ז סק"ל וסד"ט ס' קנ"ו סקט"ו בְּשֵׁם בִּיאֹרִי מְהַרְשֵׁ"ל וּמְהַרְא"ש עַל הַסֵּמ"ג אָבֵל הֵיִינוּ בְּסַפֵּק שְׁמָא יֵשׁ לְפָנֵינוּ הָאִיסוּר מִשֶּׁא"כ בְּנ"ד: וּבָדִין כְּתוּנָת כְּבָר רָאוּ עֵינָיו בְּהִגָּהֶת א"ב שֶׁהָעִיר מְהָא דְסִי' קצ"ו דְצָרִיכָה לְלַבֵּן חֲלוּק לְבָן דְמוּכָה דְס"ל דְלֹא כַהֲח"ס וְדוֹקָא בִּימֵי סְפִירָה צָרִיכָה לְלַבֵּן חֲלוּק לְבָן מִשֶּׁא"כ בְּשֶׁאָר יָמִים וְכִינּוּן שְׁיֵשׁ בְּזֶה גַם חֲשֵׁשׁ מְנִיעַת פו"ר בְּאִשָּׁה שְׁרִיגִילָה בְּכַתְמִים הַמִּיקָל יֵשׁ לוֹ ע"מ שְׁיִסְמְנוּ וְהַנְלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימָן פֶּג לְהַרְבֵּה הַה"ג וְכו' מו"ה יְחֻזְקָא לְפָרַעְנְקִיל נ"י רַב בְּהוֹסִיאָמִין.

מְכַתְּבוֹ מְגִלָּה עֶפֶה הִגִּיעֵנִי וּבְדַבָּר שְׁאֵלְתוּ בְּדַאֲקֻטְר אֶחָד שְׁבָא לְגַרְשׁ אֲשֶׁתוֹ וּבִשְׁעַת מִילְתוֹ נִימָן לוֹ שֵׁם אָבֵל אִין מִי שְׁיִקְרָא אוֹתוֹן בְּגֵדְלוֹתוֹן בְּשֵׁם זֶה זוּלַת בְּשֵׁם כִּינּוּי הַמְשַׁפְּחָה מְרַגְלִית וְחוּתָם כֹּן עַל כָּל כְּתָבֵי הַרְפוּאָה וְכַמְעַט אִין מִי שְׁיִוְדַע אֶת שְׁמוֹ הָעֵיקָרִי וְרַק אִם יַעֲלוּ לְתוֹרָה פַּעַם א' בְּשִׁנָּה וּג"ז אִינוּ בְּכָל שְׁנָה קוֹרִים אוֹתָם בְּשֵׁמָם הָעֵיקָרִי עַכְתָּ"ד הַשְּׁאֵלָה: וְהִנֵּה רו"מ הָאָרִיף מְאוּד בְּקוֹנְטְרָסוֹ וְלַעֲנ"ד בְּכָל הָאָרִיכוֹת שְׁכַתְּבֵי רו"מ לֹא רָאִיתִי שׁוּם הֶכְרַח לְוִמֵר דְשֵׁם הָעֵרִיסָה הֵי גִשְׁמַקַּע כִּינּוּן דְּוִדָּאִי בִּילְדוּתוֹ נִקְרָא בְּשֵׁם הָעֵצָם וְגַם עוֹלָה לְס"ת בְּשֵׁם זֶה אָף שֶׁהוּא רַק פ"א בְּשִׁנָּה אוֹ שְׁנַתִּים מ"מ אִין זֶה גִשְׁמַקַּע דְּדוֹקָא לְהַחְזִיק שְׁמוֹ בְּעֵינָיו ג"פ בְּתוֹף ל' יוֹם אָבֵל אִם כְּבָר הִנְחִיזָה אֶלָּא שְׁלֹא יִהְיֶה גִשְׁמַקַּע סְגִי אִם נִקְרָא בְּפִרְהוֹסִיא בְּתוֹף קָהֵל וְעַדָּה גַם פ"א בְּשִׁנָּה וְכַדוּמָה וּבְתִשׁוּ' א' לִק' רֶאָנוּנָא הַבְּאִתִּי מְהָא דְקִדְוִשִׁין (דף ע"ה וְאֵה"ע ס' ד' סכ"ב דְלֶרְמַב"ם גִּשְׁמַקַּע הֵיִינוּ שְׁלֹא יִנּוּדַע כָּלֵל וְגַם הַבְּאִתִּי מְדַבְּרִי רַש"י ע"ז (דף י') גִּשְׁמַקַּע הַדְּבָר שְׁלֹא יֵצֵא ד"ז מִפִּי אָדָם לְעוֹלָם וְלִלְשׁוֹן ב' שְׁלֹא יֵצֵא ד"ז לְחוּץ וּמְדַבְּרִי הַר"ש פ"ב דְכָלִּים מ"ב בְּשֵׁם תּוֹסְפָתָא בְּהָא דְמִלְחָמִיּוֹת וְעַד חֲלָבִין גְּדוּלִים בְּלוּג וְכו' גִּשְׁמַקַּעוֹ הַדְּבָרִים וְכו' וּפִי הַר"ש דְבִימֵי ר"ע לֹא נִחְלַק אָדָם עָלָיו וּכְבָר גִּשְׁמַפְּחוֹ דְבָרֵי רִיב"ז א"נ מִשׁוּם דְלֹא סְבָרוּ כְּוִנְתִּי ע"ש וְכַתְּבִיתִי דִּיל' דְהִנֵּף ב' פִּירוּשִׁים אִם הֵיִינוּ בִּידִיעָה אוֹ בְּדִיבּוּר וְעַכ"פ בְּנ"ד שְׁנִקְרָא כֹּן בְּרַבִּים לְס"ת אִפִּי פ"א בְּשִׁנָּה אוֹ שְׁנַתִּים וְדָאִי דְלֹא הֵי גִשְׁמַקַּע וְגַם הַבְּאִתִּי מִהַתּוֹס' בְּכוּרוֹת (ג' ע"א) ד"ה ור"י וְכו' דָּאִין לְדַמּוּת אֶלָּא מִהַ שְׁהַש"ס מְדַמָּה כִּהוּא דְבְּתוּלָה אִפִּי מְקַצָּת בְּתוּלִים וְכו' וְנִשְׁתַּיִירוּ מְקַצָּתוֹן כְּאֵלוֹ גִּשְׁמַיִירוֹ כְּוִן וְכו' ע"ש הֵיטֵב הָרִי דָאָף דְמִתְחַלְּקָה מְקַצָּת בְּתוּלִים אִינָם בְּכָלֵל בְּתוּלָה מ"מ אִם הִי בְּתַחֲלָה כְּוִן וְנִתְמַעְטוּ אֲח"כ אִז אִפִּי מְקַצָּתוֹן הֵי בְּכָלֵל כְּוִן וְה"נ לְעֵנִין הַחֲזָקָתָ שֵׁם בְּעִי' ג"פ בל' יוֹם מִשֶּׁא"כ בְּהַחְזוֹק אֶלָּא שְׁנִשְׁמַקַּע אֲח"כ סְגִי בְּהַחְזָקָה כָּל דְהוּ וְזֶה אִיזוּ שְׁנִים הָאָרְכָתִי בְּתִשׁוּ' לִק' בְּאֶלְחוּב בְּעֵנִין הַחְזָקָתָ שֵׁם ג"פ וּבְדַבְּרֵי הַמְבִי"ט שְׁהִבִּיא רו"מ וְהַבְּאִתִּי דְבָרֵי הַשֵּׁב יַעֲקֹב שְׁכַתְּבֵי דְסְגִי בְּפָרְסוּם בְּעֶשְׂרָה וְהִבִּיא מְב"ב (קמ"ב) וְהוּא ש"ס הַנְזָפָר גַּם בִּיבְמוֹת וּכְתוּבוֹת וְרָאִיתִי בְּתִשׁוּ' רו"מ שְׁהָרַב הַגַּאבְד"ק הָרִימְלִיב כְּתַב ד"ז אֲדַנְפְּשִׁי וְלֹא יָדַע שְׁכַתְּבֵי קְדָמוֹ הַש"י אָבֵל בְּשׁו"ת חֵא"ש ס' קס"ז חוֹלַק עָלָיו וּכְדַבְּרֵי רו"מ בְּהַשְּׁגָתוֹ ע"ד הַגְּאוּן הַנְּ"ל וּבְתִשׁוּ' א' לְהַרְבֵּי אַבְד"ק וּוְאֵלָאֲנִטְשִׁי סִק הַבְּאִתִּי מִתִּשׁוּ' ח"ס חֲלָק ו' ס' מ"א שְׁתַּמָּה בְּהָא דְבְּעֵינֵינוּ שְׁיִתְחַזַּק שְׁלִשִׁים יוֹם וְהָא בְּשִׁנּוּי הַשֵּׁם ע"י חוֹלָה סְגִי בְּפָרְסוּם קַצָּת וְע' בְּג"פ סִקְנ"ג

וביארתי דהטעם דבפחות מזה שמה שמא מכונן הבעל לקלקלה ויחזור בו מלהקרא בשם זה והבאתי מתשוי צ"צ ותשוי רח"כ חא"ע סי' נ"ט באמצע התשוי שפתבו פן והבאתי עוד מכמ"ק בענין זה אבל היכא דידעי שלא יהי שום שינוי וחקירה סגי גם בפחות מל' יום וכן בשינוי שם ע"י חולה שעושה לטובת החולה סגי בפחות מל"י וא"כ בנ"ד שהוא שם העריסה ולתורה נקרא תמיד פן מצד שהוא שמו ונמשך פן כמה שנים שנדאי אין זה בגדר שם נשתקע פלל והנה בתשוי רדב"ז ח"א סי' תקל"א במי ששמו שמר' ובפ"כ נקרא מחרז ואינו עולה לתורה אלא פ"א ביוכל ולא נודע שם שמר' אלא לחזן ופסק דפסול בגכתב שם שמר' לבד אבל שא"ה דשם מחרז הוא ג"כ שם מצד אבל בנ"ד ששם מרגלית הוא שם משפחה לבד גם הוא מודה וע' תשובת ב"ש חא"ע סי' קי"ז באמצע התשובה בזה: ועוד דאף דבשם צבי שנקרא הירש בנקרא רק הירש הוי צבי שם הנשתקע כמ"ש הט"ג בלק"ש סקל"ד היינו משום דשמה שמו נפתלי וכמ"ש הט"ג שם ושם הירש הוא ג"כ שם איש וגם אם מיעוטא דמיעוטא קורין בשם צבי הוי נשתקע לשוי הנו"ב מ"ק א"ע סי' פ"ח ונא"ד סוסי' ז אבל בנ"ד ששם מרגלית ידוע לכל שהוא רק שם משפחה וגם אביו ושאר אחיו ובניו נקראים פן והכל יודעים שיש לו שם העצם א"כ גם המיעוטא דמיעוטא שנקרא לתורה או שחותם לפעמים על ונעקסיל או בערפאות גם בשם עצם כפי שנקרא בלשונם כמו מאריץ וכדומה זה המיעוט מחזיק לעצמו יותר מן הרוב כי הרוב בזה אינו פלוג לפי שהכל יודעים שאיננו רק שם משפחה ונדמי לצ"ט אומרים לבוז וא' אומר לחלק לזה שומעין שאמר בהלכה ולכן גם בנ"ד הרוב מתבטל אל המיעוט ולא הוי שם העצם כנשתקע וע' בט"ג ש"א אות ח' סוס"ק ח"י בשם ע"נ כמה שנהגו בא"י במי שנולד אחר מיתת אביו וקורין אותו על שמו הפל קוראים אותו חכם ואין יודעים פלל משם העצם אלא דכשמתגדל קורין אותו לס"ת בשם העצם אבל הפל קורין אותו בבית ובשדה רק בשם חכם דיש לכתוב אברהם המכונה חכם והט"ג פקפק לכתוב לכתחלה דמתקרי חכם לפי שהוא שם הקודש אבל בדיעבד אם כתב המכונה פשר פינון דידוע לכל שאינו שם עצם ע"ש ולא חילק בין אם נקרא לס"ת הרבה פעמים או רק פ"א בשנה ובפרט אי נימא דבעינו שיהי צריך לעלות ג"פ תוך ל' יום לא הו"ל למסתם אלא לפרש ולכן נראה דס"ל כמ"ש דבכה"ג אינו בכלל נשתקע והסכים לכתוב שם העריסה והרי שם חכם נפר הוא בין אביו ואחיו ובניו שאינם נקראים פן ואפ"ה לא הוי שם עצם ומכ"ש בשם משפחה שכל משפחתו קרוים פן ואין היכר מי הוא המגרש נדאי דאם רק עולה לפעמים לס"ת אפי' ע"ל מיעוטא דמיעוטא הוא שמו וכן בחותם לפעמים בשם פינוי של שם הקודש ע"פ לשונם כמו מארין וגם ב"ב קורים אותו פן צריך לכתוב שם זה גם אם אינו עולה לס"ת בשום פעם.

ומצאתי בשו"ת חיים שאל ח"א סוסי' ל"ט בשם מקור ברוך סי' ט' באשה ששמה שמחה ונקראת בפ"כ עוזיאלה על שם המשפחה לכתוב שמחה המכונה עוזיאלה ע"ש וע' ג"פ סי' קכ"ט סקכ"ח שכ' ג"כ על שם משפחה המכונה וע' שו"ת שערי צדק א"ע סי' צ"ב בזה וע"ע בט"ג ש"א אות ג' סק"כ בשם גליבי שכ' ג"כ דכל שידוע ששם הנקרא אינו רק פינוי לא הוי שם הראשון בכלל נשתקע ע"ש בשם עז"נ ותבין וע' ב"פ סי' קכ"ט סק"פ ומדברי המקור ברוך וחיים שאל מוכח דגם באשה דאינה עולה לס"ת פלל לא מיקרי נשתקע ומכ"ש בזה: סוף דבר כי לענ"ד אם עולה לפעמים בשם משה יש לכתוב

מִשֶׁה דְּמַתְקָרִי מְרַגְלִית אוֹ הַמְכַוְנָה הוֹרֵוּיץ וְאִם נִקְרָא מִב"ב מְאָרִין אִף דְּבַעְלָמָא ב"ב לְחוּד אֵינָם בְּכָלֵל פְּוֹרְתָא הֵינּוּ אִם ע"פ רֹב נִקְרָא בְּשֵׁם עֵצִים אַחֵר אָבֵל בִּנ"ד שְׁשֵׁם מְרַגְלִית הוּא רַק שֵׁם מְשֻׁפָּחָה וְשֵׁם הָעֵצִים נִקְרָא ג"כ רַק ע"צ הַמְיָעוּט פְּשֻׁעוּלָה לִס"ת א"כ לִגְבֵי מִיעוּט זֶה חָשׁוּב גַּם מִיעוּט קְרִיאַת ב"ב שְׁפִיר וּבִכְרֵט אִם חוֹתֵם פֶּן לְפַעְמִים פְּנֹהוּג שְׁחוֹתֵמִים בְּאוֹת רֵאשׁוֹן מִשֵׁם הָעֵצִים וּנְקוּדָה מִן הַצַּד לְרַמֵּז שֶׁהוּא ר"ת וְכֵה"ג כְּתָבוּ הַתּוֹ בְּיוֹמָא (נ' ע"ב) וּבְזִבְחִים (דף ו') בְּהָא דְפֵר שֶׁל כ"ג אִי אַחִיו מְקַנְפֵי מִתְפָּרִים עוֹשֶׂה תְמוּרָה וְלֹא מִיְקָרִי שְׁוֹתְפִים וְהַקְשׁוּ מָהָא דְהַנִּיחַ בְּהֵמָה לְשִׁנֵי בְּנָיו אֵין מְמִירִין אִף דְּיוֹרֵשׁ מְכַפֵּר רַק מְקַנְפֵי וְתִי' דְדוֹקָא בְּפֵר שֶׁל כ"ג דְהוּי שֶׁל כ"ג מְקַנְבְּעָא לְכֹן לֹא מִיְקָרוּ שְׁאָר כְּהֵנִים דְּמְקַנְפֵי בְּעַלְמָא שְׁוֹתְפִים לִגְבֵי כ"ג אָבֵל הֵתֵם דְגַם אַחִיו הוּי רַק מְקַנְפֵי א"כ גַּם חֵלֵק מְקַנְפֵי שֶׁל אַח הַשֵּׁנִי מְקָרִי שְׁוֹתְפוֹת ע"ש וְה"נ לְעַנְנֵן הַמְיָעוּט שֶׁל ב"ב י"ל דְנִגְדַּד מִיעוּט שְׁעוּלָה לִס"ת גַּם קְרִיאַת ב"ב מִיְחָשֵׁב שְׁפִיר קְרִיאָה וְכֹן נִמְצָא כֵה"ג בְּתִשׁוּ' מַהֲרִי"ק שֶׁרֵשׁ קִס"ט סְמוּךְ לְסוּפּוֹ בְּהָא דְפְסָחִים (ט') בְּסוּגֵיָא דְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְדֹאֵי דֹאב"א סָפֵק וְסָפֵק הוּא דֹאב"א מְעָרִים אָדָם וְכו' וְהֵלֵא דְבַר פְּשׁוּט הוּא שְׁאֵחָד מְעַשְׂרָה אוֹ מְמָאָה וְכו' שְׁהָרִי מִתְחַלָּה בְּעֵי לְמִימַר דְּהוּי וְדֹאֵי טָבֵל וְכו' אֵלֵא דְלֹא טָבֵל גְּמוּר הוּא וְגַם קָרוֹב הוּא לְהִיּוֹת מְתוּקָן מִדְּרַח"ח דְאָמַר חֲזַקָה עַל חֶבֶר וְכו' ע"ש וְטַעְמוֹ כִּמ"ש בְּשׁו"ת רַח"כ יו"ד סוּסִי' י"ט בְּשֵׁם אֵיזָה תְּשׁוּבָה דְגַם סָפֵק שְׁאֵינּוּ שְׁקוּל אֵלֵא מִיעוּטוֹ לְהַקְלֵ מְצַטְרַף לְסָפֵק שְׁנֵי שְׁרֹבּוֹ לְהַקְלֵ ע"ש הָרִי דְלִגְבֵי מִיעוּט לְאִסּוּרָא מְהֵי מִיעוּט דְהִיְתַרָא וְה"נ בִּנ"ד לִגְבֵי מִיעוּט דִּס"ת מְהֵי גַם מִיעוּט קְרִיאַת ב"ב וְע' בְּשׁו"ת אַבְנֵי צְדָק לְהַג' מִדְּעַע"ש חֲא"ע ס' צ"ב צ"ג בְּנִידוֹן פְּזָה וְע' בִּד"ח שְׁעַר שִׁנּוּי הַשְּׂמוֹת אוֹת י"ז בְּסוּפּוֹ מ"ש בְּזָה וְע"ע ח"ב ס' א"ע ח"ב ס' ל"ב בְּזָה הֵיטֵב וּמְצִאתִי בְּתוֹסָפ' פ"ב דְּעֵדוּת פְּתַב לְשֵׁם מְשֻׁפָּחָה פְּסוּל וְאִם הִי' נִקְרָא עַל שְׁמוֹ פֶּשֶׁר וִי"ל דְּהַפְּנֹנָה שְׁנִקְרָא בְּשֵׁם הַמְשֻׁפָּחָה וַיֵּשׁ לְהַעִיר מְדַבְרֵי הַב"י ס' קכ"ט בְּשֵׁם מַהֲרִי"ק בִּד"ה אִם פְּתַב שֵׁם דְּבִמְקוֹם פְּתִיבָה לְבַד וְכו' דְתוֹ לִיכָא לְמִיחָשׁ לְלַעַז שְׁפָכֵר יוֹדְעִים שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר זוּלַת הַפְּתוּב וְכו' ע"ש דְמוּכָח דְבַכֵּה"ג לֹא מְקָרִי נְשֻׁתְקַע ע"ש וְרִיאִתִּי בִּד"מ ס' קכ"ט אוֹת י"ט דְבְּשֵׁם מְשֻׁפָּחָה ל"ש לְכַתּוֹב הַמְכַוְנָה כִּי הוּא חֲזִינוּךְ וְלֹא פִינוּי וְהִבִּיא פֶּן בְּשֵׁם סה"ג בְּשֵׁם פְּמָה גְדוּלִים וְא"כ צ"ע בְּשֵׁם מְרַגְלִית אוֹלֵי יֵשׁ לְכַתּוֹב וְחִינוּכוֹ מְרַגְלִית וְע' שְׁדִי חֲמַד מְעַרְכַת גֵּט ס' ז' אוֹת י"ב י"ג י"ד אָבֵל י"ל דִּהַד"מ מִיְיָרִי רַק בְּזִמְן הַקְדוּם שֶׁלֹּא הִי' נִקְרָא בִּפ"כ בְּשֵׁם הַמְשֻׁפָּחָה לְבַד אָבֵל בַּזֶּה"ז מוֹדָה וְלְכֹן לְעַנ"ד יֵשׁ לְכַתּוֹב מִשֶׁה הַמְכַוְנָה מְאָרִיץ וְדַמְתְּקָרִי מְרַגְלִית וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן פֶּד לְהַרְבֵּ הַגָּאוֹן הַחֲסִיד וְכו' מו"ה מְרַדְכֵי יְהוּדָא נ"י אַבְד"ק אֵינְטַעֲרָדָאם בְּמַדִּינַת זִיבְעִגְבֹרְגֵעֵן.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד הָעֵגוּנָה אֲשֶׁת ר' אַבְרָהָם הַיִּיזְלֵעֵר גַּר צְדָק מְקַהֲלֵתְכֶם שְׁנַתְגִּייר שֵׁם זֶה עֲרַךְ ח' שְׁנִים וְנִשְׂאָ אִשָּׁה וְשָׂהָה עִמָּה פְּמָה חֲדָשִׁים וְאִח"ז נָסַע לְבַקֵּשׁ פְּרִנְסָתוֹ וְכִמָּה שְׁנִים לֹא נוֹדַע מְקוֹמוֹ וְזֶה כְּשֵׁנָה יֵצֵא קוּל שְׂמַת בְּיָשׁוּב פְּעַטְרָאוֹ וְאִסְעָלְלַע וְרו"מ פְּתַב לְהַרְבֵּ מֵאֲד"א עָבוּר זֶה וּבָא מִשֵׁם גַּב"ע שְׁהַעִיד ר"א ב"ר מִשֶׁה כִּי בְהִיּוֹתוֹ שְׂמָה שְׁמַע מְהַנ"ל שְׁשֵׁמוֹ אַבְרָהָם הַיִּיזְלֵעֵר וְדִירְתוֹ בְּאֵינְטְרָדָאם וְשֶׁהוּא גַר צְדָק וּבְמִשְׁוֹ הַזִּמְן נִאָבֵד מִמֶּנּוּ הַתְּעוּדַת מִסַּע (רִיזִיעַ פָּאס) וּבִיקֵשׁ מֵרַאב"מ הַנְּ"ל שְׁיִכְתּוֹב לְהַרְבֵּ דְשֵׁם וְגַם לְהַאֲדוּנִים מִן הַבְּעָהֲעָרְדַע שְׁיִשְׁלַחוּ לוֹ פָּאס אַחֵר וּבִינֵי וּבִינֵי נִמְצָא הַפָּאס שְׁנִאָבֵד וְהוּא קָרָא אוֹתוֹ וְהִי' הַתְּוֹאֵר הַפְּתוּב בּוֹ כְּפִי תְּוֹאֵר הָאִישׁ הַנְּ"ל וְעוֹד הַעִיד רִיב"א שֶׁהִי' הַגַּר

אָצלוֹ שְׁמִנָה יָמִים בְּבֵיתוֹ וּא"ל ג"כ שֶׁהוּא גַר צָדֵק מְעִיר אֵינְטֵרֵדָאָם וְעוֹד הַעֵיד רִיב"פּ
מִקְּבָעֵטְלֵעֵן כִּי הוּא רָאָה אֶת הַגַּר אַבְרָהָם מְאִינְטֵרֵדָאָם בְּעִיר סִיקְסֵס שֶׁהִי דָרְכּוֹ לְהַתְעַפֵּב
שָׁם ב' או ג' שְׁבוּעוֹת וְגַם הִי בְּעִיר בְּעֵטְלֵעֵן כְּמָה פְּעָמִים בְּהִיּוֹת רִיב"פּ דֵּר שָׁם וְהַפִּיר
אוֹתוֹ הֵיטֵב וּאח"ז מֵת בְּעִיר אֲדָא זֶה שְׁשָׁה שָׁנִים עֲכַת"ד הַגב"ע: וְגַם שָׁלְחוּ אֶת הַפָּאָס
וְגַם אֶת כְּתָב הַמְּלִיצָה שְׁנָתָן כַּת"ר לְהַגַּר הַנְּ"ל וְהוּא כְּפִי שְׁנַמְסָרָה לְיָדוֹ: וְהִנֵּה רו"מ פִּתַּח
פִּתְחָא דְהֵיטְרָא דְאַף שֶׁהַגַּר הַנְּ"ל הִגִּיד אֶת שְׁמוֹ לְפִי תְּנֻמוֹ בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים שְׁלֵא ע"מ לְהַתִּיר
אֲשֶׁתוֹ אַפ"ה סְמְכִי עֲלֶיהָ כְּדָמוּכַח מְעוֹבְדָא דְסוּף יְבָמוֹת (קכ"ב) דַּא"ל יִישֵׁר כּוֹחָהּ אַרְי'
וּא"ל שְׁשֻׁמוֹ יוֹחֲנָן בֶּן יְהוֹנָתָן וְהִבִּיא מִתְּשׁוֹ הָרֵא"ש שְׁבַטוֹר סוּסִי' קִי"ח דְּמוּכַח דְּקִי"ל
כְּעוֹבְדָא זֶה וְלֹא חִיָּשִׁי שְׁמָא שְׁיָקָר אַף שְׁלֵא נִתְּפֹנֵן בְּאַמִּירְתוֹ לְהַתִּיר אֶת אֲשֶׁתוֹ דְּאִי נִימָא
דְּהָרֵא"ש מִיָּרִי שְׁאַמֵּר כֵּן לְפָנֵי מוֹתוֹ הו"ל לְהִבִּיא רֵא"י מִמִּתְּנִי (דף קכ"א ע"ב) מְעַשָּׂה
בְּצִלְמוֹן וּבַע"כ מְשׁוּם דְּהֵתָם אָמַר כֵּן בְּשַׁעַת מוֹתוֹ וְאִין רֵא"י מְשָׁם לְהִיכָא דְאַמֵּר כֵּן בְּחַיָּו
לְכֹן הִבִּיא מְעוֹבְדָא דַּר"ט וְצִיָּדָד דְּאַדְרַבָּא בַּכַּה"ג עֲדִיף טְפִי כִּינּוּן שְׁכָבֵר הַחוּצָא קוֹדֵם שֶׁהִי
נ"מ לְאַיְסוּרָא וְכַמ"ש כַּה"ג בְּהַפְּלָאָה סוּפ"א דְּכַתְּנֻבוֹת עֲכַת"ד וְאַנִּי מוֹסִיף שַׁכ"ה בְּתִשׁוֹ
מַהֲרִי"ק שְׁרָשׁ קַע"ב וְנ"ל כִּי הַנְּלַע"ד דְּבָר פְּשׁוּט שְׁמַאֲחַר שְׁהַעֵיד הַרְמַב"א שְׁשֻׁמַּע מַג'
או ד' בְּנֵי בְּרִית שְׁהָאָחֵד שְׁהַמִּיר דָּתוֹ וְצוֹלַע עַל יָרְכוֹ הִי אֹמֵר שֶׁהוּא בֶּן הַקְּדוֹשׁ ר"י
וְאח"כ שְׁמַע מִהֶם שֶׁהִי מֵת דְּאִיְתָתָא שְׁרִיָּא בְּלִי שׁוּם פְּקוּק וְאֵע"ג שְׁהֵם לֹא הָיוּ מְכִירִים
אוֹתוֹ וְלֹא יוֹדְעִים שְׁמוֹ כ"א עַל פִּי פְּשִׁטָּא דְּמַהֲנֵי וְאַפְ"י בַּפ"א שְׁאַמֵּר שְׁשֻׁמוֹ כֶּה דִּי בְּכַהּ
וְרֵא"י בְּרוּרָה מְדַגְרָסִי בְּשִׁילְהִי יְבָמוֹת וְכו' שְׁכַהּ קוֹרִין אוֹתִי בְּעִירִי יוֹחֲנָן בֶּן יְהוֹנָתָן וְכו'
וְהַשִּׂיא ר"ט אֶת אֲשֶׁתוֹ הָרִי לֵה דַּאֲע"ג דְּלֹא הַחוּצָא לּוֹ שְׁשֻׁמוֹ יוֹחֲנָן בֶּן יוֹנָתָן כ"א בְּסִיפּוֹר
בְּעֲלָמָא בְּאַקְרָאִי כְּדָאֵמַר לּוֹ יָפָה כְּוֹנֵנַת וְאַפ"ה הַשִּׂיא ר"ט אֲשֶׁתוֹ ה"נ ל"ש וּמִתּוֹךְ רֵא"י זֶה
שְׁהַבְּאֵתִי הוֹכִיחַ הָרֵא"ש דְּלֹא בַעִי' שְׁיָפִיר הַעֵד אוֹתוֹ שְׁמַעֵיד עָלָיו שְׁמַת רַק שְׁיַדַּע שְׁמוֹ
וְסַמָּךְ עָלָיו הִלְכָה לְמַעֲשָׂה וּמַאֲחַר שְׁהֵם א"ל אַח"כ שְׁאוֹתוֹ הַמוּמָר הַצּוֹלַע חָלָה וּמֵת אִין
לֵה עֲדוֹת גְּדוֹל מְזָה וְכו' וְאֵם נָפֵשׁ אָדָם לֹא מֵרִי כְּתָב הַרְמַב"ם ז"ל וְכו' מְשֻׁמַּע דְּבַעֲיָנָן
שְׁיָזְפִיר שָׁם עִירוֹ בְּעֲדוֹתוֹ וְכו' נִלְפַע"ד דְּהֵינּוּ דְּנֻקָּא הִיכָא שְׁאַיְנוּ מְזָפִיר שָׁם אָבִיו אֲזַ צ"ל
יוֹסֵף שְׁמַמְקוּם פְּלוֹנִי וְכו' גַּם עֲדוֹת רַמְבִּי"ק פְּשִׁיטָא שְׁעֲדוֹת גְּמוּרָה הִיא שְׁהַרִי הִי מְפִירוֹ
מִחַיִּים גַּם רָאָהוּ מֵת וְהַעֵיד שֶׁהִי שְׁמוֹ נִתְּנָאֵל גַּם שָׁם אָבִיו יָדַע ע"פ דוֹדוֹ וְכו' וּפְשִׁיטָא
דַּע"פ דוֹדוֹ מְהֵנִי גַּם יָכוֹל לְהַעֵיד עָלָיו כְּדַפְּשִׁיט תְּלַמוּדָא פ' הַחוּלְזֵן גְּבִי וְאַשְׁתְּמוּדַעִינָהוּ
דְּאַחְוָה דְּמִתְּנָא וְכו' דְּהִלְכְּתָא אַפִּי קְרוֹב וְכו' הָרִי"ף וְכו' גִּילּוּי מִקְּלָתָא בְּעֲלָמָא דְּאַפִּי קְרוֹב
וְכו' דְּלֹא אִמְלָתָא דְּאִיְסוּר קָא מְסַהֲדִי וְכו' וְאֵע"ג דְּבַהֲהוּא שְׁעָתָא דְּמַגְלִי מְלָתָא דְּאַחְוָהִי
דְּמִתְּנָא הוּא כְּבָר אָנּוּ צְרִיכִין לְעֲדוֹתוֹ שְׁהַרִי הוּא רוֹצֵה לְחַלְזֵן וְכו' אַפ"ה לֹא חָשִׁיב אֲלֵא
גִי"מ בְּעֲלָמָא כ"ש הָכָא שְׁבַשְׁעָה שֶׁא"ל וְכו' שְׁזָה נִתְּנָאֵל הִי בֶּן אַחֲוִי עֲדִינִין לֹא הֵינּוּ
צְרִיכִין לְעֲדוֹתוֹ וְכו' עכ"ל וְאח"ז בִּיָּאָר שָׁם דְּאַף דַּכַּמ"פ ס"ל דְּאִין עַא"נ בִּיבְמָה מ"מ הָכָא
דְּהִיבָם מוּמָר יֵשׁ לְהַקֵּל ע"ש וְכַמ"ש בַּנ"ד דְּגַבִּי הֵיטֵר עֲגוּנָה מְהֵנִי בַּכַּה"ג וּמְפֹרְשׁ ג"כ
סְבֵרַת רו"מ דְּאַדְרַבָּא מַה שְׁאַמֵּר קוֹדֵם שֶׁהוֹצֵרְכוּ לְמִלְתָּא דְּאִיְסוּרָא מְהֵנִי טְפִי וְע' בְּתִשׁוֹ
מַהֲר"מ מְלוּבְּלִין סִי' נ"ו בְּאַמְצַע הַתְּשׁוֹ שֶׁהִבִּיא בְּקִיצוֹר מִמַּהֲרִי"ק הַנְּ"ל לְנִידוֹן דִּידִין
שְׁהַתְּפָאָר הַמוּמָר בְּחַיָּו בְּמִדִּינַת אֲטִלְיָא שְׁאֵם הִי רוֹצֵה לְהַרְוִיחַ מְמוֹן הֵינֵה בְּיָדוֹ לְהַתִּיר
יְבָמָה זְקוּקָה לּוֹ בְּאַרְץ פּוֹלִין דַּאֲע"ג שְׁלֵא נוֹדַע זֶה כ"א ע"פ דְּבָרֵי הַמוּמָר אַפ"ה נְאַמֵּן
וְהִבִּיא רֵא"י הַמַּהֲרִי"ק הַנְּ"ל ע"ש וּבְתִשׁוֹ מַהֲרַשְׁד"ם חַא"ע סִי' נ"ט בְּאַמְצַע הַתְּשׁוֹ הִבִּיא

ג"כ מתשובת הרא"ש שְבִסְיָן קי"ח הַג"ל ואח"ל הביא ראיות דמדאורייתא לא חיישינן
שְמא שְיִנְה שְמו דְלָא חֲצִיף אִינְשׁ לְשָׁנוֹת שְמו דְמִלְתָּא דַע"ל"ג לָא מְשַׁקְרִי אִינְשֵׁי אֱלָא
דְרַבְּנָן הַחֲמִירוּ לְכֹן אִפִּי' אִשָּׁה נְאֻמָּת כַּמ"ש הַרְמַב"ם וּב"י חו"מ סי' מ"ט וּמָה שְׁחַשְׁשׁוּ
מְדַרְבְּנָן הוּא מְשׁוּם דְאִיכָּא לְמִיחַשׁ שְמָא שְיִנְה לְאִיזוּ תוֹעֵלֶת וּבְמִקּוּם דְלִיכָּא לְמִיחַשׁ פְּשִׁי'
שְהוּא נְאֻמָּן עַד שְׂאָם אִינְרַע שְׂאָנוּ נְצָרִיף לִינְדַע שְמוּ וְיִנְדַעְנוּ אוֹתוּ מְפִלוּנִי שְׂאָמֵר שְהַגִּיד לוֹ
מְפִיו שְמוּ ע"י סִיפּוֹר דְבָרִים אִין לְסַפֵּק בְּזָה פְלִל דְנִדְאִי פִינָן שְלָא הִיָּה שׁוּם חֲשֵׁשׁ לוֹמֵר
דְמְשׁוּם הַנְּאָה שְיִנְה שְמוּ אִז וְדִאִי יֵשׁ לָנוּ לְסִמּוּף וְכו' דְקוּשְׁטָא הָוִי מְטַעַם דְלָא חֲצִיף אִינְשׁ
וּמִש"ה פְתַב מֵהֲרִי"ק וְכו' ע"ש וְה"נ בַּנ"ד וּלְפַעַנ"ד גַּם מִד' הַרְמַב"ם וּש"ע סי' י"ז סִי"ח
מוֹכַח כֹּן שְהִרִי מְבִנְאָר שְם בָּא א' וְאָמֵר לָנוּ אָמְרוּ ב"ד אוֹ אֲנָשִׁים כְּשִׁתְּלֵף לְמִקּוּם פ' אָמֵר
לְהֵם שְמַת יִצְחָק בֶּן מִיכָאֵל וְכו' אֲשֵׁתוּ מְוִתֶּרֶת וְהִנֵּה בְשִׁלְמָא גְבִי אָמְרוּ ב"ד נִיחָא דְמִסְתְּמָא
דְקִדְקוּ בְדִבְרֵי לִינְדַע שְׂשָׁמוּ כֹן אֲבָל בְּאָמְרוּ אֲנָשִׁים הָרִי נִיחֻשׁ שְמָא סְמָכוּ עַל מָה שְׂשָׁמְעוּ
מִהִמַּת בְּחִיּוּ בְדִרְף אִקְרָאִי שְקָרָא א"ע בְּשֵׁם זֶה וְאִיף נְסִמּוּף ע"ז לְהַתִּיר הָאִשָּׁה וּבַע"כ
דְגַם בְּכַה"ג מְהִי שְפִיר דְכִינּוּן שְקָרָא א"ע בְּשֵׁם זֶה לָא חֲצִיף אִינְשׁ לְשָׁנוֹת שְמוּ וְכַמ"ש
הַפּוֹסְקִים הַג"ל וְע' בְּשׁו"ת הֲרִי"מ ח"א ע"י י' וְנ"ל ע"ד הַעֲגוּנָה הַצְּדָדִים לְהַתִּירָה א' ע"י
אֲמִירְתוּ בְפָנֵי אֲנָשִׁים שְהוּא מְאֻזְעָרְקָאוּ שְיִזְעִיל חִיפּוּשׁ וְכו' פִינּוּ דְאֲמִירְתוּ דְרְף שְיִחָה
ג"כ מְהִי כְמִבְנְאָר בְּפּוֹסְקִים מְהָא דִיּוֹחֲנָן וְכו' עַכ"ל זְהוּ ג"כ כַּמ"ש: אָף דְלְכֹאֲרָה י"ל
דְבַנ"ד יֵשׁ לְחֻשׁ שְמָא שְאֵל הוּא אֶת הַפָּאָס וְהַמְלִיצָה מִן הַגֵּר וּלְפִי שְנִכְתַּב בְּפָאָס שְם זֶה
שְיִנְה ג"כ אֶת שְמוּ וְקָרָא א"ע אֲבָרְהָם מְאִינְטְעָרְדָּאָם וְגַם קָרָא א"ע גֵּר צָדֵק לְפִי שְכֹן
נְכַתֵּב בְּכַתֵּב הַמְלִיצָה אֲבָל נִרְאֶה דְכִינּוּן דְבִזְמַן שְנְאָבְד מְמַנּוּ הַפָּאָס בְּיָקֵשׁ מְרַאב"מ שְיִכְתֹּב
לְהַרְבֵּ וְגַם לְשָׂרֵי הַבְּעֵהָעֶרְדַּע שְיִשְׁלַחוּ לוֹ פָּאָס אַחַר וְאִם אִיתָּא שְאִינְנוּ זֶה הַגֵּר רַק שְשָׁאֵל
מְמַנּוּ הַפָּאָס א"כ אִיף עָרַב לְבוּ לְבַקֵּשׁ זֹאת מְהַרְבֵּ וּמְבַעֲהָעֶרְדַּע דְשְׂמָא הֲר' אֲבָרְהָם גֵּר
צָדֵק הוּא בְבֵיתוּ וְיִתְגַלֶּה שְקִירוּ וְיִוְכַל לְבַא לְעוֹנֵשׁ בְּפִלִּילִים עַל הַמְעַשָּׂה שְעַשָּׂה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
בְּפָאָס שְל אַחַר וְאִפִּי' בְּעַפּוּ"ם לְשִׁי מֵהֲרִי"ק הִיכָּא דְמִסְכֵּן נְפִשׁוּ בְאֲמִירְתוּ נְאֻמָּן וְאִף
שְהֲרַאנ"ח נְחַלֵּק עָלָיו כַּמ"ש בְּקו"ע סִי' רַפ"ד הִינְנוּ בְּעַפּוּ"ם מִשָּׂא"כ בְּיִשְׂרָאֵל י"ל דְלַכ"ע
אִין לְחֻשׁ שְמִכְזָב בְּאִנְפֵּן פְּנֵה וְע' תְּשׁו' פ"י ח"ב סִי' ס"א בְּשֵׁם מְהַר"ל מְפָרָאג שְחֻלֵּק
ג"כ ע"ד מֵהֲרִי"ק אֲבָל הַב"י בְּתִשׁו' הַסְפִּים לְד' מֵהֲרִי"ק וְכֹן מְצָאֵתִי בְמֵהֲרַשְׁד"ם א"ע סִי'
קַס"ה שְפִסֵּק כְּמֵהֲרִי"ק וְע"ע בַּט"ז יו"ד סִימָן שַׁט"ז סַק"ד שְהַעֲתִיק לְשׁוֹן מֵהֲרִי"ק הַג"ל
וְהוֹכִיחַ ג"כ דְהִיכָּא דְמִפְסִיד לְעַצְמוּ גַם עַפּוּ"ם נְאֻמָּן וּמַכ"ש בַּנ"ד שְאִין לְחֻשׁ לְזָה: וְגַם
בְּעִיָּקֵר הַדְּבָר אִם חֲיִי שִׁי לְשָׁאֵלָה כְּבָר נּוֹדַע מְחֻלְקֵת הֲרַאשׁוּנִים בְּזָה וְכָבֵר קְבָצָם בְּפַת"ש
סִי' י"ז סַקצ"ה וּמְאֻז הַבְּאֵתִי רַאִי מְדַבְּרִי רַש"י חֻלִּין (צ"ו ע"א) ד"ה פְּלַגְיָא וְכו' וְכִלְיוּ
שְל הוֹרֵג עַכ"ל וּמוֹכַח דַּס"ל דַּל"ח לְשָׁאֵלָה וְאִח"ז מְצָאֵתִי בְתִשׁו' גַּא"ב סִי' כ"א שְהַעֲרִיר
בְּזָה וְע"ש מ"ש ע"ז וְרַאִיתִי בְתִשׁו' פ"י ח"ב סִי' נ"ג נְדַפְסַתְּשׁוּבַת הַתּוֹי"ט וּפְסַק ג"כ
לְהַקֵּל כְּדַעַת רַבּוּ מְהַר"ל מְפָרָאג וְהִנֵּה מְקוּדָם אֲבָרַר אִם חֲשֵׁשׁ שְאֵלָה מֵה"ת אוֹ רַק
מְדַרְבְּנָן וְהִנֵּה בְתִשׁוּבַת הַרְדַּב"ז ח"ב סִי' תִשְׁצ"ח פְתַב בְּפִשִׁי דְהָא דְבַא"א חֲיִי שִׁי לְשָׁאֵלָה
הוּא רַק מְשׁוּם חֻמְרַת א"א וְהִבִּיא דַעַת י"א דַּל"ח לְשָׁאֵלָה פְלִל אִפִּי' בְּסִימָנִים שְאִינָם
מְוִבְהָקִים בְּיוֹתֵר וְאִפִּי' לְמ"ד סִי' דְרַבְּנָן וְתַמָּה עָלֵיהֶם דְבְשִׁלְמָא לְמ"ד סִיד"א נִיחָא אֲבָל
לְמ"ד סִיד"ר אִיף מִתִּירִים א"א בְּסִיד"ר וְתִי' דַּס"ל דְאִפְקַעִינְהוּ רַבְּנָן לְקִידּוּשִׁין וְעָבְדוּ
מְעוֹת מְתַנְּה אֲבָל אִין לְסִמּוּף ע"ז וְאִין לְהַתִּיר בְּסִימָנִים בְּכִלִּים אִם אִין הַסִּימָנִים מְוִבְהָקִים

ביותר אַבְל בְּאַבְדָּה ל"ח לְשֵׁאלָה וְטַעֲמָא דְאַפִּי שְׁאֵלוּ וְיִוְדַע סִימְנֵי הַפְּלִי מִנֵּין יָדַע שְׁנֵאבְד
מִבְּעָלְיוּ שֶׁהוּא בָּא וְנוֹתֵן סִימֵן וּמִטַּעֵם זֶה לֹא חֲיִישִׁי ג"כ לְמַכִּירָה אַבְל מִשּׁוּם חֲנוּמְרָת א"א
נְהִי דְסִיד"א מ"מ חֲיִישִׁי לְשֵׁאלָה מִשּׁוּם חֲנוּמְרָת א"א אַבְל בְּסִימְנֵים מְנוּבְּהֻקִים בְּיִוְתֵר גַּם
בְּאִסּוּר א"א אֵין לְחוּשׁ לְשֵׁאלָה דְסִימְנֵים כְּאֵלוּ כְּעֵדִים דְּמִי וְאֵין מַכִּירִים בְּסִי אֵלוּ אַבְל
הַבְּעָלִים הֶרְגִיל אֶצְלוּ אַבְל מִי שְׁשׂוֹאֵל אוֹתָם אֵינוּ מַכִּיר בְּסִי"מ כְּאֵלוּ עַכְתָּ"ד אַבְל בְּרֵא"ש
סוּפ"א דב"מ ס' נ' פְּתַב וְנ"ל וְאֵע"ג דְּמִשְׁמַע פ' בְּתֵרָא דִּבְמֹת דְּחֲיִישִׁי לְשֵׁאלָה ה"מ
לְעֻנְן אִסּוּרָא דְאֵין מַתִּירִין א"א ע"י ס' בְּגֵדֵי הַמַּת דְּשָׂמָא הַשְּׂאִיל כְּלִיו לְאַחַר וְכו' וְאֶפְּלִי
אֵי חֲיִישִׁי לְשֵׁאלָה מְדִאוּרֵייתָא מ"מ יְכוּלִים לְתַקַּן לְעֻנְן מְמוֹן שְׂלֵא לְחוּשׁ 1 וְכו' וְתַדַּע
מְדָלָא אֵייתִי בִּיבְמֹת מַתְנִי דְּמַצָּא פִירוֹת בְּכִלֵי אַבְלָא פְּרִיָּה חֲמוּר בְּסִי אַנְפָּה הֵיכִי מְהַדְרִינָן
מִשּׁוּם דְּדִרְשִׁי לְקַמֵּן בַּפ"ז מְקַרָּא לְהַבִּיא חֲמוּר בְּסִי אַנְפָּה עַכ"ל הֵרִי שְׁהוּכִיחַ מְדַפְּרִיָּה
הַש"ס אַקְרָא דְסִי אַנְפָּה דְּנִיחוּשׁ לְשֵׁאלָה וְבַע"כ דְּהֵי מַה"ת אַבְל הֵנָּה בְּתוֹס' ב"מ (כ"ז
ע"ב) ד"ה ת"ש חֲמוּר בְּסִי אַנְפָּה כְּתָבוּ דְּבִרְיֵיתָא הוּא וְהַדְּבָר יִפְלֵא מְדוּעַ הֶנְצָרְכוּ לְזֶה
וְאַמְאֵי לֹא נִיחָא לְהוּ לִזְמַר דְּפִרְיָה מְהָא דְּהַש"ס דְּרִישׁ לְעִיל הֵכִי מִיִּתּוּרָא דְּקָרָא וְכַמ"ש
רִש"י וְכִבֵּר תְּמָה בְּזֶה בְּתֵשׁוּ פַּמ"א ח"ב ס' ל"ב וְהִי נִרְאָה דְּס"ל לְהַתוֹס' פְּדַעַת רַדְב"ז
הַנ"ל דְּכָל חֲשֵׁשׁ שְׁאֵלָה הוּא רַק מְדַרְבָּנָן וְא"כ אַגּוּפָא דְּקָרָא לְק"מ וְלִזְנָה כְּתָבוּ דְּבִרְיֵיתָא
הִיא שְׁהִבִּיאָה ד"ז לְהַלְכָה וְקִשָּׁה נִיחוּשׁ לְשֵׁאלָה וְע"כ הַג"ג בְּתֵשׁוּ נו"ב ס' ל"ב אַבְל שְׂלֵא
בִּינְאָר כֵּן דְּבִרֵי הַתוֹס': אַבְל מַד' תוֹס' יְבָמֹת (ק"כ ע"ב) ד"ה כְּלִיו וְכו' נִרְאָה דְּמִסּוּפְקִים
בְּזֶה גַּם מְדַבְּרֵי תוֹס' שְׁהִבְאֵתִי אֵין הֶכְרַח דִּי"ל כַּמ"ש הַפַּמ"א שְׁם דְּמַדְנַקְטָא רְבָא עֲצָמוּ
לְעִיל בְּעֵדִים דְּגוּפוֹ וְסִימְנֵים דְּגוּפוֹ וְבַעֲדִים דְּאִנְפָּה וְסִימְנֵים דְּאִנְפָּה מוּכַח דְּמִסְפַּק"ל אֵי
סִיד"א אוֹ סִיד"ר וְלִכֵּן ק"ל לְהַתוֹס' מַה פְּרִיָּה לִכֵּן פִּי דְּבִרְיֵיתָא הוּא וְע' תְּשׁוּבַת אַמְרֵי אִשׁ
ס' ק"י ק"י אִשְׁהוּכִיחַ מַתְשׁוּ רִיב"ש ס' שַׁע"ט דְּחֲשֵׁשׁ שְׁאֵלָה מַה"ת: וְהֵנָּה הַב"ש סַקְס"ט
הִבִּיא דַּעַת מְהַר"ל מְפָרָאג דְּאֵי סִיד"ר ל"ח לְשֵׁאלָה וְהַב"ש הַשְּׂיָג עָלְיוּ וּבְתֵשׁוּ נו"ב
מַהד"ק ס' ל"ב הִבִּיא רֵאִי לְשִׁי מְהַר"ל דְּהָא בְּב"מ כ"ז דִּיִּיק מְהָא דַּע"פ שְׁיִישׁ ס' בְּגוּפוֹ
וְכִלְיוּ דְּסִיד"ר וּמִשְׁנֵי כְּלִיו דְּחֲיִישִׁי לְשֵׁאלָה וּפְרִיָּה א"כ חֲמוּר בְּסִי אַנְפָּה הֵיכִי מְהַדְרִינָן
וּמִשְׁמַע דְּאֵי הו"א סִיד"ר וּקְרָא דְּחֲמוּר בְּעֵידי אַנְפָּה נִיחָא וְהָא אַפְתִּי תִיקְשִׁי הֵיכִי מְהַדְרִינָן
בְּעֵידי אַנְפָּה נִיחוּשׁ לְשֵׁאלָה וְהָאֵרִיָּה שְׁם לְהוּכִיחַ דְּקוּשִׁי הַש"ס סוּבְּבַת לְהוּכִיחַ דְּסִיד"ר
ע"ש גַּם בְּתֵשׁוּ גַא"ב ס' ס"ד בְּתֵשׁוּ הַג' מְזַאֲלָקוּוּא הַעִיר בְּזֶה וְלַעֲנֵ"ד אֵין רֵאִי דְּנִדְאֵי
י"ל מְסַבְּרָא דְּאֵי סִיד"ר מְסַבְּרָא חֲיִישִׁי לְשֵׁאלָה אַבְל הֵינּוּ בְּדִלִיכָא הוּכְחָה מְקַרָּא לְהִפּוּף
אַבְל בְּדִאִיכָא הוּכְחָה מְקַרָּא לְהִפּוּף בְּנִדְאֵי לֹא חֲיִישִׁי כַּמ"ש הַתוֹס' דְּאֵי סִיד"ר לֹא חֲיִישִׁי
לְשֵׁאלָה וּמ"מ בְּדִאִיכָא הוּכְחָה מְקַרָּא לְהִפּוּף חֲיִישִׁי כֵּן ה"נ בְּזֶה וְא"כ פְּרִיָּה הַש"ס שְׁפִיר
דְּבִשְׁלָמָא אֵי סִיד"ר וּמִיָּרִי בְּעֵידי אַנְפָּה י"ל דְּקַמ"ל קְרָא דְּחֲמוּר דְּלֹא חֲיִישִׁי לְשֵׁאלָה אַבְל
אֵי סִיד"ר אִשְׁמַעְמָא דְּמַתְנִיתִין דַּע"פ שְׁיִישׁ ס' וְכו' מִשּׁוּם דְּחֲיִישִׁינָן לְשֵׁאלָה קִשָּׁה מְהָא
דְּחֲמוּר בְּסִי אַנְפָּה וּלְכַתֵּר דְּמִשְׁנֵי דְּאִנְפָּה לֹא מוּשְׁלִי וְלִיכָא הוּכְחָה מְקַרָּא דְּל"ח לְשֵׁאלָה
מוּקַמִי אַסְבְּרָא דְּאֵי סִיד"ר חֲיִישִׁי לְשֵׁאלָה וּז"פ, וְעוֹד י"ל דְּנִדְאֵי י"ל דְּגַם אִם ל"ח
לְשֵׁאלָה הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּרוּב ב"א אֵינָם מְשֵׂאִילִים בְּגֵדֵיהֶם אַבְל מִיַּעוּטָא אִיכָא וּבְעֵדוֹת אִשָּׁה
דְּאִיכָא חֲזַקָתָא א"א אַמְרֵי סַמְל"ח וְאֵף דְּחֲזַקָה דְּאִשָּׁה דִּיִּיקָא מְגַרַע לְחֲזַקָתָא א"א כַּמ"ש
הַתוֹס' כְּתוּבוֹת (כ"ב ע"ב) ד"ה הַבָּא עָלֵי וְכו' כְּבָר כְּתָבוּ הַתוֹס' בִּיבְמֹת (קט"ו ע"א)
ד"ה טַעֲמָא וְכו' דְּהִיכָא דְּהַעֲד אֹמֵר בְּדִמִי ל"ש סְבָרָת דִּיִּיקָא ע"ש אַבְל בְּאַבְדָּה דְּלִיכָא

חזקת ממון כמ"ש התוס' פתובות (ט"ו ע"ב) ד"ה להחזיר וכו' אין לחוש לשאלה אבל
התינח אי סיד"ר אבל אי סיד"א בעכצ"ל דאי חיישינו לשאלה היינו דרוב משאילים דהא
מבואר בבכורות (מ"ו ע"ב) דהא דבעינו פרצוף עם החוטם הוא רק מדרבנן ואי נימא
דחשש שאלה רק משום דסמל"ח והו"ל פלגא מהראוי להקל בדרבנן פיון דהוי סד"ר
ולפיא חז"א דכבר אינדא לה ע"י הרוב וא"כ אי סיד"א תיקשי איך קתני עלה במתני'
דאע"פ שיש סי' בכליואין מעידין ואי סיד"א טעמא משום דחיישי' לשאלה ונהרי בדרבנן
אין לחוש לשאלה ובע"כ דרוב משאילים ופריה שפיר מהא דחמור בסימני אונפף אבל
אי סיד"ר וטעמא דמתני' דארף ע"פ שיש סימנים משום דסיד"ר שפיר י"ל דדוקא בא"א
חיישינו לשאלה אף דרוב אין משאילים מ"מ סמל"ח משא"כ באבדה: ובה נראה ליישב
שינוי לשון הסוגיות מיבמות (ל"ב) דביבמות משני פלים דחיישינו לשאלה פריה מידי
מהא דחמור בסימן אונפף ומשני דאונפף לא משאלי נהדר פריה ממצאו קשור בכיס וכו'
ומשני דכיס וכו' לא מושלי ואב"א פליו בחינרי וסומקי ובב"מ משני בתחלה אב"א
בחינרי וסומקי נהדר פריה ממצאו קשור וכו' ותמהו התו"ח ונו"ב דהך קושלי' הו"ל
למיפרה קודם דמשני פלישנא דאיב"א דהא להך לישנא אין הכרח מהמשנה פלל
דחיישינו לשאלה ולפמ"ש י"ל דהא אי סיד"ר י"ל דדוקא בדאיכא חזקת א"א חיישינו
לשאלה א"כ גם בהא דמצאו קשור וכו' דקיימא האשה בחזקת א"א גם אי סיד"ר ראוי
לחוש לשאלה ולכן בב"מ לא סיד"ר ב' הקושיות יחד לפי שאינם בסגנון אחד דבקושיות
חמור בסי' אונפף רצה להוכיח דסיד"ר אבל ממצאו קשור גם אי סיד"ר קשה אבל ביבמות
שלא הביא פלל בבעיא אי סיד"ר ומייתי בפשי' דברי רבא דסיד"א ומפרש טעמא דמתני'
דחיישינו לשאלה ואם פן בע"כ ס"ל דרוב משאילים אם פן גם מאי דמקשה מחמור וכו'
אינה להוכיח דסיד"ר אלא פריה אחששא דשאלה ושני הקושיות מחמור וממצאו קשור
הם בסגנון א' לכן סיד"ר ב' הקושיות יחד ונדחה ראית הנו"ב ופשיר י"ל פדעת הב"ש:
עוד הביא הנו"ב ראי' לדעת מהר"ל מהרמב"ם פי"ד מגזלה דשביק לשון אונפף דנקט
בש"ס ונקט מרדעת ובע"כ דס"ל דלדין דקיי"ל סיד"ר ולא חיישינו לשאלה אין חילוק
בין אונפף למרדעת ע"ש היטב ולא העתקתי אריכות דבריו יען שהספר מצוי ואני תמה
מאוד דלפמ"ש הנו"ב בעצמו סי' כ"ט וסי' ל"ב דהרמב"ם פוסק להלכה כמ"ד סימ"א
ורק משום חומרא דא"א מחמירים לומר סיד"ר ולכן בד"מ יורדים לנחלה מד"ת אם פן
לשי' מהר"ל דדין חיישי' לשאלה תליא אי סיד"א או סיד"ר אפתי תיקשי איך פסק
רמב"ם דמתזירין בסי' מרדעת הרי בד"מ קיי"ל סיד"א וחיישינו לשאלה מה"ת וכה
ראיתי בשו"ת שו"מ מה"ק ח"א סוסי' קפ"ג שתמה על הנו"ב מהא דסימן ר"כ ס"ז
דאונפף נתון על המרדעת ובא"ס"ז מבואר דמסקב שעושה חבורה אם פן המרדעת מסקב
יותר אבל לפמ"ש בתשו' רח"כ א"ע סי' ל"ב להוכיח מנדה (י"ד) וב"ק (נ"ב) דהאונפף
של עץ והמרדעת אינו של עץ אם פן האונפף מסקב ולא המרדעת (וע' בשו"ע א"ע סי'
כ"ג ס"ו אסור לרפוב בלא אונפף פי' מרדעת והוא תמוה דאונפף ומרדעת אינם עגון א')
(א"ה בהמ"ח ע' בש"ס דשבת (נ"ג ע"א) חמור יוצא במרדעת וכו' ולא באונפף וכו' הרי
דהם שני עגנים וע' בפירו' אות א' אכפא חמור בסימני אונפף פי' אונפף של עצים נתון
על המרדעת של חמור כדי למנוע חיכוך המשאוי על גבי החמור וכו' פי' האונפף העץ
שהוא אחורי הסרג וכו' ומבואר כד' רח"כ הנ"ל וע' ברש"י שבת (נ"ג ע"א) ד"ה באונפף

דאיהו נמי מהני לחממה והוא סותר למ"ש רש"י בנדה (י"ד) וע' בירושלמי שבת פ"ה ה"ד יוצא התמור באנפך שלו בשביל לחממו וע"ש בק"ע מ"ש בזה על הט"ז (סי' ש"ה) ובמק"א פתבתי לנישב ד' רמב"ם דהא דין שאלה תליא בב' לישני דהש"ס כמ"ש התוס' והיינו למ"ד סיד"א ונהרי הרמב"ם ס"ל להלקה דסיד"א ורק בא"א משום חנומר פרת יש לחוש שמה סיד"ר כמ"ש"ל ודעת רמב"ם בכל מקום לפסוק כאיב"א כמ"ש הה"מ פכ"ו ממלנה וב"י א"ע סי' ק"ב ומג"ע פ"ד מחובל ומזיק ותשו' רש"ל סי' ל"ה וכינון דללישנא דאיב"א בחינרי וסומקי ל"ח לשאלה לכו פסק פן הרמב"ם באבדה ומחזירין בסי' מרדעת אבל בא"א דחישינו שמה סיד"ר אם פן חיישינו לשאלה כמ"ש הב"ש: והנה עוד הביא הנו"ב ראיה לשי' מהר"ל מהש"ס דב"מ שם דאמר רבא למ"ל דכתב שור חמור שיה ושלמה צריכי דאי כתב שלמה הו"א בעדים דגופא וסי' דגופא אבל חמור בעדים דאנפך וסי' דאנפך לא מהדרין וכו' והקשה הנו"ב למ"ל למינקט אי כתב שמלה הרי גם אי לא הנה פתב גם שמלה הוי סד"א פן פינו דליפא לימוד ע"ז ממילא אימעוט ומזה הוכיח דמסברא ל"ח לשאלה ודלא כהב"ש ע"ש באנפך.

ונ"ל לנישב דהנה הפ"י בכתובות (י"ב ב) הקשה למ"ד בו"ש פרי עדיף ובא"י אם נתחייבתי חייב אם פן למ"ל קרא לסימני אבידה הרי בעל הסי' טוען פרי שהוא מפירו בט"ע שהוא שלו והמוצא טוען שמה וגם למאן דאמר איא"נ פטור היינו משום חזקת ממון אבל המוצא אבדה אין לו ח"מ ומ"ש הפ"י לנישב משום דאיפא רנבא דעלמא נגד פרי שלו יש לפקפק עפ"מ ש הנו"ב מה"ק א"ע סי' מ"ג לדחות דברי השואל דלגבי הנטבע אין לנו לילף בטר רנבא דעלמא שפרי גם הנטבע הוא מן הרוב ע"ש היטב אם פן ה"נ בזה דו"ק ותשפח לכו העיקר כתי' ב' של הפ"י דדוקא היכא דאיפא חזקה דא"א תובע אא"כ יש לו אמרינו דברי עדיף אבל במציאה דהמוצא לא טרח בה מידי מורי הנותן סי' היתרא ללקחו ולא נחשב אצלו כגזל ע"ש וצ"ל דאף דמ"מ גזולו משל מי שהוא באמת בעל האבדה וצ"ל שפסובר בדעתו דכינון שלא נודע של מי הוא לעולם לא יבא בעל האבדה ולא יודע לו פלל ויתייאש ממנו וישאר בי"ד.

אף לפ"ז יש להעיר בהא דפריף הש"ס בהא דחמור בסי' אנפך דניחוש לשאלה הרי באס"ז הקשה איה"ס ד' דניחוש לשאלה אם פן איה"ס מחזירין אבדה בסימנים נחוש שמה זה איזו זמן השאליל בעל האבדה חפץ זה להתובע ועי"ז מפיר הסימנים ות"י דלזה לא חיישינו דאיף נודע לזה שתובע החפץ שנאבד חפץ זה מבעל האבדה שיאמר סימני החפץ שמה נאבד מאחר אבל בחמור בסי' אנפך חיישי' שמה השאליל התובע את האנפך לבעל החמור ודרף ב"א פשהמשאל תובע אנפכו מהשואל אומר השואל שנאבד ממנו האנפך עם החמור של השואל ועי"ז נודע למשאל שנאבד חמור של שואל לכו בא ונותן סי' ותובע גם החמור ע"ש ואם פן מה פריף דניחוש לשאלה הרי בזה שוב ידוע לתובע של מי הוא החמור ואם יקחנו הוי גזל גמור ושוב נימא בו"ש פרי עדיף ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן וקנן הפ"י אבל נראה דהא פל קו' הפ"י רק למ"ד איא"נ חייב אלא דגם לדין דפטור מ"מ הקשה שפיר משום דאין להמוצא חזקת ממון כמ"ש"ל ואם פן לפמ"ש התוס' ב"מ (כ"ז שם) בד"ה מה שמלה וכו' דדין יאוש ילפינו משמלה דדוקא דבר שי"ב סימן חייב להחזיר דעי"ז שיש לו בו סי' אינו מתיאש דגם אי סיד"ר שמה מצא עדים על ידי שיאמר להם הסימן אבל דבר שא"ב סימן פלל מתייאש והוי של

מוצא ע"ש אם פן לפי זה אי נימא דבתמור בסימן אןפך גיחוש לשאלה ולא יחויב להחזירו לו אם פן פיון שאין לו סימן בגוף התמור אלא באןפך הרי גם בעידי אןפך לא יחזירוהו פיון דחיישינן לשאלה אם פן שוב מתיאש בעל התמור והו"ל של מוצא א"כ שוב יש לו חזקת ממון ובכה"ג לא אמרינן בו"ש פרי עדיף כמש"ל ופריה שפיר ואם פן מינשב קו' הנו"ב בהא דאמר אי כתב שמלה דנדאי אי ל"ה פתב שמלה ל"ה ידעינן אם יאוש קונה ושוב ליכא להמוצא חזקת ממון ובלא"ה מהדרינן תמור בסימן אןפך משום דבו"ש פרי עדיף אבל השתא דכתיב שמלה ומינה גלפינן דיאוש קונה כמ"ש התוס' והנה סד"א דגיחוש לשאלה דליכא למימר בו"ש פרי עדיף פיון דאיכא להמוצא חזקת ממון ופריה שפיר.

וא"ש ודו"ק היטב: עוד יתכן לומר בזה דהנה בשו"ת אבני קדש סי' כ"א הקשה בהא דפריה דגיחוש לשאלה הרי בתוס' רפ"ק דב"מ הקשו בהא דזה אומר פולה שלי וז"א חציה שלי דהא הוה ספק ונדאי ואין ספק מוציא מידי נדאי פדאייתא ביבמות (ל"ח) גבי ספק ויבם ותירוצם אינו מוכן כמ"ש התנאים סי' ק"ד סק"ז והחזיק בת"י האס"ז דהא זה שטוען חצי שלי הו"מ"ל פולה שלי ובשביל שהודה לא יפסיד והפ"י תי' דהכא זה שאומר חצי שלי מוחזק כמו האומר פולה שלי ואין להוציא מיד המוחזק מפת סברת ספק ונדאי ע"ש ולפ"ז קשה דהכא פיון שאומר סימן באןפך הוי האןפך בנדאי שלו אם פן שוב ראוי לומר דגם התמור שלו מטעם ספק ונדאי ובזה ל"ש ב' תירוצים הנ"ל ע"ש אף לפמ"ש"ל דאי נימא דחיישינן לשאלה יקנה ביאוש להמוצא לק"מ דלהוציא מיזדו ל"מ סברת ספק ונדאי וכמ"ש הפ"י הנ"ל ואם פן שפיר הוצרך להביא מהא דשמלה דמזה נשמע דיאוש קונה ומינשב קו' הנו"ב: אבל הנה גוף הסברא שכתבתי דכיון שאין לו סי' בתמור מסתמא אין לו בו שום סימן ומתייאש מהתמור יש לדון דזה לא יתכן אלא אי סיד"א אבל אם סיד"ר ובא לגבות התמור בעדי אןפך שוב י"ל דלא נתיאש מהתמור שיש לו בו סימן ומה שלא אמר הסימן לפי שאינו מועיל ומ"מ אינו מתייאש משום שע"י הסימן יוכל למצוא אחר כך עדים כמש"ל בשם התוס' אם פן שוב ליכא להמוצא חזקת ממון ושוב ראוי לומר דבו"ש פרי עדיף או דאין ספק מוציא מידי ונדאי ואין סברא לחוש לשאלה ולא אצטרף קרא דתמור וא"ל דמ"מ אצטרף להיכא דהתובע מודה ואומר שאין לו שום סימן בהתמור אבל ז"א די"ל כמ"ש האס"ז ריש ב"מ הנ"ל דכיון שהי' בידו שלא להודות שאין לו סימן ומפני שהודה לא יפסיד ולכן למ"ד סיד"ר אין לחוש לשאלה (שוב מצאתי בישוע"ק סי' י"ז סקי"ט שכתב ג"כ פסברתי דאי גיחוש לשאלה יש להמוצא חזקת ממון והאריה בישוב דברי תשוב"י בצירוף סברת בו"ש פרי עדיף אבל לא הנפיר מדברי הפ"י ולדבריו תיקשי למ"ל קרא דסימנים ואי נימא כתי' הפ"י נדחו דבריו שם ע"ש ותבין): אף לפי דברינו י"ל גם דברי הב"י בסגנון שלי וקצתתי וסמכתי על המעיין והנה לפמ"ש"ל בשם הרדב"ז דכל חשש שאלה הוא רק מדרבנן וגם לפמ"ש"ל דלמ"ד סיד"ר כל חשש שאלה הוא רק משום סמל"ח והו"ל פלגא א"כ נראה דברבנן אין לחוש לשאלה וגם אי הוה חשש דאורייתא מ"מ הוי רק ספק ובדרבנן אין לחוש דכל החשש הוא רק חזקת א"א וכבר העלה פן בתשו' נו"ב מה"ק סי' מ"ג וע' בפת"ש סקצ"ה מכמ"ק בזה וכן מצאתי בשו"ת נטע שעשועים סי' ס"ה שהעלה פן א"כ לפ"ז בנ"ד שפבר הבאתי בשם תשו' מהרשד"ם דמדאורייתא אין לחוש שמא שינה שמו א"כ ליכא אלא חשש

דברבנו ושוב אין לחוש לשאלה וכיון שנמצאו אצלו הפאס וכתב המליצה יש להקל ועוד
דבנ"ד גבי תעודת מסע וכתב מליצה פבר הביא ר"מ מתשו' נו"ב מה"ק סי' מ"ג דזהו
ממידי דלא מושלי אינשי וכן מצאתי בשו"ת אמרי אש סי' ק"י קי"א וע"ש פלפול עצום
בענין זה ואף שיש לדון בזה מתשו' הב"י ששהביא הב"ש ששקעלה דאי סיד"ר גם בכלים
דלא מושלי ואפי' בסי"מ אין להקל אבל פבר תמהו עליו דא"כ למ"ד סיד"ר איך יפרנס
קרא דחמור דאפי' בעידי אןפך גיחוש לשאלה ואף דאןפך לא מושלי הרי להב"י גם בזה
אסור והי' נ"ל לפמ"ש בתשו' גא"ב סי' ס"ד בתשו' הגאון אבד"ק זאלקווא דבפקדון
שאסור להשאילו לאחר דמסתמא אין הבועלים רוצים שיהי' פקדונו ביד אחר גם הב"י
מודה וכ"ה בשו"ת ב"ח התדשות סוסי' ס"ה בתשו' בן המ"ב ומ"ש שם מהא דלאו כ"ע
דינא גמירי ועיין בתשו' צ"צ סי' ק"ו במ"ש מהש"ס דגיטין (כ"ט) דלק"מ וא"כ י"ל
דקרא דחמור מיירי בכה"ג שהי' ביד תובע בפקדון והמפקיד מודה שאין החמור שלו
אבל הדבר תמוה דגם בפקדון הא יש לחוש לנפילה ואף די"ל דלנפילה דייחיד ל"ח כמ"ש
גדול א' בהגהת תשו' ב"ח התדשות שם מ"מ אטו גרע זה משאלה במידי דלא מושלי
דחיישי' לשי' הב"י ועיינתי בתשו' ב"י וראיתי שדברי הגדולים הנ"ל תמוהים ונ"ל לא
ידעתי מי הכניסו להמרדכי בהוא עובדא לדחוק א"ע לאוקמי פלישנא דסי' גופו בארן
וגוין הא אפי' לאידך לישנא בהוא עובדא איתתא שריא דהא פקדון הוה הנך י' ליטרין
ולא עביד אינש דמסר מה שמוסרין לו ביד אחרים וכו' פדתנו אין רצוני שיהא פקדוני
ביד אחרים וא"כ פינון שמרת יהודית אומרת שמסרה לבעלה י' ליטרין להוליה לאחי'
ונחקה שלא הוציאם מת"י זהו ודאי סי' מןבהק דאורייתא ואין סי"מ גדול הימנו וכו'
אבל הרי"ף ורא"ש כתבו מתני' סתמא דאע"פ שיש סי' בגופו ובכליו ולא הזכירו
שמעדין על סי' מןבהק וכן שום א' מהפוסקים לא הזכירו דמעדין עליו אם מפירין פיסו
וטבעתו וארנקי שלו וכו' ומשמע דס"ל כתי' א' שבתוס' דמעיקרא פי בעי לאתויי
מברייתא דמצאו קשור דסיד"א הוי ס"ד דאדם אחר מצאו וכי אמר רבא דכ"ע סיד"ר
מיירי שמצאו בעצמו ומפיר הפיס בט"ע ונאמן במיגו וכו' וא"כ גבי מה דליכא מיגו אין
מעדין אפי' על פיס וארנקי וכ"ת א"כ מאי האי דכתב הרא"ש בתשו' שבטור א"ע סי'
קי"ח ואותם שמצאו רגלו והפירו בתי שוקים שלו סי' מלבושים לא הוי סי' דלפעמים
אדם משאיל וכו' ומשמע דסי' פלים דל"ה סימן משום דחיישי' לשאלה וא"כ בכיס
וארנקי דליכא למיחש לשאלה הוי סימן מןבהק צ"ל דלרבותא נקט דאפי' למ"ד סיד"א
מודה דבכה"ג ל"ה סימן אבל פינון דמספק"ל אי סיד"ר אפי' בכלים דליכא למיחש
לשאלה ל"ה סימן כמ"ש ומ"מ הדין שכתב המרדכי אמת ולא מטעמי' אלא כמ"ש
הרמב"ם וכו' ומה לי אמרו יהודי נושא י' גמלים ומה לי מוליה י' ליטרין וכו' עכ"ל
תשובת ב"י ומבואר דגם בפקדון למ"ד סיד"ר לא הוי סי"מ וא"כ הדק"ל דא"כ חמור
בעידי אןפך אמאי מהני: ונרף פלפול י"ל לפמ"ש"ל בשם הא"ג ששקשה אהא דפריף
גיחוש לשאלה דהא אין ספק מוציא מידי ודאי וכתבתי דהמוצא קנהו ביאוש ואיכא חזקת
מזון וא"א להוציא מידו אף דזהו אם סיד"א אבל אי סיד"ר י"ל דלא נתניאש כמש"ל
אף דאם התובע מודה שאין לו סי' שפיר נתניאש אף דא"כ איכא מיגו להתובע דאי בעי
שתק ונהרי הב"י מודה בדאיכא מיגו א"כ א"ש קרא דחמור בעידי אןפך: עוי"ל עפמ"ש ל
בשם הפ"י לתמוה מהא דבו"ש פרי עדיף ותי' דאיכא רובא דעלמא להיפוך ולפ"ז באןפך

דְּרַוְבָא לֹא מוֹשְׁלֵי א"כ אִיפָא הָךְ רַוְבָא לְגַבֵּי רַוְבָא דְעֵלְמָא וְשׁוּב י"ל בּו"ש פְּרִי עֲדִיף (וּמְהָא דְמַצָּאוּ קָשׁוּר הָרִי מִיָּרִי בְּמַצָּאוּ בְּעֵצָמוּ וַיֵּשׁ לוֹ מִיָּגוּ כַּמ"ש הַב"י שָׁם וְע' תַּפְּאָרַת צָבִי סִי ב'): אַבְל בְּכ"ז פְּבַר דְּחַו דְּבָרֵי הַב"י בְּתִשׁוּ' הַמַּג"ש שְׁבִתְשׁוּ' גַּא"ב סִי כ"א וְתִשׁוּ' ב"ח סִי פ"ז וּמְהַרְח"ש בְּקו"ע בְּשׁו"ת סִי נ"א וּבִש"ש לְהַקְצֵה"ח ש"ז פכ"ב וְהַעֲלוּ לְהַקְל וְע' תַּפ"צ סִי י"א שְׁהַעֲלֵה דְבָדְבָר דְּלֹא מוֹשְׁלֵי פְּלֵל גַּם הַב"י מוֹדֵה וְע"ע בְּנו"ב מ"ת א"ע סִי ס' ס"ו וְתִשׁוּ' פ"י ה"ב סִי נ' נ"א נ"ב וְעכ"פ בְּדַרְבְּנֵי י"ל דְּגַם הַב"י מוֹדֵה דְּאִין לְחַוֵּשׁ בְּכַה"ג לְשִׁאָלָה וּא"כ בְּנ"ד לְכ"ע יֵשׁ לְהַקְל: וְהִנֵּה עוֹד הָעִיר רו"מ דָּאָף שְׁזָה שְׁמוּ מ"מ שְׁמָא יֵשׁ עוֹד א' שְׁשִׁמוּ פְּשִׁמוּ וְגַם הִי גֵר וְע"ז הִבִּיא מְהָא דִּיבְמוֹת (קט"ו) בְּעֵבְרָא דִּיבְחָק רִישׁ גְּלוּתָא וּבְאַמְתַּ שְׁד"ז תְּלוּי בְּאַשְׁלֵי רַבְרָבִי כַּמ"ש בִּש"ע סִי י"ז סִי"ח אָף דְּבַנ"ד שְׁלֹא הַחֲזִיק שָׁם אַחַר כְּזָה בְּעִיר אִינְטֵעֵרְדָאָם וּבְפִרְט שְׁהַחֲזִיק גַּם שָׁם הַכִּינּוּי דְּלִשְׁי' כַּמ"פ עֲדִיף מִשָּׁם אָבִיו כַּמ"ש בְּשׁו"ת כְּנַסִּי"ח סִי נ"ג בְּשָׁם תִּשׁוּ' הַרְא"מ סִי ע"ו וְרַשְׁד"ם סִי ל"ה וְדַרְכֵי נֹעֵם סִי ח' וְהוּא הִבִּיא רְאִיוֹת לְזָה וְע"ש בְּכַה"ג הַגַּה"ט אוֹת רַמ"ב וְגַם הִי גֵר צָדֵק דְּלֹא שְׁכִיחַ כ"כ בְּזַה"ז וּבְצִירוּף שְׁנַמְצָא אַעְלוּ פְּתַב הַמְּלִיצָה הַנִּיכְרַת לְכַתְר"ה שְׁנַמְן לוֹ בְּכַת"י לְכֹן מְכַל הַלִּין טַעְמֵי הַנְּנִי מְסָפִים בְּעֵנֵי עִם מַעֲכַת"ה לְהַתִּיר הָאִשָּׁה מִפְּכָלֵי הָעֵיגוֹן וּלְהַתִּירָה לְהַנְשֵׂא פְּדַת שֶׁל תּוֹרָה וַיַּעַן שְׁמִבְּרָאָר בְּתִשׁוּ' ב"ח הַחֲדָשׁוֹת סוֹסִי ס"ד פִּי מִי שְׁמַתִּיר עֵגוֹנָה אַחַת בְּזַה"ז פְּאֵלוּ בְּנָה אַחַת מִחֲנוּרְבוֹת יְרוּשָׁלַיִם הָעֵלְיוֹנָה לְהַצִּיל בְּחִינָה אַחַת מִן אִשְׁתַּ חֵיל וְכ"ה בְּנַח"ק עַל אִיכָה בְּשָׁם הַרְה"ק ר"א חֵיוֹן לְכֹן נְדַחְקַתִּי לְגַמּוֹר הַתִּשׁוּ' הַיּוֹם בְּיוֹם הַצּוּם עַל חֲנוּרְבֵן בֵּית תַּפְּאָרְתֵנוּ וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימֵן פּוּה לְהַרְבּ הַה"ג וְכו' מו"ה מְרַדְכֵי דְּוֹד אִינְנִיור נ"י אַבְד"ק זְמִיגְרָאָד.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ הָיוֹת שְׁאַבְרָה א' מְקַאֲרְטִישִׁין הִי"ל אִשָּׁה מְזִמִּיגְרָאָד וְגִיְרֵשׁ אֵת אִשְׁתּוֹ בְּפִנֵּי מַעֲכַת"ה וְכַד"צ וְשְׁמוֹ מִשָּׁה בֶּן טוֹבִיָּה פִּי כֹן נִקְרָא אָבִיו בְּפ"כ טוֹבִיָּה וְחַתֵּם טוֹבִיָּה בְּרִישִׁימָה אַחַר הַיּו"ד אָף לִס"ת נִקְרָא טוֹבִיָּהוּ בְּלִי צְוּוֵי שְׁלוֹ וּבְלֹא טַעַם רַק שְׁכֹן דְּרָף הַנִּקְדָּנִים וְסִידֵר גַּט בְּשָׁם מִשָּׁה בֶּן טוֹבִיָּה וְכַכ"ז לְחַוְמָרָא סִידֵר עוֹד גַּט בְּשָׁם בֶּן טוֹבִיָּהוּ דְּמַתְקָרִי טוֹבִיָּה וְהַגַּם דְּהַמְגַרֵּשׁ שְׁמַע שְׁנִסְדֵר עוֹד גַּט אַעֲפ"כ בְּשַׁעַת נְתִינַת גַּט רֵאשׁוֹן נְתָן גַּט לְחַלוּטִין וְאִח"ז אָמְרוּ שְׁיֵשׁ אִיזוּ פְּקֻפּוּק בְּגַט וְנִסְדֵר גַּט ב' כַּמ"ש בְּנו"ב וּבְשַׁעַת נְתִינַת גַּט ב' פְּשָׁאָמֵר וְהָרִי אֶת מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם אָמַר בְּחַטִּיפָה ע"מ שְׁלֹא תִנְשֵׂא עַד עֶשֶׂר שָׁנִים וְהַמְגַרֵּשׁ כְּבָר נִשָּׂא אִשָּׁה וְיִרְצָה לְצַעֲרָה אוֹ יִרְצָה מְמוֹן וְרו"מ צִידֵד לְהַתִּירָה וּבְפִרְט דָּאָם יִרְצוּ לְגַרֵּשׁ שְׁנִית יִצְטָרֵף לְקִדְשָׁה שְׁנִית וּלְגַרְשָׁה כַּמ"ש בְּסִי קַמ"ג וְבַנ"ד הָרִי כְּבָר נִשָּׂא אִשָּׁה וַיַּעֲבֹר בְּחַדְר"ג עַכְת"ד: הִנֵּה לַעֲנ"ד פִּינֵן דְּבָלָא פְּתַב שָׁם אָבִיָּה פְּשֵׁר אֵלָא דְּשִׁנּוּי פּוֹסֵל וְא"כ בְּכַתְּב שָׁם שְׁנִקְרָא בְּפ"כ דְּגַם בְּשָׁם עֲצָמוּ פְּשֵׁר בְּדִיעֲבַד מְכ"ש בְּשָׁם אָבִיָּה וְלֹא יַעֲלֵה עַה"ד לְחַוֵּשׁ בְּכַה"ג דְּהָנִי שְׁיָנּוּי מַה שְׁלֹא הַחֲפִיר שָׁם שְׁעוּלָה לִס"ת דְּגַם בְּנִקְרָא בְּשָׁנֵי שְׁמוֹת בְּיַחַד צִידֵד בְּתִשׁוּ' מְהַרְאֵנ"ח סִי י"א דְּהָנִי פְּלֹא פְּתַב הַשָּׁם וְלֹא פְּשִׁנּוּי וְע' בְּשׁו"ת נְט"ש סִי ע"ב וְסִי פ"ג וְהָאֲרַכְתִּי בְּתִשׁוּ' אַחַת מִפְּכָר אַבְל בְּכַה"ג דְּנַד"ד לְכ"ע הָנִי רַק פְּלֹא פְּתַב שָׁם שְׁעוּלָה לִס"ת וְהָרִי גַם פְּלֹא פְּתַב פְּלֵל פְּשֵׁר מְכ"ש בְּכַתְּב שָׁם שְׁנִקְרָא בְּפ"כ וְא"כ אָף שְׁנַכְתַּב גַּט ב' לְחַוְמָרָא מ"מ כְּבָר נְתַגְרִשָׁה בְּגַט הַקְדוּם וְהַתְּנָאֵי שְׁהַתְּנָה ע"מ שְׁלֹא תִנְשֵׂא אִינּוּ פְּלוּם פְּדַמְצִינוּ בְּפ"ד דְּפָרָה מ"ב הִנֵּה מְשִׁישִׁית שְׁבִיעִית וְחֲזוֹר וְהִנֵּה שְׁבִיעִית פְּסוּלָה מְשִׁבְעִית וְחֲזוֹר וְהִנֵּה שְׁמִינִית וְחֲזוֹר וְהִנֵּה שְׁמִינִית פְּשֵׁר וְפִי הַר"מ וְז"ל אָמְנָם אִם הִנֵּה מְטַבִּילָה שְׁבִיעִית ב' הַנְּזָאוֹת שְׁבִיעִית וְשְׁמִינִית הִיא כְּשֶׁרָה לְפִי שְׁפָכָר

נשלמו זו הזאות פמצנותה וכל מה שיבא אחר זה לא יפסידה וכו' עכ"ל ומצינו כה"ג
בזבחים (ל"ו סוע"ב) דבחתא פיון דבמתנה אחת פפר גם בנתן שני חוץ לזמנה פפר
פיון דכבר עשה דבר המעכב בכפרה אף דלכתחלה צריך ד' מתנות מ"מ פשר וה"נ בנ"ד
אינו פוסל ועמ"ש בהסקמתי לספר מחה"ש על הל' גיטין שנדפס מחדש אות ו' בהעתק
תשובתי לנואלאטשיסק שהבאתי עוד מכמ"ק בענין זה ולכאורה י"ל דבנ"ד שאמר
המגרש בציווי להספר ועדים שיקתוב אפי' מאה גיטין עד שיהי' אחד פשר לדעת הרב
וכיון שדעת הרב הי' לסדר עוד גט א"כ לא הוכשרו הגירושין בגט ראשון דהוי פשיני
בשליחות וע' כה"ג בב"מ סי' ר"ל ובפת"ש סי' תל"ג בשם פמה מחברים ובתשו'
הנ' להבאתי מכמ"ק הסותרים בענין זה אם תיבת פשר בדיעבד משמע ולא אעתיק מה
שפבר נדפס בשמי ואי נימא דמשמע גם לכתחלה י"ל דבנ"ד לא נגמרו עוד הגירושין
בגט ראשון אפי' בדיעבד אבל ז"א דבנ"ד הנה הגט הראשון פשר גם לכתחלה ורק מצד
חומרא סידר גט שני וכמ"ש ר"מ במכתבו ועוד דגם בלא"ה בנדאי הי' בדעת ר"מ
שיגמור גט א' כל מה שפכוחו לפעול בהגירושין דאל"כ איכא חשש פרייה לדעת הנו"ב
ואחרונים וגם פתבתי בקיץ העבר בתשו' להרב אבד"ק בענדיר במדינת בעסראביע
לדחות ד' האחרונים שכתבו דהוי פשינוי בשליחות דכיון דתולה בדעת הרב מה שהיא
פשר בדיעבד או מדאורייתא לדעת הרב גם בתנאו של הבעל וצווי שלו לסופר אינו
מגרע פח הגט והבאתי מתוס' פתובות (נ"ד ע"ב) בד"ה ולעוברת על דת וכו' במ"ש דאין
דעתו לכתובה אלא פמו שחיבוהו חכמים וכו' ע"ש וה"נ בזה ועוד הארכתי בזה ואכ"מ
ובפרט די"ל דבנ"ד שנתן פבר את הגט הקדום עפ"ד הרב לכ"ע אין חשש ולכן נלע"ד
להתירה וא"צ להשתדל גט אחר, והנלע"ד פתבתי: סימן פו להרב וכו' מו"ה משה
קאסטען פראהן נ"י בהרב המו"ץ מויוניצא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו פראובן ושמעון שכנים שיש להם פתים עומדים פניהם
לרחוב העיר זא"ז ובין הפתים לאורה הפתים יש ביניהם מסלה מפולשת פאורה ורחבה
ג' אמות ע"פ כל האורה בערה מ"ה אמות ומצד השני מפולשת למגרש העיר אחורי
הפתים עד הנהר ובקצה המפולש לרה"ר הוא פנוי ויכולים לקחת שם אולם בקצה השני
מלא אשפה וזבל וגם אחר פלות הפתים עד הנהר מסילת יחיד בערה אמה עד הנהר
ופראובן יש לו פתח לר"ה וגם למקום המסילה ושמעון אין לו רק פתח לר"ה וסלונות אל
המסילה הנ"ל ועתה פתח שפתח לשם וראובן מעכב בידו ורו"מ כ' שנידון בזה מבואר
בשו"ת חסל"א חח"מ סי' כ"ה ופסק דיוכל לעכב עליו והנה הרב הנ"ל כ' שם דגם
במפולש לסימטא אסור לפתוח שום פתח כמ"ש הנימוק"י ובמח"כ נעלם ממנו ד' הסמ"ע
סי' קס"ב סקי"א דלשי' הרא"ש וסייעתו גם במפולש לסימטא דינו כרה"ר וקיי"ל פנותי'
ע"ש וגם מ"ש הרב הנ"ל בטעמא משום דעי"ז שייפתח פתח לשם יזכה בד"א שלפני
הפתח יש לדון דבנ"ד ל"ש פלל ד"ז עפמ"ש בתשו' הרא"ש שבטוח"מ סי' קנ"ד סכ"ד
וסכ"ה דמבואר דאי ליכא פחצר שיעור ד"א הרי הוא פאלו הפותל דבוק ממש לחלון
ולפתח ויוכל זה לבנות גם סמוך לו ממש ע"ש א"כ בנ"ד שפל רוחב המסילה ג' אמות
לא יזכה זה במה שפותח פתח פלום אף דבנ"ד הוי פמבוי שאינו מפולש פיון שהזבל
ואשפה מונח בצד השני על פל רוחב המסילה וא"א לילה דרה שם וד"ז מבואר ברש"י
עירובין (ו' ע"א) ד"ה מפלל וכו' פגון שפרוצה למקום מטונף וכו' ואין דרה רבים מצוים

וכו' וכ"ה במג"א סי' שס"ה סק"ד וא"כ איפא טענת ריבוי נכנסים: ואולם הנה דעת הרשב"א בתשו' דבמבוי ליפא טענת ריבוי הדרה פלל רק בפתח וע' בב"י סימן קס"א ורמ"א סוסי' קס"ב ובט"ז שם ולפ"ז נראה דמסקילה כזו שפתוחה לרה"ר עכ"פ לא עדיפא ממבוי וקא דמי לקצור וא"כ הפותח פתח יוכל לטעון קים לי דהוא המוחזק ועושה בשלו וגם המסקילה הוא בפתחות שניהם ועסמ"ע סי' קנ"ג סקל"ב ונה"מ סק"ד ומבואר באנרה בתשו' שמש צדקה חח"מ סי' י"ד מתשו' הרב מוהר"ח פ"א סי' קצ"ב בענין זה ותבין וע"ש סי' ל"ד וסי' ל"ו ותשו' פרח מט"א ח"א סי' מ"ח ולכן גם החסל"א לא קאתי עלה מטעם ריבוי הנכנסין אלא משום שיתחזק בד"א נגד פתחו וכבר נתבאר דבנ"ד ל"ש טעם זה פיון שפל רוחב המסקילה רק ג' אמות ולכן לענ"ד אין בידו של ראובן לעכב בידו ובפרט שגם הוא וב"ב בידם לנכנס לשם דרף צד הפתוח לרה"ר והמסקילה הוא של שניהם, והנלע"ד פתבתי: סימן פז להרב וכו' מו"ה יצחק חאראק נ"י מו"ץ דק' זלצניץ מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שנתאבד ממנו פיסו בבית פראג ולאטריע דשכיחי רוב עכו"ם וחושד את בעל הפראלג ואשתו ורוצה שישבעו שניהם וכבר כ' ר"מ דפשוט דא"י להשביע מספק ורק להטיל ח' אף דבזה"ז נהגו שיהי' הקב"ח לנוכח ובעל הפראלג איש נכבד ויר"ש ובעל האבדה הוא עני ונסתפק אם מחויב בעל האבדה לקב"ח שאינו מטיל עליו ק"ח חנם: והנה הדבר פשוט דכל הקב"ח שאינו משביע חנם הוא רק תקנת הגאונים הבו דלא לוסוף וכמ"ש בירושלמי פ"ב דשביעית ה"ב אין מחדשין ואין מוסיפין על הגזירה ופוק חזי מה עמא דבר שאין מטילין ק"ח רק על המשביע ולא על המטיל קב"ח או תק"כ אף בכה"ג שהנחשד עשיר ויר"ש והחושד איש עני כב"ר כ' בתשו' מיימוני וב"י ח"מ סי' ע"ה מחודש י"ב דגם בחייב שבועה בדליכא דררא דממונא אין להשביע בכה"ג ומכ"ש בק"ח לנוכח שאינו מדינא רק מצד מנהג בעלמא דיש להטיל רק ח"ס ונהרי מבואר במהרי"ט בשניות ח"מ סי' פ"ד דמי שלא נשבע מעולם אפילו באמת ונתחייב שבועה וא"ר לישבע דלא מקרי מסרב ואין מנדין אותו ומכ"ש בנ"ד דהוי רק מנהג בעלמא וכבר כ' במהרשד"ם חח"מ סי' צ' דמי שתובע בהרשאה שהוא רק מתקנת גאונים אם אין הנתבע רוצה לירד לדין אין לכופו פיון שאינו מדינא ומכ"ש במנהג שאינו מוזכר בש"ע ורק נתינה בזמן האחרונים: וגם בעיקר הדבר בנ"ד צ"ע אם חייב להחזיר פלל פיון דבמקום זה שכיחי רוב עפ"ם וכמ"ש ר"מ מתשובת צ"צ סי' פ"ט דבדואי נתיאש אף שראינו שמבקש תיקוף האבדה אף דבס' תרומת הכרי חולק עליו אף שנהגו בזה"ז לכוף להחזיר גם במקום יאוש כמ"ש הש"ך בס' רנ"ט וע"ש בקצה"ח סק"ג ועכ"פ סגי בהטלת ח"ס בנ"ד והנלע"ד פתבתי סימן פח להרב המאוה"ג וכו' מו"ה אברהם יעקב איסרליש נ"י אבד"ק טורקא.

מכתבו מגלה עפה הגיעני וע"ד שאלתו בעסק ביש שנתהנה בגליל שם בער"ח תמוז העבר בכפר סיקאטין שנפל שטרף מים ונהרסו כמה בתים ובתוכם בית א' מישראל ושמו ר' אברהם יוסף שהוא ואשתו ישבו על תנור האופים ובנו ר' מאיר עלה לעלין וע"י גודל שטרף המים שנתגדל הנהר והולך משם לנהר דינעסטר באו גם עצים גדולים ונהרסו פל הבית ונפלו פולם לתוך המים והאשה אחזה בעץ השטט ע"פ המים ובאו ערלים והוציאוה וראתה אף שבעלה ובנה שטים ע"פ המים וביום דר"ח בפקר פגעו ערלים את בנם הפחור משה שבא מכפר אחר והלך לבית אביו ולא ידע את הנעשה וא"ל שמצאו

את אביו הנטבע אצל הנקה שבכפר הנ"ל והלה תיקף לשם ומצאו מנוח מת אצל שפת הנקה חוץ למים והפירו בפרצוף פניו והפיר כל מלבושיו הלייבול וד' כנפות עם הציצית וגם מצא בכיס של הבגד מנוחים המפתחות של הריחים שלו שמחזיק בכפר הנ"ל ומקפיד מלהניחם במקום שאינו משומר והביא את אביו הנ"ל לעירו ובשעת טהרה הפירוהו כל המתעסקים והי' פרצוף פניו שלם בלא חבלה כלל אף מאחוריו הי' על הראש בגובה חבלה ופצע א': ואולם האברה ר' מאיר לא נמצא שם בהנהגה שבכפר אבל סמוך לעיר ישן נמצאו כמה נטבעים אצל דנעסטיר ביום אדר"ח הנ"ל והקול נשמע בעיר טורקא שגם הר' מאיר בתוכם ולאשר הוא הי' חתן ר' אשר מקהלתכם ושם אשתו סרח נסע ר' אשר הנ"ל תיקף לשם ובתו הנ"ל אמרה לו סימן בבעלה ששני שיניו האמצעים מלחי התחתון בולטים לחוץ יותר משאר שיניו יען פי בשר השיניים חסר שם גם על האגודל שביד שמאלו נחתה לו קצת מהצפון ומעור ובשר בצד של פה היז ע"י חטיבת עץ בגרון ונשאר רונשם קמט וצלקת וגם מראה שחור במקום ההוא: גם אמרו שאר אנשים שראו על בשרו בהיותו במקרחין מקום קבוצת שערות בגומא הנקרא מאזעל וכשנסע לעיר ישן תיקף הפיר את חתנו בטב"ע וגם בדקו עדים על הסימנים ונמצאו ב' הסימנים הראשונים אבל סי' ג' מצאו רונשם גומות משערות אבל שערות לא הנה ואם אולי נפלו השערות ע"י הפאות רבות שהי' בגופו והי' על פניו חבלה מועטת אבל בשאר מקומות שבגופו הי' הרבה חבלות וגם העיד ע"א ר"ש שראה את הנפטר בעת שמצאוהו סמוך לעיר ישן והפירו שהוא מכפר סיקאטין אף שמו נשפח מלבו, עוד העיד ר"ח שהפירו היטב שהוא בן אברהם יוסף מכפר הנ"ל אבל שמו לא נודע לו יען פי גם בן השני דומה לאחיו בפרצופו וגדלו אבל יודע בגופו שיש לר' מאיר קצת חטוטרות מגבו הויכע פלייצע שקורין פוקילדיג ואם יבדקו וימצאו בן אז ידעו כי הוא ה' מאיר וכן הי' עוד העיד רש"ט מעיר ישן כי הוא מצא את הנפטרים במקום שספרו לו הערלים מנוחים אצל שפת הנקה דנעסטיר ועל הזכר הנ"ל נמצא מנוח הונעסטיל על פניו וכפי הנראה הערלים פשוטו ממנו הבגד הנ"ל והניחו זאת לכסות פניו להשמר מעופות המנקרים כי גם בענפי אילנות פיסוהו ובמלבוש ד' כנפות הי' לבוש בו וגם האשה סרח אמרה סימנים בלייבצידעקל שהוא מן וועל צייג נוטה לשחור והונעסטיל הן הווינצייג בשטראחין שחורים וכן הי' וגם הפירה בט"ע את הבגדים הנ"ל עכת"ד הגב"ע: והנה רו"מ פתח בהצלת האשה סרח אשת ר"מ וכ' דעות ר"ש אינו פלום ואולם עדות ר"ח שהעיד שמפיר בט"ע שהוא בן רא"י אלא שלא הבחין בינו ובין אחיו ונהרי אחיו בחיים וכהא דשני יצחק בן מיכאל דסי' י"ז סי"ח דכשהשני קיים מהני עדותו ואין לחוש דשמא כמו שלא הבחין לידע בין אח לאחיו אולי טעה לגמרי דאין זה סברא עכ"ד ולענ"ד אם המפירים ב' האחים יאמרו שאין צורת פניהם שונה לגמרי גם מבלעדי סימן החטוטרות א"כ זהו לאות שלא הפירו יפה ואין לסמוך על עדותו שהרי כל ההפירה ע"י ט"ע הוא מפני שאין אדם א' דומה לחבירו וכדאי בסנהדרין ל"ז ומבואר בתשו' נו"ב מה"ק חא"ע סי' ס"ה דהוי רק ע"פ רוב אבל מזדמן א' מפמה אלפים הדומה לחבירו וכמעשה דשתי אחיות וצ"ל דהוי מיעוטא דמיעוטא שאינו מצוי כלל ולכן אין לחוש לזה וע' בשו"ת צה"ב סי' ט' שחילק בין הבעל שטעה משא"כ עדים מדקדקים יותר ואני תמה על כל המחברים שלא הביאו מירושלמי פט"ו דיבמות ה"ד בסופה אפי' אתון א"ל לית אתנו

וכו' ולית פמן ב"נ דמי' לר"א וכו' וע"ש עונבדא דאתי קמיה דרב וכו' ע"ש בק"ע ותבין ובה נדחה ג"כ מה שי"ל דדוקא בשתי אחיות תכן שיהיו דומות זל"ז ולא באנשים זרים ומהירושלימי ה"ל מוכח דאין חילוק ועכ"פ לכ"ע יש אנשים שדומין קצת זל"ז אלא שיש קצת הפרש להמפיר ויודע ומתבונן היטב ולכן מהני הט"ע להעיד ולהתיר אשתו וא"כ אם בנ"ד טעה בין דמות ב' האחים בע"כ שלא דקדק יפה להפיר בט"ע א"כ שוב יש לחוש גם לאחר אף שאם הם דומים זל"ז בפרצופן אפשר דאין זה יוצא מגדר הרוב כיון דעכ"פ יש הפרש בתואר גופם שהאחד יש לו קצת חטוטרות אבל אם נודע לנו שאין פרצופן דומה ממש זל"ז למפירים ויודעים א"כ יש לפקפק על פל העדות דנדאי יש אנשים שדומין קצת זל"ז אלא שיש קצת הפרש ביניהם וכמ"ש ונהרי זה העד לא ידע ולא התבונן היטב בדבר אף דמ"מ יפה כ' ר"מ דלשי' ר"ת שבסי' י"ז סכ"ה דאם גופו שלם וניכר בטב"ע גם בחסר הפרצוף יכולים להפירו א"כ ה"נ בנ"ד דלשי' ר"ת נדאי דס"ל דאין חשש בנ"א דומין זל"ז גם בלא פ"פ: אף דגם בלא"ה יש לפקפק בנ"ד ולחוש שפא אמר בדדמי כיון ששמע הטביעה ורו"מ צידד דבנ"ד שגם אבי האשה הפירו היטב ואיכא ב' עדים אלא שהאחד פשר וא' פסול ויש דיעות דגם בעדים פסולים לא אמרי' בשנים דאמרו בדדמי וגם יש דיעות דשמע הטביעה לא דמי לראיה ואיכא ס"ס והנה בדין ב' עדים הארכתי זה איזו שבועות בתשו' להרב אבד"ק סוואליווע באונגריין ופלפלתי מכמ"ק בענין זה והבאתי מתשו' המינוחסות להרמב"ן סי' קכ"ח דמפורש דגם בב' עדים פשרים אם שקה בצאתו מן המים ל"מ עדותן לפי שאינו ניכר לשום אדם ובנ"ד שקה הרבה חוץ למים וכמ"ש ר"מ וגם נמצא חבלה בפניו: אף הלא איכא בנ"ד סימנים דשיני'ם בולטים ואף דמבואר ברמ"א סי' י"ז סק"ד דשיני'ם גדולים לא הוי סי"מ היינו משום דדמי לארוף וגוץ כיון שברוב ב"א גדולים שיני'ם הללו קצת כמ"ש בפסקי מהרא"י שם משא"כ בנ"ד שאין דרפן של שיני'ם תחתונים להיות בולטין יותר מפני חסרון הבשר וע' תשו' ח"ס ופת"ש ס"ק ק"י ובפרט סי' ב' של רנשם קמט באגודל שפאלי ומראה שחור ע"י האפר שהניח לרפא מכתו הוי בנדאי סי"מ ואף שהאחרונים נחלקו בדין רנשם שבגופו המבואר ברמ"א פכר הכריע הט"ז דבצירוף צמצום מקום הוי סי"מ ואני מצאתי בתשו' רדב"ז ח"א סי' רי"א שפסק דבמפת חרב בצמצום מקום הוי סי"מ כמו נקב בצד אות פלוני ע"ש היטב וע' בקו"ע סי' קכ"ד שכ' דתתיכה בראשו הוי סי"מ משמע דגם בלא צמצום מקום ונהרדב"ז לא ס"ל כן וע"ש סי' ש"י בשם מהרמ"ל בזה: וראיתי בתשובת גא"ב סי' כ"ה נדפס תשובת הרב רי"א שהעלה דבמקום גלוי הוי רנשם סי"מ ודוקא ברושם על כתפו דעת הר"ן שבב"י דלא הוי סי"מ גם העלה דצלקת מחמת חולי לא הוי סי"מ משא"כ ע"י נשיכת פלג וכדומה ע"ש ולפ"ז בנ"ד הוי סי"מ אלא דלפמ"ש שם עוד לחלק בין רנשם גדול לקטן יש לפקפק בנ"ד אבל הרי הביא שם בשם מהר"י מולין ורמ"פ דקלקול צפון הוי סי"מ ובשם ר"מ אלשיך סי' קי"ט דכונה הוי סי"מ וא"כ ה"נ בנ"ד דגם אי נימא דצלקת אינו סימן מ"מ שיהי' במראה שחור אינו נשיכת ובפרט בצמצום מקום דגם בשומא ויבלת ד' הרד"ך דהוי סי"מ והארכתי בתשו' ה"ל ובנ"ד לכ"ע הוי סי"מ כמ"ש בתשו' בנ"י והובא בשו"ת רח"כ סי' ל"א וע' נו"ב מ"ת סי' ס"א שכ' בפשי' דצפון הנשחת הוי סימן אמצעי וע' בפח"ש ס"ק ק"ג ולא הביא מדברי רמ"פ ור"י מולין וגא"ב ה"ל ובפרט בצירוף ב' הסימנים יחד וגם מקום

הגומות של השערות מצטרף ואף שנשרו השערות אין זה מגרע דאפשר שנשרו עוד מחיים סמוך למיתתו במשך איזו זמן או שנשרו אחר טביעה וכבר נודע ד' כמ"פ דס"ל דגם ב' סי' שאינם מובהקים בהצטרפם יחד מקרי סי"מ: אלא דאפתי יש לפקפק לכמ"ש בתשו' פ"י חא"ע סי' ח' דבשקה ג"י ביבשה או ששקה קצת אחר שהועלה מן המים דלהסוברים דנדאי נתפח ונשתנה מגרע גרע אי איכא נמי טב"ע בהדי סימנים דאפי' סי"מ ל"מ בזה דאדרבא איכא הוכחה שאינו זה והביא שם ראיה מהתוס' שהקשה הב"ש סקפ"ג ע"ד הטור נרמ"א סכ"ו ועוד ראיות ע"ש אבל מלבד דכל האחרונים לא ס"ל פן כדמוכח מהט"ז סקל"ז וב"ש סקפ"ג וסקפ"ז וכן מצאתי במהרי"ט בשניות חא"ע סי' ל"ה מפני שהיה להיפוך וכ"ה בתשו' נוב"ב מה"ק סי' נ"א וע' בשו"ת ב"ש חא"ע סי' ל"ב שהועלה דהפ"י לא התייר רק בסימנים שאפשר שנשתנו לאח"מ ע"ש א"כ בנ"ד שאמרה בצמצום מקום הרי המקום לא נשתנה כמ"ש הט"ז סקכ"ט כה"ג להשיג על המ"ב ולקנייט ד' רד"ך ואף דהתם רבים מחמירים היינו משום דשומא מצויה משא"כ בסי"מ אלא דבאנו לחוש לשינוי לאח"מ שוב לכ"ע יש לסמוך על המקום בצמצום ועוד דנדקא אי נימא דחשש איתפח הוי דאורייתא והוי דבר ברור יתכן לומר דמה"ט גם סי"מ לא מהני שהרי יש פנגדו הוכחה להיפוך אבל לשי' הסוברים דכל חשש איתפח רק חששא דרבנן הרי סי"מ הוא הוכחה ברורה מדאורייתא ואיך נימא דאחי ספק ומוציא מידי נדאי וכבר העלה הנו"ב מ"ק סי' מ"ט וסי' נ' וסי' נ"ב דחשש נתפח הוא רק מדרבנן ואף דגם בזה יש לפקפק עפ"ד מהרי"ט סי' ל"ה שכ' דאשתיה במים גרע מג"י ביבשה והוי דאורייתא וע' נוב"ב סי' כ"ט וסי' ל"ב דס"ל בעצמו דחשש נתפח דאורייתא מ"מ הרי לעומת זה דעתם דלא כהפ"י וס"ל דגם באשתיה מהני סי"מ ועוד דהא בהפירו יפה גם בטב"ע דעת מרדכי להתיר וכו"ת וכמ"ש הט"ז סקל"ט א"כ עכ"פ חזי לאצטרופי שלא להכחיש הסי"מ: ולא אכחד פי במ"ש בשו"ת ב"ש הנ"ל דהפ"י לא התייר רק בסי' המשתנים לאח"מ המעיין בתשו' פ"י שם ימצא דליתא שהרי כ' וז"ל דהטעם דלא סמוך ה"ן וכו' והרב ס"ל דכי שקה שעה בעלותו מן המים נדאי תפח וכו' א"כ אין לסמוך שוב אפי' אם מובהקים פניו שנדאי תפח וצורת מימו"ן נשאר עליו נדאי אין זה מימון פניו שתפח היתה צורות מימון נשתנית א"ו אדם אחר הוא ונשתנית צורתו לצורת מימון וכיוצא בזה כ' הריב"ש סי' שע"ז וכו' ולענ"ד פשוט דלמ"ד שנדאי נתפח אם ידעי' דלא חזייה בשעתו דאין לסמוך אפי' אסימן מובהק דאנן סהדי שאינו אותו האיש דאע"ג דסי"מ הוי כעדים היינו משום דלא שכיח שיהיו ב' ב"א שונים בסימן זה ומ"מ לא אמרי' דאין שום אדם בעולם שיהי' לו סי' פנה דאפשר דאתרמי אדם אחר וכו' ע"ש הרי דעיקר טעמו משום דאיכא הוכחה להיפוך חיישי' שמא איתרמי עוד אדם שיש סימן פנה אבל כבר נתבאר שדעת פנה אחרונים דלא כהפ"י וגם הפ"י עצמו לא כ"כ רק לשי' הסוברים דנדאי נתפח ולא קי"ל פן: ומעתה נפנה לסימני הבגדים שהפירה האשה את הליביבצידעקיל שהוא מן וועל צייג נוטה לשחור והוועסטיל מן הוי ינניג ושטראחין שחורים והנה אף דחינרי וסומקי ל"ה סימן מ"מ פניו דאמרה מאיזו מין סחורה הוא הוי סימן ובפרט על הוועסטיל הוי סי' גמור וגם הרי הפירתן בטב"ע ולשי' פמה פוסקי' בינדע מהטביעה ולא ראה לא חיישי' בדדמי אלא דרו"מ פקפק פניו שלא הי' לבוש עם הוועסטיל דמי להא דכ' הב"ש סקס"ט דבנמצא סמוך לו אינו סי' ויש לצדד דנדקא בנמצא מונח סמוך די"ל דהי' מונח

שם מקנדם לכן אין לסמוך משא"כ הקאשהי' מְכֻסָּה פְּנֵיו בּוּ וְעַ' תְּשׁוּ' ח"ס שְׁרָמְזוּ הַפַּח"ש
סוּסוּקְצָ"ה בְּזָה וְיוֹתֵר נִרְאָה דְכִיּוֹן דְּהִיא אֲמָרָה עַל ב' הַבְּגָדִים יַחַד סִימְנִים וְהִיא לְבוּשׁ
בְּאֶחָד א"כ מְסֻתְמָא גַם הַשְּׁנִי הִיא לְבוּשׁ בּוּ וְהוּא בְּגָד שְׁלֹו וְכֹה"ג מְצִינּוּ בְּשׁ"ס דב"ב (כ"ד
ע"ב) גְּבִי הִנְהוּ זִיקֵי דְחֻמְרָא דְאִשְׁתַּחֲתָן וּמְסִיק דְבִרְבְּרֵי דְלָא שְׂכִיחַ שְׂיִפְלוּ מְעוּבְרֵי דְרָכִים
שְׂרִי אֲבָל בְּזוּטְרֵי אִימּוֹר מְעוּבְרֵי דְרָכִים נְפוּל וְאִי אִיכָא רְבָרְבֵי בְּהַדְיָהּ אִימּוֹר בְּאֲבִרְרֵי
הוּי מְנַחֵי וּבְרִשׁ"י שְׁם דְכִיּוֹן דְבִרְבְּרֵי אִינּוּ מְעוּבְרֵי דְרָכִים תְּלִינּוּ גַם בְּזוּטְרֵי לְהַקֵּל ע"ש
וה"נ בְּזָה וּבַמִּק"א הַעִירוֹתֵי בְּזָה מִמְשַׁנָּה פ"ד דְטִהְרוֹת מ"ה עַל סְפָק מ"ר אָדָם שְׁהוּן כְּנָגֵד
מ"ר בְּהֵמָה וּפִי הַרַע"ב דְרַבּוּתָא קמ"ל דְלָא אֲמַרִי מְדַהְנֵי דְבְּהֵמָה הִנֵּי נְמִי דְבְּהֵמָה וְי"ל
דְשִׂא"ה דְשְׂכִיחַ שְׂיִולֵיךְ אָדָם בְּהֵמָה וְיִטִּילוּ שְׁנֵיהֶם מ"ר מִשִּׂא"כ הֵכָא וְעַ' בְּשׁו"ת רַע"א
סוּסִי ק"ז שְׂבִיבָר דְבְּמֻמּוֹנָא מְהִנֵּי גַם בְּמֻנְחָא בְּסֻמוּךְ דְלָא גְרַע מְסִי אֲמַצְעֵי מִשִּׂא"כ
בְּאִיסוּרָא דל"מ רַק סִי"מ וְעַפ"ז צִיָּדָד דְאִי אִיכָא נְמִי סִי אֲמַצְעֵי בְּגוּף שׁוּב גַם לְהַב"ש
מְהִנֵּי גַם בְּמֻנְחָא סֻמוּךְ וּבְזָה בִיבָר לִינְשֵׁב דְבָרֵי הַב"ש מְמָה שְׂתַמָּה עָלָיו הַשׁוֹאֵל מְהָא
דְחו"מ סִי רַס"ב שְׂהִבִיא הַב"ש שְׁם ע"ש א"כ גַם בַּנ"ד יֵשׁ לְהַקֵּל דְאִיכָא עַכ"פ סִי אֲמַצְעֵי
בְּגוּף וּבְפִרְט דְבִתְשׁוּ' רַח"כ סִי ל' וְסִי ל"ג הוֹכִיחַ בְּרֵאיוֹת דְאִין לְחוּשׁ לְחֻמְרַת הַב"ש
וְכַנֵּי בְּזָה וְגַם הִבִּיא מִתְשׁוּ' רַשְׁד"ם וְכַנֵּי סִי נ"ד שְׂבֵאָם הַפִּירוּ א' מִן הַהֲרוּגִים מְשִׂאִין
אִף אֲשֶׁת הַשְּׁנִי ע"ש (וּבַמִּק"א הַבֵּאתִי מִתְשׁוּ' בַש"ר שְׂפָקְפָק בְּזָה לְהַחֲמִיר) וְהִנֵּי י"ל
בַּנ"ד שֶׁהִיא לְבוּשׁ בְּאַרְבַּע כְּנָפוֹת אֲלָא דִישׁ לְפָקְפָק דְכִיּוֹן דְנִיחּוּשׁ שְׁהִסִי עַל ד' כְּנָפוֹת אִין
כְּדָאִי לְסֻמוּךְ עָלָיו א"כ לִיכָא נְמִי הוֹכְחָה מְזָה עַל בְּגָד הוֹנֵעַסְטִיל דְשָׂמָא גַם הַד' כְּנָפוֹת
אִינוּ שֶׁל בְּעֵלָה וְעַל הַטַּב"ע לְחוּד אִין לְסֻמוּךְ דְשָׂמָא אֲמָרָה בְּדַדְמִי אֲבָל כְּבָר כְּתַבְתִּי דַבְּנ"ד
אִינוּ דוּמָה לְחִינּוּרֵי וְסוּמְקֵי שְׁהִרֵי אֲמָרָה ג"כ מְאִיזוּ מִין הוּא וּבְפִרְט בְּצִירוּף הוּוֹעַסְטִיל
שֶׁהִיא מְנַחַח עַל פְּנֵיו וְעַ' תְּשׁוּ' ב"א חֵא"ע סִי ל"ח וְסִי מ' בְּשֵׁם הַג' ר"ל מְקַרְאָא דְגַם
בְּנִמְצָאוּ בְּגָדָיו סֻמוּךְ אֲלָיו יֵשׁ לְהַקֵּל וְהַסְפִים עֲמוּז הַט"ז וְגַם מִתְשׁוּ' פ"י ח"ב סִי נ"ג מוֹכַח
דְלָא ס"ל כַּהֲב"ש וְעַ' בְּשׁו"ת ב"ש חֵא"ע סִי מ"ג וְהַג"ה שְׁם בְּזָה: אִף דְאַפְתִּי לֹא הִנְנַח
בְּסִי בְּגָדִים מְחַשֵּׁשׁ שְׂאֵלָה וּמ"ש ר"מ לְצַרְף דְבָגָד ד' כְּנָפוֹת לֹא עֲבִידִי לְהַשְׂאִיל כַּמ"ש
קֶצֶת אַחֲרוֹנִים הִנֵּה בַּנ"ד שְׁנֻטְבַּע בְּמִים כְּבָר כ' הַנו"ב מ"ת סִי ס"א דְבַכָּה"ג גַם בְּכֻלִּים
דְלָא עֲבִידִי דְמוֹשְׁלֵי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא הַפְּשִׁיט וְהַשְׁלִיךְ מְעָלָיו לְהַקֵּל מְעָלָיו הַמְשִׂאוּי וְהַנו"ב
כ' שְׁזָהוּ דְבָר חֲדָשׁ וְאִנִּי מְצִאתִיו בְּכַנְה"ג הַגַּב"י אוֹת שִׁמ"ט וְהַפַּת"ש סְקַצָּה הִבִּיא ד'
הַנו"ב לְבַד וּמ"ש בַּפַּת"ש דַּמ"מ אִיכָא חֲזָקָה דְכָל מָה שֶׁת"י הָאָדָם הוּא שְׁלֹו כַּמ"ש הַנו"ב
מ"ק כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּתְשׁוּ' לִק' בַּעֲנֵדֵר דְלַפְמ"ש חַח"ס חֵא"ע סִי פ' דְחֻמְרָה זֹו אִינְנָה חֲזָקָה
בְּרוּרָה אֲלָא שִׂא"א לְהוֹצִיא מִיָּדוּ בְּלֹא בִירוּר ע"ש נְדָחָה טַעַם זֶה וְכ"ה בְּשׁו"ת הַרִי"מ
חֵא"ע תַּק"ע סִי ב' ע"ש בְּאֲנֻרָה וְהַבֵּאתִי מִתְשׁוּ' מִהַרִי"ט ח"א סִי קל"ח דְנִרְאָה דְלָא
כַּח"ס וְגַם מְשׁו"ת תַּפ"צ חֵא"ע סִי י"א בְּזָה וְאֲכַמ"ל יַעֲזֵן כִּי בַּנ"ד נ"ל דִישׁ לְסֻמוּךְ עַמ"ש
בְּתְשׁוּ' ב"ח סִי פ"ז דְבַזְמַן מוֹעֵט יוֹם אוֹ יוֹמִים לַכ"ע אִין לְחוּשׁ לְשְׂאֵלָה (וְעַ' בְּשׁו"ת ב"ש
א"ע סִי ל"ז וְהַג"ה שְׁם בְּשֵׁם כְּמָה שׁו"ת שְׂחָלְקוּ ע"ד הַב"ח) גַם י"ל דְבַבְּגָד וּוְעַסְטִיל
שְׂאִינוּ מְכַבִּיד כְּלָל עַל הָאָדָם ל"ש כְּלָל סְבֵרַת הַנו"ב וְכְבָר כ' הַנו"ב בְּעַצְמוֹ שְׁם דְמַה"ט
כְּלָל בְּגָדָיו רַחוּק הַדְּבָר שְׂיִנְדְמָנוּ אַח"כ כָּל הַבְּגָדִים יַחַד וְיִמְצָאָם אִישׁ אַחֵר: וְהַעֲיָקֵר מָה
שְׁנִרְאָה לִי לְצַרְף בְּזָה כִּי לַעֲנ"ד אִף דְבַנְפֵּל לְמִשְׂאֵל"ס וְלֹא שְׁהוּ עָלָיו עַד שֶׁת"נ לֹא יִצְאָה
מִחַז"א דְאוֹרֵייתָא מ"מ בַּנ"ד נְגֵד ר"מ שֶׁהִיא בְּעֵלְיָי לַכ"ע לִיכָא רַק אִיסוּר דְרַבְּנָן דְכִיּוֹן

שְׁנֵהָרִס הַבְּנִין וְנִפְל מִמְקוֹם גְּבוּהָ וְנִטְבַּע בְּמַיִם לִכ"ע רִבְּוֹן לְמִיתָה וְע' בַּפֶּת"ש ס"ק קל"ג
שֶׁהֵבִיא עֲבֹדָא שְׁהִי בִימֵי הַגָּאוֹן מֵהֶר"ח מְוֹלְאָזִין וּמ"ש שֶׁם מֵתוֹס' יְבָמוֹת (קכ"א) דְּגַם
תְּרֵי רִבְּוִי ל"מ בַּעֲגוּנָה כְּבָר קִדְמוּ בְּתִשׁוּ' בִי"ע וּישׁוּע' יי נְכֻמָּה אֲחֵרוֹנִים וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה
בְּתִשׁוּ' לְהֶרֶב אַבְד"ק בְּרֵאִיוֹלִיב וְאַכְמ"ל כִּי בִנ"ד לֹא בָּאתִי אֶלָּא לְצַרְף דַּעַכ"פ לִיפָּא רַק
אִיסוּר דְּרַבְּנָן א"כ אִין נ"מ בְּחֻקִּיהָ זֹה דְּבַכָּה"ג שְׁנֵפֶל מִמְקוֹם גְּבוּהָ בֵּין הַקּוֹרוֹת וְנִטְבַּע
בְּמַיִם נ"ל דַּכ"ע מוֹדוֹ דְּרִבְּוֹן לְמִיתָה וְחֵד רִבְּוִא מִיְהוּ אִיפָּא וְגַם נֶגֶד הֶרֶא"י יֵשׁ לְצַרְף ד"ז
וְאַף דְּהֶאֱשָׁה נִיצוּלָה הוּא רַק דְּרָף גַּם הִינְצָא מִגְּדָר הָרֹב וּבְפֶרֶט לְגַבֵּי ר"מ שְׁנֵפֶל מִמְקוֹם
גְּבוּהָ וְדָאִי דִי"ל כֹּן וְלָכֵן מְדַאֲרִינְתָּא יֵשׁ לְהַקֵּל אֶלָּא דְּמִדְּרַבְּנָן אִיפָּא חֲשָׁשׁ דְּמִיעוּטָא
וּבְדְרַבְּנָן בְּוֹדָאִי יֵשׁ לְסַמְנָה עַל הַהִתְרִים הַנִּזְכָּרִים פְּנּוּדָע: וּמַעֲתָה אֲשׁוּבָה אֶרְאָה הַגַּב"ע בְּדָבָר
רֵא"י וְהַגָּה מ"ש ר"מ דְּכִינּוֹן שְׁנִמְצָא שְׁלֵם עַל שְׁפֶת הַנְּהָר יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁמַת בִּיבְשָׁה אַחַר
שְׁעָלָה מִן הַמַּיִם בְּמַח"כ נֶעְלַם מִמֶּנּוּ תִשׁוּ' הָרִיב"ש ס' שַׁע"ז וְז"ל וְגַם א"ל שְׁכִינּוֹן שְׁאִין
הַעֲפוּ"ם מַעֲיָד שְׁטַבַּע אֶלָּא שְׁרָאָהוּ מֵת עַל שְׁפֶת הַיָּם נֹאמַר שְׁאֲחַר שְׁיִצְאָא מִן הַיָּם נְהָרְגֵי אוּ
מֵת דְּהָא בְּר"פ הֶאֱשָׁה שְׁלוֹם אֶמְרִי דְּבַמְלַחְמָה כִּי אֶמְרָה מֵת עַל מִטְתּוֹ מְהִימְנָא וְאַפְ"ה
קִתְּנִי מִתְּנִי דְּבַמֵּת סֶתְמָא לֹא מְהִימְנָא וְכו' וְעוֹד לֹא יֵהָא אֶלָּא סֶפֶק כֹּל הֵיכָא דְּאִיפָּא לְמִיחַשׁ
חִיִּישִׁי וְגִדּוּלָה מְזוֹ אֶמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי בְּמַגְנִיִּיד שְׁאִין מַעֲיָדִין עֲלִיו אַא"כ נּוֹדַע שְׁלֹא נִשְׁחַט
בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת הָא בְּסַפֶּק חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת נִשְׁחַט וְאִין מַעֲיָדִין עֲלִיו וְכו' עַכ"ל
וְע"ש ס' שַׁע"ח עוֹד בְּזָה וּמְבֹנָאָר דְּאִין לְתַלּוֹת בַּכָּה"ג שְׁמַת בִּיבְשָׁה אַף דִּישׁ לְדוֹן לַכְּמ"ש
הָרִיב"ש ס' שַׁע"ט דְּמָהָא דְּהִירוּשְׁלָמִי דְּאִין מַעֲיָדִין בְּמַגְנִיִּיד מְסַפֶּק מוֹכַח דְּהוּי מַה"ת ע"ש
אַ"כ מוֹכַח דְּדוֹקָא בְּאִיסוּר תּוֹרָה חִיִּישִׁי מְסַפִּיקָא אֶבְל בִּנ"ד לַפְּמִשׁ"ל דְּיִצְאָה מַחֲז"א שְׁל
תּוֹרָה וּבְפֶרֶט דַּע"י בְּגִדְיוֹ שְׁהַפִּירוֹם וּבְתוֹכָם ד' כְּנֻפּוֹת וּמִפְתָּחוֹת רִיחִים דְּלֹא עֲבִידִי
דְּמוֹשְׁלִי גַם אִם נִחְמִיר בְּזָה בְּוֹדָאִי הוּא רַק חֲשֵׁשׁ דְּרַבְּנָן כְּמ"ש הַנּוֹ"ב מ"ת ס' מ"ו וְגִדּוּלָה
מְזוֹ מְבֹנָאָר בְּתִשׁוּ' רַדְּב"ז ח"ב ס' תִּשְׁצ"ח דְּכָל חֲשֵׁשׁ שְׁאֵלָה הוּא רַק מְדְרַבְּנָן וְגַם מְדְבָרִי
הֶרֶא"ש פ"א דְּב"מ ס' נ' שְׁכַתְּבֵי דְּאַפִּי אִי חִיִּישִׁי לְשִׁאֵלָה מְדַאֲרִינְתָּא וְכו' נֶרְאָה דְּמְסוֹנְפֶק
בְּזָה אַף מִתְּשׁוּ' הָרִיב"ש ס' שַׁע"ט מוֹכַח דְּלָכֵל הַנֶּה שִׁינּוּיִי דְּמִשְׁנֵי לְמִתְּנִי דְּאִין מַעֲיָדִין
אֶלָּא עַל פ"פ וְכו' הוּי מְדַאֲרִינְתָּא א"כ מוֹכַח דַּע"פ שִׁישׁ סִימְנִים בְּכִלְיוֹ הוּי נְמִי אִיסוּר
תּוֹרָה דְּחִיִּישִׁי לְשִׁאֵלָה אֶבְל מ"מ בִּנ"ד דְּאִיפָּא נְמִי פְּלִים דְּלֹא מוֹשְׁלִי י"ל דְּלִכ"ע הוּי רַק
מְדְרַבְּנָן כְּמ"ש הַנּוֹ"ב הַנִּזְכָּר א"כ גַּם מִהָרִיב"ש מוֹדָה דְּתוֹלִין מְסַפֶּק לְהַקֵּל גַּם יֵשׁ לְצַרְף
דְּכִינּוֹן דְּכֻמָּה אֲנָשִׁים הַפִּירוּהוּ הֵיטֵב בְּשַׁעֲת טְהָרָה וּבְשִׁנִּים לֹא אֶמְרִי בְּדַמִּי לְשִׁי כְּמ"פ
אַף לַפְּמִשׁ"ל בְּשֵׁם תִּשׁוּ' הַרְמְבִין אִין הִטְעַם מִשׁוּם בְּדַמִּי אֶלָּא דְּבִשְׁהָה אִינוּ נִיכָר לְשׁוּם
אָדָם אֶבְל בְּתִשׁוּבָה הַנִּזְכָּר הַעֲלִיתִי דַּג"ז תְּלוּי בְּמַחְלֻקָת הַפּוֹסְקִים וְהַרְשָׁב"א לְשִׁי אֲזִיל
אֶבְל נֶרְאָה דְּגַם לְשִׁיטְתּוֹ הוּי רַק חֲשָׁשׁ דְּרַבְּנָן וּלְשִׁי כְּמ"פ בְּדְרַבְּנָן לֹא חִיִּישִׁי לְשִׁאֵלָה
וְגַם אֶפְשָׁר דְּהַעֲרִלִים שְׁאֶמְרוּ לְהַבְּחוּר מִשָּׁה בְּמַסְל"ת שְׁאֶבְיו מְוֹטֵל מֵת עַל שְׁפֶת הַנְּהָר
רְאוּהוּ מִיָּד בְּצִאתוֹ מִן הַמַּיִם אוּ שְׁהֵם הוֹצִיאוּהוּ מֵתוֹךְ הַמַּיִם וְגַם כְּבָר הִבְּאֵתִי מִתְּשׁוּ' ב"ח
דְּבַזְּמָן מוֹעֵט יוֹם אוּ יוֹמִים לִכ"ע אִין לְחוּשׁ לְשִׁאֵלָה וְלָכֵן הַנְּגִי מְסַפִּים עִם ר"מ לְהַתִּיר
הַעֲגוּנוֹת וּבְאִנְפֹן שְׁיִסְכִּים עֲמֵנוּ עוֹד רַב א' וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימָן פֶּט לְהֶרֶב הַמַּאוּה"ג וְכו'
מו"ה יְחִיאֵל אִיכָל הַפְּהֵן נ"י וְהֶרֶב וְכו' מו"ה נְחֻמָּה אַרְי' דוּמו"ץ דַּק"ק עִיר יִשָּׁן.

מִפְתָּבִם הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתֶם בְּרֵאוּבֵן שְׁתַּבַּע אֶת ש' בְּדַא"ה אִיזוֹ חוֹב וְעָרְכוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה
זְמַן רַב וְר' נִשְׁבַּע וְזָכָה שֶׁם וְגַם אַחַר שְׁעָשָׂה ש' רַעְקוּרוֹ הַפְּסִיד זְכוּתוֹ וְרֵאוּבֵן מְכַר בֵּיתוֹ

ע"פ ליצטאציאן בצירוף בע"ח אחרים יהודים ועמה תובע ש' את ראובן לד"ת וטען ר' פי הי"ל לתבעו תיקף לד"ת ולא הו"ל לגרונם לו הוצאות רבות במשך זמן רב וגם הטיל עליו שבועה בדא"ה ולכן אינו מחויב עתה לדון עמו בד"ת והביא בשם רב א' שראה איזו תשובה דאם לא הזמין הנתבע את התובע אחר טעמין ראשון לדין יוכל התובע לגמור הדין ולגבות הוצאות ופראצענט בדא"ה ושפן פוסקים בקצת ב"ד ורו"מ תמהו ע"ז דגם בתבע בתחלה בדא"ה ונתחייב יש ב' דיעות ובתנאים האריה שם בזה ובנ"ד ל"ש פל הטעמים שכ' התנאים שם עכת"ד: והנה בעניי לא מצאתי ד"ז מפני ולא אדע באיזו תשובה כ"כ אבל מסבא נ"ל דכיון דלחד טעמא אם קיבל עליו דין המלה וכבר נגמר הדין מהני כמ"ש הרמ"א סי' כ"ב וגם בתנאים הסכים שם אם כבר גבה והוא מוחזק א"כ נהי דבנ"ד לא התחיל הנתבע לילה בדא"ה ורק להציל א"ע השתדל שם דבזה א"צ רשות ב"ד כמ"ש בשו"ת כנס"ח סי' צ"ז דאפי' התראה א"צ בזה מ"מ בנ"ד שפשה הנתבע פמה הוצאות והטיל שבועה בדא"ה על התובע ודאי שהי' בדעתו לדון בדיני דא"ה דאל"כ הנה אסור להטיל על חבירו שבועת חנם והי"ל להזמין אז לד"ת מקודם וכבר כ' המל"מ פ"א מפלאים דאפי' בראה את חבירו מרפיב פלאים ושותק עובר בלפ"ע ועפמ"ג או"ח סי' תמ"ד בא"א סק"ה ומכ"ש במסייע וגורם לדבר ואף דהר"ן סופ"ק דע"ז גבי איסור שנותפות עכו"ם כ' דאין הישראל עושה פלום אלא העכו"ם נשבע מעצמו בעכו"ם דליפא משום מסייע לידי ע"ע אא"כ הוא עושה בידיים להכשילו וע' בש"ך ודג"מ יו"ד סי' קנ"א בזה משא"כ בישראל ובמק"א פתבתי בדברי הש"ס ב"מ (צ' ע"ב) גביהלין תורי וכו' וקעברי משום לפ"ע וכו' וביארתי דשא"ה דעושין פן לטובת הישראל גם י"ל דלמסקנת הש"ס שם אינו פן ורק שלא לפשוט הבעיא קאמר הכי ואכ"מ ועכ"פ בנ"ד ודאי דהו"ל שלא להשביעו אלא להזמין לב"ד קודם שישבע (ואם פי יש לפקפק בזה מ"מ יש לקיים בזה הדין ששמע רו"מ) ובע"כ דכבר החליט בלבו להשתדל בדיני דא"ה וכיון שפבר נגמר הדין שנשבע התובע וכבר מבר הפית אין לחייב את ראובן לירד עמו לד"ת שהרי גם הנתבע כבר נתרצה בזה ושניהם קבלו ע"ע דד"מ: אלא דבנ"ד שטען ר' שא"ל כמ"פ שביא עמו לעמק השנה והשיב שיהי' לו פנאי לזה אחר שיעשה הוצאות ואז ידין בד"ת א"כ גי"ד שלא קיבל עוד עליו דד"מ בהחלט ושוב גם בדיעבד הדין בטל ואם יכחיש ש' ד"ז יטענו פל א' לטובת וזכות חבירו דמבואר דינו דהמע"ה כמ"ש בשו"ת פרח מ"א ח"א סי' ס"ה ונא"ד סי' מ"ו וענה"מ סי' פ"ח סק"ד בזה ואני מצאתי דב"ז בירושלמי פי"ג דיבמות הי"ד דהוי בעיא דלא איפשטא וא"כ המע"ה וע"ש בשיו"ק וע"ע בקצה"ח ונה"מ בסי' ר"פ סק"ג: אבל לענין הריבית שפסקו שם ודאי אסור לו ליקח ריבית כמ"ש בזה בתשו' אחרת, וכן מה שפוסקין בדא"ה בעד ביטול היום ודאי הוא שלא פדין: ומ"ש ר"מ ששמע בשם הישיע"ק דבטרסטע פיון שנתן בתחלה אדעתא לדון בדיניהם לא הפסיד תובע רק הוצאה ראשונה משא"כ מה שהוציא אח"כ לצורך גבין וכדומה חייב הנתבע לשלם דהו"ל להזמין לד"ת וגם בזה תמה ר"מ דהא אפי' בכתב בשטר לדון בדא"ה ל"מ פלל: ולכאורה עלה בלפי לפמ"ש בקה"י למהריט"א בלב"א סי' רס"ח בשם תשו' לח"ר סי' נ"א דבמדינות אלו גם הרא"ש מודה דמהני התנאי א"כ ה"נ בנ"ד אבל עיינתי בתשו' לח"ר ואין ראי' פלל לנ"ד וכבר כ' בתנאים שם דגם בעשה שטר בדא"ה ל"מ פלל אבל מצאתי בכתבי הגה"ק אבד"ק ביטשאטש ו"ל דבמה שהנתבע

מוֹדָה שְׁחֵיב וְאִין עָלֵיו הַתְּדַיִּינוֹת כָּלֵל מְדִינָא א"צ רְשׁוֹת ב"ד כִּי כָּעַת אִין כָּח ב"ד יָפָה
וְרַק מִדַּת חֲסִידוֹת לְהוֹדִיעַ לְב"ד וְהֵם יִתְּנוּ לוֹ תִּיקָף רְשׁוֹת לְגַבּוֹת חוֹבוֹ בְּעַש"ג עַכ"ד וְעַפ"ז
אֲנִי נוֹהֵג כְּשִׂאֲנִי רוֹאֶה שֶׁהַנְּתַבֵּעַ מוֹדָה עַל חוֹבוֹ אֵלָּא שֶׁהַשְּׂמִיט מְלַשְׁלֵם וְהַתּוֹבֵעַ תְּבַע
בְּדַא"ה בְּכַח טְרַאטֵעַ אֲנִי עוֹשֶׂה פֶּשֶׁר גַּם בְּלֹא רְצוֹן הַצְּדָדִים לְהַחְזִיר הוֹצָאוֹת כְּפִי רְאוֹת
הָעֵין וְהֵגַם שְׁדַבְרֵי הַגַּה"ק הַנִּי"ל אִין לְהֵם רֵא"י בְּפוֹסְקִים אֲבָל לְפִי שְׁבַעוּה"ר נֶחְשָׁב כְּהִתְרַ
לְתַבְּנֵעַ בְּדַא"ה וְאִין הַב"ד נוֹתְנִים כְּתִבֵּי סִירוּבִים כְּדַאי הוּא הַגַּה"ק לְסַמְּנָה עַל סְבָרְתוֹ
וְגַם נ"ל סְמוּכִין לְדַבְרֵיו מִמ"ש בְּכַנְה"ג בְּשֵׁם רִש"ךְ דָּאָם כְּבָר עֲמָדוֹ לְדִין בְּעַלֵּי ב"ד
וְחֵיבּוֹ אֶת הַנְּתַבֵּעַ לְשֵׁלֵם וְא"ר לְשֵׁלֵם יוֹכַל לְתַבְּעוֹ בְּדַא"ה לְהַצִּיל אֶת שְׁלוֹ גַּם בְּלֹא רְשׁוֹת
ב"ד וְכ"ה בְּבַל"י בְּסוֹפּוֹ בְּקו"א לְסַפְרֵי עַט"צ וְא"כ הֵיכָא דְהַלְוָה מוֹדָה לֹא גָרַע הוֹדְעָתוֹ
מִפְּסָק שְׁל ב"ד דַּא"צ רְשׁוֹת ב"ד (שׁוּב כ' לִי ח"א בְּשֵׁם סַפֵּר אֲמָרִי בֵּינָה מֵהַג' ר"מ
אוֹיַעֲרַבּוּיךְ שֶׁהָעֵלָה דְלַעֲנִין הוֹצָאָה שְׁתּוֹבֵעַ הַנְּתַבֵּעַ שְׁגָרַם לוֹ הַתּוֹבֵעַ בְּדַא"ה אִין לְפִסְנֵק
רַק הוֹצָאָה א' אֲבָל מֵהַ שֶׁהוֹצִיא הַתּוֹבֵעַ בְּדַא"ה בְּלֹא רְשׁוֹת ב"ד א"צ הַנְּתַבֵּעַ לְשֵׁלֵם כְּלוּם
גַּם הוֹצָאָה ב' וְג' וְצ"ע) וְעַמְש"ל בְּסִי שֶׁאֲח"ז עוֹד בְּזָנָה: וְהִנֵּה הַבְּאֲתִי לְעֵיל מִתְּשׁוּ' כִּנְסִי"ח
כְּעַנְיָן מְסָרֵב וְיַעַן כִּי אִין הַסַּפֵּר מְצוּי וְיֵשׁ בּוֹ עוֹד דְּבָרִים נְחוּצִים כְּעַנְיָן דִּינֵי מְסָרֵב אֲעִתִּיק
תו"ד בְּקִיצוֹר וּמֵה שֵׁיִשׁ לִי לְהַעִיר בְּזָנָה וְהִנֵּה תו"ד שֵׁם בְּנִידוֹן הַר"מ שֶׁהִי"ל בַּת גְּשׁוּאָה
לְהַר"י וּמִתָּה בַּתוֹ וְאַחַר מוֹתָה הַנִּיחַ ר"י כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּבֵית חוֹתְנוֹ ר"מ וְנָסַע לְמַק"א
וְכִשְׁחִזַּר לְבֵית חָמִיו סָגַר חָמִיו הַדָּלַת בְּעַדוֹ וְלֹא הִנִּיחוֹ לְכַנּוֹס עַד שֵׁיִשְׁלֵם לוֹ בְּעַד שְׁכִירוֹת
בֵּיתוֹ שֶׁהִי דָר בּוֹ ר"י כְּמָה שְׁנִים וְהֵלֶךְ ר"י לְשַׁר הָעִיר וְכִפְהוֹ לַר"מ לְפַתּוֹחַ הַבֵּית וְאַח"כ
נָתַן ר"מ שְׁנֵי ב' מֵאוֹת ר"ט לְהַשִּׁיר לְהַעֲבִיר חֲתָנוֹ מִיְרוּשָׁת אֲשֶׁתוֹ בְּמִשְׁפֵּט עַרְכָּאוֹת וְחִזַּר
וְנָתַן ר"י ג' מֵאוֹת ר"ט שֵׁיִפְסוֹק הַשִּׁיר לְדוֹן בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וְכֵן הִי וְעַתָּה תְּבַע ר"י מִר"מ
שֵׁיִחְזִיר לוֹ הוֹצָאָה ש' ר"ט שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי שְׁנֵי
וְהַשִּׁיב דְּעִיקָר הַהֶסְגֵּר שְׁפָגַר בְּעַד תְּבִיעַת דְּמֵי שְׁכִירוֹת הַנָּה דְּמֵי שְׁכִירוֹת רֵשָׁאִי לְמִשְׁכָּן
בְּעַצְמוֹ כִּמ"ש בְּסִי צ"ז אֲבָל בְּפִרְיָשָׁה סִי ד' מְבֹאָר דִּמ"מ צָרִיף לִילָף תְּחִלָּה לְדִין וְגַם אִי
נִימָא דְרְשׁוֹת בִּידוֹ לְסָגוֹר הַפְּתַח בְּעַדוֹ אַעפ"כ כִּינּוֹן שְׁרָצָה חֲתָנוֹ לְהַצִּיל א"ע מִמָּה שֶׁעָשָׂה
ר"מ דִּין לְעַצְמוֹ אִין עָלֵיו דִּין מְסוֹר כִּינּוֹן שֶׁהַצִּיל אֶת שְׁלוֹ כִּמ"ש בְּסִי שְׁפ"ח ס"ה דִּיעָה א'
וּבַתְּשׁוּ' מֵהַרמ"ל סִי כ"ו פְּסָק כְּדִיעָה זֹו וְדִלָּא כִי"ת וְגַם לְשִׁי הִי"ת הִינּוּ רַק בְּגָרַם
לְחַבְרֵי הַפְּסָד עִי"ז אֲבָל בְּלֹא גָרַם לוֹ הַפְּסָד וּבְפִרְט דִּיוֹכַל לְזַמַּר קִים לִי כְּהַפְרִישָׁה
שֶׁהַבְּאֲתִי דָּגַם בְּזָנָה אִינוֹ רֵשָׁאִי לְמִשְׁכָּן בְּלֹא רְשׁוֹת ב"ד אֲבָל מֵהַ שֶׁהַשְׁתַּדֵּל ר"מ לְהַעֲבִיר
חֲתָנוֹ מֵהִירוּשָׁה בְּוֹדַי שְׁלֹא כְּדִין עָשָׂה וְחֵיב לְשֵׁלֵם לַר"י כָּל הוֹצָאוֹת שֶׁעָשָׂה לְהַעֲמִיד
הַדָּת עַל תְּלוֹ וְלֹא דְּמֵי לְהָא דְּסִי י"ד וְסִי כ"ו דְּהַתָּם הֵלֶךְ הַתּוֹבֵעַ בְּעַרְכָּאוֹת לְגַבּוֹת חוֹבוֹ
בְּזָנָה צָרִיף רְשׁוֹת ב"ד אֲבָל לְבַטֵּל מֵהַ שֶׁעָשָׂה הַשְּׂנִי בְּדַא"ה שְׁלֹא כְּדִין פְּשִׁיטָא שֶׁא"צ רְשׁוֹת
ב"ד וְלֹא הַתְּרָאָה כָּלֵל וְהַבִּיא מֵהַמְרָדְכֵי סוּף ב"ק וּב"י חו"מ סִי שְׁפ"ח בְּשֵׁם מֵהַר"י ק
וּבְב"י סִי כ"ו אֲבָל מ"מ כִּינּוֹן שֵׁיִשׁ ב' דִּיעוֹת בְּסִי שְׁפ"ח ס"ז אִם עָשׂוֹ תְּקַנְתָּ נִגְזַל בְּמְסוֹר
שֵׁיִשְׁבַּע וְיִטְוֹל וּלְשִׁי הַר"י וְרַמְבַּ"ם צָרִיף דְּוָקָא עֲדִים מְשוּם דְּנִשְׁאָר בְּתִיקוֹ וְעוֹד דָּגַם
בְּרוֹדֶף אִם יְכוֹל לְהַצִּיל בְּאַחַד מֵאַבְרָיו אִינוֹ רֵשָׁאִי לְהַרְגוֹ וְה"נ בְּמְסוֹר וּבִנ"ד אוֹלֵי הִי בִּינְד
ר"י לְבַטֵּל הַדְּבָר בְּהוֹצָאָה מְעוּטָה לְכֵן אִם ר"י מְוַחֵזֵק בְּחוּב שְׁחֵיב לוֹ יִשְׁבַּע בְּנִק"ח כְּמָה
הוֹצִיא בְּהַכְרַח גְּמוּר וְיַחְזִיק בְּמָה שֶׁבִּידוֹ וְאִם לֹא תִפְס יִכְבְּעוּ תְּמִימִים בֵּינֵיהֶם ע"פ רְאוֹת
בְּקִיאִים וְאִם יֵשׁ לוֹ עֲדִים כְּשֵׁרִים כְּמָה הוֹצִיא בְּהַכְרַח יִגְבֶּה הַפֵּל מִר"מ עַכְתָּ"ד: וְהִנֵּה

מ"ש דאם ר"י מןחוקק ישבע ויטול היינו אם מברר בעדים שהוציא אלא שלא נודע כמה
אבל בלא נתברר שהוציא לכ"ע אינו נאמן גם בשבועה כמ"ש בד"מ ונ"ש"ף סי' שפ"ח
וכ"ה בתשב"ץ ח"ב סי' קט"ו וע' בש"ף סוסי' י"ד סקט"ז ובשע"מ שם סק"ד וע"ש
מתשובת רדב"ז ח"א סי' קע'.

בזה נעסי' שפ"ח שם שהביא רמ"א דעת י"א דל"מ תפיסה בסד"ד אבל כבר פסק רמ"א
בתשו' סי' פ"ו דאין להוציא מיד המןחוקק וע' בב"ח סי' ל"ד סי"ב בשם מרדכי האר"ך
בשם ר"י דהמזיק אף שדעתו לשלם מקרי רשע לכן א"י לישבע וליפטר אלא דינו פתשוד
על השבועה ע"ש ולפ"ז יש לעיין במסרב אם נאמן בשבועה וע' יש"ש פ"י דב"ק סי'
מ"ט ותשו' רש"ל סי' י"א שכתב דההולך בדא"ה אפי' עיקל רק לצניית ד"י צריף ראיות
להכשירו לעדות וכ"ה בתשו' אבן השהם סי' נ"ט אבל בתשו' רדב"ז ח"א סי' קע"ב
מבואר דכיון שהוא סובר ששלו הוא נוטל פשר לעדות אפי' נתברר אח"כ שהי' שלא
כדין אבל אם התרו בו ב"ד שלא יתבע בדא"ה ועבר ותבע פסול לעדות ולשבועה ע"ש
ובתשו' תשב"ץ ח"ב סי' ר"צ פסק בפשי' דהתובע בדא"ה קודם שהלך בד"י פסול לעדות
אבל מיירי אם דיניהם אינם כד"י ואז המעות שהוציא גזל בידו ואם קידש בהם אשה
אינה מקודשת אבל אם דיניהם בדינינו אינו פן ע"ש ותבין וגם בתשו' תורת חיים
למהרש"ח ח"ב סי' ט"ז פסק פן ומיירי שם ג"כ בכה"ג ולפ"ז אם סירב בכה"ג אין ליתן
לו שבועה ואולי בזה"ז דשכיחי מסרבים אפשר דאין לפסלו לשבועה כמ"ש כה"ג בתשו'
רמ"א סי' י"ג לענין המוסרים בזה"ז וע' בפת"ש א"ע סי' מ"ב סקי"ח וחזו"מ סי' ל"ד
סוסקל"א: ומ"ש הכנס"ח דלהציל א"ע רשאי לעשות בדא"ה בלא רשות ב"ד יענין
בתשו' נא"ד סי' נ"ב שהעלה דאם א' מהבע"ד סירב והלכו הבע"ד שפנגדו בעש"ג בלא
רשות ב"ד אף שאין המסרב צריף לשלם להם ההוצאות מכל מקום גם הם אין צריכים
לשלם להמסרב בעד הוצאות שעשה ע"ש באר"ך מכמ"ק בזה יע"ש סימן נא דבמה שיש
הוכחה ע"פ הבנת ב"ד שהיה מוכרח להוציא הוצאות הוי בעדים וע"ש עוד כמה פרטי
הלכות בענין זה וע' ביש"ש בבא קמא סוף פרק החובל סימן ס"ה דלפיכך נהגו לכתוב
בשטרות שיוכל לתבעו בדא"ה דנ"מ פשהלנה אינו רוצה לצניית ד"ת ואין פח בידו לכופו
יש לו רשות לתבעו בדא"ה בלא רשות ב"ד דלא הוי כמתנה עמש"ב דלפניהם ולא וכו'
היינו שפנגדו צניית ד"ת ומה"ת א"צ רשות ב"ד רק תקנה הוא ומהני התנאי לעקור
התקנה והוכיח פן מתשו' הרא"ש ע"ש ומתשו' הרא"ש פלל ח"י סי' ז' נראה דמהני
התנאי דאם הלנה דוחהו ואינו מונמן לילה עמו לד"ת א"צ המלנה לטרונם ולהוציא
הוצאות לכופו ע"י דיני ישראל וע' בפת"ש סי' י"ד סקי"ג בשם רע"א מדברי היש"ש
שם דגם היכא דא"צ רשות ב"ד מ"מ א"צ לשלם הוצאותיו פינון שעשה בלא רשות ב"ד
ע"ש ולפ"ז יש לפקפק במ"ש לעיל מדברי הגאון דע"ק ומדברי כנה"ג בשם הש"ף דא"צ
רב"ד כמה שהנתבע מודה או שפבר פסקו הב"ד ולכן צריף לשלם הוצאותיו ולפמ"ש
י"ל דאף דמותר לתבוע בדא"ה בלא רב"ד מ"מ אולי א"צ לשלם הוצאותיו אבל הנה
ביש"ש מבואר הטעם משום דהוי גרמא ובס' ער"ש סי' כ"ו העלה דזה דוקא בזמנם שלא
הי' שכיח לילה בדא"ה אבל בזה"ז דשכיחי טובא י"ל דגם גרמא חייב כמ"ש בס' שפ"ו
ס"ג ואף שיוכל ליטול רשות מב"ד מ"מ הרי אם לא יוכל לברר חובו לפני ב"ד הרי לא
יוכלו לפסוק כמ"ש בנה"מ ע"ש ולפ"ז אם יש בידו שט"ח גרע טפי וא"צ לשלם לו

הוֹצָאוֹת: אֲבָל נִרְאָה דְּנָהוּ אִם עֲדִינָן לֹא זָכָה בְּדִינָא אֲבָל אִם פְּכָר זָכָה בְּדִינָו וְשֵׁם פְּסָקוּ לֹו הוֹצָאוֹת הָרִי דִינָם דִּין שְׁהָרִי שְׁנִינָם סְמָכוּ א"ע עַל דִּינֵיהֶם וְגַם הִנְתַּבְּעַ אַדְעָתָא דְהָכִי נִכְנַס אִם לְנִצְחָא אִם לְהִנְצַח דֹּא"ל כ"הו"ל לְהַזְמִינוּ מִיָּד בְּהַשְׁיִגוּ תְּבִיעָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁבִדֹּא"ה לְב"ד יִשְׂרָאֵל וְהו"ל כְּמִשְׁחָק בְּקוּבְיָא דְגָמֵר וּמְקַנֵּי בְּדִיבּוּר בְּעֶלְמָא כַּמ"ש בְּשׁו"ת בְּרַפְת יוֹסֵף חַח"מ ס' כ"ג וּל"ש לֹוֹמֵר בְּזָה אַע"ל"מ דְּלֹא תִתְּקֵן הָאִסּוּר דְּכָבֵר נִתְּיָקְרוּ הַפְּלִילִים וְגַם אֵין פֶּאֶן אֱלָא עֲשֵׂה וּלְשִׁי' הַפ"י סוּף גִּיטִין בַּכָּה"ג א"ע מְהֵנִי וּמָה שְׁהַקְשׁוּ עָלָיו מִש"ס פ"ק דְּתַמּוּרָה עַמ"ש בְּזָה בְּמִשְׁפֵּט שְׁלוֹם סוּסִי' ר"ח אָף דְּקוּדָם שְׁנַגְמֵר הַדִּין יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ כְּמוֹ בְּמִשְׁחָק בְּקוּבְיָא וְע"ש מִתְּשׁוּ' מֵהַר"ק שְׁרֵשׁ קפ"ז בְּשֵׁם ר"פ דְּכִשְׁפָתַב בְּשֵׁטֵר לְדוֹן א"ע בְּדֹא"ה י"ל דְּדַמ"ד וְלֹא נִמְצָא שֵׁם אֲבָל מְצָאֵתִיו בְּשֵׁרֵשׁ קצ"ז שְׁהָאֵרִיף בְּדִין סְפֵק בְּלִשׁוֹן הַשֵּׁטֵר שְׁמִדִּינָא יָד בַּעֲהַש"ט עַה"ת אִם יֵשׁ לְדוֹן כֵּן בְּשֵׁטֵר שֶׁל עֲרַפְאוֹת לְפִי שְׁבִדִּינֵיהֶם אֵינוֹ כֵּן וְהַשִּׁיב דְּבָזָה ל"א דְּדַמ"ד וְהִבִּיא בְּשֵׁם הַר"ש מְקִינָוֵן דְּגַם אִם שִׁיעֲבַד א"ע בְּשֵׁטֵר לְהַשְׁפִּט בְּפִנְיָהֶם ל"מ כָּלֵל וְאָף שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם י"א דְּכִינָן דְּגִי"ד שְׁרוּצָה לְדוֹן בְּפִנְיָהֶם מְהֵנִי וְכ"ה בַּתוֹס' ר"י בַּר פֶּרְץ דָּאָם ב"א נֶאֱסָרִים לְחַבְרֵיהֶם בְּחוֹתָם מְלָכוֹת וְאַח"כּ רוּצָה חֲבִירוֹ לְתַבְּעוֹ בְּד"ת מֵאוֹתָה תְּבִיעָה אֵין נִזְקָקִין לֹו פִּינָן שְׁהַנִּיחַ ד"י וּבַחֲרָה לְהֶאֱסֹר לְדוֹן בְּדֹא"ה וְדַמ"ד אֲבָל הֵינְנוּ פִּינָן שְׁהִנָּה יָכוֹל לְעַשׂוֹת שֵׁטֵר בְּד"י גִי"ד שְׁרוּצָה לְדוֹן בְּדֹא"ה אֲבָל בְּמָה שְׁמִוּוֹן לְעַשׂוֹת בְּדֹא"ה פְּגוֹן בְּדָבָר הַשְׁיִיף לְמִלָּה וְכַדוּמָה ל"ש טַעַם זֶה וְגַם אֵי נִימָא דְהַרִיב"פ ס"ל בְּכָל גְּוֹנֵי כֵּן כָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עָלָיו וְגַם הִבִּיא מִתְּשׁוּ' הָרֵא"ש דְּאָפִי' כְּתַב בְּשֵׁט"ח בֵּין בְּד"י בֵּין בְּדֹא"ה צָרִיף לְתַבְּעוֹ בְּד"י וּמֵהַטּוֹח"מ דְּאָפִי' הַלָּנָה נוֹתֵן רְשׁוּת לְמַלְנָה לְתַבְּעוֹ בְּדֹא"ה אֶסּוּר ע"ש א"כ מוֹכַח דְּלֹא ס"ל כְּדַעַת רִיב"פ וְע"ע בְּב"י חו"מ ס' כ"ו ס"ז מ"ש בְּזָה וּמ"מ פִּינָן שְׁהַרְמ"א ס' כ"ב ס"ב פְּסָק בְּפִשְׁי' דָּאָם פְּכָר דְּנָו לְפִנְיָ עַפּו"ם א"י לְחַזֵּר בּוֹ וְאָף דְּהַשְׁיִיף חוֹלֵק וּפְסָק דְּבַקְבְּלוֹ קִנְיָן לְדוֹן בְּדֹא"ה סְתָם גַּם דִּיעֲבַד ל"מ אֲבָל בְּתִשׁוּ' תִּשְׁב"ץ ח"ג סוּסִי' ס"ח כ' וְז"ל וְכָל טַעֲנוֹת אֵלוֹ לְזָכוֹת בְּנֵי שְׁמַעוֹן הִי' מִן הַדִּין לְקִיּוּמָם אֵלוֹ בָּאוּ מִתְּחִלָּה בְּד"י אֲבָל פִּינָן שְׁהִלְכוּ תְּחִלָּה לְדוֹן בְּדֹא"ה וְיִצְאוּ חִיּוּבִים ה"ז כְּאֵלוֹ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְדוֹן בָּאוֹתוֹ דִּין וּמְחַלוּ זְכוּתָם וְהָרִי מָה שְׁדָּנּוּ בְּדֹא"ה קִיּוּם עַכ"ל וּבְתַנּוּמִים ס' כ"ו לֹא יָדַע מְזָה וְא"כ י"ל דְּגַם בְּנ"ד פִּינָן שְׁהַנְתַּבְּעַ אַחֲרָה שְׁהַשְׁיִיג תְּבִיעָה רֵאשׁוֹנָה לֹא הִזְמִינוּ לְד"ת גַּם הוּא נִתְּרָצָה וְקִיבַל עָלָיו דְּד"מ וְחִיּוּב לְשַׁלֵּם שְׁאָר הַהוֹצָאוֹת כְּפִי דְּד"מ וְכֵן אִם נָתַן לְהַמְלִינָה מְרֵאטַע לְתוֹקְרָף דֹּא"ה וְאֵין לֹו שׁוּם טו"ת וְעַיִנְכֶם הַתְּשְׁלוּמִין פִּינָן דַּע"כ"פ מְוִתֵּר לְתַבְּעוֹ בְּלֹא רְשׁוּת ב"ד מְדִינָא כַּמִּש"ל בְּשֵׁם הַדַּע"ק שׁוּב חִיּוּב לְשַׁלֵּם הַהוֹצָאוֹת מִפְּנֵי חִיּוּב שְׁקִיבַל עָלָיו בְּהוֹנְעֵקְסִיל וְדוֹקָא אִם יֵשׁ לֹו טו"ת לְנִגְדוֹ דְּאָז הִנָּה צָרִיף לְתַבְּעוֹ בְּד"י אָז א"צ לְשַׁלֵּם הוֹצָאָה רֵאשׁוֹנָה מִשֵּׁא"כ בְּמוֹדָה לֹו וְעַיִנְכֶם הַתְּשְׁלוּמִין שְׁלֹא כְּדַת דֹּא"צ מְדִינָא לְתַבְּעוֹ בְּד"י פִּינָן שְׁאֵין כַּח לְהַב"ד לְכוּפּוֹ שׁוּב מוֹעִיל הַשֵּׁט"ח שְׁיִוְכַל לְתַבְּעוֹ הַהוֹצָאָה וְלָכֵן אֲנִי נוֹהֵג לְפִשֵּׁר גַּם שְׁלֹא בְּרַצוֹן הַבַּע"ד בְּתַבִּיעַת וּוְעַקְסִיל בְּדֹא"ה אִם הִנְתַּבְּעַ אֵין לֹו שׁוּם טו"מ וְעַיִנְכֶם הַפְּרַעוֹן שְׁלֹא כְּדַת, וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְּתִי: סִימָן צ לְהַרְבּ וְכו' מו"ה רֵאוּבֵן רֵאסְנַעַר נ"י מו"ץ דְּק' זֶאבְנָא.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד הַדו"ד בְּר"צ שְׁהִי"ל חוֹב וְוְעַקְסִיל עַל ר"ד ע"ס ב' מֵאוֹת וְגַם מְלָנָה ע"פ סָף חֲמִשִּׁים ר"כ וּמַת זֶה ט' שְׁנַיִם וְהַנִּיחַ בֵּית חוּמָה וְחַנּוּת עִם סְחוּרָה וְר"צ תְּבַע מְעוֹתֵיו מְהֵאֲלַמְנָה הַנּו"נ וְהַיּוֹרְשִׁים וְלֹא פְּרָעוּ וְתַבְּעָם ר"צ בְּדֹא"ה וְנִמְשָׁף כְּמָה שְׁנַיִם וְר"צ גְּשִׁבַע עַל טַעֲנוֹתֵיו בְּדֹא"ה וְעַתָּה יִצָּא הַמְּשִׁפֵּט לְמַפְנֵי הַבֵּית בְּעַד חוּבוֹ ב' מֵאוֹת

נחמשים ר"כ ה"ל ועסקא והוצאות עד שפלה לסוף ת"ק ר"כ וסוף ב' מאות מודים שפגוע
לו וע"ס חמשים טוענים בספק שא"י מזה ועפה תבעוהו לד"ת מפח החמשים ר"כ ומפח
עסקא והוצאות באמרם שהי' שלא ברשות ב"ד ור"צ טוען שתבעם לפני הרה"צ המנוח
ז"ל אב"ד דשם ונתן לו רשות ב"ד לתבוע בדא"ה וטוען שנעשה החוב עצה"ע וכבר
תפס מאה וארבעים ר"כ ע"י השפרת דירות בכת"ה עכת"ד השאלה: והנה מ"ש
שבד"צ דק' צאנז ודאמבריווא נוהגים לדון דבלא רשות ב"ד מפסיד התובע הוצאה
ראשונה ולא יותר דכיון שהנתבע לא תבע את התובע לד"ת מוכח שנתרצה לדיניהם
הנה כבר נשאלתי בזה [ע' לעיל סי' צ'] מהב"ד דק' עיר יצן וכתבו ששמעו פן מרב א'
שראה באיזו שו"ת פן והם פקפקו ע"ז ע"ש מ"ש בזה: אולם בדין הריבית באם שנעשה
עצה"ע הגם שטוענים ליורשים שפא לא הרניחו אבל כבר כתב בעצ"ל סי' קע"ז סל"א
דמוציאין מיתומים פיון שלא נשבעו שלא הרניחו ואף דבתשו' ח"ס חו"מ סי' קל"ו ותשו'
בגדי ישע פסקו להיפוך אבל בנ"ד שהם גדולים כל זמן שלא ישבעו מחזיקים לשלם
דמסתמא הרניחו ע"ז במסחרם ובכתבי הגה"ק אבד"ק בוטשאטש ז"ל מצאתי שהיתה
תקנת מור"ם שכל העסקים משועבדים להריוח של העסקא אבל בלא נעשה עצה"ע הנה
מ"ש רו"מ בשם יא"פ סי' קס"ט בשם בה"י דמשום תקה"ש דנים רינח הרי בשב"י שם
הביאו ופסק לדינא דבלא פסידא דשוקא אין לפסוק פן וגם מצאתי בשו"ת זית רענן ח"ב
יו"ד סי' י"ז שהביא בשם הג' מהר"ח מלונטשיץ שלא נתפשטה תקנה זו במדינתנו וגם
הוא הסכים עמו שאין לפסוק פן בזה"ז ואף דבשו"ת שו"מ מ"ת ח"ד סי' קכ"ג בדין
החליף אצל חבירו מעות והבטיח ליתן לו תיקוף מעות תמורתם ולא נתן ותבעו לד"ת
וסירב ותבעו בדא"ה ונתחייב ליתן ששה פ' והביא מסי' רצ"ב דבתבעו פקדונו חייב ליתן
הרינח וה"נ בזה אבל במחכ"ת דבריו תמוהים דדוקא בהריוח חייב ליתן אבל איך נחייבו
בסתם ליתן ששה פ' ועוד דדוקא בפקדון שגוף המעות הם של מפקיד משא"כ התם הרי
כבר חל רק חיוב פרעון במעות שאינו מסוים וע"ע במח"א הל' ריבית סי' מ"א בדין
עיקב פקדונו ועכ"פ גם לשיטת שו"מ בהלואה גמורה בנדאי אסור וז"ל הב"ח חו"מ
סוסי' ל"ח ומשמע מכאן דאע"פ דראובן קבע זמן לשמעון לפרעו ועבר הזמן אינו מחויב
לשלם לו כל מה שהי' שמעון מרויח במעות אלו אם הי' פורע לו בזמנו דדוקא בעדים
זוממין וכו' אבל בעלמא הוי אגר נטר מ"מ עבירה היא בידו ובכלל גזל וכו' עכ"ל וכבר
כתב בתשו' אבקת רוכל להב"י סי' ו' דלגבי ריבית דהוי מלתא דאסורא לא אמרי'
דדמ"ד וא"כ בנד"ד שהיה הלואה אסור ליקח הריבית רק באופן אם נעשה עצה"ע
ומחויב לישבע או לקב"ח ע"ז פנהוג פיון שפא להוציא הריבית: זו"ז מ"ש רו"מ במה
שכבר תפס דמי שכירות אין נ"מ בזה שאם לא הי' רשות לתבעו בדא"ה הרי תפיסה
ע"י עכו"ם לא מקרי תפיסה כמ"ש רש"ל ונש"ף סי' א' וע"ש באו"ת בדין דיעבד ותשו'
נו"ב מ"ת חו"מ סי' ל' ובתק"כ להנש"ף סי' צ"ז וסי' קי"ד ובשו"ת פני יצחק הספרדי סי'
כ"ב האריף והעלה דגם דיעבד ל"מ תפיסה בערפאות רק היכא דליכא עדים ואית ליה
מיגו נאמן ע"ש ואני מצאתי בב"י אה"ע סי' צ"ו בשם הרשב"א גבי אלמנה שגבתה
בערפאות דמוכח דדיעבד מהני תפיסה בערפאות וע"ע רשד"צ חו"מ סי' קמ"ה ותשו'
אבן השם סי' נ"ט בזה: ואולם בנ"ד כבר כתבתי שהי"ל רשות לתבוע בדא"ה פיון שגם

הספ' ב' מאות שְהוּדוּ לוֹ לֹא רָצוּ לְפָרוֹעַ וְדִינוֹ כְּעוֹשֵׂה בְרִשׁוֹת ב' ד', והנלע"ד כְּתִבְתִּי: סִמֵּן צא לְהֵרֵב הַמְּאוּהָה"ג וכו' מו"ה יִשְׂרָאֵל זַעֲמַלְמָאן נ"י מו"ץ חק' בְּאֵלְטֵע.

בְּרוּסְיָא. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׁאֲלָתוֹ בְּגַט שְׁסִידָר עֲבוּר אִישׁ א' וְאַחַר הֵגַט הֶרְחִיקָה הָאִשָּׁה נְדוּד וְהֵם שְׁנִיָּהֶם עֲנִיִּים וּא"א לִיתָן גַּט אַחַר וְאַח"ז רָאוּ בְּהֵגַט שְׁנִכְתַּב בְּמִקּוֹם דִּיתִיהוּיִינֵן דִּיהִיהוּיִינֵן דִּיהִינֵנו ה' בְּמִקּוֹם הַפִּי"ו וְרו"מ הִבִּיא מִדְּבָרֵי נו"ב מ"ת א"ע ס' תי"ג וּפַת"ש ס' קכ"ו סק"ט ומ"מ צִיָּדָד שְׁאִין זֶה מִן הַתְּנַרְף וְיֵשׁ לְהַקְל בְּשַׁעֲה"ד: וְלַעֲנֵנ"ד גַּם בְּלֹא"ה יֵשׁ לְהַקְל דְּהֵנָּה מְצִינוּ בְּרִש"י פ' שְׁמוֹת בְּפָסוּק הִילִיכִי אֶת הַיָּלָד הִי שְׁלִיכִי וְהוּא מְש"ס דְּסוּטָה (י"ב סוּע"ב) הִילִיכִי הָא שְׁלִיכִי וּבְרִש"י ד"ה הִילִיכִי וְכו' הָרִי לָךְ שְׁלָךְ וּמִבְּנֹאֵר דְּתִיבַת הִי מִתְּפָרֵשׁ כְּמוֹ הָא בְּאֵל"ף וְהוּא כְּמוֹ הָרִי וְע' יוֹמָא (מ"ד ע"א) וְרִש"י ד"ה הָא וְכו' שְׁפַתְב ג"כ דְּתִיבַת הָא הוּא כְּמוֹ הָרִי א"כ אִין זֶה מִפְּסִיד כְּנֻנַת הֵגַט דְּהַפְּנֵנָה דִּי שְׁהוּא כְּמוֹ אֲשֶׁר הִי ר"ל הָרִי, הַנְּיִינֵן רִשְׁאָה, וּכְאֵלוֹ כְּתִיב אֲשֶׁר הָרִי תְהִי רִשְׁאָה וְשְׁלִטָּאָה וְגַם אִם נִפְרֵשׁ כְּמוֹ הָא לְכֶם זָרַע שְׁפַפְרֵשׁת וְיִגַּשׁ וּפְרִש"י כְּמוֹ הֵנָּה וְכְמוֹ גַּם אֲנִי הָא דְרַפָּךְ בְּרִאשׁ נְתִיתִי שְׁהוּבָא בְּרִש"י שָׁם א"כ הַפְּנוּנְהָאֲשֶׁר הֵנָּה תְהִיא רִשְׁאָה וְשְׁלִטָּאָה ג"כ הוּא הוֹלֵךְ אֶל מְטָרַת כְּנֻנַת הֵגַט וְלָכוּן אִין בְּזֵה חֲשֵׁשׁ כָּלִל: וּבְדִין כְּתִבַת וְכָדוּ בְּנוֹי"ן בְּסוּפֹךְ כְּבָר הִבִּיא בְּג"פ ס' קכ"ו סק"מ"ו בְּשֵׁם מְהַרִּיב"ל לְהַכְשִׁיר פִּינֹן שְׁהוּא בְּטוֹפְס וּבְשֵׁם מְהַרִּי"ם לְפָסוּל וּלְפַעֲנ"ד לְפַמ"ש בְּתִשׁוֹ מְהַרִּא"ן שְׁשׁוֹן ס' ל' דְּהִיכָא שְׁמַפְסִיד הַפְּנֵנָה גַּם בְּטוֹפְס פְּסוּל וְכ"ה בְּשׁוֹ"ת עַט"ח א"ע ס' י"ט וְהָרִי מִבְּנֹאֵר בְּרִש"י עִירוּבִין (נ"ג ע"ב) ד"ה וְכָדוּ הָנֹת וְכו' וְכָדוּ מִשְׁמַע עַכְשָׁיו וּבְעֵצָא לְמִימַר וְכָדוּ הָנֹת וְכו' עַכ"ל וּמִבְּנֹאֵר דְּתִיבַת וְכָדוּן לֹא עַכְשָׁיו מִשְׁמַע א"כ הָנִי שְׁיִנְיֵי הַמְּפָסִיד הַמְּכֻוּנֵן וּפְסוּל: הַנְּלַע"ד כְּתִבְתִּי.

סִמֵּן צב לְהֵרֵב הַה"ג וכו' מו"ה דָּוִד צָבִי בְּיִמְעֵל נ"י אַבְד"ק מַעֲדִיוֹשׁ בְּמִדִּינַת זִיבְעֵגְבֵעֶרְג. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׁאֲלָתוֹ הִיּוֹת שְׁהַקּוּנִים שָׁל יֵין כְּשֶׁר מִן־כְּרַחִים לְהַגְעִיל הַחֲבִיּוֹת הַבְּלוּעִים מִי"נ וְגַם מִן יי"ש וּמְגֻדְל הַחֲבִיּוֹת שְׁמַחְזִיקִין כָּל א' לְעַרְףֵךְ ז' מְאוֹת לִיטְעֵר א"א לְמִלְאוּתָם ג"פ בְּעִירוֹי בְּמִקּוֹם הַכְּרָמִים שְׁאִין מְצוּי שָׁם מִים וְגַם כִּי נוֹדַע שְׁהַעֲכוּ"ם נִתְּנוּ בְּתוֹכָם יי"נ מְבֻשָׁל כְּשֶׁהוּא חָם וִיס"ב וּבְלַעַז ע"י כְּבוּשׁ וּבְרוּחַח וְאִם יִכְשִׁירוּם כְּפִי הַמְּבֻשָׁל בִּי"ד ס' קל"ה סט"ו בְּהַג"ה לִיתָן אֲבָנִים קִטְנִים מְלֻבְּנִים בְּמִשְׁפָּךְ וְלִשְׁפֹּךְ לְתוֹף הַחֲבִיּוֹת מִים רוֹתְחִין אַחֲרֵי כִי הַחֲבִיּוֹת גְּדוֹלִים וּא"א לְשַׁפְּוֹךְ מִים הַרְבֵּה וְגַם צָרִיף לְגַלְגַל הַחֲבִיּוֹת שְׁיִגְעוּ הַמִּים בְּכָל מְקוֹם וּמְצַטְטָנִים הַמִּים אֲשֶׁר עוֹלִים לְכָל הַיּוֹתֵר חֲמֻשִׁים לִיטְעֵר וְגַם פְּחוֹת מְזֵה וּמִבְּנֹאֵר בְּב"י ס' קל"ה בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְּבַכָּה"ג לֹא מְקַרִי הַגְּעֵלָה וְכ"ה בְּש"ג פ"ב דַּע"ז גְּבִי נוֹדוֹת הַגּוֹזִים וְכו' וְלָכוּן הַמְּצִיא כַת"ר לְהַגְעִיל ע"י דַּאֲמַפָּה שְׁמוּשְׁכִין מִן יוֹרָה גְדוֹלָה (דַּאֲמַפָּה קַעֲסִיל) הַמְּחֻזֵּק יוֹתֵר מִן ב' אֶלְף לִיטְעֵר מִים רוֹתְחִין שְׁנַעֲשֵׂה לְצוּרָף הַרְחִימִים וּמוֹלִיכִין הַזִּיעָה בְּקָנִים שָׁל נְחֻשֶׁת לְתוֹף הַחֲבִיּוֹת וְסוֹתְמִין הַחֲבִיּוֹת בְּמִגּוּפָה וּבְרִזָּא וְהַקְּנָה עִם הַזִּיעָה נְכַנְס לְתוֹף הַחֲבִיּוֹת דְרָף פָּה הַבְּרִזָּא וְכִשְׁנֻצָּבֵר הַזִּיעָה בְּהַחֲבִיּוֹת שְׁמַתְחַמֵּם הַחֲבִיּוֹת בְּכָדִי שְׁהִיס"ב עַד שְׁמִשְׁלִיף בְּרַב כַּחוֹ אֶת הַמְּגוּפָה מִהַחֲבִיּוֹת לְמַרְחֹק וְכִפִּי ד' הָאֲוֶן נִגְעַל בְּזֵה הַחֲבִיּוֹת עֲצֵהוּ"ט וְכִינֹן שְׁהַזִּיעָה נְמֻשְׁכַת מִיּוֹרָה גְדוֹלָה שְׁיֵשׁ בָּהּ יוֹתֵר מִשְׁעוֹר ס' נְגַד הַבְּלוּעַ בְּהַחֲבִיּוֹת מִתְּגַעַל הַחֲבִיּוֹת כְּדָת וְאוֹלָם הַגְּאֹן אַבְד"ק פְּרַעֲשֵׁפּוֹרְג נ"י לֹא הִסְפִּים ע"ז שְׁהָרִי בְּשֶׁאֵר מְשַׁקִּין נְחָלְקוּ הַרְאֻשׁוֹנִים וּמַכ"ש בְּדַאֲמַפָּה שְׁאִינוּ אֶלָּא רְתִיחַת הַמִּים וְלֹא מִים מְשֵׁשׁ וּכְלָלָא הוּא דְּכְבוּלְעוּ כָף פּוּלְטוּ וּמִנִּין לְחַדְשׁ

שיועיל הגעלה פזו וכיון שאין נוהגין להגעיל אלא פלים שאב"י א"צ ס' בהמים נגד
הבלוע וגם קודם פסח הוי נ"ט בר נ"ט עכת"ד וכת"ר תמה מה ענין נט"ל לענין יין ויי"ש
שאין נפגמין ע"י שהיית מעל"ע כמ"ש ביי"ד סי' קל"ז ס"א בהג"ה נכן ביי"ש נכן טעמא
דנ"ט בנ"ט ל"ש בדבר חרף: הנה לא אכחד פי כמעט לא יאמן פי יסופר על הג' מפ"ב
שיטעה בדבר פשוט פנה ולכאורה עלה בלבי לדון פנה עפמ"ש בשו"ת שבו"י ח"ג סי'
ע"ג להקשות ע"ד הסוכרים דביי"נ אינו נעשה לפגם במעל"ע מהא דכתבו התוס'
בפסחים (מ"ד ע"ב) בהא דר"ע יליף מג"נ דטכ"ע דאורייתא ורפנן ג"נ חידוש הוא דלא
אסרה תורה שאב"י והקשו התוס' איה יליף ר"ע לגבי נזיר דטכ"ע הרי י"ל דנזיר דקיל
איסורו שאין איסורו עולם ויש היתר לאיסורו קיל טפי ותי' דבמדן הי' ג"כ פלים
שבלועים רק מנין ואסור לנזיר ואפ"ה צוטה תורה להגעיל וכו"ה בתוס' נזיר (ל"ז ע"ב)
ולכאורה לפ"ז איה משני הש"ס דג"נ חידוש הוא דאב"י שרי הא בנין ליפא פגם פלל
ובע"כ דהתם שנבלע ע"י רתיחת אור פדקתי' פל דבר אשר יבא באש וגו' לכ"ע היין
נפגם במעל"ע ונדוקא בנבלע היין עצמו בלא בישול אינו נפגם ע"ש א"כ לפ"ז י"ל דבנ"ד
שכתב ר"מ שהעפ"ם נתנו בתוכם יין רותח קלקלתו היינו תקנתו ונפגם במעל"ע והן
אמת שראיית שבו"י לכאורה תמוה שהרי צוטה תורה להגעיל גם שאר פלי בישול
הנפגמים במעל"ע והוי שפיר חידוש נכן ראיתי בישוע"ק סי' קל"ז שהעיר מעצמו בקו'
שבו"י ותי' כמ"ש אכל יש לקיים ראיית השבו"י דדלמא צוטה תורה להגעיל פל הפלים
מחשש נשאל בה עפ"ם יין ויהי' אסור לנזיר וזה איזה שנים נשאלתי מח"א מק'
בארדיטשוב ברוס'א לפמ"ש הר"ן פ"ג דע"ז בהא דאסרו יינם משום בנותיהם דתפ"ל
דאסור משום שמא נתנסף לע"ז ותי' דיי"נ ממש מיעוטא הוא ולא חיישינן ועוד דאם
איתא דנסכ' העפ"ם לא הנה מזבין לי' לישראל א"כ קשה עמ"ש התוס' דמדהגעילו
פלי היין ש"מ דגם גבי נזיר טכ"ע מה"ת דלמא הגעילו משום שמא נתנסף היין ור"ע הא
חייש למיעוטא מדאורייתא פדאי' בסופ"ק דמכות והכא ל"ש תי' הרמב"ן דל"ה מזבין
לישראל שהרי בפשום במלחמה ומירצתי שהרי הרמב"ן פ' מטות הקשה אמאי לא נצטוו
להגעיל פלי סיחון ועוג במלחמה הקודמת ותי' דמלחמת סו"ע הנה מלחמות ז' אנומות
שבא"י ואפ"י פתלי דאיירי אישתרי להו לכן א"צ להגעיל משא"כ במלחמת מדין ע"ש
והנה הרמב"ן פ' ואתחנן העלה דיי"נ שיש בו משום תקרובות ע"ז גם במלחמת מצנה
אסור והוכיח פן מקראי ע"ש וע' תשו' רדב"ז חלק ששי סי' שני אלפים ר"ה מ"ש בנה
א"כ אם איתא שפל הגעלת פלי היין הי' משום חשש יי"נ שוב הדק"ל אמאי לא נצטוו
גם להגעילם במלחמות סו"ע ובע"כ דאין לחוש בנה למיעוט דכל דין תקרובות ע"ז הוא
רק בעשה כמ"ש השעה"מ רפ"ה מאישות וכבר כ' בהגהת מל"מ פ"א מיו"ט דבאיסור
עשה לכ"ע לא חיישי' למיעוטא או דהוי רק מיעוטא דמיעוטא ולכ"ע אין לחוש עכת"ד
בתשובתו שם וא"כ התינח מחשש יין שנתנסף אכל מ"מ י"ל שהגעילו פל הפלים בשביל
חשש נזירות ובעכצ"ל פדעת שבו"י דבנתחמם היין נפגם במעל"ע אף דמ"מ אין מנה
תרופה בנ"ד דהא גם בצונן ע"י פבוש מעל"ע נאסרו הפלים ועוד דלפמ"ש השב יעקב
לחלק בין פלי מתכות לשל חרס דבמתכות היין נפגם במעל"ע ולא בחרס ועץ ובאמת
שיש סמוכין לזה מש"ס דתענית (ז') ונדרים (נ') בעובדא דריב"ח והעירני לזה ח"א
ועכ"פ לפ"ז מיושב בפשי' קוש'י' השבו"י דהתם הא הגעילו פלי מתכות כמפורש בתורה

ושפיר הוי חידוש שחדשה תורה ואין ראיה לחדש דבנתבשל נפגם ובנ"ד שהם כלי עץ שפיר אין היין נפגם: ומה שפקפק הרה"ג מפ"ב בהגעלת הזיעה מדברי הרמב"ן דאין מגעילין בשאר משקין מלבד מה שיפה השיב כת"ר דאנן קי"ל דבדיעבד מהני כמ"ש בס' תנ"ב וע"ע תשו' ח"ס או"ח סי' ק"ח בשם באר יעקב ובמחנה אפרים הל' מ"א בתשו' בן המחבר מ"ש בזה וע' בב"י יו"ד סי' צ"ג בדין אם חלב מקליש הטעם פמים וע"ש בח"ד ובתשובת גא"ב סי' ל"ח בתשו' הב"ח מבואר דגם חלב מקליש וגם מ"ש רו"מ דמקא דסוף ע"ז (דף ע"ה א') דחולטן במי זתים מוכח דמהני הגעלה בשאר משקין או דגם ביין שרי אב"י א"כ א"א למינקט ב' חומרי דסתרי אהדדי: אבל חוץ לזה הרי מבואר בתשו' הריב"ש סי' רנ"ה בדין זיעת יי"נ העובר דרך הסמפונות והאדום נשתנה למים בטעמו וריחו וממשו וכתב וז"ל ומ"ש שאין פאן עצמות היין אלא הזיעה שלו זהו בזיעה היוצאת מחמת הלחות שלא ע"י חום וכו' אבל הזיעה היוצאת מן המשקין הסמין הרי הוא פמשקין עצמן פדתנו בפ"ב דמכשירין מרחץ טמאה זיעתה טמאה וטהורה ככי יסן הבריכה שבבית והבית מזיע מחמתה אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה ותנו נמי התם בפ"ה האשה שהיו ידי טהורות ומגיסה בקדרה טמאה אם הזיעו ידי טמאות היו ידי טמאות ומגיסה בקדרה טהורה אם הזיעו ידי טמאה רי"א אם נטפו וקי"ל כת"ק ומיהו הקא אפי' לר"י דהאיכא נטיפה ורוב מים וכבר הביא זה הרמב"ם פ"י מטו"א וכתב כל העולה מן הסמין משקין הוא חשוב וכן בחולין (ק"ט ע"ב) בברייתא דט"ח שנופלה על חתיכת בשר תני התם אמר רבי נראין דר"י בשלא נער ולא פסה אלמא דכל שפסה הקדרה הרי הוא כאלו נער אותה וזה מפני הקל העולה מן הקדרה וכשהיא מכוסה ההבל מתפשט בכל החתיכות והטעם מתערב בכלן כמו אם נער אותה ובלל את פולן בתוף הרוטב ובגידון זה ג"כ המים היוצאין מן היין כיון עצמו הן ואסורים בהנאה וכו' עכ"ל ובתשו' רדב"ז ח"א סי' ר"י בדין כוסוסו שנתנוהו ע"פ קדרה של בשר לקלוט הקל הקדרה ובעודו רותח נתנוהו בתוף קערה חולכת אם מותר לאכלו עם בשר והשיב דגם הסוברים בדגים שעלו בקערה [של בשר] דמותר לאכלו בחלב מודו בנתבשלו וה"נ הוי בנתבשל עם הבשר דאף שהי' מונח ע"פ הקדרה מ"מ מה שקבל מן הבשר לא מקרי טעם אלא ממשו שכל זיעה היוצא ע"י בישול הוי פעיקרו של דבר והביא ראי' מתשו' הריב"ש הנ"ל ע"ש ודברי ריב"ש הובאו להלכה ביו"ד סוסי' כ"ג אלא שלא הובאו ראיותיו ורו"מ הביא מדנפשי' הראי' מרמב"ם פ"ז מטו"א ה"ב וכבר קדמו הריב"ש ובחנם טרח להביא מתשו' הרמ"ד מטיקטין שנדפס בתחלת הרי"ף דיבמות דזיעה היוצא מהמשקה פמשקין שבד"ז נחלקו רבים במבואר בפ"י בקו"א לקידושין בדין חדש ובקרו אורה לגדרים (נ"ב) ועוד בכמה אחרונים שהרי דברי ריב"ש ברור מללו שאינו דומה זיעה היוצאת על ידי לחות לזיעה שעל ידי חום ומבואר בריב"ש שפזמה דין איסור לטומאה והכשר וכ"ה בתשו' הרא"ש פל' כ' סי' כ"ו והביא ג"כ ממשניות הנ"ל וכ"ה בר"ש סופ"ה דמכשירין בשם תוספתא דדין טומאה ויין נסו' שונים לענין זה ומה שנוחשב משקה בטומאה הוי משקה לענין יין נסו' ובתשו' תשב"ץ ח"ג סי' כ"ג למד דיני חמוץ בזיעה מדין הכשר לטומאה והביא ג"כ מדין זיעת בתים הנ"ל: אף דלכאורה יש לומר דדוקא לענין איסור נחשב משקה וזיעת מים פמים וכן לענין להבליע פהא דחולין (ק"ט) שהביא הריב"ש אבל מנ"ל שטבעו להפליט פמים גמורים או לם דבר

זה יש ללמוד מדברי או"ה ורמ"א יו"ד סי' צ"ב ס"ז דטפה הנופלת על הפיסוי דינה כנפלה על גבי קדרה נגד הרוטב אם התחילה הקדרה להרתיח שהזיעה עולה תמיד ומגיע להפיסוי הרי שמפליט תיקף הטפה שנפלה על גבי הפיסוי ונכנס לקדרה.

ואף דהרש"ל וט"ז השיגו על זה היינו מפני שהבינו דטעמא משום שהרוטב מגעת למעלה עד הפיסוי אבל מתשו' ריב"ש הנ"ל מוכח דטעמא מפני הזיעה שהיא כמשקה עצמה וזהו שדקדק הרמ"א וכתב שהזיעה עולה תמיד וכו' ובזה סרה תלונת הט"ז שכתב דהוי סד"א ואם כן מוכח שהזיעה מפליט גם כן וכ"ה בפר"ח ומש"ז רס"י צ"ד דזיעה מפליט דככ"פ ואף דיש לומר דמפל מקום אינו מפליט הפל שיועיל פהגעלה במים אבל פבר הוכיח בתשובה שבמח"א פי"א ממ"א שרמזתי לעיל מדברי הרשב"א דאם הטבע להפליט מקצתו מסתמא אמרינו דמפליט הפל בכלי עץ ומתכות ע"ש וה"נ בזה: אבל מפל מקום למעשה יש לפקפק בזה שהגם שדעת ריב"ש כן מפל מקום במשה"ב להרשב"א בית ד' ש"א חולק בד"ז על הרא"ה שכתב שם בבדה"ב בכיסה שההכל בקדרה שהיא מים גורם שיתפשט הטעם והשיג הרשב"א ונ"ל העיד משמו של רש"י מה שאינו ואין הטעם מפני ההכל אלא וכו' מים רותחין שבקדרה מבעבעין ונפלטין לחוץ ולולא שמגלין אותה ישפוף כל הרוטב עכ"ל וכ"ה בא"ז פג"ה סי' נ"ב וע"ש בהג"א ואף שהרמ"א בדין פיסוי הנ"ל סמך להקל מפת הזיעה יש לומר משום דדין נפל שלא כנגד הרוטב חומרא בעלמא ומותר בהפ"מ וצ"ש לכן סבירא ליה להקל וכבר השיג בחידושי רנ"ה בהגהות ליו"ד מטעם זה ע"ד הט"ז שכתב דהוי סד"א ופסק פהרמ"א וע"ש במש"ז וס' יד"י סקנ"א אבל בנ"ד קשה להקל בזיעה לבד פינון שדעת הרשב"א וא"ז דאין הזיעה לבד מפליט במים ואף דלענין טומאה ואיסור דינה כמים מפל מקום לענין טבעו שישפליט איננו כמים ממש ואם תמצא לומר שמפליט אינו מפליט הפל ותדע שהרי לשי' רמב"ן הנ"ל שאין להגעיל בשאר משקין מודה שמפליט קצת אלא שאינו מפליט הפל כמ"ש בבאר יעקב לאו"ח סי' תנ"ב ותשו' ח"ס חאו"ח סי' ק"ח אלא דהרשב"א אינו סובר כן אם כן בנ"ד הרי הרשב"א עצמו סובר דזיעה איננו מפליט וכ"ה דעת הא"ז ומי יערב לבו לנגדם להקל: וכה ראיתי בח"ד סי' צ"ב סקכ"ה במ"ש ליישב קושיות הפר"ח דנהי שהזיעה מפליט מפל מקום התי' הרי מייירי בכ"ח שאין הרוטב יכול להוציא מה שפלוע בתוכו אלא דכל זמן שהרוטב בתוכו הטעם הפלוע בקדרה מקושר עם הרוטב ולענין זה בענין דוקא רוטב ולא זיעה ע"ש ולפ"ז הנה מקום לומר דבנ"ד גם הרשב"א וא"ז מודים דהזיעה מפליט מפלי עץ ואף דבס"ק כ"ו שם כ' דהזיעה העולה להקדרה הצוננת דינה כעירווי דהקדרה מקרי תתאה מפל מקום יש לומר דבנ"ד שהחוש מעיד שפל החבית נעשית רותחת שהיס"ב גם הוא מודה.

ולכאורה הנה נראה שלפ"ד הח"ד גם בדין מחבת שפתת הקדרה שבש"ע ס"ח אם הקדרה העליונה צוננת אינו מפליט מהקדרה אלא כ"ק וא"צ ס' במחבת והחלב אלא נגד הקליפה אבל ז"א שהרי סיים בעצמו דכיון שהזיעה מסבבת פל הקדרה הוי פכולו ברוטב ובס"י צ"ג בדין פיסוי צונן וקדרה רותחת דשניהם אסורים מוכח היפוף דברי הח"ד דאל"כ הרי א"צ ס' רק נגד קליפת הפיסוי ומסתמא יש ס' בקדרה נגד קליפת הפיסוי דסתם פלי י"ב ס' נגד פל קליפתו ומכ"ש נגד קליפת הפיסוי ומ"ש הח"ד שהקדרה העליונה מקרי תתאה יש לפקפק על פי דבריו בסי' צ"א סקי"ג וסי' צ"ב סקכ"ד ומצאתי

בפרי תואר סי' צ"ב סקט"ז בדין מחבת חלב שפתחת הקדרה הנ"ל שפתב דגם המחבת
אסורה אם היתה רחבה כל פה פשיעור שפזיעה הקדרה מההכל ותחזור ותפול הזיעה
להמחבת אבל אם האש הסובב מסביב גובר ומניבש הזיעה לבל תפול למחבת שרי וכו'
ע"ש.

ובשו"ת בית יעקב סימן נ"ז כתב בפשיטות דמלשון הרא"ש וש"ע משמע דדוקא הקדרה
והבשר נאסרין ולא המחבת שלמטה והוא משום דאיסורא מטוןמאה לא ילפינו אבל
בשו"ת פרי הארץ סימן י"ד דחה דבריו ופלפל בראיית הרא"ש והעלה דמכל מקום אין
המחבת נאסרת משום שהקדרה מפסקת בין הבשר להמחבת והחלב ואין הזיעה פועלת
לתזור ולהפליט בליעה של בשר לתוך החלב וביאר שם מה שנסתפק הרא"ש בדין אם
הקדרה רותחת דלקאורה דבר זה מוכח בפ"ה דמכשירין מ"י ומה נסתפק וצ"ל דשא"ה
לענין ניצוק ששני הפלים הם זה נגד זה ושניהם חמין אין פח באחד לגבור על חברו דכל
אחד דוחה את חברו אבל פאן דהאלפס נתונה על האש פחת הקדרה וההכל עולה לקדרה
והכל הקדרה אינה נגד המחבת לכו מסופק בזה עכת"ד.

והנה מ"ש מהא דאיסורא מטוןמאה לא ילפינו כבר הבאתי מהריב"ש ותשב"ץ דליתא
והבאתי שכ"ה בר"ש בשם תוספות וכ"ה בתשו' הרא"ש עצמו שם ע"ש. וכבר כתב
הב"ש באה"ע סוף סימן ו' דבדאיפא סברא ילפינו זה מזה וביאר בזה דברי או"ה בהא
דאין מחזיקים איסור ממל"מ ע"ש וע' בקה"י תוד"ר אות א' סימן כ' שהביא מכמ"ק
דמוכח פן וכ"ה בשו"ת מים רבים חיו"ד סימן ו' וע"ע במרה"פ על הירושלמי פ"א
דערלה ה"ג ופ"ג ה"א ובשדי חמד פללים אות א' סימן ר"ט רי"א מ"ש בזה ולכן נראה
עיקר פדעת הפר"ת דגם המחבת נאסרת אם חוזר ונוטף הזיעה ומ"ש הפה"א הנ"ל מהא
דסופ"ה דמכשירין כבר קדמו הב"י באו"ח סי' תנ"א וע' בשו"ת ב"ש חיו"ד סי' קס"א
באורו בזה ולפמש"ל הדבר תלוי במחלוקת הראשונים אם זיעה מפליט: ונחזור לעניננו
דלא מיבעיא לשיטת הסוברים דזיעה אינו מפליט פשיטא דא"א לסמוך לענין הגעלה
ע"י זיעה וגם להסוברים דזיעה מפליט יש לומר דהיינו להחמיר חיישינו אבל מנא ליה
לסמוך להקל על ידי זיעה ונהרי אפילו בשל תורה מצינו לחלק בין להחמיר ובין להקל
כמ"ש התוספות (י"א ע"א) ד"ה צרת סוטה דאף דלגבי סוטה עשה הפתוב ספק
פודאי היינו להחמיר ולא להקל ובכריתות (י' ע"א) בהא דאר"י ולד שני פמאן דליתא
דמי דילמא חומרא הוא דאית ליה אבל הכא קולא היא וע' פסחים (כ"ו ע"א) לענין
דשא"מ לר"י כה"ג וע' פ"ד דערכין מ"ד הן אם עשה וכו' וכ"ה בתוי"ש שבת (ד') ואף
שבתוס' חולין (י' ע"ב) ד"ה אלא ותוס' פסחים (ס"ב) מבואר דבדאורייתא ל"ש לחלק
בין להחמיר ובין להקל מפל מקום הרי י"ל דעכ"פ מדרבנן יש להחמיר וכה ראייתי
בשו"ת ב"ש סוף סימן קס"א שכתב בפשיטות דהכשר על ידי זיעה ל"מ היכא דנבלע
ע"י ממש דכבכ"פ ולא העיר מפל הנ"ל ולכן נראה שמתחלה ישפוך מים לתוך החבית
ואחר זה יכניס לתוכו הזיעה דאמכף עד שפירתיחו המים ויעלו וירדו ברתחתו בכל
החבית ובה זיהה הגעלה ע"י מים רותחין עצמן ובה אין לחוש למ"ש הרש"ל וט"ז
סימן צ"ב הנ"ל דהא ברתחה זו נוגעין המים עצמן בכל סביבות דנפני החבית בבירור
בלא ספק ואם יגעו רק פעם אחת סגי ול"ש בזה החשש שכתבו שם כמוכן ואף דבשו"ת
שו"מ תליתאה ח"ג סימן קכ"ה העלה להחמיר שלא להגעיל כ"ר ממש שנתבשל בתוכו

אצל האש על ידי רתיחת המים שעל ידי הזיעה דאמפף הנמשך מהיורה על ידי קנים ופּלפּל בדברי הר"ן פ' פירה בְּהָא דְמוֹלְיָאָר הַגְרוּף וּשְׂוִי"ק שֶׁעַל הַיְרוּשְׁלָמִי שֵׁם ע"ש וכ"ה בתשו' יד מאיר סי' א' אָבֵל מְלֻבֵד שְׂאִין דְּבְרִיָּהֶם מְוַכְרְחִים נֶגֶד הַחוּשׁ שְׂמַעִיד כִּי יוֹתֵר וְיוֹתֵר יֵשׁ פֶּח הָאֵשׁ בְּהַזְיָעָה הַנִּלְוֵה וְע"י ח"ס יו"ד סי' מ"ה שֶׁהַנְּסִיּוֹן מַעֲיֵד יוֹתֵר מֵאֵלֶּף רְאִיּוֹת אִף גַּם בְּנ"ד שֶׁהַבְּלִיעָה אֵינָנוּ רַק ע"י פְּבוּשׁ מַעַל"ע וְכַדוּמָה לִכ"ע מוֹעִיל הַגְּעֻלָּה זו (וע' בשד"ח אֲסִיפֵת דִּינִים מַעְרַכֶּת ה' אוֹת כ"ד שֶׁהַגְּעֻלָּה דְלִגְבֵי חֲמִץ שְׂיֵשׁ דַּעוֹת דְּמִיקָרֵי הַיִּתְרָא פֶּלַע וְכֵן לְהַגְעִיל מִבְּשָׂר לְחֻלֵּב יֵשׁ לְהַקְל לְהַגְעִיל בְּאַמְבָּטִי כְּזוֹ אָבֵל לִגְבֵי אִיסוּר גְּבֻלָּה וְטָרְפָּה ל"מ בְּכַה"ג ע"ש בְּזָה וְלַעֲנִן יי"נ בְּזַה"ז נִרְאֶה לְהַקְל): וְלַעֲנִן שְׂעוֹר הַמִּים הֵנָּה לַעֲנִן בְּלִיעַת הַיִּין נֶסֶף סָגִי בְּשִׁשָּׁה פְּעָמִים כְּשִׂיעוֹר יֵינן בְּמִים וּא"א לְסַמְּוֶה עַל שְׂעוֹר הַמִּים שֶׁבְּהַיִּוְרָה שְׂהָרִי רַק הַזְיָעָה מְצַרְפָּתוֹ וְכַבֵּר נִתְבָּאָר שְׂאִין לְסַמְּוֶה עַל הַזְיָעָה בְּלֻבֵד וְגַם הָרִי קִי"ל דְּנִיצוּק אֵינּוּ חִיבּוֹר לְאִיסוּרֵינן כַּמ"ש בְּפִסְקֵי מַהֲרַא"י סִימָן ק"ג דְּאֵין לְלַמּוֹד מִטְּוִמָּאָה לְד"ז וְכִינּוֹן דְּסִתָּם חֲבִית אֵין בְּתוֹכוֹ אֵלָא שְׂשָׂה פְּעָמִים נֶגֶד דְּרָפְנוּ כְּדַמוּכַח בְּב"מ (דף מ') א"כ בְּעִינּוֹן שְׂיָהִיָּה הַחֲבִית מְלֵא בְּמִים פִּינּוֹן דְּבִינּוֹן ל"ש דִּין אַב"י וּמ"מ בְּנֻדָּי הַפֶּלַל לְפִי עוֹבֵי הַדְּפָנוֹת וְאִנְרָה וְרוֹחֵב וְאֵם יֵשׁ לְבָרֵר שְׂעוֹרוֹ בַּע"א כֵּן יָקוּם (אָבֵל שְׂמַעֲתִי שֶׁא"א לְהַכְנִיס דַּאֲמַפֶּף אֵם הַפְּלִי מְלֵא מִים וְעַמְש"ל בְּסִימָן שֶׁאֲח"ז): וְלַעֲנִן חֲשֵׁשׁ הַי"ש הַגַּם שְׂמִבְּוֶאָר בַּמַּג"א סִימָן תנ"א סַק"ט בְּשֵׁם הַלְבוּשׁ דַּל"מ הַגְּעֻלָּה כָּלֵל זוֹלַת עַל יְדֵי בְּיָשׁוּל מִים בְּאַפֶּר כַּמ"ש הַט"ז שֵׁם וְע' בְּשׂוֹ"ת אַבְנֵי צֶדֶק סִימָן ס"ד וְשַׁעֲרֵי צֶדֶק סוּף סִימָן נ"ו וְסִימָן קל"ב בְּזָה שֶׁהַחֲמִירוֹ ג"כ כֵּן אָבֵל הַיִּינוּ כְּשֶׁנִּתְּנוּ בְּתוֹכוֹ י"ש לְבַד אָבֵל אֵם רַק בְּתַעֲרוּבוֹת שְׂפִתוֹ הַיִּין כְּתַבְּתִי בְּתַשׁוּבָה אַחַת לְמַדִּינַתְכֶם דִּישׁ לְהַתִּיר עַל יְדֵי הַגְּעֻלָּה שְׂכַבֵּר נִתְבַטַּל חֲרִיפוֹת הַי"ש וְלֹא אֲדַע בְּנ"ד גּוּפָא דְּעוֹבְדָא הֵיכִי הָוִי.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּכָל חֲנוּמְרַת הַלְבוּשׁ הוּא רַק לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַפְּלִי הַנִּגְעֻלַת גַּם תוֹף הַפֶּסַח דְּהוּי בְּמַשְׁהוֹ אָבֵל אֵם רַק לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ קוֹדֵם פֶּסַח גַּם לְצוּרָה הַפֶּסַח שְׂרִי פִינּוֹן דְּקִי"ל דְּאֵינּוּ חוֹזֵר וְנִיָּעוֹר בְּלַח בְּלַח וְכֵן מְצַאֲתִי בַּח"ח לַע"ז (דף ל"ג) שְׂכַתְּב לְאַסוּר גַּם עַל יְדֵי הַגְּעֻלָּה בְּכָלִים שֶׁל שְׂכָר מְשׁוּם שְׂהָרִיחַ נִרְגָּשׁ בּוֹ וְאִף עַל גַּב דְּמַדִּינָא שְׂרִי מ"מ בְּפִסְחָ דְּבַמַּשְׁהוֹ אֵין לְהַקְל ע"ש וְה"נ י"ל לַעֲנִן פְּלִי י"ש וּבִפְרָט לְפַמ"ש בְּתַשׁוּבוֹת שׁו"מ מ"ת ח"ד סִימָן י"ב בְּשֵׁם הַגַּה"צ מְבִיטְשָׁאֲטֵשׁ דִּישׁ בְּזַה"ז אֵין בּוֹ אֵלָא חֲלָק אֶחָד מְשֻׁלְשִׁים חֲמִץ וּבְשֵׁם הַש"צ הַבִּיא שְׂהוּא אֶחָד מַכ"ד וְהוּא כְּתַב שְׂהוּא אֶחָד מַט"ז וְאֵם נַעֲשָׂה מְקַאֲוֹרִינִים שְׂמַעֲתִי שְׂיֵשׁ בּוֹ תְּבוּאָה בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס א"כ יֵשׁ בְּתוֹף הַפְּלִי ס' נֶגֶד הַחֲמִץ תְּמִיד בְּאֵם שְׂהִי"ש מִן תְּפּוּחֵי אֲדָמָה וּמְמִילָא כְּשֶׁמוּצִיאֵין הַיִּין מִשֵּׁם קוֹדֵם פֶּסַח כְּשִׁי דִישׁ לְהַתִּירוֹ גַּם לְצוּרָה פֶּסַח וְעַכ"פ עַל יְדֵי הַגְּעֻלָּה בְּנֻדָּי יֵשׁ לְהַקְל וְגַם יֵשׁ לְצַרְרָה טְעִימַת יִשְׂרָאֵלִים דְּלִשְׂי הַש"ף סִימָן צ"ח גַּם בְּזַה"ז יֵשׁ לְסַמְּוֶה ע"ז.

וְהַנִּלְע"ד כְּתַבְּתִי: סִימָן צַג לְהַרְבֵּ הַנִּלְוֵה. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וּבְדַבֵּר אֲשֶׁר חוֹזֵר עַל הַרְאֵשׁוֹנוֹת וְהַקְשָׁה עַל מַה שְׂהַבֵּאתִי מִש"ס דְּנִדְרִים דִּינּוֹ אֵינוֹ מְתַקְּיִים בְּכָלִי מְתַכּוֹת וְהַקְשָׁה דְּהָא אַחְשׁוּרֵיִשׁ נִשְׁתַּבַּח כַּמ"ש וְהַשְׂקוֹת בְּכָלִי זָהָב לִק"מ דְּנֻדָּי אֵין פְּנוֹת הַגַּמ' בְּמַה שְׂעוֹמֵד בְּכָלִי מְתַכּוֹת לְפִי שְׂעָה רַק בְּעוֹמֵד הַיִּין זְמַן רַב לְהַתִּיָּשׁוֹן אַז אֵם עוֹמֵד בְּכָלִי מְתַכּוֹת מְתַקְּלָל וְעַכ"פ אֵינוֹ מְתַקְּיִים כְּמוֹ בַּח"ח וְהַתֵּם שְׂנַתֵּן לְהַשְׂקוֹת בְּסַעוּדָה בְּכָלִי זָהָב זְהוּ כְּבוֹדוֹ שֶׁל מְלָךְ: וּמ"ש בְּעִנְיָן מִיָּעוּטָא דְּמִיָּעוּטָא מַהוּ הֵנָּה בְּמַרְדְּכֵי תוֹלִין פ' הַזְרוּעַ סִימָן תַּש"ל ז' מְבַנְיָר דְּדוֹקָא אֵם הֵם ב' עִנְיָנִים הֵוּ מַעַדְמ"ע מַשֵּׁא"כ בְּעִנְיָן אֶחָד אֶפְּלוֹ הוּא רַק

אָחַד מֵאֵלֶּף אֵינוֹ נִקְרָא מַעֲדָמָ"ע וּכ"ה גַּם בְּרִיטְבָ"א סוּפ"ק דְּכַתְּוּבוֹת בְּסוּגְיָא דְאָרוּס וְאָרוּסוֹתוֹ אֶבֶל בְּתוֹס' מְנַחוֹת (ס"ד ע"א) סוּד"ה ר"י וכו' מוֹכַח דְּדָבָר שְׂאִינוּ שְׂכִיחַ פְּלִל מִקְרִי מַעֲדָמָ"ע וְכֵן נִרְאֶה מִתוֹס' זְבָחִים (ע"ב ב') ד"ה גַּתְעָרְבוּ וכו' שֶׁהִבִּיאוּ מִתְרֵי רַבֵּי דִיּוֹחֶסִין שֶׁהֵם ב' עֲנִינִים לְעֲנִין ב' תַּעֲרוּבוֹת וּע"ש בְּקֶרֶן אוֹרְהָ שֶׁהֵעִיר בְּזֶה מִסְבָּרָא וְלֹא הִבִּיא מִפֶּל הַנ"ל וְגַם בְּמַהֲרָש"א חוֹלִין (י"א ע"א) מוֹכַח דְּלֹא ס"ל פְּהַמְרָדְכִי הַנ"ל ע"ש וְתִבִּין וְכַדְבָּרֵיו מְבוֹאֵר בְּרֵא"ש שֶׁם סוּף סִימָן ט"ז וְתוֹס' בְּכוֹרוֹת (כ ע"ב) ד"ה חֶלֶב וּמְבוֹאֵר שֶׁלְדַעֲתָם דָּבָר שְׂאִינוּ מְצוּי פְּלִל כְּמוֹ אָחַד מֵאֵלֶּף וְכַדוּמָה הוּא נִקְרָא מַעֲדָמָ"ע וּמִסְבָּרָא י"ל כִּי מִיַּעוּט סֵתָם הוּא אִם הָרֹב כְּפֶל לְכָל הַיּוֹתֵר וּכְשֵׁיִשׁ כְּפֶל כְּפִלִּים כְּמוֹהוּ נִקְרָא מַדָּמָ"ע (שׁוּב הַעִירָנִי הֵרֵב הַשּׁוֹאֵל דִּי"ל דְּדוֹקָא לר"מ בְּעֵינָן ב' עֲנִינִים שְׂהִיּוּ נִקְרָאִים מִיַּעוּטָא אֶבֶל לְדִידָן דִּל"ח לְמִיַּעוּטָא אֶלָּא בְּמְצוּי הִרְבֵּה א"כ כֹּל שְׂאִינוּ מְצוּי מִיַּקְרִי מַדָּמָ"ע וַיִּפֶּה פֶתֶב).

וּבְדָבָר הַהַשְׁעָרָה בְּמָה שֶׁבְּחֻבֵּית נִגְדַּת הַחֻבֵּית כִּי מ"ש בְּתַשׁוּבָתִי לְמֵלֵא הַחֻבֵּית מִיָּם לֹא יִסְפִּים הָאֲוֵן שְׂיִוְכַל לְסַבֵּב ח"ו סכ"נ יָדַע כַּת"ר כִּי עוֹד טָרָם בּוֹא מִכְתָּבוֹ הַגְּהֵתִי בְּמַכְתָּב הַהַעֲתָק שֶׁנִּשְׂאָר בְּיַדִּי כִּי נוֹדַע לִי שֶׁהוּא בְּלִתִּי אֶפְשָׁרִי, וּמ"ש כַּת"ר דְּהַזִּיעָה שֶׁבְּהַקְנִים הוֹלֵךְ בְּשׁוּנָה וְאֵינוֹ דוֹמָה לְנִיצוּק שֶׁהוּא מְלַמְעֵלָה לְמַטָּה הֵנָּה גַּם בְּשׁוּנָה אֵין לְדָבָר לַח חִיבוּר כַּמ"ש הַח"ד סִימָן צ"א סק"ו בְּשֵׁם פְּסָקִי מֵהֵרָא"י וְאֵד דְּבַרְש"י ע"ז (ע"ה ב') ד"ה לֹא מִפְּסִיק מִיַּדִּי מְבוֹאֵר דְּהַמְשָׁקָה מִחֻבְרָן וְעַתּוֹ"ס זְבָחִים (ק"ה ע"ב) ד"ה חִיבוּר וכו' וּפִי הֵר"מ פ"ב דְּטִהָרוֹת מ"א ור"ש פ"ח דְּטִהָרוֹת מ"ח אֶבֶל בְּפְסָקִי מֵהֵרָא"י שֶׁם מְבוֹאֵר דְּבִטּוּמָאָה וִי"נ דְּתַלְיָא בְּמַגַּע גַּם נִיצוּק חִיבוּר מֵשֵׁא"כ בְּאִיסוּרֵין דְּתַלְיָא בְּטַעֲמָא וְלִכּוֹן אֵין רְאָיָה מִמ"ש הַתוֹס' בְּעִירוּבֵין (מ"ה ב') ד"ה לִיקְנִי שְׂבִיתָה וכו' דָּאף דְּהַעֲבִים שׁוֹתִים מֵאוֹתָן מִיָּם שֶׁלְמַעֲלָה מִי"ד פִּינּוֹן שֶׁכֹּל הַמִּים מִחֻבְרָן יַחַד חֲשׁוּבִין כְּאֵלוֹ מְוַנְחִים בְּאֶרֶץ וכו' ע"ש דְּשֵׁאֲנֵי אִיסוּרֵין דְּתַלְיָא בְּטַעֲמָא וְלֹא אֶכְחַד דְּהַמְעֵינּוּ בְּפְסָקִי מֵהֵרָא"י יִמְצָא דְּמִיַּרְי בְּנִיצוּק וְלֹא בְּקִלּוּחַ שֶׁהוֹלֵךְ בְּשׁוּנָה אֶבֶל מִמ"ש שֶׁם דְּבִטְהָרָה מֵהַנִּי הַשָּׂקָה וכו' מוֹכַח פְּדַעַת הַיַּחֲדִיד (אֶבֶל י"ל דְּדוֹקָא בְּמָה שֶׁהוּא חוּץ לְכִלֵּי אֶבֶל מֵהַשְׂבָּתוֹף הַכִּלִּי בְּנֹדָאֵי הַפֶּל מְחֻנְפֵּר וְלִזְנָה הַעִירָנִי הֵרֵב הַשּׁוֹאֵל) וְעוֹד דְּבַנ"ד שֶׁכֹּל פֶּתַח הַזִּיעָה הוֹלֵךְ מֵהַיּוֹרָה לְתוֹף הַחֻבֵּית בְּתוֹקֵף וְאֵינְנוּ חוֹזֵר וְנִמְשָׁף מֵהַחֻבֵּית לְהַיּוֹרָה נִרְאֶה דִּלְכָ"ע אֵין חִיבוּר לְהַזִּיעָה לְהַמִּים שֶׁבְּתוֹף הַיּוֹרָה לְשִׁיעוּר ס' כִּי הַבְּלִיעָה הַנְּפִלְטָת מֵהַחֻבֵּית לְתוֹף הַזִּיעָה שֶׁבְּתוֹף הַחֻבֵּית לֹא יַחֲזוֹר עוֹד לְהַיּוֹרָה דְּרָף הַזִּיעָה שֶׁבְּהַיּוֹרָה לְעֲנִין שִׁיעוּר ס' וְכַדוּמָה נִגְדַּת הַפְּלִיטָה וְאִם חוֹזֵר וְנִבְלַע בְּהַחֻבֵּית חוֹזֵר וְאוֹסֵר לְפִי עֲרָף הַמְדוּמָע: וּמ"ש עַמ"ש רֵא"י מִב"מ (דָּף מ') דְּסֵתָם כְּלִי יֵשׁ שֶׁשָּׂה פְּעָמִים בְּתוֹכוֹ נִגְדַּת הַכִּלֵּי הֵנָּה בְּהַגְהַת פְּרִישָׁה סִימָן קל"ה מְבוֹאֵר דָּאֵין לָהּ כְּלִי שְׂאֵין בְּתוֹכוֹ שֶׁשָּׂה פְּעָמִים נִגְדַּת הַכִּלּוּעַ בְּכִלֵּי וּע"ש בְּפִרְישָׁה סוּף סִימָן ק"ג וְהַגְהַת מֵהֵרָל"ח שֶׁם דִּלְכָ"ע יֵשׁ כְּפֶל וּמְכֻנְפֶל בְּמָה שֶׁבְּתוֹף חֶלֶל הַקְדָּרָה נִגְדַּת דְּוִפְנֵי הַקְדָּרָה וּלְפָנֵי הַתַּב"ש בְּבַכ"ש לְבָרְכוֹת (ט') לְשׁוֹן כְּפוּל וּמְכֻנְפֶל הֵינּוּ שֶׁשָּׂה פְּעָמִים.

וּבַכ"ז פִּינּוֹן שֶׁהוּא שְׁעָה"ד יֵשׁ לְצַרְף שִׁי הַמַּחֲה"ש סִימָן תנ"א סק"מ בְּבִיאוּר ד' מְרָדְכִי וּמַג"א שֶׁם דְּסֵתָם חֻבֵּית יֵשׁ בְּתוֹכָהּ שְׁלִשִׁים נִגְדַּת הַכִּלֵּי וְגַם מֵהַפּמ"ג או"ח הַנְּהַגְתָּ או"ה סְדֵר ב' אוֹת ה' נִרְאֶה כֵּן וּבְשׁו"ת יד יוֹסֵף סִימָן ס"ג סְמָף ע"ז וּשְׂכ"ה בְּסִי' נ"א ע"ש וּבְצִירוּף שֶׁהַחֻבֵּית מְלֵא זִיעָה וּבְצִירוּף הַזִּיעָה עִם הַמִּים יֵשׁ בְּנֹדָאֵי שֶׁשָּׂה פְּעָמִים נִגְדַּת הַכִּלּוּעַ

לכן אם עכ"פ יהיה בערה שלישי מים בהתבית וימלאנה זיעה דאמפף יוכל להקל נגד חשש י"ג דרבנן.

ומפח י"ש של חמץ פפי שפתב כת"ר במכתבו הגלוי דבי"ש העשוי מן קאקורוץ יש בו בכא"פ נראה דאחר הגעלה שאפילו אם חוזר ונבלע כבר הוא מעט מזעיר פפי המדומע אם יחזרו ויגעילוהו יהיה ששים נגד חלק החמץ יש להתיר על ידי ב' הגעלות פעין שפתבו בתוס' תולין (דף ק') ולהוציא היין משם קודם פסח ואף דלשי' מחה"ש שהבאתי א"צ ב' הגעלות מ"מ לענין חשש חמץ מסתפינא להקל רק בכה"ג זו"ז מ"ש רו"מ ראי' דזיעה מקרי משקה מדכתיב ואד יעלה מן הארץ והשקה וכו' נהרי הר"ש פ"ו דמכשירין בשם תוספתא גליף לז' משקין מקראי שקראן משקה.

אינו מוכן דהתם עלה אד ונעשו עננים ובתוכם מים ואז השקה את האדמה ואף שעדיין לא המטיר היינו ע"פ כל האדמה משא"כ במקום יצירת האדם העלה התהום כמ"ש ברש"י וברא"ם שם ע"ש. והנלע"ד פתבתי: סימן צד להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יעקב שמשון הלוי העליר נ"י אבד"ק בוזינאב.

מכתבו הגיעני ועל דבר השאלה ביתומים ואלמנה שהיתומים רוצים לסלקה ממזונות בכתובתה פפי תקנת האחרונים שבב"מ ופ"ת אה"ע סימן צ"ג ונסתפק רו"מ יען כי בעלה הנפטר היה בעל שני וגם בעלה הראשון מת וא"כ נעשית פעת קטלנית וא"א לה להנשא א"כ י"ל לפמ"ש הב"ש בשם ריב"ש דג' חדשים ראשונים א"א לסלקה וכתב הב"ש דה"ה בכ"מ דא"י להנשא מחמתו א"א לסלקה וא"כ י"ל דה"נ בזה או דנימא פינון דרב משום דמזלה או מעין גורם אין זה בכלל א"י להנשא מחמתו: הנה לענ"ד הדין ברור דשפיר יכולים לסלקה דבזה ל"ה בכלל א"י להנשא מחמתו פינון דהוי רק משום מזל או מעין דידה וכמ"ש רו"מ ורא"י לזה מהרא"ש רפ"ד דכתובות סימן ג' במה שחלק שם על דברי הר"מ מורבינא בדין קטלנית מבעל ב' אי יש לה פתובה וכתב הרא"ש דיש לה פתובה דדוקא בספנתא בב' זימני הו"ל חזקה משא"כ בממונא בעי' ג' זימני ואף שפתב לה לכשתנשא לאחר פינון דקידושין תופסין בה ואינה נאסרת על ידי זיקתו לאדמיא ליבם ע"ש היטב וה"נ בנ"ד וגדולה מזו מוכח בריטב"א יבמות ס"ה דגם במעונות או מניקה אינה בכלל נאסרת מחמתו ודבר אחר גרם לה וי"ל דכונת הב"ש גם כן רק היכא דאסורה להנשא מחמתו פגון שנטבע במשאל"ס וכדומה אז א"א לסלקה ממזונות והא דבג"ח הראשונים אין מסלקין י"ל דחדשי הבחנה הוי מחמתו דהוי פדי להבחין אם הוא זרעו או לא אבל מעונות ומינקת הוי רק לטובת הנלד וגם אי נימא דמעונות ומינקת הוי בכלל א"י להנשא מחמתיה מ"מ בקטלנית דהוי רק משום ספנת בעל השלישי ובפרט דהוי רק בב"פ דלגבי ממונא ל"ה חזקה וכמ"ש הרא"ש הנ"ל א"כ פשי' דאין זו בכלל א"י להנשא מחמתיה: והנלע"ד פתבתי סימן צה להרב הנ"ל.

ולהמפלג הרריף מ' מרדכי געלמאן נ"י מק' טארנירידא מכתבו הגיעני ועל דבר השאלה בדין אלמון ואלמנה שנתפשו והשוו בדיבור לבד לעשות נישואין ביניהם על יום פ' והאשה התחילה לספור ז"נ תיכף אי עולים הז"נ פינון שהיה בלא התקשרות תק"כ ותנאים ובפ"ת הביא בשם חמ"ד דז"נ אלו ל"מ פלל ובע"כ דהיינו משום דלא סמכה דעת האשה ע"ז ורו"מ האריך לחלוק עליו: הנה בגוף הדין לענ"ד י"ל דגם בתנאים ל"ש

סמ"ד גמור דקא מציינו בכתובות (ח' ע"א) רבינא איבעסק לאבא כו' ובריה משעת אירוסין אמר קים לי בגנוניהו דלא דקרי בהו לא אסתיעע מלתא ונהדרי בהו ע"ש הרי דגם אחר אירוסין שנייה חזרה ומ"ש ר"מ דגם בלא שום התקשרות סמ"ד האשה משום דשארית ישראל לא יעשו עולה וקהא דקידושין (מ"ה) לענ"ד אין מזה ראיה כלל דנדאי אנו לדין מוקמינו לכל אדם בחז"כ וכדאשפחן גם בפסחים (צ"א) בהבטיחוהו להוציאו מבית האסורים וכמ"ד אב"ל מ"מ היכא דתליא בסמ"ד ל"מ בכה"ג ותדע דקא בקרקע ל"ק בכסף בלא שטר משום דלא סמ"ד אף דשא"י ל"י עולה ולשי' כמ"פ איכא גם מש"פ ובפרט דלפמ"ש הרש"ל הובא בט"ו יו"ד סימן קס"ט סק"ג היכא דהני שעה"ד ל"ש כלל הא דשא"י ל"י ע"ע וע' בחו"מ סוף סימן ר"ד בתרי תרעי ועמ"ש בחיבורי מש"ש שם בשם הח"ס ויש להעיר מהנימוק"י ר"פ השואל שכתב דלענין שאלה בבבלי אף דלא התחיל במלאכה ויכול לחזור מ"מ פינו דשארית ישראל ל"י ע"ע סגי ופטור ע"ש ומ"מ לענין סמ"ד י"ל כמ"ש: וגם מ"ש ר"מ מדברי הט"ז בדין לא סלקה הנדן דכבר נתבטל קשר התנאים ואפ"ה הוי מהני הז"נ י"ל דהתם בב"ד תליא מלתא וכמ"ש המח"א הנ"ל נדרים סימן ל"ט יעו"ש ותבין ואמנם פשוטות לשון הש"ס יבמות (ל"ז) דאודועי הוי מודעי להו משמע פדברי ר"מ דסגי בדבור בעלמא וכבר דחו הרשב"א ונה"ר"ן ד' הרא"ה דסובר דדוקא אחר קידושין בענין ז"נ מפת ד' הש"ס הנ"ל ואף שיש לדחוק ולקיישב מ"מ האמת יורה דרכו וגם יפה לנו ללמוד מסתימתן של הראשונים שלא הזכירו ד"ז כלל וגם האחרונים בעלי הש"ע לא הוו שתקי מלהשמיענו חידוש דין פזה וכה"ג פתב הב"י בחו"מ סימן ק"ד לדחות ד' מהר"ם בדין אם אין שאר בע"ח לפנינו וע' ברי"ף פ"י דיבמות ועוד בכמה דוכתי ולכן עכ"פ בנעשה תק"כ ור"פ בנדאי יש להקל דנשי לאו ד"ג לידע הדין אם כבר חייב בקנס או לא ונפיר סמכי דעתייהו דלא הדר וגם בכה"ג דנ"ד אם פי אין להקל לכתחלה מכל מקום בדיעבד שפבר הורה ר"מ להקל אין מקום לערער אחריו והעירוני מהא דאה"ע סימן צ"ג בחמ"ח סק"ח מ"ש בשם ב"ח ומ"ש עליו בזה ע"ש ותבין וגם העירוני מד' הנו"ב מ"ת חיו"ד סי' קט"ו שכתב דשידוכין לדין הוי פקידושין בזמן הש"ס אם פן פינו דכל הפוסקים דחו דברי הרא"ה דס"ל דבענין קידושין אם פן ה"נ א"צ שידוכין לדין ומצאתי בשאלות ותשובות גא"י חא"ע סי' י"ב שפסק בפשי' דגם בלא שום קנין מהני ספירת ז"נ פדמוכח מפשוטות לשון הש"ס ע"ש אב"ל בספר מי נדה בקו"א לסי' קצ"ב דחה ד' הנא"י הנ"ל מפמה טעמים ופסק דבענין תנאים או עכ"פ משהתחילו להכין סעודת גישואין וע"ש במ"נ שהוכיח ג"כ דל"מ בזה סברת שארית ישראל לא יעשו עולה המבואר בקידושין (מ"ה) וא"ע סי' ל"ז דמכל מקום לא סמ"ד וכדקיי"ל במקדש במלנה דלא סמ"ד שפא? מחול וקא דיבמות ל"ז י"ל דמודעי להו על ידי קנין או דלגבי רבנו דלא משנו במילייהו סמ"ד וכדאיתא בכתובות (ס') שאני פי ר"ג דלא דקרי בהו ועוד דהתם שהנה דרכם לישא אשה אם יחזרו בהם לא ימצאו אשה אחרת תיכף עד אחר ז"נ אחרים וכינון שנהגו בכף סמ"ד והאריה עוד בזה וגם ראיתי בגליון שם מחא שהסכים פן למעשה ודלא כהגא"י הנ"ל אף בהתחילו לעסוק בפעודה י"ל חזקה א"א טורח ומפסיד ומהני ז"נ ושוב אח"ז מצאתי בכתבי הגה"ק אבד"ק ביטשאטש ז"ל שפסק גם פן דחזמוד הוא רק אחר קשר שידוך על ידי תק"כ ושטר פנהוג ולא על ידי הספמה מרחוק על ידי שדכנים גם בהגבילו זמן גישואין ואין

עוד שום פקפוק בדבר אפ"ה לא מהני וקשה להקל לכתחלה בזה אם לא כמ"ש לעיל
בהתחילו לעסוק בסעודה.

והנלע"ד פתבתי: סימן צו להרב המאוה"ג וכו' מו"ה דוב ברימער נ"י מו"צ דק'
באטשעטשא במאלדוי. מכתבו הגיעני ובדבר השאלה מק' מיהאלען שנתנו אנשי
הביהמ"ד לאנמן לעשות מנורה חדשה להעמיד על העמוד נגד הש"ץ והגבאי מחסרון
ידיעתו צנה להאמן לעשות על פרק אחד מפרקי המנורה שיהיה מנוסף שם יקו"ק
הקדוש וכן עשה ואח"ז נתעוררו איזה אנשים שיש בזה חשש כמבואר בס' סור מרע
מהרה"ק מזידיטשוב והוספות הגה"ק מדינוב זצ"ל ושלחו השאלה אל פבוד חותנו
הרה"צ נ"י והשיב מד' הש"ע ביו"ד רע"ו סי"ג דכלי שהיה פתוב עליו שם קוצץ ואף
שהפ"ת הביא בשם פמ"א שחולק וס"ל דדוקא בידות דהוי דרף בזיון ולא בכלי שתיה
מ"מ לא רצה הפמ"א לסמוך על זה וגם נראה דהבזיון הוא מה שכתב השם שלא במקום
הראוי לו בלא צירוף שום פסוק או תחנה ובקשה ולכן גם בכלים הוי בזיון ועוד דגם
להפמ"א דבכלים ל"ה בזיון וכן במנורה כדאיתא בש"ס דשבת (מ"ד) וסופה (כ"ט) מ"מ
כנ"ד שהוא במנורה לפני העמוד ומשתחווין לפניה יש בזה חשש בחקותיהם שגראה
כמשתחווים לפני אותיות אלו וגרע מהיכא דכתב פל הפסוק שויתי וגו' ששייך השם
מענין הפסוק מה שאין פן כשכותב השם לבדו.

עכת"ד: הנה מה שכתב שהפמ"א לא רצה לסמוך על זה המעיין בגוף התשובה ימצא
דקאי בכלי שתיה וצידד להקל והביא מהטור יו"ד קמ"א דכלי שתיה הוי בזיון והוא
הוכיח להיפוך וסיים אלא שלא מלאני לפי לחלוק על הרמב"ם והטור והביא משו"ת
מטה יוסף ח"א או"ח סימן ד' באחד שריקם על טליתו פ' ציצית ופסק דמותר לברך עליו
אף על פי שפתובים בו שמות פי א"א לבא לבזיון פי אין נכנסים בט"ג לביהכ"ס ע"ש
ובאמת שדין ריקום פסוקים בטלית מבואר ביו"ד סי' רפ"ג ס"ד והוא מתשובות הרמב"ם
כמו שכתב הט"ז וש"ך שם וכל טעמו רק משום דנכנסים לביהכ"ס ויבא לידי בזיון וע'
במג"א סימן מ"ה סק"ב בזה וע' בבאה"ט ושע"ת או"ח סימן כ"ד סק"ד בשם רדב"ז
ולקה"ק ושו"ת גו"ר דבטלית גדול שלנו שרי בדיעבד לפי שאין בו חשש בזיון ומבואר
דבכה"ג שאין בו חשש בזיון גם הרמב"ם גופיה מודה וא"כ במנורה שכתב הפנסת
לכ"ע אין בו חשש בזיון השם.

וע' בשע"ת או"ח סימן א' סק"ג בשם מהר"ז לוקאבר ותב"ש ז"ל במה שעושים מנורות
של קלף וכותבים שויתי עם השם דיש חשש בזיון כשיהיה נאבד וסיים דבמנורה שכתב
הפנסת אין חשש ואני בגליון תמהתי מדוע לא הזכיר דברי הט"ז יו"ד סימן רפ"ג ודברי
הפ"י גיטין (ו' ע"ב) דיש חשש דאין כותבין מגלה לתינוק להתלמד בו וע' במג"א סימן
מ' סק"א שכתב בשם מהרי"ט דמותר לכתוב פסוקים ולתלות בכותל אבל כבר השיג
עליו במחה"ש דהמעיין בגוף התשובה ימצא להיפוך שפקפק על זה מהא דאין כותבין
מגלה לתינוק וע"ש שפלפל בדברי הרי"ף שפסק דכותבין מגלה לתינוק והפוסקים תמהו
עליו ע"ש א"ה בהמ"ח ע' בק"נ שעל הרא"ש פ"ב דמגלה אות ט"ז בשם ראב"ן שפל
האיסור הוא רק בפרשה אבל ב' או ג' פסוקים שרי ע"ש וע' בהגהות אאמו"ר שליט"א
על ספר ארחות חיים בהשמטות לסימן א' בזה] ולפענ"ד דהרי"ף למד זה מהש"ס

דיבמות (ק"ו ע"ב) מר זוטרא משרטט וכתב לכולה פרשה מתקוף לה מר בר"א וקא לא
ניתן לכתוב והלקתא פמר זוטרא וברש"י ונימוק"י שם נדחקו ליישב מהא דאין פותבין
מגלה כו' ע"ש וי"ל דהרי"ף לא ס"ל פחילוקים ולכן העתיק ביבמות שם כלשון הש"ס
וס"ל דהש"ס פסק כמ"ד פותבין ועכ"פ גם לפמ"ש רש"י ונימוק"י שם דאם אינו פותב
לשם פרשה רק לשם ספירת דברים פשוט תליצה פיון דהוי מצנה שרי ע"ש וה"נ אם
פותב לשם זכרון מורא שמים וכדומה דהוי גם פן מצנה שרי ואינו בכלל פותב מגלה
לתינוק ויש לתמוה על המחברים שלא הביאו מזה פיו"ד שם ובפרט על מהרי"ט שם
וגם בלא"ה כבר כתב הש"ך בסימן רפ"ג שם דהמנהג לרקום פסוקים על מפות של ס"ת
ואין חוששין לאיסור זה ע"ש בסק"ג וסק"ו בשם העט"ז ואני מצאתי בתוספתא פ"ג
דידים והובא בר"ש שם משנה ה' הפותב הלל ושמע לתינוק להתלמד בו אף על פי שאינו
רשאי וכו' ואולי אתיא כת"ק דר"י וקא קיי"ל פן ובפרט לפמ"ש הב"י דבזה"ז קיל טפי
אם פן אין ראיה.

וע' במג"א סימן תרל"ח סק"ט דאותרן שחוקקין פסוק פי בסוכות כו' על הדלעת לא יפה
עושין כמו שכתוב פיו"ד סימן רפ"ג וצריף לחלק בין הא דסימן מ' סק"א בשם מהרי"ט
הנ"ל שלא יסתרו דברי מג"א זל"ז: והנה המהרי"ט שם בשניות או"ח סי' ג' תמה על מה
שהחמיר רמב"ם ברקימת פסוקים על הטלית דהא ברקיום לית ביה קדושה כלל כדאיתא
בגיטין (כ') גבי עבד שיצא בכתב שעל גבי פיפה דלא יצא לחירות ובפרש"י דמה
שרוקמים במחט אינו כתב כלל לפי שאינו כתב וקבוע אלא מוטל על הפגד כו' ע"ש
וכיון שאינו כתב א"ב קדושה כלל ע"ש ולפי דבריו גם בחקיקת אותיות אין חשש כדאי
בגיטין שם דחקיקה ל"ה כתב אבל באמת נעלם ממנו דברי הא"ח שהובא בב"י בכדה"ב
סי' רע"ו דאפילו אותיות השם מצוירות במשי ע"י תפירה אסור למחוק וע' בתשו' נט"ש
סי' כ"ו שהוכיח מזה דגם שם הנכתב ע"י ח"ת אסור למחוק וע"ש מ"ש בשם שב יעקב
בשם הג' רא"ב במה שהשיג על הרמ"ע מתשו' רמב"ם הנ"ל והנט"ש השיג עליהם
ותמהני שלא הביא ד' מהרי"ט הנ"ל והמעניין בתשו' רמ"ע סי' ל"ו שרמז הנט"ש שם
בקיצור דשם שנכתב בח"ת אסור למחקו ובגוף התשו' שם למד ד"ז מהא דהנה פתוב
שם על ידות הפלים יגוד ויגנז ולא שאני לן התם בין ח"ת לחק ירכות אלקא פל שצורת
אותיות השם מוכיחין עליו ונעשית בכנונה שהוא שם אסור למחקו ע"ש ובאמת
דברמב"ם פ"ו מיסוה"ת ה"ו מפורש דאפילו הנה השם חקוק על פלי מתכות או פלי
זכוכית והתיכו לוקה ע"ש ונהרי חקיקה ל"ה כתב כמפורש בש"ס דגיטין (כ') הנ"ל
ומבואר דלא כמהרי"ט ושאר מחברים הנ"ל ותמהני על מהרי"ט שצנעלם ממנו ד"ז וגם
על הרמ"ע שהוכיח מסתימת לשון הכרייתא הוא לפלא על שלא הביא מהנ"ל וע' בתשו' ת
ב"א חיו"ד סי' ס"א מ"ש בזה שרמז שם לד' רמב"ם ולא ראה ד' מהרי"ט הנ"ל ודחוק
לומר דרמב"ם מייירי בחק ירכות דמבואר בגיטין שם דהוי כתב דלא הי"ל לסתום אלא
לפרש: וראיתי בתשו' מהרי"א חיו"ד סי' רצ"ג שהאריף בדין גביע פסוק שחקוק עליו
שם יקו"ק וצינוד שם דכיון דאסור לעשות פן לכתוב שם על פלים כמ"ש רמ"א סוסי'
רע"ו מוקמינו להאמן בחז"כ דבנדאי לא נתפנון לקדשו ובכה"ג אין בו קדושה ומותר
למחקו כמ"ש הט"ז סי' רע"ו סק"ב בשם הגמ"י ובב"י שם בבדה"ב בשם רשב"ץ וסק"ג
וקא דנמצא פתוב על ידות הפלים קוצץ מקום השם היינו בנכתב לשם קדושת השם

כמ"ש בס' סדר משנה על הרמב"ם פ"ו מיסוה"ת להדיא אף דהפר"ח על הרמב"ם שם
כתב דגם בלא נתפונן אסור למחקו ולשי' הש"ך לצורך תיקון שרי ועפ"ז העלה דיש
לגנוז לקבעו במסמרים בדין לא נתפונן וכדומה אבל לא לגנוז בקרקע יעו"ש באנרף
בזה, והנה מה שכתב בדין לא נתפונן לקדשו הארכתו בתשו' לק' פמארין בדברי המח"א
ה' ס"ת ומהרשד"ם יו"ד סימן קפ"ו ופמ"ג או"ח סימן קנ"ג ומחה"ש סי' של"ד ותשו'
רדב"ז ח"א סי' ע"ז ובדברי הר"ן נדרים י"ד ויען פי בנ"ד לא נתבאר אם נתפונן האופן
לקדש השם קצתו בזה ואמנם מה שכתב ר"מ בשם חותנו הה"צ נ"י דבשם לבד בלא
שאר תיבות איפא בזיון טפי דבריו נכונים שהרי כל האחרונים פתבו גבי קדירת השם
דדוקא בצירוף שאר תיבות יש לצדד להקל ולא בהשם לבדו וע' ח"ס סוסי' רס"ד מדברי
רש"י ערכין (ו') בזה וע' עט"ת סי' כ' ושאר שו"ת אחרונים וה"נ בזה ובזה נדחה ראית
הפמ"א מריקום פסוקים על טלית דשא"ה דעושה בצירוף שאר תיבות וגם יש חשש
איה"נ אי נימא דנתקדש השם ואף דמל"נ הרי מבואר בר"ן נדרים (ט"ו) דבהנ"ג מל"נ
אף לפמ"ש החים חלק ו' סי' ה' יש לפקפק בזה וגם חשש מ"ע ושאר חששות שכתב
רו"מ.

ולענן הגניזה כבר הבאתי בשם תשובות מהרי"א שכתב כה"ג ולכן כן יעשו כפי שכתב
רו"מ לקבעו במסמרים לדלתי ארה"ק בפנים. ובזה אנדא ליה חשש הורדה מקדושה
ונחשש מחיקה וכדומה ויותר אין פנאי לעיין בזה: שוב הראה לי ח"א בשו"ת ח"ס
בליקוטיו חלק ו' סי' ה' בדין מצבה שכתוב בה שם קדוש והרב הביא ממ"ש במ"ם פ"ה
שם שכתוב על האבן ישמט ויגנוז ומה"ט צוה שלא להעמידו על הקבר ולא שמעו לקולו
ונשבר האבן והח"ס השיב ברוף המקום שלא שיהיה לעלבונו של ת"ח שמרדו בו ולא
שמעו לקולו אבל לדינא העיר מד' רמב"ם בריקום פסוקים בטלית והפעיו התיר בפרכת
וכלי קדש כמ"ש הש"ך סוסי' רפ"ג ואם איתא הא אסור בהנאה ומסתימת לשון הפוסקים
משמע דגם אם יש שמות בפסוקים שרי והמס' סופרים פ"ה הנ"ל מיירי בכתוב שם
קודש לבד בלא חיבור דברים פלל ובכה"ג גנאי הוא לשם קודש וכמ"ש האחרונים בדין
קדירת שמות שלא יקדור השם לבדו מה"ט ובכה"ג ודאי טעון גניזה משא"כ פשכותב
פסוק או שבח וכדומה חיבור דברים וביניהם שם קדוש אין לאסור היכא שלא יכנס
למקום בזיון ואין חשש פלל עכ"ד ומבואר בדברינו הנ"ל: סימן צז לש"ב הרב הקריף
וכו' מו"ה צבי הפהן פרידפעלד ו"ל מטארנופאל.

מכתבו הגיעני ובדבר הס"ת שנמצא בו טעותים ולקח מגיה א' והגיהו ומצא גם כן
טעותים ואחר שקראו בו חזר ומצאו טעות אחר ונסתפקו אם צריף לחזור ולהגיה ורו"מ
הביא מדברי הפמ"ג סי' קמ"ג בא"א סק"ט שצידד דאם הגיה ס"ת ומצאו אחריו טעות
א' או ב' אי נימא הך סהדא שיקרא ויצטרף להגיהו מחדש או דמחזקין ליה בכשר ופעם
א"ב שגגה ובשאר מוגה ורו"מ צידד דבנ"ד שמצא בה כמה טעויות בעת הגהתו יש הוכחה
דמשגה הוא: הנה אי משום חשד אי חשוד לשקר או משגה הוא לענ"ד דמי לטבח
שהוציא טרפה מת"י המבואר בסי' קי"ט ונש"ך סקל"ג דהפל לפ"מ שהוא אדם שאם הוא
יר"ש אין לחשדו במזיד ובפרט בענין אומנות ההג"ה י"ל דלא מרע אומנותו בדבר
העשוי להגלות בעת הקריאה בס"ת ובכה"ג אפילו עפ"ם נאמן כדאיתא ביו"ד סי' קי"ד
ס"ה בהג"ה ובמג"א סי' כ' סק"א ובתשובות נו"ב מ"ת האו"ח סוסי' ע"ב וע' ח"צ סי'

ל"ט וח"ס או"ח סי' קל"ה ושו"ת תפ"צ חאו"ח סי' י"ט וגם בפמ"ג או"ח סי' רנ"ג במש"ז סקי"ח מסיק בדבדבך העשוי להגלות אומן לא מרע אומנותיה יעו"ש מ"ש מדברי הש"ף יו"ד סי' ש"ב ומזה נראה דבסי' קמ"ג בע"כ דלא מיירי באומן העשוי להגיה תמיד אבל באומן אין לדונו כמזיד וכמ"ש: אף דגם אי נחוש לשגגה יש לדון דנהי דקיי"ל דדוקא בג' זמני הוי חזקה וע' בט"ז סי' ק' ובמהרי"ט בשניות חיו"ד סי' ט"ו אבל הכא דהס"ת אסתזיק בכמה טעיות אלא שהגיהו אותו א"כ י"ל דבכה"ג פיון דנתברר שלא הגיהו יפה שוב יש לחוש דקאי בחזקתו הראשונה שהחזיק בטעויות רבים וכה"ג פתב הב"י ביו"ד סי' קפ"ז בד"ה ומ"ש אם חזרה ונראתה דמ"ת אפילו פ"א כו' דהפנונה דנהי דרמ"ת לא הוי רק בג"פ מ"מ הכא דהחזיק להיות רמ"ת אף על פי שהיה נראה לנו שנתרפאת על ידי חזרת דם שהפילה פיון שחזרה ונראתה אפילו פ"א אגל"מ שלא נתרפאת וחזרה לחזקתה הראשונה ע"ש וע' בש"ע שם סעיף ט' וע' כה"ג ביו"ד סי' קי"ט ס"ו בחשוד על ב' דברים וחזר בו ויצא מחשד הג"ל ואח"כ נחשד על אחד מהם אפילו הקל שבשניהם חוששין שפא חזר לסורו גם על איסור שני ע"ש.

אף דלפ"ז בדיקו פירות מתולעים ונמצא אחר כך אפילו תולע אחד נבא לאסור התבשיל דנימא דנתברר דהאשה אינה בודקת יפה ומעשים בכ"י שאין מורים פן והנה מדברי המג"א סימן תס"ה סק"ה גבי דישה מוכח דגם בכה"ג שהיה בתבואה הרבה גרעינין ונידוש ונמצא אחר כך פחות מג' גרעינין אין להחזיק יותר וצידד שם דגם בג' ל"ה חזקה דדמילאתי מעלמא לפי שדרך להיות נידש הפל אבל בזה פקפקו עליו האחרונים אבל בפחות מג' לית מאן דפליג ומוכח דגם בכה"ג שהיה מוחזק בכך מקודם פיון שיצא מחזקתו כבר והחזיק לפנינו בהיתר שוב אין להחזיק ריעותא בפחות מג' וזהו כעין מ"ש התב"ש סימן י"ח סק"ט מהא דכתובות (כ"ד) ורש"י שם וצריף לחלק בין הא דיו"ד קפ"ז הג"ל ואולי פנונת המג"א רק מפח ס"ס שפא לא נשאר ושפא לא נתחמץ ע"ש במג"א ותבין וא"כ לפ"ז ה"נ בס"ת דלשיטת כמ"פ מברכין על ס"ת פסול ובפרט אם ספר אחד כשר קורין בו וא"כ בכל ספר איכא כמה ספיקות שפא אין יותר פסול פלל ושפא ספר זה כשר ושפא קורין בס"ת כשר ולכן מה"ט נראה דאין להחזיק ריעותא יותר.

זולת מ"ש רו"מ שהמגיה הזה כבר נולדו בו ריעותות מכבר ואנכי מבחוץ והדבר תלוי כפי ראות עיני המורה. ולכאורה יש לומר דנהי דבס"ס אין להוציא ס"ת אחרת כמ"ש במש"ז א"ח סימן קמ"ג מ"מ יש לומר דאין להוציאה לכתחלה דאין עושין ס"ס לכתחלה אף לפמ"ש במש"ז סימן נ"ז סק"ג אין חשש וע' ארי' דב"ע חאו"ח סימן ו' באמצע התשו' מ"ש מד' מל"מ ושעה"מ ה' מקונאות וע' בכנה"ג א"ע סימן ס"ח וכיון דאיכא טרחא והוצאה להגיה שנית יש להקל.

והנלע"ד פתבתי: סימן צח להרב הה"ג וכו' מו"ה שמעון צבי וויינר נ"י אבד"ק קריפטש. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו במי ששכר שענק מחבירו ונתחייב שלא למפור לערלים מהכפר בפעם אחד יותר מן א' ליטער י"ש ונעשה בחיוב קנס שאם ימפור לערל א' בפ"א יותר מזה יוחלט הקאפציע ונעשה באוהיו"מ אף יש לשער אם בא ערל עם ב' פלים וכל אחד מחזיק רק פחות מן ליטער א' אם יוכל ליתן לו או שיוכל עכ"פ ליתן לו ליטער אחד

וַיִּחְזֹר לְבֵיתוֹ וַיָּשׁוּב לִיקָח לִיטֵר ב': נִרְאָה פְּשׁוּט דָּאם הָעֵרֵל בָּא לִיקָח בְּפַעַם אֶחָד שְׂעוּר לִיטֵעַר אֶפְּלִי בְּכֶמָה כָּלִים הוּא בְּכָלֵל הָאִסּוּר וְאִם בְּתַחֲלָה בָּא לִיקָח פְּחוּת וְחֹזֵר וְנִמְלָךְ בְּדַעְתּוֹ לִיקָח עוֹד לִיטֵעַר אֶחָד יוּכַל לִיתֵן לוֹ וְרֵאזִיה מְדַבְּרֵי הָא"ו שְׂהוּבָא בְּרַמ"א יו"ד סִימָן רנ"ג ס"א בְּמִי שְׂהוּלָךְ בְּדַרְךָ וְנוֹסַע מְעִיר לְעִיר לְקַבֵּץ נְדָבוֹת וְנִתְּנוּ לוֹ שְׂעוּר ר' זִוּ דְּכָל מַה שְׂהִיָּה בְּדַעְתּוֹ לִיטֵעַ פְּשָׁהֲלָךְ מִבֵּיתוֹ מְקַרֵי פַעַם אֶחָד אֲבָל בְּנִמְלָךְ אַחַר כֶּף לִיטֵעַ לְהִלָּאָה אֲסוּר ע"ש וְה"נ בְּזָה וּע' פ"ב דְּמַעֲשָׂרוֹת מ"ג הַמַּעֲלָה פְּירוֹת מְגָלִיל לִיהוּדָה וְכו' אוֹכֵל עַד שְׂמַגִּיעַ לְמָקוֹם שְׂהוּא הוּלָךְ וְכו' וּבִירוּשָׁלַיִם סוּפ"ג דְּסוּטָה ה"ח הִיָּה גוֹנֵב וּמוֹצִיא כַּמ"פ בְּלִילָה דָּאָם נוֹדַע לְבַעֲלִים בִּינְתִים מִיְחָשָׁב פְּשָׁתֵי גְּנִיבוֹת וְאִם לָאוּ הוּי גְּנִיבָה אֶחָד אֲבָל אֵין לוֹ עֲנִין לְכָאן וְעַמ"ש בְּמַשְׁפֵּט שְׁלוֹם סִימָן ר"ז ס"ו בְּשֵׁם תְּשׁוּ' שָׁב יַעֲקֹב וְעַתּוֹ"ס יְבָמוֹת (צ"ח ע"א) ד"ה עַל וְכו' דְּכָל אוֹתוֹ יוֹם נִחָשָׁב לְנִבּוּאָה א' אֲבָל בְּנ"ד נִרְאָה כַּמ"ש: סִימָן צַט לְמַחֲו' הָרַב הַה"ג וְכו' מו"ה אֶהָרֵן וְנִיָּיס נ"י אַבְד"ק בְּנַעֲדִיקָאוּיִץ בְּאַרְץ הַגֵּר.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד הַשְּׂאֵלָה בְּדִין הָאֲלֻמְנָה שְׂנַשְׁתַּדְּכָה תוֹךְ כַּד"ח לְמִיתַת בַּעֲלָה עַם רַמ"צ לְאַשֶׁר הַשְּׂדַכָּן הוּא בְּגֵזֵר ת"ח וְאָמַר שְׂיִוְדַע בְּבִירוֹר וְשִׁשְׁמַע מְרַב א' שְׂפִיתִירוֹ לָהּ לְהַנְשֵׂא תוֹךְ כַּד"ח וְעַתָּה אֵינוֹ רוֹצֶה בְּשׁוּם אֲנָפֵן לְהַמְתִּין עַד כָּלוֹת הַזְּמַן וְהֵן הָאִשָּׁה עֲשִׂירָה גְּדוּלָה וְחַלוּשָׁה בְּטַבַּע וְהַנִּיקָה בְּנָה הָרַאשׁוֹן בְּדוֹחַק גְּדוֹל וְנִגְמַל בֶּן שְׁנָה וּבְנָה הַשְּׁנִי הַנִּיקָה בְּצִירוּף מִיְנֻקָּת אַחֲרַת וְרַק מְעַט לְפָרְקִים כְּדֵי שְׁלֵא תִתְעַבֵּר וְכֵן בְּיָלֵד הַשְּׁלִישִׁי וְכַעַת מַת בַּעֲלָה וְהַנִּיקָה מְעוֹנְפֶרֶת וְיָלְדָה וְלַאֲשֶׁר יוֹשֶׁבֶת בַּפֶּכֶר וְלֹא מְצָאָה מִיְנֻקָּת וְהַנְּכַרְחָה לְהַנִּיק ב' שְׁבוּעוֹת וְאַחַר כֶּף נִתְּנָה לְמִיְנֻקָּת אַחֲרַת וְהִיא שְׂמֻטָּה הַדָּד לְגַמְרֵי וְלַאֲשֶׁר בַּעֲלָה הַנִּיחַ עֲזוּבוֹן גְּדוֹל וְשָׂדוֹת הָרַבָּה עִם שְׁוֹתָפִים וְנִתְגַּלְגַּל שְׂגוּזוֹ וְחִמְסוֹ מְחַלְקָה הָרַבָּה וְכֹא לְעַרְפָּאוֹת וְלַאֲשֶׁר יֵשׁ לָהּ גַם חֲנוּת וּבֵית מְזִיגָה לֹא תוּכַל לְעַסּוֹק בְּמַלְחָמָה נְגַד הַשְּׁוֹתָפִים בְּדַא"ה וְנִגְרַם עִי"ז הִיָּזַק כְּמָה אֲלָפִים גַּם לְחַלֵּק הַיְתוּמִים וְרַמ"צ הַנְּ"ל הוּא אִישׁ נְבוֹן וְחִכְם וְרַאוּי לְלַחוּם לְגֻדָּם וְיָמֵי יוֹדַע אִם תִּמְצָא עוֹד אִישׁ כְּזֶה אִם יִתְפָּרַד בֵּין הַדְּבָקִים.

עַכְתּוֹ"ד הַשְּׂאֵלָה: וְהִנֵּה רו"מ הִבִּיא מִהַתּוֹס' סוּטָה (כ"ז) שְׂהִבִּיאוּ בְּשֵׁם יְרוֹ' דְּדַרְיֵשׁ לְקַרָּא דְּאֵל תַּסְג וְכו' וּבְשָׂדֵי יְתוּמִים אֵל תְּבֹא דְקָאֵי אֲמַעְוֹבְרַת וּמְנִיקָה וְהַב"מ בְּתִשׁוּ' צַה"ב סִימָן ה' בִּיָּאָר דְּדָמֵי לָהּ דְּמַרְחִיקִים מְמַצוֹת הַדָּג דְּבַש"ס פ"ב דְּב"ב דְּשָׁנֵי דְגִים דִּיהִבוּ סִיָּאָרָא וּפִירַש"י דְּהו"ל כְּמַטִּי לִידִיָּה וְחִבְרִירוֹ מְזִיקוֹ וְה"נ זָכָה הַתִּינוּק בִּיְנִיקַת אָמוֹ כִּיּוֹן שְׂאֵם לֹא תִנְשֵׂא בְּוֹדָאֵי תְּבֹא הַנִּיקָה לִידוֹ וְהוּי כְּגוֹל וְהִנֵּה זֶה כְּמָה שְׁנִים בְּתִשׁוּ' לְמַדִּינַת מְאֻלְדוּי הַבְּאֵתִי סְמוּכִין לְזָה ע"ד פְּלָפוּל מְדַבְּרֵי רַמְבַּ"ם וְסַמ"ג שְׂכַתְּבוֹ טַעְמָא דְלֹא יִשָּׂא מְעוֹנְפֶרֶת מְשׁוּם דְּחִסָּא וְתַמְהוּ כְּוָלָם שְׂהוּא נְגַד הַש"ס דִּיבְמוֹת (מ"ב) דְּדַחֵי לְהַדָּ טַעְמָא דַּא"כ דִּידִיָּה נְמִי וְאִי דְחִיָּיס עֲלִיָּה שֶׁל חִבְרִירוֹ נְמִי חִיָּיס עֲלִיָּה וּמְסִיק דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּסַתֵּם מְעוֹנְפֶרֶת לְמְנִיקָה דְלִמָּא אִיעֲבַרָה וְאִיעֲכַר חֲלָבָה וְכו' וְלַהַנְּ"ל נִרְאָה דְּהִנֵּה בְּשׁוֹ"ת ב"ח הַחֲדָשׁוֹת סִימָן נ"ח הָעִיר בְּהָא דְּפָרִיף אֲטַעְמָא דְּדַחְסָה דִּידִיָּה נְמִי וְהָא יֵשׁ לוֹמַר דְּלַגְבֵי חִבְרִירוֹ אֵינוֹ נִזְהָר כ"כ לְשִׁמְרוֹ וּבְלֹא מְתַכּוֹן יִהְיֶה מִשָּׂא"כ בְּשִׁלּוֹ וְצ"ל דְּכִיּוֹן דְּהוּי מְלַתָּא דְלֹא שְׂכִיחָא לֹא גִזְרוּ וְהִנֵּה בְּטַעְמָא דְּהַתּוֹס' סוּטָה הַנְּ"ל בְּשֵׁם יְרוּשָׁלַיִם יֵשׁ לְהָעִיר דְּהָא בְּש"ס דְּב"ב (קמ"ב) מְבֹאָר דְּקִי"ל דְּהַמְזַכָּה לְעוֹבֵר לֹא קָנָה מְשׁוּם דְּעוֹבֵר אֵין לוֹ זְכוּי רַק בְּמַזְכָּה לְבָנוֹ מְשׁוּם דְּדַעְתּוֹ ש"א קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוֹ מְהִנֵי מְשׁוּם דְּמַסְתָּמָא גְּמַר וּמְקַנֵי בְּאֲנָפֵן הַמוֹעִיל וְע' בַּח"מ סִימָן ר"י וַא"כ בְּזָה דְלֹא עֲשָׂה הָאָב שׁוּם זְכוּיָה רַק דְּהוּי יְרוּשָׁה הַבָּאָה מְאֻלְיָה וְתִלְיָא בְּפְלוּגְתָּא דְר"י וְרַבְּנָן בִּיבְמוֹת ס"ז וְהֵן אֲמַת דְּלִשְׁי תוּס' ב"ב שָׁם

גם בירושלם מהני אָבֵל בְּרַמְבַּ"ם פ"ח מִתְרוּמוֹת ה"ל ד' ובמ"ש הכ"מ שם בְּיָשׁוּב הַשָּׁגַת הָרֵאָב"ד מוֹכַח דְּלִדְיוֹן בִּירוּשָׁלַיִם מֵאֲלִיָּה לֹא זָכָה הָעוֹבֵר כָּלֵל וְהַסּוֹגֵיָא דִּיבְמוֹת אֲזוּל לְשִׁמוּאֵל דס"ל הַמְזַכֵּה לְעוֹבֵר קָנִי דס"ל דְּעוֹבֵר אֵית לֵיה זְכִי יַעוּש"ה וְתַבִּין וּא"כ פִּינּוֹן דְּלִדְיוֹן אֵין לְעוֹבֵר פֶּח לזְכוּת כָּלֵל וְהָרִי בְּש"ס פ"ב דב"ב ובחו"מ סִימָן קנ"ה מְבֹנָאָר דָּאָם עָשָׂה בְּהִיתָר וְאַחַר כֵּן בְּנָה חֲבִירוֹ בְּצִדּוֹ אֵין עַל הַמְזִיק לְהַרְחִיק וּא"כ אֲמַאי אָסוּר לְיִשָּׂא מְעוֹבְרַת הָרִי אִף דְּמְעוֹבְרַת לְהִנִּיק קִיָּמָא הָרִי כָּל זְמַן שְׂאִינָה מְנִיקָה אֵין לְעוֹבֵר זְכִיָּה וְיֻכַל זֶה לְיִשָּׂא וְיִנְפָקַע מִמִּילָא שְׂעִיבּוּד שָׁל הָעִיבּוּר לְכַשְׂיָנְלָד.

ואולם נראה על פי המבואר בש"ס דְּכַתְּנוּבוֹת (ע"ח ע"ב) בְּרַש"י בְּהָא דְּנִפְלוּ לָהּ נְכָסִים מִשְׁנַתְּאָרְסָה דל"ה לֹא תִמְכֹּר לְכַתְּחֵלָה וְכ' רש"י דָּאָם בָּא לִזְקַח ל"ב ד' לְמַלְלָה אָמְרִינּוּ לֵיה לֹא תִינָזְבוֹן וּבמ"מ פ"ו מְזַכֵּה בְּיָאָר דְּבָרִיו דָּאֵין הַבְּעַל יָכוֹל לְמַחֲוֹת וְגַם עָלֵיהּ אֵין אִסּוּר רַק דב"ד אֲוֹמְרִים לְלִזְקַח לְמָה תִּתֵּן מְעוֹתֶיהּ בְּמָקוֹם זֶה שֶׁהַבְּעַל מְקַפִּיד הֲלֵא יֵשׁ בְּיָדָהּ לְקִנּוּת בּמ"א ע"ש וּא"כ גַּם בְּזֶה הָאִסּוּר עַל הַבְּעַל שְׂלֵא יִשָּׂא אֵת זֹאת לְהַפְקִיעַ זְכוּת הַיָּנְדָד כַּשְׂיָנְלָד דְּהָא יֻכַל לְיִשָּׂא אַחֲרָת.

ובזה יש לומר מה שדקדק הנו"ב בתשובותיו דְּבִיבְמוֹת נָקַט לֹא יִשָּׂא אָדָם מְעוֹבְרַת חֲבִירוֹ וּמִיִּנְקַת חֲבִירוֹ כו' מִשְׁמַע דְּהָאִסּוּר עַל הַבְּעַל וּבְכַתְּנוּבוֹת (ס') נָקַט מִיִּנְקַת שְׂמַת בְּעֵלָה לֹא תִנְשָׂא כו' מִשְׁמַע דְּהָאִסּוּר עַל הָאִשָּׁה וְהוּא דְּקָדוּק עֲצוּם וּלפ"מ ש' נִיחָא דְּבִיבְמוֹת דְּנָקַט גַּם מְעוֹבְרַת וְהָרִי עוֹבֵר אֵין לוֹ זְכִיָּה לְהָכִי נָקַט הָאִסּוּר עַל הַבְּעַל אָבֵל בְּכַתְּנוּבוֹת דְּמִיָּרִי רַק בְּמִיִּנְקַת שְׂכָבֵר זָכָה הָעוֹבֵר בְּשְׂעִיבּוּדוֹ גַּם הָאִשָּׁה אָסוּרָה לְהַפְקִיעַ שְׂעִיבּוּדוֹ אִף דלפ"ז יֵשׁ לְתַמּוּהָ בְּהָא דְּמְבֹנָאָר שָׁם בִּיבְמוֹת דְּגַבִּי מְעוֹבְרַת אִם פְּנִס יוֹצִיא הָרִי בְּכַתְּנוּבוֹת מְבֹנָאָר שָׁם דָּאָם מְכָרָה בְּדִיעֵבַד הַמְּקַח קִיָּים וְע"ש (נ"ד פ"א) בְּהָא דְּפָרִיף אַבְיִי עַל ר"י דָּאָמַר דָּאֵי זָבִין לָאוּ זָבִינָא.

וה"נ בְּזֶה אֲמַאי יוֹצִיא. וְאוּלָם הַדְּבָר נָכוֹן דְּהָא כְּבָר כ' דִּישׁ בְּזֶה חֲשַׁשׁ דְּחָסָה רַק דְּהוּי מְלֵתָא דל"ש ול"ג בְּהָ רַבָּנָן וְכָבֵר נוֹדַע מ"ש הַשְּׁעָה"מ בּפ"ד מֵה"ל יו"ט בְּשָׁם הַלִּיכּוֹת אֵלֵי דְּהָא דְּלֹא גָזְרוּ מִשּׁוּם מְלֵתָא דל"ש הֵינּוּ דל"ג בל"ש אָטוּ שְׂכִיחַ אוּ בְּשְׂכִיחַ אָטוּ ל"ש אָבֵל בְּמְלֵתָא דל"ש אָטוּ ל"ש שְׂפִיר גָזְרוּ וְנוֹדַע מ"ש הַתּוֹס' בְּחֻלִּין (כ"ט) דְּדָבָר שְׂאָסוּר לְכַתְּחֵלָה הִיכָא דְּעָשָׂה דִּיעֵבַד הוּי מְלֵתָא דל"ש וְעמ"ש בְּחִיבּוּרֵי לְחוּ"מ סִימָן רל"ה מְפָמָה דּוֹכְתֵי בְּזֶה וּא"כ א"ש דְּכָאֵן דְּלְכַתְּחֵלָה אָסוּר מִשּׁוּם שְׂעִיבּוּד הַיָּנְדָד וּא"כ גַּם בְּעָבֵר וְנִשָּׂא פִּינּוֹן דַּעכ"פ הוּי מְלֵתָא דל"ש שׁוּב יֵשׁ לְגָזוֹר מִשּׁוּם מְלֵתָא דל"ש מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ דְּחָסָה וְלָכוֹן אִם פְּנִס יוֹצִיא וּא"כ מִינְשָׁבִים דְּבָרֵי רַמְבַּ"ם שְׂכ' שְׂפִיר טַעַם דְּחָסָה דְּגַם לְפִי הַמְּסַקְנָא בַּעֲכָצ"ל הַטַּעַם דְּחָסָה וְכמ"ש אָבֵל הַתִּינַח לְדִידּוֹן דְּקִי"ל דְּעוֹבֵר אֵין לוֹ זְכִיָּה אָבֵל בְּש"ס שָׁם הָרִי מְרִיָּה דְּשְׂמַעְתָּא שָׁם הוּא שְׂמוּאֵל דְּמְפָרֵשׁ בְּתַחֲלַת הַסּוֹגֵיָא טַעְמָא דְּהַבְּחָנָה וְהוּא סוֹבֵר בּב"ב דְּעוֹבֵר יֵשׁ לוֹ זְכִיָּה וְגַם בִּירוּשָׁלַיִם מֵאֲלִיָּה קָנָה לְדִידָהּ וְכמ"ש לְבָשֵׁם הַכ"מ וְגַם אַבְיִי מְשַׁנֵּי הָכָא דְּאִשָּׁה בּוֹשָׁה לְבָא ל"ד וְהוּא סוֹבֵר ג"כ בּב"ב שָׁם דִּירוּשָׁלַיִם הַבָּא מֵאֲלִיָּה עוֹבֵר זּוֹכָה וּא"כ לְדִידָהּ א"צ לְטַעַם דְּחָסָה כָּלֵל וְלָכוֹן קָאָמַר הַש"ס שְׂפִיר אֵלֵא סַתָּם מְעוֹבְרַת לְמִנִּיקָה קִיָּמָא וְזָכָה הָעוֹבֵר בְּשְׂעִיבּוּד וְגַם בְּלֹא טַעַם דְּחָסָה אָסוּר וְאִפְּלוּ בְּדִיעֵבַד אִם פְּנִס יוֹצִיא.

ודו"ק כי הוא כפתור ופרח בס"ד ונהארקתי בזה בפלפולים ואין פעת להאריף: ומ"ש ר"מ דדוקא כל זמן שיונק איכא טעמא דהירושלמי משא"כ בגמלתו כפר ופקע שיעבוד היגד הוא מלתא דמסתבר וזה איזו ירחים הציע לפני רב א' ד"ז ואני השבתי לו דלא יתכן ד"ז אלא היכא שידוע שגמלתו ממילא שלא אדעתא דהכי להנשא תוך כד"ח אבל בעשתה בכונה ובפרט אם גמלתו אדעתא להנשא לאיש הזה הרי כפר הסיג גבולו ולא יתרוך רמיה צידו דא"כ כל א' יעשה פו ומה הועילו חז"ל בתקנתם כדפריה הש"ס כה"ג בגיטין (י"ז) גבי הא דתקנו זמן וע' בט"ז ח"מ סימן פ"ז סכ"ז שהביא מכמ"ק פועין זה.

והנה ר"מ חידש עוד דלטעם הש"ס משום דאשה בושא לבא לב"ד א"כ בנ"ד שהיגד יש לו בעזבון כמה אלפים ר"כ ת"י אמו והיא אפטרופסת שלו בתוקף ערפאות ונכתב שם על שם היגד א"כ א"צ לבא לב"ד אבל לפמ"ש הב"ש סקל"ז בחד טעמא דגבי אלמנה גם היכא דאינה מחויבת להניק הויא בכלל גזירת מינקת והיינו משום דלא פלוג א"כ ה"נ בזה ואף שלדעת תוס' נרא"ש אין לגזור גמלתו אטו לא גמלתו הרי בשאלתות פ' וירא מפורש דהא דאסור בגמלתו היינו משום דגזרי' אטו לא גמלתו והובא בהגהת רב"צ א"כ ה"נ ובפרט לפמ"ש הר"ן פ' אע"פ דכמו דגזרו בהבכחה גם בדלא מיעברא משום לא פלוג ה"נ במינקת ודוקא בדכי ריש גלותא דקלא אית להו התירו ולא באינש דעלמא אפילו בנשבעה המינקת להניקו ע"ש א"כ ה"נ בנ"ד אסור משום לא פלוג וכן מוכח מתשו' הרא"ש שהובא בב"י בשם הר"מ שכתב דלית הלכתא כר"נ דשרי לבי ר"ג מדמסיק תלמודא הלכתא מת מותרת גמלתו אסורה אלמא דס"ל לתלמודא דאין שום צד היתר דאי הוי שום צד היתר לישמעיעין הא וכ"ש מת ע"ש ובמרדכי בשם ר"י הגזון דאין להתיר ע"י שתתן המינקת ערבון גדול דלאו כ"ע ידעי ויבואו להתיר גם בלא ערבון וגם ברא"ש מבואר דגם בנשבעה עד"ר אסור דאמי למיחלף ולמישרי גם בלא נשבעה וגם בהא דגמלתו כתב דחיישינן שמא תמהר לגמלו כדי שתנשא וכ"ה בתוס' ומבואר דאסרו גם דיעבד מה"ט שאם, נתיר בזה תתבטל התקנה וע' נו"ב מ"ת א"ע סימן ל"ז שביאר דכל שפבר התחילה להניק הוי בכלל הגזירה אף שגמלתו ויש להגיד פרנסה מאבי האשה שהנה מחויב ע"פ דד"מ לזון את הגולד ושללא התיר בנו"ב מ"ק סימן י"ד בבית קצינים רק בצירוף שלא הניקה כלל ע"ש וה"נ בזה: ומ"ש ר"מ עפ"ד השב"י סימן צ"ה להקל אם הוא לטובת יתומים כפר באו אחריו בשו"ת נטע שעשועים סימן נ"ה וסימן נ"ו ובשו"ת מהרא"ס מרגליות סימן כ"ה ודחו ד' השבו"י בב' ידים ומבואר בתשו' מהרא"ס ה"ל דגם אם כפר גמלתו ואחר ט"ו חודש וצירוף תועלת יתומים אין להקל ע"ש ובעיקר ראית השב"י ומהר"י מינץ משחרור עבד כפר העיר הנט"ש דלפמ"ש הר"ן דאסור שחרור עבד משום לא תקנחם ובדאיכא צורה מלנה ליכא עבירה כלל א"כ אין ראיה אלא שפבר תמהו ע"ז המג"א סימן צ' ושאר אחרונים שהוא נגד ש"ס דברכות דפריה דהא מהב"ע ומשני מצנה דרבים שאני ולשיטת הר"ן מה פריה וזה לא כפיר בתשו' לק' רדאמסק בפולין דרוסיא פתבתי ליישב עפמ"ש העט"ח למס' ר"ה בטעמא דהר"ן דבעושה גם לטובת עצמו הוי דשא"מ אלא שדחה דהא הוי פ"ר אבל י"ל לפמ"ש הכ"מ פ"ט מעבדים דכל איסור זה מדרבנן וקרא אסמכתא וכבר העלה הח"ס יו"ד סימן ק"מ דבשאר איסורי דרבנן גם המג"א מודה דברבנן שרי פ"ר א"כ א"ש.

והנה בתוס' ביצה (ל"ג ע"א) בשם רש"י פתבו דרב יהודה סובר דשא"מ אסור לכן
בברכות דמריה דשמעתא הוא רב יהודה פריה שפיר והא מהב"ע הוא דלשיטתו ליפא
למימר פסברת הר"ן ובה מנושב סתירת הסוגיות דבגיטין (ל"ח) דאזיל לשמואל דס"ל
דשא"מ מותר לק"מ ובה מנושב ד' רמב"ם שהשמיט תי' דמצנה דרבים ואכמ"ל
בפולפולים.

ועכ' לשיטה זו ודאי דאין ראיה משחרור עבד לגבי איסור תקנת מינקת: אף בכ"ז המעיין
בתשו' תפארת צבי דיני מינקת סימן ו' ימצא דהיא דהדבר לטובת אותו יתום עצמו
ולפא סכ"נ יש לצרף להקל בצירוף צדדים אחרים וכפי הצעת ר"מ פן הוא ג"כ בנ"ד
והגם שפסימן זו שם החמיר גם בזה מ"מ לפמ"ש המג"א סימן תמ"ז סק"ה בשם תה"ד
דאין להחמיר משום לא פלוג כמו בגוף האיסור ובנ"ד שהילד עשיר גדול ואמו
אפטרופסות ליפא אלא משום לא פלוג וגם נתנה למינקת וגם גמלתו פבר ואחר י"ח
חודש: ויש לדון עוד דלטעמא דהירושלמי משום השגת גבולו ובנדאי אין זה נזק ממש
רק גרמא וכבר כ' מהרי"ט ח"א סימן צ"ה דאם מתפונן לטובת חבירו ולא להזיקו גם
בד"ש פטור ע"ש ובאמת שהדבר מבואר בתוס' ב"ק (נ"ו ע"א) ד"ה פיסויי פסיתיה וכו'
דאפי' במתפונן לטובה שלא ימהר לשרוף ויוכל להציל בעה"ב בתוך פה מ"מ בד"ש
חייב דאיבנ"ל לאזדהורי לאסוקי אדעתיה שלא יבא לו הפסד בכף עכ"ל וא"כ ה"א שלא
יבא לשום הפסד להיתום ולא גרם לו הפסד פיון שפבר נגמל ויש לו הון רב למסומסי
ביצים וחלב ואדרבא יוגרם לו טובה להציל העזבון מגזל השותפים פשיטא דאין פאן
שום הש"ג ואף שהבעל אינו מתפונן רק לטובת עצמו מ"מ הרי ממילא יוגרם טובתו
ויפיה כ' ר"מ שיוכל הילד לומר לא ניחא לי בתקנת חז"ל ואם הוא קטן אנו טענינו ליה
נהרי בכל תקנתא מצינו דפריה הש"ס וכי מתקני רבנו מלתא דאתו בה לידי פסידא
פדאיתא בב"מ (ק"י ע"א) ובב"ב (ל"ה ע"ב) ועוד בכמ"ק וה"נ לטובת הילד תקנו ולא
לרעתו.

וע' שדי חמד מע"ר אישות סימן ג' אות כ"ה שהביא דברי תשו' מים חיים סימן י"ד
בנדון פנה ממש להתיר וכבר רמז ר"מ לתשו' מ"ח ואינו בידו ואף שכתבתי לעיל דיש
לחוש שפא גמלוהו בעבור זה שוב נתיישבתי דזה שנייה רק היכא דהאשה עצמה הניקתו
אבל בנ"ד שהמינקת האחרת גמלתו למה ה"ה לה לגמלו עבור נישואי האלמנה ולכן
יוכלו להאמין לה אם תאמר שלא גמלה הילד במקנון עבור הנישואין ולכן אם יסכים
עוד רב א' מובהק להתירה אחר י"ח חודש גם אני אצטרף עם רומע"כ: זו"ז מ"ש ר"מ
דבש"ס לא נזכר הלכה רק לאסור בגמלתו משום דהלכה כר"מ בגזירותיו ולא בנתנה
בנה למניקה דהתם רק משום טעמא דדלמא הדרא בה אסור הנה מהתוס' ד"ה ואמר ר"נ
וכו' ורא"ש שם מפורש דס"ל דגם נתנה בנה למניקה בכלל הגזירה וכ"נ מדברי פל
הפוסקים.

והנלע"ד כתבתי: סימן ק אודות הדו"ד שפא לפני בראובן שהשפיר חנות לשמעון על
ג"ש למקח ב' מאות ר"כ לשנה והשוכר החזיק בו מיני סחורות של בגדים ואחר ב' שנים
ביטל השוכר מסחרו והכניס בו קמח והמשפיר מיחה בו שע"ז יתרבו העכברים בביתו
ובאו לדון ואמרתי שהדבר מבואר בירושלמי פ"ד דשפת ה"א ה"ה תבן וכו' פל דבר

שִׁמְרָחִיקִין מִן הַפְּתוּלָה אֲסוּר לְטָמוֹן בּוֹ וְכוּ' הַתִּיב ר"ח וְהַתְּנִי הַמְּשַׁפֵּיר בֵּית לַחֲבִירוֹ לֹא יַעֲשֶׂנוּ אוֹצֵר שֶׁל תְּבוּאָה לִיָּדָא מִלְּא לֹא מִפְּנֵי הַמּוֹץ (וְדַאי מִפְּנֵי הַמּוֹץ שֶׁתְּבוּאָה מְקַלְקֶלֶת הַפְּתוּלָה מִפְּנֵי הַחֹם וְהָא אֲמַרְתָּ דְּטוֹמְנִין בְּפִקְרוּת).

ק"ע) אר"ח מִפְּנֵי הָעֶכְבְּרִים (מִפְּנֵי שֶׁמְרָגִיל הָעֶכְבְּרִים בְּבֵית) אר"פ אִם מִפְּנֵי הָעֶכְבְּרִים נִתְּנִי אֶפִּילוֹ אוֹצֵר שֶׁל כָּל דְּבַר הֵוֵי יָאוֹת קֵשׁ ר"ח דְּתַחַת כָּל הָאוֹצְרִין דְּרָף עֶכְבְּרִים לְבֹא וְאִטּוּ יִמְחָה בְּיָדוֹ מִלְּעֲשׂוֹת שׁוּם אוֹצֵר בְּתַמִּיה וְשֶׁפִּיר הַקֶּשֶׁה ר"ח וְע"ש גַּם בְּר"מ בְּזֶה א"כ מְבֹנָאָר שָׂאִין זֶה טַעֲנָה פִּינּוֹן שֶׁהַשְּׁפִיר לוֹ סֵתָם וְהוּ"ל לְהַתְּנוּת עִמּוֹ אֵיזָה סְחוּרָה יִחְזִיק שָׁם אָבֵל אִם שָׂאֵלוֹ אֵיזָה סְחוּרָה יִחְזִיק שָׁם וְא"ל שֶׁיִּחְזִיק סְחוּרָת בְּגָדִים בְּנֹדַי אֵין לוֹ רְשׁוּת לְשַׁנּוֹת פִּינּוֹן שֶׁיֵּשׁ קַפִּידָא בְּזֶה: עוֹד טַעֲנָן שֶׁמְעַן שֶׁשָּׂכַר גַּם בֵּית דִּירָה בְּתַחֲלַת ג"ש הַנְּ"ל עַל שָׁנָה אַחַת בְּסוֹף מְאָה ר"כ וְהַבְּטִיחַ לוֹ רְאוּבֵן בְּאֲמוּנָתוֹ וּבַתְּק"כ שֶׁכָּל זְמַן שֶׁיִּחְזִיק הַתְּנוּת שֶׁפִּיר לוֹ גַּם הַדִּירָה הַנְּ"ל בְּלֹא הוֹסְפָה אֶלָּא שֶׁלֹּא רָצָה לַעֲשׂוֹת הַקְּנָנִי וְהַשְּׁטֵר רַק עַל שָׁנָה אַחַת וּבְכָלוֹת שָׁנָה א' הַתְּנַצֵּל ש' נֶגֶד ר' וּפְיַחַת לוֹ עַל שָׁנָה ב' וְהַשְּׁפִיר בְּסוֹף פ' ר"כ וּבְהִגִּיעַ שָׁנָה ג' חֲזַר הַמְּשַׁפֵּיר שֶׁיִּתֵּן לוֹ לְהַלְאָה מְאָה ר"כ וְהוּא לֹא רָצָה וּפ"א נִתְּנוּכְחוּ בְּזֶה בְּבֵית רְאוּבֵן וְאָמַר ר' לְשִׁמְעוֹן לָךְ לְשָׁלוֹם וְנִשְׂאָר בְּשִׁתְּיָקָה וְהַשׁוֹכֵר סָבַר שֶׁכָּבַר הַסְּפִים ר' לְדַעַת ש' וּבִינֵי בִינֵי עֶבֶר תַּחֲלַת הַשָּׁנָה וְהַמְּשַׁפֵּיר תּוֹבֵעַ מְאָה ר"כ וְטַעֲנָן הַשׁוֹכֵר שֶׁכָּבַר הַתְּנוּת בְּבֵית כְּפִי שֶׁא"ל לָךְ לְשָׁלוֹם וְזֶהוּ הַסְּפָמָה וְגַם הָרִי הַבְּטִיחוֹ שֶׁלֹּא יִקַּח הוֹסְפָה וְהַמְּשַׁפֵּיר טַעֲנָן כִּי רַק כְּפִי מִקַּח רֵאשׁוֹן שֶׁל ב' מֵאוֹת ר"כ הַבְּטִיחוֹ שֶׁלֹּא יִקַּח הוֹסְפָה וְכִינּוֹן שֶׁאֲחַר כָּף פְּיַחַת מְשַׁכִּירוֹתוֹ אֵין זֶה הוֹסְפָה מֵהַ שֶׁיִּקַּח כְּמִקְדָּם וּמֵהַ שֶׁא"ל לָךְ לְשָׁלוֹם הִנֵּה דִּיחֻוֵי בְּעֻלְמָא שֶׁלֹּא יַצְעֵרוּ בְּדְבָרִים וְלֹא לְהַסְכִּים בְּפִחוֹת מִכְּפֵי שֶׁרָצָה אֶצְלוֹ.

וְהִנֵּה בְּדַבַּר הַהַבְּטָחָה שֶׁלֹּא יִקַּח הוֹסְפָה לְכְאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה דְּתַלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דְּתַנְיָא בִּיבְמוֹת (נ' ע"א) אֵת מְסַפֵּר יְמֵי אֶמְלָא אֵלוֹ שְׁנֵי דוֹרוֹת (פּוֹסְקִין לוֹ בְּשַׁעַת לִידְתּוֹ) זָכָה מְשַׁלְּמִים לוֹ לֹא זָכָה פּוֹחֲתִין לוֹ דְּבָרֵי ר"ע וְחַכ"א זָכָה מוֹסִיפִין לוֹ לֹא זָכָה פּוֹחֲתִין לוֹ א"ל לר"ע הִרְיָהוּא אוֹמֵר וְהוֹסְפָתִי עַל יְמֵי ט"ו שָׁנָה א"ל מְשָׁלוֹ הוֹסִיפוּ לוֹ (אֶלָּא שֶׁמִּתְחַלְּהָ רְצוֹ לַפְּחוֹת לוֹ) אָבֵל בְּתַחֲלָה כְּשֶׁנּוֹלַד נִפְסַק לוֹ כָּל אוֹתוֹ תּוֹסְפָת.

רש"י) וּבְתוֹס' שָׁם ד"ה מְשָׁלוֹ כְּתָבוּ דְּהָא דְּקָרִי לִיָּה תּוֹס' לְפִי מֵהַ שֶׁנֶּגְזַר כְּבָר לַפְּחוֹת עַל יְדֵי עוֹן ע"ש וּמוֹכַח דְּגַם בְּכַה"ג שְׁנוֹתָנִים לוֹ רַק כְּפִי שֶׁנִּפְסַק בְּתַחֲלָה מִקְרִי הוֹסְפָה מִפְּנֵי שֶׁבְּאֲמָצַע כְּבָר נִגְזַר שֶׁיִּפְחָתוּ לוֹ וּלְדַעַת חֲכָמִים צ"ל דַּס"ל דְּבַכָּה"ג לֹא מִקְרִי הוֹסְפָה פִּינּוֹן שְׁגַם מִתְחַלְּהָ נִפְסְקוּ לוֹ שְׁנֵים אֵלוֹ וְה"נ בַּנ"ד אָבֵל נִרְאָה דְּבַנ"ד אֵין זֶה בְּכָלֵל הַבְּטָחָתוֹ פִּינּוֹן שֶׁהַבְּטָחָה הִנֵּה בְּעַת שֶׁשִּׁילָם לוֹ ב' מֵאוֹת ר"כ לְשָׁנָה א"כ בְּנֹדַי לֹא נִתְּפֹנּוּן רַק שֶׁלֹּא יוֹסִיף מִסָּף זֶה וְכִינּוֹן שֶׁהַשׁוֹכֵר שִׁנְיָה לַפְּחוֹת מִזֶּה בְּשָׁנָה ב' הִרְשׁוּת לְמַשְׁפִּיר לְהַשִּׁיב שְׁבוֹתוֹ כְּמִקְדָּם: וּבְדַבַּר מֵהַ שֶׁא"ל לָךְ לְשָׁלוֹם לְכְאוּרָה יֵשׁ לְלַמּוֹד ד"ז מְהָא דְּסַנְהֶדְרִין (ע"ד ב') בְּהָא דְּבַעו מר"א ב"נ מְצַנּוּהָ עַל קַדְה"ש אוֹ לֹא נְאֻמֵּי בִי רַב כְּתִיב לְדַבַּר הַזֶּה יִסְלַח ה' לְעַבְדְּךָ בְּבֹא אֲדוֹנֵי בֵית רִימּוֹן לְהַשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא נִשְׁעָן עַל יְדֵי וְהַשְׁתַּחֲוִיתִי וְכַתִּיב וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ לְשָׁלוֹם וּבְרִש"י ד"ה לְדַבַּר הַזֶּה מֵאֲחַר שֶׁקָּבַל עָלָיו נִעְמָן שֶׁלֹּא לַעֲבֹד ע"ז א"ל לְאֵלִישֶׁע לְדַבַּר הַזֶּה יִסְלַח ה' שְׁאֵנִי אָנוֹס בְּדַבַּר שֶׁאֲדוֹנֵי נִשְׁעָן עַל יְדֵי וְכַתִּיב וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ לְשָׁלוֹם אֶלְמָא הוֹדָה לוֹ עַכ"ל הָרִי שְׁנֵי לְשׁוֹן הוֹדָאָה וּבִירוּשָׁלַיִם פ"ג דְּבַרְכוֹת ה"א בְּהָא דר"י שָׂאֵל לר"י מֵהוּ לְצִאֲתָא לַח"ל לְכַבּוֹד אֲמוֹ וְא"ל אִם גְּמַרְתָּ לְצִאֲתָא תְּבֵא בְּשָׁלוֹם

ומסיק דאין לך רשות גדול מזה שהספים להתיר לו וכ"ה בפ"ו דשביעית ה"א אף יש לומר דשא"ה דהוי מלתא דאיסורא וכשא"ל לך או בא בשלום הוי פהספמה והודאה דאל"כ הו"ל למחות בו ולאסור עליו אבל ה"כא בנ"ד יש לומר שרצה לדחותו מעליו לכן אל"ל פן ומצאתי בתשו' מהר"ם אלשיך סימן ט' בעובדא שנגמר מקח חזקה בין רו"ש אלא שלא יכלו הקונה והמוכר להתפשר כמה ישלם כ"א מהם שכירות לבאקיף מהחלק שיש לכל אחד בהחנכה וא"ל הקונה להמוכר פינון שאין אנו מתפשרים לך לשלום עשה מה שתרצה ולוי טען שפבר נתבטלה הקנייה שהיה בין רו"ש פינון שלא נתפשו בו בסוף דמי השכירות וא"ל למוכר לך לשלום ושמעון השיב שאף שא"ל לך לשלום לא פטרו מהקנין ושבועה שביניהם רק היה בדעתו לדחותו מעליו עד שיתפשו גם לענין השכירות והשיב הר"מ אלשיך דאין המקח מתבטל בדיבור ומכ"ש שהדעת נוטה שאמר פן כדי שיודה לו בסוף השכירות עשה הוראת הסילוק וגם הלא רמז לו בפירוש באמרו פינון שאין אנו מתפשרים לך לשלום כלומר כי בזה אני חפץ ע"ש עוד בזה אבל אין מזה ראיה לנ"ד דשא"ה שאמר בפירוש פינון שאין אנו מתפשרים לך לשלום עשה מה שתרצה לכן היה נראה פסילוק ובטול המקח אלא דאפשר שבה רק לדחותו ולאיים עליו משא"כ בנ"ד ומ"מ לדינא נראה דבנ"ד פינון שהמשפיר מוחזק בהקרקע והמע"ה אל"ל לחייבו בלשון שאינו ברור לפחות מכפי המקח שרצה המשפיר.

והנלפע"ד פתבתי: סימן קא להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יעקב מנחם רובין נ"י אבד"ק מאסט. מכתבו הגיעני וע"ד הדו"ד באפטרופס שמיינהו אבי היתומה ואביו נאבי היתומה נמן הנדון לידו וכעת טען האפטרופס שנתן ליד אם היתומה הנדון ואמה הודית אלא שירדה מנכסי' ואין לה לשלם והנה בדין אפטרופס שפשע פבר הביא כת"ר ד' הש"ך סימן ר"צ ובאמת שבאס"ז לב"ק (ל"ט) הביא גם בשם ר"א מנירמישא ור"א יקר דס"ל כהר"ח ובפנ"י גיטין (נ"ב) האריף ליישב שיטת הרמב"ן מקו' הרשב"א והש"ך ע"ש אף בתשו' רדב"ז ח"ב סי' תרס"א פסק בפשי' דבמיינהו אביהם חייב לשלם בפשיעה ע"ש ומפל מקום קשה להוציא מהמוחזק וע' בג"פ בכ"ל פל"ב' שהביא ד' ריב"ל שרמז אליו הש"ך סימן ר"צ וכתב שדברי מהרי"ב"ל סותרים זא"ז וע"ש בשם כנה"ג בזה אולם בנ"ד יפה הביא רו"מ מדברי נה"מ סימן ש"א בשם שב יעקב דהוי פשוט שומר לשומר דמיקרי מזיק ואני מצאתי בתשו' רשד"ם חיו"ד סוף סימן קל"ז בדין נמן האזוזר פסוף לאחי היתומה והביא מחלוקת הפוסקים בדין פשיעה ודעתו נוטה לחייב (וזה סותר למ"ש בחחו"מ סי' שי"ד שרמז הש"ך וסיים וז"ל גם אני אומר שאפשר שאפילו הר"ח פהן יודה בנ"ד שחייב ראובן דע"כ לא פטר הר"ח לאפטרופס אלא פשפשע בשמירה וכו' אבל זה שהזיק בידים ומסר האזוזר ביד מי שהי"ל שייכות בו בהא ודאי לדעתי כ"ע מודים שהאפטרופס חייב עכ"ל ומזה נראה דלא ס"ל פהשב יעקב דבכל שומר שומר לשומר הוי מזיק אלא דוקא ביש לו שייכות בדבר ועכ"פ בנ"ד שיש להאשה גם פן שייכות הוי מזיק וחיוב: אבל מ"ש רו"מ דכיון שמוחזק הן לקבל האפטרופס בפקודת אביו ל"ש טעמא דמיינע ולא עביד ליתא שהרי מבואר בתשו' מהר"ם מלובלין סימן קל"ו בדין ביקוש מבנו שיתן שטר חליצה לאחיו בחנם דאין בזה משום מצות פיבוד פינון שאינו נוגע לגופו של אביו אלא שרוצה בתקנת בנו הקטן אינו בכלל מצוה והביא ראיה מתשו' מהרי"ק שרש קס"ד ע"ש וע' בד"מ יו"ד סוף סימן ר"מ שרמז לדברי מהרי"ק

הנ"ל וכדבריו מבואר גם בתשוב' שב"י ח"א סימן קס"ח וע"ש עוד ח"ב סימן צ"ה בסוף התשוב' בזה אף בתשוב' א' הבאתי מתשוב' הריב"ש סימן קכ"ז באמצע התשוב' ותשב"ץ ח"ב סימן נ"ג דמוכח להיפוך וגם בספר חסידים מן סימן תקס"א עד תקס"ד מוכח להיפוך ולפ"ז יש לקיים סברת רונ"מ ולכן הדין ברור שהאפטרופס חייב לשלם להיתומה חלקה: וע"ד היתומה השנייה שנתן האפטרופס ג"כ חלקה לאמה לנדן עבורה וכן השלישה מעותיה בבאנק נגד ב' שלישות ויען שלא היה ביד היתומה להוציא המעות מפני שהיה שלישיית א' ביד אמה נתנה שטר שלישיית שלה ג"כ ליד אמה ואח"ז הוציאה אמה המעות ולקחה לעצמה ועתה תובעת היתומה מעותיה מהאפטרופס הנה לשיטת הז"י שהובא בפת"ש לחו"מ סימן ע' היה מקום לומר שלא נפטר עוד האפטרופס אבל בתשוב' רח"כ חו"מ סימן ט' מבואר דהנה כבא ליד המשוך א"כ ה"נ בזה א"א לחייב את האפטרופס ואיהי דאפסדה אנפשה במה שהחזירה ש"ש שלה ליד אמה והגם שהיה שלישיית א' ביד אמה היה יכול האפטרופס לכופה בב"ד או בדא"ה להחזיר השלישיית ולא כן עתה וגדולה מזו מצינו ברש"י ותוס' עירובין (ס"ז רע"א) דכי שכח בן פנימית ליפא למימר הכי דליבטל לבני פנימית ותיחוד דשא ותשמש דלא מצי למימר לתקוני שתפתיך ולא לעוותי שהרי תחלת העיוות על ידי בן פנימי בא ע"ש ומכ"ש בנ"ד שסוף וגמר העיוות בא על ידי המשוךים עצמן ובפרט אי נימא דבפשיעה פטור אלא במזיק חייב א"כ בנ"ד עכ"פ אינו כמזיק ולכן האפטרופס פטור.

והנלע"ד פתבתי: סימן קב להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יחיאל מיכל נ"י מו"ץ דק' שדה לבן ברוסין. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו מעיר טאראשטשא באחד שמכר הבריאהויו לפסח לעכו"ם פנהוג ובתוך הפסח קנה היהודי המוכר הנ"ל שמרים מעכו"ם ונתנם להעכו"ם הקונה שלו והעמיד בהם ש"כ ואחה"כ חזר היהודי וקנה הפל מהעכו"ם פנהוג ועתה בא ושאל מהו דין הש"כ והנה השאלה יסוב על ב' אופנים שבאם העכו"ם הקונה את החמץ נתן מעות פדיון שלו להיש"אל שיקנה השמרים יש לדון דכיון דא"ש לעכו"ם הוי חמץ של יש"אל פדעת הריב"ש ורמ"א סימן ת"נ ס"ו ורו"מ הביא מהמח"א הל' שלוחין ונה"מ סימן קפ"ב דאם המעות של עכו"ם אף דא"ש לעכו"ם מעשה קוף בעלמא עביד הישראל דהכסף הוא קונה והנה בד"ז כב"ר הארכתי בחיבורי משפט שלום לחו"מ סוף סימן קפ"ח והבאתי מדברי מח"א הנ"ל ומד' מהריט"א בתוד"ר סימן קי"ט שהעלה שד"ז תלוי במחלוקת הראשונים והבאתי גם מדברי הריב"ש הנ"ל ומתשוב' פי ח"ב יו"ד סימן כ"ז שכ' בפשי' פדברי מח"א והוכיח פן מהריב"ש סוף סימן ש"ה וז"ל הריב"ש שם אלא דהכא לא צריכת כלל להו' טעמא דהתם בגמרא הוא שפבר לנה אותן הכותי מהיש"אל ונהרי הן של הכותי לגמרי וכשפא לתתן לישראל אחר בשליחות הישראל הראשון מדינא פיון שאין שליחות לעכו"ם היה מותר לפי שאין הכותי נעשה שלוחו של ישראל וכו' אלא משום דיש שליחות לעכו"ם לחומרא וכו' אבל בנידון זה שמעותיו של ישראל מופקדים ביד כותי להלוותן לישראל בריבית אף על פי שמיד הכותי מקבלן הישראל הלנה הוי רק דאף על גב דא"ש לעכו"ם מפל מקום אינו זוכה במעותיו של ישראל המופקדים אצלו וכו' עכ"ל ומזה הוכיח הפ"י שם דהשליח מעשה קוף בעלמא עביד ע"ש והעירותי שם שנה סותר לדברי ריב"ש שעצמו סימן ת"א שפמנו מקור ד' רמ"א סימן ת"נ וכתבתי דיש לומר דאם באותן מעות עצמו שנתן העכו"ם לידו קנה יש לומר

דגם הריב"ש ורמ"א מודים דקנה העכו"ם ודוקא אם נתן מעות אחר שהחליף במעות העכו"ם אסור אבל מסתימת ד' ריב"ש ורמ"א ל"נ פן וכעת נראה דיש לדון דתליא אם השליח מותר להחליף ולהשתמש במעות המשלח דלפמ"ש הב"ש באה"ע סימן ל"ה סק"א דבדלפיא קפידא שרי להחליף וע"ש במקנה בקו"א ובהגהת ש"ל ובשו"ת ב"א חו"מ סימן מ"ט ובמק"א הבאתי מדברי הרשב"ץ שהובא בב"י חו"מ סוף סימן רצ"ז דמפני דמותר להשתמש בהן וע' בנה"מ סי' קפ"ג סק"ד ובסימן כ"א סק"י במ"ש מדברי הב"י יו"ד סימן קס"ט ותנאים סימן קכ"ה בשם רשב"א ובזל"א חו"מ אות ש' בשם רשב"ש סימן של"ה בזה נאי נימא דמותר השליח להשתמש בהם א"כ א"ש לעכו"ם ול"ש לומר דמעשה קוף עביד ובחיבורי שם הבאתי מש"ס דעירובין (מ"ט ע"א) ורש"י ותוס' וגם מתשו' רדב"ז ור"מ אלשיך דמפני דלא כהמח"א ונה"מ הג"ל וגם בפמ"ג או"ח סי' ש"ז במש"ז סק"ד מוכח פן וא"כ אין מקום להקל בנ"ד מטעם זה: אוילם הנה הריב"ש שם סינים וז"ל ואף אם נאמר שהישראל אין דעתו לזכות בו לעצמו פיון שיש איסור בדבר מכל מקום גם הפותי ל"ק אותו ונהרי הוא עדיין ברשות פותי ראשון והו"ל פחמצו של פותי ברשות ישראל בשקניבל עליו אחריות שהרי אם נאבד או נאנס בידו של ישראל אין אחריותו על הפותי הראשון שהרי כבר קיבל מעותיו וכו' עכ"ל והנה אף שמלשון ריב"ש נראה שחוכך בסברא זו אם נאמר דכינון שאין הישראל מכונן לזכות לעצמו אינו קונה הנה מצאתי להרא"ה בבדה"ב שער ז' וז"ל ויש פאן מקום עיון לפי דברינו שלא הותרה פת עכו"ם פלטר אלא מידו ישראל ששלח נכרי לקנות לו פת מפלטר וא"ש לעכו"ם והנכרי הקונה לא זכה בו בשביל ישראל המשלח וכינון שכן ישראל זה לא זכה בו מיד פלטר תאמר שהוא אסור ונראה דכינון שאין דעתו של שליח זה לזכות לעצמו, וכינון שכן א"א לזכות נמצא ישראל מידו של פלטר הוא זוכה דמידו: חשבנין ליה פל זמן שאין יד אחר זוכה באמצע עכ"ל ומבואר דפשיטא ליה פסברת ריב"ש הג"ל לכן אם הישראל קיבל השמרים מקודם לידו או לרשותו ואחר כך מסרם להעכו"ם קונה החמץ יש לאסור מטעם אחריות וכמ"ש גם רי"מ שהאחרונים בב"מ ומק"ח והרב בקו"א שבש"ע חולקים על הח"י סימן ת"מ ונאי מוסיף שכ"ה גם בתשו' רע"א סימן כ"ג באמצע התשו' ואף שצידד להתיר בהנאה מכל מקום סינים דאין להקל גם בהנאה וגם מהריט"א בתוד"ר סי' קל"ט דחה ד' הח"י בפתי ידים וכ"ה בתשו' ב"א חאו"ח סוף סימן ל"ז אבל אם העכו"ם הקונה קיבלם בעצמו יש להקל בזה: ומ"ש רי"מ דאם הישראל התחייב א"ע נגד הקונה בשט"מ שעושים על פל השנה לצורך שבת להעמיד שמרים וכדומה בהתחייבו ומקבל שכירות עבור זה א"כ דינו כפועל די"ש לעכו"ם לשי' המח"א הנה כבר הבאתי בחיבורי סימן קפ"ח בשם מהריט"א וספ"י שדחו דברי מח"א ואח"ז בהגהות שבוש"ת ד"ש הבאתי גם מדברי מרדכי והג"א פא"נ שהובאו בד"מ יו"ד סימן קס"ט ורמ"א ס"ט שם דמפני דלא כהמח"א וגם ראיה מהא דילפינן דין שליחות מפסח והא י"ל דהתם שלמו שכר פעולה להשושט ובפועל ידו כיד בעה"ב ובע"כ דאין חילוק וגם מ"ש רי"מ דמפני ההתחייבות לבד זכה בו העכו"ם כבר פתבתי בחיבורי סימן ר"ט בשם פמ"א ונה"מ דהתחייבות לא חל א"כ ב' הצדדים נתחייבו ומי יודע אם העכו"ם נתחייב בפטר המועיל וגם בלא"ה כפי הנראה העכו"ם שקנה החמץ לפסח וחזר הישראל וקנהו ממנו אחה"פ איננו הקונה לכל השנה ואם פן אין שום צד

היתר: אף בעיקר דין השׁכר יש לצדד כמ"ש ר"מ עפ"ד העט"ז סימן תמ"ב שְהַעֲלָה דְהַשְׁמָרִים בְּשׁוֹכְרֵי אֵין לָהֶם דִּין דְּבַר הַמַּעֲמִיד וְנִקְרָא לְאִסּוּר מִצַּד שְהַשְׁמָרִים יוֹרְדִים לַמְטָה וְהֵם בְּעֵינֵי נֹזֵה לֹא כַּבִּיר הָאֲרֻכָּתִי בְּזֶה בְתִשׁוּ' לִק' רְעֵדִים לְהִסִּיר תְּלוּנַת הַמֶּקֶח וְשִׁישׁ ט"ס בַּעֲט"ז בַּמ"ש בְּשֵׁם תוֹס' וצ"ל תוֹרַת חַיִּים לַע"ז (ל"ד) וּשְׁכ"ה בְתִשׁוּ' פ"י ח"ב חאו"ח סימן י"ב וְהִבְאֵתִי בְשֵׁם הָא"ז ח"א בְּשׁוֹ"ת ס' תשע"ט וְתִשׁוּ' מְהֵרָם ב"ב הַתְּדוּשׁוֹת סִימָן קס"ה קס"ו שְׁפָסְקוּ דְשְׁמָרִים אֵין אוֹסְרִים וּמִתְבַּטְּלִים בְּשִׁישִׁים וְגַם הִבְאֵתִי עוֹד כְּמָה מְקִילִים וְמָה שִׁישׁ בְּעֵינֵי מִהַשְׁמָרִים הַיּוֹרְדִים לַמְטָה אֵין חֲשָׁשׁ שְׁהָרִי אֵין שׁוֹתִים הַשְׁמָרִים וְנִשְׁפָּכִין לַחוּץ וְלָכֵן פִּינּוֹן שְׁבַנ"ד יֵשׁ צְדָדִי קוֹלָא דְהַיִּשְׁרָאֵל לֹא קָנָה לַעֲצָמוֹ וְגַם מִשׁוּם הָאֲחָרִיּוֹת הָרִי גַם הַפ"י פְּסָחִים (ל"א) פְּסָק פְּדַעַת הַח"י לָכֵן בְּאֵם שְׁקָנָה הַשְׁמָרִים בְּמַעוֹת שְׁנָתָן לוֹ הַעֲכּוּ"ם הַקּוֹנָה יֵשׁ לְהַתִּיר הַשְׁשׁוֹר.

אָבֵל בְּקָנָה בְּמַעוֹת עֲצָמוֹ אֵין לְהַקֵּל כָּלֵל זוֹלַת עַל יְדֵי פְדִיוֹן וְהַשְׁלַכַת הַנְּאָה וּמְפָל מְקוֹם יֵשׁ לַצְדָד דְּבַכְסָף הָיִי סד"ר אִם קוֹנָה וּבַחֲשַׁעְעָה"פ יֵשׁ לְהַקֵּל מְסַפֵּק פִּינּוֹן דְּהַעֲכּוּ"ם קְבָלָם מִשֵּׁם וְכַבֵּר הַעֲלָה בְתִשׁוּ' ב"א חאו"ח סימן מ"א דְּבָזָה גַם אִם הַסְּפֵק בְּשֵׁל תוֹרָה וְנִתְגַּלְגַּל לְדַרְבָּנּוֹ יֵשׁ לְהַקֵּל וּמְפָל מְקוֹם צָרִיף עֵיוֹן וַע' שׁוֹ"ת הַשֵּׁיב מִשֵּׁה סִימָן ט"ו בְּאֲנָרָף בְּזֶה שְׁפָסָק גַם כֵּן לְהַתִּיר בְּהַנְּאָה ע"י פְּדִיוֹן: וּמ"ש ר"מ דְּכִינּוֹן דְּבַפְּסָח לֹא הִיָּה נ"מ בְּהַתְּעוֹרְבוֹת שְׁהִיָּה כְּלוֹ אָסוּר א"כ לֹאחָה"פ בְּטַל דְּהָיִי כְּפָא לְעוֹלָם עַל יְדֵי תְּעוֹרְבוֹת הוּא תְּמוּנָה שְׁכַבֵּר הַעֲלוֹ כָּל הָאֲחָרוֹנִים דְּדוֹקָא הִיכָא דְּבַתְּחִלָּה הִיָּה הַפֵּל מוֹתֵר וְאַחַר כֵּף נוֹלַד הָאִיסוּר בְּתְּעוֹרְבוֹת מְהֵיָּי בְּיִטּוּל גַם בְּדְּבָרִים חֲשׁוּבִים אָבֵל אִם הִיָּה בְּתַחֲלָה כְּלוֹ אִיסוּר וְהַיִּתֵּר נוֹלַד בְּתְּעוֹרְבוֹת ל"מ בְּיִטּוּל כָּלֵל אִם כֵּן ה"נ בַּנ"ד וְגַם בַּל"א הַלְעָנִין דְּבַר הַמַּעֲמִיד דְּהָיִי כְּאֵלוֹ הוּא בְּעֵינֵי כַּמ"ש ח"י סִימָן תמ"ב סוֹף ס' קט"ז ל"ש כָּלֵל סְבָרָא זוֹ אָף בְּעִיקָר ד' ח"י יְעוּנִין בַּא"ר שֵׁם שְׁצִיָּדָד לְהַקֵּל אַחָה"פ בְּעֵבֵר וְהַשְׁהָה וּמ"ש בְּשֵׁם רָאבִי' וּס' אֲמַרְפָּל יַעוּ"ש בַּכַּמ"ג בַּא"א סק"ט דְּהָרָאבִי' סוֹבֵר דְּבַר הַמַּעֲמִיד אָסוּר מַה"ת מַשׂא"כ לְדִידוֹן וַע' תִּשׁוּ' נִטַע שְׁעֲשׂוּעִים סִימָן ח"י בְּאֲנָרָף בְּזֶה: וּמ"ש בְּשֵׁם ח"א בְּדִין קִיּוּם מ"ע בַּח"ש מְש"ס זְבַחִים צ"ז כְּבָר קָדְמוֹ בְתִשׁוּ' ח"ס חאו"ח סִימָן מ"ט.

וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימָן קג לְהַרְבֵּ הַגְּדוֹל וְכו' מו"ה לוי מְאַנְטֵנְעֵר נ"י רַאבְד"ק לִיטְאוּוִיסְק וְכַעַת מו"ץ דק' בְּעֵלְזוֹ. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וַע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאֲחָד שְׁנָתָן לַעֲכּוּ"ם פְּרָה לְזוֹנָה בְּמַרְעָה וְכַדוּמָה וְיִהְיֶה שְׁנִיָּהֶם שְׁוֹתְפִים בְּהַרְיּוּחַ וְהִיָּזַק וְהִיָּתָה שְׁוָה אַז י"ג ר"כ וְכַעַת עָלָה שְׁוָה עָרָף אַרְבָּעִים ר"כ וְכִשְׁהִיָּה בְּהַשׁוּק בְּעִיר רְצָה הַעֲכּוּ"ם לְמַכְרָה בְּסוֹף ל"ז ר"כ וּפְיִיסוֹ הַשְׁוֹתָף שְׁמִמְכָרָנָה לוֹ בְּעַד ל"ו ר"כ וְחֲצִי וְהַסְּפִים הַעֲכּוּ"ם וַא"ל שֵׁא"צ לִיתָן מְעוֹת כִּי הַעֲכּוּ"ם חֲיִיב לְהַיִּשְׁרָאֵל הַרְבֵּה וְיִנְחָשֵׁב בְּנִכּוּיֹן הַחוּב וְאַחַר אֵיזוֹ שְׁעָה א"ל הַעֲכּוּ"ם שְׁצָרִיף לְהוֹצֵאת בֵּיתוֹ חֲצִי ר"כ וְנָתַן לוֹ וַא"ל שְׁכָשִׁיבָא לְבֵיתוֹ יְבוֹאוּ לְחֻשְׁבוֹן וְהַיִּשְׁרָאֵל יִדַע שְׁהַפְּרָה מְעוֹבְרַת וּבִיּוֹם ב' יִלְדָה הַפְּרָה עֲגָל זָכָר וְכִשְׁפָּאוּ לְחֻשְׁבוֹן מַגִּיעַ לְהַיִּשְׁרָאֵל עוֹד יוֹתֵר מִהַעֲכּוּ"ם גַם אַחַר נִיכּוּי דְּמֵי הַפְּרָה עַכְתָּ"ד הַשְּׁאֵלָה: וְהִנֵּה מַה שְׁהָאָרִיף ר"מ בְּדִין אִם מְלֻנָּה קוֹנָה כְּבָר הָאֲרֻכָּתִי בְתִשׁוּ' וְהֵם אֲתִי מְתִשׁוּ' כְּתֵר כְּהוֹנָה סִימָן ט' שְׁהָאָרִיף בְּיִשׁוּב שִׁיטַת רַמְבַּ"ם וּבְסִימָן ח' הִבִּיא ד' תִּשׁוּ' מ"ב דְּמַעֲכּוּ"ם לְיִשְׁרָאֵל בַּעֲלֵי כְּסָף גָּמוּר וְהוּא כְּתֵב דְּגַם בְּחוּב מַחְמַת מְכָר וְהַנְּאָת מַחֲלֵת מְלֻנָּה ל"מ מַעֲכּוּ"ם לְיִשְׁרָאֵל מַה"ט וְהוֹכִיחַ שְׁכֵן הוּא גַם ד' הַשְּׁ"ף סוֹף ס' ש"כ שְׁפָסָק דָּאֵם הַיִּשְׁרָאֵל הִיָּה חֲיִיב לַעֲכּוּ"ם וַא"ל פְּרָתִי קוֹנָה לָף דְּפָשִׁי' דל"ה כְּנִתְיַנַּת מְעוֹת וְלֹא חָשׁ לְדַעַת רַמְבַּ"ם וְלֹא בִּיָּאֵר דְּדוֹקָא בְּחוּב

שלא על ידי מקר ובע"כ כמ"ש ע"ש ובש"ש ד"ח ח"ב יו"ד סימן קי"ב העלה דהוי ס"ס וגם דישאל מעפ"ם אינו קונה משכון לכן גם לרמב"ם לא קנה ואבל היינו בלא נתן פסוף כלל אבל בנ"ד שנתן גם מעט פסוף לכ"ע קנה.

והנה הרב השואל העיר בתשו' הנ"ל מדברי הר"ן פ"ג דקידושין דבנתן קצת מעות בעי' הוכחה שנתכונן לשם קנין התם מיירי שנתן שטר דהשטר עצמו קונה והוא קנין בפ"ע לכן ס"ל דיש לומר דנתן המעות לשם פרעון ולא לשם קנין כלל אבל היכא דנתן קצת מעות מדוע נימא דנתכונן לקנות בהמלנה ולא בהפרוטה בעין וא"צ הוכחה כלל ותדע דהא מבואר בתשו' ב"ח סימן קמ"ט דהיכא דקנה וזקף ע"ע דמי המקח במלנה בע"פ בלא שטר דל"ה פכסוף וכ"ה בסמ"ע סימן קנ"ה ס"ק פ"א ועמ"ש בחיבורי רס"י ק"צ בזה ואם פו היכא דנתן קצת מעות וזקף עליו השאר במלנה בע"פ בלא שטר אמאי מהני נימא גם פו שדעתו לקנות גם במה שזקף ע"ע במלנה ובע"כ דעיקר הקנין במה שנתן לו וה"נ בזה.

עוד העיר לדחות ד' שע"מ סימן קצ"ט במ"ש מהא דמקדש במלנה ופרוטה דשאני באש"ה דכל קידושין הם אינם בתורת שווי רק בפרוטה ולכן דעתה אפרוטה משא"כ במקר ורמז לד' ט"ז וסמ"ע רס"י ק"צ הנה בתשו' רש"פ"א סי' אלה רל"ג מבואר דגם התם בקידושין דעתה רק בתנאי שתהא המלנה מחולה וע' אב"מ סימן כ"ח סקל"ז ובס' קה"י להג' מליסא ושם ואם פו גם במקר יש לומר פו דהוי שפיר שיווי כל המקח וגם בעיקר דברי סמ"ע וט"ז הנ"ל מצאתי בריטב"א ונימוקי יוסף בבא בתרא (מ"ח ע"ב) ואס"ז בשם רש"פ"א וב"י חו"מ סימן ר"ה דמפני דגם באש"ה הוי דמי שיווי ומה שהעיר מדברי המקנה קידושין (ו') דגבי עכו"ם דשל"ד לכ"ע מלנה ל"ק הנה בשו"ת טור האבן סימן ה' צידד דמישאל לעכו"ם פיון דהפקעה (בעכו"ם הקדמונים) שרי בלא חוה"ש לכן של"ד וע' בפ"י פסחים (ל"א) שכתב גם פו בהמקנה וגם בזה יענין בתשו' ח"ס יו"ד סימן שט"ז שכתב בפשי' דהיכא דאינו יכול להפקיע החוב הנכסים משועבדים מה"ת אבל להיפוף מעפ"ם לישאל נראה דכיון דמישאל ש"ד מפל שפן מעפ"ם לישאל וכדקיימא לן בגיזקין ואונאה וכמ"ד וע' תומים סימן ע"ב סקנ"ד בדין מלנה בעין שביד עפ"ם דהוי פפקדון ולא אמרינו דלהוצאה ניתנה: ומה שהביא רו"מ מדברי מהריט"א פ"ב דבכורות שהעיר שיועיל פסוף בנכרי מטעם ספק ספיקא והעיר דהעכו"ם יש לו חזקת ממון והביא מדברי הרש"פ"א סוף פ"ק קמא דכתובות דעפ"ם אין לו חז"מ (והיינו העכו"ם הקדמונים) מאז דחיתי דבריו דהרש"פ"א לא כ"כ אלא בגיזקין דכתיב ראה ויתר גוים לכן לית ליה חז"מ מה שאין פו בשאר ממון ועקצה"ח סוף סימן ע"ב שכ"כ להדיא דדוקא בגיזקין ראה ויתר גוים ואני מצאתי בנימוקי יוסף פ"ד דבבא קמא שכ"כ להדיא אף בנ"ד יש לומר דהעכו"ם אין לו חזקת ממון עפ"מ ש הרש"פ"א קידושין מ"ז בשם רישלמי דגם במלנה דלא קנה מפל מקום המוכר אינו יכול לחזור בו אלא הקונה אם פו שוב אין להעכו"ם שום חזקת ממון פיון שמצדו בנדאי אינו יכול לחזור בו ובתשו' פתבתי ליישב בזה קו' קצה"ח סימן של"ב בסוגיא דע"ז (ס"ג ע"א) בהא דמשגי הא דהבעלי בטלה זה אסור משום אתנן בזונה נכרית וכו'.

והקשה דהא קיימא לו ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף ונהיה ליה מלנה ומהאי טעמא
אנמן המקדש אשה בשכרו אינה מקודשת אם כן הרי מלנה אינו קונה כלל ומסתמא
במפוש אחרון ליכא שו"פ ואמרת לימאי דמבואר בש"ס דעירובין (דף ס"ב ע"ב) דנכרי
נהרג על פחות משנה פרוטה ולא ניתן להשבון ומהאי טעמא שוכרין מהנכרי אפילו
בפחות משנה פרוטה דמיחשב ממון לגבי ב"נ אם כן הקונה בפחות משנה פרוטה מב"נ
מהראוי שיקנה אלא דגבי ב"נ שקנה מהישראל לא מיחשב ממון אם כן לפי מה שפכתתי
לעיל דגם במלנה דלא קנה מפל מקום אין המוכר יכול לחזור בו אם כן הכא ממה נפשך
קנה דלגבי זונה נכרית הרי גם אם במפוש אחרון שנה פחות משנה פרוטה מיחשב לגבה
ממון ואף דמפל מקום לגבי הישראל לא מיחשב ממון הרי מצד הישראל המוכר גם מלנה
קונה ואינו יכול לחזור בו אם כן שוב מצד שניהם המוכר והקונה שפיר קנתה הטלה
ועוד הארכתי בזה בפלפול רב ואין פאן מקומו להאריך ובעיקר דברי קצה"ח סוף סימן
ע"ב שהבאתי לעיל הנה בנה"מ חולק עליו ובמש"נ חזק דבריו ושניהם לא הביאו דברי
גימוקי יוסף שהבאתי וע' גיטין מ"ה ע"א שלח להו כן תעשה וכו' וע"ע במח"א הל'
שומרים סוף סימן ל"ג ובסמ"ע סימן ש"א סק"ב ושע"מ סוף סימן ש"א וע' רש"י ע"ז
ט"ו א' בד"ה שאלה ובגוף דין מלנה ע' בתשו' ר"מ מינץ סימן ה' שפסק בפשיטות
דבסתמא במוכר בעד מלנה לא הוי בהנאת מחילה ולא קנה פלוס ואף דבתשו' מהר"י
מברונא סימן רמ"ד העלה דבסתם הוי כפירש ואמר במחילת החוב וגם בסוף סימן רנ"ז
כ' כן היינו ליישב דברי רמב"ם אבל מד' ש"פ שדחו דברי רמב"ם מוכח דלא סבירא
ליה כן וע"ע בשו"ת גא"י חיו"ד סוף סימן ע' בזה.

אף דבנ"ד נתן לו אחר כף עוד חצי ר"כ ורו"מ כתב שלא נתפונן לשום קנין ובעפוי"ם
ל"מ דעת אחרת מקנה כמו שכתב בקצה"ח סימן רה"ע אבל הנה הח"ס חלק ששי בחי'
לע"ז (דף ע"א) דחה דברי קצה"ח וכתב שדבריו אין להם שחר דהא דזכיה מטעם
שליחות היינו כשמוזהר לו על ידי אחר והאחר נעשה כשלוחו מה שאין כן בזה (ויש לי
תמיהה בפ"ה רגמ"ה שהובא במזבח פפ"ה בכורות (ג') בהא דרב מרי בר רחל ידע לאקנויי
קנין גמור אפילו שלא בפניו כגון על ידי בנו ובתו הגדולים וקנו ליה לגוי זכיה גמורה
וכו' וצ"ע דהא אין זכיה לעפוי"ם) וע"ש מ"ש ביישוב סתירת דברי ראב"ד שהביא
בקצה"ח וילחלק יצא בין מתנה למכר וזהו כמ"ש בנה"מ סימן ר' ולענ"ד יש לדון למאי
דאיתא בירושלמי פ"ח דשביעית ה"א בסופה המוכר מוכר לעצים והלוקח לוקח לאוכלין
וכו' אם כשנתן לו מעות ואחר כף משך דמי עצים נתן לו ואם משך ואחר כף נתן מעות
דמי אוכלין נתן לו ובפ"מ פי' דכשקונה במעות תליא בדעת מוכר דלעצים מכר ואם
קונה במשיכה תליא בדעת לוקח ע"ש וה"נ יש לומר דכשקונה במעות מהני גם בלא
כונת לוקח כיון דאיכא דע"מ שהוא דעת מוכר מה שאין כן כשקנה במשיכה בלא כונה
ויש לחלק קצת וצ"ע אף דבנ"ד יש לדון לפמש"ל מהירושלמי ורשב"א דגם במלנה אין
המוכר יכול לחזור בו אפילו במש"פ רק הקונה יכול לחזור בו אם כן כיון שקנה מקודם
במלנה אף שחזר ונתן מעות אחר כף בלא כונה גם בדאיכא דעת עפוי"ם המוכר שלקח
המעות לשם קנין ל"מ כלל כיון דהוא כפר סילק פוחו על ידי המלנה ואין לו מה לחזור
ולהקנות.

אולם גם בגוף דברי הירושלמי כבר כתב הרשב"א שם דינש להתנישב בדבר ובשעה"מ פ"ה מאישות הוכיח מתוספות ב"מ (ט"ז ע"ב) להיפוך וע' בשי"ק ומרה"פ על הירושלמי פ"ב דקידושין ה"ה שביארו דמירי במלנה מחמת מכר ואם פן נדחה ראית הרשב"א ובכ"ז בנ"ד מסתבר ששניהם לא נתפוננו בנתינת הסף חצי ר"כ לשם קנין פיון דסברו שפבר נקנה הפרה מקודם על ידי המלנה והוי פעודר בנכסי הגר וקסבר שהם שלו ואם פן יש מקום להקל דמלנה לא קנה: והנה ר"מ העיר עוד לשיטת המקנה בקו"א סימן ל' ס"ג ובקידושין (ח' ע"ב) דלחומרא אמרינן דחצר שנתפין קונה פיון דמספ"ל אם יש ברירה או לא ולשיטת תוי"ט פ"ק ח' דפסחים ה' דבשל תורה א"ב הוא רק חומרא דרבנן אם פן בנ"ד נקנה בחצר להישאל דהוה דבאומה שעה הוא שלו פיון ששניהם היו שנתפין בהעמדת הפרה שם ובאמת שלא הוצרך לדברי תוס' יו"ט דגם בלאו הכי ה' דבדאורייתא א"ב הוא רק להחמיר ולא להקל כמו שכתב הב"ש סימן קל"א ופ"י גיטין (כ"ה) ובמלה"ר אות ב' הביא פן בשם העיטור שפן כתוב להדיא אף דבנ"ד שגוף החצר של העפ"ם ולישאל אין לו אלא חצי זכות פירות של שימוש בחצר לכ"ע ל"ש לומר דהוה דבאומה שעה הוא שלו וכמו שכתב כה"ג ברש"י ותוספות ב"ק (צ' ע"א) ב'ה' דאיש ואשה שמכרו בנ"מ ע"ש ותבין וע' מהריט"א פ"ק ב' דבכורות אות כ"ב בסופו שיש לפקפק בדבריו עפ"ד רש"י ותוספות הנ"ל ואין פאן מקומו ועוד דלשיטת כמ"פ אין חצר קונה לעפ"ם משום דחצר מטעם שליחות אם פן ה"ה מעפ"ם לישאל ומ"ש המק"ח סימן תמ"ח ובקצה"ח לסתור דיעה זו מש"ס דע"ז (ע"א) יענין בתשו' פ"י ח"ב סימן ה' שתיירץ לנכון ואם פן בצירוף כל דיעות הנ"ל נראה להתיר להטיל בו מום על ידי עפ"ם ויתירוהו בב"ד של ג'.

והנלע"ד פתבתי: סימן קד להרב המאוה"ג וכו' מו"ה אפרים אויערבויד נ"י אבד"ק הארחוב ברוסא מכתבו הגיעני קודם ר"ה ויען פי אין דרפי להשיב בימים הללו התמהמהתי עד היום וכעת אשיב בקצרה ע"ד שאלתו באחד שהיתה אשתו חולה מסוכנת ויש לו בתולה שפבר הגיעה לפ"ק נישואין ואביה הביא עבורה סחורה על בגדים לצרכי נישואין והבתולה נדרה שאם תתפא אמה כל הסחורה יהיו הקדש לעניים וגם כל מלבושי אמה יהיו גם פן להקדש.

ורו"מ האריך אם פנד הבתולה להקדישם והביא מה' דערבין (כ"ד) אחד המקדיש וכו' אין לו בכסות אשתו ובניו וכו' בסנדלין חדשים וכו' ורש"י שם ומש"ס דב"ק (ק"ב) והג"א שם שאינו יכול למכור בגדי אשתו שקנה לה וגם מחו"מ סי' צ"ז סכ"ה וסמ"ע סקנ"ט והביא מכתובות (נ"ד ע"א) אדעתא למשקל ולמפק לא אקני לה וה"נ יש לומר דלא הקנה אדעתא להקדיש ויהיה מוכרח לעשות לה אחרים והביא מהקצה"ח סקי"ג שם וביאר חו"מ עוד דבנ"ד תליא בהטעמים דאי נימא משום דשליחותיהו קעביד לא זכה האב פלל ול"ש לומר דאדעתא דהכי לא אקני לה אבל אי נימא דטעמא משום דעשו שאינו זוכה פזוכה אם פן מתחלה זכה האב ואח"כ פנכו הם וכיון דקיימא לו דבאלמנה שמיין מה שעליה כמו שכתוב באה"ע סי' צ"ט ס"א ודלא כהג"א ב"ק בשם מהרי"ח אם פן יש לומר דאדעתא דהכי לא אקני עכת"ד: והנה בשו"ת דברי ריבות סימן ת"ט נשאל בראובן שהי"ל בת ושידכה עם בחור אחד ואחר זה רצה לבטל הקשר ובתו נתקדשה להמשודף שלא ברצון אביה וכבר הזמין אביה פלים ונפצים שהזמין לגונגיתה ואיננו

רוצה לתת לה והביא מש"ס דערכין הנ"ל וקעלה דכמו דבע"ח אינו גובה מפלי שבת ויו"ט פן לא זכתה בבגדים מכופדים ועוד דכל טעמא משום דנעשה פמי שהקנה להם כמו שפתיב הרמב"ן וסה"ת ורי"ו שהובאו בב"י סימן צ"ז סמ"ה בסופו דנהי דלהס"ד טעמא משום שליחותא מפל מקום למסקנא טעמא כדמוקי ר' אבא ומעיקרא זכה בהן הבעל מיד מוכר והוא הקנה לאשתו ובניו וכיון דהלכתא כר"י דאמר לא אמרינן מי הודיעו לבעל חטים שיקנה חיטיו לבעל המעות שמעינן מינה דבעל זוכה מיד המוכר והם הזוכים מידי וכן הוא בנימוק"י פרק המקבל דמהאי טעמא אם כתב לבע"ח דאקני והקנה לו מטלטלין אגב קרקע שיעבודו קודם א"כ אומדן הדעת דאדעתא דהכי שתנשא בלא דעתו לא הקנה לה.

והביא מתשו' הריב"ש סימן קכ"ט שפסק דגם בפסק לבתו וקנה לה תכשיטין מפל מקום אם מת יוכל הבן לעפב מליתן לה כל זמן שלא נתנם לה אפילו אם נשאת מקודם ע"ש. ומצאתי בכנה"ג חו"מ סי' ס' הגב"י אות כ"ג שרמז לתשו' מהר"י אדרב"י בקיצור.

והביא מתשו' ראנ"ח כת"י דאין ב"ח גובה מבגדי נדוניא שיחד האב לבתו וע"ש מתשו' מב"י ט"ח ג' סימן ג' ומ"ש עליו אכל מפל מקום יש לומר דמודה דהאב זוכה מקודם ומידו זוכים בניו אם פן שפיר י"ל דאדעתא דהכי לא הקנה: והנה מ"ש הד"ר מהא דבגדי שבת ויו"ט ב"ח אינו [גובה] מהם הנה בחו"מ סי' צ"ז שם הובא פלוגתא בזה א"כ הוי סד"ד נאי נימא דב"ח גובה מהן י"ל דבנ"ד הקדש שבטל מקצתו בטל כולו ואף דהוי ספיקא דדינא הרי כבר העלה הש"ך סימן רנ"ט סקי"ד דבכל ספיקא בממון עניים אולינו לקולא דהמוציא מחברו עליו הראיה ובמק"א הבאתי מהנימוק"י ב"ב פמ"ש כבעיא דהקדוש כל נכסיו ואס"ז ב"ב קמ"ח בשם הר"ן וע' תשו' ח"ס יו"ד סימן ר"מ וחח"מ סימן קע"ג וסימן ר"ה ועוד מכמ"ק.

ועכ"פ לדינא יש להקל בנ"ד שא"צ ליתן הבגדים וע' תשו' הרא"ש פלל ל"ב דין ו' בענין מותר שבו דעל ידי אומדנא לא זכתה פלל דלא נתן אלא לצורך פדיונה וה"נ בנ"ד לא נתן אלא לצורך נישואין: והנה עוד העיר כת"ר דכיון דהקדשה גם בגדי אמה וע"ז בודאי אין הנדר חל אם פן יש לומר דהותר כולו והביא משעה"מ פי"ב מנדרים ה"י דתליא בפלוגתת ר"ן וריטב"א ע"ש ונאני מצאתי בתשו' רדב"ז ח"ד סימן רע"ח שהביא בפשיטות דעת ריטב"א שהובא בשעה"מ דבכה"ג חל מקצת שאפשר לחול ולענ"ד ראיה לזה מירושלמי פ"ב דשקלים ה"ג המפריש שקלו וסבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קידש המפריש ב' ונמצא שאינו חייב אלא אחד אותו השני חולין לר"ב בשם ר"א ואלקבא דר"י מותרו נדבה וע' רמב"ם וראב"ד פ"ג מהלכות שקלים ה"ג שפסקו דהשני חולין וע"ש בהגהת הגר"א על הירושלמי ובשי"ק ומרה"פ שם ורפ"ה דנזיר ע"ש היטב.

וקשה דאם השני חולין אם פן נימא דהקדש שבטל מקצתו בטל כולו ויצטרף להפריש שנית ובע"כ דבכה"ג ל"ש ד"ז וע"ע ירושלמי פ"ה דברכות ה"ב וגה"ש שם בזה ואין דבריו מוכרחים ובמקום אחר פלפלתי מירושלמי פ"ה דשבועות ה"ג שהעיר גדול אחד וביארתי דאין ראיה דהתם קאי לר"ש דבעי שבועה לכל אחד כמ"ש הפ"מ שם לכן פיון דאמר רק שבועה שאוכל נבלה ופת חטין ושעורים ובבלה לא חל וממילא לא חל פלל וע"ש בפ"מ שרמז למ"ש שם פ"ג ה"ד ולכן אין להקל מטעם זה ובפרט אם לא הנה הפל

בְּדַבְרוֹ אָחַד וְעַיִן יְרוּשָׁה פִּיגְמֵי דְנִזְרֵי ה"ב דְּבִאוּר הַרְיָנִי נִזְרֵי וְנִזְרֵי ל"ש לומר דְּבִהוֹתֵר אָחַד הוֹתֵר הַכֹּל וְעַיִן תּוֹסְפוֹת שְׁבוּעוֹת (כ"ז ע"ב) סוּד"ה הַכִּי הַשְּׁתֵּא וְכוּ' בַּמ"ש בְּשֵׁם רִיב"מ וְקוֹשְׁתוֹ הוּא קוֹשְׁתֵי הַיְרוּשָׁלַיִמִי שֵׁם וְעַמְח"א הַל' נְדָרִים סִי י"ז.

והנלע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן קַה לְמַחוּ' הַרְבּ הַמֵּאוֹה"ג וְכוּ' מו"ה פִּישָׁל פֶּעֶלְדִמָּאן נ"י מְבִיטְשָׁקָאוּ מ' אוֹנְגְרִין. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּמָה שְׁנֹדַע לֹו בְּעַת נִיקוּי הַחֲבִיּוֹת בְּמִדְיַת אֶטְלֵיָא שְׁהָאֲמָן טָרַם שְׁפַתְמָן עֲשֵׂה גִיבּוּל מְקַמַח וּמִים בְּקַעְרָה וּמִשַׁח בְּהַעִיסָה כָּל סְבִיבֵי הַשּׁוּלְיָיִם בְּתוֹךְ חֲרוּצֵי הַחֲבִיּוֹת וְאָמַר שְׁזֵה דְרַכְּסָם תְּמִיד בְּזָה פִי עַל יְדֵי זֶה נִקַּל לְהֵם לְכוּןן הַשּׁוּלְיָיִם בְּהַחֲבִיּוֹת וְעַל פִּי זֶה עָלָה בְּלַבּוֹ חֲשֵׁשׁ עַל הַיַּיְנוֹת הַעוֹמְדִים בְּתוֹךְ הַחֲבִיּוֹת גַּם בְּתוֹךְ הַפֶּסַח וְהִבִּיא מְדַבְרֵי תַה"ד שְׁהוּבָא בְּסִימָן תַּמ"ז ס"ה בַּהַג"ה דָּאֵם נַעֲשֵׂה ב' חֲדָשִׁים קוֹדֵם פֶּסַח דְּשָׁרִי וּבַתַּה"ד וּלְבוּשׁ מְבוֹאָר דְּמִיָּרִי שְׁנֹתָנוּ לְדַבְּקֵי הַשּׁוּלְיָיִם אֲלָא שְׁנֹסְתַפֵּק אוּלַי הֵם מִיָּרִי בְּטַח הַעִיסָה מְבַחוּץ אוּ בֵּין הַנְּסָרִים אֲבָל בַּנ"ד שְׁנֹתָנוּ הַבְּצָק סְבִיב הַנְּסָרִים גַּם בְּצַד פְּנִים וְקָרוֹב שִׁפְלוּ פִּירוּרִים לְתוֹךְ הַיַּיִן וְאֵם כֹּן צָרִיף לְסַנֵּן הַיַּיְנוֹת קו"פ וְכֵהָא דְפַת שְׁנַפְל לַיַּיִן הַמְבוֹאָר בְּסִימָן תַּמ"ז ס"ד שֵׁם וְגַם צָרִיכִים לְהוֹרִיק הַיַּיְנוֹת מִן הַחֲבִיּוֹת קו"פ וְאָף שַׁבְנ"ד הוּי רַק סִפְק מְכָל מְקוֹם תּוֹלִין בְּמִצְוֵי שְׁהַעִיסָה מְתַדְּבַק גַּם בְּצַד פְּנִים שֶׁל הַנְּסָרִים וְכַפִּי דְבָרֵי הָאֲמָן שְׁהַמְנַהֵג שֵׁם לַעֲשׂוֹת כֹּן בְּכָל הַחֲבִיּוֹת אֲפִילוּ בְּחֲדָשִׁים וּמְסַתְמָא מְכִינִים לְזֵה בְּצָק הַרְבֵּה וְאֲפִשֵׁר שְׁנַעֲשֵׂה חֲמִץ גְּמוּר שְׁהַכְּסִיפוּ פְּנֵי וְחֲשֵׁשׁ זֶה רָאוּי לְחוּשׁ לְכָל הַחֲבִיּוֹת עַל יְדֵי אֲמִירַת הָאֲמָן בַּמַּסְל"ת וְגַם הִבִּיא רָאִיָּה מִש"ס דַּע"ז (ל"ט ע"ב) גְּבִי מְלַח סְלִקוֹנְדְרִית וְכוּ' זְקוֹן אָחַד הָיָה בְּשִׁכּוּנְתֵינוּ שְׁהַחֲלִיק פְּנִיָּה בְּשׁוֹמֵן חֲזִיר הָרִי שְׁחֲשֵׁשׁוּ עַל יְדֵי זֶה לְכָל הַמְלַח שְׁבַעוּלָם עַכְתָּ"ד: הֵנָּה בְּמָה דְּמַסִּיִּים אֲפַתַח בַּמ"ש רָאִיָּה מִש"ס דַּע"ז לַעֲנ"ד אֵינוּ רָאִיָּה כָּלֵל דְּהָא בְּרַש"י וְרַא"ש וְר"ן שֵׁם כְּתָבוּ טַעְמָא דְּאִיסוּר הַמְלַח מִשׁוּם קָרְבֵי דְּגִים הַמְבוֹאָר בַּש"ס שֵׁם וְעוֹבְדָא דַּר"ח כֹּן גְּמִלְיָאֵל מִיָּתִי הַש"ס רַק לְהוֹסִיף שְׁאִירַע שְׁהַחֲלִיק פְּנִיָּה בְּשׁוֹמֵן חֲזִיר וְגַם לְפִי הַר"מ וְרַע"ב שֵׁם הוּא אִיסוּר מִשׁוּם שׁוֹמֵן חֲזִיר וְשׁוֹמֵן דְּגִים שְׁהִיוּ רְגִילִים בְּזֵה ע"ש אֵם כֹּן אֵין רָאִיָּה מְזֵה לְהַחְזִיק אִיסוּר מְפִנֵי שְׁרוּאִים בְּאָחַד שְׁעוֹשֵׂה כֹן דְּהַתָּם בְּצִירוּף חֲשֵׁשׁ שׁוֹמֵן דְּגִים שְׁהִיוּ רְגִילִים בְּזֵה אִיסוּר וְנ"ל רָאִיָּה לְהִיפּוּף דָּאֵין לְהַחְזִיק מִטַּעַם זֵה אִיסוּר לְכוּלָּן מְדַבְרֵי הַפְּרֻדְכִי סוּפ"ד דַּע"ז בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהַר"ם ב"ב וְז"ל וּמ"ש כִּינֵן שְׁעֲשׂוּ הַגְּנָבִים בְּרֹזָא לְאָחַד מִן הַחֲבִיּוֹת וְכוּ' כ"ש דְּחִיָּישִׁין שְׁמָא מְשָׁכוּ יַיִן מִן הַבְּרֻזוֹת נִרְאָה דְּאִחְזוּקֵי אִיסוּרָא לֹא מְחֻזְקִין בְּמִלְתָּא דָּאֵי לֹא הֵנָּה מְשַׁתְּפַח רִיעוּתָא בְּחַד מִיָּנִיָּהוּ הֵנָּה שְׁרִי כִי מְשַׁפְּחִין רִיעוּתָא בְּחַד מִיָּנִיָּהוּ לֹא אֲמָרִין כִּי הִכִּי דְּהָאֵי אִיסוּר אֲחֻרָנִי נְמִי אֲסִירֵי כְּדָאֲמָרִין בַּפְּג"ה וְכִי מְפִנֵי שׁוֹטָה זֵה וְכוּ' וְאֲפִילוּ לְאִידָף לִישָׁנָא וְכוּ' שְׁאֵנִי הַתָּם דְּאִתְחַזְקֵי אִיסוּר דְּאוּרִיָּתָא אֲבָל הַכָּא סִפְק דְּרַבְּנָן לְהַקֵּל דְּסַתָּם יֵינָם דְּרַבְּנָן וְעוֹד אֲפִילוּ בְּסִפְק אִיסוּר דְּאוּרִיָּתָא לֹא הֵנָּה חִיָּישִׁין אֵי לֹא אִיכְנוּן לְצַעוּרִיָּה אֲלָא לְאוּתָהּ בְּהַמָּה טְרַפָּה וְתוֹ לֹא וְכוּ' ע"ש הֵיטֵב בְּכָל דְּבָרֵי וְיִמְצָא דָּאֵין לְהַחְזִיק רִיעוּתָא עַל שְׁאָר הַחֲבִיּוֹת שְׁלֹא רָאִינוּ בְּהֵם רִיעוּתָא: וְכַדִּין עַפּו"ם מַסְל"ת אֵם נְאָמָן לְהַחְמִיר, עַמ"ש בַּדַּע"ת סִימָן ט"ז סַקט"ז מַכְמ"ק בְּזֵה דְּבַדְאִיכָא הַזֵּה"ת אֵינוּ נְאָמָן לְשִׁיטַת רוֹב הַפּוֹסְקִים יַעו"ש וְהַכִּי נְמִי בְּזֵה וּבְכַרְט דְּאֲפִשֵׁר שְׁעוֹשִׁים כֹּן דְּרָף חֲלִיטָה בְּרוּתְחִין כְּדָרָף שְׁעוֹשִׁים כּוֹרְכֵי סְפָרִים וּמַמַּג"א סִי תַנ"ד סַק"ד וּבְחַק יַעֲקֹב שֵׁם וְע"ש סִימָן תַּס"ה בַּמַּג"א סַק"ב וּבַת"י סִימָן תַּס"ז סַק"ז וְאֵנִי מְצָאֵתִי בְּתִשׁוּ' רַבְּב"ז ח"א סִימָן רַמ"ב שְׁפַתְבַּלְחָד טַעְמָא וְז"ל וְעוֹד דְּבַדְיַעְבַּד מְזִין לְנוּ לְהַחְמִיר בְּחֲלִיטָה וְעוֹד דְּלַעֲנִין

תערוכות תבשיל ונדאי יש להקל עכ"ד ואף דבנ"ד מסתמא עושים רק על ידי עירווי דספס
מבשל מפל מקום איפא עוד ספיקא לצרף לספיקות שפכתב רו"מ דשמא אינו נכנס לפנים
ושמא אינו מתפרר לתוף הינו.

ומ"ש רו"מ דבתקנה פוללת יש לחוש גם למיעוט פמו שכתבו הראשונים ורמז להדג"מ
סימן ט"ו וגם לתשו' בש"ר סימן קנ"ה ואבגי צדק סימן נ"א וישאר מקומות היינו היכא
דתקנו חו"ל והם אמרו מה שא"כ בעלמא והרי בחולין (ו' ע"א) גבי יין של פותים שמצאו
להם דמות יונה ולר"מ דתייש למיעוטא גזר עליהם ולא לדידן עד דורם של ר"א ור"א
שגזרו ועשאום נכרים גמורין ע"ש אף לפמ"ש הר"ן רפ"ג דע"ז בשם הרמב"ן והר"ן
עצמו שם אין ראיה משם אבל גם בלאו הכי יש לומר דכיון דאחזוקי איסורא לא מחזקינן
ואין לאסור רק המקום שהחזוק בו האיסור אם פן יש לומר דבשאר מקומות אפשר דגם
מיעוט ליכא והא דמתקנים משום המיעוט היינו היכא דידוע שיש מיעוט מעורב ואין
ידוע מקומו מה שאין פן בדליכא מיעוט ברור שהרי המיעוט שלפנינו ידוע ונזכר ולא
נכנס בכלל הספק כלל לכולי עלמא אין לחוש להמיעוט.

ומדע שהרי אפילו לדידן דאזלינן בתר רובא בעינן דוקא שיהיה רוב מבותר ולא בספס
אם יש רוב פמו שכתב הפ"י בקידושין (ע"ג) ובש"ג סופ"ב דב"ב ובחז' רע"א ליו"ד
סימן ק"ה ס"ט ומפל שפן דאין לחוש למיעוט שאינו ברור ובנ"ד גם בכלים של אומן זה
אינו ברור שעושה פן תמיד ושמא עושה תמיד רק בקמח ומים שמערב בשעת מלאכה
ואינו אלא גוקשה פמו שכתב רו"מ בעצמו או באופן אחר וכמו שכתב המרדכי הג"ל
דגם באותו אדם אין להחזיק יותר ריעותא: והנה מ"ש רו"מ מדברי הנו"ב מ"ק יו"ד
סימן ל"ד מאז שמעתי לתמוה עליו מהא דסיים הרמ"א סימן קי"ד דאם ידוע שמקצת
עפ"ם גוהנים בו יין וכו' אסור ליקח בבתייהם דכל קבוע פמע"מ דמי אף בנ"ד שגם
המיעוט אינו ברור כמש"ל בנדאי יש להקל וכמו שכתב להד"א סברא זו בתשו' רמ"א
סימן נ"ד לענין השמן ויש להביא עוד ראיה מתוספות קידושין (ל"ו ע"ב) ד"ה כל מצוה
וכו' איה אנו נהנים מן הכרמים שהנכרים מבריכין וכו' ואף על פי שאין אנו יודעים נדאי
שמבריכין כולם הנה ליה לילף אחר הרוב וכו' ע"ש.

וקשה הא תיפוק ליה גם בלא רובא אם רק מקצתו מבריכין הנה ליה לחוש לכולם ובע"כ
דאם רק מקצתו מבריכין אין לנו להחזיק ריעותא על כולן אבל צ"ע דהיכא דידוע
שמקצתו מבריכין הרי כל קבוע פמע"מ דמי וצ"ל דכיון דמקצתו שהם ידועים ונזכרים
אינו בכלל התערוכות כלל והרמ"א מייירי בידוע שמקצתו מערבין ולא נודע איזה מהם
מערבין וזהו כמ"ש.

וע' תשו' הרשב"א ח"ד סימן פ"ח וסימן ק' שגראה מדבריו דדוקא בשל עכו"ם חיישינן
אפילו אם רק מקצתו עושים בדרך האסור ע"ש ותבין. וע' במרדכי פ"ב דע"ז בדין לחם
שמתקנים בשמרי יין בבציר וכו' דמשמע גם פן היפוף דברי רמ"א וצ"ע אולם בהתביות
שנעשו על פי האומן שעושה טיחה בהבצק צ"ע אם יש להתיר היינו בלא סינון ויש לצדד
דכיון דהגעילים ברותחין ושפכו הרותחין מהם אם פן אם הנה שם בעין בנדאי יצא עם
המים הרותחין וכמו שכתב כה"ג הט"ז סוף סימן קל"ח גבי פיוס לענין החרצנים ומה
שלא יצא מפני שהוא דבוק בדופן הוא נתייבש ונעשה גוקשה כדברי תה"ד ובפרט

שְׁמֹסֶתֶר דְּגַם בְּנִדּוֹן הַמְרָדְכִי שֶׁהוּבָא בְּתַה"ד א"א לְצַמְצַם בְּשַׁעַת דִּיבּוּק הַנְּסָרִים שְׁלֵא יִכְנוּס מְעַט בְּפָנִים וְאֶפְיָלוּ הֵכִי לֹא חָשְׁשׁוּ הַפּוֹסְקִים וְהֵכִי נְמִי בַּנ"ד וְאִין לְחַלְקַב בֵּין טִיחָה לְטִיחָה.

כְּנֹלַע"ד אִם יִסְפִּימוּ הַגְּדוֹלִים (וְשׁוֹב כ' לִי בְּשֵׁם גְּדוֹל אֶחָד שֶׁהִסְפִּים לְהַתִּיר בְּזָה): סִימָן קוּ לְהַרְבְּנִים הַמְּאוּה"ג וְכו' מו"ה יִחְיָאֵל אֵיכָל הַפְּהֵן וּמו"ה נְחֻמָּן אַרְי' נ"י דוּמ"ץ דַּק"ק עִיר יִשָּׁן מִפְתָּבָם הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׁאַלְתֶּם בְּאַשְׁהָ שֶׁשְׁחָטָה מִקְּוֹדֵם ט' אֲנוּזוֹת וְהַפְּשִׁיטָה הַשְּׁוֹמֵן וּמְלַחָה פְּדִין עַל פֶּסַח וּבִיּוֹם ג' שְׁחָטָה עוֹד כ"ג אֲנוּזוֹת וְהַפְּשִׁיטָה הַשְּׁוֹמֵן וּמְלַחָה יוֹתֵר מִחֻצִין בְּפַעַם אַחַת וְהַדִּיחְתֶּן וְחֻזְרָה וּמְלַחָה הַנּוֹתֵרִים וְהַדִּיחְתֶּן וְאַחַר כֶּה חֲתָכָה כָּל הַשְּׁוֹמֵן וְהַתִּיכָה הַשְּׁוֹמֵן בְּשִׁשָּׁה קְדָרוֹת וְעָלוּ לְמִשְׁקַל כ"א לִיטְעָר וּמִפְּרָתֵן לְכַמָּה בַּע"ב וְאַחַר כֶּה נִמְצָא אֶצֶל אֶחָד מֵהַקּוֹנִים הָאֲנוּזוֹת רִיבָה מְקוֹלְקֵלֶת וְהִיתָה נִדְאִי טְרָפָה וְעָתָה בָּאוּ לְשִׁאוֹל עַל כָּל הַשְּׁוֹמֵן.

וְהִנֵּה מֵהַ שְׁנֵסֶתֶפְקוּ אִם שְׁוֹמֵן הַנְּקָרֵשׁ דִּינוֹ כָּלֹח בְּלַח אוֹ פִּיבֵשׁ בִּיבֵשׁ הַדְּבָר פְּשׁוּט דִּדְיָנוּ כָּלֹח בְּלַח שְׁהָרִי מְבֹנָאָר בַּב"י סִימָן ק"ט בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְּטַעַם בִּיטוּל בְּרוּב לְפִי שְׁפָל אֶחָד עוֹמֵד בְּעַצְמוֹ וְאוֹכֵל כָּל אֶחָד בְּפָנֵי עַצְמוֹ וְכו' כְּשֶׁאוֹכֵל הָאֶחָד אֲנִי אוֹמֵר זֶהוּ שֶׁל הֵיִתֵר וְכו' ע"ש וְשֵׁם בַּד"ה נֵאֵם בִּישָׁל וְכו' הִבִּיא בְּשֵׁם תַּה"א דְּבַדְבָּרִים הַנְּבָלִים שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד הַחֲתִיכוֹת צְרִיף ס' וְכו' אֲבָל יָבֵשׁ בִּיבֵשׁ שֶׁהוּא יָכוֹל לְאַכְלוֹ כָּל חֲתִיכָה בְּפָנֵי עַצְמוֹ וְכו' ע"ש וּמְבֹנָאָר דְּשְׁוֹמֵן שְׁנִיתָה וְנִבְלָל הַכֹּל יַחַד דִּינוֹ כָּלֹח בְּלַח וְגַם לְהֵרָא"ש דְּסוֹבֵר דְּטַעְמָא דְּבִיטוּל בְּרוּב אִינוּ מְטַעַם סְפַק מ"מ יֵשׁ לוֹמֵר דְּמוּדָה בְּזָה וְע' מַש"ז סִימָן צ"ט סוּף ס"ק י"ב שְׁפָתַב בְּפִשִׁי דְּשְׁוֹמֵן שְׁנִקְרֵשׁ דִּינוֹ כָּלֹח בְּלַח וְאִף דְּהֵתֵם מִיַּרְי לְעֵנֵן חַנ"ג מ"מ זִיל בְּתֵר טַעְמָא שְׁפָתַב מִשׁוּם דְּנִבְלָל יָפָה וְהָכָא נְמִי בַּנ"ד וּמ"ש רו"מ רֵאזִיה מֵהָא דְּסִי קט"ו בְּקוּם בְּחֻמָּאָה אִינוּ רֵאזִיה דִּישׁ לוֹמֵר דְּהֵתֵם אִיכָּא כְּמָה סְפִיקוֹת וְלָכֵן סָגִי בְּרוּב וְאוֹלִי גַם אִיכָּא ס' נִגְדַּת הַמִּיעוּט אֲבָל בַּנ"ד שְׁעוּמֵד בְּכָלִים פְּשִׁיטָא דְּדִינָם כְּיָבֵשׁ בִּיבֵשׁ גַּם אִם הַשְּׁוֹמֵן לֹא נִקְרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּמִשְׁבָּצוֹת זָהָב סִי פ"א סַק"ד דְּגַם בְּכָלִים שֶׁל חֲלָב בְּטָלִים בְּרוּב דְּהוּי כְּיָבֵשׁ בִּיבֵשׁ וְע"ע בַּשַּׁפ"ד סִי ק"א סַק"ב וְחֻמָּ"ד הַל' תַּעְרוּבוֹת סִימָן ה' אֶלָּא דְּבַנ"ד הָא הַשְּׁוֹמֵן הֵנִי חֹהֵר"ל וְלֹא בְּטִילִי מִדְּרַבָּנּוּ עַכ"פ וְלָכֵן אִין נִפְקָא מִיַּנְיָה בְּכָל הַפְּלוּל אִם תּוֹלִין שְׁבִשְׁעַת יַדִּיעַת הַסְּפַק כְּבָר נִקְרֵשׁ אוֹ לֹא.

וְגַם הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּמִשְׁעָה שְׁנוּדַע לְהַקּוּנָה הַסְּפַק גַּם קוּדֵם הוֹרָאתָ הַמו"ץ מִיַּחְשָׁב כְּנוּדַע וְאִי מְהַנִּי הַבִּיטוּל בְּרוּב מַה"ת גַּם כְּשֶׁהוּא בִּידֵי כְּמָה אֲנָשִׁים עַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי גִי"ד בַּדַּע"ת סִימָן ל"א סַק"י י"א י"ב י"ג י"ד בְּאַנְרָף וְגַם יַעו"ש סוּף סִי נ"ה סַק"ס ט"ט ע' ע"א מַה שִׁישׁ לְצַדָּד גּוֹלָא לְעֵנֵן הַשְּׁוֹמֵן וּבְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַקְלִל לְמַעֲשָׂה דְּמִפְּלֵ מְקוּם מְדַרְבָּנּוּ לֹא בְּטָל וְכְמוֹ שְׁפָתַבְתִּי לְעִיל אֶלָּא דְּמִפְּלֵ מְקוּם פִּינּוּ דְּמִדְּאוּרִיָּתָא נִתְבַּטַּל גַּם קוּדֵם שְׁנוּדַע כְּדַעַת הַמְּנַי וּבַשַּׁ"ע הָרַב הַתְּנִיָּא בְּשׁו"ת שְׁבַסוּפּוֹ סִימָן י"ח הוֹכִיחַ דְּהַעֲיָקָר כַּהֲמַנִּי בְּזָה וְגַם בְּשׁו"ת אֶמְרֵי אִשׁ חֲלָק יו"ד סִימָן ל"ח הוֹכִיחַ כֵּן אִם כֵּן פִּינּוּ שְׁנוּתַבְשָׁל בְּכַמָּה קְדָרוֹת שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמֵר דְּכָל אֶחָד תּוֹלָה הָאִיסוּר בְּשָׁל חֲבָרוֹ וְכְמוֹ שְׁפָתַבְתִּי בַּדַּע"ת שֵׁם בְּשֵׁם הַגּו"ר וּבְמִקוּם הַסְּפַד גְּדוֹל כַּנְד"ד יֵשׁ לְסַמְנָה עַל הַמְּקִילִים וּבְכַרְט דְּבַנ"ד לֹא בְּשָׁלוֹ עַם מִים וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּגַם הַשַּׁ"ף מוּדָה כְּמוֹ שְׁפָתַב רו"מ דְּלֹא שְׁנִיף הָכָא טַעְמוֹ שֶׁל הַשַּׁפ"ד וְזֶה כְּמָה שְׁנִיִּים הַבְּאִתִּי רֵאזִיה לְהַשַּׁ"ף מֵהָא דִּיּוּמָא נ"ה לֹא הִיוּ שׁוֹפְרוֹת לְקִינֵי חוּבָה מְפָנִי

התעורבות וכו' גזירה משום חטאת שמתו בעליה ופירש"י ששם מת אחד מאותן שנתנו מעות בשופר ונמצא המעות מעורבות עם הפשרות ומי חזישינן וכו' ובשעה"מ הלכות מקנאות פ"ל ו' הקשה הא מדאורייתא בטלי ברנבא דהא דמטבע לא בטיל הוא רק מדרבנן אם פן אין לחוש ששם מת דהוי ספק דרבנן והוכיח מזה דהיכא דנולד הספק בשל תורה אלא שנתגלגל לדרבנן לא מיתחשב לספק דרבנן ואזלינן להחמיר ע"ש ועמל"מ פ"ז ממעילה הלכה ו' בזה ולפי מה שפיתבו האחרונים דבלא נודע הספק עד שנתגלגל, לדרבנן יש להקל הדק"ל וא"ל דהתם לר"י דס"ל מב"מ לא בטיל וכמו שפיתב בשו"ת ב"א חיו"ד סימן ע' דז"א דמבואר בתוספות יבמות (פ"ב) ובזבחים ועוד בכמ"ק דביבש ביבש גם ר"י מודה דבטל ובע"כ דכל זמן שלא נודע גם מה"ת לא בטיל ולכן גזרינן שפיר אלא דלפי זה תיקשי ע"ד האחרונים הנ"ל איך פרנסו ש"ס דיומא הנ"ל ואפשר דכיון שזהו ענין הנוהג תמיד בהקונים ואי אפשר שלא ינדמן לפעמים במשך שנים רבות שלא ימות אחד ולכן גזרו גם משום ספק בדרבנן וכמו שפיתבו האחרונים דבכה"ג חזישינן גם למיעוטא בדאורייתא וע' בדג"מ סימן ט"ו והכי נמי חזישינן לסד"ר בכה"ג והנלפע"ד פתבתי: סימן קז להרב הגדול וכו' מו"ה אשר הורוויץ נ"י אבד"ק רימונוב מכתבו הגיעני ובדבר מה ששאל בדין דין שיש לו קרחה קטנה באמצע ראשו אם רשאי להיות דין בחליצה כיון דיש להחמיר שלא יהיה בעל מום וברמב"ם פ"ח מבימ"ק מבואר דקרח פסול לעבודה ותליא בתרי לישני בבכורות (מ"ג ע"ב) אם בקרח באמצע ויש לו שער לפניו ולאחריו פסול.

והנה מ"ש דבחליצה דהוי רק חומרא דרבנן יש להקל בספק מום כ"ה בתשו' רע"א מהד"ת סימן ס"ד ואני מוסיף דלפמ"ש הח"ס דהוי רק גזירה בדייני חליצה אטו דייני גט אם פן לפי מה שפיתב רש"ל בח"ש יבמות כ"ח בתוספות ד"ה ולימא וכו' דאין הסברא נותנת לגזור בעבור זה מאחר דרב שרי אפילו לכתחלה ואף דר"י אוסר מכל מקום אין סברא וכו' פי לא מציינו שום גזירה אלא בעבור שאסור בודאי לדברי הפל וצ"ע עכ"ל וכ"ה במג"א סימן רפ"ו סוסק"א דכיון דאיכא חד מ"ד דניחיד פטור מתפלת מוסף מותר לאכול ואין לגזור ששם ישפח וכ"ה בפר"ת סימן נ"ז הובא בדע"ת שם סקמ"ט ועמ"ש בדע"ת סימן י' סק"י דלאו פללא הוא ובמק"א ישבתי בזה קו' התוס' מגלה (ד') אמאי ל"ג בתקיעה דמוצאי יום פפור ששם יעבירונו ולפמ"ש י"ל כיון דאיכא דיעות דאין עו"ה ליו"כ] אבל היינו בגזירת חז"ל וכהא דאסור להעלות בשור עוף בחלב אף דלריה"ג מותר משא"כ בעלמא ובפרט בגזירת אחרונים שהיא נגד הש"ס וכמו שפיתב ר"מ בשם הנו"ב וכ"ה בתשובות רע"א שם ונדחק ליישב והודה שהוא רק חומרא בעלמא וכן מצאתי בשו"ק על הירושלמי פי"ב הי"ב ד"ה פרט וכו' יעו"ש בסוה"ד שהוכיח פן א"כ בכה"ג דתליא בתרי לישני וכן יש תנא בגמ' דמכשיר קרח מדינא ורק משום מ"ע פסול א"כ פשיטא דאין לגזור גזירה בכה"ג ויש להקל בפשיטות: ובהיותי בזה עלה בלפי דלשי' הרמ"מ דבע"מ פסול בחליצה יש לחדש פרפרת א' בהא דיבמות (ק"ה סוף ע"ב) בהא דתנן מעשה שחלץ בינו לבינה בבית האסורין ובא מעשה לפני ר"ע והכשיר ואיבעיא להו מעשה שחלצו וכו' אבראי ובא מעשה לפני ר"ע בבית האסורין או דלמא מעשה שחלצו וכו' בביה"א ואר"י בביה"א הנה מעשה ולביה"א בא מעשה וביש"ש שם תמה מאי נ"מ בהך בעיא ולפמ"ש י"ל דהא בבכורות (נ"ח א) מבואר דר"ע הנה קרח וע' תוס'

שבת (ק"נ ע"א) ולזה בעי אם הנה מעשה אבראי אלא שבא מעשה לפני ר"ע א"כ מהא דקתני שאלנו בינו לבינה אפשר דהוי בינו לבינה ממש או דלמא בביה"א הנה מעשה לפני ר"ע והוא הנה יחיד מןמחה ואפילו הכי קתשיב לה לחליצה בינו לבינה והוא משום דר"ע הנה פסול להיות דין בחליצה לפי שהוא בע"מ ונשמע ממתני' דבע"מ פסול לחליצה ושפיר יש נ"מ בהך בעיא [וע' ירושלמי פ"ב דקידושין ה"ד בסופה אשה קרחת ושיטה של שער מקפת מאזן לאזן וכו' שאינו מום וכו' דבר שהוא נוי בזה וכו' וכו'] והנה בתוס' בכורות (נ"ח שם) הביאו בשם ירושלמי דראב"ע הנה קרח וכו' ברמב"ן יבמות (ע"ח ב') בשם ירושלמי קידושין (ולפנינו לא נמצא בירושלמי שם) ולכאורה לפ"ז איך נתמנה לנשיא פיון שהיה בע"מ ובירושלמי ריש חגיגה מבואר דאין למנות זקן א"כ ראוי לכל הדברים והא לא הנה ראוי לחליצה אבל י"ל שהנה קרח והי"ל שערות לאחריו ולא לפניו באופן דלא מיקחשב מום בכהן וע' רמב"ן פ' תזריע עוד בענין הקרחה ע"ש בפירוש נתיק: והנלע"ד פתבתי סימן קח להרב הה"ג וכו' מו"ה שמואל יוסף גלערנטער נ"י אבד"ק קיטוב.

מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו בעסק סידור גיטין בעירו שמעולם סדרו בה גיטין מימי הגה"ק מוהר"מ זצ"ל וכתבו קוטב דמתקריא קוטא דיתבא על נהר טשערמאש ועל מי מעינות ועל מי בארות, ואחר זה הנה שם הרב הזקן ר' משה איצק ופקפק בזה יען שמעין אחד פוזב והוי פשינוי בנהר דיש פוסלים והציע הדבר לפני הגאון מוהרי"ש נ"ז ו"ל אבד"ק לבוב והשיב להשמיט מי מעינות ובארות ולכתוב רק שם הנהר ומאז כתבו פן בהגיטין יותר מעשר שנים ואחר כך נדפס שו"ת דברי חיים ושם ח"ב א"ע סימן ק"ה השיב להרב הנ"ל לכתוב על מי מעינות ובארות דעכ"פ יש שם בארות שנקלו גם פן במעינות ואינו שקר עכ"פ במ"ש מי מעינות והא דמוסיף בארות ל"ה פשינוי די"ל דהפונה שיושבת על מי מעינות היינו בארות ועוד הוסיף לפרש מי בארות שעל רוב מעינות יש בארות ועל אחד אין באר על פיה וגם מסתמא במקום שהמעין הולך נפתחים עוד מעינות עכת"ד וגם בסימן ק"ו הסכים לכתוב מעינות מפני שבעת ריבוי גשמים נפתחים ורו"מ שאל להגאבד"ק סטאניסלאוו ז"ל והסכים לכתוב מעינות ולא בארות וכן הסכים הגאון מהרי"א אטינגא ז"ל אבד"ק לבוב מטעם דכיון שדרכו לחזור להיות הולך וזוחל מעצמו שפיר יש לכתבו בגט גם בשעה שמכזב ובפרט שיש בארות דנקלל במעינות ורו"מ פקפק על זה מדברי הנ"פ דאין לכתוב שם נהר המכזב גם בעת שזוחל וגם במה שפותרין דמתקריא קוטא פקפק כי בלשונם נקראת בקמץ בזה קאטי ולכן נמנע זה ט"ו שנה מלסדר שם גיטין ועתה לאשר רבני הגליל באים לשם לסדר גיטין חזר ונמלה אולי יש להתיר לסדר גיטין ונתניעץ איזהו דרך הנכון בזה: והנה מה שכתב הד"ח דכיון דבארות נקלו במעינות אינו שקר ואף שכותב גם בארות י"ל דמעינות היינו בארות והוסיף לפרש מי בארות שעל רוב מעינות יש בארות צע"ג שהרי בש"ס דשבועות (כ"ג ע"א) בהא דשתיה בכלל אכילה פריף מהא דשבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שמים ומסיק לעולם דקתני וש"ה פיון שאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אשתה גלי אדעתיה דהך אכילה דאמר אכילה גרידתא הוא ע"ש וה"נ אף דבארות בכלל מעינות היינו כשלא הזכיר אחר כך בפירוש גם בארות אבל כשכתב בפירוש גם בארות גלי דעתיה דמעינות הם מעינות ממש ולא בארות וכה"ג מצינו גם

בְּנִיחִים (י"א ע"ב) דַּאָף דְּבִין הָעֲרָבִים הֵינּוּ בֵּין שְׁנֵי עֲרָבִים מ"מ בְּתַמִּיד דְּכְתִיב נְמִי
בְּבָקָר מְכָלֵל דְּבַה"ע בַּה"ע מִמֶּשׁ וְגַם אִם נִכְתּוּב מִי מַעְיָנוֹת מִי בְּאֵרוֹת בְּלֹא נֶא"ו בֵּינְתִים
מ"מ מִשְׁמַע תְּרִי מִיִּלִּי וְכִמוֹ שְׁפָתוֹב כַּה"ג בְּתוֹס' מְנַחֹת (ק"ג ע"ב) ד"ה א"ה ר"ש פּוֹטֵר
וְכו' אָף עַל גַּב דְּמִשְׁמַע תְּרִי דִּיבּוּרִי מְדַקְאָמֵר תְּמוּרַת עוֹלָה תְּמוּרַת שְׁלָמִים וְלֹא קֶאֱמֵר
תְּמוּרַת עוֹלָה וְשְׁלָמִים וְכו' ע"ש אָף דִּי"ל דְּשֵׁא"ה דֵּא"א לֹאמֵר דְּתְמוּרַת שְׁלָמִים הוּא
פִּירוּשׁ לְתְמוּרַת עוֹלָה מִשֵּׁא"כ הֵכָא וּבְפֶרֶט אִם יִכְתְּבוּ מִי מַעְיָנוֹת בְּאֵרוֹת וְלֹא יִכְתְּבוּ שְׁנֵית
תְּיַבַּת מִי בֵּינְתִים אָז י"ל דְּהוּוּ אֶחָד פִּינּוֹן שְׁלֹא כְּתַב מַעְיָנוֹת וּבְאֵרוֹת וְכִמוֹ שְׁפָתוֹב כַּה"ג
בְּתוֹס' חֲוָלִין (ק"ב ע"ב) ד"ה לר"י וְכו' דְּכִינּוֹן דְּכְתִיב בְּשֻׁדָּה טְרַפָּה וְלֹא פֶתַב וּטְרַפָּה לִיפָא
אֵלָא חֵד לָאו וְלֹא לְקִי אֵלָא חֵדָא מִשֵּׁא"כ גְּבִי נָא וּמְבֹשֶׁל ע"ש אָבֵל מ"מ אִין רְאֵיהּ מִשְׁם
לֹאמֵר דְּתְיַבַּת בְּאֵרוֹת יִהְיֶה פִירוּשׁ לְמַעְיָנוֹת אָבֵל יֵשׁ לְהִבִּיא רְאֵיהּ מִתּוֹס' כְּתוּבוֹת (ל' ע"א)
בד"ה הַפֵּל בִּיד"ש וְכו' וי"מ דְּצִנִּים פְּחִים חֵדָא מְלֵתָא הוּא פְלוֹמֵר צִנִּים שְׁהֵם פְּחִים לְאָדָם
וְכו' וְה"נ י"ל מַעְיָנוֹת שְׁהֵם בְּאֵרוֹת וְלִכְּן הֵיךָ נִרְאָה דִּישׁ לְכַתְּוֹב דְּיַתְבָּא עַל מִי מַעְיָנוֹת
בְּאֵרוֹת בְּלֹא נֶא"ו: אָף דִּישׁ לְעִינּוֹן פִּינּוֹן שְׁפָכֵר נִהְגוּ בְּמִשְׁוֹף עֶשֶׂר שָׁנִים לְסֹדֵר גִּטִּין בְּלֹא
כְּתִיבַת מַעְיָנוֹת וּבְאֵרוֹת אִם פֶּן אִיפָא חֲשֵׁשׁ לְעַז וְא"ל דְּגַם אִם לֹא יִכְתְּבוּם אִיפָא לְעַז עַל
הַגִּטִּין שְׁנִכְתְּבוּ מִכְּמָה שָׁנִים טְרַם בּוֹא הָרַב ר' מִשְׁה אִיפָא זָא תְּדָא שְׁהֵרִי מְדַבְּרִי פֶרַח
או"ח ס' תצ"ו אות י"ב בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת הָרֵא"ש מוֹכַח דְּהִיכָא דְּאִינוּ עוֹשֶׂה עֵתָה מַעְשֶׂה
אֵלָא בְּשׁוֹא"ת לִיפָא לְמִיחֲשׁ לְעַז וּבְתְשׁוּבוֹת אֲבָנִי צִדֵּק לְהַגְאָבֵד"ק דְּעַעֶשׁ חֵא"ע סִימָן
ק"י"ג הָאָרִיף לְבָאָר ד"ז ע"ש וְאִם פֶּן אִם לֹא נִכְתְּבוּ הַמַּעְיָנוֹת וּבְאֵרוֹת לִיפָא כ"כ חֲשֵׁשׁ
לְעַז מִשֵּׁא"כ לְהִפּוּף וּבְאֵמַת גַּם בְּמָה שְׁהִנְהִיג ר"מ שְׁלֹא לְסֹדֵר גִּטִּין אִיפָא בְּזָה גַם פֶּן
חֲשֵׁשׁ לְעַז כַּמ"ש הַנּו"ב מ"ת חֵא"ע סוֹף סִימָן ק"י"ח וְכֵן הִסְפִּים בְּתְשׁוּבוֹת אֲבָנִי צִדֵּק שְׁם
וְע"ש שְׁהֵעֵלָה דְּגַם בְּדָבָר הַפְּשֵׁר דִּיעֲבַד לְשִׁי רִש"י אִיפָא חֲשֵׁשׁ לְעַז אָף בְּתְשׁוּבוֹת ב"ח
סִימָן צ' שְׁוִיבָא לְקַמֵּן כְּתַב בְּפִשְׁי' דְּהִיכָא דִּיעֲבַד פֶּשֶׁר לִיפָא מִשׁוּם לְעַז וְצ"ע וַיֵּעַן כִּי אִם
יִכְתְּבוּ מִמְקַדָּם עַל מִי מַעְיָנוֹת וְעַל מִי בְּאֵרוֹת יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שִׁינוּי וְאִין הֵיחֵר רַק לְכַתְּוֹב בְּלֹא
נֶא"ו בֵּינְתִים כַּמ"ש"ל אִם פֶּן גַּם בְּזָה לֹא יִהְיֶה כְּפִי גִטִּין הֵי שְׁנֵי שְׁנִינִים שְׁנִסְדְּרוּ מִכְּבָר אִם פֶּן טְפִי
עֲדִיף לְהַשְׁמִיט סִימָן שְׁל מַעְיָנוֹת וּבְאֵרוֹת וְלְסִמְנוֹף עַל שְׁם הַנְּהַר פִּינּוֹן דְּגַם בְּשֵׁם הָעִיר אִיפָא
דְּמַתְקֵרִי וַיֵּשׁ שְׁנֵי סִימָנִים דְּסָגִי בְּזָה כַּמ"ש ר"מ בְּשֵׁם הַנּו"ב מַה"ק וְיִסְדֵּר כְּפִי שְׁנִינִים זֶה
כְּמָה שְׁנֵי עַפ"ד הַגְּאֹן מְהֵרִי"ש ז"ל וְע' תְּשׁוּבוֹת ב"ח הֵי שְׁנִינִים סִימָן צ' בְּעִיר טִיקֶטִין
שְׁכַתְּבוּ כְּמָה שְׁנֵי טִיקֶטִין וְאַחַר זֶה סִדְּר אֶחָד גִּט נִכְתְּבוּ טִיקֶטִין דְּמַתְקֵרִיא טִיקֶאָטְשִׁין יַעַן
שְׁנִינִים בֵּין הַגּוֹיִם טִיקֶאָטְשִׁין וְכֵן כּוֹתְבִין בְּמִכְתָּבִים וּפְסָק דְּכָשֶׁר וּמִהִיּוֹם וְהִלָּאָה יִכְתְּבוּ
שְׁנֵיהֶם שְׁלֹא לְהוֹצִיא לְעַז עַל גִּט זֶה שְׁהִמְסֹדֵר לֹא יַדַּע אִם לֹא כְּתָבוּ עַד עֵתָה שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת
וְעַשֶׂה יָפָה לְפִי דְּעֵתוֹ ע"ש: וּבְדָבָר שְׁם דְּמַתְקֵרִיא קוּטָא ע' תְּשׁוּבוֹת ד"ח ח"ב א"ע סִימָן
ק"ד שְׁהוֹכִיחַ גַּם פֶּן דְּבִשְׁם עֵינִירוֹת יוֹכְלוּ לְסִמְנוֹף עַל נֶא"ו בְּמִקּוּם קִמְצ' ע"ש בְּאֵנְרוֹף וְכִינּוֹן
שְׁנִינִים פֶּן מִכְּמָה שְׁנֵי אִין לְשִׁנוֹת: וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי סִימָן קֵט הֵנָּה נִשְׁלַח אֵלַי הַס גִּפְשׁ
אָדָם שְׁחִיבֵר הַמו"ץ דְּק' זְנָאֵר שׁ נ"י עַל הַח"א וְגַם אֲנִי הִסְפַּמְתִּי עָלָיו בְּרֵאוּתִי אָפֶס קִצְהוּ
וְרֵאוּתִי בְּכָלֵל ז' סִקְנ"ז שְׁהִשִּׁיג עַל דְּבָרֵי שְׁבַדְע"ת סִימָן כ"ד סִק"ו בְּלִשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדוּלוֹת
וְכַאֲשֶׁר עֵינְתִי רֵאוּתִי כִּי כָּל רוּחַ דְּעַת אִין בְּקַרְבּוֹנוֹרָא אֲנִי עָלָיו גַּם בְּלֹא דַע"ת גִּפְשׁ לֹא
טוֹב וְרֵאוּתִי תְּמָה עַל שְׁהַבֵּאתִי מְלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים דְּמִשְׁמַע דַּס"ל דְּדוֹקָא הִיכָא שְׁהַצְּנוֹר
מְכוּסָה וְהוּא מוֹלִיף וּמְבִיא הַסְּפִין תַּחַת הַפְּסוּי וְכַתְּבוּ שְׁלֹא יַדַּע מַה חִידָשׁ בְּזָה הָרִי הַתְּב"ש

עצמו מביא אלו הפוסקים דבסקי"ג הביא ד' בה"ג ובסקט"ו הביא בשם הר"אב"ן שכתב גם כן ה' טעמא אלא דמלשון ש"פ ל"מ כן אלא שלא יתכסה הספין אם כן מדוע לא הביא הדעת דברי ש"פ עכ"ד.

והנה עשה א"ע כאלו לא ידע פי התב"ש הביא רק ד' בה"ג ואני הבאתי שכ"ה גם בספר האשכול וז"ל האשכול בסימן י"ב החליד הספין וכו' דקמ"ל מ"ד שחיטה שאינה מפורעת פסול דדמי לחלדה עכ"ל וביותר מבואר בספר הפרדס לרש"י וכלבו בשם הר"פ בעל התוס' דטעמא דחלדה מפני שאין השחיטה מפורעת וכו' (וישן שלא העתקתי ד' האשכול באנרף אוסיף להעתיק לשונו כי אחר שהעתיק ד' בה"ג בסי' י"ב הביא הבעניא דהחליד במיעוט סימנים ובאר דה"פ ששחט רוב הסימן הראשון בבהמה ואחר כך החליד הספין תחת מיעוט הנשאר ושחט פדרכו מי אמרינן את"ל תחת העור ל"ה חלדה דלא חשוב כבשר הסימנים מיעוט סימן חשוב דשייך ביה תורת שחיטה וכששחט תחתיו הוי חלדה או דלמא את"ל תחת העור הוי חלדה משום דמכסה לספין ולא בטיל אבל מיעוט סימן שנשאר פינון שחתה רובו כחתה לגמרי דמי דאי בעי לא שחט ליה פלל וכמאן דמגליא לספין דמי וליכא חלדה וסלקא בתיקו עכ"ל וע"ש סוף סימן ד' הביא ד' הגאונים דהלכה כרב לגבי שמואל דלא בעינן שחיטה מפורעת וצ"ל כמ"ש בדעת"ש דהכא כ"ע מודו) ועכ"פ מדברי רש"י ואשכול ור"פ בעל התוס' וכלבו מפורש מדבריהם דכל האיסור מפני שאין השחיטה גלויה מוכח להקל ואיננו משמעות לבד אלא כמעט מפורש והתב"ש לא הביא רק הביא מהראב"ן לבדו והוא יחיד ולכן כתבתי שמלשון הפוסקים משמע דקפדי רק על גילוי הספין אבל פינון שארבעה אני יודע שכ"כ להדיא וגם הראב"ן ס"ל כן ומדברי ש"פ אין סתירה די"ל דכוננתם גם כן רק לאסור אם כל הספין מכוסה עד שלא נראה הולכה ונהבאה ולא נמצא בשום ראשון מפורש לציייר חלדה אם דבוק רק לספין אם כן אין לנו לדחות דברים מפורשים בשביל משמעות שאינו מוכרח כמ"ש בדעת"ש סימן י"ז סק"ט בשם תה"ד וב"י או"ח סימן ק"ס דכלל הוא בדברי הפוסקים וגם לשון הרמב"ם שכתב תחלה שפירש מטלית על הספין ועל הצנאר וסיים הואיל ואין הספין גלוי מי דוחקני לומר שיש סתירה בדיוקים אם יש לפרש ברווחא דנדאי עיקר הקפידא בגילוי הספין לראות ההולכה ונהבאה שהוא השחיטה אלא דאם אין הצנאר מכוסה פלל במקום השחיטה והכפוי רק למעלה על הספין הרי, נראה מתחתיו חוד הספין בתחתיתו ששוחט בהולכה ונהבאה אבל אם המטלית פרוס על כל הספין עד שמכסה גם תחתיתו במקום החוד אז פסול וממילא א"א א"כ מגיע הפסוי גם למקום הצנאר במקום שחיטה ולכן נקט בתחלה על הספין ועל הצנאר וסיים הואיל ואין גלוי ר"ל שאין מגולה מהספין במקום שחיטה כלום וגם לשי' ראב"ן ורש"י ור"פ וכלבו הוא כן ותדע שבאשכול בעצמו כתב גם כן טעמא דשחיטה שאינה מפורעת וחלדה חזא גינהו ואפילו הכי כתב אחר כך דבעינן שיהיה הספין מגולה ומלבד זה גם אם יש סתירה בדיוקים הרי דעת הח"צ סימן ס"א דדיוקא דרישא עיקר ועמ"ש בדעת"ש סימן נ"ה סק"ב באנרף בזה אבל א"צ לזה כי האמת שאין סתירה בדיוק לשון הרמב"ם פלל לפי דברינו: ומ"ש הנ"א דגם הפוסקים הנ"ל מודים תשובתו בצדו שהרי התב"ש עצמו הודה שלשון הראב"ן מוכח כן וגם פינון שכתבו טעם הדין משום דהשחיטה אינה מפורעת הרי לפ"ד התב"ש הביאו בזה לידי מכשול להתיר בגוונא דל"ש טעם זה ולא הי"ל לסתום אלא

לפרש ובע"כ דס"ל פן לאמת ואדרבא גם ש"פ מודים לזה דהא דכתבו שיהא הספין מגולה היינו שיהיה עכ"פ מקום החוד ששוחט בהוה"ב מגולה ששם הוא עיקר שחיטת הספין שיהיה נראה הולכתו והבאתו אבל אין קפידא במה שמונח על עוביו שפצד השני והוא הולך ובא ביחד עם הספין דהוי שחיטה מפורעת.

ואתה תחנה פי מה שכתב הנ"א ומאוד התפלא על הדע"ת היאך מלאו לבו לדחות ד' רבינו התב"ש מפח לשון הפוסקים שהתב"ש עצמו מביאם הם דברים בדוים פי רבינו התב"ש לא היה לפניו הספרים הקדמונים שהבאתי ולא הביאם.

וגם בהבנת ד' בה"ג ורמב"ם שהביא גם התב"ש ניתן רשות לכל תלמיד לפרש דבריהם היפוך דעתו ז"ל במקום שנראה פירוש דחוק וכבר הבאתי בדע"ת סימן ל"ה סק"י בשם רשד"ם שכתב בזה"ל לפי שהקב"ה חותמו אמת צריך לקיים האמת במה שהוא אמת אפילו לקולא ע"ש עכ"ל ומ"ש הנ"א דכוננת תב"ש דלא הו"ל לרמב"ם למינקט ספין כלל כיון שאין תלוי בספין ליתא דנדאי תלוי בספין בהולכתו והבאתו אלא דממילא א"א שיהיה כל הספין גם בחודו מכוסה א"כ מגיע המטלית עד הצנאר במקום החתך וגם הצנאר מכוסה.

ומ"ש עוד דגם את"ל שאין מדבריו הברע יש לחוש לחומרא כבר כתבתי דאם אין הברע יש ללמוד מדברי הפוסקים המפורשים ולפרש ד' רמב"ם הסתומים ג"כ פן. ומ"ש עמ"ש בדע"ת ראיה מדכתב הרמ"א שלא יניח אצבע על הספין משום דרסה ולא נקט גם חשש חלדה מוכח דליכא בזה חשש חלדה והד"ק תי' דגם חלדה איכא אלא דקמ"ל דה"ה דרסה ועוד דנ"מ בשוחט שלא במקום אצבע ובדע"ת כתבתי ז"ל ולע"ד צ"ע דא"כ דייעבד אמאי מותר וכבר הבאתי ד' תב"ש בשם רא"מ וסמ"ג דגם שלא במקום שחיטה אסור עכ"ל וע"ז הטיח דברים שלא פדת ומה אעשה שלא הבין שיחתי כלל ולא סגי דלא גמיר ולא הבין הפשט בדברי מימחא נמי מחי ובאמת דהפונה כלפי ב' תירוצים שכתב הד"ק ועל מ"ש דלאו דוקא נקט דרסה וה"ה חלדה ע"ז כתבתי דא"כ דייעבד אמאי מותר דמטעם חלדה במקום שחיטה גם דייעבד אסור ועל תי' ב' שכתב דנ"מ שלא במקום שחיטה דליכא משום חלדה ע"ז תמהתי דגם שלא במקום שחיטה אסור לכתחלה וכיון דהרמ"א נקט טעמא דדרסה רק על לכתחלה ה"נ הול"ל טעמא דחלדה על לכתחלה (ובפרט אי נימא פדעת הלח"מ שהבאתי בפתיחה אות ל"ו דבדאיכא ב' איסורי לכתחלה גם דייעבד אסור א"כ ה"נ בזה אבל יעו"ש דלאו כללא הוא).

ומ"ש עוד בשם הד"ק דנפקא מיניה באוחז באצבע גם למטה מהחוד הנה גם הד"ק עצמו פקפק דגם בפגימה ומטלית לא הותר בכה"ג אלא בשעה"ד וכאן באצבע גם בשעה"ד אין להקל אלא שפיים די"ל דמ"מ קטן קצת החשש של חלדה מחשש דרסה והוא דוחק דעכ"פ הי"ל למינקט תרתי טעמי נאני כתבתי דמלשון הרמ"א דנקט רק שלא יניח אצבע על הספין דהכונה רק על גביו ולא מן הצד משמע דאין חשש רק מגביו דאם אוחז גם מן הצד ליכא חשש דרסה באוחז מסביב שלא במקום שחיטה דאל"כ גם באוחז הקתא מסביב יהיה חשש דרסה והד"ק בעצמו כתב אחר כך דבכה"ג ליכא חשש דרסה דהו"ל פקתא וזהו שכתבתי דמן הצד ליכא חשש והדק"ל אמאי לא נקט נמי טעמא דחלדה ולענ"ד זהו רבותא יותר להשמיענו דבכה"ג איכא משום חלדה שלא נמצא מפורש

בפוסקים רק התב"ש המציא פן ובע"כ דבכה"ג ל"ה חלדה וכמו שפכתתי בדע"ת: ומ"ש עמ"ש בדע"ת וגם בלא"ה נראה דחומרת הסמ"ג בשם הרא"מ אין לחוש וכו' שגוראה מהדע"ת שהבין דחומרת התב"ש לענין מטלית ע"ג הספין הוא דוקא לשי' הרמב"ם וכו' גם בזה לא הבין הפשט בדע"ת דהפונה שחזשתי כלפי מה שפכתתי למעלה דגם שלא במקום שחיטה יאסר אי ניא דאיכא בכה"ג חשש חלדה לזה פכתתי דכיון דלהפוסקים החולקים על הרמב"ם דוקא בקשור לצואר איכא חלדה אם פן באינו קשור להספין גם לשי' התב"ש מהראוי להקל דתרי חומרי לא מחמירין, וגם מה שפכתתי אחר זה בדע"ת על הראיה מתוס' נבחים די"ל דהתוס' ס"ל דדוקא בקשור איכא חלדה והנימיה הפונחים על הספין ואינם דבוקים וקשורים בחונק אין בהן משום חלדה אבל להרמב"ם י"ל דגם בכה"ג שייך חלדה ולכן גם במטלית הפרוץ על הספין אף שאינו דבוק בחונק על הספין על ידי קשר וכדומה י"ל דאסור פדעת התב"ש זהו פונת הדברים הפתובים בדע"ת.

ועתה מה לו איפוא פי יזעק אחרי נטעות טעות יקרא ותולה בוקי סריקי בדע"ת מקפצו להשיג מחסרון הבנת הפשט. ומה שכתב הנ"א דכריכה דמי לקשירה כפר נתבאר בדע"ת סק"ז בשם פר"ת ומעיו"ט דדוקא בכרוך בחונק שא"א להעבירו משם בקל וזהו רחוק שיהיה פן בספין שגם בכרוך מטלית כיון ששטח הספין שנה ברחבו בנקל להעבירו בקינוח היד מקצה לקצה ואם יהיה פן.

פרוץ בחונק שא"א להעבירו באמת דינו בקשור לשי' תב"ש. אבל במה שפכתתי בדע"ת להקל בדין מטלית פרוץ שצד הגב פרוץ להלאה ממה שמתחתי בצד החוד מוכן לכל שגם בהיות המטלית פרוץ בחונק מ"מ החלק הנמשך בצד הגב להלאה על שטח הספין יותר ממה שמתחתי א"א שיהיה דבוק בחונק במקום הנמשך יותר מצדגבו ובנדאי נקל להסירו בקינוח בעלמא עד שיהיה רק כלפי מקום הפרוץ מסביב גם בצד החוד במקום הפנים.

וכל הפרפורים שפכתתי להקל ביש דבוק איזו דבר למעלה בגב הספין הוא רק כלפי מה שהחמיר הד"ק סקי"א אם טפות דם או מים נקרשים בגב הספין ובד"ז התנצלו לפני פמה שו"ב שהוא דבר הנמנע אצלם ליזהר בזה פלל בעת הקור והקרח ולשי' הד"ק יש בזה איסור וכל העולם אין נזהרים בזה לכן פכתתי מה שנ"ל להקל בכה"ג וכן בדין נוצה תלושה או שער תלוש הנופל ונדבק למעלה על גב הספין בשעת שחיטה ומזדמן כמ"פ ונקל למנחם אשר בנדאי להסוברים דדוקא קשור אין זה בכלל איסור ורק לשי' רמב"ם יש חשש וע"ז יספו דברי בלפתן ולענין חלודה שהוא מיעוטו ובטל לספין כמו שכתב הד"ק בעצמו שהוא פתכו ובטלן פשיטא דיש להקל.

וכתבתי פרט אחד לדוגמא וממנו יוקש על השאר אשר ראיתי ושמעתי כי פל אשר לו סנפיר וקשקשת ימצא להשיג מחסרון דעת ומיעוט העיון והמענין בצדק ישפוט מישרים ועלינו יערה רוח הבורא ויראנו בתורתו נפלאות: סימן קי להרב המאוה"ג וכו' מו"ה גרשון אברהם גאלדבער גער נ"י.

אבד"ק בערצעל בארץ הגר. מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו על מנין צוה"ג באונזא שפכתתי בחיבורי גי"ד סימן נ"ו סק"ד שיש י"א מצד חוץ ונחמשה בצד פנים ורו"מ בדק בצד חוץ ומצא רק גיד אחד רחב בתחלתו ואחר כך להלאה מתפצל לשנים והשני יש גיד רחב שמובלעים בתוכו שני גידין ואפשר להוציאם במחט ומהראוי לחשוב גיד זה

לשלישה פיון שגם אחר שמוציאין מתוכו שני גידין הנ"ל נשאר הגיד עצמו רחב ואמת
שזה הגיד להלאה הרבה פשמובלע בפשר מתפצל לשנים ואולי מה"ט נחשב זה לשנים
וגם לחשוב הגידין המובלעין בו לצרף למגן ובזה עולה מספר י"א גידין בצד חוץ אבל
בצד פנימי בדיק ומצא רק ד' גידין אלא שיש שם שני גידין דקין מאד ואינן לבנות פשאר
הגידין וקשה לצרפן למגן זה"ג ועוד דא"כ יש ששה בצד פנים ועוד שבצד חוץ יש גם
כן גיד דק מאוד כמו הללו ואם פן יהיה יותר שני גידין ממספר ט"ז גידין.

עכת"ד: הנה ידידי גם אני בדיקתי בהרבה אנוזות ויש שם בצד פנימי גיד אחד אשר
להלאה פשמובלע בפשר מתפצל גם כן לשנים והיה נ"ל לחשבו לשנים או שהמספר
הוא לאשר יש שם בצד השוק גיד אחד רחב אשר בשרשו סמוך לארפובה מתחיל שרש
אחד בצד חוץ ושרש אחד בצד פנים וי"ל שזה נחשב לשנים היינו אחד לצד חוץ ואחד
לצד פנים ולכן נשלם המספר ט"ז גידין וגם הגיד שבתוכו מובלעין שנים נ"ל בדברי
רו"מ לחשבו לשלישה גידין ויהיה איה שיהיה אין לחשוב כלל הגידין הדקין מאוד ואינן
לבנים פשאר גידין שהרי פתבו המתברים בטעמא דבקיאיין באנוזות מפני שהצוה"ג עבים
קצת ונפרין לעין הרואה ואם גם הם בכלל צוה"ג הרי קשה להפירם ולבדקם ובע"כ
שהם אינן נחשבים למגן ט"ז גידין אלא הגידין שניפרים הם נחשבים למספר ט"ז ובע"כ
דהמספר נשלם בצירוף כפי שנתבאר ואם פה ואם פה פיון שלא נמצאו יותר גידין לבנים
אם אותן הגידין שלמים יש להקל באנוזא בהפ"מ ואין לחוש יותר דבנדאי הן הן מגן
ט"ז גידין וההשלמה כפי אחד מאופנים שנתבאר.

והנלע"ד פתבתי: סימן קיא להרב המאוה"ג וכו' מו"ה שמואל באהסאווסקע נ"י אבד"ק
טאהאנטשא ברוסקיא. מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו על מה שנהגו בכלים שנסדקו
שפותמים הסדק בחלב או דם מעורב בסיד ורו"מ האריה במה שטבע הסיד לייבש החלב
והדם ונעשה מקשה אחת כאבן והביא מכמ"ד בזה: הנה בדין חלב כפר נזכר ד"ז בריב"ש
ורמ"א בסימן קכ"א להתיר דהיין בורח מן החלב ואינו בולע וע' במש"ז רס"י ס"ד דלאו
דוקא יין ה"ה כל המשקים וגם מבואר שם טעמא דאיפא ס' ומבואר בריב"ש ס' שמ"ט
דגם להסוברים דאין מבטלין איסור לכתחלה מה"ת מותר בכה"ג שהרי אין פונתו לבטל
אלא לסתום הסדק ואם פן בנ"ד בחלב משני הטעמים מותר וגם בדם מותר מטעם שני:
ומ"ש רו"מ דלפעמים אין שם ס' הנה פיון דעכ"פ נפגם הדם על ידי הסיד הרי גם בפוגם
קצת סגי ברוב כמו שכתבתי רס"י ק"ג וא"צ שיהיה ס' וכיון דליפא בזה משום אין
מבטלין לכתחלה כמפורש בריב"ש ורמ"א א"כ אין חשש: ומ"ש בדין דבר הפוגם
מעיקרא אם מותר לכתחלה לפגום בו איסור המושבז הנה בתשובות ח"צ סימן ק"א
באמצע התשובה בדין האפר כתב וז"ל דא"כ הגעלה למ"ל יבשלו בהם דברים הפוגמים
דזה לא מקרי מבטל איסור לכתחלה פיון שפך עיקרו פוגם ואין כאן לא טעם ולא ממשו
אין ספק דמדאורייתא שרי לפגמו שהרי אינו נהנה לא מטעמו ולא מפמותו שהרי אין
הטעם הנפלט מדופני הכלים נפר בתבשיל כלל וכו' עכ"ל אבל הנה בב"י סוף סימן
קל"ד בשם הרשב"א בדין עכו"ם שמשמין שק פלפלין וזנגבל בקנקני היין והשיב וז"ל
בנדאי אם היין נ"ט לפגם בתבלין התבלין מותרים אבל אם היין פוגם את התבלין הרי
התבלין אסורין באכילה וכו' וכיון שאסורין באכילה אסור ליתן מהן בתבשיל דאף על
פי שהיין שבהם נט"ל בתבשיל אפ"ה לכתחלה אסור דנדאי אין נותנין לכתחלה חומץ

לתוף גריסין וכינצא בָּהֶן וכו' עכ"ל הרי מבואר דאסור ליתן חומץ לגריסין אף שפוגם בָּהֶן וצ"ל דכיון דהחומץ בעצמו מושבח בטעמו אלא שפוגם בגריסין לכן אסור לכתחלה אבל לפגום טעם המושבח שיהא פגום לכל דבר לגמרי מותר גם לכתחלה (שו"ר ביא"פ סי' צ"ט שהביא ג"כ מדברי הח"צ ולא העיר מדברי הרשב"א פל"ל) וע' בט"ז סי' קל"ז סק"ז בהא דמותר ליתן מים בכלים של יי"ג דגם בשוהים מעל"ע מותר כיון דהיין פוגם במים ואף דנט"ל לכתחלה אסור מ"מ כיון דנבלע רק בצונן שרי בסתם יינם דרפנון אבל ביי"ג ממש אסור ע"ש ומבואר גם כן כמ"ש ועפ"ז יש לדון לפמ"ש הח"ד סימן ע' בשם או"ה דדם המתערב בפבישה במים רק דרפנון וגם ח"ש על ידי תערובות רק דרפנון כמ"ש מהרש"א פסחים מ"ד וכ"ה בר"ש פ"ב דט"י ובעיטור ח"ב הל' בב"ח דף ו' וע' בשו"ת דר"ה חיים חלק ב' יו"ד סימן נ"ד שהשיג על דברי הח"ד סימן ק"ד בזה ובמחכת"ה לא ידע מדברי הר"ש והעיטור שדברו בעצמם מש"ס דחולין שהביא שם [א"ה בהמ"ח ע' בזה בפמ"ג בפתיחה לתערובות וע' ח"ס יו"ד סימן פ"ה והג' אמ"ב על החו"ד סימן ק"ט וע' דע"ת סימן מ"א סק"ט בזה] א"כ הוי תרי דרפנון ודמי לסתם יינם הנ"ל דשרי בנט"ל אפילו לכתחלה וה"נ אין בהטיחה אלא ח"ש וכבר פתבתי דבחלב בלא"ה שרי וגם חלב חי דרפנון כמ"ש המש"ז סימן ס"ד אף אפשר דבנ"ד עושים פן בחלב מבושל אבל מטעם ראשון של התב"ש ורמ"א מותר בחלב גם בלא טעמא דביטול ובפרט אם הוא חלב פגום: ומ"ש בשם עמודי אש קוני' או"ה סימן י"ג בדין צלוחית זכוכית שנהגו דכשנסדק מחפין אותן בשלחופית של מי רגלים למלאותו והביא מד' זכ"א יו"ד אות נ' נאד של וכו' דאין נכון לעשות פן דאף על גב דבשר ביין נטלפ"ג מ"מ לכתחלה אסור והמחבר השיג עליו מדברי המנ"י פל"ל פ"ה סקע"ג דהא דנטלפ"ג אסור לכתחלה דוקא כשקיבל תחלה טעם מושבח אבל בפגום מעיקרא מותר אפילו לכתחלה ורו"מ השיג עליו מדברי מש"ז סי' ק"ג סק"ז שחולק על המנ"י דזה לא מקרי פגום מעיקרא כיון שבעצמותו הוא לשבח אלא פגום בשמן ודבש אלא שצידד בדעת זכ"א דס"ל דכיס השתן פגום מעיקרא וגם ס"ל דאיכא ס' והמענין שם ימצא דליתא דעיקר טעמו משום דבשר פוגם ביין אלא דאסור לכתחלה שמה ישנה היין עם מאכל שלא יזהה השלחופית פוגם בו ולכן כתב דאם יהיו נזהרין שלא לשתות היין רק עם בשר וגם פיס השתן יזהה מבשר פשר מותר גם לכתחלה וע' בזכ"א שם אות ט טעם לפגם שהעלה שם בעצמו דהא דנטלפ"ג אסור לכתחלה היינו דוקא בקבלה טעם מושבח אבל בבליע מעיקרו טעם פגום שרי אפילו לכתחלה אלא דהתם מייירי בקדירה שהוחמו בה מים לשתיה אבל לא לעשות פן לכתחלה אבל כבר הוכחתי מתשובות הרשב"א דבכה"ג אסור ושו"ר שרו"מ הביא מהש"ף סוף סימן קל"ד אבל שם לא נזכר הא דחומץ לגריסין אסור לכתחלה אף בעיקרה דבר כבר פתבתי בתשובות [ע' לקמן סימן קי"ד] להתיר מטעם דאיכא ס' ואין מכונן לבטל.

אבל מ"ש רו"מ מדברי פת"ש סוף סימן ק"ג בשם ריב"ש דדבר הפוגם אסור לכתחלה לא נמצא בריב"ש שם: סימן קיב להרב החו"ב וכו' מו"ה יצחק צבי ראטה נ"י מו"צ דק' מאשצ'יסק. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו במה שנהגו עתה הפאבריקאנטען היהודים להוליה דגים מלוחים בתוף חביות של זכוכית שקורין ראסליך ועליהם פרוף סביב פיהם עור יבש מן בלאזען ובנדאי יש בתוכם גם של טרפות ונבלות והגם שהם יבשים ורבו

המקילין כמו שכתב הפת"ש סוף סימן פ"ז מכמ"ק בזה מ"מ יש לחוש אולי יקשרו
ט"ר שנתניבשו היטב ועל כל פנים לכתחלה יש לאסור: הנה בגוף דין עור הקיבה
שנתניבש שכתב הש"ך סוף סימן פ"ז סקל"ג דאין להקל לכתחלה מצאתי בתשובות
רדב"ז ח"א סוף סימן תקנ"ב שהביא בשם תשובות הרמב"ם להקל גם לכתחלה אלא
שיש מחמירים וכתב דיש לחוש לדעת המחמירים לכתחלה וגם בחלק ד' סימן ע"ד הביא
מתשובות רמב"ם הנ"ל והאריך בענין זה ומצאתי באו"ה פל"י י"א דין ה' בשם רוקח
וריב"ק ור"א דגם בשר שנתניבש בדמו לא מצוינו דבר שפולע איסור ונתניבש דבטל
איסורו וגם בגת אמרינו שהיא לחה כל יב"ח וכן אוסרו מו"ה ענכין ו"ל בדיעבד ע"ש
וע' בשו"ת מים רבים סי' כ"ב שפסק גם פן פדעת כנה"ג דגם בנתניבש אוסר בכבוש
מעל"ע ולכן פסק דבהעמיד גבינות בקיבה שקנה בחנות של עפ"ם אף שיש ספק שמה
אין העור מנו"ט אין להקל חדא דבחנות עפ"ם הפל בחזקת נו"ט ועוד דאף שיש גם פן
ספק שמה נתנו לתוכו אחר שנתניבש לא הנה ס"ס דהוי כס"ס בשני גופים וגם לא הוי
ספק דכנכ"ה ועוד דגם בנתנו לתוכו אחר שנתניבש אסור כמש"ל עכת"ד ואם פן לפ"ז
היה נראה לאסור בנ"ד אף דבאמת יש ס' במה שבהחבית וליפא רק חשש איסור דאין
מבטלין לכתחלה וכבר פתב בתשובות רע"א סי' ר"ז דכיון דהוי עכ"פ ספק שמה אין
פאן איסור פלל דשמה נתנו לתוכו אחר שנתניבש ליפא איסור מבטל לכתחלה ואף שיש
לפקפק בזה לפמ"ש בשפ"ד סי' צ"ט סק"ז ובאו"ה במשב"ז סי' תמ"ה סק"ד ובא"א סי'
תס"ז סק"ד מ"מ י"ל פדברי רע"א דבנ"ד איפא נמי ספק שמה אינם נו"ט וע' בפר"ת סי'
צ"ט סוסק"ה מ"ש בזה דלכ"ע ליפא איסור תורה בספק איסור ובדיעבד גם מדרבנן
מותר ע"ש ועוד והוא העיקר דבנ"ד אין מכווננים לבטל ובתשובות רע"א ביאר שם דגם
הצ"צ שבמג"א סימן תמ"ז מודה בזה להקל וגם יענין בנ"צ לבעל פת"ש שפסימן צ"ז
מכמ"ק בזה ואף דבאפשר בענין אחר גם באין מתכווין לבטל אסור כמ"ש הט"ז סימן
קל"ז סק"ד וע' במש"ז סימן צ"ט סק"ז מ"מ פבר פתב הט"ז סוף סימן קל"ח דגם במקום
טורח יש להקל ובנ"ד שיש עוד ספיקות אם יש פאן איסור ולפי דברי האומנים יש בהם
צ"ג לעשות פן וכבר נתפשט המנהג בכל המקומות לענ"ד אין למחות בידם: סימן קיג
להרב המאוה"ג וכו' מו"ה חיים פריעד נ"י אבד"ק סאיא, סט.

פעטאר בארץ הגר מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו בבכור שנולד בידי ישראל וכבר בא
ליד פהו ונפל בו מום בצרימת אונן על ידי חמה ויען שהיה בידי פהו א"א להתיר גם אם
היה מום מןבהק ושוב אחר איזה זמן בא עפ"ם משרת ישראל אל הדיר של הפהו ושבר
את רגל הבכור מארפובה ולמטה ונתברר כי אדונו הישראל גרם זאת בדברו עם המשרת
מפח הבכור שמזיק ואוכל וא"ל הישראל שאם ישברו רגלו ונקשר לשחטו והמשרת
פחד מלעשות שמה יתפסהו הפהו ויענשהו והבטיח לו הישראל שלא יענש מאומה
ואדרבא הפהו יחזיק לו טובה ולכן עשהו עכת"ד השאלה: הנה מה שהאריך ר"מ בענין
מום של צרימת האונן ומקום התנוף או הסחוס היכן הוא והביא מש"ע התניא בסוף הל'
פסח ותשובות הש"מ סימן נ"ז שהחמירו בזה הרבה דלא נחשב סחוס רק מקום העב
שבתחתית האונן ממש סמוך לנקב הפתוח לעצם הגלגלת ממש ובתפא"ש על משניות
פ"ו דבכורות תמה דאם פן הוי מום שפסתר ורו"מ צידד בכוננת פסקי מהרא"י סימן
רמ"ד דכל מקום הקשה במשמוש היד בהאונן הוא הסחוס וגם הביא בשם ספר שביילי

דוד שְׁהִקִּיל בְּזֶה אֵלָּא וְשֵׁלָא הִבִּיא דְבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים הַנִּזְכָּרִים וְהַנֶּהְגָּה גַם בְּשׁוֹ"ת ב"ש חאו"ח סוף סימן ס"ח פתב גם פן דמלשון פסקי מהרא"י ותשובות מהרי"ל נראה יותר להקל וזה פמה שנים הארכת בזה בתשובה להרב אבד"ק ראזינטוב ולהרב אבד"ק פראבונא וכתבתי ראיה מלשון המשנה דנקט נפגמה אָנּוּ מן החסידים דהול"ל מהחסידים ומדנקט מן מוכח דחסידים לאו דוקא אלא כל הסמוך ודומה לחסידים דמי לחסידים ובהבאתי ראיה לדקדוק לשון זה מש"ס דבכורות (ז סוף ע"א) בקא דמ"ר של תמור וכו' דפשיט לה מדתנן שהיוצא מן הטמא טמא מטמא לא קאמר אלא מן הטמא והני נמי מינא דטמא נינהו ופירש"י מטמא הנה משמע מגופא דטמא מן הטמא משמע מינו של טמא הן דדמי לחלב עכ"ל וה"נ מדנקט מן החסידים ש"מ דכל מקום הקשה ודומה לחסידים בכלל ובסיפא דמתני' נקט אכל לא מהעור וגם לפי גי' שפרש"י מן העור וכו"ה לקמן (ל"ז ע"ב) מלבד דבתשובות ח"צ סימן ס"א הוכיח דדוקא דרישא עיקר וגם לפי דעת הרא"ש שבט"ז יו"ד רס"י נ"ה דהיקא דהדיוקים סתרי להדידי מחמירין הרי י"ל דגם בסיפא קמ"ל דכל מקום שיהא רף הוא בכלל עור ובזה ביאתי לשון רש"י במשנה שם ואכמ"ל וגם הבאתי ראיה מהא דפ"ו דבכורות (דף מ' ע"ב) און הגדי שהיתה כפולה בזמן שהיא עצם א' מום ופירש"י שאין להם אלא תנוף א' שנקפל תנוף העליון לתוכו ונתחבר למטה ה"ז מום ואם אינם עצם א' שהתנוכים מןבדלים למעלה אינו מום וכו"ה ברע"ב שם הרי שהתנוכים הם למעלה בתחתית האון ממש וגם בס' בית דוד על משניות רפ"ו השיג על התוי"ט והעלה דכל מקום הקשה שבאון ואינו עור ממש דין חסידים יש לו ע"ש ומ"מ פתבתי דיש להחמיר לדונו פסק בבור אף דיש להקל להטיל בו מום על ידי עפום פיון דהוי עכ"פ מום עובר כמ"ש רש"י דמן העור הדר בריא וכו"ה במהריט"א ועכ"פ מה"ת מותר להטיל בו מום קבוע כמו שכתוב ביו"ד סימן שי"ג ובדרבנן יש לסמוך על דברי המקילין אף דבנ"ד אין נ"מ בכ"ז פיון שנעשה בידי פה: אולם בדבר המום האחר שהטיל המשרת העפום בפקודת הישראל לטובת הפה בודאי אין שום צד קולא להתיר להפכה שנעשה המום בשבילו כמ"ש ר"מ מתשו' מהרי"א יו"ד סי' שמ"ג ושד"מ מפסקי מהרא"י סי' קס"ט ועוד פמה שו"ת ופיה השיג ע"ד הל"ש בחידושי דינים אות רכ"ו שצייד דגם לשי' השפ"ד אפטר דגם לדידיה שרי אף שצוה להעפום לעשות מום.

ומה שהאריך ר"מ בדין אם להתיר לאחרים והביא דברי התב"ש סי' ט"ז ושפ"ד סי' צ"ט ול"ש בחי' דינים ומ"ש בכונת דברי הל"ש שפכת דבנעשה המום על ידי אחרים גם התב"ש מודה דבעכ"ל דמירי שנעשה המום על ידי עפום דאל"כ הרי האחרים עשו איסור הדבר פשוט שכן הוא ומ"ש ר"מ דלפ"ז לשי' הסוברים דכל איסור הטלת מום בזה"ז הוא רק מדרבנן ובתשו' כ"ס סי' קנ"ח הוכיח שכן עיקר א"כ יש להקל א"כ אפילו בעשה המום בעצמו הוי רק מדרבנן ואפ"ה ס"ל להש"ך ופמ"ג דאסור לשחוט לכתחלה ומוכח דס"ל דגם בדרבנן קנסו לאחרים שלא ישחטו ומנ"ל להקל על ידי עפום הדבר פשוט דס"ל להל"ש בדעת הש"ך רס"י שי"ג סק"א דס"ל דילפינן לה מקרא והוי מה"ת וע' תשובות ב"א יו"ד סימן ע"ה באורף בזה וע' תשובות רדב"ז ח"ה ללשונות הרמב"ם סימן ק"י בזה: ומה שהקשה ר"מ עמ"ש בתשובתי שבדע"ת סי' ט"ז להתיר ליתן לכהן אחר במתנה באופן שאין בה טוה"נ והא אפתי איפא חששא דאם נתיר ליתן לאחרים לשחטו אהני מעשיו הרעים ליפטר מטורח הטיפול שזהו עיקר הטעם דכהנים חשודים

מפני הטיפול והטורח הנה אני בניתי יסודי עפ"ד מהריט"א וכ"ס שפתיבו דקל האיסור משום החזקת טוה"נ והיגונו דארף שרוצה לקפטר מטורח הטיפול אבל לא ירצה להפסיד ממונו עבור זה לגמרי דאל"כ הרי בידו להכניסו לכיפה עד שימות או באופן אחר ובע"כ שאין דרכו להפסיד ממונו דמ"מ עומד ומצפה שמה יפול בו מום ויהיה מותר אבל חשוד להטיל בו מום באמרו שיתירוהו לו עי"ז אבל אם יצטרף ליתנו לאחר בתנאים באופן שלא יהי גם החזקת טוה"נ לא הועילו לו מעשיו ואי משום שינפטר מן הטורח בשביל כך לא יעשה המום שהרי בידו כמו כן להמיתו בענין אחר: ומ"ש עמ"ש בתשו' שם שיצוה הפהג המקבל לעפ"ם להטיל בו מום אחר דלמ"ל ד"ז פינו שפכר יש בו מום אלא שיש לחוש שמה עשהו הפהג או בגרמתו א"כ מה יועיל בו מום שני הדבר פשוט דגבי מום ראשון דלשיטת כמ"פ אסור מן התורה יש דיעות דאסור גם לאחרים לכן הספמתי עם השואל שיצוה גם הפהג השני להטיל בו מום על ידי עפ"ם דמטיל מום בבע"מ לכ"ע רק איסור דרבנן ובדיעבד יהיה תרי דרבנן ושוב יש לסמוך ע"ד המקילים.

ובנ"ד שהעליתי לעיל דע"פ מום ראשון שנעשה בידי הפהג צרימת האונן לשיטת רוב הפוסקים הוי מום אלא דכיון שנפל ביד פהג אסור אם פן כשחזר ועשה המשרת העפ"ם בו מום הוי כמטיל מום בבע"מ דהוי רק דרבנן ועל ידי העפ"ם הוי תרי דרבנן אם פן שפיר יש להתיר שיתנהו לכהן אחר או לישראל אחר וכמ"ש רו"מ.

והנלע"ד פתבתי: סימן קיד להרב המאוה"ג וכו' מו"ה מנחם מענדל מינילש מו"ץ דק' זלאטשוב ז"ל. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה זקנה באה בימים שנה פמה שנים חדל להיות לה אורח פנשים ונה' ב' שנים שנעקרה האם שלה וירדה למטה והיה קשה לה להילוף והרופאים עשו לה טבעת ועל ידי כובד ההילוף הסירה הטבעת ונה' איזה חדשים התחיל לזוב ממנה ליחות לבנות ולפעמים מעורב דם בהליחות וגם חלוקה וסדינה מלונלכים תמיד בדם וכששוכבת אינה רואית דם ובודקת ומוצאת נקי ושאלה לג' רופאים א' יהודי וב' אינם יהודים ושלשון אמרו כי מסיבת נפילת האם שהיא למטה שולט בה האויר ועי"ז נעשו בה בקעים ובועות ומהם יוצא הליחה והדם וגם אחותה ראתה בעיניה פצע ונחבורה באותו מקום פי לפרקים האם בולטת לחוץ עכת"ד השאלה: הנה רו"מ פתח בהיתרה עפ"ד הר"ש שהובא ברא"ש ובש"ע סי' קפ"ח ורמז לדברי נו"ב מה"ק סימן נ"ח דהיכא דגיד פל המקור למטה אין שום היתר ובתשו' ד"ח ח"ב יו"ד סימן ס"ג פסק להיפוף ובאמת שהד"ח לא הזכיר פלל מדברי הנו"ב אבל הלא הנו"ב חידש ד"ז ע"פ פירושו בדברי הר"ש וכבר בא אחריו בתשו' ח"ס סי' קע"א ובפרט בסימן קע"ג וקיים דעת הדב"ש ומע"צ ופליתי דכשהמקור נפל למטה לגמרי היגו דינו של הר"ש והסיר תלונות הנו"ב אבל בנ"ד גם הנו"ב עצמו מיקל כמבואר שם מה"ק סוף סימן נ"ה להקל בזקנה גם במכה שא"י אם מוציא דם וגם הביא שם עדות הרופא דאם יוצא ליחה א"א בלא מכה וכמ"ש גם בתשו' פ"י סימן א' וסד"ט סימן קפ"ז סק"ד וה"נ בנ"ד ובפרט בנו"ב מ"ת סימן קי"ד ביאר היטב דבאשה זקנה ממ"נ יש להקל ע"ש היטב וגם בתשו' השיב משה סימן ל"ט פסק בפשיטות דבמינקת מסולקת דמים יש להקל גם לשיטת הנו"ב ובפרט בדאיכא נמי ליחה דודאי יש שם פצע ונחבורה ודחה שם דברי נו"ב והוכיח דגם במכה שבמקור יש להקל ע"ש וכ"ה בשו"ת תורת נתנאל סימן א' וע"ש סימן ב' ג' אף בנ"ד א"צ לזה דכיון שהעידו הרופאים שראו שיש פצע ונחבורה כבר

העליתי בתשובי דבכה"ג שהרופאים שבזה"ז יש להם המראה שקורין מוטרשפיגעל ורואים בעיניהם הוי מלתא דעל"ג ולכ"ע נאמנים כמ"ש בשו"ת שם אריה חא"ע סימן י"ב ורו"מ רמז שכ"ה גם בתשובי ד"ח ח"ב יו"ד סימן ע"ז ועוד דכבר כתב הרדב"ז סימן ת"י והובא בח"ס סימן קע"ה דבדאיפא רגל"ד לכ"ע הרופא נאמן ובנ"ד שגם ליקח יוצא משם הרי איפא רגל"ד ועוד דהא בנ"ד הם פתמים דרבנן שרואת בלי הרגשה הרי בשו"ת רח"כ בסופו בקונטרס שאלת חכם בשם רב א' דברואה בלא הרגשה הרופא נאמן ע"ש ובפרט בנ"ד שגם אחותה ראתה הפצע ונחבירה וכבר הביא רו"מ מדברי צה"ב שבסו"ס ב"מ דבזקניה יש להקל גם בספק אם המפה מוציאה דם וע' תשובי ר"מ שיק סימן קפ"א שהביא פן גם בשם תשובי גא"ב סימן כ"ח דאפילו במניקה יש להקל וע"ש שצייד דברואת בלי הרגשה גם, הש"ך מודה דגם לענין ז"נ יש להקל ואף שפינים בצ"ע הנה לא ראה דברי תשובי פ"י סימן א' ונשער אפרים סימן ע"ו וכתר פהונה סימן מ"ו ובב"מ ליו"ד ונטיש סימן כ"א בשם ש"ב יעקב סימן מ' שפנולם פה א' חלקו על הש"ך ופקסו דא"צ ז"נ אם פן על כל פנים בלא הרגשה פשי' דיש להקל וע' בס' האשכול הל' נדה סימן מ"ח ובנח"א שם שגם דעת רדב"ז פדעת ב"ח דלא פש"ך ע"ש עוד בזה ועל כל פנים בזקניה בנדאי יש להקל דאיפא חזה"ת וגם חזה"ג שלא תראה ובתרי חזקות לכ"ע מוקמי' בסד"א בחזה"ת כמ"ש בפתיחה לחיבורי גי"ד אות ט"ז ולכן הנני מסכים עם כת"ר להתיר האשה הנ"ל לבעלה: ומ"ש רו"מ מדברי ש"ב יעקב דבליקה מרובה תולין בהרגשה בליחות והקשה עליו מהא דראתה חי' ועוף נזקקין וחתמה וראתה טמאה והוא שמתגיש שבב"י סימן קפ"ג והא לפמ"ש הר"ן בחי' שהובא בס"ט רס"י קצ"ב דדם חזימוד טהור אלא דחיישינן דאגב חזימוד מתעוררים גם דמים של נדה ולשיטת הש"י הרי בכה"ג אינו הרגשה ולק"מ דהש"י לא כ"כ אלא בליחות מרובות ובתוכן מעט דם וכתב דתולין בהרגשה ברוב אבל בחזימוד אפשר שמתעורר עמו דם נדה הרבה והוי שפיר הרגשה ועוד דהתם טבע החזימוד לעורר הדם נדה בהרגשה ואם פן אין לתלות בהרגשה בדם חזימוד פנין שדרכו וטבעו בכך ותדע שהרי הר"ן עצמו סובר פדעת הש"י כמ"ש הס"ט רס"י ק"צ וע' בשו"ת ברפת יוסף סימן מ"ג מ"ש ליישב דברי הר"ן מקושית הס"ט שם וגם בלא"ה הרי הא דראתה חי' ועוף נזקקין אינו בש"ס אלא הב"י פ"א פן והוא ס"ל פדעת הרשב"א דגם דם חזימוד טמא אלא להראות חזקתו אמר פן וכמ"ש הר"ן שם בתחלה וכן צ"ל פדעת תוס' נדה (מ"ה ע"א) ד"ה האי דם נדה וכו' אם פן דרפה לראות מחמת חזימוד בעילה אם פן אחר ג' יש להסתפק בדם נדה וכו' ע"ש ומוכח דדם חזימוד טמא אבל יש לומר דהפונה שפא ד"נ עם הדם חזימוד.

והנלפע"ד פתבתי: סימן קטו להרב הה"ג וכו' מו"ה יעקב ווייצמאהן נ"י אבד"ק גריידינג ברוסיא: מכתבו הגיעני וע"ד הדו"ד שפא לפניו באחד שנתקשר עם חותנו ליקח אחות אשתו הנעדרת בת"כ לבד בלא תנאים והתחייב א"ע אבי הפלה לשלוח לו הנדון למקומו קודניוויץ וכפי דברי החתן הנה תנאי פפול עם חותנו למהר לשלחו אליו ליום המוגבל וכשעבר המועד ולא שלח השפתך עם בתולה אחרת יתומה בתנאים וסלקו לו הנדון לידו ואח"ז שלח חותנו הקדום הנדון ולא קבלו וחותרו מכחיש שלא הנה המדובר דרך תנאי ולא ידע פי השעה דוחקתו והפלה השניה טוענת פי מתחלה לא נודע לה הדבר ואחר כך פשנודע לה הבטיח החתן לפייס הפלה הראשונה ועי הכינה בגדים וכל צרכי גישואין

ותבא להפסד גדול בהתבטלות הקשר פי הבגדים ינפסדו ובפרט שאר הוצאות והקמת
מרוצה עתה לישא את אחות אשתו לטובת הילדים ומאז הנה סובר פי ע"י שלא שלחו
המעות בזמנו מסתמא אין הפלה תפצה בו ועתה ניהם בדעתו עכת"ד טענותיהם ורו"מ
האריה למעניתו דלפמ"ש הנ"ש סימן ח' בשם התקנות קדמונים דה"ח הנה על התשומת
יד והקנין רק עבור הגדן וכאן לא הנה בדעתם לכתוב תנאים אם פן הקשר הראשון
בתקפו ולא חל התקשרות השני כמ"ש בתשו' מהרמ"פ סימן ע"ד לענין אם נשבע שלא
ישא אשה בלא הסכמת אמו ואח"ז נתן תק"כ לישא אשה ואמו מיתתה בדבר ופסק שאין
התק"כ השני חל שיהיה חייב לקיימה אלא עבר על שבועת שוא וה"נ בנ"ד עכ"ד: הנה
בגוף תקנת הקדמונים בענין תשומת יד שמבואר בתשובת מהר"ם ב"ב בסופו שיש חרם
קדמונים על תשומת יד בלא קב"ח לקיים התשומת יד אף יש להתיר בשלשים וכולם
צריף טעם מבואר להתיר הנה הב"ח ביו"ד סימן רל"ו פי' דתשומת יד היינו שקבלו
בקנא"ס אבל בשו"ת הש"מ חיו"ד סימן מ"ח דחה דבריו והעלה דהיינו התק"כ שעושים
קודם פתיבת התנאים אבל כפר נודע דעת הט"ז וב"ש סימן נ' דבזה"ז גם בסתם
כשעושים רפ הנה פהתנה ע"מ שנקתבו תנאים ויוכל לחזור כל זמן שלא כתבו ובפרט
בלא כתבו גם ר"פ פשי' דדינא הכי ויוכל לחזור קודם פתיבת הר"פ והתנאים ואף שאם
הנה מסלק הגדן הוי כנגמר כמ"ש הב"ש שם אבל כל זמן שלא סילק הוי כלא נגמר הדבר
ואף דבשו"ת ב"ש אחרון חא"ע סימן י"ב חולק ע"ד הט"ז וב"ש ונהיבא מתשו' ב"ח סימן
י' להיפוך אבל הם מייירי בכתבו ר"פ בקנא"ס ונחצי נדון קנס משא"כ בנ"ד וגם בתשו'
ר"ע איגר מ"ת סימן ע"ה פסק דאין לחייב קנס מצד העובר נגד הט"ז וב"ש ע"ש ומכ"ש
בנ"ד שלא כתבו ר"פ כלל יש לומר דלכ"ע פן הוא ומפת התק"כ עצמו לדעתו אין פאן
ענין שבועה שאינו מקבל ע"ע בשעת ת"כ שום דבר רק שאומרים זל"ז מז"ט ומברכים
זא"ז שיהיה בשעה מצלחת פנהוג ובשו"ת אבני צדק מדעעש סימן כ"ד מחמיר מפת
התק"כ ואולי מייירי כשעשו תק"כ בפמ בדבור בפירוש על שישאו זא"ז.

וגם מ"ש רו"מ דיש לומר דההתקשרות השני אינו חל דאעל"מ כפר נודע דעת התוס'
דבאיסור שבדה מלבו א"ע מהני ובתשו' פמ"א ח"א סימן ל"ד העלה דהיכא דהלוקח לא
עביד איסור אין המעשה מתבטל וה"נ בנ"ד וע' תשו' ח"ס חח"מ סימן ד' וסימן כ"ז וסימן
ק"ד ועוד דבנ"ד הרי לא הנה התק"כ הראשון שלא ישפדף עם אחרת דנימא שהתקשרות
השני יתבטל משום דאעל"מ שהרי אפילו בארוסה לא החרים רגמ"ה שלא ישא אחרת
והגם שיש בזה לדון עפ"ד הח"צ ושב"י ושאך אחרונים אבל היינו בארוסה אבל
במשונדכת נדאי דליכא משום חדר"ג וגם לא עבר על התק"כ שהרי לא הנה התק"כ
הראשון בפירוש שלא ישא אחרת ואף דממילא משתמע מכל מקום לא יתכן לבטלו
משום דאעל"מ וראיתי בשו"ת אומרי נועם סימן ה' בעובדא שנתקשר בשידוכין
באוהיו"מ ונחזר ונשפדף עם אחרת ופסק דאף דהב"ד כופין אותו לקיים שידוך הראשון
מכל מקום חייב לשלם הקנס להשניה ואף שהוא אנוס על ידי ב"ד מכל מקום הרי ידע
מקודם שפבר בא בקשר אחר והו"ל לאתנויי עם השניה ואף אם נימא שהי' בדעתו
שהראשונה תמחול לו מכל מקום מחוייב לפייסה אפי' בתרקיבי דדינרי ואף דבגיטין (ל')
חשבנין ד"ז לאונס פבר כתב בתשו' מהר"י באסן סימן כ"ט דדוקא היכא שהתנאי הנה
לפייס את פלוני שיעשה דבר פ' לכן יש לומר שלא אמר אלא שיעשה מה שראוי לעשות

ולא לתת תרקיבי דדינרי אבל בהתנה ע"מ שיהיה דבר פ' כל זמן שלא יהיה אפילו מצד אונס שצריף לתת תרקיבי דדינרי מכל מקום פינו שלא היה במציאות אותו דבר שהתנה עליו בטל המעשה שהרי לא נתקיים תנאו ולכן בנ"ד שהקנס היה אם לא ישאנה כל זמן שאינו נושאה אפילו מצד אונס שצריף ליתן תרקיבי דדינרי חייב בקנס וגם משום בןשית אף שאין פונתו לבייש פבר כתב בשו"ת עבוה"ג סימן ע"ד דכשכונן להנאת עצמו ועי"ז מגיע לה בןשית חייב וכ"ה במקנה בקו"א ובשו"ת גבעת פנחס סימן ע"ד והביא ראיה מאונס ומפתה דחייב בןשית אף שנתפונן להנאתו וה"נ בנ"ד על שעת ההתקשרות מחייב בבשית אף אם המשוודכת השניה ידעה בעת ההתקשרות מזה יש לומר דאינו חייב משום בןשית אבל גם בזה צ"ע דאפשר פינו שהשליש לה מעות סברה שישלם לה בעד הבשית אם לא יפייס את הראשונה אבל צ"ע בזה ומכל מקום העלה שם דמפח ח' הקדמונים אין לחוש שאין ח' השני חל פינו שפבר חל בהתקשרות הראשון דבהתקשרות הראשון חל הח' לישאנה ולא יוכל לישא אחרת אבל בקנס מחייב ע"ש באנרף וכדבריו מבאר בתשו' נו"ב מ"ת חיו"ד סימן קמ"ח דחייב בקנס ובשית אלא שבטעם הדבר לא נתפוננו לד"א אבל היינו היכא שהתקשרות הראשון היה פדין אבל בנ"ד שלא היה רק תק"כ ולא נדבר בפירוש שלא יעשו תנאים יש לומר דלא חל עדיין הח' ואת"ל שחל מכל מקום חייב בקנס נגד השניה: אבל מ"ש דבנ"ד שהראשונה אחות אינו חייב בקנס ד"ז הבאתי בשו"ת שפסוף חיבורי דע"ת סימן ח"י בהגהות לספרי משפט שלום לסימן ר"ז שראיתי בכת"י מהדע"ק שיש ע"ז תקנת ארצות אבל היינו אם נתנה אחר ההתקשרות אבל בנ"ד שידע מזה ונתקשר עם האחרת פשיטא דבכה"ג לא תקנו ואפילו אם הוא ספק בתקנה מוקמי' אדינא דחייב בקנס.

ומ"ש רו"מ מדברי הרשד"ם א"ע סימן כ"ג בשנידף בתו לשמעון ואח"כ מתה אחותה ורצה להשיאה לחתנו הראשון ופסק דחייב בקנס ובשית מלבד דמפורש בכתבי הדע"ק הנ"ל דנדקא אם נשאר יתומים לגדלם תקנו פן לטובת היתומים ועוד דכיון שהיא רק תקנ"א אפשר דבימי הרשד"ם או במדינתו לא תקנו פן משא"כ לדין.

וגם יפה כתב רו"מ דבנ"ד שהחתן טוען שהיה התק"כ הראשון בתנאי שאם לא ישלח הנדון לזמנו בטל הקשר א"כ הודאת בע"ד כק' עדים. וכן עלה בלפי בתחלת קריאתי גוף שאלתו והדבר פשוט ומה שפרפר רו"מ נגד זה אינו נכון כלל: ומ"ש רו"מ בשם רב א' דכיון דבהתנאים של השניה לא נכתב קנס יש לומר דאינו חייב בקנס כלל ורו"מ השיג דגם בלא נכתב פנכתב דמי הנה ד"ז מפורש בחמ"ח סימן נ"ג סקכ"ב לענין עידור וקטט דבדבר שהמנהג פן גם בלא נכתב בתנאים פנכתב דמי ואף דהב"ש כתב בסק"כ דנדקא ביזע מהמנהג והוא פדברי הש"ף חו"מ סוף סימן מ"ב אבל הנה בתשו' תש"ח סימן נ"ה האריף לדחות דברי הש"ף והעלה דבתקנת שו"ם גם הוא מודה פינו שהמנהג מפורסם וע' בפת"ש א"ע סימן נ"ג סקי"ג וה"נ בתקנת קנס וע' בתשו' עבוה"ג סימן ע"ד שפעמד על חקירה זו לענין הקנס וצייד דגם בלא נכתב פנכתב דמי ואף שכ' אחר פד שאין הדבר פשוט כ"כ אפשר רק במדינתו פפי שכ' שם שבמדינתו אין המנהג לחייב ח"נ קנס כמו במדינות פולין רק פפי שקצבו ביניהם בזה יש לומר שאם לא כתבו לא אסיק אדעתיה ע"ש היטב משא"כ במדינתנו וכה"ג פכתב הב"ש בא"ע סימן ק' סק"ב לחלק בין זמן הרמב"ם דלא נתפשט התקנה ובין זה"ז דגם בלא ידע אמרינו דכנכתב דמי פינו

שְׁנֵת פִּשְׁטָה הַתְּקֵנָה ע"ש סוף דָּבָר פִּי לַפְעַנ"ד מְדִינָא חֵיב בְּהַקְנָס לְהַמְשִׁיךְ דְּכַתְּבָתָּהּ הַשְּׁנִיָּה:
וּבְדָבָר הַוָּצֵאת הַמְּלָבוּשִׁים שְׁעֵשְׂתָהּ לְלֹא צִוְרָה וְיִגְרָעוּ מֵעֲרָכְךָ עַד שְׁתַּצְטַרְף לְגִישׁוּאִין
אַחֲרֵים אוֹ גַם לְשִׁנּוּתָם וְרו"מ הָעִיר דְּהַי רַק גְּרָמָא וְרָמַז לְהָא דְכַתְּבוּת (נ"ז ע"ב) לְמַחֲר
מִיְמַרְדָּא וְנִפְלֵת עֲלֵנָא וּפִירִש"י וְנִמְצָאת צָרִיף לְתַכְשִׁיטִין אַחֲרֵים וְרָמַז לְדָבָרִי
הַט"ז א"ע סִימָן נ' וְחו"מ סוף סִימָן ל"ט וּסְמ"ע בְּעֵנָן שְׂכָר הַסּוֹפֵר וּתְשׁו' רַע"א סִימָן
קל"ד שְׁהוּבָא בַּפְת"ש סִימָן ר"ט סְקִי"א עַכ"ד וְהִנֵּה כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בְּעֵנָן זֶה בְּחִיבוּרֵי
לְחו"מ סִימָן ר"ד וּבְהִגָּהוֹת שְׁנֵדְפָסוּ בְּשׁו"ת שְׁבַסוּף חִיבוּרֵי דַע"ת בְּשׁו"ת ס' ח"י וְהִבְאֵתִי
מִכַּמ"ק בְּזָה וְאֵחָז"ו מְצָאתִי בְּתְשׁו' מֵהַרְשֵׁד"ם חֵא"ע סִימָן ל"ב בְּאֲמָצַע הַתְּשׁו' שְׁבִיָּאָר
דַּעַת הַרְמַב"ם דָּאָף עַל גַּב דְּבַעְלָמָא הַגּוֹרֵם פְּטוֹר מִכָּל מְקוֹם הֵכָא אֲמַדִּינָן דַּעַת הַבְּרִיּוֹת
שְׁהוּא פְּמוֹכְרָח בְּמַעֲשֵׂה הַהוֹצָאָה פִּי גְדוּל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְכִיּוֹן שְׁהַמְנַהֵג בְּעִיר בְּהוֹצָאוֹת
הַלְלוּ אֲדַעְתָּא דְּהָכִי נִחְתִּי וְהו"ל כְּמַזִּיק מִמֶּשׁ וְהִיכָא שְׁאִינֵו בָּא אֲלָא לְהַחְזִיק בִּידֵו גַם
הָרֵאָב"ד מוֹדָה ע"ש וְעַפ"ז צָדְקוּ דְּבָרֵי רַע"א דְּגַם הָרֵאָב"ד לֹא נִחְלַק אֲלָא בְּדָבָר שְׁלֹא
הִיָּה מְדוּבָר בְּפִירוּשׁ לַעֲשׂוֹתוֹ אֲלָא שְׁהַמְנַהֵג בְּזָה אֲבָל בְּכַה"ג שְׁנִכְתַּב בְּהַתְּנָאִים לַעֲשׂוֹת
בְּגָדִים לְפִי כְּבוֹדָה אִם כֹּן הִיָּתָה מְחֻנְיָת וְאֲנוּסָה בְּכַף לַכ"ע חֵיב מִדְּ"ג וְגַם אִי נִימָא דְלֹא
כְּדַעַת רַע"א וְגַם הִיכָא שְׁצִוָּה לַעֲשׂוֹתוֹ פְּטוֹר הִיָּנֵו הִיכָא שְׁאִינֵו מְחֻנְיָב בְּכַף מִשְׁא"כ בַּנ"ד
לַכ"ע הָיִי בְּרוּר הִיזְקָא וְחֵיב לְשִׁלְּמָה וְעַ' תְּשׁו' הָרֵיב"ש סוף סִימָן ה' שְׁפָסַק בְּפִשְׁיטוֹת
כְּדַעַת רַמְב"ם וְכַבֵּר הָעִיר בְּזָה הַמַּל"מ פ"ו מְזַכֵּיָה הַכ"ד וּבַנ"ד נִרְאָה דְּגַם הָרֵאָב"ד מוֹדָה:
וּמ"ש רו"מ דְּגַם אַחַר שְׁיִצָּא פָּסַק הַפֶּשֶׁר לֹא נִתְרַצִּית הַפְּלָה הַשְּׁנִי לְמַחֲוֹל וְחֵשׁ רו"מ
לְסִדֵּר הַקִּידוּשִׁין עִם הָרֵאָשׁוֹנָה ע"פ ח' הַקְּהֵלוֹת וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי הַט"ז יו"ד סוף סִימָן רל"ו
וְדָבָרֵי סְמ"ע סִימָן רמ"ה וְתְשׁו' בִּי"ע סוף סִימָן קי"א דְּבִנּוּתָן הַקְּנָס אִין לְחוּשׁ עַל ח'
הַקְּהֵלוֹת.

הִנֵּה בְּתְשׁו' מֵהַרִּי"ו שְׁם כְּתַב לְהוֹכִיחַ דְּלֹא נִתְקַבַּל תְּקֵנָת הַקְּדָמוֹנִים בְּזָה וְלִכֵּן אִין מְדַקְדְּקִין
בְּכַף וְעַ' בְּהִגָּתָה רַב"פ עַל הַנּו"ב סִימָן ס"ח בְּזָה וּבַנ"ד שְׁלֹא נִכְתַּב בְּהַתְּנָאִים שְׁהַקְּנָס לֹא
יִפְטוֹר יֵשׁ לוֹמֵר דַּלְכ"ע בְּנּוּתָן הַקְּנָס פְּטוֹר וְכִיּוֹן שְׁנַעֲשֵׂה פֶּשֶׁר בַּקְּגָא"ס בְּעַסְקֵי מְמוֹן אִין
לְחוּשׁ יוֹתֵר וְעוֹד דְּהָא דָּאִין לְהַתִּיר ח' וְתַק"כ שְׁנַעֲשֵׂה ע"ד חֲבִירוֹ הִיָּנֵו בְּנוֹגַע לְטוֹבַת
חֲבִירוֹ אֲבָל בַּנ"ד שְׁנַעֲשֵׂה פֶּשֶׁר וְאִין בְּיָדָה לְתַבּוּעַ מְמוֹן יוֹתֵר שׁוֹב אִינוּ נוֹגַע לְטוֹבַתָּהּ
וְיִוֹכַל לְהַתִּיר גַּם בְּלֹא דַעְתָּהּ וְכַה"ג מְבִיָּאָר בְּתְשׁו' מֵהַרִּי"ט ח"א סִימָן א.

אֲבָל בְּדַלִּיכָא צִד הִיָּתֵר כְּגוֹן שְׁיִוְדָעִים שְׁנַתְקַשְׁר הַחֲתָן עִם אַחֲרֵת וְלֹא בָּא עִמָּה לַעֲמֵק
הַשְּׁנָה בְּנּוּדָא אֲסוּר לְסִדֵּר לוֹ חֲנוּפָה וְקִידוּשִׁין דְּהָא בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת וְהָיִי כְּמַסִּינֵעַ יְדֵי ע"ע: וְמָה
שְׁנַסְתַּפֵּק בְּקִנְיָה בְּקִנְיָן כְּסָף לְבַד וְקוֹדֵם שְׁקַבְּל עֲלֵיו מִש"פ חֲזוֹר וּמְכָרוּ לְאַחַר אִם נִקְנָה
הַמְּקַח לְהַשְׁנִי הִנֵּה בַּנ"ד כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בְּחִיבוּרֵי מִשְׁפָּט שְׁלוֹם סִימָן ר"ד וְהִבְאֵתִי מִתְשׁו'
ר"מ אֲלֵשִׁיף סִימָן י' דַּס"ל דְּגַם קוֹדֵם שְׁקִיבֵל מִש"פ אִין לוֹ זְכוּת בְּגוּף הַמְּקַח וְרַק לְטוֹתָא
דַּמִּש"פ וּבִיָּאֲרֵתִי דְּתִלְיָא בַב' דִּיעוֹת שַׁבְּש"ע עַפְמ"ש בְּתְשׁו' נו"ב מֵה"ק יו"ד סִימָן ס"ט
ע"ש וְתַבִּין וְהִבְאֵתִי מֵהַצַּל"ח פְּסָחִים (ל"א) שְׁבִיָּאָר בְּדַעַת רַמְב"ם שְׁאִין זֶה קִנְיָן אֲלָא כָּל
דְּהוּ לְפְטוֹר מִכְּבוֹרָה לְבַד ע"ש וְתַבִּין וְאַחַר צֵאת חִיבוּרֵי מְצָאתִי בְּתְשׁו' הַר הַכְּרָמֵל סִימָן
ל"ו שְׁהַעֲלָה דְּכָל זְמַן שְׁלֹא קַבֵּל מִש"פ הָיִי קִנְיָן גְּמוּר וְהִבִּיא מֵהַש"ס דַּב"מ פ' הַזֵּהָב גְּבִי
עוֹבְדָא דְּשׁוּמְשָׁמִי וְרִי"ף שְׁם וְגַם (מְדָף ע"ד) ע"ש בְּאֲוֹרָה וְאֲנִי הִבְאֵתִי רֵאָיָה לְדָבְרֵי
מֵהַרְמַב"ם סוף פ"ט דְּתֵרוּמוֹתָהּ"י שְׁפָסַק דְּכַהֵן שְׁמַכְר פָּרָה לִישְׂרָאֵל בְּכֶסֶף לְבַד וְלֹא מִשְׁוֹ

אסורה לאכול תרומה דמד"ת מעות קונות ונשאלתי דהא לשיטת הר"מ סופ"א שם דתרומה בזה"ז דרבנן אם פן הרי הם אמרו דכסף אינו קונה ואמאי לא תאכל תרומה ולשיטת הה"כ ניחא דלא הפקיעו חז"ל הקננו אלא לאחר שקבל מש"פ וכל זמן שלא קבל המש"פ הקננו קניימ.

וגם העליתי שד"ז תלוי בפלוגתת רש"י וקרא"ש דהא בש"ס דעירובין (פ"א סוע"א) דבנתן מעות לחנני לא זכו מעותיו משום דלא משך וברש"י כתב טעמא משום דלא סמ"ד והוי שלא מדעתו וקרא"ש תמה דבלא"ה אין כסף קונה ולפמ"ש הרי התם לא חזר בו חנני וכל זמן שלא קבל מש"פ הכסף קונה ובע"כ דלהרא"ש לא קנה כלל ודעת רש"י דקנה כל זמן שלא קבל מש"פ לכן הוצרך לפרש משום דלא סמ"ד והנה שלא מדעתו.

ומצאתי בתשו' הרשב"א ח"ה סימן רנ"ו במי שקנה. פירות במעות ולא משך והמוכר אינו רוצה לחזור בו והלוקח אסרו בנדך אם הנדך חל והשיב דכל זמן שלא משך לא קנה ואינם של לוקח ואינו יכול לאסור דשא"ש והביא ראיה מהא דעירובין (פ"א) הנ"ל דבנתן מעות לחנני דכיון שלא משך לא זכה בהעירוב ע"ש הרי מפני דגם בכה"ג לא קנה.

והנלפע"ד כתבתי: סימן קטז להרב וכו' מו"ה דוד שפערבר נ"י חתן אבד"ק רוספאליאנא בארץ הגר. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שמתפרנס מפמה שנים מן שכר מלמדות ועתה תש פחו וברצונו ליסע לא"י ואשתו מעפכת מיראתה פן ישאר בלא מזון ומחני' ונהגם אשר מוכר ביתו בעד ת"ק ר"כ וגם הבטיחו לו הממונים ליתן לו פתקא שלו בלא מגרעת וגם קרוביו העשירים יבטיחו לשלוח לו בכ"ז מתיראת שלא יספיק והוא טוען פי לפי שמרגיש תשות פחו גם בהיותו בח"ל ישאר בלא מזון והנה רו"מ הביא מהא דאה"ע סימן ע"ה וד' הדרישה שם ומתשו' מע"צ שהביא בפת"ש סק"ו ודברי הב"ח ס"ו שם דס"ל דטענת חסרון מזונות שייך רק באיש ולא באשה ודברי הח"ס א"ע סימן קל"ב וגם ממחלוקת תה"ד וריב"ש שבהג"ה שם ס"א והעלה דכיון דהבעל טוען שמרגיש תשות פחו מלעסוק בהמלמדות ויגרע ממנו פרנסתו בהיותו בח"ל יותר מבא"י הדין עמו עכת"ד: הנה בגוף הדבר שדחה המע"צ דעת רח"כ שבתוס' עמש"ל סימן י"ח מכמ"ק דבכה"ג נדאי דאין בידו לכופה ואם אינה רוצית ליסע עמו אין לו רשות לעגנה ולבטל חיובים שבכתובה לנגדה שלא פדת כל זמן שיוכל להתפרנס בח"ל וכשיחלש פחו ולא יוכל לעסוק בהמלמדות אז יסע לא"י וגם היא תהיה מחויבת ליסע עמו אז ואף שמרגיש פי סופו לבא לידי תשות פחו במשך איזו זמן פיון שפבר הגיע לידי זקנה כבר כתב הר"ן פ"ג דשבועות דבנשבע שלא יאכל אף שסופו שיסתפן באיזו ימים מפל מקום אסור לו לאכול עד שיסתפן וה"נ בזה כל זמן שיכול להתפרנס פאן ובא"י יצטרך ליהנות משל אחרים א"י לכופה ואין לו רשות לבטל חיובין נגד אשתו: ובגוף מחלוקת התה"ד וריב"ש בדין אם א"י להתפרנס ורוצה להוציאה למקום פרנסה מצאתי בתשו' מהרי"ט ח"א סי' מ"ז שפסק כהריב"ש ושגם להתה"ד דוקא מעיר לעיר שפיוצא בה אבל לא מארץ לארץ ע"ש אבל בתשו' רשד"ם חא"ע סוף סימן קנ"ה העלה דגם הריב"ש ל"ק אלא על הספק שפא ימצא בעיר אחרת פרנסה אבל על הנדאי גם הוא מודה ואינו חולק כלל על התה"ד ואת"ל שהריב"ש חולק הגם שא"י לכופה אבל גם בידו לילך למק"א ולהניחה וא"א

לְכוּף לְבַעַל וְגַם מְבוֹאֵר שֵׁם דַּס"ל דְּלִישִׁיטַת תַּה"ד גַּם לְמָקוֹם רְחוֹק וּמְלֻכוֹת אַחֲרַת יְכוּל
לְכוּפָה ע"ש עוֹד בְּזֶה וּבִתְשׁוּ' לְחֵם רַב סִימָן נ"ה הַעֲלָה ג"כ פְּחִילוּק הַרְשָׁד"ם וְעַכ"פ פֶּטוּר
מִשְׁכ"ו וְגַם הַתִּיר לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת אִם גַּם אַחֲרֵי הַתְּרָאָת ב"ד לֹא תִרְצֶה לִילָה עִמּוֹ לְמָקוֹם
פְּרִנְסָה וּמִצְאָתִי בִתְשׁוּ' פֹּאֵה"ד לְהַרְמָב"ם סִימָן קכ"ה בְּדִין א' שְׁעַל יְדֵי חוּבוֹת הָעֶפְו"ם
שְׁעַלְיוֹ רְצָה לְצֹאת לְמִדִּינָה אַחֲרַת אוֹלֵי יִרְפָּא מִצְרָתוֹ וְהַשִּׁיב שֶׁא"י לְהוֹצִיאָה אֶלָּא מִפְּרָד
לְכַרְדָּה פְּמוֹהוּ אוֹ מְעִיר לְעִיר ע"ש אֶבֶל הֵינּוּ גַם כֵּן עַל הַסְּפֵק מִשֶּׁא"כ בְּדָבָר בְּרוּר וְהַנִּלְע"ד
פְּתַבְתִּי: סִימָן קיז לְהַרְבֵּ הַגְּדוֹל וְכו' מו"ה יְחֻזְקָאֵל בְּנַעַט נ"י אַבְד"ק סִינְעֵר וּוֹאֲרָאֵה ל
בְּאַרְזֵי הַגֵּר.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאִישׁ אֶחָד שֶׁנִּשְׂאָ אִשָּׁה בְּיוֹם כ"ו טַבַּת תְּרַנ"ח וּבְיוֹם ג'
לְחַתּוּנָתָהּ בִּשְׁ"ק נִסְעָה מִשָּׁם וְגִנְבָה פֶּסֶף הַגְּדוּיָנָא וְקֵלָא דְלֹא פָּסִיק שְׁנִסְעָה אֶל חֲשׂוּקָהּ
מִקְדָּם לְעִיר פֶּעֶסֶט וְגַם שְׁלַחָה לְשָׁם ט"ג שְׁנִסְעַת אֵלָיו וְגַם יִשְׁבָּה שָׁם זְמַן מָה עִם הַנָּ"ל
כְּדָרְדָּה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ אָף שֶׁא"א לְכַרְדָּה ד"ז עַל יְדֵי עֲדִים פְּשָׁרִים רַק עַל יְדֵי קְרוּבֵי הָאִשָּׁה
שְׁגִילְתָּהּ לָהֶם לְהִיכֵן נוֹסַעַת וְכַפִּי ד' הַבַּעַל נִתְרַצִּית לְהַתְּגַרְשׁ וְשִׁלַּח לָהּ גִּט עַל יְדֵי שְׁלִיחַ
וְלֹא יָדַע מְקוּמָהּ כִּי לֹא נוֹדַע עַקְבוֹתֶיהָ לְהַלְאָה וְכַבֵּר עֲבָרוֹ יב"ח מִזְמַן מְרִידָתָה וְעַתָּה בָּא
לְבַקֵּשׁ הַתְּרָה לִישָׂא אַחֲרַת וְכַת"ר הָאֲרִיף לְמַעֲנִיתוֹ: הִנֵּה מ"ש בְּדִין אִם צְרִיכָה הַתְּרָאָה
לְעַנְיָן זְנוּת וְהִבִּיא מֵהַנּו"ב מ"ק סִימָן צ"ב וְאַנִּי מִצְאָתִי בִתְשׁוּ' הַרְשָׁב"א ח"ד סִימָן ע"ט
אַחֲרֵי שֶׁכַּתְּבָה דְּבִנְדֻרְתָּהּ וְאִינָהּ מְקַיֶּימַת צְרִיכָה הַתְּרָאָה סִימָן וז"ל וְלֹא אָמְרוּ שֶׁא"צ הַתְּרָאָה
אֶלָּא לְיוֹצֵאָה מִשׁוּם ש"ר וְדָבָר מְכוּוֹר שְׁפִיעֵוֹרָה הַתְּרָאָה עַכ"ל הַרִי מְפֹרָשׁ דְּבִכְיָעוּר
א"צ הַתְּרָאָה וּמ"ש הַשֵּׁב"י וְהוּבָא בַּפְת"ש סִימָן קט"ו סִימָן א"א בְּשֵׁם תְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א סִימָן
תק"ס דְּבִמְשִׁמְשׁוֹ נִדְּהָ בְּעֵי הַתְּרָאָה הִנֵּה בְּסִימָן תַּק"ס לֹא נִמְצָא ד"ז וּמ"ש בְּסִימָן תַּקנ"ז
גַּבִּי אָמַר לָהּ שְׁלֹא תִסְתַּמֵּר עִם אִישׁ כ' וְנִסְתַּרְהָ אַחֲרַי פְּמָה אֲמַתְּלָאוֹת וְהַתְּרָאוֹת דְּאִסוּרָה
וְכ"ש שְׁנִמְצָאת כְּרִיסָה בֵּין שִׁנְיָהּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּמַעֲשֶׂה שְׁהִיָּה כָּף הִיָּה וְע' תְּשׁוּ' ח"ס חֲחוּ"מ
בְּהַשְׁמָטוֹת סִימָן ר"ג וְגַם הוּא לֹא הִבִּיא מִתְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א שְׁהַבְּאִתִּי: וּמ"ש רו"מ מְדַבְּרֵי
עֲבוּה"ג סִימָן ל"ז דְּבִכְיָעוּר שֶׁל זְנוּת מוֹתֵר לִישָׂא אַחֲרַת בְּלֹא הֵיִתֵּר ק"ר הִנֵּה בִּשְׁבוּ"י
ח"א רְסִי' ק"כ פֶּסֶק בְּפִשִׁיטוֹת דְּגַם בְּהַרְחִיקָה גְּדוּד אִיזוֹ שְׁנַיִם וְזִנְתָה וְיִלְדָה מִמֶּזֶר אֶפְיָלוֹ
הֵכִי אֵין לְהַתִּיר לִישָׂא אַחֲרַת בְּלֹא ק"ר וְכ"ה בִּתְשׁוּ' בִּר"א א"ע סִימָן פ"ט וְסִימָן צ"ד
וְע"ע תְּשׁוּ' מְהַר"י אֶסְאָד א"ע סוֹף ס' צ"ז וְסִימָן צ"ח אֶבֶל גַּם בִּתְשׁוּ' רַע"א מ"ת סִימָן
פ"ב הַסְּכִימִ לְדַעַת עַה"ג דְּהִיכָא דְּמִדִּינָא צְרִיכָה גִּט וְאִסוּרָה לְבַעֲלָהּ א"צ ק"ר וְכֵן פֶּסֶק
בִּתְשׁוּ' מְרָאָה יְחֻזְקָאֵל ס' צ"ח וְע"ש בִּתְשׁוּ' רַע"א שְׁהַסְּכִימִ דְּבִמּוֹרְדָת א"צ הַסְּכִימִת ק"ר
וְע"ש מ"ש בְּשֵׁם רַשְׁד"ם דְּדוֹקָא בְּגוֹנוֹנָא דְּהוּי מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא יֵשׁ לְהַקֵּל בְּמוֹרְדָת ע"ש
וּלפ"ז בנ"ד מְטַעֲמָא דְּמוֹרְדָת לְבַד יֵשׁ לְהַקֵּל דְּוֹדָי הוּי מְלִתָּא דְּלֹא שְׁכִיחָא שְׁבִיּוֹם ג' אַחֲרֵי
הַנִּישׁוּאִין תְּבַרַח וְתַגְנוּב הַגְּדוּיָנָא וְתִשׁוּב לְבֵית חֲשׂוּקָהּ וּבְזֶה יֵשׁ לְהַבִּין מַה שְׁבִתְשׁוּ' אֶבֶן
הַשְׁוֹנֵה מִסִּימָן א' עַד סִימָן ה' בְּעוֹבְדָא שְׁתַּיְכָרְף אַחֲרֵי נִישׁוּאִין בְּרַחַה לְבֵית אָבִיָּה וְכָל
הַגְּדוּלִים וּבְרֵאשִׁים הַגְּאוֹן ר' נִפְתָּלִי אַבְד"ק פְּוִזִין לֹא רָצוּ לְהַסְּכִימִ לְהַתִּיר לִישָׂא אַחֲרַת
רַק בְּהַסְּכִימִת ק' רַבְּנָן הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמוֹרְדָת שְׁכִיחֵי מִשֶּׁא"כ בְּגוֹנוֹנָא דַּנ"ד וְכַבֵּר הִבִּיא רו"מ
מְדַבְּרֵי ח"ס אַה"ע ח"א סִימָן א' דְּאָף שְׁדַעַתוֹ דְּגַם בַּעַע"ד אֵין לְהַתִּיר לִישָׂא אַחֲרַת בְּלֹא
ק"ר מְכָל מְקוֹם בְּמוֹנָה וְהוֹלְכֵת יֵשׁ לְזַכּוֹת לָהּ הִגֵּט וּבְפֶרֶט בנ"ד שְׁגִלְתָּהּ דַּעַתָּה שְׁרַחֲצִית
בַּגֵּט הַגֵּם שְׁאֵין ע"ז עֲדִים מְכָל מְקוֹם פִּינּוֹן שְׁהוֹצִיא הַבַּעַל הוֹצֵאוֹת לְשִׁלּוֹחַ הַגֵּט עַל יְדֵי

שליח צידד ר"מ דנאמן ונראה לי להביא סמוכין מתשו' מהרי"ק שש"כ פ"ז שהחזיק בהקידושין משום שפזרה מעות שיגרשנה בנט והביא מהא דכתובות (ל"ו) דנשפית ופדאה ומעיד בה ישאנה דלא שדי אינש זוזי בכדי ע"ש וה"נ בנ"ד: ומ"ש שפל הגב"ע רק מפי קרובי האשה הנה לענ"ד לא מיבעיא להסוברים דעא"נ נגד חדר"ג משום דהוי רק מדרבנן פשיטא דהקרובים נאמנים וגם להסוברים דאין עא"נ בזה מכל מקום בנ"ד שיהיא מורדת עכ"פ בבירור שוב לכ"ע נאמנים לענן הזנות ועוד נראה דכיון דבע"א ורגל"ד בנדאי יש להקל וכמ"ש כה"ג בתב"ש סי' ב' ובתשו' נו"ב מה"ק א"ע סימן נ"ד העלה דגם בדבר שבפזרה ואתחזיק איסורא עא"נ בדאיכא רגל"ד ע"ש ונהרי דרף בעלי המשפחה לחפות על קרוביהם כמ"ש בת"כ ורש"י סו"פ קדושים וכ"ה בפ"ס שבועות (ל"ט סוף ע"א) וכיון שהם אומרים כפי האמת וגורמים ביוש לעצמן איכא רגל"ד ונאמנים שפיר נגד חדר"ג סוף דבר שאם יבחר בגב"ע כפי הצעת שאלתו הנני מסכים עם כת"ר להתיר להבעל שישא אחרת אחר שינזה לה גט על ידי שליח ויחזור ויקחהו ויתנהו לו בתורת שליח להולכה באופן שישפסם עמנו עוד רב אחד מן הדיין ויורה ויראה בלי צירוף ק"ר בצירוף מה שבנ"ד נראה שמתחלה נכנסה אדעתא להטעותו ולגנוב ממנו מעותיו וגם כפר בתרצית להתגרש וכמ"ל.

והנלע"ד כתבתי: סימן קיח להרב המאוה"ג וכו' מו"ה ישראל נ"י אבד"ק האראדניצא בארץ רוסיא מכתבו הגיעני וע"ד השאלה בהעגונה מ' ריזל אשת מרדכי בן יעקב רוטינבארג שהיה אגענט מסוחר א' מעיר ווארשא ונסע למרחקים למפור סחורותיו וכמ"פ בא לביתו לעיר ראהטשיב לאשתו וילדיו ובשנת תרנ"ג עבר עליו ריח אחרת לגרש אשתו הנ"ל והיא לא רצתה ואמר לה שאם לא תקבל גט אזי יאבד א"ע לדעת וכן אמר בפני פנה אנשים ובפני אביו ואמו וסיפר להם שהוא דבר השכיח ובקיץ הנ"ל בא מכתב מאתו לאביו שברך ונסיעתו בק' ארלאווי נגנבו מאתו חפצים ומעות והפאס שלו ועשה אצל שרי הפאליציע פאבליקאציע על אבדת הפאס ונתן להם זאוואלעניא וקיבל לידו קאפיע זאוואלעניא מהשרים הנ"ל וגם מהפאליציע מק' ארלאווי פתבו להפראווע מראהטשיב אשר מרדכי בן יעקב רוט"ב נאבד לו הפאס ודרשו מהפראווע להודיע להם באיזה יום נמסר לו הפאס משם נסע לק וואראניזש ומשם פתב מכתב לאביו ואמו תדעו שבעת שיגיע לכם מכתב הזה ע"י הפאסט לא יהיה עוד בעולם פי הוא ממת א"ע ומבקש מהם שיירחמו על ילדיו וכשהשיגו המכתב פחדו מאד ושלחו את אחיו לק' וזוועהיל והלכו לרב הממשלה היהודי ושלח ט"ג לרב הממשלה דק' וואראניזש להודיעו מה חדשות נשמע שם והשיב פי הכל שלום לנכון רק ביום י"ג מאי שהוא יום ו' העבר המת א"ע היהודי א' שמו מרדכי בן יעקב רוטינבארג מעיר ראהטשיב ואז אמר אביו קדיש פל השנה ואח"כ דרשה האשה העגונה מרב הממשלה דק' וואראניזש מעטריקע על מיתת בעלה ושלח לה מעטריקל צייגנוס שנכתב אצלו שביום הנ"ל נקבר מרדכי וכו' שהמת א"ע על ידי פוסטילעט וגם נכתב אצלו שפני שניתן לו רשיון מהפאליציע לקבור את איש הנ"ל פתב לו שר הפאליציע שמו ושם אביו ושם פניו ושם עירו וגם פתבו וחתמו ב' קברנים יהודים שלא הי"ל שום סימן רק שערות ראשו נכתבו כפי שהם ועוד פתב הרב פי הדעקממענטין של ההרוג נמצאו אצל השופט ואחר שעברו ב' שנים דרשו מן שרי הפאליציע להודיע סדר מציאת ההרוג ושלמו ש"ט להכותב והשיבו פי ביום י"ג מציא

תרנ"ג בא מְשֶׁרֶת א' עָרַל מְסֻטָּאנְצִיע פ' וְהוֹדִיע לָהֶם כִּי בְיוֹם י"ב הַגָּ' ל בָּא אִישׁ א' שְׂאִינוּ יָדוּע וְנִיכָר לָהֶם בְּשַׁעַה ד' אַחַר חֲצוֹת וּשְׂאֵלְתִיו עַל פֶּאָס וּא"ל שְׂיִתְּנִי אַחַר שְׂיִנוּחַ מַעֲט וְהָאוֹרֵחַ סָגַר הַדֶּלֶת מִחֻדְרוֹ וְהַיּוֹם בְּבִקְרָה דְרָבָה הַחֲלוֹן רְאִיתִיו מֵת וּקְרָאתִיו וְאִין קוֹל וְאִין עוֹנָה וְהִלְכוּ שְׂרֵי הַפֶּאָלִיצִיע וּשְׂבָרוּ הַדֶּלֶת וּמִצְאוּהוּ הָרוּג ע"י פֶּאָסִילֵעַט לְתוֹף פִּיו וּמִצְאוּ מִכְתָּב כְּתוּב שְׁלֵא יִחְיִיבוּ שׁוּם אָדָם בְּמִיתָתוֹ כִּי הוּא הִמִּית א"ע וּמִצְאוּ אֶצְלוֹ הַזְאוּאֵלִנִיע אִיף שְׂנִתְּנִי בְּעִיר אֶרְלָאוּ זְאוּאֵלִנִיע עַל חֲפְצֵיו וְהֶפֶאָס שְׂנַגְּב וְקִיבֵל קֶאָפִיע וְנִכְתָּב בְּהֶקְאָפִיע שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְכִינּוּיוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְעוֹד כְּתָבוּ שְׂאֵחַר חֲקִירָה וְדִרִישָׁה נוֹדַע שְׂיֵשׁ הַרְבֵּה יוֹדְעִים אֶת הָאִישׁ וְגַם נוֹדַע לְאֲנָשֵׁי הַסּוּד אֲשֶׁר בְּיוֹם י"ב מִיָּא בְּשַׁעַה ג' הָיָה הָהָרוּג בְּאֶכְסֵינְיָ אַחֲרֵת שְׁהֵיָה עוֹמֵד תָּמִיד בֵּה וְהַעִיד הַמְשֶׁרֶת שְׂנִתְּנִי לוֹ מְרָדְכִי רוֹטְנֵב הַגָּ' ל ב' תִּיבּוֹת סְחוּרוֹת לְהוֹבִילָם לְהַקְאָנְטָאָר מִהֶבְאָהֶן וּמִשְׁקֵלָם כו"כ וּשְׁלָחַם לְנוּאָרְשָׁא וְקִיבֵל קוּוִיטְאָצִיע וְנִתְּנָה לוֹ וְנִטְל חֲפְצִים שְׁלוֹ וְנִסְע מִהַסְטְאָנְצִיע הַגָּ' ל וּשְׁלַחוּ הַפֶּאָלִיצִיע לְהַקְאָנְטָאָר מִהֶבְאָהֶן וּמִצְאוּ פֶן כְּדַבְרֵי הַמְשֶׁרֶת וְשֵׁם הָאִישׁ בְּוּאָרְשָׁא שְׂנַשְׁלַח לוֹ הַסְחוּרָה נִכְתָּב בַּר"ת וְלֹא נוֹדַע אִם יָדִיעַת הַפֶּאָלִיצִיע הִיא עַל יְדֵי אֲנָשִׁים עֶרְלִים הַמְפִירִים אוֹתוֹ אוּ רַק עַל יְדֵי הַקְאָפִיע שְׂמִצְאוּ אֶצְלוֹ עַכְתָּ"ד הַשְׂאֵלָה וְזֶה שְׂשָׂה שְׁנִים הָאִשָּׁה צְרוּרָה וְעֵגוּנָה וְהֵיָה הָרַב הַגָּאוֹן רמ"ד נ"י מְרֶאָסְטָאָפִין יֵצֵא רֵאשׁוּנָה לְהַתִּירָה בְּאִנְפֹן שְׂיִסְכִּים עוֹד גְּדוֹל א' וְכַתְּ"ר הָעֵמִיס עָלֵי לְהַצְטָרֵף בְּזֵה: הֵיָה לְכֹאֲרָה הָיָה נִרְאָה לְצַדֵּד דְכִינּוֹן שְׂאָמַר תַּחֲלָה בְּפִנֵי אָבִיו וְאָמוֹ וְעוֹד רַבִּים וְהוֹסִיף לְשַׁלּוֹחַ מִכְתָּב לְאָבִיו וְאָמוֹ שְׂיָדְעוּ שְׂבִיּוֹם בִּיאַת מִכְתָּבוֹ אֲלֵיהֶם כְּכַר יִהְיֶה מֵת עַל יְדֵי שְׂיִהְרוֹג א"ע וְכֵן נִמְצָא אִישׁ כְּזֶה יֵשׁ לְתַלוֹת בּוֹ שְׁהוּא הוּא דָאָף דְעֵבִיד אִינְשׁ דְגִזְזִים וְלֹא עֵבִיד מְכָל מְקוּם הָרִי מְבֹנָאָר בְּתוֹס' זְבַחִים (דָּף י' ע"א) וּבְתוֹס' חֲוָלִין ל"ט ע"א) ד"ה ר"ל דְבִשׁוּחַט בְּהֵמָה לְזִרוּק דְמָה לַע"ז דָּגַם לר"ל דְאָמַר מְוִתֶּרֶת מְכָל מְקוּם נִהְרָג וּא"ל דְלִמָּא מִיְמָלָה וְלֹא עֵבִיד כְּדָאָמְרִי גַבִּי מִסִּית שְׂאָמַר אֵלָף וְאֶעֱבֹד פְּטוּר דְמִיְמָלָה וְלֹא עֵבִיד הָכָא וְדָאִי לֹא מִיְמָלָה פִּינוֹן דְעֵבִיד מַעֲשָׂה שְׂשַׁחַט ע"מ לְזִרוּק וְכו' עכ"ל הָרִי מְבֹנָאָר דְבַעֲבִיד מַעֲשָׂה לֹא מִיְמָלָה א"כ ה"נ פִּינוֹן שְׂעֲשָׂה מַעֲשָׂה וְכַתָּב מִכְתָּב לְאָבִיו וְאָמוֹ וּבִיקְשׁ מֵהֶם שְׂיִרְחֻמוּ עַל יְלָדֵיו שְׂפִיר סְמְכִי דְלֹא מִיְמָלָה אָבִל הֵיָה זֶה כְּמָה שְׁנִים נִשְׂאֵלְתִי מֵרַב א' שְׁלִפִי דְבָרֵי הַתּוֹסֵן תִּיקְשִׁי בְּהָא דְחֻוָּלִין (פ"א ע"א) דָאִין מְלָקוֹת בְּאו"ב דְקִדְשִׁים פִּינוֹן דְכָל כְּמָה דְלֹא זְרִיק דָּם לֹא מִיְשְׁתָּרִי בְּשׂוֹר מַעֲדִנְדָּא דְשְׁחִיט הו"ל ה"ס וְהָא הָתָם נְמִי דְשְׁחִיט ע"מ לְזִרוּק מְסֻתְמָא זְרוּק גַּם פֶּן וְלֹא הָנִי ה"ס וְהָיָה נִרְאָה לִי דְדוֹקָא גַבִּי ע"ז דְיֵצֵא דַע"ז וּמִינּוֹת פִּינוֹן דְאָבִיק בִּיָּה לֹא מִיְהַדָּר כְּדָאִי בַע"ז (ל"ב ע"ב) גַבִּי יִשְׂרָאֵל הַהוּלָף לְתַרְפוֹת דְבַחְזָרָה אָסוּר דְכִינּוֹן דְאָבִיק בִּיָּה מִיְהַדָּר הַדָּר וְאֶזְזִיל וְע' תְּשׁוּ' כַּמ"א ח"א סִימֵן מ"א מ"ש כְּזֶה לְכֵן אֶמְרִינּוּ דְבַעֲבִיד מַעֲשָׂה לֹא מִיְמָלָה מִשָּׂא"כ בְּשׁוּחַט או"ב דְקִדְשִׁים וּלפ"ז גַּם בַּנ"ד לִיכָא הוֹכְחָה שְׂזָה הוּא דְדִלְמָא מִיְמָלָה וְלֹא עֵבִיד וְלִיכָא לְמִימַר דְהוֹכִיחַ סוּפּוֹ עַל תַּחֲלָתוֹ שְׂזָה הוּא שְׁהָרִי בְּשַׁבּוּעוֹת (מ"ו ע"א) בְּהֵוּא דְאָמַר אִיזוֹל אִיקְטֵל דִּיקְלָא דְפִלְגְנִיָּא אַע"ג דְאִשְׁתַּכַּח דְקִטִּיל אֶמְרִינּוּ דְגִזְזִים וְלֹא עֵבִיד וְתוֹלִין שְׂאָדָם אַחַר קִטֵּל הַדְּקָל וְלֹא אֶמְרִינּוּ דָאִין סְפַק מוֹצִיא מִיָּדִי וְדָאִין וְאִין לוֹמַר דְאָפוּקִי מְמוֹנָא שְׂאִנִי שְׂאִין הוֹלְכִין בְּמִמוֹן אַחַר הָרֹב דַּז"א דְהָא לְגַבִּי אִסּוּר א"א הַחֲמִירוֹ לְחוּשׁ לְמִיעוּטָא כְּמוֹ בְּמִמוֹן כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּב"מ (כ' ע"ב) ד"ה אִסּוּרָא וְכו' [וְע' בְּשׁו"ת עֵבֶה"ג סִימֵן מ"ח שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם נִימוּקֵי מְהָר"ם דָּאָף עַל גַּב דְגִזְזִים אִינְשׁ וְלֹא עֵבִיד ה"מ בְּצַנְעָה אָכַל בְּפֶרֶהֶסִיָּא וְכַב"ד גִּזְזִים וְעֵבִיד וְאָף דְכַב"ד לֹא הָיָה בַב"ד י"ל דְבַפְּנֵי אָבִיו

ואמו דמי לבפני ב"ד]: והנה הגאון רמ"ד נ"י צידד על פי תשו' מהרי"ו סימן ע"ט אחר
שדחה סברת השואל לומר דאין ספק מוציא מידי ודאי מכל מקום העלה לצרף סימן
דכלים אף דחיישינן לשאלה מ"מ כיון שהוא הנה ודאי על דרך זה תלינן שהוא הנהרג
וה"נ יש לומר דאף דגזים אינש ולא עביד היינו תולין שחזר בו אחר כף מדיבורו כמ"ש
ברמב"ם וחו"מ סימן צ' דאמרינן שנכנס לגזול ולא גזל אם פן י"ל דדמיא לספק ודאי
וכיון דאיכא נמי סימן של הקאפיע שנמצא אצלו תולין שזהו הנהרג ודמי לאין מצויות
עכת"ד.

ואני בתשו' א' פלפלתי עפ"ז בהא דיבמות (קט"ו) בעובדא דגברא דהוי בהילולי ואיתלי
נורא בי גנני וכו' חזו גבראי חרוכא וכו' וסבר רחב"א למימר היינו עשינו עלינו בית וכו'
ואמר רבא מי דמי וכו' ועוד גברא חרוכא דשדי ופסתא דידא דשדיא וכו' ובריטב"א שם
מבאר שהיה ניכר הפסתא שהוא מבעלה וברשב"א שם (דף קכ"א) גבי מעשה בעסיא
וכו' מפורש גם כן וכתב דגם לרבא דוקא משום דאמרה חזו גבראי מיכל ע"ש ולשיטת
רוב הפוסקים קיימא לן כרחב"א ולהחמיר גם באמרה חזו גבראי וע' בב"ש סימן י"ז
ס"ק ק"ס במ"ש ע"ד רמ"ה מהא דסע' ל"ב ולא ראה דברי רשב"א שם ע"ש ותבין
ולכאורה מזה סתירה לסברת מהרי"ו הנ"ל דהתם נמי נימא דאין ספק מוציא מידי ודאי
וצ"ל דהתם שיירות מצויות הווי וגם מהרי"ו מודה אבל הרי כיון שנמצא פסתא דידא
של בעלה אף שיש לחוש שמא אתייליד מומא ומשום פיסופא ערק מ"מ לא גרע מסימני
כלים דאיכא לחוש לשאלה ואפילו הכי מצרפינן להא דספק ונדאי אבל לדעת רמ"ה
וריו שבד"מ שם אות ל"ט ותשו' ח"ס חא"ע ח"א סימן ס"ז דדוקא בדהי' שם עוד א'
חוץ מבעלה ואותו פס יד אינו מגוף החרוף אז חיישינן דלמא בעלה ערק לעלמא אבל
אם פס היד הוא מהאיש החרוף אין לחוש שמא זהו אחר ובעלה ערק וכיון שאמרה חזו
גבראי מותרת לעלמא ע"ש אם כן יש לומר פדעת מהרי"ו ואף דהתם בעינו אמירתה
חזו גבראי יש לומר דהיינו מפני שהיתה שם וראתה בעלה בתחלה יש לומר דחיישינן
בדדמי ול"ש אשה דייקא ומינסבא ואיכא חזקת א"א כמ"ש בתשו' ב"א חא"ע סימן י"א
בהא דאתלי נורא דלא תלינן בקורבא דמוכח משום דאיכא חזקת א"א וליכא למימר
דחזקה אשה דייקא ומינסבא מגרע חזקת א"א דהכא שהיתה אצל האש חיישינן שאמרת
בדדמי ע"ש ולכן רק בצירוף אמירתה חזו גבראי יש להקל משא"כ בעלמא חזקת אשה
דייקא מגרע חזקת א"א ואף דבתשו' נו"ב מה"ק חא"ע סימן מ"ג ביאר ד' התוס' דחזקת
אשה דייקא מגרע רק קצת חזקת א"א אבל מ"מ נשארה החזקה וע"ש סי' ל"ח באמצע
התשו' וסוף סימן כ"ז בהג"ה ובתנינא חא"ע סוף סימן ס' עוד בזה מקום יש לומר
דעל כל פנים כיון דאיתרע קצת חזקת א"א שפיר יש להקל בכה"ג.

ועכ"פ מדברי רשב"א וריטב"א יש סתירה לדעת מהרי"ו ומדברי רמ"ה וריו אין סתירה
אבל ג"כ אין ראיה לדבריו: ומ"ש הגאון רמ"ד נ"י ראיה לסברת מהרי"ו מהא דיבמות
(קט"ו ע"ב) גבי גברא דאפקיד שומשמי וכו' סבר ר"ח למימר היינו ב' ת"ח שנשבעה
ספינתם ונמצאו וקאמרו סימנים ולא אמרינן הנה אצלי לעלמא והני אחרניי נינהו וא"ל
רבא מי דמי התם קאמרו סימנים ולשיטת ריטב"א שם סימן דמנן הוי סימן אמצעי
ואפילו הכי הוי ס"ל דבצירוף סברא שלא לומר דהני אחרניי נינהו הנה מהני וגם רבא
יש לומר דלא פליג על דינו של ר"ח דבצירוף סי"א מהני לא אדע מהו דהא ר"ח הביא

ראיה מעובדא דשני ת"ח ובתוס' ד"ה וקאמרי וכו' פתבו דלמ"ד סימנים לאו דאורייתא בע"כ מייירי בסי' מןבקהקים אם פן מוכח דל"מ שום צירוף בנה ואם פן פיון שדחה רבא ראית ר"ח דשאני התם דקאמרי סימנים היינו דוקא בסי' מןבקהקים והוא היפוך דעת מהרי"ו ובפרט לדעת ריטב"א הרי הוכחתי לעיל דהרשב"א אוריטב"א בנדאי חולקים ע"ד מהרי"ו וע"ע בש"ש להקצה"ח ש"ז פי"ט מ"ש ע"ד מהרי"ו ומדבריו יש לדון לכאן וקצתתי.

אבל גוף הדבר שהחליט הג' נ"י דלגבי הקאפיע איפא חשש שאלה לענ"ד צדקו דברי הרב אבד"ק ברעזדיב שהרי על ידי הקאפיע יוכלו להוציא את התפצים מיד הפאליצייע אם ימצאום מהגנב אם פן אף שהוא יוכל לקח משם עוד קאפיע אבל איך ישאילה לאחר דלמא האחר יגבה עי"ז התפצים הנגנבים מהפאליצייע אם יחזירם הגנב שהרי לשם כך עשה הזאואלאניע ולקח עבור זה את הקאפיע ואם ניהוש שמא נזדמן לו יודעו ומפירו שהוא איש נאמן ובטוח זה דמי לשאלה דיהיד דאין לחוש לכך.

ומ"ש מדברי חוט השני סימן צ"ו בשם גדול א' שהביא מפסקי מהרא"י סימן קס"א שאין להוסיף על מה שנאמר בש"ס שהם מידי דלא מושלי הנה דעת כל האחרונים אינו פן כמ"ש בפת"ש סקצ"ה בשם פמה אחרונים ואני מצאתי בקה"י חלק מדות חכמים סימן ס"ג שכתב בשם תשו' פני משה שפסק ג"כ להקל בפנקס שיש בו חשבונותיו ובתשו' חוט השני סימן ע"ד בתשו' הגאון מהר"ם אבד"ק פ"פ העלה להתיר בכתב קיבוץ וביאר דאף שהמהרא"י פתב שאין להוסיף על הנאמר בש"ס מפל מקום מה שעדיף יותר מהנהג ששב"ס יש להקל ואף שבעל חוה"ש בהג"ה פסק דבכתב קיבוץ יש לחוש שמא רצה לשלוח לביתו וכו' ורמז למ"ש בסימן צ"ו הנ"ל אבל בנ"ד ל"ש ד"ז ומסתברא שזהו עדיף מהנהג מילי המונזפרים בש"ס וגדולה מזו מבואר בר"ן שבועות פכ"ה בהא דאמרו בש"ס דהבו דלא לוסיף אדבר ושמואל דמ"מ גם בתובע חשוד דינא הכי שאין זה בכלל הוספה דהיינו הך ע"ש ומכ"ש הקא שלא אמרו בגמ' דהבו דלא לוסיף והסברא נותנת דעדיף מפיס וארנקי המונזפרים בש"ס דהתם רק משום דלא מסמנא מלתא לא עבידי דמושלי והקא שהיה סוחר עובר ממל"מ והנה נחוצ לו הקאפיע בכל שעה ובכתב זה הנה לו תקנה להשיב לו התפצים הנגנבים ואם יתנה לאחר יוכל השני לגבותם לעצמו עי"ז איפא קפידא טפי ליתנה לאחר ודמי לטבעת דחייש משום דמזינין פדאיתא בש"ס ורש"י ב"מ (כ"ז ע"ב) וה"נ בנ"ד וא"כ היינו הך והוא בכלל מה שנאמר בש"ס ואינו בכלל הוספה על הנאמר בש"ס כמש"ל בשם הר"ן.

אף שלא נתבאר אם העיד על מציאת הקאפיע אצלו המשרת יהודי או רק משרי הפאליצייע נודע ד"ז אבל לענ"ד פיון שהשרים הודיעו להרב דממשלה מעצמן לצורך קבורתו ולכתוב המאורע בהמעטריקע בשמו ושם אביו וכיוצא א"כ אם לא הי"ל ידיעה מפי אנשים המפירים אותו רק על ידי הקאפיע שמצאו אצלו זהו בעצמו הוכחה שמצאוה אצלו וגם פיון שהמשרת מאכסניא שעומד בה תמיד אמר כי ביום הקדום היה שם מרדכי רוט"ב ושלח על ידו סחורות לעיר ווארשא ע"י הבאהו והקוויטאציע היה בשמו הנ"ל וגם אם לא נזכר בה שם אביו רק שם פיונו הרי שם המשפחה מהני שפיר כמ"ש הב"ש סקנ"ח בשם רשד"ם ובתשו' ב"י דיני משאל"ס סימן ב' פסק דעדיף משם אביו אם פן

איפא הוכחה ורגל"ד שזוה הוא ההרוג שְהָרִי בַעֲלָה הִיָּה אֲגַעֲנֵט מִן סוּחַר מוּוֹאֲרֵשָׁא וְאִיָּד
נְחוּשׁ לְשֹׂאֵלָה שְׁהִשְׁאִיל הַקְּאָפִיעַ גַּם כֵּן לְאִישׁ שְׁהוּא גַּם כֵּן אֲגַעֲנֵט מִסוּחַר מוּוֹאֲרֵשָׁא שְׁהָרִי
ד"ז דוֹמָה לְשֹׂאֵלָה דִּיחִיד וּכְבָר פִּסְקוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּבַכָּה"ג לַכ"ע אֵין לְחוּשׁ לְשֹׂאֵלָה.

וגם אין לחוש שְמָא בְּהֶאֱכֹסְנָיָה הָאֲחֵרָת הִיָּה בַעֲלָה וְאֲח"ז נִזְדַּמְן שְׁהִיָּה בְּעִיר הַנְּ"ל עוֹד
אֲחֵד שְׁשֹׂאֵל הַקְּאָפִיעַ מִבַּעֲלָה וְנִזְדַּמְן שְׁהָרַג א"ע בְּאֲכֹסְנָיָה אֲחֵרָת שְׁבָאוֹתָה הָעִיר שְׁגַם זְהוּ
דְבָר שְׁאִינוּ מְצוּי וְטָפִי יֵשׁ לְתַלּוֹת שְׁזָהוּ בַעֲלָה שְׁהִיָּה מְקוֹדֵם בְּהֶאֱכֹסְנָיָה שְׁרָגִיל לְהִיּוֹת
בָּהּ: וּבַעֲגוּנָן נְאֻמָּנוֹת עֲרֻכָּאוֹת הָאֲרַכְתִּי בְתִשׁוּ' לַק' מַעֲדַנִּיצָא וְהַעֲלִיתִי דְגַם מַה שְׁהֵם
שׁוֹאֲלִים מִהַמְשָׁרְתִים וְכַדוּמָה הוּא בְּכָלֵל מִסְל"ת כִּינּוּן שְׁאִין לְהֵם נ"מ לְגַבִּי דִינִי יִשְׂרָאֵל
וְהַבֵּאתִי רְאִיּוֹת מִדְּבָרֵי הָר"ן בְּחִידוּשָׁיו לְנִדְהָ ל"ג וּמִתְשׁוּ' מֵהֵר"ח א"ז סִימָן ע"ו וְהָאֲרַכְתִּי
בְּזָה לְדַחוֹת מ"ש בְּשׁו"ת ד"ח ח"ב א"ע סִימָן נ"ה לְהַחֲמִיר בְּזָה וְעַמ"ש בְּתִשׁוּ' ח"ס א"ע
ח"ב סִימָן קל"א קל"ב וְאֲכַמ"ל וְעַל כָּל פְּנִים בְּמַה שְׁהוּדִיעוּ תַחֲלָה לְרַב הַמְמַשְׁלָה לְצוּרָד
קְבוּרָה וְהַמְעַטְרִיקָא בְּזָה בְּנֻדָּי יֵשׁ לְהַקֵּל וְהָרַב הַנְּ"ל הוּדִיעַ גַּם כֵּן בְּמִסְל"ת לְהָרַב הַשְּׁנִי
מַה שְׁאִירַע בְּעִירוֹ בְּיָמִים שְׁעַבְרוּ וּבְצִירוֹף אֲנֻמְדָּנָא שְׁנַאֲבַד זְכָרוֹ זֶה כְּמַה וְגַם מַה שְׁבִיקְשׁ
מֵאֲבִיו לְרַחֵם עַל יְלָדָיו וְנִזְדַּמְן בְּאוֹתָן הַיָּמִים וּמֵאוֹתָה הָעִיר מִמֶּשׁ שְׁנֻהָרַג שְׁם אִישׁ כְּזָה
וּבְצִירוֹף שְׁאָר טְעָמִים שְׁכַתָּב הַגְּאוּן ר' מְרָדְכִי דוֹב נ"י הַנְּנִי מְסַכִּים לְהַתִּיר אֶת הָעֵגוּנָה
וְיִוָּשִׁיבוּ ב"ד שָׁל ג' וְיִתִּירוּהָ לְהַנְּשָׂא.

והנלע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן קִיט לְהָרַב וְכו' מו"ה מְרָדְכִי יַעֲקֹב בּוּימַעְהֵל נ"י מו"ץ דַּק' לְיִסְקָא
מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאֲחֵד שְׁקִנְהָ פָּרָה מְעוֹנְפֶרֶת כַּבֵּת ב' שְׁנִים מִיִּשְׂרָאֵל וְיִלְדָה
אֲצִלוֹ זָכָר וְאָמַר שְׁהִישְׁרָאֵל הַמוֹכֵר א"ל שְׁהוּא מְכָרָה כְּדִינָא לְעַפּו"ם קוֹדֵם שְׁמְכָרָה לוֹ
וְרו"מ שְׁלַח אוֹתוֹ לְמְקוֹם הַמוֹכֵר וְהָרַב דְּשָׁם פְּתַב שְׁהַמוֹכֵר לֹא הִיָּה בְּבֵיתוֹ אֲבָל אֲשַׁתּוֹ
אֲמָרָה שְׁהִיא מְכָרָה הַפָּרָה בְּמַעֲמַד בַּעֲלָה לְעַרְלִית בְּכֶסֶף אֲדָרְאָן וְתַק"כ.

הִנֵּה מַה שְׁהָאָרִיף רו"מ בְּעַגְנָן נְאֻמָּנוֹת הָאֲשָׁה בְּהַמְכִּירָה כִּינּוּן דְּאֲתַחְזִיק אִיסוּרָא וְעַתָּה אִינוּ
בְּיָדָה לְעַנ"ד לַפּמ"ש בְּתִשׁוּ' מִי"י לְהַלְכוֹת אִישׁוֹת סִימָן ג' דְּהִיכָא דְלָפִי דְבָרֵי הָעֵד לֹא
אֲתַחְזִיק הָאִיסוּר כָּלֵל לַכ"ע נְאָמְן וְע' בַּש"ש ש"ו פ"ג וְתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ט ח"א סִימָן פ"ב
בְּשֵׁם תִּשׁוּ' הָרָא"ש וּמ"ש עָלָיו וּבְשׁו"ת נט"ש סִימָן ס' מ"ש בְּזָה אִם כֵּן ה"נ הָרִי בְּמַעֲזֵי
אִמוֹ הַנִּלְדָּ חוֹלִין וְכִשְׁהָעֵד אֹמֵר שְׁמְכָר הַבְּהֵמָה בְּהִיּוֹתָה מְעוֹנְפֶרֶת הָרִי מְעוֹלָם לֹא אֲתַחְזִיק
קְדוּשַׁת בְּכוֹר כָּלֵל וְאִי מְשׁוּם שְׁבַעֲדוֹת זֶה מוֹצִיאָתוֹ מִחֻזְקָת מְרָא קְמָא הָרִי בֵּין כָּף וּב"כ
יָצָא מִחֻזְמ"ק שְׁכָבָר לְיִשְׂרָאֵל הַקּוֹנָה וְאִין נ"מ בְּהַעֲדוֹת שְׁמַעֲיָדָה שְׁנַמְכָר מְקוֹדֵם
לְהַעֲפּו"ם נֶגֶד חֻזְמ"ק וְכַה"ג כְּתַבּוֹ הַתּוֹס' בְּב"ב (פ"א ע"ב) ד"ה אֲלָא מַעֲשֵׂר וְכו' דְּהִקָּא
אִין הַכְּהֵן מְוַחֲזֵק יוֹתֵר מִן הַלּוּי וְשָׁל יִשְׂרָאֵל מִמ"נ אִינָם דְּאִם בְּכוֹרִים הֵם דְּכִהֵן הֵם וְאִם
לָאו וְכו' וְהוּי דְּלוּי וְכו' ע"ש וְע"ש בְּרִשְׁב"ם לְעִיל (מ"ג סוֹף ע"ב) וְעַתּוּס' ב"מ (דָּף כ')
וּבְיַד יוֹסֵף שְׁם בְּזָה וְה"נ בְּזָה וּבְפֶרֶט שְׁהָרִי אִם לֹא נִמְכָּר לְהַעֲפּו"ם צָרִיף לִיתָן הַבְּכוֹר
לְכַהֵן וּב"כ וּב"כ אִינוּ שָׁל יִשְׂרָאֵל רֵאשׁוֹן וְלֹא שָׁל הַשְּׁנִי אֲבָל יֵשׁ לוֹמַר דְּבַנ"ד הָרִי הוּא
סָפֵק בְּכוֹר וְא"צ לִיתָן לְכַהֵן כַּמ"ש רְסִי שֵׁט"ז.

ומ"ש רו"מ דְּלַעֲגוּן מְמוֹן הִיָּינוּ לְהוֹצִיא הַפָּרָה מִיַּד הַיִּשְׂרָאֵל הַקּוֹנָה עַכְשָׁיו וְלִיתָנָה
לְהַעֲפּו"ם שְׁמְכָרְתָה לוֹ אִינָה נְאֻמָּנָת אִם כֵּן גַּם לְעַגְנָן הִיָּתֵר הַבְּכוֹר אִינָה נְאֻמָּנָת דְּהָא זֶה
תְּלוּי בְּזָה כְּדָא מְרִינוּ בְּסוּגָיָא דְתַק"כ דְּאִם ת"כ מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ הוּי וְדָאִי מְמוֹן יִשְׂרָאֵל וְחֻזְיָב

לעשר והכא גרע טפי שהרי כל הספק תלוי בהממון של מי הוא ועוד שאף אם האמה
שפכרה הפרה לעפוי"ם הרי פינו שחזור ומכר הפרה לישראל הרי נתייאש העפוי"ם ובתפס
ברשות מהני יאוש פדי כמ"ש בשע"מ סימן ס"ו ובפרט דהכא איפא נמי שינוי רשות
עכת"ד.

הנה לענ"ד פינו דהישראל השני מאמין לדבריו אין נ"מ לענין ממון והנה פבר פתבתי
בקו"א שפחיבורי לחו"מ סימן ר"ט ס"ה בדין מכר בהמותיו קודם פסח לעפוי"ם להאכילן
חמץ בהרפת פנהוג ובחמה"פ מוכרן לישראל דבנדאי מכר לו רק זכות מערופיא שיש
להמוכר כמ"ש הט"ז סימן רמ"ו וסימן תמ"ח בשם מ"ב והבאתי מהנימוק"י ב"ב פי"ג
בשם הריטב"א בהא דהפוחב נכסיו לבניו מהיום ולאת"מ דגוף מהיום לבניו ופירות
לאת"מ ומכרן האב לאחר דאם ידע הלוקח שאין לו בהן אלא פירות או אם אמר לו
בשעת מכירה זכות שבשדה זו אני מוכר לה אין פאן מקח טעות ואינו חייב באחריותו
וכו' ע"ש אף דבנ"ד לא ידע הישראל השני מהמכירה לעפוי"ם משום בכורה פלל אבל
מפל מקום יש לומר דכל הקנין בטעות שאם הנה יודע שהבהמה מבכרת לא הנה קונה
וע' בתשו' פ"ח סימן קנ"א ואף דהתם שאני שהנה גי"ד מקודם משא"כ בנ"ד יש לומר
דהני דברים שפלב מ"מ יש לומר דשא"ה שקנה בחזרה מהעפוי"ם ליפא משום מום
במקחמשא"כ בישראל מישראל הני שפיר מום במקח שהרי הני דבר שרוב העולם
מקפידים בו ובדבר שי"ב אומדנא דמוכח גם דברים שפלב הני דברים כמ"ש מהרי"ט
וקצה"ח סימן י"ב אף לכאורה יש להביא סתירה לזה מפלוגתא דאמוראי בלוקח מישראל
אי חיישינו למבכרת פדאיתא בבכורות (כ"א ע"ב) הרי בלא"ה מחויב להודיע אם יש בו
מום אבל ז"א דלהך מ"ד דסובר דאף על גב דאיפא איסורא לא מודע ליה ולא חייש
למשול חבירו אם פן מכ"ש דלא חייש להמום שהרי יאכלנו הקונה באיסור ובפרט
לפמ"ש הש"ך סוף סימן שט"ז דטעמא משום דהמוכר סביר דלשחיטה קני לה וכ"ה
בפרישה שם אם פן ליפא מום פלל ובפרט דמפורש בש"ס טעמים דמ"ד דהני ספק משום
דדלמא לשחיטה קנה ואם פן אם בנ"ד הנה ידוע שהישראל קונה אותה לחליבה יש להקל
וגם יש לומר דבנ"ד גם בסתמא לא הני סבר המוכר דלשחיטה קונה שהרי הקונה מאמין
לו שפבר מכרה להעפוי"ם ולא נתכונן למכור להישראל רק זכות מערופיא שיש לו בה
דמסתמא אחזוקי בגזלנותא אפילו דעפוי"ם לא מחזקינן ואף שהקונה הישראל לא ידע
מזה היינו שבאם לא יחזור המוכר לטרוח ולחזור לקנותה מהעפוי"ם פנהוג יוכל הקונה
לבטל המקח אבל מפל מקום דעת המוכר מחזקינן דנתפונן להקנות לזה זכות מערופיא
שלו והנה בטוח פלבו שיחזור ויקנה הבהמה מהעפוי"ם הקונה פנהוג אם פן בע"כ
דמכירתו הנה אדעתא שייחזיקנה הישראל הקונה עד אחר שתלד ואז יחזור לקנותה
מהעפוי"ם ואם העפוי"ם לא ירצה לחזור ולמכרה אזי יהנה בידו לחזור וליקחנה מהישראל
הקונה אבל אם מכרה לו אדעתא שישחטנה מיד הרי יהנה גזול מהעפוי"ם ממש פינו שלא
יהנה אפשר בחזרה: ומ"ש ר"מ דהעפוי"ם נתייאש מלבד מ"ש ר"מ דיש לומר שלא
נתייאש מפני שידע שהישראל יחזור לקנותה ממנו פנהוג בכל בכור וגם יש לומר שזה
לא רצה לקנותה ויש להוסיף עוד דמסתמא לא ידע העפוי"ם מיד בשעת מכירה לישראל
ויאוש שלמ"ד ל"ה יאוש וגם אם אחר פך נודע לו ונתייאש הרי הישראל הנה סבור
שהוא שלו משעת קנין והני פעודר בנכסי הגר וקסבר שהן שלו דלא קנה ואף דחצרו

קוּנה שְׁלֵא מְדַעְתוּ פְּכָר פְּתָבוּ הַתּוֹס' בּב"ב (נ"ד ע"א) ד"ה אַדְעָתָא וְכו' דְּבִיּוּדַע שְׁהוּא בְּחֻצְרוֹ וְאִינוּ מְכַוֵּן לְקִנּוּת לֹא קִנְהָ וְאִף דְּבִתְשׁוֹ מְהַר"ם מִינְיָן סִימָן פ"ב הַסִּיב פְּנֹת הַתּוֹס' דְּדוֹקָא פְּשִׁיּוּדַע שְׁהוּא בְּחֻצְרוֹ וְשְׁאִינוּ שְׁלֹו וְאִינוּ מְכַוֵּן לְקִנּוּתוֹ מְפָנִי שְׁאִינוּ חֲבִיב בְּעֵינָיו אִז אֲמַרְיֵנוּ דְּהָיָי פְּמְכַוֵּן שְׁלֵא לְקִנּוּתוֹ מִשָּׂא"כ בְּסוֹבָר שְׁהוּא שְׁלֹו וְאִם הָיָה יוֹדַע שְׁאִינוּ שְׁלֹו הָיָה מְתַפְּנֵן לְקִנּוּתוֹ שְׁפִיר קִנְהָ לֹו חֻצְרוֹ ע"ש אֲבָל מְלַבֵּד שְׁדַעַת שְׁאָר אַחֲרוֹנִים אִינוּ כֵּן וְע' בַּמַּח"א הַל' קִנְיָן מְשִׁיכָה סִימָן ד' וְסִי' ה' וְבַעֲבוּה"ג סִימָן ק"ב וְעוֹד דְּבַנ"ד ג"כ י"ל דְּהָיָי פְּמְכַוֵּן שְׁלֵא לְקִנּוּת מִשׁוּם טִיפּוֹל הַבְּכוֹר: אֲבָל בְּגוּף הַקִּנְיָן דְּכֶסֶף וְתַק"כ שְׁהוּא קִנְיָן סְטִימּוּתָא פְּכָר פְּסַק בְּתִשׁוֹ נַט"ש סִימָן ל' פְּדַעַת הַפּמ"א לְהַתִּיר בְּכוֹר בְּקִנְיָן כְּזֶה וְסִימָן וְנ"ל מְכָל הַלִּין אֲנִי אוֹמֵר בְּטַח שְׁבְכוֹר זֶה אִין בּוֹ קִדְוּשָׁה וְחֻלְיִין הוּא כְּפִי כָּל הָאֲחֲרוֹנִים שְׁסִטְיָמָתָא הַנְּהוּגָה בִּינְיָנוּ שְׁפִיר מְהִינִי וּבִיּוֹתֵר לַפ"ד הַפּמ"א שְׁהוּא עֲמוּד נְכוֹן לְהַשְׁעוֹן עָלָיו אֲפִילוּ שְׁלֵא בַשְּׁעָה"ד וְהוּא הִבִּיא דְּבָרֵי כָּל הָאֲחֲרוֹנִים עַכ"ל וְע"ש דְּהַעֲיָקָר כְּרֹב הַפּוֹסְקִים דְּכֶסֶף קוּנָה וְשָׁפֵן הַעֲלָה בְּתִשׁוֹ מֵהַרמ"ז רוּט"ב וּבְסוֹף הַתְּשׁוֹ סִימָן וְנ"ל וְלִכְּן אִין שׁוּם בֵּית מִיחּוּשׁ וְכָל מוֹרָה בְּעַל נֶפֶשׁ יֵהָא סְמוּךְ לְבוֹ נְכוֹן וּבְטוּחַ בְּכַגּוֹן זֶה לְהַתִּיר בְּכוֹרוֹת עַכ"ל.

וְכֵן שְׁמַעְתִּי מֵהַגָּאוֹן רִי"ש אַבְד"ק לְבוֹב ז"ל שְׁיֵשׁ לְסִמּוֹן ע"ז בְּלֹא פְּקוּיָא וְהָגַם שְׁבִשׁוֹ"ת ד"ח ח"ב הַחֲמִיר כְּזֶה מְכָל מְקוּם עַכ"פ יֵשׁ לְהַתִּיר ע"י הַטְּלַת מוּם ע"י עַפּו"ם וְגַם בַּנ"ד אִף שְׁחֻזָּר וּמְכָר לְיִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְהַקְלֵ בְּכַה"ג מְכָל הַלִּין טַעֲמֵי וּבְצִירוֹף הַטַּעֲמִים שְׁפַתַּב ר"ו"מ וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן קכ לְהַרְבֵּה הַמַּאוּה"ג וְכו' מו"ה אֲפָרִים סְטַאנִּיסְלַאבְסְקַע נ"י אַבְד"ק מִיאֲסְקִיבּוּקָא, בְּרוּסְיָא.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֲלָתוֹ בְּגִט שַׁכ"מ שְׁנִסְתַּמֵּן מְאֹד וְלֹא הִי"ל בְּנִים וְהִי"ל אֲחַ אִישׁ רַע בְּלִיעַל וְאֲשֵׁתוֹ אֲשֵׁת נְעוּרִים אֲלֶצָה עָלָיו בְּבִכּוּת שְׁיִגְרָשְׁנָה בַּג"פ וְלֹא רָצָה וְאִח"ז בָּאָה הָאִשָּׁה בְּלִילָה לַפְּנֵי ר"ו"מ בְּבִכּוּת לְדַבֵּר עַל לֵב בְּעֵלָה לִיתֵן לָהּ גִּט וְכֵן עָשָׂה וְסִדֵּר גִּט בְּלִילָה בְּשֵׁם יוֹדֵל שְׁהוּא קִצָּה"ש יַעֲן שְׁהַקְפִּיד שְׁלֵא לְקִרוֹתוֹ גַּם לְתוֹרָה יְהוּדָא מְפָנִי שְׁאָבִיו הָיָה שְׁמוֹ יְהוּדָה לִיב וְאִח"ז בְּבִקֵּר סִדֵּר גִּט ב' וְכַתֵּב שְׁמוֹ אִיְדֵל שַׁכ"ה בְּשׁוֹ"ת צ"צ הַחֲדָשׁ סִימָן רל"א וְאִח"ז נוֹדַע אַחַר שֶׁהַשַּׁכ"מ שַׁל"ח שְׁאֲחַד מְקַרְבֵי הָאִשָּׁה שְׁיָלַם לְהַסּוֹפֵר שְׁכָר הַגִּט וְחֻשׁוֹשׁ ר"ו"מ עַפ"ד הַתּו"ג סִימָן ק"כ סַק"ו וּפְת"ש סוֹף סַק"ב דְּבַכָּה"ג הַגִּט פְּסוּל וְנִחְרַד ר"ו"מ מְאֹד שְׁלֵא תִשְׁאָר הָאִשָּׁה זְקוּקָה לְחֲלִיצָה: הִנֵּה בְּחֻצְמַ חֲרַד כָּל הַחֲרָדָה וְהַגִּט כְּשֶׁר מְטַעֲמִים שְׁאָבָאָר וְהִנֵּה מ"ש ר"ו"מ לְצַדָּד עַפ"ד הָרָא"ש שְׁבַא"ע סִימָן כ"ח סִי"ט דְּהַשׁוֹאֵל חֲפִץ מְחַבְּרֵוֹ וְהוֹדִיעֵוֹ שְׁרוּצָה לְקַדְּשׁ בּוֹ אִשָּׁה דְּמִקְוֵדָשׁת דְּאֵנָן סְהָדִי דְּגַמֵּר וּמִקְנֵי פְּכָר קִדְמוֹ בְּשׁוֹ"ת חַא"ש לְהַג' מֵהַרש"ק סִימָן צ"ד בְּאֲמָצַע הַתְּשׁוּבָה וְחוֹלֵק מְטַעֵם זֶה עַל הַתּו"ג וְאִף דְּלַפּמ"ש שֵׁם לִיִּשְׁבֵּב הָא דְּהַנְּצָרְכוֹ רַבְּנָן לְאֲקוּנֵי לְכַעַל הִיכָא דְּהָאִשָּׁה נוֹתְנָת שְׁכָר סוֹפֵר מִשׁוּם דְּהָאִשָּׁה מְתַגְּרָשֶׁת שְׁלֵא בְּרַצוֹנָה דְּטַב לְמִיתַב וְכו' וּמְנַכְרַחַת לְכַף וְאִינָה מְכַוֵּנָת בְּלִבָּה לְהַקְנוֹת לְכַעַל לּוּלֵא תַקְנַת חו"ל אִם כֵּן לַפ"ז דוֹקָא הִיכָא דְּקַרְבֵי הַכַּעַל מְשַׁלְּמִים מְהִינִי מִשָּׂא"כ הִיכָא דְּמְשַׁלְּמִים קַרְבֵי הָאִשָּׁה דִּי"ל דְּגַם הֵם עוֹשִׂים שְׁלֵא בְּרַצוֹן לַבָּם אֲבָל מְלַבֵּד שְׁפָרְסִי קל"ג פְּסַק בְּפִשְׁיטוֹת דְּלִית מֵאֵן דְּחָשׁ לְחַמְרַת הַתּו"ג וּבִין בְּשִׁילָם אֲבִי הַכַּעַל וּבִין בְּשִׁילָם אֲבִי הָאִשָּׁה יֵשׁ לְהַקְלֵ ע"ש וְגַם גּוּף סְבָרְתוֹ דְּגַבֵי אִשָּׁה אִינוּ בְּרַצוֹנָה זֶה ל"ש בַּנ"ד שְׁבַכְתָּה וְעָשְׂתָה הַשְׁתַּדְּלוּת שְׁיִגְרָשְׁנָה כְּדִי שְׁלֵא תִהְיֵא זְקוּקָה לִיכָּם וְמָה גַם שְׁבוּזָה"ז הָרִי מְקַבְּלִים עָלֵיהֶם בְּחֶרֶם שְׂאֵם יַעֲמוּד מְחֻלְיִין יַחְזוֹר וְיִשְׁאָנָה א"כ

בלא"ה ליכא האי חששה וגם גוף ראיתו מהא דהוץרכו לתקנת חו"ל י"ל משום דאתא לא ידעה לאקנויי בכה"ג שחוזר ונותן לה וד"ז תלוי באשלי רב רבבי למעיין בתוס' ורשפ"א ור"ן (לדף כ"א) אם למסקנת הש"ס הוא משום הפקר ב"ד או משום דבאמת האשה מקנית לבעל וגם י"ל דלכתחלה אין לסמוך אהא דבסתמא מכונן להקנות וסתם נשי לאו דינא גמירי אבל גם בגוף הדבר יש לפקפק ע"פ דברי הט"ז באו"ח סימן י"ד סק"ו ומג"א סימן תרנ"ח סק"ג ומחה"ש ניד אפרים שם דהיכא דבעינו שיהיה שלו ממש ל"מ הך סברא א"כ קשה להקל בגט דבעינו שיהיה וכתב ונתן משלו וגם מ"ש בחא"ש שם דבקנין העיקר הוא סמיכת הדעת והמעשה רק להעיד על מה שבלבו פבר דחיתי ד"ז בחיבורי לחו"מ סימן קצ"ד והבאתי סתירה מהרמב"ם פ"ה ממכירה הי"ג ובכ"מ פי"א ה"ז ע"ש בזה אבל הגה בשו"ת ספר יהושע סימן צ"ה האריז והעלה דכיון שהסופר מקנה לבעל הנגיר וידיו וכלי הפתיכה והבעל עושהו שליח לכתבו והוא מקבל עליו פן אין חשש במה שאחר משלם שזכר הסופר דהני פפורע חובו של חבירו פנין שמשלמים לו אחר הפתיכה פנהוג ע"ש היטב וכן הראינו בשד"ח מערכת גט סימן ט"ו אות ד שהביא בשם צ"צ הקדש דשקיל וטרי בד"ז הרבה ופסק דגם אם אבי האשה שילם שזכר הגט יש להקל ע"ש ובפרט בנ"ד שהסופר הקנה לבעל הגט גם אחר פתיכתו פפי שכתב רו"מ וגם הקרוב הנה עומד שם פשיטא דיש להקל דהוי פנתן הוא במתנה חלקו כמ"ש כה"ג בתוס' פתובות (ק"ח סוע"ב) ד"ה הפוסק וכו' אבל גדולה הואיל ובמעמדה התנה הרי הוא כמו שהיא עצמה התנית עכ"ל וע"ע כה"ג בב"י חו"מ סוף סימן רי"ב בישוב שיטת רמב"ם וסוף סימן של"ג בשם תשו' הרמב"ן ובתשו' מהר"ח א"ז סוף סי' נ"ב וסימן נ"ג.

ולכן הגט פשר בנד"ד ובפרט במקום עיגון. והנלע"ד פתבתי: סימן קכא להרב הגאון וכו' מו"ה שמעון סופר נ"י אבד"ק ערלוי בארץ הגר מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שאפה מצת מצנה והלש הוא מחלל ש"ק בפרהסיא אבל לא במלאכות החמורות המפורסמות להמון עם והביא מיו"ד סימן רס"ד דמומר לחלל שבת דינו פגוי ולדעת הרשפ"א פסול במצה ע"י לישת גוי וישראל עע"ג אף בנ"ד אמר בפירוש לשם מצת מצנה: הנה גוף הדבר לא ביאר אם הלש הראשון בתוך האגן הנה איש פנה ואם פן הוא הרי המגלגלים המצות פל א' לש עיסה שפידו שנית להעריכה יפה ולהיות ראויה למצה א"כ בכה"ג י"ל דלכ"ע פשר פהא דכתבו הרא"ש והטור פיו"ד רס"א רע"א לענין עיבוד של עכו"ם דסגי פשיחזור וימתח ויתן עליו סיד ובמג"א סימן ל"ג סק"ד ודג"מ ותשו' רע"א סימן ע' ובנ"ד שצריף עוד להעריכה לכ"ע מהני לישת המגלגלים לשמה להכשיר העיסה ואם זה שלש באגן הנה ישראל פשר והמעריף ומגלגל המצה הנה מחלל ש"ק פשיטא דכשר שפבר גילוש לשמה ולכאורה הנה נראה עוד לפמ"ש בחיבורי דע"ת סימן ב' בשם הת"ח עירובין (ס"ט) וא"ר או"ח סימן שפ"ה דגם במחלל ש"ק בפרהסיא אם בפני אדם גדול הישראל הוא נשמר מחלל אינו בכלל מחלל בפרהסיא א"כ גם בנ"ד יש לומר פן אבל הדבר פשוט דדוקא בנתברר פן שמשמר השבת בפני אדם גדול ומי יודע אם בנ"ד פן הוא אבל גם בלאו הכי פנין שבנ"ד אמר בפירוש שעושה לשם מצת מצנה אין חשש וגם פנין שאינו מחלל בדברים חמורים המפורסמים לכל יש לומר דדמי להא דחו"מ סימן ל"ד סכ"ד וגדולה מזו כתב הב"י בא"ע סימן מ"ד בשם העיטור דלא מקרי מחלל שבת אלא בעבודת קרקע וכ"ה בתשב"ץ ח"ג סימן מ"ג מ"ז וחידישי רע"א

ליו"ד סי' ב' ואף דלא קיימא לן פן מפל מקום הרי מבואר בב"י שם סימן מ"ב בשם מ"כ דאם לא נתברר שמחלל שבת בשל תורה וספק שמא רק בדרבנן לא נפסל לעדות ומפל שפן שלא נעשה מומר בפרהסיא דאפילו אם חילל שבת בשל תורה שמא היה בשגגה ואומר מותר וכדומה או שסבור שהעשרה הרואים אין יודעים שהוא אסור מה"ת ולא מקרי פרהסיא וראיתי בשו"ת בגן ציון התדשות סימן כ"ג דבזה"ז שמתפללים בשבת ומודים בבורא עולם ומלים בגיהם ונוהגים בגיטין וקידושין שהם עיקרי הדת יש להקל שלא יהא מגעם עושה יי"נ ע"ש וה"נ בנ"ד וע"ש דדוקא במבואר שיודע דיני שבת ומעיו פניו לחלל בפני עשרה דינו כמומר גמור ומגעו יי"נ ע"ש.

וע' ברשפ"א הובא בב"י יו"ד סי' קי"ט ובא"ז הל' שחיטה סוף סימן שס"ז בשם בה"ג ובאשכול הל' שחיטה סי' ב' ושע"ת לר"י שער ג' אות קמ"ב ותשב"ץ ח"ג סימן שי"ב ונה"י סימן קכ"ג סקכ"א וע' בברכ"י יו"ד סימן קכ"ד דהמחלל שבת קודש בפרהסיא עושה יין נסוף במגעו ולפי הנה"ל לאו פלגא הוא והנלע"ד פתבתי: סימן קכב להרב הה"ג וכו' מו"ה שלום נ"י רב בק"ק פריעלוקא ברוסיא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שעשו מקנה חדשה ממי גשמים מקנה בצד מקנה כמו שכתוב בתשו' ח"ס ולאשר עומדים במרחץ בחדר הזיעה מתקבץ מים ששופכין המזיעים עליהם ונבלעים בפותלים ומנטפים דרוך הכותלים להמקנאות ויש לחוש שנוטף שיעור ג' לוגין הפוסל במקנה קודם שמתקבץ מי גשמים פשיעור מ"ס ורו"מ צידד להתיר עפמ"ש הש"ך סי' ר"א סקצ"ו בשם הראב"ד והב"ח דהמשכה בלא פונה אינה פוסלת אפילו בכנולא אף שחזר ופקפק דאף דהאנשים שופכים בלא פונה שניטף למקנה מפל מקום הרי הוי פסיק רישא ואף דלא ניחא ליה הרי בשאר איסורים גם פ"ר דלא ניחא ליה אסור עכ"ד: הנה לכאורה היה נראה לצדד דמה בקף דהוי פ"ר מפל מקום הרי נמשכו בלא בכונה ואתו יש איסור בהמעשה עצמה דנימא דפ"ר אסור כמו במלאכת שבת וכדומה הרי כאן גוף המעשה אין בה איסור אלא שהמקנה נפסלת בקף וכיון דבלא מתכוון אינה נפסלת אם פן הכי נמי בזה ותדע דהא ר"ש מכשיר בכל שאובין בלא פונה פדאיתא בפ"ב דמקנאות מ"ו ונראה מדברי הר"ש בשם תוספ' דגם בפסיק רישיה שרי אבל מדברי הרא"ש פ"ד דמכשירין מ"א מבואר דגם לענין הכשר משקין היכא דא"א בלא אלו המים בשעת עשיית מלאכתו הוי כאלו אחשבינהו מידי דהוי אמלאכת שבת דכל פ"ר הוי כמתכוון ע"ש וצ"ל דהתוספות ור"ש הנה"ל היינו נמי בדלא הוי פ"ר אבל בגוף דברי הש"ך הנה"ל כבר פתבתי בתשו' לארץ הגר דבמחכת"ה של הש"ך לא העתיק דברי הב"ח פהוגן שהרי מבואר בב"ח שלא כ"כ רק לשי' הראב"ד והוכיח שם דהרא"ש והטור לא ס"ל פן שהעיקר לדינא פדעתם וכו' ישבתי דברי הרא"ש שפסעיה מ"ז שלא הקיל מטעם זה דהרא"ש לשיטתו אזיל וגם הבאתי מלשון בעה"נ להראב"ד בשער המים דמפונרש דדוקא בבאו המים מאליהם אף שהלכו דרוך פלי פשר בכה"ג שהומשכו אבל היכא שהמים נשפכו ביד"א ונעשו שאובין אף שנומשכו אחר קף בלא פונה לא הוכשרו ולכן בהא דסמ"ז גם לשיטת הראב"ד אין להקל מטעם זה והארכתי בזה ולכן בנ"ד אין שום צד להקל מהך טעמא.

וגם מ"ש דכיון דארבעה פלים אין מצטרפין מלבד שאי אפשר להבחין אולי מפלי אחד נשפכין ג' לוגין והם נבלעים בהכותלים ונוטפין למקנה וגם כיון דהוי פ"ר יש לומר דהוי

כמכונן לרבות כמש"ל וגם פבר הביא רו"מ מהח"ס סימן ר"א דמה דלא ניקח ליה מצד הדין אינו בכלל לא ניקח ליה: והנה מה שחשש רו"מ גם אם יקנה גשם שוטף ויתמלא שיעור מ"ס להמקנה קודם שיזלו מהפותרים שיעור ג' לוגין דמכל מקום יש לחוש לדעת הרמב"ם דסבירא ליה דמים טמאים אפילו קורטב פוסל המקנה ובנ"ד הזיעה מתנה מתמצית מים טמאים או דיש להקל פדעת ש"פ שבש"ד סקנ"ט הנה לענ"ד יש לומר דגם לדעת רמב"ם יש להקל בנ"ד עפמ"ש בתשו' תשב"ץ ח"ג סימן כ"ג בבבאור משנה דפ"ה דמכשירין בהא דזיזעת הבורות וכו' שאין מכשירין דגם אם הזיעה על ידי רטיבות מים פנין שנבלע בפותרים יצא לו מתורת מים לענין הכשר ע"ש א"כ הכי נמי פקע טומאת המים על ידי זה ואף דבהג"ה מבנו הר"ש כתב דבנפלו מים על צדדי המגורה אף שפיה סתום בעפר יש להם דין מים והביא ראיה מהא דבריקה שפבית והבית מזיע מחמתה דטמאה אבל לענ"ד התם אין הזיעה על ידי רטיבות הנבלע בפותר אלא שחום המים עולה למעלה ועל ידי זה הבית מזיעה אבל הנבלעו המים בעפר מטוהרים מטומאתם פדעת הרשב"ץ ואם פן בנ"ד גם לדעת רמב"ם יש להקל ואין הזיעה פוסל בפחות משיעור שלשה לוגין ולכן אם יוכלו למלא המקנה בשטף מי גשמים קודם שינטפו לתוכה ג' לוגין מהמים הנבלעים בכותלי המקנה יש להקל בפשיטות.

אבל בדא"א בכ"ף אין בידי להקל רק שישפכו חלב מקודם להמקנה חלק עשירית מן מ' סאה ולפי דעת הר"מ שי"ק סימן קצ"ט להחמיר בשיעור מקנה שיהיה י"ג איימער ורביע וזיידעל ונחצי והוא חמשה מאות ושלשים ושנים מאס והוא שבעה מאות ותשעים ושמונה ליטער פזה 798 ליטער א"כ חלק עשירית עולה ערך שמונים ליטר חלב וכבר עלתה הבחינה לפני שפחלק עשירית חלב פל המים משתנים מראיתם ונוטים לחלב אם פן בכה"ג יש להקל דכל זמן שלא יגיע להמקנה שיעור מ' סאה לא יפסלו בשאובין וכבר העלה בשו"ת חסל"א סימן ס"ה דא"צ בשינוי מראה שיהיה דומה ממש לזין או לחלב וסגי במשונה ממראה מים לכן יש להקל כפי שפכתתי שוב כתב לי הרב הג"ל כי לא כן גופא דעובדא אלא על ידי ששופכים מים בתנור של האבנים המלוננים שמהם נעשה הזיעה וההקל בבית הפרחץ ועל ידי זה נדבק גם בכותלי המקנה הליחות ונוזל להמקנה וכן על ידי עשיית האמבטאות של מים חמין ועל פי זה חזר החשש לשיטת הרמב"ם דפוסל במים טמאים בפחות מג' לוגין.

ומ"ש אם יש לחוש לדעת רמב"ם הנה גם בחשש של תורה קיימא לן דהלקה פרבים נגד יחיד ועתוס' תמורה י"ב ובש"ג פ"ד דב"ב דמוכח גם פן דלא ס"ל כהרמב"ם בזה דאם לא פן הרי גם בפחות מג"ל נפסל המקנה בזה"ז ומכל שפן בנ"ד שהוא רק חשש דרבנן פמו שפכתוב בס' פתח הבית פ"א דמקנאות דמדאורייתא הרי רביעית מים דחזי להטביל בו צינורות מקרי שיעור מקנה ואינו מקבל טומאה אלא דרבנן בטלוהו וע"ש בסוף הפרק עוד בזה שכתב ג"כ פן אם פן פשיטא דאין לחוש לדעת יחיד וערש"י פסחים (י"ז ע"ב) ד"ה בקרקע וכו' דמפורש פן וגם בגוף הדבר יש לעיין דלפמ"ש הכ"מ פ"ב מטו"א הכ"ו אם מי הגשמים שפאו בתחלה הם נקויים ועומדים אמרינן דקמא קמא בטל ודוקא אם המים המכונסים נגרים ועומדים מתטמא מן המים טמאים ולשיטת הרמב"ם שם דוקא אם הן חזקו גם פן במי שפיכות ונשפך זכרם מתטמאים ע"ש וע' בתי"ט פ"ב דמכשירין מ"ג מ"ש בזה ומה שרמז להרמב"ם פ"ט הט"ז לא אדע מהו ואולי הוא טעות סופר וצ"ל

פ"ה ה"ט שיש מזה סתירה לחילוק הכ"מ ובעכצ"ל פסברת הרצב"ד דכל שאין במי
גשמים מ' סאה אין מי השפכות מתבטלים דגם המי גשמים שם שפירות עליהם ונשפח
זכרון לכן פסק הרמב"ם דמקנה שאין בה מ' סאה ונפלו לתוכן מים טמאים אפילו פחות
מג' לוגין הפל פסול דגם המים הקודמים שם מי שפירות עליהם ונשפח זכרון ואם פן לפ"ז
בנ"ד פשעושיין הצינור בשעת הגשמים שירדו למקנה אפילו אם ביני וביני קודם
שתמלא עם מ"ס יפלו לתוכה נטפי הזיעה מכל מקום בכה"ג שעושה לשם פה ומי
הגשמים הולכין וזוחלין להמקנה בודאי ל"ש לומר שמים הקודמים נשפח זכרם וגם
הרמב"ם מודה שאין המקנה נפסל בכך: ועוד יש לדון בזה דהנה הרמב"ם רפט"ו מטו"א
פסק דמים שבקרקע אינם מתטמאים אלא לרצון ומדברי הרמב"ם פי"ב מטו"א ה"ב
וה"ג נראה דלא סגי בתלישת המשקה ברצון אלא בעינו שיעונו באוכלין לרצון ואף
דהרצב"ד שם כתב דסגי בזה שתלשה בתחלה ברצון ובכ"מ העמיס גם בדעת רמב"ם
פן מכל מקום במרפכת המשנה שם העלה בדעת רמב"ם דלא פהרצב"ד ואף דמשקין
טמאים מטמאים אפילו שלא ברצון היינו משום דהקשרו וטומאתו באים כאחד אם פן
דוקא היכא דמטמא שלא לרצון אבל במים שבקרקע שאין מתטמאין אלא לרצון ולא
תליא בהקשר שהרי המים מוקשרים הם ואפילו הכי אין מתטמאין אלא לרצון ואם פן
יש להבין מ"ש הר"מ סוף פ"ה דמקנאות דמקנה שאין בה מ' סאה ונפלו לתוכה פחות
מג' לוגין מים טמאים נפסלת ובע"כ משום דהמים טמאים מטמאין המים שבמקנה והא
אין מתטמאין אלא לרצון וצ"ל דניחא ליה לבעל המקנה שיפלו לתוכה מים עד שתמלא
כשיעור ואף דהשתא דמתטמאין לא ניחא ליה בכך כתבו התוספ' פסחים (כ"ו) גבי עלה
עליה זכר ועוד בכ"ד דבכה"ג פיון דאם יתנה פשר ניחא ליה לכן פוסל (ובזה יש לומר
טעמו של הרמב"ם שסיים דאם המקנה מ' סאה חסר קורטב ונפלו לתוכה פחות מג"ל
מים אם חזר ונפל לתוכו קורטב מי גשמים פשר ותמה הב"י ע"ש ומ"ש ליישב הוא
דחוק מאד ומה לי חסר קורטב ומה לי חסר סאה פיון שפך השוו מדותיהם דחסר קורטב
פסול כדאיתא בר"ה (י"ג) ולפמ"ש יש לומר דכיון דחסר רק קורטב הרי לא לרצון
שיפלו בתוכה יותר מהקורטב כי הוא ללא יועיל ואם פן אין המים טמאים מטמאים
המקנה ואף שיש בתוכו קורטב מים שהוא לרצון הרי מתבטל הקורטב הזה בשאר המים
הנופלים עמו בנפילתו יחד וכיון דרובו שלא לרצון אינם מטמאין המים שבקרקע כלל
ולכן כשחזר ונפל קורטב מי גשמים חוזר להקשרו אף דמכל מקום לא הונח בזה דאם
פן אם נפל רק קורטב מים טמאים יפסלו המקנה והי"ל להרמב"ם לחלק בכך וגם יש
סיוע ממשנה פ"ז דמקנאות מ"ב אלו פוסלין ולא מעלין המים בין טמאים וכו' מקנה
שי"ב מ' סאה חסר קורטב ונפל קורטב מהם לתוכו לא העלהו ופסלו בג' לוגין ומבואר
דגם במים טמאים לא נפסל בקורטב) ועכ"פ בנידן דידן שמשכיין מתחלה מי גשמים
בשטר שיש מהם הרבה די והותר כשיעור מ' סאה אלא שאי אפשר שינמשכו ברגע אחד
דרף הצינור אבל הם יורדים בשפע בלא הפסק ובודאי אין בזה רצון שיפלו לתוכה
טיפות הזיעה המתנה על גבי הכותלים שאינם מים נקיים כלל ונמאסים והם נופלים
שלא לרצון אם פן הרי שלא לרצון אין המים שבקרקע מתטמאין לשיטת הרמב"ם עצמו
כיון שנפילתם להמקנה שלא לרצון ואין זה בכלל כל שתחלתו לרצון כמ"ש לעיל בשם

מרכהמ"ש בְּשִׁיטת רמב"ם וגם הרמב"ם מודה דהמקנה פְּשָׁרָה וְכִינוּן שְׁפָל הפוסקים חולקים על הרמב"ם יש לסמוך על הסברות שהעליתי ולומר דבנ"ד גם הרמב"ם מודה.

אולם בְּמָה שְׁפָתַתִּי לְמַעַלָּה מְדַבְּרִי פה"ב דמה"ת רביעית אינו מקב"ט הגם שכ"ה בְּרֵאב"ד רפט"ו מטו"א אָבֵל יֵשׁ לְפַקֶּק בנ"ד דלמא נָפְלוּ גִטְפִי הַזִּיעָה קוֹדֵם שְׁנָפַל רביעית מִי גִשְׁמִים לְהַמְקִנָּה: וּבְעֵינֵיךָ הַדְּבָר שֶׁפָּתְבוּ הָרָא"ש רִישׁ הַלְכוֹת מְקַנְאוֹת וְהָר"ן בְּשִׁבְעוֹת בְּשֵׁם ר"ת ותוי"ט פ"ב דְּמְקַנְאוֹת מ"ה דָּאם נָפְלוּ ג' לְגִינן שְׁאוּבִין לְמַקְנָה בְּתַחֲלָה פּוֹסֵל מַה"ת הֵינּוּ רַק לְמַ"ד דְּכָלוּ שְׁאוּב פְּסוּל מַה"ת אָבֵל לְמַ"ד דְּכָלוּ שְׁאוּב רַק מְדַרְבְּנָן פְּשִׁיטָא דְּגַם זֶה רַק מְדַרְבְּנָן וְע' בַּס' הָאֲשָׁכּוּל סִימָן נ' שֶׁהֵבִיא גַם כֵּן שִׁטָּה זֹאת וְכַתֵּב עָלֶיהָ שֶׁד"ז לֹא שִׁמְעֵנוּ מְרַבּוֹתֵינוּ וְלֹא נִמְצָא בְּתַלְמוּד ע"ש וְגַם מְדַבְּרֵי הַש"ג פ"ד דב"ב בְּסוּגְיָא דְּצִנּוֹר וְכו' מוֹכַח לְהַקְלָה ע"ש וְתַבִּין.

ועפ"ז נִרְאֶה דָּאם מְכַשִּׁירִין הַמְקַנָּה בְּחֻלְבֵי אוֹ יֵין אִף דְּלִשְׁיטת הַרְאָב"ד שִׁינּוּי מְרָאָה פּוֹסֵל רַק מְדַרְבְּנָן וּבַמְקַנָּה הַעֲלִיתִי שֶׁכ"ה גַם דַּעַת רַש"י בְּמַכּוֹת (ג') אִם כֵּן יֵשׁ לֹאמַר דַּל"מ לְהַכְשִׁיר פְּסוּל שֶׁל תּוֹרָה מִכָּל מְקוֹם הָרִי דַּעַת הַרְמַב"ן וְרַשְׁב"א וְנִימוּקֵי יוֹסֵף יְבָמוֹת (פ"ב) נִרְאֶה דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּשִׁינּוּי מְרָאָה פּוֹסֵל מַה"ת וְכ"ה דַּעַת הַמְבִי"ט בַּק"ס וְהַלְבוּשׁ אִם כֵּן הָיָה סְפִיקָא לְהַכְשִׁיר גַם בְּנִפְסָלָה בְּשְׁאוּבִין בְּתַחֲלָה: וְהִנֵּה מ"ש ר"מ דְּגַם לִשְׁיטת רמ"א סמ"ד דָּאם הַמְשִׁיף תַּחֲלָה מִיָּם פְּסוּלִים ל"מ מַה שֶׁהֵבִיא אַחַר כֵּף רֹב מִיָּם פְּשָׁרִים דְּבִלָּא פְּנִינָה יֵשׁ לֹאמַר דְּמוּדָה לְהַקְלָה וְהֵבִיא רַאֲיָה מְהָא דַּסְמ"ז שֶׁפָּתְבוּ הַט"ז וְש"ף דְּכִינוּן שְׁנִתּוּסָף יוֹתֵר גִּטְרָה בְּרַבִּים וְהַמְשָׁכָה.

וְהַקְשָׁה דְּהָא אִפְתִּי קוֹדֵם שְׁנִתּוּסָלָא מ' סָאָה מִהַמְעִין נִבְלָעוּ שְׁאוּבִין וְהָיָה כְּהַמְשִׁיף תַּחֲלָה וְעַ"כ דְּבִלָּא פְּנִינָה אִינוּ פּוֹסֵל אָבֵל יֵשׁ לְפַקֶּק דְּשְׁאֵנֵי הָכָא דְּבַצְיָרוּף שֶׁהוּא מַעֲיֵן אִין לְחוּשׁ לְזֶה אָבֵל מִכָּל מְקוֹם נִרְאֶה רַאֲיָה לְדַבְּרֵי ר"מ מְהָא דַּפ"ב דְּמְקַנְאוֹת מ"ז הַמְנִיחַ קְנֻגִים בְּרֵאשׁ הַגָּג לְנִגְבָן וְכו' דַּלְר"י ב"כ וְכו' יִשְׁבֵּר וּבַתוּי"ט שֵׁם תָּמָה עַל הַרְמַב"ם שֶׁפָּסַק כַּר"י וְהָא אִין הַמְשָׁכָה פְּשָׁרָה אֵלָּא אַחַר רֹב פְּשָׁרִים וְהִנֵּיחַ בַּצ"ע וּבַתוּס"ח שֵׁם תִּירֵץ מִשׁוּם דְּהָכָא לֹא נִתְפַּוּן לְכַף וְאִף דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין בְּלֹא פְּנִינָה דְּהֵתָם וּבֵין שְׁלֹא בְּמִתְפַּוּן דְּהָכָא מִכָּל מְקוֹם עַכ"פ מוֹכַח דָּאִף דְּבָכָל שְׁאוּבִין גַם שְׁלֹא בְּכֻנְיָה פּוֹסֵל לְדִידָן דְּלֹא קִינְיָמָא לֵן כַּר"ש בַּפ"ד מ"ו שֵׁם וְדַבְּרֵי הַרְע"ב שֵׁם בַּד"ה לְנִגְבָן וְכו', שֶׁפָּתְבוּ דְּכִינוּן דְּלֹא נִתְפַּוּן לֹא נַעֲשׂוּ שְׁאוּבִין סוֹתְרִים לַמ"ש בְּעַצְמוֹ אַחַר כֵּף דְּהֵתָם מִשׁוּם דְּהַמְשִׁיכָה כְּשֶׁר וְלֹא דְּמִי לְהָא דַּמ"ט שֵׁם דָּאִין כָּל הַפְּנִינּוֹת שׁוֹת וְעַכ"פ מוֹכַח דְּגַם לְהַרְמַב"ם דְּבַעֲיֵנָן הַמְשָׁכָה אַחַר שֶׁכָּבַר הָיָה רֹב פְּשָׁרִים מִכָּל מְקוֹם בְּלֹא פְּנִינָה בְּכָל גְּוֹנֵי כְּשֶׁר וְה"נ יֵשׁ לֹאמַר בַּנ"ד: וְמָה שֶׁפָּתְבוּ ר"מ שֶׁבְּזָכְרוֹנוֹ שֶׁרֵאָה בְּאַחְרוּגִים דַּפ"ר בְּדַרְבְּנָן גַם בְּשֶׁאֵר אִיסוּרִים שְׁרִי הִנֵּה כ"ה בְּתַשׁוּיָה ח"ס חיו"ד סִימָן ק"מ וְהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הָרָא"ש שֶׁבַמַּג"א סִימָן שִׁי"ד וְהַמַּג"א פָּתַח דְּנִקְטָה הַכִּי מִשׁוּם שֶׁאֵר אִיסוּרִים וּמוֹכַח דְּבַשְׁאֵר אִיסוּרִים לַכ"ע שְׁרִי אָבֵל אֲנִי בְּהַגְהוֹתִי לְאו"ח שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּאוּגְרִין פְּתַתִּי דַּלְפַּמ"ש בַּמַּחֲה"ש שֵׁם בְּכֻנְיָת מַג"א נִדְחָה רַאֲיָתוֹ וְגַם הַבֵּאתִי מִהַתּוֹסְפוֹת מ"ק (דָּף ד' ע"ב) ד"ה מְפָנֵי וְכו' דְּמוֹכַח לְהִיפּוּף וְע"ש בִּיד דוֹד וְהַבֵּאתִי מַה"ט"ז יו"ד סִימָן קמ"ב סְקִי"ד דְּמוֹכַח כְּדַעַת הַח"ס אָבֵל בְּעֵינֵיךָ הַדְּבָר שֶׁהֵבִיא בְּתַשׁוּיָה הַקוֹדֶמֶת מְדַבְּרֵי הָרָא"ש רפ"ד דְּמְכַשִּׁירִין דְּבַמָּה שֶׁהוּא פַּס"ר מְקַרֵּי מְכֻוּן שְׁמַתִּי אֵל לְבִי דִישׁ סְתִירָה לְזֶה מִתּוֹסְפָתָא שֶׁבַר"ש פ"א דְּמְכַשִּׁירִין מ"ד עַל הָא דְּנִחְלָקוּ

על המרעיד את האילן וכו' ונפלו מבד לבד ומים נופלין על הפירות דב"ה סברי פיון דלא
מכונן להשיר מים אין פאן מחשבה וב"ש סברי פיון דאי אפשר זה בלא זה מחשבה הוא
ונהי הו בכי יתן ע"ש הרי דבסברא זו פליגי ב"ש וב"ה ונאנן קניימא לן כב"ה דבכה"ג
לא מקרי מחשבה ובעכצ"ל דדוקא בשוחה לשחות בפיו ובשפמו שבשעת שתיתו אי
אפשר בענין אחר הוי כמכונן אבל התם שאחר רעידתו נופלים מן הבד השני על הפירות
לא מקרי מכונן אף דהוי פס"ר אם פן בנ"ד שהשופך מים להעלות הזיעה למעלה במקום
שמזיעין בגובה אלא שהזיעה נופלת גם על הפתלים ואחר כך נוזל הזיעה להמקנה שפיר
הוי בלא פנונה ועוד נראה לפמ"ש הרא"ש פ"א דמכשירין מ"ג במשנה דמרעיד וכו'
סופה ענף אינו בכי יתן אף אם היו תחתיו פירות תלושין פיון שלא נפלו המים מן הענף
שהרעיד על פירות בלי הפסק הואיל ונפלו מן השני שלא ברצון הבצלים וב"ש סברי
דמיקרי ברצון הואיל והרעידה הראשונה להוציא משקין וכו' עכ"ל, ומבואר דלב"ה
בכה"ג יש הפסק בינתים ולא נפלו מהמקום שהוא מרעיד להפיל שם מקרי שלא לרצון
אף שתחלתו על ענף הראשון הנה ברצון אם פן הקא נמי בנ"ד שהזיעה עולה למעלה
על התקרה כנראה בחיוב והוא מתכונן רק שיעלה למעלה אלא שחוזר ונופל על הפותלים
אם פן מקרי שלא לרצון אם פן לשיטת הרמב"ם עצמו דמים שבקרקע אינם מתטמאים
אלא לרצון אין חשש בנ"ד וגם יש לדון בזה עפמ"ש רש"י זכחים (צ"א ע"ב) בד"ה הא
ר"ש וכו' ואם תאמר פס"ר הוא אפשר דמזלף ליה בטיפין דקות מאד היקף א"נ מכבה
בטיפין גסות דשא"מ הוא ע"ש וכ"ה בש"ג שבת פ"ר האורג ומוכח דאף על גב דהשתא
פ"ר הוא מפל מקום פיון דאפשר לעשות המעשה באופן שלא יהיה פ"ר מקרי דשא"מ
גם פשעושה באופן שהוא פ"ר [א"ה בהמ"ח כ"ה בחי' הרשפ"א שבת פ"ר א האורג
ובמה"צ ביארתי בזה דברי הירושלמי פ"ו דתרומות התמוהים בהא דאיתא שם דמותר
להדליק גר חנופה בשמן שרפה ודוקא היכא דלית ליה שמן אחר אבל אי אית ליה שמן
אחר אסור והוא תמוה פנודע ולפי הנ"ל א"ש דהא כ"כ המפורשים הטעם דמותר באם
לית ליה שמן אחר משום דמלל"נ ולכאורה הא יש לו הנאה"ג דנהנה מפרוטה דר"י וע'
תוספות שבועות (מ"ד) דהעוסק במצנה פטור מן המצנה וכ"כ האחרונים דגם במצנה
דרבנן איכא הנאת פרוטה דר"י אבל יש לומר דהוי דשא"מ ומוכרי כסות מוכרין פזרפן
ובלבד שלא יתפוננו פדאיתא בשבת (כ"ט) רק הא הוי פסיק רישיה ובכה"ג אסור אף
באינו מכונן אבל אפשר להדליק בשעה שאין שם עני וכמ"ש התוספות שבועות הנ"ל
דיוכל להיות שיתקע בשעה שאין שם עני ע"ש ואם פן אפי' מדליק בשעה שיש שם עני
הוי דשא"מ ול"ה פס"ר דהא אפשר בהיתר וכנ"ל וזהו היכא דלית ליה שמן אחר אם פן
אינו מתכונן רק לקיום המצנה והוי שפיר דשא"מ ומותר אבל אם יש לו שמן אחר והוא
מתכונן להדליק דוקא בשמן שרפה ושוב הוי דבר מתכונן ושפיר אסור] אם פן הכי נמי
בנ"ד פשיעשו על גבי המקנה תקרה באופן שלא יגיע לכותלי המקנה שום זיעה הרי לא
יפול מהזיעה לשם אם פן שוב גם עכשיו הוי דשא"מ ובצירוף כפי שכתב כ"ר שפעשו
סילונות מאבנים וצימענד סביב כותלי המקנה שיזל הזיעה מן הפותלים להם ולא למקנה
אף שאינו מועיל לגמרי אבל עכ"פ איכא הוכחה וגי"ד דלא ניתא להו בכך ולכ"ע מהני
בכה"ג שינוחשב פשלא לרצון: ומה ששאל אם מים זוחלים מטהרים השאובין והביא
בשם תשו' ב"ש ח"ב סימן ע"ו שחולק בזה על הח"ס ודעתו להקל אבל לא כן הוא דשם

הביא רק דעת הח"ס דמי גשמים זוחלין מקב"ט ועל זה חולק עליו אבל להכשיר השואובין מבואר בב"ש סימן פ"ו שהדבר ברור שאין מכשירין והביא פן בשם מהרי"ט סימן י"ח שכ"כ להדיא וע' בשו"ת ר"מ שיק יו"ד סימן קצ"ח שהאריה להוכיח שד"ז הוא מחלוקת הראשונים ובמהרי"ק שרש קנ"ו מפורש להחמיר וסייג שאין להקל בזה וע"ע בנח"א שבאשכול סוף סימן נ"ג שהעיר בקצת ראיות של הר"מ שיק אבל לא ביאר יפה.

אף באם הזחילה לא תהיה ניכרת לעין הרואה אף שיבנרר שבמשך אינה שעות מתמעטים המים אינו בכלל זוחלין פנודע וכבר ביארתי דינש להקל על ידי החלב גם אחר שינפסלו בהשואובין במיעוטן וגם נתבאר שאין לחוש בזה מפח שיטת רמב"ם דבמים טמאים פוסל גם בפחות מג"ל.

והנלע"ד פתבתי: סימן קכג להרב הה"ג וכו' מו"ה משה מינשל שמואל שפירא נ"י אבד"ק ראגאווא ברוסיא. מקתבו הגיעני ומה שחקר במה שעושים הרופאים חוקני מזון דרף המעים ויכולים לחיות בהם גם כמה שבועות אם הוא בכלל איסור אכילה ביו"כ פיון שהם בכלל הנאות מעים והביא מדברי הח"ס או"ח סימן קכ"ז וכ"ס סימן קי"א וצייד דדוקא דרף אכילה בפיו חייב משום הנאות מעיו ולשיטת השאג"א סימן ע"ה ע"ו גם בשלכד"א אבל לא בנכנס דרף מעיו מלמטה: הנה גם לעד"נ כדבריו וטעמא אמינא עפמ"ש בחולין (ע"א ב') פלום עושה עיכול למטה אלא על ידי מעלה וכו' ופרש"י שאם לא יכנס דרף פיו לא יתעפל במעים לעולם ע"ש א"כ הרי כל חיות האדם מתנהג על ידי עיכול המאכל ומתחלק ממנו להכבד וממנו מתנהג דם וכן ממנו נמשך בכתחילה לקל אבר השני לו ובפרט אל הלב והגידין אבל במכניסין דרף מטה שאינו מתעפל לעולם הרי אין נמשך ממנו התהוות הדם וכל חיות האברים ואין זה בגדר אכילה כלל וליפא למגזר ביה אטו דרף אכילתו.

ומ"ש הרמב"ם פ"ו מה"ש דהנשבע שלא יאכל ז' ימים הוי בכלל שבועת שוא היינו משום דאף דמשכח"ל שיחיה על ידי חוקנים הנ"ל יותר מן ז' ימים בלא אכילה מכל מקום מתנהג בו מחלת חסרון מרוצת הדמים וכדומה והא דאיתא בירושלמי פ"ב דגדרים דהנשבע שלא יאכל ג' ימים וכו' שהובא בכ"מ שם וכתב דלהרמב"ם הנ"ל גי' אחרת הנה בילקוט מגלת אסתר וכי אפשר לצום ג' ימים ולא ימותו הרי כגי' הירושלמי ואי אפשר לגרוס שם ז"י שהרי קאי עמ"ש נצומו עלי שלשת ימים וגו' וצ"ל דאף שיש יחידים שיכולים להתענות יותר מן ג' ימים מכל מקום רוב העולם אי אפשר לסבול תענית כזה ובפרט האנשים הרפים ועגווגים וחלושי המזג מתים מזה ולכן מקרי גם פן שבועת שוא דאזלינן בתר רובא דעלמא ותדע שהרי ידוע כי רבים התענו משבת לשבת וחיובו ובע"כ דכוננת הילקוט רק על רוב בני"א.

ועכ"פ פיון דליכא עיכול כלל במאכל הנכנס דרף מטה אין בו גדר אכילה אשר עליו יחיה האדם וגם פיון שאין הדם ניזון מזה בלא עיכול הרי הדם הוא הנפש וביו"כ פתיב הנפש אשר לא תעונה.

והו אמת דלפי מ"ש התוס' בסוטה (ל' ע"א) ד"ה שלישי וכו' דאין דרף משקה להתעפל בתוך מעיו וכו' אם פן אמאי השוטה ביו"כ חייב אבל יש לומר דבמשקה דרפו בכף ולכן

חייב אבל באמת דברי תוספ' תמוהים ומבואר בר"ש פ"ט דפ"ה מ"ה דמשקה מתעפל
במעל"ע ודבריו מן כרחים שם מן המשנה וצ"ל דכונת תוס' רק דקודם מעל"ע אין משקה
מתעפל אבל בנ"ד שאינו מתעפל לעולם אין זה בגדר מאכל רק כמנוח בקונפסא וכמו
שהם נכנסים פן הם יוצאים ומזה יש לדון במ"ש בשו"ת הלק"ט ח"ב סימן רפ"ב עד
סימן רפ"ה שצידד דבשתיית מים פנין שאין זנים פלל ליכא חיוב פרת ביוה"כ ובשער
הזגנים תמה עליו ולפמ"ש יש לומר דכיון דמבואר בפכורות (ז' סוע"א) גבי מ"ר של
סוסיים וגמלים דמאי עול ומאי נפיק לא דמי לאכילה ושתייה דשאר משקים אבל מ"מ
פנין שונכנסים דרף הפה יש לומר דמקרי שתייה אבל בנ"ד לכ"ע אין בגדר אכילה ושתייה
פלל ומפל מקום בנדאי אין לסגף חולה הצריך לאכול ביוה"כ אפילו רק פחות מפשיעור
ולונו בתוקני מזון דכבר פתבתי שחיותו של אדם מן הדם פי הדם הוא הנפש ובכה"ג
שאינו מתעפל הוא בכלל עינוי נפש ויוכל לבא לידי סכ"נ: ומ"ש מדברי האחרונים בדין
אכל לצורך פ"נ אם הותר לו אחר כך לאכול בו ביום גם שלא לצורך פ"נ כבר פתבתי
בפתיחת חיבורי גי"ד אות מ"א מדברי הרשב"א קידושין (כ"א) דמפנרש ד"ז דאסור לו
לאכול אח"פ.

ומ"ש להסביר דברי הבש"ר על פי דעת הרמב"ן פ"ב זכיתי בזה בהגהותי על האו"ח
שנדפסו בארץ הגר: סימן קכד להרב הה"ג וכו' מו"ה דוב בער עליאש נ"י אבד"ק
קאמיניטין ברוסיא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד ששאלה בגרוננו עד שלא יכול
לאכול פלל ונהרופאים בקיעו עשו לו ניתוח ועשו נקב בחלקת צנארו ודרף שם יאכילוהו
בשפופרת ושאל איך יתנהג ביוה"כ הבע"ל וכפי ציור השאלה אין המאכל נוגע בחיך
פלל פי נכנס למטה מהחיך לגרוננו והאיש חלש ונהרופאים יאיצו שיאכל וישתה הרבה
לחזק גופו ויש תקנה פי אחר איזו זמן תסור מחלתו ויאכל ככל אדם: הנה מ"ש מפלוגתא
דסופג"ה אי אזלינן בטר הנאת גרוננו או בטר הנאת מעיו הנה בתשו' ח"ס או"ח סי' קכ"ז
העלה דגבי יו"כ דשיעורו בכותבת תליא רק בהנאת מעיו וכבר הבאתי בהגהותי לאו"ח
שנדפסו בארץ הגר בשם פמה מחברים שתמהו עליו מהא דשבועות י"ג) דחנקתיה
אומצא וכו' וגם מהא דיש אוכל וכו' ובתוס' פתבו דבשבת בליעתו הנחתו ומוכח דבאותה
שעה מתחייב גם משום יו"כ דאם לא פן אין האיסורים בב"א וע' בתשו' כ"ס סימן קי"ז
ודברי חיים סימן ל"ג ונהארבתי בזה בתשו' להגאון אבד"ק מיר ואכמ"ל אבל מפל מקום
אין הכרח מזה לחייב משום הנאת מעיו לבד ובנ"ד שאינו מרגיש שום טעם אין בזה
הנאת גרוננו כמבואר ברש"י חולין שם דהנאת גרוננו היא בחיך אשר יטעם אנוכל אבל
מדברי הירושלמי פ"ג דשבועות ה"ג שהביא המל"מ פי"ד ממ"א הי"ב שרמז ר"מ מוכח
דגם בכרף בעלין חייב ומוכח דבהנאת מעיו לחוד חייב אבל במה"פ על הירושלמי שם
דחה דברי המל"מ די"ל דהפננה שפרף בעלין ומ"מ נוגע המאכל בגרוננו: והנה בש"ס
דסוטה (י"ח ע"א) בעי רבא השקה בסיב מהו .

בשפופרת מהו דרף שתייה בכף או אין דרף שתייה בכף ובתוס' פתבו דאין לפשוט מהא
דכרכן בסיב אף ידי מצה לא יצא דהתם מפסיק הסיב בין המצה ובין בית הבליעה אבל
הכא דלא מפסיק מיבע"ל ע"ש ונהתם בנתן את השפופרת לתוף פיו אבל בנ"ד שנותנים
השפופרת לתוף הגרון למטה מן החיך בנדאי הוא שלא בדרף שתייה וכבר העלה בשו"ת
בגן ציון סימן ל"ה דשלכד"א ביו"כ פטור אבל אסור וע' בירושלמי פ"ו דנזיר ה"א בהא

דמייתי פלוגתא דר"י ור"ל בדין חלקו לכזית מבחוזי בשאר איסורים ומסיק דחייב דדרף
אכילה הוא ומוכח דאם לא הנה דרף אכילה בכך הנה פטור ומוכח דבכל גונוי שאין דרף
אכילה בכך פטור בכל האיסורים ואם פון פיון דגם ביו"כ פטור שלכד"א אם פון גם בנ"ד
פטור ולכן באם אפשר שיאכילוהו בפחות פחות מכשיעור בנדאי נכון לעשות פון ואם
לאו יאכילוהו כפי מנהגם.

ומ"ש לדרוש ברופאים הנה בכל המקומות הרופאים הם קלי הדעת אבל מפל מקום לא
יהא אלא ספק פקוח נפש להקל. ובפרט בנ"ד דהוי שלכד"א ולדעת פמה מחברים הוי
רק מדרבנן גם ביוה"כ.

וע' בשו"ת הלק"ט ח"א סימן ל"ה בדין שואף איסור דרף נחיריו דהוי שלכד"א דכל
ששינה בעשייתם לא עשה פלום והביא ראיה מאכל חצי זית ונקיאו וחסר ואכלו דחייב
כדאימא בחולין (ק"ג) ולמ"ל חזר ואכלו הרי בהקאה עבר בגרון אלא ודאי דבעבר שלא
כד"א אינו פלום ע"ש אף דהכא לענין יוה"כ וכבר כתבתי דאין חילוק וע' באה"ט יו"ד
סוף סי' פ"ד.

והנלע"ד כתבתי: סימן קכה להרב המאוה"ג הצדיק וכו' מו"ה יצחק אבד"ק אלעסק נ"י
מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בעסק השו"ב דקהלתכם שהחזיקו בכפרים זה קרוב
לשבעים שנה בחזקת אבותיהם בכתב קבלה מאנשי הכפרים וקצתם קנו מהשו"ב דשם
בכסף מלא מפייהם ומפי כתבם ששלח אלי ההעתיקות וגם ראיתי כתבי הרבנים והצדיקים
שבדור הקדום שאסרו איסור לבל ישיגו גבולם ועתה בהתחדש חק הקולטו"ס בנימוסי
קיר"ה ונלוו כפרים הנ"ל להקהל מעיר הסמוכה יבקשו הקהל דשם לדחות חזקת השו"ב
הנ"ל ולספח הזביחה להשו"ב מעירם ועל ידי זה יקופח לגמרי חיותם של השו"ב
מאלעסק כי הוא עולה למחצה הכנסתם ופרנסתם הפוחזקת להם.

עכת"ד הנשאלה: הנה כבר נשאלתי בזה מעיר גלאגוב ודאמבריווא ועוד מכמ"ק והשבתי
דלפמ"ש הש"ך בחו"מ סימן ע"ג להוכיח דבדבר שנוגע בין אדם לחבירו לא אמרינן
דדמ"ד אם פון ה"נ אין להשיג גבול השו"ב שהחזיקו כבר בהכפרים ואפילו בדבר שאינו
מבנרר בדתה"ק שדעת הראב"ד דיש ללמוד מדיני אוה"ע ומנהגייהם והוא בב"י סימן
ע"ג וסמ"ע נש"ך סקל"ו וכן הוא בש"ג פ"ד דסנהדרין בשם בעה"ת ובתשו' רשד"ם
יו"ד סימן ק"א מפל מקום לאו מילתא דפשיטא הוא שהרי בסימן קל"ב ס"ג הביא בש"ע
ב' דיעות בדין ב' שעברו לאחד והמענין בב"י ימצא דתליא אם יש ללמוד ממנהגייהם
בכה"ג שאין הדין מבואר אצלנו ובנ"ד שהדין והמנהג פשוט כמ"ש בחיבורי דע"ת סימן
א' וע"ש בסוף סימן הנ"ל תשו' גדולים וצדיקים איף החמירו בזה לקרוא המשיג גבול
בשם רשע וכופר ושאפילו בדיעבד שחטתו אסורה פשיטא שפון הוא ומצאתי בב"י חו"מ
סימן שס"ט מחודש ד' שהעתיק תשובת ר' יעקב ישראל בדין מלנה על המשפון שבסימן
ע"ג והביא פמה דיעות דלא אמרינן דדמ"ד אלא בקרקע וי"א דדוקא במה שהיא תועלת
המלף אלא שהרשב"א והר"ן דחו דיעה זו ובנ"ד פשיטא דל"ש דדמ"ד וכו' ועוד שאין
בשררה מכתת שימפור המשפנות אלא נותנת לו רשות וכל שאינו מכריח אינו דדמ"ד
וכו' וכן כתב הנימוק"י בשם ר"י וכן נראה מדברי הרמב"ן והה"מ פכ"ז ממלנה עכ"ד
ובד"מ שם אות ג' העתיק גם פון דברי נימוק"י וכתב שלא נראה פון מהמרדכי פח"ה

שְׁפֹתַי דָּד"מ לְעַנְנֵי חֲזָקַת חֲלוּנוֹת וְהוּא תְּמוּנָה דְּשִׁאנֵי הֶתֶם שְׁבָא מִפֶּתַח עֲכוּ"ם לְכֹן דִּינֹו
כְּעֲכוּ"ם וְלָזָה הֵעִירָנִי ח"א וְגַם לִפ"ד הַד"מ הָרִי סִימָן שֶׁהָר"י מִיָּרִי בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְדִינֵי
הַמְּלוּכָה אֲלָא שְׁחַקֵּם הַמְּשֻׁפְּטִים בְּעֶרְכָּאוֹת וְאִם כֵּן ה"נ שְׁאִינוּ אֲלָא בְּחוּקֵי הַפְּאֲלִיטִישׁ הָרִי
גַם הַד"מ מוֹדָה דְּהֵיכָא שְׁאִינָם מְכַרְיָחִים לְדוֹן כֵּן אֲלָא נוֹתְנִים רְשׁוּת אֵין בְּזָה דְּדַמ"ד נֶגְד
דִּינָנוּ וְא"כ ה"נ הָרִי אֵין הֶכְרַח בְּדַא"ה לְהַעֲבִיר חֲזָקַת הַזְּבִיחָה מִן הַשׁו"ב שְׁהַחֲזִיקוּ בְּזָה
וְגַם רְשׁוּת בְּיָדָם לְהַעֲמִיד שׁו"ב מְעִיר אַחֲרַת שְׁיִשְׁחוּט שָׁם אִם כֵּן פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר לְהַשְׁיֵיג
גְּבוּלָם וְע' בְּתִשׁו' מֵהַרְשֵׁד"ם חו"מ סִימָן רַכ"ד שְׁהַסְפִּימוּ עֲמוּ מְהָר"י טַאִיטְשַׁאצַּא"ק
וְהַר"א יְרוּשְׁלַמִי וְר"ש הַלּוֹי דְּלֹא אֲמַרְיָנוּ דְּדַמ"ד בְּדָבָר שְׁבִין אִישׁ לְרַעְהוּ וְלָכֵן הַתְּקַנָּה
וְהַחֲזָקָה קִיָּיִמַת וְהַעוֹבֵר נִקְרָא רְשָׁע וְגִזְלוֹן ע"ש בְּאֲנָרָה וְע' בְּשׁו"ת שְׁמַשׁ צְדָקָה חַחו"מ
קוֹנ' פְּנֵי הַפְּרוּבִים סִימָן י"ב שְׁהַעֲתִיק לְשׁוֹן בַּעַה"ת וְעוֹד כַּמ"פ דְּבַמָּה שְׁאִין הַמְּלִיךְ מְכַרִּיחַ
לְדוֹן כֵּן לֹא אֲמַרְיָנוּ דְּדַמ"ד כִּינֹן שְׁיִישׁ רְשׁוּת מִדְּד"מ [שְׁלֹא] לְנֶהֱגֵי כֵן וְע"ש ס' י"ג וּבְפֶרֶט
בְּסִימָן י"ד שְׁבִינָר הֵיטֵב דְּבָר זֶה וְהֵבִיא בְּשֵׁם מְהָרִיב"ל וּבְנוֹ שְׁמוּאֵל וּמְהָרִי"ט וּפְרַח
מִט"א דְּהַעוֹבֵר ע"ז מְחַלֵּל הַתּוֹרָה וְעֵתִיד לִיָּסֵף אֶת הַדִּין וְהֵבִיא מִתְּשׁו' הַרַמ"ע סִימָן מ"ג
בְּשֵׁם מְהָרִי"ו וְר"מ רַקְנֵטִי דְּגַבֵּי דְּבָרִים שְׁנוֹגְעִים רַק לְצָרְכֵי צְבוּר וּלְגַרְמִיָּהוּ עֲבָדֵי לַכ"ע
לֹא אֲמַרְיָנוּ דְּדַמ"ד וּבְתִשׁו' בְּאֵר עֲשָׂק סִימָן ד' דְּבַמָּה דְּלֹא אֵיכְפַת לְהַשְׁרִים אִם יַעֲשׂוּ אִם
לֹא יַעֲשׂוּ לִיכָא מְשׁוּם דְּדַמ"ד וּבְתִשׁו' מְהָרִיב"ל ח"ג סִימָן ק"י הֵבִיא כָּל חֲלוּקֵי דִיעוּת
וְסִימָן דְּכִינֹן דִּישׁ סְבָרָא לְחַלֵּק הָבוּ דְּלֹא לִוְסִיף וְכ"ה בְּתִשׁו' לְחַם רַב סִימָן קכ"ז וּמְסִיק
דְּבַכָּל סֶפֶק וּמְחַלְלוֹת פּוֹסְקִים בְּזָה יֵשׁ לְפָסוּק פְּדִין תּוֹה"ק ע"ש בְּאֲנָרָה וְכ"ה בְּתִשׁו' שְׁב"י
ח"ב סִימָן קע"ו: וְהֵנָּה רְאִיתִי בְּשׁו"ת טטו"ד תְּלִיתָאָה סִימָן ס"א שְׁפֹתַי דְּהָא דְּמִבְּנָרָא
בְּפּוֹסְקִים דְּכָל הַשְּׁיִיכִים לְבֵית הַחַיִּים שְׁיִיכִים לְהֵם בְּכָל דְּבָר מְכָל מְקוֹם בְּזָה"ז דִּישׁ דְּדַמ"ד
לְמִי שְׁיִיכִים הַפְּכָרִים בְּמַס הַפֶּל תְּלוֹי בְּדַמ"ד מְכָל הַמַּס וּבְחִיבּוּרֵי דַע"ת סִימָן א' סַקְפ"ה
הַבְּאִתִּי סְמוּכִין מְש"ס דִּיבְמוֹת י"ז ע"א) כְּסָף גְּלִגְלָתָא לְהֵיכָא יְהֵבִית א"ל לְפּוּם נְהָרָא
א"ל אִם כֵּן מְפּוּם נְהָרָא אֶת וּמְרַש"י נְזִיר (ז ע"א) ד"ה וְלִיָּהוּ וְכו' מְכָל מְקוֹם לְעַנְנֵי חֲזָקַת
הַשׁו"ב שְׁכָבֵר הַחֲזִיקוּ בְּדָבָר כְּתִבְתִּי שָׁם דְּגַם הַטְטו"ד מוֹדָה וְע' תִּשׁו' שׁו"מ תְּלִיתָאָה ח"א
סִימָן רצ"ב שְׁפֹסֵק גַם כֵּן בְּדָבְרֵינוּ.

וּכְבָר נְתַבָּר בְּטַעֲמִים נְכוּנִים וּבְרוּרִים בַּעֲזָה"י שְׁכֵן עֵיקָר בְּדַעַת תּוֹרָה וְדַעַת נוֹטָה וְאִם
אוּלַי ח"ו הַפּו"מ לֹא יֵאבּוּ לְהַטּוֹת אֲנָוֹן קְשֻׁבַת חֲלִילָה לְהַשׁו"ב דְּשָׁם לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ
בְּמִזְוֹן חֲבָרִיָּהּ דְּאֶפִּילוּ בְּמְקוֹם אֲנָוֹס מְמוֹן אָסוּר כְּפוֹדַע.

וְהַנְּלַע"ד כְּתִבְתִּי: סִימָן קכ"ו לְהַרְבּ וְכו' מו"ה דוֹב בְּעַר קִימַעַל נ"י מְקַגִּיהֵגִיטְשׁ. מְכַתְּבוֹ
הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֲלָתוֹ בְּמָה שְׁנֶהֱגוּ סוּחְרֵי יְהוּדִים שְׁשׁוּכְרִים הַנְּהָר לְצוּד בּוֹ שְׁקָצִים שְׁקוֹרִין
רַאקַעס וְשׁוּכְרִים צִיָּיִדִים עֲכוּ"ם וּמְשַׁלְמִים מְכָל שְׁאָק אֵיזָה סְכוּם אִם מְנוֹתָר גַם לִיְהוּדִים
לְהַשְׁפִּיר א"ע לְצוּד וּלְהוֹלִיף לְהַבְּאֵהוּ וְלְשַׁמַּע אֲנָוֹן שְׁמַע שְׁגַם פּה"ק נְהָגוּ לְהַקֵּל וְלֹא
מְחִיתִי בְּיָדָם הַנָּה פּה"ק שׁוּכְרִים אֶת הַנְּהָר לְצוּד דְּגַם אֲלָא שְׁיִישׁ בְּנְהָר ג"כ רַאקַעס וְאִם
כֵּן יֵשׁ לְדַמּוֹת דְּבָר זֶה לְמ"ש הַט"ז סוֹף סִימָן קי"ז לְלַמֵּד הֵיטֵר עַל אוֹתָן שְׁשׁוּכְרִין כְּפָרִים
וּבְכָלֵל זֶה הַחֲזִירִים שְׁבַחְצַר וְהַיִּשְׂרָאֵל מְגַדְלוֹן וְכַתֵּב דְּעֵיקָר כְּוֹנְתָם לְשַׁכּוֹר שְׁאָר דְּבָרִים
וְהֵנָּה לִיָּה כְּנִזְדַּמְנוּ וְלֹא נִיחָא לְהוּ דְּלִיָּקְנֵי אִיסוּרָא וְעַדִּין הֵם שְׁל הַשָּׁר וְאִף דְּהַשְׁ"ף סַק"ט
פְּסַק דְּגַם בְּנִזְדַּמְנוּ צָרִיף לְמְפּוֹר הַטְמָא וְהַטְהוֹר יַחֲדוּ הָרִי דַעַת הַב"י אֵינוּ כֵּן וּבְכַפְר"ח
דְּחָה דְּבָרֵי הַשְׁ"ף וְקִיָּיִם דְּבָרֵי הַב"י וְאִף שֶׁהַפּוֹר"ח סַק"ח כְּתִב דְּדוֹקָא לְצוּד שְׁרִי וְלֹא

לקנות יחד הרי בפר"ת סק"ה פסק להקל וכ"ה בצ"צ סימן ס' ונו"ב מ"ת סוף סימן ס"ב ועוד יש לדון בזה לפי המבואר בחו"מ סימן רע"ג סי"ב ובלח"מ פ"א מ"זכיה וש"ע הרב בקו"א מהל' הפקר והשגת גבול דשל עפ"ם שאינו מלך הנזרות הם הפקר ולא זכה בהם פלל מדינא וא"כ במוכר לעפ"ם אינו רשאי ליקח מעות בעד השקצים פלל נדמי למ"ש הרמב"ן שהובא בר"ן פ"ק דחולין בסוגיא דמפני שהם מחליפין ורפ"ה דע"ז בשם הירושלמי בהא דמכרן וקידש בדמיהו וכו' ובמל"מ פ"ה מאישות ה"ז ופט"ז ממכירה וע' תשו' ב"ש ח"ב סימן קפ"א ותשו' נא"ד בסופו וע' באה"ע סוף סי' כ"ח וגם בשו"כר עפ"ם לצדון אין שליחות לעפ"ם וגם על ידי פועל רבים חולקים על המח"א וס"ל דא"ש לעפ"ם וגם יש דיעות דגם לחומרא אין שליחות ולשיטתכמ"פ רק ברבית יש לעיין [א"ה בהמ"ח ע' תוספתא תרומות סופ"א מעשה בפניא בישראל אחד שאמר לגוי תרום לי גרני ותרמה וחרה תרומה לגורן ובא מעשה לפני ר"ג ואמר הואיל והגוי תרום אינה תרומה ומבואר דאף לחומרא א"ש לעפ"ם דאם לא פן הרי הגורן מונע גם מבואר בתוספתא שם כותי שתרום של חברו ושל ישראל אפילו ברשות אין תרומתו תרומה ומבואר דגם מעפ"ם לעפ"ם א"ש דהא גוי שתרום תרומתו תרומה כדאי בקידושין (מ"א) וכמ"ד נאם עשה שליח לחברו הרי מבואר דאינו תרומה ותוספתא זו נעלמה מעין כל ובחיבורי על התוספתות הארכתי בזה ואכ"מ] ולא נכו בהם פלל ואין זה דרוך סחורה דדוקא בקונה וזוכה בהו וחוזר ומוכר מקרי סחורה בדבר האסור מה שאין פן בזה אף דבזה יש לומר דהכלים שצדין בהם שהם של ישראל זוכין להישאר מדין חצרו אבל יש לומר דכיון דאסור לזכות שוב אין חצרו זוכה לו כדאימא כה"ג בב"מ ק"ב וגם שמעתי כי השקצים הנ"ל מזיקין להדגים אם פן מותרים למכרם לעפ"ם להציל א"ע מן ההפסד אבל למכרם לישראל כדי להרויח בהם ודאי דהקונים אסורים לקנות וגם המוכר עובר בלפ"ע ואף שהט"ז סק"ב צידד להקל גם להאחר שיקנה מזה ולמפור לאחר פינון שגזמנו למוכר מכל מקום בתשו' ח"ס סימן ק"ח ותשובת מהרי"א יו"ד סימן קמ"ח דחו דבריו אף בתשו' משיבת נפש סי' ל"ט חזר וקיים דברי הט"ז ועמ"ש בדע"ת סימן ס' סק"ז ומ"מ עכ"פ יש להם ע"מ שייסמוכו אף אם הנזהר עיקרו רק שקצים ורמשים ומיעוטו דגים אין בו שום היתר פמוכן: ובדין פועל זה זמן רב דחיתי דברי תשו' ב"ש סימן קצ"ב שכתב ראיה מרמב"ם פ"ו משמטה ה"ג לאסור והבאתי מהא דע"ז (ס"ב ע"ב) ותוספות ד"ה חמרין וכו' דמוכח דדוקא בחמרין דמי לסחורה מה שאין פן בפועל אם פן בפועל שכיר יום יש להקל ובפרט לשיטת הרמב"ן ור"ן וריטב"א שם דדוקא בפירות עבירה אסור פשיטא דיש להקל וגם בשו"ת ב"א הדדשות דף ט"ו ע"ב וט"ז ע"א מבואר דמותר להיות פועל ולהשכיר עגלות להוליה דגים טמאים ול"ש לגזור שמה יבא לאכלו רק בשלהם ולא בשל אחרים ורמז לתוס' ורשב"א סוף פרק הגזקין וחולין (ז) אבל דוקא היכא דגזמנו ואין הסוחר עובר אבל היכא דהסוחר עובר אסור לסייע ידי ע"ע וגם כתב שם דבפועל עני יש לסמוך ע"ד רש"י סנהדרין (כ"ו) גבי אגיסטין אני בתוכה וכו' דבעכצ"ל דס"ל דבשכר ליכא משום מסייע ידי ע"ע כמו שכתבו התוספות סוף פרק הגזקין דיש לומר פן אלא שכתבו דדוחק לומר פן ורש"י ס"ל פן ובשעה"ד יש לסמוך על זה ע"ש ואם פן בנ"ד אם הנזהר רובו דגים אין למחות ביד הבע"ג עניינים להשכיר א"ע להוליה השקצים להבאיהו.

ובפּרָט לְהַסוּבְרִים דְּאִיסוּר סְחוּרָה רַק מְדַרְבְּנָן וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן קַכְז לְהַרְבּ הַגְדוּל וְכו' מו"ה חֲנוּךְ הָעִנְיָה עֶהְרַעֲנִטְרִיָא הַפְּהֵן נ"י אַבְד"ק מִיִּכְעֵן עִיר הַמְּמַלְכָה בְּמַדִּינַת בְּיַעֲרָן מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וּע"ד שְׁאֵלְתוֹ אִם אָסוּר לִיטַע אֵילָנוֹת לְפָנֵי בֵיהֶכ"נ וְעכ"פ אִם כָּבֵר נִטְעוּ קוֹדֶם שְׁנִבְנָה הַבֵּיהֶכ"נ וְאַחַר כֵּן בְּנוּהוּ אִם צָרִיךְ לַעֲקוֹר וְלַקְצוֹץ הָאֵילָנוֹת וְרו"מ הֵבִיא מֵהַמַּג"א סִימָן קנ"ד וְהַגְהוֹת רַע"א שְׁם וְר"מ שִׁיק או"ח סי' ע"ח וְסִימָן ע"ט וְתִשׁוּ' בְּנֵן צִיּוֹן סִימָן ט' וּפְת"ש רְס"י קנ"א וְגַם הֵבִיא רֵאזִיה לְזֶה מִיְהוֹשֻׁעַ כ"ד כ"ו וְיִקְיָמָה שְׁם תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמַקְדָּשׁ ד' וּפִירִש"י שְׁהִיְתָה הָאֵלֶּה שְׁטֵמָן שְׁם יַעֲקֹב שְׁלַל שְׁכֶם וּבִיָּאָר דְּקִשְׂיָא לְרַש"י אִיךְ הָיָה רִשְׁאֵי לְהִיּוֹת אֵלֶּה בְּמַקּוֹם הַמַּקְדָּשׁ וְלָכֵן פִּירִשׁ שְׁהִיְתָה שְׁם מְכַבֵּר מִיָּמֵי יַעֲקֹב וּמוֹכַח לְהַקְלִי.

עַכְתָּ"ד: הֵנָּה בְּגוּף הַשְּׁאֵלָה כָּבֵר הָאֲרַכְתִּי בְּתִשׁוּ' לְרַב אֶחָד מְעִיר קְאֵלִישׁ בְּמַדִּינַת פּוֹלִין גְּדוּל דְּרוּסְיָא וְהָעֵלִיתִי גַם כֵּן לְהַתִּיר וְגַם לְדַעַת הָאוּסְרִים נִרְאָה דְּאִם נִטְוַע מְקוֹדֶם שְׁרִי שְׁהָרִי בְּכָל מְקוֹם שְׁכַתוּב בַּתּוֹרָה לֹא תַעֲשֶׂה כֵּן אִין הָעֲשׂוּי מְקוֹדֶם בְּכָל כְּהָא דְּלֹא תִזְרַע שְׂדֵךְ כְּלָאִים נְחֻלְקוּ ר"ע וְנַחְכְּמִים בְּדִין מְקַנְיִם כְּלָאִים וְלִדְיִן לִיכָּא לֹא בְּמַקְנִיִם וְגַם לְר"ע מְלִישְׁנָא דְּקָרָא דְּרִישׁ לְאִיסוּרָא וְכֵן לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פְּסָל אִיצְטְרִיךְ קָרָא לְרַבּוֹת הָעֲשׂוּי לָּךְ וּבִיבְמוֹת (ס"א) אִירִס אֶלְמָנָה וְאַחַר כֵּן נִתְמַנָּה לְהִיּוֹת כ"ג יְכַנּוּס וְאַף דְּהִתָּם דְּרִישׁ לָּהּ מְדַכְתִּיב יִקַּח אִשָּׁה הָרִי מְבוֹאָר שְׁם דְּהִינּוּ מִשׁוּם דְּהָוִי סד"א דְּדוֹקָא בְּקִיחָה דְּנִישׁוּאִין וְאִם כָּבֵר נִשְׂא אֶלְמָנָה קוֹדֶם מִינּוּיּוֹ פְּשִׁיטָא דְּאִינוּ בְּכָלֵל אֶלְמָנָה לֹא יִקַּח כִּינּוּ שְׁנִשְׂא בְּהִיתָר קוֹדֶם שְׁנַעֲשֶׂה כ"ג וְע' תִּשׁוּ' שְׁעַר אֲפָרִים סִימָן ס"ז בְּאֲמַצַּע הַתִּשׁוּ' שְׁבִיָּאָר דְּכָר זֶה הֵיטֵב וְהֵבִיא גַם מֵהַש"ס דַּע"ז (מ"ד) דְּאִף דְּכַתִּיב לֹא יִדְבַק בְּיָדֶךָ מְאוּמָה וְגו' אִם בָּאָה הִיא בְּגִבּוּלוֹ שְׁהַמְרַחֵץ נִבְנָה מְקוֹדֶם מוֹתֵר לְרַחוּץ בּוֹ וְע"ש עוֹד מְכַמ"ק בְּזֶה וְאִם כֵּן ה"נ דְּכַתִּיב בְּקָרָא לֹא תִטַּע לָּךְ וְגו' אֶצֶל מְזֻבָּח אִין הָאֵילִן שְׁנִיטַע מְקוֹדֶם בְּכָלֵל וְאַף דְּבב"מ (צ"ב ע"ב) זִין וְשָׁכַר אֶל תִּשְׁתֵּי וְגו' בְּבוֹאֲכֶם בְּבוֹאֲכֶם הוּא דְּאָסוּר הָא מִיִּשְׁתִּי וּמִיַּעַל שְׁרִי וְלִהְבְּדִיל בֵּין וְגו' אָמַר רַחֲמָנָא אֵלֶּי מָה הִתָּם בְּשַׁעַת בִּיאָה לֹא תִהְיֶה שְׁכָרוֹת ה"נ בְּשַׁעַת בִּיאָה לֹא תִהְיֶה חֲסִימָה אִם כֵּן מוֹכַח דְּגַם הִכָּא דְּכַתִּיב לֹא תַחֲסוּם הַפְּנֵה שְׁלֵא יִהְיֶה חֲסוּם וְכֵן אֶל תִּשְׁתֵּי שְׁלֵא תִהְיֶה שְׁתוּי אֲבָל נִרְאָה דְּדוֹקָא הִכָּא דְּאִיכָּא הוֹכְחָה לְזֶה כְּהָא דְּמִיִּתִּי מָהָא דְּכַתִּיב וְלִהְבְּדִיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ גו' כְּתִיב וְגַם בְּהָא דְּחֲסִימָה אִיכָּא הוֹכְחָה לְזֶה כְּדִאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי פ"ט דְּתַרוּמוֹת ה"א בְּסוּפָה ר"ע שְׁאֵל אֶת רַשְׁב"י מִיבְּדִיקִינְיָה בְּיָה חֲסוּם מִבְּחוּץ וְהַכְּנִיס מִבְּפָנִים א"ל בְּבוֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד מְבוֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד אַר"ז לֹא תַחֲסוּם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ לֹא תְדוּשׁ בְּשׁוֹר חֲסוּם וּפִי' הַפ"מ דְּמְדַכְתִּיב בְּדִישׁוֹ וְלֹא כְּתִיב בְּדִישׁ נִפְיָק לָּהּ וְנִרְאָה דַּר"ז כָּא לִיִּישׁב אִיךְ נוֹכַח לְלַמּוֹד מִבְּבוֹאֲכֶם הָרִי יֵשׁ לֹאמַר דְּשִׁאֲנִי הִכָּא דְּאִיכָּא הוֹכְחָה לְכָךְ דְּהָא בְּעִינָן שְׁיִוְכַל לְהַבְּדִיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוּל אֲבָל בְּחֲסִימָה לִיכָּא קָרָא וְלִזְה מְפָרֵשׁ דַּה"נ אִיכָּא הוֹכְחָה מְגוּפָא דְּקָרָא וְהָא דַּר"ש לְמַד מִבְּבוֹאֲכֶם יֵשׁ לֹאמַר דַּר"ש לְשִׁיטְתוֹ דְּדְרִישׁ טַעֲמָא דְּקָרָא כְּדִאִיתָא בְּב"מ (קט"ו א') וְגַם ר"ע דְּרַשׁ טד"ק כְּדְמוּכַח בַּר"ה (ט"ז א') מִפ"מ אֲמָרָה תּוֹרָה הֵבִיאוּ עֲנִמָּר וְכו' שְׁתַּה"ל וְכו' נִסְפוּף הַמִּים וְכו' וְכַה"ג כְּתַב הַמַּנ"י בַּתּוֹרָה"ש לִי"ד סִימָן קצ"ג סק"ד לְהוֹכִיחַ מָהָא דַּר"מ מִפ"מ אֲמָרָה תּוֹרָה נִדָּה טְמֵאָה שְׁבַעָה דְּדְרַשׁ טד"ק ע"ש וְלָכֵן הִשְׁיֵב ר"ש לְר"ע דְּכָמוֹ דְּגַבֵּי שְׁתוּי מִשׁוּם דְּבְעִינָן לְהַבְּדִיל אָסוּר גַּם בְּשְׁתוּי מְקוֹדֶם ה"נ בְּחֲסִימָה שְׁהוּא כְּדִי שְׁלֵא תַצְטַעַר הַבְּהֵמָה בְּמִלְאֲכַתָּהּ גַּם בְּחֲסוּם קוֹדֶם אָסוּר אֲבָל הִכָּא דְּלִיכָּא הוֹכְחָה כָּל הָעֲשׂוּי מְקוֹדֶם שְׁרִי וְהִכָּא נְמִי בַּנ"ד (וְעַמְש"ל סִימָן ע')

עוד בְּזָה): ומ"ש רו"מ ראיה מיהושע כ"ד אם פי יפה העיר אבל אם פא רש"י לנישב קו' הַנ"ל הנה די לומר שהיתה שם מקודם שהיוקם האהל מועד שם ולמ"ל לפרש שהיתה עוד מימי יעקב ובע"כ דהלימוד מדכתוב האלה בה"א הידיעה ובע"כ שהיא האלה הפתובה בתורה מימי יעקב ואם פדברי כת"ר יש לומר דרש"י סובר דדוקא אם נוטע האילן בזמן שלא היה עדיין איסור נטיעת אילן במקדש פלל שהוא קודם מ"ת אבל אחר שנגאס גם בנוטע האילן קודם בננו אהל מועד אסור.

אבל גם זה אינו נראה דהמענין במקרא ביהושע י"ט נ"א ועוד בכמ"ק ימצא מבואר כי האהל וארון היה בשילה ויען כי שכם היתה עיר קטנה סמוכה לשילה ובשכם היה המקום ראוי לאסיפת העם נאספו שמה לכבוד משפן שילה כמ"ש המפרש (המכונה בשם רש"י) לדה"י ב' קפיטל י' פסוק ט"ו ע"ש ואז בעת פרימת ברית הביאו הארון משילה לשכם הסמוכה למען לכרות הברית לפני האלקים כמ"ש במצ"ד יהושע כ"ד שם פסוק א' ושם היתה נטועה האלה ונודע כי איסור הנטיעה היה רק בקביעות כמ"ל ושם לא הועמד הארון אלא לפי שעה ולא היה שם אהל מועד פלל לכן לא היה שם חשש איסור נטיעת האילן פלל ואם פן אין משם ראיה אבל מפל מקום להלכה פבר פתבתי הנלע"ד אבל במקום שהעכו"ם נוהגים בזה בבתי תפלותיהם פבר פתבתי דאיפא משום פחקותיהם וגו' ומ"מ אם אין האילנות נטועים פפי שנוטעים בבתי תפלותיהם באיזה שינוי יש להקל כמ"ש כה"ג ביו"ד סי' קע"ח.

והנלע"ד פתבתי: סימן קכח להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יעקב שמשון העליר נ"י אבד"ק בוונמב מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בעסק המרחץ ששכר יחיד מהקהלובליל ש"ק מזיעים שם עכו"ם והוא מחזיק ערל המקבל מהם מעות ושופף מים ע"ג האבנים להעלות הזיעה ובעל המרחץ אומר שאם יבטל זאת יהיה לו הפסד גדול וכמעט זהו עיקר ריווח שלו.

והנה מ"ש רו"מ דכיון דשכירות לא קניא הני של רבים וקיי"ל דרבים לא חשידי לענ"ד אינו פן דטעמא דרבים לא חשידי בעיני הבריות משום דמסתמא לא יעשו איסור אבל יחיד חשוד א"כ בנ"ד דלפי דעת העולם וראות עיניהם הוא שייך ליחיד בשכירות אף אם לדינא לא קניא מפל מקום המרחץ מסור לידו והוא לבדו המתעסק בו ואין להקהל עסק בזה והוא חשוד לעשות איסור ושפיר איפא חשדא שהרי העולם לפי ידיעתם וראות עיניהם יחשדוהו: ומ"ש ע"ד מחזה"ש רסי' רמ"ד שנגעלם ממנו ד' תוס' פתובות (ה' ע"ב) ד"ה את"ל.

לא אדע מהו דכל דשא"מ שאינו מכונן למלאכה אינו מטעם מלאכת מחשבת שהרי גם בשאר איסורים מותר אם אינו פס"ר אבל במכונן לעשות מלאכה אלא שאינו מכונן לתכליתה זהו משאצל"ג שלא הותר רק במלאכת שבת משום דבעינן מלאכת מחשבת ע' מג"א סימן רע"ח בשם הכ"מ משא"כ בשאר מלאכות אסור ועתו"ס חגיגה (דף י ע"ב) ד"ה מלאכת מחשבת וכו' ובכפ"ת סופה ל"ג ע"ב פאנרף בבבאור ענין זה: אבל בעיקר השאלה גם אם הוא בקבלנות ורבים דלא חשידי הנה לא הותר קבלנות אלא היכא שאין המלאכה מיוחדת לעשותה בשבת דוקא והרשות בידו לעשותה אימת שירצה אבל בנ"ד שמייוחד רק בליל שבת וגם הוא בבית ישראל והישראל נהנה משכר שבת

לבד בכל גונוי אסור ועמג"א סימן רמ"ג סק"ב וסימן רמ"ד סק"א וע' סי' רנ"ב ס"ב וסימן רע"ו ובתוספת שבת בפתיחתו לסימן רמ"ג בבבאור היטב ובתשו' ח"ס סימן קי"ג מבואר דלא נמצא היתר להשכיר מרחץ לנכרי בשום פרוסום בעולם.

ואם באנו לדון מהא דמכס שבסוף סימן רמ"ד להתיר משום פסידא הנה מי יודע אם זהו הפסד רב וגם הרי שם אינו עובר רק בקבלת מעות משא"כ בכיבוי אף דהוי משאצל"ג מפל מקום חמור טפי משאר איסורי דרבנן כמ"ש התוס' בשבת (קל"ה ע"א) ד"ה מפני ובמג"א סימן של"ד סק"ל בשם הר"ן וגם ליכא בזה חשש שמא יכתוב וע"ש סימן רמ"ד במג"א סקי"ז וסקי"ח והקא ל"ש טעמא דהוי כמציל מידם שאם לא יניחם לכנוס שם כלל לא יקחו ולא יהנו משלו בחנם: אף לפמ"ש ר"מ שהוא הפסד גדול בעירכם נראה להקל רק באופן פי העכו"ם השומר לא ישפוף מים ע"ג האבנים רק העכו"ם המזיעים ישפכו להם בעצמם והוא לא יעשה פלום רק מה שיקבל המעות ובכל ע"ש יפקיר הבולן את האבנים וזכות שכירתו על כמה שעות ליהודים ולהערל השומר וההפקר יהיה בפני ג' וגם יטיח צעטיל על פתח המרחץ בכל ע"ש לעת ערב פי הפקיר לישראל ולא לנכרים חוץ מעבור הערל השומר שיהיה גם עבורו הפקיר ובירושלמי פ"ו דפאה ה"א פליגי ר"י ור"ל אם הפקיר לישראל לבד הפקיר וסובר ר"י דהוי הפקיר ור"ל ס"ל דל"ה הפקיר ובתשו' נו"ב מה"ק א"ע סימן נ"ט חקר אם הלכה בזה כר"י לגבי ר"ל נאני מצאתי בתוספתא פ"ג דפאה דמפונש דהוי הפקיר ובפרט דכיון דמפקיר גם לנכרי השומר הרי כבר העלה בתשו' נו"ב מ"ת יו"ד סימן קנ"ד דגם בהפקיר אדעתא דאחד מקרי הפקיר אם כן מקרי גם הפקיר לנכרי והעכו"ם השומר כשלקח מעות זוכה בו מן ההפקר ואם אחר כך העכו"ם נותן במוצאי שבת להישראל מתנה בעלמא יהיב ליה וכיון שהדבר מפורסם על ידי תליית הפתקא וליכא מ"ע יש להקל בהפסד בזה ואף שהבאתי לעיל מתשו' ח"ס דלא מצינו להתיר שכירות מרחץ על ידי שום פרוסום בעולם יש לומר דהיינו אם הבולן עושה מלאכה משא"כ בנ"ד וגם הא דכתב הרמב"ם בפיה"מ סוף"ק דע"ז דאיכא במרחץ חשש חה"ש שילכו העכו"ם הרוחצים למק"א ויאמרו רחצנו במרחץ יהודי יש לומר דבנ"ד הרי בפי העולם במק"א מפורסם שהמרחץ של קהל ורבים לא חשידי וגם בליקה לא שכיחי שיבואו עכו"ם מעיר אחרת ויש לומר דבכה"ג ליכא הך חששא.

ומ"מ אין רצוני להורות להקל ולא נאמרו דברי למעשה אכל כתבתי חו"ד ורו"מ הטוב בעיניו יעשה: סימן כט להרב המאוה"ג וכו' מו"ה מיכאל מירינא נ"י מו"ץ דק' קאפאריד ברוסיא. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בגט שסידר הרב מסניטקיב בשם מינציא בלא יו"ד אחר הצד"י שכל האחרונים החמירו בזה והוא מקום עיגון גדול וממש אין תרופה למפתה אם יפסלו הגט וע"ל סימן ס"ד]: והנה מ"ש בשם זכר יהודה שהביא ראיה משם דואג הנזכר בשמואל (כ"ב) דניג כפי הנראה ראיתו ממ"ש רש"י שגשתנה שמו ומוכח דנקרא שינוי אבל אינו ראיה דנדאי בלה"ק שכל השמות נקראו על שם המאנרע כמ"ש בב"ר פל"ז לכן פיון ששם דואג הוא מלשון דאגה ושם דניג הוא מלשון הצד דגים כמ"ש בישעיה (יט) ואנו הדייגים לכן הוי שינוי אבל בלשון לעז שאין הבדל בין אם נרגש היו"ד בשם מינציא או לא שפיר יש לומר דלא מקרי שינוי ובזה נדחה מ"ש ר"מ מהא דסוטה (מ"ב ע"ב) חז אמר ערפה שמה וח"א הרפה שמה שהרי דרש שם כל שם לרמוז

עגנו אחר וכן חד אמר שוכה שמו וח"א שוכה שמו היינו גם פן משום דדריש לכל שם בפ"ע וכן בכה דשבוטא שפוטא שמה דבירושלמי פ"א דנדרים ה"ב וע"ש בק"ע דכל לשון יש לו פירוש בפ"ע אבל בכה דרש"י מנחות (כ"ז ע"ב) משנפש משנפש וכן בתוי"ט פ"ו דפאה מ"א הבקר הפקר שאין הבדל בפירושו יתכן דכל אותיות המתחלפין לא מקרי שינוי ובהגהותי על הירושלמי פ"ב דמעשרות ה"ד בכה דמייתי שם מימרא דר"א אמר התריגו לכהמין והפ"מ נדחק מאד ואני ביאתי שהוא מאמר המובא בש"ס דילן עירובין (נ"ג ב') ר"א פי הוי משתעי בלשון חכמה הוי אמר אתריגו לפתמין והוא עפמ"ש התוס' שם נ"ה דמבושל משביע יותר מחי ושם מיירי בדין דהבעה"ב יוכל להאכיל לפועלים דבר המשביע לז"א ר"א בלשון חכמה שלא יבינו הפועלים להחם הגחלים ולבשל המאכל כדי שישבעו הפועלים והבאתי מתוי"ט פ"ו דפאה הנ"ל דכל אותיות שהם ממוצא א' מתחלפין וכ"ה ברא"ש חולין פא"ט סוף סימן נ"ז והשגת הראב"ד פי"ד מטו"מ ה"ז ובירושלמי פ"ד דמע"ש הוי בישון פישון ובפ"ה דמע"ש ה"ג לא מתמנעין רבנן דרשי בין ה' לחי"ת וע' בתוי"ט רפ"א דמ"ק והגהת ב"ש וז"ש התריגו לכהמין והוא מלשון אתריגו לפתמין והוא דבר אמת לאמתו בס"ד וע' הגהת הגר"א לעירובין שם שהגיה דצ"ל כמ"ש בירושלמי ולענ"ד הפל אהד: ומ"ש ר"מ מדברי תשו' מהראנ"ש סימן ל' בענין שם זויי שרמז הט"ג בש"נ ז אות ב' בשם ע"נ והעיר דהא יש הפרש גדול במבטא ובאמת שהראנ"ש בעצמו העיר בזה ונדעתו לפסול בדאיכא הרגש במבטא אלא דשם חקר ודרש ונודע לו שלפי מנהג הקריאה אין שינוי במבטא: הנה זה איזו שנים העירותי מזה עמ"ש בנחלת שבעה סי' מ"ה סקנ"ט בד"ה פדת משה וישאל וישם אות י"ז הביא מדברי מהראנ"ש ורשד"ם דכל שאין לזה פונה אחרת וכ"ע ידעי שזאת היא אשתו של זה פשר ותמהתי שיקרי הראנ"ש הביא מתשו' הרא"ם דהיכא דיש שינוי בהמבטא אין להקל ויש להעיר מהא דיבמות (ט"ז ע"א) אין מקבלים גרים מן הקרתוים מאי לאו היינו קרדוים לא קרתוים לחוד וקרדוים לחוד הרי דכיון שהתי"ו והדל"ת משוננים במבטא לא ניקח ליה לומר שהם מקום אהד וע' שבת (ק"א א') ביציאתה דמישן וע' בתוסי"ש יומא (י' ע"א) רסן זו אקטיספון כ"ה גי' הקונטרס ופירשו דמה"ט אין זו קטיפון דפ"ק דגיטין ועתו"ס גיטין (ו') ובמהרש"א ומהר"ם שהניחו בצ"ע מ"ש בגליון בשם גי' רש"י וכפי הנראה פונת הגליון כמ"ש התוי"ש הנ"ל וגרס בגיטין קטיספון בלא אל"ף ואין להאריך כי יש לפקפק ולדחות הראיות הללו אבל כפר האריך הג"פ סימן קכ"ח סק"ג והביא בשם מהר"י טייטצי"ק בנהר ארטא שפתבו ארדא ופסק דדל"ת וטי"ת אין בו קפידא כ"כ וכן בזי"ן וסמ"ך ובשם תשו' ב"י הביא שהחמיר בזה והעלה דדוקא לכתחלה והביא עוד מפמה תשובות בענינים אלו ובכה"ג דנ"ד נראה משם דהוי שינוי גמור.

ומפל מקום לפמ"ש הב"ח סימן קכ"ב ס"ב דכל מה שאינו מפורש בתלמוד שהוא פסול אף על פי שנוהגין לפסול הוא לחומרא לפי שמסתפקים שמה יגיע לידי פסול אף על פי שמו הדין אין פאן ספק וכשר אפילו מדרבנן אלא שאנו מחמירים ע"ש ועפ"ז העלה הנ"ש סימן מ"ה הנ"ל אות ט"ז י"ז דבמקום עיגון גדול שא"א לתקן בע"א יש להקל בכל כה"ג והנה גם בתשו' מהר"א ששון הנ"ל הרי ביאר דדוקא היכא שיש הרגש שינוי גדול במבטא מייחשב שינוי מפני תקנת הרואים אבל בשם גרשון אם לא היה נכתב ג"כ

בתורה גרשום הוכיח מהתה"ד דְּכָשֶׁר מִפְּנֵי שְׂאִין הֶרְגַּשׁ שִׁינוּי בְּהַמְכָּטָא גָדוֹל כ"כ וְאִף דְּבָשֶׁם זְיוּנֵי חוֹכֵף דִּישׁ הִבְדִּיל גָּדוֹל בֵּין יו"ד דְּגוֹשָׁה לְרִפּוּיָה מְלַבֵּד דְּבִסוּף הַתְּשׁוּבָה חֲזָר וְהִבִּיא דְּמוֹתְרָאָיָה מְהֵשׁ"ס דְּבִשְׁפַת נָקֹט אֶהוּרְרֵי דְרַבִּי וּבב"מ נָקֹט אֶהוּרְרֵי וְנִרְאָה דְּאִין קִפִּידָא ע"ש וְנִרְאָה מִזֶּה דְּגַם בְּלָאוּ הָא שְׂשָׂאֵל וְאָמְרוּ לוֹ שְׂאִין מְנַהֵג הַקְרִיאָה אֱלָא בְּלִשׁוֹן רִפּוּיָה יֵשׁ לְהַקְל בְּזֵה בְּשַׁע"ד וּבִפְרָט לִפְמ"ש ר"מ שְׁחָקֵר וְדָרַשׁ מִכַּמָּה אֲנָשִׁים וְרַבָּם אָמְרוּ שְׂצָרִיף לְכַתּוּב מִינְצָא א"כ לֹא יִטְעוּ הַרְוָאִים פְּלִל וְיִפָּה הִבִּיא מִתְּשׁוֹ רַבִּי ח"א סִימָן קפ"ב שְׁכ' דָּאָם מִפְּנֵי הַיּוֹדִי"ן הַיְתָרוֹת פּוֹק חֲזִי כַּמָּה ב"א דְּלָא בְּקִיאֵי בְּחִסְרוֹת וַיִּתְרוֹת וְה"נ יֵשׁ לוֹמַר בַּנ"ד פִּינּוֹן דְּלָא שְׁכִיחַ בַּמ"נ שֶׁם מִינְצָא בְּלֹא יו"ד פְּלִל וּמְפָל מְקוֹם רַבָּם כּוֹתְבִים וְחֻתְמִים בְּלֹא יו"ד א"כ לִיכָא חֲשֵׁשׁ לַעֲזוּ וְדָמִי לְנִידוֹן הַרְאֵנ"שׁ שְׁנוּדַע לוֹ שְׁקוֹרִין הַיּו"ד רִפּוּיָה וְהַתִּיר מַה"ט בְּשַׁע"ד וְה"נ בַּנ"ד וּבִפְרָט שְׁהָרִי בְּתְּשׁוֹ חֵא"שׁ סִימָן קי"ג הֵגֶם שְׁפָסֶק ג"כ פְּדַעַת הַט"ז דְּבַחֲסִיר הַיּו"ד פְּסוּל מְפָל מְקוֹם הִבִּיא בְּשֶׁם הַגָּאוֹן מְלַבּוֹב בְּשֶׁם רוּסְיָא שְׁפַתְבּ רוּסָא שְׁפָסֶק לְהַקְל וְשֶׁם סִימָן ק"ג הִבִּיא שְׂרַב א' שְׁמַע דְּהַגָּאוֹן מְלַבּוֹב וְהַגָּאוֹן מְקַרְעֵמוֹנִיץ הַתִּירוּ בְּזֵה נִהְגֵם שְׁהוּא הַשִּׁיג עֲלֵיהֶם מ"מ הָרִי סִימָן בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה דְּבַמְקוֹם עֵיגוֹן גָּמוֹר יֵשׁ לְהַקְל בְּזֵה הִיכָא דְּכַתְּבוּ שֶׁם אַבִּיָה בְּצִירוּף ע"מ ע"ש וּבִפְרָט אִם בַּנ"ד הִיא בַת יְחִידָה לְאַבִּיָה בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לְהַקְל וְע' בַּג"פ סִי' קכ"ט סק"א בְּשֶׁם מַהֲרַמ"פ סִי' ל"ה וְתַבִּין וְהַנְלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימָן קַל לְהַרְבּ וְכו' מו"ה יְהוּדָה לִיב קְלִינְקָאָפּ נ"י מו"ץ דִּק' סְטוּטְשִׁין.

מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וְע"ד הָאֲשָׁה הַעֲגוּנָה מ' לָאָה אֲשֶׁר הִיָּה לָהּ בַּעַל וְשָׂמוּ בְּעָרִיל וְנוֹלַד בְּפִפְרָא וּוְאִדְאוּסְקִי וּוְאֵלַע וְגַם אָמוּ וְאָחִיו יִשְׁבּוּ שֶׁם וְזֵה אֵיזָה שְׁנִים קְבַע דִּירְתוּ בְּעִיר סְטוּטְשִׁין עַם ז' הַנ"ל וְנוֹדַע בְּעִיר שְׁהִיָּה אֲנִי מְמַלְאֶכֶת סְנִדְלָר אֱלָא שְׁלֹא עָסֶק בְּהַאֲנֻמוֹת שֶׁם וְאִח"ז בְּרַח מְשֶׁם לַעִיר לֹאֲנִדָּאן וְלִקְחָ עִמּוֹ שְׁתֵּי יְלָדוֹת שְׁהִי"ל מֵאֲשֶׁתוֹ הַרְאֵשׁוּנָה וְכַעַת בָּא לִפְנֵי ב"ד בְּלִילָה א' מַעִיר מְעַלִּיץ וְשָׂמוּ לִיבּוֹשׁ פְּלֹאֲנִצִיר וְהַעִיד כִּי עוֹד קוֹדֶם פְּסַח תִּרְנ"ז הִיָּה בְּלֹאֲנִדִין וְנִכְנַס לְבֵית א' מִמְעַלִּיץ וְהוּא בֶן ר' דָּוִד וּמְצָא שֶׁם אִישׁ א' שְׁהִיָּה שֶׁם עִמּוֹ יַחַד כַּמָּה יָמִים וְאִח"ז נִחְלָה הָאִישׁ וְאָמַר לוֹ כִּי רְצוֹנוֹ לְהוֹשִׁיעַ לְאֲשֶׁתוֹ וְאָמַר כִּי שָׂמוּ בְּעָרִיל וְהוּא מִן וּוְאִדְאוּסְקִי וּוְאֵלַע וְשֶׁם אֲשֶׁתוֹ לָאָה וְא"ל גַּם שֶׁם אָמוּ אֲבָל נִשְׁכַּח מְלַבּוֹ וְאַחַר ב' יָמִים שֶׁל"ח וְנִרְאָה אוֹתוֹ גַּם אַחַר מִיתָתוֹ וְנִרְאָה אִיף שְׁהִנִּיחוּהוּ עַל הָאָרֶץ וְהַפִּירוּ הַיֵּטֵב כִּי הוּא זֶה וְגַם הַעִיד שְׁרָאָה אוֹתוֹ עוֹסֶק בְּמַלְאֶכֶת סְנִדְלָר עַכְתָּ"ד וְאַחַר אֵיזוּ יָמִים בָּאָה אִמָּה שֶׁל הַעֲגוּנָה וְהִבִּיאָה מְכַתְּב וְחֲתוּם עֲלָיו ר' שְׁמוּאֵל אָחִיו שֶׁל בְּעָרִיל הַנ"ל מֵאָמוּ וְלֹא מֵאָבִיו וְלֹא רְצָה לְבֹא בְּעַצְמוֹ לַב"ד רַק שְׁלַח הַמְכַתְּב בִּינְדָה וְאָמְרָה שְׁהוּא כַת"י שֶׁל שְׁמוּאֵל הַנ"ל וְשֶׁם כְּתַב שְׁזָה אֵיזָה שְׁנִים בָּא אֵלָיו מְכַתְּב מְלוֹנְדָן מִן בֶּן ר' דָּוִד הַנ"ל כִּי בְּעָרִיל מֵת וְהִנִּיחַ ב' יְלָדוֹת שְׁיָבֵא לְשֶׁם וְיִקְחֶם לְכָאן שְׁלֹא יִטְמְעוּ בֵּין הַעֲפוּ"ם וְאַחַר שְׁנִסַּע ר' לִיבּוֹשׁ לְבֵיתוֹ נוֹדַע לְרו"מ כִּי אִמָּה נִתְּנָה אֵיזָה סָף לְהַעֲד בְּעַד הַעֲדוֹת וְשָׂאֵל אֶת אִמָּה וְהוֹדִית שֶׁא"ל הַעֲד כִּי בְּעַד גּוֹף הַעֲדוֹת אֵינּוּ מְבַקֵּשׁ פְּלוּם רַק בְּעַד הַזִּנְק וְש"ט וְהוֹצֵאוֹת שְׁנוּסַע מִבֵּיתוֹ נִתְּנָה לוֹ ד' ר"כ עַכְתָּ"ד הַשְּׂאֵלָה: הִנֵּה בַּנ"ד הַזְּכִיר שָׂמוּ וְשֶׁם אֲשֶׁתוֹ דְּדָמִי לְשֶׁם אָבִיו כַּמ"ש ר"מ בְּשֶׁם הַח"ס סִימָן ע"א וְגַם שֶׁם עִירוֹ וְאִף שְׁקוֹנָם בְּרִיחָה הִיָּה דָר בְּסְטוּטְשִׁין הָרִי נוֹלַד בְּפִפְרָא וּוְאִדְאוּסְקִי וּוְאֵלַע וְהִיָּה דָר שֶׁם קוֹדֶם וְגַם אָמוּ וְאָחִיו דָרוּ שֶׁם וְע' בְּגִיטִין (מ"ד ב') בִּיצַד אָמַר פ' עֲבָדִי מְכַרְתִּיהוּ לְפְלוֹנִי אֲנִטִּיכִי לֹא יֵצֵא וּפִירַשׁ"י אֲנִטִּיכִי מְשַׁמַּע שְׁנוֹלַד בְּאֲנִטִּיכִי אִף עַל פִּי שְׂאִינוֹ דָר שֶׁם אֲבָל בְּאָמַר לְאֲנִטִּיכִי שְׁבָאֲנִטִּיכִי יֵצֵא

דמשמע שְׁדָר שָׁם וע"ש בְּהָא דְמַחְלָק בֵּין אֵית לֵיה בֵּיתָא בַּא"י או אֲנִישׁ פִּיזָא וּבנ"ד שְׁנוּלֵד שָׁם וְגַם הָיָה דָר שָׁם יִתְכֵן שְׁפִיר שְׁקָרָא א"ע עַל שָׁם מְקוּם לִידְתּוֹ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ וּכְבָר פְּתַב הָרִיב"ש דְּגַם בְּכַתְב הַדְרָה בְּעִיר פ' יִתְכֵן לְפָרֵשׁ שְׁהֵיְתָה דְרָה וְהוּבָא בַב"ש סִימָן קכ"ח וּבנ"ד הָרִי לֹא שָׂאל עַל מְקוּם דִּירְתּוֹ רַק שָׂאל אוֹתוֹ מִי הוּא וְהִשִּׁיב עַר אִיז פּוֹן וּודאוּסְקִי וּוּאלַע אִם כֵּן דְּמִי לֹאמֵר אֲנִטִּיכִי דְהַכְּנֵנָה שְׁנוּלֵד שָׁם וּמִפְּנֵי שְׁהִי"ל שָׁם מִשְׁפָּחָה יִפִּירוֹ אוֹתוֹ יוֹתֵר וְגַם מַה שְׁרָאָהוּ עוֹשֶׂה מְנַעְעִלִים וְנוֹדַע שְׁהֵיָה אֲנָמֵן לְזֶה שְׁפִיר מְצַטְרֵף לְסִימָן וְע' תְּשׁוּ' גְאוּנִי בְּתֵרָאִי סוּף סִימָן כ"ה דְּאֲנָמְנוֹת הַמְּלָאכָה הָנִי סִימָן גְּמוּר כַּמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּתֵשׁוּ' שִׁבְב"י סִימָן י"ז וְהִבִּיא עוֹד פְּמָה רְאִיוֹת וְאָף דְּהֵתֵם דְּוָקָא בְּלֹא הֶחָזֵק שָׁם אַחֵר בְּמְלָאכָה זֹאת הִינְנוּ לְעֵנֵן לְחַשְׁבוֹ לְסִי מְוָבְהַק לְסִימָן ע"ז לְבַד אֲבָל עַל כָּל פְּנִים חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי לְחַשְׁבוֹ כְּשֵׁם אָבִיו וְע' תְּשׁוּ' שְׁעַר אֲפָרִים סִימָן ק"א שְׁפַתְב דֵּה"ה חֲתָן פְּלוּנִי נִחְשֵׁב כְּשֵׁם אָבִיו: וּבְדָבָר הַמְּכַתֵּב מֵאַחֵי חוּרְגוֹ הַדְּבָר פְּשוּט שְׁהוּא נֶאֱמָן שְׁהָרִי גִבִּי ה' נְשִׁים מְבוֹאָר בַּש"ג דְּהִזְכָּרִים נֶאֱמָנִים וְע' בְּתֵשׁוּבַת מֵהֵרִי"ט סִימָן ל"א וּבְתֵשׁוּ' ח"צ סוּף סִימָן צ"ה הִבִּיא רְאִיָה לְזֶה מֵהַש"ס דַּב"ב (קַמ"ג ב') וְסִימָן דְּפִשִׁטָּא דְּנֶאֱמָן וַא"כ גַּם הַמְּכַתֵּב שָׁל ר' שְׁמוּאֵל מְסִינַע לְהֵיָתֵר וְגַם אִיכָּא הוֹכְחָה הַיְדִיעָה שְׁהִי"ל עֲמוּב' יְלָדוֹת.

וּמִפְּחֵ הַקְּטִט כְּבָר בִּיאָר יד"נ הַגַּאבֵּד"ק רַאדִימוּשְׁלֹא נ"י דְּאָף שְׁבָרַח פִּינֵן שְׁלֹא הִמִּיר לִיכָּא חֲשֵׁשׁ וְכֵן מְבוֹאָר בְּתֵשׁוּ' רַח"כ א"ע סִימָן כ"ט וְסִימָן ל' ע"ש שְׁהִבִּיא הַשְׁוֹאֵל וְהַגְּאוּן רַח"כ מַכְמ"ק בְּזֶה וּבְכַרְט בַּנ"ד שְׁבָא גַם הַמְּכַתֵּב מִן בֶּן ר' דְּוֹד לֵר' שְׁמוּאֵל אַחֵי חוּרְגוֹ: וּבְדָבָר מַה שְׁנִטְלַה הָעֵד שְׁכָר פְּכִי שְׁלֵקַח רַק שְׁכָר גְּסִיעֵתוֹ לְשֵׁם אֵין חֲשֵׁשׁ כָּלֵל וְגַם בַּגּוּף הַדִּין יַעֲוִין בְּתֵשׁוּ' פ"י ח"ב סִימָן ס"ג בְּשֵׁם הַגְּאוּן מוֹהֵר"א בֶּן הַמ"ב שְׁהַעִיד בְּשֵׁם הַתּוּי"ט וְהַגַּאבֵּד"ק פּוֹזְנָא בְּיָרִיד לּוּבְלִין שְׁכִנְלָם הִסְפִּימוּ לְהַתִּיר נוֹגַע בְּעֵדוֹת אִשָּׁה וּבַעַל פ"י בְּסִימָן ס"ד חוּלְק עֲלֵיהֶם וְאֲנִי הֵאָרְכְּתִי בְּזֶה בְּתֵשׁוּ' וּפְלִפְלִתִי מִכְּמָה מְקוּמוֹת בְּזֶה וְהַבְּאֵתִי בְּשֵׁם סִפֵּר הַמְּכַרִיעַ לֵר"י מְטָרְאֲנִי סִימָן מ"ד שְׁפָסֵק לְהִדְיָא דְּבַמְלִתָּא דַּע"ג גַּם נוֹגַע וְאֶתְחַזֵּיק אִיסוּרָא נֶאֱמָן וְע' תְּשׁוּ' עֲבוּה"ג סִימָן פ"ו וְסִימָן פ"ח וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת אֲבָנִי קוֹדֵשׁ סִימָן כ"ב שְׁהַעֲלָה דְּבַמְעִיד שְׁרָאָה בְּעֲצָמוֹ שְׁמַת פִּינֵן שְׁהֵיָה בְּיָדוֹ לֹמֵר שְׁשִׁמַּע מֵאַחַד שְׁרָאָה שְׁמַת דְּלֹא הָיָה מְלִתָּא דַּע"ג שְׁהָרִי יוֹכַל לְהַכְּחִישׁוֹ כַּמ"ש הַנו"ב שְׁפִיר נֶאֱמָן גַּם בְּנוֹגַע ע"ש וְהַגַּם שְׁיֵשׁ לְפַקְפֵּק לְפַמ"ש הַפּוֹסְקִים סִימָן ע' דְּלֹא אֲמָרִינֵן מַגּוֹ דְּפִרְעֵתִיָּה בְּפִנֵי פְּלוּנִי וּפ' וְהִלְכוּ לְמַדָּה"י דִּיְהֵיָה נִרְאָה כְּמִשְׁקֵר דְּהַרְוֹצָה לְשַׁקֵּר יִרְחִיק עֵדוּתוֹ ע"ש וְה"נ בְּזֶה אֲבָל יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵתֵם שְׁהַעֲדִים הִלְכוּ לְמַדָּה"י יְהֵיָה נִרְאָה כְּמִשְׁקֵר אֲבָל הִכָּא שְׁהוּא הָיָה בְּמַדָּה"י אִם הָיָה מְגִיד שְׁשִׁמַּע שָׁם מֵאַחַד שְׁרָאָה שְׁמַת בַּעֲלָה לֹא יְהֵיָה נִרְאָה כְּמִשְׁקֵר לְכֵן שְׁפִיר נֶאֱמָן בְּמִיָּגוֹ וַא"ל דְּהָיָה מַגּוֹ בְּמְקוּם חֲזַקְתָּ א"א דַּז"א דְּגַם בְּכַה"ג מְהֵנִי מִיָּגוֹ כַּמ"ש הַנו"ב חַא"ע סִימָן ל"ז וְהִבִּיא רְאִיָה מְש"ס דְּגִיטִין ע"ש וְכֵן מְצַאֲתִי בְּמֵהֵרָשׁ"א ב"מ (כ"ז ב') ד"ה מְצַא גֵּט וְכו' וְגַם מֵהַתּוֹס' יְבָמוֹת (קט"ז ב') ד"ה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מוֹכַח כֵּן: וְעוֹד נִרְאָה דַּבְּנ"ד שְׁהַעֲדִיד שְׁהֵיָה בְּבֵית בֶּן ר' דְּוֹד מְסוּטְשִׁין וְשָׁם הָיָה הָאִישׁ בְּעָרִיל וּמַת שָׁם אִם כֵּן אֲדַרְבָּא אִם נִטְלַה שְׁכָר הָיָה מְתִינֵרָא יוֹתֵר שְׁיַחְקֵרוּ עַל עֵדוּתוֹ עַל יְדֵי מְכַתֵּב לְבֶן ר' דְּוֹד הַנְּ"ל אִם אֲמַת הָעֵיד וְכַה"ג פְּתַב בְּתֵשׁוּ' מִיָּמוּנִי וְהוּבָא בַב"י סִימָן י"ז וּבְתֵשׁוּ' צ"צ סִימָן מ"ב וְז"ל לְמָה לֹא יִחְשֵׁב מַסְל"ת אִי מְשׁוּם דְּקָאמֵר וְכו' הָרִי אָמַר וְאֲנִי הֵיִיתִי לוֹקֵחַ לְיִטְרָא מְכָס וּמִבִּיא בְּעַגְלָה שְׁלִי וְקָא חֲזִינִישִׁיתוּ מְשׁוּם שְׁהַזְכִּיר מְמוֹן בְּעֵדוּתוֹ אֲדַרְבָּא כ"ש דְּאֵלִים סְהַדוּתֵיהָ טְפִי מְשַׁאֲמֵר פ' מַת אוֹ נְהַרְג סְתָמָא דְּלֹא עֲבִיד לְאֲגַלוּנִי כְּנֹלִי הָאִי וְכו'.

ע"ש וה"נ בנ"ד הני מלתא דעבידא לגלויי טפי מבשאר עדות מיתת הבעל ולכן הדבר פשוט דבנ"ד נאמן העד: ומ"ש יד"נ הגאבד"ק ראדימושלא נ"י לענין צירוף המכתב מן חורגו שהניח ב' ילדים מהא דהני חצי דבר והביא מדברי תשו' ב"ע סימן ד' הנה זה כמה שנים מצאתי בתשו' תנמת ישרים סימן ע"א שכתב בפשי' דגם בעדות אשה בעי' דבר שלם ולא חצי דבר והאריף בדברי הריב"ש סימן תק"כ שהביא הב"ע וביאר דעדות מיתה ועדות שהיא אשת פ' לא הני ח"ד דזה שהיא אשתו הוא רק גי"מ בעלמא ע"ש והגם שמצאתי אח"ז בתשו' נטע שעשועים סימן ע"ג בשם דרכי נועם סימן י"א להקל ורמז שמצא בתורת ישרים להיפוף אף שדברי הד"נ מסתברים יותר ומפל מקום לא הקליט נגד התומי"ש אף בנ"ד אין זה כלל בכלל ח"ד דגם בדברי העד הראשון סגי כמש"ל.

ובדבר מה שקבלו העדות בליקלה מ"ש ר"מ דהא קבלוהו מהני לענ"ד ז"א דלגבי מלתא דאיסורא ל"מ קבלה כמ"ש בתה"ד סימן רכ"ז דמה"ט גבי חליצה ל"מ קבלוהו ורמז אליו הב"ש בא"ע רס"י קס"ט ואף דבישיע"ק א"ע שם פתב שמדברי הרא"ש פמ"ח מוכח להיפוף והק"נ שם פתב שבתוס' נדה מ"ט פתבו ג"כ פהרא"ש וסותרים לדבריהם ביבמות שם אבל הרי בחליצה בליקלה לכ"ע פסול ומוכח דל"מ בזה קבלוהו אף יש לומר דשא"ה דהני דין משא"כ במלתא דאיסורא אבל הרי עדות אשה א"צ דו"ח משום דאיכא פתובה וכד"מ דמ"א לכן הנכון לעשות כמ"ש ר"מ שיעיד א' מהדיינים לפני ב"ד אחר: סוף דבר דכיון שבנ"ד ידוע שברח ללאנדין ואיכא כמה הוכחות שזהו בעלה ועדות העד והמכתב יושיבו ב"ד ויתירוה.

אבל תמי' לי מדוע לא בקנו לשלוח מכתב לכן ר' דוד בעל האכסניא ולישאלו אם אמת המכתב ששלח לר' שמואל ועכ"פ להלכה מותרת להנשא. והנלע"ד פתבתי: סימן קלא להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יעקב דוב לערנר נ"י אבד"ק קיטאיראד ברוס"א.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באיש אחד עני שהביא חבית יין גפן מחזיק ט"ו הין כשר על חג הפסח ולחונסר ידיעתו שפך לתוכו שלשה קרוטשקוס יין שרף חמץ ויש בהיין יותר משיעור ס' נגד הי"ש אף דלפמ"ש המג"א סימן תמ"ב דאם עיקרו ב"א לתקן אינו בטל בס' דהני פדבר המעמיד ובמש"ז סימן תנ"א סככ"ז די"ש הני עביד לטעמא וכ"ה בבאה"ט סימן תמ"ב סקי"א בשם הנ"ש אולם ר"מ צידד דכיון דהי"ש נעשה גם ממינים שאינם חמוצים כמו פ' וקטנית וכדומה וחקק המתנה מתבואה חמוצה הוא רק לשליש ולרביע מתערובות שאר המינים א"כ הני זוז"ג: הנה מ"ש ר"מ מדברי תשו' פ"י חאו"ח סימן ח' דגם י"ש בטל בס' או גם בפחות מס' ליתא דהוא מירי פשנתערב י"ש במים או בשאר משקים הפוגמים טעם הי"ש אבל בנתן הי"ש לתוף יין כדי לחזק טעם היין שידוע שעושים כן כעת ולפעמים גם פשנותנים היין בחבית של י"ש הוא מתחזק ומשביח בטעמו מנ"ל לומר דאינו נרגש גם ביותר משיעור ס' ככל מלתא דעבידא לטעמ' וע' בבית מאיר לאו"ח סימן תמ"ב ס"ה שהאריף בזה אם דבר המעמיד נקרא טכ"ע מדאורייתא והביא מכמ"ק בזה וכבר האריף גם הח"י שם סקט"ז אם דבר המעמיד הוא כמו דאיתא בעיניה וע' בתשו' נטע שעשועים סימן י"ח שהאריף בזה וגם בתשו' אמרי אש חא"ח סימן כ"ט ל' ותשו' ח"ס חאו"ח סימן ק"ו באמצע התשו' ובמק"א הבאתי

מש"ס דע"ז (ל"ה ע"א) פֿינן דאוקימי קא מוקים ליה פֿמאן דאיתא לאיסורא בעינא דמי ואכמ"ל דבנ"ד צָדקו דבְּרִי ר"מ דְּכִינּוּ דאִיפֵּא נְמִי בְּהִי"ש מִינִים שְׁאִינִם חֲמוּצִים יֵשׁ לוֹמֵר דְּהוּי זוּז"ג דְּקוֹדֵם הַפֶּסַח לֹא אָמְרִינוּ חֲנַנ' וְכַמ"ש בְּמַחֲה"ש סִימָן תַּנ"א סק"מ בְּיֵשׁוּב דְּבְרֵי מְרָדְכִי שְׁהוּבָא בְּמַג"א שָׁם וְעַ' תְּשׁו' ח"ס או"ח סִימָן ק"כ שְׁהַחְזִיק בְּדְבְרֵי מַחֲה"ש הַנָּ"ל וְאַף דְּבִפְסַח גַּם זוּז"ג אָסוּר כַּמ"ש הַמַּג"א סִימָן תַּמ"ה סק"ה וְכ"ה בִּירוּשְׁלַמִי פ"ב דְּעַרְלָה וְעַ' בַּש"ע הָרַב בְּקו"א אוֹת ו' שְׁצִיָּדָה לְהַקְלֵה בַּהֲפ"מ וְצ"ע אָף בְּנ"ד שְׁנֹת־בְּטוּל קוֹדֵם פֶּסַח וְקִיָּמָא לֹן דְּבִלַח בְּלַח א"ח וְנִיעוּר יֵשׁ לְהַקְלֵה אֲבָל יֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּזֶה דְּבְדָבָר הַמַּעֲמִיד שְׁהַטְעַם נִרְגָּשׁ בְּפֶסַח יֵשׁ לוֹמֵר דְּגַם בְּזוּז"ג חוֹזֵר וְנִיעוּר אָף יֵשׁ לוֹמֵר דְּיִטְעַמְנוּ יִשְׂרָאֵל וְאִם לֹא יִרְגִישׁוּ טַעַם הִי"ש הָרִי לְשִׁיטַת הַש"ף סִימָן צ"ח סק"ה סְמִכִינוּ אֲטַעֲמִית יִשְׂרָאֵל וְאַף שֶׁהַבַּכ"ש לְחֻלְיִין (צ"ז) הוֹכִיחַ מְהֵרָמ"א סִימָן מ"ב לְהִיפּוֹף יַעו"ש בַּפּמ"ג סִימָן מ"ב דְּלִק"מ וְהֵן אֵמֶת דְּלִכְתּוּחָה אֵין לְסַמְנָה עַל טַעֲמָה בּוּז"ז כַּמ"ש בְּסִימָנֵי הַת"ח פָּלֵל ס"א אֲבָל מְכַל מְקוֹם עַל טַעֲמִית יִשְׂרָאֵל אֲנֹמֵן וּבְקִי בְּטַעֲמִים שְׁל יַיִנוֹת כְּדָרְךָ הַסּוֹחֲרִים יֵשׁ לְהַקְלֵה גַם בּוּז"ז וְהָרִי הַפְּלִתִי וְחַג"ש שְׁעַל הַלְבוּשׁ פֶּסְקוּ פְּדַעַת הַש"ף וְאַף שֶׁהַחוּ"ד סִימָן צ"ח מְחַמֵּיר בְּזֶה הֵנָּה בְּמַקּוֹם הַפֶּסַח וּבְדָרְבָּנּוּ יֵשׁ לְהַקְלֵה וְעַ' בַּס' יַד"י סִימָן צ"ו סק"ז וְסִימָן צ"ח סק"ה וְעַ' תְּשׁו' הַרְשָׁב"א ח"א סִימָן תַּצ"ו שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִיו דְּדוּקָא בְּדָרְבָּנּוּ יֵשׁ לְסַמְנָה אֲטַעֲמִית יִשְׂרָאֵל דְּלָאוּ קַפִּילָא אֲבָל בַּתַּה"א בֵּית ד' (דָּף ס"ח ע"א) מוּכַח דְּגַם בְּשֵׁל תוֹרָה יֵשׁ לְהַקְלֵה וְעַ' שׁו"ת ר"מ שִׁיק יו"ד רְסִי קט"ז שְׁלֹא הִבִּיא מְזֵה וְעַ' בְּשׁו"ת אָמְרֵי אֲשׁ חַאו"ח סִימָן כ"ג דְּאֵין לְסַמְנָה אֲטַעֲמִית יִשְׂרָאֵל קו"פ דְּשָׂמָא בְּדִלִיפָא ס' אֲלֵא דְמִקְוִלִין בְּטַעֲמָה לַכ"ע חוֹזֵר וְנִיעוּר אֲבָל הֵינּוּ בְּדִלִיפָא ס' אֲבָל בְּדִאִיפָא ס' אֲלֵא דְאִיפָא חֲשַׁשׁ עֲבִיד לְטַעֲמָא וּמַעֲמִיד גַּם הָיִי זוּז"ג לַכ"ע יֵשׁ לְהַקְלֵה בְּטַעֲמָה דְלִשְׁיטַת רֹב הַפּוֹסְקִים פֶּל אִיסוּר מַעֲמִיד וְעֲבִידָא לְטַעֲמָא אֵינוּ אֲלֵא מְדַרְבָּנּוּ וְעוֹד דְּבַנ"ד שְׁשָׂאֵר הַמִּינִים שְׁבַהִי"ש הֵם רֹב גָּדַל חֵלֵק הַתְּבוּאָה א"כ הָרִי מַה"ת מַב"מ בְּטוּל בְּרֹב לְכֹן יֵשׁ לְהַקְלֵה: וּבְדָבָר מַה שְׁבִיטָל אִיסוּר לְכַתּוּחָה כְּפִי שְׁפַתְב ר"מ הֵינָּה אוֹמֵר מְוֹתֵר וּבְשׁוֹגֵג מְוֹתֵר בְּדִיעֲבַד וְאַפִּילוּ אִם נֶאֱמַר דְּקִשָּׁה לְהַאֲמִין לוֹ כִּי הוּא דְבָר הַיְדוּעַ לְכָל מְכַל מְקוֹם פֿינּוּ שְׁדַעַת הַט"ז סִימָן תַּמ"ז דְּקוֹדֵם פֶּסַח דְּהוּי בְּזִמְנֵי הַיְתֵר מְוֹתֵר לְבַטֵּל לְכַתּוּחָה וְעַ' תְּשׁו' רַע"א סִימָן ל"ח דְּגַם לְבַטֵּל בְּיַדִּים מְוֹתֵר לְשִׁיטַת הַט"ז א"כ אָף שְׁרַבּוּ הַחוּלְקִים מְכַל מְקוֹם יֵשׁ לְהַקְלֵה בְּדִיעֲבַד כַּמ"ש כַּה"ג הַמַּג"א סִימָן שַׁכ"ג סִימָן א"א וְעַ"ש בַּפּמ"ג א"א דְּבָכָל מְקוֹם שְׁיֵשׁ פְּלוּגְתָּא דִּינָא הָכִי וְעַ' סִימָן רַמ"ד ס"ג וּבַט"ז וּמַג"א שָׁם אָף יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּבַנ"ד דַּעַת הַט"ז יַחֲדִית וְלִשְׁיטַת כְּמָה אַחֲרוֹנִים גַּם לְשִׁיטַת הַט"ז מְוֹתֵר רַק לְהוֹסִיף וּמְכַל מְקוֹם י"ל דְּגַם בְּנ"ד הָיִי רַק לְהוֹסִיף לְפַמְש"ל דְּבַהִי"ש גּוֹפִיָּה יֵשׁ רֹב הַיְתֵר וְסִבְרַת הַט"ז הוּא דַּעַת מְרָדְכִי שַׁבַּט"ז סִי תַּרְכּו"ו וְעַכ"פ פֿינּוּ שְׁהוּא אוֹמֵר שְׁהֵי שׁוֹגֵג יֵשׁ לְהַקְלֵה בַּכַּה"ג וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימָן קֹלֵב לְהָרַב הַגְּדוֹל וְכו' מו"ה יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף גְּלַאט נ"י מו", "ץ דק' בְּעַרְטָשׁ.

מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וְעַ"ד הַשְּׂאֵלָה בְּאִשָּׁה שְׁנֹשְׁלַח לָהּ גֵּט מְמַדִּינַת אַמְעַרִיקָא עוֹד בְּחֻדְשׁ שַׁבַּט תַּרְנ"ח עַל יְדֵי הַבֵּי דְנֹאֵר מַהב"ד דְּשָׁם לְהַב"ד דְּקַהֲלַתְכֶם שְׁהַמְגֵרֵשׁ מִיָּנָה שָׁם שְׁלִיחַ בְּפִנֵּי ב"ד וְהַשְּׁלִיחַ דְּשָׁם מִיָּנָה שְׁלִיחַ ב' עַל יְדֵי הַרְשָׁאוֹת כְּפִי הַגֵּט וְכַעַת שְׁבָא הַגֵּט לֹא רְצָתָה הָאִשָּׁה לְקַבֵּל הַגֵּט וְאַמְרָה לְהַב"ד שְׁיִכְתְּבוּ לָשֵׁם שְׁאִינָה רְוָצִית לְקַבֵּל הַגֵּט רַק בְּאֹפְן שְׁיַעֲשֶׂה לָהּ הַבַּעַל טְאֵבִילְאִצִּיאַן בְּהַבִּית שְׁיֵשׁ לוֹ פֶּה עַל שֵׁם הַיְלָד וְכֹן כְּתָבוּ לָשֵׁם וְהַב"ד

דָּשָׁם שְׁלַחוּ אַחֲרָיו וְהָשִׁיב שְׁצָרֶיךָ לְהַתְּיָשֵׁב וְעַד הַיּוֹם נִשְׁאַרָה תְּשׁוּבָתוֹ מֵעַל וְכַעַת
נִתְרַצֵּית הָאִשָּׁה לְקַבֵּל הַגֵּט בְּלֹא אֶנְפֹן הַנָּ"ל אֲבָל בְּהִרְשָׁאָה הַשְּׂנִית שְׁנִשְׁלַח מִהַשְּׁלִיחַ
רֵאשׁוֹן לְשְׁלִיחַ שְׁנִי נִכְתַּב בֵּה שֶׁהִגִּט שְׁנַעֲשֶׂה עָלָיו כַּב"פ שְׁלִיחַ לְהוֹלֵכָה וְכו' נִכְתַּב וְנִחְתַּם
וְכו' בְּחֻמְשֵׁי בְּשִׁבְתּוֹ וּבְאַמַּת שֶׁהִגִּט וְהִרְשָׁאָה הִרְאִשׁוּנָה נִכְתְּבוּ בְּרִבְעֵי בְּשִׁבְתּוֹ אִף הִהִרְשָׁאָה
הַשְּׂנִיָּה נִכְתְּבָה בְּחֻמְשֵׁי בְּשִׁבְתּוֹ גַּם יֵשׁ רִיעוּתָא שֶׁהַשְּׁלִיחַ הַשְּׂנִי שָׁמוּ מִשֶּׁה אֶהְרֹן אֱלֹא
שִׁבְפ"ס נִקְרָא רַק מִשֶּׁה וּבְהִרְשָׁאָה נִכְתַּב רַק מִשֶּׁה וְגַם בְּלֹא שֵׁם אָבִיו כ"א מִשֶּׁה בּוֹכְמָאן
שֶׁהוּא שֵׁם כִּינּוּי הַמְּשֻׁפָּחָה אֱלֹא שֶׁנִּכְתַּב שֶׁהוּא גִּיסוֹ שֶׁל הַמַּגְרֵשׁ וְהוּא פֶּן וְעוֹד רִיעוּתָא כִּי
הִגִּט שֶׁבִּתְחִלָּה נִתְרַצָּה הַשְּׁלִיחַ דְּכַּה לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ אֲבָל בְּמִשְׁפָּחָה הַזְּמַן חֲזַר בּוֹ וְלֹא רָצָה בְּזֵה
עַד שֶׁאֲחֵר כַּמָּה הִפְצְרוֹת חֲזַר וְנִתְרַצָּה וְגַם הִנֵּה סִיפֵר הַשְּׁלִיחַ מִשֶּׁה שֶׁאֲחֵר בִּיאַת הַגֵּט א"ל
הָאִשָּׁה שֶׁיִּכְתָּוּב לְבַעֲלָהּ שֶׁאֵם יִשְׁלַח לָהּ שִׁיפְסֻקָאָרְטֵעַ תִּסַּע לְאַמְעָרִיקָא לְדוֹר עֲמוֹ פְּאִשְׁר
רָצָה הַבַּעַל בְּזֵה קוֹנָדָם שֶׁלִּקְחַת הַגֵּט וְהִיא לֹא רָצָתָה אֲזַי עַן כִּי הַבַּעַל יֵצֵא לְתַרְבוֹת רָעָה
וְנִכְתַּב פֶּן לְבַעֲלָהּ וְלֹא הָשִׁיב שׁוּם תְּשׁוּבָה וְהָאִשָּׁה מְכַחֵשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא א"ל פֶּן מֵעוֹלָם עַכְתָּ"ד
הַשְּׁאֵלָה: וְהִנֵּה ר"מ הָאָרִיף לְמַעַנִּיתוֹ וְרֵאשִׁית דְּבָר בְּדָבָר מֵה שְׁנִשְׁתַּהֵה זְמַן רַב וּבִינֵי
לְבִינֵי נו"נ עֲמוֹ אֹדוֹת הַטְּאָבִילְאֲצִיעַ וְכַפִּי ד' הַשְּׁלִיחַ נו"נ גַּם בְּהַתְּנוּכְחוֹת שְׁלוֹם יֵשׁ לְחוּשׁ
שְׁמָא בִּיטָל הַבַּעַל בִּינְתִּים אֵת הַגֵּט וְאִף דְּבַעֲלָמָא קִיָּמָא לֹן דָּאִין לְחוּשׁ לְכָךְ כַּמ"ש בֵּא"ה ע
ס' קמ"א סְעִיף ס"ח הִיָּנוּ בְּאָדָם שְׁמֹחֲזֵק בְּכַשְׁרוֹת מִשָּׂא"כ בַּנ"ד אֲבָל הִבִּיא מְתָשׁוּ גַא"ב
וּפמ"א שְׁרָמַז הַפֶּת"ש סִימָן קמ"א סְקנ"ו וְתְשׁוּבָה ש"י שְׁרָמַז הַפֶּת"ש סִימָן קנ"ד סְקִי"ח
דָּאִין חֲשָׁשׁ בְּזֵה בְּדִיעֵבַד בְּמִקוֹם עִיגוֹן וְאִנִּי מְצָאֵתִי בַס' דְּבָרֵי אַמַּת בְּעַנְנֵן גִּיטִין סִימָן נ'
שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם תְּשׁוּ מֵהֵרִי"ו סִימָן קכ"ו וְסִימָן ק"צ דָּאִין תִּקְנָה לְמוּמָר שֶׁיִּשְׁלַח גֵּט לְאִשְׁתּוֹ
דְּחִיָּשִׁינֵן שְׁמָא יִבְטְלוּ וְהָא דְּפִסְק רַמְבַּ"ם דָּאִין לְחוּשׁ שְׁמָא בִּיטָל שְׁמָא הִיָּנוּ בִּישְׂרָאֵל
כְּשֶׁר מִשָּׂא"כ בְּמוּמָר וְגַם הַמַּהֲרַח"ש סִימָן כ"ז פֶּתַב שְׁנִרְאָה מֵהַתּוֹס' וְהֵרָא"ש בְּתָשׁוּ כָּל
מ"ה סִימָן י"ב דְּכָל שֶׁלֹּא חָל הַגֵּט מֵעַכְשָׁיו יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא בִּיטָל אֲבָל פִּינּוֹן שְׁמִקְבֵּל הַבַּעַל
עָלָיו בְּחֵרֶם שֶׁלֹּא יִבְטָל אִין לְחוּשׁ לְכָךְ בְּמִקוֹם עִיגוֹן בִּישְׂרָאֵל כְּשֶׁר מִשָּׂא"כ בְּמוּמָר אֲבָל
בְּפִסְקוֹ שֵׁם מוֹכַח דֵּלֹא חֲשָׁשׁ לְכָךְ גַּם בְּמוּמָר רַק בְּגֵט שֶׁהוּא עַל תְּנָאִי וְלֹא בְּגֵט מִן־חֵלֶט
וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי הָרֶשֶׁבַ"א בְּחִידוּשָׁיו וְתָשׁוּ הָר"ן שִׁבְב"י סִימָן קל"ד וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי מֵהֵרִי"ק
שְׁרָשׁ קמ"א וּב"י סִימָן ק"מ בְּשֵׁם תַּה"ד סִימָן רל"ז וּבְכַתְּבִים סִימָן מ"ב וְאח"ז הִבִּיא
מְתָשׁוּ רַד"ךְ בֵּית פ"ג וּמִשְׁפָּטֵי שְׁמוּאֵל שְׁנַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה ע"פ גְּדוּלֵי הַדּוֹר שֶׁלֹּא לְחוּשׁ
לְבִיטוּל הַגֵּט וְכ"פ הַתְּנוּמַת יִשְׂרָאֵל סִימָן קצ"ו וְכ"נ מְתָשׁוּ הֵרָא"מ ח"א סִימָן ס"ח וְהִבִּיא
מְתָשׁוּ הֵרָא"מ סִימָן ה' דְּמִי שְׁצוּנָה לְסוּפֵר וְלַעֲדִים לְכַתְּוֹב וְלַחֲתוּם אֶפִּילוֹ נִתְיַחַד עִם
הָאִשָּׁה בִּינְתִּים לֹא חִיָּשִׁינֵן שְׁמָא פִּיִּיס וּבִיטָל הַגֵּט אִף שְׁצוּנָה לְכַתְּבוֹ אַחֵר ג"ש וְרַמְזוֹ שֵׁם
לְהַמְבִּי"ט ח"ב סִימָן קנ"ה וְג"פ סִימָן ק"ש ס"ק סִימָן קכ"ו וְעוֹד לְכַמ"ק יַעו"ש
הֵרִי דְּבְמִקוֹם עִיגוֹן אִין לְחוּשׁ בְּכַה"ג גַּם בְּמוּמָר וּמְכ"ש בַּנ"ד שֶׁלֹּא נִתְבָּרַר עָלָיו שְׁמִחֻלָּל
שְׁבֵת בְּפִרְהָסִיא וּמְדוּעַ נִחְשְׁדָּהוּ שְׁעֵבֵר עַל מֵה שְׁמִקְבֵּל עָלָיו בַּח' שֶׁלֹּא יִבְטָל וְגַם יֵשׁ
הוֹכְחוֹת שֶׁהֵרִי לֹא רָצָה בְּכָל דְּרָכֵי הָאִשָּׁה שֶׁכְּתְּבוּ אֵלָיו שֶׁיַּעֲשֶׂה טְאָבִילְאֲצִיעַ אוֹ שֶׁיִּשְׁלַח
לָהּ שִׁיפְסֻקָאָרְטֵעַ וְלֹא חֲשָׁשׁ לְהָשִׁיב כָּלֵל מוֹכַח שְׁעוֹמֵד בְּדַעְתּוֹ הִרְאִשׁוּנָה וּבְדִאִיכָא הוֹכְחוֹת
הֵרִי מְבֹאָר בְּתָשׁוּ פמ"א דלכ"ע אִין לְחוּשׁ שְׁמָא חֲזַר בּוֹ וְע' תָּשׁוּ ב"ח סִימָן ק"ב.

וְע"ע בַּשַּׁד"ח מְעַרְכַּת גֵּט סִימָן כ"א אוֹת ג' מ"ש בְּזֵה וְגַם יָפָה הִבִּיא ר"מ מְתָשׁוּ הָר"ן
סִימָן מ"ג שֶׁהוּבָא בַב"י סִימָן קל"ד וְדַבְּרֵי הַפ"י ר"פ הַשּׁוֹלְחַן דָּאִין לְחוּשׁ שְׁמָא בִּיטָל אַא"כ

יש רגל"ד: ובדבר הספק השני לאשר בבוא הגט לא רצתה האשה לקבל הגט רק באופן שיעשה הטאבילאציע והביא רו"מ מדברי כנה"ג סימן קמ"א הגה"ט אות קע"ב בשם הר"מ מינין סימן י"ז דעכשיו שיש חדר"ג שלא לגרש בע"כ אם קודם גמר הגט חזרה בה האשה ואינה רוצית להתגרש אין ראוי לגרש עוד בגט זה ורו"מ צידד דבנ"ד שלא אמרה בהחלט שלא תקבלהו אלא שרצתה שיעשה טאבילאציע דדמי לגי"ד בגיטא פהא דסימן קמ"א סעיף ס"ד בשם תשו' הרא"ש.

והנה בגוף דברי כנה"ג עינתי בתשו' מהרמ"מ שם וכל דבריו שם סוכבים בעובדא שהאשה אמרה שלא תקבל הגט קודם פתיכה ונתימה ושלחה שליח שלא לכתוב הגט ולא נכתב אז רק ב' שורות בהגט ואחר כך גמרו פתיכתו ונתימתו וע"ז פתב דבכה"ג אם אינרע בבעל שביטל הגט קודם גמר פתיכתו שהגט בטל ואפילו אחר פתיכה אם ביטל שאינו רוצה ליתן גט הגט בטל אלא שזה תלוי בחילוקי גירסאות דר"פ השולח אם גם שלא בפני הסופר ועדים יוכל לבטל והקא הרי שלחה קודם גמר פתיכתו שלא לכתבו וסיים ונ"ל לכה"ל לפי אומר דבכה"ג באשה איפא קצת גמגום לכתוב וליתן הגט לכתחלה בכה"ג אף על גב דפשיטא דהאשה א"י לבטל הגט שהגט אינו שלה דדוקא הבעל יכול לבטלו שהגט הוא שלו ונכתב בשליחותו ובצויו ולכה"ל יש לו פח לבטל הגט אבל האשה א"י לבטל דבר שאינו שלה מקל מקום מה שיש פח בידה לבטל בטלה ויש פח בידה למאן שלא לגרשה בע"כ וא"כ פינו דעמדה וצווחה קודם גמר פתיכתו שלא לקבל וצווחה לבעלה שלא לכתבו א"כ מאי שייך לכתוב הגט פינו שעתה אין שעת הכפשר ליתן לה ואיפא קצת נגד הדעת פי מפורש בתקנת ר"ג שאם גירשה בע"כ דלא הוה גט ובטל אפילו בדיעבד וקשה להכניס ראשי בזה וכו' הנהר בד"ס וכו' וכן קשה הדבר לעשות מעשה לכתחלה לעקור קידושין דאורייתא ולהתירה לעלמא עכ"ל הרי מבואר שכל פקפוקו אינו בשביל שבידה לבטל הגט אלא דעל כל פנים בידה למחות שלא יכתובו ונראה דר"ל לפי שר"ג החרים גם על הסופר והעדים וגם לא נכתב לשם גירושין פינו שאסור לגרש בו לכן החריר רק במיתתה קודם גמר פתיכתו בעובדא דהתם שהיה פתוב מקודם רק ב' שורות וז"ש גם בכנה"ג בשמו אם קודם גמר הגט וכו' ר"ל קודם גמר פתיכתו ומ"ש אם נכתב הגט רצה לומר שהתחילו לכתבו ברצונה וקודם גמר פתיכתו חזרה בה אבל בנ"ד שכתב נכתב ונחתם פהוגן אף שאחר כך חזרה בה הרי אין בידה לבטל הגט כמ"ש מהרמ"מ בעצמו.

וגם בגוף דברי מהרמ"מ יענין בתשו' ד"ח ח"ב א"ע סימן פ"ד ותשו' פתב סופר א"ע סימן צ' וסימן צ"ב דגם גבי בעל לא מיקרי ביטול וגם אני הארכתי בזה בתשו' להרה"ג אבד"ק נאווימינסק ברוסיא ודלא כהרמ"מ: ובדבר חשש השלישי שלא פתבו שם אביו של השליח הדבר פשוט דשם פינוי המשפחה דמי לשם אביו לענין היתר עגונה כמ"ש הח"ס א"ע ח"א סימן מ"ה ובתשו' כ"ס סימן כ"ג ובפרט בנ"ד שכתב שהוא גיסו הרי מבואר בתשו' שער אפרים סי' י"א דחתן פלוני דמי לשם אביו וע' בקו"ע סימן ק"ב ק"ה ש"ל שס"ו תי"ח וה"נ לא בעינן אלא שלא יטעו באחר וידעו מי הוא ויהי ידענו היטב מי הוא והשטר כשר: ובדבר חשש הרביעי שחזר בו השליח השני בינתיים מלהיות שליח ורו"מ פתב דאין להקל אא"כ יחזור השליח הראשון ויעשו שליח כדעת הט"ז סימן קמ"א סק"ב וסקמ"ד והביא מדברי האחרונים שהובאו בפת"ש סימן קנ"ד סקמ"ג ורמז

שְׂרָאָה מְבִיאִים דְּבָרֵי תְּשׁוּ' פ"י ח"ב סִימָן פ"ה לְהַקְלֵל אֶבֶל רו"מ הֵבִיא מִדְּבָרֵי רַש"י גִּיטִין (ס"ג ע"א) ד"ה אֶלָּא וְכוּ' דְּמִפְּנֵי פְדֻת הַט"ז וְכִפֵּי הַנְּרָאָה לֹא רָאָה דְּבָרֵי תְּשׁוּ' פ"י בְּעֶצְמוֹ שֶׁהֵבִיא בְּעֶצְמוֹ דְּבָרֵי רַש"י וְהֶאֱרִיךְ בְּבִיאוֹר דְּבָרָיו וְאֶדְרַבָּא הוֹכִיחַ מִשֵּׁם לְהַקְלֵל אֶלָּא דוֹקָא הֵתָם שְׂמִתְחַלָּה לֹא קָבְלוּ הַשְּׁלִיחִים אֲדַעְתָּא דְהֵכִי וְלֹא קִיבַל הֵגֵט בְּשְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל בַּעַל הו"ל פְּטָלֵי גִיטָה מֵע"ג קַרְקַע לְכֹן ל"מ וע"ש שֶׁהֵבִיא מִתְּשׁוּ' רִיב"ש סִימָן תע"ב וְלִשׁוֹן הַטּוֹר וְהִשְׁיִג ע"ד הַלְבוּשׁ בְּזָה ע"ש הֵיטֵב אֶבֶל בנ"ד שְׁעֲדִינָן הֵגֵט בְּיַד ב"ד וְלִיפָּא בְּזָה מִשׁוּם טְלֵי גִיטָה כמ"ש הַפּוֹסְקִים א"כ שֶׁפִּיר מְהִנֵּי שְׁלִיחוֹתוֹ אִךְ דמ"מ קָשָׁה לְהַקְלֵל נֶגְדַּ הַט"ז וְגַם בְּתְּשׁוּ' מֵהַר"ט בְּשִׁנְיֹת חָחו"מ סִימָן כ"ה בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ' ב"ד"ה וְעוֹד מֵאַחַר שֶׁכָּתַב הַמְּוֹרָשָׁה וְכוּ' מוֹכַח פֶּן וְרו"מ הֵבִיא גַם בְּשֵׁם תְּשׁוּ' ב"א סִימָן פ' שֶׁהִתְמִיר בְּזָה אֶבֶל עַל כָּל פְּנִים אִם יַחְזוֹר שְׁלִיחַ רֹאשׁוֹן וַיַּעֲשֶׂהוּ לְזָה אוֹ לְאַחַר שְׁלִיחַ אֵין חֲשָׁשׁ וְאַף דַּהֲמַל"מ וְה"מ חֲשָׁשׁוֹ שֶׁמָּא נִתְּבַטַּל פֶּחַ שְׁלִיחַ רֹאשׁוֹן כמ"ש הַפּוֹח"ש סִימָן קמ"א ס"ק מ"ב בְּשִׁמְעָם כָּבָר הֵבִיא בְּשֵׁם תו"ג שֶׁהִשְׁיִג עָלָיו כמ"ש רו"מ וְאַנְי מְצִאתִי בְּמִכְתָּב מְאַלְהִיּוֹ שֶׁעַר ז' סוֹף סִימָן כ"ה שֶׁפֶּסֶק בְּפִשְׁלֵי דְבִידוֹ לְבַטַּל אֶת שְׁלִיחוֹת שֶׁל שְׁנֵי וְלֹא פֶּסֶק פָּחוֹ ע"ש וְזֶהוּ פְדֻת הַטּוֹר וְגַם יָפָה כְּתַב רו"מ דבנ"ד שְׁעֲדִינָן לֹא בָּא הֵגֵט כָּלֵל לִיד שְׁלִיחַ ב' יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם הַג"מ שֶׁהֵבִיא בַּפֶּת"ש מוֹדָה דְּלֹא פֶּסֶק פֶּחַ שְׁלִיחַ רֹאשׁוֹן: וּמ"ש רו"מ מ'ד' שו"מ תְּלִיתָאָה ח"א סִימָן קפ"ד דָּאִם אֵין הֵגֵט בְּיַד שְׁלִיחַ רֹאשׁוֹן לֹא מְצִי מְשֻׁנֵּי שְׁלִיחַ דַּהוּ"ל מִיְלֵי הִנֵּה עָלָה בְּלִבִּי לְהַקְנוֹת הַמְּקוֹם וְהַפְּלִי שְׁמוֹנָח בּוֹ הֵגֵט עַל יְדֵי אַחַר לְהַשְׁלִיחַ הַרֹאשׁוֹן וַיּוֹכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אַחַר אֶבֶל יוֹתֵר נִכּוֹן לְשַׁלֵּחַ הֵגֵט בַּחֲזָרָה לַהֲב"ד דְּשֵׁם וַיַּעֲשֶׂה שְׁלִיחַ אַחַר וְלָמָּה לְנוּ לְגַבֵּב קוֹלוֹת בְּמִקּוֹם דְּאַפְשָׁר לְתַמְנָן אֶבֶל בְּאִם א"א לְתַמְנָן פֶּן אֲזִי יַעֲשׂוּ כְּפִי שְׁכַתְּבָתִּי וְאַף שֶׁהוּא רְחוּק מִפְּאֵן הָרִי מְבֹאֵר בַּתּוֹס' יְבִמוֹת (צ"ג ע"א) ד"ה מִיְיָתִי וְכוּ' דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין קְרוֹב וּבֵין רְחוּק לְעִנְיָן שֶׁיִּהְיֶה נֶחֱשָׁב בְּיַדוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ וְא"כ ה"נ בְּיַדוֹ לְבֹא לְכָאֵן וַיִּקְחֵהוּ וּבְצִירוֹף מ"ש רו"מ מֵהַתּוֹס' ב"ב (ע"ז) וְאִס"ז שֵׁם דְּבְצִירוֹף שֶׁטַר הַרְשָׁאָה ל"ה מִיְלֵי וְגַם גּוֹף דְּבָרֵי שו"מ צ"ע דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא בָּא הֵגֵט לִיד שְׁלִיחַ אַחַר לֹא יֵצֵא מִרְשׁוֹתוֹ דַּל"כ הו"ל פְּטָלֵי גִיטָה עג"ק אֶבֶל הַמְּעִיָּן בּג"פ סִימָן ק"כ סַקכ"ג וַיִּשׁוּע"ק ס' קמ"א סִק"ט וּפְת"ש סַקמ"ה יְמָצָא שְׁדָבְרֵי שו"מ נְכוּנִים: וּבְדָבָר הַחֲשָׁשׁ הַחֲמִישִׁי שֶׁנִּכְתַּב בְּהַרְשָׁאָה זְמַן כְּתִיבַת הֵגֵט שֶׁלֹּא פֶּהוֹנָן וּלְפַמ"ש בְּסִימָן קמ"א ס"ל יֵשׁ לְחוּשׁ עַל מְסֻדְרֵי הֵגֵט שֶׁהֵם ע"ה וְרו"מ רְמַז לְכַמָּה שׁו"ת שֶׁהוֹבְאִין בַּפֶּת"ש סַקכ"ח וְהֵבִיא מִתְּשׁוּ' עֲבוּה"ג סִימָן ל"ח דְּבִטְעוֹת דְּמוֹכַח תְּלִינָן בַּט"ס וְגַם הֵבִיא מִתְּשׁוּ' ב"א חַא"ע סִימָן ככ"ג קכ"ד בְּדִין הַרְשָׁאָה שֶׁנִּכְתַּב בֶּן שְׁמַעוֹן וּבְגֵט נִכְתַּב בֶּן רֵאוּבֵן וְהַכְּשִׁיר מִב' טְעָמִים וְהַב"א הוֹכִיחַ דְּהַעֲיָקָר בְּטַעַם ב' מִשׁוּם דְּתְּלִינָן בַּט"ס וְלִכֵּן הַכְּשִׁיר גַם בְּנִידוֹן שֶׁלּוֹ אֶלָּא דְּהוּא מִיְיָרִי כְּשֶׁהַשְּׁלִיחַ לְפָנָיו וּמַעִיד שֶׁכִּפִּי הַנִּכְתָּב בְּהֵגֵט פֶּן הֵאֱמַת אֶבֶל בנ"ד שֶׁאֵין הַשְּׁלִיחַ שְׂרָאָה כְּתִיבַת הֵגֵט לְפָנָיו וְהַשְּׁלִיחַ הַשְּׁנִי נִתְּמַנָּה רַק בְּכַח הַהַרְשָׁאָה ל"ש הִתֵּר זֶה וּבְכַרְט לְפַמ"ש בְּתְּשׁוּ' מֵהַר"ל סִימָן צ"ח שֶׁהוֹבָא בַּב"א שֵׁם וּבִיָּאָר הַב"א דְּהַחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא נִכְתְּבָה הַהַרְשָׁאָה עַל גֵּט אַחַר וְגַם אֵי נִימָא דבנ"ד שֶׁבָּאוּ יַחַד הֵגֵט וְהַרְשָׁאָה הַרֹאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה קִשׁוּרִים וְדְּבוּקִים אֵין לְחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא מְגֵט אַחַר כמ"ש בְּשׁו"ת אֲמוּנַת שְׁמוּאֵל ס' י' וּמֵהַרמ"ל ס' כ"ה מ"מ עֲדִינָן לֹא נוֹדַע הֵיכָן הַטְּעוֹת אוֹלֵי הַרְשָׁאָה זוּ בְּלֹא ט"ס וְהֵגֵט וְהַרְשָׁאָה רֹאשׁוֹנָה נִכְתְּבוּ בְּטְעוֹת וְהָנִי גֵט מְקוּדָּם וּפְסוּל אִף שֶׁבָּא מִמֵּדָה"י לְשִׁיטַת תּוֹס' וְרֹא"ש שֶׁהוֹבְאִין בַּב"ש וע"ש בְּתוֹג וְעוֹד הֶאֱרִיךְ בְּזָה: וְהִנֵּה מ"ש הַא"ש וּמֵהַרמ"ל דְּהִיכָא

כִּינּוּן שְׁלֵלָה בְּדָקוּ בְּרוּק כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּשׁ"ס דְּנִדְּהָ (כ"ב) וּכ"ה בִּס' מִי נִדְּהָ מ"ת בְּקו"א לְסִימָן קפ"ח דְּבִלְא רֹוּק אִין זֶה בְּדִיקָה פְּלִל אֶבֶל הִנֵּה בִּס' שִׁי"ט לֵהֲג' מֵהֲרַשׁ"ק ז"ל סִימָן קפ"ז תְּשׁוּבָה ח' צִיָּדָד לְהַקֵּל בְּדָם שְׁיֹוצָא עִם שְׁלָאָם לְכֹן דְּבָדָם נִדְּהָ בְּעִינֵי שְׁיֹוצָע בְּבִשְׁרָה וְלִכֹן אִם הוֹצִיאָה דָם בְּשִׁפּוּפְרֵת טְהוּר א"כ ה"נ יֵשׁ לֹוֹמֵר שֶׁהִלִּיקָה נִגְעָה בְּבִשְׁרָה וְהָדָם שֶׁבְּתוֹכוֹ הוּי פְּדָם בְּשִׁפּוּפְרֵת וּע"ש ח"ב סִימָן צ' דְּלָא דְּמִי לְדָם שְׁבִמְפָה בְּשׁ"ס דְּנִדְּהָ (ט"ז) דְּהֵתָם מִב"מ אִינוּ הוֹצִיץ מִשָּׂא"כ לִיקָה וְדָם וְרֵאִיתִי לְרַב א' בְּסִפְרוֹ שֶׁהִשְׁיֵג עָלָיו דְּהָא דְּבָר לַח אִינוּ הוֹצִיץ אֶבֶל נְעֵלָם מְמַנּוּ ש"ס דְּזִבְחִים (ע"ח ע"ב) וְרַש"י וְתוֹס' דְּרוּק עֵב הוּא וְהוֹצִיץ גַּם בְּלַח וּמִכ"ש לִיקָה וּבִנְהָ יֵשׁ לֹוֹמֵר הָא דְּשַׁחַט חִיָּה וְעָלִיָּה בְּהֵמָה דְּלָא יִכְסֶה וְהִקְשׁוּ הָא דָם לַח הוּא וְאִינוּ הוֹצִיץ וְכֹן בְּבִהֵמָה לְמִטָּה וְעָלִיָּה חִיָּה דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּחֻלּוֹ (פ"ג ב') דְּמִיחְשָׁב כְּלִיפָא עֶפְרָ תַּחְתּוּי וְהָא לַח אִינוּ הוֹצִיץ וּלְפָמ"ש יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּדָם סְמִיָּה כְּדֵאִיתָא בְּשַׁבַּת (ע"ז) לְכֹן גַּם בְּלַח הוֹצִיץ אֶבֶל בְּפִסְחִים (ס"ה) מוּכַח דְּדָם לַח אִינוּ הוֹצִיץ וּבִיּוֹמָא (נ"ח) גְּבִי בְּעִיָּא דְּהֵינִיחַ סִיב בְּמִזְרְק מוּכַח לְחַד לִישְׁנָא דְּדָם קְלִישׁ ע"ש בְּרַש"י אָף לְפָמ"ש הַשְּׁ"ף סִימָן קצ"ח סק"כ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינָן דָם חִי לְמִבְּנֵי אֶרֶץ וְעַל כָּל פְּנִיָם לִיקָה בְּנִדְּהָ עֵב הוּא וְהוֹצִיץ אָף דִּישׁ לְפַקְפַק מִנ"ל לְהַקֵּל שְׁמָא נִגְעָה הָדָם בְּבִשְׁרָה וּמֵאִין נִדְּעָה שֶׁהוֹקֵף בְּלִיקָה מְסַבִּיב בִּיצִיאָתוֹ מִן הַגּוּף אָף הִיכָא שְׁנַמְצָא בְּלָא הִרְגִּישָׁה כְּלָל דְּהוּי רַק מְדַרְבְּנֵי יֵשׁ לְצַרְרָה קוּלָא הַנ"ל וּבְפִרְט בִּנ"ד שֶׁהִרְגִּישָׁה קֶצֶת מֵאֲחֻרֵיהּ וְלָא מְלַפְנֵיהּ גַּם בְּלָא"ה יֵשׁ לְהַקֵּל וּבְפִרְט דְּאִיכָא הוֹכְחָה שְׁלֵלָה נִימּוּחַ בְּצַפְרֵי אָף שְׁאִין זֶה בְּדִיקָה הַמּוֹעֵלֶת מְכַל מְקוּם קֶצֶת רַגְלֵי דְּשְׁאִינוּ דָם: וּמָה שְׁנִסְתַּפֵּק בְּדִין עֲבוּדָה בְּבִכּוּר שְׁאֲמָרָה תוֹרָה לֹא תַעֲבֹד מֵהוּ בְּכָלֵל עֲבוּדָה אִי דְּמִי לְפָרָה אֲדוֹנָמָה הִנֵּה בִירוּשְׁלָמִי פ"ו דְּפִסְחִים ה"א תַּמָּן תְּנִינֵן רַכֵּב עָלֶיהָ נִשְׁעֵן עָלֶיהָ וְכו' אֶבֶל קוּשְׁרָה בְּמוֹסְרָה וְכו' הָדָא יְלָפָה מִן הַהוּא וְהַהוּא יְלָפָה מִן הָדָא וְכו' וּבִק"ע פ"י דְּפָרָה יְלָיָה מְפָסַח וּפְסַח יְלָפָה מְפָרָה וּמָה שְׁנִחְשָׁב עֲבוּדָה בְּפָרָה נִחְשָׁב עֲבוּדָה בְּקִדְּשִׁים ע"ש הָרִי הַדְּבָר מְפֹרָשׁ וְעֵתוֹ"ס פְּסְחִים (ס"ו ע"ב) ד"ה וְהָא קְעֵבִיד עֲבוּדָה בְּקִדְּשִׁים שְׁרָמְזוּ לְהִירוּשְׁלָמִי בְּקִיצוֹר אֶבֶל לֹא הִעֲתִיקוּ בְּשְׁלִימוֹת וְכֵה רֵאִיתִי בִּס' מִנ"ח שְׁעַל הַחִינּוּף מְצֹוָה תַּפ"ד שְׁכ"כ מְסַבְרָא וְלֹא הִבִּיא דְּבָרֵי יְרוּשְׁלָמִי וְע' תְּשׁוּבַת ח"ס ס' ש"ה שְׁנִרְאָה מְדַבְּרִי שְׁאִין לְלַמֵּד זמ"ז וְלֹא הַזְכִּיר מְדַבְּרֵי יְרוּשְׁלָמִי: וְהִנֵּה בִּמ"ש לְמַעְלָה דְּלִיקָה עֵב הוּא וְגַם בְּלַח הוֹצִיץ וְהִבְאִיתִי מְהָא דְּזִבְחִים הַעִירֵנִי נְכַדִּי הַחֲרִיף כְּמֵר יוֹסֵף הַפָּהֵן נ"י מְהָא דַּפ"ט דְּמִקְנָאוֹת מ"ד לְפָלוּף שְׁבָעִין וְכו' וּבִר"ש בְּשֵׁם תוֹסְפֵתָא הָדָם וְהִדְּיוּ וְהִדְּבִשׁ וְכו' לַחִין אִין הוֹצִיץ וּבִרְע"ב שָׁם דְּלְפָלוּף שְׁבָעִין הִינּוּ צוּאֵת הָעֵין וּבִר"מ הִלִּיקָה שְׁבָעִין וְאַפ"ה אִינוּ הוֹצִיץ בְּלַח וְאַמָּאֵי בְרוּק וְלִיקָה אַחֲרֵת גַּם בְּלַח הוֹצִיץ וְלֹא הִסְפִּים הַזְמַן עֲתָה לְעִינֵי בְּזָה וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימָן קַלֵּד לְהַרְבֵּי וְכו' מו"ה שְׁלוֹם גּוֹטְמָאן נ"י דוּמו"ץ דַּק יָאָם בְּמֵאלְדוּי.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד הַשְּׂאֵלָה בְּדִין נְמָצָא טְרָפוֹת וְדָאֵי בְּעוּף וְנִתְעַרְבַּ בְּעוֹפוֹת אַחֲרִים וְלֹא נוֹדַע עַד אַחַר שֶׁהִסִּירוּ הַנּוֹצוֹת מְעַלְיָהֵן. הִנֵּה גּוּף הַדִּין מְבֹנָר בְּשַׁפ"ד ס' ק"א סק"ח בְּשֵׁם הַפְּר"ת דְּהוּי כְּדִין חֵהֲר"ל כִּינּוּן שְׁלֵלָה נוֹדַע מְקוּדָם ע"ש וְאַנִּי מְצִאתִי בְּתְּשׁוּבַת פ"י ח"ב ח"א ח"ס סוּף סִימָן י"ב בְּדִין חִטָּה שְׁנַמְצָא בְּמִצָּה שְׁנַאֲפִית קו"פ שְׁחִידֵשׁ הַשְּׁוֹאֵל שְׁלֵלָה נִתְבַּטַּל קו"פ כִּינּוּן שְׁלֵלָה נוֹדַע וְהוּא דְּחָה דְּבָרֵי דְּהַשְׁתָּא כְּשִׁנּוּדַע חַל הַבִּיטוּל לְמַפְרַע וְאַח"ז הוֹסִיף טַעַם ב' מִשּׁוּם דְּהַשְׁתָּא אִינוּ נו"ט בְּצוּנָן ע"ש וּמוּכַח דְּגַם בְּנו"ט מְהִיב הַבִּיטוּל לְמַפְרַע אֶבֶל לְדִינָא צְדָקוֹ דְּבָרֵי הַפְּר"ת וּשַׁפ"ד וְכו' הַלְהִיָּא בְּתְּשׁוּבַת רַדְב"ז ח"א סִימָן

רס"ז וע"ש בשפ"ד סוף סימן ק"ט דאף שלא הנפשט מהשונן והשונן אינו ר"ל אפילו הכי אין להקל כמ"ש בשו"ת ר"מ זיסקינד וחזר בו ממ"ש בסימן ק"א לצדד בזה וע' בשו"ת ב"ש חיו"ד סימן קכ"ו שפסק גם פן להחמיר בזה וגם פסק דאין להתיר העור משום דמחוסר התקה ובפרט בנמלחו יחד בנדאי יש לאסור ע"ש בזה: אבל מ"ש ר"מ ראיה מדברי הרא"ש פנ"ה סימן ל"ו שהעלה דחתיכה חיה מקרי ר"ל וראיה מששה דברים דמקדשין דפ"ב דערלה חלפי תרדין וכו' ובחיי אגרי דתרדין וכו' אין דרף לבשלו שלמין אלא מחתכין אותן לחתיכות דקות ואז בטילי אלא ע"כ בחיי אגרי ולא חזי השתא לאכילה ואפילו הכי לא בטילי משום חשיבותן ה"ה נמי חהר"ל וכו' ע"ש הרי דאף דלצורך אכילה מחתכין אותן לחתיכות ומבשלין ואז לא הוי דבר חשוב אפילו הכי לא בטילי השתא א"כ ה"נ בשונן אף שמתכין וחותרכין לחתיכות קטנות ואז לא מקרי ר"ל מפל מקום עכשיו הוי חהר"ל כפר קדמו החוו"ד סק"ו בזה וע"ש מ"ש ליישב וכה ראיתי בס' יד"י שנדמ"ח לסימן ק"א שהשיג עליו שהרי הרא"ש למד מזה לדין חהר"ל והוא תי' דשא"ה דגם אחר כך מכבדין בחתיכות שדרפן למנותן משא"כ בנ"ד וגם דבריו תמוהים דהא הרא"ש כתב להדיא דבהנה דפ"ב דערלה אין מבשלין אא"כ חותרכין לחתיכות דקות ואז בטל חשיבותן ודמי ממש לנד"ד אף לדינא יש לקיים דברי רש"ל וד"ח דהרא"ש לשיטתו דמחמיר גם בהסרת נוצות אבל לדין יש לומר דכיון דעור האונזא מפשיטין ומתכין דמי להסרת נוצות וגם יפה כתב היד"י שם דרובו עומד להתקה ושונן הניתף אינו ר"ל רק מעט הגריווען הנשארים והוא המיעוט מהשונן ולא יתכן להחשיבו להעור לחהר"ל מפני מיעוטו הנעשה גריווען וגם הם אין דינם כחהר"ל מפני שאין דרף לכבד באחד אלא בהרבה מהם וע' תשו' ח"ס סימן צ"א שתמה באמת על ראית הרא"ש כסברת הח"ד דשאני דבר שבמנין מדין חהר"ל ע"ש וע"ע במ"כ ספר התערוכות ח"ג פ"א ותשו' שבוי"י ח"ג סימן ס"ח מ"ש בזה ולשיטת שבוי"י יש להקל בהפ"מ דחתיכה חיה לא מקרי חהר"ל והוא נגד האחרונים.

ומ"ש ר"מ בשם ספר עבודת הלוי לחלק דבמשא"מ גם דבר שבמנין בטל אינו ת"י ולא אדע ראיותיו לכן אקצר בזה: ומ"ש ר"מ דאי נימא דעורות האונזים אין להם דין חהר"ל ובטלים איהו נימא דבשר האונזא לא בטל דהוי חהר"ל והשונן יתבטל הנה כפר האריף בשו"ת נאות דשא סימן כ"ג בכמה ראיות דאין חשש להתיר מה שאר"ל ולאסור חצי שהוא חהר"ל ע"ש באורף ואני מצאתי בספר האשכול הל' תערוכות סימן ל"ג דמפורש גם פן פן וע' באס"ז ב"ב (קנ"ג) מ"ש בשם הרמב"ד ובכ"מ פ"ז מתרומות הט"ז בסופה.

והנלע"ד כתבתי: סימן קלד להרב המאה"ג וכו' מו"ה הושע העליר נ"י מו"צ דק' סטרי. מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו במקנה שרצו לייסד מחדש שמקודם עשו מעין ואחר כך בנו פותל להפסיק ובאמצע הפותל הניחו נקב לבנות שמה על ידי צימעות ולהכניס ווענטיעל של גחשת עם שרויף שעל ידי זה דחקו המים ויבואו מן המעין לחפירה גדולה עד מלאת מ"ס ובהווענטיעל נעשה שרויף עם ברזא לסתום שלא יזחלו המים מן החפירה לתוף המעין כי מקודם יבא שיעור מ"ס מהמעין ואחר כך ימלאו מים מן היורה עד פי ירבו המים וילכו למקנה הבנוי מלמעלה וירבו השאובין על הכשרים ובכל יום ישאבו ע"י פלומפ המים וימלאו מחדש מן הקעסיל: הנה מ"ש ר"מ מפח חשש דנתן ונטל סאה דלשי' הרמב"ד בבעה"נ נראה דגם בהמשכה פסול כמ"ש בספר דברי אמת

קונטרס ג' בשמו הנה פבר הארכתי בזה בכמה תשובות והבאתי מדברי הנח"א שפספר האשכול הל' מקונאות סימן נ"א שהוכיח דגם להראב"ד הוא רק חשש דרבנן דלא כמ"ש בס' גי"ט דלהראב"ד פסול מה"ת וגם מבןאר בבעה"נ דבמעין מודה דכשר דשאני הכשר מעין ממקנה וכיון דבשאובין שהמשיכה פולה לשי' רוב הפוסקים הוא רק מדרבנן כמ"ש התשב"ץ ח"ג סי' י"ב וע' שו"ת צ"צ החדש סימן קמ"ג שכ"ה גם דעת הרמב"ן ובמהרי"ט יו"ד סימן י"ז העלה דבשאובה שהמשיכה פולה אם יש עוד ספק יש להקל אם פן אין לחוש בזה לדעת הראב"ד שהוא יחיד בד"ז כמ"ש הנח"א שם ועיקר טעם הרמב"ם האוסר רק משום מ"ע כמ"ש הב"י וכן מצאתי באשכול שם דזהו טעם האוסר אלא שהוא חולק עליו גם בזה ופסק להתיר וא"כ בנ"ד שהם מי מעין שהרי הלכו למקום ריקן ע' ב"ש סק"ל וח"ס סימן ר"ט ואף דהש"ך סקמ"א הביא בשם י"א דבהלכו למקום אחר עם השאובין אין לו דין מעין פבר פתבו האחרונים דזה דוקא במעין כ"ש משא"כ בשיעור מ"ס אף שרבו השאובין והלכו למקום אחר יש לו דין מעין לכ"ע כמ"ש בשו"ת כ"ס סימן צ"ט ומשיב פהלקה סימן ט"ז ושו"ת ב"ש ח"ב סימן ס"ג א"כ ליכא חשש בזה אם השאובין באים בהמשכה למקום המקנה שטובלין בה.

אף דבאמת נלע"ד דהא דבמעין ליכא חשש מ"ע היינו רק במעין במקום נביעתו וגם בזה העירותי במק"א מדברי הירושלמי פ"ג דיומא הל' ה' בסופה שלא יאמרו כ"ג טובל בשאובין ביום הפורים והרי התם הנה מעין וע' תוס' בכורות נ"ה ובא"ז ח"א בשו"ת סימן תשע"ט אף לפמ"ש בפ"מ ומרה"פ שם דהתם דוקא כשכל המים שאובין אין ראיה ועכ"פ י"ל דבהלכו המים למק"א אף שעדיין יש לו דין מעין מ"מ חשש מראית עין איכא ואם פן בנ"ד יש לחוש לדעת רמב"ם להחמיר בנתן ונטל סאה בדליכא שעה"ד זולת דכיון שבאים למקנה בהמשכה יש לסמוך על המקילין כמו שפכת הישועות יעקב בתשו' שבסוף סימן ר"א ומפל מקום צריף עיון ומ"ש דיש לחוש על הווענטיעל לשי' הנו"ב דקבעו ולבסוף חקקו ל"מ בשל תורה גם בזה הארכתי בתשו' ודחיתי הראיה שהביאו מהירושלמי פר"ע דהש"ס בבלי סוף תגיגה וירושלמי שם נחלקו בזה דהא לרבנן דר"א מנבח נחשת מטמא אי לאו דציפוי בטל אף שהמנבח מחובר בקרקע ונעשה לכך ובע"כ משום דהוי, בשל תורה ובירושלמי מפרש טעמא משום דהפתוב קראו מיטלטל דס"ל דהחיבור מהני גם בשל תורה ואם פן הש"ס דב"ב והירושלמי לשי' אגלי ואכמ"ל וגם מ"ש האחרונים דבנעשה לשמש עם הקרקע לכ"ע מהני הוכחתי מהש"ס דחגיגה להקפוד וגם הב"מ סי' קצ"ח העלה דגם בכה"ג ל"מ החיבור לקרקע אף לפמ"ש הח"ס דהיכא דצורתו מוכחת עליו שעשוי לשמש עם הקרקע טהור יש להקל בנ"ד פי צורת הנונענטיעל מוכיח עליו שנעשה לכך: ומ"ש ר"מ מתשו' ד"ח דכותל אין דינו כמחנף פבר השגתי עליו בתשו' לראונוני ברוסיא והבאתי ראיה מש"ס שבת (פ"א ע"א) דבכפי פותחת חיברן לדלת הוי כמחנף לקרקע וכ"ה בר"ש פי"ב דכלים מ"ג ופי' הר"מ פ"כ דכלים מ"ד וכ"ה בתוספתא פ"ב דעדות וע"ש ריש פ"ג וכ"ה בתשו' הרשב"א ח"ג סי' רכ"ח וכ"ה בתשו' פמ"א ח"ב סימן ק"ד אף אם החיבור רק על ידי שרויף לא מקרי חיבור כמ"ש בשו"ת ר"מ שיק סימן ר"ד בשם נ"ט וע' תשו' כ"ס סימן צ"ז בזה אבל קביעות במסמרים הוי חיבור כדאיתא בירושלמי פי"ב דשבת ה"א ור"ש פ"ז דכלים מ"ב וע"ש בפ"י הר"מ ורע"ב ועוד בכמ"ק ודלא כהכ"ס סימן צ"ח שנסתפק בזה.

אף דבנ"ד גם מבלעדי החיבור אין על הנוענטיעל שם פלי ואינו מקב"ט פלל כמ"ש בתשו"י ח"ס סימן רי"ח ותשובות מהרי"א סימן ר"ז ושם סימן רי"ב ביאר להדיא דהווענטיעל אין לו שם פלי בפ"ע ואין חשש במה שמונע הזחילה עי"ז ואין זה בכלל הונויתו ע"י דבר המקב"ט פלל: ומ"ש מדברי הרא"ה וריטב"א דל"מ השקה למעין זה אינה שנים פתב לי רב א' מק' וואסלאי דהמעין בלשון אס"ז שהובא בח"ס רס"י ר"ט ימצא דהוא סובר דמעין אינו מטהר אלא בזוחלין לכו הוי מבשא"מ משא"כ לדין דמעין מטהר באשפון ובזוחלין וגם שם מייירי שהמעין זוחל וכיון שהשאובין אם ינחלו לא יטהרו ל"ה חיבור אבל במעין עומד באשפון ולידין פשי דהוי מב"מ וצדקו דבריו ובפרט שהרי מדברי הר"ש פ"ג דמקואות מ"ג ורא"ש הלכות מקואות סי' י"ב ואשכול סי' נ"ח מבואר דלא ס"ל פהרא"ה ועמש"ל מדברי תוס' מכות (ד') ואשכול דמוכח גם כן דלא פהרא"ה: ומ"ש מדברי תשובות ברכ"י סי' נ"א ליישב דברי רש"י מכות (ד') דהשקה ל"מ אלא מן הצד ולא באמצע הנה בספר האשכול הל' מקואות סימן נ"ח הביא בשם ר"מ הדרשן דהתם בחבית שגפלה לים הגדול דקו וקיימי המים לפי שהם מלוחים וכבדים ביותר ואין מים אחרים מתערבים עמהם בנקל לכן ל"מ השקה דהוי מבשא"מ וניכר האיסור אבל במי מקנה ונהרות שהם מים פמוהם ואין ניכר האיסור בתערובתו שפיר מהני השקה ושזהו פגנת הש"ס שם דמחלק בין ים הגדול לשאר נהרות וע"ש בנח"א מ"ש בדעת רמב"ם בזה דס"ל ג"כ פן ע"ש (ומזה מוכח גם כן דלא פהרא"ה שהובא לעיל שהרי אנו קיי"ל דכל הימים מטהרין בזוחלין והול"ל דמה"ט ל"מ השקה וכן מוכח מהתוס' שהקשו ע"ד רש"י דהאיכא השקה אף לפמש"ל דגם הרא"ה מחמיר רק בשמי המעין זוחלין ולא בעומדים במקום א' י"ל בזה ולכן עכ"פ פשהמעין עומד שפיר יש להקל וכמש"ל): ומ"ש ר"מ מדברי שו"ת בי"צ סי' ל' דהיכא דצריך להוציא לפירקים לצורך תיקון לא מקרי חיבור לקרקע ונהבי ראיה מפיי"ב דכלים דארוץ של גרוסות ר"צ מטמא הרי הרגיש בעצמו דאדרבא רבנו פליגי על ר"צ וקיי"ל פרבנו וגם אין לו דמיון פלל דהתם לא משום חיבור לקרקע הוא אלא משום דהוי פלי העשוי לנחת לכן אם לפעמים מטלטלין לא מקרי עשוי לנחת משא"כ במקור לקרקע ממש ונראה להביא ראיה מהא דפ"י דשביעית בפלוגתא דכונרת דבורים דלר"א הרי הוא פקרקע וכותבים עליה פרוזבל ואינה מקב"ט במקומה ונהרודה ממנה בשבת חייב ולרבנו אינה פקרקע ואין פותבין פרוזבל ומקב"ט במקומה ונהרודה בשבת פטור ובירושלמי שם מבואר דבמחוקרת בטיט כ"ע מודו דדינה פקרקע פי פליגי במנחת פקרקע וכ"ה בר"ש סופ"ג דעוקצין בשם תוספתא וכ"ה בפ"י הרע"ב שם וגם בשביעית שם ומזה מבואר גם כן שדעת הירושלמי דגם בשל תורה מהני חקקו ולבסוף קבעו במקור בטיט וברשפ"ם (ב"ב ס"ה ע"ב) ד"ה פונרת פי' דמחוקרת פקרקע בטיט והוא נגד הירושלמי וצ"ל דלפי הס"ד דטעמא משום דקרקע דמי פתב פן ולא למסקנא כמ"ש התוס' שם ועכ"פ מבואר מהירושלמי דבמחוקר בטיט גם בשל תורה פטומאה ושבת דינה פקרקע וע"ש ברשפ"ם (ס"ו ע"א ד"ה ואינה מקב"ט דאם נטלה משם מקבל הדבש טומאה להכי נקט במקומה ונהרי התם מייירי שאין המקום של בעל הפונרת וקמ"ל שפונתבין עליו פרוזבל כמ"ש בתוס' יו"ט וע"ש בפ"י הרא"ש (ומ"ש הרא"ש דגם בנטלה ממקומה אינה מקב"ט אלא מדרבנו היינו למסקנא דגם באינה מחוקרת דינה פיער לר"א) דהמקום אינו שאול לו

כָּלֵל כְּדַמוּכַח בְּשׁוֹס דְּגִיטִין וְדוּמְיָא דְּהֵכִי נֶקֶט דְּאִינָה מְקַבֵּ"ט לר"א וּבְמִחְוָרָא בְּטִיט לִכ"ע
הוּא כֵּן לְשִׁי יְרוּשְׁלָמִי וְא"כ סוֹפּוֹ לִיטְלָה מִשָּׁם וְאִפ"ה כֵּל זְמַן שְׁמִחְוָרָת דִּינָה כְּקַרְקַע
וְע' תוּס' עִירוּבִין (ל"א ב') ד"ה וְנִתְּן דְּכִינּוֹן דְּאִי לֹא קִדִּישׁ עוֹמֵד לְתַלְיִשָּׁה לֹא מְקַרֵי מִחְוָרָא
בְּתַלּוּשׁ וּלְבַסּוֹף תְּבַרוּ וְכ"ה בְּתוּס' ב"מ (נ"ד) אָבֵל הֵינּוּ בְּעוֹמֵד לִיטְלָשׁ מִיַּד מִשָּׂא"כ
הָכָא.

וְעוֹד דְּהָכָא גַּם מַה שְׁלִפְרָקִים מוֹצִיאִין אוֹתוֹ הִיא אֲדַעְתָּא לְחַזוֹר וּלְתַבְרוּ לְקַרְקַע וְגַם בְּעוֹדוֹ
תְּלוּשׁ דִּינוֹ כְּמִחְוָרָא כְּמ"ש הֶרְמֵב"ם רפ"ט מֵהַל' כְּלִים וּבְתוּס' יו"ט פִּי"א דְּכִלִּים מ"ב
ע"ש וְתַבִּין. וְמַה שְׁהִקְשָׁה רו"מ בְּהָא דְּגַל שְׁנַתְּלָשׁ וְנָפַל עַל רֵאשִׁי דִּיכּוֹל לְהַטְבִּיל מְחֻטִּין
וְצִנּוּרוֹת דְּהָא עוֹמֵד בְּאֹרֵי וּל"מ טְבִילָה כְּמ"ש הֶר"מ פ"ט דְּמִקְנָאוֹת יַעֲזִין בְּרִש"י חוֹלִין
ל"א ע"ב בד"ה נִגְזוֹר רֵאשִׁין וְכו' נְחִיגָה י"ט ע"א וְרַמְבַּ"ם שָׁם הִי"ח וְיִמְצָא דְקַל"מ, וְמַה
שְׁהִקְשָׁה בְּהָא דִּיּוֹמָא (מ"ח ע"א) דְּבַעֲי חִיָּשֵׁב בְּחִפְיַת קִטְרַת מֵהוּ יִלְפִי מְלֵא מְלֵא מְמַנְחָה
וְכו' וְהָא בְּזַבְחִים (מ"ד ע"א) יִלְיָף בְּכָלֵל וּפְרָט וְכָלֵל דְּדוֹקָא בְּדֵאִית לִיה מִתִּירִין פּוֹסֵל
וּבְתוּס' נְזִיר (ל"ה ע"ב) ד"ה אִיפָא וְכו' מְבֹנְאָר דְּכָלֵל וּפְרָט עֲדִיף מְגוֹז"ש וּלְשִׁי תוּס'
מְנַחוֹת (כ"ה ע"א) ד"ה הָא וְכו' מְבֹנְאָר דְּגַם פְּסוּל לִיפָא וְא"כ קִשָּׁה קו' תוּס' יוֹמָא שָׁם
ע"ב ד"ה חִיָּשֵׁב וְכו' וְתִירוּצָם לֹא א"ש לְשִׁי תוּס' מְנַחוֹת הַנָּ"ל, הִנֵּה לַעֲנֵ"ד לִק"מ דְּהָא
דְּכָלֵל וּפְרָט עֲדִיף מְגוֹז"ש הֵינּוּ הִיכָא דְּהַפְּלֵל מְנוּתָר וְאַתִּי לְאַשְׁמוּעִי דְּלֹא נִילוּף הַגּוֹז"ש
אָבֵל בְּדֵאִיפָא לְהַשְׁוֹת הַגּוֹז"ש וְהַפְּלֵל וּפְרָט פְּשִׁיטָא דִּי"ל כֵּן וְה"נ הָא י"ל דְּהַגּוֹז"ש אֲתִי
לְפָסְלוֹ וְהַפְּלֵל וּפְרָט קמ"ל שְׁאִינוּ חִיָּיב לְכֵן בְּעֵי שְׁפִיר דְּשָׁמָא פְּסוּל וְכַתְּרוּץ הַתוּס' בִּיּוֹמָא
שָׁם וְהָא דְּכַתְּבוּ הַתוּס' בְּמְנַחוֹת דְּגַם פְּסוּל לִיפָא הֵינּוּ בְּדֵלִיפָא גּוֹז"ש לְהִיפּוּף אִין לְחַלֵּק
בֵּין חִיּוּב מְשׁוּם פִּיגּוּל וּבֵין לְפָסוּל וְחִדַּע שְׁהֵרִי הַתוּס' בִּיּוֹמָא שָׁם (ו' ע"ב) ד"ה הָא אִינוּ
נוֹשָׂא וְכו' כְּתַבוּ בְּעֲצָמָם דְּאִפִּילוּ פְּסוּל לִיפָא דְּדוֹקָא בְּשִׁלְמִים מוֹדָה ר"ש מְשׁוּם דְּאִיפָא
ק"ו מִשָּׂא"כ הִיכָא דְּלִיפָא ק"ו וְזֶה סוֹתֵר לִמ"ש בְּעֲצָמָם (דף מ"ח) הַנָּ"ל וּבַעֲכָצ"ל כְּמ"ש
דְּבַקְטֵרַת דְּאִיפָא גּוֹז"ש דְּמִי לְהַתֵּם דְּאִיפָא ק"ו וְע"ע בְּתוּס' זְבָחִים (כ"ג ע"ב) ד"ה הָא וְכו'
וְעַמְל"מ פַּח"י מִפַּה"ק ה"ז מ"ש בְּזָה.

וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן קִלְה לְהַרְבּ הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַצַּדִּיק הַמְּפֹרָס וְכו' מו"ה אֲבָרְהָם
שְׁלִיט"א מִק' סְאֲכֻטְשָׁאב בְּרוּסְיָא פּוֹלִין הִנֵּה כְּבוֹד הַד"ג חָזַר וְהִשְׁיב עַל מ"ש לוֹ (לְעֵיל
סִימָן י"ד) וְאָבָא עַל סֵדֵר דְּבִרְיוֹ וְהִנֵּה בְּמָה שְׁפַתְבְּתִי לוֹ דְּאִין רֵאזִיה מְהָא דְּגִידְמַת חוֹלְצַת
בְּשִׁינְיָה וְדַחִיתִי רֵאזִיתוֹ וְעַל זֶה הִשְׁיב דְּרֵאזִיתוֹ מֵהַפּוֹסְקִים שְׁהַעֲתִיקוּ דִּין גִּידְמַת דְּחוֹלְצַת
בְּשִׁינְיָה שְׁיִשׁ בְּזָה טִירְחָא גְּדוּלָה וְהו"ל לְאַשְׁמוּעִין דְּמַהְגִּי עַל יְדֵי שְׁלִיחוֹת וּג"ז אִינוּ
מְנוֹכְרָח דְּהַפּוֹסְקִים נְקֻטוּ עֵיקָר דִּינָא דְּהַש"ס וְעוֹד דְּלִפְמ"ש בְּמַכְתְּבֵי הַקְּדוּם דְּגַם נְשִׁים
מְחֻיָּבוֹת בְּמ"ע דְּחִלְצָה אִם כֵּן י"ל דְּמַצְוָה בְּהָ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחָה אָבֵל י"ל דְּתַלְיָא בְּשִׁנִּי
תִּירוּצֵי הַתוּס' בְּחוֹלִין (כ' ע"א) ד"ה לֹא לְמַעוּטֵי וְכו' שְׁהַבִּיאוּ רֵאזִיה דְּשָׁן עֲדִיף מְשֻׁמָּאל
לְעַנְוֵן מְלִיקָה כְּדֵאֲשַׁכְּחוּ לְעַנְוֵן חִלְצָה דְּגִידְמַת חוֹלְצַת בְּשִׁינְיָה וּבִירוּשְׁלָמִי מְשֻׁמַּע דְּחִלְצָה
בְּעֵי יָמִין וְשָׁמָא אִין כ"כ רֵאזִיה דְּדִלְמָא לִיפָא עַפּוּבָא בְּיָמִין וְה"ה אִם חִלְצָה בְּשֻׁמָּאל כְּשֵׁרָה
ע"ש וְאִם כֵּן אִי נִימָא דְּגַם לְכַתְּחֵלָה כְּשֵׁר בְּשִׁינְיָה שְׁפִיר י"ל דְּמַצְוָה בְּהָ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחָה
אָבֵל אִם רַק בְּדִיעְבַּד כְּשֵׁר א"כ לִיפָא לְמִימֵר בְּזָה דְּמַצְוָה בְּהָ יוֹתֵר מִבְּשִׁלּוּחָה כִּינּוּ דְּהִיא
עֲצָמָה אִינָה יְכוּלָה לְקַיֵּים כְּפִי חִיּוּב הַמַּצְוָה לְכַתְּחֵלָה וְהַשְׁלִיחַ יְקַיֵּים חִלְצָה בְּיָמִין: וּמ"ש
כַּת"ר שְׁשֻׁמַּע שְׁנַמְצָא בְּדִרְשָׁה נְדַפְסָת (וְהוּא בַּס' אַהֲבַת יְהוֹנָתָן עַה"ת פ' נִיחִי) גִּידְמַת

חולצת בפיה ופי' על ידי שליח שתעשה בדיבורה אבל הרי לפנינו הגי' חולצת בשנייה ואני מוסיף שהרי בש"ס דילן ובירושלמי דניק דחולצת בשנייה מ"ט מידי וחקלצה ביז פתיב ואי הפונה בפיה שתעשה שליח א"כ איך דניק לה מדלא פתיב וחקלצה ביז והן אמת די"ל לפמ"ש הרשב"א ובאה"ע סי' קמ"א ס"א בהג"ה דאם אמרה לקבל הגט מיד בעלה אין לקבלו מיד שלוחו אבל באמרה לקבל מבעלה תוכל לקבלו מיד שלוחו א"כ ש"מ דידו אתי למעט שלוחו וא"כ י"ל דניק מדלא פתיב וחקלצה ביז דהוי ממעט שלוחה ש"מ דחולצת בפיה ר' ע"י שלוחה ועמ"ש בתיבורי לחו"מ סימן ר"ז ס"א בשם הקה"י בזה ולפמ"ש שם דהיכא דמוכח יתורא דלישנא שאני והבאתי מדברי הרשב"א וסמ"ע סי' ל"ט סקמ"ה יש לדון גם בנ"ד דאי הוי פתיב ביז הוי אתי למעט שלוחה ומ"מ פיון דבש"ס בבלי וירושלמי וכל הפוסקים גרסי בשנייה וגם פבר הבאתי מהתוס' חולין דמפנרש פן וכ"ה בא"ז הל' חליצה סי' תרע"א באורף א"כ בודאי אין לסמוך על הדרשה הנאמרת בדרך דרוש ואגדה וכבר אמרו בירושלמי פ"ב דפאה אין למדין מן האגדות והמדרשות וצדקו מאד דברי הד"ג נ"י.

וע' סנהדרין מ"ט ע"א לדבר אתו בשלי וכו' על עסקי שלי ופירש"י מלשון של נעלה ששאלו גידמת במה חולצת התחיל שוחה לפניו ומראהו כף חולצת בשנייה ושלף חרבו והרגו ע"ש הרי מפנרש כמ"ש.

ומ"ש על דברי הפ"י שהבאתי בדבר שאינו מפנרש בתורה אלא מסברא לא אמרינו אין היקוש למחצה ועל זה תמה הדר"ג על דברי הפ"י מהא דילפינו פסח דורות מפסח מצרים דאינו בא אלא מן החולין כדאי' ביבמות (מ"ו) ומנחות (פ"ב) ור"א ור"ע פליגי רק אם דנים אפ"ש מא"א ונהרי גם בפ"מ לא נאמר בפירוש אלא מסברא.

לענ"ד לק"מ דשא"ה דאיתא היקשא מפנרש ועבדת בחדש הזה שיהיו כל העבודות שוות רק במה דממעט קרא בפירוש כדאיתא בפסחים (צ"ו) אינם שוות אבל הכא נהי דאיתקש אשה לאיש דבעינו שיהיה איש ולא קטן וקטנה אבל מנ"ל דגם בשאר דברים איתקש ואף דאין היקוש למחצה בזה שפיר י"ל כסברת הפ"י ועוד דהתם פיון שבמצרים לא היה עוד מעשר כלל שהרי לא נצטוו עוד על המעשר עד אחר שנתנה תורה הו"ל כפתוב בפירוש וע' תוס' זבחים ט' ע"ב בד"ה איתיה וכו' דגם בהיקוש דזאת התורה תורה אחת לכל החטאות אליבא דר"ש לא איתקש אלא במידי דכתיב בהדיא בחטאת גופא אבל שינוי קודש לא פתיב בהדיא ע"ש והכא י"ל גם לרבנו פנ.

ומה שהקשה מהא דמנחות (ז סוף ע"ב) וישם (ח' רע"א) בדין חביתי כ"ג דלר"י אינה קדושה לחצאין ולר"א מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין ופריף לילף מדם והקשו בתוס' הרי בדם ליכא מתוך ובשאר מנחות מודה ר"א דלא קדשי לחצאין פיון דלא קרבין לחצאין ותירץ דאפילו ליכא מתוך בשאר מנחות מכל מקום פיון דקדשי חביתין לחצאין מאיזה טעם שיהיה ילפינו שאר מנחות מינייהו ומבואר דלא כהפני יהושע הנה מלבד דהפני יהושע בעצמו שם הביא מהתוספות דלא סבירא ליה פן ואם פן י"ל דהוא יסבור כתירוץ ב' של התוס' שם.

אבל גם אי נימא דלא כהפ"י היינו בדבר שאינו נגד כלל שפתורה אבל הכא בכל התורה מהני שליחות מלבד בדברים פריטיים שמיעטה התורה בפירוש כגון סמיכה ויבמה ועגלה

ערופה כמ"ש התוס' בערכין (ב' ע"א) ד"ה קרבנו אם פן זהו חידוש ששד"ש תורה אם פן אף דבחליצה באיש ל"מ שליחות הוא רק משום דבדבר שבגופו ואתיא ממילא ל"ש שליחות פלל פמו בתפלין וכדומה אם פן אמאי נימא דההיקוש דאשה לאיש אתי להוציא מן הפלל ממה שבכל התורה בדבר שאינו בגופו ולא אתי ממילא דמהני ביה שליחות ובכל חידוש קי"ל דהבו דלא לוסף.

וגדולה מזו מצינו בזבחים (צ"א ע"ב) בהא דמזלף יין ע"ג האישים דלר"י דסובר דשא"מ אסור אף על גב דגלי התם קרא דאשה ריח נוחם עקרינו למשמעותיה דקרא למדרשה נחת ריח הוא לפני פאישים שלא יתא נגד הפלל שבכל התורה וע' ברש"י בזה וע' בתוס' פתובות (מ"ה ע"א) ד"ה תנאי היא וכו' דלא מפליג לעיל בין אשתני גופא לאשתני דינא אלא לרבא דאמר מיש"ר חידוש הוא וכו' אם פן יש לנו להעמיד בפחות שנוכל דהיינו לא אשתני גופא וכו' ע"ש ובר"ן נדרים (ס"ז ע"ב) ד"ה אימא וכו' דלהכי בלחוד הוא דאוקמה ברשותא דארוס ולא למידי אחרין וכו' אין לה לנפות בארוס אלא בפחות שבשיעורין וכו' ע"ש וה"נ בזה מהראוי לומר דלא קאי על זה ההיקוש דאשה לאיש נהרי מצינו בתוס' יבמות (צ"ט א) ד"ה מתי וכו' דאף על גב דבכל נוקתא הוקשו עבדים לקרקעות ה"א יש להשבם כמטלטלי דלא סמ"ד עלוניה ע"ש הרי דבדאיפא סברא לחלק לא אמרינו אהלמ"ח וה"נ בנ"ד: ומ"ש בדין קריאה דלא מהני ביה שליחות פמו דב"ש דנדאי האומר לחבירו שיקרא קר"ש עבורו דל"מ משום דהיינו פן כמצינו שבגופו תמהני שהרי מבואר בירושלמי דברכות ובר"ן סופ"ג דר"ה פל הברכות מוציא רבים י"ח חוץ מבהמ"ז דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל הוא יברך ובק"ש דכתיב ושנתם שיהא כאו"א משגן בפיו ובתפלה שיהא פל אחד מבקש רחמים אם פן אין משם ראיה וע' במט"א דיני קדיש אות ט' באר"ך בענין זה מכמ"ק וגם הוא לא הנפיר מהירושלמי ור"ן הג"ל ועמג"א כ"י הפ"ד סק"ג וסי' תפ"ט סק"ב ומחה"ש שם ובטור וב"י סי' קפ"ו ובט"ז שם אכל מ"מ לדינא צדקו דברי מעכ"ת דהא בבכורים שליח אינו קורא לפי כא"י לומר האדמה אשר נתת לי אם פן ה"נ א"י לומר לא אבה יבמי ולזה העירני הגאון מו"ה יואב יהושע נ"י אבד"ק קונצק במקתבו: אכל מ"מ הרי ברשפ"ם ב"ב (פ"א סוף ע"ב) מבואר דגם על ידי שליח הפעלים קורים בביתם ואין חילוק בין אם קרוב לירושלים או רחוק וגם לשי' תוס' שם (פ"ב א') ד"ה עד וכו' דאין הפעלים קורין הרי מבואר באס"ז שם בשם רמב"ן ורשפ"א הטעם לפי שא"י לומר הנה הבאתי שהרי הם לא הביאו אכל ה"א הרי היבמה תוכל לומר בפני בית דין שבביתה מקודם מאן יבמי להקים וגו' וכשיודיעו ב"ד למקום היבם מזה יאמר הוא לא תפצתי לקחתה השליח יעשה הרקיקה ואמירת פכה יעשה דזה יוכל גם השליח לומר פמובן: ומ"ש עמ"ש מדברי התוס' יבמות (פ"ו) דהיכא דא"א להקיש בכל דבר ל"ש לומר אין היקוש למחצה דאין משם ראיה דשא"ה דבתרומה אסור זרות היינו שאינו פהו ובמעשר הרי לוי אוכל אלא דנרצה ללמוד דמי שאינו לא פהו ולא לוי לא יאכל על זה פתבו דכיון שא"א להשוות לגמרי לאסור על מי שאינו פהו שהרי לוי אוכל לכן לא מקשינו משא"כ בנ"ד ובהיא גם מתוס' קידושין (מ"ד ע"א) ד"ה צונח דאף על גב דר"ל לא מקיש לענין קטנה מ"מ יש להשוותם בכל מה שנוכל להשוות.

אם פי סבירתו נכונה אבל לפמש"ל דטעמא דקריאה ל"מ על ידי שליח הוא משום שא"י
לומר מאן יבמי וגו' אם פן הרי למאן דס"ל דאין דנים אפשר מא"א גם בהיקוש אם פן
ה"נ בנ"ד וכן רקיקה דל"מ על ידי שליח ללמ"ל משום דבעינן שיראו הרוק יוצא מפי
היבמה והני מידי דממילא גם פן אין ראיה מזה לחליצת האשה דכבר פתבתי דכיון דבכל
התורה שש"א פמותו אין ללמוד בהיקושא פיון דאיפא סברא לחלק וכבר הבאתי מהתוס'
יבמות (צ"ט) לענין עבדים דהקשו לקרקעות כה"ג ותדע שהרי בבכורות שליח מביא
ואינו קורא ולא לפינון בהיקושא הבאה מקריאה אף על גב דאדם דן היקוש מעצמו ובע"כ
מטעמא דכתיבנא: ומ"ש עמ"ש על טעם ג' דככה ממעט רק במה שהוא מעשה באיש
א"כ לא אימעיט מזה שליחות של האשה ותמה כת"ר שהרי פתיב יעשה לאיש שהאשה
תעשה מעשה באיש וע"י שליח הרי אין האשה עושה המעשה באיש אני תמה על תמיהתו
אטו פתיב פכה תעשה היבמה באיש הרי פתיב פכה יעשה בציר"י וקמ"ץ שהוא לשון
מתפעל שיהא נעשה מעשה ומשמע גם אם יהיה נעשה על ידי אחרים כמ"ש רש"י פ'
בא יעשה בציר"י משמע על ידי אחרים וע' נבחים (ס"ד ב') מי פתיב ימצה ימצה פתיב
וברש"י קידושין (י"ד ב') ד"ה מקרוהו דכי ימכר ע"י אחרים משמע וע' רש"י פתובות
(ס"ט ב') גבי אבלים ינחם ובב"ק (ז') ישלם ישולם ובתוס' סנהדרין (ט"ו ב') ד"ה אימא
ועוד בכמ"ק עצמו מספר ומזה הטעם נראה עוד טעם דאין ללמוד חליצת האשה מקריאה
ורקיקה או מחליצת האיש מהיקושא דהכא גלי קרא דככה יעשה דמהני בדיעבד גם על
ידי שליח דאל"כ הול"ל פכה תעשה היבמה לאיש ואף שהיבמה בעצמה אומרת פן מפל
מקום אם היה דבר זה מעכב שהיבמה עצמה תעשה פן הול"ל פן ללמדנו דככה בא לעכב
גם ד"ז: ומ"ש עמ"ש ראיה דאי נימא דשליחות הוי פידיעה בלא ראיה אם פן למה חייב
לשמאי הזקן בצא הרוג הנפש הא בד"נ ל"מ ידיעה בלא ראיה וכת"ר הביא מתוס'
שבועות (ל"ד ע"א) ד"ה דאי וכו' דאין חילוק בין ד"מ לד"נ הנה הרשב"א חולק ע"ד
תוס' שם וע' בב"ש א"ע סי' מ"ב סק"ב ותנאים סוף סימן צ' וגם בהגמ"ר דקידושין סי'
תקס"ד וע' תשו' מהרי"ק שרש קכ"ט באורף שהעלה דגם בד"מ ל"מ שום אומדנא
בעולם ואין לחלק בין אומדנא לאומדנא אא"כ המעשה ברור אלא שפוסקים בדעת
הנותן יעו"ש היטב וע' תשו' רדב"ז ח"א סי' ה' וסי' תמ"ח וסי' ר"כ וחש סי' תרע"ח
ותשו' צ"צ סי' ע"ט וגם לשי' תוס' הרי לפי הס"ד דהש"ס בסנהדרין הני ס"ל לחלק בין
ד"מ לר"נ ואיך יפרנס הש"ס פלוגתא דשמאי ורבנן וע"כ לא נחלקו רבנן על שמאי אלא
משום דב' פתובים הבאים פאחד אין מלמדין או מטעם דרשא דקרא ע"ש והרי בלא"ה
ל"מ על ידי שליח משום דהוי פידיעה בלא ראיה, ומה שפתיב כת"ר דבאומדנא חזקה
פזו לכ"ע מהני גם בד"נ אף אני אומר דבכה"ג מיקושב פראיה לענין חליצה.

וגם פבר הביא כת"ר בשם הרה"ג מסאראצק נ"י שהשיג על זה לדעת הפוסקים
דשליחות קידושין א"צ עדים אם פן אף ידיעה אין פאן שהפעל קדשה: ומ"ש כת"ר
עמ"ש בתשובתי דראוי לקיים הקריאה ורקיקה אחר החליצה וצינוד כת"ר דאף שאין
הסדר מעכב מ"מ י"ל דקריאת מאן יבמי אחר חליצה לאו פלום הוא הנה גם לפ"ז הרי
פבר נתבאר דהיבמה יכולה לומר מאן יבמי בפני בית דין שבעירה קודם חליצה פמו
בבכורות דלשי' רשב"ם הפעלים יכולים לקרות בביתם וגם לשי' תוס' וש"פ שם מודו
הכא א"כ הרי הקריאה ורקיקה שאחר חליצה פנדאי יוכל להיות אחר זמן, ומ"ש כת"ר

דאמירת פכה יעשה אם אין עסוקין עוד באותו ענין אין לו משמעות פלל אינו מוכרח די"ל דגם אחר זמן יוכלו לחזור ולעסוק באותו ענין ולפרש שעל ידי שלא רצה לייבמה רוקקת בפניו ואומרת מאמר פכה יעשה וגם בלא"ה הרי פבר הביא כת"ר מחידושי רמ"ה לסנהדרין דלגוסחי דילן דגרסינן אי אקדים פ' וחקלין לית לן בה ה"פ אי קדים וחקלין מקמי קריאה קמיתא לית לן בה אף לפירושי צרפת גרסינן אי אקדים רקיקה לחליצה ל"ל בה ומסתייע מדמיתתי תנ"ה בין שהקדים וכו' ולגוסחי דילן ל"ק דכיון דבהקדים רקיקה לחליצה פשר ה"ה בכולהו וסיים בצ"ע ובחידושי הר"ן מפרש אי אקדים רקיקה לחליצה הנה גם מדברי הר"ן אין הכרח די"ל דה"ה בכולהו ונהו שהניח רמ"ה בצ"ע י"ל דהיינו אם גם לפירושי צרפת י"ל פן ולגוסחא דידן בודאי פן הוא אם פן אין ספק מוציא מידי ודאי כמ"ש כה"ג הב"ש באהע"ז סי' ק"ח סק"ד ובש"ס שלפנינו (ק"ו ע"ב) אר"י מצות חליצה קוראה וקורא וחולצת ורוקקת וקוראה מאי קמ"ל מתני' היא הא קמ"ל מצוה הכי ואי אפיך ל"ל בה הרי דנקט נמי הקריאה שקודם חליצה ובכולהו אי אפיך ל"ל בה ודמיתתי תנ"ה בין שהקדים חליצה לרקיקה וכו' היינו כמ"ש הרמ"ה דה"ה בכולהו וגו' זו היא גם בא"ז הל' חליצה סי' תר"ע ותדע שהרי הרי"ף השמיט ברייתא דבין שהקדים וכו' והעתיק רק מימרא דר"י דקוראה וקורא וכו' וסיים דאי אפיך לית לן בה וכו"ה בעיטור אות גט חליצה וכו"נ להדיא בקיצור פסקי הרא"ש אות י"ט וז"ל וקוראה מאן יבמי וקורא לא חפצתי וחולצת ורוקקת וקוראת וכו' ואם שינה אין הסדר מעכב עכ"ל ומבואר שדעת הרי"ף ועיטור וקיצור פסקי הרא"ש פדעת רמ"ה וכו"נ דעת הא"ז ולכאורה הנה נ"ל קצת ראיה דקריאה דקודם חליצה אם קרא אחר פך אינו פלום מהא דיבמות (ק"ה ע"א) ולרבי עקיבא מאי שנא רקיקה דפסלה לעלמא ומאי שנא קריאה קריאה דאיתא בין בתחלה בין בסוף לא מיחלפא ליה ופירש רש"י דא"נ אמרינו דתתיבם לא מיחלפי לאינשי בחליצה דליכא למימר הך בתר חליצה אתיבם דאמרי הך קריאה דמקמי חליצה הנאי אבל רקיקה דליתא אלא בתר חליצה מיחלפא לאינשי ואמרי מדרקקה ודאי חליצה ברישא ואפילו הכי הדרא ומתייבמת ע"ש ואם בדיעבד מהני פל הקריאה אחר חליצה אפתי אתי לאחלופי פהא דסוכה (מ"ח ע"ב) אלא שהיו משחירין בשלמא דין משחיר אלא דמים אמאי משחיר פיון דבעירה של יין לתוף של מים יצא של מים אתי לאשחורי דפעמים היו מחליפין הרי דדבר הכשר דיעבד מזמן לפעמים פן וה"נ בזה אבל באמת לק"מ דודאי דבר האסור לכתחלה לא שכיח שיזמן פדאיתא בגיטין (ס"ז ע"א) ובפרט בדבר הנעשה בבית דין הרי בית דין זריזין פדאיתא בפסחים (ל"ו) ועוד דכיון דעכ"פ איכא למיתלי שנעשה פהוגן לא אתי לאחלופי ולכן לענ"ד גם בקריאה דקודם חליצה אין הסדר מעכב ומצאתי בשו"ת מהר"י מברונא (שהיה בימי מהרי"ו והובא כמ"פ בפוסקים) סי' ל' דמפניו דגם בקריאה דקודם חליצה אין הסדר מעכב ומותר לקרות אחר חליצה ורק למצוה מהפוכה דחליץ שנית ע"ש באורו ובסימן ל"ג עוד בזה: אבל מ"ש כת"ר ראיה מהא דפסק הרי"ף סופמ"ח דאם אינה יכולה לומר לא אבה יבמי בב"א הניא בכלל א"ר לביקלה הרי בידה ללמוד והוכח שבידו עדיפא ממחוסר זמן ובע"כ דגם בכה"ג שראוי לאחר זמן אינו בכלל ראוי לביקלה יפה כתב ואחרי שבכל פרט יש עיקולי ופשוטי ובפרט שכבר הבאתי בתשובתי מדברי הרשב"א בשם הר"י דמפניו דחליצה ל"מ על ידי שליח גם בהאשה וגם מדברי הספרי

נראה פן להדיא ועוד מפמה הוכחות חלילה להקל בזה: והנה הגיעני עוד מכתב בענין זה מהגאון אבד"ק קונצק נ"י והביא גם פן ראיה דל"מ על ידי שליח מדברי הכ"מ פ"ב ממלכים ה"ג בהא דמלך אינו חולץ ולא חולצין לאשתו ומפרש רבינו שטעם שאינו חולץ משום בזיון דידיה וכינן שאינו חולץ אינו מניבם ואין מניבמין את אשתו לפי שהיא אסורה להם גם אין חולצין לה פנין שאפילו יחלצו לה אסורה להנשא משום שגנאי הוא למלך שתהא אלמנתו חולצת מנעל עכ"ל.

וקשה דמכל מקום תחלוץ על ידי שלוחה ולא יהיה לה גנאי ובע"כ דל"מ על ידי שליח והנה באמת דברי הכ"מ צע"ג שהרי ברמב"ם שם מפורש דטעמא שאין חולצין לאשתו הוא משום דאי אפשר לניבמה פה אין חולצין והוא משום דכל שאינו עולה ליבום א"ע לחליצה וכמ"ש שם הרמב"ם בדין המלך דהואיל ואינו חולץ אינו מניבם משום דס"ל דכל שאינו עולה לחליצה א"ע ליבום וכמ"ש בפיהמ"ש רפ"ב דסנהדרין וע"ש בתוי"ט נעותוס' יבמות (י' ע"ב) ד"ה איהו וישם (מ"ד ע"א) בד"ה וניבבם ובב"ש רס"א קס"א (וע' תשובות ספר יהושע בפו"כ שבסופו מהא דחרש וחרשת שאינם חולצים ומ"מ מניבמים ונעלם ממנו דברי תוספות יבמות (מ"ד א') ד"ה פל שאינו עולה וכו') וכפי הנראה יש חסרון תיבות בכ"מ ומתחלה העתיק טעמו של רמב"ם והוסיף די"ל גם טעם דאין חולצין את אשתו פנין שאפילו יחלצו לה אסורה להנשא ועוד משום דגנאי הוא למלך שתהא אלמנתו חולצת מנעל ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול או דר"ל שאם הייתה מותרת להנשא לאחר משום עיגון דידיה היינו מתירים לה לחלוץ ולא היינו חוששין על הגנאי אבל פנין שאסורה להנשא אנו חוששין להגנאי.

ועכ"פ פנין שאסורה היבמה לחלוץ מטעם שאינו ראוי ליבום ורק לסניף הוסיף עוד טעם משום בזיון המלך אם פן היכא דאיהו ל"מ עביד שליח נמי לא מצי עביד ואין משם ראיה. ומכל מקום לדינא ח"ו להקל כמ"ל ועוד הרבה הגאון הנ"ל בראיות ואין עת האסף פנין שלדינא פן עיקר: ובדבר מה שצדדתי בתשובתי לצרף מה שהיבם פוקר ומלעיג על מצות חליצה והבאתי מדברי הפר"ת סימן קי"ט דמי שאינו מאמין בדבר אחד מן התורה או דחז"ל דינו כמומר לכל התורה ועושה יי"נ במגעו וכעת שבתתי וראיתי שדברי הפר"ת צע"ג וח"ו לצרף דבר זה גם לסניף וראיה מש"ס דכריתות (ז' ע"א) בהא דמוקי ר"י למתני' במבעט דאמר אין יוה"כ מכפר וכו' ור"ל סבר מבעט נמי מכפר עליה יוה"כ ובפלוגתא האומר לא תכפר לי חטאתי אביי אמר אינה מכפרת רבא אמר מכפרת וכו' פי פליגי דאמר תיקרב ולא תכפר וכו' ונהדר ביה רבא כדמתניא יכול יהא יו"כ מכפר על שאינן שבין וכו' מאי שאין שבין וכו' פי הא דעולא אר"י אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וכו' גברא בר כפרה אלא וכו' שאין שבין דאמר לא תכפר עלי חטאתי וכו' ובתוס"ח שם פתבו דר"י ור"ל לא פליגי אלא ביה"כ שמתכפר גם על המזיד אבל בחטאת גם ר"ל מודה וכן אביי ורבא לא פליגי אלא בחטאת ע"ש.

וברמב"ם פ"ג משגגות ה"י מבואר דמבעט היינו שאינו מאמין בכפרתו ואומר או מחשב בלבבו שאין אלו מכפרין ע"ש ואי נימא דהוי כמומר לכה"ת אם פן איף עליה בדעת רבא לומר דמכפר הרי פל קרבן של מומר פסול דאימעט מקרא כדאיתא בת"כ ובחולין (ה) ועוד מכמ"ק דבמומר לכה"ת לכ"ע קרבנו פסול ובע"כ דלא נחשב כמומר לכה"ת: והנה

מעכ"ת הביא גם פן ראיה בשם הגאבד"ק קונצק נ"י מש"ס דחולין (קל"ב ב') דכל פהו שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בפקונה ופירש"י שאומר בלבו דברי הכל הן ולא צונה המקום להקריב לו קרבנות אלא משה בדה מלבו אין לו חלק בפקונה ואין לו חלק בקדשים ע"ש ומשמע דדוקא באינו מודה בעבודה אבל אם כופר במצנה אחרת שבתורה יש לו חלק בפקונה ואי חשוב כה"ג כמומר ואסור בפסח יאסר גם בשאר קדשים מהיקשא דזאת התורה פעין מה שכתבו התוס' יבמות (ע' ע"ב) בד"ה דפסח דאונן דאסור בקדשים יליף מפסח בהיקשא הנ"ל ופסח גמר ממעשר.

הנה לענ"ד יש לדחות דהנה בצל"ח פסחים (ע"ג א') הוכיח מהסוגיא שם דלא משגי בפסח תיקון להוציא מידי אמ"ה משום דכל בן נכר לא יאכל בו מה שאין פן בשאר קדשים משגי שפיר דתיקון מידי אמ"ה לב"נ כמ"ש רש"י שם ע"ש.

ומבואר שדעת רש"י דשאר קדשים מומר אוכל בהם וא"כ לרש"י לשיטתו אין ראיה כלל ולשיטת התוס' הרי יש לומר דאינו מודה בעבודה היינו שחולק בדעתו ומכשיר הפסול או להפוך פעין זמן ממרא אבל אינו מומר וכופר ואפילו הכי אין לו חלק וגם בלאו הכי אין הכרח גם לשיטת תוס' דאיתקש קדשים לפסח לענין אכילה דנדאי לא איתקש בכל דבר שהרי הפסח אינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי וה"נ יש לומר דמומר מותר לאכול וע' נבחים (צ"ט ע"ב) דגם הפסול לעבודה ואינו ראוי לחיטוי אוכל וע"ש בתוס' ד"ה אינו חולק וכו' ונהגם דיש לדון עוד בזה מקל מקום עכ"פ אין ראיה להפוך: ועכ"פ אי אפשר לצרף דבר זה לסניף בנ"ד ולחשבו כמומר וגם יפה פתב כתר"ה דכיון שלא נתברר אם היה פן בעת מיתת אחיו יש לומר דהשתא איתרע ובד"ז פבר הארכתי בחיבורי דע"ת סימן א' סקכ"א וסקכ"ב.

והנלע"ד פתבתי: לא שלחתי תשובתי הנ"ל להגאון מסאכטשוב יען פי אין נ"מ לדינא שגם אני הסכמתי בזה לאיסור): סימן קלו להרב וכו' מו"ה מרדכי גולקי נ"י מק"ק טאמאשפאלי ברוסיא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בחומץ חזק ששמוהו תוף פלי חלב וספק אם שקה פשיעור שיתחיל להרתים ושמוהו לתוף תבשיל ביצים ובשר ולא היה ס' נגד החומץ וחרבו ועברו התבשיל עם תבשיל אחר של בשר עד שהיה בהם ס' נגד החומץ מהו דין התבשיל ורו"מ פתב לאסור התבשיל בפשיטות שהרי ספק פבוש אסור וזה תמוה דבב"ח ספק פבוש מותר וגם בשאר איסורים בכבוש פחות ממעת לעת בדבר חריף ורק בכדי שיתחיל להרתים דעת בית ישראל דהוי רק מדרבנן וע' בשפ"ד סי' פ"ג סקכ"ג וסימן ק"ד סק"ב ומש"ז סימן ק"ה סוף סעיף ק"א ונהגם שהמש"ז סינים שאין להקל מפל מקום דעת הבל"י דהוי ספק איסור תורה ומצטרף לס"ס.

אף דבאמת גם ספק פבוש בבב"ח אם נתבשל חזר לספק איסור תורה בבב"ח כמו שכתוב במש"ז סי' ק"ה סוף סעיף ק"ב. אף בשו"ת שם ארי' יו"ד סימן ס"ו צידד להקל דטעם היצא על ידי פבוש הוי טעם קלוש ואינו חוזר ונאסר ע"ש וע' תשו' שו"מ מה"ק ח"ב סוף סימן קמ"ג ובבל אריה חולין (קי"א ע"א) ד"ה דם ולענ"ד בזה פליגי הי"מ ורש"י פסחים (כ"ה ע"א) ד"ה זאת אומרת וכו' תאמר בבב"ח שהי"ל שעה"כ ודו"ק ואף שאין להקל מפל מקום פבר פתבתי דיש לומר פבוש פדי שירתים רק דרבנן בכל האיסורים

וגם הרי דעת הש"ך סי' ס"ט סקס"ח דבכלי ל"ש שיעור פבוש גם בד"ח בכדי שיתחיל להרתיע וע' מג"א סימן תמ"ז סקט"ז וסקכ"ח ודג"מ שם בדין חומץ דיש להקל פהש"ך.

אף מדברי הט"ז יו"ד סימן קכ"א סק"ו מוכח להיפוך ועכ"פ לשיטת הש"ך ודג"מ יש להקל ועוד דבנ"ד הרי הנה בהחומץ נ"ט בר נ"ט דהיתרא ואף שהחומץ ד"ח הרי דעת הפמ"א דמשקה לא הוי דבר חריף מה"ת וע' מש"ז רס"י צ"ו שהשיג עליו אבל בשעה"ת ח"ג פ"ו העלה דהוי ספיקא דפלוגמא וע' שפ"ד סימן ק"ב סוף סעיף ק"ח ובזכרון אברהם שם העלה דבזה פליגי תוספות ורשב"א ונהגם שפשו"ת ש"צ מפקפק בזה אבל אין דבריו מוכרחים כלל ואין פאן מ"ל אם כן בנ"ד יש כמה צדדים להקל דשמא לא נכבש פשיעור שיתחיל להרתיע ושמא פהש"ך דאינו פולט מפלי ושמא אין החומץ דבר חריף שיפליט נ"ט בר נ"ט מה"ת והוי ספק ספיקא בדאורייתא וספק אחד בדרכנו וגם הרי דעת הרא"ה בבד"ה בית ג' שער ג' דדבר חריף א"י להפליט מפלי כלל ואף דבמשה"ב חולק וכן קיימא לן מפל מקום חזי לאיצטרופי וגם הרי דעת הפר"ח וכו"ו דלשיטת תוס' ורא"ש דנ"ט בר נ"ט בדבר חריף לא גרע מנתבשל דשרי וע' בספר עבודת ישראל בחי' לחולין גם כן בזה: גם יש לדון דכיון דהחומץ נכבש בעודו היתר בהכלי הרי דעת כמ"פ דבהיתרא בלע לא אמרינו פבוש כמבואר פמו שפתב המג"א סימן תמ"ז וסימן תנ"א וע' בח"ד סימן ק"ה סק"ב ובמק"א הבאתי מדברי הר"ש פ"ט דשביעית מ"ה דדוקא בדרכנו יש להקל בהיתרא בלע ע"ש ותבין אם כן אי ניימא פדעת בית ישראל דכבוש בדבר חריף בכדי שיתחיל להרתיע הוי רק מדרכנו שוב יש לומר דבהיתרא בלע לא אמרינו פבוש בכה"ג כלל וגם בלאו הכי הרי החומץ לא נ"ו וא"צ לשער אלא כפי המזומע ובתו"ד הפלי יש ה' או ו' פעמים נגד דופני הפלי אם כן אפשר שגם בתבשיל הראשון הנה בו ס' נגד טעם החלב שגפלט מהפלי לתו"ד החומץ באם שפל הפלי היתה מלאה עם החומץ ונפלט להחומץ רק חלק ה' או חלק ו' אבל גם אם בבירור לא הנה ס' יש כמה צדדים להקל וכמ"ש: ומה שהאריך רו"מ בדין ספק איסור אם מבטלין לכתחלה דלהסוכרים דכל איסור ביטול לכתחלה הוא רק מדרכנו מהראוי להקל יש לפקפק בו דהא קיימא לן דאין עושין סד"ר לכתחלה כמ"ש המג"א סימן ו' ועוד בכמ"ק וגם בשפ"ד סי' צ"ט סק"ו פתב מדעתו כן.

ומ"ש רו"מ מדברי פר"ת סימן צ"ט סוף סק"ה דספק איסור מותר לבטל ליתא דהפר"ת פתב שם רק דגם למ"ד דאיסור לבטל מה"ת היינו בודאי איסור מה שאין כן בספק מותר מה"ת לבטל לכתחלה ובדיעבד גם במזיד יש לומר דגם רבנו לא גזרו אבל לבטל לכתחלה מודה דאיסור מדרכנו עכ"פ וע' בשו"ת ספר יהושע בפו"כ סימן תל"ז שפתב בפשיטות להתיר להוסיף לכתחלה בספק איסור אבל דבריו צ"ע וכבר ראו עיניו דברי השפ"ד סימן צ"ט סק"ו ובא"א או"ח סימן תס"ז ודברי השד"ח מערכת א' אות ה' שהביא חולק ע"ד הפר"ת אבל במחכ"ת לא העתיק יפה דברי הפר"ת.

ומ"ש רו"מ מדברי הנו"ב סי' מ"ה דביבש ביבש לכ"ע אין מבטלין מה"ת והעיר בזה לנ"ד ליתא דבנ"ד הרי הוא רק פליטת הפלי שגכנס להחומץ והחומץ הנה היתר אלא שאח"ז נתערב בתבשיל בשר וא"צ ס' רק נגד טעם החלב וגם דוקא ביבש ביבש החמיר

הנו"ב מה שא"כ בלח בלח ומה"ט לק"מ מה שפתמה עליו מתשו' הרשב"א ח"א סימן רכ"ב שרמז בהגהת י"ש סימן צ"ט.

אף לפמ"ש במקמ"ח סימן צ"ט ותשו' מהר"י אסאד האו"ח סימן קצ"ג וסימן ר"א דבאיה"נ לכ"ע אין מבטלין מה"ת א"ה בהמ"ח ע' בישויע"ק או"ח סי' תרע"ד שפתב גם כן פן ע"ש] אם פן ה"נ בב"ח והו' אמת שבתשו' רע"א סימן ר"ז העיר דלפמ"ש התוס' והרא"ש בנדה דהא דמהני ביטול בב"ח אף דהיתר בהיתר לא בטל משום דביותר משיעור ס' לא הני דרף ביטול אם פן אין זה בכלל מבטל לכתחלה דהא פשיש ס' לא אסרה תורה פלל ואין ההיתר מפת ביטול אבל מדברי תשו' רדב"ז ח"ג סימן תקמ"ז והש"ף סימן צ"ב מוכח להיפך ובמק"א הבאתי מדברי הלח"מ פט"ו ממ"א הכ"ו שרמז קצת לסברת רע"א ע"ש ותבין אבל לא פתב שיהא מותר לבטל לכתחלה בשל תורה: ומה שישאל בדין שמות של חתן וחתמו שפתב החכ"א בשם ס"ח דדוקא במשולשים הנה בס"ח סימן תע"ז מייירי פשראובו נשא אשה ששמה רבקה ובנו נשא פן דדוקא במשולשים היינו פשאין אמו של הבן שמה רבקה אלא נשא אשה אחרת אחר מיתת אשתו ראשונה או שנשא עוד אחרת ובכה"ג דוקא במשולשים שהאב והבן וכן הבן נשאו נשים או שהאשה והבת ובת לקחו ג' שמות לא יצליחו ולא מייירי פלל בחתן וחתמו או פלה וחתמה וד"ז לא ממני יצא אלא ממו"ר הגה"ק מוהר"ש אבד"ק בעלז זצ"ל והנלע"ד פתבתי: סימן קלז להרב וכו' מו"ה יהאל מיכל פאגעל נ"י בק"ק ריזאנוליא בארץ הגר מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שפשו' ב' ביצים במחבת והוציאו שניהם בבת אחת ובשעת ביטול פיסו המחבת בכיסוי ואח"כ הניחו הפיסוי על קדרת תבשיל של שבת בשעת ביטול והסירו הפיסוי ואחר כך נמצא טפת דם בביצה אחת וגם הקדרות היו שנים ולא נודע על איזה משתיהן הניחו הפיסוי.

עכת"ד השאלה: הנה בגוף מחלוקת הש"ף סימן ס"ו בתערובות חז בחד ידע פי לפענ"ד צדקו דברי הש"ף מאד חזא דאף שנאמר שכל הביצה שי"ב דם פולטת כל פליטתה פשיעור הביצה בגדלה מ"מ הרי הפליטה יצאה דרף המים ונשאר מהפליטה הן בהמים והן בביצה השניה לפי ערף אם פן בהביצה השניה בודאי יש רוב נגד הביצה האסורה פינון שנתחלקה פליטה האסורה ונשאר ממנה גם בהמים אם פן לא נכנס להביצה הכשרה רק כפי ערף וממילא איכא רוב בהכשרה נגד פליטת האיסור וא"ל דכיון דהמים מבשא"מ וצריכים לומר סלק שא"מ פאלו אינו והוי פנכנס פל הפליטה לביצה שניה דז"א דאף דלהלכה אמרינו סלק מפל מקום הרי זה דומה פאלו בא אליהו ואמר לנו שנכנס מפליטת ביצה האסורה רק חצייה וכדומה להביצה השניה הכשרה.

וגם אין לומר דכשנכנס פליטת הביצה האסורה לתוך המים נ"נ פל המים וצריף לשער בביצה השניה נגד פל המים שנבלעו בה וליכא גם רוב דז"א דהא בלח בלח בהפ"מ לא אמרינו חנ"נ ובפרט בלא נודע אם פן הרי פאן ספק אם הדם במקום האוסר וכבר נודע דבכל מקום שמותר בהפ"מ בדאיכא עוד ספק מותר גם בלא הפ"מ כמ"ש הש"ף סוף סימן נ"ד והפמ"ג בכללי הוראה אות ו' וה"נ לא אמרינו דהמים נ"נ פלל אפילו בלא הפ"מ וממילא דהביצה השניה מותרת.

ועוד שְׁהָרִי מְבוֹאָר בתה"א להַרְשֵׁב"א שְׁבַרְסִי ק"ג ומש"ז שם דְּכַל פְּלִיטָה הַיּוֹצֵאת בע"כ היא מְעַט פְּחוֹת נְבֻלְעַת בְּהַשְׁנִי מְכַפֵּי כְּמוֹת הַבִּיצָה וּמְמִילָא אִיפָא תְּמִיד רֹבב דְּהָא קִינְמָא לֵן דָּא"צ כְּפָל וְסָגִי בְּמַעַט יוֹתֵר דְּגַם לְדַעַת הַרְלַנ"ח דְּנוֹקָא בְּדְבָרִים הַנְּבֻלְלִים בְּעֵינֵן כְּפָל מַה שְׁאִין כֵּן בְּתַעְרוּבוֹת שְׁפָל אֶחָד עוֹמֵד בְּפָנָי עֲצָמוּ וְע' בְּתַשׁוּ' פ"י ח"ב שְׁהוּבָא בְּתַשׁוּ' ב"א סִימָן ס"ה וּבְצַל"ח פְּסָחִים (מ"ד ע"א) שְׁפָסְקוּ גַם כֵּן דָּא"צ כְּפָל וּכ"ה בַּמַּג"א סִימָן תַּנ"ה סַקט"ו וְע' תַּשׁוּ' ח"ס יו"ד סִימָן צ"ט וְסִימָן ר"ט בְּדַעַת רִיב"ש וְטוֹר יו"ד סִימָן קי"א בְּזָה וְלָזָה עוֹרְרָנִי קֶצֶת ח"א מַד' תַּה"א הַנְּל': וְלַעֲנִין הַמִּים כְּבָר צִידָד הַפַּמ"ג דִּישׁ לְוִמֵר דְּכִינֵן דִּישׁ דִּיעוֹת דְּדָם בִּיצִים דְּרַבְּנֵן גַּם הַשְׁ"ף מוֹדָה דְּאֶמְרִינֵן סַלְק וְגַם שֵׁא"מ מוֹתֵר וְאַף דַּהֲל"ש מִחְמִיר הִנֵּה בְּשׁוֹ"ת טו"ד מַהֲד"ק ס' ק"ב פְּסַק כַּהֲפַמ"ג (וּבְפָרְט לְשִׁיטַת פְּלַתִּי דְּאַחַר בִּישׁוּל לַכ"ע דָּם בִּיצִים דְּרַבְּנֵן וְאַף שְׁבִיא"פ סִימָן צ"ב חוֹלֵק עָלָיו מְפָל מְקוֹם חֲזִי לְאִיצְטְרוּפִי) וְאַנִּי אֶמְרָתִי רְאֵיהָ דְלָא כַּהֲל"ש שְׁהָרִי הַחֲלָבוֹן וְחֲלָמוֹן הֵם מִבְּשֵׁא"מ כַּמ"ש הַפַּמ"ג או"ח סוֹף סִימָן שִׁי"ט וְסִימָן תְּקוּ"ג בַּא"א סַק"ג וְאַף שְׁפַתְבָּ שֵׁם דְּבִטְעָמָא שְׁוִינִים לַפַּמ"ש בַּדַּע"ת סִימָן נ"ה סַקס"ח בְּשֵׁם פַּר"ת וְנו"ב אִם אֵינָם מִב"מ בְּשֵׁמָא סָגִי בְּשִׁינֵי קֶצֶת בְּטְעָמָא וְה"נ בְּזָה הַחוּשׁ מַעֲיָד שְׁיֵשׁ קֶצֶת שְׁוִינֵי בְּטַעַם וְע"ע בַּמַּש"ז סִימָן תַּמ"ה סַק"ד דְּגַם אִם רַק קֶצֶת שְׁוִינֵי טַעַם הָיָה מִבְּשֵׁא"מ אִם כֵּן תִּיקָשִׁי אִיף פְּסָקוּ הַפּוֹסְקִים דְּבִיצָה בְּטַל בְּרוֹב לַעֲנִין דָּם בִּיצִים הָרִי אִיפָא גַם שֵׁא"מ וְע"כ דְּאֶמְרִינֵן סַלְק.

וְאַף דְּהָיָה תְּרַתִּי דְּסַתְרִי לְהַתִּיר בֵּין הַחֲלָבוֹן בֵּין הַחֲלָמוֹן מִכַּח סַלְק הִנֵּה מִהַתּוֹס' חוֹלִין (ק' ע"ב) ד"ה הָנָה מִין וּמִינֵוּ וְכו' וּבְר"ן סוֹפְכ"ה מְבוֹאָר דְּגַם בַּכַּה"ג אֶמְרִינֵן סַלְק אִם כֵּן מוֹכַח דְּגַם שֵׁא"מ מוֹתֵר וְע"כ דְּבַצְיָרוּף י"א דְּדָם בִּיצִים דְּרַבְּנֵן יֵשׁ לְהַקְל בְּזָה.

וְעַכ"פּ בַּנ"ד שְׁפָסְקוּ פְּלִי אַחַת שֶׁל בְּשָׂר עִם הַכִּיסוּי שְׁפָסְקוּ הַמְּחַבֵּת בְּשַׁעַת בִּישׁוּל הַבִּיצִים וְלֹא נוֹדַע אֵיזָה קַדְרָה כִּיסוּ בָּהּ אִף דְּסַפְק ב' בְּתַעְרוּבוֹת וְהַשְׁ"ף בְּכֻלֵּי ס"ס לֹא הַתִּיר בַּכַּה"ג אֶלָּא בַּהַפ"מ וְסַעוּדַת מְצָנָה מְפָל מְקוֹם בַּנ"ד שְׁיֵשׁ כְּמָה צְדָדִים לְהַקְל לְגַמְרִי לְהַתִּיר גַּם הַמִּים וְהַמְּחַבֵּת אִם כֵּן מְפָל שְׁכֵן שְׁיֵשׁ לְהַתִּיר הַצְּאֵלִינֵט וְעוֹד דְּגַם הָאוֹסְרִים הָרִי טַעַמָּם מְשׁוּם דְּסַפְק הָרֵאשׁוֹן הוּא בְּשֶׁל תוֹרָה אֶבֶל בַּנ"ד כְּמוֹ שְׁהַתִּירוּ הַרַמְ"א וְש"ף בְּבִיטוּל בְּרוֹב מְשׁוּם דְּאִיפָא דִּיעָה דְּדָם בִּיצִים דְּרַבְּנֵן וְלֹא מְקַרֵּי עַל יְדֵי גִלְגוּל הֵכִי נְמִי בְּזָה יֵשׁ לְצַרְף סַפְק ב' שַׁע"י תַּעְרוּבוֹת שְׁהָרִי גַם שֵׁם סַפְק ב' עַל יְדֵי תַּעְרוּבוֹת וְע' בַּשַּׁפ"ד רִישׁ דִּינֵי ס"ס וּבַמַּש"ז ס' נ"ז סַקִּי"ד דִּישׁ לְצַדָּד בְּסַפְק פְּלוּגָתָא לְצַרְף גַּם סַפְק ב' שְׁעַל יְדֵי תַּעְרוּבוֹת וְאַף שְׁחוּכָה שֵׁם מְדַבְרֵי הַשְׁאוּל בְּכַתְבֵי מַהֲרַא"י הִנֵּה בְּשׁוֹ"ת תַּפְּאָרַתְצָבִי חִיו"ד סִימָן ס"ה בְּאַמְצַע הַתַּשׁוּ' הַעֲלָה לְהַקְל.

וְא"כ הַדְּבָר בְּרוּר שְׁהַתְּבַשִּׁיל שֶׁל שַׁבֵּת יֵשׁ לְהַתִּיר בְּפִשְׁיטוֹת: זוֹלַת זָה מ"ש דָּאָם הַבִּיצָה הָאֶסוּרָה בְּעֵין פִּינֵן שְׁהַבִּיצָה עֲצָמָה אֶסוּרָה מִסַּד"א גַּם הַתַּעְרוּבוֹת אֶסוּר כְּבָר הָאֶרְכָּתִי בְּתַשׁוּ' וְקֶצֶתָהּ נְדַפְס בְּחִיבּוּרֵי מְשַׁפֵּט שְׁלוֹם ס' קַצ"ח דְּגַם בַּכַּה"ג יֵשׁ לְהַתִּיר הַתַּעְרוּבוֹת וְע' בַּשַּׁע"מ הַל' מְקוֹנְאוֹת כְּלָל ו' וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימָן קַלַח לְהַרְבּ הַה"ג וְכו' מו"ה מְרַדְכִי פְּרַעֲנָקֵל נ"י אַבְד"ק סַאֲרַאקָא: בַּבַּעֲסַרְאֲבִיע רוֹסִיָּא.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּהַגֵּט שְׁשַׁלַּח אִישׁ א' מְקַהֲלַתְכֶם שְׁזָה כְּמָה שְׁנֵי עֲזָב אִשְׁתּוֹ דְּבוּרָה בַּת יַעֲקֹב הַפְּהֵן עֲגוּנָה וְגַלְמוּדָה וְעַתָּה בְּהִיּוֹת אַחִי הָאִשָּׁה בְּמַדִּינַת אַמְּעַרִיקָא נוֹדַע לוֹ כִּי הוּא יוֹשֵׁב רְחוֹק כְּמָה פְּרַסְאוֹת מַעֲיָר נַעוּוִיאַרְק וְכו' לְרוּ"מ שְׁשַׁלַּח לְשֵׁם סִידוֹר

השמות וההרשאות וכפי שחקר רו"מ מהאשה והראתה הפתונה ונכתב שמו לבוש בן שמואל ושם הקודש לא נודע ובמכתבים שלו חתם לאוניש בשני וואווי"ן ניו"ד אחר האל"ף וכפי שהיה נקרא בפ"כ הנה בקמ"ץ תחת הלמ"ד ובבי"ת רפויה ואחר טנרר ועמל גדול בא גט על ידי רב אחד ושמו שפתי וחותרם א"ע מו"צ בביהכ"נ שכת אחים וסידר עזיאל לבוש דמתקרי לבוש המכונה לאוניש ועל ההרשאה חתמו עידי הגט וכתבו בה ועדיו החתומים פלוני ופלוני היינו שמות עצמם והנה ליה לכתוב ועדיו החתומים הם חתומי מטה כמ"ש הפת"ש בסדר גט שני סק"ב בשם הג"מ ובשד"ח מערכת גט סימן כ"ה אות י"ד ורו"מ חשש מלבד סידור השמות שאינו עולה יפה שכתב על שם החתימה המכונה וגם במה שכתב בתחלה לבוש בלא אל"ף המורה על קמ"ץ ואחר כך כתב לאוניש באל"ף ועל ידי זה יוכל הקורא לטעות בשם לבוש הנכתב מקודם נקרא בפת"ח ולא כמו המכונה ועוד דעכ"פ יש לחוש על המסדר שהוא ע"ה ושמה הנה פמה חששות הפוסלין כמ"ש הרמ"א סימן קמ"א ס"ל בהג"ה: והנה מפח השמות הנה מ"ש עזיאל בלא נא"ו אחר העין הגם שבלק"ש סמ"א פסק לכתוב בנא"ו פיון שהב"ש אות ע' והט"ג שם הביא והו בלא נא"ו אין מקום לחוש במקום עיגון וגם מ"ש דמתקרי לבוש הגם שבט"ג ש"א אות ע' סק"ח הביא בשם ר"מ חרף שם לאבוש באל"ף הרי כתב שהמגרש הנה חותרם בלא אל"ף וגם בלק"ש הנה"ל העתיק בלא אל"ף ואף שפשו"ת ב"א סי' פ"ו וז"ל ש סוף סימן נ"ג פתבו לכתוב המכונה אבל פיון שתיבת לבוש הוא מלה בלה"ק וכמו שכתוב בזכריה ויהושע הנה לבוש בגדים וגו' יותר נכון לכתוב דמתקרי וראיתי בספר שם עולם שנדמ"ח שהעיר מדכתיב ה' מלך גאות לבש ואפטר נשתבש בהמבטא קצת לכנות לבוש ונה דוחק אבל לפמ"ש יותר נכון ובפרט בנ"ד שפתי הנראה נקרא לס"ת בשני השמות עזיאל לבוש בנדאי יש לכתוב דמתקרי כמ"ש הט"ג בלק"ש סק"ד בשם הח"ס בשם אליעזר ליפא ואף דבחה"ש סי' ק"ל וסי' קל"ו חולק גם בזה וס"ל לכתוב המכונה וע"ש סי' קנ"ז וסי' קע"א וסי' קע"ז וסי' ר"ו אבל מלבד שבד"ח שער התשובות חולק עליו ופסק כהט"ז וע' תשו' ברפי יוסף סימן ס"א וסימן ס"ז מ"ש בזה ובפרט בנ"ד שהוא תיבה בלשה"ק בנדאי יש לכתוב דמתקרי וממילא דאין לכתוב באל"ף רק כמו שכתוב במקרא וגם בש"ס נמצא פן כמ"פ ע' יומא (ל"א ע"ב) פשהוא לבוש וכו' ועוד בכמ"ק ובשם לאוניש שכתב על פי חתימתו שלא נמצא פן בלשה"ק צריך לכתוב באל"ף על הוראת קמ"ץ.

וימה שכתב המכונה על שם החתימה הגם שהט"ג אות ח' סוף סק"ג וסק"ד כתב דאין לכתוב המכונה ע"ש החתימה אבל בד"ח בהגהותיו על הט"ג שם השיג עליו דשפיר יתכן לכתוב המכונה ע"ש החתימה וזהו דלא כמ"ש באה"ש פל"ז סק"ד וכבר ראו עיניו מ"ש בשד"ח מערכת גט סימן ו' אות ד' וסימן ל"ה אות ב' ובפרט בנ"ד שבפ"כ נקרא גם פן פן ואין היכר בהמבטא בין בי"ת רפויה ובין ואווי"ן אם פן פשיטא דגם אם הנה כותב דמתקרי אין חשש פל"ל כמו שכתב כה"ג הט"ג ש"א אות ח' סק"ד כה"ג וע' בד"ח ש"א אות ס' בשם נתנאל ובפ"כ סענדר וחותם אלכסנדר דיש לכתוב המכונה אלכסנדר כמו שכתב הב"ש שם דכיון דנקרא סענדר על ידי שמקצרין הלשון יתכן יותר לכתוב על שם החתימה המכונה ע"ש וזהו פועל דברינו ולכן מפח השמות הגט פטר במקום עיגון ואין לדון את המסדר לע"ה: וגם בדבר ההרשאה כבר ראו עיניו פי תיבות

החסרים גם בסי"ג ממהר"ם ובש"ע סימן קמ"א ס"ל נחקרו תיבות אלו וכן מה שחמתמו
עדי הגט על ההרשאה וכתבו ועדיו החתומים בו וכו' אין קפידא אף דחושש להוכיח מזה
שהמסדר ע"ה.

הנה מצאתי בתשוב' פ"י ח"א הא"ע סוף סימן ב' שהביא גם פן דברי הריב"ש ורמ"א
והעלה להכשיר הגט שהיה הוא הפותח להמסדר כל פירטי ההנהגות ובפרט פשהיה לפניו
סה"ג שבש"ע שאין לחוש לטעות במלתא דלא שכיחא אף שהיה בו כמה טעותים שהם
פשרים בדיעבד ודוקא היכא שיש טעותים בדקדוק הלשון דמוכח שהוא ע"ה וכדומה
יש לחוש לטעות אחרים מה שאין פן כמה שיש לתלות בט"ס וכדומה וע' כה"ג בשו"ת
ברפת יוסף חאה"ע סוף סימן נ"א וכתב רמז הפת"ש סקכ"ח לתשו' פמ"א ח"ג סימן מ"ז
ובגוף התשו' כתב וז"ל נראה ברור דהתם מייירי שניכר לכל שטעו בדבר משנה ובדבר
שפפוןרסם לפסול אפילו במקום עיגון מה שאין פן פאן יש לומר שלא דקדקו בין יו"ד
יתירה הנכתב בצביתו בין צדי"ק לבי"ת שפאת במקום חיר"ק וכן בווי"ן פתבנו ע"פ
הרא"ש וטור דיש להתיר אפילו לכתחלה ליתן אם הווי"ן פתובים באר היטב ונראו לכל
שיצאו מפלל יודי"ן וכן במ"ש שם האשה בשורה שביעית פי ד"ז לא נזכר אלא בסי"ג
של ר"מ מקראקא שפדרו גיטין משוננים זה מן זה פנזכר ברמ"א סוף סי' קכ"ט עכ"ל
והו אמת דבתשו' ד"ח ח"ב א"ע סימן פ"ט העיר דגם אם נראה שטעו רק פחונמרת מנהג
המסדר לכל נראה שהם הדיוטים וצריכים עדים פכל דשב"ע פיון שיצאו מפלל סתם
ספרי דדייני מגמר גמירי אבל אחר זה הביא דברי הרמב"ן ריש גיטין דאין לחוש
למחנך ושאר דברים בגט רק לשמה וכ"ה בפ"י רפ"ק דגיטין אם פן פשראין מהם רק
טעות בדבר שהוא רק חומרא בעלמא מחזקינן להו לבקיא בגט דבעי לשמה ולשאר
פסולים לא חיישינן אף שכתב דזה דוקא אם שלית הראשון נותן הגט אבל היכא דשליח
אחד עשה שליח ב' אם פן אם הב"ד שפנסר לפניהם פסולים אין פאן קיום וגם דמסתמא
אינם בקיאים בהלכות עדות ואין קיומם נחשב לכלום ע"ש באר"ך וגם בסי' צ' חזר ופסק
פן אולם פאמת דבר זה תליא באשלי רב"ב דכבר העלה מהרי"ט בשניות חח"מ סימן
מ"ו דגב"ע שאין פה מו"מ יכולה להתקיים אפילו על ידי ג' הדיוטות ואפילו בדליכא חד
דגמיר ואף שבקצה"ח סימן ע"ט סק"ז השיג עליו מדברי העיטור וש"ע סימן כ"ח סכ"א
וסיים דעכ"פ בעינן חד דגמיר וע' בשו"ת עט"ח חח"מ סוף סי' א' מ"ש ליישב דברי
מהרי"ט ונהביא מתשו' המיוחסות סי' קי"ב דמוכח להיפוך מדעת העיטור ומפל מקום
סיים שאין לזוז מדברי הש"ע שסתם פדעת העיטור ואני מצאתי בכנה"ג לחו"מ סימן
כ"ח בהגב"י אות קכ"ג שהביא גם פן בשם מהר"ח באסן דלקבל עדות גרע מלכוף אדם
לדון לפניהם והר"א די ביטין העלה דגם בעדות סגי פחד דגמיר וסביר לדעת הרא"ש
ולשיטת הרי"ף ורמ"ה צריכים ג' דגמירי ושם אות קכ"ה הביא בשם פנו שמואל דגם
הרי"ף מודה דדיעבד סגי פחד דגמיר וסביר ולדעת הרא"ש בדיעבד מהני גבנית עדות
גם בפני ג' הדיוטות ממש ונהביא מתשו' רח"ש חלק א"ע סימן י"ח בבבאור דברי הרא"ש
וע' תומים סימן ג' סק"ב שכתב בפשיטות דעדות חמור מדין ולא הביא מפל ה"ל ועכ"פ
בדאיכא חד דגמיר וסביר יש לסמוך ע"ד המקילים בדיעבד אף בנ"ד שלא טעה בדברים
מפוןרסמים ולא בדברים המעפבים בדיעבד והוא מקום עיגון נלע"ד דיש להתיר ליתן
הגט ובלבד שיספים עמנו עוד רב מובהק.

והנלע"ד פתבתי: (ועמש"ל סוף סימן קל"ד): סימן קלט להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יצחק צבי אמסעל נ"י מו"צ ד"ק סטראפקיב בארץ הגר. מכתבו מגלה עפה הגיעני וע"ד שאלתו באחד שנשא גרושה ותיכף בבעילה ראשונה רמ"ת על הסדין וכתונת של הבעל וינען שלא ידעו חשש איסור רמ"ת ספ"ה ז' נקיים וטבילה וחרה וראתה מ"ת עד ה' פעמים בל"ט ואחר זה דרשה ברופאים ועל ידי זה נודע הדבר והרופא עשה הבדיקה המבואר בתשו' א"ש שלקח גוממי העשוי כמדה הראויה לבדיקת נשים ועליו פרו מוכין וואטע ותחב בעומק ויצא נקי ומזה שפט שאין לה שום חולי והגם שאמרה שפרגשת כאב לא האמין לה ולפי דברי האשה ישבה עם בעלה הראשון ערו חצי שנה ולא אירע לה בשום פעם אחר הבתולים וכעת פסק וסתי ועוד לא הופר עוברא אבל לפי דעתה נתעברה.

עכת"ד השאלה: והנה מ"ש רו"מ מדברי הש"ך סימן קפ"ז סקי"ד שהחמיר כדעת רש"י דבבעל ראשון ל"מ בדיקה הנה הגם שבשו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סימן י"ב ביאר יפה פונת הש"ך ושכ"ה בבואור הש"ך על הטור מפל מקום הרי הש"ך עצמו סיים דכל האחרונים מקילים ובתשו' אמונת שמואל סימן נ"ז נשאל ממהר"ם זיסקינד בזה והשיב להתיר וגם בתשו' מהרמ"ז בעצמו העתיק תשובתו והגם שלא ירדו לעומק פונת הש"ך בכ"ז הנה בשו"ת אמרי אש חיו"ד סימן ס"ה ביאר פונת הש"ך בענין אחר ובכ"ז הביא מתשו' שב יעקב והגאון מאמשטרדם שעשו מעשה להקל בזה ודלא כהש"ך והוא העלה דהיא דאתחזקה בביאות של היתר שדעת הר"ח להקל ברמ"ת אף שבס"ת חולק עליו ולא קי"ל פותיה מפל מקום לדעת רש"י ז"ל דמודה לסמוך על הבדיקה ומפל שפן באשה שיש לה נסת ע"ש ואף שבנ"ד העיר רו"מ דלא מקרי הוחזקה בביאות היתר כיון שבעל זה לא הוחזקה בהיתר רק בבעלה הראשון ואפשר דאצבע של בעל השני גורם ד"ז.

אבל מפל מקום הרי יש לה נסת וגם הרי לא בדיקה קודם תשמיש וכבר פתבתי בתשו' מדברי האשכול הלכות נדה סימן מ"ח שהביא דעת י"א להתיר בלא בדיקה ק"ת וזהו כדעת הפרישה וכ"ה בבעה"נ להראב"ד ודלא כהאחרונים שרצו להעמיס פונה אחרת בדברי בעה"נ ואף שהאשכול חולק עליו מפל מקום הרי הח"ס סימן קס"ד העמיס פן כדעת רש"י אם פן ממ"נ אליבא דרש"י יש להקל וגם עכ"פ חזי לאצטרופי להקל על ידי הבדיקה וע' תשו' תשב"ץ ח"ד טור א' סימן מ"ט שפסקו הר"ש דוראן ועוד גדול אחד להתיר על ידי בדיקה גם לבעל ראשון אף דרו"מ פקפק בהיתר בדיקת הא"ש בנ"ד על פי דברי הנו"ב מ"ק סימן מ"ג ומ"ת סימן צ"ג שחידש דלבעל ראשון ל"מ בדיקה כשלא מצאה על הצדדים כלום דשמא אין כל האצבעות שוות וגם לשיטת הב"י דאין לחוש לזה להחמיר מ"מ בנ"ד שלא ראתה בהיותה עם בעלה הראשון איכא הוכחה לזה וגם הב"י מודה דיש לחוש לכה ויפה העיר בזה.

והנה בגוף דברי הנו"ב פ"ב כתב בתשו' א"א שם דבתשו' מיימוני להל' אי"ב סימן ג' מבואר כהב"י ז"ל ועתה נראה לי דאפילו בדיקה עצמה על ידי שפופרת ולא מצאה דם קלל תוכל לשמש אחר כך דלמא נתרפאת שהרי על ידי הכנסת שפופרת רגילה לראות כמו על ידי אצבע דאם לא פן מה הועילו חכמים בבדיקה זו הלא שמא לא תמצא דם קלל א"ו על ידי השפופרת רואה תדיר פל זמן שלא נתרפאת ועל היתר זה ראוי לסמוך

אפילו לבעל נפש וכו' עכ"ל ומבואר דגם בלא ראתה קלל מהני הבדיקה ובאמת שפבר הביא מזה הש"ך סקי"א ופסק גם כן פו אף שנתראה מדבריו שדעת הפוסקים דגם בלא נמצא קלל תלינו שבא מן הצדדים ואחר כך הביא בעצמו מתשו' מיימוני הנ"ל דטעמא משום דתולין שנתרפאה וכבר האריך בזה הסד"ט סק"ו אף דמפל מקום בנ"ד שלא ראתה תחת בעלה הראשון יש לומר דלא תלינו להקל על ידי שפופרת אבל הנה בתשו' הנ"ל הבאתי מהספר חסידים סימן תתשכ"ג דגם ברמ"ת לפעמים הוא רק מפני שבוועל בכת ונעצתו שיבעול שלא בכת ובהכנסת מקצת האבר ולא תראה עוד ע"ש ואף שאין לסמוך ע"ז ברמ"ת גמורה אבל בנ"ד שפדקה בשפופרת שוב יש לסמוך על עצת הס"ח הנ"ל ולנסות אולי לא תראה עוד על ידי שינוי באצבע.

ועוד דלפמ"ש בתשו' ח"ס סימן קפ"א ליישב דברי הב"ח שכתב דגם בלא נמצא קלל תלינו שבא מן הצדדים והביא מרמב"ם סופ"ד דמפנרש כהב"ח וביאר הדברים על נכון ואף שגם הסד"ט סוסק"ו הביא מדברי רמב"ם ונדחק בזה והוכיח מהראב"ד להיפוך הנה הח"ס שם ביאר ליישב פונת הראב"ד דלק"מ וגם השוה דברי תשו' מיימוני שלא יסתור לזה ותוכן דבריו דאדרבא פינו דאין האצבעות שוות תולין בחיפוף בצדדים שעל ידי זה מתהנה הדם באצבע זה ולא באחר אם כן לפי זה גם בנ"ד ליכא הוכחה ממה שלא ראתה מבעל הראשון דאדרבא תולין בזה שאין האצבעות שוות ע"ש ותבין.

וכה ראיתי בשו"ת הרי"מ יו"ד סימן י"ב שהאריך לפקפק הרבה בענין בדיקת הא"ש ושגם הא"ש לא התיר אלא בצירוף שהרגישה כאב בשעת תשמיש. והנה גם לפי דבריו הרי בנ"ד מרגשת גם כן כאב לפי דבריה ומכחשת דברי הרופא שאמר רק בהשערה בעלמא ועוד דכל פקפוקו שם מפני שבדבר ר"ף אי אפשר להכניס כל כך בעומק הראוי אבל בזה"ז שעושין מן גוממי והוא נכנס בעומק הראוי גם הוא מודה שהבדיקה מועלת: והנה כפי ציור השאלה שנתעברה וגייע זמן היפר העובר כבר הביא ר"מ דברי הנו"ב מ"ת סימן נ"ה שהתיר בזה כל זמן שתהיה מעוברת ומינקת והחוו"ד סק"ג חולק והנה כל טעמו של הח"ד משום דחיישינו שבא הדם מחמת חימוד ולזה אין השפופרת מועיל וכפי ציור השאלה שפסקה ראיתה על ידי שנתעברה ואם יבורר על ידי היפר הנולד שנתעברה ינודע למפרע שנתעברה מעת שפסק וסתה והרי ג' חדשים הראשונים קשה תשמיש לאשה כדאי בנדה (ל"א ב') ואפילו הכי רמ"ת אם כן איכא הוכחה שאין הדם שלה על ידי חימוד אם כן באשה זו שפיר יועיל היפר העובר להתיר בכל זמן הנ"ל גם לשיטת הח"ד ועוד שהרי אומרת שהרגישה כאב וצער בכל תשמיש אם כן לא בא מחמת חימוד ובאמת שבאשכול סימן מ"ח פסק כהמחמירים דל"מ בדיקה בבעל ראשון דחיישינו שמה מחמת חימוד תשמיש ראתה דם וכיון דבשפופרת ליכא חימוד אין להקל על ידי בדיקה אלא לשלישי משום דליכא תקנתא אחריתא לא חיישינו לחימוד ע"ש אם כן לשיטת המקילים דמהני בדיקה גם לבעל ראשון בע"כ ס"ל דגם שלא להוציאה מבעל ראשון לא תלינו בחימוד אלא דמפל מקום יש לחוש לחולי דממלאות ונופצת לשיטת הח"ד ומה"ט ס"ל דגם בימי עיבור יש לחוש אם כן בנ"ד שפדקה בהכנסת הגוממי שהוא בדיקת הא"ש ולא ראתה ליכא נמי הך חששא ובה אין מקום לחוש מפני שראינו שבבעל ראשון לא ראתה ואיכא הוכחה שאין כל אצבעות שוות שהרי הח"ד עצמו כתב דנגד חשש חולי שממלאות ונופצת ליכא למיתלי בשינוי אצבעות קלל דבכל דבר שמכניסים

למקור מחויב הדם לצאת משם ולכן לענ"ד גם הח"ד מודה בנ"ד להקל כל זמן העיבור והנקה: אף שלא נתבאר במכתבו אם האשה עצמה השגיחה בעת בדיקת הרופא בהכנסת הגוממי שלא היה שום דם על המוך דהרופא נדאי שאינו נאמן ובאופן זה צריכה שתבדוק עוד הפעם פן ואז תהיה מותרת עכ"פ כל זמן עיבור והנקה וגם בלא"ה כבר האריף בשו"ת זית רענן ח"ב חיו"ד סימן י"ט ובנה דניק על כל דברי הח"ד וסתר ראיותיו והעלה דהעיקר פדעת הראשונים עיין שם היטב: והנה רו"מ הביא דברי המנ"י שחידש דגם בראתה ג"פ מ"ת בליל טבילה מותרת לשמש בשאר הלילות והביא מדברי הח"ס סימן קפ"ג שהחזיק בדעתו אלא שפייס שמתשו' הרשב"א סימן תתל"ט ל"מ פן ורו"מ כתב דמ"ש הרשב"א ואם הורגלה לראות סמוך לטבילה כל שעת תשמיש הראשון וכו' ר"ל תשמיש הראשון ששמש ליל ב' אחר טבילה שהרי אסורה לשמש שנית בל"ט אם פן אין סתירה משם אבל הנה באשכול שם כתב וז"ל ומינה איכא למילף אם ראתה לעתות קביעות בשעת תשמיש פגון בליל טבילה ובינתים לא ראתה תפרוש פעם אחרת בל"ט ואם לא ראתה בו א"צ עוד לחוש לל"ט פדאמרינו גבי ונסתות ראתה ליום מיוחד פגון בר"ח וכו' ואם שמש ג"פ בל"ט וראתה מתשמיש זה ובינתים לא ראתה הוקבע ראיתה בתשמיש בל"ט ולא תשמש עוד בל"ט אבל בשאר הימים מותרת וה"נ תניא אם יש לה נסת תולה בנסתה פלומר אם רמ"ת בעונות קבועות תולה בנסתה ולא תשמש עוד בעונות אלו עכ"ל וע"ש בנח"א בבואור הדברים ועל כל פנים מבואר דדוקא בלא ראתה בינתים ששמש בינתים קודם שרמ"ת ג"פ אז תולה בנסתה שבל"ט אבל בסתמא אסורה בכל הלילות: ומ"ש רו"מ להוכיח כהמנ"י מהא דמותרת לבעל ב' בלא בדיקה ותלין דלאו כל אצבעות שוות ואי נימא דטעמא דרמ"ת משום חימוד א"א לחלק בין אצבע לאצבע ולא בין כח לכח ובע"כ דתולין כדי שלא להוציא אשה מבעלה דעיקר החשש שפא ע"י הדוחק בכח או אצבע העב שכיח שיבא הדם יותר באצבע זו מבחברו ותולין גם במלתא דלא שכיח א"כ ה"נ יש לתלות במעשה הטבילה ג"כ להקל במכ"ש ממה שתולין להחמיר יותר בל"ט.

והנה מ"ש דלענין חימוד אין לחלק בין אצבע לאצבע ליתא שהרי מבואר ביומא (כ"ט ע"א) למה נמשלה אסתר לאילה וכו' רחמה צר ונחביבה וכו' וה"נ יש לומר דכל מה שהאצבע עב יותר יש חימוד גם לאשה ועל כל פנים פיון שמדברי האשכול מוכח להחמיר א"א לסמוך ע"ד המנ"י והן אמת שראיתי בדג"מ מהד"ק שפסק ג"כ כהמנ"י אבל גם הוא לא ידע מדברי האשכול שהוא רב קדמון.

ולכן אין להקל בזה: אולם מה שנתבאר לעיל להקל בימי עיבור והנקה בצירוף הבדיקה הדבר פשוט דאחר עיבור זמן הנ"ל תחזור לאיסורה ואין להקל על פי בדיקת הא"ש שעשתה דכיון שהיתה כבר מסולקת דם בזמן ההוא כפי טבע הנשים שבוה"ז אף שאין סומכין ע"ז להקל וע' בשו"ת רע"א סימן קכ"ח באמצע התשו' מכל מקום יש לחוש עפ"ז להחמיר דשפא ע"ז לא נמצא דם על המוך ולכן תצטרף אז לעשות שנית הבדיקה ובצירוף עצת הס"ח נוכל להקל: והנלע"ד פתבתי: סימן קמ להמנ"לג החריף מו"ה זאב אביגדור פונק נ"י מטארנא.

מכתבו הגיעני וע"ד ששאל אם מותר לעשות בראזע פולווער בשבת הנה בתשו' א' הארכתי בדין עשיית מי זאדע ביו"ט והעליתי דאסור גם על ידי עפוי"ם דהוי כמוליד פקא דאו"ח סימן ש"כ ס"ט דאסור לרסק השלג והברד דהוי כמוליד ונהרי אפי' מוליד ריקא אסור ומכ"ש בזה והבאתי מפלוגתת רמב"ם וראב"ד שפסימן תק"ב פקא דאין מוציאין אש מעצים ואבנים ושגם הרמב"ם מודה דאיכא בזה משום מוליד ועוד מפמה טעמים העליתי שם לאסור וגם בנ"ד יש לומר דאיכא משום מוליד פח חדש ואף דהתם מתנהגים מים או אש הנראה לעינים מפל מקום גם פח הרתיחה נראה לעינים ולא גרע כמוליד ריח דאסור.

והו אמת דבשו"ת שערי צדק ח"א סימן ל"ו פתב להקל אבל הנה מ"ש דבמאכל ליכא משום מב"פ במחכ"ת נעלם ממנו דברי הירושלמי שבת פ"ז דמפנרש דאיכא משום מב"פ וגם מ"ש דלא דמי לשריית מלוחים ולא מקרי מתקן לא הרגיש מהחשש שפכתתי וגם בלא"ה יש לומר דמחזי כמבשל על ידי שמתנהג רתיחת המים ועל כל פנים איכא משום עונדא דחול וע' שבת (ע"ד ב') האי מאן דארפת פיקרא חייב משום מבשל מהו דתימא פינו דהדר ואקנשי אימא לא קמ"ל הרי דאפילו בישול לפי שעה מקרי בישול והנה בשו"ת גו"ר הספרדי פלל ג' סימן י"ד התיר לרחוץ בבורית בשבת אף על גב שעושה רתיחה והוי פעושה בריה חדשה מפל מקום פינו שאינו אלא לשעה לא מיתשב נולד והביאו רונ"מ אבל הנה בח"צ סימן צ"ב הוכיח מהא דעצי בשמים מוללו ומריח והקשה הא מוליד ריח באצבעותיו ובע"כ דבבשר אדם ליכא מוליד ריח ובנדאי אינו אלא לפי שעה ובע"כ דס"ל דאין חילוק וגם מהא דפ"ד דביצה אין מוציאין האש וכו' ובתו"ט בשם רמב"ם שמתכין האבנים זכ"ז והאש יוצא ובנדאי גם אם אינו מדליק בו דבר אחר ונקבה מיד אסור ובע"כ דלא כגו"ר וגם בונה לפי שעה הוי בגין כמ"ש בירושלמי פ"ז דשבת והנלע"ד פתבתי (ועמ"ש בהגהותי לאו"ח סימן תק"ט ויש לדון משם לכאן וקצרותי): סימן קמא להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יהושע חנליש נ"י אבד"ק פעלטשין מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו במחזיקי הרפת שקנו בהמה זקנה מן השוק וילדה זכר ולא נודע בבירור אם פבר ילדה ואח"ז שאלו משרתי הרפת מדוע אין לוקחים העגל מהרפת פי קשה עליהם טיפולו והשיב להם היהודי הממונה על הרפת (הנקרא שאפער) שאסור לשחטו אא"כ יחטכו את אָזְנו ואתר כף נמצא בו המום שחטכו אָזְנו ורו"מ צידד דאפשר שלא נתפנונו להתירו לטובת בעליו רק כדי להקל מעל עצמם הטיפול בו וגם הממונה לא נתפנון רק להשיב להם על שאלתם להקל טרחתם הנה לענ"ד אין בזה תועלת שהרי זהו החילוק בין דשא"מ ובין משאצל"ג דדשא"מ היינו שלא נתפנון לדבר זה פלל אבל אם מתפנון לד"ז אלא שאינו מכונן לתכליתה מקרי משאצל"ג וע' מג"א סימן רע"ח וה"נ בשלמא בלא נתפנון להיתר הבכור יש להתיר אבל הכא הרי נתפנונו שיהיה היתר על ידי מום זה לשחטו אלא שתכלית הדבר הנה שעל ידי שיהיה היתר לשחטו יוקל מהם הטרחה בטיפולם א"כ מקרי שפיר פונה: וגם מ"ש דהממונה לא ידע אם יש אסור בזה ואומר מותר שוגג ולא קנסו שוגג אטו מזיד ג"ז ליתא חדא שהרי ידע שאסור לומר לעפוי"ם לעשות דאל"כ הנה מצונה בפירוש לעשות בו מום ובע"כ שיידע גוף האסור וא"כ מנ"ל דבכה"ג מקרי שוגג ונהרי מבואר בתשובת חו"י סימן מ"ח וכתר פהונה סימן כ"ה וח"ס סימן פ"ח דאומר מותר מספק לא מקרי שוגג דהוי פושע וכה"ג

פֶּתַח בַּתֶּה"ד סִימָן רַט"ז לְעֵנָן שׁוֹגֵג דְּמִינֻקַּת בְּחֻדְשׁ הָעֵיבוֹר דְּדוֹקָא בְּלֹא יָדַע כָּלֵל שְׂהִיא מִינֻקַּת אוֹ שְׂהוּא ע"ה שְׂלֹא יָדַע הַדִּין אֲבָל מֵאֵן דִּינַדְע דְּמִינֻקַּת אֲסוּרָה אֲלֵא שְׂטוּעָה בְּסִבְרָא דְּחֻדְשׁ הָעֵיבוֹר שְׂהוּא חִילוּק הָרְאוּי לְהַסְתַּפֵּק בּוֹ וְדַאי דְּלֹא שׁוֹגֵג מְקַרִי ע"ש וְה"נ בַּנ"ד וְגַם בְּגוּף הַדְּבָר אֵי נִימָא דְּלֹא קִנְסוּ בְּזֵה שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד לֹא מְלִתָּא דְּפִשְׁטָא הוּא שְׂהָרִי בְּגִיטִין (מ"ד ע"א) גְּבִי צוּרֵם אֲנֹן בְּכוֹר דְּקִנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרֵיו מְשׁוּם דְּאִסּוּרָא דְּאוֹרְיִיתָא הוּא וּבְרֵא"ש פ"ז דב"מ סִימָן ו' בְּשֵׁם הָרֵאָב"ד דְּגְבִי מְטִיל מוּם בְּקִדְשִׁים עַל יְדֵי עֶפְו"ם נְמִי אֲסוּר אָף עַל גַּב דְּבַעֲיָא דְּלֹא אִיפְשְׁטָא וְלְהַקְל מְכָל מְקוּם מְשׁוּם חוּמְרָא דְּקִדְשִׁים אֲסוּר אֲפִילוּ בַּזֶּה"ז ע"ש אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דֵּה"נ לְעֵנָן שׁוֹגֵג וְגַם בְּלֹא"ה כְּבָר פֶּתַח הַתּב"ש סִימָן ל"ט סק"ז דְּלִפְעָמִים גַּם בְּדַרְבְּנֵן קִנְסוּ שׁוֹגֵג אֲטוּ מְזִיד וְע"ע בַּפּר"ת סִימָן צ"ט סק"ח מ"ש בְּזֵה: אָף בְּגוּף הַדִּין הִנֵּה בְּתִשׁוּבַת מְהָר"י אֲסָאָד חו"ד ס' ש"ג הָעֵלָה דְּבִסְפֵק בְּכוֹר וְהוּטַל בּוֹ מוּם כִּיּוֹן דְּהִטְלַת מוּם בְּבָכוֹר בַּזֶּה"ז דְּרַבְּנָן הו"ל סד"ר וְלְהַקְל וְגַם לְהַסּוּבְרִים דְּהִטְלַת מוּם בַּזֶּה"ז דְּאוֹרְיִי' מְכָל מְקוּם הַקִּנְס דִּיעָבַד הוּא ל"כ"ע רַק מְדַרְבְּנֵן וְהִבִּיא רְאִיָּה מְהֵא דְּבָכוֹרוֹת (ל"ה א') דְּבַבְעֻט בּוֹ מְפָנִי שְׂרַדְפוּ דְּפָלִיגִי תְרִי לִישְׁנֵי דַר"פ וּפְסָקוּ הָרַמְבַּ"ם וְרַמְבַּ"ן כְּלִישְׁנָא בְּתָרָא וְכַתְבֵּי הָרֵא"ש דְּטַעֲמָא מְשׁוּם דְּקִנְס דְּרַבְּנָן הוּא וְסד"ר לְהַקְל ע"ש וְאִם כֵּן ה"נ בַּנ"ד.

וְהוּן אֲמַת דִּישׁ לְתַמּוּהָ עָלְיוּ שְׂלֹא הִבִּיא מְדַבְרֵי הַמַּל"מ פ"ד מְבָכוֹרוֹת שְׂפַתְבּוֹ בְּנִידוֹן כְּעִין זֶה דְּכִיּוֹן שְׂנוּלַד הַסְּפֵק בְּגוּף הַבְּכוֹר שְׂהוּא סד"א וְלְהַחְמִיר גַּם בְּהוּטַל בּוֹ מוּם אֲזַלִּינֵן לְהַחְמִיר וְאִין רְאִיָּה מְהָרֵא"ש הַנֵּ"ל דְּכָל הַפְּלוּגְתָּא דְּתְרִי לִישְׁנֵי בְּדַרְבְּנֵן וְגַם יֵשׁ לְתַמּוּהָ שְׂלֹא הִבִּיא מְדַבְרֵי תִשׁוּבַת שַׁב"י ח"ב סִימָן צ"ב בְּדִין בְּכוֹר שְׂנוּלַד מְבַהֲמָה חוּלְכַת וּנְתַנּוּ לְרוּעָה וְסָרְסוּ וְהָעֵלָה דְּאָף עַל גַּב דְּהוּי רַק סְפֵק בְּכוֹר מְכָל מְקוּם אִין לְהַקְל כִּיּוֹן שְׂהַסְפֵּק בְּשָׂל תוֹרָה ע"ש וּמְכָל.

מְקוּם לְדִינָא הִנֵּה הַבַּל"י בִּיּו"ד סִימָן שִׁי"ג חוּלְק ע"ד הַשַּׁב"י וְהִבִּיא בְּשֵׁם שַׁכְנֵה"ג דְּאִם אִינוּ בְּרוּר שְׂהִישְׂרָאֵל צְנֵהוּ לְעֵשׂוֹת כֵּן יֵשׁ לְהַקְל וּבַנ"ד שְׂיֵשׁ סְבָרָא שְׂהַעֲפוּ"ם לֹא נִתְפְּוֹנוּ לְטוֹבַת הַבְּעָלִים כִּיּוֹן שְׂהַסְתִּירוּ הַדְּבָר וְלֹא נוֹדַע מִי מְהֵם עֲשֵׂהוּ כַּמ"ש בְּשׁו"ת שְׂעָרֵי צְדָק סִימָן קפ"א סְבָרָא זֹו אִם כֵּן לֹא שְׂלִיחוּתִיהָ דְּבְעָלִים קַעְבְּדִי וְיֵשׁ לְהַקְל וְאָף שְׂפַתְבְּתִי לְעִיל דְּגַם בַּנ"ד מְקַרִי מִתְפְּוֹן לְהַתִּיר מְכָל מְקוּם יֵשׁ לוֹמַר דַּבְּכָה"ג שְׂלֹא עֲשׂוּ לְטוֹבַת בְּעָלִים לֹא שְׂלִיחוּתִיהָ עֲבָדִי וְלֹא גָזְרוּ בַּכָּה"ג וְגַם כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּחֵיבוֹרֵי לַחוּ"מ סִימָן קצ"ח דְּכִיּוֹן דִּישׁ דִּיעוֹת דְּכָל קְדוּשַׁת בְּכוֹר בַּזֶּה"ז שֵׁא"ר לִיקְרַב הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן כַּמ"ש בַּד"מ סִימָן שִׁי"ג בְּשֵׁם הַגַּמְ"ר וְהַבְּאִתִּי עוֹד מַכְמ"ק אִם כֵּן הָרִי כְּבָר פֶּתַח הַשֵּׁ"ף סִימָן ס"ו דְּכִיּוֹן דְּאִיפָּא דִּיעוֹת דָּדָם בִּיצִים דְּרַבְּנָן אָף דְּלֹא קִיָּמָא לֵן כֵּן מְכָל מְקוּם בְּנִתְעַרְבַּ בְּרוּב אָף דְּהוּי סד"א וְנִתְגַּלְגַּל לְדַרְבְּנֵן יֵשׁ לְהַקְל א"כ ה"נ בְּזֵה וְגַם הַבְּאִתִּי מֵהַשְׁעָה"מ הַל' מְקוֹנְאוֹת שְׂהוּכִיחַ דַּבְּכָה"ג לֹא מְקַרִי נִתְגַּלְגַּל לְדַרְבְּנֵן כִּיּוֹן דְּהַסְפֵּק נוֹלַד עַל דְּאוֹרְיִיתָא וְדַרְבְּנֵן יַחַד וְהַבְּאִתִּי שְׂם מַכְמ"ק בְּזֵה וְלִכֵּן אָף דְּלְהִטְלִיל בּוֹ מוּם לְכַתְחֻלָּה אִין לְהַקְל גַּם בְּסִפֵּק בְּכוֹר מְכָל מְקוּם בַּנ"ד שְׂפַכְרָ נַעֲשֵׂה בּוֹ הַמוּם נִרְאֵה לְהַקְל וְלִכֵּן יִתִּירוּ עַל יְדֵי ג' אֶת הַמוּם כַּמ"ש בַּשֵּׁ"ע וְא"צ שְׂהִיָּהּ כִּהֵן עֲמוֹ כַּמ"ש בִּיּו"ד סִימָן שִׁי"ד סִי"א כִּיּוֹן דַּבְּנ"ד א"צ שְׂהִיָּתְנֻנוּ לַכֵּהֵן.

וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן קַמְב לְהַרְבּ וְכו' מו"ה מְנַשֶּׁה קַאפְלַעַר נ"י מְבָרִיגְעַל מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׂאֲלָתוֹ הִיּוֹת שְׂבַשְׂלוֹ לְצוֹרֵךְ חֲשִׁיב"ס בְּשֵׁר בְּהֵמָה כְּשָׂרָה בְּלֹא מְלִיחָה וְאַחַר שְׂפִינּוּ

התבשיל והדיחו הקדורה תזרו וחקמו בזה מים תוף מעל"ע ושכחו ושפכו מהמים לתוף
תבשיל חלב עד שלא יהיה בהחלב שיעור ס' גם לפי ערך הדם ונסתפק אם החלב מותר
בהנאה אי ניא דלעגן בב"ח הרי הוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא ואף שהטעמים אסורים
משום דם הרי דם שבשלו דרבנן אם פן אפילו אם נאסר גם משום בב"ח מדרבנן הרי
מותר בהנאה והביא מתשובת ב"ש או"ח סימן נ"ה ומתשובת טו"ד תליתאה סימן קפ"א
להיפוך מדברי תשובת ב"ש וגם הביא מתשו' שו"מ תליתאה ח"ג סימן קל"א ומהחמ"ד
הל' בב"ח סימן ל"ה: הנה מה שהביא רומ"מ מהשפ"ד סימן ע"ו ס"ק כ"ג שדיבר מספק
זה הנה לענ"ד הדבר ברור דהחלב מותר בהנאה משום דלגבי אסור בב"ח הוי נ"ט בנ"ט
דהיתרא שהרי טעם הבשר נקלש על ידי הטעמים ואינו אסור אא"כ היה כבר אסור
מקודם ומה שיש בזה אסור דם אפילו אי ניא דבתחלת בישול אסור הדם מן התורה
מכל מקום הרי אסור בב"ח אינו אלא דרך בישול ולשיטת הריטב"א חולין (ק"ח) כל
זמן שלא נתבשל כמאב"ד ליפא אסור תורה וע' בשו"ת ב"א יו"ד סימן ל' ובמק"א
הבאתי מתוספתא פ"ג דמכות המבשל בב"ח ה"ז חייב וכו' כמה יתבשל ויהא חייב כדי
שיהא נאכל משום בישול וכו' ע"ש ואם פן פיון דגם באכילה אינו אסור אלא דרך בישול
בעינו דוקא בישול שנקרא בישול והוא כמאב"ד אם פן איף ניא דעל ידי אסור הדם
יחשב טעם הבשר לנ"ט דאיסורא דאורייתא על ידי הדם הרי בשעה שהדם אסור מן
התורה לא היה נאסר הבשר מדאורייתא גם אם נתערב בחלב פיון שעדיין לא נתבשל
כשיעור ואחר שיתבשל ויהיה אסור מן התורה בחלב הרי באותה שעה יהיה הדם מותר
מן התורה וא"א לשני האיסורים שיהיו ברגע אחד איסורי תורה ביחד לכן בנדאי
מדאורייתא הוי נ"ט בנ"ט דהיתרא ומותר בהנאה: אבל גם אם היה אסור מצד אסור
אחר של תורה פיון שאסור ב' מותר בהנאה ואין לנו נ"מ לדון על אסור אכילה פלל
דבלא"ה אסור מדרבנן על כל פנים וכל הספק רק לעגן הנאה איף יוחשב לגבי הנאה
נ"ט בנ"ט דאיסורא ע"י אסור המותר בהנאה אפילו כשהוא בעין: וגם בגוף השאלה יש
לי לדון בדבר חדש ע"פ מ"ש בהגהת מנ"א שבסה"א מש"ף סימן צ"ה בדעת רש"י
דבליעה של קדשים המותר לפהגים אף דאסור לזרים מקרי נ"ט בנ"ט דהיתרא ודלא
כהתוס' זבחים וחולין וע' בישוע"ק סימן צ"ה סק"ג שהביא פן בשם הרשב"א וע'
תשובת בר"א יו"ד סימן ל"ג ע"ש בזה א"כ לשיטת הסוברים דבמקום פ"נ הותרו כל
האיסורים ולא דחויה אם פן הקא שבשלו הבשר לצורך חולה מקרי ממילא נ"ט דהיתרא
אף דלכל העולם נאסר וכינון שטעם אחד נבלע בהיתר שוב כשיקלש אחר כך הוי נ"ט
בנ"ט דהיתרא ויש לומר עוד דגם לשיטת התוס' בחולין דבכה"ג מקרי נ"ט דאיסורא יש
לומר דמודו הקא דגם לכל העולם אם הם חולים יהיה מותר להם ולא דמי לבשר הנאכל
לפהגים דאסור לזרים לעולם וגם להסוברים דפ"נ דחויה יש לומר דמ"מ פיון דעל כל
פנים מותר להחולה לאכלו מתורת דחויה מקרי נ"ט דהיתרא פיון שנתבשל לצרכו והוא
מותר לו לאכלו וגם יש לומר דבאמת דין דחויה או הותרה באיסורים לצורך פ"נ יש
לומר דתליא בפלוגתא אחרת דאם האיסורים הם רק אסור גברא פדעת הריטב"א רפ"ב
דנדרים וסייעתו אם פן פיון דבמקום פ"נ אין עליו אסור הוי הותרה אבל אם הם אסור
חפצא פדעת כמ"פ הוי רק דחויה וע' ברא"ש פ' יה"כ בשם הר"מ במ"ש לחלק בין אסור
שבת לאיסור גבילה דמוכח פסב"א זו ולפ"ז באיסור דרבנן שפבר העלו האחרונים שהם

רק איסורי גברא אם פן במקום פ"נ פשי' שהותרו א"כ בדם שבשלו לצנרף חולה בנדאי הוא נ"ט דהיתרא דארף שאסור מדרבנן מפל מקום הרי לצנרף זה שמבשלים אותו הוא היתר גמור וגם לשי' הבי"ע דבתחלת בישול אסור מן התורה מלבד דבחני' הרשב"א חולין (קי"ב ע"א) גבי גללי דמילחא במ"ש בשם הרמב"ן דכיון דספיקא הוא אי מטא או לא הוי רק סד"ר מוכח להיפוך אף גם אי נימא פן מפל מקום יש לומר דליפא בזה איסור חפצא פנין שחוזר להיתרא בשעת בישול והוא אסור רק לשעתו והוי רק איסור גברא אבל א"צ לזה שהרי לשיטת רוב הפוסקים גם בתחלת בישול הוא רק מדרבנן ואני מצאתי באו"ה פ"ל ו' דין י"ח מפנרש דם הנפלט דרף צליה אפילו בתחלתו קודם שליש צלייתו אינו אלא מדרבנן ע"ש ובפרט אם בשלו הבשר במים בתחלה הרי דם שנתערב במים אם אין בו מראית דם אין סייבים עליו והוי רק איסור דרבנן ע' חולין (דף פ"ז) וע' באו"ה שם דין כ' ובחור"ד סימן ע' סק"ד ובמק"א הארכתי בזה וממילא גם בתחלת בישולו לא נאסר טעמו אלא מדרבנן וא"כ בנ"ד הוי נ"ט דהיתרא וכה ראיתי בישוע"ק סימן צ"ה שם שהביא ראיה לסברת הרשב"א דבכה"ג מקרי נ"ט דהיתרא מהא דילפינן טכ"ע מגי"נ וכתבו התוס' דהפלים היו פלועין מיין ולכן גם בנזיר טכ"ע והקשה איה מהני ההגעלה הרי המים נ"נ ובאיסור נזיר דהמל"א חנ"נ מן התורה כמ"ש הרשב"א ובע"כ דכיון דלכל העולם הותר שוב גם להנזיר הוי נ"ט בנ"ט דהיתרא וכתב שהוא ראיה גדולה ואני תמה דהא לשיטת כמ"פ יין פוגם במים ולכ"ע מתבטל בששה חלקים אם פן שפיר הנה אפשר להגעיל באופן המותר ואין פאן שום ראיה ומ"ש ר"מ מדברי הטטו"ד מ"ג סימן קפ"א דכיון שאין היכר אם הוא רק איסור דרבנן אסור בהנאה דלא דמי לבשר עוף יענין בחי' רע"א סוף סימן צ"א דלשיטת הט"ז דבשר שור אינו מתבטל בקדירה שהעבירוה מן האור ורק נבלע בו אם נתחב בשר שור בחלב רותח אחר שהעבירוה מן האור מותר בהנאה ע"ש והתם בנדאי ליפא היכר אם נתחב קודם שהעבירוהו מהאש או אחר כך ואפילו הכי שרי וגם בלא"ה מנין לנו להמציא חומרות שלא נזכרו בראשונים.

והנלע"ד כתבתי: סימן קמג להרב וכו' מו"ה אלכסנדר סנדר גדליהו טחראז נ"י מסלופצא במדינת פרייסען בעהמח"ס עטרות חן מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באומא שנסרקה לטרפש ונהיה שם בועה בטרפש במקום הסרקא ואחר שנפרדה האומא בנחת על ידי קליפת הסרקא נשאר עוד בשר בלוי על האומא בשטח רחב הרבה יותר מפנגד שטח הבועא ונקלף הקרום בנחת ונמצא שלם ויפה ולא בצבץ בבדיקת פושרין אף שהיה שם נגלד קצת מכונן פנגד מקום בועה שבטרפש וגם במקום הנגלד לא בצבץ עכת"ד השאלה: והנה מ"ש ר"מ מדברי הב"ש סימן ל"ט סנ"ב שהחמיר בסרקא דבוקה נגד מפה ודברי האחרונים החולקים הנה בנ"ד לא פאנו פלל לידי מדה זו שפפי שכתב ר"מ שהיה תחת הסרקא בשר בלוי ואם פן יצאה הסרקא מן הבשר בלוי ולא מגוף הריאה כמ"ש השמ"ח סימן ל"ה סנ"ב והפמ"ג במש"ז והגהת לב"ש פתבו דאפילו בלא מיעוץ פלל פשר וגם אם רק רוב הסרקא ושרשה יצאה מן הב"ב ומיעוטה מתפשטת תוף להב"ב יש לומר דבכה"ג תולין ברובא דמוקמינן בהמה בחזה"ת פנין דאיכא למיתלי שהסרקא יצאה מן הב"ב ולא מגוף הריאה ואולי בנ"ד רוב הסרקא ושרשה הנה על גוף הריאה ולא נתבאר ד"ז היטב במכתבו אף מפל מקום יש להקל פדעת פל האחרונים ובדע"ת

סקצ"ז הבאתי ראיה מהתה"א דבכה"ג קיל טפי: ובדבר מה שיהיה נגלד תחת הסרסא והב"ב פבר ראו עיניו מ"ש בדע"ת סימן ל"ט ס"ק ע"ב וע"ש ס"ק ק"ט מכמ"ק בזה ואם בנ"ד הנה הסרסא ע"ג ב"ב פפי שכתבתי למעלה הנה מצאתי בשלחן גבוה למחר"י מולכו סימן ל"ו סק"ז מחודש א'שפסק דבנמצא סרסא ע"ג מקום שנקלף אפילו במקום דלא נהגו בנפיחה יש להתיר בזה בנפיחה דתולין שהסרסא נתהוית ע"י לחות הקרום שנקלף אבל פפי הנראה מדבריו שם ובסק"ח הבין דכונת הש"ע ורמ"א שיש קרום הנקלף מהריאה ולא בנגלד והוא לפלא שהרי מפנרש בש"ע דמייירי בנגלד ודבריו צ"ע לענ"ד: אבל מ"ש ר"מ דבנ"ד הסרסא פשרה מדין הש"ס מלבד מ"ש השמ"ח סעיף ס"ה דלאו מלתא דפשיטא בנסרף לטרפיש הרי בעינן שיהיה סרוף וסבוף ובנ"ד לא הנה פן וגם להמקילין בסרסא לבד דוקא אם דבוק בחונק כמ"ש השמ"ח סנ"ז ובנ"ד שעברה בקל בקליפה גרע טפי.

ומפל מקום לדינא פיון דיש לתלות שע"י הבעוזה שבטרפיש נגרם הנגלד והקרום שבריאה כמו דגורמת להיות צמחים בריאה הגם שלא נתבאר בפוסקים לתלות נגלד שבריאה על ידי בועה שפנגדה בטרפיש וע' שמ"ח סעיף ס"ג מפל מקום פיון שתולין בהסרסא שנתנה מהמכה שבטרפיש פן ה"נ הקרום וממילא יש לומר שנעשה הנגלד על ידי קליפת הסרסא והקרום נראה להקל בהפ"מ וצורך שבת וכמ"ש ר"מ.

והנלע"ד פתבתי סימן קמד להרב המופלג מו"ה אא"פ נ"י בבערלין עיר ממלכת פרייסן. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו אשר הציע בבקשת אנשים רבים לאשר עשה שם א' מקנה לטבילת נשים והכשירוה שני דר' הנקראים רבנים והמעשה כף הנה שחפרו בור עמוק ומצאו בו מים והחופש (בויה מייסטר) אמר שהיא מעין וכמה בקיאים אמרו אשר לא כן הוא כי בעיר ברלין לא ימצא מעין זולת אחר חפירת ל"ה קלאפטר ואחרי מצוא המים ניקו המים בפלים שאינם נקובים ובלי שפיכת עפר וחלב וכדומה ומן הבור שהוא עשו פלומפ להעלות המים אל המקנה והמים נשפכים ע"ג קרקע ונמשכים ג"ט טרם בואם להמקנה ואחר כף סתמו ההילוף והצינורות הם של מתכות עכת"ד השאלה: הנה מקודם אבאר אם יש להבור דין מעין והנה בתשו' מהרי"ט בשניות חיו"ד סוף סימן י"ח האריך למצוא טעם לאותם גדולים שטרחו לנקות המקנאות שמימיהם נובעים שתמה הרא"ש ז"ל דהא מעין אינו נפסל בשאובין ומהרי"ק ותה"ד תי' דס"ל דמעין אינו מטהר בכ"ש לאדם וכמו שאינו מטהר בכ"ש ה"נ נפסל בשלשה לוגין שאובין פל זמן שאין בו מ"ס ומהרי"ט חידש שהגדולים חששו לכמה מקנאות שהם מי תמציות פשחופרים בעומק ומי גשמים הנבלעים בקרקע מתמצים לתוף הגומא ועל פי רוב הם מלוחים מעפריות הארץ ורובם פוסקים מימיהם בימי הקיץ פשיבשה לחלוחית הארץ והנהו נדאי אין להם דין מעין אפילו בזמן שבוצצים דהיינו דאמרינו בחגיגה דארף על גב דארעא חלחולי מחלחל בעינן שיהיה מ"ס במקום א' והר"י הביא ראיה מזה דמעין אינו מטהר בכ"ש דבמי גשמים ל"ש לומר דחלחולי מחלחל ובע"כ דמייירי במים נובעים ואפילו הכי בעינן מ"ס וצ"ל דמייירי במי תמציות שלא פסקו והמים מבועעין ואין מטבילין בהם אדם וכלים בפחות ממ"ס ואף על גב שהמים בוצצין ויוצאים אינו חיבור דרף אותה בציצה דלעירוב מקנאות בעינן נקב פשפ"ה ואין המים הנבלעים בקרקע חיבור ותדע שהרי גם המעניות אין פולם שוים דתנן המים המכובין פ"א בשבע שנים פסולים ולא

מקרי מים חיים והיאך יכשירו כל מי בורות מים לא נאמנו ולכן לענני טהרת מקוה מי באר שאינה מושכת ומוציאה מים חיים אלא שהפותרים בווצין מעט מכאן ומעט מכאן אין להם דין מעין אלא דין מי תמציות ותניא בתוספתא החופר בצד הים בצד הנהר וכו' פסקו מלקיות מושכין הרי אלו כמי תמציות הרי שאף על פי שמתמצה מן הים ומן הנהר נקראים מי תמציות וצריך שיהיה בהם מ"ס אם לא כשימשו מן המעין שהדבר נראה שהוא המעין עצמו לכה סובר אני להחמיר בבורות שרובן פוסקים בימי הקנין וכו' עכת"ד ואני מצאתי בס' האשכול הל' מקנאות סימן נ' שדחה ראיות הר"י פדברי מהרי"ט הנ"ל וע"ש בנח"א בשם גי"ט בזה ונהנה בשו"ת נטע שעשועים סימן כ"ג רמז לדברי מהרי"ט בקצרה ובתחלה צידד דמהרי"ט מיירי רק במי תמצית שפסקו ואח"ז דחה והוכיח דגם בלא פסקו אין מוציאים המים מתורת שאובין דאף דלגבי טהרת מים מהני רוב מפל מקום לענין שאובין בענין שיצאו מילואן ועוד ומסיק דמהרי"ט לא החמיר אלא בבור דלפעמים ע"י רוב החום יבש מקורו ויחבר המעין ויגרע נטפי מים משם לגמרי אבל אם בשום פעם אין המקור יבש גם מהרי"ט מודה וע"ע בהגהת י"ש מ"ש מדברי הכ"מ פ"ט דמקנאות בזה וע' בשו"ת ב"ש ח"ב יו"ד סוף סימן נ"א שהעלה דלא כהנ"ש אלא דגם באין בהם מ"ס מטהרין השאובין כל זמן שלא פסקו התמציות ובאמת שמהתוספות פסחים (י"ז ע"ב) ור"ש פ"ה דמקנאות וברא"ש הל' מקנאות שפסקו כדעת ר"י דמעין בעי מ"ס לאדם מהא דארעא חלחולי מחלחל מוכח דס"ל דגם בכה"ג שפאין מן הנהר דינו כמעין והיינו משום דס"ל דנהר מפיק מתברך ודינו כמעין וגם מים הבאים מחפירה שבצד הנהר דינו כמעין לענין זה ודלא כתיב' ב' של הכ"מ ובתשובה לק' באכניא הבאתי מהירושלמי פ"א דמ"ק ה"א בהא דבעו מי תמצית שלא פסקו מה הן נשמעיניה מן הדא אלו הן מי תמציות וכו' ר"י בעי פרוחה הפריית ולא פסקו למפרע הוא נעשה כמעין או מיכן ולהבא ובפ"מ נדחק בפירושו וראיתי לגדול אחד בתשובה שפירש דמיירי שנתברר אחר כך גם כשפסקו הגשמים ולא פסק הגביעה ובעי אם גם למפרע דינו כמעין שהרי נתברר שהגביעה מעצמו ולא על ידי הגשמים ואם כן לפ"ז נראה כדעת הנט"ש דהיא דגם בימי עצירת גשמים הבור נובע אזי משם והלאה בנדאי דינו כמעין ולענין למפרע הוי בעיא דלא איפשטא.

וע"ע בספר דברי חיים הל' מקנאות סימן קי"ב מ"ש ע"ד מהרי"ט ונט"ש בזה ועל כל פנים מים העליונים הבאים מן גידי הנהר שפחת הקרקע לשיטת המחמירים בנהרות שאין דינם כמעין כשהנוטפין רבין על הזוחלין אם כן גם הגביעה הבאה מהנהר לחפירות שבצד הנהר אין דינם כמעין וכמש"ל בשם האשכול ולשיטת הסוברים דנהרות דינם כמעין אז יש לומר דבכה"ג שאין הבור מתניבש בשום פעם דינו כנהר דהוי כמעין ואם כן בנדאי אין להקל לכתחלה לנקותה בכלים שאינם נקובים כמו שאין טובלין בנהרות אלא בשעה"ד משום דחיישינן שמא אין דינם כמעין ה"נ בזה וע' בתשובת מהר"י אסאד חיו"ד סימן רי"א שהאריך להוכיח דהמים הנובעין אצל נהרות שפחת הקרקע נפסלין בשאובין בפחות ממ"ס לכ"ע ולא מיבעיא לשיטת הב"ח שהובא בש"ס"ק קכ"ג דלענין מ"ס גם הימים אין דינם כמעין בנדאי כן הוא וגם להט"ז ופ"ק שם דנקא בימים ולא בנהרות דכמו שאין לטבול בהם בזחילתן ה"נ נפסלין בשאובין ע"ש באורו וזהו פדברינו ואף דבשיו"ב שבברכ"י אות י"א הביא בשם מהר"ם בן חביב ונו"כ להיפוך וכו"ה בנט"ש

סימן כ"ג שם מְּקַל מְּקוּם בְּנֹדָאֵי בְּלֹא שַׁעָה"ד אֵין לְהַקְל בְּזָה וּמכ"ש שְׂאִין לַעֲשׂוֹת לְכַתְחֵלָה מְּקוּהָ כְּזוֹ וְאִם פֶּן בְּמְקוּם שְׂאִינְנוּ מַעֲיִן גְּמוּר וְנִקְרָאִים מִיַּם הָעֲלִיּוֹנִים הַבָּאִים מִן הַנְּהָרוֹת יֵשׁ לְנִקּוּתָם בְּכָלִים נְקוּבִים וְאִם לֹא אֵין לְטַבֵּל בָּהֶם: וְהִנֵּה בְּתַשׁוּבָה לִקְוֵי שְׂאֵטְמָאָר בְּאַרְצֵי הַגֵּר הָאֲרֻכָּתִי בְּדִין הָעֲלֹאת מִיַּם ע"י קִיטוֹר וְגַם בְּדִין הַפְּלוּמְפ [ועמ"ש לְעִיל סִי' מ"ה] וְהִנֵּה בְּשׁו"ת הַר הַמּוֹר סִימָן כ"ב הָאֲרִיף בְּדִין עֲשִׂיית מְּקוּהָ עַל יְדֵי פְּלוּמְפ וְהַעִיר שְׂיֵשׁ בְּזָה ג' חֲשָׁשׁוֹת מְּשׁוּם דְּהִנְיָתוֹ בְּטִנְמָאָה וְגַם מְּפָנֵי שְׂבָאוּ הַמִּיַּם עַל יְדֵי תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם וְגַם מְּפָנֵי שְׂבָאוּ עַל יְדֵי כְּלֵי בֵּית קִיבּוּל וְהָעֲלָה דְּמְשׁוּם הִנְיָתוֹ בְּטִנְמָאָה הַרִי קִינְמָא לִן דְּבְּסִילוּנִים שְׂל מְּתַכּוֹת מְּהַנִּי חִיבּוּר לְקַרְקַע וּבְפָרְט בְּנַעֲשֵׂה לְשַׁמְשׁ עִם הַקַּרְקַע וְה"נ בְּזָה וְגַם מְּשׁוּם כְּלֵי קִיבּוּל אֵין חֲשָׁשׁ גְּבִי פְּלוּמְפ שְׂאִין בּוֹ בֵּית קִיבּוּל כְּלָל אַף לְעַנְיָן חֲשָׁשׁ שְׁהַמִּיַּם בָּאִים עַל יְדֵי תְּפִיסַת אָדָם לְשִׂיטַת הָרָאָב"ד יֵשׁ לְהַקְל עַל יְדֵי הַמְּשָׁכָה אֲפִילוּ בְּכֻלּוֹ אַף מְּדַבְּרֵי הַב"י בְּהָא דְּזִיגְלָף בְּיָדֵי שְׁהַבִּיא מְּדַבְּרֵי הַר"ש מוּכַח דְּלִמָּאן דְּפּוֹסֵל הַמְּשָׁכָה בְּכֻלָּהּ ה"נ לְעַנְיָן תְּפִיסַת יְדֵי אָדָם פְּסוּל וְהוּא תְּמוּהָ וְלִכֵּן מְּסִיק לַעֲשׂוֹת רֹבַם מִמ"ס מְּמִי גְּשָׁמִים וְלְהַשְׁלִים מְּיַעוּטוֹ יֵשׁ לְהַקְל עַל יְדֵי פְּלוּמְפ בְּהַמְּשָׁכָה יַעו"ש בְּאַרְיָף וְהִנֵּה מֵה שְׂתַמָּה שְׂם ע"ד הַב"י כְּבָר קִדְמוֹ הַט"ז סִקְכ"ח אָבֵל הַרִי הַבִּיא שְׂם מְּהַרְמְב"ן וְתַה"א וְרֵא"ש וְטוֹר דַּס"ל דְּבַתְּפִיסַת י"א גַם בְּהַמְּשָׁכָה פְּסוּל אַא"כ רֹבַם הַמְּקוּהָ בְּהַכְּשֵׁר: וְגַם מ"ש דְּגַם אִם הָיָה בֵּית קִיבּוּל מְּהַנִּי חִיבּוּרוֹ לְקַרְקַע הִנֵּה בְּשׁו"ת גִּי"ט סִימָן י"ד שְׂדָא בֵּיה נִרְגָּא דְּכִיּוֹן דְּהִנְחָתוֹ בְּקַרְקַע בְּשָׁבִיל שְׂיַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הָאָדָם בְּאַמְצָעוֹת הַפְּלוּנְס יֵשׁ לוֹמֵר דְּהָיָה בְּכָלִל כְּלֵי תְּשַׁמִּישׁ: וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת אֲמָרֵי אֲשׁ חִי"ד סִי' פ"ו שְׁהָאֲרִיף גַם פֶּן בְּעַנְיָן הַפְּלוּמְפִין אִם מִתְּר לְהַרִיק מִיַּם ע"י וְלַעֲשׂוֹת מְּקוּהָ ע"י הַמְּשָׁכָה וְהָאֲרִיף בְּעַנְיָן שְׂאִיבָה שְׁהַמְּשִׁיכּוּהָ כְּנֻלָּה לְדִידוֹן דְּפְּסוּלָהּ אִם אֵיכָּא בְּזָה אִיסוּר תּוֹרָה אוּ רַק מְּדַרְבְּנָן וְהַבִּיא מַחֲזִי הַרְמְב"ן לַב"ב (ס"ח) שְׂפַתְב דְּהַרִי"ף דְּסוֹבֵר דְּשְׂאִיבָה שְׁהַמְּשִׁיכּוּהָ כְּנֻלָּה כְּשָׂרָה צ"ל דַּס"ל דְּאֵין בְּשְׂאוּבִין אִיסוּר תּוֹרָה אִם פֶּן מוּכַח דְּאֵין סְבָרָא לוֹמֵר שְׁהַמְּשָׁכָה תְּתִיר אִיסוּר תּוֹרָה אָבֵל שִׁי' הַר"ש שְׁהוּבָא בְּר"ן פ"ב דְּשְׁבוּעוֹת דַּס"ל שְׂאִיבָה שְׁהַמְּשִׁיכּוּהָ כְּנֻלָּה כְּשָׂרָה אַף דְּסוֹבֵר דְּכֻלּוֹ שְׂאוּבִין פְּסוּל דְּאוּרְיָתָא וְע' בַּר"ש פ"ב דְּמְּקַנְאוֹת מ"ז בְּזָה אָבֵל מְּדַבְּרֵי הַרֵא"ש בַּב"ק פ"ז ב' וּבְהַלְכוֹת מְּקַנְאוֹת בְּשֵׁם הַר"ש שְׂדוּחָה הַרְאָיָה מְּפְסָחִים דְּהָא דְּאַמְרִינָן בְּכָלִים טְמֵאִים הִינְנוּ וְכו' שְׁהַמְּשִׁיכָן וְכו' מוּכַח דְּאִם הָיוּ בְּכָלִים אַף שְׁהַמְּשִׁיכָן פְּסוּלִים מֵה"ת וְכֵן נִרְאָה דְּעַת הַשְּׂ"ף סִקִּי"ז וְלִכֵּן יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְשִׁי' הַסּוֹבְרִים דְּגַם בְּהַמְּשָׁכָה בְּרֻבָּה אֵיכָּא אִיסוּר תּוֹרָה וְהָאֲרִיף בְּעַנְיָן הַפְּלוּמְפִין דְּאֵין הַחִיבּוּר לְקַרְקַע מוּצִיא מְּקַב"ט דְּאֵין הַפְּלוּמְפִי מְּשַׁמֵּשׁ לְקַרְקַע אֲלָא אַדְרָבָא הַקַּרְקַע מְּשַׁמֵּשׁ לוֹ וְגַם יֵשׁ לְפַקְפֵּק אִם חִיבּוּרוֹ חִיבּוּר גְּמוּר אֲלָא דַּמ"מ מְּהַנִּי לְזָה הַמְּשָׁכָה וְגַם הָעֲלָה דְּאִם תּוֹרַת כְּלֵי עֲלִיו אַף דְּאֵינוּ מְּקַב"ט עַל יְדֵי חִיבּוּרוֹ לְקַרְקַע וְנַעֲשֵׂה לְשַׁמְשׁ עִם הַקַּרְקַע מְּקַל מְּקוּם פִּינּוֹן שְׂיֵשׁ בֵּית קִיבּוּל הַמִּיַּם הַבָּאִים לְתוֹכּוֹ נְּפְסָלִין מְּשׁוּם שְׂאוּבִין שְׁהַרִי הַרְשָׁב"א וְהַרֵא"ש כְּתַבּוּ רַק בְּסִילוּן שְׂל מְּתַכּוֹת שְׁהֵן פְּשׁוּטֵי כְּלִים וְאֵין מְּקַבְּלִין בְּזָה מְּהַנִּי הַחִיבּוּר לְקַרְקַע מִשְׂא"כ בְּיֵשׁ לוֹ קִיבּוּל הַרִי קִי"ל דְּבַשְׂל תּוֹרָה ל"מ קְּבָעוּ וְלְבַסּוּף חֲקִיקוּ דַּמ"מ שְׂם כְּלֵי עֲלִיו וּבְפָרְט דְּגְּבִי פְּלוּמְפִין הַקְּבִיעוֹת וְחִקִּיקָה בָּאִים כְּאֲחָד וי"ל דְּלכ"ע ל"מ עַכְתָּ"ד: וְהִנֵּה מ"ש דְּהִיכָא דְּחִקִּיקָתוֹ וְקְבִיעוֹתוֹ בָּאִים כְּאֲחָד לַכ"ע ל"מ נַעֲלָם מְּמַנּוּ מ"ש בְּתַשׁוּ"ח סִי' רִי"ז לְהוֹכִיחַ מְּתַשׁוּ"ה רְשָׁב"א דְּגַם בְּכַה"ג מְּהַנִּי אָבֵל בְּגוּף הַדְּבָר דַּל"מ הַחִיבּוּר לְגְּבִי אִיסוּר תּוֹרָה כַּמ"ש הַנו"ב כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּתַשׁוּ"ה לִקְוֵי קְּאָמִינְקָא מְּחוּז קִיעֵב בְּרוּסְיָא שְׂפָן מְּפּוֹרֵשׁ בְּתוּרֵי"ד

לשבת (ט"ו) והביא גם פן מש"ס דב"ב (ס"ו) שהביא הנו"ב וכ"ה בפיה"מ להר"מ פ"ד דמקונאות מ"א והבאתי מתוספתא שלהי עוקצין דהמחנך בטיט הוי פקרקע לכל דבר ומוכח דגם בשל תורה מהני נגם פבר הביאו בשו"ת גי"ט סי' ו' והגהת י"ש ליו"ד מירושלמי פ"ט דשבת דגם בשל תורה מהני אבל אני הבאתי בתשו' הנ"ל ראי' מש"ס סוף חגיגה דלרבנן דר"א מנבח הנחשת מקב"ט אי נימא דציפוי לא בטל לגבי מנבח ונהרי המנבח מחנך לקרקע כמ"ש הרמב"ם פ"א מביהב"ח הי"ג ומקורו מש"ס דנבחים נגם נעשה מתחלה לקח לחברו בקרקע ואפילו הכי מקב"ט ובע"כ דבשל תורה ל"מ החיבור ובאמת שפירושלמי שם מפרש טעמיהו דרבנן משום דהפתוב קראו למנבח דבר המטלטל ובשי"ק שם תמה דהא טעמא קאמרו מפני שמצנפה ולכמ"ש ניקח דהירושלמי לשי' אגיל דסובר דהחיבור מהני נגם בשל תורה לכן הנצרך לטעם זה ואף דמבואר בפ"א דכלים מ"ב בנגר ומנעל ופנתה וכו' ובפ"ח מ"ט גבי פורנא דמשום שנעשו לשמש עם הקרקע טהורים פבר ביאר הח"ס סי' רי"ח דדוקא היכא דצורתו מוכחת עליו שהוא עשוי רק לשמש עם הקרקע טהור משא"כ היכא דאין צורתו מוכחת עליו ולשי' הנו"ב מ"ת סי' ק"ט דוקא היכא דהקרקע מסייע בשמימוש פהא דדלת ונגר משא"כ בדרף של נחתומין יעו"ש ואם פן י"ל דגבי מנבח אף שמדינא צ"ל מחנך מ"מ גוף שמימוש יוכל להיות בלא החיבור ואין גוף צורתו מוכחת עליו וכיון דזהו מחלוקת בבלי וירושלמי אם פן גבי הפלומפין שאין הקרקע מסייע בשמימוש ואין צורתו מוכחת עליו שנעשה לחברו חיבור גמור עם הקרקע דגם בלא החיבור יעשה מלאכתו שוב גם כשיחברנו לקרקע אין החיבור מועיל כלום ובפרט לפמ"ש האמרי אש הנ"ל לחלק דדוקא לענן קב"ט מהני החיבור ולא להוציאו מדין פלי לענן שאובין אם יש לו ב"ק אם פן פשוט דאין להקל כלל: אף דבאמת בפלומפ אין בו קיבול כלל אבל הנה בשו"ת שו"מ תליתאה ח"ב סי' קכ"ב ושו"ת ב"ש ח"ב סי' פ' פ"א כתבו דהפלומפ דמי לטוטרס דא"ח סי' קנ"ט ולפעמים צריכים לשפוך בו מים מעט שנעשה מלאכתו ולכן יש לחוש דמקרי בית קיבול ע"ש, ואף שבשו"ת שיירי טהרה לסי' ר"א סי' נ"ג כתב בפשי' דלא מקרי פלי קיבול מפל מקום קשה להקל באיסור תורה ובפרט לעשות פן לכתחלה ומלבד זה הרי בשו"ת אמרי אש שם האריך עוד לענן חשש תפיסת יד אדם דלשי' הרשב"א והרא"ש כל שנעשה ביד"א פסול והרשב"א הביא פן גם בשם הראב"ד והעלה שנהרשב"א הי"ל ג' אחרת בבעה"נ ומ"ש בבעה"נ בהג"ה דמתני' ל"מ פן זהו הג"ה לחכם א' ולא מהראב"ד וגם נראה דהעיקר פדעת הב"ח דאם עשה פן בכונה גם הראב"ד מודה דאפילו בהמשכה פסול והא דקתני במתניתין משיקו כשערה מיירי בפסול דרבנן דאל"כ הרי ל"מ השקה כשערה ואף שהב"ח עצמו לא ס"ל פן כדמוכח מדבריו שהובאו בש"ס קי"ז מפל מקום אגן לדין י"ל פן לקיים שי' הב"ח ולכן אין להקל על ידי פלומפ שכל הנענוע להעלות המים הם בכח האדם ולא דמי לחיבור קנאים שבסי' ר"א סמ"א וסמ"ב וסמ"ג שעושה רק גרמא והמים עצמן באים אחר כך שלא ביד"א משא"כ הכא וסיים וז"ל ולפ"ז יש תרתי חששי לעשות מקנה על ידי פלומפ אם מפני שאיבתו בכלי ואם מפני ביאת המים על ידי פח אדם היפוך טבען מעתה מי ימלא לבו לעשות מקנה בתחלה הרחמן יצילנו משעה"ד פיוצא בו וכ"ש שלא בשעה"ד ונהרי הגאון בעל ז"י אוסר והביא שגם הגאון ר"ד אפענהיים ובל"י אסרו ובכל קהלות קדושות טורחים

וכו' ולא עלה על לב מן הגדולים להתיר על ידי פלומפין וכו' עכ"ל וגם בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סוף סימן רט"ו פתב על זה ונ"ל כי גדול שבאחרונים בשו"ת גי"ט סי' י"ד האריה וסיים סיומא דפסקא שא"א לסמוך על היתרים אלו לעשות מקנה בתחלה בענין זה ואפילו בשעה"ד גדול לפי שיש פאן פמה מקומות של תורה שאין בידינו להכריע וכו' בכו אין להתיר פזאת.

עכ"ל: אך בגוף הדבר שהעלה בתשובות א"א ה"ל דשאובה שהמשיכה פולה פסול מה"ת ראיתי בספר ד"ח בפתיחתו למקנאות שהביא מדברי מרדכי בשם רא"מ דהלמ"מ דמשיכה פשרה אף דסובר דשאובה פוסל מה"ת והביא ראיה לזה דהא כל פסול שאובה נלמד רק מקרא דמה מעין ביד"ש ובת"כ מייתי עלה אי מה מעין שא"ב תפיסת י"א אף מקנה וכו' יצא המניח קנקנים וכו' ת"ל בור והו' ברייתא אתיא לר"א וכן לר"י לכל חד כדאית ליה פמו שפתיב בתוס' יום טוב פ"ב מ"ז בשם הרא"ש וב"י וקרי ר"א אינו מכשיר בקנקנים אלא אם פן רוב המקנה מי גשמים ובכה"ג ודאי דכשר מה"ת אפילו בשאובה גמורה ולמ"ל ההיקש דדומיא דבור הא בלא"ה פשר מה"ת ובעכצ"ל דקרא אסמכתא הוא וכן אליבא דר"י דסובר דלשי' הר"ש דשאובה שהמשיכה פולה פשרה וגם בכלים שבורים הוי המשכה בע"כ דס"ל דשאובה פולה רק מדרבנן דאל"כ מה מועיל המשכה לשי' הא"א ה"ל וצ"ל גם פן דקרא אסמכתא בעלמא אם פן מנ"ל לאסור מן התורה עד פאן דבריו וכאמת שהרע"ב שם לעיל כתב בעצמו דטעמא דמניח קנקנים משום שלא נעשו שאובין לפי שלא נתפנון לקבל המים וכן הוא בפ"י הרא"ש שם וכן מצאתי בספר האשכול סוף סימן נ"ב שדחה פ"י הראשון שהוא פ"י הר"ש והעלה כפי הרא"ש ה"ל ור"א ור"י פליגי אם במקצת תפיסת יד אדם אסור יעשה ואם פן אין ראיה לנגד דברי הא"א ה"ל: אבל בתשו' תשב"ץ ח"ג ענין י"ב בסופו כ' בפשי' דשאובה שהמשיכוהו אינו אלא פסול דרבנן וע' בשו"ת ב"ש ח"ב סימן ס"ב מה שכתב בזה וע' בנח"א שבאשכול סוף סי' נ"א מה שכתב על דברי הני"ט בזה וע' בישיע"ק סי' ר"א סקט"ו שהביא מרש"י חולין (פ"ד) דמוכח דס"ל דשאובה ברובו והמשיכוהו פסול מה"ת וע"ש מה שפתיבתי בזה וע"ש סקכ"ח שהעלה דבדליכא רביעית מים פשרים במקנה בתחלה פסול מן התורה ועל כל פנים בכה"ג שכל המים באים על ידי פלומפ יש לחוש לאיסור תורה לשי' כמ"פ וכמש"ל [והנה כ' לי ח"א בשם צ"צ החזן סי' קס"ג שהביא בשם הרמב"ן דשאובה דרבנן שהמשיכוהו אפילו פולה מדרבנן וכולו עלמא מודו והביא ממהרי"ט יו"ד י"ז שצייד להקל בשאובה שהמשיכוהו פולה אם יש עוד ספק להקל והביא מבעה"נ בהשגתו על הרי"ף בדין שאובה שהמשיכו פולה מהא דמעין שהעבירו ע"ג השונקת דמוכח דגם בשאובה דרבנן והמשיכו פולה פסול אף הרז"ה חולק עליו]: ועוד יש לי לדון בדבר החזן ע"פ מה דאנהיר לן הצ"ח בפסחים בסוגיא דרחסה"כ אות קנ"ו בסופו דגם להסוברים דכולו שאוב אפילו בכלים שמקב"ט הוא רק מדרבנן מפל מקום היכא דהמים עצמן נטמאו לכ"ע פסול מה"ת ע"ש והנה בד"ח סוס"ק ל"ו הביא בשם מאורי אש שתמה איך משכח"ל שאובין הא נטמאו המים בשאיבתן דהא פולנו ט"מ והוכיח שם דגם מים טמאים שנשפכו לארץ לא נטהרו פמו שפתיב הר"מ פט"ו מט"א ותיירץ פינו דמחנברים לקרקע אינם מיטמאים ע"ש ואם פן לפ"ז אחר שנשאבו בכלים שפיר מקב"ט מן האדם שהוא ט"מ ובכה"ג בכולו שאוב לכ"ע פוסל מן התורה

ובזה י"ל הא דאיתא בתוספתא לגיון העובר ממל"מ וכן בהמה העוברת וכו' ולשי' הראב"ד היינו בהוליון עם הקרקע דבכה"ג אפילו עשו כל המקנה בכך פשר דכיון שאינם שאובין גמורים מהני המשכה אבל בשאובין גמורים ל"מ בכנולה והדבר יפלא מה בין זה לזה ולפמ"ש י"ל דהא דמהני המשכה בקרקע משום דבעודו מחובר אינו מקב"ט וכיון שהמים טהורים גם בשאובין בכנולה מהני המשכה אף שהיא ביד"א כיון דפוסל רק מדרבנן אבל בשאובין גמורים שהיה כבר בתלוש שנטמאו המים ומן התורה פוסל בכה"ג ל"מ המשכה להפקיע איסור תורה כיון דכשמים טמאים פוסל מה"ת.

ואם כן בנ"ד שנתלשו המים לתוך הפלומפ ואינם מחוברים לקרקע כיון דניצוק וקטפרס אינו חיבור ונטמאו המים אם כן לכ"ע בכנולו שאוב ל"מ המשכה: אף דלפ"ז י"ל דאם עושים הנענוע על ידי עכו"ם שאינו ט"מ מדאורייתא אלא שגזרו עליהם שיהיו כזבים כמו שכתב הר"מ פ"א מטו"מ אם כן ליפא איסור תורה בשאוב כנולו לשי' כמ"פ ומהני שפיר המשכה לטהרן אבל י"ל לפמ"ש המל"מ פ"ז מתרומות בטמא שאכל תרומה טמאה מדרבנן כיון דרבנן טמאה הו"א מחולקת מן התורה אם כן הכי נמי י"ל דהיא דהמים מדרבנן פסולה המקנה מן התורה וע' שעה"מ פ"ח מלולב בזה.

וע"ש בד"ח שכתב עוד דאם שאב להניחן בקרקע אינם מקב"ט אבל צ"ע ומדברי רמב"ם פ"ב מטו"א ה"ח דאם שאב המים בכלי ונתנן בקרקע אינם מכשירין משמע דכל זמן שהם בכלי מכשירין אף שאב אדעתא ליתנם בקרקע: וכה ראייתי בנח"א שבאשכול סי' נ"ג שהאריך בדין הפלומפין ואחרי שהוכיח שאין בו קיבול פתב דגם אי נמא דתפיסתו ביד"א יש להתיר בהמשכה בצירוף אם על ידי נענוע חזק לא נפסק קילות המים ומחובר עם המים שבבאר אזי אמרינן ניצוק חיבור והנה בד"ז יש אריכות בתשו' מהרי"ט בשניות חיו"ד סי' י"ז ונט"ש סי' כ"ד וכתב סופר סי' צ"ו ור"מ שיק סי' ק"צ קצ"ה והארכתי בענין זה בתשו' ופלפלתי הרבה בכל זה וגם הבאתי מירושלמי פ"ב דחגיגה ה"ו דמפרש דגם בדרבנן פליגי ר"י ורבנן וקיימא לן פרבנן דלא הוי חיבור ע"ש ותבין וע"ע בשו"ת דברי חיים חלק ב' יו"ד סי' פ"ח ואכמ"ל בזה יען כי כפי הנראה בנ"ד לא אסקו אדעתיהו לדקדק אחר זה פלל: וגם מה שכתב הנח"א בפשי' דכנולו בהמשכה אין בו אלא איסור דרבנן כבר נתבאר שגם בזה איפא עיקולי ופישורא וגם מה שכתב שאין בזה משום תפיסת יד"א דהוי רק גרמא קשה לסמוך על זה ובתשו' אמרי אש פשיטא ליה להיפוך ובפרט דבנ"ד יש חשש גם על המים שבבור אם יש להם דין מעין כלל ואם אין להם דין (מים) [מעין] הרי נפסלו בשאיבת פלים שאינם נקובים וע' בשו"ת דברי חיים חיו"ד סי' צ"א שכתב בפשי' דהמענינות שגראה שהם מים עליונים אין להם דין מעין כלל וצריך להביא חול ועפר הרבה עד שיהיה יבש וכשחוזר ונובע אז יוכשר ע"ש ואם כן בנ"ד שלא עשו כן איפא פמה ריעותות ואין להתיר באיסור פרת בצדדי קולי קולי שיש בכל צד פמה ריעותות.

והנלע"ד פתבתי: סימן קמה להרב המןפלג מו"ה מרדכי נ"י מברעזניצא ברוסא. מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו בדבר המקנה הנעשה בקהלתכם ועוד בכמה קהלות בהספמת גדולי הדור שבתחלה חפרו בקרקע עד מוצא המעין ואחר כך העמידו דפנות של לבנים וצמיענט מסביב עד שנתמלאה והיו ב' שיעורי מקנה בתוכה ואחר זה פיסו אותה בכיפה

היטב ובדון א' מהדפנות עשו ב' נקבים כמו סילונות עד למעלה מגמר מקנה עליונה והיינו שהמשיכו הדפנות בגובה למעלה ועשו שם גם פן מקנה ובצד מקנה העליונה עשו גיגית גדולה בנויה גם פן מלבנים וציממענט ובשולי הגיגית עשו נקב עם ברזא וימלאו הגיגית מים שאובין בכלים נקובים מבאר על ידי צינורות של עץ ויפתחו הברזא ואז יזובו המים על ידי המשכה ג"ט על בגנן לבנים וציממענט ויפלו לתוך חור צינור א' הנעשה בדופן כפי הג"ל עד בואם לתוך מקנה התחתונה ומפני חוזק הקילוח והמים אין להם מקום להתפשט בתוך מקנה התחתונה אזי יגביהו המים א"ע לתוך צינור ב' הנעשה בדופן המקנה הג"ל עד בואם למקנה העליונה ובשולי מקנה העליונה נעשה נקב עם ברזא שקורין פענטאל להוציא דרך שם המים לחוץ פשרוצים לנקותה והברזא הוא שקבעו בתוך עובי הדופן קנה (רעהר) של ברזל ותוכו נעוץ מקל של ברזל ובצד פנימי מחובר להמקל טס עגול מברזל וסביבו מחובר חתיכה של גומע ובצד חוץ של המקל נעשה שרויף וכשיהדקו מבחוץ היטב את השרויף יכסו הטס והגומע את פי הקנה שלא יזחלו המים ממקנה העליונה לחוץ וכשרוצים לנקותה ולהוציא המים אז ירפו השרויף מבחוץ ויזובו המים לחוץ אבל א"א להסיר הפענטאל שהוא הקנה והמקל והטס והגומע בלתי אפשרי כי הם מחוברים לכותל המקנה ונעשו מתחלה לשם כך וזאת היא צורתה: \$צינור בפספס והנה רו"מ העיר בהחששות שיש במקנה זו וראשית כל כתב דמה שיש לחוש מדברי הנו"ב שמחמיר שלא לטבול בכלים שקבעו ולבסוף חקקו ועל זה הביא מדברי תשו' רשפ"א ורמ"א דחיבור אבנים הרבה לא מקרי פלי וצ"ל דאף דבפ"ה דפריה מ"ט ב' אבנים נעשאו שונות אם חיברן עד שיכולים להנטל פאחת מקרי פלי היינו בב' אבנים אבל אבנים הרבה הוא דרך בגנן ומדלא הזכיר רמ"א דקבעו ולבסוף חקקו נראה דגם בלא חפרם בקרקע שרי, עכ"ד: והנה ז"ל תשו' הרשפ"א שאלת מקנה העשוי למעלה על הגג פהלכותיו אם הוא פשר או לא תשו' אין הפרש בין שנעשה על הגג ובין שנעשה על גבי קרקע וכל שנעשה בבגנן ואינו בפלים פשר אם היה פלי אכן אחת חקוקה בכל מקום פסולה והוא שחקקו ולבסוף קבעו משום דהו"ל פלים ואין טובלין בכלים דמעין ובור פתיב ואם אינו פולו אכן אחת אלא שנעשה בית פינוס מים בבגנן אבנים פשר וכו' עכ"ל ולא הזכיר פלל אבנים הרבה וע' במל"מ פי"ב מע"צ ה"ו בד"ה תנן בפ"ג דנגעים וכו' והביא שם קושית התוס' יו"ט ותירץ על פי דברי ר"מ מטראני דל"ש חיבור אלא גבי בגדים אבל גבי אבנים ל"ש חיבור והרי הוא פאלו אבני המוסגר הם בפ"ע ומש"ה תנן חולץ את האבנים וכו' יעו"ש אבל אין זה מוכרח די"ל כתי' ב' שפתב שם ובתשו' א' העליתי דאם האבנים מחוברים בציממענט שהציממענט יכול לעמוד בפ"ע גם הרשפ"א מודה דמקרי פלי א' גם באבנים הרבה והוא מירי במחוברים בטיט וגם בהא דסופ"ה דפריה עיקר החילוק בין מחוברים בטיט ובין סיד וגפסית כמ"ש בכ"מ שם ואין סכרא לחלק בין שני אבנים ובין הרבה אבנים ומדע שהרי נקט שם גם שני עריבות דנדאי גם ג' עריבות דינם שנה לשנים וה"נ בנה ואני הבאתי שם ראיה מהא דפ"ה דכלים מ"י ומפ"ו דאהלות מ"ב דביכול הטיח לעמוד בפ"ע הוי פלי בפ"ע וע"ע בעירוובין (כ"ה) ואו"ח סי' שנ"ח ס"ז ולפי לשון המשנה דסוף פ"ה דפריה הג"ל מוכח דתליא אם יכולים להנטל פאחת אם פן בציממענט שהוא חזק מסיד וכולם נעשין פאכן אחת בנדאי מקרי פלי ונשאר רק ההיתר משום דקבעו ולבסוף חקקו וקשה להקל בשל תורה והבאתי שם

מתוס' רי"ד לשבת (ט"ז ב) דמפנרש פדעת נו"ב וגם מלשון הר"מ בפייהמ"ש רפ"ד דמקנאות מוכח פן ומ"ש הדג"מ וח"ס דבנעשה מתחלה לשמש עם הקרקע לכ"ע יש להקל הנה הב"מ לי"ד סי' קצ"ח הוכיח דליתא ואני הארכתי שם להוכיח שזוהו מחלוקת ש"ס בבלי וירושלמי סוף תגיגה ולהש"ס דילן ל"מ בשל תורה ובזה יש לדחות ראית הי"ש וגיי"ט ירושלמי דשבת ואכמ"ל ולכן באם אין הפרזא סמוך לתחתיתו ממשעד שלא יהא ראוי לקבל פלל אין נכון להקל לכתחלה (ואח"ז הארכתי בתשו' להרב מו"ה דוב בער עליאש נ"י אבד"ק קאמיניץ ברוסא וקעליתיה להקל בשעה"ד בזה): ומ"ש רו"מ מדברי הש"ך סקמ"א בשם רי"ו בדין הלכו המים שהשליכו לתוך המעין למקנה חסר דלא תחמירו אלא במעין כ"ש והביא גם מהש"ך ס"ק קי"ב הנה פבר האריה בתשו' כ"ס יו"ד סימן צ"ט להוכיח דהך דינא דסקמ"א לא תליא בפלוגתא שבס"ק קי"ב וגם הוכיח דדוקא במעין כ"ש שהיה פשר רק לטבילת פלים ועל ידי ריבוי מים הוכשר לטבילת אדם לכן דוקא פשהם במקומם אבל פשנמשכו למק"א שלא היה שם מים פינו שפנקרו מהמעין אין להם חשיבות מעין עוד אבל בדאיפא במעין מ"ס גם פשנמשכו למק"א אין חשש פלל והשיג ע"ד הנו"ב מ"ת סימן מ"ה וקמ"א וגם ע"ד הח"ס סימן רי"ב וגם בתשובת ב"ש ח"ב סי' ס"ג השיג עליהם וע"ש סימן פ"ו עוד בזה וע"ע בתשובת משיב כהלקה יו"ד סימן ט"ז באנרף בכ"ז ובתשובת מהר"י אסאד סימן ר"ט ואם פן אף שפנסק ההשקה אחר פך בנ"ד אין חשש פינו שהשאובים נתערבו דרף קילוח במים שבמקנה התחתונה טרם עללייתם למעלה דרף הצניור למקנה העליונה והמים הם מי מעין שי"ב מ"ס ניותר: ומ"ש לענן חשש נטל סאה ונתן סאה שפ"ש"ך ס"ק ס"ג וצידד דבמעין ל"ש חשש זה תמהני שלא הביא מהדג"מ שפסק פן להדיא וכ"ה בשו"ת ב"ש ח"ב סימן נ"ט וע"ע בשו"ת השיב משה סימן מ"ה פמה צדדי קולא בזה ובתשו' א' לק' שאטמאר הארכתי בפלפול גדול בדברי דג"מ והש"מ ה"ל במה שיש לסתור ולבנות בזה ואכמ"ל ולפמ"ש בישוע"י סוף סימן ר"א בתשו' לקאמינא דאם ישפכו החמין בכל פעם על ידי המשכה לכ"ע אין חשש נטל ונתן סאה אם פן אם אפשר לתמן פן יעשו באופן זה: וגם בענן חשש הנייתו על ידי אדם שהביא רו"מ מדברי הט"ז סקמ"ז וסקע"ג הנה מסקע"ג אין שום דמיון לנ"ד דהתם נותן דיו תוך המעין עצמו ומניע המים משא"כ בנ"ד ששופך בידיו מים שאובין והם יורדין להמעין והמים חוזרין ועולים עי"ז וגם מ"ש מס"ק מ"ז פבר האריה בשו"ת אמרי אש סימן פ' להוכיח דאין להקל בהבאת פל המים על ידי היתר דניצוק חיבור והגם שבס' ד"ח דחה דבריו פבר הארכתי בתשו' לבערלין [לעיל סימן קמ"ג] לקיים דברי הא"א אבל בתשו' לק"ק שאטמאר ה"ל (לעיל סימן מ"ה) הוכחתי בראות דבכה"ג שפסק יד האדם בשעה שהמים באים למקנה עליונה והמים מיטהרים בהשקה שמתערבין עם מי מקנה תחתונה אין חשש הנייתו ביד"א ואין עת להאריה אבל יענין באשכול סימן נ"ב מהא דפ"ו דמקנאות מ"ח דממלא בפתף ושופך לעליון עד שיירדו לתחתון ובס' דרוש וחיודוש לרע"א ושו"ת ר"מ שיק סימן קצ"ו ובס' נח"א שעל האשכול סימן נ"ג ותבין: ומ"ש עוד שיש חשש במה שנעשו הדפנות והרצפה ממקנה העליונה מקאכלען שיש להם בית קיבול לצד חוץ וגם הפענטאל נעשה מברזל וגם הגומע הוא מין הראוי למדרס (בציור המקנה שהציע לפני לא נזכר מזה שהדפנות הם מקאכלען) והנה מה שהביא רו"מ מדברי הראב"ד פ"א דעדיות מי"א ותוי"ט פכ"ב דכלים מ"ד

דְּהִיכָא דְלֹא חֲזִי עֵתָה לְתַשְׁמְשׁוּ לְשִׁכְיָהּ וַיִּשְׁכְּיָהּ בְּקַבְיָעוֹת לַחֹד מְטַהְרִינָן לְהוּ אַף עַל גַּב דְּלֹא בְּנָה עֲלֵיהֶם וּבְזָה תִּי ר'ו"מ כְּמָה סְתִירוֹת בְּעֵנָן זָה וּבנ"ד שְׁנַעְשׂוּ לַחֲבַר עִם הַקְּרָקַע וַחֲבָרוּ לַקְּרָקַע וְלֹא נַעְשׂוּ לַקְּבֵלָה וְעוֹמְדִים שְׁלֵא בְּדַרְךְ קַבְלָתֶם וְגַם הַפְּעוּטָאֵל מְחֻנְפָּר לַקְּרָקַע וְהַגּוֹמֵעַ הוּא חֲדָשׁ וְנַעְשָׂה מִתְחַלָּה לְשֵׁם כְּךָ בְּטָלוּ כָּל הַחֲשׂוֹת עַכְתָּ"ד.

וְהִנֵּה בַּמ"ש מְדַבְּרֵי רָאב"ד וְתוֹי"ט תִּיתִי לִי שְׁנָה כְּמָה שְׁנַיִם זְכִיתִי בְּזָה אֲבָל דְּבָרֵיהֶם הֵם לְעֵנָן חֲשֵׁשׁ מְדָרְס וְגַם גְּבִי מְקוּהָ שְׁעוֹמְדִים בְּתוֹכָהּ לֹא נִתְבַּטַּל הַמְדָרְס לְשִׁטַּת קָצַת פּוֹסְקִים כַּמ"ש הַט"ז וְש"ך וְסד"ט סִימָן קצ"ח וְצָרִיכִים לְצַדִּי קוֹלָא שְׁפָתָבוּ הַפּוֹסְקִים שֵׁם אַךְ בַּנ"ד שְׁהוּא כ"ח יָפָה כ' ר'ו"מ שְׁאִין מְדָרְס בַּכ"ח פְּדֵאִיתָא בְּשַׁבַּת פ"ד] וּבְפָרְט אִם בְּצַד חוּץ יֵשׁ בְּהֶם בֵּית קִיבּוּל אַף שְׁהוֹעֲמָדוּ בְּאִנְפֵּן שֵׁא"א לְקַבֵּל שֵׁם כְּלָל יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם הָרָאב"ד מוֹדָה לְהַחְמִיר בֵּינוֹן שְׁאֵם יִחְזָרוּ וַיַּעֲמִידוּהָ בְּאִנְפֵּן שְׁיִהְיֶה רְאוּי לְקַבֵּל חֲזִי לְמִילְתֵיהָ וּכְבָר כְּתַבְתִּי לְעֵיל מְדַבְּרֵי הַב"מ סִימָן קצ"ח דְּגַם בְּנַעְשָׂה לְשִׁמְשׁ עִם הַקְּרָקַע אִין הַחִיבּוּר לַקְּרָקַע מְבַטְלוּ אֲבָל יַעֲוִין בְּשׁו"ת ב"ש ח"ב ס' מ"ח וְסִימָן מ"ט בְּדִין מְקוּהָ נִקְוָה שְׁהַעֲמִידוּהָ בְּעִיקוּם וּבְשֵׁם הַגְּאוֹן מֵהַרש"ק ז"ל הִבִּיא דְכִינוּן שְׁמִתְחַלָּה לֹא נַעְשָׂה לְקַבְלָה אִין חֲשֵׁשׁ וּבַמְק"א הַבְּאִתִּי רְאָיָה מִפִּי"ח דְכָלִים מ"ג הַשְּׁיָדָה וְהַתִּיבָה שְׁנִטְלָה א' מְרַגְלִיָהוּ דְאַף עַל גַּב שְׁלֵא נִיקְבָה מְכָל מְקוּם בֵּינוֹן שְׁאִין מְקַבְלִין בְּדַרְכֵּן אַא"כ מְעַמִּידוֹן נוֹטִין לְצַד אֶחָד טְהוּרִים וְה"נ בְּזָה וְגַם מְדַבְּרֵי שְׁעַר הַמִּים לְהָרָאב"ד סוּף פ"ד בַּהַג"ה אַחַר שְׁהִבִּיא מְהָא דְהַמְנִיחַ טְבֵלָא תַּחַת הַצִּינּוֹר וְכו' סִימָן בַּהַג"ה שֵׁם וְז"ל לְמַדְנוּ מִן הַכָּלָל הַזֶּה שְׁאִין הַמְקוּהָ נִפְסַל בְּשִׁאִיבָה עַד שְׁיִהְיוּ הַמִּים שְׁאוּבִין בְּכָלִי שְׁיֵשׁ בּוֹ בֵּית קִיבּוּל וְכו' עַד שְׁיִהְיֶה עֲשׂוּי לְקַבְלָה וְכו' וְאַפְיָלוּ יִהְיֶה עֲשִׂיתָ ב"ק לְקַבְלָתָ כָּל דְּבָר עַד שְׁיִהְיֶה מְנוּחַ בְּדַרְךְ קַבְלָתוֹ וְלַמְדָנוּ זֶה מִן הַטְבֵּלָא שְׁאִמְרָנוּ עַל כָּל אֵלֶּה דַע שְׁצָרִיךְ שְׁיִנִּיחַ אוֹתָהּ בְּכֻנְיָהּ כְּדִי לְקַבֵּל וְכו' וּמְכָל אֵלֶּה לְמַדְנוּ שְׁהַקְרָדִימָן שְׁלָנוּ (פ'י רַעְפִּים בְּלִשׁוֹן יוֹנִי) שְׁמַכְסִים בְּהֶם אֵת הַגְּגִים אִין עֲשׂוֹיִן לְשִׁאִיבָה כָּלָל וְכָלָל עַכ"ל וּמִזָּה יֵשׁ לְדוֹן גַּם לַנ"ד לְהַקְל וְכִינוּן שְׁבַצַּד פְּנִים אִינוּ רְאוּי לְקַבֵּל בּוֹ כָּלָל בְּשַׁעַת פְּתִיחַת הַבְּרָזָא וּמְחֻנְפָּר לַקְּרָקַע וּלְשִׁטַּת רֹב הַפּוֹסְקִים כְּשִׁנַּעְשָׂה מִתְחַלָּה לְכָךְ מְקִילִים א"כ ה"נ בְּזָה אֲבָל אִינְנוּ דְבָר מְסַפֵּם כְּמוֹ שְׁהָבִין ר'ו"מ: וּבְדַבְּרֵי הַבְּרָזָא וְהַגּוֹמֵעַ כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּתִשׁוּבָה לְהַרְבּ מוֹהַר"ש נ"י מו"ץ דַּק' רְאוּנוּי בְּמִדְיָנְתְכֶם לְעֵיל סִימָן ב'] וּפְלִפְלִתִי מַכְמ"ק בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וְהַעֲלִיתִי שְׁאֵם הַגּוֹמֵעַ אִינְנוּ פְרוּךְ רַק סְבִיב הַמְקַל וְאִינְנוּ צִיפּוּי בְּרֵאשׁ הַמְקַל שְׁיִהְיֶה רְאוּי לְקַבְלָה רַק סְבִיבוּ וְגַם הַמְקַל מְחֻנְפָּר אַף שְׁהוּא נַע וְנָד בְּסִיבּוּב לְכָאן וּלְכָאן יֵשׁ לוֹמַר דְּאִינְנוּ בְּכָלִי מְעַמִּיד בְּדַבְּרֵי הַמְקַב"ט: וּבְדַבְּרֵי חִיבּוּר הַמִּים עַל יְדֵי הַצִּינּוֹר שְׁבָגְנוּבָה ע' בְּשׁו"ת שִׁיר טְהָרָה לְסִימָן ר"א סִימָן א' וּבְשׁו"ת דְּבָרֵי חַיִּים ח"ב יו"ד סִימָן פ"ח אִם הַחִיבּוּר שְׁעַל יְדֵי נִיצוּק מְהִנִּי בְּזָה וְגַם אֲנִי הָאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּתִשׁוּ' וְאִין עַת הָאֶסְרָפָה בֵּינוֹן שְׁאִין עַל הַמִּים דִּין שְׁאוּבִין וְלֹא מִשׁוּם הַנְּיָיְתוֹ עַל יְדֵי אָדָם כַּמִּש"ל אִם כֵּן גַּם בְּלֹא חִיבּוּר הַמְקוּהָ הַעֲלִינָה כְּשִׁרָה אֲבָל אִין עֲלִיָה דִין מְעִין וְיֵשׁ בְּהַמְקוּהָ הַעֲלִינָה מִשׁוּם נְטֵל סָאָה וְנָתַן סָאָה לְשִׁטַּת הַמְחַמִּירִים שְׁבַש"ך סִימָן קס"ג: וְהִנֵּה חֲזוֹר הַשּׁוֹאֵל וְכַתֵּב לִי עַמְש"ל דְּהַצִּימְעָנְט נְחָשׁב כְּכָלִי וְכַתֵּב שֵׁא"א לִיטָוֵל כָּל הָאֲבָנִים כְּאֶחָד וְהַשְׁבַּתִּי לוֹ דְּהִנֵּה יְסוּד דְּבָרֵי בְּתִשׁוּבָה מְכָבָר הוּא דְכִינוּן דְּגַם אִם יִנְטָלוּ הָאֲבָנִים מְסַבִּיב וַיִּשְׁאָר הַצִּימְעָנְט לְבַדּוֹ לֹא יְפוּל וַיַּעֲמוּד בַּפ"ע לְכֵן שֵׁם כָּלִי עֲלִיו וְאִם יִקְלָפוּ הָאֲבָנִים מְסַבִּיב יוּכַל הַצִּימְעָנְט כְּלוֹל לְהַנְטֵל כְּאֶחָד אֲבָל ר'ו"מ כְּתַב שְׁשָׂאֵל לְאוּמָנִים וְאָמְרוּ לְהִיפּוּךָ בַּד"ז לֹא אֶתְנוּפַח וּבְהַשְׁתַּנּוּת הַסִּיבָה בְּטֵל הַמְסוּבָב כְּמוֹכָן וְאַנְכִי

לא ידעתי: ומ"ש בשם עזרת יהודא שתמה ע"ד הפוסקים המחמירים בקבעו ולבסוף חקקו מהירושלמי הלא כבר העירו בזה בשו"ת גי"ט ובהגהת י"ש וכבר רמזתי במכתבי שבתשובה הנ"ל ביארתי שאין ראיה מהירושלמי כי ד"ז באמת פלוגתא בין ש"ס בבלי וירושלמי סוף חגיגה והירושלמי לשיטתו אג"ל: ומ"ש עמ"ש במכתבי לעגנו הקאכלען שנעשה ממנו מקנה העליונה דלשיטת קצת פוסקים לא נתבטל ממנה חשש מדרס וע"ז תמה דהא בכ"ח ל"ש טומאת מדרס והנה בהעתק הנשאר בידי לא נזכר מזה לעגנו כ"ח רק כתבתי כלפי מ"ש רו"מ דלפ"ד הר"ב ד ותוי"ט נתבטלו כל הפקפוקים לזה כתבתי דעל כל פנים איכא חשש מדרס במקנה שעומדין בתוכה והיינו במקנה של עץ כמוכן ואם המקנה הוא מפארצילין כפי שעושין בכמ"ק י"ל שדינו כזכוכית דלשיטת רמב"ם פ"א מפלים יש בו מדרס מדרבנן אף לפמ"ש בשאילת יעב"ץ אין בפארצילין דין זכוכית לטומאה וע' בפת"ש ויא"פ סימן ק"כ אבל גם בלא"ה הרי בנד"ד הוי הגומע כל המעמיד ומעכב שלא יזלו המים לחוץ ובתשובה הנ"ל [סימן ב'] ביארתי דהגומע אף על פי שאינו טווי וארוג ואין בו ג"ט מפל מקום יש לומר דחזי למדרס והבאתי מרש"י ותוס' שבת (נ"ז ע"ב) ומרש"א ותוס' ומהרמ"ל שם (פ"ד ע"א) ורש"י זכחים (צ"ה) וא"ז הל' פלאים וס' משנה אחרונה פכ"ז דכלים מי"ב ועוד מכמ"ק ואם כן להסוברים דהכל הולך אחר המעמיד אם כן גם הקאכלין יש לו דין בגד ומטמא במדרס אף דלפמ"ש בתשובה שם להקל על ידי החיבור לקרקע לשיטת המקילים אם כן ה"נ בזה וכל מכתבי לרו"מ סובב רק לבאר שאין זה דבר מוסכם ושם בתשובה הנה העובדא שהמקל הנה של עץ ובנ"ד חמור טפי שהוא של ברזל ומפל מקום הרי רוב פוסקים מקילים בזה על ידי החיבור לקרקע ונעשה ע"מ לשמש בקרקע: ומ"ש עמ"ש בתשובה דביכול להנטל כאחד יש חשש פלי גם להרשב"א ורו"מ תמה דהא גם בכלי שנקבו נקב המטהרו אם סתמו בסיד עם אבנים וצורות הוי דרוך בגין ומכ"ש בנ"ד לק"מ דהא התם אם סתמו בסיד וגפסים לבד פסול רק במעורב הסיד עם אבנים הוי דרוך בגין ובנ"ד הרי גם אם יקחו האבנים יעמוד הגפסים לבדו פאבן והוי כסתמו בגפסים לבד דפסול דהוי ככלי של אבן א' כי הגפסים העומד מלפנים מן הכותל פקליפה וכלי בפ"ע הוא נידון ויותר אין פנאי להאריך ולהעתיק מ"ש בתשו' מפבר מרוב טרדותי: והנה עוד חזר השואל וכתב בדין אם מים זוחלין יכולים לטהר שאובין והביא מדברי הדג"מ על הש"ך סק"פ שהעיר מהא דאין הנזחלים מערבים ורו"מ השיג עליו שהרי הש"ך סקנ"ה רמז בעצמו לשם וכונתו דל"ק משם דשם הגומא עליונה ותחתונה אין בהם מ"ס לכן אין הזוחלין מצרפן לשיעור מקנה דקטפרס אינו חיבור אבל לטהר השאובים שפיר יכולים לטהר וכן מוכח מהא דממלא בפתך דפ"ו מ"ח ומים שנתערבו בחצר דפ"ד מ"ד דמוכח דזוחלין מטהרין שאובין והטעם דאף דפסולין לטבילה עכ"ז עושין השאובין כמחנךר כמ"ש בתה"ד וט"ז סק"ג עכ"ד.

הנה אמת שבס' נח"א על האשכול סוף סימן נ"ג סקי"ב ביאר כן דעת הש"ך כמ"ש רו"מ אבל כתב שם בעצמו שמדברי ריטב"א שבבדה"ב שבב"י מוכח דגם בכה"ג אין הזוחלין מועילים לטהר השאובין אבל המעיין שם ימצא דאדרבא הביא בתחלה בשם התוס' דמתניתין דבור שהוא מלא שאובין והאמה נכנסת ויוצאה דלעולם הוא בפסולו עד שיתחשב שלא נשתירו מן הראשונים ג' לוגין היינו במעין או אמה שאין בהם מ"ס אבל

בדאיפא מ"ס פֿשרין בַּהשָׁקָה ומדַּכְתְּבוּ מַעֲיִן אוֹ אִמָּה נִרְאָה דְּמִינֵירִי בְּאִמָּה שֶׁל מִי גִשְׁמִים
ואח"ז הִבִּיא מְרִיטְב"א בְּשֵׁם רֵא"ה שְׁאִין מְטַהֵר בַּהשָׁקָה אֲלֵא מִינּוּ אֲבָל מַעֲיִן הַמְטַהֵר
בְּזוּחְלִין אִינוּ מְטַהֵר הַשְּׂאוּבִין בַּהשָׁקָה וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּמַעֲנָן יֵשׁ לוֹ דִּין אַחֵר שֶׁמְטַהֵר
בְּזוּחְלִין לֹא הָיָה מִינּוּ אֲבָל מִי גִשְׁמִים שְׂדִינָם לְטַהֵר דְּוָקָא בְּאַשְׁפּוּרָן יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם אִם הֵם
זוּחְלִין מְכָל מְקוֹם מְטַהֲרִין בַּהשָׁקָה וְתַדַּע שְׂהָרִי סִיָּים שֶׁם דְּמַתְּנִיתִין דְּהֶאֱמָה נִכְנָסַת וְכוּ'
הִינּוּ מִשּׁוּם דְּהוּא מַעֲנָן וּמוֹכַח דְּאֵלוּ הָיָה מִי גִשְׁמִים פֶּשֶׁר וְע' ח"ס סִימָן ר"ט וְסִימָן רִי"א
מ"ש מְדַבְּרֵי שְׂטַמ"ק לְפִיזָה (י"ח) בְּשֵׁם רִיטְב"א בְּזָה וּבְהֶגְהֵת י"ש סנ"ב שֶׁפְּתַב דְּבִנְקָב
כּמ"ר מְהַנִּי גַם בְּזָה וּדְבָרָיו תְּמוּהִים שְׂהָרִי תִלִּי בְּזָה מַתְּנִיתִין דְּהֶאֱמָה נִכְנָסַת וְיוֹצֵאָה וְהָא
דְּכַתְּבִים שֶׁל שְׁלֵמָה דְּכּמ"ר מוֹעִיל הִינּוּ מִשּׁוּם דְּבְּזָה יֵצֵא מַתּוֹרֶת כְּלִי וְלֹא נַעֲשׂוּ שְׂאוּבִים
כְּלָל וְכ"ה בּס' שִׁי"ט פ"ו מ"ה דְּמִקְנֹאוֹת אֲבָל בְּגוּף הַדִּין הִנֵּה בְּתִשּׁוּ' מֵהֶרִי"ט בְּשִׁנִּיּוֹת
חִיו"ד סִימָן ח"י הִבִּיא דְּבָרֵי הֶר"ש שֶׁהוּבָא בְּשִׁי"ף סִקְנ"ה וְתַמָּה עָלָיו דְּאִיף אֶפְשָׁר
דְּמַתְּנִיתִין מִינֵירִי בְּמִי גִשְׁמִים הָרִי פִּינּוּ שְׁאִין מְטַהֲרִין בְּזוּחְלִין אִיף אֶפְשָׁר שְׂיִכְשִׁירוּ עַל יְדֵי
חִיבּוּרָן אֶת הַשְּׂאוּבִין וְהִנִּיחוּ בַצ"ע וְע' בְּשׁו"ת ב"ש ח"ב סִימָן פ"ו שֶׁפְּתַב דְּנִרְאָה בְּרוּר
דְּבַכָּה"ג ל"מ הַשָּׁקָה וְהִבִּיא מִמֵּהֶרִי"ט הַנְּ"ל וְהוּא הוֹסִיף לְתַמָּה דְּאִיף אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ
מַתְּנִיתִין דְּפ"ו הַנְּ"ל בְּנוֹתָן מ"ס שְׂאוּבִין עַד שְׂיָרְדוּ לְתַחְתּוֹן הָרִי נַעֲשׂוּ מִיַּד זוּחְלִין וְאִין
מְטַהֲרִין הַשְּׂאוּבִין וּבְשִׁלְמָא לְהֶרֵא"ש דְּסוּבֵר דְּבִנְשָׂאָר לְמַטָּה מ"ס שְׁאִין זוּחְלִין טוֹבְלִין
בָּהֶם יֵשׁ לוֹמַר דְּמִינֵירִי בְּכָה"ג וְכֵן לְשִׁיטְתוֹ בַּה"ל מְקַנְאוֹת סִימָן י"א דְּבִטּוֹבֵל בְּעֵיקַר הַמְקַנְהָ
שֶׁהוּא בְּאַשְׁפּוּרָן וְלֹא דְרָף זַחִילְתָּן א"ש אֲבָל לְהֶר"ש גּוֹפִיָה דְּגַם בְּכָה"ג פֶּסוּל קִשָּׁה וְרַמְז
לֹאו"ח סִימָן קנ"ט ומג"א סִקְכ"ז דְּאֶפְּלוּ לְנִט"י פֶּסוּלִין בְּזוּחְלִין וְלִכֵּן הִכְרִיחַ דְּמִינֵירִי דִּישׁ
בְּהַגְנוּמָא בְּכַדִּי שְׂיִגִיעוּ מ"ס שְׂאוּבִין לְתוֹכָן בְּעוֹד הַמִּים בְּאַשְׁפּוּרָן וְאַחֵר כְּף.

שׁוֹפֵף עוֹד מִים שְׂיָרְדוּ לְתַחְתּוֹן ע"ש וּבְזָה הִנֵּה נִרְאָה לִינִישׁב מ"ש הַתּוֹס' ב"ב וְהֶרֵא"ש
דְּהֶתֵם מִינֵירִי שְׂמִטִּיל בּוּ יוֹתֵר מִמ"ס וּבְתוּי"ט שֶׁם פְּתַב דְּטַעֲמָא לְפִי שֶׁא"א לְצַמְצַם
וּלְפַמ"ש יֵשׁ לוֹמַר דְּנִתְפּוֹנוּ לְסִבְרַת הָרַב ב"ש הַנְּ"ל וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת מְהָר"ם שִׁיק חִיו"ד
סִימָן קצ"ח שְׁנִשְׂאָל ג"כ בְּסִפְקָ זֶה וְהַעֲלָה שְׂהַדְּבָר תְּלוּי בְּמַחְלֻקַת הֶרֵאשׁוּנִים וְהִבִּיא
מִמֵּהֶרִי"ק שֶׁרֵשׁ קנ"ה בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּ' דְּדוּקָא אִם הַזוּחְלִין מוֹעֲטִין בְּטָלִים לְגַבִּי מִי
הַאֲשְׁפּוּרָן מְהַנִּי אֲבָל עֵינֵינִי בְּמֵהֶרִי"ק שֶׁם וְרֵאִיתִי דְּמִינֵירִי לְעַנְנֵן צִירוּף הַזוּחְלִין לְשִׁיעוֹר
הַמְקַנְהָ וּבְכָה"ג וְדֵאִי דל"מ וְכּמ"ש הַנַּח"א וְגַם רו"מ לְחַלֵּק בְּכָף אִם כֵּן אִין רֵאָה
מִמֵּהֶרִי"ק לְהַפּוּף אִף שֶׁהִבִּיא שֶׁם מְדַבְּרֵי הַשִּׁי"ף סִקְנ"ה שְׂרַמְזוּ לְעֵינֵין בְּסַעֲרֵף ס' וּפִי'
דְּכּוֹנְתוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל פִּי הֶר"ש מְהָא דְּאִין הַנְּזַחְלִין מְעַרְבִין וְה"נ אִין מְטַהֲרִין בַּהשָׁקָה וְזֶהוּ
דְּלֵא כְּפִי הַנַּח"א וְרו"מ וּמְסַבֵּר יוֹתֵר כְּדְּבָרָיו דְּאִם כֵּן הִי"ל לְהַשִּׁי"ף לְפָרֵשׁ הַחִילּוּק דְּלֵא
דְּמִי לְשֶׁם אִף דְּמְכָל מְקוֹם לְדִינָא לְפַמ"ש הַנּו"ב מ"ת סִימָן קל"ו וּלְפַמ"ש הֶרִיב"ש סִימָן
רצ"ג דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָיָה קְטַפְרָס וְאִינוּ חִיבּוּר אִין סְתִירָה מִשֶׁם כּמ"ש הֶר"מ שִׁיק בְּעַצְמוֹ
שֶׁם וְע"ש שֶׁהִבִּיא גַם כֵּן רֵאָה מִפ"ו דְּמִקְנֹאוֹת מ"ח דְּמִמְלֵא בְּפִתְהָ עַד שְׂיָרְדוּ לְתַחְתּוֹנָה
וְקִשָּׁה הָא הַמִּים נַעֲשׂוּ זוּחְלִין לְשִׁי י"א שְׂבָרְמ"א ס"נ דְּאֶפְּלוּ נִשְׂאָרוּ מ"ס לְמַטָּה נַעֲשָׂה
הַכֵּל כְּזוּחְלִין פִּינּוּ שְׁנַתְּנוּעֵעוּ כָּל הַמִּים וְה"נ בְּזָה וְע"כ דְּגַם זוּחְלִין שֶׁל מִי גִשְׁמִים מְטַהֲרִין
וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּמִקְנֹאוֹת הִינּוּ מַעֲיָנוֹת אִף דְּמְכָל מְקוֹם יֵשׁ לוֹמַר דְּזֶה תְּלֵא בְּשִׁנִּי דִּיעוֹת
שְׂבִסְעִיף נ' הַנְּ"ל וְהִבִּיא בְּשֵׁם ס' לְחֵם וְשְׁמָלָה שְׂפֶסֶק ג"כ דְּבַכָּה"ג אִין מְטַהֲרִין וְהוּא
הוֹסִיף רֵאָה מְדַתְּנָן בְּפ"א דְּמִקְנֹאוֹת שֶׁשׁ מַעֲלוֹת בְּמְקַנְהָ וְאַמְאִי לֹא קָתַנִּי עוֹד מַעֲלָה דְּמ"ס

מי גשמים מטהרין שאובין אפילו זוחלין ובע"כ דאין מטהרין וסייגים דלכל הפחות תליא במחלוקת הפוסקים ואין להקל עכת"ד.

והנה מ"ש ראיה מדלא קתני לה במעלות יש לומר דהתם קחשיב רק מעלות שהם במקנה עצמה שנוגע רק לעצמה של מקנה ולא במה שיש לה מעלה להכשיר שאובין אחרים וגדולה מזו תיקשי לשיטת הרא"ה וריטב"א דמעין אינו מטהר שאובין בהשקה לפי שאינו מינו ודוקא מי גשמים מטהרין ואמאי לא קתני זה במעלות של מי גשמים ובע"כ דלא קחשיב כל הפרטים הנמצאים בזה וכה"ג מבואר ברע"ב פ"א דכלים מ"ד בהא דלמעלה מן המצורע עצם פשעורה וכו' דאף על גב דמצורע נמי חמור דמטמא כל אשר באהל משא"כ עצם פשעורה מכל מקום במעלה זו חמור עצם וכן כל הני למעלה למעלה דחשיב לא לכל מילי קאמר דהרבה יש מהן שיש חומרא בהקודם אלא לאותה מעלה שהוא מונה בלבד קאמר ע"ש וכ"ה בר"ש ותוי"ט שם מ"ג בד"ה למעלה מהן מן רכב ויש להעיר קצת מתוס' נבחים (ג' ע"א) ד"ה הפותב וכו' דמשום דבאמר ללבלר וכו' יתר כמו כן לכן לא קתני בהו יתר על פן ע"ש.

ויש לומר דאין כל מקומות שונים ולא פלגא הוא דלפעמים קתני בכה"ג וע"ע בתוס' גדה (ע"א ב') ד"ה מערה וכו' דמוכח גם פן היפוך דברי תוס' נבחים הנה"ל וגם בט"א לחגיגה (כ"ג סע"ב) הביא סתירה לתוס' נבחים הנה"ל ע"ש ולכן אין ראיה הר"מ שיק מכרעת: אולם במ"ש הש"ך סקנ"ה בשם ר"ש ורא"ש דמתניתין דאמה נכנסת ויוצאת מייירי במי גשמים הנה בב"י אחר פלפולו עם הר"י טאיטאסק בד"ה וסמ"ג פתב וכו' הביא בשם הסמ"ג שהקשה בהא דפ"ג שהאמה נכנסת לו ויוצאת וכו' צ"ל שמה שאין הבור טהור שם על ידי השקת האמה לפי שאין מעין מטהר בכ"ש לטבילת אדם והואיל ואין מי האמה מרובין שם שיהיו ראויים לטבילת אדם אין מועלת השקתו להכשיר הבור עכ"ל הרי דס"ל דמייירי שהאמה הם מי מעין אלא דלפי שהם פחות ממ"ס אין מטהרין בהשקה (ושם בד"ה פתב המרדכי במס' שבועות וכו' ובמס' מקנאות תנן בור שהוא מלא וכו' אלמא אף על פי שהוא מחובר לאמת המים אינם כשרים וכו' ומוכח דל"מ השקה פלל לשאובין או דמייירי שהם בכלי וע"ש בשם רוקח וצ"ע) והנה מ"ש ר"מ דכיון דהמים אין זוחלין מעצמן אלא על ידי ששופכין לתוכן שאובין ל"ה זוחלין כמ"ש הש"ך ס"ק ק"כ ליתא דדוקא על ידי טבילת אדם ל"ה זוחלין כיון דקודם טבילה ל"ה להם דין זוחלין משא"כ על ידי שפיכת שאובין לתוכו ובפרט דבתשובת תשב"ץ ח"ג סימן ל"ד מוכח דלא פה"ש"ך ועל כל פנים לדינא כיון שדבר הר"ש ורא"ש מפורש להקל וגם מדברי רא"ה וריטב"א מוכח פן כמ"ש"ל ומדברי ש"פ אין הוכחה ברורה להיפוך וכבר הבאתי בחיבורי דע"ת סימן י"ז סק"ט מדברי תה"ד וב"י או"ח סימן ק"ס דהיכא דמפורש להדיא בפוסק א' לאיסור אין לסתור דבר המפורש בשביל הוכחה שיש מדברי פוסק אחר להתיר ע"ש וה"נ בדמפורש להתיר בארבעה ראשונים ואף דבשל תורה קשה להקל מכל מקום היכא דכבר הומשכו השאובין בקרקע דהוי רק מדרבנן לשיטת רוב הפוסקים גם בהמשיכו כולה שפיר יש לסמוך ע"ז וע' בב"י בשם מרדכי פ"ב דשבועות בשם רא"מ דטעמא דהמשכה מתרת משום דהמים נתבטלו אגב קרקע וכאלו באו מתמצית הקרקע דמי ונתבטל מהם שם שאובין הרי דגם פשהמים זוחלין מיקחשבו כמחובר וה"נ מטעם זה מהני השקה שיוחשב כזריעה גם בהיותן זוחלין.

וע"ע בס' שי"ט פ"א דמקנאות מ"ז מ"ש ב"ז ומ"ש נשם דהשקה אינו בתורת טבילה אלא מטעם זריעה והביא ראיה לדברי תה"ד מרש"י בכורות (כ"ב ד"ה וטהור וכו' הנה כ"ה גם ברש"י ביצה (י"ז ע"ב) ד"ה ושוין שמשקין וכו' והביא ראיה מפסחים (ל"ד) שהביא נשם וברש"י ג"ה (י"ז ע"א) ד"ה נטהר מקצתו וכו' הביא ראיה ג"כ משתילי תרומה שנטמאו ושתלן טהרו מלטמא אף דיש להעיר לפמ"ש הר"ש פ"ב דט"י מ"א בשם תוספתא חומר במים שאין במשקין וכו' חומר במשקין שאין להם טהרה מטומאתן וכו' ופי' הר"ש דתניא בת"כ אותו אתה שובר ואי אתה שובר אוכלין לטהרתן אבל במים מהני השקה לטהרו והקשה הא גם גבי אוכלין משכח"ל טהרה כגון חטים שנטמאו וזרען בקרקע ות"י דכיון דאשרוש בקרקע פחטי אחרוני חשיבי ע"ש ואי גם במים מטעם זריעה הוא הדק"ל מ"ש מים מחטים וא"ל דמפ"ל מקום במים שהם רק בתערובות ולא תליא בהשקשה אינם פמים אחרים ז"א שהרי רש"י למדה משתילי תרומה הרי דדמנין להקדי וצ"ע.

והנלע"ד פתבתי: סימן קמו למחו' הרב המאוה"ג וכו' מו"ה פישל פעלדמאן נ"י מפישטשקוף בארץ הגר מקתבו הגיעני וע"ד שאלתו בדין אשה שקשה לה לעשות בדיקת ז"נ בעד יבש פי כואב לה רק אם תלחלח העד מקודם במים נקל לה לבדוק יפה והעיר רו"מ דיש לחוש שפא ראיה ט"ד פחדל ונימוק בלחלוחית המים וכהא דדם שנתבטל במים או פהא דט"ד פחדל ונפהו ש"ז והביא מהא דסימן קצ"ו דתרחץ ותלבש לבנים והו"ל להזהיר לקנח א"ע בפנים קודם בדיקה והביא בשם הג' רש"ק ז"ל דבאשה שהרגישה פהמ"ק אחר צאתה מהטבילה יש לתלות בהרגשה על ידי מי הטבילה שנקנסו בפנים ואדרבא אם נחמיר עליה לבדוק בעד יבש יש לחוש שלא תבדוק יפה ע"י הפאב או שפא יענותנה כמ"ש הרשב"א בטעמא דאין לבדוק בכגד פשתן חדש שפא יענותנה עכ"ד.

והנה רואה אני דבריו טובים ונכוחים ואם באנו לחוש לזה ינהא אסור לבדוק אחר שהשתינה ועל פי רוב המקום לח מן השתן ברוב היום ויתלחלח העד בהכנסתו ובע"כ דאין לחוש לזה.

אולם הוראת הג' רש"ק ז"ל צע"ג למעשה ובהרגישה פהמ"ק בנודאי א"א להקל בזה פי אין המים נכנסין ברחיצה בעומק כ"כ זולת בהרגישה זיבת דבר לח אולי יש להקל וע' בשו"ת ב"ש ח"ב סימן ל"ו מ"ש בדין של החכ"א באשה שמצוי בה זיבת דבר לח ע"י ליחות לבנות ולענ"ד יש לקיים ד' החכ"א בהרגשת זיבת דבר לח שלא בשו"ו אבל לא בהרגשת פהמ"ק ואכמ"ל וע' שו"ת מהר"י אשכנזי הנדמ"ח סימן כ"ח והנלע"ד פתבתי: סימן קמז להרב המאוה"ג וכו' מו"ה מרדכי גראס נ"י אבד"ק אבערטיין.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בשם שמעלקא שחותם בעי"ן פי לפענ"ד יפה כתב שיש לכתוב באל"ף וראיה ממ"ש בתשו' עבה"ג סימן מ"ב בשם מרקיל דאם המבטא פחטף סגול גם אם חותם בעי"ן אין להשגיח על חתימתו וכו' וז"ל פי ודאי כשאנו מסופקים על שמו מהו וכו' בהא אזלינן בתר חתימתו אבל בנ"ד שהשם הוא אהד וכו' אפילו ברי לנו שאביו חותם א"ע בעין וכו' ואין משגיחין בחתימתו וכו' עכ"ל וה"נ שהמבטא כמו בחט"ף סגו"ל ונוטה לקמ"ץ וחיר"ק וסגו"ל ולכן פותבין לבסוף באל"ף אין להשגיח על

חתימתו שהוא בלא פנונה ומפל מקום מפני חומר איסור א"א ועדיין לא ניתן הגט דעתי נוטה שיעפכהו עוד ל' יום ויחתום ג"פ שמשעלקא בא"ל"ף ויפורסם בריבם חתימתו כי נודע מ"ש המבי"ט דגם בחתימה ג"פ סגי להחזיק חתימתו ובשו"ת ברפת יוסף הא"ע סימן ס"ג אות כ"א הוכיח דגם בחותם ג"פ בשבוע א' והמתין עוד ל' יום שלא חתם באופן אחר סגי וע"ע בתשו' ר"מ זיסקינד סימן כ"ד ובג"פ סימן קכ"ט ס"ק י"ג וע"ע במבי"ט ח"א סימן ל"ט ובזה יצאנו מפל השמש ויוכל אחר כך לסדר הגט פדינא בא"ל"ף בסוף: ואם הדבר נחויז וא"א לעכב יחתום על כל פנים ג"פ בפני עשרה ויש לצרף מ"ש בתשו' ש"ב יעקב סימן ל"ג דפרסום בעשרה סגי וע' ח"ס חלק ששי סימן מ"א וש"ת הא"ש סימן פ"ח וסימן קס"ז מ"ש ע"ד הש"י ובתשו' לק' באלחוב הארכתי לחזק ד' הש"י ועל כל פנים בנ"ד יש לסמוך ע"ז אם הדבר נחויז.

זולת זה מה שהביא ר"מ מדברי הט"ג ש"נ אות מ סק"ט מענין קריאה נוטה לסגול' וגם בש"א אות נ' סק"ה אינו דומה לנ"ד כמ"ש ר"מ בעצמו. והנלע"ד פתבתי: סימן קמח למחול הרב הגה"צ המקובל וכו' מו"ה יוסף מאיר ווייס נ"י שליט"א בסאפינקא בארץ הגר.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו במעות שגדר להלביש ערומים אם יוכל לקנות מזה תפלין לעני שאין לו תפלין והביא כת"ר מתקוני זהר תיקון כ"א היא שמלתו לעורו דא מששא דתפלין דאתמר בהון ויעש וגו' פתנות עור וילבישם הרי שנקראים מלבוש.

ויפה העיר ואני מוסיף דהא בסוטה (י"ג ב') מה הקב"ה מלביש ערומים דכתיב ויעש וגו' פתנות עור וילבישם וכו' הרי שנקרא להלביש ערומים אבל מלבד דבסוטה שם (י"ד ב) ובב"ר וילקוט מפרש לכתנות עור בע"א וגם בהקדמת ת"ז תיקונא ז' מבואר פדברי הב"ר גם הנה מצאתי בתשו' הרשב"א ח"ב סימן קפ"ג דדין שכ"מ שצננה ליתן לאלמנותו כל מלבושיה אם גם קישורי הראש בכלל והשיב וז"ל הלא תראה הציץ בכלל שמנה בגדים וגבי תפלין אמר ביוצא בהם בשבת דרוף מלבוש הם אלא שאין הולכין במתנה ומכירה אלא אחר לשון בני אדם וכסבור אני שהאומר תנו לי כל מלבושי וכו' אין תפלין וציץ בכלל שאין לשון ב"א לכללם בלשון מלבושים ולא בכלל בגדים וכו' עכ"ל ובמ"ש בענין הציץ עמ"ש בהגהותי לאו"ח סימן תקכ"ט (שנדפסו בספר אורחות חיים) מתוס' נזיר (נ"ד ב') ותשו' רשב"א שבבדה"ב יו"ד סימן רכ"ח ועוד מכמ"ק ועל כל פנים מבואר דס"ל דבלשון ב"א אין תפלין בכלל מלבוש וע' רש"י זבחים (י"ט רע"ב) בד"ה ששם וכו' לאשמוענין דלאו בגד הוא עכ"ל.

ויש לומר דהתם לענין בגכ"ה קאי ותפלין אינם מבגכ"ה אבל נראה ראיה מדברי הרשב"ם ב"ב (קנ"א א) ד"ה ס"ת מי מקרי נכסי פתפלין דמי או דלמא תפלין היינו טעמא דהוי מלבוש אבל ספר מצוה הוא ולא נכסי וכו' עכ"ל וכ"ה בנימוק"י ומרדכי שם והתם לענין לשון ב"א קאי ומבואר דתפלין בכלל מלבוש ודלא פהרשב"א וגם פבר פתב הרי"ו והובא בבדה"ב ופ"ד יו"ד רסימן רי"ז דאם אין רגילים לדבר בלשה"ק והוא נדר בלשה"ק הלוף גם בנדרים אחר לשון תורה ע"ש א"כ יש לומר דה"נ בזה אבל י"ל דמלבושים קורין גם במדינתנו בלשה"ק והפל לפי המקום והזמן ועדיין צע"ק בזה ועל כל פנים לדינא הנה נראה דרשב"ם ונימוק"י ומרדכי רבים הם נגד הרשב"א והלכה

כַּרְבִּים אָבֵל יֵשׁ לֹמֵר דְּוֹדָאֵי לְפִי צַד הַבְּעֵיָא דְנִימָא דַס"ת לֹא דְמִי לְתַפְלִין הֵוָה ס"ל דְתַפְלִין
הֵם מְלַבּוּשׁ וְלַכֵּן ס"ת אֵינוֹ בְּכֻלָּל נְכֻסֵי אָבֵל אֵי אֲמַרְיִנּוּ דַס"ת דְמִי לְתַפְלִין יֵשׁ לֹמֵר דַס"ל
דְגַם תַּפְלִין אֵינָם מְלַבּוּשׁ בְּלִשׁוֹן ב"א וּמַה"ט ס"ת וּתַפְלִין שְׁוִים וּשְׁנֵיהֶם נִקְרָאִים נְכֻסֵי
וּא"כ גַּם לְשִׁיטַת רִשְׁבִּי"ם וּש"פ הַנְּזִ"ל ד"ז הִיא בְּעֵיָא דְלֹא אֵיפְשָׁטָא וּא"כ בְּוֹדָאֵי יֵשׁ
לְהַחְמִיר פְּהַרְשֶׁב"א וְאֵין לְקִנּוּת תַּפְלִין מְמַעוֹת מְלַבּוּשׁ עֲרוּמִים זֹלַת בְּאֵם שְׁקוּרִין בְּלִשׁוֹן
חֹל וְלֹא בַלְשָׁה"ק בְּשֵׁם מְלַבּוּשִׁים אֲזִי יֵשׁ לְהַקְלֹה וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן קִמַט לְהַרְבּ
הַמְאוּהָ"ג וְכו' מו"ה צְבִי יִצְחָק שְׁאָטְץ ו"ל רַאבְד"ק דַק' דְוָגָאב: מְכַתְּבוּ מְגִלָּה עֶפֶה הַגִּיעֵנִי
וּע"ד שְׁאֲלָתוֹ בִּיבְמָה א' שְׁנִפְלָה לְפָנֵי ב' אַחִים א' מָהֵם גְּדוֹל בְּשָׁנִים וְרֹאֵי לְחַלּוֹץ אָבֵל
הוּא נְשׁוּי וְהַשְּׁנִי הוּא פְּנוּי אָבֵל חֶסֶר לוֹ אֵיזוֹ יָמִים לְגַדְלוּתוֹ שְׁיִהְיֶה בֵּן יג"ש וְאֵם אוּלֵי לֹא
יָבִיא אֲזִי ב"ש וְהַגְּדוֹל הַנְּשׁוּי אֵינוֹ רוֹצֵה לְחַלּוֹץ מִכְּפָה טְעָמִים בְּאֲמָרוֹ שְׁיִחַלּוֹץ הַקְּטָן
כְּשִׁיגִיעַ לְגַדְלוּתוֹ וְנִסְתַּפֵּק אִם יֵשׁ לְכוּף לְהַגְּדוֹל לְחַלּוֹץ תִּיכְף לְבָלִי יִמְתִּינּוּ עַל הַקְּטָן עַד
שְׁיִגְדִיל וְהָאֵרִיף רו"מ לְמַעַנְיָתוֹ וּפְלִפְלֵ בְחֻכְמָה וְהִבִּיא דְבָרֵי הַב"ש סִימָן קַס"א סַק"ז
וּמַה"ש"ס דִּיבְמוֹת ל"ט וּמַה"מג"א סִימָן כ"ה סַק"ב יַרְדוּ"י ח"א סִימָן ל"ד: וְהֵנָּה בְּגוּף דִּינוֹ
שָׁל הַב"ש שְׁנִרְאָה מִפְּשֻׁטוֹת דְבָרָיו דְּבַכָּה"ג כּוֹפִין לְהַקְטִין הַפְּנוּי הָרִי רְמָז לְדְבָרֵי רִיטְב"א
שְׁבַב"י סִי קַס"ה וְשֵׁם נִשְׂאֵל אִם כּוֹפִין לִיבָם שְׁיִחַלּוֹץ כְּשִׁנְשַׁבַּע שְׁלֹא לְחַלּוֹץ וְהַשִּׁיב
דְלָמ"ד דְחַלִּיצָה מְעוֹשִׁית שְׁלֹא כַּדִּין פְּסוּלָה ה"נ בְּזָה אֵין כּוֹפִין אֲלֵא בְּאוֹתָם שְׁכּוֹפִין
לְהוֹצִיא בְּגִט דְּגִט וְחַלִּיצָה שְׁוִים וְסִיִּים וְנ"ל וּמַה שְׁאֲמַרְתָּ שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים מְכָל מְקוֹם
אֵינוֹ מְאוֹתָם שְׁכּוֹפִין לְהוֹצִיא אֲלֵא דְכָל שְׁיֵשׁ יָבָם אַחַר שְׁאֵין לוֹ אִשָּׁה בּוֹ הַמְצָנָה יוֹתֵר וְכו'
מְשִׁיאִים עֲצָה וּמְבַקְשִׁים אַף עַל פִּי שְׁאֵינוֹ גְּדוֹל לְדַעַת מוֹרֵי הָרֹא"ה אָבֵל לְכוּפוֹ בְּכָף לֹא
מְצִינּוֹ וְכו' עַכ"ל וּמִזָּה נִרְאָה דְמְבַקְשִׁין לְקַטֵּן וְלֹא לְכוּפוֹ וְרֹאֵי תִי בְּשׁו"ת שׁו"מ מַה"ד"ק
ח"א סִימָן ס"ט שְׁפַתְב דְסִיּוּם זֶה דְאֵין לְכוּפוֹ קְאִי אֲדַלְעִיל דְבִשְׁבִיל שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים
אֵין לְכוּפוֹ לְחַלּוֹץ אָבֵל לְשׁוֹן רִיטְב"א לֹא נִרְאָה בֵּן שְׁהָרִי כְּתֵב רַק דְמְשִׁיאֵין עֲצָה וּמְבַקְשִׁין
מִהַקְטָן שְׁיִחַלּוֹץ וְגַם אֵיף יַעֲלֶה עַה"ד לְכוּף אֵת הַגְּדוֹל בְּכָה"ג וְאֵי קְאִי בְּדִלְיָא קְטָן מְמַנּוּ
כְּבָר כְּתֵב זֶה לְעִיל וְאֵיף נַעֲמִים בְּדַעַת רִיטְב"א הַיְפוּף פְּשֻׁטוֹת דְבָרָיו לְחַדֵּשׁ דִּין וְלְכַנּוֹס
בְּחֻשׁ חַלִּיצָה מְעוֹשִׁית וּמְצִאֵתִי בְּנִימוֹק"י פ"ב דִּיבְמוֹת בְּמִשְׁנֵה דְשָׁנִים שְׁקַדְשׁוֹ וְכו' בְּשֵׁם
רַמְבַּ"ן וְרִיטְב"א דְמוֹכַח כַּמ"ש אֲלֵא דֵיֵשׁ לֹמֵר דְזָהוּ לְשִׁיטַת רִיטְב"א דְאֵין כּוֹפִין לְחַלּוֹץ
אֲלֵא בְּאוֹתָן שְׁכּוֹפִין לְהוֹצִיא אָבֵל לְשִׁיטַת רִשְׁ"י וְסִיִּיעָתוֹ דְכָל שְׁיֵשׁ לָהּ אֲמַתְלָאָה טוֹבָה
כּוֹפִין לְחַלּוֹץ וְלִיכָא חֻשׁ חַלִּיצָה מְעוֹשִׁית אִם בֵּן הָכִי נָמִי בְּזָה אָבֵל צ"ע וְיֵשׁ לֹמֵר דְגַם
לְהַרִיטְב"א הֵינּוּ מְדִין הַש"ס וְהוּא רוֹצֵה לִיבְמָה מַה שְׁאֵין בֵּן בּוּזָה"ז דְאֵי אֲפָשֵׁר לִיבְבָם
וְיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּע' בַב"ש רִסִי קַס"ה וּעַכ"פ לְכוּף אֵת הַקְּטָן בְּכָה"ג צ"ע וְגַם מַה שְׁפַתְב
רו"מ דְכִינּוּ דְכוֹפִין אֵת הַקְּטָן הָנִי דְבָר בְּרוּר שְׁיִקְוִים הַמְצָנָה מִהַמְּוֹבָחָר יֵשׁ לְפַקְפֵק עַפ"ד
הַתּוֹסְפוֹת בְּגִיטִין (פ"ד ע"א) סוּד"ה הֵכָא בְּדִידָה קִיִּימָא וְכו' פִּינּוּ דְמְכָל מְקוֹם יְכוֹל הַבְּעַל
לְדַחוּתָהּ לֹא בְּדִידָה קִיִּימָא לְאֲגָרוּשֵׁי ע"ש הָרִי דְאֵף עַל גַּב דְכוֹפִין בַב"ד מְכָל מְקוֹם ל"ה
בְּיָדָה אֲלֵא דְמְכָל מְקוֹם יֵשׁ לְקַיִּים דְבָרֵי רו"מ דַעכ"פ שְׁכִיחַ טְפִי שְׁיִקְוִים פִּינּוּ דַב"ד כּוֹפִין
וּבַתּוֹסְפוֹת שָׁם (מ"א ע"א) ד"ה לִישָׂא וְכו' כְּתֵבוּ בְּעֲצָמָם דְאֲפָשֵׁר לְקַיִּים שְׁנֵיהֶם עַל יְדֵי
כְּפִיָּה בַב"ד ע"ש: וְהֵנָּה מ"ש רו"מ מְדַבְּרֵי הַח"צ לְחַלֵּק בֵּין זְמַן מְרֻנְבָה לְמוֹעֵט וְנִרְאָה
מְדַבְּרֵי תַה"ד דַג' אוֹ ד' יָמִים הָנִי זְמַן מוֹעֵט תְּמַהֲתִי בְּחִיבּוּרֵי גִי"ד בְּקו"א לְסִימָן נ"ז מְדַבְּרֵי
הַתּוֹסְפוֹת מ"ק (י"ח ע"ב) ד"ה וְאֵלוֹ פּוֹתְבִין בְּמוֹעֵד מְשׁוּם דְהָנִי דְבָר הָאָבֵד שְׁמָא יְמוֹת

הנותן או העדים או ב"ד או ילכו למדינת הים ע"ש נהרי גם ביום אחרון של חה"מ כותבין מה"ט וליפא אלא ב' ימים להמתין עד מוצאי יום טוב ובא"י רק יום א' של יו"ט אחרון ואפילו הכי חיישינו למיתה דמה"ט הוי דבר האבד ובזכרוני שראיתי בס' הע"ש על השאלות שהעיר בראיה זו ולא הביא דברי תה"ד ואחר זה מצאתי בשו"ת תשובה מאהבה ח"א סימן קל"ה שהעיר בראיה זו וכן ראיתי להגאון בעל ברפת יוסף שהעיר בדברי תוס' קידושין (ל' ע"א) ד"ה לא צריכא ליומי וכו' שהקשו ע"ד שפ"י שישלש ב' ימים למקרא וב' למשנה וב' לגמרא דאפתי מי ידע כמה חיי ותירץ דישלש בכל יום ואפתי הו"ל לפרושי דישלש יום אחד למקרא ויום אחד למשנה ויום אחד לגמרא ובע"כ דגם בכה"ג איפא חששא דמיתה וע' ביערות דבש ח"ב דרוש ג' מ"ש בזה ובזה אמרתי לבאר דברי המכילתא פ' בא שאין תלמוד לומר עד בקר מגיד שנושרף בט"ז ר"י אומר א"צ הרי הוא אומר וכל מלאכה לא תעשו וכו' ומה תלמוד לומר עד בקר שאם חל ט"ז בשבת שישורף בי"ז וכו' והוא תמוה איך יעלה על הדעת דליו"ט א"צ קרא ולשבת צריך קרא וגם ליישב ש"ס דפסחים (פ"ג ע"א) העצמות והגידין והנותר ישורפו בט"ז חל ט"ז בשבת ישורפו בי"ז לפי שאין דוחין וכו' ובש"ס שם (ע"ב) מציינין אסיפא דחל ט"ז בשבת ופריף גימתי עשה ולידחי ל"ת ומקשין העולם אמאי לא פריף פן ארישא דישורפו בט"ז אמאי לא ידחה יו"ט ועצל"ח ואמרתי דהנה הרשב"א בשבת (כ"ד) הקשה למ"ל קרא דאין ש"ק דוחה יו"ט הא בלא"ה אפשר לקיים שניהם בהיתר למחר ותי' דאין מעבירין על המצות וע"ע ברשב"א ביצה (ח') שפיאר פן להדיא ולכאורה הרי ג"ז בכלל מהמנובחר שלא יצטרף לדחות לא תעשה ומוטב להמתין למחר וכמ"ש הח"צ הג"ל וצ"ל דשמא ימות והתינוח בחל בשבת דצריך להמתין ב' ימים דהוי בכלל זמן מרובה אבל ביו"ט דימתין רק עד מחר וליפא חשש דשמא ימות הוי בכלל אפשר לקיים בהיתר ולא אתי עשה ודחי ללא תעשה ולכן לא פריף ארישא דנימא עדל"ת דהא אפשר להמתין למחר ויקיים העשה מהמנובחר שלא יצטרפו לדחות ל"ת והוא רק זמן מועט אבל בסיפא דחל ט"ז בשבת דבשבת ודאי דאין העשה דוחה לא תעשה שי"ב סקילה וכל הקושא רק על יו"ט כמ"ש רש"י להדיא ולכן בחל ט"ז בשבת פריף שפיר דישורף בט"ו שהוא יו"ט משום עדל"ת דאי אפשר להמתין עד אחר שבת דשמא ימות ובזה א"ש גם פן דברי המכילתא דאין פננת ר"י דאצטרף קרא שלא ידחה שבת רק דבכה"ג דחל ט"ז בשבת הוי סד"א שידחה יו"ט וישורפו בט"ו פינו דיצטרף להמתין עד י"ז ולכן קמ"ל קרא דגם בכה"ג אינו דוחה יו"ט.

ודו"ק: ובגוף הדין אם יש להמתין שיקיים המצוה מהמנובחר יש להביא ראיה מהתוספות תמורה (י"ח ע"א) ד"ה אפי' ממערייהו וכו' ור"י מפרש מדארגייהו אפילו הן דלות בשור דסד"א פינון שהם תשושי פח א"צ להעלותם וכו' וקשה הא א"מ עה"מ ובע"כ משום דימתין עד שיבראו וישמנו בפשר דהוי בכלל הידור מצוה פדין פחושה ושמנה דדוחה שבת משום הידור מצוה והתם הוי זמן מרובה ואפילו הכי אי לאו הך קרא הוי סד"א דשרי להמתין ויש להביא עוד ראיה מתוספות יומא (ל"ד ע"ב) ד"ה רבי אומר וכו' דלמ"ד גמר שחרית מערבית יקריבום ערבית דערבית הוא עיקר המצוה ולכן בלא הי"ל נסכים אלא לאחד מהן ימתינו ולמ"ד דגמר של ערבית משחרית יקריבום שחרית הרי דליפא בזה משום א"מ עה"מ כמ"ש בק"י שם אלא די"ל דהתם באותו יום ובשל ציבור

דליפא חשש מיתה לכ"ע שרי לעפב: ובגוף דין דשהויי מצוה ע"ע בתשו' מהר"ם מטריקטין הנדפס פרי"ף סוף גיטין ובתשו' פ"ח החדשות סימן צ"ה ותשו' פ"י ח"א אה"ע סימן ט"ו מה שפלפל בזה עם הגאון ר"ז שור ובתשו' פמ"א ח"ב סימן א' ועכ"פ בנ"ד יפה פתב ר"מ דא"א לכנס בתשש חליצה מעושית ולכון את הגדול דשמא לא ימות הקטן אבל מפל מקום ראוי לב"ד לומר לו שמהראוי שיתרצה לחלוץ דהמצוה מוטלת עליו שלא לשהות המצוה ובפרט לפמ"ש ר"מ במכתבו השני שנודע לו שכבר הגדיל הקטן והנה אם כבר הביא ב"ש בנדאי המצוה על הקטן וגדולה מזו מבואר בשו"ת תועפות ראם סימן פ"ה דאפילו אם הקטן במדינה אחרת צריכין לשאול לקטן ואם הוא רוצה לחלוץ הוא קודם ע"ש.

אף אם לא הביא ב' שערות אחר שנעשה בן י"ג שנים הרי יש ספק שמא לא יביא שערות כלל ואף דרוב מביאין מפל מקום הכא איתרע רנבא דחזקה דרבא דרוב מביאין בני י"ג שנים והואיל ואשתי אשתי וכדאיתא בבכורות (מ"ב) ועתב"ש סימן כ"ט ואחרונים שם ואף דחוששין שמא נשרו היינו רק לחומרא מספיקא פדאיתא בנדה (מ"ו) וגם אם יביא ב"ש אולי יעברו עוד כמה שנים טרם יביא ב' שערות פיון דאשתי מחזקת שאר אנשים וגם לפמ"ש התוס' במ"ק (י"ח) הג"ל דשמא ילכו למדה"י גם בנ"ד איפא הך חששא דהא גם לגבי ב"ד פתבו התוס' פן דנדאי לא שקיח ואפילו הכי חיישינן לכד: ומ"ש ר"מ דהכא דאיפא תרי יבמין אין לחוש למיתה הנה אפתי יש לחוש שמא תמות היבמה ויתבטל ממצות חליצה או שמא יארע אונס אחר שלא יוכל לחלוץ דהאיפא כמה גונוי פהא דאלם ואלמת ושוטה וחרש וחרשת דאין חולצין והרי בחטאת לד' חיישינן שמא ימות או תקלה אחרת ולכן אסור לומר לה' חטאת אפילו בזמן מועט כמ"ש בזה"ק פ' ואתחנן וע' בבח"ק פ' בראשית מ"ש בזה ועכ"פ בזמן מרובה נדאי יש לחוש ובזה"ל קו' הצ"צ סימן קכ"ז על התה"ד מהא דלמיתה דתרי לא חיישינן ואף דיש לדון דלמיתת האשה לא חיישינן דבכה"ג לא יחול חיוב המצוה כלל מפל מקום הרי גם בלאו הכי דעת המג"ש בתשו' הג"ל דאפילו בשעה אחת אין להשהות המצוה וגם לחוש לעיגון אף דאיפא הידור מצוה לקיים המצוה בגדול וכדברי כמה מחברים אם פן עכ"פ בכה"ג דאיפא חשש זמן מרובה יש לחוש לזה: ומה שכתב ר"מ משו"ת תפ"צ חא"ע סימן קי"א ושו"ת ד"חח"ב אבן עזר סימן קע"ו דאם הגדול יש לו אשה והקטן פנוי יש לחוש לדברי הרא"מ שפמרדכי דבזה"ז שיש חדר"ג הוי בכלל א"ר ליבום והוי חליצה פסולה דצריכה לחזור על כל האחין הנה אם פי דבר גדול דברו בזה הנה פיון דבסדר חליצה מבואר דנקטינן כש"פ החולקים ע"ז ולכן בזה"ז אין מתירים הח' כלל כמ"ש ביש"ש ובאה"ג דקיימא לן דל"מ התרה ואפילו הכי אין חוזרת על כל האחין אם פן דוקא בדאיפא לפנינו קטן הראוי לחלוץ יש להחמיר בזה מה שאין פן בלא הביא שתי שערות אחר יב"ש נראה דאין לעגן האשה על הספק דהוי כשעה"ד ודיעבד וגם אין להעביר ולהחמיץ המצוה מספק ובפרט לפמ"ש בתשובות רע"א מה"ת סימן מ"ב נדאי אין לחוש לזה.

ומפל מקום כל זה רק באופן לומר להגדול על פי מצנת התורה אבל אין לכופו ואין לכנס לתשש חליצה מעושית וכמ"ש ר"מ אלא דרו"מ העלה דאין שום חיוב על הגדול ואדרבא מצוה לעפב החליצה ולענ"ד אינו נראה פן וכמ"ש וע"ע בתשו' רע"א מ"ת סימן מ"ב שפקפק הרבה בדברי הב"ש סוף סימן קס"א הג"ל והעלה דאם שניהם אינם רוצים

לחלוץ וצריף לכפייה לכ"ע כופין הגדול ע"ש עוד בזה נאחר זה מצאתי בשו"ת יהודה יעלה א"ע סימן ח' שהביא חולקים ע"ד הב"ש וע"ש מ"ש בזה.

והנלע"ד פתבתי: סימן קנ להרב הגדול וכו' מו"ה לוי מאנטנער נ"י מו"ץ ד"ק ליטאוויסק וכעת מו"ץ ד"ק בעלז. מקתבו הגיעני וע"ד שאלתו בבעל חנות אחד ששכח מלמכור הקמץ עד אחר חצות של ערב פסח ואז מכר לעכו"ם וקיבל אדראן ונתן לו השט"מ שכתב לו מלמד אחד אף שהתרו בו איזו מןפלגי תורה שלא ימכור ולא שאל מרו"מ כלל ובעיו"ט האחרון שלח רו"מ אתריו השליח ב"ד לקרותו ולא פא ועמה כבר עבר הפסח: והנה רו"מ הביא דברי הפמ"ג בא"ח סוף סימן תמ"ג ועוד בכמ"ק ודברי הנו"ב מ"ת סימן ס"ג וח"ס או"ח סימן קי"ד בדין מכר בערב פסח אחר חצות דלא עבר רק בעשה אם מותר בדיעבד וגם רמז לתשו' נט"ש סימן ז'.

והנה בגוף הדבר שהביא המג"א רס"י תמ"ג בשם הה"מ דבע"פ אינו עובר בבל יראה אלא בעשה דמשביתו כבר הביא הח"י מרש"י ב"ק להיפוף והאחרונים האריכו בזה וע' תוי"ט פ"ה דפסחים מ"ד ובא"ר או"ח שם ובא"ח לפסחים (ס"ג) ומש"ש מרש"י פסחים (י"א ע"ב) ומתקש"א שם כבר קדמו הא"ר ואני מצאתי בירושלמי פ"ה דפסחים ה"ד מה ראית לרבות לחייב שאר הזבחים בזה"מ ולהוציא י"ד אחר שריפה הכתוב ומיעט מרבה אני אותן בזה"מ שהוא בבל יראה ובל ימצא ומוציאן מארבע עשר שאינן בבל יראה ובל ימצא ואתיא כפי דאר"מ דר"מ אמר משש שעות ולמען מדבריהן וגם למאי דמשני ר' מנא דאתיא דר"ש לכ"ע היינו מטעמא אחרתא ומפורש דלמ"ד משש ולמעלה מדאורייתא עובר בבל יראה ובש"י"ק תמה שם מזה ע"ד הראב"ד דליכא ב"י והניח בצ"ע ע"ש וכינן דמפורש בירושלמי דאיכא ב"י מי משלנו יערב להקל: אבל בגוף הדבר אי מהני מכירה בזמן איסורו מ"ש רו"מ דבדבר הטעון שרפה לכ"ע ליכא זכיה באיה"נ כבר קדמו הב"מ ליו"ד סימן רכ"א אבל לשיטת הנו"ב דבמשכיה קנהו הנכרי מאליו וכן אם היה עומד בצד חצרו דקונה מטעם חצר ולא ביאר רו"מ אם העפוי"ם היה שם בחנות והשפיר לו החנות דאז יתכן לומר דקנה בתורת חצר ומשום יד ויעוין בשו"ת זכרון פהונה להגה"ק מו"ה אייזק אבד"ק קארץ שהאריך בנדון פזה והעיד ששמע ממרן הגה"ק ר' בער מפעזריטש ששמע מהגאון מוהר"ב אבד"ק גלוגא להקל בזה ושכ"ה גם בתשו' יד אליהו והוא האריך בדין מכר בכסף לבד אין להתיר תוה"פ אבל אחה"פ יש להקל ע"ש וגם הם לא הביאו דברי הירושלמי הנ"ל ועוד דדוקא בנמצא הקמץ לאחר הפסח דלא עבר בפסח מה שאין כן בנ"ד שהיה מזיד וגם התרו בו מןפלגי תורה שלא למכור וסמוך על משענת קנה רצוץ המלמד החצוץ לכ"ע אין שום צד להקל וע' בתשובות הרא"ש שהובא בד"מ א"ע סימן י"א דבכה"ג מקרי מזיד גמור ויפה כתב רו"מ דבקנין אגב דרבנן פניו דכבר הגיע זמן איסור תורה ל"מ קנין דרבנן והביא דברי הלח"מ ומח"א (ועמש"ל סי' י' אות ד' בזה).

וגם מ"ש דהוי קנין בהערמה הוא נכון ואני מוסיף קצת דהא דקנין בהערמה מועיל בדרבנן היינו רק בהערמה שאינה ניכרת באופן שאם היה העכו"ם משלם לו באותה שעה היה מועיל אבל הקא הרי היה אסור לו באותה שעה ליקח מעות דהוי חליפי חמץ והדראן שקיבל היה אסור לו לשי' כמ"פ ועמ"ש הח"ס סימן ק"ו ע"ד מג"א סוף סימן

תמ"ג בזה ועכ"פ לכתחלה נדאי דאסור אם פן ניכר להדיא ההערמה שעושה רק להצילו לאחה"פ ובכה"ג גם בדרבנן ל"מ המכירה פלל היכא דמוכר בכסף וליכא משיכה או קנני חצר אבל מ"ש רו"מ דהביטול לא חל על דברים אלו פינו שיהיה עתיד למפורש לפקפק דברים שבלב אין מבטלים מה שאמר בפירוש בפיו שמבטל הכל ובפרט לפמ"ש הגאון ר' יוזפא דמ"ש בנסח הבטול דביערתיה היינו מה שמכר הוא בכלל ומכ"ש מה שעתיד למפורש אבל לפי דעתי פינו ששכח למפורש וסבר דמועיל אחר חצות נדאי שכח לבטל בבקר בזמנו הקמץ ולא ביטל פלל אבל בגוף דין הערמה בדאורייתא יש עיקולי ופישורי וגם אני הבאתי במק"א מכמ"ק בזה ועמ"ש ביי"ר סימן ס' סק"ז ברמז בעלמא: והנה בדין קנני שהוא ספק פלוגתא לכאורה פינו דהישראל מוחזק וי"ל קים לי ממילא הקנני בטל לגמרי והוי כמו נדאי אבל גם בזה הארכתי בתשו' והבאתי מהנחיל"ע לב"מ (להג' מליסא) (דף ו') שהאריף בזה וגם מהריט"א בתוד"ר אות ח' ושו"ת שיבת ציון סימן ט"ז באמצע התשו' ובשו"ת הרי"מ חאו"ח סימן ה' ושו"מ מ"ת ח"ב סימן ס"ג והעליתי להקל אחה"פ: סוף דבר שאם היה העכו"ם אצל החנות דאיכא קנני חצר תליא רק בפלוגתא פוסקים אי מהני קנני בהערמה בשעת איסור הנאה או דאיכא ב"י בע"פ כמש"ל יש להקל אחה"פ ומ"ש רו"מ דהוי סד"א וע"י גלגול נעשה דרבנן כפר ישוב על מדוכה זו בשו"ת בית אפרים חאו"ח סימן מ"א ובאר דליתא דשאני הכא דמאליו עומד להיות איסור דרבנן אחה"פ וגם אין לקנוס משום דעכ"פ עבר על איסור ספק דאורייתא פינו דהספק תליא בפלוגתא כמ"ש הב"א שם וע"ש דמייירי גם פן שמכר בע"פ אחר חצות וע"ע בשו"ת משיבת נפש סימן ט' שצידד גם פן בענין זה ואם פי אין להתיר גם בכה"ג למפורש לישראל עפ"ד הירושלמי שהבאתי לעיל מפל מקום יש לסמוך ע"ד המקילים למפורש ובפרט כפי שהשגתי מכתב מהרב המו"ץ ד"ק מאשצ'סק שבעל החנות הוא חתן גיסו ושאל ממנו והוא התיר לו דברים שהן רק ספק חמץ אם פן היה שוגג תוה"פ ואף שאין לו רשות להורות באתרא דחבריה כפי שכתב לי התנצלותו שבעל החנות הסתיר הדבר בעיר ולא שאל מרו"מ מפני מחלוקת שבעיר אם פן עכ"פ בעל החנות לא פשע אז כ"כ וסמך עליו.

ומפל מקום יש לקנסו ליתן שליש משיווי החמוצים לעניי העיר והיינו ממה שהוא חמץ גמור בבירור. אבל אם לא היה העכו"ם בחנות דליכא קנני חצר בעכו"ם וקנני פסוק לא מהני לאחז"א ומשום אג"ק אין להקל בשל תורה יש לאסור החמץ: ומפל מקום הנה החמוצים שפחנות המה על פי רוב דברים המחופים בבלילות של צוקר וכבר העלה בשו"ת פ"י דחיפויים הם רק גוקשה ואף דבשע"ת רס"א תמ"ב פקפק עליו מפל מקום אחר הפסח יש להקל וגם קארמעלקיס ובאנוניס שנותנים לתוכן שפירטוס מעט מזעיר הוא מתבטל בתוכם והגם דלריחא וטעמא עבידא גם בזה רבים מקילים לאחה"פ וע"ח"ס סימן ק"ו והש"מ סימן ט"ו ושע"ת סימן תמ"ח סקי"א ובח"י סי' תמ"ב סקט"ז ובאר"ר שם ושו"ת נט"ש סימן י"ח ואם פי אין להתיר לישראל מפל מקום למכרו לעכו"ם יש להקל וע' בתויר"ר ליו"ד סימן קי"ב בשם עדות ביהוסף וב"ד בנה ונהביא מתוספתא דמפורש פדעת מהרמ"ל שבמג"א סוף סימן תמ"ז אבל בנ"ד איננו דבר המעמיד אלא דעבידא לטעמא וע"ע בשו"ת מהר"ח א"ז סימן ע"ה ותשו' מהר"ם ב"ב הדדשות סימן קס"ה קס"ו ובא"ז בשו"ת סימן תשע"ט ובמק"א הבאתי גם מדברי הר"ש פ"ה

דמעשרות מ"ו בענין שמרים וכשיענין בכל המקומות ימצא דברים נפלאים שנועלמו מהאחרונים בענין זה במחכת"ה.

ופעריל גרויפין ידוע שבזה"ז אין מלחלחין השעורין פלל ובפרט בריחים של קיטור. ורק קראכמאל הוא חמץ גמור או משקאות של חמץ זהו אסור בלי ספק וצריה לבערם.

וגם אם היה העכו"ם בתנות כפי שנתבאר לעיל יש לקנסו ליתן לעניים שליש מזה כמ"ל. ומ"ש ר"מ לענין ספק דהוי סחסי"ד כבר ביאר בשו"ת משיבת נפש סימן י"ח דהיכא דאי אפשר לקבר אלא על ידי קפילא ואומן ל"ה סחסי"ד וע"ש שהעלה דגם בדאיכא נו"ט בפחות מכא"פ יש להקל לאחר הפסח אלא דמכל מקום בספק במעשה ולא בפלוגתא יש לאסור מפני שעבר על סד"א תוה הפסח כמ"ש בשו"ת ב"א הנ"ל.

והנלע"ד פתבתי: סימן קנא להרב וכו' מו"ה משה יעקב טירקלטויב נ"י והרב וכו' ר"ש לאנדא נ"י מוואלאווע בארץ הגר. מכתבם הגיעני וע"ד שאלתם היות שקבלו להם שו"ב מןפלג ויר"ש בכתב קאנסיס פנהוג ושייכים לו הישובים מסביב פמאז ומקדם ושכרו מפל בהמה ועוף וזה זמן החל השו"ב ממיינדאן לשחוט לבני הישובים השייכים להשו"ב שלכם ולאשר על ידי זה בידם לגנוב המכס מאקציז וגם מוזיל להם שכר שחיטה לכן הם הולכים למיינדאן ומביאים הבשר בלילה ומקפח על ידי זה פרנסתו ומענה בפיו דאם מביאים אליו לביתו ליכא איסור השגת גבול ורו"מ האריכו בזה בדברי הסמ"ע סוף סימן שפ"ו ומהא דחו"מ סימן רל"ז ויו"ד סימן רמ"ה סכ"ב וחו"מ סימן קנ"ו ס"ה ותשו' ח"ס סימן קע"ה: והנה בדבר זה כבר נשאלתי זה איזו שנים מהרב אבד"ק אזיפאלי והשבתי דדוקא בהא דמערופיא דנכסי עכו"ם הם פהפקר ומדינא ליכא איסור פלל ומה"ט לשיטת כמ"פ אין דנים מערופיא לכן היכא דהעכו"ם בא אל הישראל יש צד להקל מה שאין פו בישראל היכא דכבר זכה בשיעבוד הקהל וישובים שנתחייבו לו בכתב קאנסיס אין שום חילוק בין אם הוא בא אצלם או הם באים אליו ודוקא במלמד שפסוף הזמן רשות הבעה"ב ליקח מלמד אחר אם הבעה"ב רוצה במלמד אחר ליכא איסור על המלמד מה שאין פו בשו"ב שמתקבל בסתם לכל ימי חייו כבר זכה בשיעבוד מפח סטימיותא והתחייבות ובפרט ברבים שאין להם דין חזרה ואפילו המזיק שיעבודו חייב מכ"ש היכא דמשתרשי ליה ונהנה בזה הוי גזל גמור ועובר בלפ"ע ועמ"ש בחיבורי מש"ש סימן רל"ז ס"ב ובקת"ע אות ה' ואות ז' ובדע"ת סי' א' סקנ"ג העליתי דהוי גזל של תורה פיון דכבר קבלוהו הקהל ונתחייבו בשכרו וע"ש עוד בכמ"ק בזה ועמ"ש בקו"א לחיבורי גילוי דעת לסימן א' סק"ה דאין רשאים להוליה למקום אחר לשחוט ע"ש בקו"א לה"ש אות י"ב והדבר ברור ופשוט וגם ספק גזל אסור פדאימא בב"ק (צ"ט) מנעף מספק גזל וכן מוכח בהה"מ פ"ו מגנבה ורמז אליו הרמ"א בחו"מ סוף סימן שנ"ח והא דכתב התומים בקת"כ דספק גזל מותר ומירץ בזה קו' מהר"י באסן היינו פאתי לידיה בהיתרא מה שאין פו לעשות מעשה מחוייב לחקור על זה ולפרוש מכל ספק ועל זה נאמר ויראת מאלהיה ודין העלמת אקציז עמ"ש בדע"ת סימן ב' סקמ"ו אבל לא אדע אם בנ"ד שייך לישראל).

ומ"ש רוי"מ מהא דדרשו בש"ס דהיורד לאומנות חבירו דמי לבא אל אשת רעהו יענין בשו"ת ב"א חחו"מ סימן כ"ו בשם תשו' מהר"ם ד"פ דהוי רק ממילי דחסדי וע"ש עוד מכמ"ק בזה. אף בנ"ד פבר פתבתי דהוי גזל מדינא ובכל גונוי אסור.

ואח"ז נשאלתי בנידון פנה מהרב וכו' מו"ה דוד זינגער נ"י אבד"ק פילזנא והשבתי גם כן פפי הג"ל. והנלע"ד פתבתי: סימן קנב להרב המאוה"ג וכו' מו"ה נפתלי נתן הירש הלוי נ"י אבד"ק הנאש במאלדוי.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו היות שבעירו אופין מצות על מאשינען והאופים הם הסותרים ולשין עיסות גדולות יותר משיעור חלה ונאצרו המצות כמה שבועות באוצרם וקודם הקג באין הבעה"ב וגם מסביבות לקנות מצות נייען כי בכה"ג יש ערבוב מעיסה אחת אצל כמה בעלי בתים ואם האחד יפריש חלה יפטר גם מצות שביד חברו אם לא שיכונן בפירוש שלא לפטור כמ"ש המק"ח וא"א להודיע זאת לרבים וגם אין לסמוך ע"ד הט"ז סוף סימן שכ"ו דבנ"ד מזדמן שבשנה אחת קונה הבעל הבית אצל אופה זה ובשנה אחרת אצל אופה אחר ול"ש טעמו של הט"ז ובפרט דהב"ח מחמיר לגמרי ולכן הנהיג רוי"מ שיפריש האופה חלה מן כל המצות ופקפק אחד לנגדו שלא לשנות המנהג.

עכת"ד: הנה רואה אני דברי כת"ר נכונים וברורים דאם יזהירום שיכוננו שלא לפטור מלבד דגבי רבים ובדבר המסור לנשים אי אפשר ליזהר בזה כלל ועוד שהרי מבואר בט"ז או"ח סימן תרנ"א סק"ה דמה"ט לא הזכיר בש"ע דרף ג' לכונן שלא לצאת י"ח מקודם דקרוב שישפח ע"ש ומכ"ש בנ"ד ובהיתר של הט"ז סימן שכ"ו הרי הט"ז בעצמו סיים דדוקא אם רגילין ליקח בכל ערב שבת דדמי למפירי פהונה ולא באופן אחר אם כן בנ"ד שאין רגילים בכל שנה בזה גם הט"ז מודה דאסור וגם בגוף דמיונו של הט"ז להא דמפירי פהונה צ"ע דהא מבואר בתוספות ב"ב (קכ"ג ע"ב) ד"ה הקא וכו' דהא דבמפירי פהונה הוי פמוחזק משום דהוי מתנה מועטת ואסור לחזור בו ע"ש וזה ל"ש בנ"ד ובפרט לפמ"ש בתשו' מהרי"ל והובא בקצה"ח סימן רע"ח סקט"ו דבמ"כ אינו יכול לחזור בו כלל פשיטא דאין ראיה וע' במזבח פפרה לבכורות (מ"ח סוף ע"ב) בזה וע' בתשו' ח"צ סימן ע' שכתב גם כן בפשיטות דבמ"כ טעמא משום דשארית ישראל לא יעשו עולה ואסור לחזור בו וזה ל"ש בנ"ד שהרי ביזו למפור למי שירצה ואולי ס"ל להט"ז דברגילים בכל ערב שבת אסור להאופה למפור לאחר שהנשים סומכות עליו ויש להביא סיוע להט"ז מש"ס דשבת (קמ"ח ע"ב) הב"ע במנהג אחרים על פסחו וכו' פינן דרגיל אצלו פמאן דאימני ביה מעיקרא דמי וכו' ע"ש ועכ"פ בנ"ד לכ"ע אסור והמפקפק בזה אינו אלא טועה והמנהג שבטענות יש לבטלו.

והנלע"ד פתבתי: סימן קנג להרב וכו' מוהרי"א נ"י מו"ץ ד"ק באקאווסק מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שנמצא הפסק דק באות מ"ם סתומה בתפלין בפסוק לדבר בם והסדק לא ניפר פרידתו רק כשפושטין הגויל פי הוא דק מאד והביא בשם קה"ס פלל ט' סק"י שהחמיר בזה על פי דיוקו מתשו' רלב"ח סימן א' ושאל חו"ד בזה יען שלא נזכר דבר זה בשום פוסק והמעניין ברלב"ח שם ימצא דס"ל דאם נפרד היו"ד מן האל"ף כשר בדיעבד ורק מצד חומרא יש להחמיר לכתחלה ועל פי זה חידש הקה"ס דבאותיות מ"ם וסמ"ף שבלוחות בגס היו עומדין אם כן הוי מה"ת שלא יהא בו שום הפסק וסדק כלל

שום פסול ול"מ תיקון דהני שלכ"ס אכל המענין בתשו' ריב"ש ומהרי"ק שהובאו בט"ז סימן ל"ב סק"ט ימצא דבלא תיקון פסול לגמרי ואפילו הכי מהני תיקון ול"ה שלכס"ד ובפמ"ג בפתיחה לסימן ל"ב מבואר דה"ה אם נפסק רגל של דל"ת מהגג מהני תיקון והתם ודאי פסול ממש ולכן לענ"ד אין להחמיר פדעת קה"ס בזה והנלע"ד פתבתי: סימן קנד להרב וכו' מו"ה אשר זעליג בהרב מו"ה שלום מוטערפעריל נ"י מו"ץ ד"ק באר ברוסקא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו במה שנהגו לעשות בהגליל ווישניק מן יי"ש וצוקר ואחר כך מסננין המשקה מן הפירות ושופכין עליהם יין ואחר זמן נעשה מן שבת ממקדמ אף טעם היין משתנה קצת ונסתפקו אם לברך בפה"ג ורו"מ הביא מהא דסימן ר"ב וסימן רע"ב דייני קונדיטין מברכין עליו בפה"ג ומקדשין עליו אף שגשתנה טעמו כמ"ש הב"י סימן רע"ב בשם רי"ו ומ"ש המג"א סק"ג דדוקא בשכר תאנים שנתערב דאינו מפסיד טעמו אם הרוב יין מברכין בפה"ג מה שאין כן בשאר משקין היינו במפסיד טעם היין לגמרי מה שאין כן בגשתנה קצת.

עכת"ד: הנה מ"ש מדברי רי"ו וב"י סימן רע"ב דקונדיטין אפ"ל נשתנה טעמו היינו משום דנשתנה טעמו לשבח פדאיתא בש"ס דע"ז (ל' ע"א) שלש יינות הן וכו' ר"ח מתני לעילויא חד חמר ופלפלין וכו' וברש"י ד"ה ר"ח מתני להו להנהך שלש יינות שינוי שלקון לשבח עכ"ל הרי דעל ידי הפלפלין משתנה לשבח וע' בר"ש פי"א דתרומות דדבש משביח טעם היין ועושים יין ינומלין גבי תרומה וע' תוספות ברכות (ל"ו ע"ב) ד"ה אין קוצצין ולכאורה הנה נראה דהיינו בשינוי קצת וכמ"ש הב"י סימן קס"ח בשם מהר"י פאסי בבבאור לשון הרמב"ם דההבדל בין לשון שינוי להעברה ששינוי הוא שינוי מה אבל העברה הוא העברת פל הצורה מכל וכל ע"ש אבל יש לומר דדוקא התם דנקט גמי עברה צורת הפת לכן מ"ש נשתנה היינו קצת מה שאין כן בעלמא וכדאשפחן כה"ג בכריתות (ו' ע"ב) שהוא לאפוקי בהמה וכו' ופירש"י משום דכתיב בהמה בההוא ענינא לא סגי דלא קרי להו אדם ע"ש וה"נ בזה ועמ"ש בחיבורי גילוי דעת סימן ל"ה סקצ"ד בזה.

ואם כן בנ"ד שגשתנה גם כן טעמו לטוב פשיטא דמברכין בפה"ג. ומ"ש רו"מ מדברי מג"א רפי' ר"ב דבשאר משקין מפסיד טעם היין פשוט דלאו כלל הוא והיכא דרואין דאינו מפסיד שפיר מברכין בפה"ג וגדולה מזו מצינו בלשון הש"ס בנזיר (מ"ב ע"ב) רי"א לא יחוף באדמה מפני שמשרת את השער ואיבע"ל מפני שהוא משרת תנן או דלמא מפני המשרת למאי נפקא מינה פגון דאיכא אדמה דלא משרה וכו' וע"ע כה"ג ברא"ש יבמות (פ"ח) ובק"נ אות י"ג בהא דניקב פסול מפני שהוא שותת דאי חזינן דאינו שותת פשר דהכונה רק דמסתמא שותת ע"ש וע' תוספות נדה (מ"ה ע"א) ד"ה האי וכו' בשם תשו' רש"י דהא דאמר אתצודי לא מיתצד היינו רק על פי רוב וה"נ בנ"ד פנין שהחוש מעיד שמשביח טעמו איהו יעלה עה"ד לשנות את ברכתו ובפרט שידוע שטעם י"ש משביח ביין ומדיחין כל החביות של יין עם י"ש כדי להשביח טעם היין ולכן חוששין על היינות על פסח עד שיתברר הכשרן וגם לפסח מדיחין עם י"ש כשר לפסח ולכן הדבר ברור דבר רי"ו מדיש לברך בפה"ג וע' תשב"ץ ח"א סימן פ"ה פ"ו שיש לדון מדבריו שם לנ"ד דבשינוי טעם לא מופסל לקידוש ומברכין עליו בפה"ג ע"ש.

והנלע"ד פתבתי: סימן קנה להרב הנ"ל. ומה ששאל בדין אם שכח למפנר חבית יין פנה ונודע לו אחר הפסח וח"א רצה לאסור עפ"ד תשו' פ"י שהובא בשע"ת סימן תמ"ח סק"א והיננו דגם בנ"ד טעם הי"ש עבידא לטעמא או דהוי מעמיד והנה נידון פנה מבואר בשו"ת משיבת נפש סימן י"א בדין יין שערכו בו אריק ועעה"פ והעלה דאם אין בו פזית בכא"פ או שעכ"פ יש ספק בדבר יש להתיר דהעיקר כהמג"א דא"צ ס' ע"ש ולא עלה בנדעתו פלל מצד דעביד לטעמא ובאמת שפכר האריק הח"י סימן תמ"ב סקט"ז להקל אלא שסיים שמדברי האחרונים נראה דהוי ככולו איסור וסיים להקל בהפ"מ על ידי השלכת הנאה ליה"מ אבל בא"ר שם השיג עליו דדוקא לכתחלה יש להחמיר מה שאין כן בפשה פבר ועפ"מ ג בא"א שם סק"ט ויש לדון מהש"ס דע"ז (ל"ה ע"א) פינן דאוקמיה קא מוקים פמאן דאיתא לאיסורא בעינא אבל יש לומר דבחמץ שעבר עליו הפסח דמתירין גם בפחות משיעור ס' גם בעבידא לטעמא יש להקל וכמ"ש הח"י שם וע' בשו"ת נט"ש סימן י"ח באורח פנה ובתשו' ח"ס סימן ק"ו מה שכתב בשם הגאון בעל א"א ומ"ש עליו ולפ"מ ש בשו"ת הש"מ סימן ט"ו יש להקל על ידי השלכת דמי הנאה ליה"מ אף בנ"ד נראה דגם טעם הפירות הוי קיוהא והוי זוז"ג ולכ"ע שרי כמ"ש המג"א סימן תמ"ב סק"ט ובפרט דגם הי"ש שלנו יש בו על פי רוב טעם קרטופליס וקאקוריא וכדומה שא"ב חמץ פלל וכן ראיתי בכתבי הגה"ק אבד"ק פיטפאעש ז"ל שהחליט דאין ב"ש רק חלק.

אחד משלשים מחמץ ואם פן פשוט להתיר היין גם בלא פדיון. והנלע"ד פתבתי: סימן קנו להרב וכו' מו"ה יחיאל איכל הפהן ניימאן נ"י מו"ץ ד"ק עיר ישן.

מכתבו הגיעני וע"ד השאלה שהיה פמה אותיות נפקות בהס"ת וגם בשמות הקדושים ובפ' ואתחנן בפסוק ונדעת פי ה' וגו' האל וגו' טעה במחשבתו וסבר שהוא חול ותיקן קו הדק מן הי"ו ד הנוגע בגג האל"ף וגם הרגל שפחת הגג וגם הוא"ו מהלמ"ד קו הדק ואח"ז נזכר שהוא שם הקדש ונבדל ומיהר והעביר הקולמוס לשם קדושת השם ומנהגו לומר בתחלת הפתיכה לשם קדושת ס"ת והאזכרות לשם קדושת השם.

עכת"ד השאלה: הנה בדין אם צריך פונה בשמות מה"ת או רק מדרבנן פבר האריק בתשו' מהר"י אסאד חיו"ד סימן רס"ט ואסף מלא חפנים ראיות דצריך מה"ת וגם אני הארכתי פנה בתשו' להרב ד"ק ברעזוב ואחר זה הארכתי יותר בתשו' לק' קראקא אבל ודאי אם היה סבור שפכות תיבה של חול ודאי דלא מתקדש דהוי פנתפונן לכתוב יהודה וגרע מכתב סתמא כמ"ש המעיל צדקה להדיא ובתשו' רשד"ם חיו"ד סימן קפ"ו הנכפל ביאר דבר זה היטב ולכן אף דבכתב סתמא יש לסמוך בדיעבד על מה שאומר בתחלת הפתיכה שיקתוב האזכרות לשמן פנראה מהט"ז רס"י רע"ד וכ"ה בתוספות ע"ז (כ"ז ע"א) ד"ה וכי היכן וכו' ובתשו' מהרי"א שם חזק הדבר ודחה דברי הא"ר שפקפק פנה ע"ש שהעיד שפן נהגו הסופרים ואני מצאתי פן גם בספר האשכול הל' ס"ת רס"י י"ג אבל מכל מקום בנ"ד שהיה סבור שהוא חול פשיטא דלא מהני התנאי הנ"ל אם פן אף שהעביר לשמה ל"מ פלל דהא הוי כתב על גבי כתב וגם אין לצרף דברי הפוסקים דדוקא בשמות יקו"ק צריך לקדשן דכבר האריק הברכי יוסף סימן רע"ו להוכיח בראיות ברורות להיפוך וגם בתשו' מהרי"א סימן ע"ר האריק להוכיח פן מכמ"ק בש"ס

וראשונים ושאין לצרף דיעה זו לשום ס"ס ע"ש וע"ע בצו"ר על הירושלימי פ"ב
 דתעניות ה"ב ובמ"ג או"ח סימן ל"ב סק"י: ומ"ש ר"מ מדברי המאירי דבנפסק נא"ו
 לאחר פתיכה פשר הנה גם הא"ר סימן ל"ב הביא מדברי המאירי שבב"י שם נדחה דברי
 הט"ז וכ"ה בספר נהר שלום שם בשם תשו' בית דוד ושכנה"ג בשם פ"ח אכל זהו בנא"ו
 שנספסק האורף אכל בא"ף שנספסק היו"ד מהגג גם הוא מודה כמבואר בתשו' ריב"ש
 שבט"ז שם סק"ט פ"נ שיהם פשני אותיות (וע' בס' מלה"ר ח"ג בשו"ת לענין ו' קטועה
 באורף בענין זה) וכדמוכח גם מהש"ע שם סכ"ה דעכ"פ צריף לתקן וע"ש במש"ז סק"י
 ואם פ"נ פ"נ שתיקן לשם חול לא מהני העברת קולמוס וכמ"ש גם בשו"ת ב"ש יו"ד ח"ב
 סימן קס"ה: ומה שפתיבתי במכתבי הקדום דאם האות הנה פשר הנה העברת קולמוס
 לשמה משום ממ"נ היינו בגונא שלא נפסק לגמרי ונשאר שם עוד רנשם דיו קו דק אף
 שהיה קצת נוטה ללכון שהנכה מראיתו וכהא דהמג"א סק"ח ומ"ש ר"מ בשם שו"ת
 סת"ם סימן ע"ז דאם העליון של"ש לכ"ע פסול ומבטל לכתב תחתון שנכתב לשמה
 דדוקא בשניהם שוים מצא מין את מינו ונעור מה שאין פ"נ באינם שוים הנה אין בדי
 ס' ה"ל ולכאורה יש לדון לפמ"ש ה"ר"ן בנדרים (נ"ב) פליגי ר"י ורפ"ן במב"מ בהסוג
 אלא שזה איסור וזה היתר ולדעת ר"י הני מב"מ ולרפ"ן הני מבש"מ וכהי נמי בזה
 תלוי בפלוגת ר"י ורפ"ן אכל יש לפקפק וקצרתי פ"נ דבנ"ד אין נ"מ בזה ונ"ל לקדור
 השם הזה עם עוד איזו תיבות שאחריו או לגנוז היריעה: והנה מ"ש ר"מ בשם ספר
 יראים סימן ט"ו דטעמא דמהני חילוק דל"ח ול"ט משום דלא גרע משירי מצנה
 דכשרהנה מאז ראיתי דבריו תמהתי מש"ס דמנחות (ל"ה ע"ב) דמבואר דדוקא בשירי
 מצנה מהני גרדומין ולא בקדושה וע' תוס' נדה (כ"ו ע"ב) ד"ה תחלתו וכו' במ"ש לענין
 טומאה דדמי לגרדומי ציצית אכל בקדושה אינו פ"נ וגם דלפי דבריו היכא דמתחלה יש
 ספק בהאות לא יועיל קריאת תינוק ומהתוספות מנחות (כ"ט וג"טין (פ"ה) ל"מ פ"נ וע'
 שו"מ מ"ת ח"ג סימן ס"ז בזה ותמהני שלא העיר מש"ס דמנחות ה"ל.

והנלע"ד פתיבתי: סימן קנז להרב המאוה"ג וכו' מו"ה אפרים אויערבויד נ"י אבד"ק
 מעזריטש גדול וכעת אבד"ק הארחוב. ברוסיא מכתבו הגיעני ובדבר העגונה רחל בת
 ר' חיים צבי הלוי ממעזריטש אשר בעלה שמואל דוד בן שלמה הרחיק נדוד להיות מלמד
 בכפר מילשין סמוך לטילינעשט במדינת בעסראביע והלך להעיר לרחוץ במרחץ ביום
 ה' ואחר שבת קודש מצאוהו מת בדרך העובר לטילינעשט וכפי שפא גביית עדות מהרב
 דשם מצאוהו אחר שבת שני יהודים מונח מת על הארץ נקרא מן הקור וש"לג וכל פ"צו
 פ"נו קיימים וכל גופו שלם בלי רנשם פצע וחבלה פ"ל ומלנפש ב"ל בגדיו ומנעליו
 וטלית קטן ומכנסים וכתונת והעדים רש"מ ב"ן יוסף והפחור פינחס ב"ן יעקב שו"ב
 הפירוהו היטב בטביעת עין של גופו ובגדיו והיה מקום להתיירה בפשיטות ואין לחוש
 שפא כ"ר ש"ה ג' ימים שהרי דעת ר"ת בסה"ש דאם פ"ל גופו ופ"צו פ"נו שלקיים גם
 אחר ג' ימים יש להקל והספימו לזה האחרונים ומכ"ש דבספק יש להקל וגם היה קרוש
 מהקור וש"לג שלדעת מ"ב וב"ש סקע"ח אין מניחו לתפוח ובשו"ת ב"א ח"א"ע סימן י"ד
 החזיק בהוראת המ"ב וגם פ"נ שהפירו פ"ל בגדיו וגם הטלית קטן וכתונת שהוספם
 מהאחרונים דאין לחוש לשאלה בכה"ג אלא שיש חשש אחר לפי שבשעת קבורה שהיתה
 פמה ימים אחר שמצאוהו ועמדו שם שומרים בפקודת המלך מיום ב' עד יום ה' שלקחהו

לקבורה וקרב צוה להקברנים לבדקו אם אולי יש בו איזו סימנים בגוף ואמרו שלא מצאו שום סימן (אלא שהעכברים נקרו עיניו וגם נשכו ראשי אצבעות ידיו) וידוע כי רש"ד הנ"ל בידו הימנית היו האצבעות עקומים קצת וגם בשיני רגליו היו האצבעות מונחים ודבוקים זה על זה אם כן יש הוכחה שהוא אחר כמו שכתוב כה"ג בתשו' נו"ב מ"ק סימן ל"ו עכת"ד השאלה.

ובאמת שכה"ג נמצא גם בתשו' מא"נ סימן פ"ח ותשו' ב"א סימן כ"ה וד"ח ח"ב א"ע סימן נ"ח ונוב"ש מ"ת סימן ל"ח וסימן מ"א והחמירו מאד בכי האי גוונא: והנה רו"מ יצא ראשונה ופתח בהצלה עפמ"ש בתשו' הר"ן סי' ל"ג דכל שהעדות מספיק אלא שיצא ריעותא מסימן אחר שאינו הוא והסימן עשוי להשתנות אין חשש בדבר ותולין שישתנה והביא ראיה מש"ס דב"ב (קנ"ד) דמשום דסימנים דשערות עשויין להשתנות לאחר מיתה אין בדברי בני המשפחה פלוגא אף שהנכסים בחזקתן ולפמ"ש הנו"ב מ"ת סימן נ"ה דעקימות אצבעות עשוי להשתנות ולכן אינו סימן מובהק ובקו"ע סימן שי"ב בשם מהרמ"ל ברגלים עקומות והפוכות לא הוי סימן מובהק אם כן הכי נמי בנ"ד תלינו שישתנה אחר"מ ונפשט העקמימות עכת"ד.

והנה אם פי הנו"ב כ"כ מסברא הנה בתשו' פ"י ח"א א"ע סימן ז' כתב דמשעם הסימן שהי"ל באגודל ברגלו שהיה עקום ומנוח על גבי חבירו שלא כדרך העולם יש להתיירא והביא מתשו' הרא"ש שכתב דשינוי באחד מאבריו הוי סימן מובהק ומתירין האשה עליו ואף שכתב אחר כך וז"ל ועוד אפילו אם לא היה סימן מובהק מכל מקום כיון דיש עוד סימנים אחרים וכו' ע"ש מכל מקום מבואר דס"ל לעיקר הדין דהוי סימן מובהק כדמוכח במרדכי ב"ב ר"פ מי נשמת במש"ש ועוד אפילו אם תמצא לומר דכה"ג ל"ש למימר אא"מ דבר שלא בא לעולם וכו' ובחידושי א"ש שם דלשון ועוד אפילו אם תמצא לומר וכו' משמע דלא ס"ל כן לדינא ע"ש וכ"ה בב"ש א"ע סימן ל"ז סקכ"א והכי נמי בזה וע"ש בתשו' פ"י דדוקא שומא ושערות התלויין במראה עשויין להשתנות מה שאין כן שאר סימנים יעושה"ה ובע"כ דס"ל דעיקום אינו עשוי להשתנות דאם לא כן איננו בכלל סימן מובהק וע' בב"ש סק"ע ובתשובות פ"ח החידושות סימן ס"ה בתשו' מוהר"א הוכיח דהכל תלוי אם עשוי להשתנות ואפילו סימן מובהק אינו מועיל אם עשוי להשתנות והביא ראיה מתשו' הרא"מ בשם א"ז ודחה דברי הב"ח ע"ש באורו וגם מ"ש רו"מ מדברי מהרמ"ל בדין רגלים עקומות המעיין בתשו' מהרמ"ל שם ימצא שחוכה בזה וכתב שלא מלאו לבו להקל כיון שנמצא כן בהרבה בני אדם וע' תשו' רח"כ סימן ל"א בזה ובאמת ששעלם ממנו דברי הראב"ד שבא"ס"ז לב"מ (כ"ז ע"ב) דמפרש דאבר עקום הוי סימן מובהק ולא דמי לשומא והובא גם בתשו' נו"ב מ"ק א"ע סימן נ"א וקבר העיר בזה בתשו' נודב"ש מ"ת א"ע סימן מ"ב ואם כן אין צד להקל ובפרט דגם מהרמ"ל חשש כן רק לחומרא ומנין לנו להקל וכה"ג הקשו התוספות בנדה, (נ"ח א') ד"ה ומי מחזקינן וכו' וע' בתשובות גא"ב סימן ס"ד בדין שפה עקומה שלא הביא גם כן מזה ואולי יש לומר דבעיקום קצת מודה הראב"ד ובזה א"ש דברי הרד"ך שהובא באחרונים ובזה מדויק לשון הראב"ד שכתב דכל ענינים הנולדים עם האדם כגון רגל עקומה וכו' אבל עיקום קצת מתנהו אחר כך וע"ש בתשו' פ"י סוף סימן ח' נראה שם דדוקא משום דהרגל עקום וגם עליו גבשושית סמך להקל ולא משום העיקום לבד וצ"ל גם כן דאין

כָּל עֵיקוֹם שָׁנָה: וְהוּא אֵמֶת דְּבִישׁוּיֵע"ק סַכְכ"ב דְּחָה דְּבָרֵי הַסּוֹבְרִים דְּטַעְמָא דְּשׁוּמָא מְשׁוּם
דְּעֵשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת וְהִבִּיא מִירוּשְׁלַמִּי פִט"ז דִּיבְמוֹת דְּכָל הַסִּימָנִים עֲשׂוּיִם לְהַשְׁתַּנּוֹת אֲבָל
בְּתִשׁו' א' לְהֵרֵב אֲבִד"ק סוּוֹאֲלִינוּעַ בְּאַרְץ הַגֵּר הִבְאֵתִי מְש"ס דְּבְכּוֹרוֹת (כ"ח סוּע"א)
דְּלֶר"י בְּדִקְוִין שְׁבַעֲיָן אָסוּר מְפָנִי שְׁמִשְׁתַּנּוּן מִצַּעַר מִיתָה אֲבָל בְּמוֹמִין שְׁבַגּוּף מְוֹתֵר שְׁאִין
מִשְׁתַּנּוּן רַמ"א דְּהַפֵּל אָסוּר מְפָנִי שְׁהוּן מִשְׁתַּנּוּן וּפְרִיָה מוֹמִין שְׁבַגּוּף מִי מִשְׁתַּנּוּן אֲלֵא מְפָנִי
הַמִּשְׁתַּנּוּן וּפִירֵשׁ"י כְּלוּמַר מְפָנִי דְּוִקִין שְׁבַעֲיָן שְׁמִשְׁתַּנּוּן וְכו' ע"ש וּמְבַנְיָר דְּשִׁאָר מוֹמִין
שְׁבַגּוּף אִין מִשְׁתַּנּוּן וְזֵהוּ פְּדִבְרֵי הַרְאָב"ד וּפ"י הַגָּ"ל.

וּמְכַל מְקוּם בִּנ"ד לִפְמ"ש ר"ו"מ שְׁהִיָה רַק עֵיקוֹם קֶצֶת יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקֵּל וּצ"ע: וְהִנֵּה מ"ש
ר"ו"מ לְתַמּוּהָ ע"ד הַר"ן בִּמ"ש רְאָיָה מְש"ס דְּב"ב דְּהָא אִיסוּרָא מְמַמּוּנָא לֹא יִלְפִינּוּ וְתִלִּי
לָהּ בְּשִׁנֵּי תִירוּצֵי הַתּוֹסְפוֹת ב"מ (כ' רע"ב) פְּכָר קִדְמוֹ בְּזֵה בְּשׁו"ת בְּגִדֵי פְהוּנָה ס' ז'
וְהַעֲלֵה ג"כ דְּתִלוּי בְּשִׁנֵּי תִירוּצֵי הַתּוֹסְפוֹת הַגָּ"ל וּבְאַמֶּת דְּבִתְשׁו' הַר"ן שְׁם סִימָן וְז"ל וְאִם
כָּף אָמְרוּ בְּמִמּוֹן שְׁהוּא חֲמוּר לְדַבֵּר זֶה שְׁאִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִחֻזְקוֹ הִרְאֵשׁוּנָה אֲלֵא בְּרְאָיָה
בְּרוּרָה כָּל שְׁכּוֹן בְּעֶרְוָה שְׁהִיא קֵלָה לְדַבֵּר זֶה עַכ"ל הִרִי מְפֹנְרֵשׁ דְּס"ל דְּאִיסוּר קַל בְּזֵה
מְמַמּוֹן וּבְאַמֶּת שְׁכ"ה גַּם בְּנִימוּקֵי יוֹסֵף פִּט"ו דִּיבְמוֹת בְּסוּגֵיָא דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְתַרִי יִצְחָק
דְּקִיּוּמָא לֹן כְּרַבָּא דְּכַנ"ה.

וְהַקֶּשֶׁה דְּהָא בְּפ' הַמְדִיר לֹא קִיּוּמָא לֹן כְּוֹנְתִיָה וְתִירוּצֵי דְּלִגְבֵי מְמוּנָא לְהוֹצִיא מְמוֹן מִחֻזְקוֹ
הוּא דְּלֹא אָמְרִינוּ הִכִּי הָא לִגְבֵי אִשָּׁה מְשׁוּם עֲגוּנָה אָמְרִי כִנְכ"ה ע"ש וְע' נו"ב מ"ק א"ע
סִימָן ל"ו שְׁבַיְיָר דְּעַת נִימוּק"י דְּדוּקָא הִכָּא דְּבִאִין לְהוֹצִיא מְמוֹן מִחֻזְקוֹ חֲמוּר מַה שְׁאִין
כֹּן גְּבִי אֲבִדָה וְלִכֹּן מְקוּלִין בְּסִימָנִים יוֹתֵר בְּמִמּוֹן מְלִגְבֵי אִיסוּרָא וּבְאַמֶּת שְׁבַנִימוּקֵי יוֹסֵף
גּוֹפִיָה מְפֹנְרֵשׁ כֹּן דְּדוּקָא לְהוֹצִיא מְמוֹן מִחֻזְקוֹ חֲמוּר טְפִי וְע' בִּש"ש ש"ז פ"י"ז וּפ"י"ח
מ"ש מְדַבְרֵי הַרְמַב"ן דְּמוּכַח דְּלֹא ס"ל כְּהִנְיֻמִּיקֵי יוֹסֵף בְּזֵה וְע"ש עוֹד מ"ש ע"ד הַנו"ב
בְּזֵה וּבִתְשׁו' ב"ח הִישְׁנוֹת סִימָן פ"א הַחֲזִיק בְּפִשְׁטוּת בְּדַעַת הַנִּימוּק"י הַגָּ"ל וּמְצִאֵתִי
בְּשׁו"ת ב"ח הַחֲדָשׁוֹת סִימָן ס"ה בְּתִשׁו' מֵהֵר"א כֹּן הַמ"ב ז"ל שְׁכַתֵּב לְעִנּוּן חֲשֵׁשׁ שְׁאֵלָה
דְּיַחִיד דְּדוּקָא בְּמִמּוֹן לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ מַה שְׁאִין כֹּן בְּאִיסוּר אִשָּׁת אִישׁ דְּאִיסוּר מְמַמּוֹן לֹא יִלְפִינּוּ
וְכַמ"ש בְּתִשׁו' מֵהֵר"ו סִימָן ע"ט לְהוֹכִיחַ כֹּן מְרַמְב"ם פ"ז מְנַחֲלוֹת וְטוּח"מ סִימָן רפ"ד
דְּלַעֲנִין מִשְׁאֵל"ס לֹא הִחְמִירוּ אֲלֵא בְּאִיסוּר אִשָּׁת אִישׁ שְׁהוּא אִיסוּר פְּרַת וְלֹא לְמִמּוֹן
וְטַעְמָא מְשׁוּם דְּקִיּוּמָא לֹן כְּהָא דְּבְכּוֹרוֹת (מ"ו ע"ב) דְּבִתְחִלַּת עֲדוּת הִחְמִירוּ בְּאִשָּׁה וְכַמ"ש
בְּתִשׁו' הֵר"א מ"סִימָן ע"ו ע"ש וּבֵהֲג"ה שְׁם דְּחָה עַל פִּי דְּבָרֵי הַנִּימוּק"י הַגָּ"ל דְּהַקְּלוּ
לְעִנּוּן כִנְכ"ה בְּאִשָּׁה וְלֹא בְּמִמּוֹן ע"ש וּצ"ל דְּהִנְיֻמִּיקֵי יוֹסֵף ס"ל דְּהַלְכָה כִל"ב בְּבְכּוֹרוֹת
שְׁם וְזֵהוּ כַמ"ש ר"ו"מ דְּשִׁנֵּי תִירוּצֵי תּוֹסְפוֹת הַגָּ"ל תְּלוּיִם בְּהִנְיָ ב' לִישְׁנֵי דְּבְכּוֹרוֹת: וְהִנֵּה
בְּתִשׁו' גַא"ב סִימָן ו' בְּתִשׁו' הַתּוּי"ט הוֹכִיחַ מֵהַמְרָדְכִיסוּף יְבָמוֹת דְּקִיּוּמָא לֹן דְּבִתְחִלַּת
עֲדוּת הִחְמִירוּ וּבְתִשׁו' רִיב"ש סִימָן שַׁע"ח (שְׁרַמְזוֹ הַד"מ רְסִי"י"ז) כ' דְּהַחֲכָמִים הִצְרַפְתִּים
וְאִשְׁכְּנִזִים ס"ל לְהַקֵּל בְּעֲדוּת אִשָּׁה וְלֹא כֹן הַמְחַבְרִים שְׁלָנוּ וְכו' הַתּוּי"ט גַּם כֹּן דְּתִלוּי בְּהִנְיָ
ב' לִישְׁנֵי דְּבְכּוֹרוֹת הַגָּ"ל ע"ש וְשָׁם סִימָן כ"א בְּתִשׁוּבָה הַמְנ"ש הוֹכִיחַ מֵהֵר"א שְׁטוּר
דְּקִיּוּמָא לֹן כְּלִשׁוֹן ב' דְּבְכּוֹרוֹת וְגַם בְּתִחִלַּת עֲדוּת הַקְּלוּ וּבְתִשׁו' עֲבוּה"ג סִימָן ע"א הִבִּיא
מִתְשׁו' רַמ"פ סִימָן ל"ו דְּהַפּוֹסְקִים נִקְטוּ לְשׁוֹן קָמָא לְעִיקָר וְע"ש שְׁחַשְׁשׁ לְתִי א' שְׁבַתּוּס'
ב"מ (כ) הַגָּ"ל דְּאִיסוּר א"א חֲמוּר מְמַמּוֹן יַעוּשׁ"ה וּמְצִאֵתִי בְּתִשׁו' רַבְב"ז ח"א ס' רצ"ד
כְּמָה צְדִדֵי קוּלָא בְּזֵה וְכֵה רְאִיתִי בְּשׁו"ת שְׁבַש"ע הֵרֵב מוֹהֵרֵשׁ"ז ז"ל סִימָן כ"ט שְׁהִבִּיא

מְהַרִּיבִי"ש הַנִּלְוֶה וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דְהַרְ"ן רַבּוֹ שֶׁל רִיבִ"ש הוּא מְהַסּוּבְרִים פְּלִשׁוֹן א' דְּבִכּוּרוֹת וצ' שְׁלֵא הִבִּיא מִתְּשׁוֹ הַרְ"ן הַנִּלְוֶה דְּמוּכַח דַּס"ל לְהַקְלֵ אֶף לִפְמ"ש הַרְבֵּ שֶׁם אַח"ז לְדַחֹת הַרְאָיָה מְהַרְ"ן יֵשׁ לֹמַר דַּס"ל לְהַקְלֵ וְע"ש שְׁהַאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דְּכִינּוֹן דְּלִכ"ע פֶּל הַחֲנוּמְרָא בְּתַחֲלַת עֲדוּת הוּא רַק חוּמְרָא מְדַרְבְּנָן פְּדִמוּכַח בִּיש"ס דְּבִכּוּרוֹת שֶׁם אִם פֶּן פִּינּוֹ דְּאִיפָּא ב' לִישְׁנֵי בְּזָה הָוִי סַד"ר וְלַהַקְלֵ וְכַדְעַת הָרָא"ש בְּגִיטִין וּבְתִשׁוֹ פְּלָל נ"ה וְכַמ"ש גַּם מַהֲרִי"ו סוּף סִימָן קַס"א וְאֶף דְּבְתִשׁוֹ מְהַרִּיבִי"ל פְּתַב דְּלִית נֶגֶר דְּלִיפְרָקִינְהוּ לְהַנְדֵּף רְאִיּוֹת שְׁהִבִּיאוּ ר"נ ור"ש שְׁבַמְרָדְכִי וְהוּא הַאֲרִיף לְדַחֹת רְאִיּוֹתֵיהֶם וְקִיָּים ד' הָרָא"ש אֶבֶל ד' הַרְמַבְבִּ"ם הוּא כַל"ק דְּבִכּוּרוֹת וְהִבִּיא גַם מִתּוֹס' ב"מ (כ') הַנִּלְוֶה יַעוֹ"ש בְּאַנְרָף.

וְהִנֵּה מ"ש דְּלִכ"ע הָוִי רַק חוּמְרָא דְּרַבְּנָן בְּתַחֲלַת עֲדוּת הִנֵּה בְּתִשׁוֹ הַרִיבִי"ש סִי שַׁע"ט בַּמ"ש לְהוֹכִיחַ דְּהָא דְּאִין מְעִידִין עַל הַמְּגוּיָד הוּא אִיסוּר דְּאוֹרִינְיָתָא סִיָּים וְנ"ל וְכֵן הֵהוּא דְּאִין מְעִידִין אֶלְא עַל פ"פ עַם הַחֲנוּטִים אֶף עַל פִּי שְׁיֵשׁ סִימָן בְּגוּפוֹ וּבְכַלְיוֹ גַּם פֶּן מְדַאוֹרִינְיָתָא הוּא נֶאֱפִילוֹ אִם נִשְׂאֵת תַּצָּא וְכו' עכ"ל וצ"ל דַּס"ל דְּהָא דְּבִכּוּרוֹת שֶׁם אִי דְּבְתַחֲלַת עֲדוּת הַחֲמִירוֹ ר"ל שְׁהַעֲמִידוֹ עַל דִּין תּוֹרָה וְלֹא הַקְלִיּוֹ כְּמוֹ בְּסוּף עֲדוּת וְע' בְּתִשׁוֹ נוֹדַב"ש מ"ת סִימָן מ"ג שְׁתַּמָּה עַל הַרִיבִי"ש וּפְשׁוּט דְּהַרִיבִי"ש ס"ל כַּמ"ש אֶף דְּמַבְּנֵא רְבִיבִי"ש שֶׁם דְּהִינְנוּ בַּסִּי גְרוּעִים לְמַ"ד סִיד"א אֶבֶל הִיכָא דְּמְעִידִים בַּט"ע וְסִי"מ דְּלִכ"ע מְהַנִּי מִן הַתּוֹרָה אֶלְא דְּאִיפָּא חֲשָׁשׁ אַחַר שֶׁהוּא רַק מְדַרְבְּנָן לִכ"ע שׁוּב יֵשׁ לֹמַר פְּדַעַת הַרְבֵּ הַתְּנִיָּא דְּכִינּוֹן דְּתַלְיָא בַב' לִישְׁנֵי סַד"ר לְהַקְלֵ וְאִם פֶּן בְּגִידוֹן הַרְ"ן דְּכָל הַרְעִיּוֹתָא מִצַּד שְׁלִישְׁנָה שְׁמוֹ וְכֵן בַּנ"ד דְּכָל הַחֲשָׁשׁ מִצַּד שְׁהַעֲמִידוֹ שְׁלֵא רָאוּ בּוֹ שׁוּם סִימָן וְאַנּוּן יְדַעִינּוּ שְׁהִי"ל סִימָנִים וְיֵשׁ לְתַלּוֹת וְנִשְׁתַּנּוּ לְאַחַ"מ וְכַהֲאֵ דַּש"ס דַּב"ב אֶלְא דְּנִימָא דְּמַכָּל מְקוּם אִיסוּר מְמַמּוֹן לֹא יִלְפִינּוּ אִם פֶּן הָוִי רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן אִם פֶּן שׁוּב יֵשׁ לֹמַר דְּסְמִכִּינּוֹן אֶלְיִשְׁנָא בְּתַרָּא דְּגַם בְּתַחֲלַת עֲדוּת יֵשׁ לְהַקְלֵ (וְע"ע בְּנוֹדַב"ש מ"ת סִימָן מ"ב שְׁהִבִּיא עוֹד רְאִיּוֹת דְּהָא דְּאִין מְעִידִין וְכו' הוּא רַק חוּמְרָא דְּרַבְּנָן מִירוּשְׁלַמִי דְּגִיטִין יַעוֹ"ש בְּאַנְרָף) וְהִנֵּה בְּגוּף תְּשׁוּבַת הַרְ"ן שְׁהִבִּיא רו"מ כְּבָר סְמָכוּ עָלָיו בְּעַל סַפ"י וַאֲב"מ בְּתִשׁוּבָה שְׁבַסוּף הַאֲב"מ ח"א בְּעַנְיָן עֲגוּנָה וּבְתִשׁוּבַת רַח"כ סוּף סִימָן נ"ז וְשׁוֹת בְּרַפְתַּ יוֹסֵף חַא"ע סִימָן כ"ד וְתִשׁוּבַת הַרִי"מ בַּקַּת"ע סוּף סִימָן א' וְסוּף סִימָן י"ד וְע' בְּשׁוֹת אַבְנֵי צְדָק לְהַגְאֲבַד"ק סִיגוּט חַא"ע סִימָן כ"ג מ"ש לְהַסִּיר תְּלוּנַת הַבְּנַכ"ה מִתּוֹס' ב"מ וְגַם מִתְּשׁוּבַת מַהֲרִי"ק וְגַם בְּשׁוֹת א"צ לְהַגְאֲבַד"ק דְּעַעֲשׁ חַא"ע סוּף סִימָן נ"א וְסִימָן נ"ב וְסִימָן ס' וְסִימָן ס"ט וּבְשׁוֹת דְּבָרֵי חַיִּים סִימָן מ"ז וְע"ש מ"ש לִיִּישֵׁב תְּמִיּהַת הַב"א חַא"ע סִימָן ז' וּבְאַמַּת שֶׁהַב"א בְּעַצְמוֹ הַעִיר שֶׁם דְּהַרְ"ן עֵינָר סְמִיכְתּוֹ מְפַנֵּי שְׁאַמֵּר בְּתַחֲלָה שְׁפִירְחִיק נְדוּד וְיִשְׁנָה שְׁמוֹ וְהִינּוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּאִין דְּרָף לְשַׁנּוֹת שְׁמוֹ בְּסַתְמָא וְע"ש בַּב"א סִימָן כ"ו עוֹד בְּזָה בְּאַנְרָף וּבְאַמַּת שַׁכ"ה בְּתִשׁוּבַת גַּא"ב סוּף סִימָן כ"ז אֶבֶל בְּדָבָר שְׁדַרְכּוֹ לְהַשְׁתַּנּוֹת שְׁפִיר תְּלִינּוּ לְהַקְלֵ בְּכָל גּוּנֵי וְעַל כָּל פְּנִים דְּבָרֵי הַרְ"ן גְּמַשְׁכוּ אַחֲרָיו כָּל הָאֲחֵרוּנִים בְּפִשְׁטוֹת, וְלִכְאוּרָה עֲלָה בְּלַבִּי לְפַקְפֵּק בְּרְאִיּוֹת הַרְ"ן לִפְמ"ש חַח"צ סִימָן ע"ג לְהוֹכִיחַ מִש"ס דְּחֻלּוּן (מ"ט) דְּבְכָל מְקוּם דְּנִקֵּט הַש"ס ב' טְעָמִים הָוִי הַעֵינָר רַק כְּטַעַם א' וְאִין לְסַמְנָף עַל טַעַם ב' שֶׁהוּא רַק לְסַנִּיף בְּעֻלְמָא ע"ש א"כ ה"נ אִיף נְסַמְנָף עַמ"ש ר"ע וְעוֹד סִי עֲשׂוּיָן לְהַשְׁתַּנּוֹת שֶׁהוּא רַק לְסַנִּיף בְּעֻלְמָא אֶף כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּחִיבּוּרֵי דַּע"ת בְּקוּ"א לְסִימָן ד' לְהוֹכִיחַ מִש"ס דְּמַכּוֹת (ח' ע"א) הִינּוּ דְּקַא"ל וְעוֹד וְכו' וְרַש"י שֶׁם דְּהַדָּר בִּינָה מְטַעַם א' וּמוּכַח דְּהַעֵינָר כְּטַעַם ב' וְדִלָּא כַּהַח"צ וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר מִש"ס דַּב"מ (נ"ד ע"א) הַפֶּל

מוֹדִים בְּשֵׁבֶת בְּהַקְדָּשׁ שְׁחִלְלֵהוּ וְכוּ' וְעוֹד וְכוּ' וּמוֹכַח דְּטַעַם א' עֵינְךָ דַּל"כ תִּיקְשִׁי
אֲמַאי פְּלִיגִי בְּהַקְדָּשׁ אֲבָל י"ל דְּהֵתָם דְּוָקָא בְּדַאֲיָא תִּרְתִּי שְׁבֵת וְהַקְדָּשׁ וְכוּ' הַ בְּרִיטְבָּ"א
וְאִס"ז שָׁם ע"ש וְעוֹד דְּהָא בְּב"ב שָׁם לְבַתֵּר דְּדַחֵי דְּנִכְסִים בְּחֻזְקַת לְקוּחוֹת קְיָיְמִי וְכוּ' אִי
מְשׁוּם הָא לֹא אִירֵיָא ה"ק וְכוּ' וְכִי תִימְרוּ זִוְזִי שְׁקַל לִינְוֹל וְלִינְוֹל סִי' עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת
לְאַח"מ הָרִי דְּעֵינְךָ טַעְמִיָּה דַּר"ע מְשׁוּם טַעַם ב' שְׁהָרִי טַעַם א' נִדְחָה מְשׁוּם דְּשְׁקִיל זִוְזִי:
וְאִילֵם בְּמָה שְׁהוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים מְשָׁם דַּסִּי' עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת יֵשׁ לִי לְדוֹן דְּוֹדָאֵי עַל פִּי רֹב
אִין עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת אֲלָא דְּמִכָּל מְקוֹם לְפַעְמִים מְזַדְּמֵן שְׁמַשְׁתַּנּוֹת וְהֵתָם ר"ע לְשִׁיטְתוֹ
דְּחִינְשׁ לְמִיעוּטָא מְדַאֲוֵרֵיָתָא בְּדַאֲיָתָא בְּש"ס סוֹפ"ק דְּמַכּוֹת וְלָכֵן א"ל הָךְ טַעְמָא פִּינּוּן
דְּלִדְיָדָה הַמִּיעוּט מְשׁוּי לִיָּה פְּסָפְק שְׁקוּל מְדַאֲוֵרֵיָתָא מְשַׁא"כ לְדִידֵן יֵשׁ לֹאמֵר דְּאִין לְחוּשׁ
לְכַד דְּאָרְף דְּחִינְשִׁינּוּ גַם לְמִיעוּט בְּאִסּוּר א"א הֵינּוּ בְּמִיעוּט הַמְצוּי כְּהָא דְּמִשְׁאֲל"ס (וְע'
בְּשׁו"ת א"צ הַנ"ל שְׁפָפְק עַפ"ז בְּרֵאֵיָת תּוֹס' ב"מ (כ') מְהָא דְּמִשְׁאֲל"ס) מְשַׁא"כ בְּזָה
י"ל דְּהוּא מִיעוּט שְׁאִינוּ מְצוּי וְגַם בְּלֹא"ה יֵשׁ לֹאמֵר דְּאִין רְאֵיָה מְשָׁם דְּגַם לְפַמ"ש הַתּוֹס'
בְּשָׁם ר"ת דְּהֵתָם בְּסִי' דְּגִנּוּמוֹת מִיָּרִי מְכָל מְקוֹם יֵשׁ לֹאמֵר דְּכִינּוּ דְּעַל יְדֵי מִיתָה מְתַפְּנִין
כְּדַאֲיָתָא בְּש"ס דְּסוֹפָה (כ"ג) גְּבִי עֲשִׂיָת דּוֹפֵן מְבַהֲמָה לְכֵן הַפְּיוּז גּוֹרֵם שְׁיָהִי גּוּמוֹת
מְשַׁא"כ בְּשַׁאֲר סִימְנִים וְיֵשׁ לְדוֹן עַפ"ז בַּנ"ד לְעַנּוּן עֵינְךָ אֲצַבַּע הֵיךְ לְמַאי דְּאִיתָא בְּחֻלִּין
(ל"ח) דְּפִשְׁטָה יָדָה אִינוּ אֲלָא יִצְיָאָת הַנְּפֵשׁ בְּלִבְד וּבְמַד"ר קַהֲלַת בְּפָסוּק כְּאֲשֶׁר יֵצֵא מִבְּטֵן
אֲמוֹ תְּנִי בְּשָׁם ר"מ כְּשֶׁאָדָם בָּא לְעוֹלָם יָדִיו קְפוּצוֹת וְכוּ' וְכִשְׁהוּא נִפְטֵר מִן הָעוֹלָם יָדָיו
הֵן פְּשוּטוֹת וְכוּ' ע"ש מְאָמֵר מוֹסְרֵי א"כ יֵשׁ לֹאמֵר דְּמַה"ט מְתַפְּשֵׁט גַם עֵינְךָ קֶצֶת בְּעַת
יִצְיָאָת הַנְּפֵשׁ וְיֵשׁ לְהִבִּיא קֶצֶת רְאֵיָה לְהִפּוּף מְש"ס דְּפָסְחִים (ס"ח סוֹף ע"א) וְסִנְהֶדְרִין
(צ"א א' ב') בְּתַחֲלָה מַה שְׁאֵנִי מִמִּית אֵנִי מַחֲזִיָּה וְהַדֵּר מַה שְׁמַחֲצִי אֵנִי אֲרַפָּא וּפִירֵשׁ"י
שְׁכַדְרָף שְׁהֵן מִתִּים חִיגְרִים וְכוּ' כְּ הֵן חִיִּים בְּמוֹמֵן וְאַחַר כֶּף מְתַרְפְּאִין וְע' בְּמַהֲרָשׁ"א
סִנְהֶדְרִין בַּח"א שָׁם בְּזָה דְּבַחֲגִיר נִיכָר הַנֵּס בְּיֹתֵר וְנִרְאָה מְזָה שְׁאִין חִיגְר מְתַפְּשֵׁט בְּמִיתָתוֹ
וְע"ע בְּב"ר פ' וַיִּגַּשׁ בְּפָסוּק וְאַתָּה יְהוּדָה שְׁלַח וְכוּ' אֲבָל יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין עֵינְךָ גְּמוּר וּבֵין
עֵינְךָ קֶצֶת דְּנַד"ד וְכַמְש"ל לְהוֹכִיחַ כֵּן אֲבָל חֲקֵרְתִי מִהַמְתַּעֲסָקִים בְּקַבּוּרַת מִתִּים וְאָמְרוּ
שְׁאִין מְזַדְּמֵן הַתַּפְּשֻׁטוֹת אֲבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ אִיזוֹ עֵינְךָ: וְהִנֵּה עוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה ע"פ מ"ש
בְּשׁו"ת א"צ חַא"ע סִי' ס"ט דְּגַם אִם נְחוּשׁ לְתִי א' שְׁל תּוֹס' ב"מ מְכָל מְקוֹם בְּוֹדָאֵי הָרִי
רַק חֲשָׁשׁא דְּרַבְּנָן וְכְהָא דְּמִשְׁאֲל"ס אִם כֵּן הִיכָא דִּישׁ לְהַתִּיר ע"פ שְׁמוֹ וְשָׁם אָבִיו וְנִמְצְאוּ
בּוֹ עוֹד סִימְנִים אֲמַצְעִים שְׁהַעֲלוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְהַקֵּל בְּדַרְבְּנָן לְסַמּוּךְ גַם עַל סִי"א אִם כֵּן
בְּכַה"ג שְׁאֲפָשֶׁר לְתַלוֹת הַשְּׁנוּי בְּמִיתָה לְכ"ע יֵשׁ לְהַקֵּל כִּינּוּ דְּהוֹכַחַת הָר"ן קִיָּמַת לְהַקֵּל
בְּכַה"ג בְּמִמוֹן וְגַהִי דְּבַאֲסוּר א"א יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּדַרְבְּנָן הָרִי בְּדַרְבְּנָן שׁוֹב סְמִכִּינּוּ עַל סִי"א
יְעו"ש א"כ פִּינּוּ דְּבַנ"ד הַפִּירוּהוּ ב' עֲדִים בַּט"ע גְּמוּר וּמְדִינָא יֵשׁ לְהַקֵּל מַה"ט לְחוּד וּכְבָר
הַעֲיָדוּ חו"ל בְּסִנְהֶדְרִין (ל"ז) שְׁאִין אָדָם דּוֹמָה לְחַבְרִירוֹ וְאָרְף דְּבַתְּשׁוּבַת נו"ב מַה"ק חֲלָק
א"ע סִימְן ס"ה הַעֲלָה שְׁהוּא רַק עַל פִּי רֹב אֲבָל לְפַעְמִים מְזַדְּמֵן שְׁנֵי ב"א שְׁוִים וְכַדְמוּכָה
מְמַעֲשָׂה דְּשִׁתִּי אֲחִיוֹת מְכָל מְקוֹם בְּוֹדָאֵי הָרִי רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְגַם יֵשׁ לֹאמֵר דְּוָקָא
בְּשִׁתִּי אֲחִיוֹת מְזַדְּמֵן כֵּן שַׁע"פ רֹב פְּנִיָּהֶם דּוֹמִין קֶצֶת וְע' בְּשׁו"ת צַה"ב שְׁבַסו"ס ב"מ
סִימְן ט' מ"ש בְּזָה וְאֵנִי בְּתַשׁוּבָה א' לְהַרְבּ אַבְד"ק טוֹרְקָא תְּמַהֲתִי שְׁלֹא הִבִּיאוּ מִירוּשְׁלָמִי
פְּט"ו דִּיבְמוֹת ה"ד בְּסוֹפָה אֲפִילוּ אֲתוּן א"ל לִית אֲתוּן וְכוּ' וְלִית כְּמֵן ב"נ דְּמִיָּי לַר"א וְכוּ'
ע"ש עוֹבְדָא דְּאֲתִי קָמִי דְּרַב וְע"ש בַּק"ע וּמוֹכַח דְּגַם בְּאַנְשִׁים זָרִים נְזַדְּמֵן כֵּן אֲבָל וְדָאֵי

הוא דָּבָר זָר וּמִיֵּעוּטָא דְּמִיֵּעוּטָא שְׁהָרִי אֵין לְחוּשׁ לְזֶה כְּלָל גַּם בְּאִיסוּר א"א וְסוּמְכִין עַל עֲדוּת הַפְּרָה בַּט"ע בְּצוּרַת כָּל הַפְּנִים וְאִם כֵּן אַף דְּבַנ"ד אֵיכָא חֲשִׁישָׁא עַל יְדֵי שְׁהַקְבָּרִים לֹא רָאוּ הָעֵינָיוּם בְּאֶצְבָּעוֹתָיו אִי נִימָא דְאֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּנּוֹת הָרִי הוּא רַק חֲשִׁישָׁא דְרַבְּנָן לְהַחְמִיר בְּאִיסוּר א"א אִם כֵּן שׁוּב יֵישׁ לְהַקְלַע עַל יְדֵי הַיִּפְר הַבְּגָדִים דְּכָבֵר הַעֲלָה הַנו"ב ס' מ"ג דְּבִדְרַבְּנָן אֵין לְחוּשׁ לְשִׂאָלָה וְאִף שְׂאֵנִי פִקְפְּקִיתִי עַל דְּכָרִיו בְּתִשׁוּ' א' זֶה כְּמָה שְׁנִים מְפָל מְקוּם בַּנ"ד שֶׁהוּא בְּכָל בְּגָדָיו וְגַם הַט"ק וְכַדוּמָה לַכ"ע יֵישׁ לְהַקְלַע בְּדְרַבְּנָן אִם כֵּן גַּם לְפִי תִי' א' שֶׁל תוֹס' דַּב"מ יֵישׁ לְהַקְלַע בַּנ"ד אִי נִימָא דְהָעֵינָיוּם יוּכַל לְהַשְׁתַּנּוֹת: אָבֵל כְּבָר כְּתַבְתִּי שֶׁהַדְּבָר מְפִנְקֶפֶק אֶצְלִי אִם יוּכַל הָעֵינָיוּם לְהַשְׁתַּנּוֹת הַגַּם שְׂצַדְדִּיתִי בְּעֵינָיוּם קֶצֶת מְפָל מְקוּם צ"ע וְאֵין הַדְּבָר בְּרוּר וְלִכֵּן גַּם מ"ש ר"מ מְתִישׁו' ח"ס ח"א סִימֵן ע"ג וְהוּבָא גַם בַּפִּת"ש ס"ק צ"ח לְהַקְלַע בַּכַּה"ג גְּבִי שׁוּמָא הֵינּוּ מִשׁוּם דְאֶפְשָׁר לְהַסִּירָה ע"י חִיתוּף וְלִכֵּי יִבְשָׁה מִיִּפְרָה פְּרִיף כַּמֶּש"ש מִש"ס דְּעִירוּבִין מִשָּׂא"כ בַּנ"ד: וְגַם מ"ש ר"מ דִּישׁ לְתַלּוֹת לְתַלּוֹת שְׁעַל יְדֵי הִילּוּף הָעַכְבָּרִים נִתְפָּשְׁטוּ הָאֲגוּדְלִין מִהָעֵינָיוּם הוּא דְבָר רַחוּק וְזָר לְתַלּוֹת בְּזֶה כִּי הָעַכְבָּרִים הוֹלְכִים וְרָצִים בְּקַלּוֹת וּמַעֲט הַרְגֵּשׁ בְּהִילּוּכֵם וְאֵין מְקוּם לְתַלּוֹת שְׂיִתְפָּשְׁטוּ הָעֵינָיוּם ע"י: אִף דְּמְפָל מְקוּם אֶפְשָׁר לְהַקְלַע עַל פִּי מ"ש הַנו"ב מ"ת סִימֵן ס"ד בְּדִין אִם הַקְבָּרִים לֹא רָאוּ הַשׁוּמָא בְּבֶטֶן דָּאִם לֹא יָדְעוּ מִדְּבָרֵי אַחוֹת הַמַּת שְׂיֵישׁ לוֹ שׁוּמָא אֲלֵא שְׁחַפְשׁוּ בְּגוּפוֹ לְמַצּוֹא סִימָנִים בְּשִׁבִיל תַּקְנַת הָעֲגוּנָה לֹא הִיָּה מְלִתָּא דְרַמְיָא עַלִּיָּהּ לְחַפֵּשׁ הֵיטֵב כִּינּוּן שְׂמַצָּאוּ כְּבָר קֶצֶת סִימָנִים אֲזִי יֵישׁ לְהַתִּיר דִּישׁ לְתַלּוֹת שְׂלֵא דְקַדְקוּ הֵיטֵב וְלִכֵּן לֹא מְצָאוּהוּ וְהִגַּם דְּבַנ"ד לֹא מְצָאוּ שׁוּם סִימָנִים וְיֵישׁ לוֹמַר דְּהִי רַמְיָא עַלִּיָּהּ לְחַפֵּשׁ הֵיטֵב וּבְכַרְט לְפַמ"ש הַנו"ב בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה שְׁם בְּשֵׁם חַכְמֵי עִירוֹ שְׁהִיָּה מְקוּם לְתַלּוֹת כִּי הַשְּׁעָרוֹת כִּיסוּ הַשׁוּמָא א"כ פִּשִׁי דְבַנ"ד אֵין לְתַלּוֹת לְהַקְלַע מְפָל מְקוּם לְעוֹמַת זֶה יֵישׁ לוֹמַר דְּבַנ"ד עַל יְדֵי שְׁהִיָּה נְקֻרֵשׁ מִהַקּוֹר וְקֻרַח שְׂכִיחַ שְׂיִתְכַּוֵּן וְשְׂיִתְעַקְמוּ אֵיבְרִיו קֶצֶת ע"י לִכֵּן לֹא הַרְגִּישׁוּ לְעֲשׂוֹת מְזֵה סִימֵן לְגוּפוֹ וְתַלּוּ שְׁנַתְהוּהָ עַל יְדֵי הַקְרַח וְהַקּוֹר וְע' תִּשׁוּ' ח"ס ח"ב סִימֵן קל"ב בְּאֶמְצַע הַתְּשׁוּבָה דְלֹאֲחַר מִיתָה שְׂכִיחַ שְׂגִרְיָא בְּהַאֲבָרִים ע"ש וּבְכַרְט דְּמִסְתַּמָּא הֵם ע"ה וְאֶפְשָׁר שְׁטַעוּ וְחֲשָׁבוּ שְׂאֵין זֶה בְּכָלֵל סִימָנִים כְּלָל וְכַה"ג כְּתַב בְּתִשׁוּבַת הַרִיב"ש סִימֵן תַּע"ו וְנ"ל וְעִינֵינִי בְּשִׁטְר הָעֲדִיּוֹת שְׁהַעִידוּ הָעֲדִים הָאֲחֵרִים וְאֵינִי רוֹאֶה בְּהֵם מִי שְׂיִכְחִישׁ עֲדוּתוֹ שֶׁל רַש"ט לְפִי שְׂכּוֹלֵם אוֹמְרִים שְׁהַדְּבָרִים שְׁהִיָּה שְׁם בְּעַל פֶּה אֵינּוּ נִזְכָּרִים מִהֵם וְאֵין זֶה הַכְּחָשָׁה וְאִף עַל פִּי שְׂאוּמְרִים בְּעֲדוּתָן שְׂכָל הַתְּנָאִים נִכְתָּבוּ וְנִחְתַּמוּ אֶפְשָׁר שְׁהֵם אֵינָם מְחַשְׁבִּים לְתַנְאֵי הַדְּבָרִים שְׂנֶאֱמָרוּ בְּעַל פֶּה כְּמוֹ שְׂבָא זֶה בְּטַעֲנַת הַבְּרוּרִים וְחוֹשְׁבִים שְׂזוּלַת מַה שְׂנִכְתַּב וְנִחְתַּם שְׂהַכֵּל יִהְיוּ דְבָרִים בְּעַלְמָא וְלֹא תַנְאֵי קִיָּים וְיֵישׁ לָנוּ לוֹמַר כֵּן כְּדִי שְׂלֵא נֶאֱמַר שְׁהֵם מְכַחִישִׁים זַא"ז וְכו' עכ"ל וְע"ש מ"ש אַחַר כֵּף עוֹד לְחִזּוּק הַדְּבָרִים וְה"נ בַּנ"ד כִּינּוּן שְׁהוֹכִיחַ הַח"ס דְּהֵיכָא דְנִיפְר הֵיטֵב בַּט"ע שְׁזַהוּ הַנְּאָכַד אֵית לָן לְמִיתְלִי גַם בְּמִלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחַ וְהִבִּיא רֵאזִיָּה מִמַּהֲרִי"ק וְכ"מ פִּי"ג מְגִירוּשִׁין הַכ"ד דְאִף שְׂמַצָּאוּהוּ שְׂנִשְׁתַּנְּה צוּרְתוֹ כִּינּוּן שְׁהַזְכִּירוּ שְׁם עִירוֹ יֵישׁ לְתַלּוֹת שְׁעַל יְדֵי נְשִׁיכַת הַנְּחֵשׁ נְשַׁתְּנָה צוּרְתוֹ וְה"נ יֵישׁ לְתַלּוֹת שְׂלֵא בְּדָקוּ יָפָה אוֹ שְׂנֶפְרָה וְהוֹסֵר הַשׁוּמָא וְכֵן בַּנ"ד דִּישׁ גַּם כֵּן לְתַלּוֹת שְׁעַל יְדֵי שְׂנֶקְרָשׁוּ אֲבָרִיו סָבְרוּ כִּי מַה שְׂנִתְעַקְמוּ קֶצֶת מִהָאֶצְבָּעוֹת נִתְהוּהָ עַל יְדֵי הַקְרִישָׁה וְגַם לֹא יָדְעוּ שְׁהִיָּה נִחְשָׁב זֶה לְסִימֵן בְּגוּפוֹ וְלֹא דְקַדְקוּ אַח"ז הֵיטֵב וְלִכֵּן אֶמְרוּ שְׂלֵא מְצָאוּ בּוֹ שׁוּם סִימֵן וּבְכַרְט דְּכִינּוּן שְׂמַצָּאוּהוּ נְשׁוּף בְּרֵאשִׁי אֶצְבָּעוֹת הַיָּד מִהָעַכְבָּרִים שְׂיִשְׁבוּ וְעָבְרוּ עַל כָּל גּוּפוֹ אוֹיֵל טַעוּ בְּזֶה שְׁעִי"ז נִתְהוּהָ

עיקום האצבעות ולא הוי רמיא עליהו להשגית ע"ז פלל גם פיון שעל ידי הכפור מסתמא הוי המנעלים דבוקים בחונק אל הרגלים ושלפום בחונק פנהוג אפשר דעי"ז הוסרו האגודלים משאר האצבעות ונתפשטו וכן בשליפת בתי הידים (ערביל) מן הידים בחונק אפשר שע"ז נתפשט קצת העיקום של אצבע היד ותולין גם בדבר שאינו מצוי פיון שהכירוהו על ידי טב"ע בפ"פ שלם וכל בגדיו והוא בגדר הנמנע ועכ"פ דבר זר לחוש שגנזמן עוד אדם פנה בדבר הזה שהלך המלמד עליו: עוד יש לצרף פנה על פי מ"ש בתשו' ב"י (ורמוז בקו"ע סימן קע"ח בקיצור) אחר שהביא דברי המרדכי סוף יבמות שהתירו אשה אחת על ידי שאמר הגוי מסל"ת שהרג יהודי א' שהוליד עשרה ליטרין וכו' וכ' הב"י לא ידעתי מי הכניסו בהו עובדא לדחוק עצמו לאוקי פלישנא דאריה גויז הא אפילו לאידך לישנא איתתא שריא דהא פקדון הוה הנה י' ליטרין ולא עביד אינש שמוסר ונותן מה שנותנים לו ביד אחרים פדתנן פ"ג דגיטין וכו' והוי סי"מ גמור מדאורייתא ואין לה סימן גדול מזה וליכא למיחש שמה השאילו או הפקידו לאחר ואיתא שריא לכ"ע ע"ש ובתשובת פ"ח החדשות סימן ס"ה החזיק הגאון מהר"א בן המ"ב בד"ז והביא שהגאון ר"פ פקפק דלאו כ"ע ד"ג והוא השיב דגם סתם ב"א קפדי בכה"ג שלא לעבור ע"ד משלחו וסיים דכדאי הב"י לסמוך עליו אפילו שלא בשעה"ד ע"ש וע' תשובת צ"צ סימן ק"ו בדין אין השואל רשאי להשאיל שהעיר גם בן מהא דלאו כ"ע ד"ג וביאר דזה דבר שתשב"ר יודעין כדאיתא בגיטין (כ"ט) ע"ש ואם בן ב"ד שהנאבד היה בר אוריין וידוע לכל בן תורה שאין רשות למלמד לצאת בתוך הזמן וגדול עון ביטול ת"ת והוי דבר האבד פידוע אם בן בודאי זהו שנקרש בקור ומת דאל"כ לא היה הולך לעלמא וחז"כ מסייע וגם יש לצרף סברת קורבא שלא נשמע בכל הגליל שם שיהיה נאבד איזו איש וע' בשו"ת ב"א חלק א"ע סימן י"ד בשם אור נעלם סי' ל"ו בשם הפ"י ובשו"ת עט"ח סימן ו' ותשובת נט"ש סימן ס"ד והארבתי בפרט זה בתשו' להרב אבד"ק גיזנוב גם יש לצרף דברי המבי"ט הידועים דבנמצא פאותו דרף שהלך בה תלינו דזהו שנאבד הוא הנמצא.

וע' בש"ש להקצה"ח ש"ז פי"ט מ"ש בזה ומפל הלין טעמי הנגי מצטרף עם הגאון מו"ה דוד פרידמאן אבד"ק קארלין והגאון מו"ה צבי יהודה ברלין מוולאזין להתיר האשה רחל בת רח"צ ממעזריטש מפבלי העיגון: הנלע"ד פתבתי: סימן קנח להרב הערף וכו' מו"ה אליקום געציל הורוויץ נ"י בהה"ג מו"ה יצחק נ"י מראדזינווילישיק הסמוך לקאוונא בארץ רוסיא מכתבו הגיעני ובדבר מה שנסתפק אם מותר לקרות בתורה ולברך קודם עלות השחר בשעה"ד וכ' דלפי טעם דאי' בב"ק פ"ב שתיקן משה לקרות ביום ב' וה' שלא ילכו ג"י בלא תורה מסתבר דשרי אף דמפל מקום יש להסתפק בשו"י"ט אם מותר ונהי דפ' הקרבנות י"ל דאין קורין בלילה אבל שאר פרשיות יש לומר דשרי עכ"ד: הנה לכאורה היה נראה דאדרבא בחול יש לומר דאסור ובשו"י"ט שרי דהנה בפסקי דר"א פמ"ו וברא"ש סופ"ד דר"ה מבואר דמרע"ה למד מקרא ביום ומשנה בלילה ע"ש וכ"ה בתנחומא פרשת תשא ומזה נראה כמ"ש האר"י ז"ל והבא בבאה"ט סימן רל"ח דאין לקרוא מקרא בלילה ובזל"א הספרדי ח"ג האו"ח אות ל' ס"ק ס"ז בשם יוסף אומץ דגם באשמורת הבקר אין ללמוד רק בשו"י"ט או ביום ו' שפבר מתנוצץ קדושת ש"ק ע"ש ולכן בחול יש לומר דאין לקרוא בס"ת בעוד לילה משא"כ בשו"י"ט

מותר וע' בעקרי הד"ט חאו"ח סימן כ"ב אות נ"ז בשם פ"ר לא' דן בזה שאין מגלין דברי הא"ר אלא לצנועין אבל לפמ"ש"ל יש לדבריו שרש בפוסקים: אבל באמת נ"ל פשוט דקריאה בס"ת אין זמנו קבוע ביום ורא' מש"ס דמגלה (כ' ע"ב) פ' היום פ"ש לקריאת מגלה ולקריאת הלל ולתקיעת שופר וכו' וקחשיב פ"ה דברים ומסיים זה הפלל דבר שמצנתו ביום ושם (כ"א א') פ"ד זה הפלל לאתווי מאי וקדחיק לאוקמי כר"י ובסידור בזיכין ואמאי לא מוקי בקריאה בתורה פדאיתא שם (כ"ג ע"ב) אין פורסין וכו' ואין קורין בתורה וכו' ובע"כ דהכא אין מצנתו קבוע ביום והוא רק ממדת חסידות שלא לקרות מקרא בליגה.

והו' אמת דיש להקשות לפמ"ש הרא"ש סוף יומא בשם ירושלמי דאין גשיאת פנים בליגה והובא בפר"ח או"ח רס"י קל"ה אם פן אמאי לא חשיב התם במתניתין גם הא דנ"כ מצנתו ביום וכדקחשיב ב"דף (כ"ג) שם גם נ"כ והו"ל לאתווי בזה הפלל ומנה יש ראיה למ"ש בגה"ש על הירושלמי רפ"ד דתענית דהתם לא הוי טעמא משום דדמי לשירות בהא אלא משום דליכא חזרת תפלה בליגה ובנעילה שרי לישא פנים בליגה ע"ש אם פן יש לומר דמה"ט לא קחשיב ליה דגוף המצנה דנ"כ איכא גם בליגה אם מתפללין בליגה בתורת הש"ץ כגון בנעילה: וכה העירני ח"א להביא ראיה מדברי המג"א סימן רפ"ב סק"ו שכתב דנשים חייבות בשמיעת קרה"ת ואם אי' דזמנו רק ביום אם פן הוי מעשה"ג והשבת"י לו דיש לומר דתליא בפלוגתת רש"י ותוס' ברכות (כ' ע"ב) ד"ה בתפלה וכו' אם גם במצנה דרבנן שהו"ג נשים פטורות אבל מדברי התוס' בר"ה (ל"ג א') ד"ה הא ר"י שרמז המג"א שם ויעו"ש בסוה"ד במש"ש דאין ראיה מזה לברך במ"ע שהו"ג דאפשר דחייבת בקרה"ת אף דפטורה מת"ת וכן ממ"ש שם בתחלה דכיון דנשים פטורות מת"ת יש להוכיח מזה דאשה עולה למנין ז' דמותר לברך על מעשה"ג.

מבואר מפ' דבריהם שם דעל פ' פנים אין זה בכלל מצנה שהו"ג ואם פטורות לגמרי היינו משום דהוי בכלל ת"ת ולחז ת"י חייבות באמת ואין מצנת קרה"ת בכלל מצנה שהו"ג ומוכח כמ"ש דנוהג ביום ובליגה ע"ש ותבין ולכן לדינא נראה דבשעה"ד וכדומה יש להקל בזה ובפ"ט בשו"ט (ולענין פ' הקרבנות ע' שע"ת או"ח סוף סימן א' וסימן מ"ח דקקורא בתורה לכ"ע מותר בליגה ומפ' מקום יש לומר דהכא חמור טפי וצ"ע בזה) ובגוף דברי מג"א ה"ל ע' ב"ר"ן פ"ד דמגלה בהא דאשה וקטן עולין למנין דמפורש דלאו בת חיובא היא ע"ש.

והנלע"ד כתבתי: סימן קנט להרב ה"ל: ומה ששאל אם מותר למחוק שמות של צירופי אותיות שפקמיעות וכגון שם מ"ב ושם ע"ב וכדומה והביא מכמ"ק בזה: הנה מצאתי בתשו' רדב"ז ח"א סימן ר"ז ב"ה שנהגו לכתוב ג' יודין במקום השם דכיון דהוא עולה בגימטריא כמנין השם יקו"ק עם ד' אותיותיו אסור למחוקו ואפילו אל"ף א' עם פ"ת בראשו נהי דאין לוקין עליו מפ' מקום איסורא איכא למחוקו אף שאין בו קדושת השם ממש ואינו מקדש לאחרי ע"ש היטב ועמ"ש בפ"א אזילאי על ס' חסידים סימן תתקל"ה ושיו"ב סימן רע"ו שם ובתשו' מהרי"א חיו"ד סימן ד"ש בשם ת"מ בזה ולעומת זה הנה מצאתי בתשובת מהרי"ל סימן קצ"ב מפורש דגם אותיות של י"ב צירופי הוי"ה מותר

למחוק וכ"ש פינוגים והביא ראיה מהא דא"ה נמחק וידעת פנימיותו ובע"כ דאין לחוש אלא לשבע שמות הגלויים ולכן גם טעמים ונקודות של שבע שמות מותר למחוק עכ"ד הרי דס"ל דלא פהרדב"ז וכדאי המהרי"ל לסמוך עליו והנלע"ד פתבתי: סימן קס להרב המאה"ג וכו' מו"ה נפתלי ראבין נ"י אבד"ק קאלוואריא הסמוך לקראקא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו אם יש פח ביד הרב לפסול קידושין שסידר איזו מסדר בהשגת גבול של הרח"ש השייך להרב ורו"מ התרה בו שלא לסדר ולא שמע: הנה המסדר הנה לא טוב עשה בעמיו ואין לא טוב אלא רע פדאיתא בשבת (ק"נ) פי ד"ז שייך להרב וגם יש בזה השגת גבול מדינא בזה"ז כמ"ש בתשו' ח"ס חיו"ד סימן ר"ל ועמ"ש בשו"ת שפסוף חיבורי דע"ת סימן י"ג דיש לומר דהוי איסור תורה וגם אי הוי גזל דרבנן מפל מקום אם תפס הנגזל לא מפקינן דאפ"י היכא דחייב רק לצי"ש מהני תפיסה ואף דהרש"ל ונש"ף סימן כ"ח פתבו דדוקא לענן קלב"מ מהני תפיסה מפל מקום הרי בתשו' מהר"ם מינץ סימן ק"א מבואר דאפילו היכא דחייב רק משום גרמא בנזקין מהני תפיסה ואני מצאתי פן בתשו' מהר"ח א"ז סימן רכ"ט ע"ש במ"ש בשם ספר המקצועות ומ"ש עליו וע"ע במח"א הל' ריבית סוף סימן ט"ו בזה: אבל מפל מקום אין הקידושין מתבטלין שהרי כל ברכות אינם מעפבות ובפרט דהחתן בעצמו יכול לברכם כמ"ש במהר"ם ש"פ גיטין (נ"ז) ואף דבתשו' פאה"ד ושיו"ב לאה"ע סימן ס"ב פתב שאין ראוי לעשות פן אבל בדיעבד ודאי מהני אם פן אפס מקום לבטל הקידושין בשביל שהמסדר עשה שלא כדיון והשיג גבול הרב וע' בט"ז סימן קנ"ד בסדר הגט סק"ב כה"ג לענן הרב הנוטל שחר בגט וחליצה ויש לדון בזה דאם העדים ידעו מזה הווי פמסייעים לדבר עבירה אבל מפל מקום לא נפסלו עי"ז לעדות דלא משמע לאינשי איסורא בהכי וכדאיתא כה"ג בחו"מ רס"י ל"ד ועוד דבפעם ראשון ובאותן קידושין ודאי דלא נפסלו ולכן אין מקום לבטל הקידושין וכבר הארכתי בזה בתשו' להרב דק' אזיפאליא והעליתי ג"כ פן.

ואף דבשו"ת שו"מ תליתאה ח"א סימן רל"ט פתב דהקידושין פסולים אבל דבריו תמוהים ואולי מייירי שעשו שם תקנה לפסול הקידושין וע' כנה"ג אבן עזר סוף סימן כ"ח. והנלע"ד פתבתי: סימן קסא להרב וכו' מו"ה עקיבא קראפניק נ"י מו"צ דק.

שאר געראד, בארץ רוסיא. מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו באשה רכה בשנים שומרת ליבם פהן זה ה' שנים עד שהביא סי' גדלות ויש עוד אח פן ט' שנים ועוד אח פן ה' שנים וזה מקרוב יצא קדל"פ שהרתה לזנוגים מעלם א' מקרובה ומפורסם שפסק ונסתה ונסעה לעיר סאראקא לעסוק ברפואות ומסתמא להפיל העובר כי יש שם רופא מומחה לזה וגם העיד איש אחד שהי"ל בטן גדול קודם נסיעתה ומכבר היתה זיימא מערל אחד ונודע דשומרת יבם שזנתה אסורה לכהן ואם פן יש לחוש דהויא חליצה פסולה דצריכה לחזור על כל האחין.

ורו"מ צידד די"ל דכיון דאין מוציאין אשה מבעלה על ידי קדל"פ לבד לכ"ע אם פן פיון דקיימא לו דיש זיקה גם בשני אחים כמ"ש בס"י קנ"ט אם פן דינה פארוסה ולא מפקינן לה מיבמה וגם הא דיבמה שזנתה אסורה לכהן הוא רק מספק אם קידושין תופסין ביבמה וגם הא דצריכה חיזור הוי רק ספק והוי ס"ס עכת"ד: הנה מ"ש דהא דאסורה

לכהן תליא אם קידושין תופסין ליתא דדוקא לשי' הראב"ד והטור דבח"ל אינה פסולה לכהן רק ביבמה אם פן תלוי אם קידושין תופסין ביבמה אבל לשי' רמב"ם הרי בכל ח"ל אסורה לכהן משום זונה ומכ"ש ביבמה ואם פן גם אם קידושין תופסין ביבמה אפתי לא גרע משאר ח"ל עכ"פ אם פן לדידיה ליפא שום ספק ביבמה ואם פן ליפא ס"ס שיהי ספק זה אינו שקול דשמה הלכה פרמב"ם ואת"ל פהראב"ד וטור דלמא אין ק"ת ביבמה וגם להטור אסורה וכה"ג ממש מבואר בתשו' רדב"ז ח"ד סי' רפ"ב לענין מילה בשבת ואף שמדברי כנה"ג שהובא בשפ"ד יו"ד סי' מ"ד סוף סק"ח נראה דגם ככה"ג הוי ס"ס היינו היבא דספק ראשון שקול דבכה"ג לשי' כמ"פ מצטרף ס' ב' שאינו שקול כמ"ש בחיבורי גי"ד ליו"ד סי' נ"ג אבל הכא דספק ראשון אינו שקול לכ"ע א"א לצרף ולעשות ס"ס ועוד דלפמ"ש הב"ח והחמ"ח וב"ש שם וכ"ה בפ"י פתובות (י"ג ע"א) דגם לדעת הטור פסולה לכהן אלא שאינו לוקה ע"ש אם פן ליפא ס"ס: ואולם יש לי לדון דהנה בגוף דין הש"ע דסי' ו' פבר העיר בשי"ק על הירושלמי פ"ב דסוטה ה"ה דמהירושלמי שם מוכח להיפוך דשומרת יבם שזנתה מותרת גם לכהן אף דס"ל אין ק"ת וע"ש בתוס' (דף י"ח ע"ב) ד"ה אמרי וכו' שהביאו דברי ירושלמי הנ"ל ומבואר במהרש"א שם דגם לכהן מותרת דלא מיחייבא מלקות דרף זנות אלא בקידושין ע"ש נאני מצאתי בבה"ג הל' יבום מפני דשומרת יבם שזנתה מותרת לכהן ונראה טעמו על פי הש"ס דיבמות (ט"ו ע"ב) דזר אצלה מעיקרא בעינן ובשומרת יבם לאו זר מעיקרא הוא וכמה פרפר בשעה"מ פ"ח מאי"ב ה"ג ליישב דברי רמב"ם שלא יהיה נגד הש"ס הנ"ל ע"ש אם פן י"ל דבה"ג ס"ל פן להלכה וזהו גם פן דעת הירושלמי שהביאו התוס' הנ"ל ולפ"ז אדרבא שומרת יבם קיל משאר חייבי לאוין ודברי ירושלמי ובה"ג לא הביאו הב"י ואחרונים ואף שאין להקל פלל נגד הש"ע מ"מ אפשר דחזי לאצטרופי לס"ס בצירוף דברי הסוברים דח"פ א"צ לחזור על כל האחים: אלא דבעיקר הס"ס יש לדון דהא נולד הספק בדאורייתא לענין דאסורה ליבם וכיון דהחזוק להחמיר שוב גם לענין חליצת שאר אחים א"א להקל אבל י"ל דבזה"ז דבלא"ה אין מייבמין לא הוי פנולד הספק בשל תורה וכמ"ש כה"ג המג"א סי' תל"ט סק"ג ועוד דתיקף נולד הספק לדאורייתא ודברנן ובכה"ג מקילין לענין דברנן וכמ"ש בשעה"מ הל' מקנאות אלא דלמעשה אני חוכך להקל עפ"ד בה"ג שלא הובאו בש"ע אף דבנ"ד יש לצרף דברי מהר"י מינץ לענין זונה מינקת שהביא רו"מ וע"ע בט"ז יו"ד רס"י של"ד שצירף גם פן ד"ז וגם י"ל דע"י קדל"פ לא מפקינן לה מיבם וכמ"ש רו"מ ואף דבנ"ד העידו שראו בטן גדול מ"מ י"ל אולי נתהנה ע"י חולי נפוח שצבחה בטנה על ידי מים וכדומה ואפשר שזהגה"מ הקדל"פ שיצא עליה ולכן יש מקום להתירה על פי חליצת האח הגדול: ויש לצרף עוד מ"ש בתשו' מהריב"ל ח"ג סי' כ"ג והובא בכנה"ג סי' ק"ע הגה"ט אות ח' דאם הוא שעה"ד פגון שאחד מהיבמים אינו פאן א"צ לחזור על האחים ע"ש.

וגם בתשו' דברי ריבות סי' קס"ג הכריע פדעת המקילין וסיים דראוי לסמוך עליהם בשעה"ד ובסי' קס"ד העתיק תשו' מהר"י טאיצאק שפסק גם פן דבשעה"ד יש להקל ורו"מ הביא בשם הק"נ על הרא"ש שכ"כ בדעת הרי"ף וכתב שלא נמצא לו חבר והנה רואה פמה גדולי האחרונים מדורות הקודמים שהסכימו פן ובכ"ז נרא אנכי להקל

למעשה זולת אם יספיקו עוד שני רבנים מובהקים ויראי ה' עם רוב מ'אזי גם אני אצטרף עמם.

והנלע"ד כתבתי: סימן קסב להרב וכו' מו"ה צבי קאפיל דיקמאן נ"י מו"צ דק' באטישאן ולהגבירים ראשי הקהל דשם, בראמעניא מפתבם הגיעני ועל דבר שאלתם בדין העירובין במחול על ידי דלתות המושל ומרפכת הפרזל שנסגרים בלילה וכן כמ"פ ביום לעכב הסותרים עם הסחורות ומשאות: הנה מ"ש הרב בדין אם יש בזה"ז דין רה"ר כפר האריף הרחיב הדיבור בזה בשו"ת בית אפרים חאו"ח סי' כ"ו והוכיח דהעיקר כדעת המקילים וספר ומנה המון פוסקים ושפן המנהג וגם אני הארכתי בזה בתשו' להרב הגאבד"ק חירוב והבאתי מספר האשכול הל' ציצית סי' ל"א בשם תשובה לגאון ונח"א שם וגם מהתניא רבתי סי' י"ט וגם ביארתיו ליישב פמה סתירות מהש"ס והעליתי דעיקר כדעת הב"א שם דבעינן שיהיו הדרכים רחבים ט"ז אמה ומפניך משער לשער וגם ס"ר עוברים בכל יום גם העלה הב"א שם דדוקא עוברים ברגל בעינן ולא העוברים במרכבות ועגלות דבעינן דומיא דגלי מדבר יעוש"ה באורף ולפמ"ש הבי"ע לעירובין (דף ו') דוקא בעיר בעינן ס"ר ולא בדרכים שפין עיר לעיר ומה"ט היו העגלות רה"ר תחתיהן וביניהן ע"ש.

והבאתי גם מדברי ריטב"א עירובין (נ"ט) ודברי הא"ז הלכות עירובין סי' קכ"ט ועוד מפמה מקומות וע' חידושי הר"ן לשבת (ו') דמפניך להיפוף. ולכן גם בעיירות הגדולות אם אין הדרכים מפניך משער לשער ורחבים ט"ז אמות וס"ר עוברים בכל יום אין להם דין רה"ר.

ואם יש בהם כל הפרטים הנ"ל ודאי דיש להם דין רה"ר: והנה בתשו' ח"צ סוף סימן ל"ז כתב שמצא בעבה"ק להרשב"א חידוש גדול שלא נמצא בשום פוסק שכתב דבפליטיא אפילו דלתות המדינה ננעלות בלילה תורת רה"ר עליה כנראה דעתו דדוקא במבואות המפניכות שהן מיוחדות לאנשי המבוי שהוא בלבד ואין יד כל אדם שנה בו הוא דמהני נע"ד בלילה ולא בפליטיא שיד כל אדם שנים בו דאפילו נע"ד ל"מ בו וכנראה שזהו דעת ר"א שהביא בעה"מ ובאמת דיעה נכונה היא והכי דייק לישנא דגמרא דבמבואות נקט מפניך ולא בפליטיא אלא שאני תמה שלא ראיתי לאחד מהפוסקים שהביא ד"ז ע"ש ולפ"ז בפרקים הגדולים יש לפקפק שלא יועיל גם דלתות נעולים בלילה.

אבל הנה בשאלת יעב"ץ ח"א סימן ז' באמצע התשו' הביא ד"ז והוכיח מהש"ס פ"ק דעירובין בסוגיא דכיצד מערבין רה"ר דדוקא במחיצות ביד"ש או ג' מחיצות שביד"א אין מועילים בעיירות גדולות ופליטיאות שבתוכן והן רה"ר לכל דבריהם פנין דניחא תשמישא דרבים התם אבל במחיצות שלמות ביד"א ודאי גם בפליטיא מהני ותמה מאוד על סברת רשב"א הנ"ל ועל אביו שמצאה חן בעיניו ע"ש.

וגם בשו"ת ב"א שם הוכיח שדעת התוס' דלא כהרשב"א ודחה מה שכתב הח"צ דזהו דעת הר"א שבעה"מ והאריף בזה ולא ידע מדברי שאילת יעב"ץ הנ"ל: ומ"ש הרב מדברי הח"ס חאו"ח סי' צ' דגבי צוה"פ הנפתחת ונסגרת גם בשעת נעילתה אינו מועיל המעיין בח"ס ימצא שלא החליט ד"ז כמ"ש הרב בעצמו אלא שכתב דאפשר שאינו

מועיל ורצוניתו מדברי הג"א פ"ק דעירוובין בשם א"ז בקה דצה"פ מן הצד שפכת שלא
יהא תחוב בין שניהם ובתו"ש פי' דהיינו שלא יהיו משולבות קורה בתוך קורה והיינו
משום שאין דרף לעשות פן ומכ"ש בנ"ד שנעשית על ידי גלילי ברזל וצירים עכ"ד:
והנה מ"ש התוס' וח"ס דטעמא משום שאין דרף לעשות על ידי שילוב וס"ל דגם בתחוב
המשקוף בהמזוזות ל"מ המעיין בא"ז עצמו שממנו מקור דברי הג"א ומצא דליתא ונ"ל
אר"ת צה"פ שעשה מן הצד שנתן הקנה בין שני הקנים מזל"ז באמצעותו וכו' ואם נתן
הקנה השלישי מן הצד בין שני קנים מזל"ז שלא על ראשיהם לא עשה ולא כלום עכ"ל
הרי שלא הזכיר לשון תחוב אלא נתן מן הצד בין שני הקנים וכל פסולו מפני שהמשקוף
מן הצד אבל לא על ידי השילוב שהרי אדרבא הדרף לשלב המשקוף עם המזוזות וגם
בהג"א דנקט תחוב היינו בגנוא שאין נכנס מן המשקוף כלום בתוך המזוזות אלא תחוב
בדחוק ביניהם והיינו מן הצד ולכן מה שלמד הח"ס מזה דגם בגנוא שסובב המשקוף
ע"י גלילי ברזל פינון שאין דרף לעשות פן בפתח אינו מועיל צ"ע דאין לנו להמציא
חדשות שהרי אפילו אם הצוה"פ של גמי נחוט מועיל אף שלפי ראות עינינו אין דרף
לעשות פן ובע"כ דכיון דמנח ע"ג המזוזות מקרי צה"פ וה"נ בזה: והנה מ"ש הרב ראיה
דאפילו בתחוב באמצעותו מהני מהרמב"ם פי"ז דשבת שפסק דצה"פ כשר אפילו פחות
מי"ט ובקנים ומזוזות מודה דבעינן י"ט כמ"ש בר"מ פט"ז מה"ש הי"ט ובע"כ דבולט
מהמזוזות למעלה מן המשקוף ואפילו הכי מהני הנה עוד בשנת תר"נ פתבתי ראיה זו
בתשו' להרב המו"ץ מדינוב שהביא לפני משו"ת ב"ש חיו"ד סוף סימן קס"ז שהחמיר
בזה והעמיס בדברי המק"ח דר"ל דגם אם הלחי עב יותר מן החבל כשר וכמ"ש במש"ז
סוף סימן שס"ב ולא מייירי בגבוה יותר ממקום הנחת החבל ואני פתבתי ראיה הנ"ל
מהרמב"ם ומצאתי בתשו' בר"א חאו"ח סי' ט"ו שהעיר בדברי רמב"ם וביאר דעתו
משום דאזיל לשי' שפירש דמן הצד היינו בקרו זוית אם פן כשר בכה"ג משא"כ לדין
אולם אני הבאתי מדברי הב"י סי' שס"ב ובכ"מ שביאר דגם רמב"ם מודה לדין דמן
הצד פסול והוכחתי מזה דבכה"ג שחוקק בהמזוזות שרי אבל מפל מקום אינו ראיה
מנכרחת דאפשר דהרמב"ם מחלק בין היכא דנוגעים המזוזות במשקוף או לא כמ"ש
הבר"א שם אות א' יעו"ש ותבין וע"ע באבן העוזר סי' שס"ג סכו"מ"ש בדעת רמב"ם
ולפי דבריו בודאי אין ראיה.

גם י"ל דהרמב"ם דמכשיר בצה"פ פחות מי"ט היינו כשהקרקע שם גבוה יותר עד שאין
ממנה לצה"פ י"ט אבל מ"מ הצה"פ שנה עם המזוזות ומנח על המזוזות: ומ"ש עוד הרב
מוהר"ק ראיה מהא דכפפה בעירוובין (י"א) לא הבנתי מנ"ל דמייירי שהעניגול מתחיל
באמצע רגלי הכפפה והרגלים בולטים יותר למעלה דלמא מייירי שמתחיל ע"ג ראשי
הרגלים והולך ומתעקם ואין הרגלים בולטים יותר למעלה.

וע' בתשו' בר"א סי' ט"ז אות א' ואות ד' בזה ובמש"ז סימן שס"ג סקי"ט מ"ש בדברי
הט"ז ותו"ש שם דמוכח כמ"ש. גם מ"ש מדברי ר"י שעל הרי"ף שפכת גבי קורה
דכשנכנסת בחורי הכותל שבצפון ודרום וכל רחב המבוי מפולש בזה בעינין שתהא
רחבה טפח להכיר שלשם קביעות הושמה שם לא אדע מה ראיה דשא"ה בקורה דאינה
משום מחיצה אלא משום היכרא לכן גם בנכנסת לחורי הכותל כשר משא"כ בצה"פ
דהוי משום מחיצה י"ל דבעינן שתהא מונחת על גביהן של המזוזות שבצדדין אבל מ"מ

מסבֵּרָא נִרְאָה דָאָם הַמְשַׁקּוֹף תְּקוּעַ בְּתוֹךְ הַמְזוּזוֹת כְּשֶׁר דְּגַם בְּזֶה שִׁינָה סְבֵרַת הַמַּק"ח דְּכִינּוּן דְּאִיכָא גּוֹבָה י"ט מִתְחַתּוּי וְאִין שִׁיעוּר יוֹתֵר לְהִלְחִי כְּמֵאן דְּפָסִיק דְּמֵיָא וּבִפְרִט דִּי"ל דְּגַם אִם בְּזִמְן הַש"ס לֹא הָיוּ הַפְתָּחִים עֲשׂוּיִין כֵּן (וְעַ' מְלָכִים א' ז פְּסוּק ה' וְרַד"ק וּמַצ"ד שֶׁם דְּמִשְׁמַע שְׁגַם שֶׁם עֲשׂוּ כֵּן) מ"מ בּוּזָה"ז שֶׁנַּעֲשִׂים בְּדִרְךָ זֶה וּכְמוֹ שֶׁהַמְנַהֵג לַעֲשׂוֹת חֲלוֹן לְמַעְלָה מִן הַפְתָּח אִם כֵּן גַּם צִה"פ כְּזֶה מְהֵי וְעַדִּינָן צ"ע בְּזֶה אִם תְּלוּי בְּשִׁינוּי הַמְנַהֵג אֲבָל גַּם בְּזִמְן הַש"ס נִרְאָה דְּמְהֵי וּבִתְשׁוּ' הַנ"ל לְק' דִּינּוּב הַבְּאֵתִי סִיּוּעַ מְלִשׁוֹן הַרִיטְב"א אֲשֶׁר תִּבְּרַע ע"ד רִש"י (דָּף י"א) וְז"ל דְּמֵן הַצַּד הֵינְנוּ שֶׁהַקְּנָה שְׁנוּתָן ע"ג אֵינוֹ ע"ג הַקְּנִים אֲלֵא מִן הַצַּד עַל פְּנֵיהֶם אוֹ סְמוּךְ לְרֵאשֶׁן אוֹ בְּאֲמַצְעֵיתָן כֹּה"ג לֹא הָיוּ צִה"פ וּמ"ש רִש"י בְּאֲמַצְעֵיתָן לֹא וְדוּקָא דָאָם כֵּן לִמ"ל לְאוּקְמִי מְשַׁנְתִּינוּ עַל גְּבִיחָא נִימָא אֲפִילוּ מִן הַצַּד וּכְשֶׁהוּא סְמוּךְ לְרֵאשֶׁן א"ו כְּדִפְרָשְׁתִּי עַכ"ל וּמְדַנְקֵט עַל פְּנֵיהֶן מִשְׁמַע דְּבִתְחוּב לְתוֹכָן כְּשֶׁר אֲבָל י"ל דְּשֵׁשׁ אַחַר כֶּף אוֹ בְּאֲמַצְעֵיתָן (וּמֵאָז הַבְּאֵתִימָזָה רֵאשִׁי דְּלֵא כְּהַט"ז סוּף סִימָן שִׁמְ"ב וּמַצְאֵתִי בִּס' הַקּוּבֵץ עַל הַרְמַב"ם סוּפֵט"ז מְשַׁבֵּת שְׁרַמְזוּ לְדַבְרֵי רִיטְב"א וּמ"מ פְּסֵק כְּהַט"ז וְעַתָּה רֵאשִׁיתִי שְׁהֵרַב ר"ק הַרְעִישׁ נֶגֶד הַט"ז עַפ"ד רִיטְב"א הַנ"ל וְז"ל סֵפֶר הָאֲשָׁכּוּל סִי"ס"ה וְצִה"פ שֶׁעֲשָׂאָה מִן הַצַּד וְכוּ' וְרַבּוּתֵינוּ כִּי שְׁלֵא נָתַן הַקְּנָה הָעֲלִיּוֹן מְכַנּוּן עַל רֵאשִׁי שְׁנֵי הַלְחָיִים אֲלֵא חֲבָרוּ בְּצִדָן וְאִין נִרְאָה קְנָה הָעֲלִיּוֹן כְּמִשְׁקוּף אֲלֵא תְּחוּב בְּאֲמַצְעֵי הַקְּנִים וְרֵאשִׁיתִי לְמַעְלָה מְמַנּוּ עַכ"ל מְזָה מִשְׁמַע כְּהַט"ז וּמ"מ אִין לְהוֹכִיחַ מְלִשׁוֹנוֹ דְּגַם בְּתְּחוּב לְתוֹכָן פְּסוּל דִּי"ל דְּתְּחוּב לֹא וְדוּקָא שְׁהֵרַי לְעֵיל כְּתִב אֲלֵא חֲבָרוּ בְּצִדָן): וְהוּן אֲמַת שְׁמִדְבְּרֵי אַהֲעוּ"ז סוּף סִימָן שִׁמְ"ב מוֹכַח לְהַחְמִיר בְּנִידוּן הַט"ג אֲבָל אִין דְּבָרֵי מוֹכְרָחִים כָּלֵל וְנִרְאָה עוֹד רֵאשִׁי לְזֶה דְּהֵנָּה בְּתוֹס' עִירוּבִין (ב' ע"ב) ד"ה וְאִיבַע"א וּבִפְרִט בְּתוֹס' זְבָחִים (ס' ע"א) תְּמַהוּ מְהַקְּנֵיָא מִפְּתַח הַחֲצָר מ"ש הַתְּנָן אִם יֵשׁ צוּה"פ א"צ לְמַעַט וְחֲצָר צִה"פ הוּ"ל שְׁהָיוּ הָעַמּוּדִים מְשַׁנֵּי צְדָדֵי וּכְלוּנְסוֹת ע"ג שְׁהַקְּלָעִים תְּלוּיִן בְּהֵם וְתִי דְּהָיוּ צוּה"פ מִן הַצַּד אֲבָל בִּסְהִי"ש לר"ת סִימָן רַפ"ו חוּלְקַ עַל רִש"י בְּזֶה וְהַעֲלָה דְּבַמְשַׁפֵּן שְׁפִיר הִי"ל דִּין צוּה"פ וְהָרִי בְּמִשְׁפֵּן הַנּוּיִן קְבוּעִים וְתְּקוּעִים בְּהָעַמּוּדִים (וּכְמ"ש רִש"י פ' תְּרוּמָה שְׁהֵיָה עוֹשֶׂה גּוֹנְדָסִין אֲרַכּוֹן שְׁשֵׁה טְפָחִים וְטַבְעַת קְבוּעָה בּוֹ וְכוּרְךָ שְׁפַת הַקְּלָע סְבִיבּוֹ וְתוּלָה הַקּוּנְדָס דְּרָךְ טַבְעָתוֹ בְּאֲוֹנְקֵי שְׁבַעֲמוֹד הָעֲשׂוּיִי כְּמִין נְא"ו רֵאשׁוֹ זְקוּף לְמַעְלָה וְרֵאשׁוֹ א' תְּקוּעַ בְּעַמּוּד וְכוּ' ע"ש) וְאַפ"ה ס"ל לר"ת שְׁאִין זֶה בְּגִדָר צִה"פ מִן הַצַּד וּבַע"כ מְשׁוּם שְׁהָיוּ תְּקוּעֵין בְּתוֹכָן וְגַם לְשִׁי הַתּוֹס' הָרִי מְבֹאָר בְּתוֹס' זְבָחִים דִּס"ל שְׁהַפְּלוּנְסוֹת הָיוּ עַל הַנּוּיִן שְׁקְבוּעֵין בְּעַמּוּדִין מִבְּחוּץ וּבַכֹּה"ג לְכ"ע הָיוּ מִן הַצַּד כִּינּוּן שְׁהָיוּ חוּץ לְכוּתָלִים וּכְהָא דְּנַעֲץ שְׁנֵי יְתֻדוֹת בְּשְׁנֵי כְּוֹתְלֵי מְבֹוי מִבְּחוּץ בְּעִירוּבִין (ח' סוּף ע"ב) גַּם י"ל דְּשֵׁא"ה דְּהַפְּלוּנְסוֹת עֲצָמָן ל"ה תְּקוּעֵין בְּעַמּוּדִים רַק הַנּוּיִן וְהַפְּלוּנְסוֹת הָיוּ מוֹנָחִים בְּצַד הָעַמּוּדִים עַל הַנּוּיִן מִשֵּׁא"כ הִיכָא דְּהַקְּנָה עֲצָמוֹ תְּקוּעַ בְּעַמּוּדִים וּמִנְחָה בְּפָנִים בֵּין עַמּוּד לְעַמּוּד י"ל דְּלכ"ע מְהֵי: וּמ"ש הָרַב ר"ק שֶׁנַּעֲלַם מִהַפּוֹסְקִים מְשַׁנָּה דַּפ"ד דְּכִלְאִים גָּדַר מִפְּסִיק לְכִלְאִים גְּבוּהַ י"ט וְרַחֲב ד"ט וְעַפ"ז בְּנָה יְסוּדוֹ לְבָאָר דְּבָרֵי הִירוּשַׁלַּיִם בְּהָא דְּנַעֲץ ד' קוּנְדָסִין וּמִתַּח זְמוּרָה דְּמִיָּרִי בְּזְמוּרָה רַחֲבָה ד"ט דְּבָרוּחַב ד"ט אִיכָא פִי תְּקָרָה דִּיּוֹרֵד וְסוּתָם וְהִבִּין דְּרוּחַב ד"ט הֵינְנוּ בְּעוֹנְבֵי הַגָּדָר אֲבָל בַּר"ש וְתוּי"ט פ"ב דְּכִלְאִים מ"ח מְפֹרָשׁ דְּאַרְבַּעַת דְּגָדָר לֹא בְּעוֹנְבֵי גָדָר אֲלֵא בְּרוּחַב אַף עַל פִּי שְׁעָבִיו כ"ש וְדוּקָא בְּחָרִיץ בְּעִינּוּ ד"ט מְשַׁפְּתוֹ אֵל שְׁפָתוֹ ע"ש וְגַם מְבֹאָר שֶׁם דְּבַנְעֲשָׂה לְשֵׁם גָּדָר סְגִי בְּרוּחַב כ"ש וְאִם כֵּן בְּהָא דְּנַעֲץ ד' קוּנְדָסִין וּמִתַּח זְמוּרָה הֵינְנוּ בְּגְבוּהַ עֲשָׂרָה מְהַקְּרַעַע עַד הַזְמוּרָה וְהַזְמוּרָה

אַרְנוּכָה ד"ט וּמִנְחַת מִקֻּנְדָס לְקֻנְדָס וַיֵּשׁ רֹחֵב בֵּין קֻנְדָס לְקֻנְדָס ד"ט אַבְל אֵין הַזְמוּרָה רְחֵבָה בְּשִׁטְחָה מִצַּד חוּץ לְפָנִים אֲלָא כ"ש וְלִיכָא בְּזָה מְשׁוּם פ"ת יוֹרֵד וְסוּתָם אֲלָא מְדִין צה"פ קְאָתִיבֵנּוּ עָלָה וּבְזָה גְדָחוּ תְּמִיהוּתֵיוֹ אִטּוּ יֵשׁ גְּמִי רְחֵב ד"ט ולפמ"ש א"צ רק שְׂיִהֵיָה אַרְוָה ד"ט וּמִנְחָה בֵּין קֻנְדָס לְקֻנְדָס וּבְפֻרְט דְּבַעֲשָׂה לְשֵׁם גְּדָר א"צ שְׂיִהֵיָה רֹחֵב ד"ט וכמ"ש וע' עֲרֻכִין (י"ט רע"ב) דְּרֹחֵב אֵינוֹ עָבִיֹ: וּבְדִין דְּלְתוֹת הַנְּעֻלוֹת וּנְפֻתְחוֹת הֵנָּה בּש"ע ס' ס' ש"ס"ד ס"ב הוּבָא שְׁנֵי דְיַעוֹת וְלִשְׁי' הִיא סְגִי בְּרֵאוּיוֹת לְנַעֲוֹל וּכְבָר הוֹכִיחַ בְּתִשׁוּ' בּר"א ס' ט"ו דְּגַם הַמְחִמִּירִים מוֹדוּ דְּבְרֵאוּיוֹת לְנַעֲוֹל סְגִי בְּמִבּוֹאוֹת מְפֻלְשׁוֹת לְרַה"ר וְדוֹקָא בְּרַה"ר מְמַשׁ מְחִמִּירִים וְהִבִּיא מְדַבְּרֵי מְרֻדְכֵי ר"פ הִדָּר דְּמִפְרֻשׁ דְּלְדִידוֹ דְּסְגִי בְּצַה"פ מְהַנִּי גַם כֵּן בְּדִלְתָא רְאוּי לְנַעֲוֹל וְע"ש ס' י"ח שְׂהוֹכִיחַ דְּדִלְתָא מְמַשׁ א"צ לְהִיּוֹת לְמַעְלָה מְשֻׁקָּוָה וְהוֹכִיחַ כֵּן מְלִשׁוֹן הַמְלַחְמוֹת פ"ב דְּעִירוּבִין וּמֵהַמְרַדְכֵי וְגַם מְהָא דְּשַׁבַּת (ט' ע"א) וְתוֹס' וְרִשְׁבָּ"א שֵׁם וְאִם כֵּן בְּדֵאוּכָא דְּלְתוֹת מְמַשׁ סְגִי בְּרֵאוּיוֹת לְנַעֲוֹל וּמכ"ש הִיכָא דְּנֻנְעֻלוֹת מְמַשׁ בְּלִילָה וְגַם בְּיוֹם כמ"פ אַבְל בְּדֵלִיכָא דְּלְתוֹת רַק צוּה"פ וְהוּא עֲשׂוּי לְסִגְוֹר וְלְפֻתְחוֹת בְּכָל עֵת כְּדָרְךָ הַשְּׂרָאָנְקִין אֵין לוֹ דִּין צה"פ גַם בְּשַׁעָה שְׂהוּא נַעֲוֹל כֵּינּוּ דְּעֲשׂוּיִן לְפֻתְחוֹת בְּכָל עֵת ע"ש וְגַם בְּתִשׁוּ' מְהַר"י אֶסְאָד חֲאוּ"ח ס' נ"ד הִבִּיא בְּשֵׁם דְּבְרֵי ב"ש עַל עִירוּבִין (כ"ב) וְגַם הוּא הִסְפִּים עֲמוֹ דְּבְשֻׁרְאָנְקִין שְׂאִינָם בְּגְדָר מְחִיָּצָה וְדִלְתָא מְמַשׁ גַם בְּנַעֲוִיל ל"מ כָּל כֵּינּוּ שְׂיִכּוּלִים לְעַבְרוֹ תַּחְתּוֹ עַל יְדֵי שְׂיִשׁוּחוֹ וְאִינָה נְנַעֲלַת בְּפִנֵי ב"א נֶאֱנָן בְּעִינּוּ דְּוִמְיָא דְּדִלְתוֹת יְרוּשָׁלַיִם יַעוֹשׂ"ה בְּזָה וְע"ש עוֹד ס' צ' אָךְ דְּלַכּמ"ש הֶרֶב הַשׁוֹאֵל שֵׁם דְּהִלּוּף עַל יְדֵי הַדְּחָק מוֹצִיא מִיַּד רַה"ר וּכמ"ש הַרְשֵׁב"א שְׂהוּבָא בּב"י וּמג"א ס' ש"ס"ד וְהַמְחַבֵּר הוֹסִיף סְמוּכִין מְדַבְּרֵי רִש"י עִירוּבִין (ק"א ע"א) ד"ה סִיבִין וְכו' כֵּינּוּ דְּדִלְתוֹתֵיהּ נְנַעֲלוֹת בְּלִילָה לְאוֹ רַה"ר שְׂאִינָה כְּדִגְלֵי מְדַבְּרָא שְׂהוּא דְּרַךְ פְּתוּחַ כָּל שַׁעָה וְכֵינּוּ דְּכַרְמְלִית הִיא וְכו' וּמִבְּנֵי דְּמַה"ט לֹא הָוִי רַה"ר אֲלָא פְּרַמְלִית גַם בְּשַׁעָה שְׂהוּא פְּתוּחַ אֲלָא שְׂפַקְפַק בְּזָה דִּי"ל דְּדָמֵי לְדִלְתָא אֲלֻמְנָה דְּהִינּוּ דְּלַת הַעֲשׂוּי מְלוּחַ א' הַמְבֻנָּאָר בְּס' שִׁ"ג ס"ד דְּאָסוּר לְנַעֲוֹל בְּשַׁבַּת גַם בְּיֵשׁ לוֹ צִיר וּא"כ אֵינוֹ רְאוּי לְנַעֲוֹל בְּשַׁבַּת ע"ש וּבְאֶמְתָּ לַכּמ"ש הַב"ח וּמג"א ס' ח' בְּעֲשׂוּי לְכַנְיָסָה וַיִּצְיָאָה תְּדִיר שְׂרִי א"כ הָוִי שְׂפִיר רְאוּי לְנַעֲוֹל בְּשַׁבַּת וְגַם מ"ש הֶרֶב הַנָּ"ל דְּמ"מ הָוִי פְּרַמְלִית לַעֲנ"ד לַכּמ"ש הַב"י סִימָן שִׁמ"ה דְּהִיכָא דְּדִלְתוֹת נְנַעֲלוֹת בְּלִילָה הָוִי מְדִינָא רַה"י אֲלָא דְּכֵינּוּ שְׂדָרִים רַבִּים וְלֹא עִירְבוּ דִּינָה פְּכַרְמְלִית כְּחֻצָר שְׁל רַבִּים שְׁלֹא עִירְבוּ וְכו"ה לְהַדְּיָא בְּרִש"י עִירוּבִין שֵׁם אִם כֵּן בְּמִקּוּם שְׂמַעְרִבִין ע"ח הָוִי נְמִי רַה"י וְכֵינּוּ דְּכָל טַעְמָה דְּרִש"י מְפִנֵי שְׂאִינוֹ דוּמָה לְדִגְלֵי מְדַבְּרָא שְׂפֻתוּחַ הַדְּרַךְ בְּכָל שַׁעָה אִם כֵּן י"ל דַּה"נ בְּשְׂרָאָנְקִין דַּעֲכ"פ מְעַבֵּב שְׁלֹא יִהְיֶה הִלּוּף אֲלָא עַל יְדֵי דְּחָק שׁוּב לֹא דְּמִי לְדִגְלֵי מְדַבְּרָא וְהָוִי רַה"י אִם עִירְבוּ בָּהּ הֶרֶבִים וְנִגְדָה הַעֲכוּ"ם מְהַנִּי שְׂכִירוֹת הַרְשׁוֹת: אֲלָא דְּעִיקָר סְבִרְתָּ הֶרֶב דְּבַכּה"ג הִלּוּף עַל יְדֵי דְּחָק מוֹצִיא מִיַּד רַה"ר צ"ע מנ"ל דְּהָא קִי"ל דְּהִלּוּף עַל יְדֵי דְּחָק שְׂמִיָּה הִלּוּף כְּדֵאוּתָא בְּשַׁבַּת (ק' ע"א) וְהַרְשֵׁב"א לֹא כָּתַב רַק בְּדִלְתָא נְנַעֲלָא דְּלֹא מְקַרֵי רַה"ר אֲלָא הַמְסוּר לְכָל מִשְׁא"כ בְּנ"ד דְּגַם בְּשַׁעָה שְׂנַנְעֵל אֶפְשָׁר לְאָדָם לְשׁוּחַ וְלַעֲבֹר תַּחְתּוֹ וְאָף דַּעֲכ"פ לֹא דְּמִי לְדִגְלֵי מְדַבְּרָא דְּהֵתָם הִנֵּה הִלּוּף נוֹחַ מ"מ אֶפְשָׁר דְּהָוִי בְּכָל מְסוּר לְכָל כֵּינּוּ דְּאֶפְשָׁר לְכָל מִי שְׂיִרְצָה לְכַנּוֹס לְשֵׁם בְּכָל שַׁעָה.

שו"ר בְּסִפְרָא בִּי"ע לְעִירוּבִין (ו' ע"ב) שְׂהַעֲלָה דְּהִלּוּף דְּרַךְ שְׂחִיָּה לֹא מְרִירֵי גַם הִלּוּף שְׂעַל יְדֵי הַדְּחָק וּפְסַח לְהַתִּיר בְּכַה"ג: עוֹד יֵשׁ לִי לְדוֹן דְּכֵינּוּ דַּצַּה"פ מְשׁוּם מְחִיָּצָה אִם כֵּן

הרי מבואר בירושלמי פ"ז דשבת ה"ב מה בנגן הנה במשפן שהיו נותנים קרשים ע"ג אדנים ולא לשעה היתה אר"י פינו שהיו חונים ונוסעים על פי הדיבור פמי שהוא לעולם אר"י בי רב מפנין שהבטיחון הקב"ה שהוא מכניסן לארץ פמי שהוא לשעה הדיא אמרת בנגן לשעה בנגן ע"ש והובא ברשפ"א שבת (ק"ב).

ובתשו' ח"ס חאו"ח סי' ע"ב בדין הפארסאלין העלה דלהש"ס דילן הלכה דדוקא התם דהוי על פי הדיבור הוי קבוע לעולם אבל בנגן לשעה אינו בנגן ע"ש. ובזה יתיישבו דברי הפ"י ביצה (י"ב ע"א ושבת (צ"ה) שתי' קו' התוס' בהא דכל בונה ביו"ט ינפטר משום מתוך שהותרה מגפן והוא תי' דבמגפן הוי בנגן לשעה ול"ה בנגן פלל ע"ש.

והוא נגד ירושלמי ה"ל דדייק דבנגן לשעה הוי בנגן ולפמ"ש ניקחא נאם פן לפ"ז י"ל דה"נ צה"פ העשוי לסתור בכל שעה גם בשעה שהוא נעול לא מקרי מחיצה פינו דהוי בנגן לשעה ולא דמי לדלת שהוא עשוי לפתוח ולנעול אבל המשקוף שע"ג המזוזות איננו עשוי לסתור בכל שעה: ולכן נ"ל לדינא שאם המשקוף מונח קבוע גם בשעת פתיחת דלתות אף שהמשקוף תחוב בהעמודים שבצדדים ואינו מונח ע"ג העמודים יש להתיר לטלטל אף שהדלתות אינם סותמין כל השער ופתוחים סמוך לקרקע דלא גרע מצה"פ לבד דמהני בכה"ג.

אבל אם המשקוף הוא רק כמו שראנו (וגם אם יש דלת אבל יש יותר מג"ט בין קנה לקנה) ונפתח וננעל בכל עת ובשעה שנפתח אין שם שום משקוף וצה"פ פלל אין מקום להתיר לטלטל שם גם בשעה שהוא ננעל: והנלע"ד כתבתי סימן קסג להרב המאוה"ג וכו' מו"ה אברהם יעקב הלוי הורוויץ נ"י אבד"ק פראשונא.

מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו בדין נמצא דם על חלוק הבעל בפקר אחר תשמיש אבל בשעת תשמיש שימש בעד ונזקק מנגיעת הכתונת מחמת לכוף ש"ז והאשה מינקת תוך כד"ח ומסולקת דמים, והביא ד' הפמ"א שהביא הסד"ט סי' קפ"ז סק"ג וסי' ק"צ סקס"א דגבי איש לא גזרו על פתמים וגם הס"ט החזיק בדבריו אבל בס' לו"ש תמה ע"ז מתוספתא סופ"ו דנדה דבנמצא על חלוק בנה השוכב בצדה ה"ז טמאה מפני שמתהפכת ולא על בנה בלבד אמרו אלא על כל אדם אלא שדברו חכמים בהנה ובתוס' שלפנינו אי' נמצא על חמיה בנה יושב בצדה ה"ז טמאה מפני שמתהפך ולא על בנה לבד וכו' וכפי הנראה הגי' בעל לו"ש יען פי אין לו הבנה פפי גי' שלפנינו וע"ז תמה ר"מ איך יתכן לפרש התוס' פן אטו ברשיעי עסקינן מה לה ולחמיה ולכל אדם ובפרט דביושב צ"ע מהש"ע סי' ק"צ סנ"ב ולכן רצה להגיה ה"ז טהורה ומיירי בנתעסקו בכתמים או יש בהם מפה וכהא דתולה בבנה ובבעלה והביא משו"ת ב"ש מ"ת סי' י' ובהג"ה רמז לקצת אחרונים שחלקו על הס"ט ואינם בידו והביא מהח"ס כ"י קפ"ב בטעמא דכתם בדבר שאמקב"ט והאריך בזה עכת"ד: הנה נדאי מהתוספתא א"א להוכיח פלום פינו שהיא משונבשת לפנינו ולא נדע איך להגיה וגם מציינו בכמה מקומות דלא קי"ל פתוספתא שלא הובא בש"ס כמ"ש הרא"ש פ"ב דחולין סי' ו' ופ"ח דיומא סי' ה' וע' רשפ"ם ב"ב ס"ג א' ד"ה תני ובמ"מ פ"ז מגירושין ה"ז וכ"מ פ"א מתמורה ה"ז אף בש"פ חו"מ סי' פ"ר סקנ"ו כתב דהיכא דליכא סתירה קי"ל פן וע' הגהת ראשון לציון פ"ח דכלאים והועד לפני מרב א' שהיה אצל הגה"צ אבד"ק צאנז ו"ל ושמע מפיו הלכה

למעשה אחר שראה ד' הלו"ש ודחה ראיתו ופסק להקל וצוה להורות פן ושתק על המחמיר: והנה בשו"ת הר המור סי' י"ח ראה רק ד' הס"ט סי' קפ"ז ותמה מה סברא הוא לתלות שמה עבר בשוק ולא אדעתיה באשה שדמיה מצוין ודוקא בכתם הבא בלא הרגשה מדלא ארגשה תלינו במציאות רחוק אבל פאן הרי יש לתלות בהרגשת שמש וקנים ד' הס"ט רק לענין רמ"ת אבל נעלם ממנו ד' הס"ט סי' ק"צ הנ"ל שנתן טעם על פי דברי תוס' נדה י"ד בשם ר"ח דבנמצא על שלו ולא נמצא על שלה איפא הוכחה דלא יצא מגופה ותלינו במאכלת אף דלא תלינו בעלמא וה"נ בנ"ד ואולם בב"מ סי' ק"צ סל"ט בתשו' לח"א פקפק גם פן על דברי הס"ט דבנמצא אחר תשמיש הרי י"ל דנגע הפתונת בלא פונה בהאבר ונתלכלך בדם ומ"ש הס"ט ראי' מהתוס' הרי בחידושי רמב"ן שם מבואר טעמא פינון שפדקה פשיעור וסת ומצאה טהורה והוא מצא לכו תלינו להקל ומשמע דבלא בדיקה ליפא הוכחה פלל וזהו גם פן פונת התוס' ולכו החמיר שם בנמצא דם פחות מכגריס על האבר בפקר ע"ש.

אבל בכה"ג דנ"ד ששימש בעד ונמצא נקי וגם נזהר שלא ליגע בפתונת שלא ללכלכו בש"ז פשוט דגם הב"מ מודה דיש להקל דבזה איפא הוכחה ברורה מדלא נמצא פלום על עד שלו ושלה ורק על הפתונת ובפרט דהיא מינקת ובחזקת מסולקת דמים בנדאי מעלמא אחי ולא אדעתיה (שוב אחר זמן כ' לי ח"א די"ל דכצ"ל בתוספתא נמצא על חמילה ובנדריים נ"ה ב' ורש"י דהיינו פמין יריעה ולכו דרפה להתהפך וטמאה אף שפנה יושב בצדה ואח"ז בא לידי שו"ת חמ"ש ובחו"ד סי' י"ג פסק גם פן להקל בכתם שיש לתלות שפא מעלמא ונדחק בביתאור התוס' דמייירי שנודע שפא ממנה ולפמ"ש א"צ לזה).

והנלפע"ד פתבתי: סימן קסד להרב וכו' מו"ה אליקום געציל הורוויץ נ"י מק"ק קארעליץ, בארץ רוסיא מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו אם מותר למזוג יין חי בשבת וכן אם מותר למזוג הי"ש חזק במים בשבת והביא בשם ספר אמרי בינה שדעתו לאסור משום מכה בפטיש אולם בספר משנה ברורה לאו"ח סימן שכ"א סקט"ו פסק דמותר ליתן מים בחנומץ להחליש החנומץ ומ"ש הט"ז שם סק"ג דאסור ליתן משקה לתוף פלי שיש בו חנומץ היינו באופן שעל ידי זה יהיה גם המשקה שהוא חנומץ דדמי לכובש כבשים כמ"ש הט"ז להדיא שם ורו"מ הביא בשם עקרי הד"ט חאו"ח סימן כ"ח אות כ' בשם מהר"י מברונא דמותר ליתן חנומץ יין בתבשיל בשבת והביא סיוע דכיון דאפשר לשותותו חי ל"ה מתקן והביא מהרמ"א סימן שכ"א סי"ט דמותר להחליק האוכל הואיל ואפשר לאכלו בלא זה ובסי' שי"ט סי' בהג"ה לענין סינון והאריף בזה: הנה בגוף הדין לענ"ד הדבר פשוט ומבואר בש"ס דשבת קנ"ה א' דפליגי ר"ה ור"י בהא דמתירין פקיעי עמיר דלר"ה למטרח באוכל טרחינו לשוויי אוכל לא משוינו ולר"י למאי דמפרש רבא טעמיה דר"י קסבר דשוויי אוכלא משוינו מטרח באוכלא לא טרחינו והכי קיימא לו הרי אדרבא להיפוך דאם אינו ראוי לאכילה מקודם מותר לטרוח למשווי אוכל ואין בזה משום מתקן אבל אם ראוי גם בלא"ה לאכילה אלא דעדיף טפי על ידי טרחתו אין לטרוח בחנם ולשיטת ר"ת אין בהתרת פקיעים טרחא ושריא לכ"ע ומכ"ש דבמזיגת משקה דלכ"ע שרי וגם רש"י מודה ובש"ס דף נ' ע"ב בעי מהו לפצוע זתים בשבת ופירש"י ותוס' להפכותם על הסלע למתק מרירותן ומיבע"ל אם אסור משום שוויי אוכלא ותקוניי אוכלא ובחי' הרשב"א תמה דתיקון אוכל פנה אמאי יאסר בשבת וע"ש בפ"י שפיאר דלשיטת

רש"י אסור משום דהו"ל כמקצתה ונולד וכהא דדף קנ"ה וס"ל דגם באוכלי אדם אסור
ולשיטת הרשב"א לא פליגי ר"ה ור"י רק באוכלי בהמה ולא באוכלי אדם דבזה לכ"ע
שרי ע"ש ולדידן דקיימא לן כר"י גם לשיטת רש"י שרי וע' במחה"ש ע"ד מג"א סימן
שכ"א סק"א במה שהשיג מג"א ע"ד הע"ש ובמה שתי' קושית הע"ש והוכיח דבלא
מלאכת טחינה בודאי מותר ע"ש ותבין ועל כל פנים בראוי לאכילה קצת גם הע"ש מודה
דשרי וע"ש במג"א סק"ז ובמחה"ש ומ"ש שלא מצא בא"ר מ"ש התו"ש בשמו יענין
בא"ר סימן ש"ח סק"ע דמבואר פן והביא בשם תשובת פני משה סימן ב' שהתיר
לקצבים ששחטו בע"פ שחל ביום ד' לשרות הבשר ביום ו' שהוא יו"ט לצורך חול ולא
מקרי מתקן במה שהיה ראוי לבישול פיון דגם בלא"ה חזי לאומצא ולצלי ע"ש הרי
דאפילו בעושה לצורך חול שרי בכה"ג ולא מקרי תיקון: ובעיקר הדבר שהביא ר"מ
בשם א"ב לאסור משום מב"פ הנה בס' יד דוד לשבת ע"ד הביא בשם הון עשיר דגם
במאכל איכא משום מב"פ והשיג עליו אכל במח"כ נעלם ממנו דברי רמ"א סי' ש"ח
ס"ד ומג"א סקט"ז ופמ"ג בא"א שם דמפני דחייב גם באוכל משום מב"פ וכ"ה בלבוש
שם ומפני שם דאם ראוי על ידי הדחק על כל פנים גם בלא הדחתו ליכא אסור כול
וע"ש בב"י בשם פרדס ומ"ש עליו ובמחה"ש שם דמפני ג"כ פן: ובאמת שלענ"ד צ"ע
שלא הביאו מהירושלמי פ' כול גדול ה"א גבי שום פד מיקרף רישא חייב משום דש
וכו' גמר מלאכתן משום מכה בפטיש הרי מפני דגם באוכל איכא משום מב"פ אכל
הנה בב"י שם הביא בשם ספר יראים דלא דקיימא לן כההו ירושלמי בהא דאמר הדין
דשחיק תומא חייב משום טוחן פד יחייב משקין משום לש דנראה חולק על תלמוד שלנו
אם פן לשיטת היראים יש לומר דגם בהא דאמר דבגמר חייב משום מב"פ לא קיימא לן
פנותיה ולשיטת בעה"ת וטור קיימא לן כהירושלמי וגם לשיטת ספר יראים יש לומר
דמליא בפלוגתא ר"ת ור"י שבתוספות קידושין ט"ו א' ד"ה ואידך וכו' אי אמרינן מדלית
הלכתא כר"א בהא דרבו מוסר לו ש"כ ה"נ אין הלכה בהא דאמר דמעניקים לו ובתוס'
שבת נ"ה ב' ד"ה וש"מ וכו' כתבו בפשיטות דכיון דאיתותב בהא דאין מיתה בלא חטא
ה"נ בהא דאין יסורין בל"ע ע"ש וזהו פדעת ר"ת: אף גם אי קיימא לן כהירושלמי ה"נ
הרי קיימא לן דקולף ואוכל מיד ושרי אם פן אמאי בסימן ש"ח ס"ד ה"נ לא חלקו
דלאכול מיד שרי ועפמ"ג סימן שכ"ד בא"א סק"ג דגם במקורח אוכלא דאסור דוקא
לאחר זמן הא לאתרי שרי אף בעופות כמו באדם ועל כל פנים מפני מכל הנהו מקומות
דבנ"ד דשרי לשמות על ידי הדחק לא הני תיקון ואין שום צד לאסור: ובעיקר הסברא
שהביא ר"מ מהא דשבת קמ"ב ותוס' גיטין ל"א דהיכא דאפשר לאכול בלא תיקון מותר
לתקן וליכא משום מתקן והביא מהשאג"א סימן נ"ו שהוכיח דלדינא גם היכא דאפשר
בתקנה ליתן לעפ"ם ולשאלו ממנו אסור פיון דמתחלה לא הנה מתקן וכמ"ש התוס'
בחולין ז הנה לענ"ד יש להוכיח פן מש"ס דביצה ט' רע"א דמסיק רבא דגם בחלת ח"ל
דאוכל ואחר כף מפריש אפילו הכי אסור להפריש פיון דאם קרא שם אסורה לזרים
וע"ש ברש"י ותוס' ד"ה גלגל וכו' דגם בח"ל מיקחי כמתקואה דבלא"ה יוכל לאכול
יעו"ש ותבין ובע"כ משום דמתחלתו אינו מתקון מיקחי כמתקון ולא דמי למ"ש הר"ן פ"ג
דסופה בבבאור דברי הר"י במ"ש דכיון דלילב א"צ אגד אף דמצנה לאגדו מכל מקום
שרי לאגוד ביו"ט וליכא משום מתקן פיון דבלא"ה פשר דשאני בהפרשת תרומה

דמתנה דְּבַר חֶדֶשׁ עַל יְדֵי הַהִפְרָשָׁה דְּנֶאֱסַר לְזָרִים מִשָּׂא"כ בְּשֹׁאֵר מְקוֹמוֹת אֵין בְּזָה מְשׁוּם מְתַקֵּן וְע' רש"י סֹפֶה ל"ג ב' וְתוֹס' יוֹמָא ל"ד בְּהָא דְאִית לִיה הוֹשְׁעָנָא אַחֲרִיתָא לְכֹן מְמַעֲטִין וְלִיכָא מְשׁוּם מְתַקֵּן: וּמ"ש מְדַבְרֵי סה"ת סִימָן ש"ג דְּאִיסוּר נְתִינַת מִתְנָה בְּשַׁבַּת הוּא רַק מִצַּד הַמְקַבֵּל וּבִשְׁוִי"ת מְשִׁיב דְּבַר ח"א סִימָן כ"ז פְּתַב מְסַבְרָא לְהִיפּוּף הִנֵּה שְׁנִיָּהֶם לֹא רָאוּ דְבַרֵי רַמְבַּ"ם פ"ו מֵהַל' מְכִירָה הֶלְכָה ז' שְׁפַתְב דְּהַמוּכָר אוֹ הַנּוֹתֵן בְּשַׁבַּת אוֹ בִּיּו"ט אַף עַל פִּי שְׁמַפִּין אוֹתוֹ מְעַשְׂוֹ קְיָמִין הָרִי שְׁמַפִּין אֶת הַמוּכָר אוֹ הַנּוֹתֵן מִפּוֹת מְרָדוֹת וְע' בְּמַקְנָה בְּקו"א ל"א ע' סִימָן מ"ה שְׁפַתְב גַּם כֹּן מְסַבְרָא פְּדַעַת סה"ת וְזָה כַּמָּה שְׁנִים הַעִירָנִי ח"א מְרַמְבַּ"ם הַנ"ל: וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי סִימָן קִסָּה לְהַרְבּ הַה"ג וְכו' מו"ה שְׁמַעוֹן צְבִי וַיִּיגְעַר נ"י אַבְד"ק קְרִיפְטִישׁ.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעַנִי וְע"ד הַדו"ד בְּרָאוּבֹן שְׁקָנָה מְשַׁמְעוֹן פְּאָסְעָסִיר כָּל הַתְּבוּאָה בְּמַקְח מְדוּבָר וְרַק מֵה שְׁיִצְטָרֵף עַל זְרִיעָה יַעֲכַב לַעֲצוּמוֹ וּמִנְהִגּוֹ לְזָרוּע שְׁדוּתָיו מִתְּבוּאָתוֹ וְלִיתָן לְהַעֲפוּ"ם הָעוֹבְדִים חֶלֶק שְׁלִישׁ וְעַתָּה בָּא עִם הָעַפּוּ"ם בְּהַשְׁנוּאָה שְׁהֵם יַעֲבֹדוּ הַשְּׁדוּת בְּתְבוּאוֹת שְׁלֵהֶם וַיִּקְחוּ עֲבוּר זֶה מְחַצָּה וְעַתָּה רוּצָה הַמוּכָר לַעֲכַב לַעֲצוּמוֹ הַתְּבוּאָה כְּפִי עֲרַף הַזְרִיעָה וְלִמְכָרָה לְמִי שְׁיִרְצָה וְהַלּוֹקֵם טוֹעֵן שֶׁהַכֹּל שְׁלוֹ: הִנֵּה לַעַנ"ד הַדִּין עִם שְׁמַעוֹן דְּכִיּוֹן דְּבַשְׁעַת מַקְח לֹא חָל הַמַּקְח עַל עֲרַף הַנְּחָשׁב בְּכָל שְׁנָה לְזְרִיעָה כְּפִי מִנְהִגּוֹ אִם כֹּן אַף שְׂאֲחַר כְּף נִתְּנָה שְׁנוֹי בְּהַשְׁנוּאָה עִם הָעַפּוּ"ם לֹא אָמְרִינֵן בְּכַה"ג אִיגַל"מ וְכַמ"ש הַנִּימוּק"י ר"פ הַחוּלִץ דְּאִפִּילוּ בְּחוּלִץ לְמַעַן בְּרַת וְהַפִּילָה כִּיּוֹן דְּאִפְשָׁר דְּבַשְׁעָה שְׁחָלֵץ הִנֵּה וְלֵד גְּמוּר אֵלֵא שְׂאֲחַר כְּף גָּרַם לָה אִיזוֹ סִיבָה לְהַפִּיל לְכֹן ל"ש חֲלִיעָה ע"ש וְה"נ בַּנ"ד וְקִיָּמָא לֵן דְּאִין בְּרִירָה כַּמ"ש כַּה"ג בְּנִימוּק"י פ"ג דְּב"ק בְּהָא דְּהַמְפָּקִיר גְּזָקִיו וּבְכַרְט בַּנ"ד שְׁהוּא מְוַחֲזָק וְגַם יֵשׁ לְדוֹן מְהָא דְּב"ב קמ"ב וְרַשְׁבַּ"ם בְּהָא דְּגַר שְׁמַת שְׁבַנְבְּזוֹ יִשְׂרָאֵל גְּכָסִיו וְשְׁמַעוֹ שְׁיֵשׁ לוֹ כֹּן אוֹ שְׂאֲשֵׁמוֹ מְעוֹבְרַת חֲיִיבִים לְהַחֲזִיר הַחֲזִירוֹ כְּוָלָן וְאַחַר כְּף שְׁמַעוֹ שְׁמַת הַכֹּן אוֹ שְׁהַפִּילָה הַחֲזִיק בְּשִׁנְיָה קָנָה בְּרָאשׁוֹנָה לֹא קָנָה מְשׁוּם דְּרַפּוּיִי מְרַפְּיָא בִּיְדֵיהּ וּפִי' רַשְׁבַּ"ם שְׁלֹא כִּיּוֹנוֹ לְהַחֲזִיק לְגַמְרֵי וְע' מַהֲרִי"ט אֶלְגָּזִי פ"ב דְּבַכּוֹרוֹת אוֹת כ"ב בְּסוּפּוֹ שֶׁכ' בְּפִשְׁטוֹת דְּזַכִּיָּה מְסוּפָּקַת ל"מ כָּלָל ע"ש.

וְע' נַה"מ סִימָן כ"ה בְּדִינֵי תְּפִיסָה אוֹת י"ט דְּכָל שְׁמִסּוּפָּק בְּשַׁעַת קְנָן לֹא קָנָה וְע"ש סִימָן קצ"ד סק"ב שְׁפַתְב כַּה"ג וְע"ע בְּסַפְרוֹ נַחֲי"ע לְב"מ כ"א וְשׁו"ת רח"כ בְּהוֹסְפוֹת לְחֶלֶק אַה"ע וְעֵינֵן בִּירוּשְׁלַמִי פ"ד דִּיבְמוֹת ה"א בְּסוּפָה דְּמַפְנֶרֶשׁ דְּהִינּוּ מְשׁוּם יְאוּשׁ מְשׁוּם דְּמְסוּפָּק אִם יִזְכָּה וְע"ש בַּפ"מ וְה"נ בַּנ"ד לֹא קָנָה מִתְּחִלָּה כָּלָל מֵה שְׂרָאוּי לְהַשְׁתַּיִיר לְזְרִיעָה וְאִם כֹּן אַף שְׁהַמוּכָר הַשְּׁנָה א"ע עִם הָעוֹבְדִים וְא"צ לְזָרוּע מְשָׁלוֹ לְטוֹבַת עֲצוּמוֹ עֲשָׂה וְלֹא קָנָה הַלּוֹקֵם: גַּם יֵשׁ לְדַמּוֹת קֶצֶת נ"ד לְהָא דְּחו"מ סִימָן שִׁ"ח בְּעוֹבְדָא דְּרִיָּסִים דְּכְשֶׁהָעֵשִׂיר וְא"צ לְטָחוֹן מְחֻיָּב הַשׁוֹכֵר לְשַׁלֵּם לוֹ מְעוֹת כְּשֶׁאִינּוּ מְפָסִיד וְה"נ אַף שְׂאִין צָרִיף לְזָרוּע שְׁיִיף לְמוּכָר הַרְיוֹחַ מֵה שְׁהַתְּבוּאָה שְׁנָה יוֹתֵר מְכָפִי הַמַּקְח וַיֵּשׁ לְהַעִיר מִהִירוּשְׁלַמִי פ"ב דְּמַעֲשָׁרוֹת ה"ג בְּהָא דְּתַרוּמָה טוֹבְלַת דְּוָקָא בְּפִירוֹת שְׁנַגְמָרָה מְלֵאכְתָּן וְלֹא בְּפִירוֹת שְׁלֵא נְגַמְרָה וּבְעֵי רֵאשׁוֹן מֵהוּ שְׁיִטְבּוּל וּמְפָרֶשׁ דְּהַבְּעִיא בְּתַרְם מִתְּמָרִים וְעַתִּיד לְדוֹרְסוֹ דְּלֵא נְגַמְרוֹ וְאַחַר כְּף נְמַלְף לְהַנִּיחֵן כְּמוֹת שְׁהֵן אִי לְמַפְרַע נְטָבְלוֹ וְרַמְבַּ"ם פָּסַק לְחוּמְרָא וְע"ש בַּמַּרְה"פ אֶבֶל בַּנ"ד בְּקָנָן שְׂאִנִי מְטַעֲמָא דְּכַתִּיבָנָא: וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי סִימָן קִסוֹ לְהַרְבּ וְכו' מו"ה שְׁבַתִּי לִיפְשִׁיטֵן נ"י מו"ץ דְּק' יוֹלִנִיצָא בְּאַרְץ הַגָּר מְכַתְּבוֹ הַגִּיעַנִי וּבְדַבְרֵי מֵה שְׁעֵלָה וְנִסְתַּפֵּק בְּדִין נִתְּבַקְעוּ הַחֲטִיִּים אִם ר"ל שְׁנַתְּבַקְעַת הַחֲטָה לְאַרְפָּה

כַּנְרָאָה מְלִשׁוֹן מִשׁ"ז סִימָן תִּס"ז סק"י או דְהַפְּנִינָה שְׁנִתְבַּקַּע עַד שֶׁהוֹצִיא צִיץ וַיְכַהֵא דְצַמְחוּ
הַמְּבֹאֵר בְּסִימָן תַּנ"ג וְהִבִּיא מְדַבְרֵי הָר"ן שֶׁדָּחָה ד' הָרֵא"ה בַּמ"ש דְּבַחְטִים שִׁי"ב סֶדֶק
כְּנִתְבַּקַּע דְּמִי אִם כֵּן מוֹכַח דְּדוֹקָא בְּצַמְחוּ וְהַמְעִינָן בְּתִשׁוּבַת הָר"ן סִימָן נ"ט יִמְצָא שְׁפִתָּב
וַנ"ל וְלַעֲנִינָן שְׁאָר חֲטִים שְׁאִינָן מְבֹקְעוֹת נִרְאָה בְּעֵינֵי דְמוֹתְרוֹת וְכו' אִין רְאוּי לְהַחְזִיק בּוֹ
אִיסוּר וְכו' וְכ"ש שִׁישׁ מִי שְׁאוּמֵר דְּבַחְטִים נִתְבַּקְעוּ מִמֶּשׁ בְּעֵינָן אַף עַל פִּי שְׁאִינוּ מְסַפִּים
לְזָה דְאִדְרַבָּא בַּע"ז דָּף ס"ה מוֹכַח דְּחֲטִי אַגַּב צְרִיחוּ כְּמִבְּקָעוֹת דְּמִינָן וּמְכַל מְקוֹם מְכַל
אֵלוּ הַטְּעָנוֹת שְׁפִתָּבְתִּי שְׁאִין מְבֹקְעוֹת מוֹתְרוֹת עַד כְּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

הָרִי דְּבִתְשׁוּבָה הַחְזִיק בְּדַעַת הָרֵא"ה וְאַפְּיֵלוּ הֵכִי הִתִּיר אוֹתָן שְׁאִינָן מְבֹקְעוֹת דְּלֹא
מְחֻקִּינוּ אִיסוּרָא שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶם הַגְּשָׁמִים וְהֵן קִשׁוֹת וְלֹא נִשְׁתַּנוּ מִרְאֵיהֶם וַיִּפְּלֵא בְּעֵינֵי עַל
הַפּוֹסְקִים שֶׁהִבִּיאוּ בְּפִשְׁיטוֹת דְּבַרֵּי הָר"ן שֶׁחֹלַק עַל הָרֵא"ה וְלֹא הִזְכִּירוּ שְׁפוֹתֵר א"ע
מְחֻדְּוִשְׁיוֹ לְתִשׁוּבָה אֲבָל מְדַבְרֵי תִשׁוּבַת הָרֵשָׁב"א סוּף סִימָן תפ"ה מוֹכַח דְּלֹא כְּהָרֵא"ה
בְּדִין חֲטִים שֶׁנִּפְּלוּ לְמִים וְהוֹצִיאוּם וְנִגְבוּם וְנִתְעַרְבוּ בְּחֲטִים מְרֻבִּים וְכו' וְסִימָן וַנ"ל דְּכָל
אִיסוּר נִיכָר וְשֶׁהוּא בְּעֵינָן אֲפִילוּ דְּבַר מוֹעֵט בְּתוֹךְ הִיתֵר מְרֻבָּה אֲפִילוּ בְּאַלְף לֹא בְּטַל וְכו'
וְכִינּוּן שֶׁפֶן חֲטִים הִלְלוּ הָרִי אֲפִשֶׁר לְבָדְקוֹן דְּדַלְמָא אִית בְּהוּ גְרַגְרִין שְׁנִתְבַּקְעוּ דְּאִסוּרִין
לכ"ע הַלְּפָדָה הו"ל חֲטִים שֶׁל אִיסוּר שְׁנִתְעַרְבוּ בְּשְׁעוּרִים שְׁאִין בְּטַלִּים בְּרוּב שֶׁא"מ עכ"ל
הָרִי דַס"ל דְּגַם בְּחֲטִים בְּעֵינָן בִּיקוּעַ מִמֶּשׁ וְלֹא סְגִי בְּסֶדֶק שִׁישׁ בְּכָל חֲטָה וּמ"ש דְּאִסוּרִין
לכ"ע מְבֹאֵר שֶׁם לְעִיל שֶׁהִבִּיא דַעַת מֵר עוֹקְבָא דְּאִסֵּר אֲפִילוּ לֹא נִתְבַּקְעוּ מִמֶּשׁ לְזָה כְּתַב
דְּבִנְתְּבַקְעוּ אִסוּרִין לכ"ע ע"ש וְתַבִּין: וּבְגוּף דִּין נִתְבַּקְעוּ וַנ"ל לְפִי הַמְּבֹאֵר בְּפִסְחִים מ"ח
סוּף ע"ב וְרִש"י וְרַע"ב דְּכָל עֵיטָה הַמְּחַמֶּצֶת דְּרַכָּה לְהִיּוֹת בָּהּ סֶדֶקִין הִרְבָּה אִם כֵּן ה"ה
בְּחֲטָה אִם נִרְאָה בָּהּ סֶדֶק שֶׁלֹּא כְּהַרְגַל אוֹ שְׁמִתְרַחֵב הַסֶּדֶק שֶׁבְּכָל חֲטָה יוֹתֵר מִכְּדַרְכָּה ה"ז
בְּכָלֵל נִתְבַּקְעָה וְה"ה בְּצַמְחַ בְּרֵאשִׁיָּה וּבְאֶמֶת דְּבֵרָא"ש מְבֹאֵר דְּגַם בְּנִתְבַּקְעָה הוּא רַק
קְרוּב לְהִתְחַמֵּץ וְלֹא חֲמֵץ גָּמוּר אֲלִיבָא דְּשְׁמוּאֵל וְאוּלַי בְּצַמְחוּ מוֹדָה דְּהוּי חֲמֵץ גָּמוּר:
וּמ"ש בְּדִין נִתְרַכְּכָה הַחֲטָה אִי סְגִי בְּמִקְצַת חֲטָה וְהִבִּיא מִשׁו"ת הַש"מ סִימָן י"ח בְּדִין חֲטָה
שְׁצַמְחָה בְּרֵאשִׁיָּה דְּבַעֲינָן ס' נֶגֶד כָּל הַחֲטָה הַנָּה בְּנִמְצָא חֲטָה כְּזוֹ בְּתַבְשִׁיל בְּפִסַּח אִין וַנ"מ
בְּחֻקִּית הַש"מ דְּבַנ"ד גַּם בְּנִתְרַכְּכָה קִצַּת יֵשׁ לְחוּשׁ עַל כָּל פְּנִים בְּמִקוֹם הַהוּא שְׁמָא
כְּבָר הִגִּיעָה לְגִזְרֵי רְאוּי לְהִתְבַּקַּע וְאוּסֵר בְּמִשְׁהוּ וְאוּלַי כְּנִנְתּוֹ לְנִמְצָא בַּע"פ דְּבַטַל בַּס' אִי
סְגִי בַס' נֶגֶד מְקוֹם הָרִיפּוֹף אֲבָל הָרִי בַּמִּש"ז סִימָן תִּס"ז סק"י הֵעֲלָה דְּבַפְחוֹת מִשְׁשִׁים גַּם
בְּלֹא נִתְרַכְּכָה יֵשׁ לְאִסוּר וּבְכַרְט בְּתַבְשִׁיל דְּמִינַח נִיּוּחַ מְבֹאֵר גַּם בַּח"י שֶׁם סק"ז לְהַחְמִיר
גַּם בְּלֹא נִתְרַכְּכָה וְאִין לְהַקְלֵל רַק בְּתַבְשִׁיל רוֹתַח אוֹ בְּדֵאִיפָא ס' ע"ש וּמִזָּה יֵשׁ לְדוֹן בַּמ"ש
בְּשׁו"ת תפ"צ חֵא"ח סִימָן כ"ב בְּנִמְצָאוּ חֲטִים בְּזַפֵּק שְׁרַמְזוּ בַּשַּׁע"ת סקל"ו וְאִכְמ"ל:
וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי סִימָן קִסוּ לְהֵרֵב וְכו' מו"ה אַבְנֵר רֵינֵר מו"ץ דַּק' בְּאַלְחוּב מְכַתְּבוֹ הִגִּיעֵנִי
וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּרו"ש שֶׁהָיוּ שְׁנוֹתַי בִּי"ש וְהַמְּאָגִּיזָאן וְהַמְּפִתָּח בְּיַד שְׁמַעוֹן וְנִמְכַר קוֹנְדָם
פִּסַּח לְעַפְכו"ם כְּפִי הַהוּא וַיַּעַן כִּי שְׁמַעוֹן תִּפְסֵל רְאוּבֵן הִרְבָּה נִתְחַכֵּם רְאוּבֵן בְּלִיל ח' ש"פ
וְשֹׁכֵר כְּמָה עֲרָלִים עִם עֲגָלוֹת וְשִׁיבְרוּ הַפְּתַח וְהוֹרִיקוּ הִי"ש וְהוֹלִיכוּהוּ לְמִאֲגִיזָאן שֶׁל
רְאוּבֵן הַמְּוֹשֵׁר גַּם כֵּן לְעַפְכו"ם עַל פִּסַּח כְּפִי הַהוּא וְרו"מ צִיָּדָד דְּלֹא קָנָה רְאוּבֵן אֶת הִי"ש
דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְעַפְכו"ם: הַנָּה יֵשׁ לְפַקְפֵק לְשִׁיטַת הַמַּח"א דְּגַבִּי פוֹעֵל בְּשֹׁכֵר י"ש לְעַפְכו"ם
וְעַמ"ש בְּמִשְׁפֵּט שְׁלוֹם סִימָן קפ"ח וּבְשׁו"ת שְׁבַסו"ס דַּע"ת סִימָן ח"י בְּהִגָּהוֹת לְסִימָן הַנ"ל
מ"ש בְּזָה דְּרַבִּים חוֹלְקִים עַל הַמַּח"א אִם כֵּן לְעַנְיָן חֲשַׁעְעָה"פ יֵשׁ לְהַקְלֵל וְאַף דְּלַחוּמָרָא

ישל"ע פֿכֿר הֿביא בישיוע"ק א"ע סימן ה' בְּשֵׁם הָרֶאָבִ"ן דְּדוֹקָא בְּרִיבִית וְלֹא בְּשָׂאָר דְּבָרִים וְגַם יָפֵה פֶתֶב ר"מ דְּלַעֲנִין חשעעה"פ יש להקל בכה"ג: אָבֵל מ"ש ר"מ דאשד"ע דב"נ מְנוֹחֵר עַל גְּנֻבָה וְגִזְלָה יש לפקפק דְּסַתָּם עֲפוּ"ם חֲשׂוּדִים בְּזֵה וּמְנוֹחֵזִקִים בְּגֻבָּה וְגִזְלָה פְּדֹאֵיתָא בְּסוּפָה ל' ובכה"ג דַּעַת הֶרְשֵׁב"ץ שְׁבֵהג"ה חו"מ סוּף סִימָן שפ"ח דְּבְמִנְחָה לַעֲבוֹר ישלד"ע וְאִף דְּהַש"ף חוֹלֵק הֵנָּה בְּתִשׁוּבַת מִי"א וְהֵל' רוֹצֵחַ סִימָן י"ד מוֹכַח פְּהֶרְשֵׁב"ץ וְע' בְּתִשׁוּבָה מֵהר"ח א"ז סי' כ"ה דְּמְסוּפָק קֶצֶת בְּזֵה וּבְתִשׁוּבָה לַח"ר סִימָן ח' מְחַלֵּק בְּזֵה בֵּין עֲכוּ"ם לְיִשְׂרָאֵל דְּגַבֵּי יִשְׂרָאֵל אֲמָרִינֵן שְׂמָא יַעֲשֶׂה תִשׁוּבָה ע"ש וְעַל פֶּל פְּנִים בְּנ"ד דְּעֲכוּ"ם הֵם יש לומר דישלד"ע וְלִשְׁיטת כמ"פ דִּיעֲבַד הַמַּעֲשֶׂה קִנִּים וְכֹתִי' א' שְׁבֵתוֹס' ב"מ י' וְע' תִּשׁוּבַת נו"ב מֵה"ק חֵאָה"ע סי' ע"ו ע"ז וְשָׂאָר אַחֲרוֹנִים וְעוֹד דְּבִנ"ד אוֹלֵי הָיוּ הַעֲכוּ"ם שׁוֹגְגִים שְׁלֹא יָדְעוּ אִם נִמְכָּר לַעֲכוּ"ם וְסָבְרוּ שֶׁהוּא שָׁל מְשַׁלַּח וּבִכְה"ג לְשִׁי' כמ"פ ישלד"ע: וְגַם מ"ש ר"מ לְדוֹן בְּדָבָר הַחֲדָשׁ דְּבִזְה"ז עֵיקָר עֲשִׂית הִי"ש מִתְּפוּחֵי אֲדָמָה וְקוּקוּרִיז וְהַמְאֲלֵץ הוּא רַק חֲלָק עֲשָׂרִים וְהַטַּעַם שֶׁנָּה אִם כֵּן מִב"מ בְּטַל בְּרוּב וְלֹא מִיְתָסֵר לֹאחָה"פ לְשִׁיטת הַמַּג"א סוּף סִימָן תמ"ז וְאִם נִתְּבַטַּל קו"פ בְּרוּב מְנוֹחֵר לְשִׁהוּתוֹ כמ"ש הַמַּג"א רְסִי' תמ"ב וְהֵבִיא מֵהַמַּש"ז תס"ז סק"א דָּגַם י"ש שֶׁל פֶּסַח עִם שְׁל חֶמֶץ טַעֲמוֹ שֶׁנָּה וְהוּי מִב"מ וּמִכ"ש בְּנ"ד וּבְחֻמָּם נִסְתַּפֵּק הַח"ס חֲלָק א"ח סִימָן קל"ג וְאִף דְּעֵיקָר עֲשִׂיתוּ כִּי וְלֹא בְּטַל כמ"ש הֶרְשֵׁב"ץ א' וּמַג"א רְסִי' תמ"ב מְפָל מְקוּם זֵהוּ רַק חוּמְרָא דְּרַבָּנָן וְגַם הֵבִיא מֵהַנּו"ב מ"ת חִי"ו"ד סִימָן נ"ו דְּרַבִּים חוֹלְקִים עַל הֶרְשֵׁב"ץ וְגַם הֵעִיר מֵהָא דְּדָבָר שְׁבָא לְעוֹלָם עִי"ת לֹא בְּטַל עֲכַת"ד וְהֵנָּה מ"ש דְּבָא לְעוֹלָם עִי"ת וְהֵבִיא מִשפ"ד סִימָן י"ד דְּהַרְמַב"ם חוֹלֵק ע"ד מְרַדְכֵי וְכ"ה דַּעַת הַט"ז וְש"ף שְׁם ע"ע בְּשׁו"ת אַרְיָה דְּב"ע חֵא"ח סִימָן ו' שְׁפִלְפֵל בְּאִוְרָה בְּעֵנִין זֵה וּבִנ"ד שְׁמִקְוֹדָם הֵינָה הַפֶּל הַיְתֵר וְהַאִסוּר נוֹלֵד בְּתַעֲרוּבוֹת גַּם דְּבָר חָשׁוּב בְּטַל כמ"ש הַפְּלִיְתִי וְנו"ב וְחוּ"ד סי' ק"ב וְעַמ"ש בְּדַע"ת סִימָן י"ד בְּזֵה וְגַם מ"ש מֵהֶרְשֵׁב"ץ א' וּמַג"א סי' תמ"ב ע"ע בְּתִשׁוּבַת ח"צ סִימָן ל"ט וּבְאַמַּת שְׁמַדְבָּרֵי תוֹס' פְּסָחִים קי"ד סוּף ע"א ד"ה אָף עַל פִּי וְכו' מְבִנְיָר גַּם כֵּן פְּהֶרְשֵׁב"ץ וְע"ע בְּש"ג פ"ב דַּע"ז בְּזֵה אָף דְּבִנ"ד שֶׁהוּא לַח בְּלַח הָרִי לְשִׁיטת כמ"פ גַּם בְּלַח בְּלַח אֵיכָא דִּין פְּבוּשׁ וְע' בְּדַע"ת סִימָן ס' סק"ח אִם כֵּן נֶאֱסֵר הַפֶּל בְּפֶסַח כמ"ש לְהִדְיָא בְּחֻמָּה מְשֵׁה סִימָן תמ"ח.

אֵלָא דְּכִינּוֹן דְּהוּי הַפֶּסֶד גָּדוֹל שְׁל ג' אֲלָפִים ר"כ יש לְצַרֵּף דְּבִנ"ד הֵינָה שׁוֹגֵג וְאוֹמֵר מְנוֹחֵר כְּפִי שְׁפֵתֵב ר"מ וּבְתִשׁוּבַת פּמ"א ח"ב סִימָן קס"ג הַעֲלָה דְּבְדְרַבָּנָן כְּגוֹן בְּבִיטַל יש להקל בַּחשעעה"פ בְּשׁוֹגֵג דְּבִכְה"ג לֹא קָנְסוּ שׁוֹגֵג אֲטוּ מִזִּיד אִם כֵּן ה"נ בְּנ"ד דְּמִדְּאוּרֵייתָא בְּטַל בְּרוּב וְלִיכָא רַק אִיד"ר וְגַם הֵנָּה בְּלִיל ח' ש"פ וְאִף דִּי"ט ב' הַשְׁוּוּ לְשֶׁל תוֹרָה דְּלֹא לִיְתִי לְזוּלוֹתֵי כמ"ש הַפּמ"ג בא"א רְסִי' תמ"ח מְפָל מְקוּם בִּכְה"ג שְׁיִשׁ פְּמָה צְדָדִים וְחִזִּי לְאַצְטְרוּפָא יש להקל בַּהפ"מ וּמְפָל מְקוּם רְאוּי לְקָנְסוּ לִיְתֵן סָף הֵגוֹן לַעֲנִיִּים לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יוֹסִיפוּ לַעֲשׂוֹת פְּזֹאת בְּשָׂאֵט נָפֵשׁ.

וְהַנִּלְע"ד כְּתִבְתִּי סִימָן קסח לְהַרְבֵּה הַה"ג בְּנִש"ק וְכו' מו"ה יַעֲקֹב יוֹסֵף הַפֶּהוּן רְאֵבִינְאוּנוּיְטִץ נ"י אֲבַד"ק קַלְעֶצֶק בְּרוּסְיָא מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאַלְתוּ בְּדִין יִשְׂרָאֵל א' שְׁפֵתֵב לְמוֹמֵר קוֹדָם פֶּסַח שְׁיִשְׁלַח לוֹ אִיזוֹ חֲבִיּוֹת אָרִיק עַל יְדֵי בְּאֵהוּן נִגְד נֹאכְנֵאָהמַע וְלֹא שְׁלַח לוֹ שׁוּם מַעוֹת מְקוֹדָם וְהַמוֹמֵר שְׁלַח לוֹ הַסְּחוּרָה כְּפִי מְכַתְּבוּ וְהִישְׁרָאֵל לֹא פְּדָאוּ עַד אַחַה"פ וּמְכַר בְּהַשְׁט"מ שְׁלוֹ לַעֲכוּ"ם גַּם אֵת הָאָרִיק הַנְּ"ל וְעַתָּה אַחַה"פ פְּדָאוּ וְהֵבִיאוּ לְבֵיתוֹ וְנִסְתַּפֵּק

רו"מ אם מועיל המכירה של הישראל לעפ"ם פ"ן שלא זכה בו מדינא פ"ל פ"ן שלא עשה שום קנין לא בכסף ולא במשיכה והעיר ד"ש לומר דמהני מכירת הישראל לטובת המומר פ"ן זכ"ל לאדם שלב"פ אף דכל הקנינים שלנו הם כסף עם אג"ק או אודייתא וקנין אג"ק ואודייתא הם רק מדרבנן כמ"ש בקצה"ח סי' קצ"ד ומק"ח סימן תמ"ח והא דמהני בחמץ משום דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי והכא הרי המומר לא ביטל החמץ פ"ל והאריה לפ"ל אם הביטול של ישראל מועיל עבור המומר: והנה בעיקר הדבר אם מועיל קנין דרבנן לשל תורה כבר העלה בשו"ת נטע שעשועים סימן ל' דהכא דעשה הקנין דרבנן קודם שחל זמן האיסור של תורה לכ"ע מהני הקנין דרבנן ומקורו מדברי הלח"מ פ"ג דמכירה וגם בשו"ת טה"א סימן ח"י האריה להוכיח פ"ן ולפ"ז שפיר מהני קנין אג"ק ואודייתא (ובמק"א הבאתי סמוכין לזה שמינושב בזה ד' הלבוש סימן ת"מ התמוהים) ובפרט בצירוף קנין כסף בזקף עליו המותר במלנה אלא דבעיקר המכירה שלא מדעת חבירו הגם דמבואר פ"ן בתשובת פמ"א ופת"ש יו"ד סימן ש"כ כבר העירו רבים מדברי קצה"ח סימן רמ"ג במה שפקפק בדברי תה"ד וע' בשו"ת נא"ד סימן ל"ט ותשובת בר"א ח"א ע"ע סימן ק"א ובש"ד ח"א חלק דברי חכמים סימן ק"ט מכמ"ק בזה לקיים ההיתר וע"ש גם בדין מכירה של הערמה בזה ואף דבנ"ד מ"כ להעפ"ם חמץ שלו ובאמת אינו שלו אלא של המומר מכל מקום הרי פ"ן שישלח המומר על פי מכתבו נתחייב הישראל באחריות כמ"ש בחו"מ סימן קכ"א ומקרי שלו דגבי חמץ גל"מ כמ"ד וגדולה מזו מבואר בירושלמי סוף פ"א דפסחים דלר"ש דס"ל גל"מ כמ"ד מותר להק"י דם בקדשים ול"ה כמטיל מום בקדשים פ"ן שהוא שלו הרי דגם להקל מקרי שלו לר"ש ואם פ"ן הרי בחמץ גם לדין גול"מ כמ"ד דמי ומקרי שלו ואף דהשג"א סימן ע"ז פסק דל"מ ביטול והפקר בכה"ג מכל מקום יש לומר דמודה בנ"ד ועוד דאין להעכו"ם נ"מ של מי הוא ואם אינו קונה מידו בתורת מוכר את שלו מכל מקום זוכה מצד שהוא שלוהו של מומר וכיוצא בזה מבואר בתשובת הרא"ש שבטחו"מ סוף סימן רנ"ו בגיורת שאמרה בצוואה נכסי לשמעון ועוד אמרה פ"ך ופ"ך יתן שמעון ליתומה פלונית ועתה טוען שמעון שפ"ך זכה בנכסים ואינו רוצה ליתן להיתומה והשיב וז"ל אין הדין עם שמעון מאחר שהיה אפטרופס של היתומה וכו' והיתה פנונתו לזכות לה במה שצוואתה הגיורת פ"ך ליתן לה הרי כבר זכה לה אלא שעתה נודע לו שאין בצוואתה פלוס וכו' א"י לחזור וכו' וא"י לומר אני פנונתי לזכות לה במתנה שנתנה לה והיא אינה פלוס ומן ההפקר לא פנונתי לזכות לה ונמצא שלא זכתה היתומה מעולם לאו מלתא היא שהרי מכל מקום פ"ן לזכות לה והשאליל לה פחו ורשותו שיזכה לה ואם לא תוכל לזכות מפת המתנה תזכה מפת הפקר עכ"ל וה"נ בנ"ד וגם במומר מהני זכיה פדמוכח באה"ע סי' ק"מ ופ"ך חו"מ סימן קכ"ו סקצ"ב וע' מג"א סימן קפ"ט ואבן העזר שם ותשובת ח"ס ח"מ סימן קל"ד וע' תוי"ש יומא נ"ו דכותים גירי אריות בני ברית ניהו וה"ה מומר: וגם בגוף הדבר אם קנין אג"ק הוא מדרבנן עמ"ש בחיבורי משפט שלום סימן ר"ב מדברי פמה ראשונים דהוי מן התורה ואח"ז מצאתי בגאון צבי לחו"מ סימן שס"ג שהוכיח גם מתוס' קידושין ה' ע"א ד"ה שפ"ן פודין וכו' דהוי מן התורה והביא גם מתוס' שם ז' וסיים דגם בעפ"ם מהני אג"ק וכבר הבאתי בחיבורי שם בשם הח"ס שהוכיח פ"ן מדברי מלחמות פ"ב דפסחים ובארתי שם דגם אג"ק של שליח מהני וכדעת המח"ח ע"ש באנר"ה: ועוד

יש לי לדון דכיון דגם בדברים איכא משום מחוסר אמונה וכבר העלה בתשובת רח"כ חלק א"ח סימן י"ב להקל גבי חמץ במכירה בדברים מה"ט אלא שפבר תמהו עליו רבים מש"ס דבכורות י"ג סוף ע"ב דנזקא ישראל מישראל דקיימו דדיבורייהו אבל ישראל מעפוי"ם דאינהו לא קיימו דדיבורייהו לא ע"ש וא"כ יש לומר דה"נ במומר אף דבכה"ג שפבר שלח לו על ידי מכתבו באמצעות הבאהן הלא המוכר א"י לחזור בו בדיניהם ואם פן בנדאי על כל פנים איכא חוסר אמונה גם להישראל והנה פבר פתבתי בהספמתי לס' אור לפארו מהא שחידש בקצה"ח סימן רס"ב בהא דביטול לאחז"א דמהראוי שיועיל פדין פלה אצל יפות דמבואר בעירובין ע"א א' דנותנים רשות משתחשף דלא הוי אקנויי רשותא בשבתא דגלי דעתיה דלמפרע ניחא ליה וכתבתי ליישב דכיון דלאחז"א ל"מ ביטול גם דיעבד משום שאינו ברשותו לא דמיא לכלף אצל יפות וכמ"ש כה"ג ברש"י ותוס' קידושין ע"ח ב' בגוסס דמודה ר' מאיר דבאומר נכסים שיבואו לידי בשעת גסיסה שלא אמר פלום אף דס"ל אדם מקנה דשלב"ל ולא דמי להא דעירובין דקנון בשבתמועיל דיעבד אלא דאסור לכתחלה ע"ש שפיארת יפה אם פן לומר דהשתא שפדאו ולקחו לביתו שוב איגל"מ שקנאו דליקו בהימנותיה משעה ששלחו על ידי באהן ושפיר הועיל מכירתו להעפוי"ם וע' בתשו' טה"א סימן ז' שהביא פמה ראיות דגם בקנה בלא פיסוק דמים דלא קנה מפל מקום פשגמר אחר פף פיסוק הדמים קנה למפרע משעה ראשונה ע"ש ובמהריט"א רפ"ב דבכורות צידד כה"ג לענין פסוף ומשיכה דכשמשוף קנה למפרע משעת נתינת הפסף ע"ש וה"נ י"ל בזה: ז"ז מה שהאריף לפלפל בדברי מהרי"ט שפסק דא"י להקדיש ידי שלים והעלה לחלק דהיכא דמחויב פבר בדבר אז הוי פמעשה הנה בעיקר הסברא וליישב דברי מהרי"ט פבר קדמו בתשו' ח"ס יו"ד סימן שכ"א וע"ש עוד חא"ח סימן קט"ז אלא שלא הביא מדברי הכ"מ פ"ד דתרומות פשם רי"ק שהביא ר"מ אבל דברי הרי"ק הם נגד סוגיא דקידושין כמ"ש בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן מ"ט אות ב' דפריף מתרומה לקידושין ולענד"נ דמהרי"ט מייירי בהקדש דאיתא בשאלה לכן הוי רק דיבור פינו דאפשר לבטלו ולכן בתמורה דליתא בשאלה מקרי מעשה פדאיתא ברפ"ק דתמורה וכן העליתי פמשפט שלום רס"י קפ"ב לחלק פן והבאתי סמוכין לסברא זו מתוספות ב"ק ק' ע"ש ולשיטת מהרי"ק שפיו"ד סימן רכ"ח רבים שפדרו הוי פנדר עד"ר אם פן בהא דתמורה בפייבור ושותפין ששלחו שלים להקדש שפיר מצו משוו שלים פינו דליתא בשאלה וגם בלא"ה הרי בתמורה אין נשאלין עליה והתם מייירי דשוו שלים להמיר ולכן הוי מעשה: ובזה מיושב גם מה שהקשה מהא דפסחים פ"ח ב' האומר לעבדו צא ושחוט וכו' דמהתם ילפינו דין שליחות וכבר קדמו בס' מנ"ח מצוה ה' אות ז ולפמ"ש א"ש דהתם בששחט דא"א בשאלה דאם פן יהיה חשנב"ע ולחד מ"ד הוי דאורייתא לכן חל שפיר השליחות.

והנלע"ד פתבתי: סימן קסט להרב המופלג בנש"ק וכו' מו"ה שלום גאסטמאן נ"י מו"ץ ד"ק יאס פראמעניא מכתבו הגיעני ומה שנסתפק באוכל תמרים וענבים שיש בהם ספק אם הם בכלל פוסר דמבואר בסימן ר"ב שיש לברף מספק בפה"א ובפרט הציומקים בנדאי הם מספק בכלל פוסר אם פן מה יעשה אם יקדים לברף על התמרים פמו שפתוב בסימן רי"א ס"ד יש ספק שמה הענבים נגמרו וכבר יצא בברכת פה"ע ואיף יחזור ויברף מספק על הענבים ואם יברף מקודם על הענבים הרי מדינא צריף להקדים ברכת

התמרים וגם באוכל תאנים וענבים פאלו יש ספק בזה פיון דלשיטת בה"ג פה"ע קודם לפה"א כמ"ש בסימן רי"א ס"ג בשם י"א.

והנה בפמ"ג במש"ז סימן רי"א סק"ב פתב בפשיטות דבמקום ספק יוכל לכנון שלא להוציא את הספק אם פן הכי נמי בזה שפיר יוכל לברך על התמרים פה"ע ויכנון שלא להוציא הענבים שמסופקים בהם ושפיר יוכל לברך אחר כך עליהם בפה"א אבל דברי המש"ז תלויים בפלוגתא שדעת הפר"ח ביו"ד סימן י"ט הוא דמותר בכי האי גוונא אבל התב"ש שם סקי"ז פתב דהוא בכלל ברכה שא"צ והו אמת שמצאתי בתשו' ח"צ סימן כ"ב בשם תשו' רמ"ע סימן נ"ט דמפורש פדעת פר"ח אלא שחילק שם בין ברכה שנתקנה רק מפני הכבוד דבכה"ג אסור לכנון שלא לצאת מה שאין פן בברכה שמחויבים בה מדינא אבל במג"א סוף סימן רט"ו הביא בשם ב"ש שהוכיח דכמ"פ לא ס"ל כהרמ"ע וגם בתשו' אמרי אש' חאו"ח סימן ה' העלה פן ובספר שדי חמד מערכת ברכות סימן א' אות ד הביא בשם ערוך השלחן סימן ח' וסימן קע"ד שדחה דברי השמ"ח ופסק דבכה"ג שעושה משום ספק אין חשש וזהו פדעת מש"ז ה"ל וגם הוא לא הביא מפל המקומות ה"ל וא"כ יש לעשות פדעת מש"ז ה"ל: עוד יש לדון בזה לפמ"ש המג"א סימן ר"ו סק"א דגם בבוסר אם בירך בפה"ע יצא דייעבד אם פן יברך על התמרים פה"ע וממילא אין צריך לברך מספק על הענבים דכבר יצא דייעבד אף דגם בזה חלקו עליו הא"ר ואהעו"ז ומפל מקום בשע"ת בשם ברכ"י קנים דעת מג"א ולפמ"ש במחה"ש סימן רה סק"ו בסופו בדין לביבות ומים דיקדים לברך על המים אף שברכת במ"מ קודם מפל מקום בכה"ג שיש ספק יקדים ברכת שהפל אם פן הכי נמי בנ"ד יוכל לברך על הענבים פה"א ואחר כך יאכל התמרים ואם פן יש לפנינו פל הדרכים ה"ל וכל אחד מהם יש להם על מה שייסמוכו: ובגוף דין קדימת התמרים לענבים מצאתי בתשו' פמ"א ח"ב סימן י' שהוכיח שאין זה חיוב אלא רשות ואם ירצה יקדים ברכת הענבים וכן בנותים ושעורים והביא ראיה מפ"ח דמנחות מ"ד וסיים שהדבר ברור ע"ש אף היינו בענבים גמורים שמברכים עליהם פה"ע מה שאין פן בוסר בנדאי תמרים קודמים אף דמפל מקום בספק נראה כמ"ש: ובענין יש לי תמיה בירושלמי פ"ג דביפורים ה"א נעתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה בשעת הבאה פרי הא בשעת הפרשה אפילו בוסר וכו' ומוכח דבוסר איננו בכלל פה"א פלל ואיך יברכו עליו פה"א וצ"ע: ובדין שחיטת עופות ביו"ט א' לצורך יו"ט ב' סמוך לערב חצי שעה בנדאי אסור אפילו בצליית הפכד ובפרט שהם שוחטים פסדר גם סמוך ללילה ממש שאי אפשר עוד לצלות הפכד מבעוד יום אם פן פשיטא דאסור לשחוט לצורך יום ב' והנלע"ד פתבתי: סימן קע להרב ה"ל, וע"ד הגט שסידרו לבעל ואשתו שדורים בעיר אחת ע"י שליח ונמסר הגט ליד השליח וככשלהו לקרוא את האשה לקבל הגט מיד שליח חזרה בה ולא רצתה לקבל הגט ועברו כמה ימים וכבר ראו עיניו דברי הרמ"א סימן קכ"ז ס"ה דנהגו להחמיר וליתן אחר ואפילו על ידי שליח אין להקל בלא נמסר ביום הפתיבה והנה הגם שהאריכו האחרונים לפקפק בדינו של הרמ"א והובאו גם בפת"ש לא"ע ומצאתי בתשו' נאות דשא סימן ל"ג שהאריך גם פן להוכיח דלשיטת רוב הפוסקים יש להקל בזה מפל מקום פכר נודע שקיימו וקבלו עליהם מנהגים שהובאו ברמ"א וכל ב"י יוצאים ביד רמ"א ומי יערב לבו להקל וכבר פתבו האחרונים דהרמ"א מירי באותה העיר וע' בתשו' חידושי אנ"ש סימן י"ח שהעלה

דגם בכתבו גט אחר אין להתיר על ידי שליח ליתן לה הגט באותה אפילו אחר שהלה
הבעל משם דדוקא בהבאה מעיר לעיר אית ליה קלא והוכיח פן מלשון הרא"ש וטור
וש"ג וראיתי בשו"ת הפנסת שנדמ"ח ברוסא סימן צ"ז אות ג' סק"ה בשם רב אהרן
שמדברי בר"א שהובא בפת"ש ובספר דברי אמת הלכות גיטין סימן כ"ט מוכח להיפוך
ועכ"פ בלא גט אחר בנדאי אין לפרוץ גדר המנהג שהביא הרמ"א ובפרט אם שניהם
בעיר הרי מבואר בסימן קמ"א סנ"ה ואתרונים שהובאו בפת"ש שם דגם בהרשאה
מקניימת אין להקל לכתחלה לגרש ע"י שליח פששניהם בעיר אחת אלא אם איפא
שעה"ד שאי אפשר בענין אחר: אבל מ"ש ר"מ לחוש מפני שהשליח קרוב וגם הסופר
קרוב לעד אהד זהו רק חומרות בעלמא מצד זהירות שהרמ"א עצמו פתב רק דטוב לחוש
לזה ולא להתמיר מדינא ועמ"ש בפתיחת ספרי דע"ת אות ל"ו מדברי הלח"מ דבדאיפא
תרי לכתחלה גם דיעבד פסול וביארת דלאו כללא הוא ועכ"פ מ"ש בשם המסדר דגם
בלא נמסר הגט ליד האשה יוכל הבעל לישא אשה הוא דבר מבהיל ומי שמע פזאת
ופורץ גדר תקנת רגמ"ה וראוי לגעור בו בנזיפה וע' בשו"ת ב"א חא"ע סימן קט"ו בדין
מסר הבעל עצמו הגט לידיה דאם הבעל רוצה לגרשה שנית והאשה מעכבת מפני שרצונה
להתרפס ברצי כסף אז יוכל הבעל לישא אחרת ע"ש אבל בלא מסירת הגט לידיה לא
יעלה עה"ד וע"ז נאמר ופורץ גדר ישכנו נחש והמורה יורה כבן סורר ומורה ועלינו
יערה רוח הבורא.

ובדין אם העד א"י לחתום אם מותר לסופר לאחוז בידו ולחתום בה ע' בג"פ סימן קכ"ג
סק"ט ופת"ש סוף סי' ק"ל סק"י אבל בס' נדרי זריזין בשו"ת שבסופו בהשמות סי' ב'
וסימן ג' העלה להקל בדיעבד במקום עיגון דמהני מדין שליחות והג"פ מיירי בקטן שאין
לו דין שליחות והביא מדברי הג"א פ"ב דגיטין שרמז הב"ש סימן ק"ל סק"ט אי מהני
שליחות בכתומת העדים ומדברי קצה"ח סימן מ"ה ע"ש באר"ך: והנלע"ד פתבתי סימן
קעא להרב המאוה"ג וכו' מו"ה שלמה מעהר נ"י אבד"ק בראיולא במדינת רומעניא
מכתבו הגיעני ובדבר מה ששאל שבאה הפקודה מהממשלה לעשות דרך המלך באמצע
ביה"ע אם לפנות העצמות או להניחם במקומם והביא משו"ת שיבת ציון סימן ס"ד
שפסק שמצונה לפנותם משום דהוי בזיון במה שעובר דרך המלך עליהם ורו"מ חולק
עליו דגבי פינוי עצמות איפא ניוול וגם חרדות הדין ואם יניחם במקומם יהיה רק בזיון
למתים ואם פן מוטב לתפוס רעה אחת ולא ב' רעות ורמז לתשו', ש"צ הנ"ל סימן ס"ג:
הנה המעיין בגוף התשו' יראה שהביא שם דעת הנו"ב דבעצמות ליפא חרדות הדין גם
מלבד זה הרי דעת הא"ז והג"א והמחבר בש"ע דאם יש חשש בזיון ושם יפנסו מים
בקבר מותר לפנות ואף דבש"ע פתב גם טעם שפא יוציאום עפ"ם הרי נקט גם חשש
דשפא יפנסו מים ומוכח מלשונם דכל חדא חששא בפ"ע הוא אם פן מוכח דהיכא דנוגע
לבזיון המת עדיף לפנות וליפא חשש דחרדות הדין וכמו בלינת המת דמלבד איסור הלאו
של תורה איפא נמי פמה חששות הנוגעים רעה להמת וכמ"ש בזוה"ק ריש פרשת אמור
ואפילו הכי מותר להלין לכבודו של מת ולכן לענ"ד צדקו דברי הש"צ וגם בשו"ת
מהר"ם שיק חיו"ד סי' שי"ג פסק דאם רוצים לעשות מסילת הברזל על הקברות דיש
לפנות העצמות אף שלא היה בידו שו"ת שי"צ מפל מקום פיון שיש חשש שיעברו
פניהם דרך שם הוי זכות להמתים שיפנו אותם וכמו דמפנים מח"ל לא"י משום דמביאה

לכפרה ה"נ בזה והביא מפ"ק דביצה מהא דמלינין המת פדי שלא יחללו עליו יו"ט והאריה שם בדין אהל זרוק והעלה שם דתליא במחלוקת הפוסקים שפרמב"ם ומל"מ פי"א מטו"מ וריטב"א עירובין כ"ט וגם בתשו' שו"מ תליתא ח"ב סימן מ"ג העיר מזה אלא שלא הביא מדברי הריטב"א הנ"ל וע' בפ"י סנפה כ"א שהעלה דמדאורייתא גם אהל זרוק חוצץ וע' בשו"ת רצ"ה סימן י"ב מ"ש בזה בארץ אולם הר"מ שיק פתב עוד להתיר לפנות משום דקפנדריא עצמה הוי גנאי בזיון ומכל שפן דרף הרבים ועוד דכיון דקיימא לו דדינא דמלכותא דינא לענן קרקעות גם במלך ישראל אמרו בב"ק ס' דפורץ לו דרף ואם פן יהיה מקום הדרף של מלכות ודמי להא דב"ב קי"ב דנמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו ומבואר בח"ס יו"ד סימן של"ב וסימן של"ד דמשום שיהיה קבור בשלו רשאים לפנותם ומכל שפן אם יהיה שייך לגוי פשיטא דשרי וכמ"ש הח"צ סימן נ' עכ"ד ומכל שפן בנ"ד שעושים דרף המלך ובטל ההיתר מהא דאהל זרוק ויעברו הפהגים דרף שם פשיטא דצריף לפנות וגם השו"מ נראה דמודה בזה: וכה ראיתי בשו"ת רצ"ה סימן י"ב שהביא בשם הגאון מקאונא דבספק הוי ס"ט ברה"ר ותמהני שלא הביא מדברי תוס' פתובות כ"ח סוע"ב דגבי ביה"פ שלעולם השדה בספק לא רצו לטהר בס"ט ברה"ר אף על גב דמדאורייתא טהור ומ"ש מדברי מל"מ פי"ט מאה"ט מהתוס' פ"ק דפסחים דבאדם אחד אין צריף לטבול בס"ט ברה"ר אף דאיכא מיא בנהרא יענין בר"ש פ"ה דטהרות מ"א דמוכח להיפוך ע"ש ודו"ק.

אף במה שרצה הר"ש לומר דר"ע ל"ל דין ס"ט ברה"ר דטהור צ"ע מפסחים י"ט ב' דנזכר ר"ע במשנה ועלה קאמר מהא דס"ט ברה"ר טהור וע"ש בפ"י והו' אמת דהר"ש שם העלה דדוקא באדם שיש לו תקנה בהזאה וטבילה ס"ל לר"ע דגם ס"ט ברה"ר טמא משא"כ בטהרות ובמק"א הבאתי סמוכין לזה מש"ס דפסחים ו' ע"ב דתניא שואלין ודורשין בהלכות פסח קו"פ ל' יום רשבג"א ב' שבתות מ"ט דת"ק שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פ"ש שנאמר ויעשו בני ישראל את הפסח וגו' וכתוב ויהי אנשים אשר היו טמאים וגו' ורשב"ג אידי דאיירי במילי דפסחא מסיק לכל מילי דפסחא מ"ט דרשב"ג שהרי משה עומד בר"ח ומזהיר על הפסח שנאמר החדש הזה וגו' בעשור לחדש וגו' ותמהו המחברים הרי גם לרבי שמעון בן גמליאל יש לומר דאין דורשין אלא לעשרה ימים ואידי דדריש לבעשור לחדש מסיק לכל מילי דפסחא וגם לא יתכן שידרוש דיני פסח שני אידי דדרש דיני פסח ראשון ונראה דהנה הפי"פ פ' בהעלותך הקשה לר"ע דאמר מישאל ואלצפן נושאי נז"א הוי ולמ"ד שרפת גופן ממש צ"ל דשלדן קיימת הוי כמו שפכתבו התוספות בסנפה כ"ה וסנהדרין נ"ב ואם פן יהיה אפר ממש וכיון שהוציאו בחניתות וקיימא לו דאי אפשר לצמצם וכשנגע א' מהם את השלדא נתקלקל ואינו מטמא את השני וכיון דהעזרה יש לה דין רה"ר הוי ס"ט ברה"ר לגבי פל אחד ומהראוי יהיה שיהיו שניהם טהורים: ומ"ש ליישב משום דבאו בב"א צ"ע מתוס' פסחים י' דנהו רק מדרבנן ונראה לפמ"ש הר"ש הנ"ל דלר"ע גם ס"ט ברה"ר טמא באדם שיש לו תקנה בטבילה ונהזאה ודוקא בטהרות שנשמאו שאין להם תקנה טהורים ונהינו דאף דגם לדין בדאיכא מים זיל טבול פדאיתא בע"ז ל"ז הוא רק חומרא ולר"ע הוא מדינא ויש לומר דר"ע ס"ל דדישל"מ הוא מה"ת וע' בשו"ת שבאב"מ סימן י"א אם פן לר"ע לשיטתו שפיר הוי טמאים: ובזה יש ליישב קו' הריטב"א בהא דאמרו אנחנו טמאים למה

אפתי לא הוכח בהא דפסחים י"ט הנ"ל דמיירי גם באדם: ובעיקר דברי הגאון הנ"ל יענין בשעה"מ פ"י דמקנאות פלל ה' מ"ש ע"ד המל"מ ויש לדון בזה מדברי שם ואין פאן מקום להאריף וע"ע בצל"ח פסחים (דף י' ע"א) ונשם בסוגיא דרחסה"כ אות קל"ז קל"ח מ"ש בזה וגם מ"ש שם דטעמא משום דהנה דשיל"מ פבר העיר בזה בשו"ת שבוסף סימן אב"מ סימן י"א אלא דאי מש"ה גם בדברנן יש להחמיר וזהו נגד דברי תוס' עירובין ל"ו ב' ד"ה במקנה וכו' ע"ש ואכמ"ל: ולכאורה יש לדון על טעם אחר של המהר"ם שיק מפח שיהיו שייכים למלה דאף שקונה הדרף מפל מקום יש לומר דלא קנה עד התהום ונמצא שמקום הקבר נשאר בתוקת הבועלים הראשונים וע' במל"מ פ"א ממכירה שרמז לירושלמי פ"א דביכורים דתליא בפלוגתא דר"י ורבנן אבל המעיין בירושלמי שם ימצא דלהמסקנא כ"ע מודו דהקונה דרף קנה עד התהום וכן מצאתי בא"ז הגדול בשו"ת סימן תשס"ג דמבואר דגם במיצר שהחזיקו בו רבים וכו' הרבים בגוף הקרקע ולא בדריסת הרגל לבד ודלא כמ"ש בשו"ת ד"ח ח"ב חו"מ סימן י"ג ובתשו' א' הבאתי דתליא בפלוגתת הראשונים שהובאו באס"ז ב"ב ק' ואכמ"ל ועכ"פ כה"ג בנ"ד שעושים דרף הרבים וחופרים שם ואם אולי יחפרו עד מקום העצמות פשיטא דלכ"ע יש לפנות העצמות וכן מצאתי בשו"ת ח"ס חיו"ד סימן קפ"ג שהעלה דבעצמות ליפא חרדת הדין ובסימן קפ"ד שם העלה דאם רוצים לבנות ולעשות דרף הרבים בפקודת המושל על גבי הביה"ק יש לפנות העצמות ולקברם במק"א לכן גם בנ"ד הדין ברור דיש לפנותם ולקברם במקום אחר.

והנה לשיטת הג' מהר"ג שהובא בחו"י וח"צ סימן מ"ז דבקטנים ליפא חרדת הדין יש לומר דבנ"ד דבאים לפנות כל ביה"ק אם יתחילו לפנות של קטנים שוב ליפא חרדת הדין גם לגדולים שהרי רואים שמפנים גם של קטנים וע' ח"צ שם סימן נ' שחולק על הנ"ל ועכ"פ לדעת מהר"ג יש לומר כמ"ש: ומה ששאל בדין המצבות שיצאה הגזירה שלא לחזור ולהעמידם במקום שיפנו העצמות שם אם מותר ליהנות מהם והביא מדברי הט"ז או"ח סימן קנ"ד ובכ"ש מגלה כו' הנה בגוף הדין של הט"ז ובכ"ש יענין בשו"ת תוע"ר חאו"ח סימן ג' שהאריף לדחות ראיות הבכ"ש גם בתשו' גא"י חאו"ח סימן כ"ח האריף לדחות ראיות הבכ"ש וסיים דהמיקל כהט"ז לא הפסיד אבל בכ"ז לדינא העלה כהבכ"ש והביא מהא דס"ת ותפילין שבלו במנחות ל"ב דאין עושים בהם מזוזה משום דמעלין בקודש ולא מורידין ונדחק שם לומר דמיירי שהנה להסופר פרשיות אחרות שהיו נכתבים קודם לתפילין הללו והיו ראוים לצרפם לאותם תפילין שבלו וראוים עוד לקדושה חמורה ע"ש.

אבל אני מצאתי בתשו' הריב"ש והובא בב"י יו"ד סי' ר"פ בדין אם מותר ליקח מהגליונות של ס"ת שנקרעו בגזירות על ידי עפ"ם ולעשות מהם דבק לקרע של יריעה ופסק דאסור שאפילו לכתוב עליו מזוזה אסור משום דאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה ומכ"ש לדבק בו הקרע שאינו משמש רק מעשה דבק בעלמא מאחורי הספר ע"ש ומבואר פדעת הבכ"ש גם מבואר בשו"ת דבר שמואל סימן שמ"ב דאסור הנאות ממצבה הוי מדאורייתא וכל ספק פלוגתא בזה יש לפסוק להחמיר ע"ש אם פן נראה דבנ"ד טעונין המצבות גניזה והשי"ת ירפא שבר עמו ויקנים בנו מקרא שפתוב

בלע המנות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים וגו': והנלע"ד פתבתי סימן קעב להרב המאוה"ג וכו' מו"ה ישראל פרנס נ"י דומו"ץ ד"ק טארניפאל.

מכתבו הגיעני ובדבר שאלתו שגפתח בעירו מבוי חדש שצדו אחד ישראל וצדו אחד עפ"ם ועפ"ם אין מניחין לקבוע עירוב בצדום בש"א ואצל חצר העפ"ם יש אילן גדול רחבו יותר מג' טפחים ונפחו נוטה הרבה למבוי ואם נמדד מנפחו נשאר פחות מעשר אמות ורו"מ הביא דברי המג"א סימן שמ"ה שכתב גבי עמוד עשרה דלמטה הני ר"ה והג"ר א"ז"ל שם ביאר שט"ס הוא דבכה"ג שעיקרו רחב שלשה אף למטה הני רה"י: הנה כל ראיתו הוא מתוספות שבת ק"א א' ד"ה ויש בקצור שכתב דכיון שיש בעובי הקצור ג' ולמעלה רחב ד' שייך ביה גוד אחית ובאמת שהתוספות שם צ"ט ב' ד"ה זרק דף הביאו מהא דעמוד בר"ה וכתבו דמדנקט זרק ונח על גבו חייב משמע דדוקא ע"ג אבל תחתיו לא.

ואם אולי כוונת הגאון דאם פן למה לי שיהיה בעובי הקצור ג' וכמו בטורסקל דאין חילוק בין אם הקנה שתחתיו עב ג' או לא. אבל באמת מבואר בתוס' עירובין ל"ג ב' ד"ה כמאן דקורה ועמוד לא דמי לטורסקל דליכא היכא כל כף כמו בטורסקל כמ"ש המהרש"א שם שאין המחיצות ניפרות בו וכן הוא להדיא בריטב"א שם בשם הראב"ד ותוספות ולכן בעינו שיהיה בתחתיתו ג' אבל בטורסקל גם היכא שאין בקנה שתחתיו ג' דינו כמו בעמוד שיש בתחתיתו ג' וכיון דמבואר בתוס' שבת ק"א דטורסקל תחתיו ר"ה אם פן הכי נמי בעמוד וע' בתוספות עירובין ל"ג ד"ה בהדר זקוף שכתב להדיא דגם היכא שיש גובה י' באותו זקיפה חשוב רה"י אף על גב דגדיים בוקעים אפילו הכי הני תחתיו ר"ה ואף דס"ל להתוספות שבת ק"א ה"ל דכיון שיש בעובי הקצור ג' ולמעלה רחב ד' לא שייך ביה בקיעת גדיים היינו היכא דלמעלה רחב רק ד' טפחים דהיינו שרחב רק טפח אחד יותר ממקום הקצור שתחתיו לכן לא שייך ביה בקיעת גדיים דבטפח אחד שתחתיו לא בקעי ביה גדיים אבל בנ"ד שהנוף נמשך הרבה למרחוק מגוף האילן פשיטא דשייך ביה בקיעת גדיים והני תחתיו ר"ה ואף דמבואר בתוספות עירובין ל"ג ד"ה אי דאית ביה ארבעה דכיון דהאילן רה"י הוא כלפלה התלוי ביה חורי רה"י ובחורי רה"י אין לחוש אם גדיים בוקעים בו ע"ש אם פן יש לומר דבנ"ד אם האילן עצמו רחב ד' הני הנוף חורי רה"י ואין לחוש אם גדיים בוקעים בו.

מכל מקום נראה ברור דהיינו לענן שיהיה להנוף עצמו דין רה"י אבל מה שתחתיו לא הני רה"י וראיה לזה מהא דמבואר בסימן שס"ג סי"ד בדין הכשר קורה דצריף שייחנה על כותלי המבוי אבל אם נעץ ב' יתדות אצל המבוי בחוץ אפילו בסמוך לו והניח עליהם פסולה ובסע"ף ט"ו שם צריף שייחנה פדי להתיר המבוי אבל אם לא נעשית לשם כף אפילו סמכו עליה מע"ש פסולה ע"ש ואם איתא נימא דהיתדות והקורה דינם פחורי רה"י וגם תתחם רה"י ויועיל מטעם גוד אחית ועכ"פ היכא דהניח הקורה על הכתלים ולא נעשית לשם כף אמאי פסולה כיון דדינם פחורי רה"י וכמו בכלפלה הנ"ל ובע"כ דדוקא בכלפלה שרחבה ד"ט או דדוקא בכלפלה לענן מקום הפלפלה עצמה יש לו דין רה"י אבל תחתיו יש לו דין ר"ה אם פן הכי נמי בנ"ד.

ונראה פשוט דגם הגר"א ו"ל לא קאמר רק אם המקום שלמעלה רחב ד' אבל בנ"ד שהנוף אינו רחב ד' גם אי ניימא דדינם פחורי רה"י מפל מקום תחתיו הוי ר"ה לכן אין שום צד קולא זולת אם יעמיד לחי בצד השני ויקשור חוט אל קצה הנוף הבולט אל תוך הרחוב דבזה נוכל לחשוב את הנוף לצורת הפתח ואף שבולט מתוך האילן יש לומר דכיון שיוצא מתוך האילן עצמו מה שבולט האילן למעלה מן הנוף כמאן דליתא כמ"ש המק"ח בסופו וזולת זה אין שום מקום להקל בנ"ד והנלע"ד פתבתי: סימן קעג להרב וכו' מו"ה משה שפירא מו"ץ ד"ק דאברמיל נ"י.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בדבר שלקחו ביצת טפת דם ונתנו לגבינה לגבלה בה ול"ה ס' בגבינה נגד הביצה ועשו מהגבינה לביבות ובשלום שמחבת גדולה והיה שם ס' נגד הביצה והא נדאי פיון דאין בגבינה איסור מעצמו רק מהביצה מהני ביטול יבש בלח ולא דמי למ"ש הש"ך סימן ק"ט סק"ד ומש"ז סימן צ"ב סקט"ז וגם הגבינה לא נאסרה קודם בישול בצונן אף דיש לומר דהוי איסור דבויק וע"ז פתב דבדרבנן אין לחוש שפא הוציא אחד בפני עצמו וגם משום ממהר לבלוע הרי הח"ד פתב דדוקא בדבויק בתולדה ודלא כהפמ"ג או"ח בהנהגת או"ה סדר ג' אות ל"ח וכמדונמה שכ"ה בכרו"פ ואינו זוכר מקומו וגם אפשר לסתו בדרבנן מותר כמ"ש בישו"ע סוף סימן צ"ח בשם תשו' הרא"ש והכי נמי בזה דבבשלו לכ"ע דם בצים דרבנן עכת"ד: הנה במ"ש דם בצים דרבנן הוא רק לחד דיעה ולא קיימא לן פן ומ"ש דבבשלו לכ"ע דרבנן נמשך אחר דברי הפמ"ג אבל יענין ביא"פ סימן צ"ב שדחה דבריו וגם מ"ש דאפל"ס בדרבנן מותר תמוה דהא בפחל הוי רק איסור דרבנן ואפל"ס אסור וע' בט"ז סימן ק"ו ועוד מבואר פן בכמה דוכתי וע' נו"ב מ"ק יו"ד סימן כ' דדין אפל"ס הוי רק ספיקא וכן נראה מלשון תשו' הרמב"ן שבב"י סימן ק"ו אבל מפל מקום גם בדרבנן א"א להוציא מחזקת איסור מספק פנודע ועוד דכל דתיקון פעין דאורייתא דאפילו חנ"נ קיימא לן דגם בדרבנן הוי פן ולא קיימא לן כהרמב"ם ועוד דמלשון הר"ן סופכ"ה.

נראה דהוי נדאי אף דמפל מקום אי ניימא דבנ"ד לא הוי דבויק נדאי דמתפשט בכלה אם לא נשאר לבדו אבל פיון דלפמ"ש היא"פ הוי סד"א אם פן אסורה הגבינה וגם בח"ד סימן צ"ב בחידושים סק"י פתב בעצמו דגם היכא דלא הוי דבויק בתולדה החתיכה עצמה נשארה באיסורה באיסור תורה ובפרט דדך בישול לביבות שמסננין המים ונשארו לבדן רותחין ואם פן פשיטא דיש לחוש לזה אבל מ"ש בשם כרו"פ פן הוא בכרתי סימן ס"ו סק"ה אבל דבריו צ"ע שם: אבל בעיקר השאלה הדבר פשוט להתיר דכבר פסק הש"ך דבכל תערובות מקילין בביצים בספק אם היה הדם במקום האוסר ולא דמי לנולד בדאורייתא ונתגלגל לדרבנן פיון דיש דיעות דם ביצים גופיה דרבנן נאנן קיימא לן דגם בחלמון הוי ספק ודלא כהל"ש וכמ"ש בתשו' לק' סקאליט דנדאי לא חזר בו הש"ך מיניה וביה והבאתי פן בשם תשו' באר עשק סי' מ"ה ושם אריה סימן י"ז וטו"ד תליתאה סימן קי"א ואם פן הרי כל דין חנ"נ בשאר איסורים דרבנן ומפל שפן איסור דבויק דהוי רק חומרא בעלמא ואם פן פיון דספק אם הדם במקום האוסר שוב הוי סד"ר ולהקל ובחנם נדחק רו"מ ונלחץ לדך אחרת בזה והנלע"ד פתבתי: סימן קעד להרב וכו' מו"ה יחיאל פעפיר נ"י מו"ץ ד"ק אוזיראן מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו במה שנתנה בגלילותיכם שבתוך הווינשיל נמצא בתוך הגרעינים זבובים קטנים ויש שהגרעינים

מְנוֹקְבִים וַיֵּשׁ שְׁהַגְרָעִינִים שְׁלָמִים אֶלֶּא דְכַשְׁפוֹתֶחֱזִין נְמַצָּאִים בְּתוֹכָם וְהַמְנַהֵג שְׁכּוֹבְשֵׁין הַוּוּיִנְשִׁיל בְּמַשְׁקָה י"ש וְעוֹשִׂים וּוּיִשְׁנִיק לְכָל הַשְּׁנָה וַיֵּשׁ שְׁאוּמְרִים שְׁרוּבָם כֵּן וַי"א שְׁאֲדַרְבָּא רַבָּם כְּשָׂרִים.

ורו"מ האריה בזה: הנה הדבר פשוט דגבי זבובים לכולי עלמא הוי מדברים המאוסים כמ"ש בש"ע סוף סימן ק"ד דקיימא לן פהרשב"א ורוקח המתירים וע"כ לא נחלקו הפוסקים שהובאו בש"ע סימן פ"ד סק"ל אלא בתולעים אם גם הם דומים לזבובים וגם בזה מצאתי בתשו' הרי"ף סימן ש"ה ובספר האשכול פג"ה והל' תערובות רס"י ל"ה שהוכיח דתולע פוגם וגם בתפל"מ סימן פ"ד הוכיח מהב"י בשם א"ח בשם ר"פ ואגודה דתולע כזבוב ופוגם וגם בדליפא ס' שרי ע"ש וכן מצאתי בשו"ת ש"ב יעקב סימן כ"ט דהעיקר פדעת הסוכרים דתולע פוגם ע"ש אבל בנ"ד שהם זבובים ממש לכולי עלמא סגי ברוב נגד טעמם וא"צ ס' ואף דהש"ע סוף סימן ק"ז מחמיר בלא הפ"מ פבר כתב בשפ"ד שם דהעיקר פמקילין וכן המנהג ע"ש אם כן גם הווינשיל עצמה שבה הזבוב שריא דנדאי איפא ביה רוב נגד טעם הזבוב (ומ"ש רו"מ דבכבוש ל"ש דין אפל"ס נעלם ממנו דברי המג"א סימן תמ"ז סק"ח ושפ"ד סימן צ"ו סק"ח וסימן ק"ה מש"ז סק"ב): ולכאורה יש לומר דלפמ"ש הש"ע סוף סימן ק"ז דגם בזבוב בחלא ושיכרא לכולי עלמא אסור אם כן יש לומר דהוא הדין ביי"ש דהוי דבר חריף וכ"ה בס' עצי לבונה סוף סימן ק"ז שם וכ"ה בחכ"א פל"ג נ"ד דין י"ד אבל בהג"ה שם חזר והביא מהמנ"י פל"ג נ"א דדבר הפוגם בעצמו גם ד"ח לא משוי ליה לשבח ובאמת שפבר הביא מזה במש"ז סימן צ"ו סוף סק"ג וסיים דאין ללמוד מזה לשאר דברים אבל אני מצאתי במנ"י פל"ג כ"ב אות כ"ה שהביא מהרוקח ומהאגודה פ' השוכר את הפועלים ונ"ל תולעת או זבוב שגפול בקדירה אף ע"ג דקיימא לן עכברא בשכרא משביח העכבר עולה על שלחן מלכים אבל זבוב אינו נו"ט עכ"ל מוכח מזה דזבוב גם בחלא ושיכרא אינו נו"ט ודלא פהש"ע ה"ג"ל וגם בב"י סוף סימן ק"ד הביא דברי מרדכי בשם רוקח כמ"ש וע' מש"ז סימן ק"ד סק"ו שתמה על מנהג העולם להקל והנהיג רואה שגם האגודה סובר כן וסמכו העולם עליהם אף שהרמ"א סוף סימן ק"ד הביא בפשיטות דברי רשב"א ור"ן לאסור ומכל מקום לענין חנ"נ יש להקל גם להרמ"א וכמ"ש כה"ג הט"ז סימן ס"ד סק"ח.

גם מצאתי בשו"ת מהר"י מברונא סימן קנ"ו שפסק בתולע שנמצא תוך השרכיט שלא נפתח שפסק דלא הוי זבוב והפל מצטרף לס' פיון שאינו מחובר בגופו וע"ש בהג"ה וזאת נעלם מהאחרונים ואם כן הכי נמי בנ"ד ואחר זה מצאתי בדמש"א לחולין פא"ט סימן נ"ח שהעיד דהמנהג להקל בנמצא זבוב מת בתוך י"ש להוציאה ולשתות הי"ש והביא מגיטין (דף צ') יש מוצא זבוב בקדירה ואוכלו ש"מ דאיסורא ליפא ע"ש ומבואר דס"ל דגם בדבר חריף שרי ואין חילוק פלל ולכן נראה להתיר הווינשיל וגם לכתחלה מותר לעשות הווינשיל ולא שייך בזה דין א"מ לכתחלה פיון דאינו מכונן להפליט טעם הזבובים המאוסים ופגומים דבכה"ג הוי פמוכח שאינו מכונן וכמו שכתוב גם בישו"ע א"ח רס"י תמ"ז ובתשו' א' פלפלתי על פי זה בסוגיא דפסחים ל' וע' עקרי הד"ט יו"ד סימן ט' בשם פמה שו"ת בזה.

ועוד דבנ"ד אינו ברור שיש בהם הזבובים פיון שרבים אומרים שפדקו והיו רובם פשרים ובספק איסור מבטליו לכתחלה וכמ"ש הש"ך סימן פ"ד וסימן קט"ו ואף דמבואר בשפ"ד סימן צ"ט סק"ז דלאו פלגא הוא ונדקא בדאיכא פמה צדדים להקל וע"ע בפמ"ג א"ח סימן תס"ז בא"א סק"ד בזה מפל מקום גם בנ"ד יש לומר דבכה"ג דאין פונתו לבטל ואדרבא דעתו קצה בזה בלא"ה שרי לבטל וע' בנ"צ לבעל פ"ת סימן פ"ד וסימן צ"ז ואני מצאתי בש"ך סימן קל"ב סק"א דמוכח גם פן דגם לכתחלה מותר בכה"ג וגדולה מזו מצאתי בשו"ת מהרי"ט צה"ל סי' כ"א דמותר ליקח מגוי חלב נקפא ולהעמיד בו דכל חשש חלב גוי משום חלב טמא נהרי אינו נקפא ולא מקפא אחרים ואף שי"ב צחצוחי חלב הרי זה אינו מעמיד ובטל בס' ואף דא"מ לכתחלה הרי הוי רק ספק איסור ועוד דלא שייך דין אמא"ל רק בדבר שהוא חפץ בו ורוצה להתירו אבל בנ"ד הרי אדרבא קץ בו ואינו חפץ ושרי עכ"ד ומפל שפן בנ"ד שהוא מדברים המאוסים ופוגמים ומצאתי בשו"ת פרי הארץ ח"ב סימן י"ג שהאריה בדין תותים שיש בגרעיניהם תולעים ויתושים דמותר למעכן ביז עד שיעשה משקה ולסנו והאריה בדין אמא"ל והעלה דכיון דהיתושים פגומים ובטלי ברוב ואינו מכונן לבטל אדרבא מסנו המשקה מהם ל"ש איסור זה והביא מתשו' מהרמ"ל שהביא הש"ך סי' פ"ד סק"ג והשיג עליו במ"ש ראיה מהת"ה דהתם טעמו לפי שבורחים התולעים וספק אם יש איסור והביא מתשו' גו"ר חיו"ד סי' ח"י בדין פולין שמבטליו ומגיסין בכף להשביח התבשיל ועל ידי ההגסה מתרסק האיסור דהוי אינו מכונן לבטל וסיים להתיר המשקה על ידי סינון אבל הירקות עצמן אין היתר לכתשן ולאכלן ע"ש ומכ"ש דיש להתיר בנ"ד על ידי סינון ואף דבתשו' מהרמ"ל שם פתב דאין הסינון היתר בטוח דיוכלו לבא לידי מכשול מ"מ בכה"ג דנ"ד דאפשר שאין הזבובים יוצאים מתוך הנוינשיל אל המשקה יש להקל ואף דהט"ז סי' קל"ז סק"ד פתב דהיכא דאפשר בענין אחר גם באינו מכונן אסור מ"מ בנ"ד אם באנו להוציא הגרעינים מקודם הוא טרחה גדולה ויזוב הרבה משקה מהנוינשיל לאיבוד הו"ל כא"א בע"א וכדמוכח מהט"ז בעצמו סו"ס קל"ח ס"ק י"ד ובמש"ז סי' צ"ט סק"ז וגם בב"ש אהע"ז סי' ס"ב סק"ד בשם ת"ה מבואר דבמקום טורח הוי פדיעבד וכו"ה עוד בכמ"ק ובפרט לענין היכא דאיכא לברורי דבטורח א"צ לברר וע' תשו' מהרלב"ח סי' קי"ב קי"ג ותבין ועו"ל דמוקמינן בחזקת חי ונדבר חי אינו פולט ואמרינן השתא ברגע זו מת קודם שיעור פבישה ולכן נ"ל להתיר הנוינשיק ובלבד שיקריזו לסנו הנוינשיק ולמפור הנוינשיל לעפוש"ם וכן לבשל הנוינשיל עצמן בתבשיל אין מקום להתיר: והנלפע"ד פתבתי סימן קעה עוד להרב הג"ל.

ומה ששאל בדין קידוש של יום אם צריך שיעור כוס וכתב בשם ש"ב הרב החסיד בנש"ק מו"ה בנימין וואלף ז"ל שהביא מהר"ן פע"פ שכתב דזוטר שיעוריה הנה ידעתי מאז ומקדם מזה והדבר פשוט אצלי דכונת הר"ן דהקידוש עצמו זוטר שיעוריה דבלילה מברכין בפה"ג וברפת קידוש מה שאין פן ביום זוטר שיעור הברכה דאי פננת הר"ן לענין שיעור הכוס אם פן הו"ל לפרש פמה שיעורו ביום וגם מנ"ל להר"ן ד"ז בלא ראיה מהש"ס וגם הוא נגד דברי טוש"ע סי' רע"א סי"א ושע"ת סי' רפ"ט וכמ"ש גם ר"מ [וע' בב"י יו"ד סי' רס"ה וט"ז שם סק"י בשם הרשב"א דבמקדש בעי מלא לוגמא אבל בכוס מילה פיון שאינו מדין הש"ס א"צ שיעור פנה ומוכח דקידוש היום שי"ב חיוב

מדין הש"ס שיעורו כמלא לוגמיו כמו כל קידוש וע' במרדכי סופ"ג דעירובין בשם תשו' ריב"י ובחידושי אנשי שם שעל המרדכי יומא בשם ר"י דס"ל דגם בכוס מילה בעי מלא לוגמיו ומכ"ש בזה אבל העיד לפני ת"ח זקן שהיה בעצמו במעמד בפני הגה"ק אבד"ק ראפשיץ זצ"ל שצוה לתלמידיו לקדש ביום על י"ש על צלוחית קטן פדרה שתינתו וא"צ שיעור פוס ונהגם שהיה לפניו ז"ן על השלחן אמר שמכבדהו בי"ש פדי להורות הלכה לתלמידים וכן הועד לפני בשם הגאון החסיד אבד"ק קאמינקא זצ"ל שנהג פן תמיד והיגו עפ"ד הט"ז סי' ק"צ ומשום שפך דרה שתינתו ושביעת גרונו וע' בב"י א"ח סי' רע"א בשם ראב"ש שקבלה בידו דסגי בקידוש בקומעא שיעור גרונו וסביב לוגמו אלא שחלקו עליו וכיון דשתינת י"ש נתפשט מאוד והוי חמר מדינה לשותת פמעט בפני כל סעודה צלוחית קטן וקשה לשותת יותר מפני חריפותו לכן שיעורו גם לענין קידוש בכף וכן הועד לפני בשם הרה"ק מלובלין זצ"ל וכדאי הם לסמוך עליהם בקידוש היום ודוקא ביין ושכר בעי' שיעור פוס: ומה ששאל בדין קרה"ת אם פבר קראו בספר תורה אם מותר לחזור ולקרוא עבור ד' או ה' אנשים פבר נשאלתי בזה מרב א' מבוער גסאז במדינת הגר ואעתיק לו תשובתי אליו על דבר שאלתו בדין רוב ציבור שלא שמעו קרה"ת אם מותרים לקרות עוד הפעם והביא מדברי משפטי שמואל שהביא המג"א סוף סימן ס"ט ודברי הח"א פלל ל"א דין י"א שהניח ד"ז בצ"ע די"ל דדוקא פריסת שמע כל יחיד מחויב בכף מה שאין פן קרה"ת י"ל דלא תקנו רק כשכל הציבור לא קראו ונסתפק ר"מ אם רוב הציבור דינם ככולם בזה: והנה באמת מדברי משפטי שמואל כפי שכתב הפמ"ג בא"א שם דטעמו משום פגם ס"ת והיכא דהלכו להם מותר לקרות עוד הפעם וגם מבואר בברכ"י שם דהך מלתא אינו מעיקר הדין ותליא במנהגא ובמקום שנהגו לקרות עוד הפעם גם אם הראשונים ישנם עוד בביהכ"נ שרי וכ"ה בתשו' נו"ב מ"ת הא"ח סי' ט"ו והעתיק שם דברי המשפטי שמואל שכ"כ רק ליישב מנהג שנהגו שם שלא לקרות עוד הפעם וכ' די"ל דחששו מפני הנכנסים ויוצאים שלא יאמרו שהיה פגם בס"ת הראשון וגם משום שהקלו פשעו ולא באו בזמן הראוי והוי פהוצאה שלא לצורה וסיים בעצמו שכ"ז אני אומר לתת טעם למנהג שנהגו וע"ז פתב הנו"ב דבמקום שלא נהגו אין לחדש מנהג פזה ובפרט במקום שיש קביעות להתפלל כמה פעמים והעיד הנו"ב שבבית המדרש שלו נהגו לקרות כמ"פ ואין זה בכלל ברכה שא"צ דכיון שכל א' מהעולים מברך בפ"ע אינו מוציא אחרים בברכתו ע"ש עוד בזה ומבואר דלא כהח"א וע' באשל אברהם הנדפס בגליון הש"ע רס"י תצ"ד בזה: והנה מ"ש דבזה"ז אינו מוציא רבים י"ח בברה"ת פדבריו מבואר במג"א סי' רפ"ד סק"ד וסי' תקפ"ה סק"ז אבל גם בזמן הש"ס מוכח דלא הוציא לאחרים וכמ"ש התוס' בסופה נ"ב א' ד"ה פיון דבקה"ת מהני הנפת סודרין משום דלא דמי לתפלה שמוציא רבים י"ח וע' מג"א סי' קכ"ד סק"ג בשם ב"ח ובאמת שיש להוכיח פן מהא דמגלה כ"ד דקטן עולה למנין ז' ואינו יורד לפני התיבה ופרש"י משום דמוציא רבים י"ח ומוכח דבקה"ת אינו מוציאם וצל"ע בתוס' ר"ה ל"ג א' שהוכיחו מדין עולה למנין ז' דרשות יוכל להוציא גם מי שמחויב מדרבנן וצ"ע דאם פן גם בתפלה יוציאם וע' בב"י א"ח סי' ק"מ בדין נשתתק ותמצא מחלוקת הראשונים בענין זה אי מוציא בברכת קרה"ת וע' בתשו' גו"ר הספרדי פלל ב' סי' כ"א ותשו' מאיר נתיבים סי' ל"ג שכתב בפשי' דקה"ת הש"ץ מוציא את הקהל י"ח וצ"ע מכל הנ"ל וע'

בס' תוי"ר ליו"ד סי' רפ"א שנועלם ממנו כל הנ"ל ועכ"פ הדבר ברור שאם יש מנין שלא שמעו קרה"ת גם אם הם מיעוט הקהל יכולים לקרות בתורה שנית ודלא כהח"א.

וגם אם רוב מנין לא שמעו ודאי יש להקל לקרות שנית. שוב מצאתי בשו"ת מים רבים חאו"ח סי' מ"ח שהאריף בדין אם ליכא עשרה מתענים בער"ח אם מותר לקרות בספר תורה פ' ויחל והשואל הביא מתשו' גו"ר א"ח פלל א' סי' מ"ט שפסק דאף על גב דליכא י' מתענים מותר להוציא ספר תורה ולקרות והוא חולק דברכות קרה"ת הוא להוציא הרבים י"ח וכיון שאין מתענים ואין מחוייבים בקריאת ספר תורה הוי ברכה לבטלה והביא מתשו' עבוה"ג סי' נ"ז והאריף בזה ובסי' מ"ט השיב המחבר דאין בה"ת להוציא הרבים י"ח ומדע שהרי הר"י נסתפק אם אמר ברה"ת וקראוהו לתורה שלא יצטרף לברך בה"ת א"ו דהברכה רק על הקורא ועמג"א סי' קל"ט סק"ה ולכן י"ל דהמתענה מברך לעצמו וגם הביא מאו"ח סי' תרס"ט דבש"ת קורין בפרשה א' כמ"פ וגם בשאר שויו"ט פשיש שמחה בביהכ"נ מרבים בקוראים לספר תורה וחוזרין וקורים ול"ה ברכה לבטלה וגם בכהן שאינו מתענה ד' הב"ח שאם טעו וקראוהו דיעלה ויברך וכ"פ בתשו' ד"ש סי' שכ"ד ע"ש עוד בזה.

ומזה נראה דגם בדליכא רוב מנין ליכא חשש ברכה לבטלה וע"ש שהביא בשם האגודה דפסק שאפילו אין מתענים רק ג' יכול הש"ץ להתפלל ענגו ולקרות ויחל אבל הב"ח סי' תקס"ו ושיוכנה"ג הוכיחו דלא קיי"ל פן ואם פן גם בנ"ד תליא בזה וי"ל דגם החולקים שם היינו משום דלגבי אין מתענים ליכא שום חיוב קריאת ספר תורה ביום זה מה שאין פן ביום קריאת ספר תורה רק שיש אנשים שפבר שמעו ועדיין צ"ע וע' באש"א להגה"ק מביתשאטש סי' ס"ט שצייד להקל לקרות גם בשביל א' וכן המנהג ושוב חוכה בזה והניח בצ"ע.

שוב מצאתי בר"ן פ"ק דמגלה דמגלה בזמנה קורין אותה ביחיד והביא בשם רז"ה לדחות דברי הרי"ף והוכיח ממה שלא מנו מקרא מגלה עם אותן שהם בעשרה במתני' דמגלה כ"ג אין פורסין על שמע וכו' ואין קורין בתורה וכו' ובע"כ משום דאינו מעפב בדיעבד והרמב"ן במלחמות דחה דכל אותם דחשב שם חובת ציבור ואין עושין אותם אא"כ העשרה או רובם מחוייבים בדבר כגון שלא שמעו קדיש וברכו וכו' ע"ש והרי במתני' נקט נמי ואין קורין בתורה ובע"כ דדינו שנה כמו בקדיש וברכו אדלפ"ז לשי' רש"י דגם בשביל יחיד אומר קדיש וברכו ה"נ בקרה"ת י"ל פן ודו"ק וי"ל דוקא בדאיכא ג' והם יעלו למנחה יש להקל: ואולם גם אם אינה יחידים לא שמעו הנה במהרי"ל הל' שפת [והובא גם בא"ר ושע"ת או"ח סי' רל"ב] כתב וז"ל פעם א' איחר מהריסג"ל בשפת לבא לביהכ"נ עד שסיימו קה"ת וקידם א"ע והתפלל עם הציבור ואחר כך קרא הפרשה עכ"ל.

ופשטות הלשון משמע דקרא בספר תורה כנהוג בברכה והיינו משום דהא בס' רפ"ב ס"ב דעת הש"ע דמותר לחזור ולקרא ולברך מה שקרא השני ונהי דאנן קיי"ל כהרמ"א דאין לעשות פן רק בש"ת או בחתונה מ"מ אולי מהרי"ל סובר כדעה א' ועוד דעכ"פ אם יש אנשים כמנין העולים שלא שמעו שוב לכ"ע אין חשש אבל מ"מ צ"ע לדינא בזה באיש אחד לבד די"ל דמהרי"ל קרא הפרשה בלא ברכה או שקרא הפרשה בחומש אבל

בְּיַשׁ רֹב מְנִין שְׁלֵא שְׁמַעוּ הַדִּין פְּשׁוּט כַּמֵּ"שׁ וְעַ' בְּשׁוֹ"ת יַד מְאִיר סִי' ג' שְׁפָסַק גַּם כֵּן דְּבִשְׁבִיל שְׁשֵׁה או ז' שְׁרֵי לְקָרוֹת שְׁנֵית אָבֵל לֹא בְּשְׁבִיל מִיעוּט מְנִין דְּאִיפָּא מִשׁוּם בִּיטוּל מְלֵאכָה דְּמַה"ט אֵין מוֹסִיפִין בְּחֹל וְגַם לֹא נִתְקַן בַּה"ת אֲלָא בְּצִיבּוּר ע"ש הֵיטֵב וְעַכ"פּ בְּדִאִיפָּא רֹב מְנִין כְּבָר נִתְפָּשֵׁט הַמְּנַהֵג לְהַקֵּל וְכֵן עֵינְקָר.

וְהַנִּלְע"ד כְּתַבְתִּי סִימָן קַעו לְהַרְבּ וְכו' מ"ה נִפְתְּלֵי בְּעַר אַבְד"ק לִיטְוויִסק. מִכְּתָבוֹ הַגִּיעַנִי וְעַל דְּבַר שְׁאֵלְתוֹ בְּבַחֲרוֹר אֶחָד שְׁיֵשׁ לוֹ נֶקֶב לְמַעְלָה מִעֲטָרָה לְצַד הַגּוֹף לְמַטָּה לְצַד הָאָרֶץ וְהַנֶּקֶב שְׁבַעֲטָרָה שְׁיֵשׁ לְכָל אָדָם נִסְתַּם וְהַשְׁתָּן וְהַזְרַע יוֹצְאִים גַּם כֵּן דְּרָךְ נֶקֶב הַחֲדָשׁ וְאָמַר שְׁמַרְגִּישׁ בְּעַת מְקַרְהָ לִילָה ר"ל שְׁהַזְרַע יוֹרֵה כַּחֲזִץ וְנִתְמַלֵּא זָקֵן הַתַּחֲתוֹן וְהוּא כְּבָר כֵּן כ' וְסִיבַת הָעֵנָן הַנִּ"ל נִתְהַנֶּה שְׁאֲחַר הַמִּילָה בְּעַרְףָּ ד' שְׁבוּעוֹת שְׁכַמְעַט נִתְרַפָּא כְּאֵב הַמִּילָה לְגַמְרֵי נִצְמַח לוֹ בּוּעָה עַל בְּשַׂר הָעֲטָרָה וְנֶקֶב בְּשַׂר שְׁלֵמָטָה בְּעֲטָרָה וְגַם כָּל הָעֲטָרָה וְנִשְׁאָר רַק דְּלְדוּלֵי בְּשַׂר מִהָעֲטָרָה וְהַכָּאֵב הֵלֶךְ מִמְקוֹם לְמְקוֹם וְהָרֹפֵא נִתֵּן לוֹ תַּחֲבוּשָׁת׳ אָבֵל לֹא פָּגַע בְּשׁוּם סִפִּין כָּלֵל וְחָלָה בְּזָה שְׁנָה תְּמִימָה עַד שְׁנִפְתַּח נֶקֶב הַחֲדָשׁ וְנִסְתַּם הַיָּשׁוּן וְעַתָּה רוּצָה לִישָׂא אִשָּׁה וְלָבֵא בְּקַהֲל וְרו"מ הָאָרִיף בְּזָה: הַנֵּה מ"ש דְּהֶאֱחָרוּנִים הִסְכִּימוּ כְּהַרְמַב"ם דְּעַל יְדֵי חוּלֵי הָוֵי בִיד"ש יַעֲזִיב בְּכַנֵּה"ג א"ע שְׁם הַגַּה"ט אוֹת ב' שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם מְהַרִּיב"ל בְּמֵי שְׁנִיטְלָה מִמְּנוֹ בִּיצָה הַשְּׁמַאֲלִית עַל יְדֵי חוּלֵי דְאֵין מְשִׂיאִין אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵלִית רַק אִם עָבַר וְנִשָּׂא אֵין מוֹצִיאִין הָרֵי דְאֶפִּילוּ בְּנִיטְלָה רַק בִּיצָה שְׁמַאֲלִית לֹא הִתִּיר לְכַתְּחִלָּה גַּם עַל יְדֵי חוּלֵי וּבְשׁוֹ"ת ד"ח ח"ב א"ע סִי' ל"א הִבִּיא בְּשֵׁמוֹ דַּכ"ד עַל יְדֵי חוּלֵי תִצָּא וְגַם בְּתוֹמַת יִשְׂרָאֵל סִי' ג"ב פָּסַק דְּאֵין לְהַקֵּל לְכַתְּחִלָּה לְהַשִּׂיאֵי אִשָּׁה גַּם יֵשׁ לְדוֹן לַכַּמֵּ"שׁ הַב"מ א"ע מְדַבְּרֵי הַר"מ הַל' דִּיעוֹת דְּרֹב חֲלָאִים בָּאִים עַל יְדֵי פְּשִׁיעַת הָאָדָם אִם כֵּן מְהַרְאוּי לֹאמַר שְׁכָל חוּלֵי הָוֵי כְּבִיד"א דְּהָא גַּם מְזוּר מִיַּחְשָׁב בִּיד"א בְּש"ס דִּילֵן דְּלֹא כְּהִירוּשְׁלָמֵי אֶף עַל פִּי שְׁיִצִּירְתוֹ בִּיד"ש פִּינּוֹן דְּהַתַּחֲלָתוֹ בָּא מִן הָאָדָם וְה"נ בְּזָה וְאֵנִי מְצִאֲתִי בִירוּשְׁלָמֵי פִי"ד דְּשִׁבַּת ה"ג דְּמִיַּתִּי מְהָא דְּש"ס דִּילֵן ב"מ ק"ז פְּלוּגְתָא אִם צ"ט מֵתִים בְּעֵין הָרַע אוֹ בְּצִינָה וְעַ' מַד"ר פ' מְצוּרַע פִּט"ז אֲלָא דְּבִש"ס דִּילֵן אָמַר שְׁמוּאֵל בְּרוּחַ וּבִירוּשְׁלָמֵי מִיַּתִּי דְּגַם שְׁמוּאֵל ס"ל כַּר"ח דְּבִצִּינָה וְסִיִּים שְׁם וְרַבְּנָן אָמְרֵי צ"ט מֵתִים בְּפִשְׁעָה וְאֶחָד בִּיד"ש וְזָהוּ כְּדַבְּרֵי הַר"מ דִּיעוֹת הַנִּ"ל וְכַפִּי הַנִּרְאָה מִשְׁם הוֹצִיא הַרְמַב"ם דְּבָרָיו וְעַל כָּל פָּנִים בֵּין אִם נֹאמַר שְׁהוּא בַע"ה אוֹ בְּפִשְׁעָה אוֹ בְּצִינָה שְׁהוּא ג"כ פְּשִׁיעַת הָאָדָם כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּכַתְּבוֹת ל' י"ל דְּהָוֵי בִיד"א וְרִאֲיִיתִי בַתב"ש סִי' ל"ו סַקַּע"ה שְׁהַעִיר מְהָא דְּרֹב חֲלָאִים עַל יְדֵי צָנִים פְּחִים וְרַמְזוֹ לְדַבְּרֵי תוֹס' כְּתוּבוֹת הַנִּ"ל וּבִיאַר שְׁדַעַת רַמְב"ם דְּדוֹקָא עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה בְּגוֹף הָאָדָם הָוֵי בִיד"א דְּוּמְיָא דְּמְזוּר וּר"ל דְּצָנִים פְּחִים הוּא רַק מְנִיעַת מַעֲשֵׂה שְׁאֵין הָאָדָם עוֹשֶׂה לְהַגֵּן מִפְּנֵיהֶם אָבֵל לַכַּמֵּ"שׁ מְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלָמֵי דְּהָוֵי בְּפִשְׁעָה וְהָוֵי בְּגוֹף הָאָדָם לַפ' הַר"מ עֲצָמוֹ וְגַם אִם הָוֵי בַע"ה הָוֵי עַל יְדֵי אָדָם כְּדִאֲמַרְיָן בְּש"ס דַּב"מ ל' דְּמִיקְלֵי קְלֵי לְבָגָד וְה"נ בְּאָדָם וְעַ' בְּעַקְדָה פְּרִשְׁתַּת תְּזַרִיעַ וְכִינּוֹן דְּהַגְרָמָא עַל יְדֵי אָדָם אֶף שְׁאֲחַר כְּךָ נִגְמַר בִּיד"ש הָוֵי כְּבִיד"א וְהָן אָמַת שְׁרִאֲיִיתִי בְּתוֹס' ר"י הַחֲסִיד לְבְּרַכּוֹת כְּתַב שְׁהַקְשָׁה בְּהָא דְּקָאֻמַר דְּבַנִּי יוֹסֵף לֹא שְׁלַט בָּהֶם ע"ה דָּאִם כֵּן לְמָה לֹא הָיוּ יוֹתֵר מִכָּל הַשְּׁבִטִים פִּינּוֹן דַּצ"ט מֵתִים בַּע"ה וְתִיָּרֵץ דְּוּדָאִי אִם לֹא הָיוּ מֵתִים בַּע"ה הָיוּ מֵתִים מִחוּלֵי אַחַר בִּיד"ש אָבֵל ע"ה רְגִיל לְקַפְּנִץ עַל ב"א וְלְהַזְקִין ע"ש וְאִם כֵּן פִּינּוֹן דְּגַם בְּלֹא"ה הָיוּ מֵתִים עַל יְדֵי גְזִירַת הַמְּקוֹם י"ל דְּמַה"ט הָוֵי בִיד"ש אָבֵל מְלַבֵּד שְׁדַבְּרֵי הַרְמַב"ם הַל' דִּיעוֹת הֵם נִגְדַּד זָה אֶף גַּם י"ל דְּהִיָּינוּ אִם מֵת עַל יְדֵי זָה אָבֵל בְּחִזּוֹר

וחי י"ל דהחולי גגגם רק על ידי פשיעתו ועוד דגם לשי' ר"י הקסיד אף דבלא"ה הנה
מת מחולי ביד"ש מ"מ השתא הוי ביד"א וגדולה מזו נסתפק הב"מ היכא דנחלה ביד"ש
עד שעומד ליקצץ וגיטל אחר פה ביד"א אי הוי ביד"א וע' בשו"ת ד"ח חא"ע סי' ל"א
שהביא בשם תש' תומת ישרים סי' נ"ב דמפני דאם נחלה ביד"ש אפילו שלטו בו
אחר פה מעשה רופא שחתכו בספין מקרי ביד"ש והד"ח סינים דזה דוקא היכא דכבר
נתקלקל בבירור ביד"ש מה שאין פו בנתמסמס דהוי רק ספק דא"א בקיאים א"א להקל
ובפרט בשיוני מראה לבד גם הרמב"ם מודה ע"ש באורח ולענ"ד גוף דברי הב"מ צ"ע
דאנן לא קיי"ל כר"מ גבי ענבים העומדים ליקצץ כמ"ש הש"ך חו"מ סי' צ"ה: ובתשו'
א' הארכתי לבאר הא דידות הפלים והא דצפון העומד לחתוך דיו"ד סי' קצ"ח, דדוקא
לענן חציצה אמרינן הכי ואכמ"ל ומכל שפן בנ"ד שלא שלט עדיין חולי ביד"ש אף
שאם לא הנה האדם פושע הנה נחלה ביד"ש מכל מקום הרי עכשיו נחלה ביד"א לפנינו
(וע' מהרש"א ח"א לב"ב ט"ז ב' בשם אמרי נועם דמילה הוי חולשה בידי שמים ולא
בידי אדם ומהרש"א כתב שהיא דחוק): אבל בכ"ז לדינא פיון שהאחרונים הכריעו פדעת
רמב"ם להקל מי יבא אחריהם אפילו להחמיר אבל מ"ש רו"מ בשם הנו"ב דהמנהג
פהרמב"ם לא מצאתיו שם אבל בכ"ז פיון שדעת הרא"מ וסמ"ג להקל לגמרי לענן לבא
פקה' ורק לענן הנלד אמרינן דממזר הוא וגם בתשובת הרא"ש שבבית יוסף הביא
לבסוף דברי הסמ"ג וגם נסתפק שם בדין נקב סמוך לפיס אם מוליד ע"ש וגם הביא
רו"מ דברי התוספות שבב"י דס"ל דדוקא נקב מפולש מעבר לעבר ולכן בודאי יש להקל
אי נימא דהוי על ידי חולי גם לכתחלה: אף דבנ"ד ספק אם אולי נתנה על ידי גרמת
המילה ונהג פבר נודע מה שהאריכו האחרונים בדין ספק פ"ד אבל הנה בשו"ת ד"ח
ח"ב א"ע סי' י"ח האריף להקל בספק אם נעשה בידי אדם דהוי פלא היחל מעשה הטורף
אבל שם הנה מקום לתלות שנוולד פו ממעי אמו מה שאין פו בנ"ד ובעיקר דין ספק פ"ד
אם אמנם שצדדתי בתשו' א' להקל בכ"ז חלילה לסמוך על זה ואולם יש לצדד קצת
דכיון דמצינו בש"ס פסחים ח' ויומא י"א וכמ"ד דס"ל בפשיטות להלכה דשלוחי מצוה
אינם נזקים מסתמא היכא דלא שכיח היזקא ואם פו ראוי לנו לומר שלא נזוק זה על
ידי המילה דנדאי פ"ד הוי מלתא דל"ש שיתנה ע"י המילה: אבל מ"ש רו"מ בשם שו"ת
רמ"צ ח"ב וגם מ"ש רו"מ דבנ"ד שפמעט שנתרפא המילה ודאי יש לתלות שנתנה
מעצמו יש לפקפק בזה על פי דברי מהרי"ק שהובאו בב"י יו"ד סי' רס"ב בענן הקדחת
ע"ש ותבין ועל כל פנים לדינא נלענ"ד דיש להקל בזה להתירו לבא פקה' באופן
שיסכים עוד רב מובהק: והנלע"ד פתבתי סימן קעז להרב וכו' מו"ה פרוף רייטלר נ"י
אבד"ק טארגורודא.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בראובן שנתן הרשאה להרב איזו ימים קודם פסח למכור
חמצו וחתם א"ע על כתב ההרשאה ותוף חמצו הנה נרשם בהצטעטיל אלה ט' י"ש ואחר
פה בערף ב' ימים קו"פ טרם שנתמך החמץ לעפושם בערב פסחראובן הי"ש הנ"ל
לשמעון וקיבל מעות ותק"כ פנהוג ושמעון שכת מלמכור החמץ יען שהנה זמן קבלת
הי"ש אחה"פ ועמד עדיין על אחריות ראובן ועבר עה"פ מה דינו של הי"ש והביא רו"מ
דברי הפת"ש חו"מ סימן קפ"ב סק"ד בשם תשובת מ"ח שפסק דאם לא ידע הקונה מיד
השליח אם מכר המשלח בעצמו לאחר הפקח קיים ורו"מ השיג עליו והדין עמו וגם אני

זו פמה הנחתתי דברי המ"ח בצ"ע ולא יתפוננו דבריו רק היכא שהשליח מסר החפץ ליד הקונה דאז אין ביד מוכר להוציאו מידו רק אם יברר בעדים דהמע"ה משא"כ פשיב"ר בעדים או פשהחפץ עדיין ביד משלח ושלח פשיטא דשלוחו לא עדיף מאלו מוכר בעצמו לאחד וחרו ומכרו לאחר דהראשון קנה גם בלא ידע השני מזה וכמ"ש הש"ך ח"מ סימן רנ"ב סוף סק"ו דאפילו היכא דקנהו ראשון במתנת ש"מ דרבנן דינא הכי אלא דבכה"ג דלא ידע השני אז הראשון צריך להחזיר לשני מעותיו משום תקה"ש ע"ש ומבואר שם דמוציאו מיד השני ומכ"ש בזה דנדאי מה שמכר בעצמו מקודם עדיף מבטיול השליחות וכדמוכח בפסחים צ"ח ואה"ע סימן ל"ה ל"ו ל"ז שהביא גם ר"מ.

ולא דמי להא דסימן קכ"ב דהתם דפרע ליה לזה מה הי"ל למיעבד הרי הנה מוכר לפרוע חובו ואנוס הוא משא"כ בנ"ד]: ומ"ש ר"מ דכיון דהאחריות על המוכר אם פן יש לומר דלא ביטל במקירתו כלל ההרשאה הקודמת כדי שלא יעבור בפסח על ב"י הוא תמוה דמה בכך דאיכא אומדנא בדעתו מ"מ הרי עשה מעשה למכור החפץ לאחר וגלי דעתיה שנתבטל ההרשאה הקודמת היפוף האומדנא וגדולה מזו מצינו בש"ס דעירובין כ"ו א' דבעי לרבנן דאמרו המבטל רשות חצרו לא ביטל רשות ביתו היכא דאמר מבטלינא אי נימא דכיון דלא עביד אינש דמסלק נפשיה לגמרי מבית וחצר גם באמר הכי לאו כל כמיניה ומסיק דכיון דגלי דעתיה גלי ומכ"ש בנ"ד דליכא אומדנא כלל דשמא חשב בלבו שהלוקח ימכרנו לעכו"ם או שהוא ימכרנו בעצמו בהסכמת לוקח או יחדש ההרשאה וכדומה: אבל לענ"ד להתיר הי"ש בפשיטות על פי מה שכתוב בתשובת פמ"א ח"ב סוף סימן נ"ב דאם לא הנה הבעה"ב בביתו ומכר איש אחר חמצו מהני משום דזכין לאדם שלא בפניו והביא מתוס' ב"ק ס"ט ב' דמחללין נטע רבעי ומע"ש של חבירו שלא מדעתו וגם מהא דיו"ד סימן שכ"ה ונדרים ל"ו וכמ"ד ואם פן אף שנתבטל ההרשאה מפל מקום מהני מכירת הרב לטובת מוכר ולוקח גם בלא ידיעתם ואף דבנ"ד הנה בעל החפץ בביתו מפל מקום הרי השתא פשוטע לנו שלא מכרו בעצמו נתברר לנו שהנה לזכותו ומהני שפיר מכירתו של הרב גם אחר בטיול הרשאת משלח דגם בלא שליחות כלל מהני בכה"ג וגדולה מזו מבואר בס' רנו ליעקב למו"ק כ"ו בשם שו"ת נש"ח וחס"י שאל וטל אורות בדין תפס בן שמעון עבור לוי והנה שם בע"ח אחרים ולבסוף נודע שבשעה שתפס כבר מת ש' והנה בידו לתפוס לעצמו ומיגו דזכי לנפשיה ופלפלו מהא דחו"מ סוף סימן רע"ה ונש"ס מ"ק שם והעלה דכל זמן שלא חזר ותפסו אחר מהני התפיסה בכה"ג אף שלא נודע בשעת מעשה אי מצי לזכות לנפשו פיון דאיגל"מ שהנה פן ע"ש ומכ"ש בנ"ד והרי הרב במקירתו הנה בצעטיל מצוין הסף אלה ט' י"ש והמאגיזאן ואף שהנה נרשם בצעטיל על שמו של ראובן המשלח הרי פיון דחייב באחריות הוי באמת של משלח וכדאיתא בירושלמי סוף"ק דפסחים דלר"ש דגול"מ פמון דמי מותר להקזיז דם בקדשים ולא הוי כמטיל מום בקדשים פיון שהוא שלו ואם פן חזינו דגם להקל נחשב פמון ואם פן בחמץ דלכ"ע גול"מ כמ"ד הוי פשלו ועוד דגם אם פחש לעכו"ם מי הוא בעל החמץ אין זה מעכב במקירה דאין שום נ"מ להעכו"ם הקונה של מי הוא החמץ לכן נ"ל להתיר הי"ש בפשיטות.:

ובגוף דברי הפמ"א עקצה"ח סימן רמ"ג סק"ח וסימן שפ"ב סק"ב ותשובת בר"א א"ע סימן ק"א ותשובת נא"ד סימן ל"ט ובמק"א הארכתי. והנלע"ד פתבתי: סימן קעח להרב הה"ג וכו' מו"ה יצחק פינטער נ"י אבד"ק באקאווסק.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בראובן ושמעון שכנים ולכל אחד בית בפני עצמו ובין הפתים מקום פנוי בערך ארבע אמות פחות מעט ובית ש' ארוך יותר מבית ר' ד"א ועתה ברצון ר' להעמיד לו בית הפסא בסוף ביתו במקצוע הסמוך למקום פנוי שבין ביתו ובין בית ש' שיהיה מכוסה וש' מוחה וע"ז הביא רומ"מ מהא דסימן קנ"ה סל"ז דלהרמ"א בעשן שאינו תדיר גם לכתחלה א"י לעכב עליו ובפ"ת בשם רע"א שדחה דברי הש"ך ופסק פהרמ"א וה"נ בזה ועוד דמבאר בב"ח דבזה"ז מדד"מ א"י למחות גם לכתחלה וכתב שיש א' החולק עליו דבזה"ז ליכא דד"מ וגם דהעיקר פהש"ך דלא כרע"א עכת"ד: הנה בש"ע סל"ח פסק בפשיטות דגם בבית הפסא מכוסה יכול למחות לכתחלה ונהרמ"א לא הגיה עליו ונראה מזה דמודה להמחבר בזה אף דבסל"ז בעשן שאינו תדיר חולק עליו אבל המעיין בבדה"ב שבב"י ימצא דשני הדינים שונים וצ"ל דהרמ"א סמך אדלעיל ובגוף הדין דסל"ז הנה בכנה"ג הגב"י אות מ"ג הביא בשם תשובת מהרש"ת שפסק פהמחבר והכנה"ג סיים דכן אנו דנים בכל יום ואני מצאתי בתשו' מבי"ט ח"א סימן ש"ה שפסק ג"כ כן ובתשו' פרח מט"א ח"א סימן מ"ח האריך לדחות ד' מהרא"י ופסק להלכה דיכול למחות לכתחלה גם בעשן שאינו תדיר אבל בעט"צ העיד שהמנהג פשוט פהרמ"א ופוק חזי מה עמא דבר ויש לומר דאין ראיה מחכמי הספרדים דגרירן תמיד בתר פסק הב"י אבל נוהגים פהרמ"א אבל העיקר נראה דגם לשיטת המחבר דבבית הפסא יכול למחות לכתחלה מפל מקום היינו אם על כל פנים לפעמים יבא ר"ר לשכנו אבל אם עושה בחפירה של פותלי אבנים סביב או של קרשים וגם מחיצות עבים טוחים בטיט משני הצדדים וגם סתום למעלה והפתח פתוח לתוך ביתו נראה דלכ"ע א"י למחות כולל וכמ"ש בתשובת מהרי"ט ח"א סימן ק"ח באמצע התשו' אחר שפסק דבביהכ"ס גם במקושה יכול למחות לכתחלה סיים דהיינו אם מגיע לחבירו ר"ר אפילו אינו תדיר ואף על פי שהוא דבר מועט עד שירחיק או ירבה במחיצות עד שישתלק הריח לגמרי מרשות חבירו ע"ש הרי דבכה"ג לכ"ע א"י למחות כולל אפילו לכתחלה וע' בס' קרבן תודה לשבת י"ז ב' בדין בורסקי דנהי דבזמן הש"ס היה צריך להרחיק היינו משום שהיו עושין מלאכתן בצואת פלבים והיה מגולה אבל בזה"ז שעושין במחיצות טובות מכוסה סביב ואין מגיע ר"ר אין בידו למחות אפילו לכתחלה והביא שפן פסק גם בס' עמק הלכה ע"ש וה"נ בנ"ד: ובפרט דהב"ח פסק בפשיטות דבזה"ז מדד"מ א"י למחות וגם בכנה"ג בהגה"ט אות ס"ב הביאו בפשיטות ונראה דאף דקימא לן דנגד ד"ת לא אמרינן דדמ"ד וכמ"ש הש"ך בסימן ע"ג מפל מקום בזה דלהרמ"א גם לכתחלה א"י למחות ובדד"מ כופין לעשות ביהכ"ס הוקבע המנהג פהרמ"א ואין אחר המנהג פלום ואם כן גם בנ"ד כפי שכתב רומ"מ שכופין אותו מדד"מ לעשות הביהכ"ס בנדאי א"י למחות גם לכתחלה ובלבד שיעשה באופן שכתבתי ועיין בשו"ת מהר"ח א"ז סימן קנ"א שהעיר בדין חצר שנתפין שא"י למחות בידו מלבנות ביהכ"ס דדמי לכביסה דבסוף פח"ה נ"ז ב' דאין דרך של ב"א להתבזות ע"ג הנזק וה"נ אין דרך של ב"א להתבזות לצרכיהן ברה"ר אלא שדחה דשאני הכא שמקלקל גוף הקרקע ע"ש ואם כן בנ"ד שעושה בתוך שלו ומסלק

הריח יש לומר דעדיף מעשן שאינו תדיר מטעמא שאין דרפן של ב"א להתבזות בזה ולכ"ע א"י למחות ועכ"פ לדינא נראה דכשיעשה באופן שנתבאר לכ"ע א"י למחות.

והנלע"ד פתבתי: סימן קעט להרב הה"ג וכו' מו"ה יחזקאל פרענקיל נ"י רב בהוסיאטין בעהמח"ס דברי אברהם. מכתבו מגלה עפה הגיעני וע"ד שאלתו בדין מי שקנה גינה מעפוי"ם נטוע אילנות מן רפאים אם מחויב הישראל לעקור האילנות שלא יהא כמקיים פלאים ויהיא דברי הח"ס חיו"ד סימן רפ"ח וכן דיק על דבריו וגם ע"ד הכ"מ והאריף בזה ורוב דבריו העיר בשעה"מ שם ע"ד הכ"מ וגם ע"ד הח"ס פבר קדמו הגאבד"ק סקאלי בשו"ת ב"ש מהד"ב סימן קע"ו באורף מאד ובכמה דברים האמורים בשו"ת ב"ש הג"ל קדמו בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סימן ש"נ ושם הביא דעת הפלבו דסובר דמוטרלקיים פלאים וכ"ה דעת הריטב"א קידושין נ"ט אף דיש לומר דהריטב"א מודה דמדרבנן אסור אבל הפלבו מתיר לגמרי וע' מהרש"א סוטה מ"ג ע"ב דס"ל דליפא שום איסור במקיים פלאים כמ"ש בהגהת ק"ר שם ובלבוש מפונש דאסור מן התורה רק שאינו לאו מפונש והאריף שם בישוב ד' הלבוש ע"ש באורף ועל כל פנים בדעת רמב"ם מבואר גם בה"מ פ"א מחו"מ ומל"מ שם במה שהביאו מתוספתא דמכות דמשייר חמץ ומקיים פלאים אינו לוקה לפי שא"ב מעשה ומוכח דעל כל פנים אסור מן התורה ובתוספתא דמכות מפונש דעובר בל"ת ואינו לוקה (וע' בהמ"פ על הירושלמי סוף פ"ג דמכות ה"ח מ"ש בדעת רמב"ם בזה) והיא דקנה הגינה דמי לקנה חמב"פ דלוקה דהקנייה הוי מעשה וע' בעקרי הד"ט חיו"ד סי' ל"ב אות י"ד שהביא בשם שו"ת דברי יוסף סי' י"ד שדחה דברי המקילים דהעיקר פהוראת הש"ע דאסור לקיים אילן המורכב: ובדין אם ב"נ מונהר בהרכבת אילן שהביא הש"ף סימן רצ"ז סק"ג ובדג"מ שם זה כמה שנים מצאתי בהגמ"ר פ"ו דגיטין דמבואר גם פן דב"נ מונהר בזה וע' בברכ"י שם באורף ובפרט דדין הרכבת אילן והרבעת בהמה שוים וגבי הרבעת בהמה מצאתי גם ברש"י ר"ה דף ד' א' ד"ה פלכתא וכו' וב"נ הונהרו על כף וכו' ע"ש ובתשובת מהרי"א הג"ל לא הביא מזה אבל הביא מבה"ג ושאלתות דפסקו פן ושם הגי' דראב"י אמר פן ומשנתו קב ונקי וע' תשובת ב"א חא"ח סימן נ"ו גם פן בזה.

וגם בדין ב"נ אם מונהר באיסור מקיים פלאים האריף בתשו' מהרי"א שם והעלה להחמיר דגם אם אינו מונהר מכל מקום פינו דהישראל מונהר בזה לשיטות רוב הפוסקים מה"ט גופיה אסור לו למפנר לעפוי"ם אילן המורכב דאין לה מקיים פלאים גדול מזה והביא מהרא"ש בהלק"ט הל' פלאים דסובר דלוקה במקיים פלאים וגם בבאה"ג סוף סימן רצ"ה רמז לזה ועל כל פנים איסורא איפא לכ"ע ואם פן במקירה עצמה הוי במקיים פלאים ע"ש אבל דבריו צ"ע דכיון דבתוספתא הג"ל מדמה לה ללאו דמשייר חמץ ונהרי בחמץ גם במוכר לעפוי"ם בפסח למאן דמתיר בהנאה מקיים תשביתו וכמו שהוכיח בשו"ת ב"א חלק או"ח סימן מ"א מהא דפסחים ל"ב ומהתוס' דף כ"א ועוד כמה מקומות ומדוע יהיה אסור בכלאים בכה"ג: אבל בגוף הדבר אם ב"נ מונהר בקיום פלאים לכאורה נראה דכיון דבכל שבע מצות ב"נ גם מה שאסור בהם מדרבנן ב"נ מונהר בו כדאשכחן ביו"ד סימן נ"ה גבי אבר הפרוש דגם לב"נ אסור ודלא כהמל"מ פ"י ממלקים שנסתפק בזה ואם פן ה"נ בנ"ד אבל יש לומר דדוקא באותו איסור עצמו אבל קיום פלאים הוא איסור בפ"ע ואין ב"נ מונהר בו וכדאשכחן בהא דע"ז תופסת דמי' דמבואר

בתוס' ע"ז ס"ד א' ד"ה מסתברא וכו' משום דכתי' והיית חרם כמוהו כל שאתה מהיני' ממנו כמוהו ובישראל נאמר ולא בב"נ וכו' ע"ש וגם בע"ז דברים שאין חיוב מיתה בישראל בגיפוף ונישוק אין ב"נ מוזהר עליה ע' סנהדרין נ"ו וה"נ יש לומר בנ"ד אף לפי מ"ש הר"י בן מגש לב"ב צ"ד דאסור מקנים פלאים בכלל זורע ואביזרא דזורע הוי אם פן נראה דגם ב"נ מוזהר בזה: ואולם בגוף הענין שהביא הכ"מ דברי הירושלמי רפ"ח דכלאים בהא דכלאי הפך אסור מלזרוע ומלקנים וכו' פלאי זרעים אסורים מלזרוע ומלקנים וכו' מה כר"ע דר"ע אומר המקנים עובר בל"ת אר"י הפל מודים שהוא אסור בשלא קנים ע"י מעשה אבל פשקנים על ידי מעשה לוקה פהדא דתני המספה בכלאים לוקה וכו' וביאר בזה דברי הרמב"ם וכבר תמה המל"מ מש"ס דע"ז ס"ד א' בהא דאין עוזרין עם הנכרי בכלאים אבל עוקרין עמו כדי למעט התפלה סבריה הא מני ר"ע וכו' אי רבנו מאי אריא עוקרין אפילו קיומי נמי שפיר דמי דמפני דלרבנו גם לכתחלה שרי: וגם בלא"ה תמהו פולם ע"ד הירושלמי דלרבנו דלא דרשי דרשת ר"ע מנ"ל דאיכא איסורא פלל וע' בט"א למגלה י"ג באר"ה בזו וגם בגוף דברי רמב"ם ראיתי בתשובת רדב"ז ח"ה ללשונות הרמב"ם סימן ר' שביאר דעתו שכתב בה"ג שם ואסור לאדם לקנים פלאי זרעים בשדהו ואם קנימן אינו לוקה ובה"ו כ' דאסור להניח לעפוי"ם שירפיב לו אילנות פלאים והרי בלא"ה אסור משום מקנים ומזה הוכיח דלרמב"ם מותר לקנים הרפכת אילן ע"ש ולא ביאר שום טעם והוא תמוה דמ"ש זה מפלאי זרעים ולכן גלע"ד לדון בדבר החדש דהנה בש"ס דשבת פ"ה א' ארחב"א מאי דכתי' לא תסיג גבול רעה אשר גבולו ראשונים גבול שגבולו ראשונים וכו' החורי וכו' שהיו בקיין בישובה של ארץ וכו' וברש"י שם דמה"ט אסור ליטע סמוך למיצר להכחיש יניקת האחרת ובתוס' שם הקשו דאם פן הזורע פלאים ילקה ב' ובחולין פ"ב מוכח דבכלאים א' לוקה רק אחת ותי' דקרא איירי גם בהשגת גבול ממש והוי לאו הנייתן לתשלומין לכו גם בכלאים אינו לוקה ועוד דהוי לאו שפכלות ע"ש ומבואר מדבריהם דאף דבקרא פתיב גבול רעה מפל מקום נלמד מזה גם בזורע פלאים בשלו דהוי בכלל השגת גבול ראשונים דאל"כ הו"ל להתוס' לתרץ דבחולין מייירי בכלאים בשלו והנה בהשגת גבול הרי מחויב בהשגה ועוד דקרקע אינה נגזלת ואם פן פינן דלאו זה דאינו לוקה משום דנכלל בו השגת גבול דניתן להשבון פשיטא דגם בכלאים מחויב להשיב גבול הניקתה ואם פן מה"ט אסור לקנים פלאים גם לדין משום דמשיג גבול ראשונים וזהו פננת הירושלמי דהפל מודים שהוא אסור אלא דאינו לוקה לדין כמ"ש התוס' הנ"ל והא דסיים בירושלמי דבמעשה לוקה היינו פדסיים הירושלמי דהיינו במספה דהוי זורע אבל במקנים לבד גם בעשה גדר אינו לוקה.

ובזה מיושבים דברי רש"י בע"ז שם שכתב דגם לר"ע לא מיחייב רק בעשה גדר ותמהו עליו שהוא נגד הירושלמי דגם לדין חייב במעשה ולפמ"ש ניחא דלר"ע מחייב משום לאו דמקנים גופיה אם עשה גדר ולדין דליכא רק משום השגת גבול אינו לוקה בעשה גדר גם פן רק במספה דאיכא משום זורע (וע' בירושלמי פ"ד דכלאים ה"ד דמפרש רחב"א גופיה טעמא דמתניתין דהנוטע שתים פנגד שתים כו' משום דכתי' ארץ פנען לגבולותיה גבולות שפדו להם פנענים ואף דר"א פעי ולמדיו מן הפנענים פבר כ' במרה"פ דהש"ס דילן סבר כרחב"א וכפי הנראה רחב"א לשיטתו אגיל ואם פן יש לומר

דגם בירושלמי רפ"ח ה"ל סבר הכי: ומעתה לפ"ז א"ש הש"ס דע"ז ה"ל דהתם הא
מייירי בעודר עם הנכרי בשל נכרי ואם פן הרי בעפ"ם ל"ש לאו דהשגת גבול היכא
דליכא משום גזל ול"מ לשיטת רמב"ם סוף פ"ט ממלכים דב"נ נצטוו על הדינים היינו
רק להושיב דינים פשיטא דהוי פן וגם לשיטת הרמב"ן שיהביא הכ"מ שם דנצטוו בכל
הדינים פשיטא וכן דעת רש"י בגיטין ט' ב' ד"ה חוץ וכ"ה דעת הרוקח סימן שס"ו
(ומבואר שם דגם בעשיית מעקה ותיקון משקולת וצדקה ולקט שכחה ופאה חייבים
וצ"ל דהוי בכלל אביזריה דשפ"ד וגזל וכה ה"ר בני הרב מו"ה צבי נ"י שהוא נגד
הש"ס דיבמות מ"ז ומודיעין לו עון לקט שכ"פ וכ"ה ברש"י גיטין מ"ז א' ד"ה ולקטינהו
וצ"ע) מפל מקום הרי בהשגת גבול כתי' רעה וגם מבואר בספרי וטוש"ע חו"מ סימן
שע"ו דדוקא בא"י איכא לאו זה משום דכתי' בארצה וגו' אשר תנחל וגו' וזה ל"ש
בעפ"ם וגם הרי בב"נ לא ניתן להשבון ע' רש"י ותוס' עירובין ס"ב ואם פן בזרע פבר
ל"ש זה וא"כ ברור דבעפ"ם ליכא גם בכלאים איסור זה (והא דירושלמי רפ"ח דכלאים
ה"ל היינו משום דמתניתין דהתם הא מייירי בא"י שהרי נקט גם פלאי זרעים דאינו נוהג
בח"ל) ולכן קאמר הש"ס שפיר דלרבנן דר"ע ליכא איסור במקנים כלל וא"ש: ולפ"ז
נראה דבהרפכת אילן שידוע שאין ההרפכה מכחיש האילן אדרבא גורם הטבתו ושניהם
נעשים אילן א' וניקתם רק פשיעור אילן א' פשיטא דל"ש בזה השגת גבול ולכן מותר
לקנימם מן התורה ולכן הוצרך רמב"ם להשמיענו דמפל מקום אסור להניח לעפ"ם
להרפיב דאיכא איסור שבות כמ"ש הכ"מ שם ועוד דעכ"פ נ"מ בהרפכה בח"ל דליכא
איסור במקנים וכמ"ש דמפל מקום אסור לומר לעפ"ם משום שבות ובזה נראה ליישב
מה שהקשה ח"א הובא בשו"ת שו"מ בהא דיש חורש תלם א' ולוקה משום ח' לאונן
דלפמ"ש רש"י בתמורה ד' דכהנים לקו בלאו הנל"ע אם פן ה"נ בלאו הניתן לתשלומין
וכן בלאו שפכילות אם פן התם דמייירי בכהן לילקי נמי משום השגת גבול ולפמ"ש
נראה דכמו בשל עפ"ם ל"ש ד"ז משום דרעה פתיב אם פן ה"נ בשביעית שהזרעים
הפקר ונהי דהקרקע אינו הפקר כמ"ש הר"ן בנדרים מ"ב א' וכ"ה בש"ס שם וכ"ה
בנימוק"י פ' הנהב בשם הרשב"א בהא דהתנה ע"מ שלא תשטנו שביעית דדוקא
בשביעית דגוף הקרקע אינה הפקר משא"כ ביוכל ע"ש מפל מקום הזרעים על כל פנים
הם הפקר ול"ש השגת גבול רעהו וממילא דה"ה בשלו ל"ש לאו זה פיון דבקרא כתי'
רעה(שו"ר בט"א מגלה י"ג ב' שהוכיח גם פן בראיות דלרבנן דר"ע ליכא איסור כלל
במקנים פלאים ע"ש באורח בזה) וע"פ דברינו גם אי נימא דגם בהרפכה איכא משום
השגת גבול מפל מקום על כל פנים דוקא בא"י עובר משא"כ בח"ל ואם פן מותר לקנים
פלאי הרפכה וגם כה"כ בח"ל והא דמבואר בש"ע בסתם דאסור לקנים היינו עפ"ד
הרא"ש בהלק"ט דפסק כר"ע דלוקה גם פן ומפל מקום במקרה לעפ"ם גם בהערמה
יש להקל פיון דלשיטת כמ"פ שרי לגמרי ולשיטת כמ"פ רק מדרבנן אסור ולשיטת כמ"פ
הערמה גם בדאורייתא שרי ואני הארכתי בזה בכמה תשו' והבאתי מכמ"ק ובפרט
מירושלמי פ"ד דיבמות הי"ב בסופה דר"ט הערים וקידוש ש' נשים להאכילן תרומה
בימי רעבון וגם הבאתי מירושלמי פ"ג דפסחים ה"ג וירושלמי פ"ז דשביעית ה"א וגם
מש"ס דעירובין כ"ז דמבליע המעות וזהו הערמה בשל תורה וגם הבאתי מתשו' מיימוני
לס' קנזן סימן ט"ז דמבואר דאין להערים בשל תורה ומתשו' תשב"ץ ח"א סימן קל"ח

ואכמ"ל: אָבֵל בְּגוֹף הַמְּכִירָה מְלֻבֵד דָּאֵי נִימָא דב"נ מְצוּהָ בְּזוּה אִיפָא מְשׁוּם לִפ"ע אַף בְּזוּה יָפָה כ' ר"מ דִּימְכְרוּ לְעַפּוּם שְׁהוּא לֹא יִרְפִּיב רַק עַל יְדֵי אַחַר וְהוּי לִפְנֵי דְלִפְנֵי אָבֵל גַּם בְּלֹא"ה יֵשׁ לְדוֹן בְּזוּה דְהֵנָּה חֲתָנִי הָרַב הַגֵּאבְד"ק יָאנוּב מו"ה שְׁמַעוֹן בְּאָבְד נ"י הַעִירָנִי דְלִפְמ"ש בְּטוּח"מ סוּף סִימָן רַע"ג דְּשָׂדָה שִׁי"ב פְּלֹאִים הָרִי הוּא הַפְּקָר מִתְקַנָּת חו"ל וְהב"י תִּמָּה דב"ד מְפָקִירִין תְּנִן אָבֵל מְעַצְמוּ אִינוּ הַפְּקָר וּבִדְרִישָׁה הוֹכִיחַ פְּדַעַת הַטּוֹר דְּמַמִּילָא הוּא הַפְּקָר וְא"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּהַשְׁתָּא לִיפָא אִיסוּר בְּמַקְנֵיִם כָּלֵל פִּינֹן דְּהוּי הַפְּקָר וְאַנִּי אֲמַרְתִּי דְלִפְמ"ש הָר"ן פ"ב דְּפִסְחִים לְעַנְיָן דְּשִׁיל"מ דְּאָף דְּחַמְיָן שַׁעַה"פ אִיסוּר מְדַרְבְּנֵן לֹא עָשׂוּ חו"ל תְּקַנְתֶּם רַק לְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקְלֵי ע"ש וְכֵן מְצִאתִי בְּרִש"י חוֹלוּן י"ג א' ד"ה אִו דְּרַבְּנָן וְכו' שְׁלֹא אָמְרוּ חֲכָמִים דְּבָרֵיהֶם לְהַקְלֵי מַד"ת אֲלֵא לְהַחְמִיר וְלַעֲשׂוֹת סִיגָי ע"ש וְכו"ה בְּתוֹס' ב"ק ע"ט סוּף ע"א וְרִש"י זְבַחִים נ"ו א' ד"ה וְהַתְּנִיא וְעוֹד בְּכַמ"ק וְאִם כֵּן ה"נ חו"ל הַפְּקִירוּ לְקַנְסֵי וְלֹא לְהַקְלֵי ע"ז שְׁלֹא יַעֲבֹר בְּאִיסוּר תּוֹרָה דְּמַקְנֵיִם כְּלֹאִים: וְעַפ"ז יֵשׁ לְדוֹן דֹּא"א לְמַכְרוֹ הַכְּלֹאִים כָּלֵל פִּינֹן דְּעַל כָּל פְּנִים אִינוּ שָׁל הַבְּעָלִים עַל יְדֵי הַפְּקָר חו"ל אַף דִּישׁ לוֹמַר דַּע"כ"פ כְּשִׁיעֲשֵׂה הַעַפּוּם קַנְיָן חֲזָקָה יִזְכָּה מִן הַפְּקָר וְאִם כֵּן א"צ שְׁטֵר וְכֶסֶף כָּלֵל פְּדִין זוֹכָה מִן הַהַפְּקָר זוֹלַת כְּשִׁימְכּוֹר הָאִילָנוֹת שְׁאִינָם מְוֹרְכָבִים כְּדִי לְהַרְפִּיבָם לְהַלְאָה בְּזוּה צְרִיף שְׁטֵר אָבֵל הַדְּבָר פְּשוּט דְּשְׁטֵר יְהוּדִי סְגִי כְּשִׁהֲתַנְּה שְׁיִהְיֶה מוֹעִיל וְכַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי מַש"ש לְחוּ"מ סִימָן ק"צ וְכֵן מְצִאתִי בְּשׁו"ת תּוֹעֲפֹת רֵאִם חֲחו"מ סִימָן י"ג דְּבִדְאִיפָא הוֹכְחָה שְׁסוּמָף עַל שְׁטֵר יְהוּדִי סְגִי לְכ"ע ע"ש בְּאִנְרָף וּבְכַרְט בְּחֲזָקָה דְּקוֹנָה בְּלֹא שְׁטֵר: וְכֵה רֵאִיתִי בְּתַשׁוּ' רַדְב"ז הַנ"ל שְׁפִינֵי דָּאֵי אִיפָא שְׁוֹתְפוֹת גּוֹי אֲפִילוּ עוֹמֵד וְרוֹאֶה שְׁהַגּוֹי מְרַפִּיב כְּלֹאִים שְׁרִי דְּשָׂדָה כְּתִיב ע"ש וְע' בְּמַחְב"ר לְאו"ח סִימָן רמ"ו שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א בַּס' הַבְּתִים שְׁסָגַר הַדְּלַת שְׁלֹא יִמְעֻטוּ שְׁוֹתְפוֹת עַפּוּם מְקַרְאֵי כַה"ג רַק בְּמַקּוֹם שְׁדַרְשׁוּהוּ חו"ל וְיִמָּה שְׁלֹא דְקַדְקוּהוּ הֵם לֹא נִזְקָדֵק אֲנַחְנוּ ע"ש וְאִם כֵּן צ"ע לְהַקְלֵי בְּנ"ד בְּכַה"ג.

שׁו"ר דְּמַלְשׁוֹן הַדְּרִישָׁה סוּף סִימָן רַע"ג נִרְאָה דְּהַתְּקַנְנָה שְׁל הַפְּקָר הָיָה כְּדִי שְׁלֹא יַעֲבֹרוּ יוֹתֵר וְצ"ע כִּי הוּא נִגְדַּד כָּל הַפּוֹסְקִים: אָבֵל בְּעֵיקָר הַהַרְכָּבָה כְּפִי שְׁשִׁמְעֵתִי מֵאִז רֹב הַרְכָּבוֹת אִינָם מִמִּין בְּשִׂא"מ מְמַשׁ רַק שְׁלֹוֹקְחִים עַד"מ מִין תְּפוּחַ טוֹב וּמְרַפִּיבִים בְּשָׁל תְּפוּחַ גְּרוּעַ וּבְזוּה נִרְאָה דְּלִיפָא אִיסוּר כָּלֵל וְאָף דְּבִשׁוּ"ת נא"ד סִימָן י"ב הָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דְּגַם בְּכַה"ג אִיסוּר דְּלֹא גָרַע מֵאִילָן פִּירוֹת בְּאִילָן סָרְק דְּאִיסוּר וְהַעֲלָה דְּגַם אִילָן סָרְק מוֹצִיא פִּירוֹת הֵנָּה אֲנִי מְצִאתִי בְּפִיה"מ לְהַר"מ פ"ח דְּאֵהֲלוֹת מ"ג בְּהָא דְּתַנֵּן שְׂדָה שְׁאָבְד בְּהַ קָבֵר וְכו' חוּץ מֵאִילָן סָרְק שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה פִּירוֹת וְכו' וְנ"ל וְאָמְרוּ חוּץ מֵאִילָן סָרְק שִׂא"ע פִּירוֹת לֹא נִבְיִן מִזֶּה שִׁישׁ אִילָן סָרְק עוֹשֶׂה פִּירוֹת לְפִי שְׁהוּא בִּיזָר וְאָמַר שְׁהַסִּיפָה בְּהִיתָר גְּטִיעַת אִילָן סָרְק לְפִי שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה פִּירוֹת וְאִין בּוּ דְּבָר שְׁנַחֲוֹשׁ לוֹ שְׁמָא יִטְמָא עַכ"ל הָרִי מְפֹרֵשׁ דְּאִילָן סָרְק אִינוּ מוֹצִיא פִּירוֹת כָּלֵל [א"ה בַּהַמ"ח ע' ת"כ פ' בְּחַקְתִּי פ"א וְעַץ הַשְּׂדָה יִתֵּן פְּרִיּוֹ וּמִנֵּינן שְׁאָף אִילָנֵי סָרְק עֲתִידִים לְהִיּוֹת עוֹשִׂים פִּירוֹת ת"ל וְעַץ הַשְּׂדָה וְגו' וְע' רִש"י פ' בְּחַקְתִּי שָׁם וְע' בַּאֲה"ח פ' בְּרֵאשִׁית ע"ה"פ וְתוֹצֵא הָאֲרִיף וְהָא דְּהַתְּפוּחַ וְחֲזָרְד כְּלֹאִים זב"ז הִינֵינוּ לְפִי שְׁהַחֲזָרְד אִינוּ מִין תְּפוּחַ הָרֵאִוִי לְאָדָם כָּלֵל וְעַמְג"א סִימָן ר"נ סק"ב וְכֵן מְצִאתִי בַּא"ז הַל' כְּלֹאִים סִימָן ר"ס שְׁהִבִּיא גַם כֵּן דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּהָא דְּאִין מְרַפִּיבִין אִילָן סָרְק עַל אִילָן מֵאָכֵל וְכַתֵּב ע"ז דְּסָרְק הִינֵינוּ שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה פִּירוֹת וְכַדְאִיתָא בְּמַד"ר פ' שׁוֹפְטִים רַק עַץ אֲשֶׁר תִּדְעַ זֶה עַץ מֵאָכֵל כִּי לֹא עַץ מֵאָכֵל הוּא זֶה אִילָן סָרְק וְהָא דְּפִלְגִי

בפ"ה דכלאים מ"ה אינהו אילן סרק היינו רק במבטל תחת גפנו ע"ש שביאר באר"ה וע'
בשו"ת ב"א הא"ח סימן נ"ז שביאר היטב דברי הירושלמי פ"ח דסוטה דסרק בעץ מאכל
דוקא במבשא"מ אסור אבל במינו אף שהאחד אינו עושה פירות שרי להרביכם זב"ז
והוכיח מהירושלמי שם דס"ל דתאנה שחורה בלבנה שרי דהוי מין א' ע"ש ונהו מקורו
של הרמ"א סימן רצ"ה ס"ו וע"ע בירושלמי פ"א דכלאים ה"ז וגה"ש שם דמפניך פן
ויש להביא ראיה מהא דחולין קל"ו ע"ב דלש"ה תורמין מתאנים שחורות על לבנות
אבל צ"ע מש"ס דכריתות י"ט ב' רי"א אפילו מתפונן ללקט וכו' תאנים שחורות וליקט
לבנות וכו' ור"י פוטר וכו' ור"י גמי לא פטר אלא מן מינא למינא אבל בחד מינא אפילו
ר"י מחייב וכו' ומוכח דשחורות ולבנות תרי מיני נינהו אבל בדרך כ' ע"א מסיק דלר"י
שחורות ולבנות חד מינא נינהו וע' תשו' פמ"א ח"א סימן ו' שהביא מפ"ב דתרומות מ"ד
דשחורות ולבנות חד מינא ותמה מחולין קל"ו ה"ל דלת"ק לא נחלקו ב"ה בד"ז והוי
כסתם ואחר כך מחלוקת ותמה מזה על הרמב"ם וש"ע יו"ד סימן של"א סי"ג שפסקו
כסתם משנה ה"ל ולענ"ד ס"ל פהא דכריתות כ' ה"ל ופסקו כר"י ובפרט דגם
מירושלמי דכלאים ודסוטה ה"ל מוכח פן אבל יש להעיר מירושלמי פ"א דחלה בהא
דסבר ריב"פ שמנחת העומר בא מכוסמין ושפולת שועל ושיפון ופריה אלו מן דאמר
תאנים שחורות עלי שמא אינו מותר בלבנות אלא שחורות אמר לבנות לא אמר והכא
שעורה אביב אמר שפולת שועל אביב לא אמר ומדפריה אלישנא דקרא מוכח דלא הוי
טעמא משום דבלשון ב"א לבד יש חילוק וס"ל דגם בלשון תורה יש לחלק פן וכמ"ש
התוס' ביבמות ע"א דבדליפא הוכחה למדין מלשון תורה ללשון ב"א וה"ה להיפוך ואם
פן יש ראיה דשחורות ולבנות תרי מיני נינהו אבל יש לומר דשא"ה שאמר בפירוש
שחורות אין לבנות בכלל וכהא דשור שחור ושור לבן דנזיר ל"א דנזאי חד מינא נינהו
ואפילו הכי אין לבן בכלל ועל כל פנים לדינא שחורות ולבנות ופירות גרועים שפאותו
מין עם היפים שבהם לאו פלאים נינהו ואם פן בהרפכות פאלו יש להקל גם לכתחלה
ואם ההרפכות גם במבשא"מ אז יש לעשות על ידי מכירה לעפ"ם שאינו מרפיב בעצמו
וכמ"ש ר"מ וזאת ידע פי האילנות המורכבים שנתאחדו כבר כאחד עד שאין ההרפכה
ניכרת בהם בלא"ה יש להקל כמ"ש בליקוטי ח"ס סימן כ"ה דבכה"ג לכ"ע ליכא איסור
מקיים בכלאים וע"ש עוד בדיני הרפכה על ידי עפ"ם והנלע"ד פתבתי: סימן קפ להרב
המאה"ג וכו' מו"ה שמואל דוד הפהן נ"י מו"ץ דק' חוסט.

באר"ה הגר. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה שלא היה לה נוסת קבוע ובג' חדשים
לעיבורה אירע שבבקר אחר תשמיש שבלילה נמצא על פתונת שלה פמה פתמים ולא
נודע אם היו גם מקודם והביא מתשו' מא"נ ול"ש שפסקו דא"צ כפירה פיון דאין חיוב
לבדוק פתמים וגם הביא בשם עצ"ל בשם אש"א ותשו' ר"ח סימן כ"ח שהקילו בכעין
זה ובפנ"ח בשם תשו' רמ"פ סימן כ"ה בכה"ג בדין מינקת ובס' מ"כ בקו"א חולק על
המא"נ דכיון שהיתה יכולה לבדוק ולא בדקה הויא שוגגת ולא אנוס והביא ראיה מהא
דנשאת ע"פ עדים ובא בעלה דחייבת בקרפון וכן הקשה בחי' רז"ה ורו"מ תי' דשא"ה
דעדי נשים א"צ דו"ח ומבואר בראב"ד ומכל מקום הטעם משום דדייקא ומינסבא ואם
פן מה"ט חייבת משום דהו"ל לדקדק עכ"ד: הנה אם פי יפה פתב אבל מה יענה לכל
הסוגיא דיבמות צ"א ב' דמייתי מהא דכתב לישם מלכות וכו' איבע"ל לאקרויי לגיטא

ובפּרָט מְהָא דְהַפּוֹנֵס יְבַמְתּוּ וכו' וְכָל עֲרִיּוֹת שְׁאֲמָרוּ וכו' אֵיבְעֵי לָהּ לְאַמְתּוּנֵי וכו' וְעוֹד מַכְמ"ד דְּמוּכַח מְכָל הַסּוּגֵיָא דְהֵיכָא דְאַפְשָׁר בְּבִדְיָקָה אַף דְּלֵיפָא חֵיּוּבָא לְאַמְתּוּנֵי אֲפִילוּ הֵכִי לֹא הָוֵי אֲנֹס וְאוּלַּי מְכָל מְקוּם לְעֵגְנֵן קָרְפֹּן מֵיחְשָׁב פְּאֹנֵס וְלְכַאוּרָה יֵשׁ רְאָיָה מְרִש"י גְּדָה ט"ו ב' ד"ה זו מוכיחה קנינים וכו' חטאת פּפְרָתָה עכ"ל.

וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּשֵׁא"ה דְּתַקְנֵנוּ בְּדִיקָה לְטְהָרוֹת לְכֹן הֵנְיָא רַק שׁוּגְג דְּהוּ"ל לְרֵאוֹת אֶת הַעֵד מִשֵּׁא"כ בּוּזָה"ז דְּלֵיפָא טְהָרוֹת וְהֵנָּה הַמ"נ הֵבִיא שָׁם עוֹד רְאָיָה מְפֹסְחִים ע"א שְׁחָטוּ וְנִמְצָא מוּם וְגַם בְּטְרַפָּה בְּגִלּוּי חֲטִיב וּמוּכַח דְּכִיּוֹן דְּהֵיכָא יָכוֹל לְבַדּוֹק הָוֵי שׁוּגְג וְלֹא אֲנֹס וְרו"מ לֹא הִשִּׁיב ע"ז וְלַעֲנֵנ"ד יֵשׁ לוֹמֵר דְּהֵתָם פִּינּוֹן דְּמִדִּינָא צָרִיף בִּיקוּר מְכָל מוּם וְאִם הֵיכָא מְבַקְרוּ הֵיכָא רּוּאָה טְרַפּוֹת שְׁבַגְלוּי לְכֹן הָוֵי בְּכָלל שׁוּגְג וְנִרְאָה לִי רְאָיָה מְפֹרְשֵׁת לְהַקְל מְהָא דְּפִי"ב דְּפָרָה מ"ד הַמְזָה מַחְלוֹן שֶׁל רַבִּים וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ וְנִמְצָאוּ הַמִּים פְּסוּלִין פְּטוּר מְקָרְפֹּן מַחְלוֹן שֶׁל יְחִיד וְכו' חֲטִיב וּפִי הַרְמַב"ם וְרַע"ב דְּכִיּוֹן דַּס"ט בְּרַה"ר טְהוֹר וְאֵינּוּ מְחַנְיָב לְחַקוֹר הָוֵי אֲנֹס וְלֹא שׁוּגְג ע"ש הָרִי מְפֹרְשׁ דְּהֵיכָא דְּאֵינּוּ מְחַנְיָב לְבַדּוֹק הָוֵי אֲנֹס וְנָהוּ דְּלֹא כַּמ"ש הַנּו"ב מ"ת יו"ד סִימָן צ"ו לְחַלֵּק בֵּין נִמְצָא טְעוֹת מְעִיקְרָא אוּ לֹא דְּהָא גַם הֵתָם הֵיכָא טְעוֹת מְעִיקְרוּ וְאַפ"ה מְקָרִי אֲנֹס: שׁוּב רְאִיתִי בְּשׁו"ת ד"ח ח"ב יו"ד סִימָן ס"ח שֶׁהֵבִיא הַשּׁוֹאֵל מְהָא דְּפֹסְחִים ע"א הַנ"ל וְהוּא הוֹכִיחַ מִיְבָמוֹת צ"א הַנ"ל דְּגַם בְּאַנּוּסָה דְּמֵאֵי הוּ"ל לְמֵיעֵבֵד וְאַפִּילוּ הֵכִי חֲטִיבָת בְּקָרְפֹּן וְגַם בְּעֵשֶׂה עַל פִּי בֵּית דִּין חֲטִיב הַיְחִיד קָרְפֹּן וְהֵבִיא בְּשֵׁם הַמְבִי"ט בַּק"ס שֶׁהוֹכִיחַ מִהַרְמַב"ם דְּדוֹקָא הֵיכָא דְּטְרוּד בְּמִצְוָה הָוֵי אֲנֹס אֲבָל בְּדָבָר רְשׁוּת אַף שֵׁא"צ לְבַדּוֹק הָוֵי רַק רְשׁוּת ע"ש וְהָא דִּיּו"ד קַפ"ה טְעָמָא מִשׁוּם דְּאֶסוּר לְבַדּוֹק שְׁלֹא יְהֵא לְבוּ נוֹכְפוּ עַכְת"ד וְלֹא הֵבִיא דְּבָרֵי הַפּמ"א וְגַם לֹא הֵבִיא מִמְשָׁנָה דְּפָרָה הַנ"ל וְבַעֲכָצ"ל כַּמ"ש רו"מ דְּהֵתָם שְׁאֵנִי דְּהוּ"ל לְמִדְּק טְפִי וְגַם לְפִי דְּבָרֵי דְּדוֹקָא בְּמְקוּם מִצְוָה יֵשׁ לוֹמֵר דְּגַם בְּבַעֲיֵלַת אִשָּׁה דְּמִקְיָיִם עוֹנָה אוּ שְׁמַחַת אִשְׁתּוּ הוּ"ל טְרוּד בְּמִצְוָה וְכִדְאִיתָא בְּפֹסְחִים ע"ב וְאַף דְּדוֹקָא בְּאִישׁ מִשֵּׁא"כ בְּאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁפְּתַב בְּהַפְלָאָה פְּתוּבוֹת נ"א יֵשׁ לוֹמֵר דְּכִיּוֹן דְּהָאִשָּׁה מְשׁוֹנְעָבְדַת לְבַעֲלָהּ גַם הִיא טְרוּדָה בְּמִצְוָה מְקָרִי דְּאַף דְּאִשָּׁה אֵינָה חֲטִיבָת בְּפוּ"ר מְכָל מְקוּם קְעֻבְדָה מִצְוָה כַּמ"ש בַּמ"מ פ"ה מֵאִישׁוֹת בְּשֵׁם תְּשׁוּ"ה הַר"ן וְעוֹד דְּהֵינּוּ כָּל זְמַן שְׁלֹא נִשְׂאֵת אֲבָל אַחַר שְׁנִשְׂאֵת הָרִי מְשׁוֹנְעָבְדַת לְבַעֲלָהּ: וְעַל כָּל פָּנִים לְדִינָא נִרְאָה פְּדַעַת הַמֵּא"נ וְכַמ"ש רְאָיָה מִמְשָׁנָה דְּפָרָה וְע"ע בַּש"ג רַפ"ב דְּשָׁבוּעוֹת בְּדִין מִיְנַקַת שְׁמִצְאָה דָּם שְׁלֹא נוֹדַע בְּשַׁעַת תְּשִׁמִּישׁ שְׁפֹסֵק גַם כֵּן דֵּא"צ פְּפָרָה וְגַם בְּתִשׁוּבַת מִהַרמ"ל סִימָן ב' מְבַנְאָר פְּדַעַת מֵא"נ (שׁו"ר בַּש"י ט לְסִימָן קַפ"ה סִימָן ב' וְסִימָן ז' ח' שֶׁהַחֲזִיק בְּדַעַתוֹ וְדַחָה מְהָא דְּפִי"ב דְּפָרָה דְּשֵׁא"ה דַּס"ט בְּרַה"ר טְהוֹר וְהוּא תְּמוּהָ לְמַעֲיָיִן]: וּמ"ש רו"מ לְהַקְשׁוֹת ע"ד הַר"ן בַּח"י לְסִנְהֶדְרִין פ"ד דְּבִאִסּוּר לָאוּ בְּשׁוּגְג א"צ פְּפָרָה מְהָא דְּחוּ"מ סִימָן רל"ד וְנִזִּיר כ"ג בְּאֲכָל בֶּשֶׂר חֲזִיר דְּצָרִיף פְּפָרָה וְכ"מ מִתּוֹס' בֵּיצָה כ"ה הֵנָּה כְּבָר נִשְׂאֵלְתִי בְּזָה מַח"א מְכַבֵּר וְעָלָה בְּיַדֵּנוּ דְּבִאִסּוּרֵי אֲכִילָה לְכ"ע גַם שׁוּגְג צָרִיף פְּפָרָה וְכַהֲא דְּמִתְעַסֵּק בְּחֻלְבִּים דְּחֲטִיב שְׁפֹן נִהְנָה וְע' בְּכַרִּיתוֹת כ"ה רַע"ב דְּלַר"א חֲטִיבִים אֲשֶׁם תְּלוּי עַל הַנְּבִלָה וְאַנּוּן לֹא קִיַּמָּא לָן כֵּן (וְע' בְּרַמְבַּ"ן עַה"ת וְבַר"ם ר"פ וַיִּקְרָא שֶׁכ' גַם כֵּן פְּתַר"ן הַנ"ל) וְע"ע בְּתוֹס' שְׁבוּעוֹת ג' סוּף ע"א בַּד"ה מְהֵן לְחֵיּוּב וְכו' יַעו"ש בַּסוּה"ד שְׁפָתָבוּ גַם כֵּן דְּבִשׁוּגְג עֵבֵד אִסּוּרָא וְעֵינֵן תּוֹס' יְבָמוֹת פ"ט רַע"ב שְׁפָתָבוּ דְּדוֹקָא בְּמִזִּיד אֵיכָא נִשְׂאֵת חֲטָא ל"ה תְּרוּמָה מִשֵּׁא"כ בְּשׁוּגְג מְזָה נִרְאָה פְּדַעַת רַמְבַּ"ן וְר"ן הַנ"ל וְאַח"ז מְצָאֵתִי בְּשׁו"ת שַׁע"צ חֵא"ח סִימָן ק"ח ק"ט

שְׁכַתב ג"כ פֶּן דְּבִאִסוּרֵי אֲכִילָה לִכ"ע גַּם שׁוּגַג צְרִיף כַּפְּרָה אֱלָא שְׁלֵא הִבִּיא מִמְקוֹמוֹת הַנָּ"ל.

והנלע"ד פְּתַבְתִּי: סִימֵן קפא לְהֶרֶב המאה"ג וכו' מו"ה מִשֵּׁה יְהוּדָה אֶפְטָעֶר נ"י ראבד"ק טָאָרְנָא. מִכְתָּבו הַגִּיעֵנִי וע"ד שְׁאֵלְתוֹ אוֹדוֹת הַפְּלִים הַצְּבוּעִים הַנְּקָרָאִים בְּלֵאָה גַעֲשִׁיר ורו"מ שְׁמַע מְאִיזָה סוֹחְרִים אֲשֶׁר רֹבַב הַמְּצוּי שְׁהַגְלִיזוּ מִבְּחוּץ יִקְפוּץ בְּאִיזוּ מְקוֹמוֹת מִהַפְּלִי וְדַרְכָּם לִיקַח צָבַע שְׁמַעוֹרְב בּוֹ גַּם שְׁפִירְטוֹס מִי"ש וּבְזָה יִצְבְּעוּ הַמְּקוֹמוֹת הַנְּקָלְפִים שְׁלֵא יְהֵא נִיפָר הַפְּגָם וְלִכּוֹ יֵשׁ לְחוּשׁ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְפָסַח אֶף לְפִי דְבַרְיָהֶם גַּם כְּשִׁמְתַּעְרַב הַשְּׁפִירְטוֹס בְּהַצְּבַע נִפְסַל מֵאֲכִילַת פֶּלֶב וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּאָף דְּאָסוּר בְּאֲכִילָה תוּה"פ מְפַל מְקוֹם בְּטַל בְּרוֹב כַּמ"ש הַח"י ס' תמ"ב סקו"ט וְאִין זֶה בְּכַלל מְבַטֵּל לְכַתְחֵלָה דְּהָא אִינּוּ מְכוּוֹן לְבַטֵּל אֶף דִּישׁ לְחוּשׁ לַפּמ"ש הַחוּו"ד סִימֵן ק"ג דְּהִיכָא דְלֵא גְסַרְח גּוּף הָאִסוּר אֱלָא שְׁעִירַב בּוֹ דְּבַר מֶר וְכַדוּמָה אִם יִחְזוֹר וַיִּתְקַן אוֹתוֹ בְּתַבְשִׁיל חוּזַר לְאִסוּרוֹ אֶף שְׁצִינְדָד לְהַקֵּל מִשׁוּם שְׁפַבְר נְתִיבֵשׁ פְּהָא דִּי"ד סִימֵן ס"ט סְעִיף ט' בַּהַג"ה דְּבַשְׁר יִבְשׁ יֵשׁ לְהַתִּיר אֶף בַּכ"ר הָרִי שְׁהָדָם שְׁהוּא לַח כְּשִׁנְתִּיבֵשׁ פְּאֵלוּ פְּלָה וְאָבַד מִן הָעוֹלָם עַכְתָּ"ד: הִנֵּה בְּמָה דְּסִינִים אֶפְתַּח בַּמ"ש דְּבַנְתִּיבֵשׁ מוֹתַר פְּהָא דְּסִימֵן ס"ט הִנֵּה בְּש"ף סַקמ"א מְבֹאָר דְּאִין הִיתַר אֱלָא מִשׁוּם דְּאִיכָא ס' לְגַדּוֹ וע' בַּכ"ר ח סוּף סִימֵן ק"ה שְׁהִבִּיא מְתוּס' וְרֵא"ש ע"ז ל"ג בְּעֵנֵן הָדָם שְׁנוֹתָנִים בְּבִישׁוּל הַמְּלַח דְּאִזְגֵּל לְאִיבּוּד וְהִינּוּ בְּצִירוּף הָאֵשׁ וע"ש בַּס' יד"י סִימֵן ס"ט סַקל"ט בְּאִוּרָף וְאִנִּי מְצִאתִי בְּרוּקַח ס' תי"ח בְּשֵׁם הָרֵא"מ שְׁהַתִּיר בְּבַשְׁר יִבְשׁ אֲבָל רְבוּתִינוּ אֶסְרוּ דְּחוּזַר וּמְתַלְחַלַח וְדַמִּי לְחַרְסוֹ שֶׁל זָב דְּזַבְּחִים פ' הַתַּעֲרוּבוֹת וְקַנְיָנִים שֶׁל נְכָרִים תוּף יב"ח דְּאִסוּרִים ע"ש וּמְבֹאָר מְזָה דֵא"א לְהַתִּיר פְּלִים שְׁנַבְּלֵעוּ בָּהֶם מְשַׁקִּים מִטַּעַם יוֹבֵשׁ וְכָל טַעַם הָרֵמ"א בַּע"כ רַק מִשׁוּם דְּבַכָּה"ג אִיכָא שְׁשִׁים פִּינּוֹן שְׁאִין לְחַלוּחִית דָּם בְּעֵין וְאִם פֶּן בַּנ"ד אִין מְקוֹם לְהַקֵּל עִי"ז וְהָרִי בַּפ"ט דְּכַלִּים מ"ה בְּחַרְסִים שְׁפַלְעוּ מְשַׁקִּין טְמֵאִים וְנִפְלוּ לְאִוִיר תַּנּוּר טְמֵא שְׁסוּף מְשַׁקִּין לְצֵאת וע' בַּר"ש פ"ד דְּמַכְשִׁירִין מ"י וּבְפִי הָרֵא"ש שְׁם בְּזָה וְאִין חִילּוּק בֵּין אִם שְׁהוּ אִיזָה זְמַן אוֹ לֹא וְאֶפְּלוּ בִישׁוֹן יב"ח לֹא הִתִּירוּ אֱלָא בִּי"נ כַּמ"ש בְּתַשׁוּ הַרְשֵׁב"א וְגַם כְּבָר חֲלַק הַפּמ"א ע"ד הַח"צ וְהַעֲלָה דְּבַכְלִים הַטַּעַם שְׁמוּר לְעוֹלָם ע"ש וְלִכּוֹן אִין מְזָה שׁוּם צַד לְהַקֵּל וְגַם אִי נִימָא דְּבַמְלַח מְקִילִין מְפַנֵּי יוֹבֵשׁ הָדָם מְפַל מְקוֹם בְּפִלִי בּוּדָאִי אִין לְהַתִּיר מִטַּעַם זֶה כְּדַמוּכַח מְפַל הַמְּקוֹמוֹת הַנָּ"ל וע' תַּשׁוּ פּמ"א ח"א סִימֵן כ"ג שְׁהִבִּיא פְּמָה רְאִיוֹת דְּהַטַּעַם בְּכַלִּי אִינּוּ מְתִיבֵשׁ ע"ש: וּמ"ש רו"מ מְדַבְּרֵי הַחוּו"ד ס' ק"ג וְהִבִּיא סְמוּכִין לַמ"ש דְּבַנְסַרְח בְּעַצְמוֹ גַּם בְּחִזּוֹר וְהַנְּשַׁבַּח מוֹתַר הִנֵּה אִנִּי מְצִאתִי מְפֹרָשׁ כְּדַבְּרִי בְּרִיטְב"א לַע"ז ל"ט א' וּמְצִאתִי בַּמִּשְׁה"ב לְהַרְשֵׁב"א (דָּף ק"ג ב') בְּהַשְׁמָטָה שְׁבָסוּף בֵּית שְׁשִׁי אַחַר שְׁעַר ה' שְׁבִיָּאָר דְּבַלִּיעָה שֵׁאב"י אִינֵה כְּנַבְּלָה מְסַרְחַת דָּאִם פֶּן קְדָרוֹת בְּפָסַח לְמָה יִשְׁבְּרוּ וְכַלִּים שֵׁאב"י לְמָה מְגַעִילִין הָרִי גַם גּוּפוֹ שֶׁל חֲמִץ שְׁיַצָּא מִתּוֹרַת אֲנָכָל פְּגוֹן שְׁחַרְכוֹ קוֹדֵם זְמַנּוֹ אוֹ פֶת שְׁעַפְשָׁה וְנִפְסָלָה מֵאֲכִילַת פֶּלֶב אִינֵם אֶסוּרִים כָּלֵל אֱלָא הַבְּלַע אִינֵה כְּנַבְּלָה מְסַרְחַת אֱלָא שְׁפּוּגָם קִצַּת תַּעֲרֹבְתוֹ וְלִכּוֹן אִינּוּ אוֹסְרוּ וְגַבִּי חֲלָתוֹת אִינּוּ פּוּגָם דְּחוּרְפִּיָּה מְחַלִּיא לִיהַ לְשַׁבַּח ע"ש הֵיטֵב וּמְבֹאָר דַּס"ל דְּבַחְרְכוֹ קוֹדֵם זְמַנּוֹ מוֹתַר גַּם בְּאֲכִילָה גַם כְּשִׁהוּא בְּעֵין וְאוּלַי י"ל דְּכּוֹנֵת הַרְשֵׁב"א דְּדוּמְיָא דְּבַלִּיעָה שְׁבַקְדָּרָה שְׁמַתַּעְרַב בְּתַבְשִׁיל גַּם בְּגוּפוֹ שֶׁל אִסוּר שְׁחַרְכוֹ קוֹדֵם זְמַנּוֹ שְׁרִי אֶפְּלוּ בְּאֲכִילָה וּמְזָה מוּכַח כְּדַבְּרֵי הַח"י שְׁהִבִּיא רו"מ דְּבַטֵּל בְּרוֹב וּבְמָה שְׁפַקְפַק רו"מ דְּמְפַל מְקוֹם אִם אַחַר כְּף מְשַׁבִּיחַ אוֹסַר לַעַנ"ד אִין

להחזיק ריעותא דכל שפירטוס ומיני צבעים פוגמים בתבשילין ועוד שפכר כתב בשו"ת דברי חכמים שבשד"ח סימן צ"ג שהובחן בכמה נסיונות שהפלים הללו אין בולעים ופולטים פלל בכלי זכוכית ממש ואף שא"א להקל למעשה דגם בכלי זכוכית מחמירים לפסח וגם בשאר איסורים סיים שם דשמא יש פאבריקען שעושים באופן אחר מפל מקום על כל פנים כמה ספיקות יש בזה ומפל מקום מסתפינא להקל ולדעתתי יש להכריז להגעיל פלים פאלו קודם פסח ובצירוף הגעלה יש להתיר בכה"ג ובפרט שהוא רק חשש משהו ונטלפ"ג ואותן פלים שהסוחר מביא מהפאבריק עצמה ויודע שלא נקלף מהן פלום ולא נמשחו בצבע אין צריך להגעילן והנלע"ד פתבתי: סימן קפב להרב הג"ל: ובדבר מה ששמע מהסוחרים חשש על ענבים היבשים הנקראים ראזינקוס שדרכן ליקח שק ראזינקוס ותוחבין למים רותחין שיפלטו קצת טעם בהמים ומזה עושין יין המתוק ראסטער והסוחרים המבינים מכירים בהם איזהו מהם הושמו בהרותחין והגם דיש לומר דסתם פלים אב"י וגם מסתמא יש לזה פלים מיוחדים כמ"ש ביו"ד סימן צ"ו גבי זנגביל אף שחוששים אולי משימים איזו דבר חמץ בהמים שעי"ז יפלוט טעם המתיקות עכת"ד שאלתו הנה אני שמעתי גם כן מסוחר פה"ק זה איזה שנים פי יש צמוקים מן האיי ציזמעה והם בלא חשש שום שרייה ובישולויש גם מן האיי ציפרא ועליהם יש חשש שרייה הג"ל ובכל שנה אני מפרסם על ידי פתקאות לא בדורה איסור אבל כל מי שרוצה להשמר מחשש חמץ לא יקחו אותם שמן האיי ציפרא ובעיקר הדין הנה אם באנו לחוש מחשש משהו הרי קי"ל דספק משהו לקולא ואחזוקי איסורא לא מחזקי' כמ"ש הד"מ ומג"א סימן תמ"ז סקכו' וגם הרי מבואר בש"ך יו"ד סימן פ"ג סקי"א דהיכא דאחזוקי איסורא לא מחזקי' אפילו בדאיפא לברורי לא מבררין וע"ע בט"ז סימן קמ"א סק"ב דגם בדאיפא סד"א לא מחזקי' איסורא בדליפא חז"א ע"ש היטב ומכ"ש בחשש דרבנן ואם באנו לחוש שמא מערבין דבר חמץ עד שאין ס' פנגדו מלבד דגם בזה יש לומר דלא מחזקי' איסורא אף גם יש לומר דהא מבואר בב"י סימן תמ"ז וז"ל ומ"כ השיב ר"ת על פלים המחזקים שמבשלים בהם העכו"ם מי תותים אין לחוש אפילו אין להם פלים מתוקנים לכוך חז"ל דאחזוקי איסורא לא מחזקינן ועוד דהא טעמי להו פוליה שתא וליפא טעם חמץ עכ"ל וה"נ בנ"ד ואף שהד"מ אות א' חולק ע"ז ורמז למ"ש שם אות ה' אבל גם שם הוא חומרא בעלמא וגם דוקא אם אין להם פלים מיוחדים אבל בנ"ד דמסתמא יש להם פלים מיוחדים וגם מסתמא אין המים חמין עד שהיס"ב דאם לא כן הנה ניפר בהצימוקים שפכר נתבשלו ומסתמא הוא רק בכ"ש ואין יס"ב וכל החשש שמא מערבין בהמים איזו מין חומץ וכדומה וגם זה רק בכ"ש דאין להתמיר קודם פסח נראה דגם הד"מ מודה דבכה"ג לא מחזקינן איסורא וגם סמכינן על מה שבכל השנה אין טועמים בהצימוקים והיין הנעשה מהם שום טעם חמץ ואפילו במלתא דלא רמא סמכינן להקל בכה"ג כמו שכתוב בתשו' רמ"א סימן נ"ד לענין שמן זית ובשאלת יעב"ץ ח"ב סי' קמ"ב באמצע התשובה סמך להקל בכה"ג והביא מתשו' הרשב"א שבב"י סימן תמ"ז לענין מי תותים (ואין זה מתשו' הרשב"א אלא בשם מ"כ כמש"ל) וגם בתשו' ספר יהושע סימן ס"א מבואר להקל בכה"ג וכ"ה בתשו' ח"ס יו"ד סימן קי"ז ולכן אין לחוש בזה רק לחשש משהו וכבר נתבאר דאין להחזיק איסור ועוד דגם אם הנה חשש הרי אין אוכלים הצימוקים עצמן בפסח אלא ששותים היין ובלח בלח הרי קניימא לן דאינו חוזר

ונגיעור ולכן מדינא יש לצדד להקל אבל מכל מקום יש להחמיר בהם ומלבד חשש חמץ יש לחוש שהיין המתהנה מהם אין לו עוד דין יין פנין שפכר הוציאו מהצמיקים מעט טעם מתיקויתן וכן אני נוהג לפרסם בעירי בפתקאות קודם פסח וגם כל השנה יש חשש שפא אין לו דין יין מטעם הנ"ל: והנלע"ד פתבתי סימן קפג להרב המאוה"ג וכו' מו"ה אלעזר הלוי אייבשיץ נ"י אבד"ק סטערדין.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו היות שבגלילותיכם נהגו לאכול שמן היוצא מגרעיני הנקראים ראפס או רזעפאק ובתחלה טוחנין הגרעינין בריחים שלקהם ונעשין פקמח גס ועב ואחר כך נותנים הקמח לתוף פלי ברזל עגול ומסבין הפלי עם הקמח על האש עד שהקמח נעשה רותח וקלי כמו קאנוע קלוי ואחר כך נותנים הקמח תחת מכבש ברזל והשמן יוצא וקודם פסח מנקרין הריחים ושאר פלים וכמה רבנים מפקפקין שמדברי הד"מ ורמ"א סימן תנ"ג משמע שאין היתר רק להדליק שמן מקטניות אבל באכילה אסור ונעו כי היא שעה"ד ומגיעת שמחת יו"ט פי עיקר מאכלם בכל הגליל רק השמן הזה פי שומן הוא ביוקר גדול וכמה רבנים הנהיגו היתר לכן יצא רו"מ לחפש צדדי היתר דדוקא בדבר שעושין ממנו טיבול לאכילה או מעשה קדוה הוא בכלל גזירת קטניות דאחי לאחלופי אבל מין הראפס אינו עומד לשום מאכל ולא לשום טיבול רק לצורך השמן לכ"ע אינו בכלל הגזירה ומותר באכילה ואף דבתה"ד סימן קי"ג מבואר דגם שמן זרע שומשמן וקנבוס מותר להדליקה ומשמע דלאכילה אסור שם מיירי בנפל מים על הקטניות והזרעים מפני שלותתין אותם וכדומה בזה איפא גזירת קטניות וכ"ה בש"ע הרב סימן תנ"ג ס"ה דאפי' במיני קטניות לא נהגו אלא איסור אכילה אם נפלו עליהם מים שפיוצא בהם בחמישה מיני דגן אסור וכו' עכ"ל אבל בלא נפל עליהם מים דגם במיני דגן שרי ועוד האריף בזה: הנה בגוף הדין כבר הבאתי בהגהותי לאו"ח סימן תנ"ג שנדפסו לא כפיר בארץ הגר בתוף ספר אר"ח) בשם שו"ת יוס"ד להגאון מהרש"ק ז"ל שבספר נדרי זריזין סי' ח' בשם הגאון בעל ב"ש אהרון נהג לברור קו"פ פסמין ולטחון ולאפות מצות לפסח באמרו שגזירת קטניות ל"ש אלא בגוונא דאסור בחמשה מינים אבל מה דשרי בה' מינים לא יהא טפל חמור מן העיקר ובהקדמת שו"ת טטו"ד מהד"ק הוסיף לחזק ההיתר והעיד שבק' ראנאו נהגו כל החסידים בזה מטעם הנ"ל ושם הבאתי מהפמ"ג סימן תמ"ד בא"א סוף סק"ב דבע"פ מותר לאכול מצה של מיני קטניות ומוכח דס"ל גם כן ופנ ופנ"ל דגזירת קטניות אינו אלא שפסח ולא בע"פ אבל הוא דוחק לחלק כן וע"ע בתשו' ח"ס חא"ח סימן קכ"א מ"ש בזה ובאמת שבתה"ד סימן קי"ג שבהיא גם רו"מ מבואר דמיירי שנפל עליהם מים וקרוב לנדאי שנתחמצו וכתב שם עוד ונ"ל וכן דרב אחד מהגדולים דמותר לשהות חרדל שמערבין אותו בתירוש מבןושל וכובשים בו אגסים ואף על גב דבסמ"ק אסר החרדל באכילה כמו שאר מיני קטניות וכה"ג שהוא מעורב וכבוש בתירוש נדאי נתחמץ דאי אפשר שלא נתערב בו מעט מים ואז מחמיצין לכ"ע ואפילו הכי התיר להשהות הואיל ואינו מן ה' מינים הפאים לידי חימוץ ולא חיישינן למ"ע וכו' או וכו' דלמא איערב בהנהו קטניות מה' מינים דכל הני חששות לא חיישינן אלא לאסור באכילה אבל לא לשותות וכו' עכ"ל.

אבל יש לומר דהיינו שהתיר להשותות גם אם נדאי נתחמץ אבל לאכלו הרי אסור אסור הסמ"ק החרדל באכילה ומוכח דמיירי שלא נתחמץ בעודו בעינו דאם כן למה לו להתה"ד

לומר שנתחמץ בכבוש מפני שנתערב בו מעט מים הרי יש לחוש ששם פבר נתחמץ
מקודם כשנפלו עליו מים ובפרט לדעת השל"ה שבמג"א סימן תס"ב סק"ו דגם בנתנגב
פבר יש חשש מים עם מ"פ דממהר להחמיץ: אך דמפל מקום יש לומר דדוקא אם עכ"פ
באו עליו מים ואם תמצא לומר דגם בלא באו עליו מים משום דשם נתערבו בו משאר
מינים ואתי לאחלופי אבל בכה"ג שעשו מזה שמן מן הלחלוחית הינצא על ידי סחיטה
הרי בטל בלח בלח קו"פ ונהרי בשו"ת פאר יצחק סימן י"א העלה להקל לעשות י"ש
מקטניות ובלבד שיברור יפה ויטחנם קו"פ ודלא כהנש"א ע"ש ולכן הגם שבשו"ת ב"ש
חיו"ד סימן קע"ז מחמיר בשמן הנעשה משאנזיק כיון שעושין מן הזרע שפראשו והם
גרעינים דלא גרע מזרע קנבוס שכתב בתשו' מהרי"ל סימן כ"ה דלשיטת הסמ"ק דחידל
אסור הכי נמי בזה מקום יש לומר דהיינו בנעשה על ידי שרייה במים וכדומה אבל
בכה"ג דנ"ד דגם אם היה נעשה מן ה' מינים פשר לא יהא טפל חמור מן העיקר וכה"ג
פיתבו התוספות בחולין (צ"ז א') ד"ה שאני חלב וכו' בשם הר"מ דכיון דשמן הגיד לא
מיתסר אלא מדרבנן דגזרו ביה משום גיד פשאין הגיד אוסר גם בו לא החמירו וכו' ע"ש
והכי נמי בנ"ד ובתוספות ע"ז ס"ו א' ד"ה מפלל וכו' דמפל מקום אין לאסור נטל"פ שלא
יהא טפל חמור מן העיקר דשלא במינו אינו אסור אלא אטו מינו ע"ש ובתוספות עירובין
ס"א ב' ד"ה ראב"י וכו' דכיון דלא גזרו בכותי אלא אטו נכרי להכי לא חמיר מעפוי"ם
ולא גזרו בחד ואף על גב דאיכא סברא להחמיר טפי מפותי מפל מקום שרי יעו"ש
בסוה"ד וע"ע פ"ז דשביעית מ"ב דנראה דפליגי ר"מ ורבנן בהך סברא אבל הרי אנו
קיימא לן פרבנן וע"ע ברש"י כתובות נ"ב ב' ד"ה פנגד ותוספות נזיר ל"ו ב' ד"ה וכזית
ותוספות חולין מ ע"א ד"ה הא דאמר ויש לדון בזה מהסוגיא דנבחים ס"ג א' ומנחות ט'
ע"א ורא"ש פנה"ה ס"י ל"ז ור"ש פ"ג דמע"ש מ"ו ונש"ס יומא ב' סוע"ב וע' תשו' מיימוני
לספר קנין רס"י י"ג ועוד מכמ"ק ואכמ"ל ומפל מקום במקום שנהנו איסור אין רצוני
להתיר אבל במקום שנהנו להקל בזה יש להם ע"מ שייסמוכו: ומ"ש רו"מ מהא דסי'
תס"ג בדין ותיקח שנעשה משמן וקמח שכתב רמ"א רק משום דהוי מ"פ ומוכח דשמן
מותר יש לומר דמייירי בשמן זית וכבר הבאתי בהגהותי בשם שאילת יעב"ץ להקל דלא
כהדנמ"ר: והנלע"ד כתבתי.

סימן קפד להרב וכו' מו"ה אליעזר מארדער נ"י מו"ץ ד"ק ניסקא הסמוך לרישא מכתבו
הגיעני וע"ד שאלתו במוזג יין שהי"ל יין במרתף בכמה חביות והיה לו מינקת הייבוער)
של פסח של זכוכית והיה תלוי שם גם הייבוער של זכוכית חמץ והשאילו לעפוי"ם ג"י
קו"פ והוציא עמו י"ש מחביות והחזירו וטעו ביום ב' ש"פ והוריקו בהמינקת של חמץ
יין מפמה חביות ומסופקים אם היה המינקת יבש אבל זאת נודע שהיה תלוי שם פבר
יותר מג"י: הנה לענ"ד אין לחוש פלל ששם היה עדיין לח וראיה ממשנה פ"ד דמכשירין
מ"ט הממלא בקילון עד ג' ימים טמאין וכו' ובר"ש ורא"ש ורע"ב פי' דלכולי עלמא
בסתמא עד ג' ימים מתנגב הקילון מן המים הנמשכין דרף שם והביא מהתוספתא דגם
ר"ע מודה בסתמא ע"ש וגם לפי הר"מ שם יש לומר פן ע"ש ותבין ונודע דבקילון
המונח בשנה לארכו אפילו של עצץ וחרס קשה יותר להתנגב מכשהוא תלוי ופיו למטה
ובפרט של זכוכית ואף דיש לומר דגבי הכשר דבעינו שיהא טופח על מנת להטפוח
מתנגב בג' ימים מה שאין פן בנ"ד מפל מקום מלשון נגוב משמע דמתנגב לגמרי והו

אַמַת דְּמִהְרָאָב"ד וּכ"מ רפ"ג מטו"א ה"א מְשַׁמַּע גַּם כֵּן דְּהֵתָם תְּלִיא רַק בְּנִגְבוּ שְׁלֵא יְהִיָּה
עַל מְנַת לְהִטְפִיחַ מְכַל מְקוֹם גַּם מְסַבְרָא נְרָאָה דְּבַנ"ד בְּג"י נִגְבַּ לְגַמְרִי וּבְהִגְהוּתִי עַל
הַאו"ח שְׁנִדְפְּסוּ בְּאַרְצֵי הַגֵּר בְּסִימָן תַּס"ז אוֹת ל"ו הַבְּאֵתִי מִדְּבַרֵי הָרֵא"ש פ"ב דַּע"ז סִימָן
כ' שְׁדַעְתוֹ נוֹטָה דְּאִין כְּלִי פּוֹלֵט בְּצוּנָן בְּפָחוֹת מִמַּעַת לַעַת אֲפִילוּ מִשְׁהוּ וְנִחְשָׁב בְּעֵינָיו
לְדוֹחֵק לֹא מֵר שְׁפּוֹלֵט מִשְׁהוּ לְאַלְתֵּר ע"ש וּמְכַל שְׁכַן בַּנ"ד לַעֲנִין זְכוּכִית דְּמִדִּינָא גַּם בְּפִסְחָא
שְׁרִי וְרַק מִצַּד חוּמְרָא מִחְמִירִין בּוֹ א"כ פְּשִׁיטָא דְּאִין לְהַחְמִיר בְּצוּנָן עַכ"פ וְלִכְּן יוֹכֵל
לְהַתִּיר הַיָּינוּ: וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי סִימָן קַפָּה לְהַרְבּ וְכו' מו"ה דְּוֹד שִׁיף נ"י מו"ץ ד"ק
זְמִיגְרָאד.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאַלְתוּ בְּאַחַד שְׁיֵשׁ לוֹ מְלֵאכֶת פֶּאֶבְרִיק מִן (רוֹיֶסלֶעךְ) דְּגִימִים קִטְנִים
מְעוֹנְבָדִים עִם חוּמְץ וּמְכַר הַפֶּל כְּדִין וְהַפְּאֶבְרִיק שְׁלוֹ בְּמִדִּינַת פְּרִיֶסְעוֹן וְהִי"ל גַּם עַל הַבְּאָהוֹן
רוֹסְעוֹן וּמְכָרָם גַּם כֵּן אָבֵל הַנְּאָמָן שְׁלוֹ הַיּוֹשֵׁב בְּהַפְּאֶבְרִיק שְׁלַח לְאָדָם אַחַד חֲמָשִׁים חֲבִיטוֹת
רוֹסְעוֹן אֲשֶׁר בְּצוּנָאָתוֹ שְׁצִנָּה לְשַׁלּוֹחַ לוֹ עַל יְדֵי בְּאָהוֹן נְשַׁלְּחוּ לוֹ בְּלֵא שׁוּם אֲדַרְאָן אֲלֵא
שְׁעַל יְדֵי שְׁלֵא נִכְתַּב הָאֲדַרְעֶסֶע כְּהַנְּגוֹן לֹא נִלְקַחוּ מִהַבְּאָהוֹן וְגַם לֹא מְכָרָם בְּהַשְׁטֵר מְכִירָה
וְלִכְאוּרָה הַחֲמִץ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל הַמוֹכֵר אִף שְׁהַלּוֹקֵם קִבְּלָם עַל אַחֲרִיּוֹתוֹ עַל יְדֵי שְׁצִנָּה
לְשַׁלּוֹחַ לוֹ וְהִי כְּהוּצִיא עַל פִּיו מְכַל מְקוֹם לֹא זָכָה בְּשׁוּם קִנְיָן וְרַק הָאֲחֲרִיּוֹת הִיָּה עַל
הַקּוֹנָה אוֹ עַל הַפְּעֵרוֹאֵלְטוֹנָג מִהַבְּאָהוֹן אָבֵל רו"מ צִידָד מְפָנִי שְׁפַתְבַּה שֵׁט"מ שְׁאָם נְשַׁפַּח
אִיזוֹ חֲמִץ הַפֶּל בְּמִתְנָה לְהַנְּכָרִי הַקּוֹנָה מְעַכְשָׁיו אַגַּב קְרַקַע וְהוֹדִיעַ זֹאת לְהַנְּכָרִי עֵתָה קוֹנְדָם
שְׁקִנָּה מֵאִתּוֹ בַּחֲזָרָה הַחֲמוּצִים וְגַם הָרִי בִּישְׁלַח חֲמִצּוֹ וְעֵשָׂה שְׁטֵר מְכִירָה וְגַם הוּא מְשׁוֹנְעָבָד
לְהַבְּאָהוֹן בְּתוֹרַת מְשֻׁכּוֹן עַכְתָּ"ד שְׁאַלְתוּ: הִנֵּה מ"ש שְׁנִכְתַּב בְּהַשְׁטֵר מְכִירָה שְׁהַנְּשַׁפַּח יְהִיָּה
בְּמִתְנָה אִם הַמוֹכֵר קָרָא נִסְחָה שֵׁט"מ בְּפִיו לְפָנֵי הַנְּכָרִי הַקּוֹנָה וְאָמַר גַּם לְשׁוֹן הַמִּתְנָה
בְּוֹדָאֵי יֵשׁ לְהַקֵּל דְּגַם לְשִׁיטַת הַמַּק"ח דְּבִסְתָם מוֹכֵר חֲמִץ הָיִי כְּאִין מִינּוּ דְּוִיעַ מְכַל מְקוֹם
בַּנ"ד הָרִי כְּכָר מְכַר לוֹ מִמִּין זֶה עֲצָמוֹ וְגַם דְּבַרֵי הַמַּק"ח תְּמוּהִים דְּהֵא בְּאוּמֵר נְכִסֵּי לְפָלוּנִי
קָנָה כַּמ"ש בַּח"מ סִימָן רִי"ח סַכ"ד וְכו"ה בְּתִשׁוּ רַע"א מ"ת סִימָן ז' וְכו"פ בְּתִשׁוּ שׁו"מ
מ"ת ח"ד סִימָן י' אֲלֵא שְׁלֵא הַבִּיא רְאִיָּה הַנְּגַל וְכו"ה בְּנִסְחָה שֵׁט"מ מִהַגְּאוֹן הַקְּדוּשׁ ר"נ
אֲדַלִּיר שְׁהַדְפִּיס הַח"ס מוֹכַח דַּס"ל כֵּן וְגַם מִהַפְּמ"ג סוּף סִימָן תַּמ"ח מוֹכַח כֵּן.

אָבֵל אִם לֹא קָרָא בְּפָנָיו הַשֵּׁט"מ בְּנִסְחָה הַמִּתְנָה אִין שׁוּם תּוֹעֲלַת בְּמָה שְׁנִכְתַּב כֵּן בְּהַשֵּׁט"מ
דְּבַמְטִלְטִלִין אִין שְׁטֵר קוֹנָה כְּלָל גַּם בְּיִשְׂרָאֵל גַּם לְמַש"פ כַּמ"ש בְּרִש"י ב"ק ע"ט וּמְכַל
שְׁכַן לְנְכָרִי דְּגַם בְּקְרַקַע אִין שְׁטֵר עוֹשֵׂה קִנְיָן כַּמ"ש בְּתוֹסְפוֹת קִידוּשִׁין י"ד אֲלֵא דְּאִם
הַקּוֹנָה שְׁצִנָּה לְשַׁלְּחָם הוּא יִשְׂרָאֵל כִּינּוֹן שְׁהַנְּאָמָן שְׁלַחָם ע"פ צוּנָאָתוֹ וְשְׁלִמּוּתוֹ יֵשׁ לֹא מֵר
דְּהַגְּבָהָה וּמְשִׁיכָה שְׁעֵשָׂה הַנְּאָמָן זָכָה הַקּוֹנָה בְּהַחֲמִץ דְּגַם בְּמְשִׁיכַת מוֹכֵר עֲבוּר הַלּוֹקֵם
דַּעַת הַמְּבִי"ט בְּתִשׁוּ דְּמַהֲנִי וְגַם לְשִׁיטַת הַשֵּׁע"מ חו"מ סִימָן ר' הַחּוֹלֵק עָלָיו וְאִנִּי בְּתִשׁוּ
לְהַרְבּ אַבְד"ק וְאַלִּישְׁטֵשִׁיק הָאֲרַכְתִּי הַרְבֵּה בְּכַמְּהָ רְאִיּוֹת אָבֵל בַּנ"ד שְׁהַנְּאָמָן שֶׁל הַסּוֹחֵר
עֵשָׂה זֹאת יֵשׁ לֹא מֵר דַּלְכ"ע מְהִנִּי אָבֵל בְּאֵמַת גַּם בְּזָה יֵשׁ עֵיקוּלִי וּפִישׁוּרִי דְּכִינּוֹן שְׁהוּא
שְׁלּוּחוֹ שֶׁל מוֹכֵר וְאַפְטֵרוֹפּוֹס שְׁלוֹ נִידוֹ כִּידוֹ לֹא יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׁלּוּחוֹ שֶׁל לּוֹקֵם וְע' בְּש"ף
רַסִּי קַפ"ה וּבַנְּה"מ שְׁם וּבַקְצָה"ח סִימָן קַכ"ה סַכ"ד וּבַמַּח"א הַל' שְׁלּוּחִין סִימָן ד' וְשׁו"ת
פְּרִשְׁת מְרַדְכִי חַחו"מ סִימָן ט' בְּאוּרְךָ בַּכ"ז וּבַפְּרִט אִם הִיָּה הַקּוֹנָה עַפּו"ם הָרִי אִין זְכִיָּה
וּשְׁלִיחוֹת לְעַפּו"ם וְגַם יֵשׁ לֹא מֵר דְּהַנְּאָמָן לֹא נִתְּפּוֹן לְזָכוּת לְצוּרְךָ הַקּוֹנָה וְגַם מְסַתְמָא לֹא
הַגְּבִיָּה בְּעֲצָמוֹ אֲלֵא עַל יְדֵי שְׁלּוּחִים וְאוּלִי עַל יְדֵי עַפּו"ם וְלִכְּן אִין לְסַמְנָךְ עַל זֶה: וְגַם

מ"ש רוי"מ שְׁהִיָּה כְּמִשְׁכּוֹן בְּיַד הַבְּאֵר אֵין בְּזֶה שׁוּם צַד סְמִיכָה כְּמ"ש בְּשַׁע"ת ע"ד שׁו"ת אַרְבְּעָה טוּרֵי אָבְן וְע"ע בְּתַשׁוּ' שׁו"מ מֵהַד"ק ח"ג סִימָן ר' מ"ש בְּזֶה.

סוֹף דְּבַר שְׂבָאָם קָרָא הַשֵּׁט"מ כְּלוֹל בְּפָנֵי הַעֲכוּ"ם וְגַם עֲנִין הַמַּתְנֶה בְּמָה שְׁנִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ יֵשׁ לְהַקְל בְּפִשְׁיטוֹת וְאִם לֹא קָרָאוּ נִרְאֶה דְכִינּוֹן דְּהַחֲנוּמָן אֵינּוּ חֲמֵץ בְּעֵין אֱלָא תַעֲרוּבוֹת וּבְפִרְט הַבְּלִיעָה שְׁנִכְנַס בְּהַדְגִים הָרִי גַם בְּדָבָר הַמְעַמִּיד וְלִטְעָמָא עֲבִידָא יֵשׁ לְהַתִּיר בַּהֲפ"מ עַל יְדֵי הַשְּׁלֶכֶת הַנָּאָה כְּמ"ש בַּח"י סִימָן תַּמ"ב סִקט"ז וְע"ש בַּא"ר שְׁדַחָה דְבָרֵי חַח"י וְלִדְיָנָא מְסִיק דְבִדְעֵבֵד שְׂרִי ע"ש וְאָף דְבִשׁוּ"ת נִטְע שְׁעִשׁוּעִים סִימָן ח"י חוֹלֵק עַל זֶה מְפַל מְקוֹם סִימָן לְצַדֵּד לְהַקְל לְעֲנִין חֲמֵץ שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפְּסַח וְכ"ה בְּשׁוּ"ת הַש"מ סִימָן ט"ו וְע' בְּשׁוּ"ת פְּרִי תְבוּאָה סִימָן ל"ב כְּמָה צְדָדִי קוֹלָא וְע' שׁוּ"ת בִּי"צ יו"ד ח"א סִימָן קל"ז וְמ"ש מְדָבְרֵי הַרְאָב"ן שְׁהִבִיא בְּתַשׁוּ' ח"ס חֲאוּ"ח סִימָן ק"ו ע"ע בַּתוּי"ר יו"ד סִימָן קי"ב בְּשֵׁם תוֹסְפוֹת דְּפִסְחִים ו' ע"ב בְּזֶה וּמְפַל מְקוֹם בַּנ"ד שְׁהִי"ש שְׁנַתְהִנֵּה בּוֹ הַחֲנוּמָן יֵשׁ בּוֹ הַרְבֵּה חֲלָקִים מְמִינִים אֲחֵרִים.

נִרְאֶה לְהַתִּיר עַל יְדֵי הַשְּׁלֶכֶת הַנָּאָה דְמִי הַחֲמֵץ שְׁבִהַחֲנוּמָן וְע' בְּשׁוּ"ת דְבָרֵי חֲכָמִים סִימָן ק"א וּבַהֲגָהוֹתֵי לֹאוּ"ח הַבְּאֵתִי מְדָבְרֵי כְּמָה מְחַבְּרִים וְעכ"פ אֵין בּוֹ יוֹתֵר מְחַלֵּק א' מַט"ז חֲמֵץ וְיִוֹכַל לְהַקְל כֹּן לְמַכְרֵם לְעַכּוּ"ם וּבַהֲשְׁלֶכֶת חֲלָק א' מַט"ז מֵהַחֲנוּמָן שְׂבִי וְאָף שֶׁהַמַּק"ח סוֹף סִימָן תַּמ"ז צִינְדֵד לְהַקְל גַּם בְּאֲכִילָה כְּבָר הַעֲלָה בְּמַגֵּן הָאֱלָף שֵׁם דְּכַנְתַּעֲרַב קו"פ בַּמְבַּשָּׂא"מ אֵין לְהַתִּיר אֱלָא בְּהַנָּאָה לְכֹן נ"ל כַּנ"ל: וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי סִימָן קַפּוֹ לְהַרְבּ וְכו' מו"ה מְרַדְכֵי טוֹדְרוֹס רֵאוּ עֲנוּנְאָלְד נ"י אַבְד"ק דּוּבַעֲנָקָא מְחוּז לּוּבְלִין.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאֶחָד שְׁיֵשׁ לוֹ בְּאֵר נוֹבַע הֵיטֵב סְמוּךְ לְבֵיתוֹ שְׁשָׂאֵב מִמֶּנּוּ מִיָּם בְּחַג הַפְּסַח וּבִיּוֹם ז' שֶׁל פְּסַח שְׂאָבוּ מִשֵּׁם מִיָּם לְהַתְּבַשְׁלִין לְצוּרָה יו"ט וְסַגְנוֹ הַמִּיָּם דְּרַךְ בְּגָד עַב וְאֲח"ז הַלֵּךְ אֶחָד מִבְּנֵי בֵיתוֹ לְשָׂאוֹב מִשֵּׁם מִיָּם וּמִצָּא בְּהַדְלִי חֲתִיכַת לַחֵם תִּיכַף בְּעֵלְיָתוֹ מֵהַבָּאָר וְרו"מ הַתִּיר הַתְּבַשְׁלִין דְלַעֲנִין פִּירוּרִין סְמָךְ ע"ד הַמְקִילִין גַּם בַּתוּה"פ עַל יְדֵי סִינּוֹן בְּבָגֵד עַב כְּמ"ש הָרַב בְּש"ע סִימָן תַּמ"ז וּבְקו"א לְסִימָן תַּמ"ב לְהַקְל בְּשַׁע"ת וְנִגְדֵד חֲשֵׁשׁ כְּבוֹשׁ מַעַל"ע סְמָךְ עַל שׁוּ"ת טטו"ד תְּלִיתָאָה סוֹף סִימָן רִי"ד דְּבַבְאָר שְׁהַמִּיָּם נוֹבְעִים כָּל שְׁעָה מְקַרְרִים הַמִּיָּם וְל"ש בְּהוֹ שְׂבִי עַכְתָּ"ד: הִנֵּה בְּמָה שְׁהִבִיא מֵהַטְטו"ד רְאִיתִי בְּשַׁד"ח מְעַ"ר חו"מ סִימָן ד' אוֹת ט"ו שְׁהִבִיא בְּשֵׁם ס' רוּחַ חַיִּים שְׁהַעִיר בְּסִבְרָתוֹ וְדַחָה עַפ"ד הַט"ז סִימָן תַּס"ז סִקִּי"ז דְּמִינְרֵי בְּמִיָּם שְׂבַבְאָר וְכַתֵּב דָּאֵם שְׁהָה מַעַל"ע לְכ"ע אָסוּר וְלַעֲנ"ד מְלַבֵּד דֵּיֵשׁ לּוֹמֵר דְּמ"ש הַט"ז וְנִרְאֶה דָּאֵם שְׁהָה מַעַל"ע לֹא קָאִי עַל דִּין הַבָּאָר אֱלָא בְּשְׁהָה בְּמִיָּם שְׂבַבְלִי וְתַדַּע דָּאֵם לֹא כֹן לְמָה לִיָּה לְמִימֵר דְּאֶפְשָׁר שְׁהַרוֹקֵחַ ס"ל כְּהַרְשָׁב"א דְּצוּנָן אוֹסֵר הָרִי יֵשׁ לּוֹמֵר דְּהַרוֹקֵחַ חֲשֵׁשׁ שְׂמָא הִנֵּה כְּבוֹשׁ מַעַל"ע אִם הִיוּ מְחֻזְקִין שְׁהִיָּה בְּהַבָּאָר וְבַע"כ דְּלִיתָא אֲבָל יֵשׁ לּוֹמֵר דְּסִבְרָא לִיָּה דְּסַפֵּק כְּבוֹשׁ מוֹתֵר וְלֹא מְחֻזְקִין מְזַמֵּן לְזַמֵּן בְּצוּנָן וְדִלָּא כְּהַמַּג"א סִקִּי"ט וְכַמ"ש בְּחִידוּשֵׁי רַז"ה לְהוֹכִיחַ כֹּן מֵהַט"ז בִּיּו"ד סִימָן ק"ה סִק"ג וּמְסִי' תַּס"ז סִקִּי"ז הַנְּ"ל דְּחוֹלֵק עַל הַמַּג"א ע"ש וְזֶהוּ כְּמ"ש וְגַם אִם לֹא נִימָא כֹן מְפַל מְקוֹם הָרִי בַּט"ז יו"ד סִימָן קל"ה סִקט"ו נְחַלֵּק בְּאַמַּת עַם הַנֶּתֶךְ שֵׁם בְּדִין כְּבוֹשׁ לְסִירוּגִין אִם כֹּן יֵשׁ לּוֹמֵר דְּהַט"ז לְשִׁיטָתוֹ שֵׁם דְּמַחְמִיר גַּם בְּכְבוֹשׁ לְסִירוּגִין לְכֹן גַּם בְּבָאָר אָסוּר מָה שֶׁא"כ לְשִׁיטַת נַה"ךְ וְכַדְבָּרֵי פְּסַק הַמַּנ"י כְּלָל כ"ד בְּשֵׁם חוֹתְנוֹ וְע' בַּמַּש"ז רַסִּי' ק"ה בְּזֶה אִם כֹּן גַּם בְּבָאָר יֵשׁ לְהַקְל.

ומ"ש עוד השד"ח שם שְׁמֵדְבָרֵי תְשׁוּ' בְּנִין עוֹלָם שְׁהוּבָא בַפֶּת"ש סִימָן תס"ז שְׁפֶתֶב דְּבָבָא יֵשׁ לוֹמַר דְּאִין מְחִזְיָין בְּצוּגוֹן מְזַמֵּן לְזַמֵּן מוֹכַח דְּאִיפָא דִּין פְּבוּשׁ הִנֵּה לְדַעַת הַב"ע הָרִי בְּלֵאוּ הִכִּי מוֹתֵר מְשׁוּם דְּאִין מְחִזְיָין מְזַמֵּן לְזַמֵּן וּבְעַיָקָר דִּין פְּבוּשׁ בְּסִירוּגִין הִנֵּה גַם בְּשׁו"ת מְעִיל צְדָקָה סִימָן ל"ה פֶּסֶק בְּפִשְׁטוּת דָּאם נְחֻלְפוּ הַמֵּיִם וְגַם בְּהוֹצִיאֵו פְּרָגַע וְחִזּוֹר וְהַכְּנִיסוּ בְּאוֹתָן מֵיִם עֲצָמָן יֵשׁ לְהַקֵּל ע"ש וע' בְּעַקְרֵי הַד"ט ל"ו ד סִימָן ז' אוֹת י"ט שְׁהִבִּיא כֹּן בְּשֵׁם הַגו"א בְּשֵׁם קַבְלָה מְחַכְמֵי מְנֻטּוּבָה וע"ש בְּשֵׁם ח"א קַבְלָה מְמַהֲר"ם פְּרוּבִינְצְאֵלִי דְּגַם בְּנִעְנַע הַמֵּיִם בִּינְתֵימִים לָא הָוִי פְּבוּשׁ וְהוּא פִּקְפִק ע"ז ועכ"פ בְּבָאָר שְׁמַיִם חֲדָשִׁים נוֹבְעִים וּמִתְעַרְבִים יֵשׁ לוֹמַר כְּדַעַת טטו"ד וע"ע בּוֹכֵל"א יו"ד אוֹת כ' וְשֵׁם ח"ג אוֹת כ' בְּזֵה בְּאִנְרָה.

אָבֵל מְכַל מְקוּם קִשְׁיָה לְסִמְנָה ע"ד הַטט"ו בְּזֵה פִּינּוֹן דְּגַם מֵיִם הֶרְאִשׁוּנִים מְקוּדָם הַמְעַת לַעַת עוֹד מְעוֹרְבִים שְׁם דִּישׁ בְּהֵם שְׁיַעוֹר כְּבִישָׁה אִין לְנוּ לְהַמְצִיא לְהַקֵּל עַל יַדִּי שְׁגַם מֵיִם חֲדָשִׁים הַנוֹבְעִים מְעוֹרְבִים בְּהֵם וְהֶרְאוּנִי בְּחִמ"ד הַלְכוֹת תַּעֲרוּבוֹת סוּף סִימָן כ"א שְׁנִסְתַּפֵּק בְּדָבָר זֶה אִף יֵשׁ לְצַדֵּד דְּכָבֵר הָאָרִיף בַּש"ש לְהַקְצֵה"ח ש"ג פ"ה דְּכִינּוֹן דְּלֵא אָמְרִי כֹּל הַטּוֹמְאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן אֵלֵא בְּתַרוּמָה וְקִדְשִׁים אִין לְהַחְמִיר בְּחֻשׁ מְשֵׁהוּ בְּחִמ"ז מְזַמֵּן לְזַמֵּן ע"ש וּבַע"כ דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּהִכָּא לִיפָא חֲזוּמַע"ק שְׁאִין הַמֵּיִם בְּחִזְקַת בְּדוּקִים כַּמ"ש בַּפמ"ג וּפְתַחֵי נִדָּה וְהוּבָא בְּהַגְהוּמֵי לַאו"ח אִם כֹּן בְּמֵיִם אִף דְּגַם בְּמֵי גְשָׁמִים יֵשׁ לוֹמַר גַּם כֹּן שְׁהֵם בְּחִזְקַת בְּדוּקִים כְּשִׁירְדוּ מְהַעֲבִים דְּחֻטִּים בְּעֵבִים אִף שְׁנִנְדָּמָן כֹּן כְּדֵאִיתָא בְּמִנְחוֹת ס"ט מְכַל מְקוּם לָא שְׁכִיחַ כָּלֵל אָבֵל מַעַת שְׁנִפְלוּ בְּאָרְץ שְׁמָא הִנֵּה שְׁם חִמ"ז בְּנִהָרָה אוּ בְּבוֹר וּמַמל"מ כְּמוֹ דְּאִין מְחִזְיָין לְהַקֵּל הִכִּי נְמִי ל"מ חֲזוּ"ת מְמַקּוּם לְמְקוּם אָבֵל בְּבָאָר הַנוֹבֵעַ הָרִי בְּנִינְדֵי הַנְּבִיעָה שְׁבַמְקוּם הַבָּאָר הַמֵּיִם בְּדוּקִים שׁוֹב אִיפָא חֲזוּמַע"ק לְהִתֵּר וְאִין לְהַחְזִיק מְזַמֵּן לְזַמֵּן וּבְזֵה יֵשׁ לְקַיֵּים הוֹרָאת תְשׁוּ' בְּנִין עוֹלָם שַׁבְּת"ש הַנְּ"ל וְלִכְּן יֵשׁ לְקַיֵּים הוֹרָאת רו"מ וְאִין לְעַרְעֵר עָלָיו (וּלְפמ"ש הַל"ש בַּחֲוֵי דִּינִים סַק ע"ב דְּדוּקָא בְּדַרְבָּנּוֹן אִין מְחִזְיָין מַמל"מ אָבֵל בְּדִאוּרֵייתָא מְחִזְיָין אִם כֹּן יֵשׁ לוֹמַר דְּלְהַקֵּל מְחִזְיָין מַמל"מ גַּם בְּדַרְבָּנּוֹן כַּמ"ש כַּה"ג הַשְּׁ"ף בִּי"ד סִימָן שִׁי"ג סַק"ד וְכ"ה בְּר"ן סוּפ"ב דְּכְתוּבוֹת וּבַכ"מ פִּי"ד מַעֲדוֹת ה"ג אִם כֹּן יֵשׁ לוֹמַר דְּמַהֲנֵי שְׁפִיר חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא שְׁל מֵי גְשָׁמִים וַיֵּשׁ לְהַקֵּל גַּם מְזַמֵּן לְזַמֵּן וְדו"ק וְעַתוּס' חוֹלִין י"א סוּע"ב בַּד"ה לַר"מ וְכו' אֲדַרְבָּא הַעֲמֵד וְלָד בְּחִזְקַת שְׁאִינוּ קְדוּשׁ בְּבִכּוּרָה שְׁהִיָּה חוֹלִין בְּמַעֲצֵי אִמּוֹ וְכו' ע"ש אִף שְׁהוּא כְּעִין חֲזָקָה מַמל"מ וְהַעֲרִנֵי לָזֶה ח"א וַיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין חֲזָקָה דְּדִינָא לְחֲזוּהַנ"י וְע' בַּשַּׁעַת"מ פ"ט מַטו"מ וְשׁו"ת אָמְרִי אִשׁ חִי"ד סִימָן י"ב מְהָא דְּחוֹלִין ע"ז ב' וַיְבַמּוֹת ל"א וּבְכוּרוֹת מ"א וע"ש מ"ש בְּזֵה): סִימָן קַפְז לְהַרְבֵּה הַג"ג וְכו' מו"ה מְנַחֵם שְׁלַמָּה אֲבַעֲנָד נ"י אַבְד"ק נַעֲמָרוּב.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאֶחָד שְׁגִירֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ בְּשַׁנַּת תְּרַנ"ח בְּשֵׁם יַעֲקֹב כִּי כֹן הִנֵּה נִקְרָא בַּכ"כ וְנִשְׂאָ אִשָּׁה אַחֲרַת וְאַחַר כְּמָה חֲדָשִׁים כְּתַב לְרו"מ שְׁנִקְרָא לְתוֹרָה בְּשֵׁם יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבְכֻנָּה הַעֲלִים שְׁם זֶה לְנִקְוֹם בְּהָ אֵת נִקְמָתוֹ בְּמַעוֹת שְׁנַתָּן לָהּ לְקַבֵּל גִּט וְרו"מ הִרְעִישׁ עָלָיו עַד שְׁבָא וְגִירֵשָׁה שְׁנִית וְעַתָּה נִנְדָּמָן לָהּ שְׁיָדוּף וְנִשְׁתַּדְּכָה וְהַחֲתוּן רוֹצֵה שְׁתַּנְּשָׂא לוֹ מִיָּד תוֹף ג"ח מִן הַגִּט הַשְּׁנִי וְאִם לָאוּ יַחְזוֹר בּוֹ מְהַשְׁיָדוּף וְרו"מ צִיָּדָד דְּכִינּוֹן שְׁכָבֵר נִשְׂאָ אִשָּׁה אַחֲרַת וּבִזוּה"ז יֵשׁ חֲדַר"ג גַּם הַחוֹלְקִים עַל ר"ת שְׁבַתוּס' גִּיטִין צ' וְש"ע א"ע סִימָן י"ג ס"ט מוֹדִים לְהַקֵּל וְהִנֵּה בְּגוּף הַשְּׁאֵלָה כְּבָר הָאָרִיף בְּשׁו"ת מְאִיר נְתִיבִים

סימן כ"ו באחד שפסר מודעה מקודם על הגט והעלים שם אחד בכונה והעלה דשם שנקרא בכ"כ דינו פתניכא שהפל קורין בה דכשר בדיעבד וגם לכתחלה יש לצדד דכשר ובדבר המודעה הרי ביטל כל מודעי ואף שאומר שבכונה העלים שם א' דברים שבלב אינו דברים וגם אאמע"ר ואף שבט"ג בליקוטי שמות אות לה רמז לדברי מא"נ והניחו בצ"ע וכפי הנראה פננתו להא דמבואר בסימן קכ"ו סכ"ב בלא פתב ווי"ן הארופין דאם הבעל ערער ואמר שנתפנון לשנות פסול וע"ש בטור בשם עיטור ובג"פ ס"ק ס"ה וע"ע כה"ג בתשו' הרא"מ ח"א סימן ס"ו ונו"ב מ"ת א"ע סימן ק"ט אבל הנה גם בתשו' רח"ש סוף סימן ס"ג מיקל בכה"ג משום דאמע"ר ובתשו' תא"ס סימן ל"ד וסימן ר"א העלה דדוקא היכא דשינה בגוף הפתיכה וניכר לכל מהני הערעור מה שאין פן בהעלמת שם אחד וגם בתשו' שו"מ תליתאה ח"א סימן ט"ז העלה פן ותדע שהרי בכל שאר מקומות שפבואר בפוסקים דכשר בדיעבד פגון בלא פתב שם אביו וכדומה לא נזכר בשום מקום שיהא מועיל ערעור הבעל וע' בשו"ת ברפת יוסף חא"ע סימן ס"ג אות כ"ב כ"ג שהעלה דגם הט"ג שהניח דברי מא"נ בצ"ע היינו היכא שפסר מודעה מקודם אבל בלא מודעה לכ"ע יש להקל והביא מפסקי מהרא"י סימן רי"א דהיכא שנשבע שאין לו שם אחר לכ"ע פשר וגם היכא שהעלים שם אחד ואומר שהיה מוכרח להציל ממונו על ידי זה אין חשש ע"ש היטב ואם פן בנ"ד שנשא אשה אחרת ואיכא חדר"ג אין לחוש לערעורו פלל וגם העליתי בתשו' אחת להרב וכו' אבד"ק קאלביעל נ"י דלא מהני ערעור הבעל אלא בערער מיד אחר הגט אבל בעבר יום או יומים אחר שנתבטל אמתלאתו ושתק לכ"ע אין חשש והבאתי ראיה מש"ס דכתובות פ"ג ע"א מסתברא מלתא דר"י בעורר אבל בעומד מגופה של קרקע קנו מידו ופירש"י דבעומד יום או יומים ושתק ואחר כך ערער ל"מ דהשתא קהדר ביה ולמדוהו לטעון פן והבאתי מתשו' הרשב"א שבכ"י חו"מ סימן שט"ז שהביא מהש"ס הנ"ל לנידון שלו וגם הבאתי מתשו' רשד"ם חו"מ סימן שכ"ג ושער אפרים סימן קל"ג שכתבו כה"ג ע"ש ואם פן פיון שנשא אשה אחרת קודם הערעור וגם אחר כך עברו פמה חדשים ושתק לכ"ע אין לחוש לערעורו ולכן לע"ד בחנם החמיר רו"מ שיגרשנה שנית ואם החמיר פן לצאת מחשש איסור תורה עכ"פ אין להחמיר בזה לענין חשש הבחנה דרבנן פיון דמדינא לא היו צריכים לגט שני פלל גם מחשש לעז וגם החולקים על ר"ת מודים בזה ויפה פסק רו"מ סימן קפח להרב הה"ג וכו' מו"ה שמעון צבי ונינער נ"י אכד"ק קריפטש מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה שרגילה בזיבת דבר לח לכו והרגישה בימי טהרתה ולא בדיקה וגם היא נו"נ ונוסעת בדרך עם אנשים ואי אפשר לה לבדוק פלל אפילו בכתונת ורו"מ הביא דברי החכ"א ופת"ש סימן ק"צ סוף ס"ק ק"ג שצידד להקל ובשו"ת ב"ש ח"ב סימן ל"ו חולק עליו וסיים דנשתקע הדבר ולא יהיה נאמר: והנה מ"ש הב"ש מדברי הראב"ד בבעה"נ דרוב דמים באשה טמאים וגם לשיטת רנ"ה הוי סד"א ולהחמיר לענ"ד ליתא דהא פל טעמו של החכ"א משום דבאשה זו שרגילה בזיבת דבר לח ובדיקה כמ"פ ונמצאה טהורה אם פן הרי איכא באשה זו רובא להיפוח והרי מבואר במהרש"א פ"ק דכתובות ובכ"ש א"ע סימן ס"ח סק"ג דהא דתלינו בבוגרת בדם בתולים משום דדם נדה שלא בשו"ו לא שכיח ובעכ"ל דהא דבהרגישה שלא בשו"ו ולא מצאה פלום טמאה משום דאין דרף אשה להרגיש שלא בשעת ונסתה אבל באשה זו שדרפה להרגיש זיבת דבר לח ויש לנו במה

לתלות כמו דתולין בבוגרת בדם בתולים פן הכי נמי תולין בנ"ד בליקה לבנה שדרפה למצוא ומ"ש עוד בשו"ת ב"ש מהא דנדה נ"ז ע"ב דפריה לשמואל מהא דבמניעות והיסטות הלה אחר הרוב וע"ש ברש"י ותוספות והא הו"ל לאוקמי בהרגישה ולא בדקה דאם רוב פעמים רואית דם טהור טהורה ואם רוב טמא טמאה ג"ל"ק"מ דהתם הא ברישא דברייתא דעל בשורה ועל חלוקה מפרש בש"ס דמייירי בלא הרגשה ואם פן גם סיפא מייירי דומיא דהכי בלא הרגשה לכן הוצרך הש"ס לשנויי דכיון דרוב ימים בהרגשה חיישינו שמה ארגשה ולא אדעתה ולעולם מייירי בלא הרגשה ומצאתי בשו"ת תפארת צבי להגאבד"ק גליגא ואה"ו חיו"ד סימן ל"ט שקהלה דבאשה שרגילה לראות ליקה לבנה בשעת הרגשה דיש להקל גם בהרגישה ובדקה ולא מצאה פלום וגם התה"ד מודה בזה וכתב שם גם פן דכיון דעל פי רוב מוצאת ליקה לבנה וזיבת דם אינו מצוי שלא בשעת ונסתה תולין ברוב ע"ש וע' בתשו' ד"ח ח"א סימן ל"ד וח"ב סימן ס"ו שקהלה גם פן דאם בדקה כמ"פ היטב ונמצא מראה טהור דיש להקל וגם בשו"ת שע"צ להגאון מדעעש סימן קל"ח שפסק גם פן דאם בדקה ג' פעמים ונמצאת טהורה גם בתוך ספירת ז' נקיים יש להקל בכה"ג: סימן קפט להרב הנ"ל ומה ששאל בדין אשה שלא היה אפשר לה לרחוץ פניה של מטה בהפסקת טהרה ולא רחצה ובדקה והתחילה לספור ז"נ והביא בשם שי"ט להקל בדיעבד וביוס"ד להגאבד"ק לבוב חולק עליו ומחמיר וביקש מעמדי להודיעהו חו"ד והנה במי נדה שם כתב מסבא דכיון שהיתה נקיה בבדיקה מה איכפת לן במה שלא רחצה ואף דבג' ימים הראשונים אין תולין בכתם היינו פניו דיש שינוי שמצאה כתם שלא היה בתחלה אבל אם היא מלוכלכת כמו שהיתה ואין ריעותא לפנינו אין חשש ומ"ש הרמ"א דדי אם רחצה פניה שלמטה היינו לענין למנות לכתחלה ז' נקיים וא"צ לחזור וללבוש לבנים אבל בלא רחצה פניה שלמטה וכבר מנתה ז' נקיים סגי בבדיקה לבד עכ"ד: והנה מ"ש דגם במלוכלכת אין חשש הנה בשו"ת ח"ש הנספח עם הר המור סימן ז' הביא בשם רב אחד שצייד דמ"ש הרמ"א דבעינו שיהא החלוק בדוק ונקי הוא לאפוקי אם אינה יודעת אם הוא בדוק דאז אם תמצא כתם תטמא אבל בידעת שאינו נקי אין חשש והוא דחה דהא מבואר ברוקח ומרדכי וב"י דתלבוש חלוק נקי כדי שיהא ניכר אם תראה עוד וגם בתוה"ש כתב שלא יהא הפגד צבוע מפני שלא יהא הדם ניכר לכן פסק שם דגם בשעה"ד אין להקל בכה"ג ואם פן הכי נמי בנמצא לכלוף דם בבשרה אבל בלא נמצא לכלוף בבשרה אלא שלא רחצה צדקו דברי, המ"נ להקל.

ומ"ש ביוס"ד דהרמ"א הכריע פדעת האגור להקל בשעה"ד ליתא דהתם מייירי לענין חלוק בדוק ונקי ולא נחלקו כלל לענין רחיצה ומ"ש ראיה מדברי המ"ד וש"י ס' קצ"ט דגם בשויו"ט צריכה לרחוץ בחמין שהוחמו מאתמול וכו' ליתא דהתם מבואר דמותרת לרחוץ בצונן אלא שהחמירו ע"ע שלפעמים ירחצו בחמין שהוחמו ביו"ט והיינו משום דהוי לכתחלה אבל אם כבר ספרה איזו ימים אין להחמיר לדחות טבילה בזמנה ובאמת שנעלם משניהם דברי הלבוש וד"ח שעל הרא"ש פ"י דנדה אות כ"ז דבדלא אפשר שאין לה מים פלל סגי גם בלא רחיצת מים פלל וכעת מצאתי בסד"ט סק"ג שקהיאו גם פן וכה הראני הרב וכו' בעהמח"ס משמ"ש נ"י גם ראיה מדברי הט"ז סוף ס' שפ"א דמוכח פן ולפמ"ש בסד"ט שם דיכולה לרחוץ במ"ר יש לעשות פן בלא נמצא מים ועכ"פ

בדיעבד שֶהתחילה למנות ז"נ אֶפילו רק יום אֶחָד א"צ להתחיל שְׁנֵית פְּדֻעַת הַשִּׁי"ט:
סימן קצ להֶרֶב המאוה"ג וכו' מו"ה שְׁלוֹם גַּאבֶּעַל נ"י אבד"ק ברעזוב.

מִכְתָּבוֹ הַגִּיעַנִי וּע"ד הַדו"ד שָׁפָא לִפְנֵי בְּאֶחָד שְׁשִׁידוֹךְ אֶת אַחֹתוֹ יְתוּמָה בְּהַרְשָׁאת אִמּוֹ
עִם בַּחֹר אֶחָד וְנִתְחַיֵּיב לַנָּדָן עֲבוּרָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת ר"כ וְאַחֵיו סִיפֵר לְהַמְחִיזוֹתוֹ שֶׁהִנָּדָן יִהְיֶה
מִבֵּית הַנְּשָׂאָר בְּעֶזְבוֹן אֲבִיהֶם הַמְּנוּחַ וַיִּמְכְּרוּ הַבֵּית אוֹ יִשְׁפִירוּהוּ עַל כַּמָּה שָׁנִים וַיִּקְבְּלוּ
שָׂכָר דִּירָה מִקְּוֵדֵם וְהַבֵּית הוּא בְּשׁוֹתְפוֹת עִם עוֹד אֵיזוֹ אֲנָשִׁים וְהֵם אֲלֵמִים וּמִתְנַהֲגִים עִם
הַיְתוּמִים שְׁלֵא פְּדַת וְעַל יְדֵי זֶה לֹא יוּכְלוּ לְהַשִּׁיג שׁוֹם קוֹנָה אוֹ שׁוֹכֵר וְהַעֲיָקָר יַעַן כִּי הַבֵּית
הוּא בְּטַאבִּילֵאצִּיעַ עַל שֵׁם אָבִי אֲבִיהֶם וְצָרִיךְ הוֹצָאוֹת לְהַשִּׁיג טַאבִּילֵאצִּיעַ עַל שֵׁם וְאֵז
הִיָּה נִקְל לְהַשִּׁיג קוֹנָה וְלָכֵן רוֹצִים הַיְתוּמִים שְׁיִתֵּן אָבִי הַחֲתָן מֵאָה ר"כ עַל הוֹצָאת
טַאבִּילֵאצִּיעַ וְאֵז יִשְׁיִגוּ קוֹנָה וַיִּסְלְקוּ מִזְּמַן אוֹ שְׁיִכְתְּבוּ וַיִּחַתְּמוּ חֵלֶק בֵּית עַל הַזּוּג בְּשִׁיּוּוֹי
חֲמֵשֶׁה מֵאוֹת ר"כ עִם עֶסְקָא וְעוֹד אֵיזוֹ זְמַן מִקְּוֵדֵם רְצָתָה אִם הַפְּלָה לְנִתְקַם הַקְּשָׁר יַעַן כִּי
נֹדַע לָהּ כִּי הַחֲתָן אֵינּוּ יֹכֹל לְלַמּוֹד כְּפִי שְׁחֻשְׁבָּה וְהַמְחִיזוֹתוֹ אָבִי הַחֲתָן כְּבָר יָדַע אֵז אֶת כָּל
הַנְּעֻשָׂה מִעֶסֶק הַבֵּית וְעכ"ז עָשָׂה כָּל טַעֲדָקִי עַל פִּי פְּקוּדַת הַרַה"צ מ"ג שְׁגִזָּר אֲנֹכֵר עַל
הַיְתוּמִים וְנִתְקַיֵּים אֵז הַשִּׁידוֹךְ בְּתַקְפּוֹ וּבְסִבְלוֹנוֹת מִחֲדָשׁ מִהַחֲתָן לְהַפְּלָה וְכֵן מִהַפְּלָה
לְהַחֲתָן וְאִם כֵּן יִשׁ לֹמֵר דִּינֵדַע וּמַחֲל וְאָבִי הַחֲתָן רוֹצֶה לְנִתְקַם הַקְּשָׁר וְרוֹצֶה רַק בְּמִזְוִמָּנִים:
הִנֵּה כְּבָר הִבִּיא ר"מ דְּבָרֵי שׁו"ת הַר הַמּוֹר סִימָן ל"ו שְׁהוּבָא בְּחִיבּוּרֵי סִימָן ר"ז סט"ו
וְגַם מְשׁו"ת חֲסֵל"א חו"מ סִימָן מ"ב דְּהַחִיּוּב לְסַלֵּק בְּמִזְוִמָּנִים דִּינְקָא וְלֹא בְּשׁוּהָ כְּסָף וּמ"ש
רו"מ דְּבִשׁו"ת הַר הַמּוֹר כְּתִב לְסִנְיָ שְׁנוֹתָן לוֹ רַק לְבִטְחוֹן הַמְּעִיָּין יִמְצָא שְׁכֻתָּה זֶה לְעִנְיָן
אִם הִיָּה תְּנַאי מְפֹרֵשׁ בְּשׁוּהָ כְּסָף דְּמִכָּל מְקוֹם אִם נוֹתֵן רַק לְבִטְחוֹן לֹא מִהֵנִי מַה שְׁאִין כֵּן
בְּסִתָּם וּבְכָרֵט שְׁנִכְתָּב בְּפִירוּשׁ לְסַלֵּק בְּמִזְוִמָּנִים וְגַם בְּשׁו"ת מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ לְהַגְאָבֵד"ק
פְּלֵאצֶּק סִימָן ס"ד מְבוֹאָר כֵּן לְדִינָא וְכֵן פְּסַקְתִּי כַּמ"פ.

וּמ"ש דְּבַנ"ד יָדַע וּמַחֲל הִנֵּה הֵגַם דְּנִתְיַנַּת סְבִלוֹנוֹת מִחֲדָשׁ מִהֵנִי שְׁפִיר לְהוֹכִיחַ עַל רִיצוּי
כַּמ"ש בְּתִשׁו" עֲבוּה"ג סִימָן ע"ד וּבב"מ סִימָן נ' פְּקַפֵּק קָצַת אָבֵל בַּנ"ד לִיכָא הוֹכְחָה כָּלֵל
שְׁנִיתְרָצָה בְּזֶה דְּאוּלֵי הִיָּה סְבוּר שְׁיִתְפָּשְׂרוּ עוֹד אוֹ שְׁהֲאָחִים יִקְנוּ חֵלְקָה אוֹ יִמְצָאוּ סוֹחֵר
אַחֵר עַל חֵלְקָה וְכָל מַחֲלָה נִגְדַּח חִיּוּב שְׁבִשְׁטֵר צָרִיךְ שְׁתַּהֲיָה בְּרוּרָה בְּלֵא סְפֵק וּכַמ"ש
הַרְשָׁפ"א וְהוּבָא בַב"י אַהֲע"ז סִימָן צ"ג דְּמֵן הַסְּתָם כָּל סְפֵק בְּמַחֲלָה מוֹקְמִינָן לְשִׁט"ח
בְּחֻזְקָתוֹ אִף שָׁפָא לְהוֹצִיא ע"ש הַיֵּטֵב וְתַבִּין: וְאוּלָּם הִנֵּה בְּתִשׁו" רַלְב"ח סִימָן קל"ד
וּבְתִשׁו" לְחַם רַב סִימָן ר"ב מְבוֹאָר דְּאִם הַנוֹתֵן שְׁנוֹה כְּסָף נוֹתֵן גַּם הַהוֹצָאָה הַנְּחוּץ לְצוּרָךְ
מְכִירַת הַשְּׁנוֹה כְּסָף נִחְשָׁב כְּמִזְוִמָּן וּמְבוֹאָר שֶׁם דְּגַם בְּנוֹתֵן בְּשׁוּהָ כְּסָף גַּם הַתּוֹסֶפֶת הִנֵּה
סְגִי ע"ש וְאִם כֵּן הִכִּי נְמִי בַּנ"ד אִם יִתְנוּ לָהּ בְּהַבֵּית גַּם דְּמֵי הוֹצָאָה הַנְּחוּץ בְּזֶה לְפַעֲלוֹל
הַטַּאבִּילֵאצִּיעַ וְשִׁיָּהִיָּה נִקְל לְמְכִירָה אֵין לְהַחֲתָן רְשׁוּת לְנִתְקַם הַקְּשָׁר וּז"ז אֵין מְקוֹם לְחַיִּיב
הַמְחִיזוֹתוֹ בְּקִיּוּם הַקְּשָׁר רַק בְּאִנְפֵּן הַנְּ"ל: וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי סִימָן קַצָּא לְהֶרֶב הַמַּאוּה"ג וְכו'
מו"ה שְׁמוּאֵל דְּוֹד פְּרִידְמָאן נ"י מו"מ"ץ ד"ק חוּסֵט בְּאַרְצֵי הַגֵּר.

מִכְתָּבוֹ הַגִּיעַנִי זֶה אֵיזוֹ יָמִים וְלֹאֲשֵׁר הַקִּיפּוּנֵי כַּמָּה טְרָדוֹת לֹא נִתְנוּנִי לְעִיָּין בְּמִכְתָּבוֹ וְגַם
עֲתָה בְּאִתִּי בְּקַצְרָה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּדָגִים שְׁנִמְלָחוּ בְּכִלֵי בִּשְׂר ב"י וְשָׁהָה שֵׁם מַעַת לַעַת
בְּצִירוֹ וְאַחֵר כְּךָ נִצְלוּ הַדָּגִים בְּחֻמָּאָה וּח"א אֲסֵר הַדָּגִים מְשׁוּם דְּכַבּוּשׁ מַעַת לַעַת כְּמִבְּנוֹשׁל
וְהַצִּיר הָיָה ד"ח כַּמ"ש הַשִּׁי"ף רַסִּי ק"ה וּמַחֲלָא לְשַׁבַּח וְהָיָה טַעַם רַאשׁוֹן שֶׁל בִּשְׂר בְּהַדָּגִים

ואפילו בכלי בשר שאב"י יש לאסור בלא הפ"מ ורו"מ חולק עליו: הנה מ"ש רו"מ דגם
לשיטת המנ"י החולק על הש"ך סי' ס"ט סקס"ח וס"ל דציר הני ד"ח היינו במלוח הרבה
כדי להתקיים לאורחא אמת שכ"ה במנ"י נשם להדיא ובש"ך סימן צ"ו סקט"ז חולק גם
כן בענין המלח דדוקא במלוח הרבה הני ד"ח וכ"ה במג"א סימן תנ"א סוף סק"כ וגם
בעיקר מחלוקת הש"ך והדרישה פבר הביא הבינו"א דברי או"ה דמבואר פהש"ך אף
דבנ"ד הנה פבוש מעל"ע וע' בתשו' מהר"ם שיק סימן קכ"ד ותשו' כת"ס סימן ע"ב
דתלו לה בפלוגתת ראשונים: אבל מ"ש רו"מ מהש"ך סימן צ"א סקט"ז בדין טהור צלול
הנה מלבד מה שראיתי בס' יד"י שגדפס מחדש שהשיג באורדע"ד הש"ך בזה אף גם
הרי פבר העלה בח"ד סוף סימן ס"ט דהעיקר לדינא פטעם ב' שפכת השע"ד דהא דאין
מליחה לכלים משום דאין המלח נכנס בחלקי העץ ולא משום דטהור מלוח וטמא תפל
ע"ש ואם פן יש להקל בנ"ד דהני גם פן נ"ט בנ"ט: ומ"ש רו"מ דבנ"ד הנה נ"ט בנ"ט
מקודם שהרי נבלע הבשר על ידי רותב וכמ"ש הח"ד רס"א צ"ה הנה זה פמה שנים
פתבתי בגליון שבדרישה שם בד"ה ובעה"ת וכו' פתב ונ"ל וזה שייך דוקא בטעם הינצא
מן הקדרה וכו' אבל כשמבשל תחלה בו בשר אף שהיה בו מים מ"מ פינון שנמחה גוף
הבשר במים הרי המים הוא כבשר והן נבלעין בקדרה וז"ש רבינו בסוף סימן זה ונ"ל
ונאסרה היורה מממשות הבשר מגיעה שנוגע בה וכו' ולא אמרינו שנוכנס תחלה במים
עכ"ל ומפורש דלא כהח"ד וכ"ה בב"י בשם שע"ד בד"ה והיא וכו' משום דיש בה ג'
נ"ט בנ"ט מן הבשר לקדרה וכו' וע"ש דמיירי שאכלו בהם רותב.

של בשר וגם אחר זה פתב דדוקא שאין מלונלכת במרק וכו' ובבדה"ב השיג דדוקא
במשות בשר ולא במרק ע"ש וכפי הנראה נחלקו בסברת הח"ד [ואחר זמן רב גדפס
ספ' יד"י וראיתי בו בס' צ"ד סקי"ט שהרגיש בזה והביא בשם כנה"ג שדחה דברי
בדה"ב וכתב דרותב הני כבשר ממש וגם הביא בשם רש"ל באו"ש מפורש דלא כהח"ד
ע"ש] וע"ע במרדכי פכ"ה סי' תש"ו דמבואר שם גם פן פלשון השע"ד הנ"ל שבכ"י:
ומ"ש הח"ד ראיה מתוס' זבחים וכ"ה במהרמ"ש חולין שם יענין בל"א חולין קי"ב
שהשיג על זה וגם דחה דברי הח"ד ואני בתשו' אחת הבאתי בזה מדברי הכ"מ פ"ו
מפהמ"ק דבמקצת ל"ש דין ממעט באכילתו והבאתי דברי הצ"ח פסחים י"ג ושעה"מ
סופ"ו מפהמ"ק מרש"י בכורות ס"א ודברי הח"ס סי' קי"ד ופלפלתי הרבה בזה ואכ"מ
ועל כל פנים לדינא ודאי אין להקל כהח"ד ובפרט בבשלו ד"ח דמבואר ברמ"א סי' צ"ה
ס"ב דגם בכלי שבשלו בו בשר אסור ומוכח לשי' הח"ד דגם אחר שהיה ב' נ"ט קודם
שבשלו הד"ח אפילו הכי מחליא לשבח ואם פן ממ"נ א"א לצרף ד"ז בנ"ד אי נימא
דהציר הני חריף: וגם מ"ש רו"מ בשם איזו מורים דיש לשער בכף ששאבו רותב בשר
כפי ערוך המדומע ועפ"ז צידד גם בנ"ד הנה לפמש"ל דברותב דינו כבשר נראה דה"נ
בנ"ד וע' בחכ"א פל"מ ו' שהביא בשם או' דאין לשער ברותב כפי המדומע וזה פמה
שנים דחיתי דבריו וביארתי דברי או"ה בע"א ומצאתי אחר כך בחמ"ד הל' בב"ח סי'
מ"א שביאר דברי או"ה כדברי והביא גם מד' מרדכי פכ"ה סי' תרצ"ז וע"ש סי' תרצ"ה.

ומפל מקום נראה דבתוחב פף לרותב י"ל דשמא נגע בבשר ולא רמיא אדעתיה גם י"ל
דהשומן צף למעלה והשומן דינו כבשר עצמו כדאיתא בחולין ק"כ ב' מאי רותב שומנא

וּפְרִיָהּ הוּא עֲצָמוֹ יִטְמָא טו"א וע"ש בְּרֵשׁ"י דְּהֵינּוּ שְׁוֵמוֹן שְׁעַל הַמָּרְק ע"ש וְלִכּוֹן קִשָּׁה לְהַקְל בְּזָה (ועמ"ש"ל סי' ר"ז בְּאִנְרָה קִצָּת בְּזָה).

ומ"ש ר"מ מְדַבְּרֵי פמ"ג באו"ח דְּסִתָּם פְּלֵי יֵשׁ שְׁלֵשִׁים בְּתוֹכוֹ הֵנָּה גַם בְּמַחְצָה"ש סי' תנ"א סק"מ מְבֹאָר פֶּן נֶאֱנִי הַבְּאֵתִי בְּמַק"א רְאֵיהָ מִתּוֹס' חוֹלִין ק' ע"ב במ"ש דְּלֵהֲר"א נִיחָא דְּגַם בְּיִוֵּרוֹת גְּדוּלוֹת י"ל שְׁהִגְעִילוּם ב"פ וע' פְּלֵתִי סי' צ"ד סק"ט דְּמוֹכַח מִזָּה דְּעַל פֶּל פְּנִים יֵשׁ בְּתוֹךְ הַפְּלִי קְרוּב לְעַרְבָּה ח' פְּעָמִים נֶגְדַּ הַפְּלִי וע' בְּשׁו"ת שו"מ מַק ח"ג סי' כ"ז מְהָא דב"מ מ' דְּמוֹכַח דְּהַפְּלִי חֲלַק שְׁשִׁית וְעַמְש"ל סי' צ"ג בְּזָה.

אָבֵל לֹמֵר שְׁיֵשׁ שְׁלֵשִׁים פְּעָמִים הַחוּשׁ מְכַחֲשׁוֹ נֶאֱנִי בְּחֻנְתִּי וְנִסִּיתִי כמ"פ וְרִאִיתִי דֵּא"א לְהַמְצִיא בְּזָה פְּלֵל תְּמִידִי וְהַפֵּל לְפִי עוֹבֵי וְגוֹדֵל הַקְּדָרָה וְלִפְעָמִים הֵיָה רַק ה' אוֹ שְׁשָׁה פְּעָמִים וְלִפְעָמִים קִצָּת יוֹתֵר.

הֵנָּה הַשְּׁבֵתִי לוֹ עַל כָּל פְּרִטֵי הַצְּדָדִים שְׁצִיָּדָה ר"מ בְּזָה כְּאֲשֶׁר בִּיקֵשׁ מְעַמְדִי וְבִגּוּף הַדִּין צְדָקוֹ דְּבָרֵי ר"מ לְהַקְל בנ"ד: וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי סִימָן קִצָּב לְהֶרֶב הַחֲרִיף וְכו' מו"ה יְהוּדָה לִיבּוֹשׁ מוֹנֵק נ"י בּוֹנְאָרְשָׁא.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וּבְדָבָר אֲשֶׁר שָׂאֵל עַל הַשְּׁמִטָּה הַרְמַב"ם הָא דְּאָמַר אֲבִי בְּבָבָא קַמָּא (ק"י) דְּמִדְּתַנּוּ בְּמִתְנִיתִין נְתוּן הַכֶּסֶף לְאֲנָשֵׁי מְשָׁמֵר וּמֵת אִין הַיּוֹרְשִׁים יְכוּלִים לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ שְׁנֵאָמַר וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִפְהֵן לוֹ יִהְיֶה וְאָמַר אֲבִי ש"מ כֶּסֶף מְכַפֵּר מְחַצָּה דְּאִי לֹא מְכַפֵּר הו"א מְהִדֵּר לִיּוֹרְשִׁים מ"ט אֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא יִהְיֶה לִיָּה וְהַרְמַב"ם הַשְּׁמִיט ד"ז וְגַם בְּתוּ"ט תְּמָה ע"ד הַרְע"ב שְׁכַתְּבַת בְּמִתְנִי דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּכָבֵר זָכָה בּוֹ וְלֹא בִיָּאֵר מְשׁוּם דְּכֶסֶף מְכַפֵּר מְחַצָּה: הֵנָּה נִרְאָה דְּשִׁפִּיר הַשְּׁמִיט הַרְמַב"ם ד"ז דְּלִכְאוּרָה קִשָּׁה לְכַמ"ש הַרְדָּב"ז ח"א סי' ר"ד וּבְכַנְה"ג ח"מ סי' ט"ו בַּהֲגַב"י אוֹת ח"י דְּבִאֲוֹמְדָנָא דְּמוֹכַח מְהֵנִי לְהַחְזִיק מְמוֹן וְלֹא לְהוֹצִיא אִם פֶּן אִיף דִּיִּיק דְּכֶסֶף מְכַפֵּר מְחַצָּה מְשׁוּם דֵּאל"כ הָאִיפָּא אֲוֹמְדָנָא הָרִי פִּינּוֹן שְׁנַתְּנָן כְּבָר הַכֶּסֶף לְאֲנָשֵׁי מְשָׁמֵר י"ל דל"מ אֲוֹמְדָנָא לְהוֹצִיא אָבֵל נִרְאָה דְּעִיָּקֵר טַעְמּוֹ שְׁל הַרְדָּב"ז דְּאֲוֹמְדָנָא אִינוּ דְּבָר בְּרוּר אֲלֵא דַע"פ רֹב הוּא פֶּן וְכִינּוֹן דְּקִי"ל דְּאִין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַה"ר לֹא מְהֵנִי לְהוֹצִיא: וְהֵנָּה הַפ"י פְּתוּבּוֹת י"ב ע"ב הַעֲלָה דְּמֵאֵן דְּסוּבֵר בְּרִי וְשָׂמָא בְּרִי עֲדִיף וּבֵא"י אִם הַלּוּיִתְנִי חֲזִיב בַּע"כ ס"ל דְּהוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַה"ר וּבב"ב קל"ה א' מְבֹאָר דְּאֲבִי סוּבֵר דֵּא"י אִם הַלּוּיִתְנִי חֲזִיב וְאִם פֶּן ס"ל דְּהוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַה"ר אִם פֶּן שִׁפִּיר דִּיִּיק דְּכֶסֶף מְכַפֵּר מְחַצָּה דֵּאל"כ תִּיָּהֲדֵר מְשׁוּם אֲוֹמְדָנָא דְּלִשְׁיִטְתּוֹ הָא מְהֵנִי אֲוֹמְדָנָא גַם לְהוֹצִיא מְמוֹן אָבֵל לְדִידֵן דְּקִי"ל דֵּא"ב אַחַה"ר נִדְּחָה דְּיוֹקוֹ שְׁל אֲבִי וְלִכּוֹן הַשְּׁמִיטוֹ הַרְמַב"ם וּמִיָּנְשָׁבִים דְּבָרֵי, הַרְע"ב.

וְעוֹד נִרְאָה דְּהֵנָּה לְכֹאוּרָה קִשָּׁה אִיף דִּיִּיק דְּמְכַפֵּר מְחַצָּה הָרִי י"ל דְּבִאֲמַת אִינוּ מְכַפֵּר וְאִיפָּא אֲוֹמְדָנָא אֲלֵא דְּשִׁאֲנִי הָכָא דְּגִלִּי קָרָא דְּלַכְהֵן לוֹ יִהְיֶה וּקמ"ל דְּלֹא מְהֵנִי הָכָא הָאֲוֹמְדָנָא וְגוּזָה"כ הוּא אוּלָם נִרְאָה דְּהֵנָּה בְּהָא דְּפְרִיָהּ אֲלֵא מַעְתָּה חֲטָאת שְׁמַתּוֹ בְּעֲלִיָּה תִיְפּוֹק לְחוֹלִין דְּאֲדַעְתָּא דְּהִכִּי לֹא אֲפָרְשָׁה וּמְשַׁנֵּי הַלְכָתָא גְּמִירִי לָהּ הַקִּשָּׁה הַרְאָב"ז דְּנִיָּלוּף מִיָּנָה דְּלֹא אֲזַלִּינּוּ בְּשׁוּם מְקוּם בְּתֵר אֲוֹמְדָנָא וְתִיָּרֵץ דְּאִין לְמִידִין ק"ו מְהִלְכָה וְהוּבָא בֵּא"ס"ז וְאִם פֶּן הָכָא אִי נִיָּמָא דְּגִלִּי קָרָא שׁוּב תִּיְקַשֵּׁי דְּגִמּוֹר מִיָּנָה וְכַה"ג כְּתַב בְּנֵה"כ יו"ד סי' רכ"א ע"ד ה"ט"ז סקמ"ב דל"ש לֹמֵר שְׁאֲנִי הָכָא דְּגִלִּי קָרָא דְּאִם פֶּן תִּיְקַשֵּׁי נְגִמּוֹר מִיָּנָה וְשַׁכ"ה סוּגִיַת הַש"ס ע"ש וע' פְּסָחִים ע"ה א' גְּלִי רַחֲמֵנָּא הַתָּם דְּתַנּוּר שְׁגֵרְפוֹ אִין זָה צְלִי

אש וילפינו מינה דבכל מקום דינא הכי ע"ש: והנה בבכורות ט"ז א' מנין לתמשה חטאות מתות ת"ל ממפריס הפרסה טמא ופריה הא הלכתא גמירי לה ומשני דאיצטריה קרא ללאו ע"ש ולפ"ז הדק"ל דגיליף מינה דל"מ אומדנא וצ"ל דכסף אינו מכפר וקרא דלכהו לו יתיה קמ"ל דלא אזלינו התם בטר אומדנא ושוב אין קושיא דגיליף מינה דהאיכא שני פתובים גבי גזל הגר וגבי חטאות המתות ושני פתובים הפאים פאחד אין למדין ואם פן מוכח להיפוך מדעת אב"י וצ"ל דאב"י דדייק דמכפר מחצה היינו לפי הס"ד שלא ידע עוד מהא דחטאת שמתו בעליה דאיכא נמי אומדנא והוי קשיא ליה דאי קרא דלכהו גזה"כ תיקשי דגיליף מינה א"ו דהוא ס"ל דחטאת שמתו בעליה הוא רק הלכתא וליכא קרא לכן דייק שפיר אבל לפי האמת אין ראיה כלל ולכן השמיטוהו הרמב"ם והרע"ב: עוד יש לדון דהנה פבר הקשיתי דלמא בכסף למשמר גזה"כ דלא גזול בטר אומדנא אבל י"ל לפמ"ש בתוה"ש סימן קפ"ג דר"מ דאמר מפ"מ אמרה תורה נדה טמאה ז' וכו' בע"כ דס"ל דדרשינו טעמא דקרא ע"ש אם פן גם ר"ע דאמר בר"ה ט"ז מפ"מ אמרה תורה וכו' וכן בב"ק ס"ז ב' בע"כ דדריש טעמא דקרא ובספרי פ' נשא מבואר דהו דיןא דמתני' ר"ע קאמר לה ולכן דייק אב"י שפיר דכסף מכפר דאל"כ נימא אומדנא נהרי דרשינו טד"ק אבל לדין דלא דרשינו טד"ק שפיר השמיטו הרע"ב ולפמ"ש הכ"מ פ"ד מעפ"ם ה"ד גם הרמב"ם ס"ל פן נהגם שיש סתירות בזה בדעת רמב"ם מפל מקום יש לומר פן לפלפולא: עוד יש לדון בזה דכבר הקשה בתשו' ח"צ סי' מ"א בהא דפריה גבי יבמה שנופלה לפניו מו"ש דתיפוק לחליצה משום אומדנא דהא אין פותחין בנולד דלא שכיח וע"ש מ"ש ליישבו ובתשו' מעי סי' ד' ביאר דהקושיא על יבמה שנופלה לפני יבם שהיה פבר מו"כ בשעה שקדשה בעלה ע"ש ולפ"ז קשה בהא דדייק אב"י ממתני' דמכפר מחצה וכן בהא דפריה אחטאת שמתו בעליה דהא א"פ בנולד וי"ל לפמ"ש"ל דהו מתני' הוא דברי ר"ע ובכתובות כ"גא' בהא דאדריה פלפא שבווע לר"ע וא"ל ר"ע אדעתא דגברא רבא מי נדרת הקשו התוס' דהא א"פ בנולד וע' בכ"מ פ"ו מה"ש הי"ב מ"ש בדעת רמב"ם ובברכת ראש לנזיר ל"ב וי"ל דר"ע ס"ל פדעת ר"א נדרים ס"ד ונחום המדי בנזיר ל"ב דפותחין בנולד ודייק לה מקרא דכי מתו פל האנשים ולכן דייק אב"י שפיר דמכפר מחצה ולשיטתו פריה גם מחטאת שמתו בעליה.

אבל לדין פסקו רמב"ם ורע"ב שפיר דאינו מכפר מחצה: ובזה אמינא ליישב מה שהקשיתי בהא דתמורה ט"ז ב' דאר"ל ד' חטאות מתות ניתנו ואחת רועה ובימי אבלו של מרע"ה שפחו אינהו רועה והלכו לחומרא דכולן מתות ולר"נ ד' רועות ואחת מתה נתנה להם ומספק בולן מתות וקשה לי דכבר הבאתי מבכורות ט"ז דגיליף דחמשה חטאות מתות מקרא דמפריסי הפרסה ופריה הא הלכתא גמירי לה ומשני איצטריה קרא והלכתא דאי מקרא הו"א לרע"ה קמ"ל הלכתא דלמיתה ואי מהלכתא הו"א היכא דעבר ואכל איסורא איכא לאו ליכא קמ"ל קרא דבלאו וצ"ל דאף דמקרא לא נשמע על חמשה דדלמא רק א' או ב' מפל מקום פריה למ"ל הלכתא על פל החמשה דעל פל פנים א' או ב' נשמע מקרא ולפ"ז קשה הרי הש"ס פריה אחטאת שמתו בעליה דנימא אומדנא דאדעתא דהכי לא קידש ומשני הלכתא גמירי וכבר הבאתי בשם הרמב"ם דהא דלא ילפינו מינה דל"מ אומדנא משום דאין דנים מהלכה וק' האיכא נמי קרא וצ"ל דהא ליכא אומדנא אלא בחטאת שמתו בעליה ושארדו וכפרו בעליה דאירע אונס אבל בתמורת

חטאת ועברה ושנתה שבעלים פשעו ליפא אומדנא אם פן י"ל דקרא בהנה דליפא אומדנא ורק ההלמ"מ על פולן ואין דנים מהלכה ולפ"ז קשה אמאי מספק"ל בתמורה על פולן איזו רועה הרי איפא למיפשט דבהנה דליפא אומדנא מתות דאי נימא דרועות תיקשי למ"ל בהו הלכתא הרי נשמעו מקרא ול"ש תירוץ הש"ס דאי מקרא הו"א דרועה פנין דגם לפי ההלמ"מ רועות אכל בהנה דמתו בעליה ואבדו וכפרו בעליה דאיפא בהו אומדנא ובעכצ"ל דקרא לא מייירי בהו פנין דקיי"ל דבכ"מ אזלינן בתר אומדנא לזה צריף בהו ההלמ"מ גם אם רק רועות ואין דנים מהלמ"מ והו"ל למיפשט דחדא מהנה דמתו בעליה או אבדו או כפרו בעליה רועה, והיא קושיא נפלאה.

אף לפמ"ש י"ל דהא בתמורה שם אזיל הסוגיא אליבא דר"ש ובגדרים ס"ד בהא דגליף ר"א דפותחין בגולד מקרא דכי מתו האנשים מיייתי הש"ס מהא דאמר רשב"י דכ"מ שצאמר נצים ונצבים אינם אלא דתן ואבירם וקרא דכי מתו שירדו מנכסיהם אם פן לר"ש אין פותחין בגולד וליפא אומדנא בחטאת שמתו בעליה כלל ולכן שפיר מספק"ל בכל ה' חטאות איזוהו מהן רועה וא"ל דאם פן דגם לפי ההלמ"מ רועה למ"ל קרא והלכתא פנין דכף נאמרה הלמ"מ דחדא רועה ואין מקום לתרץ בע"א בעכצ"ל דקרא והלכתא לעבנר בשניהם כמ"ש התוס' בב"מ ס"א ע"א כה"ג: ועפ"ז אמרתי ליישב דברי רש"י שבועות י"א ב' בהא דאמר עולא אר"י תמידין שלא הנצרכו לצבור נפדין תמימים ופריף וכי קדושה שבהו להיכן הלכה ואמר רבה לב ב"ד מתנה וכו' איתביה אפני פר ושעיר של יו"כ שאבדו והפריש אחרים וכו' פולם ימותו ד' ר' יהודא וכו' ואמאי לימא לב ב"ד מתנה ומשגי אבודין קאמרת שאני אבודין דלא שכיחי וברש"י ד"ה פולן וכו' דלא דמי לשעירי הרגלים וכו' וכבר עברה לה שנה וכו' והלכף ימותו פדין חטאת שפפרו בעליה שהלמ"מ ה' חטאות מתות וזו אחת מהן עכ"ל ויל"ד דהא מהלמ"מ רק ד' חטאות מתות ואחת רועה ולר"נ ד' רועות ואחת מתה אלא דמספק פולן מתות ואמאי כתב רש"י דהלמ"מ ה' חטאות מתות ולפמ"ש ניחא דהא מה דלא פשיט הש"ס דחדא מהנה דמתו או כפרו בעליה דשייף בהו אומדנא רועה הוא משום דאין פותחין בגולד דלא שכיח וליפא אומדנא בשום אחד מהן אבל להס"ד דהש"ס הכא דלא ידע דאבודין ל"ש אם פן ל"ה בכלל גולד אם פן אם איתא דהלמ"מ לא הנה רק על ד' מתות ואחת רועה הדק"ל דתפשוט דהף דאבדה וכפרו בעליה היא רועה ואיצטריף גם ההלכתא דלא נילוף מינה לדעלמא דל"מ אומדנא וכמ"ל מה שאין פן בשאר חטאות אם אי דרועה הדק"ל למ"ל הלכתא ואם פן תיקשי בהא דקתני הכא בפר ושעיר של יו"כ שאבדו וכו' אמאי אר"י דימותו ולכן כתב רש"י דלהף ס"ד דהכא הנה סבר דלר"י ההלמ"מ על כל ה' חטאות שיימותו וזו אחת מהן אבל למסקנת הש"ס דאבודין לא שכיחי שפיר י"ל דאחת רועה: ובזה י"ל קושית התוספות שם י"א סוף ע"א בד"ה ושעיר וכו' בהא דפירש"י דלכף ימותו דלא חזו לשנה הבאה משום תרומה ישנה דהא ביומא ס"ה ב' פריף עלה התינח שעיר פר מאי איפא למימר נאי משום גזירה פר אטו שעיר אטו משום גזירה ימותו ומסיק דטעמא משום דחיישינן לתקלה והניחו בקושיא ויבואר ליישב דהנה התוס' ביומא שם ד"ה משום גזירה הקשו מזבחים ע"ג דפריף אמתני דכל הזבחים וכו' נכבשינהו דניידי וכו' גזירה שפא יקח מהקבוע ומוכח דמשום גזירה ימותו ותיגרץ דהכא דגם שעיר הני רק מצוה בעלמא משום חדש והבא וכו' לכן פריף משום גזירה ימותו ע"ש.

ולפ"ז הא דאמר הש"ס שם ועוד דר"ט אר"א גופיה מצנה וכו' ב' הקנשיות הם א' כמ"ש כה"ג בתוס' ב"מ ע' ע"א ועוד בכמ"ק והקשה בס"ק ק"י דהא בש"ס שם אמרוה רבנן קמי אב"י גזרה משום חטאת שמתו בעליה דשמא ימות הפהו בשנה זו תינח פר שעיר מא"ל ואי גזירה אטו משום גזירה ימותו והא י"ל פר משום גזירת חטאת שמתו בעליה ושעיר משום דבעינן תרומה חדשה: ואולם הנה בחיבורי דע"ת סי' נ"ז סקכ"ג הקשיתי בהא דמשני בזבחים גזירה שמא יקח מהקבוע דלפמ"ש הרדב"ז ח"א סי' שע"ג דבספק טרפה ל"ג שמא יקח מקבוע והבאתי שם סמוכין לזה אם פן תיקשי דהא במתני' דכל הזבחים קחשיב גם חטאות המתות והם רק מספק דהא מהלמ"מ אחת רועה ולר"נ ד' רועות אם פן הדק"ל דנכבשינהו דניידי ול"ש לגזור שמא יקח מקבוע פינן דהוי רק ספק מתה ואף די"ל לפמ"ש התוס' בזבחים ע"א שם דלא עבדינן תקנה ברעיה פינן דלאחר רעיה לא משתרי נמי אלא משום דכל דפריש וכו' אף לפמ"ש הפמ"א שם להוכיח לסתור סברא זו אם פן הדק"ל וצ"ל דהתם מיירי שפ"ל ה' חטאות נתערבו באחרות שאחת מהן נדאי מתה לכ"ע ושפיר גזרינן שמא יקח מהקבוע: ובזה ביארתי דברי רש"י בזבחים שם ואכמ"ל ואם פן לפ"ז בהא דיומא ס"ה ה"ל גבי פר ושעיר של יו"כ שאבדו וכו' פריף שפיר וכי משום גזירה ימותו דדיו אם ירעה כמ"ש רש"י שם דכיון דהתם רק חדא מהנהו ה' חטאות והוי רק ספק אם מתה אם רועה אין לגזור שמא ימות הפהו לכן פינן דפריף אטו משום גזירה ימותו תיקשי גם על פר לכן הוצרך הש"ס לשנויי דטעמא משום תקלה ומינשב קו' הק"י: ומעתה מינשבים דברי רש"י בשבועות דלה"ס ד' דהש"ס דהוי ס"ל דכל ה' חטאות מתות מהלמ"מ וכמ"ל פינן דלא ידע מהא דאבודין לא שכיחי אם פן שפיר נוכל לפרש דטעמא דפר משום חטאת שמתו בעליה ובשעיר משום תרומה חדשה פקנשית הק"י ה"ל פינן דחטאת שמתו בעליה הוי נדאי גזרינן שפיר שמא ימות אחד מהפנהים אבל למסקנא דאבודין לא שכיחי דההלמ"מ הוא רק על ד' מתות או רק על אחת מהן ויש מהן רועה שוב אין לגזור משום חטאת שמתו בעליה וקשה קנשית הש"ס בפר אמאי ימותו וצ"ל משום תקלה ובזה מדויק לשון רש"י דאחר שכתב טעמא דתרומה חדשה הדין הוא דחמש חטאות מתות מהלמ"מ והיינו משום הה"ט שפיר יש לגזור בפר משום חששא דמיתה וא"צ לטעמא דתקלה וא"ש ודו"ק פי הדברים נחמדים בס"ד ע"ד הפלפול: סימן קצג המאוה"ג וכו' מו"ה שמואל דוד הפהו נ"י מו"ץ דק' חוסט, בארץ הגר.

מכתבו הגיעני ומה ששאל בדבר מעות ארץ הקנשה שנודרים לקופות עבור נשמת ר' מאיר בעל הגס ובאיזו מקומות נוהגים שמחלקים איזו חלק לעניי העיר או לצרכים אחרים והביא, משו"ת אמרי אש חיו"ד סי' ק"ב ומאמר מרדכי סי' ט"ו ורמ"ץ סי' ע' וספר מגיני ארץ בשם פמה גדולים שהרעישו על זה: ואולם הגאון האמרכ"ל אבד"ק לבוב ז"ל הגיד לו ששמע בשם ח"א דשמא נתיסד מתחלה על פי דין וגם השואל בתשו' מ"מ העיר מהא דכל הנודר על דעת המנהג נודר והגהמ"ח הביא דברי מהרי"ק שרש קנ"ט (מ"ש שם שרש קס"א נמשך אחר דברי ב"י סי' רנ"ט ולפנינו הוא בשרש קנ"ט) דבכל ספק מוקמינן אדינא וא"א לבטל הדין על ידי שלא נתברר אם נעשה ע"פ ותיקון: והנה בד"ז יענין מ"ש בחיבורי לחו"מ קת"ע לס"י רל"א אות כ"ד מכמ"ק ובפרט בשם שו"ת אבן השלם דתלינן מסתמא שנעשה המנהג כדיון אבל י"ל דהיינו בלא נעשה כנגד

הדין ולכאורה יש להביא ראיה מתשו' הרי"ף ורמב"ן וריטב"א ושהובאו בב"י חו"מ סוף סימן ק"ט דאף דמדין הש"ס נכסים הנמכרים טעונים הכרזה מפל מקום אם המנהג פשוט בעיר שלא להכריז תולין שפן הספימו עליו הראשונים פראוי ומעמידין המנהג בחזקתו דסתמא דמלתא לא בטעות נהגו ע"ש הרי דגם נגד הדין תלינו במנהג פשוט שנעשה מסתמא ע"פ ותיקון: ואולם הנה מצאתי בנימוק"י ב"ב פמ"ש בסוגיא דהאחין שיבד א' לאומנות שכתב וז"ל אמר המסבר גבי הא דקיי"ל מנהג מבטל הלכה כתבו שהנכון שכל מנהג שהוא בתנאי בני העיר מבטל הלכה גמורה בכל תנאי שבממון שהוא קיים אבל מנהג שהוא סתם אינו מבטל דין גמור אלא בדבר שהוא רופף ואין דינו מחזור יפה הריטב"א וז"ל עכ"ל.

ומשמע היפוך הנ"ל ועמג"א סוף סימן תר"צ אבל גם לשי' הרי"ף ושי"פ הנ"ל היינו במנהג פשוט בעיר ונתפרסם לכל אנשי העיר בזה י"ל דמהני המנהג דהוי גם כן בתנאי בממון דכל הנודר על דעת המנהג הוא נודר וכהתנה מתחלה דמי וכדקיי"ל כה"ג באו"ח סי' רע"ט ס"ד בהג"ה ובחו"מ רס"י ס"ז לענין שמטה בזה"ז ובאה"ע סי' ע"ו בחמ"ח סקי"א וב"ש סקי"ב ובי"ד סי' קס"ט סי"ח בהג"ה מה שאין כן בנ"ד מאן יימר שהפל יודעים ממנהג זה וגם אם יכריזו לפרסם בעיר מפל מקום פבר כתבו האחרונים דבכה"ג יש לחוש שמה אנשים ממק"א אורחים וכדומה נודרים לקנפת א"י והם אין יודעים מהמנהג אף מ"ש קצת אחרונים דגם בלא"ה ל"מ הכרזה בזה דאיכא דלא שמע הנה אף שמצינו כן ביבמות ל"ו א' הנה במהרי"ט ח"א סי' ס"ו מבואר דבלא אפשר אין לחוש לקב"ע וע"ש סוף סימן ק"ג במ"ש דדוקא בחליצה דהוי השתא וההכרזה לאחר פמה שנים חיישינן וכו' ויש להעיר על דבריו מהא דקידושין פ"א א' וילקי ולכרוז א"ל איכא דשמע בהא וכו' ואכ"מ וע' בב"מ אה"ע סי' קמ"ב ס"ו דדוקא בדרבנן גזרינו ולא באיסור תורה אבל אין מכ"ז דמיון לכאן דהכא החשש משום אורחים העוברים ושבים וכדומה ועוד נלע"ד דבלא"ה אין לסמוך על ההכרזה דגם אם יועיל ההכרזה לשעה מפל מקום הרי דורות הבאים אולי לא ידעו בזה וינדרו בסתם וגם אין לסמוך להקל על ידי שיעשו בכל פעם הכרזות וראי' מש"ס דעירובין ס"ד א' לענין ביטול רשות דפריה אם כן בטלת תורת עירוב דמערבי יאמרו עירוב מועיל במקום נכרי ואי דמכריזין אכרזתא לדרדקי ופירש"י וכי הכרזה זו מועיל לדורות הבאים שיראו אותן מטלטלין ולא שמעו בהכרזה ע"ש ואפתי הול"ל שיכריזו בכל פעם ובע"כ דיש לחוש לשכחה, ואין להביא ראיה מהגמ"ר שבב"י יו"ד סי' רנ"ט דבנעשה בתלתא הוי פרסום וליכא חשדא דהתם אינו אלא לשעתו מה שאין כן בנ"ד דהוי קבוע לדורות ובכה"ג ל"מ הכרזה לסמוך עליה וכדמוכח בש"ס דעירובין הנ"ל והוא ראיה נכונה ולכן אין המנהג נכון וראוי לבטלו בכל האפשר ותייתי לי כי במקומות שהייתי לא הנחתי לנגוע גם באפס קצהו מהפעולות הנ"ל וגם לאורחים מעניי אה"ק לא נתתי מזה בשום פעם.

ואח"ז ראיתי בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סי' ע' ובשד"ח מערכת א"י סוף סימן ח' שפסקו גם כן דאין להשגיח על המנהג ויקחו הפל לעניי א"י אלא שאם יכריזו שלא ישלחו הפל לא"י מעתה והלאה בצירוף הספמת הגבאים יכולים לשנות ע"ש ויכבר נתבאר דאין לסמוך בזה על הכרזה: והנלע"ד כתבתי.

סימן קצד להרב המאוה"ג וכו' מו"ה יעקב יצחק הלוי איש הורוויץ נ"י אבד"ק קאונטשווא. מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו באחד שמכר חמצו בשטר וכתב בו שקיבל אדראן ובחול המועד פסח נזכר המוכר וגם הקונה א"ל שלא נתן לו האדראן ואחר הפסח בא לשאול על חמצו ורו"מ צידד די"ל דמהני מפת אונדיתא שהודה בשטר שקיבל מעות אף דתליא אם אונדיתא מועיל לענין איסור ורמז למ"ש בשו"ת שו"מ מהד"ק ח"א סי' רי"ד בנדון פנה להחמיר: הנה מ"ש שם דל"מ אונדיתא בלא עדים הנה בנ"ד שחתם השטר בכת"י מהני פעדים וע' בב"מ א"ע סי' קל"ג ושו"ת ב"ש הנדפס מחדש חא"ח סי' ע"ב ע"ג בזה וע' במש"נ לסי' מ' מ"ש על דברי נה"מ בזה וגם מ"ש השו"מ שם מהא דל"מ באיסורא פבר הבאתי בחיבורי לחו"מ סי' ר"ב דברי שו"ת ספר יהושע ס"ס י"ג שצייד דבחמץ פיון דהודאה עצמה ליכא איסור לכ"ע מהני ע"ש וגם לפמ"ש הפ"י לב"מ מ"ו בשוב סתירת דברי תוס' והסכים עמו בתשו' ח"ס חיו"ד סי' שי"ד יש לצדד בנ"ד ועוד נ"ל דדוקא היכא דבשעת הודאה חל פבר האיסור אז י"ל דל"מ הודאתו לאיסורא אבל בנ"ד שהודה קודם שחל זמן איסורו ובאותה שעה הועילה ההודאה ממילא מהני גם באיסורא וכה"ג מבואר בלח"מ פ"ב ממכירה ובתשו' נטע שעשועים סי' ל' דבכה"ג מהני לכ"ע גם קנין דרבנו לדאורייתא אף בגוף ההודאה העלה המק"ח סי' תמ"ח דל"ה קנין אלא דנאמן אדם ע"ע ועמ"ש בחיבורי שם ואחר זה מצאתי בנה"מ סי' ס' סקי"ז שהעלה בעצמו דהוי קנין אבל מצאתי בתשו' הרשב"א חלק ד' סי' נ' שפיאר הדבר היטב דהודאה רק בתורת נאמנות ול"ה קנין כלל וע"ש בהג"ה שרמז לח"ג סי' ס"ו גם כן בזה.

וגם מצאתי בבעה"ת שער ב' אות ד בשם ראב"ד דהודאה אינו קנין וכ"ה בנימוק"י ב"ב פמ"ש גבי איסור גיורא וע"ע בב"י אה"ע סי' קל"ד וט"ז סק"ד מדברי רשב"א פ' השולח ובברכ"י לחו"מ סי' מ' בזה שהעיר דהודאה ל"מ בבריא כלל לשי' כמ"פ וכן מצאתי בשו"ת שאילת יעב"ץ ח"ב סי' כ"ב שהשיג מזה על דברי אביו הח"צ אבל אני מצאתי בשו"ת אבקת רוכל להב"י סי' ק"ה שפסק דהודאה מהני גם בבריא וע' בשו"ת פני יצחק הספרדי סי' כ"ב דהודאה בכתב לכ"ע מהני גם בבריא כמ"ש בתשו' הרא"ש נטור וב"י סי' פ"א וסי' רנ"ג וכ"ה בתשו' באר מים חיים ח"א יו"ד סי' א' וגם בשו"ת חיים שאל ח"א סי' ע"ד פסק בפשי' דגם בריבית דאיסורא מהני הודאה אלא שלא הביא דברי הב"ח וט"ז כלל: ועוד עלה בלבי לצדד דבנ"ד בלא"ה יש להקל דהא נכתב בו גם אנ"ק ומסתמא דיבר כן עם העכו"ם שקרא לפניו השט"מ דאל"כ בלא"ה אינו מועיל ואם כן פיון שהשפיר לו המקום ושכירות קרקע נקנה בשטר לבד ואם כן שוב נקנה החמץ באג"ק אבל יש לפקפק דשטרי חמץ שטרי ראיה ניהו כמ"ש בחיבורי לחו"מ סי' קצ"א ולכן אף דהוי כמוכר מפני רעתה דמהני שטר בלא דמים מפל מקום לא נקנה בשטר לבד.

ובכל זאת אם עשה גם בתק"כ ומאהריטש כמנהג הסוחרים אף דאיננו קנין גמור מפל מקום מצאתי בכתבי הגה"ק מביטשאטש שפסק דבשכירות קרקע מהני קנין סטימותא ונדוקא במכירת קרקע ל"מ בלא שטר ובפרט בנ"ד שהיה גם שטר ואונדיתא יש להתיר החמץ לאחר הפסח והנלע"ד כתבתי.

סימן קצה להרב וכו' המאוה"ג מו"ה גטע יעקב אינדעלשטיין אבד"ק טשערנוליץא.
מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו באיש אחד שנסתדף עם בן פפר רחוק והח"כ לא היו
שם ולא ראו זה את זה וגם אביו ואמו לא ראוה ועשו תק"כ ואחר זה בא אבי הפלה
למקום החתן ונתן לו מתנה וכשפאו לעשות תנאים והחתן מוטה בפני פמה אנשים וגם
אמר לאמו לאשר לא ראו עוד פני הפלה ויען פי אביו מנהגו להטיל אימה בביתו נתניראו
לומר לו וכתבו תנאים ועתה ראה החתן את הפלה ולא מצאה חן בעיניו יען פי היא קטנה
מאוד בקומה וגם איננה יפת תואר והיא קצת מגונה ושלח אבי החתן התנאים לאבי הפלה
בחזרה והשיב אבי הפלה שמקבל התנאים וגם לא יתבענו לדין תורה אבל אינו מוחל לו
וכעת שאל אם יש לחוש בזה לח' הקדמונים ורו"מ הביא דברי הח"ס דארף דאם החתן
אינו רוצה פטור אביו מקנס דהוי אונס מ"מ אין לו ליתן נדן לבנו וכדומה אבל צ"ע
לפסוק בן עכ"ד: הנה כבר האריך בענין זה בשו"ת פני יצחק הספרדי חא"ע סימן י"ז
נדחה דברי הח"ס והעלה דאין חיוב על האב בזה רק להשתדל בדברים שיתרצה הבן
ע"ש אבל בנ"ד שבשעת פתיבת תנאים מיחה החתן לכ"ע אין לחייב את האב שלו ליתן
נדן וכדמוכח בתשו' עה"ג סימן ע"ד לחלק דאם מתחלה לא נתרצית פטור וכ"ה בעט"צ
חו"מ סימן ר"ז סכ"ח ובגוף דינו של הח"ס מצאתי בתשו' מבי"ט ח"א סימן פ"ה
שנשאל בראובן שנשבע לשמרון בח' ושבועה בשעה שנשתדף עמו עם בתו ליתן לה
נדונגא כו"כ וכשנודע לה לא רצתה בתו בהשידוכין והביא בשם ח"א דהאב פטור לגמרי
ואין פאן ח' ושבועה פלל והמבי"ט העלה דחייב לפייסה בדברים בכל לבו ב' או ג' פעמים
אבל אין חיוב עליו לכפותה אפילו בדברים ע"ש ובש"ף יו"ד סימן רל"ו סק"ז רמז אליו
ולא הביא דבריו בשלימות ע"ש וכ"ה בתשו' דרכי נועם ותשו' תו"נ סי' י"ד וע"ע בתשו'
לח"ר סימן נ"ט ומבאר דלא כהח"ס הנ"ל ובנ"ד שלא ראו פני הפלה ואחר כך לא מצאה
חן בעיניהם וגם היא קטנה בקומה שהוא אחד מהשכחים המנויים בשיר השירים זאת
קומתה וכו' נראה דלכ"ע אין חיוב על האב פלל בד"ש אם יודעים בנפשם האמת פי רק
משעם זה ממאנים ואף דבד"א הנה חייב לקב"ח וכדומה אבל פיון שאינו תובע אותם
בדין אלא שחושש לד"ש כלפי שמיא גליא ואם יודע בנפשו פי באמת בלא ערמה
משעמים הנ"ל אין החתן מרנצה אין חשש פלל משום ח' הקדמונים.

והנלע"ד פתבתי: סימן קצו להרב הגדול וכו' מ"ה אריה ליב נ"י אכד"ק ואלישטעיק.
מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו בדין הפירות שקורין מאליניש שהעיד שראה בעיניו פי
כשנזוטעים שרש בקרקע מוציא בקנין הראשון ענף ועדיין אין גדל עליו פלום עד שנה
השניה גדלים על הענף מדאשתקד מאליניש ומהשרש יוצאים עוד ענפים חדשים ואין
גדל בהם פלום ובשנה שלישית מתייבשים ענפים שגדלו עליהם בשנה ב' פירות והם
גדלים על הענפים שיצאו בשנה שניה וכן בכל שנה ושנה ושאל מה דינם לענין הפרכה
ולענין ערלה פיון שהענפים חדשים בכל שנה והביא מיו"ד סימן רצ"ד סי"ח ונש"א פלל
נ"א והביא בתשו' רדב"ז ח"ג סי' תקל"א בדין הבדאנגאן שהאריך מאוד וגם הביא מהא
דא"ח סי' ר"ג ס"ב והג"ה שם ומ"ש הנש"א בשם הט"ז לא ידע מקומו עכ"ת ד: הנה גוף
דינו של רמ"א סימן ר"ג ס"ב המענין בטור וב"י ימצא שיש ב' דיעות (נדברי הט"ז בדין
מאלינוס הוא בסי' ר"ד סק"ח) והרדב"ז האריך שם בדיעות הללו והעלה פמה חילוקים
בזה וזה פביר ראיתי בשו"ת מש"נ להגאבד"ק פלאצק סי' ו' שהביא ראיה לענין פירות

סנה מעירובין כ"ח ב' דכשות הגדל בפסנה מערבין בו וקני גמר פירי ונקרא פרי האדמה ע"ש ע"א בזה ובסופה י"ג הינמי והיגי וכו' ע"ש ואני מצאתי בירושלמי פ"א דערלה ה"א בהא דבעי פירות אילן של סיניג אם אסורין משום גזל ופריה אטו בעצים גופייהו ליפא משום גזל מה צריכא ליה כגון אילן תותינא דלא אית בהון ממש וכתב הפ"מ אילן סנה שמגדל פירות תותים דלית בהון ממש ולא חשיבי כלל ואם עשה אילן כזה לסיניג בעי אם יש בפירותיה משום גזל דדלקא בעי להו שיתחזק הסיניג על ידן ע"ש ומוכח שאינן בכלל פירי כלל עד שאין בהם משום גזל כלל לולא שצריה להו לסיניג לחזקו בהם: ואולם בדין המאליניס לכאורה היה נראה דגם הסוכרים בפירות סנה לבריה בפה"ע מודים בזה דיש לבריה בפה"א וגם אין בהם משום ערלה דהנה מצאתי בברכ"י ליו"ד סי' רצ"ד אות ד שהביא בשם ר"מ אלשיך בדין הבדאנגאן שהצריה הרבדב"ז הנ"ל וכתב הוא דאין בהם חשש ערלה כלל דכל אילן פירות דרכו להשבית בכל פעם יותר והבדאנגאן רק בשנה אחת פירותיו טובים ובשנה שניה מרים קצת ושנה שלישית מרים לגמרי יותר אין גדלים בו פירות כלל ומה"ט הקילו בהם הב"י והאר"י ורח"ו ועוד כמה גדולי ישראל וקדושיהם לאכלם וא"ב חשש ערלה דהני מין ירק ולא אילן ע"ש ומה"ט פסק בברכ"י או"ח רס"י ר"ג לבריה עליהם בורא פרי האדמה: ויש סמוכין לזה מדברי רמב"ן עה"ת פ' קדושים שכתב דכל האילנות עד ג"ש פירותיהן מועטים ובלא טעם וריח טוב ורובן רקובין ע"ש וצ"ל דהא דיבמות קכ"ב פירות ערלה הן דלהשבית מקחו קאמר היינו כמ"ש הרמב"ן ורשב"א שם דשל ערלה ועזקה קאמר דעל ידי רוב עבודה נתרבו הפירות תו"ז שלא כדרך וע' תשו' ח"ס חיו"ד סי' רפ"ה באמצע התשו' בשם באר שבע לסוטה מ"ש בזה ובחלק ששי סימן ל"ו ע"ש ואם כן בנ"ד באילן מאלינוס שגדל בו פירות בשנה שניה ליציאת הענף לבד ואחר זה הענף מתניבש בשנה שלישית וכן בכל ענף וענף אם כן איננו אילן אלא מין ירק ויש לבריה רק בורא פרי האדמה ואין בו משום ערלה וכמו מין הבדאנגאן הנ"ל ורואה אני הדברים ק"ו דהכא אין גדל בהם כלל בשנה שלישית אבל יש לפקפק דהכא השרש על כל פנים נשאר קיים מה שאין כן בהבדאנגאן ולכן מסתבר לבריה עליהם בורא פרי העץ וכן המנהג.

שוב בדקתי בספרי הטבע בלשונם וראיתי פתוב כי אילן פירות הימבערין (והוא בלשון פוליש מאלינוע) בכל שנה עולין ענפים חדשים מן השרש ורבים מענפים הישנים מתניבשים והוא כמ"ש ר"מ אבל מלשון זה נראה כי רק רבים מענפים הישנים מתניבשים ולא כולם: והנלע"ד פתבתי סימן קצו להרב המופלג וכו' מו"ה משה קאסטענבראהן נ"י בוניניצא.

מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו בשנים של רופאים שמושיבין לתוף פה אדם ושותין בהם חלב מכ"ר שיש"ב כפי שפריסו של תינוק נכונה ואחר זה שותין רותב ואוכלים בשור חם שהיס"ב: הנה בגוף דין יס"ב הגם שהדרישה ומחצה"ש או"ח סי' שי"ח סקל"ז הזהירו בזה דהוי פשיעור פריסו של תינוק נכונה וגם הבכ"ש החמיר בזה אבל מצאתי באו"ה כלל ל"ד דהינו פשיעור שיד אדם בינוני נכונה בו ומצאתי בחמ"ד הל' מערובות סי' מ"ה שהצריה בזה לפקפק בד' או"ה אבל בספר זרע יעקב לשבת מ' החזיק בדעת או"ה אם כן פשוטין חלב איננו בגדר זה שיהיה הפה נכונה בו ועוד דמבואר בחמ"ד ה"ת סי' א' וסי' ל"ד דבלא שעה האיסור פלל אינו בולע וכדמוכח מהא דניער וכיסה

וכ"ה בתש"ו רדב"ז ח"א סי' רכ"ג ואם פן בשיעור שעובר דרף הפה אינו בולע כלל ואף
דבפמ"ג בפתיחה לבב"ח ופר"ת סי' צ"ח סוף סק"ט ס"ל דגם בלא שקה כלל בולע פדאי
הם הרדב"ז וסמ"ד לסמוך עליהם.

ולכן נ"ל להקל בצירוף טעם הקדום אבל לענין פסח דגם בכ"ש מחמירים ולשי' כמ"פ
גם בצונן יש להחמיר להדיחן על ידי עירוי ברותחין קודם פסח (נראיתי בשו"ת בי"צ
ליו"ד סימן מ"ג אות י"ב ששאל בזה ולא הביא מכל הנ"ל ע"ש מ"ש בזה): והנלע"ד
פתיחתי סימן קצח להרב המאה"ג וכו' מו"ה אברהם יהודה ליב הערמאן נ"י אבד"ק
באראדייאנא ברוסא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בראובן שהחזיק בחנם בפתיחת ארון
להוציא הס"ת יותר משלשים שנה ובשנה העבר נסע למרחקים על איזו ירחים ועמדו
בניו תחתיו למצנה זו וערער אחיו שמעון באמרו שאין להם זכיה בזה והוא עדיף מינייהו
ובבוא ראובן לביתו מיאן מלהספם לבניו על חזקתו ואחר הפצרתם השיב שישאל פי
מורים והקהל שותקים ואינם מתערבים בזה אם פה ואם פה עכ"ד השאלה: והנה רו"מ
הביא בשם הרב ר"מ מו"ץ דק' אבוהאב דאין חזקה רק במצנה שהיא דרף שררה דומיא
דכ"ג נמלך אבל במצות פתיחת ארון שפראה פעין עבדות שנותן הס"ת להש"ץ א"י
להחזיק בה ולכן חבורה שהחזיקו לקבור מתים א"י למחות באחרים כמ"שהמג"א סימן
קנ"ג סקמ"א ורו"מ הביא מהמרדכי סוף פ"ד דמגלה במ"ש דאין ממש בטענות שמעון
משמע דמי שזכה במצות הוצאת ס"ת אין ליקח זכותו: הנה לא הבנתי ראיתו שהרי
אדרבא המרדכי סיים שם לענין יין הבדלה כל מי שימתן יותר לצדקה הרי הוא זוכה
ול"ש ירושה במצות אבל יש לקיים דבריו דמפל מקום מוכח דבאינו נותן יותר לצדקה
הראשון זוכה וכן אם היה חזון זוכה גם בהוצאת ספר תורה כגון שלא היה יכול אחר
לקרות היה זוכה בה אבל יש לומר דשא"ה שהיה קורא בספר תורה ועביד קצת מאותה
מצנה עצמה לכן היה ראוי שיעשה הפל וגם מ"ש רו"מ דבש"ס דיומא דדייק דש"מ
דחולקין כבוד לתלמיד וכו' מוכח דגם מה שמושיט מקרי כבוד יש לפקפק דלמסקנא
דכולה משום כבוד כ"ג שוב ליכא כבוד למוציא הספר תורה: והנה מקור דברי מרדכי
הם מהא"ז הל' תפלה סימן קט"ו וז"ל שאלתם ששמעון מוחה ביד ראובן שקהל מהקהל
להוציא הספר תורה וכו' (כמ"ש במרדכי) כ"ש החזון שעדיין לא זכה בספר תורה שיוכל
אחר להוציאה מאה"ק ולתתה בידו כדי לקיים ברוב עם הדרת מלך וזה דתנן בתמיד
שחט השוחט וקבל המקבל ובא לו לזרוק ולא קתני והוליה המוליה דמשמע המקבל הוא
המוליה אם פן משמע דהואיל וזכה בה אין אחר רשאי להוליה ולא חיישינן לרוב עם
הדרת מלך שאני תמיד דרבים עסקי ביה ואיכא בלא"ה הדרת מלך וכו' ובפרק בא לו
החזון נוטל ספר תורה ונותנה לראש הפנסת ורה"כ לסגן וסגן לכה"ג ופריה ש"מ חולקין
כבוד לתלמיד במקום הרב אמר אב"י כוליה משום כבודו דכ"ג ה"פ נהי דשפיר עבדו
שנה נוטל ונותן לזה ושוב נוטל ונותן לזה אבל מפל מקום היכי נוהגין כבוד בסגן בפני
כ"ג ומשני דכולה משום כבוד דכ"ג הוא ואח"ז העיר דיש לומר דדוקא פשהחזון גדול
בתורה מותר לאחר להושיט לו ספר תורה אבל אדם בינוני לא ומסיק דדוקא פשהוא
יושב במקומו ומוליכין ספר תורה אצלו קפיד תלמודא אבל הכא ששהחזון עומד לפני
אה"ק ומצפה שיושיטו לו בכה"ג שייך לומר ברוב עם הדרת מלך ומצנה מהמנובחר
לעשות פן ועוד אפילו היתה זאת מצות חזון יש להניח לאחר להוציא כדי להרבות במצנה

וראיה לדבר שהרי הגלילה היא של הרב הגדול בעיר דגדול שבכולן גולל אפילו הכי נהגו לקנות הגלילה אפילו בדאיפא הרב בבית הפנסות וכן יוכל לקנות ליקח המעילים ולהושיט ביד הגולל ואין הגולל יכול למחות בידו וכו' עכתו"ד וסיים שם גם כן דליפא ירושה במצות אלא מי שינרבה בצדקה הוא הזוכה ע"ש ומבואר דכל ספיקו היה רק אם הסזן שקורא בספר תורה פינון שעושה חלק ממצנה זו זוכה בכל מצות השייכים לזה או דעדיף להרבות עושי מצנה ומסיק דברוב עם הדרת מלך ומנ"ל לומר דאם עשה המצנה איזו פעמים שזכה בה לעולם שלא יוכל אחר לזכות בכל המצנה: אבל גם מ"ש הרב ר"מ מהמג"א בדין קבורת מתים הנה המג"א קיצר וציין למשפטי שמואל וגם צנה לעיין בתשובת רש"ך ונשם חולק על המש"מ בזה ופסק שהדין עם הקודמים דיש בזה משום ד"ש פה"א דמערבין בבית ישן ובתשו' גו"ר הספרדי כלל ג' סימן ח' הביא בשם ר"י אריפל שדחה ד' המש"מ בשתי ידים והגו"ר העלה דגם המש"מ רק לענין הקבורה שהאחרים רוצים לזכות משום דקבר יקברוניה לכו"א"י למנעם מלהטפל בה אבל ההתמנות שייך לכ"ע להראשונים ועוד דהמש"מ הביא שם מירושלמי דהוריות מעובדא דר"א וריב"פ ומהא דקרב שזכה בצפון וכו' ודחה דהתם כבר היו עושים פולם המצנה אלא שאילו היו ראשונים לאחרים וכבר זכו בקדימה אבל לדחות את האחרים לגמרי מהמצנה אינם יכולים ובשלמא אם הקהל ברוו אתו ייש לומר דזכו בהם משא"כ בנפרדו לעצמם א"י למחות באחרים ומוכח דבנתמנו מהקהל לכ"ע זכו ובפרט היכא דהוציאו מעות לזכות בהמצנה לכ"ע זכו עכ"ד ובאמת שפכר העלה בספר קרבן תודה לר"ה דמי שהחזיק לתקוע בר"ה פמה שנים דאם לא היה מצד שהספימו עליו הקהל אלא שהחזיק מעצמו בכך מבלי שם על לב או שהיה מנהג מפמה שנים שהחזיקו אנשים בעלייה לספר תורה ונתנו סף קטן לצדקה ועתה באו אחרים ורוצים ליתן יותר דאין לראשון חזקה דהוי כחזקה שאין עמה טענה פינון שלא החזיקו על ידי בחירת הקהל בהם ע"ש אבל בתשו' רדב"ז ח"ד סימן י"א באשה שהחזיקה להדליק גרות בבית הפנסות והשיב דאף דבחזקות דעלמא כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה ואין מחזיקים בשל רבים מפל מקום הכא בחזקת מצנה שהחזיקה פמה שנים במקום שהקהל רואים ולא מיחו בידה אין לה חזקה גדולה מזו והביא מהא דמערבין בבית ישן מפני ד"ש ואפילו רצה אחר ליתן מעות לא מסלקינן לה וע' מג"א סימן שס"ו סק"ח שרמזו לדברי רדב"ז בקצרה ומצאתי בתשו' ר' יהודה הלוי סימן כ"א שהוכיח מהמרדכי פח"ה דדוקא פשהחזיק מיד הקהל שנתנו לו המצנה אם דרף קנייה או מתנה זכה בה ולא כשהקדים מעצמו למצנה זו אלא דמיירי בנתבטלה בינתיים מידו בזה ס"ל דאינו חוזר לחזקתו בכה"ג אפילו אם היה אונס בדבר משא"כ בזמן שחזיק בה יש לומר דמודה לרדב"ז אבל היכא דאחרים נוהגים יותר מסיק שם דגם פשהחזיק מהקהל על ידי קנייה או מכירה אין למחות ביד האחרים והביא ראיה מתשו' הר"א וזקני רטגינשפורג שבספר חסידים סימן תשס"ד תשס"ה ע"ש וע"ע בשע"מ חו"מ סוף סימן קמ"ט בזה ועל כל פנים נתבאר דגם המש"מ מיירי רק פשהחזיקו מעצמן וס"ל פדעת הק"ת שהבאתי לעיל וגם בזה חולק עליו הרש"ך וגם דעת רדב"ז הנ"ל היפוף דבריו ואין חילוק בין מצנה למצנה ולכן מצות פתיחת ארון דמי לשאר מצות וכו"ז ברור.

ומצאתי בשו"ת שמש צדקה חו"מ סימן ל"ו שהביא מכמ"ק בענין זה ופסק גם כן דליכא חזקה וכל א' יכול לזכות ע"ש היטב: ובאמת שדעת הספר חסידים סי' תשנ"ז דליכא רבןשה במצות התפלה בימי הנוראים וע"ש בפי' אזולאי אבל הוא בעצמו משמע דיש לו חזקה ומצאתי בתשו' פאר הדור לרמב"ם סימן קנ"ה ונ"ל שאלה במי שיש לו מנהג לעלות לספר תורה וכו' לו ולאבותיו ויהי היום ערערו יחידים שהם רוצים לעלות ואמרו שבתורה לא יש חזקה וכו' תשובה אם האיש הלזה אשר רוצה לעלות במקומו גדול ממנו בחכמה ובמנין יהיה מה שאמרו כי חוקי התורה אינם פרצון איש להחזיק בדבר ההוא ואם הוא שנה אולי משום דרכי שלום אמנם אם זה שרוצה לעלות פחות ממנו אז לא שעל פיוצא בזה נאמר מעלין בקודש ולא מורדין עכ"ל וד"ז נעלם מהמחברים ואולי מיירי גם כן בהחזיק מעצמו משא"כ אם הקהל נתנו לו הרי מחלו לו וזכה בה ועל כל פנים לדינא אין לנו אלא מנהג שנהגו דמי שזכה במצנה על ידי הקהל החזיק בה וכמ"ש בשע"ת סי' קנ"ג ותקפ"א וגם בנו קודם לאחרים זולת אם החזיק מעצמו בזה תלוי בפלוגתת פוסקים שהבאתי ואין חילוק בין מצנה למצנה: אבל בדבר שיש בו שררה קיימא לו דאפילו החזיק מעצמו זכה בה כמ"ש הרמ"א ביו"ד סוף סימן רמ"ה בשם ריב"ש ובתשו' רמ"א סימן נ"ז הוכיח כן רב א' מש"ס דב"ב י"ב וכ"ה בתשו' מבי"ט ח"ב בשניות סימן ח' ע"ש: וכה ראיתי בס' כר"ש לא"ח שהביא מתענית כ"ח א' שהתנדבו עצים ותקנו נביאים שאפילו לשפה מלאה עצים יתנדבו אלו ומוכח דגם בהתנדבו מאלו בשעה שלא היו אחרים זכה ע"ש ויש לפקפק דהתם תקנו נביאים כן משום חיבוב עושי מצנה ואין אחר תקנתם פלום משא"כ בעלמא יש לומר דליכא חזקה מדינא בזה שו"ר בתשו' א"א יו"ד סימן קט"ז שהעיר בזה וכ' דמשום שתקנו נביאים כן אבל בסתם יש לומר דאינו כן ושוב ראיתי בשו"ת אבני צדק או"ח סימן י"ב ושו"ת שערי צדק חאו"ח סימן ט' ושו"ת ברכ"י סימן א' וסימן ב' תשו' הרב מפיעטרקוב בענין זה ואין פנאי לעמוד על דבריהם.

ומה שהאריך בדין אם יוכל למנות את בנו בחייו או דדוקא אחר מותו בנו קודם בתורת רבןשה והביא מתשו' רשב"א שבמג"א סוף סימן נ"ג וחוט המשולש שבתשו' תשב"ץ טור א' סימן ז' אות ד' ובאמת שהמג"א קיצר בהעתקת ד' רשב"א ושם כ' ונ"ל נעזר שאפילו לא היה האב יכול לעמוד בשמימוש אם הבן ראוי לכך וכו' שורת הדין שיהא הוא קודם לכל אדם וכו' וכ"ש עכשיו שהאב קיים ומשמש בשמימוש אלא שצריך עזר לקצת ימים שהדין נותן שיהא בנו קודם לכל אדם עכ"ל הרי שגם בחייו דינא הכי וכן מצאתי בשו"ת דברי ריבות סימן קט"ז ע"ש: והנה מ"ש הרשב"א מצד מנהג עמ"ש בחיבורי לחו"מ בקת"ע לסימן רל"ז אות ט"ז ובחיבורי דע"ת סימן א' סקפ"א הבאתי ביאור יותר נכון ומצאתי כעין דברי בשו"ת דבר שמואל למהר"ש אבוהב סימן מ"ז ע"ש אבל באמת אין בזה נ"מ לנ"ד דאם האב רוצה למנות את בנו גם בלא"ה יוכל לעשותם שלוחים דאפילו בנוסע למרחקים לא הגוי בכלל איהו ל"מ עביד כמ"ש בשו"ת מהר"י מברונא סימן קע"ח פיון דאפשר בקפיצה או על ידי שם ע"ש ונהראני ח"א בפסקי גו"א יו"ד סימן רמ"ה סק"ג ונ"ל רב המושפך מהעיר והוצרך לצאת מהעיר יכול למנות אחר במקומו פרצונו ד"ר סימן קט"ז ע"ש והם הם הדברים שהבאתי לעיל מתשו' דברי ריבות] אף דבנ"ד הרי אביהם לא מינה אותם כלל ואם כן מעצמם א"י להיות שלוחיו

כִּינּוּן שְׁגָם אַחַר הַפְּצָרְתָם בּוֹ לֹא הִסְכִּים עִמָּהֶם וְהִרְשָׁב־א וְנִשְׁכָּב־י הַגָּל הַרִי הֵם מִיָּדוֹ
גַּם כֵּן כְּשֶׁהָאֵב רוּצָה לְמָנוּת אֶת בְּנוֹ וְלָכֵן לְדִינָא אִם הָאֵב יִרְצֶה לְמָנוּתָם בְּמִקְוָמוֹ הֵם
קוֹדְמִין לְאַחֵיו וְאִם לֹא אֵין לָהֶם זְכוּת יוֹתֵר מֵאַחֲרֵים דְּנֻדְאֵי אֵין לָהֶם זְכוּת יִרְוּשָׁה בְּחֵייוֹ
אַלְא דָּאֵם רוּצָה לְמָנוּתָם הִרְשׁוּת בְּיָדוֹ.

והנלע"ד פתבתי: סימן קצט להרב המאה"ג וכו' מו"ה שמואל באהסאווסקע נ"י אבר"ק
טאהאנטשא ברוסקא. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באשה שטבלה ושמשוה ואחר כך
מצאה באותו מקום את העד שפדקה בו הנה זה כמה שנים נשאלתי בזה והשבתי דכיון
שהעד של פשתן המים יוצאין מתוכו אפילו מבחוץ אינו חוצץ כמ"ש בתשובת מהר"י
ברונא סימן ק"ז דאשה שא"י לטבול נניחה על סדין ונטבילה דסדין אינו חוצץ וגם
המ"ב ונ"ד סימן קצ"ח סקל"ו לא החמירו אלא לפי שמקב"ט אבל חציצה ליכא אם כן
כיון דמבחוץ אינו חוצץ מכ"ש מבפנים דיש ספק שמה לא הנה מהודק ולשיטת שב"י
גם במיעוט המקפיד סד"ר להקל ומ"ש הפת"ש דאתחזיק איסורא יש לצרף לשיטת
הריטב"א דכל דין ביה"ס דרבנן והוי תרי דרבנן במיעוט המקפיד ולשיטת ח"ד סוף סימן
ק"י בדיני ס"ס סק"כ ותשו' רע"א סימן ס' דבתרי דרבנן גם באתחזיק איסורא סד"ר
להקל ועל כל פנים לדינא הוריתי מאז שא"צ לטבול שנית כיון שפכר שמשוה וע' פ"ח
דמקנאות מ"ד האשה שמשוה וטבלה ולא כבדה את הבית כאלו לא טבלה משום דשמה
תפלוט ש"ז כמ"ש הרע"ב ובר"ש הביא מנדה מ"ב דמפניך פן אבל משום חציצה ליכא
נדחה דברי י"מ שפי' משום חציצה ע"ש והוא משום דלח אינו חוצץ ואם כן ה"נ בנ"ד
אין בזה משום חציצה ובר"ש נראה דטעמא דרפוי אינו חוצץ והביא ראיה מהטבילה
במטתה ע"ש וה"נ י"ל בנ"ד.

והנלע"ד פתבתי: סימן ר להרב המאה"ג וכו' מו"ה יוסף נ"י רב מו"ץ דק' קנאנשיע
ברוסקא. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו היות שבעירו אין שום מעין וקשה למצוא מי
גשמים ועשו מקנה מקרח וכפור כמבואר בש"ע סימן ר"א ס"ל ולאשר עמדו לנגדו דברי
האשכול סימן נ"ה ונח"א שם שזהו גם כן דעת הראב"ד שאין להתיר מקנה משלג אם
כולה או רובה משלג גם אחר שנפטר כיון דבשעת הבאתו לא הנה ראוי לטבילה אף
שהנה קשה להפשיר הקרח חוץ למקנה גם על ידי טסים מלובנים כפי עצת הח"ס סי' ר'
וסי' רי"ג והסכים רב א' ליתן סאמוואהר לתוף המקנה: הנה בגוף דין השלג והברד הביא
בנח"א שם מדברי רש"י סוכה י"ט ב' בהא דטיט הנרוק יוכיח שמצטרף למ"ס והטובל
בו לא עלתה לו טבילה ופירש"י דהכי תנן אלו מעלין וכו' השלג והברד והכפור וכו'
וטיט הנרוק ומעלין היינו משלימין אשלומי אין בפ"ע לא ע"ש ומזה מוכח דגם שלג
וכפור אין לטבול בהם אם כל המקנה מהם אבל הנה מצאתי ברש"י שבת קמ"ד ב' בהא
דאר"פ דכל דבר שאין עושין ממנו מקנה לכתחלה פוסל את המקנה בשינוי מראה
ופירש"י וז"ל והא דמיפסל משום דכל דבר שאין עושין ממנו מקנה שאינו מים או שלג
או ברד פוסל את המקנה בשינוי מראה עכ"ל הרי דשלג וברד עושין ממנו מקנה לכתחלה
ובע"כ דנדקא בטיט הנרוק אין עושין ממנו כל המקנה.

והא דנקט בפ"ז דמקנאות אלו מעלין היינו משום טיט הנרוק ושוב מצאתי בתשו'
מהרי"א יו"ד סי' רי"ג שהעיר בזה והוכיח דמדנקט בש"ס רק טיט הנרוק מוכח דשלג

כְּשֶׁר נִגְמַת בְּלֵא"ה כִּינּוּן דְּהַעֲדוּ אֲנָשִׁי מִיִּדְכָּא בְּשִׁמוֹ שֶׁל ר' יִשְׁמַעְעָל שֶׁא"ל צָאוּ וְהִבִּיאוּ שְׁלֵג וְעָשׂוּ מִקְנֵה בַתְּחִלָּה וּמוֹכַח דְּגַם לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּקוֹה כְּשֶׁר אֵלֶּא דְּאַלְיָבָא דַּת"ק ס"ל לְהֶרְאָב"ד וְהָאֲשָׁפוּל דְּפָסוּל אִם כֵּן הָרִי קִינְיָמָא לֵן דְּמַעֲשָׂה רַב וְכִינּוּן שְׁעָשָׂה ר"י מַעֲשָׂה קִינְיָמָא לֵן כְּנֻתְיָהּ וְעוֹד שְׁהָרִי מְבֻנָּאָר בְּזִבְחִים כ"ב ע"א דְּיִבְחֻשִׁין אֲדֻמִּים אֲפִילוּ בְּעִינְיָהּ נְמִי דְּהָא תִּנְיָא רִשְׁבִּי"ג אֹמֵר כָּל שְׁתַּחֲלַת בְּרִייתוֹ מִן הַמִּים מְטַבִּילִין בּוֹ וּפִירִש"י בַּד"ה אֲפִילוּ בְּעִינְיָהּ נְמִי אִם כָּל הַמְּקוֹה נַעֲשָׂה מִהֵן כְּשֶׁר וּר"ל נִקְטַ לִישְׁנָא דְּהַשְׁלָמָה עַכ"ל וּמְבֻנָּאָר דְּקִינְיָמָא לֵן כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּהָא אִם כֵּן הָרִי שְׁלֵג וּבְפֶרֶט כְּפֹר דְּבְרִייתוֹ מִן הַמִּים גַּם כֵּן מְטַבִּילִין בְּהֵם אֲפִילוּ בְּעִינְיָהּ.

וְאִי נִימָא דַּהֲת"ק דַּפ"ז דְּמִקְנָאוֹת לָא ס"ל כֵּן מְכַל מְקוֹם הָרִי הִלְכָּה כְּרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְסַתְמָא דְּהַש"ס דְּפָסֵק כְּנֻתְיָהּ וַיֵּשׁ לֹאמֵר עוֹד דְּגַם הֶרְאָב"ד וְהָאֲשָׁפוּל מִיִּירִי רַק בְּשְׁלֵג וּבְרַד וּכְפֹר הַנּוֹפְלִים מִן הָעֵבִים שְׁלֵא הָיוּ מִים מְקוֹדֵם וְע' בַּסָּה"ב מֵאָמֵר יו"ד פ"ו וּפ"י וּפ"א אֲבָל בְּקֶרַח שֶׁל נֶהָר שְׁנַתְּהֵנָּה כְּנֻתְיָהּ מִן הַמִּים בְּנֻדָּאִי לָא גְרַע מִיִּבְחֻשִׁין הָאֲדֻמִּין דְּמְטַבִּילִין בְּהֵם אֲפִילוּ בְּעִינְיָהּ וְעוֹי"ל דְּדִין שְׁלֵג הַנ"ל תְּלוּי בְּפִלְגָתָא ר"א וּר"י אִם הָעֵנְיִים שׁוֹתִים מְמִי אֲוִקִינּוּס אוֹ לֵא דְּאִם שׁוֹתִים מְמִי אֲוִקִינּוּס הָרִי גַם הֵם בְּרִייתוֹ מִן הַמִּים כְּמוֹבֵן וְאִכְמ"ל.

וְעַל כָּל פְּנִים נִרְאָה דְּבְקֶרַח בְּנֻדָּאִי יֵשׁ לְהַקְל גַּם בְּנַעֲשָׂה כָּל הַמְּקוֹה מִזֶּה: וּבְדָבָר מַה שְׁהַנִּיחוּ הַקְּרַח ע"ג טָסִין שֶׁל בְּרַזְל וְהַסִּיקוּ מִתְּחִתּוֹ עַד שְׁנִימוּחוּ וְנִמְשְׁכוּ לְמִקְנֵה הַגַּם דְּפִשׁוּטִי כְּלִי מִתְּכֹת מְקַב"ט מְכַל מְקוֹם כִּינּוּן שְׁלֵא נִמְשְׁכוּ מִהַטָּסִין לְמִקְנֵה אֵלֶּא דְּרַף ג"ט קֶרַע יֵשׁ לְהַקְל כַּמ"ש הָרֵא"ש וְהוּבָא בַּש"ע סִימֵן מ"ח: וּבְדָבָר מַה שְׁנַעֲשָׂה בִיד"א כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בַתְּשׁוּיָה דְּרַף שְׁנַעֲשָׂה עַל יְדֵי גְרַמַת אֲדָם גְּרַמָּא בְּעֵלְמָא הִיא וּמִקְרִי הַנִּינְתוּ בְּטַהֲרָה כַּמ"ש בַּנַּח"א סִימֵן נ"ג וּבַתְּשׁוּיָה ר"מ שִׁיק סִימֵן קצ"ו וְכ"ה בְּאַשְׁפוּל סוּף סִימֵן נ"ב שֶׁם וְהָאֲרַכְתִּי בְּזֶה וּבְפֶרֶט דְּמִיחוּי שְׁלֵג לְמִים הָרִי כְּבָר כְּתַב הֶרְאָב"ד דַּפְנ"ח בָּאוּ לְכָאן וְכ"פ הַח"ס שֶׁם וְכַס' שִׁירֵי טַהֲרָה לְהַגָּאוֹן מִהַרש"ק ו"ל סִימֵן י"א חִידוּשׁ ד"ז מְדַעַתוֹ וְלֹא יָדַע מְדַבְּרֵי הֶרְאָב"ד וְח"ס הַנ"ל וּבְפֶרֶט בַּנ"ד שְׁהַמְשִׁיכוּ הַמִּים ג"ט כְּבָר הֶעֱלָה בַּנַּח"א סִימֵן נ"ג שֶׁם דְּהַמְשָׁכָה מְבַטֵּל חֲשֵׁשׁ תְּפִיסַת יָד אֲדָם אֲפִילוּ בְּכֻלָּהּ וְשַׁכ"ה דַּעַת רֹב הֶרְאִשׁוּנִים ע"ש, וְלִכֵּן הַגַּם שְׁדַחְקוּ אֶת הַקְּרַח אֶל הַטָּסִין מְכַל מְקוֹם הָיוּ רַק גְּרַמָּא וְגַם פַּנ"ח בָּאוּ לְכָאן וְלְהַסְוִבְרִים דְּשְׁלֵג כְּמוֹת שֶׁהוּא כְּשֶׁר בְּנֻדָּאִי מַה שְׁנִימוּחַ לָא מְקִרֵי הַנִּינְתוּ בִיד"א וּמִפְּחַ מַה שְׁהִבִּיאוּ הַקְּרַח כְּבָר בִּיאַר הַח"ס שְׁאִין בְּזֶה חֲשֵׁשׁ וְעַל כָּל פְּנִים בְּצִירוּף הַהַמְשָׁכָה יֵשׁ לְהַקְל בְּפִשְׁיטוֹת וְלֹא יָדָאָג וְלֹא יִפְחַד כָּלֵל.

וְגַם בַּתְּשׁוּבַת מִהַרִּי"א שֶׁם הֶעֱלָה דְּבַהַמְשִׁיף הַמִּים לַכ"ע יֵשׁ לְהַקְל וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי: סִימֵן רֵא לְהַרְבּ הַמֵּאוּה"ג וְכו' מו"ה יְחִיאֵל אֵיכָל הַפְּהֵן נ"י מו"ץ דַּק' עִיר יִשׁוּן. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאַשְׁהָא שֶׁהִי"ל בֵּית שְׁנַתְּנָן לֵה אֲבִיָּהּ בְּהִיּוֹתָהּ תַּחַת בְּעֵלְהָ וְנִכְתַּב בְּטַאבְעֵלֵא עַל שְׁמָהּ וּמִפְּנֵי שְׁלֵא הִי"ל זַש"ק עִם בְּעֵלְהָ וְנִחְלִית קוֹדֵם מִיתְּתָה הַשְׁתַּדֵּל בְּעֵלְהָ עַל יְדֵי אֲנָשִׁים שְׁתַּצְנוּהָ שֶׁהַבֵּית יִהְיֶה שְׁיִיף לְבַעֲלָהּ כָּל יְמֵי חַיָּו וְאַחַר מוֹתוֹ יִהְיֶה לְצוּרָף הַקְּדוּשׁ לַת"ת וְכַשְׁאֲמָרוּ לֵה כֵּן נִתְרַצִּית וְאֲמָרָה הֵן וְלֹא יוֹתֵר וַיַּעַן שְׁאֲמָרוּ הַבְּקִיאִים בְּדִינְיָהּ שְׁאִין זֶה מוֹעִיל עַד שְׁתַּאֲמֵר בְּפִירוּשׁ בְּקִשׁוֹ מֵאַתָּה שְׁתַּאֲמֵר בְּפִירוּשׁ וְחִזְרָה וְאֲמָרָה שְׁכָל יְמֵי חַיָּו זָאל עַר שְׁאֲלַטְעֵן אוֹן וּוְאַלְטְעֵן וַיִּוֹתֵר לֹא אֲמָרָה כְּלוּם וְהַעֲדִים מְסוּפָקִים קֶצֶת אִם

היתה שפוייה בדעתה בפעם ראשון שאמרה רק תיבת הו יען שאמרה אז עוד שהש"ט שיש לה בקופערט? תנו לפלוני ולא הי"ל שם שום ש"ט: והנה עוד אמרה שפכל שנה? תנו ביום יא"צ שלה עשרה רו"כ לצדקה עבור נשמתה ואחר מותו יתנו פן משכר הבית עשרה רו"כ ביום יא"צ שלו וכן ביום יא"צ שלה והשאר יהיה שייך לצורך ת"ת ואחר מותה ברצון הבעל ליקח אשה בת בנים לקיים מצות פו"ר ונודמן לפניו קרובת אשתו אבל אין רצונה להנשא לו רק באופן שיכתוב על שמה את הבית ונתחייב לה פן ונתעורר רו"מאולי אין בידו לשנות מצוונאתה משום נדר דאף שאין בידה להקדיש נ"מ כמ"ש באה"ע סימן צ' מפל מקום הרי הקא היה הצוונאה בהסכמת הבעל: הנה מה שנסתפק רו"מאולי אין בצוונאתה ממש דשמה לא היתה שפוי בדעתה ומוקמינו נכסים בחזקת מ"ק והבעל יורשם.

הנה בפר"ח א"ע סוף סימן קכ"א הביא בשם תשובות מהריב"ל דכל שכ"מ דבעלמא שלא נשתתק וצוה בצואת שכ"מ כל דבריו קיימים דמספק הוא בחזקת מיושב בדעתו והפר"ח חולק והוכיח מרוב הפוסקים דאם לא בדקוהו אפילו פעם אחת הצוונאה בטלה יעושה ומכ"ש בנ"ד דאיכא קצת ריעותא במה שאמרה בדבר הש"ט שלא פהוגן גם מהריב"ל מודה שאין בצוונאתה ממש: אף רו"מ העיר עוד דגם מבלעדי צוונאתה איכא חשש נדר מפני שהבעל עצמו אמר פן להאנשים שישתדלו אצל אשתו ע"ז והנה באמירתו זאת אין בו שום לשון של נדר שהרי לא קבל על עצמו שום דבר אלא צוה שישתדלו שהיא תאמר פן ואי נימא דמדינא אין באמירתה ממש ממילא גם דבריו והספמתו אינם פלוג שהרי מבואר בתשו' הריב"ש נרמ"א חו"מ רס"י רמ"א ס"א דראובן שאמר לשמעון בית לוי נתון לך אף על פי שלוי קיבל קנין לקיים דברי ראובן אינו פלוג כיון שאין בדברי ראובן ממש שאין בידו ליתן דבר שאינו שלו ואם פן הכי נמי בנ"ד שהאשה לא היתה שפוי בדעתה ול"ה בדיבורה ממש ובתשו' הריב"ש שם סימן ר"ז מפני דגם בצוונאת שכיב מרע באשה לבטל זכות הבעל והבעל קיבל קנין לקיים דברי הצוונאה היכא שהצוונאה בטלה מעצמה גם קנין שלו בטל דהוי קנין בטעות מפני שהיה סבור שהצוונאה קיימת ולכן הקנין הוא ק"ד של הכל ע"ש והכי נמי בנ"ד ודוקא היכא דהעיקוב במתנתה מפני שיעבוד הבעל מהני הספמתו מה שאין פן בנ"ד: והנה היכא שהאשה שפוייה בדעתה וצוונתה בפניו מתנת שכ"מ להפקיע זכות ירושתו שהביא רו"מ מדברי הב"י חו"מ סימן רי"ב בבבאור דברי רמב"ם בדין אמר על דשלב"ל שיהיה לעניים דאם הבנים שתקו קבלו עליהם לקיים בדבריו.

ואולם הב"ח שם ובתשו' ר"מ אלשיך סימן קי"ד כתבו שזה דוחק וגם ש"פ חלקו שם על הרמב"ם והנה בב"י א"ע סימן קי"ח הביא מתשו' הרא"ש פלל מ סימן ב' לאה שנתנה במתנת שכיב מרע חצרה לרחל בתה ולא ערער ראובן בעלה פלוג ומתה ובא בע"ח של ראובן לגבות חובו מחצר זה שראובן יורשו ואין פח במתנתה לבטל ירושתו והשיב שהדין עם הב"ח ובגוף התשו' מבואר דלא דמי להא דפי"נ גבי פתובת אשתו דלשמואל בשותקת אבדה פתובתה דהתם היינו מחילת שיעבוד בעלמא אבל גבי בעל דכלוקח הוא להוציא הנכסים מיד לוקח לא הפסיד בשתיקתו ועוד דהתם מקולי פתובה שנו כמ"ש רשב"ם שם ובב"ח דעלמא לא הפסיד בשתיקה הילכך בירושת בעלה קיימא ע"ש.

ונש להפליא על הרמ"א וסמ"ע וב"ח וט"ז ונש"ך בחו"מ סימן פ"א ס"ב שלא הביאו
מתשו' הרא"ש הנ"ל שכתב פדברי הש"ך דדוקא מקולי פתובה שנו או במחילת שיעבוד
בעלמא עכ"פ וע"ש בתנאים סק"ט מ"ש לחלק בזה והביא מעשה שהיה לפניו ולפני
זקנים.

ומאז הבאתי בגליון שם מדברי הב"י סימן רי"ב שהביא ר"מ וכעת מצאתי בקצה"ח
שם סימן פ"א סק"ו שהביא בשם המל"מ שהעיר מתשו' הרא"ש הנ"ל וחילק גם פן
באופן דירושית הבעל לכ"ע לא פקעה בשתיקתו אף דיש לתמוה מהירושלמי פ"ח דב"ב
ה"ז בסופה דמייתי שם דדינתיקי מבטלת דינתיקי וחוזר אף במתנתו פהיה אסתיה דר'
חוניא פתבת נכסה לר"ח צרכת וזבנת לבעלה מן דדמכת אתא בעי מעיר עמיה א"ל
ולמה לא תבעתונין בחיה א"ל לא בעית מעיקתה אף על פי כן אפיק ר"א ופי' הפ"מ
שבתחלה נתנה נכסיה לר"ח אחיה ואח"כ הוצרכה להוצאה ומכרתו לבעלה ואחר מותה
בא ר"ח לעורר על הבעל בשטר מתנה שלו וא"ל למה לא תבעת אותם בחיה והשיב
שלא רצה לצערה בתלייה ואפילו הכי אפיק ר"א מר"ח והעמידו בחזקת בעלה שהרי
כולה לחזור מממתנה ע"ש ומוכח דאם לא היתה חוזרת מממתנה כלל היו קיימים בחזקת
ר"ח שהרי הירושלמי מייתי מינה ראיה דחוזר במתנתו וקשה הרי אין ביד האשה ליתן
נ"מ שלה לאחר ובע"כ משום שהבעל שמתק זכה בהם ומוכח דלא כתשו' הרא"ש הנ"ל
וצ"ע (וע' בב"ש סימן צ"ב סקי"ח שאין ביד הבעל למחול חלק ירושתו אפילו בקנין
וצ"ל דמ"מ אם נתנה לאחר קודם שהגיע זמן ירושתו בהסכמתו שפיר מהני): ומ"ש
רו"מ דבנ"ד אפטר דחישב בלבו גם אחר מותה לקיים הצנואה ועתה מתחרט ולשיטת
רדב"ז ח"ד סימן קל"ד מנדין למי שמזדקק לשאלה לפי שמפסיד העניינים הנה זהו
באמירה אבל במחשבה הרי פסק שם דאין כופין אותו וע' בפת"ש בשם דת אש וגם
בתשו' מהר"י אסאד סוף סימן שי"א הספיים עמי ובכה"ג שיש צדדים להקל מבואר
להדיא בתשו' עבוה"ג סימן י' דיש להתיר על ידי שאלה ובפרט בנ"ד שהוא לצורך מצוה
ובפרט שאיננו לעניינים מיוחדים והוא ממון שאין לו תובעים וע"ע בתשו' מהר"ם מינץ
סימן ע"ג באורף בענין צדקה לעני אי מהני שאלה ובא"ז הגדול בשו"ת סימן תשמ"ח
מבואר גם פן דבהבטיח לעני מיוחד אין נשאלין עליו וע' בחו"מ סימן קכ"ה ס"ה וסמ"ע
שם ונש"ך סימן קכ"ו סק"ט בזה ועכ"פ בכה"ג דנ"ד שהוא גם פן לצורך מצוה לכולי
עלמא יש להקל ומה שיש לחוש שלא חל הנדר נ"ל דיש להתיר ב"פ היינו כעת וגם אחר
שיגיע היא"צ.

ומ"מ אם אפטר יחייב א"ע ליתן בכל שנה על היא"צ איזה סף לטובת נשמתה לבל יקנים
באביה ובה קללת יגיעם לריק והשומע יתברך: והנלע"ד פתבתי סימן רב להרב וכו'
מו"ה יאיר אמסטרדם נ"י מו"ץ ד"ק בינשטינא.

בארץ הגר מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו באחד שנתערב לו בשטר טרפה חהר"ל בין
חתיכות פשרות יבש ביבש ובישל חתיכה אחת מהם בקדירה ונאכלה בשוגג ואחר כך
נודע לו מהתערבות מהו דין חתיכות הנשארים והקדירה ורו"מ הביא מהא דסימן ק"י
ס"ז ונש"ך סקמ"ב דאם פירש למק"א ואחר כך נאכל דאין האחרים מותרים ודעת המ"כ
ופר"ח דאם פירש קודם שנודע שרי וכ"פ בשפ"ד אף לשיטת הכו"פ שהובא במש"ז

סק"ח בנתבשל בקדרה פינו דיש לדון על הקדרה ויש לנו נ"מ בהספק על אותה חתיכה שנאכלה כל התערובות אסור וכ"פ הח"ד ורו"מ העיר דלפמ"ש האחרונים בהא דבכל ספק מהראוי להעמיד הפלים בחזה"ת אלא דכיון דנולד הספק בחתיכה והאיסור נגרר ממנה על הפלי לכן פינו דהחתיכה אסורה גם הפלי אסורה וגם שלא? היא פחוכא ואטלולא לאסור החתיכה ולהתיר הפלי ואם פן אין האיסור של הפלי על ידי התערובות רק נמשך על ידי החתיכה שנאכלה ויש לפקפק בדבריו דהא כל האיסור של החתיכה גם פן אינו אלא על ידי ספק שנפל בתערובות ועל ידי זה נמשך האיסור על אם פן אין הבדל בין אם יש לדון על הפלים או על ועוד דגם אם נוקמי הפלי בחזה"ת לתלות שבשלו פה יש נ"מ על ידי זה לאסור שאר התערובות ויש נפקא מינה בהספק לדון עליו ואיך נבא להתיר שאר התערובות ע"י שבאנו לתלות שהאיסור כבר נאכל הרי הוי תרתי דסתרי ובעיקר הערת תזה"ת הארכתי בתשו' אחת ואכמ"ל ועמ"ש בחיבורי דע"ת סי' א' סקכ"ד וסקכ"ה באר"ך מפמה דוכתי: בגוף הדין מצאתי בתשו' רדב"ז ח"ד סי' קכ"ח שפסק בפשי' דתלינו בבשר כבשים שנאכלו להקל ומוכח דגם בנאכל אחד מהן ונתבשל בפלי שרי ותלינו בהוא דאיסורא נאכל ולא עלה בלבו חשש כלל מפח הפלים ונראה הטעם דכיון דשימוש הפלים הוי דשיל"מ להמתין עד אחר מעת לעת כמ"ש הש"ך סי' ק"ב סק"ח ואף דגם אב"י אסור לכתחלה היינו רק משום גזירה אטו ב"י וזהו רק איסור גברא כמ"ש האחרונים דכל איסור דרבנן שהוא משום גזירה אינו איסור חפצא רק איסור גברא ובפרט בזה דדיעבד שרי פשיטא דהוי רק איסור גברא ואם פן אין נ"מ לחקור על התערובות נגד הפלים דגם אי נימא דכל דפריש מרנבא פריש אפילו הכי אסור להשתמש בהפלי תוך מעת לעת דבדשיל"מ ל"א פל דפריש וכו' לשיטת פמה אחרונים וגם להסוברים דגם בדשיל"מ אמרינו פל דפריש וכן מצאתי בספר האשכול פג"ה סימן ל' מכל מקום הך הרי לא אמרינו לגבי החתיכה פל דפריש וכו' וכל סד"ר בדשיל"מ אסור וממילא הפלים אסורים תוך מעת לעת ולאחר מעל"ע הרי בטל איסור חפצא מעל הפלים ואין נ"מ לענן התערובות עצמו מאיסור חפצא שהיה על החתיכות לכן שפיר תולין דהאיסור נתבשל ונאכל: ועוד דדוקא היכא דיש לנו לדון בשנה על פל חלק מהתערובות איזו מהן הוא האיסור אמרינו מאי חזית למיתלי בהך דלמא איפכא אבל הך פינו דהפלי אין לנו לדון עליה אלא תוך מעל"ע דלאחר מעל"ע פקע איסור חפצא ורק אגברא גזרו חז"ל ובפרט דהרי באיסור שהוא רק חומרא בעלמא גם חז"ל בטל כמ"ש הש"ך בדיני ס"ס דין י"ז אם פן הכי נמי לענן הפלי שאב"י מהראוי להקל אלא דמפל מקום היכא דהתערובות אסור מתמירין גם לענן הפלי אבל הך אדרבא אמרינו דהתערובות שרי והחתיכה שנאכלה כבר נאכלה בהיתר בשוגג וממילא מתירים גם הפלי שאב"י פינו דמדאורייתא גם דברים החשובים בטלים והותר פל התערובות מה"ת ורק מדרבנן גזרו שלא לתבטל ולא גזרו על הפלי שאב"י שהוא רק חומרא בעלמא וכבר כתב במש"ז או"ח סימן שצ"ד סק"ג בשם הפרישה דבאיסור קל דרבנן שאין לו שרש בד"ת גם בספק דסתרי אהדדי בבת אחת שרי ע"ש והכי נמי יש לומר לענן הפלי שאב"י שחז"ל עצמם התירו בדיעבד ורק לכתחלה גזרו שפיר יש להקל בכה"ג אף דהוי תרתי דסתרי ואם פן שוב מהראוי להתיר התערובות שייאסר עולמית ומוטב שייאסר הפלי תוך מעל"ע (וע' שפ"ד סימן קי"א סק"כ בשם הר"ש פ"ז מתרומות לענן טבל ומעשר ראשון

ומעשׂר שְׁנֵי דְכִיּוֹן דְטָבֵל יֵשׁ לוֹ תִקְנָה בְּהֶרְמָה אֵין תּוֹלִין בּוֹ שְׁנַדְמַע אַף פְּאָן יֵשׁ לוֹמַר דְדָמִי לְסוּפְרַת ז"נ וע"ש במש"ז סק"ז) וּבִפְרֻט דִּישׁ לוֹמַר דְכִיּוֹן דְגוּף הַחֶרֶס אֵינוֹ נְאָסֵר רַק הַבְּלִיעָה שְׁבִתּוֹכּוֹ וְכָל זְמַן שְׂאִינוֹ נִפְלֵט הָוֵי כְּמֵאֵן דְלִיתָא לְפָנֵינוּ וּכְמ"ש הַתּוֹסֵס פְּסָחִים נ"ב בְּשֵׁם יְרוּשְׁלָמִי דְטַעַם כְּמַבְנוֹעֵר אִם פֶּן אֵין לָנוּ לַע"ע עַל מַה לְדוֹן.

וְלֹא יִתְכּוֹן סְבֵרַת הַכְּרוּ"פ אֲלָא אִם בְּשָׁלוֹ בְּהַכְּלִים וְהַתְּבַשְׁיִל לְפָנֵינוּ וְנוֹדַע הַתְּעַרְבוּת דְאָז שְׁפִיר יֵשׁ נ"מ לְדוֹן עַל הַתְּבַשְׁיִל הַזֶּה וּבַכּה"ג יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בְּהַתְּעַרְבוּת אֲבָל אִם רַק הַכְּלִי הַרְיָקוֹן עוֹמֵד נִלְפַע"ד לְהַקְלִ: וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי סִימָן רַג לְהַרְבּ וְכו' מו"ה צָבִי דוֹב שְׁטִימְפֻלְעֵר נ"י אַבְד"ק סְטִיאַנוֹב.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׂאֵלְתוֹ בְּיִשְׂרָאֵל שְׁקִנָּה פָּרָה בַּת ה' שְׁנַיִם מְעַרְלִית בְּעַד אַרְבַּעִים ר"כ וְנָתַן אֲדָרְאָן חֲמֵשָׁה ר"כ וְהַעֲרַלִית הַתְּנִית עִמּוֹ שְׁבָאָם לֹא יִסְכִּים בְּעֵלָה עַל הַמְּכִירָה תַחְזוֹר לּוֹ הָאֲדָרְאָן וְאֲמָרָה לּוֹ שְׁהַבְּהֵמָה לֹא יִלְדָה עַדִּין שׁוּם וְלֹד וְאַחַר כְּמָה יָמִים בָּאָה הַעֲרַלִית וַא"ל שְׁבַעֲלָה הַסְּכִים תִּיכַף וְשִׁילְדָה הַבְּהֵמָה זָכָר וְשִׁיחַח לּוֹ הַפָּרָה וְהַנְּלֹד וְרַצְתָּה לִיתֵּן לּוֹ חֲמֵשִׁים צ"ל רִינַח שְׁיִמְחֹל הַמְּקַח וְלֹא רַצָּה וּבָיוֹם ב' נָתַן מִן־תֵּר הַמְּעוֹת וְקִיבַל הַפָּרָה וְהַנְּלֹד וְלֹא יָדַע שְׂיֵשׁ בְּזֶה שְׂאֵלָה כָּלֵל וְעַתָּה נוֹדַע לּוֹ וְשָׂאֵל אִם יֵשׁ עַל הַנְּלֹד דִּין בְּכוֹר וְהִנֵּה כְּעַת אֹמְרַת הַעֲרַלִית שְׁהַפִּילָה הַפָּרָה וְלֹד בֶּן ב' חֲדָשִׁים עַכְתִּ"ד הַשְּׂאֵלָה: הִנֵּה מ"ש רו"מ בְּשֵׁם ס' ק"ס בְּהַשְּׁמָטוֹת לְשִׁי"ט סִימָן ל"ז דְּבִקְנָה נִכְרִי מִיִּשְׂרָאֵל בְּכֶסֶף אַף דְּהָוֵי סַד"ד מְכַל מְקוֹם אִם הִנֵּה הַנִּכְרִי תוֹפֵס הִנֵּה מוֹעִיל דִּישׁ לוֹמַר קִים לִי אִם פֶּן גַּם בְּלֹא תְּפֹס הָוֵי יָד עִפּו"ם בְּאֲמַצְעַ וְהִבִּיא רְאִיָּה מְסוּנְגִיָּא דַּתְק"כ הִנֵּה הַסְּפָר אֵינוֹ ת"י וְעַתְשׁוּ"ט טו"ד מַה"ק סִימָן רס"ה אֲבָל הוּא נֶגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁפֹסְקוּ דְבַכּה"ג הָוֵי סִפְק בְּכוֹר וּבְאֲמַת שְׁפֹכֵר חִידְשׁוֹ הַצ"צ סִימָן ס"ד וְתִשׁוּ"ש בְּעַלְבַּן דְּהִיכָא דְאֲפֹשֶׁר שְׂיִזְכָּה הַעִפּו"ם בּוֹ הָוֵי כְּיָד עִפּו"ם בְּאֲמַצְעַ וְהִבִּיאוּ רְאִיָּה מְבַהֲמַת אֲרִנּוּנָא וּבְמַהֲרִיט"א פ"ב דְּבְכוּרוֹת הַשִּׁיג עֲלֵיהֶם דְּהִתֵּם כְּשֶׁהִנֵּה מְקוֹדֵם שֶׁל הַעִפּו"ם לְגַמְרִי לֹא יֵצֵא מִרְשׁוֹתוֹ כָּל זְמַן שְׂיֵשׁ אֲפֹן שְׂיִשְׂאָר בְּרִשׁוֹתוֹ כְּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פ"ק דְּפְסָחִים וּכְתְּבוּ מַהֲרָא"י סִימָן ק"ל וּלְפ"ז הִנֵּה מְקוֹם לוֹמַר דְּבַכּה"ג שְׁקִנָּה הַיִּשְׂרָאֵל מֵהַעִפּו"ם וְהַבְּהֵמָה הִיתָה מְקוֹדֵם שֶׁל הַעִפּו"ם שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְּהָוֵי כְּיָד עִפּו"ם בְּאֲמַצְעַ אֲבָל בְּמַהֲרִיט"א שָׁם אוֹת י"ז צִיָּד דְּעִפּו"ם אֵין לוֹ חֲזַקַת מְמוֹן לְשִׁיטַת הַסּוּבְרִים דְּגו"ע אֲסוּר רַק מְדַרְבְּנָן וְאִם פֶּן אֵין לוֹ דִּין מִן־חֲזַקַת כָּלֵל וְעַכ"פ לְדִינָא אֵין מְקוֹם לְהַקְל בְּמַה שְׁפָל הָאֲחֵרוֹנִים לֹא ס"ל כֵּן וּבִפְרֻט שְׁבִתְשׁוּ"ר מ"א סִימָן פ"ז מְפֹרֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל שְׁקִנָּה פָּרָה מֵעִפּו"ם בְּכֶסֶף לְבַד וְצִיָּד רַק ע"פ שִׁיטַת ר"ת דְּמִשִּׁיכָה קוֹנָה אַף דִּישׁ לוֹמַר דְּמִשׁוּם סְטִימוּתָא קוֹנָה מְדַרְבְּנָן וּמְכַל מְקוֹם בְּנִידוֹן דְּשָׁם שְׂאֵמֵר הַעִפּו"ם לְשַׁלֵּם בְּעַדָּה וּבְנִגְנָה הָוֵי כְּשִׁוְתָפוֹת עִפּו"ם וְגַם נִקְנָה לְהַעִפּו"ם מִשׁוּם אֲנֻמְדָן הַדְּעַת וְיֵשׁ לְסַמְּוֹךְ עַל ר"ת ע"ש כִּי קִצְרִתִי וּמְבֹנְאָר דְּמִשׁוּם סְפִיקָא אֵין שׁוּם מְקוֹם לְהַקְל גַּם בְּיִשְׂרָאֵל שְׁקִנָּה מֵעִפּו"ם וּמַהֲגַם שְׁהַרִי בְּתִשׁוּבַת הַרְמַב"ן סִימָן רכ"ה מְפֹרֵשׁ דְּבִזְה"ז שְׁבַד"מ כְּסָף לְבַד קוֹנָה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁקִנָּה מֵעִפּו"ם אֲזִלִּין בְּתֵר דִּינֵיהֶם וְחִיָּיְבַת בְּבְכוּרָה וְכ"ה שְׁנַה"מ סוּף סִימָן קצ"ד וְאַף שְׁבִהֲגַת מַח"א ה"ל קִנְיָן מְעוֹת סִימָן ט' הִבִּיא בְּשִׁמּוֹ דְלֹא קָאִי בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְעִנְיָן בְּכוּרָה וּבְתִשׁוּ"ר נט"ש סוּף סִימָן ל' הָאָרִיף לְהוֹכִיחַ דְלֹא קִיָּמָא לֵן כְּהַרְמַב"ן הַמְעַיִן בְּגוּף תְּשׁוּבַת הַרְמַב"ן יִמְצָא שְׁדַעְתּוֹ דְּקִנְיָן דִּינֵיהֶם הִנֵּהוּג מוֹעִיל בְּבְכוּרָה וּבִיָּאָר דְּהַש"ס פ"ב דְּבְכוּרוֹת מִיָּרִי שְׂאִין מְנַהֵג פְּשוּט בְּזֶה וְאַחַר זֶה כְּתִב שְׂאִין נִרְאָה לוֹמַר דְּלַעֲנִין בְּכוּרָה ל"מ הַמְנַהֵג וּבְהַגְהַת מַח"א הַעֲתִיק בְּשִׁמּוֹ מ"ש הַרְמַב"ן שְׂאִין נִרְאָה לוֹמַר

כּן וּבְחִנָּם נִדְחַק הַנֹּט"ש וְעַ' תְּשׁוּ' ח"ס יו"ד סִימָן שֵׁט"ז מ"ש ע"ד הַמַּג"א סִימָן תַּמ"ח בְּזוֹה וּלְפַמ"ש הַח"ס לְחַלֵּק בֵּין הַיְכָא שְׁהַקְנִין רַק לְהַפְקִיעַ בְּכוּרָה דְּבִזְהָ ל"מ קַנְיָן דַּד"מ מֵה שְׂאִין כּוֹן בְּקִנְיָה בְּאַמְתּוֹ וּדְבָרֵיו מְסַתְּבָרִים פִּי נוֹדַע דְּבַדְד"מ קַנְיָן שְׁהוּא רַק בְּעֶרְמָה אִינוֹ מוֹעִיל פְּלוּם אֲבָל בְּנ"ד שְׁהַקְנִין הִיָּה בְּאַמְתּוֹ לְקַנְיָה מִמֶּשׁ פְּשִׁיטָא דִּישׁ לְחוּשׁ לְדַעַת הַרְמַב"ן דִּישְׂרָאֵל שְׁקִנְיָה מִעֲפּוֹ"ם זְכָה בְּכֶסֶף וַיֵּשׁ לְהַפְלִיא עַל תְּשׁוּ' רַמ"א הַנ"ל שְׁלֵא הִבִּיא מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן הַנ"ל וְלִכּוֹן מִצַּד זֶה אֵין שׁוּם מְקוּם לְהַקְלֵל וְעַ' בִּש"ג שְׁעַל הַרִי"ף סו"פ ג"פ דְּמַפְרָשׁ ג"כ כַּמ"ש: וּמָה שְׁפָתַב ר״מ מִדְּבָרֵי תְשׁוּ' מֵהַרְמ"ז שְׁהוּבָא בַּפֶּת"ש דְּבָנְתָן רַק מְקַצֵּת מְעוֹת יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַקְלֵל הִנֵּה ז"ל מֵהַרְמ"ז שְׁם דְּפְשִׁיטָא דְּאֵם נִתְּן קַצֵּת הַמְּעוֹת רַק בְּתוֹרַת עֶרְבוֹן בְּעֶלְמָא וְלֵא פִירֵשׁ שְׁיִקְנֵה פְּנִיָּה הַפֵּל אֲזִי אִינוֹ קוֹנֵה רַק כְּנִגֵּד מְעוֹתָיו פְּדִיאֵתָא בַּח"מ סִימָן ק"צ וְאֵם כּוֹן הָיִי יָד גוֹי בְּאַמְצַע וּפְשִׁיטָא דְּפִטוּרָה מְבַכּוּרָה אֲפִילוֹ אֵם נִתְּן לוֹ בְּתוֹרַת פְּרַעוֹן וְאֵם כּוֹלוֹ הוּא קוֹנֵה אֵם לֹא עֵינִיל וְנִפְיָק אֲזוּזֵי אָף עַל פִּי כּוֹן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק עֲדִינָן אֵם קִבַּע לוֹ הַגּוֹי זְמַן שְׁיִפְרַע לוֹ הַמְּוֹתֵר וְאֲזִי הָיִי דַּד"מ שְׁאֵם בְּעֵי הַגּוֹי זוּזֵי בְּזַמְנָא דְּקִבַּע לִיהִי וְלֹא אֲשַׁתְּכַח תּוֹפְסֵי הַבְּהֵמָה וְאֵם כּוֹן הָיִי יָד גוֹי בְּאַמְצַע וּפִטוּרָה מְבַכּוּרָה וְכוּ' וְהִבִּיא מְשׁוֹ"ת מ"ב שְׁהִבִּיא רַאֲיָה מִבְּהֵמַת אֲרֻנוֹנָא וְכַתְּבֵי שְׁיֵשׁ לְדַחוֹת הַרְאִיָּה וְחִסֵּר שְׁם סוֹף הַתְּשׁוּ' וְהִנֵּה גַם בְּשׁוֹ"ת חַב"י סִימָן כ"ח פֶּתַב שְׁיֵשׁ צַד לְהַקְלֵל כְּשֵׁלֵא נִתְּן כָּל דְּמֵי הַקְנִין דְּלֵא קִנְיָה לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא נִגֵּד מְעוֹתָיו אֲבָל בְּתְשׁוּ' מִהַר"ם מְלוּבְלִין סִימָן ל"א פֶּתַב בְּפְשִׁיטוֹת דְּאֵין לְהַתִּיר מִפְּנֵי שְׁנִתְּן רַק מְקַצֵּת מְעוֹת דְּמְקַצֵּת מְעוֹת קוֹנֵה כְּנִגֵּד הַפֵּל וְעַ' שַׁד"ח מֵעַר' בְּכוֹר סִי' ג' אֹתֵי י"ז י"ח וְע"ש אֹתֵי כ"א אָף הַמַּהְרַמ"ל הַתִּיר שְׁם מִפְּנֵי שְׁהַעֲפּוֹ"ם לֹא רָצָה לִיתְּן הַנִּלְדַּבְּרֵי בְּאַמְרוֹ דְּכִינּוֹן שְׁיִלְדָה קוֹנֵדִם שְׁקַבֵּל הַיִּשְׂרָאֵל הַפְּרָה הוּא שְׁלוֹ אֵם כּוֹן בְּתַפּוּסֵי הָיִי יָד עֲפּוֹ"ם בְּאַמְצַע וּבְצִירוֹף שְׂאִין חַיִּיב עַל הַיִּשְׂרָאֵל לְפִדּוּתָהּ מֵהַעֲפּוֹ"ם ע"ש הֵיטֵב מֵה שְׂאִין כּוֹן בְּנ"ד.

וּבְתְשׁוּ' מ"ב סִימָן צ"ג הַעִיר ג"כ בְּעֵינֵי מְכִירַת חֲמִין דְּעֶרְבוֹן אִינוֹ קוֹנֵה רַק נִגֵּד הַמְּעוֹת אָף פִּינּוֹן שְׁזוֹקָף הַשְּׂאֵר בְּמִלְנָה שְׁפִיר קוֹנֵה הַפֵּל וּבְשׁוֹ"ת ב"ש חַאו"ח סוֹף סִי' ק"ב הַעֲלָה דְּכָל שְׁנוֹתָן סֶתֶם מְקַצֵּת מְעוֹת וְלֹא אָמַר בְּפִי' שְׁנוֹתָן בְּתוֹרַת עֶרְבוֹן שְׁקוֹרִין זְדַאטִיק וְלֹא עֵינִיל וְנִפְיָק אֲזוּזֵי הָיִי קַנְיָן כְּסָף גְּמוּר אֵם כּוֹן לִפ"ז בְּנ"ד אֵם אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁנוֹתָן זְדַאטִיק יֵשׁ לְהַקְלֵל ע"פ הַנ"ל וּלְפַמ"ש בְּשׁוֹ"ת מֵיָם חַיִּים ח"מ סִימָן ה' וְהוּבָא בַּפֶּת"ש חו"מ סִימָן ר"ז סִימָן ג' כָּל לְשׁוֹן אֲדָרְאָן אִינוֹ קַנְיָן עֲצֻמִּין רַק לְהַחֲלִיט הַאֲדַרְאָן לִכּוֹן יֵשׁ לְהַקְלֵל אֲבָל אֵם נִתְּן בְּסֶתֶם הָיִי כְּסָף גְּמוּר וְהָיִי, וְדַאי בְּכוֹר ע"פ תְּשׁוּ' הַרְמַב"ן הַנ"ל: וּמ"ש דְּכִינּוֹן שְׁהַעֲרִלִית א"ל שְׁאֵם לֹא יִסְפִּים בְּעֶלְיָה יְהִיָּה בְּטַל הַמְּקַח אֵם כּוֹן הָיִי יָד נְכָרֵי בְּאַמְצַע לִיתָא דְּאֵם בְּעֶלְיָה הַסְפִּים לֵה קוֹנֵדִם לִידַת הַבְּכוֹר כְּכֹר נִגְמַר הַמְּקַח קוֹנֵדִם לִידָה וְלֹא הִיָּה יָד עֲפּוֹ"ם בְּאַמְצַע קוֹנֵדִם לִידָה.

אֲבָל מ"ש בְּשֵׁם סֶפֶר רַב טוּבָה סִימָן פ"ז שְׁפֶסֶק דְּגַם בְּנִתְּן הַיִּשְׂרָאֵל רַק אֲדָרְאָן הָיִי ס"ב וְהִבִּיא בְּשֵׁם בְּעַל מְנַחַת חִינּוּף שְׁפֶסֶק דְּהָיִי סֶפֶק בְּכוֹר וְכּוֹן מ"ש בְּשֵׁם אוֹרִיִין תְּלִיתָאָה סִימָן קמ"ט שְׁחוֹלֵק ע"ד הַח"ס ח"מ סִימָן ק"ה בַּמ"ש דְּגַם אֵם נִתְּבָרַר אַחַר כְּפֹה שְׁהִיָּה שְׁל יִשְׂרָאֵל לְמַפְרַע מְכָל מְקוּם פִּינּוֹן שְׂאִינוֹ מְבֹרָר בְּשַׁעַת לִידָה לֹא קָרִינָן בִּיהִ צִאנָה וְהַא"ת חוֹלֵק עֲלֵיו אֵין בְּיַדֵי סְפָרִים הַנ"ל אֲבָל בְּנ"ד הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּאָף שְׁאֲחַר כְּפֹה שְׁיִלְמֵ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעַד מְוֹתֵר הַפְּרָה לֹא נִקְנָה לוֹ אֲלֵא מִעַכְשָׁיו וְלֹא לְמַפְרַע פִּינּוֹן דְּהַאֲדָרְאָן אִינוֹ קוֹנֵה אֲלֵא

כנגד המעות ויש לצרף בזה גם ספק שפא כפר ילדה כמ"ש ר"מ מתשו' רע"א שהובא בפת"ש סק"ה.

ומכל מקום מסתפינא להתיר זולת על ידי הטלת מום על ידי עכו"ם: והנלע"ד פתבתי סימן רד להרב וכו' מו"ה שמחה פהנא נ"י בהרב מואשקיוו ברוסקיא מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בדין רוטב של פשר אם יש לשער כפי המדומע והביא מדברי או"ה פלל כ"ד דין ח' שכתב דצריף לשער נגד פל הרוטב דדינו כפשר וכ"ה שם בכלל ל"א דין ט"ו וגם הביא מדברי חמ"ד הל' בב"ח סי' מ"א: הנה זה פמה שנים הבאתי מזה וביארתי שאין ראיה מהמרדכי פכ"ה סימן תרצ"ז דהוא מיירי בתערובות איסור משא"כ ברוטב שנתבשל בה פשר של היתר וכ"ה בברכ"י יו"ד סי' צ"ד בשם מהרש"ע דהמרדכי מיירי רק באיסורא והבאתי מדברי הפרישה סימן צ"ה בד"ה ובעה"ת וכו' שכתב בפשיטות דרוטב כפשר אבל בפרי תואר סימן צ"ב סק"ז פתב דרוטב דינו רק כבלוע מפשר וגם מצאתי בכתבי הגה"ק אבד"ק ביטשאטש בעהמ"ח דע"ק שכתב דאין ברוטב לשער המדומע דהשומן צף למעלה ושמא נגע הפך בהשומן ונבלע בו וכן מה שנשפף ממנה אולי נשפף השומן ורק במקום שהוא רק חומרא בעלמא ומדינא שרי אז יש לצרף הא דלפי המדומע גם ברוטב ובאמת שמצינו כה"ג בש"ס דחולין ק"כ א' והרוטב מאי רוטב שומנא ופירש"י שומן שעל המרק ופריף אביי הוא עצמו טמא טומאת אונקלין ומבואר דהשומן שע"ג הרוטב דינו כאונקל עצמו והו' אמת שהתוספות בחולין צ"ד א' ד"ה שאני חלב דמפפפע ומתפשט בכל הפשר לכן איסור גם הראש והא דאמרינן בפסחים נטרף מרוטבו על החרס וכו' יטול מקומו ותו לא היינו משום דרוטב אינו מפפפע כ"כ דציר בעלמא הוא ולא שומן וכו' והתם מיירי ברוטב שיצא מגוף הפסח ואפילו הכי אין דינו כשומן אבל מלבד שבתוס' פסחים ע"ה ב' ד"ה יטול וכו' מבואר דהתם משום דטפה בעלמא דמיא לסיכה דמשהו הוא (וכ"ה גם בט"ז יו"ד צ"ד סקי"ג) וגם במרדכי פכ"ה סימן תרצ"ה מבואר כן וגם שם מוכח דלפעמים אית ביה שומן ומפפפע.

ועוד דיש לומר דהרוטב הפולט מגוף הפסח נהי דלענין פפפוע אין דינו כשומן מכל מקום עכ"פ דינו כפשר עצמו וכן לענין לשער לפי המדומע השומן הצף על הרוטב דינו כפשר עצמו וע' בהגהת י"ש לסימן פ"ט מ"ש בזה מכמ"ק ולכן אף שכתב בשו"ת טטו"ד מ"ג סימן קפ"ג להקל לצ"ש וברוטב פשר עוף בכל גונוני יש להקל לשער כפי המדומע אין נראה להקל פלל אם שומן צף למעלה והגאון הנ"ל בשו"ת סת"ם הל' תפלין סימן נ' פסק בעצמו דאין להקל אלא במקום שהוא רק חומרא אז יש לצרף דבר זה לסניף ולכן לדינא אין להקל זולת אם ידוע שאין שומן צף למעלה כגון בפשר פחוש או שפבר שפכו השומן הצף למעלה אז יש להקל בזה וע' בחכ"א פלל מ"ד ד"ט וכלל מ"ה ד"ד וכלל מ"ו ד"ז שהביא בפשיטות דברי או"ה להקמיר ועמש"ל סימן נ' וסימן קצ"ד בזה): והנלע"ד פתבתי סימן רה עוד להרב הנ"ל.

ומה ששאל בדין ספק ברכה שכתב בספר דר"פ מצוה ל"ת ל' דבכל ספק ברכה יאמר בריף רחמנא ובפת"ש יו"ד סימן שכ"ח הביא פן בשם הפ"י ברכות י"ב ורו"מ הביא משו"ת מב"נ סימן מ"ד דדוקא לענין מחיקה ס"ל להש"ף סימן קע"ט דקול וגם הביא מדברי הח"ד סוף סימן ק"י בדיני ס"ס דלענין ספק ברכה איסור: הנה גם בשו"ת ר"ע

איגר סימן כ"ה העלה דגם בלשון לעז אסור ונדוקא לענין מחיקה קיל ע"ש באורח וגם בספר העמק שאלה על השאלות פ' יתרו העלה פדעת רע"א פעין סברת החו"ד ובי"ד סימן ש"מ סל"ז בהג"ה דהשומע ברפת השם אפילו בלשון לעז חייב לקרוע משום דלא גרע מפניו אבל יש ראיה מדברי הגימורי יוסף פ"ק דנדריים דף ז' בשם הריטב"א בקא דהשומע הנפרת השם לבטלה והביא דעת הגאונים דה"ה על הכינויים צריף לנדותו לפי שעבר על אזהרה דמוציא פדאיתא בפ"ק דתמורה ונראה שאין נידוי זה אלא בהנפרת השם או בכינוי הידוע של אל"ף דל"ת וכיוצא בו מן השמות המיוחדים אבל המזכירו בלעז או שאר לשונות אין לנדותו אבל גוערים בו ע"ש ומבואר דבזה ליכא אסור תורה וגם יש לומר דאם תמצא לומר במגדף חייב מכל מקום לענין ברכה לבטלה בנדאי אין אסור אלא חומרא בעלמא ומספק שרי דלא חמור משאר פינויים דליכא משום מוציא שם שמים לבטלה: ומ"ש ר"מ דיש עצה להרהר הברכה כבר העיר בזה, הפמ"ג בפתיחה להל' ברכות וכן מצאתי בספר גן המלך סימן כ"ג שפכל ספק ברכה ירהר הברכה וכ"ה בצל"ח ברכות כ' סוע"ב ע"ש באורח: והנלע"ד פתבתי סימן רו לכבוד הרב המופלג בתו"ר בנש"ק וכו' מו"ה מנחם מענדיל אייכענשטיין נ"י חתן הרה"צ ד"ק אלעסק.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו היות שהמשיכו החוט של ברזל שנעשה לצוה"פ למרחוק באלקסון רחוק מכותלי הבתים בערך ע' אמה בכדי להכניס הרפת ובתי כסאות העומדים רחוק מן הבתים שיוכלו לטלטל לשם ונסתפק ר"מ לשיטת הרמב"ם שפסימן שס"ב דאם הפרוץ מרובה על העומד אין צוה"פ מועיל לפרצה יתירה מעשר אם פו הכי נמי בזה או אולי פינון דהפרצים שבין בית לבית הבתים הם עומד מרובה על הפרוץ לא איכפת לן מה שאחורי הבתים הפרוץ מרובה עכ"ד: הנה ספקו לא אבין פלל דכפי הנראה במשך האלקסון גם בצירוף הבתים יהיה פל הפרוץ מרובה אם פו בנדאי לא שייך היתר צוה"פ לשיטת הרמב"ם אבל מכל מקום בכל העיר מותר לטלטל אם יש קנים סמוך להפותרים וא"צ לצרף הצוה"פ שבאלקסון לצורך טלטול העיר אבל בהאלקסון אין היתר רק לשיטת ש"פ אבל מכל מקום פינון דהתוספות והרשב"א חולקים על הרמב"ם וכן מצאתי באשכול הל' עירובין סימן ס"ה שפסק להקל אם פו פשיטא דיש להקל בזה"ז דליכא רה"ר דאורייתא ובפרט דלשיטת כמ"פ גם במחיצות הלכה פהמיקל בעירוב אפילו ביחיד נגד רבים ומכ"ש ברבים נגד יחיד.

ומה שנסתפק אם מועיל הצוה"פ ההולך ממבוי אחד לחבירו ע"ג בית ומנוח על הגג ומשם נמשך לצד מבוי שמעבר השני של הבית. הנה לכאורה הרי בכל צוה"פ בעינן ב' קנים משני הצדדים ולא סגי לקשור החוט לגג הבית לבד זולת כשעומד תחתיו קנה גם בצד הבית אם פופשהחוט הולך ע"ג גג הבית הרי נתבטל הצוה"פ בשני המבואות פינון דליכא ב' קנים מב' הצדדים בשום מבוי משני צדדי המבואות אולם הנה במג"א סימן שס"ג סקכ"ח הקשה באמת מהא דבסופה סגי שיתן קנה ע"ג הפותרים ות"י דהתם פל הצוה"פ רק לחומרא בעלמא אבל בתשו' ח"ס חלק ששי סימן ל"ד תמה ע"ז דהא גם במזוזה סגי שיתן קנה ע"ג הפותרים והעלה דנדאי באמצע משך אורח המבוי בע"י קנה מפאן וקנה מפאן ולא סגי שיתן הקנה ע"ג הפותרים ומה"ט ל"מ קורה שע"ג פותרים באמצע מבוי אבל אם נותן הקורה בקצה המבוי מהני באמת בנתינת קורה ע"ג ב' פותרים המבוי דהפותרים הם המזוזות ואף שהניח בצ"ע אולם הנה בתשו' ספר יהושע סימן ח'

הַאֲרִיף בְּדַבְרֵי הַד"מ וּמַג"א הַנָּ"ל וְהַעֲלֵה לְקַנְיֵים הַמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ לְהַעֲמִיד לְחֵי קָטָן עַל פְּנֹתַי
בֵּית מִצַּד א' וְכֵן עַל הַפְּנֹתַי מִצַּד ב' וְלִמְשֹׁף חֲבֵל עַל גְּבִיהֶן שִׁיְהִיָּה בְּמָקוֹם צוּה"פ וְהַעֲלֵה
שְׁדַבְרֵי הַד"מ וּמַג"א הַנָּ"ל הֵם רַק בְּמַבּוּי שְׁאִין בָּהֶם אֲלֵא הַפְּנֹתַיִם הַהוֹלְכִים לְאֹנֶרֶף
הַמְּבֹוֵי בְּלִבָּד וְכְשֶׁנִּזְמַן הַקּוֹרֵה עֲלֵיהֶם אִין זֶה צוּה"פ אֲבָל כְּשֶׁמִּנִּיחַ הַקּוֹרֵה עַל הַבַּיִת שִׁישׁ
בּו ד' פְּתָלִים מִפְּל הַרוּחוֹת אִם כֵּן נְהִי דְלַגְבֵי פְּנֹתַיִם הַהוֹלְכִים לְאֹנֶרֶף הַמְּבֹוֵי אִין כְּאִן
צוּה"פ מִפְּל מְקוֹם הָרִי יֵשׁ גַּם כֵּן פְּנֹתַיִם הַהוֹלְכֵי לְרוּחַב הַבַּיִת אִם כֵּן יֵשׁ לְהַקּוֹרֵה צוּה"פ
עַל יְדֵי פְּנֹתַיִם רוּחַב הַבַּיִת וְדַל מִהֲכָא פְּנֹתַיִם שֶׁל אֹנֶרֶף הַבַּיִת הַהוֹלְכֵי לְאֹנֶרֶף הַמְּבֹוֵי וְאֵלוֹ
אִין כְּאִן פְּנֹתַיִם הַאֲנֶרֶף פְּלָל מִפְּל מְקוֹם הָרִי יֵשׁ לְפָנֵינוּ פְּנֹתַיִם שֶׁל רוּחַב הַבַּיִת הַהוֹלְכֵי בְּשִׁטַּח
א' עִם הַקּוֹרֵה וְהָרִי הֵם פְּלִתָּיִם וְאִיפֹא צוּה"פ גְּמוּרָה דְחוּץ לְמַבּוּי נִרְאֶה שְׁפִיר הַצוּה"פ
וְאִפְּיֵלוּ בְּלַחֲוֵי סִגֵי בְּנִרְאֶה מִבְּחוּץ וְשִׁנְהַ בְּפָנִים וְאִף דְבַלְחֵי רְחֹב ד"א קְנִימָא לֹן דְצָרִיף לְחֵי
אֲחֵר לְהַתִּירוֹ מִפְּל מְקוֹם בַּצוּה"פ א"צ פְּלָל כֵּינֹן דְהוּי מְחִינְצָה גְּמוּרָה ע"ש בְּאֹנֶרֶף וְאִף
שְׁפִיטָיִם דְאִין רְצוּנוֹ לְהַתִּיר אֲלֵא בַשְּׁעָה"ד מִשְׁא"כ בְּדִאֲפֹשֶׁר לְתַמְנָן בַּע"א וְגַם רַק
כְּשֶׁמְעַמִּידִין ע"ג הַפְּנֹתַיִם לְחֵי קָטָן כְּפִי מְנַהֵג הַקְּדָמוֹנִים אֲבָל הֵינֵנוּ אִם בְּשִׁנֵי הַצְּדָדִים עוֹשִׂין
כֵּן אֲבָל בְּנ"ד שְׁבָאֲמַת גּוּף צוּה"פ נַעֲשֶׂה בְּשִׁנֵי קְנִיִם בְּשִׁנֵי הַצְּדָדִין אֲלֵא שְׁהַחֲבֵל וְהַחוּט
שַׁע"ג סוּבֵב הוֹלְכֵי עַל פְּנֵי בַיִת שְׁעוֹמֵד בְּאֲמַצְעַ הָרִי יֵשׁ הֵיכַר גְּדוֹל לְכָל הַרְוָאִים וְדָנִים גַּם
לְהַבַּיִת כְּאֵלוֹ הוּא קְנָה שֶׁל צוּה"פ כֵּינֹן דְאִינוּ פּוֹסֵל גַּם בְּרְחֹב ד"א וְאִינוּ מְבַטֵּל אֶת הַצּוּרֵת
הַפְּתַח: וּבְאֲמַת שְׁגַם פֶּסַל לְשִׁיטַת תּוֹס' עִירוּבֵין ה' ב' ד"ה אִינוּ וְכו' כְּפֶשֶׁר גַּם בְּרְחֹב ד"א
וְע"ש בְּרִיטְב"א דְגַם לְרִש"י כְּפֶשֶׁר בְּחֶצֶר וְדוּקָא בְּמַבּוּי פְּסוּל וְהָרִי מְבֹאוֹת שְׁלֵנוּ דִינָם
כְּחֶצֶר גַּם לְהַקְל כַּמ"ש מִהַרִּי"ט בְּתוֹשׁוֹ ח"א סִימָן צ"ד וְח"ס חֲלָק שְׁשֵׁי סִי' פ"ב דְלֵא
כַּמְג"א סִימָן שִׁס"ג ס"ק כ"ז וּמַכ"ש בַּצּוּרֵת הַפְּתַח: וּבַגּוּף הַסְּפֵק שְׁנִסְתַּמַּק הַסְּפִי אִם
בְּעֵינֵן בַּצוּה"פ שִׁיְהִיָּה הֵיכַר מְצֹאֲתֵי בְּב"ח סִי' שִׁס"ג ס"ט"ו שְׁכַתְּבֵי דְגַבֵי צוּה"פ גַּם בְּאִינוּ
נִרְאֶה לֹא מִבְּפָנִים וְלֹא מִבְּחוּץ כְּגוֹן שְׁהַעֲמִיד הַקְּנִיִם שְׁנֵה לְפְּנֹתַיִם בְּסוּף אֹנֶרֶף הַפְּתָלִים
אִפ"ה מְהַנִּי וּבְזֶה תִּירֵץ קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' י"א ע"א ד"ה אִיפֹא וְכו' ע"ש וּמְצֹאֲתֵי בְּרִיטְב"א
עִירוּבֵין י"א ע"א פְּתַחֵי שְׁמַאי פִי' שְׁאִין שְׁמֵ תִיקוֹן מְזוּזוֹת מִן הַצַּד וְדֵלָא כְּפִירִש"י ז"ל
וְשֵׁם ע"ב כְּתֹב ז"ל וְא"ל בְּקִנְיָה מְכָאן וְקִנְיָה מְכָאן הֵיכָא דְאִיפֹא שְׁיִקְפִי וְהֵינֵנוּ מְזוּזוֹת
אִפְּיֵלוּ יְהִיָּה פְּנֵי הַפְּנֹתַיִם שְׁוִין אִינוּ אֲלֵא כְּפִירְצָה אֲבָל בְּקִנְיִם שְׁפִיר אֲתַחֲזִי כַצוּה"פ בְּלֹא
שְׁיִקְפִי וּמִלְשׁוֹן רִש"י לְעֵיל נִרְאֶה דְפְתַח שְׁאִין לוֹ שְׁיִקְפִי הֵינֵנוּ שְׁהַצְּדָדִים אִינָם שְׁוִים וְכו'
וּמִיָּהוּ פִי' שְׁיִקְפִי אִינוּ נִרְאֶה כִּי יו' אֲלֵא כְּפִי א' וְכֵן פִי' מוֹרֵי ז"ל עַכ"ל: וְיֵשׁ קֶצֶת ט"ס
וְחֶסְרוֹן תִּיבּוֹת וְנִרְאֶה שְׁכַצ"ל וְא"ל בְּקִנְיָה וְכו' וְהֵינֵנוּ מְזוּזוֹת וְאִפְּשֶׁר דְכְּשִׁיְהִיָּה פְּנֵי הַפְּנֹתַיִם
שְׁוִין אִינוּ נִרְאֶה אֲלֵא כְּפִירְצָה אֲבָל בְּקִנְיִם וְכו' כַצ"ל וְנִרְאֶה מִדְּבַרֵי רִיטְב"א דְלֵא כְּדַעַת
סִפ"י הַנָּ"ל וְלִשְׁי' רִש"י י"ל כְּדַעַת הַסִּפ"י אֲבָל י"ל דְהַרִיטְב"א מִיָּרִי כְּשֶׁהַפְּנֹתַיִם הֵם
רַק לְאֹנֶרֶף הַמְּבֹוֵי דְבַכַּה"ג לַכ"ע בְּעֵינֵן קְנִיִם כַּמ"ש הַסִּפ"י בְּעַצְמוֹ אֲבָל כְּשִׁישׁ פְּנֹתַיִם גַּם
לְרוּחַב י"ל שְׁפִיר דְמַהַנִּי וְלִכֵּן נִרְאֶה דִישׁ לְהַקְל בְּנ"ד: אֲבָל מ"מ בְּדִאֲפֹשֶׁר לְהַמְשִׁיף חוּט
בְּרִזָּל מְשִׁנֵי צְדָדֵי הַבַּיִת עַד לְמַטָּה אוֹ לְהַעֲמִיד קְנִיִם אֲצֵל פְּנֹתַיִם הַבַּיִת יֵשׁ לְעַשׂוֹת כֵּן וְכֵן
נִרְאֶה שְׁאִם הַחוּט מְנוּחַ עַל הַגָּג אִינוּ נִיפְרָר לְעֵין הַרְוָאָה וְאִין לְהַקְל רַק אִם הַחוּט גְּבוּהָ
מְעַל הַגָּג וְנִיפְרָר לְעֵין הַרְוָאָה, שְׁהוּא מִן הַצּוּה"פ וְכ"ז דוּקָא אִם סוּבֵב ע"ג בַּיִת שְׁבַקְצָה
הַמְּבֹוֵי אֲבָל אִם נִמְשָׁף לְהַלָּאָה בְּתִים אִין לְהַקְל פְּלָל.

ואם הבית שהצוה"פ ע"ג גגו בולט יותר למבוי משאר בתים או גבוה יותר או קצר יותר יש לומר שהבית נחשב למזוזה צה"פ פ"ג פ"ג שנתבאר דבצורת הפתח פ"ש גם ב"יותר מד"א: ומה ששאל ב"דן ג"נה של זרעים העשויה ערוגות אם מצטרף לשיעור ב"ס שנתלקו הח"צ והק"נ על הרא"ש רפ"ב דעירובין אות ז וצ"ד דהיכא שכל ערוגה שנייה לאדם אחר יש להקל ט"פ: הנה לדעתי אין שרש לסבא זו וע' עירובין צ' ע"א ורש"י ד"ה וקרפפות וכו' דאין רשות מתחלקת מחמת שנוי בעלים אלא בתים וכו' ואף על גב דהתם הוא אליבא דר' מאיר מכל מקום מדר"מ נשמע לרפ"ג אכל בגוף דין זרעים דעת הד"ש וח"צ להקל בחצר וגם בתשו' חמר בקדש מבעל מחנה לוי סימן ב' פסק פ"ג והביא בשם פ"ה גדולים שהסכימו לזה ואם פי בתשו' א' שנדפסה בשמי בקראקא העליתי להחמיר והבאתי מכמ"ק ב"ה וגם הבאתי קצת ראיה מש"ס דקידושין ל"ט סוף ע"א ורע"ב מדלא משני שם דנ"מ לענ"ג צירוף הערוגות לב"ס דמוכח פדעת הק"נ וכן יש קצת ראיה מהא דב"ק פ"א ע"א אי משארי משארי לאדם וכו' ע"ש ותבין אבל בכ"ז בשעה"ד פ"דאי הם הגדולים הנ"ל לסמוך עליהם בדרבנן ובפ"ט שבמרה"פ על הירושלמי פ"ג דמעשרות ה"ד העלה בדעת הרמב"ם בפ"ד הירושלמי שם דבבב"ק אין זרעים מבטלים הדירה אם פ"ג על כל פנים בערוגות יש לסמוך ע"ד הח"צ הנ"ל ומ"ש הק"נ דכ"ג דברוב מהני בכה"ג אם פ"ג עלה קאי הא דאמר דבב"ס אסור גם במיעוטא אינו מוכרח דיש לומר הא כדאיתא והא כדאיתא פ"ד משני בש"ס כמ"פ ומהם בפסחים ס' ע"א.

והנלע"ד פתבתי: סימן רז להרב המאה"ג וכו' מו"ה אפרים זלמן ווייסמאן נ"י ראבד"ק וויזהראדק ברוס"א. מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בתיקון עירובין שבעירו שהוא על ידי הקפת הט"ג ובבב"ק א' מהעיר יש בצד א' של דרך הרבים בתים והדרך רחב יותר מעשר ובבב"ק של הדרך יש ג"נה גדולה פ"ה אלפים אמות ובין הדרך והג"נה מחיצה גבוהה י"ט וכן בצד ב' של הג"נה מחיצה גבוהה י"ט ואחר פ"ג ג"כ נמשך דרך הרבים ובבב"ק של הדרך גם פ"ג בתים והט"ג עומד על פני כל המרחב והיינו כי עמוד א' עומד אצל הבתים שבימין הדרך ועוד עמוד א' עומד באמצע הג"נה רחוק הרבה מהמחיצות שסביב הג"נה ועוד עמוד א' עומד אצל הבתים שבשמאל הדרך השני והחוט נמשך ע"ג העמודים הנ"ל וסובב על פני רוחב כל הדרכים והג"נה שביניהם כמו צוה"פ אלא שאין להחוט עמוד בכל דרך רק בצד א' סמוך להבתים ובבב"ק הוא מונח ע"ג העמוד שבאמצע הג"נה עכ"ל השאלה ורו"מ פ"ג שבבב"ק יש ב' ספיקות אם מועיל העמוד שבאמצע הג"נה להצטרף לצוה"פ פ"ג פ"ג ש"עומד בתוך רה"י דביתא פ"ג דמל"א כמ"ש במק"ח בסופו ואף שיש סוכרים דדוקא במקורה אמרינו הכי אבל בנ"ד יש עוד חשש שהג"נה מלאה זרעים ומבטלת הדירה: הנה בדבר החשש דכמאן דמל"א דמי הארכתי בשו"ת א' מכ"ב והבאתי פ"ה סתירות כי בשב"ה א' מבוואר דדוקא במקורה אמרינו ביתא פ"ג דמל"א דמי ועתו"ס ב"ק ע' ע"ב ד"ה פ"ג וכו' וב"עירובין ע"ו ב' פי אמרינו ביתא פ"ג דמל"א מן הצד אבל באמצע לא וכו' ומסיק דל"ש וא"צ סולם אבל דוקא בבית ולא בחצר ושם ל"ב ב' דגם במתא אמרינו פ"ג דמל"א אבל מדברי רש"י שם נראה דדוקא לענ"ג הוא ועירובו במקום א' מהני ד"ז ע"ש ב"רש"י ד"ה דמתא וד"ה ורה"י ובב"י סימן ת"ט ובירושלמי פ"א דשבת ה"א בפסקא דשניהם פטורין וכו' רבי עב"ד א"ר מחיצות

כַּמְמָשֵׁן בְּן עֲזַאי עֶבֶד אֲוִיר כַּרְמְלִית כַּמְמָשֵׁן ר"ע עֶבֶד אֲוִיר רה"ר כַּמְמָשֵׁן וכו' וְהִינּוּ דְתַלְיָא בְּפִלּוּגְמָא דְקְלוּטָה כְּמוֹ שְׁהוֹנְחָה דְמָא וְאִין מְזַה רְאֵיהּ לנ"ד וּבִימֵי חֹרְפֵי הַצְעֵתִי ד"ז לְפָנֵי הַגַּה"צ אַבְד"ק צֶאֱנֹז ו"ל וְהַשִּׁיב פִּי הַרְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת נֶגֶד דַּעַת הַמַּק"ח וּמְפַל מְקוֹם לְמַעֲשֵׂה רְאוּי לְחוּשׁ לְהַחְמִיר כְּדַעַת הַמַּק"ח אֲבָל גַּם בִּישׁוּיע"ק סִימֵן שֵׁס"ג סְקִי"ד פֶּסֶק בְּפִשְׁיטוֹת לְהַקְל אִם הָעֲמוּד עוֹמֵד בְּתוֹךְ חֲצָר אִם הִלְחִי בּוֹלֵט הַרְבֵּה גְבוּהַ מְחֻצָּת הַחֲצָר דְאִיפָּא מְשׁוּם מְחֻצָּה וְגַם הִיפְרָא וכו"ה בח"ס א"ח סִימֵן צ"ו וְחֵלֶק שְׁשִׁי סִימֵן ל"ד וּבִיָּאָר דְדוּקָא בְּאִינוּגְבוּהַ לְמַעְלָה מְעַשְׂרִים דַּל"כ לִיכָּא הִיפְרָא וּמְצָאֵתִי בְתִשׁוּ' פּמ"א ח"ב סִימֵן קמ"ב שְׁנַשְׂאֵל גַּם בְּן בַּד"ז וְהַעֲלָה דְבַעֲיֵנָּן שְׁיִהְיוּ ב' הַמְזוּזוֹת גְּרָאִים בְּתוֹךְ הַמְּבֹוִי וְהִבִּיא רְאֵיהּ מְעִירוּבִין י"א בְּפִתְחֵי שְׁמַאי דְלַחַד מ"ד דְלִית לֵיהּ שְׁיִקְפִי וּפִירִש"י שְׂאִין לְהֵם מְזוּזוֹת שְׁנַתְלָה אַבְנֵיהֶם מְפָאן וּמְפָאן אַבְן יוֹצֵאת וְאַבְן נִכְנָס וְאִין זֹו צַה"פ ע"ש וְאִי ס"ד דְלָא בְּעֵינָּן לְמַחְזֵי הַנֶּה מְזוּזוֹת אִף שְׂאֲבָן יוֹצֵאת נִימָא דְכִמְאֵן דְלִיתָא דְמִי וְהוּי מְזוּזָה שְׁנָה וּבַע"כ דְכִינּוּן דְהָאֲבָן הַיּוֹצֵאת חוֹפָה מְקַצָּת הַמְזוּזָה לָא מְיַחֲשֵׁב צוּרַת הַפְּתַח וְגַם רְאֵיהּ מְהָא דְפְלִיגִי ר"נ ור"ש אִם הִקְנָה שַׁע"ג צְרִיף לִיגַע בְּקַנְיִים שְׁבַצְדִּין וּמִיָּתִי רְאֵיהּ מְהָא דְכִיפָה דר' מְאִיר מְסֻיב בְּמְזוּזָה וְרַבֵּן פֶּטְרִי וְשׁוּין שְׁאֵם יֵשׁ בְּרַגְלֵיהּ עֲשָׂרָה שְׁהִיא חֲיִיבָת וּבְרִש"י ד"ה חֲיִיבָת דְהָא יֵשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה גוֹבָה בְּרוּחַב ד' נְאֻפִילוּ כֹּל הָעֵיגוּל סְתוּם נִשְׂאָר שְׁם שְׁעִוּר פְּתַח כְּשֶׁר אֶלְמָא א"צ לִיגַע דְהָא הַכְּשָׁרָה דְפְתַח בְּרַגְלִים הוּא וְהָעֵיגוּל מְפָסִיק בֵּין תַּקְרָה הָעֵלְיוֹנָה לְמְזוּזוֹת עכ"ל וְאִי ס"ד דְגַם מְזוּזוֹת מְכֻסִּים כְּשֶׁרִים אִם בְּן יֵשׁ לוֹמַר דְכִינּוּן שְׁאֵם יִטוּל הָעֵיגוּל מְשֵׁם יִגִיעוּ הַמְזוּזוֹת עַד הַמְשַׁקּוּף הוּוּ כְּבוֹגְעִים לְתַקְרָה וּבַע"כ דְבָלָא נִיכְרַ פְּסוּל וְעוֹד דְהָא בְּדַף י"ד אר"ש הַנִּיחַ קוּרָה ע"ג מְבֹוִי וּפְרַס עֲלֵיהּ מְחַצְלַת וְכו' קוּרָה אִין כְּאִן מְחֻצָּה אִין כְּאִן קוּרָה אִין כְּאִן מְשׁוּם דְמְכֻסָּה וּמְסַתְמָא הוּא גַם לְמ"ד קוּרָה מְשׁוּם מְחֻצָּה אֶפִּילוּ הֵכִי ל"מ וְה"נ בְּצַה"פ עכ"ד.

וְהִנֵּה מ"ש רְאֵיהּ מְדִין קוּרָה הוּא תְּמוּהַ דְלַדִּין דְלָא קִיָּמָא לֵן כַּר' יְהוּדָה קוּרָה מְשׁוּם הִיכְרַ כְּדִאִיתָא שְׁם י"ב ע"ב אִם בְּן אִין רְאֵיהּ וְגַם מ"ש רְאֵיהּ מְפִתְחֵי שְׁמַאי וּמְדִין כִּיפָה יֵשׁ לוֹמַר דְשַׁא"ה שְׁגַם בְּמְקוּמָם אִין מְזוּזָה כֹּלל וְאִנּוּן בְּעֵינָּן צוּה"פ וְלִיכָּא אֲבָל הִיכָּא שְׁהַמְזוּזָה בְּמְקוּמָה הִיא מְזוּזָה נִיכְרַת לְהַעוֹמֵד שְׁם אֶלָּא שְׁעַל יְדֵי כְּוִתֵּל הַחוּצָא אִינָה נִיכְרַת לְהַעוֹמֵד לְהַלָּאָה מְעַבְרַ ב' שֶׁל הַכְּוִתֵּל יֵשׁ לוֹמַר דְמַהְנִי וְעוֹד דְהָא מְבֹוֹאָר בְּרִיטְב"א דְדוּקָא בְּפִתַח בַּד"ל שְׁנַקְפִי פְּסוּל מְשַׁא"כ בְּצַה"פ שְׁל קַנְיִים וּבַמַּק"ח בְּסוּפוּ בְּתִיקוּן עִירוּבִין בִּיָּאָר הַדְּבָרִים הֵיטֵב דִּישׁ חִילּוּק בֵּין מְזוּזָה לְעִירוּב בְּזַה גַם הָעֲלָה דְדוּקָא בְּדִלִיכָּא לְחֵי וְהַפְּתָלִים שְׁבַצְדִּים אֶרְוֹכִין ד"א פְּסוּל בְּפִתְחֵי שְׁמַאי מְשַׁא"כ בְּדִאִיכָּא לְחֵי כְּכֹל גּוֹנֵי סְגִי ע"ש אִם בְּן פְּשִׁיטָא דְאִין רְאֵיהּ מְהָא דְפִתְחֵי שְׁמַאי וּכְבָר כְּתַבְתִּי בְתִשׁוּ' א' (לְעֵיל סִימֵן ר"ט) שְׁמְבֹוֹאָר בְּב"ח דְגַבִּי צַה"פ לָא בְּעֵינָּן שְׁיִהָא נְרָאָה אֶפִּילוּ מְבַחוּץ וְגַם בְּאִינוּ גְרָאָה לָא מְבַפְנִים וְלָא מְבַחוּץ כְּשֶׁר וּפְלַפְלִיתִי בְּזַה וְהָעֲלִיתִי בְּדִין אִם הַחוּט שַׁע"ג הַקַּנְיִים סוּבֵב הוּלָף ע"ג גַּג שֶׁל בֵּית הַמְּפָסִיק בְּאֶמְצַע צַה"פ דְאֵם הַבַּיִת הִנֵּה הוּא בְּקַצָּה הַמְּבֹוִי יֵשׁ לוֹמַר דְהַבַּיִת עֲצוּמוֹ נִחְשֵׁב לְלַחֵי אִף שְׁרַחֲב ד"א אִף בַּנ"ד שְׁמְחֻצָּת הַגֵּן אֶרְכוּ גְדוּל וְהַחוּט הַסוּבֵב ע"ג מְחֻצָּת הַגִּינָה הוּא בְּאֶמְצַע אֶרְכוּ א"א לְהַקְל וּכְבָר בָּא מְעֲשֵׂה כְּזוֹ לְפָנֵי בַשַּׁע"ד שְׁלָא הִיָּה בְּאֶפְשֶׁר לְהַעֲמִיד לְחֵי תַחַת הַחוּט וְעֲשִׂיתִי טִיחַ שֶׁל גַּפְסִים בְּכוֹתֵל שְׁיִהָא עַב כֹּל שְׁהוּ כְּצוּרַת לְחֵי וּבַנ"ד אִם א"א לְעַשְׂוֹתוֹ מְצַד חוּץ יוֹכְלוּ לְעַשְׂוֹתוֹ מְצַד פְּנִים שֶׁל כְּוִתֵּל הַגִּינָה תַחַת הַחוּט פִּינּוּן שְׁדַעַת הַב"ח שַׁא"צ הִיכְרַ בְּצַה"פ אִם בְּן מְהֵנִי גַם בְּאִינוּ בּוֹלֵט לְמַעְלָה

שִׁיחָה הַיָּכָר וּבִפְרֹט בְּצִירוֹף הָעֲמוּד שֶׁבְּאַמְצַע הַגִּינָה וְגַם בְּגִבּוֹהַ יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים אִמָּה מִהַיָּמָיִם וְכִדְאִי הוּא הַב"ח לְסִמּוֹךְ עָלָיו בְּשַׁעַת הַיּוֹם שֶׁאֵל לְתַמְנָן בַּע"א אֲבָל אִם ג"ז לֹא יַעֲלֶה בְּיָדוֹ א"א לְהַקְלֵל עַל יְדֵי הָעֲמוּד שֶׁבְּאַמְצַע הַגִּינָה הַרְחֹק הַרְבֵּה מִפְּתוֹל הַגִּינָה יוֹתֵר מֵעֲשָׂר אַמּוֹת וְשֵׁם הוּא מְקוּם זְרָעִים הַמְבֹטֵל הַדִּירָה וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן רַח לְתַמְנָן בְּנֵי הָאֲבָרָה הָרֵב הַגְּדוֹל וְכו' מו"ה מִשֶּׁה יִשְׂרָאֵל פְּעֻלַּתְמָאן נ"י מְבוֹטְשָׁקִיף בְּאַרְץ הַגֵּר מִכְתָּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שֶׁאֲלָתוֹ בְּבִתִּי אֲכַסְנִיּוֹת שְׁקוּנִים בְּשֵׁר אַחֲזָרִים בְּלֹא נִיקוּר מִחֶלֶב וְדָם וּמְבַשְׁלִין וּמוֹכְרִין לְעַפּו"ם וְהִנֵּה מִפֶּתַח אִסוּר חֶלֶב הֵבִיא מֵהַפֶּר"ת דְּגָם בְּחֶלֶב פְּשְׁעוֹמֵד לְאַכִּילָה אִסוּר בְּסַחֲרָה וְה"נ בְּזֶה: הִנֵּה יֵשׁ לְדוֹן לְפִי הַמְבּוֹאֵר בְּסוֹפָה ל"ט א' דְּבִאֲתָרוֹג שְׁאִינוֹ רִשְׁאֵי לְלַקְחוֹ בְּשִׁבְעֵיית מְבַלִּיעַ לוֹ דְּמֵי אֲתָרוֹג בְּלוּלָב וְאֲנִי מְצֹאֲתִי בַר"ש פ"ז דְּשִׁבְעֵיית מ"ג בְּשֵׁם יְרוּשְׁלָמִי בְּהָא דְמוֹכֵר שְׁלוֹ וְשָׁל חֲבִירוֹ דְּגָם מִשּׁוּם אִסוּר סַחֲרָה שְׁרֵי פְשְׁעוֹשָׁה כְּעֵין הַבְּלָעָה אִם כֵּן ה"נ בַּנ"ד שְׁקוּנָה וּמוֹכֵר הַבְּשָׁר שְׁאִינוֹ מְנַקֵּר הָרֵי הָרֵי בְּהַבְּלָעָה וְשְׁרֵי וּבִש"ס דְּבַכּוֹרוֹת ל"א ע"ב גְּבִי מֵעֲשָׂר בְּהֵמָה וְכו' הֵתָם לֹא מוֹכְחָא מְלֵתָא וְכו' וּמוֹכְחָא דְבִלֵּא מוֹכְחָא מְלֵתָא שְׁרֵי בְּהַבְּלָעָה וּבְמִק"א הַבֵּאתִי מִש"ס דְּעִירוּבִין כ"ז ב' וּבְהַבְּלָעָה מִי שְׁרֵי אֵין וְהַתְנִיָּא בְּן בַּג בַּג אֹמֵר וְכו' וְעַכ"פ בַּנ"ד דְּלֹא מוֹכְחָא מְלֵתָא שְׁרֵי עַל יְדֵי הַבְּלָעָה: וְעוֹד דְּכָל אִסוּר סַחֲרָה הוּא מִשּׁוּם דְּלִכְתַּחֲלָה אִסוּר בְּהַנָּאָה כְּדִמּוֹכְחָא בְּפִסְחִים כ"ג א"כ בַּנ"ד שְׁאִינוֹ מוֹכֵר בְּמִשְׁקָל הָרֵי אֵינוֹ נִהְיָה כְּלָל מֵהַחוּטֵי חֶלֶב שֶׁבְּתוֹכוֹ שְׁאִינוֹ לוֹקֵחַ בִּינְקָר עֲבוּר זֶה וּבִירוּשְׁלָמִי סוֹף פ"ב דְּדִמְאֵי ר"א בְּשֵׁם ר"ה תַּנְיִי ב"ד הוּא הַחֶלֶב מִשְׁלֵל טֶבַח (מֵהַ) שְׁחָסַר מֵהַמִּשְׁקָל עַל יְדֵי נִיקוּר הַחֶלֶב הַטֶּבַח צְרִיף לְהַשְׁלִים, פ"מ) וְגִיחָה נ"ג מִשְׁלֵל לוֹקֵחַ הַתְּקִין ר"א בְּקִסְרִין שִׁיחָיו שְׁנִיחָה מִשְׁלֵל לוֹקֵחַ בְּגִין דִּיהִנּוּן מְרַבִּין טְבֵּאת (כְּדֵי שְׁיִנְקָר בְּטוֹב שְׁלֵא יִפְסִיד עַל יְדֵי הַנִּיקוּר דְּמֵי הַמִּשְׁקָל.

פ"מ) וּמוֹכְחָא דְבִאִינוֹ מוֹכֵר ע"י מִשְׁקָל אֵינוֹ מְפָסִיד עַל יְדֵי הַנִּיקוּר וְאֵינוֹ לוֹקֵחַ יוֹתֵר דְּמִים עֲבוּר חוּטֵי הַחֶלֶב שֶׁבְּתוֹכוֹ וְעַל חוֹלִין קל"ב א' לְקַחֵן הַיָּמָנוּ בְּמִשְׁקָל וְכו' וּמִנְפָּה וְכו' וְאִם כֵּן גַּם בַּנ"ד אֵינוֹ לוֹקֵחַ דְּמִים יוֹתֵר וְע"ש בַּר"ש גְּבִי מוֹרִיָּסִים שְׁמַעְרַבִין בּוֹ יֵין אִם לֹא הִנֵּה נִמְכָּר בְּיוֹתֵר בְּעֲבוּר הַיָּין לֹא הִנֵּה נִהְיָה מִן הַיָּין בְּמו"מ וְה"נ בַּנ"ד: אָף דַּמ"מ אִיכָּא חֲשֵׁשׁ תַּקְלָה שְׁמָא יִשְׁפַח וַיֵּאכֵל כַּמ"ש הַפֶּר"ת סוֹף סִימָן זֶה וְאָף דְּבִשּׁו"ת מֵהַר"א חַי"ד סִימָן קמ"ח פֶּסֶק לְהַתִּיר לְבַשֵּׁל בְּשֵׁר טְרֵפָה שְׁנִזְדַּמְּן כְּדֵי לְמַכְרוֹ לְעַפּו"ם וְהֵבִיא רֵאזָה מִחוּלִין ק"ו וְרִש"י וּמְהַרְשֵׁ"א וּבִפְרֹט מְפָסְחִים ע"ו ב' אֲבָל הַיָּינוֹ בְּנִזְדַּמְּנוֹ אֲבָל לְעֲשׂוֹת מְסַחֵר קָבוּעַ בַּכֹּה"ג וְדֵאִי אִסוּר וְכַמ"ש גַּם בְּתִשּׁוֹ תִשְׁב"ץ וְעַל בּוֹכֵל"א יו"ד אוֹת ב' וְעַל תִּשּׁוֹ חכ"צ סִימָן פ"ו בְּשֵׁם ת"ד לְהַרְאָב"ד וְעַל בַּמַּש"ז או"ח סוֹף סִימָן תמ"ו סק"ה בְּדַבְרֵי מַג"א ס' תרי"ב וְעַל תִּשּׁוֹ מֵהַר"ח א"ז סִימָן מ"ט וְלִכְּן אֵין לְהַתִּיר רַק כְּפִי שְׁפַתַּב בְּתִשּׁוֹ ד"ח ח"ב חַאו"ח סִימָן כ"ז לְשַׁפּוֹר מְשַׁרְתָּת עַפּו"ם וְיִלְנָה לָהּ מְעוֹת וְהִיא תְּבַשֵּׁל וְתִתְעַסֵּק בְּכָל הָעֵסֶק וְיִשְׁנֶה א"ע עֲמָה שֶׁהִיא תַּקַּח שְׁכָר הַבִּישׁוּל וּבְעֵד הַבְּשָׁר וְהוּא יִקַּח דְּמֵי שְׁאָר הַסְּעוּדָה וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן רַט לְכַבּוֹד הָרֵב הַמְּנַפְלֵג בְּתוֹי"ר בַּנְש"ק וְכו' מו"ה שְׁלוֹם גוּטְמָאן נ"י דומו"ץ בַּק' יֵאָס בְּמִאֲלָדוֹי מִכְתָּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שֶׁאֲלָתוֹ הִיּוֹת שְׁנִיחָה שֵׁם כְּמָה אֲנָשִׁים עַל פִּי הַנְּהַגְתָּ א' הַמְּכַוְנָה בְּשֵׁם צְדִיק שִׁיבֵשׁ שֵׁם אִיזָה זְמַן לְבָרָךְ כָּל ז"י פֶּסַח עַל אֲכִילַת מִצָּה וְרו"מ עֲרַעֵר ע"ז וְהֵבִיא מְסִימָן תַּע"ה ס"ז וְחַק יַעֲקֹב בְּשֵׁם כְּלָבוֹ: הִנֵּה בְּאַמְתָּ שְׁגַם בַּמַּג"א סוֹף סִימָן תרל"ט הֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם מְהַר"ל וּבְתִשּׁוֹ ח"ס יו"ד סִימָן קצ"א בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּבָה הֵבִיא בְּשֵׁם חֲזַקוּנֵי דַס"ל דְּכָל ז' אִיכָּא מְצָנָה אֲלֵא שְׁאִינוֹ חוֹבָה וּמְכָל

מקום פתב שאין לברך על אכילת מצה ובמעשה רב להגדר"א ז"ל פתב גם פן שפ"ל ז"י
איפא מצנה ולא חובה וכ"ה באבן עזרא פ' פ' וע' בד"ש עה"ת פ' ראה וכה ראיתי בש"י
חמד מער' חו"מ סימן י"ד אות י' שהביא בשם ס' יפה ללב שהמליץ בעד הנוהגים לברך
פל ז והוא דחה דבריו והביא בשם פמה גדולים שהסכימו עמו ואני מצאתי בתשו'
הריב"ש סי' קנ"ט במפורש דאינו אלא רשות ולא מצנה פלל: ולכן אותו צדיק וחסידיו
אין רוח חכמים נוחה מהם (פדאיתא כה"ג בשבת קכ"א ב') ויש לבטל המנהג וחוץ חשש
ברכה לבטלה איפא הפסק בין ברפת המוציא לאכילה ואוכלים בלא ברכה והנלע"ד
פתבתי: ומה שנסתפק במי שאינו אוכל בחוה"מ"ס על ידי סיבה אם חייב לכנוס לישוב
בסופה בלא אכילה ולברך ברכת לישוב בסופה הנה כבר פתב הט"ז סוף סימן תרל"ט
דמי שמתענה חייב לברך על כל ישיבה וקניסה ונודע מש"ס דמנחות מ"א ותוס' שם
בעובדא דמלאכא ורב קטינא שגם במצנה שפידו להביא א"ע לידי חיוב ענשו בעידן
ריתחא אם אינו מקיים ובתוס' פסחים קי"ג ב' ד"ה ואין לו הביאו ראיה מסוטה י"ד שיש
לחזור ולהביא א"ע לידי חיוב ואם לאו מנודה לשמים ועתוסי"ש שבת ל"ב ע"ב בד"ה
בעון ציצית וכו' ותוס' ערכין ב' ע"ב ותוס' הרא"ש לברכות י"ח בזה ובח"א פלל ס"ח
דין י"ט מסופק אם צריך לילך לעיר אחרת לקיים מ"ע ומתוס' הג"ל מוכח דמחויב בזה
אבל י"ל דשאני מרע"ה שבלא"ה הנה מהלך במדבר ונוסע ממל"מ וביקש לכנוס לא"י
לבא אל המנוחה ובחולין קל"ט ב' ורש"י ד"ה ה"ג לפי שצאמר שלח תשלח שומע אני
לחזור אחר המצנה הזאת עד שתבא לידי עכ"ל מוכח דבעלמא אין שום סכרא לחייבו
בכה אבל יש לומר דהתם היינו להדר על הספק שפא ומצא קו בהרים משא"כ ביודע
בודאי שיש לו שם לן לקיים המצנה ומצאתי במד"ר פ' צו פ"ט גדול שלום שפל המצות
פתיב בהו פי תראה פי תפגע פי יקרא אם באה מצנה לידך אתה זקוק לעשותה ואם לאו
אי אתה זקוק לעשותה ברם ה"א בקש שלום ורדפהו בקש למקומה ורדפהו למק"א
עכ"ל ומבואר דבשאר מצות ליכא חיוב בזה: סימן רי להרב הג"ל מכתבו הגיעני וע"ד
שאלתו בבתולה שנשאת והנה רחמה צר מלבא עליה והרופא פתח מעט גידי דם בתולים
על ידי פלי אינסטרומענט ויצא דם אם יש לסמוך ע"ד הרופא שהעיד שהוא רק ד"ב ולא
מן המקור להקל לענין הפסק טהרה והביא מהא דאם רחצה במים או קינחה יש להקל
לענין הפסק העונות אבל אנו לא קיימא לן פן ובכל גוונני צריך להמתין העונות רק לענין
ה' עונות הביא הט"ז בשם מהר"ל מפראג להקל לענין ד"ב בד' עונות ובד"ז שהוא רק
חומרא בעלמא כמו שהאריך בנח"א שבאשכול הל' מקנאות סימן ס"ה גם להקל בפתם
שטענתה והפסיקה רק ג' עונות וספירה וטבלה ושמשוה ובתשו' ח"ס סימן קע"ט פסק
דשלא להוציא אשה מבעלה יש להקל בג' עונות ומכ"ש בד' עונות שהוא רק חומרא
בעלמא וגזל"ג אם פן בודאי הרופא נאמן וכה"ג כ' הר"ן פ"ב דגיטין בסוגיא דנתן לה
גייר חלק דגם למאן דאמר בעל שאמר גרשתי אשתי אינו נאמן במקום חומרא בעלמא
נאמן ע"ש ובפרט שיש רגל"ד שהרי אופן זהיר באומנתו וע' בשו"ת ב"ש ח"ב סימן ע"ו
דגם בראתה דם בביאה ב' מפני שלא בעל פ"א ביאה גמורה יש להקל וכמ"ש גם בעצי
ארזים לא"ע סימן ס"ג וגם בלא ראתה פעם ראשון מפני שבעל בהעראה יש להקל
והיכא דראתה גם פעם ראשון בכל גוונני יש להקל ע"ש עוד בזה והנלע"ד פתבתי: סימן
ריא להרב וכו' מו"ה ישראל איסר אינזענבערג נ"י ראבד"ק באקאונסק.

מכתבו הגיעני וע"ד המעשה בבחור א' ושמו צבי אריש עובד בהפאפריק אמר בין הפועלים בחורים ובתולות שמצא טבעת זהב והנערים א"ל להראותו להם והראה להם וגם הבתולה רחל בת שמואל אהרן בקשה להראותו לה והחזירתי לו והנערים נעשה ביניהם סכסוך אם הוא זהב או כסף ואם הוא מסומן שהוא זהב ובקשו להראותו להם שנית וכן הבתולה הנ"ל ביקשתו ע"ז וכשהראה לה פעם ב' ובשעה שנתן לה א"ל הרי את מקודשת לי מיין כפורה ביסט דנא וע"ז העיד ע"א הבחור אברהם פייער.

גם העיד הבחור יהושע פיש ששמע שהבתולה צונתה להראותו לה אם הוא כסף או זהב ואם הוא מסומן והראה לה ואמר בלשון הנ"ל אבל לא ראה הנתינה לידה והבתולה הודית שקבלה הטבעת ומחמת שנבדלה החזיקתו מעט ואח"ז הניחתו על השלחן ואח"ז חזרה והסתפלה בהטבעת מהו.

ואחר שיצאו ב' העדים העיד אחיו של הבחור יהושע שראה ג"כ ככל הנ"ל ושמע שא"ל נוסח הנ"ל ונתן לידה הטבעת והמקדש אומר שעשה פן לשחוק בעלמא עכת"ד השאלה: והנה יש לדון דכפי מה שלא ראה עד ב' הנתינה לידה נשאר רק עדות של עד ראשון והגם שהעד השלישי העיד ג"כ כל העדות יש לצרף דעת הריטב"א בשם מורו דבקיודשין גם בראי"ל לבד בנמצא קא"פ עדותן בטלה וכן מצאתי בתשו' רי"ן הרא"ש סי' פ"א וכתב דגם להסוברים דבהגדה תליא מלתא יש לומר דבקיודשין מודים דבראי"ה תליא ע"ש וה"נ הרי ב' אחים ראו כאחד ולשיטת כמ"פ גם בלא נתפוננו להעיד בטל העדות ובנ"ד שכולם לא נתפוננו לשיטת הש"ך רס"י ל"ו בטל כל העדות אף די"ל דכיון שאחיו לא ראה הנתינה שזהו עיקר הקיודשין הרי לא נצטרפו גם בראי"ה לבד ואם פן איכא ב' עדים על הקיודשין: אבל י"ל דהא בנתינה לבד בלא האמירה אין פאן חשש קיודשין שהרי אמרה להראותו לה מהו אם כסף או זהב וגם בעלמא נתינה לבד אינה פלום ועל האמירה הרי נצטרפו קרובים ובטל העדות אבל הרי דעת רוב הפוסקים דבהגדה בבית דין תליא ומה שאמר שעשה פן דרף שחוק כבר כ' רי"מ דכיון דההוכחה הוא רק ממה שאמר מיין כפורה ביסט דו והרי כיון שאמר תחלה הא"מ ל"מ גם מה שאמר תוכ"ד דברי שחוק דהא קיימא לן דבקיודשין תוכ"ד לאו כד"ד: ומה שנ"ל לצדד בזה הוא כי הנה הבתולה ביקשתו להראותו לה לידע אם הוא כסף או זהב מסומן וכמו שבקשוהו כל הנערים שם בזה ואם היה נותנו לה והיתה משליכתו היתה חייבת באחריותו אלא שהוא אמר בשעת נתינה האמ"ל אם פן מה שנטלתו מתחלה ליכא שום הוכחה לקיודשין אלא דאחר שא"ל פן היה לה להשליכו והרי הוא אמר תוכ"ד שלשתוק עשה פן ואם פן טוב לא הי"ל להשליכו ולא לחוש לדבריו ולא הנצרכה להשליכו ולאו נשי ד"ג לידע דבקיודשין תוכ"ד לאו כד"ד וגדולה מזו איתא בקיודשין י"ג א' מי דמי התם בפקדון והבינהו ניהלה סברה אי שדינא להו ומיתברי מיחייבנא בהו הקא בתורת קיודשין יתבינה ניהלה ואם אי' דלא ניחא לה לישדינהו ופרקי' ר"א אטו פוליהו נשי ד"ג ה"נ סברה אי שדינא להו מתחייבנא ואף דהתם מסיק אתון דשמיע לכו חישו לה היינו משום דמעיקרא בתורת קיודשין יתבינהו ולא הדר ביה מהקיודשין והכל יודעים דבכה"ג אינה חייבת באחריות כמ"ש הר"ן שם אבל הקא שהיא אמרה בפירוש להראותו לה שנית כמו שהראה לה בראשונה והחזירתי לו וגם הוא שאמר האמ"ל חזר ואמר דברי שחוק שתהא כפרתו פשיטא דלאו פוליהו נשי ד"ג וסברה שתחייב אם משליכהו וישבר

או יאבד בחור וכדומה ואף שהבתולה בעצמה אינה טוענת פן מכל מקום הרי י"ל דהיא סוכרת ושם תאמר שעל ידי הבהלה לא השליכתו מיד עדיף לה ועוד שהרי פיון שיש לנו אמתלא וליכא הוכחה דלשם קידושין עיכבתן שוב הוי פמקדש בלא עדים וכמ"ש כה"ג במהרי"ט בחי' לקידושין והובא לשונו באב"מ סימן מ"ב סק"ז דכיון שאין העדים יכולים להעיד על מה שהיה בלבה הוי פמקדש בלא עדים וע"ש באב"מ שהביא גם מהריטב"א קידושין מ"ב שכ"כ והו' אמת שהאב"מ סימן כ"ז סק"ו הוכיח שם דלגבי רצון האשה לא בעינן עדים וסגי בהודאתה וזה סותר למ"ש בעצמו בסימן מ"ב בשם מהרי"ט דאפילו באמרה בלבי הנה להתקדש ל"מ היכא דיש לחוש שרצתה לשחק בו וצ"ל דבהא דסימן כ"ז נוטה יותר לומר שהיה בלבה להתקדש וצע"ק אבל בנ"ד גם לפ"ד האב"מ שפסימן כ"ז הרי היא לא הודית שהיה בלבה להתקדש ואדרבא אמרה שביקשתו רק להראותה ורק על ידי שנבהלה לא השליכתו ואם פן פשיטא דבלא העדאת עדים לא הוי קידושין ונהרי העדים אין יודעים מאיזו טעם לא השליכתו שהרי שמעו שהמקדש אמר תוכ"ד לשון שחוק והיתול ובאמת בכל מקום שנותן לה דינר ואומר האמ"ל בדינר זה אם השליכתו מיידה בפניו לא הוי קידושין כמ"ש בסימן ל' ס"ז ובתשו' ח"צ סימן קט"ו מבואר דהיינו בהשליכה תוכ"ד וביאר דאף דבקידושין תוכ"ד א"י לחזור היינו בנגמרו הקידושין כגון שנתרצית מתחלה בפ"י לקידושין א"י א"י לחזור בה אפילו תוכ"ד אבל בלא אמרה פלום אלא הוא אמר לה ונתן לה קידושין ונרקתן מיידה תוכ"ד מעולם לא נתרצית בקידושין אבל אחר שיעור פ"י דיבור הפסקה הוא וכבר נגמרו הקידושין ע"ש ובתשו' ארי' דב"ע חא"ע סימן ט"ז הביא בשם קה"י להג' מליסא ו"ל ובשם הגאבד"ק סניטין שצדדו דגם בהשליכתו אחר כד"ד פל זמן שעסוקין באותו ענין הוכיח סופו על תחלתו לבטל הקידושין וכן בהחזירתו ליזו בניחותא בלא השלכה דינא הכי ואף דבדין הוכיח סופו ע"ת פליגי תנאי ולדין הוי ספיקא היינו בדבר שאין בו אומדנא על תחלתו ומתחלה לא היה לנו מקום ספק ע"ז אבל בקידושין דרב מנגיד מאן דמקדש בלא שידוכי ואם פן גם מתחלה היה לנו מקום ספק אם נתרצית לקידושין וליכא הוכחה ממה שלא זרקתו תוכ"ד פיון שהעיד העד שנבהלה מאד והבתולה ביקשה מתחלה רק להראות לה הטבעת גם בהחזירתו אחר כ"ד מהני והביא בשם הגאון מפ"ב שדחה ד"ז וגם הוא האריך לדחות והביא בשם ס' ג"א לאבי הש"ף בשו"ת שפסופו שכתב גם פן פדעת הח"צ אבל בנ"א שם מירי שלא השליכתו עד שא"ל העדים מה אתה עושה ובתשו' א' הארכתי בזה והבאתי מהמרדכי פ"ג דקידושין סימן תקל"א שהביא בשם ס' החקמה מעשה בנערה משונדכת לכהן בא פריץ א' בבית הנערה עם ב' עדים ונכנס עמה בדברים ונתן לה טבעת ולא הזכיר שום קידושין עד לאחר שעה אמר לעדים הוו עלי עדים שקדשתיה וא' מן העדים אמר וכו' השליכי פי לקידושין נתן לה והשליכה והשוו פל הגדולים שהקידושין ל"ה קידושין וכו' דשתיקה לאחר מתן מעות לאו פלום ועוד דהוכיח סופו על תחלתו שהשליכתו וא"י פ"ב דחולין ובפ"י דהיכא דאיכא למיתלי השתיקה באמתלא מוכחת הוכיח סופו על תחלתו וכו' עכ"ל ומבואר דלפי טעם ב' גם בלא טעמא דשתיקה לאח"מ מעות מהני מה שהשליכה אף שהיה לאחר כ"ד שהוא פ"י ש"ש תלמיד לרב שהרי לא השליכה עד אחר שא"ל העד פמה דיבורים להשליף אפילו הכי אמרינן הסע"ת ואף דהתם שמתק בתחלת נתינת הטבעת אלא שאחר כ"ה אמר הוו

עדים שקדשתיה מכל מקום הרי המרדכי לא מה"ט התיר אלא משום הסע"ת והביא גם כן הראיה של הג' מסניטין הנ"ל ושם הבאתי עוד ראיות וגם מתשו' מהרמ"ל סימן קל"ט שהביא בתשו' אדב"ע שם וגם הח"צ רמז אליו מוכח דגם לאחר כד"ד מהני ההשלקה ואם כן ה"נ הרי הבתולה אמרה שהניחתו על השלקון ולא נתבאר בהגב"ע אם העדים העידו ג"כ כן או להיפוך: ועוד דבנ"ד הרי אמר בינתים דברי השחוק שתהיה פפרתו ולכן לא השליכתו.

ועוד דבנ"ד יש גם כן אמתלא מוכחת מלבד מה שהנערה בת י"ד שנים ויש לומר שלא הבינה מתחלה כלל לשון הקידושין אף שאמר האמ"ל דכבר כתב הב"ש סימן כ"ז סק"ה דגם בלשון זה אין כל הנשים מבינים והכל לפי הענין ובתשו' הרי"מ חלק א"ע סימן ח"י כתב בנערה בת י"ג שנים יש לומר דנאמנת לומר שלא הבינה ועל כל פנים הני רק ספיקא ובצירוף עוד ספק הני ס"ס וע"ש עוד בזה ואף שלא אמרה שלא הבינה יש לומר דעל כל פנים מה שלא השליכתו מיד הנה מתסרון הבנה עד שאח"ז הרגישה והניחתו על השלקון או אפשר שסוכרת שהתנצלות שאמרה שנבקה יועיל לה יותר: ועל כל פנים מהראוי לשאול אותה על ד"ז אולי תאמר שלא הבינה.

וע' בתשו' נודע בפערים מ"ת א"ע סימן נ' דבנתן לשום פקדון אף שחזר ואמר האמ"ל נאמנת לומר שלא הבינה וע"ע בתשו' רע"א מ"ת סימן נ"ג ותשו' מהרא"ל צונץ א"ע סימן י"ט ומהר"ם מרוטברג האחרונים סימן י"ג: ועוד יש לדון בזה דאף דבקידושין תוכ"ד לאו כד"ד היינו בגמר ענין הקידושין כפי הראוי לכתחלה וכפי המנהג אבל בנ"ד שלא סיים במאמרו בטבעת זה כדמו"י אף שאין זה מעכב כמ"ש במקנה בקו"א לסימן כ"ז ובתשו' ח"ס והובא בפת"ש שם סק"ג דלא קיימ"ל פדעת הר"נ שפיהג"ר מכל מקום הרי על כל פנים לכתחלה ראוי לומר כן וגם כבר פשט המנהג לומר כדמו"י וכל זמן שלא סיים פראוי יש לומר דלכ"ע מהני מה שסיים בדברי היתול להוכיח שגם מקודם הנה פונתו כן וכה"ג כתב בדרישה בא"ח סימן ס' דאף דברכות אינן מעכבות מכל מקום בלא בירוף על כל פנים צריך פננה לצאת י"ח המצוה והיינו דכיון שלא עשה כפי הראוי לכתחלה סתמן לאו לשמה קאי ע"ש וה"נ בנ"ד אף אי נימא דבחזר מדיבורו גם בכה"ג ל"מ אבל בכה"ג סופו מוכיח על תחלתו שנתכונן רק לשחוק בעלמא: ולכן בצירוף מה שהיו שם ב' אחים בשעת אמירתו האמ"ל יש מקום להתיר הבתולה הנ"ל.

ובכ"ז מפני חוקר הענין אני ירא להקל זולת אם יספיק עוד גדול א' וגם רו"מ ישים עיונו היטב ויספיק בזה אזי אצטרף עמם. וע"ע בענין תוכ"ד בקידושין בב"ש סימן ל"א סק"ו ואב"מ שם וסימן ל"ז סקכ"ב ובמקנה בקו"א לסי' ל' ס"ז בד"ה נטלתו וכו' חידוש דבמעשה מבטל מעשה תוכ"ד גם בקידושין פדמוכח מלתא שגם מתחלה לא נתרצית ע"ש: והנלע"ד פתבתי סימן ריב להרב הגדול וכו' מו"ה שמעיה שטיינבערג נ"י אבד"ק פרעמושלמן מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שעמדו על הפירה ג' קדרות של בשר ורוטב וגם קדרת חלב שבשלו בה תפוחי אדמה והאשה נטלה כף חלב ושפכה אל א' מהקדרות ולא נודע באיזהו מהן ובתוף א' מהקדרות ליכא ס' ובכולן יש ס' ורו"מ הביא שנמצא שאלה כזו בשו"ת בי"צ יו"ד ח"א סימן ח"י ועינתתי שם: והנה מה שחקר אם דין הקדרות פדין יבש ביבש אף שהתבשיל בתוכו לח בלח והעיר מסי' קל"ד ס"ב כבר קדמו במש"ז

יו"ד סימן פ"א סק"ב ושפ"ד סימן ק"א סק"ב וע' בחמ"ר הלכות תערוכות סימן ה'
והדבר פשוט דנחשב פדין תערוכות יבש בייבש ונאף דאיכא רוטב ובשר בכל קדרה מפל
מקום מיקחשב מב"מ דלגבי כל א' אמרינו סלק אף דהוי פתרת דסתרי דלגבי הפשר נימא
סלק הרוטב ולגבי הרוטב נימא סלק הפשר מפל מקום גם בכה"ג אמרינו סלק פדמוכח
מהתוס' תולין ק' ע"ב ד"ה הוי מב"מ ודבר אחר וכו' אומר רשפ"ם דכמו שצריך שיהיה
ברוטב פדי לבטל התתיקה דאיסור פן נמי צריך שיהיה ס' בתתיקה של היתר לבטל מן
הרוטב וכו' ע"ש ומבואר שם דאמרינו סלק גם בכה"ג וכ"ה בר"ן סופכ"ה בסוגיא דטפת
חלב וכו' בשם ר"ש ור"ת ע"ש: ונאף דהש"ך סימן צ"ח פסק דשא"מ אסור ובתשו' ח"ס
סי' פ"ז פסק פהש"ך אבל בחידושו לע"ז ס"ו הסיר תלונת רש"ל על הרשפ"א דכיון
שיש טעם היתר בצירוף האיסור בכה"ג לא מצינו שאסרה תורה נוכ"ע כלל ע"ש אם
פן לפ"ז גם שא"מ מותר וכן מצאתי בפר"ת סק"ט שדחה גם פן דברי הש"ך ופסק דגם
שא"מ מותר וכבר הביא בב"צ בעצמו דברי המנ"י כלל פ"ה אות מ"ה שפסק דלא
פהש"ך ול"ש בחי' דינים סכ"ח וסל"ב פסק להקל בה"מ על כל פנים ולא ידע מדברי
הפר"ת ולפמ"ש בשפ"ד סימן ק"ט סק"ט דגם להש"ך דשא"מ אסור הוא רק מדרבנן
ועל כל פנים בנתבטל בייבש גם אם יבשלם אחר פה לא יאסר שא"מ אלא מדרבנן אם
פן דרבנן בודאי יש לסמוך ע"ד הט"ז ופר"ת ומנ"י להקל: ומ"ש מדברי נוב"ב מה"ק
סימן ל"ב דגבי מליחה ל"א רואין דשמה לא נגע במינו כלל מלבד מה דלא קיימא לן
כהנהו ב כמ"ש בתשו' ב"ש חיו"ד סימן קל"ה אף גם בנ"ד אין נ"מ בזה דתערוכות הפלים
פולם לא נגעו זב"ז ונאפילו הכי מהני ביטול אפילו א' בעליג' וא' בפית פנדע.

ומ"ש בב"צ דהחלב הנבלע בפשר הוא א"מ הוא תמוה דנגד החלב הרי איכא ס' בכל ג'
קדרות ונאף דבאותה קדרה לבד ליכא ס' ואמרינו חנ"נ הרי הפשר שנ"נ הוא מב"מ וד"ז
מבואר בשפ"ד סימן צ"ד סק"ה דבכה"ג א"צ ס' אלא נגד החלב לבד אבל הפשר שנ"נ
הוא מב"מ: ומ"ש בב"צ דיש לחוש שמה יתערבו רק ב' קדרות יחד ולא יהיה ס' נגד
החלב ודמי לשמה יבשלם ויתן טעם הוא תמוה דאם פן בכל יבש בייבש בשא"מ דבעינו
שיהיה ס' גם בדאיכא ס' יאסר דשמה יבשל רק קצת חתיכות היבשות יחד ולא יהיה ס'
נגד האיסור ושמה יבשל שנים שנים חתיכות יחד ולא יהיה גם רוב ובע"כ דאין לגזור
רק שמה יבשל יחד כל התערוכות גם יש לצדד לפמ"ש החוו"ד סי' ק"ט סק"ה דגם
במשא"מ אם אוכל מהתערוכות אחד אחד ליכא איסור תורה דיש לתלות בכל א' אלא
איסור דרבנן ואין לגזור מהו טעמא כלל כמ"ש הש"ך סימן ק"ט דרבנן אין לגזור
נאף שהמנ"י חולק מפל מקום בה"מ יש להקל כמ"ש בשפ"ד שם וגם בש"ך דיני ס"ס
אות כ"ב מוכח דאין להקל אלא במקום הפסד ובנ"ד דכבר נתבאר דלא גזרו אלא שמה
יבשל יחד גם בלא הפסד יש לצרף טעם זה: והנה בתשו' פ"י מ"א חלק או"ח סימן מ'
פדין עצים שנתבשל בי"ש ונתערב ברוב עצים אחר צידד שם דאף שטעם הי"ש
מבשא"מ מפל מקום מהני ביטול ברוב יבש בייבש ואח"ז צירף דאיכא ס' נגד טעם הי"ש
וע' בשע"ת סוף סימן תמ"ז שהעתיק דבריו להלכה ובסד"ט סימן קפ"ח סוף סק"ד השיג
עליו והביא מהש"ך סימן ס"ט סקנ"ז דדוקא בדאיכא ס' נגד טעם הפלוע לכ"ע שרי ולא
עלה על הדעת לחוש שמה יבשל רק מעט מן העצים ובסימן ס"ט סי"ד שם לא חששו
שמה יבשל רק ב' חתיכות יחד ומבואר דלא פדעת בי"צ.

ובפֿרט בנ"ד שײַש עוד קדַרת חֶלב שׁבֿשְׁלוּ בַּה תפ"א פשי' דײַש לְהַקְלוּע"ד שְׁאֵלְתוּ
בְּנִתְבְּשְׁלוּ ג' בִּיצִים בְּקַדְרָה וְהוֹצִיאוּם אַחַת אַחַת בְּכַף בְּעוֹדֵן רוֹתְחִין וְהַנִּיחוּם בְּקַעֲרָה
וְאַחַר כֵּן נִמְצָא דָם בְּאַחַת מֵהֶן וְלֹא נֹדַע אִיזוּ מֵהֶן הוֹצִיאוּ תְּחִלָּה וּבִתְשׁוּ' טטו"ד מה"ק
סִימָן ק"ב מִחֲמִיר בְּזָה וּמֵאֵז פְּתַבְתִּי בְּגִלְיוֹן דְּנֹדָאִי אִם הוֹצִיא בִּיצָה הָאֶסוּרָה תְּחִלָּה יֵשׁ
לְהַקֵּל דְּגָם לְשִׁיטַת הַט"ז סוֹף ס' צ"ב דְּבַהּוֹצִיאָא כֵּן עִם תְּבִשְׁיֵל דִּינוּ כְּכֹלִי רֵאשׁוֹן מִכָּל
מְקוֹם הָרִי קְלִיפַת הַבִּיצָה דִּינָה כְּכֹלִי כַּמ"ש הַש"ךְ סִימָן ס"ו סק"ג וּלְפַמ"ש בַּחוּו"ד סִימָן
צ"ב סק"כ דְּדָבָר מוּעָט ל"ה רֵנוּט וּבְסִימָן צ"א סק"ז דְּחוּץ לְקַדְרָה ל"ה רֵנוּט וְע' בִּיא"פ
סוֹף סִימָן ע"ו שְׁפַתְבָּ גַם כֵּן דְּדָבָר מוּעָט ל"ה רֵנוּט אִם כֵּן אִין בְּלִיעָה יוֹצֵא מְכֹלִי לְכֹלִי
וְלֹא נִבְלַע בְּכַף כָּלֵל וְע' בַּחֲמ"ד ה' מְלִיחָה סִימָן מ"א דְּגַם בְּנִשְׁאָר לְחִלּוּחִית דִּינוּ כְּרִיקָן
וְשֵׁם ה'ל' בַּב"ח סוֹף סִימָן כ"ח הַעֲתִיק מֵאו"ה כָּלֵל ל"ו ד"ג דְּבַעֲרָה תְּבִשְׁיֵל בְּשָׂר עַל יְדֵי
כֵּן חֶלֶב ב"י אִף דְּהַתְּבִשְׁיֵל וְהַכֵּף אֶסוּרִים מִכָּל מְקוֹם הַקַּעֲרָה מִתְּחִלָּת אֶפְיָלוּ בְּתַבְּשִׁיל
חֲרִיף דָּאִין פֶּאן עִירוּי מַכ"ר וּבַכ"ש אִין בִּישׁוּל לְעַנְיָן אִסוּר אֶפְיָלוּ בְּדָבָר חֲרִיף עַכ"ל
וּמִזָּה מְבֹאָר דְּגַם בְּהוֹצִיאָא כֵּן עִם תְּבִשְׁיֵל דִּינוּ כַּכ"ש ע"ש וְאִם כֵּן הֵכָא בְּדָם בִּיצִים שְׁפַל
אִסוּרֵן מִסְפֵּק פְּשִׁיטָא דײַש לְהַקֵּל אִף דַּבְּנ"ד שײַש סְפֵק אִינְהוּ הוֹצִיאוּ תְּחִלָּה יֵשׁ לוֹמַר
דְּכָל דְּפָרִישׁ מְרֻנָּבָא פָּרִישׁ וּמִסְתַּמָּא הוֹצִיאוּ תְּחִלָּה הַמְּוִתָּרָת וְאִם סָנְגוּ הַמִּים מִהַקְּדָרָה יֵשׁ
לוֹמַר דָּאִין הַבִּיצִים אוֹסְרִים זֶה אֵת זֶה בְּלֹא רֵנוּט אֲבָל בְּלֹא סָנְגוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּנֹאֶסְרוּ
בְּתַעֲרוּבוֹת חַד בְּחַד אֲבָל כְּבָר פְּתַבְתִּי בִּתְשׁוּ' שְׁדָבְרֵי הַש"ךְ גְּכוּנִים כִּינּוּן שְׁהַטְעַם נִפְלֵט
דְּרָף הַמִּים לֹא נִבְלַע בְּבִיצָה הָאֶחָרָת אֲלֵא כִּפִּי עֲרָף וְאִכָּא רֵנוּט גַּם בְּבִיצִים שְׁוִים (ועַמְש"ל
סִימָן קל"ט).

וְאִף דְּקָשָׁה לְהַקֵּל נִגְדַּת הָאֶחָרוּנִים מִכָּל מְקוֹם בַּכָּה"ג יֵשׁ לוֹמַר דְּהוּי ס"ס שְׁמָא אִין הַבִּיצָה
אֶסוּרָה כָּלֵל וְשְׁמָא הוֹצִיא הָאֶסוּרָה תְּחִלָּה וְאִף דְּכָל דְּפָרִישׁ מְרֻנָּבָא פָּרִישׁ מִכָּל מְקוֹם כְּבָר
הַעֲלִיתִי בַדְע"ת סִימָן נ"ג סַכ"ב דְּגַם סְפֵק שְׁהוּא מִיעוּט מִצְטָרֵף לְפִלְגָא לְהִיּוֹת בְּכָלֵל
ס"ס וְעוֹד דְּהָא בְּכָל בִּיצָה יֵשׁ סְפֵק שְׁמָא הוּא דְּסַפְנָא מֵאַרְעָא אֲלֵא דְּהוּי סְפֵק דְּלֵא שְׁכִיחַ
כַּמ"ש הַתְּפַל"מ וּפַת"ש וּכ"ה בַּאו"ה כָּלֵל מ"ב דִּין ד' וְאִם כֵּן אִכָּא ב' מִיעוּטֵי וּמִצְטָרֵפִין
לְפִלְגָא כַּמ"ש הַר"ן וְעַמ"ח בַּדְע"ת סִימָן ט"ו סק"ט וּבַפֿרט בְּצִירוּף דַּעַת הַש"ךְ דְּבַחַד
בְּחַד כָּשֵׁר לְכֹן יֵשׁ לְהַקֵּל בְּזָה וְכֵן יֵשׁ לְהַתִּיר הַקְּדָרָה בְּשִׁיחֵי מַעַל"ע וְתוֹלִין שְׁלֵא נִשְׁאָרָה
בִּיצָה הָאֶסוּרָה בְּאֶחָרוּנָה בְּהִיּוֹתָהּ חִידִית וּכְבָר פְּתַב הַש"ךְ דְּהֵכָא בְּצִירוּף דַּעַת י"א דְּדָם
בִּיצָה דְּרַבָּנָן אִין זֶה בְּכָלֵל נוֹלַד סְפֵק בְּדַאֲרֵי יִתָּא וְנִתְגַּלְגַּל לְדְּרַבָּנָן וְה"נ בְּזָה.

אֲבָל מ"ש הַפְּלִתִי דְּאַחַר בִּישׁוּל לַכ"ע דְּרַבָּנָן יַעֲוִין בְּיַד אֶפְרַיִם סוֹף סִימָן צ"ב שְׁפַקְפַּק
הַרְבֵּה בְּזָה וּכ"ה בְּהַגְהוֹת נוּע"מ שְׁעַל הַפַּמ"ג מִהַגְאֹן בַּעַל שו"מ ע"ש וְתַבִּין: וְגַם בְּגוֹף
דִּין הַמְּבֹאָר בְּסִימָן ק"ו ס"ב דְּחִתִּיקָה שִׁי"ב חֶלֶב שְׁנִתְבְּשְׁלָה בְּקַדְרָה שִׁי"ב ס' וְנִתְמַעַט
מִהַתְּבִשְׁיֵל דְּאוֹסֵר דְּחוּזָר וּפּוֹלֵט הַמַּעֲיִין בִּתְשׁוּ' הַרְשֵׁב"א ח"א סִימָן תַּקט"ו יִמְצָא דְּלְשִׁיטַת
רַש"י וְרַמְבַּ"ן וּש"פ אִין אִסוּר דְּבַתֵּר תְּחִלְתוֹ אֲזַלִּין וְכָל מַה שְׁפּוֹלֵט כְּבָר יִצָּא בְּתַחֲלָה
כְּשִׁיחֵי שֵׁם ס' וְהַרְשֵׁב"א פְּתַב דְּטַעַמָּם מְשׁוּם דַּס"ל טכ"ע דְּרַבָּנָן וְהוּא חוֹלֵק וְכִפִּי הַנְּרָאָה
טַעַמוֹ מְשׁוּם דְּהוּא לְשִׁיטָתוֹ אֲזַל דַּטְכ"ע מַה"ת וְע"ע בִּתְשׁוּ' הַמִּינוּחִסוֹת לְהַרְמַב"ן סִימָן
קנ"א בְּאִמְצַע הַתְּשׁוּ' בְּזָה וְאִף שְׁאִין לְצַרְף דִּיעָה זֹו שְׁלֵא הוּבָא בַּש"ע לְהַקֵּל מִכָּל מְקוֹם
סְנִיף מִיְהוּ אִכָּא.

גם יש לומר פיון דבסימן פ"ו ס"ה וס"ו קנימא לן דמיא דביצה דביעי בעלמא ואינו אוסר אלא דביצה שי"ב אפרוח או דם אוסר משום דשדי תיכלא בכולא כמ"ש הרא"ש וש"ך שם סק"ז וע' ברדב"ז ח"ב סימן תקצ"ט בזה אם כן דוקא בנמצא הדם בקשר שבחלמון אבל במק"א רק הדם אסור ובהגהת או"ה פלל מ"ב מבואר דאחר ביטול א"א לידע מקום הדם ושם פתב דהוי סד"ר וילהקל ואף דלא קיי"ל פן מפל מקום יש לצרף ספק זה להתיר הביצה האחרת והקדרה גם בחד בחד ולכן מפל הלין טעמי נ"ל להקל בנ"ד: והנלע"ד פתבתי סימן ריג להרב וכו' מו"ה יצחק ונייס נ"י בעהמח"ס אבני בית היוצר בפרעשבורג אונגריין.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו שלא השלים פ' שמות עם הציבור ונדחית על פרשה השנייה אם להקדים פרשה של השבוע לפ' הקודמת והביא מהכר"ש סימן קל"ה בשם צ"ה ולש"ח. והנה אני מצאתי בתשו' צ"צ סימן קכ"ו שהאריה בענין הפטרת פינחס דברי ירמיה שלא נקריית ע"פ טעות אם להשלים בפ' שמעו (לש"ק פ' מטות ומ') והאריה שם מהא דתדיר ושאינו תדיר פדין תפלה אבל פיון שהם סמוכין זה לזה ואין ביניהם הפסק יש להתחיל דברי ירמיה ויקרא פאחת עם שמעו פדי שלא יקראם שלא פסדר ע"ש באורו ומבואר דבנ"ד אם בשבת שניה ישלימנה יתחיל פ' הקודמת ויקרא פסדרו אבל אם אחר כמה שבועות ישלים אז יקרא קודם פ' השבוע פדין תדיר ושאינו תדיר: או למ יש לי לדון דכיון שיש לפנינו דין תדיר ושאינו תדיר דתדיר קודם אלא דמשום דלא לקרות שלא פסדר אמרי' דיתחיל פ' הקודמת ונהרי קנימא לן דבתרי ענינים אין מוקדם ומאחר בתורה אם כן מאן ימר דהכי הוא שלא פסדרו וכבר תמה בשו"ת משיבת נפש חאו"ח סימן ב' בהא דפרשיות שבתפלין שלכסד"ר פסול דהא אין מוקדם ומאחר בתורה ע"ש אבל י"ל דכיון דפסול שלכס"ד מה"ת כמ"ש במש"ז או"ח רס"י ל"ב ודלא כמ"ש במש"ז רס"י ס"ד אם כן נהי דאמו"ב מפל מקום מספיקא שפא פרשיות אלו נאמרו פראוי לכן לא יצא אבל הקא דיש לפנינו מעלת תדיר וכו' אלא דאיכא פנגדה מעלת קריאה פסדר אם כן פיון דאין מוקדם ומאחר וכו' שוב אי אפשר לדחות מספק מעלת תדיר.

ועפ"ז יש לדון דלפמ"ש בהגהת רב"ר ליבמות ד' בשם ראב"ן סימן ל"ד דבמשנה תורה יש מוקדם ומאחר גם בתרי עניניי אם כן במ"ת שוב יהיה הדין שיקרא פ' הקודמת גם היכא דמשלים אחר כמה שבועות, מה שאין כן בד' חנומשים הקודמים ועתוס' ברכות י"ד ב' ד"ה למה קדמה וכו' דמוכח דלא פהראב"ן: או למ עוד יש לדון דמעלת תדיר וכו' נהי דאינו מעפב בדיעבד כמ"ש התוספות במנחות מ"ט ב' ועתוס' יומא ל"ד א' ד"ה העולה וכו' ותשו' שאג"א סימן כ' מפל מקום בכה"ג דאיכא חובת היום ותשלומין הרי מבואר בט"ז או"ח סימן ק"ח וסימן תרפ"ד דבכה"ג גם דיעבד לא יצא בהקדים התשלומין ונהרי בקורא בתורה הקורא למפרע יצא כמ"ש בתורי"ד למגלה י"ז וכ"ה בש"ע סימן קל"ז ס"ג.

אם כן פשיטא דיש להקדים חובת היום גם בסדר מ"ת ואף דקריאת שמו"ת איננה חובה פקריאת התורה מפל מקום מאן דשוייה עליה חובה נראה דמקדים חובת היום בכל גונוי (והראוני בא"ז הל' שבת סימן מ"ה שממנו מקור דינו של הרמ"א דמבואר דבלא קראו פ' אמור בשבת וצנה הראב"ש להתחיל בשבת של פ' בהר ולקרות פ' אמור וגם פ' בהר

ע"ש ומבואר דס"ל דיתחיל פ' של שבת שעברה וע"ש שכ' דאין קבע לפרשיות של שבת
זה או זה ע"ש היטב): ומה שהקשה אמאי לא הזכיר הרמב"ם ברפת שהחיינו בקריאת
פ' הקהל: הנה דבר זה הוא מהלכות עמומות שנתקשו הפוסקים בכמה מקומות וע'
תשובת הרשב"א ח"א סימן קכ"ו דלא תקנו אלא בדבר שי"ב הנאת הגוף וכו': ומ"ש
רו"מ מהר"ן סנפה פ"ד דבספה"ע שאין מצותו אלא בליה ואם לא ספר בליה לא
יספור ביום לא תקנו שהחיינו ותמה רו"מ דהא גם נ"ח גם כן פן הוא יש לומר דהתם
בלא הדליק בליה א' עכ"פ ידליק ליל ב' וכן כל ח' ימים ומברך אז שהחיינו אבל בספירת
העומר בלא ספר ליל א' שוב בטלה כל הספירה וע' בר"ן סו"פ ע"פ בשם הר"ן והעיקר
נ"ל דמצות קריאת הקהל מפורש בקרא דטעמא למען ישמעו ולמען ילמדו ליראה אם
כן אין זה תכלית המצוה ולא נגמר המצוה בשעת הקריאה לכן אין לברך שהחיינו וכמו
בבדיקת חמץ שאין מברכין שהחיינו יען שלא נגמר המצוה בשעת הבדיקה אלא
כששמעו וע' במאירי שבת ט' דגבי לימוד לא אמרינן דעוסק במצוה פטור ממצוה מפני
שהלימוד הוא רק הכנה לבא לידי מעשה ע"ש ואף שמדברי רש"י סנפה כ"ה ור"ן פ"ג
דר"ה וב"י א"ח סימן ל"ח נטור א"ע סימן א' בשם רמב"ם מוכח להיפוך מפל מקום
הכאדהטעם מפורש בקרא יש לומר דלכולי עלמא כן הוא ובפרט דעל כל פנים לענין
שהחיינו יש לומר כן: והנלע"ד כתבתי סימן ריד להרב הה"ג וכו' מו"ה סיני שיפער נ"י
אב"ד דקהל יראים בעיר קארלסרוהע במדינת באדען.

קונטרסו הגיעני וע"ד השאלה אם יכולים לתקן לקרוא לישראל במקום פהו גם בלא
ציאת הפהו מבית הפנסת ורו"מ האריך למעניתו בכל הפרטים. והנה בגוף מ"ע
דוקדשותו אם הוא מה"ת או רק מדרבנן שהביא רו"מ מדברי הגמ"ר פ"ה דגיטין ותומים
סימן ט"ו דדוקא אם בגדיהו עליהם קדושתו עליהו והיינו בזמן הבית שהיו מקריבים
קרבות פדכתיב פי את לחם אלהיהם הם מקריבים ובשם מהר"ם שיק ששמע מהח"ס
ד הפנה דבבגדיהו עליהו הוא פבוד שמים ול"מ מחילתן מה שאין כן באין בגדיהם
עליהם: הנה לענ"ד יש להעיר בזה דהא מבואר בת"כ פ' אמור קדושים יהיו בעל פרחם
פי את אשי וגו' להגיד מה גרם הם מקריבים ולא הלויים והי' קדש לרבות בע"מ ובספר
החינוך מצנה רס"ט פסק דגם להקדימם לכל דבר שבקדושה אם מיאנו בזה לא נשמע
אליהם וזה פולן לכבוד השי"ת אחר שהוא לקחם ובחרם לעבודתו שנאמר וקדשתו לכל
דבר שבקדושה לפתוח ראשון וכו' ולשון ספרא וקדשתו על פרחו כלומר שזו המצוה
אנחנו נצטוינו בה ואין זה בבחירת הפהו ועוד אמר קדושים יהיו וגו' והיו קדש לרבות
בע"מ שלא נאמר אחר שזה אינו ראוי להקריב לחם לפה זה נקדימהו ונכבדהו ע"כ אמרו
והיו קדש כלומר הזרע הוא מיוחס פנלו תמים אין בו מום עכ"ל: והנה מ"ש דגם בכיבודו
ל"מ מחילה זהו נגד דעת המרדכי דס"ל דוקדשותו בע"כ הוא דוקא בנושא נשים פסולות
או לטמא למתים מה שאין כן בכבוד וכדומה וכדבריו מוכח מהש"ס וע"ש במנ"ח מ"ש
בזה ועכ"פ מבואר מהת"כ וחינוך דגם פהו בע"מ בכלל פיבוד וגם בתוספות מנחות ק"ט
א' ד"ה לא וכו' שהרי לא מצינו פהו בע"מ שיהא פסול לדוכן אלא אם כן הי"ל מום
בידיו וכו' כ"ש בזה"ז שאין שירות ואין מקדש דנדאי פשר לדוכן ולקרות בתורה תחלה
וכו' עכ"ל אלא דאפשר דלשיטתם הוא רק מדרבנן וע"ש בתחלת הדבור במ"ש ועבדו
ליה רבנן מעלה מפני דרכי שלום וכו' אבל מדברי החינוך מבואר שהוא מה"ת וכן

מִצְאָתִי בְּסֶפֶר הָאֲשָׁפוֹל הַל' פְּדִיּוֹן הַבֶּן סִימָן מ"ב בְּשֵׁם בַּה"ג דְּגַם פָּהֵן סוּמָא כְּשֶׁר לְפִדְיוֹן
הַבֶּן דְּכֶתִיב וְהָיוּ קֹדֶשׁ בַּהֲוִיָּתָן יִהְיוּ ע"ש וצ"ע"ק במ"ש שֵׁם בַּה"ל בְּרַכ"ה סִימָן ט"ו וע"ש
בנח"א מ"ש בְּזָה וּמִסְתַּיִמַת דְּבָרֵי הַחֲנוּנִיּוֹף וְאֲשָׁפוֹל וְתוֹס' הַנְּל' נִרְאָה דְּגַם בְּנוֹלָד בַּע"מ
דִּינָא הָכִי וּמִזָּה סְתִירָה לַמ"ש הַמַּג"א סִימָן רפ"ב בְּדִין פָּהֵן קֶטֶן וְעַפְמ"ג בַּמַּש"ז סִימָן
קל"ה סק"ח שְׁנֹסְתַּפֶּק בְּכֶהֵן בַּע"מ אִם יֵשׁ לוֹ קְדִימָה וּבַמַּח"כ לֹא יָדַע מְפָל הַנְּל' וְעַפ"ז
נִרְאָה דְּגַם בְּזֶה"ז שְׁאִין מְקַדֵּשׁ וְאִין בְּגִדְיָהֶם עֲלֵיהֶם קְדוּשָׁתוֹן עֲלֵיהֶם מַה"ת דְּלֹא גָרְעִי
מַבַּע"מ שְׁאִין מְקַרִּיבִים וְאִף עַל פִּי כֹן קְדוּשָׁתוֹן עֲלֵיהֶם וְגַם בְּדִין מְחִילָה הַנְּל' שֶׁהַבְּאִתִּי
מִדְּבָרֵי הַחֲנוּנִיּוֹף דְּגַם בְּמִצּוֹת קְדִימָה מ"ע דְּוִקְדַּשְׁתוֹ בַּע"כ הִנֵּה גַם בְּתִשׁוֹ מְהָר"ם ב"ב
הַיְשָׁנוֹת סִימָן ק"ז מְבֹאָר כְּכֹל דְּבָרֵי הַתִּשׁוֹ שֶׁהוּבָא בְּמַרְדְּכִי סוּפ"ה דְּגִיטִין וּכְבָר רַמְזוּ
הַמַּג"א סִימָן ר"א לְזָה וְע' בַּט"ז סוּף סִימָן קכ"ח מ"ש בְּשֵׁם לְבוּשׁ דְּאִין הַמִּצְוָה עַל הַפָּהֵן
וְהוּא חוֹלֵק וּבַב"י סִימָן קל"ה מְסוּפֶק בְּזָה וּלְפַמ"ש זָהוּ מְחַלְקֵת הַחֲנוּנִיּוֹף וּמְהָר"ם ב"ב:
וְמַה שֶׁהֵבִיא כַּת"ר מִדְּבָרֵי תוֹסְפוֹת שֶׁבַת קִי"ח דְּלֹא יָדַע ר"י מַה אִיסוּר יֵשׁ בְּזֶר הַעוֹלָה
לְדוּכֹן שֶׁתְּמַהוּ עֲלֵיו מְהָא דְּכַתְּנֻבוֹת כ"ד ב' דְּבַעֲי מַהוּ לְהַעֲלוֹת מִנ"כ לְדוּכֹן וְכו' אֲבָל נ"כ
דְּאִיסוּר עֲשֵׂה לֹא וּפִירַש"י פֶּה תְּבַרְכוּ אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתֶם וְלֹא זָרִים וּבַמַּג"א רַס"י קכ"ח
תִּי דַבְּפ"י דְּעִירוּבֵין ס"ל לר"י בְּהָא דְּסְמִיכָה דְּאִף עַל גַּב דְּכֶתִיב דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְסַמָּךְ וְלֹא בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִפְּלוּ הָכִי נְשִׁים סוּמְכוֹת רְשׁוֹת אִם כֵּן הָכִי נְמִי יֵשׁ לוֹמַר דְּרְשׁוֹת
לְזָר לִישָׂא כְּפִיו וְהָא דְּכַתְּנֻבוֹת אֲזִיל לר"י דַּס"ל מְעַלִּין מִתְרוּמָה לְיוֹחֶסֶן וּבַשַּׁע"מ פ"ט
מִשְׁבַּת הַכ"ג תְּמַה עֲלֵיו דְּאִם כֵּן אִיף מִיִּתִי בְּכַתְּנֻבוֹת כ"ד ב' סִינְעֵתָא מְבַרְיִתָא דַּר' יוֹסִי
דְּאִין מְעַלִּין מִנ"כ לְיוֹחֶסֶן הָרִי יֵשׁ לוֹמַר דַּר' יוֹסִי לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דְּלְדִידְיָה לִיכָא אִיסוּר
לְזָר לִישָׂא כְּפִיו לְכֹן אִין מְעַלִּין מַה שְׁאִין כֵּן אֲלִיכָא דַּר' יְהוּדָא וְגַם בְּשׁו"ת ב"א חֲא"ח
סִימָן ו' וִישׁוּע"ק שֵׁם נִתְעַצְמוּ בְּקוּשְׁיָא זֹו וְאֲנָכִי בְּתִשׁוֹ א' כְּתַבְתִּי לִישָׁב דְּבָרֵי הַמַּג"א
וּבְזָה יְבוּאָר ג"כ מַה דְּקִאָמַר רַבָּא אֲנָא מִתְנִיתָא יְדַעְנָא וִיל"ד דְּהוּל"ל בְּלִשׁוֹן ת"ש וְכַדוּמָה
כְּדִנְקֵט כְּכֹל דְּוִכְתִּי וְאִמָּאֵי הוּצִיא א"ע מִן הַפְּלָל בְּאִמְרוּ אֲנָא מִתְנִיתָא יְדַעְנָא וְנִרְאָה דְּהִנֵּה
בְּמִשְׁנָה פ"א דְּכֵלִים מ"ח קַחְשִׁיב שֵׁם בְּעֶשֶׂר מַעֲלוֹת עֲזָרַת כְּהֻנִּים מְקוֹדֶשֶׁת מְמַנָּה שְׁאִין
יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְשֵׁם אֲלֵא לְצוּרָף סְמִיכָה וּשְׁחִיטָה וּתְנוּפָה וּבַרַע"ב שֵׁם הוּכִיחַ מְש"ס
דְּמִנְחוֹת דְּהִנֵּף מַעֲלוֹת הֵם רַק מְדַרְבְּנֹן וְכ"ה בַּר"ש וְרַמְבַּ"ם פֶּסֶק שְׁהֵם מְדַאוּרִייתָא וּבַכ"מ
פ"א מְבִימ"ק הֵבִיא מְש"ס דִּיּוּמָא מ"ד ב' דְּמְבֹאָר דְּהִנֵּף מַעֲלוֹת מְדַאוּרִייתָא נִיגְהוּ וּפְסִק
רַמְבַּ"ם כְּהָדָף סוּגִיא וּמְבֹאָר שֵׁם דְּגַם רַבָּא סוּבַר דְּהוּי מְדַאוּרִייתָא ע"ש וְהַר"ש וְרַמְבַּ"ן
וְרַע"ב בַּעֲכָצ"ל דַּס"ל דְּלֹא קִיִּימָא לֹן כְּסוּגִיא דִּיּוּמָא אֲלֵא כְּסוּגִיא דְּמִנְחוֹת וְהִנֵּה בְּכַתְּנֻבוֹת
כ"ה א' שֵׁם לְלִישְׁנָא דַּב"א דְּבַתְרוּמָה דְּאוּרִייתָא לֹא אֲכִיל פְּרִיף מְדַכְתִּיב אֲשֶׁר לֹא יֵאָכְלוּ
מְקַדֵּשׁ הַקְּדָשִׁים מְקַדֵּשׁ הַקְּדָשִׁים הוּא דְּלֹא אֲכִיל הָא בַּתְרוּמָה דְּאוּרִייתָא אֲכִיל וּמִשְׁנֵי
דַּה"ק לֹא בְּמִידֵי דְּאִיקָרִי קוֹדֶשׁ וְלֹא בְּמִידֵי דְּאִיקָרִי קוֹדֶשִׁים ע"ש וּמְבֹאָר דַּס"ל דְּקָרָא דוּקָא
נְקִט אֲבָל שְׁאָר דְּבָרִים הַחֲזִיקוּ בָּהֶם וְאִם כֵּן גַּם נ"כ עֲשׂוּ בְּמִקְדָּשׁ וְלֹא בְּגַבּוּלִין דוּקָא
דַּאל"כ תִּיקְשִׁי אִמָּאֵי לֹא נְקִט גַּם הָא שְׁלֵא יִשְׁאוּ כְּפִיהֶם בְּמִקְדָּשׁ וּבַע"כ כַּמ"ש וְאִם כֵּן
בְּשִׁלְמָא הַתוֹס' וּמַג"א קִאֵי בַנ"כ בְּגַבּוּלִין דְּכְבָר כ' הַתוֹס' בְּעַרְכֵין כ"ז א' ד"ה אַר"י דַּר'
יוֹסִי הִנֵּה אַחַר חוֹרְבֹן שְׁפִיר כְּתָבוּ דְּלִיכָא אִיסוּרָא לְזָרִים אֲלִיכָא דַּר' יוֹסִי וְגַם בְּעֵיא דְּמַעֲלִין
מִנ"כ לְיוֹחֶסֶן קִאֵי בְּגַבּוּלִין אַחַר חוֹרְבֹן כְּמוֹ שֶׁהִנֵּה בְּזָמַן הַש"ס וְס"ל דְּתִירוּמָה בְּזֶה"ז
דְּאוּרִייתָא אֲבָל הֵתֵם דְּקִאֵי בְּזָמַן הַמְקַדֵּשׁ וְהָרִי אִי הִנֵּף מַעֲלוֹת מְדַאוּרִייתָא הִנֵּה אִיסוּר לְזָר

לעלות לדוכן לצורך נ"כ דהוי שלא לצורך ואם פן גם אליבא דר' יוסי איפא איסור תורה ושפיר דייק דאין מעלין מנ"כ ליוחסין אבל התינח לרבא דסובר דמעלות מדאורייתא אבל לפי ש"ס דמנחות דהנה מעלות דרבנן אין ראיה פלל.

ונהו שאמר רבא אנא לשיטתי מתניתא ידענא וא"ש ודו"ק: ובפשיטות יש לומר לפמ"ש הפ"י בקו"א סימן פ"ד דבמקדש איפא איסור הוגה השם באותיותיו דהוי איסור תורה כדאיתא בש"ס דסנהדרין ותירץ בזה דברי התוספות וכ"ה בתשו' מהרי"ט ח"א סימן קמ"ט ואם פן יש לומר דס"ל להמג"א דההו בעיא אי מעלין מנ"כ ליוחסין קאי בזמן הש"ס בגבולין אחר חורבן וכמש"ל ולכן כתבו דליפא איסור לזרים אליבא דר' יוסי דס"ל נשים סומכות רשות אבל בפרייתא דר' יוסי הרי לכולי עלמא איפא איסור דהוגה השם באותיותיו דהא התיב קאי אקרא דבזמן המקדש ולכן דייק שפיר דא"מ מנ"כ ליוחסין.

ודו"ק: ומה שהאריך כת"ר להוכיח דרב הווי פייפי קמיה יענין עוד בתוס' ביצה ט' א' ד"ה והאמר וכו' דפריה מרב על רב חנא איף יתכן לחלוק עליו פנין דגדול הדור וראש ישיבה שפישראל הנה חוץ משמואל ע"ש ושם במגלה כ"ב מיייתי דשלא בפניו גם שמואל הנה פייף לרב ומה שהביא מדברי פיה"מ להר"מ פבר הובא בב"י א"ח סימן קל"ה ולענ"ד צ"ע מה שמבאר מהר"מ שם דסובר דמ"ע דוקדשתו נאמרה על קדימת פהו לפתוח ראשון והוא מה"ת וכ"כ האחרונים שכ"ה דעת הר"מ ונהרי בירושלמי סופ"ה דגיטין מבואר דרשב"י סובר שהוא מה"ת מדכתיב ויתנה אל הפהנים וגו' ואחר כף אל זקני ישראל ור"ח סובר שהיא מדרבנן לכן עיר שפולה פהנים ישראל קורא תחלה ואם פן מוכח דדוקא למ"ד שהוא דרבנן יש קדימה לחכם דודאי זקני ישראל היו הסנהדרין באפילו הכי קדמו הפהנים להם וכיון דהר"מ פסק דהוי מ"ע מה"ת איף פסק בפשיטות דת"ח קודם וסיים שאין בזה מחלוקת פלל והוא נגד הירושלמי ומדברי הש"ס דילן יש לומר דסובר דהוי רק אסמכתא ולכן יש קדימה לת"ח וע' בתשו' אכן השם סימן ל"ג.

ואולי יש לומר דגם בין הפהנים היו אז גדולי התורה כמו הזקנים או עוד גדולים מהם ועדיין צ"ע ק:אולם בגוף דעת רמב"ם הנה בספר המצות מצוה ל"ב פתב וז"ל המצוה הל"ב הוא שצונו לכבד זרע אהרן לפארם ולנשאם ונשים מדרגתם מדרגה קודמת וראשונה ואפילו ימאנו לא נשמע להם פי זה פולו הגדלה להשם יתברך אחר שהוא לקחם ובחרם לעבודתו ולהקריב קרבנותיו והוא אומר ית' ויתעלה שמו וקדשתו פי את לחם אלהיה הוא מקריב ובא הפירוש וקדשתו לכל דבר שפקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וכו' עכ"ל.

הרי מבואר דס"ל דאפילו ימאנו לא נשמע להם גם לענין פכבודם בפתיחה ראשון ונהו נגד מ"ש בעצמו בפירוש פ"ה דגיטין: והנה לשון זה הובא גם בתשו' הריב"ש סי' צ"ד אבל לא הרגיש בסתירת דבריו ומצאתי בתשו' מהר"י לבית לוי (שהובא בש"ף כמ"פ) פלל ד סי' כ"ט שהעיר בסתירה זו ותירץ דבגמ' ופיה"מ מייירי שהפקה נותן רשות לאחרים במקומו וברשותו וסוף סוף הגדולה שלו ובכה"ג אם מוחל ליפא מ"ע מה"ת ובסה"מ מייירי אם ימאנו שאין רוצים ליחוס וכבוד זה פלל ואין רוצים להטפל בגדולה זו בכה"ג לא נשמע להם.

ועוד תירץ דבפיה"מ מייירי בכהן אחד או שנים מהני מחילתו דמ"מ בשאר פהגים הגדולה
נשארת ובסה"מ מייירי אם פלל הפהגים ימאנו בגדולה זו אז לא נשמע להם וסיים
שפתרוץ ראשון יותר נכון ע"ש.

ולענ"ד י"ל עוד דבפיה"מ מייירי אם מוחל לפעמים מהני מחילתו דמ"מ בשאר זמן פבודו
במקומו מונח אבל אם ימאנו בכל הפבוד לעולם אז לא נשמע לו וכדאיתא כה"ג בחולין
קל"ג א' גבי אביי לעגן קבלת מת"כ ומייתי לה ר"מ בקונטרסו: ובעיקר הדין הנה
בתשו"י מהר"י לבית לוי שם נשאל בעיר שהיו מתחדשים מחלוקת ודברי ריבות ע"ד
קריאת עשרת הדברות וי"ג מדות וכדומה בקריאות המיוחדות שכל אחד אומר לי נאה
לקרות והספיקו הקהל שכל הקריאות המיוחדות לא יקרא אלא החכם המרביץ שם תורה
ולאשר הוא פהן עמדו מערערים והאריך המספר והעלה דכיון דכל התקנה היכא דהפקה
מוחל משום ד"ש דלא לייתי לאנצווי יכולים לשנותה פל היכא דשיניף חשש ריב וקטטה
ובלבד שלא לבטל תקנת חכמינו ז"ל לגמרי וגם אין לחוש לפגמו של הפהן פינון שהוכרזה
התקנה בפירסום ומינכר מלתא דמשום הסכמתם לשכף הריב נעשה פן ואפילו בנשבע
ע"ד רבים שאין היתר אלא לדבר מצוה פתבו הרשב"א וש"פ דמשום ד"ש הני דבר
מצוה וכן משום טרחא דציבורא פסק הרשב"א שלא להמתין על הפהן שעומד בתפלה
ומדמה לה לכבוד ת"ח שבטלו קדימת פהן בשבילו כמ"ש הב"י סימן קל"ה דטרחא
דציבורא לא גרע מכבוד צ"מ ומפל שפן משום ד"ש וצירף שם מה שפנהי זמן הנה אינם
פהני ודאי נאף דמ"ש הרשד"ם סי' רל"ה לצרף ד"ז במה שנוגע לפהן עצמו לעגן פסולי
פהונה הוא תמוה דכיון שהוא עצמו החזיק את עצמו בכהן שאחד"א ודינו בכל דבר פכהן
ודאי, אבל אנו לדין לעגן להקדימו חזי לאצטרופי ספק זה עכת"ד וע"ש סי' ל' מ"ש
עוד בזה ויען פי המחבר הנה רב קדמון ואין הספר מצוי טרחתי להעתיק תו"ד בקצרה
אשר זאת תורת העולה מדבריו דלתמן לשנות רק לעתים מיוחדות תקנת חז"ל משום
ד"ש אין חשש פלל לאשר מזה ימצא סעד גדול למה שתקנו כת"ר למען השלום אשר
בב' וה' ובמנחה שבת שעולים רק ג' יקראו לישראלים שלשתן ובשויו"ט תהי תקנת
חז"ל קיימת להקדים הפהן.

ואני מוסיף שהרי מדין הש"ס בשני וחמישי ליכא תקנתא פלל דלא שכיחי רבים פדאיתא
בגיטין (נ"ט): אלא שהתוס' וש"פ פתבו דהאינדנא שכיחי רבים בב' וה' פמו ביו"ט ובאמת
שאין פל העתים והמקומות שנים בזה: גם יש לדון בזה לפמ"ש הב"י בא"ח סי' י"ג בדין
לבוש טלית בכרמלית בשבת ונודע לו שהציצית פסולים דא"צ להסירן משום גנאי וגדול
כ"ה וכתב הב"י דאף על גב ד"ל דדוקא בימיהם שלבשו הטלית דרף מלבוש איכא גנאי
מה שאין פן בזה"ז מ"מ פינון דבזמן הש"ס לא גזרו מפני שהיה גנאי אף על גב דבזה"ז
ליכא גנאי אין פידינו לגזור גזירה חדשה ע"ש.

וכה"ג פתב המג"א סי' ש"א ס"ק נ"ט וה"נ י"ל בנ"ד אבל מי יבא אחר המלכים האדירים
שלא כ"כ וגם יענין בתו"ש לא"ח סי' שכ"ב סק"ז שהביא מהמלקמות פ"א דמגלה ומג"א
סי' רצ"ט סק"י וסי' תקי"א סק"ה להיפוף וע"ש מ"ש בזה מ"מ על פל פנים אין בזה
עקירה לתקנת חכמי הש"ס ובמקום שהעם טרודים במלאכתם ולא שכיחי רבים ליכא
למימר בזה דלא פנו לון שאינו מפורש בש"ס כמ"ש כה"ג ה"מ פ"י מה"ג ובב"ש א"ע

סי' י"ז סקי"ד ד'דוקא ב'מה שאמרו חז"ל בפירושי אמרינו לא פלוג ל'כן גבי ה' נשים שאין מעידות אמרינו דל"פ אבל בזכרים שלא נאמר בדבריהם אלא שגלמד מדבריהם מסברא דוקא במקום דאיכא חשד אין מעידים מה שאין פן בדליכא חשד לא אמרינו דלא פלוג ע"ש.

וב'ה ביארתי בתשו' א' מ"ש בפ"ק ד'שבת פ'ה גדולים דברי חכמים שאמרו אין קורין לאור ה'נר וכו' ע"ש וא"כ ה"נ בני"ד: וגם במנחה ד'שבת יש לצדד דכוננת חז"ל לא היתה אלא בשחרית ד'שבת ש'הרי מבואר בתענית כ"ו ב' ד'במנחה בכל יום ש'כ"ח ש'כרות ול'כן אין נ"כ במנחה ומכ"ש ב'שבת ד'מבואר בטוא"ח סימן רצ"ב ב'שם מד"ר ב'טעמא ש'תקנו לומר ואני תפילתי וגו' שאף על פי ש'שתינו אנו מתפללים א"כ הרי פ'הו ש'תוי פ'סול לעבודתו אפילו ש'תה רק רביעית יין ומה"ט ס"ל לרבי ד'כהנים בזה"ז אסורים לש'תות יין וכו' א"כ י"ל ד'באותה ש'עה ליכא משום וקד'ש'תו ואף על גב ד'בזה"ז גם ב'שחרית ליכא עבודה ואין בגדיהם עליהם מ"מ י"ל ד'כיון דקיי"ל מקריבים בזה"ז אף על פי שאין בית א"כ בכל רגע ראוי לעבודה וללבוש הבגדים אם ה'יה בירושלים במקום המקד'ש אבל כ'שהוא ש'תוי א"ר לעבודה עד ש'יפ'ג יינו וד"ז פ'תבתי רק לסניף ו'העיקר מטעמא ש'הבאתי ב'שם מהר"י לבית לוי ד'לבטל רק לפרקים והוא לצורך ד"ש אין חש'ש: והנלע"ד פ'תבתי סימן רטו להרב הה"ג וכו' מו"ה חנוך ע'הרענטריי'ה נ"י אב"ד דקהל ר'איים ב'עיר מינ'כען עיר הממלכה במדינת ב'ייעדן.

מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו בדבר אשר בעירו קרית מלך נמצא בית גנזי המלך אשר שמה נאצרו סגולות ושכיות החמדה ומכל קצוני ארץ באים לראותם ובתוכם נמצאים גנויות התנוטים מארץ מצרים שנעשו לפני ג' אלפים שנה הנקראים מומיא"א והם מונחים תחת פיסוי של זכוכית גדול פדמות תיקה ואר'גז שאין לה שוליים למטה ויש על הטומאה פומח טפח ומנ'חים בדיוטא התחונה של הפלטרין ב'חדר לפנים מ'חדר והפ'תחים נעולים בדלתות תמיד באופן ש'פל הנכנס לש'ם ב'פתחו דלת ח'דר אחד דלת השני'ה עונ'נה סגורה וב'פתחו את השני'ה ננעלת הראשונה וכן להלאה ונסתפק כת"ר אם הפ'נים מותרים לכנס ל'חדר האחרון שב'דיוטא התחונה ש'שם מונחים המומיע"ן ואת"ל שאין להם רשות לכנס לש'ם אם עכ"פ מותר לכנס להעלי'ה שע"ג הדיוטא התחונה אשר ש'ם מונחים פל גנזי המלך ושכיות החמדה העשוין גם להתלמד לתלמידי בית החכמות (אוני'פערזיטעט) ואנ'מנות הציור אשר מבלעדם לא יעלו למדרגת חכם וחושב באנ'מנותם עכת"ד השאלה: והנה כת"ר העיר דבנ"ד ל"ש ה'א דסוף טומאה לצאת ש'הרי מונחים ש'ם לדורי דורות ולא יזיו מש'ם לעולם וכיון ש'התיק'ה של זכוכית מכסה אותם ויש חלל טפח א"כ חוצצים אף די"ל ד'כיון ש'הם ע'צמן מקב"ט אינם חוצצים אף די"ל ד'כיון ד'כלי זכוכית יש להם דין פלי ע'ץ פ'דאיתא רפ"ב ד'כלים ובכ"ע ב'ענין ש'יהיו מטלטל מלא וריקן דומיא ד'שק ד'כלי קיבול ב'ענין ובנ"ד אינם ע'שויים אלא לכסות הגופות ה'הם עכ"ד.

ובראשית השקפה עלה ברעיוני לדון ב'זה לפמ"ש המל"מ פי"ב מטו"מ ד'דבר המקבל טומאה רק מדרבנן חוצץ בפני הטומאה והוכיח פן מתוס' ב"ב כ' ורשפ"א ש'ם ור"ש פי"ג ד'אהלות ודוקא מה ש'הוא ספק תורה אינו חוצץ ע"ש ויש ליתן טעם ל'זה לפמ"ש הפ"י לברכות י"ט ב' ד'הא ד'דבר המקבל טומאה אינו חוצץ הוא רק מדרבנן א"כ

דבטומאָה דרבנן הוי גזל"ג (אָבל מדבְּרִי רש"י ותוס' סנפּה י"ג ב' מְבֹנָאָר דְּלֵא כהפ"י ואכמ"ל) פֿינן דְּכָלִי זְכוּכִית פֿל טַנְמָאָתָן רַק מְדַרְבְּנָן פְּדַאִיתָא בְּשִׁבְתַּי ט"ז ב' דְּכָלִי זְכוּכִית גְּזָרוּ בְּהוּ רַבְּנָן טַנְמָאָה וְהוּאִיל וְנִרְאָה תּוֹכּוּ פְּכָרוּ עֲשׂוּ גִבּוּ פְּתוּכּוּ וּע' רַמְבַּ"ם וְרַאָב"ד פ"א דְּכָלִים ה' ה' וּבכ"מ שָׁם א"כ חוֹצְצִין בְּפָנֵי הַטַּנְמָאָה אִף מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שְׁבַת ס"ו א' ד"ה פְּנוּרַת וְדָף פ"ד א' ד"ה מִפְּזַן שְׁפָתָבוּ לְחַד תִּי דְכוּרַת הַקֶּשׁ וְקָנִים אֵינָם מְקַבְּלִים טַנְמָאָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְהָרִי בַפ"ח דְּאֵהָלוֹת מ"ג מְבֹנָאָר דְּאֵינָם חוֹצְצִין מְפָנֵי הַטַּנְמָאָה א"כ מוֹכַח דְּלֵא כהמל"מ וגם מדבְּרִי הַרְמַב"ן לְחַוְלִין (דָּף עַד) מְבֹנָאָר דְּכָל אוֹכְלִים הַטַּמְאִים מְדַרְבְּנָן אֵין מִמַּעֲטִין בְּחִלוֹן וְדוֹקָא בְּאֵןכָּל פְּחוֹת מְפָשִׁיעוּר לְפִי שְׁאִינוּ רְאוּי וּמִתְבַּטֵּל לְגַבֵּי חִלוֹן ל"ג בְּהוּ טַנְמָאָה ע"ש וע' תוס' נְזִיר ל"ו א' ד"ה אָמַר רַבב"ח וכו': וַיֵּשׁ לְדוֹן עוֹד לַפּמ"ש הַר"מ פ"ג דְּכָלִים ה"ג דְּכָלִי זְכוּכִית הַבָּאִים בְּמִדָּה פְּשִׁיָּדָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל טְהוּרִין וּבְרַאָב"ד בְּיָאָר מְשׁוּם שְׁמֵלְאָכְתָן עָבָה וְעֲשׂוּיָן לְנַחַת וּע"ש בְּרַאָב"ד ה"א דְּלֵא דוֹקָא מְפָנֵי פְּוָבְדוֹן אֲלֵא בְּצִירוּף מַחְמַת אֵיסוּרִם שְׁאָסוּר לְטַלְטְלָן הוּוּ בְּכָלֵל עֲשׂוּי לְנַחַת וּבט"א לְחַגִּיגָה כ"ה סוּף ע"ב הַשִּׁיג עָלָיו מְש"ס דְּמַגְלָה כ"ו וְהוֹכִיחַ דְּגַם אִם מוֹתֵר לְטַלְטְלָן וְגַם לְפַעֲמִים מְטַלְטְלִין אוֹתוֹן פֿינן דְּלֵא עֲבִידִי לְטַלְטְלָן לְגַמְרֵי לְעוֹלָם טְהוּרִים ע"ש וע' תְּשׁוּ' ח"ס יו"ד סוּף סִימָן שֵׁנ"ד שְׁלֵא הִבִּיא דְּבָרֵי הַט"א וּע"ש מ"ש בְּדַעַת הַרְאָב"ד וּע' בְּסִפְרַי מְשֻׁנָּה אַחַרְוֹנָה פּט"ו דְּכָלִים מ"א שְׁהַעֲלָה דְּהָא דְּמַחְזִיקִין מ"ס וַיֵּשׁ לְהֵם שׁוּלִים אֵינוּ אֲלֵא לְסִימָן אָבֵל אֵינוּ מְעַכְבֵּי וְכָל שִׁידוּעַ שְׁנַעֲשֵׂה ע"מ שְׁלֵא לְטַלְטְלָן לְעוֹלָם הוּוּ בְּכָלֵל עֲשׂוּיָן לְנַחַת וּבְיָאָר פֿן דַּעַת רַמְבַּ"ם ע"ש בְּאֵןרָף וְא"כ ה"נ בנ"ד אֵינָם מְקַבְּ"ט פֿלָל: וְעוֹד יֵשׁ לְדוֹן בְּזָה דְּהָא בְּאָמַת דַּעַת רַוב הַפּוֹסְקִים דְּעַפּו"ם אֵינָם מְטַמְאִים בְּאֵהָל וְאִף דְּמְבֹנָאָר בַּש"ע דִּישׁ לִינְדָהָר מְלִילָף עַל קְבָרֵי נְכָרִים הָרִי בנ"ד אִם נַחוּשׁ לְהָא דְּהַפְּלִים מְקַבְּלִים טַנְמָאָה וְלָכוֹן אֵין חוֹצְצִין הָרִי פְּכָר נִתְבָּאָר דְּאֵינָם מְקַבְּלִים טַנְמָאָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן א"כ הָרִי בְּדַרְבְּנָן שׁוּב יֵשׁ לְסִמְוֹן ע"ד הַסּוּבָרִים דְּעַפּו"ם אֵין מְטַמְאִין בְּאֵהָל וְכָל הָאָרִיכוֹת שְׁהָאָרִיכוֹ בַּמל"מ פ"ג מְאָבֵל וְתִשׁוּ' ח"ס ס'י שֵׁל"ח שֵׁל"ט שְׁרַמְז ר'ו"מ הֵם מְיִירֵי לְעַנְיָן מְגַע וּמִשָּׂא מַה שְׁאֵין פֿן בנ"ד וְהָרִי פְּכָר בְּיָאָר הַרְשָׁב"א ח"א ס'י פ"ג וְהוּבָא בְּבִדָּה"ב לְהַב"י יו"ד סוּף סִימָן שַׁע"ב דְּסַתָּם קְבָר תּוֹלִין שְׁהוּא עַפּו"ם דְּרוּב הָעוֹלָם עַפּו"ם וְכָל דְּפָרִישׁ מְרוּבָא פְּרִישׁ ע"ש א"כ ה"נ בנ"ד: עוֹד עָלָה בְּלַבֵּי לְדוֹן בְּזָה לְפִי הַמְבֹנָאָר בַּפּט"ז דְּכָלִים מ"ז וּמ"ח דְּכָל הַכִּיסוּיָן וְחִיפּוּיָן טְהוּרִים וְהוּא מְדַכְתִּיב אֲשֶׁר יַעֲשֵׂה הַמְּלָאָכָה בְּהֵם פְּרִט לְחִיפּוּי פְּלִים וּע' בְּרַש"י וְתוֹס' סְנַפּה כ' ע"ב ד"ה חִזְנִין לְנִזְנִיָּתָא שְׁהַבִּיאוּ גַם פֿן מְזָה וְהַעֲלוּ דְּכָל שְׁלֵא נַעֲשֵׂה לְפַעֲמִים לְקַבֵּל בְּהֵם דְּבָר טְהוּרִין ע"ש א"כ ה"נ בנ"ד.

אִף לַפּמ"ש בִּי"ד שָׁם דְּחִיפּוּי אוֹכְלִין מְקַבֵּל טַנְמָאָה יֵשׁ לְפַקְפַּק בְּזָה וְכֵן לְפִי הַנְּרָאָה מְדַבְּרֵי הַר"מ שָׁם הַפֿל תְּלוּי אִם הוּא מְשַׁמֵּשׁ לְכָלִי אַחַר וְאֵינוּ בְּכָלֵל מְשַׁמֵּשִׁי אָדָם וְזָה ל"ש בנ"ד וְרו"מ פְּשִׁטָּא לִיה מְסַבְּרָא דַּבְּנ"ד לֹא נַעֲשֵׂה לְקַבְּלָה וְדָמִי לְפִשׁוּטֵי פְּלִים וְלַעַנ"ד צַע"ג וְכַמ"ש: עוֹד הַעִיר כַּת"ר דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁהָאָרְגוּ שָׁל זְכוּכִית יִהְיֶה לוֹ דִּין קְבָר וְלְהַרְמַב"ם פִּי"ב מְטו"מ ה"ו אֵין בְּאָרוֹן פ"ט מְשׁוּם קְבָר וְהַרְאָב"ד שָׁם חוֹלַק אָבֵל גַּם הוּא מוֹדָה שְׁאֵין הַפְּהַנִּים מוֹנְהָרִים אֲלֵא עַל גּוֹפּוֹ שָׁל מֵת וְלֹא עַל קְבָר וְגוֹלֵל וְדוֹפֵק וְא"כ בנ"ד בִּין לְהַרְמַב"ם וּבִין לְהַרְאָב"ד אֵין חֲשָׁשׁ וְרַמְז גַּם לְדַבְּרֵי תוֹס' ב"ב ק' ע"ב סוּף ד"ה וְרוֹמָן וְכו' שְׁפָתָבוּ דְּבַכְלִים אֵין דִּין קְבָר לְהִיּוֹת בּוֹקַע וְעוֹלָה דְּאֵין מְבַטְלוּ א"כ בנ"ד שְׁבִיטְלָן שָׁם י"ל דְּהוּ"ל דִּין קְבָר עַד פֿאַן דְּבָרִיו: וּבְאָמַת שְׁכָבֵר הָאָרִיף בְּזָה הַפ"י לְבִרְכוּת י"ט ב'

בתוס' ד"ה רוב ארונות והביא דברי רש"י שם ועוד בכמ"ק דס"ל דבדאיפא חלל טפח
אין טומאה בוקעת ועולה והביא מהתוס' בע"ז מ"ב שכתבו בעצמם פדעת רש"י אף
דבברכות וב"ב כתבו בעצמם להיפוך ודחה דברי מהרש"א פדעת תוס' דע"ז ושכ"ה דעת
הרשב"א והראב"ד ועוד כמ"פ אלא דלהראב"ד איפא טומאה אלא שאין הכהן מונהר
ולשי' רש"י מתנישב מתני' דבית שפרץ פצימיו וכו' דלא פהראב"ד ע"ש היטב וע"ע
בתשו' ח"ס יו"ד סי' ש"מ אות ב' באורך בביאור שיטות אלו אבל הנה הב"י סי' שע"ב
וט"ז שם סתמו פדעת התוס' והרא"ש והרמב"ן דבדאיפא פ"ט בארון מטמא כל סביביו
ובסי' שס"ט הביא בפשי' דגם בגולל ודופק פהן מונהר אף שאין הגזיר מגלח ואין פהן
לוקה מ"מ איסורא מיהו איפא: והנה עוד יש להעיר בזה מהא דפ"ו דאהלות מ"ה ופירש
הר"מ ותו"ט שם שאם הטומאה נראית בתוך הבית מפני שהמחיצה אשר על הטומאה
ספירין כמו הזכוכית כל הבית טמא וע"ש בתו"ט מ"ש פדעת הכ"מ בזה אף לפ"ז רק
החדר התחתון יאסר לכנס בו אבל העליה מותרת כמ"ש הר"ש ותו"ט שם בד"ה הבית
טמא אבל מלשון הר"מ שם ל"נ כמ"ש בהגהת בני"ש שם וצ"ע אבל מדברי פיה"מ
להר"מ סוף פכ"ד דשפת במ"ש שהיו עושין בחלון קערה של זכוכית כמו שמשיית ונשבר
באותה השמשיית וכו' דמוכח דזכוכית חוצץ וע"ש בתו"ט ואולי דוקא בהמשכת הטומאה
מחדר לחדר חוצץ אבל באותו בית אינו חוצץ ולפ"ז לענין המשכת טומאה לחדרים
העליונים יש לצדד בזה אבל צ"ע ד"ל דכיון דלאותו בית פבר נכנסה הטומאה דרך
הזכוכית שוב נמשך גם מבית לבית ומ"מ כיון שדעת הכ"מ דדוקא באין פ"ט הבית טמא
כמ"ש התו"ט בשמו ולדעת תו"ט גם לשי' רמב"ם רק הבית טמא ולא העליה א"כ יש
להקל מטעם זה לענין החדרים שלמעלה: והעיקר נראה שהרי הדג"מ רצה לחדש דאיפא
ס"ס לענין מת עכו"ם בצירוף דעת הראב"ד דהיא שקבר נטמא אינו מונהר על הטומאה
אלא שנסתפק אולי גם להראב"ד איפא איסור תורה וכבר הביא הח"ס סי' של"ט דעת
ר"ת דבאותו יום שנטמא אינו אלא איסור דרבנן ושכ"ה גם דעת רש"י ורא"מ ע"ש ואני
מצאתי גם בחידושי הר"ן לנדה נ"ז שכ"כ וע"ע בשיו"ק על הירושלמי פ"ז דגזיר ה"א
ד"ה אכריז וכו': אולם הנה בשו"ת שו"מ מהד"ק ח"א סי' ש"ו ש"ז הביא שמצא בסמ"ג
מ"ע רל"א דהא דיש חילוק בין אותו יום לשאר ימים היינו בזמן שהיה אפר פרה ואחר
העריש נתטהר אז ביום השני הוי כמוסיף טומאה מחדש אבל בזה"ז שאין לנו אפר פרה
אם נטמא פ"א אין חל עליו טומאה מחדש גם בשאר ימים לכן הוי רק טומאה דרבנן
ע"ש ואני מצאתי בש"ג שעל הרי"ף בהלק"ט הל' טומאה שהביא גם פן דברי סמ"ג הנ"ל
וע' בשו"ת פרשת מרדכי ח"א סי' ט' באמצע התשו' שהעיר מסברתו לחלק פן ולא ידע
מדברי סמ"ג וש"ג הנ"ל: ובזה יש לדחות ראיתו שבסוף התשו' מהירושלמי פ"ג דגזיר
ע"ש ותבין וכבר העלה בתשו' רע"א מ"ת סי' ח"י דלגבי טומאת אהל במת עכו"ם דרוב
הפוסקים מקילין יש לצרף דעת מיעוט פוסקים להקל ע"ש וא"כ בנ"ד שיש לצרף גם
פן דעת רש"י ורמב"ם וש"פ הנ"ל דליפא בכלים דין קבר בדאיפא פ"ט א"כ יש להתיר
גם לבא לחדר התחתון לצורך גדול: ובפרט לענין פניסה בחדרים העליונים פבר הביא
רו"מ מדבר רמב"ם וראב"ד פ"כ מטו"מ ה"א וה"ו בדין אם אהלים חוצצים ומונעין בפני
הטומאה ולשי' הראב"ד שם ה"ו בודאי בנ"ד אין הטומאה נמשכת למעלה דלשי' דוקא
היא שדרף הטומאה לצאת משם נמשכת מה שאין פן בנ"ד שאין סופה לצאת משם ואף

שרו"מ כ"כ מסבכתו הנה גדולה מזו מצינו בתשו' מהרי"ט ח"א סי' צ"ו בשם אביו המבי"ט דביום שבת שאין דרוך להוציא המת ליפא משום סוף טומאה לצאת ומכ"ש בנ"ד שאין סופה לצאת לעולם: ומ"ש ר"מ דטעמו של הרמב"ם משום דכיון שאין שם פתח לטומאה לצאת משם הוי כבית שפרץ פצימיו וסתמו שדינו פקבר סתום ומטמא מפל סביביו דהוי פקבר סתום כמ"ש הרמב"ם פ"ז מטו"מ ה"א והוא מהש"ס דב"ב י"ב ועפ"ז צידד דבנ"ד שיש פתחים אף שהם נעולים ל"ה פקבר סתום אף שאין סוף הטומאה לצאת לעולם יפה כתב פיון דבאמת פותחים כמ"פ הדלתות ואפשר להוציא הטומאה דרוך שם אלא שאין רוצים להוציא א"כ על כל פנים לא דמי לבית סתום ולכ"ע חוצץ שלא תעלה הטומאה למעלה וכדבריו מבואר בתפל"מ סי' שע"א והגהת א"ב שם ע"ד הט"ז סק"י ורמז לדברי תוס' ב"ב ק' ע"ב ד"ה ורומן ע"ש ובאמת שכ"ה בב"ח סוף סימן שע"א דבדאיכא פתח אף שהוא נעול כל זמן שלא פרץ פצימיו אין דינו פקבר סתום ומותר ליגע בכותלי הבית וגם בתשו' פמ"א ח"ב סי' צ"ג השיג על דבר הדרישה והט"ז בזה והביא גם פן מדברי הב"ח ע"ש עוד בזה וא"כ צדקו דברי ר"מ דגם לשי' רמב"ם מותר לכנס לתדרים העליונים גם אם המת ישראל.

ועכ"פ בנ"ד גם לבית התפתון יש להקל במקום צורך גדול: והנלע"ד פתבתיסימן רטז להרב המאוה"ג וכו' מ"ה צבי העליר נ"י אבד"ק פמארן. קונטרסו הגיעני וטרם יתנה כל שיח אפנה לדין הטסין של ענגליכע, קטכין שהקצוות נכנסין תחת הלבנים וטיט וא"א שיבא האש לשם אם צריף להסירן משם וליתנם בתוך האש ורו"מ הביא בשם מחבר אחד בשם הגאבד"ק סיגוט ז"ל להקל עפ"ד הש"ף סי' קכ"א שאינו מבליע בצד השני וכיון דהא אין משתמשין רק בברזל המגולה לבד פבולעו פה פולטו ורו"מ תמה דהא מבואר בש"ף שם סקי"ז דבחקם ע"י האור לכ"ע חם מקצתו חם פולו וה"נ בנ"ד: הנה בשו"ת אבני צדק חא"ח סי' ס"ב מהרה"ג הנ"ל שם האריף בזה והביא מדברי הרשב"א דלענין הכשרו ל"מ עד שיכשיר פולו והטור כתב דדוקא בנשתמש בכולו אבל אם יודע שלא נשתמש אלא במקצת כבכ"פ וכתב שדברי הש"ף שם דחוקים והעיקר כפי' המג"א סי' תנ"א סכ"ד דבין בהגעלה בין בליבון סגי בהכשר מקצתו אם נשתמש בצד שהוכשר והא דצריף להגעיל גם הידות העיקר כמ"ש הט"ז סקי"ז והפר"ח בא"ח סי' תנ"א הידות שאני דיש לחוש שקבלו בליעת חמץ על ידי עירוי וכדומה ולפ"ז גם מ"ש המג"א סכ"ד דלכתחלה אסור להשתמש בו היינו נמי הידות שקרוב לחוש שנשתמש בהן וכ"ה בבני"א אות מ"ה ולכן לדעת הטור יש להקל וגם להרשב"א הרי מבואר דבב"ח דהיתרא בלע מתיר בהכשר מקצתו וא"כ לדין דקיי"ל דחמץ מקרי היתרא בלע כמ"ש הט"ז סי' תנ"א סק"ח יש להקל והאריף בביתאור דברי הרשב"א במשה"ב ולהסיר תמיהות הפר"ח ביו"ד שם וסיים דהרשב"א לא החמיר לומר דחמץ מקרי איסורא בלע אלא על מה שחויז לקתא אבל על מה שבתוך הקתא גם הוא ס"ל לחשוב החמץ להיתרא בלע ולכן מסיק להתיר בליבון מקצתו עכת"ד שם ומ"ש ר"מ לתמוה דהא על ידי האור לכ"ע חמח"כ הנה מדברי או"ה שם מוכח דע"י אור מפליט ג"כ מכולו ואף דהש"ף הביא דעת הרא"ה דהאש מכלה הטעם ולא מפליט הנה מצאתי בתשו' מהר"ח א"ז סי' מ"ג שהביא לשון קובץ מאביו בעל א"ז וז"ל אבל בספין גדול מלבנו באור וכו' וכשמלבן ספין שמשמישו על ידי האור או מגעיל ספין שמשמישו ברותחין אם כל הפלי בלע צריף פולו ללבן או

להגעיל ואי מקצתו בלע אף על פי שנגאסר במקצתו דחמח"כ א"צ ללבן או להגעיל כ"א עד מקום הבלע דכבכ"פ וכלי שנגנס פולו לאיסור א"י ללבנו או להגעילו לחצאין כמו שנהיה מדקדק הרב ר' ברוך בר"י זצ"ל מריגנשבורג עכ"ל.

הרי מפני דעיקר החילוק בין נשתמש במקצתו באיסור אף שמבליע בכולו סגי גם בליבון מקום השימוש לבד ואם נכנס פולו לאיסור אז צריף ללבן ולהגעיל פולו ומזה מבואר דדוקא בנגנס פולו לאיסור אז צריף ללבן הפל ולא בנשתמש בחלק הנשאר בהיתר וזהו דלא כמ"ש ר"מ לפי דברי רמ"א דגם בנשתמש לפעמים בהיתר צריף ללבן פולו ומפני דס"ל דלא פהרא"ה ונראה שזהו גם כן דעת הטור שהביא דברי הרשב"א שמתמיר בין בליבון ובין בהגעלה שצריף להכשיר פולו ועל זה כתב דדוקא בנשתמש בכולו אבל בנשתמש במקצתו נכשר נמי מקצתו ונראה מלשונו להדיא שאינו חולק על דברי הרשב"א אלא ס"ל דגם הרשב"א מודה בכה"ג ואין חילוק בין הגעלה לליבון דא"כ הו"ל לפי דעת החילוק, ומ"ש הש"ך שהטור סמך עמ"ש טעמא דכבכ"פ וזה ל"ש אלא בהגעלה הוא תמוה שהרי לא נזכר חילוק זה בטור פלל ונהרי הרשב"א במשה"ב דחה חילוק זה ואיך יסתם הטור ולא יפרש חילוק כזה במה שלא הזכיר מזה פלוס ומאין נדע לחלק מסבא כן ולכן העיקר פדעת מג"א סי' תנ"א סקכ"ד דאין חילוק בין ליבון להגעלה וע"ש במתה"ש שביאר שגם דעת הרא"ש כן הוא, ומה שסיים פיון שאין הישראל משתמש בספין על ידי אור ר"ל שלא ישתמש להלאה מהחוד בכולו וע' בדו"פ ליו"ד שם שביאר דברי הרא"ש בענין אחר ועל כל פנים גם הוא הסכים שאין הטור חולק על דברי אביו הרא"ש ו"ל ושאין חילוק בין הגעלה לליבון.

וגם מ"ש הא"צ דבחמץ יש לצרף טעמא דהיתרא בלע פכר פתב גם הא"ר סי' תנ"א סקי"ג דבהפ"מ יש לסמוך על זה ושם סקל"ט הביא גם בשם הרוקח סי' רנ"ד שכ"כ וכ"ה שם סימן ר"נ ורנ"ח והגעלה הא"ר דבמקום שיש איזו צירוף יש לסמוך ע"ז ע"ש לענין הרחת ובפרט דהטסין הם תמיד אב"י ויש דיעות להתיר בפסח וטבע הפרזל לפגום יותר כמ"ש הרשב"א במשה"ב והובא בט"ז סימן י' סק"ו אם כן יש פמה ספיקות להתיר וכיון שהיא טרחה גדולה להוציאם וגם הפסד ממון צדקו דברי הא"צ להקל: ומ"ש ר"מ לחדש דבדאיפא בתוף הפלי בלוע של היתר שנשתמש בכולו בחמין ואחר זה נבלע בו איסור ע"י שחם מקצתו מסתבף בלועה של איסור בשל היתר ואינו יוצא על ידי חם פולו הנה לפי דבריו פלי שנבלע בו בליעת היתר על ידי האור ואחר זה נבלע בו איסור על ידי בישול לא יועיל הגעלה לכלי זו פיון שיש בו בליעה של היתר שנבלע ע"י האש מסתבכין הטעמים זה בזה וזה לא עלה ע"ד שום פוסק ונהרי מדינא אזלי' בתר רוב תשמישו ואם רוב תשמישו בחמין אף דלפעמים שימוש על ידי אור סגי בהגעלה ומבואר בתשו' הרשב"א סימן שע"ב ותשו' הרמ"ע סימן צ"ו דטעמא משום דמה"ת אב"י שרי ומדרבנן החמירו והם אמרו להקל בכה"ג וע' במק"ח סימן תנ"א סק"ה ור"מ כ"כ מדעתא דנפשיה ובהביא מתשו' נא"ד סימן קל"ג שנדחק בזה והדבר מבואר ברשב"א ורמ"ע ואי נימא דהבליעות מסתבכין זה בזה הרי גם הבליעות של רוב תשמישו נסתבכו בהבליעה שעל ידי האור ואינו יוצאות בהגעלה פלל ומה מועיל מה שרוב תשמישו בחמין וגם בלא שום ראיה אין בדינו לחדש מה שלא נאמר בש"ס ופוסקים ראשונים: ומה שכתב ר"מ לדקדק מדלא כתבו הטור והרמ"א שנשתמש איסור בכולו הדבר פשוט

שדבריהם סובבים ע"ד הרשפ"א שהוכא בש"ע דנקט אם נשתמש בו איסור במקצתו וכו' וגם מ"ש ר"מ לךדק במ"ש הרמ"א אבל אם ידוע וכו' יענין בפרשיה דבסתמא תולין שנשתמש בכלולו דמלתא דלא רמיא לאו אדעתא ובעינן שיהיה ידוע לאחרים שלא נאסר אלא מקצתו וסיים דמה"ט פתב הטור אם ידוע ע"ש וגם אי נימא דסגי בידיעתו בעצמו עכ"פ דוקא בידיעה לו בבירור ולא להקל בסתמא.

ואחרי שהבאתי לשון הא"ז ובנו מהר"ח דמפורש בלשונם דדוקא בנכנס כולו לאיסור לא מהני הכשר מקצתו יש לנו לפרש גם דעת הטור וקמ"א פן: ובעיקר פלוגמת הרא"ה והרשפ"א אם בשאר איסורים דמי לקדשים וכו' פ"ב דפסחים מבואר דגם בתשמיש על ידי, האור אין מבליע בכלולו ולא אמרו בהכשר כלי ולא מקצת כלי אלא בקדשים בלבד יענין גם בצ"ק לזבחים צ"ו ב' שהוכיח שכ"ה גם דעת רש"י דחידוש הוא ולא גמרינו מינה וכו' תירץ קו' הט"ז סימן קכ"א סק"ז ע"ש ויש לומר עוד סברא לענין הטסין דכיון שהם בנויים בתוף לבנים וטיט שבהם ל"ש סברת חמח"כ ובפרט באותן שהם תחת הטסין ומן הצדדין י"ל שמתקריין גם הטסין שם כמ"ש כה"ג בסלת למנחה קלל כ"ג והוכא גם בפת"ש סימן צ"ד סק"ז דגם בדבר גוש אם יש סביבו רותב מתקריין גם הדבר גוש על ידי הרותב ע"ש וכ"פ בשו"ת יוס"ד שפסוף ספר נדרי זריזין סימן ל"ג אלא שלא הביא דברי הסל"מ הנ"ל: ומה שהאריך ר"מ בדין כלי ברזל המצופין בלוחן אם יש לדון שהצופוי והברזל יש להם דין ב' קדרות הנוגעים זה בזה והנה מה שהביא מהמרדכי פכ"ה סימן תרצ"א והג"א סימן כ"ב שכתבו דכיון שאין בליעה יוצא מחתיכה בלא רותב אינה אוסרת חבירתה כמ"ש בסה"ת מכ"ש ב' קדרות א' של חלב ואחת של בשר דאין נבלע מזל"ז ותמה מהרא"י בהגש"ד סימן נ"א דהא מפלי יוצא בלא רותב והביא מהיש"ש פג"ה סימן מ"ה והגש"ד שם ויד"י סימן צ"ב סקנ"ו שתמה עליהם.

הנה כבר הארכתי בתשו' לק' זאלישטשיק בזה והבאתי מדברי המרדכי פכ"ה סי' תש"ה שהביא דברי ראבי" דדם הנבלע בכלי אוסר השמנונית הנבלע בה ופולט ואוסר החתיכה וכתב המרדכי ז"ל ונ"ל ה' דפסק ראבי" דשומן איסור המובלע בקערה פולט ואוסר הבשר בהא פליג על סה"ת דפסק דאיסור הנבלע בחתיכה ממק"א אינו חוזר ונבלע בחתיכה שמצדה אלא על ידי רותב וכ"כ בסופנה וכו' עכ"ל וכ"ה בהג"א סימן כ"ח (וכפי הנראה לזה רמז בהגהת י"ש סימן ק"ה אלא שיש שם ט"ס וכתב בהג"א סימן ח' והוא בסימנ"ח) ומבואר דהם ס"ל דגם בכלי אינו פולט בל"ר והעירני ח"א שגם דעת רש"י זבחים צ"ה ב' ד"ה בישול נראה פן ומיושב תמיהת פלתי סוף סימן ק"ג עיין שם ותבין ואחר זה ראיתי בהגש"ד סימן נ"א שהעיר גם פן מדברי מרדכי הנ"ל ומצאתי גם באגודה פכ"ה סימן קט"ז שכתב דכיון דאין בליעה יוצא מחתיכה בלא רותב מטעם זה התיר הר"מ שני קדרות של בשר וחלב שנגעו זה בזה חמין שאין דבר הבלוע נפלט אלא על ידי רותב ע"ש הרי דס"ל גם פן דשניהם שוים ומצאתי בתו"ק סימן ק"ה סק"ח שהאריך גם פן בזה וע"ש שפקפק הרבה בדין ב' קדרות הנוגעים זה בזה דאם הבליעה שמן שיוצא גם מחתיכה בלא רותב מכ"ש דיש לאסור בשני קדרות פנין דלדין קי"ל דמפלי יוצא בלא רותב וגרע מחתיכה וגם הוא לא הביא מדברי האגודה הנ"ל (ושם הבאתי מהד"ח על הרא"ש פג"ה אות ק"ג שפסק דבשמן בפלי אוסר המאכל עד ס' וכיון שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן יש לאסור בכל גונוי עד ס' וזהו דלא כדברי הש"ך

סימן ק"ה סקכ"ג ומג"א סימן תנ"א סקל"ז ויש להפליא על האחרונים שלא הביאו מזה פלל) וע' בשו"ת ברכ"מ סימן ט' בתשו' הגאבד"ק פיעטברקוב שדחה דברי התו"ק הנ"ל דאף דהפלוע יוצא מהפלי מכל מקום אינו נכנס לכלי שאצלו לפי שהוא קשה ע"ש ויש לי להביא סמוכין לדבריו מדברי רש"י ופוסקים שהובאו בש"ך יו"ד סימן י' סקי"ז דעל ידי חום ביה"ש קל להפליט מפלי לבשר מלהבליע לתוך הסכין.

והו' אמת דלפמ"ש הט"ז שם סק"ו בדעת הרשב"א הבליעה לסכין קל יותר מלהפליט אבל הרי דעת רש"י ורא"ש להיפוך וגם אין דברי הט"ז מוכרחים שם וע' בהגהת רש"ש פ"י דתרומות מ"ז שהוכיח משם דלהפליט קל יותר מלהבליע ואף דגבי חמח"כ דעת מג"א סימן תנ"א דדוקא להבליע ולא להפליט אין פל העניינים שונים גם יש לומר דלענין בליעה הינצא מפלי שאין בו ממש אלא טעם אין בכחה לחזור ולכנס לתוך פלי דכבר נקלש פחה ובפרט להסוברים דנ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור רק מדרבנן כמ"ש בשפ"ד סימן צ"ד סקכ"ב פשיטא דיש לומר כן וע' במש"ז סימן צ"ה סוף סק"א בשם תשובות הרשב"א ובפמ"ג א"א א"ח סימן תנ"ב סקי"א ורא"י חולין קי"א וזכרון אברהם רס"י צ"ה ולגבי בליעה הנפלט מפלי שחוזר ונבלע בפלי יש לומר דלכ"ע רק מדרבנן וגם אם הוא מה"ת יש לומר דעל פל פנים הוא טעם קלוש ואין בו פח לכנס מאליו לתוך פלי בלא רנטב: והנה רו"מ צידד דדוקא בקדחת בשר וחלב שפל א' היתר יש להקל בב' קדרות ולא בקדחת איסור והיתר אלא שהביא מדברי או"ה פלל ל"א דין ט"ז דמפורש דגם בשל איסור יש להקל ורו"מ הביא סמוכין מהש"ס דע"ז י"ב בהא דעפוי"ם וישראל ששפתו ב' קדרות וכו' כבר קדמו בהגהת י"ש סוף סימן צ"ב ושו"ת ברכ"מ סימן ח': והנלע"ד כתבתי סימן ריז להרב הנ"ל.

ומה שהאריך בדין פלי ברזל המחוּפין בהיתוף לנבן והוא מין אחר ורו"מ הביא מדברי רש"י פסחים ל' ע"ב ותוספות ע"ז ל"ג ב' ד"ה קונאי שפירש"י דמאני דקונאי הם פלים של חרס וטוח באבר והתוספות בשם ר"ת חולק עליו דמחנפה באבר אינו נאסר ופלי דקונאי היינו המצופה בזכוכית ולשיטת ר"ת צ"ל דדינו כשני פלים הנוגעים זה בזה ואין החרס בולע מן האבר דאי הנה בלע הרי כ"ח א"י מידי דפיו ולרש"י בולע החרס דרף האבר ודינו ככ"ח שא"י מידי דפיו והביא מהמג"א סימן תנ"א סקמ"ה ובפר"ח סקכ"ג הביא מחלוקת רש"י ור"ת הנ"ל ומה שתמה הפר"ח על ר"ת איך יעלה עה"ד להקל בעופרת יותר מהיתוף זכוכית יפה השיג רו"מ שהרי בתוספות כתובות ק"ז ב' וע"ז ל"ג מבואר דיש חילוק בין היתוף זכוכית שלא נתבשל היטב ובלע טפי מה שאין כן בעופרת והיינו משום דהיתוף זכוכית לפי שבריייתו מן החול כשלא נתבשל היטב גם הוא כעפר וחרס נחשב ובאמת שכ"ה במהרש"א לע"ז שם וכן מצאתי בא"ז הל' פסחים סימן רנ"ו ד"ה עזרו אגני וכו' דכל זמן שאין הזכוכית מתבשל יפה החול מעורב בו לכן מדייבו ופלטו אבל כשמתבשל יפה יוצא ממנו כל החול ע"ש אבל יש לדון דגם רש"י לא החמיר אלא במחנפה אבר שהעופרת בטבעו הוא דומה לעפר כמ"ש היער"ד ח"א ד"ו בשם חכמי הטבע פי עופרת טבעו רק עפר ואויר ולכן בקל ניתף והוא עפר יסודו ולכן נקרא עופרת וכל הסיגים נדבקים בו ולכן מצרפין בו פסו וזהב ע"ש ולכן מתדבק בהחרס ונעשה גוש אחד אבל הברזל והחרס אין מתערבין כמו שכתוב בתשובת ח"ס סימן ק"ל סמוכין ממקרא בדניאל וכ"ה בס' ערה"ש ליו"ד סימן ככ"א לענין פלי ברזל המחוּפין

בְּלוֹבֵן וְזֶהוּ כַּמֵּ"שׁ בַּדַּף הָאֲחֵרוֹן וְאִי שְׁגֵם בְּרִזְל מֵעֵפֶר יוֹצֵק אֶבֶל נַעֲשֶׂה גּוֹשׁ אַחַר
וּפְנִ"ח מֵה שְׁאִין כֵּן הַעוֹפֶרֶת וּמִזֶּה יֵשׁ לְפַקֶּק בַּמֵּ"שׁ הַחֵ"י סִימֵן תַּנּוּ"א סַקְס"ד לְפַקֶּק
בְּדַבְרֵי הַרְא"ם שֶׁבַמַּגֵּ"א ס"ק כ"ז לַעֲנִין חִיפּוּי בְּדִיל שְׁבַכְלִים יִשְׁנִים וַיֵּשׁ לֹמֵר דֵּהֲרֵא"ם
ס"ל דְּבַדִּיל דְּמִי לַעוֹפֶרֶת לְפִי שְׁנִיתָהּ מִהֲרָה כַּעוֹפֶרֶת וְגַם נֶקֶט שְׁם בְּלִשׁוֹנוֹ עוֹפֶרֶת ע"ש
וְאִם כֵּן בְּחִיפּוּי בְּדִיל וְעוֹפֶרֶת בְּכָלִי נִחְנֹשֶׁת דְּמִיִּירֵי בָּהֶם דְּהוּוּ כְּשֵׁנִי כְּלִים וְגַם לְשִׁיטַת
רַשִׁ"י עוֹלָה יָפָה דַּס"ל דְּבַדִּיל דּוֹמָה לַעוֹפֶרֶת וְאִינוּ מִתְדַבֵּק עִם הַבְּרִזְל אֶבֶל בַּכ"ח מִתְדַבֵּק
שְׁפִיר וְאִם כֵּן מִדְּבַרֵי הַרְא"ם יֵשׁ סְמוּכִין לְדְבַרֵינוּ לְהַקְל בְּכָלִי בְּרִזְל הַנְּ"ל וּלְחַשְׁבֵם כְּשֵׁנִי
כְּלִים: אִי פְּפִי הַנְּרָאָה מִדְּבַרֵי הַרְא"ם שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה מִמָּאֲנִי דְקוֹנֵיא הַמְחַנְפִים בְּאַבְר
שְׁמִוּתָרִים בְּהַגְעֵלָה נְרָאָה דַּס"ל כְּדַעַת ר"ת וּמְפַל מְקוֹם יֵשׁ לְקַיִם הוֹרְאָתוֹ וְהוֹרְאָת הַמַּגֵּ"א
שֶׁהִבִּיא דְבַרֵינוּ גַם לְשִׁיטַת רַשִׁ"י וְעַכ"פּ יֵשׁ לְדוֹן, עַפ"ז בְּדַבְרֵי כְּלִים דְקִים הַמְצַנְפִין בְּלוֹבֵן
אוּ יְרוֹק בְּלֵא"ה שְׁיִצָּא עֲלֵיהֶם חֲשֵׁשׁ שְׁגֵם אַחַר שְׁיִוְצָאִים בְּהַכְשֵׁר מִהַפְּאֲבָרִיק מְפַל מְקוֹם
כְּשִׁנְקֵלָה מִהֶם מְעַט עַל יְדֵי הוֹלְכָתָם בְּדַרְךָ מְטִיחִין הַסּוֹחֲרִים מְקוֹם הַנְּקֵלָה בְּצַבֵּעַ שְׁיֵשׁ בּוֹ
מִין שְׁפִירטוּם וַיֵּשׁ לֹמֵר דְּגַם אִי נִימָא דֵּהֲלוֹבֵן הַנְּדַבֵּק מִתְחַלַּת עֲשִׂיָתוֹ נַעֲשֶׂה גּוֹשׁ אַחַד
עִם הַבְּרִזְל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רו"מ דִּישׁ לֹמֵר דְּגַם הַח"ס מוֹדָה בְּכִי הַאִי גְּוֹנָא מְפַל מְקוֹם בְּמָה
שְׁצוֹבְעִים אַחַר עֲשִׂיָתוֹ לַכ"ע אִינוּ נַעֲשֶׂה גּוֹשׁ אַחַד וּלְכ"ע מְהִי הַגְעֵלָה בָּהֶם בְּצִירוֹף דִּישׁ
לֹמֵר דָּאִם הַצְּבֵעַ מִין אָבֵן וְכָלִי חֲרָס הָרִי הֵם כְּשֵׁנִי כְּלִים וְאִין הַבְּלִיעָה נִכְנָס כְּלָל לְתוֹךְ
הַבְּרִזְל וְכִינּוֹן דְּמַבְפְּנִים אִין דְּרַכּוֹ לִיקְלָה בְּהוֹלְכָתוֹ אֶלָּא מִבְּחוּץ שְׁפִיר יֵשׁ לְצַרְף דְּבַר זֶה:
וּמ"ש רו"מ לְהַשִּׁיג עַמ"ש בְּהוֹסְפוֹת לְהַקוּ"א שְׁלִי אוֹת נ"ז בְּשֵׁם שַׁד"ח בְּשֵׁם ח"א שֶׁהִעִיד
שְׁבָחוֹ וְנִיסָה שְׁאִין הַכְּלִים הִלְלוּ בּוֹלְעִים כְּלָל וְהֵם כְּזוֹכִיכִית מְמֵשׁ וְהַשִּׁיג רו"מ שְׁהָרִי
מְבוֹנָר בְּתוֹס' דְּגַם בְּצִיפּוּי זְכוּכִיכִית לְבַד בּוֹלְעִין לַק"מ דֵּהֲתֵם מְשׁוּם דְּבַרֵינוּ מִן הַחוֹל וְלֹא
נִתְבַּשֵׁל יָפָה בּוֹלְעִין שְׁלֵא יִצָּא מִהֶם הַחוֹל אֶבֶל הֵכָא שֶׁהוֹבְחֵן שְׁאִינָם בּוֹלְעִים מִסְתַּמָּא אִינוּ
מִין זְכוּכִיכִית אוּ שְׁנִתְבַּשֵׁל יָפָה וְכַפִּי הַפְּאֲבָרִיקֵעֵן שְׁבוּזָה"ז אִין שׁוּם סְבָרָא לֹמֵר שְׁלֵא
נִתְבַּשֵׁל יָפָה: וְמָה שֶׁכָּתַב רו"מ דְּבַמְצַנְפִין גַּם מִבְּפְנִים וְנִיקָב אוּ נִסְדַּק הַלוֹבֵן בְּפְנִים לֹא
מְהִי בְּהוּ הַגְעֵלָה לַכ"ע דְּנִבְלַע דְּרַף שְׁם וְאֶפְשָׁר שֶׁהַגְעֵלָה אִין מוֹעִיל דְּרַף שְׁם לֹא אַדַּע
מָהוּ דְאַנּוֹן קִי"ל כַּבְכ"פ וְע' בַּא"ר סִימֵן תַּנּוּ"א סַקְס"ו שְׁבַחִיבּוֹרוֹ לִיּו"ד רַס"י צ"ד הַעֲלָה
דָּאִם תְּחַב הִיד שֶׁל הַכְּלִי לְאִסּוֹר וְהַגְעִיל הַכְּלִי בְּלֹא הִיד כַּבְכ"פ וַיֵּשׁ לְהַקְל וְאִין לְחוּשׁ
לְהַמְחִירִים וּמַכ"ש בַּנ"ד שְׁלֵא נִבְלַע אֶלָּא דְרַף הַנְּקָב הַהוּא דִּישׁ לְסַמּוֹךְ עַל הַמְקִילִים
דְּשַׁבְכ"פ: וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי סִימֵן רִיחַ לְהַרְבּ הַגְּדוֹל וְכו' מו"ה יַחֲיָאֵל מִיכָל רַאבִּינְאָוּוּיטָשׁ
נ"י אַבְד"ק נְאֻוּי מִינְסַק בְּפוֹלִין רוֹסִיָּא.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּאַחַד שְׁנֵשְׁלַח לְמַרְחוֹק לְחִיל הַצָּבָא עַל ה' שְׁנִים וּבָיוֹם
הַפְּקוּדָה שְׁיִשְׁלַחוּהוּ מִשָּׁם יָגַע כַּת"ר וּפְעַל שְׁיִתְרַצָּה לְגַרְשָׁה בְּאֹפֶן שְׁתַּתֵּן לוֹ מְעוֹת
וְחַפְצִים וְהַשְׁלִישָׁה הַכֹּל עֲבוּרוֹ שְׁיִנְתֵן לוֹ אַחַר נְתִינַת הַגֵּט וְכַאֲשֶׁר הַתְּחִיל הַסּוֹפֵר לְכַתּוֹב
הַגֵּט אִיזוֹ שׁוֹרוֹת נִכְנָסוּ לְבֵית כַּת"ר אִיזוֹ אֲנָשִׁים מְבַנִּי מִשְׁפַּחְתָּהּ וְנִתְמַלֵּא הַמַּגְרֵשׁ כְּעַס
וְהַתְּחִיל לְכַרוֹת וְאָמַר בְּכַעַס לְאִשְׁתּוֹ מְבַנִּי שֶׁהִבַּאתְ אֲנָשִׁים אֵלָיו לֹא אֲגַרְשָׁה (וַיֵּשׁ קֶצֶת סַפֵּק
אוּלַּי לֹא פָסַק הַסּוֹפֵר מִלְכַתְּבוֹב עַל יְדֵי דִיבּוּרוֹ הַנְּ"ל) וְהַשְׁתַּדֵּל רו"מ לְהוֹצִיא הָאֲנָשִׁים הַנְּ"ל
מִן הַבֵּית וְהַפְּצִיר בְּהַמְגַרְשׁ וְחִזַּר וְנִתְרַצָּה לְגַמּוֹר הַגֵּט וּבְתוֹךְ כֵּף שְׁלַחוֹ אַחֲרָיו שְׁיִסַּע עַל
הַבְּאֵהוֹן אֶבֶל בִּינִי וּבִינִי כְּבָר הֵלֵךְ הַבְּאֵהוֹן וְהֵלֵךְ רו"מ עִם הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים וְהַשְׁלִישׁ וְנִתֵן
הַגֵּט לְאִשְׁתּוֹ כְּדִין כִּי לֹא הָיָה פְּנָאִי לְחַזּוֹר וְלְכַתּוֹב גֵּט אַחַר וְעַתָּה נִשְׁאַרָה הָאִשָּׁה צְרוּרָה

ועגוונה עכת"ד השאלה: והנה רו"מ הביא מתשו' מהר"ם מינץ סג"ל סימן י"ז שפכתב בפשיטות וז"ל ובהא ליכא ספיקא אם בכה"ג דבטייל הגט קודם גמר הפתיכה פשיטא דהגט בטל או אחר הפתיכה אם בטייל ואמר שלא רוצה ליתן גט אזי בטל הגט וכו' עכ"ל ובתשו' ד"ח ח"ב א"ע סימן פ"ד חולק עליו ורו"מ הביא מרש"י ותוס' גיטין פ"ח א' ודלמא אמלוכי אימלה וכו' ומהתו' י"ח ב' ד"ה שמה פניס ומהתוספות גיטין כ"ז א' ד"ה הא אמר וכו' ותוס' ב"מ י"ח א' וגם הביא בשם ח"א שהביא ראיה מש"ס דגיטין כ"ד ב' דגם בנמלה יוכל לגרש בו שנית והאריף בזה: והנה בגוף הדין כבר האריף בזה בשו"ת כתב סופר הא"ע סימן צ' וסימן צ"ב ובהביא מפל המקומות הנ"ל והעלה גם פן דבאמר אחר פתיבת הגט שילף למרחקים ולא יגרשנה ויניחנה עגוונה לעולם מפל מקום בחזר ונתרצה לגרשה מותר לגרש בו אלא דשם מפני שהיה אמירתו אחר הפתיכה צירף דברי החולקים על הרמב"ם ע"ש נאני מוסיף ראיה מהא דגיטין ע"ח אהד אמר לה פנסי שטר חוב זה וכו' אינו גט וכו' וז"ל הרשב"א וטעמא דמתניתין יש לפרש משום דבטיולי בטליה פלומר בטל נתינה זו שלא תהא פנתינת גט אלא רצה לשחק בה שתהא לה פנתינת שטר חוב דאינו מגרש והכי נמי משמע בפרק הניזקין דאמרינו מעדותו של ריב"ג נלמד אמר לעדים ראו גט שאני נותן לאשתי וחזר ואמר לה פנסי שטר חוב זה הרי זה גט ואמרינו פשיטא מהו דתימא בטולי בטליה קמשמע לן אם איתא דבטליה לסהדי הנה אמר והאי דקאמר לה הכי משום פיסופא הוא אלמא כי אמר להו לסהדי מעיקרא ראו גט שאני נותן לאשתי הוא דאמרינו דלא בטליה דאם איתא פיון דאמר להו לסהדי מעיקרא ראו גט שאני נותן לאשתי השתא הנה מודע להו לית אנא יתיב ליה בתורת גט כדאמרי לכו אלא פנתינת שט"ח לחוכא בעלמא הא לא"ה כי אמר לה פנסי שטר חוב זה בטליה ומיהו לא בטליה מתורת גט שלא יהא פשר לגרש בו דהא לא אמר פלום בגופו של גט אלא לדידה קאמר שט"ח והילכף כי אמר לה הא גיטף מתגרשת בו וכו' ובספרי תנא ונתן בידה ושלחה מביתו מפאן אמרו כתב גט לאשתו ואמר לה פנסי שטר חוב זה אינו גט וא"ת ותיפ"ל משום דלמא בטולי בטליה איכא למימר אם איתא דבטליה לסהדי הנה אמר כדאמרינו בפרק הניזקין ולא טעמא התם משום דמעיקרא א"ל ראו גט שאני נותן אלא משום דכיון דאיכא סהדי לסהדי הנה מודע בינו לבינם והא דאמר לה הכי משום פסופא דידה היא לעולם עד דמפרש דמבטל ליה עכ"ל ושו"ר בב"י סימן קל"ח שהעתיק גם פן דברי הרשב"א הללו הרי דלמסקנתו הוכיח מהספרי דגם בדלא א"ל לסהדי ראו גט זה וכו' אפילו הכי כל שאינו מפרש בדיבורו דמבטל לגט גם למאן דס"ל דיכול לבטל הגט תלינו דלדידה קאמר משום פיסופא ומכ"ש בנ"ד שצוה בתחלה לסופר ועדים שיכתבו ויחתמו אם איתא שחזר בו משליחותם וכתיבתו לדידהו הנה אמר שלא יכתבו ומה שאמר להאשה מתוך כעסו בשביל שהביאה אנשי משפחתה לשם שלא יגרשנה אפשר שהיה פונתו רק לאיים עליה ונתכונן בכדי שיצאו משם האנשים הנ"ל דגם בהד דיןא פנסי שטר חוב זה מבואר בטור סימן קל"ח דלאו דוקא משום פיסופא וה"ה בדאפשר שהיה מתירא שלא תקבל הגט ע"ש והכי נמי הרי אפשר שרצה שיצאו משם קרובי האשה ולכן אמר פן וכל מה דאפשר לתלות תלינו: ועוד ראי' מתשו' הריב"ש סי' קכ"ז בדין שאחר פתיבת הגט נחתמתו קודם נתינתו הנה דודו של המגרש בוכה על ענין נתינת הגט וא"ל המגרש מה צורך לבכות אני נותנו בכח וכתב וז"ל בזה

הלשון יש לספק אם הוא ביטול הגט או אם הוא מודעה על נתינתו כי אם הוא ביטול הגט לדעת הרמב"ם וכו' ואינו מגרש בו לעולם וכו' אמנם בזה אפשר לומר שמפני דיבור זה לא נתבטל הגט לפי שלא נתפנון אלא להשקיט דודו שהיה בוכה וכו' כי אם היה אומר כדי לבטל הגט וכו' היה אומר כן ומוסר דבריו לעדים בפירוש וכו' ועוד נראה ברור כי אפילו הרמב"ם ז"ל שסובר שיכול לבטל הגט אחר פתיכה וכו' זהו פשוט אומר בפירוש שהוא מבטל גופו של גט ואומר יהא פתור וכו' אבל זה שלא אמר לשון בביטול הגט עצמו רק שאמר על הנתינה שהוא נותנו בכח אף אם היה אומר בפירוש שאונסין אותו על הנתינה אין זה ביטול על הגט עצמו שלא יוכל לחזור ולגרש בו אלא מסירת מודעה הוא על הנתינה וגופו של גט אינו בטל שפמו שאם הגט הוא ביד השליח ואמר יהא פתור או יהא בטל אנו תולין שלא בטל הגט עצמו אלא שליחות השליח ויכול לחזור ולגרש בו כר"נ דקיי"ל פנותיה ה"נ בפשינו ביד השליח אין הגט בטל אא"כ בטלו בפירוש בלשון שיהיה מבואר שפנותו על הגט עצמו אבל כל היכא דאיכא למיתלי שלא בטל גופו של גט תלינן ויכול לחזור ולגרש בו עכ"ל.

הרי מפני דכל שאפשר לתלות שאין פנותו לבטל הגט תלינן וה"נ לענין השליחות ותולין שנתפנון רק על נתינתו וע' במל"מ פ"ו מה"ג הכ"א שרמז בקצרה לדברי ריב"ש ה"ל והביא ראיה דגם באמר קודם פתיכתו שהוא אנוס על הנתינה אינו מבטל גוף הגט דתולין שנתפנון על הנתינה אלא דלכמ"ש שם דטעמא משום דגיד"ד בגיטא לאו מלתא לשי' הב"ח דס"ל דקודם פתיכה מהני גיד"ד י"ל דה"נ בזה וע' במכתב מאליהו שער ד' סי' ה' שפסק גם כן פדעת הב"ח אבל כבר חלקו עליו רבים וע' בפת"ש רס"י קל"ד וע' תשו' ב"ח החדשות סי' צ' ובשו"ת בת עיני סי' א' וע' קצה"ח סי' ר"ה סק"ה בשם הרמב"ן ואכמ"ל: ובגוף דברי ריב"ש שהבאתי הנה בב"י סי' קנ"ד הביא מתשו' תשב"ץ והוא בח"א סי' א' ושם האריך גם כן בנידון ה"ל ומבואר שם דאפילו אם היה אומר לדודו דברים הפוסלים בגט אף על פי שאמרן באופן ששמעו גם אחרים פינו שהוא לא דיבר אל העדים אין זה בכלל מסירת מודעה וסיים ז"ל ונראה דאפילו רבא דסובר דגיד"ד בגיטא מלתא הוא מודה הקא דאפילו גיד"ד לא הוי דלא אשפחן ליה דאמר גיד"ד מלתא אלא פשוט אמתן דברים לשליח וכו' א"נ פשהו מבטל הגט בפני עדים וכו' דכיון שעם העדים עצמן היה מגלה דעתו בטל גיטא וכו' שהרי עם עדיו היה מדבר אבל דברים שאמר לאחרים וכו' אף על פי ששומעים הדברים פינו שלא היה דבריו עמהם אפילו גיד"ד לא הוי וכו' עכ"ל וכ"ה בתשו' מהר"ם אלשיך סי' ע"ח וא"כ ה"נ בנ"ד שלא אמר להסופר ועדים פלום אין כאן אפילו גיד"ד ועוד ראיה מתשו' הרא"ש פל"מ דין ד' (והובאה בקיצור בטור סוף סימן קמ"א אלא שנסמט שם איזה תיבות הנחוצים לנו) בדין מינה שליח להוליה גט לאשתו בכל מקום שימצאנה וא"ל אם תאבה האשה לבא לאישביליא אקיימנה לי לאשה ואם לא תאבה פטור אותה בגט והשליח הביאה עמו לאישביליא והשיב דגם אם הבעל היה עוד אז באישביליא ולא רצה להתפייס עמה יכול השליח ליתן לה הגט כי לא הטיל ראובן תנאי במינוי השליחות שיבטל אלא דברים בעלמא אמר אם תבא עמה אקיימנה וגיד"ד בגיטא לאו מלתא ואפילו גיד"ד אין כאן לבטל השליחות והגט כי באותה שעה היה בדעתו להתפייס עמה עכ"ל הרי דאף שהיה אז בדעתו להתפייס עמה ואמר בדבורו שאם תבא אקיימנה לי לאשה מ"מ אין כאן אפילו

גיד לבטל השליחות והגט באופן זה שבהאשה לשם ויוכל לחזור בו שלא להתפייס עמה והגט והשליחות פשר פינון שתלה הדבר בעצמו וה"נ בנ"ד שאמר לא אגרושה הרי תלה הדבר ברצונו ואין פאן אפילו גיד לבטל הגט והשליחות: ועוד יש לי לדון בזה דאף שכתבו התוס' בגיטין פ"ח דכל זמן שלא נגמר פתיבת הגט לכ"ע הגט בטל מלגרש בו דלא מקרי אלא דיבור ואתי דיבור ומבטלו הנה מלבד דבחידינשי הרמב"ן שם י"ח ב' מבואר דס"ל דגם בכה"ג מקרי מעשה אף גם י"ל דבנ"ד לכ"ע מקרי מעשה והוא עפ"מ ש הכ"מ פ"ד מתרומות ה"ט בשם הרי"ק לנישב דברי רמב"ם שפסק שם דהאמר לשותפו או לבן ביתו לתרום והלכו לתרום ובטל שליחותו קודם שיתרמו אם לא שינה השליח תרומתו תרומה ותמה הראב"ד דהא לר"י דפליג על ר"ל אתי דיבור ומבטל דיבור ותירץ הרי"ק ונ"ל דגבי תרומה וכיוצא בה מודה גם ר"י דלא אתי דיבור לבטל השליחות ולא דמי לקידושין דבקידישין אורחיהו דנשי למקפד שלא להנשא אלא למי שלבה חפץ כי ישקפידא רבה בדבר ולקף סובר ר"י דבדיבור לחוד חוזרת אבל פרי העומד לתרום אין דרוך להקפיד אם יתרום זה או זולתו פינון שעומד לקף דהא איצטריך קרא למעוטי תורם שלא ברשות ואלו בקידושין אין הדבר צריך לאמרו וכו' ולא סגי דיבור לבטולי שליחותיה דלא ליהוי תרומה וכו' והטעם דשינוי זה אין דרוך להקפיד וכו' עכ"ל והנה נדאי דגם סתם אשה עומדת להתקדש כמ"ש במלחמות רפ"ב דכתובות אלא עיקר טעמא דהתם דרוך להקפיד משא"כ בתרומה ומה שהקשה בשעה"מ על חילוק זה מהא דפרי"ך ר"י לר"ל מתרומה ע' בשו"ת חיים שאל ח"ב סימן מ"ט אות ב' בישוב דברי הרי"ק ע"ת ואם פן לפי זה בנ"ד שגם קודם לזה לא הנה מיתדר להו כפה שנים פפי שכתב ר"מ ועמה בצאתו לחיל הצבא למקום ספנה למרחקים על ה' שנים שהיה מחויב מדינא לגרשה כמ"ש בסימן קנ"ד ס"ח וס"ט אם פן כשנתרצה לגרשה בעבור מעות וחפצים שהושלשו עבורו ועשה הסופר ועדים לשלוחים אין דרוך להקפיד בכה"ג אם יבואו מי מקרובי האשה לשם או לא אם פן לכ"ע לא אתי דיבור ומבטל לכתיבת הגט ושליחותו דדמי לתרומה שכתב היתה עומדת להתגרש בגט זה ודיבורו הקדום אליה במה שצוה לכתוב ואם פן אפי' אי נימא שבדיבורו השני שאמר לא אגרושה ביטל הגט והשליחות לא אתי דיבור ומבטל בכה"ג ואף דבגיטין ל"ד א' מוכח דגם היכא דמחויב לגרש מהני ביטול היינו משום שהוא לא רצה לגרש אלא שפיהו והיה חשש מתחלה שיתחזור ויבטלנו משא"כ בנ"ד שנתרצה לגרשה ובפרט שנתרפס ברצי פסף שהושלש כבר לטובתו: וגם בעיקר החשש מדברי רש"י דף פ"ח בהא דאימלוכי אימלה יעו"ש ברשב"א ובפרט בר"ן שחולקים ע"ד הרמב"ן ופסקו דגם בנמלה בינתים ומנע את הסופר מלהשלים את הגט וחזר ונתרצה לגמרי דכשר ע"ש אלא דבנ"ד יש לחוש אולי כתב הסופר איזו תיבות קודם שחזר ונתרצה אבל כבר נתבאר דגם בכה"ג הגט פשר וגם ר"מ הביא ראיה מהא דסימן קל"ד ס"י והוא מהטור סי' קל"ח בשם רמ"ה דבאמר אחר פתיבת הגט שאין רצונו בהגט א"צ לחזור ולקטלו ממנה אף דאם ביטל הגט בין פתיבה לנתינה הגט בטל כמ"ש בסימן קל"ד ס"ג וב"ש סק"ה ובע"כ דבכה"ג אין זה ביטול הגט פלל וביותר מבואר פן בב"י סימן קל"ח בד"ה פתב הרמ"ה וכו' ולכן הנני מספיק עם ר"מ להתיר להאשה להנשא בגט זה.

והנלע"ד פתבתי: סימן ריט להרב הה"ג וכו' מו"ה משה שלעזינגער גינז נ"י אבד"ק ב' קערעסטיר. בארץ הגר.

קונטרסו הגיעני וע"ד שאלתו באיש א' ושמו חיים בן יוסף קליין שנה כמה שנים נסע עם אשתו אסתר בת יצחק לאמריקא ודרו בנעוויארק ומחמת דלא מיתדר ליה שם שב לביתו זה שלש שנים ואחרי ששלח לשם גט זה פעשך חדשים על ידי ב' שלוחים פנהוג שנסר פאן ליד שליח להולכה והוא מינה שליח ב' בנעוויארק ונסדר על ידי מעכת"ה ונשלח ליד הרב ר' נפתלי רייטער משם והאשה נתרצית לקבל הגט אלא שלא רצתה לשלם ש"ט להב"ד ועי"ז נתעכב עד ששלח הבעל הסף המגיע וביני וביני נחלית האשה בחולי המתדבק לנשים זונות ונלקחה לבית החולים שחויץ לעיר והשיב הרב שא"א למסור לה הגט ושאלו להרופא הממונה שם והשיב כי עד ב' שנים אין תקנה שתתרא גם א"א שיכנסו לשם יותר מן ב' אנשים לדבר עמה ולכן כתב הרב דשם פי כפי שעשה שם גב"ע בבית דין של ג' מן ב' עדים שהעידו כי אחר ב' שנים שנסע בעלה משם לביתו ראוי מעונבת ואח"ז ראוי שהניקה ילד וגם ראוי ממנה חציפות ופריצות גדול עם איש זר לכן כתב להתיר להבעל לישא אחרת והבעל כבר נתקשר בשידוכין עם אחרת עכת"ד השאלה: והנה מעכת"ה האריף למעניתו בכל הפרטים הנוגעים לזה אבל מה שהאריף בהא דקבלו עדות שלב"פ בע"ד הנה בתשו' דברי ריבות סוף סימן רכ"ו הביא בשם הרשב"א דלעגנן להתיר חדר"ג לישא אחרת א"צ לגבות עדות בפני האשה ואני מצאתי ד"ז בתשו' הרשב"א ח"ד סימן ר' ועמ"ש בדע"ת סימן ב' סקמ"ד וע"ע בתשו' בר"א חא"ע סימן צ"ב שהאריף בכמה טעמים להוכיח דלעגנן היתר חדר"ג סגי בגב"ע שלא בפני האשה.

וע"ש סימן פ"ט וסימן צ"ד דגם בנאסרה על בעלה אין להתיר לישא אחרת בלא הסכמת ק' רבנן ורמז לתשו' שב"י ח"א סימן ק"כ שפסק ג"כ כן והו' אמת שמצאתי בתשו' עבה"ג סימן ל"ז שכתב דבכה"ג א"צ ק"ר אבל מפל מקום קשה לעשות מעשה ובפרט בנ"ד שאין לו לשלם פתובה ועל כל פנים בצירוף ק"ר גם אני מסכים עמו להתיר לישא אחרת וכיון שהוא עני אין תשלומי הפתובה מעכב כמ"ש בכמה תשובות ובפרט בנ"ד דלפי הנראה לא יחויב בפתובה ומעשיה ירחקה וגם הלא כבר נתרצית לקבל גט ולא תבעה פתובה כלל ולא נתעכב רק על ידי שלא רצתה לשלם להב"ד ש"ט.

וע' תשו' מראה יחזקאל סימן צ"ח שהעלה דבמפקרת לזנות א"צ הסכמת ק"ר וגם אין צריך להשליש פתובה אלא יעשה ש"ק ויזכה לה הגט וכל בית דין בעירו יוכל להתיר ע"ש אבל בתשו' נודב"ש מ"ת סימן כ"ו החמיר פדעת שב"י וכו"א דבעינן ק"ר: ומ"ש כת"ר בשם רב א' דאפשר לשלוח לה הגט על ידי ב' שלוחי הולכה והם יהיו ע"מ כמ"ש בסימן קמ"ב סי"ח גם בזה כבר האריף רו"מ להוכיח דבעינן שיהיה בפני בית דין כיון שיהיה על ידי שליח והביא מהתו"ג סימן קמ"א ס"ט וכדבריו מבואר בב"ש מהד"ק ואני מצאתי במכתב מאלהו שער ו' סימן י"ב וסימן ל' שהאריף בבואור ד' הפוסקים בזה וצידד דמהני שליחות ב' עדים לבד ע"ש: ומ"ש רו"מ שא"א להבעל למנות עתה עוד שליח כיון שהגט הוא כבר ביד השליח בנעוויארק הנה לפמ"ש המכמ"א שם סגי בשליח ועמו עד א' אם פן אין צריך להוסיף פלוס וגם הנה אפשר להתיר לו השבועה וחרם בפני

ג' ולסדר גט אחר ולעשות ב' שלוחים: אולם לא אכחד פי מלבד שהדבר קשה להכניס א"ע בפלוגתא דרבננותא גם בלא"ה הנה ליתן הגט לינה לא יחפזן שום אדם להכניס א"ע בחשש סכ"נ פנין שהוא חולי המתדבק וגם להשליף הגט על בגדה וכדומה קרוב שיבא לידי תקלה ולכן פלף מדרף זו: אולם במה שחידש הגאון מו"ה עמרם בלום אבד"ק איפאלא נ"י שתמנה בפני ב' עדים שלים לקבלה והוא יקבל הגט מיד שלים להולכה של הבעל ובנ"ד אין לחוש לדעת הפוסקים פרב דהא טעמא דבזיונא דבעל ל"ש פאן שהרי הוא יודע ומספיק לנה והגאון ר' אברהם יצחק גליק נ"י אבד"ק טאלטשווא הביא ראיה דהיכא דל"ש בזיון גם רב מודה מדברי מהרש"א פ"ש"י ד"ה עבידנא וכו' ובענין לא אדע מדוע לא הביא מדברי תוס' שם ד"ה דקדמה איהי וכו' דמפניך דבדלא קפיד בעל וליכא טעמא דבזיונא שרי גם לרב להך טעמא דמשום בזיונא וכ"ה בתשו' הריב"ש סימן נ"ה דקשה בעל נותן רשות בהרשאה ליתן ליד שלוחה גם לרב שרי לפי הך טעמא דבזיונא והו' אמת דבחידושי הרמב"ן לגיטין שם אחר שהקשה לשיטת ר"ה נרי"ף שפסקו כר"ח הליץ בעדם דיש לומר דטעמם מדלא אמרו בגמ' א"ב דלא קפיד בעל ש"מ דס"ל להש"ס דגם בדחזינו דלא קפיד פסול מטעמא דבזיונא דגזירה בלא קפיד אטו קפיד ולפ"ז תיקשי עובדא דההוא גברא דשדר גיטא לדביתהו ואשפחה שלים דקא לישא דמייירי בדעבדה שלים לקבלה ונהדר עביד בעל שלים להולכה דמכל מקום משום טעמא דבזיונא אטו גזירה אטו קפיד ואם פן מוכח מהתם דהלכה כר"ח והא דבגיטין כ"ד א' דבכה"ג בעל לא קפיד לאו הלכתא הוא ודיחויא בעלמא הוא אבל אח"ז חוכה הרמב"ן להחמיר דיש לומר דלא גזרו בדלא קפיד אטו קפיד והביא ראיה מהירושלמי שם דמשני אני אומר אחר הדלת הי' עומד ושמע קולה ע"ש וע"ש במרה"פ על הירושלמי שגזעלם ממנו דברי הרמב"ן וע' בס' אמרות טהורות למהרחא"י ז"ל באה"ע רס"י קמ"א מ"ש בזה ומבואר דהרמב"ן מסופק בזה אם פדחזינו דלא קפיד אבזיונא מודה רב דעושיית שלים אף לדינא אין נ"מ שהרי אי נימא דרב אוסר גם בדלא קפיד הרי מוכח מעובדא דההוא גברא וכו' דלא קיימא לן פרב וכמ"ש הרי"ף והרא"ש להוכיח פן והרמב"ן צידד דאפשר דבכה"ג מודה רב ואפשר דההוא עובדא מייירי בכה"ג דחזינו דלא קפיד ולכן חוכה להחמיר דאפשר מה"ט דהלכה פרב אם פן ממ"נ יש להקל בדחזינו דלא קפיד דאם קיימא לן פרב בע"כ דמודה בכה"ג ואם רב אוסר גם בכה"ג הרי בע"כ קיימא לן כר"ח ובפרט פנין דבירושלמי מפני דבכה"ג דידע הבעל ולא קפיד גם לרב שרי אם פן פשיטא דאין להחמיר וגם פ"ן שם מפני דהיכא דבעל לא קפיד ליכא משום בזיון ובה דחה ראית הרי"ף להוכיח דקיימא לן כר"ח ע"ש.

וגם יש לומר דכיון דא"א בענין אחר ליכא בזיון דבעל פדאיתא כה"ג בתמורה ז' א' דיקלא לאו זולא מלתא וכו' וברש"י ד"ה בע"מ איכא במינו וכו' איכא בזיון פנין דשביק וכו' ע"ש ותבין: ומ"ש עוד הגאון מטאלטשווא נ"י דאכתי יש לחוש לטעמא דגזירה משום חצרה הבאה לאחר מפאן פנין שהבעל פבר עשה מקודם שלים הולכה: הנה מלבד מ"ש במכתב מאלהיו שער ו' סימן ט' דלפמ"ש הרשפ"א דלפי טעמא דבזיונא איכא איסור תורה פנין דקפיד בעל אבל לטעמא דמשום חצרה הוי רק גזירה דרבנן ועפ"ז העלה לחד טעמא דאין לחוש להך טעמא דבדרבנן סמכינן על המקילין ע"ש אם פן ה"נ בנ"ד אולם עוד יש לדון לפמ"ש התוס' גיטין כ"א א' ד"ה אבל בחצר וכו' ואם תאמר הא שמעינן

שפיר מעבד דלא גזרינו משום חצרה הבאה לאחר מפאן ויש לומר דבעבד ודאי דלא גזרינו דאירי בכפות ומלתא דלא שכיחא היא ול"ג בה רבנו עכ"ל ולפ"ז יש לדון בדבר הקדש דכינן דבזה"ז אין נוהגין בשליח קבלה רק בשעה"ד ומקום עיגון כנ"ד שהיא חולה במקום שא"א לשום בית דין לבא לשם וזהו מלתא דל"ש וליכא למגזר ואף שבימי הש"ס היו נוהגין בש"ק ונהו מלתא דשכיחא וגזרו בה ויש לומר דהוי בדבר שגזרו במגזר וכו' מפל מקום הרי מבואר בב' וט"ז א"ח סימן של"ט סק"ג בהא דפסק רמ"א דבזה"ז מספקין ומרקדין ולא גזרינו שפא יתקן פלי שיר דא"א בקיאיין ונהו מלתא דלא שכיחא וביארו הב"י וט"ז דאף דבזמן הש"ס הוי שכיח וכבר גזרו מפל מקום בזה"ז אין לאסור ולא דמי להא דדבר שגזרו במגזר ע"ש וה"נ בזה וא"כ משום טעמא דגזרה אטו חצרה וכו' אין לגזור בזה"ז פלל: וליתר שאת הלא יוכלו לבטל השליחות הקדום על ידי שאלה על שבועה וחרם הנעשה מקודם והיינו אחר שיכנסו ב' עדים להאשה ותעשה בפניהם ש"ק ואז יבטלו השליחות הקדום ויסדרו גט אחר והבעל יתנהו לשליח הולכה והוא יעשה שליח ב' בנעוויאך וכבר נודע דלשיטת רש"י בגיטין שם ותוס' סוף פ"ב ורמב"ן והר"ן דבקדמה היא ועשתה ש"ק ליכא משום חצרה הבאה לאח"מ ואף דלשיטת סה"ת וסמ"ג והגמ"י דוקא משום בזיונא ליכא בכה"ג אבל גזרה דחצרה איכא גם בכה"ג וכמ"ש המכמ"א שם ותמה על תשו' מהראנ"ח ח"א סימן י"ב אבל בס' אמרות טהורות שם האריף ליישב דברי מהראנ"ח וסיים דהמורה סמוך לבו לא יירא ויש להקל ובפרט בצירוף טעמא דכתיבנא: אבל לבטל קודם השליחות לא נכון דשפא לא תרצה האשה לעשות ש"ק ויהיה ההכרח להתיר להבעל לישא אחרת בהסקמת ק"ר: סוף דבר שבאם יהיה אפשר לעשות על ידי ש"ק באופן הנ"ל ואם הדבר קשה לסדר גט מחדש ולחדש השליחות שנית אם יספיקו הגאונים הנ"ל להתיר גם בלא זה גם אני אצטרף עמהם ואם לא יהיה אפשר לעשות על ידי ש"ק הנני מצטרף בצירופא דק"ר להתיר לישא אחרת והנלע"ד פתבתי: סימן רכ להרב וכו' מו"ה שרגא פייביש וואלף נ"י מו"ץ דק' צאנז קדש.

מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בחרש שאינו שומע ואינו מדבר ששאל אשה זה כמה שנים והוליד בנים והוא בעל מלאכה ונו"נ בעסקיו כפקח ועתה באו להתגרש: הנה בירושלמי ר"פ חרש מבואר דדוקא בקידוש בכסף מגרש ברמיזה משא"כ בקידוש בביאה אם כן לפי זה בנ"ד שדר עמה כמה שנים והוליד בנים אין תקנה אבל בנימוק"י כ' שהפוסקים השמיטו ד"ז כמ"ש בב"י וע"ש בשיו"ק על הירושלמי ולפמ"ש המרה"פ שם דדוקא בקדושה בביאה אבל בקדושה בכסף אף שבעל אותה אחר כך ע"ד הראשונה הוא עושה ואינו אלא קידושין דרבנן ובאמת שפן מוכח מדברי תשו' מי"א שהובא ברמ"א א"ע סוף סימן ל"א דהיכא דאיכא למיטעי שהקידושין ראשונים הם קידושין אין הביאה גורמת קידושין ומכ"ש בנ"ד דגם בתחלה הוי קידושין מדרבנן וע' תשובת מהר"ם ב"ב הישנות סימן תק"ט בדין קידוש ויהי ע"א מהם קרוב וכו' דאם בעל א"צ קידושין אחרים וצריך לומר דמייירי שידע מזה בשעת קידושין וע"ע בתשו' מהר"ם מינץ סימן מ"ט וסימן נ' וע"ע בתשו' נאות דשא סימן קל"ב שהאריף בדברי הירושלמי הנ"ל והעלה דמייירי, רק בגירושין על ידי קפיצה או על ידי כת"י אבל מלשון הירושלמי אין נראה כן ומ"מ לדינא יש לסמוך ע"ד מרה"פ הנ"ל: ובעיקר החילוק בין קידושי כסף לביאה יש לומר לפמ"ש

הרא"ש פ"ב דכתובות גפי נכסי דבר שטיא דבכל קנין פסר צריף שיזקה הוא הפסר להמוכר ויקנהו לו וע' בהה"מ פכ"ט ממכירה עוד בזה וה"נ בחרש הרי אין בידו להקנות הפסר להאשה לכן אינה מקודשת אלא מדרבנן אבל ביאה דבהנאת ביאה מקנית א"ע לבעל ועל ידי אחרים זוכה החרש כמ"ש בח"מ סימן רמ"ג סי"ז ובאה"ע סימן צ' ס"ג שפיר נקנית לו מן התורה והן אמת דבירושלמי פ"ב דקידושין ה"א בסופה בפלוגתא דר"ז ור"ה על דעתיה דר"ה לא חשש שאין זכיה לחרש אבל פבר העיר בצי"ר שם שסותר לפ"ק והוא בהלכה ג' וע' בקה"י למהריט"א אות ז סימן קי"ט מ"ש בבאיור דברי הירושלמי בזה: והנה ר"מ הביא מתשו' שו"מ מ"ת ח"ג סימן ס"ח דאם החרש נתן הטבעת לאשה ואביו אמר לה הא"מ לבני הני קידושי תורה פיון שיש זכות לחרש על ידי אחרים וא"י לגרשה ברמיזה ועל פי זה העיר ר"מ אם יש לחוש בנ"ד שפא נתקדשה על ידי אופן בזה והאריף אם מספק איפא קידושי תורה דמוקמינן לה בחזקת פנויה והביא מדברי מהרי"ט וש"ש ש"ו פי"ח ותשו' ארדב"ע יו"ד סימן ט' דהיכא דמקודשת על כל פנים מדרבנן והספק רק בשל תורה ליכא לאוקמי בחזקת פנויה הנה בדברי מהרי"ט הללו האריף גם בתשו' בר"א חיו"ד סימן מ"ט וגם אני פלפלתי בזה במק"א אבל גוף דינו של השו"מ לפמש"ל דטעמא דבקידושי פסר אין הקידושין מן התורה מפני שאין ביד החרש להקנות הפסר להאשה אם פן גם בכה"ג שהאב אמר הא"מ לבני פיון שהחרש עצמו נתן הטבעת להאשה משלו ממה שהרויח או שנתנו לו אחרים דהני שלו מדאורייתא כמ"ש בחו"מ סימן ע"ר ס"א בהג"ה בשם הרשב"א והוא אין בידו להקנותו להאשה אם פן אין הקידושין חלים מן התורה ואי נימא דשפא נתן האב הטבעת משלו וקדשה הרי בעינו שיעשהו החרש שליח כמ"ש בא"ע סימן כ"ט ס"ה ואין חש"ו בני שליחות פלל ואם פן אין בזה חשש קידושי תורה וגם יפה הביא ר"מ מתשו' נו"ב מה"ק א"ע סימן ס"ג וסימן ס"ד וב"ש אחרון א"ע סימן א' דבחרש גם בקידוש לו אביו ליכא משום ק"ת: ובגוף דינו של הר"י בר ברזילי בקטן שקידוש לו אביו אשה, ראיתי בשו"ת הרי"מ חא"ע סי' כ"ו שהביא בשם הר"אב"ן דף קמ"ט ע"ב שהאריף בדין קטן שקידוש לו אביו דיש לומר דכיון דהקטן ל"מ עביד שלוחו נמי למ"ע והביא שהר"נ המכירי שאל ד"ז מריב"ם והשיב שצריכה גט משום דזכין לאדם שלב"פ וזהו זכות לאדם שמשאיין לו אשה ההוגנת לו וכו' ועוד פיון שלא מיחה עד יג"ש וחצי דלמא ארצויי ארצי קמיה אחר שגדל ושתק וכו' ועוד דנה אהד מדברים המוטלים על האב לעשותו לבנו להשיאו אשה וא"א לומר דבגדול דדומיא דלמילו ולפדותו והר"אב"ן דחה דהאי דאמר שזכין לאדם גם הוא עצמו שקידוש יועיל דהא קטן זוכה לעצמו וכו' ע"ש והרי"מ קיים דברי ריב"ם להסוברים דזכין אינו משום שליחות שפיר יש לומר דזכין לו והיינו בדאיכא דעא"מ משא"כ לעצמו אינו זוכה דבאשה א"י להקנות א"ע לבעל דכי יקח פתיב ולא פי תלקח כמ"ש הר"ן בנדרים כ"ט ואף דאיכא בה נמי חוב שפאסר בקרובותי וכה"ג מפל מקום יש לומר דהזכות רבה על החוב וכשיגדיל הרי יתנה בידו למחות ואף שהביא שם אחר פה מדברי הרשב"א קידושין ז בהא דהילף מנה דליכא זכות בקידושין דשפא ניחא ליה באחרת וכל דאגיד בהאי לא יתבי ליה ואפילו יגרשה בע"כ מפסיד שכר הסופר ומשיא ש"ר ועוד שאתה אוסרו בקרובותיה אלא שצידד דבקטן דמסתמא ניחא ליה במה דעביד אביו שאני גם צידד דהוי כמקדש בתנאי ע"מ שירצה פשיגדיל ע"ש באורף והנה

אף דבחרש ל"ש ד"ז מפל מקום יש לומר דהכא שעשה אביו המעשה בפניו עדיף טפי
וע' בב"י חו"מ סימן של"ג מחנודש ה' בשם הרמב"ן אף דיש לומר דגם בפניו מקרי
שלב"פ פניו שא"ב דעת ונפיר יש לומר דכיון דאיפא בזה חוב גם פן וכמ"ש הרשב"א
הנ"ל ל"ש לומר בזה דזפין שלא בפניו וגם הרי מבואר בתוספתא רפ"ב דקידושין פ"ש
שאין איש מקדש את בנו בו ובשלוחו פה האשה אינה מקדשת את בתה בה ובשלוחה
וכבר נשאל בזה בשו"ת שו"מ תליתאה ח"ב סימן צ' ומ"ש ליישב דבקדושין איפא ב'
דברים שמתירה לבעלה ואוסרה לאחרים ובקטן מה שאוסרה לאחרים הו"ל זכות
דלכשיגדיל וירצה בה תנשא לו אבל שתהיה אשתו ומותרת לו אין בו זכות להקטן ולכן
התוס' מייירי בההיתר להקטן א"י לקדש אבל מפל מקום אוסרה לאחרים ע"ש הוא תמוה
לענ"ד חזק דאין קידושין לחצאין כמ"ש הפ"י בקידושין ס"ה ב' דהא דלא אמרינן
שיועיל הודאתם לגבי עצמן ולא לגבי אחרים משום דאין קידושין לחצאין וה"נ בנ"ד
לא נוכל לומר שיועיל הקידושין לאוסרה לאחרים ולא להתירה לבעלה ועוד שהרי
מבואר בריטב"א שעל הרמב"ן פ"ג דנדרים בסוגיא דנטיעות אלו הקדש דהא דאישות
לא פקעה בכדי גם בקדשה לזמן משום דהאישות לכל העולם הוא והא דמותרת לבעלה
אין זה אישות לחצאין שהרי זהו כל ענין האישות שאוסרה לאחרים לפי שהיא אשת
איש ואם לא היתה אישות לבעלה אינה אוסרה לאחרים וכמו בהקדש דהא דאסור
להדיוט משום דמותר לגבוה ע"ש ובמק"א הקשיתי מזה בהא דגיטין פ"ג א' היכן מצינו
אסור לזה ומותר לזה והרי תרומה וקדשים באיסור אשה קאמרינן והרי אשת איש היינו
פירכא ולשיטת הריטב"א מה קושיא הרי בקדשים ואשת איש כל האיסור לאחרים רק
מפני שמותרים לגבוה ולבעלה ע"ש ועל כל פנים סברת ריטב"א ברורה דכל איסור
א"א הוא רק משום שנקנית לבעלה ואם אין הקידושין חלין לגבי הקטן ממילא לא
נאסרה לאחרים ואם פן יש מהתוספתא סתירה מפונרשת לדעת ריב"ם וע' בשו"ת רב"צ
אשכנזי סימן ד' שהביא מהירושלמי פ"ט דכתובות ה"י אמתני' דקטן שהשיאו אביו אשה
כתובתה קיימת שע"מ פן קיימה ופריה וקטן מגרש ומשני דבא עליה משהגדיל ובנדאי
אין הקושיא איה קטן מגרש דאם פן ל"ה צריה לשנויי דמייירי שבא עליה משהגדיל אלא
הול"ל שמגרשה משהגדיל ובע"כ דהקושיא אטו קטן צריה לגרש הלא אין נישואין פלום
ולזה משני שבא עליה משהגדיל וכ"ה להדיא בחידושי הר"י שם ומוכח דגם בקדוש לו
אביו אין בהקידושין ממש וא"צ גט וכיון דבתוספתא וירושלמי מפונרש להיפוך מדעת
רי"ב יש להקל כדעת נו"ב וב"ש אחרון ומכ"ש שאין לחוש מספק שפא קידש אביו:
וגם נראה להביא ראיה מש"ס דגיטין ע"א א' חרש לא הלכו בו אחר רמיוותיו וכו' וחרש
מעיקרו לא פשם שפינסה ברמיזה פה מוציאה ברמיזה אי באשתו ה"נ הב"ע ביבמתו
וקשה דהא משכח"ל גם באשתו היכא דקידש לו אביו אשה בדיבור גמור דל"מ גיטו
ברמיזה וכן בהא דמשני אשתו ביבמתו לא מיחלפא קשה דאכתי אשתו באשתו מיחלפא
גזרה אטו היכא דקדשה לו אביו ובע"כ דגם בקידוש אביו פניו דאיהו ל"מ עביד שלוחו
נמי למ"ע ולא עדיף מקידוש בעצמו ברמיזה וכבר הבאתי לעיל מדברי הראב"ן דמפונרש
דאי משום שליחות פניו דאיהו למ"ע אביו נמי למ"ע ומזה מוכח דלא כדעת דל"צ ונו"ב
מ"ת סימן ע'.

ומ"ש הנו"ב בְּשֵׁם בְּנוֹ מְהֵרָ"ש דְּמַגּוּ דְּזַכִּי לְנִפְשֵׁיהּ וְכוּ' יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּלַעֲנָן הֵיכָא דְּאִיהוּ לַמ"ע וְכוּ' יֵשׁ לְוֹמֵר דְּגַם בְּדַאִיפָא מִיגּוּ דְּזַכִּי לְנִפְשֵׁיהּ ל"מ וְעוֹד דְּלַעֲנָן קִידּוּשֵׁי אִשְׁהָ יֵשׁ לְוֹמֵר דְּלִיפָא מְגוּ דְּשִׁמְא לֹא תִתְרַצֶּה הָאִשְׁהָ לְהִתְקַדֵּשׁ לֹא אִף מִתְּשׁוּ' מֵהֲרַשְׁד"ם חֵא"ע סִימָן קס"ב מְבִנְאָר דְּגַם גְּבִי קִידּוּשֵׁין שְׂיִינָה לְוֹמֵר מְגוּ דְּזַכִּי לְנִפְשֵׁיהּ וְגַם מְדַבְּרֵי הָר"ן פ"ב דְּקִידּוּשֵׁין בְּסַנְגִּיא דְּהַאוּמֵר לְשִׁלּוּחוֹ צֹא וְקִדְשׁ וְכוּ' בַּמ"ש וְיֵשׁ שְׂדַקְדָּקוּ מִכָּאן שְׂאָדָם יְכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לְהוֹלִיף קִידּוּשֵׁין לְקַרוּבָתוֹ וְלְקִדְשָׁה לְאַחַר אַע"פ שֶׁא"י לְקִדְשָׁה לְעַצְמוֹ ע"ש נִרְאֶה קֶצֶת פְּדַעַת רַשְׁד"ם וְנו"ב וְעַכ"פ מְדַבְּרֵי הָרַבָּא"ן שֶׁהִבְאִתִּי מְפֹרָשׁ לְהִיפּוּף וְלִכּוֹן יֵשׁ לְהַקְלֵ בַּנ"ד: וְהַנְלַע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן רַכָּא לְהַרְבֵּ הַנ"ל וְיֵמָה שְׂשִׂאֵל בְּדַבְּרֵי הַגֵּט שְׂמֵרְנוּצָה הַבְּעַל לְשִׁלּוּחוֹ לְאַשְׁתּוֹ שֶׁהִיא בְּמִדִּינַת אֲמַעְרִיקָא וְהוּא עֵיגוֹן גְּדוֹל וְגַם כְּבָר נָשָׂא הַבְּעַל אַחֲרַת בְּאִיסוֹר וְשִׁמְהָ הִיא מְעַרְסָה בְּמִדִּינַת אוֹנְגְרָן רַחֵל וְאַחַר כֵּן נִקְרָא שְׂמָה רֵאזִי בַּפ"כ רַק קֶצֶת מְבִנֵי מְשַׁפְּחָתָה קְרֵאוּהָ רַחֵל וְגַם בְּאֲמַעְרִיקָא נִקְרָאת בַּפ"כ רֵאזִי וְרַק קֶצֶת מְבִנֵי מְשַׁפְּחָתָה שְׂנִסְעוּ גַם כֵּן עִמָּה קוֹרִין לָהּ עוֹד רַחֵל וְרו"מ הִבִּיא מִתְּשׁוּ' מְהֵרָ"י אֶסְאָד א"ע סִימָן ק"ה בְּשֵׁם מְהֵרָ"ם בְּנַעֲט וְח"ס א"ע סִימָן כ"ג וְסִימָן ל"ח וְד"ח ח"ב א"ע סִימָן קנ"ב וְקס"ב וְט"ג ש"נ אוֹת ה' סְקִי"ח: הִנֵּה לַעֲנֵ"ד לַפּמ"ש הַט"ג בְּקוֹנְטֵרַס שְׁבֹלִי לְקַט (הַנְדָּפֵס בְּסוּף ס' אַה"ש) סְקִי"ח דְּבִנֵי בֵיתוֹ לְבַד מְקַרֵי מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלֹא פְּוֹרְתָא אִם כֵּן נָהִי שְׂיֵשׁ לְוֹמֵר דְּכִינּוֹן דְּשֵׁם רַחֵל הוּא שֵׁם הָעַרְסָה גַם בַּכָּה"ג לֹא מְקַרֵי נִשְׁתַּקַּע כַּמ"ש בַּשְׁד"ח סִימָן מ"א סְק"ו בְּשֵׁם פְּמָה מְחַבְּרִים וְגַם אֲנִי הֶאֱרַכְתִּי בְּזָה בְּתִשׁוּבָה מְכָל מְקוֹם נִרְאֶה עַל כָּל פְּנִים לְהַקְדִּים שֵׁם רֵאזִא דְּמִתְקַרֵּא רַחֵל וְרו"מ פְּתַב שֵׁם רֵאזִי בִּיּו"ד בְּסוּף וְלִפִּי הַמְבִטָא נִרְאֶה לְכַתּוּב בְּאַלְף בְּסוּף וְכַמ"ש וְגַם מ"ש קֶצֶת אַחֲרוֹנִים שְׁלֹא לְכַתּוּב שְׁמוֹת שְׂמִכְנִים א"ע בְּזַה"ז פְּשִׁמוֹת הָעַכּוּ"ם מְלַבֵּד דְּלֹא קִיִּמָא לֵן כֵּן כַּמ"ש בְּתִשׁוּ' ח"ס וְשִׁאָר אַחֲרוֹנִים וְאִף גַם שֵׁם רֵאזִי הָרִי נִזְכָּר בַּב"ש שֵׁם רוֹזָא וְאִין שְׂיִנּוּי רַק בֵּין חוֹלָם אוּ מְלֶאפּוּם לְקַמֵּץ וְאִין זֶה בְּגִדְרֵי שְׁמוֹת גּוֹיִם: וְאִם בְּדַעַת רו"מ לְכַתּוּב רַחֵל קוֹדֵם לַעֲנֵ"ד לֹא יִשְׁנָה לְכַתּוּב דְּמִתְקַרֵּא כַּמ"ש מְהֵרָ"ם שִׁיק חֶלֶק אֲבָן עֶזֶר סִימָן ק"ט דְּגַם הֵיכָא דְּשֵׁם הַחוֹל הוּא שֵׁם עֶצֶם הַמְנַהֵג לְכַתּוּב הַמְכּוּנָה וְהַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה: וְיֵמָה שְׂשִׂאֵל אִם יֵשׁ לְחוּשׁ לְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלִמִי שֶׁהִבִּיאוּ הָאַחֲרוֹנִים וְהוּבָאוּ בַּפְת"ש סִימָן קכ"א סְק"ה דַּחֲש"ו שְׂקִדְשׁוּ בֵּינָם לְבִין אַחֲרִים כְּשֵׁרִים כְּבָר הִבְאִתִּי בְּתִשׁוּבָה א' מֵהַתּוֹסְפָתָא וִירוּשְׁלִמִי לְהִיפּוּף וְבַע"כ דְּהִקָּא מִיִּירֵי בְּקִידּוּשׁ אֶפְרָה וְגַם יַעֲוִין בְּהַסְפַּמַת הַגַּאבְד"ק לְכוּב ז"ל עַל הַפְת"ש א"ע ח"ב שֶׁהִרְאֶה תּוֹסְפָתָא דְּפָרָה דְּמְפֹרָשׁ דְּמִיִּירֵי בְּקִידּוּשׁ הָאֶפְרָ ע"ש וּבְאֶמַת שְׁגַם הַר"ש פ"ה דְּפָרָה הִבִּיא הַתּוֹסְפָתָא הַנ"ל וְע' בְּגַה"ש וְצִי"ר עַל הִירוּשְׁלִמִי פ"א דְּתַרּוּמוֹת עוֹד בְּזָה שְׁגַם הַגֵּר"א ז"ל הָעִיר בְּזָה: סִימָן רַכָּא לְהַרְבֵּ וְכוּ' מו"ה שְׁלוֹם גַּאבְעַל נ"י אַבְד"ק בַּרְעוּזוֹב.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד הַדו"ד שְׂבָא לְפָנָיו בְּעַסְק שְׂיִדּוּכִין וְיָצֵא פְּסַק בְּצִירוּף עוֹד רַבָּנִים שַׁר' חַיִּים לִיזָר אֲבִי הַפְלָה מְחַוֵּיב לְסַלֵּק הַנְּדוֹן מִצְדוֹ וְהַחֲתוּן יַעֲשֶׂה לֹא מְלַבּוּשִׁים מֵהַמְעוֹת וּמְוֹתֵר הַנְּדוֹן יוֹשְׁלֵשׁ לְטוֹבַת שְׁנִיָּהֶם וְהַחֲתוּן מְחַוֵּיב לִיתְּנוֹן לְרַח"ל כְּתַב בְּטוֹחַ בְּלִשׁוֹנָם עַל מְעוֹת שְׂבָבָאנִק בְּסִטְרֵיא שְׂיִהִיָּה נְכַתֵּב גַם עַל הַפְלָה אוּ אֲבִיָּה רַח"ל הַנ"ל כְּפִי שְׂיִאֵמֵר אַדוּוִיקָאט וְעַתָּה נּוֹדַע שֶׁא"א לְעַשׂוֹת בְּטוֹחוֹת יַעֲוִין כִּי הַחֲתוּן עוֹד לֹא בָּא בְּשְׁנֵי מְלֵאוֹת לְפִי נִימוּסִיָּהֶם וְטַעַן רַח"ל שְׂאִין עֲלָיו חַיִּיב לְסַלֵּק הַנְּדוֹן כִּינּוֹן שְׂהַחֲתוּן א"י לְקַיִּים כְּפִי הִרְאוּי וּמִתְיַירָא אוּלִי כִּינּוֹן הַחֲתוּן הַמְעוֹת וְיִכְרַח לְאַמְעַרִיקָא וְכַדּוּמָה וְכַמוֹ שְׂרַצָּה כְּבָר לְעַשׂוֹת שְׂיִדּוּף אַחַר בְּלֵא דִיעַת רַח"ל וְלִכּוֹן יִבְקַשׁ לְהַמְתִּין עַד שְׂיִמְלֵאוּ שְׁנוֹת הַחֲתוּן וְיִוְכַל לְהַבְטִיחַ הַמְעוֹת אֲזַי יְסַלֵּק

הגדן והחתן טוען שנכתב בפסק שמחויב ליתן פתב בטוח והוא נותן מה שבידו ליתן ולא יוכל לפעול אשר דודו יגאלנו ויתן עבורו טראטע וכדומה עכת"ד ורו"מ הביא מדברי כנה"ג שבבאה"ט א"ע וחיבורי סימן קפ"ד דאם נראה שהבעל רוצה לאכול הממון ויילך למרחוק הפתובה נגבית מחיים וכן בחו"מ סימן ע"ג וסי' קי"א לעגן עיקול: הנה לא אדע מה ראיה דהתם דנקא בדאיכא הוכחה לזה אבל בנ"ד מאן יימר שפרצונו לעשות פן ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן ואף שרצה לעשות שידוף אחר עביד אינש דגזים ולא עביד ואולי רק להפחיד את הפלה להתפשר עמו רצה לעשות ולא עשה אף דבאמת פינן דהחתן א"א לו לעשות הפתב בטוח אף שרוצה לחתום פתב פינן דאינו מועיל בנימוסיהם לא מקרי פתב פלל וכמבואר בתשו' הרשב"א שהובא בב"י חו"מ סימן רמ"א ס"ג מחודש ג' בראובן שתפס קרקעו של ש' ולא היה יכול להוציא מידו עד שא"ל ראובן שיעשה לו שטר מחילה על הקרקע ויתן לו ק' דינרים וחתם לו שטר שמוחל הקרקע והשיב הרשב"א דאם הפתב אינו מועיל מדינא צריף להחזיר לו מעותיו דאומדן דעתא הוא שלא נתן אלא ע"מ שיהא הקרקע שלו במחילה זו וכינן שאין המחילה מועיל הו"ל פלא עשה שטר וצריף להחזיר מעותיו ע"ש ומכ"ש בנ"ד שהיה מחויב ליתן פתב בטוח וזה הפתב שיעשה איננו בטוח ואף שהוא אנוס בדבר מפל מקום ידוע דברי הירושלמי ור"ן ושא"י סימן כ"א דאנוס רחמנא פטריה אמרינן ולא אמרינן אנוס חייביה לזה דאנוסא פמאן דלא עביד וה"נ אין חייב על רח"ל ליתן מעותיו שיעשה לו החתן בגדים ממעותיו ולא יוכל להבטיח המעות ואפילו בנתחייב להלוות בשטר וקננו ונודע לו שאינו בטוח יוכל לחזור בו כמ"ש בסוף סימן ל"ט וע"ש בש"י מ"ש ע"ד המבי"ט וע"ע בתשו' רדב"ז ח"א סימן נ' ותשו' פ"י ח"ב סימן צ"ב באמצע התשו' ומכ"ש פאן שנכתב פן בפסק בפירוש שיתן לו פתב בטוח: ומ"מ הדבר פשוט דעל כל פנים פינן שאין רח"ל מסלק לעשות בגדים אין חייב על החתן לעגן א"ע ולהמתין עד מלאת שניו נגד דת תוה"ק אחרי שהוא איננו העובר ואנוס רחמנא פטרי' וכן אין חייב על הפלה להמתין וכינן שמסתמא הגבילו זמן לנישואין או כסתם בתולה יב"ח כמ"ש מהרי"ט ח"א סימן קל"א דבלא פתבו זמן בהתנאים שיעורו יב"ח אם פן פשיעבור המועד אין חייב עוד להתעגן וכן אם יחליט רח"ל שלא יסלק הרי בטח יעבור מועד הנישואין ורשות ביד פל א' להתיר הקשר ולכן אינני רואה נ"מ להשיב מי הוא התובע: ובכ"ז בעיקר דין השידוכין מי נקרא התובע אם הצד שרוצה לבטל הקשר או צד המקיים פבר הבאתי בחיבורי משפט שלום סימן ר"ז סט"ז מחלוקת המחברים בזה ובתשו' ד"ח ח"ב חו"מ סימן כ"ה הספיק גם פן דצד המבטל מקרי תובע אף בדבר ברור שאין צריף רק גילוי מלתא סגי גם שלא בפניו ע"ש וע"ע בחמ"ח א"ע סי' ק' סקכ"ז וב"ש סקכ"ד ודו"ק.

ואח"ז פתבו לי בשם ספר אור הישר דף נ"ו ע"ב שהסכים הנו"ב ובתשו' זכרון יוסף חח"מ בתשו' הגאון ר"ש אבד"ק אמשטרדם שפסקו גם פן דצד המבטל הוא התובע ולעומת זה העיד לפני ח"א שראה בפנקס בעיר אה"ו פסק בכת"י מבעל תוי"ק ובעל כנסי"ח שפסקו הלכה למעשה דהמבטל הקשר הוא הנתבע ומחויב צד המקיים לבא לבית דין שבעיר המבטל ועמ"ש בתשו' שפסוק חיבורי דע"ת סי' ח"י בהגהות לספרי מש"ש סימן ר"ז שהשבתי להרב דק' ובלאטוב שהבאתי ראי' מהרשב"א ונהר"ן בכתובות סו"פ מי שהיה נשוי בדין מכר לשנים ופירש לאחד בשטרו בכ"ה ניסן ולהשני בניסן

סָתֵם דְּהָבָא בְּכַח תַּקְנַת חֲכָמִים נֶגְדַּד הַדִּין מִקָּרִי תוֹבֵעַ וְעָלְיו הִרְאִיָּה אִם פֶּן אִם בָּאִים לְדוֹן
רַק מִפְּחַ תַּקְנַת הַקְּדָמוֹנִים בְּשִׁדְיוֹכִין נִקְרָא הוּא הַתּוֹבֵעַ לִכ"ע וְאִם בָּא לְתַפְנוֹעַ קָנֵס בְּנֻדְאֵי
הוּא הַתּוֹבֵעַ וְהַבְּאֵתִי עוֹד רְאִיּוֹת לְזֶה: וְהַנִּלְע"ד פְּתַבְתִּי סִימָן רַכְג לְהֶרֶב הַמֵּאָה"ג וְכו' מו"ה
מְרַדְכֵי הַפְּהֵן נ"י אַבְד"ק קְאִזִּין בְּרוֹסְיָא מִכְתָּבוֹ הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ הָיִיתָ שְׁפָל יָמֵי הַחוֹנְרָף
שְׂאֵב נִכְרֵי א' בְּבָאָר בְּכָלִים שְׁתַּשְׁמִישָׁן בְּבָרָא הוּיָזוּ וְלֹא נִמְצָא בְּעִירוֹ רַק עוֹד בְּבָאָר אַחַת
וְקָשָׁה לְהַסְתַּפֵּק בְּבָאָר א' לְכָל בְּנֵי הָעִיר כָּל יָמֵי הַפֶּסַח וְנִיקְוּ אֶת הַבָּאָר הַנִּזְ"ל וְהוֹצִיאוּ
בְּהֶרְפֵּשׁ גַּם כַּמָּה גְרַעֲיָנֵי חֲמִץ וַא"ל לְנִקּוֹת עַד הַיְסוּד וַיֵּשׁ לְחוּשׁ אוֹלֵי נְשֵׂאָר עוֹד גְרַעֲיָנִים
בְּתוֹךְ הֶרְפֵּשׁ אוֹ אִיזוֹ בְּעֵינֵי מַהֲבֵרָא"ה וְיִהְיֶה נִכְבָּשׁ בְּתוֹכוֹ בְּפֶסַח וְרו"מ הֵבִיא בְּשֵׁם הַג'
מַהֲרַש"ק ז"ל שְׁצִידָד לְהַקְלֵ דְאִין דִּין כְּבוּשׁ נוֹהֵג בְּבָאָר לְפִי שְׁמַיִם נוֹבְעִים בְּכָל עַת וּמְצָנוֹן
הַדְּבָר הַכְּבוּשׁ וְגַם הוּא בְּשֵׁל הַפְּקָר וְאִין אוֹסֵר בְּמַשְׁהוּ עַכ"ד שֶׁל מַהֲרַש"ק: וְהִנֵּה בְּגוֹף
דִּין כְּבוּשׁ בְּבָאָר כְּבָר הָאֲרַכְתִּי בְּתַשׁו' (לְעִיל סִי' קַפ"ח) וְהַעֲלִיתִי דְקָשָׁה לְהַקְלֵ מִטַּעַם
חִילוּף מֵיִם הַנוֹבְעִים אֲלָא דִּישׁ לֹמַר דְּבָבָאָר אִין מְחֻזְקִין מְזָמֵן לְזָמֵן וְאִם פֶּן בְּנ"ד צ"ע
לְהַקְלֵ מִטַּעַם זֶה וּמ"ש הַג' מַהֲרַש"ק עוֹד דְאִין אִיסוּר מַשְׁהוּ נוֹהֵג בְּשֵׁל הַפְּקָר עַמ"ש
בְּחִיבּוּרֵי גִי"ד סִימָן ס' בַּדַּע"ת סִקִּי"ב סְמוּכִין לְזֶה מְדַבְּרֵי הַכ"מ פ"ד מְשַׁמְטָה וְיֻבַּל הַכ"ט
וּשְׁכ"ה דַּעַת הַשַּׁע"ת וּתְשׁו' גַּא"י וְדַחֲתִי דְבָרֵי בַּעַל יַד יְהוּדָה סִימָן פ"ח שְׁדַחָה ד"ז בְּשֵׁתִי
יָדִים וְהַסִּירוֹתֵי תְלוּנוֹתֵי ע"ש (וְעַמ"ש בַּשַּׁד"ח מְעַרְכַת חו"מ סִימָן ד' אוֹת ט"ו בְּשֵׁם כַּמָּה
מְחַבְּרִים בְּזֶה): וְהִנֵּה מְצֵאֵתִי בְּתַנְיָא רַבְתִּי סוּף סִימָן מ"ו וְז"ל פ"א מְצָאוּ בְּפֶסַח לְחֵם בְּתוֹךְ
בָּאָר מֵיִם וְאָסְרוּ לְשִׁתּוֹת מִמֵּי הַבָּאָר כָּל יָמֵי הַפֶּסַח עַכ"ל.

וַיֵּשׁ לֹמַר דְּהִינּוּ מְחַשְׁשׁ פִּירוּרִין וּלְפַמ"ש הֶרֶב בַּש"ע סִימָן תַּמ"ז וּבְקו"א לְסִימָן תַּמ"ב
לְצַדָּד לְהַקְלֵ עַל יְדֵי סִינּוֹן בְּבָגָד עַב גַּם בְּפֶסַח וְע' בְּבֵרַכ"י סִימָן תַּמ"ז אוֹת ט' שְׁפַתְב וְז"ל
כְּבָר חֲמִץ שְׁנִפְל לְבָאָר צָרִיף לְחַפֵּשׁ כָּל הַכְּפָר וְלְהוֹצִיא כְּלוֹ אוֹ מְקַצְתוֹ וְאַחַר כֵּף יִסְנּוֹ
הַמֵּיִם סִינּוֹן יָפָה וּמְתָרִים בְּשֵׁתֵי בְּפֶסַח תַּשׁו' ב"י סִימָן י"ד עַכ"ל וְאוֹלֵי מִיָּרֵי שְׁנִפְל קו"פ
וְע"ע בּוֹכְל"א הַסְּפָרְדֵי אוֹת פ' לְסִימָן תַּס"ז סִי"ב מ"ש בְּעֵינֵי הַסִּינּוֹן אִם פֶּן גַּם בְּנ"ד
יְכַרִּיזוּ לְסִינּוֹן הַמֵּיִם בְּבָגָד עַב וּבְנ"ד יֵשׁ לְצָרְף עוֹד מ"ש הַמַּג"א סִימָן תַּמ"ז סִק"ו דַּחֲטִיִּם
בְּבָאָר נַטְל"פ וּשְׁעוּרִים גַּם בְּבוּר נַטְל"פ וְאַנִּי מְצֵאֵתִי בַּהַג"א פ"ה דַּע"ז סוּף סִימָן כ"ט
דַּחֲטִיִּם וּשְׁעוּרִים וְשִׁיפּוֹן כְּלוֹן נַטְל"פ בְּבוּר וּמַכ"ש בְּבָאָר וְאַף דְאִנּוֹן קִיָּמָא לֵן דַּנַּטְל"פ
אִיסוּר בְּפֶסַח הַנֵּה מְצֵאֵתִי בְּתַשׁו' מְהַר"ם ב"ב הַחֲדָשׁוֹת סִימָן קַס"ו דְּהִיכָא דְפּוֹגֵם בְּעֵינֵי
כְּשָׁכָר בְּיִין גַּם הָאוּסְרִים בְּפֶסַח מוֹדִים לְהַקְלֵ ע"ש וְאַף דְלֹא קִיָּמָא לֵן פֶּן מְכָל מְקוֹם
בְּדַאִיפָא סְפִיקָא שְׁמָא לֹא נְשֵׂאָר כְּלוֹם בְּצִירוּף ד' הַמַּהֲרַש"ק הַנִּזְ"ל יֵשׁ לְהַקְלֵ וְגַם הַבֵּרָא"ה
הוּא מְקוֹלְקָל וְנוֹקְשָׁה וְלִשְׁיטַת כַּמ"פ בְּטַל בְּשֵׁשִׁים גַּם בְּפֶסַח וּמ"מ אִם אֶפְשָׁר בְּלֹא זֶה
יָרָא אֲנִי לְהַקְלֵ לְכַתְחֻלָּה: וְאַח"ז נְשֵׂאֵלְתִי מְהֶרֶב וְכו' מו"ה מִיכָל הָאֲרָאָדְנָר נ"י מְסַטְרַעֲטִין
בְּעוֹבְדָא שְׁהַשְׁלִיף א' קו"פ חֲתִיכַת לְחֵם קַטְנָה לְבָאָר עֲמֻנְקָה כ"ד אַמּוֹת וְהוּא שַׁע"ד
שְׂאִין לְמְצוּא מֵיִם לְפֶסַח וְהַשְׁבְּתִי דָאֵם יֵשׁ לְתַלוֹת שְׁעַל יְדֵי שְׂאִיבַת מֵיִם כַּמ"פ יְצָאָה מְשֵׁם
יֵשׁ לְהַקְלֵ לְשֵׂאוֹב בְּפֶסַח וְעַל יְדֵי סִינּוֹן בְּדָבָר עַב דְּשְׂמָא כְּבָר יְצָא בְּשֵׂאִיבַת מֵיִם וְאַף דְאִין
סְפַק מוֹצִיא מִיָּדֵי נְדָאֵי וְעַמ"ל"מ פ"ב מַחו"מ ה"ח וְשַׁע"מ ה"ל מְקַנְאוֹת כְּלוֹ ז מְכָל מְקוֹם
כִּינּוֹן דְלְחֵם צָף ע"פ הַמֵּיִם שְׁכִיחַ טְפִי שְׂיָצָא וְדָמֵי לְסַפֵּק אַכְלִיתָיָה וְעוֹד דְּהִכָּא אִם נָפַל לְמַטָּה
בְּרַפֵּשׁ שְׁבַקְרַקַע הַבָּאָר יֵשׁ לֹמַר דְּנִתְעַפֵּשׁ וְנִרְקַב כַּמ"ש הַד"מ סִימָן תַּמ"ו אוֹת ב' בְּשֵׁם

ת' הַרְשָׁבָ"א ורו"מ רָמְזוּ לְתִשׁוּ' שִׁי"צ סִימָן ט' וְאַף דְּהַרְשָׁבָ"א הִתִּיר רַק בְּסִפְקָ גַם בִּנ"ד רַק סָפֵק.

והנלע"ד פְּתַבְתִּי: סִימָן רַכְד לְהַרְבֵּה הַמֵּאָה"ג וכו' מו"ה אֶלְעָזָר רוֹזִין מו"ץ דק' ראזוואראב. מִכְתָּבוֹ הַגִּיעַנִי וְע"ד שְׁאַלְתּוֹ הֵיּוֹת כִּי אַחַר הַשְּׁרָפָה שְׁנִשְׁרָפָה רֹב הָעִיר וּבֵית הַפְּנִסֶּת וּבֵית הַמְדָרֶשׁ ר"ל פְּשָׁרְצוּ לִבְנוֹת הַבַּיִת הַמְדָרֶשׁ מִחֲדָשׁ עָשׂוּ בַּה"ע תַּקְנָה בְּרוֹב מַנְיָן וּבְנִין בְּהַסְפָּמֶת זַט"ה בַּמֵּא"ה וְהַבְּד"צ שֶׁכָּל בְּעַלֵּי הַמְקוֹמוֹת שְׁיֹסִיפוּ וַיִּתְּנוּ כָּל א' סָף קָצוֹב עֲבוּר הַמְקוֹמוֹת שְׁבַבֵּית הַמְדָרֶשׁ הַחֲדָשׁ שְׁיִרְחִיבוּהוּ וַיַּגְדִּלוּהוּ יוֹתֵר מִמִּקְדָּם וּמִי שֶׁלֹּא יִתֵּן הַסָּף הַגָּז"ל יֵאָבֵד זְכוּתוֹ וְאַחַר כֵּן נִמְצְאוּ אֵיזוֹ אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא רָצוּ לְהוֹסִיף וְגַם הָרֹאֵשׁ הַקָּהֵל גָּבַר אֲלֵימ הֵי"ל מְקוֹם בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ הֵיָשֵׁן אֶלָּא שֶׁהַתְּפִלָּה בְּמַנְיָן אַחַר גְּזֵר אֲנִימָר שְׁיִחְזִירוּ לוֹ הַמְקוֹם שֶׁלֹּא וְאִם לֹא לֹא יִתֵּן חֲתִימָתוֹ בְּרִשְׁיוֹן לְהַבְנִין וְהַנְּכַרְחוּ בַּה"ע לִיתֵּן לוֹ כְּתַב קִנְיָן בְּלֹא הוֹסְפָה וְאַח"כּ מְכַר רַה"ק מְקוֹמוֹ לְאִישׁ אַחַר וְהוּא בָּרַח לְמַדְה"י מִפְּנֵי דוֹחַק בַּע"ח וְהַגְּבָאִים תְּבַעוּ מִהַקְּוֵנָה שְׁיִתֵּן הוּא הַהוֹסְפָה וְנִתְרָצוּ בַּקְּגֵא"ס כְּפִי שְׁיִפְסְקוּ רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן וְעָשׂוּ ע"ז כְּתַב בְּבִיטוּלָה כָּל מוֹדְעֵי בְּאוֹהֵי"מ וְהַקְּוֵנָה חֲתַם ע"ז שְׁמַתְחִיבֵי בַּקְּגֵא"ס מְעַכְשָׁיו לְקַיָּים כְּפִי פְּסֵק שֶׁל רו"ש וּפְסֵקוֹ שְׁיִתֵּן כ"ה ר"כ וְעַתָּה אֵין הַקְּוֵנָה רוֹצָה לִיתֵּן רַק דְּבָר מוֹעֵט לְאַשֶׁר כְּבָר נָתַן לְרַה"ק סָף חֲמִשִּׁים ר"כ וּמְבָרַר שְׁמֵסֵר מוֹדְעָא עַל כָּל הַבִּיטוּלִים שְׁעָשָׂה שֶׁהַכֹּל מִצַּד אֲנָס וְעוֹד דְּטוֹעֲנִין לְלוֹקַח וְהַמּוֹכֵר שֶׁל רו"ה"ק הַגָּז"ל עֲמַד עַל הַמְקוֹם בְּבֵית הַמְדָרֶשׁ הֵיָשֵׁן כְּמָה שְׁנִים וְגַם בְּהַחֲדָשׁ עָמְדוּ בְּאֵי פַחוֹ עַל הַמְקוֹם הַגָּז"ל וְאוּלַי לֹא הָיוּ אֲנוּסִים כָּלֵל אוֹ אוּלַי נָתַן לָהֶם מְעוֹת וְהַקָּהֵל טוֹעֲנִים כִּי הֵגַם שְׁמֵסֵר הַקְּוֵנָה מוֹדְעָה אֲבָל ל"ה שׁוּם אֲנוּס כִּי הֵי"ל לְהַזְמִינֵם לְדִין וְהֵם גְּבָרֵי דְצִיּוּתוֹ דִּינָא עַכְתָּ"ד הַטְּעֵנוֹת: וְהֵנָּה רו"מ חָקַר בְּגוֹף הַתַּקְנָה אִם בִּיד זַט"ה בַּמֵּא"ה וְרוֹב הַקָּהֵל מְסַכְּמִים לְהַפְקִיעַ זְכוּת שֶׁל יַחֲיד בְּקַרְקָעוֹת כִּינּוּ דְאִיפָּא פְּסִידָא לְהֵאֵי וּפְסִידָא לְהֵאֵי וְשָׂמָא רַק בְּמַטְלָטְלִין מְהִנֵּי תַקְנָתָם וְהַעֲלֵה דְכִינּוּ דְכָל טַעְמָא דְמְהִנֵּי תַקְנָתָם מִשׁוּם דְּהַפְקֵר בֵּית דִּין הַפְקֵר וּלְמֵאן דִּילֵיף מְהֵא דְמָה אֲבוֹת מְנַחֲלִין וְכו' גַם בְּקַרְקָע מְהִנֵּי מִשָּׂא"כ לְמ"ד דִּילֵיף מִכָּל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא יַחֲרָם רְכוּשׁוֹ י"ל דְּדוֹקָא בְּמַטְלָטְלִין: וְלַעֲנֹד"נ דְּלִכ"ע מְהִנֵּי הַפְקֵר בֵּית דִּין גַּם בְּקַרְקָע שְׁהָרֵי מְבוֹנָר בַּאֲס"ז לְב"ב ק' ע"א בְּשֵׁם עֲלִיּוֹת הַר"י בְּטַעְמָא דְמִיצַר שְׁהַחֲזִיקוּ בּוֹ רַבִּים מִשׁוּם דַּהְבַּד"ה וְהַעֲלָה.

דְּהוּי רַק הַפְקֵר וְלֹא קִנְיָן וְהֵינּוּ מִשׁוּם דַּס"ל כְּמֵאן דִּילֵיף מִיַּחֲרָם כָּל רְכוּשׁוֹ אֲבָל לְמ"ד מְאֲבוֹת מְנַחֲלִין וְדֹאֵי דְהוּי גַם קִנְיָן כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הַרְשָׁבָ"א גִּיטִין ל"ו וּמוֹכַח דְּאֶפְּלוֹ הֵכִי הוּי הַפְקֵר גַּם בְּקַרְקָע וְעַל כָּל פְּנִים לְדִינָא וְדֹאֵי מְהִנֵּי גַם בְּקַרְקָע שְׁהָרֵי מְבוֹנָר בְּתוֹסְפוֹת קִידוּשִׁין ע"ד א' ד"ה שׁוּדָא דְדִינֵי וְכו' דְטַעְמָא מִשׁוּם דַּהְבַּד"ה וְהֵבִיאוּ רְאִיָּה מְהֵא דְשִׁתִּי שְׁטָרוֹת מִיּוֹם א' וְכו' וְאַגְבֵּי רו"ש וְכו' ע"ש וְהָרֵי הֵתֵם קַרְקָע הוּי וְאַפְּלוֹ הֵכִי מְהִנֵּי שׁוּדָא וּלְשִׁיטַת כַּמ"פ דְּוָקָא בְּקַרְקָע מְהִנֵּי שׁוּדָא וְבַע"כ כַּמ"ש וְהָרֵי כָּל דִּין זַט"ה בַּמֵּא"ה מְהִנֵּי גַבֵּי בֵּית הַפְּנִסֶּת לְהַפְקִיעַ גַּם הַקַּרְקָע לְחֻלְיִין וְהָרֹב כּוֹפִין הַמִּיעוּט כַּמ"ש בְּמִרְדְּכֵי פ"ק דְּב"ב סִימָן תפ"ג וְע' שׁו"ת שׁו"מ מ"ת ח"א סִימָן פ"א בְּעִנְיָן הַהַכְרָזָה: וְגַם בְּגוֹף דִּין מְקוֹמוֹת בִּיהַכ"נ כְּבָר הַעֲלָה בְּשׁו"ת שְׁמָן רוֹקַח ח"ב סִימָן ב' דָּאֵם בְּנוֹ בִּיהַכ"נ חֲדָשׁ אֶפְּלוֹ לֹא הִרְחִיבוּ גְבוּלוֹ אֵין זְכוּת לְבַעֲלֵי הַמְקוֹמוֹת כָּלֵל שְׂאִין לָהֶם זְכוּת רַק בְּפִירוֹת שְׁהוּא הִשְׁיֵבָה וְלֹא קִנְיָן הַגּוֹף וְכִשְׁנִבְנָה מִחֲדָשׁ אֲבָד זְכוּתָם וּבְשׁו"ת שׁו"מ מְהַד"ק ח"ב סִימָן כ"א הָאֵרִיף לְסִתּוֹר דְּבָרֵיו וְאַנִּי מְצָאֵתִי בְּסִפְרֵי הָאֲשָׁפוֹל הַל' בִּיהַכ"נ סִימָן כ"ד וְז"ל נִשְׂאֵל

רב שרירא על ב"א שרוצים למפור מקומותיהם בביהכ"נ ואמר להא מלתא יש דונגמא בגמרא אי חד בנייה וכו' ולא דמי לאקניתא וליפא זבינא דלקניניהו לוקח וכ"ש דדבמ"צ וכו' וליפא ביהא אלא תנאי הראשונים דההוא מדינתא דחייביים למיקם ביהו וכו' אבל ביהכ"נ קדוש הוא וזביני לית ביה אלא דנהיגי מנהג שהוא מפורסם גגון דרגיל בדוקתא ובעי חבריה למיתב עליה יתיב ליה מדעם וקניתיב איך פמנהג ואי ליפא מנהג והשתא בעי לזבוני בי כנישתא ממחי בידיהו ול"ל רשותא לזבוני ולמיתב אדוקתא מאן דלא ניחא להנהי דהא קברא שהוא קנינו אית לבני משפחתו למחות כ"ש צבור בביהכ"נ שהוא קדוש עכ"ל.

הרי שאין קנין מועיל מדינא למקומות ביהכ"נ רק מצד המנהג וכן מצאתי בס"ח סימן תתי"א שמן הדין אינו יכול לקבוע מקום בביהכ"נ לירש ולמפור אלא שנהגו פן שלא יעשו מחלוקת ואם יש לו ב' מקומות א"י למחות מלישב במקום ב' ע"ש וע' שו"מ מה"ת ח"א סימן פ"א מ"ש ע"ד הס"ח בזה ואף דאין המנהג פן היינו גם פן רק מצד מנהג שו"ר בתשו' רשב"א ח"ד סימן שי"ט שהביא גם פן דברי ר"ש גאון וכתב דיש מקומות שמשלקין מקומות בתלוקה גמורה למפור ולקנות ושפן עושים בארצו ויש לדון בזה מדברי המאירי לנדרים מ"ו שהעלה דאם יש להם מקומות בביהכ"נ לכ"ע מקרי בעלים אבל יש לומר דהוא גם פן מצד המנהג ואם פן הדבר ברור דמהני בזה תקנת הקהל דגרע ממטלטלין שיש לכל אחד בו זכות מדינא ועוד דגם זה מנהג דכשנשרף הבית הפנסת עושים תקנת קהל וכדבריהם פן יקום וכ"ה בשו"ת שו"מ שם סימן כ"ז דגם לפ"מ שחולק ע"ד הש"ר מפל מקום מהני תקנת הקהל בזה ע"ש אלא שלא הביא מדברי הראשונים הנ"ל ויש לדון דתלמידי בדין אם יש מצרנות במקומות בית הפנסת כמ"ש בחו"מ סימן קע"ה סנ"ג דמבואר בטור בשם ראב"ד שדינם פקרקע ע"ש אם פן יש לומר דלשיטה זו יש להם זכות בגוף הקרקע ומפל מקום פכר נתבאר דגם פקרקע מהני תקנת הצבור ובפרט אם נשרף וצריכים לבנותו מחדש כמ"ש בנה"מ סוף סי' קס"ב דא"י לתבוע רק כפי שווי המקום בחורבנו לכל היותר ויכולים לבנותו במק"א ורו"מ הביא מנה"מ סוף סימן קצ"ב ולא הביא מהנ"ל ובתשו' שעא"פ סימן קמ"ה שהובא במסגה"ש סי' קס"ג גבי בית הפנסת שנשרף הגג דינגבה הוצאות הרשיון לפ' המקומות ואחר פך לפי המזון וע' בתשו' מהר"י אסאד ח"א ח סימן ל"ב מ"ש בזה וע' בליקוטי ח"ס סימן ל"ב דאם נשרף בית הפנסת והיה לכמה אנשים מקומות דאם בונים במקום הראשון לא הפסידו פל אחד מקומו ויסיעו הם בהבנין כפי שומא וכשיבנוהו במקום אחר לא יהיה להם מקומות פלל ויע"ש דגם בעניינים שאין להם מעות יעמידו אחרים במקומם והאחרים יתנו המעות עש"ה ולכן בנ"ד שהאריכו והרחיבו הבנין הדבר ברור שהתקנה קיימת דלכ"ע אין לבעלי המקומות זכות רק כפי ערך שומת מקום החרב וג"ז אם הישיבה פעת במקום הראשון משא"כ פשהרחיבוהו והאריכוהו אין להם זכות פלל במקום האחר ומכ"ש פשעשו ע"ז תקנה בזט"ה במא"ה ומעתה לפ"ז מ"ש רו"מ מהא דטוענים ללוקח פנין שהחזיק המוכר רק בבית המדרש הישן לא הוחזק בכך בבית המדרש החדש שנבנו הפותלים במק"א ונשתנו המקומות אף שכתב רו"מ דגם בהחדש החזיק על ידי ב"כ וא"כ הוא נדאי דטוענים ללוקח וגם גוף טענת הגבאים שהיו אנוסים אז הרי קיימא לן דהטוען טענת אונס צריך לברר בעדים ואפילו בשבועה אינו נאמן אפילו אם הוא מוחזק

כמ"ש התומים רסי' כ"א וכן העלה בשו"ת ב"ח חאהע"ז סימן ס"ג והביא ראיה מתשו' המנוקסות להרמב"ן סימן ער"ב ע"ש וזהו דלא כהשע"מ סוף סימן כ"א שהניח ד"ז בצ"ע אם המנוקס נאמן בשבועה וע"ש סימן רכ"ז סק"ב עוד בזה וכפי הנראה לא יוכלו לקרר ד"ז בעדים דאל"כ אין נ"מ אם טוענים ללוקח וע' סימן ל"ז סכ"ב ובכנה"ג הגב"י אות ל' ל"ב ל"ד דבכה"ג דנ"ד ל"מ עדות נוגעים ע"ש ותבין וע' בפת"ש סקי"ד בשם ש"י ונ"ש בזה (ואולם מפח מה שחתם הרש"י צדקו ד' רי"מ דכ"ן דמחויב בזה לא מקרי הנאה פדאיתא בקידושין ח' גפי פלב רץ אחריה) ובפרט שהקונה טוען שנתן להם מעות והוא גברא דציית דינא והו"ל למסור מודעה ולכן מצד זה הדין עם הקונה: ובדבר מה שקיבל בקגה"ס בביטול מודעה כפי שיפשוטו רי"ש והוא מסר מודעה על הביטול הנה מה שטענו הגבאים שלא היה אנוס משום דצייתו דינא הנה בכל מודעה גם בכה"ג הוי אנוס כמ"ש בחיבורי לחו"מ ס"ז מהסמ"ע סקט"ו ובב"י מחודש ד' ובד"מ רסי' ר"ה שם וע' תשו' רמ"א סימן כ"ב שדעתו דגם בדאיכא עדים הוי אנוס אלא שהביא מהה"מ דמשמע קצת להיפוך והניח בצ"ע ע"ש וכבר הביאתי בחיבורי מתשו' מקום שמואל בזה ולא ראיתי אז תשו' רמ"א הנ"ל אף דכבר נתבאר דצריך לקרר האנוס בעדים שהפחידו עליו בדבר שיש בידם לעשותו ובדבר הביטול מודעה כבר הביא רי"מ דיש בזה ב' דעות וכ"ן דהספק רק במזון הוי הקונה מנוקס ויכול לומר קים לי אלא דבפשרה צריך מודעה ואנוס ואף דהמהרי"ט ונה"מ פסקו לחלק בין פשרה לפשרה מכל מקום בנ"ד שאין הדין פשוט וידוע לכל דינו ככל פשרה דצריך שניהם ואם יברר אנוסו יוכל לבטל הפשרה: והנלע"ד פתבתי סימן רפה להרב וכו' מו"ה יוסף יהודה שטרנאזבערג נ"י מו"ץ דק' קאסוב.

מכתבו הגיעני וע"ד הדו"ד שפא לפניו בראובן שתבע משמעון אלה ות"ק ר"כ בדא"ה ונתחייב ש' לישיבע ונתפשוטו ביניהם בלא קנין שראובן יחתום לו פטור בדא"ה וש' הבטיח ליתן לר' חמשה פ' למאה מהרינוח שיהיה בהפר"פ מן ג"ש שיהיה עוד לש' בשכירות ששכר עם לוי מהקיר"ה וחתם ר' הפטור וש' המקח אצל הנאמן במעמ"ש שיתן לו \$ ציור בספר \$ והשליש טראטע ע"ס אלה ר"כ בי"ד הנאמן לבטחון נאכד שטר הפטור בדא"ה ובאו לדון וטען ר' דכ"ן שלא נתן לו ש' החמשה פ' רינוח בטל הפטור גם נדבר בפ"י שגם אם ישפיר להלאה הפר"פ יתן לו \$ ציור בספר \$ גם לא פטרו רק מתביעת אלה ות"ק הנ"ל ויש לו עליו עוד תביעות ב' אלה ר"כ וש' טען שהיה הפטור על פל הטו"ת ומה שלא נתן לו \$ ציור בספר \$ יען שהיה מדובר בפ"י באופן שאם יעלים ר' ויביא י"ש ממק"א לשענך שלו לא יחויב ליתן הרינוח גם לא הבטיח רק \$ ציור בספר \$ מן נ"ש ששכר כבר ולא ממה שישפיר שנית והביא ש' ב' עדים היינו שנתפדו בהפר"פ ועד ב' שכירו בהפר"פ וגם עתה דר בבית ש' בחנם והעידו שפטר אותו מפלטו"ת שבעולם וכשיעלים ר' בהבאת י"ש לא יתן לו ש' חלק רינוח פלל והם מצאו י"ש גנוב בבית ר' עכת"ד הטענות: והנה בדין העדים כ' רי"מ דגם שכירו פשר לעדות כמ"ש התומים סימן ל"ג ובפת"ש סימן ל"ג סק"א והנה באה"ח פ' שלח בפסוק ויאמרו כל העדה לרגום אותם וכו' ואפשר שדנו ביהושע שהוא פסול לעדות במה שנוגע למשה כי היה משרתו מבחוריו עכ"ל ומצאתי בתשו' הרשב"א ח"א סימן תקס"א וז"ל השיב עוד בשכיר שהביא גט ואמר בפ"נ ובפ"נ וכו' נאמן וכו' ואפילו רבה מודה לאחר שלמדו ואף

זה נאמן (כצ"ל) אף על פי שהוא שכיר ואינו נוגע בדבר דתנן הפל פשרים וכו' חוץ מחשו"ו ולא הוציא שכיר וכו' עכ"ל ואפשר דהתם בשליח שמקבל שכר בעד שליחותו וקורוהו שכיר ומצאתי בס' יד המלך על הרמב"ם פ"ג מגזלה שפסק גם פן דמשרת פשר והוא מראיית התומים אבל בעט"צ סימן ל"ג כ' דבזה"ז יש לפסלם דשכיחי קלי הדעת וע' בשו"ת דברי חכמים שבס' שדי חמד סימן ע"ג וסימן ע"ה בזה ובספר שושנת יעקב שם העלה דגם אם משרת פשר לעדות מפל מקום מי שהוא נאמן בגוף העסק גרע משושבין לאותו עדות שפסק כנה"ג דפסול וגם התומים החולק עליו מודה בזה ודוקא בין השותפים נאמן ולא לגבי איש זר ע"ש וע"ע בעין זוכר מערכת ע' סימן י"ד מ"ש בזה ואם פן ה"נ בזה שהוא שכיר בעסק הפר"פ עצמו לחפש י"ש וכדומה צ"ע אם יש לסמוך על עדותו ואף דבין השותפים נאמן וגם ר' טוען שהוא שותף ז"א דהא לפי עדותו אינו שותף ואינו נאמן לנגדו וכה"ג כ' הר"ן פ' הפותב גבי ההוא בקרא דיתמי וכו' וכ"ת אמאי לא אצרכי שבועה משום בקרא דהנה ע"א יש לומר כיון שלפי דבריו שאומר דלאחר מיתה תפשי' הוא חייב לשלם ליתומים ובע"ד הוא וכו' ע"ש הרי דכיון דלפי עדותו אינו מועיל א"א לקבל עדותו וה"נ בזה וכה"ג פתב מהרש"א בח"א לפסחים פ"ו ב' ב'הא דכל מה שיאמר לה בעה"ב עשה חוץ מצא דכיון שא"ל צא איננו בע"ב שלו ע"ש: וגם במה שהעיד השותף א"א לקבל עדותו רק על התנאי שהתנה עמו פן שאם יעלים י"ש לא יתן לו חלק או על הפיטור אבל ע"מ שהעיד שמצא אצלו י"ש הרי הוא נוגע בדבר שיגיע להשותפות חלק היזק וכמ"ש בס"מ ל"ז ס"א דאפילו על חלק שותפו לא יועיל עדותו וכיון דליכא עדים שהעלים י"ש לא יוכל ש' לבטל השותפות שעשה עמו עד שייברר שעבר ר' וכמ"ש הר"ן פ"ז דגיטין והובא בחו"מ סימן רמ"א דהיכא דתלוי במעשה על השני לברר שעשה מעשה ובפרט שהוא עצמו אינו יודע רק מפי העד וגם הוא טענת גנבה וע' סי' קל"ג ס"ז ונ"ף שם ולכן נראה דישבע ר' שלא העלים ויחויב ליתן לו חלק רינח מן ג"ש אבל אם מודה שהעלים א"צ ליתן כמו שיתבאר לפנינו וגם לפי מ"ש ר"מ שפבר נסתלק השכיר מהעסק אם פן פשר לעדות לפטור המוחזק: ובגוף הדבר אם זכה בחלק \$ ציור בספר \$ רינח אף דהוי דשלב"ל מפל מקום כיון שזכה ש' בהחילה שעשה ראובן בתנאי שיתן לו הרינח הוי חייב על ש' שיתן לו הרינח וכמ"ש כה"ג בתח"א ונה"מ סימן ר"ג סק"ז גבי חליפין וה"נ בזה וגם הרי יוכל להתנות גם על דשלב"ל ואם לא יקיים יתבטל המחילה אבל מ"ש ר"מ דהוי פשרה שעשו בע"ד הנה במהרמ"ל שם מייירי במחילה מתובע לנתבע אבל הנתבע אין צריף ליתן כמ"ש בנה"מ סימן י"ב אף לפמ"ש השע"מ שם ובסימן ר"ג סק"ב גם הנתבע צריף לקיים ובפרט דאם לא יתן יוכל גם תובע לחזור בו וע' בשו"ת ד"ח ח"א חו"מ סימן ג' שפסק גם פן דכיון דמחילה אצ"ק מחויב הנתבע גם פן לקיים וע"ש סימן ה' גם פן בזה דגם המוחזק א"י לומר קים לי ע"ש.

ומ"ש ר"מ דכיון דכבר נתחייב ליתן לו הרינח שוב אף שעבר ר' והעלים הוי אסמכתא הנה לשיטת הרמב"ן ור"ן ורשב"א ורא"ה וריטב"א ונימוק"י שהובאו בחיבורי סימן ר"ז היכא דתלוי במעשה מהני שפיר דלא הי"ל לעבור על התנאי במעשה וא"כ המוחזק יוכל לומר קים לי: אבל מפח מה שהמחהו במעמ"ש בפני הנאמן הרי לא היה עוד באותה שעה הרינח בעולם מן ג"ש הבאים ולא חל המעמ"ש פלל פמוכן: ומ"ש ר"מ בדין מקס

הפר"פ אי הוי כמוכס שאל"ק ראייתי זה כמה שנים תשו' בכת"י מהגאון מהרש"ק מבראד ז"ל ותשו' הגאבד"ק לבוב ז"ל שפסקו דלא הוי מכס שאל"ק והביאו ראיה מפיה"מ לרמב"ם סוף ב"ק שכ' דמוכס שאל"ק היינו שמוסיף על הקצבה שקצב לו המלך אבל אם המלך לא קצב ונתן לו רשות ליקח כפי רצונו אינו בכלל אל"ק וגם מהרא"ש נדרים כ"ח דהיינו בממעט לזה ומרבה לזה וגם בשו"ת בר לינאי חו"מ סימן ט"ז כ' בפשי' פסברת רו"מ ונאני מצאתי בתשו' הר הפרמל סימן ל' שהוכיח דאוראנדי הוי דמ"ד ממש לגזור על הדרים בארצו שלא ימכרו י"ש אלא באופן שיהיה לו מזה הכנסה ולא ישתו רק פשקונים מהשוכר אצלו ע"ש ובדבר התנאי על שכירות החדש אם ישבע ר' שלא העלים פלום נראה דישבע ש' שלא התנה פן ינופטר מזה: והנלע"ד כתבתי סימן רכו לקרב הה"ג וכו' מ"ה שלום יוסף הארצשטארק נ"י אבד"ק יוזעפאף.

בפולין רוסיא. מכתבו מגלה עפה הגיעני וע"ד שאלתו בשני שותפין שיש להם בית בנוי לשני חלקים דירות ובאמצע יש דרך מעבר פתרהויז לאורך הבית ובהדירות יש פתחים פתוחים מכל חלק לרה"ר וגם פתחים פתוחים להפארהויז ולאשר היה מאז לשני השותפים מחיות מזיגות ואם ילכו הקונים דרך הפארהויז המבדיל ביניהם יגרום קטטות ביניהם לזאת עשו כתב שהפתחים אל הפארהויז לא יהיו להילוף תמידי רק לתשמישי הבית אולם היוצאים ונכנסים יהיו רק דרך פתחים הפתוחים לרה"ר וכעת ביטל אחד מהם מחיית המזיגה וירצה לעשות ההילוף קבוע דרך הפארהויז וכתירו מזה בו.

עכת"ד הנשאלה: והנה רו"מ האריך בדברי תשו' הרא"ש כלל ל"ד ותשו' ח"צ סימן מ"א ומ"ש ליישב סתירת ד' הרא"ש לדברי התוס' פתובות מ"ז כפר ראה בתשו' נו"ב סימן ס"ט וגם בסברא זו שכתב רו"מ קדמו הנו"ב שם בתשובה ראשונה שכתב להסיר תלונת הח"צ וגם בשו"ת צלעות הבית שבסו"ס ב"מ סימן ו' ביאר פן בטוב טעם וזכה לכונן לדעתם בגוף הסברא וגם מ"ש כת"ר דהיא דהאומדנא כבר היתה בעולם אלא שהיה חסר ידיעתה ולא לדאוג על העתיד לכ"ע מהני הדבר מבואר בתשו' מהרי"ט בשניות ח"מ סימן מ"ט והעיר שם ע"ד הרא"ש מהא דאין פותחין בנולד ותירץ דעיקר הבושט ופגם הוא בשעת נישואין וכיון שנולד קודם נישואין מהני שפיר האומדנא שלא נתחייב לעשות מעשה הנישואין אדעתא דהכי משא"כ בהא דאין פותחין בנולד שהתחיל נדרו מקודם והביא מהא דמעשה באשה שהיתה גדולה בנוי ונשבעה שפול שיתבענה אינה מחזירתו וקפצו עליה אנשים שאינם מהוגנים ואמרו חכמים לא נתפוננה זו אלא להגון לה ומכ"ש היכא דאיגל"מ שהיה מעיקרא בטעות לכ"ע מהני וכהא דמי שצד בנזיר והלך להביא בהמתו ומצאה שנגנבה דאם משנגנבה נדר אינו נזיר ואם עד שלא נגנבה נדר ה"ז נזיר כדאיתא בנזיר בפ' ב"ש ע"ש"ה וע' בשו"ת עט"ח ח"א"ע סי' כ"ו שהעלה ג"כ פן דבכה"ג לכ"ע מהני האומדנא: אולם מה שדיקמה רו"מ הא דנד"ד לזה לא אדע מהו דהכא הרי בשעת התקשרות שניהם מחיות המזיגה כמה שנים נולד שנוי בזה וכיון שלא התנו ע"ז בפירוש שאם יתבטל המזיגה יתבטל ההתחייבות יש לומר דגמרו ונתחייבו לעולם דכיון דהוי מלתא דשכיחא שיתבטל המחיה ההוא ויעשה לעצמו מסחר אחר א"כ הו"ל לאתנויי וכה"ג פתבו התוס' בב"ב נ"ד ב' ד"ה וישאל וכו' וקשיא לרשב"א דאמאי לא קנה בכסף גרידא מעפרון בק"ו מגופו וכו' דליכא למימר שאינו גומר בדעתו לקנותעד שיהיה בשטר דמאחר שהנכרי מסתלק למה לא יגמור בדעתו

לקנות ויניחנו להיות הפקר והול"ל דהנה כפירש אי בעית בכספא איקני וצ"ל דאנו סהדי שלא היה בידעתו אלא כמות שהוא רגיל לקנות עם ישראל דהיינו בשטר מדלא פירש אי בעינא בכספא איקני וכו' עכ"ל אף דלפ"ז תיקשי פן בכל האומדנות נימא הכי דמדלא התנה בפ"י בטלה האומדנא ואולם נראה ע"פ המבואר בש"ס דב"מ ע"ז וטוח"מ סי' של"ד גבי בעה"ב ופועלים דמי שפא להוציא ממון עליו להתנות ולא על המוחזק וכה"ג כתבו התוס' בכתובות נ"ח א' ד"ה הנהו קלא אית להו וכו' בשם הר"א לעגנו בדיקת מומין וכ"ה בש"ס דבכורות י"ג אם פן בקא דב"ב שם דהישראל פא להוציא מיד מי שהחזיק בשדה והוא לא החזיק בה עוד לכן אמרינו דהו"ל לאתנויי מה שאין פן במי שמוחזק ובה מוכן מ"ש הרדב"ז והובא בכנה"ג ח"מ סי' ט"ו הגב"י אות ח"י דאומדנא מהני לאוקמי ממונא ולא להוציא ממון ולפמ"ש ניקא וקא דבב"ק ק"י פריף בקא דיבמה שפלה לפני מו"ש דנימא דאדעתא דהכי לא נתקדשה אף שאינה מוחזקת בעצמה ואדרבא היא במוחזקת יבם י"ל דהנה בתה"ד תמה דקא הוי מתנה עמ"ש בתורה ואמאי מהני אומדנא ותי' דאומדנא עדיפא מתנאי ובס' בני אהובה פ"א מיבום ה"ו ביאר דכל טעמא דמעמשכ"ב משום דלא נתכונן אלא כמפליג בדברים כמו בהתנה ע"מ שתעלי לרקיע כמ"ש בתוי"ש פתובות נ"ו אבל באומדנא שאנו יודעים שנתכונן בכל לבו מהני גם בכה"ג ע"ש ואם פן לא קשה מהא דהו"ל לאתנויי שהרי אדרבא התנאי לא היה מועיל דהוי מתנה עמשכ"ב: ובה אמרתי ליישב מה שהקשו האחרונים בקא דבעי בקידושין מנ"ל דמיתת הבעל מתיר ודייק מדכתיב מי אשר ארש אשה ולא לקחה וגו' ואיש אחר יקחנה וברי י"ל דבארוסה מותרת מפת אומדנא דאדעתא דהכי לא קדשה בפשה אבל בנשואה הרי ל"ש ד"ז כמ"ש התוס' שם ומנ"ל בנשואה דמיתת בעל מתיר וע' שו"מ תליתאה ח"ג סי' ל"ו מ"ש בזה ולפמ"ש א"ש דהתם הרי לא הויא תנאי עמש"כ בתורה פיון דאינו מפורש בתורה עכ"פ שאסורה אחר מיתתו א"כ שוב ליכא אומדנא משום דהו"ל לאתנויי בפירוש (ועמש"ל סי' קצ"ד): אף לפ"ז בנ"ד שפל אחד מוחזק בשלו ולולא התנאי שביניהם הרשות לילך בכל פתח שירצה אלא שפאנו עליו מפת התנאי והתחייבות שביניהם א"כ שוב י"ל דלא הו"ל לאתנויי ואדרבא על חבירו שפא להוציא מזכותו הו"ל לאתנויי וד"ז מבואר בתשו' הרשב"א שבב"י א"ע סי' צ"ג בדין מחלה לבעלה אי נימא דגם מזונות בכלל ונ"ל ועוד מה שטענן הטוען שפן הסתם ידה עה"ת שהיא קרויה בעה"ש"ט מסתברא דבמקום הזה הבעל קרוי בעה"ש"ט וידו עה"ת לפי שהבעל לא פרע לה כלום והיא משלה היא מוחלת וכל מקבל מתנה או לוקח קרוי בעה"ש"ט להיות ידו עה"ת וכו' אבל בנותן או מוחל שטר שיש לו על ראובן נ"ל דראובן מקבל מתנה הוא ועליו להביא ראיה מה נתן לו או מה מחל לו וכו' עכ"ל וה"נ בנ"ד הוי פל אחד לגבי פתח שלו מוחזק בזכותו להשתמש דרך שם בהילוף קבוע ונחבירו המונע בידו פא להוציא ועליו רמא לאתנויי ובעיקר דברי התוס' פתובות עמ"ש בנה"מ סי' ר"ל ושו"ת ב"א חח"מ סי' ל' ותשו' נטע שעשועים סי' מ"ה מ"ו מ"ז וחפזרי משפט שלום סי' ר"ל שם מכמ"ק בזה אף כפי הנראה בלי ספק שבנד"ד היה גם פן גילוי דעת ודיבור ביניהם לאיזו תכלית עושים ההתקשרות הלז אם פן בצירוף הגי"ד ודאי דמהני האומדנא ויש לדון בזה מתשו' רש"ל סי' ל"ח שהובא בחפזרי סי' ר"ז ס"ג דאם מכר ביתו וגי"ד שהוא ע"ד לילך למק"א ולשהות שם ג"ש ולקשב בריחים ששכר מהשר

ושוב גירשו השור אחר שנה ומחצה והוכרח לשוב למקומו ופסק דכינון שפבר דר שם מקצת המקח קנים וכה"ג מבואר בתשו' פ"י להמג"ש ח"ב סי' צ"ז אכל שא"ה שמכר ביתו בקנין לחלוטין אבל בנ"ד הרי לא מכר זכותו שפפארהויז לחבירו אלא שקיבל ע"ע חיוב שלא להשתמש שם בהילוף קבוע א"כ שפיר י"ל דאדעתא דהכי לא נתחייב שפרי החיוב בא בכל יום מחדש עליו: וגם מ"ש כת"ר דבנ"ד ל"מ קננו דהוי ק"ד הדבר מבואר בתשו' פ"ח מ"א ח"ב סי' ד' בדין ב' שכנים הדרים זא"ז ועשו שותפות לשאוב מים מן הבור שפיניהם ורצו להשתעבד שלא יבנה שום אחד מהם שום בנן שם אלא ישאר פנוי לעולם והשיב דגם אם יכתבו בהתחייבות בקנין לדעת כמ"פ הוי ק"ד ול"מ פלל ומכ"ש אם לא נכתב בהתחייבות ועמ"ש במשפט שלום סי' ר"ט דף ע"ז א' מכמ"ק בזה וע"ע בשו"ת עט"ח ח"מ סי' כ"א בדין חילוק מחיות ושו"ת ב"א ח"מ סי' כ"ד וע"ע בתשו' מהר"ח א"ז סי' רנ"א ואף שיש דעות דבהתחייבות מהני גם בכה"ג הרי המוןחזק יוכל לומר קים לי וכבר נתבאר שכל אחד הוי מןחזק בפתיחו: והנה ר"מ הוסיף דגם אם עשו הפתב בשבועה י"ל דכינון דהתחייבות בטל גם השבועה בטלה אם פונתו לפי שהוא רק ק"ד וכפי שנתבאר יש לדון בזה מהא דחו"מ סי' ע"ג ס"ז בהג"ה וסמ"ע ונש"ך שם בשם תשו' מהריב"ל ומ"ש עליו וע"ע בתשו' מהרי"ט בשניות חיו"ד סי' כ"א ורשד"ם חו"מ סוף סימן לז אף על די האומדנא וגי"ד ודאי השבועה בטלה כמ"ש הרמ"א ביו"ד סי' רי"ח ס"א דגם בנודר לחבירו מהני אומדנא דמוכח לבטל השבועה וגם מ"ש ר"מ מדברי הבי"י סי' נ' בשם הרשב"א הוא נכון: והנלע"ד כתבתי.

סימן רכז עוד להרב הנ"ל. וע"ד שאלתו בשבועה יורשים ומהם שני בנים ושתי בנות הנולדים מכן אחד וארבע בנות נפל להם ירושה מאביהם מעות ומטלטלים ובית העולים סוף רב וחקקו ביניהם והבית הנוחלט לבן אחד ונתן לכל או"א חלקו וחלק השביעית השנייה להבנות הבאים מפת אביהם הנ"ל לאשר היו קטנות והנה סכסוכים ביניהם לזאת נמשך הדבר איזו שנים ולא נתן להם המעות עבור חלק שביעית שלהם אולם דרו בהבית עד פה כפי חלקם ועתה באו להשנואה בכל העזבון והבן רוצה לשלם גם חלק השביעית להבנות היורשים הנ"ל אולם המה תובעים עסקא מאותן השנים שהיו יכולים להרויח בהמעות הללו שהיה מגיע לחלקם אם הנה משלם להם מאז והבן טוען שאסור לו ליתן להם משום ריבית. עכת"ד טענותיהם: והנה ר"מ הביא בשם דין אחד שרצה לדמות ד"ז להא דמבואר בח"מ סי' רצ"ב ס"ז בהג"ה דאם בא בעל הפקדון ואמר תן לי פקדוני וארויח בהם בעצמי והלה מעכב בידו חייב ליתן הרינוח מפאן ולהבא ואף דמהרש"ל חולק מ"מ בנ"ד היורשים מןחזקים שלא יתנו פטורין על חלקם עד שיתן להם הרינוח ורו"מ חולק על זה דדוקא בנתן לו מעות מןחזק והגיע זמ"פ ותבעו הוי פרינוח דיוע והוי פמזיק בידים מה שאין פן בלא נתן מעות מןחזק ולא תבעו ולא הגיע זמ"פ והביא מהב"י יו"ד סי' ק"ס בראובן ששכר מלמד לבנו ועיכב השכר אחר הזמן והמלמד תבע מה שהיה יכול להרויח והביא מדברי הגמ' וסיים הב"י שיש בו דין ריבית ורמז להמל"מ פ"ז ממלנה הי"א בזה מהא דמבטל פיסו ש"ח וגם בהרויח בו א"צ לשלם רק בבאו לידו מתחלה לקנות בו דבר להרויח מה שאין פן בבא לידו בפקדון ורו"מ הסביר הדבר דדמי לחצר דלא קיימא לאגרא ורמז להשבויה ח"א סי' ס"ד ותשו' ח"ס ח"מ סי' קע"ח וב"א חו"מ סי' ה' בשם ר"מ ב"ב ובנ"ד שלא היה זמן ידוע וחשבון ברור פמה מגיע להם ולא

תבועוהו עד עתה ודרו בעצמם בחלקם בהדירה והוא שילם כל המסים העולים לכל שנה לסוף רב לכן יש בזה איסור ריבית עכת"ד: והנה פפי שפכת רו"מ שלא תבועוהו עד עתה לא אדע מה זו שאלה הרי ברמ"א עצמו סי' רצ"ב מפורש פן דגם אם הרויח במעות בין שהי"ל רשות להשתמש ובין שלא הי"ל רשות א"צ ליתן מהרויח לבעל הפקדון ואני מוסיף ראיה מתשו' הרא"ש פלל ע"ח דין ב' המרומז בחו"מ סי' צ"ט ס"ו דאף דהב"ח גובה מהמקבל מתנה שנתן לו הלנה בערמה להפקיע חובו מ"מ אם הרויח פלום בסחורה או ברבית באותה מתנה אין ב"ד מגבין לו מהרויח ובתשו' הרא"ש שם פתב וז"ל דל"ש הקא לומר פיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו שפדין לא זכה בו פל זמן שלא הגבו לו ב"ד דאפילו קרקעות המשועבדים למלנה אם אכל לוקח או מקבל מתנהא את הפירות פמה שנים ב"ח בא וגובה את הקרקע כמו שהוא ואינו מוציא מידן את הפירות שאכלו וכו' עכ"ל.

אף י"ל דבנד"ד הוא מעות שלהם ממש שנשארו לחלקם מעזבון אביהם: אבל הנה בתשו' ר"מ אלשיך סי' ל"ג בראובן ששידך בתו לשמעון ונתן ליד שמעון ק' פרחים והוא הרויח בהם בסחורה ואחר כך חזר בו ש' ופסק דא"צ להחזיר רק הקרן ולא הרויח דאפילו אם נתן לו מעות לקנות עבורו והוא שינה וקנה לעצמו ונתן מעות למוכר אדעתא דנפשיה קנה שליח ומכ"ש כשלא היה שלוחו פלל וקנה על דעת עצמו וגם הרמב"ם מודה בזה ובש"ס דיבמות פ' אלמנה לכ"ג הכניסה לו שני כלים באף זוז ועמדו על אלפים אם מת או גירשה הרויח לבעל ואין האשה יכולה לומר דאדעתא שתגרשני לא נתתי הרי דאפילו בנתיקרו הכלים מעצמן דינא הכי ומכ"ש הקא דטורחו ומשאו ומתנו גרם הרויח עכת"ד שם יעו"ש שהאריף עוד בזה הרי דגם במעות של חבירו בקנה לעצמו א"צ ליתן הרויח וא"כ ה"נ בנד"ד וע' בב"ח חו"מ סוף סימן ל"ח סי"ז שפכת וז"ל ומשמע מכאן דאף על פי שראובן קבע זמן לשמעון לפרעו ועבר הזמן אינו חייב לשלם לו פל מה שהיה שמעון מרויח במעות אלו אלו היה פורע לו בזמנו דשאני עדים זוממין וכו' אבל בעלמא הוי אגר נטר וכו' עכ"ל: אבל נראה דינוכלו להטיל עליו קב"ח אם כשנו"נ במעות של העזבון אם אדעתא דנפשיה או אדעתא דכל היורשים דאז יתן להם חלקם דהיורשים הם פשוטפים.

ומ"ש בדין מי הוא המוחזק ע' בכנה"ג ח"מ פללי קים לי אות נ"א וסי' ק"ח הגב"י אות ל"ה ובס"ג"פ למהרמב"ח לא"ע סי' קכ"ב סק"ח ושעה"מ פ"ג מגירושין (וע' שו"מ מ"ת ח"א סי' נ"ו) בדין יורש שתפס אי הנה פמוחזק נגד חבירו: והנה במ"ש רו"מ מדברי הב"י סי' ק"ס ומל"מ יענין בחו"ד סי' קס"ט סקי"ד דמעות קנימי לאגרא ובסתמא תלינן דנחית אדעתא דאגרא לכן חייב ליתן מה שהרויח מה שאין פן בנחית בפירוש אדעתא דגזלנותא ובהגהת א"ב תמה שם דהיא שמעפב אחר תביעת התובע בנדאי בחזקת גזלן הוא ע"ש ולפ"ז הנה מקום לומר דאדרבא בלא תבעו חייב ליתן הרויח ומדברי רמ"א מוכח להיפוך אולם י"ל דבפקדון כשאין לו רשות להשתמש בהן איכא הוכחה דאדעתא דגזלנותא נחית פי מי הרשהו להרויח בהם ואין פנאי לעיין בזה פעת.

ועכ"פ בנ"ד שלא באו עוד לחשבון פמה מגיע נראה כמ"ש שאם יקב"ח דאדעתיה דנפשיה עביד פטור מלינת הרויח אבל בסתם חייב ליתן להם עכ"פ חצי הרויח: והנלע"ד

פְּתַתִּי סִימָן רַחַם לְהַרְבּוּ וְכוּ' מ"ה שְׁמֵרָהּ שְׁמֵרָהּ לְנַ"י רַאבְד"ק זַאבְלוּטוֹב מִכְתָּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְעַל דְּבַר שְׁאֵלְתוֹ בְּמִי שָׂבָא לְגַרְשׁ וְאָמַר שְׁשֵׁמוֹ לְתוֹרָה שְׂרָגָא פְּיִיבִיל וּבפ"כ וְנַחְתִּימְתוּ פְּיִיבִיל וּמְעַרְסָה הִיא שְׁמוֹ חַיִּים פְּיִיבִיל וְנִשְׁתַּקַּע שְׁם חַיִּים וְסִדְרוֹ הֵגֵט שְׂרָגָא פְּיִיבִיל דְּמִתְקַרֵּי פְּיִיבִיל וְנִתְבָּרַר שְׂקֵרָאוּהוּ לְתוֹרָה בְּפִפְרָא מִלְעוּוֹ עֶרְףָּ ג' אִו' ד' שְׁנַיִם שְׂרָגָא פְּיִיבִיל וְלֹא נֹדַע שְׁם חַיִּים כָּלֵל וְאַחַר זֶה נִתְבָּרַר כִּי בְּעִיר בְּאַיִנְאָן עִיר מוֹלְדָתוֹ הִיא נִקְרָא לְתוֹרָה חַיִּים פְּיִיבִיל: וְהִנֵּה רו"מ הָאֲרִיף וְהַעֲלָה דְשֵׁם חַיִּים הֵנִי נִשְׁתַּקַּע עַל יְדֵי שְׂלֵא נִקְרָא כֹּן לְתוֹרָה בְּכָל הַשְּׁנַיִם שְׁהִיא בְּפִפְרָא מִלְעוּוֹ וּבְפִרְטָא שְׂכַתְבָּא גַם שְׁם הַטָּפֵל וְכִינּוֹן שְׂכַתְבָּא גַם שְׁם שְׁעוּלָה בּוֹ לְתוֹרָה לְכ"ע כְּשֵׁר אָף דִּישׁ לְפַקְפַק דְּהָא מַה שְׂקֵרָאוּהוּ בְּהַפְּרָא שְׂרָגָא פְּיִיבִיל הִיא בְּטַעוֹת הַקּוּרָא וְלֹא עַל פִּי הַמְּגַרְשׁ וְהֵנִי כְּעִקְרָה בְּטַעוֹת כַּמ"ש בְּשׁו"ת שׁו"מ מַה"ק ח"א ס' ק"ג אָבֵל בְּשׁו"ת ח"א ש"ס קמ"ז הַעֲלָה דְזֶה דְּמִי לְקַרֵּי לִיהַּ וְעֵנִי כִּינּוֹן דְּהַקּוּרָא קוּרָא וְהוּא שׁוֹתֵק וְעוֹלָה לְתוֹרָה וְגַם בְּשׁו"ת ד"ח ח"א ס' ס"ג הַעֲלָה דְגַם בְּכַה"ג אִם נִתְחַזַּק ג"פ בְּשִׁלְשִׁים יוֹם הֵנִי הַחֲזִיק וְאָף דְּמִבְּנִינְאָר בִּישׁ"ש בְּשֵׁם אֲהוּבִים דְּמַה שְׂהַחֲזִין קוּרָא לֹא הֵנִי הַחֲזִיק דְּאִינוּ מְדַקְדָּק בְּזֶה וְקוּרָא לְפ"מ שְׁנִרְאָה לּוֹ הִינּוּ בְּשִׁמּוֹת דּוֹמִין קָצַת זל"ז מַה שְׁאִין כֹּן בְּשִׁמּוֹת מְוַחֲלָקִים זמ"ז וְאָף שְׁהַחֲזִיק בְּטַעוֹת ז"א דְּמִבְּנִינְאָר בִּירוּשָׁלַיִם וּתְשׁוּ' הָרָא"ש דְּגַם בְּהַטָּעָה בְּכּוֹנָה הֵנִי שְׁם שְׁהַחֲזִיק בְּעֶצְמוֹ וּמַכ' בְּקֵרָאוּהוּ כֹּן עַכ"ד הַד"ח וּבנ"ד הַמְּגַרְשׁ עֶצְמוֹ אָמַר כֹּן בְּב"ד וּבְכַה"ג י"ל דַּא"צ ל' יוֹם כַּמ"ש ח"ס ח"ו ס' מ"א כַה"ג גַם י"ל דְּהַשׁו"מ הָא מִיִּירֵי שְׁגַם הַמְּגַרְשׁ לֹא יָדַע שְׁמוֹ מְעַרְסָה וְטָעָה מַה שְׁאִין כֹּן בְּנ"ד שְׂיַדַע וְהִי"ל לְמַחֲזוֹת בְּהַקּוּרָא וּבַע"כ שְׁהַסְפִּים כֹּן עַכְתָּ"ד רו"מ: הִנֵּה בְּאַמְתָּ בְּנ"ד בְּמִקּוֹם כְּתִיבָה וְנִתְיָנָה לֹא הַחֲזִיק בְּהַשְּׁמוֹת ל' יוֹם וְאִם כִּי הָאֲרַכְתִּי בְּתְשׁוּ' אַחַת בְּדַבְרֵי הַשֵּׁב יַעֲקֹב וְח"ס בְּכ"ז אִין לְסַמּוֹף לְהַקֵּל בְּלֹא הַחֲזִיק ל' יוֹם נֶגֶד כָּל הַפּוֹסְקִים וְאָף שְׂכַתְבָּא מְקוֹם דִּירְתָם הַחֲזִיק בְּכַה"מ הֵרִי נֶגֶד זֶה בְּמִקּוֹם לִידְתוֹ הַחֲזִיק כְּמַה שְׁנַיִם בְּשֵׁם חַיִּים פְּיִיבִיל וְצָרִיף לְחַקּוֹר אִם אוֹלֵי גַם בְּמִשְׁפָּחָה הַשְּׁנַיִם שְׁהִיא דַר בְּהַפְּרָא כַּמ"פ לְעִיר לִידְתוֹ וְחֲזָרוּ וְקֵרָאוּהוּ לְתוֹרָה בְּשֵׁם חַיִּים פְּיִיבִיל וְא"כ ל"ה כְּשֵׁם הַנִּשְׁתַּקַּע לְגַבֵּי מְקוֹם כְּתִיבָה וְנִתְיָנָה דְּמַאי חֲזִית לְמִיזַל בְּתַר מְקוֹם דִּירְתוֹ עִם אֲשֶׁתוֹ נִיזוּל בְּתַר עִיר לִידְתוֹ.

אָף דִּי"ל דְּעַל כָּל פְּנִיִם לֹא נִקְרָא שְׁיִנּוּי שְׁמוֹ אֲלֵא דְלֹא כְּתַב שְׁם שְׁעוּלָה לְתוֹרָה בְּמִקּוֹם לִידְתוֹ רַק כְּפִי שְׁם שְׁהַחֲזִיק בּוֹ בְּכַפְרָא מְקוֹם דִּירְתוֹ וּבְפִרְטָא דִּיּוֹתֵר יֵשׁ לִילָף אַחַר מְקוֹם דִּירְתָה הָאֲשֶׁה דְשֵׁם אִיכָּא לְעַז כַּמ"ש בְּתְשׁוּ' פ"י וט"ג בְּדִינֵי שְׁמוֹת שְׁנִשְׁתַּנּוּ מ"ח סק"ב וּבַפְת"ש ס' קכ"ט סק"ד וְאָף דְּהַט"ג פַּקְפַּק עָלָיו מ"מ בְּנ"ד שְׂכַתְבּוֹ גַם שְׁם הַטָּפֵל שְׂנִקְרָא בְּכ"כ וְחֻתְמָם בּוֹ בֵּין בְּמִקּוֹם לִידְתוֹ וּבֵין בְּמִקּוֹם דִּירְתָם יֵשׁ לְהַקֵּל וְעוֹד נִרְאָה דִּיּוֹתֵר יֵשׁ לִילָף בְּתַר שְׁם שְׁהַחֲזִיק בְּהַפְּרָא הַסְּמוּף וְשִׁינּוּי לְהַעִיר שֶׁל מ"כ וּמ"נ בְּכָל הָעֲנִינִים וְכַדְאִיתָא כַה"ג בִּיבְמוֹת י"ז א' כְּסָף גְּלַגְלִתָּא לְהִיכָא יְהִבְתָּ א"ל לְפּוּם נִהְרָא א"ל א"כ מְפּוּם נִהְרָא אֵת מִשְׁא"כ עִיר לִידְתוֹ רְחוּקָה מְמִקּוֹם כְּתִיבָה וְנִתְיָנָה: וּבְעִיקְרָא הַחֲזִיקָתָא שְׁמוֹ נִרְאָה עוֹד סְמוּכִין לְדַעַת ח"א ש"ה הַנ"ל דְּכִינּוֹן שְׁעוּלָה לְתוֹרָה עַל פִּי הַשֵּׁם שְׂקוּרָא אוֹתוֹ הַש"ץ הֵנִי כְּהַסְפִּים לְקִרְיַת הַשֵּׁם מְש"ס דְּחֻלִּין ס' רע"ב בְּהָא דְּהַרְפִּיב ב' דְּשָׂאִים זַעג"ז לְרַחֲב"פ דְּאָמַר מְדַעַתָּן יְצָאוּ וְלֹא נִצְטוּוּ ע"ז מַהוּ כִּינּוֹן דְּלֹא כְּתַב בְּהוּ לְמִינְהוּ לֹא מִיחִיב אוֹ דְּלָמָּא כִּינּוֹן דְּהַסְפִּים אִיִּדְיָהוּ (הַקַּב"ה הַסְפִּים עַל יָדָם) כְּמֵאן דְּכְתִיב בְּהוּ לְמִינְהוּ דְּמִי תִיקוּ ע"ש וְאָף דְּהַתָּם הֵנִי בְּעִיָּא הִינּוּ לְעַנְיָן לְחִיב מְפָנִי שְׁהַנִּיחָם הַשִּׁי"ת לְצִאת וְלִיגְדַל כְּפִי רְצוֹנָם דְּאֲפֻשֶׁר דְּכִינּוֹן דְּעַל כָּל פְּנִיִם אִינוּ מְזִיק וְלִיכָּא חֲשָׁשָׁא בְּזֶה לִיכָּא הוֹכְחָה

מהספמת השי"ת לחייב ע"ז משא"כ בשינוי השם דלא הי"ל לשתוק ולעלות בשינוי השם והוי פהספים לזה וכה"ג כתב התוס' בכתובות ק"ח סוף ע"ב ד"ה הפוסק וכו' אבל גדולה הואיל ובמעמדה התנה הרי הוא כמו שהיא בעצמה התנית ע"ש ובתוס' ב"מ (דף כ') ד"ה ש"מ וכו', ואי איפא עדים נשיילינהו וכו' או שתק וכו' ע"ש הרי דשתיקה פהספמה ולכן אף שאין להביא ראיה מהא דשתיקה פהודאה דהכא איננו בגדר הודאה אלא פהספמה לשנות שמו מ"מ מוכח ממקומות הנ"ל דגם בכה"ג מהני וע"ע בב"י חו"מ סוף סימן רי"ב במ"ש בישוב דברי רמב"ם ובסוף סימן של"ג בשם תשו' הרמב"ן כה"ג וע"ע בתשו' מהר"ח א"ז סוף סימן נ"ב וסי' נ"ג בזה ויש לדון בזה מדברי הט"ז א"ע סי' צ' סק"ד דבשתק לא הוי פנדר גם יש לדון קצת דשרגא לא הוי שינוי בשם פייבל לכמ"ש הט"ג בש"א אות ו' סקי"ב דבלשון לעז פייביש הוא אור ושמש והוא פועל שרגא בלשה"ק ע"ש ולכן הנני מסכים עמו להתיר את האשה ובכ"ז אם יהיה פנקל לסדר גט אחר מה טוב: והנלע"ד פתבתי סימן רכט להרב המאוה"ג וכו' מו"ה שלמה מעהר נ"י אבד"ק בראיוליב, במאלרוי.

מכתבו הגיעני ועל דבר שאלתו באחד שקינא לאשתו בהיותו בעיר אחרת כתב לה על ידי ה"ב דנאר מכתב לאמר הזהר שלא תתן ללון בביתי את האיש פלוני מעיר אחרת אשר דרכו לבא לביתי למסחר ויש לו אכסניא בביתי אבל פעת שאיני בביתי הזהר שלא תניח אותו יען ידעתי כי הוא איש בליעל ונואף ובבית אין שום אדם ואחר זמן פבוא האיש לבית פ' הנ"ל ביקש פ' אותו שילין בביתו וכטוב לבו פנין אמר לו אשלם את גמולך לאשר אני תמיד באכסניא אצלך וגם בהיותך בדרך הייתי בביתך ואשתך ונתת עמי ובבוא האיש לביתו חקר מאשתו והודית שפא לביתה ונתפיישה לגרשו מביתה אבל לא זינה עמה עכת"ד השאלה: והנה מה שנסתפק אם מה שקינא לה במכתב מקרי קינוי והנה אם האשה יודעת לקרות הכתב ומפרת שהוא כתב יד בעלה לא אדע מקום ספק ונראה להביא ראיה מהא דמבואר ברמב"ם פ"ב מסוטה ה"ב וה"ג דאשה שאינה שומעת אינה שומתה מדכתיב ואמר אל האשה פרט למי שאינה שומעת וקשה הרי בלא"ה א"א להשקותה בלא קינוי וכיון שאינה שומעת א"א לקנא לה לא על ידי הבעל ולא על ידי ב"ד ובע"כ דקינאי אפשר על ידי כתב דנהי דאמירה א"א בכתב כמ"ש התוס' גיטין ע"א א' ד"ה וזה דלא מקרי אמירה בכתב אבל מ"מ הוי קינוי דעיקר ענין הקינוי שתדע שבעלה מקפיד בכה ולכן מהני גם בכתב (ובמק"א העירותי על דברי תוס' הנ"ל מהא דאיתא במד"ר ר"פ יתרו פלוגתא דתנאי ויאמר אל משה אני חותנה וגו' ר"י אומר שלח לו על ידי שליח ר"א אומר שלח לו אגרת ואף די"ל דר"א ור"י הלכה כר"י מ"מ צ"ע מהא דאיתא בד"ה ב' ויאמר חירם מלך צור בכתב וישלח אל שלמה ואולי י"ל דאצטרף לאשה ששמעה בשעת קינוי ונתחרשה בשעת השקאה דמ"מ אינה שומתה ומ"מ גם מסברא נראה דמהני ואין ד"ז תלוי בדין שבועה בכתב שנהלקו בו הפוסקים מטעמא דכתבנא (ובפרט דבראוי לדבר הוי ראוי לביקה וכמ"ש ר"ת לענין עדות בכתב וגם אי באלם ל"מ מ"מ בפסק מהני) וע' בב"י וט"ז יו"ד סי' רכ"ח סק"כ בשם רשפ"א דכתב עדיף משליח (וע' בבאה"ט סי' קע"ח סק"ו ופת"ש סק"ו בדין קינוי על ידי שליח) וע' בתשו' חיים שאל ח"ב סי' י"ג באמצע התשו' שהוכיח דבכל מקום חוץ משבועה ומורד במלכות כתב עדיף מדיבור ובכנה"ג בשם ב' גדולים דקינאי ע"י שליח מהני: אף דבעיקר

הקינוי אף דקיי"ל דגם בינו לבינה הוי קינוי ליאסר עליו כמ"ש הרמב"ם פכ"ד מה"א והובא באה"ע סי' קט"ו ס"ט ומה שתמה רש"ל דזה סותר להא דקיי"ל דבעינו ב' עדים כפר העלו הב"ח ושאר אחרונים דדוקא להשקאה בעינו ב' עדים אבל נאסרת עליו גם בקינוי בינו לבינה וכן מצאתי במהרי"ט בשניות הא"ע סוף סימן א' שהעלה פן וביאר שם הא דנקט לא לימא בזה"ז דדוקא בזה"ז דליפא מי סוטה ש"מ דקפיד ואיהו אפסדי אנפשיה וע"ש עוד בזה וע' שו"ת ברפת יוסף א"ע סי' מ"ב באורף בזה ומה שהעירו האחרונים שמדברי הרשב"א שבב"י נראה דפליג ע"ז הנה מצאתי בתשו' הרשב"א ח"ד סי' שכ"ג שפסק להדיא פהרמב"ם הג"ל דנאסרת עליו ול"מ מחילתו אחר שנסתרה ע"ש באורף ואף דבסי' רנ"ז באמצע התשו' בדין מאמין לדברי העד שהביא מהא דקידושין ס"ו בהוא סמא סיים וז"ל ואף על פי שיש לחלק קצת דדלמא שא"ה דאיפא סהדא דמהימן מדינא בשאר איסורין ובפרנה נמי היכא דקדמו עדי קינוי וסתירה ומי שמקנא לאשתו אל תסתר עם איש פ' לבו ניקפו ואפילו הכי אינה אסורה לו ומ"מ הכל לפי מה שהוא ענין וכו' עכ"ל י"ל דהתם בלא נסתרה אחר כך ובאנו לאסרה על ידי מה שלבו נוקפו לבד וכיון שהדבר מפורש בסימן שכ"ג הג"ל מי יערב בלבו לצרף קולא נגד דברי רמב"ם ורשב"א המפורשים והאחרונים לא ידעו מתשו' רשב"א הג"ל וע' תשו' ד"ח ח"ב א"ע סי' כ"ה שכתב בפשי' דקיי"ל דבינו לבינה ל"ה קינוי והוא תמוה וכל דבריו בתשו' הג"ל צע"ג: אף הנה בפת"ש סקט"ו הביא בשם תשו' ב"ד שנגראה מהרמב"ם סוף ה' סוטה דכל שאמר בדרך זהירות ולא שחושדה לית ביה משום קינוי והו' אמת דהמענין שם ימצא שפייס הרמב"ם דאם עבר וקנא הוי קינוי ובכ"מ שם הביא מהירושלמי ותיירץ דברי רמב"ם וע' במרה"פ על הירושלמי שם שתיירץ על נכון וע' ברכ"י א"ח סי' א' וגם במהרי"ט הג"ל העלה דבכל גונוי הוי קינוי בדיעבד ובזה י"ל קושיות תוס' סוטה ג' ע"ב ד"ה ת"ל וכו' ולפמ"ש י"ל דנ"מ בכה"ג דלא חשדה הפעל ומכחיש לעד ע"ש ותבין ובכ"ז יש לצדד פנין שכתב לה רק שלא תניח ללון בבית את פ' ולא הזוהרה שהיא לא תסתתר עמו וד"ז אין בידה שלא תניחצו ובפרט שהיא ישבה בביתה ואותו פ' בא לשם וכה"ג כתב הח"ס ח"ב סי' צ"ו והובא בפת"ש סק"ד ובתשו' ב"ד שהובא שם סקט"ו ע"ש דדוקא כשנכנסים שניהם למקום סתירה איפא רגל"ד מה שאין פן בכה"ג ובנ"ד נמי אפשר דלפי שהוא עושה מסחרים עמו תמיד נתפיישה בפניו לגרשו מביתה ובפרט די"ל דהיא לא הבינה יפה אזוהרתו מפי הכתב אם יש לו חשד עליה ושםקפיד על סתירתה עמו פנין שכתב רק שלא תניחהו ללון שם ואולי חשש שלא יאנסנה וכבר כתב המל"מ פ"ג מסוטה הכ"ד דבכה"ג ל"ה קינוי וע"ש בפת"ש סקל"ד אבל הנה מצאתי בכנה"ג לא"ע סי' קע"ח בהגה"ט אות א' שהביא בשם כת"י להר"א דה"ה אם אמר לה אל תקבל לפלוני בבית הוי קינוי ע"ש ומוכח היפוף דברי האחרונים הג"ל וע"ע בס' קרן אורה לסוטה י"ב שפקפק הרבה בד"ז והניח בצ"ע ואם פן יש להחמיר דגם בכה"ג מקרי קינוי ובדברי רמב"ם סוף הל' סוטה הג"ל ע"ע בשו"ת חיים שא"ל ח"ב סי' ה' אות ה' מ"ש בזה] וע"ע בדין קינוי שלא על ידי חשד בבית אל חדר נ"ז מהד"ב פ"א אות ג': והנה מפת דברי החשוד שאמר שזינתה עמו אין נ"מ בנ"ד אי הוי קינוי דכיון דאינו נאמן על עצמו משום דאמע"ר אלא דנימא פ"ד ונאמין שזינתה עם אחר ולא עמו א"כ לא עברה על הקינוי פלל שהרי לא קנא לה מאחר וכבר רמז ר"מ לדברי הח"צ סי' ק"נ

ומל"מ פ"א מסוטה בְּמָה שְׁפִלְפְּלוּ בְּדַבְרֵי הַרְשָׁבָ"א סִימֵן תִּקְנֵ"ב וּבִאֲמַת שְׁהַרְמָ"א סִי קט"ו פֶּסֶק בְּפִשְׁיטוֹת בְּדַבְרֵי הַרְשָׁבָ"א אֲלֵא דְהֵתֵם נ"מ לְעִנְיֵן צִירוּף עַד ב' אִו הִיכָא דְמֵאֲמִין לְדַבְרֵי הָעֵד וּלְשִׁי' הַפּוֹסְקִים דְאֶסוּרָה לֹא אֲבָל בִּנ"ד הָרִי אֵינֹו חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא זְנִתָּה עִם אַחַר וּלְגַבֵּי חָשׁוּד זֶה הָרִי אֵינֹו נֶאֱמָן עַל עֲצָמוּ פֶּלֶל וְאִם בְּאֵנֹו לְדוֹן מִכַּח הוֹדְאָתָה שְׁנִסְתְּרָה עִמוּ.

הִנֵּה מ"ש ר"מ דְּבִנְיָדוֹן דִּינֵן יֵשׁ לֹמֵר דְּלֵא שְׁיִיף עֵינֵיהָ נִתְּנָה בְּאַחַר פִּינֹן דְּלֵא אֲמָרָה זֹאת מְעַצְמָה רַק אַחַר אֲמִירַת הַבְּעַל וְגַם לֹא אֲמָרָה שְׁוִינְתָּה רַק שְׁוִנְיִיחְדָּה נ"ל רְאֵיהָ מִדְּבָרֵי הַנִּימוּק"י סו"פ הַבְּע"י בְּהָא דְהוּא אֲמַר אֶפְלַת בְּגוּ עֶשֶׂר שְׁנִין וְהִיא אוֹמְרַת לֹא אֶפְלִי דְנֶאֱמַנְתְּ וְכַתְּבִי הַנִּימוּק"י וְנ"ל ה"נ מִיִּירֵי פְּשָׁכּוּפִין ב"ד לְהוֹצִיאָהּ וְהִיא אֵינֵה תּוֹבְעַת לְהַתְּגַרְשׁ וּלְפִיכְףָּ לִית לָן לְמִימַר עֵנ"ב אֲלֵא שְׁמוּדָה לִב"ד עַל הָאֲמַת וְכו' עכ"ל וּמִבְּנֹאֵר דְהִיכָא דְהֵאֲשֵׁה אֵינֵה תּוֹבְעַת אֲלֵא שְׁמִשְׁיבָה עַל מָה שְׁשׁוֹאֲלִים אוֹתָהּ ל"ש לֹמֵר עֵנ"ב וְאִף דְהֵתֵם מִיִּירֵי בִב"ד מְכָל מְקוֹם נִרְאָה דְאִין חִילוּק וְכֵה"ג פְּתַב בְּתִשׁוּ' רַמָּ"א סִי צ"ז דְגַם הַרְמַב"ם מוֹדָה דְבִטּוּעָנָת מְאִיס עָלֵי וְתוֹבְעַת לְהַתְּגַרְשׁ דְּחִיִּישִׁינֵן לְפָרִיצוֹת אֲלֵא דְוִקָא בְּמוֹרְדָת מִתְּשָׁמִישׁ וְהַבְּעַל תּוֹבְעָה וְהִיא מְשִׁיבָה שְׂמָאוֹס עָלֵי בְכֵה"ג ס"ל לְרַמַּב"ם דְּכֻלֵּי הָאִי לֹא חִיִּישִׁינֵן חֲשָׁשׁ רַחוּקָה שְׂמָא תִּמְרוּד פְּדִי שְׁיִשְׂאֲלוּיָהּ ע"ש וְאִף דְהֵתֵם כָּל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל הַרְמַב"ם הֵינֵנוּ מְשׁוּם דִּמ"מ הִיא הַתְּחִילָה לְמְרוּד מִתְּשָׁמִישׁ מָה שְׂאִין פֶּן בִּנ"ד וְע' בִּס' בְּנֵי אֶהוּבָה פִּכ"ד מְאִישׁוֹת ה"כ שְׁהוֹכִיחַ מִהִירוּשְׁלֵמִי סוּף גְּדָרִים דְהִיכָא דְהֵאֲשֵׁה מִסִּל"ת דְּבָרִים שְׁנִרְאָה לְפִי דְעֵתָה שְׁמִתְרַת א"ע ע"ז לְבַעֲלָהּ וּבִאֲמַת נִשְׁמַע מְזָה אִיסוּרָה ל"ש בְּזָה חֲשָׁשׁ עֵנ"ב וְאֶסוּרָה וְאִין לְחוּשׁ שְׂמָא ג"ז עֲשֵׂתָה בְּתַחֲבוּלָהּ ע"ש הֵיטֵב וּבְפֶרֶט בִּנ"ד לֹא פְּוִלְהוּ נָשִׁי ד"ג לִידְעָה שְׁעַל יְדֵי סְתִירָה בְּלִבְד תִּיאָסֵר ע"י שְׁקִינָא לָהּ בְּמִכְתָּבוֹ וְכֵה"ג פְּתַב בְּתִשׁוּ' גֵא"ב סִי כ"ו וְהוּבָא בִּפְת"ש סִי קט"ו סוּף ס"ק כ"א דְהִיכָא דְלֹא דִינָא גְּמִירֵי וְאֵינֵה יוֹדְעַת שְׁעִי"ז יְגַרְשָׁנָה ל"ש חֲשָׁשׁ עֵנ"ב ע"ש וְה"נ בְּזָה וְגַם פְּכָר הִבִּיא ר"מ מִדְּבָרֵי מִהִרֵי"ט שְׁהוּבָא בִּפְת"ש וְנֶעְלָמוּ דְבָרֵיו מִהֵנוּ"ב וְאֵנִי תִּמָּה שְׁלֵא הִבִּיאוּ מִדְּבָרֵי נִימוּק"י שְׁהִבְאֲתִי וְא"ל דְאֵינֵה נֶאֱמַנְתָּ דֵאֲמַע"ר דְּכָבָר פְּתַב בְּתִשׁוּ' מִהֵר"מ מְלוּבְלִין סִי פ"א בְּשֵׁם הַג' ר"פ דְהִיכָא דְמִתְנַצֵּל שְׁלֵא חֲטָא וּמִתּוֹךְ פֶּךָ נִתְּפַס בְּדְבָרֵיו מְע"ר וְאִף דְמִהֵר"ם חוֹלְקֵי הִנֵּה בְּתִשׁוּ' רַמָּ"א סִי ל' בְּשֵׁם מְרַדְכִי מְבִנְיָר מְהַגָּאוֹן ר"פ ע"ש וְה"נ בִּנ"ד [וְאִח"ז הַעִירָנִי הִרָה"ח מו"ה אֶפְרַיִם שְׁנִיאֹוֹר מְקַאֲלִימִיעַ דְהִיא אֵינֵה נֶאֱמַנְתָּ עַל הַסְּתִירָה דֵאֲמַע"ר וְל"ש לֹמֵר שְׁעוֹשָׁה תְּשׁוּבָה שְׁהָרִי לֹא הוֹדִית עַד אַחַר חֲקִירַת הַבְּעַל אֲבָל מְלִבְד מ"ש מְקוֹנְדֵם הָרִי לְפַמ"ש בְּתִשׁוּ' גֵא"ב סִי כ"ו וְב"ח הַחֲדָשׁוֹת סִי פ"ד הוֹדְאָתָה מְהֵנִי לְאַסוּר א"ע וְיֵשׁ לְדוֹן עִפ"ד בְּרַכ"י ח"מ סִימֵן ל"ד אוֹת ל"ג לְהַשִּׁיג ע"ד רִשְׁב"ש וְע"ע בִּב"י יו"ד סוּף סִימֵן קנ"ז בְּבִדָּה"ב בְּשֵׁם תִּשׁוּ' גְּאוּנִים וּבְבִדָּה"ב סִי רַכ"ח ד"ה פְּתַב הָרִיב"ש וְגַם מִהֵמְרַדְכִי בְּשֵׁם ר"ש שְׁהִבְאֲתִי לְעִיל וְכִינֹן שְׁהַבְּעַל מְאֲמִין לָהּ בְּהַסְּתִירָה א"א לְהַקְלִ: וְהִנֵּה עוֹד יֵשׁ מְקוֹם לְצַדָּד עַל פִּי דְעֵת י"א שְׁבַהג"ה סִי קַע"ח דְּבִזָּה"ז שְׁיֵשׁ חִדְר"ג אֵין הַבְּעַל יְכוֹל לֹמֵר שְׂמָאֲמִין לְהָעֵד אֲבָל פְּכָר פְּתַב הֵנוּ"ב דְהִיכָא דְהֵאֲשֵׁה מוֹדִית לְכ"ע אֵין פּוֹפִין אוֹתוֹ לְשִׁמְשׁ עֲמָה וּבְגוּף בִּיאֹוֹר דְּבָרֵי רַמָּ"א יְעוּיֵן גַּם בְּתִשׁוּ' תְּפִתְרָה פְּהִנְיָה סִי ס"ז בְּתִשׁוּ' בְּעַל שְׁמֵן רוּקַח וְשֵׁם סִי ס"ח בְּתִשׁוּ' הַג' ר"מ בְּנַעֲט וְהַמְעֵינֵן שֵׁם יִמְצָא דְעַל כָּל פְּנִיִם בִּנ"ד שְׁהֵאֲשֵׁה הוֹדִית שְׁוִנְיִיחְדָּה אַחַר הַקִּינּוּי אֵין מְקוֹם לְכוּפּוֹ לְדוֹר עֲמָה וְכ"נ מִדְּבָרֵי הַסְּמ"ק שְׁהוּבָא בִּפְת"ש סִימֵן דְאֶסוּרָה לֹא וְאֵין בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ וְהוּא

מְעוֹגָן עִמָּה ע"ש וְתָבִין וְע"ע בְּתִשׁוּי רַש"ל ס"י ל"ג וְהוּבָא גַם בְּתִשׁוּי רַמ"א סוּף סִימָן י"ג שְׁכַתְּבֵי לְהַדְיָא דְהִיכָא דְהִיא נִתְּנָה אֲצַבַּע בֵּין שְׁיִנְיָהּ לַכ"ע אֵין פּוֹפִין אוֹתוֹ לְהִיּוֹת עִמָּה וּמַנְדִּין אוֹתוֹ ע"ש שְׁבִיאר בְּזֶה דְבָרֵי תוֹס' נְדָרִים וְהֶאֱחָרוּנִים לֹא הִבִּיאוּ מִזֶּה וְלָכֵן אַף דִּי"ל דְּנֶאֱמַר לְוִמֵר שְׁלֹא זִינְתָה בְּמִיגוֹ שְׁלֹא נִתְּיַחֲדָה בֵּינָן דְּהִתְשׁוּד אֵינוֹ נֶאֱמָן לְנִגְדָה אִם כִּי יֵשׁ לְפַקֵּק בְּזֶה וְיֵשׁ לִי אֲרִיכוֹת דְּבָרִים בְּתִשׁוּי א' וְע' בַּב"מ א"ע שְׁהַעֲלָה דְּגַם בְּלֹא נוֹדַע הַיְחוּד אֲלֵא ע"פ הָאִשָּׁה דַּעַת הַר"ש שְׁבַמְרָדְכִי לְאַסְוֹר וּמַכ"ש בְּדֹאֲיָא ע"א פְּסוּל וּכ"ה בְּתִשׁוּי מְהַר"ם זִיסקִינְד ס"י כ"ו וְדַעַת מֵהַרמ"ז פְּהַמְחִמִּירִים אַף בַּס' נְדָרֵי זְרִיזִין לְנְדָרִים בַּמַּד"ת פִּי"א נְדָפֵס תִּשׁוּי גְּדוּלָה וְצִיָּד לְהַקֵּל בַּכֹּה"ג וְאִכְמ"ל פִּינּוֹן דְּבַנ"ד גַּם עַל יְדֵי הַיְחוּד לְבַד נֶאֱסָרָה בְּצִירוּף הַקִּינּוּי שֶׁל הַבַּעַל וְלָכֵן לַעֲנ"ד הָאִשָּׁה הוֹדִית שְׁקָרָא מְכַתְּבוֹ שְׁקִינָא לָהּ וְכִינּוֹן שְׁנַתְּיַחֲדָה הָרִי שֶׁאֲחַד"א וְאִסְוִרָה לוֹ (אַף שְׁאֵין לְכוּפּוֹ לְהוֹצִיאָהּ פִּינּוֹן דְּכָל ד"ז סְפִיקָא הוּא וּכְמ"ש בַּפֶּת"ש סַקט"ו וּסַקל"ז בְּשֵׁם פְּמָה אֲחָרוּנִים) אֲבָל אִם מְכַתְּשֵׁת שְׁלֹא קָרָא מְכַתְּבוֹ אִזּוּ מוֹתֶרֶת לְבַעֲלָהּ.

וּבְהִיּוֹתִי בְּזֶה עָלָה בְּלִבִּי לְיִישֵׁב מֵה שְׁהַקְשׁוֹ הָאֲחָרוּנִים עַל הַטּוֹר שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם סַמ"ג דְּלֵא לִימָא אֵינִשׁ וְכו' דְּדַלְמָא הֶלְכָה כַּר"י בַּר"י וְכו' וְהָא גְּמָרָא עֲרוּכָה הִיא. וְנִרְאָה דְּהִנְהָ בִּירוּשְׁלַמִּי מֵיִתִּי הָא דְּאִיתָא נְמִי בַּש"ס דִּילָן שְׁאָמְרוּ לוֹ א"כ אֵין לְדַבֵּר סוּף וְא"ר יוֹסִי דְּלֵא תַסְתַּמֵּר וְלֹא תִיעַבַד אִיסוּר יְחוּד וְתַקְנֵתָא לְרִשְׁיַעָא לֹא עֲבָדִין וּמַסִּיק דְּאֲתִיָא כַּמ"ד מְקַנָּא לָהּ עַל יְדֵי אֲבִיָהּ וְאֲחִיָהּ דְּמוֹתֶרֶת לְהַתְּיַחֲד עִמָּהֶם וְאִפ"ה יִפְסִידָהּ עַל יְדֵי שְׁיִאֲמַר שְׁקִינָא לָהּ בֵּינוֹ לְבִינָה אִם כֵּן דַּעַת ר"י בַּר"י דְּאֵין מְקַנִּין עַל יְדֵי אֲבִיָהּ וְאֲחִיָהּ וְאִם כֵּן לְדִידֵן דְּקִי"ל פְּסָתָם מִשְׁנָה דְּמְקַנִּין עַל יְדֵי אֲבִיָהּ וְאֲחִיָהּ שׁוּב י"ל דְּאֵין לְחֹוֹשׁ לְדַעַת ר"י בַּר"י וְלָכֵן הִבִּיא מְהַסְמ"ג שְׁפָסַק כֵּן אַף דַּס"ל גַּם כֵּן דְּמְקַנִּין עַל יְדֵי אֲבִיָהּ.

וְא"ש: וְהַנְּלַע"ד פְּתַבְתִּי סִימָן רַל לְהַרְבּ הַמַּאוּה"ג וְכו' מו"ה יִשְׂרָאֵל פְּרָנְס נ"י מו"ץ דְּק' טָאֲרִנִּפְאֵל. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וּבְדַבֵּר הַמְקַנָּה שְׁהַעֲמִידוּ קְנָה חֲלוּל בְּעוֹמֵק הַאֲדָמָה מְקוּם מוֹצֵא הַמַּעֲזֵן וְכו' נִקְבִים רַבִּים כְּמַעֲשֵׂה רִשְׁתָּ בְּכָל צְדָדֵיו שְׁבוּ נִכְנָסִים הַמִּים וְכַשְׁנִתְמַלֵּא הַקְּנָה שׁוֹפֵף לְמַקְנָה וְעַתָּה נוֹדַע שְׁהַאֲוֵן הַיְהוּדִי חִיבֵר אֶל שׁוּלֵי הַקְּנָה עֲשֵׂת בְּרִזָּל וְלֹא נוֹדַע אִם אוֹלֵי רְאוּי לְקַבֵּל מִים מְהַרְשֵׁת וְלִמְטָה וּפְסוּל כַּמ"ש בַּש"ע ס"מ וְהַאֲוֵן אוֹמֵר שְׁאֵין שָׁם מְקוּם רְאוּי לְקַבֵּלָהּ וְרו"מ צִיָּד דְּלִשְׁי' כַּמ"פ גַּם בְּכּוּלוֹ שְׁאוּב שְׁבָא דְרַף פְּלִי לְמַקְנָה רַק פְּסוּל מְדַרְבְּנָן וּבְדַרְבְּנָן עַא"נ גַּם נֶגְדַּ חֲזָקָה כַּמ"ש הַנּו"ב חַא"ע וְעוֹד דְּהוּי ס"ס שְׁמָא פְּלוֹל שְׁאוּב מוֹתֵר וְשְׁמָא אֵינוֹ שְׁאוּב פְּלָל וְהִיכָא דְּסַפְק אֲחַד בְּדִין גַּם נֶגְדַּ חֲזָקָה מְהִנֵּי דְּהַחֲזָקָה לֹא תַכְרִיעַ הַדִּין וְא"ל דְּאִיכָא לְבְרוּרֵי ז"א דְּהוּי טְרַחָא וְהוֹצָאָה וְגַם א"א לְבַרְר ב' הַסְּפָקוֹת וְגַם ל"ש חז"א פְּלָל דְּהַצִּינּוֹר יֵשׁ לוֹ חֲזָה"ג שְׁמַתְחֵלָה ל"ה רְאוּי לְקַבֵּל וּל"ה פְּלִי וְח"א פַּקֵּק עָלָיו דְּהוּי כְּמַלְתָּא דְּלֵא רַמְיָא פִּינּוֹן שְׁלֹא יִדַע מְקוֹדֵם אִם יֵשׁ בְּזֶה חֲשִׁשׁ וְגַם כִּי הוּא ע"ה וְקַל הַדַּעַת וְרו"מ הַשִּׁיב דַּמ"מ לֹא נִפְסַל לְעַדוֹת וּל"ה בְּכָלֵל לֹא רַמְיָא פִּינּוֹן שְׁאוּמְנָתוֹ בְּכָף וְעוֹשָׂה כֵּן בְּכָל פַּעַם בְּמַעֲבִיבוֹת שְׁבַעִיר וְאוֹמֵר בְּרִי שְׁאֵינוֹ רְאוּי לְקַבֵּל מִים פְּלָל וְכִינּוֹן דְּעִשׂוּי לְשִׁמֵשׁ עִם הַקְּרַקַע דְּאֵינוֹ מְקַבֵּ"ט לְעַנְנֵי הַסִּילוֹנוֹת וְגַם נַעֲשֵׂה חִיבּוּר שֶׁל עֵץ שְׁיָבוֹאוּ הַמִּים לְמַקְנָה דְּרַף הַעֵץ וְרַק סַפְק שְׁאוּבִין אִם כֵּן יֵשׁ לְסַמּוֹךְ עַל הַעֵד עַכְתָּ"ד שְׁאֲלָתוֹ.

וְהִנְהָ מ"ש דְּבַדְרָבְנָן עַא"נ נֶגְדַּ חֲזָקָה אִם כִּי גַם הַפ"י בְּקו"א רַפ"ק דְּגִיטִין הַעֲלָה דַּע"א שְׁוֹה עִם הַחֲזָקָה וְלָכֵן בְּדַרְבְּנָן נֶאֱמָן וְכו"ה בְּחִידוּשֵׁי רַע"א לִי"ד ס"י ט"ו וְכֵן הַעֲלָה בְּתִשׁוּי

ח"צ סוף סימן ס"ה דאפילו קרוב נאמן בכה"ג ודחה דברי הג' ר"א ברוךא שכתב להיפוך
אבל בפ"י שבת ס"א פתב להחמיר גם בדרבנן ובכמ"ג מש"ז או"ח סי' ש"א סקט"ו תלי
לה בפלוגתא אם סדר נאמתחזיק איסורא מקילין אם כן תליא במחלוקת ראשונים וע'
בתשו' ברפת יוסף חא"ע סי' צ"ד שהאריה בזה ליישב דעת הב"ש סי' ט"ו דאין עא"נ
נגד חדר"ג די"ל דספק בעיא בש"ס אינו ספק כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' ק"ד וב"ש סי'
קנ"ה ועוד דלשי' כמה פוסקים גם בספק בעיא מחמירים נגד חזקה אם כן ליכא ספק
להקל ורמז שבתשו' אחרת הוכיח מכמ"פ דס"ל כן ודבריו סובבים עמ"ש בסי' ע"ז שם
יעו"ש באנרף ועמ"ש בפתיחה לדע"ת אות ל"ג בזה מהירושלמי דגיטין ומדברי האשכול
ועוד כמה ראשונים ובפרט בכה"ג שהספק אם אומר אמת בודאי מהני החזקה כדמוכח
מהרא"ש פ"ד דכתובות שהביא הברכ"י שם וגם אני בחיבורי שם הבאתי כן מהמל"מ
פ"ז משכירות והשע"מ סי' ל"ד יעו"ש בזה אבל מ"ש הברכ"י דהוי כסחסי"ד י"ל דהש"ך
סי' ק"ד לא כ"כ רק היכא שהבעיא בדבר טבעי אם פוגם או לא מה שאין כן בנ"ד
שהספק בדין וע' מהרש"א חולין כ"ה ב' דגם בספק אם פדי מדתו הוי יין בספק שאובין
אזלינן לקולא ע"ש: וגם מ"ש רי"מ דבנ"ד איכא חזקה"ג שהרי מתחלה ל"ה ראוי לקבל
הנה לפמ"ש הריטב"א בקידושין והובא במל"מ פכ"ה מטו"מ דלא מוקמינן אחזקה אלא
היכא דספק לא נגע כלל אבל היכא דודאי נגע הרי איתרע החזקה ולא מוקמינן אחזקה
טהרה וע"ע בשעה"מ פ"ה מתרומות ואם כן ה"נ בנ"ד פיון שעשה בשוליו עשת ברזל
הרי נשתנה ממה שהיה בתחלה ונולד ריעותא בחזקה"ג וע"ע בתוס' פתובות כ"ג א' ד"ה
תרונייהו וכו' ובפ"י גיטין כ"ח ואב"מ סי' כ"ז סקי"ח ונו"ב מ"ק יו"ד סי' ס"ה ומח"א
הל' נדרים סי' י"ב ומהרי"ט ח"א סי' ט"ו ונ"א ובשניות חו"מ סי' כ' ובחיבוריו על הרי"ף
פ"ק דקידושין: ובגוף הדין שכתב רי"מ להאמין להעד אף שהוא ע"ה וקל הדעת דלא
גרע מאשה שדעתה קלה הנה באיסור שישיש בו צד להסתפק באמת אין האשה נאמנת
כמ"ש הרמ"א סי' קכ"ז ועמ"ש ביד אפרים סי' צ"ד ביאור הדבר דשמה תולית להקל
מחמת איזו ספק וה"נ בנ"ד שאינו מבין כלל מהות ענין הקבלה בכ"ש שמה טועה
בדמיונו ותולה להקל ועוד דהא קי"ל דבאיסור שהוא לעולם יש להחמיר טפי כמ"ש
התוס' ספ"ב דכתובות כ"ח ב' לענין ס"ט ברה"ר דבשדה בית הפרס החמירו לפי שהשדה
לעולם בספק ולא הקילו אלא בספק שאירע במקרה וכ"ה בר"ש פי"ח דאהלות ולכאורה
היה נראה ראיה להיפוך מהא דאיתא בשבת ל"ד א' בהא דא"ל לרשב"י איכא דוכתא
דאית ביה ספק טומאה ואית להו צערא לכהנים לאקופי אמר איכא אינש דינע דאתחזיק
הכא טהרה א"ל ההוא סבא פאן קיצץ בן זפאי תנרמסי תרומה עביד איהו נמי הכי וע"ע
בירושלמי פ"ט דשביעית וב"ר פ' וישלח הרי שסמך על עדות יחיד לטהר השדה אבל
הנה ברש"י שם ד"ה ואית להו צערא לאקופי שהיה אותו שוק שהספק בו מקום מעבר
העיר לרבים והפנהנים לא היו יכולים לכנס שם מפני טומאה וכו' עכ"ל והוא תמוה
למ"ל לרש"י ד"ז גם הא ס"ט ברה"ר טהור וע' בציר"ר על הירושלמי פ"ט דנזיר ה"ג
אבל י"ל דקשיא ליה לרש"י איך סמך על עדותו של אותו סבא נגד חזקה טומאה שהחזיק
בו אותו שוק ואף שהיה רק ספק טומאה הרי ס"ט ברה"י טמא ודאי כמ"ש התוס' שבועות
י"ט ותוס' נזיר נ"ז א' ורא"ש פי"ב דפ"ה וע' מהריט"א פ"ה דבכורות מירושלמי סוף
פ"ח דפסחים ועוד מכמ"ק באנרף בזה ואף דהש"ש ש"ו פכ"ג הוכיח מהא דחולין ב'

ומהא דפ"ה דטְהָרוֹת דעא"נ בס"ט ברה"י י"ל דְהִינּוּ בְדָבָר שְׁהוּא רַק סָפֵק בְּאַקְרָאי וְלֹא בְדָבָר תְּמִידִין לְזֵה פְתַב רַש"י שְׁהֵי מַעְבָּר לְרַבִּים וְאִם כֹּן הָיִי ס"ט ברה"ר וכמ"ש הר"ש פ"ו דטְהָרוֹת מ"ו דבְּמָקוֹם דְשְׂכִיחֵי רַבִּים אֶפְיָלוּ בְּשַׁעַה שְׁאִין שָׁם תִּלְתָּא הָיִי רה"ר אֶלֶּא דמ"מ בְּדָבָר שְׁנוּגָע לְטוּמְאַה תְּמִידִית גַּם ס"ט ברה"ר מִחְמִירִין מְדַרְבָּנָן אֶבְלַעַכ"פ הָיִי רַק חוּמְרָא מְסַפֵּק וְשׁוּב ע"א נְאַמֵּן וְלָכֵן סָמַךְ עַל אוֹתוֹ סָבָא וּא"ש.

ולולא ד' רש"י יש לומר דר"ש ס"ל בְּנֻדָּה ג' דס"ט ברה"י הָיִי רַק ס"ט וְלָכֵן הָאֲמִין לְסָבָא אֶלֶּא דְכֻהֲנִים חֲשִׁישׁוּ לְדַעַת רַבָּנָן וְלָכֵן סָמַךְ עַל הַגֵּס וְע' תוּיָה"כ לְיוּמָא ע"ה שְׁתַּמָּה וּלְכַמ"ש א"ש וְע' ח"ס יו"ד סִימָן שֶׁל"ז שְׁדָבָרֵיו צ"ע דְנָהִי דר"ש ס"ל דְהָיִי סָפֵק מְכַל מְקוֹם מוֹדָה דְסָפִיקוֹ לְהַחְמִיר וּלְכַמ"ש א"ש וְעַתּוּס' פְּסָחִים נ"א ב' בְּשֵׁם יְרוּשְׁלָמִי דר"ש כְּעַס עַל מִי שְׁסָמַךְ עָלָיו נֶגֶד רַבִּים אֶלֶּא דַעַכ"פ סָמַךְ בְּכַה"ג עַל הַגֵּס וְדו"ק: וּמִלְבַּד זֵה יֵשׁ לִזְמַר דְּאוֹתוֹ סָבָא לֹא הָיָה ע"ה מִשְׁא"כ בנ"ד וּבִתְשׁוּ' מְהַר"ם מִינְיָן סִימָן פ"ז כ' וְז"ל אִף מְחַמַּת סְהַדוּתָא שְׁל ר"ד לֹא מַעְלָה וְלֹא מוֹרִיד כִּי אִין לְסַמְנָה כְּלָל בְּכַה"ג וְכַמ"פ אִינְשֵׁי דְכְּוֹנְתִינָה אָמְרוּ עַדוֹת בְּכַה"ג דְהָיִי לְגַמְרֵי נֶגֶד הַדִּין וְהַדַּת יֵשׁ מִפְּחַ שְׁלֹא הִבִּינוּ הַדָּבָר וְטוּעִים וַיֵּשׁ שְׁמַדְמִין מְלִתָּא לְמִלְתָּא וְכו' וּבִתְשׁוּ' צ"צ סוּף סִימָן ע"ה הוֹכִיחַ מִפ"ק דְּחֻנְלִין דָּרַף ז' דְסָתָם אָדָם אִינוּ נְאַמֵּן לְהַעֲיִד עַל מְנַהֵג ע"ש וְאַף דְבנ"ד עַדוֹתוֹ עַל מְצִיאַת הַדָּבָר מְכַל מְקוֹם פִּינּוֹן שְׁהוּא ע"ה אוֹלֵי מְפָנִי דְמִיוֹנוֹ מַעֲיִד כֹּן וְלָכֵן אִף שְׁהֵי בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת בְּלֹא שׁוּם קְבָלָה כ"ש י"ל דְּאִינוּ נְאַמֵּן וְע' סִי' ר"א ס"ד בַּה"ג הַבְּסוּפָּה.

ובפּרְט דְבנ"ד אֶשֶׁר בְּנֻדָּאי בְּמִשְׁךְ הַזָּמָן יִתְקַלְקַל הַצְנוּר וְיִוצִיאֵוּהוּ וְסוּפוֹ שְׁיִתְבַּרֵּר וְיִוֹכַל לְבֹא לְהוֹצִיאַת לַעֲזוֹ עַל כָּל הַנְּשִׁים שְׁטָבְלוּ בָּהּ בְּמִשְׁךְ כְּמָה שְׁנִים לָכֵן אִין לְסַמְנָה עַל עַדוֹתוֹ וְכַה"ג פְּתַב הַרְשָׁב"א בְּחֻנְלִין ט' בְּשֵׁם הַר"י בְּטַעַם בְּדִיקַת סְרָכוֹת וּבִתּוּס' יְבָמוֹת נ"ו ע"א ד"ה מַת וְכו' דְכְּשִׁיכּוֹל הַדָּבָר לְהַתְגַּלּוֹת שְׁיֵשׁ סְמָפוֹן וְיִהְיֶה קִידוּשֵׁי טְעוֹת חִיּוּשֵׁינָן טְפִי לְסַמְפּוֹן וְעַמ"ש בְּחִיבּוּרֵי גִי"ד בְּדַע"ת סִימָן מ"ה סק"ט וְסִי' נ"ה סק"ז מְכַמ"ק בְּזֵה וְאַף דְבְּמָקוֹם הַפְּסָד צְדָדְתֵי שָׁם לְהַקְל מְכַל מְקוֹם בנ"ד שְׁהוּא בְּאִסּוּר נֶדָה וְנוּגָע לְרַבִּים וְאַפְשָׁר לְבַרֵּר עַל יְדֵי הוֹצָאַה וּגְמִירֵי דְצַבּוּר לֹא מִיעֲנִי כְּדֹאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי סוּפ"ג דְּגִיטִין וְהוּא עַד ע"ה וְקַל הַדַּעַת קִשָּׁה בְּעֵינֵי לְהַקְל וּא"ל דָּאָם כֹּן הָיִי כְּמִלְתָּא דַע"ל"ג דז"א דְּאִינוּ חוֹשֵׁשׁ בְּמָה שְׁיִהְיֶה אַחַר כְּמָה שְׁנִים וְשָׂמָא יְמוֹת בִּינְתִים וְע' תְּשׁוּ' הַרִיב"ש סוּף סִימָן קנ"ה בְּזֵה וְעוֹבְדָא יְדַעְנָא שְׁהֵי פה"ק בְּעַת תִּיקוֹן מְדַרְגוֹת לְהַמְקַנָּה שְׁהֵרֵאִיתִי לְהֵאֲמִין סְדָר עֲשִׂיתָן וְצִינְתִי לוֹ אֲנִי עֲשִׂיתָ הַגְּנוּמוֹת וְהַעֲמִיד אוֹתָן לְמַקְנָה טָרַם בּוֹאִי לְשֵׁם וּבְבוֹאִי אָמַר שְׁעֲשֵׂה הַכֹּל כְּפִי צְוֹנְאִתִי וְאַנִּי לֹא סְמַכְתִּי עָלָיו וְצוּיִתִי לְהוֹצִיאָן וְנִתְבַּרֵּר שְׁעֲשִׂאָן בְּפָסוּל וְתַקְנִיתִי הַכֹּל וְנִיצוּלוֹ רַבִּים מְמַכְשׁוּל בַּעֲזַה"י וְלָכֵן לַעֲנ"ד לֹא יְסַמְכוּ עַל עַדוֹתוֹ וְיִוצִיאֵוּ אֶת הַקְּנָה וְאֶת כָּל וְנוֹכַחַת: וְהַנְּלַע"ד כְּתַבְתִּי